Staatsbibliothek
zu Berlin
Preußischer Kulturbesitz

Baldi Vbaldi Pervsini Ivrisconsvlti Omnium ... In vij. viij. ix. x. & xj. Codicis libros Commentaria. Alexandri Imolen. Andreæ Barb. Celsi, Philippiq[ue] Declj adnotationibus illustrata, Necnon Summarijs, & Indice vno verborum, ac rerum locupletissimo, vniuersas Digest. Cod. ac Instit. materias complectente, cum Pactorvm etiam ac Constitvti eiusdem Authoris Tractatibus, in studiosorum gratiam exornata ...

Vollständiger Titel:	Baldi Vbaldi Pervsini Ivrisconsvlti Omnium ... In vij. viij. ix. x. & xj. Codicis libros Commentaria. Alexandri Imolen. Andreæ Barb. Celsi, Philippiq[ue] Declj adnotationibus illustrata, Necnon Summarijs, & Indice vno verborum, ac rerum locupletissimo, vniuersas Digest. Cod. ac Instit. materias complectente, cum Pactorvm etiam ac Constitvti eiusdem Authoris Tractatibus, in studiosorum gratiam exornata
PPN:	PPN1040821308
PURL:	http://resolver.staatsbibliothek-berlin.de/SBB000255BC00000000
Erscheinungsjahr:	1615
Signatur:	an:2" Gc 16196-2
Kategorie(n):	Historische Drucke, Rechtswissenschaft
Projekt:	intR2DoD, Historische Drucke digital
Strukturtyp:	Monografie
Seiten (gesamt):	563
Seiten (ausgewählt):	1-250
Lizenz:	Public Domain Mark 1.0

BALDI-
VBALDI PERVSINI
IVRISCONSVLTI

Omnium ſuæ tempeſtatis celeberrimi, ingenio acutiſſimi, ſenſuque profundiſſimi.

In vij. viij. ix. x. & xj. Codicis libros Commentaria.

ALEXANDRI IMOLEN. ANDREAE BARB.
Celſi, Philippiq; Decij adnotationibus illuſtrata,

Necnon Summarijs, & Indice vno verborum, ac rerum locupletiſsimo, vniuerſas Digeſt. Cod. ac Inſtit. materias complectente, cum PACTORVM etiam ac CONSTITVTI eiuſdem Authoris Tractatibus, in ſtudioſorum gratiam exornata.

Hac poſtrema editione ſummo ſtudio, ac diligentia ab innumeris erroribus vindicata.

VENETIIS, Apud Iuntas. M. DC XV.

Titulorum, & qui in poſterioribus Codicis Libris habentur, Tabula.

A Bolitionibus. 231
Acceptilationi. 168
Accuſationibus & inſcriptio. 206
Acquiren. & retinen. poſieſſ. 20.& 36
Adoptionibus. 173
Ad Senatuſconſultum Tertu. 232
Ad legem Iuliam repetund. 228
Ad legem Corneliam de fal. 226
Ad legem Corneliam de ſic. 224
Ad legem Iul.de adul.& ſtup. 218
Ad Senatuſconſultum Turpil. 232
Ad legem Iuliam de ambi. 228
Ad legem Iuliam Viſcelliam. 226
Ad legem Iuliam maieſta. 217
Ad legem Iul.de vi pub.vel pri. 222
Ad legem Flauiam de plag. 225
Adminiſtrat. rerum public. 283
Ædificijs priuatis. 140
Agricolis, & cenſit. 283
Alexandriæ primatibus. 283
Alluuionibus, & palud. 35
Annali exceptione. 34
Annonis & tributis. 257.& 275
Annonis ciuilib. 282
Apochis publicis. 260.275
Appellationibus & conſul. 91
Aquæductu. 283
Aſſertione tollenda. 14
Athletis. 270
Auri publici perſecutorib. 280

B

¶ Bonis eorũ q mor.ſibi conſci. 236
Bonis proſcrip.ſiue damnato. 234
Bonis authoritate iudicis poſſi. 119
Bonis vacantib. 253.& 274

C

¶ Calumniatoribus. 232
Canone frumen. 282
Canone largitional.tit. 261.& 276
Capiend.& diſtrahen.pign. 260
Capit.ciuium cenſi. eximen. 284
Claſſicis. 282
Collatio. donatio.aut relat. 262
Collatione æris eod.
Colla.fund.patrimo. 285
Collegiatis & cratopatis. 282
Conductorib. & procura. &c. 285
Colluſione detegenda. 16
Collationibus fund.fiſca.&c. 285
Comminationes vel epiſto. 81
Communi ſeruo manumiſſo. 8
Communia de vſucap. 19.& 36
Communia de manumiſ. 12
Condit in horreis pub. 262.& 276
Confeſſis. 85
Contrahenda & com.ſtip. 156
Cõuenien. fiſci debitor. 247.& 273
Credit.euict. pign.non deb. 172
Crimine ſtellionatus. 229
Crimine peculatus. 228
Crimine ſacrilegij. 229
Crimine expil.hęred. eo.
Cupreſſis ex lucro Daphnes &c. 255
Cuſtodia & exhibitione reorũ. 216

D

¶ Debitorem vendi. pign. impedi. non poſſe 152
Debitoribus ciuit. 283
Decurionibus &c. 263.& 276
Dedititia libertate tollenda. 6
Delatoribus. 254.& 274
Diſcuſſoribus. 262.& 276
Diſtractione pignorum. 151
Diuerſis prædijs arb. 285
Decretis Decurio. 271.& 278
Donationibus quæ ſub modo. 188
Donationibus cauſa mortis. 189
Donationibus. 182
Duobus reis promittendi & ſtipul. 161

E

¶ Emendatione ſeruorum. 224
Emendatione pro pinquorum. 224
Emancipationibus liberorum. 175
Etiam ob chirographariam pecuniam &c. 150
Euictionibus. 169
Exceptionibus, ſeu præſcriptionibus. 154
Exhibendis & tranſmittendis reis. 216
Executione rei iudicatæ. 71
Exactoribus tribut. 259.& 275
Excuſationibus mun. 271.& 278
Excuſationibus artificum. 280
Expenſis ludorum. 283

F

¶ Fabricenſibus. 282
Falſa moneta. 228
Famoſis libellis. 229
Fideiuſſoribns & manda. 162
Fideicommiſſarijs libertatibus. 5
Fidei inſtrumentorum, & iure haſtæ fiſca. 249.& 273
Fructibus & litium expenſis. 65
Frumento vrb.Conſtantinop. 282
Frumento Alexand. 283
Fundis limitrophis. 284
Fundis rei priuatæ. 285
Fundis & ſaltib.rei dominicæ. 285
Fundis patrimonialibus. eod.

G

¶ Generali abolitione. 231
Gladiatoribus tollendis. 283

H

¶ His, qui propter merũ iudic. 114
His, qui a non domino manumittuntur. 10
His, qui paren.vel liber.occide. 224
His, qui in prio. credit. loco ſucce. 148
His, qui latro. vel alijs crimin.reos occu. 230
His, qui ſibi aſcrib.in teſt. 228
His, qui accuſa.non poſſ. 190
His, qui in exilium dati. 279
His, qui ex pub.ratio. 252.& 274
His, qui ſe deferunt. 256.& 275
His, qui ex officio quod adminiſtra. 283
His, qui ſpõte munera ſubeũt. 271
His, qui a princip.vacat.accep. 271

I

¶ Immunitate nemini cõcedenda. 262.& 276
Imponẽda lucra.deſcri. 270.& 277
Incol.& vbi quis donu. 270.& 278
Indictionibus. 259.& 275
Infamibus. 278
In quibus cau.pig. vel hyp.&c. 144
Iniurijs. 229
In quib. cauſis ceſſat lon. 26.& 36
In quibus cauſis coloni. 284
Ingenuis manumiſſis. 11
Infantibus expoſitis. 180
Ingratis liberis. 178
Infirmandis pœnis cœlibatus. 140
Interdictis. 129
Inutilibus ſtipulationibus. 161
Irenarchis. 280
Iure dominij impetrando. 153
Iure fiſci. 238.& 273
Iure reipubli. 283

L

¶ Latina libertate tollenda. 7
Lege Fuſia Caninia tollen. 4
Liberali cauſa. 12
Litigioſis. 155
Liberis exhibendis. 140
Luitione pignoris. 152
Legationibus. 280
Locatio.prædio.ciuilium. 285

M

¶ Malefi.& mathema. 224
Mutatione nominis. 228
Mancip.& colonis patrimo. 185
Mendicantibus valid. 283
Metallis & metallarijs. 281
Metropoli.Beryto. 282
Mulieribus, & in quo loco. 279
Muneribus & honoribus non continuan. 271.& 278
Muneribus patrimo. 271
Municip.& origina. 270.& 278
Murilegulis. 281

N

¶ Nauibus nõ excuſan. 272.& 281
Nauiculatijs. 272.& 281
Naufragijs. 272.& 281
Ne fiſcus rem quã ven. 252 & 274
Ne operæ a collatoribus exigant. 262.& 276
Ne rei dominicæ vel templorum. 29.& 37
Ne liceat in vna eademque. 116
Ne de ſtatu defunctorum. 16
Ne ſine iuſſu principis. 234
Ne q̃d oneri pu. impo. 272.& 281
Ne quis liber inui.reipub. 283
Nili aggeribus non rump. 230
Nouationib. & delegationib. 165
Nudo iure Quiritum tollendo. 17
Nulli licere ĩ frenis & equeſtri. 282

O

¶ Operis noui nunciatione. 141
Operibus publicis. eod.
Ordine cognitionum. 15

P

¶ Pactis pignorum. 153
Patria poteſtate. 172
Partu pignoris. 150
Paſcuis publicis. 285
Peculio eius, q libertatẽ meruit. 17
Pœnis. 233
Pęna iudicis, qui male iudicauit. 62
Pęnis fiſcal.cred.præſe. 252.& 274
Periculo ſucceſ.paren. 279
Periculo nominatorum. 283
Periculo eorũ, qui pro magiſt. 283
Petit.bono.ſubla. 255.& 275
Pignoribus, & hypothecis. 141
Precario & Saluiano interd. 140
Ponderatoribus. 280
Poſtliminio reuerſis & redemptis ab hoſtibus. 178
Prætorio pignore. 149
Præbendo ſalario. 278
Præd.& oĩbus reb.nauic. 272.281
Præd.curial. 269.& 277
Præſcriptione lon.q̃ pro lib.&c. 17
Præſcript.lon.temp.10.vel 20.ann. 24.& 36.
Præſcrip.30. vel 40.ann. 29.& 37
Priuatis carceribus inhiben. 217
Priuilegio fiſci. 125
Priuilegio dotis. 126
Priuilegijs domus Auguſtæ. 285
Profeſſoribus & medicis. 278

Q

¶ Quãdo prouoc.non eſt neceſ. 107
Quæ ſit longa conſuetudo. 180
Quæſtionibus. 230
Quæ res pig.oblig.poſſ. 145
Quan.& qui.qua.pars. 270.& 277
Quemadmo.muner.ciui.iud. 271
Quibus non obiſt.lon.tem.pręſcri. 27.& 37
Quibus ad libertatem procla. 15
qui manumittere non poſ. 10
quibus res iudicata non nocet. 80
qui non poſſunt ad lib.perue. 10
quibus ex cauſis ſerui pro præmio. 11
qui bonis cedere poſſunt. 117
quadriennij p̃ſcriptione. 27.& 37
qui potio.in pign.hab. 146
qui ætate ſe excuſant. 278
qui morbo ſe excuſant. eo.
quorum legatorum. 132
quorum bonorum. eod.
quomodo & quando iudex. 38
quorum appella. non reci. 110
quo ord. quis conueniat. 283

R

¶ Raptu virginum. 223
Ratiocinijs publi.ope.& de patrib. ciuitatum. 141
Re iudicata. 69
Relationibus. 91
Remiſſione pignoris. 150
Requirendis reis. 230
Res inter alios acta vel iud. 90
Reuocandis ijs, quæ in frau. 127
Reuocandis donationibus. 188

S

¶ Seditioſis. 229
Sententijs ex breuic.reci. 46
Senten.& interlocu.omn.iud. 47
Sententijs præſe.præto. 38
Sententijs, quæ ſine certa quan. 54
Sententiam paſſis, & reſtitu. 236
Sententijs, quæ pro eo q̃d inte. 56
Sententiam reſciudi non poſ. 63
Senten.aduerſ.fiſ.lat. 252
Seruis reipublicæ manumit. 9
Senatuſconſulto Claudiano tol. 17
Seruo pignori dato manumiſſo. 8
Sepulchro violato. 225
Si vnus ex pluribus appella. 114
Si liberalis imperia.ſocius. 257
Si ſeruus aut lib.ad dec. 269.& 277
Si vnus ex pluribus.appellaue. 114
Si ex falſis inſtrumentis. 83
Si de momen.poſſeſ. 115
Si pignus pignori datum ſit. 149
Si aduerſus cred.præſcr.op. 27
Si pendente appellatione mors interuen. 113
Si vnus ex pluribus hæred.&c. 152
Si antiquior creditor pignus vendiderit. 149
Si in cauſa iudicati pignus &c. 149
Si reus vel accuſa.mor.fuerit. 217
Si a non competenti iud. 95
Si cõis res pignori data ſit. 149
Si vendito pignore agatur. 152
Si plures vna ſententia condemnati fuerint. 79
Si per vim vel alio. 138
Si aliena res pignori data ſit. 145
Si quis eam cuius tutor. 222
Solu.& libera. 167
Si q̃s Imperatori maledixerit. 217
Si pignoris conuentionem numeratio perſecuta non fuerit. 153
Studijs liberalibus vrbis Conſtantinopo. 182
Sumptuum recuperatione. 280
Superexactoribus. 260
Superindicto. 259.& 275
Suſceptoribus præpoſi. 280

T

¶ Tabulis exhiben. 140
Temporibus appellationum. 102
Teſtamentaria manumiſ. 3
Tabularijs. 280
Theſauris. 257.& 275

V

¶ Vaca.mune.publ. 271
Vendit.rerũ fiſcalium. 252.& 274
Vend.rebus ciuitatis. 283
Veſtibus oloberis & aura. 282
Veteris numiſmatis poteſtate. eo.
Vindicta libertate. 2
Vi bonorum raptorum. 229
Vnde vi. 133
Vſucap.pro hærede. 19
Vſucapione pro dote. 18
Vſucap.transfor.&c. 19.& 36
Vſucapione pro donato. 18
Vſucapione pro emptore, vel pro tranſactio. 17
Vſuris rei iudicatæ. 78
Vſuris fiſcalibus. 252.& 274
Vt armorum vſus. 283
Vt intra certum tempus. 232
Vti poſſidetis. 139
Vt nemini liceat in compar. ſpeci. 262

BALDI VBALDI PERVSINI

In ſeptimum Codicis librum Commentaria.

De vindicta libertate, & apud concilium manumiſſione. Rubrica.

1 *Voluntas ſub rationali parte animæ reponi dicitur.*
2 *Iudicibus faciem hominum pro aliqua pœna cicatricibus deformare, an ſit licitum.*
3 *Faciens appellatur, quidquid eſt diſcoopertum.*
4 *Tractatus de præſcriptienibus, quare ponitur poſt tractatum de libertatib.*
5 *Tractatus de ſententijs, quare non adijcitur in ſeptimo libro Codicis.*
6 *Interrogatio crebra ſecundum naturam capitulorum fit a principio litis uſque ad finem.*
7 *Sententiæ executio reſtitutionis auxilio impedittur, ſecundum Azonem.*
8 *Libertas triplex eſſe dicitur.*
9 *Seruus factus ingenuus, qualiter libertatem recuperet.*

a VIndicta. Ideſt, de his, qui manumittun-
tur vindicta. *a* Dicitur autẽ vin-
dicta in bona, & in meritoria parte: vel quia
meritus eſt, vel quia ſperatur mereri; & eſt qui-
dam actus magis ſolemnis, quam ſimplex ma-
numiſſio, vt ff. de verbo. obli. l. Qui Romæ, §. Fla
uius, & qui manumittitur percutitur virga Prætoris, quia præ-
tor ſerui caput tangit: & dicit, aio te liberum more Quiritum,
ſecundum Azo. in Sum. ſic & excommunicatus, cum reconci-
liatur, tangitur baculo, ſed ille baculus eſt ſignum correctionis:
hic baculus eſt ſignum inueſtituræ authenticę libertatis. Et not.
ſecundum Azo. quod hic in hoc ſeptimo libro agitur de liberta-
te, operoſo quodam ingenio. Iſte ſeptimus reputatur, quoniam
homo ex ſeptenario cõſtat, i. ex triplici animi proprietate, & qua
tuor elementis. Additur anteriori parti capitis, imaginatiua; de-
putatur mediæ cogitatiua, vel rationalis. parti poſteriori capitis
memoria appropriatur. In imaginatiua intellectus incipit, in co
gitatiua meditando perfectus diſcutit, & diſcernit; in memora-
tiua. i. retentiua conſeruat & cuſtodit, nam reflectit theſauros in
1 tellectus. † Et not. ꝙ voluntas reponitur ſub rationali parte ani-
mæ, ideſt, in medio, quia debet eſſe recta: alias non eſſet volun-
tas, ſed quędam concupiſcentia, ſeu appetitus vanus, & præter
naturam, ſecundum Ariſtotelem. illud conſtat, quod homo ex
b duabus *b* ſubſtantijs eſt compoſitus, ſcilicet rationali, cui dice-
bat vt eſſet perpetua: & natura irrationabili, cui non decebat vt
eſſet perpetua, quia nullum irrationabile eſt perpetuum. Adde
quod ſi voluntas ſtat in finibus voluntatis, iſta, proprie dicitur
abſoluta voluntas. Si autem eſt ratione coniuncta, iſta vocatur
arbitrium vt l. fideicommiſſa, §. q̃q̃. de leg. 3. ſup. de tranſa. l. ſi qs
maior. Item conſtat homo ex ſeptem membris, ſcilicet mani-
bus, pedibus tibijs, anguine, ventre cum ſuis interioribus, collo,
& capite in quo eſt facies, quæ ad imaginem Dei eſt, quia ibi eſt
2 forma pulchritudinis cęleſtis, & decoris. † Et ideo iudicibus nõ
c eſt licitum pro aliqua pœna mundi faciem *c* hominis cicatrici-
bus deformare, vel naſum amputare, vel extrahere oculos, vel
3 amputare auriculas. † Quia quicquid eſt diſcoopertum, facies
4 appellatur, vt inf. de pœn. l. ſi quis in metallum. † Adhuc poſt tra-
ctatum de libertatibus, non incompetenter adijcitur de præſcri
d ptionibus, in quibus ſeptem *d* requiruntur: nec poſſunt procede
re, niſi circunſtantiæ conſtiterint, ſcilicet rei traditio, vel quaſi.
Item bona fides in initio. Item titulus iuſtus, vel id quod habet̃
pro titu. Item quod res non ſubiaceat vitio. Item poſſeſſio con-
tinua pro ſuo. Item poſſeſſio non interrupta. Item poſſeſſio cõ-
5 tinua vſque ad completum tp̃s lege prefixum, ſm̃ Azon. † Am-
plius quoque de ſententijs in hoc ſeptimo libro tractatur, quas
e certum eſt nullius eſſe momenti, niſi & ipſę ex ſeptem *e* formis
quibuſdam pręcedentibus, & quibuſdam conſequentibus inue
niantur eſſe vallatæ, quæ ſunt hæ. libelli oblatio, cautionis expoſi
tio, litis conteſtatio, iuramenti de calumnia præſtatio, cauſę exa-
minatio cum crebris interrogationibus, ſententiæ in ſcriptis ꝓ-
nunciatio, & executio, niſi ſñiæ executio impediatur auxilio re-
ſtitutionis, vel communis remedij, id eſt, appellationis ſuſpenda
6 tur adminiculo. Azo in Summa. † Adde, ꝙ crebra interrogatio
fit a principio litis vſque ad finem ſecundum naturam capitulo-
rum. dicã de primo principio tm̃, nam qñ offertur libellus, q de-
bet concludere iudici & reo, iudex ex officio petit ſibi edi actio-
nem, vel accuſationem concludentem, & ſi actor nõ poteſt ede
re: tunc libellus non concludit iudici, & ideo repellitur officio
iudicis. Sed qñ non concludit reo, repellitur ope exceptionis. in
omnibus. n. perſpiciendis per iudicem ſupplet iudex ex mero of
ficio. Et quando iudex legit libellum, debet videre, an actio ſibi
edatur: nec eſt opus, quod reus ſe defendat, quia hoc non ꝑtinet
f ad officium rei, ſed iudicis, vt not. in d. l. vbi pactum. *f* Et ſimili-
ter in probationibus ſi probationes nõ concludunt Iudici, reus
g eſt abſoluendus, *g* licet ex forma ſtatuti denegetur ei defenſio,
vt ſup. de eden. l. qui accuſare, non enim auditur ipſe, ſed iudex,
cuius intereſt pro officio ſuo exercendo, vt l. j. de offic. aſſeſſor.
7 † Item no. quod Azo caute dicit, quod ſententiæ executio *h* im-
h peditur auxilio reſtitutionis, & non dicit, ſuſpenditur, quia non
ſuſpenditur ſententia, ſed effectus eius, vt ff. de dona. inter vir. &
vxor. l. cum hic ſtatus, §. ſiue. per appellationem vero ſuſpendi-
tur ipſa, & eius effectus. & ita debet intelligi ſupra de tranſac. l. ſi
cauſa cognita, & facit quod no. ſup. de tranſac. l. ſi ex falſis. Ex di
ctis d. Azo. colligitur, ꝙ iſte totus liber tractat de triplici ſeptena
rio, & ſic diuiditur in tres partes, & continuatur ad præceden-
tia hoc ordine. Quia dictum eſt ſupra generaliter de relictis, hic
8 tractatur ſpecialiter de libertatibus, ſm̃ Azo. † Et dic, quod liber
tas eſt triplex, ſcilicet natiua, quæ vocatur ĩgenuitas, datiua, quæ
9 vocatur libertinitas. tertio vocatur reſtitutio natalium. † Item
no. ꝙ ingenuus factus ſeruus, nunquam recuperat ipſam inge-
nuitatem verã, niſi per dictam reſtitutionem natalium, vt ff. de
actio. & obligat. l. ſeruus, effectus.

ADDITIONES.

a Philip. Deci. Vindicta. Qualiter liberi ſerui olim fiebant, melius videbis ex Boetio in Topica Ciceronis, qui ita inquit faciendi liberos tres ſunt ſpecies vna quidem, vt cenſu liber ſit, &c. Accur. ſubijcit. Vindicta vero eſt virgula quædam, quã prætor manumittendi ſerui capiti imponens, eundem ſeruum in libertatem vindicabat, dicens quædam verba ſolennia; atque ideo illa virgula vindicta uocabatur. Et plenius potes videre per eundem Boetium ibidem, tu habes etiam in hiſt. 4. lib. 2. apud legiſtas autem, ff. de orig. iur. l. 2. §. in initio, & §. cum placuiſſet, & ibidem per Doc. Et vide gl. ſatis bonam, inſt. de liber. §. multis, in ver. uindicta. At dum manumiſſio, & emancipatio fieri habent, an authoritatem interponere, ſit mixti, an meri imperij, uide quæ ſcripſi in l. Imperium, ff. de iuriſ. om. iud.

b Quod homo. Differentiam ponit inter uoluntatem, & arbitrium, Bart. in extraua. ad reprimen. in uer. videbitur, in prin.

c Faciunt. Ita no. Ale. in l. cum in diuerſis, ff. de reg. do. uer. homo. Inno. in cap. ad audientiam, extra. de cri. fal. & Fel. plene in c. cum non liceat, in prin. ext. de præſcri. Contrarium tamen obſeruat curia, ut dixi in ſtilo parla. par. 4. Arreſto. c. 50.

d Septem. Quæ requirantur in præſcriptionibus, uide Bal. late in l. longi. in 2. no. inf. de præſcr. lon. temp.

e Ex ſeptem. Quæ sũt ſubſtantialia iudicij, uide no. per gl. Bar. & Doc. in l. prolatam, inf. de ſent. & inter. omn. iudic.

f And. Bar. L. ubi pactum. Vide quod uoluit Inn. & alij, in c. ex tenore, de reſcript. & quæ dicit Bal. hic.

g Abſoluendus. Vide Ant. de But. in c. cum dilectus, extra. de conſue. ubi alleg. Inno. in c. cum olim, extra, de cenſi. & uide Imo. in l. 1. de iurepa. & no. per Bar. in l. fi. de pe. hær. cum ſim.

h Sententiæ executio. Adde l. illud, & ibi Bar. ff. de app. cum concor.

Celſus. Niſi per reſtitutionem natalium, facit ad hoc tex. in l. 2. in fin. de lib. & eorũ liberis, quem ad hoc all. & Doc. & præceptor meus Iaſ. de May. in l. 3. §. 1. ff. de cõdi. inde. & ꝙ no. Gerar. de Petra Sancta. ſin. ſuo. 1. poſt prin.

LEX PRIMA.

1 *Manumiſſionis cauſa a iudicẽ approbata, quamuis falſa, an ſit nulla.*
2 *Iudex ſi arbitretur aliquem eſſe talem, qualis eſſe requiritur, an ſuo arbitrio ſit ſtandum.*
3 *Concilium, quid ſit.*
4 *Sententia ſi feratur in concilio, non eſt vis ſi proferentes dicant, Nos Concilium, aut Nos Archiepiſcopus.*
5 *Concilium per c, & conſilium per ſ, qualiter differant.*
6 *An ſit differentia quando dicitur cum conſilio, vel de conſilio.*
7 *Decretum, in quo fuit expreſſa cauſa erroris, an valeat.*
8 *Expreſſum illud dicitur, quod per ſe patet.*
9 *Manifeſtm aliquid eſſe dicitur, quod tamen non eſt expreſſum.*

EOrum, qui. Manumiſſus apud concilium ſui iu
ris efficitur, nec ei obijcitur cauſæ
1 defectus. h. d. † Oppo. ſi cauſa eſt falſa, licet ſit a iudice ap-
probata, iſte non eſt manumiſſus vindicta, vt ff. de tranſactio. l.
cum hi, §. ſi prætor. quia falſa cauſa nulla eſt, vt digeſtis d:

verbo,ſignification.l. Paulus.Solu. interdum eſt cauſa omnino
a falſa,& tunc error *a* iſtius cauſæ vitiat libertatem. Vel dic,aut iu
dex circũſcribitur per manumittentẽ,aut per manumiſſum. pri
mo caſu valet decretum, quia minori non ſuccurrit in delictis.
Secundo caſu non valet,vt ff.de fideicom.libe.in l.cum vero. §.
ſubuentum. Interdum cauſa eſt omnino incongrua, ſeu nulla.
vt quia Rex Parthorum viuit,& idem.interdum eſt congrua,id
eſt apta,ſed non perfecta, id eſt, non ſufficiẽs per ſe, qualia ſunt
merita,& tũc ex quo Iudex arbitratur ſufficere,valet manumiſ
2 ſio.vt hic,& Inſt.qui manumit.non poſ.§.ſemel.†Et hæc eſt re-
gula in omnibus arbitrarijs, ꝙ ſi iudex arbitratur aliquem eſſe
talem,qualis requirit ad eſſe,ſtandũ eſt iudicis authoritati:nimi-
rum, quia poteſtas eſt data Iudici non ſub ꝯditione. ſi vera ſint
b quia tunc non retractaret,ſed ipſo iure nõ fieret:qa ꝯ̃ *b* conditio
nem iudex non haberet iuriſdictionẽ, ſed eſt ei data iuriſdictio
ſub modo vel cauſa.& ideo habet poteſtatem, cum iniq; decer-
nit,vt eleganter no.s̃.de tranſa.l.ſi ex falſis.in 3.glo. Oppo. & vi-
detur,quod etiam ſi cauſa ſit funditus falſa?tamẽ ſi ille,q manu-
mittit,ſit maior viginti annis,non vitietur manumiſſio: qa quæ
cauſam non deſiderant,ea nõ vitiantur ex cauſæ defectu,& hoc
ꝑ regulam gñalem; quia vtile non cauſat̃ ab inutili, & qđ eſt ab
inutili ſeparatum,per inutile non vitiatur.vt in reg.vtile, & no.
ff.de verb.obl.l.j.per Iac.de Are.Sol.concedo op.niſi manumit-
tens nõ erat alias facturus proprie: ergo lex noſtra intell̃r in mi-
nore viginti annis,qui niſi in concilio manumittere non poteſt.
3 † Modo ego quæro, quid eſt conciliũ ? Rñdeo interdũ ponitur
pro multitudine legitime adunata, & cõgregata authoritate ſu-
perioris.Interdũ ponitur pro præſidentibus concilio, & ita dicit
hæc gl.no.Interdum ponit̃ pro loco concilij, vt l.penult. ff. de iu-
ſti.& iu.extra,de iud.c.j. Expediebantur.n.quidam actus volũta
3 riæ iuriſdictionis in concilio,vt hic.†Modo dico, *c* quod qñ ſen-
c tentia fertur in concilio,non eſt vis vtrum pronunciantes dicãt
Nos conciliũ,aut Nos Archiepiſcopus de conſenſu noſtri con-
5 cilij eccleſię,ſecundum Arch.qui ita no.17.diſt.generalia.†Quę
ritur,vtrum ſit differentia inter concilium,& cõſilium ? Rñdeo
ſic; Nam conſilium eſt quædam probabilis perſuaſio debito tẽ-
pore alij inſinuata, quando conſilium eſt de forma. Sed ſi eſt
de voluntate inquirenda : de vrbanitate, non de neceſſitate eſt
ſequendum,vt s̃.de diuor.l.dubium,p̃ſumitur de forma, quãdo
lex vult interuenire conſilium : & eſt actus qui poteſt importa-
re alterius præiudicium. Sed ſi nemo læditur, non præſumitur
eſſe de forma,vt ff.de admi.tut.l.quidã decedens,§. Papinianus.
ff.de arb.l.ſicuti.21.diſt.decretis, de hoc plene dixi extra, de elect.
c.cum in veteri,& plenius Bar.tractat in ſua rep.l.1. §.ſi plures,ff.
6 de exer. † Concilium autem dr̃ hominum congregatio ad ali-
quid,ſeu de aliquo ſtatuendum,vt in §.eadem lege, Inſt.quib.ex
cau.ma.non licet,& ibi per Iac. Et an ſit differentia, vtrum dica-
tur cum conſilio,vel de conſilio,quidam dicunt, ꝙ ſic : quia di-
ctio.cum ſignificat acceſſorium, & principale non põt depende
re ab acceſſorio:ſed illa dictio,de ſignificat ſubſtantiam . † Quæ-
ritur,nunquid in iſta lege valeret authoritas ſic interpoſita. De-
cerno te eſſe liberum, quia iuiſti pro dño meo Capuam? vr̃, ꝙ
non ꝑꝑ vitium decreti,vt ff.de exc.tu.l.qui in teſtõ.ſicut ſi iudex
diceret, Pronuncio te iuſte exheredatum, quia fuiſti inobediens
pr̃i tuo. Nã iſte non eſt de cauſis enumeratis.& ſubſtantialib. In
ꝯriũ facit hæc lex.Sol.glo.hic,& in l.j.s̃.de erro. cale.dicit, ꝙ aut
fuit expreſſa cauſa erroris,& non valet:aut non fuit expreſſa, &
8 tunc ſic.†Illud aũt eſt expreſſum,qđ per ſe patet. Nam per ſe pa-
tet,ꝙ illa cauſa ius non ꝯtinet.& ſic expreſſa eſt cauſa incongrua
in iure, q̄ hẽt decretũ vitiare, ſed ſi iudex interpoſuiſſet decretũ
in nube dicẽs,qa meruiſti,nõ expreſſa qualitate meritorum,p̃ſu
d meretur ꝓ decreto,qa animus Iudicis p̃t moueri *d* ẽt ex nõ ſcri-
ptis in ꝓceſſu, puta ex aliqua cõfeſſione coram ſe facta viua vo-
9 ce.vt eleganter no.ff.de ꝓba.l.quoties,§.fi.† Et no. quod aliquid
põt eſſe manifeſtum,quod tamen non eſt expreſſum,ſed mani-
feſtat̃ per rimationem actorum: & iſtud non reddit ſententiam
nullam,quia non inducit peccatum formæ,ſed materiæ,v.g.di-
e cit Iudex, *e* ꝙ per A.& B.probatum eſt,& ideo,&c.Nã licet A.&
B.dixerunt ſe nihil ſcire, & ſic de viſis actis ſit error manifeſtus,
tñ ſententia tenet,quia nulla expreſſa cauſa teneret. hoc ſingul.
no.Inn.extra,de renun.c.in præſentia.Non ob.ff.de tranſac.l.cũ
hi, §.ſi p̃tor, quia ibi iudex omiſit ordinem, quia non cognouit
de cauſa,ſecus ſi cognouiſſet,& iniuſte decreuiſſet;qa tunc vale
ret decretum,vt hic, quandoq; error iudicis eſt occultus. & tũc
pro iudice præſumitur,& decretum valet,vt l. actor. ff. rem rat.
hab.& no.in l.j.ĩ.de fi.inſtru.& iure haſtæ fiſc.lib.10.

ADDITIONES.

a And.Barb.Et tunc error.No. ſing.ꝙ ſi iudex dicit, quia nihil probatur per A,& B,
ideo ſic pronuncio,tenet ſententia,licet A,& B,bene probent,vide quod no.in l.ſi
is,ad quem,ff.de acq.hære.& idem ſenſit Inno. in cap.qm̃, de proba.ſed poſtea in
contrarium allegauit c.cum Bertol.de re iud.& ſic videtur reſidere,& contra tene
re,& idem tenuit in d.c.cum Bertol.& Hoſt.in d.cap.quoniam,& ſequitur Dom.
meus,& ibi dicit D.Ant.ꝙ ſi in actis eſt inſtrm̃, ꝙ debitor eſt abſoluendus, & iu-
dex illum condemnauerit,ꝙ ſententia non tenet, licet dñs meus ibi contra teneat
ex hoc quod habet Bal.in l.prolatam,C.de ſent. & interlo. om.

iudi.& vide tex.in c.ea noſcitur,de his,quæ fi.a maio.par.ca.& tex.fi.l.ſi tutor pe-
titus,ff.de tut.& cur.da.ſecundum Bal.in l.1.ff.reb.eor.
b Quia contra.Faciunt no.per Bar.in l.non dubium.ſup.de leg.vbi quærit de clauſu
la,ſi tibi conſtiterit.
Cel.De hac clauſula, & eius effectu,dixi plene in apoſt.ad iſtum in l. non dubium,
ver.iuxta hoc quæro in ver.conſtiterit,ſup.de leg.
c And.Bar.Modo dico.No.quando profertur ſententia in conſilio: qualiter ſunt con
cipienda verba,de quo in l.edita,in repe.ſup.de eden.vide tex.in c.1.de pac. & ibi
Mod.in c.1.de ſpon.c.1.de elec.
d Poteſt moueri.In contrarium facit c.cum ad ſedem extra,de renun.& d. Bald.hic
no.ad limitationem.no.in l.illicitas,§.veritas,ff.de off.præſid.& no. in l. ſi quis ad
exhibendum,ff.de excep.rei iud.& vide quod no.Bal.in l.fi.ſup.de edi.diui Adria.
tol.& in l.quoties.hic alle.
e Dicit iudex. Vide Bal.in l.2.in prin.inf.de re iud.vbi idem tenet. & Bar. & quæ ibi
ſcripſi poſt eum in l.ſi is,ad quem,ff.de acq hær.& Bal.in l.prolatam,inf.de ſen.&
inter omn.iud.& dum alle.Inn.voluit allegare.in ca.quoniam contra ad fi. extra,
de proba.ſed tamen contra tenet in c.cum Bertoldus. extra, de re iudic. in verbo,
conſenſu.

LEX II.

1 *Manumiſſus ſemel amplius manumitti non poteſt.*
2 *Tabellio qui creatus eſt, poſtea deponitur ab officio, an de nouo reuocari poſſit.*
3 *Condemnatus tanquam rebellis, an iterum condemnari poſſit.*
4 *Criminis,læſæ maieſtatis reus ſit ſubditus, & nemo alius.*

1 Nihil. † Semel manumiſſus amplius manumitti non põt.
h.d. Vel ſic rei perfectę nihil poteſt ſuper addi. Et no.
ex hac lege generale in omnibus actibus, qui conſumationem
requirunt vnico actu, vt non recipiant retractationem reſpectu
eiuſdem effectus,vt ff.de vſuc.l.ſequitur,§.lana.& ĩ. in quib. ca.
2 ceſ.lon.temp.præſcri.l.in ſeruorum.† Et per hanc *a* legem deter
a minatur quæſtio Do.Old.de eo, qui creatus eſt Tabellio, & po-
b ſtea deponitur ab officio, *b* ꝙ non poteſt de nouo recreari per
Comitem Palatinum.& eſt alia ratio, quia leges non debent eſ-
ſe ludibrio,vt ſup.de bon.quæ lib.l.cum non ſolum, §.pen.ẽt ſi ꝑ
Principem eſſet reſtitutus ad famam,non tñ non ad offm̃.Et idẽ
dicimus in ſacramento baptiſmatis, ꝙ licet baptizatus ſit factus
hæreticus. & Papa ei indulgeat; tñ rebaptizari non poteſt: quia
c non eſt quid reiterabile, ita dicit gl.hic no.j. Et per hoc *c* dico, ꝙ
ſi Notarius damnatus de falſo iuit ad partes remotas, vbi dicta
condemnatio non erat nota, & multa ibi confecit inſtr̃a: vtrum
dicta inſtr̃a ſint valida? Dico.n.ꝙ non, quia mandatum conficiẽ
di inſtr̃a,quod hẽbat ex officio,erat funditus reuocatum;& erat
oĩno falſus Notarius : vñ cũ authoritas conficiendi inſtr̃a ſit res
ipſius Principis, non potuit circa ipſam rem aliquid diſponere,
vt ff.ſi cer.pet.l.eius,q in prouincia.§.quas vero.& iſta eſt ſubtilis
ratio. Non ob.l.Barbarius,quia quidã ſunt in ſtatu inualido, qui
tñ pñt validari,ſicut eſt ſeruus,qui põt ad libertatem peruenire,
& ad quaſi poſſeſſionem libertatis; tunc loquitur ibi, vt cõis &
publica vtilitas validitatẽ geſtorum inducat. Quidam vero ſunt
in ſtatu prohibito,ita ꝙ nec in iure, nec in quaſi poſſeſſione eſſe
poſſint.ſicut eſt Notarius quondam, nũc publice exauthoratus
ꝑ ſnĩam,qui nunq̃ reponi põt in poſſeſſione Tabellionatus: imo
quoties ſe ingerit,toties de nouo falſum committit,vt ff.de fal.l.
d eos,qui ſe.& iſte eſt caſus,de quo q̄ritur. Non ob. *d* quod not. in
Aut.de Tabel.§.pe.in gl.quæ incipit, hic eſt argu.qa ibi loquitur,
qñ Tabellio perdit officium per ſnĩam legis, & remanet bonę fa
mæ.hic ſecus; vt l.ſi aliquid de ſuſce.& arca.& no.in Authen.de
armis.circa fi.in gl.quę incipit,no.ꝙ ſi Tabellio.facit qđ legit̃,&
no.ĩ.de Decur.l. vniuerſos. Opp. ꝙ ꝑ vltimã aliqd addat̃ primæ,
vt ff.de hære.inſti.l.3.§.qui fideicõmiſſariã.Sol.ibi prima erat im
3 perfecta quo ad eſſe donationis,hic non.† Et no.ex hac lege arg.
quod ſi aliquis eſt ſemel cõdemnatus tanq̃ rebellis:qa deſijt eſſe
ſubditus,nõ põt vlterius condemnari tanq̃ rebellis: nam (vt di-
cit

ADDITIONES.

a Et per hanc. Vide no.per Pe.de Anch.in cle.1.de exceſ. præl. facit quod habetur in
l.ſi aliquid,inf.de ſuſceptorib.& Arch.li.10.& ibi Bar.& Doc.& iſtud dictum Bar
to.ſequitur etiam Lud.Ro.in l.ſi vero,in 38.fal.ff.ſol.mat.maxime per l.iudices,in
fra de dig.lib.12.& ibi dixi poſt Bar.
b And.Barb.Deponitur ab officio.Semel remotus ab officio non poteſt iterũ reaſſu
mi.Vnde Virgilius.Facilis deſcenſus auerni. Vide Bal.in l.2.C.de lib. & eorum lib.
tex.& ibi Bal.l.2.C.de diuer.offic.l.12.Bald.in c.2.de poſthu.pręla.in proœ.Greg.
vide quæ dixi in d.c.2.Bal.in c.cum quidam,de iureiur.aliter loquitur Bald. in c.2.
de iud.alleg.gl.ſing.in auth.de Tabel.§.fi.tu uide tex.in c.ad aures.de pœ.vbi pro
batur,quod ſi quis propter delictum priuatur aliqua re,poteſt ſibi illa concedi. ita
dicemus hic.vide Bald.in conſ.incip.quæſtio talis.vbi arguit,quidam vituperauit
ſuum officium,quod ad illud amplius redire non poteſt.ad hoc alleg.l.quicunque,
§.placet.C.de epiſ.& cler.tene menti.Bal.in c.ſicut.de teſt.Ego allego tex. in l.qui
cum vno,§.ignominia,ff.de re mil.ubi eſt caſus.melius allegauit illũ Bal. in l. Lu-
cius, ff.de his,qui no.infa.
Cel.Ego poſt.Domi.coapoſtillatores meos inquantum facit ad hanc materiam.Ad
do Bal.in hoc plene limitantem.in c.at ſi clerici,extra,de iud.in c.gratum, de po-
ſtu.præl.quem ad hoc refert & ſequitur Gera.de Petra Sancta ſin.ſuo 1.incip.No.
quod ex quib.cauſis,poſt prin.
c Et per hoc. Contra tenet Bar.in l.1.in 2.col.ſup.de teſt.ſed idem.quod hic tenet ip
ſe in l.pen.ſup.de pig.act.& in auth.habita.ſup.ne fil.pro pat.
d Non ob.Dixi poſt.Bar.in l.eadem.ff.ad l.Iul.repe.& uide Bal.in l.2.inf.de ſent. &
interlo.om.iu & in l.fi.ſup.de ſerui.

cit Pau.de Lea.in c.paſtoralis de re iud.|in Clem.) læſæ maieſta-
a tis criminis nemo *a* fit reus, niſi ſubditus. hoſtes tamen pñt eſſe de quacunque gente,vt ſin.not. ff.de cap.& poſtli.reuer.l.hoſtes.
b Item eſt arg. *b* ꝙ excõicatus non põt amplius excõicari. Sed ꝯ-rium eſt verum,quia excõicatio eſt ſententia medicinalis; & nõ eſt dubium ꝙ vbi plures ægritudines,ibi plures medicinæ, ſed illud verum eſt ꝙ ſecunda excommunicatio debet magis aggrauari,vt l.2.inf.vt intra certum tempus crimi.queſt.termin.

ADDITIONES.

a Nemo,No.differentiam inter hoſtem,& reum accuſatum læſæ maie. vide Bal.in l. 2.inf.de fal.mo.& quod maie.quis non efficiatur reus, niſi ſubditus, vide Bal.in l. amiſſione,§.qui deficiunt,ff.de ca.di.& Bar.in l.de pupillo , §.ſi in pluribus, ff. de ope.no.nun.cum concor.

b And.Barb.Item eſt arg. An excommunicatus poterit amplius excommunicari. vide not.in l.diuortio,ff.de uerb.obl.

LEX III.

1 *Legitimatio filij,an per procuratorem fieri poſſit.*

2 *Nuncio,vel procuratori extra adminiſtrationem patrimonij, nihil committi poteſt.*

Nec mulierem. Simplex adminiſtratio non confert manumiſſionẽ.h.d.No. caſũ, in quo poſſum perſonaliter per me , quod non poſſum per aliũ .
1 †Et eſt arg. *a* quod legitimatio filij non põt fieri per procurato-
a rẽ,q̃a non cõſiſtit in pŕimonialibus. Conſidera,ſi filius eſt preſẽs;
b q̃a pater & filius ſunt vna pſona: ſicut pater p filium põt manumittere, eadẽ rõne & hic põt. Pone enim quod eſt idẽ filius, & ſeruus,nempe poterit fungi duobus officijs. argu. ff.de adopt.l.ſi Conſul.nã(vt eleganter ait gl.in l.operimus,ĵ.de pro. ſacr. ſcri.) quaſi vnũ reputat,cũ ſint circa idem.Dices tu: ergo idem in adoptione & arrogatione.qđ eſt falſum,vt ff.de ado.l.poſt mortẽ, §. fi.Rñ.ꝙ non eſt ita:quia anteq̃ arroget,vel adoptetur, non eſt filius:& ideo non accõmodat ei conſenſus tanq̃ filio, ſed tanq̃ ex-
2 traneo.† Et no.hic mirabilẽ gl.quæ tradit hanc doctrinam,ꝙ extra adminiſtrationem patrimonij nihil nuncio, vel procuratori, vel adminiſtratori committi poteſt . Caue tibi : quia iſta doctrina nõ eſt gñalis, vt patet in delictis,vt l.j.§.deieciſſe, de vi,& vi ar. cum ſua materia, & inf.ſi reus,vel accu.mor.fue.l.j.de hoc plene & ſubtiliter no.ſup.de cad.tol.l.j.§.ne autem. Opp.glo. de l.cum proponas,& de l.ſi vero negotium.dic vt in ea.no.

ADDITIONES.

a And.Barb.Et eſt arg. An legitimatio filij potuerit fieri per procuratorem, vide eundem in l.ſi.inf.de adop.

b Cel.Per procuratorem. Vide no.per Doc in l.Gallus,§.forſitan, ff. de libe. & poſt. Celſus. Adde plene iſtum in l.ſi.ſup.de adop.|Bar.in l.poſt mortem, ff. de adopt. & plenius in l.nequaquam,§.1.ff.de exc.tu.

LEX IIII.

1 *Manumiſſionis iuriſdictio, an ſpecialiter committatur.*

1 Apud Apud quemlibet iudicem etiam municipalem,põt fieri manumiſſio.h.d.† Quæritur,nunquid ſit neceſſe,quod iſt iuriſdictio ſpecialiter committatur. Rñ.gl.no.'& di-
a cit,ꝙnon, *a* quia ordinaria iuriſdictio non requirit aliquorum capitulorum ſpecificationem: nam ſi requireret,redigeretur ad inſtar delegatæ,quod eſt impoſſibile, & no. bene hanc gl.

ADDITIO.

a Phil.Dec. Quod non.Quinimo poteſt quilibet magiſtratus etiam minimus caſtri villæ ciuitatis, manumiſſioni authorari,ut habes per Spec.in titu.de offi. om. iud. ver.porro. Et quæ ſint manumiſſiones,& quam uaria inſtrumenta,uide apud eundem Spe. pleniſſime in tit.de ſer.non ord.

De teſtamentaria manumiſſione. *Rubrica.*

LEX PRIMA.

1 *Confirmatum eſt interdum de ſe validum,& perfectum.*

2 *Declarare quid ſit, & an habeat vim confirmationis.*

3 *Tempus,quo aliquid mandatur,non attenditur.*

Si codicillos. Quando tp̃s confirmationis eſt inualidum,& tp̃s rei confirmatæ eſt validum,trahitur confirmans ad confirmatũ h d. & iſtud eſt
1 valde notabile. † Et no. *a* quod interdum illud, quod confirmatur,eſt de ſe validum,& perfectum,& certũ,& prius tp̃e & tunc alius confirmator non dr̃ diſponere, ẽt ſi ſit ſuperior,vt no. ff.de iuſt.& iu.l.manumiſſiones.in 1.gl.Interdum id qđ cõfirmat, eſt principiatũ,ſed non perfectum, nec conſummatũ reſpectu finis ad quẽ ordinatur,vt electio,quæ cõfirmationẽ deſiderat,& tunc cõfirmator dr̃ ꝯfirmare.i.cum alio firmare , non per ſe diſpone-
2 re,vt ff.de iur.om.iu.l.& quia.|† Et vnum ſcias, ꝙ declarare non eſt confirmare,nec hẽt vim confirmationis, vt ff.de teſta.l. hæredes palam,§.ſed ſi notam.& prædicta faciunt ad quæſtionem im-
b petrantis, *b* qui impetrauit in beneficijs pertinentibus ad prouiſionem epiſcopi: quod non intelligitur impetrare in pertinentibus ad confirmationem, idest in electiuis,vt in cap. 1.de præb. in Cle.niſi confirmatio haberet vim electionis, & confirmationis, eo.ti.c. cum in illis.li.6.de app.c.conſtitutus in gl. Inn. quę incipit,quid eſt. Et interdum confirmans præcedit tp̃e ipſum cõfirmabile,& tunc loquitur lex noſtra, & ff.de here.inſti.l.aſſe toto.
3 †Et no.ex lege nr̃a ar.ꝙ non inſpicitur tp̃s,quo aliquid mandat, ſed quo aliquid cõfirmatur.quod eſt verum,'q̃n ꝯfirmatio non trahitur retro,vt ff.de of.Procon.l.obſeruare,§.fi.facit ꝙ no.Cy. ſ.de fer.l.dies feſtos,& Inn.de appe.c.præterea requiſiſti. Hoc tñ ſcias,ꝙ aut virtus mandatoris augetur tp̃e,& ſunt vera prędicta: aut infringitur,& tũc totum reſoluitur, quia ꝯfirmari nõ poteſt vt legitur.& no.ff.de teſt.mili.l.ſi certarum,§.fi.& in c.præſenti. de offi.de leg.li.6.& in c.1.qui ſucceſ.tene.colla.x.

ADDITIONES.

a Et nota. Vide Bar.& Doct.in l.& quia hic alleg.& quæ ibi dixi.

b Ad quæſtionem.Quando confirmatio habeat vim electionis, vide in ca.conſtitutus in gl.in ver.exceptiones,extra de appel.

LEX II.

1 *Hominis memoria extat,& non homo.*

Ex teſtamento. Hæreditatis nõ aditio,vel memoriæ defuncti damnatio, pſtationẽ impedit libertatis.h.d. Primũ fallit ſi ſeruus hæres, & inſtitutus ff.de fideic.lib.l.cum quaſi,§.ſed ſi quis.Itẽ fallit,ſi bona ſunt adita libertatũ cõſeruandarũ cã,vt Inſti.de eo. cui lib.bona ad.& illa eſt ſucceſſio noua,& miranda,ſm Azo. & dr̃ anomala, ſcdm Accur.nã talis nõ dr̃ decedere teſtatus,nec inteſtatus, ſed ei dat̃ ſucceſſor bonorũ.ſic ſ̃.de pact.l.licet.ſm vnã opi. idẽ dicit Azo. in ſucceſſione,q̃ ſit p auth.hoc amplius.ſ̃. de fideicom. ꝙ illa eſt anomala,extraordinaria, & miranda, vt ipſe no.in d.tit. Inſt. in
1 Summa.†Item no.hic,ꝙ extat memoria hominis,& nõ homo: nã ſi nõ extaret,non poſſet cõdemnari de hoc Inſti.de hære.quę
a ab inteſta.§.p̃rium. Hanc ẽt pœnã põt pati ciuitas *a* incidens in crimẽ læſæ maieſtatis,cuius bona(ſi pietas Principis nõ reuocat intentionẽ)poſſent dari occupantibus in pdã,ar.in ca.1.§. vlti.de mili.vaſ.qui contumax eſt,& ſ̃.de ſacroſ.ecc.auth.caſſa. & irrita.

ADDITIO.

a Ciuitas. Vide no.per Bal.in l.aut facta,§.ſi.ff.de pœn.& quæ ibi.

LEX III.

1 *Legata minori facta,an pereant per reſtitutionem in integrum.*

Libertas. Licet minor reſtituatur in integrũ, libertas nõ perit:cũ aditione hr̃ditatis ꝯſummauit effectũ.
1 h.d.† Quæritur quid de alijs legatis.Rñdeo, nõ poterũt. *a* tex. eſt
a no.in l.3. ff.de condi.indebi. Quid ſi non eſſet conceſſa reſtõ,ſed tranſactum,vel iudicatum per arbitratorẽ, q non põt in integrũ reſtituere? Rñdeo dic,vt ſubtiliter no.ff.de tranſ.l. controuerſia. Quærit gl.quid ſi ſunt plures inſtituti? ſufficit vnum adire , quia aditione vnius totum teſtamentum confirmatur,vt ff.ad Treb. l.apud Iul.§.j.ſ̃.de cadu.tol.l.j.§.pro ſecundo.

ADDITIO.

a Pereunt.Si hæres petiit reſtitutionem aduerſus aditionem,an legata firma remaneant,vide Bar.in l.nec nouum,ff.de condi.inde.ubi tenet,quod non.

LEX IIII.

1 *Liber factus,vel eius hæres,rationem reddere non tenetur.*

2 *Poteſtas ad ſyndicatum ſtare non debet,qui bene geſſit officium .*

3 *Liquidatio idem operatur,quod purum ab initio.*

4 *Conditio reddendarum rationum,quatuor complectitur.*

5 *Venditor emptori lite euictionis pendente,ad ſumptus litis non tenetur.*

6 *Guarentigiæ inſtrumenta ſi habere conditionem re vera purificatam,an debeant dici pura, vel conditionalia.*

Cum teſtamento. Libertas pure relicta, competit etiam non redditis rationibus.Item relicta ſub cõditione rationum reddendarum,cenſentur relicta pure, ſi rationibus cancellatis fuerit repertus non de-
1 bitor.hoc dicit.†No.quod liber factus, *a* vel hæres eius,non tene-
a tur reddere rationem.hoc dicit.vt ff.de neg. geſto.l. eum actum. No.ꝙ ipſo facto videtur reddita ratio ab eo,qui omnia bene adminiſtrauit,nec vlli querelæ ſuppoſitus eſt , ff. de fideicom. lib.l. teſtamento ita,& l.Thais, §.Splendoforus.†No.in tex.ibi , ſi autem non debitor ex rationib. fuerit repertus. negatiuam *b* pro-
2 bari per ſcripturæ aperturam.† Et eſt hæc lex arg.ꝙ nõ debet ſtare Ptãs ad ſyndicatum, qui ita bene geſſit officiũ , quod in eõ. eſt
3 laudandus,& in nullo vituperandus.†Item no.ꝙ idem operatur
c liquidatio,quod operatur purũ ab initio. Et eſt argu. *c* quod diſcuſſio

ADDITIONES.

a No.ꝙ liber factus. Et an teneatur de leuiſſima culpa,vide text. & glo.l.filium,ff.de manu.teſt.& quod no.in l.ſub conditione,ff.de condit.& dem.

b Negatiuam.De probatione negatiuæ vide l.ſi. ſupra de rebus credit.

Celſus.De negatiua. An qualiter probetur no.iſte in l.actor. & ibi poſui in apoſt.ad ipſum in verſ.poſſit probari,ſupra de prob.& ibi poſui in apoſt. ad Bart.num.2.in apoſt.in eo.verſ.& dixi poſt collecta in c.quoniam contra, num.2.verſ.quis habet probare negatiuam,extra.de proba.

Negatiuam.No.negatiuam probari per aperturam ſcripturarum,vide Bal.in l.Titię textores,de leg.2.& tex.l.1.infra de exac.trib. lib.10.Ang.in l.in illa,& in l.hoc iure.de verbor.ob.& in l.ſi binæ, de iniu.teſta.

Et eſt arg. Vide no.per Bar.& doct.in auth.hoc ſi debitor.in fi.cum concor.infra de pig.intellige,ſecundum no.per Bal.in l.2.ſupra communi diui. bene facit.l.ſi rem, §.ſi.ff.de pig.act.cum ſi.& ita conſului.& vide per Barto.in l.1.quæ in frau. cre.& Ang.& Imo in l.decem,ff.de verb.obl.

Celſus. Facit etiam quod hic dicitur,quod ſcholaris, qui communiter ab omnibus pro Docto.& perito reputatur,non debet ſubire talem rigorem examinis, qualem alius qui ad doctoratum promouetur,ita no. Card.poſt glo. in cle.1.§.2.ext.de iureiuran.

ſcuſſio facta pendente hypothecaria, fingit actum cum ordine,
quia declarat retro ante lite conteſ. bona fuiſſe non reſoluenda.
Item eſt hæc lex ar.ad omnem negatiuam probandã, vt ſ.de re.
4 cre.l.fin.† Modo quærit gloſſ.de vna notabili quæſtione.certum
a eſt, ꝙ conditio rõnum reddendarum quatuor *a* complectitur.ſ.
codices edi.calculum poni,reliqua reddi,culpã purgari ſolutione eius,qđ debetur,vt ff.de cõd.& dem.l.cũ ſeruus.& ff.de fideicom.lib.l.ſi pure.§.fin.& l.ſi pater, §. ſi Sticho.pone ergo,ꝙ non,
inuenitur debitor in pecunia, nunquid ſaltem de facto dẽt oſtẽdere codices , & dñm inſtruere anteq̃ ſit liber ? Dicunt quidam
ꝙ ſic.gl.dicit ꝯriũ.quia ſi reliqua nulla ſunt,libertas pure competit:quia conditio hr̃ pro nulla,& ſi tu dicis,iſte tenetur copulatiue ad duo,ſ.ad reliqua,& ad edendos codices. Reſpõdeo illa duo
ſunt propter vnum.i. propter reddenda reliqua, ſeu conſeruandum aduerſarium indemnem. Et ideo deſtructo eo,qđ eſt principale,& cauſa alterius,id eſt.quia non debet,deſtruitur acceſſorium,id eſt annihilatur,& hr̃ pro non adiecto, videlicet , vt illud
acceſſorium non faciat conditionem per ſe,& inducit gloſſ.plura ſimilia , & inter cætera adducit vnum ſimile valde notabile.
Nam ſi res euincatur,venditor ad duo tenetur.ſ.ad duplum , &
ſumptus litis,ſed ſi emptor vincit, non agit ad ſumptus, quia ad
deſtructionẽ antecedentis obligationis, ſequitur deſtructio conſequentis:& quia vbi vnum competit propter aliud, eo ceſſante
5 remouetur, & illud, vt ff.de accept.l. ſi accepto latum fuerit.† Ex
iſta glo.ſume arg.validum:quia lite euictionis pendente, nõ te-
b netur venditor emptori ad ſumptus *b* litis:quia non eſt certum
eos debitum in gl.alle.optimam leg.ff.de libe.leg.l.petitor, & tene menti hanc ſingularem gl.Item no. in hac leg. ꝙ ille q declarat,non diſponit:ſed quid in præteritum actum ſit, oſtendit, ſic
6 ff.ad leg.Aquil.l.huic ſcripturæ,§.penul.† Et no.ad inſtrumenta
c guarentigiæ,*c* ꝙ ſi habent conditionem re vera purificatam, ſed
in iudicio nondum probatam,dicuntur inſtrumenta pura,& nõ
conditionalia,licet ad executionem facti non poſſit procedi,donec liqueat Iudici,vt ff.de verb.obl.l. hoc iure. quæ lex eſt valde
notabilis.

ADDITIONES.

a Quatuor. Vide in l.cum ſeruus.hic alleg.in l.ſi cui libertas.eo.ti.
b Ad ſumptus. Vide Bar.poſt gl.in l.1.inf.de euic.& in l.exceptione. ff.de fideiu.contrarium tenet Bal.in l.qui abſentem,ff.de procu.
c Ad inſtrumenta. Vide no.per Bar.in l.proinde,§.notandum,ff.ad leg.Aquil.cum concor.de quib.ibi,& hic,in l.ſi quidem,infra de excep.& quod ibi dixi, quod ad hoc iure.hic alleg.eſt ſin.& uide ad hoc Ang.& Imol.in l.ita ſtipulatus,ff. de verbor.oblig.

LEX V.

In fraudem. Qualitas hæredis non facit conualeſcere teſtamentum.h.d.

LEX VI.

1 *Vſurarij hæredes ſatisfaciendo , teſtamentum conualeſcere faciunt.*

Si hereditas. Vbi libertas relicta propter ęs alienũ ſpernitur, ibi liberalitate donatus creditorib.
1 ſatis offerens,conſequitur libertatis donationem h.d.† Et eſt ar.
a ꝙ hæredes vſurarij *a* ſatisfaciendo,faciant conualeſcere teſtamẽtum,etiam hæredes extranei : quod falſum eſt, quia nemo poſt
mortem teſtabilis efficitur.

ADDITIO.

a Heredes vſurarij. Vide no.in l.filio præterito,in fi.ff.de iniu.rup.& irr.teſt.Ang.& Imo.in l.qui ſoluendo,la 1.ff.de hære.inſt.& in d.l.filio.

LEX VII.

1 *Defuncti uoluntas non debet uiolari.*
2 *Teſtatoris prohibitio dicitur cauſam habere propter demeritum verum, vel præſumptum.*

Contra voluntatem. Non præſtat hæres libertatem cõtra defuncti vo-
1 luntatem.h.d.† No.ꝙ voluntas *a* defuncti non debet violari.Itẽ,
a † ꝙ propter demeritum *b* verum, vel præſumptum , prohibitio
2 teſtatoris dicitur cauſam habere.ſic ff.de manu.teſt.l. teſtamẽto
b centurio,quia contra odium hæres non poteſt,vt hic nec poteſt
ſeruo renunciare,quia nulli ius quæritur.

ADDITIONES.

a And.Barb.No.ꝙ voluntas.No.ꝙ non eſt violanda voluntas defuncti, & pondera, quia tex.hic dicit iure pietatis, quod eſt pium exequi voluntatem defuncti. text. eſt in auth.de hære.& Fal.§.ſi uero expreſſum.
b Propter demeritum. Vide ad hoc in l.filiusfa.§.diui,& ibi Bar. de le.1. & expreſſe Bal.in l.fi.inf.de his qui ad lib.perue.non poſſ.& Cy.expreſſe,in l.quoties ab omnibus.ſup.de fideic.& Bar.in l.codicillis.§.marre,de leg.2.

LEX VIII.

1 *Tempus nuptiarum intelligitur cũ actu ſuo , ideſt cum nuptijs ſequentibus.*
2 *Nuptiæ intelliguntur tam ex parte viri,quam ex parte mulieris.*

Cum teſtator. Hæc lex eſt notabilis,& dicit † ꝙ hæc verba,tpe nuptiarum,ſignificant tp̃s
cũ actu ſuo.i.cum nuptijs ſubſequentibus,non ętatẽ ſimpl̃r.vnde aliud eſt ſi teſtator diceret,tpe nubili, vel cum erit nubilis ętatis, quia tunc nõ reqritur proceſſus ad actum mr̃imonij,vt ff.de
vulg.ſubſt. qui hẽbat,ſ̃m expoſitionem gl. Vel dic.ꝙ ibi ſpeciale eſt in filia,vt ſufficiat habilitas ſine actu , vt ff. de fideicom.lib.
l.Thais,§.ſplendo forus , pp prę́ſumptã voluntatem teſtõris ; &
a tunc non fit violentia illi litterę,qđ eſt notabile.Opp.de l. *a* ex his
verbis.Sol.dicit gl. ꝙ ibi apponitur certum tp̃s hic incertum, qđ
2 habet ſe ad eſſe,& non eſſe, & ideo facit conditionem. † In text.
ibi,tpe nuptiarum filij ſui,vel filię.no.quod nuptię.intelliguntur
tam ex parte viri,quam ex parte fœminæ, & ſic proprie dici poteſt,quod vir nubit mulieri, ſicut dicitur mulier nubit viro.

ADDITIO.

a And.Bar.Opp.de l. Vide Bar.in l.ſicut,§.fi.ff.de leg.1.

LEX IX.

1 *Verbum directum non vertitur in obliquum , etiam ſi verſetur fauor maximus .*

Seruo. Non poteſt quis ſeruo alieno directam relinquere libertatem h.d.tex.nec vertitur in fideicommiſſariã
1 h.d.gl. † Ex qua no. gñale, quod verbum directum non vertit̃ in
obliquum,ẽt ſi verſetur fauor maximus , vt fauor libertatis , vel
animę defunctorum,vt ff.de vul.ſubſti.l. verbis ciuilibus , & in l.
pupillari.ar.ꝯ.de fideic.li.l. Antonius, vbi obliqua vertuntur in directa.quod eſt magis ꝯ rationem:quia verti in directa eſt aſcendere,& verti in obliqua eſt deſcendere. Sed ibi ſpeciale propter
duplicem fauorem militis, & libertatis.

LEX X.

1 *Signum,in eſſe ſuum ſignatum ponere non dicitur.*
2 *Conſecratio Papam non facit.*

Directis. Inueſtitura non inducit diſpoſitionem, vbi cętera deſunt,quę debent ad eſſe.h.d.notabiliter,
a eſt arg.ꝙ ſola coronatio , *a* vel palij datio, non facit Regem , vel
2 Archiepiſcopum,ſed canonicus cõſenſus,quod eſt verum. † Et
no.ꝙ ſignum non ponit in eſſe ſuum ſignatũ , vnde ſtigmata nõ
faciunt militẽ,ſed authoritas militantis, adiunctis ſtigmatib. vt l.
ſtigmata.de fabricen.& in l.decernimus . de aquę ductu , tamen
b bene faciunt præſumi talẽ, *b* qualis per ſigna demõſtratur . nam
ex actibus prę́ſumitur habitus,vt in c.ſi Iudex laicus.de ſen. exc.
lib.6.& ex eorum remotione p̃ſumitur quem dignitatis ſubſtantiam non hr̃e,vt ff.loc.l.ſi quis ignorans.& l. nomen. ſ. ſi ſeruus.
3 expor.ve.† Item no. hic arg. quod conſecratio *c* non facit Papã ,
c canonica electio non pręceſſit.quod eſt verum,quia eligere Papam pertinet ad omnes Cardinales : conſecrare vero ad ſolos
Cardinales epiſcopos;ita quod officium conſecrationis non eſt
tale officium,in quo participent duę partes Cardinalium.

ADDITIONES.

a And.Barb.Sola coronatio. No.quod ſola coronatio non facit Regem, uel ſola conſecratio non facit Archiepiſcopum. uide quod pulchre dicit Bal. in c. caſum matrimonij.de prob.
b Præſumi talem. No.præſumi pro habitu, & ſic habitus facit monachum , uide in l.item apud,§.ſi quis uirgines,ff.de iniur.& quod no.Bal.in l.1.§.ſed & qui.inf. de lati.lib.tol.
c Conſecratio. Adde quod non indiget aliqua confirmatione . Vide Bal.in l. bene a Zenone,inf.de quadr.præſcrip.

LEX XI.

1 *Teſtamentum inualidum trahitur ad cauſam inteſtati, ſi eſt adiuncta clauſula inteſtati, vel iuramentum.*

1 Si iure. † Teſtamentum inualidum ad cauſam inteſtati nõ trahitur,niſi ſit clauſula inteſtati adiuncta:ſubaudi,
a vel ęquipollens,vt iur̃m. *a* vt de leg.2.l.cum pater, §.filius matrẽ
b vel prouiſio *b* teſtatoris in defectum teſtamenti, vt ff. de leg. 2. l.
Lucius §.filia.Opp.quod licet teſtamentum ſit ſolemne, tamen
filius libertatem præſtare debeat intuitu pietatis, vt ff.de fideicõ.
c lib.l.in teſtamento. *c* Sol.ibi ſpeciale,qñ legatarij perſona erat nimium dilecta teſtatori,vt ardor amoris liciti idem operetur , ꝙ
clauſula codicillaris. Non tamen adeo licet hoc extendere, ſed
d reſtringam ad caſum libertatis,& ad alia *d* relicta pietatem continentia. Tene menti,quia non reperitur alibi quam in gloſſa hic
poſita,& ibi.

ADDITIONES.

a Iuramentum. No.iuramentum habere uim clauſulę codicillaris uide Bart. & quæ ibi dixi,in l.eam quam,ſup.de fideicom.
Celſus . Adde de ui & poteſtate iuramenti in teſtamento minus ſolemni adhibiti per Bar.in l.ſi quis in prin.teſtamenti,nu.11.uer. quæro utrum iur̃m, & qđ ibi poſui in addi.ad ipſum in apoſt.in eo.uer.ff.de leg.1.& Ang. de Pe. in repe.l. 1. ęffectu.62 & 65.ff.de iureiu.
b Vel prouiſio. Vide Bal.in l.eam quam,ſup.de fideic.
c L.in teſtamento. Ad l.in teſtamento.uide quod no.Bar.in l. 1.de ſacroſ.eccl.
d Ad alia. Libertas,& cauſa pia æquiparantur ad idem Bal. in l.quamuis , & in l.pe. inf.de fideic.lib.& prob.tex.in l.j.§.fi.in uer.rationem, inf.de com.ſer.mat. & ibi Bal.Bar.tamen in l.1.3 q.5.principalis,ſup.de ſacroſ.eccl.uidetur facere differentiam inter relictum libertatis,& ad piam cauſam,niſi libertas eſſet relicta pro anima.Ang.in l.fideic.lib.& in l.illa inſtitutio,ff.de hęr.inſt.uidetur facere differentiam inter relictum libertatis,& ad piam cauſam, tamen Imo.in l.captatorias, ff. de hær.inſt.reprehendit Bar.in d.l.1.

LEX XII.

1 *Tranſactio,qualiter efficitur nulla .*
2 *Donatio aliqua in tranſactione vertitur.*

Si hæredes. Colluſio libertati non nocet,hęreditatis repudiatio nocet,niſi facta ſit in fraudem li-
1 bertatum . hoc dicit . Not. quod per primum reſponſum huius
legis gloſſatur.l.controuerſia, ff.de tranſactio. quia illa debet intelligi

telligit vbi bona fide, & ſine colluſione eſt tranſactũ. Item gloſ-
ſator ponit quoddam capitulum feudorum, quo cauetur ꝙ va-
ſallus pōt trãſigere ſuper cauſa feudi: quia debet intelligi qñ bo-
na fide, & ſine colluſione, vt ſup. de tranſ. l. ſi præſes. Quinimmo
ſi pater gratioſe tranſegit, non præiudicat filio: qa tranſactio ſu-
per debito liquido eſt ſpecies donationis, ſeu liberalitatis, vt l. 1.
2 §. ſi tranſegit, ff. ſi qnid in frau. patr. vbi Iac. de Are. dicit. † No. ar.
ꝙ in tranſactione vertitur aliqua donatio. Ex hoc ſequitur talis
a concluſio, ꝙ arbitrator non poteſt tranſigere *a* ſuper debito li-
quido, niſi modicum lædat. Nam pro bono pacis de modico
non curamus; de prælato autem dicimus, quod ſi quæſtio eſt de
perſona eccleſiæ, vt de monacho, vel conuerſo, non poteſt tran-
ſigere niſi cum decreto, vt no. ſup. de tranſ. quia perſona mona-
chi vel conuerſi æquiparatur immobilibus; ſed ſuper cæteris re-
bus dic, vt dixi, in d. l. preſes.

ADDITIO.

a Tranſigere. Vide Bar. in l. ſocietatem, §. arbitratorum, ff. pro ſoc.

LEX XIII.

Statu liberis. Hæres non poteſt alienare ſtatu liberũ, nec vſucapiendi conditionem præſtare in præiudicium libertatis, h. d.

LEX XIIII.

1 *Interpretis vnius ſententiæ credendum eſt.*

Directas. Græcis verbis, vel Latinis poteſt relinqui liber-
1 tas, h. d. † Queritur, ſi teſtamentum *a* factum
a eſt literis Græcis, & prod ıc t Peruſij, vbi non eſt niſi vnus *b* Græ-
b cus, qui ſciat interpretari, an ſufficiat eius interpretatio. Reſpon-
deo ſic, propter cauſæ neceſſitatem, dum modo ſit honeſta per-
ſona; quia illud non eſt teſtificari, ſed exponere. tex. eſt vnicus. ff.
de verb. obl. l. j. in fi. & ille tex. eſt omnibus notus, quibus non ce-
cidit puluis ſuper libro.

ADDITIONES.

a Si teſtamentum. Vide Bar. in l. 1. §. fi. ff. de verb. ob. no. per eum in proœmio, ff. in fi. prin. & quæ ibi dixi. & Ang. in auth. vt præp. no. Impera.

b Niſi vnus no. ſtandum dicto vnius interpretis, & vide alium tex. ſecũdum Ang. in Auth. vt p̄p. no. Impe. §. j. alias fi. uide quæ dixi in l. mutos, ff. de acq. hær. & ponde ra, quia d. l. §. 1. fi. loquitur in contractu, uide ibi tex.

Cel. Adde Fel. in c. veniens. uer. in gl. fi. extra de teſt. & in c. licet uniuerſis eo. tit. & pleniſ. in c. ſuper eo. uer. extra gl. præall. tit. de teſti.

LEX XV.

1 *Libertates in teſtamento relictæ non valent, niſi hæreditate adita ex teſtamento.*
2 *Legatorum occaſione ad pias cauſas bona ſimiliter adijci debent.*
3 *Decretum ſub conditione interponi dicitur.*
4 *Satiſdari vni nomine omnium, an poſſit.*
5 *Vniuerſitas ſyndicum qualiter facere poteſt.*
6 *Actio ex ſtipulatione, an quæratur ſine ceſſione.*
7 *Hæreditas iacens an patiatur ſecundum decretum.*
8 *Anni ſpatium poſt vendita bona datur ad bonorum reuocationem.*
9 *Bonam fugiens malum habere debet.*
10 *libertatem nemo recuſare poteſt.*
11 *Res, de qua facta eſt ſubhaſtatio, debet omnibus ſtabiliri pro rata.*

Cum conſtitutio. Præmitte ad euidentiam totũ
quicquid habes inſt. de eo, cui
a liber. cauſa bona ad vſque ad §. ſed cum multas. Caſum autem *a*
in terminis in hac l. per omnes particulas pono, vt Azo in Sum-
ma huius tit. §. quid autem ſi nullus, vſque ad §. illud notãdum
1 eſt. † In principio huius l. no. ꝙ libertates *b* relictæ in teſtõ non va
b lent niſi hæreditate adita ex teſtõ: libertates relictæ ab inteſtato
non valent niſi hr̄ditate adita ab inteſtato, ſcilicet ab aliquo gra-
du inteſtati. non enim requiritur, ꝙ adeatur a primo gradu inte
ſtati, vt ff. de fideicom. lib. l. ſi pr̄, §. fi. quod dixi in libertatibus, fal-
lit ſi alicui bona adijciantur cauſa libertatum conſeruandarum.
Si autem in teſtõ libertates nullę relictę ſunt, regula non fallit,
vt inſt. eo. §. hęc conſtitutio. & no. ff. de here. inſt. l. qui filio, §. ſer-
uus nam cum ex legato neceſſe ſit obligationem pſonalem na-
ſci ad confirmationem legati, illud impoſſibile eſt niſi adeatur
hæreditas, vt no. ſ̄. de cad. tol. l. j. §. j. in gl. quæ incipit, duobus mo-
dis. vbi eſt gl. ſing. Adde tñ quod dixi ſ̄. de fideicom. l. eam quã.
2 † Et ſcias, *c* ꝙ Bar. dixit ꝙ occaſione legatorũ ad pias cauſas, ſilr
c debent adijci bona. Sed dicit ꝯ text. d. §. hæc conſtitutio. ibi dum
dicit, ſi libertates nullę ſunt datę, ceſſat conſtitutio hæc. Ibi, adire
velit. no. ꝙ non habens bona, non inuenit heredem, & ideo do-
natio ſeruorum per indirectum impedit teſtamenti factionem,
3 vt no. in l. fi. ſ̄. de pac. † In tex. ibi, ſub hac conditione, nota decre
d tum *d* ſub conditione interponi, ſic ff. fideiuſſo. libe. l. 2. §. illud.
nam illa conditio eſt tacita, quia ex iuris diſpoſitione. Item eſt
4 de ſubſtantia inſtrumenti. † In tex. ibi, ſatiſdatione. Sed quæ-
ritur, vtrum poſſet ſatiſdari vni nomine omnium? Reſpondeo
ſic, ſi eſt creatus. i. electus, ſeu conſtitutus procurator ab eis, vt ff.
e de fideicom. lib. l. 3. §. creditoribus. Quæritur, nunquid *e* ad hoc
compellantur officio iudicis; Rñdeo, ꝙ ſic. Et eſt notandum, ꝙ
5 coguntur ad creandum cõem procuratorem. † Vnde dicit ibi
f Iaco. de Aret. ꝙ eſt ar. quod vniuerſitas *f* ſyndicum facere com-
pellatur officio iudicis, qñ vniuerſitati aliquid imminet facien-
dum, & hoc debẽt facere, vt vniuerſi, non vt ſinguli, & iõ ſingu-
li nõ pñt cõſtituere ſingulos procuratores. tex. eſt notabilis in d.
6 §. creditoribus. † Quæritur, nunquid *g* ex dicta ſtipulatione quæ-
g ratur actio ſine ceſſione? Rñdeo ꝙ ſic, quia decretũ iudicis acq-
ritur iuris authoritate, vt no. ff. de fideicom. li. l. 3. & l. ergo, §. pen.
nam vbi lex dicit, ex ea cautione, quam alius interpoſuit agi, non
requiritur ceſſio: quia dictio, ex, ſignificat cauſam immediatã.
7 † In tex. ibi, nam ſi hæreditarię res hærede minime inuento ve-
h nerint, nam *h* vr̄ hic expreſſum, ꝙ hr̄ditas iacẽs patiatur ſ̄m de-
i cretum, *i* ꝙ falſum vr̄, quia nõ põt latitare, vt ff. de hęred. inſt. l. ſi
quis inſtituat̃. Non ob. hęc lr̄a: quia intelligit̃ quando bona ven-
dunt̃ a creditorib. ita dicit glo. parua. & ſi intelligas ex pacto, nõ
eſt dubiũ, ſed ſi intelligas ex lege, illud debet fieri cũ decreto iu-
8 dicis. † In tex. ibi, annale tempus. no. ꝙ poſt vendita bona dat̃ an-
ni ſpatiũ ad bonorũ adiectionẽ, & reuocationẽ. Item no. poſt ter
minũ anni quẽ repelli, qa termini aſſignatio non debet eſſe elu-
ſoria. Ex ver. ſi naũt. collige ex tex. plenius pollicentem aliũ ſupe
rare, dũmodo ſatiſdet. Ex ver. ſin vero qdam. no. tex. ibi dum di-
cit. & maneat liberũ ſeruorũ arbitriũ, ꝙ ſeruus habeat qñq; li-
9 berũ arbitriũ. † Item no. ꝙ q non vult bonũ, habeat malũ. & eſt
ar. ꝙ ſi ex duob. fratrib. vnus elegit pacem, alter guerram, ꝙ ille
q eligit guerrã non gaudeat beneficio pacis, nec eõrio ſentit one
ra annexa pacis, puto ꝙ puniat̃ tanq̃ violator pacis, ſi inimicũ
ſuũ offendit. facit ca. 1. de eo, q occidit fratrem domini ſui coll. x.
In tex. ibi, ex voluntate, no. ꝙ ſi non valet pactũ de concordia,
10 ꝙ non valet de diſcordia. † In tex. ibi, licet enim. no. ꝙ libertatem
nemo poteſt recuſare. Quærit glo. qd in emancipatione? Rñdet
K gl. ꝙ nemo emancipat inuitus. *K* idem Azo. in Sũma. nec igno-
rans, niſi per reſcriptũ Principis, j̃. de eman. lib. l. iubemus. No. in
§. ſed ſi qdẽ. ꝙ qñ plures cõcurrũt eodẽ momẽto, & ſunt pares,
11 omnib. adijcit̃, & fiũt pares per concurſum. † Et eſt arg. *l* ꝙ ſi red
l ditus omnes vendunt̃, & plures pariter offerentes concurrũt, &
tam in ſatiſdatione, q̃ in alijs ſunt idonei, ꝙ omnib. debet adijci
res de qua facta eſt ſubhaſtatio, videlicet cuilibet pro rata, dic ꝙ
hoc caſu locus eſt gratificationi, ar. ff. ad Syl. l. ſi quis ingraueſcẽ-
te, §. ſi cum oẽs, & ff. de leg. 2. l. ſi qs ſeruum, §. ſi inter duos, ſed
ſi vnus fuiſſet anterior alter poſterior: deberet cęteris alijs parib.
præferri anterior, ptopter temporis prærogatiuam, arg. huius li-
terę, quę dicit, qui primus venit habeat prærogatiuam.

ADDITIONES.

a And. Barb. Caſum autem. No. quod non habens bona non inuenit heredem. uide Mod. in l. 1. ſup. qui teſt. face. poſ. & Bal. in l. fi. ſupra de pact. Ang. in q. donatio omnium bonorum, & in l. ſtipulatio hoc modo, de verb. obl. & in l. eius, §. fi. & in l. lege Cornelia. de teſta. & in diſput. alleg. opti. l. ad hoc in l. obſides, ff. de teſta. & eſt fi. ad hoc ſecundum eum ibi.

b Libertates. Ad cõfirmationem relictorum requiritur aditio ab inteſtato, vide quæ no. Bar. in l. ſi quis inteſtatus. ff. de fidei. liber. qui filio. hic alle. & quæ ibi habent̃.

c Et ſcias. Vide per Bar. & Doc. in l. 1. ſup. de ſacroſ. eccl. & quæ ibi dixi.

d Decretum. Vide l. & ſi conditionalis, ff. de auth. tut. cum materia.

An. B. Decretum. No. decretum interponi ſub conditione, & vide quod no. Bar. in l. cum poſt, ff. de leg. 1. & in l. ait prætor, §. 1. & l. iudex, ff. de re iud. & l. ſi quando de leg. 1. & quod no. gl. in c. cum contingat, ff. de off. delega. & Bal. in l. edita, ſup. de eden. & in d. l. & ſi conditionalis. Bar. in ca. 1. §. hoc quoque de ſuc. feud.

Cel. Adde quid in alternatiua. Vide Anto. Cor. ſing. ſuis in verſ. decretum, incip. an decretum valeat.

e Quæritur nunquid. Not. ꝙ ex decreto iudicis quæritur actio, vide Bar. in l. ſi quis vxori fugitiuum ſeruum, ff. de fur. Bal. in l. auth. generaliter, ſup. de Epiſ. & cle. Pet. de Anch. in c. quamquam, de vſu. in 6.

f Vniuerſitas. Vide Bar. in §. creditoribus, hic alleg. & quod ibi dixi poſt eum.

g Nunquid. Facit ad no. per Doc. in l. 1. ſupra de act. & obli. & hoc ſequitur Rom. in l. ſtipulatio iſta, §. ſi ſtipulor. in fi. ff. de verb. obl.

h And. Barb. Nam videtur. No. ꝙ hæreditas iacens patitur ſecundum decretum, vide quod no. poſt Bal. ſup. in rub. de ſuc. edi.

i Decretum. Vide Bar. in l. ſi quis inſtituatur, in fin. hic alleg. & quod ibi dixi.

K And. Barb. Emancipatur inuitus. An ſeruus inuitus poterit manumitti, & an naturalis inuitus poterit legitimari, vide tex. in auth. generaliter.

l Et eſt arg. Vide no. in l. pen. §. ſi tamen plures, ff. de lib. ho. exhi. & Bald. in l. ſi quis ad declinandum, ſup. de epiſco. & cler.

De lege Fuſia Caninia tollenda. *Rub.*

LEX VNICA.

1 *Statutum in contractibus ſi eſt magis fauorãbile, quã ſtatutum in vltimis voluntatibus, an ad vltimam voluntatem porrigi debeat.*
2 *Statuta municipalia interpretationem extenſiuam non recipiunt.*

a Seruorum. *a* † Statutum in contractibus ſi eſt ma-
1 gis fauorabile, quam ſtatutũ in vltimis
voluntatibus, debet porrigi ad vltimam voluntatem, hoc di
cit. Tu dic, ꝙ hoc ideo, quia lex vltra procedit: alias non lice-
ret per locum ab exemplo, id eſt a ſimili, legibus de ogare.
Sed tale argumentum valeret, quando præter legem, & in ca-
ſu omiſ-

ADDITIO.

a And. Barb. Seruorum. An iſta l. procedat in ſeruo eccleſiæ. Vide gl. 10. q. 2 c. redemptor, & Do. Io. in c. conſenſus, de reb. eccl. non alie. no. ſi ſtatutum in contractu eſt fauorabilius, quam ſtatutum in vlt. voluntate, extenditur ad vlti. vol. quod eſt no. dignum.

ſu omiſſo.& dic,ut no.Dy.de leg.1.l.ſeruū filij, §.eū ꝗ chyrographum. dic aut loquimur in pmiſſis tunc arguitur de ꝯtibus ad vltimas volūtates affirmatiue,vt hic.aut in prohibitis fauore publicę vtilitatis,& arguitur negatiue,vt l.quēadmodum, de agri. & cenſi,aut fauore priuatę vtilitatis;tunc prohibito vno,nō prohibetur alia ſpecies,vt l.pater,in princ. de leg.3. aut loquimur in conceſſione priuilegij:& idem,vt ff.de verb.ſig.l.verba ꝯxerunt aut loquimur in adhibendis ſolennitatibus:& idem,vt l. vbi numerus,ff. de teſti.coniuncta l.hac conſultiſſima. in prin. ſupra de
3 teſta.cum ſimilib.† Et prædicta vera.ſaluo quod in ſtatutis *b* mu
b nicipalibus, quæ non recipiunt interpretationem extenſiuam contra caſus a iure communi deciſos.

A D D I T I O.

a In ſtatutis. Vide Bal.in l.teſtamentum,ſupra de teſtam.

De fideicommiſſariis libertatibus. *Rub.*

L E X P R I M A.

1 *L.1.de fideicommiſſarijs libert.& l.ſi iure,ſup.tit.2.in quo differant.*
1 *Teſtamentum ſecundum ſi fuit inualidū,repetitio facta ab inteſtato in primo,an aliquid operetur.*

CVm proponas. Ab inteſtato veniens libertatem non pſtat,niſi ab in-
1 teſtato fuerit repetita,vel colluſum appareat.h.d.† Quæro,in quo differt hæc lex a l.ſi iure,ſup.titu.2. Rñdeo,qa
a ibi non tenuit teſtamentum, hic ſic. Quæro, nunquid *a* eadem clauſula codicillaris operetur, ſi factū eſt nouū teſtm̄ inualidū? Reſpondeo non:quia ſublatum eſt primum cum ſuis clauſulis.
2 † Quæritur,ſi ſm *b* fuit inualidum,nunquid repetitio ab inteſta-
b to facta in primo aliquid operet? Reſpondeo non,ſi in ſecundo teſtō ſit illa clauſula,caſſans, & irritās omne aliud teſtm̄,& c. facit quod no.Iac.de Aret.in l. niſi, §. legatarius, ſi cui pluſquam per leg.fal.ſecus ſi iſta clauſula nō ſit expreſſa. Nam tacitum nūquam ſubintelligitur,niſi poſtrema voluntas ſit valida de iure.h. d.illa lex ſingula,ff.de leg.3.l.ſi iure.

A D D I T I O N E S.

a Nunquid. Vult dicere, vtrum clauſula codicillaris adiecta in primo teſtamento operetur.ſi poſtea factum eſt ſecundum teſtamentum inualidum, & dicit quod non.uide Bar.in l.1.in 15.q.ff.de iur.cod.Bar.in l.fi.ſup.de cod.
And.Barb.Quæro nunquid.No.ſi in ſecundo teſtamento inualido apponitur clauſula caſſans,& irritans clauſula codicillaris poſita in primo, nihil operatur, uide Bar.in l.ſi iure.de leg.3.
Celſus. De materia,& effectu huius clauſulæ,adde iſtum in authen. ingreſſi, nume.17.ver.iuxta hoc quæro,ſup.de ſacroſan.eccl. & dixi in apoſt.ad Bar.in l.ſi iure,hic alleg.ver.& idem ſi in ſecundo teſtamento inualido, ff.de leg.3.& hoc facit etiam ad materiam apoſt.ſeq.
b Quæritur ſi ſecundum. Idem tenet Bar.in l.ſi iure hic alleg.& in l.1.ff.de iure cod. intelligo tamen dictum Bal.hic ſecundum no.per Bar.in d.l. ſi iure & per Bald.& Ang.in l.ſed & ſi conditionis.§.fin.ff.de hær.inſti.[quando ſecundum teſtamentū inualidum fuit tale,ex quo potuit adiri hæreditas,]vel etiam ab inteſtato.

L E X II.

1 *Dominium ex falſa ſcriptura transfertur indefinite.*
2 *Deo ſemel dedicatum, deſtrui non poteſt.*
3 *Raſum,& falſum,dictiones, qualiter differunt.*
4 *Notarius ſtatim quod commiſit falſum,an ſit periurus.*
5 *Periurus a teſtimonio indiſtincte repellitur.*
6 *Dies,indictio,locus,teſtes inſtrumenti ſolennitates eſſe dicuntur.*

Quamuis. Ex falſa cā dñium transfertur,& libertas data non reuocat.h.d. Opp.gl.de l.fi.de pet.hęre. Dic,ꝙ a lege nunꝗ libertas dat ex falſa cā,ſed ab hoīe ſic. Nā legis diſpō nunꝗ aliquid producit in eſſe ꝯ veritatem, vt ff.de ꝯdi.ob cām.l.ſi pecuniam.§.ſi ſeruum,ſed factum hoīs ſic,vt ſ.de tranſa.l.ſi ex falſis.hinc eſt, ꝙ falſus modus non impedit obligōnem ꝯhi,ſed bene impedit nālem trāſactionē dñij, vt eleganter
1 no.Cy.in l.j.ſ.de erro.cal.† Opp.ſecundo,& ſolue, vt in gl.in fin.
a ibi,& ſic tranſtulit dñium. No.ex falſa *a* ſcriptura dñium trāsferri,nec diſtinguo in quo ſit falſa,an in die, & ꝯſule:an vero ſit raſa, an tota ſubſtantia falſa ſit: qa cā immediata tranſlationis dñij eſt ꝯſenſus dñi,vt ff.de cond.ob cām.l.3.§.ſubtilius,& qđ hęc lex đt in libertate, idē dico ſi ex falſo teſtō authoritate Epiſcopi ſit
b conſtructa capella,*b* vel hoſpitale. † Nā non ꝑt deſtrui qđ ſemel
2 Deo eſt dedicatū,eſt.n.irretractabile. Extra ꝗrit, hic legatū erat relictū ſub mō: ſed Notarius falſo omiſit ſcribere modū, & ſic qualitatem diſpoſiti; vtrum veritate comperta totū inſtrm̄ reddat falſum,an vero dēat cogi notarius ad ſupplendū, & ponendū id,qđ falſo omiſit ſcribere,& non poſſit ad hoc cogi,ſic probat. Iſte Notarius dēt offō priuari: priuatus āt veterib.protocollis nil addere ꝑt,vt ff.de infa.l.2.§. miles. ēt Iudicis mandato,qa iudex non ꝑt hoc reſeruare. Dic, ꝙ anteꝗ iudex priuet eum,hoc mandabit,& nihilominus puniet:poſtꝗ āt priuauit,mandatū eēt
c impoſſibile,vt not.in §.pęna grauior. Ad aliud āt ꝗſitum,dic, ꝙ qualitas & capłm reputant vnū, & idē: & iō in nihilo creditur, vt no ſ.de tranſa.l.ſi ex falſis,& p Old.& Bar.in l. Aurelius, §.idē
3 ꝗſiji.ff.de lib.leg.† Quo ad alia vero capła, Doctores faciunt dñā inter raſum,& falſum:quia raſum eſt ſuſpectum, non autē plene facit ꝯſtare de dolo,vt ſ.de teſt.l.ſi vnus. Alij dicunt,ꝙ vtile ꝑ inutile nō vitiat;& iō non vitiat verum pp falſum, vt j. de fal.l.
4 ſatis aperte.† Old.& qdam alij dñt,ꝙ Notarius ſtatim ꝙ commiſit falſum,eſt periurus;& iō non eſt idoneus teſtis in aliquo. Tu
d dic,ꝙ ꝯ;quia quādiu eſt in officio,toleratur pp *d* authoritatē pu-
e blici officij. In ſimplici aūt teſtę *e* vera eſt regula in eadem cauſa,ſed in diuerſa cauſa ſm me Bal.non eſt vera, vt ſi tulit falſum teſtimonium ꝯ Titium & verum contra Seium. Nam licet periurus ſit,non tamen eſt infamis ipſo facto, donec ꝯ eum ſit pronunciatum. Nam crimen ſtellionatus,vel falſi, non infamat, niſi per ſententiam,vt l.j.§.qui iudicio,ff.de infa.& no.eo.tit.l. Lu-
5 cius.† Sed Canoniſtæ indiſtinctæ dicunt,& periurus repellitur a teſtimonio in omni cauſa,vt ext.de teſt.c.teſtimonium.dic vt ibi vnde ſcias,ꝙ prædicta vera ſunt in falſo proprie ſumpto,ſecus ſi improprie;quia tunc indiſtincte eſt verū,quod vtile non vitiatur per inutile,vt ff.de fal.l.filius,§.ſequēs,facit quod no. in Auth.de non alie.§.qa vero Leonis. Item ſuſpiciones non ſunt trahendę ad conſequentiam,niſi ſint in loco,vbi ſtant vires totius negotij,
6 vt no.Inn.ext.de hæred.c.fraternitatis.† Iſtud certum eſt,quod ꝑ
f ſe ſunt ſolemnitates *f* inſtrī: vt dies,iudicium,locus,teſtes. Et per ſe ſunt ſolemnitates negotij, vt ſtipulatio,vt ff.de eden.l.j. §. editiones. Item quædam ſunt mixtæ ſolemnitates quib. deficientibus non valet negotium,nec inſtrm̄, vt authoritas & decretū, vt in Auth.de non alie.§.vero Leonis.qđ accidit vbicunque ponitur ſcriba,vt ſ.de ſacroſan.eccl.l.iubemus. §. his Tabellionib. Item ſcias,quod ille,qui producit inſtrm̄ non ſolemne,vr̄ confi-
g teri *g* contenta in eo vera eſſe: ſecus ſi producit inſtrm̄ falſum non ex facto ſuo,vel atteſtationes teſtium, qui falſum depoſuerunt,cum audiatur ad reprobandum,vt no.Inn.extra, de excep. c.cum venerabilis,& facit aut.ad hæc, ſup.de fid. inſtru.

A D D I T I O N E S.

a No.ex falſa. Et ſic intelligit.l.2.§.1.ff.de cond.indeb.forte non poteſt dici *æſtimationem* referendam,vt hic dicit tex.
b Capella,No.æquiparari libertatem, & cauſam piam, ad idem no.in l. proxime.ff. de his,quæ in teſta.delen.& Bar.in l.ſi iure.ſup.tit.2.
c Ad aliud. An inſtrumentum pro parte falſum, vel raſum vitietur in totum. vide in l.ſi ex falſis hic alle.& Bal.in l.fi.in 4.opp.ſup.de edi.diui.Adria. toll.
Celſus. Adde quod no.in apoſt.ad ipſum in l.ſi ex falſis.nu.14.ver.ſed quæro,& in *verſ.in parte falſum*.ſup.de tranſac.& quod dixi poſt Colle. in c.cum Io. eremita. in fi.in ver.totum reprobatur,extra,de fi.inſtr.
d Toleratur propter. Ad hoc alleg.gl.in §.pen.in auth.de Treb. de quod dixi in l. eadem.poſt Bar.ff.ad leg.Iul.rep.
e Teſte.vtrum dictum teſtis pro parte falſum vitietur in totum.vide Bar.in l.Quintus.ff.de au.& arg.leg.la 2.& ibi dixi.& Bal.in l.fi.in 4.opp.ſup.de edi.di. Adr.tol. Cel. Periurus repellitur a teſtimonio. Adde collecta.in c.cum dilectus, nu.4. & ibi poſui in apoſt.in ver.periurus. extra, de or. cog. & Fely. plene in c.ex parte, verſ. ad tertium.extra, de reſcript. & in c. teſtimonium, ver.ſed eſt magna difficultas extra, de teſt.
f Solemnitates. No.quod teſtes ſunt de ſubſtantia inſtrumenti,ad idem glo.in l.generali,inf.de Tab.li.11.vide quæ inde dixi in l.in fraudem,§.ex eis,ff.de iu.fiſ.
g Confiteri.Vide Bar.in l.poſt legatum, in prin.ff.de his,quib.vt indig.& quæ ibi dixit Bal.in l.cum precum,inf.de lib.cau.

L E X III.

Cum libertatem Statu libera ſeruum parit, ſed ſi paſſa eſt moram, liberis ſubuenitur.h.d.quibus autem remedijs,habes hic gl.magiſtrā. No. illa verba,pertinere ad hæredes iure dominij.

L E X IIII.

1 *Enunciatio ſi ad aliud propoſitum dirigatur, dicitur quoddam dictum, & non diſpoſitum.*

Si voluntate. Morari in libertate domini voluntate manumiſſioni par eſt.h.d.No.ſm gl.ꝙ ꝑ hæc verba, Sta in libertate,dat libertas.dices tu ꝙ illa ſunt verba enūciatiua, quæ non diſponunt. dicas ꝙ imo ſunt verba effectiua. Et ſcias quod ſecundum Dialecticos enunciatio eſt oratio ſignificans verum,vel falſum. Idem ſm Iuriſtas, qn̄ principaliter pp ſe,ideſt qn̄ non terminatur ad aliud, ſed qn̄ digitur ad alium effectum,enunciatio eſt quædam adiectio,ſeu orō, aliud princi-
2 paliter ꝗ ſeipſam ſignificans.† Ex his apparet, ꝙ qn̄ dirigitur enūciatio ad aliud propoſitum;tunc eſt quoddam dictum,& nō diſpoſitum,ſed qn̄ conſiſtit in ſeipſa, tunc eſt quoddam diſponere,vt ff.de pact.l.tale pactum.in prin.ſic ff.de ædil.edic.l. ſciendū, §.dictum. Item no.ar.pro gl.iſta, ꝙ per hæc verba, Sta in poſſeſſione,datur titulus. Item no.optimum text.ibi dum dicit, ſed ſi nunquam, &c. Nam mora non fit negligenti, nec eius hæredi. Opp. pupillo fit mora reipſa. ergo & ei qui eſt in vtero. Rñdeo non ita; quia qui eſt in vtero, eſt pars viſcerum; & ideo non fit mora matri, nec ſibi. Item quia ille, qui eſt in vtero,non dicitur pupillus,vt ff.de min.l.etiam ei.

L E X V.

1 *Teſtamentum iuuatur per cauſam, quæ poſt mortem teſtatoris probatur.*

Minor annis Minor viginti annis non pōt in teſtamento manumittere,niſi ex cauſa.h.d.
1 No.† ꝙ teſtamentum iuuatur per cauſam, quæ poſt mortem teſtatoris probatur.

L E X VI.

1 *Hominis propoſitum dicitur mutabile.*
2 *Dictum vel actum non ſuo tempore, non nocet.*
3 *Executor in teſtamento relictus in manibus Epiſcopi officio renuncians, an poſtea aſſumi poſſit.*
4 *Dormiens mori non dicitur.*
5 *Relictum debetur, licet non pareatur uoluntati.*
6 *Relictum hoſpitali non legitime cõſtructo per ſimplices homines, an valeat.*

Deberi. Poteſt per fideicommiſſum ſeruo alieno liber-
tas relinqui: & licet dominus nolit vendere, lega
tũ non abrumpitur, ſed differtur in craſtinum. donec forte mu-
1 tauerit propoſitum voluntatis. h. d. notabi. † Not. ꝙ propoſitum
a hominis eſt mutabile: & facit ad quæſtiones, ſi citatus *a* dicit no
lo venire. Nam nihilominus eſt expectandus in tota illa citatio-
ne ſine vlla dilatione: quia poteſt mutare propoſitum, cũ hoc
non vergat in alterius detrimentum, tñ ſi hæc verba dicuntur
poſt emanatam citationem, non eſt citandus denuo, ut no. in l.
fi. ff. de in inte. reſt. Idem vr̃, ſi ante vllam citationem proteſtaba
tur non venturum, vt not. ff. ex qui. cau. ma. l. antepe. de exce.
doli. l. apud Celſum. in princ. & §. 1. & ff. ex quib. cauſ. in poſ. ea. l.
apud Iul. §. ſed is, qui. Nam in prædictionibus p̃ſumitur animi ꝑ
ſeuerantia, vt ff. de rei. l. at ſi quis, §. pleriq;. quod non credo ve-
rum: quia ſequeret̃ ꝙ iſte nec ſemel citandus eſſet: quod falſum
2 eſt. † Item quia nõ ſuo tpe dictum, vel actum, non nocet. ff. quo
b rum legat. l. 1. §. quod ſi ante. Item conſidera, *b* vtrum dixerit
hæc verba, aliqua motus rõne, necne. Nam ſi forte timebat ire
ad iudicẽ, ẽt ex leui occaſione, non cenſetur contumax, vt ff. de
fideicom. libe. l. 3. §. quod deinde. & ibi bona gloſſ. quæ dicit not.
c bonum verbum. *c* vnde quãquam talis citatio cõnumeretur in
numero citationum: quia non uitio citationis, quæ non eſt vi-
tium, ſed pp ſimplicitatem citati: tñ iſte non eſt verus cõtumax
quia non eſt in dolo. iſta eſt gloſ. or. & ſingularis, ff. ſi quis ius di.
non ob. l. vnica, §. hoc vero iudicium, in fi. magnæ gl quã perpe-
3 tuo tene menti. † Item facit ad aliam q. executor relictus in te-
ſtamento renunciauit officio in manibus epiſcopi. poſtea vult
ipſum aſſumere acceptando: quæritur, vtrum poſſit? & vr̃, ꝑ non
quia illud eſt legatum officij: ergo repudiatum euanuit, vt l. pro-
inde, ff. ſi cer. pe. In ꝯrium vr̃, quia illud non eſt legatum, ſed eſt
q̃dam facultas, & ideo re integra poteſt pœnitere. ergo ſi ep̃us;
qui eſt ſuperior & dominus, aſſentit: põt pœnitere, alias non, vt
4 in c. licet. de proc lib. 6. quod tene menti. † Item not. hic, ꝙ non
abrumpitur, quod in craſtinum differtur: ſicut non moritur, qui
dormit, vt patet. quia appellatio pendere dormit ſententia ta-
men non eſt in toto abolita, cum per deſertionem appellatio-
5 nis poſſit aſſumere ſpiritum executionis. † Item eſt ar. hæc lex
d ad aliam q. Teſtator reliquit mihi centum, vt conſtruerem ho-
ſpitale: intelligitur authorirate epiſcopi, alias non eſſet hoſpita-
le, ſed eſſet quædam domus, quæ poſſet vendi, modo epiſcopus
non vult conſentire aliqua ratione motus, nunquid debeatur le
gatum? Dic ꝙ ſic: nam dicit glo. deberi relictum, licet nõ parea
tur voluntati, quia per eum nõ remanet. l. cum pater, §. Tuſcu-
e lanus, *e* de leg. 3 & l. Lucius, §. quiſquis. de lega. 2. & no. s̃ de con-
6 di. inſer. l. legatum. † Sed pone, *f* ꝙ tali hoſpitali non legitime
f conſtructo ſimplices homine aliqua relinquant. Reſpondeo
relictum valere: quia no intelligitur relictum muris, vel domui,
ſed vſui, vel hoſpitalitati in genere & in abſtracto: & id capiet
epiſcopus, & pauperibus erogabit: quia quicquid pro ſolute ani
mæ relinquitur, ad diuinum numẽ in miniſterium ſpectat, vt ff.
g de iureiu. l. qui per ſalutem. & idem *g* ſi relinquitur Maieſtati de
volta Peruſinæ,

ADDITIONES.

a Citatus. Facit quod dicitur licere variare. l. nonnunquam, cum materia. ff. de col. bono. & q. Bal. hic. Vide Bar. in l. ſi. hic alle. qui in aliquibus eſt contrarius Bal. hic, & vide Barto. & glo. in l. conſentaneum, inf. quomodo, & quando iudi. & Bald. in l. ea quæ eo. tit. & habet locum etiam in criminibus ſecundum Bal. in l. qui crimẽ in 8. q. qui accuſ. non poſ.

b Item conſidera. No. ꝙ iuſta cauſa citari excuſat a vera contumacia, & adde gloſſ. & ibi Doct. in l. ex conſenſu, §. fi. ff. de appel.

c And. Barb. Bonum verbum. No. ſingulariter, ꝙ ille qui habet coloratam cãm non dicitur contumax. & uide gl. ſing. l. ex conſenſu, de, app. ſecundum Bal. in præalle. l. 1. & vide quæ notaui plene ad Bar. ff. ſi quis teſt. lib. l. 1. §. non autem.

d Teſtator. Vide Bal. in l. 1. in 8. op. ſup. de inſtr. ſubſti. ſub condi. fac. & ĩ l. 1. s̃. de his, quæ pæ. no. ſed an in caſu quo Epiſcopus non vult conſentire, debeat conuerti in alium pium vſum. cogita, quia iſte tex. uidetur velle, ꝙ debeat expectari, ſi forte Epiſcopus in futurum conſentiet.

Andr. Barb. Teſtator. Si eccleſia, cui relinquitur, non ædificat, an perdat legatum, & an eccleſiæ nondum fundatæ poterit legari, uide Bar. in l. ſeruus, ff. de alim. leg. & quod notaui in l. ſeruos, ff. de lib. cau. ſuper tex.

Celſ. adde Bar. in l. 1. nu. 3. & quod etiam ibi poſui in apoſt. ad ipſum in ver. facto tertij. de iuſtitu. & ſubſti. Ro. ſing. ſuo 470. incip. teſtator mandauit. eundem conſil. 409.

e And. Barb. §. Tuſculanus Pro intellectu, §. Tuſculan. vide Bal. in l. hæreditas ex die. & ibi per Doc. ff. de hære. inſti. & D. Pe. de Anc. conſi. 35.

f Sed pone. Vide Bald. in Auth. hoc ius porrectum. ſup. de ſacro. eccl. quem ſequitur Pe. de Anc. in cle. 2. de relig. do. & quod no. in l. orphanotrophos, & Bal. in l. ſi quis ad declinandum, ſup. de Epiſ. cle.

g Idem. Vide que dixi poſt Bar. in lege l. Iul. ff. ad leg. Iul pecu.

L E X VII.

1 *Seruitia terminata, ſuis finibus ſunt contenta.*

His, quibus. Not. ꝙ qs poteſt eſſe in duobus ſtatibus
ſemiplenus: v. g. quo ad qd libertus. nẽ-
pe, quoad obſequia, quæ conſiſtunt in ſimplici reuerentia: item
quo ad paſſiuam ſucceſſionem, & quo ad quid ingenuus, quia
non põt in ſeruitutem reuocari. Item nec poſſunt ei imponi an
gariæ, & perangariæ, & tales, quæ ſunt publici iuris, qua propter
a nobiles *a* non poſſunt eas imponere ſubditis ſuis: quia ingenui
1 ſunt, niſi ex conſuetudine vel cõuentione, & conclude, ꝙ † ter-
minata ſeruitia, ſuis finibus ſunt contenta, ut ext. de offic. Arch.
c. dilecto. & j̃. de agri. & cenſi. l. cum ſcimus, §. caueat. lib. 11.

A D D I T I O.

a Quapropter nobiles. Faciunt quæ no. in l. ſi publicanus, §. in omnibus. ff. de publ. & l. fi. ſup. de vec. & commiſſ.

L E X VIII.

1 *Commiſſio, quæ fit alicui in dignitate poſito expreſſo proprio nomine, intelligitur tamen ratione dignitatis fieri.*

Cum proponas. Placere vr̃, quod non diſplicet.
a Itẽ hr̃dis *a* etiam repudiantis ex
plorat̃ voluntas in eo, quod habet arbitrari. h. d. Op. ff. de fidei. li.
l. Lucius, ubi ſi idem eſt hæres, & executor, repudiata hæredita
te perdit officium executionis. Sol. hic arbitriũ fuit commiſſum
per ſe, & proprio noĩe: ſecus ſi noĩe appellatiuo, vel ſimpliciter
1 dic vt ibi dicit Iac. de Are. ar. in hac litera, ꝙ licet † expreſſo no-
mine alicuius in dignitate poſiti fiat commiſſio: tñ intelligitur
fieri rõne dignitatis, ar. ad Treb. l. ita tñ. §. qui ſuſpectam. Iac. de
Are. Et eſt ar. ꝙ repudiato officio cõmiſſarij, videatur repudia-
ta hæreditas ꝙ non placet, quia qui partem indiuidui renunciat.
nihil renunciat, vt l. 1. & 2. ff. de acqui. hæred.

A D D I T I O.

a And. Barb. Item hæredis. No. ꝙ exploratur voluntas hæredis in eo, quod habet arbitrari, licet non ſit hæres & gl. huius legis not. quia ſin. eſt, & uide D. Io. de Imo. in l. centeſimis, ad fi. ff. de verb. obl.

L E X IX.

1 *Libertas intelligitur relicta fauore pupilli & libertatis.*

1 Et ſi non. † Propter geminũ fauorẽ libertatis, & pupil-
li, præſumitur relicta libertas ꝑ fideicõmiſſũ
h. d. Opp. gloſ. ꝙ imo directe. & ſoluit, ꝙ hæc interpretat̃ fideicõ
miſſaria pp iuſpatronatus: qa eſt veriſimile, ꝙ pater voluerit filio
ſuo reſeruare pp ſupremã dilectionem: quod eſt no. dignũ.

L E X X.

1 *Tempus complexum cum certa ætate, reſoluitur in ſimplex.*

1 Fideicommiſſaria. Tempus † complexum cũ
certa ętate, reſoluit̃ in tẽpus
ſimplex: & ideo ætate perempta, tempus expectatur, ſecus ſi non
eſſet inſertum certum tempus, vt lego Titio cum fuerit docto
ratus, qa Doctorari poteſt citius & tardius, uel cum fuerit ingreſ
ſus monaſterium, & ideo ſi interim moritur, deficit relictum
vt s̃. de cond. infer. l. legatum. quæ lex eſt multum notabilis, &
quotidiana. & ideo tene menti.

L E X XI.

1 *Beneficia impetrantes per ordinarium collatorem, poſſeſſionem adipiſci nõ poſſunt.*

Si ſeruus. Quod debet fieri per mediam manum, reqrit
illam, vel æquipollens, nec prius tranſit in perfe
a ctionem effectus. Et eſt ar. *a* ꝙ illud, qđ debet fieri per executo-
2 rem, non poteſt præueniri per hæredem. † item ꝙ impetrantes
beneficia non poſſunt adipiſci poſſeſſionem per ordinariũ col-
latorem: ſed ſolummodo per executorem deputatum. facit ff. de
acq. poſ. l. qui abſenti. in prin. & in l. in fundi, in prin. eo. titu. quæ
lex ad hoc ſingulariter eſt notanda.

A D D I T I O.

a Et eſt ar. Vide per Bar. in l. fi. inf. eo.

L E X XII.

1 *Teſtator mandans hæredi ꝙ conſtruat capellam, & certam quantitatẽ pecuniæ penes quendam campſorem deponat, an ille campſor poſſit petere illam pecuniam ſibi deponi.*

Ex verbo. Verbum, commendo, nõ inducit diſpoſitio
nem, ſed quandam congratulationem, h. d.
1 Et eſt ar. ꝙ in beneficialibus commenda non det titulũ. † Item
a eſt ar. ad q. ſi teſtator *a* mandauit hæredi, ꝙ conſtrueret capellã,
& deponeret quantitatem pecuniæ penes quendam campſorẽ
nunqd ille cãpſor põt petere illam quantitatẽ, vt ſibi deponatur
R̃n, non: quia deponere idem eſt, quod ꝯmendare. ſecus ſi eſſet
b relictus executor *b* in ſoluendo pecuniam ſigillatim opificibus
quia tunc petere poſſet, ſecundum Iac. de Arer. qui ita elegãter
notauit. ff. de leg. 1. l. quidam teſtamento, §. ſi ſcriptis.

A D D I T I O N E S.

a Teſtator. Facit quod legitur, & no. in l. fideicommiſſa, §. plerumque, ff. de leg. 1.
b Executor. Vide no. per Bar. in l. ſi quis Titio, de leg. 2.

L E X XIII.

Si te. Agnoſcens legatum tenetur parere iudicio defuncti
hoc dicit.

LEX

L E X XIIII.

1 *Exiſtens in vtero, non dicitur homo.*
2 *Numerus ſingularis, qualiter pro plurali accipiatur.*

Cum inter veteres. Poteſt relinqui libertas ei, q eſt in vtero, & puenit ad
libertatem: non in vtero, quia eſt pars viſcerū, ſed in egreſſu vte
ri, & orō ſingularis, vel indefinita cōuertitur ad pluralem ex ca
1 ſus contigentia. hoc dicit.† In tex. ibi, & homo fieri ſperaretur
a No. quod qui *a* eſt in utero, non eſt homo, ſed ſperatur fieri ho-
mo. Ex hoc no. ꝙ qn̄ in legibus, vel ſtatutis fit mentio de homi-
b ne, non continetur uenter, *b* ſi ſtatutum eſt odioſum. Item ſi cō
c ceſſę *c* ſunt repreſalię ꝯtra omnes homines talis ciuitatis, vel ex
banniti ſunt omnes de tali progenie, ꝙ nō includuntur illi, qui
tunc erant in utero. facit l. vlti. ff. de aſſignan. libe. & leg. vlti. ff. de
collatio. bono. No. tex. ibi, dum dicit, cum libertate ſolem reſpi
ciat. Nam etiam in media nocte eſt ſol in ſua uirtute, vel in al-
tero hemiſpherio, & ideo natus in media nocte dicitur cum ſo
2 le recipere libertatem.† Item not. tex. ibi, dum dicit, ſiue vnius
fecit mentionem. qđ ſingularis numerus accipitur pro plurali,
non ex ui numeri, ſed ex mente loquentis. Item poteſt operari
natura actus, vt qui prius intrauerit caſtrum, habeat qnque: ſi
multi ſimul intrant, debent habere inter omnes quinque, non
quilibet per ſe, quia eſt quid diuiduum, vt s̄. de cadu. tolle. l. 1. §.
ſinautem diſiunctim. ideo dico hanc eſſe naturam huius actus,
quia nō de facili vnus ſolus ingreditur caſtrum: alias eſſet locus
gratificationi, de hoc per Cyn. in procœmio Digeſto. vbi videas.
Et eſt ar. ꝙ non ſufficiat habere pacem ab uno ex hæredibus, ni
ſi forte ille ſit magis idoneus, vt maſculus, & non fœmina: vel
ſit maior pars hęredum, vt l. maiorē, ff. de pact. quę lex bene fa-
cit, quia hic agitur de fauore liberationis. de hoc p Bar. in §. Ca
to, dixi in l. 2. s̄. de lib. & eorum lib. Item no. fauorabilius agi cū
poſthumo, quam cum iam nato.

ADDITIONES.

a No. quod qui Vide Bal. in l. quod dicitur, ff. de lib. & poſth.
No. quod qui No. quod poſthumus non eſt homo, ſe ſperatur eſſe homo. quod bene no. propter ſtatuta, vide l. fi. ff. de col. bo. & ideo dicit. no. Bal. in l. omnes populi quod ſtatuta, quæ trahunt ſe retro, vt comprehendant tempus, quo quis erat in vētre, ſunt latronabilia. Præterea dicit, quod ſi ſtatutum loquitur per verbum. ſi qs non comprehendit: poſthumum: puta ſi quis non petierit debitum, non venit hæreditas iacens, nec ciuitas, uel caſtrum; ſed ſi ſtatutum loqueretur de prælatis, bene comprehenderet omnes, id eſt etiam de min. qn̄ autem dicatur verus homo uide tex. in c. in quadam, de cele. miſſ. & c. cum Chriſtus deberet, & ibi dixi, uide Bal. in l. ſi voluntas, ſup. eo.
b Cel. Non continetur uenter. Hoc facit ad qōnem, an procurans abortiuum committat homicidium quod uide per Ang. in ſuo tract. malefi. in uer. mortuus & habetur in l. diuus. ff. de uar. & extraordina. cogni. adde iſtum in l. quod dicitur, & ibi omnino alle. ff. de lib. & poſth. & Panor. in c. ſicut, el 2. nu. 3. & ibi poſui in addit. ad ipſum, in uer. poſt infuſionem animæ. extra de homicid.
c Item ſi conceſſæ. Vide quod no. Bal. in l. fi. inf. de lib. cauſa.

L E X XV.

Ancillam. Factū iudicis ſupplet factū hominis ad dānum & non ad commodum contumacis. hoc dicit.

L E X XVI.

1 *Terminus alius, niſi mox cum potuerit, quare in perſonarum electionem non ſtatuitur.*
2 *Hæres pęnas timere debet.*
3 *Cauſa contumaciæ in his, quę fiunt propter contumaciam, eſt apponenda.*
4 *Cauſa in ſententia exprimi debet.*

Si quis in teſtamento. Habens poteſtatē eligēdi unū ex plurib. ſi
ꝯtumaciter non eligit oēs manumittere tenet: & ſi morit mora
1 ꝯtracta, hęredes eadem pęna puniuntur. h. d.† In tex. ibi, mox cū
potuerit. Nota ꝙ in electione perſonarum nō ſtatuitur alius ter
minus a iure, niſi mox cum potuerit, & illud eſt fauore liber-
a tatis, & pię cauſę, nec reperitur melior text. in iure, & eſt con-
b tra Barto. *b* in eo, quod no. ff. de leg. 2. le. cum quidam Not. hic,
quod hæres non poteſt purgare moram defuncti commiſſam
circa electionem perſonarum. Secundo no. quod oratio de in-
certo de certis ſua aptitudine continet uniuerſos. Tertio no. he
2 res † debet metuere pœnas. Quarto no. quod contumax nō ha-
c bet cōqueri *c* de lege, ſed de ſeipſo, lugere enim debet ſuam cō
tumaciam, & non conqueri de iuſtitia & terrore legis. facit qđ
not. ff. de proba. leg. cum probatio. & ff. de ritu nup. leg. palam.
3 † Et not. ar. *d* quod in his, quæ fiunt propter contumaciam, ſit
d apponenda cauſa contumacię, ſic e dicit Iac. de Aret. in l. ſi lega-
e tario, ff. de fideicom. lib. in uerbo. pronunciare debere.† No. cau
4 ſam in ſententia exprimendam, ut talem condemno in 10. pro
pter ſuam contumaciam. ſic s̄. de iud. l. properandum §. illo pro
culdubio. & ff. de excu. tuto. l. ſed & hę. Iac. de Are. ergo in ſentē
tia banni ſemper debet exprimi cauſa, quod tene menti.

ADDITIONES.

a Libertatis. No. fauorē libertatis, & piæ cauſæ, æquiparari. dixi in l. ſi iure poſt Bar. ſup. tit. 2. & l. quamuis, poſt Bal. ſup. eo.
b Contra Bar. Imo. non eſt contra, quia Bar. tenet idem.
c Contumax non habet conqueri. Contumax non poteſt conqueri de lege, niſi de ſe, uide tex. in l. Imperator, ff. de iure fiſci. vbi tex. ipſe īquit, Te pænæ ſubdidiſti.
d And Bar. Et no. ar. Sententia lata propter contumaciam requirit inſertionem cauſæ, uide tex. in l. 2. §. quoties, ff. de iureiu.
e Cauſa contumaciæ, adde alios caſus per Bal. in l. præſes. j. de ſen. & interloc. om. iu. & hic adde Bal. in Auth. qui ſemel, inf. quomodo & quando iudex, & in l. pe. in fi. ſup. de conſti. pecu.
Ceſſ. No. cauſam in ſententia exprimendam, adde quod not. in apoſt. ad iſtum in l. properandum, §. illo proculdubio, nu. 5. ver. quæro hic duo in ver. ſit, inferenda cā ſup. de iud. dixit poſt Bar. in l. ſi legatario. in ver. cauſa in ſententia exprimenda. ff. eo. & poſt Colle. in c. de cauſis, in fi. in veſ. cauſam debet exprimere.

L E X XVII.

1 *Sententia, quæ non eſt lata ſuper libello, an ſit nulla.*
2 *Sētentia, quæ fertur ſuper æſtimatione, an ſit interlocutoria, vel diffinitiua.*
3 *Sententia lata in ſpecie, ſi petatur genus, an valeat.*
4 *Sententia ſi libellus ſit inepte formatus, qualiter ualeat.*
5 *Sententia in appellatione qualiter ſit ferenda.*
6 *Sententia quod debet eſſe confirmis libello qualiter intelligi debeat.*
7 *Arbitrium quando pronunciari debet nullum.*
8 *Procuratoris mandatum, cuius forma eſt ſtricti iuris, dicitur venire in cōpromiſſo.*
9 *Condemnationis quæſtio, qualiter determinatur.*
10 *Iudex diſcretus cenſetur, qui pronunciat aliter quam petitum ſit, ſi diuerſitas ſurgit ex qualitate probationum.* 11.
12 *Libelli conceptionis emendationis, & mutationis materia.*
13 *Libelli concluſio in verbo, peto, conſtare dicitur.*
14 *Edictum nunquam aperitur alteri, niſi per eum, qui contra tabulas habet.*

a **Cum quidam.** Fatuus eſt *a* ille iudex, qui cū res petitur in æſtimatione condēnat, ſi
res præſtari pōt, & debet. h. d. not. vel ſic. Sententia debet eſſe cō
b formis libello, *b* alias eſt iniuſta. & ad hoc ſp allegat. ꝯ ꝙ † Oppo.
1 ꝙ imo ipſo iure ſit nulla. quia non eſt lata ſup libello, vt l. vt fun-
c dus. ff. communi diui. ff. ſi pars hæ. peta. l. non poſſumus. Nam ſi-
ue in ſnīa mutetur res, ſiue cā, ſiue actio, iſta ſnīa eſt lata lite nō
cōte. ergo ipſo iure nulla. cuius ꝯrium hic dr̄. Solu. æſtimatio rei
non eſt res oīno extranea: quia ꝯſueuit ſuccedere loco rei, & ſic
nō ob. ꝯ. ꝙ Opp. de l. uinū, ff. ſi cer. pe. Sol. regula iſta, ꝙ ſnīa dēat
eſſe ꝯformis libello, intelligit in diffinitiua ſnīa, & condemnato-
ria; ſecus interlocutoria, quæ fertur ſup emergentibus. Item in
condemnando iudex poteſt modificare libellum, vt ff. de peti.
2 l. cum, is, qui legatum.† Sed utrum ſententia, quę fertur ſup æſti
matione, ſm l. vinum. ſi certum pet. ſit interlocutoria, vel diffi-
nitiua. Nam ſi eſt interlocutoria, pōt ſupplere eodem die: ſi diffi
nitiua, debet ferri eodem contextu, puto quod ſit diffinitiua, qa
continet condemnationem æſtimationis rei, & ex ea oritur
3 actio in factum.† Quæro, mutuaui *d* decem, quæ petij ī iudicio;
d iudex dicit condemo reum ad reſtitutionem eorūdem decem.
nunquid valeat ſnīa; Videtur ꝙ nō, quia petitur genus, & ſentē
tia fertur in ſpecie. Cōtra videtur. quia ſpecies, & genus non dif
ferunt in materia generali, licet iudex non ſic debuerit deter-
minare ad materiam ſpecialem, libellus igitur prædicatur de
hoc ſubiecto per poſſibile, non per neceſſe, ut not. in l. 2. ff. ſi cer.
pet. Simile cum peto maſſam iudex condemnat in pecunia, ut
l. 1. & l. Titia, de au. & argen. leg. nam non videtur aliud quod il
lius vice fungitur, quia eſt æquipollens. Item quæritur de eo,
4 quod dicam j. de ſenten. & inter. l. præſes. † item quæro, quomo
e do *e* valeat ſententia, ſi libellum neptum formo? Reſpon. quia
iudex in iure ſupplere poteſt, & iſte eſt articulus iuris. idem ſi p
nunciat ſtatutum, uel conſuetudinem coram ſe allegatam non
5 valere, vt l. cum prolatis. ff. de re iud. † Quæro, quomodo iudex
fert ſententiam in appellatione, de qua loquitur. ff. de mino. l. ait
prætor. §. permittitur? Reſpon. quia reuocabitur pręceptum, tā-
f quā non rite interpoſitum licet enim confeſſus *f* non poſſit obij
cere de non ordine iudicij, tamen poteſt obijcere quod perſona
non eſt legitima in iudicio. Et not. ꝙ lex in appellatione non cō
ſiderat intereſſe, ſed quod quædam iniuria fit ei cui non ſeruan
tur præcepta legum vnde quod dicitur, non ſolent audiri appel-
lantes niſi duorum intereſt, debet intelligi niſi contra eos ſit p-
6 ceſſum pter legis diſpoſitionem, quod eſt notandum.† itē quæ-
ro,

ADDITIONES.

a And. Barb. Fatuus eſt. Vide pro iſta l. quod dicitur in c. qualiter, el 2. de accu. & quę ibi dixi, & Bar. in l. ſtipulationes non diuiduntur, ad fi. de verb. obli.
b Libello. Quando ſententia debeat eſſe conformis libello, dixi poſt Mod. in §. curare. Inſti. de act.
c Opp. Adde l. ſi quod ex Pamphyla, §. fin. ff. de leg. 2. & uide Bar. latius inf. ead. l.
d Mutuaui. Vide quod in ſimili no. Bal. in l. ſi eam quæ, inf. de adul.
e And. Barb. Item quæro quomodo. Tene menti, quod licet confeſſus in iudicio non poterit opponere de inepto libello, Inno. in c. qualiter, & quando, de accuſ. Bald. in l. 2. edita. ſup. de eden. leg. 1. ff. de iuriſ. om. iud. tex. in cap. Piſanis, de reſt. ſpol. Bal. in l. 2. inf. de re iu. tamen poteſt opponere, quod perſona non ſit legitima. uide quæ notaui in l. 2. infra de re iu. ad Bald. vide quæ dixi in cap. at ſi clerici, de iudi. ubi reprobaui dictum Innoc. in cap. qualiter, el 2. de accuſ. alleg. Ang. in quodam conſ. licet Angel. ſequatur Innoc. in l. denunciaſſe, de adult. vide quæ dixi in cap. qualiter. el 2. §. ſi. de accuſ.
f Confeſſus. Vide quæ no. in l. ſi confeſſus. ff. de cuſto. reo.

a ro quid eſt dictum, ꝙ ſnīa debet eſſe cõformis libello? Reſpond.
id eſt de rebus & cauſis:non aũt in cõlu ſione:nam & ꝯ̃ libellum
& præter concluſionem libelli, iudex debet ſequi acta & ꝓbata,
in quibus ſtat ſubſtantia deciſionis cauſę, vt ĩ. de tempo. appell.
7 l. per hanc. & ff. de app.l. ſciendum. † Item no. *b* ꝙ̃ ſi peto arbi-
b trium corrigi,& poſtea dico arbitrium excõicatum,iudex debet
pronunciare arbitrium nullum,ut no. Archi. l.2.q.6.a iudicibus
quia & ſi non pronuncietur ſm libellum, pronunciatur tñ iuxta libellum. ff. iud.ſol.l.ita.§.in hoc.Item ſuper hoc articulo,dic,
ꝙ quædam veniunt in ꝯſequentiam petitorum:tunc ſiue veniãt
iure actionis, clauduntur ĩ libello,ſiue officio iudicis:ſunt enim
de tacitis appendicijs libelli, nam talia veniunt in compromiſſo,
vt not. ff.de arbi.l,arbiter.Item in mandato iuriſdõnis, quod eſt
8 ſtricti iuris, vt ĩ. ſi a non ꝯpe.iu.l.ſi de ꝓprietate.† Item in mãdato procuratoris,cuius forma eſt ſtricte obſeruanda, vt no.ff.de ꝓcu. l. qui proprio.§ item quæritur & in iudicio talia ꝯcludũtur:
quia oẽ iudicium eſt vniuerſale quo ad ſua capitula,quę ei insũt
vt ff.de iu.l.ſolemus: vnde in alia materia, q̃ in materia libertatis,ſi iudex re petita per priũs officio implorato ꝯdemnat in ęſtimatione, ſiue æſtimatio ſuccedanea eſſet,ſiue veniret arbitrio
iudicis:non diceretur iudex iniuſtitiam facere,vt de verb. obl.l.
ſtipũones non diuiduntur §. Celſus,& ff.de rei ven.l.qui reſtitue
re. iudex.n.magis ſe habet ꝯformare cum materia libelli,dũmodo id poſſit in iudicio includi, q̃ cũ eius forma, vt l.1.§.biduum,
ff.qñ appel.ſit.& ĩ.de ſentẽ.l.cum eorum,ſed in libertate ideo iudex malefecit: quia non eſt ſecutus effectum iuſtę petitionis:
nam petitio tendebat in fauorem libertatis præſtãdæ,ſnīa aũt tẽdebat ad libertatem declinandam,& ideo iudex fuit fatuus:non
tñ ꝙ eius ſnīa ſit nulla ipſo iure, imo tenet inter litigatoris:quia
pretium ſuccedit loco rei:ſed nõ tenet ĩ ꝑiudicium libertatis ſic
& alias iudex fuit fatuus,tñ eius ſnīa tenet de iure,vt ff.quod metus cau.l.ſi cũ exceptione, §. Labeo. Porro ſi quæritur quid in iudicio claudar? Rñdeo,exitus ꝯtrouerſiæ,vt ff.de acq.poſ.l.exitus
9 † Determinetur autem qõ cõdemnationis ſm quid ſimpliciter.
Sed quæ non ꝯtingunt iudicium, per ſnīam terminari non pñt:
quia hæc ſpectant ad iuriſdicentem. Item oĩs agens agẽdo repellitur,ſi perperam agit,reflexa ſagitta in ocolos proprios. Et iõ in
c directo *c* ꝯ̃rijs ſufficit vnus libellus: nec eſt opus ꝯtrario libello:
verbi gratia,ſi ago contra te vt dñs,& tu probas te dñm:quia iudex cauſæ poteſt declarare te dñm. ff.de procur.l. Pompon. ſi is
qui.& Inſtit.de acti.§.omnium.alias fruſtra reciperentur probationes rei ſuper dñio rei, quod eſt falſum, vt ſ̃.de ſer.fug.l.cum
ſeruum. Sed Hoſt.dicit, ꝙ probatio rei valet ad reprobandum
& elidendum probationis actoris, non ad iudicandum dñium
rei, cum hoc non petierit.de except.rei iudi. l. ſi inter te & me.
& bene dicit quo ad non petita. & male quo ad petita in libello actoris: quia idem & vnum eſt iudicium ꝯ̃riorum, ſm Ariſt.
10 cuius dicta tanq̃ fontem intellectus ius ciuile ſequit̃.† Oppo.&
vr̃ ꝙ iudex ſit ſapiẽs & diſcretur,qui pronunciat aliter quam petitum ſit,ſi iſta diuerſitas ſurgit ex qualitate probationũ: nam ſi
petitur res diuidi, põt vni adiudicari,vt Inſt.de offi.iud.§.fi.Sol.
illud ꝑꝑ nãm iudicij.quæ magis dẽt cõſiderari,q̃ modus agendi
imo quia ẽt ipſo modo agendi tacite iõ eſt natura.Item op.nam
ſi peto ſnīam declarari iniquam,& eſt æqua,tñ nulla ꝑꝑ ordinẽ
non ſeruatum,iudex põt ꝓnunciare eam nullã, vt ff.de appel.l.ſi
ꝯſtat.Solu.illud eſt ꝑꝑ naturam cauſæ appellationis,quæ fundatur ex proceſſibus:& ideo totus proceſſus vr̃ intentatus,& ſic
nõ extra narrata in libello.Item quia iudicium appellatiõis ẽ reſciſſorium:& ideo ẽt nullitatem ꝯtinet,vt ext.de reſt.in integ.c.
ꝯſtitutus, & not.in l.1.ĩ.qñ prouo.non eſt neceſſe.item in cã ap-
d pellationis *d* non eſt proprie actor, vel reus appellans & appellatus:iõ non tam attendit̃ ꝯcluſio libelli,q̃ iuſtitia & ueritas,arg.
ĩ.de temp.app.l.per hanc.In text.ibi,ſeruũ dare.ideſt tradere. nã
cũ eſſet ſeruus teſtatoris,translatum eſt dñium.In text.ibi, ſtultũ putamus. No.preſumptionẽ eſſe ꝓ iudice,niſi appareat ꝯ̃riũ
11 † In gloſ.ibi,quia hæres ſua ꝯtumacia. No.arg. *e* ad queſtionem
e Titius ex ꝯtumacia poſitus eſt in banno cẽtum lib.& ſoluit,ſed
poſtea ꝑꝑ idem delictũ eſt relegatus: quia ex forma ſtatuti non
veniebat imponenda pœna cẽtum lib.ſed relegationis:queritur
nũquid centũ poſſit repetere, tanq̃ indebita? Rñ.non:quia hoc
damnũ ſentit ex ſua ꝯtumacia.& hoc per iſtam glo.ordinariam,
quã tene menti. & habes ſimilem glo.ff.de vſufr.l.ſi vſufr.leg.§.
12 fin.† De libelli ꝯceptione, emendatione,mutatione,dictum eſt
pleniſſime in l.edita. ſ̃.de ede. Et ſcias,ꝙ duo ſunt ĩ omni iudice
ſeruanda,ſ.actio relata ad rẽ,& cãm:& modus agẽdi,& ĩ modo
agendi dẽt ꝯſiſtere forma libelli. Eſt forma verborum cõceptio
f apte ꝯcludens, non tñ uitiat libellum præpoſteratio *f* verborũ: vt
ſi dico peto decem, quia mutuaui,vt l.2.§.circa,de exce.doli.Illud conſtat,ꝙ in verbo,peto,ſtat cõcluſio,non in verbis narrati
13 uis.† vt no.Inno.extra,de reſcript.c.ſuper literis.Et not. *g* ꝙ inter
g dũ libellus eſt nullus,& tñ ſnīa eſt aliqua,verbi gratia,frater uterinus egit querela inofficioſi: libellus enim eſt ipſo iure nullus,
quia cum nullo eſt ipſa actio,argu.ff.de interrog.actio.l.ꝯfeſſi onibus:& tñ reſciſſio teſtĩ ualet, vt ff.de inoffic.teſta.l.Pompo.§.ſi
quis ex his,qui §.caret ſpiritu rationis,ſi ponamus nemini,& cũ
nemine poſſe agi querela: ſed ſi ponatur ꝙ alicui competebat
querela, licet non competeret agenti ſuo nomine,tũc §.ille poſſet defendi eo ꝙ alicui competeret actio, & quod iſta eſt talis
ſententia,quæ facit ius,vel dic ꝙ ratio eſt,quia non refert a quo
14 obſtaculum remouetur.† Et ſcias, *b* ꝙ ille.§.non habet locum
h in ꝯ̃tabulas,quia nunq̃ aperitur edictum alteri,niſi per eum qui
ꝯ̃tabulas habet,vt ff.de contratab.l.ſi poſt mortem,§. exhæredati.& §.fi.& eſt ratio,quia prætor non facit quem funditus inteſtatum,quia contratabulas non decernitur in figura iudicij maxime ſolennis,cum in ea lis non.conteſtetur,arg.ff.de libe. agn.
l.ſi quis a lib.§.meminiſſe.

ADDITIONES.

a Item quæro. No.quod ſuper emergenti vel incidenti, valet ſententia non conformis libello ſecundum Bald.no.in l.& ſi ſeuerior,in ver.tu dic.ſupra de his,qui no. infa.facit.l.ædiles,§.ſciendum,ff.de ædi.edicto.& ex verbis Bald.hic no.ſuper qua parte libelli ſententia debet eſſe conformis libello.& vide omnino Bar.& Bald.in l.1.infra ſi plur.vna ſenten.conſ.ſu. & ad id, quod hic dicitur, vide Bald.in l.2. in princ.inf.de ſentent.ex breui.reci.& no.quod licet ſententia feratur ſuper non petitis,ſi tamen ſunt de natura petitorum, vel correlatiua, vel correſpondentia,& ex eodem fonte,ſufficit,ſecundum Bart.in l.cum eorum,infra de ſentent.& interlo.omn.iud.& dicit Bart.in l.pen.infra de ſenten.quæ ſine certa quant.proc.quod ſi peto rem reſtitui,& poſſeſſionem rei ſpoliatæ:iudex vero non denotat ad reſtitutionem fundi,valet & refertur ad libellum,quod nota.

b Item no. Hoc procedebat in iure,vt ſup.no.Bald.& ſic no.quod in hoc caſu iudex non poteſt ſententiam,ſeu laudum reformare, iuxta ea quæ habentur in l.ſi expreſſim,ff.de appel.& uide in Spe.in tit.de ſenten.§.iuxta.ver.ſed ſi,& ibi.Io.An.

c Ideo in directo. An reo poſſit adiudicari directum dominium, uide Inno. in c. ex conqõne.extra,de reſti.ſpol.Bal.in l.hęreditas materterræ.ſup.de pet. hære. & ie. ordinarij,ſup.de rei vend. & in l.2.in princ. ſup. communi diui.& in l. ſi a te.§.ſi quis, & quod ibi dixi poſt Bart. ff.de exc.rei iud.& adde, l. ſed & ſi poſſeſſori in prin.ff.de iureiu.& quod not.Bar.in l.diffamari,infra de ing.& ma.late Bald.in l. pen.ſupra de ſenten.& interlocu.omn.iudic.& plene per Romanum in l. Pomponius,§.ſi iuſſu.ff.de acqui.poſſ.& Bald.in l.1.infra vti poſſidetis.

d Item in cauſa appellationis. Quis autem dicatur actor in cauſa appellationis,vide in c.ſignificauerunt,vbi glo.extra,de excep.& tex.in clem.conſtitutionem, de elect.in ver.in ſuper & dicit Petrus de Ancha: ꝙ appellans debet agere, quando principaliter cauſam introducit,ſed quando proſequitur principaliter, debet defendere,faciunt no.in l.de pupillo,§.qui remiſſionem,ff.de ope.no.nun.per Bald. in l.fina.§.neceſſitatem,ſup.de bo.quæ lib.vbi dicit, quod appellans fungitur vice actoris,vide Bald.in l.hi,qui ad ciuilia.de appel.

e No.ar. Circa iſtam q.poſſet allegari regula.l.1.ſup.de cond.inde.propter authoritatem ſnīæ. Conſidera,aut potuit bene puniri.fa.ea,quæ hñr̃ in l.Senatus. ff. de acc.

f Prępoſteratio. Faciunt no.in l.1.inf.de excep.rei iud.

g Et no. Dum allegat.§.ſi quis ex his,uide de intellectu iſtius.§.& quæ ibi dixi poſt Bar.in l.ſi Titius,ff.de verb.obl.
And.Bar. Et no. No.caſum,in quo eſt nullus libellus,& ſententia eſt aliqua quod intellige.quando non apparebat eius ineptitudo,uide Bald. in l. 2. inf. de re iud. Celſ. Tu adde alios caſus,in quibus ſententia lata ſuper inepto valet per Bar.Soc. in ſuo tracta fallen.reg.366.eunde conſil.146.91.viſo.volu.

h Et ſcias. Vide Bar.in l.filium,§.ſi quis,ff.de leg.præſtan.

De deditítia libertate tollenda. *Tit.v.*

1 *Quid hodie eſſet ſi aliqua ciuitas ſe traderet populo Romano.*
2 *Nomina nullius effectus,& magni effectus quæ dicantur.*
3 *Hoſtibus ſe dantes,an poſſint apponere aliqua pacta.*
4 *Victus reddens ſe tanquam hominem mortuum in duello moribus militum approbato,ad pacta quomodo recipiendus & nu.ſeq.*

Contingebat, ꝙ populus Romanus deduxerat ad extremum
quandam ciuitatem ſibi inimicam, & ꝙ timore deſtructionis
ſuæ,ij.ſine vllo pacto dabant ſe ciuitati Romanæ.per hoc iſti redigebantur ad extremam ſubiectionem populi Romani,& ĩ iudicijs & in alijs cauſis tractabãtur tanq̃ ſerui quodam mõ. forte
a non credebatur eorũ teſtimonio abſque tormentis & in actibus
ſolennibus,ut ſunt teſtamenta, forte nõ poterãt adhiberi teſtes,
& ſic ſe habebant vſq;ad extremũ vitæ ſpiritum,in quo reaſſumebant libertatẽ,ſepeliebant tanq̃ liberi, & habebat hæredem.
& iſta vocabat̃ libertas deditítia;quæ quia nomen verum nõ ha-
1 bebat,receſſit ab aula.† Quæro ergo, quid hodie eſſet, ſi aliqua
ciuitas ſic ſe traderet populo Romano,vel alteri populo libero;
Reſpond.faceret victor voluntatẽ ſuã de eis.& tamen uitã non
deberet admittere eis,ſi erant ſimpliciter hoſtes, & nõ rebelles
Nam ſi nõ ꝑdũt libertatẽ,ergo nec debẽt perdere uitam.In tex.
no.ꝙ vana nomina,ideſt quæ nihil ſignificant, debent aboleri.
2 † Item dicit gloſ.ꝙ chimera nihil ſignificat quod verum eſt ꝓprie,ſed ꝑꝑ cauſam aliquid repreſentat, vt vexillum, & ſonus
campanæ.Quot autem repreſentationes habeat ſonus campa-
b ne,dicit Io.And.ꝙ multas. Nam aliquando eſt ſignum congre-
c gandi *b* capitulum; aliquando eſt ſignum eundi ad bellum; *c*
aliquando

ADDITIONES.

a Phil.Dec.Abſq. Ad hoc multum facit,vt bene intelligas, quod ſcribit Suetonius de Augu.cum inquit, Seruos non contentus multis difficultatibus a libertate remouiſſe,cum de numero,& de condõne,& differentia eorum, qui manumitteretur,curioſe cauiſſet,hoc quoque adiecit,ne uictus vnquam tortus, vt quis vllo libertatis genere ciuitatem adipiſceretur.huiuſmodi autem amplius in iure non cõſiderãtur,quia ſublata,vt in Inſt.de ſucceſ.lib.§.ſed hęc.& de lib.§. & dedititios.

b Congregandi. Vide Bar.in l.2.infra de Decurio.lib.10.

c Ad bellum. Vide Bart.in l.aut facta,ff.de pœnis.

aliquando eſt ſignum horarum;aliq̄ eſt ſignum factæ electio-
nis;aliq̄ ſignū obitus:aliq̄ gaudii:aliq̄ extinguēdi ignē,aliq̄
intrandi parlamentū;aliq̄ leuandi corpus Chriſti, ut no. Ioan.
And.extra de offic.cuſto.cap.1.& iſta vocant̄ ſigna muta, ut po
3 nit Vegetius de re militari.† Vlterius not. ꝙ ſunt quędam noīa
nullius effectus,vt hic: quędam ſunt nomina magni effectus.itē
q̄dam ſunt noīa quæ repræſentant in una ꝑſona duas eſſentias;
ut cum dico, Titius ꝓcu. Caius tutor, vt ff.de ꝓcu.l.ꝓcurator, q
pro euictione,& ff.mand.l.ſeruū Titii.qđ eſt verum , q̄ vtrūq;
a nomen ꝓfert̄ principaliter ꝑꝑ ſe.Sed ſi vnū *a* ꝓfertur principaľr,
aliud incidenter,tunc de principali curamus,non de incidēti,ut
ff.de ſtipu.ſer.l.ſi ſeruus cōis.idque q̄q.apparet ex ordine ver-
borū,ut ibi.interdū ex implemēto qđ ex ꝯctu.oritur.v.g.ſi ꝓcu-
rator vendit rem dn̄i,primitiua obľo,q̄ eſt exequibilis ꝑ dn̄m,&
non per aliū,obligat dn̄m;ſcđaria uero de euictione,ſi eſt tacita;
id eſt,ꝙ in ea non ſubintelligatur alia ꝑſona,arg.ff.de verb.ob.l.
ſi ita ſtipulatus,§.Chryſogonus. Aut eſt exp̄ſſa per ſtipulantem,
tunc ꝓcurator obligat dn̄m,& ēt ſeipſum:quia niſi aliud ꝓ teſte
tur?onus obľonis ſuſcepiſſe vr̄,ſ.p.n.in ſtipľonibus ineſt nomen
proprium, C.de conſti.pecu.auth.ſi q̄.& ff.de procu.l.procura
tor,qui ꝓ euictione. Si aūt ꝓcu.vendit rem propriā, cum ꝯctus
nō ſit in plenū exequibilis,niſi ꝑ ſe,ēt primitiua obľo eum tene
vt ff.man.l.ſeruū Titii.iſta materia eſt ſatis extranea ab hac ru-
brica;tn̄ cum occurreret animo,volui,ſicut ſępe,potius calamo
4 cōmendare q̄ obliuiſci.† Reuertor ad rubricam,& q̄ro,nunqd
b iſti , *b* qui ſe dedidere hoſtibus, poſſint apponere aliqua pacta?
Rn̄de,ſic ſi,per victorem accetant̄, & maxime ſi interuenerūt
iura,ſiue iuret̄ inuocato p̄ſidio diuini numinis, ſiue imperialis
culminis,ſiue ſub cōmemoratione ꝓpriæ ſalutis:licet hoc ulti-
mo caſu periurium non infamet,ut ſ.de tranſa. l. ſi quis maior.
5 † Et idem dic in duello *c* moribus militum approbato, ꝙ ſi ui-
c ctus reddit ſe tanq̄ hoīem mortuum,non pōt in eū animaduer
ti,ſed ſi aliqua pacta apponunt̄, ſunt ſeruanda. Sed opp. ꝙ non
ſint ſeruanda,q̄a facta per metū,vt d.l.ſi quis maior.ff.de ne.ge.
l.Neſēnius reſp.iſte metus eſt de nā victoriæ.& ideo, eſt licitus ,
vt no.ff.de uerb.obl.l.in executione,§.fi.& dic de iſto duello, ꝙ
interdum duellū eſt experimētū innocentiæ,& tunc init̄ demū
in defectū aliarū probationū,& eſt legibus valde odioſum,vt l.j
j.de gladiat.Dicit aūt Lōgobarda,ſub iſto clipeo multos vide-
mus perire:ſed ꝑꝑ cōſuetudinē gentis noſtrę ꝓhibere non poſ-
ſumus.in iſto itaq;duello non licet alium ꝓuocare,ſed bene li-
cet ꝓuocato ſe defendere,ſi aūt non eſt neceſſitas,nec duellum
offerre,nec ſuſcipere licet.facit quod no.Inſt.de hæ.quæ ab inte.
§.per ꝯrium.interdū duellū eſt experimētū militæ ſeu armige-
ræ virtutis,ut ff.ad leg. Aq.l.qua actione,§.ſi qs in colluctatione
& iſtud eſt tolerabile,dūmodo non fiat ex odio. interdū fit duel
lū cā publicę ſalutis.& iſtud eſt ualde laudabile,& glorioſum,vt
ff.de poſt.l.1.§.beſtias.& Inſti.de excu.tut. §. ſed ſi in bello dum
dicit;hi.n.qui ꝓ Reipublica deciderūt,in perpetuum per gľiā in
telligunt̄ viuere. hoc dē Cicero in princi. Quæſt.Tuſcu. dicens
inter Deos ſurſum aſſignatum locum,quo fruantur perpetua fę
licitate. Vltimo no.pulchra verba,ꝙ lex fundatur ſuper veritate
pro hoc facit.ff.de caſtrenſi pecu.l.ſi forte.

ADDITIONES.

a Sed ſi vnum. Vide quod leg.& no.in l.optimam,inf.de contra.& comp.ſtip.
b Nunquid iſti. Ad hoc facit,an hoſti ſit ſeruāda fides,quod no. Bar. in l.conuentio
num,ff.de pact.& in l.1.§.1.& ibi dixi,ff.de dolo.
c In duello. De duello dixi remiſſiue poſt Bar.in l.ex hoc iure, in princ.ff.de iuſt. &
iure.uide inf.proxime in materia quam no.Imo.in l.is,qui reus,ff.depub.iud.& di
xi Bal.in l.is,penes quem ſup.depoſi.ꝙ duellum de conſuetudine generali eſt lici
citum. Vide Io.de Lignano in tract.de duello.
Adde Cal.conſ.1.in tit.de tre.& pace.Old.conſ.191.dixi remiſſiue in add.ac Iac.
Rebuf.in l.1.nu.2.in ver.an duellum.1.de gladiato.lib.11.poſt.Gem.in c.j.§.ſacr.
nu.7.in uer.pugnare,extra,de hom.li.6.& dixi in ſtilo parla.part.j. titu.deduello.
verſ.1.& fi.

De Latina libertate tollenda. Rubrica.

LEX VNICA.

1 *Libertas proprie dicitur Romanorum.*
2 *Libertas, quare olim improprie dicebatur Latina.*
3 *Principio ſublato, omnia principiata tolluntur.*

CVm dedititij. Dominus Azo ī,Summa po-
nit caſum in terminis totius l.
reducendo ad caſum ſummarium,dic ut in gloſ. rubri
1 cæ.† Et ad euidentiam præmitte, quod not. in gloſſ.
olim.Clarius tamē per Azo.in ſumma.dicas quod libertas pro
prie dr̄ Romanorum,olim vero dicebatur improprie latina in
multis caſibus. Erant aū latini illi qui erant uicti a Romanis
& de propriis ædibus expulſi mittebātur ad alia loca, qui uiuen
tes habebāt proprium,ſed in morte non poterant teſtari: & qa
per illa collegia gentium extranearum, tam prouinciæ ad quas
mittebantur,quam etiam populus Romanus,patiebantur īter
2 dum graues ſciſſuras;item † quia erat falſum nomen,cum Ro-
mani dicantur proprie Latini,iō tam ipſa ſubſtantia Latinę liber
tatis,q̄ ēt verborum illius obſcuritas receſſit ab Aula:quia talia
noīa reb.non conueniunt,vt ſ.tit.j.l.vnica,& quia origine ſubla-
ta.ſ.talium miſſionum,& diſperſionum per colonias abſurdum
eſt ꝙ remaneat imago maxime ludibrioſa,ſicut in ludo iocula-
torum,& puerorum,qui portant laruas,& barbas inſcias,ſeu fi-
ctiles. No.in iſto proæmio, ꝙ proprium legis eſt vti ſermonibus
3 quib.fit plana veritas.† Secundo no.ꝙ ſublato principio,*a* tollū-
a tur oīa principata,ſeu quæ poſt principia ſunt. Et eſt arg.ꝙ reuo
catis ſtatutis,ſunt reuocatæ omnes reformationes factæ circa ip
ſa ſtatuta.Itē eſt ar.ꝙ ſi tollerentur iſtæ partialitates.ſ.Guelphus,
& Gebellinus,ꝙ ēt ipſa noīa eſſent ſublata:& nemo amplius poſ
ſet vocari Gebellinus,vel Guelphus.facit j.de frum. Ale. l.diur-
nos.In tex.ibi,quas.n.not.ꝙ duo accidentia ꝯdictoria non pn̄t ſi
mul informare idē ſubiectum , ſic j.ea.l.§.illud , & ff. pro ſuo l.
ancillam.Item nota hic,ꝙ qualiter quis vixit,taliter moritur.

ADDITIO.

a And.Barb.Principio.No.ꝙ ſublato principio tolluntur principata, & ſic reuocatis
ſtatutis videntur reuocatæ omnes reformationes ipſorum,quod bene not.pro his
quæ no.in c.1.de his,quæ fi.a ma.par.ca.

---

1 *Subſcriptio ſine viua teſtificatione non facit fidem.*

§.Sancimus. Hic ponitur primus caſus, in quo olim
Latina,hodie plena competit libertas,&
1 no.† hic in verbo, præbere, ꝙ ſubſcriptio ſine viua teſtificatione
non facit fidem , ſi litera intelligatur ꝙ fides , ſcilicet per viuam
vocem,debet imponi ſicut in codicillis.

1 *Beneficia, & præbendæ, poſſunt abſenti conferri.*
2 *Scriptura habet pro ſe præſumptionem.*

§.Sed & ſi quis. Hic eſt ſecundus caſus, in quo ſi-
ne nuncio,vel epiſtola,libertas cō-
1 fertur abſenti.Et eſt† arg.ꝙ beneficia,& prębendæ poſſint abſen
ti conferi,vt no.in l.Labeo.ff.de iureiur.nam diſpoſitio inter vi-
uos,quæ volūtate vnius ſumit eſſentiam, poteſt perfici inter ab-
2 ſentes,vt hic & ſ.dc pac.l.poſtq̄, & no. † ꝙ ſiue ſcripturat dicat ,
do libertatem,ſiue confiteor me dediſſe libertatem, valet,pręſu
mitur enim ſic feciſſe,vt ff.de donat.l.ex hac ſcriptura, licet non
interueniat partium pręſentia fauore libertatis.

ADDITIO.

a An.Barb.Hic eſt ſecundus.Not.caſum, in quo libertas confertur abſenti ſine nun-
tio,quod eſt mirabile,licet Doct.reſpondeant ad l.poſtquam, quia loquitur in a-
ctione reali,vide Sal.in præalleg.l.poſtquam domi.Io.in c.ueniens,de renun. Bar.
in l.non ſolum,§.liberationis,de liber.cauſa.
¶ Beneficia,& præbende quod poſſint abſenti conferri.adde præſuppoſito hoc di
cto pro uero,ſicut eſt,prout notatur per Card.in clem.1. in 3.oppo.extra de renū.
& Panor.in c.accedens,extra,de præb.quid ſi eſt abſenti collatum,an poſſit alteri
conferri,ſi non renunciauerit,etiam ſi nondum acceptauerit,& dic quod nō,imo
plus dico,ꝙ ſi conferatur,hoc caſu non conualeſcit per eius renunciationē. Idem
no.Pan.ſupra,poſt prin.quem ibi uide.

---

1 *Vir expellens vxorem ſine cauſa, lucrum dotis perdere debet.*
2 *Pauperes in hoſpitalibus ſunt recipiendi.*
3 *Vaſallus, an dominum alere tenetur.*

§.Sed ſcimus. Hic ponitur tertius caſus antiquę La
tinitatis,& nouæ libertatis,q̄ quis ſer
a uum ægrotum omni auxilio deſtitutū de domo expellit. Et no.*a*
ꝙ qui expellit ꝑſonā, n̄ dēt hr̄e bona eius , & eſt ar.ꝙ ſi monaſte
rium expellit monachum de monaſterio, tenet̄ aſſignare bona
1 vt in Auth.de ſanc.epiſ.§.ſi monachus , colla.9. † Item eſt arg.ꝙ
b ſi vir expellit *b* vxorē ſine cā, dēt ꝑdere lucrū dotis , vt ff.ſol.ma.
2 l.ſi ab hoſtibus.§.ſi vir. † Item no hic, ꝙ pauperes in hoſpitalib.
c ſunt recipiendi.& no.hic mirabile,*c* ꝙ ſi quis tenet̄ aliquem ale-
re,ſufficit ſi facit eum recipi in aliquo hoſpitali , vel domo Dei,
vel procuret ei aliquā p̄bendam . Qđ dixi de hoſpitali, intelilge ſi
ille,q dēt alimentari, pōt ibi morari ſine dedecore , vel ꝑꝑ igno-
bilitatē hoſpitalis:vel quia eſt viliſſima ꝑſona, vt ſeruus , vt hic:
3 vel ſi ad eius curam ipſe non ſufficiat,alias ſecus.† Sed nunquid
d *d* vaſallus tenetur alere dn̄m ; Dic ꝙ ſic de reditibus fundi, non
de proprijs bonis.Idem eꝯ,vt in ca.j.§.fina. an mutus vel ſurdus.
colla.9.& no.ff.de reg.iur.l.in condemnatione. Item no. arg.ꝙ
ꝑꝑ paupertatem monaſterij Abbas pōt cogere monachum , ꝙ
monachus pōt petere ab Abbate, ꝙ induat ipſum more conſue
to ipſius monaſterij expenſis, niſi ꝑꝑ inopiam excuſetur. Item
eſt ar. in conſuetudine obſeruanda in exactionibus : de agri. &
cenſi.l.cum ſatis.§.caueant.lib.11.

ADDITIONES.

a And.Barb.Et no.quod ſi monaſterium expellit monachum, poteſt cogi monaſte-
rium aſſignare ei bona eius;quod intellige, quando non expellit eum propter deli
ctum,alias ſecus,vide D.Ant.& Car.& plenius D.Io. in c.quod ad te. de cler.con-
iug.& quod no.in c.ex tranſmiſſa de renun.& c.ex eo.& c.ſtatuimus , de reg.n
b Si vir expellit. Facit ad no.per Bal.in l.fi.inf.de ſent.quæ ſine cer.quan.pro.& uide
Bar.poſt Cy.in l.quod in vxorem, ſup. de neg.ge. & quæ ibi.
c Mirabile. Vide l.necare,& quod ibi glo.de lib.leg.
d Sed nunquid. Vide Bar.in l.alimenta,§.1.ff.de lib.agn.& eundem Bar. in tract.ali-
mentorum, prope finem.

---

1 *Argumentum quod quiſque iuris ſtatuit, eodem iure vti debere.*
2 *Sententia diffinitiua, fortior dicitur, quam ſententia ſtatuti.*

§. Similique modo. Hic ē quartus caſus, ī quo libertas obuenit olim latina, hodie Romana.ſ. qñ quis cogit ancillam peccare in corpus
1 ſuum.† Et no.*a* hic arg. ꝙ quis tenetur ſeruare legem, quam alijs
a impoſuit. & eſt ar. ꝙ ſi Ep̄s excommunicat facientes furtum, &
ipſe facit furtum, ꝙ ipſe ſit excōicatus. nec obſtat ſi dicat̄, quod
non pōt excōicare ſeipſum, quia quoties ſuperior cauſa cum inferiore concurrit illud quod non pōt inferior cā ex ſe, pōt virtute cauſę ſuperioris vnde quia cā ſuperior. *i.* authoritas iuris canonicis ꝯcurrit cū ſtatuto ep̄i, ligat potius a ſuperiore, q̄ a ſeipſo, vt no. Cy. s̄. de ſacroſ. eccle. auth. quibuſcunque modis. & Archi. in c. 2. de conſti. lib. 6. Sed Io. And. diſputando tenuit ꝯrium. quia nō pōt quis ſibi præcipere vel vetare, vl l. penu. ff. de arbi. & *quia ſicut ſnīa* hoīs non ligat proferentem, ita nec ſnīa ſtatuti ligat promulgantem: quia cū cā immediate non poſſit effectum ꝑducere, ſic nec cauſa ganeralis ſiue remota illum effectum ꝑ*ducere* pōt, exemplum in cōtractu & obłone: nam obligatio eſt cā immediata, qua ſublata, impoſſibile eſt ꝙ actio oriat̄ ex ꝯ̄ctu & ꝙ cā immediata ſit potius reſpicienda. no. in l. ſi mulier. ff. rerum amo. cauſæ igitur gn̄ales in tm̄ operantur, inquantum reducuntur ad ſpecies, vt ff. de pac. l. iuriſgentium. in princi. modo ita eſt, ꝙ ſicut ſe habet genus ad ſpeciem ſic ſe habet ius commune ad ſtatutum, vnde potius debemus conſiderare naturam ſpecifici ſtatuti, q̄ naturam iuris cōis. igitur qui non poteſt ſe in ſpetie ligare vel ſoluere: ita nec ſub gn̄aliter verborum, & iſtud non procedit, quia cōe ius non poſſit: ſed quia ſtatutum non includit, nec includere poteſt diſponētis pſonam. Amplius licet ſnīa excōicationis nō ſit ciuilis, nec criminalis, ſed medicinalis, quo ad intentionem excōicantis: tm̄ per ꝯparationem debet aſſimilari, & ſimiles caſus inueniens, ꝙ quis in ſeipſum non dicit ius † itē fortior eſt ſnīa diffinitiua q̄ ſnīa ſtatuti, cum ſnīa diffinitiua trāſeat in rem iudicatam, licet ſit iniquiſſima, ſed ab iniquitate ſta-
b tuti ſemper poteſt ſupplicari *b* principi, quod ergo per ſententiam diffinitiuam fieri non poteſt repugnāte natura actus, ſimiliter nec per ſententiam ſtatuti.

ADDITIONES.

a Eno. An ſtatutum liget condentem. Vide Bart. in l. Lucius Titius. & *ibi dixi* poſt eum, ff. de fideicom. lib.

b Supplicari. Ad hoc no. per Bal. in l. fi. cum materia, ff. de app. reci.

1 *Habitus longo tempore publice portatus. talem probat eſſe interius, qualē exterius repræſentat.*
2 *Populus illud non debet.*
3 *Hæredis conſenſus ante aditam hæreditatem nihil operatur.*
4 *Tacere in aliorum deceptionem nocet.*

§. Sed & qui domini. Hic no. quod repręſentatio debet repræſētare ue-
1 rū, nō falſum. Item. no. arg. a repræſentationibus, & iō habitus *a*
a & tonſura longo tp̄e publice portata, talem ꝑbat eſſe interius, qualem exterius repræſentat. Et ſcias, ꝙ erat ꝯſuetudo, ꝙ liberti qui ducebant funus dn̄i, vel antecedebāt, irēt cum pileo in capite: ſerui aūt tanq̄ viles nō ferebant corpus dn̄i. ꝯtingebat autē, ꝙ interdū ſeruis imponebat̄ pileus & decipiebant̄ oculi omniū qui credebant ꝙ teſtator, vel hæres eius pietate motius liberalſet eos, ne igitur populus decipiatur, & vt ſignū oſtendat ſignatum, olim Latina, hodie Romana cōpetit libertis, & ſi hoc fuit
2 factum de volūtate teſtatoris, vel hæredum. † No. hic argu. quod
b populus non debet illudi. Et facit ꝯ̄ Cardinales, *b* qui dicunt ſe coronaſſe Papam fictitie. ſed ipſi dicunt ꝙ fecerunt per metum itaꝙ interdum eſt licitum fingere, vt l. 1. §. non fuit. ff. de dolo. Item ſi non valet electio, nō valet coronatio: quia non pōt intrari ad apoſtolatum, niſi ſors electiua cadat ſuper eum, ſicut patet in electione Beati Matthiæ. Item in §. noſtro requiritur volūtas vnde ſi qs p totam vrbem portaretur per populum & clericum coronatus, tanq̄ Papa, n̄ tm̄ eſſet Papa. Dico igitur ꝙ electio Papæ eſt potius diuina q̄ humana: & ideo alias niſi per iſtud oſtium intret̄, impoſſibile eſt ad Papatum peruenire. & iſta eſt veritas.
3 † Deinde no. ſm̄ glo. quod conſenſus hæredis ante aditam hæreditatem nihil operatur, ſed conſenſus teſtatoris ſic, in his, quæ
4 trahunt ſecum executionem. † Item no. ſm̄ glo. quod tacere *c* in
c aliorum deceptionem, nocet. † Item collige arg. *d* ad equos, qui
d ducuntur ad ſepulturam militum. Item ad cereos, ꝙ debeant remanere fratribus ſepelientibus: quaſi ſequela cadaueris, argu. ꝯ̄ ff. de aur. & arg. l. medico, §. fin.

ADDITIONES.

a Ideo habitus. Vide quod no. Bal. in l. directis. ſup. de teſt. man.

b And. Barb. Contra Cardinales. Vide c. bonæ. de poſt. præla. cle. cum illuſio, de renun. c. tenor. de re iu. vbi fuit illuſus iudex & excommunicauit illudentem, c. 1. de alie. iudi. c. dilectus. el 2. de præben. & c. ſuggeſtum, de app. & ibi Dom. Cardi. tex. in c. licet, de offi. deleg. c. intimaſti, de ap. c. auditis, de procu. glo. ibi alle. tex. l. 1. §. decretalis, ff. de ſucce. edi.

c Tacere. Vide inf. eo. auth. ad hæc.

d Argumen. Decidere rem ſecundum conſuetudinem regionis, arg. l. excepto cum fi. ſup. loca.

And. Barb. Argu. no. quod equi & cerei, qui ducuntur ad ſepulturam militum, debent remanere fratribus. Vide quod nota Io. de Imo. in cap. fi. de re. eccl. non alie.

1 *Superuacua adiectio non vitiat.*
2 *Proteſtatio contra Imperium miniſtri legis non valet.*

§. Illo proculdubio. Iſte ver. eſt notabilis, pone aliqs ī teſtamēto dixit, relinquo ſeruo meo Latinam libertatem: nunquid per hoc verbum, Latina. minuat̄ ſtatus libertatis? & dicit imperator ꝙ non
1 quia † ſuperuacua adiectio non vitiat. Et no. ꝙ arctatio non arctat id, quod arctari non pōt· ſic nec proteſtatio: niſi ſubtrahat̄ conſenſus ab actu, nam tunc vitiat in dependetib. a ꝯſenſu: Vel dic, ꝙ quatuor ſunt virtutes legis: in trib. nō valet ꝑteſtatio, ſ. qđ lex imperat, vetat, vel punit. in quarta. ſ. qñ ꝑmittit, valet ꝑteſta-
a tio. Et per hoc ſoluit̄ qō, ſi qs *a* rn̄det libello p̄miſſa ꝑteſtatione: ꝙ nō intēdit litē ꝯteſtari, nā ſi. quidem eſt iuſſus a iudice, ꝙ litē
2 ꝯteſtetur, non † valet proteſtatio ꝯ̄ imperium miniſtri legis, ſed ſi iudex nō iubet tūc ꝯteſtari, vel non ꝯteſtari, eſt voluntariæ iuriſdōnis, & iſta ꝑteſtatio tenet, & ita debet inlelligi, qđ no. in l. j. s̄. de lit. conte. Item eſt ar. ad ingredientes monaſterium, ꝙ licet ꝑteſtentur ſe uelle retinere bona, talis ꝑteſtatio vitiet̄, & non uitiet, præſertim fauore religionis; nam religio abhorret pacta ſeculariū: nam oīs religioſus eſt emancipatus a ſeculo temporali.

ADDITIO.

a And. Barb. Si quis. No. ſi quis iubeatur a iudice litem conteſtari, licet contra proteſtetur, non valet proteſtatio. vide Bal. in l. qui alieno, §. fi. de acq. hær.

Cel. Adde Bar. in l. 1. n. 7. procedo vlterius & quæro. & quod ibi appoſui ad ipſum, in ver. non animo conteſtandi litem. C. de liti. dixi poſt Colle. in c. generaliter, nume. 2. in ver. pro litis conteſt. haberi. extra, de pac. & Matheſi. ſin. 63. incip. No. cautelam. ubi prouidet contra talem cautelam.

1 *Libertas non mutatur ſed qualitas.*
2 *Cauſæ mutatio inducit mutationem effectus.*

§. Sed & ſi ſub conditione. Iſte verſ. eſt notabilis, olim ſtatus depēdens a libertate ī libertatē, Latinus vocabat̄, nūc
1 Romanus dr̄. Et no. † ꝙ nō mutat̄ libertas, ſed eius qualitas. fa-
2 cit. ff de hære. inſti. l. 3. §. qui fideicommiſſariam. Not. † ꝙ mutatio cauſę inducit mutationem effectus.

1 *Iuri ſuo quis non cogitur renunciare.*
2 *Seruus poteſt conſequi per alium, quod non poteſt per ſeipſum.*
3 *Repugnantia non conueniunt, nec ſimul morantur.*

§. Illud etiam. Hic ponit̄ caſus, in quo per ſnīā hēt locum ius offerēdi. ī quo caſu qſq; extraneus pōt offerre. ſ. qñ pro ſeruo pronūciatio offert̄ victori pretium, ſed certe hic non fuit ſtatutum in finib. oblationis, ſed
1 dn̄s ſponte ſuſcepit; nō enim poteſt ad hoc compelli, quia † non
2 cogitur iuri ſuo renunciare. † Item ſm̄ † gl. poteſt ſeruus conſe-
3 qui per alium, quod non poteſt per ſeipſum. Item not. † illud verbum de repugnantibus.

Non bene conueniunt, nec in vna ſede morantur.

No. iſtud verbum elegans, ipſe ſibi quodammodo libertus inuenitur. quaſi dicat. ius quod conſueuit habere patronus, habet ipſe libertus in ſeipſo. & poteſt dici libertus francus, ſicut nos dicimus feudum francum. i. ſuijpſius, paucis domino reſeruatis, ar. in l. fi. s̄. de bo. lib.

1 *Ancilla efficitur libera per maritum.*
2 *Dotalia inſtrumenta conſueuerunt inter nobiles interuenire.*

1 §. Sed & ſi quis. Not. † ꝙ ancilla per maritum efficit̄ libera, ſi dn̄us eā maritet & do-
2 tet. h. d. Item not. † ꝙ inter nobiles conſueuerunt interuenire dotalia inſtrumenta. Itē no. in verbo, conſentaneum effectum. ar, ꝙ ipſo facto aliquid declaratur. & eſt arg. ꝙ per inueſtituram feudum declaratur. Item, ꝙ per inueſtituram probatur cauſa.

1 *Iudex ſecularis aliquam eſſe famulam, an pronunciare, poſſit.*
2 *Filiafamilias de dote ſine conſenſu patris, an agere poſſit.*
3 *Domino propria authoritate aſcriptitium ſuum capere licet.*

AVTHENTICA.

a Ad hoc. Not. ꝙ ille, qui ex ſtudio tacet in alterius deceptione, perdit ius ſuum. item no. *a* ꝙ iſta dictio ex ſtu-

ADDITIO.

a And. Barb. Item no. De verbo, ſtudioſe, uide Ang. in auth. ad hoc, & tex. l. 1. §. huius ſtudij. ff. de iuſti. & iu. & ibi Bald. dicit, ꝙ ſi cauetur ſi quis malitioſe fecerit maleficium, intelligitur voluntarie cum applicatione animi & in maleficijs uerbum ſtudioſe, ſignificat malum animum, id eſt doloſum, & de iſto verbo vide tex. cap. quæſitum, de pæ. & tex. in c. ſicut, in verſ. ſtudioſe, de cohabi. cle. & mulier, & c. cū ab omni, de vi. & ho. cle. Ang. in §. ſi vero ab initio. in Auth. de nup. & in l. 1. C. de his, qui ſe defe. lib. x. vide tex. c. quā ſit, §. pe. de ele. in 6. in ver. ſtudeant, ꝙ non ſufficit petere conſenſum, ſeu confirmationem, ſed debet inſtare, & cum *inſtantia*, petere. vide l. fi. in fi. ſup. de epi. & cle. ver. ſtudioſiſſime. vide tex. & *ibi dixi* in ca. ex ſtudijs, de præſum. & c. vigilanti ſtudio. de præſcri. vide Ang. in Auth. de reſt. in uer. ſtudio. quia fingitur malitia, ſecundum eū alle. tex. in Auth. vt exac. inſtan. §. fi. & ibi uide ēt per Ang. & uide tex. l. 1. ver. ſtudent. inf. de rap. virg. Ang. in l. 1. C. de theſa. li. 10. uide c. ex trāſmiſſa. uer. ſtudioſis. & c. audita, de reſt. ſpol. tex. in c. præterea, de teſtib. cog. c. ſicut, el 2. de iureiu. in uer. ſtudeas, cap. 2. de offi. dele. c. 2. de adop. c. ſignificaſti. el 3. c. peruenit. de homi. in uer. ſtudio. c. lator, de re iud. in uer. ſtudio, ubi pro malitia capitur. uide Bal. in l. conſti. ff. in fin. uer. tex. in cap. irrefragabilis, §. fi. de of. ordi. uide quod no. Inno. in c. prudentiam, de of. deleg. qñ committitur aliquid ſtudioſe fieri. uide c. qualiter, de pac.

ex ſtudio,ſiue aduerbium ſtudioſe,ſignificat malitiam & dolo-
a ſitatem.item no.a ꝙ ſi declarat famulla aliqua,declarat matri-
1 monium non tenere.† Quæritur igitur,an iudex b ſecularis poſ-
b ſit hoc pronunciare?& vr̃ ꝙ non:quia cauſa matrimonialis ita
nãliter pertinet ad forum eccleſiæ, ꝙ nec principaliter,nec in
cidenter cadit in iudice ſeculari,vel laico;quãq̃ ſint quædam
cãæ,quæ non ita naturaliter pertinẽt ad forum eccleſię, de qui-
bus incidenter põt cognoſcere iudex laicus,ſed non principali-
ter,ſicut eſt cauſa vſurarum argumen.s̄.de iudici.l.quoties, de
hoc tñ dic ut not.archid.11.quæſt.1.§.1.& quod no. in clem. di-
c ſpendioſam,de iud.in clem.in cõtrarium vr̃ c per iſtam auth.nã
ſi imperator non eſſet iudex in pronunciando:ergo non eſſet iu
dex in ſtatuendo.& ſic ſtatutum huius auth.eſſet nullum.quam
uis ergo iudex laicus non poſſit ꝓnunciare ſup fœdere mr̃imo-
nij,ita ꝙ ſnĩa faciat ius ſuper ſnĩa matrimonij,tñ bene poteſt ꝓ-
nunciare ſuper patria poteſtate,vel quod teſtamentũ nõ valeat
2 tanquã a filio familias factũ.† Vel ꝙ filiafamilias,nõ poſſit age
re de dote ſine ꝯſenſu patris,vt ff.ſol.ma.l.Titia.vel dic cautius,
ꝙ iudex ſecularis non dicet,ꝓnunciamus ſup matrimonio, ſed
adiiciet p modum cauſæ,videlicet teſtamentum nõ valere,quia
factum.a filiofam.ver filium ſuccedere,quia legitimus eſt, nam
aliud eſt directo ꝓnũciare, aliud p modũ cãę,vt.l.1.s̄.de ord.iu.
3 vel dic vt dixi in d.l. quoties.† Deinde not. ꝙ licet dño propria
d authoritate aſcriptitiũ ſuum capere, & plagis mediocrib. caſti-
e gare.Idem licet nobilibus d de hominibus ſuis.e

ADDITIONES.

a Item no.De hac quæſtione latius vide in auth.ingreſſi.ſup. de ſacroſan.eccle.
b An iudex.Vide plene in l.omni.ſupra de ſacroſan.eccleſ.& quæ ibi dixi poſt Bar. per Bal.in l.eos.in fi.ſupra de vſur.
c And.Barb.In contrarium videtur.An iudex laicus poterit incidenter cognoſcere de cauſa ſpirituali, vide Bald.& Ioan.de Imo.in l.Titia.ff.ſolu. matri. Bal. ſup.de ſacroſan.eccle.l.omni inuocatione.& ibi Bar.in l.quoties,ſup.de iudi.& vide eundem in l.1.inf. de confeſ. vbi dicit quod arbiter incidenter poteſt cognoſcere de cauſa liberali.vide tex.ſecundũ lec.gl.valde no.in l.cum propona,ſup.de reb.credi.Bal.in auth.ei qui,inf.de bo.auth.indi.poſ.Spec.in titu.de conuen: & reconuẽ. gl.in c.cum ſit,de foro compet.& in clem.1.de vſur. & c.ex. literis.de iniur. & in c.fi.de iud.lib.6.& caſum contra commune opin.in c.poſt miſerabile,de vſu.&c. propoſuit,de homi.& c.ſi iudex laicus,de ſenten.excommu.lib.vi.& vide tex.ſingu.ſecundum Moderniores in c.per tuas.de arbi.quod ſi compromittitur in laicũ, & clericum in cauſa ſpirituali,teneret laudum,& ita tu poſſis ſuſtentare Bald. in l.1.inf.de confeſ.& an ſuper vſuris poterit in laicum tantum comprommitti.Modernio.in d.c.per tuas,in repetitione,dicunt ſe hanc quæſtionem non legiſſe alibi,ipſi non dicunt,ꝙ quando daretur materia fœnerandi ex laudo,ſicut alias viderunt,non poteſt in laicum compromitti.nam ſicut non valet arbitrium ſimoniacum vt c.2.de arbi.ita nec fœneratitium.& ſic dicunt, quod ſuper vſuris futuris non poteſt compromitti,ſuper præteritis bene poteſt, quod limitant, cum compromiſſum ſponte ſit,ſecus ſi coacte.non enim poſſunt vſuræ repeti non obſtante laudo,ita notanter tenet Ioan.And.in addi.Spec.in tit.de vſu.Dyn.in regula,peccatum,Fed.de Senten.conſ.18.aliter dicunt, videlicet aut eſt quæſtio facti & poteſt compromitti, aut iuris, & non poteſt,vt tenet Bart.in l.Titia.ff.ſolu.mat.& an poterit compromitti in laicum in cauſa beneficiali,vt in arbitratore, vide Moder.in l.Titia,prææalle.& Bal.in l.2.ſup.de ope.libe.dicit quod de iuramento ſuper contractu ſimulato poteſt ſecularis indiſtincte cognoſcere.
d Nobilibus.Facit in arg.l.j.de his qui ſunt ſui,vel alie.iuris,& l.j.inf.de emẽ.ꝓpin.
e Suis.Et quid in ſeruis,an & quando dominus famulos verberare poſſit,& non eos verberando pęnam mereatur,uide pereleganter per Ale. in conſi. 35.3.par. Et an de crimine punire poſſet,per Bar.in l.j.circa fi.ff.de his,qui ſunt ſui,uel ali.iur. & l.j.C.de emen.ſeruo.& illic per eundem,an incarcerare poſſit, de quo etiam in l.ſi certus.ff.ad Syllan.& l.ſi ſeruum,de verb.oblig.

---

1 *Papa aliquos in filios recipiens,videtur eos eximere a iuriſdõne Epiſcopi.*
2 *Figura iudicij vnde dicatur.*
3 *Figura multis modis dicitur.*
4 *Argumentum,quod ſi non valet quod ago,ut proprie ſonat,valet ut improprie.*
5 *Vſurarius manifeſtus dicitur,qui apud acta ſe confitetur vſurarium.*

§.Similique modo. No.ꝙ ille,qui ſeruũ ſuum vocat filiũ ſuum, non in ſe
certo,ſed publice,interuenientibus actis,& quaſi in figura iudi-
cij,p̃ſumitur ipſum in tm̃ diligere,ꝙ ei libertatem donet,pp plu
ra concurrentia.primo,quia nominat eum filium,& quia publi
ce,& quia ſolenniter apud acta:nam acta debẽt aliquid operari
1 † Item no.arg.ꝙ ſi dñs Papa recipit aliquos in filios,eo ipſo vide
tur eos eximere a iuriſdõne Epi.Sed ꝯriũ eſt verum,ut in c.ſi Pa
pa,de priuil.nõ ob.hic §. qa dic nulli alij ext. dñm parat̃ p̃iudiciũ
ſed parat̃ p̃iudiciũ ordinario,ar.j.de emãc.li.l.nec auus.cũ ſimi.
2 †itẽ no.hic optimũ tex.Nã quędã a ſunt,q̃ fiunt in figura iudicij:
a vt ea quæ expediunt̃ inter litigantes,& dr̃ ꝓprie figura iudicij b a
b litis cõteſtatione incluſiue,vſq; ad ſnĩam incluſiue, ſed ante lit.
c conteſt.ꝓpriæ non dr̃ figura:quia nondum eſt iudicium, ſed p̃-
iudiciũ iudicij,ut in Auth.in medio litis non fieri ſac.iuſſio.§.fi.
collat.8.item poſt ſnĩam non proprie dr̃ figura iudicij.quia ter-
minus iudicij eſt diffinitiua ſnĩa:quædam vero dicuntur fieri ĩ
quaſi figura iudicij vt ea quæ ſunt apud acta per modum volun
3 tariæ iuriſdictionis text.eſt hic not.† porro figura capitur mul-
tis modis.uno modo pro ſuperficiali apparentia,vt s̄.de edic.di
ui Adria.toll.l.fin. Secũdo modo pro quadam ſimilitudine: vt
hic.Tertio modo pro ipſa ſubſtãtia veritatis,vt ſcribitur j.ad He
4 bręos,figura ſubſtantia eius.† Deinde gl.no.hic arg. quod ſi non
valet qđ ego,vt ſonat proprie,valet vt improprie,vt ff.fam.erc.l.
& puto,§.1.Not.optimũ text.ibi,& hoc non ſecreto,neq; inter
ſolos amicos. quędam fiunt in ſecrero, quędam inter amicos
quãq̃ plurimos,quædam paſſim,& euidenter & in oculis oĩũ,
vel maioris partis:& hoc tertio modo dr̃ vſurarius manifeſtus.
5 †Idem ſi apud acta cõfitetur ſe vſurarium,nam eo ipſo efficitur
manifeſtus, etiam ſi adijciat, confiteor me vſurarium, ſed non
manifeſtum:nam nihilominus vſurarius in futurum manifeſtus
c c eſt,argu.huius §.

ADDITIONES.

a Nam quædam.Dixi in auth.clericus,in uerſi.habere formã. s̄.de Epi. & cleri.
b And.Bar.Figura iudicii.No.ante lit.conte.non proprie dici iudicium.uide gloſſ.l.iudicium, ff. de iud.D.Abb.in rub.de iud.
c Manifeſtus. Quis dicat̃ vſurarius manifeſtus,uide Bar.in l.2.ff.de fur.& quod no. Bald.in l. ea quidam,inf.de accu.Item manifeſtus dicitur,qui coram ſeptem teſtibus dedit ſub uſura, vt per Bal.in l.hæredes palam,in princ. ff.de teſta.argu.illius tex. & an fiat manifeſtus per ſuam ſcripturam, uide Bald.in l.ſcripturas,inf.qui pot.in pig.ha.ſed Bal.fuit ſibi contrarius in l.fi.infra de confeſſis.

LEX VI.

1 *Inſtrumentum cancellatum produci ab aliquo debitore,an ſufficiat.*
2 *Iuramentum ex præſumptione, an deferatur.*
3 *Inſtrumentum cancellatum producens,non probans,an interrogari debeat qua ex cauſa fuerit cancellatum.*
3 *Inſtrunenti redditio facit præſumere tantum pactum de non petendo.*
5 *Pignore reddito ius debiti an ſit ſolutum.*
6 *Caſus fortuitus,an officiat inſtrumento.*

Ille autem. Iſte eſt notabilis verſi.pone.dominus emit
ſeruum; tandem inter dominum & ſeruũ
orta quæſtione,ſeruus dicit ſe manumiſſum, & ad hoc proban-
dũ producit inſtr̃m emptionis ſuę caſſum & cancellatum, ꝙ di
cit ſibi redditũ a dño ſuo.dicit Imperator, ꝙ debet ꝓbare iſtud
inſtr̃m fuiſſe ſibi traditũ a dño ſuo,adhibitis ad hoc quinque te-
ſtibus:alias non arripitur in libertatem, ne furandi occaſio ſer-
a uis detur.Et not.ꝙ a hoc caſu eſt falſum iuſpatronatus.† Quærit
1 gl. nunquid b ſit idẽ in alio debitore producente inſtr̃m cancel-
b latum? Reſpondet:ꝙ hoc nõ ſufficit debitori,niſi probet inſtr̃m
ſibi redditum.q̃uis aũt non ſufficit ad plenam:tñ facit magnam
pręſumptione. ita dicit gl.no.vnde cum uno teſte de veritate,q
teſtificatur de ſolutione,vel de pacto de non petendo,erit tutus
debitor.dic,aut inſtr̃m reperit̃ penes debitorẽ.& tũc ſi probat ſi
bi redditum,præſumitur liberatus,ſiue ſit cancellatum, ſiue nõ,
vt ff.de pact. l.Labeo, & ff.de proba.l.ſi chyrographũ. aut nõ pro
bat redditũ: & tũc ñ pręſumitur liberatus.p̃ſertim ſi ſit domeſti
cus, vel familiaris;ne det̃ occaſio delinquẽdi,ut hic.aut reperit̃
penes creditorem:& tunc aut non cancellatum.& tunc non prę
ſumitur debitor liberatus,niſi hoc probet, ff.de leg.j.l.huiuſmo
di §.ſi cui.aut eſt cancellatũ,& pręſumit̃ debitor liberatus.& eſt
verum,etiã ſi in protocolo Notarij appareat integrum. & hoc
verũ,niſi debitor ſit tam domeſtica perſona,ꝙ ipſo idem potuiſ
c ſet cãcellaſſe,ar.huius §.ſed ꝯtra p̃dicta opp.& vr̃, ꝙ per inſtr̃m c
cancellatum ꝓbet̃ debitum,non aũt liberatio, vt l.fullo ſarcina
tor,§.qui tabulas,ff.de fur.vbi expreſſe dr̃,ꝙ ex inſtr̃o cancellato
penes debitorem reperto probat creditor pecuniam ei ſolutam
fuiſſe debitam. Sol.ibi conſtat debitorẽ ſubtraxiſſe.Itẽ & ſi hoc
non conſtaret,ex quo eſt ſolutum,per inſtr̃m cancellatũ tñ præ-
ſumitur fuiſſe debitum.vbi aũt nec de furto,nec de ſolutione ap
2 paret per inſtr̃m cancellatũ,p̃ſumit̃ liberatio.† Modo ego d quæ
d ro,nunquid ex tali p̃ſumptione deferat̃ iur̃m? Reſpon.non:quia
qñ p̃ſumptio põt elidi,non defertur iur̃m ex ea.ſed hic poteſt eli
di:quia non apparet de cã,niſi probet̃ redditum a creditore: &
tunc nõ eſt opus ꝙ deferat̃ aliud ſacramentum, quia præſumit̃
liberaliter redditum,& factũ pactũ tacitum de nõ petendo,vt d.
3 l.Labeo. † Modo quæro, nunquid qñ debitor producit inſtr̃m
cancellatũ, & non probat ſibi redditũ, poſſit debitor interroga-
ri,qua cã fuit cancellatum? Reſpondeo ſic, vt s̄.de tranſa.l.age
cũ Geminiano.& ſi dicat ex cã donationis,nullã præſumptionẽ
facit,vt ff.de proba.l.cũ de indebito.Si aũt dicit ꝙ ſatisfecit,facit
qualẽqualẽ præſumptionem,& ita intellr̃ quod no.Cy.s̄.de pro
4 ba.l.ſi de poſſeſſione. † Sed ſtatim quæritur: quare per reddi-
tionem inſtr̃i præſumitur tacitum pactum de non petendo.Re-
ſpondeo.quia qui tradit inſtr̃m,rem tradere vr̃,vt j.de dona.l.1.
rei autem traditio hic non eſt aliud, quam ipſa liberatio, vt ff.de
cond.ob cau. l.ſi mulier.ff.de iure do.l.ſi ſponſalibus,§.1.& not.
s̄.de tranſac. l.ſub prætextu. in glo.ſic ergo. Denuo quęro quid
ſi debitor

ADDITIONES.

a And.Barb.Et no.ꝙ. De inſtrumento debiti reperto apud debitorem, uide Bar.in l.Labeo,ff.de pactis.& de lib.leg.l.ſi quis.§.nunc de effectu.
b Nunquid,Vide plene Barto.in l.Labeo,ff.de pactis.
c Per inſtrumentum.An per inſtrumentum cancellatum ꝓbetur debitum p̃ceſſiſſe, uide Bar.in l.qui tabulas,& ibi dixi,ff.de fur.
d Modo ego. No. ergo.ex præſumptione non deferri iuramentum de quo uide Lud. in l.admonendi,ff.de iureiu.& ibi Bart.& Bal.in l.ſi fundum,ſupra de rei ven.& ĩ l.in bonæ fidei.ſupra.de reb.cred.Bal.ſup.in rub.de fide inſtrum.

a ſi debitor *a* habens inſtr̄m pacti de non petendo, reddit dictum
inſtrumentum creditori. vtrū videatur feciſſe pactum de petē-
do? & vr̄ ꝙ ſic: q̄a tacite videtur renunciare iuri ſuo, & promit-
tere nō vti illo inſtr̄o, vt ſ̄.de pac.l.pacta nouiſſima.ij.reſpond.
nam qui renunciat probationi, etiam iuri renunciare vr̄, qm̄ in
probationibus ius continetur, vt ſ̄.de fid.inſt.l.aduerſarius. In
ꝯrium videtur: quia pactum de petendo non tenet ſine cauſa, l.
b 3.*b* §.circa.de except.doli.ſecus in pacto de non petendo, vt ſu.
de pac.l.tale pactū.in prin.nō ob.l.Labeo.quia fauorabilior eſt
5 liberatio q̄ oblō. † Quæro, *c* quare reddito pignore non ſolui-
c tur ius debiti principalis? R̄ndeo, quia acceſſoriū non eſt poten
tius quam ipſum principale. Sed econtra caſſo inſtr̄o principa
d li, & acceſſoriū caſſatur. vnde ſcias, *d* ꝙ ubi eſſet hypotheca ſi-
ne principali: tunc reddito debitori pignore, omnis obligatio
eſſet ſublata, exemplū ff.de publica.l.cōmiſſa.& j̄.de luitio.pi.l.
intellige. Itē ſcias ꝙ reddito inſtrumento debitori, etiam fide-
iuſſor vel mandator eſt liberatus: quia non reperit. ꝙ fideiuſſo
9 ria oblō ſtet p ſe ſingulariter, ut no.ff.ad Treb.l.ſi hæres pecu-
niam, Vltimo quæritur, nunquid caſus fortuitus officiat inſtru
mento? Reſpon.nō, vt ſupr.de teſta.l.non idcirco.& ff.de edē.
l.argentarius, §.cum autem.& ſup.de proba.l.ſi de poſſeſſione.
& d.l.fullo, vel ſarcinator, §.vlt.

A D D I T I O N E S.

a Quid ſi debitor. De hoc vide quod no.Bart.in l.Labeo, ad fi.ff.de pact.
b L.2.Melius.in l.iuriſg.§.ſed cum nulla, ff.de pact.
c Quæro, Vide Bald.in l.Labeo.ff.de pac.
d Vnde ſcias. Vide in l.ſi hæres pecuniam, ff.ad Treb.

---

1 *Derogatoria primo debet ſcribi verbis ſpecialibus, demum generalibus.*
2 *Lex, quæ facit mentionem liberatis, intelligitur de plena libertate.*
3 *Clauſa reuocatoria legis, vel ſtatuti, reuocat eatenus, quatenus repugnantia reperitur.*

1 §. His tantūmodo. No. † in iſto verſ. quomo-
a do derogatoria *a* dēt ſcri-
bi primo uerbis ſpecialib. ſecūdo gn̄alibus, ut patet ibi, & ſi qua
alia lex, &c. nec reperitur alibi iſtud formularium melius. Item
2 † not. in text. ibi, ſi aliqua &c. ꝙ ubi lex facit mētionē libertatis,
3 intelligitur de plena libertate, ſcilicet Romana. Item no. † val-
b de *b* notabilem tex. ibi dum dicit, quātum ad eam partem, &c.
ꝙ clauſula reuocatoria legis, vel ſtatuti contrarij, reuocat eate
nus, quatenus repugnantia reperitur, & non in alio. & ſic no. le
gem vel ſcripturam pro parte tenere, & pro parte non tenere
ita hic dicit gl. ſingularis, & menti tenenda.

A D D I T I O N E S.

a Quomodo derogatoria. Vide melius in l.omnes, & ibi Bald.inf.de præſ.30.ann. Celſus. Adde quod notaui in tractatu clauſularum, in clauſula derogatoria, in prin. vbi per 25. & amplius verſ. & per quæſtiones examino hanc materiam.
b And.Barb. Item no. valde. No. caſum in quo ſcriptura pro parte valet, & pro parte non. Vide Ro.conſ.55.incip. in caſu vertente. vbi pulchre loquitur in materia huius l. & glo. vide ibi.

De communi ſeruo manummiſſo. Tit. vij.

L E X P R I M A.

1 *Satutum licet compellat aliquem emere, non tamen compellit aliū vendere.*
2 *Arbitrio Prætoris intelligitur, ſi fiat mentio de pretio incerto.*
3 *Libertatis fauore quis compellitur rem ſuam vendere.*
4 *Seruus communis a quolibet ſocio poſſidetur, & dicitur conſors ratione minimæ partis. nu. 5.*
6 *Libertatis fauore minimum trahit ad ſe maximum.*
7 *Statutum in ſeruo communi, an locum habet in aſcriptitio communi plurium dominorum.*
8 *Serui dominium quis poſſidet, i. quaſi poſſidet.*
9 *Legali taxationi in pretijs ſtandum eſt.*
10 *Libertas eſt actus pietatis.*
11 *Ius patronatus omnes manumittentes æqualiter habere dicuntur.*
12 *Libertas ſerui communis, an ſit indiuidua.*

IN cōmunes. Olim non poterat vnus ex
dominis ſeruū cōem manu-
mittere, hodie aūt p̄t: ita tn̄ vt manumittens, vel hæres
eius, vel ipſe manumiſſus p̄tium alteri ſoluat, vel cōſi-
gnatum apud publicas perſonas deponat periculo accipere ne-
gligentis. h.d. cum l.ſe. In tex. ibi, Sed & alia conſtō. quęritur, hic
fit mentio de duab. conſtitutionib. in quo differunt iſtæ conſti-
tutiones inter ſe? Reſpondeo, prima compellit emere, ſecunda
a vendere. Et nota, *a* ꝙ licet ſtatutum compellat aliquem emere
1 nō tamen compellit alium vendere, nec eꝯ: quia vnū ſtatutum
aliud non includit. ita dicit hic tex. & glo. notabilis. non obſtat. l.
1. infr. de cupreſſis ex lucro Dap. lib. xj. vbi dicit ꝙ pœna impoſi-
ta ementi, vr̄ impoſita vendenti, & eꝯ: quia ibi prohibitio fiebat
ratione rei, & ideo comprehendit vtrumque contrahentē, licet
verba dirigantur ad alium ꝯhentē. & ſic alia eſt ibi rō, q̄ hic. In
2 text. ibi, arbitrio Prætoris, not. ꝙ vbi in lege fit mentio de pretio
incerto, intelligitur arbitrio iudicis. ſic ff. de contrahend. empt.
3 l.officij. † In tex. ibi, neceſſitas. &c. no. caſum, in quo quis cō-
pellitur uendere partem ſuam. & eſt ratio, quia libertas ſecun-
dū nām nō recipit ſeparationem. ſimile j̄. de uend. rerum fiſca.
l.j. lib. x. Modo quærit glo. quando quis compellitur uendere,
vtrum primo ſit ſoluēdum pretium? & dicit gl. ꝙ ſic: quia non
cogitur fidem habere de pretio ille, qui ad venditionem com-
pellitur: cum nec ſi vendidiſſet teneretur tradere pretio non ſo-
luto. & no. glo. & intellige prius. i. non eſt interuallo, ſed ſtatim,
4 vt ff. de ſolu. l. ſi ſoluturus. † In tex. ibi, partem poſſidet. no. ſeruū
communem a quolibet ſocio pro ſua parte poſſideri, licet ipſe
5 ſeruus vno ſpiritu contineatur. † In tex. ibi, quantumcunque.
b no. quod *b* etiam ratione minimæ partis quis dicitur conſors:
& facit ad ſtatutum Florētinum, quo cauetur quod domus nō
poſſit alienari extra conſortes. Nam ſi ſunt tres conſortes, vel
plures; etiam ei qui habet milleſimam partem, poteſt alienari,
non obſtante ꝙ ſit alius conſors maiorem partem habens, qd̄
tene menti. † Item † no. caſum, *d* in quo minimum trahit ad ſe
6 maximum. † In tex. ibi, & hoc moriturus dixerit. not. quod
c inſtituendo ſeruum communem, non videtur teſtator ei relin-
quere libertatem, niſi hoc exprimat in teſtamento. In tex. ibi &
ſigillo impreſſo. no. tex. ibi de impreſſione ſigilli, ita pulchrum
ſicut habeas in iure, In text. ibi, in ædem ſacram. Quæro, nun-
quid iudex poſſit prouidere de alio loco? Reſpon. ſic, ſecundum
gl. quod not. In tex. ibi, ſibi imputent. dicit glo. quod etiam mi-
nor ligatur per conſtitutionem legis, & ſic fit de inhabili habilis
7 ad alienandum. quod eſt no. dignum. † Quærit hic gl. nunquid
hoc ſtatutum in ſeruo communi, habeat locum in aſcriptitio
communi plurium dominorum? & reſpondet glo. quod ſic.
nam & aſcriptitius dicitur manumitti; & ſimilis eſt ſeruo, vt
infr. de agrico. & cenſi. l. ne diutius. libro. 11. idem ergo in his,
8 qui dicuntur homines noſtri. quod no. † In tex. ibi, dominium
ſerui poſſidet. i. quaſi poſſidet in ver. ſi autem ſeruus. no. quod
obligatus ad ratiocinia non peruenit ad libertatem, niſi rationi-
bus redditis. Item no. ꝙ etiam ſeruo poteſt ſtatui terminus per
iudicem ad rationes reddendas, & reliqua conſignanda, & idē
dico in monacho ratiocinijs ſubdito, vt non poſſit trāſire etiam
9 ad arctiorem religionem, niſi rationibus redditis. † In §. ne au-
tem, nota ſtandum legali taxationi in pretijs dicit dominus A-
zo in Sum. ꝙ illud eſt verum, vt æſtimatio vltra non producat,
ſed infra bene poteſt ſubſiſtere, ꝙ eſt notandum ad impetrādū
beneficia ſecundum taxationem decimæ, vt infra poſſint taxa-
ri, non ſupra, niſi eſſet taxatum tam ſupra, quam infra. In text.
ibi, melior quidem, no. meliorem conditionem præuenientis
10 in actu pietatis. Item not. † quod libertas *d* eſt actus pietatis.
d Item not. gloſſ. ibi dum dicit: non aſtutia. hoc facit, nam iſta
dictio, aſtutia, idem eſt dicere quod volendo alium ſuperare.
alias non facturus. & iſtud vocabulum raro reperitur in iure ci
11 uili. † Item tex. ibi, iura autem patronatus. nota optimum tex-
tum, quod omnes manumittentes habent æqualiter ius patro-
natus: quia id, quod indiuiduum eſt, æquale eſſe neceſſe eſt,
quo ad eius ſubſtantiam. text. eſt hic, & quod dixi. ſup. de fidei-
com. l. cum ſecundum. licet autem non diuidatur ſtatus, tamen
12 bona diuiduntur, vt ſup. verſ. ſed ne circa. † Item no. ꝙ quædam
ſunt indiuidua in conferente, quæ non ſunt indiuidua in ſuſci-
e piente, vt libertas ſerui communis. Et hæc lex eſt arg. *e* ꝙ ſi te-
ſtator mādat conſtrui eccleſiam in loco communi, ꝙ ſocius te-
netur partem ſuam vendere: & hæres redimere fauore religio-
nis: vt ff. de vſufr. l. locum. & ff. de relig. l. ſi quis ſepulchrum.

A D D I D I O N E S.

a Et nota. Dubito multum de hoc dicto alia ratione quam per l. hic alleg. quia ſtatutum compellens emptorem, videtur in conſequentiam compellere venditorem ſine quo ſtatutum verificari non poteſt, iuxta no. Bal. in l. fi. ſup. de fideicommiſſ. li. & vide no. per Bar. in l. fi. ff. de accept. cum ſimilibus.
b Nota, quod etiam. Ad iſtud quis dicatur conſors, uide Bal. in l. dudum, ſup. de cōtrah. emp. & quod ualeat ſtatutum, quod ſocius non poſſet uendere irrequiſito ſocio tenet Bal. in l. 1. in prin. ſup. commun. diui.
c Item uo. caſum. In cauſa præfertur habens maiorem partem, l. ſancimus, & ibi Bal. inf. de don. no. gl. Bar. & Doc. in l. fi. in prin. ſu. commu. de leg.
d Libertas. Facit. l. proxime, ff. de his, quæ in teſt. delen.
e Eſt argum. Vide pulchre Ang. in l ſi rem, & ibi Imo. in fi. ff. de rei uend.

L E X II.

1 *Interpretatio fieri debet in benigniorem partem, quotieſcunque aliquid poteſt eſſe. duobus modis. 2*
3 *Oblatio non ſolum requiri debet, ſed etiam conſignatio.*
4 *Depoſitum ſtat periculo creditoris.*
5 *Depoſitum poteſt reuocari antequam acceptetur a parte.*

Cum apud Qui legat ſeruo cōi ſe ipſum, videtur ei
legare libertatem. Itē quando verba poſ
ſunt dupliciter intelligi, dēnt interpretari in humaniorem partē
h.d. no. In tex. ibi. partim ſit prius no. optium tex. ꝙ dicitur p-
pria pro parte res cōis. & vide ff. de leg. j. l. ſerui electione, §. cum
1 fundus. † In tex. ibi, fiat. not. ꝙ verbum. fiat ſignificat futurum.
a Et eſt arg. *a* licet Papa, ſcribat, fiat, non fit perfecta gratia, anteq̄
in modum redigatur, & bulletur. contrarium eſt verū: quia ni-
hil eſt quod eā ſuſpēdat, vt no. in procem. ſexti libri, in Nouella
In tex. ibi, fautores, no. verbum fautores, poni in bona parte, li-
cet frequentius ponatur in mala. In text. ibi, interpretamur.
Nota

A D D I T I O

a Et eſt arg. Vide Bal. in l. ſi qua per calumniam. ſup. de Epiſcopis & clericis.

a nota voluntatem teſtatoris interp̃tari per Principem. *a* Et not.
2 † ꝙ quotieſcunq; aliquid poteſt eſſe duobus modis:interpreta-
tur in benigniorẽ partem dicit lex, ꝙ ſi aliquis põt eſſe ſpurius
& legitimus,interpretatur legitimus.vt ff.de adult.l.miles.§.de-
functo.ibi,cum poſſit,&c.& ibi eſt tex.aureus,ꝙ ille qui allegat
defectum, dẽt ipſum de neceſſitate, & concludenter probare.
3 † In tex.ibi,tam offerendo,q̃ conſignando.nota,requiri non ſo
lum oblationem,ſed & ꝯſignationẽ.quod eſt verum extra iudi
cium,ſed in iudicio ſufficeret ſola oblatio,vt l.ſi rem.§.fin. ff.de
4 pig.ac.& not.ſ̃.de pig.act.l.ſi creditores. † In tex.ibi,periculo eo
b rum.not. depoſitum *b* ſtare periculo creditoris, & tene menti
5 hunc textum † Sed an deponens poſſit re integra pænitere,an-
teq̃ aduerſarius cõſentiat? dic ꝙ ſic,vt ſ̃.de vſu.l.acceptã. in fin.

ADDITIONES

a Celſus.interpretari per Principem.Adde ad hoc Gerar. de Petra ſancta ſing. ſuo 26.incip. libro liberato.
b No.depoſitum.Vide in l.ſi ſoluturus.& in l.qui decem,ff.de ſolu.

De ſeruo pignori dato manumiſſo,

LEX PRIMA.

1 *Seruus dotalis,a viro an manumitti poſſit.*
2 *Res cum datur in dotem,tacite videtur actum,quod ipſa ſoluto matrimonio reddatur.*
3 *Mulier res ſuas an obligare poſſit.*
4 *Precarium in poßeßione dotis reſtituendæ apponi debet.*
5 *Mulieris conſenſu,res dotalis mobilis an alienari poſſit.*

Licet. Maritus eſt dominus rei dotalis ad hoc allegat̃.
Caſus: Mulier dedit Stichum in dotem & pro re
ſtitutione vir obligauit ei ſpecialiter Pamphilum; Stichus
poteſt manumitti, non Pamphilus.h.d. vel dic, ꝙ mulier dedit
in dotem Stichum , & pro reſtitutione dotis vir obligauit mu-
lieri eundem Stichum. & licet iſte Stichus tanquam dotalis
poſſit manumitti : tamen ratione ſpecialis hypothecæ manu-
1 miſſio prohibetur,niſi mulier conſentiat.h.d. † Opp. ꝙ ſeruus
dotalis manumitti non poſſit a viro:quia mulier eſt domina rei
dotalis,vt ſ̃.de iure dot.l. in rebus. Solu. dic ꝙ imo maritus eſt
dominus rei dotalis,licet quædam reliquiæ dominij naturalis
remaneant penes mulierem.vel dic,ꝙ maritus eſt dominus rei
dotalis dotaliter,ſed non totaliter : tamen eſt ſpeciale fauore li-
bertatis quod vir poſſit manumittere ; tñ ſoluto matrimonio
reſtituet ius patronatus:& omnia commoda,vt ff.ſolu.matri.l.
2 ſi vero,§.de viro.& l.dotalem. † Op.nam cum datur res in do-
tem,tacite vr̃ actum quod ipſa res reddatur ſoluto matrim. vñ
non debet plus operari ſpecialis hypotheca, q̃ hoc ſpeciale pa-
ctum,cuius ꝯtium hic dr̃. Sol. iſtud pactum intelligit rebus ſic
ſe habentibus quod dic vt ff.ſoluto mr̃imonio l.ſi æſtimatis,cũ
3 l. ſeq. † Oppo. *a* ꝙ non poſſit mulier res ſuas obligare, præſer-
a tim cum obligatio conferatur ſoluto matrimonio,& ſic in ca-
ſum.quo mulier erit plena domina,vt ff.de reg.iur.l.neque pi-
gnus.Sol.iure illo ueteri non transferebatur dominium ipſo iu
re in mulierem,vt ſup.de iu.dot.l.& ſi dotis. Sed iure nouo eſſe
ſecus Iac.de Aret.dicit in l.ſi mulier,§.rerum. ff. re.amo. quod
mulier non eſt domina, nec conſtante,nec ſoluto matri. anteq̃
ei reſtituatur.alle.l.dotis.ſupr.ſoluto matr.Sed illa lex non dicit
hoc , ſed dicit ꝙ poſſeſsio non transfertur ipſo iure.& eſt bene
4 no. † Ideo conſulo, ꝙ in promiſſione reſtituendi dotem appo-
natur precarium:& tunc poterit mulier ſua authoritate poſſeſ-
b ſionem ingredi, *b* ut ſup.quod cum eo.l.ſi ſeruus.idem ſi poſſeſ
ſio uacat,qa hæres mariti nondum eam apprehendit:quia do-
minus uel quaſi poteſt poſſeſſionem rei uacantis apprehendere
5 ſine alterius iniuria.vt j̃.vnde vi.l.dum quærebatur. † Item no.
c *d* rem mobilem dotalem de conſenſu mulieris alienari poſſe.
idem in re mobili ſpecialiter obligata pro dote. ſecus in reb.im
mobilibus vt leg.& not.in Auth.vt immobilia ante nupt. §. &
multo fortius & ſup.de iure dot.l.ſi prędium,ſup. de rei vxoriæ
act.§.& cum l.Iul. in gl. quas habet.

ADDITIONES.

a Opp.Vide Bal.in auth.ſiue a me, ſup. ad Velleia.
b Ingredi.Vide ad hoc gl.ſecundum vnam opi.in l.cum creditorem,ff.de fur.quam alle.Sal.in l.2.in 10.q.ſup.de ſer.& quod no.in c.bonæ,in glo. requiſitus.de poſt. præla ibi,& dicit quidem Cy.& etiam Bal.in l.pe.ſup.de pign.act.& per glo.ibi. & in l.pen.in prin.ſup.de non nu.pecu.& quod dixi poſt Bart.in l.neque.ſup. de con.pec.& in l.ſi non ſortem,§.ſi centum,ff.de cond.indeb.adde quod dicit Bar. in l.1.in prin.inf.vnde vi.vbi dicit,quod eo ipſo quod poſſidens precario denegat mihi reſti.poſſum propria authoritate repellere .
c Item no.Vide Bal.in auth.ſiue a me.ſup.ad Velleia.& l.ſi æſtimatæ.ff. ſolu. mat.

LEX II.

1 *Specialiter declaratum plus operatur, quam quod in genere prædicatur.*
2 *Specialibus per ſpecialia derogatur.*

1 Libertas. Quod † ſpecialiter declaratur,validius opera-
tur,quam quod in genere prędicatur.h. d. &
hoc eſt ius commune in fiſco & priuato.ratio eſt,qa quo ad de-
rogationem poteſtatis dominicę, quę naſcitur de dominico
actu permanente,requiritur derogatoria ſpecialis:& ideo non
ſumus hic in generali regula,quæ dicit,ꝙ idem operatur genus
quo ad genus,qđ ſpecies quo ad ſpeciem, ut l.ſi duo, ff.de adm.
tut.nã illud eſt verum,niſi genus ſit contra ipſius rei ſpecificatę
naturam,vel niſi tendat ad derogationẽ iuris publici,vel niſi tẽ-
dat ad derogationẽ priuilegij ſpecialis quia ꝯtrariorũ eadẽ eſt di-
2 ſciplina: & ideo oportet,ꝙ ſpecialib.† per ſpecialia deroget̃,arg.
ff.ſi quis cau.l.ſed & ſi qs, §.q̃ſitũ.& qđ not.in l.j.ff.ſi quis in ius
vo.nõ ierit. Et adde omnino gl.24.diſt.c.quamquam. In tex.ibi
priuilegio fiſ.no.valde , ꝙ plus opat̃ pactũ.ſpeciale q̃ priuilegiũ.

LEX III.

1 *Specialis hypotheca impedit libertatem.*

1 Ab eo. † Generalis hypotheca non impedit libertatẽ,ſed
ſpecialis ſic.Intelligas, niſi ex generali ſit deuentũ
ad ſpecialẽ traditionẽ , vel ad ſpãlem incluſionẽ rei obligatæ.&
deriſus eſt Nerua, qui putauit per feneſtrã ſeruũ incluſum ma-
numitti poſſe.licet.n.per feneſtrã ſe oſtendat ; tñ veluti quodã
ergaſtulo incluſus manumitti nõ põt.vt ff.q.in cau.pig. tacite ꝯ
hatur.l.pen.pro cuius intellectu vide Azo.in Sum.huius tit.

LEX IIII.

1 *Minor creditor poteſt cõſentire manumiſſioni ſerui ſpecialiter obligati ſibi.*

Si vt proponis. Seruus ſpecialiter pignori obligat⁹
poteſt manumitti, ꝯſentiẽte credi-
1 tore.h.d.† Quæro quid ſi creditor eſt minor 20.an.& vr̃ ꝙ nõ
valeat conſenſus.nã ille, qui ꝯſentit , facit & celebrat actũ , ut ff.
de pig.l.ſi fundus,§.ſi neſciẽte.dic ꝙ imo ualet cõſenſus & ma-
numiſſio: qa qui ꝯſentit, nõ facit,ſed nõ impedit, vt ff.de manu
miſ.uin.l.ſi pr̃,§.fi.multũ.n.refert,an conſentiẽs ſit dñs : & tunc
ꝯſentiẽs ꝓprie facit, ut d.l.ſi fundus an nõ ſit dñs: & tunc nõ fa-
cit , ſed nõ impedit , id eſt quandã obſtantiã de medio tollit. &
adde qđ no.ff.de reg.iu.l.cum quis.& l.creditor.& l.aliud eſt.

LEX V.

1 *Contra factum ſuum,vel ſui prædeceſſoris , venire non licet.*
2 *Cauſa & titulo ſuperueniente , contra factum ſuum an quis venire poſſit.*
3 *Procurator falſus ſi ſuccubuit, & hæres inſtitutus iterum agere velit, obiicitur ei quod non tenuit ſententia,an hoc allegari poſſit.*
4 *Turpitudinem ſuam an quis allegare poſſit.*
5 *Iniuriarum actione ſi duo pariter ſe inſultant,neuter agere poteſt.*
6 *Statutum dicens , quod qui non ſoluit collectam fiſco , non audiatur,nec agẽdo,nec excipiendo,an valeat.*
7 *Turpitudinem licet allegare,ſi factum eſt turpe.*

Si creditoribus. Ad reſcindẽdũ, aliqđ factũ nõ pt
qs ſuã, vel quaſi ſuã turpitudinem
1 allegare:h.d.no.qđ dixi in ſummario.† Item no.ꝙ nõ licet *a* ve-
a nire ꝯ factum ſuum, vel prædeceſſoris ſui, licet illud a principio
nõ tenuerit, ſed ex poſt facto fuerit confirmatũ : ſecus ſi ex poſt
facto fuerit infirmatũ,vel infirmandũ,vt l.1.& ibi no.j̃.de li.cau.
2 † Item no.ꝙ ex ſuperueniẽti cã,& titulo põt qs venire ꝯ factum
ſuum ad ipſum retractãdũ, ꝯpetentib. remedijs licet de iure te-
b nuerit: verbi gratia, *b* ſi iudex qui male iudicauit ſuccedit uicto
appellanti, non iure hæreditario, poteſt ſuam appellationem ꝑ
ſe proſequi, & factum ſuum infringere, ut no.in l.1.in princi.ff.
de excep.rei iud.& 3.q.7.c.ſi contra patrem.in gl.& per Archi.
ibi.& no.etiam ipſe Arch.ꝙ delegatus poteſt ferre contrariam
ſententiam ei , quam pronunciauit , vt arbiter.tamen ibi eſt alia
3 ratio , quia illud facit ex neceſſitate officij.† Pone, falſus *c* pro
c curator ſuccubuit : tandem hæres inſtitutus a vero domino ite
rum agit· obijcitur ꝙ non tenuit ſententia , quia carebat man-
dato, quæritur vtrũ poſſit hoc allegare? Reſpond.non , quia te-
nuit iudicium in eius præiudicium.vñ obſtat ſibi exceptio rei
iud.potius q̃ turpitudo , hoc tenet gl.no.ff.de ſol.l.Modeſtinus.
licet Dy.& Iac.de Aren.reprehendant illam gl.per l.ſi quis hæ-
res nõ erat.§.fi.ff.de excep.rei iudi.ſed ibi nõ experiebatur ſuo
4 nomine , & ſic non obſtat.† Modo hic generaliter quæritur,
d vtrum quis *d* poſſit allegare ſuam turpitudinem? Reſpond.aut
quis allegat turpitudinem ſuam tm̃,& non auditur,vt ff.de iure
iuran.l.alias aut aduerſarij tantum,& auditur , vt l.eleganter , in
prin.ff.de dolo.aut vtriuſq; partis, & tũc dolus cũ dolo ꝯpenſat̃,
& auditur,vt l.viro, atq; vxore.& l.cũ mulier.ff.ſol.matrim.ſci-
licet quando ex alio fonte agitur , cui non inerat turpitudo , vt
in actione de dote,vt ibi patet.Item eſt aliud exẽplum.ſuper.de
hæret.l.quoniam , §.inter ſe , & ſ̃.de inofficio.teſta.l.in arenam.
† Item

ADDITIONES.

a Quod non licet. Vide plene in l.poſt mortem.ff.de adop. & in l.2.ſup. ſi in fraud. pa.& de hoc ſecundo.in l.ſi ab eo.inf.de lib.cau.
b And. Barb. Quod non licet , Nota , ꝙ iudex ſuccedens appellanti poteſt proſequi cauſam appellationis, vide D.Ant. in c.1.de re iud.vbi dicit , ꝙ ſi iudex, qui tulit ſententiam contra appellantem, ſuccedat appellato , poteſt proſequi appellationem.alleg.Io.And. in addit. in tit.de ſentent. prola.§.quoniam.verſ. procurator. Verbi gratia. Vide Bald.in l.eos,in prin.de app.
c Pone, falſos.Vide Bald.in l.Modeſtinus.hic alleg.
d Vtrum quis.Vide Bart.plene in l.hic alleg. & quæ ibi dixi.
e Adde glo.in l.ſi ſeruus.in verſ.ad ipſius.& ibi poſui in addit.in ver.turpitudinem, ff.de leg.1.dixi poſt Bart.in l.ſi vnquam.in verſic.allegari non poteſt.inf.de reuo. do.& dixit Panor.in c.cum ſuper quæſtione, num.8.in verſ.diſtingue ſic.

5 † Item eſt arg. ad hoc, ff. ſi qua.pau.fec.dic.l.1.§.cum arietes, in
a gl.nam ſi duo *a* pariter ſe inſultant, neuter ciuiliter agit actionè
iniuriarum.quia ſicut iniuria cum iniuria cōpenſatur, & ſic cō
penſatur caſus cum caſu, vt ff.ad leg. Aquil.l.quemadmodū, §.
ſi nauis alteram. Si vero dolus cum dolo non compenſatur, vt
qn̄ criminaliter agitur: v.g. ſi duo ſe inuicem vulnerauerint: nā
fiſcus dolum cum dolo non cōpenſat, ſed vtrunq; punit: tūc ni-
hil prodeſt doloſo allegare dolum aduerſarij, ſed vterq; punitur
6 vt ff.de adul.leg. 2. §.qui.h.d.† Ex hoc *b* arguitur ad talem quæ-
b ſtionem: dicit ſtatutum, ꝙ non ſoluens collectam fiſco, non au-
diatur agendo, nec excipiendo: vnde quæritur, qd iuris, ſi neuter
ſoluit? Reſpon. omnis audientia incipit ab actore: quia ipſe pri-
mo loco habet ſe fundare in iudicio tam in perſona, quā in iure
agendi: & ideo ſemp eſt in deteriore loco, vt no.ſ̄.de trāſa.l. vbi
pactum, & extra de accuſa.c.1. Præterea licet allegare dolū ad
uerſarij ad defenſionem, vbi nō licet ad impugnationem: ſic ex
cōicatus ꝯ excōicatum excipit, ſed non agit. extra, de excep.c.cū
inter priorem, & quod not.extra, de cōceſ.præben.c. ex tenore
7 † Vnum ſcias, ꝙ ſi factum *c* eſt turpe: ſed alias eſt iuri contrariū
c & impoſſibile. ita ꝙ non poteſt ratificari, licitum eſt allegare le-
gis interdictum, & turpitudinem, vt ext.de dona.c.inter dilectos
& leg.a diuo.ff.de ritu nup.item ſcias, quod quis poteſt allegare
d ſententiam, *d* licet contineat turpitudinem allegantis, vt no. In-
no.extra, de iureiur.c.mulieri.

ADDITIONES.

a Nam ſi duo. Vide Bar.in l.1.hic alleg.ſi quad.pau.feciſ.dica.
b Ex hoc. Vide Bar.plene in l.cum mulier, ff.ſolu.mat. & in l.1.§.Offilius, ff. ne quis eum, qui in ius voc.eſt, vi exi. & dixi poſt Imo.in d.l.cum mulier.
c Si factum. Vide no.in l.poſt mortem, per Bar. & Doct.ff.de adop. & tex.in c.ex tenore.extra, de conceſ.præben.
d Sententiam. Vide Bar.in auth.contra qui propriam, ſup.de non num.pec. & ibi ꝑ Imo.bene facit gl.in auth.item poſſeſſor, & quod ibi dixi poſt Bar.inf.qui pot. in pig.hab. & illud dictum not.alleg.Bal.in auth.nouo iure.in fi.de pę. iu. qui male iu. & in l.1.in 10.op.ſup.de fur.

LEX VI.

1 *Res empta de pecunia pupili, an ſit ſtatim ipſius pupilli.*
2 *Pupilli electio, an ſit uera in quocunque emente.*
3 *Prædium de uſuris emptum, pro reſtitutione uſurarū an ſit tacite obligatū*
4 *Bona ex pecunia uſuraria empta, pro reſtitutione vſurarum ſunt tacite obligata, ſecundum Canoniſtas.*
5 *Res ex pecunia vſurarij empta, non eſt eius, cui vſurarū reſtō debet fieri.*

SI tutor. Res empta ex pecunia pupilli eſt ei tacite obli-
gata, & nō ſolum tacite obligata. ſed ei tacite &
ſpecialiter obligata, & ideo ſi de pecunia pupilli tutor ſeruum
1 emit, ipſum manumittere non pōt.h.d.† Opp. & primo videt̄, ꝙ
ſtatim & ipſo iure res empta de pecunia pupilli, ſit ipſius pupilli
vt legitur & no.ſ̄.de rei uend.l.ſi vt proponis, & ſ̄.arbi.tut. l. cu-
rator, & ff.qn̄ ex fac.tuto.l.2. Solu. dicit glo. notabiliter, ꝙ eſt ele-
ctio pupilli, vtrum velit vendicare, vel in perſonam agere ad ip-
ſam pecuniam, & idem in eccleſia, quæ pupillo æquiparatur.
2 † Modo ergo quero, nunqd id ſit verum in quocunq. emente,
ſiue ſit adminiſtrator pupilli, ſiue alius? Reſpon. ſm Iac. de Are.
& Cy. ꝙ ſi non eſt adminiſtrator, non acquirit̄ pupillo vtile do-
minium, ſed ſolum hypotheca, vt ff. de admi.tuto.l. Titium, &
Mæuium, §.altero. Nam qđ pupilli noīe geſtum nō eſt, nec geri
debuit, nec niſi periculo geſtoris geri potuit, pupillus ratum ha-
bere non pōt. Idē in eccleſia, ſed vbi adminiſtrator emit per ſe,
vel per interpoſitam perſonam. tunc habet locum gl.l.noſtrę, ꝙ
ſi non geſſit noīe pupilli, vel eccleſię, gerere tn̄ debuit & potuit
ſine proprio periculo. ideo pro ſic geſto debet haberi quod ſic
3 debuit geri, quod eſt notabile.† Conſueuit quæri, quid de vſu-
a rario, *a* qui de vſuris emit prædium, nunquid illud predium pro
reſtōne vſurarum ſit tacite obligatum? & dicunt quidam quod
efficitur illius ꝓprium, ex cuius pecunia emptū eſt, vt ext.de vſu
c.cum tu, qđ falſum eſt, quia emēs teneret̄ ad reſtōnē fructuum
niſi forte aliqs diceret, ꝙ in utili rei uendicatione non ueniunt
fructus, niſi ex tpe moræ, quia tale dn̄iū vtile eſt de iure ſpecia-
4 li.† De hypotheca *b* autem Canoniſtæ ſunt concordes, quod ꝓ
b reſtōne vſurarum bona empta ex vſuraria pecunia ſunt tacite
obligata, & poſſunt per hypothecariam auocari. Quod ergo dr̄
in c.cum tu, ꝙ ſuccedit res loco pretii, intelligo quo ad cautelā,
& non quo ad dominum, & ſi talis res poſſideatur ab extraneo,
erit neceſſaria excuſſio. quia in ſubſidium demum proponitur
hypothecaria contra tertium poſſeſſorem excipiētem de excuſ
ſione, ſecus ſi non excipit, vt inf.de pign. authen. hoc ſi debitor.
5 † Dico ergo, ꝙ ēt in ſubſidium res empta ex pecunia uſuraria
non fit eius, cui debet fieri vſurarum reſtitutio: quia tex.dicit, ꝙ
dicta res debet uendi, & de pretio ſatisfieri. nam rem ſuccedere
loco pretii eſſet quędam permutatio, & cōfunderetur debitum
quantitatis in ipſa ſpecie, & vſurarius eſſet liberatus reſtitutione
quantitatis, non emptoris, ſed creditoris electione. Et ꝙ res non
ſuccedat loco quātitatis, eſt regula communis, cuius ratio colli
gitur. ff.de fideiuſſo.l.ſi ita fideiuſſ.accepero, & regulę iuris ſunt
tenaciter ſeruandæ, niſi in cōtrarium appareat diſpoſitio ſpecia
lis, vt ff.de reg.iur.l.omnis diffinitio.

ADDITIONES.

a Quid de vſurario. An res empta ex pecunia vſurarij ſit ilius, cuius fuit pecunia, vide Inno.in c.cum tu, hic alleg. & latius per Bal.ubi omnino uide, in l.executorem, inf.de execu.rei.iud.
b De hypotheca. Bona empta ex uſuraria prauitate ſunt tacite hypothecata, uide Bal.in l.ēt, ſup.de iure do. & ibi an habeat regreſſum contra fundum datum in dotem filię per uſuram extortum, & Bald.ēt in l.executorem, j.de execu.rei iudi.

LEX VII.

1 *Res dotalis, & empta ex pecunia dotali, eſt in dominio & adminiſtratione mariti.*
2 *Mulier pro dote præfertur omnibus creditoribus mariti.*
3 *Matrimonio ſoluto, mulieri datur utilis uendicatio in ſubſidium, & rō.*

1 Siue cum. Res † dotalis eſt in dominio & adminiſtra-
tione mariti.† Item empta ex pecunia dota-
li: quia dotalis proprie eſt mariti, & efficitur ipſius mariti iure do
2 minij.h.d.† Not. tamen quod eſt obligata pro dote, ſicut cætera
bona mariti: & in ipſa hypotheca mulier omnibus alijs credito-
ribus prefertur, vt ſup.de iure dot.l.in rebus, & arg.inf.de pig.l.
3 fi. † Item ſoluto matrimonio poteſt vendicari utili rei vendica-
tione in ſubſidium, tali ratione, quia ſoluto matrimonio vir tra-
ctat de lucro captando, & ideo ne lucretur cum iactura vxoris,
vtilis rei vendicatio datur in ſubſidium, vt no.in d.l ſi ut propo-
nis, & ff.de dona.inter vir. & vxo.l. vxor marito.

De ſeruis Reipublicæ manumittendis. Rub.

LEX PRIMA.

1 *Lex municipalis, legis municipalis nomen retinet.*
2 *Statutum municipale, & ius commune, duæ leges dicuntur.*
3 *Lex municipalis non poteſt infamiam irrogare:*
4 *Statutum quando dicatur ſtatutum, & quando non.*
5 *Syndicus uniuerſitatis nomine abſque magiſtratus authoritate conſtitui non poteſt.*
6 *Syndicum abſq; authoritate Epī eccleſiarum capitula conſtituere poſſunt.*
7 *Manumittere qui non poteſt, nec alium contractum facere.*
8 *Præpoſitus capituli habet iuriſdictionem.*
9 *Eccleſia Vniuerſitati æquiparatur.*

SI ita. Seruus Reip. conſentiēt ordine Decurionum ab
illius ciuitatis Ptāte, vel Præſide manumiſſus dato
vocatio, per ſe libertatem conſequitur. & licet ſeruus vica
rius poſtea aufugerit, n̄ reuertit̄ ad ſeruitutis iugū, ꝙ ſemel euaſit
1 h.d.† In tex. ibi, vt l.municipali conſtitutionibus quæ Principū.
a no.quod lex municipalis *a* retinet nomen legis municipalis, licet
formali-

ADDITIO.

1 Nota ꝙ lex municipalis. No.de iure municipali diſponente id quod ius cōe, & an ſublato iure cōi, ſit ſublatum ius municipale, vide Io.de Imo.in l.1.in prin.ff.ad leg.Falcid. vbi pleniſſimè diſputant Doct. vide tex.in l.magiſtratus.ff.ad municip. quod iurans ſeruare ſtatuta, tenet̄ ſeruare ſtatuta diſponentia diem quod ius commune, quem tex.no.ad hoc alleg.Bald. in l.2.alias 1.ſup.de conſtit.pecu. vbi omnino vide, & in l.omnes populi, ad fi. vbi dicit, ꝙ ſtatutum diſponens idem, quod ius commune, eſt ius commune translatum in formam ſtatutorum. & vide Sal. in l.fi.inf.quæ ſit lon.conſue. vbi dicit, ꝙ ſi conſuetudo diſponit idem, quod ius cō mune, neq; addit, neq; minuit, & ſi Princeps vult tollere legem, an videatur tollere conſuetudinem, dic ꝙ ſi lex tollitur per legem generalem, videtur tolli lex. & conſuetudo, ſeu ſtatutum, & ita dicit procedere opin. Io. And.in c.1.de conſti. in 6.facit ſecundum eum, l. Titia, §.diuus, 2.reſpon.in fi de ſepul. viol. & quod dicitur in l.ius ciuile.de iuſt. & iure, aut tollitur per reſcriptum Principis cum clauſula non obſtante tali.l. & tunc non tollitur conſuetudo, vel ſtatutum, & procedit opinio cōtraria, imputet ſibi princeps, ꝙ de ſtatuto non fecit mentionem.l.ueteribus, ff.de pac. & hoc dicit eſſe nouum, & ideo tene menti, & ibi omnino vide. Et vide limitationem ad illam glo.in cle.ſtatutum, de elect.in gl.conſuetudinem, & ibi, Io.de Imo. & vide Bald.in c.1.§.naturales, in tit.ſi.de feu.fue.contro. & inde tex.in c.2. de præ.lib.6.ubi domi.contra. & gl.in d.c.1.facit tex.in l.ſi ita ſtipulatio facta fuerit, ff.de ver.obl. vbi eſt tex.formalis, ꝙ ſtipulatio pęnalis continens pęnam legis cenſetur idem, quod pęna legalis, & arguit ibi Ang. de ſtatuto diſponente idem, quod ius commune, quod nihil adit. vide quæ dixi in c.1.de reſcript.
Et vide gl.c.cum dilectus, de cle.non reſi.in verſi.non obſtante, quæ dicit, quod Papa in reuocatione ſtatuti, quod continet ius commune debet facere mentionem ipſo ſtatuto, facit gl.in c.1.de conſt.in 6.quæ dicit, quod ſi conſuetudo eſt legitime pſcripta, addit̄ vinculum, adeo ꝙ Papa tollendo ius cōe, non tollit ipſam conſuetudinem, niſi de illa faciat mentionem rō eſt, quia plus valet vnum tale quale, quam quid ſimpliciter. cle.dudum, in gloſſ.de ſepul.l. non impoſſibile. ff. de pac. & ibi dicit Bar. quod ſi ei, qđ eſt de iure cōmuni additur pactum, additur vinculū & ibi dicit Barb. quod acrius punietur veniens contra pactum, facit c.cum omnes, de conſti. ubi fuit facta conſuetudo ſecundum ius commune, poſtea emanauit contraria conſtitutio. Papa dicit, quod ſeruetur prior conſuetudo, non dicit ius commune, facit c.ex parte, el 3.de ver.ſig. & iſtud tenet Do.Ant.in cle.1. de elec. Io.de Imo.in cle.ſtatutum. de elect. Barto.in l.1.ff.ad leg.Falcid. quod ius commune concurrat cum conſuetudine, ſeu ſtatuto facit c.venerabilem.de elec.c.ſopite, de cenſi.c.cum veniſſent, de inſti.c.cæterum, de teſti.cogen.c.cum eſſes, de teſta. c.cum omnes, c.ex literis, de conſti.c. quia in omnib.c. ſuper eo. de uſu. & uide Ang.conſi.199. vbi tenet cum Barto. uide text.in c.2.de præb.lib.6. & ibi Do. vbi eſt text.contra gloſſ.Io.And. vide Ang.in conſi.298. vbi conſuluit, quod ſi ſtatuto cauetur, quod nulla præſcrip.currat minori, quod nec curret præſcriptio cauſata contra maiorem ex contumacia minoris. quod quilibet diſponit idem quod ius commune, uide ibi omnino.
Celſus. Breuiter in quantum iſte quærit, an ſtatuta continentia ius commune vide per Roma.ſing.306.incip.iudex iurat ſeruare ſtatuta.

formaliter ꝯſonet cum iure cõi.ꝯ̃rium no.in c.1.de conſti.lib.6.
Sed iſta gl. debet intelligi quo ad ius municipale tollendum per
conſtõnẽ ſuperioris. Nã cũ idẽ ſtatutũ ſit vtriuſq;ſtatuentis, re-
uocare iure cõi,reuocat ẽt ius municipale:ſed ſi ius municipale
diſpoſuiſſet ꝯ̃ legem,vel diuerſum iuri cõi,non reuocaretur ius
1 municipale,vt d.c.1.† In text.ibi, l.municipali.not. *a* hic expreſ-
a ſe tex.ꝙ ius cõe, & municipale ſtatutũ,ſunt duę leges:vna gene
ralis, alia localis ſiue municipalis:vnde condemnatus ex forma
ſtatuti ad eandem pænam,quę irrogatur de iure cõi,non eſt infa
3 mis:quia lex municipalis non põt infamiam irrogare:*b*qđ patet
b quia nec reſtituere famæ, vt l.1.§.de qua re.ff. de poſt. Conſide-
4 ra':† aut ius *c* cõe eſt neceſſarium ita, ꝙ non poſſet tolli per ius
c municipale in loco municipij, & tunc ſtatutum & ius cõe ſunt
idem,aut ꝯtinet ius voluntarium,& derogabile per ſtatutum,&
tunc non ſunt idẽ; quia ſi ſtatutum põt informare, idem diſpo-
nendo,confirmare vr̃; & cõfirmans,& ꝯfirmatum nõ ſunt idẽ:
qua propter omiſſis ſomnij Io. de Ligna. cũ Eps non poſſit de-
rogare canonib.per ſuum ſtatutum, vt C.de off. Præfecti Præto.
l. norma. ſi ſtatutum Eporum continet idem quod ius cõe, eſt
p̃ciſe ius cõe, ſi aũt non eſt ſ'm ius cõe,nihil valet, & ita loquiť
5 Io. And.in c.1.de conſti.lib.6.† Conclude ergo,ꝙ aut ſtatutum
põt derogari iure cõi.& eſt ſtatutum;aut non,& tunc non ẽ ſta
tutum,vt l.vnum ex familia,§.1.de leg.2.ſicut dicimus ꝙ ille,qui
decedit ab inteſtato, vr̃ conferre cum põt adimere. ſecus ſi non
poſſet,quia eſt inteſtabilis.& quia tunc non vr̃ conferre cum nõ
poſſit adimere,vt l.2.ff.de iure codicil.& l.1.in princ.ff. de ſuis &
leg.tunc aut ius commune eſt ius neceſſarium,qñ eſt immutabi
le. Sed ſi eſt mere poſitiuum,tunc bene poteſt mutari vt l.2.de
vſuf.ea.re.quę vſu conſu.& eſt caſus.in l.omnes populi.ibi, par-
d tim ſuo, partim communi,&c.ff.de iuſt.& iure.In text.ibi, *d* cõ-
ſentiente præſide, iſte tex.ſemper alleg.quod quando Decurio-
e nes,*e* vel Antiani,†Vel Conſiliarij alicuius ciuitatis,conſtituunt
6 Syndicũ nomine totius vniuerſitatis, requiritur authoritas ma-
giſtratus;quia conſtituere Syndicum eſt voluntariæ iuriſdõnis
cum ſit publicum officium,& ideo iure magiſtratus decernitur
apud decuriones autem nulla eſt iuriſdictio, ſeu decretum, niſi
abſẽte, vel mortuo magiſtratu,vt ff.de tuto.& curat.da ab his.l.
vbi autem abſunt.& not.in l.nulli, ff.quod cuiuſque vniuer. no-
mi.Sed nomine proprio ipſorum Decurionum in eo,quod tan
git ipſum ordinem, & non totam vniuerſitatem, bene poſſunt
conſtituere Syndicum,quia eſt Syndicus conſtituentium,& nõ
abſentium, vt l.1.ff.de magi.conue.& ff.de procu.l.filius,§.mili-
7 tes.†Sed quomodo probat hæc lex,quod vniuerſitas non poſſit
ſyndicum conſtituere ſine authoritate ſuperioris? Reſpondeo;
quia ſi non poteſt manumittere;ergo multominus alium cõtra
ctum facere.Item mandare eſt ꝯ̃ctus mandati,& ſic qui non po
8 teſt ꝯ̃here, nec mandare. † Sed ꝯ̃ oppo.nam tota die videmus ꝯ̃
rium,videlicet ꝙ capitula eccleſiarum & loco cõſtituunt ſyndi-
cũ abſque authoritate Epiſcopi, vel Principis, vt ext.de reſcrip.
f c.edoceri.Sol.illud ideo,† quia Præpoſitus capituli habet iuriſdi-
ctionem, vt ext. de offi. ord.c.cũ eccleſiarum & ideo authorita-
tem interponit, arg.in l.i.§.ſolens,ff.quando app. ſit & in c.præ-
ſentium, de teſti. lib.6.& vide ſ̃.de Epiſ.& cle.l.omnes,§.nihilo-
9 minus.† Quæro,quid in ſeruis eccleſiarum? Reſpondeo idem,
quod in ſeruis vniuerſitatis,quia eccleſia vniuerſitati æquipara-
tur,quod in notandum.

ADDITIONES.

a No.Nota,ꝙ ſi ſtatutum dictat id quod ius commune, an dicatur ius municipale. vide Bar.in l.1.in princ.ff.de leg.Falc.cum materia.
b Irrogare. Vide de hoc per Bar.in l.infamem.ff.de publ.iudi.
c And.Barb. Conſidera, aut ius nota. de ſtatuto addente vinculum ad ius commune: vide tex.c.uenerabilem,de elec.ca.ſopitæ,de cenſi.cum ueniſſent, de inſt.c.cũ eſſes,de teſt.c.niſi,de offi.de le.c.de ſeruorum,& c.ex antiquis,54.diſt.dixi in c.de reſcrip.uide quæ ibi dixi.
d And. Bar. ibi Nota, quod in conſtitutione ſyndici ciuitatis requiritur authoritas magiſtratus,& uide quod notat gl.in l.nulli,ff.quod cuiuſq;vniuerſit.nom. & illam glo.habes in l.procuratores inf.de decurio lib.10.& uide Nicolaum de Neapoli ibi,alleg.Albe.Gal.in Margar.in l.ubi abſunt,§.1.& notaui in text.meo.ff.de tuto.& cura.da.ab his,& uide glo.& Do.meum.l.ita tamen,& ibi notaui in text. ff.ad Treb.& quæ notaui in l.1. ff. de decu. & ibi notaui plene an Decuriones repræſentent totam ciuitatem,& an prior confraternitatis poſſit conſtituere ſyndicum:vide Bal.in l.1.ff.de procu.ubi relinquit cogitandum, & Ang.ibi idem voluit:& an ſit dandum aliquid iſtis Prioribus: vide gloſſ. in l.item magiſtri.ff.de pac.quam ſingularem alleg.Bald.in repetitione.l.1.inf.de emancip.lib. uide Ang. ff.de vſur. l.Caius.& ibi eſt glo.de Maſſario communis;& quid de maſſario ciuitatis,ubi uide eum,& quid de Bariſello,& uide Ang.in l.iuſtiſſime.§.proponitur, ff.de ędil.edic.Io.de Imo.de Antianis in c.cum viceſimum, de offic.deleg.glo.in authen.de defen.ciui. prope.fin. quæ loquitur de Maſſario communis Bononiæ, & de Camerlingo. capitu.dilectis. de exceſſi. præla. c. ſuam, de pœnis. ubique per Dominum Cardi. de rectoribus clericorum; uide ibi de propoſitis conſortij, & de ſequentibus clericorum,uide Inno.in cap.fin. de procu.ubi dicit contra:uide ibi Doctores.
e Quando decuriones. Vide Barto.in l.actor.rem rat.hab.in l.neq; in fi.ſup. de ꝓc. Adde quod notaui de huius dicti ueritate in apoſt. ad iſtum poſt eum in l.omnes. nu.8.ver.deinde no.in ver.authoritas,iudicis ſup.de epi.& cle.
f Sol.illud ideo. Vide pro dicto Bald. Do. Abb.in c. occidens de præſcri. & quæ ibi dixi late.

LEX II.

1 *Authoritas,quæ requiritur ad eſſe rei,debet interuenire confeſtim, quid ſi ad executionem.*

·Si decretum Decretum ordinis auhoritate.Recto
ris prouinciæ cõprobatum ſeruo pu-
1 blico libertatem imponit.h. d. † Sed nunquid *a* iſta authoritas
a debeat interuenire confeſtim dicunt Doct.ꝙ ſic, nam autoritas
debet interuenire in ipſo fundamento actus;ſed litera huius le-
gis ſup.verbo,comprobauit,innuit ꝯ̃rium.dic,ꝙ aut authoritas
requiriť ad eſſe rei,& debet interuenire cõfeſtim;aut ad execu-
tionem eſſe,& tunc ſufficit ꝙ ex interuallo temporis,vt in l.fi.ſ̃.
arbi.tut.& eſt ratio differentiæ,quia primo caſu reqritur autho-
ritas ad fundandũm originem actus,ſed in ſecũdo caſu requiri
tur ad coadiuuandum,ſed qcqđ dicatur. qdam magni viri dñt,
ꝙ authoritas prętoris ſufficit ex poſt facto,vt l.ſi autem.de aqua
plu.arc.& l. 2.ỹ.de iure fiſ.li.10.quod verum eſt,vbi per inquiſi-
tionem eſt authoritas interponenda,ſicut dicimus confirman-
do tutorem,quia iſtud quaſi iudicium,eſt actus inſeparatus, &
ad de quod dixi ſ̃.de bo.quæ lib.l.fi.§.neceſſitatem.

ADDITIO.

a Sed nunquid. Vtrum authoritas,ſeu decretum,requiratur in ipſo actũ,vide no.per Do.in l.ſi quis mihi bona,§.iuſſum,ff.de acq.hære.cum mate.
And.Barb.Additio.Sed nunquid,an authoritas debeat interuenire confeſtim, an ex interuallo; vide de hoc Bal.in l. quicunque C. de bo. quæ lib. & quæ notaui ad Bal.in l.fi.§.neceſſitatem,eo.tit.uide quæ dico in conſ. fauentium.
Celſ.Tu dic,ꝙ debet in ipſo actu præſtari, vel poſt incontinenti de quo dixi in apoſt.ad iſtum in l.habeat,nu.6.in ver.nil operatur conſenſus ſubſequẽs in rep.ſup. de ſacroſ.eccl.alias.n.ratificatio non prodeſſet,ita no.Bar. in l.obligari, §.tutor.ff. de auth.tut.& iſte in l.vxorem ver.extra quæritur hic,ſup.de contrahen.emp.

LEX III.

1 *Vectibulicus fuit autor legis condendæ ꝙ ſeruus Reipublicæ poſſet manumitti.*
2 *Status beneficium non amittitur,licet quis gerat vile officium.*

1 Titulo. † Ad euidentiam præmitte,quod quidam nomi-
ne Vectibulicus,in ciuitate Romana fuit auctor
condendæ legis,quod ſeruus Reipublicę Romanorum poſſet
manumitti,quod ſtatutum fuit extenſum ad prouincias;dicitur
ergo hic,ꝙ ſeruus ſic manumiſſus efficitur libertus,& filii eius
poſſunt eſſe decuriones,nec pręiudicatur eis,licet pater eorum
geſſerit tabulariam: quia per hoc nõ perditur libertas,nec prę-
2 iudicatur filiis.† No.quod licet quis gerat vile officium, nonta
men perdit per hoc ſtatus ſui beneficium.

De his,qui a non domino manumittuntur. *Rub.*

LEX PRIMA.

1 *Re pretium & intereſſe,idem ſunt.*

EVm,qui. Qui ſeruum alienum vt proprium ma
numittit,tenetur domino ad pretium
1 ſeu intereſſe.h.d.† nota hic expreſſum, ꝙ pretium *a* rei
a & intereſſe ſunt idem, contra quoſdam proteruos Do-
ctores,qui dicunt contrarium ỹ.de ſenten.quę pro eo, quod in
tereſt.l.1.& dic ut ibi.

ADDITIO.

a Quod pretium. Vide Bal.in l.1.hic alleg.in prin.
Tu vide plenius quam alibi,eundem Bal.in l.1.§.conſiderandum,ff.de tute. & ratio.diſtra.& in add.ad Spe.in ti.de intereſſe ver.1.in fi.ubi tenet oppoſitum, mihi tamen verius videtur,quod hic dicitur,& hoc dictum ſecutus ſum in add.ad Dy. poſt eum in regula,mora in ver.ſint idem.

LEX II.

1 *Mandatarius an teneatur crimine ſtellionatus.*

Feliciſsima. Mandatarius, qui emit ſeruum ſuo no-
mine,dñs efficitur,& ideo ſi nondũ tra-
1 didit mandatori,eum poteſt manumittere.h.d.Opp. † ꝙ iſte mã
datarius teneatur crimine ſtellionatus,vt ff.ad muni.l. Titio.So
lu.concedo,quod erit infamis,quia deſcendit ex dolo,vt l.furti,
§.fi.ff.de infam Oppo.ꝙ mandator ſit factus dominus,& non ip
a ſe procur. vt ff. de acquir.rer.do.l.ſi proc.Sol.diſtingue,*a* aut ip-
ſe mandatarius,vel tradens gerebat in animo quod acquirere-
tur mandatori, & ei acquiritur;aut neuter hoc gerebat,& tunc
acquiritur emptori,vt ff.de uerbo. obliga.l.ſi ita quis.§. ea lege.
Sed quomodo ſciam de iſto animo? Reſpond. animus quan-
doque eſt res ſenſibilis,vt qa voce exprimitur,vel per indicia de
claratur; & tunc bene poteſt probari, qñq; nõ eſt res ſenſibilis
quia in corde retinetur;& tunc in dubio id præſumitur conceſ
ſum de neceſſitate, quod naturæ rei & bonæ fidei cõgruit,ar.ff.
de teſtib.l.ob carmen,§.fi.& ff.depoſi.l.bona fides.facit extra,de
præben.c.accedens,& in c.1.§.perſonam. ꝑ quos fiat inueſti.&
per quos reci.colla.10.

ADDITIO.

a A.B.Sol.diſtingue.Quomodo probetur animus,vide Bal.& ibi dedi remiſſionem, in auth.ei qui,inf.de bo.auth.iu.poſ.alias in l.cum proponas,& adde quod etiam probatur animus iudicis ex dicto ſuo:puta ex qua cauſa,an ex falſa iudex tulerit ſententiam,iſta eſt gl.in l.cum Prætor,§.Marcellus,ff.de iudi.quam Angelus dicit eſſe auream,ff.de euict.l.hoc iure.

LEX III.

1 *Vniuerſitas iuris, vel mixta,non recipit proprie traditionem.*

a **Qui tibi.** Ex ꝯtractu vniuerſali *a* nō traſit dñium *b* ſine tra
b ditione.h.d.Not.glo. dubitauit de hoc puncto
in l.1.2.reſpon.ff.de vſuca.pro do.& ratio dubitationis eſt, quia
1 †vniuerſitas iuris,vel mixta,non recipit ꝓprie traditionem:tñ il
la quæſtio determinatur per hanc l.valde ſingula.ſed hæc regu-
la fallit in contractu ſocietatis.vt ibi no.Tene menti.

ADDITIONES.

a A.B.Additio.Ex contractu vniuerſali.Nota tex. ſingularem pro gl. in l. 1.de vſu-
cap.prodo.ff.& pro illa gl.vide Bal.in l.nulla,ſupra de iure do.quam ſingula.dicit
Ang.in diſputatione,in refulgenti Palatio.vbi ſequitur illam alleg.l.1. ff.de pign.
Dominum Ioannem in l.1.alias in rub.ff.ſol.mat.vbi etiam allegauit tamē iſtum
textum non allegant:& ſi fuiſſet:tranſlata poſſeſſio & dominium,an veniant fu
tura & vide gl.notabilem l.j.ff.pro ſocio & quod no.Ang.in præalleg.l.j.de pign.
alleg.gl.in l.hæreditas,ſupra de pact.conuen.& ſic non eſt ſingularis.gl. legis pri-
mæ,ff.pro ſoc.allegauit eam D.Pe.in cle.2.de iurepa.vide quæ dixi in c.3.
b Dominium.Vide Bal.in l.1.inf.pro do.

LEX IV.

1 *Dominium non adipiſcitur,qui habet precarium vſum.*

1 **Si non proprietatem.** † Habēs præcariū vſū
non adipiſcit̄ dominiū
&ideo rem alienare,vel rei ſtatum mutare non poteſt.h. d. not.
Opp.gl.de l.competit.qui & a quib.Sol,vt in gl.& in l.Barbarius
ff.de offi.Præto.

LEX V.

1 *Donator poſt traditionem deſinit eſſe dominus.*

1 **Si tradita** † Donator poſt traditionem deſinit eſſe do-
minus,&adminiſtrator,h. dicit.ſic s̄. de do.
ante nup.l.ſi anre.

LEX VI.

1 *Pater non poteſt ſupplere defectum filij legitimæ ætatis.*

1 **Si pater.** † Pater non poteſt ſupplere defectū filij, qui in
ætate reperitur.h.d.notabiliter.

LEX VII.

1 *Dictio,alius,ſignificat ſimilitudinem.*
2 *Conſenſus ex longo ſilentio induci dicitur.*
3 *Silentium longum inducit negligentiam & amiſſionem proprietatis.*
4 *Negligentia in princip ali,præiudicat in pæna.*
5 *Dignitas tenta longo tempore, in obripiente dicitur conualeſcere.*

a **Si a non *a* dominis.** Decretum obreptitiū non
valet.& ſi Princeps fallitur,
impetrās punit̄:ſed ſi actus geſtus temporis diuturnitate firmet̄,
tam ciuilis,q̄ criminalis pæna funditus euaneſcit.h.d.In tex. ibi
fallendo Principis conſcientiā malum ſit.no.puniri fallentem.
Principis cōſcientiā.in tex.ibi,& alia tria.no.ꝙ pro eodem deli-
cto duplex pæna imponitur:vna applicatur dño, alia fiſco. item
1 no.ꝙ dicit alia tria ſimilia,qa † dictio,alius,ſignificat ſimilitudi
nem,quia ponitur comparatiue,non ꝯriæ.ſic.s̄.de ſer.fug.l.3.In
2 tex.ibi,taciturnitate firmauit.Not. † ex longo ſilentio *b* induci
b cōſenſū,ſic s̄.de pet.hær.l.ſi filius.† Item not. ex longo ſilentio
3 induci negligentiā & amiſſionē proprietatis,vt hic.Item poſſeſ
ſionis,vt ff.de vſuc.l.fructuum,§.j.nam ſi rem meam neſcio ab
alio poſſideri per decennium,perdo.poſſeſſionē.vt no.in l.j.s̄.de
c ſer.fug.Si aūt ſcio *c* ab alio poſſideri, perdo ciuilē poſſeſſionem
elapſo anno.& ēt ante,ſi ſuſpicor me poſſe repelli,vt ff. de vi, &
vi arm.l.3.§.eū igit̄.& tñ ius recuperandi mea propria authori-
tate non perdo ꝯ violentiā,ſi tale eſt negocium,qđ non poteſt ī
breui expediri,vt ſi princeps expellat̄ de terra ſua,vt not.Hug.in
ſua glo.antiqua.j.diſt.c,ius naturale.vbi dicit,ꝙ eſt licitum recu
d perare *d* qñcunque facultas ſe obtulerit,ēt poſt decēniū, quod
4 tene menti † Not. in hac lege,ꝙ negligentia in principali præ-
iudicat in pœna,& ratio eſt.quia ex longo ſilētio inducit̄ ratiha-
bitio,quæ fingit retro.& hoc eſt bene notandū, quia negligens
in tanto,eſt negligens in toto:qa in fonte & origine. Item not.
e dicit gl.ꝙ negligens *e* in vno,ſibi p̄iudicat in alio.i.in alijs ſuis de
bitis nomine penæ.ſed hoc ideo,quia deſtruitur cauſa agendi in
totum.facit ff.de acq.poſſ.l.ſi de meo.§.j. ecōtra no. ꝙ diligēs in
vno,eſt diligens in alio.& illud facit ratio ꝯnexorū,vt ff.de bon.
5 poſſ.cū quidā propinquus.† Extra no.ꝙ gñalis diligentia com-
plectitur omnes ſuas ſpecies,vt l.fin.s̄. de anna. except. Vltimo
f no.arg.ꝙ dignitas longo tēpore tenta *f* conualeſcit in obripien-
te.de hoc vide in l.Barbarius,de offi.præto.

ADDITIONES.

a Si a non. Iſtum text.multum notat Bal.in l.ſi quis ad declinandam, ſupra de epiſ.
& cler.& Bar.poſt gl.in l.3.ſupra.quod metus cau.
b A.B.Ex longo ſilentio.Ex longo ſilentio inducitur conſenſus, vide quod not. in l.
qui in aliena,§.1.de acq.hære.
c Si autem ſcio.Vide per Bar.in l.ſi de eo,§.1.ff.de acq. poſſ.
Si aūt ſcio.No.ſingulariter,ꝙ licitū eſt recuperare terram,vel caſtrū poſt decēniū.
vide ꝙ no.gl.in l.3.§.cū igit̄,de vi,& ui arma.& Mod.in l.1. in prin.de ver. obl.
d Recuperare.Hoc dictum Bal.ſequitur in effectu Io.de Imo.in l.1.§.qui præſens,ff.
de verb.obl.& uide no.per Bar.in l.3.§.eum igitur,ff. de vi, & vi arma.& gl. in c.
olim,el 1.ver.cum ſtatim.extra,de reſt.ſpo.
e Quod negligens.Vide gl.& Bar.in l.item ſi res,ff.de alie.iud.met.cauſa facta,& in
l.3.ff.vi bono.rap.
f Celſus.Dignitas longo tempore tenta.Hoc facit ad quæſtionem de eo,qui ſe geſſit
pro Doctore,mentitus ſe eſſe talem,cui cum quæreretur,vt doceret de priuilegio,
obijciebat diuturnitatem temporis.ſ.decennium,ſed in hoc non ſubleuatur,
non.n.per totum continuum decennium ſe geſſit pro Doctore, ſed pro baccalario
qñque,& intermedio tempore pro licentiato, demum maiores pennas nido extē
dens,in tantam deuenit audaciam,vt non modo ſe iurium Doctorem,ſeu iuris v-
triuſq; profeſſorem pecus Archadiæ iactet,quod ſi aduertat non euitat pęnā falſi
iuribus & rationibus poſitis per me in add.ad iſtum, poſt eum in l.qui ſub prætex
tu.nu.5.in ver.mentiens ſe clericum poſt And.Bar.ſupra de ſacroſ.eccl.

Qui manumittere poſſ. &c. *Tit.xi.*

LEX PRIMA.

1 *Creditor dicitur is,cui ex vltima voluntate debetur.*

CErtum. Fraudis nomine continetur conſilium,&
euentus.h.d.vide hic l. ſi quis locuples,ff.
1 de manumiſ.teſta.In tex.ibi,eos numerandos.† No. qđ
creditor dicitur is,cui ex vltima voluntate debetur,de hoc con-
ſueuit formari quæſtio in l.j. ff.ſi cert.pet.

LEX II.

1 *Infectum dicitur quod ad populi tumultum fit.*

1 **Diuo Marco** † Quod fit *a* in ſpectaculo, & populi
a tumultu, pro infecto debet haberi.h.
d.concor.ff.qui & a qui.l.ſi priuatus,& extra, de elect. ca.Oſius,
& no.contra Vrbaniſtas.

ADDITIO.

a And.Barb.Quod fit.Vide hic Sal.qui loquitur not.

LEX III.

1 *Minor xx.annis non poteſt manumittere.*

1 **Si minor.** † Minor 20.annis ſm leg. Aeliam Sentiam nō
manumittit,nec per ſe,nec per aliū.h.d.hoc eſt
hodie correctum,qñ manumittit in vltima voluntate:nam ſuffi
cit ætas legitima ad teſtandum,vt in auth.hic poſita.

LEX IIII.

1 *Fraudatus non dicitur, qui recipit pretium.*

2 **Si in fraudem.** Non † dicitur fraudatus ille, qui pre
tium recipit,h.d.vide quod no.ſupra
de rei ven.l.mater.

LEX V.

1 *Tutor non poteſt manumittere.*

1 **Nec fideicommiſſam.** † Tutor non p̄t ma-
numittere h.d. & ra-
tio ponitur in l.ſeruus furioſi,ff.de manumiſ.

LEX VI.

1 *Directum fauorabilius eſt,quam obliquum.*

1 **Si debitor.** † Collige hic,ꝙ fauorabilius eſt directum q̄
obliquum.h.d. quod tene menti.

Qui non poßunt ad libertatem peruenire. *Rubr.*

LEX PRIMA.

1 *Inhabilitas durantè pęna durat, ſed pæna conſumpta reſurgit habilitas.*
2 *Hæreditas relicta damnato vincula, ſi iſte damnatus beneficio reſtitutionis reſtitutus fuerit, & à pęna liberatus,an hereditatem capere poterit.*
3 *Seruus,vel libertus, ad perpetuam carcerum cuſtodiam damnari poteſt.*
4 *Damnari an quis poſſit ad perpetuam cuſtodiam carcerum.*
5 *Damnatus ad carcerem,ſi moritur in carcere, an dicatur criminaliter mori,& num 6.*
7 *Mors naturalis dicitur caſus fortuitus.*

CVm diuus. Seruus ad perpetua vincula dāna-
tus manumitti non pōt. Idem ſi ad
temporalia vincula pœna durante: ſed ea finita manu-
1 mitti pōt,& libertas ei relinqui.h.d.† No. ꝙ pęne durante durat
inhabilitas,ſed pœna conſumpta reſurgit habilitas, quod intelli
ge,non vt confirmetur geſtum noīe pęnæ,ſed de nouo actū, alij
dicunt,ꝙ ēt præcedens legatum conſequitur habilitate reaſſum
pta,exemplo excōicati,qui de geſtis tp̄e excōicationis audit̄ poſt
2 abſolutionem,& ita intelligunt hunc tex.† Sed ꝯ eos facit,quod
no.in l.1.§.exigit,ff.de ſec.tab. Pone,damnato ad perpetua vin-
cula fuit relicta hęreditas.demum iſte damnatus beneficio Prin
cipis reſtitutus eſt natalibus,& ēt liberatus a pęna: nunquid ca-
pete poterit hæreditatem? & vr̄ ꝙ ſic, quia priuilegium æquipa-
ratur poſtliminio,vt l.ſi quis filio exhæredato.ad fi. ff.de iniu.te-
ſta.Item pro hoc,ff.de manumiſ.teſta.l.Ariſt. Sed ꝯ hoc vr̄, ff.de
ꝯdit.& demon.l.intercidit. Solu.ſi relinquitur capaci,qui poſtea
efficitur ſeruus pęnæ,licet tandem reſtituatur in integrū, nō ca-
piet relictum,quod erat funditus extinctum:ſed ſi relinquitur ñ
capaci tp̄e mortis defuncti, & poſtea beneficio Principis fit ca-
pax,tunc capiet relictum;quia nunq̄ fuit extinctum, rō dñiæ pa-
tet,per l.qui res,§.area,ff.de ſol.vel dic ꝙ l.Ariſt. loquitur in con
dōnali legato,in quo inſpicitur tp̄s ꝯdōnis exiſtentis, vt ff.de leg.
1.l.cętera.§.j.Sed l.intercidit, loquitur in puro legato, ꝙ ex quo
ſemel ſeruitute pœnæ erat abolitum,nūquam reſuſcitatur, arg.
ff.de act.& obl.l.ſeruus effectus. Sed hæc ſol.eſt ꝯ textum d.l.in-
tercidit, qui loquitur in conditionali legato: niſi dicat, quod ibi
erat talis conditio, quæ erat conſumpta etiam quo ad ſpē, quia

nulla ſpes eſt,ꝙ ſeruus pęnæ reſtituat̄ natalibus,& Conſul fiat.&
facit, ff.ad Ter.l.j.ver.niſi forte.vbi videas.& no.hanc.l.†ad q.de
clerico ſeculari damnatū ad perpetuū carcerē Epi, ꝙ actiue &
paſſiue ſit inteſtabilis.vñ nec teſtm̄ facere pōt, nec ex teſtō cape
re,niſi alimenta,vt ff.de cap.dim.l.legatum.alimenta.n.capit na
tura,non perſona:qa non cenſet̄ ꝑſona,ſed q̄dam nā eſuriēs, &
4 facit,ff.de re iud.l.ſi victum.†Quæro, nunquid aliquis poſſit dā-
nari ad ꝑpetuam cuſtodiā carcerū,vel alterius loci?& videtur ꝙ
ſic,ſi ſit ſeruus,vel libertus,arg.ff.de manumiſ.te.l.Meuia.Sed ꝯ̄
a rium eſt verum,*a* quia iudices non pn̄t imponere extranea gn̄a
pęnarum,de quibus nulla lex meminit,vt ff.de pę. l.aut damnū.
ver.ſed animaduerti.vñ dicit ibi glo.no.ꝙ morituro nō pōt dare
iudex electionem mortis,ſed ipſe iudex debet eligere.Tene mē-
b ti.item no.hic *b* de pęna perpetui carceris, quod intellige in ſer-
uis,& libertis,non ingenuis,vt ff.de pę.l.capitalium,§.ſolent. qd̄
hoc de iure ciuili:de iure cano. dic.vt extra,de hære.c.vt ꝯmiſſi.
5 ver.illorū.lib.6.† Quæro,nūquid cdānatus ad carcerē ſi moritur
c in carcere,dicat̄ criminaliter mori?& vr̄ ꝙ non: alioquin Eps̄ q
tulit ſententiā, efficeret̄ irregularis. Item iſta mors iudicio Dei
6 obuenit, vt not.Inſtr.de cap.dimi.§.1.†In ꝯtrarium vr̄:nam iſte
dr̄ mortuus in cruciatu,quia moritur ī carcere,vt j.de cuſto,reo
7 l.1.† Quæro nunquid mors naturalis dicatur caſus fortuitus? *d*
d & vr̄ ꝙ ſic, in l.fi.in prin.d,de iure dot. Sed ibi fortuitum eſt præ
decedere,naturale autem decedere.

ADDITIONES.

a Phi. D. Verū, Quoniam carcer ex iuris ciuilis propoſito ad pęnam inuentus non eſt,ſed ad cuſtodiam tantum,vt l.aut dampum , hic alleg.in §.ſolent.& l.incredibile,C.de pęnis:vnde Ang.& Io.de Imo.in l.ſi quis mihi bona , §.1.ff.de acq.hære.dicunt carceri perpetuo damnatum,per iudicem laicum, inteſtabilem non effici & Alex.in l.2.ff.de pub.iu.& d.l.aut dampum , §.deniq;quoniam huiuſmodi pęna per laicum imponi non poteſt,ſ.ſeruo , & d.l.incredibile , C.de pęnis. fallit tamen in caſu.l.1.§.fi.C.de aleato.At iu.can.quod ſanguinē non nouit,contra ſtatuitur,vt c.quamuis.de pęnis.in 6.quid intelligas inter clericos, quoniam ſecus ſi clericus laicum punire debeat,iuxta ſingulariter dicta per Old.in conſi.88.Et adde quod perpetuo carcere condemnatus , publico iudicio damnatus dicitur,per Bar.in l.2.ff.de pub.iud.

b A.B.Item nota.hic.No.quod clericus damnatus ad perpetuum carcerem efficitur inteſtabilis.uide Do.Abb.in rub.de teſta.vbi refert ſe vidiſſe plura conſilia,pro,& dicit iſtam partem fore meliorem.

c A.B.Quæro,nunquid autem quis poterit damnari ad perpetuum carcerem , vide quæ dixi in c.a nobis.de poſt.

Cel.adde , an iudex eccleſiaſticus poterit damnare laicum ad perpetuum carcerē , quia quod poſſet clericum pena perpetui carceris damnare,non eſt dubium,ut in c.quamuis. extra. de pęn. & dic quod non , vt ſingulariter voluit Old. conſil.48. quem refert & ſequitur Rom.ſing. ſuo dccvj.inci. Tu ſcis , quod de iure ciuili. & hoc per Felyn.omnino in c.cum ſit.verſi.& adde.extra,de foro compe.

d And.Barb.An mors naturalis dicatur caſus fortuitus,Vide Bald.in tit.de pace Cōſtan.in uer.diuina uocatione,uide quæ dixi in c.fi.de his, qui filios occid.

LEX II.

1 *Fauor finitur,cauſa fauoris finita.*
2 *Gratiam in perpetuum non reaſſumit,qui ſemel demeruit.*
3 *Statuta quo ad intētionē ſtatuētis , potius fauorabilia q̄ odioſa intelligūt.*
4 *Prohibitio teſtatoris per hanc leg.eſt valida non ſolum cauſa expreſſa,ſed etiam tacite comprehenſa ex ipſius intentione.*

Si quidem. Seruus ꝓhibitus manumitti tanq̄ neceſſa-
rius filio, in obſequiū pōt manumitti filio
mortuo.ſecus ſi tanquam male meritus:quia tunc nunq̄ pōt ad
libertatem perduci.h.d.No.quod inſpicitur cauſa,& ratio prohi
1 bitionis. † Item not.ꝙ cauſa fauoris finita,finitur fauor.& idem
a dicemus econtra,ꝙ finita cā odij,finitur odium:vnde ſi *a* mulier
non poteſt ſtare in ciuitate ꝑꝑ virum bannitum ex forma ſtatuti
mortuo viro ſoluta eſt a pęna , & poteſt libere ad ciuitatē reuer
2 ti.caſus eſt in hac. l. multum not. † Not.ꝙ qui ſemel demeruit
gratiam , in perpetuum non reaſſumit . Quęrit gloſſ.quid in du-
3 bio? & rn̄det ꝙ potius præſumitur fauor quam odium.†Et facit
ad qō.ꝙ ſtatuta quantum ad intentionem ſtatuentis,potius,fa-
uorabilia intelligantur,q̄ odioſa. v.g.ꝙ ſuccedat frater fratri ex-
cluſa ſorore. nā ſtatutum intelligitur fauorabile , licet fauor ſit
cauſa odij.quod eſt no.ſecus in ſtatuto,quod excluderet filiam:
quia aufert dominium filiæ in poteſtate,quod eſt odioſum, vt l.
maximum vitium,ſ.de lib.pręter. & l. in ſuis,ff.de lib. & poſthu.
4 †No.iſtam.l.nam per ipſam probatur, quod prohibitio teſtato-
ris,q̄ cauſam prohibitionis debet hēre,vt leg.& no.j. pro emp.l.
2.eſt valida non ſolum ſi cauſa exprimitur , ſed etiam ſi tacitæ
poteſt comprehēdi ex intentione ipſius,vt hic vides. Item no.ꝙ
prohibitio facta a teſtatore non finitur in primis perſonis : quia
non finitur delictum,quod tene menti.

ADDITIO.

a And.Bar.unde ſi.No.quod ſi uxor prohibetur ſtare in ciuitate propter uirum bannitum, quod illo mortuo eſt ſoluta a pæna uide Bar.in l.Titia , §.uſuras.de leg.2. quod no.Ang.in l.cum eorum,de poſtula.

Quibus ex cauſis ſerui pro præmio libertatem recipiunt. *Rub.*

LEX PRIMA.

1 *Præmium non meretur probant indicia,propter quæ venturus eſt ad torturam iudicis officio.*
2 *Probanti indicia ad torturam præmium non debetur.*

QVoniam. Serui , qui detulerunt dominorum
propriorum interfectores, per pro-
priam ſn̄iam iudicis nō ipſo facto merent̄ præmium li
1 bertatis.h.d.no.† No.fidem remunerādam. No.præ-
mium per ſententiam dandum.In tex.ibi,probationes.no.ꝙ ei,
2 qui refert,& non probat,nō debetur præmium. † Item no. ꝙ ſi
quis probauit indicia,propter quæ venturus eſt ad torturam iu
dicis officio,ꝙ iſte nō meretur pręmium.quia iſta probatio po
tius eſt facta officio iudicis inquirentis,quam per ipſum delato
rem.Tene menti hunc tex.item not.quod ei non debetur præ-
mium,qui falſo probat.

LEX II.

1 *Ciuitas ſi quid facit in alieno,debet ei ſoluere.*
2 *Malefactores habent iuſtitiari expenſis Reipublicæ.*
3 *Respublica tenetur conſorti domus dirutæ pro maleficio conſortis ad pretium pro rata.*
4 *Princeps ſine cauſa non debet quem priuare dominio ſuo.*

Serui. Seruus alterius,qui defert falſatorē monetæ, liberta
tem conſequitur,& dño fiſcus dat pretiū ſerui. h. d.
1 † No.bene hanc l.in arg.valde not. ꝙ ſi ciuitas aliqua vult facere
2 foſſata per agrum alienum , ꝙ debet ei ſoluere pretium. † Item
3 no.arg.ꝙ expenſis Reip.debent iuſtitiari malefactores. † Item
a no.arg.*a* ꝙ ſi Reſpu.ꝑꝑ delictum vnius ꝯſortis deſtruit domum
cōem,tenetur illi conſorti,qui non erat culpabilis , ſoluere pre-
tium partis ſuæ,facit.ff.de capti.l mulier in opus ſalinarum , &
quod no.in l.1.in princ.ff.de iuſti.& iu.& j.de deſerto.le.1.li.12.
4 Item no.hic,ꝙ Princeps priuat aliquem dominio ſuo: non tn̄
gratis,& vide quod no.x.q.vlt.c.per principalem.& 19.diſt.ca.in
memoriam no.hanc.l.multum argumentabilem.

ADDITIO.

a And.Barb.Item no.ar.Si debet dirui domus communis , debet offerri pretium alteri conſocio a fiſco vide quod not.in l.in venditione,§.1.ff.de bon.auth.iud.poſſ. & l.fundus,ff.loca.& l.in fraudem,§.quoties,ff.de iure fi. Bald. in l.1. §.diui.ff.ad Silla.

Cel.Adde omnino de hoc dicto Ant.Corſetum in ſing. ſuis in verſ. communitas. inci.duo fratres habuerunt,&c.

LEX III.

1 *Tranſigi poteſt de raptu virginis.*

1 Si quis. Collige in hac l.ꝙ † de raptu virginis poteſt tranſi
gi:tamen maleficium non remanet impunitum.h.
d.valde ſingulariter.

LEX IIII.

1 *Militiæ deſertor poteſt a quolibet accuſari.*

1 Si deſertorem. Deſertor † militiæ, poteſt a quoli-
bet accuſari.& ex hoc ſeruus conſe
quitur libertatem.h.d.

De ingenuis manumiſſis. *Rubrica.*

LEX PRIMA.

1 *Ingreſſus ſi non valuit,ea quæ ſunt collata monacho,conferenti reſtitui debent.*
2 *Contradictor debet eſſe iuſtus.*

SI ingenuum. Ingenuus teſtamēto manumiſſus
non efficitur libertinus:& tamē te
netur manumittenti reſtituere,quicquid de eius domo,
1 vel eius cōtemplatione meruit.h.d.† Not.ex hoc arg. qd̄
ea,quæ ſunt collata monacho,ſi non valuit ingreſſus,debeāt re
ſtitui conferenti.Sed ſi contemplatione monaſterij aliqua acq-
2 ſiuit debent ipſi monaſterio remanere.†In tex.ibi , ſi tamen iu-
ſtum contradictorem habes.nota tex.ꝙ contradictor debet eſſe
iuſtus.& talis qui iuſta ratione facit ſe aduerſarium.

LEX II.

1 *Ingenuitas non præſcribitur.*
2 *Confiteri non videtur,qui recipit abſolutionem ab excommunicatione.*
3 *Veritas præualet opinioni.*

Ingenuam. Etiam ſi per mille annos qs ſeruiat,nō ef-
1 ficitur ſeruus.h.d.† No.ꝙ ꝯ̄ ingenuitatē
non præſcribitur.dicit tn̄.gl.ꝙ ex longiſſimis ſeruitijs ſeruitus p̄
2 ſumitur.qd̄ tene menti.† Item hæc lex ar. ꝙ recipiendo abſo-
lutionem ab excommunicatione,nō videor me ꝯfiteri excom-
a municatum,niſi aliter conſtaret:nec videor *a* propterea confite
ri excōicatorem eſſe meum iudicem.ſicut hic recipiendo ma-
numiſſionem non videor confiteri manumiſſorem eſſe meum
3 dominum,niſi quo ad quādam pręſumptionem.† Item no. ex
hac l.arg.quod plus valet veritas,quam opinio.

ADDITIO.

a And.Barb.Nec videor.Vide Bal.in l.abſolutionem,inf.de re iudi.

LEX III.

1 *Conſilium ſapientis in cauſis iudex habere debet.*

a Si auiam. Natus ex *a* ingenua,lite pendēte eſt ingenuus
h.d.Vel ſic.Vitium litigioſi non officit liber-
tati,

ADDITIO.

a And.Bar.Natus ex.Et vide D.An.poſt Hoſ.ad quid all.iſtū tex. in c.j. de primice.

1 tati,h.d.† No.hic pulchra verba, ꝙ ſi cum peritioribus tractatū
a habuiſſes,facile cognoſceres. Et hic ſumitur *a* ar. ꝙ Iudex debet
habere conſilium ſapientis in cauſis,dic ꝙ hæc eſt perſuaſio, nō
neceſſitas, vt ff.de arb.l.qualem,in prin.& dicam ĩ.de ſen. & in-
terl.l.nemo.In tex.ibi ſolenniter.dicit gl 1.per ſententiam diffini
tiuam.& no expoſitionem huius verbi,ſolenniter.

ADDITIO.

a A.B.Et hic ſumitur.No.ꝙ iudex debet habere conſilium cum ſapiente, non tñ de neceſſitate iuris,& an poſſit habere conſilium cum aduocato partis aduerſæ? dic ꝙ ſic,ſi non eſt deliberatiuum. vide Bal.in l.placet,ſup.de Epi.& cle. Celſus. Adde Lanf.de Oria in c.quoniam contra falſam,§.interlocutiones.nu.10. verſ.dubitatur.extra,de proba.

LEX IIII.

1 *Teſtamentum capti in bello poſt mortem Imperatoris valet,& ratio.*

Cum cognatum. Captus in guerra duarum ciui-
tatum non efficitur ſeruus, &
ideo non redit poſtliminio,ſed retinet natiuā ingenuitatem.h.d.
tex.cum gl.idem eſt,qñ aliqui capiunť in bello, qđ mouet inter
aliquos Duces,vel Reges. Fallit in Rege Romanorū, & in ſum-
mo Pontifice:quia proprie hi hoſtes ſũt, vt ff.de cap.l. hoſtes.&
1 no.per Inn.in c.ſicut,de iur.† Quid ſi Imperator indixit bellū, &
mortuo Imperatore gens ſua capit aliquē ex hoſtib. demum il-
le in captiuitate fecit teſtm̃,q̃rit an valeat? & vř ꝙ ſic, quia mor-
tuo Imperatore bellū non durat amplius,nec indictio belli. iſta
qō fuit de facto tempore Imperatoris Henrici in perſona Berga
mi de Martiano comitis: & fuit qō ardua, quia ille nobilis erat
multū diues, iſte deceſſit in carcere Piſarum poſt mortē Impe-
ratoris p̄dicti,& fuit captus mortuo Imperatore nā ſi in vita Im
peratoris fuiſſet captus,nulli dubium eſt, ꝙ fuiſſet ſeruus hoſtis,
& non potuiſſet teſtari,ff.de capti.l.in bello,§.codicilli.

LEX V.

1 *Diffamari quid ſit.*
2 *Diffamatio & fama differunt.*
3 *Ventilari eadem apud ſucceſſorem debent,quæ apud prædeceſſorem ventilanda erant.*
4 *Citatio quando fit viua voce,vocitatio interuenire debet.*
5 *Terminus ad agendum,interdum alicui ſtatuitur.*
6 *Inuitus agere quis compellatur.*
7 *Termini aſſignatione præterita,an quis ad agendum admittatur.*
8 *Sententia contra infamantem qualiter formatur.*
9 *Cridæ & proclamationes publicæ,quare fieri ſolent cum termini aſſignatione.*
10 *Termini aſſignatio ad probandum fit ſine libello.*

a Diffamari. *a* Diffamanti alienum ſtatū terminus aſſi-
gnatur ad proponendū, & ꝓbandū de iu-
re ſuo:quo non probante imponiť ei ſilentium,ne vlterius infa
met,vel inquietet;qui ſi non paret ſnĩæ, mulcta afficitur. h. d.
1 no.† In tex.ibi,ſeu errore,ſeu malignitate.no.ꝙ interdum qs ali
quem diffamat errore,interdū dolo,& diffamare eſt,vel in vul-
go prædicare,vel coram iudice diffamare,ēt nō in figura iudicij
vt hic,quod eſt no.ad ſtatutum Peruſinum,qđ loquitur de diffa
mantibus aliquem:tex.tñ vř dicere,ꝙ ēt in cętu vř qs infamari,
dum tñ infamandi cā dicatur,ēt ſi coram paucis quis diffameť,
2 vt ff.de iniu.l.item apud.§.ex his apparet.† Et not. dr̃iam. nam
aliud eſt diffamatio,qñ inimicus infamat ſuū inimicum, aliud
b eſt fama.dr̃.n.duplex fama.*b* vno modo,i.vox publica de aliquo
alio modo.i.ſtatus ſuæ exiſtentiæ primum eſt de perſona, ſecun
dum in perſona. Item not. ꝙ ab inimicis naſcitur diffamatio ut
hic,ſed fama non,vt ff.de adul.l.miles,§.pe.Et ideo teſtis in cau-
ſa criminali debet caute interrogari de origine famæ,& de con
iecturis,vt no.ff.de quæſtioni.l.de minore,§.tormenta p Bar. In
tex.ibi,præſidem vnum atque alterum.no.ꝙ ſucceſſor dř alter.
3 † Item no.apud ſucceſſorem ventilari & proſequi, quæ apud p̄
deceſſorem erant ventilanda & proſequenda.ēt iudicio nondū
4 inchoato.† In tex.ibi,vocitaſſe.no.ꝙ qñ citatio *c* fit viua uoce ad
c domum alicuius,debet interuenire vocatio.i.alta voce locutio.
d vt quilibet aſtans valeat audire:tex.eſt hic not.in tex.*d* ibi, ſi de-
fenſionibus ſuis confideret.no.formam citandi aliquem. cito
te vt compareas,ſi de iure tuo confidis.Simile not.ſ.ſi māci. ita
fue.aliena.ne proſtit.l.ea quidem.in tex.ibi,ne de cetero.no.for
mam ſnĩæ & ſilentii perpetuo imponendi.& vide qđ no.ff.de li-
be.leg.l. Aurelius,§.centum.in tex.ibi, in eadem obſtinatione.
No.dici obſtinatum illum,qui non paret rei iudicate.Not. qūo
fit executio ꝯ eum,cui eſt ſilentiū impoſitū,vel in alijs factis ne
gatiuis qa ſi venit ꝯ, punitur. Item tenetur ſatiſdare de non ve-
niendo ꝯ,& iſto modo fit executio ĩ oĩbus factis negatiuis,ut ff.
de dam.infe.l.a quo fundum,& ff.ſi ſer.vend.l.harum.& l.egi.&
5 ff.de nou.ope.nun.l.ſi prius.† Expedito tex.venio ad glo. & præ
mitto,ꝙ interdum ſtatuiť terminus alicui ad agēdum,vt hic. &
ĩ.qui accu.non poſ.l.ſi ea.interdū ad faciendū oēm ſuā defenſio
nē,vt ff.de re mil.l.3.§.ſi ad diē.interdū ad aliquem certū articu
lū,interdū gñalř ad cām,vt no.Inn.de offi.dele.c.ꝯſuluit. Et cō-
clude,ꝙ interdū terminus aſſignať ad iudici ingreſſum.interdū
ad progreſſum.interdum ad egreſſum.i.ad terminū litis.item in
terdū ſtatuiť terminus p iudicem,interdū p legem, tam cōem,q̃
municipalem:nam non licet venire ꝯ id,qđ lex municipalis diſ-
ponit,vt ff.de decre.ab ord.faci.l.fin. Et dr̃ia eſt:quia ꝯ ſtatutum
iudicis pōt mora purgari,niſi tranſiuerit in rē iudicatam p ſentē
tiā diffinitiuam, vel per impoſitionē ſilentij factam p interlocu
toria,cā cognita latam,vt ff.de accuſa.l.Titia. & not.ff.de optio.
leg.l.mancipiorum. Sed ꝯ terminum legis municipalis, vel cōis
iuris excluſiuum,non dať reperatio,niſi probetur impedimentū
vt ĩ.de adul.l.ob commiſſa.& ff.ad Trebel.l.facta.§.ſi quis bono
rū vbi dicit Iaco. de Are.ꝙ fortior eſt excluſio termini legalis,q̃
6 repudiationis.† Deinde opp.dř hic, ꝙ quis inuitus compellitur
agere.ꝯ,ſ.vt ne inuitus:in rubro & nigro.Sol.nemo inuitus cō-
pellitur agere,niſi ſe aſtrinxerit ad agendum expreſſe.vel tacite.
e Sed ille qui diffamat,*e* aſtringit ſe tacite ad agendū,quia diffama
re eſt ad iudiciū prouocare.tex.eſt hic no.Scđo op.dř hic,ꝙ ꝯtra
non agentē ferť ſnĩa diffinitiua: ſed hoc eſt falſum,quia lis non
erat cōteſtata, &c.vt ff.de iu.l.& poſt edictū.Nam.iudicium dēt
ſolenniter incipere p ꝯteſtatiōnē, & ſolēniter diffiniri p diffiniti
uam,non per interlocutoriā,niſi eſſet caſus, in quo poſſet dupli
citer ꝓcedi.ſ.de plano, & extraordinarie; quo caſu ſi actor dixit
ago,non in modū libelli,ſed ſimplicis petitionis, pōt procedi de
plano,ſi aūt ordinarij,ſecus ad hoc induco glo.ſingularē,q̃ non
eſt alibi,ff.ad l.Aqui.l.proinde.la 2.in fi.glo.Sol.huius ꝯrij timore
eſt hic vna opi.ꝙ lis fuit cōteſtata,& lata diffinitiua ꝯ non probā
tem,& iſta lectura procedit ſine ſcrupulo. Alia lectura eſt,ꝙ hic
non fuit lata diffinitiua,ſed interlocutoria,quia diffamatus ĩtra
terminū non egit;& ideo iudex ꝓnunciauit eum de cetero non
audiendū.Nā ꝯtumaci iuriſdictio denegať, vt no.ff.ex qb.cauſis
7 maio.l.ſed & ſi per p̄torem.§.ſed & ſi dum decreto.† Modo hic
f quæro *f* vnum; vtrum poſt aſſignationem termini qs admittat
ad agendū? Rñ.ſic anteq̃ iudex ſibi ſilentiū imponat poſtea non
& an a dicta interlocutoria poſſit appellari, dic vt in d.l. Titia.&
ibi no.ꝙ ſic,licet verus cōtumax in nō veniēdo nō appellet;tñ ſe
cus in vero contumace in agēdo, qđ eſt no.dignū,& rō dr̃iç eſt,
qa cōtumax in nō agēdo vř diffidere de iure ſuo,nō tñ renuncia
re;& iſta eſt q̃dā præſumptio iudicis,nō tñ ſtatutæ legis,ſed ꝯtu-
max in nō veniēdo ſe facit a iudiciorū copia alienū, vt ſ.de iud.
l.ſancimus.ſcias tñ,ꝙ verus cōtumax qñq;audiť in prin.appella
tionis,ſed non in fine;qñq;eſt verus cōtumax,ſed nō expreſſus,
vnde applo eſt introducēda,& poſt lit.ꝯte.vel quaſi;ſi allegatio
cōtumaciæ diſcutiť,tanq̃ exceptio peremptoria applonis. qñq;
non auditur,nec in prin.nec in fine, vt quia eſt expreſſus contu-
max,& ſic appellatus habet exceptionē declinatoriam applonis
cum poſſit ſtatim ꝓbare. Iſte igitur cōtumax nō pōt applonem
introducere. & poſito ꝙ introduxerit, ad huc in fine cauſæ ſuc-
cumbet, qa ex vera, & expreſſa cōtumacia oriť ꝯ contumacem
duplex exceptio.ſ.declinatoria:& peremptoria.& ita dēt intelli-
8 gi.qđ no.in c. ſi ante.de dolo & contu.in cle.† Modo q̃ro quali-
ter formať ſnĩa, ꝯ infamentē? Rñd. ne de cætero infamet; certe
per hoc non eſſet plene conſultum diffamato,quia nō eſſet uia p̄
cluſa agendi ſine diffamatione, & ideo lr̃a dicit, ꝙ iudex dēt pro-
nunciare, ne de cætero inquieteť.qđ idē eſt,qđ imponere perpe
tuū ſilentiū ſup diffamatione & ipſa cā.de hoc p Inn.extra q ma.
ac. poſ.c.cum in tua. Sed nunquid iudex pronunciauit diffama-
tū eſſe liberū? Rñdeo nō;quia non ꝓbauit de libertate ſua,vt no.
Io. 11.q.1.c.Chriſtianis.& alle.de lib.cau.l.diui fratres. de hoc p
Inn.extra qui fil.ſint leg.c.cauſam.Item diffamatus non petit ſe
pronunciari liberum;ergo cum ad hoc non ſit actū,non pōt fer
ri ſnĩa,vt ff.de fideicom.li.l.fin.bene tñ fuit actum ad hoc,vt ter-
minus

ADDITIONES.

a Diffamari.ad huius l. intellectum vide quæ habes per Bald. & ibi dixi poſt eum, in l. Titia,ff.de accuſa.& authen.ad hæc,ſup.de vſu.verſi. quæro etiam nunquid, arg.in §.1.in Auth.qui.mo.natu.effi.leg.

b A.B.Duplex fama.Quotuplex ſit fama, vide quod.not.in l.1.ex quibus cau. infa. irrog.

c A.B.Nota,ꝙ quando citatio.Not.quando nuncius citat ad domum,debet vocitare,vt quilibet aſtantium valeat audire.Idem dic in accuſatore.c.euidentia,de accu.in verſi.clamore accuſatoris.

d A.B.In tex.No.quod citatio poteſt fieri ſub conditione intrinſeca,vt eſt gl.ſing.in præalleg.l. ea quidem.

e A.B. Sed ille, qui diffamat.Not.quod diffamare eſt id iudicium prouare.& ſic facit iſte tex.quod excommunicatus poteſt petere,ꝙ imponatur terminus,ei qui eū extra iudiciū diffamat.facit quod not.in c.intelleximus.extra de iudi.

f A.B.Modo hic quæro.No.quod verus contumax auditur in appellatione, quod ꝓcedit quando eſt contumax in non veniendo,ſecus quando eſt contumax in non agendo,quod eſt no.dignum.idem.dicas,ſi in continenti uenit, quia tūc appellatur,vt l.diuus,ff.de in inte.reſt.idem ſi eſt contumax in non exhibendo,l.creditor §.iuſſus,ff.de appel.idem dicas,quando eſt verus contumax & euidens, alias approbauit tex. Hoſt.in l.properandum,§.ſin autem reus,ſup.de iud.idem ſi dubitetur, an ſit verus contumax, quia Index poteſt deferre appellationi.idem dicas, ſi eſt contumax a lege,& ab homine,puta quia citatus per diſpoſitionem legis,quia tunc poteſt appellare,licet ſit contumax,glo.or.in cle.ſi ante de dolo.& contu.idē die in muliere,quæ ſi citatur,& non comparet,poteſt appellare.ita dicit Ang.in l. vbi exigitur,ff.de eden.ar. illius gl.

Celſ.adde iſtum in l.properandum,§.ſin autem reus.nu.5.ver.vlterius nota, quod uerus contumax,ſup.de iud.& dixi in additio.ad colle.poſt eum in c.1.num.9.in uerſi.fructus bene appella.extra de li.non conteſtata.

minus aſſignaret diffamanti, implorato ad hoc officio Iudicis:
ſuper hac tñ petitione nõ oportuit litem conteſtari,quia talis pe
titio tendit ad pręparationem cauſæ,vt no.ff.de inter.ac.in ru. Et
no.hanc inter locutoriam fieri poſſe,abſente altera parte:tñ legi
time citat, nam licet quis ſit contumax ad agendum,tñ debet ci
tari ad ſñiam:& dico ꝙ ſolenniter eſt citandus per tria edicta,q̃a
agitur de pleno præiudicio,vt hic colligitur ex litera,quæ eſt val
9 de not.† Vltimo nota arg.ad q.de ſcholari. nam cum habeat de
neceſſitate diſcedere,& redire ad partes,vt maleficijs hominum
obuietur.fiunt cridæ,& proclamationes publicæ, cum termini
aſſignatione,& ita ſeruatur cõſuetudo.Sed pone quod creditor
dicit ſcholari, ſatiſda de iudicio ſiſti,& iudicato ſoluendo in tuo
foro, nunquid ſcholaris teneatur ſatiſdare? Reſpondeo ſic, eo
modo, quo poteſt,uel iuratoria cautione,vt not.ff.de iudi.l.1.§.
pen.& eſt ſpeciale, ꝙ ſuo nomine conuentus ſatiſdat iudicatum
ſolui,quia fit quodammodo ſuſpectus propter receſſum,de do
lo.vel dic ꝙ non cauet,niſi de iudicio ſiſti, vt d.§.pe. Inſt.đ ſatiſ.
§.ſed hodie.& conclude,ꝙ cauſatiua ſuadente æquitate neceſſi
tatiue quis compellitur agere, non pręciſe. Extra Oppo. de l.1.
per totum.ĵ.commi.vel epiſtolas. Sol. iſta non eſt nuda contu-
macia, cum fiat cum cauſæ cognitione. Item in l. noſtra eſt v-
num mirabile,actor.ꝙ reus prius introducit cauſam quam.cõ-
tra l.pure. in fi. ff.de excep. doli. Sed reſpondeo quod diffamare
eſt ad iudiciũ prouocare:& ideo reus iam eſt prouocatus ad cau
10 ſam: & ſic non ob.contrarium.Item no. ex hac l.quod aſſigna-
a tio termini ad probandnm *a* ſit ſine libello,quod & alias contin-
git.ſ.quando neutra partium vult libellum offerre,ſed armis,&
virib. de facto litigare, vt l.liberis,§.vlt.ff.de libe.cauſa.& not.ꝑ
Inn.extra,de proba.c.in præſentia.

ADDITIO.

a Cel.Aſſignatio termini ad probandum.adde Lanfr.de Oria.in c.quoniam contra
falſam.§.confeſſiones.num.12.ver.quæro iuxta commiſſa.& ꝙ ibi poſui in addi.
ad ipſum in ver. terminus ſtatuitur.extra,de prob.

LEX VI.

1 *Dominia rerum quæri ſolent vero titulo præcedente.*

1 Scientis. Siens liberum non p̃ſcribit. h.d.In text.ibi,non
p̃cedente vero titulo.Not.†quod rerum domi-
nia quęri ſolent præcedente vero titu.& ſic duo not.ex iſto text.
primo,ꝙ præſcriptione longi tpis acquiritur dictum dominium
rei immobilis.Secundo,ꝙ iſtius dominij cauſa eſt magis titulus
& traditio,quam temporis,licet non fiat ſine tempore.

LEX VII.

1 *Liti renuncians non fatetur.*

1 Si te. Si natalium veritas tenetur, renunciatione litis facta
ab aduerſario,non augetur effectus.h.d. † In text.ibi,
probationem not.quod ille,qui renunciat liti, non fatetur, licet
ſibi præiudicet.tex.eſt hic multum ſingularis.

LEX VIII.

1 *Legati nati dicuntur, qui occaſione Eccleſiarum ſunt legati.*
2 *Tranſactio vnius alteri non præiudicat.*

Ingenui. Ingenuum natiuitas facit:manumiſſio liberti-
num, ẽt ſi expreſſe agatur ꝙ ſit ingenuus.h.d.
Not.aliquid fieri poſſe naturaliter,quod non poteſt fieri per pa-
ctũ. Item no.ar.ad ſtatuta,quæ dicunt ꝙ Doctores habeatur ꝓ
1 originarijs ciuibus: nam iſta fictio non eſt veritas. † Item nota
ſimile huic legi in legatis: nã aliqui dicuntur legati nati, q̃ ſunt
legati occaſione eccleſiarum ſuarum:quidam dati ſiue cõſtitu
ti,qui ſunt legati ratione perſonæ.& a ſimili poteſt dici,ꝙ eſt du
plex iuriſdictio.ſ.nata,quę competit alicui ratione territorij: &
data, quæ competit alicui ratione perſonæ, ſeu priuilegij perſo-
2 nalis,vt no.Dy.in l.ergo.ff.de acq.rer.do.†Item no.ꝙ tranſactio
vnius,alteri non præiudicat.Nunquid ſuper ſtatu poſſit tranſigi
Dic vt not.in l.fi.ſup.de tranſac.Vel dic ꝙ aut ſtatus continet ne
ceſſitatem, vt matrimonium,& monachatio,& non poteſt trã
ſigi: aut non continet neceſſitatem , tunc poteſt tranſigi,vt ff.de
infa.l.quoniam. Item no.hic de verbo,aſſignat.

LEX IX.

1 *Filius libertinæ melior eſt matre.*

Alibertina. Qui naſcitur ex libertina,ingenuus eſt, &
ſi capitur ad hoſtibus,& reuertitur, habet
1 ius poſtliminij. hoc dicit.No. † meliorem naſci filium,quam ſit
mater.

LEX X.

1 *Nomina ſunt inuenta ad recognitionem hominum.*
2 *Matrimonium eſt ſacramentum , & omne ſacramentum eſt res ſenſibilis.*

1 Ad recognoſcendos. Nomina † hominum
ſunt inuẽta ad recogni-
tionem eorum, & celatio nominis non officit veritati.h.d. Per
voces etiam recognoſcimus rerum quidditates.i.ſubſtantias,&
qualitates.i.accidentia.& circumſtantias a proximis,vel remo-
tis,& generaliter mentem loquentis.nam vt ait Caſſiodor. nul-
lũ eſt maius mentis teſtimonium,q̃ qualitas conſpecta verborũ
& quędam ſunt,quæ ſine voce fieri nõ poſſunt,vt matrimonũ,
ff.de.regu.iur.l.nuptias.& inf.de præſcr.30.ann.l.cũ notiſſimi,in
prin.& hoc inductum eſt ab eccleſia ad vitandum periculũ ani-
2 marum,ſecundum Inn.vel ſecũdum alios, † quia matrimoniũ
eſt ſacramentum,& omne ſacramentum eſt res ſenſibilis.

LEX XI.

1 *Locare operas ſuas in perpetuum an quis poſſit.*

Si veſtram. Locando operas ingenuus nõ efficitur ſer
uus,tamen debet ſeruire.ideſt operari.hoc
1 d.nunquid† autem quis poſſit locare operas ſuas in perpetuum
alibi formatur,& ſoluitur.

LEX XII.

1 *Violentia ſtatum non eripit.*

Ad mutandum. Plagio abductus ſtatũ nõ mu-
tat.hoc dicit. † No. q̃đ violẽtia
ſtatum non eripit.

LEX XIII.

1 *Dicens ſe dominum directo, & ſuccubuit, poteſt poſtea ſe vtiliter dominum dicere.*
2 *Allodium eſt dominium directum, vel vtile.*

Ingenuum. Qui egit de ingenuitate,& ſuccubuit,põt
1 poſtea de libertinitate experiri. h. d. † Ex
hoc no.ar.ꝙ ſi quis dixit ſe directo dominũ,& ſuccubuit,poteſt
poſtea dicere ſe vtiliter dominum,ſicut qui egit rei vend.poteſt
poſtea agere publiciana,vt ff.de eui.l.minor,§.j.item eſt argu. ꝙ
qui vendicauit rem tanquã proprietarius,& ſuccubuit,poſſit po
ſtea ꝯ eundem ẽt ſuum dñm tanquam feudatarius experiri. ita
dicit gl.not.hic Conſidera tñ,ꝙ ſi vaſallus egit ꝯ dominũ ſuum
tanquam proprietarius,& commiſit felloniam in fidelitate, de-
bet carere feudo, non ipſo iure ſed per ſñiam,quæ debet ferri ꝑ
pares curiæ, cum ſit quæſtio inter dominum, & vaſallum: non
lata igitur ſententia priuatiua,gl.eſt vera.Sed lata ſñia per pares
curię,gl.eſſet falſa,nõ enim hic generatur pręiudicium ratione
ſolius contrarietatis.ſed rõne infidelitatis,vt in ca.1.§.ſi vaſallus
ſi de feu.fue.cõtro.& ibi dixi. Si vero vaſallus egit ꝯ extraneum
non habentem cauſam a domino,tunc glo.eſt ſimpliciter vera
2 & no.† Item not.hic de allodio.Eſt autem allodium *a* dominiũ
a directum,vel vtile,quod non eſt ſub alio conſtitutum, quod iu-
re hæreditario tranſmittitur,maxime ad ſuos hęredes.Feudum
vero eſt beneficium ſub domino conſtitutũ in re immobili, vt
dixi in euidentialibus feudorũ.Item eſt hæc l.in ar.ꝙ per aſſum-
ptionem extremorũ non renuuciatur medijs.eſt.n.extremũ in-
genuitas,medium aut.i.medius ſtatus,eſt libertinitas,vt ff.de in
ſtit.& iur.l.manumiſſiones,& iſtud notabile eſt ſatis pulchrum.

ADDITIO.

a Celſus.Eſt autem allodium.Adde quid ſit allodium,& res allodialis:& quibus,&
quo iure competat Guil.de Cu.in l.ſi familiæ. nu.1. & quod ibi poſuit in add. ad
ipſum in verſ.feuda allodia,ſup.fa.erc.& Pau.de Caſt.conſ.161.in princ. & iſtum
in c.2.3.in tit.ſi de feu.fue.contro.in vſi.feu.

LEX XIIII.

Statui. Etiam per titulum fauorabilem,ſtatus non amitti-
tur.h.d.

Communia de manumiſſionibus. *Tit.xv.*

LEX PRIMA.

1 *Seruus ſine domino eſſe non poteſt.*
2 *Iugo liberatus poteſt ſua authoritate quo vult abire.*
3 *Inquietatus iniuſte poteſt proponere Iudicis officium , ne de cætero inquiretur.*

SAncimus. Si vnus habet proprietatẽ, alter vſum-
fructum.aut vterque manumittit, &
manumiſſus pleno iure fit liber,& quicquid acquirit,ſibi
acquirit.h.d.Si autem ſolus ꝓprietarius manumittit effi-
citur liber, tamen quamdiu durat vſusfructus.fructuario ſeruit
vt ſeruus,& ea quæ ſibi quęrit,ad hæredes tranſmittit.Si autem
vſufructuarius ſolus manumittit, aut contemplatione ꝓprieta
rij,& cedit proprietario, aut contemplatione manumiſſi gratiã
in ipſum conferendo,quod in dubio præſumitur, tunc non effi
citur liber,ſed ſeruitus ſua habet quandam intercapedinem,q̃a
donec durat vſufr.nemini ſeruire tenetur, quaſi dormitante in
terim ſeruitute,vnde dicit Azo,quod ſeruus remanet in quadã
laxitate,& exoneratione,& quod eſt quædã manumiſſio ano
mala & irregularis,vt ipſe eleganter not.in ſumma huius tit.&
1 h. d.hæc l.vſque ad §. illud quoque. † In text. ibi ſine domino.
no.ꝙ ſeruus non poteſt intelligi eſſe domino , & eſt argum.ꝙ
monachus non poteſt eſſe ſine monaſterio,nam & ſi non ſit ei
determinatus locus,habetur monaſterij loco ipſa profeſſio re-
gularis,& eſt monachis proprie.In tex.ibi,pleno iure not. quod
quædam eſt libertas pleno iure,quædam non pleno,& eſt ſimi-
le in exemptione a iuriſdictione Papę,quia quędam ſunt exem
uti pleno iure,quidã nõ,& iſta eſt bona ſimilitudo,quia exẽptio
2 eſt quædã libertas.† In tex.ibi,quo maluerit.no.ꝙ liberatus a iu
go poteſt ſua authoritate quo vult abire.Et idem ĩ monacho li-
centiato ab Abbate, qui poteſt ſibi eligere aliud monaſterium
ſine Abbatis licentia. In text. ibi , gratias agendo. not. inſpici
eum cui quis gratiam facere voluit.ſic dicimus, ꝙ inſpicimus
3 vtrum Papa voluerit facere gratiam eccleſiæ, an perſonæ. † In
tex.ibi,

tex.ibi,inquietem teneať.no.ꝙ ille qui inquietaŕ iniuſte, põt ꝓponere officium iudicis,ne inqetetur.Et eſt arg. ad ſubditos, vt l.cum ſcimus,§.caueant.inf.de agri.& cenſi.lib.11.

ADDITIO.

a And.Bar.in tex.ibi inquiete.No.quod ille qui iniuſte inquietatur,põt ꝓponere officium iudicis,ne inquietetur,arg.tex.& no.per Bal.inf.qui bo.ced.poſſ.in l.3.

1 *Filius exiſtens in poteſtate patris procurator eſſe poteſt.*

Illud quoq; Poteſt pater & mater ꝑ filium & filiam per iudicem,vel aliter, ſeruũ manumittere.h.d.in text.ibi, ſiue apud iudicem. Not. ꝙ fœmina poteſt eſſe procuratrix in iudicio iuriſdõnis voluntariæ In tex.ibi, pene omnib.not.ꝙ ſublata eſt dñia emancipationis & patriæ pote
1 ſtatis fere in omnibus.† Item no.ꝙ filius in poteſtate poteſt eſſe procurator p̃ris.Item no.hic ſp̃ale,ꝙ p̃r manumittit per filium, quia ipſa natura recipiunt functionem pater & filius.facit quod no.in l.2.ℨ.qui æta.lib.x.vbi dicit glo.not.ꝙ domus habitationis
a patris,intelligit̃ eſſe dom⁹ habitationis filij.In tex. ibi peculiare *a* eſt.i.proprium,ſeu propriæ pertinens.Simile dicimus.iſte populus eſt peculiaris eccleſiæ ideſt immediate ei pertinens.

ADDITIO.

a And.Barb.In tex.ibi peculiare.Quis dicatur populus peculiaris.no.ꝙ audiui,quod Rex Siciliæ interrogauit aliquis Doc.quis dicatur populus peculiaris,& fuit ꝑ eos reſponſum,ꝙ dicitur ille,quem Princeps de multis elegit.ut populus Iſrael,ꝗ fuit electus ab omnibus nationibus in peculiũ Dei,puta erit mihi in peculiũ populus Iſrael,vt habet Decur.9.c.tu habes hic tex.& Bal.licet non fuit alleg. ꝙ bene no. uide D.Pe.in c.2.de fer.facit ſimile quod dicimus,quod omnes dies ſunt domini tamen dies dominicus dicitur dominicus,ut in c.1.de fer.

LEX II.

1 *Feudum poteſt concedi infanti,& ratio.*
2 *Dominus debet ſuam ciuitatem ampliare.*

Si quis ſeruo. Poteſt manumitti tam in eccleſia quã apud iudicem,vel in teſtõ ẽt infans &
1 ignorans,vt ſit ciuis Romanus.h.d.† Et idem dicimus *a* in feu-
a do,ꝙ poteſt feudum concedi infanti,ꝗa feudũ magis accedit be neficio ꝙ ꝯtui,vt in ca.1.§.perſonã.ꝑ quos fiat inueſt.& ꝑ quos recipi.coll.x.Nec ob.qđ non poſſit iurare fidelitatẽ: quia iurm fidelitatis non eſt de ſubſtanti inueſtituræ,ſed de conſecutiuis, vt habes ſimile in cautione de vtendo & fruendo arbitrio boni viri.vt no.in l.1.ff.de vſufr.In text. ibi , ſiue in eccleſia.not.ꝙ valet ſeculare officium in eccleſia ad qualecunque tribunal.& hoc ideo,quia reſpicit pietatem alias ſecus,ut not.Io. And. in Nouel.
2 extra,de iud.in rub.† In tex.ibi,ampliandam.no.ꝙ dominus debet ſuam ciuitatem ampliare.non minuere.Item no.ꝙ liberi homines faciunt ciuitatem,non ſerui.

ADDITIO.

a Et idem dicimus.No.infanti poſſe concedi feudum.idem dic in emancipato,vide Bald.in l.iubemus,alias l.pe.inf.de eman.lib.an poterit eſſe miles. vide quod no. in l.fi.ſup.de teſta.mil.an poterit ſibi concedi beneficium.Vide Bal.in l.2.inf.ſen. reſcin.non poſ.& c.1.per quos fiat inueſt.10.colla.

LEX III.

1 *Concubina ex illicito concubinatu, qualiter libertatem conſequatur & eius filij.nu.2.*

Si quis. Ancilla retenta in concubinã vſq; ad exitũ vitæ dñi,conſequitur libertatem: niſi dñs de ea aliter diſponat,vel niſi dominus habeat vxorẽ,ꝗa illicitus ꝯcubinatus
1 præmium non meretur.h.d.† Not.in hac l.ex licito concubinatu concubinã præmiari; videlicet vt mors dñi ſit ei⁹ libertatis ex
2 ordium,ac etiam liberorum.† Et not.mirabilem caſum,& modum legitimandi ſpurios.certum eſt enim , ꝙ dicti liberi erant ſpurij,quia matrimonium non poterat cadere inter dominum & ancillam:ſed morte domini efficiuntur liberi, & per conſequens legitimi.Conſidera tex.nam non facit mentionem de legitimatione,ſed de ſola libertate.Item no.hic arg.ad prouerbiũ quod dicit,ꝙ mortuus aperit oculos viuentis.

De liberali cauſa. *Rubrica.*

LEX PRIMA.

1 *Contra factum proprium quis poteſt venire,& in quibus caſibus.*

Rem quidem. Pater poteſt venire ꝯ factum ſuum illicitum, & inhoneſtũ, in fauorem filiorum,qui nõ potuerunt per patrem affi
1 ci iniuria.h.d.† Not.quem poſſe venire cõtra propriũ ꝯtum,qui ipſo iure non valuit.Et vtrum quis poſſit venire ꝯ factum ſuũ,eſt via brocardia.dic,vt plene no.ff.de adopt.leg. poſt mortem.& ad ſolõnẽ huius brocardi,coniũge ſolutiones ꝯrias huius gl.nam aut in libertate,aut in alijs.Secũdo caſu,aut nomine alieno,& licet:aut proprio,& tunc aut fuit factum ꝯ legem & idem,aut præter legem.& ſi quidem fuit ꝯctus ipſo iure nullus quo ad rem,& obligationẽ,& idem,aut quo ad rem, ſed nõ quo ad obligationem:tunc,aut inter ſcientem,& idem , aut inter ignorantem,& tunc non licet venire contra factum ſuum. Deinde quære,& ſolue,vt in gl.quæ eſt no. Et conclude, ꝙ triplici modo venit quis ꝯ factũ ſuum primo,quando ipſo iure non tenet,ſecundo,quãdo quis agit nomine alieno tertio,liber tatis fauore.Adde quartum,ff.ſol.mat.leg.2.§.ſed vtrum.Adde ꝙ qñque aliquis non venit contra factum ſuum,licet de iure nõ teneat,vt l.cum dominus,§.filius,ff.de pecu. leg. dicit Iac.de A-re.no.quod quis faciendo de facto, tamen ſi non de iure faciat, ſibi præiudicat.

LEX II.

1 *Cauſa proprietatis non eſt cauſa liberalis.*

Si ij. Sententia lata ſuper proprietatem non officit libertati. rõ eſt, quia iudicatum eſt de proprietate , non de ſtatu
1 inter dñm,& ſeruum. h.d. † Et ex hoc *a* no.ꝙ cã proprietatis nõ
a eſt cauſa liberalis,& no.hanc l.in arg. ꝙ ſi inter duos nobiles cõtenditur de iuriſdõne alicuius caſtri,hoc non præiudicat populo, qui non interfuit tunc cauſæ,quia res inter alios acta,&c.niſi forte vniuerſitas ſciebat cauſam de ſe agi:quod non placet, quia ñ poterat prohibere,& ideo conſulo, ꝙ ipſa vniuerſitas citetur ad cauſam,vt ff.de re iud.l.ſæpe,illud non puto expedire, ꝙ libellus offeratur contra vniuerſitatem,quia venit acceſſorie, & nõ implicite,cum ſententia ſit ſubiectum iudicij.

ADDITIO.

a And.Barb.Ex hoc.No.quod licet duo litigent de dominio illius terræ,non præiudicat illi terræ,quod inter illos actum eſt,uide do.Abb.in cap. ad probandum,de re iud.ubi hoc recitat.

LEX III.

1 *Proteſtatio nihil operatur,quæ non fulcitur ratione iuris.*

Si liber homo. Homo liber ꝯhendo contubernium cum ancilla,etiam ꝯ proteſtationem
1 domini,non efficitur eius ſeruus.h.d. † No. proteſtationem nil operari,quando iuris rationibus,non fulcitur,gl.dicit, ꝙ contrarium eſt de iure Longobardo , quia ſi in coitu reperitur aliquis cum ancilla,fit ſeruus domini viuente ea.

LEX IV.

1 *Eremodicium abſente actore,de iure veteri contrahebatur..*
2 *Appellationis tempus ignoranti non currit.*

Si is. Sententia in liberali cauſa valet, abſente parte : ſed ſi eſt appellatum in auditorio iudicis,ad quem debet examinari,an de iure ſententia lata ſit,necne.† No.caſum,in quo de iure veteri contrahebatur eremodicium abſente actore. Secundo no.ꝙ tp̃s appellandi incipit a die ſcientiæ abſentis . Tertio not.ꝙ in auditorio iudicis appellationis debet trutinari.i.examinari.an
2 de iure ſententia primi iudicis lata ſit, tene menti tex. † Not.ꝙ tp̃s appellationis interponendæ non currit ignoranti.intellige,ni ſi ignorantia eſſet ſupina . Idem vr̃ in tempore appellationis proſequendæ,vt inf.ſi pen.app.mors interue.l.fi. in verſ.ignorantes.

LEX V.

1 *Probationis onus in ſe ſuſcipiens, ad probandum id, quod eſt probandum, ſe aſtringere videtur.*
2 *Proteſtatio non iuuat, vbi eſt impoſita neceſſitas a iure.*

Non ideo. Vendõ fiſci non præiudicat cãæ liberali: itẽ probõnis onus incumbit non poſſidenti, quo non probante poſſeſſio rei remanet inconcuſſa. h. d. Et ex
1 hoc verſ.no.ꝙ abſolutoria ꝯfirmat poſſeſſionem rei. † Item no. tex.dum dicit, probõnis onus ad ſe recipit, &c.quod quis vr̃ ſe aſtringere ad probandũ id,quod eſt probãdũ:nec valet ꝓteſtatio
2 in ꝯriũ,quia †proteſtatio ñ iuuat,ubi neceſſitas ĩpoſita eſt a iure.

LEX VI.

1 *Confeſſio facta contra libertatem non ualet.*

Nec ſi volens. Si ſpontanea confeſſio nõ valet, multo minus facta coacte,vel in tormen
1 tis.h.d.no. † No.ꝙ confeſſio facta ꝯ libertatem non valet,ꝗa eſt
a facta ꝯ nãm. i. ꝯ ſtatum hoĩs,& per hanc l.*a* dico,quod ſi Rex Francorum facit aliquam ciuitatem confiteri ſuam eſſe,& ſibi fidelitatem iurare,cum ſua non ſit:ꝙ talis confeſſio,& iurm non valet. Idem in Papa,& Imperatore,quia rediguntur ad inſtar tyranni.vnde ſi ciuitas Peruſina nõ eſſet eccleſiæ Romanæ, omnia inſtrumenta in contrarium facta eſſent caſſa,& irrita to taliter,quod pro Deo nota,& tene menti perpetuo.

ADDITIO.

a And.Barba. Et per hanc l.No. ꝙ licet Rex faciat confiteri aliquam ciuitatem eſſe ſuam,quod talis confeſſio non ualet,uide quod plene notaui ad Bald.in l.decernimus,ſup.de ſacroſ.eccl.uide tex.& ibi Bald.l.2.inf.quo.app. non reci. & ibi etiam uide gl.iunctam cum tex.ꝙ ex confeſſione facta in tormentis poteſt ferri ſñia, & ualet ſi non appelletur,quod no.pro intellectu Bar.l.pen.ff.de conſtitu.princ.uide quod uoluit Bal.in l.fi.hoc iure,ff.de iuſt.& iu.uide quæ dixi in c.utrum,de fo.cõ pe.pro iſto dicto Bal.all.Inn.in c.dilectus, de cap. mona. ubi in terminis iſtud dicit,quod hic dicit Bal.& uide do. Ant. in c.fi.de cã poſ. ubi all.iſtud dictum Inno.

LEX VII.

1 *Hæreditatis aditio inducit conſenſum .*

Si ab eo. Manumittens non põt venire ꝯ factum ſuum, nec hæres eius.h.d. In tex. ibi,uoluntate. no.ꝙ
2 †aditio hæreditatis inducit conſenſum,& per conſenſum hæres obligatur ad confirmandum factum defuncti. concor. ff. de iu. dot.l.ſi ego.§.1.& in c.1.qui ſuc.tene.colla.10.ar.ꝯ,ꝙ imo requiratur ratificatio vera.ff.pro ſuo.l.pen.§.ſi pater.

L E X VIII.

1 *Dominus eſt hortandus,non autem cogendus.*

Cum affirmes. Hortandus eſt dñs, vt ſeruet pactũ ſeruo ſuo;ſed nõ cogẽdus,nec ſtrã-
gulãdus.h.d.Itẽ inter Abbatẽ,& monachum,ꝗa inter eos oritur
a oblõ honeſtatis,& nõ neceſſitatis:ſic & iudex p̃t ſuadere pacẽ *a*
ſed non componere partib. inuitis:niſi guerra poſſet afferre præ-
iudicium Reipub.Item perpetrato delicto, nõ dẽt iudex facere
aut ſuadere concordiam,niſi primo puniat.hoc not.ſentit glo.ſ.
1 de tranſa.l.tranſigere,vel paciſci.†in gl.magna.ibi, verius.quam
perpetuo no.& ſp allegat,ꝙ hortandus eſt dñs , non cogendus.
Pone.Abbas ſpoliauit monachum de prioratu manuali,nunqd
monachus põt agere ɔ̃ Abbatem ad reſtõnem prioratus? dic ꝙ
non,licet ɔ̃ tertium agere poſſet.ſ.quod cum e.l.ſi ſeruus.& j̃.ſi
per vim.vel alio modo.l.1.& ff.de iud.l.lis nulla.

A D D I T I O.

a A.B.Suadere pacem.No.ꝙ iudex poteſt ſuadere pacem,ſed nõ componere.vide
quæ addidi.ad Bar.in l.æquiſſimum,ff.de vſuf.vbi remiſi ,plene de hoc.
Celſus.Tu vide de hoc omnino quod notaui in apoſt.ad Bart.in alleg.l.ęquiſſimũ.
poſt coapoſtillatorem meum in ver.non poteſt cogere.

L E X IX.

1 *Confiteri quis dicitur,quod in libello ponit.*
2 *Aſcriptitij licet non ſint ſerui, ſeruili tamen macula ſunt aſperſi.*
3 *Inſtrumentum producens , an videatur confiteri illud eſſe verum.*
4 *Confeſſio non præiudicat,vbi ex ea ius non oritur.*
5 *Homiuis ſalus tanquam res publica eſt tuenda.*

Cum precum. Aſſertum in libello hẽt vim confeſ-ſionis,& ei ſtat ɔ̃ proferentem,& ſi
in diuerſis libellis ɔ̃ria dixit, ſtatur ei,quod nocet.h.d.Caſus,ſup
plicaui in libello precum,ɔ̃ Titium tanꝗ̃ aſcriptitium,qui hic vo
catur ſeruili macula aſperſus , tandem obtuli libellum ɔ̃ ipſum,
coram iudice impetrato,dicens eum ſeruum eſſe, vel eɔ̃ ĩ libel-
lo precum aſſerui eum ſeruum in cõuentionali aſſero eum aſcri
ptitium:certe non audior,quia ſtandum eſt libello meo ɔ̃ me,ſi
1 ue ſit libellus primus,ſiue ſecundus.h.d.† No.ꝙ quis dr̃ confite
a ri,qđ in libello ponit. Oppo.ff.fa.erc.l.q familiæ.Sol.dicit gloſſ. *a*
ꝙ hic eſt ſpãle fauore libertatis.certe ſi eſt ſpãle . ergo, in ɔ̃rium
eſt ius cõe.ergo falſo allegat̃ hęc lex ad id,quod gl.allegat.videli
cet ꝙ quis videatur confiteri id,qđ in libello ponit.Barto.in l.ex
hac ſcriptura,in fi.ff.de don. quærit an in iudicio verba enũciati
ua inducant diſpoſitionem? Dicit,ꝙ d.l.qui familiæ,eſt vtilior ꝗ̃
alia lex finaliter dicit ꝙ ante li.cõteſt.probationem inducunt,li-
cet poſſit probari ɔ̃rium.Tu dic.quod aut id, quod ponitur in li
bello,vel poſitione,ponit̃,ab errante,aut a ſciente,aut dubitatur
Primo caſu non p̃iudicat probato errore.& ita intelligitur l.qui
familiæ qđ ergo ibi dr̃ agit,ſ.per errorem.Secundo caſu , aut li-
bellus continet quid certum, aut incertum.ſi quidem continet
certum,aut aduerſarius ɔ̃dicit,& non nocet confeſſio,quia in ɔ
feſſione dr̃ quaſi ɔ̃hi,& talis quaſi ɔ̃ctus non celebrat̃ inter diſsẽ
tientes,aut non ɔ̃dicit:& tunc libellus,vel poſitio præiudicat, ac
ſi expreſſe intentans eſſet confeſſus, vt in hac l.& j̃. de omni ag.
deſer.l.rura.Si vero libellus non cõtinet quid certum ,vt puta,ſi
agens familiæ erciſcundæ dicit hr̃ditatem eſſe cõem, & non di-
cit ex qua parte,tunc non vr̃ agens confiteri, & ita poteſt intelli
gi d.l.qui familiæ.Si aũt dubitatur, vtrum ex certa ſcientia an p
errorem:aut actor emendauit libellum, & tũc præſumit̃ erraſſe
in facto alieno:aut non emendauit.& tunc ſibi præiudicat,l.edi-
ta,ſ.de ed.& ita ẽt poteſt intelligi l.noſtra . quam diſtinctionem
no.quia vtilis eſt. Extra oppo.ſi libellus conuentionalis non cõ-
ſonat in materia, nec in forma cum libello precum:ergo ipſo iu
re libellus eſt nullus , ꝗa ſuper hoc delegatus non hẽt mandatũ
vt j̃.ſi a non compe.iud.l.ſi de proprietate.ergo ſequit̃,ꝙ talis li
bellus non p̃iudicat libellanti,vt j̃.ne de ſta.defun.l.pater.Opor
tet te dicere,ꝙ hic erat delegatus tã ſpãliter ꝗ̃ gñaliter inter par-
2 tes: alias non eſſet iudex ɔpetens.†Vlterius no.ꝙ licet aſcriptitij
b non ſint ſerui,*b* vt no.Inſti.de iure perſo.tñ ſeruili macula aſper
ſi ſunt.Illud ſcias,ꝙ alia cognomina ſeruis imponunt̃,alia libe-
ris, & cognominatum cognoſcitur per cognomen . Poteſt etiẽ
hæc lex exẽplificari in eodem libello.v.g dico , & pono ɔ̃ Titiũ.
ꝙ ipſe eſt ſeruus maius,& ſeruili macula aſperſus:quare peto ip
ſum pronũciari eſſe ſeruũ meum , & ſeruili macula aſperſum.
talis libellus mihi præiudicat,nec eſt reijciendus ɔ̃ me.ſed acce-
ptandus.ꝗa mihi p̃iudicat.i.ꝙ ſit ſeruili macula aſperſus:puta ꝙ
iſte ſit aſcriptitius.& iſtud eſt bene notandum,ꝙ reus poteſt di-
uidere libellum actoris.& acceptare id.qđ eſt pro ſe,& id,quod
eſt ɔ̃ ſe,reſpuere.& ita in hac l.caſum ponit quidam egregius vl
tramontanus,qui tñ dicit,ꝙ hic eſt ſpeciale fauore libertatis, &
in hoc aſſignat rationem ſpecialitatis,ſ.in diuiſione libelli.&ſm
hoc expone literam,dum dicit,cũ precum,ideſt,conuẽtionaliũ.
3 † Extra quæro,nunquid ille, ꝗ ꝓducit inſtrm̃ videatur confiteri
illud eſſe verum:& ꝗd in eo,qui ꝓducit atteſtationes teſtiũ pu-
blicatas.& dic ꝙ vr̃ confiteri,non tñ adeo,ꝙ nõ poſſit corrigere
errorem ſuum,vt ſ.de fid.inſtr.l.ſi aduerſarius.Et not.ꝙ allegãs
c contraria non debet audiri,*c* vt l.1.ſ.de fur.tñ ſi aduerſarius nõ
vult eum repellere in totũ,ſed vnum de ɔ̃rijs acceptare , p̃t hoc
4 facere,quod eſt no.dignum.† Et ſcias.ꝙ vbi ex ɔfeſſione *d* non
d oritur ius,i.nec obligatio,nec probatio,talis cõfeſſio non p̃iudi
cat,vt d.l.qui familiæ.Si aũt oritur obligatio,non põt reuocari.
Si autem orit̃ ꝓbatio,aut apparenter, aut exiſtenter : vt quia ex
certa ſcientia quæ p̃ſumit̃, ſi p̃ceſſit deliberatio; vt ſingulariter
no.extra,de diuor.c.ex literis,& tũc non admittitur probatio in
ɔ̃rium.Fallit in cauſa capitali,ut de quæſt.l.1.§.ſi quis vltro,ff.de
5 appel.l.non tantum.qđ eſt verum, ſi liquet de innocentia.† Nã
ſalus hominis tanꝗ̃ reſpublica eſt tuenda officio iudicis: non tñ
iudex tenetur hoc facere de neceſſitate,nec intricare ſuum pro
ceſſum,reuocando in dubium ipſas confeſſiones,vt in c.Roma
na de appell.lib.6.aut ex confeſſione oritur obligatio apparẽter,
non autem exiſtenter;vt quia dicitur emanaſſe per errorem,&
tunc poteſt reuocari,& in contrarium probari, ſi tempora lar-
giuntur,vt ff.de confeſſ.l.non fatetur.

A D D I T I O N E S.

a A.B.dicit gl. An in iudicijs verba enunciatiua inducant diſpoſitionem?de materia
vide Bar.in l.ex hac ſcriptura,ff.de dolo.Bal.in l.ex his,ſup.de teſt.mil.D. Ant. in
c.pe.de teſt.& quod no.in cle.1.de prob.& c.ſi Papa,de priui.lib.6.Bal. in l. 1.ſup.
de fal.cau.Adde Bal.in l.Titia,§.Caius,de leg.2.
Celſus.Adde Matt.Mathe.ſing.ſuo 33.inci.no.quod ſi in inſtrumento, de quo per
iſtum in l.ſi cui.de repu.hæred.& Ang.in l.gerit.col.5.verſ.item adde inquantum
Bar tangit hic,ff.de acq.hęred.
b P.D.Serui.Sunt.n.liberi hoies,vt per Bar.in l.3.ff.de ſtatu.ho.& Ang.Inſt.de iure
perſo.& quod aſcriptus glebę , & fundo, fundi pars eſſe cenſetur, & eius inſtrm
reputatur,annumeraturque inter immobilia,quod ſecus eſt in alijs animantib.vt
boue,& aſino,qui inter mobilia cenſent̃,ſm eundẽ Bal.in l.j. ver. 4.C.de ſer. fug.
c Audiri.Et no.ꝙ allegans cõtraria non debet audiri,tñ aduerſarius poteſt vnũ ac-
ceptare,& aliud repudiare,& vide gl.& Ang.in auth.de trien. & ſemiſ. vbi dicit,
quod ſi vnus fuit punitus in vno dẽt alio cõtrario audiri, quod eſt no. dignum.
Celſus.Vide Dy.in rub.ff.de non. oper.nun.& quod ibi poſui in addi.ad ipſum in
ver.aliud.& dixi poſt Bar.in l.ſi is cui.inſ.eo.ver.fi.C.de fur.
d A.B.Ex confeſſione.Not.ſi confeſſio emanat de libertate,non admittitur proba-
tio in contrarium.vide Bal.in l.ſi quidem,inſ.de exce.vbi illam gl.dicit ſing.& eũ
omnino vide,quia etiam probat aliud ſingulariter.ſed in c. fi.de confeſſ. damnat
illam gl.ex eo,quia ſemper habet illam confeſſionem deliberatam, tu dic contra.
quia ad quid daretur tempus ad deliberandum in proprio facto , Pondera , ſi dici
poſſit,an ſit tempore longinquo.

L E X X.

1 *Dominus ſui ipſius nemo eſt.*
2 *Confeſſione,vel voluntate ſola,quis non poteſt fieri homo alterius.*

1 **Liberos.** Non valet pactũ libertatẽ infringens,& ſic † ne
2 mo eſt dñs ſuiipſius.h.d.Et per hoc not. † ꝙ ſo-
la confeſſione,vel voluntate,non põt quis fieri homo alterius.

L E X XI.

1 *Honores publici proprij,vel paterni,non faciunt quem de ſeruo liberum.*

1 **Non mutant.** †Publici honores proprij,vel paterni nõ faciũt de ſeruo liberum eũ,qui ad
a honorẽ improbe aſpirauit.h.d.Nõ ob.leg. Barbarius. *a* ff.de off.
prętо.quia eſt ſpeciale in dignitate prætoria;vel ibi,licet acta va-
leant,tñ Barb.ſeruus eſt.vel ibi ſpeciale ĩ populo Romano ; vel
ibi propter publicam vtilitatẽ, & quod ibi dr̃ in prætore multo
fortius eſſet in Papa ineligibile , ꝙ ualerẽt temporaliter iura ab
eo facta,non ſpiritualiter,dicut no.Inn.extra de elec.c. nihil.

A D D I T I O.

a A.B.Non ob.l.Barbarius.Habet locum in Papa inelligibili , vt facta temporaliter
valeant,non autem ſpiritualiter.vide Inn.in c.vniuerſitatis,de do.& contu.& ibi
doc.& c.ad probandum de re iu.& gl.ſing.in c. dudum el 2. de ele. & quæ notaui
ad Bar.in præall.l.Barbarius.vbi remiſi,& addidi.

L E X XII.

1 *Ingenuus a patre venditus, non fit ſeruus.*

1 **Si ex liberta.** Ingenus † a patre venditus,non fit ſer-uus.h.d.notabiliter.

L E X XIII.

1 *Mortuo excommunicato,non poteſt moueri quæſtio.*
2 *De ſtatu defuncti non propter defunctum,ſed propter uiuentes agitur.*
3 *Præbenda eſt litigioſa etiam mortuo altero de litigantibus.*

Principaliter. Status quæſtio non mouetur principa-liter contra defunctum,ſed poteſt ſe-
cundario de ipſa diſputari propter res, & ſtatum filiorum , hoc
dicit.Oppoſ.ff.de rei vend.l.vtique.& in leg. 3. inf. ſi penden.ap-
pel. mors interue. Solu. caro. & oſſa ſerui mortui non poſſunt
1 impeti,ſed de bonis,& ſtatu eius filij bene poteſt inquiri. † Et
not.per hanc legem,quod mortuo excõmunicato: vel vſurario
non poſſit moueri quęſtio de carne,& oſſibus exhumandis ni-
hil eſſet ſepultus contra edictum eccleſiæ.& eſt arg.ꝙ de excom
mu.vel vſuraria paruitate poſt mortem alterius non quæritur,
niſi eſſet caſus exhumationis,vel controuerſiæ propter bona. fa
2 cit ff.de pœn.l.ſi pœna alicui.† Not.quod de ſtatu defuncti agi
poteſt,non propter defunctum,ſed propter uiuentes. Opp. ſen-
tentia non poteſt dari contra defunctum , ergo fruſtra de eo fit
commemoratio,vt ff.de ſuſpec. tut. l. poſt finitam. Solut. illud
3 uerum,niſi aliis expediat, ꝙ ius illud ſententia decidatur. † Et
ideo ſi inter duos eſt contentio de præbendis, & vnus moritur,
nihilominus præbenda eſt litigioſa, & oportet ferri ſentẽtiam,

vt

vt extra vt li.penden.cap.2.lib.6.de arb.c.ex parte,ff.de re iud.l.ſi
homo.

LEX XIV.

1 *Seruus habetur pro libero,pendente lite de ſtatu.*
2 *Bannitus lite pendente de banno , non poſt impunè offendi.*

1 LITE ORDINATA. †Pendente lite de ſtatu ſeruus hr̄ pro
libero. h. d. ſic excōmunicatus dum
eſt dubium per litis pendentiam de excōicatione, pōt eſſe in iu-
dicio ſuper cauſa. & eius appendicijs, ac ſi non eſſet excōmuni-
2 catus,vt in c.1.de reſcr.lib.6.†Idem in bannito: nam dum pēdet
lis ſuper banno,non poteſt impune offendi.

LEX XV.

1 *Libertati non officit omiſſio ſcripturæ de natalibus.*

1 NEC OMISSA. Licet † de natalib. nō ſit facta ſcriptura.
hoc non officit libertati,nec falſa ſimu-
latio nocet.h.d.No.ꝙ adiectiuum,falſa,adijcitur ſimulationi.

LEX XVI.

1 *Seruituti ſe ſubijcere non poſſunt,qui alij libertatem dare nequeunt.*

SI MINISTERIUM. Quæ de mea voluntate non proce-
dunt actiue, nec in mei præiudiciū
1 a lege procedunt paſſiue,h d.Iac.Bu.† In tex.ibi,non pn̄t no,ꝙ q
non pn̄t libertatem alij dare,non pn̄t ſe ſubijcere ſeruituti. Not.
ꝙ inſtr̄m ſcriptum ſine mea voluntate mihi non præiudicat.

LEX XVII.

1 *Probatiue non infertur,quod ſeparabile eſt.*
2 *Probatio debet de neceſſitate concludere.*
3 *Præſumptio a communiter accidentibus ſumpta, quando probet.*

MULTIS. Nālis ſtatus mutationem recipit in delictis,&cri
minibus,nec ſequitur,ego ſum ingenu⁹, ergo,&
1 fratres mei:qa†qđ ſeparabile eſt,ꝓbatiue non infertur.h.d. Not.
2 †ꝙ dēt probatio de neceſſitate ꝯcludere. Item no. quod non ſeq
tur,fuit tale, ergo eſt tale. Circa quod eſt ſciendum , ꝙ quædam
ſunt,quæ pn̄t liquide probari,& data eſt certa forma probādi ea
a iure, & in illis debet probatio concludere per cauſas teſtimo-
nij immediatas,vt per viſum,& auditum,vt l.teſtium,s̄. de teſti.
quædam ſunt,quæ non pn̄t probari , niſi indirecte.i.per quandā
ꝯn̄tiam,& tunc ſi ſunt a remotis , tn̄ veriſimilia vocātur indicia,
ſi vero ſunt a coniunctis, & proximis, ſunt plus quam indicia,
& minus quam plena probatio, & interdum ſupplentur qōnib.
interdum iureiurando,ar.l.admonēdi, ff.de iureiu.& l. maritus.
de qō.cū ſi. Interdū ſtat̄ p̄ſumptioni aſſumptæ a cōiter accidenti
3 bus vt de cōd.& demon.l. Lucius.† Item pone exemplum in eo
qui vult probare, ꝙ vitam ſuam defendēdo inimicum ſuum oc
cidit,vt in c.1.§.ſi quis alium, de pace tenē. nam ſufficit probare
a ꝙ aduerſarius animo occidendi,*a* vel vulnerādi in eum irruebat
ff.ad l. Aqui.l.ſi ex plagis,§.tabernarius.& l.is, q cū telo.j̃. de ſic.

ADDITIO.

a Ceſ. Animo occidendi. Ratio aūt huius dicti eſt in promptu: nam in delictis ſem-
per inſpicitur animus delinquentis.& ita no.Fel.in ſuo trac. quando puniatur co
natus,qui eſt poſitus poſt tit.de ſent.excom.poſt prin.& Corn ſin.ſuis,in uer.uis.

LEX XVIII.

1 *Libertas non probatur per conductionem rei a domino per ſeruū conductæ.*

1 AD PROBATIONEM. Licet ſeruus cōducat rē a do-
mino,per hoc non† probatur
libertas,nec per locationem operarum probātur ſeruitutes.h.d.
Not.hic idem ar. diuerſis modis vterque aduerſarius allegabat,
vnus.n.inducebat contractum ad libertatem præſumendam; a-
lius ad ſeruitutem præſumendam.& neutrius allegatio erat bo-
na de iure.ita dicit gl.quam no.

LEX XIX.

1 *Cauſa quoties agitur cum aliquo,cuius euentus mihi præiudicare poteſt,in
uito eo poſſum probationem inducere.*
2 *Confeſſionem,quam facit filius ſuper aliquo delicto pater reuocare poteſt.*

PRINCIPALITER Cauſa dr̄ principaliter ꝑtinere ad illū,
cuius magis intereſt : ſecundario autē
dr̄ pertinere ad illum , ad quem pertinet per quandam ꝯn̄tiam.
h.d.verbi gratia, manumiſi ſeruum,quidam tertius dicit eſſe ſuū
ſeruum, ego dico eſſe meum libertū. qō libertatis principaliter
pertinet ad manumiſſum , ſed quia ex manumiſſione ſurgit ius
patronatus, per quandam ꝯn̄tiam ēt mea intereſt , per quod in-
tereſſe poſſum meum ius patronatus defendere , etiā ſe inuito.
Vnde dicebat Fran. Accur.ꝙ hic verificatur prouerbium. Quel
1 lo,del quale è lo aſino,lo prenderà per la coda.†Tu no.hanc ſo-
lennem legem , quod quoties aliqua cauſa agitur cum aliquo,
cuius euentus mihi præiudicare poteſt, poſſum ego probationē
inducere,ēt inuito eo , cum quo negocium principaliter agitur.
vn̄ adde quod no.ff.de inof.teſt.l.ſi ſuſpecta.in prin. Et no. ꝙ etiā
2 inuito prodeſt veritas ab alio detecta. † Item no. per hanc l. *a* ꝙ
a pr̄ p̄t reuocare cōfeſſionē, q̃ fecit filius ſuper aliquo delicto pro-
bando ꝯrium,vt no.in l.2. §.ſi abſens,ff.ſi ex noxa.cā aga. Idē pōt
Abbas pro monacho,& dn̄s pro ſeruo,vt j̃.de acc.l.1. Item not.
in hac l.qd eſt dicere principaliter.& qd ſecundario. vnde ſume
ar.ad ſtatutū, quo grauius puniuntur principales delinquentes.

ADDITIO.

a And.Bar.Item no.per hanc l. An pater poſſit reuocare confeſſionem filij,vide Bar.
in præalleg.l.2. & an procurator poterit reuocare erroneam confeſſionem domi-
ni,dic quod ſic.Caſus eſt valde no.in l.ſi hominem,ff.man.& an hæres poterit re-
uocare erroneam confeſſionem teſtantis dic ꝙ ſic l.non idcirco.ſup.de iur.& facti
ign.& an poterit reuocari erronea confeſſio aduocati , dic quod ſic l.2.alias 3.ſup.
de err.aduo.& vide plene Bar.in l.error.ſup.de iur.& fac.ign.& an quis poterit re-
uocare ſuam confeſſionem erroneam.dic, ꝙ ſi incontinenti non accepto termino
ad deliberandum reſpondit,& vult illam corrigere, poteſt c.fi.& ibi Doc. de con
feſ.incontinenti non probato errore,gl.eſt ſecundum aliquos in c. apud miſericor
dem.31.q.j.ſed habes aliam in c.fi.de iurei.in 6. aut ex interuallo volunt illam re-
uocare,& non poſſunt,niſi probato errore,quod no.in locis præal. & c. præterea.
de teſti.co.Quid ſi præceſſit tempus ad deliberandum,& poſtea confeſſus eſt.dic,
quod non poteſt illam confeſſionem reuocare,vt eſt gl.in c.ex literis.de diuor.quę
ſecundum Bal.in l.ſi quidem,inf.de excę.eſt ſing. pro hoc vide etiam Bal. in l.diſ-
famari.ſup.de ing.ma.alle.l.1.inf.de confeſ. & quid ſi quis erat præſens,& fuit ſcri
ptum a Notario parte præſente, & acceptante confeſſ. an poſtea poſſit reuocare.
Dic quod non,ſm̄ Bal.valde ſing.in l.Gallus,§.idem recte,ff.de lib.& poſth. & di
cit,quod iſta eſt practica noua, & inaudita,quam ſumme no.& forte poſſes atten
tare,& dicere,quod ſi pater fuit præſens cum filio confitente , & pars aduerſa ac-
ceptaſſet,non poteſt poſtea reuocare confeſſionem filij per ſententiam Bal. & ſic
limitatur,quod hic dicitur. Or cogita,iſta tene menti,licet improuiſe iſta ſic dixe
rim,licet nunc ſim minimus ſcholaris Bal.in l.reos,C.de accu.

LEX XX.

SICUT SEMEL. No. hic ſimilitudinem per contrarium :
nam ſicut vera libertas nō reuocatur, ita
non data competit.& no.quod in actibus requiritur animus.

LEX XXI.

1 *Seruituti ſe ſubijcere non poſſunt,qui libertatem alijs dare non poſſunt.*

EAM,QUÆ. Allegatur hæc l. ꝙ in iurib. incorporalibus
quaſi poſſeſſio bona fide habita releuat ab
onere probandi,ſecus ſi mala fide & ita debet limitari gloſ. ff. ſi
ſer.ven.l.ſicuti,§.ſi quæratur.& h.d. Qui doloſe poſſidet liberta-
tem,in poſſeſſione ſeruitutis eſſe non vr̄. Itē ex libelli conceptio-
ne apparet, vtrum qs prouocet ex poſſeſſione ſeruitutis in liber-
tatem, an prouocetur ex poſſeſſione libertatis in ſeruitutem , nā
ſemper reus præſumitur eſſe in poſſeſſione niſi tenor libelli di-
cat ꝯrium. In tex.ibi, ſui conceptione.ſ.libelli, vt s̄.eo.l.cum pre-
2 cum. Iac.But.pōt ēt aliter exponi,vt in gl.† No.furtiuam vel vio
lentam poſſeſſionem nemini patrocinari in onere probationis,
& ſuper hoc articulo viles perſonæ debent torqueri, vt in gl.

LEX XXII.

1 *Patrem nemo ſibi aſſignare poteſt.*

1 PARENTES † Nemo ſibi pōt patrem aſſignare, ſed natura
aſſignat.vnde qui ſe vocat ex alio parente na-
tum non officit veritati.h.d.Idem in repu.dicendum eſt, vt l.aſ-
ſumptio.in prin.ff.ad muni.

LEX XXIIII.

2 *Actorum appellatione,quid contineatur.*

INTERROGATAM. Confeſſio apud acta nō in modum
iudici. facta,nō officit veritati,ſecus
1 ſi fieret ſolemniter in figura iudicij.h.d.tex.cum gl.† No.ꝙ noīe
actorum,continetur quicquid factum eſt in iudicis præſentia,e-
tiam ſi non ſit in figura iudicij.

LEX XXV.

1 *Inſtrumentorum omiſſio,vel amiſſio,non officit libertati.*

1 SICUT INSTRUMENTA. † Omiſſio,vel amiſſio inſtru
mentorum,non officit liber
tati.h.d.

LEX XXVI.

1 *Dominus tenetur ſeruo manumiſſo dare inſtrumentum libertatis.*
2 *Vaſſallus,qui confitetur ſe vaſallum,tenetur facere inſtrumentum recogni-
tionis feudi.*

1 SICUT DATAM. Dn̄s,†qui ſeruum manumiſit, cogitur
tradere inſtr̄m collatę libertatis.h.d.Et
eſt rō,qa ſicut non pōt venire ꝯ factū ſuū,ita non dēt eius proba
tio occultari:qđ de facili poſſet contingere,ſi inſtr̄m inde nō fie-
ret.iſtam rōnem reddit tex.& gl.declarat valde no.per iſtam rō-
nem apparet qđ non eſt ſpāle fauore libertatis,ſed quædam regu
la generalis.de quo vide per Mod.ff.ſol.mat.l.2.ver.nec cogitur.
Et no.gl.q̃ dicit,quē ad hoc compelli iudicis officio . Alij dn̄t, ꝙ
nemo cogitur facere inſtr̄m, qđ ab initio facere non propoſuit.
ſicut nemo cogitur ꝯ ſe . Item nec fundare originem petitionis
aduerſarij ꝯ ſe,vt s̄.de eden.l.fi. Fallit fauore libertatis, vt hic . Itē
fauore liberationis,vt s̄.de condic.ſine cā.l.diſſolutæ. Item fallit,
ſi ab initio fuit confectum inſtr̄m,ſed caſu fuit perditum,vt l.ne
caſu inf.de diſcu.li.10.dic,aut is,a quo hoc petitur confitetur:&
tunc cogitur facere inſtr̄m ; aut diffitetur, & tunc non cogitur.
2 † Et ideo vaſallus ſi qdem ꝯfitetur ſe vaſallum,tenetur facere in-
a ſtr̄m recognitionis *a* feudi.ſi aūt diffitet̄,non tenetur. tn̄ feudum
b amittit,vt in c.j.§.ſi vaſallus feudū,ſi de feu. fue. ꝯtrou. colla.x. *b*

ADDITIONES.

a Recognitionis. Adde tamē,quod in præiudicium ſuæ libertatis uaſallus inſtr̄m fa-
cere non poteſt,ſm̄ ipſum. Bal.in l.ſi quam,in uer.no.hanc legem. C.de op. lib.
b Phil.Dec.Col.10.Quando autem uaſallus negans rem feudalem, feudum perdat,
& an perdere debeat,uide per Fel.in c.cæterum.uer.negas.de iud. Quid autem ſi
uaſallus pro parte tantum neget.an in totum a feudo cadat.uide per Bal.ipſum in
c.1.§.uaſallus.lo 1.uer.dicitur hic.ſi de feu.fue.contr.inter do.& uaſal.

LEX

LEX XXVII.

1 *Quæſtio ſopita, iterum non poteſt introduci.*

1 Arianus. † Quæſtio ſopita iterum introduci non pōt, & confeſſio cohæredis non præiudicat cohæredi. hoc dicit.

LEX XXVIII.

1 *Dignitas aui paterni, uel materni, non probat ingenuitatem.*

1 Aui paterni. Dignitas † aui paterni, vel materni ad ꝓbandum ingenuitatem nō ſufficit: quia paternus ſtatus non dependet a materno, aut poſſibilis ſtatus cōtrarietas, non infert neceſſariam conſequentiam. h.d.

LEX XXIX.

De ancilla. Qui redimit ancillam, vt eam teneat in ꝯcubinatu, non propterea eā manumittit. h.d.

LEX XXX.

1 *Vaßallus non priuatur feudo propter leuem inobedientiam.*

Solo. Licet libertus non præſtet patrono operas obſequales, non tamen propterea in ſeruitutē redigatur. h.d. not.

1 Et eſt arg. † quod vaſallus propter leuem inobedientiam nō poſſit priuari feudo, ſecundum gl. & eſt expreſſum in vſib. feudorū, quod grauis debet eſſe felonia, non leuis, vt vaſallus feudo ſit priuandus, & ponitur exemplum de grauibus, quando eſt talis offenſa, propter quam filius poſſit exhæredari a patre, vnde tex. æquiparat vaſallum filio, & eſt tex. valde notabilis.

LEX XXXI.

1 *Criminaliter poteſt accuſari, qui per calumniā fuit ciuiliter litē proſecutus.*

Si tibi. Qui per calumniam dicitur ſeruus, probata cā liberali, poteſt iniuriarum experiri, & ēt de rebus, quas ei ablatas dicit. no. ordinem. † Item no. ꝙ ille, qui ciuiliter ꝑ calūniam aliquem trahit ad iudicium, poteſt de iniuria criminaliter puniri, quod eſt no. dignum: licet gl. ſentiat contrarium, inſtit. in procœmio. Dic, ꝙ ſi calumnia eſt expreſſa, poteſt criminaliter accuſari: tamen finita lite ciuili & non ante. caſus eſt not. huius l. ſed quando eſſet calumnia tacita, ſine dubio forte iuramentum calumniæ ſufficit ad excu. actoris.

LEX XXXII.

1 *Subſcriptio non mutat ea, quæ ſcripta ſunt.*

Subſcriptio. Libertati nil addere, vel detrahere poteſt ſubſcriptio filiorum manumittentis. h.

1 d. No. quod ſubſcriptio non mutat ea, quæ ſcripta ſunt, & certos fines habent.

LEX XXXIII.

1 *Manumiſſio poteſt fieri per pecuniam.*

2 *Feudum pretio concedi poteſt.*

1 Licet. † Etiam per pecuniam poteſt fieri manumiſ. h.d. Itē emancipatio, vt ff. de verb. obl. l. vtrum. Item † feudū

2 licet debeat dari gratia & amore: tñ ſi pretio conceditur, valet ꝯceſſio, quia multa fieri non debent, quę facta tamen tenent, vt ff. de aqua quoti. & eſt. l. 1. §. permittitur.

LEX XXXIIII.

1 *Ancillam per concubinatum non conſequitur libertatem.*

1 Libera. Ancilla † per concubinatum non conſequitur libertatem. h.d. & eſt ar. quod licet dominus teneat vaſallam ſuam in concubinatu, & honorifice tractet eam, tamē per hoc non deſinit eſſe vaſalla.

LEX XXXV.

1 *Seruus non efficitur libertus, licet officio tutoris in perſona domini fungatur de facto.*

1 Non idcirco. † Licet ſeruus tutoris officio fungātur de facto in perſona domini ſui, non tamen efficitur libertinus. h.d.

LEX XXXVI.

1 *Paciſci per pactum expreſſum ꝙ feudo renunciare non liceat, an quis poſſit.*

Poſt certi. Pactum factum cum ancilla, vt ſi certo tpe ſeruierit, debeat manumitti, nullam neceſſitatem manumittendi imponit; nec eō pactum de ſeruiendo ad tps officit libertati, ſed ille qui promiſit ſeruitia, tenetur ad intereſſe, niſi ſe in perpetuum obligaſſet: qa tale pactum ingenuitatē onerans, eſt ipſo iure nullum, ſecundum glo. quam no. & hęc eſt rō. Quia vaſallus poteſt renunciare feudo inuito domino, quia alś pactum non valeret, nec iuſm fidelitatis, vt in c. j. de vaſa. qui cont. conſt. Loth. coll. x. cum n. eſſet perpetua ſeruitus, non poſſet induci per pactū. † Et ex hoc vr̄ dicendum, ꝙ per pactū expſſum non poteſt qs paciſci, ꝙ non liceat feudo renunciare, quod non puto verum, quia in feudis natura ipſius feudi, quæ in forma iuri explicite & implicite continetur, & pactis etiam augeť, & minuitur, debet perpetuo cōſeruari. arg. l. 2. ſup. de iure emph.

LEX XXXVII.

1 *Scientia propter perſonarum affinitatem præſumitur.*

2 *Matrimonium contrahens cum conſanguinea, uel affine, impedimentum ſcire præſumitur.*

Si filium. Inter cognatos præſumitur ſcientia, & participes eiuſdem criminis inuicem ſe non accuſant. hoc d. Caſus quidam filium ſuum ingenuum vendidit ġro ſuo. non valet venditio, & incidit in lege Flauiā, de plag. nunc ille, qui emit, vult accuſare venditorem de plagio, quæritur nunquid poſſit? Reſpon. ꝙ non, quia ſunt ſocij eiuſdem criminis, &

1 ſocius ſocium eiuſdē criminis non accuſat. † No. ſcientiam præ-

a ſumi pp perſonarū affinitatem. Item no. ꝙ ſocius criminis aliū ſocium non accuſat. dicit glo. ꝙ nec iudicat, nec teſtificatur, & eſt valde no. † Modo quærit gl. qualiter reus formabit exceptionem ſuā. nam ſi dicit non poteſt iudicare, accuſare, vel teſtificari, quia ſocius confitetur ſe deliquiſſe, ergo pro condemnato debet haberi, vt l. proinde, ff. ad l. Aquil. & ſi non punitur virtute accuſationis debet puniri officio iudicis, ārgū. ſ. de teſt. l. nullum Reſpon. gl. valde no. ꝙ exceptio dēt cōditionaliter formari hoc modo excipiendo dico ꝙ non commiſi hoc crimen, & ſi commiſiſſem, tu non potes accuſare: nam qui excipit condōnaŕ, & negatione præmiſſa, non fatetur, quia exceptio contra perſonā opponitur. vnde ſi accuſator non eſt legitimus, non procedit iudicium, & ideo confeſſio non ꝑiudicat. iſta verba ſunt gloſſ. Vel dic, ꝙ non dicat excipio, quia ſocius, ſed quia ſimili crimine eſt irretitus, vel dicat, excipio, ꝙ tu commiſiſti illud crimen quod intentas ꝯ me, non ego. Sed nonne teſtes deponent, ꝙ vterque deliquit? Reſpon. non debent hoc modo interrogari, ſed an accuſator deliquerit. ſed poſito ꝙ interrogetur, & deponant, non nocet reo reorum depoſitio, tum quia lite non conteſt. tum qa nō ſunt ad hoc inducti, & adde quod no. in c. mediatores. de teſt. li. 6. Extra gl. no. ꝙ par pari non obijcit delictum eiuſdem generis,

2 vel ſpeciei. † Item no. arg. ꝙ ille, qui contrahit matrimonium cū conſanguinea, vel affine, præſumitur ſcire impedimentum, ut hic, & ff. vnde cognati, l. octaui, & ſ. de in integr. reſtit. mil. l. tute. Item not. quod vbi accuſator non eſt legitimus, iudex vlterius non inquirit, nec intromittit ſe, niſi in abſoluendo a foro, & hoc eſt quod no. in litera dicit, criminis accuſator deeſt.

ADDITIO.

a A. B. No. ſcientiam præſumi. No. quod ſocius ſocium non accuſat, nec iudicat. tex. eſt ſing. ſecundum Ang. l. 3. §. fi. de cond. ob tur. cau. uide omnino. Bar. Cel. Facit ad hoc quod no. iſte conſ. 373. uo. 3. & Raph. Ful. conſi. 131.

LEX XXXVIII.

Non idcirco. Qui nemine ꝯdicente eſt creatus Limitarcha, poteſt tamen qōnem ſtatus pati. h.d. Idē vr̄ ſi creatus ſit Patriarcha. Sed gl. dicit, quod hoc non eſt verum, quia officium Liminarchæ poteſt ſeruo committi, ꝙ non eſt verum, quia eſt publicum officium.

LEX XL.

1 *Lite conteſtata in cauſa aſcriptitiæ conditionis, an procedi poſſit.*

2 *Cauſa beneficialis quando dicatur liberalis.*

1 Iuxta. In cā liberali poteſt procedi lite non conte. h.d. Quærit gl. † quid in cauſa aſcriptitiæ conditionis. Reſp. gl. ꝙ hæc dr̄ cā liberalis, vel ſaltem cauſa ſtatus, quam not. & pari rōne ēt cauſa monachatus dr̄ cauſa liberalis. & poteſt procedi lite non conteſt. Quærit gl. quid ſi non agatur de libertate competente, ſed petat quis ſibi libertatem præſtari. Reſpō. glo. quod hæc qō non eſt liberalis. & ad hoc, ff. de iud. l. qui ſe. dic, vt no. j.

2 eo. l. fi. † Et eſt ar. ꝙ cauſa beneficialis dicatur liberalis, a vbi agiť

a de beneficio eccleſiaſtico collato, ſecus ſi de conferendo, vt quia Papa mandauit conferri. Idem quod gl. dicit Azo. in ſum.

ADDITIO.

a Celſ. Cauſa beneficialis dicatur liberalis. Adde gl. & Card. c. 2. q. 11. extra, de procu. & melius in cle. 1. q. 2. ext. de re iud. & omnino in clem. 1. q. 36. de iu.

LEX XLI.

1 *Confeßio coram Tabellione facta, non habet executionem paratam.*

Iubemus. Epiſtolaris pagina ſcripta ad ſeruum, tanq̄ ad publicum officialem, vel ad ſuperiorem (de cuius ſeruitute conſtat) inanis, & vacua eſt iudicanda, de ſeruitute vera. conſtat autem per confeſſionem factam coram iudice cōpetente. h.d. Opp. ꝙ per confeſſionem non probetur ſeruitus, vt j. de agr. & cenſ. l. cū ſcimus. libr. 11. Solu. ibi fuit conceſſio facta non coram iudice, ſed coram Tabellione ſm gl. facit. j. de fi.

2 deiuſſ. l. pen. & ſ. de teſt. l. hac conſultiſſima. §. pen. in gl. † Ex qua no. argū. ꝙ confeſſio facta coram Tabellione non habet executionē paratā. Vel dicit gl. Ibi facta fuit confeſſio non in figura iudicij, & ideo non habet vim rei iudicatę, vt ſ. eo. l. interrogatam. Et ꝑdicta vendicant ſibi locum in qualibet cauſa ſtatus, puta in aſcriptitijs. Tene menti gl. qa ſin. eſt. Ex qua no. quod confeſſio facta coram Notario maleficiorū abſq; iudice, vel corā iudice non in figura iudicij, non facit plenam ꝓbationē, ſed facit īdiciū. ita dicit gl. valde no. Item no. ꝙ ꝯfeſſio facta in vno iudicio nocet in alio, & ita ſp allegatur. Item no. arg. ꝙ licet Eps ſcribat alicui, tanq̄ Canonico, tñ pōt poſtea eum negare Canonicum, & referre ſibi qōnē Canonicatus, qa iſta verba non ſunt ſolennia.

LEX XLII.

1 *Sententia ſuper felonia patris lata, non nocet filio ſuper feudo antiquo.*

2 *Mulier prægnans ſi eſt bannita, partus qui poſtea naſcitur, in ciuitate morari non poteſt.*

3 *Lupam prægnantem capiens, pro lupatinis præmium habere non debet.*

Placuit. Sententia lata cũ matre ꝓgnante afficit partũ. ſe-
cus ſi ante iudicũ, partus erat editus, & eſt ratio
dñiæ, quia primo caſu erat pars viſcerum, ſecundo caſu erat per
ſe diſcretus a matre. Et hæc diſtinctio non hẽt locum in patre,
1 ꝗa partus nunꝗ̃ eſt pars viſcerum patris.† Et eſt arg. ꝙ ſententia
lata ſuper fellonia patris, non nocet filio ſuper feudo antiquo:
ſecus ſi habet originem in perſona ipſius condemnati de fello-
nia, vt l. 3 ff. de inter. & releg. Conſidera, aut fellonia eſt commiſ-
ſa in perſonam domini, aut extra ꝑſonam. primo caſu prçindi-
cat delictum patris tã filio, ꝗ̃ liberis eius, ſucceſſorio ordine feu-
di ſucceſſuris, & veniunt agnati, ꝗ ſunt in quarto gradu. i. ꝗ vſq;
ad eũ gradũ ſunt, ꝗ nib. nõ dẽt nocere alterius culpa, vel dolus, vt
l. ſancimus, j̃. de pœ. & in c. j. §. ſi vaſallus culpam. ſi de feud. fue.
cont. ꝗbus non extantib. feudum reuertit̃ ad dominum. Si autẽ
delinꝗtur extra ꝑſonam dñi, aut fellonia reſpicit pacta feudi, vt
ꝗa vaſallus non ſeruat ea, ꝗ̃ tenet̃ ſeruare iure ꝯ̃ctus, & tunc aut
ꝑ voluntatem, & tunc feudũ reuertitur ad dñm; aut ꝑ impertinẽ
ſiam, & tunc ſecus, vt in c. j. §. itẽ ſi delator, ꝗ̃ fuit. pri. cau. bene.
amit. & eſt rõ ꝗa feudũ eſt datũ ſub modo: & ideo ſi modus ſtu-
dioſe non ſeruatur, quia deficiente forma feudi, deficit eius eſſe,
vt ff. loc. l. quæro, §. inter locationem, aut fellonia cõmittit̃ extra
legẽ ꝯ̃ctus, puta ſi vaſallus cucurbitat, vel conatus eſt cucurbita-
re dominã ſuã, &c. vt in c. j. §. itẽ ſi fidelis. ꝗb. mo. feu. ami. & tũc
põt diſtingui inter feudũ nouũ, & antiquũ, vt ſ̃. dixi. Alij dicunt
ꝙ vbicunque fellonia ꝓprie reſpicit dñm, poteſt dñs (ſi vult) ꝯ̃
quoſcunq; hr̃e ſuæ iniuriç vltionem, vt in c. j. §. deniq; quæ fuit
prima cã bene ami. colla. x. Sed male dñt, ꝗa tex. ibi dicit, ſi in do
minum peccauerint. i. intra ꝑſonam dñi, non extra, vt ff. de flum.
l. 1. §. in flumine. Sed nũquid ille, ꝗ ꝑ̃ſcripſit feudum, cadere poſ-
ſit a feudo? Reſp. ſic, ꝗa ꝑ̃ſcriptio, & conſuetudo eſt altera natu-
ra. & ideo quæ naturalr̃ inſunt feudo conuento, ineſſe videntur
& feudo præſcripto. ergo ſi non prçſtat ſeruitium, non habet bñ
ficium, vt in c. 1. §. ſi ꝗs per 30. ſi de feu. fue. contr. † Item l. noſtra
eſt arg. ꝙ ſi mulier prægnans eſt bannita, ꝙ partus ꝗ poſtea naſci
tur, non poſſit in ciuitate poſtea morari, ꝙ non credo verum, ꝗa
delictum matris non nocet puero, vt Inſtit. de ingenu. §. Et ex ꝯ̃-
3 rio, quia nemo aliena culpa fit reus criminis. † Item eſt argu. ad
qõnem illius, qui capit lupam prægnantem, ꝙ non debeat habe
4 re ꝓ̃mium pro lupatinis, ꝗa ſunt vnum, & idem corpus. Si autẽ
caperet lupam, quæ haberet lupatinos pendẽtes ad vbera, adhuc
videretur idem, vt ff. locati. l. ſed addes, §. ſi quis mulierem, quia
adhuc ſunt quodammodo pars viſcerum matris. Non ob. l. no-
ſtra, quia non eſt caſus ſimilis. Item eſt l. poſtea arg. ꝙ ſi penden-
te lite inter uirum, & uxorem ſuper diuortio, aliqui filii naſcun-
tur, ꝙ diuortij ſententia noceat eis. Nam ſi v. g. pronũciatur ma-
trimonium nullum ꝑꝑ conſanguinitatem, iſta ſentẽtia facit ius
quoad ventrem, ar. huius l. & l. 1. in fi. ff. de lib. agno. Sed Ber. no.
contrarium ext. qui fil. ſint leg. c. cum inter.

ADDITIO.

a Celſ. Sunt unum, & idem corpus. Adde Bar. idem tenentem in l. qui in utero per illum tex. uide etiam illum, ff. de ſta. ho. Ale. de Imo. in l. in lege Falcidia, la 2. poſt Cyn. ff. ad l. Fal. & Io. de Imo. in lege Falcidia, §. placuit. eod. ti.

De aſſertione tollenda. Rubrica.

LEX VNICA.

1 *Caſus, in quo quis per procuratorem reſpondere non poteſt.*

Lites Ad euidentiam præmitte, qđ de quadã iuris pru-
dentia ſtatutũ erat, qđ ſerui putatiui ſiue aſſerti, ñ
poſſent litigare cũ his, qui ſe dños prætendebant, niſi per
quoſdam qui vocabant̃ aſſertores, ꝗ forte deputabant̃ ad defen-
ſionem libertatis, procuratorib. nullum locũ hñtib. Item oporte
bat cãs per tres ſñĩas diffiniri, alias non generabatur præiudiciũ
victo. Modo Imperator per hanc ꝯſtõnem remouet aſſertores.
Item abbreuiat terminos litium. Dicit ergo, quod loco aſſerto-
rum pñt conſtitui procuratores, videlicet per eum, qui dicit ſe
dña. Ille vero, qui dicit ſe liberum ex poſſeſſione libertatis, põt
a procuratorẽ ꝯſtituere. Sed ſi ex poſſeſſione ſeruitutis, non p̃t per
procuratorem iudicio ſiſtere, ſed ſolũ per ſeipſum, & hoc perti-
net ad præparatoria, ſeu ad principiũ iudicij. Sequit̃ aliud, quod
pertinet ad terminũ litis, v3 t, ꝙ vnica ſñĩa non ſufficit niſi appel
latũ ſit, & ſic eſt neceſſaria applĩo, ſi ſñĩa diſplicet, & ſi ſñĩa appel-
lationis ꝯfirmat primã, non appellat̃ iterũ ſm primã lecturã, vel
ſm aliã p̃t appellari ẽt ſecunda vice, ſed nõ tertiã, & ſic qñ appel-
latur in cã ſtatus, ſeruat̃ ius cõe. In tex. ibi, interdicimus no. caſũ,
1 † in quo quis non p̃t rñdere per procuratorẽ, ſed ipſe ꝑſonaliter
iudicio dẽt adeſſe. Quid ergo eſt impeditus? Rñdeo, admittit̃ ex-
cuſatio, vt ff. de procu. l. ſeruum quoq;, §. publice. Quæro, in quo
iſti aſſertores differebant a procuratoribus? Dicit gl. ꝙ de calum
nia iurabant, certe ẽt ñ erãt veri procuratores, ꝗa no habeãt mã-
datũ a dño litis, vt ff. iudicatũ ſolui. l. 3. §. ſed ſi forte. Illud not. qđ
b poſt tres ſñĩas *b* nullum eſt remedium etiam nullitatis, in cauſa
liberali, vt hic, ſed in cauſa beneficiali dic vt in c. vt calumnijs, de
re iud. in Clem.

ADDITIONES.

a Conſtiruere. Vide ad hoc l. ſed & hæ, §. j. ff. de proc.
b Tres ſententias. Vide in l. j. inf. ne lic. ter. pronoc.

1 *Inſtrumentis dotalibus permittitur, quod dos in tuto reponatur.*
2 *Sequeſtrum quare fit in poſſeſſorio retinendæ,*
3 *Difficultas probatur per iuramentum.*
4 *Satiſdans de iudicio ſiſti, debet in abſentia citari tribus edictis.*
5 *Contumax per annum in contumacia ꝑſeuerans, contra ſe confiteri videtur.*
6 *Ius ſuum perdit, qui ſuſpenſo primo iudicio coram alio iudice reũ trahit.*
7 *Cautio iuratoria propter inopiam, an ſufficiat.*

§. Super peculio. Etiam ſublata veteri obſeruãtia
peculium eſt eorũ, ꝗ ex poſſeſſio
ne ſeruitutis ad libertatem proclamant, & quæcunque res ꝑ eos
tentç, mandato iudicis ſequeſtrãtur in tuto. Si autem ex poſſeſ-
ſione libertatis patiuntur controuerſiam, ſatiſdant de iudicio ſi-
ſti, & rebus reſtituendis, caſu quo ſuccumbant ſi poſſunt, alias ꝯ-
mittitur iuratoriæ cautioni, tam de iudicio ſiſti, ꝗ̃ de rebus reſti-
tuendis, & de impotentia dandi fideiuſſores, ſciẽtes, ꝙ ſi ꝑ annũ
poſtea extiterunt ꝯtumaces, tanꝗ̃ ſerui aſſignabuntur ei, ꝗ eos in
ſeruitutẽ vendicabat: & hoc eſt introductum ꝯ̃ ꝯtumaces. Sed ꝯ̃
eos, qui prætẽdunt ſe dominos, eſt ſtatutũ, ꝙ ſi pendente lite co-
ram vno iudice trahant ad alium, cadant a cauſa, niſi hoc conti-
a gerit facto rei. h. d. no. In tex. ibi, ſuper *a* peculio, i. ſuper eo, quod
dr̃ conceſſum in peculium; non tamen hoc conſtabat. Item tex.
1 ibi, in tuto. pro diſpoſitione iudicis collocari. † No. iſtum *b* text.
b ad inſtr̃a dotalia, in quib. ꝑmittitur, ꝙ dos in tuto collocetur, ꝙ
idem eſt dictum, ꝙ in tuto apud ſequeſtrum deponatur, vt extra
2 de dote poſt diuor. rçſti. c. nup. † Not. arg. quod in poſſeſſorio re
tinendæ fit ſequeſtrum, ꝗa agens prouocat iudiciũ ex poſſeſſio-
3 ne, ſecus in poſſeſſione recuperandæ, ꝗa agens nõ eſt ĩ poſſ. † In
c tex. ibi, reuera impoſſibilis. no. difficultatẽ per iur̃m *c* probari. Itẽ
no. ĩ ſubſidiũ recurri ad iuratoriã cautionem. In tex. ibi, ꝙ ſi poſt
4 † no. ꝙ ſi ꝗs ſatiſdedit de iudicio ſiſti tñ debet in abſentia citari tri
bus edictis, etiam ſi de iudicio ſiſti iurauerit, nec ſufficit vna, vel
bina citatio, & vide ꝙ no. in c. 1. de mil. vaſ. ꝗ cõt. eſt. colla. x. Item
no. ꝙ non ideo ꝙ ꝗs eſt contumax, ſtatim ꝑdit litem: & facit ex-
5 tra, de iud. c. j. † In tex. ibi, per vnum annum. no. ꝙ contumax ꝑ
vnum annum in contumacia perſeuerans, vr̃ ꝯ̃ ſe confiteri, & ꝑ
dit beneficium libertatis. Quid de beneficio eccleſiaſtico? Dic, vt
legitur, & no. extr. de iud. ca. 1. In tex. ibi, accuſationem, i. petitio-
nem ſecuta citatione, alias debet omittere iudicem primum, &
6 alium adire. In tex. ibi, in quocunque alio iudicio. † Not. ꝙ ille,
d *d* ꝗ primo iudicio ſuſpenſo, coram alio iudice reum trahit in cã,
perdit ius ſuum in ipſo iure, ſed debet priuari per ſentẽtiam. Fal-
e lit *e* ſi hoc contingat culpa rei, vel ꝗa primum iudicem contem-
f nens *f* nolebat comparere coram eo, nec eum timebat: nã tunc
põt coram alio iudice conueniri, quod eſt no. dignum. Item fal-
g lit ſi actor primæ inſtantiæ renunciet ſm glo. Quæro, nunqd *g*
idem ſit in alijs cauſis, ꝙ in cauſa liberali, vt qui ſpernit iudicem
primum, & vadit ad alium, perdat cãm? Pet. dicit, ꝙ ſic, arg. ꝯ̃ de
iudi. l. nulli. & ibi per Cy. Ber. dicit ꝯ̃rium, ext. de reſcr. c. ex teno-
7 re, ꝗa hoc eſt ſpãle ſm Ber. ꝙ eſt verius. † Extra quæritur, *h* nun-
h qd ꝑꝑ inopiam ſꝑ ſufficit iuratoria cautio? Rñd. non, eſt. n. ſpãle
in præparatorijs iudiciorum, vt hic, & ff. ꝗ ſatiſd. coga. l. j. & ff. de
iud. l. 2. §. ſed & ſi dubitet. & forte idem vbicunque eſt neceſſaria
ſatiſdatio, & non voluntaria vt no. in l. 5. ſ̃. de vſufr. ꝙ nõ placet:
nam tutor, qui nõ põt ſatiſdare, remouetur ab officio, vt ſ̃. de
tut. vel cur. qui non ſatiſde. l. 2. quæ eſt ad hoc notabilis.

ADDITIONES.

a Super. Iſtum tex. no, alle. Bar. & induxi poſt eum in l. ꝙ priusquã. ff. de op. no. nũc
b No. Iſtum voluit allegare c. per veſtras, ext. de don. inter vir. & vxor.
c Per iuramentum. Sentit hic Bar. iuncto tex. ꝙ ſemper diffitultas potentiæ cauendi probatur per iuramentum, vt perueniat ad iuratoriam cautionem, tamen ſatis violat literam iſtam. & vide no. in l. vſufru. ff. de vſufr. & Bal. inf. ea. l. & Ang. in l. 1. ff. qui ſatiſd. cog. & in auth. generaliter, in prin. ſup. de epiſ. & cle. ibi tex. & limita, vt per Pau. de Ca. in l. 1. præall. poſt Bal. in lect. antiq.
d No. quod ille. De exceptione litis pendentis, vide Bar. in l. peremptorias, in fine, infra ſen. reſcin. non poſſ.
e Fallit. Quod hic dicitur ſi negabat ſe ad illud poſſe ibi conueniri, vt no. Bald. in l. fi. in §. 1. ſupra, de leg. & in l. 2. in fi. eo. tit.
f Contemnens. Vide Bar. in l. vbi cæptum, & quæ ibi dixi, ff. de iud. Bald. in l. 1. ſup. communia deleg. & gl. fin. hic.
g Quæro nunquid. Vide quæ dixi poſt in l. nulli. hic alle. quid in cauſa appellationis. vide l. ſi quis libellos, inf. de app.
h Extra quæritur. Vide not. in l. 5. ſup. de vſufr. Bar. in l. fi. inf. de prin. agen. in re. li. 12. & in l. fin. de ferijs.

LEX II.

1 *Actionis fundamenta, quot ſint.*

Expeditam. Si ſeruus venditus moritur ante litem conte. in cauſa liberali non debetur euictio: ſed ſi moritur lite conteſtata, debetur euictio, niſi venditor doceat de dominio. h. d. Quæro nunquid idem ſit in alia re vendita mortua pendente lite. Solu. vt ff. de rei vendica. l. vtique. In tex. ibi, reddat. id, ꝙ emptionali inſtrumento continebat̃, vel na-

1 tura ꝯctus exigebat. Not. † ꝙ duo ſunt fundamenta actionis de
b euictione.ſ.pactū,& natura ꝯctus. In tex.ibi, vna tantummodo p
ſona.no.ꝙ forma iudicii deſtruitur,ſi vna de perſonis ſubſtantia
libus iudicij de medio ſubtrahaẗ, & hoc cum diſtinctione, quæ
a ſequitur. In tex.ibi,vel venditor oſtendat. No. ꝙ *a* non præſumiẗ
venditor dominus,niſi probet. In text.ibi, quaſi libera perſona,
no.p̄ſumi liberum,qui ſeruus non probatur. Quæro, nunqd per
iudicem liberalis cauſæ recipiantur iſtæ probões vēditoris. Re-
ſpon.non ſic.ff.de iud.l.venditor.vende ſi non probat, & in ſe ſu
ſcipit iudicium,per eundem iudicem liberalis cauſę cogetur eui
ctionem præſtare emptori,& hoc eſt quod dicit gl.prædictæ l.vē
ditor.ꝙ de reb.venditoris ſatisfiat.Idem dicit But.j.de ſen.& in-
terlo.om.iu.l.cum eorum. & hoc eſt quod dicit litem implere,
ſecus ſi venditor non ſuſceperit in ſe iudicium, quia tunc cōtra
venditorem oportet agi de nouo coram iudice ſuo.

ADDITIO.

a No.quod faciunt ad no.per Bar.in l.cum res,ſup.de prob.

Quibus ad libert. proclamare non licet. *Rubrica.*

LEX PRIMA.

1 *Libertas non perditur diſſimulatione.*

1 **D**Iſpar. † Diſſimulatione libertas non perditur, ſed
pretij participatione cū ſuis annexis, & oportunis.h.d. Quæro, an diſſimulans puniatur,& qualiter,
dic vt in glo.

LEX II.

1 *Bannitum capiens efficitur eius dominus,ſtantē tali ſtatuto.*

De latronum. Familia latronum efficitur capiētis,
ſi hoc dictat decretum Principis, vel
1 fiſci ſtatutum.h.d.† No.mirabile ſtatutum valere,vt qui capit bā
nitum,fiat dn̄s eius,ꝙ alibi non reperitur: nam de iure commu-
a ni dēt ſtatī iudici ꝯſignari.*a* tex.ē vnicus, j.de male. & math.l.fi.

ADDITIO.

a Celſus.Debet ſtatim iudici conſignari. Idem no.iſte in addi.ad Spe.in tit.de compe.iud.adi.item eſt argumentum.

LEX III.

1 *Confitens debitum,agentem reconuenire non poteſt.*
2 *Reſtitutio de certis debet fieri.*
3 *Res per negationem,an efficiatur dubia.*
4 *Res per verbum, non credit,an efficiatur dubia.*
5 *Relictum alicui factum, propria eius contemplatione præſumitur factum, & non alterius.*
6 *Cautione idonea interpoſita,an ceſſet ſequeſtrum.*
7 *Sequeſtrum licet ſit factum, non tamen contendit de proprietate rerum.*
8 *Res ſit dubia,ne detur noua poſſeſſio.9.*

Si quis in libertatem. Qui ex poſſeſſione ſerui
tutis proclamat in inge
nuitate,teneẗ cōfeſtim reſtituere aduerſario res,quas confitetur
ipſius:ſed ſi diffiteẗ debet p̄ſtare cautionem, de ipſis reb. conſer-
uādis,ſi liber pronuncieẗ, & appareat dictas res ad aduerſarium
ꝑtinere,vel ex ꝑtinentibus, aut fructib. earū ꝯparatas eſſe porro
extrinſecus quæſita ad ipſum victorem pertinent,& lata ſentētia
anteq̄ appareat cuius ſint res, ſequeſtrabunẗ,& ꝯſtito ad quē de-
1 bēt ꝑtinere,reſignabunt eidē.h.d.† No.ar.*a* ꝙ ille,q confitetur de
a bitū,nō poſſit reconuenire agētē,qa amodo nō eſt iudicium. tu
dic,ꝙ aut ꝯfiteẗ nō in figura iudicij,& ceſſat recōuētio,vt ff.de iu
di.l.& ſi reſtituaẗ,qa nulla eſt lis,aut in figura iudicij, & tunc aut
in ipſa rn̄ſione, & procedit reꝯuentio, ſed nō modus recōuentio
nis:qa nō ſuſpēdiẗ certum pp incertum,i. non procedit recōuē-
tio quantum ad ſimilitudinem ꝓcedendi, ſed quātum ad ius fo-
ri,aut ex interuallo poſt confeſſionem, & tunc quo ad neutrum
hēt locum recōuentio: qa amodo non eſt procedere, ſed ſopitū
2 eſſe,vt hic.† No.ꝙ de certis debet fieri reſtitutio, de incertis au-
tem debet p̄ſtari ſatisdatio concordat,ff.de ſta.lib.l.ſtatuliber ra-
tionem.nā ibi dicit de dubio ſatiſdari,ſic extra,de verb. ſign.c.ex
parte.& valet hoc ad qōnem,ſi aliqs forbannitus dicit ſe eximē-
dum de libro forbannitorum: qa iniuſte bannitus eſt: & paratū
ſe offert deponere illam pecuniam, pro qua bannitus eſt, quod
in dubio audiendus eſt,volens ſatiſdare ſoluendo, ſi appareat eū
iniuſte forbannitum,vel etiam depoſitionem facere, ſm Iac. de
Are.qui ita no.in d.l.ſtatuliber rationem. Tu dic, ꝙ cum bannū
ſit quædam ſententia,ſtādum eſt banno,donec ꝯtrium appareat,
ff.de tranſactio.l.poſt rem. No. in iſta l.ꝙ non eſt diſputandum
b *b* de eo, quod ſtatim cōſtare pōt. ſi igitur petit vxor ſibi reſtitui
virum,& vir paratus ſit incontinenti probare de conſanguinita-
te,non eſt audiēda,vt no.xcvj.diſt.cap.bene quidem.Sed lex no-
3 ſtra p̄t in ꝯtriū allegari, qa p ꝯdictionem fit res dubia. † Quæro,
c nunquid ſit verum,ꝙ per negationē *c* fit res dubia & vr̄ ꝙ ſic,vt
hic.In ꝯtriū vr̄ per ea,quæ no.in l.1. ſ.de proc. vbi non dr̄ dubitari
de mandato per ſolam negationē, ſed per qualemqualem pro-
bationem mandati.Sol.fit res dubia quātum ad neceſſitatem ꝓ-
bationis,vt hic:non quantum ad releuandum ab onere proban-
d di,vt in l.contraria. Quæro, *d* nunquid per verbum, dubito, res
dubia fiat. Reſpond. ſic, niſi quis dubitet de eo,de quo nō debet
dubitare,vt ſ.de ſum. Trini.l.nemo clericus.& ff.de tranſactio.l.
4 poſt rem iudicatā.† Quæro nunquid *e* p verbū,nō credo, fiat res
e dubia? Reſpon.ſic,adeo ꝙ ſi qs rn̄dendo libello animo litem cō
teſtandi dicat, non credo libellum verū. per tale reſponſum fiat
litis conteſtatio,vt extra de reſti.ſpo.c.cum ad ſedem.& ibi no.p
Bar. In tex.ibi,q̄ſtu ac fructib.not.ſing.tex.ꝙ res empta ex fructi
bus loco fructus ſuccedit.In tex.ibi,de furtiuis compendijs. No.
quod natura ſeruorum eſt furari.Idem faciunt famuli ſcholarū
quod vulgo appellatur Trebellianum ſm gl. quam tu ſcholaris
5 tene menti.In tex.ibi,quę teſtō.† No.hunc tex.valide,ꝙ qn̄ quid
legatur,vel relinquitur alicui,relictū præſumitur propria eius cō
templatione.& non alterius. Idem in reb. donatis. In tex.ibi, in
6 ſequeſtro.Op.quod † cum fuerit interpoſita idonea cautio,ergo
ceſſat ſequeſtrum.Sol.aut capit de conſeruando,& tūc poſt ſen
tentiam fit ſequeſtrum:hoc enim modo fuit ſuperius cautum,
vt patet in verbo,cōſeruabitur, aut fuit idoneè cautū de reſtituē
do,& tunc ceſſat ſequeſtrum,vt ff.qui ſatiſ.cogan.l.fideiuſſor,§.
fi.ꝙ eſt bene no.Item no.valde hunc tex. Pone, lata eſt ſn̄ia vr̄is
ſuper petitione hæreditatis pro actore, nam in executione ſentē
tiæ res,de qb.dubitatur an ſint hæreditariæ,ſequeſtrabuntur, qa
non ſic lex a modo confidit de tempore.ſic j.quorum app. non
re.l.ab executione.In text.ibi, ad eorum proprietatem vterque
7 contendit.† No.optimum tex. ꝙ licet ſit factum ſequeſtrū, non
contendit proprietatem rerum cum ſequeſtro, ſed inter partes,
8 ar.de iud.c.examinata.† Extra quæro, nunquid *f* per negationē
f extra iudicium factam fiat res dubia;& vr̄ ꝙ ſic.vt ff. depoſiti.l. ſi
quis iuſtificatus, nam econtra per confeſſionem fit res certa, vt
ff.de Aedi.l.edic.quero.§.fin.In contrarium vr̄,nam ſi monaſte-
rium extra iudiciū negat Epiſcopum hr̄e ius viſitandi,qa dicit ſe
exemptum,tamen pp hoc Ep̄s non dimittit viſitare:nam (vt di
cunt Doct.) per negationem extra iudicium non fit res dubia,vt
9 extra de cenſib.c.venerabili.† Vel melius dic, ꝙ ne noua poſſeſ-
ſio detur, fit res dubia, vt hic: tamen per negationem aduerſa-
rii non dēt aliqs dimittere vti iure ſuo,quin veteri poſſeſſione v-
tatur, qa ſemper poſſeſſor tuendus eſt in ſua poſſeſſione vſque-
quo poſſeſſio euincatur,vt ff.de eui.l.habere licere. Porro nemo
cogitur ius ſuum indiſcuſſum relinquere,vt ff.de pet.hær.l.illud.

ADDITIONES.

a No.arg.Facit quod no.Bal.in l.neque.ſup.de compen.
A.B.No.arg.Tene menti,quod reconuentio non habet locum,quando emanat confeſſio in iudicio,ubi Bal.in auth.& conſequenter,inf.de ſen.
b Diſputandum.No.limitationem ad regulam, ꝙ ſpoliatus ante oīa dēt reſtitui,& uide Bal.in l.1.in prin.inf.ſi de momen.ta.poſſ.fuer.appe. & Inno.in c.ex conqueſtione,ext.de reſt.ſpo.in gl.fi.Bar.in l.naturaliter,in §.nihil commune,ff.de acqu.poſſ.& in l.fi.de vi.ff.de iud.Inno.in c. ſignificaſti,extra, de diuor.
c A.B.Per negationem.Doc.in c.tua nos,de coha.cler.& mul. limitant iſtam legem non habere locum in notorio actus permanentis,vide ibi,ea,quæ dixi.
Celſ.Adde.Lanfran.de Oria.in c.quoniam contra falſam, in prin.nu.3.cum plurib.verſ.ſeq.& ibi aliquid dixi,ext.de proba.
d Quæro. Vide Bar.inf.ead.l.& Doct.in l.1.ſup.de proc.
e Nunquid. Vide Bal.in l.1.ſup.de li.cont. & quod ibi dixi poſt Bart.
A.B.Quæro,nunquid.No.ꝙ per verbum,non credo,fit res dubia.& an fiat dubium notorium,vide Dom.Ant.in c.noſtra,de coha cler.& mulie.
Nunquid. Vide ſup.& iſta ſunt verba Inn.in c.venerabilis,hic alleg.

De ordine cognitionum. *Rubr.*

LEX PRIMA.

1 *Quæſtio ex conuentu alterius cauſæ præcedens,ſimul ventilari non poteſt.*
2 *Quæſtio ſtatus dicitur eſſe præiudicialis.*

CVm & ipſe. Patiens ſtatus ſui controuerſiam,
anteq̄ qō ſtatus ſit diffinitiua, nō
p̄t aduerſarium accuſare.h.d. In tex. ibi,preſidem pete.
1 no.verbum,pete.In tex.ibi, ex euentu. no.ꝙ † qō præcedens ex
euentu alterius cāæ ſimul ventilari non p̄t,ſic ff.de excu.tut.l.di-
ximus.Ibi,quid de crīe,ſ.iniuriarum, nam qui mouit ſtatus qō-
nem alicui per calumniam,p̄t crīaliter accuſari, vt ſ.de li.cau.l.
ſi tibi.Idem ſi de alio crīe vellet accuſare, vt infra de adul.l.qm̄
2 Alex.No.ꝙ quæſtio ſtatus eſt præiudicialis, & dicitur quæſtio p̄-
a iudicialis,*a* ideo, quia præiudicat ceteris quæſtionib. quas interim moueri non permittit,ut inſt.de acc.§.præiudiciales.

ADDITIO.

a Præiudicialis.Vide Bar.l.2.ff.de excep.

LEX II.

1 *Sententia ſuper principali expreſſa, & ſuper emergenti tacito,ſufficit.*
2 *Sententia lata ſuper incidenti,an ſit per ſe ferenda.*
3 *Emergens quæſtio quæ dicatur, & quæ incidens,nu.4.*
5 *Lis ſuper emergenti conteſtari non poteſt.*
6 *Iudex ſi exceptione iuriſdictionis prætermiſſa procedat ad ulteriora,annulleat proceſſus.*
7 *Exceptio nō ſui iudicis, & falſi procuratoris,ſi opponatur,ſuper quo primo ſit pronunciandum.*

Si de hæreditate. Prius tractatur, & finitur quæ-
ſtio libertatis,q̄ hr̄ditatis petitio
niſi

niſi cauſa libertatis incidat petitioni hæreditatis, nam tunc de
vtroq; cognoſcit, ꝙ ſufficit ſuper principali pronunciari, licet de
incidenti non fiat expreſſa mentio. h.d.no. Caſus. Titius poſſide
bat hæreditatem ad me pertinentem: & ēt me tanq̃ ſeruū ſuum
egi ꝯ ipſum, petēdo me liberū ꝓnunciari, & hæreditatem ad me
pertinere declarari. Quæritur qualr ſit procedendum? Reſpon.
ꝙ primo cauſa liberalis eſt terminãda: ſecundo, ſi ꝓnuncietur li-
ber, hęreditatis qō cognoſcetur, & terminabitur. Sed pone, qđ
ago ꝯ poſſeſſorem petitione hæreditatis, nec facio aliquam men
tionē de ſtatu, ſed aduerſarius excipit, ꝙ ſum ſeruus ei, q̃rit qua
liter procedet. Rñ. Imperator, ꝙ de vtroq; plene cognoſcetur, &
ſufficit ſi pro me ſuper hæreditate pronunciet. h. d. Not. ꝙ inter
duas qōnes principales eſt ordo vnius ad alteram in cognitione
& iudicio, ſed inter principalem, & incidentem non eſt ordo, ꝙ
ſint duo iudicia, quia vnica ſententia expediuntur. No. quod cū
aliquis vincit in cauſa principali, omnia incidentia ſunt ſopita.
1 †No. quod ſufficit vna ſententia expreſſa, alia tacita: expreſſa, ſ.
ſuper principali, & tacita ſuper incidenti, vel emergenti. Opp. ꝯ
primam partem legis, & videtur, ꝙ ſuper petitione hæreditatis
ſit prius procedendum, & non ſuperſedendum, vt ff. de pe. hř. l. ſi
qs libertatem. Solu. ibi libertas ex teſtō pēdebat, & iō q̃ſtio teſtī
eſt qō fundamēti, & ideo nimirum ſi petitio hærediratis, q̃ con-
cernit teſtm̃, dēt prius diffiniri, tanq̃ principalior. Secūdo op. &
1 videtur, †ꝙ ſuper incidenti *a* ſit pronunciandum, vt ff. qui ſatiſd.
a cog. l. arbitro, Sol. ibi incidēs, immo emergens conſiſtit in prępa-
ratorijs cauſæ, hic in deciſorijs, Opp. ad idem, ff. de minor. l. intra
vtile. Sol. ibi incidens non determinabat totam cauſam: quia li-
cet ſententia ferretur pro ætate minori, non tamē ſequebatur,
quod eſſet danda reſtitutio, quia p hoc non conſtabat de fragili-
tate, quia nec de læſione. Si autem incidens determinaret totã
cauſam, tunc ſuper incidenti non eſſet pronunciandum, ſed ſup
principali, & iō in l. intra vtile. ſi conuerteres terminos, & pone-
res, quod ſnīa fuerit lata ꝯ ætatem, & ſic excluderet bñficium
reſtōnis. tunc non eſſet pronunciandum interloquendo p mo-
dum incidentis, ſed ſolēniter, & diffinitiue. Oppo. ad idem de l.
3. ff. de præua. Solu. quæſtio præuaricationis eſt quæſtio ſup pro-
ceſſu. ſ. an ſit p calumniam proceſſum, non ſup crimine intēta-
to, & iō expeditur interloquēdo. Oppo. inf. de plag. l. præſes. & j.
de adul. l. quoniam Alex. Sol. ibi emergēs. hic incidēs. Conſidera
3 quod †emergēs *b* eſt, quæ ſeorſum examinatur a principali nego
b tio, & ei non cohæret. & ſup tali emergēti eſt pronunciandum,
quia tantum ſemel pronunciatur, nec releuatur p appłonē a dif
4 finitiua, vt in c. vlt. de app. in Cle. †Incidēs autē eſt illa, quæ cohæ
ret ipſi negotio principali, & negotium principale non pōt deci-
c di ſuſpēſa *c* incidēti. Fallit exceptione compēſationis, quia p ſe
ſtat, & ſup ea pronunciari non oportet, vt ff. de comp. l. quod in
diē, §. 1. Itē fallit in ꝯfeſſione, ꝯ quã pōt pronūciari īterlocutorie,
& diffinitiue, vt ff. de iud. l. ſi debitori. quod dic, vt dixi ſ. de bon.
5 q̃ libe. l. cum non ſolum. §. neceſſitate. Bř dic, ꝙ incidēs recipit
d diffinitiuam, emergēs interlocutoriã. † Et no. ꝙ ſup emergēti *d*
non conteſtať lis, quia de eius nã eſt, ꝙ dirimatur ante lit. conte.
e ſuper exceptionibus *e* aūt perēptorijs dixerūt antiqui. quod dēt
lis conteſtari, ꝙ intellige, ſi vtraq; pars eſt præſens, vel melius, ꝙ
tacite fit conteſtatio ſuper exceptionib. perēptorijs eo ipſo. qđ
lis eſt conteſtata ſup principali, nam principalis extēditur ad ac-
ceſſorium. arg. huius l. in fi. & l. 1. ſ. de ord. iu. Bar. dicit quod ſi qs
excipiēdo negat in libello contēta, & actor replicando negat in
f exceptionibus contēta, qđ fit lit. cont. *f* ſup omnib. vt ipſe no. in
l. fi. ff. pro ſuo. Conclude, ꝙ ſi lis eſt ꝯteſtanda expſſe, vel tacite, nō
per ſe fit lit. cont. ſup exceptionibus perēptorijs, quod patet, qa
nec p ſe eſt iurandum de calumnia, & ita oportet intelligere di-
cta antiquorum, alias eſſēt falſa. Hoc etiam patet, quia p litis cō
teſtationē quaſi contrahitur, vt ff. de pec. l. 3. §. idem ſcribit. ergo,
& in exceptionibus dēret idem quaſi contrahi: quod falſum eſt,
quia nemo excipiēdo ſe obligat. & conſequēter nec quaſi ꝯhit.
6 †Modo quæritur, ſi prætermiſſa exceptione iuriſdictionis iudex
procedit ad vlteriora, vtrum valet proceſſus, & vř ꝙ ſic, vt extra
de iud. c. 1. vbi tenet excōicatio, licet excōicatores non ꝓnuncia-
uerint ſe iudices. Solu. aut eſt liquidum de iuriſd. & nō reqritur
pronunciatio, vt ibi. Aut non eſt liquidum de iuriſdōne, & tunc
aut eſt appoſita exceptio, & requiritur pronunciatio, & hoc eſt
verum in his, q̃ ſunt declaratiua iuriſdōnis, ſicut eſt reſcriptum
g Principis: nam ſi opponitur, ꝙ reſcriptum *g* eſt falſum, dēt ſuper
hoc ꝓnunciari. vt extra de reſcr. c. ſup literis. Sed in his, quæ ſunt
prorogatiua iuririſd. vel adminiculatiua, ualet proceſſus omiſſa
7 ꝓnunciatione ſup iuriſdōne. tex. eſt in d. c. 1. † Sed pone, *h* oppo-
h nitur exceptio non ſui iudicis, & falſi procuratoris. Quæro, ſup
quo primo ſit pronunciandum? Rñ. ſup iuriſdōne. tñ iſta ꝓnun-
ciatio hēt in ſe tacitã cōdōnem, ſi verus ſit procurator, vt l. licet.
ſ. de proc. vel dic, ꝙ ſimul, & ſemel in eodē inſtanti pronūciabi-
tur ſup vtraq; ar. huius l. in fi. & hoc pp ꝯnexitatē, qa nō p̄t plene
valere vna ſine altera: nã ſine iudice non eſt iudiciū. Itē cū falſo
procuratore non eſt iudiciū, cognoſceť ergo ſimul de vtraq; ne
procedať in incerto, ar. l. pe. ff. de iniu. teſt. & j. de accuſ. l. qui de
crimine. ēt ſi hoc iudex pronunciare ſimul poſſit, qa de vtroque
ei conſtat: alioquin primo dēt pronunciare ſup eſſentia iuriſdō-
nis, tanq̃ ſup fundamento declaratiuo totius cognitionis aliorū
articulorum. Adde Dom. Azo. in Sum. huius tituli, ponentē opi.
quorundã, q dñt ſemper pronunciandum de incidenti, niſi con
ditio pſonæ, puta impuberis, vel pedanei iudicis, aliud inducat.
Adde ꝙ incidens requirit pleniorem cognitionem, q̃ cauſa prin
cipalis, vt ſi cauſa principalis ſit de alimentis, cauſa incidēs ſit de
filiatione: quia agens ad alimenta negetur filius, tūc enim de iſta
incidenti qōne filiationis eſt pronunciandum, vt l. ſi iudex, ff. de
his, qui ſunt ſui, vel alie. iu. poſtea dicit Azo. quod ſuper emergē-
i tibus ſemper eſt pronunciandum. Tu dic, *i* ꝙ eſt caſus, l. quod li
cet non pronuncietur ſuper emergenti, tenet ſententia diffiniti-
ua, vel quaſi, vt ff. de mi. l. ait prætor, §. permittitur. vbi ſuper exce
ptionibus nihil fuit pronūciatum, ſed factum præceptum de ſol-
uendo. & dř ibi, quod tale p̄ceptum eſt validum, niſi appelletur.
Porro appellari poteſt, non ratione intereſſe, ſed ratione iniurię,
K quia fuit pręuaricatum *k* mandatum legis, quod eſt, vt prius p-
ſona legitimetur, quam vlterius procedatur.

ADDITIONES.

a Superincidenti. Vide in l. fi. ſup. de or. iu. & in l. a procedente, ſup. de dila. cum ma. & ibi quid in emergenti, & uide Bal. in l. quoniã Ale. in fi. inf. de adul. & inf. e. l. i fi.
b Emergens. Quæ ſit emergens, vide Bar. in l. 1. C. de ord. cogn.
c P. D. Suſpenſa. Differri tamen pōt incidens, ut ſimul cum principali negotio termi netur, ſm Abb. poſt gl. in c. j. uerſ. ad ſecun. partem, per tex. ibi iuncta hac l. ubi ha bes optimam gl. de emergenti, & incidenti quæſtione.
d A. B. Super emergēti. Vide Bal. in l. fi. ſup. de his, qui ſunt ſui, uel alie. iur. ubi de iſto incidenti determinat elegans dubium, ſuper quo conſuluit in ciuitate Ianuæ.
e Super exceptionibus. Vide Bal. in auth. ſed & ſi quis ſup. de teſti. Inn. in c. quoniã, in fi. in gl. extra, ut li. non cont. & quod no. Bal. in l 3. §. idem ſcribit, ff. de pec.
f Celſ. Fit li. cont. Adde iſtum in l. 1. nu. 7. in 6. no. & quod ibi poſui in addi. ad ipſum in uer. negando narrata, ſup. de lit. cont. in c. dilec. nu. 1. ubi etiam poſui in apo. in uer. prout narrant. extra, de libel. obla.
g Reſcriptum. Vide Bar. in l. a procedente, ſup. de dila. & quæ ibi ſcripſi.
h Sed pone. Vide c. præterea, extra de dila. & ibi Imo. & Io. An. & uide Bar. & Bald. in l. ſi quæramus, ff. de teſt. & Bal. in l. iudices, ſup. de iud. & quæ no. Bar. in l. quidã conſulebant. ff. de re iud. & quæ ibi dixi in 1. & 2. col.
i Tu dic. Vide Bar. in l. a procedente, ſup. de dila. & in l. ſi quæramus, ff. de teſt. ubi al legat iſtum §. permittitur hic alleg.
K Præuaricatum. Vide Bal. in l. fi. ſup. de fideic.

LEX III.

1 *Quæſtio clericatus prius eſt terminanda ſi contra clericum procedatur, & Epiſcopus vendicat.*
2 *Pœnę ex varietate ſtatus imponuntur variæ.*
3 *Flagitia priora aggrauant poſteriora.*

Si crimen. Quando pœna delicti dependet a ſtatu, quę-
ſtio ſtatus eſt prius determinanda. h.d. Iſta eſt
no. lex. glo. ponit caſum duob. modis. primo mō, qñ vnus accu-
ſat, alius agit de ſtatu. Secundo, qñ vnus, & idem accuſat, & agit
de ſtatu, ſed qdã tertius defendit ſtatū, & non crimen: vtroq;.n.
caſu prius eſt de ſtatu pronunciandum, qa a declaratione ſtatus
dependet impoſito pęnæ. i. qualitas pœnę, & gl. ponit exemplum
in accuſatore homicidij, & iſtud eſt valde no. ꝙ iſtius accuſatio-
nis ſuſpēſio fit tertio ꝯdictore opponēte, & ſic admittiť ꝯdictor
ad ſuſpenſionē nō ad eneruationē criminis publici, & capitalis.
1 † Et ſic eſt ar. ꝙ ſi ꝯ aliquē de homicidio procedatur, & Eps ven-
dicat eū i ſuū clericū, ꝙ prius dēt terminari qō clericatus, & no.
hic, ꝙ ſi alicui mouetur qō crīs ab vno, & qō ſtatus ab altero, &
vterq; moueť principaliter, primo ſup ſtatu pronūciandū eſt. ad
de per eundē iudicē ſi hēt vtrãque iuriſ. ſed ſi vnus iudex hēt iu-
riſd. mere crīalem: quilibet cognoſcit ſm qualitatē ſuæ iuriſ. ſer-
a uato ordine huius leg. & no. ꝙ ſnīa lata *a* per vnū iudicē primo
cognoſcentē ex ordine dato a iure, facit ius alium iudicē, & fidē
facit c. vlt. de exc. lib. 6. qa quoties iudicia diuerſorū iudicū per le
gem ſubordinãtur ad inuicē, dēt poſterior prioris ſnīam ratam
hrē. & eſt no. ꝙ coram vno examinatur delictū, & corã alio eius
qualitas. Sed q̃ro, quare gl. ponit exēplū in homicidio? Rñ. quia
in homicidio poniť pęna inuariabilis attento tpe delicti, vt l. 1. ff.
de pœ. vnde debet apponi pęna attento tempore delicti: & aliter
punitur ſeruus, aliter liber. & ſic no. ex varietate ſtatus varias pę-
2 nas imponi. † Sed qd *b* ſi poſt delictū variatur ſtatus? Dic vt no.
b in l. pe. ff. ſi ex nox. cauſa aga. nam aut pęna eſt arbitraria, & inſpi
citur tp̄s ſnīæ: aut inuariabilis, & inſpiciť tp̄s delicti, & hoc verū,
qñ pœna eſt terminus pœnæ; ſed ſi vna pœna eſt p̄paratio alte-
rius pœnę, tunc tp̄s ſnīæ debet inſpici, vt dicit lex in officiali, qui
primo deponitur poſtea puniť, vt in Authē. vt iud. ſine quoquo
3 ſuffra. §. oportet. † Et vnū ſcias, ꝙ priora flagitia aggrauãt poſte-
riora, ſe nō eꝯ, niſi iudex habet arbitrium puniēdi: quia tūc in ar-
bitrarijs inſpicitur tempus ſententiæ, quod eſt no. dignum.

ADDITIONES.

a Sententia lata. Vide Bar. in l. diuus, la 2. ff. de cuſt. reo.
b Sed quid. Vide Bar. in l. 1. ff. de pet. hær.
Celſ. Adde iſtum in l. 1. nu. 2. uer. & iſta faciunt ad q. de eo, qui factus eſt clericus, ſu pra an ſeruus ex ſuo facto.

LEX IV.

1 *Reconuentio in præiudicialibes locum non habet.*

Exce-

2 *Exceptionem ſuam ſuper iure tertij interdum quis fundare poteſt.*
3 *Seruum alterius dicere aliquem eſſe,non eſt iudicium liberale.*

Si ſtatus. Duo dicta hēt,dicit.n.primo,ꝙ ſi patior cōtro
uerſiam ſtatus ab aliquo,non poſſum eum in
terim reconuenire, quia cā liberalis eſt prius terminanda. Scđo
dicit,ꝙ ſi accuſo aliquē,& ipſe excipit, ꝙ ſum ſeruus cuiuſdā ter
tij,iſta cā non eſt liberalis:tñ primo,& incidenter eſt cognoſcen
dum de ſtatu,qa ſententia lata ſuper eo, viā proceſſus accuſato-
1 ris aperit,vel claudit. † No. *a* primo, ꝙ in p̄iudicialibus non hēt
a locū recōuentio,q̄ eadē ſnīa terminet:nā cū qō præiudicialis ob
ſtet iudicio, & cauſæ,vel ſaltem iudicio,ſimul cognoſcere, eſſet
2 quodāmodo intricare diuerſa,vt ext.de iu.c.exhibita. † No.ſecū
do,ꝙ qs pōt ſuā exceptionē fundare ſuper iure tertij, qñ ius ter-
tij eſt inhabilitatiuū pſonæ agentis. Idē ſi ſit excluſiuū intentio-
nis,vel intendentis,vt s̄.de ſer.fu.l.cū ſeruū,& quotieſcunq.n.ius
tertij ē obligatiuū,de iure tertij p̄t opponi,& probari, & fieri po-
3 ſitio de iure tertij, alias non, vt ff.de rei ven.l.in ſpeciali. † Tertio
no.ꝙ cū dico aliquē eſſe ſeruū alterius,nō eſt iudiciū liberale,qa
ſtatus in ſnīa nō ꝯſiſtit,ſed cū dico ſeruū meū, eſt iudicium libe-
b rale.Et eſt ar. *b* ꝙ ſi poſſideo bñficiū,qđ tertius petit a me; & ego
oppono,ꝙ ſi non ptinet ad me,ptinet ad quēdam tertiū, quia ex
parte mei opponētis iſta qō nō eſt bñficialis:tñ quia ex parte agē
tis eſt bñficialis, puto hēre locū quo ad modū procedendi. c.di-
ſpendioſam.de iud.in cle.qa quo ad ordinē iudicij fauemus acto
ri potius,q̄ reo,vt eleganter no.in c.cum ad ſedem.de reſt.ſpol.

ADDITIONES.

a Phi.D.No.Adde ad hunc quæ dicit Bar.in auth & confite.ver.1.quæro.C.de ſent.
b Et eſt ar.Quando dicatur cauſa beneficialis,vide quod notat.Bar.in l.iuxta,ſup.de li.cauſa.Celſ.Adde omnino Card.in cle.11.q.36.de iud.& cle.1.q.18.de uſur.& in cle.1.2.q.& fin.de re iud.

LEX V.

1 *Iura quando ex euentu ad contrarios pertinere poſſunt, ſuſpenduntur interim quo ad exercitium.*
2 *Neutralis tempore ſchiſmatis quis eſſe poteſt.*
3 *Sententia cum ſit emergens,qualiter ſuper ſtatu pronunciari poteſt.*

Cum ſtatus. Patiens qōnem ſtatus non pōt interim
petere debitū a debitore,qa incertū eſt,
1 vtrum petitio ad eū ptineat,an aduerſariū.h.d.No.caſum ꝙ † qñ
iura poſſunt ex euentu ptinere ad ꝯ̄rios : interim quo ad exerci-
tiū ſuſpendunt̄.Itē no.caſum, in quo debitores ſunt veri, & puri
debitores;& tñ nō pñt cōueniri.Et eſt hæc lex.ar.expreſſum,ꝙ ſi
duo ꝯtendunt de p̄latura,debitores interim nemini tenentur rñ-
2 dere.† Item eſt ar. *a* ꝙ tpe ſchiſmatis qs poſſit eſſe neutralis.† De-
a inde no.tex.ibi,dū dicit,vel ſeruus non eſt pronūciatus,ꝙ ſnīa ſu
3 p ſtatu,p̄t ferri pro ſtatu verbis negatiuis. Quæro qūo potuit hic
pronunciari ſup ſtatu,cū eſſet emergēs? Rñ. imo erat qō princi-
palis,& ex actis liquebat, ꝙ agēs iure carebat, quod pōt eſſe, vel
quia teſtes actoris deponebant ꝯ̄ actorē,vel qa reus ſuſcepit in ſe
onus probandi,& probauit de ſuo ſtatu.facit inf.l.prox.

ADDITIO.

a And.Bar.Item eſt ar.No.quod tpe ſchiſmatis quis poteſt eſſe neutralis,uide D.Ab. in c.firmiſſime,de hære.& quæ ibi dixi.uide Bal.in c.cum contingat.de relc.

LEX VI.

1 *Lis eſt conteſtanda in petitorijs recuperandæ poſſeſſionis.*
2 *Furti agens debet probare de rebus.*

Si res. Dum pendet qō liberalis ſup actione furti, vel rerum
amotarum,non dēt pcedi.h.d.Caſus duo homines a
me bona fide poſſeſſi rapuerunt, vel amouerunt a me res meas,
peto eos declarari ſeruos meos.item condemnari ad rerum re-
ſtitutionem.certe prius debet expediri cā liberalis:& ſi pro illis p
nuncietur,tunc deſcenditur ad ſequens iudicium rapinæ,vel re-
rum amotarū.Si aūt pronunciabuntur ſerui,quieſcente iudicio,
dñs erit ſibijpſi iudex,vt ff.de fur.l.ſerui,& filij.ff.ad Syllan.l. & ſi
1 certus ſit percuſſor,§.finali.† In tex.ibi,ꝯteſtanda eſt.no.hic in pe
a titorijs *a* recuperandæ poſſ.ſicut eſt actio vi bonorum rap.& con
dō furtiua,litem eſſe conteſtandam.Opp.ꝯ̄ hanc legem, qa ſpo-
b liatus *b* ante oīa eſt reſtituendus.Solu.illud verum eſt, ſi qualitas
pſonæ illud patit̄;ſecus ſi non patitur,vel quia ſeruus agit ꝯ̄ dñm
vel monachus ꝯ̄ Abbatē,vel agit dubius de ſtatu.tex. eſt hic not.
2 In tex.ibi,adhibita probatione not. † ꝙ ille, qui agit furti, vel vi
c bo.rap.dēt probare de reb.ſubtractis,ſcias tñ, *c* ꝙ hæc probō.ſ.re
rum æſtimatio probabitur per iurm,vt no.Inn.in c.fin.extra, qđ
me.cau.& inſt.de ver.ob.§.fi.Extra op. ꝙ ille libellus erat implici
tus,& impoſſibilis:ergo in totū repellendus,vt l.1.ſup.de fur.Sol.
illa lex hēt locum,niſi datus ſi certus ordo procedendi a iure, qa
tunc non reijcitur libellus,ſed diuiditur, & ordinatur, vt probat
hęc lex cum pręcedentibus.quod eſt no.

ADDITIONES.

a And.Bar.In petitorijs.No.in petitorio recuperandę poſ.lite cōt. & an ſufficiāt uerba querulosa.uide gl.10.q.11.c.quia præſulatus.2.q.2.c.notum. c. cum eccleſia. de cau.poſ.& prop.Doc.in c.1.de lit.cont.& c.accedens, el 2.ut li. non cont.
b Spoliatus.Vide Cy.hic ultra D.& Bar.in l.naturaliter,§.nihil commune,ff.de acq. poſ.& Ant.de But.in c.in literis extra,de reſt.ſpol.
c And.Bar.Scias tamē.No.quod æſtimatio probatur per iuramentū, quando agitur furti,quod eſt no.dignum pro ampliatio.l.ſi qñ inf.unde ui.& uide Bal.in c.1.§.iniuria.de pac.iur.fir.hoc anno fuit dubium. uide ꝙ no.Bar.in fin. ff.de in litem iur.

LEX VII.

1 *Poſſeſſionis pręrogatiua primo defertur cauſę liberalis.*
2 *Fideiuſſor vbi datur idoneus ſequeſtrum ceſſat.*
3 *Reſtitutio rerum ſi ſuſpendatur, uenitur ad ſequeſtrum.*
4 *Aduerſarius aduerſario prouidet, tam in expenſis litis, quā in ſumptibus.*
5 *Quęſtio nullitatis ſententię, executionem non impedit.*
6 *Exceptio quando petitur, acta cauſę produci debent.*
7 *Sumptus litis futuros, iudex an taxare poſſit.*

Si quando. Dictum eſt s̄.l.proxi.qñ ille,qui prætēdit ſe
dñm,cū q̄ritur de reb. raptis. vel amoris ab
eo,quem ſeruum ſuum eſſe dicit, modo lex noſtra loquitur eꝯ̄
qñ ille, q dr̄ ſeruus ꝯqueritur de dño p̄tenſo. dicens ſe liberum,
& ille p̄tenſus dñs fecit ſibi furtum,vel rapinam:& q̄ritur quali
ter pcedatur. Rñd.cū diſtinctione,nam aut de reb. reſtituendis.
nondū eſt lata ſnīa,aut ex lata,primo caſu refert,aut de poſſeſſio
a ne *a* ſeruitutis pclamat in libertatē, & interim ſupſedetur in re-
bus,aut eꝯ̄ ex poſſeſſione libertatis in ſeruitutem reuocat̄.& tūc
in rerū reſtōne,quas ꝯſtat ablatas,non eſt ſuperſedendum,ſi ſal-
uam rē furtiuā p idoneos fideiuſſores pmiſerit.Nam ſi talis fide
iuſſor non potuerit dari,res ſequeſtrantur interim, donec qō li-
bertatis decidatur: ex ipſis tñ rebus ſequeſtratis debebit interim
ali,moderatis ſumptibus alimoniæ,arbitrio iudicis.Secundo ve
ro caſu,quando iam erat lata ſnīa de reb.reſtituēdis,talis ſnīa eſt
executioni mandanda ſine cautione,& ſequeſtro,non obſtante,
1 ꝙ dicatur ſeruus,& ſnīa nulla.h.d.† No.hic de pręrogatiua poſ-
ſeſſionis,q̄ defertur primo cauſæ liberali,vt patet in tex.ibi, vni-
uerſa,quæ ꝯſtiterit ablata,reddi ꝯuenit.de hoc ext.de iud. c. ſub
2 orta p Ber.† Scđo no. *b* quod vbi datur fideiuſſor idoneus, ceſſat
b ſequeſtrum.ibi dum dicit,ſi modo,&c. Tertio no.ꝙ pp impotē
tiā ſatis dandi deuenitur ad ſequeſtrum.ibi,nā ſi tales,&c. & eſt
3 ar.ad id, quod no.in l.6.ſup.de vſuf. † Item no. quod qñ ſuſpen-
ditur reſtō rerum ablatarū, interim venitur ad ſequeſtrum : idē
dicerē in interdicto vti poſſid.vt fiat interim ſequeſtrum, ne ve-
c niatur ad arma. *c* de hoc no.11.q.j.ſi res in litigio poſita, dic vt ibi
per gl.& Arch.facit ext.de iudi.c.examinata. Quarto no. caſum,
4 † vbi aduerſarius aduerſario prouidet tam in expenſis litis, quā
in ſumptibus alimentorum.facit ff.de inoffic.teſt.l.ſi inſtituta.§.
d inoſſi.ſecundum gl.conſidera, iſta puiſio *d* fit hic de rebus abla-
tis illi,cui puidetur,tanq̄ de pprio patrimonio,non de alio.& ſic
non facit ad ea,q̄ no.extra de accu.c.ex parte,licet ibi eccleſia p
uideat de expenſis, quia ibi iudicium tendebat ad vtilitatem ec-
5 cleſiæ,& propterea eccleſia ſubminiſtrat. dic vt ibi no. † Deinde
no.in ver.cum autē,ꝙ quæſtio nullitatis non impedit executio-
nem ſnīæ,& quidam dicunt,ꝙ hoc eſt generale,vbicunque ſen
tentia prima facie apparet rite lata.& quæſtio nullitatis requirit
altiorem indaginem: cum enim in executione interueniat ſum
maria cognitio, non debet differri per qōnē, q̄ non poteſt ſum-
marie examinari. ſecus ſi opponens de nnllitate nihil haberet p
bare,puta quia ſnīa eſſet nulla exiſtenter,& apparenter, vel quia
e poſſet incontinenti *e* probare de nullitate, hoc eſt intra breuem
f terminum arbitrio iudicis, *f* vt no.ff.de iureiu.l.nam,& poſtea.in
prin.ff.vt in poſſ.leg.l.ſi is,a quo,& per Bar.ff.de re iud.l.4.§. con
demnatum.Non ob.l.vlt.j.ſi ex fal.inſtr.quia debet intelligi,qñ
falſitatis pbatio erat in promptu, & eadem diſtinctio fit in reſti-
tutione in integ. vt ff. de iudi.l.ſi prætor.§.Marcellus.ſecundum
g Barto. tamen quædam. Cle. *g* dicit,quod niſi ſint tres ſententie
quæſtio nullitatis impedit executionem,vt Cle.vt calumnijs. de
re iudic.ſed illa Cle.debet intelligi,quando de nullitate ſtatim fi-
des fieri poterat, quo caſu impeditur executio,niſi ſint latæ
tres ſententiæ ſuper iudicio poſſeſſorio ; nam tunc prius eſt
exequendum, poſtea diſputandum, quod eſt not. dignum.

Vnum

ADDITIONES.

a And.Barb.Poſſeſſione.No.eleganter caſum,quod non habēs vnde ſe alat,pōt alere ſe de fructib.rei litigioſę.vide quæ notaui ad Bar.in l.diuus.ff.de peti.hæred.
b And.Bar.Secundo no. Not. propter impotentiam ſatiſdandi deuenitur ad ſequeſtrum,& an poterit purgari,uide Bar.in l.litib.de agri.& cenſi.lib.10. & text.l.ſi pecuniæ,ff.vt lega.no.caue.& l.de die.§.plane.ff.qui ſatiſ.cog.& ibi Ang.& l.intereſſe,ff de acq.poſ.Bal.in l.1.ſup.de prohi.ſequeſt.& quod no.Bar.in l.defenſionis infr.de iu.fiſ.li.10.in l.1.ff.de ven.in poſſ.mit.
c Ad arma. Vide Bar.& quæ ibi dixi in l.ſi vſusfructus.§.ſed ſi inter.ff.de vſuf.& Bal. omnino in l.ab execntione inf.quo.app.non recip.in fine.
d And.Bar.Iſta prouiſio. An quæſtio nullitatis impediat executionem ſententiæ,vide plene Io.de Imo.in l.1.§.condemnatum.de re iud.& quæ notaui ad Io.And.in addi.Spec.in tit.de execu.ſen.
e And.Bar.Incontinenti.An exceptio nullitatis,quæ incontinenti probatur, habeat locum in hac lege ponunt Doct.in cle.1.de re iudi.uide Bal. in l.2. ne li.in una, eademque cauſa.
Cel.Adde Lanfran. de Oria. in c. quoniam contra falſam.§. interlocutoriæ.& appellationes,nu.25.uer.no.tamen unum.nu.36.uer.uiſo de impeditiuis,nu.37.uer. eſt præterea alind.& ſeq.uer.eſt aduertendum,& utrobique dixi in apoſtilla ad ipſum,extra de proba.
f Iudicis.Qui iudex debet arbitrari,ut declarat Bal.in l.ſi is a quo in princip.ff.ut in poſ.leg.& in §.condemnatum.hic alleg.& Do.Inno.in cap. veniens.el 2.extra de teſt.& ibi Doct.qui utuntur verbis Bal.hic.
g Clemen.Vide Bal.in l.1.ne lic.ter.prouo.

Vnum ſcias, ꝙ lex noſtra non probat generaliter id, ad quod al
legatur, ſed loquitur tantum in ſententia reintegrandæ rei, vel
poſſ. quo caſu ſi vitium nullitatis eſt latens, licet excipiens de nul
litate velit ſtatim de ipſa probare, non debet audiri tum odio in-
uaſoris, tum ꝑꝑ authoritatem ſententiæ; & quia natura cauſæ li
beralis principaliter motę non patiebatur hanc ſubitam probō-
nem, vel dic ꝙ loquitur hęc lex in quibuſdam rebus, & ſic opti-
me allegabatur, quod eſt verius. & ſic ſi probatio eſſet in prom-
ptu, poſſet repelli executio ſummatim excipiendo. vt in ll. ꝯrijs,
non aūt ordinarie per indirectum agendo de nullitate, vt hic, ꝙ
eſt no. † Et no. ꝙ qn̄ petitur executio, debent produci acta cauſę,
quia ſententia fundatur ex proceſſib. de fi. inſt. c. G perpetuus. ꝑ
Inn. *b* Item no. ꝙ finis litis principalis imponit finem ſequeſtro,
qđ intellige non ipſo iure, ſed per interlocutoriam iudicis, qui
mandauit rem reſtitui victori, vt ff. de dolo. l. ſi oleum. † Itē no. *c*
in hac l. mirabile, ꝙ iudex taxat ſumptus futuræ litis. Tene men
ti hanc legem. Item no. arg. ad taxationem alimētorum relicto-
rum viduæ, quæ debent fieri in principio.

A D D I T I O N E S.

De nullitate. Vide Imo. in l. 4. §. condemnatum. ff. de iud.
Per Inn. Ibi no. dicit tu uide in contrarium, in c. ſicut, & c. cum inter uos, extra de re iudi.
An. B. Item no. No. mirabile. ꝙ iudex taxat ſumptus fururæ litis vide tex. meliorē de iure ſecundum Bal. in l. nouiſſime. §. fin. ff. ꝙ fal. tut. aut. ꝙ vbi poſſunt peti expenſę litis futuræ, admittitur libellus, & inde male iudicans punitur ad expenſas litis, quæ ſunt futurę in appellatione, uide eundem omnino.

De colluſione a *detegenda:* *Rub.*

A D D I T I O.

De colluſione. Ad intellectum huius tit. & quando licita ſit colluſio, uide no. per Bar. in l. 1. in prin. ſup. de peda. iu.

L E X   P R I M A.

1 *Confeſſio facta coram Epiſcopo, quod inſtrumentum eſt de uero, & puro capitali an valeat.*
2 *Cauſa falſa reddit reſcriptum nullum.*
3 *Stupra, quæ committuntur in camera, uicini pro veritate ignorant.*

CVm ſeruum. Mendacium in ſubſtantiali
cauſa; vel principali motiuo
priuilegij, vel reſcripti, reddit priuilegium nullum. hoc
dicit. Vel ſic, Non valet reſcriptum, cuius falſa cauſa,
vel falſa allegatio, eſt fundamentum. Caſus. Seruus dominam
ſuam ſtuprauit: & vt euaderent delictum, dicebant ſe matri-
monium contraxiſſe. Item domina confeſſa erat in iudicio eum
liberum. item iſte ſeruus tp̄e quo ſtuprū commiſit, prætendebat
ſe abfuiſſe. eo quod tunc eſſet captus ab hoſtibus, & redemptus.
Item producebatur quoddam reſcriptū Principis rn̄dēs ad con
ſultationem dicti iudicis interrogantis. vtrū captus ab hoſtibus
& redēptus eſſet liber, qui ſcripſit, ꝙ ſic. Ecōtra filius dictę mu-
lieris dicebat ipſum eſſe ſeruum ſuum, ipſumque matrē ſtupraſ
ſe, & ex fictis mendacijs reſcriptum emanaſſe. dicit Imperator,
ꝗcum iſta emanauerint per colluſionem, dato ꝙ etiam fuiſſet
confeſſus vera eſſe, tn̄ ſeruus permanet, & colluſionis fructum
non reportat. h. d. In text. ibi, & turpis coniunctionis maculam.
a Dicit alibi gl. *a* ꝙ ſi quis deprehenditur cum aliqua, & iurat ſe eā
in vxorem acceptaſſe, nam ita vulgus loquitur, pro veritate acci
b cipitur, *b* nec punitur, vt no. in l. penu. ꟾ. de fideiuſſor. ſed illud eſt
verum. ſi qualitas perſonarum, & alia indicia patiuntur: alias ſe
1 cus, vt hic. † Et no. arg. ex hac leg. ꝯ fœneratores, *c* qui faciunt ſie-
c ri confeſſionem coram Epiſcopo. quod inſtrumentum eſt de
vero, & puro capitali: nam iſta colluſio in fraudem vſurarum fa
cta nō valet, ꝙ aūt ſit colluſū, dēt probari ſaltem ꝑ præſumptio-
nem canonum, quæ in hoc articulo præualet confeſſioni. No.
d ꝙ erronea ꝯfeſſio *d* filij credentis matri ſuæ non nocet filio, qui
fuit ſeductus a matre. No. ꝙ filius auditur allegādo ſtuprū ma-
2 tris. † No. ꝙ dixi, ꝙ falſa cauſa reddit reſcriptū nullū, licet ſecus
ſit in legatis. Rn̄deo imo idem, ſi alias non eſſet relicturus. Opp.
e & videt, *e* imo reſcriptū ſit aliquod, ſed per exceptionem elida-
tur, vt extra de reſcr. c. ſuper literis. Sol. ibi erat reſcriptū cauſam
præparans: hic cauſam prima facie terminans, vt ff. de tu. & cu-
3 ra. datis ab his. l. tutor ſi petitus. † Deinde no. gl. hic, q̄ dicit, quod
f talia ſtupra cōmittūtur in camera. *f* ſi ergo dicit teſtis *g* verū eſſe
g ꝙ ſtuprauit. interrogatus de cā ſcientiæ dicit, qa vicinus, non ꝓ-
bat nā vicini talia ſecreta ꝓ veritate ignorāt, ſecus ſi deponeret
aliq̄ eſſe publicā meretricē, nā tūc cā eſt idonea, qa oculos vici-
norū latere nō p̄t, & ita dēt intelligi, qđ no. Bal. in l. j. ff. ſi cer. pet.

A D D I T I O N E S.

a Dicit alibi gl. Vide Bal. in l. pe. hic alleg.
b And. Barb. Quod pro veritate accipitur. No. limitationem ad gl. ſing. l. pe. de fideiuſ. quā adde ad Bal. in l. 1. de ſer. fu. & c. 1. §. iniuria. de pace iura. firm. & vide pro iſto dicto Bal. gl. ſing. in c. alter, xxx. q. v. Bal. in l. eam quam. C. de fideic. & l. quicū que. C. de ſeru. fug. vide Ludouic. Roman. in conſi. 243. vbi allegauit de teſte, quando dicit, ego ſum vicinus facit ſimile, quod voluit gl. & Bar. & alii in l. ſi voluntate. de dot. promiſſ. pro Barto. in l. diuortio. de uerbo. oblig. ego ibi dixi, & Pondera, quia Bal. loquitur ſi qualitas perſonarum hoc patitur. Ang. dicit, quod debeat eſſe qualitas, aut paritas inter ipſos, ut uidi pridie conſultum per quoſdam allegantes Barto. hic, qui reuera hoc non dicit etiam pondera, quod Bald. hic ponit exemplum in iſta lege, ut patet quando dicebatur ſeruum contraxiſſe cum domina, quia tunc qualitas perſonæ non patitur hoc modo; ſecus ſi vnus nobilis diceret ſe contraxiſſe cum alio magis nobili, vel contra.
Celſ. Adde quod no. in apoſt. ad iſtum poſt eum, in l. quicunque. nu. 24. ver. ulterius uides in apoſt. in uerſ. nunquid creditur, ſup. de ſeru. fug.
c Fœneratores. Vide Bal. in l. 1. inf. de confeſ. & quid de dona. uſurarum facta fœneratori, vide per Bal. in l. ab Anaſtaſio, ſup. mand.
d Confeſſio. Vtrum falſa cauſa uitiet, uide Bar. in l. demonſtratio falſa, §. 1. ff. de condi. & demon.
e A. B. Opp. & uidetur. An reſcriptum ex falſa cauſa ſit nullum iure, uide Doct. in c. ſuper literis. de reſcr. Bal. in l. falſus. ſup. de fur. & Bar. in l. ſi is, ad quem, ff. de acqu. hær. & tex. & ibi Bald. l. qui teſtamento. de excu. tut. ff. & Ange. in l. qui Romæ, §. duo fratres, de uer. obl. & l. ſi prætor, §. Marcellus, ff. de iud.
f In camera. No. ad illud quod dicitur, quod uicinus præſumitur ſcire facta uicini, & facit quod no. Bal. in l. quoniam, ſup. de iu. delibe. & de materia probandi adulterium, uide Bar. in l. 2. §. fi. de adul.
g A. B. Si ergo dicit teſtis. Not. ſi teſtis deponit de ſtupro dicens, ſcio factum fuiſſe ſtuprum, quia ſum vicinus. reddit cauſam, non tamen coucludit quod eſt not. dignum. uide Bal. in l. 2. ſup. de ſer. fug. & l. conuenticula. de Epiſ. & cle. & l. data opera. inf. qui accu. non poſ. & l. non hic ſup. unde cognati, & l. neque natales. de proba, & Mod. in l. 1. ff. ſi cer. pe. uide no. in c. literis, & c. dudum, de præſump. & quæ dixi ibi per Do. Abb. uide Bar. in l. capite quinto, de adul.

L E X   II.

1 *Honores publici per colluſionem non conſequuntur.*
2 *Ius patronatus alienatur ex delicto.*

Libertinæ. Qui detegit colluſionem, ꝯſequitur p̄miū.
nam ſi ſeruus erat pronunciatus liber, effi-
citur detegentis ſeruus. h. d. Si autem libertinus erat pronuncia-
tus ingenuus, detegentis efficitur libertinus colluſione detecta,
1 vt no. s̄. eo. in rub. & hoc per Azo. in ſum. No. † ad publicos ho-
2 nores per colluſionem aſpirari nō poſſe. Item † no. ex delicto ius
patronatus alienari, hæc tamen alienatio eſt legalis.

Ne de ſtatu defunctorum poſt quinquennium quæratur. *Rubrica.*

L E X   P R I M A.

1 *Præſcriptio oppoſita in modum duplicationis impedit proceſſum actionis, & replicationis.*

ADitus. Præſcriptio, quæ tuetur authorem, eius ſuc-
ceſſorem tuetur. h. d. Caſus, Sempronius ha
bebat duos ſeruos. ſ. Stichum, & Domitianam, iſte Sti-
chus degens in libertate aſſerens ſe dominum Domitianæ, eam
manumiſit, lapſo quinquennio poſt mortem Stichi deceſſit Do
mitiana, Caio inſtituto hærede, ꝯ quem agit Sempronius ad res,
quas Domitiana tenuit. hæres Domitianæ eam liberam eſſe di-
cit, eo quia fuit a Sticho manumiſſa. replicat Sempronius, ꝙ nō
tenuit manumiſſio, quia nō potuit Stichus manumittere eā, qa
eſſet ſeruus. duplicat Caius dicens, ꝙ de ſtatu non poteſt quæri
1 poſt quinquennium, quare de iure ſn̄ia fert̄ pro Caio. Not. † qđ
p̄ſcriptio oppoſita in modū duplicationis impedit proceſſum a-
ctionis, & replicationis, ꝙ tene mēti, qa vix alibi reperies. Itē not.
a hic caſū, in quo p̄ſcriptio *a* firmat id, ꝙ eſt irritum ipſo iure. Item
no. ꝙ cuius author approbatur, eius ſucceſſor firmiter ꝯfirmat̄.

A D D I T I O.

a Præſcriptio. Vide Bar. in l. fi. ff. pro ſuo, & Bal. in l. ſi is, la 2. inf. eo.

L E X   II.

1 *Præſcribenti pacifice libertatem, quæſtio ſtatus moueri non poteſt.*

Si is, qui. Quinq; anni an̄ litē motam defuncto in pacifica
poſſ. libertatis, impediunt moueri qōnē ſtatus,
1 h. d. No. de re p̄ſcribentem pacifice, & ſine interpellatione poſſe-
a diſſe, ſcias tn̄, *a* ꝙ interpellatio debet eſſe iudicialis, vel naturalis,
vt p̄ſcriptio interrumpatur: non. n. ſufficit ad interrumpendā p̄-
ſcriptionē q̄libet inquietatio, vt s̄. de ann. exce. l. vt ꝑfectius, ff. de
vſuca. pro emp. l. alienā. In tex. ibi, an̄ quinq; annos. no. ꝙ dictio,
an̄, ſignificat tp̄s præteritum perfectum. In tex. ibi, quandiu. ſup-
ple maxime, quia idē ſi tempore mortis tm̄. Non ſunt hic alia.

A D D I T I O.

a Scias tamen. Vide Bar. in l. ſi alienam. hic alleg.

L E X   III.

Quamuis. Defuncta perſona, remanet quæſtio ſtatus
propter bona. h. d. dic, vt no. s̄, eo. in rub.

L E X   IV.

1 *Præſcriptionis exceptio controuerſiam moueri impedit.*

Si quem. Qui vt ciuis Romanus vixit per quinquenniū
eius ſucceſſio nō poteſt in dubium reuocari:
1 ſecus ſi non ſit quinquennium lapſum. h. d. † In tex. ibi, contro-
a uerſiam te facere poſſe. no. ꝙ *a* exceptio præſcriptionis impedit
controuerſiam moueri, quod verum eſt, ſi eſt liquida ſolo lapſu
temporis, vel liquidanda ſaltem, alias non impedit proceſſum,
vt inf. de preſcr. lon. temp. l. emptor.

A D D I T I O.

a No. quod. Dixi 1. uer. præſcr. ſup. eod.

L E X   V.

1 *Præſcriptio a lege introducta ceſſat, vbi lex ceſſat.*

Quod eſt conſtitutum. Statū fauore liber
tatis non porrigit̄
ad caſum emancipationis. hoc dicit. No. in iure ſingulari non ꝓ-
cedi

cedi de ſimilibus ad ſimilia. Item no. ꝙ non iure factum poteſt
perpetuo refricari. Caſus. Sempronius duos habebat filios, vnũ
de facto emancipauit, alium non, lapſo itaque poſt emancipatio
nem quinquennio, deceſſit emancipatus conditio teſtamento,
in quo dictum fratrem ſuum hæredem inſtituit. pater dicebat
teſtamentum non valere, opponebatur patri exceptio præſcri-
ptionis quinquennij; certe non obſt. exceptio, quia non eſt hoc
2 caſu credita a iure.† No. ꝙ vbi lex ceſſat, ceſſat præſcriptio a lege
introducta. Et ideo verba ſtatutorum diſponẽtia de pręſcriptio-
nibus, ſunt multum ponderanda, in quo caſu loquantur; quia ẽt
ſi præſcriptio fauorabiliter diſponat, tamen ad ſimilia non extẽ-
ditur. Conſidera hic, non erant omnino ſimilia, nec paria, quia
emancipatio non eſt proprie ſpecies liberationis, licet ſit quidã
vlus liberi arbitrij.

LEX VI.

1 *Varietas ſi interueniat poſteriora tempora ſunt ſpectanda.*
2 *Opiniones contrariæ ubi interueniunt, ultima ſemper eſt tenenda.*
3 *Beneficium, quod aliquando fuit curatum, ſi fuit rectum tanquam ſine cu-ra, pro non curato haberi debet.*
4 *Pręſcriptio ſtatutaria, an currat minoribus, & Reip.*

Si mater tua. Quod aliquis vixerit tanquam ingenu-
us, probatur per vulgi opinionem, quæ
opi. inſpicitur tempore mortis, nam vltima fama pręualet ꝯriæ
præcedenti. h.d. valde no. No. ergo finem vitæ inſpici, non princi
pia, vel media, iuxta illud, in fine laudabitur, vel vituperabitur
1 opus.† Iſta ergo litera in fi. eſt valde notabilis, quæ dicit, ꝙ ſi ua-
rietas interueniat, poſteriora tempora ſpectari conueniet, & ſic
fama elidit famam, immo abſorbet, quando eſt poſterior. Sed ſi
a in eodem tempore *a* concurrant duæ famæ contrarie, *b* illa eſt
b potior, quæ habet originem ab honeſtioribus, & credibiliorib.
vel melioribus indicijs comprobatur: nam fama non ſolũ con-
firmat aliud, ſed ẽt eſt confirmanda, & alias eſt nuda fama, & ſi-
2 ne cauſa, vt dixerim informis.† Item no. ex hac l. ar. ꝙ vbi in gl. *c*
c contrariæ opiniones reperiuntur, opi. vltima eſt tenenda. † Item
3 no. ꝙ vbi beneficium aliquando fuit curatum, poſtea vero fuit
rectum tanquam ſine cura, ꝙ pro non curato debet haberi. Eꝯ
ſi aliqñ fuit rectum tanꝙ non curatum, poſtea tanꝙ curatum, ꝓ
d curato debet haberi, vt ff. de ali. leg. l. Mela. *d* §. j. ꝗ l. hęc gl. elegan
4 ter allegat.† Extra quæro, *e* vtrum præſcriptio ſtatutaria currat
e minoribus, & Reipub. videtur hic caſus, quod ſic. Sed gl. dicit, ꝙ
hic eſt ſpeciale. Inn. dicit currere, ſed in integrum reſtitutionem
dari, quia l. ultima, ſupra in quibus cauſis in integ. reſt. non eſt ne
ceſ. non pertinet ad præſcriptionem ſtatutariam tum quia non
pertinet ad nouas leges poſt illam inductas, vt patet ibi in verbo,
vetera iura, a contrario ſenſu: tum per tex. extra, de reſt. in integ.
c. cõſtitutus: tum quia ſtatuta municipalia æquiparantur pactis,
ſicut conſuetudo. Bar. dicit, ꝙ minoribus currit, ſi minores tra-
ctant de lucro captando, ſecus ſi de damno euitando. Tu dic,
f *f* quod aut ſtatutum facit ſpecialiter mentionẽ de minoribus,
g *g* vel de Repu. & tunc præſcriptio currit, ſed datur in integrum
reſtitutio, vt inf. de ſen. aduer. fiſ. lat. l. 1. lib. x. aut nõ facit mentio-
nẽ de minoribus, vel de Repub. & tunc ſerua dictum In. cũ etiã
h minores ligentur *h* per ſtatuta locorum, & per conſuetudines
municipales vniuerſales, niſi nominatim minor, vel Reſpublica
excipiatur, vt ff. de adm. tut. l. ſi ſine, §. Lucius.

ADDITIONES.

a An. Bar. Eodem tempore. Not. ſi ſunt duæ famæ contrariæ, ſtatur illi, quæ oritur ab honeſtioribus indicijs. vide in c. 1. alias in rub. qui feu. da. poſ. & Bar. Mo. in l. is poteſt, ff. de acq. hæred. & l. 1. C. de reſti. idem dic ſi poſterior fama eſſet procurata, ut eſt tex. in l. miles, §. militem ff. de adul. & vide Bar. in l. is poteſt, de acq. hære. vbi dicit, quod ſi eſt fama de morte teſtantis, & eſt ſecuta aditio ñ inualidatur propter ſequentem famam, quia poſterior fama impedit actum exercendum, non iam exercitatum allegauit l. 2. in prin. quis ordo in bo. poſ. ſerue. Bal. allegauit iſtũ tex. eſſe meliorem, & l. Barbarius, de offi. præ. & l. ad teſtium §. conditionem, ff. de teſt. mili. & bene facit l. j. ſup. eod. & addit, quod ſi ſit formata inquiſitio contra aliquem, contra quem erat publica fama, ſi poſtea veniat contra famam, non impeditur inquiſitio; ſed non poterit torqueri, quia eſt actus exercendus, quod eſt bene not. vide Bal. in l. diuus. ff. de teſt. mili. vbi ſi ex forma ſtatuti contra magnatem ſufficit ſola fama, & probatur de fama, & magnas probat contra famam. prima fama tanquam eliſa non ſufficit, quod ſingulariter no. quomodo autem probetur fama, uide gl. l. 3. §. eiuſdem. ff. de teſti. & ibi Bal. Ang. in l. ſi quis paterfa. ff. ad Mace. quomodo eſt poſſibile, quod eo tempore ſint contrariæ famæ in eo loco, cũ fama ſit illa, quæ eſt in ciuitate, vel maiore parte ciuitatis, c. inquiſitionis, de acc. & l. de minore. §. tormenta de quæſt. Bar. tenet, quod ſic in l. is poteſt. præalle. Bal. contra, & ibi Do. Io. tenet cum Bal. & l. ſaluat Bar. in rumore populi, vel vulgi, vide tex. ualde no. in l. fi. ibi, falſus rumor. ff. de hær. inſtit. Et an fama ſufficiat quod ſic in loco delicti, uide Bal. in l. 3, §. eiuſdem, de teſti. & an fama faciat plenam probationem quo ad probandum hominis qualitatem, ſingulariter dicit Bald. quod ſic. in l. i. ſupra de teſt. Et adde Doct. in c. cum oporteat. de accu. & quæ ibi dixi. & l. ſimiles, §. mulier. in ver. falſis rumorib. de adult.

b Duæ famæ contrariæ. Vide Bar. in l. de minore, §. plurimum in verſ. quæro, utrum poſſit probari fama. cum ſeq. ff. de quæſt. Bal. in l. diuus, de teſta. mil.

c Vbi in gl. Vide gl. in l. qui filium. §. Sabinus, ff. ad Treb. tex. & ibi Bar. ĩ l. bona fides. ff. de poſ. Bal. in auth. ex teſtamento. ſupra de coll.

d l. Mela. Vide quæ ibidem dixi poſt Bar.

e Extra quæro. vide iſtum in l. fi. ſupra in qui. cau. in integ. reſt. non eſt neceſſ.

f And. Bar. Tu dic, An præſcriptio ſtatuti currat minoribus. uide Bal. in l. omnes populi. qui quærit, ſi cauetur, quod non petens debitum per annum cadat ab eo. uide eum ibi, quia non loquitur. vide Sali. in l. 1. quę ſit lon. conſue. ubi dicit, ſi cauetur, quod deceptus ultra dimidiam non poſſit intentare remedium l. 2. de reſcin. uen. tamen pupillus, uel minor, poterit in integ. reſtitui. quod eſt not. ſecundum eum. vide omnino gl. Bal. in l. fi. ſupra de in integ. reſti. mino. ſi caueatur, quod cauſæ cõſanguineorum compromittantur, an intelligantur minores, & vide Angel. conſil. cxcix. vbi dicitur ſi cauetur quod vera præſcriptio currat minori, non currit præſcriptio incœpta cum maiore.

g De minoribus. In contrarium quod no. Bal. in l. 1. in xxiiij. oppo. ſupra qui admit. & plene per Bar. in l. 1. §. ſi quis autem, ff. de itin. actuque priuat.

h Ligentur. Vide quod no. Bal. in l. fi. ſup. de teſti. in integ. & in l. 1. ſupra ſi aduer. do.

LEX VII.

1 *Litis conteſtatio per confeſſionem quandoq; fieri ſolet.*
2 *Iuriſdictio per citationem, quæ non tenet, an perpetuetur.*

Si pater tuus. Per iudicem incompetentem non po-
teſt interrumpi præſcriptio. h.d. notabi-
a liter ꝙ intellige etiã ſi lis *a* de facto ſit conteſtata: nam vt elegan-
ter hic dicit gl. conteſtatio litis, quæ non tenet, maxime propter
defectum iudicis, pro non facta habetur. Idem no. Bar. extra, de
app. c. vt debitus. Idem ſi non tenet ꝑ ordinem iuris non ſerua-
tum, quia ſimiliter pro non facta habetur, vt s̃. de lit. cont. authẽ.
1 offeratur. & ita no. in l. j. de dam. infect. per Iaco. de Are.† Modo
b quæro, *b* cum litis conteſt. quandoque fiat per confeſſionem. vt
ff. de neg. ge. l. at qui natura. §. cum vtrum. num iſta gloſ. ſit vera?
Reſpon. quod ſic, ſi ponas iſtam confeſſionem factam in vetito
examine, vt extra de iud. c. at ſi clerici: nam vetitum examen nõ
poteſt prorogari, vt extra de foro competen. c. ſi diligenti. Si aũt
examen non eſt ꝯ legẽ, ſed p̃ter legẽ, & ſic examen poteſt proro-
c gari, tunc litis conteſtatio *c* valeret, immo, & ante litem conte-
ſtatam ſtandum eſſet confeſſioni, nec oportet litem conteſtari,
vbi per confeſſionem fit prorogatio iuriſdictionis, nec tunc hẽt
d locum pœnitentia, *d* ar. ff. de pecu. l. depoſiti, §. 1. Sed an per cita-
e tionem, *e* quæ non tenet, perpetuetur iuriſdictio? Canoniſtæ di-
ſputant. tu dic, ꝙ aut non tenet quo ad iudicem, & quo ad par-
tem, vt quia facta, die feriata in honorem Dei. & non perpetua-
tur iuriſdictio, quæ non incipit quo ad actum ſuum, nam iuriſdi
ctio dicitur prout eſt apta ius dicere. aut non tenet citatio rõne
citati, vt quia citatus erat infans, vel furioſus, tenuit tamen quo
ad ius dicentis opinionem, & ſic quo ad extremum ius dicẽtis,
prout reſidet in iudice. & tunc perpetua eſt iuriſdictio, licet quo
ad reum elidatur citatio.

ADDITIONES.

a An. Bar. Etiam ſi lis. No. quod lis de falſo, conteſtata non interrumpit præſcriptionem. uide tex. no. in l. accuſaturus, ff. de adult.

b And. Bar. Modo quæro. Licet aliqui velint, quod ſaltem oriatur indicium ex illa cõfeſſione, vide Bar. in l. diuus. de cuſto. reo. & l. magiſtratibus, ff. de iuriſ. om. iu. Do. Ant. in præalleg. c. at ſi clerici.

c Conteſtatio. Vide Bar. in l. accuſaturus. ff. de adult.

d Penitentia. No. limitationem, l. ſi conuenerit, ff. de iu. om. iud.

e Sed an per citationem. Vide Bar. & quæ ibi dixi, in l. accuſaturus, ff. de adul.

LEX VIII.

1 *In incorporalibus perſonalia iura quædam ineſſe, & an ea tempore aliquo inducantur.*
2 *Incorporalia realia, ideſt, rebus annexa, & cohærentia, quæ ſint.*
3 *Iuriſdictiones longo tempore ſine titulo præſcribi non poſſunt.*
4 *Fuga nemini prodeſſe debet.*

Repetitio. Res, quæ nullo titulo poſſidentur, non pręſcribuntur. Item ſtatus eius, qui deceſſit in
fuga, & latitatione, non conualeſcit tpis curſu. h.d. In tex. ibi, cor
1 pora. no. ꝙ cum miſterio dicit corpora. In † incorporalibus autẽ
quædam ſunt perſonalia, vt obligationes. Et iſto nullo tpe indu-
cuntur, nec producuntur in eſſe, vt ff. de act. & oblig. l. obligatio-
num fere, §. placet. Sed ex longi tpis curſu, & præſtatione bene
ꝓbatur ſubeſſe, vt ff. de vſu. l. cum de in rem verſo. niſi appareat
ſaltem per aliquas præſumptiones, ꝙ ſit facta non aĩo obligandi,
ſed gratis: vnde ſi quis prætendit titulum donationis, non proba
a bit ipſum virtute dictæ l. cum de in rem verſo, *a* quia præſũptio
iuris eſt in ꝯrium, ſ. quod nemo velit iactare ſuum, ut ff. de prob.
l. cum de indebito, & no. in l. obſeruare. §. fi. de off. Proconſ. in gl.
2 ord.† Quædam autem incorporalia ſunt realia, i. rebus annexa,
vel cohærentia, vt ſeruitutes: & tunc aut loquimur in ſeruituti-
bus, quæ habent iſtar dñij, & titulus requiritur, j. de pręſcr. long.
3 temp. l. fi.† Et ideo iuriſdõnes *b* non præſcribuntur longo tempo
b re ſine titulo, *c* quia iuriſdictiones dominio æquiparantur, vt
c ff. de ſtatu homil. qui furere. aut loquimur in alijs ſeruitutibus,
quæ ſunt parui præiudicij, ſicut eſt ſeruitus viæ, & ſimilis, tunc ſi
ue conſiſtant in patientia aduerſarij, ſiue in facto, vt ſeruitus one
ris ferendi, non requiritur titulus, vt l. ſi quis diuturno, ff. ſi ſerui.
4 ven.† No. ꝙ fuga, & latitatio nemini dẽt prodeſſe. Item no. qđ gl.
hic

ADDITIONES.

a L. cum de in rem verſo. Et ibi Bar.

b Et ideo iuriſdictiones. Vide no. Bar. in l. iuſto, §. non mutat. ff. de vſuc. in fi.

c Celſus. Sine tit. Aduerte, quod ad acquiſitionem iuriſdictionis ſufficit titu. putatiuus, cum tanti tamen temporis præſcriptione, ꝙ non ſit memoria in contrarium, ita no. iſte. in l. fi. ad fi. ſupra de long. temp. præſcr. Flor. in l. ſic conſtituta, ff. quem ad. ſer. amit. Alex. in l. ſi quis diuturno, ff. ſi ſer. vend. & Pa. de Caſt. conſi. mihi 132. ſecundum antiquum numerum, & ita notaui poſt Pan. in addi. ad ipſum, in ca. cũ contingat. nu. 5. in ver. priuilegium, & conſuetudo, ext. de fo. comp.

a hic dicit, quod de iure antiquo *a* nulla preſcriptio currebat ma-
læfidei poſſeſſori, ad quod ius antiquum redit ius canonicum, vt
in c. poſſeſſor malæfidei. de reg. iur. lib. 6.

ADDITIO.

a And. Barb. De iure antiquo. No. quod de iure antiquo præſcriptio nõ tuebatur ma
læ fidei poſſeſſorem, & ſic per c. 2. de re iud. reditur ad ius antiquum, quod ſumme
no. pro intellectu c. fi. de præſcr. & eorum, quæ dixit Bar. in l. non ſolum, §. ſi mihi,
ff. de vſucap.

*De præſcriptione longi temporis, quæ pro liber-
tate, &c. Rubrica.*

LEX PRIMA.

1 *Fugiens malam fidem habere videtur.*

MAla. Diuturna poſſeſſio non illum tuetur, qui ma-
la fide fuit in poſſeſſione libertatis. & ex fuga p̄
1 ſumitur mala fides. h. d. † No. quod ille, qui fugit, malā
fidem habere videtur.

LEX II.

1 *Poſſidere ſeipſum nemo poteſt.*
2 *Preſcriptio libertatis, an titulum requirat.*
3 *Poſſeſſione longi temporis, libertas, & Romana ciuitas ſeruo competunt.*

Preſtat. Sola bona fides etiam ſine titulo, præſtat iuſtum
initium præſcribendi libertatem 30. ann. ſpacio.
1 h. d. No. ꝙ iſta litera innuit, ꝙ quis poſſidet *a* ſeipſum. Sed glo. di
cit notabiliter, ꝙ nemo ſe poſſidere poteſt in ſe, ſed quaſi poſſi-
dere. Adde, quod eſt in quaſi poſſeſſione actuum, qui quaſi poſ-
ſidetur. Conſidera, actuum quidam ſunt extra ſe, vt viuere tanq̃
liber homo: quidam a ſe in alium, vt vti iuriſ. dicit Inno. ꝙ ſi quis
in caſu vtitur iuriſdõne, vel alio iure prætenſo, iſte non poſſidet
aliud, niſi labia ſua; v. g. ſi ſubditi non obediunt, vel ſi patronus
2 præſentat, & Eps præſentatum reprobat. † Quæro, nunquid in
iſtis præſcriptionibus titulus requiratur? Dñt Doc. ꝙ non, quia
b tex. hoc nõ dicit. Iſta gl. eſt multũ notabilis. Pone, ſtatuto *b* caue
tur, ꝙ poſſidens rem per x. an. poſtea conueniri nõ poſſit; dico. n.
ꝙ ſufficit bona fide poſſediſſe x. an. licet ſine titulo, quia ſtatutũ
3 non requirit titulũ, quod tene menti. † In tex. ibi, liberi & ciues.
no. ꝙ ex longi temporis poſſeſſione libertas, & Romana ciuitas
ſeruo competunt, dixerunt quidam, quod in iſta præſcriptione
requiritur, quod publice ſe gerant pro libero.

ADDITIONES.

a Quod quis poſſidet. Vide Do. in l. 3. §. ſi ſeruus, ff. de acq. poſſ.
b Pone, ſtatuto. In contrarium facit, quod no. Bal. per illum tex. in l. contractibus, in
prin. ſup. de non num. pec. & in c. 1. §. ſi quis per triginta, ſi de feu. fue. controuer.
& quæ retuli in l. ſequitur, §. ſi viã. ff. de vſuc. contra Bal. ſingulariter tenet Lu. Ro.
in l. Prætoris, in prin. in add. nouis, ff. de dam. infec. & pro dicto Bal. hic facit, quia
ſtatutum debet aliquid addere iuri cõmuni. no. Bal. in l. cum ſcimus, inf. de agric.
& cenſi. lib. 11.

1 *Tempus non eſt modus tollendæ ingenuitatis.*

Sola. Ex temporis longinquitate ingenuus ſeruus non effici
1 tur. h. d. No. † qđ *a* tempus ñ eſt modus tollendæ inge-
a nuitatis. In tex. ibi, ſi 40. ann. no. quod in materia præſcriptionis
de iſto tempore 40. anno. alibi non fit mentio.

ADDITIO.

a No. quod uide Bal. in l. 2. ſup. de inge. manu.

De peculio eius, qui libertatem meruit. Rubrica.

LEX VNICA.

1 *Prouidere facilius quis intendit contra ſe, quam contra ſuum ſucceſſorem.*
2 *Reſeruans ſibi nihil nil excipere poteſt.*
3 *Contractus perſonam non egrediuntur.*

LOnge. Manumiſſo inter viuos, tacite vr̄ peculiũ con
ceſſum, ſecus in vltima voluntate: & not. mi-
rabile, ꝙ actus inter viuos fauorabilior eſt, quam vltima
1 voluntas. hoc dicit. † Quærit Azo in Summa, de ratione differē-
tiæ dicas, ꝙ facilius quis intendit prouidere ꝯ ſe, quã ꝯ hæredem
ſuum, vel ſuum ſucceſſorem, arg. extra de aut. & vſu pallij. c. ex
tuarum. glo. reddit alias rationes perſuaſiuas: nam in contractu
nil ſibi reſeruat, quia nil excipit, ſed in vltima voluntate res vni-
2 uerſas in hæredem dirigit. † No. glo. quod q nil ſibi reſeruat, nil
excipit. de offic. delega. ca. ſuper quæſtionum. §. porro. Secunda
ratio, quia inter viuos habet longum ſpatium ad deliberandum,
ſed in vltima voluntate, vbi mors feſtinat, non poteſt ſic cogita-
re, vnde lex pro eo cogitat. Nota hanc rationem nos dicimus,
ꝙ in contractibus non receditur a perſona, ſecus in vltima vo-
luntate. Et eſt ratio. quia in vltima voluntate non potuit ſic co-
gitare, vnde lex cogitat pro eo. Sed melior ratio eſt, quia vltima
voluntas non poteſt reparari per teſtatorem, qui deceſſit, vnde
lex prouidet, vt no. in l. fi. ſup. de contrahend. empt. niſi teſtator
appoſuiſſet conditionem expreſſam, ſi arbitrabitur, nã tunc non
receditur a perſona, vt l. 1. ff. de leg. 2. Tertia ratio redditur a Io.
quia inter viuos manumittens ſperat operas: & ideo vberius p-
uidere videtur, moriturus autem nil ſperat.

De Senatuſconſulto Claudiano tollendo. Rub.

LEX VNICA.

1 *Mulier inter ſeruos incontinens, eſt dedecus totius cognationis.*
2 *Caſtigare põt dominus ſeruum ſuum, & aſcriptitium, propria authoritate.*

CVm in noſtris. Olim mulier libera ſeruili
amore capta, vel bacchata, ſi
ei denunciatũ eſſet a dño, ne ſeruo ſuo cõmiſceretur, &
iudex ſuper eo eam admonuiſſet, quæ tamen non deſi-
ſtebat a complexu, ſuam ſubſtantiã perdebat, & libertatē amitte
bat. fiebat. n. conſerua, qđ (quia indignum erat) ſublatũ eſt, quia
nec bona perdit, nec amoris fauore libera eſſe deſinit. h. d. In tex.
ibi, & quod ab hoſtium ferocitate. No. ꝙ ſeruitutes ab hoſtium
ferocitate ceperunt ꝯ nãlis libertatis ſtatum, quod dic vt not. ff.
1 de iuſt. & iu. l. manumiſſiones. † In tex. ibi. ad libidinem nequiſſi-
morum hoĩum. no. vitiũ libidinis principaliter homini attribui.
In tex. ibi, infelici. no. cupidinem infelicem. In tex. ibi, peſſimum
dedecus. no. ꝙ mulier incontinens inter ſeruos, eſt dedecus to-
a tius cugnationis, & fulgoris eius. *a* In tex. ibi, cognatis ſuis infe-
2 riorē no. ꝙ dedecus eſt ſeruire inferiori, vel deteriori ſe. † In tex.
ibi, ſiue p ſe, ſiue per p̄ſidē. no. ꝙ ſeruum, & aſcriptitiũ ſuũ quis
põt caſtigare ꝓpria authoritate, & ēt præſidali. Adde, ꝙ in tali ca
ſtigatione ordo iuris nõ requirit, ēt ſi fiat per preſidē, vt no. Inſt.
de libertinis, §. multis. In tex. ibi, reuerſuram. no. ꝙ negligētia p-
curatoris parit dño damnum glo. hic ponit uerſus. Spicula figit
amor, &c. Et no. ꝓpter talem negligentiam ſeruum confiſcari.

ADDITIO.

a Phil. Dec. Fulgoris eius. Quinimo, & nobilitatem perdit ſi nobilis fit, & infamis
fit, ut per eundem in l. cum antiquis 8. q. de iu. deli. per l. ſi qua illuſtris, C. ad Orfi-
cianum, & in reg. infamibus, lib. 6. Addit. ēt Bar. in l. his ſolis, C. de reuo. do. quod
mulier inhoneſte uiuens tenetur ad oẽs penas aduerſus ſecũdo nuben. impoſitas.

De nudo iure Quiritum tollendo. Rub.

LEX VNICA.

1 *Nomina debent habere conſonantiam.*

ANtiquæ. Olim erat quoddã nudũ dñium, ꝙ nõ
erat in ꝯſuetudine, licet eſſet iure ſcri
ptũ, quod nihil ab enigmate, i. ab obſcuritate diſcrepat,
ſed tanq̃ vacuum. & ſuperfluum verbum non erat in vſu, & ani
mi iuuenum infirmabantur in talium verborum ludibrio, cum
debeant a primis cunabulis utilia capere. Et ideo Imperator ſta-
tuit, ꝙ illud nudum dominium quod carebat effectu, careat no-
mine, & ꝙ vnuſquiſque ſerui ſui, & aliarum rerum ad ſe perti-
nētium, efficax habeat dominium. h. d. In tex. ibi, ludibrium. no.
nimias ſubtilitates ludibrium appellari. In tex. ibi, nudum nomē
quod non erat in cõſuetudine, licet eſſet in iure. In tex. ibi, enig-
mate. i. obſcuritate, vnde Apoſtolus, Videmus in ænigmate, i.
tenebrarum obſcuritate, tunc autem videbimus de facie ad fa-
ciem. In tex. ibi, pleniſſimus not. de pleniſſimo dominio, & iſtud
vocabulum pleniſſimum dominium, raro alibi inuenies. Not.
1 † ꝙ nomina debent habere rerum conſonantiam, alioquin non
debent dici nomina. Et eſt arg. contra Epiſcopos, qui habent ti-
tulos nulla tenentes, i. nullius utilitatis, vel poſſeſſionis, vt in c. in
pleriſque de ele, in Cle.

De vſucapione pro emptore, vel pro tranſactione. Rub.

LEX PRIMA.

1 *Titulus illicitus non dat cauſam præſcribendi.*
2 *Vendendi ius qui dicantur non habere.*
3 *Rem furtiuam ſcienter emens, an committat furtum.*
4 *Rem furtiuam ſcienter vendens, quam non poſſidebat, nec poterat tradere, obligatur ad rem tradendam.*
5 *Rei furtiuæ ſcienter legatæ in ultima voluntate, an teneat legatum.*

MAncipia. Qui emit rem ab eo, qui non habet
ius vendendi, dñiũ nõ acquirit, nec
1 ēt vſucapit, ſed illicite emit. h. d. † No. ꝙ illicitus titulus
2 non dat cauſam præſcribendi. † Quæro, qui ſunt illi, qui non ha-
bent ius vendendi? Reſpon. aut queris de iure quo ad obligatio
nem, aut quo ad immediatam dominij translationem primo ca
ſu dic, ꝙ quandoque ex neutra parte contrahentium ꝯtrahitur
obligatio, qñque ex altera tm̃, vt ff. de ꝯhen. empt. l. ſi in emptio-
ne, §. idem ſi emptor. Nam vterque ſcit rem furtiuam, ideo ex
neutra parte ꝯhitur obligatio; quia ſi contraheretur obligatio,
ordinaretur ad delictum, ideſt ad furtiuam traditionem: vnde
talis datur regula, quod qñ impoſſibilis eſt in traditione eius ob-
ligatio, & titulus eſt impoſſibilis. ex altera vero parte ꝯhit oblo,
ſi ſolus emptor ſcit rē furtiuã, q emptor bñ ad pretiũ obligat, qa
in ſolone pretij non cõmittitur furtũ, eꝯ ſi venditor ſolus ſcit rē
furtiuã, qa emptor recipiendo, furtum non cõmittit, nec vendi-
tor pretium ſuſcipiendo, vtrinque obligatio ꝯtrahitur. Porro ſi
ſcientia non inducit uitium, bene tenet commercium, vt ſubti-

liter legit̃,& notat̃ in l.itē ſi res.ff.de alien.iud.mu.cau.fac. Item
no.ibi, ꝙ apparet,ꝙ vbi res erat apud emptorem priusq̃ emeret,
nō ꝯmittit furtum ꝑ venditionē rei alienæ: qa nemo paciſcēdo
facit furtum,ſed amouendo.Si aũt loqueris,quantum ad imme
diatam tranſlationem dominij.dic,vt plene no.ff. de re. iud.l. id
qđ noſtrum.& adde quod no.Iac.de Are.in l.non dubium,s̃.de
3 legib.† Extra opp.*a* ꝙ emens ſcienter rē alienā, non ꝯmittit fur-
a tum,vt in vxore.quæ vendidit rē donatam.ff.de don.inter vir.&
vx.l.ſi donante.Sol.ibi ideo,quia venditor habebat occaſionem
poſſidendi a domino,quaſi titulo pro ſuo, vt ibi dicit litera ele-
4 ganter.† Quæro,quid ſi quis vendidit ſciēter rem furtiuam, quā
non poſſidebat,nec poterat tradere, quia poſſidebatur a quodā
tertio? Reſp. ꝯhitur perſonalis obligatio ad rem tradendam lĩ-
me.deber.n.facere,& curare, vt tradere poſſit lĩme,ut l.ratio.ff.
5 de actio.empt.† Quæro,quid in vltima voluntate,ſi teſtator lega
uit ſcienter rē furtiuam,vtrum teneat legatum?& vr̃ ꝙ non. ar-
guendo de ꝯ̃ctibus ad ultimas uoluntates. In ꝯ̃rium uidetur ꝙ
æſtimatio debeatur,quia poteſt redimi a domino, ut l. non du-
bium.ſup.de leg.quod eſt verius.

ADDITIO.

a Extra op. Vide in l.ſciens,inf.eo.& omnino Bal.in l.alienum.ſup.de fur.& Cy.hic & uide quod ſequitur.
Celſus. Adde quod notaui in apoſt.ad Bar.in alle.l.alienum.& melius in l.qui fundum.§.furtiua res in apoſt.in verſ.ignorauerit.poſt Alex.ff.pro emp.

LEX II.

1 *Prohibitio per verba affirmatiua fieri poteſt.*
2 *Prohibitio facta de vendendo, an videatur facta de oĩ ſpecie alienationis.*
3 *Prohibitio teſtatoris requirens cauſam, quæ cauſa intelligitur.*
4 *Res prohibita alienari an præſcribi poßit.*

Si cōtra. Res iuſſa ſeruari, nō poteſt uendi,nec præſcribi
h.d. No.ꝙ omnis prohibitio impedit alienatio-
1 nem legalem. Not.ꝙ † aliquid prohibetur per uerba affirmatiua.
nam teſtator,qui iubet rem ſeruari,loquitur uerbis affirmatiuis
No.ꝙ poſito conſequēti,qđ ex prohibitione ſequit̃, perinde eſt
ac ſi ꝓhibuiſſet: unde ſi probo,ꝙ teſtator mādat rē ſeruari,ꝓbo
ꝙ uetuit alienari, qa eadē eſt nā uerborũ æquipollentiũ, qđ te-
2 ne menti. Modo reuoco in dubium, † teſtator prohibuit vendi,
a vtrum videatur prohibuiſſe oēm ſpeciem alienationis? *a* Dicit
gl.ꝙ ſic per l.ſtatuliberi a cæteris.§.quib.ff.de ſtatulib.quæ eſt ad
hoc melior lex,quæ ſit in iure, tu dic verbum venditionis per ſe-
ipſum,non hoc habet ſignificare,vt l.fi.inf.de prędijs Cur.lib.10.
ſed ratione adiuncti, i.ratione cauſæ prohibitionis bene includit
alios titulos,vt in iſta gl. Idem no.ff.quæ res pig.ob.poſſ.l.j.§.fi.&
extra,de pig.c.1.& ff.de pig.in l.quorum. Vel dic,aut prohibitio
b eſt extraordinaria,vel legalis:& non comprehēdit alios ꝯ̃ctus. *b*
vt d.l.fi.aut eſt regularis prohibitio, ſicut eſt, ꝙ teſtator pōt pro-
hibere:quia uoluntas,teſtatoris reputatur eſſe lex communis, &
tunc comprehendit omnem alienationis ſpeciem. Vel dic,vt di
3 xi ſup.de fideicomm.l.voluntas. † Quæro, cum teſtōris prohibi-
tio requirat cauſam, quæ cauſa hic ſuberat? Rn̄d. cauſa erat in
ipſa re,propter perfectæ artis peritiam. Idem ergo ſi propter co-
gnationis tutelam,vt in tueri, no.ſup.de fideicommiſ. l.quoties.
4 † Quęro, vtrum talis res prohibita alienari poſſit præſcribi, ſi qs
habeat cauſam ab alio,q̃ a prohibito,vel eius vices gerēte. Reſp.
ſic:quia teſtator nō poteſt imponere legem, niſi ſucceſſori ſuo.
Vltimo vides,ꝙ pręſcriptio eſt legalis alienatio, & tñ impeditur
per hominis prohibitionem,facit, ff.de verb. ſig.l.alienationis.

ADDITIONES.

a Alienationis. Vtrum appellationis venditionis,ueniant alii contractus. Vide Bar. hic,& quæ poſt eum dixi.quibus adde Bal.in auth.& qui iurat furioſus.de bo. authori.iud.poſſ.ſed quid de verbo,comparere,an ſit generale, & importet omnem permutationem. Vide Bar.& Bal.in l.1.ſup.de rerum permut.& ibi etiam, an permutatio comprehendat uenditionem, & alios ſimplices contractus. Et ſimiliter, an venditio comprehendat permutationem iſtis adde Spec.& Ioan.And.in tit.de emp.& uend.§.nunc uidendum.uer.ſed pone,ſtatutum.& Nico.de Neap.in l.Gallus.§.& quid ſi tantum,ff.de lib.& poſthu.
Celſ. Adde pro originali quæſito huius.ſ.an prohibitus uendere, poſſit alios contractus alienationis celebrare.& de hoc uide iſtum in l.fin.ſup.de rebus alie. non ali.& in l.voluntas.ad fi.uer.modo reſta.l.ſup.de fideicomm.& in cap.1.in tit. de feu.alie.in uſib.feud.& in cap.1.in ti.per quos fiat inueſti.in eo.lib.& Can.in c.1. extra de his,quæ fit a præla.
b Alios contractus. In contrarium facit l.filium habeo.ff.ad Maced.iuncta l. ſtatuliberi.ff.de ſtatuli.& quod no.Cy.in l.1.inf.quæ ſit lon.conſue.Non ob.l.fin. hic alle.quia ibi facta eſt mentio de pretio.

LEX III.

1 *Partus ancillæ furtiuæ apud poſſeſſorem bonæfidei editus,& conceptus poteſt uſucapi.*

1 Si matrem. Partus † ancillę furtiuę apud bonęfidei em
ptorē conceptus,& editus,poteſt uſucapi.
h.d.diſtingue hic,ut ff.pro ſuo.l.ſi ancillam, & ff. de Publiciana,
l.ſi ego.§.partus.& dic,ut dixi ſup.de furtis.l.ancillæ.

LEX IIII.

1 *Ratificare non poſſum quod nomine meo non eſt geſtum.*
2 *Scientia erronea an dicatur bona fides.*
3 *Error iuris qualiter probari poteſt.*
4 *Errans ſimul in iure,& in facto pro bonæfidei poſſeſſore cenſeri debet.*

1 Venditioni. Tria tuentur poſſeſſorem.ſ.dñium,con-
ſenſus,& vſucapio.† Opp.qđ ſuo noīe ñ
eſt geſtum,non poteſt quis ratificare,ff.de neg.geſ.l. item ſi cum
putaui.alias l.ſi pupilli,§.ſi ego.Solu. proprie loquendo iſta non
eſt ratificatio,ſed quidam conſenſus,vt ff.de pign.l. ſi fundus, §.
a 1.Vel dic,ꝙ non poteſt ratificare, *a* aut ex ꝯ̃ctu agat, ſed vt ius ꝑ-
dat ſic,vt ff.quib.modis pignus,vel hypoth. ſoluitur.l. ſicut, §. ſi
venditioni, qui ꝯſenſus in vltima volũtate ēt interuenire poteſt.
b tex.eſt hic ſingularis. *b* † Quæro, dr̃ hic, ꝙ in vſucapione requi-
2 ritur bona fides. Vtrum erronea ſcientia dicatur bona fides? Re
ſpond.ſic,ſi errat in facto,ſecus ſi in iure,& eſt ratio,quia ille,qui
vſucapit,tractat de lucro quærendo cum alterius iactura, vel ſal
tē de damno alteri inferēdo,ꝯ̃ naturalem æquitatem: & ideo nō
prodeſt error iuris,qui non eſt probabilis,imo eſt lata culpa,quę
vſucapientibus obeſt,hoc tenet glo.ff.de pet.hære.l. ſed ſi lege.§.
ſcire. Sed contrarium tenet hic dicens,ꝙ error iuris operatur bo
nam fidem,qđ intellige aliquo titulo præcedente,non lucratiuo
c ſed oneroſo,vt ff.de vſuca.l.poteſt,§.vltimo.vel verius dic quod
bona fides inducit ex errore iuris,quo ad fructus, quorum poſ-
ſeſſio eſt inutilis,& abiecta,vt ff.de acq.poſ.l.ſi rem mobilē,non
quo ad rem præſcribendam,vt notatur.ff.de vſuc.l.ſi fur.ff. 1.&
d l.ſed ſi lege,§.ſcire,& ff.de iur.& fac.igno.l. iuris ignorantia in
d vſuc. Sed hic q̃rit, *d* † qualiter iuris error ꝓbetur? Rn̄d. quia erat
3 mulier,minor,vel miles armatæ militiæ: vel qa paſſus erat diffi-
cilis in iure,& interrogauit ſapientem,qui errauit in opinione:a-
e lias aũt quilibet pręſumitur ſcire *e* iura ſcripta,niſi ſit amens, vel
4 furioſus, vt s̃.de legib.l.leges ſacratiſſimæ. † Quæro, quid ſi erra-
f uit ſimul *f* in facto & in iure? Rn̄d.bonę fidei cenſeri debet, vt ff.
de vſuca.pro dona.l.ſi vir vxori,nam licet error iuris non patro-
cinet̃,tñ non officit erranti in facto. Aut ergo qs vult ſumere ad
miniculũ ex iuris errore ad pręſcriptionē fundādā,& nō pōt:aut
aliunde vult fundare pręſcriptionē,& pōt,quia vtile ꝑ inutile nō
vitiat̃,cũ nihil habeāt cōe,nec veniāt inuicē ad ꝯflictũ tex.eſt no.
cũ glo.ſua,in d.l.ſi vir vxori. Nā vitium erroris iuris, errore facti
g purgat̃. *g* ad hoc facit totũ illud brocardũ inſpici, qđ prodeſt, &
nō qđ nocet.de quo hic per Cy.& eſt no. hoc fauore poſſidētiũ.

ADDITIONES.

a Non poteſt ratificare. Vide Bar.in l.fi.ſup.de rei vend.
b Tex.eſt hic ſingularis. Ita etiam alleg.Bal.in c.1.§.præterea ducatus, quibus modis feu.amit.
c And.Barb. Vel verius. An errans in iure lucretur fructus. Vide Dyn.& Dom. & ibi Io.de Imol.in l.ſi fur.§.2.de vſuca.& Ang.ponit verba Bal.hic,in l.ſed ſi lege §.ſane.ff.de pet.hær.Imo.in c.ad noſtram. de reb.eccle.non alien.& ibi dixi,Innoc.in c.conſultationibus,de iure patro.uide Do.in c.ad noſtram,& quæ ibi dixi.
d Sed hic quęritur. Intellige ſane iuxta l.fi.ſup.de iuris,& facti ign.
e Pręſumitur ſcire. Vide Bar.in l.quod nerua,ff.depoſi.& qualiter probetur error iuris,vide Bar.in l.non fatetur,ff.de confeſ.
f Simul. Vide Bal. in l.nullas,ſup.de rei vend.
g Purgatur. Vide Bar.in l.ſequitur, §.dominus fundi,ff.de uſuc.

LEX V.

1 *Poſſeſſionis vitium purgatur ſi ad dominum res reuertitur.*

S partem. Malę fidei poſſeſſor partem,quam poſſidet.
non pſcribit:bonę fidei autem poſſeſſor prę
ſcribit,niſi res eſſet vi poſſeſſa. Item præſcriptio nondum cōple-
tā non tuet̃ poſſeſſorē ꝯ dñm vendicantem. h. d. Oppo. s̃. quod
1 metus cauſa.l.ſi vi.Solu.vt in glo. † Quęro, dr̃ hic,ꝙ vitiũ purga-
tur ſi ad dñm poſſeſſio reuertatur. Quid ergo,ſi non fuit dñs,ſed
alius poſſeſſione expulſus? Rn̄d.res non eſt ita affecta, quin poſ-
ſit vſucapi,ſed glo. vr̃ determinare ꝯ̃rium,ſ. ꝙ debeat reuerti in
ꝑtātem vi expulſi:alias nec ꝯ dñm poſſit pſcribi,vt no. ff. de pre-
ca.l.certe.§.Iulia. Quid ergo,ſi nō dñs eſt expulſus, & reuerſa eſt
in poteſtatem dñi, vtrum poſſit vſucapi? Dñs Cyn. reliquit ſub
dubio. Tu dic poſſe vſucapi,quia vr̃ breui manu reuerſa in pote
ſtatem expulſi, & exinde in poteſtatem domini,exemplo eius,q
ſoluit creditor. creditoris,vt ff.de do.excep.l.Paulus.

LEX VI.

5 *Furtum committit,qui rem alienam quam pignorauit,ſubtrahit.*

1 Cum ſit. † Pignorans rem alienam, poſtea ſubtrahēdo
creditori facit furtum,nec poteſt vſucapi.h.d.
quod intellige,vt in glo.no.in tex.ibi,obligatum,ſcilicet a nō do
mino,& ſic de facto:tamē committitur furtum, & efficitur res
furtiua,quod eſt notandum.

LEX VII.

1 *Furtiuitatis vitium officit poſsidenti.*

1 Sciens. Vitium † furtiuitatis officit poſſidenti, non ratio-
ne malę fidei,ſed ratione vitij,quod non eſt purga
tum.h.d.quod nota.

LEX VIII.

1 *Dominium conſenſu domini facilius acquiritur, quam vſucapiēdi cōdictio.*
2 *Res ex cauſa tranſactionis retenta,an præſcribi poſſit.*

Ex cauſa. Titulus trāſactionis, ex quo ſequuta traditio
eſt,idoneus eſt ad pręſcribendum:ſecus ſi nō
continet traditionem, ſed liberationē a ꝯtroue ſia mota, quia
per hoc non datur titulus in ipſa re. Iſte textus eſt ſingularis,ſup.

de trāſactio.l.ſi pro fundo.h.d.& rō differentię eſt, qa ille, qui rē
accipit ex cā tranſactionis, accipit tanq̃ traditam aīo acquirēdi
dominium. Sed ille, qui retinet ex cauſa tranſactionis, retinet vt
ſuam, & ideo non acquirit vt nouum dominium, nec vt vſuca-
piendi condictionem, vt ff.de condi.ob cau.l.3.§.ſubtilius. Præ-
1 tereā facilius acquiritur dominium conſenſu domini, quā vſu-
capiendi condictio conſenſu non dñi, vt ff.de iur. & fac. ignorā.
l.regula, §.qui ignorauit. Sed Io. dicit ēt per liberationē acquiri
ius vſucapiendi, & quod regula quæ tradit.ff.de ꝯh.emp.l.claui-
bus non eſt ſemper vera, quia dñium fortius inhęret domino, q̃
quaſi dñium non domino, vt l.magis, §.1.ff.de reb.eorum, & ff.
1 de vſucap.pro empt.l.2.§.ſi a pupillo.† Conſidera, vtrum res re-
a tenta ex cā tranſactionis poſſit pręſcribi, *a* nam cōſideranda eſt
figura tranſactionis: nam aut continet, quod ſi quod ius habet
actor, reo cedat, & tunc ꝑſcribitur: aut agitur hoc ſolum, vt ad iu
dicem eatur, & tunc non ꝑſcribitur. In dubio aūt qui tranſigit,
ſoli liti cedit, & renunciare vr̄.ff.de cond.ob.cau.l. dedi. in prin.
Illud eſt indubitatum ꝙ id, qđ ex cā tranſactionis promittitur,
& traditur: quia habet in ſe titulum, ideſt ꝯctum, & obligationē,
pręſcribitur: at vbi eſt tranſactio ab omni obligatione abſtracta,
licet ibi ſit titulus, & tranſactio, non eſt ibi obligatio ſed eſt ibi q̃-
dam nuda patientia, q̃ pro titulo non hr̄ quo ad acquirendū do-
miniū, vel vſucapiendi condōnem, vt ff.de acquir.rerum dom.l.
nunq̃ nuda.& hoc placet Pet.& Cyn. Non ob.ff.de vſuc.l.ſi per
errorem, vt ibi no.& iſta opi.mihi placet per ea, quę not.ſup. de
tranſac.l.ſiue apud acta.in gl.dicitur pendere.

A D D I T I O.

a Præſcribi. Vide Bar.in l.1.ff.eod.
Celſus. Tu uide quod poſui in tract.meo clauſularum, in clauſula contract.ver.ce
dit omnes ius, quod habet, aut habere ſperat.

L E X IX.

1 *Eccleſia tenetur ex illicito contractu, quatenus eſt facta locupletior.*

1 **Eum, qui.** Iuris occaſio non dēt trahi ad iniquum com
pendium.h.d.† Et no.arg.ꝙ ex illicito ꝯctu te
netur eccleſia, quatenus facta eſt locupletior, vel ſaltem per ex-
ceptionem doli repellitur, arg.ff.de ꝯh.emp.l.ſi in emp.§. item ſi
emptor.2.reſponſo.& ff.de min.l.intra vtile. §. vendentibus. Et
a no.ꝙ pupillus dr̄ locupletior, *a* quando eſt vtilitas in actu perma
nens, vel neceſſitas in actu tranſiens, ſeu conſumpta, vt ff.de neg.
geſ.l.ſed an vltro.§.fi. Vltimo no.excipiendum contra eum, qui
de pręda eſt ſolicitus.

A D D I T I O.

a Locupletior. Vide Bar.in l.ſi ipſa res, ff.quod me.cau.& hic omnino per glo. no.

De vſucapione pro donato. Rubrica.

L E X P R I M A.

1 *Traditio dicitur immediata cauſa transferendi dominium, vbi a domino transfertur.*
2 *Dominium etiam in pactis nudis per fictam traditionem transferri poteſt.*
3 *Vſucapiones iuris cauſam deſiderant, & non factum.*
4 *Res aliena donari poteſt.*

Siue fuerit dominus. Traditione & vſuca
pione pro donato do
miniū q̃ritur.idē in alijs titulū habentib.vt s̃.de pac.l.tradi
1 tionibus.h.d.† Et no.ꝙ gl.vult hic, ꝙ vbi dñium transfertur im-
mediate a dño, traditio ſit immediata cā trāsferendi dñium. Tu
dic, ꝙ eſt voluntas dñi traditione ſubnixa, vt ff.de cond. ob cau.l.
3.§.ſubtilius. Volūtas.n.ſola non ſufficit, quia dñia rerum a poſ-
ſeſſione cęperunt, non a nuda voluntate.l.j.in prin. ff. de acquir.
poſſ. Horumque principiorum veſtigia maxime remāſerunt in
feudis, quia in poſſeſſione conſiſtit effectus, vt in c. 1. quid ſit in-
veſtitu.& c.ſciendum.de conſue.rec.feu.extra.quæro, conſtat ꝙ
omnis ꝯctus innominatus ab omni ſua ſpecie eſt pactum nudū,
niſi ſit traditione, vel alio fomento veſtitum, vt ff. de pact.l. diui-
2 ſionis placitum. Quæritur ergo, † vtrum ex eo dominium trāſ-
a feratur per conſtōnem præcarij? *a* & puto, ꝙ ēt per fictam tradi
tionem, ēt in pactis nudis dñium trāſferatur, ſi qua traditio facta
ſit a dño, & vſucapiendi condictio ſi a non dño, idem facit con-
ceſſio pręcarij, quod conſtitutio eius, vt no.ff.de pactis, l. ab em-
ptione, etiam ſit id actum ſi t vt omnis poſſeſſio ſit penes rogātē,
quo caſu liberatur ab obligatione perſonali, prout concernit fa-
ctum obligationis, vt no.ff.de act. empt.l. Iulianus, §.ex vendito.
3 Modo quæro,† cum ex ꝯctibus innominatis oritur vſucapio, qs
eſt titulus? Rñdeo, in do vt des, eſt titulus pro ſuo. Ex ꝯctu aūt fa
cio vt facias nō oritur titulus ad vſucapionē, nec in do vt facias,
quo ad faciēdum exercitium, quia vſucapiones iuris cām deſi-
derant, & non merum factum, vt dixi s̃.ti.j.l.pe. nullus titulus ap
pellatur, do vt des, nec facio vt des, niſi quis vellet ita magiſtrali
4 ter loqui, ſed hoc magiſteriū nulla lege ꝓbatur.† Vltimo nota, ꝙ
res aliena pōt donari: alias non daret cām pręſcribendi ſm Azo.
in ſumma, & probatur.ff.de do.cauſa mor.l.ſi alienā.cum ſimil.

A D D I T I O.

a Precarij. Vide Bal.in 2.ſup.de vſu.Bar.in l.Pomponius, §.ſi is qui precario. ff.de ac-
quir.poſ. Et aduerte, quia gl.in d.l.ab emptione, hic all.loquitur, quando uenditor
conſtituit ſe precario nomine emptoris poſſidere, & illa glo. uerum dicit tunc, ſed
tex.& gl.& Bar.in dicto §.ſi is q. ꝓcario, & §.ex uendito.loquuntur, quando rea-
lis poſſeſſio datur emptori recipienti præcario, & retinente venditore, puta quouſ
que precium ſoluatur, quo caſu non eſt liberatus venditor, a traditione, ut in gl.d.
§.ex vendito.& no.Ang.in d.l.ab emptione, licet Cyn.in l.1.in ult.q. ſup. quando
lic.ab empt.diſced.teneat contra gl.in d.l.ab emptione, & dicat, quod translatio
poſſeſſionis per precarium, vel conſtitutum, eſt ficta, ſed Ang. in d.l.ab emptione
concor.Sal.in l.traditionibus, in prin.ſup.de pac.ſimpliciter tranſit cum gl. in l.ab
emptione, quam dicit eſſe ſingularem.
Celſus. Adde omnino Alex.poſt Bar.in l.2.ver.no.& tene menti gloſſ. iſtam, ff.de
pac.& quod poſui in tract.meo clauſularum, in clauſula, contract.uer.precatio no
mine emptoris.

L E X II.

Donantem. Vitium cōtrectationis impedit rem vſu
capi, quod intelligo, quando cōtrectatio
habet in ſe furtum regulare, vel irregulare, vt l.1.s̃.de ſer. fugit.

L E X III.

1 *Perfecta donatio ſicut non irritatur, ita inualida ad vſucapionem non patrocinatur.*
2 *Error nō traditæ poſſeſſionis magis nocet q̃ non ſubſiſtentis obligationis.*
3 *Donatio quando morte confirmatur, an vſucapio incipiat a die cōfirmationis, an retro a die traditionis.*
4 *Vſucapio in donatione inter uirum, & vxorem procedit.*
5 *Titulus pro donato, quomodo poſſit cadere in rem alienam.*
6 *Contra iuramentum inter patrem, & filium appoſitum, quis eorum venire non poteſt.*
7 *Lex potentior eſt qualibet patria poteſtate, & nulla conſtitutio humana pa tentior eſt diuina.*
8 *Diuiſio bonorum, quam fecit pater inter ſe, & filios ſtipulātes pro ſe, & eorum hęredibus, ac poſteris, poſito ꝙ non valeret inter patrem, & filium in poteſtate, valet tamen reſpectu nepotis, qui naſcitur poſt mortē aui, qui nunquam fuit in poteſtate aui.*

1 **Irritam.** † Sicut perfecta donatio non irritatur, ita inualida
ad vſucapionem non patrocinatur, licet poſſeſſor
iuris errore putet eſſe validam, vel putet donationem interceſſiſ
ſe, quæ non interceſſit. Op.ꝙ immo irritetur, vt inf.de reuoc.do-
na.l.fi.Sol.illud ꝓꝑ ingratitudinem. Op.eo.tit.l.ſi nunquam.Sol.
illud ꝓꝑ liberorum ſuperuenientiam.† Opp.& vr̄, quod ex tit.pu
tatiuo procedat vſucapio, vt plene no.ff.de vſucap.l.Celſus. Solu.
aut opinio eſt iuſta, loquitur ibi, aut non habet radicem alicuius
rationis, ſed eſt vana opinio. & tunc non hr̄ pro titulo, vt dicit
tex.d.l.Celſus. Multa autem exempla ponit Azo.in Summa, ſu-
a pra de vſuc.pro emp.vbi omnino vide. Quæro, quidam habet *a*
verum titulum, ſed in traditione errat, quia putabat rem ſibi tra
ditam, & ideo, quia forte fuit inductus in corporalem poſſeſſio-
nem non credens alium poſſidere, dum alius poſſideret, nunqd
illo deſinente poſſidere poteſt vſucapere? Diſtingue, aut talis ti-
tulus exigit traditionem, & non vſucapit: aut non exigit tradō-
nem, vt titulus pro legato, & titulus pro hęrede; & tunc vſucapit
ita ſubtiliter gl.loquitur in d.l.Celſus. Sed cur tam varie? Reſp.
quia titulus eſt cauſa remota vſucapionis; ſed poſſeſſio eſt cauſa
b proxima, & magis de ſubſtantia: *b* & ideo † magis nocet error
2 non traditæ poſſeſſionis, q̃ non ſubſiſtentis obligationis. Modo
quærit hic gl.de vna quæſtione ſatis difficili.pater donat filio ſuo
in poteſtate poſito rem alienam, & tradit bona fide. quęritur, v-
trum iſte filius poſſit eam pręſcribere, & videtur ꝙ non, vt ff.pro
dona.l.i.§.ſi pater, ſed ibi donauit, vt habeat in peculium donec
pater viuit, non vt habeat perpetuo: & ſic non eſt vera donatio.
ſed conceſſio peculiaris; ſed iſta eſt diuinatio. Præterea etiam ſi
donauit. vt eſſet donatio perpetua, talis donatio non tenet ut l.
pen.§. ſi pater. ff.pro ſuo. ſicut ſi ego diuiderem bona mea cum
filijs meis, ex intentione, vt talis diuiſio eſſet perpetuo rata.tñ ta-
lis diuiſio nō tenet, ut ibi eleganter dicit lr̄a, & iō qa tit.eſt nullus
(niſi poſt motē pr̄is, filij eā habeant ratā) ceſſat uſucapio. Vel dic,
ſi non hēnt ratā, talis diuiſio morte ꝯfirmat̄, tanq̃ tacita donatio:
& ideo procedit uſucapio ex quaſi tit.ꝓ legato; nā nō eſt verū le
c gatū, nec uera *c* donatio, ar.ff.de le.2.l.ſequēs.Iac.de Are. dicit ꝙ
donatio nō firmat̄ morte, qñ pr̄ donat rem ꝓpriā: ſecus ſi alienā.
2 Pet.vero non facit iſtā diſtinctionē, & bñ, vt hic per Cyn. Modo
d q̄rit̄, qñ iſta don.*d* ꝯfirmat̄ morte, utrū uſucapio incipiat a die ꝯ-
firmationis, an retro a die traditionis? & ur̄ ꝙ retro, ut l. donō-
nes.s̃.de do.int.ui.& ux.Gl.dicit ꝯriū, qa illa lex loq̄t quo ad fru-
ctus, in quorū acquiſitione nō req̄rit̄ tit.ſed ſufficit qualiſqualis
occaſio poſſidēdi, ut no.ff.de pet.hęr.l.ſed, & ſi lege, §.ſcire, quo
ad ꝓprietatē aūt rei donatę, nō fingitur retro; qa fictio eſſet ꝯria
diſpoſitioni

A D D I T I O N E S.

a Quidam habet. Vide Bar.in l.Celſus, & Bal.in l.nullo ſup.de rei vend. Bar.in l.lon
gi.alias ſuper longi.inf.de præſcr.lon.tempo.
b Subſtantia. No.quod poſſ.eſt magis de ſubſtantia vſucapionis, quam titulus. Item
eſt potior traditio, & tit.quam curſus temporis, l.ſcientis, & ibi Bald. ſup.de inge.
manu.
c Nec uera vide Bar.in l.1.§.1.& ibi dixi, ff.eo.& uide inf.eod.
d Quando iſta donatio. Vidi Bar.in l.j.§.j.ff.eod.

diſpoſitioni legali.Porro fictio fingit ↄ factũ, ſed non ↄ ius legis,
a vt elegãter no.ff.de le.1.l.talis ſcriptura,ſed Bar.dicit, *a* ꝙ ẽt quo
ad fructus,nõ ↄfirmat donatio,vt retrahatur in re aliena donata
ne qs locupletetur cũ aliena iactura, vt ipſe not.l.1.§.ſi pater. ff.ꝓ
dona. qđ nõ eſt verũ, qa quo ad fructus bonæfidei poſſeſſor lo-
b co dñi hr̃,vt ff.de vſur.l.qui ſcit. Extra opp.*b* & vr̃, ꝙ imo ſtatim
valeat ꝑpetua donatio,vt s̃.de inof.teſt.auth.vñ ſi parens.Sol. ibi
pater erat obligatus filio ad antidora , qa bñ filius meruerat talẽ
& tantam remuneratione͂;licet.n.obligatio ad antidota nõ fun-
det originem oblõnis,qa eſt incerta re, & genere ; tñ adducta in
actum ſpecificũ remunerationis , dat ipſi actui fomẽtũ , & vali-
dat,& veſtit ipſum.Oportet tamẽ,ꝙ in donatione iſta hoc expri
mat̃,& poſtea ꝓbet̃,ut ff.de do.l.Aquilius.& l.ſi pater,ff. de caſt.
pec.l.ſi forte.& l.ſi pr̃.& no.s̃.de colla.l.ſi donatione.ff.ſi cer.pet.
l.ſi tibi.per Gul.facit qđ no.ff.de prob.l.qui teſtm̃. Cum igit̃ non
ualeat don.tanq̃ donatio,ſed tanq̃ relictũ inter patrẽ,& filium in
ptãte,nõ ꝑcedẽte merito arbitrio boni uiri æſtimando: ſequitur
ꝙ talis don.(qa habet uim relicti)non indigeat inſinuatione , ut
c *c* no.s̃.de coll.auth.ex teſtõ.Si tñ pater emanciparet filium,& ſic
dona. ↄfirmaretur emancipatione. ut ff.de dona.l.donationes in
concubina,§.pater,ex tunc requireretur inſinuatio, tunc.n. inci
pit hẽre ſtatim uim ↄctus,& adde qđ no.Cyn.s̃.de colla.l.ut libe
4 ris.† Quærit glo.quid de don. inter uir. & uxor. Reſpond.ſi ualet
donatio,procedit uſucapio,alias non:puta,qa maritus fieret pau
perior;ſed , & tunc procederet uſucapio ex die confirmationis.
5 † Quærit gl.quõ tit.pro donato poteſt cadere in rẽ alienã:nã hoc
eſt ↄ etymologiã uocabuli qa donatio dr̃ doni datio.ff. de dona.
l.in ædib.§.fi.ſed expone lr̃am,dũ dicit,ꝙ eius fit.i.fieri poteſt,ſeu
fieri ſperat̃,ut hic per Cy.uel dic,ꝙ dr̃ donatio largo mõ.i. cuiuſ
dam lucri datio.Item dat occaſionẽ lucrandi fructus:licet acceſ
ſiones non proprie dicant̃ donari,qa ſunt ↄſecutiua rei, non ↄſe
cutiua ↄctus,quia non cadunt in ↄctũ ſm formã ↄctus,& iõ non
augent quantitatẽ donationis,nec requirunt inſinuationem, vt
d eleganter no.ff.de don.l.in ædib.§.ex reb. Ex prędiſtis *d* apparet,
ꝙ pater filio in poteſtate non tenetur aſſignare ex bonis ſuis ali-
quã portionẽ, cũ ſꝑ tanquam profectitium peculium remaneat
pr̃is,vt s̃.fam.erc.l.certũ,nec cogit̃ quis p̃ſtare.qđ ſtatim põt re-
uocare,ut dicimus in donatione cã mortis,ut ff. de dona. cauſa
6 mortis.l.Seia.† Sed quid ſi fuit inter patrem , & filium appoſitũ
e iuramẽtum? *e* Vr̃,ꝙ nõ poſſit uenire ↄ iur̃m,quia iur̃m eſt de iu
re nãli.quo iure non curator patria poteſtas.unde conſtat,quod
inter patrem,& filium oritur obligatio naturalis,ut ff. de cond.
indebi.l. frater a fratre,tunc arguo ſic.oritur obligatio naturalis
ad dandum,ergo dari põt,& ſic dñium transfertur: alias ſeque-
retur,quod illa naturalis obligatio eſſet inanis, & uacua , qđ eſt
7 abſurdum,ut l.1.s̃.de nouo iure Quiritum.† Præterea iſta natu-
f ralis *f* ueſtitur iur̃o per legem ſacræ ſcripturæ quæ lex potentior
eſt qualibet patria poteſtate : quia nulla conſtõ humana poten-
tior eſt diuina.ad hoc s̃.de Epiſc.& cle.authẽ. ſed Epiſcopalis di-
8 gnitas.† Sed pone,*g* ꝙ pater diuiſit bona inter ſe,& filios ſtipulan
g tes pro ſe,& eorum hęredibus , ac poſteris : modo poſito, quod
non ualeret inter patrem, & filium in poteſtate,utrum ualeat re
ſpectu nepotis , qui naſcitur poſt mortem aui , qui nunquã fuit
in poteſtate aui?& ur̃ ꝙ ſic,quaſi reſoluto impedimento , argu-
men.d.l.Seia.in gloſ.quæ incipit,primam, de qua.Nam iſte con
tractus duas habet clauſulas:& illa quæ refertur ad poſthumos.
non tam continuatiue,quam per ſe debet intelligi,iuxta notata
in eadem gloſſ. in uer. & not. quod duæ. niſi reſpondeas , quod
ibi erant duæ clauſulæ formaliter diſcrepãtes. Sed hic erat quę-
dam cõtinuatio eiuſdem tenoris,ſicut cum quis recipit emphy-
h teuſim *h* pro ſe , & filijs. Nam unus ur̃ eſſe ↄctus deſcenſiuus in
poſteros,non in plures,ut in c.1.an agnatus,uel fil us coll. 10. &
a principio tituli poſterior formatur euentus.l.1.j̃.de imponen.
lucra.deſcrip.lib.10.

ADDITIONES.

a Sed Bar.dicit.Quod non reperio in Bar.meo.
b Extra opp.Quando valeat don.inter patrem, & filium propter merita. uide Bart. in l.1.§.1.ff.eo.
c Inſinuatione.An donatio confirmata morte patris , vel emancipatione filii indigeat inſinuatione,uide quæ dixi poſt Bar.in l.1.§.1.ff.eo.& quæ not.Bal.infr.ea l. & in auth.ex teſtamento.de colla.& quod dixi poſt Bal.in l.data.alias,lata.inf.de dona.& Bal.in l.ſi mortis.ſup.ad leg.Falc.
d And.Barb.Ex prædictis. An donatio inter patrem , & filium firmetur iuramento Bald.in l.1. ſup. de ſacroſ. eccl. in rub.tenet.quod non contrarium tñ conſuluit in conſi.26.uide Old.in conſi.53.Io.An.in tit.de teſt.§.inſuper.verſi. de falſa cauſa. in addi.Spec.Bal.in l.ſi pater.ſup.de inof.dona.in addi.vide glo.in c.1. §. item ſacramenta.in ver.contractib.de pa.iur.fir.quæ a nemine allegatur.uide Lud.Rom. in l.donationes.§.pater,ff.de dona.ubi dicit ſe vidiſſe plura conſilia pro , & contra uide Io.An.in c.non eſt obligatorium,de reg.iur.in 6.in Mercu.ubi dicit, quod confirmatur iur̃o donatio,quæ fit per Abbatem monacho Bald.in l.2.ff.de iureiu. in 20.chart.in verſic. exemplum in donat. inter virum,& uxor. Vbi dicit idem in patre,& filio. Bald.in capi. cum contingat.in vlt.q.dicit contra id,quod hic dicit. conſului Vrbini ſecundum Bal.hic, & incipit illud conſilium Old.factum tale , licet aliqui allegent conſilium 255.inci.factum tale.quod loquitur de alia materia, & allegatur ad aliud propoſitum , & non ad iſtud , uidelicet de certa ſcientia Papæ.Celſus.Adde Barto in l.ſi donatione.numer.1. & quod ibi poſui in apoſtil. ad ipſum,in ver.ſi merita præceſſerunt,ſup.de coll.& no.plene Ang.de Peru.in repe. l.1.in 1.effectu ver.veruntamen ſi interuenerit iuramentum, ff.de iureiu.
e Iuramentum vide Bal.in l.2.in prin.in vna addi.ſup.de inof.don.& quod iuramẽtum ſit de iure naturali,tenet etiam Bal.in l.1.inf.qui bon.ce.poſ.eſt etiam de iure diuino.c.& ſi Chriſtus.extra,de iureiu.& quod ſit de iure naturali,tenet glo.15.q. 6.cap.author.& Spec.in tit.de loca.§.nunc oſtendendum,verſ.24.& quod iuramẽtum validet contractum inter patrem & filium,qui alias non valeret,vr̃ text.in c. quamuis,de pac.in 6.& in c.cum contingat,in fi.extra,de iureiu.licet Bald. ibi ad fin.teneat contrarium.Pau.de Caſt.in conſ.152. tenet, ꝙ donatio facta a patre filio nõ tenet,etiam ſtante iuramento,non tamen facit mentionem de Bal.hic. Ad de ꝙ de iure canonico inter patrem,& filium oritur efficax obligatio ex iuramento,cap.1.& ibi not.Doct.extra,de homi.& de prædictis,uide etiam per Bal. in repe.l.1.ff.de iureiu.& in l.ſi donatione,ſup.de colla.& ibi dixi.facit quod no.Ioan. And.in reg.non eſt obligatorium,de reg.iur.in Mercur.
f Iſta naturalis.Vide Bal.in l.1.ſup.de ope.lib.cum concor.
g Sed pone.Et ſic vr̃ ſm Bal.ꝙ ſi iſte contractus fuiſſet factus per duas clauſulas ſeparatas quod teneat ſaltem qno ad clauſulam poſteriorem , quod eſt not. quia nõ attenditur tempus,quo fuit confirmata per mortem,ſed initium.
Celſus. Vide quod poſui in tract.meo clauſularum,in clauſu.1.in prin.ver.clauſula, in princip.
h Emphyteuſim.Vide no.in l.Gallus,§.quidam recte,ff.de lib.& poſtu.

De vſucapione pro dote. Rubrica.

LEX VNICA.

1 *Vſucapio prędente titulo pro dote, ante matrimonium contractum , ſponſalibus præcedentibus locum non habet.*
2 *Vſucapio ex titulo pro ſuo, ante matrimonium locum habet.*
3 *Sponſus ſuſtinens onera ſponſæ, interim fructus lucratur.*
4 *Res, quando eſt quaſi dotalis, ante nuptias vſucapi non poteſt.*
5 *Titulus dotis non eſt in dote futura.*
6 *Dominium in dote, an tranſeat ſine traditione.*

RES. Res mobilis in dotem data ſi vitium vſucapionẽ
non impedit,vſucapitur.h.d.in tex.ibi, datæ ſcili-
cet cum deſtinatione,& de facto traditæ.Si enim eſſet a
principio tranſlatum dominium, non haberet locum vſucapio:
quia nemo rem ſuam vſucapit,vt ff.de vſucap.l.ſequitur §.lana,
niſi poſſet ab eo auocari,vt ſup.quod metus cau.l.ii.vi.ff.de cap.
& poſtli.reuer.l.in bello,§.ſi quis ſeruum,tunc enim eodem tp̃e
vſucaperetur confirmatio dñij,quo & dominium vſucapi con-
1 ſueuit.ff.de vſucapio. l. ſequitur , §. fructus.† Quæro , *a* an ante
a matrimonio contractum, ſponſalibus tñ præcedentibus,habeat
locum vſucapio præcedente titulo , pro dote ? Reſpondeo non.
ff.eo.l.1.§.ante nuptias. & hoc, quia titulus dotis non poteſt eſſe
ſine matrimonio,vt ſup.de dona.ante nupt.l.fin.Item nec bona
fides titulo dotis titulata : quia bona fides eſt qualitas, ſiue acci-
dens,quod ſine ſubſtantia eſſe non poteſt, vt ff.eo.l. ſi æſtimata,
in 1.glo.ver.vnde cum habeantur, &c. & quod notatur.ff.de ꝓ-
2 ba.l.ſi arbiter,in fi.magnæ gl.† Sed nunquid põt vſucapi titulus
pro ſuo? Reſpondeo ſic,ſi eſt ea mente tradita, vt ſtatim fiat ac-
cipientis:ſecus ſi eſt collata acquiſitio poſt matrimonium , vt ff.
eo.l.1.in princ.Sed quid ſi non apparet qua mente res ſi tradita?
Dicit ibi tex.quod præſumitur tradita ea mente,vt ſtatim fiat ac
cipientis. ad hoc,ff.de iure dot.l. quod niſi . Nam conditio non
ſubintelligitur,niſi cum ad perfectum actum deuenitur,ideſt ad
3 actum traditione ſubnixum,vt ff.de ſol.l.ſub conditione.† Quę-
ro,vtrũ ſponſus interim lucretur fructus,ſi ſuſtineat onera ſpon
ſæ?& vr̃ ꝙ ſic,titulo pro ſuo.In ↄrium vr̃,quia quantum excedũt
onera ſponſæ,augent quaſi dotem,vt ff.quod falſo tuto.authen.
l.penul.§.Iulia.& ff.de iure dot.l.dotis fructus,ĩ principio.& hoc
verum ſm quoſdam de iuris rigore . ſecus de æquitate conſue-
tudine approbata,vt no.ff.ſol.matr.l.ſi ante præſertim ſi puella e-
rat proxima tempori nuptiarum,& ſequutum eſt matrimoniũ:
b nam eo non ſequuto,fructus *b* condicerentur tam de rigore , q̈
de ęquitate,ff.ſi cer.pet.l.cum quis,ff.de cond.ob cauſam l.quod
4 ſeruus. Et prædicta vera,qñ res eſt quaſi dotalis.† Sed quid ſi nõ
eſt quaſi dotalis,quia fuit tradita æſtimata? Reſpondeo, non vſu
capitur ante nuptias,nec titulo dotis,nec titulo quaſi emptionis
vt dicta l.ſi æſtimata,& eſt ratio,quia non eſt mera venditio, ſed
dotis cauſa:& ideo eius antecedẽs pręcedere debet,ſcilicet,ꝙ ſit
5 dos.† Ex prædictis conclude, ꝙ titulus dotis non eſt in dote futu
ra,ſed in pręſenti tñ. Modo quęro,quid in dote p̃ſenti ? Rñdeo,
aut res eſt res ęſtimata,ſiue appretiata : tunc vſucapit titulo pro
emptore,aut non,& tunc titulo pro dote,dicit Azo hic in Sum-
ma,ſub ſequuto poſtea matrimonio de iure,& de facto.Sed ego
factum non exigo:nam & ſine copula coniugali, & ſine ductio-
c ne *c* domũ,ↄſtat efficax matrimonium,nempe ↄſenſu ſolo, vt l.
nuptias,de regul.iur.& ff.de dona.inter virum, & vxorem. l.pe-
6 nultima.§. virgini . † Modo quęro, vtrum ſine traditione in do-
te tran-

ADDITIONES.

a Quæro.Vide inf.ead.l.
b Fructus.Ludo.Rom.in l.ſi ante.ff.ſol.mat.licet non alleget Bald.hic, tamen tenet contrarium,quia hic eſt donatio remuneratoria, quæ nunquam reuocatur , vt l.ſi pater.ff.de don.
c Ductione.Vide gl.& Bal.in l.cum in te.ſupra,de don.ante nupt.

a te tranſeat dñium, *a* vel quaſi? Vr̃ diſtinguendũ:nam aut eſt da-
ta in dotem vniuerſitas,vt hæreditas: & tunc ſufficit ceſſiõ ver-
balis,arg.ff.ad Treb.l.reſtiuta,aut res ſingularis:& tunc requiri-
tur traditio. Item pro hoc,quia in ſocietate oĩum bonorũ trãſit
dñium,& quaſi,ſine traditione, ergo idem in dote, maxime fa-
uore dotium.gl. determinat ꝯrium in l.j.ff.eo.quod ſequitur ibi
Bar.quod eſt verius.aliud eſt.n.promittere,aliud cedere: ceſſio.
enim dñij,& quaſi poſſet fieri ſine traditione poſſeſſionis, vt l. fi.
ſup.de hær.vel actio.vẽdi. Vel verius,ibi ceditur actio,dñium au
tem tam directum,quam vtile,ſeu plenum remanet apud cedẽ-
tem,vt no.in l.j.in prin.in magna.gl.ff.de eden.

ADDITIO.

a Dominium.Vide Bal.in l.qui tibi.ſup.de his,qui a non do. ma.

De vſucapione pro hærede. *Rubrica.*

LEX PRIMA.

1 *Hæres nouus,noua qualitas.*

CVm pro hærede. Sicut ſuus hr̃s non vſu-
capit titulo ꝓ hærede,ita
nec hæres hr̃dis, ẽt extraneus ex perſona defuncti. h. d.
Caſus q̃ſitũ fuit ab Imperatore,Domine Imperator, mater mea
tanq̃ hæres patris ſui,poſſidet quandam rem, & deinde ego ma-
tris meæ hęres, nunquid procedit vſucapio titulo pro hærede?
1 Rñdet Imperator,& dicit quod non.Oppo.quod imo, quia ego
matri meæ ſum extraneus hæres.Sol.hic non nitebar ex perſona
mea,ſed ex perſona matris meæ,vel coniunctim, & continuati-
ue:ſed a meipſo,ſi tp̃s computarem vſucaperem, quia nouus hæ
res,noua qualitas,vt no.in l.2.& 3.ff.de petitione hæred.niſi vtat̃
acceſſione ſui anteceſſoris,quia tunc talis hæres habetur ſecun-
dus,qualis primus,vt ff.de acq.hær.l.qui in aliena.§. interdum.
Vel aliter pone caſum,vt in gl.ſ.qñ tale eſt vitiũ,vel impedimen
tum,quod non mutatur etiam per hæredem milleſimum.

LEX II.

1 *Hæres ſuus non vſucapit titulo pro ſuo.*
2 *Hæres bonæfidei,ſi defunctus extraneus habeat malam fidem, rem mobilem vſucapere non poteſt.*
3 *Animus dupliciter conſiderari poteſt.*
4 *Hæres ſuus deterioris conditionis eſſe non debet,quam extraneus.*
5 *Error iuſtiſſimus habetur pro titulo.*

Nihil. Suus,& neceſſarius hæres non præſcribit titulo pro
hærede,ẽt ſi habeat cohęredẽ extraneũ.h.d.tex.cum
glo.Et eſt rõ,quia iuris fictione nõ accedit ei nouus titulus, nec
noua poſſeſſio:ſed q̃dam continuatio eiuſdem naturæ cum per
ſona ſui anteceſſoris,vt ff.ex quib.cau.maio.l.cum miles,in prin.
& ff.de acq.poſ.l.cum hęredes.Item eſt, rõ quia cum ſit neceſſa-
rius hęres,de neceſſitate ſuccedit in vitium,non in eadem quali
tate poſſeſſionis,de iuris ciuilis diſpoſitione: quia non debet eſ-
ſe melioris condõnis hr̃s,q̃ defunctus,vt ff.de reg.iur.l.in his, §.
non debet,niſi hæres habeat cãm extrinſecus ſeparatam, vt ff.de
diuer.& temp.præſcri.l.an vitium,§.1.Opp. ſi habet extraneum
cohęredem:ergo non eſt ſuus & neceſſarius, ſed ad inſtar extra-
nei,vt plene dixi ſup.de iure delibe.l.ſi fratris.Sol.illud eſt verum
quo ad licentiam abſtinendi:ſed hic ſe immiſcuit poſſidendo,vt
ff.de acqu.hær.l.cum bonis,& ideo ſuus hęres extitit,iuris ciuilis
1 diſpoſitione, & eius conſenſu ſimul iuncto. † Quæro, nunquid
vſucapit tit.ꝓ ſuo.quidam determinat ꝙ ſic gl. determinat ꝯriũ
hic,& in l.penul.§.ſi pater.ff.pro ſuo,dic,vt ibi no. & finaliter te-
neas,quod in ſuo hęrede non hẽat locum tit.ꝓ ſuo,tanq̃ ad p̃ſcri
bendũ.ſecus forte quo ad Publicianã, q̃a latius patet Publicia-
na,q̃ condõ vſucapiendi: nam vſucapio vergit in pręiudicium
dñi, Publiciana vero in pręiudiciũ poſſeſſoris. vnde regulę Pu-
a blicianę,& vſucapionis negatiuę,non ſunt ęquipollentes,*a* & iõ
falſe,vnde non eſt bene dictum, a quo remouet̃ vſucapio remo
uet̃ Publiciana.Sed ſi affirmatiue det̃ regula,tunc eſt vera,vide-
licet q vſucapit,hẽt Publicianã, quia p̃tor vult ꝙ interruptio vſu
capionis ẽt nãliter non obſtet Publicianę, vt inſt.de act.§.alię,&
dic vt ibi pleniſſime no.tã per auream gl. ibi poſitam q̃ per Dyn.
Vel dic verius,quod nec Publicianam hẽt, quia de ſubſtãtia Pu
blicianę eſt titulus aptus ad dñij productionem,nec in Publicia-
b na ſufficit iuſtus error,*b* vt ff.de Publ.l.eum qui.§.Prætor, & l.q̃-
cunque,in prin.cum ergo ſuus hęres non hẽat alium titulum, q̃
defunctus,& ille carebat titulo, ergo & iſte ſimiliter, nec eſt ve-
rum,ꝙ ſit fauorabilior Publiciana, q̃ vſucapio. Vel dic vt dixi s̃.
2 de fur.l.ancillę.† Quęrit gl. ſi defunctus *c* extraneus habeat malã
c fidem, *d* vtrum hæres bonæ fidei poſſit vſucapere rem mobilẽ,
d vel rem immobilem p̃ſcribere longo tp̃e titulo pro hęrede, &
arguit ſatis plene,& determinat finaliter ꝙ non,quia hr̃s eſt ſuc
ceſſor vniuerſalis,ergo in bono,& malo,vt inf.de fruc.& li.expẽ.
l.2.ſed de iure canonico,ſi cã nõ ſit deducta in iudicium,mala fi
des defuncti nõ obeſſet hr̃di,cum eius poſſeſſio ſit noua: vt ff.ſi
quis teſta.liber eſſe iuſſus fue.l.1.§.Scęuola:nã quia inter mortẽ,
& aditionẽ hr̃ditatis eſt mediũ, in quo medio nemo poſſidet, ſe
quitur,ꝙ in hr̃dem extraneum nõ coniunctum poſſeſſio defun-
cti non deſcendit,quia medium inhabile impedit extrema con-
iungi:nam bona fides idem eſt quod animus, & animus defun-
cti non eſt animus hæredis,cum igitur hæres a ſe incipiat,de æq-
tate canonica præſcribit,ita eleganter no. Cyn. in c.2.de reg.iur.
2 in 6.† Conſidera,ꝙ animus *e* põt dupliciter conſiderari,vno mo
e do reſpectu perſonæ & affectionis; alio modo reſpectu rei, &
quo ad effectum præſcriptionis. Primo caſu non egreditur per-
ſonam.Secundo caſu ſic,vt j̃.de præſcrip.longi temp. auth.ma-
læfidei,per q̃ authenticam reprobo dictum Dyn.in pręſcr.long.
temporis, ſed in pręſcriptione longiſſimi temporis puto dictum
Dyn.verum, vt j̃. de pręſcri.30.ann.l.ſi quis emptionis,exigo tñ
bonam fidem toto tp̃e, quo completur pręſcriptio, vel ſaltẽ in
principio,& fine,arg.s̃.ne de ſtatu defunct.l.ſi mater, & ff.de hæ-
re.inſt.l.ſed & ſi conditioni. §.ſolemus. & l.2.§.2.ff.quis ordo in
bon.poſſ.ſeruetur.& j̃.de vſucap.transfor.l.1. §.1. & adde quod
dicam j̃.de acquiren.poſſeſ.l.vitia poſt Iac.But.Extra oppo. ſuus
4 non debet eſſe deterioris conditionis q̃ extraneus. hac enim æ-
quitate motus prætor,dedit ſuis beneficium abſtinendi, vt ff.de
legat. j. l. nam nec emancipatus, ſed hic eſt deterioris conditio-
f nis ſuus,quam extraneus, quia non præſcribit ſuus titulo *f* pro
hærede, ſed extraneus hæres ſic, ergo beneficium pręotoris nihil
operatur.Sol.de iure ciuili non præſcribit ſuus, licet de æquitate
pretoria pręſcribat.Iſta ſol.non eſt vera,& iõ dic, ꝙ prætoris be-
neficium habet locum in abſtinente,non immiſcente ſe hr̃dita-
5 ti,vt hic erat,& ſic non ob.† Item oppo. uſtiſſimus error hr̃ pro
titulo,ſed in facto alieno eſt iuſtiſſimus error, vt l.vlt. ff.pro ſuo,
& ff.de re iu.l.qui in alterius. ergo ſuus hr̃s,licet non præſcribat
titulo,pręſcribit iuſto errore.Sol.iuſtus error hr̃ pro tit.verũ eſt,
vbi cadit titulus:ſed inter patrem & filium in ptãte non cadit no
uus titulus,ſed eſt quædam continuatio,l.in ſuis.ff.de lib.& poſt.

ADDITIONES.

a Aequipollentes.Vide Bald.in l.1.inf.ſi plu.una ſent. Ioa.And.in addi.Spe.in tit.de cauſa poſſeſsio.& propriet.§.nunc uidendum,& tamen contra Bart.uidetur text. in l.ſiue autem,§.hęc actio.ff.de Publiciana,uide quæ ibi no.in gl.
b Iuſtus error.Vide Bar.in l.eum qui.§.pręotor.ff.de publiciana, ſed Bald.& Ang.ibi uidetur expreſſe tenere contra iſta,& Bal.in l.ancillæ,hic alleg.
c Si defunctus.Vide Bar.& quæ ibi dixi,in l.cum hęres,ff.de diuer.& tempo.pręſcr. & uide tex.& gl.in l.fi.inf.tit.1.& limita etiam, ut per Bal.in l. ancilllæ,in 4.opp. ſup.de fur.
d And.Barb.Habeat malam fidem.An mala fides defuncti tranſeat in ſucceſſorem, uide Bal.in auth.ad hęc.C.de uſu.uide Bar.& ibi remiſsi,in l.& ex diuerſo in prin. in fi.ff.de rei uend.
Celſus.Tu adde omnino Dyn.in regimalæ fi.poſſeſſor.& quod ibi poſui in apoſto. ad ipſum poſt do.Boerium,extra de reg.iur.lib.6. tractant legiſtæ peculiariter in l. naturaliter,ff.de uſucap.
e Animus.Quo tempore exigatur bona fides.Vide Bal.in l.1.de uſuc. transfor.
f Titulo.Idem tenet & tradit Bar.in l.in ſuis,uer.& hoc dicit,ff.de lib.& poſthu.& uide hic eundem.

LEX III.

Opinione. Error non facit ius, præſertim in lucro captando,h.d.

LEX IIII.

Vſucapio. Vſucapio requirit titulum præcedentem, & quædam veniunt in petitione hæreditatis, quæ non veniunt in vſucapione.h.d.

Communia de vſucapionibus. *Rubr.*

LEX PRIMA.

1 *Poſſidere,verbum,quot modis accipitur.*
2 *Vſurarius poſſidet taxato modo.*
3 *Colonus poteſt poſſeſsionem domino interuertere,& quomodo.*

QVi ex conducto. Colonus corporaliter
tenet,ſed non poſſidet
1 ſibi,ſed dño,& iõ non pręſcribit.h.d. † In tex.ibi,poſſi-
a det per iſtud verbum excuſantur ruſtici,*a* qui teſtificantur,ꝙ vi-
b derunt colonum poſſidere.Quæro vtrum verbum, poſsidere, *b*
ſimpliciter prolatum ſignificet ciuilem poſſeſsionem,an nãlem,
an vero detentionem corporalem? Reſpondeo, aut profertur a
lege,& intelligitur de ciuili poſſeſſione, quia verba legis ſunt ci-
uiliter intelligenda, & quia ciuilis trahit ad ſe nãlem conſecuti-
ue,& ẽt intellr̃ de nãli,non principaliter, vt ff.de acq.poſ.l.clam
poſsidere.§.fi.Vel dic intelligi ſ̃m ſubiectam mãm,vt no. eo.tit.
l.3.§. ꝯrio. Si autem profertur ab homine, aut pręcedit ꝯ̃ctus,
vel cauſa, vnde ſurgit plena poſſeſſio, & tunc de ea intelligitur,
vt

ADDITIO.

a Ruſtici.Vide Bar.in l.ſtipulatio iſta.§.hæc quoque,ff.de uerb.obl.
Poſsidere.Vide quod no.Bar.in l.naturaliter,§.nihil commune, de acq.poſ.& Iud. Ro.in l.3.§.ex plurib.ff.de acq.poſſ.& poſſ.& unum uerbum per Imo. in l.ſtipulatio iſta,§.hæc quoque,ff.de uerb.obl.ubi eſt bon. text.& ꝙ in dubio appellatione poſseſsionis intelligatur de ciuili,& naturali,uide per Bal.in l.ſciendum, §.1.& 2. ff.qui ſatiſ.cog.Si autem diceret,habeant,uel poſsideant, intelligeretur, habeant ciuiliter,poſsideant naturaliter.l.ſi in emptione,§.omnium, cum glo.de contrah. emp.& ibi ponderat Bal.in lect.antiqua.

vt l.ratio.in princip.ff.de actio.emp.aut non præcedit talis cauſa
vt ſi quis dicat, trado tibi poſſeſſionem talis fundi, tunc intelli-
gitur de mera poſſeſſione plena,id eſt ciuili,& naturali, vt ff. vti
poſſidetis. l. ſi duo. in fine. Cum ergo dicimus, talis poſſidet ex
conducto pp iſtam adiectionē,ex ꝯducto,verbum poſſidet, po-
nitur pro detinet,ſi eſt ſimplex colonus: ſed ſi eſſet ꝑpetuus, vel
emphyteuta, vel feudatarius,intelligitur tunc,poſſidet.ſ.nāliter,
quæ nālis ēt vtilis ciuilis poteſt appellari,cum retineatur animo.
2 † Idem in vſufructuario, *a* & vſurario, licet vſuarius poſſideat
a quodam taxato mō,prout nā vſus requirit,vt in fin.ff.vti poſſid.
3 † Quæro nunquid colonus *b* poſſit interuertere poſſeſſionem
b dño? Rñdeo nō ſola cogitatione, ſeu animi deſtinatione ſimpli-
ci. Item nec ſolo verbo,puta ab alio ꝯducendo, vel conſtituēdo,
ſe pro alio precario tenere:ſed per actū facti, puta aliū in poſſeſ-
ſionē inducendo,& ipſe recedēdo ſic,qđ dic vt j.de acqu.poſſ.l.
fi.ꝯclude ergo,aut vult interuertere,& alii non tradere, vel non
ꝑdere,nec dño reuertēti vim inferre,& non pōt, aut vult in aliū,
trāsferre,& tunc aut ꝑ actū verbi,& nō pōt:aut ꝑ actum facti,&
tunc pōt,ſed ſuccurritur dño ꝑ ꝯdōnē ex d.l.fi.ſm gl. Sed verius
eſt,ꝙ non poteſt: ex ſola enim vi illata dominus perdit poſſeſſio
nem.non excolluſione coloni,ſecundum Modernos.

ADDITIONES.

a In vſufructuario. Vide quod no.in l.mulier,in prin.ff.de acqui.poſſ.idem in condu
ctore ad non modicum tempus,quia naturaliter poſſidet,vt eſt glo.no.in l.ut cer
to,§.ſi duobus.ff.commod.quæ eam allegando mihi fecit honorem, & glo. in l.ſi
quis vi.ff.de acqui.poſſ.

b And.Barb.Quæro,nunquid colonus.Hæc lex ſecundum Angel.hic ſatisfacit con-
tra Barto. triplicem eſſe poſſ. quia corporalis poſſeſſio non inuenitur,ſed proprie
ſtat in nomine detentionis.hoc apparet dum dicit,quod corporaliter teneat.pro-
bo per caſum.l.ſi id,quod.§.fi.ff.de acqui.poſſ.& l.communi diu.§.neque.ff.com
mu.diui.vbi litera dicit,colonum,& depoſitarium poſſidere,quos conſtat nullam
poſſ.habere,vt l.non ſolum,§.quod vulgo.de uſuca.cum ſi. unde oporteret dicere
neceſſario,quod poſsideret,contra tex.l.debitor,§.fin.de pig.act.ubi appellat poſ
ſeſsionem corporalem,non autem ſe refert ad detentionem, & dic quod non poſ
ſident ſibi ſed alijs.

L E X II.

1 *Preſcriptio centum annorum contra Imperium,vel Romanam eccleſiā,non
ſufficit,ubi reſeruatio facta eſt.*
2 *Reipublicę verbum,in ciuitate alia quam Romana,verificari non poteſt.*

a Iam pridem. 1 Mancipium fiſcale nō vſucap.t.h.d.&
diſtingue,vt in glo. Qñque res ſunt fiſca
les eo ꝙ vacantes, nondum tñ in fiſcum delatæ, & iſtæ cum tit.
vſucapiunt mō cōi,ſ.mobiles triennio, immobiles longo temp.
vt Inſt.de vſuca.& long.temp.ꝑſcri.§. res fiſci. & idem in patri-
b monialibus *b* Cæſaris,vt ibi no.in fi.tit. vſucapiunt ann.30. com
putandis a die vacationis. poſt denunciationem aūt corporalē
c in fiſcū,*c* ſufficit ſolum quadrienniū,vt j.de quadrien.ꝑſc.l.fi.de
iure fiſc.l.1.§.diuus.& §.ꝑſcriptio.& de diuer.& tēp.præſcr.l.in-
tra. Hodie vero de iure authenticorū non ſufficit minus tꝑs cen
d tū annorū, qa ſicut Romanū imperiū *d* gaudet eadē ꝑrogatiua,
2 vt no.glo. ordi.in corpore de nō alienan. §. vt aūt lex. † Atten-
e de tñ,ꝙ nec centū annorū *e* ſufficit ꝑſcriptio ꝯ imperium,vel Ro
manā eccleſiam in his q̄ ēt ſibi reſeruauit imperium in ſignum
ꝑeminentiæ,& ſuperioritatis, & ꝯ priuilegium ꝑlatorum,ſm Io.
And.in c.1.de clerico ægrotā,in gl.nō obſtante.li 6.Item,ea quę
ſunt in vſu publico, nullo tꝑe ꝑſcribunt, vt ſunt viæ publicæ,vt
l.2.ff.de via pub.ſunt ēt q̄dā aliā,quæ nō ꝑſcribunt,quæ glo.enu
merat in d.§.res fiſci.dic vt in ea.glo. 1.ibi, idem in rebus ciuita-
2 tis,vt eadē fiat diſtinctio,quæ in rebus fiſcalib.† Sed iſtud eſt, pe-
f riculoſum dicere, ſm Cy.quia verbum, Reipublicæ,*f* non verifi
catur in ciuitate alia q̄ Romana.de ver.ſign.l.eum, qui vectigal.
& not.in l.Reſpu.§.ex quib.cau.maio. tamen ciuitates iſta vſur-
pauerunt,ſm Cy.cū tñ ciuitates non habeāt ius confiſcandi bo-
na,niſi habeant regalia vt in tit.q̄ ſint rega.10.coll. dixi in authē.
bona damnatorū.idem tamen qđ hic tenet glo. in d.§. res fiſci.

ADDITIONES.

a Iam pridem.Hic incipit lect.Ang.quia Bal.in his tit.non ſcripſit vſque ad titu.inf.
quomodo.& quando iudex.

b In patrimonialibus.Contrarium tenet Bal.in l.2.inf.ne rei do.vel templ.

c In fiſcum.Quæ præſcriptiones habeant locum contra fiſcum,uide omnino Bal.in
l.2.inf.ne rei dom.vel templo.& in l 1.inf.de quadr.præſcr.

d Imperium.Vide Bar.in l.ſicut,inf.de præſcr.30.ann.in l.1.inf.de anna.excep.& in
l.2.circa prin.inf.ne rei dom.uel templo.

e Centum annorum.uide plene in c.cum contingat.extra, de foro compet.& ple-
nius in diſpu. mea incipiente.§.Sigiſmundus,& uide Bal. in l.ſicut inf. de præſcr.
30.ann.Bal.tamen.in l.2.inf.ne rei do.vel templ.tenet;quod iſtis præſcribatur ſpa
tio centum annorum.

f Reipublicæ. Vide Bar.in rub.de iu.fiſ.li.10.& quomodo præſcribatur contra ciui-
tates,uide Bar.§.ne rei dom.uel templ.
Celſus. Adde Bart.in l. cum tem. & quod ibi poſui in apoſti.ad ipſum in verſic.de
Republica Romanorum,qui potio.in pig.hab.dixi poſt Iac.Rebuf. in l. Rempu-
blicam,nu.3.in uer.poteſt dici publiea.inf.de iure Reipub.lib.11.no.Alex.in l.eū,
qui.ff.de uerb.fig.& Card.in cle.2.de re iud.

L E X III.

1 *Mala fides authoris nocet ſucceſſori ſingulari.*

1 Si mala. † Mala fides authoris nocet ſucceſſori ſingulari
voleti vti actione ſingulari.h.d.Idem ſi nolit vti,
vt in auth.malæfidei,inf.ti.3.& idē ſm hæc iura,ſi ponamus hūc
ſucceſſorem vniuerſalem,,put gl. vr intelligere, licet de hoc fuit
magna controuerſia,vt in diſtinctione,in l.2.ſ.tit. 1.& ibi tetigi
in gl.magna;tamen hic glo.præciſe decidit.

*De vſucapione transformanda, & de ſublata differentia
rerum mancipi,& nec mancipi. Rub.*

L E X V N I C A.

1 *Mancipi,& nec mancipi verba,quid importent.*
2 *Bona fides quo tempore requiratur.*
3 *Poſſeſſor malę fidei vſucapionem inchoatam cum titulo non interrumpit.*
4 *Fides bona quantum ad vſucapionem ſufficit ab initio.*

a Cvm noſtri. Remotis *a* aliorum temporum arti
culis,res mobilis vſucapit triēnio:
res immobilis longo temp.bona fide; mala autem fides
interrumpit præſcriptionem,& ſublata eſt differentia rerum ꝓ-
1 uincialium & Italicarum. hoc dicit. † Quid importent hæc ver-
ba,mancipi,& nec mancipi, Cyn.hic refert Iac.de Are. qui dicit
ſe vidiſſe in libro Sapientiæ, conſtitutionem, & expoſitionem
iſtorum verborum, dic vt ibi in eo. attamen litera hic ſatis ex-
ponit,vt accipiatur mancipi, id eſt Italicarum, & nec mancipi,
2 id eſt prouincialium.quidam eꝯ; prima vera. † In tex.ibi,homo
abſens,nota inhumanum quem excludi a potentia recuperan-
di rem propriam ſolo curſu temporis biennialis. Ibi, ab initio
b bona fide.ſ. *b* de tradente,a quo vſucapiens cauſam habuit,quia
credebat tradentis eſſe. Ibi,ſm quod exigitur longi temporis ꝑ-
ſcriptio:exemplum,ſi mihi libet vt debitū tradatur: nā licet ſciā
indebitum,eum ſi credo ſoluētis,eſſet vſucapio; licet gl. dicat ꝯ-
rium in l.indebitum,§.ſi nūmi.ff.de condi. indeb. ꝙ tenuit Bart.
c ibi,ex poſteriore forſitan alienæ rei ſcientia, dic quod ſi deficit *c*
poſſidere,q vſucapere inchoauit bona fide, & recuperaſſet poſ-
ſeſſionem,& recuperationis tꝑe fuit malæfidei nō potuit vſuca-
pere,non.n.ex prima poſſeſſione,qa interrupta; non ex ſecunda
qa tꝑe ſecundæ affuit mala fides.caſus eſt in l.ſi is,qui pro empto
3 re,§.pe.ff.de vſuca. † Et circa iſtum articulum nota, ꝙ poſſeſſor
malæ fidei non interrūpit vſucapionem, aut pręſcriptionem in-
choatam cum titulo,& bona fide,vt hic. Et hoc intellige,quia ti
tulus fuit verus:ſi autem fuit putatiuus concurrentis in ipſo er-
rore,ſecus eſt;quia deſtructio bonæfidei eſt ēt deſtructio tituli,ſi
mul & ſemel cū titulus redeat ad nō titulū. Idē,vbi procedit vſu-
capio ex titulo ſolo,nec requiritur bona fides, nō interpellat vſu-
capio,licet ſuperueniat malafides,nō interpellat eandē:ſed iſtud
iō eſt,qa deſtruit fundamētū totū,ex quo ꝓcedit vſucapio. Quid
d aūt eſt,cum quis poſſidet pro ſuo *d* certo articulo? Nota exēplū
quis poſsidet partum,quē emit,nō poſsidet pro emptore, ſed ꝓ
ſuo:ſuperueniens malafides interrūpet ne vſucapionem: dic ꝙ
non, ſaluo niſi ſciuerim ancillam alienam, & furtiuam, vt l. ſi
qđ ex Pamphila,de leg.2.no.gl.magna in fine l.ancillæ. C.de fur.
ſecus ſi interueniret ei ſcientia ancillæ alienæ,vt l.iuſto.§.poſſeſ-
ſiones.ff.de vſuca.& in l.cum notiſſimi.j.de præſcr. triginta an-
e no.de iure aūt canonico exigit ꝯtinua *e* bona fides, extra de pręſ-
4 ſcri.c.qm̄ oē,& hic in gl.cui iuri.cum hic agat de petit.† In gl. ſu-
per ver.ab initio.ibi,l.cū ancillis,§.fi.Solu. ꝙ quantum ad actum
vſucapionis,procedit hęc regula, ꝙ ſufficit bona fides ab initio:
f ſed quantum ad fructus,*f* & effectus reliquos reſultātes ex ma-
la fide,non ſufficit initium,ſed perſeuerantia, vt in iuribus con-
trarijs. In eadem glo.ibi,extra de pręſc.ca. qm̄.dic & illud ſerua
vt ſ.dixi. In gl.ſuper verbo,ſcientia,in l.2.de fruc.& li.expen.& l.
hæres eius,dic vt in gl.quæ ponit rōnem, & ſi hæres non adiuiſ-
ſet hęreditatem, completa fuiſſet vſucapio hęreditatis iacentis:
& ideo malafides ſuperueniens heredi,non interpellat vſucapio-
nem inchoatam a defuncto, ſed ſingularis ſucceſsor habet ini-
tium malum,& ſi actor cecidiſset a poſſeſſione, non fuiſset cō-
pleta,& iō attenditur eius malafides,non autem authoris ſui,li-
cet fuerit bonęfidei,vt l.1.§.ſi ad diem, ff.pro emp. In eadem gl.
ſequen.ibi,non tamen interpellatur incępta vſucapio concedo,
ſuperueniente ſcientia rei alienę: ſecus ſi ſuperueniſset ſcientia
g rei furtiuę, *g* vt ſ.dixi. Vltimo not.quod illud dicitur trāsforma
ri,cui forma noua datur,vt in rubro,& nigro.

ADDITIONES.

a And.Barb.Remotis. Vide Ang.ſuper iſta l.qui notanter loquitur: & hic dat limi-
tationem,quam Doc.non ponunt.vt ipſe dicit,videas eum.

b Bona fide. Quo tempore requiratur bona fides,vide l.3.ff.pro ſoc.& l.2. in princ.
cum gl.ff.pro emp.Bal.in l.nihil.ſup.pro hærede, & in l.ſequitur, §. fructus, ff.de
vſuc.& iſta intellige iure ciuili:ſecus de iure cano. quia requiritur continua bona
fides.& declarat Bar.in l.ſuper longi.inf.de præſcr.lon.tem. & in l.naturaliter, ff.
de vſuc.& inf.ea.l.& glo.hic.

c Si deficit. Vide Bal.in l.naturaliter,ff.de vſuc.& Bar.in l.ſuper longi.inf. de præſc.
long.temp.

d Pro ſuo. Vide Bal.in l.ancillæ,6.op.& ibi etiam Bar.ſup.de fur.

e Continua. Dixi ſup.in l.1.tit.bona fide.

f Sed quantū ad fructus. Vide per Bar.in l.& ex diuerſo,ff.de rei vend.& in l.ſequitur
§.fructus,ff.de vſucap.& Inno.in c.conſultationibus,extra,de iure pat.Bal.in l.2.
ſup.de fer.& inf.eod.

g Furtiuæ. Vide Bar.in l.ſequitur,§.de illo,ff.de uſucap.

De

De acquirenda, & retinenda poſſeſsione. *Rubric.*

Conuerſo ordine procedit Iuriſconſultus in ff. quia primo præmittit de poſſeſsione quā de vſucapione, nimirum, quia primo præmittendum eſt de cauſa q̃ de cauſato, ſed quia hęc ſunt etiā de præſcriptione, ideo iſta rubrica poteſt adaptari ad ſequentia, quia dicturus de præſcriptione,&c. idem eſt quantum ad notitiam,non quantum ad ſubſtantiam.

LEX PRIMA.

1 *Dominium non acquiritur negotiorum geſtori ante vſucapionem.*
2 *Dominium per procuratorem,quare quæratur domino ignoranti.*
3 *Dominium ex qua perſona quęratur ignoranti.*
4 *Vſucapiendi conditio quare non quęratur ignoranti.*

Per liberam. Per liberam perſonam ignoranti poſſeſſio acquiritur: ſed ſolum ſcienti vſucapiendi conditio.h.d.concor.ff.eo.l.poſſeſſio, & ſic
1 loquitur hæc lectura,cum traditio fit procuratori.† Si autem ne
a gotiorum geſtori, *a* non acquiritur dominium ante ratihabitionem ſecutam,vt ff.de nego.geſt.l.ſi ego, & ibi caſus, & loquitur hæc lectura in procuratore non reuocato: nam ſi traditio fieret procuratori reuocato,non eſt materia huius l.ſed l.cum quis, §.1.de ſal.& l.falſus,ſup.de fur.& dic vt ibi dixi in repe.illius l. & eſt
b hic caſus *b* expreſſus, in quo fallit regula tua tradita, ff. de contrah.emp.l.clauib.ſcilicet ꝙ vbi traditio fit a domino, trāsfertur dominium: vbi autem a non domino, ſolum transfertur vſucapiendi condō: quia intelligi debet vbi traditio fit ei,pro cuius vtilitate de vſucapione tractatur,ſed ſi fiat alteri pro eo, hæc regula procedit. Nam ſi fit traditio procuratori per dn̄m, quæritur, dn̄o ꝓcuratoris ignoranti dn̄ium & poſſeſſio, de poſſeſſione eſt caſus hic,de dn̄io habes caſum in l.1.§.per quas perſo.nobis acq. niſi ſola poſſeſſio,non vſucapiēdi condō: ſed illa q̄ritur demum
2 ſcienti,vt hac lege.† Nunc reſtat videre,quæ ſit rō, *c* ꝙ per procu
c ratorem incontinenti quærit̄ dn̄o ignoranti dn̄ium & poſſeſſio, vt eſt dictum:actiones.n.perſonales non quæruntur, niſi demū facta ceſſione? Dic ꝙ acquiſitio actionis fit per actum ciuilem; ſed acquiſitio poſſeſsionis & dn̄ij fit per actum & inſtr̄m naturale,vt l.traditionibus.C.de pac. & voluit hoc ſentire Imperator in d.l.1.§.per quas perſonas nobis acquiritur,& ibi dicam.Item habes,ꝙ ille,qui habet titulum acquiſitionis, & habet poſſeſſionē, ſi ignorat ſe hr̄e titulum,& poſſeſsionem,non vſucapit vllo modo;quia ignorat principij fundamenta, quibus vſucapio fundatur,vel cauſatur,ſi autem ignorat alterum ipſorum,dic vt in l.3.
3 §.de vſuca.pro hr̄de.† Reſtat nunc videre quęrendo ex qua per-
d ſona *d* quæratur ignoranti, an requiratur conſenſus dn̄i & pro-
e curatoris,an ſufficiat conſenſus alterius, & eius ad quærendū *e* poſſeſsionē,& dn̄ium dn̄o per ꝓcuratorē,vt ff.de acq.rerum do. l.res ex mandato,vbi eſt caſus, ſm̄ verum intellectum, & eſt caſus in l.ſi ita quis,§.Seia.ff.de ver. obl. ſcilicet ſi vterque geſsit in aïo & incontinenti quærit̄ & ignoranti,l.ſi procuratorem, ff. de acqu.rerum dom.& d.l.1.§.per quas perſo. Sed ſi alter eorū tantum geſſit vt dn̄s,licet procurator non gerit in animo, tn̄ quęritur,vt l.ſi mihi donatum,ff.de don. & idem ſi procurator gerat hoc in animo,licet non gerat hoc tp̄e dn̄s,vt l.fi. ſup. ſi quis alteri vel ſibi,& poteſt dici,ꝙ ſit caſus hic, & ff.e.l.j.§.hoc ꝙ de ſeruis & l.per ſeruum, §.fi.ff.de acquir. rerum dom. Et hęc ſunt plana quo ad acquiſitionem poſſeſsionis, vt etiam alterius ꝯhentium conſenſus ſufficiat. Sed quo ad acquiſitionem dn̄ij dixerūt Iac. de Are.& Pet.ꝙ non ſufficit ꝯſenſus procuratoris, niſi interueniat conſenſus tradentis; & cōſenſus ſolus fundat ſe gratis, ſed poſſeſſio ſic,ff.ex quib.cauſis.maio.l.nec vtilem.ff.eod. l. ſi quis, §.dn̄a.de reg.iur. l. id quod noſtrum hoc non placet; quia licet
f tradens *f* hoc non geſtauerit in animo, vt quæreret dn̄ium dn̄o procuratoris tn̄ in ꝯhendo cū procuratore,& tradendo eidē,habuit in animo ſaltem dn̄ium perdere, & interuenerunt oïa ſufficientia ad perditionem dn̄ij,vnde dn̄ium q̄ritur,cum acquiſitio deſcendat a voluntate potius volentis procuratoris acquirere alteri,nō ſibi.ꝯfitet̄ tn̄ de plano,ꝙ ſi ille qui tradidit,tradidit ſub ꝯdōne,ſi procuratori q̄reretur dn̄ium, ꝙ hoc caſu pōt procedere opi.Iac.& Pet.q̄a noluit a ſe abdicare dn̄ium & poſſeſſionem,niſi cōditionaliter;& ſic poteſt fieri de quolibet iſtorū, ꝙ non condōne exiſtente,non quęratur,neque perdatur.de dn̄io habes caſum expreſſum in l.qui abſenti,§.j.ff.eo. & no. diligenter iſta, q̄a vtilia & ſubtilia ſunt.In gl.magna, nota bene, quæ poſſeſsio habeat plurimū facti,& quæ iuris, & iſtum articulū, & eius effectū proſequere,vt no.per Bar.ff.de vſuca.l.ſi is, qui pro emptore, &
4 dic vt ibi.† Vltimo dubitatur,quæ eſt ratio quod vſucapiendi ꝯditio non q̄ritur ignoranti,poſſeſsio & dominiū ſic? Iac.de Are. dicit ꝙ vſucapio eſt contra naturalem æquitatem diſponentem quem non debere locupletari cum aliena iactura: licet propter bonū publicū ſit permiſſa,ne dominia ſp ſint incerta, vt ff.de vſucap.l.1.Addit. tamen Cyn. quia per vſucapionem maius infert̄ præiudicium ei,contra quem vſucapitur; & ideo cautius eſt agendum, *g* vt ff.de c.l.j.§.ſed ſi quis,in hoc reſidet Cyn.

ADDITIONES.

a Negotiorum geſtori. An per neg.geſt.actionem acquiratur poſſeſſio. de hoc Bar. in diſp.ſua,inc. accuſatus de vi turbatiua.& per Bald.in c. 1.in princ. quo temp. mil.

b Et eſt hic caſus. No.ad limitationem l.clauibus,hic all.limitat̄ per Bal.in l.2.J.eo.

c Quæ ſit ratio. Vide Bar.in l.qui mihi donatum, in fi.de do.

d Ex qua perſona. Vide Bar.in l.qui mihi donatum,ff.de don.& quod no. Bal.in l.cū nemo.uerſi.item per hunc tex.inf.eo.

e Ad quærendum poſſeſſionem No. ꝙ modus acquirendi eſt fictus, ſed acquiritur vera poſſeſſio.vide Bal.in rub.de conſue. & in fi.de condic. ob cauſam dicitur in c.2.de conſue.

f Licet tradens. Non eſt verum,quia ita demum videor velle perdere,ſi ille cum quo contraho non diſſentiat.l.ſi me in vacuam,in princ.& ibi hoc no. Bart. & Doc.ff. eo.ſed ſi procurator diſſentiebat non acquirit,prout volebat tradens, ergo &c.

P.D. Agendum. Vnde fit,vt in ea ſcrupuloſius agatur.in ea.n.bona fides,& totius triennij continuatio in poſſeſſione requiritur,vt no.Spe.tit.de exce.§.4.ver.eſt ergo.Et addit.Card.in cle.1,8.no.de ſeque.poſſ.ꝙ res vitio carere debeat,& ita perfici triennium vſque ad vltimam diem ſaltem incæptam, quod ſufficiet ſecundū Ang.vt pro completa habeatur,in l.in vſucapione,de diuerſis & temp. præſcr. Et pro quæſtione Bal.vide hic eundem Ang.nu.4.

ADDITIO.

1 *Poſſeſſio vera acquiritur ignoranti per ſeruum.*
2 *Dominum,& poſſeſſio acquiritur domino,quando procurator,vel ſeruus gerit in animo vt acquiratur.*
3 *Poſſeſsio cur quæritur ignoranti,& ſi non uſucapiendi conditio.*

Per liberam. Per liberam perſonam abſenti & ignoranti quæritur poſſeſſio,ſed non vſucapiendi conditio,& de primi redduntur,duæ rōnes,ſ. rō vtilitatis & ſubtilitatis,quæ in iure ꝯſiſtit.h.d.primo ponit dictum ſuum quo ad acquiſitionem poſſeſſionis, ſecundo quo ad inchoationem vſucapionis, tertio refert ſe ad primum dictum, ꝙ probat per duas rōnes ſecunda ibi,& poſtquam,tertia ibi, tam rōne caſum pone in nube.Scientia,ſ.acquiſitæ poſſeſſionis,& tituli, vſucapionis conditionem.i.ipſam vſucapionem,vel illud quod dicit conditionem,ſonat in cauſam tam rōne vtilitatis,quam ſubtilitatis iſta rō refertur ad primum dictum, poteſt ēt referri ad vtrunque. Primo nota ꝙ per procuratorem quærit poſſeſſio ēt ignoranti.ſecundo, ꝙ vſucapiendi conditio non acquiritur niſi ſcienti.tertio, ꝙ uſus procuratorum eſt ad negotia ualde vtilis, quarto ꝙ iuris prudentia introduxit hanc fictionem,unde quod per alium facio, ipſe feciſſe uideor. Oppo.ꝙ non ſolum per liberam perſonam, ſed etiam per ſeruos alienos, poſſeſſionem acquiramus,ut no.ff.eo.l.ſi me in uacuam.§.fi. Fateor cōtrarium, ſed reſpondeo quod quantum ad me pertinent, ſeruus alienus liber eſt,nec obſtat.l.j.§.ſed,& ꝑ eum. ff.eo. dic,vt in gl. ſup
1 iſto vide no.ext.de ꝑben.c.accedens.† Mō q̄ro,an n̄alis,vel ficta poſſeſſio acquirat̄.ſi ꝯſideras lr̄am: q̄ dicit de iuris prudentia, vr̄ ꝙ ficta.Br̄,veritas eſt,ꝙ modus acquirendi eſt fictio,ſed illud qd̄ acquiritur eſt ipſa ſubſtantia veritatis.l.certe. §. 1. ff. de prec. vbi
2 dr̄,ꝙ poſſeſſio acquirit̄ ignoranti.† Opp. de l. res ex mandato ff. de acq.rerum dom.& l.ſi ego de nego.geſto.vbi dr̄,ꝙ non prius acquirit̄ dn̄ium,q̄ ratificet,l.qui mihi donatum.de don.loquitur aliter,vnde dicamus,aut tradens,& ipſe ꝓcurator gerit in aïo,vt mihi acquiratur,& tunc ēt mihi ignoranti ſtatim q̄ritur dn̄ium & poſſeſſio,ſi eſt dn̄s ſola poſſeſſio,aut neuter,& tunc non acq̄ratur,aut ſolus tradens, & mihi acquiritur ex animo ſolius tradentis,d.l.qui mihi donatum.Aut procurator ſolus,& glo. dicit idē. Pet.& Iac.contra,dn̄ium non acquiritur,ſed poſſeſſio ſic,ex eo. quia cum tradit,gerit in animo amittere poſſeſſionem, vnde ꝓcurator mihi acquirit tanquam poſſeſſionem vacantem.Modo ꝯ iſtam opi.opp.de l.ſi ego.Breuiter, illa loquitur in geſtore ſine mandato,vt ff.de fur.l.ſi vendidero,§.ſi Titius.hic autem in hn̄te mandatum gn̄ale,nam ſi haberet ſolum mandatum ſpāle, tunc ſtatim acquiritur; cū vero immediate vſucapiendi cōditio q̄rit̄, tunc animus dn̄i non intelligitur ſeparatur ab actu.Item opp.de l.2.ff.pro ſoluto,vbi ignoranti acquiritur vſucapiendi condō.Solutio iſta in ſeruo. Iuxta hoc quæro de ratione dr̄iæ in re peculiari,& in re propria. Rn̄.gl. ꝙ interdum poſſeſſio habet priuilegium iuris alio reſpectu, vt ſi poſſidebam per colonum, quam poſſeſſionem ego retineo etiam mortuo colono. l. ſi de eo. §. ſi forte.ff.eo. Iſta eſt mā l.ſi is,qui pro emptore.ff. de vſuca. Quæro
3 de dr̄ia,cur ignoranti q̄ritur poſſeſſio.& non vſucapiendi cōdō? Dic vt in gl.quam no.nos habemus, ꝙ bonæ fidei poſſeſſor facit fructus ſuos,& eſt reperire neutrum genus poſſeſſorum. Vltramon. reddunt aliam rōnem: quia in poſſeſſione vertitur æquitas?in vſucapione non.l.ſi quis vxori,§.fin.de fur. Alibi gl.reddit aliam rōnem: quia vſucapio conſiſtit in iure: ſe poſſeſſio in facto vt l.ea quæ ciuiliter de acq.rerum do.non ſic in dn̄io, ſuper quo recurre ad rationem Iac. de Raue.

LEX II.

1 *Poſsidere preſumitur, quis, dummodo oſtendat titulum.*
2 *Poſſeſsio uacua ad acquiſitione dominij, an ſit neceſſaria.*
3 *Temporis diuturnitate omnia præſumuntur legitime acta.*
4 *Poſsidens certam rem ut dominus, habetur pro domino.*
5 *Clauſula cōſiteor me tuo nomine poſsidere, transfert omnem poſſeſsionem*
6 *Poſſidere preſumitur, qui ex titulo habili ad translationem dominij in poſſeſsione reperitur.*

Bal ad poſter.lib.Cod. C 4 Minus

Minus inſtructus. Qui dño ſciente, & patiente poſt contractum poſſedit intel
ligitur per eundem in poſſeſſionem inductus.h.d.Vel ſic. Quo
ad acquiſitionem dñij,paria ſunt hre poſſeſſionem traditam,&
a aditam,vel ſciente & patiente *a* dño poſſidere.h.d. † Item ſi dñs
1 non ꝯdicat,vt ĩ.eo.l.nec ex vera.Secus aũt,ſi ꝯdicat,vel ignoret,
b vt ibidem coniuncta.l.ſi ex ſtipulatione.ff.eod. & vr̃ *b* hic caſus,
quem reperi in poſſeſſione, dummodo oſtendat titulum: quia
præſumitur poſſidere ex titulo præambulo,& de voluntate titu-
lum concedentis,niſi contrarium appareat, vt hic concor.ff. de
rei vend.l.quædam mulier,cum ibi no.In tex.ibi, minus inſtru-
ctus,hanc legem exemplificat Cyn.in ſcholari valde glorioſo re
uerſo de Bononia, qui tanq̃ legũ Doctor prima vice conſultus,
2 falſum dedit rñũ,caſue ergo ne ſis de illis. In tex. ibi, quaſi in va-
c cuam poſſeſſionem:non intelligas *c* ꝙ ſit neceſſe ad acquiſitionẽ
dñij, ꝙ quis inducat ĩ poſſeſſionem vacuam:imo ſufficit in eam
ſimplex inductio.ita no.ff.de fundo dot.l.ſi fundum,& ibi caſus.
ff.de acq.rerum dñio.l.liber homo. §. quicquid de peculio. l. eo
tpe,& iſta fuit opinio gl. & vera in hoc fallit regula, de qua dixi
ſ.l.proxima,ꝙ non operatur idem traditio facta a non vero dño
quo ad vſucapiendi conditionem quærendam, requiritur.n.ꝙ
primo tradatur vacua.qui ergo non hẽt ciuilem,non põt vſuca-
pere,vt l.acquiritur,de acquirendo rerum dñio.in fi.leg.licet ex
ſola ciuili procedat vſucapio abſque nãli ex poſtfacto, vt l.1.§.ꝑ
ſeruum,qui in fuga.ff.de acqui.poſ.& etiam a principio, qñ quis
vult vſucapere nudum dñium abſtractum, vel vſumfructum:
ſufficit enim,ꝙ habeat ciuilem nãlis fructuarij. Non obſtat Cy.
imo compatitur,vt l.nãliter,in prin.coniuncto, §.j. ff.eo.& hoc
3 declarabitur plene in l.nemo.ĩ.eo. & dic vt ibi. † Ibi,diu in poſ-
d ſeſſione fuiſſe,quantum tp̃s intelligatur,diu, *d* dic ut in gl. & ha-
bes hic,ꝙ ex diuturnitate tpis oĩa præſumuntur legitime acta:&
loquitur ẽt extrinſecus.concor.ĩ.de pact.pig.l.j. & ibi gl.ſ.de pe
ti.hęr.l.ſi filius,ff.de acqui.rerum dñio.l.ſi is, qui alien.§.j.tñ diu
4 non requiritur in caſu huius legis,vt glo.hic tenet,& bene. † Se-
quitur in litera, vt dñm geſſiſſe, hic aſſumit ad veram practicã,
& formam dictandi ponendo. Titius talem rem confinatam &
per tm̃ tp̃s tenuit,& poſſedit tanq̃ ſuam,& pro ſua,& ex ea re col
ligit fructus,& redditus,vt verus dñs de re ſua,concordat de ſo-
lu.l.Titia.de acqu.hęre.l.ſi is ad quem.Sequitur in tex.quod tibi
tradita ſit.primo gl.exponit,ꝙ verba erant concepta hoc modo,
talis tradidit, & hæc expoſitio non eſt vera *ſimpliciter*: nã licet
inſtr̃m dicat,talis vendidit,& tradidit,*prout hic fit* cõiter, tamẽ
hæc verba traditionẽ nõ probant,niſi ꝯctus fieret in re,vel iuxta
rem Spec.& Inno.exponunt illa verba,tradidit,id eſt,habuit vo
luntatem tradendi,per quam ſolum transfertur poſſeſſio, quod
probat.ff.de fur.l.qui vas.§.vetare,& comm.prædio.l.ſi qs duas
§.fi.Sis ergo cautus, qui habes de traditione poſſeſſionis proba-
re,vt ex alio te fundes q̃ ex ipſo inſtr̃o,ſaluo niſi res eſſet in con-
5 ſpectu,vt ꝯctus factus in re. Tene menti. † Scdo exponit *e* gloſſ.
e qñ ꝯhens dixit, cõfiteor me tuo nomine poſſidere:nã iure tranſ-
fertur omnis poſſeſſio,quam hẽo per hæc verba, & in iſta parte
glo.dicit veritatem,& nota eam ſingulariter, ꝙ licet non adda-
f tur illud verbum,precario,transfertur *f* poſſeſſio: tñ ſi eſſet appo
ſitum, nulla eſſet dubitatio. l. quod meo. ff. eod. titu.not.in d.l.
quædam mulier:quia tunc iſta confeſſio iſtius precarij operatur
qñ quis ita confitens poſſidebat,alias non.hoc.n.probatur aper-
te in l.quamuis,§.ſi conductor,ff.eod.ſis cautus,vt non confidas
g *g* in conſtõne precarij,niſi *ille*,qui conſtituit precarium nomine
tuo ſe poſſidere,poſſidebat:alias illa conſtitutio eſſet inanis,vt di
ctum eſt. Tertio,& vltimo docet hæc gl.formam conſtitutionis
nam debet quis confiteri ſe poſſidere nomine contrahentis. ſi-
6 cut in glo.quæ dicit,quod præſumitur.† In fine glo.no. bene pro
illis,quæ ibi dixi in prin.ꝙ ille, qui reperitur in poſſeſſione ex ti-
h tulo habili ad tranſlationem dñij,præſumitur *h* poſſidere nolen-
te eo,qui tit.contulit,niſi contrarium probetur.

ADDITIONES.

a Patiente.No.quod patientia,de qua hic,debet eſſe per annum,ad hoc vt uideatur tradita poſſeſſio.vide Bal.in l.pe.inf.de exec.rei iud. & pro iſta qõne facit iſte tex. hic,qui dicit diu.& uide Bal.inf.& gl.quæ tenet contrarium. aduerte tamen quod in caſu huius.l.videtur venditor uere tradere emptori,quod videtur pro Bal.& gl. in l.item ſi res,ff.de ali.iu.mu.cau.fac. quæ uoluit, ꝙ iſto caſu non dicatur venditor committere furtum, quia in eo requiritur conteſtatio quam glo. ſequitur Bal. in l.1.in prin.inf.de ſepulc.uiol. & quid ſi vendo tibi poſſidenti rem alienam, an dicat rem tradere,uide Bal.in l.ſi alienum.ſup.de fur.

b Et uidetur.Vide Bal.inf.ea.l.in fine.

c Non intelligas.Vide Bar.& latius Bal.in l.cum res.ſup.de prob.& Bar.in l. Celſus. ff.de vſuc.

d Celſus.Quantum tempus intelligatur diu. Adde omnino, quod notaui in apoſt. ad iſtum poſt ipſum.in l.1.nu.2.in gl.ſuper ver. receſſit.in uer.diu ponitur pro decennio.ſup.vbi cauſa ſtatus,vbi remiſſiue tacto qualiter accipiatur.

e And.Barb.Secundo exponit Ang.hic no.iſtam glo.ſingulariter,quod licet non apponatur precario, ſi apponatur iſtud uerbum. confiteor me tuo nomine poſſidere quod transfertur poſſeſſio,& dicit,quod tunc operatur qñ ille, qui apponit iſtam confeſſionem,poſſidet,alias ſecus,ut l.quamuis.§.ſi conductor.ff.eo.ſis ergo cautus,vt apponas, quod tempores conſtitutionis præcarii conſtituens poſſidebat.

f Transfertur.Caue per no.per Cyn.& Bal.in l.cum falſa. ſup. de iur. & facti igno. & uide Bal.in l.interdum,ff.eo.

Celſus. Tu uide pro elucidatione huius dicti iſtum in l. 1. & quod ibi plene tetigi in apoſt.ad ipſum,in ver.precarij,inf.de vſuc.pro donato.

g Vt non confidas.Benefacit,quod no.Bar.in l.quod meo,in princ.verſicu.ſed iuxta prædicta.& Ludo.Rom.in l.quamuis,§.1.ff.eo.& quod dixi poſt Bar. in l.ab emptione.ff.de pact.

h Præſumitur. Intellige,ſi impleuerit contractum ex parte ſua,ſm Bal.no.in l.ſuper long.inf.de præſcr.longi temp.adde tamen,quod ſi debitor dediſſet licentiam de ingrediẽdo poſſeſſionem, poſſet ſemper etiam eo ignorante creditor ingredi poſſeſſionem.de quo uide Bal.in l.3.in repet.inf.de pig.

ADDITIO.

1 *Patientia habetur pro conſenſu.*
2 *Poſſeſſor præſumitur eſſe in poſſeßione ex titulo.*
3 *Traditio longa poſſeſſione interueniſſe præſumitur, licet in inſtrumento non continetur.*
4 *Poſſeſſio pacifica poteſt probari.*
5 *Poßeſſio poteſt probari per inſtrumentum.*
6 *Dominus præſumitur, qui gerit actum tanquam dominus.*
7 *Diu,dictio quantum tempus præſumitur.*
8 *Traditio probatur per inſtrumentum,in quo cõtinetur traditio, & quando.*
9 *Patientia non poſſidentis,nec tradentis,idem operatur,quod traditio, & in poſſeſſionem inductio.*

Minus inſtructus. Venditor patiens emptorem poſſidere,poſſeſſionẽ ſibi tra-
dere vr̃. h. d. concor.l.quædam mulier, de rei vend. tñ loquitur
qñ emptor poſſidebat,anteq̃ emeret. Idem facit l.non ſolum,§.
qđ vulgo.de vſucap.ſed illa loquit̃ in patiẽtia poſt venditionẽ, fa
cit ff.ſi ſer.ven.l.ſi a te & ibi fuit emptor inductus in poſſeſſionẽ
ꝑ venditorem,& iõ negat̃ ꝙ hr̃et proprietatem, vñ petebant̃ fru
1 ctus,vt dñium.concor.de ſolu.l. Titia. † Not. patientiã haberi ꝑ
2 conſenſu, & conſenſum hr̃i pro condõne. Nota ꝙ ille, qui repe
ritur in poſſeſſione,p̃ſumitur eſſe in poſſeſſione ex titulo præce-
3 denti.concor.d.l.ſi a te. Nota,† ꝙ qñ aliquid non continet in in-
ſtr̃o,ꝙ tñ rei inſpecta veritate ſubſecutum eſt,quaſi inſtr̃o com-
prehenſum hr̃,vt ſi in inſtr̃o non continetur traditio,ex longa tñ
poſſeſſione, & patientia venditoris præſumeretur interueniſſe
traditio,vel quaſi,vt habeatur quaſi inſtr̃o ꝯprehenſum ſit. No.
4 † ꝙ põt probari pacifica poſſeſſio. Not.ꝙ qui gerit aliquid, gerit
5 aliud, ſcilicet inſtr̃m. Nota, † per illam patientiam dominium
6 transferri.Nota † hic argu. ꝙ per inſtrumentum poteſt probari
poſſeſſio. No.ꝙ qui gerit aliquid tãquam dominus, præſumitur
verus poſſeſſor & dominus. Opponitur, ꝙ licet caueatur ꝙ poſ-
ſiderẽ hoc modo,ſum tñ prædo.ff.de acqu.poſ.l.ſi ex ſtipulatio-
ne.Sol.ibi accepit ꝯ voluntatem venditoris,hic cũ eius volunta-
te præſumpta. Sed opp.qa dñs rei p̃ſumitur inuitus, ff.de fur.l.q
vas,§.vetare. Sol. hic p̃cedit cauſa, per quam cogitur ad volen-
7 dum, & eſt glo. no. Modo † quæritur, quantum tp̃s intelligitur
8 diu? Dic vt in glo. quam ſpecialiter no. Item † quæritur, vtrum
per inſtr̃m,in quo ꝯtinet̃ traditio,probetur ipſa traditio: Gl. ſen-
tit hic no.ꝙ ſic, dicunt Doc.ꝙ ſi inſtr̃m eſt factum in re ipſa, &
procurator interuenit,in loco alio nõ intelligitur factum:ita dñt
Doct.hic, & ff.de acquir.poſ.l.prędia. Nunquid ergo inſtr̃m eſt
falſum? certe non: quia intelligitur ꝙ tradidit animo,hoc eſt de-
dit ei licentiam,vt ſua authoritate ingrediatur poſſeſſionem,d.l.
p̃dia. Modo q̃ro, nunquid ad tranſlationem dñi requirat̃ vacua
poſſeſſio? Dic vt in glo.& hic fit mentio de vacua reſpectu q̃ren-
9 dæ poſſeſſionis,non reſpectu dñij. † Et no.iſtam glo quod idem
operatur patientia non poſſidentis,nec tradentis,quod inductio
in poſſeſſionem,vel traditio, quod alibi non reperitur.

LEX III.

1 *Legum correctio eſt euitanda.*
2 *Infans ſtipulando abſque tutore, ſibi acquirit.*

Donatarum. Poſſeſſio infanti quæritur per ſe ipſum authoritate tutoris,vel ꝑ procuratorem,
vel per ſeruum.h.d.ſm cõem intellectum. Adde alium modum
quærendi, quia ẽt abſq; tutore,ſi infans aliquem intellectũ hẽt,
& eſt res in qua infantis cadit affectio, infans quærit exemplum
1 in iocalibus,ſm Dyn.& Cyn.quod mihi placet.† In glo. magna
ibi,hæc corrigit.hoc falſum, quia euitanda eſt legum correctio.
Cy.& Iac.But.Sequitur in gl.ponit̃ hic impropriæ. hoc falſum,
quia deſtruit lr̃am. Cy.& in eadem glo.vel hic eſt ſpẽle. hoc fal-
ſum,quia non põt reddi cauſa ſpecialitatis. Ibi.vel dic ſm Io.hęc
vera.Cy.& Iac.But.quia defectum inſtantiæ ſupplet tutoris,au-
2 thoritas,qui repreſentat pupillum ſm Iaco.But.† Et bene etiam
habeo caſum ſingularem,qui non eſt alibi,quod infans ſtipulan
a do *a* acquirit ſibi abſque tutore ſcilicet cum ſtipulatur ſibi rem
ſuam ſaluam fore,vt ff.rem pupill.ſal.fore.l.ſeruum, quod tene
b menti. In eadem gloſſ. & erat ratio *b* dubitationis, not. bene

ex hac

ADDITIONES.

a Infans ſtipulando.Ang.hic dicit eſſe caſum ſing.quod pupillus, uel infans ſtipulã do,ſibi acquirit ſine authoritate tutoris,ſtipulando rem ſuam ſaluam fore l.ſeruũ, ff.rem pupilli ſaluam fore.& no.in l.1.ſup.de auth.tu.& l.1.inf.de inu.ſtipu.& eſt gl.ibi poſita,ꝙ infans non adit hæreditatem abſq; tutore,quia iſte actus eſt ciuiis,& multum ſolemnis. And.Bar.

b Ratio.vide Bar.& Bal.in contrarium, in l.potius.ſup.de iur.delib.

ex hac gl. ꝙ infans authoritate tutoris hæreditatem nõ adit.rõ,
quia aditio eſt actus ciuilis,& eſt multum ſolenne fundamentũ
& ſubſtantia ſuſcipiens in radice eum adeuntis,vt l.potuit.ſupr.
de iure delib.ff.de acq.hæred.l.populus,nec ẽt reſtituitur hære-
ditas infanti tutoris authoritate ex Trebelliano, nec ẽt reſtituit
alteri ab eo, quia ambo ſunt magni p̃iudicij: ideo per tutorem
ſunt explicanda,nec ẽt agit cãm iudicialem,ſed ſolus tutor,vt in
hac gl. & bene,ff. de admi.tut.l.j.§.j.& eſt ratio,qa infans ad po-
ſtulandũ non eſt habilis, cum neſciat maieſtatem prætoris, vt l.
1.j.de falſa moneta,& neſciens reuerentiam exhibere,prohibe
tur a poſtulando,vt patet in eo,qui prohibetur,& poſtulat auer-
a ſa ſella, vt l.1.§.caſum. ff.de poſth. & ideo ſis cautus,*a* qñ litigas
cum infante, vt omnes actus iudiciales formari facias in perſo-
nam tutoris,non in perſonã infantis authoritate tutoris,in acq-
ſitione autem ſimplicis poſſeſſionis non verſatur ſolus animus,
imo verſatur & factum,& quandoq; acquiritur ignoranti,vt l.j.
j.eo. nec per acquiſitionem infanti præiudicari põt, imo quem
admodum per ſolum tutorem in hoc fieri poteſt,ita & per ſer-
uum,ſecundum illam lecturam.

ADDITIO.

a Sis cautus. Vide quæ no.Barto.in l.in condictione.ff.de cond.furti.& latius. Bald.
in c.1.de mili.vaſ.qui con.eſt,& quæ habentur in l.1.§.1.ff.de admi.tut.& ibi di-
xi poſt Barto.

ADDITIO.

Donatarum, Infans donatę rei poſſeſſionem quæ-
rere poteſt.h.d.text.ſ.tutorũ ſuffragio.
h.d.gloſ.vel tradentis animo, dummodo infans aliquid intelli-
gat.h.d.Petr.& Dy.dicebat,ꝙ infans ſolus in rebus,in quibus ca
debat affectio eius,poterat acquirere poſſeſſionem, non in alijs,
vt ff.eod.l. quamuis, §.infans. Hoc credo non eſſe verum,quia,
non cadit niſi in minimis, alias puerilibus rebus.tenendo opin.
Pet. non eſt tuta ratio, quia animus tradentis bene facit poſſeſ-
ſionem vacare,ſed non inducit translationem.opp.gl.eſt opinio
ſolida,donatarum cum authoritate tutorum: ſed nunquid pri-
mum eſt verũ p l.mulier,de verbo.obl. Sol.hic dẽt intelligi, qđ
hẽt aliquem intellectũ,qa ſi non erat aliqualis intelligentię,non
poterit acquirere, quod eſt falſum No.iſta paria ſunt,authorari
pro infante, & tutorem poſſidere,p infante; arguit.n.ſic, ſi non
valeret authoritas,ergo nec ſolus acquireret. Alij faciunt aliam
argumentationẽ.glo.vadit multum vacillando,tene,quod dixi,
aut.n.nullum habet intellectum,& nihil q̃ſiuit,aut habet, & tũc
aut cadit effectio infantis in re,& acquirit ſm Dy.aut non cadit,
& tunc requiritur tutorum authoritas,ſecundum glo.& Pet.

LEX IIII.

1 *Corpus & animus requiritur in qualibet poſſeſſione quærenda.*
2 *Animo nudo,id eſt abſtracto ab omni actu corporeo.*
3 *Titulus ſimplex quandoque ſufficit in incorporalibus.*
4 *Poſſeſſio vnius partis fundi ſi eſt apprehenſa, dicitur totius fundi quæſita.*
5 *Poſſeſſio vnius rei penes duos inſolidum eſſe non poteſt.*
6 *Obliuio per quantum tempus inducatur.*
7 *Scientia nobilitat hominem.*

Licet poſſeſſio. In acquiſitione poſſeſſionis requi
ritur aĩus,& corpus,in retentione
ſufficit ſolus animus,nec vr̃ poſſeſſionem deſerere,qui agricul-
turam metu deſerit.h.d.Iac.But.concord.ff.eo.l.quemadmodũ
1 & l.3.§.in amittenda.† In text. ibi, poſſeſſio ciuilis, id eſt natu-
ralis,quia in qualibet earũ poſſeſſione quærenda requiritur cor-
pus,& animus,vt d.l.quemadmodum,qui ergo vult quærere ci
uilem,debet habere animum accipiendi eam, & debet ingredi
corpore in poſſeſſionem,& quærit ſolum ciuilẽ, nec eſt ſibi im-
pedimentum,ꝙ alius poſſideat naturaliter,vt fructuarius, vt l.p
miſceri.ff.eodem,& ibi eſt caſus,ſed ſi poſſidet ciuiliter,nõ quæ
rit ciuilem,cum duo inſolidum poſſidere non poſſint, ſed tunc
q̃reret,cum alius depoſuiſſet aĩum poſſidenti ciuiliter.vere, vel
præſumptiue,ut quia reuertens non fuit admiſſus,vel fuit ſuſpi-
catus ſe poſſe repelli, vt l.clam poſſidere, §.qui ad nundinas.ff.
2 eod.† In text.ibi,nudo animo.*a* ideſt abſtracto ab omni actu cor
poreo, quia in acquiſitione poſſeſſionis proprietatis actus,pro-
ut eſt cum quis poſſeſſionem corpore ingreditur, vel ordina-
tur,eſt iure ciuili introductus.exemplũ,ut cum retinet ꝯtrahens
vſumfructum, vt l.quiſquis,j.de don.& l.ſi quis argentũ.§. ſi q-
dem eo.tit.Vel cũ poſſidens ꝯſtituit ſe precario poſſidere. ff.eod.
l.quod meo. vel cum quis ꝯfitet̃ ſe pro alio poſſidere, licet non
adijciat verbum,precario,vt no.gl.ſ̃.eo.l.1. vel cũ traduntur cla-
ues granariorum, vel cellę uinarię,vel domus, vt l.clauibus, ff.
de ꝯhẽ. emp.vel cum traditur inſtr̃m rei donatę, ff.de leg.1.l.ſer
uum filij,§.eum qui chirographũ.& j.de don.l.1.vel ſi poſſidẽs
rẽ poſſidentis conducit, ff.eo.l.qui bona.& l.quædam.& nullus
caſus inuenitur ſm glo.& Docto.iur.ciuilis, in quo tranferatur
poſſeſſio nullo actu corporeo interueniente,niſi alias ſtatutum,
b vel conſuetudo *b* hoc diſponat: & ita decidit ẽt Innoc.in c.ex
literis, de conſue.in hoc etiam eſt ſpeciale,vt eo ipſo quos qs re
cipit aliquid nomine poſſeſſionis, acquiratur ſibi poſſeſſio. de
teſti.ſpol.c.cum veniſſet. ſm Inno. non põt tamen negari quin-
c ẽt hic interueniat actus corporeus.Per inueſtituram *c* autem ſo-
lam,quæ fit vt plurimum per traditionem annuli,baculi,vel bire
ti,non credas poſſeſſionem acquiri;ſed tñ licentiam concedi in
veritate poſtea acquirendi.vt no.in c.1.de re.iur.lib.6. per Inn.in
c.j.de reſt.ſpo,& prædicta vendicãt ſibi locum in poſſeſſione ac-
3 quirẽda rerum corporalium. † In corporalibus *d* autem ſufficit
d aliquando ſimplex titulus.Vnde dixit Inn. in d.c. cum veniſſet,
ꝙ cum iudex pronunciat ad me pertinere ius eligẽdi prælatum,
eo ipſo intelligitur ponere me in quaſi poſſeſſione iuris, & poſ-
ſum vti.Idem dicas, ſi pronunciat mihi ſeruitutem conſtituta,
quia poſſum incontinenti vti, tanq̃ poſitus in poſſeſſione per ſo
lum titulum conceſſorum; licet tradere proprie tunc dicatur,
4 cũ conſtituens patitur me vti.l.3.§.dare.ff.de vſufr.† Vltimo *e* at
e tende hic iſtam legẽ,quia in apprehẽſa poſſeſſione vnius partis
fundi,poſſeſſio eſt totius fundi q̃ſita,vt in l.3. in princ.ff.eod. ſed
non intelligo apprehenſam poſſeſſionem aliorum fundorum di
ſtinctorum:nec apprehenſa poſſeſſione vnius rei benefici alis,in
telligitur alias apprehẽſa omnium rerum illius beneficii, vt no.
Dyn.in d.c.1.& bene,quod aũt dixi de alijs fundis diſtinctis, in-
tellige ſm diſtinctionẽ patrisfamilias, q voluit eſſe plures fun-
dos,ſecus ſi ſimpliciter diuiſiſſet per ſepem & foſſata,gratia vbe
rioris culturæ,vt l.iubemus,§.ſane,ſ̃.de ſacroſan.eccl.in gl.fi. de
ſerui.vb.præd.l.ſi quis.In glo.magna ibi, Io. & Hug. dicunt hæc
f vera, & approbata cõiter per oẽs. ſ.ꝙ poſſeſſio eſt duplex; vna *f*
nãlis,& alia ciuilis:& ſunt ſpecies diſtinctæ, ſicut ſunt duæ oblõ
nes ſpecie differentes,ſ.nãlis,& ciuilis: & de iſtis duabus poſſeſ-
ſionibus ſic ſpecie differentibus habemus tantum duas leg.for-
maliter ita loquẽtes,ff.pro hærede.l.2.§.quod vulgo, quam leg.
dicit Dynus non eſſe alibi.nota bene,vt hic patet, & videtur ca-
ſus in l.1.§.deijcitur,ff.de vi, & vi ar. licet quidam reſpondeant,
ꝙ ibi nõ loquitur de poſſeſſione,ſed de detentatione, cũ exẽplũ
ponat de ꝯmodatario,& colono nullã poſſeſſionẽ hẽtibus.ff.de
vſufr.l.non ſolũ,§.qđ vulgo.ꝯiuncta.l. rei ꝯmodatæ.ff.ꝯmo. ſed
nõ pñt reſpondere ad l.3.§.fi.ff.ad exhib. ibi. loquit̃ de poſſeſſio-
ne vera,dum ponit exẽplũ in creditore, q poſſidet nãliter mere.
debitor vero poſſidet ciuiliter quantũ ad vſucapionẽ, vt l.1.§. q
ſeruũ,ff.eo.Marti.vt vidiſtis,dicit ꝙ poſſeſſio eſt vna ſola nãlis in
ſubſtantia,q̃ poteſt dici ciuiliter approbata, ita ꝙ ciuilis non eſt
alia in ſubſtãtia,ſed ſolũ in qualitate ſed eius opinio eſt falſa per
rationes,& leges hic allegatas in glo.quib.nõ eſt dare reſpõſum.
Iac.But.fuit in opinione noua,volẽs ꝯcordare Azo.& Io. ꝙ aut
ciuilis,& nãlis poſſeſſio eſt penes eũdẽ, & ſic ſimul ſunt in vno,
qđ ſic eſt vna poſ.in ſubſtãtia,ſ.nãlis hẽns ꝯprobationẽ nãlem,&
ciuilem, & ſic ciuilis hẽt ſe per modum qualitatis & pediſſæ q̃
ad nãlem,& ita intelligat̃ Azo, ſicut & qñ oblõ habẽs in ſe duo
vincula,& ciuilis hẽt ſe p modum qualitatis ad nãlem, vt Inſt.de
obl.in prin. Nõ ob.ſi dicis,vna eſt in ſubſtãtia,ergo pdita nãli p-
dit̃ ciuilis,ex quo hẽt ſe p modũ qualitatis perẽpta ſubſtantia,&
hoc eſt falſum qa qs pdit nãlẽ p ingreſſum alterius retinet ſibi ci
uilẽ,vt d.§.q ad nũdinas.nã dum illę poſſeſſiones ſunt vnitę,ciui
lis hẽt ſe p modũ qualitatis:ſed immediate cũ nãlis ſeparat̃ ab ea
illa ciuilis trãsfundit̃ in ſubſtantiã,iõ nimirũ,ſi illa non perdatur.
vñ dicit ipſe,ꝙ ſi alias fiet ſeparatio p violentã occupationẽ, nec
eſt vnius,quod remanet ciuilis poſſeſſio, vt l. peregre, §.quibus,
ff.eo.

ADDITIONES.

a Nudo animo. Per quos actus veros,vel fictos acquirat poſſeſſionem,vide plene in
l.j.§.eo.& gl.in l.j.ſup.eo. & aduerte, ꝙ iſtis caſib.q.b. p fictos actus ſine actu tñ
corporeo transferatur poſſeſſio. alias poſſeſſio diceretur ciuilis, non naturalis vt
no.Bal.inf.ea.l.& hic,vide Bal.in l.traditionib.ſup.de pact.

b Statutũ,vel cõſuetudo. Vide Bal.l.traditionibus,in fi.ſup.de pac. & in l.j.in prin.
ſuper,commu.de leg.& in l.ea leg.ſup.de cond.ob cau.& in l.fi. ſup. de ſacroſan.
eccl.& in l.j.inf.ſi plu.vna.ſen.Bal.in d.l.j.in prin.ſup.commu.de le.tenet contra
expreſſe Ang.& Imo.in l.ſi is,qui pro emptore.ff.de uſuc.tenet idem,quod hic,&
Bal.in rub.extra,de conſuet.& Ang.in l.j.ff.de diſtr.pig.

c Inueſtituram. Vide Bal.in l.traditionibus,in prin.ſup.de pac.& in l.j.de don. Inn.
in c.2.extra.de conſue.
Celſus. Ego puto illud,quod hic dicitur,non procedere in feudo, niſi poſſeſſio eſ-
ſet prius apud feudatarium,ita no,iſte in auth.defuncto.ad Tert. quod tamen in-
telligo,ſi dominus ſciebat feudatarium poſſidere ſecundum Ang.in l.quidam, ff.
de rei uendicatione.& dixi de hoc in apoſt.ad Cy.poſt Dom.Boeri in reg.benefi-
cium,in ver.vide ibi Bal.

d Incorporalibus. Quomodo acq̃ratur poſſeſſio in incorporalib.vide omnino Inno.
in c.cum noſtris extra,de conceſ.præben.& in c.ex literis.ext.de reſt.ſpo. & in c.
bonæ,circa prin.extra,de elect.& in c.cum M.extra,de conſt.& in cap.cum ſuper
extra,de cauſa poſſeſſ.o,& proprie,& in c. ꝑpoſuit.extra,de conceſ.præbẽ.& Ar-
chi.in c.eum,qui.de præben.in 6.Bald.poſt Barto. in leg.j. & in leg. 2. & fere per
totam illam l.ſup.de ſer.fug.& Bal.in l.non epiſtol.ſup.de prob.& in l. traditioni
bus,ſup.de pac.& in l.j.ſuper commu.vtri.iud.& in l.quoties,ſup.de rei uendi.&
Inn.in c.conquerente.extra,de offi.ordi.& Bal.in l.fi.ſup.de ſacroſan.eccle.& Bar.
plene in l.j.§.hoc interdicto,ff.de iti.actuque priua.& Inno.in c. conſultationib.
extra,de iure patro.& Iac.But.plene in c.fi.extra,de cauſa poſſ.& proprie.& in d.
c.ex literis.

e Vltimo. Vide per Inn.in c.in literis extra de reſt.ſpo.& late Ant.de But.in c.in cau
ſa,extra,de ca.poſſ.& proprie.Bal.in l.2.ſup.de ſer.& Bar.& Doc.in l.2.in prin.ff.

f Duplex. Quod duplex ſit poſſeſſio,uide plene per Bar.in l.j.ff.eo.& Bal.in l.nemo.
inf.eo.tit.tenet opi.lo.ꝙ duplex ſit poſ.& reprobat alias opi.

ff.eod,vbi autem eſt poſſeſſio apud duos,tunc ne aliquid abſur-
ditatis reſultet,verum eſt ꝙ duplex eſt vna ciuilis,alia naturalis,
ita ꝓcedit opi.Ioã.Bar.aũt in d.l.1. ff. eo. dicit, ꝙ eſt triplex. vna
a naturalis,alia ciuilis,& alia corporalis *a* ſed hoc eſt falſum,quia
omnes leges,quas allegat de corporali poſſeſſione,loquunt̃ de-
tentatione ſimplici.hęc aũt differunt inter ſe,vt l.ſi quis vi,§.dif
ferentia,ff.eo.ti.& iſtũ tex.declaraui in tex.l.j.ſ.ꝯmu.de vſuc.dic
5 vt ibi.† in.ea.gl.ibi,cũ duo nõ poſſunt poſſidere inſolidũ, alius,
ambo ciuił̃r,nec ambo nãliter,ſed vnus naturał̃r inſolidũ,alius
ciuił̃r,ſic ff.e.l.ꝑmiſceri.& l.nãliter.& l.1.eo.ti.ſ̃m Ia.Bu. & oẽs,
6 & bñ.† gl.fi.ibi,ſed inducit obliuionẽ. *b* Inn. dicit per quantum
b tp̃s inducat obliuio,*c* & ſic per quãtum tp̃s ꝑdat̃ poſſeſſio. hoc
c totũ relinquit̃ arbitrio iudicantis,de electio.c.querelam. tetigi ĩ
7 l.j.de ſeruis fugit.dic vt ibi.† In ea.gl.ibi,ſcientia inflat.*d* nota. ꝙ
d ſcientia facit quem ſuperbum,& ex hac ſuperbia quædam infla
tio reſultat Alibi habemus,ꝙ ſcientia nobilitat,ſ.de poſtu.l.pro
uidendum.Caue igitur ſuperbia efferri,quia cito cades.

ADDITIONES.

a And.Bar.corporalis.Quotuplex ſit poſſ.uide plene Bar.in l.i.& ibi Dom.Io.ff. de acq.poſſ.& an reperiatur duplex poſ naturalis & ciuilis,Ang.hic allegauit caſum ſingu.ſecundum Dyn.in l.2.§.quod vul.ff.pro hærede.ipſe dat ſimilem. ff. de ui. arma.l.1.§.deiicitur.licet aliqui reſpondeant, quod ibi loquitur in detentatione, eum loquitur in colono:ſed Ang.dicit.quod non poſſunt reſpõdere ad l.3.in fi.ff. ad exhib.ibi loquitur de poſſ.

b And.Barb.Sed inducit obliuionem.nota,quod tempus inducit obliuionem poſſeſſionis,vide gloſsã in l.1.C.de ſeruis fugiti.& quod ibi no.per Bal.ad fi.& ibi vide Ang.& no.in c.querelam,de electio.

Obliuio.Quanto tempore inducatur obliuio ad amiſſionem poſſeſſionis, vide in l.ſi de eo.§.ſi forte,ff.eo.

And.Barba.Scientia inflat. Vide gloſſ. hic ſecundum Ang. quod ſcientia inflat.

ADDITIO.

1 *Poſſeſſio ſolo animo non quæritur,ſed retinetur.*
2 *Iura promptiora ſunt in retinendo quam in acquirendo.*
3 *Animus nudus quid ſignificat.*
4 *Tempus non eſt modus perdendæ poſſeſſionis.*
5 *Poſſeſſionum duæ ſunt ſpecies ſecundum communem opinionem.*
6 *Poſſeſſio ſolo viſu acquiritur aliquo tradente,alias ſecus.*

1 LICET POSSESSIO. Nudo animo † poſſeſſio non q̃ri-
tur ſed retinet,& qui metu hoſtiũ
non accedit ad agrum colẽdum , nõ ꝑꝑea perdit poſſeſſionem
hoc dicit.caſus incipias a fine.primo ponit vnam regulam circa
poſſeſſionẽ acquirendã. ſecundo aliam circa retinendã. tertio
refert ex ſecunda regula deſerta quo ad culturã.primo no. ꝙ ſo
2 lo animo poſſeſſio nõ acquiritur. ſecundo † ꝙ iura promptiora
ſunt in retinendo,q̃ in acquirendo,& ideo ſolo animo poſſeſſio
quæſita retinetur.tertio,quod ille qui timet vim inferri ꝑſonæ
timet reſpectu ꝑſonę:nõ reſpectu poſſeſſionis,& iõ ſi non acce
3 dit ad agrũ,nõ deſinit poſſidere.† Quæro , q̃d eſt dictum nudo
animo?dic vt in gl.nudo.i.ſolo. Modo op.de l.qđ meo.§.ſi uen-
ditorem.ff.eo.Sol.breuiter aut interuenit aliud æquipollens, &
loquit̃ ibi:aut nõ interuenit æquipollẽs.& loquit̃ hic. Secundo
op.de l.ſi id qđ.§.fi.de acq.poſ.Sol.ibi loquit̃ in vi reſpectu poſ-
ſeſſionis.l.ſed ſi nolit.eo.tit.hic reſpectu perſonæ tm̃ , & loquit̃
4 hęc l.ſingularis. Vlterius op.hic† colligit̃ ꝙ tp̃s nõ eſt modꝰ ꝑdẽ
dæ poſſeſſionis.Op.de l.furtũ.§.fundi.& l.quare.ff.de vſu.Solut.
non eſt cã immediata vt hic,ſed mediata ſic:quia inducit obli-
uionẽ,& obliuio poſſeſſionis amiſſionẽ.hoc no. in l. 1.ſupra de
ſeruis fugit.Quarto opp.de leg.q̃a agros. j̃. de omni agro deſer.
lib.12.Sol.ibi ſpeciale. Modo uenio ad materiã , q̃ ꝯſiſtit in tri-
bus,in diffinitione,in diuiſione,in acquiſiti.retẽti.& amiſſi.Poſ-
ſeſſio,corporalis & naturalis eſt q̃dã corporis poſſeſſio , ciuilis
eſt ꝯſenſus animi,iſta eſt q̃dã deſcriptio,diffinitio proprie ponit̃
a in l.1.in prin.ff.eo.An *a* aũt ſit vna poſſeſſio,an duæ,gl.in l.1.ff.đ
do.tenet ꝙ ſunt duę.D.Azo.in hoc tit.tenet ꝙ ſi vna.tñ. D, Bar.
addit de ſuo,& dicit ꝙ ſunt tres.addendo corporalẽ.Iſta nõ eſt
cõgrua poſitio diuiſiua ſpecierũ,ſicut ſi diceremus,q̃dã mulier
eſt p̃gnans,q̃dã non:ita in poſſeſſione.iſta ergo eſt diuiſio reſpe-
5 ctu utilitatis.† Doc.noſtri cõiter tenẽt ꝙ ſint duæ ſpẽs , ꝙ pro-
batur,quia diuerſa ſunt in ſubſtantia,quorũ vnũ reperit̃ altero
circumſcripto:ſed ita eſt in poſſeſſione,ergo &c. Itẽ differũt in
diffinitione,ergo in ſubſtantia:nã ciuilis poſſeſſio eſt iure robo
rata,nãlis nõ.Itẽ diuerſi modi ſunt acquirẽdi & retinẽdi:poſſeſ-
ſio enim naturalis eſt illa,q̃ retinet nãlibus inſtr̃is, ſicut eſt cor-
6 pus,ciuilis inſtrumentis ciuilibus.vt eſt animus.† Tertia quęſtio
qualiter acquirat̃.certe animo & corpore, ut hic. ſed nunquid ꝑ
viſum certe ſic aliquo tradẽte.l.j.§.ſi iuſſerim.de acq.poſ.ſed.ne
mine tradẽte nõ acquirit̃ ꝑ viſũ ciuiliter.ꝑdit̃ aũt animo, qñ qs
nõ vult poſſidere.Itẽ ſine animo,qñ qs expellit,q̃a animus,tunc
fert̃ ſuꝑ impoſſibili,ſed qñ poſſeſſio vacat ab aliis animus meus
non fertur ſuper impoſſibili,ideo tunc poſſeſſionem retineo.

ADDITIO.

a Phil.Dec.An.adde,quod in variis partibus iuris varie poſſeſſionem partitur , ac diuidit Bald.modo in plenam,ſemiplenam,& uacuam,ut in auth.defuncto.C.ad Tert.uer.2.q.eſt.vide Alex.in leg.1.§.2.ff.de ac.emp.modo in naturalem,ciuilem & ciuiliſſimam,vt in l.pe.ſi a non compe.iud.uer.modo quæro.& l.fi.ver. vnum tamen non eſt omit.C.de ſacroſ.eccl.modo inuiſibilem,& inuiſibilem , in ca.1.in prin.de contro.inueſti.in vſib.feu.in addi.modo in conuentionalem, iudicialem , & violentam,de qua in margar.per eum,in ver.poſſeſſio.ver.2.de quib.omnib. & qualiter intelligi debeant,vide in locis pręallegatis . Dantur & variæ adiectiones aliæ,vt clandeſtina,precaria,facta ſincera,quieta, de quib. partim hẽs in c.ſanctorum,de præſcr.& per Bar.tum in varijs locis,tum etiam in l.j. C.uti poſſidetis, & per Doct.infinitis locis.

LEX V.

1 *Abbas cauſam ſuæ poſſeſſionis mutare non poteſt, niſi Epiſcopus renunciet ſuo iuri.*
2 *Poſſidens rem nomine ſuo, & animo deſtinat nolens plus poſſidere nomine ſuo, ſed alterius,cauſam ſuæ poſſeſſionis non mutat.*
3 *Colono vendente rem,quę non eſt ſua,res ipſa acquiritur emptori.*

CUM NEMO. Nullus p̃t ſibi cãm poſſeſſionis mutare
nulla cã extrinſecus accedente.h.d.&ad
hoc alle gat:& pone exẽplũ in eo,q poſſidet titulo pro donato, &
in aĩo ſuo deſtinat velle poſſidere pro emptore,vel alia cã,vel cũ
poſſideret ex aliqua cã deſtinat in aĩo ſe velle poſſidere ex nul-
la.ſola.n.huiꝰ animi deſtinatione impoſſibile eſt, qđ mutet cãm
poſſeſſionis,& eodẽ mõ ille,qui non poſſidet,ſed detinet, ſi tñ in
ſuo aĩo deſtinat ſe velle poſſidere rem , hoc ſolo non mutat ſibi
cã m,vt hic:quinimo & ſi non ſtaretur in finib.tm̃, ſed ad ꝯ̃ctum
veniret cũ extraneo,quẽ ſcit non poſſidere,vendendo eidẽ rem,
aut emendo ab eodẽ,per hoc ſolũ non mutat̃ cã. Vñ ſi iſte emẽs,
vel vendens erat colonus, non efficit̃ poſſeſſor : & iſte eſt caſus i-
ſtius legis ſ̃m duas lecturas hic poſitas,& bonas. Idem ſi talis ſub
traxiſſet dño inſtr̃a emptionalia,cũ hoc propoſiro, vt vellet poſ-
ſidere,& pro ſuo poſſidere,& hoc determinat tex. coniun. gl.in
l.j.in quib.cauſis ceſſat longi tp̃is pręſcr. & ibi bonus tex. Sed ſi
ꝑueniſſet ad alium actũ facti,ut q̃a dñm veniẽtem expuliſſet, vel
non admiſiſſet : hoc caſu bñ efficitur de detentatore poſſeſſor ꝑ
iſtã cãm extrinſecã antecedentẽ,ut l.colonus,& l.cum fundũ, ff.
de vi,& vi.ar.& đt Inn.per hanc l.alle.ext.de pręſcr. c.cum veniſ
a ſent,*a* in prin.qđ † Abbas inſtitutus ab Ep̃o, ſi vult eidẽ interuer
1 tere poſſeſſionẽ ſolũ ꝑ verba hęc, dicendo ſe a monachis ꝯſtitu-
b tũ,& iſtos hr̃e ꝑtãtem ꝯſtituendi eum in Abbatẽ in monaſterio,
ex eo quia non p̃t ſibi cãm poſſeſſionis mutare, niſi Ep̃s renũcia
ret illi,vel ſaltẽ verbo,in aliũ transferat poſſeſſionẽ , aut ſaltem ꝯ̃
Ep̃m feratur ſnĩa, ꝙ ad ipſum ius inſtituendi non pertineat, vel
c niſi Abbas *c* ſic inſtitutus incipiat alij rñdere cũ Ep̃o non ſubdi-
d to. Eodẽ modo dico in colono:*d* q̃a ſi de fructib. incipit alij rñde
re,tanq̃ dño,& poſſeſſori immutat ſibi cãm detentationis,& aliũ
e conſtituit poſſeſſorẽ. Secus ãt *e* ſi non rñderet de fructib.ſed ſim
pliciter conduceret ab alio tranferendo poſſeſſionem, q̃ ipſe nõ
hẽt.vnde ſibiipſi non mutat cãm poſſeſſionis,ſic.ff.eo.l.q̃uis,§.ſi
2 ꝯductor.† Item per hunc *f* tex.dicit Inn.de reſt.ſpo. ca. cũ veniſ-
f ſent,ꝙ ſi poſſideo rẽ noĩe meo,& aĩo deſtino nolle plus poſſide
re noĩe meo,ſed alterius,ꝙ non muto mihi cãm poſſeſſionis,qđ
intellige verum,niſi ſequatur ratihabitio illius , quia tunc ꝑ me,
tanq̃ negotiorũ geſtorem acquiritur ſibi poſſeſſio, vt ff.de nego.
geſt.l.ſi ego.coniuncta l.2.eo.ti.dum dicit, ꝙ qui ꝯfitetur ſe poſſi
dere noĩe alieno, per illam ꝯfeſſionem in eum transferret poſſeſ
3 ſionẽ.† In tex.ibi,ad iniquæ vendõnis. intellige,ꝙ colonus vẽdi-
dit,ſed non tradidit,nã ſi tradidiſſet, licet ipſe non poſſideret , tñ
emptori eſſet acquiſita,ut j̃.eo.l.fi.& emptor vſucaperet,ſi bonã
fidem hẽt ſ̃m tp̃a hæc,licet hodie ſecus ꝑꝑ malam fidem vendi-
toris,vt in auth.malæfidei.j̃.ti.1. Vel expone lr̃am , ꝙ colonus e-
mit ab extraneo,quem ſciebat non poſſidere , vnde per hunc ꝯ̃-
ctum non mutat ſibi cãm poſſeſſionis,nec ẽt vſucapit, licet mil
le annis tenuerit,quia per hunc tex.non eſt mutata cã poſſeſſio-
nis,ergo non eſt conſtitutus poſſeſſor, & ſic vſucapio non p̃t pro
cedere ſine poſſeſſione,vt j̃.ea.l.patet,& hanc lecturã proſeque-
re,quæ eſt vltima in ordine gl.fi.ibi,l.2.§.ſi a pupillo, de emente
a pupillo,an vſucapiat,dixi in l.j.ſ.de vſuc.pro hr̃de,& l.fi. Et ad-
de quæ ibi dixi,quod no.gl.l.eum quia pupillo.ſ.de auth.pręſt.

ADDITIONES.

a c.Cum ueniſſet.Puto ꝙ uoluit alle.Inno.in c.ueniens,in gl.contra dixit, de præſc. ext.& quod no.ipſe no.in c.cum ueniſſent,ext.de reſti. ſpol.1.alleg.

b A.B.Abbas inſtitutus.Dicit Inn.in c.cum ueniſſent, de præſcr.in prin.per iſtam l. ꝙ Abbas inſtitutus ab Ep̃o,ſi uult eidem interuertere poſſeſſionem, per hoc,quod dicat ſe inſtitutum a monachis,& ipſos habere ius inſtituendi,quod non vr̃ priuatus Ep̃s iure quaſi inſtituendi,quia non poteſt ſibi cauſam poſſeſſionis mutare, niſi renunciet Abbatiæ.per hunc tex.dicit Io.in c.cum veniſſent,de reſti.ſpol. quod ſi poſſideo rem noĩe meo,& in aĩo meo deſtino poſſidere noĩe alterius,quod non muto mihi cãm poſſeſſionis: quod intellige uerum , niſi ſequatur ratihabitio illius,quia tunc per me tanquam per negotiorũ geſt,quęrit̃ illi poſſeſſio.l.2. ſup.eo. ubi dr̃,ꝙ qui confitetur ſe poſſidere nomine alieno,quod transfertur poſſeſſio.

c Niſi Abbas . Vtrum per ſolam denegationem mercedis dicatur interrumpere poſſeſſionem,uide gl.in l.2.inf.de præſcr.30.ann.

d In colono.Faciunt no.in l.fi.inf.eo.

e Secus autem.Sed certe idem,& ſi reſponderet de fructibus, text.eſt in l.quamuis. §.1.in ver.& utrique mercedes,ff.eo.non ob.dictum Innoc. in c.cum ueniſſent,in prin.extra,de reſti.ſpo.reſponde,ut ibi per Docto. & ſic limitatio iſta non eſt uera ad d.l.quamuis.§.1.

f Item per hunc.Bene faciunt no.in l.1.ſup eo.in q.cuius conſenſus requiratur.

ADDI-

ADDITIO.

Cum nemo cauſam. Colonus per acquiſitionem tituli a nō domino cauſam poſſeſſionis ſibi mutare nō pōt, ſm veram lecturā.h.d. Colonus cām poſſidendi ſuo emptori pſtare non pōt,hoc dicit. ſm alias lecturas. Ad euidentiā præmitte duas glo.q̄ ſunt hic, ꝙ cā poſſeſſionis dr̄ dupliciter: vno mō dr̄ cā poſſeſſionis, alio modo capiendi conditio, vt in gl.j. in prin.Scdo modo dr̄ mutatio poſſeſſionis.l.contrariatiua, ſ. qñ ex nulla efficeretur aliqua,vel ex aliqua nulla: quędā translatiua, qñ ex non aliqua efficeretur aliqua,& hēt duas partes.primo ponit̄ regula, ſecūdo quædam deciſio ſurgens ex regula ſecunda ibi, ꝓponas.Ibi.venditionis paſſiue:qa ipſe emit a vendente, ſm primū intellectū.Sed ͻ illū caſum op. ꝙ ͻrietur literæ,quia litera dicit,ꝙ ꝓceſſit ad actū iniquę vēditionis:tu aūt dicas ꝙ emit,ergo &c. Timore huius contrarij alij ponunt caſum in colono vendēte nō in emente. Modo ͻ iſtā lecturā op.ꝙ iſte caſus nō cōueniat literæ, quia tūc iſte colonus nō mutaret ſibi cām poſſeſſionis, imo q̄tum ad propoſitū ſuū mutaret. alia prima mutatio eſt translatio de aliquo in aliquid.extra,de præb. c.dilectus. Præterea.l.cauetur ꝙ colonus vendēs transfert verā poſſeſſionē, ergo dño ꝑiudicat.l. peregre, §.quibus explicitis, ff.eo.& hoc ͻfirmat̄ viua rōne:certū eſt,qđ poſſeſſio coloni hēt ſe quantū ad ciuilem dñi,tanq̄ inſtrm̄.Modo cum inſtrm̄ eſt cā alicuius,ſublato inſtrō,tollitur effectus, ſicut ſi tollatur,cithara,tollitur ſonus,d.§.quibus explicitis.qdam volētes fugere primū,ͻriū,dicunt,ꝙ mutauit ſibi cām aīo,ideſt conſilio,& tunc habet locū verbū, ſibi. Alij dicunt ꝙ illud,ſibi, non ſolū ponit̄ perſonaliter,ſed repreſentatiue. Breuiter domini,prima caſus poſitio verior eſt pone,ꝙ colonus emit a domino, nunquid mutat ſibi cām poſſeſſionis.illud non determinat̄ hic,ſed vide hoc in l.ſi rem, in princ.ff.de euict. Vlterius quæro, vtrum ille,qui emit a colono,& poſſedit per ſpatiū x.vel xx.ann. præſcripſerit? Io.fuit in opinio.ꝙ ſic;opinio aliorum fuit ͻ. nam dūt ipſi, ꝙ requiritur ꝙ poſſeſſio correſpondeat tit.j. ab eodem habeatur.l.cū ſolus.de uſuca.& l.eum qui,§.fi.de publ. Modo dicunt ipſi, ꝙ emptor hēt poſſ.non a colono,qa non habebat:ſed a domino priuatiue,igitur non pręſcribet.Breuiter opinio Ioa. eſt vera,modificata tamen hodie per auth.malęfidei,j.tit.j.quędam enim eſt poſſeſſio abſoluta,& illa non coniungitur cū titulo,quia non habet reſpectum ad tit.& loquitur ͻrium, quędam relatiua ad titulū.& licet ab alio auferatur poſſeſſio,quam a tradente,præſtat tamen cauſam præſcribendi.

LEX VI.

1 *Vitioſum a nemine vſucapi poteſt.*
2 *Fur clandeſtinus qualiter præſcriptione tueri poteſt.*
3 *Præſcriptionis exceptio,litem conteſtari impedit.*

Si nulla. Per ingreſſum vacuæ poſſeſſionis ͻhit̄ vitiū pſonale,nō vitiū reale:& ideo nō impedit̄ vſucapio eius,ad quem ꝑuenit poſſeſſio titulo,& bona fide,hoc dicit not. & ſic habes caſum expreſſum,ꝙ licet uitiū furtiuitatis & violentiæ afficiat rem vitio.In reali longo tpe, qñ purgatur vitiū clādeſtinitatis,*a* non afficit rē ipſam qđ tene menti. Vñ intrans clam poſſeſſionē alterius vacātē,quam ille ex toto ꝑdidit,qa non fuit reuerſus, ſuſpicans ſe poſſe repelli.ſi uendit alteri emēti bona fide, emptor vſucapit bona fide longo tpe ſm hæc iura.caſus eſt hic,licet hodie ſecus ꝑꝑ malam fidem venditoris, ut in auth.malęfidei. Et de iſtis vitijs realibus & perſonalibus,dic vt ibi not.in
1 l.proxi.† In tex.ibi,agrum *b* tuū,ſiue uineas clam,vt ſ.dixi.Nam
b ſi eſſet ͻctum uitium reale,per neminem vſucapi poſſet.Et not.
c hic,qa diſtinguit agrū a uinea. *c* vnde q legat uineā, non intelligit legare agrū,eͻ, quia ſunt ſpecies diſtincte. Nā vinea eſt ager
2 vineatus, & iſtud mixtum non ͻtinetur ſub vno ſimplici.† Sequitur in tex. ne vlla pſcriptione, ſ.longi tpis intelligendo, ꝙ ille, q clam fuit ingreſſus,vendidit alteri bonæfidei poſſeſſori ſm vnam lecturam,& bonam.vel expone longiſſimi tpis,intelligēdo,ꝙ ipſe poſſideat, q clam intrauit. nam fur clandeſtinus & ēt violentus tuendi ſunt pręſcriptione tanti tpis ͻctus,de pſcr.xxx. anno.l.ſi quis emptionis.§.pe.no.plene Inſtit.de vſucap.§.furti-
3 ue.† In tex.ibi,interpellatur petitio,per iſtum text.dicit Iac.Butr. ꝙ exceptio præſcriptionis impedit litem cōteſtari,& licet ſit peremptoria, habet tamen vim dilatoriæ, & poteſt proponi cōtra proceſſum.concor.j.in l.emptor.& ibi tangam.

ADDITIONES.

a Clandeſtinitas. Vide in l.vitia, in princ.& per totum.inf.eod.
b Agrum.Quid differat ager a uinea,uide gloſſ.& ibi Ang.& Ludo.Ro.in l. ſi quis. in fundi vocabulo, ff.de leg.j. quando autem in legato ſimplici veniat mixtum vide in l.Titiæ textores. de leg.j. & quis proprie dicatur ager, uide in l.fundi.de verbor. ſig. & ille text.facit contra Ang.hic.non obſt.iſte text. qua diſiuncta poteſt poni inter genus & ſpeciem,l.vbi pactum.ſup.de tranſ.facit rub.ſup.de ſerui.& aqua contra Ang.ēt facit l.certo generi,ff.de ſer.ruſt.prædio.tñ Pau.de Caſt.in d.l.ſi quis in fundi vocabulo,ponderat quod gl.ibi probat,ꝙ appellatione fundi ñ venit uinea, quia fundus ſimpliciter prolatus intelligit̄ de fundo ſimpliciter non uinali,ſed quælibet uinea dicitur fundus a ſolo,tamen denominatio fit non a ſuperficie.& dicit eſſe menti tenendum,tamen mihi vr̄,quod illa glo. in l.ſi.quis in fundi, §.fin. ſi bene inſpiciatur probat,quod appellatione prati nō ueniat vinea.
c And.Barb. Diſtinguit agrum a vinea.No.hic tex.quod vinea no.eſt ager ideo qui legat uineam,non legat agrum,quod eſt no.in tex.ibi, interpellatur petitio,dicit per iſtum tex.Iac.But.ꝙ exceptio præſcriptionis impedit litem conteſtari. & ſic licet ſit peremptoria, habet uim dilatoria,& poteſt opponi ad proceſum in l. emptor.inf.tit.1.vbi eſt caſus.

ADDITIO.

Si nulla. Ingreſſus ſine cā poſſeſſionem alterius, tenet̄ eā reſtituere cū fructib.h.d.potes ponere.Ingreſſus nec ui nec clam non tñ iuſte,exemplum j.vnde vi.leg. cum quidam.loquitur ergo iſta lex in malæfidei poſſeſſore ab initio, id eſt ex poſtfacto.ante litē motā loquit le.j.§. hoc,tñ ſ.tit.j.poſt lit. conteſt.motā loquitur.l.litigator,j.de fru.& lit. exp. dr̄ ꝙ tenet̄ reſtituere rem cum fructibus;ergo tenet̄ reſtituere fructus vſq; ad 29.annos.tex.vr̄ dicere ꝙ iſti fructus vſucapiuntur triennio, l.ſequitur,§.fructus.Br̄ malę fidei poſſeſſor nō capit fructus,qui modificant totam materiam fructuum.

LEX VII.

1 *Poſſeſſionem fundi tributarij vacuam ingrediens biennio vſucapit.*
2 *Poſſeſſionem vacantem nemini ocupare licet.*

Improba. Improba poſſeſſio ius vſucapiendi nō tribuit
1 h.d.† hoc fallit in ingrediente uacuā poſſeſ-
a ſionem fundi tributarij: *a* quia licet ingrediat̄ mala fide, vſucapit tñ biennio.& eſt ſpeciale,vt le.q agros,j.de omni agro deſer.
2 lib.11.& not.illum caſum.† Vltimo habeo hic, ꝙ nemini licet occupare poſſeſſionem vacantem:& poſſeſſio ita acquiſita appellat̄ improba,& talis occupator incidit in conſtitutionē l. cū quærebat̄.j.vnde vi.& qñq;incidit in conſtitutionem l.inuaſor, eo.tit.qbus legib.hoc anno dedi intellectū nouū, videlicet quia qñq; poſſeſſio vacat, eo ꝙ poſſidēs ꝑ errorē,aut in curia deſinit poſſidere,& ſic quodāmodo ipſam poſſeſſionem habeat pro derelicta,ſed non dñium,& tunc incidit in conſtitutionē d.l.inuaſor.ſufficit enim tunc,ꝙ reſtituat̄ ei poſſeſſio ſine pęna,qa nullā iniuriam paſſus eſt circa poſſeſſionem, q̄ dereliquerat,per occupationē tertij.qñq; autem quis occupat poſſeſſionem vacantē & dñiū ad aliū ꝑtinens,nō tñ eius negligētia vel incuria:& tunc occupans ille potuiſſet iuſte & licite reſtituere abſque alia controuerſia,& ſumptu.tñ non reſtituit, & ideo incidit in conſtitutionem illius l.cum quærebatur,quia tenetur reſtituere poſſeſſionem,& pęnam inſtitutam.& hoc tene menti.

ADDITIO.

a Tributarij.Vide Bal.in l.j.ad fi.ſup.tit.j.

ADDITIO.

1 *Verbum,concedo,pertinet ad poſſeſſionem,& proprietatem.*

Improba. Poſſeſſio improba improbū poſſeſſorē nō fouet.h.d & ſic habes,ꝙ titulus in ſuo gñe pōt
1 etiam ex iuſta cā concedi.itē no.† de uerbo,concedo, qua pertinet ad poſſ.& ad ꝓprietatem.cum hac.l.cōcordat ff.de aç.poſ. l.ex ſtipulatione.dicit Iac.de Are.ꝙ oīs poſſeſſor ſine titulo præſumitur malefidei.dicam j.de præſcr.lon.temp.l.pe.

LEX VIII.

Per procuratorem. Huius leg. declarationem diximus in l.j.ꝑ quas perſo
a nas no. eq.& ſatis dixi ſ.eo.l.*a* Et no.modū loquēdi ex glo.vltima,ꝙ inſtrm̄ facit domū,& ēt fabricans cum eo: nā inſtrm̄ eſt duplex,unum quod agit in voluntate liberi arbitrii,ſicut eſt mādatarius occidēs ex madato,& manus occiſoris.aliud eſt īſtrm̄ agēs aliqd ex neceſſitate pciſa,& nihil ei attribuit̄, niſi merū factū,ſicut eſt gladius,& martellꝰ.de hoc loqt̄ hæc lex,tene mēti.

ADDITIO.

a L.j.Vide quæ ibi dixi.

ADDITIO.

1 *Poſſeſſio acquiritur domino per procuratorem.*
2 *Poſſeſſio & proprietas,quantū ad ſubſtantiam ſunt ſeparata, ſed quantū ad acquiſitionem,non.*

Per procuratorem. Per procuratorē acqritur poſ.& ꝓprietas ei cohærēs
1 h.d.vtilitatis cā.illud verbum expone,vt ſ.l.j.† Nota per procuratorem acquiri poſſeſſionem.Itē no.queri ꝓprietatem,nō ſeparari a poſſeſſione.Contra hoc opp.de l.2.§.ſeparata.ff. de vſu
2 ca.pro emp.dic vt in gl.quod † tu dic,quantum ad ſubſtantiam ſunt ſeparata.ſed quo ad acquiſitionē nō,& tunc qñq. interuenit cā dñij acquirendi & dñium cohæret poſſeſſioni, & loquit̄ hic.Opp.ꝙ proprietas acqritur per voluntatē dñi, & traditionē poſſeſſionis;dicūt quidā ꝙ acquiritur poſſeſſio cū miniſterio ꝓcuratorū.videte poſſeſſio cū miniſterio ꝓcuratorū eſt cōiuncta,ideo non pōt dici,ꝙ magis ſit immediata cā quam miniſterium procuratorū.ſed poſito ꝙ eſſet magis immediata cā,quā miniſterium procuratorum,dicit gl.nihil ad rumbum,vt in ea. iſtud ponunt Doc.ſicut alibi.nam quando te percutio gladio, actus attribuitur motori,nō cauſę inſtrumentali;ſecus his,quę procedunt mediantibus organis animatis & liberis.

LEX IX.

1 *Decima propria authoritate exigi non poteſt.*

2 *Decretū ſi nō tenet ipſo iure,intrās an incidat in pœnam punientē violentos.*
3 *Executor mixtus,vices ſuas alteri committere non poteſt.4.*
5 *Hæres,qui non habet ab alio apprehendere poſſeſſionem de iure,poteſt poſ-ſeſſionem intrare de facto.*
6 *Legatarius an poſſit propria authoritate poſſeſſionem apprehendere.*
7 *Venditor poſſeſſionem tradens pretio non ſoluto an vendicare poſſit.*
8 *Teſtator licentiam intrandi poſſeſſionem dare poteſt.*
9 *Poßeßio ex cauſa iudicati,an intrari poſſit.*

Nec ex vera. Vbi deficit titulus ,non procedit vſuca-
pio.h.d.concor.s̃.pro hærede.l.1.& dixi
s̃.eo.tit.l.3. qñq; quis intrat poſſeſſionem propria authoritate.
Primo videndum,an licite poſſit.Secundo,ſi intrauit , an poſſit
1 ab eo poſſeſſio auocari.† Circa primum do regulam & fallen-
tiam.Regula eſt,ꝙ non poteſt,vt l.extat, ff.quod met.cau. & l.5.
ff.eo.& hanc regulam intellige in oēm ꝯ̃ctum,vt l.ſtatulib.§.qn-
tus,ff.de ſtatulib.Secundo fallentiā do,& dico ꝙ hoc fallit, ſi pa
ctum eſt ꝯuentum inter debitorem,& creditorē, ꝙ poſſit intra
re,vt l.creditores.j̃.de pig.Item fallit, ſi iudex dedit licentiā,ut l.
iuſte poſſidet,ff.eo.& hoc intellige,qñ ſimpliciter dedit licentiā
intrandi:alias ſi daret licentiā,ꝙ intraret ui, non poſſet hoc face
re:vt l.nō eſt ſingulis,ff.de reg.iu.req̃rit ergo, ꝙ decretū ſit iuſte
2 interpoſitū,vt d.l.1.leg.iuſte poſſidet. Quæro circa hoc,ſi decre-
tum non tenet ipſo iure an intrans incidat in ꝯſtōnem puniētē
violentos?Vna gl.dicit ꝙ ſic,ut l.ſi quis in tantā.j̃. vñ vi. alia di-
cit,ꝙ non,ut eo.tit.l.meminerint.puto dicēdū cōcordādo iſtas
gl.ꝙ ſi nullitas erat patens,ꝙ dicat verū gl.ſ.in l.ſi quis in tātum.
a qa tunc iuſſus iudicis *a* nō excuſat,ſi nō erat patens nullitas , &
loquit̃ gl.in l.meminerint qđ not.in l.2.s̃.de edic.diui Adri. tol-
3 len.† Quęro,ſi iudex committit nuntio, vel executori,ut mittat
aliquem in poſſeſſionē,an poterunt hęc per aliū expediri?Inn.in
ſimi.in c.qm̃.de offi.deleg.vr̃ tenere ꝙ ſic,ꝙ pōt eſſe verū in exe
cutore.cui ꝯmittitur facti executio,ſeu explicatio, vt l.ſi ut pro
ponis.& l.executoris.de exec.rei iud.ſed in mixto executore,&
q habet aliquā iuris cognitionē annexam, vr̃ ꝯ̃rium , qa vr̃ eius
induſtria electa,vnde alteri non pōt ꝯmittere vices ſuas,ut le.itē
ſi vnus,in fi.& qđ ibi no.ff.de arbi.& hoc verum,niſi ſpecialiter
ipſa iuris ꝯmiſſione exprimeret votum ſuum ſuper hoc,qđ no.
Inno.in c.pp.de electio.Sed in caſu,in quo poſſit nuncius, vel
executor,alteri ꝯmittere,an ipſi parti pōt dare licentiam intrādi
Rñdeo,ſic,ſm̃ Ia.de Are.in l.1.§.nunciatio.de ope. no.nō. Sed
an debitor poſſit cōſtituere nuncium,vel procuratorem admit
tendum in poſſeſſionem,ſicut iudex?Rñdeo,ꝙ ſic, ut l. debitor
fundi,ff.eod.Sed an eo caſu pars poſſit ingredi ſua authoritate,
4 anteq̃ mittatur per procuratorem.Certe non , ut ibi.† Aduerte
vnum cōiter hic notarii ponunt in inſtrumentis hæc verba , de-
b dit licentiam *b* intrandi,& apprehendi ſua propria authoritate,
ꝑ d.l.creditores.de pig.itē fallit,ſi uenditor ꝯſtituerit ſe precario
noīe poſſidere,qa vr̃ tradidiſſe poſſeſſionem,ut l. quod meo, in
prin.ff.eod.nam pōt emptor abſq; voluntate venditoris , qui ſe
ꝯſtituit p̃cario noīe emptoris poſſidere,reuocare precarium,ut
l.1.ff.de preca.niſi uenditor reſiſtat, quia non liceret eo inuito
poſſeſſionem apprehendere de facto.itē fallit,qñ facta eſt ven-
ditio in re p̃ſenti,qa tunc habet vim traditionis,vt l.1.§. ſi iuſſe-
rim,ff.eo.& no.in l.3.in prin.ff.eod.item fallit,qñ venditor eſſet
ſuſpectus de facto,& emptor ſatisfecit pro pretio,vt leg.ait prę-
5 tor,§.ſi debitorem,ff.quæ in fraudem credit.† Vltimo aduerte
quia hæres,qui non habet ab alio apprehendere poſſeſſionem:
pōt intrare poſſeſſionem non de iure, ſed de facto:non tamē ꝑ
dit ius ſuum ꝑꝑ hoc,vt notat̃ in l.inter oēs,ff.qui ſatiſdare cogi.
& hoc qñ eſt ſubſtitutus ſub cōditione, alias ſine dubio de iure
poſſideret.Quid autem in legatario?vide Bar.in gl. in l. Celſus,
6 de vſucap.† Viſo de primo,reſtat uidere de ſecundo,ſ.qñ qs in-
trat poſſeſſionem propria authoritate , an poſſit ab eo auocari
& breuiter dic,aut non habebat neceſſe apprehendere ab alio
poſſeſſionem,& non pōt auocari,quāuis ſua authoritate appre
hendiſſet,ut eſt exemplum in hærede,ut dictum eſt ſupra. Aut
hēbat neceſſe ab alio poſſeſſionem apprehendere,tunc aut non
hēbat titulū ꝯ̃ illā rē,aut habebat,aut intrauit ſciente dño & nō
ꝯ̃dicente,aut ꝯ̃dicente,aut ignorante. primo caſu dic, vt in l.2.s̃.
eo.Secundo caſu,qñ contradicente,tunc aut ſumus in caſibus,
in qb.dixi poſſe ingredi ſua authoritate,aut non.primo caſu,pu
ta qñ fecit pactum de intrādo,tunc ēt non licet intrare arg.l.ne-
gantes.s̃.de actio.& obligatio.l.extat, ff. quod metus cā. facit l.q
retiario,ff.de pign.actio.ciuiliter aūt ſi intra authoritate iudicis
vt d.l.creditores.j̃.de pig.& prędicta vera,ſi nō hēbat cām ingre
diendi,vt puta,qa erat venditor, qui fecit pactum intrandi ſi ſibi
non eſſet ſolutum pretiū, vt in l.1.in titu. de exce.rei vēd.& hoc
caſu poterit poſſeſſio occupata vendicari,vt ibi, aut ſumus in ca
ſu,in quo nō poterit intrare ſua authoritate,vt eſt,præſcribēs,&
ſi ſine dubio intrat̃ , poſſeſſio occupata vendicari pōt, & incidit
in cōſtōnem punientē violentos,vt l.2.s̃.quod met.cau.Secūdo
caſu principali, ſ. qñ intrat ignorante dño , & tunc aut intrauit
cum vitio,& dic vt in l.1.§. 1.de excep.rei iud.& quod nota in l.
7 procu.§.fin.de tribu.& l. diligenter,ff.mand. † Sed quæro quid
ſi venditor tradit poſſeſſionem p̃tio non ſoluto ante,quia vr̃ ha-
buiſſe fidē de pretio nō ſoluto?Rñdeo non pōt vendicare, vt d.§.
penul. de trib.bene tñ pōt agere ad pretium,vt ibi not.& eſt ve-
rum in his pſonis,q̃ pñt habere fidē de p̃tio,in alijs ſecus.vt in ꝓ-
curatore fiſci,& ſimilib.de quib.in l.emptor,de rei ven.Proba-
tur hoc in l.ſi ꝓcurat.ff.de iure fiſci.Finaliter aūt pōt licite ingre
di,& regulariter non reuocat̃,vt patet per p̃dicta,& adde in hac
8 materia.l.qui pendentem,& l.Quintus , de act.emp.† An teſta-
tor poſſit dare licentiā?certe ſic,vt l.Titia,§.Lucius,de leg.2.per
Bar.in l.2.cōia.de lega.Qñq; quis pōt ingredi armata manu, per
eundem.in l.j.j̃.de appel.Item,ꝙ talis ingrediens non præſcribit
ſpatio 10.vel 20.anno.ēt ſi intret poſſeſſionē uacuā,q̃ nullus poſ
ſidet,vt not.in l.ſequitur.§.itē ſi occupauerit.ff.de vſuca.& l.fin.
j̃.vnde vi.Item no.vnum ſm̃ Do.Ang. ꝙ ſi iudex conceſſit ali-
cui licentiā capiendi ſuum debitorē,& ipſe obuiauit iudici ante
quā caperet debitorē, nihilominus creditor poſſit facere ipſum
capi,allegat.ibi Auth.vt nulli iudi.§.& hoc vero. facit qđ not.in
l.fundi venditor,de acq.po.ꝑ eundē.& ꝑ Bar.hic.& facit qđ no.
in l.1.de poſtu.qđ credo verū , ſi licentia fuit cōceſſa cā cognita.
facit.c.gratia,de reſcri.lib.6.an aūt ſi poſſum intrare poſſeſſionē
propria authoritate in rem debitoris poſſim iſtud eidem ven-
9 dere.Barto.in l.1.§.fin.de no.ope.nun.Et †an ex cā iudicati poſ-
ſim propria authoritate ītrare, vide l.miles.§.iudicati.ff. de re iu
di.Et adde ad materiam.s̃.de edic. Diui Adri.toll.l.edicto.

ADDITIONES.

a Celſus.Iuſſus iudicis.De iuſſu iudicis;vel alterius ſuperioris , an & quando excu-ſet,dixi poſt glo.an in l.quamquam,in verſi.actionem.in apoſt.ad eum.in ver.iuſſus iudicis.ff.de aqua plu.arcen.poſt Dyn.in reg.quod quis in ver. non excuſat. & poſt Collectarium in c.laudabilem.num.4.in ver.præceptum.ext.vt lite.pend.ponunt Legiſtæ in l.non uidetur,§.qui iuſſu,poſt glo.ordi.ff.de re iudi.

b Cel.Dedit licentiam.Tu vide omnino de hac clauſula,& eius effectu,in tractatu meo clauſularū,in clau.contra.in ver.licentiam creditor, &c. vbi plene & remiſſiue tracto de hac clauſula,dixi de hac clauſula poſt Bar.in l.3.*in 3*.quæſtio.princ. ver.tertio principaliter quæro,nu.*13*.in ver.tale ius.ſup.de pign.

LEX X.

1 *Poßeßio dicitur eſſe duplex.*
2 *Interruptio ciuilis vnius,omnibus non prodeſt.*
3 *Poſſeſſio naturalis requiritur ad vſucapionem complendam.*

Nemo. Duæ ſunt qualitates in poſſidēdo,vna q̃ cōſiſtit
in aīo,& alia in corpore,& vtraque ſortit̃ plenum
effectū,ſi ſine interruptione ꝓceditur.h.d.ſm̃ Iac.Butr.& ſic for
matur opinio,quā ponit.s̃.eo.l.licet.ſ.qñ poſſeſſio eſt apud vnū,
vnica in ſubſtantia.Qualitates autē poſſeſſionis ſunt diuerſæ, vt
ibi dixi,ſed tene,ꝙ ſint poſſeſſiones duæ,prout tenuit Io.& ideo
litera iſta,dum dicit,duplicem poſſeſſionem ,ſeu ſpeciem,ſum-
mat hanc legē aliter,& ſic;ſi concurrat poſſeſſio naturalis,& ci-
uilis ad vſucapionē,non tñ ſufficit ſi eſt ſolum poſſeſſio ciuiliter
interpellata. h.d.lex iſta.In tex.ibi.poſſeſſionis.ſ.in genere.ibi,du
plicē eſſe rōnē , id eſt duplicem eſſe ſpeciē : vna q̃ in iure cōſiſtit,
& iſta appellatur ciuilis ex eo.qa ciuiles producit effectus in ani-
mo ꝯſiſtentes,cui aīo adhęret diſpoſitio iuris ciuilis,ſm̃ Iac.alia
eſt naturalis, & iſta conſiſtit in corpore,& ideo ſolum naturales
producit effectus prouenientes ab exiſtentia,& iō vſu rei & ſolū
ex fructuum ꝑceptione.& hoc eſt , qđ voluit dicere lr̃a, dū dicit,
1 duplicē eſſet rōnē,quę in iure cōſiſtit,aliā q̃ in corpore. † Et not.
a quia dicit,duplicē, *a* vnde patet , ꝙ falſa eſt opinio Bar.ꝙ poſſeſ-
ſio eſt triplex.in text.ibi, ita demum eſſe ltīmā. ideſt ltīmum, &
perfectū effectū ꝓducere quo ad acquiſitionē dñij ex vſucapio-
2 ne reſultantē. In tex.ibi,aduerſariū.hoc tñ non intelligas, *b* quod
b interruptio ciuilis vnius proſit oībus, ſed ſolum iuterrumpenti
licet ſecus ſit interruptione naturali . ff. de vſuca. l.naturaliter.
de præſcr.triginta ann.l.cum notiſſimi, §. ſed & ſi quis.in gl.vlti-
ma,quæ ponit modum interrumpendi vſucap.ciuiliter. & tāgit
3 in eadem l. in prin.in verbo,ſolam.† Attende bene, quia lex iſta
vr̃ ſonare, ꝙ ad vſucapionem complēdam requiratur poſſeſſio
c naturalis, *c* vt hic , dum dicit,vtranq; autem,&c.In ꝯ̃rium facit,
quod imo ex ſola ciuili procedat.ff.eodem l.j.§.per ſeruū,qui in
fuga.hoc tenet Dyn. in l.acquiritur,de acquir.rerum domi. qm̃
imo vr̃ ꝙ ēt procedit ex ſola naturali,nam emphyteuta ſolā na-
turalem habet & ei dat̃ Publiciana,vt ff.de publ.l.eum,qui.1.re-
ſponſo. Item fructuarius habet ſolam naturalem , vt l. naturali-
ter.ff.eo.& non eſt dubium,ꝙ vſufructuarius p̃ſcribit,& cōpetit
ei cōfeſſoria,quę eſt in rem.Iac.But.dicit,ꝙ ambæ poſſeſſiones
ſunt ordinatę ad vnum dominium acquirendum,quod verum
eſt quando ſunt penes eundem , & tunc præſcriptio procedit ex
ambabus ; & iō vna interrupta, interrumpitur vſucapio , vt hac
l.Aut

ADDITIONES.

a Duplicem.Contra Bar.in l.1.in prin.ff.eo.
Celſus.Tu dic de veritate huius dicti,vt dixi in apoſt.ad Bar.in l.vna . §.ſatiſdationis.in fi.ſup.vti poſ.& in ap.ad Iac.Rebuf.poſt eum,in l.fi.num.3.verſ.triplex eſt poſſeſſio.inf.de fun patri.lib.6.

b Non intelligas.Vtrum interruptio vnius proſit omnibus,uide in l.cum notiſſimi, hic alleg.Bar.in l.1.inf.tit.1.

c Naturalis.Vide Bald.in l.2.ſupra,eod.& in l.3.§.ex contrario,ff.eod.

l.Aut ſunt penes diuerſos,& tunc aut ſunt ↄ̃riȩ,quia vnus habet
ciuilē,& alter in conditione naturalem,tunc ex ſola ciuilis nō ꝓ
cedit vſucapio,vt d.l.naturaliter,& l.acquiritur.§.fin.Si autē nō
ſunt ↄ̃riȩ, vt quia vnus vult quærere dñium directū ꝑ ciuile, al-
ter vult quærere dñium vtile,vt emphyteuta,vel vſufructuarius
per naturalem,& tunc ad acquiſitionem directi ſufficit ſola ciui
lis,vt ad acquiſitionē vtilis,vel vſucapionem ſufficit ſola natura
lis,vt d.l.acquirit.& d.l. eū qui.hæc ꝓcedunt in vſucapione rerū
corporalium.In prȩſcriptione vero ſeruitutum realium haben-
tiū cām continuam,vel quaſi,procedit vſucapio vel præſcriptio
& ex quaſi nāli poſſeſsione & ciuili,vt l.ſeruitutes, ff.de ſer.Sed
ſi non hēt cām p̄dictā,ſine vlla poſſeſsione procedit præſcriptio
a a tp̄e,cuius initij memoria *a* non exiſtit, ſm Roſ.ſed ſm alios ꝓ
cedit ex nāli poſſeſsione,quæ tñ quotidie interrūpit,& iō requi
ritur tp̄s,cuius initij memoria nō exiſtit.& ita Iac.ſub his verbis
dubitatiue ꝑtranſit.ego aūt in l.vlt.de vſuc.transfer.dico, ꝙ im-
poſsibile eſt ex ſola naturali īducit aliquam p̄ſcriptionem alicu-
ius iuris corporei,vel rei corporeȩ,dummodo præſcriptio com
*p*lenda non ſit ordinata ad acquiſitionem dominij, ſed tantum
ad acquiſitionem fructuū,& ad petentiam retinendi ipſam rē ,
& ēt reuocandi ab auferente per vim, vel clam,per dictā l.acqui
ritur, in fin.coniuncta l.3. §. hoc interdctm̄ de vi , & vi arma.&
coniuncta l.clā poſſidere,§.ſi ad nūdinas,ff.eo. ſola aūt ciuilis ad
hoc non eſt ordinata , cuius' effectus conſiſtit in aīo ad acquiſi-
tionē ordinatus, cui animo adhȩret diſpoſitio iur. ad vſucapio-
nem,vt s̄.dixi in prin.Nō ob.qđ dicit Iac.vſufructuarium & em
phyteutā ſolū naturaliter poſsidere,& tñ conſtat eos vſucapere.
b quia cōcedo ꝙ ipſi rem nō poſsident naturaliter tm̄,ſed ipſum *b*
ius emphyteuſis,& ipſum ius vſusfructus cū animo acquirendi
dñium ipſius iuris.& vſucapiendi, quȩrit ipſius iuris dñiū.text.ē
in l.vſumfructū,ff. de vſuf. eodē modo p̄ſcribēs ſeruitutē, qua-
ſi poſsidet naturaliter,prout vtit̄ ſeruitutē poſſidet ciuiliter,pro-
ut nō deſtinat quærere dñiū, ipſius iuris diſpoſitio procedit pro-
ut vſucapio. ↄcluſiue ergo teneas,quicqd ipſe dicat,ꝙ nūquam
ex naturali *ipſius* iuris,vel ꝙ ꝑſcribitur,procedat vſucapio.dicas
ꝙ *ſi apud* vlem unum eſt,cōſtituat̄ naturalis, & procedat vſuca
pio ex ſola ciuili.exemplū in hñte poſſeſſionē ciuilē & nālem in
ſeruo,ſm quā vſucapiebat,ꝑdit naturalē ꝑ fugā ipſius ſerui,non
tñ fuit apprehenſus ꝑ aliū . Idē ſi ſit occupata ꝑ habentem cām
ab eodē.exemplū in debitore,qui rē pignori dedit,quā vſucapie
bat, nam ſola ciuilis remanet apud eum ad vſucapionē ſufficiēs
vt l.j.§.per ſeruum,quia in fuga.ff.eo.no.gl.in l.cum notiſſimi,§.
c ſed cū illud,j̃.de præſcr.xxx.anno.Idē ſi nō hēt ab eo cām,tamē
poſſidens naturaliter nō poſſidebat directū ad oppoſitum eius,
ꝙ poſſidens ciuiliter quærere intēdebat.exemplū in eo,qui vult
vſucapere nudū dñiū ab vſufructu, & poſsidebat rē naturaliter,
ciuiliter ad ſolū directū dñium,& ſimiliter poſsidet ciuiliter, nā
poſſeſsio naturalis emphyteutȩ,fructuarij,vł feudatarij,ad aliud
ordinata non impedit vſucapionē eius, ff.eod.l.naturaliter. & l.
permiſerit.ibi eſt optimus tex.& d.l.eū, qui.hoc verū dicit Iac.ī
tex.ibi,& cauſa in iudiciū deducta,an debeat educi per conteſta
tionem, an ſufficiat ſolus libellus, vel citatio ? Dic vt dixi plene
in l.j.ſup.de iud.in repeti.illius l.In tex.ibi,vacillet ac dubitet.dic
iuris præſumptione ſm gl.& bene. Et not. ꝙ omnes illȩ contro
uerſiȩ,quȩ mouentur de re,prȩſumptione iuris intelliguntur va
cillare,& dubitare de iure ſuo,eſto, ꝙ non dubitent,& eſt ratio,
quia euentus belli dubius eſt, l.quod debetur,ff.de pecu.

ADDITIONES.

a Memoria.Vide Bald.in l.j.de proba.& facit quod no.Bart.in l.j.in princ.in verſic.
quæro,quid de quaſi poſſeſſione iurium realium, ff.eo.
b Sed ipſum.Vide Bal.in l.pe.infra,de præſcrip.lon.temp.
c Caſum.Vide Imo.in l.3.§.Labeo,& quod ibi dixi,ff.eo.

LEX VI.

1 *Violentiæ vitium rem afficit,ne præſcribatur ſpatio longiſsimo.*
2 *Dolus dans cauſam contractu,reddit contractum nullum.*
3 *Dolus non faciens contractum,operatur ut poſsit agi ad decipiendum.*
4 *Poſſeſsio precaria,non dicitur ſimpliciter iniuſta.*
5 *Clandeſtinatis vitium rem non afficit.*
6 *Poſſeſsio recuperandæ non obſtat exceptio dominij .*

Vitia. Vbi poſſeſsio efficitur uitioſa, omnem poſſeſſorem
comitatur uitium.h.d.Vel ſic, vitiū reale in perſonā
1 authoris ↄ̃ctum deſcendit in omnē ſucceſſorem. h.d. † In gloſſ.
a ibi,poſſeſſa.vitiū *a* violentiæ afficit ipſam rē,ne præſcribatur ſpa
tio longiſsimo,vnde vitium furti,vt quia res ſit data præſidi cō-
tra l.Iuliam repetundarū, Inſti.de uſucap. §. furtiuȩ. impedit ne
2 uſucapi furtiuum , aut indebite acceptum poſsit. † In gloſſ. ibi.
b dolus dans cām ↄ̃ctui bonȩfidei,& per hoc ↄ̃ctus *b* eſt nullus ip-
ſo iure:tamen licet illud uitium ꝑſonale non eſſet efficiens ſuc-
ceſſorē ſingularem tp̄e huius legis,tñ afficit per auth.malȩfidei,
j̃.tit.j.& hoc tenet glo.in l.apud Celſum,§.de authoris,ff. de ex-
3 cep.doli.† In eadem glo.ibi,vel incidens ex propoſito.iſte dolus
non facit contractum nullum , operatur tamen ut poſsit agi ad
decipiendū,vt l.& eleganter,ff.de dolo.& ideo tale uitium eſt ꝑ-
ſonaliſsimum nō afficiens rē,neq; poſſeſſionē , & ideo nullate-
nus afficit fiſci ſucceſſorem,quid ergo de poſſeſſione relicta ti-
more inundationis,an factus poſſeſſor ↄſtituat̄ in uitio , cū alle-
gatū fuerit,rem a p̄donibus occupatā? Reſpon.ſic.& ſic nō pote
rit vſucapi,de quo ēt vide qđ no.in l.3.§.ſi quis armatus,ff.eod.
In ea.gloſ.ibi , ſcientia rei alienæ,ſ.nam iſte licet non afficiat,vt
in gl.tñ hic impedit ſucceſſionis vſucapionem,vt in auth.malæ
4 fidei.† Sequitur in glo.quod placet.& bene, quia poſſeſſio p̄ca-
ria non eſt ſimpliciter iniuſta ꝑꝑ rōnē glo.ſed quantū ad poſſeſ-
c ſionem vſucapiendā,ſufficit ꝙ ſit precaria;qa ſi p̄cario *d* tenens
ſcit poſſeſſionē alienā eſſe,ꝑꝑ ſcientiam impedit vſucapio ſuc-
ceſſoris,ſecus ſi credat ſuā eſſe rē & non ſit,qa nō certamus de p̄
ſcriptione poſſeſſionis,ſed de p̄ſcriptionis eſſe,in quo nulla ver
5 titur mala fides.† Sequitur in gl.nō dr̄ clādeſtina.not. ꝙ *d* uitiū
d clandeſtinitatis nō afficit rē.& iō gl.appellat iſtud non eſſe vitiū
reale.item indiſtincte.l.ſi nulla,rō tñ gloſsæ reꝓbat̄ ꝑ Vltramō
e tanos.nā & uiolentia poſſeſſio *e* ſilr appellatur violenta & non
uiolenta afficit rē,vnde eodem mō vr̄ clādeſtinam eſſe.gl.tñ di-
cit verum,quia eſt caſus in l.furtū,in fi. & l. ſequenti.ff. de vſuc.
6 † Etiam attende vnum ſing.quia licet agenti poſſeſſorio recu-
perandæ ex ea parte,ꝙ ui ſpoliatus eſt,non obſtat exceptio dñij,
in l.ſi quis ad ſe fundū.j̃.ad leg.Iul.de ui.tñ ſecus in agente poſ-
ſeſſorio recuperandȩ ex ea parte, quia clā ſpoliatus eſt. caſus eſt
& non eſt alibi,in l.ſi de eo,§.fi.ff.eo.Sequitur in gl. de litigioſa,
f ſi ↄſtat.de vitio litigioſi *f* uide in l.1.j̃.titu. 1.dic ut ibi.Conclude
ex p̄dictis,ꝙ q̄dā ſunt uitia realia,item & rem afficientia, q̄dam
ſunt mere ꝑſonalia,& realia quantū ad vſucapionē cōplendā,q̄
oēs ſucceſſores comitantur,ut hic,& d.§.furtiuæ.eodem mō vi-
g tia quaſi realia.*g* exemplū,cum res ꝓhibetur vſucapi,quia pupil
li.itē,quia præſidi data eſt ↄ̃ leg.Iul.repetundarū,vt ff.de vſuca.l.
ubi de acqui.rerum domi.leg. bonæfidei.vniuerſalem afficiunt
olim,& hodie,licet Mar.fuerit in ↄ̃ria opi.& male.ipſe.n.non eſt
ſucceſſor uitiorum,& culpȩ,s̄.de vſuca.l.fi.s̄.ꝓ hær.l.nihil.de di-
g uer.& tem. præſcri.l.cum hæres.Quantum vero ad actionem *h*
velit exercendam,ſi inſpiciatur ſucceſſor,an cadat a poſſeſſione
& velit eā recuperare,tene diſtinctionem gl.ſi ſibi obiici pōt de
dolo actoris,ſi ſucceſſor vlis eſt per prædicta iura , & reputatur
eadem ꝑſona cū actore.vt in aut.de iureiu.a mo.præſti.§ j.j̃. de
fru.& li.exp.l.2.Silr ſingulari ſucceſſori , ſi uitium eſt reale. de
ſerui.ruſt.p̄d.l.via,§.ſi fundus.idem ſi vitiū eſt ꝑſonale, & huius
ſucceſſor habeat cām lucratiuā,vel quaſi:vel ēt hēat cām onero
ſam,& vti velit adminiculo authoris,vel ēt uelit uti,tñ ad autho
rem res reuerſa eſt,alias,de dolo authoris nunq̃ obijcitur ſingu
lari ſucceſſori,& hȩc diſtinctio ꝓbatur plene in d.§.de authoris
i cū §.ſeq.idē.ff.de noua.l.doli.quo ad fructuū *i* vero acquiſitio-
nem vitium authoris ſucceſſori nō nocet, vt d.l.bonæfidei.Idē
ſi de hæreditate res ſubtrahatur,& ſic committitur crimē expi-
latȩ hæreditatis,illud vitium non afficit rem.ff.de vſuca l. ſi ho-
mo,q̄ non eſt alibi,ſecus ſi in vitio, vt Inſti.eodem.§. furtiue.

ADDITIONES.

a Vitium.Vide Bar.& Doc.poſt gl.in l.Pomponius,§.cum quis,ff.eo. & ibi vide, &
Bal.in l.nulla,in prin.ſup eo.& Imo.in l.ſequitur,§.penul.ff.de vſucap.
b Contractus.Vide gl.& ibi Bal.in l.ſi fraudem,inf.de præſcr.long.temp.
c Si precario.Vide in l.Pomp.§.cum quis ff.eo.& no.bene,quia vult Bal. ꝙ poſſidēs
precario,ſi tñ putet ſe dñm,quia habeat titulum, ſed ſciat ſe precario poſſidere p̄-
ſcribat.in hoc dubito,quia cum poſſideat alieno nomine & ſcienter nullo modo
vr̄ poſſe præſcribere.tex.eſt in l.male agitur,inf.de præſc.30.ann.Et licet iſte dicat
ꝙ tractatur de præſcriptione dominij,non poſſeſſionis,tamen dico ꝙ ad præſcri-
ptionem requiratur poſſeſſio,ergo &c.cogita, poteſt intelligi quando non puta-
bat,ſe precario poſſidere.
d No.ꝙ Vide Bar.& Doc.in l.Pompo.§.cum quis.ff.eod.
e Poſſeſſio.No.ſing.quod limitatur regula,ſpoliatus ante omnia debet reſtitui,&c.
& vide Bal.in l.2.in 11.q.ff.de ſer & quæ dixi in l. naturaliter,§. nihil commune,
poſt Bar.ff.eo.& vide Bal.in l.ſi quis.§.ſed hȩc ſuper inf.de præſcr.30.ann.& Bal.
& Imo.in 1.lect.in d.l.nihil commune.
f Litigioſi.De vitio litigioſi vide in l.Pompo.§.cum qui.ff.eo.
g Quaſi realia.Vide no.per Bal.in l.nihil.ſup.pro hære.& Bar.l.in l.pomp.§.1.ff.eo.
h Actionem.Vide per Cyn.hic.
i Fructuum Vide quod legitur & no.per Bar.in l.2.inf.de frue.& lib.exp.& vide hic
per gl.& Bar.in l.ex diuerſo.in prin.in duobus locis.ff.de rei vend.& no. in l. 2.&
quod ibi poſui,ſup.de peti.hæred.

LEX XII.

1 *Debitor precario nomine ſui creditoris ſe conſtituit poſſidere.*
2 *Poſſeſsio rei animatæ incontinenti non perditur,cum a præſentia noſtra aufugit.*
3 *Lex iſta contra reliquentem vel perdentem ſolum prouidere dicitur.*
4 *Electio mala eſt in culpa.*
5 *Dominus per dolum procuratoris,perdit poßeßionem.*
6 *Dominus de iure veteri perdebat poſſeſſionem per dolum procuratoris.*
7 *Dominus de rigore iuris per dolum procuratoris non perdit poſſeſſionem.*
8 *Procurator ſi perdit poßeßionem,dominus perdere non poteſt.*
9 *Dominus ſi de poſſeſſione eijcitur,& non colonus,an perdatur poſſeßio naturalis,vel ciuilis.*

Ex libris. Dolus procuratoris coloni, vel inquilini, aut
alterius poſſeſſionem relinquentis,dolo,aut de
ſidia, domino cuius nomine poſſidebat , non nocet. hoc dicit
Iſta lex ponit tria dicta, primum ponit in poſſeſſione iam quæ-
ſita, vt dolus non noceat domino. Secundo ponit contrarium
in

inacquirenda,& rõnem aſſignat. Vltimo cõſeruat domino ad-
uerſus lędentes omne ius ei competens. In tex.ibi,diuinas noſtri
numinis aures. Nota, quod aures Principis appellantur diuinæ
ſunt.n.ſicut vox hominis clamantis in deſerto. Sequitur in tex.
vel quiſpiam alius.dic ut debitor,qui precario nomine credito
a ris ſui bona ſe ꝯſtituat poſſidere.† Nã ſi aliquid *a* ex dictis bonis
alienat,& ſic alienãdo poſſeſſionem interrumpat, vel ĩteruertat
creditor poteſt agere ad reuocandum illam poſſeſſionem con-
tra eum,in quem alia alienatio facta eſt condictione ex hac le-
ge,nec requiritur,quod tunc fiat diſcuſſio debitoris principalis.
b & ita limitat *b* authen.hoc ſi debitor. ĩ. de pigno. per Iac. Butri
ꝙ tene mẽti perpetuo,quia vtilis eſt limitatio illius auth.& uide
2 quæ no.ĩ.ea.l.in lect.† Sequitur in tex.cuiuſcunq.rei *c* dicit glo.
c ꝙ ẽt mobilis,ꝙ tene menti. Nam per hoc habes limitationẽ ad
l.ſi rẽ mobilẽ,ff.eo.quæ dicit,ꝙ nõ perdimus poſſeſſionẽ rei mo
bilis animatæ anima irrationali incontinenti cum aufugit a prę
ſentia,& cuſtodia noſtra,anteꝗ̃ occupetᷣ ab alio.quia illud eſt ve
rũ,qñ eam poſſidemus per nos,vel aliũ:& ille alius circa eam ꝯ-
mittit dolum,vel fraudem,delinquẽdo,vel perdendo:nam licet
ex toto aufugiat a noſtra cuſtodia,non ꝓpea perdimus poſſeſſio
nẽ ciuilẽ,licet perdamus poſſeſſionẽ naturalem: & iſtud eſt no-
uum Iuſtiniani,& nõ eſt alibi.& iſta lex eſt una de deciſionibus
d eius.iõ autem dixi anima irrationali,quia res mobilis animata *d*
anima rõnali,licet per dolum effugiat a noſtra cuſtodia, non tñ
ſua poſſeſſione nos priuat,ut l. 1.§.per ſeruum,ff.eo.quem Legi
ſtæ ita ſicco pede trãſeuntes intelligunt ſimpliciter,ſed Inn.eum
mirabiliter limitat,dicens ꝙ eſt verũ, ꝙ ꝑdimus poſſeſſionẽ eã
dẽ,ſecus & ſi perſecutionẽ omittamus,& nõ regramus, vt l. 4.
§.Nerua,in fi.ff.e.& gl.in l.peregre, in prin. verſi. ſicut ſeruus de
ponit animum reuertendi.ꝙ tene menti perpetuo & ipſe ita de
cidit,& limitat in c.de ſeruorum.de ſer.nõ ordi.& alle.ff. de ac.
poſſ.l.ſi rẽ mobilem. Sequitur in tex.dereliquerit.glo.hic variat.
& eſt argu.ꝙ differentia eſt inter relinquere,& perdere poſſeſſio
nem,de quo habes ĩ.veritas eſt,ꝙ tũc dr̃ qs relinquere, qñ exit
de poſſeſſione,vel cultura,animo nõ reuertendi,nõ tñ ſuum ꝓ-
poſitum ordinauit,ut alius poſſeſſionem occupet:tũc autem ꝑ-
dit,cum exit animo nõ reuertẽdi ordinato ad finem,ut alius oc-
cupet:& in iſtis duobus caſibus tantum prouidet iſta lex. & tũc
an ille,qui per iſtum relinquentem, vel perdentem poſſidebat,
perdet poſſeſſionẽ ex tali.poſſeſſionis perditione,vel derelictio-
4 ne,uariæ fuerunt opi.ut videbitis in gloſ. mag.& ibi dicam.† In
e tex.ibi,libere.per hanc literam dixerunt quidam,ꝙ *e* hæc lex nõ
intendit prouidere,niſi ꝯ̃ relinquentem, vel ꝑdentẽ,nõ ꝯ̃ aliũ.ſed
iſtud reprobo,quia imo ꝯ alium.occupantem extraneum, alias
non eſſet differẽtia inter hunc caſum,& ſequentẽ,cum ſit dolus
in quærendo.ꝙ aperte eſt ꝯ mentẽ huius leg. Sequitur.in litera,
4 mala ſua electione.† Not.quod mala electio eſt in culpa, vnde
imputatur ei,ꝗ malũ procuratorẽ,vel nũciũ deſtinauit,aut ma-
lũ procuratorẽ,ſeruitorem ve elegit, aut malũ animal de rebus
ꝑ̃tioſis ſuperonerauerit.aut nauim malam.& ꝯcor.hẽs in gl. Ad
de ff.de neg.geſt.l.ſiue hæreditaria & ff.nau.cau.ſtabu.l.licet. Se-
quitur in tex.antiqua regula,ꝙ in quæſitis non præiudicatur do
mino per ſeruũ,ſed in quęrendis ſic.de quo hic per Cy. In gl.ma
gna ibi,Solu.hæc corrigit illas ſm M. Iſta ſolut.reprobat, quia vi
tanda eſt legum correctio. Secundo, ꝙ non eſt verum ſimplici-
ter & indiſtincte, ꝙ qñ procurator vel colonus derelinquit, vel
perdit,ꝙ dñs retinet poſſeſſionem, vt ĩ.patebit. Sequitur in gl.ibi
ſm,Iac.dñs priuatur poſſeſſione per dolum procuratoris,licet ei
non fiat p̃iudicium in dñio.ſed huic ſolutioni multum repugnat
5 litera,cum dicit,nihil penitus.† Sequitur gl.vel tertio, ſm Bulg.
Iſta ſol.concord.cum pręcedenti.in hoc ſcilicet ꝙ dñs perdit poſ
ſeſſionem,ſed differt, quia dñs, hic habet condictionem ex hac
lege,ad eã recuperandam,quam Dñs Bul.dicit nõ ꝯpetere olim
nec ẽt aliud remediũ,niſi ſolum ad iudiciũ petitoriũ: & iſtud vr̃
falſum,qa ſaltẽ ꝯdictio ex hac lege quærebatᷣ.dicebat ꝯ̃ occupan
tem eandẽ,niſi dicas ꝙ iſtud eſt ius nouum. Sed ꝯ̃ iſtum, procu.
6 & colonũ non eſt dubium,ꝙ actio cõpetebat.† Sequitur in gl.ꝗ
bus nec per hanc l.nec iure veteri.quod dicit iure,eſt falſum ſe-
cũdum Modernos, quia imo iure veteri dñs perdebat poſſeſſio-
nem procuratore perdente,vel derelinquẽte vel ꝑdẽte immedia
te,cum alius occupabat tex eſt in l.3.§.ſi ſeruus,ff.eo tit.& l.non
ſolũ.§.qui pignore.ff.de vſuca. Hic vero,an retineatur,an perda-
tur beneficio huius l.ĩ.dicam. Sequitur in gl.vel ſecundum Ioã.
communiter approbatur de facto & de conſuetudine,ſed ſm iu
7 ris rigorem non procedit in omni proceſſu,vt infra patebit.† Se
f quitur in glo.dñs omnino poſſidere *f* deſijt, cum procurator vel
colonus dicit,iſtud eſt ſine dubio, qñ dominus poſſideret,& ſic
competit tunc interdictum,vnde vi, qñ traditur dominus ꝑdet
poſſeſſionem,eſt opin. Ioan.nã tenet ꝙ ſic,& ita obſeruatᷣ. multi
autem tenent oppoſitum,quia ſi dominus non perdit poſſeſſio-
nem,qñ procurator perdit hic,ergo nec qñ tradit procurator ex
identitate rõnis,qa ſimiliter tradendo ꝑdit:& iſta lex voluit oc-
currere ꝯ̃ dolum procuratoris & aliorum, vt dño non noceret.
& iſtam opi.de rigore dixit Cyn.eſſe verã, ſequẽdo Pet. & alios.

licet de conſuetudine ſeruetur opin. Ioan. & ego dico hoc eſſe
8 per rationem,quam infra dicam. † Concluſiue ergo *g* pro intel-
g lectu huius l. & totius materię teneas ſm opin. Vltramontano-
rum Modernorum.ꝙ ſi procurator,vel alius derelinquit,vel ꝑ-
dit,aut tradit poſſeſsionem,dominus non perdit eam. Imo ſer-
uatur ei poſſeſſio ſua illęſa in primis duobus caſibus, per hanc l.
Tertio per rationem,quia iſta l.non eſt mota,ne dñs alterius do
mino afferat iniuriam,ſm uero Io.concluſiue tene,ꝙ procu.tra
dit poſſeſsionem. Cum aut reliquerit,vel perdiderit, non perdit
dñs per iſtam l.quę in illis duob.caſib.loquitur, & dicit etiã Ioa.
ꝙ nec olim perdebat,ſed iſtud reprobaui. Tu autem ſequendo
Iac.But.& Roſ.& quoſdam alios Doc. dic,ꝙ qñ colonus mori-
tur,& nõ loquitur hoc lex, ſed ſequitur ius antiquum diſponẽs,
ꝙ dñs eius perdit poſſeſsione naturalem per mortem eius,& re-
tinet ſolam ciuilem, & ſi negligenter ſe habet ad adipiſcendam
naturalem perdit etiam ciuilem tex.eſt in d.l.ſi de eo,§.fin.qñq;
colonus non moritur,ſed de poſſeſſione ſponte diſcedit, & tũc
non animo interuertendi poſſeſsionem, ſeu culturam, & tunc
non perditur naturalis, nec interpellatur vſucapio dñij. tex. eſt
in l.ſi colonus,ff.eo.aut animo deſerendi, & non reuertendi, &
hoc conſtat,& poſſeſſio per alium occupatur,& dñs perdit, non
dico ratione doli procuratoris, vel coloni, ſed ratione occupa-
tionis factæ per alium,qui inuenit naturalem vacante, caſus eſt
in l.clam poſsidere.in prin.§.qui ad nundinas.ff.eo. Ciuilem ve-
ro retinet apud ſe, vt ibidem.rõne cuius ciuilis, authoritatę pro-
pria poterit occupare naturalem,anteꝗ̃ ſuſpicetur ſe poſſe repel
li, vel ſit repulſus,& ẽt ratione dictę ciuilis,in qua turbatur, pote
rit intentare interdictum,uti poſſidetis, cuius uigore recupera-
bit naturalem. Et iſta remedia ẽt de iure ueteri erant inducta,ut
d.§.qui ad nundinas,& ꝙ facta occupatione, dñs perdat nãlem,
caſus eſt in d.§. 1.in l.peregre.§.quibus,ff.eo. titu.*l.3*. §.ſi ſeruus.
eo.titu. Si autem dubitat quo animo de poſſeſſione *diſceſſerit*,
præſumendum eſt in dubio de animo bono,argum. ff. de prob.
l.quoties,§.qui dolo,ff.pro ſoc.l.merito,niſi ex aliis ſignis,*vel in*-
dicijs aliud appareat,ut l.dolus.ſ̃.de dolo. hęc vero vltimo dicta
remedia inducta a iure antiquo ad recuperandam dictam natu-
lem,competunt dño,& condictio ex hac l.quę locum habet, &
pro poſſeſsione etiam occupatur per alium olim vero dominus
per l.perdebat poſſeſſionem naturalem ſimiliter in d. l. ſi de eo.
§.1.adeo ꝙ ſi eam non adipiſcebatur, ſed negligenter ſe habebat
ad eam quęrendam,perdebat ciuilem, ut d.§.1. hęc autẽ lex hoc
nouum inducit, ut ſolus animus procuratoris, uel coloni dere-
linquentis, uel perdentis non priuet dominũ poſſeſſione natu-
rali,

ADDITIONES.

a Nam ſi aliquid. Et no.ſecundum Ange. ꝙ ſi quis alienando interuertit poſſeſſionẽ
creditori,ꝙ creditor poteſt agere ad recuperandam illam poſſeſſionem contra eũ,
in quem alienatio facta eſt,condict.ex hac lege,nec requiritur, ꝙ tunc fiat diſcuſ-
ſio de debitore principali,& ita limitat authen.hoc ſi debitor, inf. de pig.per Iac.
Butr.ibi,quod tene menti,quia eſt vtilis limitatio. Andr. Barb.
b Limitatur. Vide Bal.in l.nulla,ſup.de rei ven.in fi. ubi videtur dicere aliter, in alio
tamen caſu,ſed ibi vide Bal qui facit mentionem de iſta l.& de iſto dicto.Iac.But.
quod ſequuntur Raph.Ang.& Io.de Imo.in l.exitus, ff eo. & idem Flo.in authen.
hoc ſi debitor,hic alleg.& uide Bald.in l.1.inf.de reuo.his,quæ in frau.cre.& idem
Iac.But.in auth.ſed hodie,ſup.de act.& ob.ibi poſt eum ſequitur Petr.de Anch.&
vide etiam no.Bal.in prin. idem dicendum, quando proceditur contra tertiũ poſ-
ſeſſorem poſſidentem nomine debitoris,& etiam in pignore prætorio, ſecundum
Bald.in d.l.1.de his,quæ in frau.cred. & de hoc dixi plene in diſputatione mea, Si-
giſmundus &c. Quid autem in hypotheca legali,vide per no.inſt.de ac. §.Itẽ Ser-
uiana,& hæc dicta declara,ut per Ang.in l.2.§.in hac actione, in fi. ff.vi bon.rap.
& hoc dicit verum,ſi agatur condictione,ex hac lege,ſecus ſi hypoth. per Bal.in l.
1.in fi.in repet.antiqua,ff.pro ſoc.Item limita per uer. ſed neq; in auth.de fideiu.
procedere in hypot.inita per conuẽtionẽ, ſecus ſi facta fuit realis traditio,qa ſi ca
dit a poſſeſſione,poterit agere contra poſſeſſore,non facta excuſſione:nam ſi vel-
let excutere principaliter, tenetur pignoratitia, ſibi reſtituere rem, & ſi cecidit a
poſſeſſione culpa ſua,obſtaret ſibi exceptio doli a debitore oppoſita, l. apud Cel-
ſum,§.itẽ quæritur ſi vniones,ff.de doli exce.& ita dicit Raph.in l.ſępe,ff.de rę iu.
c And.Bar. Cuiuſcunque rei. Dicit gl.etiam mobilis,nam per hoc habes ſingularem
limitationem ad l.ſi rem mobilem,ff.eod nam habet locum, quando rem poſſide
mus per nos,alias per alium carentem omni dolo: ſecus ſi per alium committen-
tem dolum,licet perdamus naturalem poſſeſſionem;non tamen ciuilem,& eſt no
uum,& ſingulare dictum,quid autem ſi dominus deijcitur,& non colonus,an ꝑ-
datur poſſeſſio,uide gl.Singul.l.1.§.non alij,ff.de vi,& vi armata.
d Mobilis animata. No.ad limitationem l.1.§.per ſeruum,qui in fug.ff.eod. & ibi vi
de Bar.pro opi.Inno.facit gl.in l.ſi rem,in fi.hic alle.quæ ſupplet, maxime per l.rẽ
quæ nobis.in fin.eo.tit. pro hoc, quia quilibet ſeruus fugitiuus dicitur habere ani-
mum non reuertendi.l.quis ſit fugitiuus,in prin.ff.de ędi. edi.nec reperio, quod ꝑ
omiſſionem proſecutionis videatur perdidiſſe poſſeſſionem, niſi per longum tem
pus,iuxta no.per Bal.in l.ſi forte,ff.eo. vnde animus poſſidendi non videtur nota-
tus,niſi probetur.
e Dixerunt quidam quod. Mihi ſatis placet, quia in nulla parte huius legis reperio
prouiſum contra occupantem.
Poſſidere. Vide plene in l.1.§.non alij,ff.de vi,& ui arma. ſed quid ſi colonus uendi
dit tanꝗ̃ proprium,an ꝑꝑ hoc poſsit a dño expelli,vide Bal.in l.3.in ult.col.j.loc.
f Concluſiue ergo. An procurator,uel colonus poſſit interuertere poſſ.domino. vide
Bal.poſt gl.in l.1.§.eum,de uſu.& quod no.Bal.in l.cum nemo.ſup.eo. in uerſ.mõ
& in ver.in tex.& uide quod ſcripſi poſt Barto.in l.quamuis,§.1. ff.eo.& quæ no.
Bar.in l.3.in 3.q.ad fi.prin.inf.de pig ubi alle.no.hanc l.& ibi tenet, quod ſi preca
rio tenens poſſeſſionem tradat alij,non priuat dominum ſua ciuili, quia hoc caſu
naturalis eſt ſeparata a ciuili,ſed tex. & glo. hic facit in contrarium.
Celſ. Tu adde ad originale dictum huius Barto. multum notabiliter in l. ſi colonus,
poſt prin.ff.eod.ubi plene examinaui materiam huius dicti.

rali,ne dolus eorum habebat domino obeſſe· & ideo ſi ɔtra iſtã
a naturalẽ *a* ſe habet negligenter, non perdat ciuilem, & ſic hoc
caſu tantum eſt vera ſententia Mar.& hæc lex corrigit.d.l.ſi de
eo,§.j.qñq; procu.vel colonus cõducit ab alio,qui non poſſidet,
& tunc non priuat ipſum poſſeſſione ex ſolo ɔtu,& non mutat
ſibi cãm poſſeſſionis, ſic intelligitur l.quis,§.ſi cõductor.ff.eod.
qñque de poſſeſſione diſcedit per violentiam,& tunc dñs perdit
omnem poſſeſſionem, vt ſuperius dixi, ſecundum oẽs.qñq; tra-
b dit *b* vere mittendo alium in poſſeſſione.ſm Io. An.& hoc ob-
ſeruat,& ad eam recuperandam competit dño cõdictio.& hoc
Iac.non aũt interdictum,vnde vi,cum nulla violentia commiſ-
ſa fuerit,& ideo hoc vltimo,puidet hæc lex,& hoc vltimũ tenet
9 Iac.But.Nũc habes hanc l.expeditã in oĩbus partib.ſuis.† Vnum
tamen reſtat,ſi dñs deijcitur,& non colonus,an perdatur poſſeſ
c ſio naturalis,vel ciuilis?& dic,ꝙ non:ſed ſi dominus *c* tradit,om
nem perdit,& ſi colonus velit retinere pro eo.tex. habes coniũ-
cta gl.quæ non eſt alibi,in l.j.§.non alij.de vi,& vi arma.

ADDITIONES.

a Naturalem. Adde Ang.in l.ſi de eo.§.1.in fin.ff.eo.ſed gl.& Do. ibi intelligunt, ſi ſuſpicatus ſit ſe poſſe repelli,& vide quæ ſcripſi poſt Imo.in l.ſi colonus. ff.eo. Itẽ dico,quod tex.in d.§.j.loquitur de ciuili.& dicitur ibi, ꝙ illo iure p rdebatur naturalis per deſertionem coloni,ciuilis autem non, niſi eſſet occupata poſſeſſio per [illegible],quia tunc perdit ſi dominus ſuſpicetur ſe poſſe rep lli,ut ibi glo.
Quandoque tradit.Cum hac opi.Io.tranſit Barto.in l.peregre,§.quibus,hic alle. idem uidetur velle in l.3.q.princ.inf.de pig.& Bartol.in l.1.§.in amittenda, in n.ff.eod.
ſi dominus.Vide Bar.in l.quod meo,In prin.ff.eo.& in §.non alij,hic alleg.& Bal. in l.cum teſtamentum,ſupra de iur.& fac.igno.

ADDITIO.

Studium viguit in ciuitate Aretij.
Negligentia eius,qui alieno nomine poſſidet,domino non præiudicat.
Dominus an perdat poſſeſsionem ex negligẽtia illud, qui eius noĩe poſsidet.
Dominus qualiter recuperet poſſeſsionem, q̃ perdit negligentia poſſeſſoris.
Ratio,quare poſſeſſor in acquirendis dominio præiudicat,ſecus in acquiſitis

Ex libris. Iſte eſt de quinquaginta deciſionibus inter cõ-
menta per Do.Roſ.Beneuentanum, q fecit li-
1 bellos ſuos,& cõmenta ſua in ciuitate Aretij, † vbi tũc vigebat
ſtudiũ. Alieno nomine tenens,vel poſſidens negligendo, vel per
dendo non piudicat dño,licet teneatur ei actione mandati, vel
alia deſcendente ex ɔtu initio inter eos. Ad euidentiam pmitte
ꝙ aliud eſt negligere,vt ſi locaui tibi agrũ,& qñ credebã,ꝙ tu la
borates,ibas ad ſtipẽdiũ, vnde omnes poterant ingredi. Aliud ẽ
perdere,vt cum colonus receſſit de fundo contemplatione tua,
ad hoc vt poſſes ingredi fundum meum, ſicut in ſimili in l.ſi qs
a Barbaris,ɉ.de re mili. Aliud eſt rem,expreſſe tradere, vt cũ pla-
cet,fundũ tradit alteri. Aliud eſt dare,cum inuitus expellitur,vt
ſi fugeret,videlicet cum eſſet proditor,& eſſemus in caſu prodi-
tionis,& ſingulariter hanc.l.not.ad agnoſcẽdũ,quis ſit proditor.
Querit Guil.in l.manumiſſiones.ff.de iuſt.& iu.quid importent
iſta verba,loco tibi iſtũ fundũ,ita vt de manibus tuis non exeat,
nec tranſeat in nouũ poſſeſſorem? Opp.ꝙ imo piudicet qa poſ-
ſeſſiones pdo,l.peregre,§.qb,explicitis.& l.quis. Sol.per hæc ĩtel
ligendo illã,pdo ibi,alteri tradendo,tñ dñs põt illam poſſeſſione
recuperare p pdõnem ex hac l.ita no.p l.s.eo.tit.l.cum nemo.Si
expellitur,nõ eſt dubiũ,ꝙ amittitur ciuilis,& naturalis,rõ qa illa
3 ciuilis eſt adherens illi naturali. † Sed adhuc reuoco in dubium,
vtrum in caſu huius ſ. dñs perdat poſſeſſionem multę ſunt opi.
quidam, ꝙ non, niſi alius ſit ingreſſus: & iſte eſt opi.do.Roſ.&
ẽt Iac.But.qui hoc ſentit p illã rõne, quã dixi de pendentia. Alij
dñt,ꝙ non perdit ciuilem,ſed naturalem,& adhuc iſta opi.eſt ſa
tis tuibilis,quia illi dicunt, ꝙ nullũ ſentit piudicium, ſed magnũ
eſt commodum poſſeſſionis. Alij dicunt,ꝙ indiſtincte perdit ci-
uilem, & naturalem. Breuiter, voluntas eſt,ꝙ ſi vllus eſt ingreſ-
ſus,tũc naturalẽ perdit, ciuilem vero retinet. † Sed qualiter re-
cuperatur illa,quã perdit? Rñdeo cõdict.ex hac l.niſi in vno ca-
ſu,qñ amiſit per expulſionẽ,quia tũc datur interdũ, vñ vi. Vlti-
mo nota differentiam inter acquiſita,& acquitenda, quia in ac-
quiſitis non præiudicat,in acquirendis ſic, & ratio eſt,quia acq-
uiſitam ſunt deducta in ſuo eſſe,acquirenda vero non.

De præſcriptione longi tempore decem,vel viginti annorum. *Rubrica.*

LEX PRIMA.

1 *Res litigioſa alienari poteſt.*
2 *Alienatio facta ſopita inſtantia,an valeat.*
3 *Quæſtio non dicitur,niſi poſt litem conteſtatam.*
4 *Litigioſi vitium rem non afficit.* 5.
5 *Res quantumcunque litigioſa,alienari poteſt.*
7 *Res,quæ non poteſt alienari,an præſcribi poſsit.*

Cum poſt. Ciuilis interruptio pſcriptionis nõ ope
ratur, niſi contra eũ ɔ quẽ interruptio
facta eſt,& in hypothecaria non ɔtrahit vitium litigioſi:
& ideo nõ interrumpit vſucapio,nec inchoari, impedit de nouo,
hoc dt,& nihil obſtat. In tex.ibi,omiſſa quæſtione,gl.intelligit,ꝙ
fuit omiſſa per lapſum triennii,& iſta eſt dubitabilis,vel per con
ſenſum partium,& iſta nullũ hẽt dubium, vel ꝙ non fuit omiſ-
ſa ex toto,ſed tñ dilata,& iſta ſimiliter non eſt dubitabilis,cõſi-
derato,ꝙ res litigioſa non põt alienari.videbatur tñ poſſe pſcri-
bi,de vſuca.l.ubi lex.de verb.ſig.l. alienationis verbum, & ideo
gl.hoc timens,dixit ꝙ agebat hypothecaria, vnde non afficitur
res litigioſa; vel ſi agebat reali,adhuc tale vitium non afficit rẽ.
Conclude,ꝙ lex iſta loquit duob.modis principaliter, uno mo-
do,ꝙ hic inchoabatur pſcriptio facta alienatione per conuentũ
lite durante. Et iſta ſubdiuiditur in duas,vna eſt ꝙ reus erat con-
uentus hypothecaria,& ita ponatur ſummarium,& nullum ha
bet dubium, ſed ſuſtineas,ꝙ vitium litigioſi non afficit rem, qđ
apparet,quia † alienari põt res litigioſa actionibus & exceptio- 1
nibus remanentibus apud litigantes,vel eorum hæredes,vt ɉ.de
litig.l.pen.in fi.& ideo põt vſucapi. Secundo legitur principali- 2
ter,ꝙ hæc alienatio fuit facta,ſopita inſtãtia,& ſimiliter iſta ſub-
diuiditur in duas.prima eſt,quia inſtantia erit ſopita per lapſum
triennij,& iſta lectura eſt bona,ſed non eſt ſine dubio ppea,quæ
dicam in gl.ſed finaliter eã teneas. Alia eſt,ꝙ inſtantia erat ſopi-
ta conſenſu partium,& iſte procedit ſine ſcrupulo,quia vitium
litigioſi erat pereptũ,vt l.poſtq̃ liti.s.de pac.in tex.ibi, quod etiã
in Republica poſſidente,& emẽte.Cy.licet gl. hic uariet, ſed iſte
3 eſt verus intellectus.† in gl.ibi,quod ſit lite cõteſt.dicit quod nõ
a dr qõ,*a* niſi poſt litem ɔteſtatã.alleg.optimã l.s.fin.reg.l.3. qñ ve
ro dicatur ɔtrouerſia,vel cã,dic ut s.de tranſa.l.cauſalis.& qñ di
catur iudicium,uide in c.forus,de verb.ſign.aut lis,dic ut dixi in
l.1.s.de iud.in rep. qñ autem dicatur querimonia, dicam in d.l.j.
4 in eadem gloſ.ibi. omiſſa aũt fuit. dic, ꝙ iſta eſt bona lec.quia
vitium litigioſi non afficit rẽ,ut dixi,ſed attende bene, ꝙ iſta gl.
deciſiue tenet,ꝙ perempta inſtãtia per lapſum triennij,perit, vi-
tiũ litigioſi,ſi nõ afficit rẽ.ut dixi,dũ dicit ꝙ ſi res p litigantẽ alie
nat,põt vſucapi.Contrariũ tenet in l.pperandũ §.& ſi quidem,s.
de iudi.illã gl.tenent Doc.Tu vero cõcorda,ꝙ perit vitiũ litigio
ſi quo ad tertium,ut hic,quia vſucapere põt,ſed non quo ad me
rũ piudicium tñ ipſius litigantis,ut in gl.ɔria,& quo ad quid pa
rit uitium litigioſi perempta inſtantia?dic ut dixi plene in l.2.inf.
de fru.& lit.expen.In ea.glo. vel cõſenſu partiũ.iſta lec.procedit
de plano.Not.tñ ex ea,ꝙ licet ſola inſtantia finiat cõſenſu par-
tium,vel lapſu triennij,hæc,pcedunt a pari.quod tene menti, ſi
aũt non renunciatur ſoli inſtantiæ,ſed liti, tunc funditus extin-
5 guitur uitium litigioſi,& hoc eſt quod ſequit in glo. & bñ.† in
q ea.gl.ibi,qa uitium.ex qua no.ꝙ vitiũ litigioſi non afficit *a* rem.
6 hoc eſt verũ,& † pbatur ꝙ res quantũcunq.ſit litigioſa,alienari
põt,præterq̃ per litigãtes,ergo non eſt affecta. in ea. gloſſ. ibi,vel
dic,actum &c.iſta lec.,pcedit ſine ſcrupulo,& ſm eã poſui ſum
7 mariũ,& eã tenuit Iac.But.† in glo. quæ inci. ſcilicet priori. ibi,
nõ ualet ſp illa argumẽtio,&c. Azo in Summa.s.in tit.pro emp.
deciſiue tradit regulam, ꝙ res quæ non põt alienari, nec poteſt
c vſucapi,*c* nec pſcribi,*d* per l.alienationis verbum, ff.de verb. ſig.
d qñ alienatio,phibetur a lege. & Bar. vtile reputans, offendit qđ
idem ſi prohibeatur a teſtatore,vt l.2. pro empt. & idem putat ſi
prohibeatur in ɔtu,ff.de vſu.l.vbi lex ſed ad l.ſi fundum,de fun-
do dot.non reſpondet,quæ dicit oppoſitum, dic ergo, ꝙ vſuca-
pio inchoata ante ,phibitionem alienationis factã a lege,teſtõrẽ,
vel ɔhentem, non interpellatur per prohibitionem ſubſequen-
tem,iſte eſt caſus ſingularis in l.ſi fundum, ſed bene impeditur
inchoari,& ita procedit doctrina prędicta.

ADDITIONES.

a Quæſtio. De differentia inter quæſtionem, quærimoniam, cauſam, litem & controuerſiam,vide per Bar.in l.amplius,rem ra.ha.Bald. per illum tex.in l.1. ſup.de teſt.& in l.cum poſtea.ſup.de pac.& vide Bal.in l.1.§. ſimilique modo,de lat.lib. ubi quando dicatur figura iudicij.
b Afficit. Vide Bar.in l.Pomponius,§. cum quis, ff. de acq. poſſ. & quæ no.gloſſ. & doct.in l.vlt.ſup.eo.tit.de acq.poſ.
c Vſucapi. Bar.non reſpondet ad l.ſi fundum,ff.de fun.do.quæ dicit oppoſitum.dic ergo,vſuca.inchoata ante prohibitionem alienationis factam a lege teſtatore,vel contrahente,non interpellatur per prohitionem ſequentem,iſte eſt caſus ſing.in d.l.ſi fundum,ſed bene impeditur inchoari, ita procedit doctrina Azonis,& quomodo procedat regula,ſi res non poteſt alienari, nec præſcribi,vide Bart. in l. vbi lex,hic alleg.& quæ no.Bal.in c.1.§.aut ſi libellario,quibus mo.feu.amit.
d And.Bar.Nec præſcribi. Ang.hic tangit, an res prohibita alienari poterit præſcribi.& dicit,ꝙ quando prohibetur a l.non põt præſcribi.idem ſi a teſtatore ſecũdũ Bar.in l.2.ſup.pro emp.idẽ ſi prohibeatur in cõtract.l.ubi lex.ff.de vſuc.ad l.ſi fundum.ff.de fundo do.quæ eſt ſing.non reſpondet,quia dicit oppoſitum.dic, quod ibi vſucapio erat inchoata,& ſic propter ſuperuenientem probationem non interpellatur.caſus eſt ſing.l.ſi fundũ præalle.bene tñ impeditur inchoari.

ADDITIO.

1 *Vitium litigioſi non afficit ſingularem ſucceſſorem.*

Cum poſt. Inſtantia non perempta durat vitium liti-
gioſi quo ad conuentum, ſed ſingularem
non afficit ſucceſſorem. h. d.vel conuerte caſum, vt melius ha-
1 beas literam. † Vitium litigioſi inſtantia etiam non perempta,
ſingularem non afficit ſucceſſorem,durat tamẽ,quo ad conuẽ-
tum.hoc dicit. Primo loquitur, quando poſſeſſio lite mota fuit
transla-

tranſlata ad nouum poſſeſſorē. Secundo,qñ remanſit penes eū-
dē.ſecunda ibi,ꝙ ſi prior poſſeſſor. Ad euidentiam p̄mitte ꝙ in-
ſtantia,qñq;finitur,& tunc qñq.lapſu tp̄is,qñq; partium couen
tione,qñq;actoris renunciatione,qñq;inſtantia ſuſpenditur, &
ſine conuentione,ſiue renūciatione inſtantia non recipit termi
nationem.legitur ergo tribus modis,& poſtea additur nouus in
tellectus,prima lectura eſt,qñ finitur,inſtantia per renunciatio-
nē.ſecunda,qñ per pactum.tertia,qñ nō finitur,ſed ſuſpenditur
quarta lectura eſt,qñ non loquitur in rei uen.ſed hypothecaria,
quo caſu non efficitur res litigioſa.tertia non eſt bona ratio, qa
donec inſtantia durat,nec reus.nec habens cām ab eo preſtabit
l.2.j.de litig.quarta eſt diuinatio,ita ꝙ primæ duæ bonæ, & pri-
ma eſt notabilior,& non reperitur al[illegible]nquietatus.p litem mo
tam,ut ſ.propoſitum eſt,& nihilominus inſtantia ſopita erat, ta
men durat uitium litigioſi,quod eſt nota,dignum,interpellatio
ne,ſcilicet noua.

AVTHENTICA.

1 *Bona fides vbicunque ad vſucapionem ſufficit ſine tit.authoris, m ala fides ſucceſſori non nocet.*
2 *Fides mala in vſucapione triennij,non habet locum.*
3 *Curſus longi temporis tranſiens, requiritur a tempore ſcientiæ domini,*

Malæ fidei. Iſta auth.corrigit.l.Codicis,quia ſm eam
mala fides authoris non nocebat ſingula-
ri ſucceſſori.iſta auth.dicit contrarium,ꝙ ſicut author pp malā
fidē non poterat vſucapere,id eſt longo tempore pp malam fi-
1 dem,ita nec ſucceſſor ſingularis.† Sed attēde diligenter, *a* alias
a nō intelliges,qa vbicunq; ad vſucapionem ſufficit bona fides ſi
ne tit.ut in ſeruitutibus contingit,& ibi malafides authoris non
nocet ſucceſſori,ſm Io.An.qui ita limitat hanc auth.in ca,cū qs
b de reg.iur.lib.6.nec ēt *b* habet locū hæc auth.niſi author oī tpe
fuerit in mala fide.ſecus ſi in prin.fuit bonæ fidei,& poſtea ma-
læ:quia ſicut mala fides ei ſuperueniens, non interpellat vſuca-
pionem ſuam,vt l.1.ſ.de vſuca.transfor.ita non impedit vſucap.
ſucceſſoris,ſm Richar.Malum.& bene,ſecus ergo ſi interpellaſ
ſet vſuca.ſuam,qđ eſt de iure canonico,& contingit qñq;de iu-
2 re ciuili,ut dixi in d.l.una.† item non habet locū *c* in vſucapione
c triennij,quia hæc auth. correctiue venit.& loquitur ſolū de vſu-
capione longi tpis.vnde nō eſt extēdēda ad aliū caſum ſm Pe.
de Belui.ſ.de ſacroſ.eccl.aut.quas actiones,nec hēt locum, *niſi*
in ſucceſſore immediato,nō aūt mediato.exēplum, ſi poſſideo
mala fide,& vendo tibi mala fide ementi,& tu uēdis alteri,nam
tua mala fides non nocebit alteri,alias ſequeret̄,ꝙ illa mea mala
fides afficeret illam rem uitio reali, qđ falſum eſt,vt ff.de diuer.
& temp.p̄ſcri.l.an uitium.& ff.de lib.cau.l.liberis. §.ſi quis ſciēs
d & hoc tenet Iac.de Are.nec ēt hēt locum in debitore *d* vendēte
rem pignori obligatam.quia licet vendat mala fide, cum ſciat
hypothecatam,tñ eſt dñs:vnde ꝯtra debitorem p̄ſcribitur hypo
thecaria lōgo tpe pp bonam fidem emptoris,& iſta auth.nō lo-
quitur niſi in p̄ſcribente dñium,nō actionem,& hoc tenet Iac.
3 de Are.& Cy.& bene. In gloſ. 1. ibi forte non in hoc tenet Per.
& Cy.ꝙ requiritur trāſiens curſus longi tpis a tpe ſciētiæ ipſius
dñi,per auth.ꝙ ſi quis quibuſdam annis.& Guil.dicit,ꝙ non eſt
neceſſarium,ut labatur totum longum tp̄s poſt ſcientiam domi
ni,ſed ſufficit ꝙ labatur tm̄ tempus,intra quod dominus potuit
litem mouere,& non mouerit,argu.ff.de euic.le.ſi rem,§.quoli-
bet tempore.& ff.de vſuc.l.rerum mixtura,§.Labeo.ff.ex quib.
cau.ma.l.ab hoſtib.§.ꝙ ſimpliciter.& iſta opi.placet per l. tracta
batur.ff.de teſt.milit.

AVTHENTICA.

Quid ſi quis quibuſdam. Melius caderet
ſup l.vlt.& ibi le
gitur per Odo.& ibi videas, & caſus iſtarum auth.non ſunt ali-
bi,& ideo ſigna bene caſus.

LEX II.

1 *Præſcriptio ſortitur effectum re bona fide cum titulo poſſeſſa.*

1 Longi. † Preſcriptio ſortitur effectum re poſſeſſa bona fi-
de cum tit.per longum tempus nō interruptū.h.d.
declara late,vt videbitur j.ead.l.penul.

LEX III.

1 *Filius non tenetur dotare matrem.*
2 *Filio per ſecundum matrimonium matris fit iniuria.*

Si vinee. Dominus vendicat a quocunq;rem,niſi ſit pre
ſcripta, aut aliud canonicū ſibi obſiſtat. h.d.&
ceſſat omnino contrariū.præſcribit ergo vitricus ꝯ priuignū, vt
hic,& dicit Guil.ꝙ videbatur filius repellendus,quaſi teneretur
1 dotare matrem, † Sed contra determinatur per hanc l. ex quo
concludit filium,aut filiam compelli nunquam ad matrem do-
3 tandam † per ſm matrimonium ei infertur iniuria. & eſt caſus
in l.tutor ſecundum dignitatem,§.fin.de adm.tuto.

LEX IIII.

1 *Vſucapio non procedit ſine titulo.*

1 Diutina. † Sine tit.non procedit vſucapio longi tempo-
ris,h.d.Intelligitur de vero, vel putatiuo.l.vnic.
ſupra de uſu.transfert.& intelligitur de errore iuſto, vel iuſtiſſi-
mo,quod declara,vt dicam j.eo.l.penult.& tetigi in d.l.j.hic nō
ſunt alia.Cetera uideatis per uos,quia clara ſunt.

LEX V.

1 *Error domini non tribuit titulum poſſeſſori.*

1 Nec petentem. † Error dñi p̄ſtans patrocinium
alteri in re propria, *vel etiā effect⁹*
non tribuit poſſeſſori titulum.h.d.declara,vt dicam j.eod.l.pen.

LEX VI.

1 *Titulus impeditur,quando dolus dat cauſam.*

1 Si fraude. Si † dolus dat cauſam contractui bonefidei,
impeditur titulus,& per cōſequens vſucapio.
h.d.Secus autem,ſi incidit in contractum, quia non afficit rem
talis dolus,vt in glo.dixi in l.vitia.ſupra tit. 1.

LEX VII.

1 *Inſtrumentorum amiſſio non nocet, ſi de iure poſſeſſoris poteſt probari.*

1 Longi. † Non nocet amiſſio inſtrumentorum,ſi de iure
poſſeſſoris aliter poteſt probari.h.d.

LEX VIII.

1 *Titulus iniuſtus non parit conditionem vſucapiendi.*

1 Si is. Titulus † iniuſtus propter errorem iuris, vſucapiendi
conditionem non parit.h.d.concor. ff.de vſuca.l.nun-
quam.tetigi.in l.1.ſupra de vſucap.transfor.

LEX IX.

1 *Vſucapio completur decennio inter præſentes.*
2 *Præſentia ab identitate prouinciæ cauſatur.*

a Emptor. Exceptio præſcriptionis non poteſt opponi in
initio,ſed probanda venit fundata intentione
1 actoris.h.d.† Et dr̄ hic,quod ſi opponitur in vim dilatorię,impe
b dit ingreſſum litis, *b* in l.fin.ff.pro ſuo.ad exhib.l.3.§.idem, ergo
impedit litis cōteſt. quia eſt exceptio rei finitæ, vt in c.exceptio
nem,de lit.conteſt.lib.6.coniuncta l.1.§.fi. ff. ad Tertu.facit.iud.
ſolui.l.cum querebat̄,& hoc tenet Iac.But.Cy.idem Guil.q alle
gat ad hoc.l.valde no. ſ.cōmu.de vſuca.l.iā pridē.& vide eos.&
c dicit hic Guil. *c* ꝙ licet actor in libello *d* ſuo debet concludere
d in fine ad ꝯdēnationē,tñ reus in exceptione ſufficit,ꝙ ꝓponat fa
ctū,narrando ita ꝙ ex narratione ſequatur ꝯcluſio ſm iuris ordi
nem.allegat.ff.de flu.l.1.§.Labeo. Tu vero alle.tex. Cle.vl.de ap.
In text.

ADDITIONES.

a Attende diligenter. Iſtam eandem limitationem ponit Bald.in l.1.ſup.eod.in ali-
quib.lec.ſed ipſe in l.1.ſup.de vſuc.transfor.videtur tenere cōtra.Io.An.ſed rō hu-
ius dicti eſſe poteſt, quia tunc non vtitur aliquo adminiculo authoris, ſed titulo
acquiſito ab authore,& ſic non tanquam ſucceſſor præſcribit.facit l.an vitium.§.
1.in fi.ff.de diuer.& temp.præſcr.& pro dictis in auth. facit, quia iſta authen. ut
patet in corpore,loquitur in præſcriptione,in qua interuenit titulus.
b Nec etiam. Vide Ang.& Imo.in l.furtum,in §.fundi,ff.de vſuca.& Cyn.
c Item non habet locum. Vide Bar.in l.Pomp.§.cum quis,ff.de acq.poſ.Bald.in l.an
cillæ.ſup.de fur.Ang.& Imo.in l.furtum,§.fundi,cum ſeq.ff.de vſuc.& Cy.hic in
tex.in corpore,ubi non eſt verbum,uſucapio.
d Debitore. Vide Spec.in tit.de præſcri.§.quid ſi debitor. ver.ſed nunquid hodie, &
ibi ſequitur.Io.An.allegans.Iac.de Are.ita tenere per l.ſequitur,§.ſi rem.ff. de vſu
cap.& Ang.& Imo.in l.furtum,§.fundi.eo.tit.& quod ſing.no.Bal. in l.3. ſup.qđ
met.cā.adde ꝙ non habet locum in creditore, l.2.ſi vend.pig.ag. item non habet
locum.ſi dominus ſciuit alienationem,quod declara ſecum Bar.in l.Pomp.§.cum
quis.ff.de acqui.poſ.& Bal.in l.ancillæ.ſup.de fur.& ibi Bart.non habet locum in
præſcriptione longiſſimi temporis,vt hic.& in l.oēs,infra de præſc.30.an.item nō
habet locum in præſcriptione actionum,quia tantummodo loquitur in præſcrip-
tione rerum corporalium.ſecūdum Iac.de Are.& Cy.hic,ſed iſta videtur compre
hendi ſub ea,quam proxime dixi,quia actiones præſcribuntur ſpatio lon.tpis, ni
ſi intelligeres in quibuſdam actionibus,quæ non requirunt longiſſimum tempus,
item videtur limitanda, quando ageretur de mala fide vera authoris, ſecus ſi de
præſcripta & ficta,ut no.Bald.& Ang. in l.eum qui.§. in hac, ff.de Publiciana,&
quod no.Bar.& ibi dixi in l.cum hæres,ff.de diuer.& temp.præſcri. item poteſt li
mitari,ꝙ in alienatione voluntaria procedat,ſecus in neceſſaria.l.Pomp. §. ſi inf.
ff.de acqui.poſ.contrarium tamen tenet.Bald. in auth. ei qui inf. de bon. authen.
iud.poſ.ad iſtas tamen limitationes. Vide Raph.in d.l.Pompo.§.1.& §.fi.iuſſu &
l.rem quæ nobis,ff.de acqui.poſ.

ADDITIONES.

a And.Barb. Exceptio. No.caſum, in quo præſcriptio non impedit litem conteſtari.
ſic habes pro opi.Inno.in c.cum venerabilis.de exce.vbi vult,quod per excep.pe-
remptoriam inducatur litis conteſt.ſi pars velet,ſi autem nolit,non, & ſic intelli
gitur c.2.de conteſt.in 6. & ſic reducitur ad concordiam gloſſ.in l.1.ſupra. de lit.
conteſt.c.2.de lit.conteſt.lib.6.licet Barto.ibi uideatur text.illius c.ſed tu pro gl.
uide text.in c.prout.de do.& contu. c.cum venerabilis. de exce.& in c. cum cau-
ſam,de appe.&c.Raynutius.de teſta.ſed contra gloſſ.uide text.in l.eleganter.§. ſi
quis poſt.ff.de condi.inde.ſed reſpondeat ſecundum Accur.quod ibi ideo non cō-
prehendit quia opponitur ad proceſſum, ſed valde obſt.text. l. ad peremptorias.
inf.ſen. re non poſſ. & l.quidem.inf. de excu.ubi in initio debet opponi exceptio
peremptoria.uide Doc.in c.1.de lit.Conteſt. & Raph.in l.1. ſupra de lit. conteſt.
Quando autem dicatur litis initium.vide glo.l.fi.inf.de excep.
Ingreſſum litis. Vtrum exceptio præſcriptionis impediar litis ingreſſum,vide Bal.
b per illum text.in l.ſi nulla ſupra de acq.poſſ.dixi poſt Bartol.in l. fin.hic alleg.ff.
pro ſuo.& Barto.hic,& in l.1.per illum tex.inf.de qua.præſ.& in l.ſicut per illum
tex.infra de præſcr.30.ann.& quando opponatur,uide Bald.in l.peremptoria.inf.
ſententiam re.non poſſ.
c Dicit hic Guil. filius non tenetur dotare matrem.& hoc etiam tenet Iac.de Are.&
dicit eſſe caſum,& de pluribus alijs perſonis uide per Io.de Impl.in l.1.ff.ſol.mat.
& hic uide Bal.in l.1.in fin.infra de inoſ.do.& Bald.Ang.& Imol.in d.l.1.
d Libello. Vide Bar.in l.1.de except.

In tex.ibi,ꝯ p̃ſentem decennii p̃ſcriptionē.ergo ꝯ præſentes lon
gi temp.ſpatio x.ann.ꝯ abſentes,ann.xx.& quis dicatur præſens,
& quis dicatur abſens,hoc totum deciditur in l.fi.j̃.eo.& ibi vi-
a debitis.Sed pone *a* q̃onem quotidianam,ꝙ reus cõuentus reali
a dño obijcit de p̃ſcriptione.probat de tit.bona fide, & poſſeſſio
ne continuata x.annis:agẽs replicat,ꝙ fuit abſens,& ideo vſuca
pio non eſt completa,cui incumbet onus ꝓbandi, an replicanti
abſentiã,an uero p̃ſentiam excipienti? Quidam Doctor magnus
ſm Iac.Bu.determinauit,ꝙ replicanti incumbit onus probandi
Item Iac.decidit ꝯrium,j̃.eo.l.fi.mouet̃, q̃a vſucapio cõplet̃ de
cennio inter p̃ſentes:ergo hęc duo copulatiue ꝑ allegãtẽ vſuca-
pionem probari,oportet,ẽt q̃a p̃ſentia facti eſt,& q̃a non p̃ſumit̃
niſi probet̃,l.in libello,§.factæ.ff.de capt.& q̃a ex hoc negatur p̃-
ſentia,allegãti eã incumbit onus probandi,vt leg. ei incũbit,ff.de
2 prob.† Tu aũt tene opi.illius Doctoris,arg.q̃a p̃ſentia cauſatur
ab *idẽtitate* ꝓuinciæ,& hodie ab identitate ciuitatis,q̃ habet ſua
propria,& diſtincta regimina,vt l.fi.j̃.eo.& iõ allegans p̃ſcriptio
nẽ,& identitatem prouinciæ,vel ciuitatis,eo ipſo fundat intẽtio
nem ꝑ lapſum decennalẽ.q̃ ergo hanc intẽtionem fundatam ꝑ
ſuã replicationẽ abſentiæ vult deſtruere,ꝓbat abſentiam,quę eſt
cã deſtructionis,vt d.l.ei incumbit.& s̃.de proba.l.cum te mino
rem.& ita de facto,& cõſuetudine vidi milles obſeruari,& bene
alias petit opi.q̃ vult ꝓbare aliquẽ fuiſſe in vna ciuitate per decẽ-
nium p̃ſentẽ,q̃a iſtud eſt impoſſibile quodammodo,niſi ꝓbaret̃
de carceratione eius continua,de cuius p̃ſentia certatur.vñ ſerui
uiſſent nobis oẽs leges de uẽto,q̃ dñt ſufficere x.anno. inter p̃ſẽ
tes,cum p̃ſentiam probari ſit quaſi impoſſibile,& præſentiã ſo-
lum ſufficiat negari.Iac.quod falſum eſt.hic non ſunt alia,

ADDITIO.

a Sed pone. Vide tex.in l.præſcriptione,inf.qui non ob.lon.temp.præſcr.

LEX X.

1 *Vſucapio interrumpitur lite conteſtata.*

1 Nec bona. Vſucapio † longi tp̃is,lit.conte. interrũpit̃.
h.d.concor.s̃.de rei ven.l.moræ, vſucapio
vero triennij non interrumpitur,niſi quãtum ad effectum,ff. de
rei ven.l.ſi poſt acceptum.vſucapio long.temp. interrumpitur ꝑ
ſolam executoris miſſionem,j̃.de pręſcr.30.ann.l.cum notiſſi-
mi,*in prin.*& hæc omnia,s̃.de vſuc.transfor.l.1.

ADDITIO.

Nec bona. Per lit.cont.præſcr.interrumpitur ipſo iu-
re.h.d.præſcriptio: conſumanda ĩterrumpi
tur,nec ꝯſumpta.h.d.tex.cum gl.conco.l.cum quis,§.ſi q̃s ne ra
to.de fideiuſ.& ibi no.Quid ſi non fuit lis conte. ꝑꝑ aſtutias rei;
& iõ compleuit præſcriptionem. Caſus eſt unicus in iure, quod
illa ceſſatio habetur loco litis conte.l.ſi eum,§.qui ff.ſi quis cau.
In text,ibi,æſtimetur.quidam exponunt,ꝙ omnis euentus litis
refertur ad tp̃s lit.cont.& ſecundum illud iudicatur, vt ff.de rei.
ven.l.ſi poſt acceptum.ſunt uerba Pet.ibi.

LEX XI.

1 *Titulus ad præſcriptionem complendum requiritur.& nu.2.*
3 *Error iuſtus in facto proprio cauſatus,dicitur per aduerſariũ,qui dicit ita eſſe verum.*
4 *Error iuſtiſſimus cauſatur ex facto alieno.*
5 *Error quando cauſatur ex aſſertione maiorum.*
6 *Error interdum cauſatur a fama uiciniæ.*
7 *Error ab aſſertionẽ propinquorum cauſatur.*
8 *Fides mala ſuperueniens, impedit uſucapionem compleri.*
9 *Fides mala ſuperueniens eidẽ,de iure ciuili nõ impedit uſucapionẽ cõpleri.*
10 *Fides in dubio ſemper præſumitur bona.*
11 *Fides bona allegari debet.*
12 *Fides mala apparet ex multis circunſtantijs.*
13 *Vſucapio ſine poſſeſſione,non procedit.*
14 *Habens titulum putatiuum ab vno,& ab alio poſſeſſionem, non vſucapit.*
15 *Poſſeſſio authoris putatiui nunquam continuatur, ſi quis titulum putatiuum ab vno habeat,& poſſeſſionem ab altero.*
16 *Habens titulum ab uno, poſſeſſionem ab altero, ſufficit titulus.dummodo poſſeſſio præcedat.*
17 *Traditio putatiua ad vſucapionem ſufficit,errore iuſto interueniente.*
18 *Poſſeſſio continuata ad vſucapionem requiritur.*
19 *Res niſi ſit vſucapibilis,vſucapi non poteſt.*
20 *Perſona ſi non ſit habilis,vſucapere non poteſt.*

Superlongi. Poſſeſſio ꝯtinua lõ. tẽp. 10. vel 20.anno.
interueniẽtę ẽt ti.lucratiuo, & bona fid.
ſufficit ad vſucapionem inchoandam,& ẽt complendã,& ẽt tp̃s
authoris ei additur.h.d.& not.ꝙ appellat longum tp̃s 10.vel 20.
1 ann.& patet hic,& in rub.j̃.quæ ſit lon.ꝯſue.† Secundo not.ꝙ
a ad p̃ſcriptionẽ *a* ꝯplendam req̃ritur tit.& ita ſufficit lucratiuus,
ſicut oneroſus. Secundo requiritur bona fides. Tertio requiri-
tur poſſeſſio. Quarto requiritur, ꝙ ſit continuata per longum
tp̃s,& iſta quatuor hic probantur.Quinto requiritur,ꝙ non ſit ĩ
terrupta nec naturaliter,ut l.naturalis,ff.de vſuc.nec ciuiľr,ut s̃.
l.prox.& ſup.e.l.1.Sexto requiritur,ꝙ res ſit vſucapibilis,vt Inſt.
de vſuc.§.furtiue.Septimo requiritur,ꝙ perſona ad vſucapien-
dum ſit habilis,ff.eo.l,ſequitur,§.1.cũ ſeq.vſq. ad §.quod aũt.ſi
quid autem iſtorum ſeptem deficiat,vſucapio non procedit. Et
iõ aduocatus,qui non habet caput aſini, nec eſt legum Doctor,
ex infra dicendis erit inſtructus, quid dẽat articulari, & q̃d dẽat
examinari,& q̃d debeat conari,& probare vt vincat rõne uſuca
pionis completę,& ſiľr qũo dẽat articulari,& probare,ut uincat
rõne vſucapionis deſtructę, vel impedite.† Redeo ad primum,
2 & dico, ꝙ primo requiritur tit.ſubaudias verus, vel putatiuus.d̃
vero conſtat apud omnes,de putatiuo erat dubitatio : ſed dic ꝙ
interueniente errore iuſto in quolibet caſu, ſufficiat putatiuus,
b excepta venditione, *b* in qua req̃ritur iuſtiſſimus ex eo,q̃a in eo
req̃ritur bona fides duob.tp̃ibus,ſ.tp̃e venditionis,& traditionis
ff.pro ſoluto.l. ſi exiſtimans.ita inteľr l.Celſus,cum glo.ſua,ff.de
vſuca.& ſemper intellige,ꝙ ti.ſit habilis ad translationem dñij;
alias ex eo,ſecundum om̃es indifferenter, non procedit uſuca-
3 pio.† Primo igitur articulandum eſt de vero titu. vel putatiuo
c iuſto,*c* vel iuſtiſſimo errore dr̃ aũt iuſtus in facto proprio cauſa-
tus perſuaſione aduerſarij,q̃ dixit ita eſſe verum.exemplũ, ſi tra
debas mihi librã,q̃ dicebas te mihi promiſiſſe. tex.eſt ĩ l.homi
nem,ff.pro ſuo.nam tua aſſertio ꝯ te parat iuſtam cãm tradendi
mihi,& errandi,ut ibi,& in l.1.§. quæſitum.in fi.gl. magnæ.q̃ §
eſt alias l.ff.q̃ñ act.de pecu.eſt annalis,l.4.in fi.cum gl.ff.quod cũ
eo.l.habebat,in prin.ff.de inſti.q̃d intellige, niſi diceres te promi
ſiſſe de proprinquo,vel alia cã ſubeſſet,per quam tibi nõ deberẽ
credere,q̃a hoc iudex ex uarijs circunſtantis exiſtimabit,ut ff.de
acq.her.l.cum falſum,ff.de iu.& fac.ign.l.plurimum,& ff.ad Vel
le.l.q̃q̃,ff.loc.l.itẽ quæritur,§.ſi fullo.Fatuus.n.eſt ille, q̃ facti ſui
de proximo non recordatur,j̃.de ꝯh.ſtip.l.magnam,ff.pro emp.
l.qui fundum,§.ſeruus meus. in glo. quæ allegat multas cõcor.
p̃dictus ergo error iuſtus ſufficiet in omni alio titulo putatiuo,q̃
4 emptionis,vt d.l.ſi exiſtimas, ff.pro ſoluto.† Iuſtiſſimus *d* autem
d error cauſat̃ ex facto alieno, coniuncta perſuaſione aduerſarij,
exemplum,quia didicis te vendidiſſe patri meo fundũ, & tradis
mihi re vera,cum non vendidiſti,vel mihi legaſti rem, quæ tua
non erat probatur ff.pro leg.l.fi. ff.pro ſuo.l. ſi ancillam.Idem ſi
cauſatur a facto procuratoris, vel ſerui, vel filij mei qui dixit ſe
emiſſe,quod non emerat,ff.pro ſuo, l.fin. vbi pro emp. l. q̃d vul-
go.vbi tex.Idem ſi cauſatur a ſcriptura primo facta,& deinde ſe
creto poſtea reuocata.Exemplum,primo teſtator mihi legauit,
vel me hr̃dem inſtituit,deinde ſecreto illud reuocauit, vt ff.pro
leg.l.4.Idem ſi cauſatur ex identitate nominis,vel amicitię.exẽ-
plum legauit teſtator domum Titio amico ſuo, & ego credebã
ſenſum de me,quia etiam erat Titius eius amicus,vt l.4.& ff.de
5 teſt.tut. l.duo ſunt Titij.† Idem ſi cauſatur ex aſſertione maio-
rum,vt q̃a pr̃,vel auus meus dixerunt mihi ſe hanc domũ emiſ-
ſe,q̃ empta non inuenio per inſtr̃a,vel teſtes,vt d.l.fin.pro ſuo.de
vſu.l.iuſte,§.filius,debuit.n.credere aſſertionib. eorum in geſtis
per eos,& in eos.tex.eſt in l.mr̃,j̃.de cal.ff.ad Silla.l.1.in fi. & l.2.
6 §.1.† Et idem ſi cauſatur a fama *e* uiciniæ, vel uniuerſitatis to-
e tius loci,vt ſi ĩ vicinia noſtra, aut in tota Padua eſt publica fama
ꝙ pater meus emit hanc domum.Nam ad credendum,& ñ cre
dendum fama multum inducit,vt in l.fi.de hęre.inſti.de acquir.
hær.l.cum quidam,§ quod dr̃,s̃.de pericu.tut.l.ſi tutor.in gl.s̃.de
nup.l.ſi uicinis.ff.de quæſtio.l.1.§.idem Cornelio, ff.de teſtib.l.3.
7 §.eiuſdem quoque principis.† Idem ſi ſit cauſatus ab aſſertio-
ne propinquorum, vel ſociorum dudum patris mei,qui mihi aſ
ſerunt propter coniunctionem, & ſocietatem.primum patet in
l.octaui,ff.unde cog.s̃.de in inte. reſt.l.de tutela:ſm patet ſup.de
repu.auth.hodie quantiſcunque ita credendum eſt ſocijs, ſicut
fratribus,ff.pro ſoc.l.verum.Idem ſi cauſetur error a communi
curſu. exemplum.q̃a cõiter quilibet fallitur,ſeu deceptus fuiſſet
exemplum pone in emẽte a furioſo in conſpectu inumbratę q̃e
tis,& publicę & notoriæ:vel in eo,qui emit ab adoleſcente,q̃ ca
nus & antiquus uidebatur,vt ff.pro empt.l.2.§.ſi a pupillo, & §.
ſi a furioſo. Multę etiã alię circumſtantiæ erroris iuſtiſſimi indu
ctæ contingere p̃nt ſecundum verietatem factorũ, quas ſolers
f inueſtigator. ingrat *f* Tñ illud concluſiue dico, ꝙ nullus error
iuſtus,vel iuſtiſſimus vnquã probat cãm uſucapiendi,vbi tit.ve
rus non poteſt aſſiſtere ꝑꝑ impedimentum naturæ.not.text.ha-
bes in l.3.ſup.pro hærede.& ibi dixi.& ff.pro leg.l.ſi is coniuncta
gloſſella.

ADDITIONES.

a præſcriptionem. Vide Bal.breuiter in rub.ſup.de ind.lib.
b Excepta venditione. Vide Bar.in l.Celſus, hic alle.& Bal.in l.nullo, ſup.de rei vẽ.
c Iuſto. Quis dicatur iuſtus error,vide Bar.in l.Celſus,hic alle.
Celſus. Ad eundem Bar.in l.Iulianus,in prin.& ibi poſui in apo.ad ipſum,in uer. iuſtus error, ff.ex qui.cau ma.& in l.1.ff.quorum bo.& iſtum ĩ opp.15.ſup.de edi. di.Adri.toll.
d Iuſtiſſimus. Vide Bald.in l.indicia,ſup.de rei vend.& in l.proprietatis,in fin.& ibi Bar.ſup.de prob.
e Fama. Vide Bar.in l.Celſus,ff.de vſuca,
Celſus. Hoc puta verum in fama publica,per quam etiã probatur dominium,vt no Bar.in l.Celſus, ff.de vſuc.& iſte in l.indicia.ſup.de rei vend.& ſignanter ſi fama talis ſit antiquiſſima,nec eſt memoria de contrario,ut ibi per eos.
f Inquirat. Et in hoc ex quibus cauſis iuſtus error inducatur,vide per Bar.in l.Celſus ff.de vſucap.

gloſſella.iniuſtus aũt error eſt in facto ꝓprio,nõ cauſatus ab ali-
qua ꝓbabili cã,vt patet in iurib,allegatis.Item oĩs error iuris, vt
l.nunq̃ in princ.ff.de vſuca.& l.fi.ff.pro emp.Item oĩs error repu
gnans publicæ famę.vt patet ex p̃dictis.exẽplum,ſi fama eſt in vi
cinia, ꝙ res mihi legata,ſeu mihi uendita,erat Titij.& ita erat &
ego eam poſſedi vt Sempronij.Nunc habemus,q̄d ſit articulan
dũ ad probandum errorẽ iuſtũ,vel iniuſtũ, vel erroris iuſtitiam.
a Dixi ſcđo,ꝙ reqrit̃ bona fides,*a* & illa dẽt eſſe cõtinua, ſ͠m Ca-
noniſtas.& iõ de ꝯtinua bona fide articulare potero,vt in c.ma-
le fide.de reg.iur.lib.6.& in hoc ſtandũ eſt Canoniſtis:q̄a agitur
de peccato.de iud.c.nouit.per Io.And.in c.2.de reg.iur.lib.6.ſed
8 attende,ne decipiaris.† Mala fides *b* ſuperueniens,ſ͠m eos, impe-
b dit vſucapionẽ ꝯpleri,vñ de ea oportet,ꝙ excipiat̃ & ꝓbetur,nõ
aũt ſufficit ſi mala fides nõ ſuperuenit,ſed tñ adeſt non bona.no
ta bñ exemplum,ſi incępi uſucapere bona fide,& uſucapione pẽ
dente dñs denunciat mihi,ꝙ res eſt ſua, q̃ ꝓteſtatio licet a prĩci.
inducat malam fidẽ p̃ſumptiue,vt l.ſi fundum,s̃.de rei.vẽ.tñ ex
cap.facta non releuat.text.in l.alienã,ff.pro emp.vel ſi uſucapio-
ne incepta bona fide,incipit dubitare an res mihi uendita uendi
toris fuerit, q̄a ſurrexit fama de ꝯ̃rio:& hoc vult.tex.in ca.poſſeſ
ſor malęfidei,dum dixit tex.malæ fidei.& hoc vr̃ de mente Inn.
in c.dilecti filij, de maio.& obed.dũ allegat d.l.ſi fundum, & d.l.
9 alienam.† De iure vero ciuili mala fides ſupueniẽs eidẽ non im
pedit vſucapionẽ ꝯpleri,vt s̃.de vſuca.transfor.l.unica,& ibi ca-
c ſus.ſed ſi mala fides incipit in perſona ſucceſſoris,*c* & bona fides
fuit in perſona authoris,an impediatur uſucapio ex hac mala fi-
de ſuperueniente? Dicas,ſi emptori nunq̃ res fuit tradita,ſed ſo-
lum traditur ſucceſſori,tunc indiſtincte malefides ſucceſſoris in
pedit p̃ſcriptionem inchoari,& impleri p̲ ſucceſſorẽ tex.eſt ff.de
vſuc.l.hæres eius.& rõ q̄a vſucapio inchoatur a tp̲e traditionis.
& requiritur bona fides in omni tit. vt l.iuſta, §.& ſi poſſeſſiõis,
§.de vſuca.l.exſtimans,s̃.alle.q̃ hic non interuenerunt,ergo &c.
ſed ſi poſſeſſio fuit tradita authori habenti bonam fidem,& cõ-
tinuatam in ſucceſſorem, tunc mala fides ſucceſſoris non impe
dit complementũ,ſi erat vl̃is,cum reputetur eadem perſona cũ
defuncto.tex.eſt in l.2.§.ſi defunctus,de vſuc.pro emp.& d.l.hæ-
res eius.ſecus ſi ſit ſingularis ſucceſſor,q̄a non reputat̃ idẽ,quod
p̃deceſſor. text.eſt in l.2.§.ſi eam, ff.pro empt. Nunc habes quid
d ſit articulãdũ rõne *d* bonę, vel malę fidei,ad ꝯplementum vel p̲-
10 fectionẽ uſucapionis.† illud aũt ſup̲ hoc tene cõcluſiue,quod bo
e na fides in dubio ſemp̲ præſumitur,*e* vt l.pe.ȷ̃.de Decur. li.x.niſi
ſint aliquę circunſtantiæ excludentis hanc p̃ſumptionem. fit ãt
excluſio ſ͠m Cy.hic, ſi poſſeſſor poſſidet abſq. titulo per l. cũ q̃-
rebat̃,ȷ̃.vnde vi.Bar.autem eum reprehendit p̲ l.ſi q̄s emptionis
§.fi.ȷ̃.de præſc.30.an.coninncta gl.ſua.Tu aũt dicas, ꝙ aut quis
poſſidet ſine titulo,& reperitur lõgiſſimo tp̲e poſſidere,& tunc
tantis tp̲is longitudo inducit bonæ fidei p̃ſumptionem,ut d.§.fi.
& hoc caſu ſit vera opi.Bart.q̄đ vr̃ de mente Inn.de prob.ca.cũ
cãm.Idem ſi non longo,vel longiſſimo tp̲e,ſi non appareat rem
ad alium pertinere,q̄a nullũ dñium p̃ſumitur uacans, vnde ĩ du
bio p̃ſumitur ipſum poſſidere,s̃.de proba.l.uis eius,habes gl.bo-
nam in l.ob maritorum,s̃.ne vxor pro mari.ſaluo,quod niſi ap-
pareat,ꝙ poſſideret rem q̃ poſſidere nõ licet,q̄a tũc ſp̲ præſumi
tur malęfidei,& ſi mille annis poſſideret,niſi oſtendatur de titu
lo.Exemplũ de laico, qui reperitur poſſidere iura ſp̃ũalia ſecun
dum Inn.in c.conſtitutus,de elec.& ſatis hoc dicit in c. cũ cãm.
vbi vero noc apparet rem ad alium pertinere, tunc vera ſit opi.
Cy.ꝙ non poſſidens cum titulo , ex quo non poſſidet lõgiſſimo
temp.præſumitur in dubio mala fide poſſediſſe, vt d.l.cum quæ
11 rebatur.† Illud aũt tene fixum cordi, q̄a vbicunq.dicimus p̃ſu-
f mi bonam fidem, intellige,ſi allegat̃,*f* vt l.ſi adulteriũ cũ inceſtu
§.idem Pollioni,ff.de adul.Sit ergo cautus aduocatur,vt đ bona
f de ſemper ſaltem articuletur. Si quis autem in eadem partim
hẽt bonam fidem, partium malam,an aliqua parte ꝓcedat uſu-
capio:uide caſum in l.emptor,ff.pro empt. & hæc de bona fide.
12 † Mala vero fides *g* ex multis circunſtantijs apparet. & probatur
g & iõ ſit cautus. Adnocatus eam allegare & ꝓbare , vt excludat
vſucapionẽ,& ſic p̲ malam fidem uſucapere volentem,nunc ex
hac,nunc ex illa cõiectura,ff.pro emp. l. ſi q̄s cum ſciret.ubi ha-
bemus bonum text.Vltimo circa iſtum articulum bonæ ſidei,
eſt uidendũ,q̄d ſi ꝯ̃ctus celebrat̃ p̲ procuratorem , vel ſuppoſitũ
ptãti noſtræ,cuius fides tunc attẽdat̃,an ꝯ̃hentis,vel dñi? De hoc
vide caſum de Publiciana , l. eum qui , §.in hac no.de ꝯ̃h.emp.
13 l.in hmõi.de ędi.edic.l.cum mancipium.† Dixi tertio, ꝙ reqrit̃
poſſeſſio , q̄a ſine ea uſucapio non procedit, vt in l.ſine poſſeſſio
ne,ff.de uſuc.& iſta poſſeſſio debet eſſe ciuilis eius,quod præſcri
bitur.nunq̃ enim ſufficit naturalis eius , de cuius præſcriptione
tractatur,licet ſufficiat naturalis qñq.ipſi⁹ rei,dummodo habea
tur ciuilis eius,quod p̃ſcribitur:exemplum ĩ feudatario,emphy
teuta,vſufructuario,& vſurario,qui non poſſident ipſam,rẽ,ſed
h ius quod præſcribitur *h* naturalr̃,& ciuilr̃,vt dixi in l.licet,ſup.ti.
1.& ĩ l.nemo,dic ut ibi.& an ſufficiat ipſa ciuilis ſimpliciter, dic
ut ibi; & oportet ꝙ illa poſſeſſio ad uſucapionem neceſſaria uſu
capienti ſit tradita,aut eo nomine tradita,aut ſaltem pro tradita
14 habita,vt in l.eum qui.ff.de pub.& ita eſt caſu in §.fi.† Sed circa
i iſta,*i* duo puncta ſubtilia examinanda ſunt incidente. Primum
punctum,ſi hẽo poſſeſſionem ab uno,& ab alio titulum;an ſuf-
ficiat iſtud,an vero ſit neceſſe ꝙ hẽam titulum, & poſſeſſionem
ab eodem? Bar.in hoc puncto facit magnum feſtum. & dicit q̄đ
Doctores in hoc puncto non bñ aduerterũt,& dicit concluſiue,
K ꝙ ſi hẽo *K* titulum putatiuum ab uno quãtumcunq; iuſto erro
re,& ab alio poſſeſſionẽ,ꝙ nõ vſucapio , & dicit eſſe caſum ſin-
gularẽ in l.cũ ſolus.ff.de vſucap. ſ͠m vnã lect. ſ͠m q̃ traditio facta
ex cã diuiſionis p̲ hr̃dẽ verum hr̃di putatiuo,eidem nõ affert cõ
ditionẽ vſucapiendi;& iſtud non eſt p̲p̲ aliud ſ͠m eum, niſi quia
l titulus *l* putatiuus p̃tenditur a defuncto, & poſſeſſio ab hr̃de. ſed
eius opinio mihi nõ placet,q̄a ſomniauit,& eſt de directo ꝯ̃ caſũ
leg.cui non põt rñderi,ff.pro ſuo.l.pe.§.fi.ubi hæres verus ſoluit
legatario putatiuo rem,q̃ legatam putabat,& ſic ab eo p̃tẽdeba-
tur poſſeſſio, a defuncto vero titulus putatiuus , tñ ibi procedit
vſucapio.& cum illo §.concor.l.3.ff.pro leg. Ad l.cum ſolus rñ-
det duplr̃.primo,quia ibi non uſucapitur illa particula,quæ hæ-
redi putatiuo tanq̃ eius propria tradebatur,& quia nullus eſt ti-
tulus in ea,nec uerus nec putatiuus,ſed bene vſucapitur illa par-
ticula,quę traditur tanq̃ ipſius tradentis. Vel ſecũdo,et ſubtilius
vel utilius,dico,ꝙ ibi non tractatur de uſucapione inchoanda p̲
hr̃dem putatiuum, nam illa bene inchoari põt, ſed bene tractat̃
de vſucapione continuanda rõne poſſeſsionis,quæ fuit apud de
functum,quod illa lex negat,quaſi vſucapio defuncti ĩterrupta
ſit per mediam poſseſſionẽ hr̃dis,et hoc eſt quod aperte et cla-
15 rius dicit finis illius leg.† Ex quo *m* infero tibi unum mirabile
m & ſingulare,ꝙ vbicunque q̄s hẽt titulum putatiuum,ab vno,&
poſſeſſionẽ ab altero,nunq̃ poſſeſſio authoris putatiui continua
tur illi,ẽt ſi ille,a quo hẽbatur poſseſſio ſit vl̃is ſucceſsor autho-
ris,licet ſecus ſit in habẽte ti.verum,vt l.Pomponius, §. cum q̄s,
16 ff.de acq.poſ.uſq; quaſi in fi.l. † Et not. ꝙ qñ habet poſseſsionẽ
ab vno,& tit.ab altero, ſine dubio,quando titulus poſſeſſionem
precedit,ſufficit,dummodo eo nomine ſit tradita poſseſſio , ſe-
cus ſi alio nomine, vt d.l.eũ qui,§.fi.ubi eſt caſus,ſufficit.n.poſ-
ſeſſionem traditam eſse,& eo nomine,ut d.l.eum qui,§.fin.nec
eſt nouũ,quod bñ ſoluat unus pro alio.Si aũt poſseſsio p̃cedit ti.
vt q̄a poſſeſſionẽ habui a te,demum emo ab altero, vel etiã non
emo,ſed iuſtiſsimo errore dictus credo emptũ eſse , & tunc ad
huc ſufficit,q̄a intento cãm poſſeſſionis ex ſuperuenienti cã,vt
s̃.titu.j.l.cũ nemo.hoc tñ intellige,ſed ille q mihi titulum tribuit
ſciebat me poſſidere,vt ff.de rei vẽ.l.hęc ſi res. not. ff.de fur.l.eũ
n qui.ſi aũt dubitatur.*n* an res fuerit mihi tradita,& ab eodem eo
nomine

ADDITIONES.

a Bona fides Vide Bal.in l.1.ſup.de vſuca.
b Mala fides.De mala fide ſuperueniente.vide Bar.in l.naturaliter,ff.de vſuc.& Bal in l.1.ſup.de vſuca.transfor.
c Succeſſoris.Intellige ſemper de iure ciuili.
d Ratione bonæ,vel malæ fidei.No. ꝙ ille dicitur bona fide poſſidere , qui domini cognitione poſſidet.l.apud antiquos,& ibi Bar.& Bal.ſu.de fur.l. ſi exiſtimãs , & ibi Bar.ff.pro ſoluto.
e Præſumitur.Vide Bal.in l.1.ſu.de vſuc.transfor.Bal.in l.Celſus,ff.de vſu.glo. hic & Bar.& quæ ibi dixi,& plene in diſputatione mea incipiente,Sigiſmundus in 2.du bio,& in gl.in l.j.ſu.cã ſtatus.& uide Bal.in l.pen.inf.qui non ob long.temp.præ-ſcri.qui dicit,ꝙ poſſidens long.temp.ſine controuerſia,pręſumitur bona fide poſſi dere,& plene per Imo.in c.ſi.extra,de præſcr.ſed Bar.no.in l.ſin.inf.unde ui.dicit, ꝙ mala fides præſumitur in non habente tit.ſed hoc non põt allegari.niſi ab eo,q̲ fuit iam dominus,vel poſſeſſor.idem dicit ibi.ꝙ poſt 30.anno.quilibet præſumi-tur bonę fidei. quid ſi em rem a Titio tanquam ab executore teſtamenti. quod non tamen probatur,an præſumatur mala fides.uide Bal.in l.1.ſup.de reb.alie.nõ alien.
f Allegatur.Bona fides debet allegari,ut dixit Ang.in l.cum qui, §. fi. ff. de publicia na.ibi uide.idem in mala fide,vt per Bal.in l.1.in fin.de præſcr.30. anno. & ideo dicit.Bal.in l.etiam.inf.de exe.rei iud. quod ubi ex poſſeſſione quis de iure p̃ſumit̃ dominus,illud procedit,ſi allegat dominiũ,alias nõ & hic adde Bal.in c.1.§. ſi q̄s per 30.ſi de feu.fue.con.inter do.& agna.
g Mala uero fides.Vide tex.& ibi Bal.in l.pen.inf.de euic.& ibi dixi plene.
h Præſcribunt.Vide Cy.in l.competit,in 4.q.1.de præſcr.30.ann.
i A.B.Sed circa iſta.No.quod aliud eſt dicere, anno,& aliud per annum.uide q̄đ ſin gulariter dicit Ang.in l.Thais,in prin.ff.de fideicom.libe.& uide ad hoc Ange.ple ne loquentem.ſuper iſtã l.& tangit etiam de ti.putatiuo.inter alia dicit,quod vbi cunque quis habet tit.putatiuum ab uno,& poſſeſſionem ab altero,nũquã poſſeſ ſio putatiui authoris continuatur illi,etiam ſi ille,a quo hr̃ poſſeſſio,ſit vniuerſalis ſucceſſor authoris:licet ſecus ſit in habẽte titulum verum, l.pomp.§.cum quis,ff. de acq.poſſ.ſi autem habet poſſeſſionem ab vno,& titulum verũ.ab alio,quando tit.poſſeſſionis præcedit,ſufficit vt l.eum qui.§.fi.ff.de publiciana.uide hic Ang.q̲ dicit hoc eſſe mirabile.& ſic habeo tit.ab uno,& poſſeſſionem ab alio, refert Bar. dicere quod nõ per tex.ſing.l cum ſolus ſecundũ vnã lec.Bar.ff.de vſuc.& an ſuffi ciat tit.putatiuus ad vſuc.Ang.allegat gl.cõtra communem opinia nemine alleg. quam dicit eſſe ſing.l.fi.ff.pro ſuo,in uerbo,emiſſe,ubi aperte ſufficit putare tradi tam rem mihi.
K Si habeo.Vide Bal.in l.celſus,ff.de vſuca.& l.cum ſolus.e.ti.& l.in iudicio, ſup.de rei uend.& in l.cum nemo,ſup.de acq.poſ.
l Quia titulus.Vide Doc.in l.cum ſolus,ff.de uſuc.multũ laborantes circa hoc.
m Ex quo.Vide Bar.in l.cum ſolus,de vſuc.
n Si autem dubitatur.Vide per Bar.plene in l.Celſus,ff.de vſuc. adde quod plene no.in apoſt.ad Bar.in præalle.in d.l.Celſus,poſt prin.in uer.tradi ta,vbi menini iſtius hic,& ipſum in teſtem cito,ff.de uſuca.l.Celſus.

nomine tradita,ſolũ aũt conſtat de mea poſſeſſione, & de tit. in
dubio iſto ad p̄ſumptionem recurritur;& in dubio pręſumit̃ mi
hi tradita ab eodẽ,ſi ille poſſidebat,& ex illa cã.caſus eſt in l.quæ
dam mulier,ꝯiũcta gl.ff.de rei vend.facit ſ̃. tit. 1.l.minus inſtru-
ctus.ſi ille non poſſidebat,p̄ſumit̃ ꝙ habeam poſſeſſionẽ ab alio
& iuſtè:quaſi ſit mihi ꝑ p̄ſentem titulum potẽtia data ab auocã
do eam a quocunq; præterꝗ̃ in caſu d. l.eum qui. Si aũt ꝯſtaret,
ꝙ authoritate ꝓpria auocaui poſſeſſionẽ,tũc dicas ꝙ aut conſtat
me occupaſſe,iniuſtę & nõ uſucapio, qa non habeo bonam fi-
dẽ tpe poſſeſſionis adeptę,quod reqritur neceſſario, vt d.l.ſi exi-
ſtimãs,aut ꝯſtat ꝙ iuſte,& tunc vſucapio,ſic intelligo gl.magnã
a in l.Celſus *a* quæ dicit,ꝙ nõ reqritur traditio in caſib. in quibus
transfertur dñium ſine poſſeſſione, vel ſine traditione, ſed ſola
ſufficit apprehenſio poſſeſſionis:intellige.n.de apprehẽſione iu
b ſta,& non iniuſta.Si vero *b* dubitatur de iuſtitia, ſiue de iniuſti-
tia meæ poſſeſſionis,tunc ſi tertius poſſidebat in dubio poſſeſſio
mea pręſumitur iniuſta,& clãdeſtina,& tunc vſucapio.tex.not.
eſt in l.clam poſſidere.in prin.& c.licet cãm.extra, de probat. Si
c autem *c* poſſidebat author, qui probauit mihi titulum, & tunc
in dubio poſſidere videor iuſte & eius conſenſu,ſi impleuero ꝯ̃-
ctũ ex parte mea,vt vidiſti in d.l.minus.ſecus ſi nõ impleuiſſem,
vt ff.de act.emp.l.Iul.§.offerri.Inſt.de re.diui. §.venditę. ſ̃.de rei
vend.l.in ciuilem.Si vero neſcitur qs poſſidebat,præſumor poſ-
d ſidere iuſtè,*d* cũ nõ probetur alium poſſediſſe añ me,& iõ vſuca
17 pio.Ideo incidenter eſt videndum de alio ſubtilis puncto. † An
ſicut ad vſucapionem ſufficit titulus putatiuus ſ̃m prædicta,ita
e ſufficiat putatiua *e* traditio interueniente errore iuſto.Exemplũ
ſi iuenio in hæreditate patris mei domum,ꝗ̃ credidi ſibi traditã
ex titulo præambulo,& reuera non erat tradita ex titulo pręam
bulo.ſuper hoc gl.in d.l.Celſus.dicit ꝙ non ſufficit error iuſtus,
ſed iuſtiſſimus,ita tranſit Dy.Gui.de Suza,Bar.& alij Mod.Ad-
de ſ̃.pro dona.l.irritam.Idem vr̃ tenere glo.in l.iuſto,§.filius, de
f vſuca.ego aũt do *f* tibi gl.ꝗ̃ nullus allegat,& illam gl. reputo ſin-
gu.in l.fi.ff.pro ſuo.in verbo,emiſſe.ꝗ apertè decidit, ꝙ non ſuffi
cit putare traditam,niſi re vera tradita ſit. Quare dico, ꝙ aut qs
hẽt titulum verum, & ſufficit putatiua traditio iuſto errore, &
ꝙ operatur circa titulum,illud idem operatur circa traditionẽ,
cum quodlibet eorum ſit facti.ſic intelligo gl.in d.l.Celſus, & d.
§.filius,ſed vbi non ſubeſt,niſi ſolus titulus putatiuus. tunc non
ſufficit putatiua traditio quocunque errore, ẽt iuſtiſſimo. Iſta
mens gl.in d.l.fi.ff.pro ſuo,relata ad l.& eſt rõ in promptu,ne cir
ca idem concurratur duplex putatio, ex qua inſurgit duplex fi-
ctio,qa fingeret ti. vbi non eſt,ꝗ duplex fictio reprobatur,vt ſ̃.de
18 dot.prom.l.1.† Dixi quarto,ꝙ requiritur continua poſſeſſio, *g*
g nam ea interpellata nãliter,ſiue ciuiliter, interrumpitur vſuca-
pio.ff.de vſuc.l.nãliter.Sis ergo cautus tu,ꝗ vis vſucapionem ꝓ-
bare.vt ſp te aſtringas ad tale tp̃s continuum, quod ſit conclu-
ſiuum omnis interruptionis nãlis & ciuilis, alias vſucapio nõ ꝓ
baretur.Sed qualiter ſit articulanda,& probanda iſta ꝯtinua poſ
ſeſſio,ſum cõtentus recitatione Bar.ꝗ eſt vera,ꝗ̃ ponit in d.l.Cel
ſus.dic,vt ibi per eum,& bñ.De iſta uero interruptione naturali
& ciuili dicã in l.cum notiſſimi,§.ſed & ſi quis, ĩ. de pręſcri.30.
ann.ibi gl.ponit,& per hoc habes quæſitum reqſitum ſ̃.ꝙ nõ ſit
19 interrupta.† Dixi quinto, ꝙ reqritur; ꝙ res ſit vſucapibilis, vñ
res ſacræ & ſanctæ,ꝗ ſunt in uſu publico populi Romani,uel ci-
uitatum,vt liberi hoĩes,non vſucapiuntur.ff.e.l.vſucapione, nec
res affectæ uitio reali,vt furtiuæ,ui poſſeſſæ,& ſimiles,Inſt.de vſu
20 ca.§.furtiuæ,ſ̃.ti.1.l.vitia.ff.eo.l.i.† Sexto,& ultimo dixi, & req-
ritur;ꝙ ꝑſona ſit habilis ad vſucapionem;vnde furioſi,& infan-
tes non incipiunt vſucapere per ſeipſos,ff.eo.l.1.

ADDITIONES.

a L.Celſus.Vide ibi Bar.ver.quæro vtrũ debeam.& Bal.in l.nullo,ſup.de rei vend.
b Si vero.No Io.And.in c.licet cauſam hic alleg.& Bar.in l.Celſus,ff.de vſuca.& ui-
de quod no.in l.ſi duo,ff.uti poſſ.
c Si autem.No.limitationem ad l.2.ſup.de acq.poſ.& eſt glo.no. in §. interdum, in
ver.tuam.Inſt.de re diui,
d Poſſidere iuſte. Vide ad hoc,quod no.Bar.in l.Celſus,ff.de vſuca.in quæſtio quali-
ter probetur bona fides,& quod ẽt no.Bar.ſup.in eadem q.& Bar.omnino in l.cõ-
muni,§.inter ff.communi diui.& in l.j.ſup.de re.ali.non alie.ubi plene diſputat,
an quis præſumatur iuſte potuiſſe uendere,& quem licite emiſſe,ꝙ poſſeſſio præ
ſumatur iuſta in q.ſua incip.accuſatus de ui turbatiua.
e Putatiua.Vide Bar.in l.Celſus,ff.de vſuca.& Bal.in l.nullo,ſue. de rei uendi. & in
l.fi.in prin.ſup.pro donato.
f Ego aũt do.illa gl.hoc dicit,immo potius contrarium,ſalua reuerentia.
g Poſſeſſio.vide Bal.in l.1.ſup.de vſuca.transfor.

ADDITIO.

1 *Præſcriptio dicitur cauſa lucratiua.*
2 *Bona fides pręſumitur in præſcriptione.*
3 *Mala fides probatur per publicam famam.*

Super longi. Ex quacũq.cã ſiue oneroſa,ſiue lucrati-
ua procedit long.tempo.præſcrip.h.d.rõ
dubitandi eſt.qa p̄ſcriptio habet in ſe quandam odioſitatem,vñ
1 videbatur cã lucratiua non poſſe poni. † item præſcriptio dicit̃
cã lucratiua,l.apud Celſum,§.de authoris.de exce.doli.vnde nõ
uidebantur duæ cauſæ lucratiuæ poſſe concurrere,arg. l. nemo,
ff.de leg.2.br̃, duæ cãæ lucratiuę in eundẽ effectũ bñ pñt ꝯcurre-
re,ſed non ad ꝯſequendum eandẽ rẽ bis. No.ꝙ dictio,per,ſigni
ficat ꝯtinuationem: vnde aliud eſt dicere, anno, aliud per annũ,
& intellige decem inter pñtes, & viginti inter abſentes tenuiſſe,
ꝙ ſufficit probare tenuiſſe: quia qui tenet, p̄ſumit̃ poſſidere ſ̃m
2 Inn.in c.cum olim,de priu.Et hic eſt caſus. † No.glo.ꝙ bona fi-
des præſcriptione: & rõ eſt, quia hic loquitur in præſcriptione
cum titulo,vñ vbi titulus,ibi bona fides,ſecus in his, quę præſcri-
buntur ſine titulo,quia non præſumitur, niſi poſſideantur cum
patientia aduerſarij,ſup.eo.l.nec petentem,& l.improba. ſup.de
3 acq.poſſ. † Probatur autem mala fides per publicam famam la-
borantem ꝯ̃ poſſidentem,niſi probetur bona fides, facit ſ̃.de pe-
ri.tut.l.ſi tutori.in gl.ſua,& uide Bar.in l.Celſus,ff.de vſucap.

L E XII.

1 *Abſentia vnica ratione prouinciæ diſtinctæ a præſcribentis prouincia, effi-
cit, vt ad complendam longi temporis præſcriptionem 20.annor. curſus
requiratur.*
2 *Præſcriptio contra eum,qui per orbem peregrinari incipit, currere non po-
teſt minore ſpatio,quam viginti annorum.*
3 *Iudicium reale contra poſſidentem in loco ſui domicilij, intentari poteſt.*
4 *Actiones tanquam corporales,oſſibus creditorum ſunt infixæ.*
5 *Præſcriptio longi temporis currit contra ignorantes.*
6 *Reſtitutio contra præſcriptionem,ſi inciderent dies feriati, ex clauſula gene
rali implorari poteſt.*
7 *Vſucapio aliquando non currit contra ignorantem.*
8 *Vſusfructus pręſcribitur longo tempore.*
9 *Creditor,cui obligatur res aliena,an præſcribat ius authoris,in quo ius ſuũ
fundatur.*
10 *Ciuitas quę dicatur prouincia.*
11 *Locus quis debeat appellari prouincia.*

Cum in longi. Iſta lex eſt una de quinquaginta no
uis.Conſtitutionib.Iuſtiniani,& de-
cidit tres qõnes antiquorum,& eſt pulchra,& breuis, h.d.Tunc
a dr̃ perfici p̄ſcriptio inter pñtes,*a* qñ pręſcribens,& is ꝯ̃ quem prę
ſcribitur,ſunt eiuſdẽ prouinciæ,nec requirit̃ pñtia rerũ, aut ſciẽ
tia eius,ꝯ̃ quem pręſcribit̃.h.d.tota lex,ꝙ vna eſt abſentia,ꝯ̃ ꝗ̃ prę
ſcribit̃. Vel ſic pñtes dñr,ꝗ ſunt de eadẽ prouincia, & dẽt inſpici
ubi eædem partes domiciliũ hñt,non ubi eſt res ſita,ad p̄ſcriptio
nẽ ꝯplendã,nec curat̃ an res ſit corporalis, uel incorporalis, ut
1 ſeruitus;nec reqrit̃ ſcĩa eius,ꝯ̃ quẽ p̄ſcribit̃.h.d.tota lex.† Et p̄mit
te,ꝙ vna eſt abſentia, ꝯ̃ ꝗ̃ p̄ſcribit̃ rõne prouincię diſtinctę a pro
uincia p̄ſcribentis,& iſta abſentia operat̃,ut ad p̄ſcriptionẽ long.
tẽp.ꝯplendã reqrat̃ curſus 20.ann.& iſte ẽſt caſus in hac lege.itẽ
vr̃ ꝙ ſi is,ꝯ̃ quẽ p̄ſcribit̃, habitat in prouincia pręſcribentis, ſi tñ
ibi domiciliñ non hẽt,ſed in alia prouincia diſtincta,& ſeparata,
non p̄ſcribit̃ ꝯ̃ eũ,tanꝗ̃ ꝯ̃ pñtem ſpat.10.ann.quia in hoc articulo
p̄ſcribentis,abſentẽ ꝯſideramus ſ̃m identitatẽ,& diſtõnẽ domi-
cilij vtriuſq; vt in hac l.licet aliter abſentia, & p̄ſentia iudicet̃ ſ̃m
ſubiectam mãm,l.4.§.abeſſe,ff.de dam.infect.& ff.de proc.l.prę
ſens,de ver.ſig.l.abſentem, & ꝑꝑ hãc abſentiã ita ꝯſideratã,vt ſ̃.
nunꝗ̃ abſenti tanꝗ̃ læſo,ꝯceditur in integ. reſt.& ita intellr̃ hæc
lex,alia abſentia ꝯſideratur rõne perſonæ,vt ſi apponat vtranq;
rẽ eſſe eiuſdẽ domicilij,vel ẽt diuerſorum,tñ ꝑꝑ illã abſentiam
factam de domicilio per alterum ipſorum ex iuſta cauſa petit is,
ꝯ̃ quem p̄ſcriptum eſt,in integ.reſt.& tunc reſtõ locum habet,
& de iſta abſentia,& reſtitutione loquitur l.1.& 2.& l.ab hoſtib.
2 & l.fi.ĩ.ti.2.& quaſi per totum.† Deinde p̄mitte,ꝙ licet præſcri
bens,& is ꝯ̃ quem præſcribitur,ſint eiuſdem prouinciæ:tñ ſi is ꝯ̃
quem præſcribitur,incipit peregrinari per orbem,& de domici
lio ſuo recedere,quo ad omnes hr̃ pro abſente.& ideo non præ
ſcribitur ꝯ̃ eum minori ſpatio 20.ann.& in hac opin.reſidet hic
Io.And.in gl.ꝗ incipit,nota domiciliũ.& bñ dicit, qa tales pere-
grinãtes appellant̃ vagabundi,dici gl.in l.4.§.quoties,ff. de dam.
infe.& tanꝗ̃ vagabũdi poſſunt vbicunq; ꝯueniri.ſ̃.vbi de cri.agi
opor.l.1.in gloſ.& ſ̃.vbi quis Decur.vel coarcta.l.1.ſ̃.ubi ſenato-
res vel clariſſi.l.2.facit optime ĩ.de Tyron.l.1.li.12.ꝯiuncta l.1.
de colo.Paleſti.& ꝯiuncta l.1.de colo.Tracẽ.lib.11.In tex.ibi ni-
3 hil.n.prohibet. † Nota bene, *b* ꝙ reale iudicium põt intentari ꝯ̃
b poſſidentẽ in loco ſui domicilij,licet alibi in partibus valde lon-
ginquis res,quę vẽdicat̃,ſit ꝯſtituta.p̃t ẽt moueri in loco,in quo
eſt cõſtituta,vt ſ̃.ubi in rẽ actio.l.fi.idẽ ſi non intentat̃ reale iudi-
ciũ,ſed actio ꝑſonalis in rem præſcripta.ſ̃m Inn.in c.dilectus, el
2.actio vero mere perſonalis in foro intentanda eſt, vt d.l.fin.&
extra,de fo.ꝯp.c.cũ ſit gñale.actio vero ꝑſonalis ad rẽ ut pignora
titia ſimiliter eſt intentanda in foro rei,nõ aũt in loco,vbi res ſi-
tuata

ADDITIONES.

a Præſentes.Ad intellectum huius l.eſt euidendum,cui incumbat onus probandi p̄-
ſentiam,vel abſentiam,de quo uide Bal.in l.emptor,ſup.eo.
b Nota.bene.Vide Bar.& Doc.in l.fi.hic alle.& Cano.in c.fi.ext.de fo.comp.& ad-
de quod debitor fortitur forum in loco contractus, ex quo ad hypothecariam o-
bligatur,ſecundum Bal.in l.3.in fi.ſup.man.

Bald.ad librum vii.Cod.

a tuata eſt & hæc duo decidit Inn.in c.ex parte,*a* de ver.ſig.ꝯiūcto
eo.qđ no.in c.poſtulaſti.in fi.de fo.cō. Nūc hēs perfecte,qñ agi-
tur actione reali,vel pſonali,vel in rē ſcripta, vel ad rem, vbi iu-
diciū ſit mouēdū, an in foro rei, an vbi res ſituata eſt.Seqtur in
b tex.& diui no quadā motu. *b* Elicit hic gl. ꝙ leges motu diuino
emanauerūt.qđ declara,vt in gl.qđ & Cyn.hic tangit Seqtur in
4 tex.ius ſuū & effm. † Not.ꝙ actiones tanq̃ corporales īfixæ sūt
oſſib.creditorū actiue,& in oſſib.debitorū paſſiue,vt l.qa debet,
ff.de pecu.& hęc ſuū effectū,& ius ſuū vbiq.extendūt, nā comi-
tant pſonā eorū.non tñ intelligas,ꝙ fiat earū executio,niſi ꝙ vē
dicent ꝑ Iudicē loci,in quo ē pſona, vel res in qua petit execu-
tio.de bo.auth.iud.poſ.l. cū vnus. in fi.ſ.de iud.l.,ꝑ erandū,§.ſin
5 aūt reus.† In text.ibi, vel ignorantia.*c* nota bñ, ꝙ pſcribit longo
c tpe ꝯ ignorātes.& intellige, ꝙ iſtud eſt adeo ꝯtinuū, *d* ꝙ currūt
d dies utiles & feriati,& oēs dies qb.potuit;ꝙ ñ potuit experiri,&
ita đt gl.magna decidēdo.in l.fi.ſ.de in integ.reſt.& adde ꝙ ſicut
e vſucapio lon.tēp.currit ꝯ ignorātē,*e* vt hic:ita vſucapio triennij,
6 qđ eſt notādum.† Adde, ꝙ ſi inciderent dies feriati *f* repentini,
f poterit reſtō implorari ex claganali,vt j.ti.2.l.1.& 2.ff.ex qb.cau.
maio.l.ab hoſtib.in princ.vbi caſus Bar.tenet in l.1. §. ſi qs ꝑꝑ in-
7 undationē,ff.de itinere actuq.priu.† Vnius eſt ſolus caſus,ī quo
vſucapio lōgi tpis ꝯ ignorātē nō currit,ſed reqrit longiſſimum,
qñ ſingularis ſucceſſor hñt titulū,& bonā fidē,ſuccedit authori
malę fide;nā non præſcribit lōgo tpe,niſi is ꝯ quē pſcribit ſciat,
vt in auth.malę fidei,ſ.eo.& p̄dicta in vſuca.rerū corporaliū,nā
īcorporalia nō vſucapiunt lōgo tpe citra ſciam eius,ꝯ quē pſcri
bit.Rō eſt,qa pſcribēs nō pōt aliter acqrere poſſeſſionē illius iu-
8 ris conſtituti.de hoc examinamus plene in l.3.ſ.de ſer.† In text.
ibi,veluti vſufructus. hic vr̄ caſus rotūd⁹, ꝙ vſusfructus licet ha
beat cām diſcōtinuā,pſcribit tñ longo tpe.Sed gl.in l.iuſto,§.nō
mutat, ff.de vſuc.đt ꝙ ſicut cæterę ſeruitutes, q̃ hñt cām diſcō-
tinuā, nō pſcribūt niſi tāto tpe, cuius initij memoria in ꝯriū nō
exiſtit(qđ ꝯtingit ꝑ lapſum cētū anno.)ita & uſusfructus ñ pſcri
bit minori tpe.ſed iſtud vr̄ falſū,ita.đt gl.fi.hic: qa ſi tāto tpe du
raſſet, vt deberet expiraret,vt l.an vſufruct⁹,ff.de vſuf.Ideo Cy.ī
l.3.ſ.de ſeru.in 3.q.dicit,ꝙ cū ti.pſcribit longo tpe,vt hic,& d.§.
nō mutat,ſine tit.pſcribit longiſſimo tpe, nunq̃ ergo eſt neceſſa
rius curſus tāti tpis,vt gl.dicit.& Bar.idē tenet,ꝙ lō.tēp.pſcribit,
in d.§.nō mutat.ſicut pſcribitur ius,& iuriſdō colligēdi pedagiū
& gabellā,nā licet qs nō vtatur oī tpe,nec iuriſdōnē exerceat,tñ
illa iura cohęrent pſonæ. vñ ſaltē qs ſꝑ in animo hēt ꝯtinuā poſ-
ſeſſionē, & reſpū aī eſt continua. Bar.ꝯ ꝙ iuriſdō non pſcribitur
longo tpe, ſicut nec ſeruitutes reales hñtes cām diſcontinuā,de
quo per Guil. in l.Imperium,ff.de iuriſd.omn.iu.& ibi dicā Deo
dante, & tetigi ſ. de ſeru.l.ea quæ,alias l.2.& hæc ſunt valde uti-
g lia ad qōnem ruſticorum, *g* qui ſe dicunt vſum nemoris pſcrip
9 ſiſſe,de quo hic per Cy.qui referendo Iac.de Are.dicit,† ꝙ credi
tor,cui obligatur res aliena,licet poſſideat long. temp. non pręſ-
10 ſcribit ius authoris,in quo ius ſuum fundatur,& bene.† In gloſ.
h q̃ incipit,in una prouincia.*h* ibi,cū ſingulę ciuitates.Iſta eſt gloſ.
ſing.in iure,& non hēt ſociam,ſm Accur.ꝙ unaquęq; ciuitas,q̃
hēt ſuum regimen proprium & diſtinctum,ſupponitur de facto
i iuriſdictioni ſuperioris, dr̄ prouinciā. *i* exemplum pone in Flo-
rentia,Peruſio,& in ciuitate Senatum,quæ habentur loco uni⁹
prouinciæ:vnde exercentur in eis imperium,tenet locum Præ-
11 ſidis.† Vltimo *K* eſſet hic uidendum, qui locus debeat appellari
K prouincia? Dic vt per Cy.qui clare dicit.

ADDITIONES.

a c.Ex parte. Voluit allegare Inn.in c.ex parte,de fo.comp.
b A.B.motu. Hic colligit gl.quod leges factæ fuerunt motu diuino.
c A.B.Vel ignorantia. Not.ſecundo Ang. ꝙ præſcribitur ignoranti, & idem dic de vſuc.triennij,quod eſt no.dignum.
d Continuum. Vide gl & Bar.in tu.ff.de diuer.& temp.pſcr.gl.& Doc.in l.fin.ſu.de tēp.in inte.reſti.pe.& quod no.Bal.in l.ſicut,circa prin.inf.de pſ.30.uel 40.anno.
e Ignorantem Idem in præſcr.longiſſima,ſecundum Bal.in l.ſicut,in prin.inf. de pſcri.30.anno.
f Feriati. Vide Bar.in l.naturaliter,ff.de vſuc.& in c.ex tranſmiſſa.extr.de præſcr. & quæ dixi poſt Bar.in l.fi.ſup.de temp.in integ.reſt.pe.& quod not.Bald.in l. ſicut, in fi.inf.de præſcr.30.ann.
Celſ.Tu uide Lanf. de Quia in c.quoniam contra falſam,§.dilationes,num.7.verſ. illud etiam addo,& quod ibi poſui in apo.ad ipſum in verbo,mihi placet Hoſ.ext. de pb.
g Ad quæſtionem ruſticorum.Si enim mihi obligatus res aliena lon.temp. non pręſcribili. Vide ſingulari,l.ſi fine, ad Velle.
h A.B.In una prouincia. No.iſtam glo.fin.& iure non habentem ſociam,ſecundum Doc.quod unaquęque ciuitas,quæ habet ſuum regimen proprium non ſubditum de facto ſuperiori,ut ciuitas Florentię,& Senatum, dr̄ una prouincia quod nota Ang. tu uide quod dicit Bar.in l.nulli,inf.de ſent.
i Prouincia. Vide Bar.hic,& in l.1.inf.de metro.Berito.lib.11.facit ꝙ no.Bar.in l.hoſtes,ad fiſcum materia,ff.de ca.& poſt.reuer.
K Vltimo. Vide in l.1.per Bal.inf.de metro.lib.11.& ibi dixi.

1 *Tempore 30.annorum tollitur omne ius contra præſentes,& abſentes.*

AVTHENTICA.

Quod ſi quis. In tex.ibi,tot ann,quot annis,&cęt. dummodo tps 30.an.nō excedat,nā
1 †tanto tpe tollitur oē ius ꝯ præſentem,& abſentem maſculum,
& fœminam,maiorem,& minorem,vt l.ſi quis emptionis,in fi.
de præſcr.30.ann.& ita limita hanc auth.

In quibus cauſis ceſſat longi temporis pręſcrip. **Rub.**

LEX PRIMA.

1 *Colonus non præſcribit,etiam quod ſubtrahat inſtrumenta locationis.*

1 SI is,cui. Colonus † ſubtrahendo inſtr̄a conductio-
nis,non ꝑ hoc mutat cām poſſidēdi, & ideo
nō pſcribit.h.d.Et nō.illud pulchrū exemplum,per le.ne-
mo,ſ.ti.1.quia ibi non poſui.In tex.ibi,quibus.dñium.dic
ꝯ conductorem erat inſtr̄m ꝯductionis,quod conductor ſubtra
hi fecit locatori,& ideo vr̄ ſibi mutaſſe cām poſſidēdi,tñ neutrū
eſt ſufficiens ad vſucapionem.No.etiam ex hoc,ꝙ probatur do
minium locatoris per inſtrumentum conductionis.

ADDITIO.

1 *Dominium poteſt probari per inſtrumenta.*
2 *Furtum inſtrumentorum officit domino.*

SI is,cui. Colonus dño ſubtrahēs inſtr̄a proprietatem ex
hoc,nec poſſeſſionem q̃rit,nec vſucapiendi con
1 ditionem.h.d.principalr̄.† per inſtr̄a poſſe probari dñium. & vi-
de hic.l.trib.j.ad agri.& cenſi.de poſſeſſione dixi.in l.2.ſ. de acc.
poſ.non poteſt,dicit gl.ꝙ mutauit ſibi cām poſſeſſionis, ex hoc
colonus nō mutauit,ſed mutare voluit, vel dic mutauit animo.
2 No.ꝙ furtum inſtr̄orum,non officit domino.Bal.de Peruſ.

LEX II.

1 *Res mobilis vſucapitur triennio.*

a In ſeruorum. Res mobilis *a* vſucapitur triennio, nec
expectatur curſus longi tpis.h. d. ſi quis
tamen nollet vſucapere triennio,ſed ſolum lon.temp.bene poſ-
ſet tex.in l.1.ſ.de ſer.ru.pręd.& de ſer.ſu.ſm lect.Gui.de Suz.nec
1 eſt alibi,vt ibi dixi.† Mo.ꝙ dixi in ſummario,ꝙ res mobilis uſu-
capitur triennio concurrente tit.& bona fide, inquantum autē
deficeret titulus,aut bona fides,nō minori tempore præſcribitur
res immobilis,q̃ mobilis,ut Inſti.de vſuca.§.quod autem.& ſ.fa.
erc.l.ſeruum,& ibi not.& ideo ſis cautus ſcholaris,qui emis pul-
chrum librum,ut de hoc facias publicum inſtr̄m, ne deficias in
probatione tit.libro comperto apud alium,quia alias non pote-
ris uincere in reali,ut l.fi.ſ.de rei uen.quæ eſt ſingularis.

ADDITIO.

a A.B.Res mobilis.No.ꝙ res mobilis uſucapit triennio,niſi quis uellet vſucapere lōgo tpe,tex.eſt ſin.ſecundum unam lect.l.1.ſu.de ſer.ſu.Et uide hic Bal. quid dicit ꝙ tu ſcholaris,qui emis pulchrum librū,ſis cautus ut facias fieri publicū inſtr̄m, vt libro reperto penes alium,poſſis probare tit.ꝙ ſi non potes,ſuccumberes in reali.l.fi.ſu.de rei uend.quæ eſt ibi ſing.ſecundum eum,& hoc dicit in lec.

LEX III.

1 *Hæreditatis petitio,quando poſſit intentari.*

Vnus. Actioni mixtæ non pſcribitur lon.tempo. h. d. cum
l.ſeq.ratio,quia poſſeſſor nō habebat titu. alias bene
vſucaperet longo tempore,ut patet in ultimo reſp.l.ſeq.& gl. te-
1 net hic,& bene. Vltimo no.gl.fi.l.ſeq.quæ ponit, quandó poteſt
petitio hæred.intentari contra tit.poſſidentem.

ADDITIO.

1 *Præſcriptio non habet locum contra poſſidentem.*
2 *Præſcriptio non ſolum elidit actionem,ſed eneruat probationem.*

Vnus. Cōtra diuiſorium, uel petitorium iudiciū vnus ex
ſociis lon.tēp.non præſcribit.h.d.ad euidentiam p̄-
mitte,ꝙ ſi tu & ego habemus aliquid cōe pro indiuiſo,& ambo
poſſidemus,non eſt q̃rendum de poſſeſſione pſcribenda, ratio,
1 † qa ꝯ poſſidentem non pſcribitur.ſed pone ꝙ tu ſolus poſſedi-
ſti,hic eſt caſus de hoc,ꝙ rōne partis non pſcribitur alia pars, in
qua non habet ti.h.d vt ff.de acq.hær.l.duo fratres,quærit gl.po-
ne,tu,alienaſti rem cōem totam,nunquid ille,qui emit poteſt p̄-
ſcribere:vr̄ ꝙ non,quia tu,qui alienaſti,non poteras.gl.determi-
nat ꝯrium, quæ intelligitur cum determinatione auth. malę fi-
2 dei. No.† gl.ꝙ præſcri.non ſolum elidit *a* actionem,ſed etiā ener
a uat probationem,hoc tamen non eſt omnino expeditum, ſicut
in l.1.ff.commu.di.vel fam.erc.Bal.

ADDITIO.

a P.D.Elidit.aduerte ad dictum Bal.qui dicit,quod præſcriptio elidit actionē.quaſi velit,quod in totum non tollat.Bar.autem dicit præſcriptionem proprius ciuilem actionem tollere,ſed naturalem elidere,in l.fi.§.1.ff.rem ra.ha.& uide per eundē Bal.in auth.ad hæc,uer.item dubitatur,C.de vſur.Imo.& Doct.in c. fi. de præſcr. Sed quod in totum tollatur,habes tex.in c.ad aures,de præſcr.ubi per Pau. quamquam communiter recipiatur gl.ſententia in l.at qui natura,ff.de ne.ge.& in l.eū qui,§.qui iniuriarum,ff.ſi quis caut.uide ibi idem gl.& Doct.

LEX IIII.

1 *Hæreditatis petitio eſt talis naturæ,ꝙ agens obtinet in ea, etiam ſi non probat de dominio,uel quaſi.*
2 *Titulus pro poſſeſſore,vel pro hærede,non eſt titulus.*

Hęreditatem. Petitioni hæreditatis non præſcribi
tur longo tempore,niſi poſſeſſor cū
tit.& bona fide dominium vſuceperit.h.d.hęc petitio hęredita-
tis ſapit naturam realis iudicij.& ideo ſicut contra eam præſcri-
bitur longo tempore, ſimiliter præſcribitur petitio. hęredita-
tis:

tis:q̃a vbicunq; datur ꝯ tit.poſſidẽtem,& in hac excedatur ſuos
terminos,excedit a terminis non ſuis, vt ꝑſcribatur lõgo tp̃e, &
1 hoc voluit gl. magna hic,& bene.† In gl. ſuper verbo,non poſſit
in fi.imo dic ꝙ rõ eſt, q̃a petitio hr̃ditatis eſt iſtius nãæ, ꝙ agens
obtinet in ea,ẽt ſi nõ ꝓbat de dñio,vel quaſi, nec de poſſeſſione
a defuncti,dummodo ꝓbet remãſiſſe hæreditatem *a* defuncti,q̃a
forte commodata,& depoſita fuerit,vt l.item veniunt,§.& non
tm̃,ff.de peti.hær. vnde ꝯſiderauit, ꝙ Legiſlator impartitur agẽ
b ti ꝯ titulo poſſidentẽ,*b* qui hẽt ius fortuitus,& nobilius, ideo nõ
2 dat ꝯ titulo poſſidentẽ,in ipſis caſibus notatis in gl. † titulus aũt
pro poſſeſſore,vel pro hr̃de,nõ eſt tit. ideo ꝯ poſſidentem datur
c pro poſſeſſore,vel pro hr̃de. Si aũt agẽs *c* dicit ſe hæredem,& cõ
uentus dicit ſe hæredem,alterum eſſe oportet hæredem, & non
vtrunq; & ideo,ſi reus non eſt hæres,eſt ſine tit. vnde non curatur,licet dicat ſe pro hærede poſſidere.

ADDITIONES.

a Hæreditatem.in aliquibus lec.ord. Ang.non legit hanc l.& uide Bal.in l.poteſt,de rei ven.& ea quæ habentur per gl.& Doc.in l.bona,ff.de bo.poſ.

b Poſſidentem.Quare pet.hæ.non datur contra tit.poſſidentem,uide Bar. in l.hæreditatis,ſup.de pet.hær.& quod tit.diuiſionis excludat pet.hær.uide in l.1.cum ibi no.ſup.com.vtriuſq.iud.

c A.B.Si autem agens,No.quod ſi intentio agentis infringit intentionem defendentis,tunc ſucumbit reus.ſed quando intentionem agentis infringit intentione rei, tunc vincit reus.

LEX V.

1 *Vſucapere non poteſt,qui eo animo non poſſidet.*

1 Si puerum. † Qui non poſſidet eo animo,vt quæratur ei dominium,non vſucapit lon.tẽpore.h.d.
Idem ſi poſſidet longiſſimo tempore, vt inf.de præſcr. 30.anno. l.malè agitur.

Quibus non obiicitur præſcriptio longi temporis. Rub.

LEX PRIMA.

1 *Miles vulneratus,ſine licentia ab inſignis recedere non debet.*
2 *Sententia partibus vocatis ferri debet.*

TEmpus. Si præſcriptio conſumatur in abſentia
perſonali iuſta, impetrari poteſt in inte.
reſti.ex cl̃a generali.h.d.cum l. ſeq. non aũt ex abſentia
voluntaria tantum.j̃.de præſcr.30.ann.l.ſicut.ibi, nõ ſe-
cus,&c.hoc in cã neceſſaria tm̃,& in probabili, vt l. Papinianus
exuli,ff.de min.ſed probabilis,vt ſtudiorum cã ꝙ mercantiẹ,vel
neceſſaria & probabilis,vt legationis,vt l.fi.ff.de in integ.reſti.&
ibi per gl.iõ aũt dixi de abſentia perſonali,quia abſentia,quẹ in-
ducitur ex diuerſitate locorum domicilij, nunquam parat cau-
a ſam reſtõni, vt dixi in l.fin.s̃. tit.2.In l.2.ibi, a comitatu *a* noſtro
1 diſcedere.i.a prẹſentia noſtra.†No.bene ꝙ miles ẽt vulneratus,
2 non debet diſcedere a ſignis ſine licentia.† In tex. ibi,accerſitis.
i.conuocatis. No.ergo ſententiam per acta ferri debere partibus
præſentibus,uel ſaltem vocatis.concor.l.ea,quẹ j̃. qũo & qñ iu.
b dicit tñ Inn.ꝙ quẹlibet interlocutoria *b* põt ferri abſente parte,
& valet,vt d̃t l.diem proferre,& l.ſed interpellatur,§.fi.ff.de arb.
ſed debet reſcindi eo ipſo,ꝙ oſtenditur partem non eſſe citatam
vt in c.auditis.extra,de proba.Sed illud dictum non eſt verum ꝑ
l.de unoquoque,ff.de re iud.& ff.de adop.l.nam ita diuus,& d.l.
ea quẹ.& ff.de mi.l.in cauſẹ,§.cã cogita.& eod.titu.l.intra utile.
non ob.l.alle.per Inn.quia loquitur in interlocutoria lata in fa-
c uorẽ *c* ipſius abſentis,non ad ſui pñtiã faciendam,qđ fieri poteſt
extra,de fi.inſtru.c.cum Ioan.heremi.ibi per Inn.& Io.And.

ADDITIONES.

a Comitatu.iſte tex.poteſt intelligi in medico,quem oportebat ſtare in exercitu ad curandum,& ita uidetur intelligere Bar.hic ſuper rub.

b Interlocutoria.Vide Bar.& Doc.in l.ſi opus,& ibi dixi poſt eum,ff.de no.ope.nũ.& Bar.in l.1.inf.de ſen.ex breui.reci.

c In fauorem.Et eſt iuſſus de citando,in quo non requiritur citatio,l.ſed & interpellat.§.arbiter,ff.de arb.& ibi not.ſed interlocutoria, quæ requirit citationẽ,puto quod ualeret etiam pro abſente non citato,quia & tunc habet locum ratio Bart. quam in l.ea quæ,inf.quomodo & quando iud.

LEX II.

1 *Miles per principem ad exercitum miſſus,ſine licentia recedere non debet.*
2 *Præſcriptionis exceptio poteſt elidi per reſtitutionem in integrum.*

Cum per abſentiam. Fruſtra precibus ĩpetratur,ꝙ ꝑ reſtõnẽ in inte.
conceditur.& hoc nõ reperiẽ alibi de iure cõi,niſi in l.1.j̃.de the
ſau.item habenti priuilegium de iure cõi, non dr̃ fieri gr̃a. h. d.
1 †No.ꝙ Princeps,q hẽt militem ſecum,vel mittit ad exercitum
non poteſt recedere ſine licentia Ducis exercitus. Not.uocãdos
2 omnes,quorum intereſt.† Nota, ꝙ exceptio præſcriptionis põt
a elidi *a* per replicationem in integ.reſt.

ADDITIO.

a Celſus.põt elidi.Tu uide hic Pau.de Ca.in l.1.§.fi.& ibi Bar.ff.ad Tert.dixi ĩ apo. ad Bar.in l.fratris,ad fi.ſup.de tranſ.& de hoc per Alex.conſi.212.vol.2.

LEX III.

1 *Præſcriptio non currit contra minorem.*
2 *Vſucapio longi temporis olim currebat contra minorem.*
3 *Actiones loco immobilium computantur,ſi pro immobilibus competunt.*

Non eſt. Minori 25.anno.non.præſcribitur longo tp̃e,
ſed demum poſt minorem ẹtatem incipit.h.d.
ẜm veram lecturam Io.Iaco.Bu.dicit,ꝙ nõ currit in effectu;Io.
autem intelligit,ꝙ non currit præſcriptio ipſo iure. prima vero.
1 † In text.ibi,non computari.ſ.in effectu. Iac. But.ibi,currere in-
cipit in effectu.& quidam dixerunt,ꝙ ipſe minor ipſo iure ſerua
tur illæſus,& iſta lex hodie eſt correcta per l.fin.s̃.in quib.cau.in
inte.reſt.non eſt neceſſa.& ita fuit opinio quorundam antiquo
rum recitata hic in prima glo.ipſe Accurſius tenuit,ꝙ vſucapio
longi tp̃is non currit pupillo,nec etiã adulto iure antiquo , ipſo
iure,quia per orationem diui Seueri bona minorum prohibẽt
alienari,vt s̃.de prẹd.mi.l.1.per conſequẽs prohibetur vſucapio
longi temporis ex regula l. alienationis. de verb. ſign. & propte-
rea concluditur,ꝙ l.fi.s̃.in quib.cau.in integ.reſt.non eſt neceſſa
quæ dicit ; ꝙ minores hodie ipſo iure ſeruantur illæ ſi per illam
legem factam per Iuſtinianum,quæ non loquitur niſi in uſuca-
pione tm̃ rerum mobiliũ,quẹ olim currebat minoribus, & mi-
nores reſtituebantur:ſed hodie per l.Iuſtiniani nõ currit ipſo iu
re:ſed ille intellectus non vr̃ bonus,q̃a omnes res mobiles, quẹ
a ſeruando ſeruari poſſunt,*a* de iure antiquo alienari non poſſunt
vt.l.lex,quẹ tutores,s̃.de admi.tu.vnde eadem ratione nõ debẽt
vſucapi, quia etiam immobiles hodie præſcribi non poſſunt qđ
gl.hic uetat.vnde aliquid dixerunt, vt Pla.quod Iuſtinianus hic
putabat,& non recordabatur,quod etiam iure antiquo erat ſta
tutum,quod res minoris non poſſent præſcribi,conſiderato , ꝙ
erant prohibitẹ alienari:ſed iſte eſt fatuus intellectus . Vnde alij
dixerunt,ꝙ illa lex loquitur de præſcriptionibus,actionis,& hoc
nouum introduxit hic Inſtinianus,ut ipſo iure non currant:ſed
iſta opinio eſt falſa,quia actioni perſonali non præſcribitur lon-
go tp̃e,vnde non poteſt de ea ſenſiſſe.Ideo alij dixerunt, ꝙ ibi lo
quitur de prẹſcriptione rerum,quæ pñt alienari,licet ſint mino-
rum,& ideo iure antiquo poterant præſcribi;ſed minor poterat
reſtitui,vñ per Iuſtinianum inducitur hodie, ut ipſo minor ipſo
iure conſeruatur illæſus, & hanc opinionem ſequutus fuit Iac.
de Are.Sed hæc opinio falſa eſt , quia res ſolum q̃ ſeruando ſer-
uari non pñt,poterant alienari:tñ ille non pñt uſucapi,quia tãto
tp̃e non durant, vt dicit gl.ibi,& apertius in l.vnica.ſi aduer.vſu-
ca.Tanta fuit uarietas,ꝙ glo.iſtum punctũ quaſi indiſcuſſum re
2 liquit,& Bar.ſe non firmat, ſed ſimpliciter tranſit cum alijs.†Po
b tes dicere,& iſtud credo verum,*b* ꝙ vſucapio longi temporis,q̃
eſt incepta ꝯ prẹdeceſſorem ,continuatur etiam ꝯ minorem,vt
l.ẽt,ff.de mi.ſed reſtituitur, vt ibi:& ideo Iuſtinianus in hoc caſu
voluit minorem illæſum conſeruari , & hoc ipſe ſolus introdu-
xit in d.l.fin.ſi vero incipit ab ipſo minore,tunc ẽt ipſo iure anti-
quo non currebat ipſo iure,& iſta eſt caſus l.noſtrẹ,vt patet ex li
tera ibi,dum dicit,incipit &c.non autẽ dicit continuari,ut ff.de
acq.rer.do.l.bonæ fidei.vbi aperte dicit litera.ꝙ ꝯ pupillum vſu-
capio non inchoatur.in hoc ergo Iuſtinianus nihil ſtatuit,ſed ſo
lum in præcedenti, & iſte eſt verus ĩtellectus ad l fin.Cõcluſiuẹ
dic,ꝙ olim vſucapio lon.tem.currebat ꝯ minorem , & etiã triẽ-
nalis,ſed poterat reſtitui , vt hac l.hodie uero ipſo iure ſeruatur
illæſus,vt d.l.fi.s̃.alleg.Item currebat etiam ſi partus erat in ven-
tre,vt d.l.etiam.& quia minor & miles ẹquiparantur,conſtat au
tem ꝯ,ꝙ militi præſcriptio currit,licet ipſe poſſit reſtitui. uidebi-
tis in l.ab hoſtibus.j̃.eod.& s̃.eo.l.1.& 2.& quia tex.d.l.fi.dixit,ꝙ
omnes temporales præſcriptiones,quæ olim currebant ꝯ mino
res,ſed reſtituebantur,hodie ipſo iure non currũt.ergo neceſſa-
rio relatio fit ad uſucapionem triennalem,& longi temporis ꝑ-
ſcriptionem,licet quidam dixerint,ꝙ ſolum ad uſucapionẽ triẽ
nalem imperator ſe refert;& in ea mutat iura antiqua, quia illa
currebant olim ꝯ minores,hodie vero nõ,ſed hẹc lectura repro
batur.Quidam autem dixerunt, ꝙ illa lex ſe refert ad ꝑſcriptio-
nem actionũ , q̃ longo tp̃e tollebatur , ſed iſte intellectus nõ eſt
3 verus . † Nam actiones loco immobilium computantur , ſi pro
immobilib.competunt;& loco mobilium,ſi pro mobilib.& vbi
ſumuntur pro iurib.incorporalib.eſt tertia ſpecies,l.qui Tubero
nis,§.in peculio,ff.de pecu.& audi,quia lex loquitur de tempore
ꝑſcriptionis, quæ olim currebat . Si ergo hodie alia præſcriptio
ĩtroducta eſt præter illam,puta ſtatutaria,currit illa ipſo iure,ut
in c.conſtitutus,de in integ.reſti.in prin.In gl.ibi , in vſucapione
ergo tantum.dic ꝙ hæc non eſt vera,vt dixi s̃,nam illa eſt in plu-
ribus,vſucapio autem triennalis eſt vna.

ADDITIONES.

a Celſus . Quæ ſeruando ſeruari poſſunt. adde ad hoc , licet per modum incidentis quæſtionis,an pecunia ſit de rebus quæ ſeruando ſeruari non poſſunt . & diceres quod ſic,per glo.in l.1.§.fuit quæſitum,ff.ad Treb.uide tamen caſum ſing.in quo eſt contrarium,in l.3.§.quid ergo,ff.de contra.iu.tute.& Ro.in l.ſi ex legati cauſa, ff.de uerb.obl.

b Credo verum.Sed Bart.in l.fi.hic alle.& in l.etiam,hic alleg.& in l.naturaliter,ff. de vſuca.tenet contrarium.vide per Bar.& gl.in l.ſi intra,ſu.de non nu.pec.& l.1. ſup.ſi aduer.uſuc.

LEX III.

1 *Præſcriptio currit contra abſentem cauſa Reipub.ſi poſſeſſio longo tempore fuit apud præſcribentem.*

1 Si poſſeſsio. † Contra abſententē Reipu.cauſa, vel ca
ſu fortuito, præſcribit̄ longo tempore, ſi
poſſeſſio apud præſcribentem ſemper, & diu inconcuſſa fuit ab ſ
que controuerſia.h.d.

LEX V.

1 *Perſonalis actio non preſcribitur longo tempore, & quando fallit.*

1 Neque. † Actioni perſonali non præſcribitur longo tem
pore.h.d. Limita hoc per l.pen.de vſuc. Nā vſuſ-
fructus perditur longo tempo. & tamen pro eo competit actio
perſonalis, vt ĵ.eo.&c. Item no.hanc regulam eſſe, ſed fallit in ca
ſibus hic annotatis.

LEX VI.

1 *Reuerſus ab hoſtibus ante uſucapionem completam, illam eandem intētat, quam primo habebat.*

a Ab hoſtibus. *a* Aduerſus p̄ſcriptionem ꝯ captum ab
hoſtibus reuerſus p̄t reſtitui, & reſtitu
tus intentat directam, q̃ primo habebat, & q̄nque intētat vtilē,
1 q̄ appellatur reſciſſoria.h.d.coniuncta gl.† In gloſ.1.ibi, ſ.vtili re-
ſciſſoria, & bene: nam ante vſucapionem completam, reuerſus
ab hoſtib.illam eandem actionem intentat, q̃ habebat primo, cū
ius ſuum non ſit habebat. & ideo ſi habebat directam rei ven.in
tentat illam; ſi publicianam, illam intentat; ſi vtilem, illam hēbat
quia emphyteuta, vel ſuperficiarius, ſil'r intentat vtilem vſuca-
pione non completa, & ſi completo iure ſuo, & perempto non
competit ſibi actio directa, quæ cōpetebat primo, ſed utilis. Tñ
illa appellabatur reſciſſoria, q̄ non obſtante ꝙ ſit rei pſecutoria
cum detur ꝯ ius commune, finitur anno, vt l.in honorarijs, §.ſed
cum reſciſſa, ff.de act.& ob.& illa debet intentari petitio, & obtē
to beneficio reſtitutionis in integrum, vt not.in l.ab hoſtib.la 3.
ĵ.de ça.& d.§. ſed cum reſciſſa.

ADDITIO.

a Ab hoſtibus. In aliquibus lect.ord. Ang.non habetur iſta lex.

LEX VII.

1 *Preſcriptio longi temporis quot annis finitur.*
2 *Titulus, bona fides, & poſſeſsio inconcuſſa, requiruntur ad complendum preſcriptionem decennalem, nu.3.*

Præſcriptione. Præſcriptio lon.temp.ꝯ præſentem
finitur annis decē.ꝯ abſentē ann.20.
de quo dēt deduci omne tp̄s, q̄d debebat deduci beneficio reſti
1 tutionis.h.d.† In text.ibi, bona fide.hæc præſumitur in dubio, ſi
a habet titulum verum, vel putatiuum *a* iſto errore concurrente,
ff.de uſuc.l.Celſus.Inſti.de actio.§.aliæ.in glo. Idem ſi nō habet
tit.nec verum, nec putatiuum, ſed poſſedit longo tempore ſine
b controuerſia, nam præſumitur poſſediſſe bona fide, *b* Inn.de re
ſtit.in integ.ca.cum veniſſet.verſi.item nota, quod non ſufficit.
2 † Ideo qui poſſidet longo tempore, *c* quantumcunque ſine ti-
c tulo, non tenetur ad reſtitutionem fructuum perceptorum, tā-
quam mala fide poſſiderit, niſi de eius mala fide doceat. Tene
menti. In text.ibi, poſſidentis continue & inconcuſſe, ſ̄. de præ-
d ſcr.lon.tem.l.4.& ſ̄.ſi aduer.vendi.cui ergo *d* incumbit onus p-
bandi, an præſcribenti præſentiam aduerſarij, an vero aduerſus
3 abſentiam eius, qui dicit ſe abſentem fuiſſe. † Dic ꝙ iſta copu
latiuo requiruntur ad complendam præſcriptionem decēnalē
ſ.titulus, bona fides, inconcuſſa poſſeſſio, & aduerſarij preſentia
quæ omnia & copulatiue debent probari, cū ſint cāe, & funda-
mentum ipſius intentionis.& hoc tenet Iac.But.in l.fi.ſ̄.de præ-
ſcri.lon.temp.licet q̄dam magn⁹ Doctor dicat contra. Sit ergo
cautus Aduocatus articulari, & probare de p̄ſentia: alias defice-
ret in ſalutari ſuo, cum nec preſentia.nec abſentia præſumat̄, q̄
facti eſt, ut dixi in l.emptor, de præſcr.lon.temp.

ADDITIONES.

a Putatiuum. Vide Bar.in l.Celſus, hic alle.
b Bona fide. Ex poſſeſſione longi temporis præſumitur bona fides, vide latius eundem in l.ſuper longi, ſup.de præſcr.long.temp.
c Longo tempore. Intelligo, ſi habuit bonam fidem, non ſolum rōne dominij, ſed ēt hypothecæ, ut no.gl.in l.ſi quis fundum, §.fi.ff.de acq.poſ.
d Cui ergo. Contrarium tenet ipſemet in l.emptor, ſup.de præſc.lon.tem.& uide ꝙ no.Bald.in l.fi.§.j.in fi.ſup.de bo.quæ lib.& Bar.in l.re legati, in prin.ff.de pœ.

LEX VIII.

Sancimus. Militibus in expeditione degentibus aduer
ſus præſcriptionem cōtra eos inchoatā ſuc
curritur, non militibus delicatis in domo ipſorū manentibus:
hoc dicit.

ADDITIO.

1 *Milites, qui in exercitu ſe exercent gaudent priuilegio.*

1 Sācimus. Illi† milites gaudent priuilegio militari, q
in exercitu ſe exercent: non alij, qui ſtant in
domibus cum vxoribus, qui vocantur milites de nocte. Iſta lex,
vult ꝙ ſint de die, vnde milites noſtri temporis non habent iſta
priuilegia, vt milites Tuſcani, ſed milites domini noſtri. qui ſtāt
vel in actu, vel aptitudine militię, bene habent priuilegium. licet
non ſint facti ſecundum formam antiquam: nam licet ſit ſubla-
ta forma, nō tamen eſt ſublatum priuilegium, & iſta eſt veritas,
quicquid dicant alij.

Si aduerſus creditorem præſcriptio opponatur. *Rub.*

Hypothecaria per creditorem ſecundum præſcribi non poteſt
contra primum, niſi anni 20.

LEX PRIMA.

1 *Præſcriptio actionem non tollit.*
2 *Præſcriptio tollit effectum actionis.*

Diuturnū. Tertius poſſeſſor ꝯ hypothecariam
aduerſus creditorem præſcribit lō-
go tp̄e, actio vero perſonalis ꝯ debitorem ſalua per-
manet.h.d. Et hoc fallit, quādo creditor ſecundus vult
præſcribere hypothacariam ꝯ primum, q̄a tunc nō uſucapit ſe-
cūdus in minori tp̄e 30.ann.vt l.cum notiſſimi, §.j.ĵ.de preſc.40.
a ann.& rō ibi reddit.habet ergo hypothecaria quatuor *a* vias, vt
no.in gl.ſ.inter præſentes 20.ꝯ abſentes, 30.ann.ꝯ ſ̄m creditorē
p̄ſcribentē ꝯ primū.& hoc tene.in tex.ibi, in iure eorum ſucceſ-
ſerunt vl'r, vt hic, q̄a hæres: ſicut ipſe non preſcribit debitor, niſi
ann.40.ita nec ſuus heres. in ſingulari uero loq̄tur, ſed in eo di-
1 ſtingue, vt ſ̄.patet.† In tex.ibi, inefficacem apparet ꝙ præſcriptio
b non tollit actionem *b* ipſo iure, ſed † ſolum eius effectum, red-
2 dendo eam inefficacem, ſicut de diuer.& temp.præſc.l.creditor
Inſt de excep.§.1.nam exceptio præſcriptionis ſemper opponen
da eſt, ut l.ſi maritus, §.p̄ſcriptiones, ff.de adul.ī gl.q̄ eſt in uerbo
incumbat.ibi, at preſcriptio.ibi quærit, ſed non ſoluit, immo pre
ſcriptio non erat ꝯpleta per emptorem hic, ibi ſic.hec vera. Alb.
Pap.& Cy.ibi, ꝯ oēm.dic ēt poſteriorem dn̄m.ibi, non aūt quæ-
ri dn̄ium directum, ſed bene vtile, in auth.vbi ſ̄.de bo.mat.& q̄ri
tur exceptio, vt ſ̄.dictum eſt, q̄ exceptio uenit *directe* ad ꝯdicēdū
agenti proponenti reale iudicium: exceptio aūt *nulla* vſucapiēti
quęritur, q̄a cum dn̄ium ſit quæſitum per poſſeſſorem agentem
dominium nullum eſt, & ſi ſine actione experitur, *vnde* ſibi non
obijcitur exceptio, niſi facti, vel intentionis ſecundum Io.

ADDITIONES.

a Quatuor. Circa præſcriptionem hypothecariā, vide no.Bal.in l.ſi ſine, ſu.ad *Vell.* & l.de præſcr.lon.temp.& quæ dixi poſt Mod.in §.item Seruiana, Inſt.de act.
b Actionem. An præſcriptio tollat actionem, & ipſo iure: & ꝙ non, facit quod not.in l.2.in fi.ff.rem ra.hab.vide tamen quod no.Bar.in l.fin.ff.pro ſuo, ibi dum allegari, ſicut *in fi.*& eſt gl.hic, in ver.inefficacem, hoc limita ſecundum Bald. in l.bene *a Zenone*, inf.ti.ſeq.in prin.quādo ſtatutum diceret, omnis obligatio, & actio *tollatur*, & ipſemet eſt ſibi contrarius in l.omnes, inf.de præſcr.30.ann.& ꝙ non tollatur ipſo iure videtur expreſſe velle Bar.in l.ſi is cui, §.Flauius, ff.de ſol.& uide omnino Bar.& quæ ibi dixi poſt eum, in l.ſequitur, §.uiam, ff.de vſuc.& quod nō tollat ipſo iure, tenet Bal.in l.ſicut, inf.de præſcr.30.ann.& uide gl.in l.cum nouiſſimi in prin.in ver.prorogari.e.ti.& ibi And.Sic.in gl.quæ incipit, in ver.eo.& uide omnino Bar.in l.fi.ex qui.cau.ma.in criminalib.autem bene debet opponi, vt in ll.hic all.per Bald.de q̄o per eum in l.querela, inf.de Falc.bene vero operatur effectum ipſo iure; ideo ibi non dicitur proprie competere exceptio.no.gl.in l.in rebus, in ver.exceptio.& ibi Bal.in l.fi.ſupra de iure do.& his adde Bal.in l.fi.in 13.opp.ſup.de edic.diui Adr.toll.

LEX II.

1 *Sententiæ executio peti non poteſt, niſi contra condemnatum.*

a Si debitori. *a* Actio perſonalis ꝯ ſolum obligatum di-
rigitur, & eius hæredes hypothecaria ꝯ poſ
ſeſſorem, qui lōgo tempore aduerſus creditorem p̄ſcribit. h.d.
1 † Per hanc legem probatur, ꝙ executio *b* ſn̄iæ, vel inſtrumenti
b guarentigię, non pōt peti, niſi contra condemnatum, vel hære-
dem uniuerſalem, non autem ꝯ ſingularem condemnati ſucceſ
ſorem tenentem aliqua bona obligati.& hoc ponit glo.expreſſe
in l.eadem ſ̄.de condict.ob cau.habes hoc not. contra ignoran-
tes procuratores.& aduocatos.

ADDITIONES.

a Si debitori.in aliquibus lec.Ang.no.legit iſtam legem.
b Executio. Vide quod no.Bal.in l.ea leg.hic all.in fi.Ang.& Imo.in l.1.§.ſi hæres, ff.ad Treb.& Bal.in l.1.ſup.com.de le.& faciunt no.per Bar.in l.2.inf.de pig.

De quadriennij præſcriptione. *Rubr.*

Dixit de præſcriptionibus, in quibus ſeruatur ius commune,
nunc de his, in quibus ſeruatur ius ſpeciale.

LEX PRIMA.

1 *Præſcriptio in his, quæ ſunt in vſu publico, nunquam currere poteſt.*
2 *Præſcriptio ſi executionem impediat, inchoari non poteſt.*

Notum. Contra fiſcum præſcribitur quadrien-
nio cōtinuo, & habens cauſam a Princi
1 pe nulla eſt inquietudine laceſſendus.h.d.† Et ut con
a cluſiue *a* habeas gloſſ.dic, ꝙ quę ſunt in uſu publico.
nunq̃ p̄ſcribuntur, ut l.uiam publicam.ff.de via publica. alia uero, ſi ſunt incorporata in fiſcum, nō vſucapiunt̄, niſi ann.40.vt l.
omnes.

ADDITIO.

a Concluſiue. An iſta habeant locum in præſcriptione rerum mobilium Cæſaris, vide no.in l.1.in fi.per iſtum tex.inf.eo.ti.in immobilibus vero hodie contra Cæſarem requiritur præſcr.centum annorum, ſicut in eccleſia, ut no.Bal.l.ſicut de preſcr.30.anno.

Oēs,de p̄ſc.30.ann,Inſt.de vſuc.§.res fiſci.Si non ſunt incorporata vero titulo,& bona fide,vſucapiunt eo tpe, quo priuatorū res vſucapiuntur,qa mobiles triennio,immobiles lōgo tpe.i. decem ann.non facta diſtinctione inter p̄ſentem,& abſentem, ſm gl.q̄ tenet hic Ia.de Are.& Cy.ex eo,quia fiſcus eſt preſens vbiq. Sed ta facias dr̄iam,quia immo non eſt;nam diſtinctio territorij inducit abſentiam,vt l.fi.de præſcri.lon.temp.conſtat autem imperium non habere iuriſdictionem in territorio eccleſiæ, in quo tpalem habet iuriſdictionem;immo nec in tali territorio imperator eam exercet,ut in c.paſtoralis, de re iud. ergo hō de territorio eccleſiaſtico non p̄ſcribet ꝯ fiſcum Cæſaris minori ſpatio 20.ann.ſine titulo p̄ſcribitur quatuor annis ꝯ fiſcum poſtq̄ fuerit denunciatum bona uacare quantumcūque immobilia,vt hic ante dictam denunciationem p̄ſcribitur ſolum per 30.ann.a tpe vacationis,ut in l.omnibus,de diuer.& tempo.præſcrip.tetigi ēt ſ̄.ꝯmu.de vſucap.l.2.& ibi dixi de iuriſdictionib. īperialibus,de his tangam in l.1.ꝟ.titu.1.& ibi uide.in tex.ibi, inchoandam non eſſe.hic vt caſus expreſſus, ꝙ exceptio preſcri-
a ptionis impediat litis conteſtationem *a* ꝯcor.ꝟ.e.l.fi.ibi dixi l.emptor.de preſcr.lon.temp.licet eas non allegauerim,adde gl.ꝟ.ibi, vbique preſens.hoc falſum eſt,ut ſ̄.dixi,ſi ponas preſentem eſſe
2 de territorio eccleſiæ.† in gl.inchoandam ibi,ꝙ alii non prodeſt ſed quare non alii,cum alius tm̄ eam agitet nomine fiſci, ſicut primus:vnde interruptio primi,quantumcunque ciuilis, vr̄ etiā prodeſſe ſecundo:ego multum dubitaui de iſto ꝯrio,& alleg.l.in tra quatuor.de diuer.& temp.præſcr.vt ibi.

ADDITIO.

a P.D. Litis conteſtationem. Ea enim litis finitæ dicitur, quamobrem merito litis cōteſt.impedit,vt per Bar.in l.1.§.fi.ff.ad Tertul.& in l.emptor,ſup.de lon. temp. præſc.& in l.omnes,de præſ.30.ann.Et vide Bal.in l.fi. de edic.di.Adr.toll. Alex. in conſ.212.2.par.quin etiam proceſſum impedit,per eundem Bal.in auth.niſi tricennale,C.de bo.mater.& in d.l.fi.13.oppo. Sed an ea per tertium opponi poſſit habes in l.ſi quis emptionis,ſup.de præſcri.30.ann.ubi per Doct.& Bal. in l.ancillæ,5 oppoſi.C.de furtis.

ADDITIO.

Notum. Super bonis uacātibus poſt quadrienniū, poſſeſſor legitimus non inquietatur a fiſco ſuper eo, in quo cām dn̄i habet.Not.primo,ꝙ poſſeſſor bonorum uacantiū delatorum fiſco tutus eſt p̄ſcriptione quadriennij.Secūdo,ꝙ qui largitatem hēt a Principe,vel fiſco,tutus eſt p̄ſcriptione quadriennij.Tertio,ꝙ q largitatem nō hēt a Principe, nec ēt a fiſco pōt ꝯueniri.Opp.ꝙ immo requiruntur xx.anni,le.j.§.diuus,de iure fiſci.Sol.diſtingue initium p̄ſcriptionis,ut in gl. ſed immediate opp.ꝙ ſufficiant x.anni,l.in oībus,§.1.de diuer.& temp. p̄ſcri. Sol.dic,ut in gl. Sed immediate opp.ꝙ debeat diſtingui inter abſentiā,& p̄ſentiam.Sol.dicit gl.ꝙ fiſcus ſp eſt præſens,cum ſit vbique,quod ſingulariter no.Opp.ꝯ.verſiculū aditū,qa nil debet eſſe ſuperfluū,ſed iſte verſiculus ſuperfluit per l. omnes,& l.bn̄ a Zenone.Sol.dicit gl.hic ſ̄n priuilegio,ꝙ concedit ēt alteri abſenti.& ignoranti proprio motu principis.ibi,in donatione,vbi requiritur conſenſus vtriuſq; partis. Tene mēti gl.ꝙ priuilegiū nō eſt ꝯtus donationis,licet ſit donatio.Illud,quod dr̄ de præſcri. Sed ſit donatio quædam.Illud,quod dr̄ de præſcriptione decem,vel viginti ann.in fiſco.plene not.in authent.quas actiones & l.inter diuinum.de ſacroſ.eccl.Bald.legum Doct.

LEX II.

1 *Imperator rem meam mihi auferre,& alteri per priuilegium concedere nō poteſt.*
2 *Ignorans præſcribere non poteſt.*

a Omnes. *a* Prætendens cām oneroſam, vel lucratiuam a fiſco mō quocunq;,qui excogitari poſſit,perpetuo eſt tutus:ſed dn̄o ꝯ fiſcum datur regreſſus vſq.ad quadriennium tm̄.h.d.vſq.ad §. ad hæc.& hæc l.loqtur in fiſco uendente rem alienam,vt ꝓpriam.ſi aūt uendit ut aliená,*b* dicut ꝟ.tit.4.l. 1.† In tex.ibi,pariter priuilegijs.hic eſt caſus ꝯ illos,q dīt,ꝙ non pōt imperator rem meam per priuilegium alteri cōcedere,& auferre mihi dn̄ium;& ſubaudi ēt ſine cā:quia ubi cā ſubeſſet,nulla eſſet dubitatio.& ſi dices,ꝙ non pōt per priuilegiū ſm legē cōmem concedendo,ſicut hic facit,dicas ꝙ imo p̄t,nam hic imperator ꝯfirmat oēs conceſſiones antea factas per priuilegiū:& vult ꝙ oēs ꝯceſſiones gaudeāt priuilegijs inclitę recordationis Leonis,ac ſi illa priuilegia ī ſingulis ꝯceſſionib. eſſet expreſſe attributa.facit. ff. ꝯmu.p̄d.l.venditor,§.ſi ꝯſtat.nec obſt.ſ̄.de preci.impera.offer.l.reſcripta.vbi reſcripta,& priuilegia,per q̄ abſorbetur ius alterius,nihil ualent.& eo.ti.l.quoties,2.reſpon.qa concedo hoc,niſi habeant clām derogatoriam. non obſtāt.lege. tunc ergo non tenent,qa imperator non vult,& præſumitur nolle et concedendo reſcriptum,niſi addat clām.extra,de ęta.& quali.c.eam te.& ibi per Inn.de conſti.c.quæ in eccleſiarum.& ibi ꝑ eū
d dem,ſaluo niſi imperator,*d* aut Papa,concederet motu proprio; quia q̄n iſta exprimuntur in reſcripto , tunc nulla eſt neceſſaria alia clauſula derogatoria.tex.eſt in c.ſi motu proprio, de præbē. in 6.Vltimo hic no.caſum, in quo actioni perſonali præſcribitur quadriennio;& iſtum potes addere ad alios caſus no. in leg. neque mutui,ſ̄.ti.2.† In gloſ.ſuper verb.moueri.ibi , vel hic cor rigit.hæc vera. Ibi, ignorans alienam,hæc eſt falſa. Nam hic non curatur de bona fide accipientis,dummodo cām habeat a fiſco, transfertur enim dominium in eum ſine inquietudine apud eū manſurum. Ibi, ſolue, quia ibi fiſcus vendidit hęreditatem ſub hæreditatis nomine,vnde inter ementem,& fiſcum actum intelligitur tacite,ut emptor ſupportet onera hęreditaria, ſicut emolumentum. Ibi,illa corrigitur per hanc hęc vera.

ADDITIONES.

a Omnes. Iſta lex procedit,quando fiſcus vendidit rem,quam bona fide poſſidebat, quod declara,ut per Bar.in l.1.ſup.de commu.re.al. & ad iſtam legem,uide omnino eundem Bar.in l.fi.ſup.ſi aduer.fiſ.& in l.1.de hær.vel act.uend.
b Vt alienam. Vide Bal.per illum tex.in l.ſi hypothecas,inf.de remiſ.pig.
c Caſus. Vide Bal.in proæ.ff.cū materia,& quod ipſe no.in l.bene a Zenone, inf.eo.
d Niſi Imperator. Motus proprius idem operatur,quod clauſula, non obſt.uide not. per Bar.& ibi dixi poſt eum,in auth.quas actiones,de ſacroſ.ecc.immo eſt fortior, ſecundum Bal.in l.fin.inf.ſent. reſcin. non poſ.

ADDITIO.

Omnes. Ille,qui a fiſco poſſidet,emit, vel aliquo titulo rē accipit,ſtatim eſt tutus,& non pōt controuerſiā pati a dn̄o rei; ſed dn̄s rei habet recurſum ꝯ fiſcum ad æſtimationem rei alienatæ.h.d.Not.ꝙ ptās fiſci tanta eſt: ꝙ pōt auferre dominium ab aliquo,& transferre in alium,uel ēt actiones. Ex illa alternatiua,vel,vr̄ terminari qō, quæ tangitur in l.mouentium, de ver.ſig.vtrum ille,qui legat omnes res ſuas tam mobiles, quā immobiles, videatur legare actiones , hic ponitur pro tertia ſpecie.facit l.q̄ Tuberonis,§.in peculio, ff.de pecu. & tangitur in l.a diuo Pio,§.fi.de re iud.ſuper ſingulis no. ꝙ tm̄ ualet cōceſſio ge neralis,q̄tum ſpāles emptores. No. ꝙ ſenſatē loquitur, dum ponit in fiſco, de venditione, ſed in Principe de largitate:fiſcus.n.n̄ poſſet donare , ſed vendere rei alienę dn̄ium , vel hypothecam hinc ſumpta eſt formula, quę ſeruatur per Tabularios ad hoc in ꝯtib.fiſcalib.confeſſio hr̄ pro veritate.concor. ſ̄.de non nu. pec. l.in ꝯtib.§.j.Dubitatur de ſubſtantia intell's iſtius legis, ad hoc, vt iſte ſit tutus, utrum ſufficiat hr̄e ſolum titulum , an vero dēat hr̄e poſſeſſionem? Item an diſtinguatur,utrum habuit ſciam rei alienę? Br̄, tex. vr̄ velle, ꝙ dēat hr̄e poſſeſſionem ſibi translatam per imperatorem,qui ante poſſidebat. Item vt diſtinguatur,an fuerit ſciens, vel ignorans,ut in gl. quę hoc ſentit in l.nec ullam , circa med.de pet.hęr. Ex hoc ſequit̄, ꝙ ſi aliquis dn̄s hēat aliqđ quod poſſideat imperator,& ꝯceſſit vni ſcienti modū, in feudū, ꝙ ualet,& tenet ꝯceſſio. Itē ego dico, ꝙ dēt habilitari,q̄n unus hēt cām a Principe,alter non.Si autem donaſſet vni poſt alium, poſterior eſſet potior.l.aſſiduis,§.exceptis,ꝟ.qui pot.in pig.ha.& ita conſului pridie in regno Portugallię.Bal.ll Doc.

1 *Confeſſio officialis etiam minus ſolennis , ſolutionem probat.*
2 *Confeſſio tutoris, vel curatoris extra iudicium, an pręiudicare poſſit.*

§ Ad hæc. Si officialis fiſci vendens ꝯfiteatur ꝓtiū eſſe numeratum,perpetuo eſt ſecurus emptor, nec poteſt ſibi obijci exceptio non numeratę pecunię.hoc dicit
1 † Confeſſio ergo officiales de ſolutione,licet minus ſolēniter facta,probat ſolutionem.cō cor.ꝟ.de apo.pub.l.fi.lib.x.no.glo.in l.
a ꝯtibus, §.2.ſ̄.de non nu.pec. ſecus aūt *a* in ꝓcuratore priuati ad exigendum, & recipiendum ꝯſtituto,ꝟ.de noua.l. non abſtulit. & ff.de accepti.l.3.ſ̄.de pac.l.pactū curatori,de pręd.Curi.l.2.li.x. vñ dicit Bar. in l.2.§.fi.ff.ſi cer.pet.ꝙ ēt ſi ꝓcurator hēt in mandatis ad confitendum ſe recepiſſe, ꝙ illa confeſſio ꝓcuratoris non operatur quicq;nam illa ꝯfeſſio non dēt intelligi ad confitendū ſe recepiſſe, quod non exegit,vel recepit,ex quo cōſtitutus ē ad recipiendum,& exigendum. Tene menti, qa in hoc caſu errat quotidie. Sis ergo cautus recipiens quietationem a procuratore,vt ſp appareat pecunia realr̄ quietatiōis tpe,& ſic Notari⁹ dicat,habuit,& recepit in p̄ſentia mei Notarij,& teſtium ꝟ.ſcripto rum.tunc.n.quietatio eſt ſufficiens,vt l.ſi non ſinguli, coniūcta
2 gl.ſ̄.ſi cer.pe.† Quid aūt ſit in tutore,vel curatore,qa extra iudicium ꝯfitetur ſe recepiſſe,& ī li.ſuarū rōnum hoc ſcripſit,an p̄iudicat dn̄is ſuis. Vide tex.cū gl.in l. Lucius,§.tute.ff.de adm.tu.

ADDITIO.

a Secus autem. Vide plene Bar. in l.2.§.1.hic alle.in fi.& in ſ̄i.huius l.vide Bar.in l.ſi procurator,in fi.ff.de iure fiſ.vide tamen gl.& Bal.in l.1.inf.de ven.re.fiſ.lib.x.

LEX III.

1 *Actio ciuilis,vel naturalis,an per præſcriptionem ſtatuariam tolli poſſit.*
2 *Princeps dicitur mundi dominus.*
3 *Procurator clauſulas conſuetas an poſſit apponere.*
4 *Epiſtalma,verbum,quid ſit.*
5 *Imperium per electionem & non ſucceſſionem uadit.*
6 *Scholaris actus magiſtrales ante biretum ſuſceptum exercere non poteſt.*
7 *Imperator nondum coronatus, quid facere poteſt.*
8 *Imperator diuinitus conſtituitur.*

a Bene. *a* Statutū eſt in lege ꝓcendenti ꝙ habenti cauſas a fiſco moleſtari non poſſint, ſed fiſcus in quadrieniū tantum

ADDITIO.

a Bene. Iſta l.non procedit ſecundum canones in præiudicium eccleſiarum,no.glo. & Doc.in c.2.extra,de reb.eccl.non alie.

tm̃ vendicat ſibi locum, ẽt in habentib. cãm a Principe, vel ab
2 Auguſta.h.d.tota iſta lex.In tex.ibi,aliqua remaneat actio.†No.
iſtum text. quia per ipſum facio magnum fundamentum in l.1.
a §.de iudi.in repetitione, ꝙ ſi ſtatutum *a* ſtatuit triennium vni⁹ a-
ctioni,& procedit vlterius, ꝙ elapſo triennio omnis oblo nãlis,
& ciuilis ipſo iure,& actio ſit extincta : tunc tollitur oblo nãlis,
& ciuilis ẽt ipſo iure. Nam ſtatutum in municipio ita diſponere
põt,ſicut Imperator in toto orbe,per no.ĩ.quæ vt longa conſue.
in l.2. Sed Imperator ſtatuit hic(vt video)actionem non remane
re,licet alias non obſtan.præſcr.non remaneat,licet inefficax,ut
l.j.ſup.ti.j.& ibi dixi. Pro hac opinione facit ẽt fortius,ĩ.eo.verſi.
ꝙ ſi quadriennium,vbi litera dicit,ꝙ quadriennio emerſo nullã
habeat quis actionem ꝯ dñium fiſci, & ſic actio fiſci eſt extincta,
&;per ꝯñs omnis oblo,vt ĩ.ea.l.uerſ.ſcituris.ubi dicit,ꝙ quadriẽ
nio elapſo non ſeruatur aduerſus fiſcum regreſſus,& ſic per viã
agendi,nec excipiendi,ergo omnis actio,& obligat.eſt extincta,
quod perpetuo tene menti,& per hoc, & alias rationes do inter
ceteras vnam magnam concluſionem nouellam,dic,.vt ibi. In
2 tex.ibi,cum omnia principis,ſubaudi,qm̃ ipſe dñs mundi eſt, ut
l.deprecatio,ff.ad leg. Rhod. de Iac.& intellige, ꝙ ſunt ſua,quæ
de patrimonio proprio ſua ſunt,aut patrimonio fiſcali, & ita in-
telligit hæc litera,quicquid.n.eſt fiſci,Cæſaris eſt, ſed non cõuer
titur,vnde regnum Boemiæ,quod eſt Cæſaris patrimonium,nõ
eſt fiſcale; bona vero ſingularum perſonarum non ſunt Princi-
pis, ne inueniantur plures rei eiuſdem dñium habere inſolidum
eodem tpe,ꝯ l.ſi ut certo.§.ſi duob.ff.commo. De his tñ impera
tor diſponere põt ex ptãte abſoluta,ut de proprijs, vt dixi ſup.ꝓ-
b xim.& maxime cã ſubſiſtente, quinimo & ciuitas pro pace *b* ha
benda concedere põt bona ſuorum ciuium,ſm Io.And. & Inn.
c in c.in nr̃a,de iniur.& dam,da. Attamen ptãte *c* abſoluta,Papa,
vel Imperator,non dẽt uti ſine cã,ſm Inno.& Io.And.in c.inno
tuit,de elec.vbi dicit, ꝙ bona priuatorum ad Imperatorem per-
d tinent ſolum ex iure vl̃is dñij,Barto. dicit *d* ꝙ vere eſt dñs totius
mundi,vt cuiuſdam vniuerſi,ſub quo vniuerſo continentur bo
na ad priuatos pertinentia,dicit eſſe caſum in l.2. ff. de rei vend.
dicit Inn.in c.cum inter,de elec.ꝙ ſolus põt ſubditum compelle
re ad renunciandum ſuo bñficio,quis ergo verũ dixit,an Bul.an
3 Marti.apud Portanã?hẽs ex ꝑdictis.† Ibi,emptionalib.inſtr̃is,hic
e eſt caſus,ꝙ procurator *e* ꝯſtitutus ad vendendam, uel donandũ,
poteſt facere inſeri in inſtr̃o oĩa pacta, etiã pœnalia, conſueta tñ
apponi ſimilib.inſtr̃is.concor.ff.de don.excep.l.apud Celſum. §.
in hac.verſi.ſi autem non ex peculiari,ff.de pac.do.l.ꝯiuris,§.fin.
cum l.ſeq.de re eo.l.fi.§.fi.vbi eſt bonus text.& iõ pro obſeruan-
tia contentorum in inſtr̃is põt dñi bona obligare,licet hoc ſpal̃r
non habeat in mandatis,vt no.gl.in l.ciuitas,ff.ſi cer.pet.alleg.ff.
de pig.act.l.ſi is,in prin.quod eſt quotidianum,& facit ff.de euic.
l.ſi fundus venierit. Et aduerte,quia ſi monachus, ſeruus, vel fi-
lius ꝯhit,ſeu procuratorem facit, ſi ꝯctui apponantur pacta pœ-
nalia, ſm illa regulatur acquiſitio ſm Iac.de Are. in l.4. de man.
4 §.fin.†Sequitur in tex.ex epiſtal mate.glo.exponit,ꝙ iſtud eſt qđ
dam ſignum,quod imperator facere ſolet: vel eſt ſcriptura,quã
ipſe Princeps ſcribit. & ideo cum omnes Cæſares habeant de ꝯ
ſuetudine in medio quorumcunque inſtr̃orum procedentiũ de
Aula Cæſarea, facere certas literas groſſas cum certis lineis,ſi il
f lud ſignum non inuenit, tale inſtr̃m *f* nullius eſt momenti.Ibi,
5 qui poſtea digni fuerint uadit ergo imperium nõ ꝑ ſucceſſionẽ,
g ſed ꝑ electionem,*g* ſed hoc iure cautum non hr̃,ſimpl̃r eĩn a po
pulo Romano creatur princeps mundi.Cy. de Piſtorio.In text.
ibi,ſuſcepimus inſulas. ſimile verbũ habes ĩ.de Decu. l.fi. circa
6 prin.lib.x.;† Et per hunc *h* text.dixit Iac.Bu. ꝙ ſcholaris ante re-
h ceptum biretum non põt actus magiſtrales exercere. vnde Io.đ
Parigua nũq̃ voluit ſumere illud, & iõ actus magiſtrales exerce
re nõ valuit, & ſic nec magiſtrare ſcholares.& dicit Inn.de cau.
poſ.c.cum ſuper,in prin.qa Papa anteq̃ ingrediatur vrbẽ admi-
niſtrare poteſt,& eodem modo electi,& confirmati anteq̃ ẽt ſa
crent. & idẽ tenet,& clarius loqtur Io. And.in c.auaritiẹ, ĩ ver.
eccleſiarum poſſeſſio. de elec.li.6.ſuccincte loquens de Impera
tore,& Papa,& alijs p̃latis electis nondum cõfirmatis,an poſſint
ſub p̃textu, & colore alteri⁹ bñficij,ſeu officij,adminiſtrare tpa
lia & ſpũalia? & decidit ꝙ inferiores non pñt, Imperator, & Pa-
pa ſic de ꝑꝑ dicit feruentius,ꝙ confirmatione eget,qa Cardina-
les eligendo ꝯfirmant,de elec.vbi periculum. lib. 6. † Quid poſ-
7 ſit facere imperator nondum coronatus? vide qđ not.in Spe.in
ti.de renun.§.fi.ver.idem obtentum eſt ab imperatore nondum
coronato. & quod not. Inn.in c. cũ M.de ꝯſt.vel ẽt in c.venera-
bilem.de ele. & ibi ꝑ tex.gl.& Inn.dicit ẽt Inn.ꝙ ſi imperator lo
co nõ debito coronã reciperet, ꝙ ptãtẽ adminiſtrandi recipere
põt ab Archiep̃o Coloniẽſi,& ẽt authoritate ꝓpria ſibi aſſumit.
Ib iẽt dicit,ꝙ imperator Conſtantinopolitanus improprie impe
rator eſt.Et ibi ẽt ſubdit, ꝙ ſi electionarij imperatoris negligunt
eligere,vel eligant in diſcordia,ꝙ electio ad Papam deuoluat.Di
cit ẽt in c.1.de bigã.quod Papa non diſpenſat ĩ his,q̃ pertinẽt ad
articulos fidei;ſec in his, q̃ ꝑtinent ad ſtatum gñalem Eccleſiæ
Romanẹ,bene poteſt diſponere.Item dicit de ſo.compe.c.licet

ex ſuſcepto,ꝙ vacante ſede imperij,ad oĩa iura imperij, q̃ tenet
i Eccleſia Romana Papa ſuccedit. *i* & ꝙ imperator dẽt eſſe ſuus
aduocatus,& ei iurat,& ab eo tenet imperium,& ipſum exami-
K nat,& ꝯſecrat,allegat de elec.c.bonæ.6 2.diſt.ego.Si autẽ *k* non
vacat ſedes,ſed imperator in ſubditos exercere non põt iuriſdi-
ctionẽ,tunc Papa nõ ſuccedit,ſed dẽt iuuare eum,& dãnare re-
bellos.96.diſtin.c.cum ad verũ.Si aũt alius Rex,vel Princeps, vl̃
Baro.decedit,& uacat ſedes,nõ cognoſcit Papa, niſi in modum
denunciationis;& ſi vacat ſedes ſua,vel negligat facere iuſtitiã.
ad immediatum ſuꝑiorem recurritur,non ad Papã.& dicit Inn.
ꝙ hoc nõ ſolũ eſt ſtatutũ Papæ, ſed Dei:nam a principio Deus
rexit vniuerſum ꝑ ſe,vſq.ad Noe,poſtea ꝑ miniſtros, & primus
fuit ipſe Noe,& in hoc vicariatu ſucceſſerunt Patriarchæ,Reges
& Principes,& alij,q p̃fuerunt populo Iudæorũ vſq.ad aduentũ
Chriſti,poſtea Chriſtus conſtituit Vicariũ ſuũ petrum,& ſucceſ
8 ſores eius. † In tex.ibi,diuino nutu.not.imperatorem diuinitus
conſtitui,ſicut Apoſtolatus proceſſit a Deo,& imperium: & iõ
l imperium,& eccleſia fraternizant,*l* vt in conſtit.qũo opor.Epiſ.
m in prin. Inn.*m* tñ dixit, ꝙ neſcit vnde imperium habuit originẽ.
potes dicere,ꝙ habuit initium ab enſe permiſſu diuino: uoluit
enim a populo Romano totum orbẽ ſubiugari,deinde populus
Romanus conſtituit imperatorem, in quẽ tranſtulit poteſtatẽ
oẽm,& poſtea confirmatum fuit expreſſe verbo diuino,dum di
xit.Imago Dei reddatur Deo, & imago Cẹſaris reddat̃ Cæſari.
eſt etiam approbatum poſtea ab Eccleſia.in glo.fi.ar.ꝙ non ua-
let priuilegium principis.hic duo expedita ſunt.

ADDITIONES.

a Statutum. Vtrum per præſcriptionem ſtatutariam poſſit *tolli ciuilis*, & naturalis. vide Bar.in l.fi.ff.rem ra.hab.an autem tollatur ipſo iure, vt *iſte dicit hic*, vide per eundem in l.*1*.ſup.tit.1.& vide ad Bal.hic eundem in l.omnes,*inf.de prẹſcrib*.30. ann.circa vlt.colla.dixi poſt Bar.in l.ſequitur,§.ſi viam,ff.de vſuca.*referendo* Bal. in c.1.§.ſi quis per 30.ſi de fue.feu. contro.inter dom. & agna.

b Ciuitas pro pace. *Vide Bar.in proœ*.ff.& Inn.in c.dilecti,de appe.extra.qui ſentit contrarium eius,quod dixi in loco hic alle.& Ang.in l.Antiochenſium, ff. *de pri*ui.cre.& in l.venditor,§.*ſi* conſtat,ff.com.prædi.

c Attamen poteſtate. *Vide no*.Bal.in l.bonorum,ſup.qui admi.& in l.fi.inf.de ſent. ex breui.reci.in ver.modo ego,& *in* l.2.ſup.de com.re.al.& quod no.Bar.& Doct. in *l*.fi.ſup.ſi contra ius,vel vtil.publ.cum concor.
Celſus. Vide Bar.in l.oẽs,num.2.& quod ibi poſui in apoſt.in verſ. dominium rei meæ,ſup.ſi cõtra ius.dixi poſt Io.in §.ſed naturalia,nu.2.ver.tollere ius pr̃is. Inſt. de iure nat.poſt Dyn.in reg.ſine culpa,in ver. aliquando res. poſt Colle.in c. quæ in eccleſiarum,nu.1.in ver.Princeps non põt extra,de conſti.& poſt Pan.in c. admonet,nu.13.in ver.non ſubſiſtente cauſa.extra,de renun.Feli.plene in all. c.quẹ in eccleſiarum,verſ.ſecundum vero membrum,de conſt.

d Bar.dicit.Scilicet in l.1.§.per hanc,ff.de rei vend.& ibi dixi,poſt eum, & vide Bal. in d.l.1.in fi.

e Procurator. Vtrum procurator poſſit apponere clauſulas conſuetas. vide Bar.in l.ſi procurator,ff.de iure fiſ.& dixi plene poſt Bar.in l.ſolutum, §. fina. ff.de pig. act. quod notat Bar.in l.prius,§.licet,ff.de aqua plu.arc.& in l.fi.in fi.ff.quæ in fra.cre. &etiam poterit donare,ſi dominus eſt conſuetus, iuxta no.per Bald.in l. militis, in fi.ſup.de teſt.mili.& dixi in d.l.ſolutum,& vide Ang.in l.1.ff.de iuriſ. om. iud.

f Inſtrumentum.Priuilegia igitur Papæ,vel Imperat.vt valeant,requirunt bullas,& ſigna.& adde l.ſacri affatus,ſup.de diuer.reſer.c.2. & c.inter dilectos. extra de fide inſtr.Bar.in l.2.ſup.de diuer.reſcr.& in bullis Papæ,& epiſcoporum non requiruntur teſtes,ſecundum Bal.in l.ſancimus,inf.de don.

g Electione.Vide Bal.in c.venerabilem,extra,de elect.

h Et per hunc. Vtrum priuilegia conceſſa ab Imperatore ante ſuſceptas inſulas valeant,vide Bar.hic,& in tract.ad reprimendum,in verſic.Reges.ſed ꝙ valeant,tenet Bal.de pace Conſtan.in ver.hic licet Hoſt.contra in ca.ſuper quibuſdam ext. de verb.ſig.& ibi Inn.ſecundum ꝙ refert Bal.& Spec.in ti.de reſcr.poſita per glo. in data ſexti lib.per Old.in conſ.131.

i Papa ſuccedet. Vide Bal.in l.fi.ſup.de tempo.integ.reſt.pe.& in l.cum notiſſimi,§. 1.inf.de præſc.30.ann.Bar.in l.naturaliter,ff.de vſu.

K Si autem. Omnia ſunt verba Inn.in d.c.licet.

l Fraternizant. Contrarium probatum eſt ſup.ea.l.vide Bar.in l.1.in prin.ſup. eodẽ.

m Inn. Vide quæ no.in c.nouit,in gl.cum ipſe,extra de iud.

ADDITIO.

Bene. Iſta lex hẽt plus de bono,quam de ẹquo,bonum eſt. habito reſpectu ad dignitatem Principis augendam, dictum ĩ fiſco in l.prece.hẽt locum in Principe, & Auguſta. & iſtud ſtatutum porrigit̃ retro.nõ.n.iſta lex ſolum diſponit de tꝑe futuro,ſed ẽt diſponit de tꝑe coronationis.h.d.ponit primo, ꝙ reſcriptum,aut beneficium principale,non vr̃ conceſſum alicui niſi ſit ſignatum characterib.imperii.item probatur hic, ꝙ licet Archiepiſcopus habeat aliqđ caſtrũ ſibi pertinens, tñ Papa hoc ſciẽs, põt mihi illud ꝯcedere in feudum,nec peccat, ſi hoc facit ob aliquam iuſtam cãm.de hoc not.extra,de iud.c.cum ueniſſet in fi.habetis dñi, ꝯſtitutio Principis trahitur retro a die coronationis,nõ ante;nã innuit,ꝙ ante coronationẽ non hẽt plenitudinem ptãtis,licet habeat gñalẽ adminiſtrationem. Iſta qõ diſputatur hic ꝑ Iac.de Are.ſed ipſe non diſtinguit inter plenitudinẽ ptãtis,& gñalem adminiſtrationem,ſicut ego facio: ſed ipſe tm̃ dicit,ꝙ ex quo eſt electus in imperatore,poteſt;concedere priuilegia.ſed nunquid idem ſit in re.annexis?iſta lex vr̃ dicere,quod nõ.itẽ cũ donatio nõ ſit prohibita aliqua rõne nãli,ſolũ inter cõiuges ne mutuo amore ſpolient,hoc audito,nunqd Papa poterit donationẽ ob iur̃m confirmare? Vide per Cy.& me,poſt ipſum,

ſum,in l.1.ſup.de ſacroſ.eccl. l.intelliguntur alleg. ad aliam qõ-
nem,vtrum Imperator ſit dñs mundi? Quidam ꝙ ſic,quo ad in-
tellectum gubernationis. Alij,ꝙ etiam quo ad dñij translatio-
nem per legem iſtam, de quo fuit qõ magna inter Butr. & Mar-
tinum. Agnoſcunt no.ꝙ quidam ſunt,qui non recognoſcunt
Imperatorem. Ab his no.ꝙ non imponit ſuis ſucceſſorib. licet
ſubditis ſucceſſorum ipſius Imperatoris. Ex noſtra iuſſione. Te-
ne menti, ꝙ quando quis vult mouere qõnem ꝯ Principem, ꝙ
non põt niſi venia impetrata,ꝙ tene menti. Sereniſſimus. ſolus
Imperator dr̄ Sereniſs. & Auguſta Sereniſſima, & Reges qui
non recognoſcunt Imperatorem. Aſſignaſſe.no.ꝙ illud verbũ
pertinet ad oẽm titulum firmo iure,cum ſuper eo non poteſt de
iure ab aliquo moleſtari. Regreſſus,quod eſſet de minorib.nun
quid reſtituerentur ꝯ fiſcum,non declaratur hic. Tpe iſtud ver-
bum feci te notare multoties hoc anno. Imperiale. tene menti,
ꝙ priuilegium conceſſum ab Auguſta, vr̄ conceſſum a Princi-
pe. Honore.no. ꝙ cã huius legis eſt honor Principis,non æqui-
a taspoſſidentis. Nutu diuino. No.*a* ꝙ Imperator coronat̄ a Deo
per manus hominum. Pone, fiſcus vendidit bona quorundam,
q̄ poſt ſibi incorporauit:nunquid illi, qui emunt, pñt poſtea qõ-
nem aliquam pati alibi pro iſtis talib.reb. Dicit Bar. ꝙ ſi ſeruatæ
ſunt ſolennitates,non pñt poſtea inquietari:ita dicit'ipſe in l.pro
cur.de iu.fiſ.& dicit ꝙ eſt caſus in iſtis legib. Tene menti.

ADDITIO.

a P.D.No. De cuius coronatione,ac triplici corona, uide glo. ſingularem in cle.1.de
iureiu.& per Abb.in ca.uenerab.de elec.quomodo autem iniungatur, uide Hoſt.
in d.c.uenerabilem,cum Abb.ibid.Et in d.cle.1.§.nos,21.no. Item qũo conſecrẽt,
habes per Card.in d.cle.1.& Abb.in d.ca.uenerab. & 64.diſt. c.Valentinianus.

*Ne rei dominicæ, vel templorum vendicatione,temporis præ-
ſcriptione ſummoueatur. Rubr.*

LEX PRIMA.

1 *Ingerens ſe militiæ,cum militare non poſſit,exui debet.*
2 *Cæſaris res nullo tempore præſcribi poteſt.*
3 *Præſcriptio 40.ann.in quibuſdam caſibus non currit.*
4 *Imperator per priuilegium ſuum libertatẽ populo Romano concedere põt.*
5 *Cæſaris patrimonij res,quando præſcribi poſſit.*

SAepenumero. Serui,liberti,& coloni Princi-
pis de iuſdem poſſeſſionib. re-
cedentes,ac eorum ſoboles, nullo tpe præſcribuntur,ſed
1 ſi ad aliquam militiam aſpirant,debent exui.h.d. † Et no.ꝯ inge-
rentem ſe militiæ,cum militare non poſſit,& eſt vtilis ꝯ Hebræ-
os,& alios non Catholicos,qui ingerunt ſe militiæ doctorali,fa-
2 cit optime.ff.de Falſ.l.eos,§.fi. † Deinde no.hic caſum ſpecialẽ,
in quo nullo tpe præſcribitur res Cæſaris. Quidam dicunt,quod
a imo eſt correcta, quia præſcribit̄ ſaltem annis 40.per l.omnes, *a*
ĩ.tit.j.ſed tu tene ꝯ,quia iſta l. præſcriptio ſpecialiter eſt inhibita:
vnde ad hunc caſum ſe non retulit illa lex,ſed tñ ad alios caſus,
qui non videbantur ꝯprehendi ſub gñalib. verbis legis, ſicut inf.
ti.j.quæ rr̄a ſtatuit vltra ann.30.non viuere oẽs actiones, intelli-
ge.n.de illis,quib.per ius antiquum non erat pręfixa meta,& vi-
ta:ſed ſtatutum erat ſimpl̄r eſſe perpetuas, ſicut habes Inſtit. de
perp.& temp.actio.in prin.ſed in caſib.in quib.erat,& eſt expreſ-
ſe ſpãliter prouiſum, ꝙ nulla præſcriptio obſtet, dico illos caſus
ſub gñalitate.l.oẽs,nullo mõ ꝯprehendi, & nihilominus in talib.
caſib.obſtat ſaltem præſcriptio 100.ann.vt hic, per l.j.ĩ.titu.1.in
3 ver.ſpatium,ẽt per hoc dico,† ꝙ ſi ex forma ſtatuti in inſtr̄is do-
talib.& teſta.non currit aliqua pręſcriptio,ſed perpetuo pñt exe
cutioni mandari,vt eſt Peruſij: tñ nihilominus obſtabit pręſcri-
b ptio 100.ann. *b* per dictam gl.cui Cyn.vr̄ adhęrere ibi, & valet *c*
c iſtud ſtatutum ꝙ nulla opponatur pręſcriptio,licet non ualeret,
ſi in vim priuilegij concederetur alicui loco ẽt pio, vel perſonæ,
vt no.gl.in auth.quas actiones,ſ.de ſacroſ.eccl.& facit,quod no.
gl.bona in l.j.de confeſ.põt ẽt fieri per pactum, vt nulla currat pręſ
ſcriptio.caſum habes notabilem in l.quod ſi nolit, §.pe. de ædil.
d edic.tangit Dy.in *d* l.ſi quis in prin.teſtamenti,de leg.3.Sunt aũt
quidam caſus,in quib.ſimiliter non currit pręſcr.40. anno.unus
eſt in l.pręſcriptionem,ĩ.tit.j.alius eſt in l.comperit.eo.ti.Curia-
lis autem libertatem nullo tpe præſcribit, vt ĩ.ti.1. l.p̄ſcriptionẽ
nec pręſcribitur contra pluribus functiones,ut dic. l. comperit.
nec ẽt agros Limitro.ar.de agris Limitro.l.fi.li.10. tñ bene p̄ſcri
bitur ſpatio cẽtum annor.vt dixi ſup.ſed D.Cy.in d.l. omnes.d̄t,
ꝙ pręter quam in caſu l.præſcriptionem,& l.comperit, oẽs ll.di
centes non præſcribi iura vllo ſpatio,ſunt correctæ per d. l. oẽs,
& quia pręſcribuntur ſpat.40.ann.& ſic reprobat gl.fi.d.l.oẽs,&
gl.iſtius leg.ſed tu tene,qđ dixi in prin.ꝙ oẽs actus,quib.olim nõ
erat ſtatutum tp̄s ſpeciale,& per ꝯn̄s non erant perpetuę,claudũ
tur ſub diffinitione d.l.oẽs,vt tollantur annis 40.ſed vbi ſpeciali-
ter,& ſimpl̄r eſt prouiſum ĩ aliquo,vt nulla currat pręſcrip. ann.
40.tunc non fit coarctatio ad ann.40. ſed ad centum: quia illud
tp̄s quodammodo in infinitum eſt,ff.de iud. l. proponebatur, ſ.
de ſacroſanct.eccl.l.fi.ff.de vſufr.an vſusfructus,& idem dico,ꝙ
e licet ꝯ Imperium,*e* & Romanam eccleſiam non p̄ſcribatur ſup
his quę reſeruata ſunt in ſignum ſpãlis pręlationis,& pręeminẽ-
tię,ut no. Io.An. in ca.1.de cler.ęgro.in uer.non ob.lib.6.tamen

forſan tanto ſpat.cent.ann.p̄ſcribit̄,vnde p̄ſcripſit popul.Roma
nus libertatem,facit ff.de c.l.hoſtes, vbi loquitur de populis libe
4 ris. † Et quia non eſt dubium,ꝙ Imperator põt libertatem con-
cedere populo Rom. ꝑ ſuum priuilegium, & reſcriptum, & ei
concedere oĩa iura regalia, & merũ Imperiũ,vt in 10.collat.quæ
ſint rega.& ita Fed.in 10.coll.conceſſit Lombardis in pace Con
ſtantiæ,& hẽs in corpore de defen.ciui.§.& iudicare.ergo & eo-
dem nõ per patientiã tribuere:quia non minus operat̄ animi pa-
tientia firmata longi tp̄is curſu,q̄ vera cõfeſſio,vt ſ.de pe.hær.l.ſi
filius.ff.de acq.hære.l.qui in aliena.cõia prædio.l.venditor,§.ſi ꝯ-
ſtat.de iureiu.l.ſi vnius,§.ſi ante iudicem,ff.de adm. tu.l. ſi pupil-
lus alterũ.non tamen vllo tpe,ẽt mille ann. poterit p̄ſcribi ꝯ hoĩs
libertatẽ,vt in ſeruitutem redigatur ex tpe,vt l.fi.C.de lon. tem.
p̄ſcr.quæ pro lib.&c. coniuncta glo.quæ eſt in l.2.de inge. ma. q̄
de mille annis facit mẽtionẽ,& eſt rõ,qa p̄ſcriptio ſine poſſeſſio-
5 ne non procedit, ſed liberũ hoĩem poſſidere non põt. † Vltimo
f *f* ſuper hac leg.eſt videndũ,cum res de patrimonio Cæſaris poſ-
ſit p̄ſcribi,vt probatur hic ꝑ locum a ſpãli: an ita poterit vſucapi
triẽnio,ſi eſt mobilis.Gl.Inſt.de vſuc.§.res fiſci. ꝑ hanc le. deter-
minauit,ꝙ non,dicẽs ꝙ ſicut res fiſci incorporata in fiſcum, nõ
vſucapit̄ triennio,ita ẽt nec res Cæſaris vſucapit̄, quaſi gaudeat
eodẽ priuilegio,quo fiſcus,vt l.bene,§.2.ſ.tit.prox.ſed illã gl.rep-
hendit Guil.de Cug.& dicit,ꝙ imo res Cęſaris vſucapit̄ triẽnio,
hoc diſcutit ipſe late in l.iã pridẽ,ſ.ꝯm.de vſu.dic vt ibi ꝑ eundẽ.

ADDITIONES.

a L.Omnes. Ad intellectum l.omnes,uide l.ſicut,uer.hæ autem inf.tit. 1.
b Centum an. Si ſtatutum uetat præſcriptionem currere,non uidetur uetare præſcri
ptionem centum anno.uide Bal.in l.omnes,in fi.inf. tit.1. & in l.1. infra de anna.
excep.& in c.1.§.præterea.de ca.Conra.Ang.in l.non ſolum,ff.de uſuc.& in l.ne-
mo poteſt,& ibi dixi,ff.de leg.1.
c Valet. Vide quod dixi plene poſt Bar.in l.1. ff. de uſuc. quid autem ſi ſtatutum di-
cit nulla præſ.lon.temp.obſtan.an uideatur excludere præſcriptionem longiſſimi
temporis,uide ſing.Bar.in l.cum ſatis,inf.de agrl.& cenſ.lib.11.
d Dy.in l. Vide Bar.in l.1.ff.de uſucap.
e Imperium. No.bene. Et uide Bal.in l.2.ſup.com.de uſuc.
f Vltim. Res mobiles Cæſaris an uſucapiantur triennio,uide Bal.in l.2. in prin. ſup.
com.de uſuc.ubi tenet gl.hic alle. idem tenet in l. prox. quid in immobilibus dixi
poſt Bal.in l.1.ſup.da quad.præſcr.

LEX II.

1 *Eccleſiarum res quanto tempore vſucapi poſſit.*

a VNiuerſas. *a* Res emphyteuticæ Cęſaris, Reipublicæ, tẽ-
plorum,nullo tit.oneroſo, vel lucratiuo alie
nari poſſunt vt præſcribantur: imo a comparantibus auocantur
ſine reſtitutione pretij.h.d.& per iſtam leg. Bar. facit ſuum fun-
damentum ꝯ gl.fin.de iure emphyt. quæ dicit,ꝙ emphyteuta li-
cet non poſſet vendere irrequiſito dominio: tamen põt legare,
& donare ſicut habens fundum vectigalem, & dic ꝙ eſt contra
caſum huius legis: nec eſt eadem rõ in emphyt.& vecti.quia ad
ſoluendum vectigal eſt obligatus fundus, & quia onus eſt reale
comitatur omnem poſſeſſionem: vnde non intereſt Reipubli-
cæ,vel fiſci,ſi in alium transferatur. ſecus in fundo emphyteuti-
b co,qa ad ſolutionem canonis non eſt obligata niſi pars, *b* quæ
obligatio non tranſit.in oẽm poſſeſſorẽ,vt l.j.§.ſi hęres,ad Treb.
1 † Vltimo *c* eſt videndũ,quãto tpe vſucapitur res templorũ,& ec
c cleſiarum? Dic de hoc,vt l.fi.ſ.de ſacroſ.eccl. qa in quatuor caſi
bus hic poſitis olim non p̄ſcribebat̄,niſi centum ann.hodie vero
p̄ſcribit̄ 40.ann. excepta eccleſia Romana, quæ gaudet priuile-
gio cent.ann.& in illis quatuor caſib. adhuc hodie non præſcribi
tur mino.ſpat.cent.ann.ꝯ ciuitatem, quia in illa ciuitate lex non
d eſt correcta,vt in auth.ibi poſita. In oĩb. *d* aũt alijs caſib.tam ꝯtra
ciuitatem,q̄ ꝯ eccleſiam (præterquam Romanam) pręſcribitur
e ſpat.quadr.annor. *e* & loquitur in caſibus,in quibus olim actio-
nes longo tẽpore durabant:nam vſucapio triennij, vel quadriẽ-
nij ſuo robore durat,nec immutata eſt,dicta authen.& ſi res im
mobiles ciuitatum, & eccleſiarum poſſunt præſcribi 40. annis,
mobiles vſucapiuntur triennio, vt ſup.dictum eſt: ita res patri-
monij proprij Cæſaris tanto tempore vſucapiuntur, l.ius emph.
inf.de fun.patr.& hoc tenet Guil.ergo & hoc tempore pręſcribi
tur ꝯ eccleſiam 40.annis indifferenter, ſed centum annis ꝯ eccle
ſiam Romanam,quia & eodem modo contra alia templa Dei,
poteſt

ADDITIONES.

a Vniuerſas. Iſtam l.no.alle. Bal.in auth.quas actiones,ſup.de ſacroſ.eccl. & Bart. in
l.1.§.quod autem,in fi.ff.de ſuperfi.
b Niſi pars. Vide Bal.in auth. ſi quis,in fi.ſup.de ſacroſ.eccl.
c Vltimo. Vide no.in l.2.ſup.com.de uſucap.
d In omnibus. No.quod auth.quas actiones,hoc corrigit quo ad uſucapionem trien
nij.uide quæ dixi poſt Bar.in d.auth.& uide gl. in auth. de non alien. §. ut autem
lex.in gl.in uerſi.ſi rem a te.& quod non corrigat,ut dixi,tenet Dy.in reg.poſſeſ-
ſor,de reg.iur.in 6.& gl.in §.pro temporalibus, in Auth.de eccl.tit. ubi etiam hoc
tenet Accur.& in §.ſancimus, in auth.de non ali.& idem tenet Gof.in Summ. de
præſcr.§.item quæritur.& Hoſt.in Sum.de pręſcr.ſed contra tenet in c.1. extra,de
reſti.in inte.& ibi per Io.And.
e XI. An.no.tñ contra eccleſiam pręſcribi ſpatio 30.ann.in re pertinente ad eam iu-
re dominij,idem in re ciuitatis,ut no.Bal.hic in aliquibus lec.& uide Bal.in l.ſicut
inf.tit.5.& Bar.in l.cum ſponſus,§.in uectigal per illum tex.ff. de Publ.

pōt tñ peti reſtitutio intra quadriennium poſt p̄ſcriptionis lap-
ſum,vt ibidem in gl. Contra ciuitatem indifferenter p̄ſcribitur,
ſcilicet annis 40.exceptis quatuor caſibus nominatis in d. l. fi.in
quibus requiritur ſpatium cētum annorum, nec eſt correcta in
hoc. Quanto aūt tpe preſcribatur ꝯ fiſcum,vidiſtis plene in l.1.s̄.
tit.i.& in l.2.s̄.de vſuc.dic vt in eis. Circa vſucapionem vero triē
nij,& quadriennij,remanent iura incorrecta, vt ſup. dixi.

LEX III.

a Si qua. a Diminutio cenſus ſoliti ad modū ꝯſuetū reduci
tur,reſcripto obtento illicito non obſtante.h.d.ſe-
b cundū Iac.Butr.Impetrans b aūt reſcriptū a cōi Florentię,vt ſua
poſſeſſio cenſualis,ſeu tributaria ſoluat minus ſolito , nihil agit;
multo magis ſi de communi aliqua bona conceſſerat alicui no-
bilī ſub annuo cenſu ſoluendo: nam huius reſcripti impetratio,
ut diminuat cenſus,nullius momenti eſt,& fingitur ſubreptitiū.

ADDITIONES.

a Si qua.uide tex.de uerbo ad uerbum in l.fi.inf.de fun.rei pri.lib.11.
b Impetrans.No.quod nō poteſt cenſus diminui etiam per reſcriptum , & uide no.
Bar.in l.qui ex relationib.ſup.de le.eo tamen caſu,quo eſſet cōceſſum reſcriptum
bene præſcriberet ut no.in l.non competit.inf.tit.1.

De præſcriptione xxx. vel xl. ann. *Rubrica.*

Dixit de præſcriptione longi temporis,ſequebatur videre de prę
ſcriptione longiſſimi.

LEX PRIMA.

1 *Oculus dicitur triplex.*
2 *Res eſt ſubhaſtata,ergo non eſt vendita uili pretio,an ſit bona conſequētia.*
3 *Prętcriptionis exceptio vendicanti obſtare poteſt.*
4 *Arbitrator de cauſa ſibi commiſſa,vt vir ęquus arbitrari debet.*
5 *Subhaſtatio per 20.dies,in loco publico & conſueto fieri debet.*
6 *Actio perpetua,etiam per ſtatutum,vltra centum annos durare non poteſt.*

Cvm aſſeueras. Si fiſcus, vendit rem alienā,
a vt alienā a minus ſolēniter,
pōt peti reſciſſio p dñm,ſi non obſtet ſibi pręſcriptio vel
exceptio.h.d.Et hæc præſcriptio debet eſſe annorū triginta,cum
emptor fuerit malæfidei, & titulus habeatur pro non titulo, &
1 hoc tenet gl.hic,q̄ incipit, quod eſt legitimum tp̄s. † In tex. ibi,
oculos,dic quod triplex eſt oculus,ſ.mentis,vt hic;oculus corpo
ris, & ille debet eſſe pudicus,oculus adminiſtrationis, & hic dēt
eſſe prouidus,ſm Io.And.in c.quorundā, de elec.li.6.& ibi dicit
ꝙ mens auida potentiæ neſcit a uetitis abſtinere; nec gaudere
a conceſſis,nec adhibere pietatis ꝯſenſum. † In tex. ibi vili pretio,
ſed qūo fuit vile,ſi res poſita fuit ſub haſta venali. Bur. dixit, ꝙ n̄
b ſequitur,res eſt ſub haſtata,b ergo nō eſt vendita vili pretio,vt l.ſi
quos,s̄.de reſcinden.vendit.ꝯrium credo , niſi vtilitas eſſet ꝯria,
vt ibidē,dummodo ſit ſolēniter ſubhaſtata, & hoc caſu non hēt
locū remediū l.2.de reſcin.vend.qđ no.tex.in l.1 j̄. de pręd.[na-
3 ui.li.11.†In tex.ibi,& quod publico iuri pręſcriptum eſt, ſtatuer.
obſtabat.n.vendicanti pręſcriptionis exceptio & hoc verum de
iure ciuili,non de iure canonico, vt in c. poſſeſſor malę fidei, de
re.iu.lib.6.eſt.n.exceptio præſcriptionis iniquum præſidium, &
q vtitur præſcriptione cum reus fuerit,peccat,vt in Auth. vt ec-
c cleſia Romana cen. ann.gau.priu.colla.2. & iō rōne peccati c in
4 in quo nutritur, p̄t habere regreſſum ad eccleſiam. † Item ſi cā
d eſt ꝯmiſſa arbitratori d qui debeat cognoſcere vt vir æquus,vt l.
ſocietatem,§.arbitrorum,cum l.ſequenti,ff.pro ſocio,poterit ſe
cundū Deū,& bonam conſcientiā reijcere obſtaculū p̄ſcriptio-
e nis,tanq̄ iniquum. Per hoc e ēt dico,ꝙ p̄ſcriptio q̄ currit ſolū ex
negligentia non petentis,abſque p̄ſcriptione poſſidentis, non iu
uat malā fidē habentē. Bar.tñ ſub dubio in l.ſeqtur, §.ſi viā, ff.de
vſuca.mouet me,qa vtens beneficio p̄ſcriptionis,& ille tunc cū
vtitur,recurrit ad iniquum pręſidium,& peccat vtens,& in pec-
cato nutritur,& iō habet locū regula c.malęfidei poſſeſſor. exē-
plū in l.1.& 2.s̄.de pig.act.l.iubemus.s̄.de ſacroſanc. eccl. & alle-
gat Bar.in l.ſtipulatus,§.Chryſogonus,de verb. obl.& l.ſi ſtipula
tus,§.qm̄,ff.ſi cer.pet.ꝙ confeſſio vtilis ꝯtenta in diſpoſitione in-
utili probatur per inſtr̄m continens cōfeſſionem:& iō ſi mulier
ſimulando Florentię ꝯhit,licet ꝯctus ſit nullus, tñ confeſſione in
5 ſtr̄i authentici probantur ante oīa geſta.† In gl ſuper ver. pretio.
f ibi,Item ꝙ res ſubhaſtet, dic in loco f publico & conſuetudo di-
uerſis diebus,& ſubhaſtata ſtet per tp̄s uiginti dierum, ut l. ſi tē-
pora j̄.de fide.inſtr.& iure haſtę fiſcalis.lib. 10.& s̄.de ſacroſa.ec.
auth.hoc ius porrectum,niſi ſtatuto caueatur,aut conſuetudine
aliud diſponatur,ut dictis iuribus. In glo.ſuper uerbo, ſpatium.
6 ibi,forte erat centum ann.† No. bene, ꝙ ſi ſtatutum, uel lex di-
ſponat actionem perpetuam eſſe,ut olim erat:tñ non durabit ul
tra centum annos.Cyn.dicit hic,ꝙ non dubitat tolli centum an
nis,ſed non credit de illa loqui hanc legē,ideo dixi, ꝙ lex loqui-
tur de triginta annis,aut quadraginta, q̄ pręſcriptiones inductæ
fuerunt ante hanc legem,ut no.j̄.eod.l.ſicut.ſi dicis, qūo longo
tempore potuit pręſcribi,cum habuit malam fidem? Dic,ꝙ nō
g fuit g allegata.Cy.& Odof.in l.oēs j̄.eo. dicit ꝙ quędā tollebant
centum annis,quædam uero nullo tpe glo.j.ibi, idē eſt ſi te præ-
ſente.hoc intellige,qñ res fuit uili pretio uēdita,Secus eſt,quādo
interuenerunt aliæ ſolennitates , licet forſitan ad venditionem,
alias non potuiſſet procedi,quia contradiceret,ſecundum Cyn.

ADDITIONES.

a Alienam.Quando vero venderet alienam vt ſuam, vide in l.2. ſup. de quadr. præ-
ſcri.per Bal.in l.fi.ſup.ſi aduer.fiſ.& quæ no.Bar.hic.
b Subhaſtat.Vide contrarium l.ſi quis,alleg.& quod no.Bar. hic. Moder. in l. ſi quis
cum aliter,ff.de verb.obl.Imo.in l.precia rerum,ff.ad leg.Falc.
c Ratione peccati.Vide Bar.in tract.ad reprimendum,in ver. per denunciationem,
& in l.ſequitur,§.ſi viam,& ibi dixi,ff.de vſuc.
d Commiſſa arbitratori.Vide Ang.in l.ſequitur,§.fi.ff.de vſuc. & in tract. ad repri.
Bar.in verſi.uidebitur.in fi.& tangit Lud.Rom.in rub.ff.de arb.in prin.
e Per hoc.Dixi poſt Bar.in l.ſequitur,§.ſi viam,ff.de vſuc.
f In loco.Quæ debeat interuenire in ſubhaſtatione,uide in l.ſi tempore, hic allega.
& in l.1.ſup.de hæred.vel act.vend.& Bal.in l.fi.ſup.ſi aduer.fiſ.& ibi dicit, inter
alia,quod vt ualeat uenditio,neceſſe eſt ut pretium de præſenti ſoluatur, nec ſuffi
cit habere fidem de pretio,ut eſt tex.cum glo.in l. ſi procurator, ff.de iure fiſci. Et
quanto tempore debeat eſſe ceſſatum a ſolutione tributorum, ut poſſit fieri uen-
ditio,uide gl.Cyn.& Bal in l.1.ſup.ſi propter pub.pen.& in uenditione rerum mo
bilium , quæ conſuetæ ſunt vendi in foro , non requiritur ſubhaſtatio , ſecundum
Bal.in l.1.ſup.ſi propter pu.penſit,
g Non ſunt.Mala fides debet allegari , maxime in caſu huius l. ubi poſſeſſor habeat
titulum.Idem in bona fide,ut not.Bal.in l.ſuper longi,ſup.de præſcrip. lon.temp.
& ibi dixi.

LEX II.

1 *Initium poßeßionis in pręſcriptione non requiritur.*
2 *Tractus futuri iudicij ad iudicem ſpectat.*
3 *Poßidens precario,30. ann.non præſcribit.*
4 *Colonus præſtationi temporis præſcribere poteſt.*
5 *Colonus quamuis per 30.ann.nihil ſoluat, tamen præſcribere non poteſt.*
6 *Poſſidens domino,vllo tempore non præſcribit.*
7 *Actioni perſonali præſcribitur longo tempore.*
8 *Poſſidens per an.30.dicitur verus poſſeſſor.*

Male agitur. Qui non poſſidet,vllo tpe non præſcri-
bit.h.d.concor.ff.de vſu.l. ſine poſſeſſio
ne.de reg.iu.ca.ſine poſſeſſione.lib.6. Vel ſic, Poſſidens pro alio,
nullo tempore p̄ſcribit.h.d.& ad hoc allegatur , rō eſt in prōptu,
quia non habet animum q̄rendi dñium,nec ſe putat dñm.vnde
impoſſibile eſt,ꝙ vſucapiat. Vel ſic,Colonus,vel Inquilinus , aut
precario poſſidens,vllo tempore non pręſcribit.hoc dicit in pri-
mis duobus caſibus, & eſt rō , quia nullam poſſeſſionem habet,
nec naturalem,nec ciuilem,ſed ſimplicem,& aſininam detētio-
nem,vt vidiſtis s̄.cōia de vſuc.l.4.& de tertio eſt rō,qa non poſſi
det ſibi,ſed alteri:nec poſſidet animo querendi dñij,ergo,&c.vt
1 s̄.dixi.In tex.ibi,initium non requirit̄.†No hanc regulam,quod
non poteſt,ſed cum conſtet ꝙ iam poſſidet a poſſeſſore,qñ inci-
pit poſſidere;conſtat ꝙ ſemper nomine ſuo poſſidet pro alio, &
tunc inquirēdum eſt ab eo de initio poſſeſſionis , q̄ dicit eſſe ſuā
facit s̄.de pig.act.l.nec creditores,& s̄.commo.l.2.ita intelligen-
do,ꝙ verbum,initium,ponitur temporaliter.Secundo mō expo
nitur, vt exponatur cauſaliter. & ſic accipitur initium pro tit. &
erit ſenſus,ꝙ qui poſſidet titulo pro ſuo,& nunquam alieno no-
mine poſſedit.nunq̄ cogitur dicere titulum ſuę poſſeſſionis,vt l.
cogi,s̄.de pet.hære.Secus ſi conſtet,ꝙ aliquando poſſedit nomi-
ne alieno,nam tunc ſi dicit poſſeſſionem eſſe ſuā,debet ille alle-
gare cām,pp q̄ ſua eſt,vt hac l.rō eſt,qa eſt præſumptio ꝯ eum,ſi
cut de proba.l.ſiue poſſidetis.Idem vbicunque ille , qui poſſidet
habet præſumptionem iuris ꝯ ſe.quod non iuſte poſſideat,vt te
neatur dicere titulum ſuæ poſſeſſionis.exemplum pone in laico
poſſidente eccleſiā,vel ius ſpirituale,ſm Inno.de ele.c. conſtitu-
tis.hoc ēt vr̄ tenere de prob.c.cum cām.Ibi.vt ob hoc ipſum,no.
diligenter quod ad probandum quem poſſidere , & rem poſſe-
diſſe pro alio,ſufficit hoc ſolū pbare, hoc eſt qđ omni anno, vel
certis alijs temporibus , & pro ipſa poſſeſſione certam præſtitit
mercedem.Ibi, annis omnibus, ideſt ſingulis. Hoc ēt allegatur
per Doct.ꝙ ille, cui debetur annua p̄ſtatio , pōt ēt per p̄teritum
agere, vt fiat ꝯdemnatio de futuris , ne cogatur ſingulis annis de
2 iure ſuo proteſtari,†hic eſt caſus ſingularis, in quo tractus futu-
ri iudicij ſpectat ad iudicē,de quo j̄.de fideiuſ.l.1.dixi latiſſime in
3 repe.l.1.s̄.de iud.dicut ibi.†In glo.2.ibi,præſcribere domino ſpa
a tio triginta a an. hoc reprobatur per l.oēs. qa precario poſſidens
hēt nālem.& ciuilē ex dñi cōceſſione,cū precibus ſuis poſſideat
dño,& per dominum,& non ſibi,ergo alio titulo uſucapit. ſit er
4 go hæc regula huius l.† Et glo.ibi, vel pro præterito tempore ad
aliquid,hæc vera,& hanc tenet Bart.& concludo ꝙ aut colonus
vel Inquilinus, vult præſcribere præſtationi præſentis penſionis,
& pro temporibus p̄teritis,& ſine dubio p̄ſcribit 30.ann. qa tan-
to tpe tollitur omnis actio perſonalis , vt j̄.l. prox. & hoc voluit
dicere iſta gl.& bene. Aut vult pręſcribere ꝯ annuam præſtatio-
nem in futurum,vt eam ſoluere non teneatur: & tunc non per-
ſcribitur ſolum ceſſando ſoluere,niſi interpellatus,vt ſoluat, re-
cuſauit ſoluere, quia ex tunc domino videtur interuertere poſ-
ſionem,vt leg.colonus.& l.cum fundum,ff.de vi.& vi arma.vbi
gl.ergo.

ADDITIO.

a Spatio 30.Sed quod precario poſſidens poſſit pręſcribere,uidetur tenere Bal.in l.ui
tia.ſup.de acqui.poſſ.cogita.tamen.

a gl.ergo tunc p̄ſcribit̄ ꝯ̃ eum tanto ſpatio,*a* quia tunc nō requirit̄
bona fides,vt Inſt.de vſucap.§.furtiuæ. ꝯ̃ hoc tenet hic Guil. ſed
Cy.magis ſtringit,dicēs ꝙ ſi colonus dñm reuertentem non ad-
mittat,ꝙ tunc vere poſſeſſionē interuertit,& iſtud eſt tutius, nō
enim ſeq̄tur,colonus penſionem non ſoluit,ergo poſſeſſionē in-
b teruertit *b* cum iſta cōpatibilia inter ſe ſint,non interuertere, &
penſionē non ſoluere: vnde non dico ex hoc ſolo poſſeſſionem
interuerſam,vt vidiſti ſ̄.de acq.poſſ.l.nemo,& vr̄ caſus in l.j.§.in
quib.cau.ceſſ.lon.temp. præſcr. Aut vult colonus p̄ſcribere ipſā
rem,& tunc nullo præſcribit tp̄e,vt hic,niſi poſſeſſionem primo
interuerterit.h.d. & ſic incipiat poſſidere. aut vult præſcribere ꝯ̃
actionem ꝑſonalem locati,ne cōuentus ex ea teneat̄ reddere pē
ſionem:& tunc ſ̄m glo.p̄ſcribit ſpatio.30. ſed licet p̄ſcribat huic
actioni,poterit ꝯueniri interdicto vti poſſidetis,ex eo quia turba
ris ꝑ ipſum colonum, vel ipſum inquilinum nolētē reddere de-
c tētionem:& tunc turbat,cū reddere nō vult *c* eā.pōt ēt cōueniri
ſ̄m gl.actione in rem,q̄ nō eſt p̄ſcripta,cum ſꝫ dn̄s poſſedit. vide
te,gl.in his duob.vltimis dixit verū,& p̄t ꝯueniri reali,& interdi-
cto,vti poſſidetis.inquātum ponimus colonum turbare, ſed nō
ſequitur,nō vult deponere detentationem,ergo turbat,ſi hēt iu
ſtam cauſam non deponendi.quare dic,aut locatio fuit facta ad
ann.30.vel 40.& tunc non eſt p̄ſcriptum ꝑ illum lapſum actioni
ex locato. ante.n.nullo mō incipit currere p̄ſcriptio, cum agere
non potuerit,vt l.1.de diuer.& temp.p̄ſcr.& ſic hoc caſu glo.iſta
non dicit verū,q̄a p̄t ēt cōueniri interdicto vti poſſidetis: quia in
iuſte recuſat.p̄t ēt cōueniri tali iudicio ſine dubio:p̄t ēt cōueniri
condictione ex l.ſi quis conductionis,ſup.locati.Si vero condu-
d ctio fuit ad modicum tp̄s facta,puta anno, *d* vel biennio, & co-
lonus deinde,vel inquilinus ſtetit poſtea per tempus 30.ann.in
poſſeſſione,ſoluendo cōtinue mercedem,& ꝑꝑ hoc vult exclu-
dere actionem ex locato,dicens,quia ſibi in perpetuū ſit locata:
tunc aut ſoluit ſemper vniformiter eādem mercedem, puta ſin
gulis annis de dimidia fructuum,vt quia erat colonus partiarius
tūc gl.iſta p̄t dicere verū, ꝙ nō p̄t cōueniri ex locato,vt reſtituat
detentationem,ex eo q̄a ꝯ̃ actionem p̄ſcribit, q̄a probata ſolutio
ne dictæ mercedis,tp̄s longiſſimum probat,ꝙ eſt colonus, vel in
quilinus ꝑpetuus:& ita intelligēdo non poterit ꝯueniri neq; rea
li,nec ēt interdicto,quia iuſtam habeat cauſam denegandi depo
nere detentationem,ex quo eſt colonus perpetuus, & ſic in hac
parte gl.non diceret verum.Si vero præſtatio mercedis non fo-
ret vniformis,puta q̄a pro mercede p̄ſtat̄ qn̄q; pecunia, & qn̄q;
frumentum,& qn̄q; plus,quandoq; minus: tūc ꝑ tales actus dif
formes non inducit dicta probatio,de qua dixi.ff.de ſer.vrb.p̄d.
l.hæc aūt iura.cum l.ſeq.per quas leges dicunt maiores nr̄i,ꝙ ēt
e ſi per centum annos *e* dn̄s vaſallo non impoſuiſſet ſeruitiū ,non
eſſet vaſallus liberatus tp̄e:quia nunq̄ habuit aliquam poſſeſſio
nē libertatis, ex quo requiſitus nō fuit ad præſtationē homagij.
Item ſi colonus diceret ſe præſcripſiſſe ꝯ̃ dictam actionem ex lo
catione.quia tenetur reddere detentationem. in hoc gl. diceret
veritatem,quia tūc incipit eſſe in culpa:incipit.n.dn̄o denegare
& ex tunc oritur actio ex locato,q̄ pręſcribit ann.triginta.vt d.l.
ſicut.Quatuor ergo ſunt,ſi bene comprehendis;primum.ſ.cum
colonus vult præſcribere contra mercedem præteritam;ſ̄m,cū
vult præſcribere aduerſus futuram,vt nō præſtet;tertium, cum
vult præſcribere ipſam?quartum,cum vult p̄ſcribere,vt non co-
gatur relaxare rem,negando per ſoluere mercedem, & quicq̄d
ſit in quolibet dictorum caſuum habuiſtis.ſ̄.in gl.ſuper ver. præ
5 ſtiterit.vbi dicit,nihil ſoluat.†Decidit ergo gl.ꝙ licet colonus ni
hil ſoluat per annos 30.tn̄ non præſcriberet, & reprobat opinio.
Mar.dicentis oppoſitum,& verū dicit q̄d nō p̄ſcribit ipſam rem
niſi poſſeſſionem interuertat,& tunc ſic, quia incipit poſſidere;
& bene præſcribit ſolutiones non factas, non aduerſus fiendas
in poſterum,niſi ſimpl̄r interuerſa poſſeſſione, & ēt p̄ſcribit lo-
cationem,qua mediante compellatur reddere detentationē, vt
6 ſuperius dictum eſt †In gl.ſuper verbo,poſſidentibus.ibi,præſcri
f beretur dn̄o ſpat.triginta *f* ann.dic & hoc eſt falſum, & reproba
tus per omnes.Nam licet dn̄s transferat in alium oēm poſſeſſio
nem naturalem,& ciuilem precario, tamen ille non poſſidet ſi-
bi,ſed domino:& ideo dominium non præſcribit vllo tempore.
7 †In ea.glo.Sed bene dico,*g* ꝙ hæc vera,& approbata eſt per oēs,
g ꝙ cuilibet actioni perſonali præſcribitur longiſſimo tempore,
8 vt inf.prox.†Item ſi aliquis poſſidet vt emphyteuta per ann.tri-
ginta,non poterit dn̄s negare tali poſſeſſori potentiam de cæte-
ro poſſidendi,quia ius emphyteuticum eſt præſcriptum, & præ
ſumitur data res in emphyteuſim perpetuam,alia non dicto,ſe
cundum Gul.de Cun.no.& hoc eſt de mente gl.præalleg.In gl.
h ſuper verbo,vſurpet.ibi,ſed ſi dominum *h* venientem nō admit
tit.hoc eſt clarum;& idem ſi non vult mercedem ſoluere : licet
Bar.fuerit in opin.contraria,ut prædixi. Non habetis alia.

ADDITIONES.

a Spatio.Vtrum colonus non ſoluendo penſionem præſcribat contra dominum, ui
de quod no.Bar.in l.competit,infra eod.

b Interu[er]tit.Vide [q]uod no.Bal.in l.nemo,hic alleg.& maxime dum allegat.l.cum
notiſſimi, §. fin. inf.eod. Sed quis dicatur ſpoliare dominum,uide per Bald.in l.ſi
quis conductionis,ſup.lo.per Cy.in l.competit,inf.in 3.q.& vide quod no. Ange.
ad hoc no.in l.quemadmodum,ff.de acq.poſſ.

c Non vult.Et ꝙ qui reddere non vult,dicatur ſpoliare,tenet Bar.& Bald.in l. ſi quis
conductionis.ſup.locati.faciunt,quæ habentur in l.vim facit, ff.de vi, & vi ar.&
vr̄ probari in l.pen.& quod ibi Bar.ſup.loca.& tex.ibi Bar.in l.ſi is qui ff. de prec.
& vide Cy.in l.comperit,3.q.& plene per Inn.& Hoſt.in ca. ſignificauit, extra de
cenſi.vide Bal.in l.2.ſup.de ſer.vbi refert Inn.in c.querelam.

d Puta ann.No.perpetuo,& ſingulariter,& idem tenet Bal.in l.omnes.inf.eo.& vi-
de no.Bar.in l.comperit.in eo.& hic,& Bal.in l.cum notiſſimi,ſ fi.inf.eo. adde q̄d
Bar.ſingulariter in l.litibus.inf.de agri.& cenſi.lib.11.dicit, quod ſi quis per decē
annos præſtitit penſionem,tanquam colonus,præſumitur colonus,& in futurum
poteſt compelli ad illam penſionem,quod no.idem tenet Bar. in l.cum de in rem
verſo,ff.de vſur.ſed quid in emphyteuta,an præſcribat ius in emphyteuticum,vi-
de Bar.in l.3.§.ex contrario,ff.de acq.poſſ.& omnino gl.in l.2.in fi.gl.magnæ, ſu-
pra de iure emp.& quod ibi Bal.in l.vlt.col. & an tunc emphyteuſis ſit perpetua,
vide Bar.in l.2.inf.de iure emphy.& Aug.in l.qui in aliena,in prin. ff.de acq. hær.
vbi omnino vide.

e Centum ann.Vide Bar.per illū tex.in l.in filijs,inf.de Decu.li.10.ad idem in l. At-
tilicinus,ff.de ſer.ruſt.præ.Io.And.in c.fi.de conſt.in 6.in Nouel. & in c.ut priuile
gia,in fi.vlt.gl.de priuil.in antiquis,Inn.& quod no.Bar.in l.1.§.hoc interdicto, ff.
de itin.actuque pri.Spec.de iuriſ om.iud.ad fi.& in tit.de præſcr.in prin.ver. quid
ſi omnes.& Inn.in c.dilectus,in gl.poſſeſſionem,extra,de cap.mon.

f Spatio 30.Hoc falſum eſt,& reprobatur per omnes ; nam licet dominus transferat
in alium omnem poſſeſſionem naturalem & ciuilem precario, ille tamen nō poſ-
ſidet ſibi,ſed domino,& ideo dominium non præſcribit vllo tempore.

g Sed bene dico.Hæc uera, & communiter approbata, quod cuilibet actioni perſo-
nali præſcribatur longiſſimo tp̄e, vt inf. l. proxi. item ſi quis poſſedit tanquā em-
phy.non poterit dominus de cætero tali poſſeſſori negare potentiam poſſidendi,
quia ius emphy.eſt præſcriptum,& præſumitur data emphy.in perpetuum,ſecun
dum Guil.de Cum. quod no.& hoc eſt de mente gl.pen.

h Sed ſi dominum. Hoc eſt clarum:& idem ſi non uult mercedem ſoluere,licet Bar.
fuerit in opi.contraria,& in Rep.Ang.ſeu Bal.additum ſeu correctum in lec.Io.de
Imo.manu.eius propria.

---

1 *Longiſsimo tempore qui poſſedit, non cogitur dicere tit. ſuæ poſſeſsionis.*
2 *Poſsidens animo,longiſsimo tempore non pręſcribit.*
3 *Dominus an cogatur de iure ſuo proteſtari.*
4 *Colonus an cogatur pręſcribere penſionem,& etiam poſſeſsionem. 5.*

Male agitur. Qui alieno nomine poſſidet,nullo tem
pore p̄ſcribit.h.d.Primo ponit quoddā
dictum.ſecundo reſpondet cuidam obiectioni . tertium dictum
probat per vnam rōnem . quarto concludit . quinto probat per
rationem nouam,ſecūda ibi,cum lex.tertia ibi,eos autem, quar-
1 ta ibi,nemo,quinta ibi,ne cogantur. † No.quod ille, qui longiſ-
ſimo tp̄e poſſedit, non cogitur dicere titulum ſuæ poſſeſſionis.
Iſta litera innuit,quod non poſſit,imo dicit Inn.quod ex præſcri
ptione longiſſimi tp̄is p̄ſumitur bona fides, iſtud nō ſufficiebat,
cum beneficia eccleſiæ non poſſint pręſcribi ſine inſtitutione ca
nonica,vt c.j.de reg.iur.lib.6.Mercedem,eo ipſo ꝙ probatur, ꝙ
quis præſtat centum, probat̄ ꝙ poſſidet noīe alieno . Proteſtari
conueniendo reum in iudicio per proteſtationem.n.ſimplicem
non interrumpitur præſcriptio,vt in l.alienam,ff.de vſuc.ꝑ em-
2 pto.† Primo,no.ꝙ qui aīo non poſſidet, longiſſimo tp̄e nō p̄ſcri
bit.Secundo,ꝙ qui alij reſpondet de cenſu,vel penſione,intelli-
gitur eius nomine poſſidere. Iſtud eſt verum in colono,vel in-
quilino:In emphyteuta,vel ſuperficiario debemus dicere,ꝙ qui
ſoluit ad annum, vt emphyteuta , vel ſuperficiarius debet reco-
gnoſcere dn̄ium,non aūt poſſeſſionem,quia hēt nālem,gl.eſt in
3 l.1.ff.vſufr.quemad.cau.† Vltimo no.ꝙ dn̄s non cogitur e c iure
ſuo proteſtari,vel agere ſi agitur pro aliqua re pręterita,ut ſolua-
tur ſtatim pro futura, uel debito tp̄e, quo adueniente ſnīa man-
dabit̄ executioni ſine nouo proceſſu:nunquid colonus,uel inq̄li
nus poſſit pręſcribere longo tp̄e? Rn̄deo,ut in tex.aut ille, qui ꝯ-
ducit,tenet precarie,& tunc ꝯ̃ dn̄m non p̄t,quia recognoſcit cū
in dn̄m:aut ꝯ̃ tertium,& p̄t,& ita debet intelligi gl.& illi,qui dā-
4 nant eam,non intelligunt.† Modo quęrit,utrum colonus, præ-
ſcribi. Aduertatis, qn̄ aliquid dēt rōne promiſſionis non habito
reſpū ad rem aliquam,loquitur qō nr̄a. dn̄t ergo Doc. ꝙ p̄t prę-
ſcribi a tp̄e,ex quo peti potuit. Adde , & agi dicam in §. in his.
5 Nunquid poſſit pręſcribere poſt? Br̄,caſus eſt hic,ꝙ non, quia ēt
pręſcriberet proprietatem,q̄ ideo non pręſcribit, quia non poſſi
det. Qn̄que.n.penſio non ſoluitur,quia non petitur,& dominus
nunquam perdit poſſeſſionem,aut non ſoluitur, quia ſubtrahit̄
per rebellionem , & tunc aut prętendit cām reſpectu penſionis
tm̄,& tunc poſſeſſio diuertitur a dn̄o , & pręſcribitur lōgiſſimo
tp̄e de iure ciuili,de iure canonico nunquam,ut in c.mala fides,
de reg.iu.lib. 6. dum ego eſſem coram Vrbano Papa vj. cū Dn̄o
Io.de Lig.eramus in verbis: erat in qōne , nunquid per rebellio-
nem Papa perderet poſſeſſionem Papatus? veritas eſt ꝙ nō : q̄a
ſiue ſit Papa, ſiue non , exercet illam iuriſdōnem noīe eccleſię,
& utitur eccleſia,nam prę_do,ſibi retinet poſſeſſionem,l quicun
que,ff.quemadm.ſerui. amit. cum ergo uniuerſalis poſſeſſio in-
telligat̄ eſſe penes eccl̄am, ex quo noīe eccl̄ę utit̄, ēt non perdit
poſſeſſionem:ſed ēt ſi non uteretur noīe eccl̄ę, non pōt perdere
poſſeſſionem,ſecundum Inn.in c.cum olim, de reſt.ſpolia.

L E X IIII.

1 *Pręſcriptio 30.ann.eſt metuenda.*

2 *Hypo-*

2 *Hypotheca,quæ eſt in rem,quot annis durat.*
3 *Actionem incæpiſſe de iure competere ſufficit.*
4 *Actio perſonalis non viuit poſt 30.annos.*
5 *Præſcriptio longiſſimi temporis, per præſentationem delegationis interrumpi non poteſt.*
6 *Præſcriptio incipiens a prædeceſſore, continuatur contra minorem ſuccedentem.*
7 *Præſcriptio triginta an per executoris miſſionem interrumpitur.*
8 *Præſcriptionis exceptio litis ingreſſum impedit.*
9 *Præſcriptio longi temporis iure antiquo erat incognita.*
10 *Seruitus per cauſam continuam acquiritur.*
11 *Factum iudicis officio,quot annis tollatur.*
12 *Actio per longum tempus, non tollitur ipſo iure.*
13 *Exceptioni an præſcribatur.*
14 *Fides in præſcriptione conſiderari debet.*
15 *Præſcriptio ſtatutaria quot annis tollatur.*
16 *Præſcriptio longior 40.ann durante pupillari ætate currere non poteſt.*
17 *Præſcriptio contra Romanam eccleſiam non currit,niſi centum annis.*
18 *Incorporata quanto tempore præſcribantur.*
19 *Præſcriptio non currit,vbi quis iuris impedimento impeditur agere.*

a SICUT. *a* Actio perſonalis non durat niſi annis 30. niſi fuerit interrupta pupillari ætate, vel executoris miſſione. h. d.vſq; ad l.oẽs. Vel ſic,Oẽs actiones p̄ſonales,quas lex nõ extinguit minori tpe,tollunt̄ ſpat.30. ann. niſi ſit p̄ſcriptio interrupta q̄ dormiuit toto tpe pupillaris ætatis.h.d. Pupillaris ergo ætas nõ interrumpit p̄ſcriptionem,ſed facit eã dormire, & iſte eſt aptus
1 modus loquendi.† In tex.ibi,30.ann.p̄ſcriptio metuenda, quid
b ſi *b* creditor cum debitore paciſcit̄ non petere vſq; ad annos 50. an eis elapſis agi poterit? Dic ꝙ ſic:non.n.habuit experiendi potentiã durãte cõuentionali dilatione,& de hoc eſt caſus in l.3.§.
2 pen.ff.de p̄ca.tene menti.† Ibi, qui pignus vel hypothecã, ſubaudi poſſidet,qđ eſt interea,& intellige mala fide,& abſq; ti.alias tertius poſſeſſor vſucapit 10. annis inter præſentes, & viginti inter abſentes,vt vidiſti in l.j.s̃ ſi aduerſus cred.& ibi dixi Ibi, eodẽ ẽt iure.Hic ẽt Imperator interſerit de hypotheca, q̄ eſt in rẽ, & dicit eã durare triginta annis, vt hic, vbi extraneus poſſidebat ſine titulo,ſi.n.poſſedit venditor 40.an.& ſi extraneus cum titulo, & bona fide p̄ſcribit 10.annis inter præſentes,& viginti inter ab-
3 ſentes,vt dictum eſt.Ibi,ꝯpetere iure cæperunt. † Nota bene,*c* ꝙ
c ſufficit actionem de iure incæpiſſe cõpetere. Vnde impedimentũ ſuperueniens non attendit̄,qđ no.pro limitatione l.1.ff.de diuer.& tẽp.p̄ſc.& ff.de ſer.ruſtic.p̄d.l.& Attilicinus. & hæc p̄ſcriptio currit ꝯ ignorantem ius,vt ea.l.in fi.& ꝯ ignorantem factũ,
4 vt l.fi.s̃.de p̄ſcr.lon.temp.† In tex.ibi,viuendi vlterius non hẽant facultatẽ.nota hic,quia ex quo actio perſonalis nõ viuit poſt annos 30.apparet ꝙ p curſum talis p̄ſcriptionis ſopitus ſit effectus
d naturalis obligationis, licet ipſa non tollatur ipſo iure, *d* qa ius naturale tolli non p̄t p ius ciuile, & ita intellige gl.in l.fi.ff rem ratam hab.qđ Bar.ibi tenet.& qualis iſta mors dicat̄,videbis in l.p-
5 xi.† Ibi,in iudicijs allegaſſe.nota bene, quando ſola repreſenta-
e tio *e* reſcripti delegationis factæ iudici a Principe non interrũpit p̄ſcriptionem longiſſimi tpis,niſi ſubſecuta citatione p executorem.i.nuncium ſolum ergo executoris, vel nuncij miſſio interrumpit & eã ppetuat in alios 30.ann.vt hic,& j̃.eo.l.cum notiſſimi,in prin.p litis aũt cõteſtationem ppetuatur in 40.ann.vt ibi. Et hoc eſt vtile ad ſtatuta terrarũ diſponentia, ꝙ oĩs actio tollatur.10.ann.niſi fuerit interrupta p̄ſcriptio p miſſionem executoris,quia ſola executoris miſſio interrumpit in alios 10.ann. & ſi
6 fiat litis ꝯteſtatio, ppetuat̄ in 30.† Ibi, ſed pupillari ætat. hoc in-
f tellige, *f* qñ p̄ſcriptio incipit a p̄deceſſore. Nam illa continuatur ꝯ minorem ſuccedentem,excepto tpe pupillaris ætatis ſ̃m Cyn. & Bar.in l.fi.ſup.in quib.cauſis in integ.reſt. non eſt neceſſ. Hoc idem tenet gl.in corpore de reſt.§.ſi vero expectet. verſic. ſi alia.
7 Ibi per executorem conuentio.† No.ꝙ p̄ſcriptionem 30.annorum interrumpit ſola executoris miſſio. hoc iõ, quia cauſatur ex mera negligentia non petentis: ſed licet interrumpatur, non ppetuatur in annos 40.vt ſupra dixi,& videbitis j̃.eo.l. fi.no.j̃.in l.cum notiſſimi,in gl.in verbo, ſolam. ſed benefit tranſitoria ad hæredem, licet alias non eſſet de ſui natura, vt l. conſtitutionib. ff.de act.& obl.præſcriptio vero longi temporis nõ, quia partim eſt odioſa, partim fauorabilis,& requirit ſemper litis ꝯt. vt l. fi.ff. de eo,p quem fa.erit.s̃.de rei ven.l.more. hoc eſt verum ſi cõteſtatio valuit,alias ſecus,vt no.in l.ſi pater,s̃.ne de ſta. defun. vide Bar.in l.2.§.fi.de vſuc.pro emp.Sed quid ſi lis ꝯte. ſit ab alio quã a dño,forte non interrumpit p̄ſc.ar.in l.fi.§.fi.ff.rẽ ra.ha. eligit.n. in ea media via. vſucapio.n.triẽnij eſt mere fauorabilis, & iõ nõ interrumpit̄ ẽt p ꝯteſtationem in effectu,vt ff.de rei uen.l.ſi poſt acceptum.& hoc tenet Iac.de Are.Cy.& Bar.licet gl. hic multũ ſe inuoluat,ſed iſta eſt veritas,dixi in l.j.s̃. de iudic.in Repe.mea.
g Ibi,non ſexus, *g* currit ergo iſta præſcrip.30.anno.ꝯ mulierem,ꝯ abſentem,ꝯ militem, vt hic,& ꝯ ignorantem ius, t in fin.Item ꝯ ignorantem factum, vt dixi in prin.Sola igitur pupillaris ætas excludit.vnde nõ excludit tempus furoris, quia illud eſt incertum quantum duret, quia interruptio pertinet ad ſolicitudinẽ cura-
8 toris,vt patet in lr̃a.Ibi,nulli mouendi.† Hic eſt caſus rotundus, ꝙ exceptio præſcriptionis impedit litis ingreſſum, ſi opponitur in vim dilatoriæ,qđ plene dic,vt dixi in l.emptor.s̃.de p̄ſcrip.lon. temp.in quibuſdã aũt caſib.nulla p̄ſcriptio currit ſ̃m Io.And.in
9 c.1.in gl.de re.iu.li.6.† In gl.1.ibi,alij,cõtra.hæc vera,quia de iure antiquo fforum præſcriptio longi tpis erat incognita, vt ff. ad l. Aquil.l.qui occidit,§.1.& l.non ſolũ.ff.ex quib.cauſis maior. & in Auth.vt eccleſia Romana, &c. collat. Hæc ergo lex præſcriptionem 30.an.induxit,p quam tollitur effectus naturalis,& ciuilis obligationis,& iõ ſoluens tutus tali exceptione repetit,vt indebitum,vt tenet Bar.ff.rem ra.hab.l.fi. Aliæ ergo temporales p̄ſcriptiones bene erant inductæ iure antiquo, vt patet Inſt.de pp̄e.& tem.act. & iſtud erat vbicunque in iſta actionis productione,ꝙ ius ciuile, & prætorium metam vitæ imponebant. In gl. 2.
10 no.bene iſtam gl.† In gl.vt ſeruitus.ibi, Reſpondeo. quaſi poſſi-
h dent. *h* hoc verum,ſi tractamus de ſeruitute acquirenda, & tũc ſi habet cauſam continuam,quæritur longo tempore:ſi diſcontinuam,tanto tpe cuius initij memoria nõ exiſtat,vt l. hoc iure, §.ductus aquæ,ff.de aqua quo.& æſti.& l.1.in fin. ff. de aqua plu. arc.s̃.de ſerui.l.2.Sed ſi de quærenda libertate tractamus aduerſus ſeruitutem,tunc præſcribens nec poſſidet,nec quaſi quicquã poſſidet,ſufficit.n.ſola negligentia non vtentis.ff.de vſucap.l. ſequitur,§.ſi viã, & ipſa libertas ſemper p̄ſcribitur longo tpe. Fallit,vbi ſeruitus non eſt continuata,ſed interpellata,qa tunc req-
11 reretur tp̄s duplicatum,vt l.pen.§.fi.de ſeruit.† In gl. extraordinaria.ibi, quod ſi iudicis officio, tollitur officium iudicis *annis*
i 30.*i* vt actio perſonalis,& hoc tenet gl.j̃.de falſ.l.querelam.Sed
K attende,*K* ꝙ officium intentat̄ ꝯ hæredem ut hereditatem adeat ſed vt poſtea eam reſtituat,competit actio ex teſtõ, vt ff.ad Tre.
12 l.Papi.† In ea.glo.ibi,ſecus in exceptione.l.hoc *intellige* verum, in exceptione,quæ non põt opponi in iudicio per modũ *agendi*, nam illa eſt perpetua, alia tpalis, vt vidimus in *exceptione* non numeratæ pecuniæ,& non numeratæ dotis. in authẽ. hanc autẽ querelam.s̃.de non num.pecu.Idem dicas in exceptione cõpenſationis.Sed ſuper hoc dubitauit Iac.But. in vno caſu, an poſſit ꝓponi per modũ actionis.ſ.qñ aliquis ſoluit vſuras,an poſſit agere vt compenſent̄ in ſortem,& dicit ipſe,ꝙ Canoniſtæ dubitant ꝙ hæc non poſſit proponi per modum agẽdi, cum ipſa ꝯpẽſatio fiat ipſo iure:& ideo tunc,cum ſolum per viam excipiendi poſſit obijci cõpenſatio,ius excipiendi erit perpetuum,& dicit hoc ſufficere per modum allegatum,& nõ decidit in eo.l.oẽs.ſed tu dic imo poſſe proponi per modum agendi, vt imponat̄ ſibi ſilentiũ ſup ſorte pp ſolutionem factã de vſuris hic,quæ debent cõputari in ſortem,cum vſuræ ſint indebitæ,ff.de fideiuſ.l.ſi contendat.
13 coniuncta gl.ibi poſita.† In gl.in uerſic.poſſidente mala fide,ibi, dominium p̄ſcribit.hoc,quia mala fides, & bona fides ꝯſiderantur, ſ̃m id de cuius præſcriptione tractatur. caſus eſt in l. ſi quis
14 fundum,in fi.ff.de acqu poſſ.† In glo.ſuper verbo, non habeant
m facultatem,*m* ẽt quo ad effectum:nam extinctus eſt effectus naturalis.& ciuilis obligationis,s̃.dixi.& decidit hic gl.ꝙ p tp̄s longum nõ tollit̄ actio ipſo iure,ſed demum ope exceptionis, quod an ſit verum dicam j̃.In gl.per executorem.ibi,ſine. ꝙ ſic. Hæc opi.uera in trib.caſib.quot habes in l.fi.infr.eo. vt ibi dicã in alijs uera eſt opin.Accur.& opi.Mar. Cyn.dicit, ꝙ de conſuetudine non debet tranſmitti libellus, ſed iure mero vera eſt opin.Cyn. vt vna cum citatorio mittatur libellus,& hoc tenet hic Iac.But. & plene dic vt per Cyn.in auth.offeratur.ibi,ſecundum Ioan. & Fran.Accur.ꝙ Bar.& ſequendo Iacob.Butr.& Iacob.de Are.tenent hanc diſtinctionem, quod præſcriptio mere odioſa, quæ

currit

ADDITIONES.

a Sicut. Vltra iſtam vide pleniorem.l.quæ ſit in iure,in l.1.inf.de anna.except.ſecundum Bal.ibi,in 1.col.
b Quid ſi. Vide ad hoc quod leg.& not.in l.ſicut in annos,ff.quib.mo.vſusfru.amit. cum ſim.
c No.bene. Vide Bal.in l.fi.ſup.de præſcrip.long.temp. dum quærit, an hoc tempus ſit continuum,& inf.ea.l.in fi.
d Ipſo iure. Vide Bar.in l.1.ſup.ſi aduer.cre.& ibi dixi,& glo.hic, in ver.facultatem ibi,per excep.& eundem Bal.hic in uer.in gl.ſuper uer.non habeat, &c.
e Sola repræſentatio. Qualiter ciuiliter interrumpatur præſcriptio legalis,& ſtatutaria,& qualiter perpetuetur, vide Bar.in l.cum notiſſimi,in princi.& quod ibi dixi inf.eo.& in l.1.§.ſi rem,ff.pro empto.& infr.ea.l.& Bald.in d.l. cum notiſſimi,in prin.& §.illud,in ver.fi.& in l.1.ver.1.& Bar.in l.fi.in prin.ff.de eo.per quem fac. erit.& idem Bar.in q.incip.& ſtatuto cauetur,quod fœnerator.
f Hoc intellige. Vide glo.hic.
g Non ſexus. Quid in furioſo,uide Bal.in l.cum notiſſimi,§.imo,inf.eod.
h Quaſi poſſidetur. An requiratur poſſeſsio in præſcriptione incorporalium. vide Bar.hic.
i Xxx. Petitioni ergo nullitatis,& reductionis,an præſcribatur ſpatio 30.anno.de primo,vide no.Bal.in l.data opera.inf.qui accuſ.non poſſ. de vltimo in l. ſocietatem.§.arbitrorum.ff.pro ſoci.
K Sed attende. Vide in l.pecuniæ,§.perſecutionis.ff.de uerb.ſign.per Doct. in l.ſi legatus,& in l.Papinianus.ff.ad Treb.
l Exceptione. Vtrum exceptioni præſcribatur, vide Bar.in l.2.ff.de excep.
m Facultatem. Vide per Bal.in l.1.ſup.ſi aduer.cre.

currit ſolum,&c.vt ſ.dixi,iō non repeto.ibi,non perpetuari. Idē
tenet gl.in l.cum notiſſimi.in verb.non ſolum,& ibi dicam. Ibi,
15 anno tolleretur. † No. bene pro eo,quod dixi de præſcriptione
a ſtatutaria *a* 10.ann.q̄ interrupta per executorem in alios 10. an-
nos perpetuatur,non in tp̄s prolixius.Secus ſi fuit interrupta p̄ li
16 tis ꝯteſt.cum reo.vt iam dixi.† In glo.ſuper verb.ſeruanda ſunt.
ibi,ꝯ pupillum non currere.Dic,nec ēt ꝯ illud curret longior, vt
40 anno.ſp.n.dormit durante pupillari ætate, vt ȷ̃.eo.l. cum no-
17 tiſſimi,in prin.ſ.in qui.cau in integ.reſt.non eſt neceſ.l.fi.† In ea.
gl.ibi,nec eccleſia.ſ.Romana,ꝯ q̄ non præſcribitur , niſi ſpat.cēt.
an.ꝯ vero alias eccleſias pręſcribitur ſpat 40.in auth. quas actio-
nes.ſ.de ſacroſ.eccl.ꝯ vero habentem cām ab eccleſia præſcribi
b tur ſpatio legitimo, *b* nec ſpectatur talis curſus , ut l. cū ſponſus,
§.in vectibalib.ff.de pub.vbi eſt caſus. Item eccleſ. Rom. & Im-
perio non præſcribitur ſuper his, quæ reſeruata ſunt in ſignum
c vl̄is dn̄ij, *c* ſm Io. And.in c.j.de cler.ægro.in ver.non obſtant. lib.
d 6.dico ēt,ꝙ Publicianæ *d* pręſcribitur ꝯ eccl̄am longo tp̄e, in l.ſi
finita,§.ſi qua ſunt iura,ff.de dam.infec.nam tūc non certatur de
perditione dn̄ij eccleſiæ ꝯpetentis,de quo loquitur d. auth.quas
actiones qua.n.pręrogatiua gaudet Romana eccl. ꝯ præſcriben
e tem,eadem gaudet *e* Imperium.ita determinat gl.in corpore de
non alie.§.ut aūt lex.in gl.quæ incipit, differunt, neq; eſt ꝯ.ſ. de
quadr.pręſcr.l.j.quia loquitur in bonis vacantib. nunciatis in fi-
18 ſcum,vel non nunciatis.† Incorporata vero non pręſcribuntur
longiſſimo tp̄e,vt ibi dixi:ſed hodie nō videntur pręſcribi mino-
19 re tp̄e cent.an.ex quo Imperium æquiparat̄ eccleſiæ.† In gl.ma
gna,dic,& ꝯclude, ꝙ vbicunq; quis impeditur agere impedimē
to iuris,non currit pręſcriptio ſibi,tanq̄ agere non valenti , vt l.j.
de diuer.& temp.pręſcr.ubicunq; vero quis eſt impeditus agerę
f impedimento cauſato ob ignorantiam *f* ſolā iuris , vel facti , ſp̄
currit pręſcriptio cum effectu,ut hac l.in fi. ubi ergo quis eſt im-
peditus agere p̄p̄ caſum , exēplū ſi p̄p̄ aquarū inundationē quis
g non poterit vti via ſibi debita,tūc currit p̄ſcriptio, *g* ſed locū hēt
reſtō in integ.ex cl̄a generali,ut l.& Attilicinus de ſer. ruſt.p̄d.

ADDITIONES.

a Statutaria. *De interruptione præſcriptionis ſtatutariæ vide per Bal.in ea.l.*& quod *ibi dixi in verſ.præſenta.*
b Legitimo. *Vide Bar.*in §.in vectigalibus,*hic alleg.dixi in l.vniuerſitas , in verſ.*40. ann.ſupra,ne re.do.uel temp.
c Celſus.In ſignum vniuerſalis dominij.Adde iſtum in l.placet , nu.2. & qđ ibi poſui in apo.ad ipſum.in ver.cum conſ.ſup.de ſacroſ. eccl. & in l.ſi aquā,nu.20.ver. 6.quæro.an Papa,& ibi poſui in apo.ad ipſum in eo.ver. ſup. de ſer. & aqua.
d Publicianæ. Vide Bal.in l.j.in fi.ſup.tit.j.
e Eadem gaudet.Vide Bal.in l.2.ſup.commu.de vſu.& in l.1.inf.de annali excep.
f Ignorantiam.Nocet ergo iuris ignorantia,uide quod no.Bal.in l.Clodius, ff.de acquir.hær.qn̄ noceat.Bar.in l.non fatetur,ff.de confeſ.limita , ut per Ange. in l.2.ff. quod quiſq; iur.& in l.ſi quis id,quod §.1.ff.de iuriſdic. om.iu.& ibi quid de ignorantia iur.naturalis,quid de dolo præſumpto,vide quod no. Bald.in auth.ſed omnino,in fi.ſup.ne uxor pro mari.& Bar.in l.ſi quis in tantam,cap.vnde ui. & quod excuſet a dolo,eſt tex.in l.ſi quis ignorans,ff.ad Sill. & gl. in l.plagij,la 3.1. de plagia.& Dy.in reg.ignorantia,de re. iu.in 6.& gloſ.in l. iuris ignorantia, ff.de iur.& fac.ign.& ad hic dicta vide Bar.in l.1.ff.ſi quis teſt.li.eſſe iuſ.fue.
g Præſcriptio. Vide Bar.in l.1.§.ſi quis,ff.de iti.actuque pri. & late in l Senatus, ff.de offi.Preſi.in l.fin.ſup.de præſcr.long.tem.& in l cum notiſſimi, §.illud,inf.eod.& quod dixi poſt Bar.in l.2.& in l.naturaliter,ff.de uſuca. & an præſcribens reſtituatur,vide Bal.in l.1.in 4.opp.ſup.de bon.mat.& no Bal.poſt Cyn. in l.quoties,ſup. de preci.Imper.offer.in l.in rebus,ſup.de iure dot.& in l.1. in 21.22.23. & 24. opp. ſup.qui admit.

ADDITIO.

1 *Actio quot annis præſcribatur.*
2 *Ignorantia iuris an excuſet.*
3 *Præſcriptio longiſſimi temporis,an interrumpatur ſola citatione.*4.
5 *Actiones in rem ſpeciales,quot ſint & quot uniuerſales.*
6 *Ignorantia iuris, an patrocinetur negligenti.*

Sicut Oēs actus,qui minori tp̄e non tollunt̄,30.an. ſpat.ꝯ-
cludunt̄,ex quo ætas pupillaris excipit̄, & iuris igno
1 rantia non excuſat.h.d.† No.primo,qđ oīs actio tollit̄ 30.ann.p̄-
ſcr.vnde niſi ſit interrupta , interrumpit̄ per ſolam citationem .
Adde ad iſtā regulam,nemo excipit̄ niſi pupillus, vt in §. nō ſe-
xus.Adde iſtam pręſcriptionem 30.ann.eſſe introductā, vbi aliæ
2 minores non ſunt, in verſ. nec ſufficiat. † Item iuris ignorantia
non excuſat.Item no.ꝙ q̄dā ſunt actiones ſpeciales in rē, quædā
vl̄es.Item quædam ſunt mixtæ. Adde,item offm̄ iudicis , & nul-
lam habes leg.q̄ dicat,ꝙ in ciuilib.pręſcribit̄ ꝯ offm̄ iudicis ſpat.
30.ann.hic in ver.executorē.In crīali habes l.quęrelā,ȷ̃.de fal.gl.
3 eſt ēt in ciuilib.in l.ſequitur,§.fructus,ff.de vſuca. † No. præſcri-
ptionem longiſſimi tp̄is interrūpi ſola citatione:ita ꝙ non eſt ne
ceſſaria lit.ꝯte.vel quaſi. in ciuitate Peruſij fuit magna qō.habe-
mus,ſtatutū,qđ dicit,ꝙ oīa teſtamenta debeant inſinuari a prin-
cipio Maij vſq; ad feſtum oīum Sanctorum , & ſi q̄ non fuerint
inſinuata,ꝙ poſſint inſinuari, niſi fuerit petitū ea caſſari . Quidā
inſtitutus non petijt inſinuationem, veniens ab inteſtato præte-
rita die temporis ſtatuti ad inſinuationem ſimpliciter produ-
xit libellum ſuper caſſatione , tempore quo hæres potuit illa die
citari , vn̄ hęres ſumpto die petijt inſinuari : opponebatur quod
non poſſet,cum eſſet caſſari poſtulatum,erat qō vtrum intelligi-
tur poſtulatum non emanata citatione.all.l.2.ȷ̃.de temp.ap.quę
vr̄ ꝙ iſta lex melius dicit quam alia lex de mundo. ego dico , qđ
imo intelligit[illegible]oſtulatum non præcedente citatione , per text.
iſtum,qui prim[illegible]t ſtipulationem q̄ citationem. Aut in iudi
4 cio,&c.† Sed pon[illegible]ncius fuit miſſus, tm̄ mittens non com-
paruit in die termini. An eſt interrupta pręſcriptio? & vr̄ ꝙ non,
cum citatio ſit conſumpt[illegible]ircumducta,vt ff.de iu.l. poſt edi-
ctum.D.Gui.ponit hic,& Cy.in additionib. ſunt opi. ꝙ quidam
dicunt, ꝙ ſola executorum miſſio parit hunc effectum . Et ſi tu
dicas,ꝙ eſt conſumpta. verum eſt quo ad proceſſum ſed nō quo
5 ad effectum iam productum in eſſe,l.fina. ȷ̃.eod. † Quæro, quot
ſunt actiones in rem ſpeciales? Dic vt in l.j.Quæro, quot vl̄es? Di
cit gl.ꝙ quatuor,quæ ſunt mixtæ. dr̄ia eſt inter actionem vl̄em,
& gn̄alem:quia vl̄is competit non pro his , quæ inducunt incor-
poralia,vt iura:ſed corporalia tm̄,vt ſal,frumentū, &c. illa actio
eſt gn̄alis,actio cōi diuidun.eſt ſpecialis:quia non competit pro
vniuerſitate ; *licet* ſit mixta, vel ius aliquod . Aliud eſt quęrere,
nunquid ius incorporale pręſcribatur,& neceſſaria eſt quędam
quaſi poſſeſſio.l.1.& 2.ſup.de ſeru.& aqua.& aliud eſt quęrere p̄
ſcrip.contra iura incorporalia,vt in liberatione ꝯ creditorem,&
non eſt neceſſaria quaſi poſſeſſio.l.vlt.ff.quor. bon. Oppo.quod
non ſufficiat ſola executorum miſſio.ꝯ,de rei vend.l.more.Alij,
ꝙ ēt per lit.cont.non interrumpitur,ff.de rei vend.l.ſi poſt acce-
ptum . Aduertatis quoddā eſt genus pręſcriptionis mere odio-
ſum.i.p̄p̄ odium negligentiæ merę introducta,non vigilantibus,
&c.l.pupillus,quæ in frau.cred.vt p̄ſcr.30.ann.Cum ergo vnum
quodq; actuum corrumpatur a ꝯrio,ꝯrium negligentię eſt dili-
gentia.Principium aūt diligentiæ, eſt citatio:ergo citatio ſufficit.
vſucapio vero procedit mero fauore poſſidentis,vnde lit. conte.
non interrumpit ipſo iure , ſed in effectu tm̄ quędam ſunt mix-
tæ,ergo eligitur media via.ſ.lit.cōt.Quædam ſunt ſua natura cur
rentes,& de iſtis non eſt dubium, quod interrumpitur per lit.ꝯ-
te.imo dicunt quidam,ꝙ per ſolam executorum miſſionem,de
his.ff.ſi quis cau.l.ſi eum,§.qui iniuriarum. vbi vide de p̄ſcript. ꝯ
adultum dic,vt in l.fi.in quib.cau.in integ. reſt.non eſt neceſſ.In
pupillo tria ſunt,interrumpere,dormire,& ſemper currere.pręſcriptio ſemper currit, niſi aliud medium incurrat impeditiuū,
quod mediū qn̄q; appellat̄ interruptio,qn̄q; perpetuatio : & tūc
oportet,ꝙ denuo inchoet̄:qn̄que dormit , vt in pupillo : & tunc
oportet coniungi tempora; qn̄que nihil impedit , & dr̄ currere,
6 & tunc appellatur continua. † Nota,ꝙ hic dr̄.ſ.quod iuris igno-
rantia non patrocinetur negligenti.& hoc tene menti .

LEX IIII.

1 *Actio dicebatur tēporalis , quæ iure antiquo minori tempore triginta ann. finiebatur.*
2 *Clauſula derogatoria,quid operetur in reſcriptis.*
3 *Ius offerendi,quot annis præſcribatur.*
4 *Præſcriptionis exceptio litis conteſtationem impedit.*
5 *Præſcriptio an ciuilem obligationem tollat.*
6 *Ius naturale tolli non poteſt.*
7 *Præſcriptio tollit naturalem obligationem.*
8 *Præſcriptio non currit contra libertatem , etiam ſpatio mille annor.*
9 *Præſcriptio quadragin ann.non currit , cum per legem eſt ſpecialiter prouiſum , quod nulla currat præſcriptio.*
10 *Præſcribendi potentiæ per legem non eſt derogatum.*

a Omnes. *a* Omnes actiones,quę trigin.an.vel minori ſpa-
tio non tolluntur,ſopiuntur ſpat.quadragin.an-
no.h.d.Vel ſic,tm̄ valet genus quo ad oīa, quātum enumeratio
ſpecierum , & vt ceſſet omnis Aduocatorum cauillatio , ſi qua
actio effugiat pręſcriptionem triginta ann. non effugiet 40. niſi
in cohortali conditione.& tributorum exactione.h.d. cum dua-
bus legib.ſeq.Iaco.Butr.In text.ibi,temporales exceptiones.No.
1 † ꝙ oīs actio,quæ iure antiquo finiebatur minori tp̄e ann.30.di-
cebatur temporalis: ſicut olim finiebatur,ita finitur,& hodie,qa
nulla vita perſeuerat,vt hic. In tex.ibi ſpecialiter, ac nominatim.
2 † Not. iſtum tex.ſingularem,& meliorem, qui ſit in iure ad clau
b ſulam *b* derogatoriam omnium legum,& ſtatutorum, poſitam
in reſcriptis,& qn̄que poſitam in ſtatutis,nō obſtantib. oīb.legi-
bus ſtatutis,vel conſuetudinibus,quæ in contrariū loquūtur, de
quibus

ADDITIONES.

a Omnes. Ad intellectum huius l.vide Bal.in l.1.ſup.ti.1.
b Clauſulam. Nota ſingulariter de clauſula, non obſtante, & de clauſula derogatoria.& vide Bal.in l.fi.cum materia,ſup.ſi contra ius,vel uti.publi. & de forma huius clauſulæ,vide tex.quem Bal.ibi dicit meliorem eſſe, qui in iure reperiatur , in l.1.§.fi.ſup.de Lat.lib.tol.& plene in c.1.de conſt.in 6.& in c.1.de exceſſ. præl.eo. li.& in l.omnes populi,in 3.q.prin.ff.de iuſt.& iu.& quod in legib.non requiratur expreſſa derogatoria,faciendo mentionem de lege,eſt gl.ſing.quam nullus alle.in Auth.de non eli.ſec.nu.§.ſi vero inteſtatus,in ver.firmæ,& ita dicit Angel. in conſil.213.incip.quædam domina.quod eſt caſus in c.i.præalle.de conſt.in 6. no.in c. 1.de reſcr.& his dictis adde no.Bal. de pace Conſtan. in ver. libellario. in contrarium vide Cyn.in l.1.quando Impe.inter,vi.& pup.& tex. in c. qui ad agendum, de proc.in 6.in princ.& vide Ang.in l.diuus,§.licet , ff.de iur. cod. & in l. ſed & ſi quis,§.quęſitum,in fi.ff.ſi quis cau.

quibus oportet ſpecialem mētionem fieri,quib. intelligatur de-
rogatum,perinde ac ſi ſimplr, expreſse, & noīatim eſſent nota-
tæ,ſeu numeratæ,q̃ clām vidi multoties:nam tantum operātur
illa verba,quantum ſi de oīb.legibus, ſtatutis, vel cōſuetudinib.
eſſet ſingulariter,& diſtincte facta mentio, hn̄r ēt oīa pro nume-
ratis,& ſpecificatis,& oīb.intelligitur derogatum. Sed aduerte,
quia concedo,ꝙ ꝯrietatib.in genere per illam clām derogatum
intelligatur:ſed non alijs contrarietatibus in ſpecie,caſu directe
oppoſito,& ſigillatim demonſtrato,vt dicam inf.vlt. gl. Adden-
do alij dicunt ſup.ꝙ in omnib.anteriorib. intelligatur derogatū,
licet poſterioribus non,vt ibi videbitis,& ſup.tetigi.l.proxi.& pp
8 hoc dico,ꝙ ſi teſtator in principio teſtamenti appoſuit clām de-
rogatoriam ſequentis,& in ſequenti teſtō dixit non obſtante ali
quo alio teſtō per me facto, ēt ſi de eo deberet fieri mentio ſpe-
cialis:tn̄ perinde eſt ac ſi noīatim,& expreſse in teſtō ſequēti po-
ſuiſſet tenorem primi,caſus eſt hic, & hoc vidi de facto multo-
ties,& eſt de hoc opin.inter Doct.in l.ſi quis in prin.de lega.3. In
tex.ibi,præſcriptionum,vel dic,30.anno. de quibus loquitur lex
a præcedens. Ibi,minus continetur,ſed dic, *a* ꝙ poteſt eſſe, ꝙ non
contineatur ſub gn̄alitate legis præceden.in qua fit mētio de iu-
rib.incorporalibus de reb.corporalibus de actione perſonali, &
3 in rem.quinimo & de officio iudicis dic, † ꝙ poterat eſſe dubiū
de iure offerendi,an præſcribatur ann.30.de hypothecaria,quæ
intentatur ꝯ debitorem pignus poſſidentem, & cum qō moue-
tur de ſtatu, de quo in l. proxi. & cum eſt qō de iure expellendi
b colonum. Exemplum:Colonus ſtetit in colonia *b* per 30.anno.
dn̄s vult ipſum expellere,ipſe dicit,nolo ſoluere penſionem per-
petuo,p̄ſcripſi ius colonatus,& non credo ſub verbis,l ſicut,hoc
contineri:& iō dicit,ꝙ præſcriptio anno.40.non obſtabit,dum-
modo ſemper vniformiter ſub eadem perſona colonus ſoluerit
mercedem,ſecus ſi difformiter ſoluiſſet; puta,quia vno anno de
cem,alio 14.& ſic per ſingula tpa variauerit, quod fuit de men-
te Guil.ſup.eo.l.male agitur,ꝙ aūt ſit illud ius publicum non in-
tercluſum cum verbis,l.ſicut.gl.hic poſuit in verſ.vel publicum,
vnde proſequitur in lr̄a,extinctum,&c.no.ꝙ dicit extinctum,&
quod inf.dicit,pleniſſima munitione ſecurus, hunc text. dicunt
eſſe notabilem Gui.Cy.& Iac.But.in l.emptor.ſup.de præſcr.lō.
temp.& facit ſup.l.prox.ibi,viuendi vlterius non habeat ptātem.
4 & ibi,nullo mouendi,&c.dixi in d.l.emptor. † Ibi,moueatur.ap
paret aperte,ꝙ exceptio præſcriptionis impedit litis conteſtatio-
nem,ſicut s̄.l.prox.dic,vt in l.emptor.s̄.de præſcr.lon. temp. Ibi,
ſit liber.ergo eſt liber debitor per præſcriptionem,& ſecurus ple
5 niſſima munitione iſtius legis.† Ergo videtur, quod per præſcri-
ptionem ciuilis obligatio eſt ſublata ipſo iure,alias.n.debitor nō
eſſet liber,nec ſecurus munitione pleniſſima,vt ſup.ſi aduer. ſo-
lu.l.j.& probatur, quia ſicut ciuilis obligatio per legem inducit,
ita per legem tolli p̄t,ex gn̄ali regula ī l.niſi tn̄ naturale. & ex hoc
immediate ſequitur,ꝙ actio ipſo iure eſt ſublata, quia obligatio
ciuilis eſt mater actionis,& ſine ciuili obligatione eſt impoſſibile
actionem eſſe; nec reperitur caſus, quo ſola naturalis ſit efficax
ad agendum,niſi concomitantem ciuilem habeat,vt l.licet,§.ea
obligatio,ff.de procur.coniuncta l.iuriſgentium,cum glo. ſua.ff.
de pac,licet quandoq; ſola ciuilis ſufficiat ut patet in chyrogra-
pho ante biennium;& in ſnīa,vt inſt.de lit. obl.in princ.coniun-
cta.l.Iulianus.ff.de cond.indeb.& pro hac parte facit ēt litera, dū
dicit,extinctum. Attende tn̄,ꝙ licet iſta ſit uera,tn̄ adminiculum
hoīs eſt neceſſarium,& ita credo ſenſiſſe dictam glo. in l. præce-
denti,dum dicit,de exceptionib. oblata.& tunc dico, quod pre-
ſcriptionis exceptio longi tpis eſt potius exceptio facti, & inten-
tionis,quam ſit exceptio iuris, ex quo per eam ius extinctū eſt,
licet alias exceptio p̄ſcriptionis ſit exceptio iuris,& non facti, vt
l.ſi maritus,§.præſcriptionem.ff.de adult.& inf. de exce. licet, &
l.preſcrip.& l.ſi quidem. An autem obligatio naturalis ſit ſubla-
6 ta,fuerunt opi.varie.Dy.tenet,ꝙ non tollatur, quia † ius natura-
le tolli non poteſt per ciuile,ſed tn̄ tollitur eius effectus,qui appa
ret,quia ſoluens poſt preſcriptionem ignoranter repetit: ergo n̄
remanſit effectus naturalis, ut l.ſi. ff.rem ratam hab. & idem te-
net Cy.in l.cum quis s̄.de iur.& fac.igno.ſed Guil.in l.1.ff.quod
qſq; iur.indiſtincte tenet,ꝙ remanet cū ſuis effectib.ſed non rn̄-
det ad d.l.fi.Spe.ponit dubitatiue in ti.de p̄ſcr.Bar.ī d.l.fi. dicit, ꝙ
aut actio de ſui natura eſt temporalis, & nō tollit naturalis, nec
eius effectus p p̄ſcr.per l.at qui natura,ī prin.ff.de neg. ge. & hoc
caſu uera ſit opi. Guil.aut de ſui natura non ſe perpetuat, ſed eſt
ei prefixa 30.uel 40.ann.vt hic,& tunc naturalis nō tollit ipſo iu
7 re,ſed eius effectus,& ita intellr opi.Dy.& Cy. Aut † preſcriptio
eſt conuentionalis,& tunc ea ꝯpleta tollit naturalis ipſo iure,ſi-
cut per pactum de non petendo.ciuilis aūt remanet eliſa, arg.in
l.eum,qui ita,ff.de verb.obl.ꝯiuncta l.Stichum,§.naturalis, ff.de
ſol.vn̄ ipſe intelligit d.l.fi.non in p̄ſcr.30.ann.vt glo. ibi intelligit
d.l.fi.ſed ēt in p̄ſcriptione tpalis actionis.tu dic,ꝙ in præſcriptio-
ne conuentionali ipſe dicit verum,in præſcriptione legali lōgiſ-
ſimi tpis idē:ſed in p̄ſcriptione tpalis actionis non video cauſam
quare non tollatur effectus naturalis,ſicut in alia,nec ob.l.at qui
natura,quia ibi loquitur in negotiorum geſtore, qui debuit a ſe
exigere debitum, ad quod tenebatur actione pſonali:vnde ſi n̄
exigit,eſt in culpa; merito effectus non eſt ſublatus vllo modo
nec propria obligato.in vno tn̄ caſu concludo oblōnem natura
c lem *c* tolli ipſo iure per præſcriptionē.ſ.ſi hoc cauetur in l.prout
eſt Peruſij,vbi viget ſtatutum,ꝙ ſi debitor ſtetit per 10.an. ꝙ nō
fuerit petitus,quod oīs actio,& oīs oblō ſit extincta:& iſta eſt v-
na de limitationib.bonis,quas facio in iſta materia,ēt in repe.l.j.
s̄.de iud.Gul.tn̄ dixit,præſcriptionem nō tolli,in l.2.§. ex hoc. ff.
quod quiſq; iu. ſed eius dictū limita,vt p̄dixi. In gl. fi.ibi, ſed dic,
40.anno.& bene.In ea.gl.de fundis rei priua.l.eum dic,quod illa
lex loquitur de hoīe, cui p̄ſcribit a curia 30. anno. & ſic ꝓ curia
8 ſit abſtractus;†non aūt intelligas, ꝙ p̄ſcribatur ꝯ libertatem, qa
ꝯ illam non præſcribitur ēt mille annis,vt l.j.s̄. de p̄ſcr.lon. tem.
auth.pro libertate.coniuncta glo.illa. In ea. glo. in fin.dic. ꝙ hæc
d lex fallit *d* in duob.caſib.hoc eſt in duab.legib.ſequentibus,& ita
oēs concedunt; & ſilr fallit in omni lege,quæ poſt iſtam eſt con
e dita. Sed an *e* fallat in alijs præcedentib.hanc l. vt non ſufficiat p̄-
ſcriptio 40.ann.gloſſæ variauerunt. Quidam quod non. Alij dn̄t
9 contra,& hoc placet; † & do tibi regulam, ꝙ vbicunq; inuenies
aliquem caſum,in quo per l.ſit ſpecialiter ꝓuiſum,ꝙ nulla cur-
rat p̄ſcriptio,ibi non ſufficit curſus 40.ann. exemplum ſup. tit.1.
& l.prætor.ff.de oper.no.nun.& inf. de fundis Limitro.l.fi.li.11.
& ſup.de lon.temp.p̄ſcrip.quæ pro liber.l.fin.& inf.de Decu.l. ſi
quis Decurio.la 2.& inf.de meta,l.fi.li.11.& inf.de cohorta.l.or
dinarium.li.12.ſup.de vſuf.l.neque.ȷ̃.de fun.rei priua.l.vſus. *lib.*
12.ff.de fal.l.qui falſum,& deciſiue tenet *gl.* in d.l.fi.de fun. *Lim.*
10 † Vbi no.ſpecialiter, ꝙ per legem non eſt derogatū potentiæ pre
ſcribendi per legem, ſed aliquo excogitato ingenio poſſet dici,
ꝙ actio 30.ann.non reperitur,concedo, quia tunc perit ſpat.40.
anno. vt hac l. vbicunque inuenis non ſufficere tm̄ curſum per
clām derogatoriam,dicas ſufficere curſum cent.ann.per ea q̃ s̄.
f dixi in l.j.ſaluo *f* niſi afficiens rem.de cuius vſucapione tractat,p
hibeat eam rem p̄ſcribi,ſicut dicimus in re ſacra. & libero hoīe,
& alijs,quæ non ſunt in nr̄o commercio,vt l.vſuc.ff.de vſuca.&
in his.q̃ ſunt in publico, ſicut in via publica, vt l.viā,ff.de via pu-
blica.de iurib.aūt Imperij,& eccleſiæ,an in reſeruatis in ſignum
præeminentiæ habeat locum præſcriptio,dic vt ſup.eod.l.1.

ADDITIONES.

a Sed hic. Vide eundem in l.1.circa prin.ad intellectum huius legis,ſup.tit.1.
b Colonia. Vide eundem in l.male agitur,ſup.eo.
c Naturalem. Vide per eundem in l.bene a Zenone,ſup.de quadr.præſcrip.in princ.
& quod ibi dixi.
d Fallit. Vide Bal.in l.1.circa pri.ſu.ne rei do.vel tēp.& in l.1.ſi aduer.cre.& in l.ſeq.
e Sed an. Vide per Bal.in l.1.in prin.ſup.ne rei domi.vel templo.& l. cum notiſſimi,
in prin.in uer.ibi quamobrem,&c.inf.eo.
Saluo. Vide Bal.in l.1.ſupra ne rei dom.uel templo.

ADDITIO.

1 *Diſpoſitio generalis tantum operatur, quantum ſi facta eſſet mentio ſpecialis ſingulorum.*
2 *Præſcriptiones.30.ann ad quid ſint inductæ.*
3 *Præſcriptione longiſſimi temporis inducitur perfecta liberatio.*
4 *Ius excipiendi an tollatur per preſcrip.10.ann.*

Omnes. Oīs actio,que 30.ann.metas excedit,40.ann.ſpa-
tio terminat.h.d. Ad euidentiā p̄mitte l.p̄ced.vbi
ſtatutū eſt,ꝙ oēs actiones inducant ſpat.30.ann. verum tn̄ quia
erant aliquæ actiones,q̃ ſub p̄ſcr.30.ann. non includebantur: iō
erant quidam antiqui dicentes, ꝙ illæ actiones poterāt extēdi in
infinitum,& vide Inſti.de perpe.& tem.act.in prin. Primo ponit
proemiū,& q̃dā euidenti alia:ſecundo ponit dubiū:tertio deter-
1 minat quarto extendit.† Tanquā,iſte tex.ſp allegat,ꝙ diſpō gn̄a-
lis tm̄ operatur, quantum ſi facta eſſet mentio ſpecialis ſingulo-
2 rum,& ſepe ponit in ſuis reſcriptis.† No. quod iſtæ p̄ſcriptiones
30.vel 40.ann. ſunt inductæ ad liberandum. vnde dicunt quidā
ꝙ tollitur obligatio ipſo iure:ſed gl.dicit,ꝙ per exceptionē. No.
ꝙ nocendi artes ſunt modis oīb.amputandæ:Tertio not.in ver.
ſuo tenore.vnde nō loquuntur in caſib.non expreſſis. Item not.
in ll.& ſtatu.loquentibus de p̄ſcr.ꝙ attenduntur quo ad mētem
3 & verba † No.ꝙ præſcriptione longiſſimi tpis inducit perfecta *a*
a liberatio.vnde dicit hic Iac.But.ꝙ quicquid ſit de p̄ſc.lon.temp.
impedit lit. cōt. Vltramontani dn̄t ꝙ per iſtas p̄ſcriptiones tolli-
tur ciuilis obligatio ipſo iure.gl.dicit,ꝙ tollitur ope exceptionis
per l.ſi quis emptionis dicit But.ꝙ in p̄ſcr.habemus conſiderare
duo,ſ.cauſam,& effectum cāæ, & dominiū, & ob. & illa ſunt de
iure gentium.vnde non poſſunt tolli ipſo iure ciuili,ſed effectus
& actio bene tollitur ipſo iure. Rn̄ſio d. Iac. non eſt gn̄alis: nam
obligationes ciuiles ſunt de iure ciuili,vt Inſt.de ob.in prin. Item
dn̄ia qn̄q; ſunt de iure ciuili,vt l.ex hoc iure. Idem operatur ge-
nus,quantum ſpecies,qn̄ eſt eadem ratio, ſecus ſecundū Pet. vt
4 in §.quæſitum.† Oppo.ꝙ ius excipiendi non tollatur per præſcr.
10 anno.l.plures.§.fi.de excep.don.Sol. vt in gloſſ. dicunt Doct.
quoddam eſt ius excipiendi per ſe ſtans, vt pactum nudum, &
iſtud

ADDITIO.

a P D. Perfecta. De hoc uide per Fel.in c.cauſam,de præſcriptio.

iſtud nunquam tollit tpe. quoddam eſt coniunctum, vel naſcit
ex eadem natura,& ex eadem actione,vt in cõpenſatione, & ei
p̃ſcribitur.l.quicunque,ff.de cõpen.& facit ꝯ de non nu.pec. au-
th.hanc autem querelam,& ibi Cy.hic per But.& eſt ratio, qa
erat in poteſtate ſua mouere illud ius.Bal.ll.Doct.

L E X V.

1 *Iuri agendi quando non præſcribatur.*
2 *Præſcriptio quæ annis 40.durat,appellatur temporalis.*

Præſcriptionem. Curialis libertatẽ nullo tpe præſcribit, ſed ſnę patrię debet reddi,& ſic lex p̃cedens limitat per hanc in caſu iſto,h.d. Item limitatur per hanc l. ſequens reſpectu publicarum functionũ , vt ibi dixi,licet gl.magna in l.1.j.de an.exce. videat tene ꝯ, videlicet ꝙ
1 præſcribitur ſpat.an.40.ſed bene.† Item iuri *a* agendi nunquam
a p̃ſcribitur,qñ cauſatur a timore. nam ſemper agi poteſt cum timor ſubeſt, & ſic oritur de præſenti. exemplum pone in eo,qui timet ſe offendi,aut domum opprimi,ex vicinia minante ruinã.
b Ibi,temeoralibus *b* præſcriptionibus † No. quod appellat etiam
2 temporalem præſcriptionem,quæ durat ann. 40. perpetua ergo eſt,quæ durat centum ann.vt in l.fi. & auth. ibi poſita, ſupra de ſacroſan.eccl.& quæ nullo tempore finitur.

A D D I T I O N E S.

a Item iuri. Vide Bar.in l.prætor.§.fi.per illum tex.ff.de ope.no.nunc.
b Temporalibus. Vide ſup. prox.

A D D I T I O.

1 *Verba generalia cum clauſula derogatoria.ſi de alijs,oporteret facere mẽtionem non tollunt prouiſionem ſpecialiſſimam in contrarium.*

Præſcriptionem. Curialis.qui debet ſeruire curię, libertatem nullo tpe præſcribit. h.d.Generalem ſtatũ tenę menti,qđ genitalis ſtatus eſt immutabilis.Derogatur.† No. ꝙ per verba gñalia etiam cũ illa cľa derogatoria,ſi de aliis oportet fieri mentionem ſpecialem, non tollitur prouiſio ſpecialiſſima in contrariũ facta, & ili qui ſunt geniti curiales,ſemper ſunt curiales, nulla obſtante præſcript.h.d.

L E X VI.

1 *Pręſcriptio non currit contra publicas functiones.*
2 *Pręſcriptio non currit aduerſus ſolutionem.*

1 Competit. Contra†publicas functiones non currit p̃ſcriptio,h.d.Ia.But.iuri ergo Imperiali,qđ reſeruat ſibi Imperator in ſignum recognitionis vľis dñij,nõ p̃ſcribitur vllo tempore.dixi in l.bene a Zenone, ſupra de quad.p̃
2 ſcr.†No.ergo.*a* ꝙ non p̃ſcribit aduerſus ſolutionem cenſus,ſal-
a uo niſi immunitas fuerit conceſſa per reſcriptum Principis, & non uiolata permanſerit per tp̃s 40.ann.ut inf.de fun.pat.l.fi.

A D D I T I O.

a No.ergo. Vide quod legitur,& no.in l.fi.ſupra ne rei do.uel templo.

A D D I T I O.

1 *Cẽſus q debetur Principi in ſignũ vniuerſalis dominij eſt imprę ſcriptibilis*
2 *Decimę quæ debentur,pręſtantur potius Deo,quam homini in ſignum vniuerſalis dominij.*
3 *Decimæ non poſſunt præſcribi.*

1 Competit. †Cenſus qui debetur Principi in ſignũ vľis dominij,eſt impræſcriptibilis,& ſicut non poteſt in torum tolli,ita nec in minimum.h.d.Idem in Papa, & Regibus,& his qui ſunt ſimiles Regibus,vt in cõi,ſubaudi.& ſimilia tributa debentur Principi in ſignum vľis dominij; de qb. dr̃ j.de ann.& trib. eo modo debetur decima ſummo Pontifici gl.opp.de l.in omnibus,de diuer.& temp.præſcr.dic ut in l.1.de
2 quad.p̃ſcr. † Vltimo ſcias,ꝙ decimæ, quæ debentur præſtantur
3 Deo potius quam homini in ſignum vľis dominij.†Sed nunqd
a poſſint præſcribi? Dicit ſanctus Tho.*a* ꝙ poſſunt præſcribi in tãto,non in toto.dicit Do.Cyn.ꝙ illa opin.vr̃ contra tex.illũ, Or vide te,opi.Beat.Tho.eſt approbata de conſuetudine, & per decr. ad quod extra de vſur. Docto.

A D D I T I O.

a P.D Quod.Et adde ꝙ liberatio,& pręſctiptio a pari procedunt,ut l.ſed ſi unus. §. ſi ante.ff.de iniur.Et in hoc uide Alex.in l.pe.ſi quis te.li.eſſe.

L E X VII.

1 *Pupillaris ętas longi temporis præſcriptione ſubtrahitur de medio.*
2 *Pręſcriptio hypothecariæ quanto tempore currat contra primũ creditorẽ.*
3 *Hypothecarias res per 40.ann.a primo creditore poſſeſſas ſequens ſibi auferre non poteſt.*
4 *Iuri offerendi an pręſcribatur.14.*
5 *Hypothecarię vita quadruplex dicitur.*
6 *Pręſcriptio longi temporis executorem non excludit.*
7 *Mutus pręſcribere poteſt.*
8 *Litis conteſtatio actionem perpetuat.*
9 *Obligatio hypothecaria durat ſublata principali.*
10 *Dominum non quęritur ex primo decreto.*
11 *Poſſeſſor rem quam poſſidet, eam in ęſtimo teneatur ponere, creditor non ponit,ſed debitor.*
12 *Creditor ex quo habet hęredem ſemper uiuere dicitur.*
13 *Potentia implendi conditionem pręſcribi poteſt.*

Cum notiſsimi. Diuide hanc legem in partes quatuor.in prima ponit tpa p̃ſcriptionis:in ſecunda ponit quo tpe incipiat p̃ſcriptionis curſus:in tertia ponit de mõ interrumpẽdi:in quarta ponit vnus caſus, ĩ quo videbatur ceſſare pręſcriptio.ſecunda ibi,illud:tertia ibi, imo &
a illud:quarta ibi,in his.h.d.actioni hypothecariæ *a* per extraneum malæ fidei poſſeſſorem præſcribitur anno.30. per debitorem,vel eius hæredem,40.per ſm creditorem aduerſus primũ creditorẽ viuentem ſiliter 40.Idem de mortuo, ſi eius adminiculo vtatur,
b alias p̃ſcribit ann.30.Idẽ de iure offerendi. *b* h.d.vſq; ad §.illud. Vel ſic,Præſcriptio 30.ann.ceſſat in hypothecaria debitore poſſidente,vel eius hærede,vel niſi ſcđs creditor velit p̃ſcribere ꝯ primũ ipſo debitore viuente.h.d.In tex.ibi,ſolã cõuentionẽ.ſubaudi & executoris miſſionẽ,vt gl.hic dicit:& bñ,ibi dicã. In tex.ibi,
1 aut ſi ætas.† No. ꝙ in omni p̃ſcriptione longiſſimi tp̃is ętas pupillaris ſubtrahitur de medio: idẽ credo in p̃ſcriptione lõgi tp̃is, qa currit ꝯ minorẽ, licet aduerſus eã poſſit reſtitui, nec in p̃ſcriptione tali vendicat ſibi locũ l.fi.§.in qb.cau.in inte.reſt. ñ eſt ne. vbi dr̃,ꝙ minor hodie, ipſo iure ſeruat illæſus, qa loqtur aduerſus p̃ſcriptiones legales,nõ aduerſus ſtatutarias,vt ibi dicã, & eſt caſus in c.ꝯſtitutus,de in inte.reſt.& ibi per Can.q̃obrẽ,&c.quare fuit neceſſarium illud ſtatutũ de hypothecaria,cũ ꝑ l.oẽs.§.eo. eſſet ſtatutum,ꝙ oẽs actiones,q̃ non excludebant in gñali diſpõne legis,ſicut ſup. eod. tollerentur annis 40. & haberentur ac ſi ſpãliter,& noĩatim eſſent numeratę, vnde licet vita hypothecariæ ſm iura antiqua eſſet prolixior,tñ per l.oẽs,ad tp̃s 40.ann.vita ẽt eius erat coarctata,& ſic Imperator vr̃ hic nobis ſeruire de vẽto,& non dr̃ ſtatutum nouum.Sol.quod imo hic prouidetur in hypothecaria per hanc l. nec cõtinebat ante hanc l. ſub diſpoſitione l.omnes,nec in eius regula.rõ eſt,quia in hypothecaria antiquitus ſpãliter prouiſum erat,ꝙ ẽt vita eius non periret vllis luſtrorum curſib.vt patet in lr̃a hic:vnde cum ſpãliter eſſet inhibita oĩs pręſcriptio,ius antiquum non erat ſublatum per l.oẽs, & præterea dico eſſe caſum illius regulæ,quam dedi ibi, ꝙ iura publica,vel priuata non tolluntur tãto ſpatio in oĩb. caſibus, quos numeraui,in quib. ſigillatim impeditur potentia præſcribendi ꝑ curſum illius tp̃is.Ibi,vt pote imaginem debitoris. No. ꝙ creditor poſſidens hypothecam ſibi a debitore traditam, retinet debi
2 toris imaginem.† In tex.ibi,ſancimus.no.bene,quanto tempore pręſcribitur hypothecaria ꝯ primum creditorem,& creditorem ſequentem tenentem hypothecam, nam viuente debitore præſcribitur ann.40.& non minori tpe,& mortuo pręſcribitur ann. 30.a die mortis debitoris numerãdis, ſed coniungendo tp̃s,quo poſſedit creditor ſecundus poſt mortem debitoris,requirit cur-
3 ſus ann.40.In uer.eo.iure.† Not.bene, ꝙ ſi creditor primus poſſedit per 40. ann.hypothecatam rem, creditor ſequens non põt ſibi offerre debitum, & auocare hypothecatam rem.unde multominus poſſet iſte,qui non eſt hypothecarius, & hoc multis vi-
4 cibus vidi de facto,& tene menti iſtum caſum.† Item hẽs hic,ꝙ iuri offerendi p̃ſcribit:nam ipſe ſcđs creditor põt offerre priori, & ſibi cõfirmare pignoris ius,ut l.fin.inf.de his, qui priorũ credi. lo.ſucced.& tñ uides,ꝙ poſt ann.40.non habet potentiã offeren
5 di,& iſtud declarabo latius in gl.quia in hoc ſunt opi. † In glo.j. no.ex hac gl.ꝙ uita hypothecariæ eſt quadruplex.nam quandoque durat ann. 10.qñque 20.qñq; 30.qñque 40.dixi.ſup.eo.l. ſi-
6 cut,& in l.j.ſup.ſi aduer.credi.† In gl.hoc nomen.ibi, non excludit executorem,rõ,quia pręſcriptio longi tp̃is non interrumpit, ubi ſolum executor miſſus fuerit,& uidiſti in l.ſicut, ſup.eod. & dic ut ibi & no. bene,quod dicit non excludere executorem, & tñ eſt in litera hoc uerbum,ſolam,quod eſt excluſiuũ oĩum aliorum.ex hoc dat ibi gl.doctrinam,quod nunq̃ hoc eſt, qñ ꝑ talẽ excluſionem reſultat intellectus abſurdus,ſed bene excluſiuũ
7 quorundam.† In ea.gl.ibi,uerba ſunt neceſſaria.hoc intelligitur
c in his,qui loqui poſſunt.de ſpon.c.tuę.& de coniug. ſeruo.c.fin. alias mutus non contraheret matrimonium,quod eſt falſum,ff.
8 de iure do.l.mutus.† In ead.gl.ibi,extenditur ad 40. † Nota hanc doctrinam,ꝙ ſola litis cont. perpetuat actionem in anno 40. nõ ergo alia interruptio naturalis,& ciuilis,ſed oĩa facit,ut de nouo ſit neceſſe præſcriptionem inchoari,& functus tanto tpe, ſi pręſcriptio non fuiſſet interrupta. Idem habuiſti in l.ſicut.ſup.eo &
9 ibi dixi in uerbo,creditorem,quod no.† In glo.ſed cum perſonalis,ibi,ar.ꝯ.ſolu.quod regula illa fallit in iſto caſu,quia licet principalis

A D D I T I O N E S.

a Hypothecariæ.Sed dubium eſt,vtrum etiam præſcriptum eſt pignoratitiæ contra debitorem,ſi debitor ſit excluſus a iure vendicandi,in quo uide gl.& Bar. in l.1.in fi.inf.tit.1.ſed hoc procedit tenendo,quod iuri offerendi cõtra debitorem pręſcribatur,de quo inf.ea.l.
b A.B.Idem de iure offerendi.An iuri offerendi pręſcribatur,uide quod no. Bar.in l. pignori,ff.de vſucap.& gl.c.fi.vt lit.non conteſt.vide eundem in l.1. ff. de condi. ex leg.vbi ſingulariter limitat hoc.uide Domi.Bal.in cap. 1. de feudo,in vicem le. com.
c Neceſſaria. Vide Bal.in l.ad recognoſcendos,ſup.de inge. ma. & Io. And.in c.1.de deſpon.Imp.in 6.in Nouel.plene per Can.in c.tuæ,hic alle.& Imol.in l.1.§.ſi quis ita,ff.de verb.obl.& in l.nuptias,ff.de reg.iur.

a cipalis obligatio *a* ſit ſublata curſu longiſſimo,ſaltē quo ad effe-
ctũ ꝑ exceptionē : nihilominus durat acceſſoria ſub hypotheca-
ria,vt hic,& j.de euic.& pig.l.itelligere.vbi vero principalis tolle
ret ipſo iure,ſed nō quo ad effectũ, tũc idē , vt hypothecaria du-
ret.ff.de exc.rei iud.l.ex ſextante.& ff.ad Treb.l.ſi debitor . Si aũt
poneremus,principalē eſſe ſublatā ipſo iure, ēt quo ad effectũ ꝑ
ſolutionē,puta ꝑ acceptilationē,& ꝑ nouationē : tunc hoc caſu
durat hypothecaria,vt Inſt.qb.mod.tolli.ob.in prin.& §.p̄terea.
& ff.de noua.l.nouatione.& ita p̄t rn̄deri ad l. cũ principalis, hic
10 all.,p,& ↄ̃.† In gl.an ergo.ibi,ſm oēs. hoc intellige de pignore p̄-
torio ex primo decreto:ſi aũt ex ſcđo,tunc poſſideret,& quære-
ret dn̄ium,vt l.2.ff.ſi ex nox.cau.aga.,Itē excipe pignus p̄toriũ ac
ceptum in cām iudicati. Itē creditorē immiſſum ex cā iudicati,
qa incōtinēti poſſidet,ff.de re iud.l.a diuo Pio,§.ſi ſuper. & ideo
Imperator fecit vnum titulũ de p̄torio pignore,& alium in cām
iudicati:& diſtingue,ꝙ quantũ ad vſucapiendũ merũ Imperiũ,
b & ius dn̄ij, *b* poſſidet debitor,non creditor, & ideo debitor vſu-
capit,l.j.§.ꝑ ſeruũ qui pignus,ff.de acq.poſ.ſed quātum ad reſpi-
ciendum meros effectus permanentes in poſſeſſione ſimplici ;
creditor poſſidet,& non debitor:vn̄ ipſe fructus recolligit,recon
11 dit,& tuetur,& eos ſibi in ſortem ↄpenſat,& ēt in vſuris.† Ex p̄-
c dictis concludo, *c* ꝙ ſi ex forma ſtatuti poſſeſſor tenetur ponere
rem; quā poſſidet in æſtimo,non ponit eā creditor,ſed debitor :
quia poſitio talis reſpicit ius dn̄ij, vt ſoluat tributum,vt ff.qui ſa-
tiſd.cog.l.creditor,§.ſciendũ.& l.ſerui noīe,ff.de vſuc.& ita intel
ligit hanc gl. In glo.nullo hęrede relicto.ibi, vel aliud in hærede,
imo non aliud,vnde debitor deceſſit relicto hærede , qui hęredi-
tatem agnouit,licet hæres nunq̃ apprehenderit poſſeſſionem hy
pothecæ,tn̄ ſcđs creditor non pręſcribit ↄ̃ priorem , niſi 40. ann.
12 quia † ſp creditor dr̄ viuere , ex quo hēt hæredem : nec requirit,
ꝙ apud hæredem ſit magis poſſeſſio,q̃ erat apud debitorem de-
functum.In ead.gl.in fi.no.bene, ꝙ ille, qui poſſidet per colonũ,
ſi decedit,licet hæres hęreditatem adeat , non tn̄ acquiritur poſ-
ſeſſio illius rei hęredi,anteq̃ intret,ſubaudi vel colonus profitea-
tur eius noīe tenere. vnde tu hęres ſis cautus incontinenti appre
hendere poſſeſſionem : nec credas tibi ſufficere te eſſe in poſſeſ-
ſione rei tibi quæſitæ per adiectionem,licet colonus eam teneat
iure locationis,& eſt caſus de hoc in l.qui vniuerſas, §.ꝙ per co-
lonum,ff.de acq.poſ.facit j.eod.tit.l.cum hęredem.ff.ex quibus
13 cau.maio.l.cũ miles.† In gl.quę incipit,paratus.ibi,ſed certe ego
legi.No.qũo Accur.non imitat̃ Plac. quia deridet eum tanquā
dementem,& tāquam legum immemorem.alibi deridet eum,
velut ſomniantem,l.cogi.de pet. hęred. alibi deridet eum , velut
hæreticum,ff.de vſufr.l.ſtatuę,& certe credo , ꝙ multa dixerit ↄ̃
eum,quę ex eius ore non proceſſerunt, & ita credo, ꝙ dr̄ in exē-
plo iſtius gl.quia non credo eum fuiſſe immemorem,l.vulgaris
Paulus,§.qui pign.ff.quib.mo.pig.vel hypo.ſol.vbi aperte lr̄a đr,
ꝙ oīs conuentus hypothecaria pōt agenti offerre debitum,& ex
14 cludere eum . † In gl.quid ergo.ibi,ſed Bul.dicit.vides ꝙ magna
d eſt opi.an iuri *d* offerendi,qđ incumbit debitori vt pignus recu-
peret,poſſit præſcribi.Bar.tenet glo.ↄ̃ Bul. ꝙ non p̄ſcribatur vllo
tp̄e,qa ipſum offerre eſt in cōditione,& eſt ↄdō poteſtatiua , ſed
cōditioni poteſtatiuæ nunquam p̄ſcribit,cum poſſit impleri vlti
mo vitæ ſpiritu,l.fi.ff.de cond.inſt.ita ipſe decidit in l. pignoris, ff.
de vſucapio.ſequendo opi. Vltramon.qui idem tenuerunt. Pro
quib.facit,ꝙ libero arbitrio non p̄ſcribitur.inf.de anna. except. l.
e 1.in gl.in verbo,pro ſocio.ſed neſcio *e* qũo poteſt reſponderi ad-
uerſus ea iura , nam ita eſt in conditione ius offerendi creditori
ſecundo,vt auocet hypothecam a primo , ſicut debitori vt auo-
cet pignus a creditore,& tn̄ video ꝙ ptāti offerendi pręſcribitur,
vt ibidem,quare idem teneas ſm opin.Iaco.de Butr.de qua ipſe
non facit mentionem.& dic,ꝙ qn̄que quis habet ptātem offerē
di actioni iam natæ ſimul & ſemel,licet eam in exercitium non
deducat,niſi obligatione facta, & tunc pręſcribitur iuri offeren-
di,vt in ver. eod. iure . Quidam habet ius offerendi tm̄,quo me-
diante,actio illico eſt naſcitura,ſicut in debitore aui nō naſcitur
pignoratitia,niſi poſt debitum ſolutum, ff.de pig. actio.l. ſolutũ.
& hoc ſimiliter pręſcribitur.& vera eſt opi.But. ſicut præſcribi-
tur officio iudicis pro reſti.imploranda, quod eſt merum factũ ,
vt l.Quintus,§. idem Pompo.ff.de annuis leg.coniuncta l.ab ho
ſtibus,ff.ex quibus cau.mai.quo officio mediante vtilis actio na
ſcitur reſtitutione præſtita,vt l.in honorarijs, §.ſed cum reſciſſa,
f ff.de act.& obl.vbi uero nulla actio *f* naſcitura eſt, tunc procedit
opi.ↄ̃ria,ꝙ huic iuri non pręſcribitur , ſicut nec meræ facultati ,
nec arbitrio,vt dicit gl.l. 1.Nec ob.ar.Bar. quod ex implemento
conditionis nunquam oritur actio in caſu,quem ipſe ponit. Sed
impleta conditione reſultat ſolum quædam mera facultas, qua
in actum deducta oritur actio.exemplum in eo,qui inſtituit ſub
conditione alia ab actu aditionis,nam eam implendo, non effici
tur hęres,ſed ſolum habilitatur ad adeundum, vt l. Antiſtius , ff.
de acq.hęre. vnde non mirum ſi poteſt impleri vltimo vitæ ſpiri
tu,& quocunque tempore: ſed ſi non differt ab actu aditionis ,
eius opin.eſt falſa.exemplum,ſi inſtituo te,ſi volueris;nam hanc
cōditionem potes implere omni tempore,& velle omni tp̄e , li-
cet de mera facultate non cōſtet , quod apparet,quia iuri adeũ-
di præſcribitur longiſſimo tēpore,vt l.licet de iure deliber. Item
15 ↄ̃ Bar.† habeo caſum,ꝙ potentiæ implendi conditionem pręſcri
bitur,vt l.pe.ff.qui.ad liber.procla.non licet.

ADDITIONES.

a Principalis obligatio. Vide no.in l. 1.ſup.ſi aduer.cred.& ꝑ Barto.in l.debitor,ff.ad Treb.& quod no.in l.fi.ſu.fin.reg.& in l.eum qui ſup.de vſu. pro emp. & præſcribens contra remediũ, ꝙ eſt principium, vr̄ præſcripſiſſe contra remediũ, & finalē effectũ,l.fin.& ibi Bal.in fi.ſup.ex qui.cau.ma.& uide qđ legit. & no. in l.intelligere,inf.de lui.pig.& iō dicit ſing.Bal.in l.3.inf.de fruc.& li. expen. quod q̄ præſcripſit rem,præſcripſit ēt fructus vltimi anni.& iō dubitari poteſt,vtrum ſit pręſcriptum dominium , & ſic ſi actioni reali eſt præſcriptum cum titu. & bona fide 10.ann.intelligitur præſcriptum actioni perſonali , quæ pro eadem te competebat,dic quod non,vt probatur in l.neque mutui,in uer.legati, ſupra quibus nō ob lon.tem.præſcr.iuncta l.1.ſup.com.de le.facit l.uſucapio.inf.de pig.

b Ius dn̄ij.Subaudi,uel acquiſitionis fruct.l.1.cũ ibi no.per Cy.& Bar.ſup.de pi. ac.

c Ex prædictis concludo.Adde idem in colono,iuxta no. per Bal. in l. 1. ſup. de iure emph.& uide l.in ſumma,& ibi no.inf.de pigno.& l.inter debitorem, & ibi Bart. ff.de pa.& hęc,quæ ponuntur hic per An.ſunt verba Ia Bu.

d An iuri. Sed præſuppoſito ꝙ iuri offerendi præſcribatur contra debitorem , an ſit præſcriptum iuri uendicandi,uide ſing.gl.in l.1.ad fi.& ibi Bal.1.de ann.except & dixi ſup.eo.l.1.in uer.hypothecar.

e Sed neſcio. Forte pōt dici , ꝙ licet ius , quod competit creditori,ſit in condōne,tn̄ eſt ius.ſed facultas cōpetens debitori,non eſt ius,ſed mere facultas ; ideo non pōt p̄ſcribi,ſed ēt obſtat, quia licet ſit mera facultas, tn̄ ꝑꝑ eius exercitium quæritur ius,& ſic poterit præſcribi ſm opi.Io.de Imo.in l.quam diu,la 1.ff.de acq.hær.

f Nulla actio. Vide Bal.in l.hic allega.

---

1 *Bannitus ęquipararur quandoque deportato.*

§.Illud. In obligatione ſub cōditione,vel in diem.incipit
præſcrip.currere adueniente conditione, vel die,
h.d.Apparet ergo,ꝙ impedito agere de iure non currit præſcri-
ſcriptio.vt hic,& in l. 1.ff.de diuer.& tem. præſcr. licet curra im-
pedito agere de facto:tamen quandoque reſtituitur ex clauſula
1 generali,vt vidiſtis ſup.eadem l.dic,vt ibi dixi.† In *gl.ibi* , vel de-
a portato.idem ſi maritus ſit bannitus,cum iſtud bannũ *a* æquipa
retur q̃tum ad hoc,deportato,vt Inſtit.quib.modis ius pat.pote.
ſol.§.relegati. omnes enim bāniti cum ſint extra protectionem
communis,præſumuntur, ꝙ incipiant uti male ſubſtantia ſua.
& notorie propter bannum.

ADDITIO.

a Iſtud bannum. Vide per Bar.latius in l.ſi conſtante,in prin.in 5.q.prin.ff.ſol.mat.

1 *Creditor accipiendo poſſeſſionem rei ſibi hypothecatę, pręſcriptionem interrumpit.*
2 *Creditor occupans hypothecę poſſeſſionem , non interrumpit pręſcriptionem niſi aduerſus debitorem.*
3 *Interruptio litis actionem non perpetuat.*
4 *Poſſeſſionis amiſſio, quamuis poſſeſſionem interrumpat, non tamen titulum verbum interrumpit.*
5 *Citatio vbi ad præſcriptionis interruptionem ſufficit , oportet ꝙ ſit valida.*
6 *Præſcriptio quot modis interrumpatur.*
7 *Præſcriptio cum dormit,non interrumpitur.*
8 *Præſcriptio qualiter interrumpatur.*
9 *Præſcriptio actionum realium,vel perſonalium,qualiter interrumpatur.*
10 *Præſcriptio exceptione obiecta,an interrumpatur.*

§.Imo. Per poſſeſſionem rei obligatæ,& per ſecundā cau
tionem , & debiti agnitionem, fit interruptio pre-
1 ſcriptionis.h.d. vſque ad §. in his. Ibi, res ſuppoſitas.† No.quod
creditor accipiendo poſſeſſionem rei ſibi hypothecatæ,interrũ-
pit debitori pręſcriptionem ↄ̃ perſonalem,& ↄ̃ hypothecariam,
ſecus ſi accepit poſſeſſionem rei debitoris ſibi nō hypothecatæ,
quia non interrumpitur præſcriptio ullo modo,& hoc tenuerũt
Iac.& Gul.qđ intelligo,niſi eam acceperit a debitore forſitan pi
gnori pro debito.quia tunc vr̄ recognoſcere debitum, & ſic fiet
interruptio, & ſic poteſt intelligi opinio Azo. hic poſita. In glo.
in verbo,ſine violentia.ibi, Reſpondeo,hic dicit:hęc vera, & hāc
2 approbat iſta gl.in fin.† In ea gl.ibi, Alij dicunt. hoc eſt multum
a not.& ex ea habes , *a* quod ſi creditor occupat poſſeſſionem hy-
pothecæ,ex eo ꝙ debitor tradit.non interrumpit pręſcriptionē,
niſi ſolum aduerſus ipſum debitorem , ſed ſi occupat poſſeſſio-
nem cum violentia,tunc fit interruptio aduerſus omnes. & hoc
tenet glo.in verbo,innouata,& ratio eſt, quia ex quo debitor ꝑ-
didit poſſeſſionem propter violentiam ſibi illatam per credito-
rem,ſibi eſt poſſeſſio naturalis interupta,vnde, & ſi creditor vſu
capiebat dominium,de cætero nō præſcribit,vt l.naturaliter , ff.
de vſucap.ſed ſi ipſemet debitor tradidit, non videtur poſſeſſio-
ne priuari , quominus vſucapio continuetur per eum , quia ad-
huc ipſe intelligitur poſſidere , vt vidiſtis ſupra plene in princi-
pio huius legis,in gloſſ.quæ incipit, an ergo. In ead. gloſſ. in fine
concludendo dic omnibus reiectis,quod aut creditor capit rem
ſibi obligatam ex voluntate debitoris, & fit interruptio pſonalis
ex hypo-

ADDITIO.

a Ex ea habes. Vtrum interruptio in poſſeſſione vnius proſit quo ad alios , vide Bal. in l.nemo:ſup.de acq.poſſ.& in l. 1.ſup.de præſc.lon.tem. & vide ꝙ no. Bart.in l. intra,ff.de diuer.& tem.præſc.& quod no.in l.cum quis,§.ſi quis pro reo,ff.de ſol.

ex hypothecaria ɔ debitorem, ſed non interrumpitur vſucapio
debitoris vſucapientis dñium aduerſus alium, aut ſine volũtate
debitoris; & tunc fit interruptio in hypothecaria, & fit aduerſus
oẽs: quia cum debitor pedit dñium, ẽt aduerſus alios illa inter-
ruptio prodeſt creditori, anteq̃ priuetur debito, nam per violen-
tiam debitor eſt priuatus, vt l. extat, ff. quod met. cau. licet non de
beret priuari ſi violentiam ɔmiſiſſet ɔ rem debitoris ſibi obliga-
a tam, vt l. ait prætor, *a* §. fi. ex quib. cau. maio. In gl. imo multomi-
3 nus, in fi.† Not. bene, quod decidit aperte, ꝙ interruptio litis na-
turaliter non perpetuat actionem in 40. annis, licet ſecus ſit in ci
uili, quæ fit per lit. conteſt. & idem tenet glo. in c. interrupta. vbi
tradit regulam, ꝙ ſola ɔteſtatio perpetuat in x. anno. Idem vide-
tis s̃. ea. l. in prin. in gl. in ver. executorẽ, in fi. & in gl. in verſ. ſolã.
quod no. & eſt caſus in l. j. j̃. tit. 1. ver. exceptionis, ɔ̃rium tenet gl.
& male, j̃. eo. l. fi. & ibi dicam. In gl. non dicit perpetuari, in fine.
b Alij *b* dicunt, ꝙ hæc lex corrigit l. ɔ̃riã. Alij, ꝙ hic cognitio debiti
fuit facta ante p̄ſcriptionem completam: & in l. ɔ̃ria poſſeſſio: &
illa eſt veritas, ſed per hanc legem ɔ̃riam receditur ſine iniuria.
4 † In gloſ. in verbo, innouata. ibi, naturalis eſt, quoties &c. licet
amiſſio poſſeſſionis interrumpat præſcriptionem, non tñ inter-
rumpit titulum præambulũ verũ: vnde recuperata poſſeſſione
ex illo titulo procedit vſucapio de nouo, extincto præcedenti, li-
cet nullus nouus ſuperueniat. glo. eſt ſing. in iure, in l. ſi is qui pro
emptore, §. ſi is qui bona, ff. de vſucap. quæ non eſt alibi ſm̃ Bar.
ſed bene interrumpit tit. effectus putatiui ẽt cauſati errore iuſtiſ-
ſimo, vt eſt poſſeſſio recuperata. & ex hoc titulo putatiuo p̄am-
bulo non poſſit inchoari noua vſucapio. tex. eſt ſingu. in iure. &
non eſt alibi, in l. cum ſolus, ff. de vſucap. In ea. glo. ibi, primo per
c conſtitutionem. intellige *c* vtilem, & efficacem. † Et do tibi re-
5 gulam, ꝙ vbi ad interruptionẽ preſcriptionis ſufficit citatio, opor
tet, quod illa ſit valida, alias non fit interruptio. Vbi requiritur
conteſtatio, ſimiliter debet eſſe ualida, alias non fit interruptio.
tex. in l. accuſaturus, ff. de adul. not. in auth. offeratur, s̃. de lit. con
teſt. facit quod no. s̃. de lib. cau. l. ſi filium, & ſup. ne de ſtat. defun.
l. ſi pater, ff. quæ ſent. ſine appel. reſc. l. j. §. item cum ex edicto. per
6 Inn. extra, de procu. c. querelam.† In ea. glo. in fi. iſta eſt glo. *d* pul
d chrior alia, q̃ ſit in corpore iuris, & nitit̃ tradere oẽs modos per
quos interrumpit̃ præſcriptio tã nãliter q̃ ciuiliter, tñ non loqui-
tur perfecte. & iõ perfectius dic, ꝙ per inundationem aquarum
fit interruptio præſcriptionis nãlis, & eſt mirabilis interruptio,
vt l. qui uniuerſas, §. item ꝙ a mari, ff. de acquir. poſſ. de quo etiã
vide in l. j. inf. ti. 1. verſ. in alijs. Sis ergo cautus tu, qui repetis poſ-
ſeſſionẽ tuam iuxta Tyberim exiſtentem, ut ſi conuentus exci-
pit de p̄ſcrip. tu replices ꝙ preſcriptio illa fuit interrupta pluries
per inundationem aquarum flumine excreſcente. Item dicas,
e ꝙ defectus tituli *e* ſuperueniẽs p̄ſcribenti (eo quod reducitur titu
lus ad non titulum) impedit vſucapionem ſibi, ſed non impedit
ei, in quem transfert poſſeſſionem: quia reſpectu illius durat ti-
tulus primitiuus, cum ambæ iſtæ poſſeſſiones debeant coniun-
gi. tex. eſt in l. ſi hominem, ff. de vſucap. coniuncta l. quæſitum, ff.
de acqu. rer. dom. Item ſuperueniens mala fides de iure canoni-
co ſimiliter interrumpit preſcriptionẽ, vt dixi in l. 1. ſup. de vſuc.
tranſf. & probatur in c. poſſeſſor, de reg. iur. lib. 6. & ibi Dy. & Io.
And. Item ſuperueniens ſcientia furtiuitatis rei, ſimiliter interrũ
pit, ſm̃ Dyn. in l. ſi ancillam, ff. pro ſuo. debet tamen nulla mala
fides eſſe reſpectu iuris, de cuius vſucapione tractatur, alias nihil
operatur, de acqu. poſſ. l. ſi quis fundum, in fi. habes gl. in l. ſicut,
ſup. eo. in uer. poſſidente. Item interrumpitur, ſi deſijt ſtare natu-
raliter, uel ciuiliter; quia res ſacra. uel ſancta, ut l. naturaliter, ff.
eo. Item ſi ſuperueniat defectus in perſona p̄ſcribẽtis, quia oĩno
ſit incapax & inhabilis ad dominij acquiſitionem, ut quia factus
eſt hereticus, qui uſucapiebat mancipium Chriſtianum, ut ſupra
de Epiſc. & cle. l. Deo nobis, §. his ita diſpoſitis, & ſup. ne Chriſtia
num manci. l. j. & ſup. de hære. l. Manicheos. Licet ſecus ſi abſolu
te non efficeretur inhabilis, ſed ex certa cã, & determinata: quia
licet tunc eadem per uſucapionem acquireretur; tñ acquiſitio
inchoata ex ſuperuenienti impedimento non interrumpitur, li-
cet rem reſtituere ei teneatur, contra quem preſcripſit. Exemplũ
ſi donatio fieret uxori antequam eſſet uxor; nam ɔ̃cto matrimo
nio, licet maritus non utatur cã donationis, tñ uſucapio cepta ɔ-
ſumatur; licet uxor ex cã donationis non ſit capax hoc iure, reti-
net tamen uiam ipſi marito. caſum ſingularem habes in l. ſi ſpõ-
f ſus, §. ſi donationis, *f* ff. de dona. inter uirum & uxo. Interrumpit̃
ẽt ſm̃ canonem, quia donauit tp̃e hoſtilitatis, & ita eſt grauis, ꝙ
pp eam ius in ciuitate non redditur, extra eod. c. ex tranſmiſſa &
ibi per Inn. qui dicit ẽt idem eſſe de iure ciuili, pro quo facit inf.
de fun. limit. l. fi. & extrauagans Federici facta pro pace Conſtan
tiæ in c. 4. ſnĩe, in §. poſſeſſiones. Eadem æquitate dormit propter
epidimiam, ſimiliter impedimentum parturientem: quia maior
eſt hoſtilitas Dei, quam hominum, & hoc tenet Bar. in l. natura-
liter. ff. de uſucapio. quod mihi placet; dormit ẽt ɔ eccleſiam ſe-
de uacante, extra eod. c. 1. & 2. Eadem ratione dormit uacante ſe
g de imperij, licet tunc in adminiſtratione *g* ſuccedat eccleſia, ſecũ
dum Inn. & Io. And. in c. licet ex ſuſcepto, de for. cõp. Dormit.
etiam tempore ſchiſmatis, ut d. c. 1. quia tunc non reddit̃ ius, &
ideo hodie contra Romanam eccleſiam nõ currit præſcriptio
propter ſchiſma, quod ſunt inter Vrbanum vj. & Clemẽtem vij.
quorum quilibet dicit ſe ſucceſſorem Petri, quod ſchiſma tantũ
pullulauit, & uires ſuas extendit, ꝙ in toto orbe Chriſtiano par-
7 tialitas reperitur.† Attende tamen, ꝙ cum præſcriptio dormit,
non proprie interrumpitur, cõſiderato, ꝙ prima tempora cum
vltimis coniunguntur, & regulariter. ut ſup. eo. l. ſicut. in fi. ſecus
eſt cum interumpitur, quia de nouo cauſam reinchoari opor-
8 tet. de acqu. poſſ. l. Pomponius, §. quoties.† Interrumpitur etiam
h ſi poſſeſſor præſcribens eſt abſens, *h* furioſus, *i* infans. K vel in po
i teſtate aliena conſtitutus. *l* vel in egeſtate poſitus citra executo-
K ris miſſionem, & lit. conteſt. per denunciationem facta Præſidi,
l vel Epiſcopo, vel vltimo factam ad domicilium, uel poſſeſſionẽ
m vt in l. ut perfectius. j̃. tit. j. quod intelligo, vbi poſſeſſor *m* habet
domicilium, alias ceſſant remedia illius legis gl. ſingu. eſt in l. cũ
hæreditas ex Trebell. ff. ad Trebell. hæc procedunt in interru-
ptione præſcriptionis rerum corporalium. Præſcriptio vero iu-
rium incorporalium, uel ſeruitutum prędialium, interrumpitur
perdita poſſeſſione prædij dominantis, ut l. ſi ędes, §. 1. de ſeruitu.
vrban. pręd. & immediate cum uſucapiens impeditur, ut l. ſequi
tur, §. ſi uiam, ff. de vſuca. Item ſi quis impediatur uti uſu, uel ſer
uitute, quam vſucapiebat, uel iure eligendi, extra eo. c. auditis, &
ibi per Inn. & Ioan. An. Eodem modo interrumpitur vſucapio
libertatis per uſum ſeruitutis, ſibi appoſitę, ut l. arboribus. §. idẽ
tracta. ff. de uſuf. & l. qui fundum. quemadmodum ſerui. amitt.
Et de quibuſdam impedimentis interuenientibus poſt uſuca-
pionem inchoatam, an impediatur complementem, dicam ti-
bi quędam alia j̃. tit. 1. l. referendo Iaco. Butr. in uerbo, nec autẽ.
9 † Pręſcriptio *n* vero actionum realium, uel perſonalium, quali-
n ter interrumpatur. glo. declarat. ſed melius declarauit ſupra eo.
l. ſicut. dic ut ibi Pręſcriptio vero actionis per ſolam libelli obla-
tionem interrumpitur ante citationem, ut l. mariti, §. quiuquen
10 nium, ff. de adult.† Vnum *o* ſolum reſtat uidere, an per exceptio
o nem obiectam interrumpatur pręſcriptio? Dic, ꝙ ſic, ſi exceptio
inſtat habet actionis, ut compenſatio, ff. de reg. iu. l. omnes actio-
nes. alias ſecus. ut in cap. 2. de ord. cogn. & ibi per Bar. & Innoc.
coniuncto eo, quod dicit in c. cum eccleſia Sutrina. circa fin. de
cau. poſt. & proprie. Nunc habes omnes modos interrumpendi
pręſcriptionem communem.

ADDITIONES.

a L. ait prætor. Dubito, an uoluerit allegare iſtam l. vel ait prætor, §. ſi debitorem, ff. quæ in frau. cred. quia hic non bene alleg.
b Alij. Vide Bar. in l. cum quis. §. ſi quis pro reo, ff. de ſol.
c Conteſtationem. intellige. Citatio, & conteſt. nulla, non interrumpit præſcr. Vide Bar. in l. accuſaturus. hic alle. & ibi dixi. tamen ſecunda citatio etiam nulla interrumpit. ut eſt gl. no. in l. quibus, iuncto tex. ſecundum uerum intellectum Docto. ff. de uerb. ſign. quam ad hoc ponderat Rapha. & no. quod illa demum conte. interrumpit præſcriptionem, quando quis conteſtatur eo animo, ut ad finem perducat, ſecus ſi ſponte deſiſtant. gl. eſt ſing. 16. q. 3. ca. placuit, el 2. §. poteſt, & ad hoc uide l. 1. ff. de priu. delic. & ſequitur Lud. Ro. in l. ſi uero, in 34. fall. ff. ſolut. matrim.
d Iſta eſt gl. Vide Bar. in l. naturaliter, ff. de uſuc. cum materia, & not. per Bald. in l. j. infra tit. 1.
e Tit. Vide de omni ſuperuenientia Bar. in l. naturaliter, ff. de vſucap.
f §. Si donationis. Illum tex. alleg. Bar. in l. naturaliter, ff. de vſucap.
g In adminiſtratione. Vide Bar. in l. bene a Zenone, ſup. de quadr. præſcr.
h Abſens. Vide Bal. in l. 1. ſup. qui. non ob. lon. tem. præſcrip.
i Furioſus. Vide Bal. in l. ſicut, ſup. eo.
K Infans. Vide in l. ſicut, & hanc l. in princ.
l Conſtitutus. Vide tex. in l. 1. §. fi. inf. tit. 1.
m Poſſeſſor. Vide Bal. in l. ut perfectius, hic alleg. in prin.
n Præſcriptio. Vide Bar. in l. naturaliter, in fi. ff. de uſuc. & Bal. in l. 1. ſup. quando lib. prin. da. & in l. fi. ff. de eo, per quem fac. erit.
o Vnum. Vide Bar. in d. l. omnes, alleg. & qnod ibi dixi.

2 *Ceſſionis dies ubi ex contractu debetur aliquod annum, uel diurnum, incipit aduerſus omnes præſcriptiones.*

§. In ijs. In obligationib. annuis, & menſtruis, non initium
obligationis. ſed ceſſationibus inſpicitur, & tenens
ut emphyteuta aut conductor, ſeu quolibet alio titulo, non pre-
ſcribit. hoc dicit. & cum iſto fine concordat. l. male agitur. s̃. e. &
intellige, ꝙ non p̄ſcribit, niſi primo interuertat dño poſſeſſionẽ,
non admittendo eum venientem, & ita tenet glo. fin. hic, & be-
ne, quam allegaui tibi ad hoc in d. l. male agitur. in gloſſ. 1. in fin.
a hoc intellige, *a* ſi ille qui ſoluit decem, vel qnque ſoluit ut partẽ
debiti, quod erat 30. alias talis interruptio non interrumpit pre-
1 ſcriptionem. Iac. Butr.† in glo. 2. ibi, tu dic tertio hęc uera. Con-
b clude *b* ergo. ꝙ vbi debetur aliquod annum ex cõtractu dies ceſ
ſionis incipit aduerſus omnes prȩſcriptiones in futurum fien-
das, & ſufficit una pręſcriptio, quia unica eſt obligatio, & vnicũ
obli-

ADDITIONES.

a Intellige. Vide quæ dixi poſt Inno. in l. quæ dotis, ff. ſol. matr. & Bar. in l. ſi prius, in prin. ff. de aqua plu. arcen. & per Ioan. And. in reg. plus ſemper, de reg. iur. i mercu.
b Conclude. Vide Ang. in l. Stichum, §. ſi ſtipulatio, ubi limitat hoc no. ff. de uerbo. obligat.

obligationis ius,licet p̄ſtationes ſint diuerſæ, & iō ſufficit vna p̄-
ſcriptio,quæ principaliter ordinatur ad extinctionē iuris, & ꝯ̃ p̄-
ſcriptionē.In vltimis vero volūtatibus ſunt tot p̄ſtationes,quot
ſunt diurnę,vel menſtruę,ſeu annuę:& iō totidem præſcriptio-
nes requiruntur. Vltra.vero indiſtincte tenent ēt in ꝯ̃ctib.requi-
ri plures p̄ſcriptiones.Bar.tenet ēt gl. & bene, ꝙ licet in vltimis
voluntatib.legatum vnum,& præſtationes diuerſę ſint, ꝙ ſuffi-
cit vna præſcrip.ar.s̄.quando di.le.ced.l.ex his verbis.facit.s̄.de
fideicomm.l.j.per Bar.in l.ſi prius,§.j.ff.de aqua plu.arcen.

LEX VIII.

1 *Donatio dicitur contractus.*
2 *Poſſidens cum titulo,& bona fide,præſcribit hypothecam 40.anno.ſpatio*
3 *Præſcriptio dominium non quærit,niſi utile præſcribenti.*
4 *Præſcriptio ſecunda ius primi præſcribentis dicitur.*

Si quis emptionis. Præſcriptio 10.vel 20.ann. cū
ti.dat actionē,vel exceptionē
ꝯ̃ omnes. ſed pręſcriptio longiſſimi tp̄is abſque titulo cū bona
fide,dat actionem ꝯ̃ omnes excepto dn̄o, exceptionem vero cō
tra vniuerſos:præſcriptio vero longiſſimi tp̄is cum mala fide p̄-
ſcribenti ſolum ius excipiendi tribuit, non agendi , niſi in duob.
caſibus expreſſis.primo,ſi poſſeſſio, per vim ablata præſcribenti
fuerit per dn̄m:ſecundo,ſi ablata fuerit, quia contumax in iudi
cio non reſpondit.nam purgata contumacia intra annum recu-
perat poſſeſſionem , & ꝯ̃ præſcriptionem annuarum vſurarum
præſcriptio incipit currere ex die ceſſationis.h.d.in terminis , &
in ſumma uſque ad fi.in tex.ibi,vel donationis, ſumit hic gl. ar.
a ꝙ donatio eſt ꝯ̃ctus.*a* † & iō ſi minor promittit, vel donat,& iu-
1 rat nō venire ꝯ̃ eam,non debet audiri,qa ēt in donatione, auth.
b ſacramenta *b* puerum.s̄.ſi aduer.vend.habet locum.† in tex. ibi,
per decem,vel viginti annos,loquitur de extraneo poſſidēte cū
titulo , & bona fide , quia præſcribit hypothecam quadraginta
ann.ſpatio inter præſentes,& viginti inter abſentes,vt hic:ſed ſi-
ne titulo præſcribit ſpatio ann.triginta,vt s̄.eo.l. cum notiſſimi.
vt hic vidiſtis.in prin.l.debitor aūt præſcribit anno.quadraginta
ſpatio, & eodē mō creditor aduerſus creditorē præſcribit debi-
tore primo uiuente,vel hærede eius, ut vidiſtis s̄. l. proxim.§. il-
3 lud.† In gl.in uer.exceptionem. ibi no. pro Bulg.hæc vera, quia
p̄ſcriptio non quærit dominium , niſi ſolum utile præſcribenti.
quod apparet,quia pręſcribenti utilis in rem datur,ut l.1.in fi. ff.
de aqua plu.arcen.ibi habes caſum, & quia ſibi ſimiliter abſor-
ptum eſſet ius directi dominij, tn̄ præſcriptione completa cōtra
poſſeſſorem tertium, non competeret domino ꝯ̃ quem pręſcri
ptum eſt ius agendi,quod eſt falſum,vt infr.ead.l.in uer. ſi vero
nullum.hoc ēt tenet gl.ſequens,& bene. idem tenent vbiq; cō-
muniter Doct.s̄.de bon.mater.auth.niſi,hoc in pręſcr. lon. tēp.
uel longiſſimi: ſed in vſucapione triennij ſequitur directum do
minium,ut l.traditionibus,ſup.de pac.nam fauorabiles ſunt , &
4 merę,vnde non mirum.† in ea.gl.non ſolum.ibi , ſecundus pręſ-
ſcriptor.dic,& bene:quia per ſecundam pręſcriptionem ex toto
extinguitur ius primi pręſcribentis.

ADDITIONES.

a Donatio eſt cōtractus.Hoc eſt uerū in donatione ſimplici,quæ eſt contractus no
minatus,ut plene notaui in apoſt.ad 11. ū in l.ſi ut proponis,nu.8.verſ.quæro vtrū
donatio ſimplex.ſup.de do.ob cau.& ibi poſui in apoſt.ad B rto.in uerſ.donatio.
b Auth.ſacramenta.Et ibi not.idem pal.

---

1 *Sententia lata in fauorem pręſcribentis dominium utile,non prodeſt poſſeſ-
ſori nouo non habenti cauſam a vincente.*
2 *Vendens rem,omne ius vendere dicitur.*

§.Quod ſi quis. Hęc eſt ſecūda pars principalis hu
ius legis, in qua loqtur de pręſcri-
bente ſp tio longi tp̄is bona fide , & malo poſſeſſore.h.d. & ip-
ſam declara,vt inf.patebit.in tex. ibi,ſimili poſſit vti pręſidio.hic
iunge uer.ita tamen prox. & inferetur verus intellectus ſm̄ glo.
Iac.But.& Bar.& legentes moderni tp̄is, licet Vltramōtani Mo
dernis contradicant,& male.& Pet.& Iac.de Are.quib.adhęret
Cy.vnde conclude,ꝙ aut quis poſſedit cum titu.& bona fide,&
pręſcripſit inter pręſentes,& abſentes , & tunc aduerſus vniuer-
ſos,nullo excepto,hēt ius excipiendi,ſi conuenitur:hēt ēt ius uē
dicādi a quolibet poſſidente ēt a dn̄o olim,vt hac l.in princ. Aut
pręſcribit rem mala fide per tēpus longiſſimū , & tunc acquirit
ſibi ius excipiendis ꝯ̃ vniuerſos,ius agēdi ꝯ̃ nullum, vt hic, & in
uerſi.ſi uero mala fide.& tunc ſm̄ oēs caueat hic diligenter, qui
longiſſimo tp̄e poſſedit, vt ſi articulum nō poteſt oſtendere , ne
a poſſeſſione cadat, quia difficile recuperabit eandem, ſi ꝯ̃ eum
fiat articulus,ꝙ mala fide poſſedit.ad quam probādū , uide Bar.
in l.Celſus.ff.de vſuc.Multę confluunt coniecturę,maxime ſi p
a baretur, *a* ꝙ habuit ſcientiam rei alienę.vt l.Fulcinius,§.quid ſit
aūt latitare,ff.quib.ex cau.in poſſ.ea. Et hęc , & alia Aduocatus
prudens poterit articulare.Si vero pręſcripſit bona fide , & lon-
giſſimo tempore.& ſine titulo;& tunc eſt opinio , quam hic gl.
tenent,& communiter oēs,ꝙ tali pręſcribenti paratur exceptio
ꝯ̃ oēs,& in hoc eſt dr̄ia.item paratur ius agendi rei vendi. ideſt ſi
militer ꝯ̃ oēs,vt hic,& in hoc ſimiliter eſt opinio, quia hic gloſſ.
dicit,ſaluo ꝯ̃ dominum dudū eiuſdem rei. Et in hoc eſt diuerſi-
tas,quia Placen.dicit ēt ꝯ̃ dominum dari reale iudicium p̄ſcribē
ti,& in hac opinione ſunt quidam moderni,ſed veritas eſt,ꝙ nō
datur.vt dicto verſ.ita tn̄,quod coniungere debes, vt dixi, & oīa
procedunt clare.In tex.ibi,indignus eod.præſidio rei vend.cōtra
dn̄m,vel ꝯ̃ eum qui rem hypothecatam habebat,ſed non eſt in-
1 dignus præſidio exceptionis per ea,quæ ſupra dixi. † In text. ibi,
non obſtante ei ſn̄ia.ergo lata ꝯ̃ habentem directum dominium
in fauorem pręſcribentis vtile,non prodeſt poſſeſſori nouo non
habenti cām a vincente, niſi ipſe nouus poſſeſſor de nouo p̄ſcri-
pſerit,vt hic habes. In gl.ſupple.& poſſeſſionē.not. bene, an vlti-
mus poſſeſſor malæfidei poſſit vti acceſſione poſſeſſionis . In ea.
b gl.ibi,reſpon.ſic,quaſi omne ius,*b* &c. † No.bene,ꝙ ille,qui ven
2 dit rem, intelligitur vendere omne ius, quod habet in ea, vt l.q
tabernas,hic alle.Et intellige,vt illud ius tranſeat in tempore,ꝙ
non ad illud ſolum ſit obligatus , immo ad totam rem , ex quo
ſimpliciter eam vendidit, vt no.inf.ſi res pig.dat.ſit l.1. & ibi di-
cam,& no.in d.l.qui tabernas.

ADDITIONES.

a Si probaretur.In contrarium facit quod no.Bal.poſt glo.in l.nec creditores,ſup.de
pig.act.per eundem Bal.in l. Celſus,cum materia,ff.de vſuc.tex.eſt in c.fin.,ext.de
præſc.& alle.tex.34.q.2.c.ſi vir qui nihil facit.
b Omne ius. Vide Bal.in l.1.ſup.qui te.fa.poſ.& eundem Bal.per illum tex.in l.2.in-
fra de remiſſ.pig.& l.ex prædijs,vbi omnino vide inf.de euictio.& ſup. in rubr.de
contrah.emp.in 6.q.& ibi quid in donante,permutante,& legante.

---

1 *Spoliatus dominium vtile habet, ſi illud per præſcriptionem conſecutus
fuerit.*

§.Sed hęc ſuper illis. Hic text. eſt ſingularis
& non eſt alibi in iure .
Agenti petitorio noīe non obſt.exceptio dominij,qn̄ agens agit
1 ꝯ̃ ſpoliantem.h.d. † Not.hic bene , ꝙ ſpoliatus habet dominium
vtile, ſi illud conſequutus fuerit per præſcriptionem longiſſimi
temporis mala fide ; vnde ſi a poſſeſſione cecidiſſet aliter quam
per violentiam,poſſeſſor poſſet obijcere ſibi ꝙ dominus erat di-
rectus,& excludebat eum,& quia per violentiā occupauit,clau-
ditur ſibi via excipiendi de iure ſui dominij , & non habes alibi.
vbi autem conueniretur poſſeſſorio recuperandæ , iſtud eſt vul-
gare,ꝙ agenti tali poſſeſſorio non ob.exceptio dominij, vt infra
a ad leg.Iul.de ui.l.ſi quis *a* ad ſe fundum.cum ſim.quod intelligo
quando poſſeſſor cōuenitur tanquā poſſeſſor violentus , *b* ſecus
b ſi tanq̄ clandeſtinus , & ſic poſſeſſorio recuperandę ex ea parte,
quod clā agenti obijcio,obſtabit exceptio dn̄ij poſſidentis, caſū
habes ſingularem,& non eſt alibi,in l.ſi de eo, §.fin. ff.de acquir.
poſſ.& iſta duo iunge ad ea, quæ dixi in d.l. ſi quis ad ſe fundū.

ADDITIONES.

a L.ſi quis.Et ibi vide Bar.circa §.iſtum.
b Violentus.Ad reg.ſpoliatus,&c.vide Bal.in l.vitia.ſup.de acqu.poſſ.& dixi plene
poſt Bar.in l.naturaliter,§.nihil commune,ff.de acq. poſſ.not.,Dyn.in c.qui ada-
gendum,de reg.iu.in 6.

---

1 *Poſſeſſio res ſequeſtratæ non acquiritur.*
2 *Anni lapſus in poſſeſſione reali,eſt loco ſecundi decreti.*
3 *Spoliatus poſſeſſione authoritate iudicis propter eius contumaciam, purgā
do contumaciam in tempus debitum,poſſeſſionem recuperat .*

§.Sed & ſi quis. Hæc eſt tertia pars huius legis , &
1 eſt multum clare . † Et ego ultra
a alios quæro ſuper ea, an rei *a* ſequeſtratę acquirat poſſeſſio poſt
annum,ſicut acquiritur miſſio in reali,ſm̄ omnes ? Inn.dicit nō
reperiri lege cautum,de do.& contu. c.2. dic ut ibi. Ibi, eandem
rem recipere . Hoc verum, ſi ipſe poſſidebat, ſed actor, qui age-
bat forſan confeſſoria,in rei contumacia ſibi ſuccurſum eſt , ut
reus caueat de non impediendo ſeruitutis uſum.Etenim uenien-
ti non remittitur dicta cautio,ſm̄ Bar.de oper.nou.nun.l.ſi prius
in 6.ꝯ̃rio.& hoc ipſemet tenuit prima fronte,ſed poſtea determi
nauit ꝯ̃rium in 9.ꝯ̃rio,& eſt verū etiā vbi ſit latitans,quia nō pri-
uatur,quominus reuertēs poſſeſſionem recuperet,moram pur-
gādo. Et intra quantū tp̄s iſte,ꝯ̃ quem eſt miſſio facta, audiatur
de poſſeſſione vel ꝓprietate. glo.tangit hic ut dixi in l. conſenta-
neum.j.qūo & qn̄ iudex.ubi gl.ēt melius ponit in l.2.s̄.vbi,in rē
b actio.In gl.2.huius §.ibi.Item quid in hypothecaria.*b* ꝯ̃ iſtam gl.
decidit alia in l.3.in fi.ff.acq.poſſ.& ibi dixi,ꝙ qui mittitur in poſ
ſeſſionem hypothecæ , habeatur ac ſi fuiſſet miſſus in reali , hoc
declara plene,ut no.Cyn.in l.cum proponas , inf.de bon. autho.
2 iud.poſſ.& ibi dixi. † Et ultimo circa hunc articulum dic , quod
c in reali *c* lapſus anni eſt loco ſecundi decreti , ſecundum Innoc.
ſiue iuſtus immitti fuerit miſſus,ſiue non potuerit intrare dolo,
vel potentia aduerſarij.de do.& contu.c.contingit,in fin.& cla-
rius in c.1.de eo,qui mit.in poſſeſſ.cau.rei ſeruan.circa fin. in gl.
ibi. Quando debent ſolui uſuræ,& quando penſio;ſoluit hic Ia-
cob. Butri. ſed tu decide ſecundum ſententiam Azon. in Sum-
ma

ADDITIONES.

a An rei.Facit ad no.in l.naturaliter,§.nihil commune,ff.de acq. poſ.
b Hypothecaria.Vide Bar.in l.3.§.fi.hic alle.
c In reali.Vide Bar.in d.l.ſi finita,§.Iul.ſup.de dam.inf. & Bal.in auth. ei qui inf.de
bo.autho.iud.poſſ.

ma huius tit.vt loquitur Cy.vbi dicit ſeruandũ,quod eſt actum
& ſi nõ apparet de actu,dicit ꝙ obſeruet̃ mos regionis;& ſi non
apparet de more,debet ſolui in fi. & licet ante non poſſit cõpelli
ad ſoluendũ,tñ ante compelli põt,ſi ſoluere non vult, vt ibi per
3 eum.† Vltimo not.diligenter iſtum ver. ſed & ſi quis,ꝙ ſpolia-
tus poſſeſſione authoritate iudicis pp eius contumaciã purgan
do contumaciam in tps debitum, recuperat poſſeſſionem: non
obſt. ꝙ miſſus in ea incontinenti *a* velit probare de ſuo dñio, qđ
eſt mirum, & ſic patet ꝙ ſicut agenti poſſeſſorio recuperandę ꝯ̃
ſpoliantem per uim, non obſt. exceptio dñij, vt d.l.ſi quis ad ſe
fundum.ita nec volenti recuperare poſſeſſionem ſuam,quia ſpo
liatus eſſet authoritate Iudicis pp ſuam contumaciam,purgan-
b do eam, & in iure non inuenies ita *b* clare.nec mirum, qa iſta
eſt conſtitutio noua Iuſtiniani,licet in fin.habes, quod cõtumax
purgando contumaciam poſſeſſionem recuperet.Sed an obſtat
ſibi exceptio dñij,non habes expeditum niſi hic,&c.

ADDITIONES.

a Incotinenti. No.ad limitationem eorum quæ no.Barto. in l.1.in prin.inf.ſi de mo.
poſſ.fue.app.& vide Ant.de But.in c.quoniam frequẽter,§.in alijs,extra,ut li.non
conte.& quod no.Bal.in rub.in fi. ſi ex fal.inſtrumenta in ver. amplius.
b Ita. In hypothecaria ſecus,ſm Bar.in l.3.§.fi.in fin.& ibi Doct. ff.de acq.poſſ. ſed
forte idem tenet etiam in alio reo, quando incontinenti valet probare,per no.ibi
per Bar & alios, nec tex. hic contra dicit.

LEX IX.

1 *Litis conteſtato non perpetuat officium iudicis.*
2 *Iuriſdictio perpetuatur annis quadraginta pec ſimplicem citationem.*

Sæpe. Actio ẽt tpalis perpetua efficitur,& in an. 40. ppe
tuatur.h.d.Intellige per lit.cõteſt.nec alio mõ:nec
1 per interruptionem ciuilem, nec naturalem.† In gloſſ.2.ibi,ſed
nos dicimus dic,& bene concludendo.ergo ſm gl.lit.conteſt.fa
cta ſuper officio iudicis,per quod petitur reſtõ in integ.non per
petuat illud officium, ut ſic perempta inſtantia de nouo poſſit
inchoari:quia ad illud inchoandũ, & determinandum p̃fixa eſt
meta quadriennij continui loco anni vtilis olim ſtatuti,vt l. ſu-
peruacuam. ſup.de in integ.reſt.per reſtõnẽ vero ꝯceſſam actio
antiqua conceſſa perempta appellatur reſciſſoria,ſi in iudicium
deducitur per conteſtationẽ.vnde ꝑpetuatur in ann.40.ex regu
la huius legis.In gl.fi.ibi,§.Imo,in fi.hoc falſum,ut ibi dixi: quia
c nec interruptio *a* naturalis,nec aliqua alia(excepta illa quæ fit ꝑ
conteſtationem) perpetuatur in 40.annor. ſed ſolum in tm̃ tps,
2 quantum durare ſolet a princ.ſm ſui naturam. † Vltimo ſcias,
ꝙ per ſimplicem citationem vr̃ perpetuari iuriſdictio in annos
40.& actio,de quo in c.gratum,de off.deleg.& in c.relatum.eo.
tit.no.Doct.in l.& quia,de iuriſd.omn.iud.

ADDITIO.

a Interrupto.vide Bar.in l.ſicut.ſup.eo.quid ſi uolo proſequi litem,an habeat locum
ista l.vide Ro.in l.1.ff.de eo per quam fa.erit.

De annali exceptione,& de diuerſis excep.&c. Rub.

LEX PRIMA.

1 *Exceptio annalis contractus Italici reprobatur.*
2 *Actiones familiæ erciſcundæ furti, & vi bon raptorum,dicuntur mixtæ.*
3 *Actio perſonalis quod annis finitur.*
4 *Præſcriptio non currit contra publicas functiones.*
5 *Eccleſia contra libertatem hominis non præſcribit per centum annor.et 6.*
7 *Actiones perſonales quanto tempore præſcribuntur.*
8 *Præſcriptio contra inferiorem eccleſiam currit.*
9 *Præſcriptio longiſſimi tpis contra habentẽ cãm ab eccleſia,currere poteſt.*
10 *Res,quę non ſunt in commertio noſtro,vllo tpe pręſcribi non poſſunt.*
11 *Res debent ſemper manere in communione.*
12 *Societati renunciare,an liceat.*
13 *Negatiuo uerbo interdum pręſcribitur.*
14 *Pignoratitia oriri non poteſt,niſi ſoluto debito.*

a Super. *a* Per hanc legem tollitur annalis exceptio q̃
ꝯ̃ actiones natas ex Italio ꝯ̃ctu erat introducta
& non valenti agere ꝑpter impedimentum iuris non
currit p̃ſcriptio.& actionum perſonaliũ rl̃r uita eſt 30.an.
h.d.tota iſta lex,quæ eſt bona, & eſt noua cõſtitutio. In text.ibi,
cum itaque nobis alię tpales exceptiones, vel præſcriptiones.
1 †Nota.bene, quia hic ſolum reprobatur annalis exceptio ꝯ̃ctus
Italici:omnes autem aliæ exceptiones, & præſcriptiones legiti-
mę ꝑ alias ll.introductæ,firmæ manent, & vt legitimæ cõfirmã
tur.Sequit̃ ver.ad hęc hic Imperator cõſtituit non ſolum,ſed re
nouat conſtituta,vt gl.dicit,& bene.Ibi,iubemus omnes perſo-
nales actiones.hic incipit generale ſtatutũ ſuper vita actionum
perſonalium.Ibi, ſola hypothecaria.contra debitorem, & eius
hæredem immittendum,& contra alium creditorem dum đbi
tor uiuit,vt l.cum notiſſimi.ſup.tit.1. alias tollitur quãdoque x.
2 q̃nq;20.q̃nq;30.annis & ibi dixi.Ibi,actio fami.erc. † Not.quod
iſtæ tres actiones ſunt mixtæ, & tamen earum uita non eſt niſi
anno.30.ſimiliter actio furti, & vi bono.rapto.& ultra non du-
rant.videbatur contra,cum ex delicto naſcantur. Ibi, & ſemel
nata eſt.glo.dicit,quod eſt figura,quæ appellatur hiſteron prote
ron.i.conuerſio ordinis: nã non debuit pręponere verbũ verbo
3 nata eſt,ſed ꝯ̃.Sequitur poſt memoratum tempus finiri.† Nota,
ꝙ actio perſonalis finitur ann.30.& iõ in l.ſicut.ſup.de p̃ſcri. 30.
anno.dicit,ꝙ viuendi vlterius non habet facultatem: quia ergo
actio eſt finita, extinctus eſt effectus naturalis, & ciuilis obliga-
tionis, adeo ꝙ nec in compenſationem induci põt quod debeba
tur,nec ſolutum per errorem repeti poteſt tanq̃ indebitum,vt in
l.fi.ff.rem ra.hab.dixi in d.l.ſicut.Sequitur verſic.exceptis.not.ꝙ
dicit exceptis infra dicit qñ lit.conteſt.facta eſt,& ſic videtur in-
nuere, ꝙ ſolum per lit. conteſta. actio perſonalis prorogãtur in
anno 40. ſed certe per naturalem interpretationem non fit cadẽ
prorogatio.Exemplum,ſi creditor,ꝯ̃ quem præſcribebatur, rem
debitoris obligatam detinuit,vt l.cum notiſſimi, §. imo, & §.il-
lud,& ibi dixi.nec obſt.iſte tex.quia licet dicat,oẽs actiones per-
ſonales prorogari in 40.ann.per lit.conteſt.non propterea tollit,
ꝙ non ſit alius modus perpetuandi in 40.gl. tamen ſentire vr̃, ꝙ
ſolum lit.conteſt.hoc inducat,vt l.cum notiſſimi,in princip.ver.
ſolam.ſed ad ciuilem interruptionem ſe refert, & ſic non obſt.
In glo.ſuper verbo,40.anno.ibi,ſup.tit.j.l.fi.dic,illa lex nihil dicit
niſi eo caſu. quo præſcriptio fuit interrupta per conte. qui caſus
4 ẽt ponitur hic in verbo,excep.†In ea.glo. ibi,& l.comperit.male
dicit,ꝙ in d.l.currat præſcr.40.ann.imo nulla currit,qm̃ ꝯ̃ publi-
cas functiones nulla currit p̃ſcriptio,ſaluo,& reſeruato niſi,& ſu
per hoc habuerit imperiale reſcriptum ſolemniter celebratum,
5 vt ibi no.†In ead.glo.ibi.l.fi. vbi dicit glo. ꝙ eccleſia per centum
annos non præſcribit ꝯ̃ libertatem hoĩs.Alibi dicit,ẽt,ꝙ nec per
curſum annorum mille,in l.2.de inge.man.& ille modus loquẽ
6 di non eſt alibi.Sequitur in glo.l.viam publicam.j.eo.†In glo.in
in verbo pro ſocio ponitur rõ,quia libero arbitrio non præſcri-
b bitur, *b* & tene menti.& rõ eſt, quia illa libertas in actum dedu-
cta,nec proprie producit ius agendi, vt dixi in l. cum notiſſimi,
circa prin.in gl.quæ incipit, quid ergo ſi debitor.ſunt, & alij ca-
ſus in quibus nulla præſcriptio currit,quos gl.enumerat per or
dinem in l.fi.inf.de fun.limit.lib.11. & non oẽs illos caſus, quia
c verum dicunt. Attende, quia *c* ſi in aliqua noua. l. inuenis hæc
verba,nulla præſcriptione obſtante, hæc præſcriptio centenaria
curreret, ſicut,& Peruſij in inſtr̃is dotalib.contra quę nulla præ
ſcriptio currit: dico ꝙ nihilominus præſcriptio cẽtenaria finiet
actionem.Hoc tenet glo.in Auth.vt de cętero non fi.con.colla.
5.§.decreto.Nam omne, quod ſub mũdi machina gubernatur
renouatur in centum annis, ꝙ eſt longiſſimum tps vitę hoĩum,
vt l.an vſusfructus,ff.de vſufr.& l.fi.ſup.de ſacroſ.eccl.tene men
ti,quia cõtinget de facto tibi.In ea.glo.in verſic. ſed quid.ibi,ſed
d argu.*d* contra.dic,ꝙ hæc opinio vera eſt, quia nunquam põt pe
ti beneficium reſt.in integ. ex aliqua cã ad lucrum percipiendũ
ex aliena iactura,vt l.ſi is,qui,ff.de fur.& l. ſciendum. ex quibus
cau.ma.hic alle.Fallit ſolum,cum agitur ꝯ̃ violentum.dic,ꝙ mo
dici dies ſupererant ad præſcribendum· Exemplum: vt ſi eieci
Titium de fundo,qui præſribebat eum:nam teneor ſibi ad inte-
reſſe,in quo uerſatur ẽt lucrum præſcriptionis, quod eſt amiſſũ
per interruptionem.ſi modici dies ſupererant.vt no.glo.ſing. in
e l.j. §. rectiſſime, *e* ff.de vi, & vi arma.Caue tibi tñ ab hac gl.quia
verum eſt,ꝙ qui perdidit poſſeſſionem per inundationem aqua
rum.non reſtituitur ad lucrum præſcriptionis, ſeu ex p̃ſcriptio
f ne inſurgens,ſed debet bene reſtitui ad poſſeſſionem *f* ſecundu
7 Iac.But.†Vltimo conclude, ꝙ regularis ita actionum perſona-
lium eſt ann.30.vt hic,& ſup.tit.1.l.fi.& in l.ſicut. & vbicunque
inuenies tps prolixius,dicas ꝙ eſt ſpeciale, ſimiliter vbi inuenies
nullam præſcriptionem obſtare,ſimiliter dicas,ꝙ eſt ſpãle: quã-
do autem nulla obſtat præſcriptio,ponit gl.in d.l.fi. de fun.limi.
dic, ut in ea,quia enumerat caſus ꝯ̃ Romanam eccleſiam:non
enim pręſcribitur niſi ſpatio centum anno.vt in auth.quas actio
nes:& eadem prærogatiua vr̃ hodie gaudere imperium,ut not.
glo.in Auth.de nõ alien.§.finimus.& incipit,differunt enim.ſed
g ante illum.§.Imperium *g* noluit tanti temporis prærogatiua læ-
tari, & ideo contra fiſcum erat inducta præſcriptio 40. annor.
in rebus incorporatis in eum, vt Inſtit.de vſucapio.§. res fiſci.In
non

ADDITIONES.

a Super.Declara has conſtitutiones antiquas hic in tex.relatas,ut per Bal.in l.1. cir-
ca prin.ſup.de vſuc.transfor.
b Præſcribitur.Vide Io.And.in c.non eſt,de conſue.in 6. & ideo dict Barto. in l.pe-
tens. ſup. de pact. quod iuri declarandi uoluntatem nunquam præſcribitur. dicit
etiam ibi,quod ſtipulationi non liquidæ nunquam præſcrip.uide infr.prox. Addi
Ang.conſi 55.inci.Guil.& Fran.& Gerar.de Petra ſancta ſing.27.inci.liber. arbi.
non præſcribitur.vbi refert iſtum in l.petens,ſup.de pact.inferen. quod iuri decla
randi uoluntatem non præſcribitur etiam mille annis.
c Attende quia.Vide Bald.in l.1. ſupra ne rei do.uel temp.& quæ ibi dixi, & quod
no.Bar.in l.cum ſatis,inf.de agrico.& cenſi.lib.11.& quæ ibi dixi poſt Bar. in l.1.
de uſucap.
d Sed agumen.Dic,quod idem tenet Bar.hic,& vide Bar.in l.qui fundum,§.qui bo
na,ff.de uſucap.pro empt.
e §.Rectiſſime.Imo eſt in §.qui autem vt deiectus.in uer.habiturus.
f Poſſeſſionem.Vide gloſſ.& Docto.in l.3.§.Labeo,ff.de acquir.poſſeſſ.
g Imperium.Vide Bal.in l.2.ſupra commu.de uſuc.& in l.ſicut.ſupra tit.1.

non corporatis aũt demum ſufficiebat præſcriptio ann. 30. ma-
xime concurrentibus tit. & bona fide, in ipſis aũt nũciatis ſuffi-
ciebat p̄ſcriptio quadriennalis, vt in l.inter quatuor, de diuer. &
tẽp.p̄ſcr. vbi punctus ille examinatur: & forſan eodem mõ fuit ꝯ
tentus Cæſar in reb.ſuis, arg.l.fi.ſup.de quad.p̄ſcr. licet in caſu l.j.
ſup.ne rei dominicę vel templo.voluerit Cæſar nullam præſcri-
ptionẽ ſibi currere, quod tenuit Iac.But.& male, & in l.1.ſup.cõ
8 mu.de vſuca.† Contra inferiorẽ vero eccleſiam, vel alium pium
locũ, currit præſcriptio in reb.immobilib. 40.ann. in mobili ve-
ro uſucapio triennij in ſuo robore manet, & etiam uſucapio lon
gi tp̄is, qñ eccleſia non habebat niſi ſolam Publicianã, ſecundũ
9 Dy.& Bar.in l.ſi finita, §.ſi qua ſint iura, ff.de dam.inf. † Item ca-
ue, quia licet ꝯ Romanam eccleſiam non præſcribatur, niſi ſpa-
tio centum ann. tñ ſi eccleſia Romana conceſſit alicui Comiti,
uel Baroni iuriſdictionem, vel imperium in aliqua Ciuitate, Ca-
ſtro, uel loco, ꝯ ipſum habentem cãm ab eccleſia, bene p̄ſcribit
tp̄e longiſſimo.tex.eſt in l.cum ſponſus, §.in uectigalib.ff.de Pu-
bli.quod eſt menti tenendum. Contra ciuitatem uero ſufficit lõ
giſſima pręſcriptio, licet Placen. dixerit, ꝙ requiruntur centum
anni, ut in eccleſia Romana: & male, ſ͠m Ioan.& Pileum, ut no.
in d.auth.quas actiones. Fundus aũt dotalis (donec dotalis eſt)
non uſucapitur ullo tp̄e, ſaluo niſi fuiſſet uſucapio initiata anteq̃
fieret dotalis, ut in l.ſi fundus, ff.de fun. dot. ſimiliter nec res pu-
pilli, dum durat pupillaris ætas in l.j.§.rectiſſime, ff.de ui, & ui ar-
ma.niſi cępiſſet uſucapio a maiore: quia tunc continuatur in eũ,
licet poſſet reſtitui, ut l.Aemilius, ff.de mino.præſcript.uero lon-
giſſimi temp.licet cęperit a maiore dormit: ut l.ſicut, ſup. titu.j.
10 † Conclude etiam ultimo, ꝙ res, quæ non ſunt in noſtro cõmer-
mercio, non pręſcribuntur ullo tp̄e, ut l.uſucapionem, ff.de uſu-
cap.& ꝙ fiſcus ſit tutus quadriennali præſcriptione, unde nõ po
teſt inquietari ea rone, quia rem alienam diſtraxit, ut l.j.ff.de qua
drien.præſcr.in uim autem priuilegij põt eccleſiæ inferiori con-
cedi, ꝙ ſola ann.centum currat præſcrip.ſed non, ꝙ nulla currat,
11 de quo Dy.& Bar.in d.auth.quas actiones. † In gl. ſuper uerbo,
cõi diui.ibi, ut non poſſit impetrare, diuiſionem hanc approbat
Iac.But.& dicit, ꝙ reſultãt mirabilia, & ꝙ ſemper remanebit in
a cõione, & hoc eſt utile ſcire pro conſortibus, *a* qui longiſſimis
temporib.ſteterunt in cõione domorum, clauſtrorũ, & platearũ
ut neuter ipſorum conſortum poſſit ad diuiſionem prouocari,
& ſic pręſcribitur huic potentię, ſicut præſcribitur iuri offeren-
di.quidam tamen tenẽt oppoſitum, de quibus hic uide per Cy.
12 † In gl.ſup uerbo, pro ſocio, ibi, durãte ſocietate, *b* hic uidebatur
b contrarium per id, quod ſequitur, quia in ptãte cuiuslibet ſocio
rum erat renunciare ſocietati: unde aduerſus illam potentiam
videbatur pręſcriptum, ſicut aduerſus potentiam iuris offeren-
di, & ſic aduerſus potentiã petendi rei cõis diuiſionem, ut ſupra
gl.prox.ſed iſtis obiectionibus gl.reſpondet, & bene, & hoc eſt,
quod ſequitur, An autem imputetur, &c. In ead.gl.ibi, & plene
c diximus ſupra de uſufru.l.corruptionem. *c* ubi ponitur ueritas,
ideſt ꝙ pro ſeruitute conſtituenda competit actio perſonalis ex
teſtamento, uel alia, unde illi non præſcribitur tempore 20. ann.
ex regula huius legis, ſed actio confeſſoria, quę competit ꝓ ſerui
tute conſtituta, illa ſoluitur anno.10. inter præſentes, & 20.inter
abſentes ſeruitus eſt amiſſa: perditur autem dicto tempore, qa
cum per ipſum non uti poſſit, & habeat cauſam continuam, &
ibi eſſet ſeruitus interpellata, requiritur tempus duplicatum nõ
13 tranſcendens ann.30.ut l.fi.ſup.de ſeru.† In ea.gl. ibi, uel aliter,
dicũt quidam hæc uera, & loquor clarius quam glo.quia inter-
dũ præſcribitur uerbo negatiuo, ut qñ opus nouũ nunciatur; &
non pręſcribitur minori tempore 30.ann.nam ſi prohibui te æ-
dificare, incontinenti nata eſt negatoria contra me illo tunc eſt
prohibitũ, & tunc incipit præſcriptionis curſus, nec curatur qc-
quam de alijs prohibitionibus: ſed ſi uolo præſcribere per indire
ctũ præſcribendo ſeruitutem ꝯ domũ tuam. tunc ſi talis ſerui-
tus habuit cauſam continuam, præſcribitur lon.temp. alias tãto
tempore, cuius initij memoria non extat, ut l.ſerui, ff de ſeruit.
tit.gñali, & ita limitat & declarat hanc glo.Iac.But.& dicit uerũ.
14 † In ea.glo.& hoc de iure.de effectu etiã prius tollit.decidit ergo
d hæc glo.ꝙ pignoratitia *d* non orit̃ niſi debito ſoluto, uel aliter ſa
tiſfacto, ſed per curſum longiſſimi tẽporis impeditur eius natiui
tas: ideo in effectu currit, & antequã naſcatur, quod eſt no. cur-
rit autem in effectu, quia præſcribitur iuri offerendi, ut gl. dicit.

ADDITIONES.

a Conſortibus. Vide Bal. hic contra, & in l.fi.ſup.communi diui.& in l.fi.ſup.fin.re. & inf.in uerſ.in eadem.& uide gl. in l.1.ff.fam. erciſc. & Rayn. hic, qui defendit opi.gl.& Io.And.in addi.Spec.in tit.de iud.§.ſequitur.

b Societate. Dicit Bal.in l.1.ſup.ut act.ab hær.& contra hæred. quod oritur demum finita ſocietate, & eſt gl.in l.ſicut, ſup.de act.& oblig.& plene in l.tamdiu, ſup.pro ſocio, & uide no.per Imo.in §.ſequens inſt.de act.

c Corruptionem. Vide ibi Bar.& Doct.ubi aliter uidentur tenere.

d Pignoratitia. Vide Bar.in l.ſi rem, la 1.§.omnis, ff.de pign.act.ſed an ſublata pigno. poſſit tentari rei ven.vide Ang.& Imo.in l.pignori, ff.de vſucap. Mod.in §. actionum, Inſt.de actio.

1 *Præſcriptio impedito agere regulariter non currit.*

§.Nec autem. Hunc §.intelligit Ia. But.qñ pater ac
ceptauit vſumfructum: tunc.n.perti-
net ius excipiendi ad patrem, & iõ filio non currit pręſcriptio, vt
a hic.ſed ſi pater *a* remiſiſſet, tunc filius habet ius adminiſtrandi,
& præſcribendi contra eum in poteſtate, vt l.1.ex quib. cau.ma.
2.reſp.ff.de iud.l.ſi lõgius, in prin. In tex.ibi, niſi ex quo actionem
1 mouere potuerunt.† No. ꝙ *b* impedito agere totaliter non cur-
b rit præſcriptio: ſed ſi poſſet agere, tñ non cõmode, currit præſcri-
ptio, ſed habet locum reſtõ.exemplum in l. Senatuſconſulto, ff.
de offi. Præſi. vbi eſt bona gl.quæ ita declarat hunc tex. & hoc ve
rum, qñ quis impeditur de iure; impedimentum aũt facti nõ cu
ratur, ſed hẽt locum reſtitutio, vt l.& Atticilinius, ff.de ſerui.ruſt.
prædio.impedimentum aũt contingens in perſona ipſius pręſcri
bentis, non cauſat reſtitutionem in integrum, quæ non datur ꝓ
lucro non percipiendo ſine aliena iactura, preterquã in caſu quẽ
dixi in l.1.ſup.eo.in prin.& tene menti: hic non ſunt alia.

ADDITIONES.

a Sed ſi pater. Idem tenet Bal.in auth.niſi tricennale.ſup.de bon.mat.adde quod tãtum iuri adeundi in aduentitijs currit præſcriptio filio in poteſtate, & etiã in termino ſtatuto ad inſinuandum.ſecundum Bal.in l.1.in prox.opp.ſup.qui admit.& probatur ibi in illa l.cum ibi no.per Bar. & Doct.

b No.quod impedimentum ſuperueniẽs poſt præſcriptionem inchoatam impediat curſum. vide plene in l.Senatuſc.ſupra alleg.& Cy.& Bar.in l.quoties, ſup.de preci. Impe.offe.& vide Bar.in l.naturaliter, ff.de vſucap.

LEX II.

1 *Hypothecaria, vel reali agere volens, notificare debet.*
2 *Libellus querimoniam cõtinens, Tabulariorum ſubſcriptionem hẽre debet.*
3 *Citatio ad domum, denunciari debeat.*
4 *Citandus ſi neſcitur vbi ſit, qualiter citari debeat.*
5 *Citatio legitime facta ad domum, reddit citatum contumacem.*
6 *Contumax etiam notorie citari debet.*
7 *Citatio tempus continere debet, alias citatum non arctat.*
8 *Citatus debet ſemper comparere, ſuum priuilegium allegaturus.*
9 *Delegatus non habens tribunal determinatum, debet ſemper exprimere locum iudicij in citatione.*
10 *Citationum expectatoriarum menſuræ approbatæ dicuntur arbitrariæ.*
11 *Citatio expectatoria, quando dicatur peremptoria.*
12 *Citatio plures terminos continere debet.*
13 *Partes non citatæ licentiam Iudici expediendi proceſſum dare poſſunt.*
14 *Citationis dies quandoque in termino computatur.*
15 *Citatio per iudicem admonentem fieri poteſt.*
16 *Nuncio ſe citaſſe aſſerenti, credendum eſt.*
17 *Contumacia contrahitur per citationem.*

Vt perfectius. Si poſſeſſor præſcribens cõueniri nõ
põt ꝑꝑ abſentiam, impotẽtiam, infan
tiam, vel furorem, poteſt fieri interruptio præſcriptionis per de-
nunciationẽ factam Præſidi, vel Epõ, aut defenſori loci, & vlti-
mo ad domiciliũ poſſeſſoris in forma hic tradita. h.d. vbi ꝯ poſ-
ſeſſorem non dẽt ordinari iudiciũ, ſed intentari iudicium pſona
le, non hẽt locũ hmõi cenſura, qđ tenuit Bar. Odof. autem tenet
contrarium ꝑꝑ identitatem rõnis. Item vbi reus non habet cõ-
ueniendi domicilium, ceſſat huius legis prouiſio, & hæc duo di-
recte ꝓbat hæc lex. Et iſtud vltimum no.glo.in l.cum hæreditas
1 ex Tre.ff.ad Tre.† In tex.ibi, & ſuã manifeſtare volũtatẽ, dic no-
tificando ꝙ velit agere ꝯ talem reali vel hypothecaria, & non põt
ꝑꝑ eius abſentiam, vel potentiam, vel fauorem, aut infantiam,
ſ͠m Odof. Sed hæc remedia videntur fruſtratoria; nam abſentis
requiſitio poteſt fieri per edictum, & ligabit eum, vt l. conſenta-
neum, & auth.qui ſemel, ꝯ. quõ & qñ iud. & eodem mõ ligabit
potentem ad quem executor ire non audet. Item volens agere ꝯ
furioſum, põt petere ei dari curatorem, & infanti tutorem, & ꝯ
ipſos libellum porrigere, & lit.conteſtari. Sed dic ꝙ non inuenie
batur tutor, nec curator; ſic enim ꝯtingebat de facto. Non obſt.
qđ dr̃ de edicto, quia per illud non fiebat interruptio pleniſſima,
ſed tantum in 30. ann. per hunc autem interruptionis modum
fit perpetuatio, in 40.ann.vt hic, & hoc ad pleniſſimam interru-
ptionem vt inf.dum dicit, ſiue triennij. Conſtat autem vſucapio
nẽ non interrumpi, niſi lite conte.& tunc in effectu, vt l.ſi poſt ac
ceptum, ff.de rei ven.ſimiliter præſcr.long.temp. non interrum-
pitur, niſi per lit.conteſt.ut l.more, ſ.de rei ven. vnde non erat ꝯ-
ſultum per talia edicta agere volentib. & ideo fuit neceſſariũ re-
medium huius leg. In text. ibi, cum Tabulariorum ſubſcriptio-
2 ne. † No.caſum, in quo ſi libellus querimoniam continens pro-
ducitur, debet habere ſubſcriptionem Tabularij, & ſi Tabellio
non inuenitur, debet habere ſubſcriptionem trium teſtium. Et
cauę, quia hic libellus producitur per partem, non autem hic fit
citatio per executorem. Vel dicas, ꝙ talem libellum volens age-
re, poteſt proponere per ſe, & etiam per nuncium: ſemper tñ o-
portet fieri ſubſcriptionem Tabularij, aut teſtium. In glo. ſuper
verſicu.adire.ibi.§.non permittas. Vel dic ꝙ ibi in actione mo-
uenda, hic in interrumpenda præſcriptione. Addidit etiam Im-
perator, quando iudices negligunt iuſtitiam miniſtrare, vt in cor-
pore, vt differ. Iud.per totum. In gloſ. ſuper verbo, domicilium,

a ibi,denunciari ad domũ, *a* ẽt ſi quis citetur ad audiendũ ſnĩam,
b vt no.gl.in l.2.§.ex quib.cau. ma. ſiue *b* dicta ſnĩa ſit ferenda poſt
lit.conte.ſiue ante,vt no.in auth.ſi oẽs,§.ſi vt ſe ab hær. abſti, & ſi
citandus neſcit vbi ſit,citari põt per edictum ad locum, vbi ſoli-
tus eſt ꝯuerſari.ſcholaris aũt vagabundus citari debet ad domũ,
quam reliquit ſi tñ non citat̃,tenet electio p̃lati,quę põt fieri etiã
abſentib.nõ citatis,& dicit Inn.in c.ex parte,de teſti.ꝙ citatio ad
domum facta legitime reddit citatum ꝯtumacem, ſicut ſi fuiſ-
ſet citatus perſonaliter.dicit ẽt Inn.in c.ſi aduerſarius,in glo.2.de
eo,qui mit.in poſ.cã rei ſeruan.ꝙ cum non põt ſ'm regulam iu-
ris cõis veniri lit.non conte.ad ſnĩam,non ſufficit citatio ad do-
mum,vt feratur diffinitiua,vel ſnĩa excommunicationis, niſi in
c fraudem *c* citatus ſe abſentet,vt citatio non poſſit eum compre-
hendere:& intelligitur in fraudem eſſe abſens,ſi ſemel fuit cita-
tus perſonaliter, vel ſi ſe abſentauit poſt promiſſionem de iudi-
cio ſiſti,vel ſi tenetur in eodem loco facere reſidentiam,vt cleri-
cus in eccleſia,maritus cum vxore & hæc fraus præſumit̃ reſpe-
ctu ipſorum,non aliorum,& prædicta vendicant ſibi locũ ꝯ̃ reũ.
Contra actorem vero non requiritur citatio in perſonam ẽt lite
non cõteſt.vt veniatur ad diffinitiuã:imo ſufficit citatio per edi-
cta,vt in auth.qui ſemel.lite vero non ꝯteſt.indifferenter ſufficit
d citatio ad domum. *d* & vbi reus ꝑꝑ abſentiã actoris lit. non cõt.
vult abſolui ab obſeruatione iudicij, eodem mõ debet facere ci-
tari actorem , ſicut ſi vellet diffinitiuam conſequi : ſecus ſi vult
ſolum vt circũducatur edictum.& vbicunque ſufficit ad domũ,
intellige de domo habitationis,vel de p̃dio : & ſi non inuenitur,
e vel ẽt procurator,aut conſanguineus *e* vel amicus eius,qui eum
defendere vult,in oſtio domus affigenda eſt ſchedula citationis,
f non aũt ſufficit citari eum ad locum ſui benefici , *f* ſi eum pone-
res clericum,hęc oĩa decidit Inno.in d.c.ſi aduerſarius, in glo. 2.
3 †Et attende *g* vltimo,quia vbi citandus neſcit̃ vbi ſit, ſufficit eũ
g citari ad locum,vbi ſolitus eſt conuerſari.& ſi conſtat citandum
eſſe vagabundum,ſufficit ſiľr citatio ad domum. Si tñ non cita-
tur,non nocet,vbicunq; actus põt expediri aliquo abſente,& nõ
citato,exemplum in electionibus prælatorum,quæ fieri poſſunt
abſentib.non citatis,vt dixi ; & tunc dico, ꝙ ſi tunc cum electio
celebratur p̃ſens reperitur, licet non emanet citatio,non ꝑꝑ hoc
h electio eſt nulla, ita dicit Inn.in c.quia ꝑꝑ *h* de elec. in glo. ſuper
4 hoc. † Attende etiam,quia citatio facta legitime ad domum,red
dit citatum contumacem.ita tenet in d.c.ex parte,de teſtibus, &
intellige,ꝙ reddit eum contumacem,ẽt ſi nõ venit ad ipſius no-
i titiam:arctat enim eum talis citatio, *i* dummodo fiat cum teſti-
bus,aut Tabellione,aut cum literis : ſecus aũt ſi fiat nudo verbo
per Prætorem,de damno infecto,l.4.§.Prætor.quod vi,aut clã.l.
aut qui aliter,§.j.de iud.l.& poſt edictum , & hoc deciſiue tenet
Spe.in tit.de cita.§. ſequitur ver.ſed nunquid ſufficit denuncia-
re,& tenet quod talis citatio ad domum ſufficit ẽt in criminali-
K bus *K* quod examinatur plene per eundẽ in tit.de cita.§.j.verſ.nũ
quid.Vltimo,quia hic gl.loquitur de citatione, circa iſtũ articu-
lũ concluſiue capias iſtas concluſiones,quæ quotidie practican-
6 tur.† Primo,ꝙ ẽt notorie *l* cõtumax eſt citãdus ad id , ſuper quo
l contumaciam non ꝯ̃xit.de iureiur.c.ad noſtram.dic vt ibi . † Se-
7 cundo,ꝙ vbi in citatione expectatoria nullus terminus *m* præfi-
m gitur, tñ arctat citatum, quia arctat cum primum poteſt . & ita
obſeruauit de facto in curia Spec.cum reſideret in curia Roma
na,in tit.de citatio.§.ſequitur,ver.quid ſi non præfixerunt. In cõ
trarium vr̃ caſus j.de iu.do.impe.l.fina.§. ſin autem nullatenus,
ibi,certum tp̃s definiat, &c. vr̃ caſus in d.l.aut qui aliter, §. j. hoc
idem vr̃ tenere Bar.in l.liber homo,§.decem,ff.de verb. obli.ſed
quicquid dicat Spec.caſus eſt in contrarium,extra de ſent.excõ.
c.eos quis,§.fi.lib.6.Non ob.iura in ꝯ̃rium alleg. quia nõ loquũ
8 tur in citatione ſimpliciter,ſed in expectatoria.† Tertio,quod ſp
n citatus *n* debet comparere, ſi vult caute agere, ſuum priuilegiũ
allegaturus,ff.ſi quis in ius voc.nõ ier.l.2.extra,de app.c.cum pa-
rati,ſaluo niſi notorium ſit citationem eſſe nullam,vt l.fina. ff.de
fer.& in c.1.de eo,qui fur.ord.ſuſcep.& ibi per Inn. Spec.in tit.de
9 cita.§.1.in ver.Item generalitet non valet citatio.† Quarto,ſi de-
o legatus *o* non habet certum , & determinatum tribunal, in cita-
tione ſemper debet exprimere iudicij locum, in quo citandus ꝯ-
pareat,alias non arctatur,inf.qũo & qñ Iudex l.ſi ut proponis,ff.
de iud.l.ſi locus,extra,de reſcrip.c.fi.ff.de iuſt.& in l.pen. & hoc
10 tenuit Spec.in titu.de citat. §.j.ver.item quid ſi citatus . † Quin-
to, quod termini & menſuræ citationem expectatoriarum de
p conſuetudine approbatæ,ſunt arbitrariæ *p* licet de iure commu
ni in multis caſibus aliud inueniatur, ut in authen.qui ſemel , &
l.conſentaneum, & ideo iſta conſuetudo uniuerſalis , tanquam
probabilis, eſt ſeruanda ſecundum Spec.in d.tit.§.nunc de emp.
11 uer. ſed nunquid . † Sexto, quod nulla citatio *q* expectatoria eſt
q peremptoria, niſi adijciatur uerbum , peremptoriæ , ſi fiat ante
lit. conteſt.ſecus ſi poſt, de offic.deleg.c.conſuluit. ſis ergo cau-
tus hoc ponere, & hoc Spec.in d.titu.j.§.viſo. uer. dicunt quidã.
12 † Septimo, quod ſi in una citatione *r* plures termini inculcan-
r tur , quod fieri poteſt, licet citatus compareat in ultimo tamen
debet reficere ſumptus lit. conteſt.tanq̃ contumax ex priorib.ut
ſup.de iud.l.ſancimus extra,de appell.c.reprehenſibilis. Spec.in
13 d.§.viſo.ver.quid ſi res termini tenet idem.† Octauo , quod par
ſ tes poſſunt dare licentiam *ſ* iudici expedire proceſſum, ẽt eis nõ
citatis,inſ.de temp.app.l.fi.in fi.Spe.in d.§.viſo,ver. ſed pone , ꝙ
partes,& hoc obſeruant Aſſeſſores in criminalibus,quia faciunt
14 eis dare licentiam a partibus. † Nono ꝙ dies *t* citationis qñque
t cõputatur in termino,& qñque non,ſ'm eius formam,vt no.in
d.§.viſo,ver.ſnĩam ferri,vel cãm debito fine terminari, & in Re
15 pe.Peru.in d.l.Item no.ꝙ citatio.† Decimo, ꝙ citatio poteſt fie-
ri per Iudicem admonẽtem, j.qũo,& qñ iudex.l. 2. per Notariũ
cauſæ,& ipſe idem poterit ſcribere citationem ſe feciſſe , ſecun-
u do per nuncium,tertio per edicta.non aũt poterit committi *u* cĩ
tatio parti, vt citet aduerſarium,quia non teneret̃ aduerſario ci-
tanti credere,& hoc multum diſputat Specu.in d.§.ſequitur. in
prin.vſque ad ver.ſed nunquid.quod intelligo verum.ſi pars ci-
taretur nudo verbo:ſecus ſi per epiſtolam,cui dẽret credi , vt ff.
de fur.l.eum qui.§.ſi epiſtola.vbi caſus.facit quod no. ff. de acq.
poſſ.l.iuſte,& j.vnde vi.l.meminerint , & de pign.l.3. põt ẽt fieri
citatio per pręconem citantem per turbam,ſ'm ꝙ fieri videmus
de more,& illa citatio paucis innoteſcit,de qua loquitur authẽ.
16 qui ſemel.† Vndecimo,ꝙ nuncio qui dicit ſe citaſſe, eſt creden-
x dum: *x* vnde creditur ſuo ſimplici dicto,& ita obſeruat gñalis ꝯ
ſuetudo mundi,quod intellige ſi nũcius eſt publicus, & iuratus.
extra de app.cum parati.licet Spec.in d.§. ver. nunquid deciden
do teneat.ꝙ non creditur ei,niſi conſtet de publico documẽto,
vel per teſtes de citatione,& ideo in multis cauſis tp̃e,quo Peru
ſium regebat̃ per Paſtores eccleſiæ,uidi obſeruari practicã. Spe.
ad omnes dubium remouendum,ꝙ nuncius ſemper confici fa-
17 ciat publicum inſtrm̃.† Duodecimo,& vltimo, ꝙ per citationẽ
ꝯ̃hitur contumacia qñque vera,qñq; ficta,alia eſt notoria,& ſic
eſt triplex,& qualiter incurratur,uide Spe.in tit. de contumacia
§.j.Bar.ẽt tangit.ff.de app.l.ex conſenſu , plenius per Io. And. in
cle.1.de don.& cont.dixi in l.poſt edictum.§.fin.ff. de iud. & dic,
vt ibi.In gl.ibi,ſed arg.ꝯ̃ ibi citatio non tenuit, & in notitiam nõ
venit , & iõ non arctauit citatum. Hic tenuit, iõ non curatur an
venerit ad notitiam.In gl.no.ergo ibi,tu dic ſ'm Io.hæc vera ſ'm
Odoffr. tu dic, ꝙ vſucapio triennij non interrumpitur ipſo iure,
ſed quo ad effectum, vt ſup.dixi in prin. Iac.Bu.In ead.gl. ibi, rñ-
deo non eſt vera Odof.vnde eligere poteſt ille,ꝯ̃ quem præſcribi
tur,alterum de duobus remedijs,prout ſibi placuerit.in gl.fi.ibi,
ſi præſes.illa lex in alio caſu loquitur.Odofre.

ADDITIONES.

a Ad domum. Vtrum in omni actu ſufficiat citatio ad domum,uide Bart.plene in l.4.§.Prætor,ff.de dam.infe.& iſta omnia ſequentia ſunt verba Inno.in c.l.ſi aduerſarius,extra de eo,qui mit.in poſſ.cauſa rei ſer.& uide glo.& Docto.in l.ex conſenſu,§.fi.ff.de appel.

b Siue. Adde Io.de Imo.vſque ad uerſi.niſi in fraudem.quod eius manu reperi aditũ.

c In fraudem. Vide quod no.Bar.in l.1.§.ſed,& Ariſto.ff.quod ui,aut clam, & quod ibi dixi.& iſta ſunt verba Inno. in c. ſi aduerſarius, hic alleg. ſed contra iſta tenet Imo.in l.4.§.prætor,ff.de dam.infe.

d Ad domum. Idem Bal.in l.ab eo,infr.quomodo,& quando iudex.per glo.in c.cauſam,quæ extra, de dolo,& contu.

e Conſanguineus. Vide no.in l.hæc autem,ff.quibus ex cau.in poſſ.ea.& Bar. in l.4.§.prætor.ff.de dam.infec.

f Beneficij. Vide Bal.in l.ab eo,inf.qũo,& quando iud.Spe.in tit.de cit.§.1. uerſi. ſed nunquid ſufficit,& uide no.per Bar.in l.4.§.Prætor,ff.de dam.infec.

g Attende. Vide Spe.in ti.de cit.§.1.ver.ſed nunquid,& quæ dixi præce.apoſt.

h Quia propter. Et ponit ibi etiam Inn.unum dictum no. quod allegat Barto. in l.4.§.Prætor,de damno infecto.

i Citatio. Dixi poſt Bar.in l.4.§.Prætor.de dam.infec.& uide Bar.in l.conſentaneũ, inf.quomodo,& quando iud.& in l.diffamari,ſnp.de ing.manu. & in gl. mag. & tex.in c.fi.ext.de eo qui mit.in poſſ.

K In criminalibus. Vide per Bar.in l.inter accuſatorem,ff.de pub.iud.

l Notorie. Vide in c.1.extra,qui ma.accu.poſſ.

m Terminus. Vide in l.liber homo,hic alleg.& Bald.in l.ſi ea inf.qui accu. non poſſ.& in l. 2. ſupra ubi in rem actio.per Ang.in l.aut qui aliter,circa principium,poſt Bar.hic alleg.& l.per interuallum,ff.de iud.& Ang.in tract.de inuentario,ad finẽ.& dicit Bald.in l.1.inf.quomodo,& quando Iudex, quando quis intelligatur citatus ad horam congruam.& in l.conſentaneum,in 1.not.eod.tit.quomodo,& quãdo Iud.dicit,quod in citatione requiritur tempus,alias non arctat citatum,& vide Bal.in l.fi.ſup.de iu.do.impe.hic alleg.

n Citatus. Dixi poſt Bar.in l.2.ff.de appe.rec.

o Si delegatus. Vide Bar.& Doct.in l.ſi ut proponis hic alleg.

p Arbitrarie. Optime facit ad no.in l.2.ff.de re iud.& ponit Bar.in l.conſentaneum, ver.quæro,quod dies.quomodo,& quando iud.& glo. & Bart. ibi expreſſe in auth.qui ſemel eo.tit.

q Citatio. Vide plene Bar.in l.ſi finita.§.Iulia.ff.de dam.infec.

r In vna citatione. Vide Bar.in l.contumacia,cum ſimi.ff.de re iud.& quod ipſe no. in l.qui ante calendas,ff.de ver.oblig.

ſ Licentiam. Vide Bar.in l.is,qui reus.cum concor.ibi poſitis,ff.de pub. iud. & Bar. in l.4.inf. de accuſ.

t Dies. Vide plene Bal.in l.eos,§.ſin autem,inf.de app.

u Committi. Vide Bal.in l.iuſte hic alleg.& in l.ſi ut proponis,la 2.inf.quomodo,& qñ iudex.& Bar.in tract.ad reprimen.ver.per literas.Ant.de But.in c.1. ext. de iu.

x Credendum. Vide Bar.in l.1.§.cura carnis,& quod ibi dixi ff.de offic.præfe.vrbis. Celſ. Adde quod notaui in apoſt. ad iſtum,in l.properandum,§.ſi quidem in verſ. executoris,ſup.de iud.& quod dixi poſt Colle.in cap.cum dilecti,num.15.verſic. nunquid ſit credendum nuncio citanti.extra de dolo,

LEX III.

1 *Citatio quando præſcriptionem interrumpat, & quando non.*
2 *Iuriſperiti intereſt ueritatem inquirere non ſolum in iudicio, ſed extra.*
3 *Libellus, in quo actor dicit aliquem ſibi eſſe obnoxium, non exprimendo cauſam, an ſit inepte formatus.*
4 *Libellus procedit, quo petitur iuſtitiam miniſtrari.*
5 *Petitio procedit, qua petitur annua præſtatio.*
6 *Eps agens contra Abbatem ad iura Epiſcopalia, ad quid agere videatur.*
7 *Interruptio facta in actione præparatoria, non prodeſt in præparata.*

SI ex multis. Hæc lex ponit tres conſultationes, quas gl. no. deſinat, & cuilibet eatū rn̄det affir
1 matiue. potes eam ſic ſummare. † Citatio facta ſuper vna ſumma, cā non expreſſa, vel ſuper obl̄one cā non expreſſa, nec vna
a ſumma ſufficit ad interruptionem *a* oīum, quæ poſſunt ſub tali gn̄alitate comprehendi, & interruptio facta in perſonali perpetuat̄ in hypothecaria, & eꝯ. h. d. & dixit Inno. de elect. c. querelā,
b in fi. ꝙ in petitorio, ſi non probatur cā *b* debiti, non ſequit̄ cōdēnatio, ſecus in poſſeſſorio. exemplum, ſi ago ꝯ te, ꝙ ſpoliaſti me præſtatione annui cenſus, & iō peto me reſtitui in poſſeſſionem meam, & te condemnari ad cenſum p̄ſtandum; nam licet nō ꝓbem cenſum deberi, ſufficit ꝙ probem me fuiſſe in quaſi poſſeſſione percipiendi debitum. In tex. ibi, & maxime propter longi temp. ex eadem cā, vt ex mutuo, ſ̄m Pet. & Cyn. vel ēt ex diuerſis, ſ̄m gl. & hoc probatur ex verbo, maxime, quia creditori debebant̄ x. ex cā mutui, alia x. ex cā venditionis, & ipſe libellū ꝓpoſuit ſuper x. non adijciendo cām ex qua illa x. debebant̄. Cum aūt ex vna cā in genere plura x. debeantur. puta ex cauſa mutui diuerſis tp̄ibus ꝯcti: tunc non eſt dubiū apud omnes, ꝙ habeat
2 locum. hæc lex. † In tex. ibi, ſed in iudicijs, non ſolum extra iudicia intereſt iuriſperiti volētis inquirere veritatē. Cy. Ibi, ſi enim hęc eſt ſecunda qō principalis, an interruptio in perſonali, pro-
3 ſit in hypothecaria, vel econtra. † Ibi. & ſi quis generaliter. *c* hæc
c eſt tertia ꝯſultatio gn̄alis, qn̄ actor aliquem dixit ibi obnoxiū cōſtitutum, & nō dixit in quanto, nec ex qua cauſa, ſed ſtultus fuit reus, qui ſub tali libello paſſus fuit ſecum litem conteſtari, & p̄ſcriptionem interrumpi, & non petijt libellum declarari, nam
d ſi propoſuiſſet *d* de gn̄alitate, non proceſſiſſet libellus, vt l. edita,
4 ſ. de eden. † Et eodem modo ſtultus eſt iudex, qui recepit libellū,
e in quo actor petijt ſibi iuſtitiam *e* adminiſtrari ſuper x. tamen ſi non opponitur, tenet libellus, & proceſſus. & ſ̄m probationes ꝯdemnabit̄, aut abſoluet̄ reus, de ordine cog. c. cum dilectus, vbi
f eſt caſus, de elect. c. cum Vinton. in gl. & hoc per Inn. dicentem, *f* ꝙ reus omnem defenſionis viam debet facere, & concludit, ꝙ ſi petitur remotio prælati nō allegata cā ſpecificata, ꝙ iudex hēt eum remouere ex cā infamię irrogatæ. alleg. hanc l. pro caſu, &
5 ff. de iud. l. ſolemus. † Dixit etiam Inno. in can. dilecto, *g* de offic.
g Arch. in prin. ꝙ procedit hęc petitio, in qua peto annuam præſtationem, & quædam alia mihi debita rōne Archidiaconatus, & ꝙ per hanc clauſulam quędam alia veniunt etiam maiores procurationes, & etiam quæ de conſuetudine debent. tamen ratione illius officij, vt dicit ēt in cap. conquerente, de officio ordina.
6 in gl. enormibus. quod † ſi Epiſcopus generaliter ꝯ Abbatem agat ad iura Epiſcopalia, vr̄ agere nō ſolum ad ea, quæ monaſterium Abbatis tenetur facere epiſcopo: ſed etiam ad ea, quę tenē tur laici quaruncunque capellarum monaſterij Abbatis: quod no. dicit tn̄ ꝙ non veniunt niſi iura quæ veniunt de iure, nō quæ
h veniunt de conſuetudine. *h* & ideo ſi vigore talis libelli feratur ſententia, & condemnatio generalis, non fit executio generalis,
7 niſi iuribus liquidatis. † In glo. 1. ibi, l. Iulianus, §. quantum. nota bene ꝙ interruptio facta in actione pręparatoria non prodeſt in pręparata; vnde conteſtatio, facta in reſcindente officio, non ꝓderit in reſciſſoria, & conteſtatio facta in querela, non proderit in petitione hęreditatis, quæ eſt officium præparatum. in ea glo. ibi, ſi quis, vel dic, ꝙ vſque ad concurrentem quātitatem in omnib. intelligitur facta eſſe interruptio. Cy. in ea. gl. ibi, & te cōueniam ſubaudi, ēt ſi hic non habes domicilium, ſed conuenio te propter res exiſtentes hic: ſi enim domicilium habes hic, te poſſem conuenire pro rebus exiſtentibus hic, & extra territorium. Cyn. & bene.

ADDITIONES.

a Interrumptionem. Vide Bar. in l. cum quis, §. ſi quis pro reo, ff. de ſolu.
b Cauſa. At ſit in iudicio deduco unam cauſam, & probo de alia, an poſſit ſequi condemnato. vide Bar. in l. 1. ff. de eden. & in l. per hanc, in prin. inf. de tempo. appel. & in l. 2. ſup. com. diui. & uide Ang. & Fulg. in d. l. 1. & circa id, quod dicitur de ſpoliatione, uide Bar. in l. diuus, ff. de rei iud. cum ſimi. nec mirum, ſi illud procedit quia illa cauſa non erat neceſſaria, ideo non videtur ſe aſtrinxiſſe, per no. in c. 2. de reſcrip. niſi dicas, quod erat adiuncta per modum qualitatis, l. habebat, in princ. ff. de iuſti. l. diuus, & ibi Bar. ff. de re iud.
c And. Bar. Si quis generaliter. Vide per gl. §. ſi quis argentum. Bar. conſi. 45. inc. Conſil. populi eſt. vbi conſuluit, quod licet ſtatutum diſponat, quod poſſit procedi per inquiſitionem ſine appoſitione loci, & temporis, tamen probatio loci, & temporis eſt fienda, allegauit glo. in §. ſi quis argentum.
d Propoſuiſſet. Vide Barto. & quæ ibi dixi poſt eum. in l. 1. ff. de edend. & hoc ponit Bar. & quando hæc except. opponi debeat, uide Iaco. de Bel. in d. materia, quam ponit in l. fin. inf. de requi. rer. & Bald. in l. exceptio. ſup. de probat. & quid ſi agatur reali, an teneatur declarare. vide Barto. in l. & an eadem, §. actione, ff. de excep. rei iud. vbi tenet, quod non.
e Iuſtitiam. Vide Bar. in l. edita, in repe. Paduana, & in rep. Peruſina, dicentem quod quandoque libellus eſt multum generalis, quo caſu ſi reus petat, debet declarari. c. 2. de ord. cog. Ant. de But. in c. fi. de offic. Arch. dicit no. arg. pro concluſione, peto mihi iuſtitiam, &c. & Bal. in l. pe. in prin. de pact. alleg. d. ca. 2. qui dicit non valere concluſionem, quare peto pro me ſententiam ferri, vel cauſam debito fine terminari. & in repet. Peruſ. in d. l. edita, dicit ꝙ valet libellus, conquero de tali, quod habuit decem mutuo a me, vel ſimilia, abſque alia concluſione. Item poſſum petere pronunciari mihi actionem competere, & par eſt ac ſi peterem condemnari. l. ſi finita, §. eleganter, & ibi Bar. ff. de dam. infe. Et ad iſtam clauſulam, & ſimiles vide Iac. de Bel. in diſpoſitione, quam ponit in l. fi. inf. de requ. rer. & Ang. in l. 1. in prin. ff. de eden. Imo. in l. ſi cum nulla, ff. de re iu. Ang. in l. 3. §. circa, ff. de do. excep. Bal. in repet. l. incerti, in 15. q. inf. de inter. do. Ant. de But. in ca. 2. extra, de libel. obla. Imo. in c. ſi cautio. extra, de fide inſtr. Bar. in l. fi. ff. de iuſt. & iur. & in materia uide Bar. & quæ ibi dixi, in l. ex diuerſo, §. 1. ff. de rei uen. & Bal. in l. cum propria, ſup. ſi quis alteri, uel ſibi, & in l. terminato, inf. de fruc. & lit. expen. & Inn. in c. certificari, extra de ſepul. & Bal. in l. 1. inf. de ſent. quæ pro eo, quod inter. profer. ubi dicit valere libellum, peto damna mihi illata emendari.
f Innocen. dicentem. Non reperio eius dictum.
g Inn. in c. dilecto. Vide ibi tex. & Bal. in l. edita, in repe. Peruſina, ſup. de eden. qui uidetur tenere contra Inno.
h Conſuetudine. Vide ſn. & uidetur contrarium, vt dixi poſt Bar. in l. ſi mater §. denique, ff. de excep. rei iud.

---

1 *Pręſcriptionis longi temporis exceptio eſt odioſa.*

§. Sancimus. In text. ibi, & libellum conuentionis ei tranſmiſerit. no. ꝙ hic eſt vnus caſus, in
a quo requiritur ꝙ libellus citationis mittatur *a* ad domum, vt fiat interruptio. pręterea alius caſus eſt in l. fi. inf. de duo. re. regulari-
1 ter autem ſecus, vt dixi in l. ſicut. ibi, ꝯ deſides hoīes. † No. bene, ꝙ exceptio præſcrip. lon. temp. eſt odioſa; & contra ſolos homines deſides introducta; propter quam deſidiam, & iuris ſui contemptum, videtur, ꝙ præſcriptione completa ſoluens non repetat, cum extinctus ſit naturalis, & ciuilis obligationis effectus, de qua per Bar. in l. fi. ff. rem ratam hab.

ADDITIO.

a Citationis mittatur. Vtrum in citatorio dēat mitti copia libelli uide in auth. offeratur, de lit. conte. & hoc quo ad iſtam materiam limita. ſing. ut per Ang. in l. ſi ſeruum, §. nunc uideamus, ff. de uer. obl. licet Imo. ibi contra, & uide Bar. hic in fine.

---

a *De alluuionibus, a & paludibus, & paſcuis ad alium ſtatum tranſlatis. Rubrica.*

ADDITIO.

a De alluuionib. Communiter in lectu. Ang. non habetur iſte tit. nec ſeq.

LEX PRIMA.

1 *Fluminis curſum naturalem mutare non licet.*

1 QVamuis. Naturalem curſum fluminis mutare non licet niſi muniendo ripam quis p̄dio ſuo conſulat ſine magno incommodo vicinorum. Et patientia incrementa illorum ſunt, quibus prius erant; latentia autem iure alluuionis accreſcunt illis, qui ſunt domini fundi, cui ſe applicauit. h. d.

LEX II.

1 *Emolumentum cui per alluuionem accreſcit, accreſcit & onus.*

a HI. quos. *a* † Cui accreſcit emolumentum per alluuio-
1 nem, accreſcit & onus h. d. limita, vt not. in gl. in l. prox. nam de illis incrementis ſeparatim non debet cenſeri, ſed conſideranda ſunt vna cum fundo, qui auctus eſt h. d. ibi, deuotioni. neque aliud remanſit de fundo domino deploranti dāna ſua, quia per corroſionem fluminis paulatim factā alius redditus eſt ditior.

ADDITIO.

a Hi. quos. An hæc lex habeat locum in emphyteuta. vide in l. de quib. ff. de legib.

LEX III.

1 *Prælati quantitatem cenſus augere volentes, ſunt miſeri.*
2 *Fructus propter fauorem cultus diuini ſunt ampliandi.*

Ea, quæ. Latentia incrementa ad fiſcum non pertinent nec ſeparatim de his cenſetur, aut pro his cēſus exigatur: nec eſt augendus cenſus, licet poſſeſſio efficiatur fertilior ſumptu & ſolicitudine poſſeſſoris, pęna contradicentib. im-
1 minente. h. d. † Et no. hanc leg. contra miſeros *a* & auaros præla-
a tos, qui volunt augere quantitatem cenſus pręd ij dati in emphyteuſim fertilioris effecti, ſolicitudine, aut cultura, aut ſumptu
2 poſſeſſoris. † Ibi, ad frugum fertilitatem, dic quod hunc tex. limitat Inn. in vno caſu, propter fauorem cultus diuini in ſeruitorib. ampliandi, quia tunc talia melioramenta ſeparatim debent cenſeri. exemplum, ſi vltra numerum canonicorum aliqui eligūtur vt ſeruiant in diuinis, qui non poſſunt habere quotidianas diſtributiones, niſi fructibus excreſcentibus cultura & ſolicitudine illorum, qui habent præbendas, vt in cap. cum M. Ferra. de conſt. In gl. quæ incipit, induſtriam, & de alluuionibus, & paludibus. l. fin. hic non ſunt alia.

ADDITIO

a Miſeros. vide no. ſup. l. prox. & in l. ſi merces, §. vis maior, ff. loca. & ibi gl. & Bar. in l. 1. ſupra de iure emphyt. Intellige tamen, ut in auth. ſi quas ruinas, ſup. de ſacroſan. eccle.

Com-

Communia de vſucapionibus. *Rubr.*

LEX II.

1 *Preſcriptio non currit fiſco in re incorporata.*

1 **IAm pridem** † Res fiſci non preſcribitur. h.d. & lex loquitur de re incorporata, quę olim fuit in iure fiſci. Item eſt hic gl. ꝙ res fiſci non præſcribitur, niſi per xl. ann. Item res & iura ciuitatum non pñt vſucapi minori ſpacio xl. ann. Reſponde ergo, a contrario nõ cogitur reſpondere, & ſic non cogitur litem conteſtari.

LEX III.

1 *Initium vitioſum vbi eſt, ibi proceſſus vitioſus.*

1 **Si mala fide.** † Vbi eſt initium uitioſum, ibi eſt proceſſus vitioſus. h.d.

De vſucapione transformanda. *Rubrica.*

LEX PRIMA.

1 *Romani vocantur Quirites.*

CVm noſtri. Sublatis antiquis differentijs hodie res mobiles continua poſſeſſione triennij cum titu. & bonafide vſucapiuntur, immobiles decennio inter præſentes. xx. inter abſentes præſcriptione concluduntur, quo ad bonam fidem initio poſſeſſionis inſpecto. h.
1 d. † Ibi, Quiritum. præmitte, quod Romani vocantur Quirites a
a Quirino *a* Rege, qui primus R manis leges dedit.

ADDITIO.

a Vocantur Quirites a Quirino. Vt in gloſſella. Inſt. de iure nat. ge. & ci. in ver. Quiritum. vel a quiris, quod lingua Sabina haſtam denotat, quam & Romulus, & priſci Romani geſtaſſe perhibentur. ſiue a curibus, vico Sabinorum Romanæ vrbi adiũcto, vt multum eleganter per Naſonem in 2. Faſtorum dicitur, com ait, Siue quod haſta Quiris priſcis eſt dicta Sabinis, aut quia Romanis addidit ille cures.

---

1 *Interruptio momenti interrumpit præſcriptionem.*

1 **§. Cum autem.** † No. quod interruptio momenti interrumpit pręſcriptionem, & gl. dicit, vlterius no. verbum, firmo iure.

1 *Bona fides requiritur in initio.*
2 *Præſcriptio tria requirit bonam fidem, titulum, & poſſeßionem.*

1 **§. Hoc tantummodo.** No. † quod bonafid. requiritur in initio, ñ
2 in progreſſu. No. in ver. ꝙ in rebus, ꝙ requiruntur tria in pręſcriptione, ſcilicet titulus, bona fides, & poſſeſſio. Bona autem fides
a etiam non continuata, *a* nihil nocet; poſſeſſio vero continuata in pręſcriptionibus requiritur. Titulus vero ſemel quæſitus ſemper viget.

ADDITIO.

a Continuata. Vide Bar. in l. Celſus, ff. de vſuc.

De acquirenda poſſeſsione. *Rubrica.*

Continua, vt in gl. Et not. ꝙ contrariorum eadem eſt diſciplina. concor. ff. de vulg. & pup. ſubſtit. l. ſi ꝯ & l. fi. ff. de leg. 3.

LEX PRIMA.

1 *Poſſeſſio abſenti, & ignoranti per liberam perſonam acquiritur.*
2 *Iuris prudentia introducit fictionem.*
5 *Ignorans non poſſidet.*

PEr liberam Per liberã perſonã abſenti, & ignoranti quęritur poſſeſſio, ſed vſucapiendi conditio ſolum ſcienti. De primo redduntur duæ rationes; prima ratione utilitatis, ſecũda ratione ſubtilitatis, quæ
1 in iure conſiſtit. h.d. † Diuiditur in tres partes. Primo ponit dictũ quo ad acquiſitionem poſſeſſionis. Secũdo dictum quo ad vſucapionem poſſeſſionis. Tertio ſe refert quo ad primum dictum pro poſſeſſore, quo ad duas rationes. ſecunda ibi, & poſtquam tertia ibi, tam ratione, &c. dic quod refertur ad primum dictũ, tamen poteſt referri ad ultimum. Not. quod per procuratorem etiam ignoranti acquiritur poſſeſſio. Secundo not. quod cõditio uſucapiendi non acquiritur niſi ſcienti. Tertio no. quod ratione publicæ utilitatis inductum eſt, quod per liberam perſonam ac-
2 quiratur nobis poſſeſſio, & uſucapiendi conditio. † Quarto not. qood iuris prudentia introducit hanc fictionem, videlicet quod per alium facio, illud feciſſe uideor. uide in materia huius legis, c. accedens. extra, de preb. uide ſuper prima gloſ. l. certo, §. 1. ff. de preca. ubi modus acquirendi eſt fictio· ſed acquiſitum eſt ſubſtãtia, & eſt ipſa ueritas. ad contrarium l. ex mandato, ff. de acquir. rer. dom. dic, aut tradens & recipiens gerunt in animo, ut uero dño acquiratur: & tunc quęritur, ſi eſt dñs, dñium, & poſſeſſio; ſi non eſt dñs, ſola poſſeſſio. Aut neuter gerit in animo: & tunc nihil quęritur, aut tm̃ tradens, & tunc quęritur l. qui mihi donatum, ff. de don. aut recipiens tm̃, & tunc idem. Iac. & Pe. dicunt contrarium, uidelicet ꝙ tm̃ acquiratur poſſeſſio, ſed nõ dñium. Sed ꝯ iſta opp. de l. ſed ſi ego, ff. de neg. geſt. Sed dic, quod illa loquitur in geſtore ſine mandato, per quem non quęritur poſſeſſio, l. ſi uẽdidero, ff. de fur. ſed hic eſt mãdatum. Sed iterum opp. de l. j. ff. de uſuca. pro ſoluto. Solu. illa loquitur in ſeruo. ratio eſt ipſa ſeruitus, quia quantum ad acquirẽdum, dominus & ſeruus reputantur vna, & eadem perſona, ſed hic loquitur in libera p-
3 ſona. No. in gl. 4. ꝙ ignorans nõ dicitur poſſidere, nec bona, nec mala fide, quod non inuenio alibi, & uide l. ea, quæ ciuiliter, ff. de acqui. rer. dom. vbi redditur ratio inter acquiſitionem poſſeſ
1 ſionis, & vſucapionis, quia poſſeſſionis acquiſitio eſt facti, vſucapionis acquiſitio eſt iuris, & eſt l. pen.

LEX II.

1 *Scientia probatur pro conſenſu.*
2 *Poſſeſſio per inſtrumentum probatur.*
3 *Poſſeſſio probatur per inſtrumentum, in quo continetur ꝙ venditor tradidit poſſeſſionem.*

MInus. Venditur patiens emptorem poſſidere, poſſeſſionem ſibi tradere videtur. hoc dicit concor. ff. ſi ſer. vendic. l. ſi a te. Ibi, omnia quæ concor. l. Titia, ff. de ſolut. No. ſciē
1 tiam haberi pro conſenſu, & conſenſum haberi pro traditione. Nota. ꝙ ille qui reperitur in poſſeſſione, præſumitur eſſe ex titu. præcedenti. No. ꝙ aliquando aliquid non continetur in inſtrumento, tamen eſt verum in ſe. No. ꝙ poteſt aliquid probari ſupra inſtrumentum, vt hic. No. per iſtam patientiam dominium
2 transferri. † No. hic, ꝙ per inſtrumẽtum probatur poſſeſſio. No. ꝙ ille, qui gerit omnia tanq̃ dominus, præſumitur verus poſſeſſor, & dñs contra l. ſi de ſtipulatione, ff. de acq. poſſ. Sol. ibi, accepit inuito venditore, hic volente, vel ſaltem voluntate præſum-
3 pta. † Quærit gl. nunquid per inſtr̃m, in quo dr̃ quod tradidit venditor poſſeſſionem, probetur poſſeſſio? Gl. ſentit, & ſic, Doc. dñt hic, & in l. predia, §. cum ſeruus, ff. de acq. poſſ. ꝙ aut fit inſtr̃m in fundo, vel prope, & tunc probatur traditio: aut in loco diſtante,
a & tunc non. Nunquid ergo committat falſum *a* Notarius, qui dicit in inſtr̃o, tradidit, &c. cum eſſet a diſtante? certe non, quia intelligitur ipſum animo tradidiſſe.

ADDITIO.

a Cel. Nunquid. Ergo committat falſum, &c. Adde quod poſui in tract. meo clauſularum, in clauſula contractum, in uer. tradidit, & in effectu conſignauit, & ibi pono effectum huius clauſulæ.

LEX III.

1 *Paria ſunt tutorem authorari pro infante, & tutorẽ poſſidere pro infante.*
2 *Infans ſolus an acquirat poſſeſſionem.*

Donatarum. Infans donatæ rei quærere poſſeſſionẽ poteſt, ſcilicet tutoris ſuffragio. h.d. gl. Vel tradens animo, dummodo infans aliquid intelligat. h. d. Pe. & Dyn. dicebant, ꝙ infans ſolus, in quibus cadebat eius affectio. poterat quærere poſſeſſionem, alias non, vt ff. eo. l. infans, §. quãuis. ſed hoc non credo, quia non cadit niſi in rebus minimis, & & pauci valoris. vide l. mulier, ff. de verb. obl. vbi non tenet ſtipulatio, ſi infans ſtipulatur, quia intellige hanc l. de infante proxi-
1 mo pubertati. † No. ꝙ paria ſunt, tutorem authorari pro infante, & tutorem poſſidere pro infante. gl. vacillat in intellectu hu-
2 ius. l. Sed tene, quod dixi. † Si quæratur nunquid infans ſolus acquirat poſſeſſionem. dic, aut infans nullum habet intellectum, & tunc nihil acquirit, quia quod uidet ignorat. aut habet intellectum, & tunc aut cadit affectio infantis in re, & acquirit. ſm̃ Dy. aut in alijs, & tunc ſine tutoris ſuffragio, non, ſm̃ Pet.

LEX IV.

1 *Poſſeſſio ſolo animo acquiritur.*
2 *Iura ſunt promptiora in retinendo, quam in acquirendo.*
3 *Poſſidere non deſinit. qui metu perſonæ non accedit ad agrum.*
4 *Poſſeſſiones duæ ſunt ſecundum Bald.*

LIcet. Hanc legem declaraui in l. 2. & in l. 1. ſup. de ſeru. & aqua. & dic vt ibi, & hoc dicit, nudo aĩo poſſeſſio nõ quęritur, ſed retinetur, & qui metu hoſtiũ nõ accedit ad agrum colendũ, nõ propterea perdit poſſeſſionẽ. h.d. Diuiditur in tres partes. Primo ponit regulam circa poſſeſſionẽ acquirẽdã. Secũ-
1 do circa retinendam. Tertio infert circa regulas. No. † ꝙ ſolo aĩo
2 poſſeſſio non acquiritur. Secundo † no. ꝙ promptiora ſunt iura in retinendo, q̃ in acquirendo, & ideo ſolo animo retinetur
3 poſſeſſio. Tertio † no. ꝙ qui metu perſonæ, nõ poſſeſſionis perdẽdæ, non accedit ad agrum, non deſinit poſſidere. No. ꝙ tempus non eſt modus perdendę poſſeſſionis. Materia huius legis conſiſtit in quatuor, ſcilicet in poſſeſſionis diffinitione. Item in poſſeſſionis diuiſione. item in poſſeſſionis acquiſitione. item in poſſeſſionis retentione, primo de diffinitione. dic, vt plene no. in gloſſ.
4 mag. l. 1. ff. eo. de diuiſione dicit D. † Azo. ꝙ eſt tm̃ vna poſſeſſio. Io. ꝙ duæ. Bart. ꝙ tres, ſcilicet ciuilis, & naturalis, & corporalis. Breuiter, nos tenemus, ꝙ ſunt duæ, ſcilicet naturalis, & ciuilis, & ad hoc vide gl. in l. hr̃dibus. ff. de dolo. Nunquid acquiritur poſ. per uſum? Dic ꝙ ſic, ſi eſt transferens, l. 1. §. ſi iuſſerim. ff. eo.

LEX V.

1 *Poßeſsiones quot ſunt.*
2 *Poſſeſsionis cauſa dicitur dupliciter.*
3 *Colonus, qui dicitur a colendo, eſt in rure.*
4 *Poſſeſsio duplex eſt.*

Cum nemo. Colonus per acquiſitionem titu. a non domino, cauſam poſ. ſibi mutare nõ poteſt. hoc dicit, ſecundum veram lectu. & notabilem. Secundum

aliam.h.d.Colonus cām poſſidendi ſuo emptori pſtare non pōt.
1 h.d.ſm aliam lec.† Ad euidentiam præmitte duas gl.hic poſitas, ꝙ cā poſſ.dr̄ dupliciter.vno modo ipſe titulus,ex quo proficiſcitur poſſeſſio cū traditione, vt inf.eod.l.nec ex vera.alio modo cā
2 poſſeſſionis.i.vſucapiendi conditio.† Secundo præmitte, quod duplex eſt mutatio poſſeſſionis, quædam eſt mutatio poſſeſſionis pſctiua,qn̄ ex nulla efficeret aliqua,vel ex aliqua nulla, vel ex iniuſta,iuſta, vel ex iuſta iniuſta; alia eſt mutatio poſſeſſionis trāslatiua,vt ſi ex alia fiat aliqua,quia habeat vnā cām,& mutatur in aliam cām.Et hæc lex hēt duas partes.In prima ponitur regula. In ſecunda vero parte ex regula deciditur caſus,qui in l.ponitur.ſe
3 cunda pars incipit ibi,proponaſq;.† Item præmitte, ꝙ colonus, qui dr̄ a colendo, eſt in rure:inquilinus dr̄ habitare in ciuitate, & ita gl.no.Sed hoc ſit per argm̄ a cōiter accidentibus:quia etiā ſi mihi locares domū,quæ eſt in rure, ego dicerē inquilinus, licet ſim in rure. Ideo proprius dic,ꝙ colonus in agro:inquilinus in domo.Pone,colonus emit a vero dño, vel quem putabat vere dñm,cum locans non fuit vere dñs, an colonus ſibi mutauerit cām poſſ.vide per hoc l.ſi rem,ff.de euic.& l.non ſolum,ff.de
4 vſuca.† Super glo.fin.dicit, *a* ꝙ duplex eſt poſſeſſio : *b* aliqua eſt
a poſſeſſio relatiua,aliqua eſt poſſeſſio abſoluta, in qua non proce
b dit præſcriptio,ſed in poſſeſſione relatiua.

ADDITIONES.

a Phi.Dec.Dic.Et hic potes videre quam varie diuidat Bald. poſſeſſionem, qui tā varias det diuiſiones.Et vide in hoc quod ſcripſi in l. licet poſſeſſio in addi. de acquir.poſſ.

b Celſus.Duplex eſt poſſeſſio.Cic,vt dixi in apoſt.ad iſtum poſt eū,in l.nemo, nu. 1.in ver.dupliceem,ſup.de acq.

De præſcrip.long.temp.x.vel xx.ann. *Rubrica.*

AVTHENTICA.

1 *Scientia in præſcriptione rerum corporalium requiritur.*

Malefidei. Mala fides authoris impedit præſcriptionem poſſeſſoris, niſi dño ſciente,
1 & patiente ſit præſcriptio conſummata.h.d.† No.caſū, in quo hic in præſcr.rerum corporalium requiritur aduerſarij. Ibi,ſi verus dñs,&c.a contrario ſenſu ergo procedit præſcriptio, ſi non ignorat.caſus huius auth.non eſt alibi.

AVTHENTICA.

Quod ſi quis. Ex coniunctione diuerſorum tpum reſultat pſcriptio diſformis.h.d.nec iſta auth.eſt alibi. In tex.ibi,quotannis.dummodo tps 30.ann.nō excedat.Nam tanto tempore tollitur omne ius contra præſentē & contra abſentem maſculum,& fœminam maiorem,vt l.ſi qs emptionis,in fi.inf.de preſcr.30.ann.

LEX II.

1 *Mulier tranſiens ad ſecunda vota,de bonis filij dotari non poteſt.*
2 *Error domini dat cauſam poſſidendi.*

Longi. In preſc.long.temp. requiritur,ꝙ ſit tit.& bona fides,& quod poſſeſſio ſit naturaliter continuata , nec ſit ciuiliter interrupta, & ſi quod iſtorum eſt in prium, preſcriptio impeditur : hoc dicunt omnes leges illæ, excepta l.em-
1 ptor,& l.cum in longi.†No.in l.ſi vinee, ꝙ mulier trāſiens ad ſe-
2 cunda vota,non poteſt ſe dotare de bonis filij. † No.ex l. nec petentem,quod error domini dat cauſam poſſidendi. Ad qd nor. Cy.in l.cum falſa,ſupra de iur.& fac. ign. & ibi plenius per me.

LEX VI.

Si fraude. Non dr̄ titulus,quem dolus infringit. h.d. Gl. ponit exemplum in dolo dante cauſam contractui. Tempus non eſt modus inducendi confirmationem pctus inualidi.ibi,in malæfidei contractibus. hoc nō inuenies alibi, ſed dic , ꝙ dicitur contractus reſpectu perſonæ,non reſpectu actus:& ratio quare non valet,eſt iſta oppoſitio.

LEX VII.

Longi temporis. Amiſſio inſtrorum pſcribenti non officit, etiā ſi cōtrahatur in ſcriptis.h. .Maleficium tertij non officit preſcribenti.h.d.Ratio dubitandi fuit,quia videbatur vacillare, & dubitare circa probationes iuris ſui,ſublatis probationibus,ſeu inſtrumentis. Vel aliter,quia ſublatis inſtrumentis,vr̄ ſublata ipſa res, ar.l. poſtquam & l.Labeo,ff.de pac.& ſublatis inſtrumentis , videtur quodammodo interrupta preſcriptio:ergo facta eſt hæc lex.

LEX VIII.

Si is,contra quem. Adoptio, quæ non tenet, nō dat cauſam preſcribendi,vel dominium acquirendi.h.d.Titulus nullus, & impoſſibilis , non dat cauſam præſcribendi,h.d.Ibi,affectio.dic,quod adoptauit cū affectu,non in effectu.

LEX IX.

1 *Præſcriptiones intentionem agentis eradicantes,quæ dicantur.*

Emptor. Exceptio preſcriptionis ante lit.conteſt. oppoſita,poſt lit.conteſt.eſt probanda ad excludendum fundatam intentionem agentis.h.d.Ex quo no.ꝙ exceptio preſcriptionis non impedit lit. conteſt. dicunt quidam hoc eſſe verum,qn̄ ex pacto pſcrip.non fit exceptio ad proceſſum,ſed tm̄ fiebat ad conſequendum diffinitiuam , quæ non hr̄ niſi lite conteſt.Sed tu dic, ꝙ quando excipiens ſumit in ſe onus probandi; tunc non eſt neceſſaria lit.conte. Sed quando vult aduerſarium ſuum fundare intentionem ſuam, tunc loquitur hæc lex. Ratio
1 huius eſt viua demonſtratio dicti.† Et no.vlterius, ꝙ ſunt quædam præſcriptiones,quæ eradicant intentionem agentis : & tūc iſtæ impediunt proceſſum,ſi ſumit reus in ſe onus probandi, qa tunc opponitur ad proceſſum. Secus ſi permittit actorem fundare intentionem ſuam: quia tunc non opponitur ad proceſſum. Quædam ſunt,quæ non eradicant,vt præſcr.long. temp. qa non tollit dñiū directum,niſi lōgiſſimum temp.interuenerit, vt l.oēs & l.ſicut,j.de præſcr.xxx.ann.Doc.hic tractant de exceptione pſcriptionis nunquid impediat proceſſum.& not.in l.vltima, ff.p ſuo.& in l.j.in fi.ff.ad Tert.& in l.quæ extrinſecus,de ver.obl.

LEX X.

Nec bona. Præſcriptio conſumanda non conſumata interrumpitur.h.d.tex.cum gl. vide Bar.in l.ſi eum,§.qui iniuriarum,ff.ſi quis cau.qui caſus nō eſt alibi, ꝙ ſi quis veller interrumpere preſcriptionem per lit. conte. & aduerſarius nollet conteſtari litem, dico quod iſta conteſtatio ſufficit ad interrumpendam præſcriptionem.

LEX XI.

1 *Dictio,per, continuat.*

Super longi. Ex quacunque cā ſiue lucratiua,ſiue onerosa,procedit pſc.lon.tem. h.d. Quæro, quæ fuit rō dubitandi in cā lucratiua ? Dic, ꝙ præſcriptio eſt odioſa,& nō vr̄ debere procedere in cā lucratiua. Præterea, duæ videntur eſſe cauſæ lucratiuæ,quæ non poſſunt adinuicem concurrere l.Meuius,§.duobus,de leg.2.quia ſit lucrum reſpectu eius,qui præſcribit.tex.eſt in l.Celſus,§.de auth.ff.de exce.doli.& in l.ſi quis vxori.§.ſi.ff.de fur.& ibi glo.Sed non ob. quia quoties duę cauſæ lucratiuę non tendunt ad idem,tunc loquitur contra
1 rium.Secus ſi tendunt,vt hic.† No. vlterius, ꝙ dictio,per,conti-
a nuat; *a* & dic,vt extra,de prob.c.licet cauſam, ſuper glo. quæ eſt ſuper verbo, probetur.No.quod in præſcribente cum tit.præſumitur bona fid.mala vero fides & ſcientia rei alienæ, probatur p bata publica fama contra ipſum,de hoc vide Bar. probatur ff. de vſu.l.Celſus.& gl.in l.tutor.§.de per.tu.nam publica fama laborans contra ipſum impedit præſcriptionem.

ADDITIO

a Celſus.Dictio,per,continuat. Adde quod plene poſui in apoſt.ad iſtum poſt eum, in rub.ſup.de exer.nu.1.in apo.in ver.dictio,per.

LEX XII.

Cum in longi. Abſentes dicuntur, qui non ſunt eiuſdem domicilij reſpectu puinciæ conſiderati,non autem conſideramus vbi res ſint poſitæ.& preſcriptio currit etiam contra ignorantem, ſiue agatur de præſcribendo dño,ſiue de vſufructu:& idem obſeruatur in præſcriptione rerum corporalium.h.d.lex,quæ nō eſt alibi; tñ hæc lex variat de iure canonico,vt in c.1.de preſcr. in Cle. 1.vbi ponitur ius poſtremum, & incipit, Abbates.

In quibus cauſis ceſſat longi temp.præſcrip. *Rubr.*

LEX PRIMA.

1 *Dominium probatur per inſtrumenta.*

Si is,cui. Colonus ſubtrahens inſtrm̄ proprietatis domino,ex hoc nec poſſeſſionem quærit, nec
1 vſucapiendi conditionem.h.d.† No.per inſtra probari dominium,præſertim contra colonum,vt l.libus,infra de agr.& cenſ.habetis,ff.de acqu.poſ.in l.prædia.cum per id probetur poſſeſſio.& in l.2.ſup.de acqui.poſſ.& in c.inter dilectos,extra,de fide inſtr.No.quod furtum inſtrumentorum nō officit domino.

LEX II.

1 *Dominium directum acquiritur per vſucapionem triennij.*

In ſeruorum. Perfectum actionem non recipit h.d. iſta lex.Vel ſic, Quod eſt factum p pauciora,non exigit fieri per plura,hanc materiam habuiſtis exami-
1 natam in l.1.§.de ſer.fug.† Ad euidentiam præmitte, quod per vſucapionem triennij acquiritur directum dominium, ſed non directum in præſcriptione,vt ſupra de bon.mat.auth.niſi. No.ꝙ id,quod oppoſitum eſt in forma preſcri.& eſt probatum in forma vſucapionis ſufficit.

LEX III.

1 *Præſcriptio inter duos indiuiduum poſſidentes , alteri aduerſus alterum ex nulla parte currit.*
2 *Agens cōi diuidūdo,& nō poſſidens,de dominio ſuæ partis tenetur probare.*

Vnus. Contra diuiſorium,vel peremptorium iudicium vnus ex ſocijs long.tempo.non preſcribit.h.d. Statu-
1 to Peruſij cauetur,quod nunqua n præſcribitur.† Ad euidentiā premitte,ꝙ ſi tu & ego habemus aliquod indiuiduum, &ambo poſſidemus, ꝙ ex aliqua parte nunquam currit preſcriptio; ſi vero

vero alter eorum poſſidet, tūc nec p̄ſcribit:nam ratione partis,
non præſcribitur alia pars,in qua non habet tit.hoc dicit.& ideo
habet locum rei ven.vel commu.diui. Et hæc lex determinat ta
lem quæſtioniem. Duo fratres ſunt habentes caſtrum,vnus ma-
net in caſtro,alius uadit in facto armorum, & poſtmodum re-
dit:nunquid poſſet opponere frater, qui remanſit, præſcriptio-
nem? Certo non,hic eſt caſus. Vide l.duo fratres,ff.de acq.hęr.
ubi ſocius in parte non habet tit.ante diuiſionem . & illa eſt bo-
2 na lex. † Not. quod non poſſidēs agens communi diuidun.de-
bet probare de dominio partis ſuæ,quod tamen non eſt vſque-
quaque tutum.ſed dic,vt l.1.ff.fam.erciſ.

L E X IIII.

1 *Poſſidentis melior eſt conditio quoties duo habeant cauſam a diuerſis.*
2 *Actor obtinet, quoties agentis intentio intentionem defendentis infringit.*

Hæreditatem. Longi tpis præſcr.non excludit hæ-
reditatis petitionem, ſed iuſtus titu-
lus excludit eam.h.d.concor.l.hæreditatis, s̃.de pet.hæredi . Iſta
lex conſueuit dari in punctis. Primo loquimur de poſſidente,ꝑ
hærede,vel pro poſſeſſore. Scđo dicit, ꝙ ſi aliquis non poſſideat
pro hęrede, vel pro poſſeſſore:ſed habet iuſtum tit præſcribet.
1 † No.ſuper glo.quibus.ꝙ ille,qui excedit ſuos terminos, qn̄que
exceditur a non ſuis terminis, nā quilibet debet ſtare in ſuis ter-
minis,vt l.1.ff.fin.regund.ſuꝑ quæſtione differētiæ gl.hic eſt vna
differentia,in l.hæreditatis.de pe.hæred.eſt alia. Vel aliter, dic ꝙ
quoties duo habent cām a diuerſis, ſemper melior eſt conditio
poſſidentis, l.ſiue autem , §.ſi duobus, ff.de public.& hanc ap-
2 probat But.†No.ex ratione glo. ꝙ quoties intentio agentis in-
fringit intentionem defendentis , tunc obtinet actor : ſed quo-
ties non tangit intentionem defendentis,tūc obtinet reus:quod
no.quia non eſt alibi.

L E X V.

Si puerum. Sola pietas loco tit.non hr̄.h.d. Ille qui oc
cupat rē peritutā (vt puerum vulneratū)
non propterea efficitur dn̄s.h.d.vide l.Pomponius,ff.de acq.re-
rum dom. No.hic.quod repetuntur expenſę factæ ratione pieta
tis, ſed ratio eſt error impendentis expenſas.

Quibus non obijcitur lon.temp.preſc. *Rub.*

L E X P R I M A.

TEmpus. Sunt quidam , quibus lon.temp præſc.
non obijcitur, vt militibus, & medi-
cis deputatis ad perſonam Principis & minoribus. ibi,
probari poſſunt. No.quod qui petit reſtitutionem circa
præſcriptionem , debet probare de veteri domino . ꝙ not. quia
Doct.formant alibi hanc quæſtionem.

L E X II.

Cum per abſentiam. Fruſtra p̄cibus imploratur, qđ iure ſingulari
conceditur per reſtitutionem habenti ius cōmune ꝑ ſe, non fit
gratia illi ius tribuendo. Ibi,accerſitis.no.vocandos omnes,quo
rum intereſt.exceptio præſc.poteſt elidi per replicationem & re
ſtitution.in integrum.h.d.hæc lex.

L E X III.

Non eſt. Minorib.non præſcribitur, ſed incipit præſcri-
ptio,eis factis maiorib.h.d.hæc lex.

L E X IIII.

Si poſseſsio. Not.ꝙ ratione caſus fortuiti datur in in-
tegrum reſtit.& quandoque ipſo iure ſer
uatur,l.Cæſar,ff.de publica.

L E X V.

Neque. Contra perſonalem actionem longo temp. non
præſcribitur.h.d.ratio, quia requirit titu. & poſ-
ſeſſio,quæ non cadunt circa perſonalem actionem.

L E X VI.

Ab hoſtibus. Capto ab hoſtib. non currit,præſcr. cū
effectu.h.d. Vel ſic, Tempus carcerum
eximitur de medio præſc.hoc dedit. Vel ſic. Tp̄s carceratorum
eximitur de medio pręſc.h.d. Nota hic caſum,quod per præſcri
ptionem non acquiritur directum dn̄ium, tali rōne, quia ſi eſſet
quæſitum directum . per reſtitutionem eſſet quęſitum vtile, qđ
eſt falſum.Ibi,directum. & ſic eſt contra Vltramon.

L E X VII.

Prçſcriptione. Licite quędam tempora de medio
ſubducuntur: cętera,quę non ſubdu
cuntur, ad prçſcribendum ↄtinuātur.h.d.vel ſic,Interruptio tē-
poris,quę fit beneficio reſtitutionis in integ.nō impedit prçſcri-
ptionem.h.d.hęc lex.

L E X VIII.

Sancimus. Contra militem, qui eſt in bello, non cur-
rit prçſc.ſed ↄ ſtantem dom.h.d.Et credas,
ꝙ licet non ſint obſeruatę ſolennitates in faciendo milites bel-
latores , tamen vtuntur priuilegio militum,quia illæ formę re-
ceſſerunt ab aula:& ita tene,licet multi multa dicant.

De quadrien.præſcriptione. *Rub.*

L E X P R I M A.

1 *Poſſeſſor bonorum fiſco delatorum,dicitur tutus quadriennij præſcriptionē.*
2 *Priuilegium ex mera liberalitate Principis, dicitur quædam donatio.*

NOtū eſt. Suꝑ bonis vacan.qđ poſt quadriēniū
poſſeſſor legitimus nō inqetetur a fi-
ſco.hoc primo. Prætedēs cām a Principe,vel fiſco ſu
per eo in quo cauſam dominij hēt,īquietari nō p̄ōt.
1 d.h. In hac l.ſunt duo ſingularia.†Not.ꝙ poſſeſſor bonorum va
cantium fiſco delatorum tutus eſt præſcr.quadriennij. Secun-
do no.ꝙ qui habet largitatem a fiſco,vel a Principe,ſtatim eſt ſe
curus. Tertio not.ꝙ qui habet largitatem a Principe, etiam a fi-
ſco inquietari non poteſt. Not.in fi.gl. 1.ꝙ fiſcus eſt vbiq;, & ſic
in hoc Deo eſt ſimilis. & ideo fiſcus non poteſt allegare abſen-
2 tiam.†No.ſuper fina. gl.ꝙ priuilegium quod procedit ex mera
liberalitate Principis,eſt bene quædam donatio , ſed non talis q̄
cadat in don.quæ eſt contractus, ſed eſt ſimilis donationis ſim-
plici.& hæc duo not.quia ſunt diligenter notanda.

L E X II.

1 *Ciuitatis poteſtas eſt tanta,quanta Principis.*
2 *Tabellionum forma in qua dicūt,ceſſit & dedit omnes actiones,vnde ſum*
pta ſit.
3 *Caſtrum meum ſi Princeps dedit alteri habenti malam fidem , an poſſim*
vendicare.

Omnes. Hæc lex dicit, ꝙ qui a fiſco poſſidente emit, vel
aliquo tit.rē accepit,ſtatim eſt tutus. & non p̄ōt
ↄtrouerſiam pati ēt a dn̄o rei: ſed dn̄s habet recurſum ↄ̃ fiſcum
1 pro ęſtimatione rei alienatę.h.d.†Vnde per hāc l.dicimus,ꝙ po-
teſtas ciuitatis eſt tanta,quanta Principis;& Princeps,vel fiſcus
a poſſunt auferre alicui dn̄ium rei ſuæ,a & alij donare, vel vende-
re.Ibi,vel in actionib.in princ.dic ꝙ hic eſt terminata q̄ſtio, quæ
fit in l.mouentium.de verb.ſign.vtrum legatis bonis mobilibus
videantur legatę actiones? & vr̄ ꝙ non:quia ibi ponuntur tanq̄
tertia ſpecies,ſim le habuiſtis in l.quā Tuberonis,§.fi. ff.de pec.
& ff.de re iu.l.a diuo Pio,§.fi.Ibi,ↄparauerit,vn̄ no.ꝙ verbum,ↄ
paro,in ſe omnes modos acquirendi continet,ſic ēt habetis in l.
1.s̃.de rerum permut.Ibi,tanq̄ ſi.no.ꝙ tm̄ valet confirmatio ge
2 neralis,quantum ſpecialis. † Ibi , ſi quas actiones, dic ꝙ ex hoc
b tex.ſumpta eſt formula Tabellionum,b in qua dn̄t,dedit & ceſ-
ſit oēs actiones tam reales q̄ perſonales,&c. No.in verſ.ad hæc,
ꝙ apochæ a fiſco factæ de recepto, non debent reuocari in du-
bium,nec contra eas dēt opponi exceptio non nu.pecu. Hic du-
bitatur, an intelligatur de illo emptore, qui habuit tm̄ titu. non
poſſeſſionem,vel in illo, qui ſciebat rem alienā; & breuiter dic.
ꝙ debet intelligi ēt in eo, qui habuit poſſeſſionem, & in eo qui
habuit bonā fidem,& per hoc ſequitur deciſio talis quæſtionis.
3 † Quidam habebat caſtrum,& Princeps poſſidebat : modo iſte
Princeps dedit caſtrum alteri habenti malam fidem , nunquid
iſte dn̄s caſtrum poterit vēdicare;certe ſic,l.1.circa mediū,s̃.de
pet.her.itē intellige hāc legē,niſi eſſent duo p̄tendentes cām a fi
ſco,vel a Principe.v.g.Cuidam eſt conceſſum caſtrum a princi-
pe,modo Princeps abſtulit illi caſtrum ſine eius defectu, & alij
dedit,quis prçfertur? Certe primus,l.aſſiduis,§.excep.ꝟ.qui pot.
in pig.hab.vbi prior dos præfertur,& facit l.ſiue aūt,§.ſi duob.ff.
de Publ.& ita ↄſului pridiè in quadam q.de Portugallo.

A D D I T I O N E S.

a Celſus. Princeps vel fiſcus poſſunt auferre alicui dominiū rei ſuæ. Adde Bart.in l.
omnes,qui.nu.1.& quod ibi poſui in apo.ad ipſum in ver. dominiū rei meæ,ſup.
ſi contra ius, vel vti publi.vbi ponit, an hoc poſſint ſine cauſa, poſui in addi.poſt
Io.Fab.in §.ſed naturalia,nu.2.in ver.tollere ius. Inſti.de iure nat.dixi poſt Dy.in
reg.ſine culpa,in ver.aliquando res.poſt Panor.in c.admonuit.nu. 13.in verſ.non
ſubſiſtente cauſa.de renun.& no.Fel.in c.quæ in eccleſiarum,ver.ſecundum vero
membrum.extra,de conſti.
b Celſ.Sumpta eſt formula Tabellionum. Adde de viribus, effectu , & operatione
huius clauſulæ,dedit & ceſſit,&c.quod not.in tract.clauſularum,in clauſ.contra-
ctum.verſ.dedit & ceſſit.

L E X II.

1 *Principis priuilegia non valent,niſi fuerint inſinuata.*
2 *Papa caſtrum Epiſcopo vel Archiepiſcopo auferre poteſt.*
3 *Principis conſtitutio a die coronationis trahitur tetro.*

Bene à Zenone. Hic ponitur ſtatutū in rebus q̄
tanq̄ fiſcales, aut patrimoniales
1 Cæſaris,ſunt diſtractæ ab ipſo Imperatore, vel Auguſto.† Not.
primo,ꝙ priuilegia Principis non valent,niſi fuerint ſignata per
2 ſignum,quod vocatur epiſtalma.† Itē no ꝙ Papa p̄ōt auferre ca
ſtrum Epiſcopo,vel Archiepiſcopo,licet ſit ſuum proprium, &
dare alteri in feudum,licet aliqui dicant ꝙ peccat.ſed non eſt ve
rum,ſi recipiēs recipit ob benemerita,& de hoc dic,vt in c.cum
3 veniſſent.extra,de iud.per Hoſt.in Nouella.† Tertio no.ꝙ con-
ſtitutio Principis ſe trahit retro a die coronationis,non ante, &
innuitur ꝙ ante coronationem priuilegia eius non valent : li-
cet etiam habeat generalem adminiſtrationem,& de hoc hic di-
ſputat Iac.de Aret. ſed ſimpliciter tenet, quòd quando eſt ele-
ctus Imperator, tenent eius priuilegia. Sed ipſe non diſtinguit
inter

inter ſupremam poteſtatem, & gñalem adminiſtrationem, vt facio: quia lex hæc innuit, ꝙ non poſſit dominia rerum auferre dominis, quia iſta ſunt de ſuprema poteſtate. no. de donatione facta inter Imperatorem & Auguſtam, & inter virum & vxorē ꝙ valet. & dic. vt l. j. ſ. de ſacroſan. eccl. & ibi ꝑ me poſt Cyn. Ibi, Imperatoriā maieſtatē, poſt prin. no. ꝙ quidā ſunt, qui non recognoſcunt Principem. Ibi, vt ex noſtro. no. ꝙ ꝯ̃ fiſcum, nec ꝯ̃ Principem, vel aliū dñm, non pōt moueri quæſtio, niſi venia impetrata, ſicut per libertum petit̄ venia a patrono, vt hic dicit gl. qđ tene menti, quia non eſt alibi. Ibi, aſſignaſſe. no. ꝙ verbum, aſſignari, adaptatur cuicunque titu. donat. Ibi, firmo iure. not. ꝙ ille habet firmo iure, cui de iure nulla poteſt moueri quæſtio. Ibi, quas pro tp̄e, no. ꝙ bis hoc anno te feci notare. Not. ibi, quia igitur. ꝙ cauſa huius legis eſt honor Principis. non cauſa poſſiden-
a tis. No. in fi. ꝙ Imperator coronatur a Deo. & no. gl. fi. *a* vide no. per Bar. in l. ſi procurator, ff. de iu. fiſ. ubi format q̄ōnem in hac materia, vbi allegat hanc l. & ſuam rōnem; & vide ibi eum.

ADDITIO.

a Phil. Dec. In fi. Et quid de eodem ſcripſerimus ſup. in lec. antiq. in eadem conſtitutio vide, vbi habes optimas in id remiſ.

Ne rei dominicæ, vel templorum, &c. *Rub.*

SÆpenumero. Coloni dominici ſe in libertatē nullo modo, aut tempore preſcribunt. Et ſicut ipſi nō poſſunt iugum ſeruituti ſeuadere, ſic ēt nec eorum poſteritas. h. d. hic tex. probatur, ꝙ licet frater minorum, vel monachus, ſtet per longum tp̄s, ſiue per triginta, ſiue per quadraginta annos extra monaſterium; tñ eſt ſeruus ſui monaſterij. Ibi, fraudulenter. no. ꝙ patronus quatenus de facto obrepit, debet de facto degradari.

LEX II.

VNiuerſas. Dicit hic Bar. ꝙ hic eſt caſus, ꝙ emphyteuta eccleſię non pōt emphyteuſim concedere, legare, vel donare. & ita ꝯſului in q̄ōne cuiuſdam domus, licet Doct. teneāt ꝯ̃rium per l. fundos, ꝫ. de fun. patrimon. lib. 11. & ꝑ l. vlt. ſ. de iure emp. & ita tenet Spec. q̄ñ poſt mortē emphyteutę emphyteuſis nō ē reditura ad eccleſiā. & Bar. allegat hāc l. & dicit, ꝙ hic eſt caſus. ſed ego dicebā, qđ male allegabat hanc legem, quia hæc lex debet intelligi de eo, qui volebat mutare ſibi, vel emptori, cām poſſeſſionis. & Bar. fundabat ſe ibi, vel ullo pacto, &c. Ego fundabar in ver. ab his, qui peperam, &c. quia tenet omnis alienatio facta ſaluo iure eccleſiæ.

LEX III.

SI qua vnquàm. Ille, qui temere poſſeſſionem a Principe impetrat, nil agit. h. d. Idem in eo, qui impetrat diminutionē cēſus, vide gl. in l. ſi qua loca, ꝫ. de fundis & ſaltibus rei dñi. vbi fit q̄ſtio de terra Vgolini. Ibi, incubatio. hæc vocatur iniuſta poſſeſſio, & hanc vocat Bar. poſſeſſionem corporalium. Nota hunc tex. ꝯ̃. clericos, qui impetrant a Papa diminutionem cenſus.

De præſcrip. xxx. vel xl. annorum. *Rub.*

LEX PRIMA.

1 *Vitium naturale quid ſit.*
2 *Contractus minus ſolenniter celebratus, non dat cauſam præſcribendi.*
3 *Comparator iniquus perdit pretium.*

CVm alleueras. Vbi fiſcus vendit rem alienam minus ſolenniter, venditio ipſo iure non ualet, & iniquus emptor perdit pretiū. h. d. Primo ponit thema cum q̄ōne. Secundo ponit miſſionem cum diſtīctione. Tertio reddit rationem q̄ſtionis. ſe-
1 cunda ibi, ſi ltīmi. tertia ibi, non ignarus. † No. primo, ꝙ uitium naturale eſt inuidere, & naturaliter ineſt rem altera in concupiſcere, & potiſſime inter vicinos, iuxta illud Ouidij.

Fertilior ſeges eſt alienis ſemper in agris.
Vicinumq; pecus grandius vber habet.

2 Secundo, no. ꝙ ꝯ̃ctus minus ſolēniter celebratus nō dat cām p̄ſcribendi. ētſi interueniat authoritas Iudicis: & per hoc deciditur quædam q̄ſtio, quæ formatur in Decretis, an ſn̄ia nulla det cām p̄ſcribendi. & certe nō, vt hic. Item no. ꝙ Iudex examanatis allegationibus dēt iudicare ſ'm qualitatem probationum.
3 † Vlterius no. ꝙ iniquus comparator perdit pretium quod not. Super gl. j. ibi, exaggerationem. dic ad maiorem culpam emptoris oſtendendam. Ex qua gl. no. ꝙ ubi deeſt ſolennitas, Præſentia partis nihil operatur. Super glo. pretio. uide l. j. de præd. cura. lib. x. ubi ſubhaſtatio facit præſumere pro contractu in re propria non in aliena.

LEX II.

1 *Poſſeſſionis cauſam dicere non tenetur, qui longiſſimo tempore poſſedit.*
2 *Poſſidens alij, tempore longiſſimo non præſcribit.*
3 *Dominus de iure ſuo, ſingulis annis proteſtari non cogitur.*
4 *Papa poſſeſſionem alicuius obedientiæ ei ſubtractæ per rebellionem papatus non perdit.*

MAle agitur. Qui alieno noīe poſſidet, vllo tp̄e non præſcribit. hoc dicit. primo ponit dictū Secundo reſpondet oppoſitioni cuidam Tertio probat, dictum per rōnem viuā. Quarto ꝯcludit. Quinto ponit nouam rōnem. Secūda ibi, cum lex. Tertia ibi, eos. Quarta ibi, nemo igit̄. Quin-
1 ta ibi, ne cogatur. In text. ibi, cum lex. ibi initium. † Nota, ꝙ ille q̄ longiſſimo tp̄e poſſedit, non tenet dicere cām, vel titulū poſſeſſionis. idem in clerico, q̄ tenuit poſſeſſionem eccleſiæ: & dicit Inno. ꝙ rōne longiſſimi tp̄is p̄ſumatur bona fides, licet beneficium eccleſiaſticum non poſſet præſcribi ſine intitulatione. c. 1. extra, de reg. iur. lib. 6. In verſ. eos. Not. ꝙ eo ipſo ꝙ oſtenditur ꝯceſſum precario, apparet alterum nō ſibi poſſediſſe. Nota, ꝙ per proteſtationem ſimplicem non interrumpit̄ præſcri. l.
2 alienā, ff. de vſucap. pro emp. † Not. ꝙ qui alij poſſidet longiſſi. temp. non preſcribit. Secundo not. ꝙ qui alij rn̄det de cenſu uel penſione, intelligitur noīe ipſius poſſidere. hoc verum in colono, uel inquilino. Sed in ſuperficiario, vel emphyteuta, debemus aliter formare, q̄a ipſi ſibi naturaliter poſſident, vt in gl. l. 1. vſuf.
3 quemad. cauea. † Not. ꝙ non cogit̄ dn̄s de iure ſuo ſingulis annis proteſtari. Et iō eſt ſtatutum. ꝙ in vno libello pōt agi de pluribus proteſtationibus, ſ. pro p̄ſenti, & pro futuro, & illis tēporibus aduenientibus fit executio. & hęc lex ſemꝑ allegatur pro caſu. Super gl. ſecunda, ubi. dicit, ꝙ qui poſſidet longiſſi. tem. non præſcribit. dn̄t Doctores ꝙ imo. Tu dic, ꝙ aut loquimur in colōno & nunq̄ p̄ſcribunt, aut in eo q̄ precario poſſidet, & tunc ipſe ꝯ̃ tertium præſcribit, non ꝯ̃ illum a quo recognoſcit, & ita intel-
4 lige gl. ipſam ſaluando. † Quęro, nnnquid papa Romanus Perdat poſſeſſionem alicuius obedientiæ ei ſubtractę per rebellionem Papatus; & certe non, q̄a Papa Vltramontanus ſiue iuſtus, ſiue iniuſtus noīe eccleſiæ poſſidet: & ſic ipſa eccleſia Romana nihil perdit, quia etiam per ſimplex factum uere retinetur ſeruitus, l. qui fundum, ff. quemadmodum ſeruiammitta.

LEX III.

1 *Actio omnis tollit præſcriptione 30. annorum.*
2 *Actionum quædam dicuntur reales, quædam ſpeciales, quædam vniuerſales, & quædam reales, & perſonales.*
3 *Præſcriptio longi temporis, an interrumpatur ſola citatione.*
4 *Vniuerſale, & generale, qualiter differant.*

SIcut in rem. Omnes actiones, quæ minori tp̄e non tolluntur, 30. ann. ſpatio cōcludūtur a quo ætas excipitur pupillaris, & iuris ignorantia nō excuſat. h. d.
1 not. ꝙ *a* omnis actio tollitur 30. annorum præſcri. adde, niſi ſit
a interrupta, & ꝙ interrumpitur per ſolam citationem. ibi, executorem. adde, ꝙ nemo excipitur, niſi pupillaris ætas, vt in §. non ſexus adde ꝙ hæc p̄ſcriptio eſt introducta, ubi minores præſcri-
2 ptiones non ſunt introductę. † item nota, quod quædam ſunt actiones reales ſp̄ales, quædam vniuerſales, quędam reales & ꝑſonales, id eſt mixtæ. item eſt officium iudicis in proſecutione, & hoc non habes alibi in ciuili, in criminali habes in l. querela,
3 ꝫ. de fal. † item not. præſcriptionem long. temp. interrumpi ſola
b citatione, *b* & qđ non eſt neceſſaria litis ꝯteſtatio, nec quaſi. pone, ſtatuto cauetur, ꝙ oīa teſtamēta debent inſinuari a Kalendis menſis maii vſ. ad feſtum oīum Sanctorum. modo quidam inſtitutus non petiit inſinuationem, & tp̄e caſſationis petierunt veniētes ab inteſtato caſſationem, & ſteterunt vſq. ad vltimam diem caſſationis. modo erat ita tardum, ꝙ non potuit mitti nuncius, poſt in ſeq. die menſis maij inſtitutus producit teſtamentū, petens inſinuari. modo queritur, nunquid valeat teſtm̄? & dicebatur. ꝙ non, ꝑꝑ aliud ſtatutū, qđ dicebat, ꝙ pro quolibet tp̄e in illis menſibus a Kalen. men. Maij, vſq; ad feſtum oīum Sanctorum, niſi fuerit petita caſſatio. Et breuiter hęc lex facit, ꝙ valet petitio inſinuationis: quia non potuit mitti nuntius, per text. ibi,
4 nec ſufficiat. † Quęro, quę ſit differentia inter vniuerſale & generale? & dic, ꝙ illud eſt vniuerſale, in quo ꝯtinentur res omnes & iura omnia, tam corporalia q̄ incorporalia, ut eſt in pet. heredi. Sed generale eſt, quod tm̄ ꝯprehendit res corporales. uide le. vlt. ſ. in quibus cauſis ceſ. lon. temp. præſcriptio an præſcrip. longiſſima incipiat, & an finiatur ꝯ̃ adultum, quando inchoata fuit a prædeceſſore. h. d. not.

ADDITIONES.

a Phil. Dec. Quod. Caue, & aduerte ad id, quoniam præſcrip. 30. ann. non currit. aduerſus acti. communi diuidundo, ſed bene 40. ann. vt per eundē in c. 1. §. item ſciēdum, in vſibus feud. de nat. feu.
b Celſus. Sola citatione. adde, an per ſimplicem controuerſiam. ponit gl. in l. ſed & ſi lege, §. ſiante, verſi. controueerſia, ff. de pet. hær. & Bar. & doct. in l. fin. in prin. ff. de eo, per quem factum erit.

LEX IV.

1 *Actio metas 30. annorum excedens, terminatur 40. ann. ſpatio.*
2 *Diſpoſitio generalis tantum habet, quantum ſpecierum numeratio.*
3 *Præſcriptionum materia eſt ſeruanda.*
4 *Statuta de præſcriptione loquentia, qualiter interpretantur.*
5 *Liberatio plena inducitur præſcriptione 40. ann.*

1 OMnes, † Omne ius omniſq; actio, quæ 30. anno. metas excedit, 40. an. ſpatio terminatur, hoc. d. de materie

teria huius prin. Vide Inſtit.de perpe.& tẽporalib.actio.in princ.
Ibi,tanq̃ no.ꝙ tm̃ valet gn̄ale,quantum ſi eſſet facta mentio ſpe
cierum. No.quod nocentes artes ſunt omni modo amputandę
2 †Secundo no.quod tantum valet generalis diſpoſitio,quantum
3 enumeratio ſpecierũ,tñ fallit in l.ſed & ſi quis.ff.ſi qs cau.†Ter-
tio no.ꝙ leges loquentes de mã p̃ſcriptionum, ſunt ſeruandę in
4 ſuo tenore. † Quarto no.quod ſtatuta loquentia de p̃ſcriptione,
ſumunt interpretationem a ſenſu,nõ a verbis.item no.quod ali
qñ quis dicit bene,& neſcit quid dicat,ſ̃m gl.vt faciũt auinculæ,
5 Item not. quod lex vires ſuas porrigit ad caſus futuros. † Item
no.ꝙ per p̃ſcriptionem 40. ann.quis eſt ſecurus, & inducitur ple
na liberatio.vide hic,quod dicit But.vide l.quęcunq; ff.de com-
pen.& authen.hanc autem querelam.s̃. de non num.pec. & ibi
per Cy.hic & per But.ſup.materia glo.fin.

LEX V.

Pręſcriptionem. Curialis, qui debet ſeruire curiæ,nullo tpe libertatem præſcribit.h.d.Ad euidentiam, erãt quidam qui ſemper debebãt ſeruire curiæ, non tamen tollit ſpecialiſſimam prouiſionem in contrarium.h.d.lex notabilis.

LEX VI.

1 *Decimæ in tanto,& non in toto,præſcribi poſſunt.*

Competit. Cenſus,qui debetur Principi in ſignũ vni-
uerſalis dominij,eſt impræſcriptibilis:& ſi
cut non põt in totum præſcribi, ſic nec in parte minui.h.d.vnde
cenſus,qui debetur Principit,vel Imperatoris, nullo tẽporis ſpa
tio tollitur,vel minuitur.Ibi,vide minus.Vide no.per Cy.q põde
rat hoc verbum.Do.Iac.de Floren.tractat hic, an ſit tutus ille,q
1 non ſoluit per 30.ann. cenſum, & ipſum præſcripſerat.† Item
2 tractat hic,an poſſint pręſcribi decimæ? *a* & dicit ſanctus Tho-
mas,ꝙ poſſunt in tanto,non in toto. ad quod facit c.in ciuitate.
extra,de vſur.licet iſte tex.in verbo,vel minus, videatur contra.

ADDITIO.

a Celſus. An poſſint præſcribi decimæ Adde quod notaui in app.ad Panor. in c.de terris,nu.6.in ver.de iure diuino.extr.decim.vbi teneo per multas rationes & iura contra opi.Fed.quam tenet in c.cauſam, in prin.extra de præſcr.no.iſte conſi.mihi 26.incip. Conſtitutio epiſcopi.

LE VII.

Cum notiſsimi Primo ponit de vita actionum. Secundo ponit de initio præſcriptionum. Tertio de præſcriptione ĩterrupta. Quarto, ponit quẽdam caſum, qui non videbatur aliqua lege comprehenſus.partes uidebitis in litera,& hæc eſt cõis diuiſio Vltramontanorum & Citramon.actioni hypothecariæ per extraneum poſſeſſorem præſcribitur ſpatio 30. anno.per debitorem, vel eius hæredem ſpatio 40.annorum. per alium creditorem uiuo debitore ꝑ 40. eo mortuo per 30.hoc d̄t hęc lex, & eſt una de quinquaginta deciſionibus Domini Iuſtinia.& ſequens.

§.Sed cũ illud. Illud,quod repreſentat imago,cẽſetur eſſe in rei veritate hoc dicit.

§.Eodem. Iuri offerendi,longiſſimo tempore p̃ſcribitur.h.d.iſte §.

§.Illud autem. Non prius eſt q in pręſcriptione, quã ſit ĩ facultate agendi.h.d. iſte §. notabiliter.

§.Imò. Hic ponit modos interrumpendę pręſcriptionis. hoc dicit hęc tertia diuiſio. uide l.cum quis, §.ſi quis pro reo,ff.de ſolu.& ibi glo.quę gloſſat text. per hanc,&c.a contrario.

§.In ijs. In obligationibus annuis,vel menſtruis initium temporis inſpicitur. Quo ad initium pręſcriptionis,hoc dicit.Singnlaris pręſtationibus correſpondent ſingulę p̃ſtationis,& ſufficit vna pro omnibus.hoc dicit §.qui debet coniungi cum §. illud autẽ,s̃.ea.quia eſt de eadem materia,ſ.de initio pręſcriptionis.

§.Nulla. Emphyeuta, vel colonus, ꝯtra dominum vllo
tempore non pręſcribit. h.d.hunc §. declara ꝑ
not.in.l.male agitur, s̃.eod.Dñium, ſcilicet directum an credi-
tor vel debitor poſſideat, uide §.creditor, in l.ſciendum, ff. qui
ſatiſ.cog.& ibi bona gl.ĩ q.Pla.& Acc.vide pro Pla.l.manifeſtis
1 j.de ſol.q̃ opp.teneo.† Nunqd p̃ſcribat̃ iuri offerendi,& adeundi?Dic,interdũ inſurgit aliqd ius agendi,& p̃ſcribitur,ſic loquitur hic.& gl.in l.licet,s̃.de iure deliber.& hoc,quia ius eſt firmatum. Si vero non inſurgit aliquod ius, & tunc non pręſcribitur quid iuris ſit in ſuo,an tunc iuri adeunde pręſcribatur?dic ut no. in l.1.s̃. quando non petent.par.

De ſententijs Præfectorum prætorio. Rubr.

LEX VNICA.

1 *Appellari non poteſt a ſentẽtia Præfecti prętorio,ſed ſupplicatur Principi*
2 *Conſilium contra communem ſi eſt rectum,non dicitur contra communem, ſed pro communi.*
3 *Recurſus vbi natura, regulatur ſecundum appellat. quãtum adde tempus exercitij & terminationis eius.*

1 **Litigantibus.** †Non appellatur a ſententia præ
fecti prętorio,ſed ſupplicat̃ prin-
cipi;& ſi ſententia lata ſit pro Republica, durat biennio
hæc potentia ſupplicãdi.hoc dicit. In tex. ibi, nec enim
2 publicæ.Not.† contra vulgares,qui dicunt aliquem malum ho-
minem eo,ꝙ conſuluit ꝯ̃ cõem: nam ſi recte conſuluit, bonus
eſt,nec conſuluit tunc ꝯ̃ cõe,imo pro cõi.ꝯcor.Inſtit.de his, qui
ſunt ſui,uel alie.iur.§.fi.j̃.de eman.li.l.nec ꝯ̃.s̃.de cad.tol.l.1.§.fi.
3 In gl.fina.ibi,vel dic,j̃.tp̃s.ex hac gl.ſolitus ſum capere hanc do-
ctrinam,ꝙ vbicunque ſtatutum ꝑmittit recurri ꝯ̃ aliquam ſnĩã,
ꝙ ipſe recurſus dẽt regulari ſ̃m appellat.quantum ad tẽpus exer
citij, & terminationis eius, & multoties allegaui. non habetis
hic alia.Habes hic lector optime nouas Baldi additiones, & nouos commentarios in titu.ſuperius proxime expoſitis de materia pręſcriptionis,quos tamẽ quidam non eſſe Baldi aſſerunt. Tu quaſi apis meliora ex quouis flore legito.

Quomodo & quando iudex ſententiam,&c. Rub.

Dixit de ſententijs in ſpeciali,videlicet de ſenten.Præfec.præto.Nunc dicturus in generali, præmittit quomodo, & quando iudex.& no.ꝙ iudices ordinarii delegati,& aſſeſſores eorum,debent ſemper habere præoculis hæc duo aduerbia,ſ.quomodo & quando.ſic extra,de accuſa.c.qualiter.

LEX PRIMA.

1 *Ordinario ſi ſcribatur ſub forma communi,quæ neceſſitas inducatur.*
2 *Negatiua ſigno vniuerſali præpoſita,æquipollet particulari negatiuæ.*
3 *Senſus tanquam medulla verborum,eſt conſiderandus.*
4 *Iudex aduerſus abſentem pronunciare an cogatur.*
5 *Iudex ſi liqueat de cauſa,pronunciare an cogatur.*
6 *Sententia contra abſentem an ferri poſsit,ſi negocium ſit liquidum.*
7 *Statuta,quibus cauetur quod abſens citatus capitaliter poſsit damnari, an valeant.*
8 *Procurator interueniens ad allegẽdum exceptionem declinatoriam,admitti debet.*
9 *Iudex pro reo ſupplere poteſt.*
10 *Contumax habetur pro confeſſo.*
11 *Reſcriptum Principis in alijs cauſis,an allegari poſsit.*
12 *Quod fieri ſolet,fieri debet.*
13 *Reſcriptum Principis ad iudicem directum in materia difformi, neceſsitatem non importat.*
14 *Iudex reum,vel actorem,in diem ſequentem expectare poteſt.*
15 *Iudex expectans de benignitate,illa die ſententiam ferre nõ debet.*
16 *Negatiua particularis dat intelligere particularem affirmatiuam ſibi cõtrariam.*
17 *Iudex nihil poteſt,niſi inquantum a iure ſibi conceditur.*
18 *Iudex ſuperior inferiorem ad pronunciandum an cogere poſsit.*
19 *Iudex ſuperior,an poſsit inferiori inhibere ne iudicet.*

Non ſemper. Iudex põt ꝯdẽnari abſentem
ſed nõ hẽt neceſſe. ita ſũmat
gl.hãc leg.ff.de iud.l.non quicquid. Vel ſic,Verbum
ſoluere,*a* non importat neceſſitatem.ita ſummat gl.
a hic.Vel ſic,Verba proteſtatiua non inducunt neceſſitatem.h.d.
b Iac.But.Tu dic,ꝙ *b* hæc verba nõ erãt proteſtatiua, ſed materia
erat proteſtatiua.unde dicas,ꝙ verũ,ſolere, in materia ꝓteſtatiua non importat neceſſitatẽ, nec inducit.& h.d.hæc lex.dic, ꝙ aut Princeps ſcribit ſuper iure diſpoſito, & tunc ponit̃. inſinuatiue.aut ſuꝑ iure diſponẽdo per traditionẽ nouæ formæ,& tũc importat neceſſitatem, ut extra de reſcrip.ca. cum dilecta. Et diuiditur in tres.partes in prima ponit̃ ſolutio dubitabilis quęſtionis tacitæ intellectæ.in ſecunda,ratio dubitandi.in tertia,ſolutio dubitationis.ſecũda ibi,ꝑꝑ.tertia ibi, id enim. Caſus.lit.conteſt.& iurato de calumnia reus abſentauit ſe,& per contumaciam nõ ꝯ̃paret,actor petit ſnĩam ferri ꝯ̃ reũ:iudex dubitans,an teneat̃ de neceſſitae,cõſuluit Principem Princeps reſpondet, vt in litera,
1 † Not. ꝙ qñ ſcribitur ordinario ſub forma cõi, nulla neceſſitas
de nouo inducitur,pręterq̃ quæ iuris eſt Iac. But. Not. & verba
2 reſcripti intelliguntur, prout acta patiuntur.† Not. ꝙ negatiua
c p̃poſita ſigno vniuerſali, æqpollet particulari negatiuæ: ſecus ſi
poſt ponatur ſigno,vel aduerbio uniuerſali affirmatiuo:qa tunc æquipollet vniuerſali negatiuo, vt l.legitimos,§. an ergo, & qd̄ ibi no.ff.de leg.tut.& l.ſeruus,§.ſi plurium,ff.ſi quis cau.& l.non omnis,ff.ſi cert.pet.& l.ſemper,ff.de iure immuni.Et hoc eſt verum,niſi aliud appareat de mente,quia ſi Notarius dixit, omnes conſiliarij non interfuerunt,ſed ſolum 10. ex ipſis:hic negatio
poſt-

ADDITIONES.

a An.Barb. Verbum,ſolere. Vide hic Bar.quot vicibus verificatur uer.ſoluere.allegauit addi.l.pen.eo.tit.& l.cum ſolutum,de ſenten.& l.ſolemus de iudi.l.3.de alimẽtis legа.
b And.Barb.Tu dic,ꝙ An iudex,qui poteſt ſupplere,& non ſupplet,faciat litẽ ſuam & quid in arbitro,uide Dom.Ant.in c.bonæ,de poſtula.prælat.
c Negatiua.Dixi poſt Bar.in l.legitimos.hic alleg.

poſtpoſita equipollet particulari negatiuæ: qa tabellio ultra ſe
declarando procedit.† item ad ſenſum tanquam ad medullam
3 verborum reccurrendum eſt, vt s̃.de lib.præt.l.3.no.in prima cõ
ſtitutione huius compilationis, in §. quibus.† Oppo.ꝙ imo ad-
4 uerſus abſentem cogatur pronunciare, vt s̃.de iud. l. properan-
dum,§.ſin autem ex geſtis. Sol.† aut liquet de cã ꝯ̃ abſentem,&
5 ſic loquitur ꝯ̃rium: aut non liquet,& tunc non ꝯpellit:& cũ hac
diſtinctione intelligitur hęc lex, ut ambo eius membra ſint vera
6 † Opp.*a* ꝙ ẽt ſi ſit liquidũ, non cogat pronunciare, niſi propter fi
a nẽ triennij, vt s̃.de iud.l.properãdum,§.huius, nol. aut reus abẽ.
& cogitur qñcunq; eſt liquidum, aut actor,& tunc nõ cogit̃ niſi
prope finem triennij, ſm Io. Et ſic mitius agitur cũ actore, q̃ cũ
reo. nimirum, qa olim nõ ꝯ̃hebatur eremodicũ actore abſente
quod hodie limitatum eſt ſm diſtinctionem p̃dictam. & rõ eſt.
quia reus eſt obligatus actori, non actor reo. Opp.& vr̃, ꝙ etiam
ſi ſit liquidum, non poſſit ferri ſnĩa ꝯ̃ abſentẽ, vt ff.de poen. l. ab-
b ſentẽ. Solu.aut loqmur *b* in cã ciuili, & loqtur hic; aut in cã cri-
minali,& tũc refert, aut eſt cã capitalis,& tunc non põt ferri dif-
finitiua ꝯ̃ abſentem; aut eſt in cã relegationis, vel infra, tunc ab-
ſens bene patitur diffinitiuam, vt l.j.ff.an per alium cauſa appel.
7 † Sed hic quæritur, *c* an valeant ſtatuta, *d* quæ dicunt ꝙ abſens
c poſſit damnari capitaliter? Rñ.ꝙ ſic, *e* quia eius ꝯ̃rium, ſ. ꝙ non
d poſſit damnari, non eſt de iure naturali, ſed de iure poſitiuo. Et
e hoc verum, ſi abſens eſt citatus ſed ſi non eſt citatus, non vale-
ret ſtatutum diſponens, ꝙ ſnĩa valeat, ut ĩ c. paſtoralis. de re iudi
f ca.in Cle. Modus *f* autem citandi etiam præter ius cõe poteſt ĩdu
ci ab ipſo ſtatuto, & valebit ſtatutum, arg. ff.de teſtib.l.4.§.fin. &
8 ita ſeruat conſuetudo.† Quæro, ſi procurator *g* in cauſa capitali
g interueniat ad allegandum exceptionem declinatoriam, utrum
admitti debeat? Dicit Iac.But.ꝙ ſic, ſi crimen non diſputatur, li-
cet cã defendatur. verbi gratia, dicit ſtatutum, ꝙ bannitus poſſit
impune offendi, nam vr̃ vetare iudicium, vt ff.de alea.l.1.§.quod
aũt.& exceptio ita non inducit litis conteſtationẽ ſuper crĩe, ſed
examinatur ſeorſum, ſicut qñ ciuilis ĩcidit in criminalẽ, vt j̃. ad
leg. Flauiam, de plag.l.preſes. ſm Iaco.Butr. Tu dic, ꝙ ſi crimen
nõ diſputatur, nec cã defenditur, ſed opponit̃ de incompetentia
iudicis:& tũc verum dicit But. ſed ſi defendit̃ cã, tũc primo dẽt
ꝯteſtari lis,& ſic pſonalr̃ dẽt comparere reus ex nã cauſę, quod
h ẽt ordinarius *h* ex proprio imperio mandare põt, ut not. Inn. in
c.ſi.de maio.& obedi.& poſtea examinabitur exceptio perem-
ptoria ſub quacunq; forma oppoſita, ſm Iac.de Bel. nam in de-
lictis, ſicut in ꝯ̃ctibus, qui negat obligationem, & non factum,
opponit exceptionem peremptoriam, quę non p̃t diſputari niſi
9 lite conteſtata.& hęc eſt veritas.† Poteſt tñ iudex ex officio pro-
i prio ſupplere pro reo, qñ ꝯſtaret ſibi de calumniam accuſatoris
qa calumnia euidens hr̃ loco libelli inepti, vt eleganter no.Inn.
extra de offi.vic.c.j.& ſi nõ ui exceptionis, ſed vi notorij, ut no.
K Cyn.j̃.de accuſa.l.reus.nam ubi eſt notorium, *K* ibi non eſt di-
ſputare, ſed diſputatũ eſſe vr̃, vt no.Inn.in c.ſtatuimus.ex.de offi.
l del.ſufficit *l* enim notoriũ allegare, nec eſt neceſſe excipere. item
põt ſupplere pro accuſatore, vt j̃.de adult.l.q̃uis indubitate. ergo
pro accuſatore,& pro accuſato ẽt allegando odioſa remedia, ſi
cut eſt bannum. Notorium aũt eſt, ſi producatur bannum ex ar
chiuo cũ toto proceſſu: alias non p̃ſumeret pro ſnĩa bãni, cũ ſit
10 interlocutoria,& ꝯ̃ ius cõe, q̃ uerba no.† Op.nam contumax hr̃
pro confeſſo, vt in c.2.de ꝯfeſ.li.6.ergo põt ꝯdẽnari tanq̃ ꝯfeſſus.
Sol.ibi loquitur in p̃ſente ꝯtumacie, hic in abſente; maior. n. eſt
ꝯtumacia p̃ſentis, q̃ abſentis, vt j̃.l.prox.& hoc in criminalib. in
quibus non dẽt reus rñdere criminoſis poſitionib.& inobediẽs
non põt haberi pro confeſſo, quia non poteſt hoc ſibi imputari.
50.diſtin.c.ferrum.per Arch.de ele. c. dudum. per Innoc. Non
m ob.l.Marcellus, *m* ff.rer.amot. quia ibi ciuiliter agebatur, nam in
criminali non defertur iur̃m, de quo ibi loquitur, vt not.ff.de iu-
n reiur.l.3.& quod in criminalibus contumax nõ hr̃ pro ꝯfeſſo, *n*
patet, quia ꝯfeſſio eſt extorquenda p tormenta, præcedẽtibus in
11 dicijs, in ciuilibus aũt dic, vt dicam j̃.de ꝯfeſ.l.j.† Opp. & videt̃
ꝙ reſcriptum Principis non poſſit allegari in alijs cauſis, vt l.2.s̃.
de leg. Sol.dic, vt in glo.uel dic, quod ibi hoc non allegabatur vt
reſcriptum inducẽs ius nouum, ſed tanq̃ atteſtans ius cõe:& iõ
12 recipit iuris cõis interpretationem.† Extra oppo. quia id, quod
ſolet fieri. debet fieri,& ſi non fiat, iniuſte fit, vt no.ff.de infa.l. qd
ergo,§.pen.grauior.in gl.ſimile not.in l. hodie, ff.de poen. Sol.in
materia differenti verbũ, ſolere, non inducit vniformitatem, ut
13 hic,& ſic non obſtat.† Modo quæro, nunquid reſcriptum Prin-
cipis directum ad iudicem importet neceſſitatem. & dico quod
non in materia difformi, vt ff.de offi.præſid.leg.ſæpe. Sed in ma-
teria neceſſaria bene importat neceſſitate. vel dic, ut reſcriptum
Principis dirigitur ad informationem partis,& nõ importat ne
ceſſitatem, vt hic, aut ad informationem iudicis,& idem: ut hic
aut ad executionem iuriſdictionis, & ſi quidem contentioſe,
o tunc importat neceſſitatẽ, vt extra de appella.c. nouit. Si uero *o*
uoluntariæ, nequaquam, niſi adijciatur uerbum neceſſarium, vt
uerbum, debes, uel emanet reſcriptum per uiam iuſſus: nam qd̃
impetratur, neceſſe eſt fieri. Verbum autem, mando, non
eſt preciſum, & eſt ratio differentiæ, quia mandare ad ordina-
rium non eſt alius, quam inſtruere, vt l.muto, §.1.ff.de tut. ſed
iubere excedit fines ſimplicis poteſtatis, quia ponitur arctatiuæ,
l.cum proponas, s̃.de hær.inſtituen. vt dicit gloſ.in d.l.ſępe.& ſic
inter iuſſum, & mãdatum eſt differentia in reſcriptis directis ad
ordinarium: ſed ſi dirigantur delegato, mãdatũ eſt loco formę,
ſi literæ contineant formam ſingularem, ſecus ſi generalem, qa
p ſm ius cõe *p* debet intelligi, vt in cap.cum dilecta de reſcri. & de
offic,deleg. c.venerabile.& vide c.licet, de offic.ordin. & ibi eſt
14 tex. ſolennis.† Modo hic vlterius *q* quęro, vtrum reum, vel a-
q ctorem contumacem iudex de gratia expectare poſſit,& quan-
to tempore,& quid in dubio? & text.dicit, ꝙ poteſt expectare in
diem ſequentem, ut extra de offi.deleg.c.conſuluit. Sed hoc vi-
detur neceſſarium, & non de benignitate gratioſa, ſed de iuris
ſtricti ſeueritate, cum tota dies debeat eſſe de termino compare
r di,& donec momentum dilationis ſuper eſt, contumax *r* ñ eſt,
ut l.lecta, ff.ſi cer.petat. Item no.Inſt.de verb.obli.§.omnes, quia
omnis contumacia terminatur ad punctum de uerb.obl.l. cum
ſtipulatus ſim mihi a Proculo. ſed certe ſententia requirit deli-
berationem,& alia quę non poſſunt fieri in momento, & ideo
iudex non arctatur ad momentum, nec citatus debet poſſe iudi-
cem arctare ad inſtans.& ideo ratio ex dictis legibus non cõclu-
dit, quia mora etiam illa die incipit, argu.ff.de verb,oblig.l.conti
nuus,§.illud. Et ſi illa die forte nollet, vel non poſſet, proxima
die ſequentis videtur de neceſſitate forte ferri debere ſentẽtiam
& ſine alia citatione, quia aliquando Prętor iubet diẽ iudicij eſ-
ſ ſe diffuſum, arg.ff.ſi quis cau.l.2.§ ſi qs in iudicio. vlteriori *ſ* au
tem die non poſſet dare ſententiam ſine noua citatione, vt ff.
quod ui, aut clam, l.ſi autem. & l.fi.§.fina.& ibi per Dyn.& Bart.
nam ſi alio loco quam ſtatuto ſententiare non poteſt, vt l.5.inf.
eod. ita nec alio die, argu.l.vinum, ff.ſi certum petat. & in c.cum
nobis.de electio.per Imo. & infra. quando prouoc. non eſt ne-
ceſſ.l. cum non eo die. ſed ibi meta fuit appoſita iudici, hic li-
tigatori

A D D I T I O N E S.

a Oppo. Vide Bar.hic,& quod poſt eum dixi.

b And Barb. Aut loquitur. Not. ꝙ in cauſa criminali non poteſt ferri ſententia contra abſentem ſuper relegatione. Vide Ang.in l.pen.§.ad crimen, ff.de pub.iu.& ui de tex.no.l.lege Cor.§.conſtitutum, ff.de ſic. Limita tamen l.abſentem, ff.de pęn. & l.ne diu, inf.de pęn.

c And.Barb. Sed hic quæritur. No.quod Princeps poteſt præcipere ad ſic pronunciãdum, quod eſt no.dignum. vide Bad.in l.1.ſi de inueſt. inter do. & vaſallis oriatur 10.collat.

d Statuta. Idem Bald.& latius quam hic, in c.1.§.iniuria, verſ. ſeu furtum de pac. iura.firm.& in authen.ſed nouo iure s̃.de ſer.fugit. dixi in l.2.C.quorum app.non recip.

e And.Barto. Reſpon.quod ſic Not. valere ſtatutum, quod abſens citatus poterit cõdemnari. uide Bald.in cap.1.§.iniuria.de pace.iur.fir.in feu.& eundem in l.1.ſup. de hære. Inſt.cum citatio ſit de iure poſitiuo, ut habetur in l.ne diu, in gloſſ.1.de pęnis, facit text.l.1.§.conſtitutum, ff.de ſic.facit gloſſ.c.veritas, alias contingit, de dolo & contum.& uide Bald.in c.1.qui ſucceſ.fundum dare te. vbi contumax poteſt condemnari ad mortem vigore ſtatuti: uide Bald.in l.ſi a non compet.iud. ubi tenet ſtatutum, quod bannito non fiat iuſtitia, l.1.§.quod autem, ff.de alie.& quæ defenſio poterit tolli per ſtatutum, uide in l.quoniam Alexandrum, infra de adul.& Bald.in rep.l.cum mulier, ff.ſol.ma. Do.Pet.in repe.c.canonum. de conſt. & c.i.de reſcrip.in 6.

f Modus. Sequitur hoc Pet.de Anch.in c.canonum ſtatuta, de conſtit.

g Si procurator. Vide per Bar.in l.pen.§.ad crimen, ff.de pu.iu.Bal.in l.reos.inf.de ac cuſ. & an iſta exceptio banni ſit peremptoria. uide Bald.in l.peremptorias inf.ſen. reſcin.non poſſe.

h Ordinarius. Iudex ex officio poteſt facere citari, quandocunq; de eius præiudicio uidetur tractari: ſecus ubi agitur per uiam actionis. ita declarat Inno.& uide Bald. in l.ab eo.inf.eo.

i Supplere. Vide Bald.in l. reos, inf.de act.Ioan.de Imo.in l.pen.§.ad crimen, in ver. fallit, ff.de pub.iud.Bal.in l.2.ſup.ut ne.priua.cum ſimi.

K And. Bar. Notorium. No.non præſumi probationem, niſi producatur ex archiuo, cũ toto proceſſu. tamen valde obſt.quia præſumitur pro decreto ſecundum Bald. in l.2.ad finem, ff.ſi ex nox.cau.ag.pro quo eſt gloſſ.ſingul.in l.1.inf. de fide inſtr. lib.10.& tamen eſt ſententia interlocutoria, ut eſt glo.ſing.l.fin.§.cum autẽ, ſup. de his, qui ad eccl.confu.Bald.in l.iuſte, ff.de acquiren.poſſ. in add. Ioan.de Imo. in l.quod iuſſit, ff.de re iud.

l Sufficit. Not.Bar.in l.1.ff.de excep.

And.Barb. Sufficit. Vide gl.ſing.in cle.appellanti, de appel.

m And.Bar.non obſt.l.Marcellus. Nota, ꝙ in criminali non defertur iuramentum. uide Bal.in l.in bonæfidei, ſup.de iureiuran.

n Pro confeſſo. Vide Bar.in l.abſentem, ff.de pæn.

o Si vero. uide gl. in l.ſæpe.hic alleg.& uide quæ ibi dixi poſt Bar.

p Ius cõe. Reſcriptum ſm ius commune debet intelligi dixi poteſt Bar.in l.j.ff.cõſtitut.prin. Idem in priuilegio. Bal.in l.ſi.ff.de fruc.& lit.expen.

q Modo hic ulterius. Vide Barto. in l.qui ante Calendas,& ibi dixi, ff.de uer.obli.& Bald.in l.cum eo.die, inf.quando prouo.non eſt neceſ.& quod not. Inno.in c.cum nobis olim.in glo.reuocare.extra, de ele.& Barto.in l.ſi ut proponis.l.2.eo.& Ant. de But.in c.cum dilecti.extra, de dolo & contum.

And.Barb. Modo hic ulterius. an iudex poſſit expectare reum contumacem de gratia. uide do.Ant.in d.c.1.de iudicijs. uide Bal.in l.cum non eo die, inf.quando prouocan.non eſt nec.& in c.1.de iud.

r Contumax. uide tamen no.Bal.in auth.ei qui.j̃.de bonis auth.iud.poſſ.& Imo.in l.qui hoc anno, in prin.& ibi dixi, de verbo.oblig. Et nota, ꝙ comparens in ſequenti die, de qua in c.conſuluit, hic allega.non tenetur reficere expenſas tanquam cõtumax, ſecundum Bal.no.in l.1.inf.quorum app.non rec.in princ.

ſ Vlteriori. Vide Bald.in l. cum non eo inf.quando prou. non eſt nec. ubi quid ſi fuit citatus ad horam.

tigatori. Alij dicunt, ꝙ hic fuit accuſata ɔtumacia hora cõgrua,
a quia ſemper *a* qs vr̃ citatus ad horam ɔgruam, ut no. Guiliel. de
Cug. in d. l. lecta, & iudex eum reputabit ɔtumacẽ: q̃ cõtumacia
continuatur, & creſcit edictũ in craſtinnm, & craſtinum donec
purgetur, vt l. mora, ff. de vſur. quia eſt dolus actu ꝑmanens, ꝓꝑ
b quod alia citatio neceſſaria non eſt. Nam poſt ſolemnia *b* edicta
non eſt neceſſe aliud edictum, vt j. eod. l. tres denunciationes. &
Io. And. dicit in addi. Spec. ꝙ ſi iudex reputat eum ɔtumacem,
põt ex interuallo qñcunq; ferre ſententiam durante tꝑe iuriſdi-
ctionis & inſtantiæ, & hoc per Pau. de Leaxa. in c. ſæpe, de ver.
ſignifi. in Clemen. & hæc vera, nam benigna Iudicis expectatio
non elidit edictum, cum duo intelligantur eſſe ꝓcepta, ff. de arb.
l. Celſus. extra, de dolo. & contu. c. cum dilecti. niſi iudex in ex-
pectatione adiecerit diem, & illa die ceſſauerit iudicare, & ita lo-
15 quitur opin. Dy. † Et no. quod etiã die illa, qua expectat de beni-
gnitate, ſñiam ferre non debet, niſi circa finem illius diei, ſed illa
die benignæ expectationis elapſa, licet ad malitiam ɔuincẽdam
plus diſtulerit, põt quacũq; hora, qa ſatis fuit expectatum. Nec
obſt. prædictis l. ſi uitem, §. fin. quia ibi denunciator fuit in mora
hic denunciatus. Modo q̃ro, vtrum, ſicut iudex poteſt expectare
ad actus ipſius Iudicis, id eſt ad ſñiam, ita ad actum partis. verbi
gratia, iudex cã cognita ſtatuit moderatum terminum decem
dierum ad opponendum, & articulandem, & dicit quædã ma-
gnua Doc. Vltramontanus, ꝙ Iudex non põt gr̃am facere expe-
ctationis inuita parte, cui eſt q̃ſitum ius, ꝑ l. vnicam, in fine, cum
gl. ff. de prætor ſtipula. ꝙ proculdubio eſt verum, ſi pars expecta
uit terminum. ſi enim ɔ̃ dixit forte ſuꝑ termini breuitate, tũc ex
æquitate (quę ſemper debet mouere iudicem in dilationibus dã
dis, ac moderandis, & in cæteris ſimilibus, vt ff. de interro. actio.
l. vbicunque, & ff. de eo, ꝙ certo loco l. quod ſi Ephæſi) poterit
expectare, ſupplere, quia in mora modici tꝑis non eſt periculũ,
vt ff. de iu. l. ſi debitori. & bonũ eſt, quod iudex dicat ꝙ expectat
de benignitate, qđ ẽt in dubio ꝓ̃ſumitur, tñ in diem ſequentẽ, &
c non ultra, & hoc verum aduerſario ꝓ̃ſente, *c* vel citato, alias nõ:
nam ſicut in dando dilationem requiꝛ̃ cãę cognitio, ita in ea al-
d teranda, *d* vt l. 1. ſup. alleg. & l. a procedente. ſ̃. de dila. † In prima
16 gl. ibi, qñq;: quia particularis negatiua dat intelligere particula-
rem affirmatiuam ſibi ɔ̃riam. Nã intellecto uno ɔ̃riorũ, cogno-
ſcitur reliquũ, vt Inſt. de hic, qui ſunt ſui, vel alieni iuris. in princ.
Ibi, qñq;. n. ɔpelleris. ſ. ex præcepto legis, quia ſi non iudicat *f*m
acta & probata, facit litem ſuam, tñ ſñia valet. ſi aũt ex actis col-
ligitur dolus iudicis, vel lata culpa non ſolum põt appellari, ſed
e reſtitutio in integrum *e* populari gloſſa eſt ſingul. & in iure vni-
ca, ff. ad Trebell. l. ſeruo inuito, §. cum prætor. q̃ gloſ. approbant
Guil. & Cy. in l. penul. ff. de iuſt. & iure. vbi uideas. Ibi, vel ſecun-
do dic, ſupra dixit de neceſſario, hic de poſſibili: & prima pars
huius gl. deſeruit primæ parti text. ſed hæc ſecunda pars deſeruit
17 vltimæ parti ibi, id enim &c. † In vlt. gloſſ. ibi, de iure. quia non
dr̃ Iudex poſſe, niſi quod põt de iure: vnde ſi dicit, admitto has
f poſitiones in quantum poſſum, *f* intelligitur de iure, non de ab-
ſoluta iudicis poteſtate, per q̃ etiam iniuriam facere poſſet & de
albo nigrum, ut not. de condict. indeb. l. ſi non ſortem. §. hæredi.
18 † Extra quæro, nunquid ſuperior poſſit cogere inferiorem de
pronunciandum; Reſpondeo, ant iuriſdictio ipſorum inferiorũ
habet originem ab ipſo ſuperiore: & tunc põt cogi ad pronun-
ciandum, ſed non ad ſic pronunciandum, vt l. querelam, ff. de ar
bit. in prin. niſi iſte ſuperior eſſet Princeps, vt l. 1. de ɔſti. Prin. aut
non habet originem ab alio, ſicut iuriſdictio Ep̃alis non habet
originem ab Archiepiſcopo, & iuriſdictio mercatorum nõ hẽt
originẽ a Poteſtate: & tunc non põt cogi, ſed dẽt recurri ad prin
g cipem, *g* vel eius ad locũ tenentẽ, vt in Auth. vt diffe. iud. in prin.
19 colla. 9. † Dixi de compulſione, modo quæro eɔ̃ nunquid ſupe-
h rior *h* poſſit inhibere inferiori ne iudicet? Reſpondeo, ſi quidem
inferior recognoſcit iuriſdictionem a ſuperiore, tunc põt, ut ff.
de iudic. l. iudicium ſoluitur. & ſi ab alio, non põt, vt no. Hoſtien.
extra, de offic. lega. c. volentes. Archid. 9. quæſtio. 1. de perſona.
Vnde Fed. de Senis conſuluit, quod ſi clericus ɔ̃ laicum corã iu
dice ſeculari produxit falſos teſtes, & deinde accuſatur de falſo
coram Epiſcopo, ꝙ epiſcopus ꝓꝑ pendentiam litis falſi, non põt
inhibere iudici ſeculari, ne fungatur partibus in ſuis, quã q̃ accu
ſatio falſi ſit pręiudicialis, & maior: tñ hoc accidit ꝓꝑ diuerſita-
tem magiſtratuum, quorum quilibet habet iuriſdictionẽ prin-
i cipalem diuerſi fori: & ſi Epiſcopus ꝓꝑ hoc excõicaret *i* Iudicẽ
ſecularem, excõicatio eſſet nulla, cum incipit a præcepto, ipſo
iure inualido, ſecundum. Feder. de Senis, quod eſt notandum.

ADDITIONES.

a Quia ſemper. Vide Ioan. And. de hoc in c. cum nobis olim. extra de elect. & refert Bald. in c. 1. de mil. vaſal. qui conteſt. & dixi poſt Bar. in princip. ff. & not. Bald. in l. vt proponis, la ſecunda, inf. eo. ſi quis tamen citatur tali die, comprehendit omnes horas iuridicas, vt vult Bar. in l. 3. uerſi. ſed nunquid. inf. de fruct. & lit. expẽ. & uide Imo. in l. liber Imo. §. 1. in fi. ff. de verb. oblig. Ang. in l. & poſt edictum in prin. ff. de iudi. & in l. diuus, ff. de reſt. in integ.

b And. Bar. Nam poſt ſolennia. No. ſi iudex reputat quem contumacem, poteſt ex interuallo quandocunq; ferre ſententiam, vide in l. cum non eo. C. quando ꝓuoc. nõ eſt nec. & ibi Saly. & Bald. in c. conſuluit, de offic. deleg. dom. Car. ibi tenet contra. & vide quæ ibi dixi.

c Præſente. Vide quæ dixi ſup. in l. 2. de dila. in ver. tamen cogita.

d Alteranda. vide quæ dixi poſt Bald. in l. iudicium ſoluitur, ff. de iud.

e In integrum. Vide Cyn. & Bal. in l. 1. de condict. indeb. & Bal. in l. 1. de pæ. iud. qui ma. iudi. & in l. cum non eo. inf. quando prouoc. non eſt nec.

f In quantum poſſum. De iſta clauſula vide Bar. in l. ſi quando, ff. de leg. 1.

g Principem. Et in hoc vide quod tradit Inn. in c. ex conqueſtione, & reſtit. ſpolia. & Alex. in l. de qua re ff. de iudi. & l. fin. §. illud, & ibidem per hunc de temp. opp. qui id intelligunt per viam querelæ, vt ibidem per eos. Et adde quod iudex larcus poteſt etiam per iudicem eccleſiaſticum ad iuſtitiam exequendam compelli, vt c. iudæi, de iudæis &c. excõicamus. in gloſſa, de hære. & 24. q. 2. c. dominus, in glo.

h Nunquid ſuperior. Vide Bal. in c. 1. §. ad hoc, de pace iur. fir. & ibi etiam hoc limitat in iudice appellationis. dixi poſt Bar. in l. ſi expreſſim, ff. de appellat.

i Excommunicare. Vide quæ not. Bal. in l. conſulta, in duob. no. q. ſup. de teſta.

LEX II.

1 *Peremptorium non requiritur, vbi eſt præſentia perſonarum.*
2 *Iudicis monitio habet vim peremptorij.*
3 *Delegati per edicta citare non poßunt.*
4 *Conſules mercatorum per edicta citarē non poſſunt.*
5 *Citatus comparens caſu fortuito coram iudice, an contra eum tanquam pręſentem pronunciari poſſit.*
6 *Dilationes di erſa nomina habent.*
7 *Delictum de principali, cenſetur idem in procuratore.*
8 *Dominus feudi vaſallum ſuum quod inueſtituram de feudo oſtendat, monere non poteſt.*
9 *Iudex quilibet nuncium ſibi oligere poteſt.*
10 *Nuncius vnus ad totam cauſam, an eligi poſſit.*
11 *Citatio quando dicatur compendioſa.*
12 *Peremptorium vnum pro omnibus aſſignari poteſt.*
13 *Citatus in prima citatione ſi iuit vltra mare, non eſt amplius citandus.*

1 Ceſſante. † Vbi eſt præſentia perſonarum, ibi non req-
ritur peremptorium. h. d. Vel ſic, De æq̃pol-
lentibus idem eſt iudicium. h. d. Iac. Butr. Vel ſic. Nihil refert in-
ter expreſſum & tacitum, quod pro eodem habetur. h. d. Vel ſic
Vulgaris peremptorij formula non eſt de ſubſtantia, dummo-
a do ſeruet effectus, hoc dicit. Adde, ꝙ *a* in proceſſu Principis non
b requiritur citatio, *b* dummodo iuſta cauſa ſubſit, vt no. in l. ante
pe. ff. ex qui. ca. ma. Secus in proceſſu inferioris a Principe, vt no.
in l. j. in fine qñ app. ſit. & j. de accu. l. ſi accuſationibus. Op. nam
ſine peremptorio nõ valet ſñia, ff. de iudic. l. ad peremptorium,
& l. 1. §. item cum ex edicto, ff. q̃ ſenten. ſine appella. reſcind. hic
autem, dr̃, ꝙ ſñia valet, quare malè. Sol. timore huius ɔ̃rij varia-
ta ſunt exempla huius l. quatuor modis. Primo, ꝙ interuenit hic
peremptorium, non tñ per modum edicti, ſed per modũ alterius
citationis. Secundum, ꝙ hic nõ interuenit expreſſum, ſed tacitũ
id eſt tres citationes. Tertio, ꝙ hic nõ fuit peremptorium propo
c ſitum diſcretiue, ſed vnum pro oĩbus ɔplexiuè, qđ fieri põt, *c* ſi
iudici vr̃, a quo videri non põt appellari, *f*m Inn. extra, de ferijs.
c. fi. quod eſt no. Vel dic vt ipſe no. extra, de accuſ. l. ad petitionẽ.
2 † Quarto, ꝙ hic Iudex *d* in facie monuit *e* reum, vel actorem pręſentem,
d ſentem, quæ monitio habet vim peremptorij propter pręſentiã
e Iudicis, & partis monitę apud acta: nam pręſentia, & authoritas
iudicis augent mandatum: & eſt maioris authoritatis quod pro
prie fit, quam quod fit per imaginem, quam ſingularem lecturã
tenet Bernar. extra de offic. delega. cap. conſuluit. Et idem dici-
tur, ſi nuntius iudice præſente eius mãdato citet præſentem par
tem apud acta, argumen. ff. de verbo. obliga. l. ſi procurator præ-
3 ſentis. quod credo veriſſimum, & eſt notandum. † Quæro, an
dele-

ADDITIONES.

a And. Bar. Adde quod. Nota ꝙ in proceſſu principis non requiritur citationis. Vide Ang. in l. apud, §. Imperator, ff. de manumiſ. vide quæ notaui ad Bal. in l. ne cauſas inf. de appellat.

b Citatio. Vide Bar. in l. ne cauſas, inf. de appella. contra Bald. hic tenet Roma. in l. ſi quis arbitratu, ff. de verb. oblig.

c Fieri põt. Vide Bal. in l. 2. de re iudic. in l. ſi qua pęna. in fi. ff. de verbo. ſign. & hic nota, ꝙ a videre iudicis non appellatur mo. in c. 2. de iura. cal. in 6.

d And. Barb. Quod hic Iudex. Nota, ꝙ monitio iudicis apud acta inducit peremptorium. Idem ſi nuncius præſente iudicet citat: & ſic Ang. dici fatuos eſſe, qui in cõſpectu iudicis faciunt citare per nuntium. Idem dic, in teſtibus, citandus & dicit induci alium effectum quem dicit ſingula. in cap. 2. de confeſſ. in 6. & dicit Inn. ꝙ ſolennitas peremptorij habet locum in iudicijs, non in requiſitionib. extraiudicialib. de electione, c. ꝙ nobis, ideo ſufficit ꝙ præſentes canonici ſemel citent abſentes in electione, & ſolennitas peremptorijs requiritur in abſolutione ab obſeruatione iudicij. Item quando fit annotatio bonorum, vt concedatur vera poſſeſſio, niſi latitet, vt dicit Inno. in c. ad petitionem, de accuſa. Item in notorio, capit. tua, de cohabit. cler. & mu. per Mo. Item in cauſa ſummaria, vt in Clem. ſæpe. Itẽ in omni interlocutoria, per quam non terminatur inſtantia, vt not. Inn. in d. c. ad petitionem, & ſis cautus, ut ponatur, ꝙ ad petitionem partis emanauit, vt l. apud peremptorium, ff. de iudic. & facias in actis regiſtrari, ut eſt ordo ſingul. l. ſancimus, ſup. ad Treb. Ang. an autem, quando vocatur. Epiſcopus ad ſynodum, requiratur trina citatio, vel peremptorium, dic quod non. ita no. tenet Ioan. And. in ca. ego N. de iureiur. & ibi Modernio. quia in extraiudicialibus non requiritur peremptorium, vt tenet gl. in Clem. 1. de hæred. & in c. & ſi Chriſtus, de iureiur.

e Monuit. Iſta citatio poteſt fieri etiam a Notario. Bar. & Angel. in l. 2. ſup. de anna. except.

a delegati a poſſint citare per edicta? Reſpondeo ꝙ non, qa nō eſt
eis conceſſum edictum, vt ſit aliqua differēt a in er eos & maio
res magiſtratus, nam edictum eſt ſimile banno, & delegati non
poſſunt bānire, argum. j. titu. 2. l. nulli. & iō delegati non poſſunt
citare affixa ſchedula in albo, vel in foribus eccleſiæ: ſicut nec ar
bitri, niſi habeant expreſſe in mandatis, quia tunc faciunt autho
ritate mandātis, non propria, & niſi hoc dictet cōſuetudo vel nō
ſit alius locus vbi citatio poſſit explicari, argu. in l. præſenti. C. de
his, qui ad eccleſiam confug. oportet ergo; ꝙ perquirant perſo-
nam: & ſi non inueniunt, citent ad domum habitationis & ſi nō
habent habitationem, nec inueniunt perſonam, citentur vt poſ-
ſint, vel faciant citari per ordinarium loci, de anna exce. l. vt per-
4 fectius. † Sed nunquid Conſules mercatorum poſſint citare per
edicta? Reſpondeo ſic, ſi proponuntur edicta in foribus ſuæ au-
dientiæ, quia habent pretorium, & quia habent mixtum impe-
rium per ꝯſuetudinem in ſuos iuratos, quod ēt ſatis ſignificat iu
ramētum obedientiæ, quod eſt præciſum, in his tamen, quæ nō
b ſunt iuri cōtraria, id eſt, a iure communi reprobata, vnde & in-
ter ſe faciunt ſtatuta pęnalia, *b* quod pertineat ad mixtum impe
c rium, quia conſtituunt in pecuniaria mulcta, vt no. in l. imperiū,
5 ff. de iuriſd. om. iud. † Extra quæro, *c* aliquis caſu fortuito inue-
nit ſe coram iudice. i. non citatus? vtrum poſſit ꝯ eum tanquam
præſentem pronunciari? dicit Archidiaconus, ꝙ ſi petit dilatio-
nem, eſt ei danda, ſ. ęquitate ſuadente vt ipſe no. 5. q. 2. c. reuoca-
6 tio. † Cōſidera, *d* hn̄t diuerſa noīa dilationes, & hoc ex ꝓprio fine,
d nō finis expectatoriarum dilationum eſt ſolū ad cōparendū: &
tunc p̄ſens expectandas non eſt Finis aūt probatoriarū eſt pro-
batio, & tunc p̄ſens expectandus eſt, vt s̄. de teſt. l. ſi qn̄. Et ſi expe
ctatoria eſt neceſſaria pp cauſæ vlteriorem cognitionem, præ-
e ſenti ſilr̄ deffertur: ita intelligo. Porro ſi quis *e* comparet in termi
f na illo, p̄ſumeretur citatus, & non fortuitus, vt notat Arch. 82.
7 diſtinctio. propoſuiſti. † Sed nunquid hæc lex, quæ dicit de prin-
cipali, idem ſtatuat in procuratore, vel ſyndico? Rn̄deo ſic, quia
duo ad modum citandi non differunt, argu. in l. ſolent, de ali. &
cib. lega. Sed nunquid dominus feudi poteſt monere vaſallum
ſuum, ꝙ oſtendat inueſtituram feudi per chartam publicam,
ſeu breue teſtatum? Reſpondeo, non, quia dominus feudi non
eſt Iudex in cauſa ſua, ſed bene poteſt monere per pares curiæ,
qui habent cognoſcere inter dominum, & feudatarium, vt in
g ca. 1. de milite vaſal. ſed Bar. dr̄ *g* in l. 1. C. de ꝯdu. & procurat. præ
diſt. lib. 12. quod non cogitur dicere cauſam, ſiue titulum ſuæ
poſſeſſionis, quod verum eſt, ſi prætendit ſe habere proprieta-
tem. Porro illi quia prætendunt titulum in re aliena, quā fatētur
h alienam, vt clericus in beneficio eccleſię, cogitur dicere titulū *h*
ſuæ poſſeſſionis, ut in cap. ordinarij, de, officio ordin. lib. 6. & no.
in cap. 1. de regu. iuris, eod. lib. & per Archidiaconum 100. diſt.
contra morem. & uide quod not. 10. q. 3. cap. quia cognouimus
Interrogabitur ergo, an ſi vaſallus. & ſi dicat ꝙ ſic, mādabunt ei
pares, ꝙ oſtendat titulum. Si autem dicat, non ſum, & conuin-
catur de mendacio, perdet feudum ſecundum conſuetudinem
8 feudorum. † Non enim dēt parci mentienti, quia mentiens, ſi-
milis eſt furi, ut ff. ad leg. Falcid. l. hæreditatem, §. fina. In gloſ. ibi
vel dic. hęc ſolutio ponderat verbum edicti. Ibi. per nuncium,
9 † Nota, ꝙ quilibet iudex tam ordinarius, q̄ delegatus, poteſt ſibi
i eligere nuncium, *i* vt s̄. de ſport. leg. 4. Idem in arbitro & arbitra-
tore. Si arbitrator ex forma forte ſtatuti habet aliquid admix-
10 tum iuriſdictioni, alias non dr̄ citare, ſed intimare. † Sed nunqd
in eadem cauſa poſſit eligi hodie vnus nuncius, cras alius, an de
beat eligi ſimul ad totam cauſam. Videtur dicere tex. ꝙ per vnū
& non plures debent fieri citationes, vt le. j. s̄. de ſport. Sed illud
intelligo in nūcio deputato a Republica, & authoritate publica,
Idem in Tabellione, quia ille qui incipit ſcribere in cauſa debet
K vſque *k* ad finem ſcribere, ſicut iudex, vel aſſeſſor, non de-
bet mutari; in alijs miniſtris, niſi ex cauſa. Ibi tres. licet citatus
non fuerit inuentus in aliqua ipſarum, nec latitauerit: quod no-
11 ta. † Ibi, vnum pro omnibus. hęc citatio poteſt dici compen-
dioſa ſiue breuiloqua. Sed nunquid hoc eſt verum in citationi-
bus determinatis a ſtatuto municipali; Reſpondeo quod non
l imo oportet quod forma ſtatuti *l* ſeruetur ad vnguem, quia re-
ceſſum eſt iure communi, & quia poteſtas iurat ſeruare ſta-
tuta: quod intelligitur, id eſt formam ſtatutorum, vt not. ff. de
regul. iur. leg. non videtur, §. qui iuſſu. & leg. nec ex prætorio.
Ibi ipſemet. intellige apud acta, nam qui non obtemperat Iudici
exiſtenti apud acta, eſt in maxima contumacia: & vbi ma-
xima contumatia, ibi, peremptoria, vel lege quinto modo,
& pondera verbum, noluerunt, & dic, vbi conſtat de non
voluntate & expreſſo contemptu, ſufficit vna citatio, vt not.
ff. de in integ. reſtit. l. fin. & dic, vt ibi. In vltima gloſſ. ibi, de-
legato. Not. quod hac quarta lectura habet locum in quolibet
Iudice etiam pedaneo. & idem dico in arbitrio, cum monitio,
quam facit etiam præſenti & intelligenti ſedendo ad ius dicen-
12 dum, habeat vim peremptorij, licet ſemel tantum: quod eſt
m notatu dignum. Extra. quæro, nunquid in criminali *m* poſ-
ſit aſſignari vnum pro omnibus? Dicit Archid. ꝙ ſic, 5. quæſt. 3.
13 in c. 1. vbi videas. † item quero, *n* quid ſi citatus in prima citatio-
n ne ſtatim aſcēdit equum, & iuit vltra mare: nūquid eſt amplius
citandus? Reſpondeo ꝙ non, quia manifeſtat ſe non comparitu
rum, cum facit actum incompatibilem comparitioni, vt notat
Inno. extra, de procura. c. auditis quod tene menti, debet tamen
de hoc conſtare iudici, antequam pronunciet, ut l. hæc autem, §.
1. ex quib. cauſ. in poſſeſ. ea. & per Bart. in l. multum, ff. de cōd. &
demonſt.

ADDITIONES.

a An delegati. Vide Bar. in tract. ad repri. in uerſ. per edictum, in prin. & quod nō poſ
ſint, eſt tex. & ibi not. in l. ſancimus, in fi. ſup. de iud.
b Statuta pænalia. Vide quæ dixi poſt Bar. in l. fi. ſup. de iuriſdict. om. iudi.
c Extra quæro. Vide Bal. in l. 4. inf. de accuſ. & Bar. in l. prolatam, inf. de ſenten. & in
inter. om. iud. & l. 1. de in ius voc.
d And. Bar. Conſidera. Et uide Dom. Ant. & ibi no. Io. in c. 1. extra de iudi.
e And. Bar. Porro ſi quis. Not. quod comparens in termino, præſumitur citatus. uide
Bal. in l. 1. ff. de in ius vo. & modernio. in l. ſciendum, ff. de uerb. oblig.
f Citatus. Vide p Bald. in auth. ſi quis ſu. de eden. & dixi poſt Bart. in l. 1. ff. de in ius
voc. & uide quod not. Bar. in l. furioſo, in fi. ff. de re. iuris. dicit not. Bal. in ca. 1. §. ad
hæc. de pace iur. firm. per illū tex. quod nullus p̄ſumitur citatus, niſi probetur. &
an ſentētia præſumatur lata cōtra ius, ſi de citatione non appareat. vide Imol. in l.
4. §. condemnatum. ff. de re iudic & ad hic dicta uide Ant. de But. in c. 1. de iudi. &
Lu. Ro. in l. ſciendum, ff. de verbo. oblig. & not. Bald. in l. 1. ff. de cond. & demon. &
in d. l. 1. ff. de in ius voc.
g And. Bar. Sed Barb. dicit No. illū tex. ſing. ſecundū Bar. quod non tene citatio prin-
cipis, vt quis cedat titulū ſuæ poſſeſſionis & uide quod not. Bal. in l. cogi. ſu. de pe.
hær. & Ang. in l. in ſpāli, ff. de rei uend. & is cui incumbit onus probandi, oſtendat
iuſtitiam ſui tituli habes remiſſiones gl. in l. 2. C. quando & qui. quart. pars de lib.
10. & in c. 1. in uerſic. re quiſitis. de prohi. alie. feu. Bal. in l. 1. C. de conduct. & proc.
præd. lib. 12. in l. inſtrumenta, C. de fideicommiſ. & l. prætor ait. ff. de eden. gl. 100.
diſt. c. contra morem. gl. in c. 1. de reg. iur. lib. 6. Imo. in c. ex inſinuatione, de procu.
Arch. in cap. ordinarii. de officio ordi. lib. 6. Spec. in titu. de emph. §. nunc aliqua,
ver. 141.
h Titulum. Quando quis cogat̄ dicere titulum ſuæ poſſeſſionis, uide in l. cogi de pe-
ti. hæred. & quod dr̄ hic in vaſallo, uide Bal. in l. inſtrumenta, ſup. de fidei.
i Nuncium. Vide Bar. in tract. ad reprimen. in tit. per nuncium.
K Debet vſq; Vide l. geſta. inf. de re iudic. ubi limitat, niſi ſit abſens, & per Bart. in l.
cum ſententiam. inf. de ſenten. & interloc. omnium iudi. & hoc etiam de conſenſu
partium fieri non poſſet, ſecundum Bal. in l. teſtamenta, ſup. de teſt. & uide baldū
& Ang. in l. 1. ſup. de ſponſ. & quod not. dixi & Bar. in l. fin. §. 1. ſup. de iure delib.
Iac. But. in l. 1. ff. de offic. Conſu.
l Statuti. Et iō dicit Bal. in l. pen. ſup. de cōſtit. pec. quod ſi ſtatutū d̄t, quod cōtumax
habeatur pro confeſſo. intelligatur citatus tribus edictis, vel vno pro omnib. itē ad
hoc facit quod ſcripſi poſt Bar. in l. 1. de in ius voc. & uide Bal. auth. qui ſemel. inf.
e. & eſt gl. expreſſa in c. 1. de mili. vaſal. qui contumax. eſt, in verſic. tertiam. & ibi
Bald. & eſt gloſ. in Clementi. 1. de uita & honeſta. cler. & Bald. in authe. ſi omnes,
ſupra, ſi ut ſe ab hær. abſt. & iſtuc idem, quod hic, ponit Barto. in l. non ſunt lib. de
ſtatu hominum. & quod ibi dixi.
m In criminali. Vide Bar. in l. inter accuſatorem, ff. de publi. iudi.
n Item quæro. Non reperio Inn. ibi hoc dicere. tamen Rom. in l. ſi finita, §. iulianus,
ff. de damno infecto. ſequitur hoc. & credo quod Bald. hic voluit allegare Inno. in
c. ad petitionem, in gl. magna, ext. de accuſat.

LEX II.

1 *Sententia contra abſentem indefenſum lata, & a qua non eſt appellatum. an habeat remedium reſtitutionis in integrum.*
2 *Veritas & fictio ſunt contraria.*
3 *Natum, amplius naſci non poteſt.*
4 *Ignorans, qui non poteſt comparere, an ſit contumax.*
5 *Cognitio ſummaria in contradictorio iudicio non ſufficit.*
6 *Procuratoris contumacia vera non nocet domino ad appellandum.*
7 *Abſens procuratorem ad lites dimittere non tenetur.*
8 *Exiſtens in carcere procuratorum conſtituere poteſt.*
9 *Petere uerbum ſi ſuper admonitorijs eſt appoſitum, non requiritur litis cōteſtatio.*
10 *Sententia lata contra abſentem citatum legitime, valet.*
11 *Iudex dubitans propter intricationes probationum, iudicare tenetur.*
12 *Citationis ſcientia conſtare debet.*
13 *Ignorantiæ poſitio an ſit affirmatiua, vel negatiua.*
14 *Domicilium quoddam a iure conſtituitur, & quoddam ab homine.*
15 *Citari ad domum ſufficit poſt litem conteſtatam.*
16 *Citari omnes quorum intereſt, an ſit neceſſe.*
17 *Non citato ſola ſcientia quandoque præiudicat.*

a ABEO. Standum eſt ſententię *a* a qua non eſt appellatum,
licet ſit lata contra abſentem indefenſum, & igno-
1 rantem, ſolemniter tamen citatum. hoc dicit. † Oppo. & uide-
tur, quod imo habeat aliud remedium, ſcilicet reſtitutionis in
integrum, vt ff. de in integr. reſtit. leg. fina. Solu. concedo illud in
quibuſdam abſentijs, præterquam in voluntaria: ſed hic lo-
quitur in voluntaria, vt puta ſolatioſa, vel quæſtuoſa, ſicut eſt
cauſa mercantię, ut leg. 2. infra de exhiben. reis. cauſa autem ſtu-
diorrum

ADDITIO.

a And. Barb. Standum eſt ſententiæ. Tamen Sali. in le. 1. de condict. indeb. ff. loquitur
no. in iſto articulo. Dom. Ant. in ca. nouit. de iud. tenet, quod ſi pars non appellat,
licet ſententia ſit iniuſta, quod non poteſt uti remedio illius ca. uide Ang. in repe
tit. l. 1. de iudic. Bar. in l. Iulianus, ff. de cond. indeb. et Modernior. in l. 1. ff. de cond.
indeb.

a diorum, vel eundi *a* ad ſanctũ Iacobum & probabilis & fauora-
bilis: cã aũt legationis eſt cã probabilis, & neceſſaria. Si quis aũt
abeſt cã damnationis, vel pp metum ꝯmiſſi criminis, ut no. in l.
antepenul. ff. ex quibus cau. ma. vel relegationis; iſta abſentia eſt
neceſſaria, ſed, non fauorabilis, quę oĩa dic, ut not. in l. fin. & in l.
ſed & ſi per p̃torem, §. penul. ff. ex quib. cau. ma. Concluſio er-
go eſt, ꝙ hæc lex loquitur in appellatione, & in abſentia volun-
taria, cui nõ eſt attributum patrocinium reſtitutionis in integr.
ſed ſolum ius cõe appellandi & no. ꝙ qui non appellat, conſen-
b tit: *b* ſed iſte eſt fictus cõſenſus, ex quo oritur ficta obligatio na-
c turalis, non vi ſnĩæ, *c* ſed vi conſenſus, ſm Petr. & But. quod non
approbo, quia oĩa iudicia ſunt de iure ciuili, vt no. Inſt. de oblig.
in princ. & ius ciuile non parit obligationem naturalem, ſed ius
2 gentium, vt ff. de reg. iur. l. cum amplius, §. is natura debet. † Itẽ
veritas & fictio ſunt ꝯria, l. fin. ſ. de his, qui veniam ætatis impe-
tra. hoc probatur viua rõne, nam obligatio naturalis non oritur
ex conſenſu vnius, ſed ex conſenſu vtriuſq; patris: nam ſi vnus
conſentit hodie, alter ad decem dies: hic non eſt conſenſus, id
eſt ſimul ſenſus, ſed ĩteruallum decem dierum: & arguo ſic, aut
iſta obligatio dr̃ orriri tempore ſentẽtiæ. & hoc eſt falſum, quia
tunc non erat conſenſus: aut poſt finitum tp̃s appellandi, & hoc
falſum, quia iſte conſenſus non eſt ſimul ſenſus, ſed ſeparatus
tempore. Præterea conſenſus iſte concernit Iudicem, non cre-
3 ditorem. † Præterea, quod non eſt natum, nec naſci poteſt vnius
voluntate, ff. de neg. geſt. l. Pomponus. quare dicas, quod opinio
Pet. & ſequacium, eſt falſa, licet ergo qui ſciuit, & potuit appel-
lare, & non appellauit, videatur ſnĩæ adhibere conſenſum. hoc
intelligi de conſenſu confirmatorio, nõ diſpoſitorio, vt infra de
ſen. quæ ſine certe quanti. l. fin. in verbo, confirmaſti. Dic ꝙ imo
vr̃ conſentire in præiudicium ſuum, ſed illud præiudicium non
vr̃ ampliare, vt vltra naturã rei iudicate producat ipſum ad na-
4 turalem obgationem. † Oppo. ignorans *d* non põt comparere,
d ergo non eſt contumax, vt ĩ. de Tabula. l. gñali. lib. 10. ergo ſen-
tentia eſt nulla *ipſo* iure. Rñ. lex habet pro ſufficiẽti, quod ſit cita
tus ſolenniter, licet re vera non ſit cõtumax, nec eſſe poſſit igno
rans, vt l. perfectius ſup. de anna. excep. & l. 4. §. toties, ff. de dam
inf. & ideo ſufficit, ꝙ ubi perſonaliter non inuenitur, citetur ad
domum: quia debet dimittere in domo aliquem, qui ei nuncia
5 re poſſit, ſm Pe. & Cyn. † Oppo. ſi eſt indefenſus: ergo non fuit
cognitum de cã. niſi ex vna parte, & ſic ſummarie: ſed ſumma-
ria cognitio non ſufficit in ꝯdictorio iudicio, vbi requiritur ſtre
pitus & conflictus, vt ĩ. comm. vel epi. l. fi. debent examinari cau
ſæ hinc inde, vt l. edicto, §. j. de edi. diui Adria. toll. Sol. ſatis eſt ꝙ
altera parte abſente Iudex examinat negocium, prout poteſt:
ſed vtraque parte præſente debent ventilari, ſeu trutinari iura
vtriuſque partis & audiri probationes hincinde, quia cum ma-
gno conflictu, & ſtrepitu procedendum eſt ad diffinitiuam, vt
ĩ. comm. vel epi. l. fi. eſt verum, ꝙ aliqñ ex non liquere ſurgit quę
dam certitudo pronunciandi: nam ſi non liquet pro actore, eo
ipſo liquet pro reo, dummodo ſit quod imputetur actori, & ita
intelligitur quod not. ff. de arbit l. Pomponius ſcribit, ſi de meis
6 §. fin. & ſ. de compen. l. fin. † Extra quæro, *e* ſi procurator dimiſ-
e ſus ſcienter non appellauit, deinde dñs reuerſus, cum de nouo
hoc deuenerit ad ſuam notitiam, vult appellare: nunquid poſſit
f Conſiderate, ſi ex dolo *f* procuratoris commiſſo ꝯ dñm aduer-
ſarius eius vult lucrari cum aliena iactura, quia lucrum eſt ex-
cludere aduerſarius a iuris beneficio: & iõ ſi procurator eſt ſol-
uendo, non ſuccurritur dño ſecus, ſi nõ eſſet ſoluendo, quia hęc
diſtinctio adhibetur in lucris ex facto tertij prouenturis, vt l. fin.
ff. de eo, per quem fact. erit hoc not. ĩ. de ap. authẽ. hodie. Et mo-
do intelligis illum ſingularem §. ff. qñ appel. ſit. l. 1. §. fi. quod aũt
g dr̃ ꝙ dolus procuratoris indiſtincte nocet dño *g* poſt lit. conteſt.
vt ff. de excep. doli. l. ſi procurat agit, intelligitur, qñ ex tali dolo
dñs intendit acquirere: ſecus ſi tractat de damno uitando, quia
non vr̃ id mandatum, quod de iure fieri non debet, ut l. ſi pro-
7 curator, §. Celſus, ff. de cond. ind. † Quæro, vtrum abſens *h* tenea
h tur dimittere procuratorem ad lites. Reſpondeo non, niſi in
cauſis multum arduis, ut ff. pro ſoc. l. idemque. quia in talibus
quis non tenetur dimittere ſubſtitutum: in alijs vero mediocri-
bus, vel minoribus, ſi lis erat cępta, tenetur procuratorem di-
mittere. idem ſi erat præparata, & hoc ſciebat, vt ff. de leg. l. eun-
dem, §. 1. niſi cito ſit reuerſurus, ut nota in l. cum antiquitas, de
teſta. per Pet. & Cy. ſi vero non erat cæpta, nec p̃parata lis. actor
tenetur dimittere ad interrumpendam præſcriptionem, reus
autẽ non teneatur dimittete ad defenſionem, niſi poſtquam qs
mouerit ſe citatum. Ex his apparet, ꝙ nemo tenetur dimittere ꝓ
curatorem generalem, quia talis dimiſſio poſſet eſſe captioſa, &
periculoſa, arg. ff. de tranſ. l. cum Aquiliana. Quid autem ſi quis
eſt morbo impeditus? Dic ut nota. Guil. in l. 2. §. 1. ff. ſi quis cau.
8 † De eo, qui *K* eſt in carcere, an poſſit conſtituere procurato-
K rem? Dic ꝙ ſic, niſi ad ea, quæ in carcere ordinari non poſſunt,
vt ff. quod met. cau. l. qui in carcerem. ff. de ver. ſigni. l. q neque;
& ſic ad ſuam utilitatem poteſt ſed ad aliquid promittendum
indebite non poteſt, quod nota. Extra quæro, Titius accepit a
me mutuo decem in ciuitate Florentiæ, & promiſit mihi ea re-
ſtituere vbicunque fuerit inuentus, & ego petiero: nunquid di-
catur inuentus ſi perſonaliter non eſt citatus? Reſpondeo non
vt ĩ. de fideiuſſ. l. ſi barſatorem. Sed nunquid dicor petere ante li
tem conteſtatam? Reſpõdeo ſic, hoc caſu. quia verbum petere,
l eſt *l* appoſitum ſuper præparatoris, ideſt ſuper electione iudicis,
9 quod eſt notabile. nam † cum ſuper ad monitorijs appoſitũ eſt
hoc verbum, non requiritur litis conteſtatio, vt ff. de peti, hære.
l. item ueniunt, §. petitam. Ego idem dico, qñ ſuper introductio
10 ne cauſę. † Deinde nota valere ſententiam latam cõtra abſentẽ
legitime citatum, diſcuſſis ſolum iuribus pręſentis. quod intel-
lige poſt litem conteſtatam, alias non poſſet ferri diffinitiua,
niſi in cauſa appellationis, ubi eſt ſpeciale. quia remanent re-
liquiæ conteſtationis primę cauſę. & idem puto in cauſa nulli-
m tatis *m* annexa appellationi, & non intentata per ſe, vt infra de
temp. appella. l. fina. §. illud. Dicit Innocen. quod ſi iudex non
vidit probationes rei, quod hoc ipſum ſufficit ad ſententiam
caſſandam. extra, de re iudic. c. cum Bertoldus. quod eſt verum,
ſi quas probationes reus iam fecit: ſecus ſi fuit abſens, & nihil
probauit, vt hic. de hoc per Archid. 40. quæſt. 5. cap. iudicantem.
11 † Sed quid *n* ſi propter intricationes probationum hinc inde
n iudex dubitat, quid oportet eum pronunciare, quia ſtatutum
municipale eum cogit? Reſpondeo, pronunciet quod ſibi uide
tur, tamen in ſententia exprimat qualitatem probationum, ex
quibus mouetur, & reſpondeat his, quibus non mouetur, ut
eleganter Bert. extra, de probatio. ca. licet cauſam, in gloſ. quan
o doque tamen quod tene menti. Et ſi in ſubtilitatibus *o* legum
erratur, non eſt peccatum mortale, dicit Innocen. extra, de ſi-
p mo. cap. per tuas, el 2. in text. ibi, nobis. not. quod *p* plures erant
conuenti eodem libello in communi cauſa. Sed ſi cauſæ eſſent
12 diſtinctæ, deberent libelli eſſe diſtincti. † in textu ibi. cogno-
uiſtis. de hac ſcientia debet conſtare. Sed nunquid præſumitur
ſcire,

ADDITIONES.

a Fundi. uide gl. & Doc. in l. 2. ff. de re iud.
b Conſentit. nota. hic quod ex ſententia non oritur iuris naturalis obiectio. idẽ Bar. hic uide quod no. Bal. in l. eos, in §. ne temere, inf. de app.
c Phil. Dec. Sententiæ. an ſententia inducat naturalem, an ciuilem etiam. condemnatoriam, uide in c. quod ad conſultationem, de re iu. pet. Alex. in l. ſi nnus, §. pactus, de pact. & in l. Iulia. verum. ubi gl. ff. de cond. inde. & l. 1. eod. tit. Bar. hic dicit, ex condemnatoria naturalem obligationem non oriri. Et adde Specu. titu. de except. §. 3.
d And. Barb. Oppo. ignorans. Attende, quod hic eſt caſus apertus, quod citatio arctat citatum, licet conſtet citationem ad eius notitiam nõ perueniſſe, idem tenet Inn. in c. ex tua, de cler. non reſid.
e Extra quæro. Vide Bal. in auth. hodie, infra de appel. & Bart. in l. 1. §. fi. ff. quando appellan. ſit.
And. Barb Extra quæro. Si procutor non appellauerit, an dominus poſtea veniens poterit appellare vide Bartol. in l. 1. §. ſi procurator, ff. ſi quis ius dic. non obtem. & ibi Bal. qui contradicit Bar.
f And. Barb. Conſiderate ſi ex dolo. Innoc. in c. 1. ut lite non conteſt. dicit, quod ſi eſt contumacia vera procurationis, non nocet domino ad appellandum, dicit tamen not. quod licet dominus poterit appellare, appellabit intra decem dies a tempore pronunciationis, non ſcientiæ, ex quo eſt cauſa arctata per procuratorem. ita intelligitur §. fi. præalleg. & 2. q. 6. ca. biduum & §. aduerſarius. Non obſtat illa lex, quia hæc cauſa fuit tractata cum domino, quod tenementi. Bald. tamen aliter intelligit illum §.
g Nocet domino. Vide no. per Bar. in l. 1. §. procurator, ff. ſi quis ius di. non obtemp. & in l. 1. ff. quando ap. ſit.
h Abſens. Vide per Bar. poſt gl. in l. fi. ff. de integ. reſt. & gl. 5. q. 3. c. ſi ægrotans.
i And. Barb. Reſpond. No. ꝙ in cauſis multum arduis abſens non tenetur dimittere procuratorem, vide Ang. in l. ſi quis inſtituatur hæres in diem, & ibi gloſ. ſing. ff. de hæredib. inſti. & dixit Ang. audiuiſſe Bar. uiua voce exclamare ſing. tex. l. idem que. hic alleg. & ibi vide Bar. ibi dicentem vnum nouum, vide Bald. in l. 2. ff. ſi qs ius dic. non obtemp. l. 2. §. ſi quis in iudicio, ff. ſi quis cau.
K And. Barb. De eo, qui. An incarceratus poſſit conſtituere procuratorem, vide quod not. Bal. in rub. ſup. de reſcin. vend. & in l. qui in carcerem, ff. quod me. cau. Bald. & Imo. in l. qui a latronibus, ff. de teſta. Ang. in d. l. qui in carcerem. vbi cõtractus factus a detento in carcere iniuſte, ualet reſpectu tertij, vt carceratus liberetur. allegauit tex. l. nam & Seruius, ff. de neg. geſt.
l Petere eſt. Vide Bal. in l. fi. inf. de bon. auth. iud. poſ.
m Nullitas. Vide quod no. Bal. illud, hic alle.
n Sed quid. Vide quod no. Bar. in l. ait prætor, §. ſi iudex, & ibi dixi, ff. de re iud.
o And. Barb. Et ſi in ſubtilitatibus. non eſt peccatum mortale, ſi iudex erret in ſubtilitate iuris. ſed in dubio eſt tenenda opi. glo. ſecundum cõem opi. per Imo. in ca. ne innitaris, de conſti. ſed melius eſt dicere, quod eſt ſtandum opi. quæ mouetur ſubtilioribus motibus, & melioribus, ſecundũ tex. ſing. in l. 1. ſup. de uete. iu. enuc. & Moder. in c. 1. de conſti. & c. pe. de fer. ubi eſt tex. optimus. Io. An. uero dicit, in cap. 1. præalle. quod licet ſit ſequenda communis opi. eſt uerum, niſi notorie erraret, uel rationabiliter conuinci poſſet, quod bonus & ſubtilis iudex conſiderabit & no. quod ſeruans. ius præcepti. non peccat, ubi eſt opin. licet poſtea appareat. contraria opi. vera. & ita no. dicit gl. in præalle. c. pen. & uide gl. iuncto tex. c. 1. de poſtu. præla. in 6. & cap. ſi. deſpon. & cap. cum venerabilis de conſue. quod not. in l. ſecunda, ff. de iur. & fac. igno & c. per tuas, 2. de ſimo. & vide Innoc. in cap. cum ex officit. de præſcrip. ubi ſi iudex fert ſententiam errans, non intelligentia legis, vel priuilegij, uel reſcripti, ualet illa ſententia, quia dicitur ignorantia tolerabilis, ſi in ſententia non exprimitur. facit tex. iuncta glo. l. cum prolatis, ff. de re iudic. vide quæ dixi in cap. per tuas, el 2. de ſimo. Dom. Abb. in c. cum dilecti, de re iudic. uide D. Card. in c. 1. de iur. cal.
p No. quod. Dixi poſt Bar. in l. edita. ſup. de eden.

a ſcire, *a* ſi tenor ſnīę fuit miſſus ad domũ abſentis? Dicit Iaco. de
Are. ꝙ ſic, in l. ſcire oportet, §. oportet, de excu. tut. quod eſt ve
rum, ſi erat abſens in loco propinquo; ſecus ſi in loco multũ re-
b moto, vt l. fi. ff. de decretis ab ordi. facien. Et nota ꝙ *b* tempus ap
pellandi currit ẽt abſenti a die ſciẽtiæ, & habilitatis iudicis adeũ
di, ſaltẽ ꝑ procuratorẽ, vt l. j. §. dies, ff. qñ appel. ſit. Sed tp̃s peten-
13 di reſtitutionem in integ. currit ſolum a die reuerſionis. † Quæ-
c ro, nunquid poſitio ignorantię *c* ſit affirmatiua, vel negatiua? vr̃
ꝙ affirmatiua; nam quicquid per rerum naturam poteſt proba-
ri, eſt affirmatiuũ? & quicquid per rerum naturam non põt pro
bari, eſt negatiuum, vt s̃. de probat. l. actor. Sol. ignorare, & neſci
re eſt quid negatiuum, vt ff. de probat. l. verius. adde ꝙ qñq; ille
d qui negat: debet probare, *d* ut notat Inn. extra, de accuſat. ſuper
his. Sed illud contingit non quia negatur, ſed q̃a accuſat, ut not.
Archid. 6. q. 5. accuſator. in gl. prima ibi, ꝯ me. tranſit tex. de plu-
rali ad ſingularem, & non eſt vis. Ibi, requiſiuit me. ſ. ad domum
non ad quamlibet domum, ſed ad domum mei domicilij. ff. de
iniur. l. lex. Cornelia, §. domum & ideo non intelligo more ruſti
e cano, vbi larem *e* non habebam, ut leg. 2. vbi Senato. vel clariſſi.
f & in c. cauſam, de elect. in Clem. Et nota, *f* ꝙ † quoddam domi-
14 cilium conſtituitur a iure, quoddam ab homine, vt vxor in do-
mo uiri, & clericus in eccleſia debitæ reſidentiæ: & ibi debet
citari, ſi perſonaliter non inueniuntur, vt notat Innocen. ex-
15 tra, de eo qui mit. in poſſeſ. c. aduerſarius. † Et nota, quod poſt li
g tem conteſtatam *g* ſemper ſufficit quem citari ad domum ca-
ſus eſt in lege noſtra, ſecundum Cyn. qui ita no. ſup. de teſti. au-
then. ſed & ſi quis. ubi omnino videas. Ibi, non currit tem-
pus, ſcilicet nec appellandi, nec reſtitutionis petendę. In tertia
16 gloſſ. ibi hodie. 10. † No. quod illico, *h* id eſt incontinenti. dicitur
h inter decem dies. In quarta gloſſa ibi, ad appellandum. quia erat
abſens ex cauſa voluntaria: quę & ſi honeſta ſit, tamen non ha-
bet aliquod priuilegium ſibi deputatum a iure cauſa mercantię
vel alterius artis quam mercantiæ, & legi noſtræ conſonat, infra
de appellat. l. addictos. ibi dum dicit per errorem, vel gratiam co
17 gnitoris oppreſſa putatur eſſe iuſtitia, &c. † Extra quęro *i* vtrum
i omnes, quorum intereſt, ſint citandi? Dicit Innocen. quod pro
ſubſtantia iudicij nemo eſt citandus, niſi ille, contra quem dirigi
tur petitio, ut eleganter no. Innoc. extra de maio. & obed. cap.
humili. ſed pro extenſione præiudicij debent citari omnes. quo-
rum intereſt, vt l. ſi deſerta, ſup. ſi propter publi. pen. & no. in leg.
cum miles, §. 1. ff. ex quibus cauſ. maio. Et ſi ſint citati quidam, &
quidam non, præiudicat citatis tantum, vt dicimus in inuenta-
K rio, *K* quod præiudicet creditorib. citatis, & non alijs, ut in Auth.
de hæredibus & Falc. §. ſi uero ab ſint. collatio. j. & ſi non eſt cita
tus ille, qui poſtea cedit liti, vel iuri, valet proceſſus, vt ff. de fidei-
1 com. liber. l. 3. §. fin. † Aliquando tamen ſola ſcientia præiudicat
8 etiam non citato, vt quando principalis litigator eius perſonam
prætendit in iudicio, vel actor tractat facta ſucceſſoris, vt ff. de re
iudic. l. ſępe. & eleganter no. ff. de iud. l. venditor.

ADDITIONES.

a Præſumitur ſcire. Vide Bal. in auth. hodie. inf. de app. & Bart. in l. 1. inf. de temp. ap.
b Et no. quod. Vide Bar. in l. 1. §. fi. & quod ibi dixi, ff. quando ap. ſit.
c Poſitio ignorantiæ. Facit quod no. Bal. in l. 1. ſup. ad Maced. & Bar. in l. is poteſt, ff. de acq. hær.
d Probare. Vide per Bar. in l. 3. §. illa. ff. de uerb. obl.
e Vbi larem. Adde l. 1. §. 1. de liber. agnoſcen.
f Et no. Vide Bal. & Ang. in l. ut perfectius, ſup. de anna. excep.
g Poſt lit. conteſt. Vide Bar. in l. 3. §. prætor, ff. de dam. inf. & Bal. & Ang. in leg. perfectius. ſup. de annali. excep.
h Illico. De hoc verſi. illico. vide in l. ſi quis. ſup. depoſiti.
i Extra quæro. iſtud dictum Inno. etiam allegat Bal. in l. 1. ſup. eo. Bar. in l. eo tẽpore, inf. de remiſſi pigno. & Pau. de Caſtro in l. in concedendo, ff. de aqua plu. arcen.
K In inuentario. Sequitur Bal. in auth. ſed cum teſtator. ſup. ad leg. Falc. & in auth. ſi omnes, ſup. ſi ut ſe ab hære. abſt. in fi. Bar. in extrauagan. ad reprimendum. in uerſ. per edictum, in fine.

LEX IIII.

1 *Factũ conſummatũ ad conſumptionẽ mandati attenditur, & non effectus.*
2 *Feriæ debitoribus non proſunt, qui cum pecunia aliena fugere volunt.*
3 *Arbitrator ferias ſeruare non tenetur.*
4 *Mandatum ad ius referuari debet.*
5 *Citatio quæ eſt nulla, nihil operari poteſt.*
6 *Iuriſdictio durat, ſi ſententia eſt nulla.*
7 *Iuriſdictio ordinaria, dicitur perpetua.*
8 *Iudex ſi inordinate tulit ſententiam, an poſtea ordinate procedere poſſit.*
9 *Iudex ſi eſt datus ad iudicandum & exequendum, an ſit finita iuriſdictio propter poteſtatem exequendi.*
10 *Delegatus ad vniuerſitatẽ cauſarum, an habeat poteſtatem pronunciandi.*
11 *Iudex ſuſpectus, an ex eodem libello iudicare poſſit.*
12 *Delegatus a papa ſi eſt mortuus, ordinarius ſe intromittere non poteſt.*
13 *Sententia pluribus rationibus dicitur nulla.*
14 *Poteſtas arbitrandi data, qualiter intelligi debeat.*
15 *Sententiam caſſare tanquam nullam, non eſt mixti imperij.*
16 *Iudices mixtam iuriſdictionem habentes, an ſint ordinarij, vel delegati.*

Si, ut proponis, Nulliter conſumatum, ꝯſũmit mã
datum. h. d. Vel ſic, Scĩa nulla lata ꝑ
iudicem delegatum, facit ceſſare mandatum, & dẽt alius ſubro-
gari. h. d. Vel ſic, Snĩa quæ nulla eſt quo ad litigantem, eſt aliqua
quo ad hoc vt faciat ceſſare officium delegati. hoc dicit. Butr.
Ad euidentiam eſt ſciendum quod hic duo faciunt ſnĩam nullã
Primo, quia fuit hic lata tp̃e feriato, ſecundo quia lata ꝯ abſentẽ
1 non contumacem. Nota quod dixi in ſummario. † Nota, ꝙ ad
conſumptionem mandati non attenditur effectus, ſed merum
factum conſummatum. Et nota ꝙ ſnĩa lata die feriato, ipſo iure
non valet. Sed hic diſtingue; aut feriæ ſunt in honorem Dei, aut
ſimpliciter, aut repentinæ. Primo caſu non valet ſnĩa & ſi ferijs,
renunciatum ſit. Scdo caſu valet, ſi renunciatum ſit, vel conſen-
a ſum. Tertio caſu *a* idẽ, ſ. qñ in honorẽ Dei, vel Sanctorum, aut
b qñ repẽtinę inducunt in fauorẽ publicę utilitatis principaliter, *b*
vt not. in cap. ſæpe, de ver. ſign. in Clemen. Quid ſi populus Ro-
manus inducit ferias ex quadam ſuperſtitione, puta ꝑꝑ mortẽ
ſancti Paulucij? Reſpondeo quod iſtis poteſt renunciari, quia ñ
c ſunt de iure cõi approbatæ, vt ſup. de ferijs. l. a nullo. Pone, *c* Pe-
ruſini induxerunt ferias ꝑꝑ fœlicem aduentum ſummi Ponti-
ficis; dico ꝙ iſtæ feriæ ſunt mixtũ tam repentinę, q̃ in honorem
Dei, quia reuerentia quæ fit ſummo ſacerdoti, fit ipſi Deo, ut ff.
2 de arbit. l. non diſtinguemus, §. ſacerdotio. † Quæro, an feriæ pro
ſint debitoribus, qui volunt fugere cum pecunia aliena; Reſpon
deo non, quia non debet dari materia delinquendi. gloſ. vulga-
ris & notabilis eſt in l. fin. ſupra. de fer. Item feriæ debent defer-
3 re, non auferre rem alterius, vt l. 3. ff. de feri. † Sed nunquid *d* arbi
d trator tenetur ſeruare ferias? Reſpondeo quod non, ut d. l. fina.
vbi dicitur, ꝙ valet tranſactio: ergo & proceſſus arbitratoris, vt
in Auth. vt differen. Iudices. §. 1. & in dict. l. fina. vnde die Domi-
nica arbitrator põt declarare pretium rei, & executores vltimæ
voluntatis poterunt eligere pauperes, quia ſolummodo in iudi-
cijs habent locum ferię, & non in extra iudicialibus; nec etiam
in omnibus iudicijs, ſed in contentioſis tantum, unde executo-
res gratiarum poterunt facere proceſſus ad exequendum, non
4 dico ad compellendum, etiam tempore feriato. † Opponitur,
mandatum ad ius debet referri inſpecta perſona mandatis, &
eius cui mandatur, & finis ad quem mandatur, l. 3. ſupra de hæ-
red. inſtituen. erg. niſi de iure fiat, non expirat, l. nec conditio. de
condi. & demonſt. Reſpondeo ille cui mandatur principalis cau
e ſa, non poteſt cognoſcere *e* de ſuis erroribus in diffinitiua, quia
quæſtio de erroribus & proceſſus eſt alia a principali, & ideo
non venit in mandato: eſt enim nouus, & non pręcogitatus arti
culus, argu. infra de appellat. l. ſi actor. & quia non poteſt cognoſ
cere de erroribus, ideo funct⁹ eſt officio ſuo: nec debet ad ipſum
recurri quia mandatum male executus eſt. argumen. j. d appell.
5 l. eos. in princip. † Opponitur, illud quod nullum eſt, non debet
aliquid operari, vt citatio nulla, l. ſi pater, ne de ſtatu de funct. &
lit. ꝯteſt. nulla, ut ſup. de litis conteſtatio. auth. efferatur. receptio
teſtium irrita eſt lite non conteſtata, vt extra, ut lite non cõteſt.
per totum idem in ſententia quæ non habet eſſe, nec figuram eſ
ſe, vt l. ſecunda. ff. de pœn. arg. l. ſi quis legatũ, ff. ad legem. Cor. de
falſ. & ff. de re iud. l. 4. §. condemnatum. Solu. concedo, ꝙ quan-
tum ad iuris effectum ceſſat affectus, ſecus quantum ad expira-
tionem mandati: & eſt ratio quia mãdatũ intelligitur de prima
f ſententia, *f* vt ff. de verb. ſign. l. boues, §. hoc ſermone. Sed ali-
qui dicunt, quod ille §. loquitur in affirmatiua, ſecus in negatiua
oratione, de condict. & demonſt. l. hoc genus. & eſt gl. ſatis nota
6 bilis. † Secundo oppo. *g* ſi ſententia eſt nulla, ergo durat iuriſdi-
g ctio, vt inf. eod. l. ſi pręſes. Solutio, ibi in ordinario, qui habet iu-
riſdictionem iure proprio: ſecus in delegato, qui habet iuriſdi-
7 ctionem iure alieno. † Item iuriſdictio ordinaria eſt perpetua:
ſed delegata eſt momentanea, & hæc habet plus facti quã iuris,
ideo delegatus ſiue bene, ſiue male iudicauerit, functus eſt offi-
cio ſuo. Idem ĩ arbitro, vt ff. de arbit. l. qualem, §. fi. & l. q arbiter.
Et

ADDITIONES.

a Tertio caſu. An ferijs repentinis renunciari poſſit. Vide Bald. in l. j. ſup. de fer. no. in l. i. ff. de fer. & uide quod ſequitur.
d Phil. Dec. Principaliter. Quoniam Dei ferijs æquiparãtur, ſecundum eundem in l. 1. ſup. de fer. & ad id, quod idem, quod in Dei ferijs, uide in l. 1. ff. de fer. & l. 1. ff. de noui opor. nunc. per Ale. Et quod huiuſmodi feriæ repentinæ ſolemnibus æqui-parentur, idem dicit Ang. in §. idem iuris. inſtit. de excep.
c Pone. Vide Bar. inf. eadem l. in ſecunda gl.
d Sed nunquid Vide Bar. in l. idem Pomponius, §. ex compromiſſo. in l. ſi feriatis, s̃. de ar. Bal. in l. 1. ad fin. & in l. dies, ſup. de fer. & in l. fi. ſup. de contrahenda emp. & in l. 1. ff. de fer.
e Phil. Dec. Cognoſcere. Sed nec reuocare, vel ẽt de partium conſenſu, ut notat idem in addi. ad Spec. tit. de ſenten. verſ. & nota, quod error quando autem error ſententiam uitiare habeat, per me in l. 1. ſup. de error. calculi.
f Prima ſententia. Vide Bald. inf. ea. l. in fi. dum alleg. Inn. in c. veniens, & hoc facit, an ſi delegatus pronunciat inſtantiã eſſe peremptam ſit functus officio, de quo uide Bal. qui ponit vnum verbum in l. 1. j. ſi a non comp. iu. & in l. ſi præſes j. eo. & Bar. in l. quod iuſſit, ff. de re iu.
g Secundum oppo. Vide ad intellectum huius legis infra ea. l. in glo. ibi, qualiter.

a Et hæc faciunt *a* ad quæſtionem de electionario *b* poteſtatis, nā
b cum iſta ſit ↄmiſſio,& non collatio,expirat ēt per electionē in-
ualidam.conſiderat aūt Innoc.ꝙ qñ committitur prouiſio ali-
cui,niſi ſortiat̄ effectū,non expirat cōmiſſio,licet ſecus ſit in iu-
diciis.ita eleganter not.ipſe extra,de offi.delega.c.in literis.cum
igitur cōmiſſio electionis facta ſit ob reipublicæ prouidentiam,
vt ei prouideatur de bono Rectore:vr̄ dicendū talem cōmiſſio
nē non expirare,l.qui per ſalutem,ff.de iureiuran.quod verum
puto,quia finalis intentio cōmittentis eſt,ꝙ reipublicæ prouidea
tur.& ideo donec ſit prouiſum non expirat mandatum,ſi tempo
c ra ſuffragantur,eligens *c* aūt dicere debet,eligo non , eligere uolo
quia requiruntut verba effectiua,nō enūciatiua emiſſa pp aliud
futurum fieri.Quia voluntas,quę expectat eſſentiam ob aliā vo
luntatem poſt ſe,non eſt volūtas perfecta,ut no.in l.ſerui electio
ne,de le.1.ſic iudex debet dicere,pronuncio ſic, non autem dēt
dicere pronuncio me ſic pronunciaturū de hoc dicā j.de ſen.&
interloc.om.iud.l.cum iudex.ſuſpenſiua enim ſunt, licet multi
8 doctores dicant ↄ̃rium,† opp.& vr̄ *d* quod ſi iudex tulit inordina
d te ſnīam,ꝙ debeat poſtea ordinate procedere,vt ff.de arbit.l. qd
tamen.Solu.aut non ſeruauit formam commiſſam,& non expi
rat mandatum,qa nō eſt eo vſus,& ſic res eſt integra, aut nō ſer
uauit formam iuris cōis,& tunc ſic.ita dicunt noſtri Doct. Inn.
dicit,ꝙ ſi iudex delegatus tulit ſnīam per errorē facti , vt qa cre-
didit partem citatam, quæ non erat citata,ꝙ tunc durat iuriſdi-
ctio:ſecus ſi erat in iure,ut not.extra,de re iud. c. 1. q̄ diſtinctio
nulla lege probat̄,nam iudex non tractat de damno, vel incom
mō nā non conſummare mādatum non intereſt ſua,cū ſit onus
ſine ↄmodo.itē iſta diſtinctio eſt ↄ̃ caſum huius legis , nam hic
iudex fuit in facto circumuentus,habito reſpectu ad argumētū
9 contumaciæ,& tamen expirat iuriſdictio.† Sed hic dubitatur , *e*
e quid ſi quis eſt datus ad iudicandum,& exequēdum;& vr̄ ꝙ nō
ſit finita iuriſdictio pp poteſtatem exequendi.in ↄ̃rium , quia in
delegato Principis hoc tacite ineſt,tñ iuriſdictio eſt conſumpta,
licet diffinitiua ſit nulla: nā ↄſumpto principali,ↄſumit̄ acceſſo-
rium,arg. j.de fruct.& lit.expe.l.terminato. Tu dices, delegatus
f Principis eſt maior *f* quolibet ordinario in illa cā , ergo quod p̄t
ordinarius,pōt ipſe;Reſpondeo,eſt maior , ſed non firmior. ita
no.Archi.2.q.6.c,ſi Epiſcopus.modo quæro,quid ſi ſnīa interlo
cutoria eſſet nulla,& eſſet lata ſuper non iuriſdictione? Reſpon-
deo idem in iſta,quod ī diffinitiua;quia eſt diffinitiua quo ad iu
dicem,non quo ad partes,ut extra,de off.dele. c. ſignificantibus.
10 † Quæro,quid ſi eſt delegatus ad vniuerſitatem cauſarum? Re-
ſpōdeo,idem vr̄ ꝙ in ordinario, qa vniuerſalis iuriſdictio adhuc
penes eum eſt,ergo & iterū pronunciandi ptās,nec dr̄ iterari,ꝙ
inutiliter actum erat,ſed reformari;quatenus de facto factū erat
ut ff.de ſer.l.1.in prin.dico igitur,quod delegatus ad uniuerſita-
tem cauſarum cum remaneat in eſſentia iuriſdictionis uniuerſa
lis,idem pōt,quod ordinarius,iuxta no.ſ.de iud.l.cum ſpecialis,
11 in prin.& l.2.de ſport.† Quęro , *g* nunquid ſuſpectus iudicabi-
g tur ex eodem libello;& vr̄ ꝙ non,quia titulus libelli non loqui-
tur ad eum,hoc vr̄ tenere gl.ordi.in auth.de exhib.reis,§. ſuſpe-
cto,in gl.quæ incipit,quantum ad hoc.Sed ↄ̃rium dico, quia cō
tinuatur iudicium,unde remaneāt firma acta in ſuo ſtatu;& idē
in probationibus vt not.hic,& ff.de appel.l.ſi expreſſim. ſecus ſi
acta eſſent infirma & inualida,vt no.ff.de re iu.l. cum quærebat-
tur.plenius diſtingue,aut acta habent continuam & conſequē-
tem veritatem,& habet locum,quod dixi,aut in futurum,& nō
habēt continentiam veritatis.quia imitantur tpa,vt ætas , & nō
probant coram alio iudice etiam ſubrogato,vt l.ſpadonem,§.q
ſolutus,ff.de excuſa.tuto.per Dy.& hic p Pe.& Cy. quod mihi
non placet: non eſt qō horę,vel momenti,ſed cuiuſdam lati ſpa
tii,id eſt minoris ætatis;& ideo in tota illa inſtantia probant, ſed
bene fateor,ꝙ in noua inſtantia non probarent,eoq. ſolo tractu
temporis naturalem curſum imitarentur,facit quod no.ff.de iu
reiuran.l.qui iuraſſe , §. ſi pater. & l.eum qui,§. in popularibus.
12 † Quæro,Papa delegauit cauſam,& delegatus eſt mortuus. Vtrū
ordinarius poterit ſe intromittere; Rn̄deo non, ſed ſolus Papa
licet delegatio ſit conſumpta,vt no.Archid.34.q.11.§.his ita.in
h apoſtilla,quæ incipit adde,ibi. Et ſic nota, *h* ꝙ cā, quæ ſemel eſt
in curia Romana,nūquā exhibit de curia,niſi Princeps deleget,
vel cām remittat ad ordinariū;qđ eſt notatu dignum,& ad hoc
facit hæc lex.Nam hæc cauſa redibit ad præſidem , & præſes de
nuo committet : facit de offic ordi.ca. paſtoralis,§.præterea.
i Modo hic *i* quæro,qs iudex cognoſcet de nullitate ſnīę latę.ab
ordinario? Rn̄deo, ipſe idem,ſi ille ↄ̃ quem eſt lata ſnīa,velit ip-
ſum adire;ſed ſi vult adire iudicem ad quem,pōt ēt per ſimplicē
querelam,vt j.de accu.l.abſentem,ſm̄ Bar.qui ita no. ff.de app.
l.ſi expreſſim,& l.iudex,de re iudica.& j.de ſenten.ex breuic.re-
citan.l.j.ſecundum primam lecturam.hoc non placet Iac. But.
per l.vbi cęptum,ff.de iud.quare dicas ſecūdum eum,ꝙ aut de-
bet iudicari ex eiſdem actis,& idem iudex,nō autē ſuperior de-
bet adiri: aut ex alijs actis, & idē,vel ſuperior poteſt adiri dicas
quod ſi allegatur dolus , vel lata culpa pronūciantis,tunc poteſt
adiri ſuperior, vt l.abſentem. j.de pęn. Si vero allegatur error,
tunc teneas diſtinctionē Butrig. dic ꝙ vbi vnius iudex hēt maio
rem iuriſdictionem,quæ includit in ſe minorem, pōt corrigere
factum illius,etiam per ſimplicem querelam ;ſed qñ non inclu-
dit,ſed excludit, vel minor hēt primam iuriſdictionē, maior ſe-
cundum aſcenſiue,tunc donec durat iuriſdictio prima non fran
gimus eam,nec imus ad ſecundam;quia ordo ſeruandus eſt, vt
iuriſdictionum ordo ſeruetur,vide Bar.de officio ord.c.cum ab
eccleſiarum.in vltima gl.& in c.duo ſimul,in fin. In text.ibi, de-
nuo &c.iſtud denuo reſpicit commiſſionem,& cognitionē , id
eſt,acta paracta ſeu perfecta,quæ durant in iſto ſtatu.In gl.2. ibi,
vel ſimili.nota,ꝙ omnes dies feriati ī honorē Dei , ſunt ęquales
13 diei Dominico.† In tertia glo.ibi,nunquam venturum . Ponde
ra verbum,nunquam.Ibi,& quia.nota ſnīam plurib.rationib.ↄ-
currentibus poſſe dici nullam. Idem in ↄ̃ctibus, vt ſ.de cōtrahē.
emp.l.ſi mater.Ibi,officio ſuo.quia qñ committitur actus,q nō
conſueuit niſi ſemel fieri,non vr̄ niſi ſemel committi, & de pri-
mo actu cogitatum.dicit Cyn.ꝙ actus debet fieri iterato,quādo
committit̄, vel mandatur a lege, ſecus ſi ab homine. de eden.l.
vbi,§.his aūt,per Cy.& norab.dicit Inn.ꝙ † ſi data eſt poteſtas ar
K bitrandi,*K* intelligitur ſemel tm̄,vt ipſe no.extra,de iureiu.c.ve
l niens. Quæro, pone,caſſatur *l* ſnīa,nunquid in dubio intelligi-
gantur caſſari acta? Reſpondeo ꝙ non , ſecundum Archid.q ita
notat,30.q.5.c.iudicante.& probatur per glo.noſtram ordinatiā
hic poſitam.& hoc eſt verum,quando caſſatur ſentētia vitio ſē
tentię:ſecus ſi vitio actorem,quod erat allegandum in cauſa,nā
in dubio ſententia refertur ad allegata & probata,ut not.ff.de ex
cep.rei iudic.l.ſi quis ad exhibendum.vbi eſt nota.ergo ſentētia
quantum ad præſumptam cauſam,ad acta referri debet. Tene
14 menti.† Quæro , *m* nunquid caſſare ſententiam tanquam nul-
lam,ſit mixti Imperij? Reſpondeo quod non,cum quilibet ordi
narius hoc poſſit,ſcilicet ſuam ſententiam nullam declarare gl,
eſt hic ordinaria,& ideo iſte articulus poteſt delegari ab ordina
rio , vt no. j.de appel.l.eos.in prin.& eſt ſatis expreſſum in l.cum
15 poteſt ſententiam.inf.de appel.† Quæro,quid in iudicibus , qui
mixtam habent iuriſdictionem, ſcilicet ſecundum quid ordina
riam,& ſecundum quid delegatam; Reſpondeo,reſpice vtrum
in actu pronunciandi ſint ordinarij , vel delegati : quales enim
16 ſunt in alijs articulis,non eſt vis.† In gloſſ.fin.ibi, vel male,id eſt
nulliter:nam quod nulliter fit, male fit , non tamen iudex facit
n litem ſuam,*n* niſi aduerſarij interſit,vt l.ſi iudex,de var. & extra
ordin.cogni.& l.j.§.hæc autem verba, ff. quod quiſque iur. In
fin.glo.ibi,qualiter & quando.facit extra,de offi.ord.c.graue.ſo
lu.dic,ꝙ iudex delegatus.poteſt emendare interlocutoriam,vel
proceſſum,ut hic,ſed non ſententiam hebentem figurā diffini-
o tiuæ. Sed quid ſi *o* non habet eſſe , nec figuram eſſe, vt quia lata
cōtra dominum,qui non fuit in iudicio forte poteſt , vt j.tit.2.l.
j.licet gl.faciat eam loqui in ordinario tantum.

ADDITIONES.

a A.B.Et hæc facinnt. An per electionem inualidam eligens priuetur iure eligendi. vide Bar.in l.2.alias 1.ff.de opt.leg.

b Electionario. Vide Bar.in l.2.ff.de opt.leg.& Io.de Imol.& Bar.in l.ſerui electione, de le.1, & vide no.per Bald.in l.j.ſup.de eden. & in l.quod quis. ſup. de procur.& in l.prox.& in l.poſt adictam,ſup.de impu.& alijs ſub.Im.in l.iudex poſtea quam in 10 q.ff.de re iudi.

c A.B.Eligens. Vide ibi Bar.

d Oppo.& videtur.Si iudex facit actum nullum,an ſit functus officio ſuo,& quid in arbitratore.vide Bal.in l.fi.ſup.de contrahen. empt. & hic adde Imo.in l.ſerui electione , in prin.de lega.1.Bar. & alios in l.iudex poſteaquam,ff.de re iudi. & quod ibi ſcripſi poſt Imo.

e Sed hic dubitatur. Vide Aug.& Imo.in l.iudex poſteaquam,ff.de re iudi.

f Maior.Dixi in l.fi.ſup.de iudi.in ver.delegatus.

g Quæro. Vide Bar.hic.

h A.B.Et ſic.No.ꝙ cauſa, quæ eſt ſemel in curia Romana,nunquam exit de curia,niſi Papa illam deleget.vide Bal.in c.j.ſi de feu.defun.fue.contro.inter domi.& agn. ad fi.vbi diſtinguit.facit quod voluit Bal.in tit.de pace iu.fir.c.1.

i Modo hic. Sed vtrum poſſit cauſa nullitis iterum comitti delegato,qui nulliter iudicauit. vide glo. & Bald.quod not.in l.1.inf.tit.2. & bonum text.in l.accuſatoribus , de accuſ.

K Arbitrandi.Vide Bal.in l.qui per ſalutem,ff.de iureiur.& ſup.eo.& l.ſi fideicomm. §.ſi quis decem.de leg.3. & quod ibi dixi poſt Bar. & Bal.omnino in l.fin.de contrahen.empt.

l Pone,caſſatur. Vide l.cancellauerat.& quæ ibi no.ff.de his,quę in teſta.delen.quid econtra.vide Imo.in l.acta,ff.de re iu.

m Quæro. Vide Pau.de Caſt.in l.ſi idem,ff.de iuriſd.om.iud. ſed quando caſſatur per viam appellationis,an ſit mixti imperij.videtur quod ſic,per not.in l.1.§.ſolent,ff. quando appel.ſit.nec ſequitur,quilibet ordinarius poteſt cognoſcere, ergo non eſt mixti imperij,quia etiam ea quæ ſunt mixti imperij,poſſunt cognoſci per omnes etiam delegatos,vt probatur in l.Imperium,ff.de iuriſdictio.om.iudi.

n Litem ſuam. Vide Bal.in c.1.§.iudices,de pa.iur.fir. & quod ipſe no.in l.pe.ſup.de pac.dixi poſt Bar.in l.fin inf.de pęna Iud.qui male iud.

o Sed quid ſi. Vide Bal.in addi.Spe.in tit.de ſent.vbi ponit aliam limitationem.

LEX IIII.

1 *Præſes pro libito poteſt ſibi tribunal eligere.*
2 *Iudex per obreptionem dicitur mutare locum.*
3 *Aduocati cauti horam,quam fertur ſententia ſcribi facere debent.*
4 *Iudex parti citationem poteſt committere.*

5 *Prælatorum confirmationes, quilibet loco fieri poſſunt.*
6 *Obripiens, an teneatur crimine falſi.*

Si, vt proponis. Satis eſt mihi non eſſe cōtumacē
quo ad locum ſnīæ, vt reddat ſen-
tentia nulla.h.d.Bu.Vel ſic, Obreptio reddit ſententiam nullam.
1 † Præmitto ad euidentiam quod Præſes prouinciæ habet ſub ſe
multas ciuitates, & per cōſequens multa tribunalia deputata. &
a deputanda: nā ipſe pōt eligere tribunal vbi vult, etiā in camera *a*
ſua, ad inſtar Epiſcopi. Pone ergo caſum ſic, Præſes Spoletani
Ducatus incępit cognoſcere ī ciuitate Aſſiſij inter te & me & ti
bi deputauit locum tribunalis; ad quē locū ego fuit citat⁹ ad cer
tum diem ad audiēdum ſnīam: demū iſte præſes acceſſit ad ciui
tatem Spoleti forte pro reſidentia facienda aliquantiſper ſicut
moris eſt; modo aduerſarius meus ſequutus præſidem ſuaſit ei,
quod ego eram contentus, ꝙ ſentētia ferretur Spoleti, quod ve-
rum non erat, quærebatur ſi tulit ſententiam Spoleti me abſen-
te, quid iuris? Reſpondet Imperator nō valere, quia alibi lata, &
quia per obreptionem. In tex. ibi, certum locum. No. ergo quod
b præſes *b* poteſt ſibi pro libito tribunali eligere, alij vero non poſ
ſunt, niſi in actibus voluntariæ iuriſdictionis, vel niſi cāæ cogni-
2 tio non requirat, vt l. voluit, §. 1. de interrogato. action. † In text.
ibi, per obreptionē. qua mediante iudex mutauit locū, & ſic fuit
obreptū iudici, vel pars ɔparuit alibi, & tunc obreptū fuit reo, &
iſte ſunt duæ lecturę gloſſæ, & nota hunc dolum reddere ſnīam
nullam, & ratio patet in litera. In textu ibi, ad effectum, id eſt ro-
bur, nam nulliter factum cōfirmatur. Fallit in caſibus expreſſis
in iure, vt l. fi. ſ̄. de his, qui a non dn̄o manu. & l. ſancimus, ſ̄. de te-
ſtamen. nota, ꝙ ille qui non eſt contumax, quo ad locum feren-
dæ ſententiæ, non poteſt ſententiam pati. idem quo ad tempus.
c Quid ergo, *c* ſi iudex mandat ꝙ Titius compareat die Sabbati ad
ſententiam audiendam, quæro qua die poterit ferri ſententia ſi
non compareat? certe non die Sabbati, quia tota illa die compa-
rere pōt. Item non die Lunę, qa quantum ad illā diem, non fuit
contumax: Quid ergo aduocati dicunt ferendam ſnīam in fine
3 die Sabbati, id eſt in veſperis. & ideo † cauti Aduocati faciūt ſcri
bi etiam horam, qua fertur ſnīa, ſm Iac. But. Dicas, ꝙ tacite ītel
d ligitur hora cauſarum, quia illa eſt hora congrua? & ſi iudex *d*
4 vult expectare, de benignitate poteſt, vt dixi in l. j. ſ̄. eod. † In glo.
ſecunda ibi, ex parte iudicis. argue ex iſta gl. ꝙ iudex poteſt con-
mittere citationem parti, nō tamē ſtatur eius relationi ſolo ver
5 bo, niſi probetur. † Extra quæro, nunquid *e* confirmationes præ-
e latorum poſſint fieri quolibet loco? Reſpondeo quod ſic, vt no-
tat Archi. 50. diſtinct. c. qui in aliqua. quod tene menti. Quæro
quid de emancipationibus liberorum, & alijs actibus volūtariæ
iuriſdictionis? Reſpondeo, in quolibet loco fieri poſſunt, vt ff. de
6 officio proconſ. l. 2. † Quæro, *f* nunquid iſte obripiens teneatur
f crimine falſi; Dicunt quidam Doctores Vltramontani ſub du-
bio forte, quod ſic, l. ſi quis obrepſerit, ff. de fal. ſed ibi loquitur
de obreptione circa ſubſtantialia, & deciſiua: hic circa accidenta
lia, & narratiua.

ADDITIONES.

a Camera, Vide Bart. & Bal. in l. 1. inf. de ſen. ex breui. reci. & text. glo. & Bal. in l. cū ſententiam. inf. de ſenten. & interlo. om. iud.
b Nota ergo, ꝙ præſes. Vide inf. eo. l. in fi. & Bar. in l. 4. §. hoc autem. in 6. & 7. oppo. ff. de dam. inf. in l. 1. inf. de ſenten. ex breuic. rec. & in l. teſtamenta ſup. de teſt.
c Quid ergo. Vide Bald. in l. 1. ſup. eo.
d Iudex. Vide Bal. & Ang. in l. vt perfectius ſup. de anna. excep.
e Nunquid. Vide Bal. in l. quicun que, vt late, ſup. de ſeruis fugit.
f A.B. Quæro. Barto. hic dicit, ꝙ eſt interlocutoria vide eundem Bar. in l. 2. ſ̄. de Epi ſco. audien & Barto. hic voluit allegare gloſſ. Io. And. in capitu. fin. de appella. uide Imol. in l. ſi finita, §. ſi forte, & §. ſi autem, ff. de dam. infecto. & Bald. in l. pen. ſup. ſi aduer. rem iudic. & in authen. ſi quis ſup. de Epiſc. au. & l. eos. in princ. de appel. & in l. ante, in fi. inf. quo. appel. non rec. & in l. ſi finita, §. 1. de dam. infe. & l. quæſitum, de re iudic.

L E X   V.

1 *Iudex qualiter ipſo facto pronunciare debeat.*
2 *Iudex appellationē deſertā pronūtians, iudicē ſe vlterius nō eſſe pronūciat.*
3 *Sententia appellationis deſertæ, dicitur ſententia confirmationis.*
4 *Actor cauſa cognita, præſumitur conſtitutus.*
5 *Acta cancellata quæ non tenent, ſicut prius, probare poſſunt.*
6 *Actus inualidus cancellari debet.*
7 *Minor indefenſus confirmationis ſententiam non patitur.*
8 *Actorum cancellatio habet vim ſententiæ.*

Si præſes. Snīa cancellationis actorū, vel appellationis d̄
ſertæ, non pōt ferri ɔ̄ minorem īdefenſum. h.
d. Quæro, vtrū iſta ſnīa ſit diffinitiua; Reſpondeo, diffinitiua lar-
ge dr̄ omnis ſnīa, quæ imponit finem liti: ſed iſta imponit finem
ergo eſt diffinitiua, vt no. ſ̄. de red. cre. l. ſi qs & l. generaliter. Ioā.
a And. dicit, ꝙ eſt interlocutoria, ſed magni præiudicij, *a* & hoc ꝓ
bat, quia contraria eſt ius interlocutoria: & ɔ̄rium eadē eſt di-
ſciplina. ſed illa allegatio nihil valet, quia hic non eſt eadem rō
ɔ̄riorum: tn̄ ipſe bene dicit in dicto, licet male in ratione. vera er
go ratio eſt, quia ex ea non oritur actio in factum, nec mādatur
executioni: ſed ſententia prima, vt no. j̄. de appellat. l. eos. in prin-
b cib. Innoce. *b* tamen dicit ſententiam latam ſuper proceſſibus
eſſe diffinitiuam, ut ipſe no. extra, de procura. c. auditis, ſed illud
eſt uerum, quando agitur principaliter ad cōfirmationem, vel
infirmationem proceſſus. ſecus ſi incidenter. Vel ſic ſumma, mi
nor indefenſus non patitur ſententiam, nec factum ſententię ę-
1 quipollens h.d. nec eſt alibi. † Nota hic *c* modum pronuncian-
c di ipſo facto, ſcilicet per cancellationem *d* actorum: vnde eo ip-
d ſo, quod iudex cancellat libellum, uidetur pronunciare ſup eo
non procedendum, niſi ſuppeleas, quod hæc lex debet intelligi,
quando iudex cancellauit verbo & facto, tamen litera non facit
mentionem de verbali cancellatione, nec etiam gl. verum tamē
de natura ſententiarum eſt, quod proferantur, vt j̄. titu. j. l. 1. & 2.
2 † in textu ibi notionem ſuam. opp. ille qui pronunciat appella-
tionem deſertam, pronunciat ſe vlterius iudicem non eſſe: er-
e go poteſt reuocare, *e* ut extra, de officio delega. c. ſignificantibus
ſed iſte pronunciat id, per quod iuriſdictio ad aliū iudicem re-
dit, ergo reuocare non poteſt. Sol. hoc in ordinario ſed decreta-
3 lis loquitur in delegato, quod eſt notatu dignum. † in gloſſ. 3.
4 ibi, confirmauit. † nota ſingulare uerbum, quod ſententia ap-
pellationis deſertę eſt ſententia confirmationis. Quæro, an prę-
ſumatur actor condemnatus cauſa cognita? Reſpondeo ſic: qa
ubi non requiritur magna cauſæ cognitio, ibi præſumitur ꝓ de-
creto, ut no. in l. actor, rem ratam hab. idem eſt, quandocunque
f decretum *f* interponitur in forma ſolenni, vt j̄. de fide inſtrum.
5 & iu. haſtæ fiſc. l. 1. lib. 10. † Quęro, nunquid acta *g* ſic cancella
g ta probabunt, ſicut prius? Reſpondeo ſic, quia cancellatio nō te-
nuit, vt hic. unde nota, ꝙ cancellationes inualidę, factę per magi
ſtratus, vel Tabelliones, non derogant ſcripturę. Tene menti.
6 † Extra quæro, *h* vtrum actus inualidus debeat cancellari. Rn̄-
h deo ꝙ ſic, ut no. ff. de act. emp. l. ex emp. §. is qui uinum. & uide
7 extra, de teſti. in c. cām, per Ber. † Not. ꝙ minor indefenſus non
patitur ſententiam confirmationis ſententię ɔ̄ ſe latę. & idem di
cit gl. in eccleſia viduata paſtore, vel rectore, quod tene menti.
8 In gl. penul. ibi, quod ipſo. † Nota, cancellationem actorum vim
ſententiæ habere, quod eſt notatu dignum, & nō reperitur alibi.
hoc tamen intelligo verum, quando iudex expreſſit cauſam can
cellationis, vel quando ita ſe habet conſuetudo, alias ſecus. vide
l. acta, & l. actorum, ff. de re iudi.

ADDITIONES.

a P.D. Præiudicij. Quando autem interlocutoria magni dicatur præiudicij, vide per eundem in l. fi. de ſen. ex breuic. reci. & Alex. in l. ſi opus, in addi. de noui ope. nun. & per Iac. Butrig. ante eos, in l. 1. eo. titu. de ſenten. ex breuic. reci. Et ad quæſtionē Bal. vide per Ang. hic.
b Innocentius. Vide Ang. in l. quod iuſſit, ff. de re iudic. & no. Bar. in l. ſtatutis, inf. ti. 1. & Moder. in rubrica, & in l. 1. ff. de re iud.
c A.B. Nota hic. No. textum, quem alibi non habes, ꝙ curatori eſt adiungendus coadiutor, & de hoc habes gl. l. decreto, ff. de adm. tutor. §. fin. & ita dicit Inno. in c. grandi. de ſup. negl. præla. in 6. de prælato ſuſpecto in adminiſtratione vide tex. l. ſi tutor, ff. de ſuſp. tut. ꝙ tutori ſuſpecto adiungitur alius, quem tex. alleg. pro ſing. Bald. ſup. de arb. tut. l. 1.
d Cancellationem. Si iudex cancellat libellum, an videatur ſuper eo pronunciare. vide inf. in fi. & limita hanc legem ſecundum Bal. in lege. noſtram, ſup. de teſt. nō procedere, ſi iudex inconſulte cancellauit.
e Reuocare. Vide Bal. in l. ſi vt proponis, la 1. ver. modo quæro, ſup. eod. & ibi in ver. 2. opp. & ibi per Doc. & vr̄ ꝙ non poſſit reuocare, aliam vero interlocutoriā bene poteſt reuocare, & annullare delegatus, vt no. Bal. in d. l. ſi vt proponis. in gl. fi. & ad Bal. hic, vide eundem in l. pe. ſup. de pact. & quæ dixi poſt Bar. & Imo. in l. qđ iuſſit, ff. de re iud. & Bar. in l. poſt ſnīam. inf. de ſent. & interloc. om. iudi. & Pau. de Caſt. in d. l. quod iuſſit, qui tranſit cum Bal. hic.
f Decretum. vide Bar. in l. fi ſup. de præd. mino.
g Nunquid acta. Vide in l. acta, in fi. princ. ff. de re iud. Bal. in l. ſcriniarios, ſup. de teſta. mil. & in l. ſi vnus, ſup. de teſta.
h Extra quæro. Ad hoc vide no. in l. ſi finita, §. eleganter, ff. de dam. infec. & in l. diſſolutę, ſup. de cond. ex lege. & iſta gl. etiam ad hoc alleg. per Bar. in l. hi qui ad ciuilia. inf. de ap. & in l. 2. in 1. q. ſup. de reſcin. vend.

L E X   VII.

1 *Contumax verus, quis dicatur.*
2 *Contumax nemo efficitur dicendo, nolo,*
3 *Nolo & volo verba, ſi coram vicinis proferuntur, quis non dicitur contumax.*
4 *Contumax, an & quando auditur appellans.*
5 *Sententia pro contumace abſente lata, valet.*
6 *Accuſatore abſente & non citato, ex probationibus in cauſa capituli reus condemnari poteſt.*
7 *Citatio non requiritur in his, quę præambula ſunt citationis.*
8 *Citationes quæ fiunt ad hoſpitia contra forenſes. an valeant.*

a **Ea, quę.** Vbi ceſſat *a* vera, & ficta contumacia, ibi con-
tra abſentem non poteſt ferri ſententia. hoc di-
cit. Nota, quod non lęditur ex temporis curſu, qui negligens
non

ADDITIO.

a A.B. vbi ceſſat. Hæc lex nō habet locum, vbi ex cauſa fideic. petitur libertas, quia poteſt interponi parte non citata, ita dicit gl. l. eum, §. placere, ver. vocari, ff. de fideic. lib. Item non habet locum in interlocutoria, licet ex hoc ſolo redarguatur iniqua, ita ſingulariter dicit Inn. in c. auditis, de procur, & c. cum inter vniuerſas. de elect. & non habet locum in ſententia de facto lata, quia facto tollitur, vt eſt glo. ſing. l. ſi minor, ff. de euic. Item in generali inquiſitione ad ſciendum quis ſit malefactor, non eſt neceſſaria citatio ſecundum Inno Item contra appellantem ab interlocutoria. c. 2. de dolo & contum. in 6. Item ſi dixiſſet ſe non venturum ad cauſam.

non fuit, in Auth. de appella. §. ſancimus, collat. 8. in text. & gloſ.
& vide de reſtitu. milit. l. ignorare. & facit ff. ſi cer. pet. l. quod te.
1 † modo quæro, quis ſit verus contumax. *a* glo. dicit. ꝙ ille qui
a dixit, nolo venire, vox eſt mentis euidentiſſimum argumentum
unde dolus animi probatur ex uerbo, vt not. ff. ex quibus cauſis
in poſſ. eat. l. fulcinius. §. ſed is, qui, in glo. non voluntas, per Dyn.
in c. pro poſſeſſore, de reg. iur. lib. 6. & l. apud Celſum, poſt princ.
de excep. doli. iſte aũt non eſt contumax, niſi in fine termini, vbi
id, quod verbo dixit, facto verificauit, & ſic eſt contumax re &
b verbo: nec enim oportet iterum eum citari, *b* ut no. in l. fi. ff. de ĩ
integ. reſt. debet ergo expectari in dilatione data, non in danda.
2 † Sed opponit. verbum. volo, eſt præſentis temporis, & certum
eſt ꝙ quis poteſt mutare voluntatem, vnde nõ ſeqtur, non uolo
4 ergo non volam. † item non ſequitur, nolo, ergo contumax ero,
vt ff. ad Tert. leg. filii mater, §. 1. Sed reſpondeo, verbum, nolo
c verificat *c* per verbũ, qđ ſubdit venire, ac ſi diceret, finaliter non
ueniam: in futurum. n. tẽdit omnino; vel de eo qui dixit, non cre
4 do venire. notatur in l. antepen. ff. ex quibus cauſis maior. † Sed
d quid *d* ſi iſta verba ſunt prolata coram vicinis? Reſpondeo ſm
Ioan. And. iſte non eſt verus contumax. Sed ↄ̃trium uidetur, cũ
apparet ſcire ſe eſſe citatum: ergo ſi ex induſtria non venit, eſt
verus contumax, ff. de euict. l. ſi rem q̃. §. j. item lex dicit, quod
omnia ſciens, & non cõparens, eſt uerus cõtumax. ff. de appell. l.
e ex conſenſu, §. 1. Sol. dicunt Doct. aut quis eſt inuentus *e* pſona
liter, & tunc eſt verus contumax aut non eſt perſonaliter inuen
tus, tunc eſt fictus, ideſt imaginarius & coniecturatus cõtumax,
mitius enim agitur cum eo, qui non eſt inuentus, q̃ cum eo qui
inuentus eſt, quia magis præſumitur contemnere. ſed ille, q non
eſt inuentus. minus p̄ſumitur contempſiſſe. vnde lex ſatis habet,
f quod talis patiatur diffinitiuam, tamen appellare poteſt. † Et dic
quod triplex eſt cõtumacia, ſcilicet maior; maxima, tacita & mi
nor, vt eſt iſta quando non eſt inuentus per nuncium, ſed poſtea
ſciuit. maior. qñ eſt inuentus, & per conſeqnens ſciuit: maxima
qñ eſt inuentus per nuncium, & dicit, nolo uenire, uel nunquam
veniam. primo caſu contumax auditur appellans ſm cõem opi-
nionem Doctorum, ſecundo caſu non auditur appellans, niſi
f veniat iudice ſedente pro tribunali. Tertio caſu *f* nullo modo au
ditur, vt ff. de in integ. reſt. l. diuus. ſed mirabile eſt, nã Doctores
allegant illam legem, ꝙ loquatur in appellatione: ſed illa lex đt
totum contrarium, ꝙ non auditur appellans, niſi ope. reſtitutio-
nis in integ. Sol. eo ipſo ꝙ ſtatim compares, lex ipſo iure reſtituit
decem dies ad appellandum, vt j. de appel. auth. hodie, per Butr.
canonizata eſt hæc opinio. quod comparens iudice ſedente pro
tribunali poſſit appellare, niſi expreſſe dixerit, nolo uenire: & ita
glo. tenet ubicunque, & generalis conſuetudo approbat. Bar. ve
ro, ff. de appell. l. ex conſenſu, §. eum qui dixit, ꝙ omnis qui ſciuit
congruo tp̄e ſe citatum, & non comparet, non poteſt appellare,
& ſic ſolis ignorantibus ſe citatos. vel iuſta cauſa impeditis, com
petit beneficium appellandi; vnde ſecundũ eum, non eſt differẽ-
tia in hoc, an ut inuentus, vel non: ſed an hoc ſciuerit, & potuerit
cõparere commode, vel ignorauerit. vnde ſm eum, ſi qs fuerit
citatus ad domum cõgruo tp̄e, & facili ad comparendum, ꝙ tñ
debet aduerſarius probare, ꝙ eum ſcientia apprehenderit: & ſi
non comparet, non appellat. & ſic non opportet ꝙ toto tempo-
re dilationis pręfixo ſciat, ſed ſufficit ꝙ ſciat etiam momento, ſi
tunc cõparere potuit habiliter. Bu. autem dicit hic, ꝙ omnis cita
tus ad domũ, eſt ficte cõtumax: quod verum credo inſpecto ini-
tio citationis, quo eſt ignorãs, niſi probaretur ꝙ latitabat. Dicas
quod duo sũt, qui videntur idem: & ſunt diuerſa, ſ. actus, & cita-
tio. Actus autẽ citandi eſt duplex, ſ. vocatiuus, qñ nuncius voce
tãtũ citat; alius intimatus, vt quando defert citationem in ſcri-
ptis, & eam pręſentat, iſti ambo actus ſunt momẽtanei, & actu
tranſeuntes, ſed ipſa citatio facta eſt actu permanens. Dic ergo,
ꝙ actus citandi apprehendit citatum, vel latitat. ita quod non
poſſit apprehendi, & hoc conſtat: & tunc citatus non obediens
eſt uerus cõtumax, qa ipſi citatori tanq̃ publico officiali ineſt q̃
dam authoritas, pp q̃ augetur contumacia. Si aũt iſte actus nõ ap
prehendit eum, ſed citatio deuenit aliter in eius notitiam, iſte nõ
eſt uerus contumax, quia licet ſciat ſe citatũ, ex poſt facto, tamẽ
g neſcit *g* per nuncium ad hoc deputatum, niſi forte ſit citatus p
edictum publice propoſitum, quia notorium, & quia actus illius
edicti uidentur omnes ciues perſonaliter apprehendere, arg. ex
tra, de poſtul. prælat. cap. 1. & ideo iſte ſciens non audiretur apel-
lans, præſertim ſi velit appellare non pro proprio, ſed pro publi-
co intereſſe, ut extra qui matrimo. accuſ. poſſ. c. cum in tua. idẽ
dicas, ꝙ parcitur venienti iudice ſedente pro tribunali. & in ca-
ſu, ubi ceſſat ratio l. diuus. quia illa le. diuus. ponit vnam rationẽ
tamen non excludit alias rationes, & inter cæteras rationes, qua
re audiatur appellans, hęc eſt vera, quia quæ incontinenti fiunt,
uidentur ineſſe. & quia non eſt ęquum, quod quis propter mo-
mentum temporis perdat ius ſuum irremediabiliter, ut no. in l.
1. §. fin. ff. ſi quis ius dicen. non obtemp. Quæro, nunquid quæ-
libet occaſio excuſet a contumacia? Reſpondeo non. quia cer-
tę ſunt cauſæ, quę excuſant de iure, ut l. 2. ff. de in ius voc. & in l.
vir bonus, iudic. ſolui. friuolæ autem excuſationes non excuſant
tamen non ſunt friuolæ illæ, quę metum inducunt, vel quę ca-
dunt in hominem leuem, licet non conſtantem, vt l. ex conſen-
ſu, per gl. & Bar. & gl. dicit ibi, ꝙ obliuio excuſat. Bar. & melius,
niſi ſit obliuio cauſata ex infirmitate memoriæ; de qua conſtet,
vel ex lõginquitate, & temporis curſu, & ita dẽt intelligi quod
6 no. in l. fi. ff. ſi quis ius dicen. non obtemp. † Quæro, nunquid *h* va
h leat ſententia lata pro abſente non contumace? glo. dicit quod
ſic ſ. de iud. l. properandum, §. ſin autem reus. Contrarium no.
hic, & in l. furioſi, de reg. iur. Solutio, ſi nullo modo eſt citatus,
non valet, nec pro, nec contra. Sed ſi eſt citatus ex vnica citatio-
ne, põt eam ratificare, & iõ põt pro abſente ferri ſnĩa; quia quod
fauore abſentium introductum eſt, non debet retorqueri in eo
rum læſionem, & non poteſt ferri ſnĩa niſi pręſens petat. impu-
tet ergo ſibi pręſens, qui petit pronunciari, argu. ſupra de rebus
7 credit. l. generaliter, in princ. † Quęro, nunquid in cauſa capitali
accuſatore abſente, & non citato, poſſit reus condemnari ex p-
bationibus, vel ex confeſſione? Reſponde, quod ſic, quia permiſ
ſum eſt iudici ſupplere fauore publicę ſecuritatis. tex. eſt ſingula
ris inf. de adulter. l. quamuis indubitati. & facit l. 2. j. de abolitio.
8 † Vltimo nota, ꝙ quędam ſunt, in quibus non requiritur cita-
tio, vt in his, quæ pręambula ſunt citationi, ſicut eſt in petitione
i venię *i* ętatis. Item quando petitur bonorum poſſeſſio, vt not. ff.
de bon. poſſeſ. l. 3. §. ſi cauſa cognita. Item in dandis Apoſtolis,
vt j. de appella. l. eos. §. Apoſtolos. Item quando Pretor aperit
edictum ſuum omnibus tam citatis, quam non citatis, vt ff. de
K bon. autho. iudi. poſſiden. l. cum vnus. Extra quęro, an citatus *K*
a iure non comparens: ſit verus contumax, nam in hoc non po-
teſt allegari ignorantia, not. gl. ſingularis in c. 1. de dolo & con-
l tum. *l* in Clem. Item no. in hac materia, quod quidam eſt con-
tumax exiſtenter & apparenter, & iſte eſt ille contumax, qui nõ
appellat. Quidam exiſtenter, ſed non apparẽter, vt quia non fuit
inuentus; & iſta eſt contumacia velata, & tacita, quę non impe-
dit remedium appellandi, vt expreſſe determinat hic Butrig. &
communiter omnes & ratio cõſiſtit in illa regula iuris, ꝙ expreſ
ſa nocent, non expreſſa non nocent. dic vt ſ. dixi, ad excuſandũ
contumaciam pręſumptiones ſufficiunt, vt ff. de re milit. l. non
omnes, §. a Barbaris, & l. j. §. ſi ad diem. ubi dr̃, quod ſi aliquis
vult ſe excuſare, debet ei dari terminus ad defenſionem facien-
dam. & eſt tex. valde nota. ſi tamen conſtaret, quod etiam impe
dimento ceſſante nolebant comparere, tunc impedimentum ei
nõ prodeſt, vt ff. ex quib. cau. maio. l. is, qui Reipublicę. vbi dicit
lex, quod cauſę abſentię & fruſtratorię audiendę non ſunt, ff. de
neg. geſt. l. liberto, §. fi. Et nota. ꝙ ſi quis fuit meticuloſus, quia
timuit comparere propter aliquam paruam tempeſtatem ma-
ris, tamen a vera contumacia excuſatur, & a mulcta inducenda
vt no. in l. j. in fi. ff. ſi quis ius dicen. non ob temp. Quid de eo, qui
m propter febrem *m* receſſit? Reſpondeo, vt l. quęſitum ff. de re
iudi. Idem ſi propter ſuperfluum pondus, arg. ſ. de teſt. l. cum an
tiquitas quę omnia arbitrio iudicis committuntur; ſicut & illa,
ſi qua mihi iuſta cauſa videbitur. Nam quę in facti veritate con
ſiſtunt, arbitrium iudicis deſiderant, vt l. mora, ff. de vſur. Quę-
ro, quę dicatur domus habitationis; Reſpondeo domus man-
9 ſionis, non domus peregrinationis. † Et hoc no. contra citatio-
n nes, quę fiunt pro maleficijs contra forenſes *n* ad hoſpitia, quę
non valent de iure, vt ff. de aleat. l. 1. §. ad domum. ff. de iniur. l.
lex Cornelia, §. domum, ff. de his, qui deiecerunt, vel effud. l. 1. §.
habitare, ſecundum Vbert. de Cremona.

ADDITIONES.

a Verus contumax. Vide Bal. in l. tres, inf. eo. & in l. ex conſenſu, §. fi. ff. de appellat.

b Citari. Idem, ſi ſemel citatus fuit vltra mare. no. Bal. in l. 2. in fi. ſup. eo. & in l. deberi, ſup. de fideicom. lib.

c Nolo. Vide quod no. gl. 2. in l. ſtipulationum aliæ, §. ſtipulatio, ff. de verb. obli.

d Sed quid. Vide Bal. in l. conſentaneum, ver. quæro, vtrum in hac, inf. eo.

e Aut quis eſt inuentus, An contumax audiatur appellans, dic ꝙ ſi contumax verus vigore ſtatuti eſt vlterius citandus, vel vigore leg. vel ſi poteſt moram purgare, vel ſi expectatur de benignitate, intra illud tempus poteſt appellare, ſecundũ Bal. in l. 2. ff. ſi pend. app. mors interue.

f Tertio caſu. Vide Ang. & Im. plene in l. ex conſenſu, §. fin. ff. de ap. & Bal. in auth. hodie inf. de app. item limitatur, niſi comparuerit, & licentiatus receſſerit, ſecundum Bal. in l. 5. inf. quo. app. non rec.

g Tamen neſcit. Ita etiam tenet Cyn. Guil. de Cug. & Ray. in l. properandum, §. ſin autem reus, ſup. de iud. ſed Inn. contra in l. ex conſenſu, §. fi. ff. de appel.

h Nunquid Vide ſup. ea. l. in princ.

i Petitione veniæ. Vide Bal. in l. ſed ſi hac, §. prætor, ff. de in ius voc. & in l. eos, §. Apoſtolos, inf. de appel.

K An citatus. Vide Ang. & Imo. in l. ex conſenſu, §. fi. ff. de appel. cum concor. & Bal. in l. properandum, §. ſin autem reus, ſup. de iud.

l P.D. Contumacia. Et ibidem vide per Card. Et de eo, qui non appellat, per Alex. in l. fi. de reſtit. in integ. & per Spec. in §. 1. verſ. ſiue contumax, de his apparenter, & non exiſtenter, aut contra, vide per Bar. in l. fi.

m P.D. Febrem. in hoc, quando diſcedens a iudicio ſine iudicis licentia contumax dicatur. vide Fel. in c. 1. de iudi. ver. vtrum recedens. Et adde ꝙ nõ tantum non cõtumax dr̃, qui fuit infirmus, ſed ẽt qui ob aliquorum de ſuis domeſticis infirmitatem fuit impeditus per Ale. & alios in l. 2. §. ſi quis iudicio, ff. ſi quis cautio.

n Contra forenſes. Vide Bar. in l. 1. §. 1. ff. de lib. ang. & Bal. & Bar. in §. habitare, hic, alleg. & Bar. in l. 4. §. prætor. verſ. quid ſi non habet, ff. de dam. infec.

LEX V.

1 *In citatorio debet apponi tempus.*
2 *Citatio ad domum contra abſentem, qualiter fieri debeat.*
3 *Peremptorie, ad verbium, debet apponi ſi vnum edictū pro tribus ponat.*
4 *Citatio an continere debeat aliquem actum.*
5 *Contumax dicitur qui in contumacia perſeuerat.*
6 *Præiudicium magnum non conſiſtit in exhibendo.*
7 *Contumaciæ ſucceſſor in proceſſum prædeceſſoris ſuccedit.*
8 *Reus propter nimiam contumaciam perſonaliter capi poteſt.*
9 *Reus propter contumaciam perdit dominium.*
10 *Sententia diffinitiua pro ius habente ferri debet.*
11 *Iudex a citatione reali, an incipere poſſit.*
12 *Citatio quot dies habeat.*
13 *Dilatio in reo abſente, an per ius authenticorum ſit augmentata.*
14 *Contumacia ad hoc, quod quis dicatur verus contumax, non requiritur ꝙ ſit expreſſa.*
15 *Delegatus an poſt litem conteſt. perſonaliter citare poſſit.*
16 *Verbum incumbit, quomodo intelligatur.*
17 *Poſſeſſionem quæ ex contumacia aufertur, quando quis recuperare poſſit.*
18 *Terminus ad excipiendum datus, intelligatur peremptorius.*
19 *Citationes ſolennes, ante litem conteſtatam locum habent.*
20 *Appellari poteſt a miſſiones, quæ veram & perpetuā poſſeſſionē trāsfert.*
21 *Contradictio, non eſt modus transferendæ poſſeſſionis.*
22 *Contumax propter contumaciam, perdit beneficium.*
23 *Contumax in reali conſtitutus poſt litem cōteſtatā perdit alterū de tribus.*
24 *Citatio quatuor continere debet.*
25 *Captura perſonæ citationem præcedere non debet.*
26 *Iudex nuncium dare non poteſt, ſi ex pacto licitum eſt capere debitorem.*
26 *Conſentaneum quare dicatur.*
28 *Poſſeſſionis translatio an fieri poſſit.*
29 *Poſſeſſio in perſonali an transferri poſſit.*
30 *Miſſiones ex inſtrumentis confeſſionatis poſſeſſionem veram transferunt.*
31 *Poſſesſio in reali, an transferri posſit.*
32 *Poſſesſio realis & perſonalis, qualiter differunt.*
33 *Decretum nudum ſuper nuda poſſesſione interponi poteſt.*
34 *Miſſio in poſſesſionem in ciuili poſſesſione abſentis fieri poteſt.*
35 *Rei vendicatio contra ciuiliter posſidentem fieri poteſt.*
36 *Præſens non eſt citandus.*
37 *Iudex niſi nuncius referat, ſententiam ferre non poteſt.*
38 *Citatio qualiter probari poteſt mortuo viatore prius, quam referat.*
39 *Muliter luxurioſe viuens an perſonaliter capi posſit. & nu. 40.*
41 *Libellus dirigendus eſt contra poſſeſſorem.*
42 *Actor qui plene probauit miſſionem factam in reali, an diffinitiuam impetrare posſit.*
43 *Miſſio prima, an dicatur executio.*

Conſentaneum, Reus poſt litem conteſtatā ſe abſentās, citatus trib. edictis, vel
vno pro omnib. peremptorie, in contumacia perſeuerans, pati-
tur vel ad iudicium deductionē, vel poſſeſſionis petitę trāſlatio
nem: vel ſi plene conſtat de cā, diffinitiuam cōdemnationem, ꝙ
duæ ſunt lecturæ: vna ꝙ loquatur in reali, alia ꝙ in perſonali, pri
ma vera. Item ſunt duæ aliæ lecturę. vna, ꝙ loquatur poſt litem
conteſtatam; alia, ꝙ ante. prima vera. Diuiditur in duas partes.
Prima ponit modum conſtituendi reum in contumacia. Secun
da ponit remedia contra ipſum cōtumacem ſecunda ibi, a quo.
Caius Seius agebat ꝯ Titium rei vendi, ad fundum: lite cōteſta
ta, iurato de calumnia, Titius abſentauit ſe. Quærit qualiter ſit
procedendum ꝯ Titium? Rñdetur ꝙ conſentaneum iuri ē, ꝙ aſ
ſignetur dicto Titio tpa ad præſentiam ſui faciendā, videlicet ꝑ
trinas literas, vel vnum peremptorium pro tribus. & ſi in contu
macia perſeuerat. Iudex debet audire allegationes præſentis, &
idem facit ſucceſſor, iudice mutato, & ſic in ſucceſſorē cōtinua-
tur proceſſus. Sed inſtat quærens, ecce ꝙ iſte reus citatus non ꝯ
paret, ad quę remedia perueniet ur? Reſpondeo, ꝙ cogetur com
parere perſonaliter eum capiendo, vel cogetur dimittere poſſeſ
ſionem rei petitæ, vel factis probationib. contra eum feret diffi-
1 nitiua, prout iuris rō poſtulauerit. h. d. † Nota primo, *a* quod in ci
a tatorio debet apponi tempus ibi, temporibus. Item mandatū, &
forma mandari. ibi, ad præſentiam. Item locus, vt ſup. eod. l. ſi, vt
proponis, la ſecunda. Item hoc debet fieri ad petitionem acto-
b ris, *b* alias citatio non arctat, vt ff. de iudic. l. ad peremptorium. &
2 ȷ͂. de bo. autho. iud. poſſ. l. fin. in princ. in verbo, poſtulauit. † Se-
c cundo nota, quod modus *c* citandi abſentem ad domum, eſt ꝑ
literas. vox enim nuncij ſine literis euaneſcit cito: & nō eſt bene
tua citatio, ſecundum Hoſt. & iſtæ literæ debent mitti addo-
mum citati, arg. ff. de exerc. l. ſi pupillus. §. proſcribere. pōt etiam
citari per edicta, quia ſchedula affigitur in albo Prætoris, vel in
foribus palatij. Communitatis illius terrę, vel ſi eſt iudex eccleſia
ſticus, in foribus eccleſię catedralis, vt in ca. cauſam, de elec. in
Clem. nam telis citatio inducit quoddam notorium, & ideo lex
reputat eam ſolemnem: hoc enim eſt, quod dicitur ꝓ roſtris in
3 l. 2. ff. de orig. iuris. † Tertio nota, quod quando apponitur v-
num edictum pro tribus, debet apponi aduerbium, perēptorie,
aliter enim hæc ſummaria citatio non habet vim peremptorij,
d vt hic innuit. ſed Bar. in l. ſi finita, §. Iulianus, *d* de dam. infect. vī
dicere, ꝙ ſit idem, ſi ſit dictum, vna pro omnibus quod ꝑempto
riæ, vt hic. nam verbum, pro omnibus, eſt uerbū iudicis: ſed ver-
bum, peremptorie, eſt verbum legis, quantū eſt in tex. iſto, ſecus
ſi dicatur una pro tribus. Tu dic, ꝙ idem eſt dicere, vna pro trib.
ꝙ peremptorie. ȷ͂. eo. l. tres denunciationes, & l. cōtumacia, ff. de
4 re iud. † Quarto nota, ꝙ tenet iſta citatio, *e* venias ad pręſentiam
e noſtram, Sed nunquid *f* eſt neceſſe, ꝙ exprimatur ad quem actū?
f Videtur, ꝙ non, vt hic: nā ſatis eſt citatio ad cām, licet non ad cer-
tum articulum, vt ſentit Inno. extra, de offic. delega. c. conſuluit
Vel dic, ꝙ aut citatio ſe refert ad cām, puta ad rñdendum poſi-
tioni productæ: vel ſe refert ad acta, vt hic erat, quia erat lis cōte
ſtata, & tunc citatio valet. ſecus ſi in nube citat aliquis, & non ap
paret ad qd, nec quare ſeu ob quā cām: quia non valet pręceptū
ſine cā, & maxime peremptoriū, cum ſit indiſcretū, vt no. Cy. in
l. quoties. ſ͂. de fideicom. quidā tñ dicunt, ꝙ ordinarius ſemꝑ pſu
mitur citare ex cā, & iō eſt cōparendum, vt no. in l. ex quacunq;
ſi quis in ius vocatus non ierit. & ſic pſumatur pro citatione or-
dinarij, ut l. fi. ſ͂. de annali excep. & hęc verior, dummodo ſit cita
5 tus ad petitionem actoris. † Quinto nota, quod ille dr̄ cōtumax,
qui in contumacia perſeuerat. vñ cōtumacia pōt deſcribi, quod
eſt nō obedientis pertinacia. Et argue, ꝙ ſufficit ꝯparere ī vltimo
g termino: *g* & ſimiliter qui in ultimo non comparet, pro contu-
mace habetur, vt no. Ia. de Are. ff. de noui oper. nun. l. prætor, §. ſi
aliqñ, quod intellige, niſi prius ꝯparuerit aduerſari preſente: nā
tunc conſumpta eſſet dilatio, vt ff. de app. l. ex conſenſu, §. eum
qui. in verbo, rumpere. Sexto no. ꝙ reo conſtituto in cōtuma-
cia, debent audiri allegationes pſentis: ergo ad miſſionem in ve-
rā poſſeſſionē non eſt procedendū, ſi nihil eſt probatū. nō. n. ſuf-
ficit ſola contumacia nullis factis probationibus, vt poſſeſſio reo
auferatur: nec puto ꝙ ſufficiat iuramētum actoris ꝑ l. theſaurus,
6 ff. ad exhibē. nā† in exhibendo nō ꝯſiſtit pīudiciū, ſed in poſſeſſio
ne ꝑdenda cōſiſtit pīudiciū ēt magnū, vt Inſti. de interdictis, §.
cōmodū. ꝙ verum eſt, ēt in incorporalib. vt ff. de ope. no. nun. l.
ſi prius. Septimo nota, ꝙ ſucceſſor contumacis ſuccedit in pro-
7 ceſſum pdeceſſoris ſic. ff. de iudic. leg. mortuo. † Modo quęrunt
h Doct. pone *h* ꝙ ordinarius decurſo peremptorio delegat cām,
vtrum delegatus denuo teneat̄ citare? Dic ꝙ non, niſi ſemel, ita
intelligatur qđ notat Inn in c. dudum, el primo, extra, de elect. in
glo. pen. & Archid. v. q. 4. c. ſi ægrotus. & 84. quæſt. 3. c. de illicita.
8 † Octauo nota. *i* quod propter nimiam contumaciam poteſt
i reus perſonaliter capi, & ad iudicem duci. & hoc caſu etiam in
K ciuilibus *K* cauſis fit remiſſio pſonalis ad locum iudicij inchoa-
ti, textus eſt ſingularis hic, qui non eſt alibi. Scias tñ, ꝙ nuncius
nō pōt perſonaliter capere ſine ſpeciali mandato, de quo cōſtet
ꝑ publicam, vel authenticā ſcripturā. ut ȷ͂. de exhibē. reis. l. nemi
9 nem. † Nono no. ꝙ reus ꝑꝑ contumaciam perdit poſſeſſionem
ſed non dominium: nam dñium nō perditur ex interlocutoria,
ſed bene perderetur ex diffinitiua, ut ff. de ſtatulib. l. ſtatuliberi a
cæteris. §. fi. Sed quid ſi nullam poſſeſſionem habet vt depoſita
l rius; Reſpondeo, non poteſt *l* perdere ꝙ habet, res tamen ſeque-
m ſtrabitur *m* ꝑꝑ contumaciam eius, argumen. ff. de pollicit. l. e de
pollicita-

ADDITIONES.

a No. primo. Vide inf. & Bal. & Ang. in l. vt perfectius ſup. de annali except.
b Actoris. Vide Bal. in l. ſi finita, §. Iulianus, ff. de dam. inf.
c Modus. Vide Bal. & Ang. in l. 2. ſup. de anna. excep. Anto. & Butrig. & Imol. in cap. cum dilecti. per illum tex. extra, de dolo & contuma. & Bart. in l. quoties, in fi. de digni. lib. 12.
d § Iulianus. Sed certe Bar. ibi, in fi. 2. q. dicit, ꝙ hæc citatio habet vim peremptorij, & probatur in l. nonnunquam. ff. de iudic.
e Citatio. Vide Bar. in extrauag. ad repri. ſuper tit. ſuper dicto crimine.
f Sed nunquid. Vide Bal. in l. quoties, hic alleg. Bar. in l. filiusfamilias, §. diui. in fi. de leg. 1. & quod ibi dixi. & not. Bart. in l. fi. ſup. de aunal. excep. & in l. aut qui aliter & ibi poſt eum clarius dixi, ff. quod vi aut clam. & Bal. in l. 2. inf. de exhib. reis & in auth. offeratur, verſ. ſed iuxta hoc quæro, nunquid. de lit. cont. Rom. in l. ſi finita, §. Iulianus, ff. de dam. infec.
g Vltimo termino. Vide late Bar. in l. qui ante calendas, ff. de verb. oblig.
h Pone. Vide in l. & poſt edictum, §. fi. ff. de iudic.
i A. B. Octauo no. Nota quod propter nimiam contumaciam poteſt reus perſonaliter capi, & ſic eſt locus remiſſioni. & eſt not. limitatio ad §. contrahentes, vide aliam per gl. ſing. l. fi. ſi quis in ius voc. non ierit. aliam in §. ſi vero etiam quidam iurent. in Auth. de exhi. reis. quæ eſt ſing. ſecundum Ang. in præalleg. l. 1. vide eundem in l. hæres abſens, ff. de iudic.
K Ciuilibus. No. ſingularem limitationem ad l. hæres abſens, cum ibi no. ff. de iud. & ibi ſequitur Rom. in l. ſi vero. §. de viro, in 47. fallen. ff. ſolut. matr. ſed ipſe tenet contra, in l. 1. ff. ſi quis in ius voc. non. ierit.
l A. B. Reſpondeo non poteſt. Quomodo autem fiet miſſio in negatoria, quia pronunciauit iudex reum contumacem cauere de non moleſtando actorem ædificare volentem, priuſquam doceat ſibi ſeruitutem competere, vt l. ſi priuſquam, de oper. nou. nun. & eadem forma ſeruatur, cum agitur interdicto vti poſſidetis. ſup quo gl. ſingularis ibi dubitauit, & hæc omnia ſunt de mente Inn. in c. 1. de eo, qui mit. in poſſ. Et attende, quia antequam iudex transferat poſſeſſionem, & dicere, volo primo reum mulctare, vel excommunicare, vel volo te mittere in poſſeſſionem cauſa cuſtodiæ, & ſi non ſufficiat conſtituam poſſeſſorem, vt ſingulariter tenet Innoc. in præalleg. c. limitando iſtam l. quod no.
m Sequeſtrabitur. Vide c. olim, de reſcri. & c. ex literis, & ibi no. ext. de dol. & cont.

pollicitationib.ff.de dolo.l.ſi oleum.& ff.de condi.& demon.le.
Titio vſusfru.ff.vſusfru.quemad.caue.l.4.§.deſinere. & hoc, ſi
non nominet dñm ĩ iudicio: ſi aũt nominat, proceditur ſm for-
mam, l.2.ſ.vbi in rem act. Dicit Inn. ꝙ iudex afferre præiudiciũ
nõ intendit poſſeſſori nõ citato, vt extra, vt lit. non conteſt. c. qm̃
10 frequenter.† Vltimo no. diffinitiuam ſñiam debere ferri ꝓ ius
a habente, quiſquis ſit ille actor, vel reus: ſed interlocutoria *a* con
cernens cõtumaciam debet ferri præciſe ꝯ contumacem ĩ eius
pęnam: vnde non tam attendunt litis merita, q̃ ꝯtumacię deme
rita. Sed quęro, an in libello rei vendicationis ſufficiat narrati-
ue dicere, dico rem ad me pertinere iure dñii, vel quaſi, licet in ꝯ
cluſione nõ repetant iſta uerba peto me declarari dominũ, vel
quaſi. Reſpondeo, ſufficit, quia ex narratis infertur, dum tamen
aliqua verba ſimilia ponant. tex. eſt notabilis in cap. abbate ſane.
de re iud. lib. 6. in prin. & ibi no. & hoc facit ꝯ proteruos aduoca
11 tos, qui aucupantur literas.† item quęro ad declarationem *b* li-
b teræ, vtrum iudex *c* a citatione reali poſſit incipere? & vr̃ ꝙ non:
c quia iſta litera dat formam perueniendi ad capturã perſonę, quę
eſt maior q̃ captura rei. & hoc placet Iac. But. niſi reus ſit ſuſpe-
d ctus de fuga, *d* vt no. Dyn. ĩ. de appe. l. eos. §. pen. non enim debet
citari verbo, ne ad fugam inſtruatur, ſm Butrig. hoc verum in ci
e uilibus, ſed in criminalibus *e* põt incipi a captura, ut in c. ſi cleri-
12 cos. de ſent. excom. lib. 6.† Quæro, quot dies habeat citatio? Re-
ſpon. quælibet citatio rei hẽt decem dies. dicit Inn. ꝙ induciæ ci-
tatoriæ, ideſt exceptatoriæ abſentis ſine cauſæ cognitione, ſcili-
f cet magna, poſſunt augeri, *f* & minuti, ut ipſe notat extra, de dila.
c. præterea. ad quod facit c. dilectus, de proc. ſm Io. An. ſed Ac-
cur. aliud dicit ĩ. eo. auth. qui ſemel. ſuper verbo, 30. dierum. nã
quando numerus dierum eſt ſtatutus pro forma, non poteſt au
13 geri, nec minui: ſed cõſuetudo ſeruat dictum Inno.† Quęro, an
g hodie *g* per ius auth. ſit augmentata dilatio decem dierũ in reo
abſente? Teneas ꝙ non, quia legum correctio eſt euitãda, ſecus
in actore, licet Io. dicat idem in vtroq;, motus ex eo, quia æqua-
litas eſt ſeruanda in iudiciis, vt l. ſ. de fruc. & lit. expen. & l. peten-
dæ, de temp. in integ. reſti. peten. Sed, illud eſt verum ꝑterquam ĩ
14 dilationibus taxatis.† Quæro, vtrum in hac lege requiratur ex-
preſſa contumacia. Reſpondeo non, imo ſufficit tacita. qa litera
tribus denunciationibus eſt contenta: nec exigitur, ꝙ reus ſit ꝑ-
ſonaliter inuentus, vel ꝙ dixerit, nolo venire. Et dicit gloſ. mul-
h tum notabilis, ꝙ nullus eſt expreſſus *h* ꝯtumax, niſi ille qui dicit
nolo venire. q̃ gl. not. Io. And. dicit. ꝙ nullus eſt expreſſus contu
max, niſi ille qui dicit nuncio, nolo venire: ſecus ſi coram vici-
nis, vt no. Io. And. in c. venerabilibus, §. ſecus. de ſenten. excom.
lib. 6. Sed male dicit, ſm Bar. Tu dic, ꝙ ſi iſta verba dicit nuncio
vr̃ renunciare dilationi pendenti, ſecus ſi coram vicis, argum, ſ.
15 de pac. leg. poſtquam liti.† Quęro, nunquid delegatus poſt litem
cõteſtatam poſſit citari perſonaliter? Reſpondeo non, ſm gl. qa
talis captura reputatur eſſe maior, q̃ miſſio in poſſeſſionem, etiã
veram, vel ſaltem eſt pars arg. huius literæ. & quia capere perſo
nam, eſt quodammodo in carcerem ducere, quod non omnib.
eſt permiſſum, ſed tantum maioribus magiſtratibus, ut l. 2. de o-
rig. iuris. & not. per Docto. l. imperium, ff. de iuriſdict. omn. iud.
16 † Quæro, qũo intelligatur uerbum incumbit? Reſpondet gloſſ.
corpore, uel animo. nam incumbere dr̃ qualitercunq. quis poſſi
deat. vt hic l. 9. ĩ. de condu. & procu. præ. fiſc. domus Augu. li. 11.
Modo venio ad gl. magnã, & hic uides qũo cotumacia cõmiſſa
in reali iudicio reo aufert poſſeſſio perpetuo, donec eam recupe
rat agendo & probando de dñio. nã excipere de dñio non poteſt
17 ſed agere, qđ eſt not.† modo quæro, qñ hoc ſit verum. Reſpon.
breuiter, poſt litem ꝯteſt. ut hic, uel quaſi. conteſt. ut l. 2. ſ. ubi in
rem act. Sed lite non ꝯteſt. vel quaſi, fit miſſio ſimplex, & com-
mutabilis, q̃ trãſit in perpetuã poſſeſſionẽ demum poſt annum,
reo ꝯtumaciã non purgante interim, l. ſi quis emptionis, in fi. de
pſcri. 30. ann. & extra, ut lite nõ cõteſta. c. qm̃ frequenter, in fine
18 † Extra quæro, vtrum terminus *i* datus ad excipiendum, intel-
i ligatur peremptorius. Reſpondeo ꝙ ſic, vt not. in ca. 1. de except.
19 in gl. quæ incipit, tenet hoſti. quam tene menti.† Quęro, an iſtæ
K citationes *k* tam ſolennes habeãt locũ ante litem conteſt. Reſp.
ſic, ſm gl. Iac. But. dicit ꝯrium, qa non agitur de pleno ꝑiudicio,
vñ ꝯſuetudo approbat, ꝙ non requirat peremptoriũ. ſed ipſe di-
cit, quantum ad poſſeſſionẽ transferendam ꝯ caſum l. pſenti, §.
ſic ubi. ſ. de his, qui ad eccl. ꝯfu. & iõ gl. dicit verum. dictum Bu.
l poſſet habere locum in primo decreto *l* ſimpl̃r reali, & non ubi
poſſeſſio perditur. de hoc notat accurſius ff. de dam. inf. l. ſi fini-
20 ta, §. Iulianus.† Quæro, nunquid *m* a tali miſſione, quæ trãsfert
m ueram & perpetuam poſſeſſionem poſſit appellari: & vr̃ ꝙ non,
quia in poſſeſſorio non appellatur. dicit tñ Guil. de Cu. ꝙ etiã ĩ
poſſeſſorio apellatur, ſi rõ appellandi ſit in promptu, ut ipſe no-
tat, ff. de mino. leg. ſi ex cã, §. nunc uidendum. qđ eſt not. modo
q̃ro, quid ſi reus non habet rei uendicationẽ, ſed publicianam,
utrum poterit recuperare poſſeſſionẽ ex ui publiciana. Reſpon
21 deo ꝙ ſic, ut Inſti. de acti. §. aliæ.† Quæro, nũquid ad impedien-
n dum miſſionẽ admittatur *n* eius ꝯdictor, qui probat ſua intereſ-
ſe. Reſpondeo, ꝯdictio non eſt modus transferendæ poſſeſſio-
nis, nec impediendę miſſionis reo poſſidente Operatur ergo nõ
ꝙ iudex debeat reuocare decretum, ſed debeat pronunciare ꝯ-
dictione liqdata, ꝑ hoc nullũ ꝑiudiciũ fieri ꝯdictori, qđ eſt no. di
gnũ, §. ſi ſuꝑ, in l. a diuo, ff. de re iudi. Quæro, nunquid iſta lex ha-
beat locum, ſi agatur ꝑſonali ad certam ſpeciẽ? Reſp. ꝙ ſic quo
ad primum remedium capiẽdi perſonam, ſed non quo, ad ſm, ſ.
translationis veræ poſſeſſionis, nec quo ad vltimum, ſcilicet
22 dñij declarationis. & dic vt ĩ. dicã.† Quęro, an ille q dẽt capi, poſ
ſit mittere procuratorem? & vr̃ ꝙ hoc bñficium ꝑdat ꝑꝑ ꝯtu-
maciam: nam & alias denegatur iuriſdictio, vt ff. ex quib. cau.
mai. l. ſed & ſi per ꝑtorem, §. ſed & ſi dum decreto. Puto, ꝙ ſi iu-
o dex *o* vult eum mulctare, vel quia melius ſcit veritatẽ, ꝙ non poſ
ſit procuratorẽ conſtituere inuito aduerſario: ſed ſi nõ intereſt
aduerſarij, poſſet, arg. l. ex quacunq; in fi. ff. ſi quis in ius vocatus
23 non ierit.† Et no. ꝙ Iac. But. ſatis exquiſite & ordinate legens
hanc l. ſummat eam ſic, Conſtitutus contumax ẽt reus in reali
poſt litem cõteſt. patitur alterum de tribus: aut realem ductionẽ
ad iudicium, vel poſſeſſionis traslationem, vel diffinitiuæ ſenten
tiæ prolationem. Et diuiditur in duas partes: quia primo ponit,
ꝙ eſt officium iudicis, vt reus conſtituatur in contumacia, vſq;
ibi, A quo. & ibi ponitur aliud, quod eſt officium iudicis reo cõ
ſtituto in ꝯtumacia vſque ad finem. & bene dicit de officio iudi
cis, quia excepto libello, quicquid fit in iudicio, iudicis officium
requirit, ſ. mercenarium. ideo enim in iudicijs perſonalibus offi
cium iudicis requiritur, vt ff. de offi. iud. l. 1. quia poſt litem con
teſtatam fortius eſt in his, quæ debent in condemnationem ve-
nire, vt ſ. de iud. l. 1. & ff. de ędi. edic. l. ędiles, §. item ſciendum.
p Vnum ſcias, ꝙ delegatus *p* ante litem ꝯteſtatam non poteſt ab-
ſoluere ab obſeruatione iudicij, ſed ordinarius ſic, vt ſ. de ꝓcur. l.
24 ſi reus paratus, quæ lex non eſt alibi.† Deinde ad euidentiam prę
mitto, ꝙ quatuor ponit hęc lex circa citationem. Primo tempus
citationis, ſ. decem dierum. ibi temporibus. Secundo citationũ
numerum. ibi, trinis. Tertio citationis ſpeciem, quia citatur
per edictum in albo propoſitum. Quarto citationis formam,
quia debet dicere nuncius, ꝙ talis compareat coram iudice die
tali ad cauſam audiendam, non autem oportet in citatorio con-
q tineri, *q* quæ ſit iudicis intentio, niſi in generali hoc modo, alias
eius abſentia non obſtante procederetur in cauſa. tu dic, ꝙ nec
hoc eſt neceſſe dicere, quia tacite intelligitur, niſi iudex velit ex
cauſa comminari, vt no. in l. ſi apparitor, ĩ. de cohorta. lib. 11. No
ta de tribus remedijs. Item nota prædicta quatuor remedia, ꝙ
iſta ſunt remedia quo ad intereſſe actionis, ſed quo ad intereſſe
Reipublicæ, remedium eſt per modum mulctæ, vt l. mulctarũ,
C. de modo mulct. Item punitur ꝯtumax ꝑ edictum ꝑtoris, l. j. §.
fi. ff. ſi quis ius dicen. non obtemp. Item per denegationẽ iuriſdi
ctionis, vt l. ſed & per ꝑtorẽ, §. ſed & ſi dum decreto, ff. ex quibus
cau. maio. vnde non ſolũ ꝯtumax repellitur a limine, illius iudi-
cij, in quo eſt contumax: ſed a limine alterius iudicij, in quo nõ
eſt contumax. Quod intelligo inter eaſdem perſonas, ſi hoc præ
25 tor decernit: quod eſt notatu dignum.† Quæro vna cum Butr.
r nunqd poſſit incipi a captura *r* perſonæ? Reſpondeo non, *ſ* quia
ſ nec a captura rei petitæ, quæ minor: nam ſi prohibetur minus,
ergo

ADDITIONES.

a Sed interlocutoria In contrarium facit quod not. Bal. in l. 1. ſup. quib. non ob lon. temp. præſcri. ſed ibi loquitur, quando nullo modo eſt citatus, hic ſecus. ideo nihil poteſt agi in odium contumacis.
b A.B. Quæro ad declarationem, An iudex poterit incipere a citatione reali. Bar. no hic dicit, ꝙ ex vrbanitate, iudex non tenetur, ſed ſi vult poteſt a captura incipere.
c Vtrum iudex vide Bal. inf. & Bar. hic, & quod poſt eum dixi.
d De fuga Vide notab. per Bar. in l. ait prætor, §. ſi debitorem, ff. quæ in frau. cre. & quæ ibi dixi, & Bar. inf.
e In criminalib. Vide Bar. in l. ſacrilegij, §. Labeo, ff. ad leg. iu. repe. & in l. ſi quis curialis, ſup. de Epiſ. & cler. & Bal. in l. 2. de his, qui latrones occult.
f Poſſunt augeri. Vide Bal. & Ang. in l. vt perfectius, ſup. de ann. excep. & gl. in auth. qui ſemel. inf. eo. & ibi Bar. & Bal. in l. ad peremptorium, ff. de iud. & Spec. in ti. de dilationib. §. ſi. verſi. vltimo not.
g An hodie. Vide gl. in auth. qui ſemel inf. eo. in verſi. triginta, & Bal. ibi.
h Expreſſus. Quis ſit verus contumax, vide Bal. in l. ea, quæ. ſup. eo.
i Vtrum terminus. uide Ang. in l. ſi. ff. de feri.
K Citationes. uide gl. & ibi Bal. in l. & poſt edictum, in prin. ff. de iudi.
l Decreto. primum decretum non requirit peremptorium. uide Bar. hic, & vbiq; & Bal. latius in auth. ei qui, inf. de bo. autho. iud. poſſ.
m Quæro, nunquid. uide no. per Bal. in l. a. ff. de app. reci.
n Admittatur. uide Bal. in l. 2. ff. ſi ex nox. cauſa agatur.
o A.B. puto quod ſi iudex. et ibi eſt gl. ſi. ſecundum Ang. in l. per interuallum, ff. de iud.
p Delegatus. Et eſt ratio ſecundum gl. in l. ſi reus, hic alleg. quia ante non eſt dominus litis. uide Bal. in l. inuicem, ſup. de compen. ſed Bart. in d. l. ſi reus, tenet contra.
q Contineri. uide ſup. ea. l. in l. 1. col.
r A captura. dixi ſup. ea. l. in ver. in criminalib.
ſ Reſpondeo, non no. quod non eſt incipiendum a captura, niſi timeatur de fuga. uide Ang. in l. 2. ſol. mat. & l. nemo carcerem, inf. de exac. tri. & leg. ſi debitori, ff. de iud. Bal. i leg. apertiſſimi, ſup. de iud. Bar. in l. ait prætor, §. ſi debitori q̃ in frau. cre. Bal. in præalle. l. ſi debitori. Ang. in l. arbitro, q. ſat. cog. Bal. limitauit non habere locum in debito paruo, in auth. ſed iam neceſſe, ſup. de don. ante nup. Qũo probetur ſuſpicio. uide in præalle. l. 2. ſol. ma. Ang. & Bald. in le. ſi ꝓcurator, ſup. manda. & in iſtis locis Bal. contradicit Ang. in leg. nemo carcerem. C. de exac. trib. lib. 10.
Bal ad poſter. uo. Cod.

ergo & maius.vñ antequã reus capiatur,debet moneri.Fallit, ſi
a probabiliter timeret de eius fuga: *a* nam ſi hoc eſt veriſimile,po
teſt capi,alia citatione non p̃miſſa,vt l.ait p̃tor,§.ſi debitorem,ff.
de his, quæ in frau.cred.But.tñ dicit,ꝙ debitum debet eſſe liqui
b dum, *b* & talis ſuſpicio probatur per indicia,*c* & argum.vt l.non
c omnis.§.a Barbaris,ff.de re mi.& ſuper iſta ſuſpicione *d* poterũt
d recipi teſtes eo non citato,& hoc eſt ſpecialiſſimum,ne fuga in-
26 ſtruatur.† Sed quid *e* ſi ex pacto eſt licitum capere debitorem
e nunquid Iudex poterit dare nuncium,ẽt ſi non ſit ſuſpectus? Re
ſpondeo,ꝙ non põt fieri per pactũ,põt meri p̱ iudicem in execu
f tione pacti gloſſ. eſt ſingularis *f* Inſt.de libert.§. ſerui.† Deinde
27 But.recitat apparatum hoc mõ:quia primo quærit, quare dica-
tur conſentaneum,dic vt in gl.Secundo quærit, q̃ ſint iſta tẽpo-
ra,dic vt in gloſſ. Tertio quærit,an ante litem conteſtatam fiant
hoc modo citationes? Dic vt s̃.dixi.Quarto quærit,an tp̃s decem
dierum ſi correctum? dic vt ſup.dixi. Demum But.procedit op-
ponendo,& opponit primo, ꝙ citatio per edictum non permit-
tatur:dic vt in gloſſ.Secundo opponitur,quod non æquiparatur
citatio primi iudicis,& ſucceſſoris, vt l.edictum. dic vt in gloſſ.
Tertio opponitur.ꝙ citatio re non ſit p̃miſſa , vt l.plerique.Sol.
28 vt in gl.† Quarto opponit, quod non fiat tranſlatio poſſeſſionis
vt l.3.§.genera , C.de acq.poſſeſſ. Solutio.ibi in perſonali.hic in
reali.ſed quid in hypothecaria? Dic vt ibi not.Conſidera , ꝙ hy-
pothecaria de ſe qñq.habet aliquid perſonalitatis,vt qñ intenta
tur ↄ̃ debitorem,vt no.ff.de pactis l.ſi tibi, §.de pig.l.niſi debitor
contra perſonalem præſcripſiſſet : quia tunc redigitur ad inſtar
meræ realis,ut no. in l.vſucapio.j̃.de pign.Cum aũt proponitur
ↄ̃ extraneum poſſeſſorem, eſt mere in rem , vt ff.de pig.l.ſi fun-
dus.§.in vendicatione. & nudam poſſeſſionem auocat , vt ff.de
euict.l.ſi cum venditor.in princ. tamen ↄ̃ quemcunque agatur,
g ſapit in hoc *g* ius perſonalis actionis , vt non tollat ius offerendi
etiam lapſu anno vt l. Paulus, §.qui pignoris. quibus modis pi-
gnus,vel hypot.ſol.& vt tertio poſſeſſori ſoluenti debitum cedã
tur actiones,vt ff.qui pot. in pig.hab.l.mulier.nimirum , quia in
locum creditoris ſoluendo ei ſuccedit, quaſi emptor nominis,
hoc eſt in hypothecaria p̱p̱ naturam ſuam originalem, quæ eſt
vt tollatur ſoluto debito;& eo non ſoluto,non tollatur,vt ff.ad
Trebel.l.debitor.& ff.de excep.rei iud.l.ex ſextãte,§.Latinus, di
co ergo,ꝙ offerens, qñcũque poteſt implorare officium iudicis
vt ſibi cedatur perſonalis actio, ff. de leg.1.l.ſi res obligata.ff.de
neg.geſt.l.ſi fideiuſſor. non tñ puto,ꝙ beneficium l.1.s̃.etiam ob
29 chirographa.in pecuniam poſſit cedi , arg.dictæ legis . † Quin-
to opponitur,quod etiam in perſonali transfertur poſſeſſio , qa
transfertur cuſtodia rei, & ille qui perdit cuſtodiam rei perdit
poſſeſſionem,vt l.ſi rem mobilem,ff.de acq.poſſ. Sol.fateor ĩ re
mobili, vnde pignus prætorium in re mobili transfert verã poſ-
ſeſſionem,ſecus ĩ immobili,vt ff.vti poſſi.l.duo,§.creditores. &
l.cum legati,quibus ex cauſis in poſ.eat.hæc diſtinctio nõ placet
Non obſtat l. ſi rem mobilẽ, quia ibi nouus & plenus poſſeſſor
non repræſentabat priorem:hic ſic,ut l.cum notiſſimi,in prin.s̃.
de p̃ſcrip.triginta ann.Conſidera, miſſus ex primo decreto non
acquirit verã poſſeſſionẽ in perſonali,quia primũ decretum nõ
dat titulum,& quia vera poſſeſſio correſpondet dominio. dixit
Bar. ꝙ iſtud eſt verũ,niſi fiat miſſio ex re iudicata.vt ipſe notat ĩ
30 §.j.l.a diuo Pio.de re iudicat.† Et ſm̃ hoc not.quod miſſiones *h*
h ex inſtrumentis confeſſionatis transferunt veram poſſeſſionẽ
non ſolum apparentem,de qua loquitur ff.de ſol.l.Titia.ſed etiã
exiſtentem & ſubſtantialem: vnde ſi inquietetur,habet interdi-
ctum,vti poſſidetis:& ſi expellatur,habet interdictum,vnde vi di
ctum Bar. eſt nouum dictum,& forte nõ verum, niſi fiat miſſio
i ex vltima voluntate: vbi eſt ſpãle, *i* quia ſpecialiter eſt prouiſum
per conſtitutiones, vt l. poſtquam , §.Imperator.vt legat nomi.
cauea. Si enim eſſet verum dictum Bart.per primum decretum
executiuum interrumperetur vſucapio debitoris, cum apud eũ
nulla remaneret ſubſtantia poſſeſſionis.eſt & ali⁹ caſus,vbi miſ
ſus in perſonali efficitur verus poſſeſſor, ſ.quando iudex hoc de
K cernit K ex maxima contumacia rei, vt l.Fulcinius.§.fi.ff.ex qb.
cau.in poſſeſ.eat.Idem forte ſi ſtatutum, vel conſuetudo diſpo-
nit,ꝙ miſſus ex primo decreto lucretur fructus: nam ad hoc p̱-
uenitur per veram poſſeſſionem,non ſine,vt no.in l.3.§.ex ↄ̃rio,
ff.de acq. poſſ.quædam tamen gl.dicit,ꝙ ſm̃ conſuetudines ter
rarum,miſſi lucrantur fructus, ſcilicet iuxta ſortis quantitatem
qua ſi loco intereſſe,vt in Auth.de exhiben.reis,§.igitur in glo.
l quod leges. Sed illi gloſſæ *l* non eſt ſtandum, niſi conſuetudo
m probaretur,*m* quia facti eſt. † Sexto oppo. *n* & vr̃, ꝙ in reali non
31 transferatur poſſeſſio,l.ſi quis emptionis,§.fi.de præſcr.30.ann.
n Sol.dic,ꝙ interdum poſſeſſio transfertur,& non recuperatur li-
te conteſt.vt hic:vel quaſi cont.vt l.2.s̃. vbi in rem actio.id ẽ qñ
ad hunc effectum habetur pro conteſtata.interdum trãsfertur,
ſed poteſt recuperari intra annum,vt quando miſſio eſt facta li
te non conteſtata,nec quaſi:& ita loquitur contrariũ, & hoc in
reali.interdum nullo modo transfertur,ut in perſonali ſup.dixi.
32 † Sed quæ eſt ratio differentiæ, *o* inter realem , & perſona-
o lem? Reſpond.quia in perſonali conſtituitur pignus prætorium
quod ſatis eſt actori; ſecus in reali, quia in re propria non cadit
pignus,& ideo lex cõcedit veram poſſeſſionem.Item quia rea-
33 les actiones afficiunt rem , perſonales nequaquam.† Sed qd *p*
p ſi Titius promiſit mihi tradere nudam poſſeſſionem fundi quẽ
poſſidet,& ego ex contumacia mittor in poſſeſſionem, nunqd
acquiro mihi veram & debitam poſſeſſionem? Reſpon.ꝙ non,
ſed requiritur ſm̃ decretũ,per qđ adiudicabitur mihi nuda vera
poſſeſſio mihi debita.nec eſt incõueniens, ꝙ ſuper nuda poſſeſ-
ſione interponatur ſm̃ decretum,nam hoc ↄtingit , vt ff. de no.
ope.nunc.l.ſi prius.Facit quod no.Inn.in c.dilecto,de ver. ſign.
34 † Septimo opponitur, qa abſens nõ dr̃ incumbere poſſeſſioni.
Solue,vt in glo.ex iſta ſolutione no.fieri miſſionem in ciuili poſ
35 ſeſſione abſentis,& ẽt naturali,quæ vacat per abſentiam.† Item
q nota,*q* rei vendicationem ẽt ↄ̃ ciuiliter tm̃ poſſidentem propo-
ni,& propter coherentiam ciuilis & naturalis poſſeſſionis euin-
citur vtraque,ſi naturalis eſt vacans , ſecus ſi tertius naturaliter
tantum poſſideret, vt ff.de vſufruc.l.cuiuſcunque §.ſi fundus,&
qa ciuilis poſſeſſio apud dñm potior eſt naturali. Sed ſi quis ha-
r bet facultatem rei reſtituendæ,*r* non tñ poſſidet vllo modo,nun
quid teneatur rei vendicatione? Dic vt ff.de uſuca.l.ſerui nomi
ſ ne.Ex prædictis *ſ* collectiue habes quid iuris in iſta materia.† In
36 prima gl.ibi,merita.hæc eſt principalis intentio citantis, ſed ſe-
cunda intentio eſt ↄ̃ contumacem procedere , & eum punire.
Ioan.And.dicit, ꝙ finis citationis eſt comparitio , & ideo præ-
ſens non eſt citandus,vt not.in c.fi.de elect.lib.6.in Nouel.& ſta
tim ꝙ citatus comparet,citatio eſt conſumpta,& poteſt fieri ci-
tatio ſub conditione intrinſeca;vt compareas, ſi tua credideris
intereſſe,vt no.in l.ea quidem,ſi mancip. ita fuer.alien. tũc finis
citationis eſt excluſio citati non comparentis,nõ miſſio in poſ-
ſeſſionem,ſi non velit,vt ff.de arb.l.non ex omnibus,quia nõ eſt
præciſe citatus,ſed eſt ei data quædam optio. & ſi non optat, eſt
37 negligens,non contumax.† In glo.ibi , commonefacto. *t* id eſt
t ambaſiata.niſi nuncius referat,Iudex non põt ferre ſententiam,
de condi.& demon.l.multum intereſt.per Bar.in iſta autem re
latione non requiritur præſentia partis , vel citatio alicuius , de
38 dote præle.l.Theopõpus ſm̃ Bart. † Quid ſi nuncius, *u* qui cita-
u uit,eſt mortuus anteq̃ referat? Dico ꝙ citatio poterit probari p̱
teſtes,& p̱ inſtr̃a,quę recipiet Iudex ẽt ex officio antequam fe-
x rat ſñiam.Quęro de iſta ambaſiata,*x* qũo faciet eam nũcius; Re
ſpon.ꝙ ibit ad domum citandi,& interrogabit,utrum citandus
ſit ibi,

ADDITIONES.

a Fuga.Dixi poſt Bar.in l.is,a quo,ff.vt in poſſeſſio.leg.& Bal.in d. §. ſi debitorem hic alleg.& quod dicit Bar.hic recipi teſtes,eo debitore non citato.uide Bald. in l. creditor,ff.ſi cer.pet.
b Liquidum.Vide per Ang.in l.ſi ab arbitro,§.fi.ff.qui ſatiſd.cog.
c Indicia.Vide Bal.in rub.quæ in fraud.cred.
d A.B.Et ſuper iſta ſuſpicione.Tene menti,quod recipiuntur teſtes reo non citato,ſi timeatur de fuga adde ſi eſt in loco longinquo.uide tex.& ibi Bart.inf.de naufr.l. 2.alias in rub.lib.11.
e Sed quid.Vide no.per Ang.& Imo.in l.ſi ſic,in prin.de lega. 1. & quod dixi poſt Bar.in l.Titio centum,§.fi.& ibi no.ff.de condi.& demon.
Celſ.adde omnino,quod no.in apo.ad Lanf.de oria.in c.quoniam cõtra falſam,§. recuſationes.nu.9.in apo.magna,in ver.quia for nſis.extra,de proba.
f Gl.eſt ſin.Scilicet in ver.tranſitum præſidis.quam etiam alleg.Bal.in c.1.§. ſi quis vero de pace iur.fir.& Iac.in l.j.ff.de iuriſ.om.iu.& Bal.in l.2.ſup.de iu.emph.
g In hoc.Vide Bal.in auth.ei,qui.inf.de bo.autho.iud.poſſi.
h miſſiones.Vide Bal.in l.etiam.in prin.inf.de exec.rei iud.
i Speciale.ita etiam dicit Cy.in l.cum proponas.15.q.1.de bo.autho.iu.poſſ.
K Decernit.uide latius Bal.in auth.ei,q. inf.de bo.autho.iud.poſſ.& eſt gl. ſin.& ibi Bal.& Doc.in l.4.§.duas,in fi.ff.de dam.infe.& Bal.in l.ſi finita,§.Iul. illo titu.
l A.B.Sed illi gl.pro illa gl.uide Bal.in l.ſi finita,§.Iulianus,ff.de dam.inf.Bald.in le. 2.ff.ſi ex noxali cauſa agatur.
m Probaretur.Conſuetudo igitur probanda eſt,vt no.Bar.in l.ſi finita,§.Iulianus,ff. de dam.inf.
n Sexto opponi.an miſſus in reali ex ſecundo decreto poſſideat,vide Bar.in l.3.§.fin. ff.de acq.poſ.
o Sed quæ eſt ratio differentiæ.Non placet per no. p̱ Bar.in l.ſi finita,§.Iulian. ff.de de dam.infec.quia iſto caſu etiam in reali conſiſtit pignus.l.ex ſextante,§.latinus ff de excep.rei iudi.ſed vide rationem per Spec.in tit.de primo decreto §. iam de effectu.verſi.ſed quæ eſt ratio.uide Doc.in cap.quoniam frequenter,§.in aliis.extra,vt lite non conte.
p Sed quid.Facit quod notat Bal.in auth.ei,qui.inf.de bo.auth.iud.poſſ.in uer.quę ro,qualiter fit miſſio in rei uendic.
q Item nota.Vide in l.pompo.§.ſi is,qui precario,ff.de acqui.poſſ.
r Reſtituendæ.Vide per Bar.in l.officium,ff.de re iud.
ſ A.B.ex prædictis.No.quod finis citationis eſt comparitio,ideo qñ eſt præſens,nõ requiritur citatio.uide Bal.in l.1.ff.de ius vocan.vbi allegauit de hoc , & ibi Bart. Do.Ant.in c.1.de iudic.allegauit pro mirabili verba gl.uide Bal.in l.cum quidam de lega.2.ubi alleg.alias duas gl.
t And.Barb.in gl.ibi,commonefacto no.quod niſi nuncius referat ſe citaſſe,quod iudex nõ poteſt ferre ſententiam.Bar.in l.multum,ff.de condi.& demon.& l.ſi finita,§.Iulianus,ff.de dam.inf.& l.ſi conſtat,ff.ex quib.cau. in poſ.ea.& l.quæſitum, ff.de re iu.uide Bal.aliter dicentem,C.de ſer.fugi.l.1.
u Quid ſi nuncius.uide Ang.in auth.vt nul.iud.& §.hoc vero iubemus.
x Ambaſiata.Bal.aliter loquitur in l.4.§.prætor,ff.de dam.inf ſed intellige gl. hic p̱ Bal.alleg.quando citandus alias fuerat in iudicio.prout loquitur ille tex.& ſic cõcordat cum uer.hic Bar.& idem quod Bal.hic dicit Ang.in l.ſi vacantia,per illam gl.inf.de bo.vacan.lib.10.& ſequitur Ro.in d.§.prætor.

ſit ibi,ut ſic poſſet eum inuenire: & ſi dicatur ꝙ nõ, dimittat ibi
literas.vnde nõ eſt neceſſe,ꝙ perquirat eum per totam ciuitatẽ,
ſed ſatis eſt ꝙ ad domum.glo.eſt ſingularis in auth.de exhiben.
reis.§.ſi uero ẽt quidam,in gl.ſed qualiter. in gl. perſeuerauerit.
no.perſeuerantiam nocere.oppo.ꝙ non dicatur perſeuerantia,
quia plures contumaciæ ſunt de procu.c.ex inſinuatione.Solu.
per ſe ſunt plures, ſed habito reſpectu ad vnum finem. i. ad per-
39 emptorium,vna eſt contumacia finalis,& peremptoria. † in gl.
a ad cogendum.*a* ibi, matreſami. i. honeſta muliere ſecus † ergo
40 in meretrice,*b* vel luxurioſe viuente,quæ poteſt perſonaliter ca
b pi,arg.in auth.de reſtit.& ea quæ parit,§.fi. in glo. animo.ibi,per
41 familiam.ſed † an præſumatur de familia?dic ꝙ ſic,ſi domeſtica
ſit,l.cum ſcimus,ꝟ.de agri.& cenſi.Sed an libellus ſit dirigendus
contra familiam? Reſpondeo ꝙ non,ſed ꝯ poſſeſſorem,vt ſentit
iſta glo.vnde non oportet in libello concludi ꝯ familiam, vt hic.
In glo.fin ibi,ſummatim quod etiam lite conteſtata exigo: alias
non puto,quia reus perderet poſſeſſionem,arg.in Auth. de exhi
42 ben.reis,§.ſi uero.† Sed nunquid facta miſſione in reali in ve-
ram poſſeſſionem,poterit actor, qui plene probauit impetrare
diffinitiuam?non vr̄,quia reus non eſt a modo reus,vt dicit lite-
ra.Sol.ſicut reus reſtituendo poſſeſſionem ante ſnīam non pati-
tur cõdemnatoriam,ita nec hic.Ego puto poſſe ferri ſnīam quo
ad declarationem extenuati dominii,vt ff.de iudi.l.de qua re. Ex
43 tra quæro,† vtrum prima miſſio dicatur executio. pone enim,
dicit ſtatutũ,qđ poſt 10.annos non poſſit peti debitũ, niſi prius
petitum fuerit debitum,& executione facta.modo fuit petitum
debitum,& in contumacia rei fuit facta miſſio in rem ex primo
decreto,deinde proceſſus fuit ſic dimiſſus,& euanuit inſtãtia tẽ-
poris lapſu:petitur denuo poſt decem annos,obiicitur p̃ſcriptio
queritur quid iuris?Bar.dicit,ꝙ aut illa miſſio fuit facta in præpa
ratoriis iudiciorum,& non dr̄ executio aut fuit facta ex ſnīa, vel
ex inſtrumento confeſſionario,quod ſm ſtatuta illius loci habet
vim ſnīæ,meretur executionem,& dr̄ executio,licet non ſit vẽ
tum ad executionem debiti.ita no.ipſe in l. is qui,ff.ex quib. cau.
maio.nec enim poteſt aliter.intelligi ſtatutum: qa ſi eſſet facta
executio plene quæ liberaret debitorem,fruſtra tractaremus de
præſcriptione.dicit lex,ꝙ non dr̄ ſatisfactum, licet ad ſnīam ſit
ventum,ut l.nepoti.ff.de fun.inſtr.& non puto ꝙ primum decre
c tum *c* pereat lapſu triennii,quia non habet inſtantiam triennalẽ
nam l.properandum,ꝟ.de iud.dicit duo,ſcilicet ꝙ lis ſit conteſta
ta,& quod ſit ſententiatum.

ADDITIONES.

a And.Barb.In gl.ad cogendum.No.ꝙ mulier luxurioſe viuens poteſt cap.perſona-
liter,& carcerari,quod eſt no.limita niſi eſſet maritata,vt ſingulariter no.Io.And.
in tit.de iniu.& damno dato.

b Meretrice.iſtud limita per illud,quod dicit Io.And.in addi.Spec.in ru.de iniu.vbi
uult,quod hoc non habeat locum in meretrice coniugata,per l.ſi vxor, §.1. ff.de
adult.& hoc ſequitur Lud.Rom.in l.ſi vero,§.de viro,in 2.fallen.in prin. ff.ſolut.
matr.Item fallit ſecundo in alio caſu,de quo per Bar. in auth.matri, & auiæ.ſup.
quando mul.tu.officio fun.poſſ. & vide plures remiſſiones, & in l.1.inf.qui bon.
ced.poſſ.vbi dixi poſt Bal.quando mulier poſſit capi, etiam pro debito.vide Bal.
in l.etiam,inf.de exec.rei iud.
Cel.Adde quod poſui in apoſt.ad Gui.de Cug.in l.raptores,nu.1.in ver.in mulie-
re vilis ordinis.ſup.de Epiſc.& cler.omnino Do. meum Iaſ. May.in l.ad perſonas
egregias,ff.de iureiur.

c Primum decretum.vide Bar.& quod ibi dixi in l.ſi finita,§.Iulianus,ff.de dam.in
fec.& vult hic Bal.quod executio non habeat inſtantiam & vide not. per Bar.in
l.litibus,inf.de agr.& cenſi.lib.11.& ibi dixi.

AVTHENTICA.

1 *Iuriſdictio delegata,quando dicitur naſci.*
3 *Actor inuitus in actione perſiſtere cogitur.*
4 *Actori dilatio quæ danda eſt.*
6 *Infamis perſonaliter comparere cogitur.*
7 *Iudex de homicidio inquirens interr gationem teſti facere non debet.*
8 *Notorium actu permanens & actu tranſiens,quid ſit.*
9 *Notorium probare ſufficit licet non probetur rem ſic eſſe.*
10 *Notorium ſententia populi dicitur & nu.2.& 5.*
11 *Bannum præconis per totam ciuitatem miſſum,omnes ligat.*
12 *Diffinitiua lite non conteſtata ferri non poteſt.*
13 *Negatiua actore abſente per reum liquidari non poteſt.*
14 *Litis conteſtatio quare actore abſente non requiritur.*
15 *Litis conteſtatio non requiritur in officio iudicis.*
16 *Libellus quando iudici offertur,reus dicitur eſſe conuentus.*
18 *Volens purgare contumaciam,expenſas offerre debet.*
20 *Citatio generalis,ad ſingulos actus ſufficit.*
21 *Citatio poſtquam ad notitiam peruenit,non nocet,licet poſtea abradatur*
22 *Correctum in uno correlatiuorum,in alio corrigitur.*
25 *Probatio ante litem conteſtatam fieri non debet.*
26 *Sententia interlocutoria non infamat.*
27 *Actore non probante reus abſoluitur.*
28 *Menſis ſimpliciter prolatus,intelligitur de triginta diebus.*
29 *Inſtantia incipit a die citationis in cauſis,in quibus lis non conteſtatur.*

Qui ſemel. Dictum erat in l.Codicis de ꝯtumacia rei,
iſta aũt aut.tractar de ꝯtumacia actoris, &
loquitur tam poſt litem conteſtatam, quam ante. & h. d. Acto
in actione propoſita habet neceſſe perſiſtere vſq; ad finem litis:
& ſi incipit abeſſe,reo poſtulante debet citari trib.edictis.vox.n.
præconis paucis innoteſcit, quæ citatio per edicta permittitur
etiam delegatis Principis,quo actore non comparente, datur ei
annus a iure poſt dicta tria ſpatia.& ſi in contumacia perſeuerat
poteſt reus probare de iure ſuo,& perquiſita veritate ferretur dif
finitiua,ẽt lite non cõteſtata:ſed ſi intra annum non comparet,
non auditur niſi reficiat expenſas,quibus refectis ſi ſe iterum in-
cipit abſentare,fiunt aliæ tres citationes:& alius datur a lege, in-
tra quę ſpatia non veniens actor,cadit a cã eo ipſo, licet nõ ſit de
meritis cauſæ liquidatum,& ſpecialiſſimum eſt hic,ꝙ lite nõ cõ
teſtata fertur diffinitiua.item ꝙ ex ſola contumacia quis perdit
cãm nullis factis probationib.breuis aũt caſus eſt iſte.actore ſm
formam huius auth.in cõtumacia ꝯſtituto,fertur in eum diffini
tiua.Vel ſic, Actore abſente,& reo p̃ſente,procedit in cã poſt le
gitimas citationes,ẽt lite non cõteſtata,& liquidato negocio de
uenitur ad diffinitiuam,& contumax reuerſus in expenſis graua
tur,& iterata cõtumacia pænam exigit grauiorem.h. d. In text.
1 ibi, cognitis. † Quęro, quando naſcitur iuriſdictio *a* delegata,
an a tpe datæ,an a tpe vſus? dicit Ioannes Monachus, ꝙ iudice
dato,nata eſt iuriſdictio,id eſt,poteſtas ius dicendi,vt ff.de don. l.
abſenti,in fin.& poteſtas prius naſcit̄,q̃ exercitetur ad actum,de
reſcri.c.paſtoralis,§.fi.ff.de acq.poſ.l.qui abſenti.ut ipſe notat in
c.ſtatutum.in princ.de reſcrip.lib.6.vltra medium magnæ gl. ꝙ
ergo hic dicit cognitis,notat actum exercitii, ſed iuriſdictio na-
2 ſcitur prius. † Quæro ad euidentiam, quę erit forma pronun-
ciandi? Reſpondeo,ſi fertur ex probationibus rei iudex abſoluet
rerum in ſententia,faciendo mentionem de probationibus. Si
b autem ex ſola contumacia *b* facit mentionem de ipſa,& impo-
net actori perpetuum ſilentium priuando eum omni iure,quod
p̃tenderet ſe habere:neceſſaria eſt igitur ſnīa,quia qñcunque ali
quis priuatur iure ſuo,cognita cauſa priuationis in iudicio ſuo,
iudicem pronunciare oportet,ut ff.de iudic.l. de quare. ẽt ſi pri-
uaretur ipſo iure,ad quod tñ deueniretur ꝑ cauſæ cognitionem
c tñ in dubio nunquam pręſumitur lex *c* condemnare,niſi iudicis
miniſterio,l.1.§.calumniatores,ad Turpil pronunciabit autem
incidenter implorato officio ſuo,vel condictione ex hac auth.ſi
mile notatur in Auth.de triente & ſemiſſe,§.pe.colla.3.Alii di-
cunt,ꝙ tutius eſt ꝙ libellus ſuper condictione ex hac auth. pro-
ponatur,& lis ſuper eo conteſtetur. Ego non puto hoc neceſſe,
quia hoc eſt de conſecutiuis & inuectiuis eiuſdem inſtãtiæ. itẽ
ſi non requiritur litis conteſtatio in principali:ergo nec in pœ-
3 nali,nec in acceſſorio.† Venio ad notabilia, nota, ꝙ actor inui-
d tus cogitur in actione perſiſtere,*d* & ſic uidetur correcta l.edita,
ꝟ.de eden.Dicit Butri.iſta auth.loquitur indifferenter,ſed l.edita
loquitur in eo,qui emendat,vel mutat legis permiſſione, & ius
ſuũ proſequitur in iudicio.dicit tamen ꝙ Bononiæ fuit conſul-
tũ pro,& contra.dic ꝙ ex quo emendat,vel mutat, libellus pri-
mus eſt cõſumptus,& finitus quo ad ſui formam,& iõ vſq; ad fi
nem ipſius libelli perſiſtit:nouus enim libelllus eſt alia,cã, qa al-
ter actus eſt,& aliud iudicium.hoc placet Iac.But.quia q emen-
dat,vel mutat,non differt,ſed reformat in melius:ergo in eo nõ
habet locum hęc auth.Butrig.porro abſonum eſſet,debere me
in lite perſiſtere:quid enim ſi intentaui ꝯ fratrem meũ actionem
famoſam,& nunc nolo fratrem meum infamare,ſed meum ꝯ-
ſequi.Et certum eſt,ꝙ poſſum mutare petitionem, & intentare
certi condictionem generalem;quæ non infamat, ut nota. ff. ſi
cer.pet.l.certi condictio. in prin. Item abſurdum eſſet ꝙ ſi erra-
ui,non poſſim corrigere,vt l.error,de iur.& fac. igno. verbi gra-
tia,per errorem egi ꝯ fratrem meum cohæredem meum pro di
midia,qui non erat niſi pro quarta:nam poſſum emẽdare, ideſt
corrigete errorem meum ante lit.conteſt.vt ff.fami.erciſc. l. qui
familiæ.item ſi dixi me bonorum poſſeſſorẽ, cum eſſem hæres
de iure ciuili, vel eꝯ.idem,ſi dixi me fideicommiſſarium vniuer
ſalem,cum eſſem hæres,vel econtra.nec obſtat l. vlt.ꝟ.de cod.qa
ibi loquitur in proſequente,& victo, non in emendante añ lit.
conteſta.idem,ſi putabam me eſſe feudatarium,cum eſſem pro-
prietarius,uel econtra:nam poſſum corrigere libellum ante li-
tem conteſt.vt l.edita,ꝟ.de eden.poſt non.quia libellus tranſiuit
ad quaſi contractum inter partes poſt lit.conteſt. & ſic non ha-
e bet locum variatio.Si quis autem vellet mutare *e* libellum de
actione non famoſa in famoſam, iudex non debet hoc pati,
quia æquitas non ſuadet,argumen.ff.de rei uendic.leg.in fundo.
4 † item nota.quod olim dabatur actori dilatio decem dierum,
hodie

ADDITIONES.

a Iuriſdictio.Faciunt no.in c.cum te,alias,eam te.extra,de reſcrip.dixi poſt Bart. in
l.multum,ff.de condi.& demon.

b Contumacia.Vide Bal.in l.fi.ſup.de fideic.lib.

c Lex,Vide Bar.inf.ea.auth.

d P.D.perſiſtere.adde tamen,quod contrarium alias idem not.vt ſi ẽt actor iuraue-
rit litem proſequi,poſſit tamen eo non obſt.a lite in totum deſiſtere,in authe. ge-
neraliter,uerſi.& no.ex præd.ſup.de epiſ.& cle.

e Mutare.Vide Bar.in l.edita,in fi.ſup.de eden.

hodie;30. Item no. ꝙ lit.non conte.proceditur ad diffinitiuam,
qđ eſt mirum m.Butrig.nam cum litis conteſtatio ſit principium,
& origo iudicij, qũo eſt poſſibile ꝙ formetur diffinitiua omiſſo
capite ? ubi enim non eſt initium, ibi nec finis eſſe poteſt ut in
Authē.de litig. §.oēm.alij dicunt, ꝙ eſt lis quaſi cõte.quia reus
conteſtatur eā ſine actore,ꝑ tex.ibi dũ dicit,& ſi lis cępta non ſit.
5 † Not.ꝙ vox præconis paucis innoteſcit.dicit gl.ꝙ præco debet
citare in uicinia citandi,ita ꝙ ſentiant uicini,& amici,ut no.in l.
4.§.quoties,& l.ſi finita. §.Iulianus.de dā.infec.non tñ dico ami
a cos *a*.citandos,niſi in caſib.expreſſis in iure,vt qñ procedit ꝯ mi-
norem,vel abſentem probabili abſentia, vel neceſſaria,& de ab-
ſentia conſtabat,& ita debet intelligi qđ no. Bar.in c.cauſam de
dolo & cont.qui tñ amici non ſunt citandi nominatim,ſed in ge
nere,ut no.ff.de quib.cau.in poſ.ea.l.2.& l.hæc autem,§.1.Et no
ta, ꝙ ſi abſens põt notari de culpa,non ſunt citãdi amici,nec ēt
in criminalibus,in quibus amici non poſſunt defendere abſentē
& adde quod not.in c.conſultationibus,ff.de offic.deleg.in gl.2.
6 † Et not. ꝙ ꝑꝑ infamiam quis cogitur *b* perſonaliter compare-
b re,47.diſt.c.de Petro. Adde,dicit But.ꝙ illa non poſſunt in noto-
rium pertranſire, quæ non habent actum manentem, licet poſ-
ſint in manifeſtum tranſire,& manifeſta probari non debent,j̃.
de appell.l.ciues, & l.ſi vero,§.qui pro rei,ff.qui ſatiſ.cog. Sed ea
quæ habent actum manentem, ut ſunt edicta in albo Prætoris,
c ꝓpoſita,bñ poſſunt tranſire in notorium. *c* † Et iõ iudex, qui in-
7 quirit de homicidio, non dēt facere interrogationē *d* teſti,ſi eſt
d notorium,nam non põt eſſe notorium,qa homicidium non ha
bet actũ ꝑmanētem, imo ſubito tranſit,licet in manifeſtũ poſſit
tranſire,& ꝑ multos probari, ſed qñ aliquid eſt notoriũ, vt dixi,
e non eſt neceſſe probare rem ſic eſſe, ſed notorium *e* eſſe Butr.cu
ius opinionem Bar.approbat. Et fundat ſe per hanc gl.quæ dicit,
ꝙ vxor actu tranſiens paucis innoteſcit:ergo nõ eſt notoria, ſed
album oībus innoteſcit,quia eſt actu permanens, & iõ eſt noto
rium,& licet poſtea tollatur edictum de albo,nõ eſt vis,quia ſte-
tit in notorium ꝑ ſpatium cõgruum ad effectum, de quo quæri
tur demonſtrandũ,& ſic ſufficit notoriũ tꝑale, dum ſumus in tē
f pore illo,ſed vterq; *f* male dicit.nam rumor populi eſt actus tran
ſiens,& tñ tranſit in notorium.Item ſi occideretur Rex Vnga-
riæ,nonne eſſet notorium,certe ſic,ſi quis occideret a ſtante cæ
8 tu,& populo,puta in arenga ciuitatis.† Item notorium aliud eſt
actu permanens,aliud eſt in actu tranſiens, ſed ab humano ſen-
ſu non recedens,nam in notorio, qđ oculus ſemel uidit, ſemꝑ
uideat ꝑ uirtutem memoratiuam,q̃ eſt in cerebro.Sic ergo exi-
ſtens Papiæ uideo Peruſinum mente,nã uiſus mentalis ēt in ab
ſentia uidet.unde qui eſt prope fundum, ēt ſi non uideat fundũ,
retinet corporalē poſſeſſionē ꝑ uiſum,& ſimiliter traditis claui-
bus poſſeſſionem rerum incluſarũ adipiſcimur, ff. de ꝯh.emp.l.
clauibus. & breuiter concludendo,opinio iſtorum vr̃ falſa, niſi
intelligas eam de notorio,quo ad reuelandum ab onere probã-
di.bñ tñ fateor,ꝑꝑ notorium actu permanens in loco iudicii,nõ
g indiget probatione, *g* vt nota.in l.j.§.qui, & ad ver.quos,ſecus ſi
eſſet notorium alibi, & non in loco iudicij, quia tunc indigeret
probatione,tanq̃ res incerta iudicij.idem ſi eſt notoriam actu,&
habitu non conſumptum: alias ſi negetur, indiget probatione.
9 †Item,quod dicit ꝙ ſufficit *h* probare notorium,licet nõ probe-
h tur rem ſic eſſe.dic ꝙ iſtud non eſt proprie probare notoriũ,ſed
formam, vel memoriã,qa non põt probari accidens ſine ſubſtan
tia,vt no.ff.de proba. l.ſi arbiter.in fi.gl.ꝑ regulã Philoſophi:quia
accidens & qualiter eſſe, eſt in eſſe, & notoriũ dēt. hr̃e duos co-
i mite,ſ.apparentiã,& exiſtētiã. Vel dic,ꝙ põt *i* probari notorium
& tñ non probat maleficium.v.g.accuſatur Titius ꝙ occidit Se
ium tali die in cõſpectu populi, teſtes dñt verum eſſe ꝙ homici-
dium fuerit factum in cõſpectu populi,ſed de die dicunt ſe non
K recordari, ff.ad Sillan.l. prius.certe bonis iudex non dimittet K
quin puniat reum,licet de iuris ſubtilitatis illud maleficium nõ
ſit plene probatũ,alias niſi eſſet notorium, nõ poſſet punire ꝑꝑ
diem non probatũ,& facit ad hoc gl.q̃ eſt inſti.de publi.iudic.in
10 princ. † Item, dic ꝙ notorium eſt ſentētia *l* populi,ſed fama eſt
l opinio,ſed non iudicium eius.rõ igitur eſt de notorio a teſtibus
reddenda,quia populus ita pro certo tenet,& habet pro vero &
m indubitato. Et omne notorium debet habere duos comites, *m*
ſ.apparētiam & exiſtentiam, propterea. Iaco. But.ꝯ dicit ſibi ipſi.
qa nõ eſt verum,ꝙ citatio in albo fit in actu ꝑmanens, niſi pau-
cis diebus,quia intra paucos dies abradebatur,dicit gl.quæ inci-
pit,uocetur ut veniat.& ſic fuit in actu iam,ſed nunc non eſt,qa
non apparet, & breuiter notorium actus tranſeuntis probatur
per cohærentias & circumſtantias, ſed notorium actus perma-
n nentis probatur ꝑ ſeipſum ipſo viſo, ēt poſt *n* concluſum in cau-
ſa,ſi negetur,l.ſi irruptione,§ ad officium.ff.finium reg. & noto
riũ non indiget probatione, quia ſeipſum oſtendit ſubſtantiali-
ter. Et nota,ꝙ illud vocabulum,notorium,non reperitur in iure
ciuili niſi in vno loco,ſ.in l.ea quidem j̃.de accuſ. & eſt ſuperla-
tiuus,ideſt,notiſſimum.& adde quod plene not.in lectura decre
talium in c.ſtatuimus.de offi.dele.quod autem manifeſtum eſt,
examinis ſubtilitate non eget. 47. diſtinct. de Petro, & ibi not.

De fama dic, ꝙ qñq; eſt vox legis, l. cognitionum, de varijs &
o extraor.cogn.qñq; vox vulgi,vt extra de app. c.j. infamia *o* iuris
eſt duplex,ſ.edictalis,i.ipſo iure, & decretalis, ſ.per ſententiam,
verba aũt populi non ſunt ſnīæ. Opponit gl. ꝙ detur dilatio de-
cem dierum. Item opponitur,ꝙ minori tēpore pereat ius acto-
ris. Item opponitur,ꝙ dictio,aliud,ſit male poſita. Item opponi-
tur,ꝙ citatio poſſit fieri ꝑ præconem,quod gl.concedit. Et dicit
11 Archid.ꝙ †bannum pręconis miſſum per totam ciuitatem om
nes ligat,16.diſt.quod dictis.adde ꝙ qñq; quis citatur per ſonũ
campanæ:quando campana ſonat ad parlamentum populi, vt
12 not.in cap.1.de offic.cuſto.in Nouella.† Oppo. ꝙ lite non conte
p ſtata non poſſit fieri diffinitiua,*p* quia ſpāle eſt in cauſa appellõ-
nis. Sol.& hoc eſt ſpeciale in cauſa ſpeciali actore abſente,ſed in
cauſa appellationis, non refert vtrum abſit actor vel reus. Adde
etiam,ꝙ in cauſa appellationis,ſi ſunt partes præſentes tempore
litis conteſtandæ,debet lis conteſtari, alias non valet proceſſus,
vt no.extra,de teſta.c. Raynaldus, & extra, qui filij ſint leg. cap.
per venerabilem. Porro ſi abſens compareat in medio probatio
num, & petat litem conteſtari,dico quod non debet audiri,quia
ſtatus cauſæ non patitur. debet ergo proſequi cauſam in ſtatu
ſuo,in quo eam inuenit:quod enim legitime factum eſt,nõ de-
13 bet retractari.† Oppon.quòd reus non poſſit liquidare *q* nega-
q tiuam,ſcilicet ſe non debere actore præſente, de probat l.actor.
in fine.niſi dicas,ꝙ probat eo ipſo, ꝙ contrarium non probatur
vt l.qui accuſare, de eden. not. ff. de ar. l. ſi de meis.alias incipit,
idem Pompo.§.fi.Tu dic,ꝙ illæ leges loquuntur vtraque parte
præſente,ſecus in actore abſente vnde hoc caſu reus non poteſt
reportare diffinitiuam,niſi probe ſe non teneri. ſed ſolam inter-
locutoriã, ſ.abſolutoriam ab obſeruatione iudicij. Et puto hoc
r caſu, ꝙ habeat vim diffinitiuæ *r* quo ad perpetuum ſilentium:
alias parum reo prodeſſet,qui poſſet ſtatim & denuo conueni-
ri.quare dico,ꝙ parit perpetuam exceptionem, vt ſupra, de in-
14 ge.manumiſ.l.diffamari,& de accu.l.Titia.† Quæro quare acto
re abſente non requiritur lit.conteſt. Reſpon.ſecundum Butr.
quia non poteſt alio modo conſuli reo. non enim poteſt reus
mitti in poſſeſſionem bonorum actoris, cum nihil ei debeatur:
quia reus debitum nõ prætendit. Et ſi dicas,nonne poteſt actor
mulctari? Reſpon.ſic:ſed propterea reus non habet intentum,
& ideo poteſt diffinitiua ferri etiam litem non conteſta. Eſt er-
ſ go commune *ſ* actori,& reo,vbicũq; aliud remedium ceſſat. Et
ideo But.conſuluit in tali paſſu. Quidem Florentinus erat cãcel
latus de ſocietate ſua. & petebat ſe iterum ſcribi: & fecit citari
eos, qui fecerant eum cancellari:illi non comparebãt, actor nõ
poteſt mitti in poſſeſſionem bonorum citatorum,quia non prę
tendit debitum,ſed poteſt procedi ad diffinitiuam,vt hic Butri-
15 gar;idem tenet Bart.conſilium puto verum,quia † in officio Iu
t dicis non requiritur lit.conteſta. *t* ſi non eſt, cum quo fiat, quia
eſt proceſſus extraordinarius, vt ſupra, ſi vt ſe ab hæreditate
abſtineat,

ADDITIONES.

a Amicos. Vide Bar.in l.hæc autem, & ibi dixi.ff.quib.ex cau.in poſ.eatur.
b Cogitur. Vide Bar.in l.1,inf.de ſen.& inter.om.iud.
c Notorium. Vide Bar.in l.ſi vero,§.qui pro rei qualitate,ff.qui ſatiſ.cog.
d Interrogationem. Contra no.inf.proxi.
e Sed notorium. No.probari notorium.vide gl.pe. in l.ea quidem, & ibi Bal. inf.de accuſa.& Spec.in tit.de no.crimi.§.1.ver.qualiter ſciet.& inf.
f And.Barb.Sed vterque. Not.ꝙ actus tranſiens dicitur notorius vide D. Ant.in ca. veſtra,de coh.cle.& mul.
g Probatione. Vide Ang.in l.ſi vacantia, inf.de bo.va.lib.10.& Bal.in l.ciues, inf.de app.& in l.ea quidem,inf.de accu.
h Sufficit. Vide Bar.in l.ea quidem,inf.de accuſa.& ibi gl.pen.
i And.Barb.Vel dic,ꝙ poteſt. Et no.in hac auth.ſecundum Ang.ꝙ inſtantia non durat,niſi biennio & ſex menſibus,& quod perempta inſtantia,perit actio,vt hic dicitur,& ubi lex dat certum tempus, & ſtatuit non minus dari, quod iudex non poteſt diminuere.allegauit quod ipſe dixit in l.fi.ſup. de iure deli.
K Dimittet. Ad iſta faciunt no.per Bal.in l.ea quidem,inf. de accu. item in notorio teſtis debet reddere cauſam,quæ ſit ſufficiens, vt no.pulchre Innoc.in cap. ſtatuimus,ext.de offi.de leg.& Bal.in l.ea quidem,inf.de accu.
l Sententia. Vide Spec.in tit.de no.crim.§.ſequitur.verſ.1.& Bal.in auth.quod locũ in fi.ſup.de colla.vbi dicit,quod probatio famæ facit rem quaſi notoriam, & vide Bar.in l.de minore,§.tormenta,in 1.q.ff.de quæſt.
m Comites. Vide per Bal.in l.ciues,inf.de appel.Ang.in l.ſi vacantia circa medium, inf.de bon.va.lib.10.Bal.in l.ea quidem,inf.de accu. & in l.conuenticula,ſup.de Epiſc.& cler.& in auth.quas actiones,ſup.de ſacroſan.eccl.
n Etiam poſt. Vide quę dixi poſt Bar.in l.publia,§.1.ff.depo.& Bal.in ru.ſu.de ꝓba.
o Infamia. Vide Bal.in l.ea quidem,circa prin.inf.de accu.
p Diffinitiua. An in cauſa appellationis requiratur lit.conte. Vide Bar.in l.fi.§.illud, inf.de temp.app.
Ceſſ. Adde quod poſui in apo.ad Lanf.de Oria.poſt eum in c.quoniam contra falſam,§.interlocutoriæ & appellationes,nu.73.in ver.in cauſa appellationis.extra, de prob.
q Liquidare. No.limitationem ad regulam l.quia accuſare ſup.de eden.& vide glo. & Bar.in l.properandum,& ſi quidem,ſup.de iud.& Bal.inf.ea.auth. in fi.& glo. hic,& Pau.de Caſt.in l.argentarius,§.cum autem, per illum tex.ff.de eden.
r Diffinitiuæ. Vide Bar.in l.properandum,§.& ſi quidem,& ibi gl.ſup.de iud.
ſ Eſt ergo commune. Vide in auth.ſi omnes,ſup.ſi vt ſe ab hæred. abſti. inf.allega. & Bar.in l.fi.§.illud.inf.de temp.app.l.
t Lit.conteſt. Vide per Bar.in l.1.§.1.ff.de var.& extraor.cognit.

a abſtineat,auth.ſi omnes.Sed qñ proponitur *a* actio,non eſt bene
tuta Doctr.Butr.vt patet in omnib.quæſtionib.ſtatus,ut Inſtitu.
de act.§.præiudiciales,& extra,de officio ordin.c.conquerente.
b tamen hoc caſu poteſt reus poſt lit.conteſtatam cogi; *b* & ſi au-
fugerit,debet remitti non ſolum verbo,ſed re,ſicut in criminali,
de re iud.c.paſtoralis.in clem.Item ſpeciale eſt in quibuſdam,vt
16 extra de iud.c.diſpendioſam,in clemẽ.†Quæro,quando dicatur
reus conuentus per libellum? Reſpon. quando libellus eſt obla-
tus iudici,demum ipſi reo.But.vel eſt citatus miſſo libello in ci-
tatoria.vt extra,de dila.c.præterea.& in c.vlt.vt lite pendente. in
17 Clem.†Quæro,an hæc ſpatia *c* poſſint abbreuiari: *d* gloſſ. hic di-
c cit ꝙ non, ſed in corpore dicit contrarium tam de iure, quã de
d conſuetudine. Dico ꝙ quantum ad iſtam auth.glo.hic poſita eſt
vera.Et vt intelligas conſidera,ꝙ interdum tp̃s apponitur mini-
ſterio iudicis tm̃;interdum miniſterio legis tantum, vel Præto-
ris mortui;interdum mixtum,ſicut eſt hic:nam tres menſes ſta
tuuntur a iudice,annus a lege.porro iſte annus nõ poteſt abbre-
uiari:quia non haberet debitum interſtitium,ſeu ſpatium,& in-
teruallum, & cum habeat ſuum initium determinatũ poſt tres
menſes,neceſſe eſt hæc tempora ſic ſubordinari,ſicut iacent,&
e eſt alia rõ, quia quando pœna *e* punitur a lege ſub certo ordine,
debet ſtatutum legis ſeruari in forma,vt no.in c.1.de milite vaſ.
f qui contumax eſt,in prin.collat.x.Et ideo *f* ſtatuta terrarũ, quæ
volunt certa tempora ſtatui, alioquin ponatur reus in banno,ſi
non compareat,ita ſunt præciſe ſeruanda,ꝙ nihil illis addi,vel di
minui poteſt: quia ut dixi, eſt data forma iudici, & eſt prouiſio
ſtatuti,quæ exorbitat a iure communi.hæc theorica probatur ꝑ
id,quod notat Dyn.in c.indultum.de reg.iur.lib.6.porro omne
tempus inuariabile,vt vniforme, non poteſt diminui, vel auge-
ri,vt j.de appella.auth.hodie.Quæro, nunquid expenſę veniant
reſtituendæ per interlocutoriam,an vero veniant auferendæ? &
18 breuiter†dico,quod volens purgare contumaciam, debet aufer
g re expenſas,& uerbo *g* iudicis arbitrio liquidatas, uel uerbo, &
ſatiſdatione.vt ff. de ſtatu libe.l. ſtatuliber rationem liquidandã,
vt ſup.de iud.l.ſancimus.In text.ibi,cadat,per ſententiam, vt ff.
de iu.fiſ.l.eius,qui delatorem.vide Bar.in ca.cum uos.ext.de offi.
ordin.Et breuiter omnia, quæcunque cauſę cognitionem deſi-
derant,calculum exigũt deciſiuum. porro regula iuris ita dicit.
Vbicunque cauſæ cognitio eſt,ibi Pretor deſideratur. ff. de reg.
iur.l.ubicunque.licet gl.ibi aliter exponat.In gloſſ.paucis,ibi, di-
xerunt.No.hoc uerbum.Ex iſta auhen.in fine.ſume arg.ad quę-
ſtionem,ſtatuto cauetur,ꝙ homicidia puniatur in centum: alio
h ſtatuto *h* cauetur, ꝙ ſi quis fecerit duo homicidia decapitetur.
i Modo quidam *i* pro primo homicidio ſoluit centum: deinde
commiſit ſecundum,an debeat decapitari,& vr̃ ꝙ non, quia de
primo eſt ſatisfactum;ergo non debet vlterius puniri. contradi-
19 co,†quia factæ cauſæ non poſſunt pro infectis haberi, licet obli-
gatio ſit extincta.primum aggrauat ſecundum, ſicut hæc contu
macia prima.pro qua licet ſit ſatisfactum per refectionem expẽ
ſarum,tamen aggrauat contumaciam ſecundam,vt grauior im
ponatur pœna.Idem,ſi maleficium primum eſſet conſumptum
pręſcriptione temporis. nam aggrauat ſm̃, & dinumerat illud:
& non obſtante præſcriptione cognoſcitur de illo,non ꝑꝑ ipsũ,
ſed incidenter ꝑꝑ aliud aggrauamen, quod eſt notabile. In glo.
ergo ibi,l.edita.tu dic,vt dixi;quod non corrigitur: quia ibi loq-
tur in eo,qui mutando,vel emendando procedit in noua,vſque
20 in fi.hic loquitur in eo, qui in totum deſiſtit.† In glo.uocatur ut
K veniat,quod intelligitur, ad ſingulos *K* actus citatio ſit generalis
vnde ſine alia citatione poſſunt produci capitula, teſtes iurare,
& examinari,& procedi ad omnia vſque ad diffinitiuam exclu-
ſiue.ſine alia citatione,ut notat Inn.extra,de offic.deleg.ca.con-
21 ſuluit.In ea.glo.ibi,abradebatur.†Nota,quod poſtquam c ratio
peruenit in notitiam,nõ nocet.licet abradatur,& ratio eſt, quia
eius effectus durat.ſic ſup.eo.l.ſi pręſes,& argu.in l.1.ff.ſi tabulæ
teſtamenti nul.exta.In gl.inter.ibi,de conſuetudine,quæ cõſue-
tudo eſt ſeruanda,ut notatur j. de iure dominij impetran.l. fin.
non dico, vt habeat neceſſe minuere, ſed ut non poſſit ex arbi-
22 trio.†Ibi,ſm̃ Ioan.contra, quia quod corrigitur in vno *l* corre-
l latiuorum,corrigitur in alio,vt l.fi.ſup. de indicta vidui. tol. niſi
dicas,ꝙ hic non eſt eadem ratio correlatiuorum,nam reo debet
ſubtrahi materia malignandi:& ideo magis eſt conſulendũ acto
ri petenti ſibi debitum,quam reo,qui debitum non prętendit,vt
23 l.j.ff.de eo,quod certo loco,†In gl.paucis.no.quod dicit,paucis,
ergo non eſt notorium.ibi,omnibus nota, ꝙ dicit, omnib. ergo
eſt notorium,& per multos dies, & ſic non eſt actus momento
24 tranſiens,ſecundum Bu.†In gloſ.l. talis citatio.& ſic relatiuum,
quod refert ad pręcedentia. Sed tu dic, ideſt cuius effectus.Ibi,
ſubeat,quędam enim ſunt,quę per rerum naturam probari poſ
ſunt,l.ſiue poſſidetis,de probat.de excep.l.ſi quidem, ff.de rei vẽ
di.l.Officium.de edic.diui Adriani tollen.l.edicto,§.1.quędam,
quæ probari non poſſunt.Ibi,ab obſeruatione iudicij.gloſſ.dicit
m ꝙ vbicunque fertur iſta ſententia.eſt interlocutoria, *m* quia nõ
continet abſolutionem,vel condemnationem a petitis,ſed a ꝓ-
ceſſib.glo.eſt notab.ff.ſi ſeruitus vend.l.harum.Ibi,reſpõdeo nõ
etiam ſi actor probat per inſtrumentum, dixerim per probatio-
25 nem probatam, quia† præpoſterum eſt prius probare,quam li-
tem conteſtari.vel dic,vt in cap.j.de lit.conteſt.lib. 6. Ibi, ſed fiet
miſſio. Sed quid ſi non poteſt fieri propter inopiam rei? Reſpõ.
idem, quia pro hoc non ſubuertitur ordo iuris, quia eſt vnifor-
mis. Ibi,de eius rebus ſatisfit. hoc contingit vbicunque ſenten-
tia extendit ſe ad præiudicium tertij, vt ff.de nox.l.& ſi condem-
natus,inf.de vſuris rei iud.l.j.in fi.& not.ff.de iud.l.venditor. Ibi,
non poſſit præciſe, hoc poteſt facere reus ex cauſa, quia cum ſit
conuentus actione famoſa, ſi non vult diffinitiue damnari, ſed
potius pati miſſionem, & venditionem bonorum, cum ſit in-
26 terlocutoria, & nulla † interlocutoria de mundo infamat. ſit l.
quid ergo,§.quantum,de his,qui not.infam. Si ergo iudex man
dat ꝙ lis conteſtetur,poteſt appellare. Sed iſtud videtur contra l.
conſentaneum. nam cum iſte ſit contumaciſſimus, ergo per ꝑ-
ſonalem detentionem, & per carcerem poteſt compelli, vt re-
n ſpondeat *n* tam libello, quam poſitionibus, & articulis, ne ſit in
ſua poteſtate releuare aduerſarium ab onere probandi. ſed gloſ.
poteſt defendi a l.conſentaneum,quia ibi loquitur poſt lite con
o teſt.hic ante.Contra gl. *o* facit de nox. l.quoties, §.Prætor.Item,
cum reus non opponat aliquam exceptionem,quare non debet
litem conteſtari,& parere tam ordini iudiciorum,quam Prę́to-
rij.ergo cogendus erit ad ſeruandum ordinem iudiciorum, qui
ſimiliter incępit a conteſtatione litis,vt ff.de cond.indeb.l.elegã-
ter.§.ſi quis poſt.& in c.exceptionem obijciens de lit.conteſt lib.
6.quod verius eſt, & hoc quando quæſtio fit in ciuilibus cauſis;
p ſed in criminalibus non eſt dubium, quia cogitur ſe purgare *p* li
tem conteſtando, vt ff.de pub.iud.l.is,qui reus.Ibi, qui accuſare.
q Not. *q* intellectum illius legis,quia ibi loquitur vtraque parte p̃-
ſente:ſed actore tempore probationis abſente, non obtinet illa
regula,vt dicit iſta glo. Vel dic,quod in l.qui accuſare. actori da-
27 ta fuit dilatio ad probandum, & ideo † quia non probauit, & ꝓ-
28 bare debuit,reus abſoluitur diffinitiue,quod tene menti.† In gl.
fi.ar.ex iſta glo. quod vbi menſis ſimpliciter profertur, intelligit
r de 30.dieb. *r* concordat tex.in auth.iudices,ſup.de iud. Item no-
ſ ta, *ſ* quod iſta computatio non eſt ſemper vniformis;quid enim
ſi in primo menſe primi anni compareat aduerſario præſente,&
demum abſentat ſe, nam ex tunc incipiunt ſecunda interſtitia.
29 † In glo.fin.ibi, vltra triennium,hoc eſt not. *t* quod viſis *u* lis con
t teſtatur, de iure triennium quod datur per l.properandum,inci-
u pit a die quo primum pars eſt citata. Si autem non fuit data di-
latio:aut res probat, & idem; aut nihil probat, & tunc ſolum ab-
ſoluitur ab obſeruatione iudicij, ſecundum Petr. & ita ſeruat
conſuetudo, & dic vt not. ſupra de procur. l. nihil arbitramur,
per Cyn.

ADDITIONES.

a A.B.Sed quando proponitur.Et ibi vide Bal.& habes tex.ſing.ſecund.D.Fl.in cap. cum ſecundum,de præb.vbi proceditur contra Epiſcopum lit.non conte. quia nõ agitur de intereſſe particulari ipſius epiſcopi, licet hodie in cauſis beneficialibus non requiratur lit.conteſt.c.2.de iud.in Cle.& vide hic.

b Cogi.dixi poſt Imo.in l.inter ſtipulãtem,§.Stichũ,ff.de ver.obl.& Bal.inf.ea. aut.

c A.B.Quæro,an hæc ſpatia.An iſte terminus poterit abbreuiari. vide glo. ſing. pro materia in c.indultum,de reg.iur.in 6.Et aliam ſing.in c.pia,de exc.ſecundum D. Io.de re iud.l.2.& ibi dedi remiſſ.Bal.

d Abbreuiari. Vide Bar.hic,& in l.2.ff.de re iud.vbi dixi. & Bald. hic, & in l.ſi ea.in pen.q.inf.qui accu.non poſſ.vbi dicit,quod ſi terminus ſtatuti ſit abbreuiatus per iudicem, lex ſupplet terminum,& valet dilatio ſtatutaria,& idem Bald.in auth.l. iubemus,ad fi.ſup.de iud.

e Pœna.Facit quod no.Bal.& Imo.in l.ſi cum dotem,in prin.ff.ſol.mat.

f Et ideo.Vide quod no.Bal. in l.1.ſup.eo.& in l.fi.ſup.de proc.

g Re,& verbo.Vide Bar.in l.1.inf.ne lice.tertio prouo.

h Statuto vide Bar.in l.ſi cui,in fi.ff.de acc & Bal.in auth.ſed nouo iure,ſup.de feru. fug.& in l.1.ſup.de ædil.act.vbi aliter loquitur,& cum Bald.hic tranſit Pet. de Ancha.in c.canonum ſtatuta.in verſ.forma alibi,idem Bal.de conſt.intellige tamen, vt per Bal.in l.Gracchus,de adul.

i A.B.Modo quidam.No.quod delictum licet ſit purgatum,tamen aggrauat,vt quis puniatur pro geminato delicto.uide D.Pet.de Anch.in c.canonum.de conſti. vbi hoc dictum refert,& vide quod dicit Bald.in l. Gracchus. inf.de adulte. & quid ſi cauetur, quod homicida non poterit eſſe prior, & alias occidit bannitum, vide Bal.in l.Decuriones, ſup.ex quib. cau.infa. irro. & in auth.ſed nouo iure. de ſeruis fugit.

K Ad ſingulos.Vide Bar.in trac.ad reprimendum,in verſ.ſuper edictum. & in l.ſtatu liberos,§.Stichus,& ibi dixi,ff.de ſtatulib.

l Corrigitur in vno.Vide Bald.in l. conſentaneum, verſ.quæro,an hodie,ſup. eod.& Bar. hic.

m Interlocutoria,An ſentẽtia abſolutoria ab obſeruatione iudicij ſit interlocutoria, vide ſup.ea.auth.uerſ.opp.quod reus.& Bar.in l.Titia,ff.de acc.

n Reſpondeat.Vide Bar.hic,& quod poſt eum dixi.

o A.B.Contra gl.An quis cogatur præciſe litem conteſtari.hæc gl.alle.fin.quod non ꝑ Inn.in c.fi.de lit.cont.Sed in contrarium facit tex.l.quoties,in prin.& ibi glo.de nox.ff.& in Aut.de exh.re.§.illud,& i l.j.§.qd ergo,& ibi Ia.de Are.ff.de ven.iſp.

p Purgare.Adde Bal.in l.peremptorias,inf.ſenten.reſc in.non.poſſ.

q Nota.Adde ad l.qui accuſare,ſup.de edend.& vide ſup.eadem auth.

r Celſos. Intelligit d 30.dieb.Adde Bar.in auth.vt factæ nouæ conſt.nu.8. ver.quot autem dierum dicitur eſſe menſis,& ibi poſui in apo.ad ipſum in eo.ver.iõ Bar.in l.1.inf.de app.& Ale.in l.cum bis ſextus,ff.de ver.ſig. quod 30. dierum debet eſſe.

ſ A.B.Item no.Nota quod in cauſis,in quibus lis non eſt conteſt. inſtantia incipit a die citationis,vide gl.in l.fi.§.illud.inf.de temp.app.

t And.B.Hoc eſt no.No.ꝙ menſis ſimpliciter prolatus,intelligitur de 30.dieb.qũo fiat computatio,vide gl.meliorem,de iure in c.quam ſit.de elec.lib. 6.

v Quod niſi.No.Bar.in l.properãdũ,§.j. & dixi poſt eũ in prin. illius l. ſupra de iud.

L E X IX.

1 *Tres denunciationes vim peremptorij habent.*
2 *Peremptorium dicitur,quia diſceptationem perimit.*
3 *Citatio trina,quando requiritur.*
4 *Renunciare licentiæ ſibi a iure datę nemo pręſumitur.*
5 *Lis citatione inchoatur.*
6 *Peremptorium in ſententia abſolutoria requiritur.*
7 *Factum concluſum perimit proteſtationem.*

1 a Tres denunciationes. † Tres denunciationes *a* obtinent vim pe
remptorij.h.d. Collige,quod aliud ē eſſe tale,aliud vim eius hr̄e;
quia diuerſum in ſubſtantia,ſed idem eſt in qualitate. No.quod
dixi in ſummario,& iſtud eſt fictum peremptorium.Sed verum
peremptorium eſt,vbi hoc exprimitur , vel iudex comminatur.
2 † Ad euidentiam quæro,quare dr̄ peremptorium ? Reſpon. qa
diſceptationem,tergiuerſationem, & morā aduerſarij perimit,
& proceſſum iudicij ꝯ eum aperit, & in ſuum pręiudicium hr̄ ꝓ
præſente,vt in auth.quia in prouincia.§.vbi de crimine agi opor.
h.d.tex.ff.de iud.l.& tertium. & ex proprio ſignificatu huius ver-
b bi colligit,ꝙ poſt peremptorium *b* non admittitur quis ad exci-
piendum, vel probandum. Fallit in caſu c.j.de exce. in cle. Item
quæro ad euidentiam, quid eſt dictum denunciationis ? Reſp.i.
edicto.vnde ſi citatus ter præſentiam ſuam facere contemnit, p̄t
prætermiſſis medijs cāæ,i.probationibus pati diffinitiuam, vt le.
contumacia,§.contumax,ff.de re iud.Sed in l.Senatus,§.Diuus,
ff.dę iur.fi.dr̄,ꝙ eſt citandus,& non dr̄ ter, ſed illud ter eſt intelli-
gendum,vt in eo.ti.l.2.§.Diuus,& ff.de iud.l.inter accuſatorem.
& de iure veteri erant tres dies ꝓ qualibet citatione in cā crimi-
nali;ſed in ciuili decem,quod non eſt abſurdum,quia cāæ crimi
nales deſiderant celeritatem,arg.ff.de adul.l.in crimine,& ſi vna
iſtarum citationum eſt nulla, ſententia in abſentem lata non te-
net,vt no.j.de accu.l.ſi accuſatoribus. Citationes in criminali-
bus debet fieri ad inſtar ciuilium,vt ff.de pœn.l.abſentem . Et in
cauſis fiſcalibus debēt fieri tres citationes,ff.de iu.fiſ.l.2. §.diuus.
3 † Modo quæro,quando requiruntur iſtæ tres citationes? Reſpō-
det gl.quando eſt dubium,vtrum iſte velit comparere necne ? ſi
enim eſt certum,ꝙ non vult comparere, ſufficit vna citatio : eſt
c autem certum ſi dixit, nolo venire, *e* vel omnino non veniam,
vel nunquam veniam,vt no.ſup.eo.l. conſentaneum ſuper ver-
bo,contumacia,& l.4.ſuper verbo, de eſſes, cum enim reſpon-
deat pertinaciter, & in contemptum iudicis,& ſit veriſſimus cō
tumax,non oportet ꝙ denuo citetur,niſi ad contumaciam prę-
ſumendam,& ad malitiam conuincendam : quia de eo conſtat,
iuxta illud, Loquela tua te manifeſtum facit,& alibi. Nullum eſt
enim maius mentis teſtimonium,q̃ qualitas inſpecta verborū,&
iſta eſt notitia a priori:ſed notitia a poſteriori apparet ex factis, ut
l.reprehendenda,de inſt.& ſubſt. Item numerus citationis eſt in
troductus de benignitate,a qua ſic reſpondens ſe facit alienum ,
qa dolo non caret,ff.de reg.iur.l.non poteſt dolo carere. Sed Cy.
ſecundum Pet.in 8.q.in auth.qui ſemel,determinat hunc etiam
ter citandum,quia contumax in dilatione prima pōt emendare
ſe,qa non præſumitur obſtinatus,& per cōſequens perdurare in
ſecunda,& tertia,& iſtud ius facit ſibi durare . Dominus Barto-
lucius de Pratis diſputauit hanc qōnem,& idem tenuit.pro hoc
facit tex.in l.contumacia,§.j.de re iud. ubi contemnens debet ci
d tari ter.Item non eſt plene *d* citatus. Item pōt dicere, nolo ueni-
re in iſta prima citatione, ſed ueniam in alijs citationibus . Item
4 pręſumitur hoc in dubio cogitaſſe,quia † nemo præſumitur re-
nunciare licentiæ ſibi datæ a iure;& ex pluribus remedijs, ſi quis
renunciat uni remedio,non tolluntur alia l. ſi domus , de ſeruit.
vrb.p̄d.Item debemus interpretari in benigniorem partem, niſi
hęc verba dixerit in iudicio,quia tunc vlterius non debet citari,
ut no.in c.uenerabilibus,§.ſecus,de ſenten.excommun.lib. 6.&
ſup.eod.l.2.& hoc ſentit Io. And. Tu tene glo.ꝙ ille,qui proteſta
tur ſe non uenturum,ulterius non eſt citandus,ut in c.1.de dolo
& contum.lib.6.quia animi perſeuerantia præſumitur, ff.de pro
e batio.l.cum tacitum,& l.ſancimus,ſupra de teſt.Si autē *e* inuen-
tus nihil dixit,uel benigne reſpondit,& tunc non perdit benefi-
cium legis,quod eſt ut ter citetur,non ſemel tantum; & ſi nō in
5 uenitur,citetur ad domum. † An aūt poſſit incipi a citatione *f* ad
f domum,ſub iudice lis eſt,ut no.glo.ff.de appell.l.ex conſenſu, §.
eum.Cum ergo inuentus non dixit,nolo venire, ſed aliud reſpō
ſum bonum dedit, ter citandus eſt, de his qui ad eccle. conf. l.
præſenti,ſecundo reſponſo, & §. ſi hoc , in uerſic. edictorum ſo
lennium ubi eſt tex. ualde no.immo glo. non reputat hunc taci
tum inuentum,ideſt,non loquentem, expreſſum cōtumacem ,
ſi in tertia citatione non comparet : ſed ſuſpectus de contuma-
cia, & de dolo,ita quod ius hoc præſumit,non tn̄ eſt pręſumptio
juris & de iure,& cum iſta glo.concordat glo.quæ eſt in l. ult.de
in integrum reſtitutio. Modo dicit Iaco.But. ꝙ uidit dubitari de
iſta materia ; nam hodie non fit de conſuetudine , niſi una cita-
tio,ſi inuenitur.Et iō quidam Doct.intelligebant hanc eg.quan
g do debebat ferri diffinitiua ; ſed ubi dēbat ferri interlocutoria, *g*
non erat iure cautum de tribus citationibus ſ̄m eum,cuius opi-
6 nionem Iac.But.reprobat per l.conſentaneum. † Porro in abſo-
h lutoria *h* ab obſeruatione iudicij,q eſt interlocutoria,dicit Inno.
quod requiritur peremptorium verum,vel fictum,ideſt trina ci
tatio,vt ipſe no.extra,de offic.dele.c.conſuluit.& eſt expreſſum,
ſup.dę iud.l.properandum.verſ.& ſi quidem niſi. & not. ſup.eo.
l.conſentaneum. Et finaliter cōcludo, ꝙ in omnibus cauſis, quæ
requirunt ſolennem proceſſum,& non per functorium,vel arbi
tralem,i.in quibus ſeruatur iudiciorum ſtrepitus conſuetus , &
figura,neceſſe eſt peremptorium ad ſententiam audiendam,vel
generandum præiudicium,trina citatio,vt in c.ſæpe.§.ſententiā
vero,de verb.ſigni.in Clem.in glo.ſuper verbo,nunc perempto-
riæ. Deinde glo.opponit de authen.iubemus.ſed ibi loquitur de
i alia citatione. Extra quæritur,*i* nunquid poſt terminum perem-
ptorium datum ad ponendum,vel articulandum cum proteſta-
tione ſoluo iure declarandi,& interpretandi,poſſit articulus,vel
poſitio declarari? Dicit Ioan Mona. quod ſic in ca.generali.& c.
vlt.de reg.iur. lib.6. diminuere autem non licet in præiudicium
aduerſarij.Idem,ſi eſt concluſum in cauſa ; quia tūc præcluſa eſt
via,& non eſt cognoſcere,ſed cognitum, eſſe:nec iuuat proteſta
7 tio,quia factum concluſum perimit proteſtationem. Ioan.Mo-
na,quod tene menti.

A D D I T I O N E S.

a A.B.Tres denunciationes.Et an ſufficiat vnum peremptorium pro trina citatione, vide.Io.Ant.ti.de cler.non reſi.in rub.in addi. Spec. vbi eleganter limitauit iſtam materiam.& Bal.in c.1.de mil.vaſal.qui contum.eſt 10.coll.& gl.peregrinam in c.1.de vi.& hon.cle.in Cle.& D.Ant.& Do.Io.And.in c.ex tuæ, de cle.non reſi.licet tex.contra illam glo.fit in c.conſtitutionem,de ſent.exc.lib.6.

b Poſt peremptorium.Limita,vt inf.in fi.& vide in l.mancipiorum,ff.de opt.le.

c Nolo venire.Vide Bal.in l.fi.ff.de in inte.reſt. & gl.hic,& Mod.in l.ex conſenſu,§.fi.ff.de app.& quod dixi hic poſt Bar.

d A.B.Item nō eſt plene.An citatus ſi dicat,nolo venire poterit appellare,vide Ang.in l.ad peremptorium,ff.de iud.& Do.Io.in l.ex conſenſu,§.fi.de app.

e Si autem.Innoc.contra in c.ad petitionem,extra de acc.Imo.in l.ſi finita,§.Iulian.ff.de dam.infe.

f Citatione.Vide Bal.in l.ea,quæ ſup.eo.

g Interlocutoria.An in interlocutoria requiratur peremptorium.vide Bal.& Doct.in l.conſentaneum,ſup.eo.Imo.in l.finita,§.ſi plures,ff.de dam.infect.

h A.B.Porro in abſolutoria. In ſententia expenſarū non requiritur peremptorium, neq. trina citatio, vt no.in c.querelam,de procur.Idem dicas,quando reus latitat, vel impedit ne nuncius vadat , ad eum citandum , quia tunc non requiritur trina peremptoria.ita ſingulariter dicit Inn.in c.ad petitionem, de accu.Mod.in c.quoniam frequenter,§.porro.vt lit.non conteſt. & vide gl.in Cle.ſæpe,in ver.citationem,de verb.ſign.quæ dicit quod in cauſa matrimoniali non requiritur peremptoria contra tex.in §.porro,præall.in verſi.peremptorio. Tu concorda,ꝙ procedit cōtra præſentem,§.porro.contra abſentem.Et not.ꝙ vbi dicitur,quod requiritur citatio ad id.ſ.ad ſententiam:ergo non ſufficit vna,& not.iſta,quia Doc.in clem.ſæpe, non ponunt,neq. in §.porro.

i Extra quæritur. Facit quod dr̄ de clauſula , ſaluo iure addendi, in l.edita.ſupra de eden.Item facit ad no.in l.mancipiorum,ff.de opti.leg.& Ioan.And.in c.generali, hic alle.in Mercur.vbi refert Io.And.

Celſus.Ad iſtum in l.edita,nu.43. & quod ibi poſui in apo.ad ipſum,in ver.poteſt libere emendare,& ibi dixi in add.ad Bar.in ver.ſaluo iure,ſup.de eden.& ibi etiam dixi in add.ad iſtum,in repe.dictæ l.edita,in verſi.ſaluo iure.

L E X X.

1 *Abſentes ex neceſſaria cauſa,qui dicantur.*
2 *Impedimentum ſi allegatur coram iudice ſententia ab eo lata non tenet.*
3 *Voluntas non eſt,vbi deficit arbitrium liberum.*
4 *Citatio eius,qui non poteſt propter impedimentum comparere, eſt inefficax ope exceptionis.*

Cum non voluntatis. Sententia lata ꝯ abſen
tē ex ꝓbabili,& neceſſa
ria cauſa legitime citatum,valet:ſed datur reſtō ad totā cauſam.
1 h.d.† Ad euidentiam eſt ſciendum , ꝙ quidam ſunt abſentes ex
neceſſaria cauſa , vt banniti. & de iſtis non loquitur hic ſ̄m But.
ſed gl.no.in l.ad cognitionem,ff.ex quibus cau.in poſſeſ.ea. ſunt
a alij ſimiles,ſed non per oīa,vt expulſi ꝑꝑ partialitatem *a* terrarū.
de quibus no.in ca.j.de cler.non reſid.lib.6.in Nouella. Alij ſunt
abſentes cauſa rei priuatæ principaliter,ſed ſecundario cauſa vti
litatis publicæ,vt ſcholares legibus & artibus. Quidam ſunt ab-
ſentes cauſa rei priuatæ tam principaliter,quam ſecūdario cau-
ſa Reipub. ſicut legati ciuitatum : nam quælibet ciuitas dicitur
Reſp.quo ad ſe,quia eſt quędam pars ciuitatis Romanæ, vt ff.de
iuſt.& iur.l.j.§.publicum , & ibi not. & de iſtis loquitur hæc lex.
b Pone *b* ergo caſum , quod libellus fuit oblatus, & lis conteſtata
contra me,poſtea me abſentaui ex cauſa neceſſaria, & probabi-
li,& tempore ſententiæ citatus fui ad domum,& lata fuit ſenten
tia contra me,quæritur an mihi præiudicet ſententia ? Reſpon.
ꝙ non nocet,non ipſo iure,ſed beneficio reſtitutionis. Et ceſſant
omnia contraria. Butr. Adde, quod not.ſup.eodem, lege ab eo-
2 dem. † Quæro, quid eſt dictum,reſtituitur ad totam cauſam Re
ſpondeo , cauſa ponitur tam pro ipſa cauſa, quam pro ipſo pro-
ceſſu,

A D D I T I O N E S.

a Propter partialitatem. Vide Bar.in l.fi.ff.de in integ.reſt.

b Pone. Vide Bal.in l.1.ff.de diuer.& temp.præſcr.

ceſſu quatenus ex eo pp abſentiã eſt læſus. Porro cã cãæ eſt vul-
nerata per ſnĩam, & eliſa amodo ſnĩa de medio tollit, & vulnus
ceſſat, & iõ reſtituitur, in integrum ille aũt, qui reſtituitur ad ap
pellandũ, non reſtituitur in integrum, ſed ad quendam articulũ,
3 ideſt, ad appellandi facultatẽ. † Nota tex. ibi, non voluntatis tuæ
arbitrio, quia vbi non eſt arbitrium liberum, ibi non eſt uolũtas.
a ſ. ſolida, & quod dr̃, coacta uoluntas, *a* voluntas eſt, eſt verum
ſecundum quid. non tñ libera, ſicut qñ quis eligit perdere cappã
vt uiuat, alias non victurus, non eſt ſibi ſolida, nec perfecta volũ
tas. immo dicit gl. ꝙ qui per metum facit, magis cõtradicit, quã
conſentit: quia non facit tanquam cõſideratum, ſed quia minus
contriſtans, & voluntatem non poſſe cogi oſtendit, per hoc ibi,
quod conſcientia non põt cogi. de ſimo. c. per tuas, el 2. per Inn.
4 † Extra oppo. *b* & vr̃ ꝙ ſnĩa ope exceptionis ſit inualida, etiam nõ
b petita reſtõne: nam citatio eius, qui pp iuſtum impedimentum
non poteſt cõparere, eſt ope exceptionis in efficax, vt l. 2. ſi quis
cau. ergo. & ſnĩa, quæ eodem morbo laborat, ut not. j. de acc. l. ſi
c accuſatorib. Solutio, nunc *c* intelligas iſtum paſſum, ſi quidẽ añ
ſententiam hoc eſt allegatum per legitimum executorem, & ꝓ
batum, tunc ſnĩa non valet. Si aũt non eſt allegatum, vel proba-
tum, tunc valet ſnĩa pp rigorẽ iudicij ſeruandnm, vt ff. de re iu.
l. quęſitum. & ibi no. lex ergo noſtra loqtur, qñ iudici lite pendẽ-
te nulla eſt facta fides de impedimento. iudex tñ eo comperto, li
cet poſt ſnĩam, debet eſſe facilis in reſtitutione indulgenda, arg.
ff. de auth. tut. l. defendente, quæ eſt lex notab.

ADDITIONES.

a Voluntas. Vide in l. illud, §. ſi metu, ff. quod met. cau.
b Extra opp. Vide Bar. hic, & in l. fi. ff. de in integ. reſt.
c A.B. Solutio nunc. No. ꝙ quando allegatur impedimentum coram iudice, ſententia ab eo lata non tenet, uide Bar. in l. ſi cum nullo, ff. de re iud. & quod non. Ang. in l. ſi deceſſerit, ff. qui ſatiſ. coga. quando pars eſt contumax, & iudex ignorat ſententiam ab eo latam, abſque probatione nuncij non tenet, ut per Bar. in præalle. l. quæſitum, & l. hæc autem, §. 1. ff. ex quibus cau. in poſſ. ea. & l. multum, ff. de condi. & demon. & l. ſi finita. §. Iul. de dam. infect. & quod no. dicit in l. ſi is, apud quẽ ſupra de eden. licet Io. And. teneat contra in quadam diſputatione, pro quo uide Bal. in l. faſus, de furt. licet fallat in ſententia lata a Principe, ut uoluit Io. de Imo. in c. ex tenore, de foro competenti, licet contra teneat ibi Dom. Anton.

LEX XI.

1 *Sententia non retractatur, ſi debito tempore ab ea non fuit appellatum.*

1 Cum præſentib. † Solenniter condemnatus debi
to tpe non appellans, non p̃t am
plius ſnĩam retractare. h. d. Iaco. But. Opp. ſup. de colla. l. ſi ſoror.
vbi poſt ſnĩam petitur coll. Sol. illud non eſt ꝯ ſententiam. & ad-
de quod no. ſup. de iur. & fac. ignor. l. 1. Oppo. de l. ſi fundus, §. ſi
plures. ff. de pig. Sol. non ibi retractatur ſententia. ſed interpreta-
tur, & ſic non obſtat, vt ff. de app. l. ab executione, & adde quod
no. ff. de excep. rei iud. l. duob.

De ſententijs ex breuiculo recitandis. Rub.

LEX PRIMA.

1 *Appellatio an efficiatur nulla per ſententiam nullam.*
2 *Sententia iudice ſedente pro tribunali in curru, uel equo lata non efficitur, nulla, & nu. 4.*
3 *Delegatus ſi nulliter iudicat, ordinarius denuo ſibi committere non poteſt.*
5 *Exiſtens in mari regitur per ciuitatem maximam.*
6 *Timor non uitiat ſententiam.*
7 *Sententia interlocutoria, a iudice ſedente ferri debet.*
8 *Sententia interlocutoria, parte abſente an ferri poſſit.*
9 *Arbiter qualiter intelligatur.*
10 *Lectio ſententiæ per alium. quam per iudicem fieri poteſt.*
11 *Iudex ſi pronunciat, ut in tali charta continetur, an valeat ſententia.*

ARbitri. Sententia ſcripta, & verbo non promulga
ta, ipſo iure non tenet, & omiſſa prouoca
tionis mora ex integro iudicatur. h. d. Pro intellectu pri
mæ lecturæ quæro, vtrum hic fuerit interpoſita appel-
latio? & dico ꝙ non, quia tunc iudex ad quem, hr̃et cognoſcere
de nullitate, non ipſe idem ordinarius, qui pronunciauit, ut ff. fa-
mil. erciſc. l. quædam mulier. ff. de iure patrona. l. Carmelia Pia.
1 † Quærunt Docto. vtrum ſi ſententia *a* eſt nulla, an appellatio ſit
a nulla. Dicit But. ꝙ non debet dici appellatio nulla, ſed fruſtrato-
ria. Tu dic, ꝙ non debet dici fruſtratoria, cum deuoluat nullita-
tem, ut no. in l. 1. inf. quando prouo. non eſt neceſ. ſed poteſt dici
ſuperuacua, ut ff. de app. l. ſi conſtat. uerba ſunt Io. Mon. in c. ult.
de app. lib. 6. ſuper uerbo, neceſſe. poteſt tamen appellari. & licet
præſcribatur appellationi, uia tamen nullitatis remanet, ut ff. de
app. l. ſi expreſſim ſecundo reſpon. & tunc licet hoc caſu appella
tio non habeat effectum extinguendi, vel ſuſpendendi, tñ habet
effectum deuoluendi. alleg. quod no. per ſe in c. gñali, de reg. iur.
lib. 6. illud conſtat. ꝙ ſnĩa põt eſſe ſimul iniqua, & nulla, ut c. con
ſtitutus, de reſtitu. in integ. & ſi expreſſe eſt renũciatum appella-
b tioni, vr̃ etiam renunciatum nullitati *b* incluſæ ſub ea, tanquam
acceſſoriæ. ꝙ. n. nullitas ſit articulus acceſſorius quo ad libellũ
not. j. quando prouo. non eſt neceſſ. l. 1. ubi eſt glo. ſing. & ideo
2 oportet, quod appellatio interponatur intra decem † dies: alr̃ nõ
e deuoluit. Quærit *e* gloſſ. nunquid ſententiam poſſit ferri iudi-
ce ſedente pro tribunali in curru, vel equo pp metum, & deter-
minat ꝙ ſic, licet iſte non ſit locus maiorum, nam neceſſitas fa-
cit hoc probabile, vt ff. de manumiſſ. teſtamen. l. qui potuerunt.
3 † Quæro, ſi delegatus nulliter *d* iudicat, vtrum ordinarius poſſit
d ſibi de nouo committere; Glo. determinat, ꝙ non, quam no. In
e gl. 2. ibi, clauſulam. ſume argumen. ꝙ iudex *e* non põt pronuncia
re ſecundum conſilium ſapientis clauſum, ſed debet ipſum ape-
f rire, & legere. Sed an iſtæ *f* ſolemnitates præſumãtur, dic vt no.
Bar. de verb. obl. l. ſciendum, & dic ꝙ non, niſi verba tabellionis
patiantur, & dixit Ioan. Mona. ꝙ non præſumitur pro inſtrumen
to, niſi faciat mentionem de qualitate neceſſaria. ca. vt circa. de
ele. lib. 6. in gl. j. In 3. gl. ibi, & ſedendo. ſ. ſi poteſt ſedere: alioquin
ſtando, vel iacendo, quia neceſſitas non habet legem. l. j. de offic.
Conſu. & eſt exemplum, ſi patitur in aluo, ſecundum Io. Andr.
4 † In glo. ibi, vel equo. quæro, an iudex poſſit ferre ſnĩam in cur-
ru, vel equo; Dic ꝙ ſic: quod eſt verum in eo, qui non habet cer-
tam ſedem, qui poteſt vbique pronunciare, dum tamen in loco
honeſto ſit, vt l. ſi cum dies, §. ſi arbiter, ff. de arb. In ordinario ve-
ro non procedit, quia debet ſedem maiorem tenere, vt l. penul.
ff. de iuſt. & iur. But. Idem tenet Petr. niſi pp guerram publicam.
Idem pp metum tyranni, l. Fulcinius, §. quid ſit latitate, ff. ex qb.
cau. in poſſ. ea. vel pp alium inexorabilem caſum, l. 2. §. quod di-
ximus, ſi quis cau. Tu dic, ꝙ aut altera pars abeſt, & nõ valet ſen
tentia, vt ſup. titu. 1. l. ſi vt proponis, & l. ſi pręſes, aut vtraq; pars
eſt præſens, & tunc põt, maxime p̃miſſa proteſtatione de metu,
& eſt bonum, ꝙ dicat ante ſententiam, ꝙ ipſe eligit illum locum
pro tribunali. Nam hoc rei neceſſitas permittit, argum. ff. de pu-
g blicanis. l. Cæſar. dummodo intra fines ſuæ iuriſdictionis *g* pro-
nunciet, nam extra non poſſet, vt in c. cum Epiſcopus, de offic.
ord. li. 6. Et ſcias, ꝙ in quibuſdam locis de conſuetudine Iudices
non ſedent, ſed ſtant recti, tñ pro tribunali, ſecũdum Iac. But. Et
no. ꝙ quidam Doctores iuris ciuilis dicere voluerunt, ꝙ ſenten-
tia non debet proferri, niſi Iudex ſedeat pro tribunali, tamen la-
ta tenet & iſtud reprobatur in c. vlt. de regu. iur. lib. 6. Et rõ huius
ſtatuti fuit, qa cũ mouet̃ corpus, mouet̃ aĩa, & nõ eſt in ſolidita-
te rõnis: ſed cum ſedet corpus, aĩa laborat circa intellm̃: & ideo
dicit Ariſt. in lib. Phyſic. quod ſedendo, & quieſcẽdo, fit aĩa pru-
dens: quia nõ diſtrahitur intellectus ad aliam operã, iuxta illud.
Pluribus intentus minor eſt ad ſingula ſenſus.
Iſta etiã ſolemnitas ſedendi eſt introducta pp honorem iudicũ,
& non eſt leuis ſolemnitas, cum ſit de ſubſtantia, & ob reueren-
tiam maieſtatis iudicum introducta, vt l. quiſquis, in fin. ſupra de
5 poſtu. † Et no. *h* ꝙ qui eſt in mari, quod regitur per ciuitatẽ ma-
h ximam, vt Genua, & Venetiæ, non dr̃ eſſe extra diſtrictum, vñ
ibi ius reddi poteſt. de elec. ubi periculum, in 6. per utrumq;. Io.
i Item in omnibus Decretis, quæ tribuunt ius, requiritur quod
K iudex ſedeat pro tribunali. ſecus ſi non tribuunt ius, uel non re-
l quirunt diſputationem fori, *i* vt l. non eſt, ff. de manumiſ. uindi.
6 † Ibi, timeat. Timor *K* non vitiat *l* ſnĩam, quam quis eſſet latu-
rus, ſi non timeret quod no. Adde aut ſnĩa fertur metu, aut pp
metum. primo caſu valet, ut in iſta gloſſ. unde ſi quis in rumore
popu-

ADDITIONES.

a Si ſententia. Vide quod no. Bar. in l. ſi expreſſim, in ver. 4. videndum eſt de modo, & latius, ff. de app.
b Nullitati. Idem tenet Pau. de Leaza. in commento capit. finem litib. extra de dolo & contum. alleg. no. per Inn. in c. dilecto. in c. ſæpe. extra, de appe. Fallit ſecundum eum, ſi renuuciatur appellationi futuræ.
c Quærit. Intellige vt hic per Bald.
d Nulliter. Facit ad no. per gl. & Doct. in l. eos, inf. de app. & in l. ſi ut proponis, la 1. ſup. eo. tit. Imo. in l. ſi expreſſim, ff. de app.
e Iudex. Facit quod habetur per Doct. in l. 1. ſup. ſi aduer. li. limita ſing. vt per Bal. in l. cum iudex. inf. de ſent. & interlo. omn. iud. & hic uide Rom. in l. 1. §. ſi quis ita, ff. de verb. obl.
f Sed an iſtæ. In iſtis terminis, an præſumatur ſententia lecta, & publicata, vide Bal. in l. fi. ſup. de teſt. & Bar. in l. 1. ſup. eod.
g Iuriſdictionis. Sed vtrum poſſint prorogare partes, vt extra iuriſdictionem pronunciet, vide Bal. in l. ſi qui ex conſenſu, ff. de epiſc. aud. & Bart. in l. pen. ff. de iuſt. & iure.
h Et no. dixi poſt Bar. in l. pupillus, §. territorium, ff. de verb. ſign. & quod ipſe no. in l. Cæſar, ff. de publicanis, & an qui eſt mari, dicatur eſſe in iure, vide Bald. in l. fina. de teſt.
i P.D. Fori. Et in hoc adde per Spec. de ſenten. §. 8. & tit. de inſtr. edit. §. 4. ver. ſed cũ proce. Et in hoc quod iudex ſedere debeat, Aduocatus vero ſtare, vide per eundem Spec. in tit. de aduo. §. 5. verſ. item non ſedeat, §. 6. de diſput. & alleg. Qualis autem iudex in pronunciando eſſe debeat, habes per Bar. in l. 2. ſup. de off. recto. prouin. & ibidem Doct. quod ſubitus, nec præceps eſſe non debet, quoniam iudicis ſententia, ac pronunciatio præcipitata iuſtitiæ nouerca cenſetur, in Clem. paſtoralis, de iud. ubi Cardinalis.
K Timor. Vide Bal. in l. decernimus, ad fi. ſup. de ſacroſan. eccl. & quod ipſe not. in l. ſi quis ex conſenſu. ſup. de epi. aud. & de diuerſis capitulis, quæ ad ius curamque, & reuerentiam pertinent Pontificalem, plene in l. finem, inf. de pœna iudicis, qui male iudicauit, & quid in arbitramento, proteſtatione, & ſimilibus, vide per Bar. in l. fi. §. 1. ſup. communia de leg.
l A.B. Timor non vitiat. No. gl. fi. ibi, non ei cui. Nam iſta gl. loquitur clarius quã alia de iure, quod quando ſententia delegati eſt timore lata, non dẽt cã eidem iterum committi: quod intellige ſi interueniant ſordes, alias non. Ang. hic. Tu uide Pet. de Anc. in c. cum dilecti. de emp. & vend. vbi pulchre loquitur. & Do. meum de Imo.

populi,vel in tempeſtate maris,fert ſententiam ſm motiuum aĩ
prædeſtinati,& non concuſſi,efficax eſt pronunciatio,argu.ff.de
don.cau.mor.l.2.& 3. Secundo caſu aut eſt metus, qui non ca-
a dit in conſtantem, & idem: nam nec dolus *a* vitiat, niſi cadat in
conſtantem,vt dictum eſt Inn.aut cadit in conſtãtem, & hoĩem
robuſti animi;& tunc aut cogitur per metum pronunciare, aut
ſic pronunciare. Primo caſu valet.ff.de arbit.l.3.§.j.vel dic idem,
b quod in ſequenti caſu,ſi præciſe *b* nolebat pronunciare,& ſic nõ
c erat alias facturus. Secundo caſu *c* in ſpiritualib.ſnĩa ipſo iure nõ
tenet,vt in c.1.quod metus cã.lib.6.in temporalib.tenet,licet ob
ſtet exceptio,argum.ff.de dolo.l.cum a te.& no.11.q.1.quatuor.
& hoc,qñ metus infertur executioni iuriſdictionis: ſecus in col-
latione iuriſdictionis,quia ipſo iure non valet,vt ff.de iud.l.2.§.j.
Nam non ſubijcit ſe,qui per impreſſionem ſubijcit ſe, & defe-
ctus eſt fundamenti. Nam fundamentum iudicij eſt iuriſdictio,
d vt no.Inn.in c.innotuit,de eo qui fur.ord.ſuſcepit. Pone,*d* iudex
habet arbitrium inferendi plures pœnas,tam pecuniarias,quam
perſonales:modo metus infertur ſibi, vt omiſſis pecuniarijs eli-
gat de corporalibus,quam vult:quæritur an valeat? & vr̃, ꝙ ſic,
quia motiuum eſt aliquod liberum: libere.n.pœnam vnã ex cor
poralibus eligit & prefert vnam corporalem alteri corporali.Nã
ſi dicatur ei,ꝙ motiuum habuiſti in præferendo, nõ poteſt aliud
reſpondere,niſi ꝙ ſic viſum fuit mihi,vt ff.ad Treb.l. quia pote-
e rat. Contrarium puto, *e* quia abſciſſum, ſeu mutilatum fuit ſibi
arbitrium,quod eſſe nõ debet,vt ff.qui,& a quib.l. ſi optio alias
metus faceret eius conditionem deteriorem, quod eſſe non dẽt
arg.ff.de dolo l.& eleganter, §.j. quæ verba ſunt notab. & vera.
Ibi apud Ianuam.no.de Genua nobili, & ſuperba ciuitate,de ea
fit mentio in l.j.§.non fuit,ff.de dolo.in gl. pen. ibi, ipſo iure non
valet.ſ.appľo.& iõ non eſt ſtatutus annus,vel biennium.Ita intel
f lexit But.Sed puto,*f* ꝙ glo.velit dicere de ſententia,vt ff. de app.
7 l.ſi expreſſim.† Quærit Butr.an ille,qui fert interlocutoriam,de-
g beat ſedere? *g* dicit Butr. ꝙ ſic ſi eſt tali interlocutoria, quæ ſit
magni præiudicij,vt ſup.de dila.l.a procedente. ſecus ſi parui, vt
in interlocutoria de citando,vt ff.de interrog.actio.l. voluit, §.1.
8 † Quæro,an interlocutoria *h* poſſit ferri parte abſente: Dicit Ia-
h co.But.ꝙ in cauſæ cognitione requiritur partium præſentia, ſed
in probatione non eſt neceſſaria,tamen dic poſſe,dummodo in-
terueniat citatio legitima,& litis conteſtatio,vt no.ſup.tit.j.l.cõ-
ſentaneum.in ſecunda glo.in fi.ſi interlocutoria tendit ad preiu-
dicium generãdum,ſed ſi ad iudicium coadiuuandum,etiam ſi-
ne citatione ferri poteſt,vt ff.de arb.l.diem proferre,in princip.&
i ideo habens *i* poteſtatem prorogandi compromiſſum , põt hoc
facere,nulla parte citata: quia iſta non eſt proprie ſententia , ſed
eſt quædam executio pacti conuenti. debẽt tamen arbiter iſtam
prorogationem notificare partibus per ſeipſum,vel p nuncium,
9 vel per epiſtolam,vt dicta l.diem proferre. † Quæro, de quo ar-
bitro loquitur hæc lex? Reſpondeo,de ordinario, de legato,& de
compromiſſario.ordinarius enim qui non recitauit ſententiam,
poteſt alteri delegare. Idem poteſt ſuperordinarius ordinarij, ſi
ſuper hoc adeatur,vt hic in verbo,impetrabis,& infra de accuſa.
l.abſentem.non tamen eſt neceſſe eum.adire, quia ipſemet pote
rit,qui non eſt perfunctus officio,vt l.ſi præſes, ſup.titu.1. Poteſt
etiam(vt dixi)loqui in iudice delegato, & tunc ſi iſte preſes erat
delegans,vt ſup.titu.1.l.4.Poteſt etiam loqui in arbitro compro-
miſſario,a quo licet non appelletur,quia ſententia non tranſit in
K rem iudicatam:tamen bene aditur ſuperior *K* ſuper nullitate ar-
bitrij,vt hic.& bene no.iſtam lecturam. Porro puto arbitratorẽ
poſſe ſententiam clauſam ferre ſine vlla recitatione, & litiganti-
bus dare,quia eſt quid extraiudiciale,argum.Inſtitu.de publicis
10 iud.§.j. † Deinde ſuper verbo, ipſe quæro, nunquid per alium *l*
l poſſit legere; Reſpondeo ſic, ſi eſt de eminentiſſimis magiſtrati-
bus illius terrę,alias non. inf.eod.l.2.tamen voce propria debet
emittere verbum,abſoluo,vel condemno,vel lecto per Notariũ
dicere,& nos ita pronunciamus, vt ſupra qui teſtamenta facere
poſſ.l.hac conſultiſſima,l.at cum humana. quod dic vt no. infra
eod.l.fin.& poterit dicere Notarius, lecta fuit per dictum Iudi-
cem,ex quo eo præſente, & mandante lecta fuit,de uerbo.obl.l.
procuratori pręſentis , & ita ſeruat conſuetudo. Deinde ponde
m ra verbum, iudicari, *m* dicit enim,ex integro iudicari, non dicit
cognoſci,& ſic ex eiſdem actis,ut no.ff.de appel.l.ſi expreſſim. &
hoc eſt verum , niſi inſtantia eſſet perempta : nam tunc denuo
oporteret liberare,& cætera facere,quæ perempta inſtantia non
durant, ſed ea, quæ habent perpetuam firmitatem non oportet
11 denuo facere,ſed producere,vt ff.de prob.l.quoties, §.fin. † Sed
n quæro,*n* quid ſi iudex ita pronunciat.Ego pronuncio,ꝙ id ſerue
tur,quod in tali charta continetur: nec recitat eius tenorem , an
ualeat? & ur̃ non tenere, quia non abſoluit, neque condemnat.
ꝯrium dico,ſi charta eſt liquida,& in iudicio producta, recitatio
ni parata,ſecus ſi non eſt producta,quia non poteſt uideri in iu-
dicium deductum,ꝙ nõ eſt productum,arg.ſup.de iud.l.licet.re-
latio ergo debet fieri ad intrinſeca,proceſſus nõ, ſed ad extrinſeca,
ut inf.de ſen.& interl.om.iu.l.cum iudex.uel dic, ꝙ nõ dẽt ferri,
lata tamẽ tenet;quia quod nõ eſt certum per ſe, efficit certũ per
relationem ad certum , & ſufficit ꝙ iudex proferat uerbum , ex
quo tacite ſequatur abſoľo,uel condemnatio,vt ff.de arb.l.non
diſtinguemus,§.ſi arbiter.& eſt argũ ad prædicta, qa legi poteſt
uerbum,pronuncio,in quo ſtat ſententiæ ſubſtantia.item intel-
ligi põt per relationem ad aliud.ſatis ergo dr̃ lectum , & ſcrlptũ,
quod legi,& intelligi põt,ut l.1.ff.de his,qui in teſtam.delen. arg.
contra.ff.de falſ.l.diuus,§.plane,verſi.nec generalem.

ADDITIONES.

a Nec dolus. Vide Bal.in l.fi.in prin.inf.de pœna iudicis,qui male iud.
b Præciſe. Vide no.Bal.in l.1.ſup.quomo.& quan.iudex.
c A.B.Secundo caſu. Vide Do.Abb.in c.cum olim,el 3.de reſt. ſpol. No. ꝙ ſententia in ſpiritualibus metu lata,non tenet,in temporalib.uero tenet,licet obſtet excep. uide Bal.in l.2.§.1.ff. de iud. & ibi habetur iſta quæſtio cum quodam Cardinali, uide eundem in l.decernimus,ſup.de ſacroſ.ecc.& ibi ad Bald.multa addidi, quæ omnino uide.
d Pone. Vide Bar.in l.fi.inf.de pœna iud.qui male iud.
A.B.Pone,iudex. Vide Do.Abb.in c.olim,el 3.de reſt.ſpol. ubi uidetur aliter dicere,quando compellitur quis eligere,aut ſic eligere.
e A.B.Contrarium puto.Non tenet ſententia,quando iudex cogitur imponere pœnam corporalem tantum, cum in arbitrio ſuo ſit imponere etiam pecuniariam, & no.gloſſ.magnam in l.ſeq. ibi,ſed nec interpretari,quod habens merum imperium,interpretatur ſuam ſententiam , & ſic interpretatio eſt iniqua, appellatur l. ab executore,ff.de app.delegatus nunquam interpretatur, nec ordinarius non habens merum imperium,niſi interpretatur ſententiam ſui delegati , ut ibi nota, vt Notarius interpretatur uerbum ambiguum ſui inſtrumenti.
f A.B.Sed puto.No.quod quando fertur interlocutoria parui præiudicij, poteſt ferri iudice non ſedente pro tribunali. Vide Bal.ff.de dam.infect.l.4.& ibi Do.Io. qui multum inſiſtit intellectu l.uoluit hic alleg.& quod no.in ca. in nomiue Domini de teſtib.& ibi do.Io.
g Sedere. vide Bar.in l.defendere,de auth.tuto.& in l.4.§.hoc autem,in 6.& 7.opp. ff.de dam.infect.& quod iſte notat in l.ſi(ut proponis)la 2.ſup.eo.tit.& Bar.omnino in l.proxima,in fin.
h An interlocutoria. Vide quod notat Bar.in l.ſi opus,& ibi dixi poſt eum , de oper. noui nun.& Bal.in l.1.ſupra quibus non obiicit long.temp.præſcr.eſt tamen dare modum,in quo ad ſententiam abſolutoriam ab obſeruatione iudicij, non requiratur citatio,quem ponit Bar.in auth.qui ſemel,ſup.tit.1.& facit quod habetur in l. 3.§.ſi ad idem,ff.de re milita.Item alium modum ponit Bar.in d.auth. qui ſemel, dicit, quod ſententia primi decreti poteſt interponi abſque citatione, ſi iudex præcepit partibus ne diſcederent , niſi litem conteſtarentur , & reus receſſit lite non conteſtata. Et ad Bar.hic uide eundem in fi.inf.eod.
i Ideo habens. Vide ſing.Bal.in l.eos,§.apoſtolos.inf.de appel.& quod not.Bartol. in Labeo.ff.de iureiur.& Bal.in l.1.ſup.quomodo & quando iudex. & in authen. ei,qui.inf.de tempore.app.
K Superior. Vide l.diem proferre.§.ſtari,ff.de arb.
l Per alium. Vide Bar.in l.hac conſultiſſima,hic alleg.& Bar.& Docto. in l.ſtatutis, inf.eod.ubi etiam,quid de interlocutoria,& ibi ponit Bal.in uerſic.ſed pone,quod duo,& uide Bal.in l.iubemus.ſup.de teſt.& Cyn.in l.2.inf.eod.Bal. in addi. Spec. in tit.de ſenten.prola.
m Iudicari. Vide in l.ſi ut proponis,ſup.tit.1.
n Sed quæro. Vide Bar.in l.1.ſup.ſi aduer.liber. & in l. 3. uer. quid ſi iudex ſe retulit ad inſtrumentum non productum,infr. de ſenten. quæ ſine certa quantitate profer.& late per Mod.in l.1.§.libelli,ff.de appell.
And.Barb.Sed quæro. Quid ſi iudex pronunciat , ut in tali charta continetur , an ualeat ſententia. Vide Do.Ant.in c.cum uenerabilis, de religioſis domi. ubi alleg. ſing.Io.And.in addi.Spe. in tit.de pet.uide Ang.in l.conuenerit,ff.de re iud. ubi allegat idem dictum,uide ibi Ioan.de Imo.facit quod habetur in l.ſi ita,ff.de condi. & demonſtra.& l.aſſe toto,ff.de hæredib.inſtit. facit ſimile quod habetur in cap. cum ex literis,de in integrum reſtitu.uer.idem apparet ex actis.

LEX II.

1 *Peto condemnari quantum bono uiro uidebitur,quare dicatur.*
2 *Sententia qualiter fundari debeat.*
3 *Res,& cã eſt in libello exprimenda , vbi factũ iudicis de facto imploratur.*
4 *Sententia quando ſubito ferri debeat.*
5 *Iudex nunquid cum ſapientibus deliberare debeat.*
6 *Iudex ſuam ſententiam interpretari poteſt.*
7 *Iudicis ſucceſſor ſententiam ſui prędeceſſoris,an interpretari poſſit.*
8 *Iudex,qui ſemel interpretatus eſt ſuam ſñiam,iterum interpretari non põt.*
9 *Actorum ſcripturę quando in archiuio ſint ponenda.*
10 *Sententia ſuper certis expenſis lata,minui non poteſt.*
11 *Sententia ſuper exceptionibus,non eſt diffinitiua.*
12 *Sententia ſuper incidenti,nudo uerbo ferri poteſt.*

Hac lege. Sententia primo ſcripta,& poſtea recitata,nõ
poteſt corrigi, vel mutari,& quidam pp emi
nentiã dignitatis poſſunt per alios diffinitiuas ſñias recitare.h.d.
In tex.ibi,cognoſcendi, & pronunciandi.ſi.n.hẽrent ſolã cogni-
tionem,non poſſent pronunciare.In tex.ibi,ſubitas.Iſta appella-
tur quaſi fulminatio.Ibi deliberatione. no. cũ matura delibera-
tione ſententiam proferendam. No.ꝙ ea, quæ ſunt irreuocabi-
lia,debent cum difficultate fieri.But.Ibi,ſcriptas.tam in mente,
quam in ſcriptura.Ibi,ponderatas,vt nec fallat,nec fallatur. l.fi.
de ponderat.auri.nec in toto,nec in tanto: alias fecit litem ſuam
eatenus,quatenus læſit,arg.ff.de eden.l.argentarius,§.cum aũt.
& ſi fallit,ſemper tenetur,& iuratur contra eum in litem , ff. de
a *a* dolo.l.arbitrio.ſed ſi fuerit circunuẽtus falſis teſtibus,& obre
1 ptionib.nõ tenet,qa bonus vir hoc non arbitratur,vt in §.ſi Iu-
b dex.& hoc † eſt,quare dicitur,peto condemnari *b* quantũ bono
viro

ADDITIONES.

a In litem. Vide per Ange.in l.4.§.in eum,ff.de dam.infect.
b Peto condemnari. Bald.in l.pignus,ſupra de pign.actio.& in l.2.in princip.infr.de ſen.quæ ſine certa quantit.profer.

viro æquum videbiẽ: qa põt excuſari in parte, in qua fuit obre-
ptum,& in alia parte,in qua fecit iniuſtitiam,abſq; rõne non ex
3 cuſatur.In tex.ibi,ex libello.† No.ꝙ ſnĩa fundatur in libello.i.ſu-
per cã,& actione intentata, & in hoc dẽt eſſe conformis libello,
a non aũt oportet ꝙ ſit conformis in conclõne,*a* nam ubi libellus
concludit ad condemnationem,plerunq; fertur abſolutoria,ut
§.de fideic.lib.l.fi.& uide quod no.ff.ſi cer.pet.l.vinum.in fi. ma
; gnę gl.† Et no.ꝙ vbi imploratur officium iudicis,maxime de fa-
cto,ibi exprimitur in libello res,& cã,ſed non actio,& iõ non eſt
edẽda actio,ſed ipſum ſcm̃ adit ſimplr̃ loco actionis, & dicit gl.
Inſt.de act.in prin.ꝙ ille,q implorat offm̃ iudicis, ĩplorat quod-
b dam ſcm̃.Item no.ꝙ in ſnĩa dẽt recitari libellus *b* tam in ciuili,q̃
in criminali,ut no.ff.de fal.l.ſi quis obrepſerit.Ibi,corrigendi,vel
mutandi.concordat.ff.de arb.l.quia,iuxta illud.

Euolat emiſſum ſemel irreuocabile uerbum.

Poteſt.n.dici de verbo,illud quod de Spiritu ſancto dr̃. Verbũ
vadens,& non rediens,& ſic nota, ꝙ in ſententijs nõ hẽt locum
variatio. Ibi, exceptis, nota aliquid permitti in prærogatiuam
dignitatis,non tamen pmittunt̃ praua, quod eſt notandum. Itẽ
4 no.ꝙ poſſe per alium,eſt priuilegium.† Oppo. quod ſententia ſit
ſubito ferenda,ut l.1.ff.de dam.inf. Sol.ibi eſt ſpãle. Eſt etiã ſpecia
le,qñ pp immunitatem facinoris. Vnde latro deprehẽſus, vbi ca
pitur,ibi põt ſtatim furca ſuſpendi, vt ff.de iniuſto rup.teſtam.l.ſi
quis filio. circa medium. & ff. de pœn.l. capitalium, §.famoſus.
5 †Quæro,nunquid iudex debet deliberare cum ſapientibus? Di-
cit But.ꝙ iudex,qui eligit ſapientem,debet ſecum deliberare,&
examinare. Intelligas non de neceſſitate tm̃, vnde perſuaſio eſt.
c Sed nunquid iudex poteſt cogere *c* partes ad adeundũ ſapientẽ?
Reſpond.non, quia ipſe debet hr̃e hanc peritiam a ſeipſo,ut l.2.
ff.quod quiſque iuris,ꝙ intelligo in his.qui electi ſunt rõne iuris
peritiæ.Nam idiota,uel arbiter ſuper puncto iuris, bene poſſent
mandare partibus,ꝙ darent ſibi aliquem conſultorem, & man
dare partib.ꝙ deponerent ſalarium pro conſultore,vt l.3.§. 2. ff.
6 fin.regundo. & ita ſeruat conſuetudo. † Quæro,nunquid iudex
d *d* poſſit ſuam ſnĩam interpretari? Reſponde ſic,ſi eſt de maiorib.
alias non,ſm gl. & bene alibi indiſtincte dicit,ꝙ põt,ĵ.comm. vel
epi.l.fi.ille autem,q interpretatur,non debet aliquid addere, vel
detrahere in ſubſtantia uariando, ſed debet exponere verbum
7 ambiguum,vt ext.de acc.c. cum dilecti.† Sed nunquid hoc põt
e facere ſucceſſor *e* eius? & vr̃ ꝙ ſic,quia vnus eſt magiſtratus,ꝯ vr̃
quia eſt articulus de aĩo, arg. ff.de rei ven.l. idem Pomponius,§.
8 fin.† Sed nunquid ſi ſemel eſt interpretatus,poterit iterum inter
f pretari? Reſpon.non,qa interpretatio non poteſt fieri,niſi ſemel,
vt no.ff.de verbor.oblig.l.quicquid aſtringendæ,in princ. Modo
quæro,nunquid poſſit reuocare ſnĩam ſuam diffinitiuam? & vr̃
g ꝙ ſic,quia Deus reuocat,ergo, & Papa. *g* Sed certe quãdo Deus
h reuocat, prima ſnĩa reſoluitur in comminatoriam. In ꝯriũ *h* vr̃
nam Papa põt imponere ſibi legem derogatoriam, licet eã non
poſſit imponere ſucceſſori,ut no. Io.Mona.in ca.licet Roma.de
i ꝯſt.li.6. in gl. puto ꝙ reuocare *i* poſſit de plenitudine partis cum
9 cã.† In glo.pp duo,ibi,ſine libro cõi. no. ſcripturas actorum po-
nendas in archiuo publico,hoc vbicunque ſeruatur in criminali
bus.ſed in ciuilibus non ſeruatur Peruſij, quod eſſet tñ valde ra-
tionabile ſtatuere,quod ſaltem libellus, & ſententiæ ponerẽtur
in memorialibus.cõis. vt ſubtraheretur viam falſum fabricãdi.
In gl.magna ibi,in Grammatica,ideſt mente ſeruata, arg. extra
10 conuer.coniug.c.dudum.† ibi,non dicam minui.nota,ꝙ ex quo
ſnĩa expenſarum lata eſt ſuper certis expenſis reſtituendis, non
poteſt minui: & hoc eſt verum qñ ſnĩa expenſarum eſt annexa
diffinitiuæ.Sed ante ſnĩam dic,vt no.in l.quod iuſſit,ff.de re iud.
dicit canon,ꝙ licet ſnĩa excõicationis currat, nõ eradicat:tamẽ
quia infert vulnus primo ictu atrox, debet de ſcripti recitatione
K ferri.*K* & licet pp reuerentiam, & pr̃atem clauium aliter lata te-
neat,tñ excõicatus punitur,vt in c.1.de ſenten.excõ.li.6. dicit ibi
Io.Mona. ꝙ in diffinitiua requiritur maior ſolennitas, quam in
interlocutoria,quia diffinitiua eſt fons.Item ait,ꝙ iudex appella
tionis ante ſententiam ruminat interlocutoriam.Item ait,ꝙ iu-
dex dẽt facere id,quod medicus, quia omnino debet facere ſm
regulam artis,ideſt ſm leges,& conſtitutiones:alias punitur.Io.
Monac.nec excuſat eum inanis conſcientia, ideſt prætenſa, nã
iniuriam facit legib. qui vult ſe meliorem videri q̃ ipſe leges, vt
l in Auth.de iu.§.oportet.Scias tamen, *l* ꝙ in mente iudicis dẽnt
eſſe duo ſales,ſ.ſal ſcientiæ,alias eſt inſipida, & ſal ſecuræ cõſciẽ
m tiæ,alias eſt diabolica,ut in c.cum æterni,de re iud.Item ſcias, *m*
ꝙ quædam committuntur authoritati conſcientiæ,& a lædente
n põt appellari, quædam committunt authoritati conſcientię, *n*
& a lędente non põt appellari.tñ ſuperior,ſi ſibi vr̃,poteſt erratũ
corrigere.gl.eſt ſing.in Clem.1.de bapt.dicit Inn. ꝙ ſuperior nõ
poteſt mutare conſcientiam inferioris,cum non poſſit vis infer
ri animo.tamen erroneæ conſcientiæ eſt conſulendum,vt error
deponatur,vt ipſe no.extra,de ſimo.c.per tuas,el 2. Quid ergo ſi
eſt conſtrictus,& perplexus,quia iudex uidit,& ſic veritatem no-
uit,& falſi teſtes probant contra? Reſpon.non eſt in medico, ſp
releuetur vt æger,vt no.in c.tua nos,de hom.& ideo iudicet ſm
acta, & probata. tamen conſulo, quod in pronunciando primo
ponat nomen appellatiuum,ut nos iudex, licet de conſuetudine
proferatur proprium, ut Nos Petrus. proferẽdo enim appellati-
11 uum aliquid iudicat ſua conſcientia ab officio coacta.† Quæro,
o nunquid ſententia ſuper exceptionib.dicatur diffinitiua? *o* Reſp.
non,quia de natura diffinitiuæ eſt ſuper principali,non ſuper ex-
ceptionib.ut eleganter,& pleniſſime no.in c.cupientes, de elect.
12 lib.6.in gl.magna ſuper uerbo, priuatos. † Item quęro,nunquid
ſnĩa ſuper incidenti poſſit ferri nudo uerbo? Dic ꝙ ſic.tex.eſt no.
ff.de autho.tut.l.defendente.ibi,reſponſum habes,non approba-
mus defenſionem reſti.in integ.incidenter improbari.

ADDITIONES.

a Concluſione.Vide Bal.in l.fi.hic alleg.
b Libellus.Bar.dicit hic contra.& vide hic gl.& gl.in l.nec exemplum,inf.de Fal.
c Cogere. Sed bene poteſt inuitis partibus committere cauſam conſilio ſapientis,ſe cundum Bal.in l.3.inf.de adult.de expenſis communib.vide Bar.in l.ait prætor,§.fi.ff.de re iud.
d Nunquid iudex.vide plene in l.ab executore,ff.de app.
A.B.Quæro nunquid.An iudex poterit ſuam ſententiam interpretari,quid in arbitris? Vide gl.ſing.& ibi Ang.in l.j.ff.de arbi.quid in legato Papæ? vide tex.in c.j.de poſtul.præl.& quod no.in c.cum veniſſent,de iud.& l.fi.ſup.de leg.
e Succeſſor.Contra.Bar.in l.ab executore,ff.de app.
Facit ad hoc,quod poſui in apo.ad iſtum in l.2.num.5.in ver.libero arbitrio, ſupra de anna.excep.
f Interpretari.Vide Ang.in l.quod iuſſit,ff.de re iud. ſed Innoc.ibi contra. ſed iſtud ſequitur Imo.in l.ab executore,ff.de app.& Bar.& Doct.in l.inter ſtipulantem, in fi.ff.de verb. obl.
g Papa.Bar.tenet hic,quod bene princeps poſſit ſuam ſententiam corrigere, per l.1.§.fi.ff.de quæſt.
h A.B. Contrarium. No. Papam poſſe reuocare ſuam diffinitiuam, vide quod not, Ang.in l.quod iuſſit,ff.de re iud.& ibi Ioan.de Imo.& Bald. in l post ſententiam tit. prox.
i Reuocare. Vide quod no.Bar.in l.bene a Zenone,ſup.de quadr.præſcr.
K Recitatione ferri. Sententia excommunicationis debet proferri in ſcriptis. Vide Bal.in l.prolata.inf.tit.1.& quoſdam caſus, in quib.ſententia non requirit ſcripturam,vide per gl.in c.fi.de re iud.& in c.Albe.extra,de teſt.& atteſta.
l A.B.Scias tamen.No.quod in mente iudicis debent eſſe duo ſales.vide ca.cum cõtingat,de reſcr.vbi debet habere conſcientiam puram, & prouidam,quod formaliter probatur ibi per dictum Bald.vide quæ dixi in ca.quoniam, §. in alijs, vt lite non conte.in ver.prudenter,in c.cum R.de offi.deleg. allegauit iſtud dictum Lud. Rom.conſi.225.vide tex.& Bal.in c.quoniam contra,de proba.c.præterea,de teſt. vide teſt.c.ſolicitudinem,de app.in ver.indiſcretum,vel iniuſtum. Vide Bal.in ca. ad noſtram,de prob.vbi dicit,quod iudex indiſcretus poteſt recuſari, & iudex iniuſtus,per illum tex.
m A.B.Item ſcias.No.ſi committitur alicuius conſcientię,quod non poteſt appellari, vt eſt gl.ſing.in §.aſſeſſores,in verſ.ſcientia non poteſt corrigi,quod eſt ſing. no.
n Conſcientiæ.Vide Bal.in l.j.ſup.de reb.cred.& quot no.Ioan.de Imo.in l. ſi ſic, in prin.de leg.1.& Ang & Io.de Imo.in l ab executore,ff.de app.& ibi per Mod. dixi inſt.de actio.§.in bonæfidei,& Imo.in c.j.ext.de conſt.Lud.Rom.in l.qui bona,§. qui damni,ff.de dam.infect.
o Diffinitiua.Vide per Bal.in l.ſi præſes.ſup.ti.1.& in rub.inf.ne liceat tertio prouo.

LEX III.

1 *Sententia mente tenus recitari non debet.*
2 *Sententia interlocutoria per non iudicem ferri non poteſt.*
3 *Delegatio non dicitur interlocutoria.*
4 *Sententia corrumpitur ſi non ſit ſeruata forma.*

Statutis. Non ſufficit ſnĩam ſcribi,niſi legatur, & verbis
proferat̃:nec ſufficit verbis proferri,niſi añ ſcri-
batur.h.d.Alibi nos diximus,ꝙ inſtr̃m, alias teſtm̃, eſt imperfe-
ctum,ſi eſt ſcriptum a Tabellione, & non eſt lectum, nec præſu-
mitur lectum,niſi Tabellio hoc dicat.glo. eſt mirabilis in l. fidei-
1 commiſſa,§.j.ff.de leg.3.† Quæro, *a* nunquid iudices poſſint re-
a citare ſnĩam mente tenus,non legendo? Reſp.non, ſm But.Spe.
dicit ꝙ nõ ſufficit,ꝙ iudex dicat pronuncio in ſcriptis, niſi dicat
in his ſcriptis,truffa eſt,quia in ſcriptis eſt, quod legitur, ut ff. de
2 eden.l.j.circa fin.prin.† Quæro, nunquid interlocutoria *b* poſſit
b ferri per alium? Gloſ.dicit,ꝙ ſic.v.g.ſi iudex dicat nũcio,uade ad
talem,& ex nr̃a parte proroges ſibi terminum, vt ff.de arb.l.diẽ
c ꝓferre.in prin. Tu dic, *c* ꝙ impoſſibile eſt,ꝙ ille ferat ſententiam,
quin ſit delegatus, & iõ nimirũ ſi valet. & hoc in iudice ordina-
rio:ſed arbiter, vel iudex delegatus nõ poſſet hãc ptãtẽ alteri cõ
ferre,ut ff.de arb.l.non diſtinguemus,§.de officio.& §. q̃ſitũ. dic
ergo,ꝙ aut eſt nuncius ad denũciandum,& loq̃t l.diem proferre
3 in prin.aut ad ꝓnunciandũ,& non põt.† Sed nunqd delegatio di
catur interlocutoria? Puto ꝙ non,quia non hẽt ea,q̃ ſunt inter-
locutoriæ,cum fiat etiam partib. abſentibus, & inuitis. Interlo-
cutoria autem non poteſt ferri partibus inuitis, nec etiam vtra-
que

ADDITIONES.

a Quęro.Vide Bar.in l.1.in prin.ff.de his,qui in teſta.delen.
b Interlocutoria.Bar.hic aliter dicit vide per Canoniſtas in c.ſicut, ext. de re iudic. & in c.cum uos,extra,de his quæ fiunt a prælat.ſine conſenſu c. per Arch. in cap. 1.2.q.1.& c.ſtatutis,an autem poſſit legi per alium,vide Bal.in l.j. ſup. eod. & de hac quæſtione, vide Bar.in l.quod iuſſit.ff.de re iud.alleg.hic, dicit id, quod Bald. contra Bar.
c And. B.Tu dic. Tene menti,quod ſi Notarius ſcripſit partem fuiſſe citatam, quod præſumitur citata,adeo, quod ſententia tenet,& ita receptio teſtium. Salicet. autem contra. tenet in præallega. §.final.non loquitur in actu, qui redditur in inuitum.

a que *a* parte abſente. Item nec altera parte abſente, ſi eſt magni p̄iudicij, niſi abſens citet̄ p ſ̃ām iuris, ff. de re iud. l. de vnoquoq;. Sed Iac. But. in l. j. ſup. eo. dicit, ꝙ immo per nunciū, vel epiſtolā, ſi pceſſit diſcuſſio partib. pſentib. & dicit, ꝙ intelligitur eſſe magni p̄iudicij, ſi ꝯtinet dari, vel fieri, qđ aūt dicit, fieri intelligo ſi ſit graue facere, vt dare fideiuſſorē, vel ædificare inſulam, ſed nudo verbo cauere de obediendo mandatis iudicis litis, & debitis, iſtud reputo inter facta leuia. argumen. ff. de iud. l. 2. ſed & ſi dubitetur.
4 † Quæro, pone ꝙ *b* iudex primo protulit verba, ſecundo facit ea
b per Notarium ſcribi: vtrum ſnīa conualeſcat? Reſp. non, qa defectus in exordio, licet poſtmodū purgetur, ſnīa corrumpit, quia
c nō eſt ſeruata forma ſecus dico in interlocutoria, *c* quia ſatis eſt ꝙ redigatur in ſcriptis, vt no. ff. de app. Seio. immo pōt probari p
d teſtes, ſ. de hær. l. qm̄. Sed pone, *d* ꝙ duo ſunt collegæ, vnus eſt literatus, alter cæcus, nunquid ſufficit, ꝙ ille legat noīe ſuo, & ſocij? Rñd. ſic, ſatis. n. eſt qđ cecus dicat, ita cōdemno ſicut lectum eſt, arg. ſ. qui teſt. facere poſſ. l. hac conſultiſſima, §. at cum humana fragilitas. Itē ſi eſt vnus tm̄, & ille eſt cæcus, ſi'r leget per aliū; nā cū retineat iuriſd. vt ff. de ſta. homi. l. qui furere. & ff. de iudi. l. cæcus debet intelligi de tali iuriſdic. quæ poſſit deduci in actum, quia iuriſd. ſine actu nulla eſt, vt diffinitione iuriſdict. quō enim poſſet æquitatē ſtatuere, ſi non poſſet per alium legere? Certe nequaquam. In tex. ibi, adijcimus. Quæro, quid addit.? Reſp, quia vltra procedit annullando, quod non dixerat lex pcedens, & ſi iſta
e lex non apponeret decretum *e* annullationis, valeret ſnīa, licet ferri non debuerit. In glo. ibi, condemno, vel abſoluo. Not. quod iudex poteſt loqui in ſingulari numero. Item poteſt loqui in plurali pp honorem officij, vt nos condemnamus, vel abſoluimus, licet ſit vnus tm̄. Si vero ſint plures, neceſſe eſt, ꝙ vtantur plurali numero, vt in c. cum ab vno, de re iud. lib. 6. ſi ferūt eādē ſnīam: ſed ſi diuerſam, quilibet debet loqui de ſe, & conclude, ꝙ ſingularis numerus interdū vitiat, ſed nō pluralis. hoc ibi ponit Arc.

ADDITIONES.

a Vtraque. Vide in l. 1. ſup. eod.
b Pone quod. Vide Bar. in l. contractus. ſup. de fid. inſtr. & Bar. in l. prolatām. inf. ti. 1.
c Interlocutoria. Vide Bar. in l. 2. ad fi. ſup. eo. & limita, vt per eū in l. prolatā, inf. ti. 1.
d Sed pone. Vide gl. & Bar. in l. cæcus, ff. de iud. & non ſolum cæcus, ſed quilibet poteſt ita proferre ſententiam. vide Bar. in l. 1. ſup. eo.
e Decretum. Vide Imo. in l. 1. ff. de libe. & poſth. & contrarium tenet in l. non dubiū. ſup. de legib. & per Sal. hic.

AVTHENTICA.

1 *Breues cauſæ quæ dicantur.*
2 *Ruſticus ſi habeat quæſtionem bouis, aut porci, an ſit parua cauſa.*
3 *Libellus an coram iudice rurali ſit offerendus.*

1 Niſi breuiores. In breuib. cauſis non reqritur ſcriptura. h. d. † Et dñr cāę breues illę, q̄
2 conſueuerunt ventilari ſolū inter hoīes paruę ꝯdōnis. † Sed nunquid ſi ruſticus hr̄et qōnem vnius bouis, eſſet parua cā? Reſpon. nō, qa forte ille bos eſt maior pars fortunarum ſuarū. Quid de vno porcello? Dicit gl. ꝙ porcellus eſt ruſtico oculus ſuus, vt ff. de officio Præſidis. l. illicitas, §. & ne tenuis. tm̄ quicqd ſit in affectione, re ipſa eſt lis breuis eodem mō ſi ruſticus petit mercedulā ſuam, pcedetur expedito velo, & ſine ſcriptura, & ſine ſportu-
3 lis. † Et hoc facit ad qōnes, q̄ vertuntur coram Vicarijs Caſtrorū ciuitatis Peruſij, vnde libellus non eſt offerendus coram iudice rurali, & coram Vicario Caſtri Graicorum cāæ enim, quæ ver-
a tuntur corā ignorantib. legem, non requirūt libellum, *a* ſed ſim
b plici uia ſunt cōtentæ, & idem pñt *b* eſſe iudices, & Tabelliones
c *c* in his paruis litibus. ſi hoc dictat conſuetudo earum, arg. ſ. de ſacroſ. eccl. l. iubemus, §. his Tabellionib. Alij dicunt aliter in glo. Cōiter Doctores tenent, ꝙ ſit arbitrarium, inſpecta qualitate perſonarum, & quantitate litis, ff. de tranſa. l. cum hi, §. modus, & iudex paruus ſignificat cām eſſe paruam in corde eius, qui deputat eum, ut ff. de iud. l. fi. uel dici pōt, ꝙ de quibuſcunq; cauſis nō ſoluuntur ſportulæ, de quib. loquitur in Auth. de iud. §. ne autē, coll. 6. quæ intelligantur cāæ breues, no. in l. quoties, de priuileg. ſcholar. dicit Ariſt. oportet recte poſitas leges omnia determinare, & quam pauciſſima committere iudicantibus.

ADDITIONES.

a Celſus non requirunt libellum. Hoc dictum Bal. hic, Lanfr. de Oria. in c. quoniam, contra falſam, §. petitiones, nu. 5. ext. de prob. reputat ſingulare ad hoc quod corā officiali ignorante leges, non ſit neceſſarius libellus in ſcriptis. & ita ego practicaui ſemel Regij in prouincia, vt dixi poſt alle. Lanf. vbi ſup. in apo. in ver. non eſt neceſſarius libellus in ſcriptis.
b A, B. Idem poſſunt. An quis poſſit eſſe iudex, & Notarius, vide hic Bar. & in l. iubemus. ſup. de ſacroſ. eccl. & ff. de ſtip. ſer. l. 2. alias 3. Inn. in c. qm̄ apoſtolica, de offic. dele. dicit, quod an miniſterium dicatur paruum, aut magnum ſtat in iudicis arbitrio. Sed quæ dicantur cauſæ breuiores? gloſſa hic variat. & in cor. §. neceſſarium. & dicit quod recurritur ad conſuetudinem fori inf. de iure fiſci. l. fin. in fin. ff. de off. proconſul. l. ſi in aliqua. Et concludit hic Bar. quod ſi datur poteſtas arbitro, vel arbitratori, vt ferat in ſcriptis, vel ſi ſtatur dicto ſuo de omnibus quæ agitata ſunt coram eo, quod eſt mirum, & eſt opinio ſua, quæ nunquam mihi placuit, & eſt ſatis periculoſa, & poteſt ad arbitrium reduci, & aperietur vis fraudibus, quia arbitrator diceret qualiter coram nobis Titius plene probauit. Præterea vbi acta requiruntur ad ſubſtantiam requiritur ſcriptura facta, & producta c. cum olim. de priui. Sed vbi non requiritur ſcriptura, cōis opinio eſt, quod poterit probari per teſtes, vt probatur in glo. parua l. ait prætor, §. Marcell. ff. de iud. l. quoniam, ſup. de hær. cap. quoniam, de prob. Sed fruſtra eſſet iſta probatio, ſi crederetur verbo iudicis. Sed no. ꝙ vbi ſententia fertur contra præſentem, vel abſentem, & tranſiuit in rem iudicatam, non obſtante, ꝙ acta debuerunt in ſcriptis reduci de neceſſitate, ſicut libellus, vt in auth. offeratur. non eſt neceſſe in executione ſententiæ acta recenſeri, vnde non poterit dicere reus, ſententia eſt nulla, quia non fuit oblatus libellus, ex quo ſententia fuit lata contra præſentem, & non reclamantem, ſecundum Innoc. in c. cum iure, de offic. deleg. c. bonæ de elec. & vide quod no. in d. §. neceſſarium. tu vide Do. Ant. in c. cum ad ſedem, de reſt. ſpol. & c. quoniam contra. de prob. vbi tranſiui cum d. Bar. ſed in c. Quintauallis, de iureiur. dixit dictum nimis largum, & periculoſum ſatis. Ideo dicit ꝙ dictum Bart. procedit quo ad acta tendentia ad ordinationem litis, non autem quo ad deciſionem, & idem ſequitur Dom. Lud. in l. ſciendum, prope finem, ff. de verb. obl. Et ego idem tenui in Clem. j. de prob. & ibi ſaluo Bar. in duobus caſib. ſi eſſet homo magnæ religionis, argum. contra ꝙ non. Dom. Ant. in cap. poſtremo. de app. Item niſi eſſet inter conſanguineos, arg. l. non ſolum, §. de vno. de ritu nupt. Ioann. de Imo. tranſit cum d. Bar. hic, in c. 1. de iud. & Do. Abb. in cap. ex literis, de prob. & ibi dixi. vide quod no. Bar. in ſimili, in l. ſi ſeruus communis, ff. de ſtip. ſer. Bald. in l. iubemus, §. ſane ſup. de ſacroſ. eccl. Dom. Pet. in cap. cum a nobis, de teſt. & Ioan. de Imo. in d. l. ſi ſeruus cōis. & D. Abb. in ca. tenor, de re iud. tranſit cum Dom. Bart. vide Bald. in addi. in tit. de app. in Spe. & ita tranſit vbi ſup. do. Abb. in d. ca. quoniam, tranſit cum D. Ant. in d. c. Quintauallis, facit contra Bald. ꝙ licet iudicium ſit ſummarium, tamen veritas debet ſcrutari. & non occultari, c. qualiter, el 2. §. debet igitur. de acc. c. veniens el 2. de ſtatu mona. Cle. ſępe, de verb. ſign. c. 1. de collu. dete. l. in crimine, ff. de adul. c. fi. de hær. li. 6. l. pe. C. de poſt. Bald. in l. præſcriptione, ad fi. C. ſi contra ius, & in l. iudices, C. de iud. licet D. Abb. in c. ex litteris, de prob. ſequatur Bar. vide quę ibi dixi, & in repetitione. l. ſciendum, ff. de verb. oblig.
c Tabelliones. Vide Bar. in l. iubemus, §. ſane ſup. de ſacroſ. eccl.

De ſententijs, & interlocutionibus om. iud. Rubrica.

LEX PRIMA.

1 *Sententia, quæ ratione caret, eſt extirpanda.*
2 *Sententia qualiter cognoſcitur nulla.*
3 *Iudicia ad contractuum ſimilitudinem rediguntur.*
4 *Sententia in quibus dicatur defectiua.*
5 *Sententia ſi dominus ſit præſens, an valeat.*
6 *Sententia contra dominum lata, an valeat procuratore inuento, & citato.*
7 *Sententia lata domino pręſente, & non citato, an valeat.*
8 *Procurator & dominus, ſunt litis participes.*
9 *Sententia domino mortuo quibus verbis pronunciari debet.*
10 *Nuncij officium eſt intimare.*
11 *Sententia contra procuratorem lata ex libello contra dominum dato, actore non petente eſt nulla.*
12 *Sententia contra procuratorem ſolum conſtitutum lata, non valet.*
13 *Sententia contra ſyndicum lata, an valeat.*
14 *Sententia in cauſis criminalibus, & matrimonialib. qualiter ferri debeat.*
15 *Procurator qualiter citandus ſit.*
16 *Defenſor inuito actore cū mandato, vel ſine, pōt compare animo nouandi.*
17 *Producens exceptionem, ſcire debet quid agat.*
18 *Iudex an debeat procuratorem, vel dominum condemnare.*

1 NOn videtur. Sentetia omiſſo procuratore lata cōtra dominum, qui in iudicio non fuit, ipſo iure non valet. h. d. † Not. ꝙ ſententia, quę caret ratione, extirpanda eſt. Nota, ꝙ ſucceſſor reuocat factum prædeceſſoris. Nota, ꝙ l. abſentem, inf. de
a accuſatio. dicit, *a* ꝙ ſuperior cognoſcit de nullitate; hic dicit, ꝙ ſucceſſor. Nota, quod quando nulla eſt ſententia, iterato cognoſcitur, vt iudicetur, quod dic, vt infra tit. 2. l. 3. Nota, ꝙ vbi procurator habet ſubſtantiare actum, non valet ſententia eo omiſ-
3 ſo. † Not. ꝙ ſententia eſt nulla, quando per ius ſcriptum apparet, ꝙ eſt defectiua. Pone, quod libellus oblatus fuit contra dominū, & reliquus proceſſus fuit factus per procuratorem, ſed tempore ſententiæ extitit procurator, & non dominus, vel neuter, ſed citatus fuit procurator, poſtea ſententia lata fuit contra dominū, qui in iudicio nō fuit, nec in proceſſu, nec tempore ſententiæ erat p̄ſens; dicit Imperator, ꝙ iſta ſententia non habet rationem, quod declarat, quia ſententia ſumit robur ex actis, concernit ea deſcē ſiue, quia omnia acta totius cauſæ, & omnes interlocutiones ordinantur ad ſententiam diffinitiuam, tāquam ad fontem, ſed in actis non interfuit dominus, nec fuit fundata cauſa cum ipſo; ergo ſententia non poteſt contra eum ferri, quia quo ad eum ſententia vr̄ lata per ſaltum, & ſine actis. Non ergo pōt dñs cōdēnari verbis directis in eum, qui in iudicio nō quaſi ꝯxit, ſed per obliquum debuit ꝯdemnari, ſ. per procuratorem procuratorio no-
3 mine. † Simile dicimus in contractibus, *b* ad quorum ſimilitu-
b dinem rediguntur iudicia, vt ff. de iudic. lege omnem. & ff. de pecu. l. 4. §. idem ſcribit, quod procuratores non poſſunt in perſonam domini conferre verbis directis, ſed obliquis, ideſt procuratorio

ADDITIONES.

a P. D. Dicit. Et adde, an quando iudex ſuperior de nullitate cognoſcens habet ſentētiam nullam reformare, habeat neceſſe prius declarare primam ſententiam nullā per Bar. ſup. quomodo & quando iud. in l. ſi vt proponas, la j.
b In contractibus. No. ꝙ contractus & iudicia æquiparantur, & etiam ſententia, ſm Bal. in l. ab executione. inf. quorum app. non rec.

curatorio nomine ſtipulando,vt ff.de verb.obli.l.ſtipſo iſta , §.ſi
ſtipuler.& no.in l. 1.ff.de ſtip.ſer.l.hmõi,in prin.ff.de leg. 1. Scias
ꝙ ſnĩa iſta debet ſumere initium in perſona procuratoris, ꝗa ita
dictat natura proceſſus,& iõ ſi non ſumit initium in eius ꝑſona,
nec in alia ſumere poteſt,inanis eſt,ꝑ aliam ſubtilem rꝛam , quę
traditur,ff.de act.& oblig.l.quæcunq; gerimus,ſm Iaco.de But.
a Item,quia ſententia *a* debet eſſe conformis conteſtationi litis,&
iuro calumniæ,certe,& Probationib.quia in probationib.conſi-
ſtit ſubſtantia condemnandi , vel abſoluendi. Sed certe iſtud de
probationib.pertinet ad iudicia , ſed alia ſuperiora pertinent ad
formam,vt l.fi.ff.de fideicommiſſ.lib.vel dic vt dicam ĵ.eo.l.pro
4 latam.†Quæro,in quo deficit ſnĩa,de qua hic loquitur? Gloſſ.in
l.prolatam,dicit,ꝙ peccat in ſolemnitate.Tu dic,ꝙ in ſubſtãtia-
litate,i.in ſubiecto,ſ.perſonę.Item ratio huius legis eſt ualde faci
lis , quia cum procurator ſit factus dominus litis inſolidũ:ergo
dominus nihil habet facere in iudicio iſto exercendo , ꝗa plures
inſolidum domini eſſe non poſſunt. oportet igitur actum pro-
nũciationis fundari in geſtore,in quo radicatur actus iudicij , &
ſic procurator debuit condemnari,& non dominus,ꝗ non erat
5 præſens.†Sed quid ſi dominus erat præſens? *b* vr̃ ꝙ ſnĩa ualeret,
b alias ad quid ſatiſdaret procurator de præſentia domini,vt Inſt.
de ſatiſd.§.ſi vero aliquis.In contrarium videtur,ꝗa ſic fieret no
uatio per ſolam comparitionem domini.Item, ad quid lex reꝗ
reret ceſſionem inſtantię,vel mãdatum eius,qui ẽt inter abſen-
tes fieri poteſt,vt no.ff.de procu.l.in cãæ,§.ſi ex parte. Item ſi a-
ctio eſſet famoſa,dñs eſſet infamis,licet in iudicio non fuerit per
prius.Quid dicemus?Sol.puto valere,ꝗa inſtantia eſt apud eum
dñm effectu,& realitate inſpectis.arg. ff. ſi quis cau.l.pe.& l.1.ff.
de inſti.& ꝗa dñs poteſt ſupplere vices procuratoris abſentis,&
aſſiſtere cãę, cum negocium ad eum principaliter ꝑtineat , vt ff.
de procu.l.Paulus.Non ob.hæc lex, quia hic dr̃ , quando dñs in
iudicio non fuit:ſed in puncto noſtro fuit in iudicio, quod eſt a-
ctus potiſſime iudicis vſque ad ſnĩam incluſiue.Si ergo dico va-
lere ſnĩam latam in dñm pręſentem , quia habemus principalẽ
6 præſentem,& aſſiſtentem,†Sed pone, ꝙ iudex mandauit , ꝙ ci-
taretur procurator ſi ĩueniretur,alias citaretur dominus ad ſen-
tentiam audiendam;nunquid non inuento procuratore, p̃t con
demnari dñs citatus? Reſpondeo ſic.De nego.geſt.l.liberto, §.fi.
per Bar.Arc.63.diſt.ſi tector.Et ſcias,ꝙ Dominus Lambertinus
de Ramponib. determinauit, ꝙ lite conteſtata per procuratorẽ
non valet receptio teſtium,citato domino.& non procura.& rõ
eſt ſm Bart. ꝗa non cogitur dominus comparere,ex quo elegit
non comparere per ſe,ſed per procuratorem. Si autem compa-
ruit,bene valet receptio teſtium,quia,& ſine ceſſione habet dñs
vtile ius inſtantiæ,cum ſit ſpãle in iudicijs,vt no.Inſt.de inuti. ſti
7 pu.§.ſi quis alij,ſm Bar.†Sed quærit ipſe,quid ſi dñs non fuit ci-
tatus , tñ erat ibi præſens tꝑe ſnĩæ , nec iudex aliter eum admo-
nuit? & dr̃,ꝙ citatus bene p̃ſumitur comparuiſſe :licet non cita-
tus, nec monitus non præſumitur ad hoc veniſſe. Diſtinguitur
tñ,ꝙ aut fuit ſnĩa lata pro eo,& tunc præſentia hr̃ pro conſenſu.
Aut ꝯ eum,& tunc ſecus.ita dicit Bart.ff.de re iud.l. furioſo. Tu
c dic,*c* ꝙ ſi Notarius ſcripſit eum præſentem fuiſſe.valet ſentẽtia.
& multo fortius valet receptio teſtiũ,ſi quęrimus de ipſa: ſecus
ſi in actis non reperitur ſcriptum de p̃ſentia, & hoc per illa no.l.
8 ff.de fideiuſſo.tu.l.cum oſtendimus.§.fin.†Quæro cum gloſſ.po
ne,ꝙ dominus fuit litem cõteſtatus,& iurauit de calumnia, de-
inde cõſtituit procuratorem, qui actitauit reliquum proceſſum
vſq; ad ſententiam excluſiue.modo quæritur,quis debeat citari
ad ſnĩam vtrum dñs,vel procurator, & in quẽ ſnĩa ferri debeat,
vtrum.in dominũ,an in procuratorem abſentem?Mar.dicit, ꝙ
in dñm,qui litem conteſtatus eſt,& effectus eſt dñs inſtantię.Io.
dixit,ꝙ in procuratorem, quia in ipſum facta eſt litis translatio.
d gl. *d* dicit, vterque de conſuetudine damnatur, vt omnium ſal-
uetur opinio. Idem plene no.Bar.extra,de ele.c.querelam,& rõ
eſt,quia vterque eſt particeps litis,vnus nomine appellatiuo , al-
ter proprio, & vbi duo ꝑꝑ vnum , vtrobique tñ vnũ eſſe debet,
de euic.l.qui libertatis,§. ſeruus. Idem ergo videretur eꝯ , ſi pro
curator fuiſſet litem conteſtatus,& quia forte procurator fuit re
uocatus,vel conſenſit dño, qui dñs reaſſumpſit ſibi inſtantiam.
Sed certe hi caſus diſſimiles ſunt.nam in primo caſu dñs durat
dñs,ſed in ſecundo caſu procurator dominus litis efficitur,l. ab
executore,§.ſi procurator.ff.de appellat. Et ſnĩa iõ nõ poteſt fer
ri in eum , quia ferretur in falſum procuratorem reuocatũ. Re-
uertor ergo ad q̃onem gl.& dicit Iac.de Raue.ꝙ opi.Ioan.eſt ve
ra.huius vtilitas patet in cã famoſa, quia ſi damnatur ꝓcurator,
dominus nõ efficitur infamis,vt ff.de infam.l.furti,§. ſi quis alie
no.ille enim.§.conſuluit dño,ꝙ conſtituat procuratorem,vt nõ
infametur:ꝙ conſilium parum valeret, ſi dominus condẽnare-
tur,ꝗa fieret infamis.Br̃,opin.Io. cõiter approbatur per l. liber-
to,§.fi.ff.de neg.geſt. Sed Canoniſtæ de iſta ſcrupuloſa ſolemni-
tate non curantes,ſed de illa realitate;dicunt ꝙ tam vterq; q̃ al-
ter p̃ot condemnari.ſi citatus eſt ad ſnĩam.quia non refert quid
ex æquipollentib.fiat, & qui per alium facit, per ſeipſum facere
videtur.ſed illud habet locum in puris factis, non in oblonibus.

niſi cedantur.Et ego dico,ꝙ cã agitata per procuratorem,etiam
ſi dñs condemnetur,non eſt infamis, quia fons iſtius iudicij non
e eſt ipſe,ſed procurator,vt ff.de infa.l.ſeruus. Sed ꝯ *e* hoc oppo.in
fra de iniu.l.fin.vbi ex proceſſu ꝓcuratoris dominus efficitur in-
f famis.ſed ibi ſpeciale. Modo ego quæro, quid ſi in tota *f* lite fue-
runt procurator,& dominus ſimul, ſed ſnĩa ſolus dñs , vel ſolus
procurator fuit citatus, & ſnĩam paſſus,nunquid valeat ſenten-
tia? Reſpondeo ſic,arg.ff.de euict.l.ſi iõ,§.1.Quæro,lex nr̃a loqui-
tur in condemnatoria, quid in abſolutoria ? Reſpon. idem. glo.
eſt ſingularis in l.ſi vero non remunerandi,§. Maurus, ff.mand.
9 † Quæro,mortuo *g* dño lite conteſtata,quibus verbis pronuncia
g bitur ꝯ procuratorem ; ſi enim diceretur procuratorio nomine
Titij,non ualet ſnĩa,ff.ſi cer.pet.l. eius , qui in prouincia, §.quod
ſi ſtipulatus.j.Reſpon. Item hæreditas iacens procuratorem nõ
habet,ſed procurator eſt ei dandus,vt ff.de hære.inſtit.l. ſi quis in
ſtituatur.quem curatorem nõ p̃ot hæreditati teſtator dare, ff.ad
Treb.l.Luc.§.1.Solu. Iudex non debet vti verbis ineptis, ſed di-
cere. Condemnamus talem procuratorem olim a tali conſtitu-
tum,vt ff.de re iud.l.ſi cum procuratore,quę lex eſt ad hoc valde
10 notabilis. † Extra quæro, quid in nuncio ? *h* Reſpond. officium
h nuncij eſt intimare,ſeu nunciare, non diſceptare:& ideo non p̃t
11 condemnari,ff.de procu.l.1.& per Cyn.in addit. † Quæro, vtrum
ex libello dato ꝯ dominum poſſit condemnari procurator, acto
re non petente aliquid ꝯ procuratorem ? Dicunt quidam ꝙ nõ,
& ꝙ de nouo concludere debet libellus ꝯ procuratorem , & de-
nuo lis conteſtari,per gl.l.mutari,ff.de proc.quod falſum eſt:ꝗa
ſi tranſiuit inſtantia,ergo & libellus, arg.ff.de infa.l.ſeruus , & ff.
de fideiu.l.ſi cum hominem. Et ſi de nouo deberet offerri libel-
lus,poſſet primus libellus emendari poſt litem ſuper eo conteſta
tam,quod eſt falſum:quia quoties tranſit inſtantia in alium,trã-
ſit in ſuo ſtatu,& in ſua cã,ſuiſque vitijs:& illa gloſſa debet intel-
ligi in vno caſu tñ,ſ.quãdo procurator remouetur vt ſuſpectus,
quo caſu denuo omnia renouare oportet . Poſſet ẽt dici , ꝙ illa
glo.non eſt vera,nec ſtylus iudiciorum approbat:quia dominus
qui legis authoritate continuatiue procedit in cã,non habet de-
i nuo libellare, *i* & denuo iurare de calumnia · nam illud eſt tota-
12 liter nouum,& non eſſet proſecutio . † Quæro, quid ſi procura-
tor ſolum eſt conſtitutus ad ſententiam audiendam? Reſpõdeo,
nequaquam damnabitur,quia ſola comparitio non facit eũ do-
minum litis.Idem in eo,qui conſtituit procurator ad exceptio-
nes declinatorias opponendas,vel ad dñm excuſandum,ff.de ne
got.geſto.l.liberto,§.fi.Idem in procuatore conſtituto ad impe-
trãdum,& ad ꝯdicendum,quia nec iſte damnari poteſt, ut extra
13 de appel.c.Nicolao.† Quæro,quid in ſyndico, & alijs, qui gerũt
publicum officium?dicit Bar.ꝙ non eſt vis,in cuius perſona ſen-
tentia feratur , quia huius obligatio poteſt conferri verbis dire-
ctis in dominum,vt ipſe no.ff.de verb.obl.l.ſtipulatio iſta §.ſi ſti-
pulet.ergo idem in quaſi contractibus, ſeu iudicijs:quia redacta
ſunt ad inſtar contractuum.allegat de conſt. pec. l. eum qui. §.ſi
actori.Sed nunquid ille §.dicit,ꝙ verbũ illud, promiſſionis, poſ-
ſit concipere actor , vel procurator in perſonam domini . Certe
ille §.hoc non dicit,nec puto ꝙ valeret illa promiſſio, dominus
meus promittit tibi:ſed ſi ſtipulatur dominus, bene valet ſtipula
tio,vt ff.de vſur.l. Caius. Idem ſi dixit, ego promitto obligando
fidem dñi mei,& non meam,l. Luc ff.de inſti. & iõ rõ dñi Bart.
non conſonat legi nr̃æ,quę loquit̃ in obligando.ſed lex,per quẽ
K probatur opinio ſua,eſt in d.l.ſi ideo,§.j.de euic.qui tex. *K* nõ eſt
14 alibi. † Quæro,quid in cauſis criminalibus,& matrimonialibus,
& vbi pronunciatur aliquem eſſe legitimum,vel ſpurium, vel in
poteſtate,uel emancipatum,vel quid de uerbis declaratorijs do-
mini , vel econtra . Dicas, ꝙ de neceſſitate iuris ſententia fert̃ in
dñm,vt C.de caduc.tollen.l.vnica, §.ne aũt, & no. extra, qui filij
15 ſint legit.c.cãm,quæ.& ĵ.de iniur.l.fina. † Sed qũo poteſt in iſta
lege citari procurator , cum oĩs citatio debeat incipere a dño, ſi
inuenitur,vt l.ſolent,ff.de alimen.& cib.lega. Solut.illud verum
in principio litis,ſed ex quo procurator ſemel fuit in cã,ipſe ſem-
per

ADDITIONES.

a Sententia.Vide Bar.hic.
b Præſens.Vide Bar.hic,& in l.ſi procuratori præſentis,de verb.obl.& in l.furioſo.ff. de re iud.& melius videtur loqui Bar.hic,quam alius.
c Tu dic.Placet,ſi ſcienter patiente eo ſecundum formam l.cum oſtendimus,ſhic alle.quia tunc etiam ſententia contra eum lata valebit,,ſi dixit Notarius eum fuiſſe præſentem ad ſententiam audiendam.
d Gl.Vide Bar.hic.adde quæ poſui in apoſtil.ad Pan.in all.c.querelam,ad fin.in uer. dominus eſt litem cont.extra,de elect.
e Sed contra.Vide Bal.in l.nihil.ſup.de proc.
f Quid ſi in tota.Vide quod no.Bal.in l.ſi quando,in 9.q.ſup.de teſt.& Bal.inf.prox. verſ.quæro,quid in ſyndico.
g Mortuo.Vide Bar.qui no.dicit in l.nulla,ſup.de procu.& ibi dixi poſt eum,& eum ſequitur Pau.de Caſt.hic.
h Nuncio.Facit quod no.inf.prox.verſ.quæro,quid ſi procur.
i Libellare.Contrarium tenet gl.in l.mutari,ff.de proc.& uide Bar.hic in ver. modo procedo quid econuerſo, qui videtur melius loqui.
K Qui tex.non eſt.Iſtum tex.alle.etiam ſup.in verſ.modo quæro,& certe ille tex.nõ probat opi.Bar.ſi bene inſpiciatur.

per eſt citandus;& ſi dñs citaretur,non teneretur comparere,qa
ſatisfecit legi, & aduerſario conſtituẽdo procuratorem idoneũ.
ſecus ſi non ſatisfaceret legi,vt quia cauſa requirit aliquam per-
ſonalem informationem,vt in c.ſi clericus,de ſenten. excomm.
lib.6.vel quia non ſatisfecit aduerſario, vt quia dñs eſt legalior,
vt melius nouit veritatem,vt ff. procu.l. ſi actor, & l.procurator
in rem.& ideo licet procurator poſſet eſſe infamis, vt Inſt.de ex-
a ce.§.fi.tñ inuito reo non poterit reſpondere poſitionibus, *a* quia
principalis perſona eſt legalior, q̃ procurator, cum ſit bonæ fa-
16 mæ, quod eſt notandum. † Quæro, vtrum inuito actore poſſit
cum mandato, vel ſine, defenſor comparere animo nouandi?
Glo.dicit,ꝙ ſic,in d.l.liberto,§.fi.contrarium tenet Iacob. Butr.
in l.1.ſup.de iud.& glo.in l.ſolutionem,ff.de ſolutio, & hęc vera,
quia per talem comparitionem non debet minui ius agẽtis. Fal-
lit in caſu ſpeciali,qui ponitur de pe.hær.l.ſed & ſi lege,§.1.Idem
ſi rem diſtraxerit fauore bonæ fidei poſſeſſoris, quia aliter nõ po
teſt conſulere indemnitati ſuæ,& ille §.eſt valde fauorabilis poſ-
ſeſſoribus bonæfidei,qui alienauerunt bona fide rem alterius. &
tene menti. Si enim talis eſſet defenſor, qui non haberet ex per-
ſona ſua iuris prærogatiuam,nunquam inuito actore admittere
tur animo nouandi.Item §.ille loquitur in actionib.realib. nõ in
perſonalibus,& eſt difficilis §.Modo extra oppo. contra legẽ no
ſtram,ille qui per alium facit,proprie,& immediate facit per ſe-
ipſum,vt ff.de manumiſ.vind.l.pater.vbi dr̃,ꝙ pater, qui per filiũ
manumittit,per ſeipſum dat libertatem ſeruo ſuo.Solu. ibi in dã
do,hic in faciendo.Nam factum cohæret procuratori, qui facit:
ſed datio cohęret domino,qui dat, & immediate ab ipſo euelli-
b tur dominium. Si autem *b* procurator daret rem ſuam, tunc do
minus non proprie,ſed interpretatiue,vt ff.mandat.l.ſeruum Ti
c ti j.*c* Sed quæro,vtrum procurator habẽs mãdatum ad producẽ
dos articulos,vel teſtes,& non ad totã cauſam,dicatur ipſe pro-
ducere,an dñs?Bar.dicit,ꝙ dñs:quia in virtute eius talia iura pro
ducuntur,& fiunt,licet cooperante procuratore quantum ad fa
cti executionem,ff.de iniu.l.non ſolum,§.ſi mandato. ſicut lapis
a me miſſus virtute brachij mei, nõ diceret̃ percutere, ſed ego.
ſed iſtud non eſt ſimile,quia lapis eſt ſine intellectu, & ideo non
17 dicitur aliquid agere. Pone, ꝙ † procurator conſtitutus ad pro-
ducendum exceptionem,eſſet furioſus effectus poſt mãdatum,
& in ipſo furore produceret exceptionem, nunquid valeret pro
ductio?Reſp.non,qa oportet producẽtem ſcire qd agat,& quod
velit hic facere,arg.ff.de cond.& dem.l.2.& in l.omnib. de regu.
iur.tñ opin.Bar.poteſt ſaluari iſto reſpectu, quia per talẽ actũ p-
curator non efficitur dominus litis,& ſic eſt quidam actus tran-
ſiens quo ad ipſum,abſq; eo,ꝙ aliqd reſideat penes eũ. Sed poſt
quam procurator eſt effectus dñs litis,nullum actum vr̃ dñs im-
mediate facere,quia omnes actus ſunt conſecutiui ad litis cõteſ.
Porro ſi procurator facit aliquem actum,per quem acquirimus
ex legis diſpõne principal̃r,& immediate,nos ipſi facimus,vt de
procu.l.per procuratorem non ſemper. Item in his, quæ nõ pñt
in alium transferri, vt ſi procurator procuratorio nomine reci-
piat vſumfructum vel feudum,non eſt neceſſaria ceſſio. Idem ſi
ſtipularetur dotem. Et no.iſta verba,quia ſunt notabilia:& adde
ad apparatum huius legis d.l.ab executore,§.fi. & quod no. Bar.
extra,de reſtitutio.in integ.cap.ſuſcitata.& Accur.ſup.de procu-
ratorib.l.exigendi.Sed nunquid ſententia interlocutoria requi-
d rat ſolemnitatem huius legis?Reſp.ſic,ſi continet dari, vel *d* fie-
ri,alias non,quia non requirit præſentiam,vt no. ſupra titu.1.l.fi.
18 † Item no.quod ſufficit dicere condemno *e* talem procuratorẽ,
e quia tacite intelligitur procuratorio nomine.eſt gl.parua, not.ff.
de procu.l.quacunque ratione.

ADDITIONES.

a Poſitionibus. Vide Io.de Imo.in l.qui bona,§.ſi alieno, & ibi dixi poſt Barto. ff.de dam.infe.& Bal.in l.2.§.obſeruari,in fi.de iur.cal.

b Si autem. Vide hic vſq; ad fi.

c Vtrum procurator. vide Bar.in l.ſed ſi vnius,§.ſeruus,ff.de iniur.
Adde eundem plenius in l.non ſolum,§.ſi mandato, & quod ibi poſui remiſſiue in apoſt.ad ipſum,in ver.a procu.eo.tit.

d P.D.vel nam tunc dicitur eſſe magni præiudicij, vt per eundem no.poſt Iac.But. in l.fi.ſup.tit.1.cui adde Alex.in l.ſi opus, in add.de ope.no. nun. & ſup. adnotaui in l.ſi præſes,quom.& quan.iud.

e Condemno. vide l.fi.& ibi Bar.de inſt.

LEX II.

1 *Sententia lata per iudicem inhabilem, valet gratia publicæ vtilitatis.*
2 *Seruitutis exceptio contra iudicem opponi poteſt.*
3 *Sententia iniuſte lata, qualiter valere poſſit.*
4 *Libertatis poſſeſsionem quilibet habere præſumitur.*
5 *Error in perſona delegantis, an faciat ſententiam nullam.*
6 *Inſtitutio de filio ſpurio, qui legitimus ab omnibus putatur, an valet.*
7 *Inſtrumenta facta ab eo, qui ſe tabellionem dicit, an valeat.*
8 *Inſtrumenta ab occulto tabellione excommunicato, valent.*
9 *Seruitus ſuperueniens ſententiæ, actum non vitiat.*

Si arbiter. Exiſtẽs in poſſeſſione libertatis poteſt eſſe iu
dex poſtea delegatus,nec vitiatur iudicium,
1 licet poſtea ſtatus ſeruilis detegatur.h.d. † Opp. hic non verſatur
publica multorũ vtilitas,ergo non valet ſnĩa. Reſpond.intelligo,
qñ verſatur,alias ſecus,vt l.Barbarius,ff.de offi.præt.ſm Ray. &
a male,*a* qa ſufficit,ꝙ publica vtilitas,vel authoritas,verſet̃ in qua
litate officij,licet nõ in ſingulari actu exercitij,quia vſus ſit quã-
tum ad paucos,vt ff.de mune.& honor.l.munerum,§. iudicãdi.
Item hęc lex facit eum capacẽ,& publica authoritas,ſeu vtilitas,
cum quaſi poſſeſſione capacitatis ſufficit.l.competit,ff. qui, & a
quib.& gñalis opinio reddit quẽ habilẽ ad iudicãdũ,vt hic, & te
ſtificãdũ.vt l.j.s̃. de teſtib.ſed nõ ad alienandũ,vt patet in falſo he
2 rede.† Oppo.ꝙ non poſſit opponi exceptio ſeruitutis,quia eſt de
iure tertij.Sol.immo põt,qñ nõ ago de illo iure conſequẽdo.ſed
de quadã habilitate,& ſic nõ obſtat ɔ̃rium.ff.de inoffi.teſt.l.pr̃ fi
3 lium. † Quæro ſm illam lecturam, quid faciat valere ſnĩam, &
proceſſum,an delegatio,an poſſeſſio libertatis,an cõis error?Re
ſpondeo,delegatio cõfert iuriſdictionem,non pp ſe, ſed pp ad-
miniculum poſſeſſionis libertatis,& cõis erroris. Iaco.Butr. Ad-
uerte,nunq̃ inuenies, ꝙ iudex delegatus ſit in poſſeſſione officij,
niſi dum mouet labia ſua.ſed bene eſt in quadã aptitudine,non
tñ illa aptitudo eſt quaſi poſſeſſio,alias eodem modo diceremus
in mãdato procuratoris, quod eſſet in quaſi poſſeſſione officij,
quod lege non cauet̃,quia eſt nudum factum,de quo non habe
mus niſi inſtãs.Quid ergo ſi iſte eſſet de ſeruis peregrinis,& igno
tis,tamen publice ſe gerebat pro libero, circa ipſum tñ non erat
cõis error,nec aliqua fama de ipſo famabat? Reſpõ. ſententiam
b valere *b* nam præſumitur liber, vt s̃. de ſeruis export.l.moueor.
Quæro, quid eɔ̃ ſi re vera erat liber, ſed cõi opinione reputaba-
tur ſeruus,& erat in poſſeſſione ſeruitutis, & dicunt quidam, ꝙ
ſnĩa valet:nam aut veritas facit actum valere, & tunc inſpicitur
veritas:aut error, vel opinio facit rem valere, & tunc inſpicitur
c opinio.Et ideo dico,ꝙ ſi qs hr̃ *c* pro excõicato,& non eſt,tamen
ſnĩa ſua valet,& eɔ̃ ſi non hr̃ pro excõicato, & eſt, ſil̃r valet, vt
d no.ff.de teſtam.l.cum lege,in fi.gl. *d* quæ glo. eſt multum ſingu-
4 laris.† Quæro, nunquid quis *e* præſumitur eſſe in poſſeſſione li-
e bertatis?Reſpondeo ſic,quia inhæret de iure naturali:ſed in pri-
uilegiorum conceſſorum poſſeſſione nemo eſſe pręſumitur,qa
ex hoc præſumeretur ius,niſi habet titulum,vt in c.ad decimas,
de reſt.ſpo.li.6. cum ſimilibus. Et quando poſſeſſio confert aliq̃
authoritatem,excipiens debet excipere de non poſſeſſione,12.q.
5 2.alienationes,per Arch.† Modo ego quæro, *f* hęc lex loquitur,
f quãdo eſt error circa perſonam delegati,ſed quid eſt ſi eſt circa
perſonam delegantis: puta communis opinio eſt ꝙ ille, qui dat
authoritatem,ſit magiſtratus,tamen re vera non eſt? Reſpon.ſi
quidem habet titulum a ſuperiore,valet,ſi eſt in quaſi poſſeſſio-
ne,vt ff.de officio præto.l. Barbarius. ad ſimilitudinem poſſeſſo-
ris,qui lucratur fructus conſumptos propter titulum.Sed ſi dãs
nullum habet titulum,quia nunquam fuit electus, error cõmu
g nis nullam *g* dat ſibi poteſtatem,vt j̃.de numer.& actua.l.actua-
rios,lib.12.vt ergo communis opinio operetur aliquid, dẽt præ
cedere aliquis titulus.ita no.Inno.extra,de elect.ca.nihil eſt,nec
dẽt aliquis admitti ad probandum de ſtatu inhabili,ſi ex hoc ſua
intentio non iuuatur,vt s̃. de teſt.l.1. in princip.& ibi tex.notab.
6 Pone, habebam filium ſpurium, quem putabam eſſe legitimũ
errans in iure,qui tamen communi opinione reputabatur legiti
mus,inſtitui eum hæredem: quæro, nunquid valeat inſtitutio?
Reſpondeo, ꝙ non, adeo ꝙ vſucapere non poteſt propter legis
interdictum, vt ſingulariter no. ff. de legat.1.l. nemo. Sed nun-
h quid *h* in puris ſpiritualib.aliqd operet̃ error communis? Reſp.
non,11. queſt.3.cap.1.per Archidiaconum,niſi in contentioſis.
Quæro,quid ſi aliquis reputatur tabellio. cum non appareat, ꝙ
i fuerit conſtitutus tabellio? Reſpondeo,ſi quidem *i* aliqua ſunt
indi-

ADDITIONES.

a Et male. Vide Bal.in l.non dubium,in 15.opp.ſup.de leg.dixi poſt Bar.in l.Barbarius,hic alleg.

b Celſus, Reſpondeo ſententiam ualere. Tu uide de hoc Bar.in vulgata l. Barbarius Philippus,& ibi Alex.tam in lect.quam in add.ad ipſum aliique doc.peculiariter. ff.de off.præto.

c Si quis habetur. Vide Pau.de Eleaza.in commen.c.celebra,de cler.excom. in pen. q.& gl.& doct.in d.c.ad probandum,de re iud.& in c.exceptionem.de excom.& Sal.hic.qui idem tenet.

d L.cum lege. In fin.gl. Non reperio iſtam gl.& illam etiam pro no.alle.Bald. in l.1. ſup.de teſt.& ponderat no.contra Bar.in l.1.ſup.de teſt.

e Nunquid quis. Vide Bal.ſup.eo.& in l.2.ſup.de ſerui.& in l.non epiſtolis, & in l.ſi ue poſſidetis,ſup.de prob.& in l.uis eius,in fi.eo.ti.& in l.ſi ſolẽnibus,ſup. de fide inſtr.Bar.& Bal.poſt gl.in l.matrem,& per Bar.in l.ad probationem,la 2. ſupra de prob.Bal.& Bar.& quod ibi dixi in l.ſi prius,in 3.opp.4.par.ff.de ope.no.nunc. & quid releuet iſta quaſi poſſeſſio,uide Bal.inf.ea.l.

f A.B. Modo ergo quæro. No.quod requiritur quod ſit in quaſi poſſeſſione, ut actus ſit ualidus,uide glo.c.nihil,de elect.& Imo.in c.quærelam,eo.tit.Bald.in l.Barbarius,ff.de off.præt.

g Nullum. Vide quæ dixi poſt Bar.in l.Barbarius,hic alleg.& Bar.in l.1.ſup. de teſt. & in l.actuarios,hic alle.

h A.B. Nunquid nota,ꝙ error cõis non facit ius in ſpiritualib.Fallit in caſu gl.quam Mod.reputant ſin.c.dudum,el 2.in uer.exceptus,de elec.

i A.B. Reſpondeo,ſi quidem. An ſententia lata a iudice reuocato teneatur,uide hic Sal.contra Bal.

iudicia,vt qa eſt in matricula Tabellionum.ſua inſtr̄a valent ex
p̄ſumptione matriculæ. quia matricula inducit p̄ſumptionem,
& incorporationē,& inueſtituram,ut ſingulariter no.in l.eos,ſ̄.
de offi.magiſt.mili.Si aūt non ſunt aliqua indicia, & fuit in lon-
ga poſſeſſione,ideſt longo exercitio,valent ſua inſtr̄a,argu. ff. de
adop.l.poſt mortem,& l.nam ita diuus. Nam cū incidenter tra-
ctet̄ de offō pp aliud inter partes, non vt iudicet̄ de officio prin-
cipaliter,ex longa quaſi poſſeſſione, & conſuetudine publica p̄-
ſumitur titulus,ff.ſi ſeru.ven.l.ſi quis diuturno,& ff.de vſur.l.cū
de in rem verſo. Sed vr̄ ſufficiat minus tp̄s, vt no.eo.tit.l.ſicut,
§.ſed ſi quæratur.Sol.ibi loqnitur in ſeruitute, quæ p reum na-
turam acquiri pōt. Sed officium Tabellionis non pōt acquiri p
rerum naturam,ſed ſola authoritate Principis,vt eleganter not.
a Inn.de fide inſtr.c.cum P.Tabellio,*a* Modo dicit *b* Ia.But.quod
b vidit dubitari de quibuſdam Auditoribus Domini Legati:quia
non apparebat de delegatione,& dicebatur ꝙ valebāt acta,quia
erant in quaſi poſſeſſione delegationis, qđ non placet Butr. ſed
hoc facit error cōis,ſm eum. Tu dic, ꝙ aut exercuerunt iuriſdi-
ctionem,vt tales,ſciente ordinario, & p̄ſumit̄ delegatio p̄ceſſiſ-
ſe.vt ff.de exerci.l.1.§.magiſtrum,aut non conſtat de ſcientia,&
tunc debet proceſſus irritus iudicari, vt copioſe notat Bernard.
extra de off.del.c. cū de iure. nec valeret argumentum de quaſi
c poſſeſſione,*c* Nam iſtud argumentum habet locum, qn̄ conſtat
de mandato. Sed dubium eſt de qualitate mandatarij; ſecus ſi
non conſtat de mandato, vt ff.de ſolut.l. qui hoīem,§.ſi a nullo,
quinimo argu.de quaſi poſſeſſione habet locum in his, qui ali-
quid faciunt tanq̄ ſuo iure facientes, non alieno. Nam ſi alieno
d non lucratur uſum,quia non pro ſuo.Sed pone,*d* quod iſte dele
gatus,erat reuocatus, tn̄ publice credebatur ꝙ non eſſet reuoca
tus? Reſpondeo, ſi quidem ipſe ſciebat ſe reuocatum, ipſo iure
non valet proceſſus,vt no.ff.de procu.l. ſi procuratorem abſen-
7 tem ſecus ſi ignorat,vt no.ff.ſi cer.pet.l.eius qui,§.1.† Quid dices
e *e* de quæſtione facti? Ep̄s *f* in camera,& in ſecreto damnat quen
f dam Notarium de falſo, populus hoc ignorans confluebat ad
eum inſtr̄a facientem,ſicut per prius:nunquid valent inſtr̄a per
errorem iuſtum,& pp primordium veritatis, quod ſumit natu-
ram a primęua origine veritatis? & ſiquidem eſt degradatus a
lege pp delictum occultum,valent inſtr̄a.ex quo crimen eſt oc
cultum.iſta eſt gl.ſing.in Auth.de Tabel.§.pen. quæ incipit, hic
eſt arg.ver.item no.Sed qn̄ eſt degradatus ab hoīe, nunquam p̄t
conficere inſtr̄m,vt ff.de ſuſcep.& arca.l.ſi aliquid. Et no. in au-
then.de armis,§.fi.& j.de digni.l.iudices, lib.12. & l. 2. de Palat.
eo.li.tn̄ in qōne propoſita conſului ꝯrium,quia talis ſn̄ia in præ-
iudicium publicum non valet, cum non fuerit lata p̄ſentib. offi-
cialib.nec honeſtis viris:publice.n.debet ferri ſn̄ia,non in ſecre-
to loco. tex.eſt j. eo.l. cum ſn̄iam Præſidis. Legitur lex nr̄a alio
mō,videlicet,ꝙ liber tulit ſententiā,ſed poſtea factus eſt ſeruus,
8 nam † ſeruitus, ſiue mors ſuperueniens, nō vitiat actum ſn̄iæ, q
eſt actus inter viuos,& irreuocabilis,arg.ff.de dona. inter vir. &
vxo.l.ſed,& ſi mors,& iſta lectura non habet dubium,& facit ſ̄.
de teſta.l.1,& ff.ad Carbo.l.3.§.cāę,& §.duæ.& in 10. coll. an re
moueri debeāt teſtes,qui pares eſſe deſierunt.vt no.ff.de min.l.
Aemilius,in fi.& l.in integrum,& ff.de re iu.l. ex ꝯctu. Et idem
g dico in Notario, *g* qui poſt compilationem inſtr̄orum mona-
chus eſt effectus,vel alias officiū perdidit non ſuo vitio, ſed alio
defectu,vel ēt ſua culpa. Nam vetera inſtr̄a perficere pōt,ſed no
ua inchoare non pōt,& eſt gl.no.in c.ad officium,in glo.per hāc
l̄ram de here.lib.6.Non ob.ff.ad Carb.l.3 §,duæ.quia aliud in te
ſte,qui eſt nouus teſti. ſed Tabellio iam teſtificatus eſt, & ideo
inſtr̄a poſſent produci apertis atteſtationib. quia nō eſt nunc te-
ſtificari,ſed teſtificatū eſſe, & iō retrotrahitur. Quæro, publica
h opinio *h* erat, ꝙ pater Titij erat mortuus, vel ꝙ Titius erat emā
cipatus,cū nō eſſet verū,an valeat teſtm̄ qđ facit de reb. ſuis? &
vr̄ ꝙ ſic,quia error facit ius,vt ſ̄.de teſt.l.1.& hic contrariū eſt ve
rum,vt ſ̄.qui teſt.fa.poſ.l.j.ff.de ado.l.poſt mortē, Non obſt.hæc
lex,quia hic ſplāle fauore iuriſdōnis.Item nō obſ.d.l.j.de teſt. qa
ibi quo ad ſolennitatē;hic quo ad ſubſtātialitatē: & ideo dicunt
Doct.in l.Barbarius,ꝙ licet valent geſta tanq̄ ſolenniter facta,tn̄
Barbarius non erat in vera ſubſtantia officij. concordat regula
Philoſophi dicentis,ꝙ ens,& verum cōuertunrur,& vnū quod
quę ſicut ſe habet ad eſſe,ſic ad veritatem, ſecundum Metaphi.

ADDITIONES.

a Tabellio. Vide Bar.in l.Barb.ff.de offi. pręto. & in l. Hærennius, ff.de Decurio, & Bal.in l.1.ſup.de teſt.
b Modo dicit. Vide quæ dixi poſt Bar.in l.Hærennius,ff. de Decu. & Doc. in c.cum dilecti.extra de præſcrip.
c Arg.de quaſi poſſeſſione. Vide Inno.in c.ex parte ad fi.extr.de reſt.ſpol. & Bar. in l.1.ſup.de ſeru.& quid relegat poſſeſſio,uide latiſſime per Bald. & bene in l. non ignorat,inf.qui accuſa.non poſ.& Io.in addi.Spec.in ti.de inſtru.edi.§.reſtat.ut. & ſcias.
d Sed pone. Vide Bal. in l.falſas,uerſi.nunc uidendum ſup.de fur.
e And.Bar. Quid dices. Tene menti ſing. ꝙ geſta a iudice priuato excommunicato tenent,vide Bal.in l.ſup.de iu.& fac.igno.& l.1.ſup.de ſecund.nup.
f Epiſcopus. Vide Bar.& ibi dixi poſt eum,in l.eadem,ff.ad l. Iul. reper. & Bal. in l. nihil,ſup.de vind. liber. vide alleg. gloſſ. hic quam etiam in propoſita quæſtione alleg.in l.1.ſup.de teſt.& quod no.Bar.ſup.ea.l.in verſ. quæro, quid econtra. dum. alleg.gl.in l.cum lege,ff.de teſt.& vide Pau.de Leaza.in commento. c. ſi celebrat de cle.excommun.Pau.de Caſt.in l.1.ſup.de teſt.circa intellectum. gl. in §.pe.alleg.tranſit cum Bar.hic.
g In notario.Facit quod no.Bar.& Ang.poſt gl.in l.Prætor,§.is etiam,ff.de eden.ſed quod vera inſtrumenta facta per eum teneat,tenent Bar.in l.vniuerſos,inf.de Decu.lib.10.& Bal.in l.1.ſup.de teſt.
Celſus.Adde ad ea,quæ hic dicuntur per Iac.Rebuf.in l.exceptores, nu.1.& ibi poſui in apoſt.ad ipſum, in verb.factus Decurio.inf.de numerarijs lib.12.
h Publica opi.Vide ad hoc l.3.& quod ibi dixi poſt Bar.ff.ad Maced.

LEX III.

1 *Sententia quæ non continet condemnationem,vel abſolutionem, non habetur pro diffinitiua.*
2 *Sententia nulla, dicitur iniuſta.*
3 *Sententia in cauſa appellationis,qualiter valeat.*
4 *Iudex videns ſententiam ęquam,an eam confirmare poſſit.*
5 *Sententia dicitur diffinitiua,cum iudex dicit,ita ordino, ita ſtatuo.*
6 *Sn̄ia dicitur diffinitiua,ſi iudex dicat,declaro te debere, vel non debere.*
7 *Iudici creditur in mera negatiua,ſecus teſti,& ratio.*
8 *Sententia dicitur diffinitiua ſi iudex dicat,impono ſilentium.*

a Pręſes.† Sn̄ia, *a* quæ non continet condemnationem rei,
1 vel abſolutionē,nō hr̄ pro diffinitiua. h.d. † Not. ꝙ
ſn̄ia nulla dr̄ iniuſta.& tex.dicit,ꝙ non hr̄ pro iuſta, id eſt non cō
tinet iuſtitiam; v. g. ſi peto 10. & iudex iubet in ſe cōpromitti,vt
ff.de arb.l.ſed & ſi in ſeruum,§.ſi quis iudex. vel iubet compro-
mitti in amicum cōem, vel in aliquem magiſtrum in Theolo-
gia,vt inf.eo.l.ex ſtipulatione,vt cum ſit qō de finib. inter duas ci
uitates,& teſtes hincinde reddunt rem,ita dubiam, ꝙ decidi nō
poteſt,& iudex dicit,eatis cum Deo: vnus veſtrum dicit menda-
cium,ſed neſcio quis,vt ff.de iureiur.l.duob.§ fin. Nam inter cō
tradictoria neceſſe eſt,ꝙ altera pars ſit vera,altera falſa. ſed Bart.
b *b* dicit,ꝙ vtroque probante de poſſeſſione debet iudex iudicare
vtrunqe pro parte poſſidere conſidera, illud eſt verum, qn̄ poſ-
ſeſſiones,& probationes non eſſent aduerſariæ, ſed compatibi-
les: & de hoc non eſt qō. Sed dubium eſt, qn̄ teſtimonia ſe in-
fringunt,quia quilibet probat de poſſeſſione in ſolidum, tūc eſt
falſa opinio Bar. Si aūt iudex cum ſua conſcientia poſſet accede-
re ad alterā partē: recte facit, ſi in ſn̄ia exprimit qualitatem pro-
bationum, vt no. Bernar.extra,de prob.c.licet cām. tn̄ cautius fa
cit,ſi ſimpliciter condemnat,vel abſoluit, vt extra de re iud.c.ſi-
cut nobis. quia in ſn̄ia non eſt exprimenda cauſa de neceſſitate
c formæ,vel legis mandato, niſi in abſolutoria *c* ab obſeruatione
iudicij,vel in abſolutoria expenſarum,vt ſup.de iud. l. properan-
dum,§.illud proculdubio,vel niſi velit reſeruare famam, vel ir-
rogare infamiā,vt ff.de infam.l.2.§.ignominiæ. vel niſi exceptio
rei iudicatæ pendeat ex cā inferenda, vt ff.de excep. rei iudic.l.ſi
quis ad exhibendum,& habes plura exempla huius l. ff.de arb.l.
non diſtinguemus,§.quæſitum. Item ſunt exempla huius l.j.cō
3 minatio. vel Epiſto.per totum. † Modo quæritur,qūo valet ſn̄ia
in cā appłonis? & ſi quidem iudex pronunciat appellationē de-
ſertam,iſta non eſt ſn̄ia diffinitiua,ſed adminiculum diffinitiuę,
id eſt ei cooperans,vt dixi ſup.tit.2.l.ſi præſes. Si aūt iudex pronū
ciat ſn̄iam iuſtā,vel iniuſtā:iſta eſt diffinitiua, ut ff. de uer. obl.l.
qui Romæ,§.Seia.Item ſi dixit,confirmo,uel infirmo, quia con
demnare uel abſoluere ur̄. gl.eſt hic no.Itē ſi pronunciauit bene
uel male appellatū.ut j.de app.l.eos.in princ. unde per relationē
ad aliud ſn̄ia dr̄ continere cōdemnationem,uel abſolutionem.
4 † Sed pone, *d* quod ille, pro quo lata eſt ſn̄ia appellauit, dicendo
d eam iniquam, & eam infirmari petit per errorem iuris, nun-
quid iudex uidens,ꝙ eſt æqua, poterit confirmare eam? Reſpō-
deo ſic,& eſt mirabilis tex.& ſing.ff.de auro,& arge. leg.l. Titiæ
amicæ meæ.& hęc uera ſunt, & ſiue ex eiſdem actis, ſiue ex no-
uis ſit ſn̄ia confirmata,uel infirmata,ut ff.quod cum eo.l. Titia-
nus. Et not.ꝙ iſta lex fallit,ubi petitur in integ. reſti.ut ſupra ſi ut
ſe ab hęre. abſti. l.1. Item fallit, ubi petitur ſententia declarari
nulla,

ADDITIONES.

a And.Barb.Sentētia.Dicit hic Ang.quod aliud eſt deportare,aliud eſt probare quē deportandum,tamen valeret ſn̄ia,& ita dicit ſe vidiſſe practicari, vt actus potius valeat,debet interpretari,vide quod no.Io.And.in c.ſi quis iuſto.ver.in exprimendis de elect.in 6.
b Sed Bar.vide Bar.& quod ibi dixi poſt eum,in l.ſi duo,ff.vti poſſid.
c Abſolutoria.Adde alium,quando ſn̄ia fertur ratione contumaciæ, vt in ſententia banni.Bal,in l.pe.ſup.de fideic.lib.& quæ dixi poſt Bar.in l.ſi is,ad quem,ff.de acqui.hæ.& an requiratur cauſa in ſn̄ia,multos caſus ſpeciales vide in c.ſicut, & ibi per Doct.extra,de re iud.& Bar.poſt gl.in §.illud,hic alleg.& Bar.& Bal.in §.ignominiæ,hic alleg.
d Sed pone. Vide Bar.in l.ſi expreſſim,ff.de app.& id,quod hic,tenuit idem Bal.in l.1.inf.quando prouoc.non eſt neceſſe,
And.Bar.Sed pone.No.mirabile,licet pars dicat ſn̄iam iniuſtam, licet fuerit lata p ſe,tamen iudex poteſt illam confirmare.vide Bar.in c.ſuper eo,de appe.& in c.ex parte,el 2.de reſcrip.Abbas etiam allegat illam l.Titio.vide quæ ibi dixi Bald.in c.cum dilecti,de reſcrip.idem dicit,vide ibi.
Adde ad Bal.hic,& Do.Compoſtillatores meos,Lud.Ro.ſing.ſuo 372.inci. Sn̄ia lata eſt pro te.vbi alleg.iſtum hic,& tex.per eum pro ſing.allegatum,de quo per An to.Corſ.in ſing.ſuis,in verſ.appellatio incipit,ſi ille pro quo eſt lata ſententia,vbi remittit ad notata per iſtum in pluribus locis.

nulla,vt ff.de app.l.ſi ↄſtat. Itē fallit, vbi petitur ↄfirmatio electio-
nis,quod dic,vt no.in c.vlt.de elec.lib.6. Item fallit, vbicunq; ꝓ-
5 prie quis non hēt aduerſarium. † Pone, iudex dixit, ita ordino,
vel ſtatuo:nūquid iſta eſt diffinitiua? Rñ.ſic, vt l. in ſumma ff. de
6 re iud.& extra,de ver.ſign.in his. † Quid ſi iudex in actione perſo
nali dixit,Declaro te dñe;vel non dñe? Reſpond.diffinitiua eſt, vt
ff.de arb.l.quid tñ,§.ſi arbiter.ꝙ ferri pt verbis affirmatiuis,& ne
gatiuis,vt ſing.no.ff.de arbi.l.diē proferre,§.ſi plures, & ff. de ↄd.
inde,l.Iuli,in j.glo. & licet in mere negatiua non credatur teſti:
7 tñ † creditur iudici;quia alio mō venit ad ſenſum, & authorita-
tem Iudicis negatiuam,ꝙ ad ſenſum teſtis.nam ad ſenſum Iudi-
cis pōt deueniri ꝑ negationem,vt quia nō probatū: ſed ad ſenſū
teſtis non poſſet venire,niſi per quinq; ſenſus corporis proprios,
8 & nō alienos.no.ff.de acq.poſ.l.qđ meo.§.j.† Quæro de illa ſnīa,
impono tibi ſilentiū,vtrū ſit interlocutoria, vel diffinitiua,& dic
a ꝙ eſt diffinitiua, *a* vt ſing.no.ff.de li.le.l. Aurel.§. cent. Item diffi-
b nitiua fertur per verbum,aſſigno, *b* vt ff.ſi.reg.l.de mō.

ADDITIONES.

a P.D.Diffinitiua.Bal.idem tenet in addi.ad Spec.in tit.de ſen.ver.impoſitio, Quidam tamen dicunt eſſe interlocutoriam,vim tamen diffinitiuæ habētem. At vide de hac re plene per eundem,& Ang.in l.diffamaria. de inge. & manumiſ. & in l.1.vt ne.inui.& in l.ſi poſt,ff.ſi quis cau. per Angel. vbi egregie de multis alijs quæſt.tractat.
b Aſſigno.Vide Bal.in l.ordo,inf.de exe.rei iud.

LEX III.

1 *Iudex in ſententia tria inſpicere debet.*
2 *Ordo quid ſit in ſententia.*
3 *Subſtantia quid ſit in ſententia.*
4 *Solemnitas quid ſit in ſententia.*
5 *Ordo in ſententia interlocutoria ſeruari non requiritur.*
5 *Ordo ſubſtantialis eſt prius cognoſcere,& poſtea diffinire.*
7 *Ordo peruerſus non reddit ſententiam nullam,& nu.7.*
8 *Snīa quæ non habet nullum motiuum, eſt funditus falſa, & per dolum lata.*
9 *Sententia lata contra ſolitum ordinem iudiciorum non valet.*
10 *Ordo,& ſolemnitas in quibus differant.*
11 *Ordo peruerti dicitur ſi ſententia ſub conditione feratur.*
12 *Sententia ſolemnitate iuris omiſſa,eſt nulla.*
13 *Sententia quandoque fertur pro futuris culpis.*
14 *Arbiter, in quem eſt compromiſſum, immediate poſt compromiſſum pronunciare non poteſt,& 17.*
15 *Statutū,ſi dictat,ꝙ valeat ſnīa omni ſolēnitate omiſſa,an valeat,& nu.16.*
18 *Litis conteſtatio de conſenſu partium remitti non poteſt.*
19 *Sententia non valet,ſi dicta teſtium non conſcribantur.*
20 *Teſtium dicta non publicata,non valent.*
21 *Inquiſitio debet eſſe cum congruo ordine,quo præmiſſo vitiatur.*
22 *Relatio nuncij non eſt de ordine,quia aliquando poteſt omitti.*

a Prolatam, *a* Vbi omittitur ordo ſubſtātialis,& neceſſarius,
vel ꝑpoſteratur,non valet ſnīa ipſo iure. h.d.
1 † Præmitto ad euidentiā,ꝙ tria ſunt circa ſnīam inſpicienda.ſ.or
2 do,ſubſtātia,& ſolēnitas.Cy. Et no. † ꝙ ordo eſt ꝑmittere ꝑmit-
tenda,& poſt ponere poſt ponenda,ſeruato ſolito more iudicio-
rū.Subſtātia eſt,ꝙ ↄdemnet, vel abſoluat, vel æquipollens, ut ſ.
3 eo.l.pſes.& j.eo.l.cum eorū. † Solemnitas eſt,ꝙ in ſcriptis ferat,
ut in l.fi.ſup.tit.j. Item ſedendo,& non ſtādo, vt plene no. ſ. tit.1.
4 l.j. † Item ꝙ loco cōgruo, & honeſto, ut j.l.cum ſnīam. Item ꝙ
pſentib.partib.& ſolemniter citatis, ut l. de unoquoq; de re iud.
ſ.tit.2.l.ea,quæ. Item ꝙ de cā ſit diſcuſſum: ſed ſi oīno diſcuſſio
5 eſt omiſſa,ſnīa eſt nulla ſm Io.quod dic,ut ſtatim dicam.† Item
ꝑmitto,quidam eſt ordo uerborum,quidam actuum,quidam li
tium: & iſte aut eſt intra litem,ut hic: aut inter diuerſas lites, ut
j.de app.l.1.& quidam eſt ordo legis,quidam eſt ordo mandati:
& iſte eſt duplex,quidam eſt traditus pro forma, quidā pro ſim-
plici inſtructione. Item præmitto,ꝙ natura neceſſaria,& immu
tabilis idē eſt quod ſubſtantia:ſed natura mutabilis;& alterabilis
6 idē eſt quod qualitas. † Item no.ꝙ lex nr̄a nō hēt locū in interlo-
cutoria.patet,ff.de arb.l.qualē,& ff.de min.l.intra utile. ff. de iu-
riſd.omn.iud.l.iubere cauere,cum ſimi. Vel dic, ꝙ ibi debet ſer-
uari proprius ordo illius actus,non ordo generalis totius iudicii,
alias ille actus eſt nullus,ut ff.de tranſ.l.cum hi,§.ſi prætor. Pone
caſum in nube. Deinde quæro exemplum Io. An. ponit tria exē
pla.Primum,ſi nō eſt lata ſnīa in ſcriptis. Nā ordo eſt,ut ipſa ſcri
batur,poſtea legat. Secundū,ſi eſt lata in turpi loco. ſed illud exē
plum eſt ineptū, qa ordo eſt inter plura, ſed hic non ſunt plura,
7 ſed præciſe.unū. † Tertiū exemplū eſt, qn̄ iudex *b* non cognouit
b de cā: nam ordo ſubſtātialis eſt unus,primo cognoſcere, poſtea
diffinire,ut ſ.tit.j.l.fi.j.rñ, dr̄ aūt non cognouiſſe, qn̄ noluit reci-
pere aliquas probationes: & tunc ſnīa eſt ipſo iure nulla,ut not.
Bernar.extra,de cōſt.c.eccleſ.S. Mariæ. ſi aūt uidit atteſtationes,
& cum uidit,ꝙ nihil probarent,dixit quia nobis conſtat eſſe pro
batum ↄdemnamus,ualet ſnīa,quia per aperturam ſnīæ non ap-
paret error,ut dicit Inn.in c.in præſentia extra,de renū. Alij dn̄t
ↄ,quia per iuris diſpōnem & relationes ad acta, apparet error,
& æquipollet ei, quod eſt errorem exprimere,ut not. Cyn. in l j,
ſup.de erro. calc, unde ſi teſtes dixerunt ſe nihil ſcire, ſnīa con-
demnatoria non valet: ſed ſi probarent per aliquam coniectu-
ram,valeret ſnīa,quia ſufficit, ꝙ Iudex habeat aliquod motiuū
ad pronunciandum, ad hoc vt ſententia non ſit nulla ipſo iure,
8 arg.ff.de iureiu.l.ſi duo patroni in prin. ſed † vbi nullum eſt mo-
tiuum,ibi ſnīa vr̄ funditus falſa,& per dolum lata:& ↄ conſcien
tiam,vt in c.cum æterni,de re iud.li.6. Sed cōiter dicimus, ꝙ ꝑ
authoritatem ſententiæ,ſententia valet,vt ff.manda.l.ſi fideiuſſ.
§.in omnibus,& eſt expreſſum,ff.de eden.l.argentarius, §. cum
aūt.in verſic.non curauit. Et concludendo dic, ꝙ aut ſententia
eſt condemnatoria,aut abſolutoria.primo caſu, aut eſt lata ſen
tentia omiſſis medijs.& non valet;aut ſeruatis medijs, licet non
ſit probatum,& valet.Secundo caſu,aut actor fuit in mora pro
bandi,& valet.aut non fuit in mora probandi,& tunc aut patro
cinante excuſatione,& valet.vt ſup.tit.11.l.vlt.aut non fuit aliqs
9 aſſignatus terminus ad probandum,& tunc non valet, quia † la
ta eſt ↄ ſolitum ordinem iudiciorum. Et adde, ꝙ dixi ſup. tit.2.
l.ab eo. Alij ponunt quartum exemplum per l.1.ſup.e.quod exē
plum non eſt bonum,quia non eſt exemplum ordinis, ſed alte-
rius ſolennitatis, ſm gloſſ.Imo eſt defectus ibi in ſubiacenti per
10 ſona, vt dixi. † Quæro ergo,quæ differentia *c* eſt inter ordinem,
c & ſolennitatem? Dic ꝙ ordo eſt inter plura,ſed ſolennitas eſt fa
cere aliquem ſolemnem actum ſm formam iuris. Vnde gl.ſup.
ponit aliqua exempla, & primum exemplum eſt, vt ſi lis conte-
d ſtetur *d* antequam libellus offeratur. de iſto exemplo poſſet du-
bitari,quia ante litem conte.nō eſt aliquis ordo, qui prætermiſ-
ſus reddat proceſſum nullum,vt dicit Spe.& no.Bar.ff. de teſta.
l.ſi quæramus.Ego tñ puto,ꝙ exemplum ſit bonum,ſecundum
exemplum eſt,ſi primo ſit iuratū de calūnia,poſtea eſt lis ↄteſta.
& illud exemplum forte non eſt bonum, quia iur̄m calumniæ
pōt omitti conniuentib.oculis.l.2.§.ſed quia veremur,ſup.de iu
ra.calu.niſi eſſet petitum præſtari,vel iuſſum a Iudice, ꝙ præſta-
retur,& tunc gl.vera. Tertium exemplum eſt,quia primo teſtes
e debent exponere,poſtea publicari. ſed hoc exemplum *e* eſt im-
poſſibile, quia non poſſunt publicari de facto, antequam teſtes
deponant,tñ iſta glo.eſt not.quia niſi teſtes publicentur, ſnīa eſt
nulla,quod nō placet But.quia non omittitur ordo, ſed potius
f eſt lata ſnīa ↄ ius litigatoris.Quartum *f* exemplum eſt, ſi primo
ſnīa eſt lata, poſtea ſcripta eſt incontinenti per Tabellionem iu
dicis mandato.Nam non propterea conualeſcit, ꝙ Iudex fece-
rit eam ſcribi,cum debuerit ferri de ſcripti recitatione,qđ exem
plum eſt multum not. & in ſola diffinitiua ſtricte ſumpta habet
locum;ſecus in interlocutorijs,vt ff.de app.l.2.& ſup.tit.1.l.fina.
g Fallit in trib. *g* ſententijs.ſ.excōicationis,ſuſpenſionis,& interdi
cti,quæ debent proferri in ſcriptis,vt in c.j. de ſent.excommun.
lib.6.& tñ nihil diffiniunt,dico ꝙ ordo eſt ſubordinario actuum
iudicii per prius, & poſterius, ſeruato legis mandato. vbi enim
ſunt actus iudicij.quilibet actus habet ſuum eſſe, quod tendit in
alium ſubſequentem,vt no.in ca.ſæpe,de verb.ſignific.in Clem.
11 † Sed opp.& vr̄,ꝙ ordo peruerſus non reddit ſnīam nullam,vt
infra de appel.l.1.Sol.ibi eſt ordo vnius cauſæ ad alteram ſepara
tam.hic vnius cauſæ ad ſeipſum concretam,quia aliud eſt mem
brum,aliud eſt corpus ſeparatum: membra enim ſunt ſibi inui-
cem connexa, & ſubordinata eſſe oportet. Item eſt ratio diffe-
rentiæ, quia ille ordo poteſt prætermitti; iſte non. Item iſte eſt
ordo intrinſecus, ille extrinſecus. Item ibi duæ cauſæ non ſunt
eiuſdem ſpeciei,nec unius finis: ſed hic eſt vna ſpecies, & vnus
12 finis. Opponitur, *h* quod præpoſteratio non vitiet etiam vnius
h cauſæ ad ſeipſam, vt l.mancipium,§. ſi communi. ff. de euictio.
Solut.in præparatorijs iudiciorum,hic in alijs,& facit quod no.
communi diui.l.penul. Item facit ad legem noſtram extra,de iu
dic.cap.exhibita.Item no. quod hæc lex non habet locum in in-
i terlocutoria *i* ſubaudi quo ad ordinem cōteſtandi litem iſta gl.
eſt ordina.& no.in l.præſenti.§.ſed ſi hoc facere.in gloſſ.referat,
in fin.ſup.de his, qui ad eccle. confu. & ſic hoc ad interlocuto-
riam teſtes recepti lite non conteſt.valent. Tene menti. Et not.
quod Princeps ea,quę non ſunt ordinis,poteſt facere quod ſint
ordinis

ADDITIONES.

a Prolatam.An iſte ordo requiratur in interlocutoria,uide inf.ea.uer.item no.
b Quando iudex.Vide tex.in l.ex ſtipulatione,& ibi Bar.inf.eo.& ibi Bal.de interlocutoria,ſed an probationes ſint de ſubſtantia, uide Bar. hic in fin. & ibi dixi poſt eum,& per Bal.inf.prox.
c Differentia.Dicit tamen Bar.hic,uer.quæro,ſi ſtatutum,quod quandoque ſolennitas etiam importat ordinem.& ſubſtantiam,& uide Bal.in l.1.ſup.de ſacroſ.ecc. quod in l.ſi ueritas,ſup.de fideicom.
d Lis conteſtetur.Vide Bal.in l.generaliter,ſup.de epiſc.& cler.
e And.Barb.Exemplum.No.quod ſententia ſit nulla,ſi teſtes non publicentur,contra tenet gl.in c.fi.de hær.lib.6.vide Do.Car.in c.cum Ioan.& And.de re iud.& c. cum olim,de off.deleg.
f Quartum.Vide gl.hic,& Bal.in l.ſtatutis,ſup.ti.1.
And.Barb Quartum.No.ꝙ ſi ſententia eſt prolata,& poſtea ſcripta,licet incontinenti,eſt ipſo iure nulla,fallit in donatario,
g Fallit.Vide Bal.in l.2.& aliquid in l.ſtatutis,ſup.tit.1.
h And.Barb.Oppono.Vide Io.de Imo.vbi ſing.loquitur de iſta præpoſteratione,in l.ſi quæramus,ff.de teſtam.
i Interlocutoria,Vide quod no.iſte in prin.huius legis.

ordinis ſubſtantialis,quia quicquid Principi placet qđ ſit, eſt or
do ſubſtãtialis,ad ipſum eſt,q̄a Princeps nunq̃ apponit ordinem
niſi cū magno miniſterio,& rōne,extra de reſcrip.ca.cū dilecta.
& extra,de off.dele.c.cū venerabili.vnde in ordine dato a Princi
a pe non diſtinguimus,*a* vtrum ſit ordo vnius cãæ ad ſeipſam, vel
ad aliã.Quia ſp̄ qđ fit ꝯ ordinem datum a Principe,eſt ipſo iure
13 nullum,quod tene menti.†Extra opp.nam ego video,ꝙ qn̄que
14 fertur ſn̄ia pro futuris culpis,vt in c.2.de off.ordin.†Item fertur
ſub ꝯdōne,ſi probabit̃,& ſic ordo vr̃ peruerti,j̃.eod.l.cū iudex.
Sol.ibi iō quia ꝯdō exiſtens fingit̃ retro,vt no.in c.p̄terea requi-
ſiſti.extra,de app.ad aliã vero decretalē rn̄deo,ꝙ ibi eſt ſpeciale.
15 †Quæro,ſi ſtatutum, *b* dicit, quod valeat ſn̄ia omni ſolennitate
b iuris omiſſa:vtrum valeat p̄termiſſo ordine?& gl.iſtius l.innuit,
ꝙ non.Sed tu dic valere,quia nomen ſolennitatis.p̄t poni ēt pro
ſolennitate ordinis:qn̄q; ēt ponet̃ ꝓ ſubſtantialitate, vt ff. de in
16 integ.reſt.l.diuus,in prin.†Quid ſi ſtatutum dicit, omni ſubſtan
tialitate omiſſa?Reſpon.iſtud ſtatutum ꝯtinet impoſſibile, ſi in-
telligat̃ ſtricto mo:quia ſubſtantia ꝯſiſtit in verbo.ꝯdemno, vel
abſoluo, vel æquipollenti, ſine quib. verbis ſn̄ia nihil ſignificat,
& iō impoſſibile eſt ualere ſn̄iam. ſed vt ſtatutū aliquid operet̃,
intelligã ꝙ valeat in ſn̄ia ſcripta, & non lecta, vel lata viua voce
ſine ſcriptura.Cæterū ſi nō ꝯſtat de ſenſu, impoſſibile eſt valere
17 l.non oïs,ff.ſi cer.pet.†Quærit hic But.ſi eſt compromiſſum *c* in
c arbitrium cum plenaria p̄tāte,vtrum poſſit immediate poſt com
promiſſum pronunciare?& determinat ꝙ non,quia eſt ꝯ ius, ꝙ
ita pronūciet omiſſo ordine,ſm But.facit quod no.ff.ex q̄b.cau.
ma.l.ſed,& ſi per Prætorem, §.quoties,niſi iudicaret̃ de ꝯſenſu
partium,vt ff.de re iud.l. ſi conuenerit, vel partes emologarent,
quia ratihabiti trahit̃ retro,&c.in gl.vt ſi non.ibi,in ſcriptis.hic
deficit ſolennitas.Ibi,ſtando.hic ēt deficit ſolennitas. Ibi, in tur-
pi.hic deficit loci congruitas.Ibi,non cognouit,ſ.vllo mō, vnde
tulit ſn̄iam per ſaltum,quia ſaltauit a conteſtatione ad ſn̄iam,o-
miſſis remedijs,& ſic ꝯ ſolitum ordinē,& ex abrupto.ut ſupra ti.
2.l.2.ibi,libellus.poteſt tn̄ remitti de conſenſu partiū, vt in auth.
18 de exhi.rei.§.ſtatuimus.†In eadem gl.ibi, lis conteſtet̃. hoc non
pōt remitti de conſenſu partiū, vt no.Ber.extra,de off.dele.c. de
cauſis.Et no.ꝙ iſta gl.non facit mentionem de intermedijs,quæ
ſunt inter libellum, & litis conteſta.quia illa non ſunt de ordine
d p̄fixo,vt ſi iudex *d* ꝓnunciet ſuper mandatis ꝓcuratorum,vt ext.
19 de app.c.ex parte M.gl.no.ꝯrium,ff.qui ſatiſd.cog.l. arbitro.†In
gl.ꝯſcribant̃.no.ꝙ ſi dicta teſtium non ꝯſcribant̃,non valet ſn̄ia
tene menti.Ergo per iudicē, & tabellionem non pōt probari di-
ctum teſtium,qn̄ non fuit in ſcripturã redactum. Fallit in caſib.
20 no.ſ.tit.1.auth.niſi breuiores.†Ibi,publicentur.innuit, quod di-
cta teſtium non publicata, non valent, qđ verum eſt perempta
inſtantia,ſecus ſi faceret trãſitum ad ſucceſſorem, vel ad iudicē
appellationis.de hoc no.in l.3.ff.de his quæ in fraud.credit. Item
e iſta gl.determinat expreſſe, ꝙ omiſſa publicatione teſtium,ſn̄ia *e*
eſt nulla ipſo iure.Sed teſtes ſemper ſunt publicati iudici, vt no.
Inn.extra de teſtib. c.cū clamor. & ideo cum ferat ſn̄iam cauſa
cognita. ualet ſm But. & ſi eſt appellatum, poſſunt publicari in
cã appellationis.j̃.de temp.appel.l.per hanc.†Modo ego quæro.
quis defectus eſt in l.1.ſup.eo.ti.Rn̄. gl. dicit ꝙ defectum ſolem-
nitatis.Tu dic,ꝙ ſubſtantia ibi deficit, quia verbū, condemno,
ibi deeſt quo ad congruam perſonam, licet quo ad in congruã
21 ſit prolatum.†Quæro,quid in inquiſitione?Reſpondeo,ordo cō
gruus inquiſitionis eſt ſeruandus,qui prætermiſſus vitiat.tex.eſt
22 no.ext.de iud.c.exhibita.Sed†nunquid relatio nuncij eſt de or-
dine?Reſp.non,quia qn̄que pōt omitti,vt ſi vtraq; pars compa-
reat:ſed ſi abeſt citatus. tunc non valet ſn̄ia, quia iudex dubitat
in eo,de quo debet ſibi conſtare,vt no.Bart. de cond.& demon.
in l.mutum intereſt.

ADDITIONES.

a Diſtinguimus.Bene facit gl.in Cle.1.de iure patro.& quod ibi dixi poſt Bart. in l.
vniuerſa,ſup.de preci.Impera.offeren.
b Si ſtatutum.Quid ſi dicat,ſubſtantiæ qualitate omiſſa,uide in l.filius de donatio.
ff.ſequitur Pet.de Anch.in c.canonum ſtatuta,de conſti.& uide Bal.in l.1. quo ap
pel.non reci.& ſup.prox.11.col.quid autem differat ſubſtantia a ſolennitate,vide
Bal.in l.etiam inf.de exec.rei iud.
c Compromiſſum.Bene facit quod no.Bal.in l.captatoris,ſup.de teſta. mili. in uer.
modo ēt.Ant.But.in c.ſi pro debilitate,extra,de off.deleg.& quod no.Bal. hic, in
fi.ubi dixi poſt eum.
d Iudex.Vide no.per Bal.in l.1. ſup. de lit.conteſta. & quod not.in l.ſi quæramus,ff.
de teſta.
Celſus.Adde Lanf.de Oria.in c.quoniam contra falſam,§.cauſæ delegatæ.& ſum
mariæ,alias eſt in rep.Cle.ſæpe,de uerb.ſig.num.11.ver.capio.gloſſ.cum ſeq.uer.
& utrobique poſui in apoſt.extra de prob.
e Sn̄ia.Vide ſup.eo.& in l.geſta.in uer.quæro,nunquid.de re iud.inf.& Bar.hic.

LEX V.

1 *Sententiæ latæ contra fiſcum,& fideiuſſores,eſt parendum.*
2 *Fideiuſſor captus poteſt per eundem iudicem facere capi reum principalē incidenter,licet alias non eſſet eius iudex.*
3 *Sententia lata ſub modo eſt ualida.*
4 *Modus ſicut forma eſt ſeruandus.*
5 *Fideiuſſor principali non excuſſo,an conueniri poſſit.*
6 *Modus a conditione,qualiter cognoſci poteſt.*
7 *Fiſcus iudicem ſuum habet taxatum.*

Cum eorum. Valet ſn̄ia lata ſub modo,niſi p appel-
lationem reſcindatur.h.d.Caſus.qdã
erat debitor fiſci ſub pignorib.iſte dedit fideiuſ. egit contra fide-
iuſ.iudex pronunciauit ꝙ fiſcus traderet pignora fideiuſſorib. &
ꝙ fideiuſſores ſoluerunt fiſco:vel dixit ita, vt fideiuſſores ſoluãt
1 fiſco.†Quæritur,vtrum huic ſn̄iæ ſit parendum tam per fiſcum
q̃ per fideiuſſores?Reſpondetur ꝙ ſic,& dic ꝙ fiſcus erat in poſ-
ſeſſione pignorum, quæ de iure tradi debent fideiuſſoribus ſol-
uentib.& tota iſta ſn̄ia fuit lata ſuper fiſcū, & fideiuſſores,ꝯ reū
a enim principalem non erat actum,ſed But. *a* dicit,ꝙ iſte fideiuſ-
ſor coram eodem iudice poſſet conuenire reum principalem;li-
cet iſta obligatio ſit inter duos priuatos,tn̄ dependet a fiſcali, vt
ſup.vbi cãæ fiſ.l.cum vendente.But.arg.in l.j.& 2.ff.de quibus re
bus ad eundem iudicem ea. quod non credo verum, quia ſunt
diuerſi fori,vt no.in l.j.ff.ſi quis in ius voc.nō ierit. dictum tamē
2 But.quotidie allegatur,ꝙ †ſi fideiuſſor *b* capitur pro debito, pōt
b per eundem Iudicem facere, capi reum principalem incidēter,
licet alias non eſſet eius iudex, quod fateor ſi eſſet reus, & fide-
iuſſor iudicij:ſecus in reo, & fideiuſſore cōtractus,quia nulla lex
hoc dicit,ꝙ reus ſortiatur forum non ſuum, rōne fideiuſſoris pe
tentis indemnitatem,vel dic ꝙ ſp̄ale eſt, qn̄ fideiuſſit apud fiſcū.
c *c* Opp.ꝯ hãc leg.& vr̃ ꝙ ſn̄ia non teneat,quia lata ſub conditio-
ne, Reſpon.hoc conceſſo,tn̄ ſn̄ia tenet,quia hæc conditio tangit
negocium,de quo agitur ſm iuris rationem, vt inf.eo. l. cum iu-
dex.Dic ꝙ imo non tenet,quia conditio non diſponit. & ideo ſu
per eo,quod eſt principaliter petitum, deeſt verbum cōdemno,
vel abſoluo,vel dicit gloſſ. ꝙ non fuit conditio, ſed modus. Ex
3 † hoc no.ꝙ valet ſn̄ia lata ſub modo,quia modus erat rationabi
lis,& ſm naturam litis.Item no.ꝙ modus eſt ſeruãdus,ſicut for-
d ma. *d* Item no.quod modus in ſn̄ia appoſitus obligationem in-
4 ducit. † Item no.ꝙ modus in ſn̄ia appoſitus eſt loco finalis cau-
ſæ. Dubitatio huius lecturæ erat,quia præpoſtera vr̃ eſſe ſn̄ia, nã
traditio pignorum veniebat in conſequentiam ſolutionis:& iu-
dex poſuit in antecedentia,& ſic ordo eſt peruerſus. Sed reſpon.
ꝙ non refert, quid ex æquipollentibus fiat,l.quidam,de pec. leg.
nec hic peruertitur ordo,ſed eſt hyſteron proteron, vt no.Ioan.
Mona.in c.1.de ſent.excom.li.6.Tertia lect.eſt, quod hic nō fuit
ꝯdō,nec modus;ſed duo fuerunt præcepta æque principalia, q̄a
iudex dixit,mando fideiuſſori,vt ſoluat. Item iudex dixit, man-
do procuratori fiſci,quod pignora tradat. Sed contra immedia-
te opp.q̄a hic non erat petitū ꝙ pignora traderent̃, ergo n̄ pōt ad
hoc fiſcus condemnari?Reſpon.eſt de natura petitorum, vt q̄a
correlatiua ſeu correſpondentia,& origo vtriuſque ex vno fon-
te proficiſcitur,vnde iudex recte egit ꝙ cã deſiderat,argu.ſup. de
5 poſtu.l. quiſquis. † Oppo. ꝙ fideiuſſor non potuerit conueniri,
non excuſſo principali. Sol.concedo,ſi fuit oppoſita exceptio ex
cuſſionis,& not.ꝙ in hoc fiſcus vtitur iure cōi,vt ff.de iure fiſci.l.
e Moſchis. Sed nunquid *e* fideiuſſor iudicatum ſolui habeat iuſtã
exceptionem.ſ.excuſſionis. Reſp.non puto propter ineptitudinē
6 excuſſionis,vt infra de vſu.rei iu.l.fi.§.fi.vel dic,vt ibi dicã.† Quæ-
ro,qūo diſcernam modum a conditione?Reſp.quia modus ap-
ponitur in conſequentiam alterius diſpoſiti;ſed conditio appo-
nitur in antecedentiam alterius diſponendi, vt ff. de cond. & de-
mon.l.cum tale, §.1. vnde conditio ex ordine ſemper debet præ-
uenire,ſed modus ſequi.Item cōditio deducit obligationem ad
eſſe:ſed modus non.quia inuenit iam inductam. unde conditio
eſt ex parte ante, illa eſt ex parte poſt. Quæro, quæ pignora erãt
iſta?Gl.dicit,ꝙ tacita.tu dic,ꝙ tradita:nam ſi fiſcus non poſſide-
ret,non teneretur tradere ſed cedere, vt ff.qui po. in pign. hab.l.
mulier.& ff.de ſol,l.Stichum §.ſi mandato.& l.niſi,ff.de pac. hēt
igitur fideiuſſor apud fiſcum duo beneficia, ſcilicet exequutio-
nis,& cedendarum;ſicut ſi fideiuberet apud priuatã perſonam.
7 quod not.& tangitur hic per Cyn. † Et not. ꝙ fiſcus habet iudi-
cem ſuum taxatum,ſiue vt actor,ſiue reus,vt l.ſi conſtante, §. fi-
na.ff.ſolu. mat. Et quia diſpoſitio legis imponit neceſſitatē fori,
non pōt iuriſdictio prorogari in alium per eum, quod etiam in
priuatis eſt verum,vbicunque litigatoribus mandatur a lege, ꝙ
hēant certum,& determinatum Iudicem, vt in feudis. iſtū paſ-
ſum

ADDITIONES.

a Sed Butr. Vide no.Bal.in l.fi.ſup.de aſſer.tol.
b Si fideiuſſor.vide Bal.in l.fi.inf.de exce.rei iud.in uer,quæro utrum.& *in l.cum* vē
dente hic alleg.
c Oppo.Valet ſententia ſub modo.vide Bal.in l.per hanc,in verſ.ſi *dubitetur*, infra
de temp.appell.
d Phil.Dec.Forma. Quinimo modi omiſſa cã ſn̄ia nulla eſt, de quo vide plene per
Spec.in tit.de ſent.§.8.ver.Item nulla.& ibidem per Bal.ipſum in add. uer. ſenten
tia quandoque.An autem ſub conditione valeat,& ſub qua, vide inf. in l.cum iu-
dex.inf.eo.& per Doc.ibi cum gl.in verſi.palam. Et adde Inn. in c. G. perpetuus,
de fid.inſt.per Fel.in c.quod ad conſultationem,de re iu.& bello per Pau.de Caſt.
in conſ.15.& hic Ang.
e Sed nunquid.vide per Dy.in rub.ff.iud.ſol.

a ſtum in ſuo loco examinaui,ꝑquire ibi. Sed pone,*a* ꝙ fiſcus cedit
vni reorum ius ſuum,vtrũ videatur ceſſiſſe ius fori.ſ. ꝙ iſte agat
corã procuratore Cæſaris? Vr̃ ꝙ ſic,vt hic ſm̃ Butr. in ꝯ̃rium vr̃,
quia iſta ꝓ̃rogatiua fori eſt priuilegium perſonale ipſius fiſci. Cũ
igitur iſta ceſſio fiat ex neceſſitate,vr̃ etiam beneficium iuris, &
fori ꝯceſſum,ſecundum opi. But.& ſequacium.præſertim ſi inten
tentur actiones directæ.ſupra.de procur.l.qui ſtipendia, & l. pla-
ne,fam.erciſ.vel officium Iudicis in exequutiuis.

ADDITIO.

a Sed pone.Facit quod no.Bal.& ibi dixi poſt eum,in l.j.ſup.vbi in rem ac.& in l. ꝑ diuerſas.in 17.q.ſup.manda.

LEX VI.

1 *Sententia duobus modis efficitur nulla.*
2 *Aſſeſſor licet non ſit præſens ſententia vitiari non debet.*
3 *Notarius,qui acta ſcribere incæpit, ſententiam ſcribere debet.*
4 *Iudex ſuam ſententiam ſcribere poteſt.*
5 *Iudex habens certam ſedem, de partium voluntate alibi pronũciare poteſt.*
6 *Secreta non carent ſuſpicione.*

Cum ſententiam. Locus inꝯgruus reddit ſnĩã
nullam.h.d.But.Snĩa lata ĩ lo
1 co ſecreto,non in publico,non valet.h.d. Pet.& Cy. † Quæro. q
a hn̄t hic vitiare ſnĩam? Rñ. duo:quia in ſecreto *a* loco tulit ꝯ̃ ma-
iorũ morẽ,ff.de iuſt.& iure.l.pen. Item quia non coram officia-
b lib.Sed an hoc ſit verum, j̃.dicam . Opponit *b* ergo ad primum,
ꝙ poſſit pronunciare vbiq;, debet tñ pronunciare in honeſto lo
co,ff.de arb.l.ſi cum dies,§.ſi arbiter.Solu. hic in ordinario , qui
habet certam ꝯſuetudinem,vel municipalem legem ꝑciſe ꝑfixã.
ibi in arbitro,vel Iudice delegato, qui non habent ſuam ſedem,
ſed eligunt ſibi locum vbicunque volunt,dum tñ honeſtus ſit lo
c cus.But.ẽt in domo, & camera ſua.Cy. Quæro,quid *c* de Iudici-
bus appellationum Bon.rñdeo ꝙ illi qñq; in vno loco, qñque in
alio ferunt ſnĩam,quia non habent ordinatam eis ſedem . Vnde
cum locus non ſit determinatus,relinquit eorum arbitrio. ita di
cit gl.not.& cum conſuetudo permittat , per hoc põt dici, ꝙ iſte
d locus ſit conſuetus.Secundo opp.*d* & vr̃ ꝙ ſnĩa poſſit ferri abſen
2 tib.officialib.Nam † licet aſſeſſor non ſit ꝑ̃ſens, non debet vitiari
ſnĩa lata a Ptãte. Nam Aſſeſſores ſunt Conſiliarij, qui hn̄t con-
ſulere,non iudicare,ut ff.quod me.cau.l.metum, §. ſed ex facto.
ibi,me aſſidente. Sol.hic loquitur de officialib. aſſidentibus, qui
ſunt neceſſarij pro ſnĩa ſcribenda, & publicanda,vt ſup. tit.1.l.2.
§.ſi.v.g.ſi vnus Notarius cæpit ſcribere in cã:vel duo,ſi duo cæpe
runt ſcribere,vt in Auth.de hære.& Falc.§. ſi vero abſunt. & l.1.
3 ff.de officio Conſu.† Quæro,nũquid Notarius, *e* qui incæpit ſcri
e bere acta,debeat ſcribere ſnĩam? Rñd.ſic,vt inf.de app.l.præcipi-
4 mus,& l.j.ſup.de ſpor.l.vbi, ff.de iud. But. † Quæro nunquid iu-
dex poſſit ſnĩam ſuã ſcribere, & legere.facit dubium tñ , quia eſt
priuata ſcriptura,rñdeo ſic. quia debet legi coram Notario acto
rum.qui Notarius debet eſſe rogatus de dicta ſcriptura publicã-
da,ſm̃ Iac.But.quod de conſuetudine ſeruatur,vt not.in Specu.
de ſent.§.ſpecies.Quod ergo dicit de officialibus.intellige de No
tarijs ſm̃ eum. Alij vero officiales , qui circa ſnĩam nullum ha-
bent appropriatum officium,non eſt neceſſe, quod ſint præſen-
5 tes,& ita debet intelligi glo.hic poſita . † Modo ergo quæro , po-
f ne *f* quod Iudex,qui habet vnam & certam ſedem, fert alibi ſen-
tentiam de partium voluntate:nunquid valet? Rñdeo ſic,ꝗa eſt
prorogata iuriſdictio de loco ad locum, dum tamẽ locus ſit alias
6 congruus,& honeſtus. † No.ꝙ ſecreta ſuſpicione non carent, &
plerumque irrita ſunt & caſſanda,vt extra vt eccl.bene.c.1.Et iõ
g reformationes *g* populi debent fieri in publico palatio populi,
non in alijs locis,vt inf.de decur.l.obſeruare,& inf. de legatio.l.
pen.li. 10.nec poſſumus dicere,ꝙ iuriſdictio ſit prorogata,quia il
la materia habet locum in his,quæ ſunt fori iudiciarij , non in a-
lijs actionib.publicis. Pone,dicit ſtatutum,ꝙ in ſnĩjs criminalib.
debeant intereſſe duo Priores,nũquid valeat ſnĩa eis abſentibus?
Rñdeo non,quia ſunt teſtes deputati a lege,& ſi non tam cito ve
nerint,debent expectari. Sed ſi oĩno nollent intereſſe,debẽt ſub-
h rogari *h* duæ aliæ publicæ,& authenticæ perſonæ eorum loco, ar
gu.ſup.qui teſt.facere poſſ.l.hac conſultiſſima, §. at cũ humana,
& in d.§.ſi uero abſunt.ne ꝑꝑ abſentiam eorum publica uacillet
utilitas,vt inf.de Decu.l.nominationum forma.li.10. Vel dic, ꝙ
non eſt neceſſe ꝙ aliquis ſubrogetur, ꝗa ſemper multi ſunt præ-
ſentes,qñ ſnĩæ feruntur in publico, & ſtatim tranſeunt in noto-
rium,vt j̃.de don.l.in donationib. & hæc uera:qui.n.nolũt ueni
re a iure ĩtereſſendi ſe faciũt alienos,ut l.legatario, ff.de fideic.li.

ADDITIONES.

a In ſecreto.Vide quod not.in l.2.ſup.eod.
b Opp.Vide in l.ſi vt proponis,la 2.ſup.quom.& quando iud.& vide etiam inf.pro xi.quod de conſenſu partium Iudex poteſt mutare locum,& Bal.in teſtamenta,ff. de teſtamen.
c And.Barb.Quæro,quid.Pro iſta opi.gl.vide Bar.in l.Imperialem, §. fin.de prohib. alie.feu.per Fed.& quæ dixi in c.cum contingat.de fo.comp.
d Secundo opp.Vide Bar.hic.
e Notarius.Vide Bar.hic,& Bal.late in l.1.ſup.de ſportu.
Cel.Adde omnino Bertachinum de Firmo in ſuo aureo repertorio,in uerſ.Notarius actorum,uer.23.& per diſcurſum illius uer.habes hoc tactum.
And.Barb.Notarius. An Notarius,qui ſcripſit acta,debeat ſcribere ſententiam , & quid de nuncio citante,an poterit mutari, vide Bal.in l.1.ſup.de ſportul. & in l.1. de execu.rei iudicatæ.
f Pone.Vide Bal.in c.1.§.præterea,l.vlt.de prohi.feu. alien.per Fede. & dixi in l.ſi vt proponis,la 2.ſup.quomodo & quando Iudex poſt Bar.latius per Bartol.in l.ſi quis ex conſenſu,ſup.de Epiſco.audi.
g Reformationes.Vide Bar.in l.obſeruare,hic alle.
h Subrogari.Vide Bal.in l.viduæ,in fi.ſ.de nup.& not.Bar.in l.1.ad fi.ſup.quẽ adm. & quæ dixi poſt Bar.in l.multum,in fi.ff.de cond.& dem.& quod no.Bal.in l.tranſactione. in fi.ſup.de tranſac.

LEX XII.

1 *Concordia perſonarum coniunctarum bona eſt.*
2 *Poteſtas non poteſt cogere offenſum ad pacem faciendam.*
3 *Sententia interlocutoria lata ſine cauſæ cognitione nunquam tranſit in rem iudicatam .*
4 *Sententia dicitur concluſio .*

Ex ſtipulatione. Prǽſes cõcordiam ſuadendo,nõ
vr̃ velle actionem tollere,nec ꝑt.
1 h.d. † Not.ꝙ bona *a* eſt ꝯcordia ꝯiunctarũ perſonarũ: tñ ſuaderi
a ꝑt ſed imperari non. & iõ non poſſunt cogi ad ꝯpromittendũ in
2 arbitratorẽ, ẽt ſi timet ſcandalũ. † Et ſume argum. ꝙ ptãs *b* non
b põt cogere offenſum ad pacem faciendam : imo debet vindica-
re,& punire,licet ante factum debeat obuiare iuxta poſſe. Idem
c interponere *c* debet partes ſuas ꝑ̃torias,& ciuiles, vt no.ff.de vſu.
3 l.æquiſſimũ.& no.ff.de op.no.nun.l.1.§. & poſt operis. † Not.in
hac l.ꝙ interlocutoria lata ſine cãę cognitione nunquam tranſit
4 in rem iudicatam. † Not.ꝙ ſententia dicitur concluſio.

ADDITIONES.

a A.B.No.ꝙ bona.Not.ſecundum Ang. quod omnis vox Iudicis faciens ad cauſam, dicitur interlocutoria,§.ad excludendas,in Auth.de litig.
b Poteſtas.Vide Bal.in l.furti,§.qui iuſſu,ff.de his,qui no.infa.& Bal.in l.ſi qui ex cõ ſenſu,ſup.de Epiſ.audien.
c And.Barb.Item interponere.Vide quod plene.no.ad Bar.in d.l.æquiſſimum.

LEX XIII.

1 *Res in ſolutum data ſi ſit euicta,qua actione agatur.*
2 *Species ſi datur pro ſpecie,dicitur contractus ſimilis permutationi.*
3 *Datio inſolutum dicitur nulla,ſi debitor nullum ius habebat.*
4 *Res,quæ datur inſolutum creditori,ea euicta,qua actione agatur .*
5 *Reſeruans in caſu euictionis , reſeruare etiam intelligitur in caſu rei non traditæ .*
6 *Pecunia quæ datur pro pecunia ſic vincatur,qua actione agatur.*
7 *Notificare,& requirere differunt .*
8 *Fideiuſſores ſunt citandi,ſicut author.*
9 *Author ſciens rem alienam antequam reus euincatur,conueniri poteſt.*
10 *Hypothecaria durat,quando vtilis actio datur.*

Libera, Qñ ex iudicio reſultat ꝯ̃ctus,agit ſm̃ naturã ꝯ̃ctus
h.d. Regreſſus mihi ꝯpetens ꝯ̃ authorem meũ re
euicta,nõ reddit ſnĩam nullã.hoc primo, ſed agit actione ex em-
pto ſi fuit empta: ſed ſi inſolutũ data ſit , agit veteri actione.h.d.
Vel ſic,Snĩa libertatis integra,ꝑmanẽte vẽditione,agit ex empto
euictionis noĩe:in ꝑmutatione agit;veteri nõ ſublata.h.d.Primo
ponit vnũ dictũ de virib.ſnĩæ,in quo nõ diſtinguitur.Scđo ponit
duo dicta,in quibus diſtinguitur.ſcđa ibi, verum ſi mota. Caſus.
Theodora fuit mihi vẽdita, uel in ſolutũ data:poſtea iſta ꝓuoca-
uit in libertatẽ,& eſt ꝓnũciata libera,quærit vtrũ author meus,
vel ego,poſſumus hãc ſnĩam reſcindere nõ appellando? rñdetur
ꝙ non.Scđo q̃ritur,qđ remedium habeo? Rñ.ꝙ de euictione, ſi
emi.ſed ſi inſolutũ accepi, priſtina mihi datur actio, vtrũq; dictũ
eſt verũ,ſi mota qõne authori meo denunciaui.h.d. Adde.ſi.am
bo ſunt in iudicio,nõ oportet denunciari, vt ff.de euic.l.ſi dictũ,
§.pe.& l.minor,in prin.Itẽ ſi nõ ſit cui denunciet , nõ eſt neceſſa-
a ria ꝓteſtatio,*a* vt eo.§.No.ꝙ dixi in ſummario.† Opp.*b* & vr̃,ꝙ re
1 in ſolutũ data euicta,agat vtili actione ex empto de euictione,nõ
b veteri,quæ eſt ꝯſumpta, cũ ſatisfactum fuerit creditori,nec deſi-
nit eſſe ſatisfactum,licet res ſit euicta, quia actio de euictione ꝯ-
petit loco veteris actionis.& illam nouatio tollit,& in ſe trãsfun
dit;vnde vr̃ obſtare j̃.de eui.l.ſi ꝑdiũ.Sol.aut datio inſolutum eſt
ſimilis emptioni;& agit vtili ex empto de euictione,vt ibi.aut eſt
ſimilis ꝑmutationi,vel ꝯ̃ctui,do vt des:& tũc agit actione veteri
vt hic.ꝯ̃ctus.n.accipiũt naturã a ſuo ſimili, vt ff.depoſi.l.1.§.ſi qs
ſeruum.Itẽ ex reb. q̃ deducunt in ꝯ̃ctũ,ꝯ̃ctuũ dr̃ia oritur,vt ff.de
2 ꝑ̃ſcr.verb.naturalis,§.at cum do. † Ex hoc *c* ſequitur,ꝙ ſi dicatur
c inſolutum ſpẽs pro ſpecie, qui ꝯ̃ctus eſt ſimilis ꝑmutationi , vel
genus pro gñe:vt pro vino frumentũ.qui ꝯ̃ctus eſt noĩatus,& eſt
ſimilis innominato ꝯ̃ctui,do vt des, vel genus pro ſpẽ,vel ſpecies
pro genere,re euicta agitur actione prima,vt ff.de cond.ob.cau.
l.fin. Sed quando datur in ſolutum res pro pecunia numerata,
qui ꝯtractus eſt ſimilis emptioni: tunc agitur vtilis ex empto,&
3 ita loquuntur ꝯ̃ria. † Opp.datio inſolutum fuit ipſo iure nulla
tum quia liber homo,tum quia debitor nullum ius habeat in re:
ergo actio prima ſublata nõ eſt, quia ipſo iure nihil eſt ſolutum.
4 Vnde oppo.de diſtrac. pig.l.reſcriptum.§.fin. † Opp.l. cauetur,
ꝙ ſi Cæſar dedit inſolutum creditori aliquam rem , & ea eſt eui
cta,

ADDITIONES.

a Proteſtatio.vide l.cum ſucceſſores,& ibi Bar.& Bal.& quod ibi dixi, j̃. de euic.
b Op.vide plene per Bal.in l.quis aliẽ,ff.de ſol.& no.per Bar. in l.ſi prædiũ,hic alleg.
c Ex hoc.Vide Bald.in l ſup.de rerum permut.

ſta,& ꝙ agit̃ vtili ex empto, & ꝙ actio prima & hypothecaria ei
accedēs eſt finita a principio,nec recuperat̃ ꝑ euictionem,vt ff.de
pign.actio.l.elegāter,in prin.Sol.eodē mō,ꝙ illa lex dēt intelligi,
qñ res fuit data in ſolutū pro pecunia numerata, ideſt debita ad
numerū,& hoc apparet per tex.dicentem, vtilis actio ex empto,
ergo loqtur,qñ datio in ſolutū habebat functionē cum ↄ̃ctu ven-
ditionis,vbi neceſſe eſt ꝙ interueniat ↄſenſus circa pretium.l.ſi.
C.de ꝑd.Decu.lib.x.& l.1.ff.de ↄ̃hen.emp. nam ſi loqueretur de
permutatione,vel quaſi competeret ꝑſcriptis verbis actio, vt in
l.ſi.ff.de rer.permu.ergo gl.nr̃a verba ponderans legum loquen-
tium in iſta materia,diſtinguit,vt ꝑdixi: & hæc eſt veritas, & ſm
ꝑdicta intelligitur.ff.de ſol.l. ſi quis aliam. Sed ↄ̃ hoc immediate
oppo.lege cauet̃,ꝙ ſi maritus pro quantitate ſibi promiſſa in do-
tem,accepit in ſolutum ſpeciem,quæ poſtea eſt euicta, ꝙ hēt pri
ſtinam actionem de dote,vt ff.de ſolu.l.qui res,in prin. Solu. di-
cit Dyn.ꝙ gl.ibi poſita eſt falſa;qa dos conſiſtebat in ſpecie. Sed
opi.Dy.eſt diuinatio. & iō dic ſm Bart. ꝙ ibi eſt ſpeciale fauore
dotis,quæ dos eſt priuilegiata,l.j.ff.ſo.mat.& quia per iuris fictio
nem non debet fieri cā dotis deterior,arg.ff.de iur.dot.l.ita ↄſtan
te,& l.ſi.& l.ſi conuenerit,de pac.dot.Item dos. de facili redit ad
ſuam nām,l.ſi vnus,§.quod & in ſpecie, ff.de pac. Item non vñr
vir,& vxor velle ſe decipere,ſed potius cōſeruare ius ſuum in cā
euictionis,qđ abſq; dubio poſſet fieri ꝑ pactū expreſſum, vt not.
5 in d.l.eleganter,in prin.& hic &c.ff.de ſolu.l.ſi quis aliā. † Sed nū-
quid ille,qui reſeruat in caſu euictionis, intelligatur reſeruare ēt
in caſu rei non traditę? & vr̃ ꝙ ſic: quia eſt caſus ſimilis & indif-
ferens,de cond. ob cau.l. ſi extraneus & hoc per rōnem literę in
d.l.qui res.nam vtroque caſu hr̃e non licet,& ſicut quod euinci
tur in bonis nr̃is non eſt,ita qđ non p̄t tradi,præſertim culpa ven
ditoris.In ↄ̃rium facit:quia vno caſu reſeruato, nulli alij caſus vi
dentur reſeruati. Item iſti caſus non tm̃ ſunt diuerſi, immo ↄ̃rij,
quia quod non traditur,nō p̄t euinci:& iō cum de euictione lo-
qmur,poſt traditionem loqmur. pro prima parte vr̃ caſus ff.de
a euic.l.ſi ſeruum emero.& ꝙ non refert, *a* vtrum res detur inſo-
lidum per debitorem,an per Cæſarem, an per magiſtratum, vt
ff.de euic.l.ſi prius,§.j.adde quod Cęſar conſignando alicui pre-
tium,eo ipſo transfert in eum dñium, quo caſu ſi intendit dñio
priuare,de euictione nō agit̃. iſte eſt caſus illius no.l.j.ff.de euic.
6 l.*Lucius.*† *Quæro*,quid ſi pecunia detur ꝓ pecunia, puta argen-
tea pro aurea, & euincatur? Rñdeo, idem eſt ac ſi argentea pro
argētea,vnde durat actio prima directa cum ſuis fideiuſſoribus,
& hypothecis; quia ſic ſoluendo non eſt initus nouus ↄ̃ctus, ex
quo poſſit agi de euictione,ff.de iur.fiſc.l.deferre, §. ſi.cum l. ſeq.
cum.n.non ſit facta incōmutabiliter accipientis, & quia de na-
tura non numeratæ pecuniæ eſt ut debeat,ut l.2.§.appellata, ff.ſi
cer.pet.ergo non eſt quæſita debitori liberatio; nam in pecunia
reqritur,ꝙ ſit translatum dñium in effectu.ff.de act.emp.l.Iulia-
nus,§.ex vendito. Et nota ꝙ diuerſitas pecuniarum nihil facit ad
rombum,quia de voluntate dantis, & recipientis, inuicem reci-
piūt functionem. Item quia cōſuetudo gñalis hoc dictat, ut not.
j.de dona.l,ſi quis argentum,& ff.de ſolu.l. Pau. Sed quid ſi pro
pecunia numerata detur pecunia cōſignata in ſacco? Reſp.ꝙ tūc
b vr̃ tradita *b* habito reſpectu ad numerum ꝑꝑ oblōnem præcedē
tem,vt ff.de vſufr.l.adhuc,§.ſi vero ſimul in ſacculo. alias ꝑſume
retur vt ſpecies,l.cum fundus, §.ſeruum,ff.ſi cer. pet. & ff.de pe-
cu.l.ſi creditor, §.j. Et ↄclude, ꝙ aut directe ſoluitur, aut indire-
cte:& qđ a primo ↄ̃ctu receditur, & noua oblo inducit̃. Porro
nouatio fit per receſſum oblōnis,non ꝑ acceſſum, vt ff. de præt.
ſtip.l.Valerianus,quia prima cā deſinit,& ſcđa incipit,quia tunc
tollitur oblo primæ,& agitur ex ſcđa: non tñ in hac lege proprie
ſumus in mā nouationis,ſed in mā ſatisfactionis. Mō extra opp.
ſi debeo tibi pecuniā, & ſoluo ſpeciem: certe ego non ſoluo ſpe-
ciem pro pecunia, ſed ſpeciē,pro liberatione ↄſequenda a pecu-
nia,& ſic ſpeciē ꝓ facto; nā liberatio pro facto annumeratur, ut
no.ff.de pac.l.auis.Sol.iſta æquipollent,ut no.ff.de iu.do.l.ſi ſpon
ſalib.§.1.& ff.de tranſ.l.cum hi.§.ſi. Deinde not.in hac.l.quod ex
quocunq; ↄ̃ctu,quis vult hr̃e regreſſum ↄ̃ alium, quicunque ſit
ille,debet denunciare authori, ꝙ ueniat ad cām, non.n.ſufficit
7 notificare,ꝙ lis eſt mota:quia §.aliud eſt notificare, aliud requi-
rere. Iſte eſt caſus ff.de procu.l.qui abſentem & ibi gl.or. & Bar.
& no.per Cy.inf.de euic.l.emptor.fundi. Fallit cum denūciatur
ſeruo:nam licet debeat requiri,intellr ꝙ faciat quicquid p̄t,non
tñ ꝙ ſuſcipiat in ſe iudicium,quia in iudicio eſſe non p̄t,ſed bene
pōt aſſiſtere ꝓcuratorib. & Aduocatis emptoris, ſolicitādo eos,
& aſſociando,& miniſtrando ſumptus.ſic intellr ff.de euict.l.mi
c nor. *c* §.ſi ſeruus,tex.ponit formam *d* denūciationis inf. de euic.
d l.empti actio.ibi,ut ibi aſſiſtat,cāmq; inſtruat, & in l.ſi rem, q̃.in
ſi.& no.mirabile, ꝙ iſta denūciatio pōt fieri pupillo,& ratio red-
e ditur in gl.ff.de uer.obl.l.cum filius,§.in hac. Et ſcias, *e* quod iſta
denunciatio non pōt fieri authori, ꝙ cōpareret coram arbitro
uoluntario,ut ff.de eui.l.ſi dictum,§.ſi compromiſero. qui §. ſic
intellr, ut non agatur de dupla, ſed ex empto agi non pōt ꝑꝑ au-
thoritatem arbitri,ſed ſi ꝓbat emptor ſe iō ſuccubuiſſe,quia uen
ditor non fęcit ei bonum ius, ut ibi no. Tene menti. ſic in l.non
f tantum eo.tit.Quæro,quo tpe *f* debeat fieri iſta denunciatio? Re
ſpon.eo tēpore,quo author habet legitimū ſpatium ad probādū
de iure ſuo,licet non faciat ante litis cōteſt. vt ff.de euic.l.ſi rem,
quā,§.ſi.& pōt fieri ēt in cā appellationis, vt ibi not. quod eſt te-
nendum menti, & adde quod no.inf.eo. auth. & conſeqnenter.
8 † Quæro, nunquid eo *g* caſu quo eſt regreſſus ↄ̃ fideiuſſores pri-
g mos,ipſi ſint citādi ſicut author, nam eorū intereſt, & puto citā-
dos,arg.§.ſi ꝑꝑ publicam penſi.l.ſi deſerta, nā fideiuſſor dr̃ ſecū-
dus author,vt ff.de euic.l.illud.Vel dic, ꝙ nō oportet denuncia-
ri,niſi ei a quo quis habet tit.in eo. tit.l.minor, §.ſi ſeruus,verſic.
ſeruo.Quæro,nunquid diſtinctio gl habeat locū, ſi actum eſt ex-
preſſe,ꝙ res fiat accipientis? Reſp.non. quia tunc agitur actione
9 prima indiſtincte,vt no.in l. fin.ff.de.cond.ob cau. † Quæro, ſi a-
ctor ſciuit rem alienam, vtrum poſſit conueniri anteq̃ res euin-
catur? Reſp.ſic;quia dolus eſt commiſſus, qui ſtatim dēt purga-
ri;vt ff. de act.emp.l. ſi ſerus, quem.§. ſi. qui caſus non eſt alibi.
10 † Vltimo ſcias, ꝙ quādo datur vtilis actio. But. durare dicit hy-
pothecas primas,quia nō eſt ſatisfactū, arg. ff.de excep.rei iu.l.ex
ſextante.§.Latinus. ff.ad Treb.l.debitor. Quod Pet. & Cyn.non
placet,cum & ſi creditor poſſideret, conueniretur pignorantia
per debitorem,quaſi ſatisfacto debito,quod eſt verum in cōtra-
ctu quaſi nominatio, ſcilicet vbi datur res pro pecunia: ſed in
contractu innominato, vbi datur pro re, durat actio prima, &
hypotheca cum illa. Item & contra fideiuſſorem, licet poſſet a-
gi præſcriptis verbis de euictione: tamen antequam ſit ſatisfa-
ctum,non eſt a fideiuſ.& hypothecis receſſum; & hoc caſu But.
verum dicit, & ſic mihi videtur.

ADDITIONES.

a Not.refert. Adde l.ſi ob cauſam,inf.de euict.

b Phil.Dec.Tradita.Nam per pecuniæ numerationem alij ab alio factam ius illi acquiritur,vt dixi in l.certi condi.§.ſi nummos, ff.ſi cer.pet. cæterum an pecunia in ſacco oblata,& depoſita,licet ſaccum non aperiat creditori debitor, liberationem debitori inducat.vide per An.in l.acceptam, C.de vſur.

c L.minor.Vide quod infra dixi per iſtum tex. poſt Bal. & vide in l.ſi dictum,§.ſi.ff. de euict.& in l.ſi ex legati,cauſa, ff.de verb.obl.

d Formam. Vide Bal.in l.ſi cum quæſt.inf.de euic. & Bar.in l.emptor, inf.de euict.

e Scias. Not.limitationem ad l.ſi dictum, §. ſi compromiſero,ff.de euic. & probatur in l.non tantum,hic alleg.& in l.ſi ei cui, poſt prin.ff.de euict. & in l.ſi rem qnam circa ſi.eo.tit.& hoc tenet Raph.in l.ſi domum, §.1.ff.de leg.1.

f Quæro,quo tempore Vide Bar.in l. aut qui aliter, in prin.ff.quod vi aut clam.& in l.qui concubinam,§.hæres,de leg.3.& gl.in l.empror, inf.de euic.quæ dicit, quod ante publicatas atteſtationes debet denunciari, & per glo.in l.ſed ſi cum quæſtio inf.de euic.gl.& Doct.in c.1. extra de empt. & vend. & ibi per Paul.de Eleaza. & etiam per alios,& maxime Imo.

g Nunquid eo. Vide rex.& Doct.in l.authore, inf.de euic.

LEX IX.

1 *Sententia interlocutoria ſi litem perimit,reuocari non poteſt.*
2 *Exceptio rei iudicatæ dicitur exceptio.*
3 *Poßeſſorium derogat petitorio.*
4 *Appellatio a poſſeſſorio,qualiter interponatur.*
5 *Sententia ſuper poſſeſſorio lata,an ſit diffinitiua.*
6 *Iudicia diuiſoria in exordio litis,ſapiunt poſſeſſorium.*
7 *Iudicium poſſeſſionis recuperandæ, per petitorium reformari poteſt.*
8 *Poſſeſſionis confirmationem petens,dicitur reus, & non actor.*
9 *Titius pro ſuo ſine adminiculo iuris præcedente,non oritur.*
10 *Probatio,quòd aduerſarius meus non poſſidet, qualiter fieri poteſt.*
11 *Poſſeſſio non eſt in animo, ſicut lapis non eſt in anima.*
12 *Sententia interlocutoria, ſuper quibus ferri debeat.*
13 *Interlocutoria, ante ſententiam reuocari poteſt.*

Poſt ſententiam. Diffinitiua ſententia contra-
ria ſuper eodem ab eodē,vel a
ſucceſſore lata,ipſo iure non tenet. hoc primo. Quod ſemel de-
ciſum eſt in poſſeſſorio, non præiudicat proprietati. hoc ſecun-
do. Interlocu. poteſt per contrariam interlocutoriam reuocari,
corrigi,& mutari.hæc dicit no. & vnum dicit ponendo, duo di-
cit opponendo,& ſoluendo. Diuiſio communis eſt,quod diuidi
tur in tres partes.primo ponitur dictum, ſecundo oppoſitio ta-
cita,& eius ſolutio.tertio, alia oppoſitio,ſimiliter, & ſolutio. Et
no.quod in hac l.ſoluitur oppoſitio, ſimiliter, & ſolutio. Et not.
quod in hac l.ſoluitur oppoſitio per aliud, & aliud: nam iſte eſt
vnus modus ſoluendi contraria, ſcilicet aliud hic, aliud ibi ra-
tione differentiæ aſſignata, vt no. Odof.ſup.in 1.conſt.§. quib.&
ff.de eo,quod certo loco.l.3.§. Iulia.verſic. ſed mihi videtur & l.
1 centum Capuæ. In tex.ibi,perimunt. † Not.a contrario ſenſu,ꝙ
ſi interlocutoria perimit litem, non poteſt reuocari. Idem ſi pe-
rimeret iuriſdictionem, vt extra de offi. deleg.c. ſignificantibus.
2 No.quod ex quo res eſt deciſa, non poteſt vlterius decidi.† Itē
a no.quod dixi in ſummario. Sed ↄ̃ primum *a* no.opp.certum eſt.
ꝙ exceptio rei iud.eſt excep.ff.de excep.rei iud.per totum.Item
certū eſt, ꝙ excep. eſt actionis excluſio. Et ex hoc neceſſe eſt di-
cere, quod excludat actionem aptam ad agendum, tunc ſi actio
eſt

ADDITIO.

a Sed contra primum. An ſententia contra ſententiam teneat, ſi non opponatur,& quid etiam,ſi opponatur vide Bald.in l.fin.inf. quando prouo. non eſt neceſ.& ibi Bar.poſt gl.omnino per Inn.in c.fraternitatis,in gl.no.ſententiam extra,de frig.& male.hic alleg. & quod dixi poſt Bar.in l.duobus, ff.de excep. rei iud. hoc tamen fallit, quando per facti ignorantiam non fuiſſet oppoſita excep. ſecundum Bal.in d.l.1.verſi.ſequitur,inf.quando prouo. non eſt neceſ.

eſt apta ad agendum ergo proceſſus ſuper ea valet,& confirmat
tali rōne, hęc exceptio pōt opponi in litis conteſt. & ſi nō oppo-
nit,valet proceſſus,ergo ſi non opponit ſnīæ ferendæ, valet ſnīa
ſecunda:quia iā non dēt cenſeri ſcđa, ſed vnica vacuatis viribus
primæ.& hoc,qđ rōne probaui,probo per text.canonum,& leg.
primo per l.expreſſam,ff.de exe.rei iu.l.duob.ſecundo per c.fra-
ternitatis extra,de frig.& malefic.& extra,de re iud.inter mona-
ſteriū,& ff.qui po.in pig.hab.l.Claudius;ſed ad l.claudius, facilis
eſt rñſio:quia ibi loquitur inter diuerſas pſonas,hic inter eaſdē.
Item ad c.fraternitatis, patet rñſio : quia ibi ſpāle in mrīmonijs,
vbi inſpicit veritas,vt no.in c.ſignificauit,de offic.ord. per Inno.
ſed reſtat rñdere ad c.inter monaſterium,& ad l.duob. dñt aliq
Doc.ꝙ aut ille,pro quo eſt lata ſnīa ex certa ſcientia,non excipit
de ea,nec de ipſa facit fidē:tunc ualet ſcđa ſnīa,quia de prima nō
ꝯſtabat,vt ſ.de ꝯd.inde.l.eleganter.§.ſi poſt. Aut iudici liquebat
de prima ſnīa,vel non eſt paſſus de ea excipi,nec probari, & tūc
ipſa ſnīa eſt ipſo iure nulla pp rigorem iudiciorū,& eſt hoc ſpāle
ſm Butr.& hoc ſi prima ſnīa fuit abſolutoria , ſcđa condemna-
toria.ſed ſi prima fuiſſet condemnatoria,ſcđa abſolutoria: tunc
ſcđa ſnīa valet,quia imputet ſibi actor,qui nō eſt ſecutus primā
ſnīam,cum ei tacite renunciaſſe,uel nouaſſe videat,ff. de mino.
l.minor.25.annis , cui fideicommiſ. & hanc diſtinctione teneas
quia eſt ipſa veritas.Non ob.j.ſen.reſcin. non poſſ.l.perēptorias
quia ꝯſiderandū eſt, ꝙ tribus de cauſis opponi pōt hæc exceptio
poſt ſnīam.Primo,qa reddit eā nullam: ſcđo, qa prima nō erat
a executiua:tertio,& hoc eſt ſubtile,*a* quia ante ſnīam non cōpe-
tebat quantū ad iſtū effectū,& ſnīa ſcđo lata nulla eſſet. & ſic cū
incipiat ꝯpetere poſt ſnīam.tunc opponi pt.vt ff. qđ cū eo. l. ſi fi-
lius.& eſt ſimile, qñ ſnīa petitur exequi vlraq̃ debeat. Nam hæc
exceptio oritur in ipſa executione,& iō pōt opponi, vt ex diuer-
b ſo,§.fi.ff.ſol.mat. Sed illud ſcias,*b* ꝙ ſi prima ſnīa eſt nulla, valet
ſecunda ei ꝯria,vt j.ti.1.l. fi. Et hoc quātum ad primam partem
4 leg.†Venio ad ſm notabile de poſſeſſorio *c* & petitorio:vbi con-
c ſidera,ꝙ iſtæ cauſæ non ſunt ꝯriæ,ſed poſſeſſorium derogat peti-
torio interim , ac petitorium derogat poſſeſſorio lata ſnīa ſuper
petitorio:v.g.in vti poſſidetis , lata ſnīa pro agenti uti poſſidetis,
quia finis illius ſnīæ eſt facere aduerſarium petitorem , non ab-
ſordere dñium,vt l.exitus controuerſiæ,de acq. poſſ. & l. incer-
ti,de interdic.& ff.de iud.l. ſi de vi. etiam ſi in poſſeſſorio eſſet de
dñio litigatū,quia ſuper dñio non pt ferri ſnīa , cum non ſit ſup
dñio lis ꝯteſtata,ſed ſuper poſſeſſione,ergo nec probatio , vt ſ. q
leg.perſo.l.momentaneę, niſi quatenus accedunt ad adminicu-
lum poſſeſſorij iuſtificādum,vt extra de pb.ca. licet cām. vel ad
pſumendum de antequiori poſſeſſione,q̃ antiquior titulus facit
d *d* præſumi,vt eleganter not.Iac.de Aret.ſ.de rei vend.l. quoties.
Fallit in poſſeſſorio mixto iuris, & facti:nam ibi ſnīa ꝯcernit ius
e hæreditarium,vt l.fi.de edi.diui Adr.tollē. Sed hic *e* ego quæro,
quare a poſſeſſorio non appellatur? Rñ. ne petitorium nimis ſu-
ſuſpendatur.Itē,qa poſſeſſorium reſpectu petitorij, redigitur ad
inſtar interlocutorię,qm̄ oīs interlocutoria pōt dici momenta-
nea aptitudine,quia pōt reuocari. Opponitur, quia imo appella-
f tio ſuſpendit poſſeſſorium,vt l.j. *f* de ſecun.tab. Sol. ibi in poſſeſ-
ſorio iuris,hic facti,ſm Dyn.& Cyn.Item ibi a poſſeſſorio no.ap
pellatur,ſed a ſnīa lata ſuper cā falſitatis,a qua pt appellari, vt ibi
tex.no.dicit. Illud eſt in omni ſnīa verum , ꝙ qui non grauatur,
g *g* non appellat,vt no.Inno.in cap.breui.de iureiur.Pone ergo,ꝙ
eſt appellationi delatum,nunquid appellans pt obtinere? Reſpō.
ſic,ex quo liquet ſnīam eſſe iniuſtam.hoc tenet Inn.& idem ſen
tit Guil.de Cugn.ff.de mino.l.ſi ex cā. §. nunc videndum. vbi ēt
h ponit vnum not.dictum,ꝙ licet non *h* appelletur a ſnīa poſſeſſo
rij.pōt tñ appellari ab alio grauamine illato ante ſnīam , vt ſi Iu-
dex noluit recipere teſtes,vel recepit infamen, qui debuit repelli
a limine teſtimonij,niſi eius infamia ſit occulta vt no.ff.de teſta-
mē.l.cum ratio aūt,quare pt appellari ab interlocutoria,uel gra-
uamine eſt,quia non ſperatur reparari per appellationē a diffini
tiua,ut j.ſi de momentanea poſſeſſio.l.1.& hæc bene ſunt notā-
5 da.Idem no.Inn.in c.fi.de ope.nou.nunc.† Quæro , an ſnīa *i* lata
i ſuper poſſeſſorio ſit interlocutoria,vel diffinitiua? Reſpōdeo, eſt
diffinitiua ſi eſt lata oblato libello,& debet lis conteſt.& tunc in
cipit inſtātia iudicij poſſeſſorij,vt Inſt.de interdic.§. hodie , & ſ.
de iud.l.properandum,in prin.& no. j. ſi per vim , uel alio mō.l.
fi.ſed Guil.no.ꝯrium,ff.de in integr.reſt.l. oēs, & pro eo vr caſus
ff.de lib.cau.l.liberis.§.fin.ſed ibi incidenter pp aliud,non pp ob
tinendam victoriam diffinitiuam , ſuper poſſeſſorio, & ſic non
6 obſt.Modo quæro,†nunquid diuiſoria iudicia ſint prætoria , vel
poſſeſſoria? Reſpon. in exordio litis ſapiunt poſſeſſorium , quia
fundantur ex poſſeſſorio: oportet.n.agentem cōi diuidūdo poſ-
ſidere,alias cogit intentare rei uēdicationem prius,vt ff.de exc.
l.fundū,& ff.de euic.l.mancipiū,§.ſi cōi.C.cōi diui.l.pen.ff.fam.
erci.l.1. ſed in fine litis ſapiunt petitorium pp adiudicationes: &
ideo ēt in medio litis probationes non debent eſſe de nuda poſ
ſeſſione , ſed de tali quæ pertineat ad alicuius tituli uigorem , vt
ff.commu.diui.l.commun.diuid.§.inter prædones. Dico ergo,
ꝙ iſta iudicia poſſunt dici mixta,ut not.infr.de interdi.l. incerti.

& licet dixerim,quod primo debet proponi rei vendicatio a nō
poſſidente,vel Publiciana,vel alia in rem actio : tñ ſi non excipi-
tur ante lit.conte.procedit petitio,vt not.in d.§. ſi cōi, & d.l.pen.
7 & ibi glo. dicit præpoſterationem non nocere . † Modo quæro,
nunquid iudicium recuperandæ poſſeſſionis poſſit reformari p
petitorium? Dico ꝙ ſic, niſi per ſnīam ſpoliator ſit priuatus do-
minio,vt inf.vnde vi.l.ſi quis in tantam . No. tñ, ꝙ quædam ſunt
iura,quæ ſpoliator,vel vi poſſeſſor,non pt amittere per ſnīam,vt
ff.de pact.l.ius agnationis, & in iſtis non habet locum l. ſi quis in
tantam , nec in quibuſdā alijs, vt in matrimonio. Nam pp vim
non deſinit quis eſſe vir,& vxor,vt in c.ex parte,de reſt.ſpo.& no
K ta circa pdicta,ꝙ poſſeſſio probat *k* vſu,licet But.in d.l.incerti di-
cat,ꝙ ire, & agere non probat poſſeſſionem , ſed perceptio fru-
ctuum alio non poſſidente. Porro, ſi ego poſſideo, & tu expor-
l tas fructus,ēt per vim,diceris me turbare, *l* non priuare, quia nō
apparet, ꝙ facias hoc aīo priuandi me poſſeſſione fundi , ſed aīo
lucrandi fructus,ex quo tu ſtatim, & ſine mora recedis , vt ff. de
fur.l.ſi certæ.& facit ff.ſi ſer. vend.l.is cuius. Quæro nunquid il-
8 le,† qui petit confirmationem poſſeſſionis,dicat actor, vel reus?
Gl.in l.j.ff.de Carb.edi.dicit,ꝙ eſt reus,ſi aduerſarius prius agere
cęperat.Extra not.ꝙ ille,qui ptendit poſſeſſionē in re aliena, quā
ſcit alienam,vel tenetur ſcire p ſtatutum legis,vel canonum, prę
ſumatur malæ fidei,quia nō poſſidet cogitatione dñi,vt ſ.de fur.
l.apud antiquos.niſi poſſideat titu.competenti,vel longa patien-
tia dñi,vt no.ff.de vſur.l.cum de in rem verſo,& ff.ſi ſer. uend.l.ſi
quis diuturno. Sed nec illud eſt omittendum,quod qui apparen
ter eſt in poſſeſſione,pſumit ēt exiſtenter, & realiter poſſidere,ar
gu.no.per l.ff.de ſol.l. Titia.& ibi innuit,ꝙ præſumat tit. pro ſuo,
9 cum non appareat de alio. † Tu dic, ꝙ tit.pro ſuo , *m* non orit ſi-
m ne adminiculo iuris cōcurrente,nec.n.ſolo aīo naſcit:nemini.n.
a ſe ipſo tit.pro ſuo orit,ſed aut ex alio tit.ꝯcurrente , aut ex legis
diſpoſitione,vt ff.pro ſuo.l.ancillam. Aliud ēt no. ꝙ nemo poſſi-
det,niſi intelligat ſe poſſidere,vt ff.de vſuc.l.ſequit.§.tunc in pū-
10 tē.† Quæro,qualiter poſſum probare , ꝙ aduerſarius meus non
poſſideat,Dic,vt no.in l.1.§.1.de itin.actuo;priua. & de cā poſ. c.
cum eccla Sutrina.poſſeſſio aūt retinet longo tpe ſolo aīo , niſi
alius interim poſſideret percipiendo fructus.gl.in l.j.de ſeru.fug.
nam cum percipere fructus.correſpondeat ciuili poſſeſſioni , ut
no.ff.de acq.poſ.l.3,§.ex ꝯtrario vr poſſeſſor cedere actum poſſi-
dēdi ſecundo poſſeſſori p negligentiā ſuam,licet Dy. aliter dicat
11 in c.ſine poſſeſſione,de regu.iu.& gl.in d.l.j.dic, vt ibi. † Quæro,
ſum Papiæ , & poſſideo aīo domū meā in Peruſio ſitā, vtrū poſ-
ſeſſio naturalis ſit Papiæ in corde meo? Rñ. poſſeſſio ñ eſt in aīo.
ſicut nec lapis eſt in aīo, ſed aīus tanq̃ corporeus eſt in poſſeſſio-
ne,ut l.fi.de præſcr.long. tempo.& quod no.in l.j.ubi de poſſ. agi
opor.& hæc de ſecunda parte legis noſtræ.Venio ad tertiam par
12 tem de interloc. † Et primo quæro,ſuper quibus ſit interloquen
dum? glo.ponit plura exempla. Primum , de iudicis dandis . Se-
cundum,de teſtibus producendis. Tertium, de teſtibus propter
infamiam repellēdis. Quartū, ut ad aliam prouinciam pro teſtib.
recipiendis mittatur . Quintū,qñ quæritur,utrum qs pōt eſſe te-
ſtis,vel non. Sextum, quando dubium ſit in poſſeſſione liberta-
tis,

ADDITIONES.

a Subtile. Vide Bal.in l.1.in prin.inf.de re iud.
b Sed illud. Adde quæ no.Bar.in l.fi.vt proponis,la 1.ſup. quomod. & quand.iud.&
Bal.in l.1.inf.quando prouo.non eſt nec.
c De poſſeſſorio.Facit ad not.per Bar.in l.naturaliter, §.nihil commune, in 5. com-
binatione,ff.de acq.poſſ.
d Tit.facit. Vide Bar.in l.ſi duo,ff.vti poſſ. & expreſſius & But. in ſua diſputatione,
inci accuſatus de vi turbatiua.
e Sed hic. Vide alias rationes per Bal.in l.vnica,inf.ſi de momen.poſſ.fue.appel. Cel
ſus. Adde Lanf.de Oria.in c.qm̄ contra falſam,§.interloquutiones,nu.51. ver.20.
fallit.& ibi poſui in apoſt.ad ipſum,in ver.ap. ext.de prob. dixi in apoſtil. ad Col-
le.poſt eum,in c.ex conqōne,nu.12.in ver.in cā poſſeſſorij.ext.de reſt.ſpo.poſt Pa
nor.in c.cum ad ſedē,nu.30.ver. vlterius expediendo.in ver.appellatur.eod.tit. &
poſui in ſtylo parla.par.j.in tit.de app.ver.Item ſi in patria iuris ſcripti.
f L.1.Et ibi vide Bal.
g Grauatur.Dixi in l.2.ff.de app.rec.& vide etiam Bal.in l.fi.inf.quando prouoç.nō
eſt neceſſe.gl.in c.ſi contra vnum.de offi.dele. in 6.
h Licet non. Vide Bar.in l.1.inf.ſi momen.poſſ.fue.app.dixi poſt Bar. in l.1. ff. de ap-
pel.reci.
i Quæro,an. Vide Bar.hic,& Bal.in l.j.inf.ſi de mo.poſ.fue.appel. & gl.& Imo.in l.
quod iuſſit,ff.de re iud.
And.Bar.Quæro,an ſnīa lata ſuper poſſeſſorio ſit interlocutoria,vel diffinitiua.Vi-
de Bal.in l.j.inf.ſi de momen.poſ.& Doct.in c.ſignificauerunt,de iud.Do.Ant.di-
cit id,quod hic dicit Bal.licet eum non alleget,in d.c. cap. ſignificauerunt. glo.in
clem.j.de ſequeſt.poſſ.dicit,ꝙ eſt diffinitiua.vide gl.2.q.8.cap.ſunt quorum.Bald.
in c.j.de controuer.inter dom.& vaſ.in vſib.feu.remittit ſe ad gl.l.j.ff.de iur.omn
iud.& cum hac diſtinctione Bal.trāſit Lud.Rom.in rub.ff.de re iud. & vide Io.de
Fan.vbi pulchre loquitur,2.q.1.in ſumma.vide tex.c.cum veniſſent, de inſtit. vbi
eſt interlocutoria.vide quæ ibi dixit Pau. de Caſt.in verſi.conſ. tenet quod eſt in-
terlocutoria.
K Poſſeſſio probatur. Vide Bal.in l.2.ſup.de acq.poſſ.& no.Bar.in l.arboribus, §.de
illo,ff.de vſufr.
l Turbare. Vide differentiam inter turbare, & priuare. & vide quæ dixi poſt Bar. in
l.vim facit,ff.de vi arma.
m Tit.pro ſuo. Vide Bal.in l.2.in 8.q.ſup.de ſer.& Bar.in l.1.ff.pro ſuo.

tis,vel non.hæc oĩa in diſputatione poſita, requiruntur interlo-
quutoriamiſsimo & ipſa dilatio & ſimilia ſunt interloquutoria, vt
13 in Auth.de litig.§.ad excludendas.† Mõ a coniunge iſtã gl.cum
a tex.& ſtatim hẽs,ꝙ iſtæ interlocutoriæ poſſunt ante ſniã reuo
b cari,qđ intellige re integra, b & anteq̃ ſint executæ, ſiue ius parti
quæſitum.Itẽ intellige cũ cã, non ſine cã, quia in corrigẽdo fa-
ctũ propriũ requirit cã,vt l.eos. de mõ mul. & in l.1.in fin. de pt.
ſtip.Et hoc qñ mutatio eſſet magni pĩudicij;ſed ſi eſſet modici p̃-
iudicij põt de facili reuocari, & mutari.ita intellr, ff. de arbitr.l.
qualem,§.fi.& qđ no.in l.qđ iuſſit,ff.de re iud.& quod no.s̃.titu.
1.in auth.qui ſemel.& inf.ſen.reſcin.non po.l.j.& ibi glo.dicit,ꝙ
oĩs ſnĩa interlocutoria p̃t reuocare.Idẽ Per.& Cy. & hanc diſtin
c ctionẽ intellige,qñ interloquutoria valet : ſed ſi eſt nulla, c tunc
donec ſit cl'a,iuriſdictio,de facili reuocatur,quatenus de facto p̃-
ceſſit,vt no.ff.de euic.l.minor,in prin.& ibi gl.ſing.

ADDITIONES.

a And.Barb.Modo.No.quod interlocutoria poterit reuocari . eſt verum re exiſtente integra,ſecus ſi parti eſſet ius quæſitum.vide Ang.in l.quod iuſſit,ff.de re iud.Bar. l.1.§.fin.ff.de præto.ſtip.& Bal.qui elegãter loquitur,in l.arbitro,ff.qui ſatiſd.cog.
b Re integra.Vt no.gl.in c.cum ceſſante. extra, de appe. ſed contrarium tenetur ibi per Do.& vide per Spec.in tit.de expen.§.viſo.ver.ſed nunquid Iudex,& Doct.& vide in c.ſignificante.ext.de app.
c Si eſt nulla.Interlocutoria nulla de facto reuocatur,vide Bal.in l.arbitro, ff.qui ſatiſd.cogan.

L E X X.

1 *Poteſtas terrarum, iure communi inſpecto ſtatuta facere poteſt.*
2 *Statuta facere an ſit meri imperij.*
3 *Iudex delegatus excommunicare non poteſt.*
4 *Magiſtratus municipales interdicere patriæ non poſſunt.*
5 *Lex eſt referenda ad præſumptum intellectum legislatoris.*

a NULLI. Qui non poſſunt a facere ſtatuta , non poſſunt rele-
gare.h.d.Cyn.Solum ergo p̃ſides, & illi qui habent
merum imperium,poſſunt facere ſtatuta, & ſic relegare , qđ eſt
ꝯ Ptãtes terrarum Italiæ.Cy.dicas,ꝙ Præſidatur Italiæ ſunt diui
ſi per ciuitates;& iõ quilibet in ſuo territorio eſt præſes, nã eiuſ-
de rõnis eſt pars in parte.cuius eſt totum in toto.& not.hanc rõ-
nẽ,q̃ aſſigno,de diuiſione p̃ſidiatus,qua probatur p l.ſi eadẽ, ff.đ
offi.aſſeſſ.& facit quod no.in l.ex ea,ff.de poſtulan.& s̃.de pſc.lõ.
1 temp.l.fi.† Quæro,nunquid Ptãs b terrarum poſſit facere ſtatuta
b de iure cõi inſpecto.Dic,ꝙ ſic de conſilio,& conſenſu Decurio-
num,& aliorũ,qui regunt populũ;alias non,vt not.in l.circa prin
ci.ff.qđ quiſque iuris. Epĩ tñ poſſunt facere ſtatuta cum conſen-
ſu ſui capituli,vt in c.vt ařarum,de conſt.lib. 6.& niſi ſint ambi-
tioſa,quæ debent reſcindi per ſuperiorẽ, vt ff. de decret. ab ord.
fac.l.ambitioſa.& dñt ambitioſa eo ipſo, ꝙ non ſint rationabi-
lia,vel minus gratioſa. Quid de legatis Papæ ? Reſpõ.iſti poſſunt
facere ſtatuta ẽt ppetua,vt extra,de offi.deleg.c.fi.niſi ſtatuãt cõ-
promittendo id,qđ eſt reprobatum a iure,vel eõ,vt ff.de offic.p̃-
2 fe.prætorio.l.1.† Quæro,vtrum facere c ſtatuta ſit meri imperij, vel
c mixti,an iuriſdictionis? Reſp.ſi loqueris ꝯplexiue, eſt meri impe
rij,ſed ſi diſtributiue ſm rem diſpoſitã, quia eadẽ eſt qualitas fo-
3 ri,& ſtatuti.& probat l.nřa, quæ eſt in hoc ſing.† Mõ ergo q̃ro,
d nũquid iudex delegatus d poſſit aliquem excõicare ? & vř ꝙ nõ:
quia non põt interdicere,& quia pœna excõicationis,dũ durat,re
legatione maior eſt, licet de ſui natura nõ ſit diuturnior , vt no.
Inſti.de capi.dimin.§.minor.& hoc tenent quidam, & ppea ſm
eos ponitur in reſcriptis,illa cl'a,contradictores cenſura eccleſia
ſtica compeſcendo. Sed contrarium eſt verum:quia illa cl'a nõ
apponitur de neceſſitate reſpectu litigatorum,ſed reſpectu extra-
neorum,vt extra de offi.deleg.c.j.& in c.literis,per Inn. & iõ ĩter
excõicationem,& relegationem nulla eſt proportio, & quã cito
excõicatus abſolutus eſt, tam cito eſt in integrum reſtitutus fa-
mę,& honorib.vt in libro feudorum legitur, dicit hic But. ꝙ in-
terdicere eſt ſpecies relegationis,nec tranſit per ſimplicem dele-
gationem cauſarum.But.de iſtis pęnis plene no.ff.de infa.l. quid
4 ergo,§.pœna grauior.vbi uideas.† Item no. ꝙ municipales Ma-
giſtratus nõ p̃nt interdicere patrię:ergo nec Priores artium , nec
Iudices cõis Peruſij , niſi lex municipalis permittat, quod tene
5 menti.Item † nota, ꝙ lex eſt referenda ad præſumptum intelle-
ctum legislatoris,vt ff.de don.inter vir.& vxo.l.de eo,quod.

ADDITIONES.

a And.Bar.Qui non poſſunt.Vide Bal.in c. Quintauallis, de iureiur. vbi dicit fuiſſe quæſtionem,ſi arbiter;poteſt mandare, quod quis recedat de patria , vel domo. & decidit,quod non,& allegauit iſtum tex.etiam ſi fiat pro pace. pondera, quia non bene dicit per c.niſi cum pridem,de renunc.
b Nunquid poteſtas.Vide Bar.in l.1.in prin.quod quiſque iur.& l.omnes populi,circa 1.q.prin.ff.de iuſt.& iur.& Bal.in l.pen.inf.commi.vel epiſc.
c Vtrum facere.Sed Bar.in l.omnes populi.in 1.q.prin.ff.de iuſt.& iu. dicit, quod eſt iuriſdictionis in genere ſumptæ. Idem quod Bar.hic tenet,in c.cum omnes,ext.de conſtit. & dum dicit,quod eſt meri imperij.uide Bar.& Ang.in l.imperium, ff. de iuriſd.omn.iudi. dum dicit, quod condere legem eſt meri imperij . Et qui iudices poſſint bona confiſcare,vide plene in l.1.inf. ne ſine iuſſ. pri.cer. in iu. liceat cum fiſca.Celſus. Adde Firmianum in ſuo aureo Dictionario,in ver.bona publicantur. & in ver.bonorum confiſcatio.per diſcurſum.
d Delegatus.Vide no.per Bar.in l.a diuo Pio,ff.de re iud.

L E X XI.

1 *Iuramenti dilatio non habet uim diffinitiuæ ſententiæ.*
2 *Sententia ſub conditione intrinſeca ferri poteſt.*
3 *Sententia non valet,ſi iudex adijciat conditionem omnino extraneam.*
4 *Iudex dicens,ſi iuraueris te abſoluam,non eſt ſententia diffinitiua.*
5 *Iudex ſecundum conſilium ferendum,pronunciare poteſt.*
6 *Iudex ſi non poteſt acta examinare,qualiter pronunciare debeat.*
7 *Iudex in perplexis,ſi clare non pronunciat,excuſatur.*
8 *Iuriſiurandi conditio incontinenti eſt implenda.*
9 *Iudex ſapienti committens conſilium, conſilio lecto per Notarium, male pronunciat pronunciando ſi reſtituendum.*
10 *Snĩa criminalis ſub cõdõne lata,ſi pęna pecuniaria,nõ fuerit ſoluta,valet.*

1 CUM IUDEX. † Delatio iuramenti non hẽt vim diffini
tiuę.h.d. Vel ſic,Dilatio,vel iuſſus iuriſ-
iurãdi,vim diffinitiuę nõn hẽt,niſi vlterius iudex procedat diffi-
niendo.rõ,quia non continet condemnationem, vel abſolutio-
nem , licet contineat quoddam præambulum. Oppono ꝯ illud
verbum,nullam vim,ꝙ imo valet ſaltem tanq̃ interlocutoria, s̃.
de reb.cred.l.gñaliter.Sol.cõcedo ꝙ tanq̃ interlocutoria valeat,
a imo,& tãq̃ diffinitiua,ſi iudex a pronunciauit ſub conditione iu
riſiurandi.hic aũt non expreſſit aliquid dicendo : tunc dic nullã
vim,l.diffinitiuam.Secundo oppon.quia hic vř innuere, ꝙ ſi ad
2 didiſſet verbum,condemno,vel abſoluo, valeret ſnĩa. † Sed hoc
vř falſum.quia hęc ſnĩa,condemno reum , ſi tu actor iuraueris.
eſt lata ſub conditione, vnde non tenet in effectu , quia debet p
b appellationem reſcindi,vt ff.qñ appel.ſit.l.1.§.biduum.Sol.ibi, b
erat condõ extrinſeca,hic intrinſeca.ita dicit gloſſ.no. & hanc l.
3 ſemper allegamus. † Modo reuoco in dubium , ſi iudex in ſnĩa
adiicit conditionem oĩno extraneam , vt ſi Papa venerit Peru-
ſium,an valeat ſnĩa? Reſp.non,quia ſuper hoc non eſt acceptum
iudicium,ar.ff.de verb.obl.l.j.§.cum adijcit,& ideo dicit ꝙ gl.eã
vocat cõditionem extrinſecam , quæ non cõtinetur in actis pro
batorijs,tñ continetur in actis aſſeſſorijs,ſecus ſi in neutris. Op-
po.ꝙ licet ꝯdõ ſit intrinſeca, non tñ valeat ſnĩa rõne ordinis prę
poſteri:quia prius pronunciatum,deinde prolatum? Reſpõ. ſpe-
ciale in iuro,quia eſt litis deciſiuum ; ſecus in alijs probationib.
4 Vel dic,vt dixi in l.prolatam,ſup.eod. † Quæro , quid ſi iudex ita
dixit,ſi iurabis,abſoluam te,nunquid iſta ſit diffinitiua? Gloſſ.di-
cit,ꝙ ſic,quod falſum eſt,quia verbum , condemno , vel abſol-
uo,debet eſſe p̃ſentis tp̃is,& non futuri:quia futurum nõ diſpo-
nit.ſed ſunt verba enunciatiua,& iõ gl.falſa eſt ſm But. puto , ꝙ
5 potius fuerit vtrum ſcriptoris.† Quæro, quid c ſi iudex d per for-
c mam ſtatuti aſtringitur ad pronunciandum certa die, ſm con-
d ſilium ſapientis,nondum tradito conſilio,nunquid poterit pro-
nunciare hoc mõ,pronuncio ſm conſilium ferendum ? Reſpõ.
6 ſic,quia fertur ſub conditione intrinſeca, & neceſſaria . † Quæ-
e ro, quid e ſi iudex non potuit examinare acta tp̃is breuitatem?
Dicit Butrig. ꝙ fuit conſultus pronunciare ſic. Abſoluo reum,
ſi apparet ex probationib.factis,& fiendis abſoluendum, & con
demno.ſi apparet condemnãdum, & valet ſnĩa , quia dependet
f ab actis.But. Sed in eo,quod dicit, fiendis, falſum dicit, f vt no.
7 in d.l.prolatam.† Et adde , ꝙ in perplexis iudex excuſatur ſi non
pronunciat clare,ſed dimittit ſub dubio actorum; vnde in inter
dicto,vti poſſidetis,pp conflictum probationum põt dicere, vti
probatis,ita poſſidet,& poſtea in executione ſnĩę diſcutietur,qđ
probatum, & quid non probatũ,per glo.l.nřę, quid tene menti.
g Caſum vero g l.nřę in terminis.ſic pone.Iudex cum deberet fer
re ſnĩam diffinitiuã,dixit actori, volo quod iures tibi deberi,vel
reo dixit volo ꝙ iures te non debere, nihil tñ dixit de condem-
natione,vel abſolutione,& erat dubiũ, q̃a hoc videbat tacite in-
tellectum,

ADDITIONES.

a Si iudex.Vide Bal.poſt Cy.in l.non dubium,ſupra de leg.in ver.4.opp.Bar.contra, §.biduum,hic alleg.in exemplari,dum dicit,ſi nauis ex Aſia venerit,& expreſſius Ang.& gl.hic,& ibi,& Cy.hic,& in d.l.non dubium,& Ang.in l. a diuo Pio,§.in uenditione,ff.de re iud.& de ſententia ſub conditione lata,vide quod no.Bal. in l. prolatam,ſup.eo.
b And.Barb.Sol.ibi,No.ſententiam poſſe ferri ſub conditione intrinſeca. Vide Bar. in l.a diuo Pio,§.in uenditione,ff.de re iud.
c And.Barb.Quæro,quid.Et uide Bal.in c.requiſiti,de teſt.vbi dicit iſtam gloſ. ſing. ſed falſam,& idem dicit in c.1.de iu.& ibi remittit ſe ad dicta per gl.
d Si iudex.Non ad limitationem no.per Bal.in l.1.ſup.de ſen.ex breui.rec.
e And.Bar.Quæro,quid.Nota excuſandum eſſe ad iudicem, ſi in perplexis nõ dicit clare,vide D.An.in c.venerabilis,de iud.ubi ſequitur hoc.
f Falſum dicit.Bal.contra in l.non dubium,in 50.opp.ſup.de leg.& Spe.in ti.de ſen. prol.§.iuxta,uer.ſed ecce.Imola in l.iudex poſteaquam,ff.de re iu.Bal.in l. peremptorias,inf.de ſenten.reſcin.poſ.in l.idem Pompo.§.ex compromiſſo, ff. de arbit. Bal.in addit.Spe.in ti.de ſen.prol.& ꝙ ibi dixi hic poſt Bar.& Bal.in l.1.inf.qui accu.non poſſunt,& de quæſt.prin.hic uide Bar.in l.ait Prætor,§.1.de re iud.
Celſus.Adde Panor.poſt D.Ant.in c.pen.ad fin.extra de iud.& ibid. Fel. ubi dicit hanc cautelam eſſe pro iudicibus imperitis not.Dominus meus Lancel.Decius in l.non quemadmo.ubi ſequitur iſtum hic,ff.de iud.& refert hunc hic,ſequitur Thoma.Ferret.in ſuo tract.caut.47.incip.plerunque per ſtatuta.
g Caſum vero.Sed quid ſi iudex dixit,condemno in expenſis,quas iurabit actor.uide Bar.no.in l.3.in fi.inf.de fruc.& lit.expen.

8 tellectum:ſed quia hoc non eſt expreſſum,iō nō valet.† Et no.ꝙ
iſta condō iuriſiurandi debet impleri incontinenti,ſm gl.& ideo
vr̄ ineſſe,vt ſup.de ꝯd.inſt.l.pe.& ff.de pac.l.iuriſg.§.quinimo, &
9 §.adeo.ibi,dum dicit,ea igit pacta inſunt,q̄ legē ꝯctui dant,† No.
a ꝙ *a* hic But.tangit dubium, Iudex ſapienti commiſerat conſiliū
cāæ reſtōnis in integ. quia ſapiens conſuluit reſtituendū eſſe mi-
norem; & bene. Iudex fatuus lecto conſilio per Notarium dixit
& ego pronuncio ſic eum reſtituendum,certe male pronuncia-
b uit:nam eſt interlocutoria,*b* & iō debet eum reſtituere. Nam iu
dex debet dicere per uerba de præſenti , & ego ſic eum reſtituo.
But.hęc ſnīa pronuncio,eum reſtituendum,bene valet,ſed non
diffinit,vt no.in l.fi.ſu.qui.& aduer.quos.& in l.1.ſup.ſi aduer.li-
ber.& ff.de iud.l.qui ſe dicit,& ex ea quæritur ius reſtituēdi,ſed
c nō reſtitutum eſſendi: Si autem iudex *c* dixiſſet ita pronūcio, &
non dixiſſet plus, intelligeret eum reſtituiſſe , nam iſte eſt cōſilij
effectus;nam iuſſus facere debet efficere,licet aliqui imperiti ali
10 ter allegent d. But. & male.† Quæro.quid dicemus de ſnījs cri-
d minalib.*d* qn̄ pęna perſonalis ponitur in conditione, ſi non fue-
rit ſoluta pœna pecuniaria? Reſpon.valet, quia iſta eſt conditio,
quæ oritur ex ipſo delicto, & ex proceſſu cāæ, & hoc per iſtam
not.gl.ita practicamus,& idem in qualibet ſnīa,quę fertur ex cō
tumacia futura,vt extra de ſen.excom.c.ſacro.quod eſt no.& fa
cit quod no.in l.in ciuilem.ſup.de furtis.

ADDITIONES.

a No.ꝙ. Vide Bar.in l.1.ſup.ſi aduer.lib.& ꝙ ualeat,eſt tex.in l.Aemilius,ff.de min. And.Barb. No.quod. Adde de triplici effectu ſententiæ latæ ſub conditione, quæ ſin.no.Inn.in c.ſi.litibus,de do.& contu.
b Interlocutoria. Vide Bar.in l.ſolet,ff.de offi.Procu.
c And.Barb. Si autem iudex. No.ſi iudex pronunciat quem eſſe filium ſapientis, interloquitur,& diffinit,uide Io.de Imo.in l.1.§.ſi quis,ff.de ver.ob.Io.An.in c. trāſmiſſam,de ele.tex.ſing.in contrarium,l.Aemilius Largianus, in uer.reſtituendū, ff.de min.l.ſi Prætor,de iud.l.quæro,de ædil.edic.Bal.in l.1.C.ſi aduer.lib.
d Sententijs criminalib. Vide Ang.& Imo.in l.2.ff.de pub.iud.& quod ibi dixi poſt Bar.Bal.& in l.3.ſupra de infa.& in l.1.infra de iure fiſci,lib.10.& ibi Bar.

LEX XII.

1 *Iudex an ſententiam ſimul Græcè,Hebraice,& Latine ferre poſſit.*
2 *Sententia inter litigantes,qui literas ignorant,literaliter ferri poteſt.*
3 *Sententia vtrum inter literatos vulgari ſermone ferri poſſit.*
4 *Hebræus ſi fecit teſtamentum,nunquid Notarius Chriſtianus neſciens literam Hebraicum poterit rogari.*

IUDICES. Sententia pōt proferri Gręce, & Latine.dicit gl.
Gręce inter Gręcos:Latine inter Latinos:nā vbi
non eſt intellectus,ibi nō eſt ſententiæ:oportet ergo ꝙ pars intel
ligat quid iudex loquit̄.vñ potius debet inſpici idioma partiū, q̄
idioma iudicis,ar.extra de off.ord.c.qm̄ in pleriſque.Sed quid ſi
iudex neſcit idioma partiū,vel linguā? Rn̄deo adhibeat interpre
tem,qui ſnīam Iudicis partib.exponat,ut ff.de uerb.ob.l.j.§.fi.&
propter cāę neceſſitatem datur unus interpres, quod eſt mirū.
1 † Sed nunquid iudex ſimul pōt ferre ſnīam Græce , Hebraicæ,
& Latine? Reſpondeo ſic,ut patet in paſſione Dn̄i: & tn̄ non eſt
niſi vna ſnīa numero,& effectu.vt ext.de verb.ſig.c.nihil obſtat.
2 & adde qđ no.§.de re iud.l.decreta.† Quærit Butr.Nunquid ſnīa
quæ fertur inter ligantes,qui neſciunt literas, ferri poſſit literali
ter? Rn̄.ꝙ ſic,quia ibi debet eſſe procurator,& Aduocatus, qui
ſciunt lr̄as, & intelligunt.Nam edere eſt ēt per Aduocatum ex-
3 ponere.l.1.§.1.ff. de eden.† Sed nunquid econtra inter literatos
poſſit ferri ſermone ruſticano,& vulgari? Rn̄.ſic. Sed nunquid
Notarius poterit illud transferre in literali. Rn̄. ſic , mente non
mutata.Vel dic,ꝙ Notarius verba ſua pōt ponere in lr̄ali , verba
vulgaria debet ſcribere vulgariter,& hæc vera,vt ſ.in 1.conſtit.
C.§.quibus.in ver.his ita ponendis. & in hoc inſpicienda eſt con
ſuetudo,quia videmus,ꝙ teſtamenta ſcribunt̄ in lr̄ali ſermone,
& tn̄ ruſtici , & alij imperiti lr̄arum loquuntur in vulgari. cū.n.
Notarius adhibeatur rōne peritiæ.vt no.ſup.de vſu.l.1.vr̄ ei iniū
4 ctū vt ſcribat in forma cōi,iuxta formā Tabellionum.† Sed qd
ſi Hebræus fecit teſtm̄,nunqd Notarius Chriſtianus, qui neſcit
lr̄am Hebraicā,poterit inde eſſe rogatus? Reſp. non. niſi ille He-
bræus ſciat linguam illius idiomatis,vbi teſtm̄ conficitur,& illa
lingua vtatur in teſtamento conficiendo,per gl.l.noſtræ.

LEX XIII.

1 *Sententiæ erroneæ ſequendæ non ſunt.*
2 *Conſuetudo, qualiter naſcatur.*
3 *Conſuetudo,qualiter ex periurijs naſcatur.*
4 *Sententia dēt habere fundamentum ueritatis,& iuſtitiæ legib.approbatæ.*
5 *Abolitiones fieri non poſſunt, niſi de iudicis conſcientia.*

NEMO. Non eſt exemplus,ſed legib.iudicandum,hoc di-
cit. No.ꝙ iudex non debet ſequi ſententias.niſi in
ſe habeant rōnem,& tunc non ſequitur eas,quia ſit hoc, vel illo
mō iudicatum,ſed quia ius ita vult,ſicut faciunt Francigenę, q
ſeruant rōnem legis, non quia lex hoc dicat:nam non allegant,
ſed quia ratio ſic vult But.item non allegant conſtitutiones Im
peratorum,quia Imperatorum,ſed quia ſunt naturales,& bonæ
vt in c.Obertus,in qui.cau.feud.ami.quoniam de naturali rōne
procedunt,& de fonte æquitatis,ut in c.Obertus,de feu.cognit.
Porro rō naturalis non circunſcribitur loco,qm̄ ipſa cum huma
no genere nata eſt a principio,vt inſt.de rer.diuiſ.§.ſi quis. Dein-
1 de † no.erroneas ſnīas non ſequendas, ne in pectorib. Iudicum
extēdatur vitium, & error.ſi aūt exēpla eſſent bona, quia bonos
parerent fructus, in dubio ſequenda ſunt , vt ſunt exempla ma-
gnę authoritatis virorū,vt Labeonis,vt dicit tex.Inſt.de cond.§.
2 1.& l.an apud.ff.de manu.vin.† Modo quæro, *a* nunquid ex cō-
a ſultationib. *b* Principum,vel interlocutorijs Iudicum,vel conſi-
b lijs prudentum virorum naſcatur conſuetudo? Reſpondeo ſic
per glo.hic poſitam,relatam ad tex.quod tene menti. Et hęc ve-
ra ſunt,qn̄ talia ſunt deducta in notitiam populi,& in hoc popu-
lus tacite conſentit,qui conſenſus præſumitur ex tp̄is diuturni-
tate,& actuum ſolemnitate, quia non fuerunt reuocati, ff.de re.
3 iur.l.nemo, §. tpales . † Sed nonne *c* iudices , qui iurant iudicare
c ſm leges, ſunt periuri ſi aliter iudicant, quō ergo ex periurijs na-
ſcitur conſuetudo? Reſpon.ſi bona fides iudicant,non ſunt per-
iuri: vel dic,ꝙ populus eſt ille,cuius conſenſu immediate funda-
tur conſuetudo,q̄ populus non eſt periurus.& hæc vera. Not. in
d hac lege,*d* ꝙ locus a veritate,vincit locum ab authoritate. Item
4 not.ꝙ † ſnīa debet habere fundamentum veritatis,& iuſtitiæ le-
e gib.approbatæ.Et iō ſi Princeps *e* committit cām terminandam
de veritate & iuſtitia, intelligitur de veritate cui ius patrocinat̄,
non aūt intelligitur ꝙ ex nudo pacto:quod reuera eſt verū, quia
ius non patrocinatur. Tene menti. Quæro, quid ſi ſtatutum fa-
f cit *f* mentionem de conſcientia Iudicis, an ſufficiat ꝙ iudex au-
diat,& intelligat,licet non approbet verbis expreſſis, l. oīum. de
5 teſta.& facit † ad ſtatutum, quod dicit, ꝙ abolitiones nō poſſint
fieri,niſi de Iudicis conſcientia,vt inf. de accuſat.l. 1. & extra, de
g confeſ.c.1. Quærit Spec.an valeat *g* hęc ſnīa,pronuncio ſicut ta-
lis.dic vt in Spec.de ſent.§.æqualiter.ver.quid ſi iudex.

ADDITIONES.

a And.Barb. Modo quæro.no.quod ex conſilijs virorum prudentum oritur conſuetudo. Vide gl.20.diſt.de quibus.
b Ex conſultationib. Vide Bar.in l.de quibus, in verſ.quæro,quid ſi iudex, ff.de leg. vbi idem.
c Sed nonne. Vide Bal.in l.non eſt nouum,de leg.
d And.Barb. Not.in hac lege. Quando committatur cauſa de veritate,& iuſtitia. vide Bal.in l.iuſtitia,ff.de iu.& iu.& in c.2.de not.for.fide.in vſi.feud.vide quæ dixi in c.pen.alias fi.de accuſ.
e Si Princeps. Vide Bal.in l.iuſtitia,ff.de iuſt.& iu.ſed contra hoc vidētur facere not. per Bar.in l.Quintus,ff.mand.& vide Ant.de Butr.poſt Io.And.in c.2.de iur.cal.& in c.dilecti.extra,de iu.& Bal.in c.fi.de no.for.fi.ad fi.& Doc.de Rota concl.32.
f Statutum. Vide Bal.in rub.ſup.de exerci.& in l.omnium,in fi.ſup. de teſt.
g An valeat.Dixi poſt Bar.in l.1.ſup.ſi aduer.lit.& Ant.de But. in c.cum venerabilis,extra de excep.

LEX XIIII.

1 *Iudicis aditionem tria inducere dicuntur.*
2 *Argumentum de quantitate ad quantitatem procedere poteſt.*
3 *Agens ius ad ſe pertinere probare debet.*
4 *Actor an reo condemnari poſſit ſiue reus reconueniat actorem,ſiue non.*
5 *Agens negatoria ſi probat ſeruitutem ſibi deberi,an ſeruitus ſibi adiudicari debeat.*
6 *Sententia reconuentionis,an condemnatoria eſſe debeat.*
7 *Actor ex conuentione nullum commodum reportans,ex reconuētione damnum reportare poteſt.*
8 *Compenſationis exceptionem opponens,debitum confiteri dicitur.*
9 *Teſtamenti inofficioſi querela,in modum reconuētionis proponi poteſt.*
10 *Iuriſdictionis prorogatio,non competit magiſtratibus.*
11 *Compenſationis exceptio,non dicitur reconuentio.*
12 *Excommunicatus non poteſt compenſationem opponere,nec reconuenire.*

1 CUM PAPINIANUS. † Præmitte ad euidentiam,ꝙ
tria ſunt,quæ inducunt eiuſ-
dem Iudicis in plurib.cauſis aditionem.Primū cauſarum coniū
ctio.Secundum eſt mutua reconuentio. Tertium eſt abſurdita-
tis vitiatio.iſta ſunt verba gl.no.in l.j.ff.de q̄b.reb.ad eundē iudi-
a cē.ea.De ꝯiunctione *a* pone plura exempla.ecce, plures ſunt hæ-
redes,vnus adijt vnum Prætorem ſuper diuiſione hr̄ditatis,alter
aliū:certe ad eundem Iudicē.i.ad primū aditū remitti debēt.Idē
ſi vnus agit cōi diuidundo corā vno iudice, alter corā altero ſup
eadē re. Idē in iudicio finiū regun.ſi diuerſi Iudices adeant,quia
actor adit corā Iudice rei,& reus corā Iudice actoris,vt ſ.de iur.
om.iud.l.iuris ordinē. Nā iudex primo aditus debet de toto iudi
care.& eſt rō,qa non poſſet iudicare de parte,vt ff.fa.erc.l.in hoc
iudicio.Itē,quia iudicia iſta ſunt duplicia,ut ff.de iud.l. trib. ff.de
ꝓcu.l.ſi defunctus,§.fi.& gl.p̄dicta dicit, ꝙ actor agit,reus conue
nitur. Sed tu dic,quod proprie non eſt recōuentio,ſed mutua,&
vtriuſq; ꝯcurrens conuētio hincinde. & aliud exemplū, qn̄ plu-
res tutores reconueniunt̄,ut reddāt rōnem tutelę, unus coram
vno iudice, & alius coram alio, nam ad eundē remitti debent:
vel unus conuenitur pro alio,nam omnes coram uno ſiſti dēnt,
& om-

ADDITIONES.

a De coniunctione. No. ad titu.de quib.re.ad eun.iu. eatur. & vide alium caſum in auth.hoc ita,inf.de duob.re.& quod ibi Bar.

&omnium rõ ſimul reddi,vt ff.de quib.reb.ad eundem iudicẽ
cat.l.2.Eſt & aliud exemplũ, id eſt poſſeſſorij & petitorij. Nam
poſſeſſoriũ & petitoriũ ſunt ↄtigua:& ſopito vno,alterius origo
2 perficitur,vt ſ.de iud.l.nulli.† Dixi ſecũdum,quod eſt mutua re
conuentio: vbi eſt not.ꝙ per Papinianũ procedebatur in eodem
negatio . Sed ꝑ Vlpianũ procedebat ẽt in alio negotio de quan-
titate ad quantitatem,ut ff.de iuriſ.omn.iud.l.ſi idem cum eod.
§.ſed ſi mutuę.& ff.q̃ ſen. ſine app. reſcin.l.j.§.fin. Alię aũt exce-
ptiones declinatorię,puta Iudicis ſuſpecti . bene poterant oppo-
ni.Sed ꝑ Iuſtinianũ eſt ſtatutũ,ꝙ nõ poſſit opponi:q̃a ille,qui cõ
uenit iudicẽ,approbat ꝓ ſe, ergo & ↄ̃ ſe tenet approbare. Nã cu-
ius in agendo,&c.dicit ergo Iuſtinianus in l.noſtra,ꝙ ipſe ſnĩam
Papiniani approbat,& exceptionẽ incompetentiæ remouet, &
rõnem aſſignat, q̃a affirmat perſonã Iudicis in iudicio cõuenię̃
do aduerſariũ : iõ non debet dedignari in habendo eundẽ iudi-
cẽ ↄ̃ ſeipſum . Dixi tertio,ꝙ erat abſurditatis euitatio , quia poſ-
ſet ſequi ꝑplexitas : nã diuerſi Iudices poſſent fere diuerſas ſen-
tentias,& ↄ̃rias.Item poſſent ferre ſnĩas incõpatibiles,ſi vnus iu-
dex ad iudicaret totã rem vni,& alter alteri.vel ẽt ſi in ꝑſonalib.
p̃ſtationes eſſent diſcordes. Porro ꝑplexitas in iudicij euitanda.
eſt,vt no.ff.de iud.l.per minorẽ.& arg.j̃.de accuſ.l. qui de crimi
ne.Itẽ p̃mitte,ꝙ duplex eſt reconuentio.q̃dã eſt reconuentio cõ
nexa, vt in duplicibus iudicijs. Nã ſi tu agis ↄ̃ me,& petis diuiſio-
nem,tua petitio te recõuenit, nec eſt neceſſe , quod ego de libel-
3 lum ↄ̃ te. † Et no.quod tu *a* agens ↄ̃ me , debes probare ius ad te
a pertinere,vt l.j.ff fa.erci. Mihi aũt ſufficit ꝙ poſſideo,ad hoc ut di
uidam tecũ,q̃a legitimatur ſum ad reconueniendũ te ex tua pe-
titione,ut l.1.ff.fa.erciſ.quædã eſt reconuẽtio ſeparata ; & in iſta
oportet,ꝙ reconueniens offerat libellum ſuũ , vt ff.de excep.rei
iud.l.ſi inter te & me.& ff.de proc.l.ſed & hæ.§.non ſolũ.& ĩ re
conuentione primo modo ſumpta ipſo iure non valet ſnĩa, niſi
b ferat̃ ſuꝑ vtraq; vt ff.fa.erciſ.l. in hoc iuditio. Sed *b* ĩ ſcđo gñe re
conuentioni: diſtinguit̃,aut de vtraq; liquet:& tunc ſi ſnĩa eſt la-
ta ſuꝑ vna tm̃, põt appellari,ut l. 1.in fi.qñ appel.ſit.Sed ſi de vna
eſt liquidũ,de altera non: q̃a req̃rit altiorẽ indaginẽ,tunc nõ põt
appellari , q̃a iudex iudicando de liquido plus q̃ de non liquido,
ꝓcedit recto ordine,ut ſ.de ↄpen.l.fi.ſ'm Inn. His itaq; p̃miſſis ad
euidentiã leg. redeo ad leg.noſtrã,q̃ hoc dicit in ſumma, Secun-
dũ iura Codicis fit iudex cõpetens ꝑ reconuentionẽ, q̃ non erat
& ceſſat exceptio incompetẽtię Iudicis. But. In tex.ibi,obnoxius
large ẽt ponit pro reali iudicio. In text.ibi,facturum not.ꝙ in fa-
4 ctis hẽt locum reconuentio. † Ibi ↄdẽnare.no.ꝙ actor poteſt cõ
c demnari reo. Modo reuoco in dubium.utrum *c* illud ſit verum,
ſiue reus reconueniat actorem,ſiue non ? Dicit Gl.ꝙ iſtud eſt ve
rũ,ſi reus ↄueniat actorẽ; alias ſecus, q̃a extra libellũ nõ põt fieri
cõdemnatio,niſi ſuper acceſſorijs, & ſuper illis poteſt litẽ ↄteſta
5 tã demũ,ut ff.de ędil.edi.l.ędiles,§.ſciẽdũ.† Ex iſta glo. fundatur
opi.Hoſt.ↄ̃ Inn.extra,de reſti.ſpol.c.ex ↄqueſtione. Pone,ago ne
gatoria ↄ̃ Titiũ,ipſe probat ſeruitutem ſibi deberi.dicit Inno. ꝙ
ſeruitus adiudicabit ſibi,quod falſum eſt,quia nõ petitũ,ſed be-
ne imponitur actori ſilentium ſuꝑ negatoria,ut no. ff.de lib.le.l.
Aurelius,§.centũ,Itẽ pone actor egit Publiciana,reus probat ſe
dñm.dicit Inn.ꝙ iudex pronnnciabit reum dñm,qđ falſum eſt,
quia non petitũ.Sed pone , & eſt maius dubiũ,actor agit rei ven.
reus probauit de dñio ſuo.dicit Inn.ꝙ res adiudicabitur reo tan
quam dño. Hoſt.dicit ↄ̃rium,quia hoc non eſt petitũ.alle.ꝓ hoc
caſu, ff. de excep.rei iud.l. ſi inter me , & te.Sed in hoc poſſet ar-
gui pro Inno.quia qñ directe ius excipientis opponitur iuri agen
tis,non eſt neceſſe, ꝙ excipiens aliquid petat : nã iudicẽ oportet
pronuntiare ſaltem ꝑ modum cãę, abſoluo te,q̃a dñs es,ut ff.de
probat.l.circa eũ.Si qua tñ poſſeſſio eſſet penes actorẽ,puta,quia
actor ciuiliter poſſidebat, reus aũt fuit cõuentus, quia poſſide-
bat naturaliter, non poſſet reus euincere poſſeſſionem actoris,
d q̃a non eſt ad hoc actum. caſus eſt in d.l.ſi inter me *d* & te,ꝙ aũt
reus poſſit probare de ↄ̃rio dñio ſuo eneruante libellum acto-
ris:eſt caſus Inſti.de act.§.ęque.vñ prædicti illuſtres Docto.non
concertant de validitate probationis,ſed de forma prõnũciatio
nis.Et no.quod iſta diſpoſitio non habet locũ in duplicibus iudi
cijs:nã ibi non eſt opus reciproca reconuẽtione,vt ff.de proc.l.ſi
defunctus , §.fin. Similiter in uti poſſidetis ſi propoſui libellum
de te,& tu de me, non es conqueſtus:nec libellũ dediſti , nec in-
terdictum propoſuiſti, & cognouit iudex , ꝙ tu es potior me in
poſſeſſione,abſoluet te,& cõdemnabit me,q̃a hoc iudiciũ eſt du
plex,ut no.j̃.vti poſſidetis.l.1.in glo.precario tenet,q̃ non eſt ali-
bi.vbi ẽt allegat gl.l.Pomponius.§.ſed & is,de proc.qui §.vr̃ fun
dare opi.Inn.Nec ob.ff.de exc.rei iud.l.ſi inter me,& te:quia ibi
nõ erat actũ de tota re, ſed de parte:ſed dictum Inn.debet intel-
ligi:qñ erat actũ gñaliter de tota re,vñ venit in iudicium quicq̃d
iuris vtraq; pars habet,ſi reus fuit proſecutus omne ius ſum , &
6 iſta ſunt ſubtilia. In text.ibi,de abſolutione.† Not.quod aut pro-
bauit actor, & reus, & vterque cõdẽnatur:aut neuter, & uterq;
abreſoluitur. Aut actor ꝓbauit,& nõ reus;tunc reus cõdẽnat̃ &
actor abſoluit̃:aut eↄ̃,& tunc actor cõdemnatur,& reus abſolui
tur,vt hic, & ſic in cã reconuẽtionis non eſt neceſſe, ꝙ utraque
ſnĩa ſit cõdemnatoria, vel vtraq; abſolutoria, ſed poteſt eſſe al-
7 tera ſ'm quod acta patiuntur.† item nota,ꝙ actor , qui nullum
finale commodum reportat ex conuentione,põt reportare dã-
e num ex reconuentione.Oppo. *e* ↄ̃ hanc legẽ. vr̃ ꝙ reconuentio
ſit ſuperuacua.& iſta oppoſitio valde reſpicit §. ſed ſi mutuę. ſ.
qñ fit de q̃titate ad q̃titatẽ.nam cum cõpenſatio fiat ipſo iure,er
go non eſt opus duplici inſtãtia. Rñdeo , compenſatio non fit ,
niſi opponitur in modũ exeptionis.nam ſi in modum cõuentio
nis opponitur,nõ fit,qđ eſt notandũ.porro refert qualr̃ aliquid
intentet̃,ut in dec.3.q.6.hæc quippe.ubi gl.no.ꝙ ſemper modus
8 agendi,& excipiendi,inſpiciendus eſt.† item dicit hic But.ꝙ qui
f opponit *f* exceptionem ↄpenſationis,hinc inde debitum ↄfitetur
ſecus ſi recõuenit:& iõ magis expediret recõuenire , q̃ excipere
g quod eſt no.item ↄpenſatio *g* non põt excedere fines petitionis,
licet excipiens probauerit de pluribus , ſecus ſi in reconuentio-
ne,vt ff.ↄmod.l.in reb.§.fin.ubi tex. not. & ibi per Guil. de Cun.
oppo.dicitur.hic.ꝙ in eodem negocio procedit reconuentio, er
go non in alio,Sed hoc eſt falſum,quia de quocunque. Solu. ut
9 in glo.† Quid dices,nunquid querela inofficioſi teſtamenti poſ-
ſit excipiendo proponi in modum reconuentionis? Dic quod
ſic,ut not.ff.de inoff.teſta.leg.papinianus,§.ſi filius. Quæro, nun-
quid per ius antiquum imponetur neceſſitas eundi ad iudicem
in cã reconuentionis?& gloſſa dicit,ꝙ nõ,& male in eodem ne
gocio.itẽ male dicit,qñ idem erat iudex ordinarius vtriuſque li-
cet in tanto,non in toto,& ſic reſpectu perſonarum,non reſpe-
h ctu cãrum erit iudex cõis,vt d.§. ſi mutuæ. hodie de hoc *h* non
expedit dubitare,quia hẽt neceſſe,aut corã eodem iudice recon
uenire,aut toto illo iudicio pendente ſilere,ut in auth.& conſe-
quenter.& in c.diſpendia,§.reus de reſc.lib.6.Vel dic melius , ꝙ
coram delegato eſt neceſſe,ſed non coram ordinario , qui adit
ex prorogatione partium,vel cum haberẽt plures iudices , actor
eligit vnum;nam reus coram alio ordinario poteſt proſequi ius
ſuum.ſed hoc vltimum non eſt bene tutum , niſi ubi reo non
poteſt conſuli per reconuenuentionem, vt quia poſt litem cõte
ſtatam in primo iudicio actor ſe facit debitorem rei,ut no. ff. de
10 ꝓcu.l.oĩum.† Sed opp.ↄ̃ illum §.ſed ſi mutuæ. Cauſa trecen-
tis aureis ſupra,eſt mixti imperij,quia non competit iure magi-
ſtratus,nam nõ competit magiſtratibus municipalibus,ut no.in
l.imperium,ff.de iuriſd.omn.iud.ergo non habet locum proro-
gatio de ſimplici iuriſdictione ad mixtum imperium. Solu. for-
tior eſt prorogatio hominis,& legis,quam hominis tm̃. vel dic
ꝙ omnis cã pecuniaria iure conuentionis tractanda eſt ſimplici
i iuriſdictione,vt no.ff.ad Munic.leg. inter *i* conuenientes ,& hæc
eſt vera.& licet deſiderent maius tribunal , hoc non eſt q̃a mix-
ti imperii.ſed quia maiores iudices requirit,vt C.de peda.iud.l.
11 placet.† Quæro , nunquid exceptio compenſationis *K* dicatur
K reconuentio? Reſp.non,proprie loquendo; ut hic in gloſ.ſed ſi-
l militudinarie loquẽdo ſic,ut no. C. de compen. l. neq; Et ideo *l*
exceptio ↄpenſationis non habet locũ corã arbitrio ſpãliter aſ-
ſumpto ſuper alia quantitate,vt ff.de arb.l. idẽ pomponius.item
12 † excõicatus,*m* qui procul repellitur a limine iudiciorum , non
m poteſt compenſationem opponere , nec reconuenire , & dicit
Guil.de Cun. ꝙ omnia beneficia iuris ciuilis excommunicato
ſunt interdicta,ut plene, no.ff.de arb.l.pedius.& ibi videas.

ADDITIONES.

a And.Barb.Et no.ꝙ tu.Quid ſi omittit pronunciare ſuper reconuentione,vide Bar.
in auth.& conſequenter.inf.eo.& Bal.in c.1.de mut.peti.
b Pau.Dec.Sed.Et adde,liquidato negocio, ad quod actum eſt, non tantum locũ ha
bet reconuentio,ſed ea etiam de liquidis executionẽ impedit,& dẽt expectari do-
nec negocium , de quo reconuentio fit, liqueat, ſi facile ſtatim fieri poteſt : alio-
quin ſecus, iuxta dictum Bal. ſing.in l.neque,C.de compenſa. ver.ex his no. Ad
quod vide Inn.in c.2.de ord.cog.in gl.viciſſim.
c Vtrum.Vide Bald.& quæ ibi dixi,in l.1.ſup.de fideicom.
d L.ſi inter me.Et ſubtilius probatur,in l.1.§.ſed ſi is.cum, ibi no. per Bart.& ſcripſi
poſt Imo.in d.l.1.§.in operis,cum ſeq.ff.de oper.nou.nunc.
e Oppon.Vide Bar.hic.
f Opponit.Dubito.de hoc dicto,quia opponens exceptionem ſolutionis, non vr̃ fa
teri,vt per Bar.in l.Iul.ff.de condi.indeb.
g Compenſatio.Vide Bar.in l.in rebus hic alleg.
h Hodie de hoc.Vide no.per Bar.in auth.& conſequenter,inf.eod.& ibi vr̃ velle, ꝙ
habet ẽt locum in ordinario,dicit tamen Bar.ibi in ver. quæro,nunqnid in cauſa
appellationis per c.diſpendia.hic alle.ꝙ in ordinario proceſſus intentatus coram
alio iudice valet ſi non opponatur,ſecus in delegato.
i L.inter.Et ibi vide Bar.
K Compenſationis.Dixi poſt Bar.in auth.& conſequenter.inf. eo.in.fi.
l Et ideo.Vide l.Meuius.§.arbiter,ff.fam.erciſ.& ibi dixi poſt Bar.& Bal.in l.pen.in
fi.inf.ſi a non compe.iud.
m Item excommunicatus.Vide Bald.in l.quoniam,inf.de adul.Bar.in l.amplius.in
fi.ff.rem rat.hab.
And.Barb.Item excommunicatus.No.ꝙ excommunicatus non poteſt opponere
compenſationem,gl.in c.cum inter,ad fi.de excep.nam qui recompenſat,agit &
prohibitus agere,prohibetur compenſare. gl. eſt in c. exceptionem obijciens, de
excep.vide tex.no.l.ſi debitor.inf.qui po.in pig.hab. ubi compenſare eſt ſoluere,
quod not.dignum eſt.vnde ſi ſtatutum non poteſt opponi contra inſtrumentum
guarentigiatum niſi exceptio ſolutionis,poterit opponi exceptio compenſationis
quod tene menti.& no. quia ſi ſtatuto quis prohibetur agere , prohibetur etiam
compenſare,& reconuenire arg.gl.ſup.alleg.

AVTEN-

AVTHENTICA.

1 *Cauſa ſtatus, recōueniendo in pecuniaria cā, coram delegato moueri poteſt.*
2 *Reconuentio in cauſa criminali locum habet.*
3 *Reconuentus ius reconueniendi non habet.*
4 *Reconuentus iudicem ut ſuſpectum recuſare non poteſt.*
5 *Ordinarius recuſari non poteſt.*
6 *Reconuentio ante litem conteſtatam fieri debet.*
7 *Exceptiones iuriſdictionis declinatorie, quæ dicantur.*
8 *Reconuentio liquidato, locum non habet.*
9 *Reconuentio locum habet in iudicijs extraordinarijs.*
10 *Reconuentio in ſummario iudicio locum non habet.*
11 *Vxor dotem repetens ciuiliter de adultero reconueniri poteſt.*
12 *Reconuentio in cauſa appellationis locum non habet.*
13 *Reconuentio an procedat, ſi nullitas intentatur.*
14 *Reconuentus libello renunciare poteſt, ſi res eſt integra.*
15 *Clericus agens, an in foro ſeculari reconueniri poſſit.*
16 *Reconuentio ſuper eodem libello procedere poteſt, prima lite finita.*
17 *Reconuentio, ſi inſtrumenti confeſſionati executi petatur, locum non habet.*
18 *Reconuentus plures libellos offerre poteſt.*
19 *Reconuentionis quatuor ſunt ſpecies.*
20 *Accuſans. ad pœnam talionis, an teneatur ſe inſcribere.*
21 *Reconuentionis, & conuentionis cauſa, qualiter expediatur.*
22 *Sententia vna ſuper duobus libellis, an ſufficiat.*
23 *Scholaris actorem per ſuum priuilegium trahens ad ſuum iudicem, ibi reconueniri poteſt.*

Et conſequenter, Is, qui reconuenire vult, non pōt niſi coram eodem iudice:
& ſtatim, non poſtea. ſi igit̄ vult corā alio agere, expectet termi-
num litis primæ, niſi iudex ſit recuſatus, vt ſuſpectus: & tūc fit re
conuētio coram ſubrogato. h. d. præmitte ad euidentiam, ꝙ duæ
ſunt naturæ reconuētionis, & vtraq; prouenit ex eadē radice, id
eſt ex quadā reconuentione cauſarū. & prima nā eſt habere eun
dem iudicē. ſcđa nā eſt habere eundē ordinē ſucceſſiuum, & im
mediatū, vt no. ff. de adul. l. qui prior. & extra, de mut. pet. ca. 1. &
ibi per Ber. & iō ſi reus declinat iudicē vel perſonā, vel dicit libel
lū ineptū, niſi ſit illa declinatoria finita, non p̄t reconuenire acto
rem, quia eſſet ſubiipſi ꝯrius. Expediam gloſ. per ordinem, pro-
1 ut iacet. † Et quæro primo, an corā delegato in pecuniaria cauſa
poſſit reconueniendo moueri cā ſtatus; Rn̄det glo. ꝙ ſic, argu. l.
quoties, de iud. mouet̄ glo. qa reconuentio ſapit nām incidentis
vel emergētis. dico, ꝙ ſapit nām emergētis, ſi fit ante litem con-
teſtatā: ſed ſi fit poſt ante iuramentum calumnię, ſapit nām inci
dentis. Et certum eſt, ꝙ omnis cā principalis prorogatur ad ac-
ceſſoria, ſicut eſt incidens, & emergens, l. fin. s̄. vbi & apud quos.
In ꝯrium vr̄, quia de præiudiciali eſt prius indicandum, cū ſit p̄-
iudicialis, & maior, arg. j. qui acc. non poſſunt. l. 1. ergo non poſ-
ſunt vna ſententia terminari, quod eſt de natura recōuentionis,
vt l. 1. in fi. ff. quæ ſenten. ſine ap. reſcin. Solu. gl. dicit verum quan
tum ad ius. fori, non quantum ad paritatem proceſſus. Et nota
ꝙ proprie prejudicialis dr̄ illa, quæ præiudicat liti, & cauſæ, non
ea quæ cauſæ tm̄, ut l. s̄. de ord. iud. & s̄. de petit. hær. leg. liber nec
2 ne. & j. de adul. l. qm̄ Alexandrum. † Secundo quæro, nunquid
a in criminali *a* habet locum reconuentio? Dicit gl. ꝙ ſic, ꝙ eſt ve
rum, ſi criminalis reſpicit ciuilem. ut quęſtio falſi, vt s̄. de fide in-
ſtr. l. fi. ſecus ſi non concernit. nā de ſimplici iuriſdictione ad me
rū imperium non ꝯtingit prorogatio expreſſa: ergo nec tacita, vt
no. ff. de iud. l. j. nā reconuentio ſapit nām prorogationis? fit. n. p-
3 rogatio tacite authoritate iuris accedēte, ut s̄. leg. prox. † Tertio,
quæro, an reconuentus habeat ius recōueniēdi? Gl. dicit ꝙ nō,
& bn̄. nā recōuētio eſt ſimilis ꝯpēſationi, ut no. s̄. de ꝯpen. l. neq;
vn̄ ſicut nō hēt locū ꝯpenſatio ꝯpenſationis; ita nec reconuētio
recōuentionis. item eſt ſimilis retorquutioni, & non habet lo-
cum retorquutio retorquutionis, ne bn̄ficiū legis ſit damnoſum
4 per l. fi. ff. qđ quiſque iuris & ibi per Guil. † Quæro, vtrum recon
uētus poſſit recuſare iudicē, vt ſuſpectū; Gl. dicit, ꝙ non, & bene,
vt s̄. de teſtib. l. ſi quis de teſtib. niſi ex nouis inimicitijs. l. nō diſtī
guemus, §. cum qdam, ff. de arbi. & tunc actor dēt deſiſtere a cō
5 uentione. † Quæro, nunquid ordinarius poſſit recuſari? *b* Rn̄d.
b non, niſi in certis caſib. in iure expreſſis. Et tunc puto, ꝙ etiā de
iure ciuili ſit probanda cā ſuſpicionis, q̄ non debet de facili iuriſ
dictioni ordinariæ derogare, vt l. nemo, s̄. de iuriſ. om. iud. & arg.
6 ff. de arb. l. licet & l. nō diſtinguemus, §. cū quidam. † Quæro, qn̄
dēt fieri reconuentio; Reſpō. ante litē ꝯteſtatā, vel in conteſtatio
ne, vel ſaltē poſt qđ intelligo, antequam ſit de calumnia iuratū,
vt s̄. iud. l. rem non nouam & eſt rō qa ſtatim idem eſt dictū qđ
in initio, vt in auth. de litig. §. oēm. Itē qa iſtę lites debent ſimil
terminari, ne actor de facto rei longā morā patiat̄, diu, ergo poſt
litē ꝯteſtatā non dr̄ reconuentio, ſed ꝯuentio, vt d. §. reus. in c. di-
ſpendia de reſcr. in 6. vbi exponit̄ reconuentionis, id eſt an̄ litem
ꝯteſtatam, vel in cōteſtatione, vel ſtatim poſt tp̄s conuentionis.
l. ex aliquo notabili interuallo poſt li. ꝯteſt. tn̄ ille tex. ad vtrunq:
tp̄s, ſ. conuentionis & reconuentionis refert̄. notabiliter ſubiun-
git beneficio, tex. ibi. conſiſtit aūt beneficium ad habendū eun-
dem iudicē, ſed non ad habendū paritatem, vt ſimul p̄cedat. &
7 iſte eſt verus intellectus illius. §. † Quæro, q̄ ſint exceptiones de-
clinatoriæ iuriſdictionis? Rn̄deo vna patet per l. iuris ordinem,
de iuriſd. om. iud. ſ. ꝙ reus debet rn̄dere ſub iudice ſuo: nam hic
reus factus actor reconuenit actorē factū reum in eodem foro.
Item patet alia declaratoria per auth. habita, ne fil. pro pat. q̄ non
hēt ſcholaris reconuentus. Item alia reuocandi domum qn̄ qs
ꝯuenitur in curia Romana, vbi erat ex alia cā neceſſaria, vt ff. de
iud. l. 2. §. legatis, & §. ſed & ſi agāt. Itē alia, ſi forte actor erat exē-
ptus ab alio iudice per priuilegiū, vt l. qui aūt, ff. ſi quis cau. Item
exceptio inimicitiarum, & ſuſpecti. omnib. n. iſtis declinatorijs
per l. Codicis derogatur, imo plus, quia per hāc auth. reus neceſ-
8 ſitatur adire eundem iudicem, vel ſubrogatum eius. † Extra quę
c ro, *c* nunquid liquidato negotio habeat locum reconuentio. Di
co, ꝙ non. Sed vr̄ ꝙ ſic per dictum §. reus. ibi, eodem durante iu-
dicio, nam adhuc durat iudicium. Contrarium credo per iſtam
auth. nam ex quo negocium eſt liquidatum, non reſtat niſi fer-
re ſnīam diffinitiuam, arg. s̄. de comp. l. fi. & hoc ſentit glo. per l.
qui habet. §. quodlibet, ff. de tute. Itē non durat amplius iudiciū,
quo ad diſceptationem probationū finiendarū. Item reconuen
tio habet ſimilitudinem cōpenſationis, igitur nō fit de nō liqui-
do ad liquidum, niſi ſtatim probari poſſit, id eſt intra duos men
ſes, vt ff. de iure fiſ. l. aufertur, §. qui compenſationē, vel intra de
cem dies, ff. de iudi. l. ſi debitori, & j. de app. auth. hodie, vel intra
tres dies, vt s̄. de erro. Aduoc. l. j. vel de arbitrio iudicis, dūmodo
non excedat tp̄s duorū menſiū, vt d. §. qui ꝯpenſationem, & hęc
9 vera. † Quæro, an *d* in extraordinarij habeat locū reconuentio-
d vt cum officio iudicis Imploratur? Rn̄deo ſic, vt ff. de var. & ex-
10 traordi. cog. l. j. in fi. † Quæro, quid in ſummarijs? Dicit Inn. ꝙ
nō habet locū reconuentio, extra de mu. pet. c. 1. ſed tex. dicit, ꝙ
conuentus in cauſa, damni infecti poteſt reconuenire, & tamen
eſt cauſa valde ſummaria, vt ff. de proc. l. ſed & hę, §. non ſolum,
dicunt Docto. ꝙ de conſimili cā procedit reconuentio, ſed non
de cauſa ordinaria, quod dic, vt no. in c. ſępe. de verb. *ſig.* in Cle.
j. Pet. dicit hic, ꝙ in §. non ſolum, cautio de dam. infec. petebatur
a recōueniente. non a conueniēte: & licet Cy. applaudat petro,
tamen in fine huius auth. ſentit cōem opin. & hæc vera. Oppo-
e no, *e* ſi cauſa prima eſt ſummaria: ergo & cā reconuentionis, q̄
alias eſſe ordinaria, debet effici ſummaria, quia quod quiſque
iuris, &c. vt no. de mu. pet. cap. prudentiam, igitur quæſtio non
procedit, an in ſummarijs habeat locum reconuentio. Sol. dic,
ꝙ c. prudentiam, loquitur qn̄ per reſcriptum eſt alterata natura
cauſę, ſecus qn̄ ſumus in iure communi: vnde ſi alimenta petū-
tur, licet non poſſit appellari in alimētis, appellabitur tn̄ in cau-
11 ſa reconuentionis ſup alia re. Idē in poſſeſſorijs iudicijs. † Quæ-
ro, nunquid vxor repetens dotem poſſit conueniri ciuiliter de
adulterio? Gl. vr̄ dicere, ꝙ non, in l. rei iudicatæ, §. j. ff. ſolu. matr.
Tu dic, ꝙ imo poſſit, quia contingit præiudicium dotis: ſecus ſi
12 reconueniretur ciuiliter de alio delicto, vt rer. amo. † Quæro
f nunquid *f* in cauſa appellationis habeat locum reconuentio. Di-
cunt Do. communiter, ꝙ nō, ff. eum qui appe. in prouin. de feu.
& de iuſti. l. 2. §. legatis. & no. in cap. j. de cauſa poſſeſſ. & proprie.
ff. ex quib. cau. in poſſ. eatur l. ad cognitionem. Nam cū in cauſa
appella-

ADDITIONES.

a In criminali. Bar. hic melius loquitur.

b Celſus. Recuſari. Nunquid ordinarius poſſit recuſari. Adde omnino de hoc no. late per Lanfr. de Oria. in c. quoniam contra falſam, §. recuſationes, num. 1. & ibi dixi in apoſt. ad ipſum, in ver. recuſari. extra de probat. vbi quid de iure ciuili, & canonico. dixi poſt iſtum in l. apertiſſimi, nu. 6. ver. 2. quæro, in apoſt. in verſi. recuſari. ſup. de iudi. vbi remiſſiones multas habes.

c P. D. Quæro. Ad hanc quæſtionem faciunt, quæ ſupra proxime dixi ad iſtum in l. cum Pap. ver. ſed in ſecundo genere.

d And. Barb. Quæro an. No. ꝙ reconuentio habet locum in iudicis officio. vide glo. ſed & reſtituatur, §. 1. ff. de iud. & Bald. in c. 1. de mili. vaſal. qui con. eſt. x. collat. in cap. qualiter, de iud. quod non habet locum.

e Opp. No. perpetua ad c. 2. extra, de mu. pet.
And. Barb. Oppo. ſi cauſa. Si vna cauſa eſt ordinaria, alia ſummaria, an procedat reconuentio? Dicas, ſi reus vult, ꝙ in ſummaria agatur ordinarie, procedit reconuentio, quia poteſt facere, ꝙ ſummaria agitetur ordinarie, vt eſt gl. ord. in Cle. ſæpe & ego allego cauſam in l. cauſam, ff. de manumiſ. & ibi Angel. ſi autem ex reſcripto Principis eſt ſummaria effecta accidentaliter, procedat reconuentio, quia plenaria efficitur ſummaria. gl. eſt ſing. & non alibi, in Clem. ſæpe, §. verbum, de verb. ſign. vide Dom. meum in c. 1. de mu. pet.

f And. Barb. Quæro, nunquid in tex. ibi, vtrunque negotium. per hanc literam dicit Ang. quod reprobat Bal. hic, videlicet, ꝙ coram delegato electio de communi partium voluntate, non habet locum reconuentio. Nam hic fuit ſecuta reconuentio de partium voluntate, & vtrunque negotium examinatur per eum. Ange. hic multa dicit, & inter alia dicit, ꝙ Papa ſtatuit vnum ſingulare, & limitabile, quod reconuentus ſi negat ſe obnoxium excipiendo, allegabit actorem obnoxium ſibi virtute exceptionis, & quod actor poterit condemnari in eadem inſtantia, & iſta eſt intentio Papæ, nec reperitur alibi, & ideo imperator commēdat eius opin. & redditur adhuc ſingularior, quod recōuentio pōt fieri p vim excep. ſine nouo libello. Celſus. Adde pro tuitione opin. Bal. hic contra Ang. & Maria. Soc. cōſ. 28. incip. p decisione. ver. 6. principaliter moueor in caſu, cum ver. ſeq. & cōſi ſuo 40. inci. antequam. volum. 5. & de hoc per Barto. Soc. præalleg. Dom. conſulentis filium in ſuo tract. Fal. regu. 332. fal. 5. & ad hoc, quod reprehenditur eius opin. ut per Bar. hic, vide præalleg. Do. Bar. Soc. ubi ſupra fal. 13.

appellationis reus qn̄q; appellet,& appellando agat ꝯ ſnīam , ſe-
quitur ꝙ reus originarius poſſit reconueniri ab originali acto-
re,qđ eſt impoſſibile. appellatus aūt iō non reconuenitur , quia
in inſtantia appellationis gerit partes rei, quare neuter reconue-
nire pōt.Item quia iudex appellationis nullam habet iuriſdictio
nē,niſi per deuolutionē.Idem puto de reſtitutione in integrum,
13 niſi in ſola reputatione.l.j.de reputat.q̄ fi. in iudice . † Sed quid
ſi intentet ēt nullitas? Vr̄ ꝙ procedat reconuentio.dic vt not.per
Cy.j̃.de temp.app.l.per hanc.Item dicas,ꝙ ſi eſt recōuentio ob
ſtatiua, bene procedit:verbi gratia , appellans petit pronunciari
bn̄ iudicatū,nulli eſt dubium ꝙ procedit reconuentio,qa proce
14 dit ex eodem fonte, ſ.appellationis interpoſitæ. † Quęro vtrum
a reconuentus poſſit renunciare *a* libello? Rn̄deo ſic, ſi res eſt inte
gra , ſecus ſi eſt præuentus per recōuentū:nā primo caſu ſopita
eſt iuriſdictio,& iō nō pōt extendi.ſcđo caſu eſt acquiſitū ius ad
uerſario,& iō non pōt renunciari,vt l.poſt mortem,§.fi.de ꝯtab.
& l.3.in princ.ff.quod quiſq ; iuris.& de temp. in integr. reſtit.l.
petende.& ſic in aliquo differt reconuentio a prorogatione , qa
ibi habet locum pœnitentia,vt ff.de iuriſd.om.iudic.l.ſi conue-
b nerit.hoc not. Nec ob.*b* dicta lex , quia ibi prorogatio volunta-
ria,hic neceſſaria.certe nec illa lex locum habet,qn̄ per pęniten-
tiam illuderetur iudici, qui precib. litigantium prorogationem
acceptauit,ut ff.de iuriſ.omn.iudi.l.eſt receptum . & nota.in l.j.
15 ff.de iud.per Guil.Cun.quem omnino videas.† Quæro, vtrum
clericus agens poſſit reconueniri in foro ſeculari? & vr̄ ꝙ ſic, vt
in Auth.de ſanc.Epiſc.§.reuerēdiſſimis.In ꝯriū,qa reconuentio
habeat nām prorogationis, ſed clericus nō pōt expreſſe ꝓroga-
re,ergo nec tacite,ut ext.de fo.cōp.c.ſi diligenti.Solu.aut cā cle-
rici pertinet ad forū Epi rōne perſonę ipſius clerici,aut ꝑꝑ qua-
litatem ipſius cauſę,ut quia ſpālis, aut ſpiritualis , vel eccleſiaſti-
ca.Primo caſu,aut clericus agit ex delicto in ſe cōmiſſo,& non
pōt reconueniri,ne detur aduerſario mā deliquendi, ut ff.de iu.
l.2.§.ſed ſi agant.alioquin laicus percuterit clericum,vt eo que-
relante reconueniret eū,qđ eſt abſurdū. Aut clericus agit ex con
tractu,vel ex teſtō; & tunc poſſet reconueniri,& hoc dictat ęqui
tas nālis,3.q.4.c.cuius in agendo.Scđo vero caſu,qn̄ cā eſt ſpiri
tualis,vel eccleſiaſtica , tunc non pōt ſuper ea reconueniri corā
laico.Nam non pōt ventilari in uetitio examine,ēt ſi conſenti-
ret Eps,ut no.c.ſi diligenti,cum materia.facit quod no.Io.And.
in c.qualiter.extra de iudi.& ſic,aut cā nāliter pertinet ad vtrun-
que forum,vt cā mutui,& habet locum reconuentio:aut ad ſo-
lum eccleſiaſticum forum,tunc ſecus,11.q.1.per Arch.ubi om
c nino uide. Dicit Spec.ꝙ ſi clericus agit *c* ex iure ceſſo a laico , ꝙ
præſumitur fraudem procurare forum eccleſiaſticum & ideo
pōt reconueniri coram laico.in Spe.de ceſſ.ac.§.j.ver.ex premiſ
16 ſis. vide gloſſ.ff.de leg.j.nemo pōt.† Quęro,nunquid prima lite
finita poſſit ſuper libello reconuentionis ante producto proce-
di coram,eodem iudice? Rn̄deo ſic,ut no.Cy.j̃.qui accu.nō poſ
17 ſunt l.neganda.† Quæro nunquid ſi petit executio inſtr̄i confeſ-
ſionati,locū hēat reconuentio? Rn̄deo non , qa habet vim ſnīæ
ex forma ſtatuti , & poſt ſnīam reconuentio non habet locum.
18 † Quęro, vtrum conuentus per modum reconuentionis poſſit
offerre plures libellus? Rn̄deo ſic , ut ff.de procur.l.oīum. & ibi
19 gloſſ.not.† Quæro,quot ſunt ſpecies recōuētionis? Rn̄deo qua
tuor:de ciuili ad ciuilem;de criminali ad criminalē:de ciuili ad
criminalē; de criminali ad ciuilem.tn̄ qn̄ criminalis eſt perēpto-
ria alterius criminalis,non proprie dr̄ reconuentio,ut j̃.qui ac.
non poſ.l.j.Dicas ergo,ꝙ proprie loquendo inter criminalia nō
eſt reconuentio,qa uterq; ꝯcludit fiſco,& nō ſibi,ut no.in l.agra
ria,de term.mo.vn̄ non hēt locū lr̄a legis noſtrę,quæ dicit obno
xius,& q̄ dicit,eū daturū & facturū,& q̄ dicit,in agendo qa accu
ſatio proprie ſumpta non eſt agere,vt no.Inſti.de actio.in princ.
20 † Sed hic *d* incidēter poſſet quæri , vtrum ille qui reaccuſat dēat
d ſe inſcribere ad pœnam talionis.ſi forte accuſatio prima non re
quirit hanc inſcriptionem,ut eſt in caſibus no.in l.athletas,§.ca-
lumniator,ff.de his,qui no.infa. Rn̄deo ſic , quia iſta eſt q̄dā ſo-
lemnitas,vt j̃.de Decu.l.in cauſis.& l.fin.licet.n.cā reconuentio
nis aliter ſortiatur idē forū,non tn̄ idem priuilegium, cū ſit per-
21 ſonale,arg.ff.de min.l.ſi iudex circumuento . † Vlterius quæro,
cum gl.certum eſt,quod cā conuentionis & reconnentionis ex
22 peditur per duos libellos æque principales . † Modo dubitatur,
vtrum ſuper ambobus libellis ſufficiat vna ſola ſētentia ? Gl.hic
dicit,ꝙ ſic,But.ꝯ. Tu dic,ꝙ gl.dicit verū,ſi adaptari pōt una ſnīa
duobus libellis,& patet tali exemplo.agitur ꝯ fideiuſſorem,fide-
iuſſor recōuenit, & petit ceſſionem iuriū, ut s̃.eo.l.cum eorum.
Item pone,actor agit rei uendi.reus confeſſoria ad vſumfructū,
poteſt dicere iudex , condēno reum ſaluo vſuſructu.Ecce aliud
exemplum:pone,petebam centum,reus reconuenit me in quin
quaginta,pōt dicere iudex,condemnamus reum in quinquagin
ta faciendo ꝯpēſationem hincinde in quinquaginta ,iſte eſt tex.
no.ff.fam.erciſc.l.Meuius,§. Arbiter. Ex his quæ dicta ſunt fun-
13 damenta huius mãæ ſufficienter declarata ſunt.† Pone ſchola-
e ris *e* cōuentus corā Poteſtate declinauit forū,& elegit Ep̄m ; vn̄
agens,& ſcholares ſunt coram Epiſcopo,quęritur vtrū ſchola-
ris poſſit ibi reconuenire agentē; Dic ꝙ ſic.text.eſt in hac authē.
ibi apud quem rurſus,&c.dubiū.n.erat,quia ſcholaris magis tra
hit,q̄ trahatur.Sed eſt dicendū , ꝙ licet electionem iudicis hēat
reus tn̄ eſt. Iac.de Are.& Cy.dicunt in auth.habita,in 5.q.ꝙ iſte
ſcholaris,qui trahit ſuo priuilegio actorem ad ſuū iudicē ſingu-
larem,non pōt eum reconuenire.nā iudices ſingulares ſunt al-
terius naturę q̄ iudices populares,ut not.x. collat. de inueſtit. in
maritū facta.§.illud.qđ non placet,quia priuilegium non aufert
ius cōe,arg.ff.ꝯta.l.3.§.ſi emancipatus.aliter ſequeret̄,ꝙ aut per
deret priuilegium,aut perderet ius commune, quod non pro-
batur lege vel ratione aliqua,vt ff.de teſta.mili.l.3.

ADDITIONES.

a Renunciare.Vide Cy.hic,& Ant.de But.in c.1.extra,de mu.petit.
b Nec ob.No.ad l.ſi cōuenerit,& vide quæ dixi poſt Bar.in l.1.ff.de iud. Bal. & An. in d.l.ſi conuenerit,hic alleg.
c Clericus agit Cogita de hoc dicto,quia imo non vr̄ iſto caſu procurare forum eccleſiaſticum,quia ſequitur forum rei c.clericus extra,de foro compet.
d Sed hic. Facit c.2.extra de mut.pet.de cuius intellectu vide ſup.
e Pone,ſcholaris. Vide quod dixi hic poſt Bar.
And.Barb.Pone,ſcholaris. An ſcholaris conuentus coram Rectore,poterit reconuenire actorem,qui non eſt ſcholaris coram eodem Rectore? D.Io.in c. 1. de mu.pet.tenet quod ſic. Idem dicit in aliquo conuento coram magiſtro artis ſuæ. qđ idem tenet D.Ant.licet Abb.ſequitur Bal.hic. An autem poterit reconueniri ſcholaris a ſcholari coram Poteſtate,& non coram ſcholari? Ang.in repetit.auth.huius tenuit, quod non. Et no.quod Ant. dicit, quod l.cum Papinianus, addit ad tit.de quib.ad addendum uidi,quia per modum exceptionis poterat opponi reconuentio,& in hoc laudatur ingenium Pap.quod ſingulariter no.ad id, quod poteſt reconueniri coram non iudice actoris.

LEX XV.

1 *Iudex ante litem conteſtatam recuſari debet.*
2 *Iudices maximi appellationem remouendo causam committere poſſunt.*
3 *Iudex poſt litem conteſtatam recuſari non poteſt.*
4 *Iudices loqui debent.*
5 *Appellatio ſi iuſtitiam aperte contineat, dominium quis mouere poteſt.*
6 *Appellatio per ius municipale tolli non poteſt.*
7 *Recuſatio quare facilius remoueatur, quam appellatio.*
8 *Appellatione remota, an remoueatur recuſatio.*
9 *Copulatiuæ coniunctionis natura eſt quaſi eadem cum natura vnionis.*

Cum ſolitum. Coniunctio, copulatiua nō dēt po-
ni inter ea,circa q̄ non p̄t vniformi-
ter diſponere.hic dicit. Vel ſic, Vbi ex neceſſaria diſtinctio tem-
poris, ibi non recte ponitur coniunctio copulatiua,confuſe, cō-
cernens terminos diſtinguendos , ſed debet loqui iudex diſtri-
buendo ſingula ſingulus,& debitis coaptando tp̄ib. Vel ſic , ſm
Iac.But. Qn̄ duo vniuntur in vna diſpoſitione, vr̄ eo caſu hmōi
locutio locum hr̄e,quo hēt locum alterius diſpoſitio. Vel ſic,
Quæ non p̄nt deduci ad eandem concluſionem,nō debenti vni-
formiter copulari. Vel ſic, coniunctio copulata obſcuritatem,
ſeu ambiguitatē pariens non dēt inſeri in ſentētiis,vel reſcriptis.
& non reperit̄ alibi,ꝙ ꝯiunctio copulatiua, pariat obſcuritatem.
dicet aliquis, ꝙ non eſt copulatiua,ſed alternatiua: qa dicit, vel.
Reſponde ꝙ,vel ponitur,pro nec: vel dic quod nulla coniunctio
ſiue ſit copulatiua,ſiue alternatiua in decretis dēt inſeri , uel in
ſcriptis,ff.de reb.eor.l.ſi pupillorum , §.ſi prætor.ad euidentiam
præmitte,quod erant quidam maximi iudices, qui ꝯmittebant
cauſas ex gn̄ali conſuetudine ſui fori cum clauſula,ut non liceat
partibus ante diffinitiuam ſnīam ad appellationis auxilium vel
1 recuſationis auxilium deuenire.† ſecundo præmitte,quod ante
litem ꝯteſtatam iudex pōt recuſari,non poſtea. Tertio permit-
te,ꝙ nec ante litem conteſtatā,nec poſt pēdente iudicio,pōt ap-
pellari ab interlocutoria. Ex his p̄miſſis pone caſum. Quæritur,
a vtrum *a* ſuppoſita dicta clauſula ante litem cōteſtatā habeat lo-
cum recuſatio? Quidam decebant ꝙ nō arguentes ex ui copulæ
quia ſi non pōt appellari , nec recuſari , nam copula dēt operari
paritatem extremorum.item ſequentia ſm nām precedentium
intelligunt̄,ut ff.de vulg.& pup.l.cohæredi,§.q diſcretas,& ff.de
hær.inſt.l.qui non militabat,§. Lucio.& ff.de le.2.l.legatorum.§.
q plures.& s̃.fa.er.l.quoties.cū ergo in reſcripto prius apponat̄
appellatio,ergo ſm naturam appellatione remota , intelligitur
ēt recuſatio eſſe remota.& iſta erat allegatio pro vna parte Sed
pro alia parte allegabatur,ꝙ cum nō appelletur ante litem ꝯte-
ſtatam nec ante ſnīam,eſt ius cōe. Sed ꝙ non recuſetur , eſt ꝯ ius
cōe,ergo in contrarijs ꝯrium ius debet diſponi,quia ꝯriorum ea
dem eſt diſciplina , ergo recuſatio ante litem conteſtatam eſt ꝑ-
miſſa.imperator dicit , ꝙ ante litem. conteſt. alias habet locum
recuſatio:

ADDITIO.

a And.Barb.Quæritur,vtrum.An cardinales poſſint appellatione remota decidere Salyc.hic tenet,quod non nec etiam legatus de latere,per l.nec quicquam,§.fi.de offi.Procon.niſi ex ſpeciali priuilegio habeāt.& ſubdit,quod tunc nō poſſunt alij de leg.ap.remota,quia potius vr̄ cōceſſum ex induſtria, vt no. in c. paſtoralis,de offi.deleg.hic Sali.& Do.Abb.in c.1.de reſcrip. & Bal. in l.1.ff.de of. pręfec.præto.& tex.in c.ſuper quæſtionum,de offi.deleg. vbi delegatus Papæ appel.re. non poteſt committere alteri app.le.vide Ant.But. in cap. paſtoralis, §.fi. de offi.dele.vbi delegatus committit cauſam app.remota.vide ibi omnino, ubi text. dicit, quod proceditur ap.remota, ſed non dicit quod committitur.uide ibi, & Dominum Cardin.in c.fi.de mu.pe.

recuſatio: tñ caueant Iudices huiuſmodi ſermonē complexiuū
recuſationis. & appellationis proferre, ſed proferāt verba clara
& aperta: verbi gratia, ꝙ ante litem ꝯteſtatam non recuſet, nec
ante ſnīam appelletur. h. d. In tex. ibi, minime vetitum. dic. le. ali
ter, ubi non eſt clauſula ante dicta: alias ſecus, ſi eſt dicta clauſu-
2 la, vt aliquid operetur, in quo pōt operari: ſm Ioan. † Not. ꝙ ſi
maximi iudices poſſunt ꝯmittere eām remouendo appellatio-
3 nem, poſſunt idem remouendo recuſationem. † Secundo not.
a *a* ꝙ recuratio iudicis non poteſt fieri poſt litē conteſtatā. item ab
b interlocutoria non appellat. Sed pone, *b* ꝙ iudex non interlo-
quitur, ſed diſſimulat & fingit ſe non audire, nec tñ procedit in
cauſa: nunquid ab iſto grauamine poſſit appellari? Dicit Guil.
de Cun. ꝙ non, ſed dēt adiri ſuperior per modum querelæ, ut in
auth. vt in medio litis. §. ea aūt & in Auth. de mand. Prin. §. non
permittas. ita no. ipſe ff. ex quib. cau. maio. l. ait prætor. & eſt rō,
quia non poteſt appellari, niſi ſuper eo, qđ poteſt infirmari, vel
confirmari ſed iſta diſſimulatio nec infirmari, nec ꝯfirmari, pōt
4 Tertio not. de nā copulæ. † Quarto no. quod iudices nō debent
loqui ambigue, ſed clare, & diſtincte. diſtīgue. n. tēpora. & remo
uebis dubita, ut not. ſ. de imp. & alijs ſubſti. l. precib. ff. de vulg. &
pup. l. iā hoc iure. aliqñ tñ verbum ſumitur proprie vno tpe, alio
in proprie, vt de condi. & demon. leg. pater, §. cōditionum. Co-
c pula *c* poſita inter terminos eiuſdē orationis, habet ſignificare
paritatē, ſecus inter terminos diuerſæ quantitatis, ſi apponat in
diuerſa orōne. Sed ſi in eadē: tunc aut reciproce, & loquitur de
vulg. ſubſt. l. lucius. aut abſolute, & loquit lex nra, & alternatur
copula pp diuerſitatē extremorū, vt hic. adde, ꝙ qñ vni diſpoſi-
tioni adiiciuntur plura copulata, requirit concurſus; ſed qñ sūt
plures diſpoſitiones copulatę. non requirit concurſus, niſi mēs
diſponentis ſit in contrarium, vt ſ. de inſt. l. generaliter. & de im
pub. & alijs ſubſt. l. pen. ff. ad Trebel. l. lucius, §. Caio. oppo. quod
dicta clanſula non poſſit opponi, niſi a Principe, ut ff. a qbus ap-
pe. non licet. l. 1. in fi. Sol. dicit gl. no. ꝙ illud eſt uerum, quādo ap
pellatur poſt ſnīam, ſed hic loquitur, qñ appelat ante ſnīam, &
rō differentiæ eſt, qa qñ appellat ante ſententiam præſumit ap-
pellari dilationis cā, ut no. ſ. de Epiſ. audien. l. ſi clericus. & ideo
iſta clauſula nō ꝓſumit eſſe ꝯ ius, ar. j. de fal. l. ſatis aperte. Quid
ergo ſi appellatio aperte ꝯtinet iuſtitiam? Rñ. nedum inferior a
Principe, ſed nec Princeps intelligit eam remouere. Porro infe-
rior non pōt, Princeps non vult, vt plene no. extra, de app. cap. vt
5 debitus. † Sed nunquid *d* per ſtatutum municipale poſſit tolli ap
d pellatio? Reſpon. non, qñ eſt appellandū ad ſuperiorē illius mu-
e nicipij, vt ext. de iureiur. c. veniētes. Sed ſi talis ciuitas *e* habet Iu-
dices appellationis, ſicut eſt ciuitas Bono. vt no. ſ. eod. l. cum ſen
tētiam, valet ſtatutum: ſed ſi ciuitas eliget & Iudicem; & niſi ſu-
perior ꝯfirmaret, non valeret ſtatutum, qa ad ipſum ſuperiorē
pertineret ſaltem ſecunda appellatio; & ipſe non poſſet ſtatuere
de iure ſuperioris. reſpectu ergo primæ appellationis ſtatutū va-
let, qa nō pōt appellari; & tunc appellatio, q̃ alias eſſet ſecūda, tūc
erit prima. tñ ab ipſa quāuis prima nō poterit vltra appellari, qua
tribus ſententijs vniformiter latis, vna prima, alia per ſtatutum,
& tertia per ſuperiorē ꝯfirmantē lata. imo puto excipi nō poſſe
de nullitate, nec agi, niſi facta executione; vt in c. calumnijs, de
7 re iud. in Clem. † Quæro, quare facilius remouetur recuſatio q̃
appellatio? Reſpon. quia eſt paruū præiudiciū. Nam ſi delegatus
eſt ſuſpectus, ꝑt reus ad re delegatē per ſimplicem querelam, q
de facili dabit alium; & ſi eſſet eadem rō in appellatione, vt quia
interlocutoria ꝯtinet paruum prȩiudicium, & de facili reuocabi
le, idē foret in appellatione, qđ in recuſatione, ſecus ſi magnū, vt
ff. de min. l. intra vtile. Idem ſi iudex nō curat iuris allegationes,
& præcipit dari, vel fieri, quia appellat tanquam ab intelocuto-
ria lata ex abrupto, vt ff. de min. l. ait Prætor, §. permittitur. Inter
alias rōnes, quare ab interlocutoria non appellat, eſt vt lites ſint
breuiores, & citius ꝑueniatur ad diffinitiuā, q̃ eſt finalis intentio
litigantium. rō ergo eſt. ne lites in infinitum extendātur. tex. eſt
8 ſing. in l. apertiſſimi, ſ. de iud. † Quæro, vtrum remota appellatio
ne, videat remota recuſatio? & vr ꝙ ſic, qa ſi remouetur de quo
f magis vr eſſe, ergo & de quo minus. Dic *f* ꝯrium, quia ſepara-
torum ſeparata eſt rō, vt hic, & l. ſi maritus, de don. inter ui. &
vx. l. & ſi domus. de ſer. vr. præd. de hoc not. in l. j. in fin. qui. app.
9 non licet per gl. & Dy. † Deinde ex hac l. ſume argu. ꝙ nā con-
iunctionis copulatiuæ eſt quaſi eadem cum natura vnionis, ſic
ſup. de cad. tollen. l. vnica, §. hoc ita tam varie. ibi, in vnū corpus
item no. ꝙ copula, ſua extrema debet uniformiter copulare, ſi
poteſt; ſed ſi non poteſt, ſtabitur iuris diſpoſitioni. Vltimo no. ſe
cundum Ioan. ꝙ vtile per ſuperuacuum non uitiatur.

ADDITIONES.

a And. Barb. Secundo no. Sed Bar. in l. fi. ff. de aq. plu. arcen. tenet contra.
b Sed pone. Vide quod no. Bal. in l. 2. in 11. q. ſup. de Epiſco. aud. & in l. 2. ſup. vt lite. pen. & quod no. Bar. & ibi dixi, in l. de pupillo, §. ſi quis ipſi Prætori, ff. de oper. no. nunc. & text. & ibi Bal. in l. fi. §. illud inf. de temp. app. & in l. ſed & ſi per Prætorem, §. ait prætor, ff. ex quib. cau. maio. & Ang. in l. de quare, ff. de iudi. limi. ſingu. ut per Abb. in c. ex parte, lo vlt. extra, de app. per Bal. in c. 1. ſi de inueſt. inter do. & vaſalis ori.
c Copula. De natura copulæ vide in l. ſi is, qui ducenta, ff. de reb. dub.

d Sed nunquid. Vide Bar. in l. fi. ff. de aqua plu. arcen.
e And. Barb. Sed ſi talis ciuitas. Et eſt ſatis not. dictum, ſecundum Salic. Sed ipſe dicit, quòd hoc non percipit, quia Cle. vt calumnijs requirit tres ſententias eſſe dictas, vel latas, & remittit ſe ad not. per eum in l. fi. §. fin. infra de temp. appe. & dicit hic vnum not. quod ſi ſuperior confirmat ſtatutum, valet, nec poteſt conqueri, ex quo ipſe confirmat.
f Dic. Et idem tenet Bar. hic: non enim comprehenditur hac clauſula Iudicis recuſatio, nec tollit ſententiæ manifeſtam ac notoriam iniquitatem, & habes egregie per gl. in c. ex conqueſtione. in verbo, poſt appel. de reſti. ſpol. & de re iud. c. inter cætera. vbi per Abb. Neque etiam ſtatuto tollente app. vel nullitatem tollitur ipſa notoria iniquitas, aut nullitas, vt per eundem Bal. in l. 1. C. ne liceat ter. prouo. & per gl. in l. 1. ff. de tabu. exhi. Io. de Imo. & Lu. Pon. in l. de pupillo, §. qui opus, ff. de nou. ope. nunc. Anto. de Butr. in c. inter cætera, de re iud. & Abb. in d. c. ex conqueſtione & vide per Bar. in l. 3. de app. rec.

De ſenten. quæ ſine certa quantitate proferuntur. *Rub.*

LEX PRIMA.

1 *Iudicia ad inſtar contractum redacta eſſe dicuntur. ibid. num. 2.*
3 *Vſuræ veniunt ex temeritate appellationis.*
4 *Actio in factum, proponitur, quando iudicatum negatur.*
5 *Iudex de principali acceſſorium idem adiri debet.*
6 *Tempus quadrimeſtre, quod datur iudicatis, eſt immune ab vſuris.*
7 *Sententia victori dat iuſtam cauſam litigandi.*
8 *Iudex ſuper actione in factum, qualiter pronunciare debeat.*
9 *Factum poſt ſententiam, non pertinet ad iudicis officium.*
10 *Stipulatio vbi non interuenit, non eſt ſpes debitum iri.*
11 *Iudex de obligatione futura iudicare non poteſt.*
12 *Temporis futuri tractus indiſtinctè pertinet ad iudicem.*
13 *Præſcr ptio currens in primo anno, non currit in futuris.*
14 *Iudex ſecularis, ſuper vſuris an pronunciare poſſit.*

1 CVm iudicem. † Not. quod iudicia *a* ſunt
a redacta ad inſtar cōtractuū,
vt ff. de iud. l. omnem, & ideo ſicut contractus incertus
non tenet, vt ff. de verb. obli. l. triticum, ita nec iudicium.
2 † Sed oppon. *b* de l. diem proferre, §. ſi plures, ff. de arbitr. Nam
b diuerſitas opinionum reddit rem incertā, eo. tit. l. item ſi vnus, §.
ſi in plures. Reſponde, quando maior ſumma redigitur ad mi-
norem, non eſt incertitudo: tamen ille §. non habet locum, ſi ſe-
queretur aliud inconueniens, puta inæqualitas, vel diſpropor-
tio pretij ad rem venditam, vt ff. loca. l. ſi decem. Item ille §. non
habet locum, ſi eſſet minus quantitate, & plus tempore verbi
gratia vnus condemnat in decem ad annum alius in quinque
ad menſem. Nam menſis continet plus præſtationis, quam an-
nus, vt ff. de verb. obl. l. ſi ſtipulatus 10. aut 15. & ideo non valet
ſententia: quia licet quinque ſint minus quantitate, tamē mē-
ſis eſt plus tempore: & in tempore non eſt conſenſus. Item,
quia mens ſtatim interpellaret eo finito, ſed annus finito anno,
ſed iſta ſunt incompatibilia, ut ff. de preto. ſtipu. l. Valerianus, &
ff. loc. l. cum plures, §. dicta. & ita conſului. Sed adhuc eſt mirum.
Nam in d. §. ſi plures, præſupponendum eſt, quod fuerit datus li
bellus in quindecim. ergo qui iudicauit de quinque, iudicauit de
parte, non de toto. & rurſus ſi in quinque condemnaſſet, & in re
liquis abſoluiſſet, eſt contra duorum ſententiam, & ſic non va-
c let ſententia vnius, quod verum putarem, *c* ſi expreſſiſſet. ſed ex-
preſſa nocent, non expreſſa non nocent. Sed ad id quod iudica-
uit de parte, non de toto: tu qui habes intellectum, cogita & vi-
de quod not. ff. de excep. doli. l. apud Celſum, §. aduerſus. Valet
ſententia ſuper futuris vſuris lata. h. d. Vel ſic, præteritum tem-
pus, & futurum dependens a præſenti, pertinet ad officium iudi-
cis. Butr. Vel ſic, Tractus futuri temporis ex ſtipulatione vſura-
rum futuri temporis habet ad iudicem pertinere. h. d. Vel ſic,
propter moram rei ſpectat ad iudicem futuri temporis tractus.
hoc dicit no. Pone caſum in nube. Iudex cōdēnauit reū in ſorte,
& quādiu ſors fuerit ꝑſtita in vſuris, quæritur vtrū iſta ſnīa fuerit
lata cōtra iuris formam? Reſpondetur ꝙ non, ac ſi aperte dice-
ret, ſententia valet. No. qđ dixi in ſummario. Et præmitte ad eui
dētiā, ꝙ hęc lex habet quinque lectu. Sed quinta notabilior eſt,
& tanq̃ amica literæ cōprobatur per But. & alios. aliæ ēt lecturæ
verȩ ſunt, tamē non habent aliquod dubium, & iō non dignȩ ad
qua recitatione. Butr. Tu dic, ꝙ quælibet lectura eſt notabilis.
Nā in prima lectura eſt no. ꝙ apud aliū iudicē nō ꝑt agi de vſuris
3 nō veniētib. ex noua ſtipulatione poſt ſnīam. † In ſecūda lectu-
d ra eſt not. quod vſurȩ veniunt ex temeritate *d* appellantis. Nam
appellans

ADDITIONES.

a And. Barb. No. ꝙ iudicia. Ang. dat. 6. lect. huic l. per quam redditur ſingularis. licèt vſuræ centeſimæ currant poſt latam ſententiam intra quadrimeſtria tempora, tamē iudex ex cauſa poteſt moderari eas, & eſt ſingularis intellectus, & dixi in rep. l. 1. ſupra de iud. Et no. hic gl. quod executor declarat, ſicut iudex: ideo dicit Bar. in l. demonſtratio, ff. de condit. & demonſtrat. quòd iudex maleficiorum capiens binitum, facit confiteri illum eſſe illud corpus, & ita declarat. dixi tibi in l. hac conſultiſſima.
b Sed oppo. Not. limitationem ad l. diem proferre, §. ſi plures, hic allegat. & ibi dixi poſt Bar. & vide Roman. in l. 1. §. ſi ſtipulant, ff. de verb. oblig. & Bald. etiam in d. §. ſi plures.
c Verum putarem. Contrarium tenet Bart. in l. 2. infra de re iud. & in l. 1. ſupra ſi aduer. rem iudi.
d Ex temeritate. Vide Bar. in l. 2. infra de vſu. rei iud.

appellans fruſtratorie eo ipſo eſt in mora. In tertia lectura eſt no
a tandum, quod ſnīa *a* lata pro eo, a quo actor appellauit, nō excu
ſat reum quominus currant vſuræ appellatione pendente: quia
nihil innouandum eſt, & quia iudex appellationis non ſolū con-
demnat in ſorte male abſolutum ſed etiam addit de acceſſorijs
accidentibus appellatione pendente, de quibus primus iudex n̄
poterat iudicare, & ſic iudex appellationis eſt maioris potentiæ
4 & amplioris, creſcente materia quæſtionis. † Quarta lectura eſt
no. ꝙ qn̄ negat̄ iudicatum, tunc proponatur actio in factū, & par
tes iudicis erunt iudicare iudicatū eſſe, declarare & compellere
Quinta lectura eſt notabilis; ut apparet ex ſummario. Contra
primam lecturam non ſignat̄ opp. in gloſ. Sed extra poſſet oppo
5 ni: qa † de principali ad acceſſorium dēt idē iudex adiri, arg. ſ. de
iu l. nulli.. Sed reſpō. hic ueniunt ex cā ſeparata; id eſt ex diuerſis
6 ꝯctibus ſeorſum factis. † Sed ꝯ ſecūdā lecturam glo. opp. de leg. 2.
j. de vſur. rei iud. & reſpondet, ꝙ ibi lex non loquitur de tpe ītra
ſnīas, primā & ſecundā, ſed de quadrimeſtri. qđ datur iudicatis;
quod tp̄s eſt immune ab vſuris. Tu dic, ꝙ eſt immune ſi veniūt
ex ſtipl'one: ſecus ſi ex mora. qđ ēt limita, vt ff. de vſur. l. in fidei-
7 commiſſi. in prin. † Contra tertiā lecturā gloſſ. non opponit: ſed
poſſet opponi, qa licet ſit appellatum, tn̄ victori ſnīa dat iuſtam
cum litigandi, ut no. ſ. de reb. credi. l. generaliter, §. j. Sed iſtud n̄
excuſata a ꝯctu, ſeu a ſtipulatione vſurarum, vt ſ. de iudi. l. j. nota
b Auth. de iud. §. oportet. Contra quartam *b* lecturam gl. opponit
de l. poſt rem, de re iudi. vbi dr̄ nihil quæri poſt ſnīam. Sol. dicit
gl. ꝙ aut nemo ꝯdicit ſnīæ, & tunc non oportet actionem in fa-
ctū proponere, ſed proceditur ad executionem abſq; alia diſce-
ptatione. Aut apparet ꝯdictor, qui negat iudicatū, & oportet in
tentare actionē in factū. Tene menti. gl. q̄ debet intelligi, qn̄ per
negationem fit res dubia, alioquin ex officio iudicis exequenda
ut ff. de iudi. l. Prætor, in fi. & ff. de euic. l. ſi pignore. in verbo ext.
ordinem. vnde dicit Odofr. ibi, non officio iudicis fieri executio-
nem ſnīæ, ut ff. de minori. l. minor viginti quinque annis, cui fi-
c deicommiſſum, & not. in d. l. j. ſ. de iudic. No. etiam *c* ſ'm hanc le
cturam, *qualiter* Iudex debet pronūciare ſuper actione in factū
quia declarando, & compellendo, non iterum condemnando,
9 & adde, quod not. ſup. de in off. teſt. l. qui de in officioſo, † Modo
ſequitur quinta lectura, ex quo not. illud, quod dixi ī ſummario
meo. Sed tunc immediate oppo. de l. §. 1. ff. de vſur. vbi text. for-
d maliter dicit, ꝙ non pertinet ad officiū iudicis factum poſt *d* ſnīæ
tempus: hic aūt dr̄ ꝯ; quare male. gl. dicit: ꝙ ipi loquitur in offi-
cio, quod per ſnīam terminatur: hic in ſtipulatione: quæ p ſen-
tentiam non terminatur; quinimo ex præſenti venit q̄dā diſpoſi
tio in futurum. & iō pertinet ad Iudicem per cōſenſum partiū:
quæ ita ꝯxerunt. Sed mercenariū officium non ꝑcedit ex partiū
ordinatione: ſed ex mora; cuius tarditatem pōt actor remoue-
re, & iō non proſpicitur actori. In fructib. aūt bene pōt proſpici
de futuro: quia ſunt acceſſio coniuncta, & de ipſa re: ut ff. de rei
ven. l. vtiq. ſed vſura eſt acceſſio odioſa: & valde ſeparata ab ip-
ſa re, ſ'm Inn. vbi eſt eadē rō: & ꝯdictio: & eadē forma & natura
p̄ſentiū & futurorū: poteſt eadem libello pro oībus agi. hoc di-
10 cit. † Pondera illud verbum: ad officium iudicis, nam non lo-
quitur in vſuris promiſſis per ſtipulationem: hic ſic. & hæc vera
& rō dr̄iæ eſt: quia vbi non interuenit ſtipulatio, non eſt ſpes de-
bitū iri; & futurū dependet quaſi de nouo facto: ſed vbi interue
nit ſtipulatio, ibi eſt ſpes debitum iri, vt Inſt. de verb. ob. §. ex con
ditionali, & iō pp coniunctionem cauſæ futurum uenit una cū
præſenti, qn̄ ſumus in pluribus p̄ſtationibus, vt ſ. de fideicōmiſ.
l. j. ſic & penſio p̄ſens, & futura peti pōt eodē libello, ut ſ. de præ
ſcri. 30. ann. l. male agitur. & hoc ut perplexitas litiū euitentur, ut
ſ. in prima cōſtitutiones Codicis, in prin. Item nō intereſt rei, qa
nō cōpellitur ſoluere niſi ſua quaq; die, vt ff. de verb. obl. l. ſtipu-
latio iſta, §. incerta. & l. qui Romæ, in princ. † Secundo opp. qa
iuris regula eſt, ꝙ iudex non pōt iudicare de obligatione futura,
vel conditionali, vt ff. de iudi. l. nō quemadmodū. quia ſine actio
ne nemo experitur, ut ff. de neg. geſt. l. ſi pupilli, §. penul. Sol. aut
eſt vna præſtatio, vel plures, & omnes conditionales, & tunc iu-
dicium non pōt fundari, vt in ꝯrijs: aut vera præſtatio eſt puta, &
aliæ cōditionales, vel in diem: & tūc aut libellus eſt dictatus ſolū
de pura, & nō de conditionali, & nō ueniunt cōditionalia; ut l. j.
ſ. de iudi. Aut de ſolis cōditionalib. & non ꝑcedit libellus: aut đ
oīb. copulatiue. & tn̄ procedit libellus, qa lex diſponit rōnibus,
12 qbus ſupra. † Sed immediate *e* oppo. ꝙ imo tractus futurus tp̄is
e pertinet ad Iudicē indiſtincte, ſicut videmus, vbicunq; petit cau-
tio: nā de p̄ſentib. non eſt cauendū, ut l. dedi, in prin. de condi. ob
cau. ſed đ futuris ſic, ff. de iudi. l. in omnibus. Sol. aut petitur res,
aut petitur cautio. primo caſu habent locum ſuperiora: ſecūdo
caſu habet locum l. in oībus. quia cautio, qua debetur, tūc com-
petit, licet ad cautelam futurorū. Illud eſt certum, ꝙ qn̄ ſentēiia
non poteſt plene executioni mādari ſine cautione, ꝙ poteſt pe-
ti cautio, ut ff. ſi ſeruit. vendic. l. harum & l. egi. & ff. de oper. nota
f nunc. l. ſi prius. Vt *f* autem circa prædicta inſtruaris, cum quæri-
tur, an tractus futuri temporis ſpectet ad iudicē. Dic, quod aut
non habet ordinem, vel originem ex præſentibus, & non ſpe-
ctat, vt l. 1. §. 1. ff. de vſur. aut habet ordinem ex præſentibus, &
tunc refert, aut habet ordinē contingentiæ, & non ſpectat ad iu-
dicem. Fallit pp præſentem culpam, vel dolum rei, ut not. ff. de
neg. geſt. l. diuortio. & ff. ad leg. Aqui. l. in lege aquilia, ſi deletum
itē fallit, vbicūq. lex diſponit aliquid ad cautelam futurorum, vt
ff. qui ſatiſd. cog. l. inter cēs. Aut habet ordinem neceſſitatis, &
tunc proſpectus futuri tp̄is ſpectat ad iudicem, vt ff. ſi ſerui. vend.
l. harū. & l. egi. & ff. fami. erciſcun. l. pomponius & l. ſi quę. & hoc
contingit ideo, quia ius caſuale, & formale eſt præſens, ſi execu-
tio requirit factum pręſens, ut qn̄ eſt obligatio, vel factum ſuc-
cedaneum, & non momentaneum, vt ff. de arb. leg. inter Satilia-
num. & hæc vera, quantū ad condemnationem, vt ff. de iud. l. nō
quemadmodum. Sed quantū ad obl'onem interdū offert cautio
ſponte, & iudex debet eam accipere, vt ff. de cond. & demonſtr.
13 l. Mutianæ. † modo iuxta prædicta q̄ro, certum eſt ꝙ annuū le-
gatum eſt plura legata: & licet currat p̄ſcriptio in primo anno,
g non currit tn̄ in futuris annis. Sed quid *g* ſi legata ſunt mihi ali-
mēta, vel uſuſfructus ſimpliciter, non diſtributis temporib. nun
quid eſt vnū legatum, vel plura? Dicit hic Butr. ꝙ eſt vnū legatū,
& nō ꝯditionale. licet reſoluatur memoriēte. Ex hoc ſequitur;
ꝙ p̄ſcriptio incipit a principio, nec dinumerat̄ p ſingulas p̄ſcri-
14 ptiones, quod eſt notabile & ſubtile. † Extra quæro, *h* quid ad iu
h dice ſecularem de vſuris. Reſp. aut ſunt tales vſuræ, quæ debent̄
de iure canonico & ciuili, & tunc iudex ſecularis pōt in eis ꝯdē
nare, aut ꝯſtat non deberi, & poteſt abſoluere; aut eſt dubium, &
tūc eſt cā eccleſiaſtica, & pertinet ad Ep̄m, ut no. 11. q. 1. in ſum-
ma. Tene menti. & no. ꝙ hæc diſtinctio non eſt adhibenda in ſpi
ritualib. cauſis, quia ibi indiſtincte iudex ſecularis non pōt pro
nūciare de ipſis: tn̄ ſi ei ꝯſtat ueritas de plano p cōfeſſionē, nō eſt
neceſſaria diſputatio fori, ut dixi ſ. de iud. l. quoties. item ſi uidet
apertā calumniā, nō dēt dimittere ꝑceſſum ſuum p ambages.

ADDITIONES.

a Sententia. Vide, & intellige, vt no. iſte inf. prox. in ver. contra tertium, vide no. in l. fi. ff. de re iud. & ibi Bar. & Bal. in l. 2. inf. de vſur. rei. iud.
b Contra quartam. Vide Bal. in l. 2. inf. de ex. rei iud.
c No. etiam. Vide Spec. in tit. de execu. ſen. §. breuiter. verſic. ſed ſecundum.
d Factum poſt. Quando tractus futuri temporis pertineat ad iudicem, vide no. per Bal. in l. 1. in verſ. 6. præmitte, vſque in fi. ſup. de fideicom. liber.
e Sed immediate. Vide Bal. in l. 1. ad fi. ſup. de fideicom. liber.
f Vt An futura in iudicijs & compromiſſis locum habeant, abunde diſcutit. Spec. ti. de arb. ver. quid ergo.
g Sed quid. Vide quod dixi poſt Imo. in l. ſi Stichum, §. ſtipulatio, de verb. ob. & tex. in l. 1. ff. quando dies uſu. leg. facit l. ſcire debemus, uer. ſtipulationum, de uer. ob. & hic uide Bal. in c. 1. de contro. feu. apud pare. term.
h Extra quæro. Vide in l. 1. ſup. de ſacroſ. eccl. & Bart. in l. eos, in fi. ſup. de uſur. cum concor.
Celſus. Adde de hoc quod no. in apoſt. ad Lanfr. de Oria. in c. qm̄ contra ſalſam, §. confeſſione, nu. 22. in apoſt. in uer. quia eſt cauſa eccleſiaſtica extra de prob.

LEX II.

1 *Factum vbi petitur, & non quantitas, ſine certa quantitate ſententia procedere debet.*
2 *Libellus, peto indemnitatem, dicitur obſcurus.*
3 *Sententia incerta non tenet.*
4 *Alternatiua poſitio an procedat.*
5 *Promiſſio, qua quis ciuitatem indemnem ſeruare promittit, an factum, vel intereſſe contineat.*
6 *Fideiuſſor carceratus, qui nondum ſoluit, factum a reo petere poteſt.*
7 *Tutor ſi fideiuſſori promittat eum de obligatione extrahere, executio qualiter fieri debeat.*
8 *Ciuitas coram ſuo curatore agere non poteſt.*
9 *Agens actione iniuriarum quantitatem declarare tenetur.*
10 *Ciuitas dicitur Reſpublica.*

Quamquam Vbi eſt incertum in petitione, & in-
certum in perſecutione, poteſt dedu
ci incertum in ſnīę prolatione. h. d. But. Vel ſic, Vbi admittitur
incerta petitio, & in proceſſu non fuerit declaratū, nec actor fue
rit coactus declarare, admittitur ſnīa incerta. Vel breuius, Vbi
petitur quid incertum, valet incerta ſnīa. Bar. Vel ſic, Condem
natio ad factum, ēt nō exp̄ſſa quātitate, procedit. Vel ſic, Snīa la-
ta ſuper libello non continente certam quantitatē, non opponē
te reo ꝯ libellū, valida eſt de iure, dūmodo ꝯtineat aliquod factū
ꝙ in executione ſnīę poſſit poſtea declarari. h. d. Not. quod po-
a teſt agi *a* ad declarationem ꝯctus. No. † vbi petitur factum, non
1 quantitas, procedit ſnīa ſine certa quantitate. No. ꝙ ꝯctus, ꝙ ſen
tentia de cōſeruatione indemnitatis pōt eſſe incertus, vel incer-
ta, ſ. tit. j. l. cum eorum. No. ꝙ licet libellus debeat liquidari per
tres liquidationes, ſcilicet cauſæ rei, & actionis, vt not. de eden.
l. j. in princ. tamen ubi petitur factum non eſt neceſſe ſpeciem,
vel quantitatem declarari. Caſus debet poni in nube. Quidam
promiſit Reipublicę indemnitatem rei, cum hoc negaret, con-
uentus fuit per libellum, & probata promiſſione, Iudex pronun
ciauit indemnitatem pręſtandam: quæritur, vtrum ſententia
2 valeat? Reſpondeo. quod ſic. † Opp. iſte libellus, peto indemni-
tatem

ADDITIO.

a Agi. Vide Bar. in l. ſi finita, §. eleganter, in uerſ. ſed an quis poſſit, ff. de dam. infe.

tatē,eſt obſcurus,ergo nō procedit? Rñ.imo procedit, ſi non eſt
oppoſitū de ĩcertitudine,& ſic tenet proceſſus in gñe aliter non
3 declaratus.† Opp.ꝙ ſnĩa non teneat,quia incerta ut leg. prox.&
l.fi.Inſt.de act.§.curare. ſ̃.de magiſtra.conue.l.1.quia in ea certa
quantitas,vel certa res expreſſa nō eſt,nec actio certa ↄ tinetur.
Sol.hoc contingit culpa rei,ꝙ in initio non petiit libellum decla
rari,& hoc ēt non petiit in proceſſu,vt ſ̃.de anna.excep.l.fin.Vel
dic,ꝙ non erat quæſtio de intereſſe,ſed an eſſet promiſſa indem
nitas nec ne,vnde ſufficit ſi actor petijt ſuper hoc pronunciari,
ut ſ̃.tit.1.l.cum eorum.& iſta lect.eſt not. Vel diſtingue,cum q̃-
ritur an ualeat incerta,quod aut libellus eſt certus,& debet dari
ſnĩa certa:aut incertus,& tunc incerta valet, ut qñ agitur alter-
natiue,uel qñ aliquid petit̃ in gñe.item in iudicis vniuerſalib. &
rōnem reddit gl.in l.j.ff.de eden.in prin.magnæ gl.idem ſi agitur
ad factum merum,vel mixtum,ſicut eſt indemnē ↄſeruaſſe, vt
hic.aut libellus eſt incertus,tñ cerificandus, vt qñ petitur inter-
eſſe.nā debet liquidari in proceſſu iudicij,ut j̃.tit.1.l. 1. §. in alijs,
& tunc dēt ferri certa ſnĩa,ſi fieri pōt,aliter fertur incerta,vt le. j.
ſ̃.eod.ſed in executione dēt liquidari,ut Inſt.de act.§.curare, &
no.ff.de uerb.obl.l.eum.qui certarum.§.1.regula tñ hæc eſt, qa
ſi aliqñ admittatur libellus incertus, tñ probatio debet eſſe cer
a ta,*a* ut eleganter no.ff.depoſi.l.j.§.ſi quis argentum. nā incerta
& obſcura probatio non valet,nec releuat probantē,ut extra,de
probat.c.pſ̃entia,quia probationes debent de neceſſitate con-
cludere,& de iuris pſ̃umptione,vt no.ff.de excuſ.tu.vel cu.l.j. §.
ætas.& ext.de ſucceſſ.ab inteſt.c.cū dilectus.& ſ̃.de prob. l. ſi ue
4 poſſidetis.† modo pone, nunqd procedat poſitio *b* alternatiua?
b Rñ.ſic qñ contractus,vel diſpoſitio ponētis eſt alternatiua.ſecus
ſi ſit alternatiua ponentis,& non alternatiua diſponentis niſi al-
ternatiua procedat ex facto aduerſarii,vt no.Innō.in cap.ex par-
5 te extra,de reſcr. vbi omnino vide.† modo pone. Titius *c* facit
c guerram ↄ̃ ſuam ciuitatem,cui intulit multa damna, & multos
ſumptus,tandem ueniens ad cōcordiam,promiſit ſeruare ciui-
tatē indēnem,ut extra,de iureiur.c.in noſtra. Quæro,utrum pro
miſſio hæc contineat factum,uel intereſſe? Et vr̃ lex noſtra de-
terminare ꝙ ↄtineat factum,licet ſi ceſſet in facto,ſuccedat obli-
gatio ad intereſſe,ut no.ff.de neg.geſt.l.ſi mandato. Br̃ iſtę pro-
miſſiones debent conſiderari circa iuris effectū.nō.n.dēt conſi-
derari ſupficies illorū verborū,ſed facti realitas.ut no.ff.de verb.
obl.l.5.§.ſi ſortem.& facit qđ no.ff.rem ratā hab.l.ſi ſine,§.cum
6 aūt.in gloſ. quæ incipit,ſ.cum debitor.† Et fuit quæſtio de facto,
d vtrum fideiuſſor *d* carceratus,q nondum ſoluit,debeat petere a
reo factū,ſ.quod excarceret,uel intereſſe,ſ.ꝙ detineatur pro de-
bito declarato? Conſului,ꝙ vtroq. modo poſſit agere, intereſt
enim ſua agere debitorē non ſtare in carcere.q̃dā dicebant ↄ̃riū
eū ipſe fideiuſſor nihil adhuc ſoluerit. Carcer. n. loco cuſtodię
non loco ſolutionis eſt,queādmodū ſi paſſus eſſet miſſionem ex
7 primo decreto tm̃.† modo *e* ego q̃ro de eo, quod accidit tota
e die, Tutor promiſit fideiuſſ.ſuo extrahere eum de obligatione,
qualiter fiet executio huius promiſſionis durante tutela? Rñd.
animo nouandi offerendo fideiuſſorē ęque idoneū:& ſic ſi qui-
dem pupillus legitime acceptet,bñ qdem, vel qñ acceptat nō le
gitime,ſatis eſt tutori,ꝙ fecerit quicquid potuerit de iure, & de
facto,dū tñ ſatiſdet de fideiuſſore,ita ꝙ eum certū faciat dānum
pati non poſſe,vt ff. qui ſatiſ. cog.l.j. Denuo opp. & vr̃ ꝙ iſte li-
8 bellus fuerit oblatus coram incongruo iudice, nam † ciuitas nō
pōt agere corā, ſuo procuratore vt l.j.ſ̃. ne ſuis in cā. Rñ.qđ hic
erat actā coram procuratore. Cęſaris,qui eſt Iudex inter fiſcum
& priuatū. Hęc ſolutio non eſt vera,qa municip ũ non eſt fiſcus
ſed eſt ſub Pręſide,vt ff.qđ cuiuſq; vniuer.no.l.ciuitas. Alia ſol.
eſt,ꝙ iſte erat Iudex p ſtatutū ciuitatis deputatus inter ipſam ci-
uitatē & ciues,nā talem magiſtratum ciuitatis conſtituere pōt,
vt quotidie facit ciuitas Bononię, & alię ciuitates Italię. & not.
f iſtā gl.ꝙ ciuitas *f* pōt habere.ꝓprios Iudices inter ſe & ſuos ſub-
ditos,ſicut Cęſar dat proprium Iudicem inter fiſcum, & priua-
tū.pōt etiam Cęſar iudicare per ſeipſum in propria cā,vt l.proxi
ma.de his,quę in teſt.delen.In ciuitate tñ non puto ꝙ poſſint fa
cere ſine authoritate ſuperioris,qui ſit ſuperior actu & poteſta-
te.Ciuitates vero,quę viuunt in propria libertate,& abſolute ꝓ-
prio regimine, non indigent alieno adminiculo, quia ſuis iuri-
bus vtuntur.Item ſi faciunt authoritate priuilegij,vel conſuetu-
dinis pſ̃criptę,alius ſecus:ſicut nec hoc poſſunt facere priuati.vt
no.ſ̃.de iuriſ.om.iud.l.priuatorum, & ita etiam intelligo quod
9 no.ff.de priui.credi.l.Antiochenſium. Extra † quęro, *g* quidam
g agit actione iniuriarum,an teneatur declarare q̃titatem,q̃ con-
ſequi intendit? Reſp.ſic,qñ agens dēt ęſtimare: ſed ſi eſt in arbi-
trio iudicis,dēt concludere libellus hoc modo,quantum iudici
ęquum videbitur,vt eleganter no.ff.de iniur.l.iniuriarū ęſtima-
h tio. Eodē modo *h* formatr̃ libellus ↄ̃ iudicem de imperitia: nam
cum ptineat ad ſyndicatorem ęſtimare,nō dēt libellus certum
ↄcludere,puta in decē,in quibus me damnificauit,nam iſtum li
bellum antiqui Aduocati reputabāt ineptum,quia iudicis arbi-
trium non eſt in poteſtate litigantis,ſed in arbitrio iudicis ex his
quę probantur,q̃ non ſunt certa. Item, non omnis imperitia iu-
dicis graui culpa annumeratur,qa non ea q̃ eſt in apicibus iuris
& ille qui forte iudicat, non pōt habere cōſilium petitorum, &
ipſe eſt quidam idiota,ut no.Inſtit.de obli.q̃ ex quaſi malefic. in
10 prin. Dicit Iac.But.alibi,† ꝙ in magnis dubijs ſemper eſt tenen
11 da opinio gloſſ.& ita conſulo fieri.† Quæro, vtrum ciuitas dica-
tur Reſpublica? Reſpōdeo,ſic large,vel quia eſt portio Reipubl.
Romanæ,ut no.in l.1.§.publicum ius,ff.de iuſt.& iure.

ADDITIONES.

a Certa. Vide Bar.in l.ſi in rem,in fin.ff.de rei.ven.
b Poſitio. Dixi poſt Bart.in l.2.§. quid obſeruari.ſup.de iur.cal.uide Bald.in l.1.in 3.
oppo.ſup.de fur.Ant.de But.in c.tertio loco,ad fin.extra de prob.
c Titius. Vide quod no.Bar.in l.pater.ff.de do.præleg.
d Fideiuſſor. Vide latius per Barto.in l.fi.infra de vſur.rei iud.& quod not.Bal.in l.ſi
pro ea,in 3.q.ſupra mand.
e Modo. Vide.quæ dixi poſt Barto.in l.Lucius,ff.mand.& Bald.in l.ſi pro ea,in 11.q.
ſupra mand.& ad hanc q.facit in ſum.quod not.Bald.in l.fin. in verſi . modo ſū-
mo.ſup.de do.pro.& vide Bald.hic,& latius in l.ſi pater,ſupra de colla.& in l.qui
autem,§.1.ff.de conſtit.pec.in rep.antiqua.& in l.ſi mandato meo,in princ.In re-
pe.antiqua,& ibi bonus tex.ff.mandati.
f Ciuitas. Vide Bar.& Ang.in l.1.ſup.ne quis in ſua cauſa.& in l.proxim.
g Extra quæro. Not.pro libello in actione iniuriarum.& vide Bart. in l.iniuriarum,
hic alleg.
h Eodem modo. Vide Barto.in l.2.ſup.de ſent. ex breui.reci.& Ang. in l.3.in eum,
ff.de dam.infect.utrum autem valeat ſententia,condemno te ad reſtituendas res,
quæ tibi obuenerunt Inn.tenet,quod non in c.ſignificātibus extra,de lib.obla.&
ſequitur Bal.& Ang.in l.fi.de annali exce.& quaudo ualeat ſententia incerta, qd
in acceſſorijs,uide Bal.in l.3.infra de fruct.& lit.expen.

LEX III.

1 *Sententia incerta,quare non valeat.*
2 *Sententia pro parte incerta,quare non valeat.*
3 *Sententia ſi ſit nulla,non ualet probatio.*
4 *Probatio incerta, an aliquid valere poteſt.*
5 *Probatio negatiua non indiget alicuius diſpoſitione.*
6 *Sententia lata in uti poſſidetis per verbum præſentis temporis valet,ſi probata eſt poſſeſſio.*
7 *Sententia lata p uerbū pteriti imperfecti tpis in vti poſſidetis an valeat.*
8 *Sētētia lata p uerbum pteriti perfecti tēporis in vti poſſidetis,an valeat.*
9 *Sententia in actione ex teſtamento lata,quantitate non expreſſa,an ualeat.*
10 *Sententia in qua iudex ſe retulit ad inſtrumentum non productum,valet.*
11 *Sententia in qua iudex dicit condemno te ſi eſt probatum,de qua probatione intelligatur.*
12 *Sententia tenet,etiam ſi teſtes cauſam ſui dicti non reddiderunt.*
13 *Præbendæ vacantis prouiſio non ualet,niſi de uacatione conſtet.*

Hęc ſententia. Sententia incertæ quantitatis non
valet, niſi aliqua parte actorū certa
quantitas ſit declarata.h.d. Vel ſic, Sententia & mens iudicantis
talis eſſe pręſumitur, & qualis & quanta ex allegatis & probatis
1 concipitur hoc dicit no. † Nota,ꝙ ſententia incerta non *a* valet:
a tamen in dubio prout acta fidem facientia patiuntur,intelligitur
lata.h.d.not, Quæro cum gl.quid ſi in aliqua parte actorum cer-
ta eſt quantitas declarata;tamen ſententia non fuit ad illa acta re
lata,nunquid valet ſententia? Reſpondet gl.ꝙ non, propter vi-
tium incertitudinis,vt ff.de arb.l.quid tamen,§.Pomponius, ſed
ibi videtur innuere contrarium,& vr̃ caſus ff.de re iud.l.ait ptor
§.ſi iudex. Diſtingue,quædam ſunt acta,quæ faciunt rem dubiā
vt libellus,quia in libello fit mentio de controuerſia,quam facit
aduerſarius, & tunc aut ad talia acta facta eſt relatio,vt condem
no te in petitis, & valet, vt ff.de re iud.l.in ſumma. ver. amplius.
Aut nō eſt relatio facta,& nō valet, vt j̃.dicā. Aut ſunt talia acta,
quę faciunt rem certam,vt inſtr̃a,atteſtationes,& confeſſiones,
& iuſiurandum,quæ omnia faciunt plenam probationem; tunc
ſententia valet,& præſumitur lata tacite facta relatione ad acta,
quia ſemper iudex in ſententia dicit,viſis actis,tamen hęc verba
quantum, ad propoſitum, nō intelliguntur niſi de geſtis proba-
torijs;vnde cum litera dicit actorum, dic.ſ.fidem facientium,&
ita vult glo.parua, & no.hic poſita. Aut per acta non apparet ꝓ-
batum eſſe plene, ſed ſemiplene, & tunc non valet incerta ſnĩa,
quia non ſunt talia acta,quæ reddant rem certā, vt ff.de iureiur.
2 l.admonendi. Item multo magis ſi nihil eſt probatum. † Sed
quid ſi eſt pro parte plene probatum, & pro parte nō? Dicit Bar
in d.l.ait prætor.non valere ſententiā,non quia eſt incerta,ſed qa
non

ADDITIO.

a P.D.Non limitabis hoc notabile vltra limitationes Bal.hic,vt no.ſit verum,quan-
do libellus incertus admittitur,ut in iudicijs vniuerſalibus, & cum factum merū,
aut id quod intereſt,petitur. vel indemnitatis præſtatio, vt Bartol.& Bald.ſupra l.
prox.& Bar.Alexan.in l.ait prætor.§.ſi iudex,ff.de re iud.deinde in petitione alter
natiuæ;l.pluribus,§.& ſi placeat,ff.de verb.obliga.item in fructuum petitione,per
Cyn.& Bal.in l.cum propria,ſi quis alt.vel ſibi Præterea. quando libellus non cer
tificatur in proceſſu iudicij,qui in executione ſententiæ certificari poteſt,ut in eo,
quod intereſt,vt per hunc ſup.l.prox.Item quando damna & intereſſe. per Salyc.
ibidem Doc.in d.l.cum propria. Item ſuper expenſis, l. terminato C. de fruct.&
lit.expen. Item ſuper dote,modo data declarentur,in rub.ſolut.mat.vbi per Doc.
Item ſuper iure Epiſcopali, cap. cum olim. de præſcrip. Item quando refertur ad
acta,quibus certa quantitas continetur,vt per Bartol.in d.l.ſi iudex,& per Cyn.&
Angel.in l.fi.C.de annali excep. Item & quando de incertitudine oppoſitum non
eſt,vt hic per eundem Ang. Ex quibus facile intelligere licebit,quando incerta ſen
tentia teneat.

non eſt lata ſup toto,l.j.ſ.ſi aduer.rē iudi. Sed dictū ſuum debet
a intelligi ſup principali ſumma,nā in acceſſorijs *a* valet ſnīa,p par
te incerta, vt no.j.qn̄ prouoc.non eſt neceſſe.l.fi.& iō ſi eſt pbatū de parte,valet ſnīa in ea parte,licet q̄titas in ſnīa non ſit ſpecificata,qa pro ſpecificata debet haberi. ſi aūt reſeruauit ſibi taxationem, non vr̄ declaraſſe,ſed declarationem ſe pollicitū:& valet ſi,poſtea iſta acceſſoria declaret pp virtutē reſeruationis,j.d fru.& lit.expe.l.3.Sed quid ſi probatū eſt per duos teſtes īfamēs: Reſpon. valet ſnīa, quia probatio eſt certa,licet per exceptionē
3 potuiſſet elidi, vt ſup.de teſti.auth.ſi teſtes.† Ex hac l.not.tale ar.
nō valet ſnīa incerta,ergo nec probatio.vnde ſi id, quod magis vr̄ in eſſe non ineſt,ergo nec id quod minus.Idq. apparet, qa ex probatione nō oritur actio,nec exceptio,licet ſit indubitata:ſed ex ſnīa ſic. Idē ex iuio & ex cōfeſſione,non qa probatū,ſed quia
4 quaſi ꝯhitur,ut not. ff.de iureiur.l. ſed & ſi poſſeſſori,§.pen.† Sed
ppo.ꝙ incerta probatio ad aliquid valeat:nā ſi ſeptem teſtes dicunt teſtamentum factum,ſed de tenore dicunt non recordari. imo ēt duo impediunt adire hæreditatem ab inteſtato, vt no.in l.2.ſ.de ſecun.tab.Sol. etiam decem millia non probarent,quia in teſte opus eſt memoria,vt ff.de furt.l.qui tabulas.& dicta glo. debet intelligi,qn̄ deponebant ſic factum: tn̄ iſti deponentes nō erant numerus ſufficiēs,& iō nō pbāt ſic factū ex defectu numeri,non ex defectu incertitudinis teſtimonij. Vel dic, ut ibi dixi.
b Quid ſi teſtes *b* dicerent, Notarius errauit,quia non audiuimus hæc verba,ſed quędam alia,de qbus nō recordamus. Rn̄deo pbant negatiuā,ſed nō affirmatiuā,dū tn̄ ſint numero ſufficienti. Vel dic,ꝙ ēt duo probant erratū,ſed nō qualiter dictū,vt ff.de legat.2. l.cum proponebat. & l.j. in fi. ff. quemadmodū teſta,aper
5 & dic, vt ibi Ex † quibus apparet, ꝙ negatiua *c* probatio nō indi
c get alicuius diſpoſitione, ſed bene indiget ſcientia ipſius negan-
6 tis. † Sed nunquid *d* valet ſententia interdicto,uti poſſidetis,per
d verba p̄ſentis temporis, ut, vti poſſidetis, ita poſſideatis? Rn̄deo
7 ſic, ſi eſt probata poſſeſſio,alias non. † Sed quid ſi Iudex profert
e ſententiam p verbum p̄teriti imperfecti *e* temporis,vti poſſidebatis ante litē conteſt.ita poſſidetis? Dicit gl.ꝙ idē.Sed dubium eſt, quia iſtud tp̄s non concludit ad condemnationem, cum poſſeſſio requiratur tempore litis cōteſtatæ, ut Inſti.de interd.§.hodie
8 †Sed quid ſi Iudex locutus eſt per verba pręteriti perfecti, vt uti poſſediſtis ita poſſideatis? Rn̄deo idem,ut not.glo.in d.l.ait præ-
f tor.& no.ꝙ iſte quęſtiones nō formātur alibi in iure. dicit Spe.*f* ꝙ in interdicto,vnde vi,Iudex non debet cōdemnare,ad reſtitutionem fundi.ſed poſſeſſionis. Veruntamen talis ſententia poſſet ſuſtineri, ſi in libello fuiſſet actum ad reſtitutionem poſſeſſionis. vr̄ enim condemnaſſe ſm̄ petitionem,allegat hanc l.pen. in
9 Spe.de reſti.Spol. §.ſpoliatus.ver.no.quod quidam.†Modo una
g cum illa gl.quęro, in actione ex teſtō: *g* quid ſi Iudex dicit hæredi,ſolue legatum.Rn̄deo,utere diſtinctione legis noſtræ.hoc ſalno,qa ſi eſſet legatum,vel fideicōmiſſum vniuerſale, & ex actis appareret,ꝙ valet ſententia,licet nō eſſet expreſſa quantitas cer-
10 ta.ita dicit glo.not.† Sed quid ſi iudex retulit ſe ad inſtrm̄ *h* non
h productum in actis, vel ad teſtes non productos, ut condemno te ad præſtandam legatum a te relictum per teſtatorem coram legitimo numero teſtium, videlicet tali,& tali,&c. Rn̄deo, valet ſnīa,tex.eſt not.in d.l.ait Prætor, vlt.reſponſo.Sed Nico. de Mata.dixit cōtra.ſ.in l.prox.quia talia non ſunt de actis probatorijs. qđ enim non eſt productū,non facit fidem. Sed rō ſua non eſſet vera in relatione tacita, & p̄ſumpta.ſecus in relatione expreſſa,
11 arg.ff.de hære.inſti.l.ille autem.†Quæro,de qua probatione *i* in-
i telligatur,ſi Iudex dicit ita,condemno te ad decem,ſicut eſt probatum? Reſpondeo,intelligitur de ea probatione,quæ per ſe eſt ſufficiens,non de ſemiplena,ſm̄ Bart.& hoc dico per tex.& glo.
12 ff.de condi.& demonſtrat. l. Lucius.† Sed quid *k* ſi eſt probatū per teſtes,qui non reddiderunt cauſam ſui dicti? Reſpondeo,valet ſententia,niſi reditio cauſę eſſet de ſubſtantia. Nam tunc eſſet diſpoſitū,non probatū? ut ſi teſtis deponeret de dn̄io,territorio:diſtrictu,iure decimandi & alijs, q̄ potius rōne, q̄ ſenſu percipiuntur.ut no.Inno.extra,de teſtib.c.cum cām,cuius dictū eſt
13 notabile,tn̄ multum vulgare.† Quæro,quid ſi executor, qui habet in mandatis a Papa certam,vel incertam præbendam,ſi vacat,& contulit mihi vacantem re vera,dicēdo;cōfero tibi ſi vacat,tamē vacabat,nec ego,nec ipſe ſciebamꝰ:an teneat talis collatio? & vr̄,ꝙ non quia niſi conſtet de vacatione,prouiſio eſt incerta,arg.l. hæc ſententia. pro hoc facit ff.de condi.& demon.l. multum intereſt. Sol.Io. And.& Ioan. Mona.in c.ſi tibi abſenti, de præben.lib.6.determinant valere attenta ueritate,& voluntate:& ſic non uitiat ignorantia, ad hoc ff.de iuris & facti ignorā. l.regulam,§.qui ignorauit.Item dicūt quod ſufficit, vacet de iure,licet non de facto:quia hęc conditio.ſi vacat,ad ius dēt referri,ar.ſ.de hęredib.inſtituen.l.cum proponas.Nō ob.j.de c,l.nec nos, quia aliud in aditione hæreditatis, in qua requiritur certa ſcientia,li aliud executione mandati extra figuram iudicij exequendi,quæ verba ſunt notabilia.

ADDITIONES.

a In acceſſorijs.Facit quod not.Barto.in l.j.inf.ſi plu.una ſenten. de hoc plene in §. curare,Inſt.de act.plene per Inn.in l.ait Prætor,§.1.ff. de re iud. & hoc tenet expreſſe Bar.in l.3.inf.de fru.& lit,expen.& ibi Bal.

b Quid ſi teſtes. Vide Bal.in l.1.§.ſi quis neget.ff.quemad.teſ.aper. & in l.2. ſup.de bon.poſ.ſecun.tab.Bar.in l.ſi librarius, in fi.& quod ibi.dixi, ff. de reg.iur. & faciunt no per Bar.in l.errore,ſup.de teſt.

c Negatiua.Faciunt no.per Bar.in l.2.ver.ſed quid ſi interrogatus, ſup.de bon.poſ ſecun.tab.

d Nunquid.Vide Bar.in l.ait Prætor,§.1.de re iudica,

e Præteriti imperfecti.Sed Bar.& Doct.in l.ait Prætor,§.1.ff.de re iud, vbi gl.ponit, non intelligunt illa verba in interdicto recuperandæ, propter motiuum illius.

f Dicit Spec.Ad iſtud vide quod no.Bar.in l.pe.in prin.inf.ſi a non compen.iu.& ſequitur Ant.de But.in c.cum ad ſedem extra de reſt.ſpol.

g Ex teſtamento. Vide in l ait Prætor,§.1.de re iud.vbi gl.& Doc.

h Ad.inſtrumentum.Vide Bal.in l.1.in fi.ſup.de ſen.ex breui.reci.& Mod.in §.curare.Inſti.de act.in verſic.quærit Bal.in dicta l.3. Tu vide Io.And.in addi.Specu. in tit.de ſen.prola.§.qualiter,verſ.quid ſi iudex.& ſequitur Ant.de But.in cap. cum venerabilis,ext.de exce.& ibi Inn.& quod no.Angel.& Imo.in l.ſi conuenerit,ff. de re iud.

i De quo probatione.Vide in l.in bonæfidei,ſup.de reb.cred.
And.Barb.Quæro,de qua No.pro intellectu l. Lucius,ff.de cond. & demon.

K Sed quid. Vide plene in l.ſup.de teſt.

LEX IIII.

1 *Sententia non valet probationibus liquidis non præcendentibus.*
2 *Dos extra ordinem peti poteſt.*
3 *Iudex indiffinitiua,poteſt ſibi eſſe contrarius.*
4 *Libellus ſuper dote repetenda debet eſſe certus.*
5 *Dos viro tradita,an præſumatur ſi res tradatur,an vt res paraphernalis.*
6 *Fructus in actione dotis veniunt iure actionis.*
7 *Dos,quæ data non apparet,repeti non poteſt.*
8 *Mulier promittens viro ſuo dotem,omnia ſua bona promittere nō videtur.*
9 *Vir onera matrimonij ſuſtinere non tenetur, ex quo dotem non habet.*
10 *Dotis declaratio,alicui mulieri committi poteſt.*
11 *Dos quæ mulieri promittitur,debetur etiam nuptæ tempore teſtamenti.*
12 *Vir ſi ſine cauſa vxorem expellit dotem ei aſſignare tenetur.*

Hęc ſententia. Sententia incerta condemnatoria lata ſuper incerto libello dotis per probationes non liqidas,ipſo iure non tenet.& abſolutoria poſtea in ꝯrium lata valet. h. d. Vel ſic, licet cā dotis ſit priuilegiata;intelligitur ſi ꝯſtat de dote,alias dēt reus abſolui. h. d.vel ſic. nota ꝙ licet cā dotis ſit priuilegiata,tn̄ non ualet incerta & ob-
1 ſcura ſententia.h.d.† Et nota, ꝙ hæc lex præſupponit, quod iudex habeat pro certo dotem eſſe datam. tamen quid & quantū erat incertum,& iō non valet ſententia tanq̄ lata non præcedētibus liquidis probationib. & quia incerta. Not. ꝙ hæc ſenten-
a tia,pronuncio dotē non liquidam, eſt interlocutoria. *a* † Not.
2 ꝙ dos petitur extra ordinem *b*.i.extra antiquam ſolennitatem,
b tn̄ lis debet ꝯteſtari,l.ſi cum dotem,§.eo,aūt tp̄e,ff.ſol. matr.in-
c ſtantia dotis tamen eſt priuilegiata in dilationibus moderādis,*c* vt no.in l.1.ff.ſol.matri.tn̄ a ſententia lata ſuper dote poteſt appellari,& agi de nullitate,ſicut in alijs cauſis,vt in leg. noſtra.
3 † Nota quod *d* iudex poteſt eſſe ſibi cōtrarius in diffinitiua, qn̄
d prima ſentētia eſt ipſo iure nulla:non enim eſt neceſſe ſi primo condēnauit non rite,ꝙ cōdemnet poſtea rite:imo poteſt abſol-
4 uere,& eſſe ꝯrius ſibiipſi,quod eſt notatu dignum.† Not. quod
e libellus *e* ſuper dote repetenda,debet eſſe certus,item ſententia. Sed Bar.dicit,ꝙ valet libellus incertus & ſnīa incerta:quia actio de dote eſt vniuerſalis,vt l.quod dr̄ de impenſis.Sed certe illa.gl. loquitur improprie,vbi hæreditas, vel alia vniuerſitas, vel omnia bona eſſent data in dotē.quę.n.eſt vniuerſitas ſi fundus dat̄ in dotē.certe nulla,niſi quo ad impenſas,q̄ dotē minuūt.& euelunt de intellectuali corpore dotis.& ideo teneas hic cōem opinionē doctorū.nec obſtat de iure.dot.l.cum poſt,§. gener. quia dos promiſſa intelligitur ſm̄ vires patrimonii,& reliquas circūſtantias,vt ff.de iure dot.l.quæro.tn̄ ſententia non facit præſumi
5 promiſſionem,de qua non apparet,nec traditionem. † Sed nun
f quid *f* pręſumatur in dubio res tradita uiro in dotem, vel vt res paraphernalis? Dic ut nota. ff. de iure don. lege. quod autem. ibi videtur dici, quod pręſumitur dotalis, Ego dico, quod ſi apparet de certa quantitate, vel re in dotem promiſſa, quicquid vltra traditum reperitur, peraphernale pręſumitur, quod autem non traditur, ſed vxor vt ſuum retinet, non præſumitur pa-

ADDITIONES.

a Interlocutoria.Vide Bal.in l.edita.ſup.de eden.

b Extra ordinem Vide Bald.in l.ſi conſtante,in prin.in 6.q.3.q.prin.ff.ſol.mat.

c Moderandis.Vide Bar.in rub.inf.de priui.do.& Imo. in l.2.ff. de re iud.

e Libellus.Idem tenet Bar.quod hic,in l.1.ff.ſol.ma.& Paul.de Caſt.in ru.eod.titu. placet opi.Bar.per ibi no.per eum,& alios, & quia peculium licet forte conſiſtat in modica pecunia,quæ non eſt vniuerſitas,nihilominus dicitur ius vniuerſale,l. peculium naſcitur,ff.de pec.& procedit libellus, peto peculium, vt per Bar.in l.1. de eden.& expreſſus An.de But.in c.2.extra,de libel.ob.& vide Bal.in l.1.in prin. ff.de eden.& in addi.Spec.in tit.de ſenten.prol.Ang.hic videtur tranſire cum Bar. Salyc.vero cum Bal.& Raph.in præal.rub.ſol. mat.& vide Bal. ſuper ea.l. in ver. quæro,an fructus,vbi dicit aliter quam hic.

f Sed nūquid. Vide Bal.in rub.de priui.do.in primis verbis,& Bar.in l.2. & ibi.Imo. ff.ſol.mat.qui tenet,ꝙ non,videtur dare in dotem,niſi tacite agatur ſecundum gl. in l.quod autem,de iure dot.

tur paraphernale nec poſſidet̃ p virũ nec vllam adminiſtratio-
nem vir conſequitur,nec fructus lucrat̃,ut ff.de dona.l.donatio-
in ɔcubinam,§.ſpecies.ꝯ aũt vir tradendo vxori non dr̃ conſti
6 tuere ei paraphernalia,vt ff.de legat.2.leg.Titia,§.Caius.† Quæ-
a ro,an fructus in actiõe de dote veniãt iure actionis?*a* & vr̃,ꝙ ſic,
quia augent dotẽ,& ꝗa corpus dotis eſt quid uniuerſale intelle
ctuale,l.non eſt,§.famil.erciſcun.per Cyn.coniuncta glo.l.quod
7 dr̃,de impenſis.† quæro,an dos quæ non apparet data, poſſit re-
repeti?Reſpon.non:nec aliquid ad rũbum facit p̃ſumptio iuris
cõis dandatum dotium,quia non eſt vniformis,ſicut dicit l. de-
pretio,quia quod non eſt vniforme,iõ nõ p̃ſumitur q̃titatis, vt
8 no.Cy.j.de ꝯhen.& ɔmitten.ſtip.leg.j.† Sed nunquid *b* mulier
b promittendo viro dotem,intelligit promiſiſſe omnia bona in
c dotem?Reſpon.non,imo arbitrio boni viri. Sed quid *c* ſi tradi-
dit oĩa bona,nec aliter fuit dos aliqua conſtituta?ariſto.dicit, ꝙ
omnia ſunt dotalia.quia ipſa p̃ſumitur cum viro ɔueniſſe,qđ di
ctum habet æquitatem, ſi vir erat dignus tanta dote, alias non.
tñ gl.dicit indiſtincte,ꝙ dictum ariſtotelis nõ ꝓbat̃ leg. ſi aũt in
inſtr̃o ɔtinet̃ ꝙ B ꝯxit matrimoniũ cũ C.& dedit ei ſua bona,in
telligeretur in dotẽ,ſm̃ Nic.de Mata.vt l.qđ aũt,ff.de iure doti.
& ſic traditio ſine titulo,quę non eſt mera,ſed trãslatiua dñii,p̃-
ſumitur ex titulo,dotis ſed:ſimplex & nuda traditio nõ p̃ſume
ret̃ cã dotis,ſed tanq̃ paraphernalis,niſi hoc colligereret̃ ex aliis
d ɔiecturis.pone *d* vir cepit uxorem ſine ɔmemoratione dotis &
petit ab ea ꝙ faciat ſibi dotẽ, ꝗa nõ dẽt habere eam indotatam.
mulier bene poteſt hoc petere a patre ſuo, vt ff.de action.& obli
gat.l.obligamur,§.1.Sed an vir a muliere;non vr̃,quia matrimo
9 nium põt eſſe ſine dote,vt l.fin.de donat.ante nuptias. tñ † vir *e*
e põt eam expellere.quia non dẽt ſuſtinere onera matrionij, ex
quo dotem non habet;& mulier eſt diues,quę põt dare, alias nõ
põt repellere.faciunt ad hoc not. in auth.de non eligen. ſecun-
do nuben.§.fi.in gl.vt alleget.ibi dum dicit,iniquum,&c.col.l.j.
10 † Quęro,ſic,ſicut declaratio dotis poſſit committi alicui mulieri
Rñdeo ſic,ſicut declaratio alimentorum,vt ff.de admini.tut.le.
f Titium & Meuium,§.1.Pone, *f* declaratio dotis commiſſa eſt
cuidam proxenetæ,qui non eſt arbitratus:an iudex dẽat arbitra
ri?Vr̃ qđ non,ut C.de ꝯhen.emp.l.fin.dic ꝯ,quia res non eſt inte
g gra.*g* cum ſit ꝯctum matrimonium,vel ſponſalia. & eſt ſimile,
ꝙ mandatum re non integra non finitur morte.Et eſt alia rõ,ꝗa
11 vr̃ ipſo iure arbitratum per legem,vt lege. 1. de lega. 2.† pone te
h ſtator *h* reliquit Bertæ pro ſe maritanda decem, ipſa erat nupta
tp̃e teſtamenti,an debeatur dos?Reſpon.ſic.ut ff.de cond. & de
monſt.l.ſi iam facta.& C.de inſt.& ſubſt.l.antep.ſecus ſi eſſet re-
i lictum pro incerta puella maritanda. Sed an teſtm̃, *i* in quo le-
gatur dos incerta,poſſit non expreſſa quantitate exequi?Reſpõ.
ſic,ſed iudex declarabit,ut ff.de leg.3.l.ſi filiæ.& licet non ſit pe-
titum in libello,ꝙ iudex declaret quantitatem,tamen declarare
12 poterit & debebit,ꝗa hoc tacite ineſt,vt d.leg.1.de leg.2. † Quæ
K ro,ſi vir *k* expellit vxorẽ ſine cã, vtrũ teneat̃ ei ɔſignare dotem
Reſpon.ſic quia cum non ſuſtineat onera mr̃imonij, nõ dẽt ha
bere fructus dotis,vt l.pater.de doli exc.& ꝗa dos eſt ꝓpriũ patri
moniũ mulieris,ex ea viuere dẽt,vt l.3.§.ſed vtrum, ff.de mino.

ADDITIONES.

a Iure actionis. Vide quod legitur,& not.in l.ſi marito, §. fi.ſolu.mat. & per Bar.in rub.eo.tit.

b Sed nunquid. Vide ad hoc l.cum poſt,§. gener, ff.de iu. do. & l.3.cum ibi no.ſup. de do.prom.

c And.Barb.Sed nũquid mulier. An mulier promittendo viro dotem,videatur promiſiſſe omnia bona ſua in dotem. Vide gl.in l.mulier bona, ff. de iure do.Bart.in diſput.ſua,incip.mulier habens amplũ patrimonium,in 3.q. Ang. allegauit Inn. in c.ſignificantib.de lib.obl.ꝙ procedit iſte libellus,peto a te fructus perceptos a tali fundo,vel quicquid, &c. & ſnĩa tenet per hanc l. quod credo verum, ex quo ſunt fructus præſentialiter petiti. Si petij rem cum fructib. licet non declaretur quantitas in ſententia,tamen tenet,& ita limito hanc l.ita tenet Innoc.in c.inter dilectos,& Do.Cyn.in l.cum propria,ſi quis alteri ſibi.

Sed quid. Vide Bar. in l.ſi conſtante, in prin.in q.3.prin.ff.ſol.mat.alias per eum, in quæſt.ſua,incip.mulier habens amplum patrimonium,& Bald.ſup. in ver.ſed nunquid,& in c.1.mar.ſuc.vxo.in bo.quod not.in l.nulla ſup.de iure do. & quod no.Bar.in l.penul.§.vxor,ff.ſol.matr.& in l.quod autem,hic alleg.

d Pone. Vide quæ dixi poſt Bar.in l.quod in vxorem,ſup.de neg.geſt.& in l.obligamur,ff.de act.& obl.& Bald.in l.nulla.ſup.de iure dot.

e Tñ vir. Vide Bald.hic in fi.l.& quæ dixi poſt Bar.in l.qđ in vxorem,ſup.de neg.ge.

f Pone. Vide l.iu.& quæ ibi Bal.ſup.de promiſſ.Bar.& Bal. in l.poſt dotem.ſup. ſol. mat.in l.ſi quis arbitratu,de verb.oblig.

g Integra. Vide Pau.de Caſt.in l.fi.& in l.ſi merces,in prin.ff.locati.

h Pone,teſtator. Vide Bal.in l.filia.ſup.de leg.& quod no.Bal.in l. Latinus, de leg.2. Vide,tamen,quod in fi.no.Bart.in l.hoc articulo, ff.de hæred.inſtit.in prin.& vr̃ iſtud intelligendum ſecundum diſtinctionem l.ſi iam facta, hic alleg.

And.Barb.Pone teſtator. No.quando relinquitur pro Titia maritanda. Vide quæ remiſi ad Bar.in l.in facto,& de condit.& demonſt.Bal.in c.conſtitutus, de reſcr.

i Sed an teſtamentum. Qualiter debeat libellare maritus,cui dos incerta eſt promiſſa. Vide Bal.in l.1.ſup.de do.promiſ.

K Quæro ſi vir. Vide Bar.in rub.inf.de priu.do.& facit quod in ſimili no. Bal poſt. Cyn.in l.2.ſup.fam.erc.& in l.qđ uxorem.ſup.de neg.geſt.& Imo.,in l.ſi cum dotem,§.ſi autem,ff.ſol.mat.Et fortius dicit Bar. in l.1.§. ſed ſi fecimus,ſup.de Lat. lib.tol.ꝙ maritus expellens vxorem ſine cauſa,perdit lucrum dotis,hic adde Ioã. And.in add.Spec.in ti.de don.inter vir.& vxor.§.nunc,in addit.incip.dicit Odo. & ibi ſentit contrarium eius,quod dicit Bal. hic,& aliqui uide per Pau. de Caſt. & in l.cum mulier,in fine,ff.ſol.mat.

De ſententijs,quæ pro eo,quod intereſt,proferuntur. ***Rubr.***

Ad euidentiam p̃mitte,ꝙ interdum quis agit ad intereſſe, & iſta eſt materia propria iſtius tituli. interdum q̃ agit ꝑꝑ intereſſe, nec tñ petit intereſſe,ut ille qui agit actione ſepulchri violati, vt ff.de ſep.uiol.actione. Item,qñ quis agit actione populari,tãquã potior præferendus eſt ut ff. de procur.l.licet ĩ popularibus Itẽ,qñ quis agit querela in officioſi teſtamẽti,ut ff.de inoffi.teſt. l.ſi poſthumus,§.ſi quis ex his.Item, qñ quis accuſat.nam iniuria propria dr̃ intereſſe.Item,iniuria proprinquorum,ut ff.de accuſ.l.hi tñ omnes.Item,qui defendit ſanguinem ſuum,dr̃ đfendere proprium intereſſe,ut l.2.& 3.ff.de lib.cau.Itẽ qui appella
a nõ audietur niſi pro ſuo intereſſe, *a* ut ff.de appel.recip.l.1.& extra de elect.cum inter. Item pro ſuo intereſſe auditur ille qui eſt citatus in genere,ſiue per edictum,ut extra qui ma.acc.poſ.cap. cum in tua.extra,de ſponſ.c.veniens, per Inno. qñq; etiam non citati.quorum intereſt,audiuntur.extra,de ſent.& re iud.c.cum ſuper per Inn.& ff.de re iudi. l.a diuo Pio,§.fin.ſupra rebus.hi tamen audientur ad impediendum proceſſum,qui poſſunt impedire proceſſum,& non alij,vt not.Inno,in c.ſi.de maio.& obed. vtrum ratione intereſſe valeat ꝯctus.qui alias nõ valeret?dic,ut not.ff.de pac.l.fideiuſſor.Et not.interdum ius, ex quo oritur intereſſe in re, & non in poſſeſſione, & datur defendẽdi poteſtas, ut ff.de nox.l.in noxalibus.quæ lex eſt multum not.

ADDITIO.

a Niſi pro ſuo intereſſe. Vide Bar.in l.fi.quando prouo.non eſt neceſ.

LEX VNICA.

1 *Pœnæ & vſuræ ab intereſſe quomodo differunt.*
2 *Intereſſe in caſibus incertis totum peti poteſt.*
3 *Obligationis ſtatus vim non capit ex uoluntate ſtipulantis.*
4 *Intereſſe dicitur quadruplex, & num.34.*
5 *Intereſſe conuentum quid ſit.*
6 *Intereſſe quid ſit.*
7 *Caſus certam quantitatem continentes,qui dicuntur.*
8 *Res,quæ in ſpecie conſiſtunt,certam naturam habent.*
9 *Res in facto, natura, & affectu conſiſtentes,incertam naturam habent.*
10 *Facta dicuntur incerta.*
11 *Facta triplex intereſſe recipere non poſſunt.*
12 *Quantitas quid ſit.*
13 *Natura quid ſit.*
14 *Incertum aliquid dicitur,quando nec a natura,nec ab homine habet certos fines & num.15.*
16 *Factũ ſi pro certo promittatur,cõtractus dicitur habere certam quãtitatẽ*
17 *Intereſſe quod dicatnr taxare certum.*
18 *Intereſſe taxatio,ad quod intereſſe referatur.*
19 *Intereſſe ſingulare taxari debet, & non conuentum.*
20 *Intereſſe ſingulare,in quibus contractibus venire debet.*
21 *Oligatio ad intereſſe in obligationibus dandi, an ſuccedere debeat.*
22 *Intereſſe ſingulare,concernit tam commune,quàm conuentum.*
23 *Intereſſe conuentum ſuperuenit in obligationibus dandi.*
24 *Intereſſe excedens duplum omnis generis,an peti poſſit.*
25 *Factũ ſi eſt in obligatione,eſt in electiõe actoris cõſequi factũ,vel ĩtereſſe.*
26 *Electio in obligatione rem tradi,eſt rei.*
27 *Intereſſe,qualiter probari poteſt.*
28 *Intereſſe ſingulare,qualiter probari poteſt.*
29 *Allegatio quæ dicatur friuola.*
30 *Nimietas eſt legibus inimica.*
31 *Pœna quadruplum intereſſe communis uel conuenti excedere poteſt.*
32 *Intereſſe in lucro non venit.*
33 *Ciuis licet cadat bonis,tenetur tamen ad munera perſonalis.*
35 *Intereſſe non venit in ſtipulatione.*
36 *Intereſſe an veniat in contractibus bonæ fidei.*
37 *Intereſſe in quibus cauſis veniat vſque ad duplum.*
38 *Intereſſe contingens in quibus caſibus veniat.*
39 *Intereſſe vbi res male traditur,an venire poſſit.*
40 *Intereſſe totum ſine duplici arctatione,an peti poſſit.*
41 *Intereſſe in actione bonæ fi.vſq;ad duplũ petitur,ſecũdũ iura Digeſtorum.*
42 *Pœna conuentionalis eſt limitata.*
44 *Intereſſe in lucro venire poteſt.*
45 *Intereſſe in lucro non venit,ſi alicui auferatur lucrum, quod ex re mea ſibi non debita affertur.*
46 *Intereſſe conſiderari debet,in lucro,ſi præſcriptio interrumpatur.*
47 *Iuramentum non dicitur probatio,ſed oneris releuatio.*
48 *Lucrum ceſſans,qualiter probari poteſt.*
49 *Intereſſe ſingulare,qualiter probari poteſt.*
50 *Intereſſe quodam eſt,quod conſiſtit in commodo pecuniario.*
51 *Intereſſe,quod in pecuniario commodo conſiſtit, cauſatiue propter incommoda agenti illata deſcendit.*
52 *Intereſſe dicitur pretium conuentum.*
53 *Intereſſe dicitur æſtimatio,quæ a rei bonitate originem ſumit.*
54 *Intereſſe intra rem, & intereſſe extra rem qualiter differunt.*
55 *Intereſſe intrinſecum,an ſit præſtandum,*
56 *Damnum emergens, & lucrum ceſſant,differunt.*

Intereſſe.

57 *Intereſſe lucri ceſſantis,an peti poſſit.*
58 *Obligatus ad factum,vel ad domum ędificandam,præciſe ad factum compelli poteſt.*
59 *Venditor rei tradendæ facultatem habens,eam tradere cogi non poteſt.*
60 *Venditor conſtituens,ſe precario nomine poſſidere, an rei traditionem tenetur præciſe.*
61 *Venditor inſtrumentum guarentigiæ,quod executionem paratam habet, præciſe cogitur tradere.*
62 *Intereſſe ſub alternatione,an peti poſſit.*
63 *Intereſſe ſingulare qualiter per teſtes probari poſſit.*
64 *Valor rei per inſtrumenta veterum probationum,an probari poſſit.*
65 *Intereſſe per inſtrumenta ſingularia,probari non poteſt.*
66 *Pœnę legales, quadruplum excedere poſſunt.*
67 *Pœna mutilationis dextra manus,dicitur longe mitior quam ſiniſtra.*
68 *Intereſſe non probato,an poſſit fieri condemnatio ad intereſſe.*

a **Cum pro eo.** *a* Opiniones antique quę circa intereſ
ſe prolixitatem inducunt,arctant,hoc
primo. Secundo,intereſſe vſq; ad duplum in quibuſdā cauſis re
frenatur. Tertio,ī lucro,& damno intereſſe hodie ampliat. h.d.
breuiter tota lex.But. Vel ſic. Prolixitas olim cōtingens circa in
tereſſe,ceſſat ꝑ hanc leg.quæ diſponit, vt in caſibus certis veniat
vſq; ad duplum in incertis totum & iuſtum ꝑ iudicem ęſtiman
dum tam in lucro,q̄ in damno;nam & pœnæ non exiguntur,ni
ſi iuſto liberamine moderatę,vel a lege taxatę. Diuide hanc leg.
in tres partes,ſecūdum But. Prima vſq; ibi, ſancimus, vbi ponit
ratio legis condendæ circa prolixitatem amputandam. Secūda
ibi,cum ſciamus,vbi ponitur reformatio,ſeu moderatio intereſ
ſe,diſtinguendo certos caſus,& incertos:& tertia ibi, & hoc nō
1 ſolum ampliatio ipſius gl. vſque ad fi. But.† Præmitte ad euiden
b tiam,ꝙ pœnæ *b* & vſurę differunt ab intereſſe,tāquam determi-
natum ab indeterminato:nam intereſſe nō eſt, q̄d taxatū a prin
cipio per figuram pacti, ſed euentu poſteriore declarat̄; & hoc
dupliciter, vel ſumēdo originem cauſalem, ſed non formalem
a certo,i.ſpecie,vel quantitate:& iſti dn̄t ꝯctus certi, vel ꝙ nō ha
beant certum pro fundamento, & ſic nec cauſale, nec formale
ſit q̄d commenſuratum,& iſte vocatur caſus incertus. Item præ
mitte,ꝙ intereſſe,q̄d oritur ex natura ꝯctus,ſeu rei in obłonem
2 deductæ limitatur per hanc leg. † Modo ſequor ordinem gl. Et
c primo no.gl.*c* primam, quæ dicit, ꝙ in caſib.incertis totum in-
tereſſe petitur,dummodo plene probet̄, non aūt ſimplici dicto
petentis creditur,iſta ſunt verba gl. Pone exemplum,ꝯcta eſt ſo-
cietas cum quibuſdam pactis de operando ſic, vel ſic. certe iſta
pacta,quorum ſubſtantia,& intereſſe pendet de futuro, ſunt de
caſibus incertis. Idem poteſt dici in q̄buſcunq; pactis ſimilibus
appoſitis, ēt ſuper certo ꝯctu. Nam ipſa pacta incerta ſunt quo
ad quātitatem & naturam. Sed q̄d ſi eſſet dictum, ꝙ ſtaretur di
cto cuiuſdam tertij? Gl.dum all.l. Theopompus de dote pręleg.
vbiq; dicūt,ꝙ dictum illius facit ſemiplenam probōnem, & nō
ꝓbat plenā,niſi adiunctis indicijs. Alij dicūt,ꝙ in l. Theopomp.
ſtatur dicto illius,q̄a nō eſt aſſumptus vt teſtis,ſed vt declarator
d vel diſpoſitor dotis,vt l.1.ff.de le. 2. Pone, *d* ꝙ quis promiſit ſta-
re verbo creditori de intereſſe, non vr̄ valere, q̄a ſubſtā crediti
conſiſtit in quantitate,arg. de verb.ob.l. triticum.dic,vt no. in l.
3 vlt.de ꝑt.ſtip.& † ſtatus obłonis nō capit uim ex ſtipulantis volū
4 tate,vt ſingulariter no.de verb.obl.l. Titio,§.fi.† Quæro,quotu-
e plex *e* ſit intereſſe. Reſpond.gl.ꝙ triplex,ſ. Conuentum,vt ꝑtium
conuentum. Commune,vt communiter tm̄ valet. Singulare,ꝙ
facta relatione rei ad ꝑſonam,plus ualet,puta mihi, quam alicui
alteri,cui non in eſſet eadem rō affectionis ſingularis, q̄ ineſt mi
5 hi.ita em̄ dēt intelligi gl.no. No.ergo ex glo.primo, ꝙ pretium *f*
f rei pacto conuentum,dr̄ intereſſe. Sed hoc multi Doctores reꝓ-
6 bant.primo,quia ꝯ diffinitionem intereſſe. † Nam intereſſe eſt
damnum emergens,& lucrum ceſſans ex accidenti,ꝑꝑ damnū,
vel moram,ꝯhere autem non eſt accidens,ſed origo ꝯctus.item
ꝑ caſum legis. Nam lex dicit,ꝙ ſi conuenit intereſſe nomine eui
ctionis debetur,tn̄ re euicta dēt reddi pretium,niſi de pretio nō
reddendo nominatim conuenerit,ut ff.de act.emp.le.emptorē,
§.ibidem.differunt ergo. Item eodem modo dr̄ intereſſe ex par-
te conuenti quo ad pœnam,q̄a id,quod petitur nō adeſt reo, ut
l.prædia,ff.de act.emp.& ff.pro ſoc.l.ſi quis a ſocio. ſed pretium
rei non dr̄ pœna,ſed ſors.ergo pretium rei non dr̄ intereſſe. tem
lex uocat pretium rei ſub nomine intereſſe,immo penitus ſunt
diſtincta uocabula.plus dicunt Doct.ꝙ pretium conuentū non
eſt intereſſe,q̄a nullum pretium eſt intereſſe ergo pretium con
g uentum non eſt intereſſe. Ex hoc infertur *g* talis conclo, quod
ſi emptor diceret in libello,dico ꝙ emi rem pro decem, q̄ nō tra
didiſti,quare peto intereſſe meū,ꝙ iſte libellus non cōtinet ꝑtiū.
alibi dicimus,ꝙ noīe ꝑtij non continetur impenſa,ut ff.de cond.
& dem.l.q̄b.dieb.§.j.& ſaluando gl.dic ꝙ gl.loq̄tur largo modo
accipiendo intereſſe,prout ſumimus in iſta materia,q̄a dicimus
ꝙ intereſſe ſingulare non pōt excedere duplum intereſſe conuē
ti,vel cōis,& ſermones ſunt intelligendi ſecūdum ſubiectā ma
h teriam.† ex hoc ſequitur,*h* ꝙ ſi emptor dicat ita, peto intereſſe,
q̄a res non eſt tradita,& emi rem ꝓ quinque, q̄ ualebat cōi æſti
matione octo,ꝙ vr̄ petere octo, quia cōis æſtimatio eſt intereſſe
cōe,& hæc eſt ipſa veritas:nam intereſſe eſt acceſſio,ſed illud ac
cedit quatenus excedit conuentum, ergo &c. Demum lege gl.
quæ ponit caſum in terminis in tota lege , qui perfectus, & cla-
rus eſt. Expedita tota lege,veniam ad gl.quia plene, verſ.vel dic,
i & quæro,quid ſit *i* intereſſe? Dicit gl.ꝙ eſt damnum emergens,
dicit Ia. de Ra.fantaſtice,triſtice,& irrationabiliter loquendo,ſi
petis intereſſe,petis damnum:ſi damnum petis, damnū habes.
truſta eſt,quia dicit damnum reddatur,i.reſarciatur, vt ff.de dā.
infec.l.damni,§.cum parietem,& l.ex damni,§.1. & l.ſi ædib.ff.
de aqua plu.arc.l.ſi tertius,§.fi.& ad leg. Aquil.l.ſi ſeruum meū,
§.in lege.ibi gl.exponit damnum, i.æſtimatio damni. vnde pro-
K cedit iſte libellus, *K* peto damnum mihi illatum, vt ext.de iure-
iur.c.in noſtra,& extra,de app.c.dilectus,ext.quod met.cau.c.fi.
& ext.de priuil.c.quanto,ext.de homic. ſicut dignum,de ordin.
cog.cap.2.de app.ſignificante,nec eſt inſiſtendum in Dialecticis
ambagib.quæ nihil concludunt, tene ergo gl. & proſequere, ut
no.per Dy.in c.mora.de reg.iur.lib.6.& per Inn.ext.de ſent.exc.
7 c.ſacro.† Modo venio ad glo.vt ſi debes. Et quæro,qui ſunt alij
caſus,qui continent certam quantitatem? Gl.ponit exemplum
in decem cadis olei. Sed quæro,quare gl.non potius exemplum
poſuit in decem florenis auri,vel in decem libris argenti? Rn̄d.
idem eſt in vtroque, quia nec in oleo cadit affectio naturalis in
aliquo ſingulari exceſſu, de au.& arg. lega.l. Titia,quia intereſſe
eſt vtilitas ſingulariter repræſentata, quod in pecunia, vel oleo
ſine qualitate non cadit,ut ff.de eo, q̄d certo lo. l.iō. bonitas.n.
pecuniæ oīb.eadem eſt, & tm̄ valet denarius meus, q̄tum valet
denarius Regis:& ꝑpa in pecunia,vel oleo,& ſiſ̄ib.ut no.s̄.de re
l ſcin. vend.l.2.venit intereſſe extra rem. *l* quia intrinſeca bonitas
eſt taxata in ſemetipſa:nam ſi non veniret intereſſe extra rē,non
veniret aliquid intereſſe ſingulare,& ſic mora debitoris nō pur-
garet̄,q̄d nāæ.i.nāli rōne eſt incōgruū,ut ff.de in lit. iur.l.numis,
ꝙ eſt verum ēt de iure canonico, vt s̄.de ſum. Tri.l.cunctos po-
pulos:nos tn̄ videmus,ꝙ in numis aliq̄n mutatur ęſtimatio,quę
eſt bonitas extrinſeca,ut no.in l.cū q̄d.ff.ſi cer.pet. & in tali mu-
tatione ꝑt ꝯſiſtere intereſſe. Sequitur alia glo.ſuꝑ verbo,caſibus.
8 iſtam gl.declarabo opponendo.† Sequitur alia gloſ.ſuper verbo
nā. Quæro,q̄ res hn̄t certā natu. Rn̄.illæ,q̄ in ſpecie ꝯſiſtunt, ut ſi
dēs mihi Stichum,vel fundū certū, idē tn̄ ſi hoīem, vel equum
in gn̄e;q̄a licet tꝑe,& figura nō ſit certū, tn̄ effectus ſołonis cer-
tificatur de neceſſitate,vt ff.de leg.2.l. Mæuius, §.duob. & not.ff.
de ꝯd.indeb.l.cū is,§.fi.nā igitur dr̄ certum, q̄d eſt in rerum na-
9 tura naturata.l. q̄d in ſuo eſſe ꝑfecto realiter eſt conſtitutū. Quę
ro igr̄,q̄ res dicantur hr̄e incertā naturam? Rn̄.ꝯſiſtentes,ī facto
natura,& effectu,ſm̄ gl.vel in quibus non cadit intereſſe cōe,ſm̄
Iac.de.Ra.vel in quib. non eſt reciproca præſtatio, ſm̄ aliquos.
10 † Facta autem dn̄r incerta; nam licet res factæ ſint certæ, tamē
anteq̄ fiant,nulla eſt natura naturata,ſed ſolum eſt quoddam in
telligere,puta tot pedum tātæ altitudinis,quod tn̄ ſe habet ad eſ-
ſe,& ad non eſſe, ut l.j.s̄. de oper.liber ff.de cond.indeb.l. ſi non
11 forrē,§.libertus.ibi,nam plerumque robur hominis,&c.† Item
facta non recipiunt triplex intereſſe, ſed ſolum intereſſe ęſtima-
tionis ſiue utilitatis facti,ut ff.de ver. obl.l. ſtipulationes nō diui-
duntur,§.Celſus.& ideo quicquid non recipit intereſſe cōe,vt ī
ſulam fabricari in feudo meo,dr̄ incertum,quia duplicatio non
poteſt fieri intereſſe communi circumſcripto, ſecundum Iac.
de Rau.facit quod no.de eo,quod cert.lo.l.2.§. ſi quis inſulā.&
12 §.idem Iulianus.† Modo ego quæro,quid eſt quantitas? Reſpō.
quan-

ADDITIONES.

a Cum pro eo. De quo intereſſe loquatur lex iſta,uide Bar.ſupr.in rubr.qui tenet, ꝙ hic loquitur de intereſſe ſingulari,quod non poteſt excedere duplum communis, vel conuenti,in caſib.habentibus certam naturam,vel quantitatem,ita declarant Doctores hic.
b Pœnæ. Adde,ꝙ pœna quandoque ponitur pro intereſſe,l.1.§.ſi plures,cum ſimi. ff.de eo,per quem fact.er.& quod no.Bal.in c. cum allegas,ſup.de uſufr.
c No.gl. Idem per Bar.hic,& per Bal.inf.eo.l.
d Pone. Vide Bar.inf.ea.l.
e Quotuplex. Vide per Bar.in 2.q.prin.inf.ea.l.
Celſus. Adde Dyn.in reg.mora, & quod ibi poſui in apoſt ad ipſum poſt Do. Boe. in ver.unnm intereſſe,vel triplex.no.Inn.in c.cum eccleſiaſticæ, extra, de exc.& Spe.in tit.de fruct.& intereſſe.§.4.
f Pretium. uide Bar.hic,qui indiſtincte tenet,ꝙ pretium rei non eſt intereſſe. Bar.cōtra l.1.de his, qui a non do.& inf.ea.l.& pro opi.Bald. quod intereſſe & pretium rei ſint. Idem tex.in d.l.1. Aliud tamen eſt damnum,aliud pretium, l.1.& ibi Bal. in prin.ſup.de ædil.act.
Celſ. Adde, quod notaui in apoſt.ad iſtum poſt ipſum in l.prima, verſi.not. hic expreſſum,quod pretium rei,in apoſt.in eo.ver.ſupra de his,q̄a non domino manu.
g A.B. Ex hoc infertur. Si emptor dicat, emi rem pro undecim, quæ non tradidiſti: ideo peto intereſſe quod bene no.pro ſaluando libello. uide quæ notaui ad Bald. in l.ſi olei,ſup.loc.& l.1.ſup.qui admitti.ad bo.poſ.
h Ex hoc ſequitur. Bar.in l.1.ad fi.ff.de act.emp.
i Quid ſit. Vide per Bar.hic,in 1.q.prin.
K Libellus. Facit quod no.Bal.& Ang.in l.fi.ſup.de ann.except.& pro hoc eſt glo.in l.certi condictio,cum materia ff.ſi cer.pe.ubi in intereſſe ualet libellus incertus, ſi damnum conſiſtat in intereſſe,ut hic ergo,&c.
l Extra rem. Bar.contra in l.numis,ff.de in litem iuran.& hic.

quantitas materialis eſt aggregatio vnitatū, quæ terminatur ad
vnū terminū, ut decē.nā ſi determinat ad diuerſos numeros,ſūt
diuerſi numeri,vt quinq; & quinq; ut no.ff.de fidei.l.vbi fideiuſ
ſor.ſed q̃titas continua eſt.qñ partes formaliter tendunt ad vnū
& eundem numerum, vt glebę ad fundum , & membra ad ho-
13 minē,vt l.ſi ſeruus,§.bonę.ff.de ꝯd.furt.† Sed ſtatim quæro,quid
eſt natura? Rñ.eſt ipſarum rerum vis,ac poteſtas,ſeu ꝓprietas,ſi
cut dicimus ꝙ proprium,& nãle hoīs eſt riſibile.Sed in l.nr̃a nō
ſumitur nã hoc modo,ſed pro eo, cuius eſt nã commēſurabilis
ad aliud,ut rei ad pretium , vſus rei ad penſionem & ſiſia.vñ oēs
ꝯ̃ctus,q ꝓprie ſunt ꝯctus.i.vltro citroq.obligatorij , ſi unū extre
mum habeant certum,dñr certi ꝑ correlationem,ſiue corrñden
tiam,& ita ſumitur hic arg.l.j.ff.de reb.dub.Vel dic br̃,quod cer
tum appellatur id,quod in datione, vel in eo ex quo ius ſequit̄,
14 puta in vſucapione,conſiſtit.† Incertum autem dr̄ merum fcm̄
a & reddit gl.rōnem drīæ: a qa facilius pōt apparere cōe ītereſſe,&
lucrum in caſib.certis,q̃ in alijs.Item qa facilius eſt facere,quam
dare : & ideo in factis non taxat̄ intereſſe, ſed in damnis ſic . ſed
iſta prima rō non eſt vera , niſi in factis poteſtatiuis,& facilibus,
vt ff.de hær.inſti.l.ſuus,§.puto.& ideo Iac.de Aret.exponit certā
quantitatem,qñ in omni oblōne certum eſt id,quod hēt certos
fines pōdere,numero, vel menſura certū aūt a nã,qñ hēt certos
fines a natura,vt Stichus,fundus,vel ab homine, vt ager; vel hoīs
15 ingenio,vt domus,ut ff.de le.j.l.gñalr.† Incertū autem dr̄ quādo
nec a natura,nec ab homine hēt certos fines.Sed Butr.dicit, qđ
certi ꝯ̃ctus dñr,qui habent certitudinem per mutuam relationē
ad q̃ hr̄ reſpectus.v.g.ſi uendit rem pro centum.Sed illi,qui non
hñt iſtam relationem, non dñr certi.exemplum in depoſito , &
16 commodato† Ex hoc ſeqtur,quod ſi promittis factum pro cer-
to pretio,talis ꝯ̃ctus dr̄ hr̄e certam quantitatem. Si aūt ſpēm pro
ſpecie,vt ſi promitto Codicē pro Digeſto , vel Stichum pro Pā-
philo,vel fundum pro fundo,dr̄ ꝯ̃ctus hr̄e certum naturam. Tu
dic,ꝙ vbi vtrumq.extremum eſt certum q̃titate,vel natura , vel
alterū extremorum,tunc dr̄ ꝯctus hr̄e certam quantitatem vel
naturam ;nec excedit duplum,ut hic no.ar.l.2.s̄.de reſcin.vend.
ſed ſi vtrumq.extremum eſt incertum , licet oblō ſit reciproca,
vt promitto ædificare domum tibi,vt vadas pro me Romā , iſte
ꝯctus hēt incertam q̃titatem,& incertam naturam. & ī ſumma
oēs res,q̃ non pñt emi,nec vendi,nec locari, nec ad ꝓportionem
deduci,dñr incertæ tam q̃titate,q̃ natura. & ita teneas ī materia
17 ꝯ̃ctuum.Sed de maleficijs inf.declarabo.† Quæro , quid intereſ-
ſe taxatur per hanc legem? Reſp.intereſſe ſingulare , quod de iu-
re Digeſtorum non erat taxatum,ut ff.de act.emp. l.1. in princi.
18 Sed hodie eſt taxatum,vt hic, † Quæro, vtrum iſta taxatio refe-
ratur ad intereſſe cōe,non excedendo in duplum,an ad ītereſſe
tantum conuentum? Glo.dicit,ꝙ ad illud duplum,ꝙ pluris ē.l.
1.in prin.ff.de act emp. & iō ſi plus eſt in pretio conuento,q̃ cōi
duplatur conuentum. Sed ſi plus eſt in cōi,q̃ in cōuento,duplat̄
commune.Sed quidam Doctores dñt,ꝙ intereſſe ꝯuentū nunq̃
duplatur, qa pretium ꝯuentum non dr̄ intereſſe, & ſic hæc lex
nō loqtur de pretio duplando , cū dicit intereſſe duplari; ſed lo-
quitur de cōmuni intereſſe,i.de cōi rei valore. Sup hoc ſūt tres
opiniones; vna ꝙ quodlibet intereſſe dupletur, & hæc eſt opi.gl.
Alia,ꝙ dupletur pretium commune tm̄,iſta eſt opi.Ia.de Rauc.
Tertia, ꝙ dupletur pretium ꝯuentū tm̄ , qa ſimplum eſt taxatū
ꝑ ꝯuētionē,& illud tm̄ dēt lucrari; ſed minus eſt in p̃tio ꝯuēto,q̃
in cōi,& iſta eſt opi. Pet. inter has opiniones ꝓbabilior eſt opin.
gl.ꝑ tex.in l.1.in prin.ff.de act.emp.ꝑ quam text.glo.ſe fundat.&
hæc eſt vera ad intereſſe,qđ petit legis prouidentia,vt no.in l.cer
b ti condō,in prin.ff.ſi cer.pet. Quid ſi b ꝓmitto tibi ex cauſa em-
ptionis tradere librum valentem decē,& ſi non tradidero ꝓmit
to noīe intereſſe ꝯuenti cētū,non trado,& ꝯuenior ad centum?
19 Ego dico,ꝙ non tm̄ intereſſe vr̄,ꝙ totum debeā,qa † lex noſtra
non taxat inteſſe ꝯuētum,ſed ſolum taxat intereſſe ſingulare,&
ꝑ hoc vr̄ caſus expreſſus in l.ſi.de p̃t ſtip.& de verbor.ob.l. ſtiplō
iſta,§.alteri.In ꝯ̃rium,qa cā finalis eſt falſa,nam tm̄ eſt dicere no
mine intereſſe,q̃tum eſt dicere,qa intereſt,ergo obſtat exceptio
doli,ut l.2.§.circa,de exce.do.minus autem eſſet dubium ꝯtra,
c ſi emptor c ꝓmitteret noīe pretij decē, & ſi nō ſolueret,ꝓmitte-
ret centum noīe intereſſe ꝯuenti: Quia quicquid accedit ſorti ꝑ
pactum,vſuram ſapit.Iſtud eſt uerū ſi eſſet cl̄a,rato manente pa
cto;qa ſors durat,& qđ accedit ſorti,eſt vſura,niſi vſq.ad verum
intereſſe.Si autem fieret nouatio,iſte ꝯ̃ctus nō eſſet uſurarius, li
cet eſſet ſuſpectus de fraude , qa non eſſet capitale per ſe diſtin-
ctum , vnde omnia iſta capitalia ſunt ſors per ſe ſtans , & credo
has vſuras ꝑ rōnē l.nr̃æ ratas non eſſe habendas, de hoc plene ꝑ
20 Cy.de ſer.exp.l.ſeruus in addi.ſuis.† Sequitur gl.in verbo,ꝯ̃ctib.
quam recita per duas qōnes.primo quærit,in quibus ꝯ̃ctib.venit
intereſſe ſingulare. Reſp.in oībus ꝯ̃ctibus bonæ fidei.Item ī ſtri-
cti iuris,ſi ex his ſurgit actio arbitraria.Item in realibus,in quib.
iuratur in litem.Item vbicunque promittit rem tradi ſecūdum
21 glo.† Secundo quærit, an in oblōnibus d dandi ſuccedat obliga
d tio ad intereſſe? & dicit ꝙ non, ſi agat ex ꝯ̃ctu ſtricti iuris : ſed ſi
eſſet ꝯ ractus bonæ fidei,oritur obligatio ad intereſſe. Inſtitut.de
e act.§.actionum.e & hoc re exiſtente;ſed re perempta,dic ut in l.
22 ſi is,q Stichum.ff.de ꝯfeſſ.Sequitur gl.ſuper verſi. dupli. † Quæ-
ro,vtrum intereſſe ſingulare concernat tam cōe,q̃ conuentum
Reſpō.ſic,ſi eſt de aliquo ꝯuentum Sed ſi nullum eſt conuentū,
23 tunc cōe,qa illud tm̄ ſupponitur in eſſe. † Quæro , an intereſſe f
f conuentum ſemper ueniat? Reſpond. ſic. Quæro , an intereſſe
extra rem veniat; Reſpon.non,qa ex nouo facto,non ex ꝯ̃ctu ſur
git:& quia extra naturam ꝯ̃ctus eſt,& extra materiam eius, niſi
debitor eſſet cā immediata ipſius damni facto ſuo,ut in delictis
vel cum tradit tignū uitioſum ſcienter. immediata autem cau-
ſa dr̄ uitium tigni,qa immediata cā eſt illa per quam,non illa ꝑ
quam,ut ff.de pecu.l.quæſitum.§.fi.& l.domus,de pec.lega. Eſt
& alia rō,quare intereſſe extra rem non venit,qa eſt ꝯ̃ naturam
ꝯ̃ctus,& extra materiam eius.cum enim in pretio paciſcēdo nō
conſideretur intereſſe extraneum,ergo nec econtra;qa ꝑꝑ hoc
non uenditur plus,ergo plus non dēt æſtimari per locum a cor-
24 relatiuis,ff.de ſerui.expor.l.ſerui uenditi,in fine.† Quęro , quid
g ſi centum g ſint promiſſa loco intereſſe,& excedunt duplū oīs
gñis intereſſe,an poſſint peti. Rñd.ſic,quaſi pura, ſi ſcienter pro-
miſit: ſecus ſi per errorem.de verbo.ob.l.ſi diuortio.& l.2. ſuper
ver.veluti,ff.ſi cer.pe.& l.ſed & ſi quis,§.fi.ff.ſi quis cau. Adde ꝙ
dixi s̄.& quod no.j̃.in gl.ſuper verbo,proferuntur.& eſt ſumma
ta quaſi maior pars huius gloſſ. Sequitur gloſ. ſuper uer. in alijs.
25 † Quæro, h cum factum eſt in oblōne , an ſit in electione acto-
h ris ꝯſequi factum,uel intereſſe? Rñd.ſic,ſi eſt factum merum,&
26 ſi non ſit nouatio,niſi actor uelit nouari.† Quæro,quid in oblō
ne rem tradi; Rñdeo,electio eſt rei,& ſi elegit,debet præſtare in
tereſſe ſingulare ſm̄ taxationem iſtius l.alias ſi non vult præſta-
re intereſſe ſingulare,pręciſe cogitur ad tradendum,& eſt quaſi
27 ſūmatus effectus iſtius gl.† Sequit̄ gl.in uerbo, ſubtilitatē. Quæ
ro,qūo probetur intereſſe; Rñd.inſtrumentis,& teſtib. & inter-
dum iureiurando Inſt.de ver.ob.§.pe.& dēt plene probari, ut
28 in fi.glo.† Quęro , quomodo i probetur intereſſe ſingulare , i
i Reſpond.per teſtes non ſingulares, ſed concordantes. Qualiter
K autem concordabunt,i.quibus verbis, & quomodo aſſignabūt
rōnem ſui dicti? Reſpon.referendo effectum ad homines eiuſdē
qualitatis,non ad ſe ſolos,vt l.continuus,§.cum ita,de verb.obl.
Porro ſingulares ſunt,quando non dicit unus quod dicit alius:
ſed vbi concluſiue unus idē dicit,ꝙ alius,in nulla materia mun
29 di ſunt ſingulares,& eſt quaſi ſummata illa glo. † Sequitur glo.
ſuper ver.damnum. Quæro q̃ eſt friuola allegatio. Reſpond.illa
quæ eſt valde remota a concluſione,quam intendit probare a-
ctor,vt ea quæ eſt de aduerbio,forte,qa hoc aduerbium nūquā
30 probat.† Sequitur gl.ſuper uerbo,impoſſibilitate.not. nimieta-
tem eſſe legibus inimicam Sequitur glo.ſuper uerbo proferun
tur. Quęro,an pœna poſſit excedere quadruplum intereſſe com
munis,vel conuenti. Reſp.non,ſi eſt oppoſita per nomina quo-
31 tæ,ſecus ſi per ſimplicia.† Sequitur gl.ſuper uerbo,ueteres. Sed
l quæro, l an intereſſe veniat in lucro. Glo.dicit,quod ſic hodie in-
diſtincte,ſi lucrum ſit rationabile in bonę fidei contractibus , ue
nit in lucro per hanc l.in ſtricti iuris nō,niſi in arbitrariis: & hoc
de iure Digeſtorum. Vel dic,hodie in omnibus ſi eſt lucrum ꝯ-
mune,ſecus ſi ſingulare,& ſicut numerus ſingularis dicitur ille
qui ſingulariter profertur , ita intereſſe ſingulare dicitur quod
non conuenit cuilibet de genere agenti, ſed ſingulariter,& di-
ſcretiue alicui,ita quod non omnibus,nec maiori parti. Summa
tæ igitur ſunt quaſi omnes gl. vt iuniores inſtruantur,quib.expli
citis, quaſi per modum euidentię , vt poſſim aliorum Doctorū
ingenia coarctare,quaſi ad principium rediens, ornandæ huius
l.cauſa,redeo ad huius l.principia. Et primo not. de infinitate vi
tanda.& oppo.quod non vitetur infinitas: nam lex dicit, quod
exceptiones in infinitum veniunt, ff. de excep. do. l. pure, §. fi-
nal. & alibi dicitur , quæ annalia ſunt ad agendum , perpetua
ſunt ad excipiendum,ut j̃.de excep.l. licet. & l. ſi pactū. Et alibi
dicitur

ADDITIONES.

a Ratione differentiæ. Vide hic per Bar.
b Quid ſi. In contrarium eſt expreſſe tex.cum gl. 1.magna in l.ſi dictum,in princ.& ibi Doc.ff.de euic.& per Bar.hic,in prin.3.q.prin.& tex.in l.Lucius,ff.de act.emp. & vide inf.ver.ſed quæro,quid ſi centum,& inf.in 10.op.& in l.cum allegas,ſup. de uſur.& in l.j.ſup.de ſum.Tri.& fide.ca.& in l.rogaſti,§.ſi tibi.ff.ſi cer.pet.
c Econtra ſi emptor. Vide no.in l.rogaſti,§.ſi tibi,ff.ſi cer.pet.
d An in obligationibus. Vide Bar.hic,& Bal.inf.eo.
e Actione, Vide Imo.& Lu.Ro.in l.ſtipulationes non diuiduntur.de verb.obl.
g An intereſſe. Vide plene Bar.hic,& Bal.,inf.ea. l.verſ.3. oppo. & uerſic.reuoco in dubium.
h Quid ſi centum. Et uide quod no.Bar.hic in q.quotuplex ſit intereſſe,& in prin. 4.q.prin.Lud.Roma.in l.ſtipulatio iſta,§.alteri,ff.de uerb.ob. & Bar. in l.rogaſti, §.ſi tibi.ff.ſi cer.pet.
i Quæro. Vide Bar.in l.ſtipulationes non diuiduntur,in 7.q.ff.de uer.obl.& Bal.inf. uer.modo quæritur,& ibi plenius.
K Quæro quomodo.per Bar.hic in ult.q.prin.& Bal.inf.ea.l.in uer.modo cōtra hoc opp.cum uer.ſeq.& uerſ.6.qualiter,ubi quando poſſit probari per iuramentum.
l Singulare,uide Bar.& Bal.in ea.l.uer.2.quæro,cum uer.ſeq.& etiam ult.
m Sed quæro.uide Bar.hic,& Bal.inf.ea.l.in 12.13.& 14.op.& per eum,uer. quæro ergo nunquid,& in l.2.§.3.ff.ad leg.Rhod.de iactu.

dicitur ꝙ emphyteuſis pōt concedi in infinitū,vt no. in Autnen.
de non alie. §.emphyteuſim. Itē feudum conceditur in cunctā,
id eſt infinitam generationem,vt in c.1.§.fin.de his,qui feu.dare
poſ.& in c.j.de na.ſuc.feu.x.collatione.hæc.n.eſt natura feudi,ꝙ
recto ordine tranſit ad poſteros in infinitum : ſed ſi ad vnum ie-
rit per diuiſionē,vel refutationē,& ille deceſſit ſine hærede, tūc
alij agnati qui ſunt ex primo patre nati, veniunt vſque ad ſepti-
mum gradum, & veniunt retro gradu aſpecto, & non recta li-
nea,vt d.§.fi.Item dominia ſunt perpetua,quia cōtinuatiua de-
ſcendunt in hæredes,& maxime in ſuos,vt ff.de lib.& poſth.l.in
ſuis,ff.ex quib.cau.ma.i.cū miles,ff.de acq.poſ.l.cum hæredes.ſ.
a de ꝓb.l.ſiue poſſidetis.vnde ſi ꝓbo, *a* ꝙ antiqui mei poſſiderunt
iam ſunt elapſi mille anni,& non ꝓbat,ꝙ alius medio tpe poſſe-
derit,ex hoc infert ꝙ ſum dñs,quia dñiū qđ non aufertur, ꝑpe-
tuū eſt,vt ff.ex qui.cau.ma.l.nec vtilē.Itē l.dicit ꝙ ſeruitutes ſunt
ꝑpetuæ,vt ff.de ſeru.l.4.& ſeruitus oneris ferendi eſt ꝑpetua , vt
ff.de ſer.vrb.pđ.l.eā debere columnā.Itē teſtamēta ſunt ꝑpetua,
vt ff.de leg.1.l.nemo pōt.Itē legū ſanctio eſt perpetua, qa ſemꝑ
ſunt in viridi,& non in ſicco.vt ſup.de hære.l. Arriani. Sol.dico,
ꝙ quędā eſt infinitas p̄ſtandę quantitatis, & iſta eſt ceſſanda , vt
hic,& ff.de rei ven.l.qui reſtituere,quædam eſt infinitas nō obii-
ciendæ p̄ſcriptionis:& iſta ſimiliter eſt vitanda,vt ſup. de ſacroſ.
eccl.l.fi. Fallit,ſi per pactū eſt actū,vt nulla p̄ſcriptio currat, vt ff.
de ædili.edic.l.qđ ſi nolit,§.ſi quid ita.quia cum præſcriptio cur
rat in defectum prouiſionis hominis , pōt homo proſpicere ne
currat:nec intelligit in mora,qui ſcit ſuū ius vbiq; durare, licet
Bart. aliter notet.in d.l.nemo pōt.& in l.1.ff.de vſucap. Quædam
eſt infinitas naturalis vitæ,& iſta non eſt vitanda,& ita loquūtur
contraria. Quædā eſt infinitas multiplicandæ oblõnis, & iſta eſt
vitanda,vt ff.de leg.3.l.fideicommiſſa,§.ſi quis decem. Quædam
eſt infinitas reponendi ſe in oblõne,& iſta eſt vitanda.ff.de dam.
inf.l.ſi finita. Quædam eſt infinitas locandi operas ſuas in infini-
b tū,& iſta eſt vitāda,qa onerat libertatē,vt l.1.§.quæ oneradę, ff.
quar.re.act.non da.niſi liberaret dando intereſſe,vel cedēdo rei,
vt ff.de vſufr.l.cū vſufructuarius,& in c.j.de vaſal.q ꝯ ꝯſtit Loth.
coll.x. Vbi dr̄ ꝙ ſi vaſallus renūciat feudo,nō tenet facere ſerui
tia ꝑpetua,tñ dñm offendere non pōt, qa nō offendere debet ꝑ-
ſonæ ꝑꝑ ꝑſonā,ſed ſeruitiū debet perſonę ꝑꝑ rem.† Simile dico,
33 ꝙ licet ciuis cedat bonis,debet tñ munera ꝑſonalia, puta cuſto-
dire caſtrū vigilijs,i.excubijs,ſed non dēt munera realia,i.q̄ præ-
ſtant ex his reb. vt tributū, puta quolibet anno vnū ſaccum fru-
menti ex redditib.vel fructib.Item non debet munera mixta,vt
collectas,quæ p̄ſtantur nō ex ipſa re , ſed vnuſquiſq; ut decē pro
quolibet ęſtimo. Nam decem pn̄t ſolui ex qualibet pecunia mū
di,ſed cā finalis eſt iſtud æſtimū,quo ſublato , & extincto, ceſſat
pro futuris colecta deberi,ſed pro præteritis obligatio remanet,
vt notatur.ff.ad mun.l.incola. Dicimus.n. ꝙ collecta imponitur
perſonæ ꝑꝑ rem,quia oblõ in perſonam dirigitur;ſed cauſa fina
lis eſt ipſa res.vt ff.ad mun.& hono.l.reſcriptio,§.fi.& gl.ibi dicit
c ꝙ collecta non poteſt imponi niſi ſubditis,*c* ſed quemadmodum
ſtatutum pōt facere, ꝙ omnes ingredientes portam ſoluant, ita
pōt facere,ꝙ omnes qui colunt,vel coli faciunt in ſuo diſtrictu
ſoluant. Nam ex hoc ꝙ ibi colant,ibi ſeminant,ibi metūt,quaſi
ꝯhere vñr,qa ſtatutum bene poteſt de nouo inducere quaſi con
tractus iure cōi incognitos, arg.ff.de iu.l.omnem . & q gaudent
poſſeſſionib.conſequens eſt ꝙ ſoluantur onera,vt no.in l.j.C.de
34 mu.& in quo loco.lib.x.† Iſta præſtant arg . ꝙ triplex ſit intereſ-
ſe,ſ.reale,i.commune,quod ēt dici pōt intereſſe materiatū egre
diens moram conſiderõne rei , circumſpecta omnia alia conſi-
derõne. *Mixtum*,i.conuentum;ut ff.ad leg. Falc.l.3.& Perſonale
35 i.ſingulare,quia in eo perſona obtinet principalem gradum.† Se
d cundo opp. *d* & vr̄ ꝙ nullum intereſſe ueniat:nam cauetur,ꝙ ſi
ꝑ ſtiplõnem ꝓmitto tibi dare fundū, p̄ciſe teneor dare,nec inte-
reſſe pōt peti, ff.de verb.obl.l.ubi autem non apparet,§.fin.& l.ſi
ſeruum,§.effectus. Sol.aut loqmur in ꝯtib.bonæ fidei,& tūc lo
quit lex noſtra. Aut in ꝯctib.ſtricti iuris;& tunc aut eſt in obliga
tione rem dari, & loqtur lex ꝯria. & eſt ratio , qa ꝯctus ſtiplõnis
ſumunt naturam,& eſſentiam ſuam ex verbis,quæ ſtricte patēt
vt no.ff.de tritic.l.in hac,in gl.magna.Item quia & ſi dari non in
tereſt noſtra, puta qa non expedit rem hr̄e.tñ ad dandum com-
36 petit actio,ar.ff.de ſerui.l.ei fundo.† Tertio opp.& ſilr̄ vr̄,quod
e ēt in ꝯctibus *e* bonę fidei non ueniat intereſſe:nam lege cauet,ꝙ
ſi tu uendidiſti mihi frumentū, & qa tu non tradidiſti, ſerui mei
perierunt famę, dicit lex,ꝙ tale intereſſe non debetur,ut đ actio
emp.l.ſi ſterilis.§.cum per venditorem.Sol.ille.§.declarat iſtam
mām,nam quoddam eſt intereſſe circa rem,ut bonitas extrinſe
ca,ſeu pretium,& iſtud uenit ꝑꝑ moram:quoddam eſt intereſſe
extra rem,& iſtud non venit,dr̄ aūt extra rem, qa non eſt ipſius
rei bonitas intrinſeca,vt qualitas,vel extrinſeca,ut pretium , ſed
conſiſtit in nouo facto, & non procedit de radice,nec de natura
37 ꝯctus.† Quarto opponitur,dr̄ hic,ꝙ in caſib.certis,vt in locatio-
ne,& venditione,venit intereſſe vſque ad duplum:nam lege ca
uetur, ꝙ ſi uenditor fuit in mora , tenetur quanti plurimi fuerit
res a tempore morę.unde vr̄ obſtare. ff.de act. emp.l.ratio, §.ſi
per uenditorem. Sol.conſidera,ꝙ illa verba quāti plurimi res,ſa
piunt intereſſe cōe,i.quanti plurimi res communiter valet.ff. ad
legem Fal.l.p̄tia rerum,& ſic non obſtat ꝯrium,qa loqtur de p̄-
tio communi,non de intereſſe ſingulari,ff.ſi cer.pet.l.uinum. ff.
38 de tritic.l.fi.† Quinto opponitur, & vr̄ ꝙ in caſib. certis ueniat
intereſſe contingens,quantumcunque ſit iſtud,nam lege cauet
ꝙ ſi ſcienter uendidi lignum uitioſum,& tradidi,tuque poſuiſti
in ædib.tuis,& ruerunt,& inde plurima damna paſſus es, qđ ad
omnia iſta damna teneor.vnde vr̄ obſtare,ff.de act.empt.l.Iul.§.
ſiue igitur. Solut.ibi loquitur de communi intereſſe,quia res de
ſtructæ per ruinam communiter(ponamus)valebant decē, vn-
de illa decem conſequor,ſi autem ex illis rebus conſtiterit in ſin
gulari intereſſe,puta liber bene apoſtillatus manu mea propria,
iſtud non conſideraretur.vel dic,ꝙ ibi agitur etiam ad damnū
ſingulare,qa refert an res non tradatur,& tūc loquitur lex ꝯria.
Nimirum aūt,qa maior eſt culpa commiſſionis,q̄ omiſſionis,vt
39 ff.ſol.mat.l.ſi mora.† Sexto *f* immediate opp. ꝙ ēt ubi res ma-
f le traditur,non poſſit peti intereſſe vltra duplum. nam lege ca-
uetur,ꝙ ſi tu uendidiſti mihi ancillam,quæ ſubiacebat fideicom
miſſariæ libert.in qua ego faci magnos ſumptus,ꝙ licet tu male
tradideris,quia ſciebas,quod ipſa poterat ſe euincere in liberta-
tem,ꝙ nō poſſum agere ultra duplū pretii communis ipſius an
cillæ quamuis male traditæ.iſte eſt caſus,ff.de act.empt.l.cum &
forte,q̄ continuatur cum l. Titius. Sol.aut res male traditur per
factū illicitū,& tunc in totum agitur ꝑ factum illicitum: aut res
non rite traditur,qa ſubiacet euictioni,& tunc non egredit du-
plum unde dicit lex,ꝙ euictio particularis deducitur ab vniuer
ſali,vt duplū non excedat.v.g.ſi uendito fundo vti optimus, ma-
ximuſq.eſt,primo euincatur ſeruitus.& propterea emptor a vē-
ditore aliquid conſecutus ſit,& poſtea totus fundus euictus ſit,
nam euictio continet duplum p̄tii conuenti,& non plus,vt ff.de
40 euic.l.cum fundus vti optimus.† Septimo opp.& vr̄ , ꝙ intereſ-
ſe totum petatur ſine duplici arctatione:nam lege cauetur , ꝙ ſi
tu locaſti mihi fundū,& alius impedit me frui cōductione, quē
tu ꝓhibere potes,totū qđ intereſt p̄ſtabis,vñ vr̄ obſtare.le.ſi fun-
dus.§.fi.ff.loc.Sed ſi ꝑ uim maiorem non potes defendere,reſti-
tues mercedem. Solu.ibi loquitur de intereſſe cōi,qđ re ipſa cō-
ſtat circumſpecta affectione,& ſic non obſt. Octauo oppo.ꝙ to-
tum ſingulare intereſſe petatur,vt ff.de act.emp.l.j.in prin.Solu.
41 illa lex per iſtam refrenatur.† nono oppo.& vr̄,ꝙ iſta refrenatio
eſſet de iure digeſtorum,ut d.l.cum & forte.Sol.dicit ibi Cy.ſm
Pet.not. ꝙ ſm iura Digeſtorum petitur intereſſe ex actione bo-
næ fidei,vſq.ad duplum.& hæc eſt ſententia ueterum,de qua lo-
quit Cy. Tu dic,vt modo dixi,ꝙ ibi caſus emergens ſapit euictio
nem,vel reſolõnem ꝯctus,vt ſ.de ſen.& interlo.om.iud.l.libero
42 † Decimo opp.dr̄ hic, pœna ꝯuentionalis eſt limitata. Contra
Inſt.de verb.ob.§.alteri.l.ſtipulatio iſta,§.alteri,ff.eo.vbi dr̄, ꝙ pe
titur pœna in quacunque quantitate,non inſpecto , an interſit.
Sol.dicit gl.ꝙ aut pœna apponitur per nomina reſpetiua,& non
poteſt excedere quadruplum:aut per nomina.ſimplicia, vt cen-
tum,vel mille,& tunc tota petitur. Ratio differentiæ eſt,quia pri
mo caſu pœna eſt commenſurabilis ſimplõ,ſed ſecūdo caſu nō
eſt commenſurabilis;& Vltramontani dñt,ꝙ non eſt fienda dif
ferentia in verbis multiplicatiuis, uel non multiplicatiuis, quia
qualitercunq. nō pōt excedere quadruplū,qa nō eſt naturæ con
g gruū,vt hic in litera.nō ob.*g* §.alteri. qa & ibi dēt itelligi cū hoc
moderamine,ſ.ꝙ quadruplum ſortis non excedat,vel dic ſubti
lius,ꝙ ſi ſtipulor alteri dari,iſtud quo ad me eſt merum factum,
vt ff.de verb.obl.l.liber homo,§.fi.ſed merū factū ſupponitur caſi
bus incertis,qb.non eſt taxat pæna.& hæc rn̄ſio eſt ſubtilis. Vn-
h decimo *h* ꝯ hoc op.& vr̄ ꝙ pœna non poſſit peti, niſi hoc inter-
43 ſit;nā lege cauet,† ꝙ ſi fideiuſſori pœna eſt promiſſa in compro
miſſo,& petitur a reo,pœna non ꝯmittit,qa fideiuſſoris nō inte
reſt.ff.de arb.l.arueſus.in fi.Sol.aut directo fit ꝯ.& nō inſpicitur
intereſſe:aut quæritur an per obliquum fiat ꝯ, & tunc inſpicitur
intereſſe,ita legitur,& notatur.ff.de arb.l.cum pœna.& ſufficit,
44 quod parum interſit,ut tota pœna committatur,ut ff.de verbo
i rum obligatio.l.ſecunda,§.fina.& l. 3. ubi uideas. Duodecimo *i*
oppo.

ADDITIONES.

a Vnde ſi probo. Non dicunt verum,quia nunquam ex poſſeſſione ſola plene proba
tur dominium,vt l.quidam in ſuo,ff.de cond.inſt.nec etiam utile,vt in l.nec vti-
lem,hic alleg.in glo.

b Quædam. Vide in l.Titio centum,§.Titio,el 2.ff.de cond.& demon.

c Subditis. Vide in l.libertus,§.ſola,ff.ad muni.cum ſim.& Cy.in l.1.i fi.*quæ ſit lō.*
conſue.& Bar.in l.1.inf.de anno.& tribu.lib.10.

d Secundo opp. Vide inf.prox.in 5.opp.& inf.

e In contractib.Bar.hic.

f Sexto. Vide quod no.hic Bar.in verſ.opp.de l.Iul. verſ. *vlterius opp. ad idem*,cum
verſ.ſeq.& iſtam l.cum & forte.aliter intelligit Bar.hic,verſ.iterum opponi. de l.
Titius,& l.cum & forte,vide Bal.inf.prox.oppo.

g Non obſt. No.pulchram reſponſionem ad §.alteri.tamen non placet,quia iſte tex.
ponit rationem generalem.

h Vndecimo. An in pœnis conſideretur intereſſe. vide ſane per Bal.in l.2.§. item ſi
in facto.ff.de verb.oblig.

i Duodecimo. Intereſſe iſtud an ſit in conſideratione,vide Bal.ſup.in ver. ſequitur.
gl.in ver.veteres,& uide inf.prox.in 13.& 14.oppo.

oppo,dr̃ hic,ꝙ intereſſe venit in lucro;nam lege cauet̃,ꝙ ſi ven-
didiſti mihi frumentũ,ꝙ ſi tradidiſſes,portaſſem ad aliquem lo-
cum vbi feciſſem lucrũ,ꝙ tu nõ teneris mihi illud lucrũ reſarci
re.ff.de act.emp.l.ſi ſterilis,§.cum ꝑ venditorem.ille n.§.tria di-
cit.Primo,ꝙ ꝯ vendentẽ venit intereſſe in dãno.ſecundo,ꝙ non
venit in lucro:tertio,ꝙ venit intra rem,non extra.So.dicit glo.il
lud de iure veteri.Sed hodie venit in lucro,& eſt ratio:nam ſi ve
nit in actione arbitraria,quare non in bonę fidei.porro actio bo
næ fidei non dr̃ arbitraria,quia eſt eiuſdem poteſtatis cum arbi-
traria,& qa intereſſe venit iure actionis, ut ff.de eo, quod certo
lo.l.in bonæ fidei.Et ideo diſtingue,aut eſt lucrum ex ipſa re, &
venit,aut ex alia negociatione, & non venit, niſi tale intereſſe
veniat cõſecutiue ad locum ſolutionis appoſitæ in ꝯctu,qa de ta
45 li lucro non vr̃ actitatum,vt leg.3.§.ſi ff.de eo,qđ cer.loc.† Ter-
tiodecimo op. & vr̃,ꝙ non venit intereſſe in lucro,nam lege ca-
uetur,ꝙ ſi aufero tibi lucrũ fodiendo in meo, vel faciendo ean-
dẽ artẽ tecũ,non teneor tibi,ut ff.de dam.infec.l. proculus. & ff.
de op.lib.l.libertus negociatoris.Sol.aut aufero lucrũ alicui, ꝙ il
le faciebat ex re mea non ſibi debita,& hoc eſt licitũ: aut aufero
lucrũ ꝓueniens ex re lucrantis,& hoc nõ eſt licitũ,ſicut dicimus
a in hñtibus molendinum *a* ſuperius,& inferius;nã ſi ſuperius eſt
prius ædificatum,nõ põt ædificari ſm ad æmulationẽ; & ſi ſm ĩ
ſitu eſt prius ędificatu,nõ põt ædificari ſuperius, ꝑ qđ auferatur
inferiori cõmodũ nãle,id eſt cõmodum aquæ q̃ eſt cõis,vel pu-
blica,ſed bene põt auferri cõmodum concurſus molentiũ,quia
iſtud eſt in poteſtate eorum qui molunt,& non eſt de iurib. mo-
lendini,& omnia prædia ſunt libera,ut C.de ſer.& aqua.l.altius.
46 † Quarto decimo opp.& vr̃ ꝙ nõ cõſideret̃ intereſſe in lucro.
nam dicit lex,ꝙ ſi interrupi tibi p̃ſcriptionẽ,hoc nõ dẽt conſide-
rari,vt ff.ex qui.cau.ma.l.ſciendũ.Sol.ibi erat lucrum cũ quadã
iniuria alterius,& iõ non conſideratur,ut ff.de fur.l.ſi quis vxo-
ri,§.pecunia.hæc,q̃ dicta ſunt,reſpiciũt theoricam huius leg. ſed
op.ꝯ practicam:dr̃ hic,ꝙ intereſſe eſt probandum. & gloſ. addit
47 ꝙ eſt plene ꝓbãdũ.† modo ꝯ *b* hoc oppo. decimo quinto & vlti-
b mo,& arguo ſic.Certum eſt ꝙ iurm̃ non eſt probatio, ſed rele-
uatio oneris probandi,vt ff.de iureiu.l.eum qui.ſed lege cauet̃,ꝙ
intereſſe ꝓbatur per iurm̃,vt j̃.vnde vi.l.ſi qñ.quam leg.ſic intel-
lige in quolibet genere violentiæ,vel clandeſtinitatis.ut no.Inn.
in c.fi.extra,quod me.cau.ergo male dixit hic imperator.Solut.
ibi ſpeciale ꝑꝑ dolum rei,& difficultatẽ probõnis.idem ſi nõ eſt
difficultas probõnis,ſed eſt actio arbitraria,vel ex officio iudicis
dependens,vt no.Inſt.de verb.obl.§.pen.& ff.quod ui,aut clam.
l.ſemper,§.in hoc interdicto.& l.2.& leg. in actionib.§.plane,ff.
de in li.iuran.& dic,vt ibi.Modo venio ad qõnes, vt s̃.primo q̃-
ro,quotuplex ſit intereſſe? Reſpondeo,vt s̃.patet,Secundo quæ-
ro,quid ſit intereſſe; Rñdeo,ut in glo. Tertio quæro, quotuplex
ſit rei æſtimatio; Reſpondeo triplex, ut in gloſ. Quarto quæro,
an intereſſe extra rem poſſit peti; Solu. vt s̃. declaraui, Quinto,
48 an poſſit peti intereſſe in lucro;Solue,vt ſupra dixi. Sexto, qua
liter probatur lucrũ ceſſans:Solue,ut no.ff.de eo,qđ cer.loc.l. 3.
§.fi.& in hoc caſu ſufficiunt probationes coniecturales,ſicut qñ
quis emit iactum retis,& venditor noluit piſcari, qđ eſt not. Itẽ
vbicunque intereſſe ꝯſiſtit in ſpe,vt ſi quis emit vindemiam na-
ſciturã,vel ventrẽ Arethuſæ.iſti.n.caſus ſunt incerti rei ſubſtan-
49 tia,& euentu.† Septimo quæro, qualiter ꝓbet̃ intereſſe ſingu-
c lare: Rñdeo ꝑ rõnẽ,ſiue per cãm,& hoc caſu, ſi teſtis *c* non eſſet
interrogatus de cã ſcientię,non ꝓbaret,qa non minus eẽt diffici
le ꝓbare ſingularẽ affectionẽ,q̃ qđ aliquis ſit induſtrioſus & ex-
cellens.& ad hoc facit litera in verſi.in alijs.in verbo, ſubtilitatẽ.
pone,vnus teſtis deponit,ego,ſi res ad me pertineret, tm̃ rẽ cha-
rã haberem,ac ſi fuiſſet antiquorũ, meorũ, & hoc ita per verbũ
ſingulare,ego,deponunt alij teſtes,quia quilibet de ſe dicit,tñ cõ
cludunt in vnam ꝯſonantiam,nunquid probent. Dic ꝙ ſic, ſm
Nico.de Mat.& Cy.& prædicta omnia ſubtiliſſima & vtiliſſima
ſunt,& vera. Et ſic habes hanc leg. lectã, ſi velis eã legere in ca-
50 thedra, ſiue ſtudere in camera. † Et aliquantulum altius exor-
diendo materiam,præmittendum eſt,ꝙ quoddam eſt intereſſe,
qđ ꝯſiſtit in pecuniario cõmmodo,& de hoc loquit̃ materia no
ſtra:quoddã eſt intereſſe,qđ conſiſtit in ſola affectione, & non
in re familiari,& de iſto nõ loquit̃ hæc lex,ſed l.cũ ſeruus,ff. mã
51 da.& l.ſeruus ea.ff.de ſer.expor.† Secũdo præmitte, ꝙ intereſſe,
ꝙ conſiſtit in pecuniario cõmodo,cauſatiue deſcendit ꝑꝑ in cõ
moda ipſi agẽti illata,& nõ eſt aliud q̃ petere indẽnitatẽ,i. dam-
52 num emergens,vel lucrum ceſſans. Tertio præmitte, ꝙ diui-
ſio gl.de triplici intereſſe eſt vera.quod enim pretium conuentũ
ſit intereſſe conuentũ,põt ꝓbari tali rõne,hoc pretium põt peti
ex mora venditoris non tradentis rem,pro qua pretium ꝑcepe-
d rat, ergo iſtud pretium *d* eſt intereſſe ꝯſequentia ꝓbat̃,qa non re
peritur pretium ex pęnitentia,qm̃ nõ hẽt locum in ꝯctib. nomi-
natis,ſed petitur ex mora,vt s̃.de pac.inter emp.& vend.l. cũ te.
Secundo hoc probatur: nam lege cauetur, ꝙ ſi vxor dat rem
æſtimatam marito in dotem,non vt ſit uera venditio,ſoluto ta-
men matrimonio re deteriorata,vel perempta petitur æſtima-
tio,vt s̃.de iure dot,l.ſi inter virum & vxorẽ.& ff.ſolu.mat.l.æſti

matæ.Item dicit lex in pecore æſtimato in alio ꝯctu, vt ff.pro ſo
cio.l.cũ duob.§.damna.Item ſi promitto tradere, vel ędificare:
& ſi non tradidero,vel edificauero,promitto facti,vel rei ęſtima
tionem.iſta ęſtimatio eſt intereſſe conuentum,vt ff.de p̃t ſtip.l.fi.
53 † Porro de æſtimatione cõi,quę ſumit originem a rei bonitate,
non dẽt dubitari, quin ſit intereſſe, qa tanq̃ intereſſe petitur ex
mora,l.1.in prin.ff.de ac.emp.De intereſſe ſingulari nulli eſt du-
bium,ꝙ hoc intereſſe eſt,quia hoc eſt, qđ lex noſtra vocat inte-
e reſſe.vbi conſidera,ꝙ affectio p̃t ꝯſiderari dupliciter: vno *e* mo-
do qualis eſt,alio modo qualis,& quãta dẽt eſſe, prima affectio
non conſideratur,ſi nõ conſonet cum ſecunda. Sed ſecundum
genus affectionis eſt illud,quod conſideratur, & ſm illud debẽt
fieri probõnes,& condemnatio moderatur,adhibita huius leg
54 cõſideratione. Sic itaq; patet, ꝙ triplex eſt intereſſe.† Alia diui-
ſio eſt talis,ꝙ intereſſe aliud eſt intra rem,quod producit̃ in eſſe
ꝑ qualitatem rei: aliud extra rem, ad quod non extenditur res
empta,ꝯducta,vel donata,nã diuerſa res eſt,ergo nec ꝯctus.v.g.
emptio conſiſtit ex re,& pretio, ſed alia res non eſt illa,ſuꝑ qua
ꝯctum eſt commercium:ergo non correſpondet p̃tio conuẽto,
quod ergo finib.ꝯctus non ꝯcludit̃,id a ꝯctu prorſus excluditur,
vt ff.de act.emp.l.fundi. No. tñ, ꝙ aliter appellatur intereſſe in-
trinſecũ,q̃ bonitas intrinſeca. bonitas enim intrinſeca dr̃ ipſius
rei qualitas:ſed intereſſe intrinſecum dr̃ pretium,vt l.cum quid
ff.ſi cert.pet.& d.§.ſi per venditorem,& (vt ita dixerim) bonitas
55 intrinſeca rei mater eſt,pretij,vt no.in l. 2.s̃.de rei vendi. † Reuo
co in dubium,an intereſſe intrinſecum veniat pręſtandum.Gl.
diſtinguit,ꝙ aut petitur ꝑꝑ morã,aut ꝑꝑ factum.Primo caſu nõ
cõſideratur. Secũdo caſu ſic, quia maior eſt culpa male facere,
q̃ non facere,vt ff.de vſufru.l.ſi vſusfructus,§. de præteritis. hæc
diſtinctio vera eſt,niſi intereſſe pendeat a re agentis.v.g.poſſide-
bas ſeruum meum a Titio hæredem inſtitutum: *interpellaui te*
vt redderes,fuiſti in mora, condemnaberis ad intereſſe hæredi-
tatis amiſſę,quia vtilitas cohærebat rei meæ,& qa *actio arbitra-*
ria,licet tu non deliqueris in faciendo,quia non occidiſti, *ſed in*
non reſtituendo ſeruum, qui poſt moram tuam non adita *Titii*
hereditate,mortalitate interijt,ff.ad le.Aquil.l.ꝓinde.ſcđo rñd.
56 † *Alia diuiſio eſt circa lit. intereſſe*, quia intereſſe aliud eſt dam
num emergens,aliud lucrum ceſſans, i. ꝙ aliqñ agentes tractãt
de dãno vitãdo,aliqñ de lucro captando,aliqñ de lucro amiſſio
57 recuperando.† Quæro,ergo, nunquid poſſit peti intereſſe lucri
ceſſantis.Solue,aut inhærebat rei ꝓpriæ ipſius agentis, & conſi-
deratur vt d.l.proinde. Aut cohærebat rei debitæ, vt quia debe-
bas mihi ſeruum,qui erat hęres inſtitutus,& qa non dediſti, nõ
potui iubere ꝙ adiret hęreditatem lucroſam,& ſilr̃ dico venire,
qa eſt cã corpori cohærens:vnde venit iure cuiuſdam annexio-
nis,& tanq̃ intereſſe cõe,aut erat lucrum induſtriale,quale ſolẽt
facere mercatores, & iſtud lucrũ venit in actione arbitraria ꝑꝑ
lucrum,vt ff.de eo,quod certo loco.l.3.§.fin.& iſtud eſt lucrum
mixtum re & induſtria. Aut non erat actio arbitraria,& iſtud lu
crum non venit,quia eſt intereſſe extrinſecum,d.§. cum ꝑ ven-
ditorem.gl.tamen vltima in fine ſentit, ꝙ hodie veniat tãquam
intereſſe commune, quia tale lucrum magnam induſtriam nõ
requirit,ſed cõem hominum induſtriam,& ideo nõ eſt intereſ-
ſe Singulare. Sed certe cum non veniat in damno, vt d. §. cum
per venditorem: ergo multominus in lucro,loquor de extrinſe
co intereſſe,nam intereſſe intrinſecum venit vſque ad duplum,
vt hic per Cyn. Et ex quo Cyn.habet reſpectum ad duplum, ſed
tit. quod intereſſe ſingulare, quod rei bonitatem concomita-
tur, vt ſi ei hominis induſtria permiſceatur, dicatur intereſſe
intrinſecum. Sed contra cum facit l. ſi hæres, ff.ad leg. Falcid.
quod not. Modo quæritur de aliquibus quæſtionibus, quæ
ſub

ADDITIONES.

a Molendinum. Vide Bar.plene in l.quominus,ff.de flumi.
b Modo contra. An intereſſe probetur per iuramentum,& de modo probandi, vide ſup.in ver.ſequitur gl.ſuper ver. ſubtilitatem. cum uerſ.ſeq. & uide Spec.in tit.de ſent.& inter.§.uiſo.ad fi.& Canon.in c.dilecto.de foro compet.no.in l.ſemper,§. in hoc interdicto,ff.quod vi,aut clam.& no.Bal.in l.1.in prin.ff.quemad.teſt. aperiantur,in uerſ.mercator emit panes,& collige,quod in defectum præſumptionis defertur iuramentũ,de quo per Rom.in l.admonendi,ff.de iureiuran. & idem uidetur uelle Bar.in l.ſi quando,inf.unde ui.ad quod Bald.hic in fine huius l.tenet, quod licet intereſſe ſit probatum per unum teſtem, non poteſt deferri iuramentum in defectum probationis,ſed hic uidetur tenere contrarium,concor. quia ibi dicit.quod unus teſtis non faciebat ſemiplenam probationem, licet quod hic dicit intelligatur,quando probatio per præſumptionem erat ita uehemens quod habebat uim ſemiplenæ probationis.& pro dicto Bar.hic,facit quod not. Bar.hic in fi.& quod dixi poſt eum.
c Si teſtis. Faciunt no.in l.ſolam.& ibi Bal.ſup.de teſtib.
d Iſtud pretium. An pretium rei dicatur intereſſe,uide Bal.ſup.ea.l.in princ.
e Philip.Dec. Vno,Suboſcurus eſt hic.Bal.dic quod intereſſe ſingulare dupliciter diſtinguitur. Nam aliud eſt affectionis ſimpliciter,in quo de aliqua non agitur utilitate. Aliud eſt affectionis intereſſe,in quo ſimul de utilitate agitur,ut hic per me in rubrica,ubi uide in hanc totam legem, quoniam hic non dico amplius, ut uideas in quo conueniat mihi cum Bal.& alijs Doctoribus aut contra.
Alia diuiſio.de lucro ceſſante uide Bal.in l.2.§.portio,ff.ad leg.Rhod.de iactu.& Bal.ſup.ſequitur gl.in uerſ.ueteris.

58 ſub membris diuiſionum non cadunt. Et primo quæro, nun-
a quid *a* obligatus ad factũ, ut ad domũ ædificãdam, ad hoc poſſit
præciſe compelli, ſi ſtipulator magis vult factum q̃ intereſſe. &
59 gl. dicit, ꝙ ſic. Tu dic, ꝙ bene pōt petere factũ. Reus autem libe-
rat p̄ſtando intereſſe, ꝙ in obligatione ſuccedit, ꝑ qđ fit nouatio
quantum ad p̄ſtationem, non dico quo ad petitionem, quin pro
cedat libellus ſuper facto, quia obligatio ad intereſſe eſt introdu
cta fauore actoris. Sed ſolutio ad intereſſe eſt introducta fauore
rei. ff. de ver. obl. l. ſtipulationes non diuiduntur, §. Celſus, & ar.
ff. de re iud. l. miles. §. decem. qđ aũt dixi, ꝙ reus pōt ſoluere inte
b reſſe actore inuito, fallit in quinque caſibus. Primo *b* ꝑꝑ præto-
ris mortui cōtemptam authoritatem, vt l. ſtipulatio. §. ſiue. ff. de
ope. no. nun. Secundo, ꝑꝑ rigorem iudiciorum conſeruandorũ.
ff. de procu. l. non cogendum. §. Sabinus. Tertio ꝑꝑ publicã vti-
litatem, ſaltem ſecundario, vt in ſcriptore, qui promiſit ſcribe-
c re *c* libros legales, vel medicinę, vel alios ſimiles: non dico vnam
cantilenam, nam iſte ſcriptor poteſt poni in compedibus, vt no.
d in d. §. ſiue. Quarto fallit, *d* ſi ſuper ipſo facto eſt appoſitum iu-
e ramentum, *e* vt ff. de cond. ob cau. l. ſi pecuniam. in prin. in gl. par
ua. Quinto fallit, ſi debet fieri aliquod opus pium, vel ad hono-
rem Dei, vt ſepulchrum, vel capella, ut l. fideicommiſſa. §. fi. ff. de
60 leg. 3. † Sed ultimo *f* quæro, utrum uenditor, *g* qui habet facul-
f tatem rei tradendæ, cogatur eam pręciſe tradere. & gl. tenet hic,
g quod non, ſed ſufficit ſi præſtat ſingulare intereſſe vſque ad du-
plum æſtimationis rei; nam ſatis per hoc eſt conſultum acto-
ri, ut l. j. in prin. de act. emp. & ſi non præſtaret illud intereſſe ſin-
gulare, tunc cogetur præciſe tradere. Sed gl. quæ eſt Inſt. de ēhē.
emp. §. pretium. quæ incipit caute dicit. tenet (ſub dubio forte) ꝙ
ſi uenditor poſſidet, & tradere poteſt, pręciſe compellatur, qđ
intelligo, ſi commode pōt, i. ſi res non eſt ſubiecta euictioni, &
de facili pōt tradi, nam æquitas hoc dictat, q̃a ait prætor, pacta ſer
uabo. & hoc probatur iure decretorum. 1. qu. 1. qui ſtudet. & eſt
61 cōis opinio. † Sed ad vnum aduerte, ꝙ ſi uenditor, *h* conſtituiſ-
h ſet ſe p̄cario poſſidere. indubitanter præciſe teneretur ad rei tra
ditionem, q̃a res eſt facta emptoris, dũmodo de pretio ſit ſatiſ-
factum, alioquin non puto, ut ff. de excep. doli. l. pe. §. ex quadrã
te. cum poſſit uẽditor rem retinere iure pignoris, vt ff. de ac. em
pt. l. *Iulianus*, §. offerri. & ff. de cond. inde. l. ſi non ſortem, §. ſi cē-
62 tum. † Sed pone, *i* ꝙ in uenditione eſt factum inſtr̄m guarenti-
i giæ, quod hēt paratam executionem, nunq̃d coget uenditor prę
ciſe ad tradendum? Rñ. ſic, q̃a hēt vim ſnīæ, & ſic ſnīa lata vẽdi-
tor cogitur ad tradẽdum p̄ciſe. iſte eſt caſus ſin. ff. de rei uen. l. q
reſtituere in fi. qđ tene mēti. iuxta hoc q̃ro vẽdidi tibi Stichum
ꝑ decem, utrum in obl'one ſit Stichus, an Stichi traditio? Dicit
Iaco. de Ra. ꝙ non eſt in obl'one Stichus, ſed traditio Stichi, ut ff.
de vſu. l. ſi ſtipulatus. certe iſta verba fuerũt gl. ff. de pet. hær. l. in ę-
ſtimationibus. Sed tu dic, ꝙ debetur Stichus tradendus nō dico
dandus, quia ſpecies eſt in obligatione, & non factum, ff. de acq.
pol. leg. ſi aliquam rem. alias emptor non hēret titulũ in re em-
pta, ſed in nuda poſſeſſione, nec vſucaperet. nec publicianam ha
63 beret: ꝙ q̃ ſit falſum, patet lippis, & tonſoribus. † Deinde quæ-
K ro vtrũ intereſſe *K* poſſit peti ſub alternatione, ut peto fundum
mihi venditum tradi, & ſi nō tradit, peto intereſſe; & dđm eſt, ꝙ
iſta non eſt ꝓprie alternatiua, ſed eſt q̃dã modus ſubiũctiue agē-
di, & ꝓcedit libellus, ut no. ff. de uerb. obl. l. 2. §. item ſi in facto, &
d. l. j. de act. emp. facit quod no. in ſimili s̃. loc. l. cōductores. & j̃.
64 vnde ui. l. non abs re. † Reſtat quærere, qũo probetur per teſtes
l intereſſe, *l* loquor de intereſſe ſingulari. Rñdeo teſtes non debēt
eſſe ſingulares, ſed conteſtes in æſtimatione ſingularis intereſſe
& hoc vult gl. ſunt autem conteſtes, qñ ſunt eiuſdem peritię, pu
ta, quia teſtis dicit, ego ſm peritiam meam darem tantum; & al
ter eiuſdem peritię dicit, ego rōne peritiæ meę darem tm̃, & cō-
cordant, ſatis ꝓbant, quia probō ſtat in rōne conformi, ita dicũt
ſupplendo glo. noſtram nicolaus de Mata. & Cy. hic, & per Bar.
65 in l. cõtinuus. §. cum ita. ff. de verb. obl. † Quæro, nunquid per in-
m ſtrũ *m* veterum venditionum, & emptionum probetur præſens
rei valor. Reſpondeo, ſi illa inſtrumenta ſunt de proximo, non
pręſumo ualorem mutatum: ſed ſi de longo tempore, præſu-
mo ualorem mutatum, ut not. ſup. de iure dot. l. ſi inter uirum.
66 † Modo quæro, nunquid per inſtrumenta ſingularia probetur
intereſſe, vt ſi p̄ſes aīo ſuo licitati ſunt? Reſpon. non. ff. ad l. Aql.
67 l. ſi ſeruum. ff. ad le. Fal. leg. pretia rerum. † Reſtat quærere *n* de
n pœnis: & certum eſt, ꝙ pœnę legales de iure communi quadru
o plum non excedũt, & iō ſi quis committeret unum delictũ *o* cũ
mille qualitatibus, & quælibet qualitas haberet per ſe pœnam,
tamen inter omnes non poſſunt excedere quadruplum, & hoc
in pœnis pecuniarijs, quod eſt not. dignum. Sed quid de pœna
amputandæ manus, vel pedis, nunquid ſtatutum de pęnis dupli
candis locum habeat. Reſpondeo non: quia fiſcus prætendit in
pœnis cauſam lucratiuam, vt l. apud Celſum, §. de authoris. de
excep. doli. ſed plures cauſæ lucratiuæ non concurrunt. Item
ſicut totus homo eſt quædam ſpecies, ita quodlibet membrum
& lex dicit, ꝙ ſi teſtator duplicauit legata, non porrigitur ad ſpe-
cies, ut ff. de leg. 2. l. Lucius, §. impuberem. ergo, quia non poteſt
duplicare pœnam perſonalem, imponet illam pęnam perſona-
lem ſimplicem, & vltra hoc pœnam pecuniariam arbitrio ſuo
quaſi pœna perſonali non cadente. Alij dicunt, ꝙ ſi non poteſt
p amputare alteram. Sed quod dixi verius, & humanius *p* eſt, quia
mutilatio ſiniſtræ manus eſt longe maior pœna quam dextræ.
67 Et ideo eſſet plus quam duplicatio, ſicut patet in euulſione ocu
lorum, quod perpetuo no. Modo ſequitur de pœna conuentio-
nali, quæ non poteſt conſiſtere, niſi in re pecuniaria, vt ff. ad leg.
Aquil. l. liber homo, vtrum ergo debeatur in infinitum. Glóſ. di-
ſtinguit, an conſiſtat in omnibus multiplicatiuis, & ſic habito
reſpectu ad intereſſe, ideſt ad ſortis commenſurationem, & ſic
mixta conſideratione intereſſe, & moræ, an ſimpliciter, & iſta
differentia eſt verbalis, nam ſecundum æquitatem idem debe-
68 ret eſſe vbique, quod dic vt ſup. dixi. † Vltimo quæro, nunquid
non probato intereſſe poſſit fieri cōdemnatio ad intereſſe. Dic
q ut ſup. tit. j. l. 2. & an ſi eſt probatum *q* intereſſe ſingulare per unũ
teſtem deferatur ſacramentum in defectum plenæ probationis.
Glo. hic innuit, ꝙ non, dum dicit, ꝙ duo teſtes ſunt neceſſarij ad
probandum, & credo gl. ueram, quia in hoc probationis genere
ratio teſtis procedit per uiam induſtrię; non per uiam ſenſus cor
poralis, & ideo non eſt ita liquida probatio, quod perpetuo tene
menti.

ADDITIONES.

a Nunquid. Vide plene per Bald. in l. ſtipulationes non diuiduntur, in 8. oppoſ. ff. de verb. ob. & ſup. ver. ſequitur glo. in ver. in alijs.

b Primo. Vide Bar. in l. ſtipulationes non diuiduntur, in 8. q. ff. de verbo. obl.

c Scribere. Vide per Bar. in l. ſtipulationes, in 8. q. ff. de verb. obl. & Bal. in l. neque in fi. ſup. de ope. lib. & Bart. in l. ſi traditio, ſup. de act. empt.

d A. B. Quarto fallit. No. ꝙ propter iuramentum quis cogitur præciſe ad factum. In no. & Io. And. in c. per tuas, de arbi. tenent, ꝙ ſoluendo intereſſe, vel pœnam, excuſatur. Mouetur Inn. quia ſi in compromiſſo, vel in contractu, promitto ſtare contractui, vel ſoluere pęnam, ſufficit ſoluere pœnam, l. diem proferre, §. fi. ff. de arbi. c. cum dilecti. extra eo. Idem dicit ſi interueniat iuramentum, quia debet intelligi ſecundum naturam contractus, cui adiungitur, vt eſt bonus text. ſecundum Mod. l. fi. ſup. de no. ope. nunc. pec. & in l. fi. ſup. qui ſatiſ. cog. & dicit Innoc. quia arbiter ſine timore retractionis laudi, poteſt inique arbitrari, ideo ſufficit, quod pœna, vel intereſſe ſoluatur. Ideo infert D. Ant. quod in obligationibus facti ſuccedit obligatio ad intereſſe, etiam de iure canonum, licet iuramentum inter ceſſerit. Et dicit, ꝙ forte in foro animæ quis non cogitur præciſe ad factum. Hoſt. contra tenet, licet D. Ant. de eo nullam facit mentionem. Et ſi dicatur, ꝙ Deus non facit differentiam inter ſimplicem loquelam, & iuramentum, 22. q. 2. ca. iuramenti. Reſp. quando quis ſimpliciter promiſit, poteſt dicere, & ſi crediſſet ſic arbitrum pronunciare, ꝙ non promiſiſſet, arg. l. quanquam, ff. de ritu nupt. & quando iurat eccleſia, facit quod tenetur præciſe ad reuerentiam iuramenti, ca. ad audientiam, quod met. cau. Nec ob. l. fi. qui ibi præſumitur, quod numeratio non interuenit. Ad aliam legem fi. reſpon. quod ibi deficit iuramentum ratione conditionis ſubintellectæ, argu. l. quemadmodum, de iureiur. Sed in contrarium facit cap. per tuas, præalle. vbi poteſt ſoluere pœnam, per quem tex. multi tenuerunt contra. Reſpon. ibi loquitur, quando procurator iurauit ſine mandato domini, & dicit, quod procurator potuit ſuo iuramento ſe obligare, & non eccleſiam. Sed D. Ant. in ca. veniens tenuit, ꝙ in promiſſionibus iuratis ſit contra, quia præciſe cogatur. Ego dico, quod ſi poteſt adimplere, cogitur præciſe, facit c. de pact. & c. qualiter, eo. tit. præalle. & cap. iuramenti, 22. diſt. Pſalmiſta. & gl. l. ſi pecuniam, præalle. vide tex. ca. ex reſcripto, & c. ſi Chriſtus, de iureiur. & c. nouit, de iud. gl. in clem. paſtoralis, in ver. violenta, de re iud. & quod no. Bal. in l. in adoptionem. C. de adop. fac. c. debitores, de iureiu. nam dicit Bar. quod ex diſpoſitione legis quis cogitur præciſe, l. qui liberos, de ritu nup. Idem ſi a teſtatore, niſi eſſet turpis, l. Titio, §. Titio, ff. de cond. & demonſt. Nec ob. ca. per tuas, quia ibi ſe obligauit in genere, non ad certum quid. vide quæ no. tex. l. ſi quis maior, ſup. de tranſa.

e Iuramentum. Dixi poſt Bar. in l. ſtipulationes non diuiduntur, in 8. quæ. & ibi per Rom. de verbo. obl.

f A. B. Sed venditor. An venditor teneatur præciſe ad reddendum, vide plene Bar. in l. ſtipulationes non diuiduntur, ff. de verbo. obl. & l. ſi traditio. C. de act. empt. l. ex empto. & l. 1. ff. eo. Archid. 3. q. 1. c. qui ſtudet. text. & glo. 2. quod tenetur præciſe, in c. cum Ioannes. de fide inſtru. & ibi D. Abb. & alle. ad hoc glo. in d. §. pretium, pro ſig. Ioan. And. in addi. Spec. in tit. de emp. & vend. §. in anterioribus.

g Venditor. vide Bar. in l. ſtipulationes non diuiduntur, in 3. q. in verſ. venio ad tertium, de verb. ob. & quod no. Bal. in l. contractus, ſup. de fid. inſtr.

h Si venditor. vide Ro. in l. ſtipulationes non diuiduntur, ſup. alleg.

Celſus. Adde de hoc quod notaui in apoſt. ad Bar. in l. ab emptione, nu. 12. verſ. vltimo aduerte in apoſt. in eo. verſ. C. quando lic. ab empt. diſce. & dixi in tract. clauſularum, in clau. contract. ver. precario nomine emptoris.

i Sed pone. Vide Rom. contra in l. ſtipulationes non diuiduntur, præall.

K Intereſſe. vide Bal. plene in l. ſtipulationes, præalle. in 8. oppo. in verſ. tertius modus, & in 8. qu.

l Per teſtes. vide Bal. ſup. ea. l. in ver. ſequitur glo. in ver. ſubtilitatem.

m Nunquid. No. ad ea, quæ no. in l. 2. ſup. de reſcin. ven. & ibi Bart. bene faciunt not. per gl. Bar. & Bal. in l. ex perſona, ſup. de prob. & de æſtimo, an probet valorem, & diſtinguatur in parte. vide Bar. in l. cum emptor. §. 1. ff. de dam. infe.

n Reſtat quærere. vide Bar. hic, in ver. uenio ad quandam particulam, & in ver. quæro iuxta prædicta.

o Vnum delictum. vide Bar. in l. ſanctio legum, ff. de pen.

p Humanius. vide quod no. Bal. in l. vulgaris, ff. de fur. eo. tit. & in l. hos accuſare, de accuſa.

q Probatum. Contrarium videtur iſte tenere ſup. ead. l. contra hoc facit quod not, Bar. hic in fi. & quod ibi dixi poſt eum, & per Saly. hic.

Si à non competenti iudice iudicatum eſſe dicatur.
Rubrica. T. 48.

1 *Domicilium perditur tribus modis.*
2 *Iudex iudicij potiſſima pars eſſe dicitur.*

a Continua vt in gloſſ.ꝙ domicilium *a* eſt potiſſima cã iuriſdõnis
1 paſſiue,vt no. in c.ſtatutum §.cum aũt,de reſcr.lib.6 † Tñ domi-
b cilium perditur trib.modis,*b* ſ.vi:ut ſi qs per uim expellat̃ de pro
prijs larib.cum familia ſua,ut ff.de dolo.l.cum qs,Iure: vt ſiquis
deportetur, vel in perpetuum relegetur, vel vltra x.annos,ut ff.
de capi.dimi.l.amiſſione,§.q deficiũt. Vnde talis reſtitutus dicit̃
poſtliminio reuerſus,vt l.ſi qs filio.§.pe.ff.de inju.teſt. Item con-
c ſenſu, *c* vt ſi qs dimiſſis veteribus larib.nouos lares ſibi cõſtituit,
vt ff.ad Munici.l.domicilium.& §.abi Sena.vel clariſ.l.2.oĩb.iſtis
legib.ex poſt geſtiſ.non põt ad vetus domicilium trahi,etiã ſi ibi
retineat nudum nomen originis,ne nudum nomen ei noceat,ar
gum.Inſt.de hær.qualit.& differẽ.§.ſed his permittit.& l.2.§.ſed
d & ſi ſint. ff.ad Tertul.hac rõne, nec obligatur nouis *d* ſtatutis il-
e lius loci,nec repreſalium *e* ad eum porrigunt̃,cũ non ſit de illa v-
niuerſitate,a qua ꝑpetua ꝯſuetudine ſeparatus eſt, ut ff.de here.
inſt.l.ex facto,§.rerum aũt,ſed ſi in loco originis inuenit̃,bñ põt
ibidẽ ꝯueniri,ut l.1.ff.de iuriſd.om.iu.& l.aſſumptio,ff.ad muni.
2 † No.quod iudex ẽ potiſſima pars iudicij,quia eſt Dux,& Impe-
rator iudicij,ff.de procu.l.ſi proc.abſente.in glo.ord.

ADDITIONES.

a Domicilium.Dixi in l.aſſumptio,§.fi.ad municip.
b Tribus modis.Vide Bar.in l.aſſumptio,§.fi.ad municip.
c Conſenſu.Vide Bal.in l.aſſumptio,præalle.
d Nouis.Ciuis originis,qui mutauit domicilium,non obligatur ſtatutis originis,de quo uide Bal.in auth.& omnino ſup.ne vxor pro ma.
e Repreſaliæ.Vide Bal.in l.prouinciales,ff.de verb.ſign.l.aſſumptio, & ibi per Bart, & quod no.Bal.in l.fi.inf.eod.

LEX PRIMA.

1 *Fundus,& fundi fructus differunt.*
2 *Appellatio ab interlocutoria,au ſit incidens.*
3 *Iudex ſuper re delegatus,de fructibus,& expenſis iudicare poteſt.*
4 *Iudex inſtantiam peremptam pronuntians an ſit functus officio ſuo.*
5 *Iuriſdictio alicui interdum iure proprio conceſſa dicitur.*
6 *Prorogatio differt a reconuentione,& ratio.*
7 *Statutũ ꝙ nulla excep poſſit opponi,nõ includit exceptionẽ incõpetẽtię iud.*
8 *Statutum,ꝙ bannitus poſſit impune offendi,an includat deſcriptum in nu-mine bannitorum,qui banniri non potuit.*
9 *Ignorantia ex publica lege nata excuſat.*
10 *Iudex,qui fingit ſñiam aliquam,quæ nulla eſt,puuitur tanquam falſus.*
11 *Statutum ꝙ bannito non fiat iuſtitia an valeat.*
12 *Genere remoto,quælibet eius ſpecies remota uidetur.*
13 *Iudex an poſſit inquirere de morte banniti.*
14 *Iudex q põt inqrere ex offõ ſuo de morte bãniti,nõ põt bãnitũ repellere.*
15 *Occidens bannitum,dicitur iuſtitiæ executor.*
16 *Pax an bannito ſeruari debeat.*
17 *Iudicis incompetentia quinque modis conſiderari debet.*
18 *Sententia a falſo iudice delegato lata ꝑ ordinarium ratificari nõ poteſt.*
19 *Delegatione ad unam rem facto,non uidetur in alijs iuriſdictio delegata.*
20 *Iudex ſi ad aliquid faciendum arctatur,quod de iure facere non poteſt, de bet facere de facto.*
21 *Iuriſdict o & officium iudicis differunt.*
22 *Condẽnatio ad quẽ pertinet, ſi ad locum delicti delinquens eſt remittẽdus.*

Iudex No. quod iudex ad certã rem delegatus nihil agit
ſuper alia re pronunciando,& eſt ratio,qa ut priua
1 tus eſt,h.d.† Oppo,nã ſi hoc eſſet verum,ſequeretur,ꝙ iudex de
legatus ſuper fundo, nõ poſſet iudicare de fructibus,certum eſt
enim ꝙ aliud eſt fundus,& aliud eſt fructus fundi,vt ff.de excep.
a l.fundum.conſequens *a* ñ eſt falſum,vt l.ędiles.§.Item ſciendũ
eſt.ff.de ędil.edicto, ergo & antecedens. Caſus autem ponit ſic
in illo §.ædiles aiunt,ꝙ ſi ſeruus,q redhibendus eſt,poſt traditio
nem factus ſit deterior,intereſſe deteriorationis dẽt reſtitui ven
ditori conuento redhibitoria,cum hac diſtinctione,ꝙ aut eſt fa
ctus deterior ante litem conteſtatam, & tunc iſtud intereſſe per
libellum peti dẽt: nam cõuentus redhibitoria debet ad hoc age
re,aut accidit poſt litem conteſtatã,& tunc ex officio iudicis, iu
dex,q condemnat uẽditorem ad redhibendum,debet ex officio
ſuo condemnare emptorem ad damnum emendandum, quia
poſt litem conteſtatam omne iudicium eſt reſtitutorium rei &
cauſæ. Idem eſt ſi operę ſerui ueniunt reſtituendæ, vel aliquid
aliud quod reſtituendum ſit ante litem ꝯteſt.non eſt officium iu
dicis ſupplere quæ petita non ſunt,& in ſumma quæ ante litem
conteſtatam emergunt,iure actionis ueniunt,q̃ vero poſt litem
conte. cõtingunt,officio mercenario expediuntur.dicit ibi Frã.
Acc.ſuper verbo præſtaretur,ſ.iure actionis, & ſic per libellum,
vt ex verbis edicti apparet. dicit ibi Richar. Ma.ſuper verbo eũ
debere.hoc intellige,ut venditor poſſit ipſa petere,& debeat,ali-
ter non venirent in condemnationem. Illa aũt, q̃ accidunt poſt
litem conteſtatam, nec peti poſſunt, qa de futuris non eſt iudi-
cium: nec dẽnt peti, quia iudex ſine petitione aliqua ex officio
ſuo deducit in ꝯdemnationẽ. Rich.Mal.uidebatur,ꝙ utrobique
iudex deberet hoc facere,quaſi duplex eſſet iudicium,arg.l.cum
eorum.§.de ſen.interlo.om.iud.l.penu.§.ex quadrante,ff.de do.

exce. Liquet igitur ex prædictis,ꝙ iudex poteſt officium impen-
b dere in non *b* petitis ſimile eſt in dãno infecto.l.ſi quis miſſum.
§.iudex,de dam.infec,& ſic cũ de vna re eſt aditus, de alia iudi-
cat.qđ vr̃ ꝯ leg.noſtrã. Sol.illud ideo,quia poſt litem conteſtatã
cõtingit,ſm glo.& ſic ille.§.habet locum coram iudice ordina-
rio,& coram delegato. Non obſt.hęc lex, quia hic ꝓnũtiauit de
alia re principali:ibi de non principali,ſed q̃ venit in conſequen-
tiam.Iac.But. Et hęc vera in his,q̃ ſtrepitum iudiciorum requi-
runt. In alijs,ſi quidem nõ tribunt ius,iudicis officio pñt expedi
ri,ſed ſi tribunt ius,requiritur petitio,vt l.2.ff.quis ordo in bon.
poſſ.ſer.& dic,vt ibi. Secundo opponitur de leg.j.§.de ord.iud.&
§.vbi & apud quem.l.fi.Solu.ibi rõne incidentiæ, & adde quod
2 no.in l.qui ꝓprio,§.itẽ q̃ritur.ff.de procu.vbi † tangit̃,aut appło
3 ab interlocutoria dicatur incidens. † Tertio oppo. ꝙ iudex de
legatus ſuper re,põt iudicare de fructibus & expenſis,& dare di
lationẽ ad ea ſoluenda,ut no.Inno.in c.ex parte.extra,de arb.So
lu.ibi ideo,qa veniunt in conſequentiam petitionis.adde qđ no.
4 in l.ſi cũ dies.§.j.ff.de arb.& leg.cũ arbiter.† Sed quid ſi *c* inſtan
c tia eſt perempta corã delegato,& ĩſtãtia noua mouet̃;hęc dubi
tatio duplex eſt.prima eſt,an ſit finita, & forte nõ, quia non erit
functus officio ſuo. Et hoc p̃ſuppoſito, ſequit̃ alia qõ, q̃ termi-
nat̃ ꝑ glo.j̃.de fruc.& lit.expen.l.non ignorat,& adde not. in l.j.
§.de p̃ſcri.lon.tem. Quarto oppo.ad idem de leg.cũ Papinia.§.de
d ſen.Sol.ibi ſpeciale ꝑ reconuentionẽ. Quinto oppo. *d* ad idem
5 de l.j.ff.de iudi.Sol.ibi ſpeciale ꝑ ꝓrogationẽ,& dic,† ꝙ q̃nque
iuriſdictio eſt alicui iure proprio ꝯceſſa, vt dño per vaſallos: &
tunc in alium inuito dño prorogari non põt, quia vaſallus non
poteſt denegare, nec detrahere iuri dñi ſui, ſicut nec eꝯ. Alij di-
cunt,ꝙ imo poſſunt, quia inter ſe transfigere poſſunt inuito do-
mino,ſaluo iure dñij;interdum iuriſdictio eſt alicui conceſſa ſa
pore propriæ dignitatis,puta Ep̃alis, & idem interdum eſt con-
ceſſa non reſpectu fauoris, ſed ſolum propter publicam vtilita-
tem, & tunc prorogatio fieri poteſt. Et vnum ſcias, ꝙ quando
eſt conceſſa nominatiue inter certas perſonas, vel incertas,de
certis,nõ poteſt fieri prorogatio de perſona ad perſonam,vt ex.
de offi.deleg.c.P.& G.& adde ꝙ dixi in ca.imperialem,§.fin.de
probi.feu.alie.per Fed.col.x.& ibi gl.tenet,ꝙ vaſalli poſſunt pro
rogare iuriſdictionem,præſertim qñ eſt feudum francum,ꝙ ir
requiſito dño poteſt alienar.ſaluo iure dñij, ſm quoſdam. tñ in
vſi. feu. nulla fit mentio ſpecifica de iſto feudo franco, niſi per
feudum francum intelligamus illud, quod proprie ex pacto nõ
habet feudi naturã, vt in c.j.de feu. non habente prop.na. colla.
6 10.† Et no.ꝙ prorogatio differt a reconuentione, quia proroga-
tio conſenſum requirit,& habet locum pœnitentia, niſi ꝓmiſ-
ſa ſit ſolo in eo tribunali,ita quod ꝯctus videatur ibi celebratus,
vt ff.de actio.& obl.l.contraxiſſe,& no.per Guil.de Cun.in l.j.ff.
e de iud.vbi videas,ſed reconuentio *e* procedit,cõtra inuitum, nec
ſit in poteſtate ſua ꝙ iuriſdictio claudicet,ff.de iuriſd. omn.iud.
7 l.fi.idem cum eodem,§.ſed ſi mutuæ.† vltimo no. *f* ꝙ licet ſtatu-
f tum dicat,ꝙ nulla exceptio poſſit opponi:tamen poteſt opponi
exceptio incompetentiæ iudicis,quãdo radicitus nullam habet
iuriſdictionem,vt no.in clemen. prima de ſeq.poſſ.& fruct. ſed
ſi radicitus habet iuriſdictionem, tamen ſtatutum declinato-
riam fori tolleret,ſaltem non oppoſitam,vt j̃.de exceptio.l.fina.
† Et

ADDITIONES.

a Conſequens.Vide Bal.in l.1.ver.quæro nunquid fructus,de fruct.& lit.expen.
b P.D.In non.Iudicis officium,an & quando non petitum impendatur.vide multũ no.per Bar.in l.3.§.hoc autem,de damno infecto.
c Sed quid ſi.Vide no.per Doct.in l.iudex poſteaquã,ff.de re iud.& facit quod not. Bar.in l.dicere,ff.de arbi.In contrarium facit quod no.per Bar.in l.ſi vt proponis. ſup.quomodo & quando iudex ubi de prima ſententia, ergo ſi pronunciauit inſtantiam eſſe peremptam functus eſt officio ſuo, cogita, & vide per Imo. de hoc in d.l.iudex poſteaquam.
d Quinto oppo.De iuriſdictione domini in vaſallum,& an poſſit vaſallus prorogare iuriſdõnem in alterum,vide Bar.in l.1.§.& poſt operas,ff.de ope.no.nun.
e A.B.Sed reconuentio.Licet ſtatutum dicat,ꝙ non poteſt opponi exceptio aliqua. poteſt tamen opponi exceptio incompetentiæ,vide Ang.in l.non erit,§.dato.de iureiu.l.ſcire oportet,ff.de exec.tu.Bal.in l.teſtamenta.ſup.de teſt.& l.diuus,ff.de teſt.mil.Bal.in l.1.§.per vim. ff. quod vi,aut clam.in l.1.de cond.& dem. in l.2.ſi quis in ius voc.non ierit,& in l.teſtamenta.& quæ ibi notaui. & dicit hic Angelus,ꝙ ibi iuriſditio non poteſt ſpectare ad iudicem, niſi ex certa ſcientia, & libellus debet concludere ſic neceſſario in iuriſdictionem, quod eſt ſingulariter dictũ ſecundum Ang.hic,& in c.cum ſit generale,de foro compe.& dicit hic Ang.quod illud quod hic dicitur procedit, niſi pronunciaſſet ſe iudicem,niſi fuiſſet appellatum ſecundum Inn.in c.ſuper literis,de reſc.Et dicit ꝙ Inn. ſingulariter dicit ꝙ ſi conſtat iudicem non habere iuriſdictionem inter litigantes, ſi voluerunt venire, quouſque ſententia non tranſit in rem iudicatam,proceſſus non vitietur.nec ob l.ſi quis ex aliena,cum ſi.quia loquor, quando dubitauerit, non quando certum erat, & addit ꝙ ſi vaſallus negat rem feudalem eſſe, quod non poterit procedi in cauſa principali,niſi facta probatione coram ordinario,quod res ſit feudalis,quod eſt no.& dominus feudi cognoſcit de hoc, ſecundum Inn. in c. cæterum,de foro. comp.vide Ang.hic,& de iſta competentia,uide Bald.& ibi aliquid no.in l.fi.inf. de excep.
f Vltimo no.Vide Bar.in l.generaliter,ſup.de epiſc.& cle.& Ang.& Lud.Ro.in l.de pupillo. §. qui opus, ff.de ope.nou. nunc. & q̃ dixi poſt Bart.in l.1.§.& parui,ff. quod vi,aut clam, & uide quod ibi ſequitur. Idem ſi ſtatutum tolleret defenſionem,ſecundum Bal.in l.reos,inf.de accu.

8 † Et per prędicta *a* primo determinat̄ qō, ſi ſtatutum dicit, ban-
a nitus poſſit impune offendi, an deſcriptus in volumine bannito
rum, q̄ banniri non potuit, vt clericus, poſſit impune offendi? &
vr̄, ꝙ non, ēt ab ignorante, quia iſtud nomē, bannitus, ſignificat
quidditatē bāni, ſicut res iudicata ſignificat ſubſtam, ſiue ſubſiſtē
b tiam, vt l.2.ff.de pœn.nec dēt excuſari p̄textu ignorantiæ, *b* cum
contumelia iuriſgentium interuenerit. ff.de adul. l. ſi adulteriū
cum inceſtu.& l.vt vim.ff.de iuſti.& iure. dēt ergo curioſe inq̄-
rere, & non currerē ad actum, cui nāliter dolus ineſt: nam homi
cidium nō pōt fieri a priuato ſine dolo, ēt ſi ex forma ſtatuti nō
puniatur, q̄a aliud eſt iuſtificare, aliud non punire, vt not.s̄.quod
met.cau.l.accuſationis.ergo ſi tale ſtatutum valeat delictum, tm̄
ſub tali velamine latent dolus, & inſidiæ.& de iure canonico nō
c tenet iſtud ſtatutum, *c* ſm Hoſt.vt ipſe no.in l.fi. extra, de cōſue.
9 † Alij dn̄t, ꝙ ignorantia ex publica lege nata, & ex archiuo pu-
blico excuſat, ar.ff.de abig.l.j.§. fi. nec contemnit diſciplinam, q̄
clericū ignorauit, vt ff.loc.l.ſi q̄s ignorans, & in c. ſi iudex laicus
de ſen.exc.li.6.Porro ſicut difficulter cognoſcitur liber homo a
ſeruo, ita difficulter cognoſcitur laicus a clerico, niſi geſſet habi
tum & tonſuram, & multi faciunt ſe tonderi ad primam tonſu
ram: vt ſi ꝯtingat eos delinquere, valeant euadere pœnas corpo
rales, & adde qđ no.p̄ Dy.& Bar. poſt eū, in l.3.§.ſi ſeruus, ff.de
acq.poſ.ſ.vtrū pēdēte qōne nullitatis dāni intelligat̄ ſuſpēſa p̄tās
offendēdi: q̄a lite pendēte nihil dēt innouari, & q̄a nō eſt liqui-
d dū, & q̄a ſub iudice lis eſt. In ꝯ̄rium, *d* q̄a inſpicitur veritas, & pē-
dentia litis nō reſtituit ei ſtatū. Itē ottendens non eſt in cā nulli-
tatis actor, vel reus; & iō lis cū eo non pendet. vnde ſi offendit,
non dr̄ innouare lite pendēte, ar.ff.mand.l.creditor.in princ.niſi
forte iudex, quo tutius adeat̄, dederit tali bānito ſecuritatē, arg.
huius l.qđ no.ff.de pub.iud.l.is, qui reus.porro ſi ipſe iudex alias
Reſpublica nihil poſſet innouare: quia cū ea lis pendet, niſi iu-
dex tali q̄relæ non detulerit, nec paſſus fuerit eā in iudiciū dedu-
ci p̄p̄ notoriam cām: puta p̄p̄ p̄ſeuerātiā ꝯfeſſionis, quam iudex
reputat, & reputare dēt eſſe uerā, vt j̄.de ꝯfe.l.j.& no.in c.Roma
na, §.ſi aūt poſt ſnīam.de app.li.6.tunc nec ipſe iudex, nec Reſpu
blica dēt organa iuſtitiæ ſuſpendere, arg.l.fi.s̄.de ord.cog.& j̄.de
falſi.l.ſatis aperte.& ff.de iniuſto teſta.leg. ſi quis filio exhęreda-
to, circa mediū: Nam ex quo ſnīa traxit ſecum executionem iu
ris, & de iure, ut no.j̄.eo.l.fi.& iudicis motus in executionem p̄p̄
negotiū manifeſtum ꝯcurrit, ut j̄ de pæ.l. cum reis. intelligēdū
eſt de executione, q̄ pōt exire in vltimum actum ſuum, i.de exe
10 cutione corporali, j̄.de app.le. addictos. † Caueat *e* tm̄ ſibi iudex
e ne fingat ſnīam aliq̄, q̄ nulla ſit: quia tunc tanq̄ falſus iudex ſiľitu
dine ſimplici puniretur, ut no.j̄.de pœna iudi.qui male iudi.l. fi.
11 & in l.j.in princ.ff.ad leg.Cornel.de falſ. † Hic quęro, an ualeat
f ſtatutum, *f* ꝙ bannito non fiat iuſtitia? & rō dubitandi eſt, q̄a im
poſſibile vr̄ ꝙ non facere iuſtitiam ſit iuſtitia. Sed ꝯ̄riū eſt verū,
q̄a mens ſtatuentium eſt ꝙ ius aliter, ſ. diſponens de punitione
hoc caſu deneget, ut ff.de alie.iudi.mutan.cā facta.l.j.§.qđ autē.
12 † Et eſt not. ꝙ licet verba illius edicti dicāt, iudicium non dabo
tm̄ in rem intelliguntur, i.nulla iura dabo: quia a quo remouetur
genus, remouet̄ q̄libet eius ſpēs, & cui denegatur genus, quæli-
bet ſpecies vr̄ denegari, ut no.s̄.de tranſ.l.ſi cā cognita.& de fun.
inſtru.l.fi.§.fi.ff.de ſuis, & leg.l.j.in fi.& no.j̄.ne fiſc.rem, q̄ vendi
13 euincat.l.j.libr.12.† Solet tm̄ *g* dubitari, vtrum iudex *h* hoc caſu
g poſſit inquirere. Dicit Richar. Malum. ꝙ non, ut ſatisfiat banni
h to de iniuria ſua, ſed bene inquirit, vt ſatisfiat Reipublicæ crimi-
naliter, quia ex qualibet iniuria illata alicui, duplex oritur contu
melia, & actio: vna cōi, altera iniuriam paſſo, l.licitatio, §. qđ il-
licite.ff.de publi.& hoc, qn̄ verba negatiua diriguntur offenſo.ſe
cus ſi ipſum factum ſit licitum.vel impune factum: quia ex quo
nulla pęna pōt imponi, ceſſat inq̄ſitio inquirentis ſm Aich.mal.
Alij dn̄t, ꝙ inquiſitio ceſſat vtroq.caſu: non.n.Reſpu.offenditur,
cum eius ſtatuto, & conſenſu fiat. Eſt ēt ſubtilior rō, quia una eſt
iuriſdō penes Iudicē, & nō plures, licet diuerſimode exerceatur.
vn̄ ſilentium vr̄ impoſitum iuriſdōni. Iſtam qōnem uide in di-
14 ſputationib.But.† Et ꝯſidera, ꝙ ſi inq̄ſitio permiſſa eſſet, iudex
ex officio nō poſſet repellere bannitum, q̄a repellere ex offō, eſt
q̄dam ſpēs inquirendi.tam de meritis cāę, q̄ perſonæ.immo po-
tius ſequeret̄, ꝙ ex officio puniri dr̄et, ut j̄.de abo.l. fallaciter. qđ
eſt ꝯ cōem opi.ut ff.de poſt.l.quos prohibet. & ff. de proc.le. ſi fi-
lius.§.Veterani.& de his, qui de eccl.ꝯfu.l.ſi ſeruus.& l.j.in fin.s̄.
vt nemo pri.tit.& l.1.& 2.s̄.qn̄ lic.ſine iud.ſe uendi.& l.3.§.tranſ-
15 fugas, ff.ad leg.Cor.de ſica.& leg.3.s̄.de male.& math.† Quęro
i nunquid *i* talis occiſor dicatur executor iuſtitiæ: & vr̄ ꝙ non, qui.
quod facit, facit odio priuato, non publico, nec pro bono Reipu
ſed pro odio priuato, alias non facturus. Solu. negari non poteſt
quin ſit executor ſtatuti permiſſiue, non præceptiue. Quatuo
enim ſunt virtutes legum, & ſtatutorum diuerſæ formæ, natu-
16 rę, ut ff.de legibus. l. legis uirtus.† Sed hic occurit dubium vul-
K go tractatū, nūq̄d tali bannito debeat ſeruari pax: diſtingue *k* aut
poſt pacē factam fuit bannitus, & ſeruari nō dēt, cū ſit publicus
hoſtis de nouo effectus. aut pax facta fuit poſt bānū, & tunc dēt
ſeruari pax, q̄a dicit decretū ꝙ ēt hoſti pax ſeruāda eſt, ſed illud
decretum intelligitur de hoſte priuato, non de publico, vel dam
nato de hæreſi. Nam iuri publico authoritate, & vtilitate, renū-
ciari non poteſt: & ideo habito reſpū. ad pœnam Reipublicæ,
iſta pars nihil operatur, vt ff.de pact.l.ius publicum. Præterea, cū
publico hoſte non poteſt fieri treuga, niſi authoritate Ducis bel-
li, vt ff.de pact.l.conuentionum. Præterea, iſte dolus eſt bonus,
vt ff. de dolo.l.1.§. non fuit. Præterea, iſte deſijt eſſe ciuis, &
ſeruus pœnę eſt effectus potentia, licet non actu, antequam oc-
cideretur, quia ſententia lata contra abſentem non trahit ſecū
executionem corporalem, niſi capiatur, & ſit in fortia Reipu-
blicæ, vt in c.paſtoralis, de re iud.in Clem. Præterea iſte eſt extra
protectionem communis, & eſt ipſa ſententia diffidatus: nec
poteſt quod propter rigorem Iuſtitiæ inductum eſt pactis priua-
torum mitigari, quia pœnę ſunt in legis poteſtate, vt l.1.§.calum
niatoribus, ff.ad Turp.& hoc verum, quando licet occidere tan-
l quam cuilibet de populo? ſed ſi hoc *l* non eſſet permiſſum niſi
offenſo, tunc pax eſſet ſeruanda, quia iniuria exoleuit, vt ff. de
iniu.l.ſed ſi vnius, §.ſin autem. & Inſtit. de iniur.§. fin.l.diuus, ff.
17 ad Sil.quod no.† Deinde no. quod circa incompetentiam iudi-
cis quinque ſunt conſideranda, ſcilicet perſona, vt infra eo.l.2.
Res, vt hic. Cauſa, vt infra ea.l.ſi de proprietate. Tempus, vt ff.de
iur.om.iud.l.cum qui locus, vt l.extra territorium.eod.tit. om-
nes iſtæ incompetentiæ redarguunt ſententiam de nullitate.
m Sed nunquid *m* cauſa ciuilis venit incidenter ad criminalem
cauſam: Dico, quod ſic, quatenus continet rei reſtitutionem,
pœna autem ciuilis non venit in conſequentiam criminalis, vt
ff.de fur.l.interdum, §.qui furem, niſi pœna ciuilis ſit extraordi-
18 naria, vt l.Medicis, ff.de var.& extraordinar.cogni. Quæro, nun-
n quid *n* ſententia lata a falſo iudice delegato, poſſit per iudicē or-
dinarium ratificari, cuius nomine eſt exercitata; Gloſ. ordinaria
dicit, quod non in l.inſtar, infra de iure fiſci. lib.10. quia hoc ne-
gotium non ſpectat ad ratificationem ratihabitionem, ſed man
dato, & ideo oportet delegationem præcedere, vt ff. manu.l.ſi
vero.§.poſt creditā alias ſnīa fertur iuris ordine nō ſeruato, &
ſic nō valet, vt s̄.de ſent.l.prolatā, niſi ratificauerit ante lit.conte-
ſtatam, ſufficit.n. ꝙ habeat iuriſdictionem tp̄e litis conteſt.argu.
s̄.ſol.mat.l.ſi cū dotem, §.eo aūt tp̄e, & adde quod not.s̄. de pœ-
o na iudi.l.1.& qui pro ſua iuriſdōne.l.1.& idē dico *o* ſi iuriſdictio
ordinaria ſupuenit non habēti, qđ dixi in iuriſdōne delegata, &
ſic initium inſpici dēt, vt l.quid ergo, in princ.ſup. de infa. Dein-
de

ADDITIONES.

a Et prædicta. Tene menti, quod bannitus clericus a laico, non poteſt occidi ab igno
rante vide Bal.in l.2.ff.ſi quis in ius voc.non ier.
b Ignorantiæ. Si quis offendit ignoranter non ritè bannitum, an puniatur. vide per
Bal.in l.ſi ex lege, quæ eſt l.pe.ff.de adul. & ibi poſt eum, & quæ not.Bart.in l.non
putauit, §.non quæuis.ff.de contratab.& vide ad hoc not. Bal.in l. Decuriones, ex
qui cau.infa.& quod no.Bar.in l.ſi ſeruus, §.de his, qui ad ecc.confu.& in l.vbi pa-
ctum.ſup.de tranſact.
c Statutum. vide Bar.in l.omnes populi, ff.de iuſt. & iur.
d And.Bar.in contrarium, vide Bal.in l.1.ff. de legi.& l. qui a latronibus, ff.de re ſta.
& l.huiuſmodi, §.cum ita, ff.de leg.1.
e Caueat. Facit quod not.Bal.in rub.inf.de pæn.iud. qui malè iudi.
f An valeat ſtatutum. Vide Bar.in l.cum mulier, & quod ibi dixi poſt eum, ff.ſoluto
mat.& Ro.in l.non ſpeciali, in fi.ſup.de teſta.
A.B.Hic quæro. An valeat ſtatutū, ꝙ bannito non fiat iuſtitia, & an poterit facere,
quod mulier bānita poſſit adulterari, vide Bal.in l.fi. ſup.ſi contra ius, vel vti.publ.
g An.B.Solet tamen. An iudex poterit inquirere de iniuria illata bannito ex officio
ſuo, vide Bar.ff.de iniur.l.1.
h Iudex vide Bar.in l.non ſolum, §.quanquam, ff.de iniur. & ibi poſt eum.
i Nunquid. Vide Bar.in l.1.§.non fuit, ff de dolo. & ibi dixi poſt eum.
K A.B.Diſtingue. An bannito debeat ſeruari pax vide Ang.in l. iuriſgentium, §.ſi pa
ciſcar, ff.de pact.vbi alleg.glo. fin.l.1.§.1. ff.de dolo.& Bart.in l. cum ſeruum, ff. de
ver.obl. Et an calumnioſo debeat ſeruari fides. Dic, quod non gl.eſt ſing.in cap.cu-
pientes, ver.calumniantium, de elec.in 6.& do.Pet. in c.fin. de re iudic.lib.6. Item
nec tyranno debet ſeruari iuramentum Vide Io.An.in ti.de iureiu.in addi.Spe.de
eo, qui iurat redire ad carceres, & vide gl.ſing. in cle.paſtoralis, de re iud. Et an fu-
giens de carcere peccet, vide ibi Do.Ant. & quod ſing. dicit Innoc.in ca.olim, de
reſti.ſpol.vbi furantem licet mihi depredare, & facere ſibi furtum ſuper re, quam
mihi furatus eſt, vel ſuper re ſibi æquiualente, & vide Bal.in l.1.inf. vnde ui.& ff.
ex qui.cau.ma.l.necnon, §.quod eis, vbi refert quæſtionem, quæ fuit vltra mōtes,
de eo qui iurauit non fugere de carcere tyranni: ſi vero fugit, an teneatur ad pœ-
nam, ex quo non acceſſit ad locum, ad quem tenetur ſub pęna ire, quæ omnia ad-
de ad Bal.in repe.rub.ſup.de fid.inſtru. & tene menti, quia in nullo loco inuenies
ſic collecta. Et an liceat ſeruare fidem hoſti. vide tex.l.fi. de leg.& gl. ſing.de ſaluo
conducto, in auth.de man.prin.§. ſed neque & vide aliam gl. ſing.in l. quis ſit fu-
gitiuus, §.idem Cæcilius, ff.de ædi.edil. & quòd not.in l. qui reus, & ibi quod do.
Io.ff.de pub.iudi.& adde Bal.in materia bannitorum, l.1.ſup.quando licet vnicui-
que ſine iudi.vendi.et Io.An.in add.Spe.in tit. de fur.in rub.prope fi. de eo qui fe-
cit pactum cum iudicante, ſibi furem, et remittit ſibi actionem ex furto, et ſi indi-
cauit, non tenetur ſibi ſeruare pactum uide gl.in l. nam et ſeruus, ff.de neg.geſt.et
tex.in c.1.de for.fidel. vbi ſi dominus non ſeruat fidelitatem vaſallo, vaſallus non
tenetur ſibi eſſe fidelis, vide c.1.in prin.qui.mo. feu.amit.& Bald.in l. cum propo-
nas ſup.de pac.vbi loquitur no.in addi.
l Sed ſi hoc. Hoc tenet Bal.in l.reos, inf.de accu.
m A.B.Sed nunquid. No. quòd ciuilis venit incidenter ad criminalem, l.ſolemus, §.
latrunculatur, de iud.l.4.§.ſi dicatur, ff.fin.regun. & vide Bal.in l.1. de app.ubi lo-
quitur ſing.do.Io.ff.de pub.iud.l.2.
n Quæro nunquid. Vide gl.Bal.& Doct.in l.licet, ff.de iu.& in l.fin.in fin.ff.de re iu.
A.B.Quæro nunquid. An ſententia lata a falſo iudice delegato, poterit ratificari
per ordinarium, vide Bald.in l.falſus, ſup.de fur.l.1. C.qui pro ſua iuriſd. Docto. in
c.ex parte, de reſcrip.
o And.Barb. Et dico, vide gl.in l.1. C.qui pro ſua iuriſd.

de vides.in gl.ꝙ iuriſdictio ad vnam rem,põt ꝓrogari ad aliã li-
19 cet ſecus putarem in prorogatione formæ. † Tandem *a* oppo.
a ſi ad vnã rẽ facta eſt delegatio, ergo in alijs non vr̃ iuriſdõ dele-
gata,ut l.maritus.s̃.de procu.& l.cum p̃tor.ff.de iud.ergo proro
gari non põt. ff.de iud.l.2. Sol.aut p̃cedit gñalis permiſſio legis,
& demum ſequit hoĩs permiſſio limitata:& ſic loquit l.maritus
aut alia legis ordinatio non præcedit:& tunc in unum ɔceſſa,in
alijs probõnem non inducit,ſed ceſſationem cõmiſſionis, & nõ
põt ꝓrogari.Item d.l.2.intelli̇̃r in expreſſa prohibitione,non in ta
cita:nam in tacita tacite intelli̇̃r rebus,ſic ſe habentibus. Itẽ not.
b ꝙ ſciens *b* aduenisſe ſucceſſorem,magiſtratum deponit:ſecus ſi
c ignorat,ut no.in l.Tribunus,per accu.ff.de mil. teſta.no.arg.*c*ꝙ
ſi Iudex arctatur ad aliquid faciendum,quod de iure facere nõ
põt,facere debet de facto,& excuſatur,vt l.mulier,§.vlt.ff.d̃ ɔdi.
20 inſt.hoc verum, † ſi ſine damno alterius facere hoc poteſt, ut l.
quidam cum filiũ, §.uideamus,ff.de ver.ob.alias non dẽt facere
illud,quod prohibitum eſt fieri,cum in principio officij ſui iuret
iuſtitiam facere,quod iur̃m obligat de iure diuino,quod eſt po-
21 tentius,q̃ ſtatutum humanum.Item no.quod iuriſdictio differt
d ab officio *d* iudicis, ſicut differt habitꝰ ab actu,& ſicut differt ho
mo in otio, a ſeipſo operante. Iuriſdictio enim eſt ptãs de publi-
co introducta ex publica neceſſitate ad finem exhibẽdæ iuſtitiæ
ſed officium iudicis eſt executio illius poteſtatis,& eſt deducere
habitum ad actum ſuum ſine iuriſdictione.igitur nullum eſt of-
ficium iudicis:nam vt pulchre ait Io.Mon.in c.ſtatutum.ĩ prin.
de reſcrip.lib.6.ptãs prius naſcitur,q̃ excitetur ad actum.Et hoc
e quia iuriſdõ *e* eſt uniuerſorum, actus aũt,& officia ſingularium
ut eligere,audire,p̃cipere,& huiuſmodi. & idẽ no.in c. cũ in ec-
cleſiis,de præb.lib.6.& ideo ꝑ clãm. Et qdam alij confertur iu-
riſdõ,ſed non ɔfertur offm̃ anteq̃ ſint ſpecificati,ut in c.paſtora-
lis,de reſcr. qñq. tñ offm̃ pro iuriſdõne ponitur, & tunc pluralr̃
profertur,& ſignificat ipſius officij regulas,& authoritates,vt cũ
dicimus, de officio p̃toris.Et ſi qdem iuriſdõ de eſt,non oportet
22 appellari, ſed ab offõ male interpoſito appellandũ eſt. † Modo
accidit cõ de facto, hõ meus,litigiꝰ,vaſallus,vel priuatus natus ĩ
caſtro meo, deliquit in caſtro tuo, & ibi ɔdẽnatus eſt,illam ɔdẽ
nationẽ ſoluit in loco delicti:repeto eam, q̃ritur qd iuris? Rñd.
non poſſum:qa cum eſſet per me remittendus ad locum delicti
ergo ad illũ ꝑtinet ɔdemnatio,& ɔmoda,q̃ ex delicto proueniũt
ut in auth. qua in prouincia.s̃.vbi de crimi.agi oportet.

ADDITIONES.

a Tandem.Vide Bal.no.in l.1.ſu.de diuer.reſcri.& gl.not.in l.cum prætor, in princ. ff.de iud.Bart. & Doct. in l.maritus,hic alle.Bald.in l.1.inf.de adul.& no.Barto.in l.legata inutiliter,in fi.prin.de leg.1.
b Sciens.Vide in l.ſi forte,ff.de offi.præfec.
c No.arg.Vide no.per Barto.& Doct. in l.quidam cum filium,ff.de verb o.obl.& in terminis Bal.in l.1.ſup.de his,quæ.pæ.no.
d P.D.Officio.In hoc uide in l.1.per Bar.ff.de iur.om.iu.& per me ĩ l.1.ff.de illo tit. ubi habes,quot modis iudicis officium conſideretur,& quotuplex ſit.
e Iuriſdictio.Vide Bar.in l.1.ff.de iuriſ.om.iud.

LEX II.

1 *Iudex ordinarius proferens ſententiam ut delegatus, talis ſententia ualet.*
2 *Iudex delegatus de non iuriſdictione delegantis cognoſcere non poteſt.*
3 *Eccleſia Dei dicitur habere duas claues.*

Si militaris iudex. Non valet ſñia lata a delega-
to,qui fui delegatus a iudice in
competenti, etiam ſi talis delegatus ſit magiſter militum. h. d.
1 † Sed pone,*a* quod iſte magiſter militum eſſet illius cauſę iudex
a ordinarius, & per ordinem iuris ꝓceſſit ut delegatus,nũquid va
leat ſñia;& vr̃ ꝙ ſic,arg.ff.de mili.teſt.l.3.quod uerum eſt,ſi par-
tes ſciebant eum ab incongruo delegatum;alias ſecus,ut l.j.ſup.
2 qui pro ſua iuriſd. in gloſſ.conſenſum. † Quæro, vtrum delega-
tus poſſit cognoſcere de non iuriſdictione delegantis? Rñd.non
ſed bene cognoſcit de ſua iuriſdictione delegata, & per quandã
conſequentiam ſuper ordinaria,non tñ ut de ordinaria iudicet,
ſed bene poterit iudicare ſe nõ eſſe iudicem,& ſic iudicat de re-
ſcripto, ſed non de reſcribente. Simile dicimus, ꝙ iudex põt iu-
dicare de priuilegiato, ſed non de priuilegiante,ut no.ext. d̃ iud.
c.cum uenisſent. per Inn.ideſt de tangentibus perſonam,ſed nõ
de tangentibus poteſtatem,vel mentem Principis,quia ſup mẽ-
te ſua ipſe Princeps conſulendus eſt, ut ff.de regu.iur.l.Neratius
niſi hoc penderet ex iure ſcripto, & non per examen facti ueni-
3 ret,ut dicit illa no. lex, ff.d̃ vul.ſubſt.ex facto.† No.quod eccleſia
Dei habet duas claues. ſ.clauem ſcientiæ,& clauem potentiæ,ſi-
ne qua nihil fieri poteſt:hanc poteſtatem nos imperium appella
mus,vide in Spe.de ſent.§.ſequitur.ver.pen.

ADDITIO.

a Ar d.B.Sed pone.Poſt Gofred.in c.ſciſcitatus, de reſcrip. ad quod allegauit iſtam legem 2.

LEX III.

1 *Cauſa ſi ſuper fundo committatur non expreſſo de proprietate, vel de poſ-ſeſſione, an intelligatur commiſſa cauſa poſſeſſionis,& proprietatis.*
2 *Cauſa ſeruitutis,an uideatur commiſſa.*
3 *Feudi quæſtio per dominum,an delegari poſſit.*
4 *Iudex delegatus ſuper petitorio.ad poſſeſſionem retinẽdæ transire non põt.*
5 *Poſſidens ciuiliter,qua actione agere debeat.*
6 *Dominus præſumitur,qui vt dominus re vtitur.*
7 *Dominij,& poſſeſſionis interpretatio.*
8 *Animus requiritur in dominio acquirendo.*
9 *Seruitutes quaſi poſſidentur,& non dominia.*
10 *Dominium directum ſignificatur nomine proprietatis.*
11 *Genitiuus,alterius,profertur aliquando ſimpliciter, & aliquando ſecundum quod.*
12 *Reſcriptum ſi mentionem iuris faciat,poſſeſſorium, & petitorium venit. nu.13.*
14 *Cauſa quaſi proprietatis commiſſa, an cauſa quaſi poſſeſſionis videatur commiſſa.*
15 *Poſſeſſorium non dicitur res ſpiritualis.*
16 *Poſſeſſio longa generat ꝓgatiuam.*
17 *Spoliatus de iure ſuo agere debet.*
18 *Iudex de crimine cognoſcens, de reſtitutione rerum cognoſcere poteſt.*
19 *Compenſationis exceptio eſt quædam ſpecies reconuentionis.*
20 *Iudex,qui poſſeſſorio cognouit,de petitorio cognoſcere non poteſt.*

Si de proprietate. Delegatus ad cauſam ꝓprie-
tatis, non põt cognoſcere de
a cã poſſeſſionis,*a* ſuper qua non fuit delegatus.h.d.Pone caſum.
Quidam impetrauit reſcriptum, dicens ſe velle rei vẽdicationẽ
proponere,demum ipſe non ꝓpoſuit rei vendicationem,ſed in-
terdictum, vñ vi, & ſup eo fuit lata ſñia, q̃ritur an valeat,rñdet
1 ꝙ non.† Quęro,quid ſi *b* ɔmittatur cã ſup fundo, non expreſſo
b de proprietate,vel poſſeſſio, an intelligat̃ ɔmiſſa cauſa poſſeſſio-
nis,& ꝓprietatis? Rñdeo ſic,qa ɔmiſſio eſt indefinita,vt no.ĩ c.j.
ext.de ſequeſt.poſſ.& ar.l.ſi alii,ff.de vſufru. leg. Quæro an ui-
deatur ɔmiſſa cã ſeruitutis? Rñdeo,autẽ ſeruitus vſusfructus,&
vr̃ ɔmiſſa,qa vſusfructus eſt pars dñii,vt l.5.ff. de vſufru. ſecus in
aliis ſeruitutib.vt ff.de 2.l.cum filius,§.dominus,& leg. meuius,
2 §.fundo.e.ti.† Quæro quid ſi inter uaſallos eſt quæſtio de poſ-
ſeſſione feudi, utrum dominus poſſit iſtam cauſam delegare.
Rñdeo ſic,ſi vterq;fateatur,ꝙ eſt feudum,& agitur ciuiliter, &
non ad diſpoſitionem alterius pœnæ:quia dñs feudi nullam ha-
bet iuriſdõnem,ꝑ q̃ poſſit iudicare,niſi ꝑ naturam feudi,ut not.
c Inn.in cap. cæterum.extra, de iudi.porro *c* cauſa poſſeſſionis, &
proprietatis bene ꝑtinent ad nãm feudi,ut in c.j.de mil.vaſal.q
ɔtumax eſt x.collat.Sed ſi peteret criminaliter puniri, tunc ꝑꝑ
iſtam adiectionem nõ cognoſceret dñs feudi, niſi ipſe eſſet dñs
magiſtratus.& loquor in feudis regalibus,q̃ nõ ꝑtinent ad iudi
cem partium.Sed nunquid pæna,q̃ imponitur per l.ſi quis in tã
tam,ꝑtineat ad naturam feudi.dico ꝙ ſic, qa illa lex hẽt locũ in
feudatario ſpoliato,& ẽt in feudatario ſpoliãte,ut not.j.unde ui
l.ſi quis in tantam.& dic vt ibi.Sed pone,ꝙ uiolentia habet in ſe
atrocitatem facti,ſicut eſt quando quis expellitur de caſtris cum
multitudine gentium,nunquid iſto caſu poſſit cognoſcere præ-
ſes ꝓuinciæ; Reſpondeo ꝙ ſic ꝑꝑ enormitatem facti,& ne maio-
ri iuriſdõni ꝑ minorem derogetur,arg.eorum,quę not. s̃. de iu-
riſdi.omn.iudi.l.magiſteriæ,& ff.de iudi. l. per minorem. Alij ɔ̃-
rium dicunt,nam oĩs qõ feudalis,ubi vtraque pars ɔfitet̃ ſe nr̃e
eundem dominium,dẽt dirimi ꝑ pares curtis.aut per dominũ,
& ſic ꝑ pares curtis,vel dominum cognoſcitur quãtum ad me-
ram feudi naturam:præſes aũt ꝓuinciæ cognoſcet de iniuriis il-
latis,vt ff.de iniur.l.iniuriarum,§.fi.nec mirum, quia diuerſarũ
iuriſdõnum diuerſi ſunt fines & exitus cõtrouerſiæ, ut in auth.
3 de ſanctiſ.epiſ.§.ſi vero crimen.† Quæro,vtrum ille, qui impe-
trauit ſuper petitorio,poſſit tranſire ad poſſeſſorium retinẽdæ.
Reſpon. non, duplici rõne. prima, quia ſuper poſſeſſorio non
impetrauit:ſecunda,quia eſt ɔ̃rius ſibiipſi. nam impetrãdo ſim
pliciter ſuper petitorio, vr̃ aſſere ſe non poſſidere, vt not. ff. de
acqui.poſſ.l.clam poſſidere,§.fi.& ɔ̃ præces oblatas non audit̃,
ut s̃.de lib.cau.l.cum præcum. non obſt.s̃.de rei ven. l. ordina-
rii.quia ibi loquitur coram ordinario.Vel dic.ꝙ ſi qõ poſſeſſio-
nis ſapit ordinem ad petitorium,ꝙ poſſit incidenter cognoſce-
re,alias non,vt ff.de lib.cau.l.liberis,§.fi.quod no.in l.ſicuti,§.ſi
quæratur.ff.ſi ſer. vend. Conſidera, aut altera pars eligit agere
petitorio,uel impetrare ſuper eo, & tunc nullum eſt præambu-
lum ipſius petitorii;aut neutra pars vult agere petitorio,ſed qui
libet dicit ſe dominum,& ſe poſſidere,& tunc officio iudicis ſi-
ne libello diſcutitur,qui poſſideat. & hoc declarato munus a-
gendi iniungitur non poſſidenti.vt l.exitus,de acqui.poſſ.& d.l.
liberis,§.fi.Sed vtraqe pars petiit pronunciari ſuper dominio,
& non ſuper reſtõne poſſeſſionis,quia quilibet aſſerit ſe domi-
num,& ſe poſſidere,eo mõ iudex põt incidẽter q̃rere quis poſ-
ſideat,licet in reſcripto non ſit facta mentio de poſſeſſio. & ita
intelligitur

ADDITIONES.

a Poſſeſſionis.Quid econtra.Vide gl.& Sal.in l.nulli,ſup.de iud. plene in c.1.de ſequeſt.poſſ.& fruct.& uide Bal.in l.fi.ſup.de fidei.lib.ubi dicit, ꝙ in reſcripto ueniunt ea quæ ſunt in conſequentiam, facit l.2.ff.de iur.om.iud.
b Quid ſi.Vide Bar in l.ſi aliquam,ff.de acq.poſ.quod no.Bar.in l.pe.in uerſic.dicit Spe.ſup.de ſent.quæ ſine cer.quan.profer.
c Porro cauſa.Vide quæ remiſſiue dixi poſt Bar.in l.1.§.poſt operis,in fi. de ope.no. nunc.Inn.in c.uerũ,extra,de fo.comp.Bal.in auth.ei qui.inf.de bo.auth.iud.poſſ.

intelligitur gl.hic poſita.& ſi dicat̃, ꝙ verba reſcripti nõ p̃iũt,
quia verba reſcripti loquũtur de rei vend.dicas,ꝙ ẽt poſſeſſori ꝯ
petit rei vendicatio cauſalis,nec mutatur actio, licet de cãli effi-
ciatur formalis, & ꝑ hoc efficitur actio apta ad agendũ, vt ff.ad
exhib.l.tigni,§.fi. Item licet verba reſcripti faciant mentionẽ de
rei ven.tñ mẽs reſcripti eſt intelligere de proprietate,vel dñio,q̃ı
expreſſio cauſati inducit tacitam expreſſionem cãæ, vt no.in l.in
5 prin.de eden.† Modo quæro, pone ꝙ ciuiliter poſſidens agit rei
ven.ꝯ detentatorem;nunquid debeat probare ſe dominum? &
vr̃ ꝙ non,quia poſſidenti non incumbit probatio, vt inſti.de in-
6 terd.§.cõmodũ.Sed dic ꝯ,ff.de rei ven.l.oſſiciũ.† Quæro,quid
vult dicere glo.in l.penul.ff.de cond.inſtitu.ꝙ qui vtitur re vt do
minus,præſumitur dominus,non quia poſſideat? Reſpon. ex iu
dicijs patrocinãtibus poſſeſſori, ex quibus coadiuuatur ipſe poſ-
7 ſeſſor,nõ ex ſola ſubſta poſſeſſionis,qđ no.† Quæro,quid *a* eſt do-
a miniũ,& qđ poſſeſſio? Rñd.Dñium nil aliud eſt, niſi ius quo res
mea eſt.Poſſeſſio aũt nil aliud eſt,niſi ius,quo rẽ teneo,& hoc in
poſſeſſione iuridica:ſed poſſeſſio nõ iuridica, nil aliud eſt niſi fa-
ctum,quo rem teneo,vt inſti.de interdic.§.hodie. & noĩe facti ñ
ſolum corpus,ſed ẽt animus continetur,vt ff.de acq. rerum do-
8 mi.l.bonæfidei.† Quæro, nunquid in acq̃rendo dñio requiratur
aĩus & actus acq̃rentis. Reſpon.ſic,vt ſ̃.vnde leg.l.non hoc . nec
ſufficit aĩus acq̃rendæ poſſeſſionis,niſi ſit aĩus acquirendi dñiũ ,
& hoc dicit illa lex.poſſeſſio aũt eſt res inanimata,& iõ non quæ
rit nobis dñium, ſed animus noſter mediante poſſeſſione tãquã
inſtrõ,vt no.inſti.ꝑ quas pſ.no.acq.§.ex his. vbi eſt glo. multum
ſingularis. Alibi tñ habemus,ꝙ aqua,q̃ eſt res ĩanimata, poſſidet
ſeruitutẽ,vt l.qui fundum,ff. quemadm.ſeru.ami.hoc non dicit
ibi,ſed dr̃ ꝙ per rẽ inanimatã noſtrum ius ꝯſeruamus, nã nobis
9 cooperante,& patrocinante . † Quæro , quare ſeruitutes *b* quaſi
b poſſideant̃,non dñia. Rñ.annuę pręſtationes quaſi poſſidentur,
quia interuenit factum aduerſarij , ſicut in ſeruitutibus interue-
nit patientia:ſed dñium non conſiſtit in facto aduerſarij, & ſatis
c hẽt lex,ꝙ res rõne dñij poſſidetur . Et ideo *c* ſi quis turbat me in
dominio, & non in poſſeſſione nullum poſſeſſorium proditum
eſt a iure, ſecus in ſeruitutib.& annuis pſtationib.vt ff. ſi ſer. ven.
l.ſicuti,§.Ariſt.& extra de ele.c.q̃relam . Item in dominio ꝑ pa-
tientiam aduerſarij non augetur effectus,ſed in ſeruitutibus ſic,
vt ĩ.de agr.& cen.l.litibus,li.11.& l.item ait,§.itẽ ei, ff. ex quibus
cau.ma.Item ex ipſo noĩe patet,ꝙ aliud eſt proprietas , aliud eſt
poſſeſſio.ergo proprietas non poſſidet , alioquin ꝑderetur tẽpo-
10 re qđ eſt falſum,vt ff.ex quib.cau.ma.l.nec vtilem. † Et nota, ꝙ
d noĩe proprietatis *d* ſignificatur directũ dominium,non vtile: qa
propriũ dr̃,qđ eſt meum,non alterius,dñium põt eſſe meum, &
alterius diuerſis reſpectibus.ſ.directum,qđ eſt apud me,& vtile,
11 qđ eſt inferius,vt in emphyteuta,ſuperſiciario,& vaſallo.† Item
e nota,ꝙ genitiuus *e* alterius,aut profert ſimpl̃r,aut ſ̃m qđ.primo
caſu ſignificat proprietatẽ,vt ff.de relig.l.2.§.in locum. Secundo
caſu ſignificat intentionẽ proferẽtis ſumptam ex aliquo,& hoc
patet ꝑ rõnem proferendi,& per nãm ipſius depoſiti.l.1.§.parui.
12 ff.nau.cau.ſtabu. † Quæro quid ſi in reſcripto *f* ſit mentio iuris ,
f puta conqueritur Titius de Petro , ꝙ iniuriam ſibi fecit in tali re
ad ipſum pertinente de iure,nunquid veniat petitorium,& poſ-
ſeſſorium.Dic ꝙ ſic,vt no.Inn.in c.epiſcopi,de reb.eccl. nõ alie.
& Archid.11.q.j.§.ſi quiſquam. Dicit Azo, ꝙ in obligationib. ñ
eſt reperire poſſeſſorem ſine ipſa obligatione,quæ tamen pręſu-
mitur ex aſſidua pſtatione,qui paſſus plene examinatur in Spec.
13 de reſt.ſpol.§.nunc dicamus,verſ.porro.† Quæro,vtrum Publi-
ciana dicatur petitorium. Reſpon.ſic.ff.de euic.l.minor,§.ſi ſer-
uus.tamen appellatione dñij non continetur,vt no. ſed vtile do-
minium bene continetur appellatione dominij, vt no.ĩ. de tẽp.
14 ꝓpel.l.per hanc ex vi præſcriptionis . † Quæro,nunquid hæc lex
g habeat locum in iurib.incorporalibus, *g* vt commiſſa cã quaſi ꝓ
prietatis,non intelligitur commiſſa cauſa quaſi poſſeſſionis , &
vr̃ dicendum ꝙ idem ſit vtrobique,licet iura incorporalia ĩ qua-
ſi poſſeſſione ipſorum iurium non ſint merum poſſeſſorium,vt
ſi quis dicat ſe eſſe in quaſi poſſ. ipſarum oblonum , vt extra de
15 elec.cap.querelam,& no.ff.de interdi.l.2. §. quędam. † Quæro,
nunquid poſſeſſorium dicatur eſſe res ſpiritualis,vbi petitorium
eſt quid ſpirituale.Glo.ſentit ꝙ non,in c.diſpendioſam, de iudic.
in Clem. Quæro , delegatus fuit iudex ſuper iudicio retinendæ ,
nunc pendente iudicio vnus ſpoliauit alterum,nunquid coram
eodem iudice,omiſſo iudicio retinendę , poſſit intentari iudiciũ
recuperandę,& eſt ar.ꝙ ſic,ff.de aqua plu.l.3.§.Iulianus. & ff. de
rei vend.l.ſi poſt acceptum,dic ꝯrium: nam dẽt officium iudicis
intentari,qa nil debet innouari lite pendente, vt no.Archi.2.q.j.
in primis. Et no.ꝙ ille,qui turbat poſſeſſionem aduerſarij, ius ad
uerſarii obſcurat vt no.ff.quod me.cau.l.extat tamen ſi vna poſ
ſeſſio eſſet antiqor,illa pſumit̃ durare,niſi poſſeſſor aſſerat ſe ſpo
h liatũ,qđ ipſe probauit,ꝙ *h* antiquiorẽ poſſeſſionẽ habebat,& tũc
eam non hẽt, ſed aduerſarius eam tenet , nam ſpoliatus eſt ſaltẽ
re ipſa,vt ĩ.de agri.& cen.l.ſi coloni , li.11. uel ſaltẽ a ciuili , a qua
ſpoliatus eſt,& rõne ciuilis reſtitui debet ẽt poſſeſſio corporalis,
16 ut no.in l.clã poſſidere,§.fin.ff.de acqu.poſ.Item longa poſſeſſio
generat ꝓrogatiuam,l.apparet,§.j.ff.de iti.actuq; priu. & facit ad
hoc,qđ no.ſ̃.de ſer.fug.l.j.& qđ no. Arch.3.q.j.§.j.& Dy.in c.ſine
17 poſſeſſione.in fine,de reg.iu. li.6. † *i* Vltimo *i* no. quod ſpoliatus
i debet agere de iure ſuo,quod debet eſſe tale, ꝙ ĩ poſſeſſione poſ-
ſit reponi,ſecus ſi conſtet de non iure, ita ꝙ ſine legum iniuria ñ
poſſit poſſeſſio ei reſtitui,vt eleganter no.Inn.in c.conſtitutus,ex
tra,de filijs pſby. Dicit Old. ꝙ ubi exceptio , q̃ obijcitur ſpoliato
probationem non requirit,ille ſpoliatus non dẽt reſtitui,ꝯſil.271.
K † *k* Itẽ no.ꝙ iudex,q̃ de crimine cognoſcit,põt ẽt cognoſcere de
18 reſtõne rerũ,ideſt ciuiliter,qñ ſeorſum examinari ñ pñt,vt ff.fin.
regun.l.3.§.ſi dicantur:& ſic ad eundem pertinet condemnare,
19 & reformare. † Quæro , an exceptio ꝯpenſationis *l* poſſit oppo-
l ni coram iudice delegato,& videtur ꝙ non, quia diuerſa eſt cau
ſa per ſe ſtans.Sol.exceptio compenſationis eſt q̃dam ſpecies re
conuentionis,ut no.ſ̃.de compen.l.neque, ſed coram iudice de-
legato habet locum reconuentio,ergo fortius habet locum exce
ptio compenſationis.ſecus ergo,coram arbitro, ſi compenſatio
eſt ex cã extrinſeca:ſed ſi ex cã intrinſeca,& acceſſoria,bene põt
obijci coram arbitro , ut ſi compromiſſa eſt cã dotis bene pote-
runt compenſari expenſæ factę in dote , niſi ex fructibus refici
poſſint,ut ff.de rei uendic.l.ſumptus,& not.eod.titu. l. in fundo.
20 † Item not.quod ille qui cognouit de poſſeſſorio,de petitorio ñ
cognoſcit,ſi per hoc alterius iuriſdõni, & cognitioni ꝑiudicatur
ut no.Io.Mon.in c.accuſatus,in gl.ſed quomodo,de hę.li. 6.

ADDITIONES.

a And.Bar. Quæro,quid. Vide D.Abb.plene in c.1.de ſequeſt.poſſ.
b Seruitutes. Vide quæ no.Bal.in l.cum res,ſup.de prob.
c Et ideo. Vide in l.fi.ff. quo bo.& Bar.inf.ea.l.verſ.quæro,nunquid hæc lex.
d Proprietatis.vide Bal.in l.cum res,in fi.ſup.de prob.& Bal.in l.locorum , inf. de oĩ agro deſerto. lib.10. proprietas autem dicitur dominium , quod multis modis acquiritur,ita ſin.dicit Pau.de Leaza.in commen. rub. de cauſa poſ. & proprieta. & vide Bal.no.in l.2.in prin.ff.de cond.inſti.
e Genitiuus.vide per Bal.in rub.de no.ope.nunc.
f Quid ſi in reſcripto.vide quod notat Bal.in l.ſi quis ad ſe fundum,inf.ad legem Iu. de vi.& in l.iubemus,§.ſane.in fi.ſup.de ſacroſan.eccle.& Anto. de But. in c.1. de ſequeſt.poſ.& fruct.
g Incorporalibus. An in corporalibus ſit poſſeſſorium,vide quod not. Bald.ſup. eod. verſ.quæro,ſeruitutes,& pleniſſime per Abb.ſic in c.literas.extra,de iur. cal.
h Probauit.vide quod no.Bar.in l.ſi duo,ff.vti poſſ.
i Vltimo. Adde,quod ſi petitio eſt iuri publico contraria,vel ſi ſpoliatus non alleget ſe canonice poſſediſſe,auditur excipiens ſecundũ Bal.in l.ſi quis cõditionis.ſu.loc.
K Conſ.271.Ego hẽo in conſ.273.& 274.ad hoc vide c.fi.de reſt. ſpo. in 6.
l An exceptio compenſationis. Dixi poſt Bal in l.Meuius.§.arbiter.ff.fa.erc.

LEX IIII.

1 *Sententia a non ſuo iudice lata,neminem adſtringere poteſt.*
2 *Actor forum rei ſequitur.*
3 *Excommunicatus a ſuo iudice appellatione pendente, non eſt excõicatus.*
4 *Excommunicationis exceptio in foro ſeculari opponi non poteſt.*
5 *Excommunicatus publice,teſtamenti factionem non habet.*
6 *Appellatio an excommunicationem reſcindat.*
7 *Sententia deportationis,& excõicationis,an trahat ſecum executionem.*
8 *Sententia vltimi ſupplicij,an tragat ſecum executionem.*
9 *Executio quotuplex ſit.*
10 *Banniti ad mortem,an ſint ſerui pœnæ.*
11 *Banniti ad mortem,an poſſint teſtari.*
12 *Delinquens debet remitti puniendus ad locum delicti.*
13 *Statuto permittente non inquirit de delicto extra territorium commiſſo , an habeat locum in mandante conſtituto in territorio.*

1 Et in priuatorum. Seipſam ſummat. † Not. ꝙ
ſnĩa a non ſuo iudice lata,ne-
minẽ conſtringit , ẽt in cã fiſcali . Not. ꝙ ille eſt proprie iudex in
a competens,*a* qui nõ habet primordia iuriſdõnis : ſi autem quis
habuit,reſumere poteſt,ut no.in c.cum appl̃onibus.lib.6. Inno.
2 † Modo quæro,quare actor debet ſequi forum rei, id eſt iudicẽ
deputatum reo,ut ſup.de iuriſdic.omn.iud.l.iuris ordinem, & l.
magiſteriæ,& extra,de foro compe.c.cum ſit generale. Reſpon-
dent quidam , quia fauorabiliores ſunt rei q̃ actores, ſed iſta rõ
eſt falſa in his,quæ ſunt fundamenta ipſius iudicij , & ideo circa
iuriſdictionem ſemper in dubio magis fauetur actori, ut inf. de
appel.l.ampliorem,§.fi.& ff.de iuriſd.om.iud.l.cum quædã puel
la §.fin.hinc eſt,ꝙ electio iudicum regulariter competit actori;
& non reo,ut ff.de eo, quod cert. loco l.non utique . dic ergo ꝙ
rõ eſt,quia ille,ꝯ quem iudicatur,dẽt eſſe ſubditus iudicantis:nã
ab alio,q̃ a ſuo magiſtratu, non põt cõdemnari nec abſolui , qa
extraneus eſt, ſicut ergo non poſſem ꝯdemnari a iudice Hyber-
niæ,nec abſolui,ut ſ̃.ubi Senat.uel cla.l.quoties,& l.2.non tñ di-
co,quod reus debeat eſſe ſimplex ſubditus,ſed ſufficit ꝙ ſit ſub-
ditus rõne perſonæ tm̃ , vt originarius qui ſortitur forum rõne
b originis ſuę, *b* ut extra, de fo.compet.capit. ex parte,uel ratione
contractus,ut quia ibi contraxit,licet inde non ſit oriundus, nec
incola,ut ff.de conſtit.pec.l.item illa, §.Iulianus. hoc tamen fal-
lit

ADDITIONES.

a Quis dicatur iudex incompetens. Et quot modis.vide per Spe. de ſen.§.3. verſ.eſt autem.& plene per Car.in cle.2.q.3.vt li.pen.
b Originis ſuæ.vide Bal.ſup.co.in rub.in fine.

lit in marito,q cũ vxore ꝯxit,qa ꝯxit tanquã diſceſſurus,& vxorẽ
ſecum tranſuecturus ad ſuum iudicium,vt ff.de iud.l.exigere do
a tem.Sed ſi vir non duxit vxorem , ſed vxor *a* virũ ad domicilium
mulieris,tunc inſpiceret ꝯſuetudo domicilij mulieris,vbi eſt ce-
lebratus ꝯtus dotis;& ita intelligit,qđ no.in c.j.de ſpon. in No-
3 uel.per Inno.† Modo ego *b* q̃ro vna cũ gl. pone ꝙ aliquis eſt ex-
b communicatus a ſuo iudice, & ab iſta ſententia excõicationis;
appellat,nunquid appellatione pendente ſit excõmunicatus; Di
cit gl.ꝙ non, quia appellatio reſcindit excõicationem , & extin-
guit pronunciatũ.Nec ob.ꝙ Canoniſtæ dicunt, ꝙ appellatio nõ
reſcindit excõicationẽ, quia immediate ſecum trahit executio-
nem;nam iſta ratio non eſt bona,quia ſnĩa vltimi ſupplicij trahit
ſecum ſtatim executionem, redigendo condemnatum in ſerui-
tutem pęnæ, vt ff.de pę.l.qui vltima. & tñ appellatio hanc ſerui-
tutem reſcindit,& aufert condemnationẽ de manib.i.de iuriſdi-
ctione condemnãtis , vt ff.de iniuſto teſt.l.ſi quis filio exhæreda-
to,§.hi tñ omnes.Idem in ſnĩa famoſa,vt ff.de infam.l.furti,§.j.&
ꝙ appellatio reſtituat aliquem interim in priſtinũ ſtatum , patet
4 ff.de admi.tu.l.chirographis,§.j. † Ex iſta gl.no.duas concluſio-
nes prima eſt, ꝙ in foro ſeculari nõ põt opponi exceptio excõica
5 tionis,a qua eſt appellatum appellatione pendente. †Secundo ꝯ-
c cluſio eſt,ꝙ publice excõicatus *c* non põt facere teſtm̃ , ſm opin.
Hoſt.tñ ſi penderet appellatio, valeret teſtamentũ. hoc de teſtõ
ꝯcedo,quia & ſi non tollatur excõicatio, eliditur tñ. Item, ne ſit
in poteſtate Epiſcopi per fas , & nefas impedire liberam teſtĩ fa-
ctionem.Item opin.Hoſt.non eſt vera, niſi excõicatus eſſet hære
ticus vel ſchiſmaticus,nam iſti non intelliguntur de populo Ro-
mano,& ideo non poſſunt teſtari iure ciuili,vel prætorio;vel niſi
eſſet excõicatus pro vſuraria prauitate,& non præſtitiſſet cautio
d nem,vt in c.quamquam, *d* de vſur.lib.6.quã ſufficit præſtare ex-
trema hora mortis,quia ſatisfecit rõni canonum.Canon.n.pro-
hibens vſurarijs teſtari,hoc facit in deteſtationem criminis. Itẽ
canon parcit. & aperit præmium ad eccleſiam redeunti , & hoc
reſpectu ſufficeret ꝯfeſſio pęnitentialis,ſed quia requiritur ſatis-
factio,loco ſatisfactionis requiritur cautio ſolemnis.ita ꝙ illa de
cretalis, q̃q̃.eſt bene fundata in rõne, arg.ff.de ſtatuli.l.ſtatuliber
6 rõnem. † Op.quicquid gl.dicat,veritas eſt ꝙ appellatio excõica-
tionem non reſcindit,quia forma tradita eſt circa abſolutionem
excõicati,vt ext.de ſent.excõ.c.cum deſideres. & in c. p̃terea re-
quiſiſti,de appel.Sed ſi ſnĩa excõicationis lata ſit in diem,vel ſub
ꝯditione,appl̃o interpoſita obuiaret, nec traheret ſecum execu-
tionem:& idem ſnĩa ſuſpenſionis,& interdicti eccleſiaſtici,quia
iſtæ tres ſnĩæ ſunt cenſuræ eccleſiaſticæ.extra,de ver.ſig.quæren
e ti.& iſtæ tres ſnĩæ ſunt anomalæ, *e* & non ſequuntur ex toto na-
turã aliarum ſnĩarum,& ꝯñr appl̃ones ab eis ſunt anomalæ , &
non ſequuntur ex toto naturam aliarum appl̃num . hãc rõnem
7 non intellexit gl.iuris ciuilis.†Si tu quæris,an ſnĩa deportationis,
& excõicationis trahat ſecum executionem? Rñdeo,hoc ipſum
nomen per ſe poteſt declarare,vt j̃.de ſen.paſ.l.fi.Snĩæ vero,qua
rum effectus diſtant tpe ab exordio , non trahunt ſecum execu-
tionem,argu.ad hanc doctrinam,ff.de caſt.pec.l.ex caſtrenſi , in
f prin. Sed circa *f* hoc fuit dubium,quia olim fuit poſitum interdi
ctum in ciuitate Bononiæ, & ſtudio Bononienſi per delegatũ de
latere, qui poſtea ſuſpendit interdictum ad tempus,& pendente
ſuſpenſione fuit appellatum quærebatur quid iuris. Innoc.dicit,
ꝙ iſta ſuſpenſio non reuocat interdictum, ſed effectum eius : &
iõ licet ſuſpenſio facta de eo ab hoĩe valeat , tñ appl̃o ſubſecuta
non inducit ſuſpenſionẽ vi appl̃onis decurſam ergo prima ſu-
ſpẽſione remota,remanet interdictũ vt prius.nec celebrari, nec
legi ibi põt:nimirum quia iſta dilatio pronunciationẽ cõfirmat,
vt j̃.de re iudi.l.ad ſolutionem,& hęc eſt veritas,quamuis quidã
Doctores Bononiæ volentes per nephas acquirere fauorem po-
puli,ꝯſuluerint ꝯrium.facit,ff.de pac.l.ſi vnus.§.j.Nã nõ vr̃ repe-
g titum interdictum, *g* ſed vnũ & idem numero niſi primũ, inter-
dictũ habuiſſet diem,puta vſq; ad annum. Nam nunc opin.ꝯſu-
lentiũ eſt vera , ſi forte fuit facta prorogatio ad aliũ annum, vt ff.
loc.l.cum in plures, §.lege dicta.& ff.de p̃to.ſtipul. l. valerianus.
Idem tñ forte,& ſi poſitum fuiſſet interdictũ,ad beneplacitũ, qa
expreſſio eius,quod tacite inerat,nouationẽ inducere vr̃,ar.eorũ
8 q̃ ſing.no.in d.l.Valerianus. † Nunc venio *h* ad illud,quod gl.di-
h cit,ꝙ ſnĩa vltimi ſupplicij trahit ſecum executionem : vtrum ſi-
cut trahit ſecum executionẽ verbi,ita pẽdente appellatione poſ-
ſit executio corporalis interim fieri, & dic ꝙ non,niſi ſit quis cõ
uictus,& cõfeſſus,vel ſit notorium, vel ſint tam inualida iudicia
cum cõfeſſione,ꝙ maleficium negari non poſſit,maxime ſi ma-
leficium ſit valde atrox,vel ſubditã deſideret vltionẽ vt j̃.de pęn.
9 l.qui ſnĩam,in fine,& l.cũ rei. † Ex his apparet,ꝙ duplex eſt exe-
cutio.ſ.intellectualis,ſeu ciuilis;& materialis, ſiue corporalis &
gl.noſtra debet intelligi non de executione actuali,ſed de intelle
ctuali,& ita dicimus ꝙ eſt duplex gladius.ſ.ciuilis, & materialis;
10 & ciuilis p̃cedit,materialis ſequitur,non econtra. † Extra q̃ro,
i vtrum banniti ad mortem,ſint ſerui pęnæ,& dic ꝙ non,quia bã
K num eſt interlocutoria, *K* q̃ ſtatum non perimit, cum non infa-
met,vt ff.de infam.l.quid ergo,§.quantum,niſi ſtatutũ permittę
ret ferri diffinitiuam ꝯ abſentem , quo caſu ante capturam non
eſt ſeruus pœnæ, ſed poſtquã eſt in laqueo Reipublicę , tunc ſic,
ar.ff.de pig.act.l.non eſt mirum,§.ſciendum,ff.de ꝯh.empt.l.qđ
ſæpe,§.ſi quis amico,& in c.paſtoralis,de re iudi.in Cle. & in l.la
11 queum,ff.de acq.rer.domi. † Et ideo teſtamenta , *l* quę faciunt
l tales banniti valent,niſi ſint in carcere,quia tunc ſtatim ſunt pri-
uati ptãte teſtandi : ſed tamen ſi de carcere euaderent,& ad aliũ
locum tutum ſe ꝯferrent, forte teſtari poſſent:quia ex non ſup-
plicio nemo fit ſeruus pęnæ , imo nec ex ſupplicio. & ideo ſi ha-
bent proprium in illa , vel in alia ciuitate, pñt teſtari ſm iſtos:tñ
cõis opinio eſt, ꝙ non valeant teſtamenta eorum,qui ſunt diffi-
nitiue damnati ad mortem, & eſt ſecuta executio, vt no.in d.ca.
q̃quam.in Nouella,ſm Inno.dicit tamen Nouellator ibidem,ꝙ
licet non valeat vt teſtamentum , valet vt quædam diſpoſitio ſi
iuberet male ablata reſtitui,& ſic officio Iudicis debet exequi,vt
l.illicitas,in prin.ff.de offic. Præſid. & extra,de ſepul.c.parochia-
no.& ff.de relig.l.ſi quis ſepulchri. in prin.quæ opin.habet æqui-
m tatem naturalem:nam cũ hodie nemo ingenuus *m* natus fiat ex
ſupplicio ſeruus pęnæ,tñ deportato ſimilis eſt. & plusquã de por
tato, qa eius vita ignominioſe cõſumit , & licet prius teſtari non
n poſſit ꝯhere tamen põt inter viuos , *n* & de bonis ſuis diſponere
poteſt,vt ff.de leg.2.l.ſi deportati ſeruo, ſed in teſtamentis ꝯrium
eſt,vt dixi, quia media capitis diminutio ea impedit, & reſoluit?
ſecus ſi ſtatu non mutato, efficiatur quomodolibet vitioſus, vt
o eleganter *o* not.in l.1.§. exigit.ff.de ſecun.tab.vel infamis, *p* vt l.j.
p ſup.de ſecun.nup.cum ſimil. † Quæro, quidam cõmiſit homici-
12 diũ *q* in caſtro Spoleti,qđ caſtrũ hẽt ꝓprium Prętorem,licet ſub
q Præſide Ducatus Spoleti,nunquid ſi aufugit,debeat ad illud ca-
ſtrũ remitti puniẽdus,an ad Præſidẽ,tu dic, ꝙ ad ipſum caſtrum
ẽt ꝑ ipſum Præſidẽ eſt remittendus,vt no.in c.cũ æterni,de re iu-
di.li.6.in Nouella.quia ibi ſpecialius ſortitur forum,& Iudicem,
13 quod eſt notabile. † Pone , *r* conſuetudo quaſi generalis eſt, ꝙ
r non poſſit inquiri de maleficio, quod quis committit extra terri
torium, quid igitur ſi in territorio conſtitutus mandauit quẽdã
ſ extra territorium occidi,& ita factum eſt; dic ꝙ non poteſt *ſ* in-
quiri,q locus maleficij eſt ille locus,in quo obl̃o oritur; ſed hæc
obl̃o oritur in loco homicidij,& nõ in loco,vbi fieri mandat̃, &
hoc ꝓbo ex titulo criminis, quia titulus criminis eſt homicidiũ
non mãdatum,& licet ꝑꝑ mandatum, non ex mandato,vt ff.de
pecul.l.ſi eo tempore,§.fi.& ff.de fideiuſ.l.ſi vt proponitur,diuer
ſum eſt,ſi ſtatutum dicit, ſi quis extraxerit de territorio, & c.nã
totus eſt vnum conſtructum continuatum . & ideo poteſt in
quiri contra mandantem in loco vbi mandauit, quia iſtud deli-
ctum quadam continuatione perficitur,& non momento,& vl-
timo

ADDITIONES.

a Sed vxor.Vide Bar.in l.cum quædam puella,in princ.ff.de iur.om.iud.

b And.Barb.Modo ego. Vide Pet.de Ancha.conſil.28. vbi conſuluit , quod quædam monialis , cum fuiſſet excommunicata , & appoſitis legitimis exceptionibus appellaſſet , quod interim non debebat euitari vt excommunicata . Vide Bald. in capit.ad hoc, de appell. & ibi damnat gloſ. iſtam , allegans rationes plures Dom. Pet. ibi dicit , quod non erat liquida cauſa , per quam Papa ibi excommunicauit, ideo appellatio ſuſpendit . Vide ibi quæ allegauit , & quod not.in cap.præterea de appell.

c Excommunicatus . An excommunicatus poſſit teſtari vide Barto. in l.non quæramus,ff.de teſt.& l.1.de ſacroſ.eccl.

d Quamquam.Ad c.vide Bar.in l.ſi filiæ pater,in fi.

e Anomalæ. Et an excommunicatus & deportatus æquiparentur, vide Bald.in l.1. ſup.de ſacroſ.eccl.

f And.Barb. Sed circa. Vide Bald. vbi ſimile verbum ponit, in l.cum alijs,ſup.de cu. fur. quod interdictum durat in potentia , nec eſt nouum interdictum , ſed continuatur. vide Bald. & quæ ibi dixi,in cap.ad hoc,de app. Bald. & Ang.in l.ſi vnus §.ſi cum reo,ff.de pac.

g Interdictum.vide Bal.in l.cum alijs. ſup.de cur.

h Nunc venio.vide gl.& Do.in l.addictos.inf.de app.& Bar.in l.qui vlt.ff.de pęn. Nunc venio. An interim lata ſententia in cauſa capitali poſſit appellatione pendẽte ſententia executioni mandari,vide Bald.in l.1.C.ne ex delic.defun.& in l.2.C. quoniam app.non reci. & in cap. 1.de re iud.ubi Do.Abb. & ibi dixit Bar.in l.non tantum,ff.de app.& in l. qui vltimo,ff.de pęn.& in l.ſi qua,ff.de verb.ſign.Ang.in d.l.non tantum , & ibi Ioan.de Imo.

i Vtrum banniti. Vide Bart.in l.qui vltimo,ff.de pœn.qui ſe remittit ad quæſtionẽ, quam diſputauit de ex bannitis , & vide Bald. in l.1. ſup. ne ex del. defun .& per Bar.in l.ſi is.§.1.ff.de teſta. & no.Bal in l.3.inf.ſi pen. appellat.mors interue. & in l.1.ſup.de hær.Inſt.

K Interlocutoria. vide Bal.in l.in c.domino guerram,in princ. & in l.1.in repor.ſup. de ſacroſ.eccl.& in auth.item nulla ſup.de epiſ.& cler.& in l.2.ſup.de epi.audi.& in l.pe.ſup.ſi aduer.rem iud.& in l.ſi quis filios,§.eius qui.ff.de iniu. ru. & in te.& in l.1.ſup.ne ex del.defunc.& Bart. in l.1.ff. de vent.inſpi. & Bal.in ru.commi.vel epiſ.inf.in verſ.quæro vna.& in l.1.ſup.de hære.inſti.

l Et ideo teſtamenta.Vide Bar.in l.ſi is,qui.§.1.ff.de teſta.

m Nemo ingenuus.Bar.contra,cum diſtinctione in l.qui vltimo,ff.dep.

n Inter viuos.Vide in l.poſt contractum,ff.de dona.& Bart.in l.1.in 4.q.3.princ.ſup. de ſacroſ.eccl.

o Vitioſus.Vide Bar.in l.1.in lec.ſup.de ſacroſ.eccl.

p Infamis.Vide Bar.in l.is,cui lege,§.1.ff.de teſta.

q Homicidium.Vide quod no.Bal.in l.1.ſup.de offic.pręfe.urb.

r Pone.Vide Bar.in l.ſi vt proponitur,hic alleg.

ſ And.Bar.Dic quod non poteſt. Nota, quod maleficium dicitur commiſſum in loco,vbi fit,non vbi mandatur. vide quod no.glo.ſecundum Doc.Pet.de Anc.in cle.3.vt lite pendente.Bar.in l.ſi vt proponitur,ff.de fideiuſſ.

tima ꝯſummatio delicti eſt quoddā ītegrale,& nō p ſe.tñ eſt ve-
a rum dicere,ꝙ eſt vnū maleficiū *a* mādātis, & mandatarij inſpe-
cta realitate delicti,vt notat Cy.in l.1.in fin,ĩ.ſi reus, vel accuſa-
tus mortuus fuerit . & Ia.But.s̃.de le.l.nō dubiū iuxta illud , vbi
duo propter vnum,vtrobiq; tamen vnum,vt ff.de iur.om.iud.l.
ſi familia,& in c.j,extra de reg.iur.lib.6.per Io,And,& Ioan.Mo,
b quod no,multum. Pone *b* in inſtrumento continetur , ꝙ Titius
de Papa ꝓmiſit Seio decem: iſte declinat forum Papię. & dicit,
ꝙ ſcriptor errauit. Rñdeo. præſumitur eſſe de foro Papiæ, pp il-
lud quod no. Iac.But.s̃.de iure delibe.l.cum alquis.& ſi in Papia
reperit,poteſt,& dēt ꝯueniri Papiæ duplici ratione,ſ.ꝯctus,& ori
ginis:imo,& ſi non inuenitur,quia in dubio,quis pręſumitur ha
bere domicilium,vbi originem habet,niſi probetur translatum.
c Quæro,emi fundum *c* tanquam de diſtrictu Titij.& ita dicit in-
ſtrumentum.Modo vicinum Caſtrum dicit,quod ſoluam onę-
ra,quia eſt de ſuo diſtrictu;dico me præſcripſiſſe,quia fines Ple-
banatuū in inſtrō deſcripti dant mihi bonam fidem.Item habeo
titulum.videtur quod ſim tutus per fines Plebanatuum,vt l. cū
aliquis,ſup.de iure delib.& ſic inſtrumentum, licet non ſit con
tractum ſuper diſtrictibus,tamen cauſat bonam fidem.

ADDITIONES.

a Vnum maleficium. Vide Bar.in l.ſed ſi vnius,ff.de iniur.
b Pone. Vide quod no.Bar.in l.cum aliquis,hic alleg.
c Emi fundum. An inſtrumentum probet fines mandati, vide quod dixi ſup.

De pœna Iudicis,qui male iudicauit. Rubr.

1 *Iudex male inquirens tenetur ad intereſſe.*
2 *Iudex habens arbitrium, ſi enormiter grauat,eſt puniendus.*
3 *Error iuris in iudice dicitur culpa.*
4 *Poteſtas laicus,vel idiota ſi Aſſeſſores elegerit,pp errorē iuris nō excuſat.*
5 *Iudex,qui ſoluere non poteſt,luere non debet in corpus.*
6 *Iudex facto faciens ſuſpendi aliquem qualiter ſit puniendus.*
7 *Iudex faciens aliquem torqueri de facto,qualiter ſit puniendus.*
8 *Iudex nolens audire partes qualiter puniri debeat.*
9 *Aſſeſſor in vna ciuitate de barataria condemnatus,in alia ciuitate aſſeſſor eſſe non poteſt.*
10 *Iudex,qui allegationes ſtatutorum non admiſit,eſt puniendus.*
11 *Collegæ,ſi plures tulerunt ſententiam, quilibet pro parte tenetur.*
12 *Iudex ordinarius de imperitia delegati non tenetur.*
13 *Epiſcopus de imperitia vicarij non tenetur.*
14 *Poteſtas de imperitia ſui collateralis non tenetur.*
15 *Index ſi ab eo eſt appellatum,ſententiam ſuam defendere poteſt.*
16 *Poteſtas in factis extra iudicium,an teneatur de delicto ſui familiaris.*
17 *Notarius tenetur de imperitia.*

1 † Quæro ſuper rubr. vtrum Iudex a male inquirens teneatur ad
a intereſſe? Reſp.ſic,vt s̃.de excuſ,tut.l.ſeueriter.† Quæro vtrum iu
2 dex,qui habet arbitriū ex forma ſtatuti,ſi enormiter grauat , pu-
niatur? Reſp.ſic,qa rōne enormitatis p̄ſumit dolus. ſecus ſi mo-
dice lædit,vt not.ff.de arbit.l. idē Pomponius.§.recepiſſe.& l.ſed
& in ſeruum.§.ſi quis Iudex.etiam ſi ſtatutum diceret , ꝙ ſtetur
b iudicis arbitio,*b* & voluntati: qa hoc totum debet intelligi ſane,
ut no.ff.de arb.l.penul,& qđ not.Cyn.in l.3. C. de dotis promiſſ,
Ariſtoteles 3.de Anima,dicit,ꝙ in ratione eſt voluntas,& iō vo
luntas dēt eſſe bona,& nō mala,vbi agit de alterius p̄iudicio; &
vide qđ notat Bar.& l.in venditione,§.ſi qs, ff. de bonis authori.
3 iud.poſſiden.& in l.fi.ff.de p̄t.ſtip.† Tertio quæro nunquid error
c iuris in iudice ſit lata culpa? Rñ.ſic,in Aſſeſſore,vel in eo, qui eli
4 gitur tanq̃ Iuriſperitus,vt no.in l.2.ff.quod quiſque iuris.† Quæ-
d ro nūquid *d* Poteſtas,q eſt qdā laicus, vel idiota excuſetur pp er
rorē iuris,ſi facit de conſilio ſuorum aſſeſſorū : & vr̄ ꝙ ſic, vt ff.
de bon.poſſ.l.in bonorū. Rñdeo,ſi quidē ipſe elegerit, non excu-
ſatur,ut ff,manda.l.ſi procuratorē.§. ſi tutoris.ſi aūt Reſpublica
eū ſibi deputauit,tunc excuſatur tanq̃ cuidā formæ aſtrictus,vel
ſaltē tanq̃ electus a Republica,arg·eorū,quæ no.s̃.de his,quibus
5 vt indig.l.Polla.† Quæro vtrum *e* Iudex q non poteſt ſoluere,de-
e beat luere in corpus? Reſpondeo nō,niſi pp dolum,vt ff.de iud.
l.ſi filius.& ſi remanet cōdēnatus,tñ executio non fit pp inopiā:
6 quod no.† Quæro qualiter debet puniri Iudex,qui de facto fecit
f aliquem ſuſpendi.*f* Reſpondeo.per ſimilitudinem ſupplicij,per
tit.ff.qđ quiſque iuris.in alterum ſtatuerit, ipſe eodem iure uta-
7 tur.† Quæro qualiter debet puniri,ſi de facto *g* fecit aliquem tor
g queri; Reſpondeo, non punitur ſimilitudine torturæ, quia non
reperitur in iure cautum,ꝙ tortura imponatur alicui,ꝓ finali pę
na delicti,ſed tenetur iniuriarū, pro motu ſui iudicis puniendus
8 vt ff.de iniur.l.iniuriarum æſtiman. Quæro,ſi iudex non vult au-
dire partes,vtrum ex hoc puniatur? Rñ.ſic,ff.de eden.l.argenta-
9 rius,§.cum autem.† Quæro,nunquid aſſeſſor , qui in vna ciuita-
te fuit condemnatus de barataria,vel de aliqua fraude , poſſit in
alio loco eſſe Aſſeſſor? Reſp.non,vt l.iudices.ĩ. de dignit. lib.12.
10 † Quæro,vtrum iudex,qui non admiſit allegationes *h* ſtatutorū:
h puta ꝙ bannitus poſſit impune offendi , puniatur tanq̃ doloſus;
Reſpondeo ſi , vt l, lex Iulia , §. hodie,ff.ad leg.Iuliam repet.ibi,
dum dicit,vel quem punire non debuerant,&c. Dicit ibi Dy.nō
debuerant.l.inſpecta finali iuſtitia, vel ordine non ſeruato,Dy. q̃
11 apoſtillā tene menti.† Quæro, ſi plures collegæ tulerunt vnam
ſnīam vtrum quilibet teneat pro parte? Rñ.ſic, vt ff. de public.l.
12 ſi multi.† Quæro nūquid ordinarius *i* teneatur de imperitia de-
legati. Rñ.non:qa ſi teneret, nō poſſet ad eum appellari. † Quæ-
13 ro,nunquid Eps *k* teneatur de imperitia Vicarij. Rñ.non.qa eū
K præpoſuit iuſtitiæ faciendæ,& Eps dedit operam rei licitæ,& cō
14 ſuetæ,dum Vicarium creauit.† Quæro,nunquid *l* teneatur Po-
l teſtas de imperitia ſui collateralis; Rñd. non , quia peccauit,ff.
quod quiſque iur.l.2.hoc uerum,ꝙ de dolo non tenetur, ſed de
culpa ſic,quia debet eſſe curioſus , ne curia ſua iniuſtitiā faciat:
tenetur enim non ſolum facere, ſed curare. Quid ſi non iudica-
uit iniuſte,ſed appl̄oni ex malitia , vel imprudentia non detulit;
Dic ꝙ non punit,niſi in eo,ꝙ patrem læſit,vt no.Io.Mon. in l.1.
de appell.lib.6.in gl.ſed tñ.& illa verba inquantum bono viro ę-
quum videbitur,ſunt poſita,quia pōt eſſe , ꝙ Iudex habuit iuſtā
cām pronunciandi in parte,in parte non.Item , quia qualitas de
bet examinari , ac conſtito de culpa dēt integraliter damnari ad
15 totum intereſſe.l.3.§.in eum,de damno infecto.† Quæro , ſi eſt
m appellatum , vtrum iudex *m* poſſit ſuam ſnīam defendere inte-
reſt,n.ſua;& dic ꝙ ſic.ut no.Inno.in c.verum.extra,de foro cōp.
& Arch.2.q.6.§.hoc ēt.facit extra,de reſcr.c.dilectus,non tñ pōt
aſſumere in ſe iudicium animo nouandi , quia non eſt proprie
aduerſarius,arg.ff.de infa.l.Lucius,& quod not.Inn.extra,de te-
16 ſtib.c.cum clamor.† Quęro,quid in factis extra iudicium, nun-
quid Poteſtas teneatur de delicto familiaris? Reſp.non,niſi eate-
nus,vt exhibeat,ſi pōt,vel niſi mandauerit,vel ratū habuerit , vt
n ff.de pub.l.j. §. familiæ.per Barto. No.*n* quem ex quaſi maleficio
criminaliter nūq̃ puniri,niſi modica caſtigatione,uidelicet , ꝙ ſi
non poſſet ſoluere,lueret in corpore;ut l.fi.ff.de in ius voc.& ad
de qđ dixi.ff.de off.Proconſ.l.obſeruare,in prin.Et hæc vera ſūt
niſi poteſtas ſe obligaſſet per actum ad prædicta , vel per formā
17 electionis ſuæ.† Quæro *o* de Notario, qui imperite fecit inſtrm,
o an teneatur de imperitia ad intereſſe aduerſarij? Reſp·ſic , caſus
eſt ſing.ſupra de magiſtr.conue.l.fi.quod no.

ADDITIONES.

a Vtrum iudex. Dixi poſt Bal.in l.1.ad Turpil.
b Arbitrio. Vide l.creditor,§.Lucius,& ibi Bal.ff.man.& quod no.Bar. in l. ſocietatem,§.arbitrorum,ff.pro ſoc.& tex.no.& ibi Bar.in l.in venditione,§.ſi quis , hic alle.ff.de bo.auth.iud.poſ.vbi probat manifeſte , quod licet habeat liberum arbitrium,tenetur tamen de dolo,non de culpa.quod no.& quando committitur voluntati alterius, ui de Bald.in l.fi.ſup.de contrahen.empt,& in l.3.ſup.de dot.promiſ.& quod no.Bar.in extraua.ad reprimendum,in uerſic. videbitur , in princ.& omnino Bar.in l.ſi filias,ff.de dona.& Imo.in l 2.§.uoluntatem,ff.ſolu.matr. Bal. hic ponit vnum uerbum importans arbitrium boni viri , & aliud importans non voluntatem quo caſu uide Bar.in d.extrauag.ad repri.in uer.videbitur,& Bal.in l.1.de teſt.mi.& in l.ſi poſt tres,§.ſi quis cau.
c Nunquid error. Vide per Bar.in l.quod Nerua.ff.depo.& Bald.in c.1. §. iudices,de pace iur.firman.
d Quæro nunquid. Dixi poſt Bar.in l.2 .ff.quod quiſ. iur. & Bald.in l.mancipia,ſup. de ſer.fug.& in l.fi.inf.eo.
e Vtrum. Vide Sal.in l.fi.inf.eo.
And.Bar.Quæro utrum.No. quod iudex , qui non poteſt ſoluere propter inopiam non luit in corpore,niſi dolo iudicaſſet,uide Bal.in c.fi.de dolo,& contu.
f Suſpendi. Vide in l.lege Corne.ff.de ſic.& Barto.& Bal.in l.2.in prin.ff.quod quiſque iur.& ſequitur etiam Sal.in l.fi.inf. eo.
g Si de facto. Vide Bal.in l.Decuriones,inf.de quęſt.& quod no.Bar.in l. lege Corn. per iſtum tex.ff.de ſica,
h Allegationes.Pro hoc facit quod dicit Bal.in l.1.ſup.ſi a non comp.iud. ubi dicit, quod iudex,qui fecit ſententiam banni aliquam,quę nulla eſt, punitur ſimilitudine ſupplicij,
i Ordinarius. Vide Salv.in l.fi.inf.eo.
K Epiſcopus. Vide Sal.in l.fi.inf.eo.
l Nunquid. Vide Bal.in l.2.hic alle.ff.quod quiſque iur.& proxime in uerſic.3. nunquid error.cum ſeq.& per Sal.in l.fi.inf.eo.
m Vtrum. Vide quod no.Bar.in l.fi.in fi.& quod ibi dixi,ff.ad Turpil.& Saly. in l.fi. inf.eo.
n Not. Vide Bal.in l.1.§.iudices,de pace iur.fir.& ſup.quæ dixi poſt Barto.in l.filioſfamilias,ff.de iud.
o And.Barb.Quæro. Vide Bal.in l.1.ſup.ne ex deli.defun.

LEX PRIMA.

1 *Iudex corrumpi non debet.*
2 *Monitus poſitionibus non reſpondens habetur pro confeſſo.*
3 *Poſitiones in cauſis criminalibus,quæ fieri dicuntur.*
4 *Accuſatus ſi pp pecuniā delictum eſt confeſſus,confeſſioni eius eſt ſtandū.*
5 *Ius innocentiæ propter ſuum delictum quis perdere poteſt.*
6 *Sententia uenialis eſt ipſo iure nulla.*
7 *Iudex pronuncians ſententiam nullam per latā culpam , qualiter puniatur.*
8 *Iudicem indemnem conſeruans,non dicitur corrumpere.*
9 *Fiſcus,& Reſpublica,qualiter differunt.*

CONſtitit. Qui deffidentia iuſtæ ſententię in pecu-
nię corruptelam prorūpit, litem perdit,
ſiue priuata ſit lis,ſiue publica,ſiue fiſcalis.h.d.No.quod
1 cauſatum quędam eſt publica,quędam fiſcalis,quędam
a priuata.† No.quod non licet corrumpere iudicē, *a* nec aduerſarium

ADDITIO.

a Iudicem. Adde l.ad prouidendum,ſup.de poſtu.idem ſi prohibet teſtes teſtificari. c.conſtitutus,de teſti.& no.Bal.in l.1.ad fi.ſi quacunque præd.poteſta.

rium. Not.ꝙ ille de iuſtitia diffidere vr̄, qui iuſtitiæ miniſtrum.
i.Iudicem corrūpit. Idem ſi corrumpat ꝓcuratorē, vel aduoca-
tum,qđ no.Quæro,qđ ꝑdit iſte? Rn̄.actor ꝑdit actionem,reus ꝑ
dit defenſionē.Itē ſi ſit lata ſn̄ia ꝑ corrūpentē,nō valet. Sed hęc
a differunt *a* inter ſe,qa actio,& defenſio ꝑdit per ſn̄iam,ſed ꝯmo-
dū victorię perdit ipſo iure.primū ꝓbat.ff.de iure fiſ.l.eius q de-
2 latorem.ſm̄ ꝓbat ĵ.qn̄ prouoc.nō eſt nec.l.venales. † Dicit text.
ꝙ ſi qs iuſſus,& monitus non rn̄deat poſitionib.,cū dēat, hr̄ pro
b confeſſo,vt in c.2.de cōfeſſ.lib.6.Quęrit Io.Mo.an ipſo iure *b* ſit
neceſſaria ſn̄ia,videlicet,ꝙ iudex habeat poſitiones pro ꝯfeſſatis,
& dicit ibi ꝙ ꝑ ſn̄iam,ꝑ Auth.vt litig.iu.in prin.collat. 9. Et ideo
tu aduocate,anteq̄ ꝯmittatur cā decidenda ꝯſilio ſapientis,facias
iudicem interloqui, alias ꝯtumacia non haberetur ꝓ probatio-
ne,nec poſſet ꝯſulere ſapiens eſſe probatū,vel facias cōmitti vtrū
que articulum tam ſuꝑ dicta cōtumacia,an debeat hr̄i,pro ꝯfeſ-
ſo,q̄ ſuꝑ diffinitiua:alias ſuꝑ articulo nō ꝯmiſſo, ꝯſultor nō poſ-
ſet conſulere,& oporteret eum pronunciare non eſſe ꝓbatū,nec
liquidum,qa habet ꝯſulere ſm̄ ſtatum cauſę,in quo cā eſt tꝑe ꝯ-
miſſionis,vt ſup.de dilationibus.l.cum a nobis,& iō ſis auiſatus,
3 † Scias tn̄ ꝙ dictum c. 5. in cauſis criminalib. *c* locum non hēt.
nec vbi agitur de dolo,qa ſuꝑ illis nō fiunt tales poſitiones, q̄ fie
ri cōſueuerunt,vt ponens ab onere probādi releuet̄, qa dicit de-
cretū,nō dico tibi vt te ꝓdas,de quo plene per Arch.diſt. 50.c.ex
pœnitentib.quicqđ dicat Bar.in l.Marcellus.rerum amo.Venio
ad gl.& oppo.de l.fratris,ſ̄.de tranſ.Solu.ibi tranſactio, hic con-
cluſio. Oppono ꝯ̄ hoc de l.in ſumma, vbi non eſt licita tranſa-
ctio.Solu.ibi ſpeciale ꝑꝑ calumniam agentis,vbi vide. Oppo.ad
idē ſ̄.de tranſac.l.tranſigere.Sol.diſtingue in tranſactione,aut in
ciuili,aut in criminali,& dic vt ibi.Quæro de quo aduerſario lo-
qtur hic. Rn̄deo,de ꝓcuratore,vel de Aduocato, non de aduer-
ſario principali,qa ille nō dr̄ corrūpi, niſi qn̄ ex hoc cōcluſio re-
4 ſultaret,vt l.3.ff.de p̄uar.vide l.fi.ff.mand. † Quæro,ſi pecunia da
d tur accuſato,*d* vt ſe ꝯdēnari patiat̄,& ipſe pecunia ductus crimē
fateat̄,an ſtandum ſit confeſſioni,& ſn̄iæ ꝯ̄ ſe latæ,dicit gl. ꝙ ſic,
5 & poſtea innuit ꝯ̄rium. prima vera, qa ſibi imputet. † Venio ad
ſecundā gl.& quæro,nunquid ſicut actor ꝑdit cām, ita & reus.
Rn̄deo ſic.& ſic not.ꝙ quis pōt perdere ius innocētiæ ꝑꝑ ſuum
6 delictum. † Secundo quæro,vtrum venalis ſn̄ia ſit ipſo iure nul-
e la,& dic ꝙ *e* ſic.Et dr̄ venalis,qn̄cunque eſt lata per corruptionē
pecuniæ,vel alterius rei interuentu,ff.de cal.l.cum ēt.Quęro,qđ
ſi eſt lata ꝑ corruptionē grę,vel ambitionis.Rn̄d.valet,ſed ꝯpetit
in integrum reſtō,vt no.ff.ad Treb.l.ſeruo inuito.§.cū Prętor.&
ſi dicatur,reus hēt exceptionē doli, ergo non petit in integrū re-
ſtitui,cum ſit tutus iure cōi.Rn̄deo,imo quia nō eſt æque tutus,
& iō expedit hēre plura remedia, nā exceptio dēt eſſe liqda, vt l.
nā & poſtea,in prin.ff.de iureiur.alias non ꝓdeſt ꝯdēnato ad im-
pediendum ſummariā executionem ſn̄iæ,ſed reſtō in integrum
quaſcunq; ꝓbationes admittit.Itē qa expedit victo,ꝙ ſn̄ia cācel
let,qđ fiet reſtōne in integrum ꝯceſſa,ar.qūo & qn̄ iud.l. ſi p̄ſes.
7 † Quæro,qđ ſi non interuenit corruptela, *f* ſed lata culpa iudicis.
f Rn̄deo, ſi ſuccumbens hoc ſciuit, intra tꝑs appłonis debuit ap-
pellare:ſi aūt ignorauit de lata culpa ꝯmiſſa, & iō intra decē dies
non appellauit,& ſic a mō appellare non pōt,ſed petit reſtōnem
in integrum ad totam cām.Iſta eſt ſn̄ia gl.in d. §. cum Prætor. q̄
gl.tenet Guil.de Cug.& Cy.in l.pen.ff.de iuſ.& iu.vbi videas.De
lata culpa, dicas,ꝙ punitur ut dolus, qn̄ punitur ex eadem lege,
vel ex eodem ꝯ̄ctu,ſecus ſi nō ex eadem lege, vel ex eodem ꝯ̄ctu
lata culpa puniretur,vt ff.ad leg. Cor. de ſicar. l. in leg.& ſicut in
ꝯ̄ctibus,& quaſi ęquiparatur quo ad rei perſecutionem:ita & in
quaſi maleficio ad hoc ut iudex ad intereſſe condemnet̄,non tn̄
puniretur ex lata culpa aliqua pœna famoſa,ut l.iu actionibus,ff.
de in lit.iuran.quia nunquā ex quaſi delicto inſurgit infamia, &
8 in Iudice non preſumitur dolus.† Extra q̄ro,nunquid ille,qui ꝯ-
ſeruat Iudicem indemnem, intelligatur eum corrūpere: & dic
ꝙ non,ſi conſtat ꝙ habeat bonam cauſam,ut eleganter no.Bar.
ff.de fur.l.ſi quis uxori, §.ſi fugitiuum . nam hęc cautio continet
ipſum nihil,cum ipſa iuſtitia conſeruat eum,niſi forte iudici de-
diſſet pignus,quia tunc res interuenit,arg.ff.de arbi.l.litigatores.
§.1.& 2.& quod ibi no. Quod Iudex in his,q̄ facit licite per exe-
cutionem ſui officij, poſſit recipere conſeruationem indemnita
9 tis,eſt caſus unicus in iure.ſ̄.de magiſt.conuen.l.j. † Quęro,utrū
g fiſcus & Reſpublica *g* differant?& ur̄ ꝙ ſic,quia hic ponuntur ut
diuerſa:ſed hoc ideo, quia loquitur de fiſco Romano,& Repu-
blica alterius ciuitatis, Dic ꝙ reſpublica vniuerſitatē ſignificat,
fiſcus autem ſignificat rē ipſius vniuerſitatis, & fuit olim fiſcus
dictus a fiſco,ideſt a ſacco,quaſi quoddā continens iuris cōis,di
cit hic Butr. fiſcus & Reſpublica Romanorum ante Imperium
translatum erat vnum,ſed poſtea non fuit vnum,& idē, & ideo
ſunt tituli ſeparati.Bu.Imperator dicit,fiſcus meus,ſupra, de his
quibus vt indig.l.minoribus.Item dicit Reſpu.mea, in conſtitu-
tionem & verum eſt,ꝙ in ſignificatione rerū idem ſunt,ſed non
in ſignificatione perſonarū,quia Reſpublica idem eſt quod po-
pulus.dic vt dixi in prima conſtitutione digeſtorum.in princ. &
conſueuit notari infra,de iure fiſci.l. 1.lib.10.

ADDITIONES.

a And.Barb.Sed hæc differunt.In glo.ibi,ipſo iure hoc eſt falſum, ſecundum Ange. Imo requiritu ſn̄ia,vt quia dicit,amittat ratione adiuncti,§.ſancimus,in auth. de inceſt.nup.vel dic,quod illud verbum hoc operatur l.prouidendum, ſup.de poſt, ibi,foro caueant,Ang.

b Ipſo iure. Adde Bal.in l.1.de confeſſ.

c Criminalibus,vide Bar.in l.2.de eden.

d Accuſato,vide gl.& Bar.in l.j.§.ſed,& conſtitutio,ff.de cal.

e P.D.Dic,ꝙ idem tenet Spe.in tit.de arbi.§. 3. non diſtinguendo paruum interuenerit,an magnum pretium.de quo per Fel.in c.tua nos,ad fin.de ſym.uide Bar.in l.1.C.de ſen.aduer.fiſ.lat.verſ.quæro,quid ſi ſenten.lib.10.Et adde gl.in c.in ſuper de reſcript. Et qualiter conueniendus ſit,& ad quid iudex ſententiam ferens venalem,uide Spec.de appe.§ 1.& tit.de ſim. & titu.de ſententia. Et ad ſequentem quæſtionem,uide per gl.& Bar.in d.l. 1.li.10.verſi.quæro,ſi præuaricatio.& iſtum in l.1.verſ.6.quæritur,de condic.indeb.& glo.in uerbo,ambitioſæ,l.ſeruo, §. cum prętor,ff.ad Treb.

f Corruptela.Adde Bal.in l.1.ſup.quomodo, & quando iudi.& quod ipſe not.in l.fi.in prin.inf.eo vbi ponit quid ſi eſt lata per dolum.

g Reſpublica.vide Bar.in rub.inf.de iur.fiſc.in prin.poſt gl.

AVTHENTICA.

1 *Calumniari præſumitur,qui non probat.*
2 *Deficiens in purgatione,quia non iurat,habetur pro confeſſo.*
3 *Tentans,& non perficiens puniri debeat.*

Nono iure. Qn̄ intereſt Reipublicę in manifeſtum de-
duci aliquid, qđ prius erat valde occultū
hēt locum pęnitentia in delictis conſummatis cum grano ſalis,
quia debet ꝓbare qđ defert:alias aūt punitur, vt hac auth.hic au
tem dicit,ꝙ parcitur deferenti ſe,& alium de barataria,dummō
probet,& ſi ꝓbat punitur recipiens:ſi non ꝓbet,punitur deferēs,
tn̄ debet reus ſe purgare ꝑ ſe iur̄m,& ſi non vult ſe purgare,hr̄ ꝓ
confeſſo,& in iſto crimine eſt ſpeciale,ꝙ poſt iur̄m, & ſententiā
intra decem menſes poſſit probari ꝯ̄rium,& no.præmia nō dari
1 niſi probanti.† No. etiam quod qui non probat,præſumitur ca-
lumniari.No.ꝙ qui non poteſt probare,non poteſt deferre. No.
2 de iuramento purgationis.† No.ꝙ deficiens in purgatione, quia
non vult iurare, habetur pro confeſſo. Nota de pœna confiſca-
tionis omnium bonorum.Et no. ꝙ liberi non excludunt hāc pę
nam. Nō obſt.auth.bona damnatorum,qa ibi loquitur, qn̄ quis
perdit bona cū ſtatu.vel hic ſpeciale,& hæc verior: nā iſta auth.
loquitur etiam cum perdatur ſtatus,quia ibi dicit:in exiliuū mit
titur,& dicit glo. ꝙ hoc crimen baratariæ eſt ſimile crimini læſę
maieſtatis, ſ.in hoc vt debitum patris noceat filio. qđ tene mēti.
3 †Quæro,quid de eo *a* qui tentauit,& non peregit, vtrum punia-
a tur;& vr̄ ꝙ ſic per l.Imperator Seuerus,de iure fiſc.in verbo,ten
tant.ar.contra extra,de elec.c.perpetuo.lib.6.& quod ibi no. In-
b nocen.Quæro,quidam detulit Poteſtatem coram ſyndicis, *b* di-
cendo quod debeat ei pecuniam,ſed ſyndicatores voluerunt au
dire eum,& abſoluerunt Poteſtatem, modo quæritur nunquid
iſta ex ſua confeſſione poſſit condemnari de barataria, & vide-
tur quod ſic,vt ſupra de libe.cau.l.cum pretium. In contrarium
iſta confeſſio fuit facta principaliter propter aliud,quod nullum
effectum ſortitum eſt,vt extra de eo,qui cogno.conſang. vxoris
ſuę.cap.ſuper eod.& facit quod nota.Inno.extra, de iureiuran.
capit.mulieri.

ADDITIONES.

a A.B.Quæro,quid.Vide quæ dicit Bal.in c.quæ contra ius,de reg.iu. lib.6. & no.in tex.l.3.§.1.ff.de cal.& in rub.de ſimo.
Celſus.Adde de hoc Collecta in c.ſuper his,in fi.& quod ibi dixi in apoſt.in uerſ. non tamen perficit extra,de biga.Pan.in c.adoleſcens,num.2.& 3.& ibi etiam po ſui in apoſt.in verſ.conſummatum,extra de ſponſa.& ibi,an hoc ſit verum in foro fori,& in foro poli.& de hoc per Ro.ſing.330.inci.iudex capiens.

b Sindicis.Hic adde,quod no.gl.& quod ibi dixi poſt Bar.in auth.item poſſeſſor,C. qui in pig.hab.& Bar.in l.2.& quod ibi dixi poſt eum,ff.ui bon.rap.iſtud dictum. Inn.allegat etiam Bal.in l.ſi quis in hoc,de epi.& cle.& in l.1.de confeſſ.

LEX II.

1 *Iudex corruptus notatur infamia.*
2 *Poteſtates terrarum ad terras euntes, ubi ſunt diuiſiones in populo, mala faciunt.*
3 *Iudex in arbitrarijs æqualis eſſe debet.*
4 *Conſcientia triplex eſt.*
5 *Poteſtas abſolutus ſuper inquiſitione generali,ſuper ſpeciali cōdēnari pōt.*
6 *Notarium corrumpens cauſam perdere debet.*
7 *Iudex,qui aliquem iniuſte banniuit,tenetur ad damna,quæ bannitus paſſurus non erat.*
8 *Imperitia vnius alterius imperitiam non excuſat.*
9 *Iudex tenens inſolitas opiniones,præſumitur imperitus.*
10 *Copula,& copulat diuerſa.*
11 *Sententia per metum lata eſt nulla.*
12 *Iudex proferens ſententiam per metum,an excuſetur.*

De eo. Pręmitte, ꝙ ſn̄ia ēt ꝑ dolū peſſimū lata tenet, licet
iudex puniat̄,ſ.ſi dolus nō trāſiuit ad ſpeciem corru
ptionis,vt no.in l.1.§.calumniatoribus,ff.ad Turp. vbi eſt gl.ſo-
1 lēnis. Caſus iudex † corruptus famā perdit,& damna reſarcit.h.
d. Et no. ꝙ ēt tenetur crimine falſi. iō magiſtratus ab omni ſor-
de abſtineant,vt ff.ad leg.Iul.repetun.l.3.§. fi. Si aūt ꝑ ſtultitiam
male iudicat,non tenetur crimine falſi,ſed punit̄ extraordinarie
per regulam,quę traditur in l.vlt. ff. de priuatis delict. & vide ff.
de euict.

2 de euict.l.ſi p imprudentiã.in ver.ſordib.aut ſtultitia. † Item no.
alias pœnas,p c.cum ęterni,de re iudi.lib.6.& facit ꝯ Poteſtates
terrarum,q̃ vadunt ad terras,vbi ſunt diuiſiones in populo,q nõ
p̃nt ſalua conſcientia ꝑtrãſire,ſed oportet eos ſequi partiales re-
formationes,nam omnes incidunt in pœnam.d.ca.cum ęterni.
3 † Et no. *a* per c. illud, ꝙ in arbitrarijs *b* iudex non dẽt eſſe minus
a fauorabilis vni,q̃ alteri parti,vt ibi no.Inn. & certe cui latior dat
b habena,ille magis dẽt hr̃e per oculis ęquitatẽ, vt in Auth. iuſiu-
randũ,qđ p̃ſtat ab his,in nigro.& h.d.tex.no.tñ vulgatus,in l.ꝙ ſi
Epheſi.ff.de eo,ꝙ certo loco.Qui aũt facit ſm conſcientiam, li-
cet faciat ꝯ ſcriptam iuſtitiam,non incidit in pœnam illius c.Et
vnum ſcias,ꝙ iudex p̃t ſequi conſcientiam,q̃ nemini nocet, vt
no.s̃.qui admit.ad bo.poſſ.l.bonorum. Item quia iudex dẽt ſeq
potius ꝯſcientiam ſuã,q̃ ꝯſciẽtiã partiũ,vt in l.1.ſup.de bon.poſſ.
4 ſm tab.† No.tñ, *c* ꝙ triplex eſt conſcientia.ſ.ligata reb.uiſis, liga
c ta rõnib.legum.Eſt,& alia cõſcientia mortua, & adherens qui-
buſdam imaginationibus intellectus, & iſta non obligat animã
noſtrã,qa eſt conſcientia impulſiua,& non arctatiua, quod not.
5 †Extra quero, ſi Poteſtas eſt abſolutus ſuper inquiſitione gñali,
vtrum poſſit condemnari ſuper inquiſitione ſpeciali? Rñ.ſic, qa
de illa ſpẽ non intelligitur inquiſitus per verba generalia, & iõ
nec pronunciatũ.vt ff.de verb.obl.l.doli.clauſula.& l.fi.§.fi.ff.de
cond.inde.idem dico de accuſatione ſpeciali,quia fortius dero-
gat accuſatio inquiſitioni, q̃ inquiſitio accuſationis, quod no.
6 †Vltimo quæro *d* de eo,qui corrupit Notarium *e* actorũ,vtrum
d perdat cãm?& dic ꝙ ſic,vt ff.de iure fiſc.l.in fraudẽ,§.quoties.&
e ff.de fal.l.ſi quis obrepſerit,& ff.de pœ.l.ſi quis aliquid, §. inſtra.
7 †Quęro,nunquid Index,qui iniuſte banniuit *f* aliquẽ, teneatur
f non ſolum ad dãna litis,ſed ẽt ad alia, q̃ alias bannitus non erat
paſſurus? Rñ.ſic,vt no.Inn.in c.fi.extr.qđ metus cau. Nã ſi teme
re vocans tenetur ad iſta damna,vt j̃.de fructib.& lit.expen.l.nõ
ignorat.ergo multo magis condemnatus. Quæro,ſi fuerunt la-
g tę tres ſñię *g* conformes oẽs per imperitiam, quis iſtorum iudi-
8 cũ teneatur; Reſpõdeo qlibet. Nã† imperitia vnius alterius im-
h peritiam non excuſat, idem ſi appellatio eſt deſerta, *h* quia per
hoc non excuſat ille,qui male iudicauit, vt eleganter notat Ber.
extra,de officio deleg.c.paſtoralis.idem ibi Inn.facit qđ no.ff.de
euic.l.ſi per imprudentiam.qa iudex deliquit ꝯ Deum, quia eſt
periurus.Item ꝯ Rempublicam,quia eſt infidelis.Item cõtra liti
gatorẽ,quem oppreſſit: vnde delictum ſuum non purgatur, niſi
puniatur,& res in integrum ſtatum reponatur,& ſi irrogauit in
9 famiam, acrius puniatur. Quęro, nunquid imperitia pręſuma-
i tur *i* in eo,qui tenet nouas, & inſolitas opiniones? Rñ.ſic,vt ff.de
Senatorib.l.j.& iõ in iudicando nunq̃ recedas a carrotio prudẽ-
tum,maxime Glo. Et no.ꝙ in d.c.cum ęterni.conſcientia,& iu-
ſtitia ponuntur vt diuerſa,nam conſcientia eſt ad ſeipſum Iuſti-
tia vero ad alium. Item conſcientia alia publica,alia priuata, ſed
iudicialis iuſtitia ſemper publica.item cõſcientia eſt ſenſus ſanę
mentis.vnde illud,qđ mens ſentit,eſt conſcientia, ſed iuſtitia eſt
exhibitio operis in adminiſtrando iure cõſiſtens,& eſt triplex,nã
q̃dã adminiſtrat ius æquum, & bonum, q̃dam bonum tm̃, q̃dã
æquum tm̃,vt no.gl.cõis in l.j.poſt prin.ff.de iuſt. & iu. Itẽ no. ꝙ
ad hoc vt habeat locum pœna dicti c. requiruntur quatuor co-
10 pulatiue,quia copula, & copulat.l.diuerſa,ſed tñ reſpectu unius
finis,ſi vnum deficit,totum deficit,vt ff.de cond.inſtit.l. ſi hære-
di plures. alias nihil operatur virtus copulæ, ꝙ eſt falſum. maxi-
me in pœnis,& ita no.Io.Mona.Ioan.And.& Archid.& hoc eſt
vtile ſcire ad pœnas ſtatutorum.Et no. ꝙ non eſt fortior copula
illa,q̃ vnitas orationis aſſignat. vt ſi ſtatutum dicat, ſi quis inua-
ſerit rem alterius, nam duo copulatiue requiruntur, ꝙ inuadat
11 rem.Item ꝙ rem alterius,vt l.fi.C.vnde vi.† Extra quero,vtrum
ille,qui per vim fert falſam ſñiam alias nõ laturus, puta per me-
tum tyranni,excuſetur? Rñ.ſic,niſi a principio ſciuiſſet hoc eue-
nire poſſe,quia tunc non debuit officium acceptare, ad ꝙ pote-
rat non accedere,arg.ff.de dam.inf.l.qui bona,§.de illo.ff.loca.l.
12 habitationes,& l.ex conducto, §. 1. † Quæro,iudex per metum
K alias non facturus, *k* tulit ſñiam iuſtam,vtrũ ualeat? & vr̃, ꝙ ſic,
nam non datur exceptio metus,nec actio ꝙ met.cauſ.quia dã-
num deſiderat,vt l.ſed,& partus,§.fi.ff. qđ metus cauſa. In con-
trarium,quia neceſſitas eſt ꝯria voluntati, nam voluntas iudicis
debet eſſe libera,ſicut electio,& hæredis inſtitutio, quia ſatis cõ
ſtanter,& ca. ff.de hær.inſtit.l.illa inſtititutio,& ff.de arb.l.qualẽ,
in prin.& hoc ſi ſñia ferretur per metum,ſed ſi fertur non obſtã
te metu,ibi libera eſt. Sed ſi immiſcetur metus, vt quia cogitur
pronunciare ſic,aut ſic,nondum tamen elegit,tñ quia vitio non
caret,reſcinditur,9.q.1,quatuor,& not.in l.1.ff.de leg.2. Quęro,
an iudex in his,quę facit licite ꝑ executione ſui officij, poſſit re-
cipere conſeruationem indemnitatis. eſt caſus vnicus in iure s̃.
de magiſtra.conue.in l. 1.

ADDITIONES.

a And.Bar.Et not.ꝙ iudex põt ſequi ſuam conſcientiam, ſi nemini noceat. Bald. in l.1.ſup. de reb. credit.l.certum, vnde cog.l.2. C.de ſenten.ex breui.reci.Docto.in c.1.de conſtit.& in rub.de arbi.per Ludo.Roma.in cap.ſtatutum,§.aſſeſſorem.de reſcrip.lib.6.Ang.in l.inter ſtipulantem,§.Stichum,de verb.oblig Doct. in clem. 1.& in rub.de arb.& in d.§.Aſſeſſorem.vide Bal.in l.nemo, C.de ſent. & interlocut.omn.iud.& in l.iuſtitia,ff.de iuſt.& iure.vide c.qualiter,el primo,de accu.vbi iudex debet informare ſuam conſcientiam iuris ordine. vide Ioan.de Imo.in l.qui bona,ff.de damno infecto.c.conſtitutus,el ſecundo,de appel.in ver.ſecundum rectam conſcientiam.vide c.fi.de colluſio.dete. vbi licet quis colluſerit cum inquiſitione criminis,non tamen habetur pro confeſſo, quia interim inquiritur, Petr.de Anch.allegauit in contrarium,quod habetur cum ſua auth.

b In arbitrarijs. Adde Bal.in l.quicunque,de ſer.fug.

c And.Barb.No.tamen. Vide Bal.in l.nemo.ſup.de ſenten.& interloc.om.iud.vbi dicit,quod ſi cauetur,quod actus fiat de conſcientia iudicis,quod tunc ſufficit quod iudex non loquatur.

d And.Barb. Vltimo quæro. An corrumpens notarium actorum, perdat litem ſuam, & de ſententia vide pleniſſime Do.Io.in l.diuus,de re iud.

e Notarium. Vide Bal.in addi.Spec.in tit.de execu.ſent. & expreſſius in l. qui teſtamento,ff.de execu.tut.ſcripſi poſt Imo.l.diuus,de re iud.

f Banniuit. Adde Bal.in l.qui accuſare,ſup.de eden.& in l.qui crimen, inf. qui accu. non poſſ.

g Tres ſententiæ. Adde Ang.& Imo.in l.4.§.fi.ff.de dam.inf.dixi poſt Bar. in l. 1. in prin.ff.de appel. Vide Bal.in c.1.§.iudices,de pace iur.firm.

h Deſerta. Adde Ang.& Imo.in l.2,ff.de dam.infe.& dixi poſt Bar.l. 1.in princ. ff.de app.& idem,ſi ſemel,aut bis fuit appellatum, & pars ſuccubuit, ſecundum Ang. in l.1.de iud.alle.Inn.in c.ſæpe,de ap.& in c.paſtoralis.

i Imperitia pręſumatur. Et ideo in iudicando nunquam recedas a correctione prudentum.adde Iaco.But.in l.1.C.qui pro ſua iuriſd. dixi poſt Bart. hic, in auth. ſed nouo iure.

Celſus. Adde quod in præſenti apoſ.dicitur,facit ad clauſulam, quæ in conſilijs ſapientum apponi ſolet,ſcilicet ſalue peritorum iudicio,& alijs id genus,quæ in idẽ reſultant,de qua in l.Claudius,& ibi dixi poſt Bar.uer.item no. in apoſt.in ver. ff. qui pot.in pign.hab.& dixi in tract.meo clauſularum, in clau. conſ. ver. ſaluo ſaniori conſi.

K Non facturus. Adde Bal.in l.1.ſup.de ſent.ex breui.reci.

Sententiam reſcindi non poſſe, Rubrica.

1 *Sententia an reuocari poſſit.*
2 *Sententia condemnatoria expenſarum reuocari poteſt.*
3 *Sententia cum poteſt reuocari, iudex ſuperſedere debet.*
4 *Iudex ſi ſententiam interlocutoriam reuocare non vult, appellari poteſt.*
5 *Grauatus per carcerem ſemper appellare poteſt.*
6 *Sententia diffinitiua de conſenſu partium reuocari non poteſt.*
7 *Sententia per euidentiam facti ſine appellatione, an reprobari poſſit.*

Neque. Nemo poteſt ſuam, vel anteceſſoris ſui ſen
tentiam reuocare,& ſi reuocat,appellare ñ
eſt neceſſe.h.d.Opp.ꝙ imo poſſit ſñiam reuocare, vt l.
quod iuſſit.ff.de re iudic.& l.dicere,§.fi.ff,de arbitr.Sol. ibi in in-
terlocutoria, quæ indiſtincte põt reuocari, iuriſdictione non cõ
ſumpta,hic in diffinitiua, quia per diffinitiuã huius cauſæ abſor-
betur iuriſdictio tam ſua,quam ſui ſucceſſoris,vt hic, & l.j.infra
quando prouo.non eſt neceſſe.nam diffinitiua dr̃ a fine, quia fi-
nem imponit liti,vt inf.de fruct.& lit.expen.l.terminato.alias eſ-
ſet procedere in infinitum,& non eſſet vnquam litium finis, qđ
eſt inconueniens & legi,& publicæ vtilitati,& iuri cõi,& natura
li rationi ꝯrium,vt ff.de iud.l.ſi Prætor,in prin.& ſup.de iud.l.ꝑ-
perandum.in prin.Sed ꝯ iſtud immediate opp.& vr̃, ꝙ diffiniti-
ua poſſit reuocari,vt ff.de min.l.præſes.& l.perfect.& l.minor au
tem magiſtratus,§.j.& in l.cauſæ, §.fi. Sol.ibi ope reſtitutionis ñ
ꝯrio Imperio. Idem in criminali,vt ff.de pœ.l.diui fratres,in & l.
1.§.de qua,ff.de poſtu. Secundo oppo.de auth. quæ ſupplicatio.
Sol.ibi in remedio ſupplicationis a iure permiſſæ, vt ſup. de ſent.
præfec.præ.l.j.quod no. Tertio opp.de l.ſi præſes,ſup. qũo, & qñ
iudex.Sol.ibi fuit ſñia nulla,quæ nec nomen ſñię meretur, vt ff.
a de pęn.l.2. Quarto oppo. *a* de l.j.in fin.ff. ad Tur. Solu. ibi reuo-
catur remedio appellationis. Quinto opp.de l.diuus,ff.de re iud.
Sol ibi pp falſitatem teſtium, & ope reſtitutionis in integrum,
vt ff.de exceptio.l.qui agnitis. Sexto oppo.de l.j.ſup.de iur. & fa-
cti igno. Sol. ibi ſpeciale, quoniam peremptoria poteſt opponi
poſt ſententiam. Vltimo opp.de l.j.ſup.de aduoc.diuerſ.iud. Sol.
ibi ſpãle pp pręuaricationem Aduocati.& dic vt ibi, & eſt expe-
2 dita glo.adde quod no.ff.ad Mace.l.tametſi. † Extra quæro, nũ-
b quid *b* iudex poſſit reuocare condemnatoriã expenſarum? Dicit
Inn.ꝙ ſic,ſ.ante ſñiam diffinitiuam,vt ext.de ſenten. excom.c.ſa
cro,in fine. Alij dicunt ꝯrium: quia ex ea poſt decem dies oritur
actio in factum:& dicunt ꝙ vbicunque ex interlocutoria oritur
actio,vel rei iudicatæ exceptio, ꝯrio Imperio reuocari non põt,
quia qui non appellat,cõſentire vr̃,& ſe quodammodo ad parẽ
dũ ſñiæ obligare,vt s̃.qũo & qñ iud.l.ab eo. Quæro, an iudex v-
c num errorẽ *c* cõmiſſum poſt ſñiam diffinitiuam, poſſit reuoca-
3 re nemine petente? Reſp.ſic,vt ext.de accuſ.c.qualiter.† Quæro,
quid ſi iudex verecundatur reuocare, vtrum poſſit in executio-
ne ſuperſedere? Rñdeo ſic,vt inquit Inn.in c.fi.ad finẽ,ext.ꝙ me-
tus

ADDITIONES.

a And.Barb.Quarto opp.No.quod hic eſt gl.ſecundum Ang.quod interlocutoria indiſtincte poteſt reuocari,ſed indiſtincte non eſt verum,vt hic per eundem.

b Nunquid. Vide Inn.in c.fi.in fi.extra,quod metus cauſa & quod dixi poſt Bart. in auth.ſed nouo iure.ſup.de iud.ſed ibi in taxatione, hic in condemnatione.& vide Imo.in c.ſacro,ad fi,hic alle.

c Errorem. Vide Bal.in l.error,in fi.ſup.de iur.& fac.ign.& Bar.in l.2.ſup. de ſent.ex breui.reci.

4 tus cau.† Quęro, quid ſi iudex non vult reuocare interlocuto-
a riam *a* minus bene latã, vtrũ poſſit ab hoc appellari? Rñ.non, ex
hoc capite, quia non reuocat, ſed ex alio capite, quia grauat. ſic
5 ſ.intra decẽ dies a die grauaminis, ſi verbo, grauauit:† ſed ſi facto
b grauat, vt per carcerẽ, *b* tunc ſemper pōt appellari, quia quoti-
die grauat, cum hoc ſit grauamen facti permanẽtis, ſed ſi grauat
verbo, & factũ venit per modũ executionis verbi, inſpicitur ini-
tium, qa qñ interlocutus eſt, inde cōputo appłonis momentum,
qa facta eſt executio prioris interlocutoriæ, ar. eorum, quæ not.
6 ff.qđ me.cau.l.ſi cũ exceptione, §.hęc aũt actio. † Quæro, quid ſi
c reuocat ſnĩam diffinitiuã de conſenſu partiũ? Rñ.nō valet reuo-
catio, quia non habet in ſe ordinem iudicij, vt eleganter no. ſ̃.de
7 tranſa.l.ſi diuerſa.† Quæro, vtrum *d* per euidentiam facti, vel per
d notorium (qđ eſt proprie in rebus permanentibus) poſſit ſenten
tia reprobari ſine appellatione? vr̃ ꝙ non, per gl.l.vlt.ff.de ĩ lit.iur.
arg.contra.ff.de interrog.actio.l.confeſſionibus.

ADDITIONES.

a Interlocutoriam. Vide Bar.no.in l.quod iuſſit, ff.de re iud.
b Carcerem. Vide Bal.in l.2.ſup.de epiſc.aud.dixi poſt Bar.in l.inficiando, §.infans, ff.de fur.
c Quid ſi reuocat. Dixi poſt Bar.in l.1.in prin.quando prouoc.non eſt nece.& in terminis hic, de diffinitiua.
d Vtrum. Facit quod no. Bal.in rub.ſup.de prob. dixi poſt Bart.in l.Publia, §.j. ff.de poſi.& optime, quod no. Innoc.in c.quia plerique.extra, de immu.eccl.in prin.ſed an teneat ſententia contra Notarium, vide Ioan. And.in c.Romana, de pen.in 6.& ad quæſtionem Bal.hic, vide Innoc.expreſſe in c.fraternitatis, in gl.no. ſententiã, extra, de fri.& malefic. vbi tenet, quod poſſit retractari, &c.& vide Inno.in c.quoniam.de proba.

LEX II.

1 *Peremptoriarum terminus, quando opponi poteſt.*
2 *Peremptoria excep.dicitur illa, quæ negotium perimit.*
3 *Exceptionibus ſaluis, ad reſpondendum libello reus cogi non poteſt.*
4 *Actio peremptoria dicitur perpetua.*
5 *Index, vel lex, vbi viam præcludendo non aſſignat, præcludere nō poßumus.*
6 *Admiſſio poſt ſententiam peremptoriam, non valet.*
7 *Exceptio omiſſa probari in ſpeciali, an poſſit probari in generali.*
8 *Exceptiones poſt didicita teſtificata, qualiter probari poſſunt.*
9 *Actio peremptoria poſt ſententiam opponi non poteſt.*
10 *Actio ſi non eſt peremptoria ſed ex eodem fonte oritur, qualiter agẽdũ ſit.*
11 *Exceptiones præiudiciales quæ dicantur.*
12 *Venditor ad tradendam rem exceptionem opponere non poteſt.*
13 *Leges, quæ dicunt, quod excipitur, tamen iudicis officio conſulitur, qualiter ſint intelligendæ.*
14 *Iudex dicens, non obſtantibus exceptionibus reum abſoluimus, ſuper qua ſe fundare dicatur.*
15 *Exceptio laudi, de peremptorijs proceſſum impedientibus dicitur eße.*
16 *Negans præciſe, excipere non poteſt.*
17 *Exceptiones beneficio reſtitutionis minor opponens, & non probans, iterũ condemnari non debet.*
18 *Minor poſſit ne, vt in peremptoria, ſic in dilatorijs omiſſis reſtitui.*
19 *Exceptio peremptoria contra inſtrumentum guarentigiæ, quod per ſtatutũ executioni mandatur, opponi non poteſt.*
20 *Exceptionum reſeruatio in ſententia, an ferri poſſit.*
21 *Cauſa criminalis per reum abſente actore conteſtari poteſt.*
22 *Exceptio peremptoria in criminali, quo tpe, & ad quod tp̃s opponi poſſit.*
23 *Exceptio, quod bannitus audiri non debet, non eſt peremptoria.*
24 *Exceptio dari poteſt ei, qui per ſtatutum agere non poteſt.*
25 *Bannitus, qui p ſtatutũ agẽdo, nec excipiendo auditur negando audiri pōt.*
26 *Bannitus quod de homicidio audiri non debeat, an per ſtatutum fieri poſſit.*
27 *Bannitus exceptionem facti opponere poteſt.*
28 *Exceptio ſi admittatur, probatio admittitur.*
29 *Exceptionem peremptoriam opponens proceßum impedire non poteſt.*
30 *Exceptio ſi non patrocinatur agenti in eo, de quo quæritur, talis exceptio non obſtat agenti.*
31 *Exceptiones calumnioſæ audiri non debent.*
32 *Exceptiones duplices quæ dicuntur.*
33 *Exceptio non tollitur, ſed modus excipiendi.*
34 *Exceptio de non agendo, ne lis conteſtetur, an opponi poſſit.*
35 *Obligatio naturalis per teſtamentum tolli non poteſt.*
36 *Silentium actori imponi, an reus petere poſſit.*
37 *Exceptio ab extraneo poſſeſſore conuento hypothecaria opponi non poteſt, ſi executio legitime facta fuit, & lis conteſtata, etiã vbi debitor poſt ſoluendo fuerit.*
38 *Cognitio ſummaria ſuper executione, an fieri poſſit.*
39 *Teſtis officium eſt deponere ſuper toto facto, non ſuper parte.*
40 *Exceptio litis pendentiæ, quando fieri debeat.*

a PEREMPTORIAS. *a* Perẽptoria exceptio poſt ſnĩam op
poni nō pōt, niſi ope reſtōnis in inte.
1 ętate ſuffragante.h.d. † Not.ꝙ terminus peremptoriarum, alias
tp̃s ꝓponendarũ durat vſque ad ſnĩam, ſed terminus a quo, eſt
b in arbitrio rei, vtrũ opponat añ lit.conte.ꝓbandas *b* poſt, an oppo
nat poſt probandas, dicas ꝙ poſt, vt ſ̃. de proba. l. exceptionem.
2 † No.ꝙ illa eſt exceptio perẽptoria, q̃ perimit negotiũ, vel perſo-
nã, ſine qua negotiũ nō ſubſiſtit, ut no.Inn.de inſt. c. cum veniſ-
3 ſent. † No.ꝙ reus nō p̃t cōgi ad rñdendũ libello, ſaluis exceptio
nib.vt no.Hoſt.de off.dele.c.cum contingat. & ibi Inn.no.ꝙ nul
lum iudicium incipit ab exceptione, de procu. c.conſtitutus, per
4 Inno.† No.ꝙ peremptoria actionis eſt perpetua : nam exceptio
ideo competit, quia actio competit, vt de inof.teſt. l. Papi.§.ſi filius.
Sed in iudicio inchoato peremptoria ſecundum terminum
datum a iure habet terminum uſque ad ſentenriam, vt hic.No.
5 † ꝙ vbi nec lex, nec iudex terminum aſſignat, uiam præcluden-
do, ibi, nec nos præcludimus, ut ff. de euict.l.ſi rem, §. quolibet.
c No.ꝙ *c* obiectio prępoſterationis omiſſæ proceſſum incongruũ
non reddit, ff.de euic.l.ſi mancipium, §.1.& ibi not. Dicit Spec.ꝙ
terminus de uoluntate partium præfixus, non poteſt prorogari
d niſi *d* ex noua cauſa, in Spec.de ſen.§.nunc uidendum, uer.illud.
e Idem dicit ipſe, ꝙ poſt concluſionem *e* in cauſa, niſi aliqua eui-
f dens ratio moueat iudicem, uel niſi iudex ex officio *f* inquirat;
tamen hoc totum ante ſententiam intelligi debet, ut no.in Spec.
g de renun.& concl.in prin.uer.& ſcias. Opp. *g* ꝙ etiam poſt ſen-
tentiam opponi poſſit exceptio peremptoria, ut ſup.de procur.l.
licet. Sol.ibi in exceptione peremptoria iudicij, hic in exceptio-
ne peremptoria actionis. Secundo opp. ꝙ etiam peremptoria a-
ctionis poſſit opponi poſt ſententiam, ut ff.ad Maced. l.tametſi.
h Sol.ibi ſpeciale, *h* quando exceptio concernit beneficium oppo
i nentis, uel merum odium agentis, ut exceptio Macedoniani, *i* &
exceptio banni. Nam iſtæ duæ exceptiones non poſſunt tolli re-
nunciatione expreſſa, ergo nec tacita per lapſum termini, alias a
iure ſtatutorum introducta. Beneficium etiam inuentarij puto
K poſt *k* ſententiam opponi poſſe, ſicut beneficium collationis bo
norum, ut ſup.de collat. l. ſi ſoror. Nam tales exceptiones non
ſunt contra ſententiam, ſed pręter, ut ff.ſol.mat.l.ex diuerſo, §.fi.
l exceptio etiam compenſationis *l* eſt de iſto genere, ut ff.de com
penſ.l.ſi cum militi, §.cum intra. Sed quæ eſt ratio, ꝙ perempto
ria regulariter non poteſt opponi poſt ſententiam? Reſp. quia
continet merita cauſæ, quæ ante ſententiam diſcuti debent, ut
6 ſup.de ſent.ex breui.reci.l.2.† Quæro, ſi iudex *m* admittit exce-
m ptionem peremptoriam poſt ſententiam, utrum ualeat admiſ-
n ſio? Rñ.non, *n* quia eſt officio iudicis deſtitutus, ut l.1. ſup.eod.ſe
cus tamen eſt ſi ipſemet poſt ſuum terminum reprobationes
admitteret, altera parte præſente, vel citata. Quia cum aſſigna-
tio termini habuerit vim interlocutoriæ, videtur iudex putaſſe
ſe grauaſſe, quod grauamen reuocat ipſo facto: tamen parte ab-
ſente non citata, hoc non poſſet, quia reuocatio, cauſæ cognitio-
o nem requirit, vel ſaltem pręſentiam, ex qua præſumitur *o* fieri
cauſa cognita, ut l.in cauſæ, §. cauſa cognita, ff.de mino. nam in
his, quę paruam cauſæ cognitionem, ſeu diſceptationem requi-
runt, eo ipſo ꝙ fit inter pręſentes, dr̃ fieri cã cognita, uel ſaltem
7 pręſumitur factum cauſa cognita.† Quæro, iudex ſtatuit *p* ter-
p minum ad probandum pacti exceptionem, deinde ſtatuit gene
ralem dilationem: vtrum omiſſum probari in ſpeciali, poſſit ſup
pleri in generali? & eſt argu.ꝙ non, ff. de verb.ob.l.ſtipulationes
commodiſſimum, & in Spec.de dila.§.viden. verſic. & attende.
Quęro,

ADDITIONES.

a Peremptoria. De materia huius legis, vide plene per gl.& Doct.in l.exceptionem ſup.de prob.& in c.excep.extra de exc.& in l.ſi hæres, ff.fami.erc. & in l.2.de exc.rei iudi.fallit hæc lex in excep.rei iudicatæ, quæ quandoque poſt ſententiam pōt opponi, vt declarat Bal.in l.poſt ſententiam, ſup.de ſen.& inter. omn. iu.maxime vbicunque ſuperuenit poſt ſententiam, l.1.& ibi Bald.inf.de requi.reis.
b Probandas. Vide l.emptor, & ibi habes ſup.de præſcr. long.temp.
c No.ꝙ. Facit gl.in c.cum contingat, ext.de off.deleg.quam allegat Bal. in l. generaliter, §.1.de reb.cred.& in auth.ſi dicatur, ſup.de teſta.facit quod no. Bart. in l.1.de lit.cont.& ad Bal.hic, vide omnino Bald.in l.criminis, inf.qui accuſa. non poſſ.& Bal.no.in l.exceptionem, in vlt.col.ſup.de proba & ſup.ea.l. in verſ. de exceptionibus autem, cum ſeq.& præce.& vide Imo.in l.a quo, §.1.ff.ad Trebe.& aliquid per Ant.de But.in c.exhibita.extra, de iud.& quod ipſe no.in ca.ſuborta, extra, de re iudic.
d Prorogari. Vide Inn.in c.ſuper eo, el 2.extra, de appel.& quod no. Bald.in l.dicere, ff.de arbit.
e Concluſionem. vide Bal.in l.ſuper, ſup.de relat.
f Ex officio. Vide Bal.in l.per hanc, in prin.inf.de temp.appel.
g Opp. Vide Bal.no.in l.præſcriptionem, inf.de excep.
h A.B.Sol.in ſpeciale. No.ꝙ exceptio banni poteſt ſemper opponi, nec tollitur renũciatione. vide Ang.in l.iuriſgentium, §.ſi paciſcar, de pact. & gl. fi.l.1.ff.de dol.& quæ notaui ad Bar.in l.accuſationis, ſup.quod me.cau.
i Macedoniani. Vide Bar.in l.eleganter, §.ſi quis poſt, ff.de condi. inde.an poſſit renunciari execution.banni, tetigi poſt Bar.in l.1.ſup.de iur.& fac. ignor. vide Bart. in l.pe.ſup.de pac.& vide Bal.in d.l.1.
K Puto poſt. Not.quod beneficium inuentarij poteſt opponi poſt ſententiam. Vide Bal.in l.1.ſup.de iur.& fac.igno.
l Compenſationis. Vide Bal.in l.2.ſup.de compen.
m Si iudex. In contrarium videtur, quod ſi amiſſa fuit parte conſentiente, ſuper hoc diſputari debet, & ſuper ea cognoſci, & pronunciari, ſecundum Inn.in c.cum dilecta, ext.de reſcr.in fi.mag.gl.& ad iſta, quæ hic no.Bal. vide Io.de Imo. poſſ. Ant. de But.in c.auditis, in fi.ext.de procur.
n A.B.Reſpondeo non. Non retractatur ſententia lata ex probationibus priuilegiatis, nec poteſt ab illa appellari, & hoc probat Innoc. mirabiliter in c. tua, de cohab. cler.& mul. Ex hoc dico, quod ſi ex forma ſtatuti contra nobilem poteſt ferri ſententia in criminali, ſecus tamen, quando mutatur ſtatus, poterit ſententia lata cōtra nobilem retractari, comperto de innocentia, licet ex forma ſtatuti a ſententia in criminali non poterit appellari ante, ſed poſt concluſum in cauſa. vide Ludou. conſi.19.vbi allegauit hoc dictum.
o Præſumitur. vide Bar.in l.prolatã, & in l.cũ iudex, ſup.de ſent. & interlo.om.iudi.
p Statuit. Vide Rom.in l.fi.ff.de fer.

6 † Quæro, *a* qualiter probabuntur *b* exceptiones poſt didicita te-
a ſtificata actoris? Rñde, ꝑ inſtrm̄.teſtes.n.poſt aperturam aliorũ
b teſtium recepti nullum indicium faciunt,quia lex præſumit eos
ſubornatos, & gloſſę cõiter intelligunt didicita teſtificata eo ip-
ſo,quod teſtimonia ſunt coram partibus,vel coram procurato-
c ribus aperta,ſecus puto *c* ſi in abſentia,nam talis apertura nõ no
cet abſenti,& ignoranti, quia ratio finalis prohibitionis eſt didi-
ciſſe,non apertum.eſſe.facit quod no.extra,de teſtibus,c. frater-
nitatis,ſm Inn. Alibi dicit gl.ꝙ publicatis atteſtationibus maior
pars iudiciorum aperta eſt,ff.de euic.l.ſi rem.§.fi.per Accur. di-
cas ꝙ aut reus vult probare negationem,aut exceptionẽ. Iſta.n.
d ſunt diuerſa,vt no. *d* in l.nam,& poſtea in princ.ff.de iureiur.Pri
mo caſu tene glo.q̃ eſt in l.officium,de rei vendic.Secundo caſu
quia excipere examinatur ſeorſum ab agere, non eſt idẽ capitu-
lũ,& ideo recipiunt teſtes,alias fatuum eſſet conſilium legis, qđ
datur reo.j̃.de exce.l.ſi quidẽ. qa ꝑ illum cõſiliũ reus ꝑderet fa-
9 cultatem ꝓbandi ꝑ teſtes,quod nota.† Quæro,dr̃ hic quod exce
ptio perẽptoria poſt ſnĩam non põt opponi, quid de actione pe-
e remptoria? *e* v.g.filius conuenitur a ſcripto herede petitione hæ
reditatis,qui non excipit de querela inoſſicioſi, fuit condẽnatus
in petitione hr̃ditatis, modo poſt ſnĩam agit querela. quæritur
an poſſit:& probabiliter dici põt,ꝙ non,quia ſnĩa lata in petitio-
ne hęreditatis facit ius,vt ff.de ſtatulib.l.ſtatuliber a cæteris.§.fi.
& ideo lex conſuluit filio,ꝙ opponat querelam in modum ꝯdi-
ctionis,ff.de inoff.teſtamen.l.Papinianus,§.filius.No. ꝙ ille, qui
habet electionem, vtum velit agere,vel excipere, non tenet ex-
cipere,ff.de euic.l.vendicantem, licet ei ſit aſſignatus terminus
ad exceptiones opponendas.quia ſcit ius ſuum durare per viam
10 agendi,quod nota multum.† Quæro,quid ſi actio non eſt perẽ-
ptoria,tñ oritur ex eodem fonte cum exceptione.Rñ.poteſt agi
ad alium effectum,vt ff.de eui.l.ſed,& ſi exceptio.& eſt ibi rõ,qa
quantum ad illum effectum euictionis ante ſnĩam non põt op-
poni,ergo habet originem poſt igitur nõ obſtat res iudicata, qa
f *ſilentium f imputari* non põt in eo, qđ poſt ſnĩam contingit, vt
ff.famil.erciſc.l.ſi hęres vnus.in fin.& facit ff.de don. inter vir.&
vxo.l.ſi ſponſus,§.ſi vxor vel maritus. Preterea iſta actio ſtat per
ſe ad alium effectum,ſm Petr. & Cyn. & ita nunc intelligas rõ-
nem *illius legis.* Quęro,nos ſcimus quę ſint exceptiones perem-
ptorię,& quę non,& quę ſimpliciter,& quę ſm quid,vt ff.de ne
11 go.geſtor.l.Pomponius, *lib. 26.* in negotijs.† Sed ego *g* quęro,
g quę ſint iſtę exceptiones pręiudiciales, & quę non:Rñd.illę de-
mum dñr pręiudiciales,quę impediunt proceſſum,in quib.reus
admittitur ad ꝓbandum antequam actor, vt j̃. ad leg, Flauiam.
de plag.l.præſes.Item reperitur replicatio præiudicialis,in qua re
plicans priuſquam excipiens admittitur ad probandum,ut dicit
illa no.l.j̃.de adult.l.qm̃ Alexandrum.de hoc not.Arch.3.q.fi.c.
prius.quod not.Extra quæro de tali qõne,nunqnid exceptio ex-
h tenuationis ſortis ꝑꝑ fructus perceptos a creditore ante ſenten-
tiam:poſſit opponi poſt ſnĩam *latam* ꝯ debitorẽ, & vr̃ quod ſic,
quia exceptio compenſationis,ſeu imputationis eſt,vt l.qui alie
na,in prin.ff.de neg. geſt. In ꝯrium vr̃,ꝙ conſumeret efficaciam
ſententiæ condemnatoriæ diffinitiuæ,quatenus concurrunt.So
lutio.Quæſtio iſta eſt ſimilis illi,qñ quis bis ſoluit,de qua in l.Iu
lianus,& in glo.ff.de cond.ind.& credo fructus cõdici poſſe, ſed
12 excipi non poſſe. † Quæro condemnãtus *i* eſt venditor ad rem
i tradendam, vtrum poſſit opponere exceptionem p̃tij non ſolu-
ti;Quæſtio eſt antiqua,& Bar.Modernus,Doc.& in l. ſi duo p̃ro
ni,§.ſi quis,ff. de iureiu. tenet non poſſe. Mihi vr̃ ꝯrium per no-
uam rõnem, quia cum iure pignoris poſſit retineri poſſeſſio ꝓ
pretio,vt ff.de act.emp.l.Iul.§.offerri.& ff.de ædil.edict.l.quod ſi
nolit,§.idem *Marcell.*& de iſta hypotheca non ſit pronunciatũ.
ergo põt opponi de ea,vt l.ex ſexante.§.Latinus,de excep.rei iu-
di.& l.debitor.ff.ad Treb.hoc tenet Arch.3.q.6.c.ibi ſemper.vbi
oĩno videas,Item pretium debet ex eodẽ fonte,ex quo agit.j̃.de
euict.l,qui poſt ſenten.& l.j.§ j.de except. rei iud. & ita dolo fa-
cit emptor poſt ſnĩam,non ſoluendo p̃tium,ſicut ante:vñ exce-
ptio opponitur quaſi ex nouo dolo,vt l.pr̃,§.ex quadrante, ff.de
excep.doli.Item exceptio iſta ineſt ex eodem ꝯctu,ergo,&c. iux
ta theoricam Bar.in l.eum qui ita,ff.de verb.ob.Item ꝯctus clau
dicare non debet.Item pretiũ eſt pars ꝯctus, & ꝯctus diuidi non
dẽt.quia totum eſt vnũ conſtructũ, & qđ quis recepit pro ſe, de
bet recipere etiã ꝯ ſe. Sed pro ꝯria parte facit lex noſtra, vt s̃. de
præd.minor.l. vtere.& quia in non excipiendo fuit in mora,ideo
K ſibi imputet.Item hæc *k* exceptio pretii non ſoluti non eſt ꝓprie
exceptio peremptoria,ſed magis dilatoria ſolutionis rei venditę
quod patet,quia non eſt perpetua,nam quandocunq; ſoluet pre
tium,res tradi debebit,vt l.ſi,& per emptorem,ff.de actio.empt.
Iſtud certum eſt, ꝙ dilatoria ſolutionis non poteſt opponi poſt
ſnĩam.qa debet opponi aliqñ ante litis conteſt.arg.s̃. de procu.l.
ita demum.In ꝯctibus aũt innominatis,& in pactis,quæ debent
veſtiri rei interuentu. exceptio de non implendo agentis eſt pe-
remptoria, & vtile eſt hoc ſcire ꝑꝑ aliqua pacta, quæ apponun-
tur in ꝯctibus nominatis,ſi ad ipſa pacta agatur, & agens nõ im-
pleuit ex parte ſua, quia licet pactum nudum veſtiat cohęrentia
cõtractus,tamen ſi eſt appoſitum per relationem ad aliquid im-
plendum,nõ naſcitur actio præſcr.ver.niſi impleatur, ſm Iac.de
Rau. & Petr. uñ exceptio non implementi eſt obuiare natiuitati
actionis,ut ſup.de rer.perm.l.ex placito.& facit.s̃.de colla.l. filię,
13 in ver.offeres. † Quæro, qũo intelliguntur illę leges, quę dicunt
ꝙ ſi non excipit,tñ officio iudicis cõſulit;Rñdeo qñ ſumma ęq-
tas facit pro reo, & eſt caſus in quo de rigore iuris excipi ñ põt.
Idẽ eſt,qñcunq; de facto agentis non obijcit,ut ff.de pet. hęr.l.fi.
14 & l.plane.† No. ꝙ ſi plurib. exceptionibus oppoſitis iudex dicit
non obſtantib.exceptionib.reum abſoluimus,ur̃ principaliter ſe
fundare,ſup illa,q̃ eſt utilior reo, ut ff.de euict.l. ſed. & ſi utrinſ-
15 que. † Quęro,vtrũ exceptio laudi ſit de perẽptorijs impedienti-
l bus ꝓceſſũ? & vr̃ ꝙ ſic,ꝑ id qđ no.Io.Mon.in c.j.de lit.conte.lib.
6.Item amicabile pactũ qñque hẽt vim tranſactionis in ſpiritua
16 lib. ſm eũ,qđ eſt notandũ.† Quæro, nunquid ille, *m* qui pręciſe
m negat,poſſit excipere;Dicit Arch.ꝙ non,perſiſtendo in negatio
ne; qa oportet ꝙ neget ſub iur̃o calum. nam negat exceptionis
materiã,qui negat factum ſimpliciter,vt no.Arch.3.q.6.§. exce-
ptio.in fi.qđ eſt verũ a prin.ſed ſi admiſſus eſt ad probandum,&
ꝓbat exceptionẽ,ſufficit ſibi, vt no.gl. in l.nemo ex his, in princ.
ff.de regu.iu.vide Dy.in c.nullus plurib.de reg.iu.lib.6.quod no.
17 † Quæro, dr̃ ꝙ minor reſtituitur ad opponendũ exceptionẽ pe-
remptoriã poſt ſuam condemnationem? pone ergo,ꝙ eam op-
poſuit beneficio reſtõnis,& non probauit,& iudex interlocutus
eſt eũ non probaſſe,nunquid eſt neceſſe ꝙ iterum condẽnetur;
Rñdeo non:qa ſnĩa non fuit reſciſſa, ſed fuit diſpenſatum cũ eo,
vt poſſit excipere,vt ſup.de iur.& fac.ign.l.1.certe non fuit reſti-
tutus ad totam cãm,ſed ad articulum, ergo ſnĩa ſtat in ſua firmi
n tate priori non cõceſſa ꝑ inanẽ reſtõnem. Pone, *n* aliquis in ini-
tio non oppoſuit exceptionẽ loci ſuſpecti, vtrũ poſſit poſtea op-
ponere ex poſt facto;Dic ꝙ ſic,qa ſuſpicio renouatur, & nõ cõ-
18 ſumitur,vt no. Archi.3.q.8.c. hortamur.† Quæro, vtrum ſicut
o minor reſtituit̃ in perẽptoria,vt hic,ita in declinatorijs *o* & dila-
torijs omiſſis,quę non tangunt merita cãę? Rñ. non reſtituitur,
quia bonęfidei non conuenit de iſtis apicib.diſputare,vt ff.mãd.
l.ſi fideiuſſor. §.q̃dã, & quia non imminet pecuniarum damnũ,
vt no.Inn.in c.coram,extra,de in integ.reſt.& Arch.88. diſt.c.re
19 ligioſi.† Quæro,pone ſtatuto cauetur,ꝙ inſtrm̄ *p* guarẽtigiæ exe
p cutioni mandetur,an poterit opponi exceptio peremptoria.Rñ.
ſic, quia quantum ad excludendum exceptionem iſtud inſtru-
mentum non habet vim ſententię,cum nulla cauſa iudicialis p̃
20 ceſſerit,& ſi cõpetit exceptio, ergo poteſt opponi. † Quęro, iu-
q dex tulit ſententiam hoc modo,condemno te in 20. reſeruata *q*
tibi exceptione ſolutionis & pacti,quibus probatis ex nũc te ab-
ſoluo:nunquid valeat iſta ſententia, & reſeruatio iſtarum exce-
ptionum, & videtur quod non, quia eſt contra legem. Item or-
do videtur prętermiſſus imo reſciſſus. Item iudex videtur ſibi-
ipſi contrarius. In contrarium videtur, quia licet fieri non de-
buit, factum tamen tenet, vt l. j. §. biduum ff. quando appellan.
Item per ſententiam ita eſt ut ſupra de ſent.l. cum iudex. Nam
deſeruit iuri & iuſtitię, quia neutrius partis ius lędit, vt l.iuſtitia,
r §.iuris pręcepta, ff.de iuſtit.& iu.quod enim ſi iudex vrgebat *r* tẽ
pore ſtatuto a lege municipali, & ſic nõ habuit amplius delibe-
randi

ADDITIONES.

- a A.B.Quæro Nota iſtud,ſed ego in rub.de dilationi tenui contrarium per tex.in l.j. C.de off.præfect.vrb.& quod ibi no.Bar.& c.per hoc,de hære.lib. 6. & per no. & per Do.Pet.in c.tibi qui,de reſc.lib.6.& c.ſtuduiſti.de off.leg.Lu. Rom. in ſuis no. tranſit cum iſto dicto,quod putat ſingulare.
- b Probabuntur. Vide Bar.hic.
- c Secus puto. Vide Bar.in auth.at qui ſemel,in ver.tertium. ſup.de prob.
- d Diuerſa. Vide pro hoc,quod no.Bal.in l.1.inf.qui accu.non poſ.& quod negare nõ eſt proprie excipere,& vide Bal.inf.ead.l.
- e Peremptoria. Vide quod no.infra ſequitur.
- f Silentium. Vide Bal.in l.poſt ſententiam,ſup.de ſent.& inter.om.iud.
- g Sed ego.vide per Bar.in l.fundum,ff.de excep.
- h Nunquid exceptio.Quod poſſit opponi, facit quod no. Bart. in l.fundo, in fin. de rei vend.
- i Condemnatus. Quid in exceptione rei non traditæ. vide Bald. no.in l.ex prædijs, inf.de euic.& his Adde Bar.in l.1.ſup.de iur.& fac.igno.& dicit Bald.in l.ſi traditio.ſup.de act.empt.quod ſi venditor vigore ſtatuti nullam exceptionem opponere poteſt, quod tamen poterit vti iure retentionis rei pro pretio non ſoluto, vide Bal.in add.Spe.de exe.ſent.
- K Item hæc. vide quod no.Bal.in l.per hanc,inf.de temp.appell.& ibi,quid ſi primo negat vendidiſſe.
- l P.D.Exceptio.De hoc vide Bar.in l.fi.ff.pro ſuo.
- m Nunquid ille. Vide Bar.in l.nemo ex his,de reg.iur.ff.
- n Pone. Vide Ant.de But.& Imo.in c.dilectus filius,ext.de reſcr.& Ro. ſequitur in l. recuſare,§.fi.ff.ad Treb.
- o Declinatorijs. Vide Bar.in l.ſcio,ff.de in integr.reſt.
- p Inſtrumentum. Facit quod no.Bal.in l.ab executione,inf.quo.app.non recip.
- q Reſeruata. Vide Bal.in l.1.qui acc.non poſ.& in auth.ſed & ſi quis,ſup.de ſec.nup. & Ant.de But.in c.ſuborta,in fi.ver.extra,de re iudi. vbi tenet quod non valet reſeruatio.no.Bal.in l.cum iudex,in verſ.quæro ſi iudex.ſu.de ſent.& interlo. omn. iud.& per Inn.in c.cum venerabilis,in gl.non eſt.extra,de exce.& Bald.in l.exceptionem.ſu.de pro.Bar.in l.nam & poſtea,in prin.ff.de iureiur.
- r Vrgebat. Vide quod no.Bal.in l.cum iudex.ſup.de ſen.& inter om.iud.

randi conſilium,ar.ĵ.l.j.in princ. ff.de exercit. Item totus iſte te-
nor verborum eſt ſñīæ diffinitiuæ : ergo ſtandum eſt ei,ſi nō ap-
a pellatur. Non obſtat,ſi dicis, *a* ꝙ non eſt ſeruatus ordo,quia non
oīs ordo omiſſus reddit ſnīam nullā. ſed demum ille ordo, q re-
ſpicit fundamenta iudicij,vt inf.de appel.l.j.& ff.de iud.l. q prior
appellat.Sol.puto iudicem hoc ex cauſa facere poſſe,& qñcunq;
probatio fiat,intelligitur ante ſnīam facta, quia cōditio fingitur
retro,vt ext.de appel.c.præterea.& ſic fingitur ordo ſeruari l.pō-
dera hanc rōnem,ſed gratia & ambitione nō poſſe.de exceptio-
b nibus *b* autem reſpicientibus præluda iudiciorum, vtrum poſ-
ſint ſeruari in craſtinum poſt litem conteſta,no.in l.ſi fideiuſſor.
in prin.ff.qui ſatiſd.cogan.& dic ꝙ ſic,quia parum lędit. hoc no.
Arch.3.q.6.§.exceptio, vel dic, ꝙ ſi de ipſa plene cognouit, dif-
ferre non pōt,ſecus ſi non cognouit, & hæc ſunt vtilia, maxime
c in cauſis criminalib.Pone, *c* reus accuſatus de homicidio com-
paret & opponit, & dicit non debere procedi, & opponit exce-
ptionem declinatoriā.dicit iudex,amice,rñde libello,& conteſte
ris litem ſaluis exceptionib.in hoc articulo.Dico,ꝙ non cogitur
litē conteſtari,vt de condit. indeb.l.eleganter,ſi quis poſt.quia li
te conteſt.deberet ſtare in carcere, quia tūc inter reos recipitur.
& hoc eſt verum , ſi ſtatim probare pōt, alioquin cogitur litem
conteſtari ſaluis exceptionib.vt elegāter no.de iureiu.l.nā & po-
ſtea.in prin.ibi dū gl.dicit,admiſſo interim actore ꝑꝑ ambiguita-
d tē.qđ tene menti.Sed hic quæro,ſtatuto cauetur, *d* ꝙ contumax
ponatur in banno iuxta pœnam ipſius criminis, & ſic bannū nō
eſt pœna contumaciæ,ſed ipſius criminis: modo iudex accuſa-
tum,qui comparuit ad opponendum exceptionē declinatoriā,
vult perſonaliter detinere.ille dicit, Dñe faciatis me citari; quia
forte eligam potius poni in banno,q̃ cōparere,nec auferatis mi-
hi formā ſtatuti,q̃rit qd iuris; Rñ.ſi cā eſt capitalis dēt retineri,vt
l.j.ĵ.de exhib.reis.& cogitur ꝑciſe rñdere accuſationi.Et hoc ve
e rum ēt abſente accuſatore , *e* qa † in criminali pōt lis cōteſtari ꝑ
21 reum,ēt abſente accuſatore,arg.ĵ.de adul.l. quamuis indubita-
ti.Nā iudicis ꝓſētia,accuſatoris ſupplet abſentiā,vt ĵ. de abol.l.2.
22 †Quæro quo tp̄e,& vſq; ad qđ *f* tp̄s poſſit opponi exceptio perē-
f ptoria in criminali? Rñdeo, ſi perimit accuſationē, dēt opponi
ante nomen receptū inter reos,vt ff.de adul.l.2.§.ſi publico. Sed
ſi non perimit accuſationē,debet opponi ad inſtar ciuilium:quia
criminalia ad inſtar ciuiliū redigunt,arg.ff.de pęn.l.abſentē. Vel
23 dic,vt no.in l.ſi maritus,§.ꝑſcriptiones,ff.de adul.† Quæro,vtrū
g exceptio quod bannitus non debeat audiri, ſit peremptoria? *g*
Rñ.non,quia licet iudex pronunciet eam obſtare, tñ ſi cōtingat
eum abſolui a banno,denuo poteſt agi,vt ext.de conſtit.c.ex lite
ris,niſi bannum eſſet perpetuū,quia oīs exceptio perpetua eſt pe
remptoria:vel verius dic,ꝙ etiā tunc peremptoria non eſt, quia
mortuo bannito hęres eius agere poteſt. Item habens ius ab eo
ceſſum ex cā oneroſa, quia talis exceptio nō eneruat actionem ,
ſed perſonā banniti agentis,& odium perſonale,eū non egredit̄,
ff.de ꝯta.l.3.§.ſi emancipatus. Sed ſi ſtatutū diceret , ꝙ nō valeat
ꝯctus in fauorem banniti factus,talis exceptio obſtaret cuicunq;
ꝓcedenti eius ꝑſonā ſolā,ſicut qñ dolus cōmittitur in ꝯctu, vt ff.
24 de excep.doli.l.apud Celſum,§.ſi cum legitima. † Quæro; quid
h ſi ſtatutum *h* dicit,ꝙ bannito non dēt actio,an dēt exceptio. Rñ
deo ſic,quia nomine actionis non continetur,vt ff. de verb.ſig.l.
25 verbū oportebit.& l qui agnitis,ff.de excep.† Quæro *i* quid ſi ſta
i tutum dicit,ꝙ bannitus non audiatur agendo, nec excipiendo,
vtrum audiatur negando. Reſpondeo,ſic. Nam cum ille,qui a-
git ſupponat aduerſarium,ergo tenetur admittere negātem , qa
K negatio facit aduerſarium.Item quia qui negat, non excipit: *K*
qđ apparet,cum ei non incumbat probatio,ergo negatio nō eſt
26 actio,nec exceptio,vt ff.de verb.ſign.l.verbum, §.fina.† Quæro,
quid ſi ſtatutum dicit,ꝙ bannitus *l* de homicidio non audiatur.
Rñdeo,vbi duo obſtacula requirunt̄, alterū non obſtat vt ff. de
do.inter vir.& vxo.l.ſi ſponſus,§.conceſſa.verſ.nec me, & iō de-
bet eſſe condemnatus immediate de homicidio, nec ſufficit ſi
27 ex mandato homicidij ſit condemnatus. † Quarto,nūquid poſ-
m ſet opponere exceptionem,q̃ dr̄ facti,ſiue intētionis. Rñdeo *m* ſic,
quia iſta eſt potius allegatio,q̃ exceptio, & ſi aliquando vocetur
exceptio,vocatur abuſiue,& improprie,quinimo, & ſi non exci
pietur,officio iudicis debet conſuli,vt no.ſupra,de tranſact.l.vbi
pactum,& eſt rō, quia actor dēt edere actionem in libello, vt l.
1.in prin.ff.de eden.Sed iſte non poteſt actionem edere,quæ nul
la eſt,& ſine actione nemo excipit,dico competenti,vel apta cō-
petere,vt ff.de neg.geſt.l.ſi cum putaui.alias l.ſi pupilli. §.videa-
mus,ver.quamquam.conſtat aūt, ꝙ verba ſtatutorum non de-
bent intelligi abuſiue,vt l.3.§ hæc verba,de neg.geſt.quæ non eſt
alibi,niſi ſit talis cōis modus loquendi,vt l.2.in prin. ff. quemad-
28 modum teſt.aper.& l.1.in prin.ff. de ſuis & leg. † Et in iſta mate-
ria no.quædam notabilia, primo ꝙ qui admittit̄ ad excipiendū,
ꝑ conſequens admittitur ad probandū,alias fruſtra exciperet,vt
no.Inn.in c.cum veniſſent,de teſtib.hoc verum,ſi excipit de iure
ſuo,ſecus ſi non de ſuo,ſed tertij,a quo non hēt cām, nam regu-
la eſt,ꝙ de iure tertij nemo excipit,niſi ſit tale,quod poſſit vti eo
cui principaliter competit inuito,l.indeb.§.fin.ff.de cond.indeb.
& l.2.ff.ſi ager.vect.vel emph.pen.l.Claudius,ff.qui pot. in pign.
n hab. vel niſi ius tertij ſit incompatibile *n* ipſo iure cum iure agē-
29 tis;l.fi.de rei ven.†Secundo not.ꝙ ille, qui opponit exceptionē
peremptoriam ſimpliciter, etiam ſi eſſet de impedientibus ꝓceſ
ſum,tñ non impedit:vr̄.n.conſentire ex ordine,ꝙ lis cōteſtetur.
cum.n.nō poſſit eam probare, niſi actor primo probet, & actor
non poteſt probare niſi lite conteſtata, ergo ex neceſſitate ordi-
nis ſequitur id,quod dixi,vt ſup.de præſcr.longi temp.l.emptor.
30 †Tertio no. quod ſi exceptio non patrocinatur agenti in eo, de
quo quæritur,talis exceptio non obſtat agenti,vt ĵ. de fal. l. ſatis
31 aperte. † Quarto not. *o* ꝙ iudex calumnioſe excipientem poteſt
o non audire,& ſurda aure pertranſire,vt notat Innoc. de conceſ.
32 præb.cap.poſt electionem,& de appel.cap. conſtitutus.†Quinto
no.ꝙ quædam ſunt exceptiones duplices,vt exceptio iuſiurādi,
33 vt notat Inn.extra,de conſti.cap.cum veniſſent. † Dubitatur de
p tali qōne,datus eſt terminus *p* ad opponendum oēs exceptiones
impediētes proceſſum,vtrum poſt dictum terminum poſſit op
poni exceptio tranſactionis,vel iuſiurandi. Rñd.ſic:non ad effe-
ctum impediendi proceſſum,ſed ad effectum perimēdi,& ideo
non tollitur exceptio,ſed modus excipiēdi:non.n.plus operatur
34 dictus terminus,q̃ litis conteſt.ut d.§.ſi quis poſt.†Quæro, quid
q vult *q* dicere Inn.qui dicit,ꝙ exceptio pacti *r* de non agendo po-
r teſt opponi ne lis conteſtetur, ſecus via exceptionis pacti de non
petendo. Rñdeo,agere eſt demum in iudicio, & ſupponit per li-
tem conteſtatam,ergo non agere ſupponit per litem non conte-
ſtatam,& ſic refertur ad exercitium,nec iſtud pactum tollit obli
gationem naturalem , nec elidit ciuilem actionem. vnde ſi reus
patitur litem conteſtari,iſtud pactum eſt cōſumptum, niſi eſſet
veſtitum pactum,ex quo ageretur ad intereſſe, & iō ex pacto de
non agendo non oritur exceptio peremptoria , ſed ex pacto de
non petendo, quia reſpicit actionem nō ſolum prout eſt in age-
re,ſed in eius quidditate,& ſubſtantia parit exceptionem, & eli-
dit actionem,& tollit naturalem,& elidit ciuilem , vt ff. de pact.
35 l.ſi vnus.§.pactus.& §.ſi cum dotem.† Sed hic inſurgit dubium
quare hoc non faceret vltima voluntas , vt ſi defunctus dānauit
hæredem non petere. quare.n.per teſtm̄ non tollitur obligatio
naturalis ipſo iure,ſicut tollitur per actum, vt no.ff. de cond. in-
deb.l.ſi non ſortem,§.addeo aūt. Rñdeo,quia per leg.12.tabu.ta
lis obligatio facit tranſitum ad hæredem , & infixa eſt ſibi, & iō
teſtator eam eradicare non pōt,argu.ĵ.de exce.l.j.& facit ff.de li
36 be.leg.l.ſi quis decedens,§.nunc de effectu.†Quæro, vtrū reus *ſ*
ſ poſſit petere, vt actori imponatur ſilentium. Reſpondeo conſi-
dera,vtrum hæc petitio reſpiciat agere,an excipere.reorum aūt
non eſt agere.l.pure,§.fi.ff.de excep.dol.l. quod ergo , §. ꝯtrium,
ff.de contra.iud.tut. Tu dic,ꝙ non pōt,niſi ſit tractus ad cauſam
per actorem,ſicut enim reo fit ꝓceptum de ſoluendo, ita poteſt
fieri

ADDITIONES.

a Non ob.ſi dicis.No.quod omiſſio ordinis ſubſtantialis iudicii,uitiat illud, & uide gl.ſing.c.cum olim,de cauſa poſſeſ.& proprie , vbi pars poteſt facere , quod ordo præpoſteretur.

b Exceptionibus. Vide Bald.ſup.eod.in prin.latius in l.criminis,infr. qui accuſ. non poſſ.& quod ſequitur in uer.ſeq.

c Pone. Vide quod no.Bal.in l.cum fratrem,in fi.ſupra,de his,quib.ut indig.

d Statuto cauetur. Vide Bal.in l.cum fratrem,in fi.ſupra de his, quib. ut indig. & in auth.qui ſemel.ad fi.C.quomodo,& quando iud.& in l.bona damnatorum, infr. de bon.proſcrip.

e Accuſatore. Idem no.Bar.in l.is,qui reus,ff.de pub.iud.

f Vſque ad quod. Vide per Bar.in l.ſi maritus,hic alleg.

g Peremptoria. Quid in exceptione,qđ bannitus poſſit impune offendi , dixi poſt Bal.in l.pe.§.ad crimen.ff.de pub.iud.& uide Bar.in l.eleganter.§.ſi quis poſt, ff. de cond.inde.

h Statutum. Vide plene per Bal,in l.1.ff.de excep.

i Andr.Barbat.Quæro quid ſi ſtatutum Not.qui excluditur ab agendo,& excipiendo poteſt negare. uide eundem in l.ſi quid.infra,de except.

K Non excipit. Vide Bal.ſup.ea.l.1.infra,qui accuſ.non poſſ.

l Bannitus. Vide Bal.in l.ex hoc iure,ff.de iuſt.& iu.

m Nunquid in contrarium uidetur l.2.in prin.cum gl.ff.de excep.ſed Bal.idem tenet hic,quod in l.ſancimus,inf.de pęn.in qualibet exceptione intentionis,ut eſt exceptio inſinuationis,& ſi.& uide Bal.in l.reb.in fi.& ibi glo.in uerſic.exceptionem, ſup.de iure dot.

n Incompatibile. An quis poſſit opponere de iure tertij, uide plene, in l.2.de execu. rei iud.

o No. Vide l.quiſquis,ſup.de reſcrin.ven.& quod no.gl.& doct.in c.ſtatutum,in fin. de reſcr.in 6.fortius dicit Inn.in c.poſt electionem,hic alle. quod ſi exceptio eſſet efficax,tamen opinatur uehementer illam proponi cauſa moderandæ lit.poſt illi reiterare,& ſequitur Pet.de Anchar.in d.l.quiſquis,facit quod no.Bal.in l.1. uerſ. quæro,an exceptio.inf.de accu.

p Terminus. Ad hoc facit,quod no.Bal.per illum tex.in d.l.emptor,ſup.de præſcr. long.tempo.

q And.Bar.Quæro quid vult.No.pro dicto Inno.in c.1.de lit.conteſtat.libro 6. uide Bal.in l.poſtquam liti.ff.de pac.in l.ſi vnus,§.pactus.de pac.in l.l.fin.ſup.de edi.di. Adr.tollen.in tit.de pace Conſt.c.in cauſis,§.item uiolentib. in ca. conſtitutus de reſcrip. vide ibi Do.And.& ibi dixi,& Ang.poſt Bar.in d.§.pactus,ubi Bart.tenet contra Inno.

r Exceptio pacti. Adde Bal.in l.ſi vnus,§.pactus,ff.de pact.& quæ dixi poſt Bald.in l.eleganter,§.ſi quis poſt.ff.de cond.inde.

ſ Vtrum reus. Vide per Bal.in l.ſi finita,§.eleganter , ff.de damno inf. & Imo.in l.ſi contendat,ff.de fideiu.

fieri actori de ſilentio: puta ſi reus per publicum inſtr̄m docet ſe
37 ſoluiſſe, vt inf.de apochis publ.leg.2.lib.x.† Quæro fuit *a* facta exe
a cutio ſolemniter, & lis ꝯteſt.ſuper hypothecaria ꝯ̃ extraneū poſ-
ſeſſorem; poſtea debitor principalis bona ſufficientia acquiſiuit,
nunquid hypothecaria conuentus de hoc excipere poſſit? Solu.
dic.vt no.per Cyn.in authen. præſente de fideiuſ. in 8.q. dicas ꝙ
ſufficit, ꝙ executio ſit legitime facta tp̄e litis ꝯ̃ conuentum hypo
thecaria, & idem in fideiuſſore, vt ff.ſi cer.pe.l.fin.§. ſed & ſi cum
38 Seio.vbi eſt tex.ſin. † Quæro, vtrum ſuper exceptione fiet ſum-
maria cognitio? Reſpon.non, niſi in ſummarijs, vt ff. ad exhib. l.
3.§. ibidem. dicitur aūt ſummaria cognitio, & non ſummaria,
dupliciter, ideſt ſimpliciter, & ſ̄m quid. iſta ſunt verba glo. ff. vt
in poſ.leg.l. is a quo. & adde ꝙ nomine probationis intelligitur
b probatio plena, *b* vt ff.de cond.& demon.l. Lucius. iſtud tamen
verum eſt, niſi natura cauſæ hoc non exigat, vt no.in l.fi. ſup. de
c carbo. edi. Quæro, actor *c* producit teſtes ad probandum ſuper
mutuo; teſtes dixerunt vera eſſe, adiiciētes quod poſtea interfue-
runt qn̄ fuit factum pactum de non petendo, quæro vtrum pro-
pter hoc ſit probata defenſio rei? & vr̄ ꝙ non, qa ſuper hoc non
fuerunt producti, nec iurati niſi pactum eſſet factum incontinē-
ti, & in derogationem ꝯ̃ctus; quia tunc ineſſe videtur, id eſt ex
39 eodem ꝯ̃ctu eſſe, & † officium teſtis eſt deponere ſuper toto, &
integro facto, non ſuper parte, vt no.ff.de infa.l. Lucius. In con-
trarium vr̄, quod ſit probata defenſio rei; actor enim, q teſtes ſu
per facto producit, videtur etiā producere ſuper præſenti obliga
tione. ergo teſtes, qui deponunt de non obligatione, deponunt
de eo, de quo ſunt interrogati, ſaltem tacite. & Inn. hoc tenere
vr̄, quia hęc exceptio tangit cām, vt extra, de excep. c.paſtoralis.
Itē no. ꝙ regula eſt, ꝙ cui denegat̄ exceptio, denegatur & actio;
vt no.s̄.de tranſac.l.nec intentio. Hoc fallit, extra, de iureiu.c.de
40 bitores.& no.ff.de cond.ind.l.Neratius.† Quæro de exceptione
d litis pendentiæ, *d* qn̄ dēat proponi & vr̄, ꝙ anteq̄ reus procedat
ſup ſcd̄o libello ad aliū actū, & non poſtea, qa ſtatim ꝙ incipit,
vſq; in finem proſequi tenetur, vt l.ſed & ſi ſuſceperit, in fi. ff.de
iud. In ꝯ̃rium vr̄, ꝙ vſq; ad litis cōteſtationem ſuper ſcd̄o libello
procedere non pōt, quia litis conteſtatio iam ad ſn̄īam ordinat̄,
vt j.de excep.l.fin. Sed certe imo vr̄, ꝙ uſque ad ſn̄īam, quia du-
bium eſt, vtrū ſit perpetua, uel tp̄alis: ergo tanq̄ perpetua poteſt
vſq; ad ſn̄īam oppon, ut ff.de cond.indeb.l.ſufficit. Solu.poſt lit.
conteſt.ſuper 2.libello opponi non pōt, quia reus lit.conte. oīno
cogitur procedere in cā, & iudex, & actor, ut in auth. qui ſemel,
s̄.qūo & qn̄ iudex.& ff.de iud.l.de qua re.& adde quod no.Inſti.
de exce.§.tp̄alis. Nō obſt.l.ſufficit, qa ibi dubitatur de obligatio-
ne, hic autem de futuro litis euentu: Iudicium autem erat ſubſtā
tiale ex ſui figura.& facit ff.de excu.tu.l.diximus.

ADDITIONES.

a *Quæro, fuit.* Vide Ro.in l.ſtipulatio, in add.no.ff.de op.no.nunc.Pau.de Caſt. in l.
fi.in prin.ff.ſi cer.pe.& magis placet opi.Ro.p ibi no.per eum.& per tex. alle. per
Bal.qui nihil dicit de ſuperuenientia ad rōnes Cy.reſp.vt per Bal.in l.1.ff.de exce.
q eos rephendit. In contrariū facit quod no.Bar.in d.l.1.dū reſpondet ad iura Pet.
& iſtud æquius reperio, inquit Ia.de Bel.in auth.de fideiu.in §.ſed neque, in fi.ali-
ter tenet Ia.de Ra.contra Pe.Cy.& Bal.in hac q.tenet cum Ray.in auth.preſente,
hic alle.contra Cy.& ꝙ exceptio proſit, vr̄ facere l.ſi mulier, ff.ſol.mat.& l.vti frui
§.fi.ff.ſi vſuf.pe.& vid.Bal. in d.l.j. de exceptio. quod exceptio ſuperueniens pro-
deſt reo.& no. Do.in d.l.ſi mulier.
b *Plena.* Vide Bar.in l.ait prætor, §.j.ad fi.ff.de re iud.
c *Actor* quando teſtis deponat extra articulum, vide Bar.in l.ſi duo, §.ſi inter, ff. de
iureiur.& vide Ang.in l.2.in prin.ff.de iur.om.iud.
d *Litis pendentiæ.* Vide in materia no.in l.vbi cæptum, ff.de iud. cū ſi. & de effectu
iſtius pendentiæ lit.vide no.per Bal.in l.per diuerſas, 15.q.ſup.mand.& ꝙ dēt op-
poni ante lit.conte.ponit Bal.in auth.ſed nouo iure, in ver.ſed pone, in ciuitate, ſu
pra de ſer.fug.nam eſt dilatoria, vt per Bal.in q.ſua incip. Accuſatus de vi turbati-
ua.& Io.de Imo.in l.cum procurator, §.ſi dominus, ff.de op.no.nunc.

LEX III.

1 *Reſcripta ad reſciſſionem ſententiæ impetrata non valent poſt ſententiam.*
2 *Papa legitime electus, eſt Deus ī terris, & hēt claues cæli ſecus illegitime.*
3 *Reſcriptum valet ſi in eo eſſet clauſula, non obſtante ſententia, quod iuſtum fuerit decernatis.*
4 *Ius per diffinitiuam quæſitum, per Principis reſcriptum tolli poteſt.*
5 *Reſcriptum de neceſſitate clauſulam, non obſtante, an continere debeat.*
6 *Reſcriptum Principis poteſt probari obreptitium.*
7 *Princeps nulli formæ aſtringitur.*
8 *Reſcriptum an valeat cum nemini præiudicat.*
9 *Princeps per reſcriptum ius tertij ſine cauſa auferre non poteſt.* 10.
11 *Reſcriptum Principis ſi ex ſententia dominium ſit translatum, valet.*
12 *Reſcripta appellationis deſertę reparatoria, non valent.*
13 *Decretum triplex eſſe dicitur.*

1 Impetrata, † Reſcripta poſt ſn̄īam īpetrata, ad reſciſ-
ſionem ſn̄īæ non valent, h.d.& eſt rō, quia
omnes ſn̄īæ ſunt publici iuris authoritate, ſed utilitate priuati iu
ris, niſi fiſcum concernant; quia tunc ſunt publici iuris autho-
a ritate, & utilitate. Et not. *a* ꝙ hęc lex intelligitur, quando Prin-
ceps ad iuſtitiam reſcribit: ſed qn̄ reſcribit gratioſe, aut qn̄ pęnā
indulget, uel ēt qn̄ reſtituit in integrum, bn̄ ualet priuilegium,
ut l.j.§.de qua, ff.de poſt.l.j.& ul.j.de ſen.paſ. p hoc.n.derogatur
authoritati Iudicum, cū Princeps utat̄ plenitudine poteſtatis, ut
l.1.de conſt.Prin.quia non eſt ꝯ̃ ſn̄īam. Nam in omni ſn̄īa intel-
ligitur clauſula, ſalua ſuprema poteſtate Imperatoris, vt l.fina.s̄.
2 de legi.† Princeps.n.legitime electus, eſt in terris Deus, & ma-
xime Papa: ſed non legitime electus, eſt diabolus in terris, & a-
poſtata.89.diſt.c.ſi quis, & ideo non habet claues cœli, ſed infer-
3 ni.† Quæro, quid ſi in reſcripto eſſet cl'a, *b* non obſtante ſn̄īa, ꝙ
b iuſtum fuerit decernatis. Reſpondet gloſſ. quod reſcriptū ualet.
4 † Ex quo no. ꝙ ius quæſitum per diſſinitiuam, pōt per reſcriptū
5 Principis tolli.† Sed contra hoc oppo. Nam iſtud reſcriptum eſt
ꝯ̃ hanc leg.ergo non valet, niſi dicatur, non obſtante tali.l.ut no.
ſup.de teſta.authen.hoc inter liberos.& de natura lib.l.j.& in au
then.quibus modis nat.effi.ſui.§.fin.col.7.de prec.Imp.offe.l.re-
ſcripta.& l.nec damnoſa.in uerbo, iuri ꝯ̃ria, & s̄.ſi ꝯ̃ ius, veluti.pu
bl.l. fin. Sol. aut Princeps reſcribit ꝯ̃ factum hominis, & ſufficit
clauſula, non obſtante tali facto. Aut ꝯ̃ factum legis, & tunc dēt
dicere, nō obſtāte tali lege. Vel dic, aut Princeps reſcribit aliquid
iniuſtū, qd̄ non pōt, niſi de plenitudine ptātis, & tunc requiritur
clauſula, non obſtante tali lege. Aut reſcriptum eſt in ſe iuſtum,
ſeſt eſt ꝯ̃ rigorem ſn̄īarum, ut ff.de iuſt.& iu.l.pe. & tūc nō eſt ne
ceſſe, ꝙ Princeps dicat, non obſtāte tali lege, ſed ſufficit, ꝙ dicat,
non obſtante ſn̄īa, uel dic, ꝙ tria ſunt, q̄ paria ſunt, ſ.clauſula, nō
obſtante lege, & clauſula, nō obſtante facto, qa lex includitur in
facto, vt ff.ad leg. Aqui.l.ſi ex plagis, §.in cliuo.& clauſula, ex cer
c ta ſcientia *c* appoſita in uerbis reſcripti, alias non ſufficit certa
6 ſcientia, qa peccat reſcriptū in ſtilo. † Sed an poterit *d* probari ꝯ̃-
d riū, ſ. ꝙ fuerit obreptitiū? Rn̄deo ſic, ut in c.j.de prob.in Clem.&
dicit Inno. ꝙ reſcriptū ꝯ̃ ſn̄īam diſſinitiuā, ſemp p̄ſumit̄ obrepti
tiū, ſi ſn̄īa eſt iuſta, vt ipſe no.extra, de reſt.ſpo.c.audita, quod no.
Sed ꝯ̃ hoc op. Nā aut narratur Principi factū integrū. Aut obri-
pitur. primo caſu certum eſt, ꝙ Prīceps ex certa ſciētia reſcribit:
ergo non eſt neceſſaria clauſula, non obſtante ſn̄īa, qa cōſtat de
7 mente Principis per reſcriptum, & † Princeps nulli formæ ad-
ſtrīgit̄, nec eſt exquirēda ab eo rō, cur ita facis? qa ſufficit p rōne
e voluntas, vt l.j.de conſt.prin. Secundo *e* caſu clauſula. non obſtā
te, eſt obreptitia, cū ſit obreptitia ipſius reſcripti ſubſtantia: ergo
& eius acceſſorium. oīs.n.clauſula nām acceſſorij ſapit, & iō ni
hil agit, quæ obripit, adeo ꝙ eſt reſcriptum ipſo iure nullum, qa
eſt reſcriptum gratioſum, & quia conſcientiā Principis fallit, vt
l.fi.s̄.de his, qui a non do.man.extra de reſcr.c.dilectus filius Ab
bas, & l.fin.ſupra de ſucce.edic.& gl.l.j.in uer.ſed hoc fallit, s̄. eo.
8 † Solu.dico, ꝙ hæc clauſula, *f* ex certa ſcientia, debet poni in re-
f ſcripto, niſi ſit tale factū, in quo gratia fiat ſine p̄iudicio alterius
ſeu iuris alieni: quia tunc verba ex certa ſcientia nō oportet adij
ci in forma clauſulæ, quæ habet deſignare, ꝙ Princeps negotiū
ponderauit. ſed ſufficit ꝙ appareat de eius ſcientia, ut ff.de excu.
9 tutor. l. idem Vlpianus. † Et ideo *g* fuit quęſtio de facto ſi Papa
g contulit verbo beneficium infanti Papæ præſentato, ita quod
Papa habuerit notitiam ętatis ipſius infanti per viſum, tamen
in literis non continetur, quod hoc ex certa ſcientia factum fue-
rit, utrum dicta gratia ualeret, cum nemini præiudicet? Iſta q̄ſtio
fuit tp̄e Old.de facto, & quid deciſum fuerit in curia, nō apparet
tn̄ probabiliter dici poteſt gratiam valere, quia iſta gratia, & ſi in
ſcripturam

ADDITIONES.

a And.Bar. Et no. No. Principem inique agentem, fore diabolum in terris. uide tex.
in c.nomine domini, 24.diſt.in.vbi eſt tex.ſing. vide quæ dixi in ca. licet de elect.
& uide Dom. Anto. in procemio Gre. vbi loquitur de nomine Papę, quod debet
poni in inſtrumento.
c Clauſula. Vide plene in l.fi.hic alleg.& Bart. in auth.hoc inter liberos, hic alleg.&
infra prox.
b Ex certa ſcientia. De hac clauſula, vide per Mod.in l.ſi conſtat, ff.de app.& Bald.in
l.1.conſt.feu.& in c.1.§.naturale, ſi de feu.fue.controu.& in l. idē Vlpianus, ff. de
excu.tu.& glo.& Doc.in l.fi.ſup.ſi contra ius, vel uti.publ.& Bal.in l. eam quam.
ſup.de fideicom. Ant.de But.in ca. quæ in eccleſiarum extra, de conſti. Concluſio
eſt, ꝙ ubi agitur de præiudicio tertij, non ſufficit certa ſcientia, ſed requiritur clau
ſula, non obſtante, arg.l.ſi quis in prin.teſtamenti, de leg.3.in l.quoties, de precib.
Imperat.offeren.& in l.quidam conſulebat, ff.de re iud.& ibi per Imo. & ibi dixi.
d Sed an. Vide Bal.in l.2.ſup.ſi contra ius, uel uti.publ.de pa.Conſtan. in uer. ſi quis
autem ibi, non admittimus, & dixi in l.ſi conſtat, ff.de app.poſt Moder.
e Secundo. Reſcriptum obreptitium eſt ipſo iure nullum. uide Bal in l. præſcriptio-
ne, ſupra ſi contra ius, uel uti.publ.
f Hæc clauſula. Vide per Imo.in l.quidam, ff.de re iud. & Bald. in l. idem Vlpianus,
ff.de excu.tut.
And.Barb.Sol.Dico, quod hæc clauſula, ſi Papa concedit beneficium infanti exi-
ſtenti in præſentia ſua, non opus eſt, quod in reſcripto ſit incerta clauſula certæ
ſcientiæ, & uide Bal.in l.ſimiles, ſup.de nup.& l.eam quam, ſup.de fideicom.& an
certa ſcientia poſſit probari per teſtes, vide gl.ſing.in c.ſtatutum, in uer.literarum
de reſc.in 6.quod non. Vide Io.de Imo.in l.quidam conſulebat, de re iu. ſed cōtra-
rium tenetur domini de Rota 831.deci. & de iſta clauſula uide bonam glo. in cle.
& ſi principalis, de reſcr.& quod ſing.no.in c.ad hæc, de reſcrip.per Moder.& uide
glo.in clem.1.de iud.quod ibi non eſt neceſſarium, quod certa ſententia exprima
tur pondera tamen hoc dictum Bal.quia declarat gl.in Clem.2.de reſcrip.& reue-
ra hoc ſentit Hoſt.in c.ex literis de tranſa.vide quæ dixi in c.cum a Deo, de reſcri.
& Bal.in c.1.per quos fiat inue.vbi tenet contrarium.
g Et ideo. Vide Bal.in c.j.per quos fiat inueſt.& Bar.in l.quidam conſulebat, in fi.ff.
de re iud.

ſcripturam redigatur, tamen per nuncupationem fit, & ſtatim
a emiſſo uerbo uiuę uocis, gratia *a* eſt perfecta, quantum ad quid-
ditatē, & ſubſtantiam gratiæ, ut no. in prooemio lib. 6, per Archi-
b diac. & Io. And. *b* dicas etiam, ꝙ illa clauſula. Ex certa ſcientia,
nihil operatur, niſi in his, de quibus Princeps præſumitur habe-
re certam ſcientiam, ſicut ſunt ea, quæ conſiſtunt in iure. i. in ip-
c ſis legib. non aūt operatur in his, q̄ Princeps p̄ſumit̄ *c* ignorare,
ut ſunt facta, & commercia, & bonę conſuetudines locorū. Nā
ſi malę eſſent, illę tolli præſumuntur, quia rō conſuetudini ꝯ̄ria
eſt nota Principi. cū ſit rō naturalis, vt in c. 1. de conſti. lib. 6. quæ
verba ſunt no. Vlterius oppo. ꝙ ille, qui non appellauit, conſen-
ſit ſnīę, ut s̄. q̄ūo, & qn̄ iud. l. ab eo. ergo non ſufficit dicere, non
obſtante ſnīa, ſed dēt dicere, non obſtante ſnīa: & conſenſu. Nā
Princeps audito hoc ſermone, non eſſet conceſſurus? Reſpon-
deo ille conſenſus non eſt ꝯſenſus verus, ſed fictus: nā ſi expreſ-
ſe diſſentiret, non tn̄ appellaret, idem eſſet, quia aliud eſt appella-
re, aliud contradicere, vt s̄. de arb. in l. fi. coniuncta. l. j. eod. tit. Iſte
10 ergo ꝯſenſus eſt quodammodo quid p̄ter, non pro. † Sed imme
d diate opp. Princeps *d* nō p̄t auferre ius alterius ſine cauſa, de qua
oportet, quod appareat per reſcriptum, vel ex qualitate ipſius ne
gotij, vt ff. de euic. l. Lucius, ff. de leg. 2. l. qui ſolitum, §. prædium.
Sol. quędam ſunt iura, quæ quis pōt acquirere etiā ꝯ̄ Principis
voluntatem, quia de iure gentium acquiruntur, ſicut ſunt domi
nia, quæ iuris ciuilis adminicula non deſiderāt, & de iſtis loquun
tur ꝯ̄ria, ſed quędam ſunt de iure ciuili, ut iudicia, & ſentētię, ut
no. Inſti. de oblig. in prin. & in iſtis potentior eſt authoritas Prin
11 cipis. † Pone *e* ergo, ꝙ ex ſententia eſſet translatum dominium,
e nunquid valeret reſcriptū Principis an̄ ſcribentis nō obſtāte ſen
tentia? & vr̄ ꝙ non, quia debet dicere, non obſtante ſententia, &
dominio inde ſecuto: nam dominia ſunt de iure gētium, quod
ius gentium eſt neceſſarium, & immutabile, & ea quæ ſunt de
iure neceſſario, & immutabili, non poſſunt tolli authoritate
Principis, vel Senatus, vt ff. de vſufr. earum rerum, quę vſum. l. 3.
Sed contrarium dico, quia iſtud dominium venit cōſecutiue ad
ſententiam, & reſciſſo principali, reſcinditur acceſſorium, ut ff.
de mino. l. ex cauſa, §. 1. Vlterius opponitur, & vr̄, ꝙ talia reſcri-
pta non ualent, ut l. 2. ſupra ſi nup. ex reſcrip. pet. Solu. multum
refert, an ſit prohibita impetratio, an non ualeat conceſſio. pri-
mo caſu non valet reſcriptum, niſi Princeps dicat, ꝙ faciat pro-
prio motu, vel aſſignet aliquod ſpeciale motiuū, propter quod
reſcribat, vt l. qui in prouincia. l. diuus, ff. de rit. nupt. Secundo
caſu ſufficit dicere, non obſtante, &c. vt in hac glo. de hac clau-
ſula, non obſtante aliquo iure per quod poſſit impediri noſtra
conceſſio, dic quod non derogat iuribus ſingularibus, vel pr ui-
legiis alenis, ut in c. ſi perpetua. de reſcrip. lib. 6. in prima gloſ. vbi
12 vide. † Et no. ex lege noſtra, quod non valent reſcripta Princi-
f pum reparatoria appellationis deſerte, niſi reſcripta *f* dicant,
g non obſt. quod appellatio ſit deſerta, *g* vel alia clauſula æquipol-
lens, per quā appareat de præciſa Principis intentione. nō enim
refert quid ex æquipollentibus fiat, ut ſupra de teſta. l. quoniam
indignum. Dicit Ber. extra. de reſcri. c. mandatum. quod clauſu-
h la, non obſtāte, ſemper debet aliquid operari. *h* † Modo ulterius
13 procedo. nam triplex eſt decretum, quoddam quod iudiciali
ter profertur, ut hic: quoddam. quod extraiudicialiter fit, vt de
cretum, ſiue ſtatutum Decurionum: quoddam, quod medium
tenet inter hæc, vt decretum emancipationis liberorum. Quæ-
ro, nunquid lex noſtra habeat locum in quolibet iſtorum gene-
rum? Reſpondeo ſit in primo, & in tertio genere, ſed non in ſe-
i cundo; quia in ſecundo Princeps poteſt *i* reuocare ſtatutum in-
ferioris ſimplici uerbo, ſine alia ſolennitate, ut in c. 1. de conſtit.
lib. 6. dummodo appareat de ſcientia, vt l. 3 §. diuus, ff. de ſepul.
viola. & ideo non requiritur ſolennitas clauſulę, non obſtante;
quia inferior non imponit legem, vel ſtylum ſuperiori, vt ff. de
arbit. nam magiſtratus, & ſi aliquando cōtingit, quod Princeps
imponat legem ſibiipſi, vel tacitam, vel expreſſam, ut no. ſup. de
legib. l. digna vox. per Cyn. & in d. ca. 1. de conſtitu. lib. 6 per Io.
Mona. tamen inferior ei legi non præſcribit, ut l. fi. C. de leg. &
extra, de iureiur. c. venientes.

ADDITIONES.

a Gratis Sed an requiratur ſcriptura, vide per Bal. in auth. ſi qua per calumniam, ſupra de Epiſc. & cle. quæ dixi poſt Bar. in l. contrahitur, de pig.
b Dicas etiam. Vide gl. & Io. And. in c. paſtoralis, §. præterea. extra, de offi. deleg. & vide no. per gl magnam in Cle. 1. de prob.
c Præſumitur. Vide gl. & Doc. in l. præſcriptiones. ſup. ſi contra ius, vel vti. publ.
d Opp. Princeps. Vide no. per Bar. in proœ. ff. cum materia.
e Pone. Nota, ꝙ translato dominio, reſcriptum in contrarium emanatum valet, ſi authoritate ſententiæ fuit translatum, & cōtra Bal. hic facit argum. quod ipſe decidit in l. 1. ff. ſoluto matr. & in l. 1. ad fi. ſup. de iure aureorum annul.
f Reſcripta No. quod ſi lex prohibet impetrationem reſcripti, non valet reſcriptum etiam cum clauſula, non obſtāte, niſi ſit de clauſula, motu proprio, de qua in aut. quas actiones, ſup. de ſacroſan. eccl. & uide ad hoc, l. 2. ſup. vt lit. penden. Item clauſula, proprio motu, & clauſula, non obſtante, æquiparantur, ut not. Bal. in l. 3. in prin. ſup. de quadr. præſcrip.
g Deſerta. Vide Bal. in l. 2. ſup. vt lit. pend.
h Operari. Vide Bal. in l. 1. conſt. feud.
i Princeps poteſt. Vide quod no. Bal. in l. 1. inf. qui bo. ced. poſſ.

De fructibus & litium expenſis. *Rub.*

1 *Sententia de fructibus mentionem facere debet.*
2 *Fructus quid ſit.*
3 *Fructus percipiuntur in fine anni.*

1 ¶ † Dicit gl. rubricæ, ꝙ de fructib. dēt fieri mētio in ſnīa. tn̄ no-
a ta, ꝙ ſufficit verbū: reſtituas: *a* nem plenam hēt ſignificatum, ff.
de vſur. l. videamus, §. in Fauiana. qđ verum eſt, vbi de iure fru-
ctus veniunt reſtituendi; alias ſecus, vt ff. de vſur. l. ſi ſtipulatus, &
2 ff. ad Treb. l. mulier, §. ſi hæres. † Quæro, quid eſt fructus? Re-
ſpondeo, fructus eſt alimentū hoīs, vel animalis mediate, vel im
3 mediate extra proueniens, & hoc de terrenis. † Fructus ſpiri-
tuales ſunt iurium ſpiritualiū executiones. dulcedines, & ꝯſola-
tiones, & Dei imitationes: & quia valde difficile eſſet inquirere
proprietatem, lex, & canon exercitia ꝯcedit poſſeſſorib. q̄a non
dēt de apicib. iuris diſputari, vbi eſt variationi eccleſiarū, & diſpu
4 tationi cōſulendū. † No. ꝙ oīs fructus in fine anni capitur, ff. ſol.
mat. l. diuortio, §. qđ in ſementē. & qđ fit diſgreſſio de materia
in materiatum, vt de nucibus oleum efficitur, ex fructu naturali
b induſtrialis. *b* de acq. rer. domi. l. adeo, §. cum quis.

ADDITIONES.

a Reſtituas. No. quod ſi iudex in ſnīa dicit, reſtituas, intelligitur ēt de fructibus, qui ueniunt reſtituendi. quod no. bene ad limit. eorū, quæ no. Inn. in c. grauis, de reſti. ſpol. & Bal. in l. cum propria, ſup. ſi quis alteri, vel ſibi.
b Induſtrialis. No. ꝙ oleum eſt fructum induſtriales. & uide Bart. in l. & eſt diuerſo. in prin. ff. de rei vend.

LEX PRIMA.

1 *Fructus dicuntur deductis ſumptibus.*
2 *Fructus dupliciter conſiderari debent.*
3 *Sumptus qualiter probari poſſunt. & num. 25.*
4 *Fructus reales percipiuntur Dei beneficio, perſonales hominis īgenio a[illegible] procedente.*
5 *Decimæ ſunt de iure diuino.*
6 *Fructus ſi damnatus reſtituere teneatur, expenſæ ueniunt deducendæ.*
7 *Expenſæ cuſtodiæ cauſa, an deducantur.*
8 *Farina an ſit fructus prędij.*
9 *Debita cum fructibus non ſunt taxanda.*
10 *Expenſæ cum vacarum fętibus an ſint deducendę.*
11 *Ruſticus non tenetur domino de caſu fortuito eueniente in animalibus.*
12 *Socius ab inſtitore differunt.*
13 *Contractuum quatuor ſunt conſiderationes.*
14 *Conſuetudine quod cauetur, pro expreſſo habetur.*
15 *Fructuum appellatione quid contineatur.*
16 *Fructus ſi donantur, non intelligitur deductis expenſis.*
17 *Vſufructuarius poteſt expellere colonus.*
18 *Fructus quot modis dicantur.*
19 *Lanæ an ſint pecudum fructus.*
20 *Fructus ſine libelli porrectione, venire dicuntur.*
21 *Fructus probantur per teſtes. & num. 22.*
23 *Sumptus probantur oculata inſpectione.*
24 *Fructus de iure naturali non dicuntur, deductis expenſis.*

1 HOc fructuum. † Fructus deducunt̄ dedu-
a ctis *a* ſumptib. h. d. verba iu
dicis debent ad intellectum referri. h. d. item, quod
2 iudex loquitur, ciuiliter loquitur. h. d. † Not. pro eui-
dentia ꝙ duplex eſt conſideratio fructuum. ſ. quædam intelle-
ctualis, vt hic; quædā demonſtratiua ad oculum, vt quādo corpo
raliter diuidunt̄ fructus inter emptorem partis fructuū, & vendi
torē: & tunc non deducitur expenſa, ſicut nec inter colonum,
& dn̄m, vt ext. de decim. c. tua nos. & ff. pro ſoc. l. cū duob. §. ſi in
3 coeunda. † Sed qualiter probantur ſumptus? Dic, ut not. Bart. de
b verb. obl. l. cū ſeruus. ubi omnino uide. item p̄mitte, ꝙ fructus *b*
qn̄q; ponuntur pro vſufructu, vt ff. de vſufr. l. ſi quis ita. niſi ſit di
ctum ad alimēta, vt eo. tit. l. dn̄s, §. fi. tūc eſt vſusfructus modifica
tus, ut ibi no. Qn̄q; pro acceſſione ipſius rei ponunt̄. vt hic. Qn̄q;
pro quadā licentia utēdi ipſa proprietate, ff. de reg. iur. le. fructus.
& qn̄ aliquid conceditur pleno iure, clauſula ad vtendum non
minuit conceſſionem, ut in d. §. fi. & ff. de dona. l. donationes in
concu-

ADDITIONES.

a And. Barb. Deductis intellige etiam deducto labore ſecundum Ang. vt eſt gl. in l. per diuerſas, ſup. man. Idem dicas de emolumentis, quia nō intelliguntur, niſi deductis ſumptib. ut eſt caſus not. in Clem. ſtatutum. de elect. de primo habes text. in leg. ſi a patre, §. fin. de peti. hære. ubi decimæ debent præſtari de fructib. prędialibus, nulla ſumptuū habita ratione, quod procedit in fructibus prædialibus. ſecus in perſonalibus, de quo per Spe. in §. poſtquam, ver. ſi tibi, de elec. nec debet haberi conſeruatio ſumptum, niſi præſtatio ſumptum diminueret pretium ipſorum. Exemplum in colono, qui promittit domino præſtare medietatem fructuum, l. cū duob. §. ſi coeunda, ff. pro ſoc. & Bar. in l. fructus, ff. ſol. mat. pro hoc conſuluit Fran. de Piſis, quod verbum, fructus, prolatum a partibus, nūquam intelligitur deductis ſumptibus, ad hoc quod ſi quis emat gabellam debet habere omnes fructus illius nulla facta cōſideratione ſumptū. Sed tamen multi alii conſuluerunt cōtra, inter quos fuit Bar. qui ſibi diſſentit, dicens quod licet ſibi p̄ferretur in contrariū, tamē ex alio gabella debet fieri ſecundum ſtatuta gabellæ. & iſtud videtur mihi verum.
b Fructus. Vide Bar. in l. fundi Trebaciani, ff. de vſufr. leg.

ↄcubinā,§.ſpecies,niſi tp̄s adijciatur,puta ad vtendū, & fruendū
in vita ſua,ff.de tranſa.l.cum hi,§.ſi tibi.vbi de hoc. Quandoque
fructus ponuntur materialiter,ſicut terra parit. Qn̄que ciuiliter
reſpectu locupletationis,vt hic. Caſus.q̄ſitum fuit ab Imperato
re, Lex dicit,ꝙ malæfidei poſſeſſor tenetur reſtituere fructus, q̄-
ro,de quib.fructib.intelligatur? Rn̄det Imperator,& dicit, quod
intelligit̄ de fructibus, qui ſuper ſunt deductis ſumptibus. No.ꝙ
rn̄ſio eſt in tex.qō aūt non ponitur in tex.niſi tacite,& huic taci-
tæ q̄ſtioni rn̄detur ſm gl. No.quod dixi in ſummario concor. ff.
ſol.mat.l.fructus.& Bar.ibi,& ff.de pet.hær.l.ſi a patre,vel domi-
no.§.fructus.& intellige de expenſis factis cā fructuum: ſecus ſi
ad perpetuam rei vtilitatem, quia illæ expenſę non minuunt fru
ctus,licet ob eas ↄpeteret retentio rei,eod.tit.l.plane.verba ſunt
a Iac.de Are.ff.ſol.mat.l.fructus,arg.ꝙ colonus, *a* qui tenetur da-
re dn̄o tertiā partem fructuū, poſſit deducere expenſas,vt ſic de
ductis expenſis detur tertia pars.Sed ↄ̄rium eſt,nam tacite videt̄
actū,vt non deducat expenſas,arg.ff.pro ſoc.l.cum duob. §. ſi in
b coeunda,& §.damna.extra,de deci.c.tua nos. Idem dicas, *b* ſi q̄s
vendat mihi dimidiā partem ſuorum fructuū: nam nō deducit
expenſas,cum vulgariter hoīes dicant,hoc anno tot fructus per-
cipi,nec vulgari mō detrahant expenſas: ſtatur enim vulgari mō
loquendi,vt ff.de vet.ſig.l.anniculus,ff.de fun.inſtru.l.cum de la-
nionis,§.aſinam. Eſt ergo dr̄ia,vtrū nomen,fructuum, apponatur ab hoīe in ↄ̄ctu, & tunc non deducuntur expenſę, an a lege,
& tunc ſic.fallit in d.c.tua.nos.Idem in tributis,ſm Iac.de Aret.
& vide extra,de deci.c.paſtoralis.Dicas, ꝙ aut fructus debentur
alicui ratione perceptionis,quia ipſe reus percepit: & tunc dedu
cuntur ſumptus,vt hic. Fallit pp̄ nimium fauorem petentis, vt
in decimis & tributis. Aut debentur rōne ꝓmiſſionis, & tūc aut
ex cā oneroſa,& non fit deductio ſumptū: aut ex cā lucratiua,&
tunc intelliguntur deductis expenſis,vt ff.de vſufruc.leg.l.fundi
c Trebatianis.quod.n.dixi in decimis,verū eſt *c* in his, quæ pręſtā
tur ex fructibus, vel penſionibus rerum: ſed ſi ex aliqua negocia
tione,tunc bene deducuntur expenſæ, ut not.in d.l. ſi a patre vel
d dn̄o,§.fi.& eſt rō *d* dr̄iæ,† quia reales percipiūtur beneficio Dei:
4 ſed perſonales hoīs ingenio,licet hoc totū procedat a Deo,tanq̄
e a prima cā, & radice oīum entium. Modo accedit *e* qō de facto.
Dicit ſtatutum,ꝙ de fructibus fornacum vitri, ſoluantur ſex de
narij pro libra oīum fructuū fornacū, & hoc ſtatutū poſtea de-
ducitur in ↄ̄ctu inter fiſcum,& nepotes gabellarū, q̄ritur vtrum
fructus intelligantur deductis expenſis?& vr̄ ꝙ non deducantur
fauore fiſci,ſicut in decimis. Item quia hæc verba proferuntur
5 a ↄ̄hentibus, Sed dic ↄ̄rium, quia † decimæ ſunt fauorabiliores
de iure diuino, ſed iſtæ gabellę ſunt odioſę. Nec obſt.quod de-
ducantur in ↄ̄ctum: quia origo ex lege ꝓficiſcit̄,arg.ff.de don.l.q
6 id quod.& ita conſuluit Bar.† Pone, *f* dicit ſtatutū,ꝙ damnatus
f integros fructus debeat reſtituere,vtrū deducentur expēſę? Rn̄.
7 ſic,l.j.de his,qui.vt indi.† Quæro, nunquid expenſæ cā cuſtodiæ
deducantur? Dicit Spe.in tit.de contum.§ fi.ad fi.ꝙ ſic, & eſt ve
rum,niſi ſint factę ad ęmulationem,& pręiudicium petitoris. il-
læ ergo detrahūtur,quas petitoris fieri interfuit cā rei cuſtodien
dę puta caſtri,vel cuſtodiendorū fructuū,vt l.ſi ita,§.fina.de fun.
inſtr.Opp.nam lege cauetur,ꝙ fructus eſt nomen ipſius rei cor-
poralis,ſicut cum p̄diorum frumentum,vinū,fructum,recte di-
cimus,vt ff.de eui.l.vaccæ.ſi ita eſt,ergo debemus intelligere fru
ctum ſm naturam producentē,non ſm expenſam? Rn̄d. fateor
quo ad eſſentiam,nō quo ad iuſtitiam. Nā iuſtitia nō vult,ꝙ pe-
titor locupletetur cū aliena iactura, & ideo dēt agnoſcere onus
8 irrogatum in fructibus percipiendis.† Modo q̄ro,nunquid *g* fa-
g rina ſit fructus pręedij? Rn̄d.non, proprie loquendo,q̄a farina eſt
materiatū deſcendens a materia, ita ꝙ non pōt ad eā reduci: &
pro tanto ille,q̄ dēt frumentum,nō pōt dare farinā,ut ff. de le.3.
l.q̄ſitum,§.illud fortaſſe.q̄a denoīatio dēt fieri a forma p̄ſenti, n̄
forma p̄terita & finita,niſi aliud cōuenerit inter ↄ̄hentes. Pone,
h impetraui *h* a Papa beneficiū uſque ad ualorem florenorū cen-
tū in anno: mō eſt quoddā beneficium,ex quo percipiuntur tre-
cētę corbes frumenti,valentes trecentū aureos;tn̄ tot expēſe re-
q̄runtur,ꝙ aſcēdunt uſq; ad ducētos aureos.q̄ritur q̄d iuris? Rn̄.
non dr̄ hr̄e in redditibus,niſi centum florenos, arg.legis nr̄ę, &
9 eſt caſus in l.illud,uer.j.ſ̄.de col.† Pone,teſtator *i* iuſſit filiam ſuā
i maritari alicui,qui haberet in patrimonio mille: modo iſte be-
ne habet poſſeſſiones valentes mille tamē habet multa debita?
Rn̄.iſta debita corrodunt iſta mille,iuris intellectu: ad quē intel-
lectū debēt hoīum diſpoſitiones adaptari,vt ff.de iure dot. l.mu-
lier bona,& ſup.de leg.l.ſi uniuerſę,& no.ſup.de coll.l. ea demū.
10 † Pone, ruſticus *k* promiſit mihi dimidiā partē fructuū vacca-
K rū: an deducat expenſas fructuū? Rn̄.nō,q̄a ſimilis eſt partiario
colono. Item inſtar ſocij habet̄ in aliquo,vt d.§.ſi in coeunda.&
l ff.loc.l.ſi merces.§.uis maior. hęc tn̄ dr̄ia *l* eſt inter ruſticum, &
uerum ſocium,quia ↄ̄ctus ſocij tranſit ad hęredem, ſed non ſo-
11 cietas. Item † ſi moriuntur animalia caſu fortuito,ruſticus non
tenetur dn̄o,ut ſ̄.de pac.l.ſi paſcenda pecora.ſed in uera ſocieta-
te tenetur ſocius emendare partē propriā damni, quia hæc eſt
natura ſocietatis,ut no.in l.j.ſ̄.pro ſoc. Aut ergo eſt ſimplex cu-
ſtos,& paſtor. Aut eſt partiarius paſtor: & tūc aut partiarius fru-
ctuum,ſeu fętuum. Aut primorum capitum, & ſic ſocius, quo
ſolo caſu tenetur pro rata de damno fatali. Non ob.d.§.damna.
vbi dr̄,ꝙ damna fatalia ſocius non cogitur præſtare. ſ. ex culpa,
quæ non eſt: vnde non tenetur,niſi quia infortunium eſt cōe,dū
dicit cōe damnum, reſpice pacta appoſita in diſſolutione ſocie-
tatis,nam diſſolutio oſtendit ↄpilationem,ſicut reſo oſtēdit ele-
menta,i.mās,ex quib.componitur, & tunc quatenus ſit ars pa-
ſcendi: quatenus vero ſit ſocietas, vel quidam ↄ̄ctus permixtus,
12 & innominatus, apparebit tibi in fine, † quia finis principia de-
clarat,& ideo ſi in diſſoluenda, & partienda ſocietate dēt diuidi
ſors,tūc eſt ſocietas ſortis. Si āt ille, qui dedit pecuniariā, pactus
13 eſt ſaluo capitali,non eſt ſocius alius,ſed inſtitor.† In ↄ̄ctib.qua-
tuor conſiderantur. Nā attributa ex ſimplici legis prouidentia.
Conſuetudo,quæ eſt ſimilis nāæ. Pactum alterans nām. Et vſus
rei extra nām,l.2.ff.ſi cer. pet.vnde qui dat feudum pręter nām
feudi,vt pecuniam in feudum,non ↄ̄hit ↄ̄ctum feudi, ſed quen-
dam ↄ̄ctum innominatum.duo ergo prima uocantur nā: tertiū
vocatur alteratio ↄ̄ctus a ſua regula: quartum vocatur digreſſio
14 ad alium ↄctum,de hoc ēt ſtandum eſt conſuetudini, quia † q̄d
conſuetudine cauetur,pro expreſſo hr̄, vt ff.de ædil.edi.l.quod
ſi nolit,§.quia aſſidua.& l.pe. Fatale damnum, dico caſum for-
m tuitum: nam de morte nāli non tenetur quis, *m* quia erat eodē
mō peritura,& voco mortem nālem ēt ex aeris intemperie, vel
epidimia,vel ſi vacca moritur dum parit.facta.n.vocantur, quæ
15 præueniunt diſpoſitionem innatam. † Extra *n* no. ꝙ noīe fru-
n ctuum non continetur niſi id,quod renaſcitur, vt l.diuortio, §.
ſi fundum, ff. ſol.matr. tamen banna domini fructus iuriſdōnis
ſunt, quia iuriſdō eſt eorum productiua toties quoties expedit,
& bonæ fidei poſſeſſor ea lucratur. emptores enim gabellarum
hac ratione lucrantur pœnas,& banna,quia ſunt in fructu, arg.
ff.de act.l.creditor. Ex principio illius legis ſumitur argu. pro ga-
bellarijs, vt pœna commiſſa circa gabellam applicetur condu-
ctoribus.ſimilem leg.habes ſup.de vecti.& commiſſ.l. ſi quis ſi-
16 ne.& ita conſuluit Do.Cyn.† Quæro an vxor, *o* cui legatus eſt v-
o ſufructus a viro, qui fuit Tabellio, pretia rogituum.ſeu protho-
collorum percipiat? Reſpondeo ſic; reſtituenda tamen ſunt fini
to vſufructu,quia cūm mortuus ſit Tabellio,illa pretio non re-
naſcuntur in ſuo genere, ergo non ſunt in fructu, ſicut nec fru-
17 mentum inuentum in hęreditate. ſm Barto.† Pone,maritus *p* le
p gauit vxori vſumfructum oīum bonorum ſuorum, vtrum iſta
vxor poſſit expellere colonos partiarios,vel inquilinos,q̄ numis
q colunt? & vr̄ de partiarijs, *q* ꝙ ſic,quaſi poſſit renunciari ſocieta
ti. Idē eſt de numis colentibus,q̄a nō eſt aſtricta vxor aliqua obli
gatione perſonali ad ſtandum ipſis. licet ſi habeant bona hypo-
thecata, poſſint excipere de pignoratitia contraria, vt ff. de le-
ga.1.l. nihil. contrarium determinat Bartol. quia non intelligi-
tur hoc ei legatum, cum nomen bonorum intelligatur de-
ducto

ADDITIONES.

a Argumentum,quod colonus.vide inf.ea.lege,& plene Bar.in l.fructus, ff.ſol.matrimonio,& Bal.in l.1.in 7.q.ſupra pro ſoc.& ibi expreſſius Cyn. & Bart. hic,cum concordantijs.

b Idem dicas. Hęc ſunt verba formalia Iac.de Are.in l.fructus,ff.ſolut. matr. & vide per Sal.hic.

c Verum eſt. No.in c.tua nos,hic alle.& Imo.in l.fructus,ff.ſolu.matr.

d Et eſt ratio. Vide glo.in c.paſtoralis,extra,de deci.

e Modo accidit. Vide in contrarium Bal.in l.fructus,ff.ſolut.matr. & ibi per Mod.& eundem Bal.in l.ſi a domino,§.fin.hic alle.ubi latius,& ibi per Mod.& uide quod no.Bar.in l.ſed ſi hoc,§.cuidam,ff.de cond. & demonſ.

f Pone. In contrarium facit,quod no.Bal.in l.fi.ſup.ad leg. Fal.cum Bal. tenet Saly. hic Ro.contra in l.fructus,ff.ſol.matr.quando tenent verba iteratoris,per no.in l. fi.præalleg.& bene.

g Nunquid. vide Barto. & quę ibi dixi,in l.cum quæreretur, §.prædijs,ff.de leg.3.& Bal.& Sal.hic.

h Pone. Impetraui. Hanc quæſt.format Pau de Caſt.in l.non amplius, in prin.per illum tex.de leg.1.& dicit idem.dicit tamen,quod dubitat, quia tales,vt odioſæ, ſunt reſtringendæ,c.quamuis,de præb.in 6.& vide Bald.in l. ſed ſi hoc,§.cuidam, in fi.ff.de cond.& demon.& an fieri debeat mentio de quantitate reddituum,no. per gl.in clem.1.de præben.

i Pone teſtator. Patrimonium hic ſumitur deducto ære alieno.dixi poſt Bar. in l.cogi.in princ.ff.ad Treb.

K Ruſticus. Vide Bal.ſupra eo.l.1.in 1.col.Spec.in tit.de loc.§.pe. ver.quid ſi locaui. tibi fundum.

l Differentia.vide Bar.in contrarium,in §.vis maior,hic alleg.ad fin. & Bald.in l.ſi paſcenda,hic alleg.

m Non tenetur quis. An mors naturalis ſit caſus fortuitus, vide etiam Bald. in l.1.in fi.ſup.qui ad li.perue.non poſſ.

n Extra. No.quod emptores gabellarum lucrantur pęnas. Vide & Bal.in l.1.ff.ſolut. matr.& in c.1.de cog.feu.& in l.ſi quis,hic alleg. Ang. contra in l. ſi quis id,quod de iuriſ.om.iud.ff.& quod habetur in §.pœnalis, inſtitut.de act.

And. Barb. Extra nota,quod nomine fructuum non continetur niſi id,quod renaſcitur,& appellatione fructus venit palea, vel fœnum, l.ſi pendentes,in gloſſ.ff. de vſuf.& l.plenum,de vſu,& habit.vide l.ſi abſente,§.fin. ff. de uſufr.vbi eſt caſus. Vide quæ remiſi in tex.

o An vxor. Voluit allegare Bar.in l.diuortio,§.ſi vir,ff.ſol.matr. & idem dicit Bal.in l.ſi fundus.

p Pone,maritus. Vide not.in l.ſi filio,§.ſi vir in quinquennium, ff.ſolut.matrimon. & de colono partiario,vide Bal.in l.emptorem ſupra locati.

q A.B. Et videtur de partiarijs. vide Bar.in l.quædam,§.nihil intereſt, ff.de eden.

ducto ęre alieno;& iō omne æs alienū p̄fertur legatario vſusfru-
ctus bonorum, vt ſup. de iure deliberan. l. fi. §. & ſi p̄fatā ita tenet
a Bar. in l. fundi *a* Trebatiani, ff. de vſufructu leg. quod eſt notan. ad
18 hoc ff. de leg. 1. l. ſi quis bonorū. † Pone, dono *b* tibi oēs fructus,
b q ſunt in tali agro meo, vtrū deducā expēſas? Rn̄deo, ꝙ nō, quia
per hoc certū corpus fructuū demonſtratur, & tanq̄ ſpēs donat,
non in gn̄e. Idē ſi certa q̄titas exprimat, puta decē corbes ex tali
fundo, vt ff. de ꝯhen. empt. l. ſi debitor, §. veriſimile. & ff. de verb.
obl. l. inter ſtipulantem, §. ſacram. Non obſt. hæc lex, qa loquitur
qn̄ fructus veniebant tanq̄ quædā vniuerſitas, & eſt ſimile, quod
nos dicimus in dote, ff. de leg. 2. l. Meuio, §. a me. & l. qđ dr̄, ff. de
19 iure dot. † Quæro, quot modis dicatur fructus? Rn̄deo trib. mo-
c dis, *c* vno modo, quicquid ex terra, vel alia re capitur, & modo
ſumitur integraliter abſq; diminutione. Secundo modo, quic-
quid in horreo recōditur, & hoc modo deducūtur decimę, pars
eccleſiæ curatæ, iure quaſi poſſeſſionis ſpiritualis, qđ in ipſo agro
percipere pōt, & debet. Tertio mō dr̄ fructus id cōmodi, qđ re-
ſtat deducta annua expenſa de oībus fructib. illius anni ſimul cō
putatis, & vnum coaceruatis, vt l. ſi fundus, §. quod in ſementē,
30 ff. ſolut. matri. † Sed nunquid lanæ fructus pecudum dicantur,
deducta impenſa, quæ fit in alimentis pecudum ſīr copulando
lac, & caſeū ſimul, & pretium ſtercoris, dubiū eſt, quia iſta impē
ſa potius eſt, & fit in ſubſtātia aīalis potius, q̄ ī fructu, vt l. ſi neceſ-
21 ſarias, §. fi. ff. de pig. † Quæro, nunquid *d* fructus veniant ſine li-
d belli porrectione? Dicit Inn. ꝙ expenſę peti debent, extra de app.
c. ſignificante, & de reſt. ſpol. c. grauis, & lex dicit, ꝙ ſunt duę peti-
tiones: vna fundi, alia fructuum, & non admittitur cumulatio,
vt ff. de excep. l. fundū. In contrarium vr̄, quia veniunt officio Iu
dicis mercenario, in quo nō requiritur libellus, vt no. ff. de inter-
ro. act. ſuper rubrica. So. diſtingue, aut eſt iudiciū vl̄e, & veniunt,
qa augent in iudicium: nā actio vl̄is augetur fructibus, vt ſ. fam.
erciſ. l. non eſt. & ibi per Cy. & ff. de pet. hær. l. item veniunt, §. fru
ctus. aut eſt iudiciū ſingulare, & tunc refert: aut eſt reſtitutoriū
iuditium & veniunt fructus, vt ff. de vſur. l. videamus, §. in Fauia-
na. & hoc verū ſi iure actionis exercetur: ſecus ſi iure ſingulari re
ſtitutio in integr. poſtuletur, vt l. fi. §. fi. ff. de cond. ind. aut eſt iudi
ciū ſimplex, non reſtitutoriū, & tūc refert, aut ſunt fructus pēdē-
e te *e* tpe oblatæ petitionis, & veniunt tanq̄ q̄dā pars fundi, nō tan-
quā fructus, licet ante litē ꝯteſtatā ſint ſeparati ab agro, vt ff. quæ
in frau. cred. l. fi. §. pen. vn̄ huiuſmodi fructus pendētes ſunt qua-
litas fundi, & fertilitas agri, & nō ſunt corpus a re ſeparatū, ff. de
rei ven. l. fructus pendentes. Vel dic, ꝙ ſi ſunt ſeparati ante litem
ꝯteſtatā, non veniunt, niſi petantur, ſed poſt litē ꝯteſtatā veniunt
ſine alia petitione, qa actioni iūngit officiū Iudicis, ꝙ adiunctum
dēt aliquid operari, vt no. ff. de damno inf. l. ſi quis miſſum. §. iu-
dex. & ff. de edil. edic. l. itē ſi ſerui. & l. ediles, §. itē ſciēdū. Aut fru-
ctus erant ſeparati ante libellum oblatū ſup re, & tūc nō veniunt
niſi in libello deducantur, & ſic eſt caſus; in quo ueniunt officio
Iudicis mercenario. alias nec peti poſſent ante litē ꝯteſtatā ſepa
rati: ēt nondū in horreo reconditi, ut ff. de vſur. l. videamus, §. ſi
f actiones, & not. in l. qđ te. ff. ſi cer. peta. Et no. *f* ꝙ in eodē libello
peti dēnt. Nam ſi p nouū libellū peterentur, iſta eſſet cumulatio
22 vt d. l. fundi. Trebatiani. † Quæro, qualiter *g* probentur fructus?
g Rn̄deo p teſtes; q interfuerunt pceptioni, & hoc de pceptis. Per
cipiendi aut probātur p coniecturas, ſicut intereſſe futuri lucri,
vt ff. de eo. qđ certo loco, l. 3. §. fi. Adde qđ fructus pbantur p p-
ximas coniecturas illius anni, quo fructus pcipiuntur, & p reddi
tus uicinorū, q poſſident terras eiuſdē qualitatis, p remotas autē
coniecturas, puta veterum annorū, non pbant redditus p̄ſentis
anni: ut no. Iac. de Are. ſ. de rei ven. l. ſi fundum. vbi oīno uideas
h Quæro. nunquid ſumptus *h* cuſtodiæ, dicantur fieri cā *i* fructuū.
i Rn̄deo ſic, ut no. ff. de fundo inſtr. l. villæ, & no. in l. fi. ff. ſol. ma. p
22 Bar. † Quæro, qualiter ſumptus probentur? Rn̄deo: oculata in-
ſpectione; nam qđ patet expreſſe non eſt probare neceſſe ut ſu-
pra de admi. tuto. l. lex: quæ tutores, & ipſe poſſeſſor p̄ſumitur fe-
ciſſe, & nō alius, ut l. fi. ſ. de alimen. pu. p̄ſtan. & p Bart. qui ita no.
in l. qui ſeruū. ff. de verb. obl. Sed pone; bonęfidei poſſeſſor dum
laborat terras; perdit boues; alias nō pditurus: nunqd tanq̄ ſum-
ptus cā colendi agri recuperabit? Rn̄deo, nō qa iſte ſumptus nō
24 eſt factus in ipſa re, arg. ſupra loca. l. damnum. † Vltimo *K* not. ꝙ
K de iure naturali fructus non dicuntur deductis expenſis: ſed de
iure ciuili ſic. Ciuilis aūt intellectus ſemper eſt ſententiæ accom
modandus: etiam ſi a naturali diſſonet: ut lege noſtra: cum ſim.

ADDITIONES.

a Bar. in l. fundi. Sed re vera Bart. ibi hoc non videtur velle, ſed forte voluit allegare no. per Bar. in l. fi. ff. de vſufr. le. & vide Bar. & Imo. in l. nihil, §. fi. de leg. 1.

b Pone, dono. Lud. Rom. in l. fructus, ff. ſol. matr. tenet contrarium, et male per gl. in l. ſi quis argentum, §. 1. inf. de dona. ubi dicit, quod etiam ſi ſpecificetur de nomine quantitatis, deducantur expenſæ; ſed ipſe non vidit Bald. hic, et reſponde ad d. gl. quod ſi donat corbem frumenti, & quæritur: an poſſit tanto minus dare, quantum eſt impenſa, & non pt, ita loquitur Bar. & quæritur, an poſſit tertium cōpellere ad illos ſumptus, & certe nō, quia intel. ſine impenſa, ita loquitur illa gl.

c Tribus modis. Fructus dicuntur deductis expenſis, uide ſupra in 1. col. & inf.

d Quæro, nunquid. vide quod no. Bal. in l. properandum, §. ſin autem alterutra, ſup. de iud. in uer. quæro, utrum iudex poſſit, & Bar. & Bal. in l. 2. ſup. de pet. hære. Bal. in l. cum propria, ſupra ſi quis alte. uel ſibi, & dicit Bal. in l. 1. ſup. ſi ſecun. nup.

mulier. qđ in iſtis acceſſorijs ſufficit tacita petitio, alle. Inno. in c. fi. de exceſ. prælа. extra, & Bal. in l. ſi marito, §. fi. & ibi omnino Ang. & aliquid per Pau. de Ca. ſol. mat. & Imo. aliquid in l. ſi homo, ff. de re iu. & in l. ſi filius, §. j. ff. de ver. obl. & Bal. in l. edita, in repe. ſup. de eden. Inn. & Doct. in c. grauis extra, de reſt. ſpol.

e Pendentes. No. quod fructus pendentes ſunt pars rei. Vide Bar. in l. ſi filius, §. 1. in fi. ff. de uer. obl. & quod habetur in l. fi. §. pe. hic alle.

f Et nota. Vide Bar. in l. fundum, ff. de excep.

g Qualiter. Vide Bar. in l. ſi fundi, hic alle. & quod no. Bar. in l. 1. hac ff. de dam. infe.

h Sumptus. Vide Bar. in l. cum quæreretur, §. prædijs, de leg. 3. & ſup. ea. l.

i Cauſa. Sed an hmōi ſumptus cuſtodiæ ca facti repetantur, vide tex. in l. ſi ita hic alle. §. fi. Et per eundem Bal. in c. 1. de feu. guar. & caſt. per Bar. in l. fi. ff. ſi cer. pet. & in l. fi. ſol. ma. vbi ait non repeti, etiam ſi ſint maiores, quia rei cuſtodiæ fructus & in l. fi. de impen. in reb. do. fact. Ang. in l. ſumptus, de leg. 1. & adde eundem Bar. in l. cum quæreretur, §. prædijs, de leg. 3. vbi ne compenſantur quidem, ſecūdum eundem Bar. & ibidem per Alex.

K Vltimo. Et ita poteſt intelligi gl. ſecunda in l. fructus, ff. ſol. mat.

LEX II.

1 *Poſſeſſor factus malæfidei, tenetur poſt litem conteſtatam de perceptis, & percipiendis.*
2 *Poſſeſſor tenetur agrum colore & ſeminare.*
3 *Poſſeſſor malæfidei, an teneatur de percipiendis.*
4 *Poſſeßores poſt litem conteſtatam, dicuntur pares.*
5 *Præbendarius poſſidet naturaliter & ciuiliter.*
6 *Poſſeßor bonæfidei fructus conſumptos quare lucrari dicatur.*
7 *Fructus inſtantia perempta, per lapſum triennij percipi non poſſunt.*
8 *Præſcriptionis inductio, & actionis perpetuatio, nō pereūt inſtātia perēpta.*
9 *Iudicium male fundatum præſcriptionem non interrumpit.*
10 *Hæres ſuccedit in vitium.*
11 *Inſtantia contra hæredem proſequi debet, & non contra legatarium.*
12 *Hæres hæreditate iacente non tenetur de fructibus, qui percipi potuerunt.*
13 *Fructus latrocinio depredatos, ſi hæres percipere non potuit, non tenetur.*
14 *Fructus veniunt officio Iudicis mercenario.*

1 Litigator. † Factus malæfidei poſſeſſor poſt litem con-
teſta. tenetur de perceptis, & de percipiendis
& vitium eius trāſit in hæredē. h. d. No. quod dixi in ſummario.
2 Secundo nota, † ꝙ ex quo quis tenet de percipiendis, tenet a-
grū colere & ſeminare: alioquin tenet ac ſi coluiſſet, & ſeminaſ-
ſet, & in horreo recondidiſſet. Non ob. ꝙ quis non tenet eſſe p-
curator alterius, vt ff. ad Treb. l. poſtulante, qa hāc neceſſitatē ip-
ſe ſibi imponit p propriā temeritatē, vt no. ff. de petit. hær. l. hæres
3 furioſi, §. fi. † Extra opp. *a* ꝙ malæfidei poſſeſſor non teneatur de
a percipiendis, nam nemo tenetur facere furtum, ſed p̄do pcipiē-
do facit furtum, vt no. ff. de cond. indeb. l. ſi vrbana. ergo de hoc
non debet adſtringi. Sol. aut clam percipit fructus, & tunc facit
furtū, aut palā, & non facit furtū, qa pcipit ex neceſſitate ſibi im-
poſita p legē, nec vr̄ habere animū furandi, qa nec lucrandi. Idē
ſi colonus defert ſibi partē fructuū, qa percipit iure ꝯtus locatio
nis, & ex obligatione, q̄ tenet ſibi colonus qđ no. Quęro, vtrum,
b intelligat de pcipiēdis *b* a poſſeſſore, vel a petitore? gl. dicit, quod
a petitore, qa amplius petitoris nō intereſt, vt ff. de rei ven. l. ſi na
uis. Doct. dn̄t, ꝙ a petitore, vel poſſeſſore, vel a quocunque ma-
gis per hunc tex. Nam poſſeſſor, qui voluit percipere, fingitur p-
cepiſſe, & iō tenetur ac ſi percepiſſet; vnde non conſideratur hic
4 intereſſe, ſed ficta perceptio, quod eſt no. † Nota, quod poſt litem
conteſtatam omnes poſſeſſores ſunt pares, ſed ante litem con-
teſtatam non, quia bonæfidei poſſeſſores lucrant fructus quos
natura ſimul, & hominis diligētia produxit, q vocant induſtria-
les, vt inſtit. de rerum diui. §. ſi quis a non dn̄o. Nam bonæfidei
poſſeſſor, qui poſſidet cogitatione dn̄i, fit eorum dn̄s ſeparatio-
ne facta a quocunque & cuiuſcunque nomine. Sed vſufructua-
c rius, *c* vel poſſidens cogitatione vſufructuarij, non facit ſuos niſi
ſeparatos a ſe, vel ab alio ſuo nomine, vel niſi a quocunque ſepa-
ratos ipſe poſtea recondat in horreo ſuo, ut ff. quibus mo. vſufr.
ami. l. ſi vſuf. meſſem. & eſt rō dr̄iæ, quia melior eſt poſſeſſio poſ-
ſidentis pro ſuo, q̄ poſſidentis pro vſuf. Nam primus poſſidet ci-
5 uiliter, ſecundus nāliter tm̄. † Quæro ergo, quid in p̄bendario?
d Rn̄. ipſe poſſidet nāliter & ciuiliter, & oēs fructus ſuos facit etiā
nāles, qa loco dn̄i eſt hoc in iudicijs ſingularibus, ſed in vniuer-
ſalibus bonæfidei poſſeſſor tenetur, quatenus eſt locupletior, &
quia veniunt iure actionis, vt ff. de pe. hęr. l. itē veniunt, §. fructus
6 & vide qđ no. in c. p̄ſenti, extra, de of. ordi. lib. 6. † Quæro, quæ eſt
rō, quare bonæfidei poſſeſſor fructus conſumptos lucret? Rn̄.
qa liberatur interitu ſpeciei. Nā ipſum corpus fructuū ſpēs eſt,
nec in eandē ſubſtantiā reſtitui pōt, nec eſt aliqd, qđ poſſit impu
e tari ꝯſumenti. Sed qd *e* ſi fructus extent, ſed ſint cōmixti cum a-
lijs, vt puta frumentum commixtum cum alio frumento? Rn̄.
tenetur,

ADDITIONES.

a Extra opp. Vide Bal. in l. mala. vbi latius, ſup. de cond. ex lege. & Bar. in l. ſequitur, §. fructus, ff. de vſuc.

b Percipiendis. Vide Bar. in l. ex diuerſo, in prin. ff. de rei vend.

c Sed vſufructuarius. Not. differentiam inter bonæfidei poſſeſſorem, & vſufructuarium. Vide Bar. in l. ſi vſufructuarius meſſem, hic alleg.

d In præbendario. Vide remiſſ. per Imo. in l. diuortio, in prin. ff. ſol. mat.

e Sed quid. Vide quod no. Bal. in l. vbi adhuc, ſup. de iu. do. vbi ponit, qui fructus dicantur conſumpti.

tenetur,ar.ff.loc.l.in naue Saupheli.imo dic,ꝙ alia rõ eſt,qa fru
ctus conſumptos lucratur ex legis diſpoſitione, qñ extantes ve-
niunt officio Iudicis mercenario,vt ff.finium regun.l.4.§. poſt li
a tem.vbi vide. Roffre. *a* diſputauit,ſi nudam proprietatem habẽs
vendicat rẽ tertio poſſeſſore, vtrum poſſeſſor ꝯdemnetur ei ad
reſtõnem fructuum . Tu dic, ꝙ ſi quidem alius habet vſumfru-
fructũ,q non facit fructus ſuos niſi in horreo reconditos,vel ſal-
tem ſuo nomine a ſolo ſeparatos , dñi eſt vendicatio fructuum ,
vt ff.de vſuc.l.ſi fur. Si aũt alius eſt,vt emphyteuta, qui iure vtilis
dñij a quocunque ſeparatos,vel ẽt pendentes facit ſuos,non cõ-
demnatur poſſeſſor ꝓprietario,ad quem fructus nec iure directi
dñij pertinent,nec eſt hæc exceptio de iure tertij , ſed de nõ iure
agentis.de hoc no.ff.de rei vend.l.fructus, & ff.de cond. indeb.l.
indebiti,§.fi.Et no.quia ſunt ſubtilia verba. Modo gl. quærit de
quadam notabili qõne.Pone,ꝙ poſt litem conteſtatam inſtan-
tia eſt *intermiſſa,vel perẽpta* , deinde poſt multos annos denuo
in*choatur*, nunquid venient fructus percipiendi medio tꝑe , an
*inſ*piciamus tp̃s litis vltimo ꝯteſtatæ? Gl.dicit, ꝙ abſorptus eſt vi
gor primæ inſtantiæ,quo ad fructus percipiendos, & iõ non ve-
niunt percipiendi,imo nec percepti,ſi poſſeſſor ab initio erat bo
næfidei,niſi ex tꝑe ſecundæ conteſtationis, quia illa ſola eſt per-
ſequibilis & proſecuta vſque ad ſententiã,& in hoc gl. ſe firmat.
7 Conclude † ergo,ꝙ conſumpta inſtantia lapſu triennij,cõſumi-
tur reſpectu fructuum mora dudum ex ea nata,qa officium Iu-
dicis mercenarium,quod inhærebat primæ inſtantiæ , ꝯſumptũ
eſt,vt l.4.§.depo.& noualis nouum officium deſiderat,quod hẽt
nouam originem,& non retro.Sed multi Doct.vt Pet. & Cy.&
eorum ſequaces,dicunt ꝙ gl.nõ dicit verum, nã certũ eſt quod
poſt lit.conteſt.poſſeſſor tenetur de culpa,vt ff.de rei ven.l.ſi hõ.
& licet inſtantia ſit finita quantum ad proceſſum, durat tñ inter
b pellatio,*b* q̃ inducit malam fidem,arg.ff.de cap.l.in bello,ff.factę
& in l.fi.§.de præſcr.30.ann.& in l.Titia Seio, §. vſuras,in fin. de
8 leg. 2.hic accedat theorica cõis : nam † quædam ſunt, q̃ non pe-
reunt inſtantia perempta, vt interruptio p̃ſcriptionis , & perpe-
tuatio actionis, & eſt rõ, quia non pendent ex gerendis , ſed ex
geſtis,vt d.l.ſi quædam. alia ſunt, quæ pendent ex gerẽdis,& nõ
ex geſtis,vt iuramenta teſtiũ non examinatorũ,& reliquus ordo
iudicii,vt no.§.de iud.l.properandum,& ff.iud.ſol.l.cum lite. &
l.3.quæ in frau.cre.& l.fiſcus,ff.de iu.fiſ.Or.modo ita eſt, quia fi-
nalis ratio,quare iſte poſſeſſor tenetur de ꝑcipiendis,eſt,quia ma
læfidei eſt,quæ mala fides non aboletur, quia facti eſt,vt no.ff.de
acq.rer.do.l.bonæfidei.Nec obſt.ſi dicatur, lite mortua ꝑempta
eſt ſubſtantia litis,ergo non dẽt accidens remanere,ſup.de Lati.
liber.tollen.l.j.in princ.quia iſtud accidens non eſt ꝯnexum liti ,
ſed animo,& animus non eſt mutatus,nec mutari poteſt iure re
fragante,quare gl.vr̃ falſa.Sed pro gl.facit,quia qui patitur inſtã-
tiam de labi,ei tacite renunciare vr̃,vt no.ff.de neg. geſt.l. ſi ego.
Nec ob.quod dictum eſt de interruptione,& perpetuatione, qa
ſpãle eſt odio præſcriptionum . vnde forte ſecus in vſucapione
triennij,quæ eſt fauorabilis,vt conſumpta inſtantia ſit conſum-
pta perpetuatio agendi.quod tñ non dico aſſertiue,nec puto ve-
rum:nã ratio quare interrumpitur p̃ſcriptio, eſt,qa ceſſat finalis
cã p̃ſcribendi,non oditum p̃ſcribentis,cum in omni p̃ſcriptione
ꝯplenda negligentia aduerſarij requiratur,ut ſup.de anna. exce.
l.j.in fi.ergo ille,qui non negligens,non lęditur in temporis cur-
ſu,vt leg.& no.in aut.de app.poſt princ.colla.8. qui ergo fuit ne-
gligens interrumpendo , perdit quantum ad hunc effectum ſuã
intentionem.non obſtat,ꝙ poſtea inſtantia pereat , & iſta eſt ra-
tio d.l.fi.de præſcrip.30.ann.cum ſi. ſuis. Illud adde prędictis, ꝙ
ſi quis abſoluitur propter ineptam petitionem ,etiam ſi lis erat
c conteſtata,omnia acta pereunt, *c* vt not.in c.cum cauſam de te-
9 ſti.per Inn. & Hoſt. nam † iudicium male fundatũ præſcriptio-
nem non interrumpit,vt eleganter no.ſup.de lit.conteſt.authen.
10 offeratur,in fi. † Deinde no.quod mala fides *d* tranſit ad hęredẽ,
d quia litera dicit,ꝙ hęres ſuccedit in vitium. Et ſic eſt argu.quod
ſi quis iurauit per ſe, & ſuos hæredes aliquid ſe daturum vel fa-
cturum,ꝙ iſtud iuramentum trãſeat ad hæredes. Sed ꝯrium no
11 tat Innocentius in c.veritas,extra de iureiu.† Sed quid ſi ſucceſ-
ſor nõ eſt vniuerſalis,ſed legatarius,ꝯ quẽ agens proſequitur in-
ſtantiam,nunquid ſuccedit in vitium? Breuiter dic,ꝙ iſta inſtan-
tia debet proſequi contra hęredem,nõ ꝯ legatarium,vt j. de lit.
Auth.nunc ſi hęres. tñ ſi iſte legatarius aſſumit in ſe defenſionẽ
pro ſuo intereſſe, idem in eo quod in hęrede, qui fingitur eadẽ
perſona:nam qui alium defendit,eodem iure vti debet, vt ff. de
procu.l.minor,§.fi.& l.qui proprio,§.qui alium. Dic ergo,quod
ad legatarium non tranſit inſtantia , niſi ſuſcipiat eam in ſe, ſed
ad hæredem vniuerſalem cum ſua qualitate bene tranſit , ut ff.
de fideiuſ.l.ſi eum hominem.& ff.de præt. ſtipu.l.2. in fin. inter-
dum tamẽ deponit illam quantitatem, & aliã formam aſſumit ,
vt ff.de infa.l.ſeruus. & adde quod no. Inn.extra, de reſcrip.c.eã
12 te.& de iud.c.quia V.& extra, locati.c. propter . † Modo quæro
e nunquid iſte hæres *e* teneat de fructibus, qui percipi potuerunt
iacente hr̃ditate? Reſpon.non, quia hr̃ditas non eſt in uitio ani-
mi,cũ ſit inanimata,ut ff. ſi qs teſta. li. eſſe iuſ.fue.l.j.§. Scæuola.

13 † Quæro, quid ſi fructus fuerunt latrocinio depredati , ita ꝙ eos
hæres percipere non potuit,nunquid teneatur? Rñdeo de iſto fa
tali caſu hæredem non teneri,vt ff.de peti.hęre.illud. niſi ubi res
non erat eodẽ peritura penes actorẽ,vt no.in l.qđ te, ff. ſi cer.pe.
Quæro,hæres percepit decem corbes frumenti,& comedit, po-
ſtea frumentum pluris valuit , vtrum debeatur quanti plurimi
valuit? & dico ꝙ non , ſed inſpicitur tp̃s cõſumptionis. & eſt rõ,
quia arbitrium non habet locum in non extantibus, vt ff. de do
14 lo.l.arbitrio,§.j. Item † quia fructus veniunt officio iudicis mer
cenario , & ſi vltra daretur ratione quanti plurimi fuerit , daretr̃
aliud officium mercenarium , & ſic eſſet officium mercenariũ
officij mercenarij, quod eſt impoſſibile, vt ff.de petit.hære.l.hæ-
res furioſi,§.fi.& hoc tenet Bar.ff.ſol.mat.l.diuortio,§.ob dona-
f tiones expreſſe.qđ eſt no. Extra oppo. *f* nam lex noſtra inculcat
duas fictiones, qđ vr̃ impoſſibile. Nã fictio eſt fingere , qđ hæres
ſit vna pſona cũ defuncto,alia qđ ſit malęfidei , ſicut defunctus.
Sol. Secunda fictio reſultat ex prima fictione licita, & ex ea orit̃,
& bene pñt cõcurrere circa idẽ plures fictiones ſubordinatæ. ſi-
cut eſt qñ hęres fingitur vna perſona cum defuncto,& ꝙ finga-
tur a tempore mortis teſtatoris,vt l.hæres qñque.ff.de acq. hęr.
Illud autem ꝙ duæ fictiones non concurrunt,intelligitur , id eſt
duæ inconuenientiæ iuri communi contrariæ, vt l.1.ſup.de dot.
promi.& ſic non obſt.opp.Cętera dicit ut in gl.

ADDITIONES.

a Rof.Vide Bal.in c.1.§.præterea,uer.ulti.de prohibita feu.aliena.per Fede. & quæ not.per Bar.in l.fructus,hic alleg.cum ſequen.

b Interpellatio.Dixi poſt Bar.in l.cum lite mortua,ff.de iud.ſolui.

c Pereunt.Lege ordinaria,ſecus in probatorijs,ut no.Hoſt.Anto.de But.& Abb.in c. cauſam,el 1.extra,de teſt.& atteſt.& illud,quod uoluit allegare hic Bal.facit,quia talis exceptio reddit iudicium retro nullum.

d Mala fides. Vtrum mala fides authoris noceat quo ad fructus ſucceſſoris, uide per Bar.in l.& ex diuerſo,ff.de rei uen.& Bal.in l.ult.C.de acq.poſſ.& quando quis iurat,an etiã hæres teneatur. Vide in auth.quod obtinet, ſu. de prob. vltra hic dicta.

e Hæres.Sed cogita,quia Bal.loquitur in hac lege, quando hæres ſuccedit defuncto, qui fuerat conſtitutus in mora,& in mala fide,dubium uidetur per l.vinum , ff. ſi cer.pet.& quia mala fides defuncti ei nocet. Bar.uero in l.diuortio,hic alleg. loquitur,quando quis licite percipit.Cogita,ſed uide Imo.in §.ob donationes , hic alle. & Bar.in l.eum,qui.ff.de his,quibus,ut indig.& Sal.hic in fi.

f Extra op.Duæ fictiones non concurrunt. Vide Bar.in l.ſi is,qui pro emptore, uerſ. 7.& ult.ff.de uſucap.& quod ibi dixi.

LEX III.

1 *Reſcriptum contra ſententiam non valet.*
2 *Expenſas deberi iudicem pronunciare ſufficit.*
3 *Fructus penultimi, & vltimi anni, an præſcribenti fundum cedant.*
4 *Fructuum reſeruatio, in ſententia fieri non poteſt.*
5 *Clauſula, ſaluo, & reſeruato, quid importet, & an faciat conditionem in dĩ ſpoſitione perfecta.*
6 *Expenſarum taxatio, interlocutoria non dicitur.*
7 *Expenſarum taxatio parte non citata fieri poteſt, & quando.*
8 *Succeſſor taxare poteſt.*
9 *Expenſarum taxatio ſine ſcripti recitatione, an fieri poſſit.*
10 *Expenſę, quæ veniunt iure contractus, ex promiſſione, ſemper peti poßunt.*
11 *Sententia lata pro parte ſuper principali ualet omiſſio acceßorio.*
12 *Victus ſi ſit contumax, a condemnatione expenſarum appellare non poteſt.*
13 *Iudex reſeruare condemnationem in expenſas, an poſſit.*
14 *Victus victori ſi ex forma ſtatuti teneatur reficere expenſas, an ſententia lata, expenſæ peti poſſint.*
15 *Actor taxationis tempore iurare debet.*
16 *Expenſarum nomine, pretium rei non continetur.*
17 *Fructus authoritate iuris percepti non veniunt reſtituendi.*

Terminato, Lata ſententia expirat officium Iudicis:
& iõ fructus,vel ſumptus venire nõ poſ-
ſunt,niſi in ſententia ſit expreſſum, nec poteſt a Principe contra
1 rium impetrari , hoc dicit.† Not. non ualere reſcriptum contra
ſententiam,ut ſupra titu.j.l. fin. nec ſimiliter ſententiam, vt hic.
No. quod ex ſopita materia non debet nouũ iurgium ſuſcitari.
concord.ff.ſi quis cau.l.2.§.fi. vbi qui tranſigit , non poteſt ſuſci-
tare nouum iurgiũ ſuper occaſione cõtractus , ſuper quo eſt trã
ſactum; ſecus ſi non eſſet tranſactum ſuper contractu, ſed ſuper
actione ſortis,quia non uidetur tranſactum de actione pęnę, ar-
a gumen.ff.de condi.indeb.l.ſi pro fure. *a* In dubio autem uidetur
ſuper facto tranſactum , & ſic ſuper toto , vt no. in l. 1. ff.quare.
actio.non da. No. in hac lege, Id quod alteri inhærędt,per ſe non
2 ſtat.† No.ꝙ ſufficit,ꝙ iudex pronunciet expenſas deberi. nec fa-
cit iſta litera mentionem de certa quantitate, ergo ſuper iſtis ac-
b ceſſorijs *b* ſufficit incerta ſnĩa,& ualet: tex.eſt hic, declarabit er-
go po-

ADDITIONES.

a L.ſi pro fure.Illa lex parum facit,ut patet ex no.per glo.fi.in l.fi.& ibi Barto.ff. de eo,quod certo loco tamen probationem facit,quia in caſu d.l.2. poterat peti ſors, & pœna,quia pœna ibi non erat adiecta loco ſortis,ſed loco contumaciæ , & videtur eſſe idem,quod in caſu d.l. ſi pro fure, ſ. quod quando eſt extincta actio ſuper ſorte,non tollatur ſuper pœna.

b Acceſſorijs. Vide Inno.in c.finem litibus,extra de do.& contum.& Bald.in l.cum propria,ſupra ſi quis alte.uel ſibi. licet Ang. uideatur ſenſiſſe contrarium in l. fin. in prin.ſupra de anna.excep.ſed cum Bal.tenet Bar.hic , & in l. generaliter. ſupra de Epiſ.& cle.& uide Ang.in l.ſumma,§.qui ſortis,ff. de re iud.

go poſtea in executione,vt no.Inn.extra,de don.c.inter dilectos.
& eſt rõ,qa iſtud acceſſoriũ a principali diſpoſitione roborat̃. &
idẽ dico in arbitrio,& in arbitratore,qa corã iudice poſtea liqda
3 tio fiet,vt Inſt.de act.§.curare.†Modo q̃ro,*a* vtrum ille,qui rem
a p̃ſcripſit,intelligatur p̃ſcripſiſſe fructus penultimi,& vltimi anni
prius ſeparatos ab agro?videtur quod nõ, quia non poſſedit eos
triennio.ſed contrarium per l.eos in princip.s̃.de vſuris.nam ex
quo preſcriptum eſt ex principali,capit ſecum acceſſorium , qđ
eſt ex eadem re,vt inf.unde ui.l.cum quærebatur,in fin. † Modo
4 quæro,utrum Iudex *b* poſſit in ſententia ſibi reſeruare condem
nationem fructuum? Reſpondeo non, quia circa actum diſpoſi
tum ipſius condemnationis , oportet quod eadem die ſuo offi-
cio fundatur.de his finibus lex contenta eſt,ff.de re iud.l.Paulus.
non obſt.lex quæ eſt ff.familiæ erciſcundæ.l.item Labeo.§.1.ubi
gl.dicit,quod non.ſi non dixit,ſaluo,&c.ut j̃.dicam quaſi dicat,
ſecus ſi dixiſſet, quia illa clauſula. Saluo , & reſeruato operatur
in his quæ poſtea inſeruntur,uel pro inſertis debent haberi, ut l.
ſumma.§.fi. de re iudic. ſecus enim ſi prorſus omittuntur. dicit
Spec.in tit. de all.& diſpu.§.fin.quod Iudex de fructibus non po
teſt ſupplere,niſi eodem die.Fallit ſi dixerit in ſententia , de fru-
ctibus diſtulit iudicare, quia mihi ad plenum de illis non lique-
bat,allegat l.2.§.huius ti.quod dictum debet ſic intelligi, ut cum
ſibi non liquet, poſſit ſibi reſeruare taxationem fructuum , non
condemnationem.Si autem ſibi liquet, tunc neutrum reſerua-
re poteſt,ut Inſt.de act.§.curare.Innoc.tamen dicit, quod ualet
c ſuper iſtis acceſſorijs incerta *c* petitio de ordine cognit.cap.cum
dilectus.de reſtit.ſpoliat.c.cum ad ſedem.de donat.ca.in er dile-
ctos,de ſepulc.ca. certificari.& per Cyn.ſup.ſi quis alteri,uel ſi.l.
cum te. In ſententia uidetur dicere illud idem in cap. grauis, de
reſt.ſpo.& ad hoc facit gl,l.noſtrę , & quod notat Inno.de dolo.
& contum.c.finem litibus.quod proculdubio uerum eſt, quan-
do petitur res uniuerſalis cum ſuis redditibus , ut hæreditas , &
caſtrum cum iuriſdictione,& pertinentijs.Nam quoties corpo-
ralia,& incorporalia ſunt uni nomini ſubiecta. illa eſt uniuerſi-
tas,vt l.j.ff.de rei ven.cum ſim.in vniuerſalibus enim non requi
ritur,quod ſententia ſit ſpecifica.niſi ſententia executoris,ut no.
5 in l.j.ff.de eden.cum ſim.†Sed modo quæro,quid ſi dixit· Saluo,
& reſeruato,&c.& nihil declarat,vtrum vitientur declarata? Re
d ſpondeo non , *d* quia certum per incertum non vitiatur, nec id
quod ſcimus,vitiatur,per id, quod ignoramus. vt l. cum pater,
§.vicos,ff.de leg.2.& adde qđ dixi s̃.de Inſtit.& ſubſtit. & reſtitu
tionibus ſub conditione factis,l.penul. poſt Cyn. Not.quod illa
e verba,Saluo,& reſeruato.non faciunt conditionem, *e* ſi diſpoſi-
tio eſt perfecta in ſe , ſed an faciant reſolutionem , ſi declaretur
contrarium?not.Bar.in l.iudex.ff.de re iud.& dic,quod ſic,ante-
quam ad alium actum diuertat,alias reſoluere non poteſt, & ita
intelligitur quod no.in l.item Labeo,§.1.fam.erciſc.Sed quo ad
alia,quæ non ſunt pronunciata,ſed pronuncianda , id eſt decla-
randa , bene valet reſeruatio , dummodo declaratio fiat debito
f tempore.& ita intelligitur glo.huius l. terminato.Poteſt etiam *f*
defendi gl.2.quando Iudici nondum liquet,an fienda ſit condẽ-
natio expenſarum. quod poteſt ſibi hoc caſu reſeruare earum
pronunciationem cautela eſt , vt dicat , in expenſis condemna-
mus condemnandum,& abſoluimus abſoluendum,prout alias
6 declarabimus. † Modo ego quæro , nunquid taxatio *g* expenſa-
g rum ſit interlocutoria?Et probabiliter poteſt dici, ꝙ non, ſed eſt
quædam declaratio condemnationis expenſarum:bene tamẽ ꝯ
h cedo , ꝙ ſi iudex excedit modum , *h* eſt quoddam grauamen , a
quo poteſt appellari,tanq̃ ab exceſſu modi,vt j̃.quo.app. nõ rec.
7 l.ab executione.& no.per Inno.extra qđ metus cauſa.c.fi.† Sed
i nunquid *i* iſta taxatio põt fieri parte vlterius non citata , & videt̃
ꝙ ſic,quia eſt executio mera, & in mera executione nõ eſt reus
citandus,vt no.Inno.in c.ex rõne,extra,de appel.Quædam enim
K ſunt *k* quæ ſine citatione fieri p̃nt.licet ius tribuant , dummodo
ius alterius non euellant,vt ſingulariter no.ff.de bon.poſſ.l.3.§.ſi
cauſa cognita.Sol.dico,ꝙ ſi eadẽ die fit taxatio , non eſt neceſſa-
ria noua citatio,quia quod incontinenti fit , vr̃ ineſſe , ſecus ſi fit
altera die ex interuallo.Vel dic,ꝙ cũ iſta declaratio ſit actus iu-
dicarius,ꝙ debet abſens citari inhærendo regulę.l.de vnoquoq;
ff.de re iudi. & tunc oportet dicere, ꝙ iſta non eſt executio me-
ra, qa aliquid adijcitur primę ſnĩę. ſcilicet certa quantitate:non
tamen exigo peremptoriũ,arg.ff.de teſta.l.hęredes palam, §. ſed
l ſi notam. Vel dicas *l* ſubtilius , ꝙ aut reus *m* comparuit. aut fuit
m contumax.primo caſu,ꝙ ſit neceſſaria noua citatio,quia prima
eſt cõſumpta:ſecũdo caſu aut fuit citatus ad horam , aut ad diẽ.
ſi ad horam,erit neceſſaria citatio.Si ad diem, tunc qa vr̃ citatus
cum ſuis acceſſorijs , eo ꝙ citatio eſt plenarie interpretanda, ut
l.fi.ſup. de anna. except. non oportet,ꝙ de nouo citetur.argu.ff.
8 de uſur.l. mora. † Quæro , an ſucceſſor poſſit taxare? Rñdeo ſic,
vt no.Bar.ff.de appel.l. ab executore. nã iſta reſeruatio concernit
officiũ, qđ eſt vnũ, & idẽ: qa q̃ ſine officio fieri non poſſunt, ab
officio facta vñr, perſona ſuum miniſterium p̃ſtante , quia offi-
cium ſine pſona eſt in actu primo,in forma ſubſtantiali,ſed non
in actu ſecũdo;id eſt in executione.Item poteſt taxare ſuperior:
puta delegans,quia fingitur eadem perſona cum delegato.Item
ſi pronunciauit arbiter ; taxabit magiſtratus. arbiter.n.ſibi nihil
reſeruare põt:quia quod in cõpromiſſo non cauet̃,arbiter attẽ-
tare non põt,vt ff.de arbit.l. non diſtinguemus , §.de officio.Vel
dic verius,ꝙ imo põt durante tpe ꝯpromiſſi:quia pertinet ad ꝯ-
ſequentiã petitorũ,vt no.eo.tit.l.q arbiter.& ſic multũ refert, v-
trũ dies ſnĩæ,an dies ꝯpromiſſi expiret . primo caſu taxabit arbi-
9 ter,ſcđo caſu magiſtratus. † Quæro, nunquid dicta taxatio poſ-
n ſit fieri ſine ſcripti recitatione? *o* dico ꝙ ſic,arg.d.§.ſed ſi notam.
o Quæro, vtrum dies , de qua loquitur l.Paulus, intelligat̃ de die
natu-

ADDITIONES.

a Modo quæro. Facit quod no.in l.debitor.ad Treb.& per Bal.in l. cum notiſſimi ſupra de præſcr.30.ann.

b Vtrum iudex. Vide Bar.hic, & quod poſt eum dixi,& quod no.Io.And.in titu. de alleg.& diſp.§.ſatis,ver.quid de fructib.& Bal.in l.generaliter . ſup. de Epiſco. & cle.quod intelligunt tam in expenſis,quam in fructibus. Limita hoc,vt per iſtum tex.inf.prox.& ibi alle.Spe.in dicto loco. Adde Anto.de But.in c.grauis , extra,de reſtit.ſpol.ſi autem non reſeruat,& nihil pronunciat.vide Bald. in l.cum propria, ſup.ſi quis alteri,vel ſibi.

c Incerta.Quid in fructibus.uide Bar.in l.& ex diuerſo,§.1.ff. de rei vend. & hic vide Bar.& Bal.plene in l.fi.ſup.de anna.exce.& Bar.& quæ ibi dixi,in l.3. §. armamenta,ff.de rei vend.

d And.Barb.Reſpondeo,non. Vide Do.Pe.de Anch.in repe.c.finem litib.de dolo & cont.vbi dicit per iſtam legem,qđ facta tranſactione non poteſt contumax in expenſis cõdemnati.allegat etiam l.2.ff.ſi quis cau.ver. quis enim de pœna promiſſa laborat.& licet ibi dicat,de pęna,eſt tamen de intereſſe l.qui autem,§.1.ſi quis caut.& ſic reprehendit Io.And.in rub.de eo,qui mit.in bon.poſ.in 6. qui dicit,ꝙ tranſactio ſuper cauſa,non videtur tranſactum ſuper expenſis. Tu cogita,ſi poteſt dici,quod hoc poteſt apparere ex quantitate,quæ datur in tranſactum;& an ſi deſeruit appellatio,iudex appellationis poſſit condemnare in expenſis . dicit Fede. de Senis ſe conſuluiſſe,quod ſic.alle.c.Romana,§.ſi vero vocatis , de appe.in 6. Si ergo de deſertione cognoſcit,vt ibi;ergo de expenſis,alle.in ſimili caſum c.fin.de reſcript.& Cle.1.eod.tit.& Ioann.And.in c.ſin.de app.in 6.facit c.ex parte, de reſcrip.& c.cum olim,de priuil.Quid ſi lis finitur iuramento deciſorio, an condemnetur in expenſis.D.Pet.dubitat quia poſt illud debet ſequi ſententia, vt no. Inn. in cap.fin.quod met.cau.nam in ſententia condemnabitur , & ita credit . Quid ſi res eſt perempta.Dicit,quod debet puniri ex eadem inſtantia , & intereſſe, ſi culpa ſui res perijt,arg.in ſimili no.per Bar.in l.ſtipulationes non diuiduntur, §.Celſus,de verb.obl.ſi ſine culpa, tunc condemnatur iudicis officio, vt no. in l.vtique, ff.de rei vend.Idem dicit, quando finitur lapſu temporis , vide quæ noſaui in tex. l.1.inf.ut intra cer.tempus crim.qõ termin.vide eundem D.Pet.in rubr. de eo,qui mit.in poſ.lib.6.vbi idem tenet.ſed Dom.ibi tenet cum Io.And.Bal.in rubr. extra de tranſac.tenet quod damna,expenſæ,& intereſſe,& ſimilia,non poſſunt peti,allegauit Inn.in c.calumniam,de pę.vide ibi.

e Conditionem.Quid autem ſi dixit,hoc pacto,an facerent conditionem. Vide Bar. in l.ſi mater,ſup.de inofficioſo teſtamen. & quid de dictione , ſecundum, dicetur inf.vide Bal.in l.pen.ſup.de inſt.& ſubſt.condi.fac. & vide in l.1. ff. de condit. & demonſtr.

f Poteſt etiam. Vide Barto. hic, qui in fructibus videtur tenere contrarium, ſcilicet quod non poſſit reſeruare taxationem. vide per Ange. & Imol. in l. Paulus, ff. de re iud.& Paul.de Leaza.& alios in commento cap.finem litibus. extra de dolo,& contum.

g Nunquid taxatio.Quid in condemnatione.vide glo.& Aug. in l.quod iuſſit, ff. de re iud.

h Excedit modum. Vide Bar.in l.ab executore,ff.de app.

i Sed nunquid. Vide per Do.de Rot.in conclu.249.incip. Item ſi executor.

K And.Bar.Quędam enim ſunt. An in taxatione expenſarum debeat pars citari? Do. de Rota deci.270.tenent quod non;alij tenent quod ſic,eoque iure vtimur.

l And.Barb. Vel dicas.No.quod in expenſis non debet fieri citatio,ſi victus fuit contumax in principali diffinitiua. vide Cyn.in l.ſancimus,12.q.3. de iudi. & ibi Bal. & in l.generaliter,ſup.de Epiſc.& cle.per Bal.licet contra teneat D.Ant.in c.1.de iud.vide ibi do.Io.ſequentem Cy.per rationem Bald. licet eum non alleget. vide Dom.Io.And.in c.finem litibus,de dolo & contu.ſed poteſt ſic arg.quando imponitur ſententia pęnalis,quod requiratur citatio.

m Aut reus. vide quod no.Bal.in auth.generaliter.ſup.de epiſ.& cle.& in l. cum non inf.quando prouo.non eſt nec.

n And.Barb.Dict.taxatio. Et quando Iudex reſeruat ſibi condemnationem , an valeat uide gl.ſing.in l.item Labeo,§.1.ff.fam.erciſ.quæ tenet,quod ſic.Bal.in l.pen. ſup.de inſt.illam allegauit.& ſic vr̃ cum illa tranſire contra tenent Doc. quia proteſtatio prodeſt in his,quæ proueniunt a uoluntate partis,l.at ſi quis, §. plerique, ff.de reli.ſecus in his,quæ non veniunt ex voluntate . ſecus ſi diceret , condẽno in expenſis reſeruata taxatione,quia tunc poteſt declarare,vt hic, ſed non poteſt arbitrari,vide gl.no.in l.ſi certarum,§.fi.ff.de teſta.mil.quam omnino vide,& Cyn. in l.pe.prælle.de arbi.in iudicio diuiſorio aſſumpto,& quod no. Dyn.in l.triticũ, ff.de verb.obl.& Bal.in prælleg.l.pe.vide gl.no.& ibi Guil.l.1.ſi de mo. poſſ.fue. app.vbi ſi eſt actum poſſeſſorio,iudex poteſt reſeruare ſibi cognitionem ſuper proprietate,& vide quod no.Bar.in l.Iudex ff.de re iud.& in l.moris,ff.de pœn. & in l.1.in fi.ff.ad Turpil.& in auth.interdicimus,ſup.de epiſc.& cle. & Bald.in l. aſſe toto,qui not.loquitur,ff.de hær.inſt.quem Mod.non allegant , & quod ipſe no. in c.1.qui ſuc.tene.Bar.vt hic refert Ang.per iſtam gl.tenet, quod poteſt fieri reſeruatio.& dicit iſtam gl.ſing.ſed Canoniſtæ tenent contra, quod iudex non poteſt reſeruare niſi taxationem,& ita practicat totus mundus,vt tenet Iac.But. no.in ca. finem litibus,& ibi per Inn.de dolo & contum. licet ſententia poſſit tunc in certa dies,ſecundum Inn.ibi,& non dicit,quod in expenſis factis per actorem non veniunt expenſæ delicatæ,quę deduci debent ex eo, quod victor expendiſſet do. & ibi dicit,quod ſi vnus uincit in cauſa principali,& in cauſa appellationis ſuccumbit,non dẽt condemnari in expenſis,niſi ex nouiter actitatis,quia non condemnatur,niſi vſque ad aperturam proceſſus. caſus eſt ſing.l.ſi quis inficiatus,ff. de poſ. & ſi habuit iuſtam cauſam,non condemnatur,ut l.qui ſolidum, §.etiam de leg.2. puta quia habuit ualentes Aduocatos,qui dicebant ſe ſoluere iuſtitiam , quod eſt verum,quando habuit conſilia peritorum , non ſolum Aduocatorum . quia ſunt partiales.l.rem non nouam,§.patroni ſup.de iud.l.1.ff.de iur.& fact.ign.& ita vidi Ang.decidere in cauſa ardua,nam iuramentum calum.excuſat a calumnia præſumpta,non a renunciatione expenſarum .

o Recitatione. Vide Ang.in l.poteſt,ff.de vulg.& pu.& non eſt iuriſdictionis, & poteſt comitti Notario,ſecundum Bal.in l.1.de calum.

naturali 24.horarũ? Reſp.non,ſed de illa die iudiciali,& emergẽ-
ti,in qua eſt lata ſn̄ia: vñ ſi ſit lata in crepuſculo noctis, non pote-
rit mane ſequentis diei ꝯdẽnare, q̃a re vera non eſt eadem dies,
ſicut oſtendit curſus ſyderum & reuolutio cęli, vt extra de offic.
10 del.c.ꝯſuluit.& quod no.ff.de fer.l.more Romano. Quęro,† nũ-
a quid lex noſtra *a* habeat locum in expenſis, quæ veniunt iure ꝯ-
ctus ex promiſſione? Reſpon.non,quia illæ perpetuo peti pñt, vt
no.in Auth.de iu.§.oportet.& ff.de le.3.l.mulier. §. ſi rem & de
rei ven.l.non ſolum.& l.& ex diuerſo.& ff.ſol.ma.l.ſi marito,§.ſi
11 fundũ.† Sed pone dicto themate retento, ꝙ expenſæ erant pro-
miſſæ in inſtrumento,& in libello,& actum eſt ad vtrunque, nũ
b quid *b* iudex lata ſn̄ia ſuper principali poſſit ꝯdemnare ſuper ex-
penſis? Rñ.refert qualiter libellus ſit ꝯceptus: Nam ſi quidem eſt
actum ex vtraq; promiſſione, poterit; ſi ex principali tm̄, tunc ñ
poterit,q̃a officio iudicis veniunt iuxta no.in l.1.ſup.de iud.opor
tet ergo *denuo* agi ex promiſſione expenſarum, quia non eſt ꝯ-
ſumpta,eo ꝙ ſtat per ſe.ſed ſi eſt vtrunque petitum, quia agit̃ ex
ꝯplexiua promiſſione,ex qua ſurgit cumulatio legitima,quia ex
conuentione implicita,ad vtrunque valet ſn̄ia lata ſuper princi-
pali:non.n.deberet dici lata ſuper parte,vt ff.de exce.dol.l. apud
Celſum, §.aduerſus. nã ſunt duo tota, vnũ ſortis, aliud expenſa-
rum,& differũt inter ſe tanq̃ duo tota,& per ſe,vt l.fi. ff.qui. mo.
pig.vel hyp.ſo.& hæc in ꝯdemnatoria, ſed in abſolutoria lata ſu-
per principali dicendũ eſt,ꝙ expenſæ promiſſæ peti non poſſunt.
iſte eſt caſus ſing.in l.ſi petitor,ff.de lib.lega. Vltimo no.ibi, ex li-
tis primæ materia.nam ſecus, ſi ex noua materia inſurgeret no-
uum materiatum,vt ff.de min.l.minor 25.ann.cui fideicõ. Quæ-
c ro,Iudex in ſn̄ia *c* dixit,victum victori ꝯdẽno in expenſis. Modo
ponamus,ꝙ vterque vicit? Rñ.hoc põt contingere duobus mo
dis,vel in eodem capitulo,in quo vicit vnus ꝓ parte,alter ꝓ alte-
ra parte,& tunc neuter alteri tenetur: quia fit ꝯpenſatio, vt ff. de
leg.j. l.ab omnibus,§. ſi Titio. & hoc ſequuta taxatione pariter
hincinde: ſecus ſi vnus faceret taxari pro ſe, & alter negligens eſ-
ſet,non fieret ꝯpenſatio de non liquido ad liquidum, vt ſ.de cõ-
pen.l.fi. Secundo mõ põt contingere circa diuerſa capitula, quia
iudex aliter & aliter taxare põt expenſas, & ſ̃m quod taxabit, ita
erit: nam deſiderat hincinde taxationẽ, cum poſſint eſſe maio-
12 res,& minores expenſæ in vno capitulo,q̃ in alio. † Pone, *d* ꝙ vi
d ctus fuit verus contumax,q̃a apprehendit eum citatio, & ſcien-
tia,& nõ ſcĩa ſola. Iſte nõ põt appellare a ꝯdemnatione,nunquid
poterit appellare a taxatione,ſi tp̄e taxationis ꝯparuit? Rñ.aut ap
pellat a toto,& non põt,q̃a vult reſcindere pronunciatũ,vt no.in
l.ſi cum exceptione,§.hæc aũt actio,ff.quod met. cau. Aut appel
lat a toto,q̃a iudex excedit modum,& tunc valet appl̃o: tñ illam
q̃titatem, ſeu tantitatem dẽt exprimere in appellando, alias non
valeret appl̃o a grauamine, quia incerta. Omnis.n.appl̃o ab in-
e *terlocutoria*,vel a grauamine dẽt eſſe certa *e* re,& cã, niſi per ap-
tam naturã verborum pronunciationis apparet iniuſta,quia tũc
13 non valet,ff.de min.l.ait p̃tor,§.permittitur. † Quæro,quid ſi iu-
f dex dixit ita,proteſtor, *f* ꝙ remaneat mihi ius ſaluũ condemnan-
di in expenſis? Rñdeo,nihil operatur proteſtatio qñ poteſtas eſt
a iure limitata,vt no. Archid. 27.*diſt. Diaconus*,nam triplex eſt ꝓ
teſtatio,ſ.diſpoſitiua,reſeruatiua,& declaratiua. Diſpoſitiua eſt,
q̃ aliquid diſponit: reſeruatiua eſt,quæ aliud reſeruat: declaratiua
eſt,quæ aliud declarat: ſed nullo iſtorum morum dicta proteſta-
g tio ſe habet,ergo inualida. Modo quęro *g* Iudex reſeruat *h* ſibi ta
h xationem expenſarum,non dicit dãnorum,vtrum poterit dam-
na taxare? Dico ꝙ non,ẽt ſi fuerint petita in libello, quia noĩe ex-
penſarum non continentur damna. pręſertim vbi diſtributiue fa
cta eſt mentio in vtroque, & poſtea relatio facta eſt ad alterum
tantum,arg.ff.de tranſa.l.cum hi,§.qui tranſigit, & extra, de in-
iur.c.in noſtra. q̃a qñ plura ſunt p̃dicata, plura debent eſſe ſubie-
14 cta,quod.† Pone, *i* dicit ſtatutum,ꝙ victus victori teneatur refi-
i cere expenſas: nunquid lata ſn̄ia poterunt peti? Rñ. Aut ſtatutũ
loquitur per verbum obligatiuũ ad debitorẽ directũ,& tunc pe-
ti poſſunt,quia debent ꝯdictione ex lege,vel canone, vel actione
in factum,ſi hoc dictaret ſtatutũ Prætoris,vel Epiſcopi,argu.in l.
1.§.fi.ff.ſi quis ius dic. non obtem. Aut verba diriguntur ipſi iudi
ci ꝙ debeat cõdemnare,& tunc ex tali ordinatione legis nullum
aliud ius orit̃,niſi officium mercenarium, vt hic in fi. & facit ex-
K tra de app. c. ex parte,& c.reprehenſibilis. Porro, *k* vt illud ſtatu-
tum aliquid operet̃, dico ꝙ victus debet condemnari de rigore
ſtatuti in expenſis,ẽt ſi habeat cãm iuſtam litigandi, arg.eius, qđ
no.Iac.de Are.ff.de ope.no.nun.l.j. §.item nunciatio. quod non
placet, quia ſtatutum dẽt intelligi ſ̃m ius cõe, vbi aliter intelle-
ctum induceret abſurditatẽ, vel contra æquitatem ſcriptum eſ-
15 ſet,vt l.2.ſ.de nox.† Quæro,Iudex dicit,reum condemnamus in
expẽſis,quas iurabit actor ſe feciſſe,vtrum debeat ſtatim iurare?
vr̃ ꝙ ſic,vt ſ.de ſen.l.cum iudex. Dic ꝙ cum taxatio debeat p̃ce-
dere iuramentum,de neceſſitate intelligitur,ꝙ iuret tp̄e taxatio
nis,vt ſ.tit.2.auth.nouo iure. quia talis eſt iſtius actus natura, &
tempus. Non obſt.l.cum iudex quia loquitur ibi in eo, quod ta-
16 xationem iudicis non deſiderat. † Vltimo ſcias, quod nomine
expenſarum,pretium rei non continetur, vt ff.de condict. & de-
17 mon.l.quib.dieb. §.1. No.ꝙ fructus authoritate iuris præcepti,
non veniunt reſtituendi.tex.eſt no.in l.1.ſ. de Carb.edic.

ADDITIONES.

a L.noſtra.vide Bar.in locis hic alleg.& Bal.vlt.col.
b Nunquid.No.ꝙ valet ſententia lata pro parte ſuper principali, omiſſo acceſſorio. vide Bal.in l.3.ſup.de ſen.quæ ſine cer.quan.profer. Bar.hic,& Bal. in l.2.inf.tit.1. & in l.2.inf.qui res iu.non noc.& Ange.in l.Paulus,la 1. ff. de re iud.
c Iudex in ſententia. Vide Bar.in l.ſi legatario,§.1.ff.de fideicom.lib. & Bal.in auth. generaliter,ſup.de epi.& cler.quod no.Inno.in c.finem,ext. de do.& contu.& qđ no.Bal.in l.properandum,in fin.in addit.ſup.de iud.
d Pone. Adde,ꝙ non poterit appellari a condemnatione expenſarum, ſecundũ Bal. in auth.generaliter,ſup.de epiſ.& cle.& pro Bal.in l.ſancimus,ad fi.ſu.de iu.
e Certa. Vide Bal.in l.minoribus,ſupra de his,quib.vt indign.
f Proteſtor. Facit quod no.in l.alimenta,ſup.de neg.geſt.
g A.B. Modo quęro. No.quod qui recuſauit ſibi condemnare in expenſis,non poteſt condemnare in damnis. Vide tex.in c.dilecti,de fo.comp. vbi appellatione expen ſarum non veniunt damna.
h Reſeruat. Facit quod no.in l.1.ff.de alien iud.mut.cau.fac. Sal.in l.proxima,& qđ not.Bal.in l.1.§.fin.ff.quod quiſque iuris.
i Pone. Vide gl.& Barto.in l.3.§.ſi rem,de leg.3.
K Porrò. Idem tenet Bal.in l.eos,§.cautionem,infra de app.contrarium tenet glo.& ibi Ang.in auth.de exhi.re.in prin.in ver.cauſam,& ibi ſcripſi.
Porrò. Vide gl.& Bal.in l.3.§.ſi rem,de leg.3.

LEX IIII.

1 *Calumniari quis tripliciter dicitur.*
2 *Expenſarum refectio,in criminali venire non debet.*
3 *Actor expenſas,quas fecit in colligendo inſtrumentum a Tabellione, an recuperare poſſit.*
4 *Iudex temere inquirens expenſas reficere tenetur.*
5 *Expenſæ ante ſententiam propter temeritatem commiſſam, vincendo in principali recuperari non poſſunt.*
6 *Citatio æquiuoca dicitur temeraria.*

Non ignorat. Actor calumnians in cã ciuili in reſti
tutione expenſarũ, & in alijs diſpẽdijs
1 ꝯdemnatur, in crĩali punitur ſimilitudine pęnæ. h.d.† No. ꝙ tri-
pliciter dr̃ quis calumniari.primo ſi differt petere: ſcđo, ſi eſt cõ
tumax; tertio,ſi deficit in probando,ut patet hic in tex.in verbo,
dilata,& in verbo,affuerit,& in verbo probauerit,& eſt text.val-
de no. No.ꝙ culpa eſt non procedere in cã. Not.ꝙ actor impe-
trans p̃ſcriptũ,& non ꝓbans narrata in illo, p̃ſumitur calumnia
ri,& fortior eſt iſta pręſumptio,q̃ ſi expediret coram ordinario.
2 † No.ꝙ ex iſta aduerſatiua, vero, litera innuit, ꝙ in criminali nõ
veniat refectio expenſarum: nã ſi vincit accuſator,victoria eſt fi-
ſci,non ſua,ergo reus dẽt ꝯdẽnari in expenſis fiſco. Si aũt vincit,
reus actor debet æquali lance puniri,arg.j.eo.l. fin. tñ illa lex in-
a nuit,ꝙ in criminali *a* non veniat refectio expenſarũ, q̃a cũ ibi di-
cat eſſe ſpãle ꝑꝑ priuilegiũ, vt nõ veniãt, ergo ſecus de iure cõi,
& qđ ibi loquat̃ in criminali,patet ꝑ verbũ, criminali, qđ eſt ibi
in gl.q̃ eſt Inſt.in proœ.poſt prin q̃ ſentit,ꝙ qñ pęna in ſupplicio
b cõſiſtit, nõ veniat refectio expenſarum. Poſſet *b* ergo dici,ꝙ vbi
cã criminali eſt, & pecuniaria: tũc bene veniat refectio expenſa-
rũ.ſecus ſi eſt cã capitalis,niſi actor deſeruerit itẽ, q̃a tunc in om
ni cã ꝯdẽnaret̃ in expenſis,vt ff.de iu.l.deſtitiſſet.& j.qui acc.nõ
poſ.l.q crimen. Canoniſtæ dñt,ꝙ nõ venit refectio expẽſarũ, q̃a
plus delinquit,q temere inſiſtit.q̃ qui deſiſtit,qđ verbum credo,
niſi patiatur vniuerſalẽ confiſcationẽ bonorũ,vt extra,de pœn.
ca.calumniã. Nã cõfiſcationi nulla alia afflictio pecuniaria addi
põt,j.de fidei.l.j.& ff.de cap.dimi.l.tutelas,§.ſi libertate. Do.Iac.
But.dicit,ꝙ pœna expenſarũ eſt ſubrogata in locũ decimæ litis,
q̃ olim p̃ſtabatur in ciuili,nõ in criminali, vt Inſti. de pœna tem.
litig.in prin. & iõ non veniunt expenſæ rõne uictoriæ, ſed rõne
cõtumaciæ ſic, q̃a expenſę rõne contumacię nõ ſunt ſubrogatę
loco illius decimę. Sed iſta rõ nihil valet, q̃a iſta non eſt ſubro-
gatio,ſed abrogatio,& correctio,& iõ diſtingue,vt ſ.dixi. Cõcor
da Legiſtas,& Canoniſtas,ꝙ aut agit̃ de pęna pecuniaria, aut dę
capitali,& de hoc no.in Spe.de diſp.& alle.§.fi. & plene per Bar.
ff.de adul.l.ſi poſtulauerit,§.ſi reus. Nã in criminali venit intereſ
ſe,vt ff.de var.& extraor.co.l.medico. ergo damna, & intereſſe
ſunt maius delictũ temeritatẽ ĩ criminali,q̃ in ciuili,& iõ abſur-
3 dum eſſet,ſi mitius puniret̃.† Modo ego q̃ro, *c* actor fecit expen
c ſam in colligendo inſtr̃m a Tabellione,q̃a reus nolebat ſoluere,
vtrũ has expenſas poſſit recuperare,& vr̃,ꝙ nõ: q̃a cum debeat
edere,ergo ſuis expenſis edere tenetur. Sol.poteſt repetere,ſicut
expenſas factas in productione teſtiũ, vt ſup.de teſti.l. quoniam
d liberi,nam teſtes,& inſtrumenta æquiparantur. Si autem *d* non
præceden-

ADDITIONES.

a In criminali Vide per Bar.in l.1.§.j.& ibi dixi,ff.ad Turpi. & quod no. Bald.infra prox.in prin.& per Pau.de Leaxa.& alios,in c.finem litibus,extra de dolo, & contumacia.
b Phil.Dec. Poſſet. Ad hoc uide eundem in auth.generaliter,ſupra de Epiſc.& cle.& per Bar.in l.cum ſatis,C.de agr.& cenſi.& in l.fin.infra cod.& l.ſi poſtulaueris,§.fi.ff.de adul.& l.1.ad Turpil.
c Modo ego quæro. Vide Bar.in l.eos,§.ſuper,ſupra de vſur.& in l.fi.ſup.de cond.ex lege.& in auth.contra qui propriam,in fin.ſup.de non num.pecu. plene per Abb. in c.licet Heli.extra,de ſimo.dixi poſt Imo.in l.cum filius,in fi.ff.de verbo.obliga.
d Andr.Barbat. Si autem. Not.quod creditor debet monere reum,antequam faciat eum requiri ad iudicium. Vide Ang.in præal.l.quidam Hyberus.

præcedente mora rei has expenſas feciſſet, non recuperaret, qa
prius debebat monere reum,arg.j.de pig.l.debitores,& ff.de ſer
a uit.vrb.pd.l.quidā Hyberus,vel niſi eſſet in mora *a* per interpel-
4 lationē diei,vt ff.de act.& oblig.l.traiectitiæ, §. de illo.† Quæro,
b nunquid *b* Iudex,qui temere inquiſiuit,teneatur reficere expē-
ſas? Reſp.ꝙ ſic,vt s.de excu.tut.l.ſeueriter. Quæro,nunquid ille,
qui temere citat aliquem,teneatur ad expenſas? Reſp. ſic.ff.de
c iud.l.eum quem temere. Quæro,nunquid iurm *c* calumniæ ex-
cuſet ab expenſis victoriæ cauſæ principalis? Rñd.ſic,niſi ſit ca-
lumnia a iure præſumpta,uel euidens,quia legis præſumptio eſt
plena ꝓbatio,vt s.de peda.iud.aut.nouo iure,& not. in l.ſi tutor.
s.de peric.tut.& in Auth.de iud.§.oportet,& plene per Iac.But.
s.de epiſ.& cler.Auth.generaliter,vbi omnino uide. Quid ſi te-
d ſtes,*d* qui iactabant ſe ſcire veritatem,recedunt;vtrum parcitur
non probanti? Reſp.Io. And.ꝙ ſic,in c.1.in fi.de elec. lib.6.quod
5 eſt no.† Quæro,an ille,qui ꝯmiſit temeritatē *e* ante ſnīam, & iō
e refundit expenſas,recuperet eas vincendo in negotio principali?
Rñd.ꝙ non recuperat,quia pena eſt, cum nihil adſit reſarciēti,
6 ergo &c.vt ff.de re.iur.l.qđ a quocunq; vbi vide.† Quæro, nun-
f quid equiuoca *f* citatio dicat̄ temeraria,vt ſi duo ſunt Titij? Rñ.
ſic,ut no.in d.l.eū quē temere,& ext. de reſc.c.qa nōnulli,& for
te iudex p̄t ꝺclarare de quo ſētit,arg.ff.de euic.l.ſed ſi ex vtriuſq.

ADDITIONES.

a Mora.Vide quæ dixi poſt Bar.in l.ſancimus,de iud.& Spec.in tit.de renunc.§.1.& ſequitur Ang.in l.2.ſup.de obſeq.pa.præſt.& Ant.de But.in c.1.extra.de lib.obl. & in c.nouit.extra,de iud.& Guil.de Cug.in l.edita,& ibi Sal.& etiam Bal.in repe.ſupra de eden.& Bald.in l.prætor.§.1.ff.de eden.

b Nunquid.Vide Bal.in rubr.ſupra de pena iud.qui male iud. in princip.

And.B.Quæro,nunquid.Nota,quod inquiſitor tenetur ad expenſas. Vide Bald.in l. ſancimus,ſup.de iudi.

c Iuramentum.Vide Bar.in l.1.§.1.ff.ad Turpil.

d Quid ſi teſtes.Et ideo remittitur arbitrio iudicis, an habuit iuſtam cauſam,vt dixi poſt Bar.in l properandum,§.ſin autem,ſup.de iudic.

e Temeritatem Vide Ba in l ſi pignore,ff.de pign.actio.

f Aequiuoca.Et an iudex poſſit illa declarare,ponit Bal.& Ange.in l.eū,qui temere hic alleg.

LEX V.

1 *Expenſarum refectio in criminali venire poteſt.*
2 *Reſcriptum intelligitur æqualitate ſeruata.*
3 *Priuilegium intelligi non debet eſſe conceßum in derogationem ſpiritualiū beneficiorum.*
4 *Reſcriptum,an egrediatur perſonam.*
5 *Priuilegium vaſallo conceſſum,ne perdat feudum propter pactum non ſeruatum,an dominus tale pactum ſeruare teneatur.*
6 *Ius ante ſententiam in pœnis non habemus.*
7 *Priuilegiatus de non ſoluendo ſi ſoluat ſponte,recuperare non poſſit.*
8 *Liberalis nemo eſſe tenetur vltra quam velit.*
9 *Sportulæ,quando agitur officio iudicis ad certam quantitatē emitti debent.*
10 *Sportulas,quas aduerſarius fecit,quis reſtituere debet,ſi non habuerit iuſtam cauſam litigandi.*
11 *Conditio alicuius per priuilegium non debet fieri deterior.*
12 *Expenſæ Aduocati in propria cauſa,taxari non debēt.*
13 *Prætermißum non videtur quod a iure ſuppletur.*

Cum quidam. In iudicijs dēt eſſe æqualitas,& ideo
reſcriptum ad vnum litigatorū por-
rigitur ad ali m.h.d.Bu. Nota, ꝙ in iudicijs debet ſeruari paritas
inter litigatores. No.quod talia reſcripta valent, licet labor Iudi-
cum, vel Tabellionum non remuneretur, ſiue quia hoc modi-
cum p̄iudiciū reputatur,ſiue quia hoc nō eſt debitum admittere
ſed lucrum nō capere,tñ Tabelliones de hac lege male ſunt con
tenti,qa nolunt facere ſcripturas ſine mercede,vt no.ff.de eden.
1 l.argentarius,in princi.† No. ꝙ hæc lex allegatur,ꝙ in criminali
ueniat refectio expēſarū,in verbo,in criminali,& in verbo,in ac
cuſationē. Sed certe lex iſta non dicit,niſi qñ ex crimine ciuiliter
agerct,vt patet in verbo,obnoxios ſibi.nā qui criminaliter accu
ſat reū,nō dicit obnoxiū ſibi,ſed fiſco,vt no.in l.agraria,ff.de ter-
mino amo.& ff.de popul.act.ſup rubrica.& in l.3.in princ. ff. de
ſepul.viol.nec ob.verbū,in accuſationē,qa large ponit̄ ꝓ quere-
2 la.† No.ꝙ non refert vtrum priuilegium ſit conceſſum proprio
motu Principis,an ad poſtulationem,quia ſemꝑ intelligit̄ equa-
litate ſeruata.Itē no.ꝙ non refert vtrū priuilegiū ꝯcedat̄ ſingula
ri pſonę,an vniuerſitati,vel dignitati, quia ſemper in iudicijs dēt
a ſeruari æqualitas,*a* vt l.in ſacris,de prox.ſacr.Idem in arbitris, vt
l.cum dies.§.pen.ff.de arb.& l.ſed,& interpellatur,§.ſi ab altera.
b Opp. *b* nam priuilegium non dēt interpretari ꝯ priuilegiatū, vt
s.de teſta.mili.l.ſi Ruffinus.Sol. hic non interpretari ꝯ, ſed non
3 pro.† Et no.ꝙ Priuilegium non intelligit̄ ꝯceſſum in derogatio-
nē ſpiritualium beneficiorū,alias eidem priuilegiato ſpāliter cō-
c ceſſorū,iſte eſt caſus no.dictę. l. ſi Ruffinus. Itē ſi priuilegiū *c* ad
ius cōe trahi pōt, ius cōe non tollit,iſte eſt caſus not.in l.ꝗquam,
4 eo.tit.† Opp.priuilegium pſonale non egredit̄ pſonam, vt l.1.in
prin.ff.de ꝯſt.prin. So.aut ex priuilegio quis vult ab alio ꝯſeq,qđ
alias ꝯſequi non dēt,& tunc egreditur pſonā, vt hic aut nō vult
cōſequi,niſi ſuum fauorem ſine alterius læſione, tunc loquitur
d contrarium. Secundo *d* opp.& videtur, quod non debeat egre-
di perſonam,niſi ſit ad poſtulationem conceſſum,vt l.j. ff. quod
quiſque iur. Sol.ratione odioſitatis nō debet egredi perſonam,
niſi ſit ad poſtulationem conceſſum,vt ibi.ſed rōne æqualitatis
ſeruandæ ſit,vt hic. Ratio differentiæ patet, quia non eſt dignus
odio,qui non deliquit; & non eſt indignus maiori fauore, quā
æquitas dictet, & partim eadem eſt doctrina,vt hic relatione ſi-
milium. Idem in l.fi.ff.de iudic.vidui.tol.Item no.hic,ꝙ vni con
ceditur, & econtra concedi videtur,vt ext.de mu. peti.c.pruden
tiam. & s.de reſcin.ven.l.ratas. Opp. priuilegium debet aliquid
operari,vt in l.1.in fi.ff. ad muni. ſed ſi ita operatur pro aduerſa-
rio meo,ſicut pro me,ergo mihi nihil prodeſt. Sol. imo, quia in
diuerſis caſibus: nam ſi venirem aduerſario meo condemnan-
dus, in expenſis non condemnor: & hoc operatur priuilegium
meum;& econtra aduerſarius meus non condemnatur mihi,&
ſic eſt eadem rō. & conditio extremorum:& hęc operatur ęqua
e litas. Pone, *e* ſcholaris hēt prærogatiuam iudicij, dum agit, vel
dum ꝯuenitur,nūquid aduerſarius ſimiliter habebit; & vr̄ quod
ſic,vt hic. dic ꝯtrium, quia iſtud eſſet eneruare priuilegia ſchola-
rium,vt in auth.habita.s. ne filius pro pat. Quæro, lex noſtra lo-
quitur in priuilegijs ꝯceſſis circa executionem iudicij, nunquid
idem in iudicijs deciſorijs? Quidam dn̄t quod non,niſi ad impe
trationem ſit conceſſum. Alij dn̄t contrarium per l. ſi iudex, ff.
de min.ſed illa nihil facit quia loquitur in reſtitutione in integr.
quæ concernit vtrunque litigatorem: quia de neceſſitate requi-
5 rit concurrentiam extremorum,vt ipſa vox ſignificat. † Pone, *f*
f Princeps conceſſit priuilegium cuidam vaſallo cuiuſdam Co-
mitis,ne perderet feudum pp pactum non ſeruatum; nunquid
ergo econtra,licitum eſt domino non ſeruare pactum? Videtur
ꝙ ſic,vt in c.j. §. ſacramentum, de conſue. recti feudi. quod eſt
verum,ſi ad poſtulationem vaſalli ſit conceſſum, tñ illud c. intel
ligitur etiam ſi non ad poſtulationem vaſalli, quia non tractatur
ibi de cāæ deciſione, ſed de præparatione, id eſt iurō calumniæ,
vbi vertitur modicum p̄iudicium in æqualitate ſeruanda, & fa-
cit ad hanc leg. Inſt.quib.alie.non licet.§.pen. In gl. vel ſportula-
rum. Pone, Princeps conceſſit mihi ptātem teſtandi diminuta
legitima filio emancipato, nunquid eꝯ filius meus poterit teſta-
ri diminuta legitima mea?& videtur diſtinguendum,aut ad po-
ſtulationem meam,aut non;ego dico ſiue ad poſtulationē, ſiue
non,quod filio meo non conceditur idem priuilegium, quia p-
ſonale & deciſiuum. Non ob.l.j.quod quiſque iur.quia iſtud pri
uilegium,quod legitimam minuat,non eſt iniquum, licet.n.le-
gitima ſit de iure naturali loco alimentorum, tñ eius meta non
eſt de iure naturali,ſed de iure ciuili arbitro Legiſlatoris,vt ff.de
leg.l.non omnium. Modo quæro,de quadam extraordinaria q.
g Imperator *g* ꝯceſſit mihi ꝓ ſemeſtri tpe cōmoda cuiuſdā iuriſ-
dōnis,modo qdam ꝯmiſit quoddam delictum in fine iuriſdōnis
meę, ob quod delictum iuriſdictione mea finita iſte eſt p Prin-
cipem in certa quantitate pecuniæ condemnatus. Peto a Princi
pe iſtam

ADDITIONES.

a Æqualitas.No.quod ſi ſtatutum dicit, quod in certis maleficijs ſufficiat ad excuſationem probare per famam, non debet ſe extendere ad reum probantem innocentiam per famam,& vide Bal.in l.ea quidem inf.de accuſ.

b Opp.Vide in l.3.§.ſi emancipatus,ff.de contratab.

c Item ſi priuilegium.Vide no.Bal.in l.1.ſup.quom.& quando iudex.

d Secundo.Vide per Bar.hic & iſta omnia no.ad tit.quod quiſque iuris.

f And.Barb.Pone No.de iſta æquitate ſeruanda in iudicijs. nam glo. quæ reputatur ſingularis,in c.fi.de mut.peti.dicit, quod conuentio appellatione remota, operatur idem qđ reconuentio,niſi emanaſſet motu proprio Papæ.Idem dixit gl.ſingu. in Cle.ſæpe,de verb.ſig.quod idem nedū in appellatione remota, ſed in alia cauſa, ſi committitur cauſa omiſſa alia ſolemnitate,attenditur motus Principis. facit tex. in auth.quas actiones ſup.de ſacroſ.eccl.& l.3.§.1.ff.quod quiſque iur.ſed in iudicijs contra tenent Mode.in c.fi.de mut.peti.& Pau.de Leaza.in c.1.eo.tit.vbi ſi cā conuentionis eſt ſummaria motu Principis, efficitur ſummaria cā recōuentionis. facit quod no gl.ſing.in c.ſi poſtquā,de elec.lib.6. vbi pena motu proprio appoſita,comprehenditur.ſimile notat glo.ſing.c.1.de poſtul.prælato. quod pęna in electione habet locum in ſtipulatione. Et limita omnia in teſtibus,quod non hēt locum æqualitas.gl.eſt ſing.ſm Doct.in clem.1.de teſtib.Et vide ēt Ang.qui voluit, ꝙ Aduocatus in vna cauſa,teneatur idē conſilium ſequi in ſua cā, ff.quod quiſque iur.l.3.§.1.& vide Bal.in l.ſuper chyrographarijs,ſup.ſi cer.pet.quod tenetur mandans executionem in ſolemni inſtrō,vti in ſua cauſa eodem iure, & tenetur parti ad intereſſe alle.Inn.in c.paſtoralis.de exceptio Hinc dixerunt Dñi de Rot.21.deciſi.in nouis,ꝙ ſi pars petit reum interrogari, & offert interrogationes in modum poſitionis,non tenetur reus rñdere.Ratio,quia ponens confitetur, interrogatus nō mō rñdens vel confitetur,vel negat.reſpon.non ſeruaretur æqualitas. vide Domi. Domin.c.1.de dolo & contumacia.in 6. vbi actor impetrauit ius, vt poſſit venire ad iudicium per procuratorem,quod reus vtetur eodem priuilegio.alleg.Domi.de Rota deciſio.35.& vide gl.ſing. Inſt.de don. §.eſt & aliud. vbi vxor non lucratur fructus donationis pp nup.conſtante matrimonio,ſed maritus lucretur, vide Moder.in l.cum dotem,in prin.ff.ſol.mat.& Dominicum in c.1.de cōfeſ.lib.6.& Ange.conſ.119.vbi dicit,quod quidam impetrauit Fuligni repreſalias ꝯ Turdentinos iniuſte conſuluit quod Iudex Tudertinus poterit indicere repreſaliar contra illum etiam iniuſte,vt ſeruaretur æqualitas,quod bene no. Tu vide gl.in c.qua fronte,de app.quæ dicit peccaſti,quieſce.ibi dicit Hoſt.quod ſi eſt priuilegiatus facit iniuſtitiam,quod ſibi ibidem licet.vide ibi.

g Imperator.Dicitur poſt Bar.in l.& quia,ff.de iur.om.Iudic.

ꝑ e iſtam quantitatẽ. Mõ quæritur quid iuris? Dicendũ vr̃ ꝙ cum iſta pœna ſit fructus iuriſdõnis, & nondum erat reconditus *a* in
a horreo meo, ꝙ ꝑtineat ad Principẽ, & nõ ad me. vt ff. de vſufr. l. defuncto. Item† in pœnis *b* crimi. ante ſniam nullũ ius habemus.
6 vt ff. de ver. ſig. l. aliud, §. inter mulctã. & eo. tit. l. ſi qua pœna. Item
b pœnę nõ fiũt lucrũ iudicib. niſi ꝑ eorũ ſniam, ut in aut. bona dãnatorũ. ꝟ. de bonis ꝓſcript. Alij dñt, quod ſi erat ꝓceſſum vſq; ad ſniam excluſiue, ꝙ ꝑ damnato debeat hr̃i ille, qui proximus eſt damnationi, ſicut hyems, quę prope eſt, veniſſe vr̃, vt ff. de euic. l. ſi iõ. & idem ſi condemnationes eſſent inter me, & ſucceſſorẽ meum diſtributę. nam commoda condemnationum pertinent ad eum, qui condemnat, ar. ff. de min. l. 3. §. j. Tñ ſi ſtatutũ dictat ꝙ commoda condemnationum pro certa parte ſint iudiciũ, & Iudex a quo condemnauit, & ẽt Iudex ad quem condemnauit, non erit commodum cõe, ſed ſolius Iudicis a quo: licet executio ſniæ fiat per iudicem ad quem, ar. ff. de ver. ob. l. ſi filius. quia Iudex ad quem potius vr̃ eſſe cõfirmator q̃ diſpoſitor, & cã prima magis influit in cauſatum quam ſecunda. Erit ergo Iudex ad quem executor, ſed non commodum ſentiens: primus enim exequi põt, maxime ſi ſecundus exequi nolit. Iſtam ergo quaſi Falc. condemnationis detrahit primus Iudex, quaſi prima cã, cũ prima ſnia ſit actus per ſe perfectus. In ſportulis autem dic, vt in
7 Authen. de iud. §. ne aũt circa hoc labor.† Sed quid ſi iſte *c* priui
c legiatus de non ſoluendo ſoluit ſponte, non tamen recuperat? Reſpon. non, niſi ſoluerit, per errorem, vt notat Inſt. de act. §. trip. ſed per hoc aduerſario ſuo legem nõ imponit, quia error iuriſdictionis formam non mutat, vt l. ſi filiæ, in princ. ff. fami. erciſ. Sed quid, ſi ille qui ſportulas recipere debet, gratis remiſerit uni parti, nunquid ſimiliter remittere tenetur alteri, vt ſeruet ęqualitas? & videt̃ quod ſic, vt ſu. ad l. Falci. authẽ. ſed cũ teſtator. Dic
8 ꝯrium. quia † nemo tenet̃ eſſe liberalis vltra q̃ velit, vt ſupra de neg. geſt. l. tutor. Non obſtat auth. ſed cum teſtator. quia ibi non eſt liberalitas, ſed fidei meritum, & honor exhibitæ fidei, vt in Auth. de hæred. & Falc. §. ſi vero. & l. patrem. ff. quæ in fraudem
9 cred.† Nunc quæro, vtrum ſportulę *d* debeant mitti, qñ agitur
d officio Iudicis? Reſp. ſic: dummodo agat ad certam quantitatẽ, vel ſpeciem, & cã ſit ordinaria: ſecus ſi petatur reſtõ in integrũ, vel officium iudicis ad aliquod factum proponatur. Scias, ꝙ ille, qui proponit iudicis officium, interrogatus quam actionem proponat, non põt edere actionem: licet. n. quoddam agere dicatur actio, tñ non eſt, ſimiliter reus edere non põt exceptionem vt ff. de petit. hæred. l. plane. & l. fi. Sed officium Iudicis iſtud non dr̃ exceptio, licet ſit quodammodo excipere, nam officium Iudicis dr̃ factum. quod ſane intelligas, vt no. Inſt. de actio. in prin.
10 † Et not. unum *e* in ſportulis. quod ſiue quis habeat iuſtam cãm
e litigandi, ſiue nõ, vr̃ quod teneatur reſtituere ſportulas, quas aduerſarius præſtitit ſm̃ conſuetudinem quarundam ciuitatum: & curiarum: & hoc ſeruatur Peruſij in curia mercatorum, ſed ſecus eſt de iure cõi. glo. eſt ſing. in §. tripli. quam oĩno uideas, quod nor. multum. Mõ venio ad ſecundam lecturam, quæ talis eſt. Quidam ex priuilegio non præſtitit ſportulas, nec ſumptus, & obtinuit in cã; vult repetere ac ſi præſtitiſſet, quaſi priuilegiũ fingat eum ſoluiſſe: quæritur nunquid poſſit? Reſpond. quod nõ ſic priuilegium unius prodeſt alteri per quandam cõſequentiã. Sed ſi omiſſo priuilegio ſoluiſſet, repetere poſſet, quia quis in-
11 uitus, uti priuilegio ſuo non tenet̃. Item.† per priuilegium non conſueuit alicuius conditio deterior fieri. glo. ſentit ꝯrium in d. §. tripli. ꝙ ſi ſponte ſoluit, a nullo repetit, & ſic priuilegium intelligitur eſſe cõe, arg. huius legis. Oppo. iſtud reſcriptum fuit iuri ꝯrium, ergo non valet. Sol. hic de mero iure, & non ſuper facto Princeps reſcripſit ex certa ſcientia, quia in iure ſcripto conſcientia Principis falli non poteſt. Item nec preiudicium vr̃ pp
f æqualitatem, ut ſ. de in off. teſt. l. pater puellæ. Extra opp. *f* ꝙ non valet priuilegium non citatis his qui lædunt̃. Solu. imo vr̃ ꝙ valeat, quia eſt actus ſupremę ꝑtatis, cui ꝯ dici non pot: unde piudicat abſenti, puta iudici, & Tabellioni, ut hic. Oppo. quod debet intelligi ſine damno alterius? Reſpõ. verum eſt, niſi directo
12 reſcribatur ad damnum alterius, ut hic.† Pone, *g* aliquis eſt Ad-
g uocatus in ſua propria cã, & vincit in cã, vult quod ſibi ſalariũ taxetur ac ſi fuiſſet Aduocatus in cã aliena, quæritur nunquid poſſit; & vr̃ ꝙ non, ar. huius legis. & ff. loca. l. quod ſi domus. in fi. Nec obſt. ff. mã. l. idemque. §. fi. vbi fideiuſſor gratis liberatus agit actione mandati, quia ibi fuit liberatus ob meritum remunerationis, unde ſibi obeſſe videtur, ar. eorum, quæ no. ſ. de coll. l. ſi donatione. ſed in q. noſtra. Aduocatus apud ſeipſum obligatus non eſt ob meritum, quia ſibi ipſi nemo tenet, nã obligatio eſt quædam viciſſitudo, ideo requiritur differentia perſonarum. Sed quid ſi eſt damnum paſſus, quia interim non potuit intereſſe aduocationib. aliorum? & non puto, quia non eſt damnum litis, arg. ff. de act. emp. l. ſi ſterilis, §. ſi per uenditorem. utor argumento teſtium, quib. debent expenſæ refundi, ſed non damna tpis; quia litigantib. eſſet nimis oneroſum, ut ſup. de teſtib. l. qm̃ liberi. & l. ſi eũ, §. ſed cum oportet. Vltimo nota ibi, ꝑtermiſſum
13 ſit, vel fuerit, ꝙ non vr̃ ꝑtermiſſum, qđ a iure ſupplet.† Item no. iſta verba, ſit, vel fuerit ad clas codicillares, dum teſtator. dicit, ꝙ ſi nõ valet, vel valuerit; nã ꝑſens ponitur ꝓ futuro ſubiũctiui.

ADDITIONES.

a Reconditus. Vide l. ſi vſusfructus, ff. quib. mod. vſusfr. amit.
b And. Barb. item in pœnis. No. quod in pœnis ante ſententiam nullum ius habemus, & pro iſta q. vide Bal. in l. fi. ff. de iur. om. iu. & ibi Cy. in commento ſuo. Vbi decidit, quod primo gabellario debetur, per l. is qui in puteum, §. ſi poſtea. ff. quod vi aut clam. quia dies obligationis ceſſit tempore, primi, vt l. defuncta, ff. de vſuf. vide ibi Cy. ꝙ debeatur primo, tenet ẽt Bal. in l. diuortio, §. ſi fundum, ff. ſol. mat. & tenet D. Pet. de Anc. in rep. c. ſi propter, de reſcr. in 6. vnde Mod. in l. hęres, quandoque, ff. de acq. hære. dicunt de facto fuiſſe Romæ, ꝙ ſi de hæreditate debet ſolui gabella, & hæreditas vacat tempore primi gabellarij, & fuit adita tempore ſecundi, quod primo debent gabella. Idem dicunt, ꝙ hæreditas fuit adita vlt. die vacationis officij, & allegant ſententiam Bal hic, vide quod no. per Barto. in l. ſancimus, C. de conſuli. li. 12. Sed Io. de Imo. in l. diuortio, §. ſi fundum, tenet contra, per l. pendentes non ſpectant ad fructuarium: ergo ita nec iſti. non tamen allegauit Bal. hic, neque Do. Pet. & uide eundem in d. §. ſi fundum, vbi tenet opin. Bald. & pro ea allegatur tex. l. quæcunquæ, ff. de act. & obl. ubi lucrum pœnæ applicatur primo domino, & per tex. l. fi. ff. ar. fur. cæſa. & l. 1. §. fundum. de aqua quotid. & æſti. per l. is, qui in puteum, §. ſi poſtea, ff. quod vi, aut clam, vide Pet. de Anch. in c. ne prelati vices ſuas, & quæ ibi dixi.
c Si iſte. Vide inf. eo. in ver. modo venio.
d Vtrum ſportulæ. Vide Bar. in l. pe. inf. de prox. ſacr. ſcr. li. 12. & in materia ſportularum, vide etiam not. per Bal. in auth. generaliter, ſup. de Epiſ. & cler.
e And. Barb. Et nota vnum. No. ꝙ quis tenetur reſtituere ſportulas, quas aduerſarius fecit, ſi nõ habuerit iuſtã cauſam, litigandi: & uide quod no. gl. & Angel. in l. 3. §. ſi rem, de leg. 3. gl. in l. non ſolum. & ibi Ang. de rei vend. gl. & Ang. in Auth. de exhiben. reis, §. illud. & quod no. in l. petitor, ff. de lib. le.
f Extra opp. In contrarium Bar. no. in l. 2. inf. de temp. app. & l. nam ita diuus, de adop. tamen cum Bal. hic tenet Io. And. in c. cum dilecta, per illum tex. extra, de cõfir. vti. uel inut. per id, qđ not. in c. Albericus, ext. de teſt. alle. d. c. cum dilecta. Idem tenet Ant. de But. in c. per venerabilem, qui fil. ſint legit. uide Bart. in contrarium in l. ſi quis, inf. de fab. lib. 11.
g Pone. Vide Bar. hic, in fi.

De re iudicata. Rubrica.

LEX PRIMA.

Habens rem, petere non poteſt.
1 *Poſſeſſio noua petit aduerſarium de nouo.*
2 *Iuramentum neceſſarium probari poteſt.*
3 *Dolus actoris ei opitulari non debet.*
4 *Damnum non datum qualiter probabitur.*
5

REbus. Exceptio ſuperueniens poſt ſentenliã, poteſt opponi in executione ſniæ. h. d. ſm But. Vel ſic, Aequitas noui caſus, nouum inducit remedium. Vel ſic, Reb. iudicatis eſt ſtandũ, *a* tamen fruſtra petit
a victor, qđ intus habet. h. d. Bar. † Not. ꝙ ſi rem habeo, rem non
1 peto. Vel dic, ut not. Inſt. de leg. §. ſi res. ut ff. de leg. j. leg. non quęcunque nec refert, utrum habeat a ꝯdẽnato ſoluente; an a quodam tertio. ꝟ. de capt. l. cum poſtli minium. Oppo. ꝙ reb. iudicatis non ſit ſtandum. ut l. j. §. fin. ff. ad Turpill. Sol. regula vera eſt, niſi ſit appellatum. Caue tibi, *b* quia qñ eſt appellatum, res non
b dicitur iudicata, & iõ gl. excipit ineptę, ut ff. de pig. l. ſi fundum, §. ſi plures. Item oppo. *c* ꝙ reo conſulatur per condictionem ſi
c ne cã, vt ff. de ꝯdict. ſine cau. l. ſi Fullo. Solu. ibi recipit alius pro alio, hic idem pro eodem, & ſic iſta oppoſitio eſt impertinens. Item oppo. de leg. peremptoria, ſ. ſen. reſcin. non poſſe. Solu. hic exceptio ſuperuenit poſt ſniam, ibi ante, vel ſubtilius hic loquit̃ de peremptorio actionis in factũ. ibi de peremptorio ꝯctus, ex quo ab initio agebat̃. Item opp. ſ. de colla. leg. ſi ſoror. So. ibi. ſnia eſt modificata a iure. Item ibi duo remedia agendi, & retinendi, unde remanet remedium agendi officio iudicis, ut dixi in le. peremptorias. Item opp. de leg. minor, §. ſi ſeruus, ff. de euic. So. ibi agitur de alio iure, q̃ primo, actum eſſet. ſ. de publiciana, cum primo eſſet actum de dñio, ſed ſi ĩ primo, & ſecundo ageretur de cã dominij, ſtandum eſſet rei iudicatæ, ut in ſecundo caſu §. ubi ſeruus habuerat liberã peculij adminiſtrationem, & omne ius deductum erat. Item opp. de leg. ex ſextante. §. Latinus, ff. de exce. rei. iud. Item opp. de leg. Claudius Fęlix, ff. qui poti. in pig. hab. & de l. debitor, ff. ad Treb. Sol. ut ibi, in qualibet dictarũ le-
2 gum, † Quęro, quid eꝯ ſi ſnia fuerit abſolutoria, & poſtea reus incipit poſſidere? Reſp. poſſeſſio noua petit aduerſarium de nouo, & iõ põt agi. vt ff. de except. rei iud. l. ſi quis ad exhibendum. Sed quid ſi poſſeſſio fuit vetus & noua, id eſt continuata? Reſp. obſtat exceptio, ut no. ff. de iureiuran. l. qui iuraſſe, §. ſi pater. & l. eum, qui. §. in popularibus. Sed quid ſi non fuit continuata, ſed amiſſa, & poſtea recuperata. Sol. ſi iudex non credit reum poſſidere, & ideo abſoluit eum, cum tamen re uera poſſideret, de nouo agi poteſt, ac ſi prius non poſſediſſet, quia alia poſſeſſio eſt.

Quæro

ADDITIONES.

a And. Barb. Eſt ſtandum, Debet ſtari iudicato poſtquam ſententia tranſiuit in rem iu. nam tunc pro ea præſumitur, etiam ſi ex actis apparet iniquitas ſecundũ Inn. in c. quoniam de prob. licet aliter dicat in c. cum Bertoldus, de re iud. & ideo præſumitur pro ea, ut in eius executione ſufficiat producere inſtrumentum continẽs acta iudicij, ſi ſententia ſit lata contra præſentem, & non reclamantem, alias ſecus ſecundum eum in c. cum iure, de off. deleg. Angel.
b Caue tibi. Vide Bar. in l. 1. ff. eo.
c Item op. Vide qđ no. Bal. in l. poſt ſententiã, in uerb. nõ op. ſ. de ſen. & inte. om. iu.

Quęro cum Iaco.Butr.ſi ſtatutum dicat,ꝙ ſtetur dicto familiæ
Prātis,an poſſit dictū familię reprobari.Dicit hic But. ꝙ ſic, for
tius p̄t reprobari dictū accuſatoris,ſi ſtatutum dicit, ꝙ in paruis
3 damnis ſtet ſacro accuſaroris,qa † iur̄m neceſſarium reprobari
poteſt, vt l.admonendi,ff.de iurei.Alij dicunt ꝯtrariū,vt no.Ia.de
4 Are.in l.j.s̃.ſi aduer.liber.dic ut ibi dixi;† Quæro,quid ſi res an-
te ſententiam ad actorem reo inſcio peruenit.Reſp.verū eſt acto
rem eſſe in dolo,qui ęi opitulari non poteſt,nec dēt, ut in lęg. in
ſumma.in prin.ff.de cond.inde.& dixi plene in l.j.ſup.de ꝯd.fur.
5 †.Quęro,qualiter probabitur negatiua,ſcilicet dānū non *a* datū?
a Reſpondeo,ſi reus dicat ſe uelle probare de falſo debet edi dies
arg.no.Inſt.de inut.ſtip.§.item verborum.& probabitur p̄ mo-
dum traditū in l.optimā.s̃.de ꝯh.& commit.ſtip.puta ꝙ tota il-
la die non fuit viſus dānum dare, nec potuiſſet quin cuſtodes vi
diſſent,ut no.in l.1.§.1.ff.de itin.actuq.priua.non dico, ꝙ cogat̄
b ad diem edendā *b* in libello,ſed iudex ex officio de die interro-
gabit,ut ff.de inter.ac.l.vbicunque,& hoc eſt in arbitrio iudicis.

ADDITIONES.

a P.D.Non,de probatione negatiuæ.ꝙ quid non factum ſit uide egregie per Alex. in conſ. 13. 4. par.& eundem in l.1.ff.ſi cer. pet. Et per iſtum plene in l. actor,C. de proba.& ibid.Ang.& alios, per eundem Ang. in Auth.de hæred. & fal.§.hinc nobis.in fi.Bar.in l.j.de ca.fru.urb.Rom.& in l.hæredes palam,ff.de teſt. in prin. & in l.illa,& in c.hoc iure,de uerb.obl.

b Ad diem edendam. Vide per Bar.in l.is qui reus,ff.de pub.iud.

LEX II.

1 *Error calculi ſententiam non vitiat.*
2 *Error verbis enunciatiuis expreſſus ſententiam non vitiat.*
3 *Sententia an valeat ſi petuntur decem, & iudex condemnauit in quinq.*
4 *Sententia non valet in duplicibus iudicijs ſuper vna parte lata.*
5 *Capitulum vnum quando dicatur.*
6 *Sententia pro parte ferri poteſt,ſi habet plura capitula.*
7 *Sententia condemnatoria ſi ſit error expreſſus in libello, an valeat.*
8 *Error dicitur expreſſus,ſi pupillus ſine tutore agat.*

1 Res iudicatæ. Error † calculi ſnīam non vitiat.h.d.
Oppo.ꝙ imo vitiat,ut leg.j.§.j.ff.quæ
ſenten.ſine app.reſcin.Sol.ibi fuit error expreſſus,hic non. & eſt
a rō,qa expreſſa nocent,tacita nō nocēt: expreſſo. n. errore *a* ſnīa
non hēt eſſe,nec figurā eſſe: & iō vitiū patens reddit cā nullam
tanq̃ vituperatā,vt l.fi.s̃.de edic.diui Adr.tolle. item iō ſnīa va-
let,qa p̄ſumit̄ p̄ ea,ut s̃.de adminiſt.tut.l. ſi bonā.& ff.de euict.l.
Herennius,§.j.quod eſt impoſſibile,qn̄ vitium eſt patens, vt ff.
2 de excuſ.tut.l.qui teſto.† Quæro,qd ſi *b* error eſt expreſſus *c* ver
b bis enunciatiuis,non verbis diſpoſitionis.v.g.dixit iudex quia eſt
c probatum per A,& B.teſtes:ideo condemno,qui teſtes in actis
deponunt ſe nihil ſcire,nunquid iſta ſnīa valet. Inn. dicit ꝙ ſic,
d quia ēt ſine vllo teſte lata ualet.idem dico, ſi iudex *d* diceret ſic,
quia decem, & decem faciunt uiginti,idcirco condemno te in
uiginti petitis.Nam ſnīa iſta licet teneat̄ abuſiua, tn̄ ualet, quia
error eſt expreſſus in uerbis enunciatiuis emiſſis per modū im-
pertinentis cāæ,unde verba diſpoſitiua non apparent enormia
dic ut dixi in l.j.ſup.de erro. calc. Quæro vna cum gloſ. ſi iudex
dixit,quia inuenio te geſtorem teneri in decem,& decem, quæ
faciunt uiginti,iō cōdēno,te in uiginti,vtrum ualet ſnīa in quin
decim? Gl.dicit ꝙ ſic;quia de tanto pronunciat,quia plus p̄nun-
tiat,ut l.is,cui vina.ff.quemad.ſeru.amit.& ff.de in lit.iur. l. cum
furti.dummodo Iudex habeat iuriſdictionē ſuper ſumma ma-
iori alias non ualet,ut inf.qn̄ p̄uo.non eſt ne.l. cum certa rōne.
3 † Quid eꝯ,*e* ſi iudex non pronunciat de toto, ſed de parte.v.g.
e petita ſunt decem,& iudex condemnauit in quinq;, de alijs ta-
cet,nunquid valet talis ſnīa in quinq;? Dicit gloſ.ꝙ ſic, ſm Butr.
intellige,niſi appellet̄,vt l.j. in fi. quæ ſenten. ſine appell. reſcid.
ſecus ſm alios,ut s̃.ſi aduerſus rē iud.l.j.iſtā vltimā opinionem
tenet gl.in l.apud Celsū,§.itē q̄rit,ff.de doli exc.& ff. de iuriſdit.
om.iu.l.fi.& bene in ſnīa ꝯdennatoria,vt ff.de arbit.l. quid tn̄ in
prin.ſed abſolutoria vr̄ valere p̄ parte,ut l.quidā æſtimauerunt
ff.ſi cer.pet.ſed ibi proceſſus erat diuiſus. Item illa loquit̄ de ab
ſolutoria ab obſolutione iudicij.ad idem ff.de leg.2. leg.qui ſoli-
f dum,in prin.& hoc in iudice,ſed in arbitro *f* nō ualet,ut d.l.quid
tn̄.licet qn̄ ſunt plura capitula diſtincta, ualet ſuper illo, ſuper
quo eſt pronunciatum,vt ff.de arb.l.de reb.& arg.ff.de euict. le.
cum plures,& ff.de verb.ob.l.ſcire debemus. illud aūt cōſtat, ꝙ
in duplicib.iudicis impoſſibile eſt vnam partem prodiuiſo,ſine
4 alia intelligi eſſe diuiſam.† Et ideo in duplicib. iudiciis nō ualet
pro parte lata ſnīa. item ſi cū petat̄ diuiſio totius fundi, Iudex
diuidat unum angulū tm̄,ſimiliter diuiſio nō ualet, vt ff. fami.
5 erc.l.in hoc iudicio.† Sed hic dubitatur, qn̄ dicatur *g* unum ca-
g pitulum? Reſp. qn̄ uno ſtructu, & vna eſſentia conſiſtunt, di-
uerſa dn̄r quæ ex diuerſitate factorum ſeparationem recipiunt,
ut j̃.ſi vnus explurib.appel.l.j.quod aut pendent, ſi quidem ac-
h ceſſorie *h* non vitiat,ſi de eo non p̄nunciatur, vt s̃. tit.j. l. deter-
minato.Si aūt concernit ipſum principale,tunc idem in princi-
pali,vt ff de neg.geſt.l.eum actum,& l.at q natura, §. Scæuola.
& uide quod no.ff.de lib.leg.l.Aurelius,§. idem quæſiit. Extra
i oppono,*i* & videtur ꝙ valeat ſnīa ſuper parte lata.Nam ſi coram
trib.arbitris petuntur quindecim, valet ſnīa illius, qui de quin-
que pronunciauit,ut ff. de arbit.l.non diſtinguemus,§.ſi plures.
K Caue tibi,*K* quia ille §.debet intelligi,quādo ille,qui condemna
uit in quinq;,abſoluit ab alijs partib.petitis,ita dicit gl. in l.1.s̃.ſi
l aduerſus rem iud.hæc vera de toto in quantitate. Sed ſi *l* eſt to-
tum in qualitate, ut ſi agat̄ ꝯ dn̄m prætenſa ſcientia, bene ualet
condemnatio omiſſa ſnīa, idem ſi ageret furti manifeſti ad du-
plum, & condemnaret̄ reus ad ſimplum,& ab alio ſimplo non
abſolueretur reus,arg.ff.de noxalib.l.in delictis,§.fin. & l.miles.
§.decem.ff.de re iud.& ſic dr̄ia eſt,utrum maius,& minus diffe
m rant quantitate,an qualitate,& uoco *m* quantitatem quicquid
aggrauat factum:ſed illud quod dat obl'oni quandam ſimplici-
6 tatem,non vocatur qualitas.Dic,cum quærit̄ vtrum ſnīa poſſit
pro parte valere,vel non,diſtinguēdo, aut ſuper diuerſis articu-
lis,aut ſuper vno.Si ſuper diuerſis articulis, aut ſup̄ vno princi-
pali, & alio acceſſorio, & pōt valere ſuper principali,licet ſuper
acceſſorio nō valeat,ſed non pōt valere eꝯ.i.ſuper acceſſorio,&
non ſuper principali, ut ff.de excep.l. fundum. & l.ſed ſi excep.
aut vterq; articulus eſt principalis, & tunc refert: Aut capitula
ſunt connexa:& pro eodem reputantur,ut ff.de neg.geſt.l.eum
actum.& l.at qui natura.§.Scæuola. vnde idē iuris eſt, quod di-
cam in vno, & eodem capitulo. Aut capitula ſunt ſeparata, &
tunc in vno pōt valere,in alio non,vt ff.de mil.l.ēt.§.j.quia ſepa-
rata eſt rō, vt s̃. de do.inter vi.& vxo.l.ſi maritus.& iō poſſibile
eſt,ꝙ valeat ſnīa in cā conuentionis non reconuentionis, vel eꝯ
ut l.1.in fin. quæ ſent.ſine app.reſcin.Item in cā petitorij,& non
poſſeſſorij,vel eꝯ, vt j̃.de app.l.j.& s̃.ſi a non ꝯpe.Iu.l.ſi de p̄prie
tate.Scdo caſu,qn̄ fert̄ ſuper uno capitulo, refert, aut quæritur
nunquid p̄ parte ab initio poſſit valere, aut ex poſtfacto. Si ab
initio,dicendū eſt,ꝙ non,ut l.in hoc iudicio.ff.fa.erciſ.ſi ex poſt
n facto.i. utrū ex poſt facto poſſit pro parte retractari, *n* pro parte
non,diſtingue.Aut infirmat̄ per uiam reſtōnis in integrum,aut
alio mō. Si per uiam reſtōnis in integrum, quæ reponit eam in
priſtinum ſtatū,& tunc non p̄t pro parte valere, vt d.l.ēt, §.j.ff.
de min. Si alia uia,uel mō,tunc pōt, ut ff.de inoffi.teſt.l.nā. & ſi
parentib.§ fi.& facit inf.de appel.l.ampliorē.& extra, de teſt.ca.
Raynaldus,& c.Raynutius. Ex prædictis patet, utrum poſſit agi
o de nullitate partis ſnīæ,ſicut pōt appellari. Nam aut eſt pars *o* in
tegralis,aut eſt pars capitularis,ut ff.fam.erci.l.quædam mulier.
7 & ff.de iure patro.l. Cornelia Pia.† Extra q̄ro, *p* ſi in libello eſt
p error expreſſus,ut qa dico;ago ex nudo pacto.utrū ſnīa condē-
natoria ualet?& eſt ar.ꝙ ſic de inoffi.teſta.l.poſthumus, §.ſi quis
q ex his.Conſidera hoc, *q* quia ille §.ita fatue non debet intelligi,
r ꝙ ibi fuerit error expreſſus in libello, ſed tacitus, *r* v.g.naturalis
filius,vel ſpurius,quib.n̄ datur querela,ut no. in l.1.§.1.de ꝯtabu.
nō expreſſo,ꝙ eſſet naturalis,vel ſpurius,egit querela inofficioſi
teſtamenti,& obtinuit,non prodeſſet ſibi ſnīa, ſed alijs qui ſunt
capaces,& h.d.ille §.Idem ſi frater vterinus agit,qui ſe fratre ꝯ-
ſ ſanguineū aſſeruit ī libello,ſed ſi in libello fuiſſet error exp̄ſſus, *ſ*
cum

ADDITIONES.

a A.B.Expreſſo.n.errore.Vide tex.no.l.ſi pars,§.1.de inoff.teſta.

b A.B.Quæro,quid ſi.Error expreſſus verbis enunciatiuis in ſententia, non vitiat il lam,vide Bal.in l.1.alias in rūb.C.mand.vide plene Io.de Imo. in l.ſi is ad quem, ff.ad acq.hære.

c Expreſſus.Vide Bal.in l.1.ſup.de vindic.lib.Bar.in l.ſi is ad quem, ff.de acq.hær.& dixi in l.ex diuerſo,§.fi.ff.ſol.mat.

d Si iudex.Vide l.diem proferre,§.ſi plures, ff.de arbitr.

e Quid econtra.Vide Bal.in l.1.ſup.de ſent.quæ ſine cert. quant. profe.& l.prox.
A.B. Quid econtra. Si petuntur 10.& Iudex condemnat in quinque,an tunc talis ſententia valeat.vide Bal.in l.j.C.ſi aduer.rem iud.& Bar.in l.qui vas, ff.de furt.

f Sed in arbitro. Vide in l.apud Celſum, §.item quæritur,ff.de doli except.

g Quando dicatur.vide Barto.in l.Aurelius,§.idem quæſiit,ff.de lib.leg.& Bal.in l. proconſul.inf.de appel.

h Acceſſorie.No.Bar.& Bal.in l.terminato.ſup.de fru.& lit.expen.& tibi dixi,quod econtra,vide inf.prox.

i Extra opp.Contrarium videtur tenere Bal.in l.1.ſup.de ſen.quæ ſine cer. quantit. prof.& in l.1.§.ſi ſtipulanti,ff.de verbor.obl.

K A.B.Caue tibi.Not limitationem peregrinam ad §.ſi plures, quod procedit,quando arbiter condemnat in minus,& in alijs abſoluit,& vide quod not.per glo.in c. 1.de arbi.in 6.& Albe.Gallus in ſua Marga.in tit.de arbi.Mod.in l.1.§.ſi ſtipulanti,de verb.obl.vehementer dubitant,an hoc ſit verum,uide omnino.

l Sed ſi.Vide Bar.in l.1.ſi plu.vna ſen.condem.fuer.

m Et voco.vide Bal.inf.l.ea quæ ſup.de condi.inde.& in l.1.inf.de confeſ.

n Retractari.Vide Bar.in l.1.ſup.ſi aduer.rem iud.& in reſtitutione tenet contrarium quod hic dicit.

o Aut eſt pars. Sententia poteſt dici pro parte, ſi habet plura capitula, facit quod no.Bal.in l.1.in uer.quæro,nunquid Iudex appellationis. i.quando prouo. non eſt neceſ.& in l.1.inf.ne lic.ter.prouocare.

p Extra quæro.vide per Bar.& Bal.in l.2.de erro.ad. & an error iuris, vel conſuetudinis faciat reijci libellum.vide Ang.in l.diuturna,ff.de legi.

q A.B.Conſidera hoc.Not.pro intellectu §.ſi quis ex his.Bald.in l. fi.C. de fideicom. lib.dixi.in c.examinata,de iur.

r Tacitus.vide Bal.in l.certa,inf.quando prouo.non eſt neceſ.

ſ Expreſſus.Adde ad l.poſthumus,§.ſi quis ex his,hic alleg. & ſequitur Rom. in l.ſi Titius,ff.de verbo.obl.

cum in ſnīa repilogetur libellus: ſnīa eſſet nulla ipſo iure, & tunc
8 intelligis illum §. valde ſing. † Extra oppo. nam ſi pupillus agit
ſine tutore, eſt error expreſſus. tñ lex dicit, ꝙ præceptum valet,
a vt ff. de min. l. ait prætor, §. permittitur. Sol. ibi ſpeciale, *a* ut ſupra
de procu. l. non iō minus. vel ibi fuit præceptum ui confeſſionis,
b nam confeſſus *b* non pōt opponere de ineptitudine libelli, nec
de alio iudiciario ordine non ſeruato. tex. eſt illius §. ſing. & hoc
determinat Papa de reſti. ſpō. c. Piſanis. Dic ergo, ſi tu incōgrue
agis, narratio tua ibi obſtat: ſed ſi reus hoc fatetur petitionis ine-
9 ptia, non curatur. † Quaro ergo dicit tex. in d. §. permittit̄, quod
appellatur? Reſpon. hic dicebant quidam, ſed male ſm Nic. de
Mat. quia non eſt iniuria, ex quo damnum non infert̄, & fundat̄
ſnīa ſuper certo. Vel ibi hr̄ a præpoſteritate ordinis, ꝙ reus pete-
bat conſtitui curatorem, cui competebat ius poſtulādi compel-
li minorem ad petendum curatorem, unde non poteſt dici, qđ
ei iniuria non fiat in procedendo, licet non in decidendo.

ADDITIONES.

a And. Bar. Ibi ſpeciale. No. ꝙ confeſſus non poteſt opponere de ineptitudine libelli. uide Bal. in l. edita. ſup. de eden. & in l. 1. ff. de iuriſ. omn. iud. & quod not. c. delicti, de iudic.
b Nam confeſſus. uide Bal. in l. ſi confeſſus. ff. de cuſt. reo.

LEX III.

1 *Præcepta, & diffinitiua differunt.*
2 *Res, & pęna in eodem libello an cumulari poſſint.*

Si pecuniam. Poteſt quis ad rem, & pœnam eodem
libello conueniri, & ualet ſentētia. h. d.
Vel ſic, Eſt ſtandum præcepto iudicis, a quo non eſt apellatum.
a Quæro, † nunquid pręceptum, & diffinitiua ſint idem; Reſpon.
interdum ponunt̄ pro eodem, ut hic; interdum præceptū ponit̄
pro interlocutoria, ut qñ cām non decidit. vt ff. de arb. l. qualem
§. fi. & l. quod iuſſit, de re iud. interdum ponitur pro interlocuto
ria, & decedit cām, ut not. ſup. de bon. quæ li. l. fin. §. neceſſitate.
1 † Quæro. an poſſit res, & pæna cumulari in eodē libello? Reſpon.
ꝙ aut uenit vna & eadem actione, aut plurib. Primo caſu nō eſt
proprie cumulatio, vt cum agitur actione ui bonorum raptorū,
nam in quadruplo in eſt ſimplum. Secundo caſu eſt proprie cu-
mulatio, ut cum ago condictione furtiua, & actione furti, vt ff.
de cond. furt. l. ſi pro fure, §. condictio. tamē ſi a principio propo-
natur ſimul in eodem libello, audit̄ agens, ut hic, quia nō poteſt
aſſignari ratio, quare prius in una, quam in altera procedatur.
Sed ſi primo intentat una, & poſtea altera, diuerſis libellis poſſet
opponi exceptio cumulationem impediens, quod nota.

LEX IIII.

1 *Sententia non retractatur prætextu inſtrumentorum de nouo repertorum.*
2 *Sententia prætextu inſtrumentorum de nouo repertorum, qualiter retractari poſſit.*
3 *Sententia retractatur, ſi per noua inſtrumenta, actoris inſtrumenta redarguerētur de falſo.*
4 *Sententia lata contra reum ſi poſtea inſtrumentum de non petendo reperiatur, qualiter ei conſulendum ſit.*

1 Sub ſpecie. Sententia lata non retractatur prætextu
Inſtrumentorum de nouo repertorū. h. d.
a Op. & vr̄ ꝙ imo retractatur, vt ff. eo. l. Imperatores, & j. de ſent.
aduer. fiſ. lat. lib. x. Solu. Speciale eſt in cā publica, vel fiſcali: nam
retractatur per ſimplicem querelam, vſque ad triennium, quod
eſt no. dignum: & etiam poſtea, ſi præuaricatio poſtea aggraua-
tur. Idem dicit gl. in cā eccleſiæ. idem dicit in cā pupillari. Oppo.
ad idem, ff. de iureiu. l. admonendi Sol. ibi iudex fuit circumuen-
tus per falſo iurantem, quod per inſtrumenta de nouo reperta,
b vel per teſtes *b* neſcios per prius conuincitur; vnde duob. con-
currentib. ſ. periurijs, & emergentib. probationibus merito ſnīa
2 retractat̄. † Mō quęro, quo iure? *c* Dicunt cōiter Doctor. quod
c non per ſimplicem querelam, ſed in integ. reſt. petita, argu. ff. de
exc. l. qui agnitis, & l. diuus, ff. de iud. quod verum eſt in alijs, ſed
in Republica, fiſco, eccleſia, pupillo, retractatur vſq; ad trienniū
d continuum per ſimplicem querelā. Sed in quarto *d* anno opor-
tet peti reſtōnem in integrum. Op. quod pp nouum caſum de-
beat dari nouum remedium, vt l. j. ſup. eo. Sol. hic non eſt nouus
e caſus, *e* ſed detegitur antiquus qui primo vallatus erat pp inopiā
3 probationum, ut ff. de eden. l. argentarius, §. cum autē. † Intelli-
ge legem noſtram niſi per noua inſtrumenta redarguerentur in-
f ſtrumenta actoris de falſo. Modo *f* ergo quæro, quid iuris, ſi
actor ſcienter petit debitum ſolutum, & quia reus probare nō
potuit extitit condemnatus? Reſp. ſi non ſoluit ex cōdemnatio-
ne, habet exceptionem compenſationis: ſi autē ſoluit, condicit,
quod primo ſoluit. ita dicit gloſſ. not. in l. Iulianus, in j. gloſſ. ff. de
4 cōd. indeb. † Sed pone, *g* creditor ſciens ſe feciſſe pactum de non
g petendo, egit & obtinuit poſtea compertum eſt inſtrumentum
pacti de non petendo, qualiter conſuletur reo? & videtur quod
per reſtitutionem integrum, quia ſententia eſt obreptitia, vt no.
ff. ad Treb. l. ſeruo inuito, §. cum prętor. Ego dico, quod actor
non obrepſit, quia non tenetur facere mentionem de exceptio-
ne rei, ut Inſt. de repli. in princi. & ff. de pact. l. ſi unus, §. pactus ne
peteret. Sed qñ petit debitum ſolutum, falſo agit, & tenetur cri-
mine ſtellionatus, ut ff. mand. l. fideiuſſor, §. in omnibus. & dixi
in l. 1. ſupra de cond. ind. Item lex noſtra debet intelligi niſi in-
ſtrumentum de nouo repertum redargueret ſentētiam de nul-
litate, videlicet quando ſententia contra ſententiam eſſet lata,
vt infra quando prouoc. non eſt neceſſ.

ADDITIONES.

a Opp. uide Bal. in l. 1. ſup. de cond. inde.
b Teſtis uide Bar. in l. admonendi, in fi. ff. de iureiur.
c Quo iure uide Bal. in l. 1. ſup. de cond. inde.
d Sed in quarto Dixi poſt Bar. in l. 1. ff. eo.
e And. Bar. Nouus caſus Et dicit hic An. quod ſi condemnatus vult dilucide probare de innocentia ſua, poteſt petere ſententiam retractari per iudicis officiū, vt uoluit Inn. in c. tua nos, de cohab. cler. & muli.
f Modo ego quæro. Vide Bar. in l. 1. §. & parui, ff. quod ui, aut clam.
g Sed pone. uide quæ dixi poſt Bal. in l. admonendi, ff. de iureiu. & per Imo. in l. imperatores, ff. eo. cum concor.

LEX V.

1 *Terminum acceptans uidetur fateri debitum.*
2 *Factum appellationi oppoſitum, eam tollit.*
3 *Excommunicatus dilationem ad ſoluendum accipiens, de excommunicatione poſtea conqueri non poteſt.*

Ad ſolutionem. Qui petit dilationē ad ſoluēdū,
ſnīę conſentire uidetur: & iō ap-
pellare non pōt, & ſi appellauit, uidetur renunciare. h. d. facit ff.
de min. l. ſi filius. & ff. de pac. l. tale pactum, §. qui prouocauit. &
1 inf. de iure do. impe. l. 2. † Et not. ꝙ qui acceptat *a* terminum, vi-
a detur fateri debitum, quod intellige, quando ex certa ſcientia,
non per errorem, ut l. ſed & ſi quis, §. fi. ff. ſi quis cau. & facit l. 2.
ſup. ut lit. pen. item ſi qualitercunque fidem debiti agnouit, ut
s̃. de non nu. pec. l. cum fidem. non ob. le. ſi certis annis, quia hic
præceſſit diſpō apta. agere, ibi non. Conſidera hanc reſponſio-
2 nem. † item not. ꝙ factum *b* appellationi ꝯrium, eam tollit, ut
b hic, ꝙ extra de re iud. c. quod ad conſultationem. item no. quod
ſolo facto amittit̄ beneficiū appellandi. Item not. ꝙ qui acceptat
vnum ꝯriorum, reliquum perdit, ff. de acq. hær. l. claudius Clo-
3 dianus & ff. de inoffi. teſta. l. mater decedens. † item no. quod ex
communicatus, qui dilationem ad ſoluendum acceptat, non p̄t
poſtea conqueri de excommunicatione, quod tene menti.

ADDITIONES.

a And. Barb. Qui acceptat. Not. qui acceptat terminum ex certa ſcientia, videtur fateri debitum & no. ꝙ do. Io. in l. 4. §. ſi quis, ff. de re iud. dicit hanc l. debere intelligi, quando præceſſit appellatio, alias ſecus, quod dicit eſſe ſing. & no. Imo. in cap. quod ad conſultationem, ſecundum do. An. in c. gratum, de offi. deleg. & ſic videt̄ renunciare appellationi per illum actum, quod eſt verum, quando ille actus eſt contrarius appellationi in agendo, ſecus ſi in patiendo, vnde ſi quis appellaſſet, & iudex deciſiſſet pro eo, licet taceat, non videtur renunciaſſe appellationi. & ſic in caſu iſtius legis, ſi pars petijſſet terminum ad ſoluendum intra tempus datum ad appellandum, & nondum appellauerit, poſſet poſtea appellare, quod bene no. Item pro illo ſecundo modo vide Innoc. in cap. olim, el 3. de reſt. ſpol. Hoſt. & do. Ant. in prœalleg. cap. gratum vbi ſi tacet, non poteſt gratificare ſeutentiam per ſe. Adde & tertio, niſi per partem, vel iudicem talis appellatio, vel terminus non fuiſſet acceptatus, pro eo quod not. in cap. cum veniſſent, de eo, qui mit. in poſſ. do. Ant. in prœalleg. cap. gratum. quæ omnia tene menti. & vide quod not. in cap. cum acceſſiſſent, de conſti. & ibi per Mod. & vide Io. And. poſt Hoſt. in ca. ſignificauerunt, de iud. vbi dicit, quod habet locum, quando appellatur a diffinitiua, ſecus ſi appellatur ab interlocutoria. exemplum, ſi iudex me grauat inter loquendo, & ego accipio terminum, quem mihi dat, poſſum appellare intra decem dies, qui dantur ad appellandum, quia non videor conſentire, licet ſim ſub iuriſdictione iudicis non inuitus, l. inter ſtipulantem, §. ſacram, de verb. obl. & eſt ſatis not. ſecundum do. Io. ibi pro limitatione huius legis, & aliorum & vide Dom. Anton. in cap. olim, el 3. de reſt. ſpol. & Domi. in cap. fi. eo. ti. qui appellat, vel appellare poteſt. ergo reſponde, quod procedit in illo, qui ſponte petijt dilationem ſecus ſi coacte. ſed uide tex. in d. l. ad ſolutionem. ibi, quodlibet. modo quod intellige. ſ. agendo, & ita limitaretur in dicto quolibet uide do. Ant. in cap. fin. de ea. poſ. & quæ dixi in cap. cum ueniſſet, de teſt. uide Abb. & ibi dixi, in d. c. ſollicitudinem, de app. uide Bar. in l. j. inf. de rela. ubi allegauit iſtam l. ad ſolutionem. uide do. Car. in d. ca. ſignificauerunt. & uide Io. de Imo. in conſi. 142. ubi conſuluit, quod Hoſt. limitat hanc legem in d. c. ſignificauerunt. uide in præfato conſi. 150. & 155. uide Bart. conſi. 8. inci. literas magnificentiæ ueſtræ pro le. ad ſolutionem uide Bar. conſi. 135. inci. literas magnificentiæ ueſtræ. Lud. Ro. conſi. 9. inci. quod pars condemnata ubi allegauit pro ſing. d. l. ad ſolutionem.
b And. Bar. item no. quod factum. Vide Bul. in l. 2. ſup. de ing. manu. vbi dicit, quod licet quis recipiat abſolutionem, non tamen videtur ſe fateri excommunicatum.

LEX VI.

1 *Publicatio quædam eſt, quæ fit officio iudicis nobili, quædam quæ fit mercenario.*
2 *Publicatio in teſtamentis qualiter fiat.*
3 *Publicationis effectus quis dicatur.*
4 *Atteſtationes non publicatæ, an faciant fidem in alio iudicio,*
5 *Atteſtationes nondum publicatæ inſtantia perempta perire dicuntur.*
6 *Teſtes iterum interrogati deponentes vt alias depoſuerunt, an tale teſtimonium valeat.*
7 *Atteſtationum publicatio qualiter fieri debeat.*
8 *Teſtes quando publicantur, alij intereſſe non requiruntur.*
9 *Notarius, qui atteſtationes ſcripſit ſi eſt abſens, an alius de mandato iudicis in publicam formam redigere poſſit.*
10 *Atteſtationes ſcriptæ antequā ſint publicatę, an dicetur ſcriptura priuata*
11 *Acta per teſtes, an probari poſſint.*
12 *Epiſtalma quid ſit.*
13 *Appellatio in ſcriptis ex natura uerborum ſcripturam requirit.*

14 *Inſtru-*

14 *Inſtrumentorum productio.ſi in ſcriptis fuerit interpoſita per teſtes probari poteſt.*
15 *Teſtes ſententiam in ſcriptis latam probare volētes,qualiter deponere de-*
16 *Præſcriptio pro actis,an ſit facienda.* *(beant.*
17 *Præſumptionis interruptio in actis publicis,qualiter probari poteſt.*
18 *Inſtrumentum ſi eſt regiſtratum,& poſtea originale deperditum, ſtandum erit regiſtrato.*

Geſta, Pro euidentia circa leg.iſtam primo quęro , coram
quo publicatio fiat; ſecundo,qualiter fiat?tertio,qd
1 ſit publicationis effectus. Ad primum reſpon. quædam † eſt pu-
a blicatio,*a*quę fit officio iudicis nobili,vt quando publicat̄ teſtm̄,
& tunc debet fieri corā iudice ordinario,vt no.ſ̄.de teſt. l. publi-
cati.Nam ex quo eſt offm̄ nobile, & reſpicit authoritatem , eſt
b mixti imperij,& iō debet fieri corā ordinario,ſicut adoptio,*b* &
c emancipatio,& legitimatio *c* ſpuriorū: vnde Comes Palatinus
nō poſſet alteri publicationem delegare,ut ff.de probat. l. ab ea
parte,in glo.Quædam eſt publicatio,quæ fit officio iudicis mer-
cenaria,ut publicatio teſtium,uel ſcripturarum, ſi forte Nota-
d rius actorum ſcripſit,ſed non authenticauit,*d* ut qa receſſit, vel
qa deceſſit,& tūc iudex cāæ debet facere publicationem,ſiue ſit
ordinarius,ſiue delegatus,ne cāę ꝯtinentia diuidatur,&c. ut hic.
2 † Quo ad ſcdam q̄ōnem , qualiter fiat publicatio? Reſpondeo.
ꝙ in teſtamētis fit q̄nq;uiuo teſtatore, & tūc dic ut ſup. de teſt.l.
oīum. q̄nq; mortuo teſtatore,& tunc dic,ut no.in d. le. publica
ti.Si aūt loqueris de publicatione teſtiū,illa fit corā iudice , cita-
e to aduerſario,*e* & alii nō ſunt citādi pro ualore iſtius publicatio
nis,qa non ſunt perſonæ iudicij,ut l.j.in fi.ff.de ventre inſpicien.
3 † Quo ad tertiū,*f* quis ſit effectus publicationis: lex nr̄a reſpon-
f det,ꝙ effectus eſt,quia faciunt ꝑpetuam fidem,& idē dicit tex.in
d.l.publicati.& dic ut ibi,& pleniſſime in auth. ſi quis in aliquo
documento.ſup.de edē.& in l.ſi qs iniquū.ſup. de fi. inſt. & h.d.
Geſta publicata ꝑpetuā fidem hn̄t in eadē inſtātia.& in alia.pri-
mo ponit dictū,ſcdo rōnē.Caſus.corā primo iudice fuerūt quę-
dam acta celebrata,demum iudex eſt mortuus,& alius ordina-
rius,vel delegatus eſt ſubrogatus.q̄ritur nūquid iſta acta pereāt?
Reſp.ꝙ geſta,quæ ſunt traſlata in publica monumenta, habent
perpetuā ſoliditatē,nec morte hoīs perit fides publica , & iō ex
talib.geſtis res iudicabit,& ita facit ad titulum;& no. qđ dixi in
ſummario.Quęro,de quib.actis hic loquatur? Reſp. de quibuſ-
4 cunq;,& maxime de ꝯfeſſionib. & atteſtationib.† Modo quęro
g nunquid atteſtationes *g* non publicatæ faciant fidem in alio iu-
dicio ? Dicit But.ꝙ aut erāt receptę corā arbitro.& tunc fidē nō
faciunt;& iō in idē teſtes iterū ꝓducunt,niſi aduerſarius atteſta
tionib.ſtare uelit,ut ſ̄.de teſti.l.fi.Aut corā iudice , & tunc corā
eo,& eius ſucceſſore valent.qđ intellige,ēt ſi ꝑ uiā appellationis
ſuccedit,ſed coram alio nō valēt,niſi aduerſarius poſtulet,ꝙ ite-
rū producant;aliter.n.non probarent.l.pe.ſ̄.de arbi. Si aūt atte-
ſtationes ſunt publicatę,indiſtincte ſunt validę , qa poſt apertas
atteſtationes iterū ꝓducere nō licet,ut in Auth.de teſti. §. qa ve-
ro.dr̄ia ergo inter teſtes receptos ab arbitro.& receptos a iudice
5 eſt,qa arbitro in inſtantia nemo ſuccedit, ſed iudici ſic. † Quæ-
h ro,nunqd *h* perēpta inſtātia pereāt atteſtationes nondū publica-
tę?Gl.dicit ꝙ ſic,in l.3.ff.quę in fraud.credi.in glo. ſignata ſuper
verbo,mori patiatur,ad hoc facit lex nr̄a a ꝯrio ſenſu. Tu.dic , ꝙ
aut ſunt publicatæ,& ualent,ut hic:aut nō,& tunc aut teſtes ſunt
mortui,aut diutius abfuturi,& eorū dicta valent.aut ſunt p̄ſen-
tes,& tūc aut aduerſarius petit eos iterū examinari,& dēnt ite-
rū examinari. Aut nō petit,& tūc eorū dicta valēt,ut ī d.l.fi.ſ̄. de
6 teſti.& c.p̄ſentata.ext.de teſtib.† Mō pone, *i* ꝙ iſti teſtes iterum
i interrogati dn̄t ſe non recordari qualiter depoſuerūt, & ꝙ tunc
deponunt ut alias depoſuerunt,nunqd valeat tale teſtimonium
K Bar.dicit alibi.ꝙ ſic in leg.eos, ff. de falſis. Sed quid *k* ſi uariant,
Reſpon.primis atteſtationib.non ſtabit̄,quia lex dicit eis nō ſtan
dum,ſed teſtes iterū examinandos.item nec ſcđis , ut ff. de teſti.
l.qui falſo,vel varie.quæ lex intelligit̄ , q̄n in eadem depoſitione
ſunt uarij.itē q̄n in diuerſis,ſi vtraq.depoſitio ſit ſolennis: ſecus
l ſi altera ſit perfunctoria,& ſine iurō,*l* quia tunc debet inſpici de
poſitio ſolennis , non attenta depoſitione perfunctoria , vt not.
7 Bar.extra,de teſti.c.cum cām.† Quæro,qualiter fiet iſta publica
tio atteſtationum? Reſp.poſtquam via producendorū teſtiū eſt
p̄clūſa,Iudex partib.p̄ſentib.interloquēdo pronunciabit,& mā-
dabit Notario,ꝙ dicta teſtiū redigat in publicā formā,& hoc fie
m ri debet p̄ſente Tabellione,*m* qui ſcripſit atteſtationes.Item prę
ſentib.partibus vel altera abſēte.dicit gl.ſubaudi,tūc citata alias
non p̄iudicaret,ſm̄ But.& alios; & hoc verū in ciuili, ſed in cri-
minali,vr̄ ꝙ citatio non ſit neceſſaria:iudex.n. tunc ex officio ꝓ
cedit, vt ĩ. de adul.l. q̃uis indubitati, & ĩ.de aboli. l.2.quia iudi-
n ces faciunt hanc licentiā *n* ſibi dari tp̄e comparationis rei. Mihi
vr̄,ꝙ iſta ſit bona,& neceſſaria cautela,qa debēt fieri citationes
in criminali, ſicut in ciuili,ut ff.de pub.iud. l. inter accuſatorem.
8 † Quæro,q̄n teſtes *o* publicantur , utrum ſit neceſſe, ꝙ alij teſtes
o huic publicationi interſint? Reſp.non,vt ĩ.de donat. l. in dona-
9 tionib.† quæro , ſi Notarius *p* qui ſcripſit atteſtationes , eſt ab-
p ſens,nunqd alius Tabellio mādato iudicis poterit eas redigere
in publicā formā? Rn̄.ſic,ar.ff.de iud.l.lōgius. ſecus ſi Notarius,
10 qui ſcripſit eas,præſens eſſet , vt l.j.de ſport. † Quæro, nunquid
atteſtationes ſcriptæ,anteq̃ ſint publicatæ,dicant ſcriptura priua
ta? & vr̄ ꝙ ſic,quia non ſunt translatę in publica monumenta,&
quia non poſſunt publice legi. Sol.reſpectu Iudicis & tabellionis
ſunt publicatæ , ſed reſpectu partium nondum ſunt publicatæ:
tn̄ quia decretū Iudicis interuenit,vt ſ̄.de teſt.l.nullum.Iudex ex
eis ſn̄īam ferre pōt,ſi ambę partes,vel altera ꝯdicat , vt dixi ſ̄. de
ſenten.l.prolatam.facit quod no.Inn.extra,de teſt.c.cū clamor.
Et no.quod lex nr̄a loquit̄ de publicatione ordinaria,quę fit ſm̄
ordinē iudiciorū:ſed de extraordinaria dic,vt ſ̄.de uſu.pup.l.pu-
q pillus. & extra,de teſti.c.ſignificauit.&c. Albericus , Sed pone, *q*
ꝙ altera pars ſine hærede deceſſit,nunqd poſſint publicari teſtes
vr̄ ꝙ ſic,quia hic nō eſt aduerſarius,qui citari poſſit,vt ff.de euic.
l.hr̄e licere & l. ſi dictum,ſ.pe. vel dic , ꝙ inſtantia eſt perempta,
ut l.ſi conſtante,§.fi.ff.ſol.mat. Illud aūt cōſtat,ꝙ vbi quis aduer
ſarium non habet,non eſt neceſſaria citatio,ut not.ff.de bo.poſſ.
11 l.iij. §.pen.† Quæro , nunquid *r* acta iudicij poſſint probari per
r teſtes: *ſ* vr̄ ꝙ ſic,ut ſup.de hæret.l.q̄m quod verum eſt,ſi ſcriptu-
s ra ab initio interuenit:ſecus ſi non interuenit.Iac de Aret.& Ia.
But. quod verum eſt, ſi talia ſint acta , quæ ſcripturam exigunt.
Nam quædam ab initio poſſunt probari per teſtes,vt ff.de excu.
tut.l.ſcire oportet,§.oportet & ibi dixi.Adde , ꝙ mandatū ꝓcu-
ratoris ēt iudicialis,pōt probari per teſtes,qa nō eſt de actis foris
cum poſſit extra iudiciū fieri.Idem in reuocatione mādati,extra
de procu.c.ex inſinuatione; ſecus in tutela,& cura, & in alijs fo-
t ri inſtr̄is , videlicet in requirentibus ſolennitatem ſcripturę *t* ut
extra,de proc.c.j.per Inno.& ſ̄.de fide inſtrum.l.emancipatione
vide quod not. ff.de prob.l.Celſus.& extra,de offi. deleg. c.cum
in iure.& extra,de prob.c.q̄m ꝯtra falſam,ꝑ Ber.& Inn.Dicas ꝙ
quædam ſunt,quæ in ipſo ſignificatu verborum, ſcripturam re-
quirunt,vt reſcriptum,vt l.j.ſup.de mand.Prin.Item priuilegiū,
u quia omne priuilegiū eſt reſcriptū, *u* ſed non cōuertit̄, vt l.ꝓbato
12 rias, ĩ. de diuer.offi.lib.12.† Item epiſtalma.i.ſubſcriptio Princi-
pis.ſup.de quadr.p̄ſcr.l.bene a Zenone.vnde regula eſt,quod vbi
cunque exigitur ſubſcriptio,exigitur ſcriptura . Item inuētarius
vt l.tutor,qui repertorium.ff.de adminiſtrat.tutor . vnde regula
eſt,ꝙ omnes qui debent facere inuentarium, tenentur probare
mandatum per ſcripturam,vel teſtes examinatos,& redactos in
ſcriptura ad æternam rei memoriā : vnde tutor datiuus per ſcri
pturam probare debet , quia eſt inſtrumentum fori.Item cura-
tor,quia quilibet curator debet inuentariū facere,vt inf.de capt.
l.poſtliminium.teſtamentaria tutela bene pōt ꝓbari ꝑ nuncupa-
tiuum teſtm̄,& ſic per teſtes:& tn̄ niſi tranferantur atteſtationes
in publica monumenta, nunq̃ decerneret̄ adminiſtratio,vt l.ue-
teris, ſupra arb.tutelæ. Item cum omnis orphanotrophus , ideſt
Prior hoſpitalis, ſit datiuus , ſuum mandatum non pōt probari,
13 niſi per inſtrumentum , quia eſt inſtrumentum fori.† Item ap-
pellatione in ſcriptis,ex natura verborum ſcripturā requirit,īfra
de app.

ADDITIONES.

a And.Barb.Quedam eſt publicatio.Coram quo fit publicatio, uide in c.fin.de appe.lib.6.ſupra gl.in verb.appellatū. ubi ſi iudex interlocutus eſt,& iniunxit quod producantur teſtes,& grauatus producit teſtes intra 10.dies,tamen poterit appellare.alleg.Inn.in c.ſolicitudinem,de app.quia loquitur in appellatione interpoſita,non interponenda,ſed in contrarium allegauit glo.huius legis.
b Adoptio.Contrarium not.per gl.l.emancipati,ff.de adop.& Bar.in l.imperium ff. de iur.om.iud. Vbi bene loquitur.
c Legitimatio. Vide quod no.Bal.in l.2.ſup.de pęna iu.qui male iud.& in rub.extra, de offi.dele.alleg.no.per Inn.in c.cum P.extra,de fide inſt.& uide An.de But.in c. quod ſedem.& ibi Imo.extra.de off.ord.
d Authenticauit. Vide etiam Bar.hic.
e Aduerſario. Vide Bar.hic,& ibi poſt eum dixi.
f An.Barba.Quo ad tertiam.No.effectū publicationis,uide quod not.in c.2.de cle. non reſid.& Bal.in c.1.§.item ſi vaſallus.ſi de feudo fuerit controuer.
g And.Barb. Atteſtationes. An atteſtationes non publicatæ faciant fidem in alio iudicio uide Bar.in l.2.iud.ſol.
h Nunquid. Iſtud etiam ſequitur hic Saly.
i Pone. Vide Bar.in l.eos.ff.de fal.
K Sed quid. Vide per Bar.in l.eos,ff.de fal.
l Iuramento. Vide in l.eos,de fal.
m Tabellione. Vide Bar.inf.ea.l. ver.quæro,nunquid.
n Licentiam. Vide Bal.in l.ſi accuſatoribus.inf.de accuſa.
o Quando teſtes. Vide Bar.hic.
p Si notarius. Vide in l.cum ſententiam ſupra de ſenten.& inter.om.iud. per Bar.& etiam de conſenſu partium ſecundum Bal.in rub.ſup.de teſt.
q Sed pone. Vide quod no.Bal. in l.ij.ver.7.ſup.de teſtib.
r And.Barb.Quæro,nunquid. Vide Ang.& alios in l.ſciendum , de verb.obl.Tenementi,quod ubicunq;proceditur contra aliquem,qui ſꝑ fuit contumax coram iudice,non præſumitur quod iudex habeat iuriſdictionem,& ei incumbit onus probandi,uide Ang.in l.ſi quis ex aliena,ff.de iud.ubi dicit, quod quando quis negat iuriſdictionē iudicis , apprehēdetur territorium,& ſibi incumbet probatio ita ſingulariter dicit.Inn.in c.Romana,de app.lib.6.quem refert Ang.
s Per teſtes. Vt in l.emancipatione.ſup.de fide inſtr.Panor.in c.1.qui teſt.ſūt neceſſ. ad proban. no.inue.per Bar.in conſi.incip.quia uertitur dubium,an acta.
t Scripturæ. Quæ requirunt ſcripturā, dixi poſt Bar.in l.contrahitur,ff.de pig.ubi uide.& uide Bal.in l.2.de eden.
u Reſcriptum. Vide Bar.in l.fi.ff.de conſt.princ.

de app.l.eos.ſimiliter libellus,vt in auth.offeratur,ſup. de lit.con
teſt.Quædam ſunt,quæ ſcripturam requirunt,quia aliter proba-
ri non poſſunt, vt atteſtationes: nam non poſſunt publicari, niſi
redactæ eſſent in notam,vt in lege noſtra. Quædam ſcripturam
requirunt,pp ſuam ſolennitatem,vt ſnia diffinitiua,vt ſ.de ſen.
14 l.prolatam.† Sed an productio inſtrũorum,vel libelli,vel ꝙ appel
a latio fuerit interpoſita in ſcriptis,poſſit probari per teſtes?a Dico
ꝙ ſic. Item ꝓductio exceptionum. Item iudicis interlocutoria.
Item exceptionum repulſio. Item confeſſio facta apud acta,vt
15 ſ.de arb.l.ne in arbitris. † Quæro, qualiter debent deponere te-
ſtes,cum quis intendit probare per eos ſnĩam in ſcriptis latam?
Rñdeo,debent dicere, ꝙ præſentes fuerunt, qñ ſnĩa lata fuit,&
ꝙ eam legi audierunt.ita dicit Inno.ext.de re iud. c.ſicut nobis,
adde,& viderunt:quia ſcriptura probatur per viſum,vt ff.de his,
quæ in teſta.del.l.1.vel dic,ꝙ ex quo Tabellio eam publice legit,
ſicut de more, non eſt neceſſe aliter dicere de viſu, quia pp pu-
blicam authoritatem legentis,præſumitur ita ſcriptum, ſicut le-
gitur,& recitatur,& iſta forte fuit mens Inn. tñ bene confiteor,
b ꝙ iudex põt interrogare quid audiuiſtis b legi,ſiue ſuper hoc obla
tum interrogatorium,ſiue non:nam interrogando iudex debet
ſupplere;& ſi iudex de neceſſarijs non quærit,repetendi ſunt te-
ſtes.Iudex.n.eſt in culpa,non pars, quia ipſe debet eos examina-
re,non pars,quia pars eos ſubornare non dẽt,ut no. Inno.ext.de
26 teſti.c.per tuas.† Quæro,nunquid pro actis præſumatur?c Rñd.
c quædam ſunt acta, quæ ſunt in mente hominum. i.teſtium tñ,
& pro iſtis non præſumitur, niſi poſtq̃ teſtes depoſuerunt, quia
de eis non cõſtat, & hoc eſt maxime verum in his, quæ ſunt de
fundamentis iudicij,ſicut eſt iuriſdõ, ut de off. dele.c.cum in iu-
d re,& ibi per Bern.Inn.tñ vĩ d dicere, ꝙ ſi tanq̃ coram iudice par
tes litigauerunt,& litem conteſtatæ ſunt, ꝙ pro iudice præſuma
tur,donec ɔ̃rium probetur. Si aũt eſt proceſſum ɔ̃ aliquem,tan-
e quam ɔ̃ contumacem, e & nunq̃ comparentem, iuriſdõ non p̃-
ſumitur, vt ipſe not.extra,de eo qui fur.ord.ſuſcepit.c.innotuit.
& ita teneas. Quædam ſunt acta.i.ſcripturæ,non tñ habentia pu-
blicam fidem,ſicut ſunt teſtamenta in ſcriptis, cum ſubſcriptio
nib.teſtium priuatorum, & ſi quidem per iudicis decretum sũt
publicata,habent perpetuam firmitatem, vt in lege noſtra, alias
ſecus,vt ff.quemad.teſt.aper.l.2.in prin. Quædã vero ſunt acta,
quæ fiunt publice apud acta, & de iſtis do talem regulam, ꝙ oĩa
intelligantur eſſe publica,eo ipſo ꝙ facta ſunt pñte iudice,& Ta
bellione,ſecus ſi iudex abeſſet,ut not. in l.iubemus,ſupr.de libe.
f cau.vel Tabellio,quia ſoli iudici f non eſt credendum, vt ext.de
17 prob.c.qm ɔ̃ falſam.† Quæro,cauetur, g in actis publicis, ꝙ Ti-
g tius fuit poſitus in banno, eo ꝙ citatus non ſoluit, nunquid per
hanc ſcripturam probetur interruptio præſcriptionis? Rñ.non,
quia citatio non probatur, ſed ſunt verba enunciatiua de præte-
h rito,quod non põt cohęrere pñti.Si aũt poſſit h cohęrere vt cũ Ta-
bellio dicit,talis teſtis iuratus depoſuit, tunc iuriũ bene probat,
quia potuit tunc iurare in eodem inſtanti, vt ff. de dot.præleg.l.
Theopompus,& hoc verum,niſi tps,vel locus repugnaret huic
coniecturæ,vt quia examinatio facta eſt die feriato, vel nõ apud
acta:talis.n.examinatio põt fieri quolibet loco, & quolibet tpe,li-
cet iuriũ non:oportet.n.iurare die iuridica, & apud acta: & de-
i poſitio ſequens trahitur ad locum,& tps iuramenti,i vt no.in c.
1.de off.dele.in Cle.Concludę, ꝙ verba enunciatiua actus remo
ti loco,& tpe apud Notarium, vel Iudicem emanata, actum il-
18 lum non probant,niſi quadam leui præſumptione.† Quæro,qd
K ſi inſtrumentum K eſt productum in iudicio, & regiſtratũ, ſed
poſtea principale,ſiue originale eſt perditum? Rñd.cum ex offõ
Notarius regiſtrat,talis ſcriptura dicitur authentica, & ideo di-
cunt,ꝙ recurratur ad regiſtrum, vt de reſcr. c. ad audientiam.

ADDITIONES.

a Teſtes.Vide tex.no.in c.ſicut nobis,extra, de re iud.& ibi Doct.
b Quid audiuiſtis.Facit quod no.Bar.in l.ſi duo,§.Iulianus,in fi.ff.de iureiu.& vide no.per Bal.in auth.qui ſemel,ſup.de probatio.& quod in iſtis iudex ſuppleat,vide Bar.in l.ampliorem,inf.de app.& Spec.in tit. de teſt. §.dicam de interrogatorijs, in princ.& ibi per Ioan.
c Præſumitur.Vide Ant.de But.in c.ſicut ext. de re iud.Bal.in l.1. in fi.inf.tit.1.
d Inno.tamen videtur: An præſumatur iuriſdõnem quis habere. vide Bal.in l.licet, ſupra de proc.& in l.ſi quis ex aliena,in prin.ff.de iu. & adde, ꝙ iſta non procedũt in iuriſdictione ordinata,ſecundum Bal.in l.ea quidem, inf.de accuſat.
e Contumacem.Vide quod no.Bar.in l.non videtur,la 1.in fi.ff.de iud.Ang.& Imo. in l.ſciendum,ff.de verbo.obl.
f Soli iudicii.Vide ſup. ea.l.verſ. quæro qualiter.
g Quæro, cauetur. Verba enunciatiua non probant citationem,contrarium tenet Hoſt.Io.And.Ant.de But.& Imo.in c.Albericus,ext.de teſt.vide tamen Inn.in ca. quoniam contra,extra,de prob.& Abb.Sic in d.c.Albericus, qui tenet, ꝙ per uerba enunciatiua non probetur citatio;quia cum iſta ſit ſolennitas, quæ non potuit interuenire tempore inſtrumenti, ideo non præſumitur talem citationem interueniſſe per talem narrationem,auth.ſi quis in aliquo,cum ibi not.ſup.de eden.& habetur in l.ſciendum,ff.de verbo. obl.reſpon.ad l.optimam,inf.de contrahen.& commit.ſtip.quia ibi loquitur,quando aliquid enunciatur inter partes, & in præiuditium partiũ probat. ſimile habetur in l.cum aliquis,ſup.de iur.deli.& vide qđ not.Bald.in d.auth.ſi quis in aliquo.
h Andr.Barb.Si autem poſſit. Not.ſi Notarius dicit,talis iuratus depoſuit, probatur ex hoc de iuramento. Vide Bald.in l.iuriſiurandi,C.de teſt.

i Iuramẽti Vide in l.1.enũciatio,de ope.no.nun.ff.& in l.teſtiũ,§.Sabino,ff.de teſt.
K Quæro,quid ſi inſtrm̃.Vide Bar.& Bald.in auth.ſi quis in aliquo.ſup. de eden.ubi Bal.tenet,ꝙ etiam ſi non probatur originale,regiſtro credatur,facit quod no.Inn. in c.quoniam contra.ext.de prob.contra Bal.hic videtur expreſſe Inn.in c.cum in iure ext.de off.deleg.& vide Bar.in l.chyrographus,ff.de admin.tut. & Bal.in l.ſi. ſup.de fi.inſtr.& ibi Bar.& quod no.Bar.in l.eos,§.ſuper his,inf.de app.& quid ſi primum reperitur maculatum,regiſtrum non vide Bal.in l.ſi vnus,in fi.& in l.noſtram,de teſt.ſcripſi poſt Inn.in d.c.cum in iure.

De executione rei iudicatæ. *Rub.*

LEX PRIMA.

1 *Lex rationem naturalem habet.*
2 *Executio fit officio iudicis mercenario.*
3 *Exequibile aliquid non dicitur,niſi ad officium exequentis ſe extendat.*
4 *Legiſlatori inordinatum non placet.*
5 *Inordinate factum reuocari debet.*
6 *Præpoſterum eſt,prius cogere quam condemnare.*
7 *Libellus non valet,ſi quis petitur cogi,& non condemnari.*
8 *Pignora ante ſententiam pro menſura debiti,an capi poſſint.*
9 *Sententia executionem paratam ſemper habere præſumitur.*

1 Nimis propere. †Not.hæc lex habet rõnem
naturalem. nã in ordinatis
per eſſẽtiam rõnis,poſterius preſupponit prius,ut no.
Io.Mona.in ca. ſi confirmatio.ext.de ele.lib.6. Itẽ qa
executio,quæ non eſt nata ad actum ſuum,excitari non põt, ut
ff.de re iud.l.ſi cũ nulla.& hoc d.iudex in captione,& diſtractio-
ne pignorum,iuris ordinem omittere non debet: & ſi omiſerit,
ipſo iure non valet executio. Vel ſic, Snĩa debet p̃cedere execu-
tionẽ,q̃ quidẽ ex ordine,& liq̃dato negotio vires ſumit: & ſi or-
do nõ ſeruat,executio caſſat,ut dicit Inn.ext.de offi.del.c.uene-
a rabili.Item no.a ꝙ ab executione non eſt incipiendũ,ẽt ſi ſit de-
bitum probatum.quia probationes & inſtra paratam executio-
b nem b non habent,niſi ſit confeſſio in iudicio facta,vel iuſiuran
dum iudiciale,ut no.ff.de iureiu.leg. ſed & ſi poſſeſſori,§. pen. &
ibi habes gl.ſing.nam licet ſit probatum adhuc tñ ſub iudice lis
eſt ff.de pecul.l.eo tpe.& l.quod debetur, & ideo nondũ eſt tps
exequẽdi,ut ĩ.unde ui.l.meminerint.ẽt ſi eſſet caſus,in quo cre-
c ditor ſibi ex pacto poſſet ius dicere,c quia dum aſſumitur via iu-
diciorum.debet ſm̃ eam procedi,vt no.in l.j.ſup.de iure emph.
iuxta illud,uiam quam elegerit,hæc ſibi pateat ff.quod me.cau.
2 l.ſi mulier.† Item executio fit officio iudicis mercenario,quãdo
ſnĩæ deſeruit,nec prius naſcit, ꝙ ſnĩa tranſeat in rem iudicatam,
licet actio iudicati oriat ex ipſa ſnĩa,ueluti ex quaſi ɔ̃tu,ut ff. de
pecu.l.3.§.idem ſcribit illud eſt no.ꝙ executio debet fieri iuxta
morẽ curiæ exequentis,non iuxta morem curiæ pronunciantis
qñ ad unam curiam pertinet pronunciatio,& ad aliam exequu-
tio,ut ĩ.de exac.tribu.l.miſſi opinatores.libro. 10. v. g. Conſules
Tholoſani pronunciant,non exequuntur ipſi,ſed præſes Tholo
ſanus,ut no. Guil.de Cu.in l.imperium,ff.de iuriſ.om.iud.Item
3 hanc regulam no.ꝙ † non ſufficit,ꝙ aliquid ſit exequibile, niſi
ad id ſe extendat officium exequentis & iõ eps non poſſet exeq
ſnĩam Conſulum mercatorum, vel Poteſtatis,quia cum iuriſdi
ctione ipſorum nihil habet cõe. Nec econtra Conſules ſnĩam
Epiſcopi.hic eſt alia rõ ſubſtantiæ,quia Epiſcopus eſt maior,cu-
ius ſnĩam minor ex ſuo imperio exequi non poteſt: ſi tñ ſnĩa eſ-
ſet ipſo iure exequuta, tunc debet unus alterius ſnĩam conſerua
4 re,ut no.in l.ex ea,ff.de poſtu.& ibi gloſ. ſing. † Not.ꝙ inordina-
tum Legiſlatori non placet,quod nota. Oppo.ille. qui pignora-
titia agit, antequam ſoluat,agit inordinate.ſi tñ pendente iudi-
cio ſoluit,obtinet,quia actio pignoratitia de potentia reducitur
ad præſentiam,id eſt ad actum.ut ff.de pig.act.l.ſi rem,§.fi.Solu.
conſidera,ꝙ quædam deducuntur de potentia ad actum p ſub-
ſtantiam,ut qñ tu promittis mihi decem,ſi ea mutuauero. nam
ſubſtantia mutui eſt numeratio, & tunc ſi poſt litem ɔ̃teſtatam
numero,non trahitur retro. Quædã deducuntur ad actum per
accidens,nam ſubſtantia pignoratitię conſiſtit in traditione pi-
gnoris,ſed non deducitur ad actum,niſi ſatiſfiat debitum, & fin-
gitur retro,ut in l.ɔ̃tia. Eſt autem ſubſtantia illa, quæ contingere
non põt niſi vno modo,ut numeratio in mutuo: ſed illa, quę di-
uerſis modis,ut ſatisfactio in pignore, eſt contingens, non ſub-
ſtantia,unde iſtud accidens retrotrahitur ad ſubſtantiam ſuam.
& ſi tu dicis,eſt præpoſtere actum. Rñd.p̃poſteratio illa tolerabi
lis eſt pp fictionem. Et not. ſubtilia verba. dicit Ariſt. 8. Phyſic.
c.2.

ADDITIONES.

a And.Barb.Item no.ꝙ inſtrumenta & probationes non habent executionem paratam,niſi confeſſio emanet in iudicio,vide quod no. in c. ſuper eo.de teſti. & c. 1.de except.
b Executionem.Vide tamẽ quod no.Bar.in l.poſſeſſio,in §.& ſi poſſeſſio,ff. de acq. poſſ.& in l.1.in prin.ff.de confeſ.Fallit in inſtrumento depoſiti,l.pen.& ibi Bart. ff.depoſi.& uide Bald.in l.vbi adhuc,ſup.de iure do.& Ang.& Imo.in l.ſi cum dotem,§.eo autem tempore,cum ibi no.ff.ſol.matr.& latius in l.ait prætor, in prin. ff.de re iud.
c Ius dicere.Vide quod no.Bar.in l.3.& 4.q.prin.inf.de pig.& quod no.Bal. in l.diffamari,ſup.de ing.manu,in ver.ſecundo opp. melius Bal.in l. ædem.ſupra loc. & in l.2.in 10.q.ſup.de ſer.

c.2.ꝙ natura eſt omnib.cã ordinationis,ſic in Auth.de hære. &
5 fal.§.inordinatum.† No.reuocandum eſſe, quod inordinate fa-
ctum eſt,concordat.ff. de re iu.l. ſi cum nulla, & tpe feriato fa-
ctum eſt,reuocabitur tempore non feriato, tam verbo q̃ re ipſa
nec poterit miſſus opponere de ferijs,vt ff.de euictio.l.minor. in
prin.Item ſi non ſint feriæ in mittendo, nec in reuocando. Item
a ſi non ſint feriȩ *a* in cogendo fideiuſſorem,certe nec erunt feriæ
in cogendo reum ad petitionem fideiuſſoris per dictam notabi
6 lem leg.†.No. ꝙ præpoſterum *b* eſt prius aliquem cogere,quam
b condemnare,& ideo non vr̃ quod procedat iſte libellus,peto co
gi,& codemnari,quaſi præpoſtere petatur.Sed tu dic,quod im-
mo procedit.quia vr̃ hoc peti fieri ſuo tpe,videlicet condemna-
ri tpe rei iudicatæ,& compelli tpe rei exequendæ. Verbis enim
libelli eſt accomodandus ſanus intellectus, & ſenſus ut libel-
lus valeat,& non pereat,ut no.Inn.in c.examinata.extra. de iud.
7 † Quęro,quid ſi *c* in libello eſt petitum cogi, & non eſt petitum
c condemnari? Reſp. ſi non requiritur libellus,procedit iudicium
ſecus ſi libellus requiritur.& eſt ratio,quia compulſio venit of-
ficio iudicis mercenario,quod ſine principali intentari non po-
teſt,ut not.ff.de execu.rei iud.leg.ſi in iudicio.Item quia libellus
iſte parti non concludit,quia pars non promiſit ſe compelli; ſed
condemnatio bene concludit parti,iure actionis,& iudici,cuius
officium neceſſarium eſt, quia ſine actu officij ſui nil operari po
teſt,nec exequi.Item non eſt petitum cõdemnari,ergo condem
d nare non põt,nec exequi.pone,ſtatutum *d* dicit ꝙ pro executio
ne,quæ fit ꝯ condẽnatos,ptãs debeat hr̃e decẽ; mõ mortuo con
demnato facit executionem ꝯ hæredẽ, quæritur vtrum debeat
hr̃e decem? Reſp.non;licet enim ſit hæres,non tñ eſt cõdemna-
tus hæres,vt ff.familię erciſcun.l.ſi filia,in prin.ſecus ſi ſtatutum
diceret,ꝙ de qualibet condemnatione.nam cõdemnatio , ideſt
ipſe actus nõ moritur,immo perpetuo manet, vt ff.de arbi.l. diẽ
8 proferre,§.j.† Opp.ꝙ etiam ante ſnĩam pignora capiantur , & di
ſtrahantur pro menſura debiti declarati,ut legitur,& not. ſupra
de his,qui ad eccl.confu.l.pręſenti. Solu. aut miſſio, & uenditio
petitur fieri in cãm iudicati, & tũc oportet qđ ſnĩa ſit lata , & de
ea conſtet, vt hic. Aut pp contumaciam rei comparentis, & tũc
loquitur lex contraria,& dic vt ibi. Quæro, lata eſt ſnĩa ꝯ poſ-
ſeſſorem,tñ quidam tãquam colonus detinet a quodam tertio,
nunquid ꝯ illum colonum põt fieri executio? Dicit Bar. ꝙ non.
Intellige,niſi citato eo,cuius eſt colonus, vt l.j.§. neceſſario,ff. ſi
9 mulier ventris nom.per Bar.† Quęro,nunquid oĩs ſnĩa in du-
e bio p̃ſumatur *e* hr̃e executionem paratam? Reſp.ſic,ut not. Inn.
in c.j.de confir.vtili, vel inutili. Quęro , nunquid miſſus in poſ-
f ſeſſionem ſit tuendus,ſi aliud non probetur? Reſpon.ſic, *f* ut no.
Inn.in c.ex parte.extra,de teſt.adde,dicit Inn.ꝙ q̃nque quis hẽt
iuriſdictionem in pronunciando,& non in exequendo , ut ipſe
no.de foro ꝯpet.c.poſtulaſti.item no.ꝙ ſi non apparet ꝯdictor ,
Iudex debet eſſe breuis, & facilis in executione.ſnĩæ,ut not. in l.
1.s̃.de ſenten.quæ ſine cer.quan. Et no.ꝙ in lege nr̃a effectus fuit
pręmiſſus ſuę cãæ,quod eſt impoſſibile,& ideo actus eſt ipſo iu-
re nullus,non obſt.j̃.de app.le.1. quia ibi præpoſteratio, hic im-
poſſibilitas iuris.

ADDITIONES.

a And.Barb.Sint feriæ.An valeat iſte libellus,peto cogi reum, & condemnari,vide Bal.in procemio Cod.& Bar.in l.quidam,ff.de pecu.leg.Bar. in l.ſi cum nulla, ff. de re iud.D.An.in c.examinata,de iu.Moder.in c.1.de li.conte.Bal.in l.& ex diuerſo.de rei vend.vbi ſi peto rem mihi reſtituis,videor petere mihi declarari & dari. & vide quod no. D.Ant.in c.conſtitutus,de reli.domib.
b Prępoſterum. Ad idem vide quod no. Bal.in l.fi.ad fi.ſu.de bon. li.& dixi hic poſt Bart.
c Quid ſi.Vide Bar.hic,& ad repri.in tit.figura.
And.Barb.Quid ſi in libello.No.ſi quis petit cogi,& non petit condemnari, ꝙ nõ valet libellus,quod intellige,niſi apponatur clauſula,in omnib.petijt iuſtitiam ſibi miniſtrari omni meliori modo,via,& forma,qua fieri poteſt,ut in c. 2.de ordine iu.vide do.Io.in l.ſi cum nulla,ff.de re iu.
d Statum.Facit quod no.Bar.in l.poſtulante,ff.ad Trebell.
e Præſumatur.Vide per Cano.latius in c.quoniam contra.ext.de probat.Bal.in l.geſta,in prin.ſup.de re iud.
f Phi.Dec.Reſp.ſic.Quinimo & ad ſe in poſſeſſione tuendum iudicis authoritatem petere,poteſt,vt per iſtũ in l fi.de edi.diui Adr.tol.Bar.in l.3.§.miſſum,ff.ad Carbon.Et adde ꝙ qui in poſſeſſionẽm ex iudicati cauſa mittitur de poſſeſſione abire non debet,donec illi ſatisfactum ſit ex cauſa,ob quam immiſſus eſt l. ſi is,qui.§.1.ubi per Bar.ff.de pig.& l.his conſequenter,§.Celſus,ff. famil. erciſ.in l.ſi finita, de damn. infect. & in l.ſi pecuniæ,ff.vt in poſſ.leg.

LEX V.

1 *Iudicis officium executiuum per nouationem non transfunditur, ſed annihilatur.*
2 *Libellus in executione ſententiæ non offertur.*
3 *Exceptio,quod non tenet compromiſſum, an in ſubſidium opponi poſſit.*
4 *Campſorem dans,an ſi liberatus.*
5 *Executio ſi fuit petita,& lapſum eſt triennium,an executionis inſtantia ſit perempta.*
6 *Inſtrumentum,non liquidum obligationem continet.*
7 *Exceptiones peremptoriæ in ſtatuto non contentæ an opponi poſſint.*
8 *Dos quando liquidari poſſit.*

Si cauſam. Exceptiones,& iura poſt ſententiam ſuper euenietia poſſunt poſtea opponi hoc dicit.
ſm But.Vel ſic, Stipulatio nouans ſnĩam,illam tollit , & execu-
tionem rei iudicatæ impedit. concordat de mino.l.minor 25.an
1 nis,cui fideicommiſſum.†No.offm̃ Iudicis executiuum,per no-
uationem non transfundi,ſed annihilari. Quæro, quid ſi nõ aĩo
nouandi ſtipulet̃, deinde actor liberauit reum ab actione iudica
ti,nunquid eſt ſublata ſequens obligatio? Gl.determinat ꝙ non,
2 in l.ſi in ſtipulatu , §.de do.vbi uideas. † Quæro,nunquid in exe-
a cutione ſnĩæ ſit offerendus libellus? *a* & hic eſt ar.ꝙ non,ut ff.de
euic. l.pignora.& quod not.ff.de in off.teſta.l.qui de inofficioſo.
Item ſi ꝯrium diceremus,daret̃ uia infinitati, quæ uitãda eſt.Itẽ
ex materia primæ litis oriet̃ lis noua,ꝯ l.terminato,de fruc.& lit.
b expen. In ꝯtrarium *b* vr̃,ꝙ in actione iudicati dãdus eſt libellus,
ut ff.de peti. hære. l. item veniunt,§.idem recte.Doctores diſtin-
guunt , ꝙ aut petitur exequi officio Iudicis mercenario , & non
eſt neceſſarius libellus, quia iſta executio eſt quædam cõpulſio,
quæ petitur,quia in libello petitur reum condemnari, & ꝯpelli,
& ꝙ iſta pertineant ad iudicis officium , patet ff.de rei vend. l.q
reſtituere & ff.de iud.l.Prætor.ĩ prin.aut agitur actione iudicati
vel in factũ,& tunc eſt neceſſarius libellus,& fit lit. con.tñ pdu-
cta ſnĩa pactorum,ad nullã defenſionem admittetur reus,niſi ſi
c qua ei poſt ſnĩam ſuperueniſſet.forma *c* aũt ſnĩæ erit,quia iudex
præcipit reo,ꝙ obediat ſnĩę ꝯ eum latæ.hoc ſentit gl.in l.j.ſup.de
ſenten.quæ ſine certa quanti.& dic,vt ibi dixi. Alij dicunt,quod
impoſſibile eſt,ꝙ competat actio,quæ ordinarium auxilium eſt
& officium Iudicis, quod eſt extraordinarium remediũ,& hoc
per caſum ff.ſi mulier uentris nom.l.j.§.neceſſariũ, ſed iſti male
d dicunt,quia q̃n officium *d* Iudicis eſt proditum cã ampliãdi re-
medium ordinarium,concurrit cũ illo,ut no.ff.de rei vend.l.j.§.
per hanc.Præterea iſtud offm̃ Iudicis deſcendit ex ſnĩa , non ex
edicto Prætoris:ſed actio in factũ deſcẽdit ex *edicto prætoris.* Di
cet aliquis,ꝙ bonũ eſt hr̃e actionem,ex quo habet offm̃ *Iudicis*
expeditum & ſummarium. Reſpõ.ꝙ officium Iudicis nõ habet
e locum,niſi ſnĩa ſit liquida, *e* cui nihil poſſit opponi: ſed ſi non eſt
liquida,tunc eſt neceſſaria actio in factum.& idem ſi inſtrumen
tum ſnĩę caſu eſt perditum,oportet ꝙ libellus offeratur, & pro-
bet ſnĩam in ſcriptis eſſe latam,niſi iam erat productũ, & ſolen
niter regiſtratum,ut ff.ſi tab.teſtamen.nullæ ext.l.j.arg. ff.ad ex-
hib.l.iij.§.ibidem.Sed ſi reus petat ſibi *libellum* offerri offeratur.
alioquin officium Iudicis patrocinatur *indiſtincte,ſicut* patet in
ſententijs latis in vl̃i iudicio, vt not.in *l.j.*in prin.ff.de eden. Item
eſt utile hr̃e actionem in factum,ſi forte ſnĩa lata in loco domici
lij petat̃ executioni mãdari in alio loco idoneo,nã tunc de duo-
bus alterum eſt neceſſariũ. Aut lr̃ę prime Iudicis,aut ꝙ agat̃ ĩ fa
ctum, & condemnetur.officium.n.iudicis mercenarium primę
iuriſdictioni cohęret , niſi denuo incipiat cõparere pro executio
ne ſcđę ſnĩæ.facit qđ not. Inn.de dila.c.2.& de foro compe.c.po
ſtulaſti. Adde,dicit Barto.in l.a diuo Pio.§.ſnĩam,ff.de re iud. qđ
f officium iudicis. *f* quo petitur executio ſnĩæ,eſt officium nobile
Tu dic, ꝙ ſi petit̃ exequi ſimpliciter,eſt officium mercenariũ: ſi
aũt deſcendit ad nouã petitionẽ,ut quia petit̃ interponi primum
3 vel ſm decretũ, tunc eſt officium nobile mixti imperij. † Extra
g quæro , *g* quid ſi ex forma ſtatuti ꝯ executionem laudi nulla ex-
ceptio poſſit opponi,vtrum poſſit opponi exceptio, ꝙ non tene-
at compromiſſum ? Reſpondeo ſic,ſm Guil. de Cun.qui tangit
nota.in l.3.§.ſi ſeruus, ff.de pec.& ibi eſt caſus.Item poteſt oppo
ni exceptio nouationis, ut in lege nr̃a.Item põt opponi exceptio
ꝯria laudi, ut ſup. ſenten.reſcindi non poſſ.l.1. Sed qd ſi in ſtatu.
to ſunt hæc verba, uidelicet, ꝙ & iſtud ſtatutum ſit præciſum ?
h *h* Reſpon.uirtus iſtorũ verborũ hæc eſt , ꝙ adeo ſit ſtrictũ ius.i.
firmatũ,ꝙ nullo mõ poſſit ab eo recedi,ut ſup.de iudi.l.placuit.
in gloſ.fi.Item non põt recidi a iure cõſtitutionis,ſed a iure par-
tium licite poſſunt iſtæ partes recedere,argu.l.noſtrę.Sed qd di-
i ces,pone quod condemnatus *i* dedit quendam campſorem,qui
promiſit ſoluere victori,nunquid contra iſtum campſorẽ erit pa
rata executio? Reſpond.non,quia laudum nõ extendit ſe ad iſtũ
4 campſorem.† Sed nunquid iſte,qui campſorem dedit, ſit libera
tus?

ADDITIONES.

a Libellus.Vide per Bar.in l.intra , ff.de re iud.
b And.Bar.In contrarium.An in executione ſententiæ requiratur libellus, uide Bar. in l.1.ſupra de iur.& fac.igno.& quæ not.plene ad Bar.in l.a diuo Pio , §.j.ff.de re iud.
c Forma.Vide Bar.in l.ſi defendente,ff.de autho.tuto.
d Quando officium. An ex ſententia oriatur officium Iudicis,uel actio , uide Bal.in l.1.ſup.de ſen.quæ ſine certa quan. & Bart.in l.intra,ff.de re iud.
e Liquida.Vide Spec.de exec. ſen.§.breuiter.& ibi Io. And.
f Officium iudicis.Vide per Imo.in l.ſi finita,§.ſi plures,ff.de dam.infec.
g Extra quæro.Facit l.diuus.& quod ibi Bart.ff.de teſt.mili.& quæ not.in l.1.§.& in parui.ff.quod ui,aut clam.& cum Barto. hic tranſit.Pet.de An.in c. canonum ſtatuta, in ver.iuxta hoc membrum quæritur.de conſti. & dum dicit de exceptione nouationis. Vide Bald.in l.ſi non ſortem,§.1.ff.de condit.indeb.Imo.in l.fina.ff.a qui.app.non licet. primum dictum etiam ſequitur Pau.de Caſtr.in l.3.§. condemnatum,ff.de re iud.
h Præciſum.Facit quod not.Bald.in l.ſi quis filium.ſup.de liber.præt,expreſſius Bal. in l.omnes populi,ff.de iuſt.& iu.
i Condemnatus.Vide Bar.in l.ſingularia,ff.ſi cer.pet.

tus? Rñ. ſi quidem campſor iſte fuit delegatus tanq̃ debitor, tunc
ↄdemnatus eſt liberatus, vt ff. man. l. inter cãs, §. abeſſe. Si aũt ac-
ceſſit obl̃oni, non fit nouatio, vt j. de noua. l. fi. & iõ caute facit il
le damnatus, ſi facit ſibi reddi chyrographũ laudi, q̃a ex hoc taci-
te ſequitur eius liberatio, tanq̃ facta ex cã delegationis, arg. ff. de
a pac. l. Labeo. Idem ſi verba dicerent promitto loco *a* talis, vt ff. ad
Vell. l. quamuis §. ſi mulier. quia qui elegit vno debitorẽ, pro alio
nouare vr̃, vt ff. de noua. l. delegare. Illud teneas, ꝙ nouatio fit per
obl̃onis receſſum, vel per oppoſitionẽ noue obl̃onis ad veterẽ:
ſed per acceſſum, & aditionẽ nõ fit nouatio, vt ſubtiliter no. de p̃
5 to. ſtip. l. Valerianus. Mõ q̃ro, petita fuit *b* executio, & tãdiu fuit li
b tigatum, ꝙ a die petitionis fuit lapſum triennium, nũquid ſit pe-
rempta inſtãtia executionis? Rñ. ſic, ſi fuit datus libellus, & lis cõ
teſtata, & deinde dictũ trienniũ eſt decurſum: ſed ſi fuit intenta-
tum officium mercenarium, ibi nõ eſt inſtantia, licet ſit quidam
modus litigandi, & iõ non currit tp̃s inſtãtiæ, quia lis nõ ↄteſtat̃,
nec *quaſi* conteſtatur. illud no. ꝙ officiũ Iudicis perpetuũ eſt, vt
6 s̃. de p̃ſcr. 30. ann. l. ſicut. & ibi gl. ſing. † Pone, *c* dicit ſtatutum, ꝙ
c oĩa inſtr̃a tabellionũ, qui ſunt matriculati, mitantur executioni,
quemadmodũ ſnĩæ, quę tranſiuerũt in rem iudicatã, q̃ritur vtrũ
iſtud ſtatutũ intelligatur de non liquidis? Rñ. non, vt s̃. de cõpen.
l. fi. poſſunt tñ liquidari per omne genus probationis, ut no. Bar.
in l. 1. ff. de leg. 2. nam inſtr̃m nõ liquidum ↄtinet obl̃onem licet
velatã, q̃ põt detegi tã teſtib. q̃ inſtr̃is, ut extra de re iu. c. ſicut no-
bis. Sed an ſufficiat, ꝙ Notarius fuerit in matricula tẽpore roga-
d tionis, licet nõ ſit tp̃e iudicij? Rñ. ſic, *d* quia exequibilitas eſt quæ
dam uirtus, & quidam fauor ipſi inſtr̃o coherẽs ab origine, nec
ſeparat̃ ab eo, cum ſit quoddam quid ſtatim in ſe eſſentialiter ꝑ-
fectum, arg. in c. j. ſi teſtes pares eſſe deſierunt, colla. x. nã inſtr̃m
ſtatum ſuum non perdit, quem a principio aſſumpſit, licet No-
tarius poſtea ſit dematriculatus, vt s̃. de teſt. l. 2. l. errore. & l. te-
7 ſtamenta. † Or modo quæro de alia q̃one, dicit ſtatutum, ꝙ ↄtra
executionem inſtr̃i guarentigiæ non poſſunt opponi, niſi quę-
dam exceptiones. pone ergo, ꝙ inſtr̃m non eſt liquidum, ſed pe
titur liquidari. & eo liquidato, liquidatum pronunciari, deinde
exequi. Opp. quædam exceptiones ſunt peremptoriæ in ſtatutũ
non contentæ. quęritur quid iuris? Reſp. refert. vtrum opponan
tur ad remouendum, & eneruandum inſtr̃m, & nõ poſſunt op-
poni. aut ad eneruandum dictam liquidationem, & tunc oppo-
ni poſſunt, & iõ ↄ dictum inſtr̃m non põt opponi, ꝙ ſtipulatio
eſt ſine cã, ſed bene poſſet opponi exceptio obſtatiua liquidatio
nis: nam ſicut agens põt facere articulos arctatiuos, ita reus põt
facere articulos. nam ſi non eſt debitum ope exceptionis, ergo
debitum liquidari non põt, vt ff. de libe. cau. l. vel obligatus. & ff.
ne uis fiat ei, l. 1. §. hæc uerba, ſi igitur liquidari non poteſt, ergo
nec exequi: quia ubi debitum officialiter probari non põt, ergo
e nec efficaciter liquidari, & ſic ceſſat executio. ſtatutum *e* enim
non dicit, ꝙ non poſſit excipi ↄ liquidationem, ergo in hoc ſtan-
dum eſt iuri cõi, ergo oĩa inſtr̃a ↄditionalia, & incerta, dũ liqui-
dant̃, non gaudent beneficio ſtatuti, ſed poſtq̃ interlocutum erit
ea eſſe liquidata, tunc ſtatutum de exequendo incipit hẽre vires.
8 † Ex his apparet, quod ſuper liquidatione eſt citanda pars, quia
cãæ cognitionẽ requirit. Pone exemplũ in inſtr̃o dotali, nam ſi
f *dos f* petit̃ liquidari, oportet, ꝙ matrimonium ſit ſolutum, vel ꝙ
ſit caſus dotis reſtituendæ conſtante mr̃imonio, vt ſup. de colla.
aut. qđ locũ. Si aũt uir petit dotẽ, oportet ꝙ doceat de matrimo-
nio ↄcto, & ideo ſi inſtr̃um dicit ita, promiſit ꝓ mr̃imonio ↄhen-
do iſtud inſtr̃m non eſt liquidum, ff. de iur. do. l. tali. Si aũt dicit,
g pro matrimonio *g* cõtracto: refert, aut iſta verba ſunt aſſertiua
matrimonij tunc ↄcti, & inſtr̃m eſt purum, & liquidũ. Aut enũ-
ciatiua, & tunc non probant matrimonium. Vel dic, ꝙ imo par-
tes confiteri uidentur, cum ſuper facto partium talia verba pro-
feruntur, vt j. de ↄhen. & commit. ſtip. l. optimam. & ita teneo
9 † Quæro nunquid ſi inſtr̃o *h* continetur pactum nudum, & con
h ſtat quod eſt nudum, utrum debeat dictum inſtrumentum exe
qui? Reſpon. ſic nam ſtatutum de executione inſtr̃i diſponit. er-
go per conſequentiam diſponit, ꝙ pactum nudum veſtiatur li-
teris, alias non eſſet exequibile vnde dico, ꝙ ꝑp inſtrumentum
iſta dicitur legitima conuentio, quia lege municipali adiuuatur
ad agendum, vt ff. de pact. l. legitima. Tene menti.

ADDITONES.

a Promitto loco. Pau. de Caſt. tenet contrarium in l. quãuis, §. ſi mulier, ff. ad Vell.
b Petita fuit. Vide Bal. in l. litib. inf. de agri. & cenſi. lib. 11. & ibi dixi.
And. Barb. Modo quæro, petita. No. iudicis officium fore perpetuum. vide gloſ. in l.
querelam, infra de fal. & gl. ſequitur, §. fructus. ff. de vſufr. ibi, præſcribitur triẽnio,
quam gl. Sal. in l. naue, ff. de eui dicit eſſe ſing. vide Bal. in l. fi. ſup. de edic. diui Adr.
toll. & ibi alleg. Sal. in multis locis.
c Pone. Vide Bar. in l. proinde. §. notandum, ff. ad leg. Aqui. & Bal. inf. proxim. no. &
per Imo. in §. curare, Inſt. de act. & ſequitur Pet. de Anch. in c. canonum ſtatuta, in
ver. iuxta hoc membrum, de conſti.
d And. Barb. Reſpondeo ſic. No. licet contra inſtrumentum nihil poterit opponi, qđ
non ſit liquidum. vide Bald. in l. 1. ſup. de iur. & fact. ign. vbi exceptio, ꝙ debitum
non ſit liquidum, impedit ſententiæ executionem. & de iſta liquidatione debiti, vi
de quæ notaui ad Bart. in l. ait prætor, §. ſi quis paratus, ff. de oper. noui nunc. vide
Bald. in l. 1. in prin. ff. de eden. vbi debet liquidari ſententia ſecundũ eum. vide Bal.
in l. ſi quis, inf. de exce. & ibi allegauit tex. ſing. ſecundum, eũ l. hoc iure, ff. de verb.
oblig. vbi omnino vide, & in addi. Spec. in tit. de ſent. & ſup. de preci. Imper. offer.
vide Bal. in l. ſi reſiduum, C. de diſtr. pigno. & l. acceptam ſup. de vſur. Bald. in c. pa-
ſtoralis, §. quia vero, de offic. deleg. loquitur valde eleganter Bar. in l. 1. de leg. 2.
e Statutum. Vide per Imo. in §. curare, Inſt. de act. & ſequitur Pet. de Anch. in c. ca-
nonum ſtatuta. verſic. iuxta hoc membrum, de conſtit.
f Nam ſi dos. Agens ad dotem habet neceſſe probare matrimonium. vide latius Bal.
in l. 1. inf. de priui. dot.
g Pro matrimonio. An inſtrumentum dotis, vbi fit mentio de matrimonio, probet
matrimonium dixi poſt Bar. in l. ſi vxor. §. ſed ſi ff de adult. & per Bal. in l. ab exe-
cutione, inf. quo. app. non reci. & l. 1. inf. de priuil. do.
h Nunquid ſi inſtrumento. Vide Bal. in l. 3. §. pupillus, ff. de neg. geſt. & diſponit hic
ꝙ pactum nudum veſtiatur. contrarium tenet Bal. in l. ſi non ſortem, §. in debitũ.
ff. de cond. indeb. quia guarentigij clauſula venit, vt acceſſorium ad factũ, ergo nõ
dẽt veſtire principale, ſed principale inefficax dẽt reddere ẽt ipſam inefficacẽ, arg.
not. per Bal. in l. ſi abſentis, ſup. ſi cer. pet. & hanc partem tenet Rom. in l. 2. in prin.
ff. de verb. oblig. pro hoc optime facit quod no. Cy. & Bal. in l. in contractibus, in
fi. princ. ſup. de non nu. pec. & contra iſtud vide etiam quod no. Bal. in l. etiam, inf.
eo. iu ver. & quia quotidie. cum ſeq. et latius per eundem Bal. in l. ex placito, in fi.
ſup. de rer. permut. et in l. ii. in fi. de dotis promiſ. ſup. et Imo. in l. fi. ff. a quib. appel.
non licet.

LEX III.

1 *Victori via datur quadruplex.*
2 *Pignus conuẽtionale, in ſolutũ dari nõ põt ſed poteſt impetrari à Principe.*
3 *Creditori res adiudicata, an pro toto debito aſſignari videatur.*
4 *Decretum ſecundum pendente ſubhaſtatione interponi non poteſt.*
5 *Res abſentis per iudicem vendita debitor vendere intelligitur.*
6 *Venditio ex interlocutoria, dicitur fieri iudicis arbitrio.*
7 *Statuta de executione diſponentia ſunt ſeruanda.*
8 *Res minoris quando venditur, miſſio nõ dẽt fieri prius in oĩb. quã in prædijs.*
9 *Mobilia quando venduntur, poſſeſſor emptoribus oſtendere tenetur.*
10 *Miſſus in poſſeſſionem ex re iudicata, ſtatim efficitur verus poſſeſſor.*
11 *Ratificatio pro parte, an valeat.*

a Ordo. Non admittitur creditor *a* ad emptionem pignorũ,
quæ diſtrahuntur cã executionis rei iudicatæ, niſi in
ſubſidium, cum alius nõ reperitur, vel minus offert. h. d. ſ̃m Iac.
b But. No. ꝙ ordo *b* eſt in reuocatione facti, ſine ordine facilem ſe
exhibere, & ordinem non ſeruare. l. 1. §. debet. ſi muli. ven. nom.
1 ff. vbi eſt tex. no. † No. ad intellectũ huius legis, & materiæ, ꝙ qua
c druplex *c* eſt victori via. prima eſt, vt res quaſi pignorata teneat.
ſcđa eſt, ſi magis velit, adijciãtur ſibi pro q̃titate debita, non pro
minori, ſi iudex vel aduerſarius nõ erit alias facturus: tertia, quia
põt licitari, & emere ab executore, vt quilibet alius. quarta quia
ſi victus callide fecerit, ꝙ non inueniatur emptor, dñium a Prin-
cipe impetrat̃ iuſto pretio, & ſcđa via eſt nimis rigoroſa, nec reci
pit probationẽ in ↄtrium. quia. ſ. ꝑſumit̃ ſuper certo. Eſt & quan-
ta via, ꝙ iudex debet in ſolutum pro tanto, quanti res eſt: ſic. n. de
facto fieri videmus. iſta notantur. ff. de re iud. l. a diuo Pio, §. ſi pi-
2 gnora. cum duab. aureis gloſſ. † Et not. ꝙ pignus conuentionale
d *d* non põt in ſolutum dari a iudice, pretorio p gnore omiſſo, ſed
bene põt impetrari a principe, vt ff. de pig. act. l. eleganter. & ſic lo
quitur j. de iu. do. impe. l. fi. Si aũt concurrat pretorium cũ conuẽ
tionali, tunc bene põt iudex adiudicare in ſolutũ. iſte aũt concur
ſus eſſe p̃t, & de hoc eſt lex no. s̃. de iud. l. cum debitoris. Not. gl.
prædictã in d. §. ſi pignora. quæ dicit, ꝙ q̃n lex preſumitur ſup cer
3 to, non põt probari ↄtrium. & tene menti. † Quæro cũ glo. quid ſi
e adiudicatur res creditori *e* in ſolutũ, an pro toto debito videatur
aſſignari? & dicit, ꝙ ſic indiſtincte, & male. Et iõ dic, ꝙ aut adiu-
dicatur ꝓ debito, & vr̃, pro toto adiudicari. Idẽ ſi ſimpl̃r adiudi-
cetur, ſecus ſi pro aſtimatione rei: quia tunc ſolũ pro illa quanti
tate adiudicaretur in pignore pretorio, & conuentionali, vt l. fi.
4 j. de iu. domi impe. Iac. But. & nõ dicit plus ſuper iſta lege. † Sed
f tu vlterius no. ꝙ ad ſ̃m decretum *f* non peruenitur, pendẽte ſub-
haſtatione: hoc. n. eſt neceſſe ubicũque uenditur res abſentis, ut
ff. de reſcin. uen. l. ſi fundus. ſecus ſi res præſentis, niſi ſit fiſcus, mi
g nor. *g* uel eccleſia, uel Decurio, cuius bona ſunt ꝓhibita diſtrahi
fauore publicæ utilitatis, ut in aut. hoc ius porrectũ, s̃. de ſacroſ.
eccl. & in l. j. de p̃d. cur. li. x. & l. ſed & ſi ſine, ff. de min. & dicit gl.
h ꝙ uendere rẽ cum ſubhaſtatione, non eſt ſolennitas *h* leuis, ut in
Auth. de fideiuſ. poſt princ. Item no. text. in uerbo, diu. quia non
eſt

ADDITIONES.

a Creditor. Quando res poſſit vendi creditori. vide Bar. no. in l. 1. ff. de priuil. cre.
b And. Bar. No. ꝙ ordo. Vide Bal. in l. ob maritorum, ſup. ne vxor pro mat. & gl. l. mi
nor, ff. de euic. & l. 1. §. 1. de fer.
c Quadruplex. Vide Bar. in l. ſi pignora, hic. alleg. & idem legi. & not. in l. 2. inf. ſi in
cauſa iud. & ibi Bal. in l. fi. eo. tit.
d Conuentionale. Facit ad no. Bar. in l. quamuis, de bo. aut. iudi. poſ. ſed re vera quæ-
ſtio eſt diuerſa. & ad id quod not. hic, facit, quia ad ſecundum decretum non po-
teſt perueniri, niſi præcedat primum, vt per Ant. de But. in c. contingit, extra, de
do. & contuma.
e Creditori. Vide Bar. in l. a diuo, Pio, §. ſi pignora, ff. de re iud.
f Ad ſecundum decretum Vide l. a diuo Pio, §. ſi pignora, ff. de re iud. ibi, cauſam iu-
dicati. proba. tex. in l. 2. inf. ſi in cauſa iu. & vide ibi Bal. & facit l. fi. in fi. inf. de bon.
autho. iud. poſſ. & tex. hic.
g Fiſcus, minor. Vide in l. 1. inf. de fid. inſt. & iu. haſtæ fiſ. lib. 10. de mi. ponit Bald. in
aut. hoc ius porrectum, ſup. de ſacroſ. eccl. & Bar. & Bal. in l. ſed & ſi ſine hic alleg.
h Solennitas. Facit quod no. in l. 1. inf. de fide inſtr. & iure haſtæ fiſ. lib. 10. & quod
ibi Bar. vbi non poteſt renunciare.

a eſt repente *a* procedendum ad venditionē, qñ res ſubhaſtandæ
ſunt ſed pluries,& diu ſubhaſtandæ.i.præconixando,ut plus of-
5 ferenti detur,ut l.ſi tpa,j.de fi.inſtr.& iure haſtæ fiſ.† Modo quæ
b ro,*b* qñ iudex venditorem abſentis,vtrum creditor intelligatur
vēdere,an debitor? Reſp.debitor,vt no.in l.id qđ nr̄m, ff. de reg.
iur.in 6.opp.& j.de euic.l.ſi ob cām,& ff.de euic.l.ſi pignori, &
iō nimirū ſi ipſe creditor pōt emere in ſubſidiū,vt j.ſi in cā.iud.
l.2.& no.ꝙ qñ emit,p̄t emere iuſto pretio:ſed qñ accipit in ſolu
tū,debet accipere in ſolutū pro toto debito ſm glo.hic poſitam,
& male abſurdū.n.eſt dicere,ꝙ rem valētē centum,accipiat pro
c mille:ſi tñ acciperet,*c* non hr̄et auxilium,*d* l.2.s.de reſcin.vē.pp
d authoritatē iudicij,ſicut ceſſat illa lex pp authoritatē tranſactio
nis,qa finē liti imponit,vt ff.de fur.l.poſt deciſionē.& ff.ad Treb.
6 l.Luc.in fi.† Quæro,nunquid iſtud diu,ſit determinatum a iu-
re? Reſpon.non,ſed eſt in arbitrio iudicis,qñ venditio,vel adiudi
e catio *e* fit ex interlocutoria:ſed ſi ex diffinitiua poſt tp̄s, qđ datur
iudicatis,ſm Dy.& Old.Tu dic,ꝙ ēt poſt dictū tp̄s,quod iudica-
tis datur,dantur nouæ dilationes arbitrariē,quia agitur de nouo
effectu,ita tñ ꝙ oēs dilationes ꝯſeruatæ poſt ſniām non excedāt
annum,vt ext.de offi.dele.c.conſultationib.qđ c.induco ſic, nā
ibi dr̄ ꝙ delegatus Papæ hēt ptātem exequendi annalem,& non
vltra:ergo intra annum p̄t perfectam executionē facere. non tñ
nego,ꝙ ordinarius ſi velit vltra differre,poſſit,ſed ſi non vult vl-
tra differre,pōt intra annū facere perfectam executionē, nec te-
netur vltra annum expectare,& ita intelligo qđ no.j.eo.l.fi.nec
ob.j.de iure do.impetrā.l.fin.quia ibi loquitur,qñ Princeps ordi
ne iudiciario omiſſo,quaſi de gratia dñium creditori cōceſſit rei
obligatæ ex pignore ꝯuentionali,qđ alius iudex p̄ter Principem
facere non poſſet. Alij dñt,ꝙ debet expectari annus,vel bienniū,
ut d.l.fi.& ext.de do.& cont.c.contingit.per Ber.& ſic magis ex
pedit creditori,ꝙ vendat,quia tm̄ nō differtur executio. Not.tñ,
ꝙ ſi ſtatuta ciuitatis de materia iſta aliquid diſponunt,talia ſtatu
7 ta ſeruanda ſunt ad unguē,tā in tpe q̃ † in forma,ut no.in d.le.fi.
de iure do.impe.ſi ꝯ fieret,eſſet irritū ipſo iure,qa fieret ꝯtra ius
f legis municipalis. Quæro,data eſt ptās *f* creditori vt poſſit ven-
dere cui uelit,nunquid p̄t vendere ſibijpſi? & vr̄ ꝙ ſic,ff.de ꝯhen.
emp.l.fiſtulas,§.fundum.ꝯrium eſt verū,vt ff.man.l.ſi mandaue
ro tibi,§.ſi tibi centū,non obſt.§.fundū.qa aliud eſt ſibi emere,
8 aliud ſibi ſoluere,vt l.nō licet,de ꝯh.emp.† Quæro, qñ venditur
g res minoris,*g* vel ecclæ,vtrum primo debeat fieri miſſio in no-
minib.q̃ in prædijs? Dic vt not.in l.a diuo pio,§.exequunt̄.ff.de
h re iud.per Cy.in Auth.ingreſſi.Quæro,an inter *h* prædia ſit fiēda
dr̄ia,an uero iudex poſſit ponere manū ad quā rem uelit.ad hoc
i facit *i* qđ no.ſup.qñ decre.opus non eſt.leg.2.Quæro. vtrum per
K verbū,aſſigno,*K* res intelligatur adiudicari? Reſp.ſic,vt ff.de eui.
l.Luc.de iſto verbo,aſſigno,not.Guil.de Cun.in l.ſi ex noxali.§.
ſi aūt,ff.de pec.& l.ſi qs ergo caſus.& Bar.ff.ſol.mat.l.ſi conſtan
l te.& Inn.ext.de ꝯceſ.præben.c.ꝑpoſuit. No.in hac lege *l* ſeruan
dum ordinem per executorē qđ eſt verū,qñ pro vna re fit execu
tio in alia.ſed qñ fit executio ſolummodo in ipſa re corporali,
m q̃ eſt adiudicata non requiritur alius ordo,nec citatio, *m* vt not.
Inn.extra,de ap.c.ex rōne,qđ verū eſt,niſi ſit nouus iudex ille, q
exequit̄;tunc.n.ſp citatio requirit̄,& maxime poſt tpis interual
lum,vt ff.de iud.l.edictū,& facit qđ no.ff.de ꝓb.l.quoties,§.fi.&
9 qđ dixi in l.1.s.de iud.† Quæro,qñ mobilia *n* venduntur, vtrum
n poſſeſſor emptorib.oſtendere teneatur? Rñd. ſic vt l.quamuis,
o de pig.act.Quæro,vtrum vxor, *o* & alij domeſtici teneantur di-
cta mobilia indicare? Rñd.ſic,vt no.in l.2.j.qñ & qbus quarta
p pars deb.lib.x. Quero, quid ſi creditor *p* eſt tam iniquus, ꝙ vult
potius debitorem in carcere macerari, q̃ accipere de bonis ſuis
in ſolutū,vtrum ad hoc ꝯpelli poſſit? Rñ.ſic:tūc tñ eſt in electio
ne creditoris,quæ bona poſſit accipere,ita ꝙ poſſit eligere opti-
ma.tex.eſt do.in §.ꝙ aūt,in Auth.de fideiuſ. Quæro an de iure
q veteri caperent̄ *q* per diffinitiuā oīa bona,an pro menſura debi-
ti declarati,dic oīa,ſed hodie pro menſura, ita ꝙ inter iura vete
ra,& noua dr̄ia non erat,niſi in primo decreto,ita dicit gl. ſolen
1 nis in l.præſenti,ſup. de his qui ad eccl.confu.† Quæro,nunquid
r miſſus *r* ex re iudicata,efficiatur ſtatim verus poſſeſſor? Bar.di
cit,ꝙ ſic,in l.a diuo Pio,§.ſi ſuper reb.ff.de re iud.ergo ſi ſequere
tur ſm decretum,miſſio neceſſaria non erit, quia non mitteret̄
in poſſeſſionē rei debitoris, ſed ipſius creditoris. Itē dicit qñ fit
miſſio ex inſtr̄is exequibilib.per formam iuris municipalis. Sed
hęc opinio ſua eſt ſingularis,& nō approbatur a practicis Aduo
catis,p l.3.§.gñā,ff.de acq.poſ.& l.ſi duo,ff.vti poſſi.& ff.de pign.
act.l.non eſt.mirum, §. ſciendum. Quero de duob. pone.frater
meus,& ego debebamus recipere centum:egi nomine meo,&
fr̄is mei, cum nō haberem mandatum in ꝯtumacia debitoris,ꝑ
iſtis centum,data eſt mihi in ſolutū iſta res, frater meus non ra-
ſ tificat,quero, vtrum *ſ* pro parte mea valet; & vr̄ ꝙ non, vt ff.de
ꝯdi.inde.l.ſi non ſortem,§.ſi centū.Dic ꝯrium,quia ibi vna per-
ſona,hic duę:nam in quantum intento perſonam fratris mei in-
tento aliam perſonā, quam meā propriā, vt ff.fa.erc.l.plane. Itē
iſtæ duæ petitiones nihil cōe hn̄t, vt ff. de iu.l.non idcirco, & iō
11 vna per aliā nō vitiat̄. † Sed pone, ꝙ frater meus ratum habeat
vtrum ratificetur pro parte fr̄is mei in præiudicium aliorū cre
ditorum ipſius; & vr̄ ꝙ non, quia factum ſine cāæ cognitione,
t vt l.j.§.hæc verba, ff.ne uis fiat ei. Item quia non trahitur retro *t*
in præiudiciū tertij,ut not.in Spe.de obl.& ſol.§.1.ver.item po-
ne,obligaſti.in ꝯrium vr̄,quia hic non agitur de nouo obligatio
ne inducenda,ſed de exequutione oblōnis inductæ iam, in qua
prior creditor ſp eſt potior in iure præferendo,licet ſit actus exe
quutiuus poſteriori,ut l.1.ff.qui po.in pig.hab,& de iure delibe.
u l.fi.§.licentia. Nec obſt.dictum Spe.quia ibi non habebat retro *u*
fundamentum, hic ſic.& dicitur ſtatus nouus,quia veteri cauſę
implicitus erat.ut l.fin. ff.ſi ex nox.cau.aga.& ff.de ſolu.l.ſi quis
offerenti,§.fin.& l.cum decem,§.1.& C.ad Mac.l.fin.per Bar.in
l.bonorum.ff.rem.rat.hab.ubi omnino uideas.

ADDITIONES.

a Repente. Vide Bar.in l.licitatio,ff.de publica.
b Modo quæro. Vide Bal.per illum tex.in l.1.inf.ſi in cau.iudi.
c And.Barb.Si tamen acciperet.Nota mirabile, ꝙ ſi creditor recipit in ſolutum pro debito,non intentat remedium.l.2.ſup.de reſcin.vend.uide glo.ſing.ff.de re iu.l.a diuo Pio.
d Auxilium.Vide Roma.in l.ſi quis cum aliter,in 5.fallen.ff.de verb.oblig.& Old.conſi.36.
e Adiudicatio.Intra quantum tempus debeat fieri adiudicatio.facit l.ſi finita,§.nō autem ſtatim,de dam.infe.& quod not.Barto.in l.emptor,§.in eum,ff.de bo.au.iu.poſ.& melius facit tex.cum gloſſ.in ver.mox.& *ibi Barto.& Doct.in l.* a diuo Pio,§.in venditione,ff.de re iud.& in l.cum proponas,inf.de bo.*au.iu.poſſ.& in* l.debitoribus.ff.de re iud.& Barto.in l.fin.infra eod.& in l.fin.& quod ibi *Bald.* inf.de bo.auth.iu.poſ.& hic uide gl.in l.j.ſi in cau.iud.ſed an poſſit fieri venditio per plus,quam ſit debitum,vide no.Bal.in d.l.fi.inf.de bo.auth.iud.poſ.
f Data eſt poteſtas. Vide quod no.Bart.in l.ab omnibus,§.ſi Titio,de leg.1.& *Bart.* in l.2.inf.ſi in cau.iud.& dicit ꝙ poteſt ſibi dare licentiam,ut ipſemet accipiat *in* ſolutum,& uide Bal.in l.& qui,inf.de diſt.pig.
g Res minoris.Vide per Bar.in l.a diuo Pio,§.in uenditione,in prin.& in §.exequūtur,ff.de iud.
h Quæro,an inter.Vide per Bart.in l.a diuo Pio,§.in venditione,de re iud.ff.& Bal.inf.verſi.quæro,quid ſi creditori.
i And.Barb.Ad hoc facit.Not.ꝙ per verbum,aſſigno,intelligitur res adiudicate,ſuide Bal.in l.fi.ſup.de ſacroſan.eccl.
K Quæro,utrum per verbum,aſſigno.Vide per Bal.in l.præſes, ſup.de ſent.& interlo.om.iud.& Bal.in l.ſi conſtante,in 2.q.4.q.prin.ff.ſol.mat.Bald.in l.ubi adhuc,in fi.ſup.de iure do.& quod ibi dixi.& pulchre per Bald.in l.2.ſup.de leg.quid de uerbo,concedo,uide per Bar.in l.fi.*in prin.*ff.de dona.
l And.Barb.No.in hac lege.No.quando fit executio in ipſa re corporali, quæ adiudicanda eſt,non requiritur citatio.uide *Bal.in l.intra*,ff.de re iud.& Bart.in l.1.§.nunciatio,ff.de ope.no.nun.Inn.in c.quia.ext.de iud.Ange.in l.qui reſtituere,ff.de rei ven.in repe.l.1.ſup.de iud.
m Nec citatio.Vide Bart.in l.a diuo Pio,§.in *vendit.ff.de re iud.& dixi hic poſt* Imo.
n Mobilia. Vide Bart.in l.a diuo Pio,§.ſed & illud.ff.de re iud.
o Vtrum uxor. Vide quod no.Bal.in l.1.in 2.q.inf.qui bo.ced.poſſ.
p Quid ſi creditor.Vide Bar.in l.2.inf.qui bo.ce.poſ.vbi idem,& text.quem hic allegat ponitur in authen.hoc niſi,de ſolu.per Imo.in l.a diuo Pio, §.in venditione ff.de re iud.& dum iſte dicit,ꝙ tunc eſt in electione creditoris,&c.uide ſu.prox.uerſi.quæro,an inter.& cum Bal.hic tranſit Saly.
q Caperentur.Vide Bal.in auth.ei,qui.ver.ſecundo caſu.inf.de bo.authen.iud.poſ.& Bar.in l.a diuo Pio,§.ſi ſuper rebus,ff.de re iud.gl.Bar.& Bal.in l.properandum §.ſin autem,el 1.ſup.de iud.
r Nunquid miſſus. Vide Bal.in l.conſentaneum,ſup.quomodo & quando Iud.
s And.Barb. Quæro utrum.Nunquid ſi quis mittitur in poſſeſſionem ex re iud.fiat ſtatim poſſeſſor uide Bal.in l.conſentaneum,inf.quomodo,& quando iud.Barto.& Mod.in præalleg.l.a diuo Pio,§.ſi ſuper.
t Vtrum pro.An adiudicatio poſſit pro parte ualere.uide Barto.in §.ſi centū,hic all.
u Retro.Vide Bar.in l.bonorum,ff.rem.ra.ha.

L E X IIII.

1 *Militia, ex qua percipitur annus redditus, uendi non poteſt.*
2 *Ius colligendi paſſagij, an uendi poſſit.*

Stipendia. Publica ſtipendia non venduntur, nec adiu
dicantur niſi in ſubſidiū.h.d.Idem dicit gl.ī
1 præbendis clericorum.† Quid in militia, *a* ex qua percipitur ali-
a quis annus redditus,& quæ eſt in commercio? Rñ.militia ꝑmu
tabilis ſiue mercalis ē ſicut cætera bona.vt s.de coll.l.illud.& j.
de pig.l.fi.ff.de mino.l.3.§.ſi quis,ff.de leg.3.l.in his uerbis,§.alū
no.& quod no.ff.de leg.2.l.ſi res.& adde quod not.ff.de da.infe.
2 l.ſi finita,§.ſi de vectigalibus.& ibi Bartol.† Quæro,quid de iure
colligendi paſſagij? Reſp.Aut eſt conceſſum ſpecialiter perſonæ
in loco,& æquiparatur nominibus debitorum:aut eſt cōceſſum
loco ſimpl̄r, puta ꝙ oēs tranſeuntes per talem pontem ſoluant,
& tūc ęquiparatur immobilibus, quia eis cohæret.& ad hoc fa-
cit quo no. Dyn.in l.ergo,ff.de acq.rer.dom.Et no.ꝙ ratio legis
noſtræ reuerentia Reipublicæ debita, & in præbenda clerici eſt
ratio,reuerentia debita eccleſiæ,quod no.multum.

ADDITIONES.

a Quid in militia.No.aliqua quæ non poſſunt adiudicari in ſolutum Alia uide in l.exequutores,cum ſeq.inf.quæ res pig.bo.poſ.

L E X V.

1 *Exequutio fieri non poteſt,ſi debitor non vult confiteri.*
2 *Exequutio contra infantem fieri non poteſt.*
3 *Exequutio ſi ſubſtantia deficit,non ualet.*
4 *Contractus principalis ſi non ualet, nec etiam præceptum guarentigię.*
5 *Inſtrumentum guarentigię, in quo continetur quod ſimplici uerbo fænera-
toris*

toris credatur, dicitur ſuſpectum.
6 *Debitor, qui in bonis non habet, niſi nomen debitorum, cogi poteſt ad cedendum, vel hypothecandum.*
7 *Actio perſonalis fundum non ſequitur.*
8 *Contractus futuri temporis, an in obligatione eſſe poſſit.*
9 *Allegare ſe poſſeſſorem tantum, & non dominum & allegare ſe poſſeſſorē & dominum, differunt.*
10 *Poſſeſſor licet præſumatur dominus, tamē niſi ſe dominum alleget, exequutionem impedire non poteſt.*
11 *Creditor in commoditatem putei communis, an mitti poſſit.*
12 *Abbatiſſa pro debito monaſterij per Epiſcopum capi non poteſt.*
13 *Ius imponendi collectam, dicitur ius publicum authoritate & vtilitate.*
14 *Vniuerſitas quomodo dicatur.*
15 *Citatio poteſt fieri in eccleſia, & ratio.*
16 *Iumenta ſingularium perſonarum pro debito vniuerſitatis, an capi poſſint.*
17 *Collecta in vniuerſitate, qualiter ſit imponenda.*
18 *Collectam in ciuitate aliqua impoſitam, ciues qualiter inter ſe diſtribuere (poſſunt.*

Etiam. Nomen debitoris pōt capi pignori in cām iudicati. h.d. hoc intellige vltimo loco, ſi debitor confitetur. Sed quare vltimo loco? Reſponde, quia terminos exequutionis excedit, cum fiat in re aliena, nō debitoris, nec ab eo poſſeſſa.
1 †Sed quid ſi debitor non vult confiteri? Reſpon. non fit exequutio, quia creditor ſuus exequutionē petere non poſſet, vñ ꝑ aliū non debet eius ↄdō fieri deterior. Sed quid ſi iſte debitor eſt ab-
a ſens, *a* ita ꝙ nec cōfitet̄, nec negat? Reſp. dabitur curator bonis,
2 ſm̄ Bar. & But. † Sed quid *b* ſi eſt infans? Reſp. ſuperſedendum
b Quæro, quid in pignore cōuentionali, nunquid poſſit obligari nomen debitoris negantis? Reſp. nulli dubium, ꝙ ſic. Sed quid ſi debitor negat, & ſtatim de mendacio ↄuincit per publicum in-
c ſtrumentum? *c* Reſp. nec tunc fit exequutio, ſm̄ glo. Alij dicunt, ꝙ imo tu dicas, ꝙ aut pōt cōuinci per inſtrm̄, qđ habet executionem paratā, vt per inſtrm̄ ſnīæ, vel iuriſiurandi, vel more Tuſcorum, ꝑ inſtrm̄ guarētigiæ, vel more peruſinorum, per inſtrm̄ cōfeſſionatū: & tunc fit exequutio negatione nō obſtante, quia nō requirit ſtrepitus iudiciorū in inſtrīs exequibilib. vt l. poſt rem, ff. de tranſ. aut tale inſtrm̄ non habet exequutionē paratā; & tunc, quia lis ſub iudice eſſe pōt, negatio rem dubiā facit, & iō inexequibilem. ita dēt intelligi, qđ no. in l. 2. §. qñ fiſ. vel priu. Et not. ꝙ Tuſci appellant inſtrm̄ guarentigiæ, illud inſtrm̄ liquidū, in quo notarius, qui ſcripſit inſtrm̄, facit p̄ceptum de ſoluendo authoritate legis municipalis. peruſini appellant inſtrm̄ confeſſionatū, qñ quis promittit de confeſſione coram iudice facienda, argu. ff.
3 de pac. l. tale pactū, §. quæ prouocauit. † Et quia quotidie quæ-
d rit de iſtis exequutionib. eſt conſiderandū *d* ꝙ vbi deficit ſubſtātia, vel ſolennitas, præceptum guarentigiæ non valet. eſt autem ſubſtantia id, quo primum res aliquid eſt; natura, quia primum res talis eſt: ſolennitas eſt, qua primum ſolemnis eſt, & id quo primum deducitur ad eſſe, vel ad naturam eſſe. ſubſtantia ergo ponit rem in quidditate, natura ponit rem in qualitate, & differentia, ſolennitas eſt quidam modus circa ipſam. pone ergo ꝙ ſubſtantia deficit, puta quia inſtrm̄ eſt confectum cum furioſo, præceptum nihil valet: idem ſi inſtrm̄ ſit factū in carcere ad vtilitatem, & locupletionem incarcerantis: nam vitium eſt tū rōne carceris. tum quia cum aliena iactura intēdit oppreſſor locupletari, vt ff. ꝙ met. cau. l. qui in carcere. teſtm̄ etiam non valet, ſi factus alias non erat, alias ſic, ff. de teſt. l. qui a latronib. Item pone, ꝙ eſt ↄtus innoīatus, qui proprie naturam non habet, niſi ſit proceſſum ad implementum, ſaltem vnius partis: dico ergo, ꝙ p̄ceptum ad executionem iſtius contractus factum nō valet, niſi agentis impletio ſequatur. quia ſi principale virtutem nō habet, ergo nec acceſſorium, vt l. j. §. hæc verba, ff. ne vis fiat ei. & ff. qb. ex cau. in poſ. ca. l. Fulcinius, §. ſi in diem. Item ſi ſit p̄ceptū extra naturam ↄtus, puta ꝙ vnus ↄhentium vadat Romam pro alio nulla obligatione ſuper hoc p̄cedente, non valet, vt no. Inno. in
4 c. j. de iud. li. 6. † Item pone, *e* ꝙ ſtatutum ſit, vt in ↄtibus. certa
e ſolennitas ſeruetur, nam p̄ceptum guarentigiæ illa ſolemnitate non ſeruata non valet, licet iſtud præceptum non ſit ↄtus, vt ff. de verb. obl. l. verba contraxerunt, ff. de tranſa. l. cum hi, §. ſi Prætor. nam perfunctoria p̄cepta legis efficaciam non habent. Concludē ergo, ꝙ ad hoc vt guarētigię ſint ſeruandæ, oportet quod neceſſaria adſint, & abſint obſtantia. Idem dicas in inſtrō cōfeſſionato, quia neceſſario oportet ꝙ aſſumat vim, & virtutem a cā
5 ipſum producente. † Or modo *f* dubitatur de hoc caſu, quidam
f fœnerator mutauit mihi re vera centum, & fuit celebratum inſtrumētū guarentigiæ in hac forma qa ego ꝓmiſi reſtituere iſta centum intra menſem, & a menſe vltra, ꝙ eſſet licitū creditori accipere iſtam quantitatem ab alio ſub vſuris, & tunc ego promittam ſortem & vſuras: dubitatur vtrum iſte ſit exequibilis, ſi dicat ſibi mutuatum ab alio ſub vſuris? & dico ꝙ nō, imo habet probare ꝙ ſua intereat accipere ſub vſuris pp aliquod imminēs periculum. iſtud. n. inſtrm̄ eſt ſuſpectum, & maxime ſi in eo dicatur, ꝙ ſtetur ſimplici dicto fęneratoris. Item ne detur fęneratoribus materia defraudandi ſacros canones, & illudēdi diuinum p̄ceptum, & quia ex varijs cautelis pręſumitur fraus, vt not. in l. 6.
6 ff. de cond. inſt. & tangitur in l. pen. inf. de eui. † Quæro, quid ſi *g*
g debitor meus non habet aliud in bonis, niſi nomen debitorum, vtrum poſſim eum cogere ad cedendum, vel hypothecandum? Reſp. ꝙ ſic, arg. ff. de eui. l. ſi res. Quinimo ēt ad cedendum cuicūque mihi placet, vt l. 2. verſi. nec cogitur, ff. ſol. mat. Quęro, nunquid ſi debitor debitoris mei confitetur ſe debere, tamen negat mihi deberi, utrum poſſit opponere plures exceptiones, q̄ debitor meus immediatus opponere poſſet ex forma ſtatuti? & vr̄ ꝙ poſſit oēs opponere ex ſua perſona, & ꝓ ſuo intereſſe, argu. ſ. de non nu. pe. l. ſi cui. & ff. man. l. idemq; . §. gñaliter. & l. ſi fideiuſſor §. quędam. & quod ibi not. nam iſte opponens non eſt proprie debitor meus, nec inſtrm̄ meum trahitur ad ipſum, ergo poteſt me eneruare quibuſcūq; uijs, & modis a iure cōi permiſſis. Si tñ non vult me eneruare, & ſoluet mihi, liberatur a ſuo creditore, vt l. ſi liber, & l. ſoluendo, ff. de neg. geſt. & ar. in l. liberto, §. Lucius, ff. de annu. leg. & quod no. per Cy. in l. 2. ſup. quod me. cau. Modo reſtat vna quæſtio non perfunctorie trāſeunda. pone, Ti-
h tius *h* eſt debitor, meus, dedit ad fictum Seio omnia pædia ſua in perpetuum pro cētum florenis in anno, nec habet aliud in bonis, condemnatus eſt mihi in duo millia; modo ſi peto executionem in ſuis proprietatibus, non ideo habeo perſonalem actionē
7 contra conductorem, quia † perſonalis actio non ſequitur fundum, vt l. ſi rem, quam ff. de euic. & no. in l. ſi diuortio, in gl. magna, ff. ſol. matr. Item nuda proprietas mihi non ſatisfacit, quia non inuenitur emptor, & ſi inuenitur, quia nuda proprietas eſt hic ſine perceptione reddituū a me perceptibilium, quia redditus agrorū ab ipſo in perpetuum alienati ſunt, certe emptor non daret mihi centum ducatos. Modo quæritur, nunquid ego poſſim mitti in quaſi poſſeſſionem iſtius nominis colonarij, ita ꝙ poſſit mihi adiudicari pro tempore, tam in præterito, quā futuro? & vr̄ ꝙ non, quia pro futuro non eſt neceſſe, ꝙ neget: nam
8 † ↄtus futuri tpis non eſt in obligatione præſenti. ut l. certi conditio, in prin. ff. ſi cer. pet. Igitur in iſtud nomen ſaltem pro futuro tpe, non poteſt fieri miſſio. Sed ↄrium dico, tamen ad euiden-
i tiam præmitte, ꝙ quædam eſt obligatio perſonalis, *i* in quā non cadit quaſi poſſeſſio creditoris, & de iſta loquitur materia præſentis legis: quædam eſt obligatio annua, & perpetua, vel fines longi temporis excedens, in cuius quaſi poſſeſſione eſt creditor, vt extra, de elec. c. querelam. quia ſuccedit loco naturalis perceptionis fructuum, vel eſt ſubiectio quædam. Et iſtud ius appellatur ius quaſi poſſeſſum, & quaſi poſſ. eſt apud ipſum creditorē: ergo creditor creditoris, etiam ſi iſtud debitum negetur, pōt mitti in poſſeſſ. iſtius iuris, mixta ratione iuris, & quaſi poſſeſſionis ipſius, ſicut & per ceſſionem poſſet transfere talis dominus quaſi poſſeſſionem obligationis, & ipſam, obligationem vtilem conſtituere ſe precario quaſi poſſidere, & iſtud ius, quatenus ergo ex uenditione proprietatis redigi non poteſt, in reſiduo habet locū miſſio etiam contra debitorem inficiantem, & etiam ꝓ quocūque tempore, ad quod quaſi poſſeſſio ſe extēdit. Huc ēt accedit,
K ꝙ iſte redditus quaſi inter immobilia computetur, *k* ſup. đ ſacroſan. eccl. l. iubemus nulli. & not. per Doct. repetentes in l. ſciendum, in prin. ff. qui ſatiſd. cog. & eſt ratio, quia præſtationes, quę naſcuntur, & pullulant, ſunt in fructu, & quia omne, quod eſt in fructu, poſſidetur, vel quaſi poſſidetur. Quæro, quæ eſt ratio
l differentiæ, *l* quod dominium, quod eſt ius incorporale, & ipſa vtilis actio in rem, poteſt capi in tenutam contradicente extraneo poſſeſſore, uidelicet vt creditor mittatur in quaſi poſſeſſionem ipſius actionis ſeu dominij, ut nota. de re iudicat. in l. a diuo

---

ADDITIONES.

a Abſens. Vide per gloſ. & Doc. in l. 2. ſup. quando fiſcus, vel priua. & Ang. in l. a diuo Pio, §. ſic quoque, ff. de re iud.
b Sed quid, vide quæ dixi poſt Bar. in l. a diuo Pio, §. ſic quoque, & ibi per Angel. ff. de re iud.
c Inſtrumentum. Vide Bal. in l. pe. inf. de fideiuſ.
d Conſiderandum. vide quæ dixi poſt Barto. in l. ſi is, qui, ff. de teſta. & quæ ſit ſolennitas ſubſtantialis contractus, & quæ non, vide Bal. in l. ad exactorem, ſup. de dot. promiſſ. quid ſi inſtrumentum non contineat cauſam, vide Bal. in l. ſicut, ſup. de repud. hæred.
e Item pone. Pro hoc etiam facit, quia ſi non valet contractus principalis, nec etiā præceptum guarentigiæ, ut not. Bal. in l. abſentis. ſup. ſi cer. pet. & ſup. de conſtit. pe. in rub. & Bald. in l. ſi non ſortem, §. indebiti. ff. de condit. indeb. In contrarium facit, quod no. Bal. in l. 2. in fi. ſup. eod. & quod non valeat pręceptū guarentigiæ ſuper contractu nullo, tenet Bal. in l. hac edictali, §. quam obſeruationem verſi. ſed pone, ſup. de ſec. nup.
f Or modo. Ioan. Cal. in c. nauiganti, in repe. ext. de vſur. in 4. q. Aduerte, quia Bal. hic loquitur, quando creditor erat fænerator publicus, alias ſecus. & vide Bar. in l. 2. ſup. de uſur.
g Quid ſi. Vide Cy. in l. 2. ſup. quan. fiſ. uel priua. & Ange. in l. a diuo Pio, §. ſic quoque, ff. de re iud. & vide in l. creditorem, ff. de eui. & Bar. in l. 2. in prin. ff. ſo. ma. & dum Bal. hic dicit, cuicunque videtur bene dicere per l. j. & d. l. in creditorem & in d. l. 2. eſt ſpeciale in dote.
h Pone Titius. Vide quod no. Bar. in l. ſi finita, §. de vectigalib. ff. de dam. infec. in 5. q. in 1. q. & Bal. in auth. ei qui inf. de bon. auth. iud. poſ. & Bal. ſup. l. prox.
j Obligatio perſonalis. Facit quod no. Bar. in l. fi. ff. quor. bono.
K Computetur. Vide quę dixi poſt Bar. in l. mouentium, ff. de ver. ob.
l Ratio differentię. Vide Bar. in §. ſi ſuper, hic alle. maxime in fin. & in §. pen. ead. l. *Bal. ad poſter. lib. Cod.*

l.a diuo Pio,§.ſi ſuper reb.in gl.ordinaria.& ſecus eſt qñ petitur
miſſio in nomen debitoris perſonaliter, & non realr̃ obligati?
9 Rñdeo,illa gl.† debet intelligi,qñ poſſeſſor allegat ſe poſſeſſorẽ
a non tñ allegat ſe dñm, *a* & ita miſſio reſpectu dñij fit ſine eius ꝓ-
iudicio:ſi vero allegaret ſe poſſeſſorem,& dñm,fieri non poſſet
Sed qñ agit̃ ꝯ debitorẽ debitoris,certum eſt ꝙ illud,quod debe-
tur,eſt in plena poſſeſſione,& dñio debitoris ipſius,& iõ nimirũ
ſi non põt fieri executio ꝯ debitorem oppõnem habentẽ, vt d.l.
a diuo Pio,§.ſi quoque ver. niſi forte. Præterea in actione reali
non dẽt dicere iudex,mitto te in poſſeſſionẽ actoris,ſed mitto te
ſuperficialiter in ipſum fundum non præiudicando iuri alterius
10 † Et not. *b* licet poſſeſſor præſumatur dñs ad impediendum exe
b cutionem,vt no.ꝑ Cy.ſ.ne vxor pro marito.l.ob maritorũ.iſtud
eſt verum, ſi dñium allegat: ſed ſi non allegat, non præſumit̃, vt
11 ſupra.vnde legit.l.non hoc. † Sed quid dices, ruſtici habent pu-
teum,ad quem oẽs vadunt,nunquid creditor in iſtam commo-
ditatem mitti põt;& vr̃,ꝙ non:quia portio eſt incerta rõne loci
& quotæ,ff.de acq.poſſ.l. Luc. Sed ibi quo ad poſſidendum,hic
quo ad vtendum fit,Idem in vſu nemoris publici,proprietate,cu
iuslibet ruſtici partiali vtilitate, puta ad indigentiam comburen
c di,vel iumenta paſtorandi. Si aũt *c* eſſet vniuerſitatis proprietate
& vtilitate,ẽt ſi quotquot ſunt,deberẽt vt ſinguli,miſſio non fie-
ret,vt ff.de rer.diui.l.in tñ,§.vſitati. Nec obſtat, quod gl.dicit in
l.ſicut,ff.quod cuiuſq; vniuer.nom.non ꝙ populus nõ eſt aliud
ꝗ hoĩes,quia debet intelligi de hominib.collectiue aſſumptis.vñ
d hoĩes ſeparari non faciunt populum. vnde populus *d* proprie nõ
dr̃ homines,ſed hoĩum collectio in vnum corpus myſticum,&
abſtractiue ſumptum, cuius ſignificatio eſt inuenta per intelle-
ctum.& dic incidenter,ꝙ homo põt tripliciter conſiderari, uno
mõ prout eſt per ſe quoddam indiuiduum ex aĩa,& corpore na
turaliter cõſtitutum, vt ff.de euict.l.ſi dictum,§.in ſtipl̃one.ſecũ
do modo põt conſiderari,prout eſt quoddam corpus œconomi
cum.i.Princeps familiæ,vt ff.de ver.ſig.l.pronunciatio,§.familiæ
ſicut eſt paterfamilias,&.Abbas monaſterij:tertio mõ põt conſi
derari,prout eſt quoddam corpus ciuile,ſeu politicum,ſicut eſt
Ep̃s ciuitatis & Ptãs,ſi conſideret̃ in præeminẽtia.Sed ſi ꝯſidera
tur in congregatione,tunc homo naturalis efficeret̃ politicus,&
ex multis aggregatis fit populus, vt ff.de vſuc.l.rerũ mixtura.iſte
populus,qñq; muris cingit̃, & incolit ciuitatem, & idẽ ꝓprie dr̃
politicus, a polis, qđ eſt ciuitas. Alius eſt populus ruſticanus, ꝗ
habitat in caſtris,vel villis,& ibi hẽt ſuũ domicilium,vt ſ.de teſt.
e l.fi. Mõ ergo quæritur, qualiter ꝯ populum fit executio? *e* Dicen-
dum eſt, ꝙ aut loquimur de executione perſonali,& fit hoc mo
do, quia Conſules populi capiuntur qui quadam fictione ſunt
populus,arg.ff.de religioſis l.oſſa.in fin.capiuntur,non quia ſunt
perſonaliter debitores,ſed quia hñt facultatem ſoluendi,vel qa
populus rubore confuſus ſoluit,vel verius non debet perſonali-
f ter capi,niſi ſit in mora,ut ĩ. de Decu.l. prouidendum. *f* li.x.qđ
12 nota.† Sed nunquid *g* Abbatiſſa poſſit perſonaliter capi per
g Ep̃m pro debito monaſterij; Vr̃ ꝙ ſic, nam ẽt fœminæ poſſunt
capi pro debito,ut l.pen.ĩ.qui bonis cedere poſſunt. Contrariũ
dico per c.Odoardus. ext.de ſol.quia profeſſus non habet bona,
quib.cedere poſſit. nam ꝑꝑ bona venitur ad carcerem in ſubſi-
dium,non recta,uia,vt no.ff.de ſuſpe.tut.l.3.§.tutores. Aut loq-
mur in executione reali,& debet ſolutio fieri in bonis ipſius cõ-
munitatis, puta ſi habet molẽdinum,vel nemora,vt ff.de ꝯtrah.
h emp.l.Celſus. Muri *h* autem ciuitatis,vel caſtri, non poſſunt in
tenutam capi,quia ſunt ſancti,& non ſunt in commercio, vt ff.
de rer.diuiſi.l.ſanctũ.quos uiolare capitale eſt,eo.tit.l.ſacra,§.fi.
Item non puto,quod ius imponendi collectam (cum ſit ius pu-
13 blicum authoritate,& vtilitate, & ſit meri imperij) poſſit alicui
priuato concedi,vel in tenutam dari,niſi forte commoditas:nã
ciuitates nemini poſſunt dare merum imperium, tñ poſſunt ſe
ſubmittere quantũ ad perſonales præſtationes & ſuas gabellas
poſſunt uendere,donare,& locare, & ipſa tamẽ ciuitas imponit
& emptor vel conductor exigit.Item poſſunt facere ſuũ procu-
ratorem aliquem ad iſta imponenda,quem poſſunt uocare Ca
pitaneum,vel conſeruatorem,vel alio noĩe,prout uolunt in ſuũ
præiudicium,non principis, & ſub hoc colore perdunt ciuitates
ſuas libertates, ꝗ de directo vendi non poſſunt. eorum aũt quæ
ſunt in commercio populi,tenuta capi põt, quia in commertio
ſunt,ut ff.ꝙ cu.uni.nom.l.ciuitates,de ꝯh.em.l.ſed Celſus,§.j.ff.
de ver.ſign.l.inter publica.quib. reb. deficientibus ipſa vniuerſi-
i tas *i* cogitur facere collectam,ut l.1.§.quib.in gl.l.Prætor,ff.ꝙ cu
24 iuſque vni.noĩe. citata tamẽ prius ipſa vniuerſitate.† Sed quæro
qũo citabit̃? Rñ.ſi eſt congregata,perſonaliter citabitur,quia iſta
congregatio eſt quaſi quędem perſona politica, ut ff.de fidei.l.
mortuus.& ff.quod me.cau.l.metum,§.animaduertendum. Si
autem non eſt congregata, ponet̃ edctum in loco vbi cõſueuit
congregari,ut no.ff.de reg.iu.l.non poteſt uideri dolo. Quæro,
quid ſi ruſtici claudunt portas,ne nuntius ingrediat̃? Reſp.aſſigi
tur edictum in portis caſtri,& ſi non eſt ibi tutus acceſſus, cone-
tur edictum in loco viciniori,vel in eccleſia magis vicina,qa ec-
cleſia eſt locus publicus & oĩbus patens, ut cauſam, de elect.in
Cle.Non ob.c.decet.de immu.eccl.li.6.qa ibi loquit̃ de ſtrepitu
15 iudiciorum. Sed † affigere hmõi ſchedulam non eſt ſtrepitus
K iudiciorũ: hinc eſt,ꝙ in eccl̃a *k* põt quis citari per tꝑalem magi-
ſtratum loci,qui nullam eccleſiaſticam iuriſdõnem hẽt text. eſt
no.ſ.de his,qui ad eccl.confu.l.ꝑſenti.Non ob.ꝙ eccl̃a ſit locus
exemptus,quia quo ad hunc articulũ ſufficit,ꝙ ſit intra territo-
rium,nam ꝑſona ꝗ citat̃ non eſt exẽpta.tñ citatio realis intra ec
cleſiam fieri non poſſet,videlicet ꝙ quis caperet̃,& deinde duce
retur,niſi fieret authoritate epi.Sit ergo ꝯcl̃o,ꝙ vniuerſitas poſ-
ſit citari perſonaliter,& ad domicilium,vt ff.de iniu.l.lex Corne
16 lia,§.domum.† Modo reſtat quęrendum,nũquid iumenta *l* ſin
l gularum perſonarum poſſint capi pro debito vniuerſitatis? Et di
cendũ eſt,ꝙ aut cõſuetudo hoc dictat,& capi poſſunt:quia ꝯſue
tudo dat iuriſdõnem meram,mixtam,imperioſam,altã, & baſ-
m ſam, *m* ꝓut diſponit,vt dicit lex iſta,ꝗ in executionibus eſt valde
no.ut ĩ.de exac.trib.l.miſſi opinatores.lib.x. Aut cõſuetudo, vel
lex municipalis,hoc non diſponit,& tunc ſi quidẽ ꝯctus ciuium
hoc dictat,& idem qđ in ſtatuto.nã ꝯctus vniuerſorũ põt ligare
vniuerſaliter vniuerſos,& ſingulariter ſingulos,vt not.Bar. in l.
4.ff.de re iud.ſed pro quanta portione ligabunt̃ ſinguli cum tot
ſunt ciues,ꝙ non põt apparere quantum tangat pro rata. Rur-
ſus,dicere ꝙ quilibet teneat̃ in ſolidũ,eſt falſum.& iõ ſi captus ꝓ
tali debito petit declarari ratã ſuã,& actor non põt edere certam
quantitatem,ſequit̃ ꝙ debeat relaxari.facit qđ no.ĩ.ꝗ ſit lon.cõ
ſue.l.3.niſi dicat̃,ꝙ loco pignoris res capiat̃,& non ꝑſonæ: nam
natura pignoris eſt indiuidua,& reſpicit ſolidũ,debitum,vt ff.de
ver.ſign.l.in ꝯuentionibus. Si aũt in ꝯctu nõ cõtinet̃ obl̃o ſin-
gulorum,eſt obligata ciuitas,non ſinguli ciues, quia qđ meum
eſt,cõitatis non eſt.in tali ẽt obligatione laicorũ nõ veniunt bo-
n na,nec res clericorum:& iõ clerici *n* non poſſunt capi pro repre
17 ſalijs,& clerici ſunt habentes primã tonſurã.† Modo vidẽdum
eſt de collecta ſupradicta,qualiter ſit imponenda,vtrũ patrimo-
nialiter,an ꝑſonaliter,i.in capita,qđ eſt dictum in capita patrum
o familias,ſiue pro quolibet fumante,non.n.tot hoĩes, *o* quot ca-
pita (pater.n.cum multis filijs hr̃ loco vnius capitis tñ, ut not. in
l.2.inf.qui ætate.li.x.) ſed intelligitur de capite familiæ,vel fumã
tis,quia in vna domo non poſſunt eſſe plura onera,& liberi con
gruentius exonerant patrem,quam debeant aggrauare.dico er
go de collecta,quod aut eſt voluntaria,& ciues habent inter ſe
diſtribuere,prout ſunt in cõcordia,huic aũt liberalitati meta nõ
imponitur,vt ſi volunt facere honorem alicui Cardinali,vel no
bili uenienti ad partes,nam in rebus voluntarijs nemo neceſſa-
rius exiſtit,ut ſup.de neg.geſt.l.tutor:aut collecta imponitur pro
utilitate publica,vt pro ſoluendis ſtipendijs armigerorum con-
ducendorum ad ſeruitia Communis,vel pro emendo Caſtrum
ipſi Ciuitati.ſicut faciunt illi de peruſio;vel imponitur collecta
pro

ADDITIONES.

a Dominum. Adde quod gl.1.& alij Docto.in §.ſi ſuper,hic alleg.dicunt idem ſi al
leget ſe dominum,& legitur,& no.in §.pen.ea.l.vel dic, quod tex.& gl. in d.§. ſi
ſuper,loquuntur,quando non conſtabat tertium poſſidere:ſed hic loquitur quan-
do conſtabat,ut inf.ea.l.§.fi.& ibi Bar.in fi.vel dic,quod Bal.male dicit contra d.
§.ſic quoque,hic alleg.vbi omnino vult eſſe differentiam,inter nomina debitorũ
& alia,quæ non eſſent,ſecundum Bal.

b Et no. Vide ad hoc,quod not.Bal.in l.ſuper longi,in fi. ſup. de præſcr. lon.temp.&
expreſſe Bar.in l.rem alienam,de pig.actio.

c Si autem. Eſt glo.in terminis in l.ſicut,§.j.ff.quod cuiuſque vniuer.no.

d Populus. Vide Io.An.in c.vt circa,de elect.in 6.

e Exequutio. Facit l.4.§.actor,ff.de re iu.& Bal.in ſe.co.& in l.1.§.1.ff.quod cuiuſq;
vni.no.

f L.prouidendum. Melius in l.miſſi opinatores,inf.de exact. trib.lib.10.

g Sed nunquid. Vide Bal.in l.conſentaneum,ſup. quomodo & quando,iudex. & in
l.1.inf.qui bonis cedere poſſ.

h Muri. Sed an Marchia,vel Comitatus poſſit capi in tenutam.Vide in authen.ei qui
inf.de bo.auth.iud.poſ.

i And.Barb. Vniuerſitas. Quomodo citabitur vniuerſitas, vide gl.in c.bonæ, el.1.de
ele.in c.fi.de conceſ.præb.lib.6.& in Cle cauſam.de ele.vide do.Ange.late,in l.1.
§.quibus,& ibi Bal.ff.quod ciuil.uni.no. Bar.in l.j.§.Pap.ff.de acc.& in ti.de pace
Conſtan.& in l. Polla.ſup.de his,quib.ut indi.& dixi late in d.Clem.cauſam, ui-
de ibi omnino.

K In eccleſia. Vide in l.2.ſup.de ſacr.eccle.& maxime per Bal.& quod dixi poſt Bar.
in l.præſenti,hic alleg.

l Iumenta. Vide in l.ſicut,ff.quod cuiuſque vniuer.no.& Bal.in l.1.§.1. eo.tit.

m Phil.Dec. Altam & baſſam. Quantum poſſit conſuetudo in conferenda iuriſdi-
ctione omnis generis,vide per iſtum in l.1.C.de emanc.lib.ver. no.iſta duo. & ꝙ
ordinariam & temporalem conferat, habes tex. ſingularem extra, in c.cum con-
tingat,de foro competenti.vbi per Pau.in ult. not.verſic.uenio ad primum. Item
& contentioſam,ut in c.3.de excep.lib.6.ubi gl.in uer.de conſuetudine 9.q.3.c.cõ
queſtus & de offic.ord.c.Romana.quin etiam Principis poteſtatem habet.l.domi
ni prædiorum,C.de agri.& cenſi lib. 11. & Bald. in l.3.C.de nau.fœno. Item ha-
bet uim conſtitutionis,per Bar.in l.1.§.denique.lo.2.uerſic.no.quod conſuetudo,
ff.de aqua plu.arc.

n Ideo clerici. Vide c.1.ext.de iniur.& damno dato.

o Tot homines. Vide Io.And.in c.1.de immu.eccl.in 6.Bar.in l.4.§.actor,de re iudi.
ff.in 1.q.& qualiter collecta imponat̃,uide ꝑ Bar.in d.§.actor.& tex.& ibi Bal. in
l.propter honorem,inf.qui bon.ced.poſ.æſtimatum enim diminuitur propter de
pauperationẽ uide Bart. in l.forma.ff.de cenſi.ubi idem, ſi res ſint deterioratæ,&
uide hic Bald.in auth.defuncto.ſup.ad Tertul.

pro neceſſitate publica, vt cã ſoluendi æs alienum iam ɔ̃ctũ, vel
eſt ipſi ciuitati impoſita talia a ſuperiore, puta ꝙ ſoluant mille,
& tunc iuſta deſcriptio eſt per ęs & libram, nam quidã ſunt, qui
habent res immobiles æſtimatas in æſtimo cõis, vt no. in l. inco-
la, ff. ad mun. quidã ſunt qui hñt æs, & nõ ęſtimũ, vt fæneratores
quidã ſunt, qui vtrunq; hñt, vt Aſtenſes iuxta menſurã patrimo
nij æſtimati vel æſtimabilis, & vnuſquiſq; ſoluere dẽt: pauperes
enim quorũ manifeſta eſt paupertas, vt hi q dietim laborant pro
victu quærẽdo, nil ɔferre debẽt; idẽ in his, qui lapſi ſunt facultati
bus: vnde dicit gl. ꝙ pp depauperatos fit nouũ æſtimũ, & ꝙ exa
ctiones debẽt ſe hre ꝑ patri n̄ minimã, vt no. ỹ. de ann. & trib.
l. indictionib. li. 10. facit eo. ti. l. j. ỹ. de immu. nem. conce. l. per Bi-
thiniã. & ỹ. quẽ ad. ciui. mu. indi. l. fin. & de quib. numeri. nemi. li
ceat ſe excuſa. l. 1. ibi dum dicit, a ſummis ſarcina ad ĩſimos vſq;
a decurrat. & no. *a* ꝙ ſi fœnerator teneat tapetũ in diuerſis prouin
cijs, non collectat in loco originis ꝑ omnib. locis, ſed prout in lo
co negociatur, vt ỹ. de mu. & in quo loco. l. j. ĩ fi. ſed tu dices, imo
nec in alio vt l. reſcripto, §. fi. ff. đ mu. & hon. ſed rñ. aliud eſt ſim
pl'r poſſidere, aliud ɔ̃here, & hre ibi menſam, quia rõne ɔ̃ctuum
efficit ſubditus, vt ff. de iu. l. hæres abſens. præterea gñalis conſue
tudo ſeruat, ꝙ vbi quis poſſidet, ibi & collectã patiat: non p̃cise
b ſed cauſatiue: quia ſi non ſoluit, *b* non ponet in carcere: ſed aufe
retur ſibi res, ſeu rei fructus, vt ff. de leg. j. l. apud Iulianũ, §. hæres
ff. de vſufr. l. pendẽtes, §. ſi quid cloacarij. & l. ædiles, ff. de via pu-
bli. & arg. ff. de pub. l. ɔmiſſa. & Auth. de coll. §. ſi vero aliqñ. coll.
9. item habentes æſtimum poſſunt ẽt cõpelli p̃cise, quia ad hoc
c tendit æſtimum, vt d. l. incola. dictũ eſt. n. ꝙ hmõi talliæ *c* & colle
ctæ imponuntur ꝑ ęs & libram. Sed pone, aliqui ſunt exempti,
nunquid reliqui debent ſoluere totum. Diſtingue, aut ſunt exẽ-
pti ante obligationẽ ɔ̃ctam, & reliqui tenẽtur ſoluere totum, vt
ff. de leg. 1. l. ab omnib. in prin. Aut poſt obl'onem ɔ̃ctam, & tunc
non tenent ſoluere partem cõtingentem exẽptis, quia ſatisfactũ
intelligit æſtimanti, licet gratis remiſerit. Itẽ cum obligatio cer-
tam formam diſtributiuã aſſumpſerit, a ſtatu ipſius nõ eſt rece-
18 dendum, arg. ff. de verb. obl. l. inſula. † Or modo pone, Dñs Me
diolani mandauit Mediolanenſib. ꝙ mitterent mille armigeros
in exercitu ſuo, demũ cõpoſuit cum eis ꝑ certa quantitate, q̃ri-
tur qualiter ciuitas Mediolani debeat inter ſe illam quãtitatem
diſtribuere? Reſp. conſidera onera, nam aut a principio explican
tur corpora, aut pecunia. Item conſidera, ꝙ in exemplo p̃dicto
onus mittendorum armigerorum explicat pecunia. eos. n. ɔdu
ci oportet, quia nemo gratis ire tenet, argu. ỹ. de naui. & nau. l. cũ
naturarũ. lib. 11. & ideo eo a principio, & ex poſtfacto munus pa
trimonii, vt in Aut. vt iud. ſine quoquo ſuffragio, §. illud aũt ſciẽ
tes. ibi dum dicit, non poſſunt circa pecunias explicari: onus aũt
capitis eſſet, ſi dñs mandaret, ꝙ accederet vnus homo pro quoli-
bet fumãte, & pecunia qua redimitur hoc onus, debet diſtribui
d per fumantes, quia reſpicit origo, atq; cã, vnde aliquid deſcẽdit.
Item qa hæc pecunia loco oneris capitis ſubrogatur, ergo eãdẽ
metam, & nãm aſſumit, arg. ff. de do. inter vi. & vxo. l. ſi donatæ,
§. ſi ſponſus, iſta eſt opi. Bart. in d. l. 4. ff. de re iudic. Sed tu diſtin-
gue, aut erat obligatio capitis iam ɔ̃cta, & tunc Bar. verum dicit·
aut non erat ɔ̃cta ſed Principem pœnituit, & tunc originem ſu-
mere non poſſumus ex eo quod nil eſt, vt ff. vſufru. quemad. ca-
ue. l. 3. §. deſinere. & iõ hoc caſu Cõe debet ſoluere per æs, & li-
bram, & facit quod no. Inn. in c. grauem, extra, de ſen. excom.

ADDITIONES.

a Et no. Vide in l. munerum, §. patrimoniorum, & ibi Bar. ff. de mun. & hon.
Et no. Si vſurarius exercet vſuras in diuerſis prouincijs, non põt collectari in loco
originis pro omnib. prouincijs, & vide quod no. Nic. de Neap. in l. pupillo, ff. de tu.
& curat. datis ab his, & vide optimum tex. in l. forma, §. ſi quis, ff. de cen. & alleg.
gl. quam dicit non eſſe alibi, in præal. l. reſcripto, §. fi. de mu. & hon. in tex. præal-
le. l. pupillo, notaui verba ſua, quæ vide omnino.
b Si non ſoluit. Pro collecta quis non poteſt carcerari. vide Bar. in l. 4. §. actor, ff. de
re iu.
c Huiuſmodi talliæ. Ant. de But. in c. peruenit. ext. de immu. eccl. indiſtincte tenet,
ꝙ cæteri non teneantur ſoluere totum, vt dixi poſt Bar. in l. 4. §. actor, ff. de re iud.
vide Bar. in l. ſi vnus, §. ſe generaliter, ff. de pac. & in l. ab omnib. in prin. de leg. 1.
d Origo. Facit quod no. Bal. in c. 1. §. conuenticula. in vlt. q. de pace iura. firman.

LEX VI.

1 *Nuncius publicus, iudex eße poteſt.*
2 *Appellatio ab executore, interponi non poteſt.*
3 *Iudices ordinarij ſuam ſententiam interpretari poſſunt.*

SI VT PROPONIS. Executio ſnĩæ nõ tenet, ſi ab ipſo e-
xecutore iudicis partes ſibi vẽdicatę
fiant. h. d. Quæro, qualiter intelligitur hæc lex? Reſpondeo, in
nuncio, & hæc prima lectura non habet dubitationem, cum nũ
cius eſt merus miniſter mittentis, qui ex proprio corde nil face-
1 re poteſt. † Sed nunquid nuncius publicus poteſt eſſe Iudex dele
gatus? Reſpon. non, niſi in vilibus cauſis, quia nuncij ſunt viles
perſonæ, ff. de iud. l. fi. Secundo modo ponitur exemplum in Iu-
dice delegato ad exequendum: nam iſte nõ p̃t reſcindere ſnĩam
mandatoris, nec ẽt interpretari, licet aliqñ procurator factũ do-
mini ad vtilitatem domini reſcindat, vt ff. man. l. ſi hominem, tñ
ſecus eſt in executore rei iudicatæ, vt infra eod. l. executorem.
Modo quæro, quæ eſt ratio huius legis? Dic ꝙ duplex. vna, quia
ſnĩa ɔ̃ ſnĩam non valet. Scđa, quia mandatum ad hoc non exten
2 debatur. † Sed ɔ̃ *a* hoc oppo. lex. n. dicit, ꝙ ab executore non ap-
a pellat, ergo interim tenere vr̃, vt ỹ. quo. app. non recip. l. ab execu
tore. Sol. dicit glo. ꝙ a ſnĩa eius non appellatur, quia nulla. Sed ſi
b excedit modum, *a* appellatur a grauamine. Tu dic, ꝙ glo. eſt ve-
ra, qñ quis exequeretur iure ordinario: ſecus ſi p̃textu mandati,
vnde tunc appellatio nõ eſt appellatio, ſed eſt quædã querela &
3 fatalia deputata non habet. † Mõ quæro vna cũ gloſ. vtrum ma-
gni iudices ordinarij poſſunt ſuam ſnĩam interpretari? & gl. dicit
ꝙ ſic, dummodo eorum interpretatio ſit laudabilis, quia in me-
lius qđ verbũ eſt no. dignũ, & hoc verũ, qñ de aĩo ſuo interpretã-
tur. De aĩo teſtium interpretari non p̃nt, vt no. extra, de proba. c.
c in præſentis. nec enim poſſunt interpretari *c* libellum, vel exce-
ptionem, vt ff. de rei ven. l. Pomp. ſcribit, ſi frumentum, §. fi. lex tñ
poteſt interpretari, & ideo pro libellis, & exceptionib. interpretã
dis bene recurritur ad iuris interpretationẽ, vt ſ̃. de ann. exce. l. fi.
& ff. de iud. l. ſi quis intentione, maxime in expoſitione vocabu-
lorum, quæ ſemper Iuriſta debet ponderare. & adde quod no. ff.
de app. l. ab executione in prin. extra, de offi. deleg. c. paſtoralis, §.
cum autem & extra, de offi. ord. c. inter cętera.

ADDITIONES.

a Sed contra. Vide gl. & Doc. in c. quod ad conſultationem, extra, de re iud.
b And. Bar. Excedit modum. No. an iudices ordinarij potuerint ſuas ſententias inter
pretari, ſi interpretatio ſit laudabilis. Vide quod not. in l. ea quæ, & ibi notaui ad
Bal. inf. com. vel epiſt.
c And. Bar. Nec enim poſſunt interpretari. Vide notabilem limitationem Barto. in l.
gerit, ff. de acqui. hære.

L E VII.

1 *Interius naturalis, & acceſſorius rei veniunt in mora iudicij.*
2 *Acceſſiones poſt ſentẽtiam venientes, an de iure nouo prõnũciari debeant.*

1 SI LONGIS. † Interitus, & naturalis acceſſio rei, veniunt in
mora iudicij, h. d. Nota, fruſtratorem a mora
non excuſar, vt hic, & ff. de vſur. l. tutor. facit. l. liberta, §. fin. ff. de
2 neg. geſt. & ff. de min. l. intra vtile, in principio. † Quæro, vtrum
a de accuſationib. *a* quæ veniunt poſt ſnĩam, ſit de nouo pronũciã
dum? Reſp. ſic interloquendo & declarãdo, aliter executio fieri
non poſſet, cum iſte tractus interitus ad primum Iudicem non
pertinuerit, cum res extaret, nec etiam actiones ciuiles ſumẽtes
originem poſt rem iudicatam, vt l. 1. §. 1. de re iud.

ADDITIO.

a De acceſſionibus Vide Bar. in l. fi. inf. tit. 1.

LEX VIII.

1 *Executor ad vſuras reſtituendas petentibus tantum reſtituere debet.*
2 *Vſurarij ſuas poſſeſſiones alienare non poſſunt.*
3 *Executor ultimæ voluntatis, an proprie dicatur executor.*
4 *Teſtator non poteſt diſpoſitionem committere ſed executionem diſpoſiti.*
5 *Teſtator ſicut alteri ordinationem teſtamenti committere nõ poteſt, ita nec eius reſciſſionem.*
6 *Voluntatis ſubſtantia ſine forma ſubſtantiali eſſe non poteſt.*
7 *Teſtator mandans bona ſua pro anima diſtribui ſimpliciter,, quibus diſtribui velle præſumatur.*
8 *Epiſcopus formam a canonè traditam mutare non poteſt.*
9 *Excutor in donatione cauſa mortis dari poteſt.*
10 *Vſurans bona ſua promittendo & tradendo, an donare poſſit.*
11 *Vſurarius coram boneſtis cautionem præſtare non poteſt.*
12 *Mandatum uice gerentis apparere, non eſt neceſſe.*
13 *Vſurius Chriſtianus exiſtens apud Barbaros poteſt cautionẽ de reſtituendis vſuris præſtare coram bonis Chriſtianis.*
14 *Intellectus ad c. quamquam de vſur. li. 6.*
15 *Libertus non poteſt ſtipulari domino, & ratio.*
16 *Vicegerens ſi Epiſcopus hoc patitur, non hẽt neceſſe oſtendere mandatũ: ſecus ſi ſit abſens.*
17 *Rector, cui teſtator de uſuris reſtituẽdis cauet, curatus parochię eſſe debet. Et an per eum utlis actio bis quibus reſtitui debet quæratur.*
18 *Cautionis vtilitas in tabellione cãm nõ hẽt, licet habeat originem verborũ*
19 *Actio utilis acquiritur his, quibus extortæ ſunt vſuræ per Notarium ſtipulantem abſque conſenſu Epiſcopi.*
20 *Obligãs ſecũ vſurario principaliter, et inſolidũ, an dicatur correus đbẽdi.*
21 *Vſurarius, qui cautionem præſtitit de reſtituendis vſuris ſi poſtea fecit uſuram, teſtamentum efficitur nullum.*
22 *Teſtator faciens teſtamentum, ſi poſtea in articulo mortis cauet, an valeat teſtamentum.*
23 *Indiuiduum non ſurgit ex duobus diſtantibus.*
24 *Statutũ, ꝙ ſnĩa pupillorũ exequantur per Priores ſtante ſtatuto quod ſnĩæ a centum libris exequantur per Poteſtatem, exequitur per priores.*
25 *Indiuiduum eſt, quod eſt indeterminatę ſignificationis.*
26 *Executio fieri dẽt in reb. pronunciatis & non in alijs ſine nouo proceſſu.*
27 *Executio contra nouum poſſeſſorem fieri poteſt.*
28 *Condemnatus ad locum delicti eſt mittendus.*
29 *Condemnatus non obſtãte condẽnatione, extra locum delicti forbanniri p̃t*
30 *Delinquens quot tribunalia ſortiatur.*
31 *Interdici quam varie iure facinoroſis poſſit.*
32 *Nobilis interdictus ne in ſuo caſtro moretur, in ciuitate morari poteſt.*
33 *Fæderis natura eſt alterius boſtes proſequi, ut proprios.*

34 *Sententia lata ſuper toto locali, ſi non valet in toto, valet vt valere poteſt.*
35 *Donatio cauſa mortis facta vxori mortuo marito confirmatur, & fiſcus excluditur.*
36 *Emancipatus non habet peculium.*
37 *Donatio facta filio ob patris delictum non confiſcatur.*
38 *Donatio rei corporalis facta filio abſque traditione non confirmatur.*
39 *Inueſtitura preſumitur corporalis, ſi vaſallus per annum domino ſciente & patiente feudum tenuerit.*
40 *Filius ſi deliquerit an patri poſſit auferri peculium.*
41 *Fiſcus non dicitur hæres confiſcati.*
42 *Robertus Rex, an amiſerit feuda ex cōdemnatione criminis læſæ maieſt.*
43 *Impius fugit nemine proſequente ipſum.*
44 *Hoſtes de conſuetudine citari non ſolent.*
45 *Læſæ maieſtatis crimen ita committant habentes domicilium, ſicut ſubiecti naturaliter.*
46 *Notorie delinquere plus eſt, quam confiteri reatum.*
47 *Naturale nil eſt tam, quam veritas.*
48 *Reatus excludit omnem honorem.*
49 *Iuriſdictio omnis ibi, vbi Imperator.*
50 *Delinquentis remiſſio ad locum delicti, tendit ad odium delinquentium.*
51 *Papa Imperio vacante poſſidet vtranque monarchiam.*
52 *Italia dicitur dulcis.*
53 *Inimicitia eſt quid indiuiſibilis.*
54 *Sententia Imperatoris an exequi poſſit coram iuſto Pontifice.*

Executorē. Executor eſt, qui rē depoſitum mandat effectui.h.d. Not.ꝙ oīs, q facit aliqd ex quocunq; offō, dr̄ executor, vt l.qui erat hæres, ff.fam.erc. Et no. gñalem diffinitionem, ꝙ ſi res non eſſet diſpoſita, ſed diſponenda, nondum dr̄ executor, niſi prius diſponat. vbi cōſidera, ꝙ aut quis eſt datus executor rei diſpoſitæ, & nō hēt cognoſcere, vt hic aut rei non diſpoſitæ, & tunc hēt cognoſcere, & iudicare, & exeq pōt, ſi condēnat: ſed ſi abſoluit, non eſt neceſſaria alia executio, vñ executores nō dant pp abſolutiones, ſed pp cōdemnationes, arg. ff. qđ metus cau.l.metū, §.ſed licet. & l.j.§.ſi debitori, ff.ut in poſ.leg. Vnde de negatiuis cautio non fit, qa ſufficit exceptio, vt
1 l.dedi in prin.ff.de ↄd.ob cau. Modo hic extra q̄ro; Eṗs dedit
executorem ſup reſtōne vſurarum, vtrum debeat reſtituere oib. pro rata, an primo venientib. ad petendum, an illis qui vſuras primo ſoluerunt; Quidam dñt pro rata, quid ergo ſi aliqui ſunt de Anglia, aliqui de Peruſio, aliqui certi, aliqui incerti; Rñdeo, petētibus tm̄ fit reſtō pro rata, arg.s̄.de iure delib.l.fi.§. & ſi præfatā
a Vel dic ꝙ pro vſuris ſunt bona tacite obl'ata, *a* & ideo prius primo ſatisfieri dēt, hoc no.in c.quamq̄; de vſur.li.6.in hypothecis hęc regula nunq̄ fallit, niſi in octo caſib. vt in Auth.vt exact.inſtan.dotis, §.ſicut.nā hypotheca eſt firma ↄ̄ctus acceſſio, vt l.reſcriptū, ff.de pact.tenēdo hanc partē, ꝙ ſi bona ſunt tacite obligata, intelligit̄ de bonis illis, quæ acquiſiuerunt tpe, quo cæperit obligari ad reſtōnē, ſed in vltimo q̄ſito oēs ſunt pares, vt l.ſi is, q.
2 ff.de iure fiſc. † Ex illa ergo gl.no.quod vſurarij poſſeſſiones ſuas alienare non poſſunt, quin ſaluū ſit ius hypotecarū ipſis debentib. vſurā recipere, ſm Io.An. Et vr̄ ꝙ cautio, q̄ p̄ſtat̄ c.per.q̄q̄.de vſur.li.6. non ſit ſufficiens, quia non ſolum tenet vſurarius de p-
b ceptis, ſed ēt *b* ſi quid ex ipſis acquiſiuit, vt ext, de vſuc.c.cū tu. Rñ.hoc non eſt verum, quia obligatio ↄ̄hit̄ re, & nō vltra. Item ↄ̄hit̄ in gñe, vñ eſt factus dñs pecuniæ, alias ſoluens nō eſſet liberatus. Item in reſtōne indebiti non veniunt extrinſeca, vt l.j.ſup. de cōd.inde. Itē recipiēs mutuū, vult gratis recepiſſe ſeruitiū: ergo verſa vice debet eſſe cōtentus ſimplici reſtōne, & iō pro remiſſione peccati nil iniūgit̄ niſi reſtō. Confiteor tñ, quod ſi eſſet in iudicio cōuētus, ēt ad intereſſe teneret̄, non tanq̄ vſurarius, ſed
3 tanquā quilibet debitor, vt ff.de in lit.iur.l.in nummis. † Ex hoc apparet, ꝙ donec vſurarius poſſidet vſuras, non eſt in mora, quę pertineat ad iudicij vigorem, quamuis perſeuerat in peccato; & æquiparatio vſurarij ad furem eſt falſa, quia fur poſſidet rē alienā: vſurarius aūt ſuā. Item vſurarius non debet eſſe pcurator aduerſarij in negociando pro eo, vt ff.ad Treb.l.poſtulante. Alij ali
4 ter dñt. † Reſtat quærere de executore vltimæ voluntatis, an propriæ dicat̄ executor? & dic ꝙ aut teſtator nihil diſponit, & ñ dr̄ executor, ſed dr̄ diſpō captatoria. quod duob. modis intelligi poteſt. vno mō, quia dixit ſic, volo ꝙ Titius poſſit teſtari de bonis meis, & illud ſit teſtm̄ meū. & hoc non valet, quia quis debet teſtari aīo ſuo, non alieno; & iō teſtator, factionem teſtī proprij alteri committere non pōt, vt ff.de hær.inſt.l.illa inſtitutio. Secundo mō committendo, & ſubijciendo voluntatem ſuam voluntati alterius, vt inſtituo te hæredē. ſi Titius volet, vel ſi vxor mea conſentiat, ut ſup.de teſt.mil.l.captatorias, vxor illa dr̄ executrix quia eſt inſerta rei nullo modo diſpoſitæ. Non ob. ff.de hær. inſt. l.ſi quis Sempronium. quia ille, qui Capitolium aſcendit, nil diſponit, & ſic non eſt diſpō captatoria. declaratores vero ultimarum uoluntatum bene poſſunt dici executores, ut l.j.ff.de leg.2. & ff.de dote p̄le.l.Theopompus. & ff.de rebus, dub.l.utrum.§.j.
5 † Sed nunquid poſſum alicui dare authoritatem *c* ſtatuēdi quis
c ſit executor teſtī mei, vel ſi moriat̄ executor meus, ſubrogādi alium? & determinat ꝙ non: quia iſta eſt diſpō, non executio rei diſpoſitæ, ut no.in c.j.de pe.li.6.in Nouel. Item dubitatur, teſtator iuſſit cōſtrui capellam, vel monumentum, dās executori poteſtatem in aliū vſum cōuertēdi, an valeat iſta ptās? Dicit Ia. Bu. ꝙ non, quia alterare vſum eſt diſpō noua, non executio, & iō nō valet, tanq̄ captatoria, vt ipſe no.in d.l. captatorias. videas quod
6 ibi ſcripſi. nam † ſicut teſtōr non pōt alteri committere ordinationem teſtamēti, ita nec eius reſciſſionem, vel derogationem. vnde dicit apoſtolus, teſtm̄ morte confirmatū nemo ſuperordinare pōt. & cum dictum apoſtoli ſit dictum diuinū, patet ꝙ ha-
d bet locum ēt ad pias cās. Non obſt. *d* extra, de teſt.c.cum tibi, vbi dr̄, ꝙ quis pōt committere extremam diſpoſitionem ſuam in al
7 terius voluntatem. † No, enim primo, *e* ꝙ dicit ſuam voluntatē.
e & ſic habemus ſubſtantiam voluntatis, quæ non poteſt bene eē, niſi ſit forma ſubſtantialis, & conſenſus. vnde quod ſequitur alterius diſpōnem, ſ. executoriam. & illud c. interpretat̄ hæc verba, ꝙ ſapiant hæredis inſtōnem grauari de reſtituendo pauperib. & in
8 hoc illud cap. eſt valde not. † not. ꝙ qui mandat ſua bona diſtri
f bui, *f* nec dicit cui, vel quib. intelligit mandaſſe ꝙ pauperib. pro anima ſua diſtribuantur, quod alibi non reperitur. Et ſi teſtator verba dirigeret ad ſucceſſorem inteſtati, videlicet ad filium, vel alium ab inteſtato ſuccedentem, vr̄ eum grauare de dādis bonis ſecundum voluntatem teſtōris, ſecūdū Inn. quod ī ſuo hr̄de nō puto verum, ff.de lib. & poſth.in l.in ſuis. & ſup.de fideic.le. cum acutiſſimi. Et no, ꝙ dictum Apoſtoli eſt neceſſaria rōne munitū. nam cum oporteat teſtm̄ p mortem cōfirmari, & non poſſit cōfirmari per mortem id, qđ tpe mortis diſpoſitū non erat, ſequit̄ de neceſſitate talem alterationē, vel derogationē, q̄ tpe mortis ī rerum natura non erat, eius morte minime potuiſſe confirmari, quia qđ non eſt in facto, non p̄t ↄfirmari in iure, vt ff. de li. leg. l.
9 Aurelius, §.teſtm̄. † Dubitat̄, *g* ſi lis facit teſtm̄, qui eſt vſurarius
g manifeſtus, idq; fecit de lr̄ia epi, executore deputato ad pias cās tñ cautione non pręſtita, vtrum valeat? Puto ꝙ nō: eṗs enim formam traditam a canone mutare non p̄t, vt ff.de tranſa.le. cū hi, §.ſi prætor. ff.fa.erci.l.ſi filia, in prin. & ff.de admin.tut.l. quidam
10 decedens. † Quæro nunquid executor poſſit dari in donatione cā mortis: vt ſi quis cā mortis hęreditatē donet alicui p pauperib. recipienti, dato executore ad declarandum pauperes: puto quod ſic, & ꝙ iſti executores poterūt iſtis pauperibus reſtituere hęreditatem ex Treb.i.cum iurib. ſuis actiuis, & paſſiuis. Nec uideo, ꝙ repugnet cā, nam ſi donatione cauſa mortis detrahit̄ trebellianica, ergo ſtatim ſequitur ꝙ poſſit fieri reſtō ex Trebellia-
11 no. † Mō uidi dubitari, *h* vtrum vſurarius *i* manifeſtus poſſit do
h nare bona ſua, promittēdo, & tradēdo, vel quaſi cā mortis; &
i quia hoc nullo iure prohibetur, multi valentes viri venerabilis collegij mediolani in hoc conſuluerunt pro parte affirmatiua. Nam donatio cā mortis per uiam contractus, & maxime interueniente traditione, non eſt teſtm̄, nec vltima volūtas, niſi quo ad quoſdam articulos, qui no. Inſti.de don.§.j. & in l.2.ff.de dote præle. & ſubtiliter dixi in l.2.ff.de leg.j. & ſup.qui teſt.face.poſ.le. ſenium. & hoc eſt, quod dicimus, ꝙ magis accedit contractui ppter ſtipulationem, vel pactum, vt ff.de leg.2.l.cum pater, §. Mæuio. vbi dicitur ꝙ ex pacto nudo donationis cauſa mortis oritur condictio ex l.ſi quis argentum. C.de dona. item pp traditionē, quæ poteſt fieri in uita, dominium ſtatim transfertur. hinc eſt, ꝙ ſi reuocatur, agitur condictione ob cauſam, quæ locum habet in contractib. innominatis, vel ſimilibus eis, & non in teſtamentis, vt ff.de don.cau.mor.l.Senatus, §.nec dubitauerunt. itē verba, quibus contraxerunt, nō pertinent ad teſtamentum: ergo nō eſt teſtamētum, nec quaſi teſtm̄, ſicut ſunt codicilli, vt ff. de ver. ſign.

ADDITIONES.

a Obligata. Vide Bald.in l.pen.ſup.de ſer.pign.da.ma. & in l.rem quam.ſup.de iure dotium. ſed quid ſi omnia conſumpſit vſurarius doloſe, an teneatur. uide Barto. & Doc.in leg.etiam.§.1.ff.ſolu.matr. & de materia vide per Doct.in c. cum tu extra, de vſucap.
b Sed etiam. Vide Bal.ſup.de ſer.pig.da.ma.
c Authoritatem. Vide Bar. & ibi dixi, in l.quædam, ff.de rebus dub. & Bald. in l. captatorias, ſup.de teſt.mili.
d Non obſt. Vide Bal.in l.captatorias, ff.de teſta.mil. & no.Bald.in le.Centurio in q. ſed quid ſi teſtator dicit quandocunque, ff.de vulg. & pup. & latius per Bal.in l. & in epiſtola, ſup.de fideicom.
e A.B.No.enim primo. No.intellectum ad d.c.cum tibi. quod verba executoria relata in alteris diſpoſitionem, inducunt, vt illa bona reſtituantur pauperib. & de intellectu iſtius cap. vide Bald.in leg.captatorias, ſup.de teſt.mili. & ibi Mod. Bald. in leg.1.ſup.de ſacroſ.eccl. & illa leg.illa inſtitutio, ff.de hære.inſt. & in d.l.captatorias, & ibi Mod.
f Diſtribui. Vide quod not. Bald.in l.priuilegia, ſup.de ſacroſan.eccl. & Inno. in cap. cum tibi, hic alle. & Bar.in l.3.5.q.prin.ſup.de ſacroſ.eccl. Imo. in d. l. captatorias, & in l.illa inſtitutio, ff.de hære.inſti. & Bal.in l.precibus, in ver.ſequens q. ſup. de impu. & ali.ſubſt.
g Dubitatur. Vide quæ no.Bar. & quæ ibi dixi, in l.1.ſup.de ſacroſ.eccle. ſed an valeat ſtatutum ſuper hoc, Bal.tenet ꝙ non, in l.conſulta, ſup.de teſt.
h A.B.modo vidi dubitari. An vſurarius poterit donare cauſa mortis, uide Ioan. de Imo.in l.iam is, de do.cau.mor. ubi referunt Doc.
i Vtrum vſurarius. Facit tex.in l.cum hi, in prin.ff.de tranſ. & vide Ang. in diſp. ſua; in cap. Altenſis & quod no.Ioan.de Imo. in l.1. & in leg. qui in poteſtate, ff. de teſt. & vide plene per Imo. & Ro.in l.tam is, in prin. & ibi Bar.ff.de do.cau.mor.

ſing.l.verba ꝯxerũt.In tali aũt donatione quis heredem inſtitue
re non põt,vt s̃.de pac.l.licet.& forte ſi vſurarius manifeſtus le-
garet,& traderet,dñium transferret,vt ff.de leg.1.l.Luc.& l.lega
tum eſt.&licet cauſa remota.i.legatũ,ſit irrita,tñ cã proxima.i.
ꝑtãtiua dñi voluntas eſt rata quo ad dñium trãsferendum,& ſic
penes legatarium remanebit,non quia legatarius,ſed quia domi
nus tradit ex certa ſcientia,& aĩo donandi:niſi quis dixerit hãc ĩ
terpretationem captioſam,& in fraudem canonum,vel ꝙ anni-
hilata cã,eſt annihilatus effectus,forte tñ non eſt ipſo iure, ſed ꝑ
ſnĩam,ex quo ventũ eſt traditionem iuxta illud, qđ in ſimili dr̃,
proceſſit titulus vt infirmus,ſed traditio eſt per ſnĩam infirman-
da,vt l.eleganter,in prin.ff.de dolo.dicit lex, ꝙ vbicunq; cogni-
tio eſt,ibi prætor deſiderat.ff.de reg.iu.l.vbicunq;, & s̃. de ſacro.
ſan. eccl. §. æconomus. Sed poſſet ad illud rñderi, ꝙ ibi dolus
in fraudem hoĩs,hic in fraudẽ canonis,vt ff.de iure patro. le. ſi li-
bertus *minorẽ* & hoc in legato.Sed in donatione cã mortis re-
ſtat quod ſuperius dictum eſt,quia ibi eſt lex iſta prohibens.da.n.
mihi caſum legis,aut authenticam ſcripturã,cui credere debeã:
& ſi dr̃ qđ vna via prohibeť,alia via concedi non debet, iſtud ve
rum eſt qñ viæ ꝑ oĩa ſunt eiuſdem rõnis,ſed hic ſunt multę drię.
Nam donationis ꝯctus eſt priuati iuris,ſed factio teſtĩ eſt publi-
ci,vt ff.de don.l.tam is.Item pupillus ꝯhere põt:teſtari,aut codi-
cillari non põt,ẽt de conſenſu ſuccedentium ab inteſtato,vt l. j.
ff.de tut.& rat.diſtr.& l.fi.s̃.de teſ.mil.ergo non ſunt eiuſdem ra
tionis,quia vſurarius manifeſtus ſe obligare poteſt,quamuis nõ
poſſit teſtari,nec codicillari.idem in excõicato ſ̃m quoſdam. &
facit.ff.de don.int.vir.& vxo.l.ſed ſi mors.&licet mihi videatur
hoc poſſe defendi:tñ vt tremulentus aſſero,iudicio Eccleſiæ me
12 ſupponens.† Vnum non omitto,ꝙ ſi per vſurarium non ſtaret:
ſed per Epm,ſacerdotem,vel Tabellionem,ꝙ vſurarius põt da-
re cautionem corã alijs perſonis honeſtis,vt in Auth. de hæred.
& falc.§.ſi vero abſunt.& s̃.de coll.aut.quod locũ.& optime fa-
cit s̃.qui teſt.face.poſ.l.hac conſultiſſima,§. fin. & ſup. quemad.
teſt.aper.l.ij.& per dictos honeſtos viros ipſo iure acquireť actio
utilis creditorib.i.debentib.repetere reſtõnem vſurarum, licet ĩ
proprie dicantur creditores,quia nunquã ſecuti ſunt fidem vſu
rarij,vt l.j.ff.ſi cer.pet.qa iſtæ honeſtæ perſonæ loco publicę per
ſonæ *ſubrogantur*,& hoc dictat rõ tam naturalis,q̃ *ciuilis*. Idem
13 puto,† ꝙ ſi ipſe Chriſtianus eſſet apud Barbaros, vbi non ſunt
nec Epi,nec ſacerdotes,ꝙ ſufficeret pręſtare hãc cautionem co
ram bonis Chriſtianis,arg.ff.de teſt.l.quia latronib.§. fi. Vel me
lius,dicere debemus illud,qđ dicit lex,ꝙ inter æquitatem,& ius
ſcriptum ſoli Principi licet interpretari, vnde debemus ſtare ri-
gori illius decret,quamquam.& ſi dura ſit,eſt tñ ſeruanda, & de
bemus quærere rõnem canonis,vbi tex.habemus expreſſum,ff.
qui,& a quib.l.proſpexit.Igitur vbicunque dicti capituli forma
non eſt ſeruata,nullum teſtm̃,& nulla mera voluntas vltima va
a let.*Forma* *a* † aũt illius cap.eſt,primo a quib.vſurarijs,quia a ma
14 nifeſtis. Scđo,*quib*.*quia* habentib.recipere,ſi ſunt p̃ſentes,quod
intelligo ſtricte,*i.in eo loco*,vbi teſtm̃ ordinatur.Nam ſic in ſti-
pulationib.accipitur,quia vocem eius audire poſſit,ut l.j.in prin.
de verb.obl.hic.n.ſumus *in ſtipulatione* interponenda, vnde q̃-
tum ad hũc iuris articulum,non dr̃ *plenis*,qui eſt in hortis,ſed q
eſt p̃ſens ad hoc.Item præſentem *intelligo*,ſi ſit eius procurator,
Notarius,vel nuncius,cui promitti *poſſit*, vt ff.de conſti.pec.l.&
licet.Qui nuncius non ſtipulabiť,ſed *fiet ei* conſtitutum nuncia
tiuo noĩe,cum debitum p̃cedat,quod quidem conſtitutum ope
ratur tm̃ iure p̃torio,quantum operatur iure *ciuili ſtipulatio* ſo-
lẽnis,vt Inſt.de act.§.de cõſtituta.item,ſi ibi eſſet recipere debẽs
& alius ſtipuletur ſibi,ſatis eſt,vt ff.de verb.obl.l.ſi procuratori p̃
ſentia.Si vero ñ eſt præſens ille,cui reſtõ fieri debet,tũc ſatiſdan-
dum eſt ei,qui poteſt acquirere abſentis directas actiones.Nam
ſolidiores ſunt actiones directæ quam utiles,vt no.in l. quoties,
15 in princ.de adminiſt. tut.uerſi. aut ſeruus. libertus † autem non
poſſet ſtipulari dño,quia ſtatus eius eſt contrarius acquiſitioni,
ut no.ff.de verb.obl.l.ſi ſtipulatus, §. Chryſogonus. item nec fi-
b *lius b* emancipatus,quia patria ptãs,quę eſt inuenta ad acquirẽ
dum,euanuit.item nec matri,nec lineę maternæ,nec alicui tran
c uerſali.*c* vt ff.ad Treb.l.debitor,& ff.de pac.do.l. inter ſocerum,
§.filiam item nec filius naturalis tm̃,quia non eſt in ptãte. Sed ꝯ
hoc oppo.vſurarius.n.condictione indebiti tenetur, quæ re ꝯhi-
tur,Inſt.quib.mod.re ꝯh.obli.§.is quoque.ſed per pactum,quod
re veſtitur,alteri per alterum quæritur,vt ff.ſi cer.pet.l. certi con
dictio,§. ſi nũmos.Sol.ibi loquitur in pacto nudo,qđ re veſtitur
vel verius,ibi non eſt pactum nudum,ſed ſpecificatio conſenſus
Hic aũt loquiť in ſtipulatioris cautione.vt d. §. Chryſognus. vel
dic,ꝙ in §.ſi numos,ipſo rei interuentu oblĩo ꝯhebatur,hic du-
dum poſt,nec erat res ſtipulantis,nec eius cui ſtipulabať,ſed erat
quædam oblĩo perſonalis in gñe ꝯcta,quę nunc deduciť in cau-
tionem.Si ergo talis perſona,quę directas quærere poſſit,abeſt,
16 tunc ſatiſdãdum eſt ordinario loci vel eius uices gerenti. † Sed
d nunquid *b* oportebit apparere de mandato ipſius uices gerentis
Reſpon.ſatis eſt ſi patiente Epõ ſe pro tali gerebat,vt l.j.§. magi
ſtratum,ff.de exerci.Si vero non eſt ibi p̃ſens Eps, vel eius locũ
tenens,debet ſatiſdari Rectori Parochiæ. i. curato & intitulato
ipſius rectoriæ.Sed quid ſi non apparet de inſtituto? Rñ.ſatis eſt
ſi publice erat in quaſi poſſeſſione, & fama de illo ꝙ erat uerus
rector,nam fama facit quem habilem,vt l.1.ſup.de teſt.Item ec-
cleſia dr̃ ſuũ rectorem poſſidere bona fide, ut ff.ſi cer. pet.l.eius,
qui in prouincia,§.ꝙ ſi ſtipulatus.ergo ea põt in acquirendo, &
ſolennizando actum,quæ põt bona fide poſſeſſus: ſecus in intru
17 ſo per uim,vel temeritatem,vt no.Inn.in c.nihil,de elec. † Item
iſte Rector debet eſſe Rector parochiæ, in qua teſtator habitat,
quod verbum,habitat,licet ſit p̃ſentis tꝑis, tñ non pro momẽto
temporis debet intelligi,ſed vbi habitare conſueuerit, & a larib.
non diſceſſit,vt ff.de his,qui deie.vel effu.l.j.§.habitare.teſtes au-
tem debent adeſſe fide digni.Certe hoc p̃ſumitur in quolibet te
ſte,qui in eſt a natura,ut no.ff.de prob.l.2.Item debent eſſe teſtes
de eadem parochia.h.d.Dy. & Bar.ꝙ hoc non eſt de ſubſtantia,
e dum mõ teſtes ſint noti.&ꝓbatæ fidei.Teſtes aũt peregrini *e* nõ
eſſent idonei,in Auth.de teſt. §.ſi vero ignoti.per hmõi ergo Re
ctorẽ actio utilis quæriť,& hoc ſtatuit illud c.& antequã illud c.
eſſet in rerũ natura, hoc Legiſtæ tenebãt ꝑ §.publicũ, in l.j.ff.de
iuſt.& iur.Si vero nec ſacerdos eſt ibi p̃ſens,tũc ſatiſdatur Nota
rio publico,non cuilibet,ſed miſſo ab ordinario: nã iſta ſatiſda-
tio eſt redacta ad inſtar p̃toriæ, in qua Notarius dẽt ſtipulari de
mandato Prætoris,& nõ ꝓprio motu,ut ff.rẽ pup.ſal.fore,l.2. &
18 3.† Sed quid *f* ſi Notarius hoc facit ſine mãdato, tñ Eps ratum
f habuit? Vr̃ nõ ſufficere,qa nõ eſt ſeruata forma,vt ff.de acq.hęr.
l.ſi qs mihi bona,§.iuſſum.nã aliud eſt mandare,aliud ratificare
vt l.qd ergo,in prin.ff.de his,qui no.infa.& l.ſi vero non remune
randi,§.inter credita,ff.man.nã licet regulariter ratihabitio ęqui
g pareť mãdato,tñ fallit ubicunq;lex requirit mandatũ ꝓ forma.*g*
facit l.maritus,s̃.de procu.& l.Paul.in prin.ff.de acq.hære.in glo.
19 †Mõ ego quæro, nunquid ſi Tabellio eſt ſtipulatus ſine cõſen-
ſu Epi,tanquã publica ꝑſona, acquiratur utilis actio ſine ceſſio
ne?& br̃ dicendũ eſt ꝙ ſic alias ſequereť ꝙ Notarius deberet ce
dere,quod eſt impoſ̃e:quia utilitas cautionis non hẽt in eo cãm
licet habeat originẽ verborũ.qua ꝑꝑ de neceſſitate ſequiť,ꝙ uti
lis ſine ceſſione quærať illis perſonis, quib.debent uſurę reſtitui
ut plene no.per Cy.& per me poſt eum,ff.de adop.l.his.verbis,&
ff.de vul.& pup.ſubſt.l.cã cognita.Concedo tñ, ꝙ non eſt ſatiſ.
factum canoni diſponẽti,ꝙ debeat fieri de ꝯſenſu.Epi,& ẽ ſimi
le,qđ not.s̃.de bono.poſſ.ſ̃m tab.l.j. Item cautio debet eſſe ideo
h nea.*h* Sed qũo intelligi debet hęc? Reſp. cũ fideiuſſorib.idoneis
qui ſi poſtea labãtur facultatib.non nocet,vt l.ſi mulier, s̃.de iu.
i dot. Item ſi a principio non erant idonei, *i* ſed poſtea ſunt facti
locupletes,ſufficere puto:qa res ad caſum venit, a quo incipere
p̃t.Illud aũt non puto ſufficere,ꝙ obliget bona ſua ẽt cõſtitutio
ne precaria, niſi fideiuſſorem inuenire nõ poſſet, qđ ſufficit ab
eius hærede probari,ar.s̃.de teſta.mili.l.ſi Ruffinus.moueor tali
rõne,quia bona ſunt tacite obligata,& non ſufficit.ergo nec ex-
preſſio conualeſcere facit,cum ꝑ eam nõ augeať effectus.dr̃ aũt
K idonea *K* cautio cum fideiuſſore,vt s̃.de ĩdi.uid.tol.auth.cui reli
l ctum.alibi dr̃ ꝯpetens cautela,*l* ff.de iud.l.ſi debitori.Si autem ſi
ne alia adiectione lex diceret,cautela, de ſimplici intelligeretur,
ut s̃.de fideiu.l.ſancimus.Si vero lex diceret,cum ſolẽni cautela
non exigitur fideiuſſor, ſed ſtipĩo ſolẽnis, vt ff.de leg.j.l.hmõi. in
m prin.ſi aũt diceret, cautela ad ſenſum ſapientis,*m* ſapiens inter-
pretari poſſet,ꝙ apponereť conſuetudinaria pœna, & oblĩo bo-
norũ,ut ff.man.l.ſi mãdato, §.fi.iõ.n.ſapiens apponiť, ut ſignifi-
cetur ꝙ legitime fieri dẽt, vt no.ff.de hær.inſti.l.illa inſtit.ꝑſona
tñ extrinſecus nõ ſubintelligiť,& iõ ſapiens declarare nõ poſſet,
ut daretur fideiuſſor,ut d.§.Chryſogonus,in fin.ꝙ aũt dixi.pęna
n intelĩr, ſi hęc conſuetudo *n* dictat,alias non quia pœna eſt ſupra
rem

ADDITIONES.

a Forma.Vde inf.& no.ſin. ꝙ ſi vſurarius præſtit cautionem.& interpellatus non ſeruauit,per inde eſt.ac ſi non cauiſſet,ſecundum Bal.in auth.cui relictum,ſup.de iud.vidui.tollen quod reputat no dignum.

b Item nec filius. Vide Bal.in l.quod dicitur,ff de uer.obl.& ibi per alios.

c Tranſuerſali.Fallit in feudis, ſecun.Bal.in l.fi.inf.res inter alios acta.& vide Imo. in l.ꝙ dicitur.& ibi dixi poſt Bar.ff.de ver. obl.

d Sed nunquid vide q.in ſimili not.per D.Ant.de But.in c.1.ext.de fide inſtr.& not. cum dictis.no.in c.nihil.ext.de elect.& vide no.per Bar.in l.Barbarius,& quæ ibi dixi poſt eum,ff.de off.Præto.& Bal.in l.1.ſup. de teſta.

e Peregrini.Vide not.in l.fi.in prin.ſup.de iure deli.

f Sed quid.Vide Bar.in l.ſi autem plures,ff.de aqua plu.arcen.& Barto.in l.ſi uxorẽ, ſup.de cond.inſer.& in l.ſi maritus,ſup.mand.

g Pro forma; Vide Bal.in l.1.ſup.qui admi.in ver.econtra quæritur.in contrarium facit,quod not.Bal.in l.filius,de acq.hær.& Bar.in §.iuſſum,hic alleg.

h Idonea. Vide gl.in c. quamquam,de vſu lib.6.

i Idonei.Vide Bal.in l.ſancimus. ſupra de uerbo.ſign.& quæ ibi dixi poſt Bar.& Bal. in l.prætoriæ, ff.de prætor.ſtip.

K A.B.Dicitur autem idonea.De idonea cautione vide quæ no.ad Bald.in l.ſancimus.ſup.de verb.ſign.

l Cautela.vide Bal. in l.ſancimus.ſup.de ver.ſign.

m Sapientis,Vide Bal.in l.ſancimus,ſup.de ver.ſig.& Barto.in l.illa inſtitutio, ff.de hæred.inſtit.

n Conſuetudo Arg.contra in l.pacto,ff.de tranſ.ſed plus placet opi.Barto.per not.in l.ſi mandato,§.fi.hic alleg.quicquid dixerit Imo.in l.ex ęa,hic alleg.

rem in ſapientem compromiſſam,vt no.de verb.ob.ex ea parte,
§.1. & ideo egreditur manifeſtiſſimos terminos commiſſionis.
20 † Sed ſtatim quæro, *a* nunquid obligans ſe ſimul cum vſurario
a principaliter, & inſolidum dicatur correus debendi, ita ꝙ non
habeat beneficium de fideiuſſorib. & vr̃ ꝙ non, quia tunc ſunt
duo rei,q̃n cã,& qualitas obligationis poteſt vtriq; ineſſe: ſed cã
vſurarij non ineſt,niſi ipſi fœneratori,arg. ad hoc, ff.de duob.re.
l.ſi id qđ. ego dico ɔ̃rium, quia iſte nouus ɔ̃ctus, in quo pariter
obligant ſe,& non deficit obligationis ſubſtantia, vt s̃.ſi cer.pet.
l.ſi ex pretio.& l. ſi non ſinguli. Item requiritur in cautione, ꝙ
b certa q̃titas *b* exprimatur,ſi receptarum vſurarum ſit q̃titas ma-
nifeſta,alioquin moderatur arbitrio receptoris. Si igitur eſt q̃ti-
tas incerta,manifeſta,& perfunctoria cautio non valet, ſicut ille
qui cedit bonis,dẽt cõfiteri, alias ceſſio non opitulatur ei:dẽt.n.
agnoſcere debitũ,vt l.pe.ff.qui bo.ced.poſ. Quid ergo ſi male ar
bitratur? Rñ.cautio valet, & fideiuſſores tenentur vſq; ad quan
titatem taxatam,in qua fideiuſſerunt,& non vltra, vt ff.de fide-
iuſ.l.fideiuſſores magiſtratuum,§.pro Aurelio.abinde s̃.tenetur
iſte arbitrator,qui male arbitrando facit litẽ ſuam. tñ audi beni-
gnum verbum canonis,quia tunc tenet̃ q̃n ſcienter,& ſic requi
ritur dolus:de culpa aũt non tenet̃,niſi de lata culpa, vt puto,vt
c s̃.de pac.l.pen.in fi.& s̃.de magiſtr.ɔue.l.fi.Ex his apparet,*c* ꝙ de
ſolẽnitate huius cautionis eſt cui, & quid. Itẽ de ſubtilitate eſt a
quo, quib. ſeruatis Eps̃ poterit eſſe executor huius teſtĩ ad pias
cãs,ſed eis non ſeruatis, Eps̃ non eſt executor,& ſi exequi vellet,
poſſet opponi,per venientes ab inteſtato, ꝙ teſtm̃ eſſet irritum.
21 † Sed dubitat̃, *d* quid ſi p̃ſtitit cautionẽ noĩe vſurarũ exactarum
d factarum,& fiẽdarum,& poſtea publice perſeueret in crĩe? Rñ.
teſtm̃ non valet,qa de receptis ex poſtea, quarũ eſt certa q̃titas,
e non eſt facta cautio ſpecificata.Sed quid ſi poſtea *e* ñ fecit fęnus
publice,ſed priuatim,& in occulto? Vr̃ nõ valere teſtm̃ pp̃ vetus
fermentum,nec vr̃ ſanatus,qui reciderit, ut ff.de ædil.edic.l.qui
tertianam,ſic demerita redeuntia elidunt medias pęnitentias,qa
22 beneficium perdidit,q ingratus extitit,4.ſnĩarũ,diſt.24. † Quid
f ſi *f* fecit teſtm̃ *g* non p̃ſtita cautione, ſed in extremo mortis ca-
g uit,utrũ valeat teſtm̃? Rñ.Io. And.dicit in c.q̃q̃.ꝙ ſic,& ſm̃ eum
iſtud non eſt reconualeſcere, quia ab initio ipſo tacitã ɔdõnem
habuit,ſi cauerit. Nec obſt.ꝙ lr̃a dicit,irrita ipſo iure, quia intel-
ligitur ſi nec tunc,nec poſtea cauerit:cum.n.illud ca.ſit factũ fa-
uore debentium recipere vſuras, non refert quo tp̃e fiat, dum-
mõ fiat,vt ff.de hære.inſti.l. qui ſoluendo non erat duos Apolo-
nios,& hæc eſt vtilis cautela ipſis fęneratorib. Nam ex cautione
poſſent viuentes ɔueniri,& iõ conſiliũ eſt eis,ꝙ non caueant,ni
ſi in articulo mortis: ſed conſultum eſt eis ſi vtrumq; differant
in mortis articulo,caueant tñ ſibi, qa mors inopinata venit. Sed
ɔ̃ hoc arguo,aut vſurarius manifeſtus eſt inteſtabilis, & tunc nõ
p̃õt conualeſcere,vt l.1.§.ſi filius,ff.de leg.3.aut eſt ſolemnitas;&
idem,vt l.Luc.ff.de mil. teſt. idem vbicunq; annihilatio p̃cedit,
licet poſtea ſequat̃ qualitas permiſſiua, talis qualitas nihil ope-
ratur,vt l.ſeruus, s̃.de leg. Itẽ oĩa requiſita teſtĩ debent interue-
nire ſimul,& eodẽ loco,qa teſtm̃ pendere non p̃t.l. fi.cõia p̃d. &
23 † quia actus teſtandi eſt indiuiduus, vt ſup. qui teſta. face.poſſ.l.
hac conſultiſſima,§.fi.& l.furioſum,& ex duob.diſtantibus non
ſurgit indiuiduum, ut ibi no. & ſi hodie fieret pars teſtamenti,
poſtea cras alia,ex his non reſultaret perfectum teſtm̃, ut ſup.de
teſt.l.cum antiquitas.Sol.nec eſt inteſtabilis, nec eſt proprie ſo-
lemnitas,ſed eſt quædam cautela, qua funditus omiſſa irritũ eſt
teſtm̃,ſed ea adhibita ſiue antea,ſiue tũc,ſiue poſtea, valet teſtm̃,
quia decretalis non dicit contrarium,ſecundum Nico. de Mat.
& ſic iſta cautela eſt tertium adiacens ſiue accidens, & tertium
membrum anomalum. Et hæc opi.eſt æqua, ſed de rigore iuris
Legiſtæ coiter tenent ɔ̃rium,ut plene dixi s̃.de ɔ̃ta. l.poſthumo,
& no.ꝙ conſuetudo eſt,ꝙ certa quantitas exprimatur, reliquũ
ſubijciatur clauſulæ generali. alias oporteret totum codicem ra
tionum vſurarij in cautione deſcribi,quod eſt impoſſibile. Re-
h deo ad materiam propriam legis.Pone,duo ſunt ſtatuta, *h* vnũ,
24 † ꝙ ſententię pupillorum mandentur executioni per Priores ar
i tium tm̃:aliud eſt ꝙ ſententiæ *i* a centum libris ſup. mandẽtur
executioni tm̃ per poteſtatem: modo lata eſt ſententia pro pu-
pillo in ducentis,quæritur quis ex iſtis debeat exequi? Reſp.ſpe-
cialior Iudex,ſed q̃uo cognoſcam quis eſt ſpecialior? Reſp.per
hanc doctrinam,quia illa qualitas quæ poteſt pluribus ineſſe, il-
la generalior eſt;& illa quæ vni ſoli poteſt ineſſe,eſt ſpecialior, ut
no.ff.de pact.l.iuriſg.§. ſed ſi fraudandi. ita in propoſito qualitas
poteſt ineſſe cuilibet de genere,& cuicunque ætati, ætas autem
non poteſt ineſſe,niſi ſibiipſi, ergo inſpicitur Iudex datus ætati,
quod tene menti. Adde ꝙ paruum genus magno gñi derogat,&
indiuiduum deroget utrique,quod eſt uerum, quando deroga-
tiue,& incompatibiliter profertur;ſecus ſi conſecutiue, & illa-
25 tiue,ut l.2.§.creditam, ff. ſi cer. pet. † Porro indiuiduum eſt,qđ
eſt determinatæ ſignificationis, & quod non prædicatur niſi de
ſeſe,uel in ſubſtantia, ut Stichus, uel in qualitate, ut pupillus.
26 † Modo ego quæro, certum eſt,quod executio fit in rebus pro-
nunciatis, & in alijs non fit ſine nouo proceſſu, qui eſt de ap-
pendicijs primi proceſſus,pone ergo, quod tu es mihi condem-
natus in mille: dum autem mittor in poſſeſſionem prædij a te
detenti,tu opponis, quod tu detines tanquam colonus Martini,
& nominas Martinum in iudicio, nunquid poſſis oppone-
re de iure tertij,a quo habes colonariam cãm. Reſpon. ſic, quia
iſtud non,eſt proprie excipere,ſed nominare dñm in iudicio, vt
leg.2.ſup.ubi in rem act.non obſt.ff.de rei vend.l.officium, vt ibi
not.quia hoc eſt verum,ſi probatur ꝙ iſta negatio ſit vera,& nõ
ſimulata.Nam in dubio quælibet corporalis poſſeſſio præſumi-
K tur uera,*K* & non abuſiua,ut not.Inno.in c.cum olim, de priui.
Archi.6.q.1.c.Pontifices.& not.in cap.vlt.vt lite penden.lib.6.in
Nouella.pręſumitur autem ſimulata,ſi talis titulus eſt acquiſi-
tus lite mota,vel ſi eſt de bonis vniuerſis,ut not.in leg.2.ſupra de
27 repud.hęr.† pone,*l* ꝙ executio debeat fieri in meo prædio;alie-
naui ipſum,nunquid executio poſſit fieri contra nouum poſſeſ-
ſorem.& ſi quidem alienatio eſt ſimulata,ſine dubio poteſt,vt l.
emptor,de aqua plu.arcen.& ibi Barto.nam condemnatus ha-
bet poteſtatem rei reſtituendæ. Si autem eſt alienatio vera, ſed
in fraudem.diſtingue, aut eſt facta alienatio iudicio iam intro-
ducto,& idem,licet in perſonali res non ſit facta litigioſa argum
ff.de admi.tut.l.chirographis.§.1.& not.per Cy.ſup.de alie.iud.
l.1.vnde dicit Oldr.in l.a diuo Pio,§.ſi ſuper reb.ff. de re iudica-
ta.conditionem proprietatis nondum admittendam,nam pro-
prietas debitoris,qui poſſeſſionem tranſtulit dolo,& fauore cre
ditoris,talem captionem excludit,vt ſupra quando ex fac.tu.l.1.
ff.vt in poſſ.leg.l.is cui.§.qui in poſſeſſionem.& leg.ſi legatorum
& l.fi.ſecundum Old.ſi vero dudum ante litem motam debitor
diſtraxit in fraudem creditorum,tunc oportet agi reuocatoria,
vt Inſti.de act.§.Item ſi quis in fraudem,quod tamen fallit fauo
re teſtamenti,ſi hæres alienauit de bonis defuncti in fraudem le
gatorum,nam non oportet ibi agi reuocatoria,licet ſit executio,
& ita debet intelligi quod no.Bar.in l.2.inf.de pigno.in ſua repe.
28 cui Iac. de Bel. originem præſtitit diſputando.† Quæro de tali
quæſtione, quidam peruſinus commiſit quoddam delictum
Papiæ,& ſic poterat ratione delicti conueniri Papiæ. modo ac-
cuſator non accuſauit cum Papiæ, ſed peruſii, & ibi condem-
natus eſt. Queritur, vtrum debeat remitti exequendus ad lo-
cum delicti.Gloſ.dixit quod ſic.ff.de iudic.leg.a diuo pio, §. ſen-
tentiam.Domin.Dyn.dicit, quod poſt condemnationem ali-
bi factam non debet remitti ad locum delicti, ſed debet puni-
ri in

ADDITIONES.

a Sed ſtatim quæro. Vide quod not.Bart.in l.qui,in fin. & quod ibi dixi, ff. de fide-iuſſ.

b Certa quantitas.Hic habes tertiam partem,quid caueat vſurarius, & forma cautionis ſecundum conſuetudinem ponitur inf.proxime.

c And.Barb.Ex his apparet. An teſtamentum vſurarij ad pias cauſas valeat. Vide Ioan. And.in c.2.de vſur.in 6.vlt.gl.in Nouella.vbi dicit quod Io.Cal.dicit,ꝙ defectus eſt in cauſa efficienti,vide Lap.de Caſtellio.30.allegat.

d Sed dubitatur,vide quæ dixi poſt Bal.in l.2.ff.de fur. & quod no. in l.poſthumo. in fi.ſup.de contratab.& Imo.in l.Gall.§.ille caſus,ff.de lib.& poſth.

e And.Barb.Sed quid ſi poſtea.No.peregrinum dictum, ꝙ ſi vſurarius præſtitit cautionem de reſtituendis vſuris,ſi poſtea fecit vſuras occulto modo,ꝙ teſtamentum efficitur nullum.& fuit elegans dictum Fede. de Senis in conſi.107.alias 8. ita refert dom.meus,in l.filio præterito, in fin. repe. ff.de iniu.teſta. licet Bald. hic non alleget.

f Quid ſi. Vide Bar.in l.filio præterito,in fi.ff.de iniu. rupto, & irrito teſtam. & quæ ibi dixi.

g And.Barb.Fecit teſtm̃.Si teſtator fecit teſtm̃, & poſtea in articulo mortis caueat, an valeat teſtm̃,vide Bar.in l.filio præterito,de iniu.teſta.& ibi Bal. & Ang.qui tenent ꝙ ſic.Bal.in l.poſthumo.ſup.de contratab.& in l.1. ff.de leg.3. in prin.& l.q ſoluendo,ff.de hære.inſtit.& l.Gallus,de lib.& poſthu.ſed Dom.Fran. de Ramponibus in repe.l.filio pręterito,præalleg. tenet contra.& ita dicit conſuluiſſe. Ioan. Cald.& Ioan.& ipſe poſt eos:& de rigore iuris videtur,quod iſta opin. ſit melior ſecundum dom.Ioan.in præalleg.l.filio præterito,ſed ipſe tranſit cum opin. gloſſ. & communi præalleg.c.quamquam,ad fi.de vſur.in 6.& vide quod eleganter dixit Lap.de Caſtel.in ſuis allega. 30. ſi teſtator dicit, relinquo pro vſuris perſonis, quæ ſcriptæ ſunt in libris meis, ex hoc concluditur ꝙ ſit vſurarius manifeſtus. Et ad rumpendum teſtamentum allegauit Arch.in cap.primo,& Io.And.in cap.2.de vſuris,in 6.& Fede.de Senis conſ.109.Bal.in l.poſthumo, tenet opin. Cyn.videlicet,quod non reconualeſcat,& vide in l.pignori,ff. de hære.inſti. & l.ſeruus, ſup. de leg.dom.Pet.in c.ſed eo tempore,de reſcrip.in 6.ubi tenet opi. Ioan. And.in d. c.quamquam,tanquam opi.communem,& ibi refert Ang.ſe vidiſſe qui diſputauit,quod ſi cautio præſtatur per procuratorem poſt mortem teſtantis conſtitutũ a teſtatore,quod tunc recõualeſcit teſtm̃ per reg.ratihabitione,de reg.iur. in 6.qđ dictum eſt ſingulare,ſed ipſe illud dictum non tenet,& diſputando tenuit contrarium,& vide Bar.in l.Aretuſa,ff.de ſtatu homi. vbi dicit, quod ſi hæres cauet pro teſtatore,non reconualeſcit teſtamentum, quia hoc incumbit teſtatori per l. tribus hæredib.ff.de vſufr.ea.re.quæ vſu conſu.& vide Bald. in l. ſi ita ſcripſiſſet, de leg.2.vbi ſi quis fecit teſtamentum,& mandauit reſtitui uſuras,ſi poſtea alias facit,illud mandatum non extenditur ad illas. Vide Ioan.de Imo.in c. conſultationib.de dona.Bal.in l.uniuerſa,C.de preci.Imper.offer.& in auth.cui relictum ſup. de iudic.uidui.& in l.certum,in 10.col.C.unde cog.& in ti.de vſus.lib.6.in apoſt. Mod.in c.quia in omnibus,de vſur.

h Statuta.vide quæ dixi poſt Bar.in l.2.in prin.ff.de verb.obl.& Bar. uidetur tenere contrarium in l.in ſacris,inf.de prox.ſacr.ſcri.lib. 12. cum Bal. hic tranſit Pet. de Anch.in c.canonum ſtatuta,ver.ſed pone,duo ſunt ſtatuta,de conſtit.

i And.Barb.Aliud eſt,quod ſententiæ.Vide Bald.in l. qui habet, ff.de tut. & l.Titiæ textores,de leg.1.& in l.1.ff.ad Sylla.& in l.Gallus,§. ille caſus,ad fi.de lib.& poſthu.Bar.in extrauag.in ver.non obſtantib.do.Pet.in c.canonum, de conſtit.& in rub.de reb.iur.lib.6.

K Vera.vide Bal.in l.1.ſup.de ſeru.fug.

l Pone.Vide Bar.in l.a diuo Pio,§.ſi ſuper rebus,ff.de re iud.

a ri in loco, vbi ɔdemnatus eſt, *a* ꝑ l. relegatorum, §. interdicere, ff.
de interd. & relegat. & ibi gl. quod ergo dr̄ remiſſionē ad locum
delicti fieri dr̄e, intelligit̄ de condēnando, non de iā condemna-
29 to, qđ tene menti. † Sed nunquid poterit non obſtante ɔdemna
b tione *b* facta alibi, forbanniri de loco delicti? R̄n. ſic, quia non eſt
plene punitus, cum quo ad locum delicti nullo mō ſit punitus,
vn̄ iſta pęna eſt ſuppletiua, & iō cum alia cōcurrit. Sed nunquid
offenſus, qui coram vno iudice accuſauit, poterit denuo accuſa-
re corā alio? Quidam dn̄t, ꝙ non, allegātes Dy. in d. l. a diuo Pio.
§. ſn̄iam. Nā de eodē delicto non pōt ſæpiūs accuſari, nec ſæpius
fieri executio, vt ff. de iniu. l. ꝙ Senatus, & ff. de accu. l. Senatus cē
ſuit. Conſidera, ꝙ qn̄q; vna pęna imponit̄ ad ꝑparationem alte-
rius, v. g. depoſitio officialis durante officio, & eo depoſito pęna
plenior, ꝗ venit imponēda, puta pro furto, vnde dicit gl: punitur
tunc, & poſtea plus poterit puniri, cum ſit dignitate exutus, vt in
Auth. *vt iud.* ſine quoquo ſuffragio. §. oportebit igitur iudices. &
ibi gl. ſingularis, ſic. n. degradat̄ miles, ff. de infamib. l. 2. §. ignomi
nia & §. miles, ſic & clericus degradat̄, & poſtea tanquam laicus
punitur, vt ext. de iud. c. cū nō ab hoīe, & in Aut. vt clerici apud
ꝓprios Ep̄os. §. illud palam. collat. 6. Interdū vna pęna eſt cū alia
ex eadē lege concurrens, vt ff. de ſepul. viola. l. qui ſepulchra. In-
terdū vna pęna eſt mitior, & altera ſeuerior: & tunc aut ꝑ mitio
rē purgat̄ delictū, & tunc adiungit̄ pœna pęnę, vt no. Cy. in l. 2. s̄.
de ſport. & hoc in eodē territorio, ſed in diuerſis territorijs par-
pari non imponit legē, vt no. ff. de manumiſ. l. apud eum, vbi con
30 ſidera, ꝙ delinquens tria ſortit̄ tribunalia. † Primū eſt locus deli
cti. Scđm eſt locus domicilij. Tertium eſt locus originis: nec pōt
iudex originis, vel domicilij petere, ꝙ ſibi remittatur malefactor
ſed iudex delicti ſic, & eſt rō dr̄iæ, quia illā iuriſdōnem offendit,
vbi deliquit: reliquæ non procedunt rōne offenſæ, ſed quia ſolū
intereſt eorū purgare territoriū ſuum malis hominib. vt ff. de of.
ꝑſid. l. congruit, dico ergo ꝙ ſi eſt punitus in loco delicti, nō dēt
amplius puniri, quia remiſſio debet fieri ad locum delicti, vt ibi
puniat̄, vt in Auth. vt nulli iud. §. ſi quis vero ɔprehenſorum, nō
c tn̄ intelligo eum punitum, licet ſit forbannitus, *c* ſed oportet ꝙ
ſoluat, ſeu ſit facta executio: non. n. condemnatio liberat, ſed ſa-
31 tisfactio, vt ff. de fun. inſtru. l. nepoti. † Or mō, quia Dyn. allegat
d l. relegatorum, §. interdicere *d* & §. dubitatum, ff. de interdi. & re
le. ſciendum eſt, ꝙ illi duo §§. ſunt mirabiles; & ꝑmittendum eſt
ꝙ ſunt duæ pęnę, vna vocatur interdicti, alia vocat̄ relegatio. Itē
relegatio quędam eſt coarctata, quędam non interdicitur autē
e qn̄q; patria *e* domicilij, & tunc vr̄ interdicta patria originis: quia
cui interdicuntur minora, multo fortius maiora, arg. ff. de Sen. l.
qui indignus, & ff. de ſerui. export. l. cui pacto. vbi tex. dixit ꝙ qui
caret minorib. non fruat̄ maioribus, & ſic clericus interdictus a
Diaconatu, vr̄ interdictus a ꝑlatura. porro patria originis ſemper
reputatur eſſe maior, vt eſt gl. in l. fi. C. de ſer. expo quia eſt magis
afflictiua, ſi quis non pōt in ea conuerſari; & ſic eſt arg. ꝙ ſi Peru
ſinus hēt domicilium Florentiæ, & ſit condemnatus Flor: & ex-
bannit̄ de Florentia, non pōt morari Peruſij, qđ nō eſt verū, niſi
ꝑ nouū proceſſum, qui fiat Peruſij, forbanniat̄, vnde non obſt. §.
interdicere, ver. ſed Imperator, q̄a ibi loquitur, qn̄ ambo ꝑſides
ſunt ſub vno, & eodē Principe, qđ hic non eſt, potes. n. illum ver.
exēpſificare hoc modo, pone eſt Præſes Ducatus Spoleti, q hēt
ſub ſe plures ciuitates, puta Spoletū & Aſſiſiū: pone mō, ꝙ Aſſi-
ſius origine hēt domicilium Spoleti, ſi igitur Pr̄ās Spoleti ponit
talē in banno pro maleficio, non poterit morari Aſſiſij, ſecus eꝯ
forbānitus eſt de Aſſiſio, poterit morari Spoleti, niſi ibi delictum
commiſiſſet, & ꝑdicta ꝓceſſerunt, quia ibi reſcripſit Imperator.
Nam ſ̄m gn̄alem regulam interdicere nemo pōt, niſi ei prouin-
ciæ quā regit: & eſt ſciendum ꝙ de iſtis remiſſionib. tractatur in
c. paſtoralis, de re iud. in Clem. & non fiunt de conſuetudine niſi
f de locis, *f* quæ ſunt de eodē dn̄io, & in eodem Regno, vel ꝑſidatu
ſed de iure cōi in toto orbe fieri debet, quia vnus eſt dn̄s tpalis, ſ.
Cæſar. Et no. in illo verſi. ſed Imperator. ꝙ Hiſpania eſt ſub Im-
32 peratore, & olim regebatur per Pręſidem Imperatoris. † Sed po
ne, cuidā nobili interdictū eſt ne in ſuo caſtro moretur, an poſſit
morari in ciuitate? & vr̄ ꝙ non, quia ciuitas eſt maior & nobi-
lior: ſed ɔrium dico, quia non conſideramus loci nobilitatē, ſed
afflictiuam pęnalitatem, quæ maior eſt nobili. ſ. a proprijs larib.
ſequeſtrari. Et ēt nobilis in proprio caſtro, & ſecuriorib. & leuio
rib. expenſis morat̄ ꝗ in ciuitate: & iō conſiderata rōne legis, nō
vr̄ ciuitas interdicta, & ex hoc ēt concludo, ꝙ ſi magis grauaret
affectus damnati recedere a domicilio proprio, ꝗ ab origine, lo-
33 cus originis non videretur interdictus. † Sed quæro, quid de ci-
uitatib. confœderatis, nam natura fęderis hæc eſt, perſequi ho-
ſtes alterius, vt proprios, vt ff. de cap. l. non dubito. nā confędera-
tio nō eſt aliud, ꝗ facere quaſi ex duob. corporib. vnum corpus,
ad inuicem ſe protegendum ꝯ hoſtes, & inimicos cuiuslibet ex
collegatis, nec eſt nouū ꝙ de duab. ciuitatib. & duab. prouincijs
fiat vnum corpus, nam ſi vnio perfecta fieri pōt, in Auth. vt iud.
ſine quoquo ſuffra. §. illud tn̄ diximus. ergo multo fortius quæ-
g dam confęderatio ſociabilis, ſed tu dic. *g* ꝙ confęderatio nō ope
ratur plus, vel minus, ꝗ dictent pacta confæderatorum, quicquid
dicat Bar. in §. rōne. non obſtat. l. non dubito. quia ibi loquit̄ de
confęderatione Romani populi, qui in plenā tutelā populi erat
recepti; vel ibi loquitur interueniēte requiſitione confęderato-
rum, ſed ſine requiſitione non tenetur, nec dēt puniri. vel dic ꝙ
ibi dicit, fiunt apud nos rei, ideſt poſſumus ꝓcedere ꝯ delinquen
tes in terra fęderata, & eos dānare, & tandem punire nō obſtat,
ꝙ alter ſn̄iam alterius exequatur, & ſic expone, dānatos. ſ. a no-
bis, qđ patet, quia ꝑmiſit, fiunt apud nos rei, i. procedimus ꝯ eos;
nam hoc mō reperitur, quia inter reos, ut inf. de adul. l. adulterā
& ſic poſtea eos condemnamus, & facimus executionē ex ſn̄ia
nr̄a, non ex aliena. Bart. autem in hoc errauit, nec ſeruatur dictū
ſuum de conſuetudine, quia ſapientib. non placet, & iō illud cō
ſuetudo abhorret, tn̄ eſt no. dictū qđ per illam leg. attribuitur iu
riſdō rōne confęderationis, quæ alias non competeret, qđ alibi
h non reperi. Modo ego quæro de uno, quod eſt in ɔſuetudine, *h*
ꝙ Peruſini ponunt ad confinia ciuem ſuum, Florentiæ moratu
rū, & inde non receſſurum ſub pęna talionis, nā iſtud eſt ꝯ tex. &
gl. d. l. relegatorū, §. interdicere. primo rn̄ſo. & ſup. de ſent. & in-
terlo. om. iud. l. nulli. deniq; id licitum non eſt, qđ metā iuriſdō
nis excedit, vt ꝭ. de Decur. l. militarib. li. 10. & in l vulgari, ext. ter
ritorium, ff. de iuriſd. omn. iud. R̄n. iſta relegatio reſoluitur in in-
terdictū, ne in ciuitate Peruſij, vel diſtrictu moretur; nā cui unus
locus tm̄ permittitur, cętera prohibentur, & ſic expreſſum. i. rele
gatio non valet; tacita tn̄ interdicto valet, quia non eſt eadem rō
uitiandi expreſſum, & tacitum. quid eſt ergo, nunquid iſte ī lata
fuga, ideſt ubicunque, pōt morari ꝑter loca interdicta? R̄ndeo
ſic, de iure ſtricto; ſed de iure conſuetudinario, cū iſta ſit conſue
tudo gn̄alis fere vbiq; locorū, talis conſuetudo uires imperij ex
tendit, vt ff. de teſtib. l. teſtiū, §. fi. & iō tales ſtudeant ſeruare man
data. vel dic ſ̄m Bar. ꝙ ſi non tenet relegatio, nec interdictū, arg.
34 C. de teſt. l. non codicillum. Sed ꝯ hoc facit, quia † ſn̄ia lata ſuꝑ
toto locali, ſi non valet in toto, valet vt valere pt̄, arg. ff. de ſerui
l. ſi tā anguſti. & ēt uidemus, ꝙ ſn̄ia pro parte ɔfirmat̄, & ꝑ par-
te corrigitur. extra, de teſti. c. Raynutius, & c. Raynaldus, ſic ēt ui
demus, ſi Iudex per errorem, vel iuris ignorātiam, latiores expri
mit confines, nam demonſtratio falſa ſn̄iam nō uitiat, arg. ff. de
leg. 3. l. patronus, §. i. Sed pro Bart. facit, quia interdictum & rele-
gatio ſunt diuerſa genera pęnarum. Et ſi Præſes, qui non habet
inſulā, relegat in inſulā, ſn̄ia eſt nulla, niſi Princeps confirmat. d.
l. relegatorum, & iō populi, ob quorum ſecuritatem fiunt iſtę re
legationes, recipiunt confeſſionem de parendo confinib. ſub pę
na æris, & perſonæ. Sed aduerte, quia pęna perſonæ in pactū de
duci non pōt; nam ſi nemo eſt dn̄s auriculæ ſuæ, iō nec totius ui
tæ, 23. q. 5. cum homo. quæ cōfinia pt̄ ipſemet populus reuocare
35 ut l. 1. ff. de ſer. expor. † Quæro, quidam timens, nec fiſcus *i* ſua bo
i na inuadat, facit donationem cā mortis vxori ſuæ. Demum cō-
tingit, ꝙ imaginatio facit caſum, quia poſitus eſt in banno æris,
& perſonæ. Modo quæritur, vtrum dicta vxor poſſit defendere
ſibi donata, ne veniant in fiſcū, an vero fiſcus poſſit ea capere ꝑ
executionem banni? Reſp. ille bannitus quo ad ciuitatem ſuam
vnde exulat, patitur tale exilium, quo maius non reperitur, & iō
tanꝗ morte donatio confirmatur, & iō uxor bona pt̄ defendere
fiſco, dummodo proceſſum eſſet ad plenam traditionem, & tn̄
maritus ita forbannitus poſſet dictam donationē reuocare. Iſte
K eſt tex. unicus *K* in iure, ff. de dona. inter uir. & uxo. l. ſed mors.
Quid ergo fiet, ſi reuocat donationem? Reſp. bona remanebunt
ipſius & non fiſci, quia non fuerunt incluſa confiſcatione, ut ff.
de leg. 3. l. deportari ſeruo. Quid in donatione facta filio in po-
teſtate? Reſpon. prædicta pœna eſt pro emancipatione, & ideo
donatio eſt confirmata. dico, ſi traditio facta erat, alias non, ut
no. Cyn. ſup. de don. ante. nup. l. 1. certe ne hoc caſu poteſt reuo
cari per patrem, quia eſt irreuocabiliter confirmata. Modo quæ
l ro, quid ſi non eſt donatio ſimplex, ſed in peculium quæ eman-
36 cipatione non confirmatur, ſed infirmatur, *l* † quia eman-
cipamus

ADDITIONES.

a Condemnatus eſt. Cogita, an illud ibi veniat, quia non fuit petita remiſſio, l. 1. cū ibi no. ſup. de cri. agi oportet. & dixi in auth. ſi quis litigantium. in tit. criminali. ſu. de epiſ. aud.

b Obſtante condemnatione. Vide Bal. in l. nullum. ſup. de teſta. & n̄o. per Bar. in l. ſepulchra. ff. de ſepul. viol. & inf. prox.

c Licet ſit forbannitus. Vide Bar. in l. ſepulchra ff. de ſepul. viol.

d §. Interdicere, Adde ad d. §.

e Patria. Vide Bar. per illum tex. in §. interdicere. hic alleg. & quod hic ſequitur, & limita vt ſup. prox.

f Niſi de locis. Vide Bar. in l. ſepulchra, ff. de ſepul. vio.

g Sed tu dic. Vide Bar. in l. non dubito, ff. de capt. & in l. a diuo, §. *ſententiam*, in ver. quæro in vna ciuitate. ff. de re iu. & ī l. cunctos populos, *in princi*. 8. q. ſup. de ſum. Trin. & fide catholica.

h Conſuetudine. Vide quod no. in l. relegatorum, §. eſt quoddam, & quod ibi Barto. ff. de inter. & rele. vide tamen quod ſtatim hic ſequitur.

i Ne fiſcus. Valet donatio cauſa mor. facta vxo. & bannito marito confirmatur, & fiſcus excluditur: ſecus ſi non fuiſſet donatio cauſa mort. l. res vxoris. ſup. de dona inter vir & vxo.

K vnicus. Adde etiam l. res uxoris. ſup. de do. inter vir. & vxo.

l Sed infirmatur. Caue per l. donationes, §. pater, ff. de dona.

36 cipamus peculium non habet,vt no.ſ.de coll.l.ſi donatione? Re
ſpon.in tanto luctu infœlicitatis paternæ, hoc peculium loco ali
mentorum filio reſeruatur. Itē quia in iſta conceſſione vr̄ quæ-
dam liberalitas paternalis, quæ non eſt filio auferenda, nec hic
a inuadit fiſcus.*a* tex.eſt ſingularis,ff.de minor.25.annis. l. deniq;.
§.ſed vtrum,& glo.j.qui bonis cedere poſſunt,l.1.& per Guil.ff.
qñ actio de peculio eſt annalis.l.1.ſimile Inſtit. de hęredum qua
litate,& dr̄ia,poſt princ.& licet dixerim,ꝙ in peculium eſt quę-
dam liberalitas,quia eſt gratia, q̃ pater facit filio, non tñ proprie
b eſt donatio:*b* & ideo non requirit inſinuationem.Item nec exi-
git exquiſita merita de condigno,quod eſt proprium meritorię
37 donõnis,vt ff.de nouat.l. Aquilius Regulus,& l.ſi pater.† Ex his
apparet,ꝙ ſiue ſit donatio in peculium, ſiue meritoria de condi
gno,ſiue ſimplex donatio facta filio in ptāte,non confiſcatur ob
delictum patris, & multo minus donatio facta filio emancipato
in præmium emancipationis, niſi eſſet emancipatio, & donatio
ſimulata,& ideo iſta duo coniungo, quia non ſufficeret fiſco,ꝙ
eſſet ſimulata ſola emancipatio,dum tñ eſſet vera donatio,quia
talis ſimulatio non operatur plus, q̃ retinere filium in ptāte, ſed
38 bene ſufficeret fiſco,ꝙ donatio eſſet tm̃ ſimulata.† Et ad plenio
rem notitiam, ſciendum eſt, ꝙ qñque filio in ptāte donatur res
corporalis,& tunc non confirmatur, niſi interuenerit corpora-
lis traditio,vt l.2.ſ.ſi quis alteri, vel ſibi, quia nec in peculiũ con-
cedit,niſi corporaliter tradatur,vt ff.de pecul.l.non ſtatim. ſicut
feudum non eſt perfectum,nec conſummatum,niſi interueniat
traditio corporalis,& plenaria.Nam ſignificat tm̃, ſicut traditio
non conſtituit feudum,niſi in ſolo recipiente,& non hęredibus
eius,vt in c.1.quid ſit inueſt.coll.10.& ideo qui iure deriuatorio
volunt ſuccedere in feudo, cuſtodiant inſtr̄a inueſtiturarũ cor-
poralium,quia iſtud eſt feudum regulatum, & tranſmiſſibile;a-
lias non eſſet regulatum,& tranſmiſſibile. Porro ſi Titio,& po-
c ſteris ſuis eſſet conceſſum, venirent deſcendentes *c* iure pactio-
nis,non iure feudi patern , ſed noui, renouandi de gñatione in
generationem. Si aũt eſſet dictum, Titio & hęredib. nihil opera-
tur hæredis mentio, quia nomen hęredis proprie ſumptum præ
ſupponit tranſmittentem,vt in c.1.an filius vel agnatus. coll.10.
& ſic,quod intercidit tranſmitti non poteſt, vt ſ.de cad. toll.l.1.
§.in primo, & §. in ſecundo, qui ergo nullum feudum reliquit
in bonis,hr̄dem in eo non habet,argu.ff.de vulg.ſubſt.l.lex Cor-
nelia.in rõne ſui. Et no. ꝙ in iſta noua inueſtitura requiruntur
pares curtis,vel breue teſtatum, niſi fieret a clerico, vel niſi dñs
non hr̄et pares,ut in c.1.§,in clericos, ſi de inueſtitura inter dñm
39 & vaſal.lis oriatur.coll.x.Illud † tñ eſt bene not. ꝙ p̄ſumit̄ inue-
ſtitura corporalis ſolemniter p̄ceſſiſſe, ſi ꝑ annũ ꝯtinuũ vaſallus
feudũ tenuerit dño ſciente,& non ꝯ̃dicente.eo.tit.ca.fi.quod eſt
d no.ad mā̃m *d* l.minus inſtruct. ſ.de acq.poſſ.nam qñ p̄cedit titu
lus,ſequens patientia hr̄ pro traditione,ſi labat̄ annus:ſed ſi poſ-
ſeſſio pręcedit,& titulus ſequitur,ſtatim hr̄ pro traditione, vt l.
quędā mulier,ff.de rei ven. Et q̃uis dixerim,ꝙ ad filium fa.requi
rit̄ tradõ partis,intelr̄ tñ in re tradibili. Sed ſi noīa debitorum fi
lio in peculium aſſignet pr̄:ipſa aſſignatio,& experiundi licentia
pro tradõne hr̄.Idem in ſimplici donatione,ff.de don.l.pe.iuxta
40 no.in l.fi.ſ.qñ fiſcus vel priu.† Modo quero, quid eꝰ ſi filius de-
e liquit,*e* vtrũ patri auferatur peculium filij? & ſi quidem eſt pecu
liũ profectitium,certũ eſt, ꝙ non aufert̄, ēt ſi noīa facta ſunt in-
duſtria filij,ad ipſum peculiũ pertinentia, vt ff.quod quis. iur.l.3.
§.ſi filius meus. non obſtat. ff.de nouat.l.ſed & ſi ꝯdemnato.qa
non loquit̄ in fiſco,& per ꝯñs,nec in pęnis criminalib.q̃ crīaliter
fiſco applicantur,vt ff.de termino amo. l.agraria. dñr crīales etiā
populares actiones,vt no.ff.de popul.ac.in rubr.licet proprie lo-
quendo,nec criminales,nec ciuiles ſint,ſed quoddam tertiũ ge-
nus,ff.de verbo.ſign.l.ſi cui.§.quod ſi ex populari.Dico igitur,ꝙ
non fit executio in peculiũ profectitiũ, quia res patris eſt, & cer-
tum eſt.ꝙ tertia perſona dñium hñs,p̄t ſe opponere executioni
fiſcali,ut in d.l.defenſionis facultas,j.de iu.fiſ.lib.10.& l.fi.de bo.
vacan.eo.lib.nam hęc eſt rl̄a gñalis tradita in l.a diuo, §.ſi ſuper,
ſi de re iud.& ext.de pig.ca.ex lr̄is. Et vnum ſcias, ꝙ in dubio pr̄
vr̄ potius cõmittere filiæ,q̃ donare,ut ff.de leg.2.l.cum pater plu
rib.& ff.de pec.le.l.Titij filij,porro nec ſerui condemnatione fit
executio in eius peculium, quia crīaliter ſeruus, non condēnat̄
ad ſoluendum peculiũ,ſed in corpus, & in hoc hr̄ loco hoīs, qa
nā cõis eſt,vt ff.de accuſ.l.hos accuſare,§.oībus.Et iõ ad publica
crimina non pertinet illa ſtipulatio noxalis ſolutum præſtari. ff.
de ver.obl.l.hęc ſtipulatio.liber aũt homo ex publicis delictis in-
terdũ pecuniariter damnat̄, ſiue paterfa.ſiue filiusfa.ut ff.de fal.
l.qui noīe,& ff.pro ſoc.l.nec prætermittendum. Sed vero ſit ca-
ſtrenſe,uel quaſi,& multo fortius ſi aduentitium,patri reſeruāt,
quia in hoc fiſco p̄fert̄,vt j.de bonis p̄ſcr.l.ſi filius, & hoc de iure
patris.& ſi qõ eſt inter patrē, & fiſcum, ſed ſi filius iſte filios hē-
ret,hodie filij patri p̄ferunt̄,eo.titu.auth.bona dānatorum,quod
41 no.† Quęro,an fiſcus ſit hęres ꝯfiſcati? Rñd. non, quia ſuccedit
ex delicto defuncti: ſed qñ ſuccedit ex delicto hæredis, eſt loco
hæredis.primũ probat̄.ff.de noua.l.nouatio.& ibi glo.hinc eſt,ꝙ
fiſcus non ſuccedit in donatione,eod.titu.l.quoties, §.fi.difficile
tñ eſt videre rõnē quare.dr̄.n.ibi,ꝙ ſi debitor ſub ꝯdõne,ꝓmiſit
aīo nouandi,& ipſe debitor deportetur,ꝙ exiſtēte cõdõne poſt
deportationem nouatio non fit,& reddit tex.rõnem,qm̃ tũc ex
tat,qñ ꝯdõ non eſt in perſona debitoris,q poſſit obligari,tamen
iſta rõ vr̄ difficilis ad intelligendum,cum.n.fiſcus ſit imaginaria
perſona,licet duræ ceruicis,& ſꝑ rigoroſus,nunq̃,vel rato ęquus
tñ tā in diem q̃ ſub ꝯdõne obligat̄ ex ꝯ̃ctu ꝯfiſcati,vt ff.ſol. ma.l.
marito,in prin.& in l.ſi conſtante,§.fi.licet.n.obl̄ones paſſiuæ ꝑ
ſe non poſſint confiſcari,quia confiſcare eſt acquirere, & fiſcus
ex delictis ſubditorum vult lucrari,& non perdere,vt l.1.§. an bo
na,ff.de iu.fiſc.tñ ꝑꝑ cohærentiā vniuerſitatis bonorũ,fiſcus oīa
amplectit̄,vt j.ad leg.Iul.de vi.l.tutoris.item ſi rõ tex.eſt vera, ſe
queretur,ꝙ idem eſſet in deportato creditore,qđ nemo dixerit,
f quia fiſcus ſuccedit in creditis ꝯdõnalib.*f* vt l.1.ſ.de cond.ex leg.
dñt ergo quidam Doc.ꝙ rõ illius,hæc eſt·quia ſicut quæſita poſt
deportationem,fiſcum non ſequunt̄,ita nec ſupuenientia onera
agnoſcit.vt ff.mand.l.ſi tibi mādauero,§.ſi is,cuius bona. Sed tu
adhæreas textui.nam rõ eſt,quia ſtatus obl̄onis nouantis nõ põt
fundari,nam quo ad deportatum eſt extinctus,vt ff.de fideiuſ.l.ī
ter eos.§.fi.& l.capitis.& qđ intercedit,transfundi nõ poteſt: cũ
vero cõfiſcat̄,creditur ꝑſona de medio tolli,& transfundit̄.tñ ex
hoc colligitur,ꝙ obl̄ones magis requirunt extremum paſſiuũ,q̃
actiuum.Sed Bart.volat ad materiā fictionum: dicit. n. ꝙ rõ eſt,
quia tꝑe exiſtentis cõdõnis,non reperitur extremum habile ad
obl̄onem ꝯ̃hendam,& iõ ꝯdõnis exiſtentia nil operatur,vt l. po
tior,& l.qui balneum,ff.qui potio.in pign.habean.ſed hæc rõ in-
fert,ꝙ non fingit retro,non quia non valeat,vt ex nunc.itē iſtud
extraneũ ſatis vr̄ eſſe,vt ipſa bona & hęreditas,vt ff. de neg. geſt.
l.debitor.ff.de fideiuſſ.l.mortuo. Item & ſine perſona qñq; ſtat
obligatio ꝑſonalis in aere.i.in aſtracto, vt no.ff.de minoribus. le.
denique,§.ſed vtrum. Tu vero finaliter dicas,ꝙ eſt ſpāle in noua
tione conditionali,vt debitore deportato,fiſcus in ea non ſucce
dat:agit.n.ex prima obligatione,non obſtante quadam tacita ꝯ-
ditione,de qua loquitur.l.pecuniā,ff. ſi cert. pet. & ratio ſpālita-
tis eſt,qa nouationi ineſt liberatio ab obl̄one prima,q̃ in depor-
tato non valet,qa iam ipſa deportatione liberatus eſt,& iõ obl̄o
ſuccedanea nouans naturā ſuam,non inuenit in quo ſe fundare
42 poſſit,quod nota,† modo facio quendā volatũ, & quæro vtrũ
corā iuſto Cæſare Res Robertus amiſerit feuda, quæ ab impe-
ratore tenebat,cum fuerat condemnatus ab imperatore crimi-
næ læſæ maieſtatis,ita ꝙ nonnullas ciuitates,& terras,quas don.
Res Robertus tenebat in feudũ ad Imperatore, poſſit Res Ro-
man.modernus alteri conferre,ſuppoſito ꝙ dicta feuda conceſ-
ſa eſſent Regiæ dignitati in perpetuũ,iſta.n.eſt materia cap.paſto
ralis,de re iud.in Clem.& ꝓ ſnīa facit,quia rebellio erat notoria
itē qa ſonus imo tonitruũ edicti Cęſaris extiterat in vl̄am terrā
vnde perſonalis inſinuatio non erat neceſſaria,vt ext. de poſtul.
p̄lato.c.j.& in l.vlt.ff.de decr.ab ord.fac.& ſi dicatur, ꝙ ſolus nõ
43 erat tutus, iſtud erat ꝑꝑ delictum ipſius Regis. † Fugit. n. ipius
ēt nemine perſequente, nec debet alicui ſuũ delictum patrocina
ri,ff.loc.l.ſi merces,§.culpæ.præterea & ad iſtud vr̄ poſſe reſpon-
g deri:nam Princeps p̄t indicere bellũ ēt non citato,*g* nec † eſt de
44 conſuetudine gñali ꝙ citentur hoſtes qui edicto cām dederunt
l.vt ff.de captiuis l.hoſtes.ſufficit.n.ſola diffidatio,vt no.in c. pro
humani,de homicid.li.6.in nouella.licet ergo ſnīa imperatoris
nõ ualeret ut ſnīa,ualet tñ vt bellica diffidatio,& hoſtis declara
tio.Itē dictus Rex habebat domiciliũ in toto ſuo territorio:quia
domicilium Regis nõ ſe diuidit,q̃uis reſidētia principalis ſit in lo
45 co determinato.Ex quo infero † ꝙ ipſe habebat domicilium in
terris Imperij,& habentes domicilium ita incidunt in crimen lę
ſæ maieſtatis,ſicut naturaliter ſubiecti,quia prouinciales ſunt,vt
ff.de uerb.ſign.l.prouinciales,item dictus Rex erat homo ligius
imperatoris,quia tenebat ab eo terras aliquas in feudum, & ſic
ex debito ligatus iurauerat fidelitatem Imperatori ꝯ̃ oēm hoīē
mundi.unde Rex ipſe non ſolum terga uertendo,ſed iacula po-
tentiæ ſuę in Imperatorem transfigendo,ſe crimini ꝑduellionis
ſubiecit.& non ſolum periurij,& infamię notam incurrit,ſed ēt
horribile,vt Imperator prætendebat,crimen ꝓditionis, ꝑꝑ quē
reatũ Imperator potuit ipſum ipſius feudis deueſtire nõ citatũ,
ſaltā de plenitudine ptātis,cum rebellio eſſet notoria toti mun-
h do. Non obſtat,ꝙ defenſionis facultas prouenerit de iure nāli *h*
quia

ADDITIONES.

a Fiſcus. Vide Bar.in l.ſi finita,§.fi.de vectigalibus,ff.de dam.infe.vide tamen Bald. in l.ſi filius,ff.de his,qui ſunt ſui,vel alie.iur.

b Donatio.Sed quid in dona.quæ ſit emancipato de ſua legitima in præmiũ emancipationis; Dic quod debet inſinuari ſecun.Bald.in l.data opera,inf.de don.

c Deſcendentes.Legitur & no.in c.j.q.mo.feu.conſt.Bar.& gl.in c.1.quid ſit inueſt.

d Ad materiam.Et ita intelligitur tex.in ti.diui.adde l.1.inf.de cap.

e Filius deliquit.vide Bar.in l.ſi finita,§.fi de vectigalib. ff. de dam. infe.& Guil. de Cu.in l.auxilium,ff.de min.

f Condicionalibus.eſt caſus no.in l.inter ſocerum.ſup.de pac.do.

g Non citato.vide Bal.in l.2.ſup.de ſer.& aqua.

h Naturali.An defenſio poſſit tolli,dixi poſt Bar. in extrauag. ad reprimendum, in uer.figura.

46 quia † notorie *a* delinquere plus eſt,q̃ ꝯfiteri reatũ, cũ ipſa noto-
a rietas hr̃et tũc ꝑmanentiã de p̃nti:& iuſtificatio,quę eſt defenſio
nãlis,nõ poterat ibi p̃tendi,nec ẽt allegari,eo ꝙ nulla nãliter ſup
petebat.Nam ſibi ſemper mentiens, imprudentia rerum merita
ꝑmutare non põt: vñ non tollebatur ibi mã defenſionis de iure
nãli,cum ẽt eſſet impoſſibile de iure nãli,i.de ipſa veritate. Ni-
47 hil † eſt.n.tam nãle,q̃ veritas,nec tam forte, vt legitur in Eſdra.
b Rurſus citatio non eſt de iure naturali *b* principaliter propter ſe
ſed pp defenſionẽ,vt ff.de re mil.l.3.§. ſed ſi ad diem. non ãt dẽt
citari defenſor,cum qs facie ad faciem deprehenditur in delicto
c *c* vt ff.de adult.l.in crimine.& l.capite quinto.Item excuſare Re
48 gẽ eo ꝙ erat hõ ligius Papę,friuolum Cęſari videbatur,qa† rea-
tus oẽm honorem excludit,vt ſ.ubi Sen.vel clariſ.l.1.& vbi deli
ctum,ibi pœna,vt l.3.ff.de off.Præſid.& l.ſancimus,j̃. de pœnis.
Item qua fronte poſſet reſiſti Imperatori,feudum ſuum ex cau-
ſa notiſſima ad ſe reuocanti,nec materia, nec natura feudi id to
lerat patienter.Porro ſi uerũ erat ꝙ Cęſar p̃tendebat,ita ꝙ pallia
ri non poſſet,ipſa lex naturæ,vt ita dixerim,ſnĩam protulit priua
tiuam, cum notoria toti mundo non exigant ſnĩam declarãtẽ:
qa rei demonſtratę demonſtrationẽ adijcere fruſtra eſt,ff.de do
d p̃le.l.j.in fi.& Aurreoes *d* dicit reqrere rõnem, ubi ſenſum habe-
mus,& infirmitas intellectus. & in incertis , non certis, locus eſt
ꝯiecturis,vt ff.de verb.obl.l.ꝯtinuus,§. cũ ita.& iudicialis indaga
tio in rerum natura prodijt pp dubias qõnes,in qb. p negationẽ
fit res dubia,vt l.fi.q ad lib.,pcla.non licet.Item crimina vndecũ-
que claruerint, punienda ſunt,vt ff.de adul.l.in crimine, nec dẽt
eccleſia p̃ſtare patrocinium ſceleratis,vt in Auth.de mã.Princi.
§.neque.& C.de defen.ci. l. defenſores. Itẽ hoſti ẽt ſine ſtrepitu
iudicij dẽt obuiari telo:iſte.n.eſt cultus iuſtitiæ,vt l.j. ſ. qñ lice.ſe
ſine iud.uind.Signanter hr̃ hoc in materia feudorũ,in c.1. q̃ fuit
prima cã bene amit.in c.j.quib.mo.feu.amit.colla.x. Item dice-
re,ꝙ Imperator non habeat iuriſdictionem,qñ delinquitur con
tra ſuam maieſtatẽ p̃ſentẽ,& ꝯ ſtatutum Imperij,non vr̃ rõnabi
49 le,qa† vbi Imperator,ibi omnis iuriſdictio,vt ſup.de teſta.l.om-
nium totum.n.claudit in pectore ſuo,vt l.de precario, ff.ad leg.
*Rho.de Iac.*Item non ſic Imperator Papę vrbem donauit,quin
ibi poſſit exercere iuriſdictionem uoluntariam in omnes,& etiã
ꝯtentioſam in hoſtem ſuum, qua pp ibi ſi offenditur eſt crimen
læſæ maieſtatis,qa maieſtas eſt ipſe Imperator,vt j̃. ad leg. Iul.l.
qſqs.Item licet aliquam iuriſdictionem in vrbe non habeat , tñ
ibi retinet honorẽ Imperialẽ,qa ibi coronat̃.vnde q facit ꝯ coro
nam,geminum facinus facit;vnum coronantem , aliud ꝯ coro-
nam,geminatum:qnimo ẽt ꝯ Senatum vrbis,& ꝯ Remp.totam
Romanæ vrbis,ut ff.de capt.l.hoſtes.Item,dicere ꝙ illa decreta-
e lis,ꝙ extra locum *e* delicti citari non potuit, cum non reperit̃ in
loco delicti,nec de iure uerum vr̃.ſ.de off.præf. vrb.l. quod pro-
mulga*tis*.nã edictum poſitum erat in loco publico,& vt ita dixe
rim,edictum *facit* offm̃ in loco ſuo,& lex in ſuo, quia mãdat lex
exiſtenti in quocunque loco,vt ꝯpareat *in loco* debito, ut quaſi
citetur longa uoce,*ſicut* ſi nuntius exiſtens in *finib*. clamaret al-
ta voce extra fines audientẽ , & ſic ſonus cãpanæ citat quoſcũq;
audientes ſonũ.Itẽ qa eſſet materia dare delinquentibus fugien
di,nec ꝯſuetudine gñali ſeruat̃,cum nos videamus hmõi fugiti-
uos per edicta citatos forbanniri,vt no.Inſt.qb.mo.ius p̃riæ pot.
ſol.§.relegati,ẽt non facta remiſſione verbo, vel re ad locum de-
licti.Et ꝯſuetudo gñalis mundi eſt quoddam ius gentium. Item
50 † ꝙ debeat fieri remiſſio ad locum delicti, eſt ſtatutum in odiũ
delinquentium,ut realiter puniantur, nõ in eorum fauorẽ. uide
licet ꝙ ſi non remittuntur,ꝯdẽnari non p̃nt, & id quod eſt ſtatu
f tum in pœnã,*f* in fauorẽ ꝯuerti non dẽt.Itẽ ille,q deliqt in loco,
non ſolum obligat̃ ad pœnã,ſed ad ordinẽ iudicij ibi cõſuetũ.&
iõ p ſtatuta *locorum* citant̃ rei criminum,& cõdemnant̃ , vt in
Auth.de pa.tenen.& eius uiola.c.1.& ſi hoc põt facere ſtatutum
ergo fortius Imperator,a quo omnis legis condendæ,& cõditę
iuridica pendet authoritas,ut C.de leg.l. fi. Item ꝯ notoriæ delin
quentem põt fieri lex,& ſtatum.ut no.ff.de cap. dimi.l. amiſſio-
ne,§.qui deficiunt.& in legis promulgatione nõ reqritur citatio
alicuius,nec decretũ dr̃ ambitioſum,qa dilucida veritate firma-
tur.Sed ad omnia iſta euadenda,dicit Papa ſe Regem Romano-
rum,qa vocabat Imperiũ , & non ſolũ tanq̃ Papa, ſed tanq̃ Rex
Romanorũ decreuit irritum , & inane , qđ fecit Imperator hoc
51 ꝯcedo,qa ita dñt decretales, ꝙ † Papa vacãte Imperio poſſideat
vtraq; monarchiã.& ſi hoc eſt,ergo ſedes Imperialis non uacat,
& electores nnq̃ p̃nt eligere:qa cum unus hẽt plenitudinem
p̃tãtis,alius ad eandem non põt aſſumi,vt ff.de ap.l. cum in vno,
§.tutor.Sed illi,qui ſic dñt,ualde errant.Nam Imperium tempo
rale,quod Papa hẽt ſede vacante,non eſt eiuſdem ſpẽi,ſed ſupio
ris, ita ꝙ Imperator ſibi ſubalternat̃:tñ de cõſuetudine non uide
mus,ꝙ Papa diſponat de tpalib. Imperatoris,porro Imperator ẽ
proprius p̃deceſſor, q nouus Imperator ueteri ſuccedit tanquã
immediatus executor iuriſdictionis. Or br̃ iſta ſunt uerba adie-
cta,a decretali enim non eſt recedendum,& maxime quia tpib.
illis fuit maxima,& neceſſaria, cum dictus Imperator reuera ue
niſſet ad æmulationem eccleſiæ. & ſuorum complicium , & ad
deſolationẽ dicti regni.vñ Papa,q eſt Vicarius Dei , fecit illã de-
52 cretalẽ,ne Barbarica ferocitas dulcẽ Italiam deuaſtaret.† Itẽ nõ
eſt dubiũ,quin Imperator doloſe proceſſerit ꝯ dictum Regẽ,pri
uando eũ,q̃tum fuit in ſe,Regno,& iuriſdõne,tã Regni,q̃ Rom.
Eccleſiæ,& multa alia in ſnĩa adijciendo,q̃ hñt dolum exp̃ſſum:
& iõ nimirũ ſit tanq̃ ſnĩa lata ab inimico capitali , debuit in totũ
53 ceſſari,vt ff.de arb.l.nõ diſtinguemus,§.cũ qdã . † Nã inimicitia
eſt qd indiuiſibile, & iõ non põt ſnĩa pro parte valere , pro parte
non,quia perſona pronũciantis non eſt perſona legitima, vt l.j.ſ.
ſi quacunq; p̃ditus poteſtate. Nec eſt dubium quin iſta exceptio
inimicitiarũ,ſi Rex citatus fuiſſet,& habuiſſet locum tutum , in
totum habuiſſet obſtare proceſſui. Itẽ quia notoria non oportuit
excipi,vt ex.vt lit.non cont.c.accedens.per Ber. Suppoſito autẽ,
g ꝙ priuatio dictorũ feudorũ tenuit , eſſet qõ vtrum delictũ *g* Re-
gis Roberti p̃iudicaret Regię dignitati in ipſis feudis. poſſet alle-
gari ꝙ non,niſi ipſo Rege Roberto viuente , quia delictum per-
ſonæ non dẽt redundare in damnum dignitatis . qõ ſtat in hoc ,
vtrum dignitas ſuccedat in vitium. vt l.litigator,ſ.de fruct. & lit.
expen.iſta qõ determinatur in c.clericus,de c.Conradi.vbi dr̃,ꝙ
in vita delinquentis feudum reuertitur ad dñm , ſed eo mortuo
feudum reuertitur ad dignitatẽ.Scias modo,ꝙ ſi nõ rediret Im-
peratori in Regalib.ſuis,q̃ retinet in ſignũ vl̃is dñij, nulla curret
præſcriptio,vt C.de p̃ſc.30.vel 40.ann.l.comperit.ne confundat̃
Imperium,quod Deus ſtatuit eſſe æternum,& immortale, vt in
54 Auth.qũo opor. Ep̃os,§.fin.col.j. † Ex his apparet, an dicta ſnĩa
tunc coram iuſto Pontifice debuiſſet exequi nęcne;nam ſi Papa
habet Imperatoris officium,quatenus erat iuſta pp iuſtitiam ip-
ſam,& ſi non pp ipſum pronunciãtem, ſuo debuiſſet poni in ef-
fectum,pp ſtatutum imperij defendedum , nõ aũt infringi. Sed
excuſat mundus Papam,qa Imperator dedit cãm edicto , & tu-
lit ſnĩam fermentatam . plus dico , ꝙ ſi Imperator ꝯ Regẽ prius
mouiſſet inſidias capitales, ſeu atroces ꝯ ſtatum Regis toto tpe
vitæ ipſius Imperatoris , Rex ipſe liber eſſet a iur̃o fidelitatis , &
hoc eſt quod dr̃ in feudis , quia dñs priuatur iure ſuo , & non eſt
peſona,quę hoc poſſit iudicare.lis ergo cedat victricib. armis, vt
in c.j.§.vlt.de mili.vaſ.qui contumax eſt,colla. x.

ADDITIONES.

a Notorie.Contra iſtud facit,quia etiam in notorijs requiritur citatio, c.fi.extra, de coha cle.& mulie.c.ad noſtram,de iureiu.
b Iure naturali.Vide Bar.in extrauag.ad reprimen.in ver.figura.
c In delicto.Vide Bal.in l.presbyteri,ſup.de epiſc.& cle.
d A.B.Et Auerroes.Sali.quærit hic ab extra,ſi ille cõtra quẽ dẽt fieri executio in feudo noĩat dñm,an impediatur executio.vr̃ ꝙ non,qa de iure tertij nõ licet opponere,l.loci corpus,§.cõpetit,ff.ſi ſer.de re.ven.In contrariũ determinat p l.2.ſ.vbi in rem act.dẽt tñ probare ſe habuiſſe ab eo l̃itationes, & ſibi ſoluat pẽſionẽ, alias p̃ſumitur pro poſſeſſore,l.2.ſup.ne vxor pro marito.quæritur ſecundo quid ſi alienauit fundũ,an contra nouum poſſeſſorem poterit agi?aut alienatio eſt ſimulata & poteſt,quia adhuc dicitur eſſe in poſſeſſione.l.emptor.ff.de aqua plu.arc.aut eſt in fraudẽ facta,& tunc ſi cœperit vẽdicare:& idẽ l.chyrographis,ff.de admin.tu.Cy.in l.2.C.de alien.iũ.iõ dicit Old.in §.ſi ſuper rebus, quod non dẽt admitti contradictio iſtius,quia fauor creditoris, & dolus debitoris excludunt illã contradictionẽ,vt l.ſi cui,§.qui in poſſeſſionẽ,ff.vt in poſſ.leg.& l.fi.& l.ſi legatorium, & h.d. Old.ſm Sal.hic ante litẽ motã in fraudem creditorũ agitur reuocatoria. Inſtit. de act.§.item ſi quis in fraudẽ.ꝙ tñ fallit fauore teſtis, ſi hr̃s res hr̃ditarias in fraudẽ legatorum alienauit,tunc fit executio, & non agitur reuocatoria . & ita debet intelligi pro Bar in l.3.inf.de pig.in rep.qđ tenet Iac.de Bel.ſecundum Bal.& Sal.
e Extra locum.Vide Bar.in l.1.alias 2.de requ.reis.
f In pœnam.vide c.vt animarum,de conſt.in 6.
g Vtrum delictum.Facit quod no.in c.verum.ext.de fo.comp.& id quod dr̃ an delictum priuati noceat eccleſiæ,de quo in l.iubemus, ſup.de ſacroſ.eccl.

LEX IX.

1 *Sententia datur in confeßum,ſi lis erat conteſtata.*
2 *Debitor ſi ſit ſuſpectus de receſſu,an in carcere detineri poſſit.*
3 *Miſericorditer cum furibus & raptoribus agendum non eſt.*
4 *Iudex decem dies qui ex conſuetudine datur, arbitrio ſuo poteſt arbitrari.*
5 *Arbiter compromiſſarius comparatur delegato.*
6 *Arbitrator ſtatuens ſolui qcqd petitũ eſt,dicitur trãſactio quæ totũ cõtinet.*
7 *Officium iudicis, quod vim ex actis ſumit,libellum non requirit.*
8 *Pœna ſtipulata facit ceſſare pœnam legalem.*
9 *Dilatio iu omnibus obligationibus dari poteſt.*
10 *Condemnatus ad ſpeciem,habet tempus quadrimeſtre.*
11 *Poteſtas in cauſa criminali non ſolum executionem alteri committere poteſt ſed etiam compellere.*

1 EOS, QUOS, Conuicto debitore,& condemnato,pignora capiuntur,& diſtrahuntur, debito tamen
a tempore.hoc dicit.† Quæro,nunquid in confeſſum *a* detur ſnĩa? glo.

ADDITIO.

a A.B.Nunquid in confeſſum.An in confeſſum dẽt ſnĩa,& an ſit diffinitiua , vel interlocutoria,vide gl.in c.dudum,el 2.de ele.& in c.ex parte,el 1.ſuper glo.fi.& ibi Io.And.de ver.ſig.& Io.An.in add.Spe.in tit.de ſen.§.2.ver.eſt quoq;. vide Mod. in l.debitorib.ff.de re iu.an & quando appellatur ab ea,requiratur inſertio cãæ. vide gl.fi.in c.fin. de ele.in 6. dicit, ꝙ quando appellatur ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ,appellatur, vt a diffinitiua, & an ſententia præcepti poſſet dari a delegato.vide Bal.in l.conſentaneum,ſupra quomodo & quando iud. vide l.ſi pecuniam, ſup.de re iud. & an a peremptoria poterit appellari . vide quæ notaui ad Bal.in l.minorib.ſup.de his,quib.vt indig.

glo.dicit quod ſic.& hoc ſi lis erat ante conteſtã.vel emanauerit
ꝯfeſſio animo litẽ ꝯteſtandi,vt ff.de neg.geſt.l.at q̃ natura,§.cum
hi,quod in dubio nõ p̃ſumitur,vt l.ff.de proc.l.ſi reus paratus.&
ff.de iud.l.ſi debitori.& no.in l.fi.§.neceſſitate.ſ. de bon. quæ lib.
Si quis ergo non vult recipere libellũ aduerſarij,nec condemna
toriam expectare,ſi habet pecuniam paratã ſolutioni, dẽt offer-
a re,nec in craſtinũ differre; & ſi cã *a* eſt famoſa, & non vult infa-
mari,non patietᷣ ſibi fieri p̃ceptum,ſed immediate ſoluat,quam-
q̃ ẽt ſi p̃ceptum fieret,non efficeret infamis. Quia p̃ceptum eſt ĩ-
terlocutoria,q̃ non infamat, vt ff.de his,qui no.infa.l. quid ergo,
§.q̃tum.& ff.de proc.l.ſi reus paratus.nec putes,ꝙ ipſa confeſſio
ne ſit infamis,qa non eſt confeſſus in iudicio, ſed cã euitandi iu-
dicij:q̃uis ſi pertinaciter reſiſteret negando,& deinde damnaretᷣ
fieret infamis,qa improbus litigator veniam non meretᷣ, vt inſt.
de act.§.item mixta.Duplr.n.improbus eſt,qui ſentẽtiam expe-
ctat,tum quia deliquit,tum qa temere litigauit. Si aũt ſtatim ſol
b uere nõ põt,datis fideiuſſoribus faciat creditorem *b* ſecurũ. Sed
c nunqd debeat offerre *c* fideiuſſores, vt gaudeat beneficio dilatio
nis? Reſpon.non:niſi iudex p̃cipiat ei,ꝙ ſatiſdet quid ergo ſi eſſet
euidentiſſime locuples? poſſet tunc iudex arbitrari in mẽte ſua,
ne faceret huiuſmodi mandatum de fideiuſſorib.dandis: hoc tñ
caſu bona ſua debet obligare,& ẽt in p̃cario conſtituere vſq; ad
debiti ſatisfactionem,nam hypotheca cum precario loco pigno
ris eſt. facit qđ no.ff.de iud.l.2.§.ſed & ſi dubitetᷣ.ad pęnam tñ ꝓ-
mittendã nulla lex arctat,vt no.in l.2.in fi.ff. qui ſatiſd. coga. & ſi
eſſet ꝯſuetudo,ꝙ apponeretᷣ pęna,non poſſet Notarius hoc ſcri-
bere,niſi promitteretᷣ pœna, q̃ dẽt ꝓmitti iuxta conſuetudinem
2 fori iudicis mandato,vt ff.de euict.l.ſi fundus.† Sed quid ſi debi-
tor eſſet ſuſpectus de receſſu, vel de occultatione rerũ mobiliũ
qa forte iam cæpit quædam occultare. Nam iuxta dictũ Ariſt.
accidentia ꝯferunt magnam partem ad cognoſcendũ ꝙ qd eſt,
ff.de re mil.l.non oẽs,§.a Barbaris, tunc aũt vel det fideiuſſores,
aut tenebitur in carcere,vt ff.q ſatiſd.cog.l.ſi fideiuſſ.§.fi.præſer-
d timiſi ſit debitor magnæ quantitatis, *d* vbi clericus,eſt prouiden
dum,& cautius,vt ſ.de colla.auth.ꝙ locũ. Modo quæro nunqd
l.ſi debitori,ff.de iud.hẽat locũ in eo,q ꝯfitetur furtum, vel rapi-
nam vt detᷣ ſibi dilatio pp humilitatem confeſſionis:cõſueuit.n.
cum eo,qui humiliter recognoſcit reatum ſuum,mitius diſpen
ſari? Rñ.non eſt danda ſibi dilatio,ſed dẽt in carcere detineri,do-
3 nec reſtituat ablatum. Quia † non eſt cum furibus, & raptorib.
miſericorditer agendum,ſed rigoroſe, vt dicit tex.in auth.vt iu.
ſine quoquo ſuffragio,§.oportet.ĩ Auth. vt liceat matri & auię.
4 circa finem.§.illud. † Modo quæro,qa gl.in l.ſi debitori, dicit ꝙ
e de conſuetudine *e* dantur x.dies,vtrum iudex poſſit arctare,& ꝓ
rogare iſtos x.dies arbitrio ſuo? Reſpon.ſic:qa nõ aſſignantᷣ ipſo
iure p conſuetudinem,ſed iudicis miniſterio,vt l.2.ff. de re iudi.
& hæc ſunt verba glo.q̃ dicit,ꝙ ſunt p̃cepta in x. dies. Sed nun-
quid iſti x.dies ad tp̃s quadrimeſtre tacite prorogantur? Dico qđ
non,qa mens ꝯſuetudinis eſt refrenare dilationẽ legalẽ,vñ extẽ-
di non dẽt. Sed ſi iudex aſſignauit terminũ 5.dierũ:vtrũ ſupplebi-
tur vſq; ad x. Rñ.ſic,uiſi appareat de ꝯ̃ria intentione iudicantis:
5 vt l.4.§.ſi qs condemnatus,ff.de re iud.† Sed nunqd arbiter com
promiſſarius põt facere iſtud p̃ceptum confitenti non in figura
iudicij? & vr̃ ꝙ non: Nam nec delegatus poſſet, cui æquiparatur
arbiter ꝯpromiſſarius:oportet ergo,ꝙ ferat laudũ ſuum diffiniti
f uum,vt l.ſi reus,ff.de proc. Quid in arbitratore? *f* Rñd.arbitrator
ꝓprie non ꝯdẽnat,licet finẽ liti imponat; & ſicut in ꝯ̃ctibus non
ineſt tp̃s,quod datur iudicatis,ita nec in arbitramentis,qm̃ redi-
6 guntᷣ ad inſtar tranſactionis,vt no.in auth.vt dif.iu.in prin.† Quid
g ergo *g* ſi arbitrator ſtatuit ſoluere qcquid petitũ eſt,nũqd iſta eſt
tranſactio,q̃ totum continet? Rñ.ſic,qa non dẽtur ex veteri fon
te,ſed ex ipſo arbitramento. Non ſolum.n.eſt tranſactio, qñ to-
tum pro toto datur,ſed ẽt qñ totũ ꝓ parte, qa ſatis ſ̃m naturam
tranſactionis diſcedi a lite:imo puto ẽt ꝙ ſi plus detur,q̃ petatur,
tranſactio ſit,qa forte rei intereſt magis p̃ſtare hoc q̃ litigare, ar.
vtor ꝙ ſi nihil dẽt,& aliqd p̃ſtat tranſactionis nomine, trãſactio
tñ eſt,ff.ad Treb.l.Lucius,§.fi.hæc igitur dicta ſint de præceptis,
& de ſatiſdationib.q̃ dantᷣ cã moratoriæ dilationis.dic vt pleniſſi
me dixi ſ.de pre.Impe.offe.l.vniuerſa.& ſol.ma.l.ſi ꝯſtãte,§.quo
ties.de dilationib.ãt,q̃ dantᷣ ꝯ̃ctuũ occaſione, dic vt ff.de iudi.l.ſi
debitori,& ff.de priu.credi.l.ſi creditores. Modo venio ad ſcđam
gl.,ꝓ cuius examinatione p̃mitte,ꝙ quatuor ſunt cãæ, vt ita dixe
rim,Cardinales oblonũ:vt ꝯ̃ctus,vel quaſi; delictũ,vel quaſi : vt
Inſt.de obl.§.ſequẽs.ſũt & q̃dã aliæ cãæ variæ ſub iſtis vocabulis
nõ ĩcluſę,qa plura ſunt negotia,q̃ vocabula,vt l.4. ff.de p̃ſcr.verſ.
v.g.quoties lex veſtit pactũ nudũ, vel inuenit nouã formã agen-
di,vt ſ.de arb.l.ne in arbitris,& ĩ.de dona. l.ſi qs argẽtũ.v.g.dicit
lex,ꝙ ſi ꝯpromittitur,& nudo pacto ꝓmittitᷣ, dẽt ſtari ſñiæ arbi-
tri,& ſi emologatᷣ,agitur ꝯdõne ex l.ne in arbitris, & l. cũ antea.
Si aũt dicimus,ita ꝯpromittimus nos in Titiũ,& ñ eſt adiecta ꝓ-
miſſio de parẽdo laudo emologato,agitᷣ actione in factũ : vtroq;
h vero caſu ſi laudũ *h* ſit liqdũ, põt peti executio iudicis officio, vt
l.a D.Pio,2.rñſo.de re iu.tũc tñ đ liqdo ꝯſtare dẽt p ꝯfeſſionẽ, vł
publica inſtrã:aſs eẽt licitũ reo negare,& petere libellũ ſibi offer

ri.oportet ei tranſire ad ius ordinariũ, i.ad actionem iudicat. ſic
7 ff.ſi mulier ven.nomine.l.1.§.neceſſario. † Et adde ꝙ officium
iudicis quod ſumit vim ex actitatis libellum non requirit,etiam
i ſi poſſeſſio transferri *i* petatur, maxime ſi reus non petat offerri
libellum,de hoc tamen ſunt opin.vnde dicit, vt ſingulariter no.
K in Auth.de trien.& ſemiſ.in §.pen.in gl.magna, *k* quæ alibi non
eſt,& hoc,quod ſuperius dixi,habet locum, qñ compromiſſum
eſt factum ſine pœna:nam ſi pęnam eſſent inuicem ſtipulati,pa-
trocinium l.cum antea,non opitularetur. Nam compromitten
tes ſibi diligenter de pœna proſpexerunt, & cum in iſta prouidẽ
tia ſe fundauerint, non prouidet eis lex de ſuo beneficio ſingu-
lari, & extraordinarie interdicto, ſed ſolum in defectum proui-
ſionis hominis,arg.duorum §§.ſimul coniũctorum. Lex enim
dicit,ꝙ duobus arbitris electis, ſi in caſu, quo diſcordarent par-
tes,conueniunt de tertio aſſumendo, ſi illi duo non concordãt,
iudex qui eſt miniſter legis, non intromittit ſe etiam ſi ſibi inuti
liter proſpexerunt, quia legis auxilium ſpreuerunt. Sed ſi nihil
eſt actum de tertio eligendo,ſed eſt in leg.prouidentia relictum,
tunc cogit arbitros diſcordantes, vnam tertiam perſonam elige
l re,cuius authoritati pareatur, *l* vt ff.de arb.l.item ſi vnus, §.ſi in
in duos,& §.fi. Ad idem facit ſ.de pro.l.maritus, & l.fi.ſ.de pact.
8 conuen. † Sit ergo concluſum, ꝙ pœna hominis ſtipulata facit
ceſſare legis fomentum.dicit tamen glo.in l.2. ff.de arbit.ꝙ ſi eſ-
ſet clauſula,rato manente pacto, ꝙ ex ſententia arbitri oriretur
actio.dicit Spe.ꝙ duo ſunt compromiſſa, vnum cum pœna, &
aliud ſine pœna,arg.ff.de arbit.l.Celſus.vbi duo ſunt præcepta,ſ.
ſoluendi,& ad diem ſ. quan. dies leg.ced.l. ex his.vbi qñ poſt di-
ſpoſitionem perfectam adijcitur dies in certa,duæ uidentur eſſe
diſpoſitiones,& non impeditur interim tranſmiſſio, ita ꝙ in ꝓ-
poſito hæc cla quaſi ſit compromiſſa ſeparatim,& ſic vna com-
promiſſi forma duæ formæ reputantur, quia duæ ſunt partes
clæ. Sed ꝯ̃ iſtam opi.facit ratio ſuperior,quia hominis prouiden-
tia facit ceſſare prouidentiam legis,vt ff.de ver.obl.l.qui Romę,
§.Flauius. Item ubi duo propter vnum,utrobique tantum unũ,
ut ff.de euict.l.qui libertatem, §.ſeruus,ubi dicitur,ꝙ ille qui te-
netur edere codicem rationis pp reliqua,puta centum: non in-
telligitur tenere,niſi ad centum. Item licet duo ſint acceſſoria,
9 unum tantum eſt principale,dic ut dixi in d.l.cum antea. † Re-
m uertor *m* igitur ad materiam dilationum, quæ dantur, uel non
dantur ob rem iudicatam,& pro rła tradendum eſt,ꝙ in omni-
bus oblonib. (exceptis forſan oblonibus ex delicto) datur dila-
tio,ſi dari petatur:& ſi non datur tacite,intelligitur,niſi denege-
tur expreſſe:a qua tñ denegatione poteſt appellari, quia cum iu-
dex debitam dilationem denegat, exequendi modum excedit,
uidelicet in tp̃is exceſſu,ut ſ.quorum app. non recip. l.ab execu-
tore,certe etiam in oblonib. ex delicto datur dilatio ciuiliter cõ
demnato,ff.quod me.cau.l.ſi cum exceptione, §.quod ſi homo.
10 † Sed nunquid condemnatus ad ſp̃ẽm hẽt tp̃s quadrimeſtre?
Reſpon.ſic,ſi res eſt mobilis,& non ſit ſolutioni parata, ut ff. de
n uſu.l.in fideicõmiſſi.in prin. Itẽ do pro regula, ꝙ criminaliter *n*
con-

ADDITIONES.

a A.B.Si cauſa eſt famoſa,ſi ſoluat ante ſententiam, licet emanet confeſſio, non ſit infamis. Vide Bal.in addi. Spe.in ti.de confeſ.& quæ no.in l.ſi reus paratus,præalle.& Ang,in l.fi.ff.ſi cer.pet.

b Facit creditorem.vide Bar.in l.ſi debitori,ff.de iudi.& quod hic ſeq.in verſ.modo quæro,nunquid,l.ſi debitori;nam eſt danda ſibi dilatio, & quod no.inf.ead.l.ver. ſed nunquid.

c A.B.Sed nunquid debeat offerre. Tene menti, quod arbiter non poteſt ferre præceptum,l.ſi debitori,ff.de iudic.ſecus in habitatore.

d P.D.Quantitatis. Et adde etiam,quod ſi a ſententia,qua condemnatus fuerit, appellauerit, an ipſa principali cauſa pendente, propria authoritate apprehendi ob nouam ſuſpicionem queat.notauit Ang.in l.nemo carcerem,C.de exac.tribu.lib. 10.verſ.item quæro,an lite pendente,& in hoc habes gl.no.in l. fi.C.de ſer.qualiter autem debitoris ſuſpicio,aut de ſoluendo inſufficientia probetur,vide optime per Alexand.in l.ſi fideiuſſ.§.fi.qui ſatiſd.cogan.& ibi quid opus ſit fieri ab eo,qui ſuſpectum dicit,& Pau.de Caſtr.conſil.39.

e De conſuetudine. Vide no.in cap.quærenti,ext.de off.deleg.

f Qui in arbitratore. Not.quod condemnatus ab arbitratore non habet quadrimeſtre,& ſequitur Rom.in l.2.in princi.ff.de re iud.& ibi quid in arbitro.

g Quid ergo.vide Bar.in l.furti,§.qui iuſſu,ff.de his qui no. infa.

h Si laudum.vide quod no.Bar.in l.a Diuo pio,§.ſententiam,in fi.ff.de re iud.Ange. in contrarium,& facit ad no.in l.cum antea,ſup.de arb. tamen non habet executionem paratam ſine ſententia,ut no.Barto.in l. ſocietatem, §. arbitrorum,ff.pro ſoc.& dicta Bal.intellige,ut per gl. in l.a Diuo.

i P.D. Transferri. Quando autem, ſi intentatur libellus,qui ſuper eo datur,quid in libello narrari,ac proponi debeat,uide Alex.poſt Bar.in l.4.ff.de iuriſd.om.iud.de ipſius autem recta concipiendi ratione habes per Spec.tit.de lib.concep. §.fi.uerſ. ſic etiam cautus,& admodum bene per Cy.in addit.ad l.1.ff.de iuriſ.omn.iudi.& hunc in addi.ad Spec.d.tit.in ver.offic.iudi.& egregie no.in glo. rub.ff.de interro. act.& in l.vinum,ff.ſi cert.petat.

K Gl.magna. De illa gl.uide Bart.in l.fi.in prin. ff.de rei ven.& Bal.in l.1.ſup.de fur.

l Pareatur. In contrarium uide Bal.in c.1.ſup.de inue.in mar.fac. ſed ibi loquitur in arbitratoribus pro quib.uide Bal.in l.hac edictali, §.his illud, ſup.de ſecun.nupt.

m Reuertor. Vide Bart.hic.

n Criminaliter. Vide Bal.ſup.eo.l.1.& Ang.in l.debitoribus,de re iudi. per Roman. inf.l.1.& 2.ff.illo titu. de re iudi. & per quantum tempus poſſit ſuperſedere iudex ad executionem faciendam per venditionem pignoris pretij, vel adiudicationem inſolutum,vide Bar.in l.ordo,ſup.eo.& Bar.hic poſt glo.

ꝯdemnatis.non datur tps quadrimeſtre,ut no.Inno.extra, de of.
dele.c.ꝗrenti.ēt ſi ſint ꝯdēnati pecuniaľr:ga non eſt cū iſtis agen
dam miſericorditer,ſed ridige,& leuato velo,ga reatus oēm mi
a ſerationē excludit,vt l.1.ſu.vbi Sena.vel cla.† Quæro de eo,*a* qui
condemnatur ciuiliter ad fcm.R͞n.ſi tenetur ꝑciſe,detinet̃ i car
cere,vt ff.de ope.no.nun.l.ſtipulatio,§.ſiue,qđ intellige, q̄n dicit
ſe non facturum. Sed ſi dicit ſe facturum, dēt dari dilatio operi
expediens,ff.de verb.ob.l.ꝯtinuus.§.item q inſulam, & ſi dicat̃,
ꝙ iam dudum potuit facere,& non fecit, & ſic habuit dilationē
ꝑ prius?R͞n.non eſt uis,ga iſtæ dilationes non veniunt ex eodem
fonte.Nā vna uenit ex cā ꝯtus,alia uenit ex cā rei iudicatę. hoc
probo tali rōne. In conſtituta pecunia debitor habet decē dies,
vt ff.de conſt.pec.l.ꝓmiſſor Stichi,§.1.quod datur iudicatis. Nā
& debitor in l.diem,q condemnat̃,fluxa die hēbit tn̄ tpa, q̄ con
demnatis dantur.In reali aūt iudicio nō datur dilatio, niſi qua-
tenus eſt neceſſe ad rem traditam, & hoc q̄n fit executio recto
tramite in ipſam eandem rem,de qua eſt cognitum,& pronun-
ciatum.Itē in duplicib.iudicijs reſpectu adiudicationis, vt ff.de
offi.iud.in prin.& §.fi.Item vbicunq; qs nō reſtituit, vr̃ ſpoliare,
vt s.loc.l.conductores. Nam non eſt permittendum dānato mo
11 rari in crimine. † Vltimo circa materiam criminalium quæro,
ſi eſt aliqs condemnatus ad mortem, nunqd Poteſtas pōt alteri
committere executionem?R͞n.non ſolum committere, ſed etiā
compellere pōt:dum tamen non ſit Sacerdos,vti honeſta perſo
na,ut no.Gui.de Cug.in l.fi.ff. de pig. act. uiles enim perſonæ ad
talia debent deputari,vt ff.de iud.l. fin. quoniam ignominioſum
officium eſt plus,quam alia angaria mundi.

A D D I T I O.

a A.B.Quæro de eo,vide quæ notaui ad Bar.in præall.§.ſiue, & no. per Bald.ſup.de ſent.quæ pro eo.l.1.

De vſuris rei iudicatæ. *Rub.*

L E X P R I M A.

1 *Mora ſolutionis poſt ſententiam parit effectum vſuræ centeſimæ.*
2 *Condemnatus habet quadrimeſtre tempus ad ſoluendum.*

IS,qui. Mora† ſolonis poſt ſn̄iam,& quadrimeſtre tps,pa
2 rit effectum vſurę centeſimę.h.d. Nota.† ꝙ con-
demnatus hēt quadrimeſtre tps.Oppo.ꝙ īmmo habeat ma
ius tps,ut ff.ad l. Aquil.l.in lege Aquilia,ſi deletum.Sol. ibi, effe-
ctus ſententiæ pendebat: hic certus erat, generale eſt etiam, ꝙ
ſemper tempus expectetur,quo res præſtari poſſit,vt ff. de verb.
obl.l.interdum,& ff.de cond. & demon.l.j. in fin. quod no.ff.de
pact.l.item quia.

L E X II.

1 *Vſuræ ſunt prohibitæ.*
2 *Cambia non ſunt uſuræ.*
3 *Mutui contractus quare aptior ſit ad uſuram.*
4 *Sententia confirmatur,ſi appellatio deſeritur.*
5 *Appellationem qui deſerit,appellationi renunciare uidetur.*
6 *Iudex ad quem,& non iudex a quo, exequitur ſententiam diffinitiuam.*
7 *Tps quod datur iudicatis, ſi appellatio fuit fruſtratoria, currit a die ſn̄iæ.*
8 *Executio in uſura centeſima qualiter fieri poteſt.*

EOS,qui, Si a ſn̄ia non eſt appellatū, a die ſn̄ię currit tps,
quod datur iudicatis. Si autem eſt appellatum,
a die confirmationis ſententiæ,& poſtea currūt vſurę cētēſimę.
1 h.d.notabiľr.† Opp.ꝙ vſurę *a* ſunt prohibitę, fateor. Fallit vſque
a ad quantitatem probabilis intereſſe l.j.s.de ſumm.trin. & ibi per
Azo.Item fallit,vbi ſuccedunt loco diſpōnis legalis,vt ext. de v-
ſur.c.ſalubriter.Item ubi ſuccedūt loco alterius facti.l.periculi.
de nau.fæ.Item fructus rei meæ durantis non dicūtur uſuræ,ex-
2 tra.de feu. c.j.† Item cambia *b* non ſunt uſurę, quia campſor nō
b eſt certus de lucro,ſed loci commercium,& fortuna, & quæ-
3 ſtuum permutatio,non † ꝯtus mutui,q ideo eſt aptior ꝯtus ad
vſurariam prauitatem. ga magis frequētatur, & quia fenerator
ſemper vult eſſe certus de lucro præter naturam, & ſi dn̄s apud
ſe pecuniam retineret,nihil commodi ſentiret:ſed in reb.que lo
4 cantur,ſic.† Opo.nam,& ſi appellatio deſeritur,ſententia confir
matur in craſtrinum deſertionis,vt l.ſi Præſes,§.quō, & quando
iudex.tn̄ pœnę currunt a die ſententiæ.vt ff.de infa.l.furti,§.j.So
5 lu.illud eſt verum:† nam ille,qui deſerit appellationem,vr̃ renū-
ciare ipſi appellationi,& appellationis proceſſui,& ideo retrotra
hitur?hic autem loquitur non in renunciante, ſed in proſequen
te, ꝯ quem lata eſt ſententia diffinitiua confirmationis, ex qua
6 ſola oritur actio in factum. & ſolus iudex ad quem exequi pōt,*c*
c & non iudex a quo,ſecundum Iaco.But. & ad hoc iſte tex.eſt ita
bonus,ſicut reperiat̃ in corpore iuris,facit s.de epiſ.& cle. auth.
ſi quis litigantium,& per no.per Gui.& alios,ff.de pact.l.tale pa-
ctum,§.qui prouocauit.Alij dicunt,ꝙ vterq; iudex poteſt exeq.
& eſt locus præuentioni:tamē tempus,quod datur iudicatis, nō
7 currit, niſi ex die confirmationis. † Quæro, quid ſi appellatio *d*
d fuit manifeſte fruſtratoria? Reſpon. tempora currūt a die primę
ſententię,vt no.ff.de vſuc.l.tutor.& hoc eſt utile ſcire ad quęſtio
e nem ſtatuti.Pone,*e* dictat ſtatutum,ꝙ pro vulnere quis condem
netur in centum,quæ ſi non ſoluerit intra menſem, ei ampute-
tur manus.Modo condemnatus appellauit, & elapſo menſe ſen
tentia eſt confirmata,quæritur cum ſtatim velit ſoluere cētum,
nunqd ſit ei amputāda minus;& diſtinguitur,aut applo fuit ma-
nifeſte fruſtratoria:quia forte erat confeſſus crimen, & tunc dēt
ei amputari manus,aut non erat fruſtratoria manifeſte, tunc qa
non eſt decurſum tps, niſi a die confirmationis, liberatur centū
8 ſolutis.quod tene menti.† Modo quæro,quō poterit fieri execu-
tio in vſura centeſima, cum non ſit in condemnationem dedu-
cta?Reſp.fit executio,non quaſi ſententia hominis,ſed quaſi ſen
tentia legis.Vel dic,quod eſt ſpeciale in conſecutiuis ipſius ſentē
f tiæ,& ſup.tit.1.l.ſi longis.*f* quod tene menti.

A D D I T I O N E S.

a Vſuræ. Quando licitæ ſunt vſuræ.vide per Bal.in l.1.ſup.de ſum.Tri. & fide cath. & quod no.Bal. in l.hac edictali,§.his illud,ſup.de ſec.nup.
b Item cambia. Vide Bal.in rub.de conſt.pecu.in prin.& gl.in l.3.ſup.de exer.& no. in c.in ciuitate.extra de vſuris.
c Exequi poteſt. Vide Bar.in l.præcipimus,§.in his.ver.officijs,inf.de app.
d Quid ſi appellatio.vide in l.1.ſecundum ſecundam lect.& ibi Bal.in ver.2. le.ſup. de ſent.quæ ſine cer.quan. prof. vbi limitat hanc leg. quod quadrimeſtri durante non currunt vſuræ,vt hic;verum eſt in vſuris ex mora, ſeu ſtipulatione, vide ibi, & qđ dicit Bar.de fruſtratoria appellatione,tenet glo. hic,& Bar.& vide l.fi.& ibi Do.ff.de re iud.quid ſi appellatio eſt deciſoria,vide Bal.in l.quoniam,inf.de app.
e Pone.vide Bal.in add.Spec.in tit.de ſent.
f L.ſi longis.Ibi uide Bal.

L E X III.

1 *Sors effici non poteſt per aliquam accidentalem cauſam id, quod originaliter eſt vſura.*
2 *Contumacia non eſt ſpecies delicti.*
3 *Nouatio per ſententiam,fieri non poteſt in perſonali.*
4 *Actio an accumulari poſſit,ex qua non ſit nouatio.*

Sancimus. Centeſima vſura currit pro ſorte, non pro
vſura primi ꝯtus,ēt ſi fuerit in ꝯdemnatio-
nem deducta.h.d.vſq; ad §. & cū antiquitas.Deinde in tres par-
tes:quia in prima ponit dictum vſque ibi,cum enim.In ſecunda
ponūtur quatuor rōnes ad comprobationem dicti vſq.ibi, & iō.
In tertia reſpondet tacitæ obiectioni,& dubium noſtræ legis po-
nitur vſq; ad §.& cū antiquitas. Dicit ergo ꝙ vſura primi ꝯtus
congregata ſorti,per ſententiam non efficitur ſors.& ideo dictæ
vſurę nomine nō venit vſura,qđ probat ſic: lex prohibēs vſuras
vſurarum,indiſtincte & gnāľr prohibet,ergo nullus caſus debet
eſſe ꝑmiſſus.Vel collige ſic,ꝙ vbicunq; aliqđ prohibetur,nō de-
bet inueniri modus,per quem veniat̃ ꝯ iuris diſpoſitionem. Vel
collige ſic, rō huius prohibitionis eſt gn̄alis, ergo & prohibitio.
& hæc in verſi.cum enim. Secunda rō principalis eſt ibi:Si.n.ec
ce alius modus arguendi ſic,qui ſemel eſt pœna afflictus nō dēt
ex eadem cauſa amplius affligi: ſed vſura centeſima ſortis pœ-
na reputatur,ergo afflictio ſuperaddi non debet afflicto.ſ.vt cur
rat vſura vſuræ. Item collige arg.ꝙ abſurditatem debemus eui-
tare,& abſurdum non concedere,quia ex vno abſurdo ſequere
tur aliud . Tertia rō eſt ibi, ſi enim ex iudicati, & eſt talis modus
arguendi,vſuræ non centeſimæ computantur in centeſimis, &
in ipſis transfunduntur.Item non eſt æquum ſi forte debitor nō
pōt ſoluere,qa veriſile eſt ꝙ ſolueret, ſi hēret pecuniam ad ma-
nus,qđ eius impotentia tot ſubijciat̃ pęnis. ſufficit ergo ſi currit
ex ſorte,non ex vſura . Quarta rō principalis eſt ibi . Si.n.nouat̃,
& eſt alius modus arguendi talis. Illud, qđ ſubrogatur loco ali-
cuius debet ſapere nām eius, cuius loco ſubrogatur: ſed ita eſt,
centeſima vſura eſt ſubrogata loco illius minoris, quę currebat
ex ꝯtu,ſed ille nō currebat niſi ex ſorte:ergo nec cētēſima cur-
rit niſi ex ſorte. Vel collige ſic,totus primus ꝯtus ꝑ ſn̄iam noua-
tur,ergo ius metimur ex nouante,non ex innouato, ſed nā noua
1 tionis eſt,ꝙ currunt vſuræ vſurarum.† No.ꝙ id quod eſt origina
liter vſura,non pōt effici ſors per aliquam accidētalē cām, & ſic
inſpicitur natura,non accidens. But. Sequitur ver. & ideo. nam
hic reſpondetur tacitæ obiectioni,& ponit dubiū huius legis:vi-
debatur enim ꝙ vſura eſſe redacta in corpus nouæ ſortis, ſed re-
ſpondet hoc falſum eſſe.Et ex iſtis habes multa bona argumen.
& ſi me ar.ad q̄onem de facto.Statuto cauetur,ꝙ poſitus in ban
no ꝯdemnetur in quanto pluri pp eius ꝯtumaciam. Alio ſtatuto
cauetur,ꝙ delinquentes,qui non ſoluunt condemnationem in
tra menſem, debeāt pati ſupplicium corporale . Modo quidam
fuit bannitus in centum pp crimen,& in quanto pluri pp contu
maciam:iſte intra terminum ſoluit centum,ſed non ſoluit quā-
tum plus,quæritur nunquid debeat ſupplicium pati: & videtur
2 quod non, quia † iſta contumacia non eſt ſpecies eiuſdem deli-
cti,quia eſſet adiectio adiectionis.Et quia per iſtam contumaciā
non ineſt aliqua qualitas delinquenti,per quā delictum creſcat,
ſed eſt pœna ſolius contemptus, quaſi addat materiato, non tn̄
materiæ,vt ff.de in lit.iu.l.1.& ibi eſt caſus.hoc etiam hoc dicunt
3 Docto.† Opp. & vr̃,ꝙ per ſententiam non fiat nouatio in perſo-
a nali, *a* vt ſup.de euic.l.j.nec in reali iudicio,vt ff.de excep. rei iud.
l.duobus.Solut.triplex eſt nouatio,quædam eſt transfundens,&
iſta

A D D I T I O.

a In perſonali. vide Bar.hic.

iſta non fit hic;q̃dã adijciens,& iſta fit hic;q̃dam eſt, q̃ fit voto fa
cti,vel intentionis,vt ſi ſtipulor alteri;& ſi mihi non det, ſtipulor
mihi pęnã.Nã principale diſpoſitũ non cõſiſtit in obłone, ſed in
facto,ſeu intentione,q̃ transfundit in pęnã,ↄmiſſa pęna,|q̃ com-
mittitur ſi promiſſor requiſitus dicit,nunq̃ dabo|. Nã licet nõ ſit
in mora,eſt in facto,quod loco moræ ſuccedit: alias non poſſet
ↄmitti pęna,niſi ĩ vlt.ſtipulatione dies, vel condõ appoſita eſſet,
vt ff.de verb.obl.l.ſi ita ſtipulatus,§.Chryſogonus, q̃a igitur non
fuit cogitatum de mora,cũ non p̃cederet obło,nec de iuris vin-
culo,ſed fuit cogitatum tm̃ de facto,illud inſpicitur:vt no. ſup.đ
4 tranſa.l.vbi pactum.† Quæro, ex quo non fit nouatio, vtrũ poſ-
ſit accumulari actio prima,& actio iudicati? & vr̃ ꝙ non,quia re
deundo ad initium nouæ petitionis, ſententiæ renunciare vr̃, vt
ff.de mi.l.minor 25.ann.cui fideicommiſſum. Tu dic,ꝙ cumula
re non põt:tñ non vr̃ renunciare ſententiæ, immo põt eam alle-
gare ad probõnem ſuæ intentionis,ſecundum Guil. de Cug. q̃a
ita no.ff de iureiu.l.ait prætor,§.denique,& adde quod not.ff.de
don.l.ſi in ſtipulatum.

1 *Fideiuſſores.ex quo habent tempora quadrimeſtria,dicuntur expreſſe, vel tacite condemnati.*
2 *Obligatio & executio contrahuntur ex obligatione iudicatum ſolui.*
3 *Fideiuſſore iudicatum ſolui condemnato,an reus principalis ſit cõdẽnatus.*
4 *Filius ſi ciuiliter eſt condemnatus,executio contra patrem fieri poteſt.*
5 *Pater in executione, quæ fit contra eum propter delictum filij, quaslibet peremptorias opponere poteſt.*
6 *Fideiuſſores iudicatum ſolui,diuiſionis beneficium habent.*
7 *Statutum dicit ꝙ ſi filius committat maleficium,pater teneatur ſoluere cõdemnationem de legitima,an executio contra patrem fieri poſſit.*
8 *Pater põt cogere filium ad ſibi faciendũ refutationem de legitima fiſco ſoluta ſtãte ſtatuto quod pater teneatur pro delicto filij exburſare legitimã.*
9 *Dilatio cãæ,q̃ datur fideiuſſori ex pſona rei dicitur cõis rei, & fideiuſſoris.*
10 *Pater qui pro ſuo filio tenetur,repreſentando filium in carcere,onus ſtatuti non euadit.*

§.Et cum antiquitas.

Tpa quadrimeſtria p̃-
ſtant reo, & fideiuſſori
1 bus eius.h.d.† Quæro,ad q̃d p̃ſtant fideiuſſorib.rei. cum ipſi ha-
beat hęc tpa ex pſona ſua;quinimo nondũ currunt,ſed poſtq̃ fi-
deiuſſores erunt condemnati? Rñd.neceſſe habes dicere,ex quo
hñt tpa quadrimeſtria,ꝙ ipſi expreſſe,vel tacite ſunt ↄdẽnati:nul
li.n.non condẽnato expreſſe, vel tacite,hęc tpa largiunt̃,vt s̃.eo.
l.2.Sed ↄ̃ hoc opp.iſti fideiuſſores non fuerunt in iudicio,niſi tpe
ſatisdationis,nec eſt lis cont.cum eis: ergo damnari nõ poſſunt.
Rñd.ſpãle eſt in fideiuſſore iudicatũ ſolui, q̃ fideiuſſit apud acta.
Nam in ipſam ſnĩam conſenſit,& qñ proceditur in ↄſentientẽ,
citatio neceſſaria non ẽ,vt ff.de vſur.l.Herẽnius,ĩ prin.duo tñ re-
q̃re,ꝙ fideiuſſerint iudicatum ſolui,& ꝙ apud acta,ita ꝙ ſint ap
pendices ipſius iudicij;& ex ipſo iudicio ſit notoriũ ipſos eſſe ob
ligatos & iõ ſecus eſt in his,q̃ fideiubent in alia cauſa, q̃ iudicatũ
a ſolui, *a* q̃ vocantur fideiuſſores ↄ̃ctus,vt no.in c.j.extra,de iniur.
2 & dam.da.lib.6.& facit.ff.mand.l.ſi remunerãdi,§.Maurus.† Ex
iſta igit̃ ſtipłone iudicatũ ſolui,duo contrahunt̃.ſ.obło, & execu
tio.& hoc trib.rõnib. Primo,vt ſit litium finis. Secũdo,nã verbo-
rum,q̃a promittit iudicatum rei ſolui, non iudicatũ ipſius fide-
iuſſoris. Tertio,q̃a iſte fideiuſſor apponit ad ſoliditatem ipſius iu
b dicij:ergo pars intrinſeca eſt ipſius iudicij, & hoc tenẽt Doct. *b* ĩ
l.1.ff.iud.ſol.Gui.de Cug.l.j.§.j.ff.q̃ ſatiſ.cog.& hoc per Odof. &
c Cy.& hęc fortius vera ſunt in criminali,*c* vbi ſatiſdat iudici non
tanquã creditori,ſed tanquã exactori,& arctatori, vt ff. de in ius
voc.l.cum,pro quo.Quod dixi in fideiuſſore,& mandatore,dico
in quolibet,q̃ facit ſe conſortem litis,ẽt ſi promitteret tanq̃ prin
d cipalis correus debendi, iudicatũ ſol. Sed nunquid *d* iſte fideiuſ-
ſor,q̃ fideiubet iudicatum ſolui,hẽat bñficium excuſſionis? & vr̃
ꝙ non,cum executio fiat leuato velo,vt hic patet in litera: niſi di
cat̃,ꝙ lr̃a loquatur de iure veteri: ſecus de iure authenticorum.
primũ vr̃,poſſe p̃bari,q̃a exceptio excuſſionis eſt exceptio ordi-
nis,q̃ dẽt opponi añ ſnĩam,vbi cadit obiectus: ſed hic ſumus poſt
ſnĩam,q̃a vr̃ ↄdẽnatus fideiuſſor vna cũ principali. & caue tibi,
e q̃a aliud eſt in fideiuſſore *e* de iudicio ſiſti,q̃ poſt ſnĩam nõ tenet,
vt ff.de fideiu.l.Græce,§.poſt litẽ,& no.in Auth.de his,q̃ integr.
ad app.in prin. Vel melius dic,ꝙ iſta exceptio põt opponi in exe-
cutione ſnĩæ. Non.n.hoc caſu opponit ordini petitionis,ſed ordi
ni executionis. Nã cũ fideiuſſor non eſſet añ ſnĩam obligatus ex
cła,q̃ verba ſonant prius excipere nõ potuit: ergo nũc excipiet,
arg.in l.2.s̃.de conſ.eiuſdem litis. Itẽ q̃a exceptio ↄpetit fideiuſſo
ri ex pſona ſua nõ rei;& iõ eã opponere nõ prohibet̃ p ea, q̃ dicã
f j.& hęc eſt ueritas. Sed q̃d ſi dicit inſtr̃m, *f* ꝙ A.B. & C.ſe obliga-
uerunt inſolidũ,nunq̃d A.poſſit p̃bare p B. & C. ꝙ ſit fideiuſſor,
non inſolidum? Dic ꝙ ſic,ut s̃.de teſt.l.dictantib.p Cy. Si aũt eẽt
3 verbũ principł̃r,tunc ſecus. Mõ quæro,q̃d eↄ̃:nunq̃d cõdemna-
to fideiuſſore iudicatum ſolui, uideat̃ condemnatus reus princi
palis?& ur̃ ꝙ nõ,ut ff.man.l.creditor.in princ.& ff. de tranſa.l. &
poſt rem,§.fi.In ↄ̃rium vr̃, ſi reo fuit denunciatum, & fideiuſſor
non ſit ſoluendo,ut s̃.vbi de crim.agi.opor.auth. qua in prouin-

g cia. Quæro, vtrum ſtatim *g* poſtq̃ fideiuſſor eſt conuentus ſup.
executione ſnĩę poſſit petere executionem ↄ̃ reum, & vr̃ hic ca-
ſus expreſſus ꝙ ſic,q̃a pp coniunctionem cãæ eſt idem iudex,ut
ff.de euict.l.minor.in prin.& s̃.de ſenten.l.cum eorum.& ſu.vbi
cauſę fiſc.l. cũ uendente. Ego hic diſtinguo,quia aut loquimur
in fideiuſſore iudicij,& eſt verum, quod dixi. Aut in fideiuſſore
ↄ̃ctus:& tunc non eſt iudicium cõe inter eos,vnde nec hincinde
4 ↄ̃ alterum,proceditur executiue.† Quæro, q̃d de quaſi fideiuſſo-
re,i.de patre. vtrũ filio ciuił̃r condemnato fiat executio ↄ̃ pr̃em?
dicit gl.ꝙ ſic,q̃a ex ipſo iudicio obligatur, dum tñ filius fuerit in
iudicio patre conſentiente, & hoc quo ad executionem fiendã
ↄ̃ patrem in peculio profectitio, & in vſufructu aduẽtitio. Nam
talis vſusfructus redigitur ad inſtar peculij profectitij. Iſta eſt gl.
ſingu.q̃ non eſt alibi,ff. de noxa.l.ſi ↄdemnatus.q̃ perpetuo tene
5 menti.& no.eam.† Quæro,nunquid in iſta executione pr̃ põt op
ponere quaslibet peremptorias? Reſpon.ſic.vtor arg.Bar.q̃ dicit
hoc in fideiuſſore iudicatum ſolui,vt hic p eum, & eſt valde no.
verba enim eius hæc ſunt. Opp.ꝙ ẽt poſt quadrimeſtre tempus
fideiuſſor non patiatur executionem, cum non ſit condẽnatus
ipſe,ſed reus, & ſnĩa lata cũ vno, &c. & forte hẽbat exceptionẽ
fideiuſſor,q̃ reus non hẽbat. Solut.aut dum conuenit reus, fide-
iuſſor aſtuit liti,& ſibi p̃iudicat̃,ſi velit ſe tueri ex pſona rei, qua-
ſi indebite condemnati.ſed ſi præſens non fuiſſet, tunc ẽt poſſet
ex perſona rei ſe tueri,ut l.ſępe,§.ſed ſcientib. ff. de re iud.ſi autẽ
vult ſe tueri ex pſona propria,& hẽt aliq̃ exceptionem,tunc põt
quantumcunque fuerit p̃ſens ſnĩæ rei. Oportet.n.intelligi hanc
leg.altero de duob. modis. vno modo fideiuſſor fuit conuentus
cum reo,& cõdemnatus. nimirum ergo ſi executio fiet in eum
poſt quadrimeſtre tp̃s,vel dic;ꝙ loq̃tur in fideiuſſore iudicatum
ſolui,q̃ iudiciał̃r accipitur. Et reo cõdemnato ſtatim committi
tur ſtipło, & ↄ̃ eum fit executio, dato ꝙ ipſe condemnatus non
fuerit,argum.l.ſtipło.§.ſiue.de ope.no.nun.ſm̃ Iac.But.nec mi-
rum q̃đ eit,qñ ſimul conuenti. Nam qui ſimul mecum eſt con
uentus, & in iudicio pariter probationes p̃ſtitimus, uel præſtare
debuimus,dẽt hr̃i pro ſolenniter citato,ut eſt gl.ſing.in l.ſi dictũ,
§.ſi præſente,ff.de euict. Aut dicas,ꝙ ſnĩa lata ↄ̃ reum, vr̃ lata cõ
tra fideiuſſorem apud acta receptũ pro executore iudicij, eo ꝙ
ipſe fideiuſſor fingitur condemnatus, dum tñ fuerit efficaciter
obłatus:nam ſi exceptione poterat ſe tueri,non fingitur cõdem
natus,ne fictio ſit iuri ↄ̃ria,ar.gl.q̃ eſt de le.j.l. talis ſcriptura. & iõ
ↄ̃ tacitam ſententiam hẽt exceptionem p̃emptoriã ex ſua perſo-
na:q̃ non hr̃et,ſi eſſet expreſſe condemnatus.vt s̃.ſen. reſci. non
poſſ.l.p̃emptorias.demum conclude,ꝙ nulla exceptione muni-
tus,triplex eſt iſtius ſnĩæ effectus:vnus victori ↄ̃ reum: ſecundus
victori ↄ̃ fideiuſſorem:tertius fideiuſſori ↄ̃ reum, ſicut p̃bat hæc
6 lex ſingul.in mundo.† Denuo quęro, ſi plures ſunt fideiuſſores
iudicatum ſolui,vtrum habeant beneficium diuiſionis? & puto
ꝙ ſic,q̃a iſtud beneficium non redarguit iudicium de malo ordi
ne, nec ſnĩam de iniquitate, & iõ poteſt opponi in executione.
Sed quid dices,ſi duo fideiuſſerunt diſtributiue,vnus in decem,
alter in reſiduo,& ille q̃ fideiuſſit in decem,nõ eſt ſoluendo,vtrũ
alter teneatur inſolidũ? Dic ꝙ non,q̃a obło fuit diuiſa, & taxata
p pactum,vt ff.de fideiuſ.l.fideiuſſores magiſtratuũ,§.p Aurelio.
licet alias noĩe reſidui totum contineatur,vt s̃.de hr̃dib. inſt.l.2.
& ibi per Gui.de Cug. Quid dicemus·pone, fideiuſſor implorat
beneficium cedẽdarum actionum: actor dicit ꝙ reus eſt inops,
ita ꝙ ceſſio nil operatur? Rñd. ceſſio iuris eſt, & nihil ad rumbũ,
ꝙ de facto non ſuppetunt facultates,vt s̃.de colla. Auth.quod lo
7 cum.† Iuxta prædicta quæro,dicit ſtatutum ꝙ ſi filius maleficiũ
committat,teneatur pr̃ ſoluere condemnationem de legitima
filij.modo petitur executio ↄ̃ pr̃em.pr̃ duo allegat.primo, ꝙ ĩ vi
ta ſua nullam dẽt legitimam.ſecundo ꝙ ipſe pr̃ non fuit cõdem
natus,nec filius fuit in iudicio de eius conſenſu,quęritur quid iu
ris; Reſpon.iſta non eſt proprie legitima,tamen dẽt aſſignari lo-
co legitimæ illa portio,q̃ nunc,ſi pr̃ moreret̃,eſſet ltĩma,ne ſtatũ
ſit ludibrio,quod diſponit,ꝙ pater teneatur aſſignare legitimã.
h Quid ergo ſi tempore mortis pater inueniatur pauperior, *h*
vel

ADDITIONES.

a Iudicatum ſolui. Vide Bar.qui iſtud tenet,in l.1.ff.iud.ſolui in fi.
b Tenent Doct.contra iſtam opi.alle.Iac.But.caſum in l.duobus.§.igitur ſi quis, ff. de iureiu.ſed gl.ibi tollit obiectum.
c In criminali uide quæ no.Bal.in l.qui crimen,in 7.q.inf.qui acc. non poſſ.
d Sed nunquid.vide Bar.in l.cum eorum,ſu.de ſen. & intetlo.om.iu.Dy.& Barto.in rub.ff.iud.ſol.Io.And.in add.Spec.in ti.de exe.ſen.§.ſequitur,ſuper ver.quod ſi ſententia.poſt Odof.vr̃ velle,quod requiratur excuſſio.
e In fideiuſ.vide Bal.& Ro.in l.2.§.1.ff.qui ſatiſ.cog.
f Sed quid ſi dicit inſtrumentum.vide Bal.in l.dictantib.hic alle.Flor.l.nullum,ſup. de teſtib.
g Vtrum ſtatim. Vide Bal.in l.cum eorum,hic alleg.& in l.1.ſup. de aſſer.tol. & adde quod no.Bal.in fi.huius l.& Bar.in l.1.ad fin.ff.iudic.ſol.& Bal.in l.cum vendẽte,hic alleg.
h Pauperior,vide quæ dixi in l.Stichus,ff.de pecu.lega.& Bal. in l. ſi ſucceſſione, infra de reuo.his quæ in frau.cred.& quod in ſimili no.Bar.in l.pactum.in 6.op.ſup. de colla.& id,quod hic tenet Bal.in terminis tenet in l.2.inf.de adop.& vide ſup. prox.& l.quamuis,in fi.ſup.de fideic.

vel locupletior? Reſpon. hoc non conſideratur, qa legitimam ac
cepit, & hic quidē plenā, pp futurum dubium, vtēs in hoc quo-
dā dicto But. quod ipſe ponit ſ. de coll. l. pactum. vñ filius ipſe tpe
mortis legitimā petere non poterit in bonis pr̄nis, ēt q̄ amplióri-
8 ribus effectis. Et puto, ꝙ pr̄ ad ſuam ꝓuidentiā poſſit cogere tam
fiſcum q̄ filium ad faciendum finem, & refutationem patri de
ſucceſſione futura, qa non eſt proprie pactum de ſucceſſione fu
tura, ſed q̄dam pceptio legitimæ, ꝓueniens tp̄s ordinatum a lege
cōi, ff. ad leg. Falcid. l. cum quo de peculio, §. fi. Item ad fm̄ moti
uum dico, ꝙ aut ſtatutum dicit, obligetur pro filio, & tunc opor
teret agi condictiones ex lege, qa verba ſtatuti diriguntur ad pa-
trem: aut dn̄t, compellatur pr̄ pro filio, & tunc fiat executio in pa
trem, qa verba executiua diriguntur iudici, & pater æquipara-
tur hoc ſecundo caſu fideiuſſori iudicatum ſolui, ſed priore caſu
ęqparat fideiuſſori debitū ſolui, inter quos caſus eſt aperta diuer
9 ſitas re, & verbo. † Or denuo nos uidemus hic, ꝙ dilatio data p
Prætorē reo, vr̄ data fideiuſſori, quatenus uirtus Prætoris ad hoc
ſe extendit. & eſt rō, quia cauſæ dilatio, q̄ datur, cōis eſt rei, & fi-
deiuſſoris. Nam & ſi eſſet hr̄ditas iacens condemnata dato cu-
ratore hr̄ditati, hr̄et hoc beneficium: ergo non eſt perſonale. Itē
beneficia ambulatoria nunquam perſonalia ſunt, ſed ea demū,
q̄ annexa ſunt oſſibus, vt ff. de ritu nupt. l. non ſolum, §. ſi puel-
10 læ. † Extra quæro, utrum pater, qui pro filio tenetur, pro repre-
ſentando filium in carcere, euadat onus ſtatuti? Dico ꝙ non, ar-
gumento utens a ſi'i, quia non pōt dare pro noxa filiū, nec ope-
ra eius, ut inſt. de noxa. §. ſi. Or pone q̄ōnē de facto, fideiuſſor pp
inopiā poſitus fuit in carcere anteq̄ ſoluat egit ꝯ reū, petens eum
ſibi ꝯdemnari ad q̄titatē, in qua fideiuſſit, tanq̄ ex mora. Mō q̄ri-
tur, utrū libellus iſte ſit ptinens, an ineptus, & ur̄ ꝙ ſit bñ forma-
tus, ꝓbat, qa in oblōnib, facti ſuccedit oblō ad intereſſe, & tm̄ vr̄
fideiuſſori obeſſe, in q̄tum obligatus eſt, ut ff. de neg. ge. l. ſi quis
mādato. Item iſtius fideiuſſoris maxime intereſt, qa maceraт in
carcere: vñ, & ſi inueniret mutuantem, poſſet recipere pecuniā
ſub vxoris, quas repeteret a debitore, ut ff. de in li. iuran. l. numis.
In ꝯriū vr̄, qa reus tenetur fideiuſſori ꝯſeruandum eum indē-
nem, vt l. ſi mandato, §. quoties, ff. mand. ſed hoc pōt fieri plurib.
modis, ſ. ſoluendo pro reo. Item forte dando aliquid creditori,
pp quod eximeret fideiuſſorē ſolum ab oblōne. item conſueuit
hoc procurari datis fideiuſſorib. magis idoneis. Nam ob hanc u-
tilitatē pupill' poſſet eximere fideiuſſores tutotis ab oblōne, &
recipere nouas oblōnes nouātes, qa ſuam ꝯdōnem facit melio-
rem. Cum igitur pluribus modis poſſit ꝯſeruari indemnis, & ſit
in electione debitoris, q̄ uiam procuret, non dēt pciſe agi ad ſol-
uendum, ſed ut verbum ſonat, ad ꝯſeruandum indemnem, ut ſ.
de magiſt. conu. l. j. in prin. vbi vr̄ expreſſum. Sol. poſt morā hoc
pōt peti tanq̄ intereſſe tacite conuētum, in quo tacite ſit execu
tio uirtute expreſſi, ad hoc facit, ff. fam. ercif. l. his conſequenter
§. Celſus. Nec ob. ꝙ plures ſūt uię, & c. qa illud poſſibile dēt po-
ni in facti executione: eſt enim ualde crudele dicere, ꝙ p ſubter-
a fugia rei fideiuſſor a in carcere moriatur. Nec tñ nego, ꝙ libel-
lus. in quo peteret ſe ꝯſeruari indēnē. eſſet magis tute formatus
& adiūgi poſſet, & ſi nō ꝯſeruat indemnē, peto tñ rōne itereſſe:
intereſſe. n. uenit in petitione non directe, ſed indirecte, ut ſu. de
ſent. & interl. l. cum corū, & ſ. de ſentē. q. ſine certa q̄titate. l. 2. &
ꝯ. de inutil. ſtip. l. 3. in uer. taxatione q̄titatis. & no. ff. de uer. obl. l. 2. §.
item ſi in facto, & ff. rem ra. hab. l. ſi ſine. §. cum aūt. ſuper ver. hoc
caſu. Et adde ad hanc l. quod no. Cy. in l. fi. ſ. de ſpor.

ADDITIO.

a Fideiuſſor. Vide Bar. in l. 2. ſup. de ſen. quæ ſine certa quan. pro quo facit, quod no.
Bar. in l. fideiu. pro uenditore. ff. de fideiu. & quod no. Bald. ſup. ea. l. in uerſ. quæro,
vtrum ſtatim. & in l. certum. ſo. fa. er. & dicit hic Pa. de Ca. per iſtū tex. ꝙ ſtatim
fideiuſſor iud. ſol. retractus eſt. & ex actu ſine alio proceſſu, coram eodem iudice
pōt implorare officium iud. ut cogat principalem ad ſibi ſoluendum, ēt ſi fideiuſ-
ſor contra principalem nullum haberet inſtrm̄ guarentigiæ, uel ius exequibile, &
eſt de mente Bal. ſup. eo. l. 1. uer. quæro utrum ſtatim. & in l. 3. ad fi. ff. iud. ſol.

Si plures vna ſententia condemnati fuerint. *Rub.*

LEX PRIMA.

1 *Fines agrorum ſi pluribus adiudicantur, cuilibet adiudicari uidentur pro portione prædiali, & non pro uirili.*
2 *Copula, & diuidit in partes.*
3 *Nouatio diffinitiua non fit per interlocutoriam, ſed per diffinitiuam.*
4 *Diuiſio quæ fit in delictis an proſit condemnatis.*
5 *Solutio unius, an liberet alium.*
6 *Condemnati inſolidum poſſunt inſolidum conueniri eodem libello.*
7 *Sententia in concomitantijs an libello debeat eſſe conformis.*
8 *Populeti monaſterium, a Rege monaſterium habet.*
9 *Radix Publicianæ eſt quaſi dominium.*
10 *Publiciana an detur ei qui præſcribit utile dominium.*
11 *Actio, & agere, an requiratur in iudicijs.*
12 *Titulus ſuperueniens, an ualeat.*
13 *Feudatarius, an habeat Publicianam, uel utilem rei uendicationem.*
14 *Articulus ſine tempore, dicitur impertinens.*

SI non ſinguli. Pluralis locutio diuidit cōdem-
natos in partes virilés. Vel ſic ob
ligatio ex ſententia lata cōtra plures collegas, ipſo iure ꝯ-
1 hit pro diuiſo. † No. ꝙ hęc lex locum habet in ſn̄ia ꝯdēna-
toria: ſecus ſi in adiudicatoria. Nam ſi pluribus adiudicant̄ fines
agrorū, vr̄ cuilibet adiudicari pro portione prædiali, non pro vi-
rili tex. eſt no. ff. finium regun. l. 4. §. ſi aliter fundus. Quero, q̄ erat
a dubitatio a huius legis? Reſpon. quia ex originali cauſa quilibet
tenebatur inſolidum, & quilibet erat cōuentus inſolidum, & tñ
2 ſn̄ia ſimpl̄r lata, per viriles lata vr̄. & eſt ratio, quia † copula, &, di
uidit in partes, vt ſ. de conſt. pec. auth. ſi qñ. & ff. de duo. re. l. reus,
§. cum tabulis. & ff. de cond. & dem. l. cui fundus, & iſta eſt diui-
ſio interpretatiua. Nam ſi eſſet diuiſio vera, non haberet locum
in vltimis voluntatib. ius accreſcendi, vt ff. de cond. & demon. l.
mulieri, & Titio, & ff. de vſufr. l. dn̄s, §. fi. Quæro, nunquid idem
ſit in præcepto facto pluribus obligatis inſolidum, ꝙ ſoluant, ſ. ꝙ
videatur pro parte factum? Rñ. nō. immo inſolidum ſicut ꝯctus
3 loquitur: & eſt rō, qa fit in executionem ꝯctus. † Item quia per in
terlocutoriam non fit nouatio diffinitiuæ, ſed per diffinitiuam.
b Et nota, b ꝙ lex noſtra loquitur, qñ diuiduum in ſententia deduc
citur: ſecus ſi indiuiduum, qa ſit quædam nouatio, vt ff. de eui. l.
ſi rem hęreditariam, & ff. de neg. geſt. l. qui aliena. §. fi. Item intel-
lige hanc leg. qñ illi, ꝯ quos agitur, ſunt participes eiuſdem oblō-
nis, vel damni: ſecus ſi non ſunt collegæ, ut ſi ſunt participes obli
gationis ex maleficio. Nam tunc quilibet videtur condemnatus
inſolidum ad merā pęnam, vt l. j. ſ. de cond. fur. Vnde fuit q̄ō de
c facto duob. c quorum vnus vulnerat, alter mandauerat; qui ſm̄
formam ſtatuti debebant puniri, quilibet in cētum, & in actis re
periebatur, Titius & Seius fuerunt ꝯdemnati in cētum, vnus de
vulnere, alius de mandato. Nam quidam volebat vincere ꝑ hāc
leg. ꝙ videbantur ꝯdemnati in centum inter ambos. & hāc opi.
tenuit Spec. de ſen. §. ſpēs. ver. illud aūt certum eſt. Sed ꝯrium vr̄,
qa nulla ſ̄ cōio eſt inter iſtos, & qa in ſn̄ia erant appoſita hæc ver-
ba. Nos ſequentes formam ſtatutorum; & qa Poteſtas dēt & po
teſt illam ſententiam interpretari ſm̄ iura, ut ff. de appel. l. ab ex-
ecutore, qa naturæ rei ſeruire debemus, ut l. j. ſ. de formu. dicit In-
d no. ꝙ diuiſio d nō ſit in delictis. ext. de reli. do. c. ꝯſtitutus. † Modo
4 inſurgit dubiū, vtrū iſta diuiſio proſit ꝯdemnatis? Dicunt q̄dam
ꝙ ſic, quia ſic in partem condemnati vñr, & in aliam partem ab-
ſoluti. gl. dicit ꝯriū, & bene dicit Iac. Butr. ꝙ ne interim agat, dēt
offerre partem ſuam. Sed truffa eſt, ut ff. de uſu. l. poſt deciſionē,
& ſ. de tranſ. l. ſi quidem. Quæro, q̄d ſi plures ſunt condemnati
ipſo facto per ſententiam ſtatuti propter maleficiū, utrum diui-
datur inter eos ꝯdēnatio: & dic ꝙ aut plures ꝯdēnant̄, ut uniuer
ſi, & non diuiditur, qa corpus uniuerſitatis tenet, & non ſinguli:
aut ꝯdemnant̄, ut ſinguli, & tūc ꝯſidera, ꝙ alia eſt natura delicti,
qa ſinguli inſolidum delinquunt, & iō inſolidum uidentur a le-
ge ꝯdemnati: alia eſt natura ꝯctus, uel quaſi qa quilibet uidetur
5 pro parte ꝯhere, uel quaſi, ut hic. † Sed ſi etu quæris, an unus ſol-
e uendo liberet alium? refert. Aut eſt mera rei executio, & liberat,
ut l. j. ſup. de condi. fur. Aut eſt mera pœna, & hic ſubdiſtingue.
Aut ex maleficio tenetur, & non liberatur. Aut ex quaſi malefi-
cio, & liberatur, ff. de iuriſ. omn. iu. l. adeo, & ff. de his, qui deiec.
f vel eff. l. perceptione. Modo accidit quæſtio de facto. Statuto f ca
uetur ꝙ uilla aut repræſentet malefactorem, aut damnum reſar
ciat: quatuor fuerunt malefactores, q unam robariam fecerunt,
uilla repſentauit unum, q̄ritur q̄d iuris? Rñ. pro rata. i. pro quar-
ta parte minuit ꝯdemnatio uillæ, qa hęc eſt natura obligationis
de iudicio ſiſti, ut ff. ſi q̄s cau. l. ſi ſeruus. §. pluriū. Quæro, cur tam
uarie, cum ſn̄ia legis nō diuidat ſe, ſecus aūt in ſn̄ia Iudicis? Rñd.
qa ꝑ ſn̄iam legis non quaſi ꝯhitur, & iō ſapit merā naturam le-
gis, ſed per ſn̄iam Iudicis quaſi ꝯhitur, & iō ſapit naturā ꝯctus,
quia inter plures Iudicis pro parte virili intelligitur ꝯtractus
6 celebratus, vt ff. de duo. re. l. reos, §. cum tabulis. † Quærunt Do-
g cto. vtrum duo g inſolidum cōdemnati poſſint inſolidum ꝯue-
niri eodem libello? Breuiter dicunt, ꝙ ſic proteſtando, ꝙ eſt ꝯtē-
tus vnica ſolutione, vt l. j. ſ. de fideiuſ. tut. Extra op. ꝙ non teneat
niſi in parte fuerint cōdemnati, & in alia parte abſoluti. l. in iudi-
cio, ff. fam. ercif. Sol. Spec. cōcedit iſtā opi. in Spec. de ſen. §. ſpēs.
ver. fi. & male dicit, quod ſufficit de toto eſſe pronunciatum di-
uiſione facta inter plures, caſus eſt hic. Extra opp. ſententia dēt
eſſe conformis libello. l. fin. ſ. de fideicommiſſ. lib. ſed hic non eſt
confor-

ADDITIONES.

a Dubitatio. Sed vtrum hæc lex procedat in abſolutoria, vt quilibet cenſeatur pro
parte abſolutus, adeo quod poſſit agi pro alia parte, uide Bal. in l. fi. inf. eo.
b Et no. Vide tamen Inn. in c. conſtitutus, extra, de relig. do.
c De facto duob. Facit quod no. per Bar. in l. fi. in 4. q. de duob. reis, & uide Barto. inf.
prox. in ver. quæro, quid ſi plures.
d Diuiſio. Vide Bar. hic.
e Sed ſi. Vide Bar. in l. ſemper, §. in ſepulchro, ff. quod ui, aut clam. & quod hic ſequit.
f Statuto. Contrarium tenet Bar. in l. cum ſi exhibuiſſet, in fi. ff. de pub.
g Vtrū duob. vide Ang. in l. idcirco, in princ. ff. de iud. & Bar. in l. 3. §. 1. ff. de duo. re.

ꝯformis,ergo &c.Sol. dic ꝙ ſnīa dēt eſſe ꝯformis libello in trib.
ſ.in re,cā,& actione,de re probatur in d.l.fi.§.de pet.hęr.l.hæredi
tas materteræ.de cā probatur in l.hēat,de inſtitor. de actione ꝓ-
7 batur in l.edita actio,§.de eden. † Modo quæro, nunquid in cō-
comitantis : puta loco, & tpe , ſententia debet eſſe conformis li-
bello,& bř tex.in c. Abbate,de re iud.lib.6.dicit, ꝙ aut agit in ge
nere,non ſpecificata aliqua cā;& tunc ille qui agit , non dēt pro-
bare de concomitantijs,qa ſe non aſtrinxit.Aut agitur ſpecifica-
ta cā,vt ex donatione talis rei,ꝙ de neceſſitate hēt adherentiā lo-
ci,& concomitantiam tpis:tunc oportet probari iſtas concomi
tantias præceſſiſſe litis conteſtationem,vel tpe litis cōteſtate, qa
a hoc modo ſnīa erit conformis *a* libello.Si aūt cā ſuperuenit poſt
litem conteſtatam,tunc reus abſolui dēt:non qa debitor,ſed qa
non fuit intentatum,& iſta fuit ſubtilitas Inn.quam Io.Mon.ꝓ-
bat eſſe veram per ſuam dialecticam:quia dicit ipſe, vbi petitio
eſt generalis, oīs ſpecies habitu continetur , quia oīs ſpecies ſub
gñe habitu continetur,licet actu genus in ſpecie contineatur.vñ
cum lis ſuper libello generali conteſtetur,vř conteſtata lis ſuper
omni re,omni cauſa,& omni actione præſenti & futura:ſpecies
autem non poteſt eſſe,nec intelligi , tanquam quid ſeparatum a
genere,loco,& tpe,& Papa conſiderans,ꝙ ſpecialis cauſa allega
ta naturaliter habebat cohærentiam loci. & tpis ſm tp̄s cāæ, ab-
ſoluit hoſpitalarios,quos condemnaſſet, ſi petitio fuiſſet abſolu-
ta,nullam certæ cauſæ determinationem hn̄s,qa tunc in iudiciū
veniſſet omnis cā ſuperueniens,qñcunq; iudicio pēdēte ſtatuēs.
& hoc dictat ęquitas conſcīę ſanę,ſalubritas,& partium vtilitas:
nec non vitandus circuitus. Sed vř ꝙ Papa debuerit abſoluere
pp ineptitudinem libelli,qa libellus fuit diſtinctiuus , licet quidā
vocent eum ſubalternatiuum,& male. Se ad hoc rñdetur,quod
b ſpāle *b* eſt ſiu materia dicti libelli:qa enim valde difficilis eſt pro-
batio dominij directi,in reb.immobilib.admittitur talis libellus
diſiunctiuus,ſeu vt dicitur,alternatiuus,& per hoc quodāmodo
incertus,& quia iſta conſuetudo diſponit,nō poteſt de ineptitu-
dine libelli opponi,ſed de iuris rigore actor non poteſt cumula-
re rei vendicationem,& Publicianam,cum ſint incompatibiles
origine. Nam q hēt rei vendicationem,non hēt Publicianā, nec
ꝯ,vt ff.de eui.l.minor,§.ſi ſeruus . Item alia rōne videbatur libel-
lus ineptus, quia Abbas non intentauerat poſſeſſionem mona-
ſterio traditam,Sed gl.rñdet ꝙ ſpāle eſt in eccleſia,vt ſ. de ſacro
ſan.eccl.l.fi.caue tibi,quia illa lex loquitur,qñ eccleſia hēt titulū
a dño,non qñ a non dño.Et iō Spec.dicit,ꝙ prouidentia illius le
c gis non hēt locum in Publiciana , *c* cum ibi requiratur traditio,
vel quaſi.Inſt.de actio.§.aliæ.Sed alij dicunt,ꝙ ſtatim ꝙ eccleſia
d hēt titulum a poſſeſſore,hēt ēt poſſeſſionem, q̄ iuris ptāte *d* trāſ-
fertur,vt ext.de cōſuet.cap.ex parte . Nam ibi erat q̄dā inueſtitu
ra abuſiua,vñ ꝑ eam nō quæritur poſſeſſio,vt in c.1.qd ſit inueſt.
x.colla.ſi igitur tex.ſupponit ibi,ꝙ eccleſia acqrit poſſeſſionem,
ergo acquirit immediate ex ti.ſed tu dic, ꝙ immo ex ꝯſuetudine
nā lex,& ꝯſuetudo pōt poſſeſſionē trāſferre ſi vult,& tūc poſſeſ-
8 ſio nō hēt plurimū iuris,immo ipſa totaliter eſt ius.† Sed adhuc
e op. *e* monaſteriū Populeti habuit a Rege,monaſterium de Bene
fa.habuit a monaſterio Populeti:ergo ꝑ mediā ꝑſonam habuit a
Rege,vt ſ.de hęred.inſtituen.l. fi. Sol.illud in vři ſucceſſore tāgit
ēt ibi vtrum id, quod acqrit filius Regis ſua probitate habeat cō
firmare donationem paternam,& dñt Doct. ꝙ aut acqſiuit no-
mine Regni,& ꝯfirmat, dic ꝙ iura filij non veniunt in donatio-
ne paterna,vt ff.de pig.l.Paulus.dñium.n.qđ non erat apertū pa-
tri,nec apertū filio,vt hęredi,pater donare non poterit. & hæc q̄ñ-
tum ad conſtituendum ius in re,vt no.ff.de ſer.l.Papinianus,ſed
bñ pōt obligare filiū ad tradēdū,nō tñ hoc caſu : qa qñ Princeps
donat ſpem nudam,nil donat,niſi qñ ipſum ipſo viuente ſpes e-
xiſtat,& maxime qñ donat pro anima, qa nemo rem alienā pro
anima donare vř,vt extra de teſt.ca.filius. Et tāgitur ibi per Ber.
& Io. And. utrū ille, qui non pōt vſucapere pp malā fidē autho-
ris , hēat Publicianā ex ſua bona fide, & traditione. & dñt ꝙ ſic:
qa non eſt eadem rō,nā ꝓſcriptio viget ꝯ dñm,Publiciana ꝯ non
dñm. Vnde regula illa,cui competit uſucapio,& Publiciana, lo-
f cū hēt affirmatiue,ſed non negatiue *f* ut dicamus, cui non com-
petit vſucapiendi condū,nec Publiciana.Nā iſtud eſt falſum,niſi
eſſet res furtiua,uel ui poſſeſſa ab authore, nam tunc nec Publi-
g ciana datur. Tenementi. Conſidera, *g* an tres ſint radices Publi
cianæ,an duę,an una.Et uř ꝙ prima radix ſit uſucapiendi princi
pium:ſecunda radix ſurgens ex ipſa,ſit quaſi dñium:tertia radix
poſſit eſſe dñium pręſcriptione , uel uſuca.quęſitum, nam ſi ius
imperfectum.i.uſucapio inchoata parit Publicianam, ergo mul
to magis conſeruat ius perfectum,i.uſucapio conſummata:quę
enim ad confirmationem accedunt,hñt ualidare, non inualida-
re,ut ff.de leg.1.l.legata inutiliter. omne.n. ꝯfirmans cōſtituit in
ſuo ꝯfirmabili,& quaſi ex duobus fit unum,ut ff.de leg.3.l.1.§.ſi
filius.Sed tu dic, ꝙ radix Publicianę ē una tm̄ ex parte actoris.ſ.
quaſi dñium,quod eſt principiū actiuū,ex parte uero rei eſt poſ-
ſeſſio,q̄ eſt extremum paſſiuum,ſed paſſiua proprie non ponun
tur inter principiata,ut ff.de pec.l.quæſitum,§.ult.& ff.de rei uē.
l.ſin aūt,§.poſſidere.& ff.de pig.ac.l. ſi neceſſarias , §.fina. Sed tu
ſubtiliter conſidera,ꝙ Publiciana in ſuo habitu,fundamēto,ſeu
principio,ſtatim naſcitur in momento traditionis,vt ff.de Publi-
ciana.l.quæcunq; & l.eum qui,§.Prætor.& §.fi.itē vſucapiendi
condō incipit in eodem momento, & ſic iſta tria ſunt ſimul vſu
capio,quaſi dñium, & Publiciana. Inter prima duo nō eſt ordo
tpis,nec ordo cauſalis,ſed inter quaſi dñium,& Publicianam eſt
ordo cāę ad ſuum effectum,qui ordo percipitur in intellectu,nō
tpis diſtinctione.Item conſidera,ꝙ quidam ſunt in habitu,& tñ
non poſſunt excitari ad actum agendi, vt qñquis non hēt aduer
ſarium,& ipſemet poſſidet; nam non pōt eſſe aduerſarius ſuiip-
ſius,vt no.in l.fi.ſ.de hæred. ven. Qñq; habitus excitatur ad actū
in genere,ſed nō determinato modo,vt qñ dñs nō poſſidet, nec
alius,tñ verum eſt rei vendicationem excitatam eſſe ad quendā
ſuum actum in genere,videlicet ꝯ quemlibet,qui incipiat poſſi-
dere,vt l. 1,ſ.de alie.iud.mut.cā facta.& ff.de iud.l.nō alias.quod
9 no.† Or modo dico,ꝙ radix Publicianæ eſt quaſi dñium , quod
non dependet ab uſucapiendi condōne , eo ꝙ vſucapiendi cōdō
nō eſt cauſa eius;quia q̄ ſimul producuntur in eſſe. vnum nō eſt
cā alterius,vt ff.de fideiuſſ.l.generaľr , & ideo poſſibile eſt Publi-
cianam competere, & principium vſucapiendi ceſſare. ſed illud
non cōcedo,ꝙ acquiſito pleno dominio, Publiciana competat,
quia cum dominij plenitudo ſuperuenit,extinguitur quod imꝑ
fectum eſt.& tranſubſtantiatur in aliud genus formę,vt ff.de pe.
hære.l.non tantum.§. quod ſi pro emptore. licet Iac. de Rau.di-
cat , ꝙ ex ſua liberalitate prætor dat Publicianā ēt vero dño ꝯl.
10 ſi ab eo,ff.de pign.† Sane poſſet dubitari;vtrum detur *h* ei,q præ-
h ſcripſit vtilę dñium.Ideo dico vtile , qa non eſt de iuregentium,
nec eſt de æquitate ſcripta,ſed de mero rigore,vt no.ſ. de leg.l.j.
Idem de bo.ma.auth.niſi.& ff.de iureiur.l.ſi duo patroni,§.1 . &
l.j.in fi.ff.de aqua plu.arcen.qua pp illa actio,quæ datur in l.cum
de in rem verſo.vř vtilis,& non directa,iuxta no.ff.ſi ſeru.uend.
l.ſi quis diuturno.Sed melius dic,ibi tp̄s non inducit:ſed probat
eſſe inductum in ea qualitate,qualis ꝑtenditur , & veterib.ꝑſta-
tionibus ſe conformat , ēt ſi anno vno præſtaret piper;alio ſpal-
lam porci,& ſic continuatiue , vt ff.de vſufructu leg. l. nec inter
eſſe. quæ lex valde eſt notab. † Or mō reaſſumo,vt declarē me
ipſum,& q̄ro;quare iſte libellus,dico me dñium,vel quaſi,dř di-
i ſiunctiuus,& nō alternatiuus *i* Solu.reſolue libellum ad eius in-
tellectū,& ītelliges. Nā iſtud ſubordinarē hoc mō, dico me qua
ſi dñm,vnde alterum eligo,q̄uis ꝯditionaliter ſic extra , de reſti.
in integ.c.conſtitutus,& qđ no.in l.j.quan.prouo. non eſt neceſ.
ſed ille,qui agit alternatiue,non eligit, nec pure , nec ſub condi-
11 tione,vt l.3.ff.de eo,quod cer.loco.† Or modo venio ad dialecti
K cam K Inn.namq; apud Legiſtas (qui conſiderant realitatē) eſt
ambages,ꝙ ꝑ talē doctrinā ꝯſidero, duo enim ſunt actio, & age
re in iudicijs , & requiritur vtrūq; ſimul iunctū , ſ. actio deducta
ad agere,nam actio non intentata nihil patrocinať,& ecōuerſo,
agere ergo ſine actione, eſt quoddā organū ſine ſpiritu , qa ſine
actione nemo experitur.vt ff.de neg.geſto.l.itē ſi cū putaui.& l.ſi
pupilli,ad fi.Itē cōſidera, ꝙ libellus duob.tēporibus offertur,ſ.in
ingreſſu iudicij ad ꝑparationem,& fortius offertur in litis cōteſt.
qa tūc repilogať,vt de iud.l.rē non nouā.§.patroni.hinc eſt, ꝙ li-
bellus eſt uerus,ſi tpe litis ꝯteſtatę eſt verus,licet in exordio ſuo
non ꝯtineret veritatē,& ꝓpterea ex eodē iudicio ſequiť ꝯdemna
tio,vt j.de ꝯhen.& cōmit.ſtipu.l.nuda.& ff.de verb. obl.l. Si Ti-
tius,& Seius.poſt litē conteſtatā non eſt libellare,ſed libellatum
eſſe,& iō ſi eſt male libellarū per prius,reus de neceſſitate debet
abſolui a libello,vt ff.de iud.l.non pōt videri , quia eſt agere ſine
actione , & ſi dicať,lis eſt ꝯteſtata ſuper agere,licet nō ſuꝑ actio-
ne cū ius deficiat,vt dicit Doct.ꝑfatus. Ego concedo,ſed quia eſt
male cōteſtata ex parte actoris,& ēt mendaciter iuratum de ca-
lūnia,iudex dēt pro reo,nō pro actore ferre ſnīam , vt ff.de inoff.
teſt.l.poſthumus.§.ſi quis ex his.& a tali ſnīa tanq̄ carente funda
mento iuris,pōt appellari,vt ff.fa.erciſ.l.cū putarē.& ff.de pecu.l.
eo tempore. Oportet ergo ad uictoriā actoris, ꝙ ius ſuum cōcur
rat,cū iudicio , ideſt cū iudicij fundamento : vel ꝙ prius eſſet in
habitu,

ADDITIONES.

a Conformis. Vide not.per Bal.in l.fi.ſupra de fideic.liber.
Lit.conteſt.uide c.Abbate ſane,de re iud.in 6.& Bal.inf.
b Speciale. An Publiciana,& rei uendica.poſſit cumulati. uide Bar. & quæ ibi dixi,
in l.1.ff.de Publiciana,& uide infra.
c In Publiciana. Vide in l.fi.ſup.de ſacroſ.ecc.& in l.quoties,ſup.de rei uend.
d Iuris poteſtate. Vide Bal.in l.fi.ſup.de ſacroſ eccl.& in l.traditionib.ſup.de pac.&
in l.1.in prin.ſup.communia dele.& in l.licet ſup.de acq.poſſ.
e Sed adhuc opp. Declarat c. Abbate ſane,& uide.
f Negatiue. Vide Bal.in l.nihil ſupra,pro hærede.
g Conſidera. De materia iſta uide per Spec.& Io. And. in titu. de cauſa poſſ. & pro-
priet.§.nunc videndnm.
h Vtrum detur. Vide tex.in l.1.ff.de publi.no.Bal.in l.minor , §. ſi ſeruus,ff.de euic.
i Celſus. Dicitur diſiunctiuus , & non alternatiuus. Tu uide de hoc quæſito. & an
procedat talis libellus:Lanfr.de Oria in ca. quoniam contra falſam,§. petitiones,
num. 13.& quod ibi poſui in apoſt.ad ipſum,in uerſi.dico me dominum,uel qua-
ſi extra,de prob.
K Ad dialecticam. Adde c. Abbate ſane.

habitu,vt d.l.ſi rẽ, §.fin.vel ꝙ fingit retro,ut ff.de inoff.teſt.l.non
mortis,§.fi.Itẽ dicere,ꝙ hæc eſt natura gn̄is,arg.l.de pig.l.fi. non
bene fundatur legib. Nã illud eſt genus ꝙ per veritatẽ p̄t ad al' q̄
ſpeciem deduci:alias eſt falsũ genus.ff.lo.l.in naue Saupheli, ſed
illa petitio gn̄alis per veritatẽ ad aliq̄ ſpeciẽ deduci non pōt, cũ
tp̄e litis conteſtatæ nulla eſset. Item genus ſub tp̄e prolatum ſpe
cies non includit,q̄ tũc in rerum natura non ſunt,ut l.ſi ita. ff. de
auro, & argent. legat. ergo de neceſſitate dēt reus abſolui.Item
allegatio Inno.de conſcientia parum ualet in iudicijs: q̄a ſecreta
conſcientia de ſinu iudicis, & ſecretis de pectore ipſius non dēt
proficiſci,ſed de vtero,ac ſinu legis,vt ff.de officio Præſid.l. illici-
tas,§.veritas,de conſue.recti feud.ca.r.§.ſacramentum. & quod
no.in c.1.de bap.in Clem. itẽ melior eſt ꝯſcīa abſoluere, q̄ con-
demnare,cũ agens in iur̄o calũniæ fuerit periurus,vnde pro cer-
a to opinio Inn.erit ſeruanda fauore eccleſię,*a* ſaltẽ q̄a in eccleſia
loquit̄ *illud ca.licet* eius rō ſit gn̄alis.Nec tñ eſt rō ꝑquirenda,vbi
habemus legis ſtatutum ꝑ authoritatẽ text. ut ff. de legib.l. non
oīum.& ff.qui.& a qui.l.proſpexit. tñ ſecus eſſet ſ̄m ordinem iu-
diciorum,quia probationes non ſunt factæ lite conteſtata de iu-
re ēt prętorio, vel ciuili, illa decretalis non ualet aliquid cum.n.
dixerim ſuperius,ꝙ ſententia debet eſse conformis libello in tri
bus,& hic non poteſt eſse conformis quod ad iuſtitiam libellan
tis,quia tempore litis cont.deficiebat res,deficiebat actio,& defi
ciebat cauſa,& deficiebat affirmatio,& negatio,cum de illo co-
gnitum non eſset:ergo nec lis conteſtata.ſic ſi libellus erat cadu
cus,abſolutio de neceſſitate ſequi debet. Concludo igitur, ꝙ di-
ctum Inno.potius procedit de plenitudine poteſtatis, q̄ de iudi-
cij rigore,licet alij Doc.applaudãt Inn.ꝑꝑ reuerentiam,& autho
ritatem Papatus. Ad pleniorem autem intelligẽtiam oportet in
quirere de veritate, & de iudicio. Quantum ad primum q̄ro,v-
trum inſpecta ueritate locus de Roſellis eſset Abbatis,an hoſpi-
talariorum? & certiſſimum eſt in iure, ꝙ ille qui habet priorem
titulum in tp̄e,ille eſt potior in iure,ut ff.de Public.l.ſiue autẽ, §.
ſi duob.& s̄.de rei uen.l.quoties.hoc fundamento præſuppoſito
ſuppono aliud de iure,ꝙ eccleſiæ ſufficit iuſtitia ſolius tituli ſine
traditione poſseſſionis,uel quaſi.Nã eccleſia in ꝯ̄ctib. utit̄ eo iu-
re,quo legatarius in legatis,ut ſu.de ſacroſan. eccl.l. ut inter diui
num,tunc arguo ſic,hoſpitalarij hn̄t titulum anteriorem, quia a
p̄re. Monaſterium aũt de Benefac.hẽt titulum poſteriorem.ēt ſi
(ut allegabant) habuiſsent titulum a Rege nouello: Et eſto qđ
hoc probarent.igitur ex primordio tp̄is iuris prærogatiua reſul-
tat-Nec obſtat ſi dicatur, ꝙ hoſpitalarijs fuit donata ſpes potius
q̄ res.& hoc duplici rōne.Non obſtat primum, q̄a condō uerifi-
cans ſpem, immo ipſam in ſuam efficaciam deducens, fingitur
retro,& coniungitur condōnis euentus,ſuo principio diſponen-
ti. Rapit enim principium finem ſuum,q̄a finis obedit ſuo prin-
cipio,vt ff.qui pot.in pig.ha.l.qui Balneum,& ff.de verb.ob.l. ſi fi
lius:Secundo probatur, quia licet condō nō hr̄et tractum retro
tñ operatur, vt ex tp̄e ſuo,in quo ſuam veritatem oñdit,ut l.rece
ptum,ff.commu.p̄d.Sed ita eſt, ꝙ iſta condō conqueſtæ, ꝑuenit
tp̄s ante donationem p̄tenſam, vel veram q̄ pretendit Abbas.Er
go de primo ad vltimum concludo, ꝙ locus de Roſellis ꝑtinet
ad hoſpitalarios.Non ob.ſi dicatur,ꝙ res donata non erat in pa-
trimonio donantis,nec vnq̄ fuit eo uiuente: q̄a filius dēt proſeq
factum p̄ris.& ratum hr̄e tenetur, ēt in eo iure, ꝙ incipit a filio,
vt ff.de iure do.l.ſi ego,§.1. vnde in vſibus feudorum cauetur,ꝙ
ſi dn̄s concedit feudum non apertum,quod poſtea aperitur filio
ſuo tenetur filius inueſtire,& confirmare,vt in c.1.q̄ ſucce.tene.
coll.x. Itẽ non obſtat ꝙ locus ille de Roſellis tunc eſſet hoſtium,
& ſic non poterit eſſe in commercio actu,q̄a ſub pia ſpe,& veri-
ſimili condōne poterat ſe cõferri,ut ff.de le.1.l.item apud hoſtes
& certe nec vr̄ de nouo acquiſitum,ſed recuperatũ. q̄a apud in-
fideles non eſt verum dominium.8.diſtin.quæ iure. Præterea da
to.ꝙ hoſpitalarij, & monaſterium de Benefac. hr̄ent titulos, ta-
mẽ vterq; hẽbat titulum ab eadem maieſtate,q̄a a maieſtate Re
gis. Tamen in pari cã,alio nō adiuncto,titulus rei eneruat titulũ
actoris,vt no.s̄.in quib.cauſ.ceſſ.longi tempo.p̄ſcriptio.l. hæredi
tatem,& s̄.de edicto diui Adr.tol.l.fin.& inſtitu.de inter.§. com
modum. Præterea hoſpitalarij habebãt titulum directum a Re-
ge,ſed Abbas a monaſterio Populeti.Nec obſt.ſi dicatur,ſi hẽo
titulum ab habente cãm a te : ergo habeo a te. Nam hoc eſt per
quendam diſcurſum intellectus, ſed non per veram exiſtẽtiam
terminorum,vt ff.de euict.l.ſi rem,quam.Nec obſt.ſi dicatur,ꝙ
de ordinatione Regis fuit dictum monaſterium ædificatum in
loco de Roſellis,q̄a non ſeq̄tur,fuit ædificatum in loco.ergo do
tatum de loco. Nã nullo iure cauetur, ꝙ ſi in fundo meo iubeo
ædificari eccl'am,videar aliud ꝯcedere q̄ ambitũ loci,ſicut ſepul
chrum nihil aliud continet q̄ quod eſt intra ſui loci ambitum,&
licet vniuerſitas fundi rapiat ad ſe ſepulchrum, non tñ econtra,
vt ff.de ꝯ̄h.empt.l.in modicis. Et fatuum eſſet dicere,ꝙ ſi nobilis
mandat in caſtro ſuo eccleſiã ædificari, ꝙ videatur ei aſſignaſſe
totum caſtrum pro dote,argu.s̄. de hæred. inſt.l.quoties.Modo
in ꝯ̄rium arguo:locus de Roſellis fuit donatus Abbati ab eo,qui
erat dn̄s in poſſeſſione p̄ſenti:ergo donatio ualidior exiſtit.Secũ
do q̄a ſpes donari pōt tũc,qñ eſt poſita in aliquo ordine exequẽ
di,vt j̄.de do.l.ſpẽ.Sed ſi non eſt poſita in ordine,remoto ordine
nullũ ſeq̄tur ordinabile,& eſt q̄dã ſpes abuſiua. Secundo argui-
tur ſic ꝑ Abbatẽ,titulus meus eſt verus titulus:ſed titulus hoſpi-
talariorum non eſt verus titulus,q̄a euanuit,cũ donator de loco
illo nullam ꝯqueſtã fecerit:ſicut cũ q̄s intel'r ſuũ donatũ referre
illud ad ſeipſum,& non ad alterũ,vt s̄.de leg.l.vxor patrui. Ita ſi
in iure,qđ hẽbat,q̄a cōdō tacite intel'r,ſi habebat ipſe,& ñ alius,
vt ff.de leg.1.l.Stichũ,q̄ meus erit.Nec obſt.ſi dicatur, ꝙ iſta ꝯdō
dr̄ extitiſſe, q̄a nouus Rex acquiſiuit, non vt perſona ſingularis,
ſed vt Regia maieſtas, nam hoc eſt falſum in nouiter acquiſitis:
alias ſequeret̄ ꝙ ſicut non poteſt donare Regnum, vel partẽ Re-
gni,q̄a debet ſeruare ſucceſſoribus, ſicut recepit a prædeceſſori-
bus,quinimo a Republica, & vniuerſitate totius Regni, vt ff. de
orig.iu.l.2.§.nouiſſime. Ita non poſſit donare nouam cõqueſtã,
nec ẽt eam erigere in aliquem titulum,puta Comitatus, vel Du
catus,qđ eſt falſum,vt in d.c. Abbate ſane.Ex his apparet,ꝙ ſepa
ratę cãę ſeparatos hn̄t producere effectus,vt ff.de his,qui.vt indi.
l.tutorem,& ff.de adop.l.ſi arrogator,§.ſed an impuberi,ſicut di
uerſę ſunt hæreditates patris & filij, licet ordine ſucceſſiuo pro-
ueniant,vt ff.de vul.ſub.l.p̄ris & filij.& ſicut filiusfa.miles duo pa
trimonia hẽt,vt s̄.de teſtō mili.l.1.ſeruus ẽt duplex poteſt hr̄e pe
culium,ut ff.de pecul.l.ex facto.Ex quibus reſtat cõcludere, ꝙ lo
cus de Roſellis non pertineat ad hoſpitalarios,ſed potius ad Ab-
batẽ & hoc ꝓut quęrimus de veritate. Modo reſtat quærere de
iudicio,& hoc tripliciter. Primo q̄tum ad bellum, & hoc ſupe-
rius examinaui.Secundo,q̄tum ad probōnem,& probōnes ſunt
impertinentes:q̄a non pertinent ad libellum, nec ad conteſtatio
nem litis,tum q̄a non ꝯtinet idẽ fcm̄, tũc q̄a poſterius ſuperuen-
12 tum.† Sed hic dubitat̄,an titulus *b* ſuperueniẽs monaſterio, va-
b leat necne?& vr̄ ꝙ non, ꝑꝑ vitium litigioſi. Sed ꝯ̄rium eſt verũ,
q̄a illud obſtat litigatori alienanti,ſed nō obſtat ius ſuũ nouo tit.
forſitan q̄ſitum,ut ff.de euict.l.ſi rẽ,& arg.s̄.mand.l. ꝑ diuerſas,
§.per hanc.verſ.ſic exceptis.Et ex hac doctrina quidã aſſumunt
fraudem dum conueniuntur Publiciana,q̄a titulum acquirunt
a quocunque.Sed dicas,ꝙ hoc nō patrocinat̄ eis, q̄a debent hr̄e
titulũ & poſſeſſionem ab eodem,vt ff.de vſuc.l.cum ſolus.Item
q̄a iam erat ꝯſtitutus in mala fide ꝑ litem motam, ut s̄. de fruct.
& lit. expen.l.litigator. Tertio poſſumus conſiderare in iudicio
ſn̄īam ipſam:ubi eſt notãdũ,ꝙ licet libellus eſſet diſiunctiuus, tñ
abſolutoria pōt ferri ſimpl'r,in condemnatoria aũt Iudex dēt al-
13 terum eligere,& nō diſiunctiue loq̄,vt Inſt.de act.§.curare.†Re
c ſtat vnum,nunq̄d feudatarius *c* hẽat Publicianam,uel utilem rei
uendicationem?Dicit Io.Mon.ꝙ feudatarius nō hẽt aliqđ dn̄iũ,
ſed vſumfructum.Vel dic,dicit ipſe, ꝙ hoc pendet ex conuẽtio-
ne,vel inueſtitura, nam ſi quis eſſet inueſtitus ad habendum iu-
re proprio,haberet dominium directum, licet teneretur ad ſer-
uitium. Si vero ad habẽdum vtile dominium,hr̄et vtile dn̄ium:
vero ſimpliciter,neutrum haberet,ſed haberet vſumfructum,i.
fruitionem quandam vtilem,& plenam; non ꝙ ab eo exigatur
vſufructuaria cautio,nec ꝙ perdat per capitis diminutionẽ.Sed
de hoc plenius notaui,& tene menti.& adde quod no.Inn.extra
de religio.domib.ca.conſtitutus.& de reſtitu.ſpol. c. cum olim.
d Pone,*d* ago contra te actione ex empto,& probo,ꝙ tu mihi fun
dum vendidiſti,& pretium ſolui: tamen nō probo, ꝙ ante litem
conteſtatam,vel tempore litis conteſtatæ,vel tempore iur̄i calũ
niæ,tu vendideris,quæritur vtrum tu debeas ꝯdemnari? Dicũt
Io.Monach.& Ioan.And.ꝙ non,q̄a probatio ſine tempore, non
includit tempus quod probandum erat. Sed q̄d ſi probo vẽditio
nem factam ante lit.conteſt.Item probo pretij ſol'onem ſine tẽ-
pore? Reſpondeo vincam:quia ſolutio ſuperueniens ad implen-
dũ ꝯ̄ctum veterem pōt fieri quandocunque pendẽte iudicio, vt
14 d.l.ſi rem,§.fi.ff.de pig.act.† Pone feci ibi articulum, ꝙ mutua-
ui tibi decem,iudex monuit te ꝙ reſpondeas,tu noluiſti reſpon-
dere,q̄ritur vtrum tu habearis pro confeſſo? Reſpondeo nō, q̄a
iſte articulus ſine tp̄e eſt impertinens,eo ꝙ probatus nō releuat.
& nota bene ad defendendum multos contumaces. Et prędicta
vera ſunt,quando tempus eſt de concomitantijs. Sed quãdo eſt
de eſſentijs ipſius obligationis,& tũc multo magis probari opor
tet,vt ff.de neg.geſt.l.eum actũ.& l.antiq natura,§. Scęuola: Idẽ
ſi ſit de pręferentijs unius obl'onis ad alteram, uel unius reſcri-
pti ad alterum reſcriptum,ut in c.duobus,de reſcrip.lib.6. Et fa-
ciamus vnam cõcluſionem bipartitam, quod iudex, qui debet
cuncta rimari,debet libellum prius contemplari,non ſemel, ſed
ſæpius:

ADDITIONES.

a Fauore eccleſiæ.Quæ opi.Inn.eſt in c. Abbate ſane,de re iud.in 6.ſuper vlt.gl.& vi
de per Bar.in l.& an eadem,§.actiones,§.de exc.rei iud.

b An titulus.vide Bar.in l.ſiue autem,§.ſi duobus,ff.de Publiciana.cum ſi.

c Feudatarius.Quod habeat vſumfructum,& ſic vtile dominium, uidetur tex. in c.
Obertus,ad fi.qui.mo.feu.ami.& eſt tex.in c.1.de re alie.fac.& in c.1.in gl. ma.de
cap.corra.& Bal.in præludijs feudorum.& in l.1 inf. de confeſ. & quod ibi dixi.

d Pone.vide Bar.in l.& an eadem,§.actiones,ff.de exceptio.rei iud.& Bal.ſup.ead.l.

ſæpius.& propterea in ſententia deſcribit eius ſubſtantiam,vt ſ.
de ſent.ex breui reci.l.fi.Secundo debet conſiderare acta, & pro
bata actoris,vt concludat ſi vult ferre ſententiam condemnato-
riam,alioquin abſolutoria ſequitur:quod tene menti.

L E X V.

1 *Procuratores diuerſos ſinguli conuenti dare poſſunt.*
2 *Vnus pro alio vigore ſententiæ non tenetur.*
3 *Sententia abſolutoria in officijs pro vno lata,an alius abſoluatur.*

1 QUOTIES Summata eſt cum lege ꝓcedenti. Et no.hic,ꝙ
ſinguli conuenti pñt dare ſingulos,& diuerſos
procuratores: tñ litis conteſtatio fit cū omnib. plures aūt hære-
des vnius,neceſſe hñt dare vnū procuratorē,q̃a loco vnius ſunt
vt ff.iud.ſol.l.iam tñ,§.pe.Et eſt arg.ꝙ plurib.hrdib. vnius vaſalli,
ſufficiat conſentire per vnum eorum vice oīum, vel per eorum
2 ſubſtitutum,q̃a ſeruitium non pōt diuidi. † No. in hac lege vnū
pro alio non teneri:& hoc eſt verū vigore ſnīæ,q̃ iuris ptāte diui
dit in partes.Sed nunq̃d teneaт a principio? Dic ut ff.de neg.geſt.
l.cum alicui,& l.ex facto. Eſt verum, ꝙ illa l.ex facto, loquiт qñ
vnus erat principalis officialis:alius ſubalternus,i.ſub eius ptāte.
3 & dic,vt ibi.Modo ego q̃ro,q̃d in ſnīa abſolutoria,vtrum videaт
q̃libet abſolutus ꝓ parte,& ſic poſſit poſtea ꝯueniri pro alia par-
te? Rñ.non inſolidum,q̃a non ens non poteſt in partes diſtribui,
& iō copula non pōt diuidere.Item q̃a fauorabilior ſit interpre-
tatio ad liberandum,q̃ ad obligandum. Item q̃a in condemna-
a toria quaſi ꝯhitur, *a* & ille quaſi ꝯctus diuidiт:ſed in abſolutoria
nequaquā quaſi ꝯhitur,& iō non diuiditur. Quæro,quid in offi-
b cijs? *b* Pone,duo ſunt procuratores inſolidum:ambo ſunt litem
cōteſtati ſimpľr,nunq̃d procuratio ſciſſa eſt in partes? & vr̄ quod
ſic.Nam in litis conteſtatione quaſi ꝯhitur. ꝯrium eſt verum, ne
recedatur a forma mandati:quod tene menti.

ADDITIONES.

a Quaſi contrahitur.vide Bal.in l.eos,§.ne temere,in fi.inf.de app.
b Quid in officijs.Contrarium videtur uelle Bal.in l.1.inf.de conf.

Quibus res iudicata non nocet. *Rubrica.*

Forma aliam rubricellam,quib.res teſtificata non nocet,ff.de
infam.l.Lucius,& inf.de accu.l.fi.extra,de conf.cum ſi. Bal.

L E X P R I M A.

1 *Sententia contra coniunctam perſonam lata,ei non præiudicat,niſi manda-
tum habeat.*
2 *Perſona coniuncta,non eſt procurator;niſi habeat mandatum.*
3 *Perſonæ coniunctæ,vel affini ſine mandato ſolui non poteſt.*
4 *Soluens Abbati,quod debetur monacho,non liberatur.*

1 SI NEQUE. † Sententia lata ꝯ coniunctam perſonam,
non præiudicat coniunctæ perſonę,niſi ha
a beat mandatum,vel ratificetur.h.d.Sed quid *a* ſi egi ꝓprio
nomine,nunq̃d pōt ratificari? & vr̄ ꝙ nō,vt l.ſi ſeruus, ff.de pre-
car.quia id negotium,quod eſt noſtrum noīe,dēt eſſe geſtū no-
ſtro nomine,vel contemplatione noſtra,vt l.j.§.quoties, ff.de vi,
& vi arma.Contrarium vr̄. Nam dicit lex, ꝙ filius petit bonorū
poſſeſſionē ꝓprio noīe,& tñ pr̄ ipſam ratificat,vt ſup.qui admit.
ad bo.poſſ.l.j. Sol.dic, ꝙ non valet ratificatio. Non ob.lex ꝯria,
q̃a multum refert,vtrum ratificatio ſpectet ad aliquē noīe prin-
cipali,an acceſſorio noīe. Primo caſu ſumus in rľa.d.l. ſi ſeruus.
Secundo caſu procedit ratificatio,q̃a non dat actui eſſe principa
le,ſed addit quandam efficaciam,vt ff.de pig.l.ſi fundus, §.j. & l.
2 ſi pr̄,§.vlt.ff.de manumiſ.vind.quæ verba bene conſidera.† Vlti
b mo collige, *b* ꝙ coniuncta perſona non eſt procurator, niſi ha-
beat mandatum, quia non vult lex eum facere procuratorem,
quoniam procurator a ſolo domino conſtituitur, vt ff.iud. ſol.l.
c 3.§.ſed & ſi forte ex liberis.Credo tamen,ꝙ ſi lex,vel ſtatutum *c*
mandaret ꝙ eſſet procurator,vel curans,vel procurans, non cu
ro de nomine:ſed dico quod agere poteſt, eo ꝙ habet mandatū
3 a lege.† Quæro,vtrum coniunctæ perſonæ,vel affini, poſſit ſolui
ſine mandato? Rñdeo,ſoluens non liberatur,j.de ſol.l.cum ma
ritum,ff.eo.tit.l.qui hominem,§.gener,& l.filiæ.& l. vero procu
ratori,& ibi no.& ſ.de pact.l.filius.Nō obſt.j.ſi per uim,uel alio
modo,l.j.quia ibi ipſi erant ſpoliati. Quæro,quid de procurato-
d re *d* ad exigendum,nunq̃d poſſit ei ſponte ſolui? Quidam dicūt,
ꝙ non per l.ſed ſi tantum,ff.de pac. Alij dicunt ꝙ ſic, ff.ſol.matr.
l.non ſolum,pro hoc in gl.q̃ dicit,ꝙ exigi dr̄ a nolentib. & inui-
tis,vt l.j.in fin.de Carb.edic.& hæc uera.ff.de ſolu.l. ſi quis ſeruū.
4 † Quæro,quid ſi ſoluatur *e* Abbati id, quod debetur monacho,
e an ſoluens liberetur? Quidam dicunt quod non,per l.Stichum,
§.vſusfructus,ff.de ſolu.& ff.de cond.& demon.l. qui hæredi, in
prin.ar.ff.de manumiſſ.teſt.l.Lucius.Tu dic, ꝙ aut eſt quęſitum
ius monaſterio,& liberatur,ut l.1.ſ.de bo.mater.Aut non eſt q̃ſi
tum,ut quia per modum implendæ cōditionis,& tunc ſecus, vt
in contrarijs,quod tene menti.

ADDITIONES.

a Sed quid. Vide Bal.in l.2.in 19.opp.ſup.qui admit.
b A.B.Vltimo collige.No.quod coniuncta perſona non eſt procurator,niſi hēat ſpe-
cialem mandatum,niſi lex,vel ſtatutum hoc diſponeret,quod eſt no. Et an coniū
cta perſona poterit implorare reſcriptum pro alia in cauſa beneficiali,uide glo. in
c.nonnulli,ad fi.& c.ad aures, de reſcr. & ibi ſunt duæ glo. quæ non ſunt alibi ad
hoc in iure,ſecundum Moder.ibi,& an poterit petere in integr.reſtitu. uide quod
ſingulariter no.in l.patri pro filio, ff.de minor. & ibi per Bar. & an coniuncta per-
ſona poſſit petere abſolutionē pro coniuncta perſona,cogita, quia pendet de facto.
c Quod ſi lex.vel ſtatutum. Vide Bar.in l.3.hic alleg.
d Quid de procuratore.Vide per Bar.in l.non ſolum,hic alleg.
e Quid ſi ſoluatur.Vide Bar.in l.quod ſi ſeruus,ff.depo.

L E X II.

1 *Excipere de iure tertij,quis non poteſt,& quare.*
2 *Sententia contra hæredem lata,legatarijs an pręiudicet.*
3 *Vocans filium naturalem legitimum,videtur legitimare.*
4 *Sententia quando facit ius quo ad omnes,quot requirantur.*
5 *Sententia,quæ infamiam irrogat,dicitur quædam lepra.*
6 *Sententia ſicut prodeſt,& nocet,an ita noceat litis renunciatio.*
7 *Sententia ad hoc quod ius faciat,neceſſe eſt quod actor ſit præſens tempore
ſententiæ abſolutoriæ.*
8 *Sententia ſuper ſubſtantia delicti lata,an ualeat non facta mentione,de qua
litate intentata.*
9 *Factum vnius in publicis criminibus,nocet alteri.*
10 *Res inter alios male acta,alijs malefactoribus non patrocinatur.*

RES INTER ALIOS. Sententia ſuper iure tertij lata non
patrocinaт, neque nocet alteri.h.d.
1 † Ex iſta lege poteſt fundari ratio, quare quis non pōt excipere
de iure tertij,quia de eo non poteſt pronunciari cum effectu: &
quia nemo poteſt excipere de iure tertij, niſi poſſit eo inuito il-
lud ius proponere.ſiue ſit ius,quod ponat rem in eſſe, ſiue quod
priuet,ut l.2,ff.ſi ager vectig.uel emphyteu. pet. & ff.famil.erciſ.
l.his conſequenter,in prin.& hoc eſt,quod dr̄ de ſuo iure, nō de
alieno quemquam experiri oportet. Experiri enim quis dr̄ non
ſolum agendo,ſed etiam excipiendo,vt ff.ſi vſusfruc.petat.l. vti
frui,§.vtrum,niſi eſſet tale ius tertij,quod ipſo iure officeret agē
ti,& inuito eo,qui habet ius,vt plene no.in l.debiti,§.fi.ff. de con
di.indeb.& uide quod ſolenniter ibi not.Opp. Nam qñ actus ge-
ritur ad incommodum pręſentis, ꝯdicere debet.alias ſibi pręiu-
dicat,licet non ad hoc ſit ibi præſens,ſed fortuito,vt ff.de re iudi.
l.ſæpe.So.ibi ideo,quia erat nominatus in iudicio,vel patiebatur
de iure ſuo diſcuti per eum, cuius factum ſuum propriū reputa
batur:alias ſecus,ut hic, & ff. de rei uend.l.officium. Or modo
2 lex iſta longam materiam habet.† Nota regulam, *a* ꝯ quam op-
a ponitur de l.Papinianus,§.fi.ff.de inoffic. teſtam. vbi ſententia ꝯ
hæredem lata legatarijs pręiudicat.Sol.ibi ſpeciale,& eſt rō,quia
perſona defuncti damnatur,ut l.Titia,eod.tit.immo eſt ratio,q̃a
ſicut legata non debentur hæreditate non adita,ita nec hr̄ditate
per ſententiam reſciſſa,ut l.3.& 4.ff.de condic.inde.Quid ſi pro-
nunciatur teſtamentum nullum? Dic, vt not.in l.1.de exceptio.
rei iu.Quid ſi pronunciatur falſum? Dic ut l.2.ſup. de fide inſtru
b ment.Quid ſi pronunciatur *b* hæres indignus? Dic, ꝙ legatarijs
non pręiudicat,ut no.in l.noſtram,ſ.de teſtamen.& l.ex facto, §.
c fi.ff.de uul.ſubſt.Quid ſi ex forma ſtatuti caſſatur inſtitutio *c* hæ-
redis,quia non inſinuata? Reſpon.non puto has extraordinarias
cauſas legatarijs obeſſe,ar.ſ.de fideicommiſ.l.eam quam, & ma
xime ſi ſit fideicommiſſum vniuerſale. Nā q̃ nō pōt capere ꝑ ſe
capit,vt reſtituat,ut ff.ad Tre.l.cogi.§.q̃ ſolidū,q̃d eſt no.Op. de
l.ſępe,ff.de re.iu.Sol.ibi ſpāle in quatuor caſib. ibi poſitis, ſed ad
uerte, quia ibi non p̄iudicat ſnīa ſine quadam tacita patientia, q̃
præſumitur ex eo,ꝙ ſciuit,& ꝓhibere potuit,& nō ꝓhibuit. Ter
tio opp.de l.ſi ſuperatus,ff. de pig. Sol. ibi loquitur in ſucceſſore,
q̃ reputaт eadē perſona,& ſic non eſt omnino alius caſus. Quar-
to opp.ff.de iureiur.l.eum qui,§.in popularibus. Sol.ibi totus po
pulus eſt ſicut una perſona repræſentata per vnum de populo a-
gentem nomine populi.Et ideo omnib.obſtat,niſi ſit colluſum,
vt ff.de precar.l.3. Quinto oppo.de l.is,cui.§. ijſdem, ff.de accu-
ſat.So.ibi fiſcus eſt in cauſa quocunq; accuſante. & ideo nō prę
iudicatur alij,ſed eidem,ideſt fiſco. Sexto opponitur de l.denun
ciaſſe,§.quæritur.verſic.ſi abſolutus,ff.de adult.Solut.ibi ſpecia-
le fauore matrimonij.Septimo opponitur de l. loci corpus, §. ſi
fundus,ff.ſi ſeruit. uendic.Solutio ibi ſpeciale,quando plures ad
ius indiuiduum admittuntur.Præterea ibi ſententia prædio daт
quaſi ipſum prædium agat,& illud eſt vnum,& idem,vt de neg.
geſt.l. qui aliena,§.fina. Octauo oppo.de l.poſthumus.§. ſi quis
ex his,ff.de inofficio.teſt.Solu.vide Inno.in ca. in noſtra, de pro-
curat.& in ca. ſuper his. extra, de accuſat. ibi eſt ſpeciale in ſen-
tentia

ADDITIONES.

a Non regulam.Vide Bal.inf.ea.l.uer.Item quod dixi.
b A.B.Quid ſi pronunciatur.No.ſi hæres non fecit inſinuari teſtamentum, non no-
cet legatariis,nec fideicommiſſario.uide Bald. in l.1. ſupra de his,quæ pę.no.& l.
teſtamento,C.de teſtamen.& uide Ang.& Ioan.de Imo.ff.ad Trebel.l.facta, §. ſi
paterfam.teſtamento,de hær.inſt.ubi contumacia unius non nocet tertio,& uide
quod no.in l.ſancimus,inf. de pœn.
c Caſſatur inſtitutio.Vide Bar.in l.pe.ff.ad Treb.Sal.in auth.caſſa,in 9.q.ſup. de ſa-
croſ.eccl.Lud.Rom.in l.is poteſt,ff.de acq.hære.

tentia reſciſſoria,quæ via p̄parat alijs, remouendo obiectionem
teſtī,ſicut ſi non poſſem ire p̄ viam pp ſepem, & alius aufert ſe-
pem:ille.n.non dat mihi pedes ad ambulãdum, ſed remouet ſpi
3 nas,q̃ mihi obſtabant. † Nono opp. *a* quia ſi quis filium natura-
a lem legitimum vocat,nocet alijs ſucceſſorib. inteſtati, dũmodo
inſtr̃m interueniat publicum, vel manus propria ſubſcriptione
trium teſtium roborata,vel apud acta,vt C.de nat.libe. aut.ſi qs
liberos.Sol.ibi ſpãle:& eſt rõ, quia ibi teſtator poterat illos veniẽ
tes ab inteſtato excludere.diligenter tñ ꝯſidera: quia illa authen
tica loquitur de filio naturali nato de libera muliere, quæ ipſi pa
tri vxor eſſe poterat. Nã verbũ,poterat, habet quatuor ſignifica-
ta.ſ.de iure.Item ſ̃m bonos mores,vt ff.de ver. ſig.l. nepos Pro-
culo.ſecus ergo ſi eſſet turpis perſona,quæ matrimoniũ decolo-
rat,vt ff.de ꝯtab.l.non tñ,§.ſi emancipatus. Item ſ̃m naturã. vñ
ſecus ſi illa mulier mortua,eſſet.Itẽ de facto. vñ ſecus ſi illa mu-
lier eſſet *longe abſens*,arg.s̃.de inſt.& ſubſt.l.ſi pater. vel ignora-
tur,an ſit mortua, *vel* viua,argum.ff.de cap. & poſtli. reuer.l.nec
nos,ad quæ oĩa accedat.ff.de manumiſ.vindi.l.ſi rogatus, §.mr̃i-
monij.& ita eleganter Bar.cõſuluit. Vltimo opp.in gl.de l.ſi duo
patroni.in prin.ff.de iureiu. ſed ibi loquit̃ quantum ad præſum-
ptionem ſumptam ex eo,quod ipſe idem dixerat in alio iudicio.
Extra gl.opp.de l.ingenuum,ff.de ſta.hom. Sol.ibi ſpãle in cã ſta-
4 tus.† Quæro ſ̃m But.qñ ſnĩa *b* facit ius quo ad omnes, quot re-
b quirantur? Reſp.quatuor debent concurrere. Primum in prin-
cipio cãæ,ſed ꝙ ibi ſit legitimus contradictor,vt l.cum nõ iuſto,
de collu.detegen. Scd̃m eſt neceſſarium in proceſſu.ſ.ꝙ ibi ſit le
gitimus,qui cãm defendat.& ſit p̄ſens:alias potius vr̃ ex ſua con
tumacia damnatus,q̃ quia malam cãm hr̃et:& iõ alijs non noce
ret,vt l.qui repudiantis,§.cum ꝯ,ff.de inoffi.teſt. Tertium eſt ne
ceſſarium in ſnĩa,vt declaratiue proferatur,vt d.l.ingenuũ.Quar
tum eſt neceſſarium poſt ſnĩam.ſ.vt nõ detegatur colluſio.But.
Quintum neceſſarium eſt,ꝙ talis ſit natura cãæ, ꝙ oĩb. præiudi-
cet.Item ſextum eſt neceſſarium,ꝙ cã ſit ordinaria,& agat̃ prin
cipaliter pp ſe:quæ enim incidenter deciduntur, ius non faciũt,
nec interlocutoriam, quę poſſunt contrario imperio reuocari,l.
5 ſi iudex,ff.de his,qui ſunt ſui,vel alieni iuris.† Sed quæ *c* ſunt ſnĩæ
c illius naturę, quam dixi? Reſp.ſnĩa, quæ irrogat infamiam, quia
eſt quædam lepra,vt l.ex ea, de poſtul. Item ſnĩa deportationis;
quia eſt quędam mors,vt l.1.in fi.ff.de contratab. Snĩa excõica-
d tionis:quia priuat *d* conſortio,ſicut fętidum cadauer,vt no. Inſt.
de capi.diminut.§.minor. Snĩa exilij,ſiue banni publici, quia Re
ſpub.non diuidit ſe.vt ff.de capi.dim.l.omiſſione, §.qui deficiũt.
Sententia in actione populari;quia non põt ferri,niſi ſemel vt d.
§.in popularib. Snĩa lata ſuper colluſione,quia ſimiliter non põt
e ferri,niſi ſemel,ut l.3. ff. de p̄cu. Sentẽtia lata pro matrimonio *e*
inter virum,& vxorem,quia ibi ſunt principium,& finis,& tota
maſſa matrimonij in eis eſt,vt l.1.in fi.ff.de lib.agno. Sententia la
f ta *f* ſuper patria p̄tãte,vel ꝙ filius *g* ſit legitimus, quia eſt qõ ſta-
g tus & præiudicialis,vt Inſt.de act.§.prę̄iudicialis,& hoc qñ inter
patrem,& filium ſententia fertur,quorum principaliter,& dire-
cte intereſt.ſecus ſi inter compares ſententietur, & non cum ip-
ſo fonte generationis,ſ̃m Iac.de Rau.& Cyn.in l.ingenuũ, ff.de
ſtatu hom.quia inter alios,puta fratres,nulla p̄iudicialis actio cõ
petit. Item ſnĩa lata in centumuirali iudicio pp authoritatem Se
natus,vt ff.de ſtatu.libe.l.ſtatulibera cæteris, §.fina. Item ſnĩa la-
h ta ſuper iure eligendi *h* ꝯ electores electo patiente, quia cã cõis
eſt,arg.ff.de re iud.l.ſępe. ſ̃m Inn.in c.cauſis. de re iud. Item vbi-
cunque ſententia lata ꝯ unum mandatur executioni ꝯ alterum,
vt l.fi.§.fi.ſup.de vſuris rei iud.& adde quod not.Inno.in c. cãm,
extra,qui filij ſint leg.& de conceſ.p̄b.c.poſtulaſtis, & tene men
ti iſta. Tu ẽt enumera alios caſus,q̃ prędictos, videlicet quando
ſnĩa fertur ſuper ętate. Item vbicunque tractatur de conditione
perſonæ, ſnĩa afficiens perſonam facit ius inter oẽs, vt ſi q̃ratur
an ſit laicus,vel clericus iſtius originis an illius, vt j̃. de Decur.l.
quoties.lib.10. Sed quid,ſi pronuncietur *i* aliquem eſſe vaſallum
rõne feudi? Reſpon.iſta qõ non eſt proprie de ſtatu perſonæ, ſed
de qualitate patrimonij, quia iſte ſtatus põt a perſona remoue-
ri,& ſic non habet infallibilem cãm,nec de neceſſitate perpetuo
annexam;& idem puto de ſententia, non ſuper origine, ſed ſup
domicilio data. Si autem pronunciaretur aliquem eſſe aſcripti-
K tium,*K* vel cenſitum,quia proprie iſte eſt ſtatus perſonarum, &
immobilis,ut l.quemadmodum.j̃.de agric.& cenſi.li.11.putarẽ
ſnĩam ius facere,quo ad oẽs. Nam iſte ſtatus eſt differẽs ab alio
proprio ſtatu,& habet quandam propriam ſeruitutem, licet p-
prie non ſint ſeruitutes,ut no.Inſt.de iure perſonarum. in princ.
Et in iſta materia nota,ꝙ ubi ſnĩa non facit ius, nec probationes
l *l* ius faciunt,ut no.in l.res,ff.de crimine expilatę hæreditatis. Quę
6 ro,† nunquid ſicut ſnĩa prodeſt, & nocet, ita renunciatio litis?
Dic quod non,vt l.ſi te.ſu.de inge.manumiſ. quod eſt notandũ.
Item quod dixi de querela inofficioſi teſtamenti,tanquam accu
ſatio quædam damnans, quaſi memoriam defuncti, tanquã de
animi feritate fecit teſtm̃, ſicut beluæ, quæ deuorant filios pro-
prios,ipſum teſtamentum eneruat tam in capite,quam in mem
bris ſuis,id eſt legatis,fideicõmiſſis,& pupillari ſubſtitutione. Et
quod mirabile vr̃ in donatione cã mortis;vt l.j.§.j. ff.de lega p̄ſt.
ꝯtab. bonorum poſſeſſione petita, quod intelligi debet, qñ do-
nator impoſuit onus præſtandæ donationis, ſcriptis hæredibus:
m ſed ſi ſe obligauit, nõ eſt neceſſaria aditio *m* hæreditatis, nec re-
ſcinditur donatio præteritione ſui, vel emancipati: quia non eſt
facta ad teſtatum, uel inteſtatum, ſed per modum contractus
n vinculum in uita contrahentis, tamen iure moderno vtile *n* per
inutile non uitiatur vt in auth.ex cauſa,ſup. de lib.præ. uel exhę-
red. vnde prædicta non ruunt, ſed eorum petitio contra legiti-
mum hęredem transfertur naturali quadam conſideratione,
quia non debet eſſe melioris conditionis ille,quem teſtator non
dilexit,quam dilectus inſtitutus,vt ſup.de lib.præt.l. maximum
vitium circa medium. nec tamen querela ius facit, niſi prolata,
7 ut ſubtiliter no.ff.de tranſact.l.controuerſia,quod no.† Or mo-
do capio ſuperius dictum Iac. But.qui dicit,quod eſt neceſſe ad
o hoc ut ſententia faciat ius,quod actor ſit præſens *o* tempore ſen-
tentiæ abſolutorię. Modo ecce manifeſta iniquitas. Pone, accu-
ſaui aliquem de publico crimine, uidens autem quod nihil pro-
baui tempore ſententię abſolutorię, non valebam comparere,
ad hoc vt inimicus meus ab alio interim valeat accuſari. Reſp.
non eſt ita: quia de delicto eiuſdem hominis non debet ſæpius
quæri, lata abſolutoria: & quia in criminalibus actore abſente
iudex gerit eius perſonam,vt inf.de adul.l. quamuis indubitati.
p Præterea illud, *p* quod dicitur quod videtur ſententia lata ex cõ
q tumacia: eſt quędam prę̄ſumptio *q* iuris, quę fallit in duobus.
Primo,ſi probetur contrarium per inſpectionem actorum, vi-
delicet,quod ex uirtute actorũ,& ex pleniſſima probatione ſnĩa
lata ſit. Secundo,ꝙ abſens ſit ex iuſta, & probabili cã. Iſta eſt glo.
ordi.& no.in l.2.s̃.de contra.iud.tut. Item in popularib.actioni-
bus: quinimo ſi eſt ſimul condemnatus,& bannitus de eodem,
in eadem ciuitate,non põt vlterius accuſari: quia hoc conceſſo
poſſet ſequi ſnĩa abſolutoria,vt ff. de except.rei iud.l.duob.& ſic
reus euaderet pœnam, quod eſt abſurdum. quę ratio habet lo-
cum ẽt ſi in noua accuſatione adijciatur qualitas prętermiſſa in
prima ne per quandam cauillationem ad effectum liberationis
rei perueniatur, verius eſt.ꝙ l. duobus, loquitur in priuata cau-
ſa, non fiſcali, quia cum ſemel quęſitum eſt ius fiſco, non po-
teſt pacto priuatorum tolli. vt ff. de pact. lege ius publicum. &
r ideo Iudex, qui debet habere bonum publicum prę oculis, *r*
conſide-

ADDITIONES.

a And.Bar.Nono op.ſi quis uocat naturalem ſuum filium, vr̃ illum legitimare. uide Ang.in auth.qui.mo.na.effi.leg.in §.1.vbi no.loquitur.
Nono op. Vide Bal.in auth.ſi quis liberos,ſup.de natu.lib. & ibi ẽt Bar.& Bal.in l. Gallus,in fi.prin.ff.de lib.& poſth. Sed in materia quæro,quid ſi inter duos dominos eſt contentio de venditione caſtri,& fertur ſnĩa, an præiudicet pupillo caſtri. vide Bal.no.in l.2.ſu.de li.cau.& ibi ſubdit no.quod verbũ, quod quando in iudicio inchoato contra vnum citatur tertius pro ſuo intereſſe,cum illo tertio non requiritur noua productio libelli,quod tene menti.
b Quando ſnĩa. Vide gl.quæ numerat aliquos caſus,in c.cum inter vos,in gl.in uer. ad litigantes,ext.de re iu.& Bal.in l.ingenuum,ff.de ſtat.hom. Imo.in l.ſæpe,ff.de re iud.& in l.ſi perluſorio,§.fin.ff.de app.& cum Bal.tranſit hic Sal.& Abb. in ca. pen.de re iud.
c Sed quæ.No.caſus,in quibus res iudicata alijs nocet,per Bal.& Ang.in l.ingenuũ, ff.de ſtatu ho.& cum Bal.tranſit hic Sal.& Abb.in c.pe.de re iud.
d Priuat.Probatur in c.1.de treu.& pac.& 11.q.3.c.curæ.
e Pro matrimonio. Vide Ant.de But.in c.pen.extra,de re iud.& in ca.cauſam quæ.el 2.extra qui filij ſint legi.
f Sententia lata. Vide l.1.§.pe & ibi Ang.in fi.ff.de lib.exhib.
g Filius. Vide per Inno.in c.cauſam,el 2.qui fi.ſint leg.& ibi per Ant.de But. & in c. pe.ext.de re iud.cum ſeq.& placet opi.Bal.quam ſequitur Sal.hic,Abb.in d.ca.pe. & Bal.in l.ingenuum,ff.de ſtatu ho.
h Eligendi. Vide p̄ Bal.in l.ſi ſane,ſup.ad Vel.Ang.in l.ſæpe,hic alle. & ibi Imo.
i A.B.Sed quid ſi pronuncietur. No.quod ſi pronunciatur quem eſſe vaſallũ,non facit ius quo ad oẽs. Et ſi lata eſt ſnĩa contra clericum tanquam coniugatũ cũ Berta, & ſic eſt priuatus beneficio,an faciat ius quo ad Bertam,uide D. Io.qui no.loquit̃ in c.Io.de cler.coniug. Et an ſnĩa lata inter generum,& ſocerum noceat filiæ,& ſic probationes,uide D.P.de Anch.conſi.20.ubi tenet quod non.& uide Bal.in l.licet §.poſſumus,ff.naturæ caupo. ſtab. quod abſolutoria lata per delinquentem proſit ſyndico,& non poterit accuſari tanquam non denunciauerit, quia eſt eadem cauſa defenſionis. Item an abſolutoria pro Tabellione, proſit ei, qui dr̃ feciſſe falſum inſtrumentum,uide ibi Bal.& ibi no.gl.
K Aſcriptitium.Sequitur Abb.in c.pen.ext.de iud.
l Nec probationes. Facit quod no.Bar.in l.ſæpe,in fi.ff.de re iu.& Bal.in l. ſi quis ad ſe,in fi.ad legem Iul.de ui.
m Aditio. Vide Bar.in l.in mortis,ff.de do.cau.mor.
n Vtile. Vide Bar.in l.licet,ſup.de pac.
o Præſens, Vide Bar.in l.qui repudiantis,ſup.de inoffi.teſt.
p A.B.Præterea illud. No.licet ſnĩa lata ex contumacia non noceat tertio,ut no.in l. qui repudiantis,de inoffi.teſt.& l.præſes.inf.de pig.& ibi ad Bald. addidi: tamen fallit in duob.caſib.ut hic. Vide Bal.in c.1.ſi uaſal.ali.interp.fu.& c.ſicut,de re iud. Ang.in l.ſi ideo,ff.de euic.uide c.fi.de emp.& uen.uide ibi omnes,& quæ ibi dixi.
q Eſt quædã præſumptio. No.ad id,quod habetur in l.Papi.§.meminiſſe,ff.de inoffic.teſt.& uide Bal.in l.ingenuum,ff.de ſtatu homi.& idem tenet Abb.in ca. pen. extr.de re iud.
r P.D.Prę oculis. Et æquitatem ſ̃m Spe.in tit.de depo.§.7.uerſic.& no.ad quam obſeruãdum omnino affectib.carere debet,ut nec prece.nec pretio,amore, nec odio ab ea ne minimum quidem diſcedat,iuxta Cle.1.§.1.cum gl.ibid.et Car.de hær. unde Hoſt.in prooemio Summæ eleganter, et bene dicit,quod Iudices recti,legibuſq; pro ut debent,utentes, meliorem uitam agunt, quam fratres Prædicatores, atque alij religioſi,quod ſecutus eſt Alber.et recitat in l.1.ff.de iuſt.et iure.

conſiderabit an effectus verſus Rempublicã poſſit augeri,qđ eſt qñ punitus eſt de tãto,ſed nõ de toto:quia tunc audiet nouũ accuſatorẽ, & poſito q̃ non probaret, debet facere ſñiam abſolutoriã cũ hac ꝓteſtatione:videlicet nõ preiudicãdo ſñię iã latę.Si aũt ꝯdemnationem ſecundã viderit augendã, ꝯdemnabit nõ in toto,ſed ĩ reſiduo, vel in toto,adijciet hæc verba,computata,vel confuſa prima ꝯdemnatione in ſcdam,vt ff.de euic.l.cũ fundus vti optimus.& l.quia dr.Nam ſic eſt in actione,qđ met.cau. vbi duæ ſñiæ ferunt,vt ff.qđ met.cau.l. ſi cũ exceptione. §. in hac.in gl.1.Item facit, quia non eſt plene accuſatoris functus offõ, qđ
a verũ eſt,ſi ex certa ſciẽtia libellum ſuũ *a* qualificare omiſit, ſupprimendo qualitatẽ in fraudem fiſci, niſi forte qualitas eſſet difficilis probationis,arg.ff.ad Sylleia.l.neceſſarios,§.non alias,& §. fi.quia quædam tergiuerſatio fuit non opponere qualitatem, vt no.Bar.ff.de accuſ.l.Senatus cenſuit. Cautela ergo condemnati hæc eſt,q̃ ſtatim ſoluat condemnationem ; quia cũ qualitas per ſe nõ ſtet in rerum natura,origo petitionis inde naſci nõ pt. Nã deſtructo eſſe,deſtruunt accidentia.vt l.eos.s.de uſu,ff. de nox.l. in delictis, §. ſi detracta,ff.de uſur.l.2. facit ff.de except.rei iud.l. ſi in iudicio.licet Bar,teneat ꝯtrariũ,& male in d.l.Senatus. facit
8 qđ no.But.s.tit.j.l.j.† Sed poſſet incidere dubitari,vtrum valeat ſententia lata ſuper ſubſtantia delicti,non facta mẽtione de qualitate intentata?& de abſolutoria nõ eſt dubitandum , qa deſtructa ſubſtãtia,deſtruit qualitas.Sed de ꝯdẽnatoria pt dubitari, qa non eſt lata ſuper toto,ſed ſuper parte,& de alia parte non eſt facta mentio.Credo ualere,quia non eſt pars ſubſtantialis,ſed ſucceſſoria,& omiſſio acceſſorij non uitiat ſñiam,vt s.de fru. & lit.
9 expen.l.terminato,† Ex his apparet declarata illa particula gloſ. nr̃æ, q̃ dicit q̃ in publicis criminib. vnius factũ alteri preiudicat
b ideſt obſtat,& hæc utilia ſunt.Suppoſita opi.Bart. *b* moueo tale
c dubiũ. *c* Dicit ſtatutũ, q̃ de maleficio commiſſo, de quo nõ fuit cognitum intra duos menſes,non poſſit cognoſci. modo pone, q̃ fuit cognitũ intra duos mẽſes,& ꝓnũciatũ de ſimplici vulnere,nunqd ſit perpetuum ius accuſãdi de qualitate eidẽ accuſatori?& vr̃ q̃ ſic.qa cognitum eſt.itẽ nulla lex dicit, q̃ qualitas ſit maleficiũ.v.g.nox,qualitas loci,& ſimilia. Sol. dico q̃ cognoſci nõ põt,quia rõne qualitatis,aliud factum reputat. Aliud eſt.n.delinquere de die,& aliud delinquere de nocte.ut l.j.ff.de effrac. & expil.delinquens vero in tp̃e indifferenti,qđ vocatur inter diem & noctem,debet puniri tanq̃ de die deliquiſſet.& non de nocte,
d licet tunc proprie nõ ſit dies,nec nox, *d* ut legit in l.2. ff. de furib. balnea.Ex hoc ſequitur,q̃ ſi vnus teſtis diceret, q̃ fuit de nocte, & alius q̃ fuit intra diem , & noctem, teſtes ipſi non probarent, quia eſſet ſingularis.Tenẽ mẽti.Quæro,fuit de homicidio accuſatus Titius,& decapitatus taiẽ repertũ fuit q̃ non fuit ipſe, ſed Sempronius,vtrum Sempronius debeat decapitari: Reſp.ſic,qa non fuit ſolutum id,quod debet.Item per regulam legis nr̃e, & legis ſequentis,& eſt formaliter caſus ff.de interrog. actio.l. qui
10 ſeruum.& ſic† res inter alios male acta, malefactorib. aliis non debet patrocinari,& hoc videmus in maleficijs:quæ habent neceſſaria extrema,vt in adulterijs,ut ff.de adul.l.denunciaſſe.§.q̃ritur.& vide quod no.Cyn.inf.qui accu.non poſ.l.1. & quod plene no.in l.Luc.ff.de infam.vbi vide.

ADDITIONES.

a Phil.Dec.Suũ.Aduerte tamen,quod de delicto ſimpliciter propoſito libellus criminalis qualificatus præſumitur iuxta probationes,quæ inde ſequuntur,vt ſi proponatur ſimplex pulſatio,aut percuſſio:deinde autem probetur percuſſio, & ſanguinis effuſio,ſententia ferri debebit ſuper percuſſione cum ſanguinis effuſione,quaſi ab initio propoſitus ſit ita libellus,iuxta not.eleganter per Cy.in l.2.C.de prob. & per hunc in l.& ſi ſeuerior,C.de infam.quanquam idem Bald.contra tenet in l. quid ergo, §.pœna grauior,ff.eo.ti.de infamib.proinde tu ibi illum uideto, quoniã in hoc ſibi eſt contrarius.
b Bar.Scilicet in l.Senatus,ff.de acc.de quo ſup.
c And.Barb.Moueo tale dubium.Si cauetur,quod de maleficio , de quo non fuit cognitum intra duos menſes,non põt cognoſci,ſi fuerit cognitum de ſimplici uulnere.An poterit accuſari de qualitate,uide quod no.per Bar.in l.denunciaſſe,§.quod tamen,de adul.& quod no.Bal.in l.2.& ibi addidi,ſup.de prob.
d Non ſit dies nec nox.Adde hoc uide quod no.Bar.in l.aut facta,§.tẽpus,ff.de pœ

LEX III.

1 *Caſus,in quo ſñia inter alios lata, habet effectum confiſcandorum bonorũ.*
2 *Intrinſeca quædam ſunt, quæ procedunt ex illatione, quædam neceſſaria.*

Iuris. In accuſatione criminali ſñia cum vno lata,alij nõ præiudicat.h.d.Op.nonne in cã publici criminis præiudicatur alij per vnum?Reſp.vt in glo. poteſt ẽt intelligi cauſis criminalib.priuatis , quia nec in eis ſñia lata cum vno præiudicat alijs
1 ſm Iac.But.† Sed ꝯ hoc opp.*a* nam lege cauetur,q̃ ſi teſtator a fa
a milia fuit occiſus,& quidam tertius accuſauit occiſores, heres, aut neglexerit: occiſorib.cõdemnatis hæredes in ꝯfiſcatione hæreditatis condemnati videntur, & ſic ſentẽtia inter alios lata hẽt effectum confiſcandorum bonorum: cã tñ confiſcationis ꝯ hæredes extraneos põt intra quinquennium exequi, ſi eſſet de numero eorum,qui occidendo tenerent lege Pompeia de parricidijs.intra 20.ann.durat effectus confiſcandorum bonorum, qa ſeuerius agitur cum heredib. ſanguinis , quam cum alijs in iſta negligentia puniendis. iſte eſt caſus illius not. l. in cognitione.

ff.ad Silleia.Sol.aut hæc lex diſponit de pœna, & de modo procedendi ad ipſam,& tunc ſatis eſt ſeruare ordinem legis , vt ibi, & ſup.vbi cãæ fiſcales.l.1.ſup.de aduo.diuer.iud.l.1.Aut lex diſponit de pœna,& non de ordine, & tũc loquitur lex noſtra. Ordo, aũt in lege ꝯria incipit ab accuſando, & faciendo cõdemnari occiſores,& poſt hoc bona ſine alia ſñia cõfiſcantur,& iſta eſt opinio gl.& Dy.Sed Iac.But.dicit,& bene,q̃ hoc eſt verum,niſi hæres ſcriptus fuit citatus.Sed ſi eo ignorante fuit proceſſum,ſentẽtia condemnationis homicidarum non eſt exequenda in confiſcatione hæreditatis,Sed Iac.de Aret.dicit, q̃ imo oportet nouã ſñiam ferri ſuper confiſcatione. Et idem Cy.tenendo opinionẽ
2 Dyn.cum limitatione Iac.But.† Potes dicere, q̃ quædam ſunt, quæ procedunt intrinſece ex illatione, quædam neceſſaria, vt ſi teſtator fuit interfectus, q̃ per ſñiam ꝯdemnatoriam probat hęres indignus.ergo fiſcus tanq̃ vr̃is heres,põt agere petitione hæreditatis : & non eſt opus alia ſñia confiſcationis, quia fiſcus eſt vr̃is heres directo,non per reſtõnem bonorum, vt ff.ad Syllan.l. Caius.ſup.de his,qui.vt indig.l.1.Quedã vero ſunt, quæ ueniunt ab extrinſeco,verbi gratia,q̃ Petrus ſit culpabilis,non eſt extrinſecum,nec ſubordinatum,q̃ Martinus ſit culpabilis:& iõ ſñia lata ꝯ unum.non facit iuſ ꝯ alterum.hac ratione dico, q̃ per ſentẽ
b tiam lata contra eum non fit præiudicium mandatori: *b* immo oportet,q̃ in accuſatione ꝯ mandatorem inſtituta,de nouo probetur maleficium principale,vt ff.de iuriſd.om.iudic.l.ſi quis id, quod.§.ſi.eſſe enim mandatorem non eſt quid intrinſecum ipſi maleficio principali,& ideo condemnatio vnius in alterius con
c demnatione nihil refert,ut ff.de adul.l.nihil intereſt, §. fi. *c*

ADDITIONES.

a And.Bar.Oppo.condemnatis occiſoribus,videntur hæredes condemnati in confiſcatione bonorum,vide Bal.in l.minorib.ſup.de his,qui,ut indig.
b Mandatori.vide,quod no.Bar.in l.1.ſup.de præuar. quid autem in ſententia abſolutoria,vide Bar.in l.adul.§.ſi eod.ff.de adul. & vide quod no. Bar. & ibi dixi poſt eum,in l.ſi is,qui rem.la 2.l.ſi tu Titium ff.de fur.
c l.nihil intereſt,§.f.l.indecendo,vt per Bal.in l.non ideo. inf.de accu.

LEX IV.

1 *Sententia non extenditur de ſimilibus ad ſimilia.*
2 *Vſucapio traditione ſecuta,an ex titulo acquiratur non domino.*
3 *Titulus & poſſeſſio etiã vera,per inſtrumentum tempore inueſtituræ confectum probatur.*

Nec in ſimili. Sententia lata cum vno, nõ præiudicat alteri,nec eidem ĩ ſimili negotio: & ſic non eſt exemplis, vel ſimilitudinibus iudicandum,ſed legi
1 bus.hoc dicit ſecundum Iac.But.† Not.quod ſñia non extendit de ſimilibus ad ſimilia.Oppo. q̃ factum vnius præiudicat alteri. Nam ſi pater & Princeps legitimant ſpurium,legitimis præiudicant,vt no.in Auth.quib.mod.na.effic.ſui.§.fin. colla. 7. & dicit
a Cyn. in l.nam ita diuus, ff.de adop.q̃ non requiritur citatio *a* agnatorum:& eſt ratio, quia ius conſentiendi,& contradicendi non eſt eis conceſſum,viuo patre, vt l.ſi de lib. agn. & ſi haberet quandam ſpem,non tamen probabilem,vt ff.de verbor.obl.l.inter ſtipulantem,§.ſacramen.quinimmo etiam habentes ſpem ꝓbabilem:non tamen proximam,ſed remotam , non ſunt citandi,vt ff.de ventre inſpi.l.1.§.denunciari.Sol. non dicit hic præiudicari,quia in poteſtate domini eſt dare legem de rebus ſuis , &
b in poteſtate Principis eſt concedere priuilegia nemine citato , *b* ſicut in qualibet lege ipſe ſolus concedere poteſt,vt ſupra de leg.
2 l.fina.† Secundo opp.nam ego video,q̃ ex titulo acquiſito a nõ domino,& traditione ſecuta, aperitur via vſucapiendi cõtra do-
3 minum, & ſic per factum alterius præiudicatur ei . Item † certũ eſt,quod per inſtrumentum probatur titu. & poſſeſſio etiam vera probatur per inſtrumentum confectum tempore inueſtituræ corporalis,ſecus ſi eſſet inueſtitura abuſiua, vt in c. 1. quid ſit inueſtitura.colla.10.Solu.lex noſtra loquitur in his,quę requirunt ſtrepitum iudicialem,vel ſaltem citationem:ſecus in his,quæ nõ requirunt ſtrepitum.iſta eſt gl.no.quam ſepius allegaui,ff.de bo. poſ.l.3.§.ſi cauſa cognita.

ADDITIONES.

a Citatio,An citatio agnatorum in legitimatione ſit neceſſaria, vide per Barto.in l. Gallus,§.& quid ſi tantum,ff.de lib.& poſth.
b Nemine citato. Vide pe B r.in l.2.inf.de temp.ap.quid in impetratione reſtitutionis uide gl.& Ant.de B t.in c.cum olim.ext.de iud.B r.in l.adoptio, ff.de adop.

Comminationes,epiſtolas,programmata,ſubſcriptiones,autoritatem rei iud.non habere.

1 *Sententia diffinitiua præcedente plena cauſæ cognitione ferri debet.*
2 *Comminatio qualiter cognoſcatur.*
3 *Comminatio non dicitur clauſula,inquantum de iure poterimus procedere, quæ in citatoria apponitur.*
4 *Præceptum,quod faciunt Iudices per epiſtolam, adijcientes clauſulam, ſi ſenſeris, an ſit comminatio.*

1 ¶† Præmitte legem vltimam, quę dicit, q̃ ſñia diffinitiua debet ferri pcedente plena cãæ cognitione,& magno conflictu,& non paucis verbis.& iõ epiſtola,programa, & ſimilia, non habẽt vim rei iud.h.d.totus ti.Iac.But.dicas q̃ futura nõ cadũt cauſę cognitio-

gnitionem ſed ſunt incerta: & iō ſuper eis interlocutio fundari
non pōt: potius autem dr̄ comminatio, qn̄ habet tractum ad fu-
turum, quia tractus futuri tp̄is ad Iudicem nō ſpectat: nam quē
admodum agēs debet edere cām ſuæ intētionis, ita iudex debet
edere cām ſuæ interlocutionis. Sed Iudex nō poteſt edere cau-
ſam de futuris, quia nondum ſunt. Nam cauſa proprie, in præte
ritum confert, vt ff. de cōd. & dem. l. nominatim. Sed ꝯ hoc opp.
Nam lege cauetur, quod comminationes fieri pn̄t, ergo dēnt ali
quid operari, vt ff. de iud. l. ad perēptoriū. & alibi dr̄, ꝙ commina
tio a vim peremptorij hēt, vt no. j. de cohor. l. ſi apparitor, lib. 11.
Sol. aut comminatio fit in executione citationis, & valet rōne ꝯ
tumaciæ: aut in alia interlocutoria, & non valet. Scd̄o ꝯtra hoc
opp. nā iſtæ comminationes plerunque fiūt de mandato legis, er
go debent aliquid operari; nec eſt nouum, ꝙ decretum poſſit in
terponi ſub condōne legali, & iuridica, vt ff. de tut. l. muto §. ſub
conditione, ff. de fideic. l. 3. §. adijci, & comminatiue, ff. de admi.
tut. qui repertorium, §. ſi deponi, & §. idem ſolent, & ff. vbi pup.
edu. deb. l. ius alimentorum, §. 1. & ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie.
iu. l. 2. §. dn̄orum. Sol. qn̄q; comminatio fit ad malitiam conuin-
cēdā; qn̄q; ad culpam aggrauādam, qn̄q; ad ſn̄iam fundādā. pri-
mis duob. caſib. valet, vt in legib. ꝯrijs: ſed in tertio non valet, vt
hic. Extra tn̄ no. ꝙ iſtæ comminationes incutiunt terrorem, & ſi
b fiunt a Iudice ſæuiente pōt appellari, *b* vt j. de appel. l. ſi quis pro
uocatione. & no. Inn. de app. c. cū ceſſante. ideo ſi quis timet, ne
c ꝯius ad tormenta *c* ponatur, appellet: & tūc confeſſio ſecuta, erit
ipſo iure nulla, vt l. 1. ff. nil no. ap. interp. nec eſt opus in hoc arti-
2 culo, ꝙ ſuperior iubeat, quia eſt periculum in mora. † Mō ego q̄
ro, qūo cognoſcā, an ſit cōminatio necne? Rn̄. hoc modo. Nam
ſi Iudex ita dicit, niſi ſic feceris, tm̄ ſolues: iſta eſt comminatio. &
ſi dicit, mandamus vt ſic facias, alioquin tm̄ ſoluas: ſi vtrunque
ſpectet ad officium iudicantis, iſta non eſt comminatio, ſed de-
d cretū Iudicis. Et iō ſi Ep̄s *d* cōfitenti debitū, mandat, ꝙ ſoluat in-
tra 10. dies, alioquin ſe excōicatum eſſe noſcat; hocq; facit de re
ſcripti recitatione, erit excommunicatus ſi in termino non ſol-
3 uat, vt extra. de app. c. p̄terea reqſiſti. † Quæro nunquid *e* iſta clau
e ſula, q̄ apponitur in citatoria, alioquin q̄tum de iure poterimus
procedemus, ſit comminatio? Rn̄. nō gl. in l. 1. huius tit. dicit vnū
mirabile verbum, quo poſſit inferri, ꝙ in ſummarijs iudicijs ta-
lis clauſula haberet vim peremptorię citationis: quia verbū, po-
terimus ſignificat poſſe vn̄cunq; ēt per arbitrium, qđ in ſumma
4 rijs in procedendo Iudices habent a lege. † Quid de eo, *f* quod
f quotidie fit: qa iudices faciunt p̄ceptum per epiſtolā, & adijciunt
clauſulā conſuetā, videlicet, & ſi ſenſeris te grauatū, cōpareas co
ram nobis recepturus iuſtitiæ complementū, nunquid illud p̄ce
ptū ſic iuſtificatū ſit cōminatio? Breuiter dic, ꝙ aut eſt inualidū,
g & reſoluitur in comminationem: *g* aut eſt validum, tunc refert
aut citatus comparet, & reſoluitur in ſimplicem citationē, quia
alternatiuū; & altera pars vera eſt, quia cōparuit, vt no. Inn. ext.
de cohab. cler. & muli. c. tua nos, & Io. And. in c. ibi p̄ced. ſup gl.
ad intelligentiā. circa fi. gl. & no. Ia. But. de tranſlatione aut nō
comparuit, & ſtat præceptum firmum; nec Iudici pōt aliquid ī-
putari, qa fuit præceptum iuſtificatum, vt no. ſu. ſi man. ita fuer.
alle. l. ea quidem. & ff. de ope. nou. nunc. l. de pupillo, §. meminiſ-
ſe. Modo quæro, dicit ſtatutum, ꝙ iudex viſo publico inſt̄o No
tarij, qui ſit ciuis illius ciuitatis, dēt facere pręceptum debitori,
ne recedat de palatio quin ſoluat; mō cum debitor ſit abſens, iu-
dex facit hmōi præceptum per literas, ꝙ veniat ad palatium, non
diſceſſurus quin ſoluat, niſi iuſtam defenſionē oſtendat. Quærit
vtrū valeat iſtud præceptum? & vr̄ ꝙ ſic, vt dicto §. meminiſſe. In
ꝯriū vr̄, qa citatio non p̄ceſſit; dicendum eſt ꝙ valeat, quia ſic iu-
ſtificatum reſoluitur in citationem eo comparente, alioquin fir-
mum maneat, ita ꝙ poterit poſtea perſonaliter capi ſine alia cita
h tione. Quæro vna cum Iac. Butr. Iudex *h* poſuit quem in banno
i centum librarum propter contumaciam, vtrum iſtud bannū *i*
poſſit exigi ab eo? & rn̄de, quod in eum debet ferri condemna-
toria, alioquin iudex poterit exigere plus, vel minus. Et dicit ꝙ
bannum eſt quędam comminatio pręparatoria pęnę, & non eſt
ipſa pęna finalis, ſm̄ Iac. But. Quæro etiam vna cum Butr. Iudex
mandauit alicui, quod compareat intra tręs dies; & iſte erat ac-
cuſatus de maleficio, ex quo debebat ei amputari pes per formā
ſtatutorum, & dicit iudex ſub pęna pedis; & an iſtud bannum va
leat in executione iſtius pęnæ? & dicit ꝙ non. Et ſi tu dicas, qua-
re quotidie fit? Rn̄d. qa habemus ſtatutum dicens, ꝙ ſi poſt talē
admonitionem patiatur ſe deſcribi in libro bānitorum, & ſi po-
K ſtea capiatur pes ei amputetur, ſm̄ Iac. But. No. ergo, ꝙ *K* hmōi
l ſtatuta *l* valent, ꝙ propter contumaciam poſſit quis condēnari
ad pęnam corporalem, & pōt fieri executio eo ipſo, ꝙ eſt deſcri
ptus in libro bannitorum. Sed iure cōi pp contumaciam pœna
corporalis inferri non poteſt, vt l. diuus, ff. de cuſt. reo.

ADDITIONES.

a Comminatio. Vide Bar. in l. ſi finita, §. Iul. ff. de dam. infe. et Bal. inf. in uerſ. quęro, nunquid iſta clauſula.
b Appellari. Varie loquuntur gl. et Do. in c. cum ceſſante, hic alleg.
c Ad tormenta. Vide Bal. in l. ſi quis, hic alleg. in l. cum ſententiæ, inf. quo appel. non reci.
d Si. Epiſcopus. Idem dicit Sal. in l. 2. inf. eo. & vide Imo. in l. filiusf. §. diui de leg.
e Nunquid. Vide ſup. facit, quod no. Barto. in l. ſi finita, §. Iul. ff. de dam. infec. Et dicit Bal. in l. fi. huius uer. ꝙ in cauſis ſummarijs, & de plano noſcendis, non requiritur peremptorium, in alijs ſic, ut no. Bal. in auth. ei qui, inf. de bo. auth. iud. poſ. nam id primum deciditur ſummariè, l. 2. ſup. ubi in rem act. Tamen requiritur peremptorium, l. ſi finita, §. Iul. prælleg. & ita per hoc reperio Rom. reprobantem ibi, & vide Spec. in tit. de ſum. cogn. §. poſtremo, verſ. hoc quoque, & no. quia dicit Bal. in l. 2. ſup. qui admitti, ꝙ ſi iudex comminaretur, uel pronunciaretur, te non audiendū poſt terminum, ꝙ non valet, & ꝙ quandoque iudex cum cauſæ cognitione fulminat, comminatio nunquam tranſit in rem iud. per l. interlocutio. & l. ſeq. inf. eo. And. Barb. Nunquid No. quod in ſummarijs comminatio dum clauſula habet vim peremptorij. Vide Bal. in l. ſi finita, §. Iul. ff. de damn. infec. vide quæ dixi in c. cauſam, quæ, de reſcr. & ibi gl. & Doc. & gl. in c. ex parte, de verb. ſigni. & Bal. in l. 1. ff. de iure deliber.
f Quid de eo. Vide Bal. in l. 1. inf. eo. ubi idem fin. dicit.
g Comminationem. Et ſic ſentit, quod nullum habet effectum, ſicut nec comminatio appoſita, uel ſententia interlocutoria, ut dicebat Bal. in hac rub. in prin. in verſ. ſed contra, facit l. 1. & quaſi per totum, inf. eo.
h Iudex. Vide Bald. in auth. bona damnatorum, inf. de bon. proſcrip.
i Bannum. Vide Bal. in l. fi. ſup. ſi a non compe. iudi.
K A. B. No. ergo. No. ꝙ valet ſtatutum, quod propter contumaciam imponatur pęna corporalis uide Bal. in l. 1. ſup. de hære.
l Statuta. Vide Bal. in l. nę diu. inf. de pęn. dixi latius poſt Bart. in l. 2. inf. quo appell. non recip.

LEX PRIMA.

1 *Verba comminatoria obligationem non inducunt.*
2 *Verba enunciatiua prolata principaliter propter ſe, obligationem inducūt.*
3 *Iudicum comminationes non valent, niſi Iudicis contemptum reſpiciant.*
4 *Reſeruatio, & excōicatio rebellium, expirat ſi interim officium finitur.*

1 NEc vim, † Verba comminatoria obligationem
non inducunt. h. d. Et rō eſt triplex, pri-
ma, quia verba ſunt enunciatiua: ſecunda, quia de futu
ro: tertia quia in diſcreta. i. ſine cauſa. cātum. n. non poteſt ſuam
cām pręcedere: & ſic ſn̄ia, q̄ eſt quoddam cātum, non pōt pręce-
dere ſuam cām. Eſt & quarta rō, quia cum euentus cāæ ſit in po
teſtate rei, non fingitur retro, & ſic nō pōt informare ſn̄iam, nec
ēt ſibi cohęrere. Eſt & quinta rō, quia tractus futuri tp̄is non ſpe
ctat ad iudicem, ut l. j. §. j. ff. de vſur. niſi veniant conſecutiue ex
ſolo tp̄is tractu, & non per nouum factum, vt in vſurarum ſtipu
latione, & annua obligatione, vt l. 1. ſup. de fideic. vel niſi futura
ſit quædam perſeuerantia debitæ executionis, vt ff. de arbi. l. inter
Caſtellianum, & ff. ſi ſeru. ven. l. harum, & l. egi. vel niſi futurum
pertineat ad ordinem iudicij, ut ſtipulatio de iudicio ſiſti: vel ad
eius effectum, vel effectū iudicij, vt ſtipulatio iud. ſol. certe iſtę ex
ceptiones vltimæ dn̄t, ꝙ tractus futuri tp̄is non in ſn̄ia, ſed in ſti-
pulatione conſiſtit, vt ff. de iud. l. non quemadmodū, videbat. n.
in lege nr̄a, ꝙ ſicut ſtipulatio reſpicit futurum tractum, ut ff. de
euic. l. ſi ita quis, & ff. de verb. obl. l. 5. §. ſatis. accep. no. de pac. l. ta-
le pactum, in prin. & Inſt. de lite. obli. in princ. ita authoritas iudi-
cis, quæ non eſt minor q̄ authoritas ꝯctus. Item alia rōne videbā
2 tur talia verba enunciatiua diſponere, † quia ſunt prolata princi
paliter pp ſe, arg. ff. de don. l. ex hac ſcriptura. Sed dic, ꝙ illa regu-
la non hēt locum in ſn̄ijs, ut dixi ſ. de ſent. l. cum iudex, & quia
iudex non pōt inuenire nouas obligationes a lege non inductas.
3 Iō † cōminationes *a* iudicum rł̄r non ualent, niſi reſpiciant con
a tēptum iudicis ut dicat, ſi falſum rn̄deas, decem pręſtabit, ut no.
Io. de Are. in l. ius alimentorū, §. 1. ff. ubi pup. educ. deb. & niſi v-
bi permiſſum eſt iudici terrere litigantē ad commodum fiſci, ut
b ff. de manumiſ. l. ſi qs dicat. Quęro utrum pręceptum *b* factum
deſoluendo certa die intelligat unum, uel plura? & vr̄ ꝙ duo, ut
l. Celſus, ff. de arb. & in l. ult. de cond. inſt. Sol. duo pręcepta facit
ſenſus diuerſus, & rō diuerſitatis. Item ſi unus diſponit, alter diē
apponit, alias una obligatio in diem non eſt niſi vna. Item dici-
c mus, *c* ꝙ in dubio iudex habet iuriſdōnem ut l. ſi quis ex aliena,
ff. de iud. hoc uerum in iuriſdōne contentioſa, ſecus in uolunta-
ria. vn̄ dicit glo. ꝙ dubitans de ꝯpetentia iudicis, coram quo fuit
emancipatus, dubius eſt de ſtatu ſuo, ut ff. de teſta. mil. ex milita-
4 ri. † Quæro, poſito quod ualeat ꝯminatio iudicis cōpetentis, uel
alia eius de futuro pendens diſpoſitio, utrum ſi interim expiret,
iuriſdō euaneſcat? Gl. dicit ꝙ reſeruatio expirat, & excōicatio re
belliū, ſi interim offm̄ finit̄, ff. de teſt. mil. l. ſi certarū, §. fi. qa māda
tum ex offō pendens, finitur, ſi re integra mandans morit̄, ut ibi
no. p Acc. ſecus in diffinitiua ſn̄ia, qa illa non p̄t reuocari, qđ no.

ADDITIONES.

a Ideo comminationes. Vide no. per Bar. in l. 2. in fin. princip. ſi quis ius di. non ob. & quod ibi dixi, & Bal. in l. pe. inf. eo.
b Vtrum pręceptum. Vide Bal. ſup. in rub.
c A. B. Item dicimus. No. quod iudex in dubio habet iuriſdictionem, uide Bal. in l. licet, ſupra de pact.

LEX II.

1 *Sentētia exceptionem peremptoriam pertinens, an ſit diffinitiua.*
Bald. ad poſter. lib. Cod.

a **Rei iudicatæ.** Per epiſtolam *a* non poteſt ferri ſnīa, ēt in fauorem Reip.h.d. Eſt autē epi-
ſtola ſcriptura loquens, tamen non ſufficit. Idem, ſi quis ferret
ſnīam in ſono buccinę, uel pſalterij, quamquam ille ſonus qñq;
1 intelligatur, quemadmodum viua vox. † Quæro, nunquid *b* ſnīa
b perimens exceptionem peremptoriam ſit diffinitiua? Reſp. non,
c ut no.in c.fi. extra de app. in clem. nec econtra, quia non parit *c*
actionem in facto, quia hoc dat cognoſcere diffinitiuam ab in-
terlocutoria. ut eleganter, no.in l.j.ff.de arbit. Adde ꝙ in clauſula
ſilentium imponens, inducit ciuiliter non petere, ut l.ſi quis miſ-
ſio.in fi.ne uis fiat ei quod no.

ADDITIONES.

a And.Barb. Per epiſtolam, No.quod per epiſtolam non poteſt ferri ſententia, & ſic ſingulariter limitatur l.non figura, ff.de act.& obl.quod no.Bal.in authen.habita, ſup.ne fil.pro patre, & quod ibi notaui, & no.in c.conſtitutionem, de ſenten. excom.lib.6.
b Nunquid. Vide Bal.in l.ſi ſtatutis, ſup.de ſent.ex breui.rec.& per Imo.in l. 1. ff. de re iud.& ibi dixi.
c Non parit. Vide per Bal.in contrarium, in l.3.§.idem ſcribit, ff.de pec.

LEX III.

1 *Sententia diffinitiua, ſiue in eadem charta, ſiue in alia ſubſcriptio ſit facta reuocari non poteſt.*
2 *Iudex in uerbis æquiuocis mentem ſuam interpretari poteſt.*
3 *Interpretationes extraneæ non ualent.*

1 **Ea, quę.** † Snīa diffinitiua ſubſcriptionibus Iudicum re-uocari non poteſt.h.d. Intellige, ſiue in eadē char
a ta, ſiue in alia ſit facta ſubſcriptio. Et eſt argum. *a* ꝙ licet Nota-
rius poſt completam ſcripturā, & publicatā, dicat caſſaui, qa per
errorē ſcripſi, ſiue iſta ſubſcriptio in eadē imbreuiatura, ſiue in
alia charta inueniatur, ꝙ vitiatur, & non uitiat. Non ob.l.j.ff.de
his, quæ in teſta.delen. quia ibi loquitur in teſtatore. qui pōt cor
rigere factum ſuum. Tabellio aūt, & teſtis non pōt ſibi ipſi dero
gare, ſed ſtandum eſt primo dicto, & primæ ſcripturæ, tanquam
matrici ſcripturæ, vt plene no.ꝑ Docto. in l.Imperator, ff.de ſta-
tu homin. Conſueuerunt tñ Notarij nō publicare regiſtrata, niſi
in fine quaterni, & tunc illud, qđ reperitur cancellatum, non in-
telligitur publicatum, nec ei credi dēt, ut ſup.de edic. diui Adr.l.
b edicto & s̄.de teſta.l. ſi unus. & adde qđ dixi in l. ambiguitatem,
2 ſup.de teſta. † Quærit gl.*c* an iudex *d* poſſit interpretari mentem
c ſuam in uerbis æquiuocis? & dicit ꝙ ſic; qđ eſt verum ſedēdo ꝓ
d tribunali, & partib. citatis, & eo in officio durante. hoc.n.debet
facere tanq̄ iudex, & cā cognita. Nam hoc eſt quoddam ſupple-
e re, vt no.in c.bonæ.extra.de poſt.præl.pone *e* ergo, ꝙ iudex pro-
nunciauit rem pertinere ad actorem. nunquid poterit interpre-
f tare *f* iure dñij, & ſic pro actore, vel iure poſſeſſionis, & ſic minus
ꝑiudicando reo? Rñd.non; quia ſi iudici detur iſta facultas, capta
toria erit. Item ſubſtantialia reſpicit. Nam iſta interpretatio eſſet
ſubuertere ius alterius, & ſubuertere non poteſt, ut in lege no-
ſtra. Item iudex non poteſt interpretari libellum. quia hoc eſſet
interpretari factum alienum, vt ff. de rei vend.l. Pompo. ſcribit,
ſi frumentum. Item mentem teſtium interpretari non poteſt, vt
extra, de prob.c. in præſentia. niſi propter atteſtationum confli-
ctum, reducendo eos ad concordiam, ut extr.de teſtib. cum tu fi
lij. Item non pōt interpretari verba præciſæ ſignificationis, vt ff.
de lega.3.l.ille, aut ille, §.cum in verbis. quid ſi dixi ita, condem-
no Titium, & Seium, & quemlibet eorum, nec adijcit, inſolidū.
vtrum poterit interpretari quod pro patre? & uidetur ꝙ nō, qa
intellectus, qui attribuitur dictioni, cuilibet eſt quid inſolidum.
vt no.ī l. ſi plurib. in prin.ff.de leg.2. Contrarium dico, quia iſte
non eſt modus ſignificandi neceſſarius, ſed præſumptiuus, id
eſt recipiens probationem in ꝯrium, vt no.in l.creditor, §.ſi inter
ff.mand.& ideo ſi naturæ negotij congruit interpretatio talis, ei
3 ſtatur. † Et ſcias, ꝙ *g* interpretationes extraneæ non ualent. Item
g hæ demum valent, quæ exponunt, & non perimunt hoc dictum
vel ſcriptum. ut extra, de accuſa.ca.cum dilecti.

ADDITIONES.

a Et eſt arg. Vide per Bal.in l.in fraudem, §.1.ff.de teſt.mili.
b Ambiguitatem. Melius in lege noſtra per ipſum, eo.tit.de teſt.
c And.Barb. Quærit gl. An iudex poterit interpretari mentem ſuam, quid in arbitro. vide gl.ſing.& ibi Dy.& Ang.in l.1.ff.ſi cer.pet. quid in hærede, uide glo.no.l. Papi.§.fi.de rei uend. quid in executore, uide gl.l.ab executore, ff.de app. quid in delegato, uide tex.in c.1.de poſt.præl.& quod not. Innoc.in c.cum veniſſent de iudi. & in c.1.de iur.calum & tex.fin.in c.venerabilem, de elec.& dictum Spec.in ti.de lega.& uide glo.& Bal.in l.ſi ut proponis, ſup.de exec. rei iud. & ad illud allegabā tex.ſing. quod interpretatio iuramenti ſpectat, ad ſolum Papam, ca.uenerabilem, de elect.ſecundum Mod.tu uide alium tex.in c.1.de iureiur.in 6. & an ad Principem ſpectet interpretari uoluntatem teſtantis, uide tex.& ibi Bal. quod ſic, l.cum apud, ſup.de communi ſeruo.ma.alias uide Ang.in l.1.ſupra de ſen.ex breuic. rec. & de arbitrio, uide Do.Io.in c.Quintauallis, de iureiur.prope prin.& Lud. Roma. in l.1.ff.ſi cer.pet.& Mod.in c.1.de poſtu.præl.
d An iudex. Vide Bar.in l.ab executore, ff.de app.
e Bonæ. Vide in l.ab executore, ff.de app.
f Interpretari. Vide Bal. in l. itē Labeo, §.1.ff.fa. erc. de clauſula ſaluo, & reſeruato, quod ſi ſnīa eſſet contra ius, vel contra formam ſtatutorum, ex nunc intelligatur reducta ad debitum modum, de quo per Bar.in l.iudex poſtea quam, ff.de re iud.
g And.Bar. Et ſcias, quod No.extraneas interpretationes non ualere, imo ualet conſuetæ, uide optimam gl.& ibi Bal.ff.de leg.1.l.pe.

LEX IV.

1 *Dictio, niſi, non diſponit, quando ponitur inter potentiam, & actum: ſecus quando ponitur inter perſonas.*
2 *Contractus innominatus relatione poteſtatiuæ conditionis ad contractum reſultat.*
3 *Conditio non veſtit nudum pactum, tamen qunndo adeſt cohęrentia, contractus ſecus.*

a **Interlocutio.** Verbum Iudicis *a* indiſtincte prolatū, neceſſitatem non importat etiam ſcri-
1 ptum in actis.h.d. † Item no.hic, quod dictio, niſi, *b* non diſponit
b & ideo cum reus ſoluere non teneatur, non incidit in pęnam. ad
de, ꝙ hęc dictio, niſi, qñq; ponitur inter potentiam, & actum, &
tunc non diſponit niſi habilitando, vt ff.de manumiſ.teſt.l.fi. In-
terdum ponitur enunciatiue: & idem, vt hic. Interdum ponitur
inter perſonas, vt niſi dederis Titio, mihi dabis. & tunc diſponit,
vt ff.de verb.obl.l.ſi Titius & Seius. nā verba, ſi illi, &c. idem ſi-
gnificant, qđ niſi. Idem ſi ponit̄ inter res, vt niſi dederis mihi cap
pam, dabis librum. Sed aduerte, quia datio libri eſt in obligatio-
ne, & non cappa: nam dictio, niſi ſi reſoluitur in ſi: ergo ꝯdōnem
importat, non oblōnē. & ideo deductum in ꝯdōne, non obligat,
vt l.qui ſub ꝯdōne, ff.ſi quis omiſ.cau.teſt. Non ob. ff.de contra-
hen.emp.l. Labeo. quia ibi diſpoſitū principale in oblōne verſa-
2 tur, nō ipſa ꝯdō. † Et not. ꝙ ibi facta relatione ptātiuæ ꝯdōnis de
ꝯctu, reſultat ꝯctus innominatus: & hac rōne agitur præſcriptis
verbis. Verum qa ibi erat venditio, licet ꝯdōnata, agitur ex ea tā
q̄ iuris fictione purificata. nec eſt mirum, ꝙ quaſi ex diuerſo fon
te diuerſimode agat̄: hoc.n. ꝯtingit in omnib. pactis ēt tacite ap-
poſitis in ꝯctu innominato, vt l.iuriſgētium, §.quinimo, ff.de pa-
ctis. Porro illa condō, ſi Decuriones habēt in ſe ſenſum, ꝙ volē-
tib. Decurionibus ego tenear emere, ex quo eſt in mea ptāte &
ex tali emptione purificatur ꝯctus emptionis: non tamen poſſū
3 conueniri vt emam, ſed quia non emo. † Et not. *c* ꝙ licet ꝯdō nō
c veſtiat nudum pactum: ſi tñ poſtea ꝯdō eſt veſtita cohęrentia, cō
tractus ipſum cohærentiæ veſtimentum eſt illud, vnde actio ꝑ-
ſcrip.verb.oritur. ſed quando eſſet pactum nudum veſtitum, nō
connexum, tunc exiſtentia conditionis pactum non veſtit. & ſic
reducuntur ad conſonantiam l.ſi inter. de pac. & de nautico fę-
no.l.periculi, ff.de iureiu.l.ſi quis cum debitore. *Et iſte eſt intel-*
lectus illius leg.ſubtilis, quam perpetuo no.

ADDITIONES.

a And.Barb. Verbum Iudicis. No.quod nudū præceptum Iudicis non eſt ſeruādum. Vide Bal.in l.ius alimentorum, ff.vbi pupillus.edu.de.& plene D. Io. in l. filiusfamilias, §.diuidi, de legat.1.& dixit notanter Bal.quod iudex non debet ſine cauſę cognitione præcipere, quod decreta & mandata ſine cauſæ cognitione habeantur pro nuda citatione. alle. In c.tua, de coha.cle.& ibi notanter limitat iſtam leg. procedere in his, quæ cauſæ cognitionem deſiderant, alias ſecus. unde ſi iudex mādat parti, quod dicat veritatem, ſub certa pœna, poteſt illam exigere, ſi pars non dicit veritatem, vt ibi & l. tutor, qui repertorium, §.quod autem, ff.de admin. tut.& de ventre inſpicien.l.1.§.quid ergo.& in l.1.ff.ſi quis ius dicenti non obtem. in fi. & ibi vide Bar.& quod dicit Ang.in l.1.C.ut nemo inuitus age.uel accu.co. & c.ſolicitudinem, de app.& Dom.Car.ibi facit c.cum veniſſet.de in integ.reſt.
b Quod dictio, niſi. Vide per Bar.& Doct.in l.ſi eum, ff.ſi qnis caut.
c Et no. Vide Bar.in l.lecta, ff.ſi cer.pet.Bal.omnino in l.quoniam, de rer.perm.

LEX V.

1 *Iudicis fulminatio uitiat actum.*

1 **Iudex.** Iudex dēt audire, & examinare, nō fulminare. h.d. † No.ꝙ quamuis Iudex dicat, mittimus talē in poſ-
ſeſſionem, non tamen eſt miſſus, ſi mitti non debet. text. eſt hic
ſing. Item econtra, ſi colorate extra mittit, non erit miſſus.

LEX VI.

1 *Pęnæ capitales ſententiam diffinitiuam requirunt.*
2 *Impetus dicitur quædam ſtoliditas populi.*
3 *Iudex, vel prætor, præter naturam Iudicij an pœnam adijcere poſſit.*
4 *Præſes, vel ciuitas ſtatutum quod appellatio ualeat ab interlocutoria ſine ſcriptis, an facere poſſit.*

Programma. Literæ Præſidis miſſę per prouinciam ad terrorem, vel ad merā ipſius autho-
ritatē reſpiciētes, nō faciūt ius, nec in albo ēt ꝑſidiali propoſitæ.
h.d. No.ꝙ fm iudicium non fit, niſi tranſeat in rem iudicatā. ita
1 dicit Io.Mo.in c.1.de app.lib.6.in gl. excipitur. † Pone, *a* Pręſes
a ſcripſit per terras ſui præſidatus, quod nemo extrahat bladū de
diſtrictu, & ſi quis ꝯ fecerit, pede mutiletur: nunquid ꝯfacienti
mutiletur pes? Rñ.nō: quia oēs pœnæ capitales requirunt ſnīam
diffinitiuā, præcedente ſuper hoc ſtatuto legis, vel ſtatuto illius
prouinciæ facto conſilio procerū illius prouinciæ. Cū.n.lex ha-
beat vim diffinitiuæ, dēt fieri cū maturitate conſilij, & pro emer
2 genti bono publico, & nō in furore & impetu. Porro † impetus
eſt

ADDIITO.

a Pone. Vide in l.nulli.ſup.de epiſ.& cle.& quod infra ſequitur. vbi ponitur de Epiſ. & cum Bal.hic tranſit Pet.de Anch.in c.canonum ſtatuta, verſ.ſed quæritur, vtrū in caſibus, in quib.de conſt.& uide quod no.Cy.in l.1.in prin.in 4.q.ff.quod quiſque iur.& habet in c.a nobis el 1.extra, de ſen.excom.& Inn.in c.pro illorum, ext.de præb.& quod no.Bal.in l.omnes populi, & quæ ibi dixi poſt Bar.& Spec.in tit.de ſent.prol.§.ſpecies, uer.pe.

eſt ſtoliditas quædam populi, ſed ſtatuta ſolemniter facta etiam
contra ius publicū valent, vt no. ff. de reg. iu. l. neq; pignus, §. 1. &
gl. vr̄ hoc determinare in l. j. §. qui magiſtratum, ff. quod quiſque
iur. ſed cōtra hoc vr̄. ꝙ de eo demū populus ſtatuere pōt, de quo
pōt facere pactū, vt no. j. de decre. Dec. ſuper rub. alias de decre.
ab ordi. faci. Sed pęnæ animaduerſiuæ in liberum corpus, in pa-
ctum deduci non poſſunt, vt no. 18. q. 5. cum homo. ergo nec ſta
a tutum, niſi a Principe ꝯfirmetur. Caue tibi, quia ſi *a* regulā aſſu-
mimus affirmatiue, pōt fieri per pactū vniuerſitatis ciuiū: affir-
matiue ergo poteſt fieri ꝑ ſtatutū inter eos. regula eſt vera. Sed
negatiue dicēdo, vbi nō valet ſtatutū, regula eſſet interdum falſa
cum valeāt ſtatuta capitalia, & non pacta capitalia: quia legis au
thoritas eſt maior, q̄ authoritas pacti, vt l. nemo pōt, de leg. 1. Itē
ꝯſidera, ꝙ licet Prætor habeat ptātē ꝯdendi legem, nunquam tn̄
inuenies, ꝙ fecerit aliquod edictum de pœna capitali: & ſi non
inuenitur hoc in Prætore, multominus in Præſide. Idem in Epi-
b ſcopo, *b* qui ſimilis eſt Prętori, inuenitur, ꝙ poteſt facere ſtatuta
circa pęnas medicinales: ſed non inuenit, ꝙ poſſit facere ſtatuta
circa pœnas exterminales, puta ſi quis commiſerit homicidiū,
ſit ipſo iure condēnatus ad pœnam ꝑpetui carceris, vel ſit eo ip-
ſo degradatus, q̄uis pęna degradationis ſit pręparatio pœnæ, &
nō eradicās niſi a Deo, nam adhuc poſt degradationem ſequit̄
pęna magis afflictiua, quæ ab Epiſcopo imponi pōt, qua per de-
gradationē non deſinit eſſe Iudex, imo pōt, adhuc vltimo ſuppli
cio punire. vltimum ſuppliciū voco pęnam perpetui carceris, vt
no. Inn. extra, de accu. c. qualiter. dico ergo, ꝙ hmōi gn̄a pęnarū
aliter q̄ iura cōia dictant, per ſtatutum alicuius magiſtratus im-
poni non poſſunt: & ideo merito programmata eorū, ſeu præco
3 nia vim ſn̄iæ non habent. † Quærit Specu. *c* in titu. de ſent. §. ſpe-
c cies. verſ. ſed nunquid Iudex præter iudicij naturam poſſit adij-
cere pęnam. & dicit, ꝙ non reſpectu partis, ſed reſpectu Reip. ꝑꝑ
contemptū iuriſdictionis ſic, licet ſecus ſit in arbitro, quia nō ha
d bet officiū a Republica. ff. de arb. l. arbiter intra. Sed an *d* Poteſta
e tes, & Caſtellani caſtrorū (quos Barones *e* vocamus) pn̄t mul-
ctare, & forbannire ꝑꝑ contumaciam? Dicit idem, ꝙ ſic, de con-
ſuetudine, dic ut dixi. ſ. de ſen. & interl. omn. iu. l. nulli, Pone, ꝙ p̄
ſes prouinciæ fecit ſtatutū, ꝙ quicunq; cęperit exbannitū in ęre,
& pſona, dēat hr̄e bona ſua, vel partē bonorū, nunquid iſtud ſta
tutum valeat? Dic ꝙ non, ſi bona erant in fiſcum incorporata, vt
ff. qđ vi, aut clā. l. ꝓhibere, §. plane. Idem ſi non erant incorpora-
ta, niſi fieret de ꝯſcientia Principis, cuius eſt fiſcus, vt d. §. plane.
modicam autem remunerationē bn̄ poſſet aſſignare ſoluēdam
de burſa ciuitatis illius cuius intereſt bannitos capi, ff. de captiu.
l. mulier ī opus. prius, tn̄ citatis illis de eorū ꝯſilio, vt j. de naui, &
nau. l. cum nouarcorū. li. 11. & no. Guil. & Cyn. in l. 1. in prin. ff. đ
4 iuſ. & iu. † Sed q̄rit̄ incidenter, vtrum Præſes, vel ciuitas poſſit fa
cere ſtatutum, ꝙ valeat appellatio ab īterlocutoria ſine ſcriptis?
& *videtur ꝙ ſic*, quia iſtud nō ur̄ nouum ſtatutū, ſed qdā regreſ
ſus ad veterem *iuris* prudentiam, ut ff. de pact. l. ſi unus, §. pactus,
verſ. ꝙ & in ſpecies. Itē *quia* per illud ſtatutum ampliatur pote-
ſtas Iudicis ad quem, ergo dēt *pro* rato haberi, ut l. Pomponius
ſcribit, ff. de neg. geſt. In op. arguitur, quia cōtrariorum eadē eſt
diſciplina. Sed non ualet ſtatutum Epiſcopi dictans, ne ab inter-
locutoria poſſit appellari, niſi in caſib. a iure ciuili ꝑmiſſis, vt no.
f in c. 1. de ap. lib. 6. in Nouella. Item non valet ſtatutum, *f* ne poſt
biduum poſſit appellari, vel quod elapſis decem diebus a die in-
terpoſitæ appellationis non proſecutę intra 20. dies, appellatio ſit
deſerta, quia tale ſtatutum ordinatur contra ſuperiorem iſtius
ſtatuentis, ut extra de iureiur. c. uenientes, ergo nec econtra. Sol.
ſtatutum non valet, quia loquitur de materia, quæ non pertinet
ad ſtatuentes, cum appellatio ſit magis altæ iuriſdictionis, quam
prima cā, ut ſ. de iud. auth. ad hęc. Conclude, ꝙ ſi non ualet ſtatu
tum, ſic non ualet programma, uel uox tubæ, & h. d. hęc lex.

ADDITIONES.

a Quia ſi. an valeat argumentum de pacto ad ſtatutum Bar. in l. non impoſſibile, ff.
de pactis. vide tex. in l. fi. inf. de fideiuſ. & ibi Bal. And. Bar.
b And. Ba. Idem in epiſcopo. An conſtitutio Epiſcopi poſſit facere, vt eo ipſo quis in
currat pęnam degradationis. vide gl. elegantem in Cle. ne Romani, de ele. vbi pōt
aggrauare Epiſcopus decretum legis. Inn. in c. fi. de off. Archiepiſ. Arch. in c. vt ani-
marum, de conſti. Moder. in c. fi. ad fi. vt lit. non cont. Fed. in c. vt animarum, de cō-
ſti. lib. 6. eſt tex. & ibi Do. Dominic. quod Epiſcopus poteſt ſtatutum facere, quod
eo ipſo, vel iure, ipſo quis incidicat in pęnam, de iure cōi, quis non incidit ipſo iu-
re, qđ tene menti. & an poterit facere, ꝙ quis vſurarius probetur per teſtes ſingula
res, vide Bal. in l. omnes populi, de iuſt. & iu. vbi plene dicit de materia, & ibi vide
qualiter differt ſtatutum populi a conſtitutione Epiſcopi. & vide Bal. in l. nulli, C.
de ſen. & Ang. in diſp. Aſtenſis miles. vbi dicit, ꝙ non tenet ſtatutum Ep̄i, quo ca-
uetur ne ab eius ſententia appelletur, & vide Bal. in l. eos, §. fi. ſupra de vſu. vbi va-
let conſtitutio Ep̄i, vt facilius probetur quis eſſe vſurarius. & vide quod no. Fe. de
Sen. in 6. conſ. & vide ſin. dictum Pet. de Anch. in c. canonum. de conſt. in rep. ꝙ ſi
Ep̄s præſcripſiſſet iuriſdictionē requirendo, & corrigendo exceſſus cle. ꝙ pōt con-
cedere ſuꝑ illis ſtatutū, & uide Bar. in conſ. Capitaneus patrimonij, vel ſi caſtrum
ſcripſit eligēdo ſibi Rectorē, & poſtea Præſes facit edictū, ꝙ nullū caſtrū poſſit eli-
gere ſibi Ptātē, & ſi caſtrū eligit ſibi Ptātem, punit, & ſequitur Do. Pe. in d. rep. &
an capitulū poſſit facere cōſtitutionē. in his, in quib. ſuccedit vacāte ſede, vbi Fed.
de Sen. conſ. 21. Do. Pe. in d. repe. ꝙ ſic. Et an Epiſcopus cū capitulo, poſſit ſtatuere,
ꝙ in foro nō appelletur ab interlocutoria. Do. Pet. in d. c. canonum, arguit no. pro
& contra, & conſuluit, quod non. Et Do. Pet. in d. c. canonum, dicit, ꝙ non valet
conſtitutio Epiſcopi, vt quis probetur vſurarius per vnum teſtem, & alleg. Fed. de
Sen. in 6. conſi. vbi dicit, ꝙ conſtitutio epiſcopi Bononiæ, qua cauetur quod quis
poſſit probari vſurarius manifeſtus, per famam viciniæ, vel per teſtes probetur,
quia bis, vel ter mutuauit ad uſuras. & dicit quod Bald. & Dom. Lanf. & Do. Bar.
de Sali. conſuluerunt quod valet, & ipſe eos ſequitur, quod teſtamentum eſt de iu
re gent. Or. vide ibi motiua, vide Dom. Pet. & alios in cap. cum in diœceſi, de vſu
Bal. in l. eos. §. 1. & ibi Sal. C. de vſu. Bar. in l. conſulta, C. de teſti. do. Card. in Cle. 1.
de poſt. in 19. q. Io. Cal. in conſ. 22. & 7. & 5. & 6. in ti. de conſti. & in titul. de vſur.
conſi. 115. Dom. Lau. q. 88. 234. Bald. in executorem, ſup. de exec. re iud. incip. illud
conſilium Bald. veritas eſt, quod de iure communi, conſilium Lau. de pinu. incip.
conſtitutio Epiſcopi conſilium Salycet. incipit in nomine Saluatoris, vide quæ
dixi in Cle. ne Romani, de elec. Io. And. in add. Spec. in tit. de elec. in rub. vbi dicit,
quod electio facta, vno ex canonicis ſimoniacis contempto, eſt annullanda, cap.
quod ſicut. de ele. & quod Epiſcopus non poteſt facere conſtitutionem, quod ſit ip
ſo iure nulla. Dom. Gaſpar. de Cald. in c. ex tuæ, dicit, quod non valet conſtitutio
Epiſcopi, vt propter non reſidentiam ſit clericus ipſo iure priuatus, cum de iure
communi veniat priuandus. Do. Card. ibi tenet contra, uide Io. de Imo. & quæ di-
xi in d. capitul. fin. de eo qui fur. ubi poteſt Epiſcopus apponere pęnam vide quæ
Bald. & in c. reprehenſibilis, de appel. quod Epiſcopus poteſt facere conſtitutionē,
vt ipſo iure quis ſit priuatus. Do. Abb. in c. quoniam, §. porro. ut lite. nō cont. tenet
contra Ioan. And. & Gaſpar. de Cald. licet de eis non faciat mentionem.
Quærit. Spe. Vide Bald. in l. 1. ſup. eo. & l. cum allegas, ſup. de uſur. & quod inf. ſe-
quitur. & Bar. in l. 1. de vſur. fiſ. lib. 10.
d Sed an. Dixi poſt Bar. in l. imperium, ff. de iuriſd. om. iud.
e And. Barb. Quos barones An barones poſſint bannire, vide Bald. in l. nulli, C. de
ſent. & interlo. om. iud. & quæ dixi in c. de cauſis, de off. dele.
f Statum. Bene valet ſtatutum prorogans ſecundum Bart. in l. præſcriptione, ſup. ſi
contra ius, uel uti. pub. & hic uide Ang. & Imo. in l. 2. de re iud. ſed Ab. contra, in
c. cum ſit Romana, extra de appel.

LEX VII.

1 *Iudicis arbitrio relinquitur, ſecundum quam partem iudicare velit.*
2 *Scripturæ quando diuerſæ in iudicio producuntur, arbitrio Iudicis eſt illi ſtare, quam putauerit veriorem.*
3 *Sententiam duobus verbis ferre poſſe.*

Quod magno. Prius oportet aduerſariū ponere
probationem in conflictu, q̄ ſn̄iam
promereri. h. d. Vnde Iudex non poteſt dare victoriam parti cui
vult, ſed ei qui aduerſarium ſuperauit. Et ſic iudicium eſt ſimile
duello, in quo quis palmā victoriæ reportat, eo ꝙ aduerſarium
ſuperauerit, vt l. 1. j. de athl. dicit Fran. Accur. in l. cum ætate, ff.
1 de prob. & ibi gl. † No. ex lege *a* iſta, ꝙ relinquitur arbitrio iudi-
a cis, ſm̄ quam partem velit iudicare, ſi ambæ partes æqualiter
probauerunt per totidem teſtes, & ſic excutiet dignitatem te-
ſtium, & qualitatem perſonarum, vt ff. de teſti. l. ob carmen, §. ſi
quis. Sed eꝯ vr̄, & ff. de reg. iur. l. fauorabiliores, quæ innuit, pro
2 reo ſn̄ia ferri debeat, cum ęqualiter probatur Franc. Accur. vt di
b cit ibi. Cyn. † No. ꝙ qn̄ diuerſæ *b* ſcripturæ producuntur in iudi-
cio, in arbitrio iudicis eſt, quam putauerit ueriorē illi ſcripturæ
ſtare. Cyn. hoc verum, qn̄ qualitas teſtium. vel inſtrumentorum
eſt dubia. Nam ex coniecturis fides augetur: & qui habet melio-
res coniecturas, vincit. Nam vt eleganter ait Io. Mon. in c. duob.
de reſcr. lib. 6. paritas reducitur ad imparitatem per aliquem adi
tum ad alterum extremum. & adde quod no. ff. de re iud. l. duo
3 Iudices. † Extra no. quod ſententia poteſt ferri duob. verbis, vt ff.
de auth. tut. l. defendente.

ADDITIONES.

a No. ex lege. Vide Bal. in l. cum magiſtratus, inf. quando prouo. non eſt neceſſ.
And. Bar. No. ex lege. Non relinqui arbitrio iudicis, pro qua parte uelit iudicare, ſi ę-
quales ſunt probationes, uide Bal. in c. cum ſint. de reg. iur. in 6. & quod dixi in l.
ſi duo, ff. uti poſſ. ad Bar. Vide Bal. in l. 3. inf. quando prouo. non eſt neceſſ.
b Quando diuerſæ. Vide quæ habentur in l. ſcripturæ, ſup. de fi. inſtr.

Si ex falſis inſtrumentis. *Rub.*

1 *Senſus quinque in corpore noſtro habemus, qui ſecundum Apoſtolum non eundem actum habent.*
2 *Teſtis in quolibet ſenſu poteſt eſſe uerax, & mendax.*
3 *Audiens interpoſito pariete, & nō an uidens certum teſtimoniū ferre poſſit.*
4 *Teſtis depoſiturus ſi dicat, vidi, ꝙ Titius uidit, an efficaciter deponat.*
5 *Et quid ſi dicat, dico uera eſſe quia uidi illum promittere, an probet.*
6 *Veritas mente percepta cooperante ratione ſenſitiua, uiſus appellari poteſt.*
7 *Viſus quotuplex ſit.*
8 *Teſtis uolens loqui uerum, ſi de uiſu teſtificatur de corpore uiſibili teſtificari debet.*
9 *Incorporalium quædam ſunt abſtracta omnino, & quædam concreta.*
10 *Terminum habens ad probandum, teſtes producere debet, qui iurent, & probent, nec ſufficit quod iurent ſi non deponunt.*

¶ Ad euidentiā ꝑnotādum eſt, ꝙ in corpore noſtro quinque ſenſus habemus, qui ſm̄ apoſtolum nō eundum actum habent, de quib. no. ff. de acq. poſſ. l. qđ meo. quorum officia ſunt diſtincta per diuerſa organa, quæ velut ꝑ fiſtulas quandam virtutem dederunt ſenſitiuam ad cerebrum hominis, ad quemlibet locū cerebri, in quo (ſm̄ philoſophos) eſt ſenſus communis, in quo colligunt̄ omnes ſenſus tanquā in quodam fonte, ſeu uaſe. Sicut enim naturaliter uidemus, ꝙ oculus neſcit quid faciat auris: nec auris ſcit quid faciat manus, in qua potiſſimum eſt ſenſus tactus. & idem de reliquis ſenſibus particularibus. Sed ſenſus cōis ſentit, & diſcernit omnia, quæ per iſtos ſenſus ſingulos

eidē repræſentātur, & eſt quaſi Iudex dominiū ſenſuū, & ſi ille
locus vehementer percutiatur, homo perdit ſimul omnes ſen-
ſus. vnde quidam teſtis fuit reprobatus, quia dixit ſe vidiſſe, cum
eo tempore eſſet ita concuſſus in cerebro, ꝙ ceciderit in terram
& nihil ſentiebat, quia nō ſentiebat puncturas, & poſtea in ſuam
cognitionem reuerſus, tandē in iudicio productus dixerat ſe vi-
2 diſſe illud, quod acciderat. Or modo in quolibet ſenſu poteſt eſ
ſe teſtis verax, & mendax. Nā ſi illud, quod vidit, dicit ſe vidiſſe, il
lud, quod audiuit dicit, ſe audiuiſſe, id qđ tetigit, dicit ſe tetigiſſe,
id qđ odorauit dicit ſe odoraſſe, id qđ guſtauit, dicit ſe guſtaſſe,
nō admixto fermēto alterius mendacij, hic teſtis eſt verax. ſi ve
ro eſ̃ falſus teſtis eſt, vñ in quolibet ſenſu mentiēdo, teſtimoniū
eſt falſum, & in quolibet ſenſu verum dicendo, eſt teſtimonium
verū: tñ ſuper omnem ſenſum particularem gratior, & nobilior
ſenſus eſt viſus, & interdū viſus ponit̄ pro ingenio animæ, & in
anima nobilior pars, Princeps eſt intellectus. nulla.n. potentia
animæ eſt ita particeps veritatis, quia ſine veritate nihil eſt intel
lectus. nam intellectus eſt verax, & ubi non eſt ueritas, ibi nō eſt
intellectus ſm philoſophū. Itē ſine viſu alij ſenſus poſſunt deci-
pi, & ſunt depauꝑtati a vera, & perfecta cognitione actuum hu-
manorū, ſicut deceptus fuit Patriarcha Iſaac, & Iacob dū dicit,
3 vox quidē, vox Iacob eſt: ſed manus, manus Eſau ſunt: † Et ideo
a qō eſt nūqd *a* ille, qui interpoſito pariete, nō uidet, ſed audit, poſ
ſit ferre certū teſtimoniū; Et quia ponit̄ vnus ſenſus pro alio ſen
ſu, vel intellectus ꝓ ſenſu corporeo, non eſt ſm nām, ſed eſt po-
4 tius q̄dā interꝑtatio, l. diſcretis. ſ. qui teſtam. fa. poſſ. Modo eſt qō
vtrū teſtis poſſit dicere, ego uidi qđ Titius vidit? gl. dicit, ꝙ non,
ſu. de teſti. l. teſtiū, quod verū eſt dicere directe, ſed indirecte poſ-
ſum uidere; quia ſi uideo illum facere opera uidentis, puta ſcri-
bere, tunc patet, ꝙ ego video illum uidere. Item ſi uideo, & au-
dio illum facere, quod faciunt audientes, puta reſpondere ad
interrogata; qa hic uterq; ſenſus cōiuncti requirit̄, ſtatim video
ſ. ſcio ꝑ lumē intellectus, & rōnis nālis ꝯplexe cū ſenſu illum au
dire. & ſic gñaliter de quolibet ſenſu, ſi uideo operationes illius
ſenſus cognoſco illū ſenſum ineſſe, tñ hoc pro parte participat
cū intellectu aīæ. qa ꝯcludo hoc in mēte mea per ſillogiſticā rō-
nē, q̄ talis eſt; q facit opera vidētis, videt: & q facit opera audien-
tis, audit. ſed iſte facit opa vidētis. & audiētis. ergo uidet, & audit
5 vt ſup. quia teſtam. facere poſſ. l. diſcretis. Pone, *b* teſtis dicit vera
b eſſe, qa vidit illum promittere, an probet? & videtur quod non,
quia uerbum eſt quid inuiſibile, & (ut dixi ſuperius) viſus neſcit
quid faciat auris, ergo dictum teſtis incongruum, vt no. in c. fin.
de teſtib. in Nouella. niſi teſtis ultra procederet dicens, quia ui-
di eum promittentem, & dicētem talia uerba. nam ſeipſum ex
ponit, & breuiſſimo uerbo uiſus vtitur pro utroque ſenſu, & ita
6 teneo. † Porro omnis *c* ueritas mente percepta cooperāte ratio-
c ne ſenſitiua, pōt appellari viſus. *c* † Viſus igitur eſt duplex. ſ. cor-
7 poralis, & mentalis. Item eſt mixtus: per viſum namque corpo-
ralia tantum videmus, quæ corporalia uocantur concreta, & cō
iuncta. Per viſum autem incorporalem, & per intellectum, vide
mus pleniori modo; vnde Angeli, & Sancti uident, & audiunt,
tamen oculos corporales, uel aures corporales non habent; alias
fruſtra preces funderemus, nam qui nō audit, neq; videt, inexo-
rabilis eſt, vt l. temperēt, inf. de ueſtib. olo. & auratis, lib. 11. vnde
dicit Ariſt. in problematib. Intellectus videt, & intellectus audit.
Porro ītellectus uidet albedinē, licet albedo ſit quid extractum.
i. per ſe, & quidam conceptus animæ intellectiuæ, nam albedo
naturaliter non reperitur niſi in corporalibus, & ſic in concre-
8 to. † Or iſta dico pro tanto, quia teſtis, qui vult verbum loqui ſi
teſtificatur de viſu, debet teſtificari de corpore uiſibili, de inuiſi-
bilibus autem non poteſt rationem reddere uiſus, niſi conſecu-
tiue, ut uidi Titium furioſum. i. uidi actus eius ſignificantes furo
rem? Vidi Seium dominum, ideſt uidi actus eius dominium ſi-
gnificantes, alias dominij aſſecutiuos, ſicut eſt longiſſima poſſeſ-
ſio, uel executiuos, ſicut eſt dominari, & præeſſe rei, colonos, &
ſubditos ei obedire, & tractare ipſum vt dominum, vt ff. de ſo-
lu. l. Titia. & inf. de agri. & cenſitis, libr. 11. & ff. de uſur. l. cum de
in rem uerſo. nam ibi per longos actus probat̄ ꝑpetuus habitus,
d & mixti mixta rō reddi dēt a teſtes. Rurſus *d* ego ſcio, qđ in con-
dictione furtiua requirit dominium: tñ ſi teſtes ita dicerēt, dici-
mus nos vidiſſe, qa vidimus qñ Titius furatus fuit Seio cappam
ſuam. hoc caſu probat dñium per viſum, qui prouenit magis iu-
dicio legis fundantis dicta teſtium, quā rōne viſibilis materię. vn
de ipſe teſtis, dummodo viderit furtum fieri, non poterit redar-
gui de falſo. licet ſubtrahens probet ſe dominū, quia teſtis depo
ſuit ſecundum iudicium legis, & præſumptio legis fundat inno-
cētiam teſtis. Item ſi teſtis dicit, qa vidi qñ loquebat̄, cum uox vi
deat̄ quodāmodo abſtractū, & incorporale, quod conuenit au-
ditui, & nō viſui, & ſic ipſe teſtis non ſane loqui videat̄, nec aper
e te, tñ per legum interpretationem dictum eius excuſatur, quia *e*
viſus quandoq; ponitur pro intellectu, qui ex quolibet ſenſu na
ſci poteſt: nam intellectus eſt coniunctus immediate cum ſen-
ſu. Nulla vero alia potentia, ideſt aptitudines, & uirtutes animæ
ſunt ita coniunctæ cum ſenſibus, v.g. audio, & uolo. item quod
non volo, item quod nec nolo, nec volo. Et ideo teſtis, qui depo
neret ita ſe vidiſſe talem dicentem talia verba diſplicibilia, non
probaret diſplicentiam, quia non eſt intellectus in quantum in-
tellectus, niſi ſcientia veritatis. Nam diſplicentia uel complacen-
tia, quæ eſt ſita in voluntate, non eſt in cellula intellectus, ſed in
cellula (vt ſic dicam) odij, vel amoris. Et ideo eſt alia pars, ideſt
alia potentia animæ, quę non eſt immediate coniuncta cum ſen
ſu viſus, ſed per accidens. Sed ſi natura verborum eſſet diſplici-
bilis, ſuccedit ad probandum alia virtus animæ, quæ appellatur
rō: quia quod naturaliter eſt tale, rōnabiliter eſt tale. Non eſt.n.
nec maior, nec certior ratio in mundo, q̄ rō nālis, vt inſt. de iu-
f re natu. §. ſed nālia quidē. Et ſic impropria *f* locutio intellectus,
vel rōnis auxilio, non ſolum teſtē excuſat, ſed ēt approbat, argu.
9 ff. de iureiur. l. ſed & ſi poſſeſſori. §. ſi rem. † Amplius, ꝯſidera, ꝙ ī
corporalium, quædam ſunt abſtracta oīno, vt oblōnes; quędam
concreta, vt dominia & ſeruitutes. prima nō poſſunt probari ꝑ
ſolum uiſum, nec directe, nec indirecte: alia poſſunt indirecte ꝓ-
bari, quia ut dicit Apoſtolus, inuiſibilia cognoſcūtur per ea quæ
videntur. Et conclude, quod dictum teſtis loquentis improprie,
toleratur. Secus ſi loquatur improprijſſime, quia nimia imꝓprie
tas eſt quædam abuſio. Item quędā ſunt, quę naturaliter nō in-
ſunt teſtib. vt ſcire quideſt dñium, & hoc non probatur ſine cāæ
redditione. quędam naturaliter eis inſunt, vt videre, & audire, &
hæc probantur ſi teſtis dicat ita eſt, vel ita non eſt, & erat ſenſibi
lis negatiua, vt no. in l. j. ſ. de teſti. Et no. ꝙ vbi non eſt ſenſus, ibi
non eſt probatio, ꝑ locum a ſenſu. unde nullus teſtis pōt teſtifica
ri de nō ſenſu niſi ad probādum ſe neſcire, quia neſcire cām nō
requirit, vñ ſi teſtis dixit ſe neſcire, non eſt interrogandus de cā
neſcientiæ. Itē quod dixi, ꝙ in condictione furtiua probata poſ-
ſeſſione pręſumitur dñium. intelligas quo ad ſñiam ferendā ſu-
per dicta ꝯdictione furtiua, non ꝙ debeat declarari expreſſe do-
minus. Et ideo ſi victor cadat a poſſeſſione, & iterato rediret ad
furem ſine nouo vitio, & conueniretur rei vendica. non conſe-
queretur actor victoriam, quia non agitur ex cauſa, quæ priui-
legium mereatur hoc. ſ. releuandi actorem ab onere probandi:
imo eſt via pręciſa ad onus probandi. Aliud eſt ergo, nō poſſe re
ferri qōnem dñij, vt in condictioue furtiua. & in eo qui expulit
per vim alium de poſſeſſione. Nam & ibi ſi proponitur actio, q̄
ſurgat ex violentia, vt interdictum, vel condictio ex l. ſi quis in tā
tam, j. vnde vi. ſufficit probare illatam poſſeſſori, vt ēt p̄ſumitur
dñs, quia non pōt agenti referri qō dñij: tñ aliud eſt non poſſe ex
cipere, aliud confiteri. Si vero libellus fundaretur ex alio capite,
ideſt meri dñij; tunc oportet agentē probare de vero dñio, & ſi
primo egiſſet cōdictione ex l. ſi quis in tantam, p̄ſumptio dñij ex
qua obtinuit, non patrocinaretur tunc in ſimplici rei vendicatio
ne denuo propoſito ſm materiam ſuam. & ita dēt intelligi. l. ſi
qs emptionis, §. pen. ſ. de pręſcr. 30. ann. Ex veris igitur probōni-
bus inſurgunt vera fundamenta; ex falſis falſa & retractabilia. ve
rū autem dictum nō eſt aliud q̄ enunciatum eſſe, qđ verū eſt, vel
non eſſe, qđ non eſt. viſu autē factum, uel caſu, uel fortuna, non
eſt aliud, niſi quod oratio de eo prolata eſt vera, & de quolibet
affirmatio, vel negatio uera, & de nullo ſimul, ut ff. de iureiuran.
l. duob. §. fin. Item teſtimonium, quod in iuramento initiatur, in
diſpoſitione completur, & ſpecificatur, ff. de acq. hęr. l. an iſtius.
10 † Et no. *g* ꝙ in termino iuris, ille qui habet terminum ad pro-
g bandum, dēt producere teſtes, ita ꝙ iurent, deponēt, & probēt.
nec ſufficit, ꝙ iurent, ſi non deponunt, quia hoc ſuppletur ꝑ Iudi
cem, & ſolum iurm nō oſtendit quidditatē teſtimonij, vt not. in
c. pia de exce. lib. 6. in Nouel. Sed qñ terminus datur a iudice, iu-
dex ſupplet factum ſuum; vnde depoſitio trahitur retro, ut not.
in c. 1. de off. dele. in Clem. quia poſt terminum, teſtis qui iurauit
remanet obligatus ad teſtificandum, cū iurauerit teſtificari; alias
ſequeretur, ꝙ eſſet periurus. Itē qa ſufficit ultimo momento di-
lationis teſtes facere iurare in prima dilatione, quia reliquū pro-
prie non eſt officium partis, ſed teſtium executorum.

ADDITIONES.

a Nunquid. De hoc in l. 2. §. Labeo. ff. de aqua plu. arcen.
b And. Bar. Pone ſi teſtis dicat, vidi illum promittere, an probet. vide quæ plene ad-
didi ad Bar. in l. fi. inf. de per. no. lib. 11.
c Pone. Vide Bal. in l. 3. in 8. q. & in l. teſtium, in 2. q. ſup. de teſti. & dixi poſt Bar. in
l. qui teſtamento, §. fi. ff de teſtam. & vide Bald. in l. 1. inf. de confeſ. appellatione
tamen viſus non uenit auditus, l. fin. in prin. & ibi Bal. ff. de iureiur. Et adde quod
verbum video, verificatur etiam in oculo intellectus, l. item apud, §. ſi quis ſic fe-
cit, ff. de iniu. & ibi Bar.
d Omnes. Improprie. vnde appellatur viſus, ut no. Bal. in l. non ignorat. inf. qui accu
ſare non poſſ.
e Rurſus. Vide inf. prox. in ver. amplius.
f Phil. Dec. Quia. Eſt enim ſenſus magis vniuerſalis, quam reliqui, unde fit vt poſſit
per teſtem adduci in dicti ſui rationem ſuper quocunque actu ſecundum theori-
cam Cy. & Bar. in l. teſtium, no. 2. C. de teſti. & per Ang. in Authen. de hæred. &
fal. §. hinc nobis. verſ. no. gl. Quot modis autem capiatur in iure, vide hunc, in l.
etiam, C. de iure co.
g Et ſic impropria. Bal. contra in l. fi. in fi. ſup. de vſur. cum ſi.
h Et no. Vide Bar. in l. damni, §. Sabini, ff. de dam. infec. cum ſi.
i And. Barb. Et no. An depoſitio trahatur retro ad tempus iuramenti, vide Bar. in l.
damni, §. ſolent enim, ff. de damno infec.

L E X P R I M A.

1 *Sententia ex falſis teſtibus lata, falſo probato reuocatur.*
2 *Sententia lata abſorbet quæſtionem falſi.*
3 *Sententia in petitione hæreditatis facit ius.*
4 *Sententia lata ex falſa cauſa, facit ius .*

1 SI tabulas. † Sententia lata ex falſis teſtibus vel in-
ſtrumentis reuocat̄ falſo probato, ꝙ Iu
dex tulit ſn̄ıam ex eo: niſi de crimine falſi an̄ fuerit cogni-
tū. Duo facit. Primo ponit dictū. Secundo rōnem, ex qua
a contrario ſenſu ſequitur aliud dictum. ſecunda ibi, quia non-
dum. Caſus eſt planus. Nam quidam egit in petitione hæredita-
tis ex teſtō, & obtinuit ex eo. demum aduerſarius dicit, ꝙ teſtm̄
eſt falſum, opponitur exceptio rei iudicatæ. quæritur quid iuris?
Rn̄det, ꝙ de falſo agi poteſt, & eſt rō, qa iſta eſt noua querela, de
qua nondū quæſitum eſt. h. d. Ibi, nondū. quaſi dicat, ſi de falſo
primo *iudicio diſputatum* fuiſſet, obſtaret exceptio rei iudica-
2 tæ, *ſecundum* Iac. But. † Opp. de l. fi. ſup. de fi. inſtr. vbi ſententia
lata abſorbet qōnem falſi. Sol. dicit gl. ꝙ aut fuit de falſo quæſi-
tū, & loquitur ꝯriū: aut nō fuit q̄ſitū de falſo. & loquit̄ hic, quod
no. Sed ꝯ hoc opp. & vr̄, ꝙ imo licet ciuiliter q̄ſitū fuerit, tamen
accuſatio falſi nō tollat̄, quia cā criminalis eſt maior quā cā ciui-
lis, & regula iuris eſt, ꝙ per cauſam minorem non præiudicatur
maiori, ff. de iud. l. per minorem, & l. 1. inf. qui accuſ. non poſ. &
inf. ad leg. Iul. de vi. l. ſi quis ad ſe fundum. Sol. dic vt inf. qn̄ ciui-
lis cauſa præiu. cri. l. 1. & ſup. ad leg. Aquil. l. ex morte. Item opp.
ꝙ licet fuerit ius quæſitū, non tn̄ fuit pronunciatū: ergo non ob.
exceptio rei iud. Sol. imo fuit tacite pronunciatum, licet non ex-
preſſe, dum tn̄ fuerit q̄ſitū plene, & nō perfunctorie, quia hęc eſt
natura diffinitiuæ, ꝙ abſorbet omnes incidentes qōnes ſibi ob-
ſtantes, vt ff. de compenſa. l. qđ in diem, §. ſi rōnē, niſi ſit tale inci-
dens, ſuper quo non debeat pronuntiari, vt l. 1. ſup. de or. iu. item
op. Inſti. qui manu. non poſ. §. ſemel. vbi cauſa ſemel approbata
non pōt infringi. Sol. ibi cauſa non fuit falſa, ſed minus ſufficiēs,
puta impulſiua. & ſic. no. ꝙ ſn̄ıa lata ex cauſa impulſiua valet, li-
bellus autem non dēt fundari ſuper cauſa impulſiua, ſed ſuꝑ ſpe
3 ciali, vt no. Inno. in c. ex parte Abbatiſſæ. extra, de priui. † Extra
opp. ſn̄ıa lata in petit. hęre. facit ius, vt ff. de ſta. *lib.* l. ſtatuliberi a
cæteris. §. Quintus. Sol. illud eſt verum, niſi ſit lata per falſas, pro-
bationes, vt hic, quod no. Quæro, quid ſi teſtamentū eſt falſum
præter ꝯſcientiam ꝓducentis, vtrum ſn̄ıa retractetur? & vr̄ ꝙ n̄.
quia victor nullum crimē ꝯxit. Dic ꝙ retractatur per reſtitutio-
nem in integ. vt no. ff. ad Treb. l. ſi ſeruo inuito, §. cū Prętor. Non
a tamen poteſt *a* vtens hac ſn̄ıa accuſari de falſo, quia inſtrm̄ ſn̄ıæ,
4 quo vtitur, eſt verū. † Quæro gn̄aliter, nūquid *b* ſn̄ıa lata ex falſa
b cauſa, poſſit retractari? Reſp. aut eſt falſa cauſa probatoria, & re-
tractatur per reſtōnem in integ. Aut petitoria, vel aſſertoria: &
tunc ſtandum eſt ſn̄ıę, niſi ſit appellatum, vt ff. fa. erc. l. cū putarē.
vel niſi ſit error expreſſus, vt ff. de excuſa. tut. l. qui teſtamento. &
dic vt no. ff. de acq. hęre. l. ſi is, ad quem.

A D D I T I O N E S.

a And. Bar. Non tamen poteſt. An ſententia lata ex falſa cauſa poterit reuocari, vide
hic Ang. & Bal. in l. 1. de manumiſ. vind.
b Nunquid. Vide tex. inf. prox. & quod ſupra dixi.

L E X II.

1 *Sententia lata ex falſis probationibus, reſcinditur beneficio reſtitutionis in integrum.*
2 *Dominus ſi non appellauit, an uideatur falſum procuratorem approbaſſe.*

L E X III.

ET qui non. Appellatione non interpoſita, ſubueni-
tur victo ex falſis inſtr̄is ꝑ reſtitutionem
1 in integrum. No. ꝙ ſn̄ıa lata ex falſis probationibus (etiam ſine
prouocatione) reſcindit̄ beneficio reſtōnis in integrum. Opp. il-
le, qui non appellat, ſn̄ıam confirmare vr̄, vt l. fi. ſup. de ſen. quæ
ſine cer. quant. Reſp. illud fallit, qn̄ ſn̄ıa eſt lata ex falſis inſtrumē
tis. Sed ꝯ hoc immediate opp. ꝙ imo etiam ſi ex falſis inſtrumen
tis ſibi pręiudicet, vt l. cum minor, §. fi. ff. rem rat. ha. Solut. dicit
gl. ꝙ eo ſolo caſu, cum falſus procur. egit, & dn̄s appellauit, nam
ratum habere vr̄. Sed immediate opp. ſi habet ratum, ergo non
appellat. Solu. iſta ratihabitio concernit prætenſum mandatum,
a nō autem ꝯcernit iudicatum. ſed Bar. dicit, *a* ꝙ ibi habet ratum
tanq̄ iudicatū, ſed nō tanq̄ ſic iudicatū. qđ nihil eſt dictū, quia n̄
pōt ſeparari iudicatū a ſic iudicato, nec intellectus poteſt intelli-
gere iſta, niſi in concreto, & nō in ſenſu diuiſo, quia ꝑ ſe nihil ſi-
gnificat: niſi opponeres ꝙ habet ratum ſic iudicatum, non tamē
bene iudicatum, cū ꝯrium aſſeueret, vt ff. de neg. geſt. l. Pompo.
b ſcribit. & ſu. de tut. l. cum interdictæ. Breuiter, *b* in l. ꝯria dn̄s ha-
bet ratum officium procuratoris, ſed nō habet ratum officium
2 iudicantis. † Quæro, quid ſi *c* dn̄s non appellauit, vtrum videa-
c tur falſum procuratorē approbaſſe; & vr̄, ꝙ ſic; qa non diſſentire
ratihabitioni par eſt, vt no. in l. quo. n. §. 1. rem ra. ha. ꝯrium eſt ve
rum, nam ſilentium nihil eſt, vnde ſn̄ıa poteſt perpetuo dici nul
la. etiam vſq; ad mille annos, ex quo de mandato non cōſtat. fa-
cit quod no. Bar. extra, de off. dele. c. cum in iure, & inf. de falſis,
d d. l. cum ex initio. Sed contra *d* hoc opp. de quodam dicto Inno.
qui dicit, ꝙ quando dominus ſcit alium agere nomine ſuo, videt̄
ei mandare, vt ipſe no. extra de reſcr. c. nonnulli. Sed illud debet
intelligi, quando geſtor gerebat negotium domini reipſa; quia
erat neceſſarium, vel vtile domino, alias ſecus, quod dic, vt not.
Iac. de Aren. l. 2. §. voluntatem, ff. ſol. matr.

A D D I T I O N E S.

a An. Bar. dicit. An dominus poterit approbare ſententiam latam contra falſum pro
curatorem, vide gl. ſing. in c. nonnulli, de reſcr. quæ voluit quod vbi requiritur ſpe-
ciale mandatum, non ſufficit ratificatio. Secundo, niſi falſitas fuiſſet commiſſa in
auditorio Principis, nunquam poſſet per dominum approbari, vt no. voluit Bal. in
l. falſus, ſup. de fur. & per Doc. in c. ex parte, de reſcri. Tertio niſi procurator fuiſſet
reuocatus, quia poſtea non poteſt factum eius per dominum approbari, vt l. cum
minor, §. falſus, ff. rem ra. hab. & quæ ibi notaui ad Bar. vbi addidi. ad iſta vide, quę
dixi in c. 1. de re iud. & Bald. in l. Iul. ff. qui ſatiſd. cog. vbi dicit, ꝙ ſi procurator ma-
litioſe fuerit mentitus, non poteſt ratificari, per tex. in l. ſi quis obrepſerit, ff. de fal.
Vide Ang. in l. licet, ff. de iudic.
b A. B. Breuiter. An ſententia lata pro falſo procuratore poterit per dominum appro-
bari, uide Bal. in l. falſos, ſup. de fur. Ang. in l. licet, ff. de iudi. Bald. in l. 1. ſup. qui pro
ſua iuriſ. gl. fi. l. ſi mater, §. hoc iure, ff. de excep. rei iud. & quod no. in l. ſi tutor. ſup.
in qui. cau. in inte. reſt. non eſt neceſſ. vide Io. de Imo. in c. cum in iure, extra, de off.
dele. Limita, niſi non potuiſſet eſſe procurator ſecundum gloſ. in d. l. licet, refert D.
Abb. in c. 1. de re iudi.
c A. B. Quæro, quid. Pro iſto dicto optime facit gl. in c. ſuper eo, de crim. falſi.
d A. B. Sed contra. No. pro dicto Inn. in c. ex parte decani, de reſcri. vide quæ ibi dixi,
& dixi plene poſt Bar. in l. ſæpe, ff. de re iud. & bene procedit ſaluatio Inn. in d. c. ex
parte, & Bar. in l. iam tamen, §. in hac, el 2. ff. iu. ſol. vide Bal. in l. 2. §. fin. ff. ſol. matr.
& in l. ſi tutor, C. in quib. cau. reſt. non eſt neceſ. D. Ant. in d. c. dum in iure.

L E X III.

1 *Sententia ad hoc, quod reuocari poſſit, duo probare oportet.*
2 *Cauſa impulſiua efficitur finalis, quando conſtat, ꝙ quis erat alias facturus.*
3 *Solutum ex ſententia prætextu falſarum atteſtationum lata, an repeti poſſit vt indebitum.*
4 *Inſtrumentum, quod aut eſt falſum in parte, aut in toto, an allegari poſſit.*

Falſam. Sententia lata pretextu falſarum atteſtationum;
reſcinditur, dum ꝓbabitur Iudex vſus fuiſſe illis.
1 h. d. † Quæro, quot oporteat probare? Rn̄. duo. ſ. falſum commiſ-
ſum, & Iudicem eo vſum; imo & tertium, ſ. Iudicem aliter non
2 facturum fuiſſe. † Et no. ꝙ ēt impulſiua cauſa efficitur finalis, qn̄
conſtat ꝙ quis alias non eſſet facturus, vt l. ſi pater. de hær. inſti.
Sed quid ſi eſt vſus promixtim vero, & falſo, quia erant duo te-
ſtes veri, & duo falſi? Rn̄. præualent veri, ꝑꝑ authoritatem veri-
tatis, & ſn̄ıæ, niſi forte in cauſa fiſcali, ubi admiſcens falſitatem
perdit cauſam, vt ff. de iure fiſc. l. in fraudem, §. quoties, & ff. de
fal. l. ſi quis obrepſerit. No. ꝙ inſpicitur Iudicis motus, quod eſt
verum, qn̄ tale motiuum reſpicit cām finalem; & probatur a Iu
dicis motiuum per ipſius iudicis verba, ut no. ff. de iu. l. ſi pretor,
3 §. Marcellus. † Quæro, nunquid id quod eſt ſolutum ex tali ſn̄ıa,
poſſit repeti vt indebitum? Rn̄. non, niſi reſtōne in integrum præ
habita, vt ſ̄. de ꝯd. indeb. l. j. Et iō ſi quis vult conſequi hunc effe-
ctum repetendi ſolutum, melius eſt ſibi reſtōnem in integrū pe
tere, q̄ de falſo agere ad intereſſe, vel crīaliter accuſare, & hoc ſi
quadriennium labatur, ſed eo lapſo oportet, ꝙ cōfluat ad accu-
ſationem falſi ad intereſſe, vel ad accuſationem criminalem
b quæ duo remedia durant 20. *b* annis a die falſæ ſn̄ıæ latæ, & etiā
ignoranti currunt, vt inf. de fal. l. querela, ſed reſtō in integrum
non incipit curſum ſuum, niſi a die ſcientiæ falſorum inſtrorū,
quia tp̄s rōnis eſt vtile quantum ad vnum inſtans. i. quantum ad
c principium, unde ſi quis ſtaret per 100. annos, *c* quod probabili-
ter ignoraret, poſſet petere reſtōnem in integrum ꝯ hmōi falſita-
tem, quod tene menti, & ita dēt intelligi. l. diuus, ff. de re. iu. & ff.
de exce. l. qui agnitis. In text. ibi, non prohiberis, poſt ſn̄ıam, ſi in
4 primo iudicio non fuit de falſo iudicatum, ſm̄ Butrig. † Quæro,
nūquid in eodem inſtr̄o admittatur iſta diuiſio, videlicet, aut eſt
inſtrm̄ falſum in toto, aut in parte, puta inſtrm̄ eſt falſum in vno
teſte, in alijs vero teſtibus, & in toto tenore eſt verum, nunquid
ſn̄ıa dicatur lata ex falſo inſtr̄o: vr̄ quod non, quia vtile per inuti-
le non vitiatur, l. filius, §. ſequens, ff. de fal. In ꝯrium adduci pōt,
quod no. Ber. ext. de his quæ fi. a prælatis. c. quanto, & quod not.
3. q. 2. pura. & no. Inn. ext. de hær. c. fraternitatis, dic vt ibi dixi, ſ̄.
d de tranſ. l. ſi ex falſis. Extra quæro, *d* ſi per modum excipiendi
eſt pronunciatū inſtrm̄ falſum, vtrum ſine alia accuſatione poſ-
ſit magiſtratus, coram quo ꝯmiſſa fuit iſta falſitas, punire iſtum
producentem inſtrm̄ falſum? vr̄ dicendū ꝙ ſicut ſ̄. de teſti. l. nul-
lū. ꝯriū đterminat gl. ff. de adul. l. 2. §. ſi publico. q̄ đt, ꝙ ꝑ exceptio
nē falſi n̄ tollit̄ accuſatio falſi: ergo accuſādꝰ eſt. Vel dic, ꝙ illa gl.
ni-

A D D I T I O N E S.

a Probatur. Ita etiam alle. no. illam gl. Bald. in c. 1. ſi de feu. va. ab ali. int. fue.
b Durant. 20. Et probatur in l. fi. ſup. de temp. in integ. reſt. pet.
c Centum ann. Vide Car. poſt alios, in Cle. 1. de reſt. in integr. 35. q. & idem no. Pau.
de Caſt. in l. fi. ſup. de dolo.
d Extra quæro. Vide Bal. in l. prox. in uerſ. ſed quid eſt.

nihil facit ad iſtam q.qa gl.intelligit,qñ ſuper exceptione eſt lata
ſnīa ꝓ inſtrō.Nā per hoc non tollit, quin producens poſſit accu
ſari de fabrica inſtrumenti.De vſu aūt nō puto ꝙ poſſit accuſari
vt l.fi.in fi.ſup.de fi.inſtr.& Dyn.dicit,ꝙ iſta gl. non eſt alibi.adde
quod dicam,inf.eod.l.fi.

LEX IIII.

1 *Sententia ſi eſt præiudicialis. eius iudicium erit præiudiciale.*
2 *Sententia ſuper edicto diui Adriani lata, an per reſtitutionem in integrum retractari poſſit.*
3 *Reſtituens contra ſnīam,an ſimul & ſemel cōdemnare,vel abſoluere dēat.*
4 *Reſtitutio mota cauſa falſi intentata,an ſententię executionem impediat.*
5 *Sententia per falſas probationes lata.an ſit nulla.*
6 *Allegans falſitatem,& corruptelam,an probare debeat.*
7 *Inſtrumentum non dicitur ſuſpectum,licet per litis conteſtationem pendeat quæſtio falſi.*
8 *Dies,& Conſul debet edi,excipiendo de falſo inſtrumento.*
9 *Teſtis ſi pretio non fuerit corruptus,producens accuſari non poteſt.*
10 *Teſtis verba inſtruere,ut ueritatem dicat,non eſt peccatum, ſed conſilium.*
11 *Teſtis falſum non decapitulantis conſcientia dicens, quare capitulati non noceat.*
12 *Teſtem ſeu inſtrumentum bona fide producens,quę poſtea falſa apparèant quid faciat ne de uſu puniatur.*
13 *Teſti producenti non expediens,nec aduerſario nocens an de facto accuſari poſſit.*
14 *Teſtis ſi nō tactis ſcripturis corporaliter iuret,an de falſo accuſari poſſit.*

Iudicati, Pendente cā reſtitutionis in integr.in qua cri-
men falſi allegatur, cum ſit præiudicialis, ſnīa
nō pōt executioni mandari,h.d.quid ſi ſatiſdare uelit? Dic ut s̄.
1 de le.ſi in fraudem.Not.ꝙ cuius ſnīa eſt p̄iudicialis, eius iudiciū
erit prȩiudiciale,& relinquitur in ſuſpenſo.Oppo.infr.de falſis,l.
ſatis aperte.Sol.ibi conſtabat de ueritate inſtrumēti in eo, qđ pe
tebat.Item ibi p̄ſumit, ꝙ per calumniā fuerit obiectum de falſo
ſup adminiculis,cū de principali nō obijceretur.ſic extra, de re-
ſtit.in integ.c.ſuſcitata.Op.quæſtio nullitatis non impedit execu
tionem ſnīæ,vt l.fi.ſup.de ord.cogn.Solu.magis eſt præiudicialis
executioni in integrum reſtō pēdēs,q̄ nullitas p̄tenſa,& occulta
vt no. Inn.de of.dele.c.cum in iure,& Dy.in l.1. nil nou.ap. pen
dent.vel in l.ꝯria nō allegabatur falſitas. Nota hic, ꝙ qō falſi fa-
2 cit cętera iudicia ſilere,vt ff.de vſur.l.maritus.†Quæro,nunquid
ſnīa lata ſuper edi.diui Adr. tol. retractetur per reſtitutionem in
integ.ſi teſtm̄ erat falſum.Iac.But.ſup.l.prox.dicit ꝙ ſic,& male,
qa falſitas,de qua nō poterat opponi pendente illo iudicio, quia
requrit altiorē indaginem,nō cauſat reſtitutionē in integr. quia
ſi ꝯcederetur,reſtitueretur ad primum cauſæ ſtatum:ſed ille ſta
tus nō recipit diſceptationē, ergo reſtitutio in integrum ceſſat,
niſi talis facultas poſſit ſtatim probari, vt l.fi. ſupra de edict. diui
Adr.tol.& forte nō ſufficit, ꝙ nūc nō poſſit ſtatim probari: niſi
ꝓbetur,ꝙ tunc poterat ſtatim probari. Nam hoc nō probato Iu
dex facit iuſtitia partib.ſed de falſo pōt accuſari producens: & ci
uiliter ad intereſſe cōueniri,vt ff.de fal.l.qui nomine. ſed neutro
iſtorum modorum reuocabitur poſſeſſorium: nam vt elegāter
ait gl.ordi.finis agendi,& excipiendi.diligenter debet attendi, &
modus per quē ꝑuenitur ad illum finē ita elegāter no.3.q.6.hęc
a quippe.Or modo *a* Iac.But.in hac lege quærit de aliquibus. † Et
3 primo,nunqd q reſtituit ꝯ ſnīam ſimul,& ſemel, dēat ꝯdemna-
re uel abſoluere, & vr̄ ꝙ poſſit utrūq; facere ad inſtar iudicis ap-
pellationis,vt no.ſup.de ſent.& interloc'om.iud.l. Præſes, & ad
inſtar Iudicis, qui ꝓnunciat de nullitate ſnīę. Nam totum factū
p̄t decidere, vt j̄.de accu.l.abſentē.ad hoc facit ff.de auro,& arg.
leg.l.Titię amitę.In ꝯrium vr̄,ꝙ ad hoc non eſt actum nam finis
reſtōnis in integrum eſt reſcindere,non condēnare, vel abſolue-
re.Item quia iudex non dēt petita excedere, nec addere libello.
facit l.1.s̄.ſi aduer.liber.& ff.de iud.l.q ſe dicit. Nec obſtat argu-
mentum de Iudice appellationum,qa ibi officium iudicis latius
patet,q̄ in reſtitutione in integrum,vt ꝓbatur ex ꝯiunctione dua
rum legum,quarum vna dicit,ꝙ coram iudice appellationis ve-
niunt acceſſoria,officio ſuo ordinario,vt j̄.qñ prou.non eſt nec.
l.oēm honorē.Alia lex dicit, ꝙ nō veniunt in extraordinario re
medio reſtit. in integrum,niſi expreſſe ſit ad hoc actum, vt ff.de
cond.indeb.l.fi.§.fi.Item nō obſtat ꝙ dicis de nullitate proceſſus
qa allegatio tua nō cōtinet veritatē. Hāc partē vr̄ tenere Iaco. de
Are.& Ia.But.dicit,ꝙ ex vi libelli reſtōnis ad cām,non poteſt cō
demnare, vel abſoluere, ſed coniunctione duorum libellorum
poteſt, ſi in ſnīa ponit tenorem ſubſtantialem utriuſque libelli.
Nam fruſtra fit ex interuallo quod ſtatim fieri poteſt, vt l. ſi quis
b a quo.in princ.ff.ut in poſſ. leg. Item quærit *b* Butrig.an prius ſit
neceſſe intentare accuſationem falſi,q̄ ciuilem actionem? & vr̄
ꝙ ſic,ut l.1.ſup.vbi cāę fi.& l.1.de aduoc.diuerſ.iud.In contrariū
vr̄,ꝙ actori detur electio ordinis,vt l.diuus,inf.de fal.& l.j.inf.qñ
ciui.act.crim.prȩiud.Iac.de Are.dicit,ꝙ ſi Tabellio, q inſtrumē
tū falſum fecit,viuit,ꝙ ipſe dēt accuſari, qđ intellige vt hoc non
denotet ordinem inter remedia,ſed inter pſonas,i. vt primo ac-
cuſetur Notarius de falſo criminaliter,q̄ utēs de uſu ciuiliter cō
ueniatur.Aut non uiuit fabricans, & tunc poteſt agi contra vtē-
tem. Sed veritas eſt in hac materia, quod nullus eſt datus ordo
a iure; ſed in legib.contrarijs datus eſt ordo,qui ſeruandus eſt,ff.
ad Sylla.l.in cognitione.& eſt ratio,quia eadem ſententia habet
effectum confiſcandorum bonorum.& ideo cum cōtineat vim
4 duplicis iudicij,debet ſumere initium a priori.† Item quæro iux
c ta Iac.But.an ſit verum, *c* ꝙ reſtō mota intentata cauſa falſi, im-
pediat executionem ſententiæ? & vr̄ ꝙ nō,qa effectus reſtitutio-
nis in integr.conſiſtit in ſententia,vt l.exceptionis,in fi. ff. de ex-
cept.Sed ibi loquitur in effectu deciſiuo,hic in ſuſpenſiuo, & re
ſtōne introducta in iudicio;ſecus ſi nondum eſſet introducta, &
lex aperta dicit,ꝙ reſtitutio pēdens idem operatur, ꝙ appellatio
pendens,qa vtraque præiudicialis.s̄.de tranſa.l.ſi cauſa cognita.
d & hoc ſine dubio eſt verum, ſi petitur *d* executio ſententiæ ꝑ a-
ctionem in factum; ſed ſi in breui & mercenario officio iudicis
non impediretur executio,niſi probatio eſſet in promptu,iuxta.
5 no. in l.nam & poſtea,in prin.ff.de iureiu. † Modo circa iſtā ma-
e teriam vr̄, ꝙ *e* ſententia ꝑ falſas probationes lata, ſit ipſo iure nul
la,vt ff.de iud.l.ſi prætor,§.Marcellus.& ibi dicit tex. ꝙ iudex nō
dēt facere executionem talis ſententiæ, quia nulla eſt ipſo iure.
Sol.dicit Bar.ꝙ ille tex. determinat iſtā mām. Nam aut ſnīa eſt
lata contra prȩſentem, & eſt neceſſaria in integrum reſtō: aut ꝯ
abſentem;& tunc aut præſens non fuit in dolo, & idem aut fuit
in dolo,& tunc ſententia eſt ipſo iure nulla.Bar.Sed ꝯ hoc oppo.
& vr̄ ꝙ ſententia ſit ipſo iure nulla,etiam ſi prȩſens non fuerit in
dolo,vt ff.ne vis fiat ei,l.1.§. hæc verba. Solu. ibi loquitur in de-
cretis iudicum,non in ſententijs diffinitiuis. vnde decretum nō
eſt tantæ authoritatis;quantæ eſt diffinitiua. & ratio eſt, quia ex
ſummaria cognitione. Item qa iudici illudit ī officio ſuo,quod
in ipſo reſidet.Item quia contra abſentem;& ideo decretum nō
valet.Non obſtat s̄.de reſtit.mil.l.ignorare.quia ibi excuſatio ab
ſentis fundabatur in quodam priuilegio,quod non tangebat me
dullam qōnis.Sed magis ad idem obſtat l.q agentis, ff.de excep.
vbi eſt talis caſus, Titius conueniebatur a Seio ex falſis inſtr̄is, q
Titius bona fide viſis inſtr̄is confeſſus eſt ea vera,cūm eſſent fal-
ſa,& iudex ſimiliter credens ea vera, fecit ei præceptum tanq̄ in
confeſſum,dr̄ ibi,ꝙ pōt peti in integ.reſtitutio, & non obſtat ex-
ceptio rei iudicatæ ex interlocutoria, quæ non obſtaret ex diffini
tiua.Solu.ibi præſens & cognoſcens debitum, & ideo neceſſaria
eſt reſtitutio in integrum. Ex hoc no. ꝙ confeſſio erronee facta
prætextu falſorum inſtr̄orum,vna cum ſnīa ſubſecuta,per reſtō
6 nem in integrum retractatur,qđ not. † Modo ego q̄ro; *f* quidā
f putans opin.Pla.eſſe veram, intentauit falſitatē cum corruptio-
ne; probauit falſitatem, ſed non corruptionem, vtrum debeat
ſuccumbere? iſte.n.probauit ſubſtantiuū, ſed non probauit adie
ctiuum,dicit Bar.in l.diuus,ꝙ ſi ſe adſtrinxit,ꝙ imputet ſibi ſub-
dens quod ille videtur ſe adſtringere qui qualificat eandem ora-
tionem,allegando ſubſtātiam & qualitatē tanq̄ vnum & idem.
& ſine copula,ſecus ſi in diuerſis orationibus vel cū copula; qa
vbi copula,ibi pluralitas; vt ſi dixit,ꝙ teſtes dixerunt falſum. Itē
quod corrupti:tunc.n.ſe aſtringere non vr̄.Si autem dicat ita,te
ſtes corrupti falſum dixerunt,tunc vr̄ ſe aſtringere, ſm̄ Bar. Tu
vero iſta generalia nō cures,ſed nām̄ cauſæ conſidera.nā ſi qua-
litas ſit talis,quæ naturā cauſę non poſſit alterare,uō vr̄ ſe aſtrin-
gere. Si autem ſit neceſſe,ꝙ qualitas alteretur,vel nō ſit neceſſe,
tamen hēt alterare,tunc oportet,ꝙ ꝓbetur de neceſſitate. primū
patet extra,de ꝓb.c.licet cauſam,ſecūdū patet ff.de noxa.l.in de-
lictis,§.ſi detracta,ff.vi bon.rap.l.Prætor,§.edocere, ff.de inſtit.l.
habebar.& extra,de reſcr.c.2.Nā quoties duo, vel plura,ſunt ne-
ceſſaria,alterum adeſſe nō ſufficit, vt leg.& no. ff. de iti. actuque
priua.

ADDITIONES.

a Or modo. Vide latius Bart.in l.1.ſup.ſi aduer.rem iud. & in l.1.ſup. ſi aduer. lib.& quod ibi Bal.

b Item quærit. Vide per Bar.not.in l.qui agnitis,in fi.ff.de excep. & Bal. poſt Bar.in l.ſi ex falſis.ſup.de tranſact.

c An ſit verum. Vide Bar.in l.defendente,& ibi dixi,ff.de auth.tut.

d Si petitur. Facit pro hac diſtinc.quod not.Bar.in l.intra, ff.de re iud. Sed in contrarium facit,quia in actione ad exhibendum cognitio eſt ſummaria, nec admittuntur ea,quæ requirunt altiorem indaginem. l.3.§.ijdem, ff. ad exhibendum & tamen repellitur iure actio.interueniente libello & litis conteſt.l.tigni, §.pe.eo.tit. ff.ad exhib.

e Phil.Dec. Quod. Sententia per falſas probationes lata,num ſit nulla. ipſo iure,an vero Iudicis officio reſcindatur. vide per Bar.in l.nam poſtea,§.ſi minor. hic alleg. verſ.contra hoc oppo.Sed an poſſit deinde ex veris probationibus iuſtificari, vide per eundem Bar.in l.ſi is apud quem,ff.de acqui. poſſ. contra quem tenet iſte in l.1.5.oppo.de cond.indeb. Et quid ſi ſit lata ex probationibus a iure reprobatis, vide per hunc in l.libertorum,C.de teſtib.in c.quoniam contra, per Ioann. And. de prob.in Nouel.at ſi ex falſis allegationib.quid ſit dicendū.uide per Nic. Neap.in l.qui teſtamento,§.item quæro,ff.de excuſ.tut.& Bar.in l.1.C.ſi ex falſ.alle.tut.dan. Videtur quod. Quando ſententia nulla reddatur propter falſas probationes, vide Bal.ſup.eo.l.2.& illum §.Marcellus.hic alle.Ita intelligit Inn.in c.1.extra,de depoſito. & eſt tex. fina.ſecundum unam lecturam,in c.cum Bertoldus, de re iud.uide in c.cum olim,el 2.de primi.& in d.c.accepimus,de fide inſtr.

f And.Bar.Modo ego quæro.Qui allegat falſitatem & corruptelam, an cogatur ꝓbare, vide Bar.in l.Fulcin.§.2.ff.ex quib.cauſis in poſ.eat.& in l.diuus, ff.de re iud.& ibi pleniſſime,& in l.circa,de prob.dixi in c.2.de reſcript.Bal.in l.1.ſup.de condi.indeb.& Doc.in c.licet cauſam,de prob.& in d.c.2.

7 priua.l.3.§.hoc aũt a ſuperiore.† Vltimo ſcias, quod d̃ mã huius
ti. tractat Inn.extra,de fide inſtrum.c.accepimus.dicẽs,ꝙ inſtr̃m
non efficitur ſuſpectum, licet pendeat quæſtio falſi per ſolã litis
pendentiã. Sed ſi alias eſſet ſuſpectum,non daretur ei fides.Item
ſententia lata ꝓ aliquo ſcienter falſam allegante,no.Inno.extra,
a de depoſito.c.j.Itẽ an in dubio præſumatur *a* Iudicem ſecutum
falſas atteſtationes. not.Inno.extra,de ꝓbat.c.licet.Itẽ an teneat
ſententia lata per falſum reſcriptum.no.Inno.extra,de re iudic.
c.inter monaſterium.Item an ꝓducens falſum inſtr̃m uideatur
fateri in eo contenta.no.Inno.in c.cum olim.extra,de cenſib.&
extra, de excep. c.cum venerabilis. Item de falſo ꝓcuratore,an
noceat dño.no. Inno.extra.de procur.c.in noſtra.& adde,quod
8 not.in l.j. ſupra. de ſecun.tabu.† Modo quæritur *b* de intellectu
b quorundam verborum glo.quæ eſt Inſti.de inuti.ſtipu.§.ſic ver-
borum.quæ dicit, ꝙ volenti excipere de falſo inſtr̃o, debet edi
dies & *Conſul* inſtrumenti tunc demũ, qñ vult redarguere in-
ſtrumentum ratione diei & Conſulis.Quid eſt hoc dictum? qui
enim redarguit diem,redarguit totum inſtr̃m,vt j̃.de fal.l.ſi cre
ditor, & ff.de fid.inſtru.l.repetita. Reſpondeo, inſtrumentũ dẽt
c edi ſine die & Conſule,& hoc eſt regulare:tñ debent edi teſtes,*c*
& locus, quia ſolum diem & conſulem non edendũ Prætor ſta
tuit.vñ inſtr̃m cum omni ſua integritate eſt edendũ,vt not.ff.de
eden.l.j.§.editiones.Si igitur excipiens non currat ſibi edi diem
quia põt probari inſtr̃m falſum per teſtes deſcriptos in eo, põt
opponere exceptionem falſi,nec dẽt ſe inſcribere ad hanc pęnã
talionis, q̃a regula eſt, ꝙ excipiens non debet ſe ĩſcribere ad hãc
pœnam,vt extra de accu.c.ſuper his. Sed ſi volens excipere non
confidit ſe poſſe probare per teſtes intrinſecos inſtr̃i,ne obſtrua
tur ſibi mã probandi per teſtes intrinſecos,vel alia inſtr̃a,dẽt edi
ſibi dies & Conſul, vt infra de contrahen. & commit.ſtipulat.l.
d optimam,in fin. Sed quia *d* ſi eſt ꝯ Pręto ris edictum,aperitur uia
ad hoc petendum per deteſtationem criminis:ita ecõuerſo gra
uatur in neceſſitate ĩſcriptionis.ex quo ſequitur aliud, videlicet
ꝙ ex probationibꝰ receptis ſuper exceptionibus poteſt crimina
liter puniri culpabilis in producendo,vel doloſus in opponẽdo.
e & hic fallit regula,quæ dicit,ꝙ ꝑꝑ exceptiones nemo ſupplicio*e*
afficitur, vt ff. de adul. l.2.§.ſi publico. Ex hoc ſequitur aliud,
f quod ſi ſñia *f* ſit lata ꝑ ꝓducente, cũ aduerſarius debeat puniri
tanq̃ de falſo ꝑꝑ inſcriptionem.nunq̃ patet ſuccũbẽti locꝰ cãm
falſi refricare.hoc totum quod dixi, ꝓbatur per illã ſolẽnem .l.
9 vlt.ſupra de fid. inſtr.quam nunc intelligis. †Quæro in ſuper de
quibuſdam verbis,quæ ponit Iac.in l.3.ſupra eo.quæ talia ſunt,
ꝙ qñ teſtis non fuit corruptus pretio, non põt accuſari produ-
g cens,q̃a neſcit quid dicturus ſit teſtis:ſed inſtr̃m *g* non põt ꝓdu
ci ſine falſitate,q̃a producens uidet ea,q̃ in ea ſcripta ſũt,& ideo
cõmittitur falſum,vt l.maiorem.j̃.de fal. quod non placet But.
Tu dicas,ꝙ aut eſt capitulatũ,aut non.primo caſu, aut teſtis eſt
ꝓductus *ſuper* capitulo vero,& p̃ſumitur pro ꝓducẽte, qđ ꝓdu
xit bona fide,*niſi ſubornatio* ꝓbetur,& inſtructura teſtis,qui nõ
h interfuit negotio.ſtruere aut verba teſtis, q̃ interfuit *h* negotio,
10 *vt* plene & aperte† dicat veritatẽ,non eſt peccatum,imo eſt cõ-
ſilium,vt no. Ro.in tit.de Senatuſc.Libon.Et ſi teſtis interroga-
tus an fuerit inſtructus,dicat qđ non eſt inſtructus,non eſt periu
rus: quia interrogatio Iudicis intelligitur. de illicita inſtructio-
ne,quæ hẽt elidere teſtimonium,non de ea q̃ non habet elidere
quia interrogatio fieret iuſta, alias eſſet captioſa : ſed iſta fuit li-
11 cita.† Si ergo teſtis diceret falſum non de conſcientia capitulã-
tis,delictum teſtis non debet nocere capitulanti,quia nõ intelli-
gitur ad hoc productus, vt falſum dicat. Si aũt teſtis falſus eſt ꝓ-
ductus ſuper falſo capitulo, tunc ſatis apparet, ꝙ eſt productus
ad hoc,& ideo idem,qđ in inſtr̃o,quia ille qui ꝓducit inſtrumẽ-
i tum ꝓducit ad hoc punctualiter *i* probandum,quod dicit ĩſtru-
12 mentum.† Pone ergo *K* tam in teſte,quam in inſtr̃o,quod ad no
K titiam eius,q̃ bona fide ꝓduxit,poſtea apparet,ꝙ eſt falſum,quid
dẽt iſte facere ne puniatur de uſu? Rñdeo,aut ĩterrogatur,an ve
lit vti,an non:ſi q̃dem non interrogatur,non punitur,quia iſtud
non eſt uti,ſed uſum eſſe,& tunc aderat bona fides.Si vero inter
rogat,rñdeat caute,ita ꝙ non poſſit ꝯprehendi ex verbis,ita ꝙ re
putet inſtr̃m,vel teſtẽ falſum,q̃a eſſet diffamare ſe & aliũ,& ẽt ĩ
periculo ponere ſe & alium.Nam in talib.multum eſt pernicio-
ſe ſuſpicio Iudicis:ut ſup.de fide inſtru.l.ſi aduerſarius.& ſup.de
probation.l.iubemus.Rñdeat ergo hoc modo, quia non reputo
mihi hunc teſtem,vel hoc inſtrumentum neceſſarium, ideo de
hoc teſte,vel inſtr̃o non curans uſui cedo.Cõſulo ẽt ꝙ talia po-
tius faciat per procuratorem generalem,quam per ſe:dico d̃ ge
nerali cum libera: nam alius procurator generalis non poſſet ce
13 dere in teſtib.vel inſtrumentis,ſicut nec toti liti.† Sed nunquid *l*
l poſſit accuſari. de falſo teſtis inutilis, non expediens producen-
ti.nec aduerſario nocens? Rñdeo ſic:tex.eſt in l.3.1. reſpõ. ſupra
eo.Et eſt rõ,quia delinquitur ꝯ bonos mores,& aures Iudicis of
fendit,& maleficiũ ꝯſummauit. in cuius conſummatione nõ at
14 tenditur effectus,ſed affectus,ut ff.de falſ.l.ſi q̃s legatum. †Quæ
m ro nunquid teſtis,*m* q̃ iurauit nõ corporaliter tactis ſcripturis,
poſſit accuſari de falſo?& videtur ꝙ non, q̃a non valet teſtimo-
nium ſ̃m quoſdam.Sed in ꝯ̃rium vr̃,quia imò valet,per l.Theo
pompus,ff.de dote pręleg. Item quia præſumitur, ꝙ corporali-
ter iurauerit tactis ſcripturis, per locum a conſuetudine gñali,
n dic eum puniri.Sed vtrum *n* præſumatur ꝙ ſcripturas tetigerit,
necne? Dic vt no.in c.vt circa,de elect.lib.6.

ADDITIONES.

a Præſumatur.Inn.non dicit hoc,ſed Ant.de But.in c.cum I.& A.extra de re. iud.
b Modo quæritur.Vide no.per gl.& ibi Bar.in l.1.§.editiones,ff.de eden.Bar.& Bal.
in l.fi.ſup.de fide inſtr.& gl.& Bal.in l.optimam,in fi.ff.hic alleg.
c Teſtes.Vide Spe.contra,in tit.de inſtr.edit.§. oſtenſo, ver. ſi uero fuerit & male.
d Sed quia.Excipiens illo caſu tenetur infra ſcribere,contrarium uidetur tenere Bal.
in l.fi.in princ.de fide inſtr.ſup.
e Supplicio.Vide gl.& Doc.in §.ſi publico,hic alleg.& Bal.ſup.prox. in fine.
f Si ſententia. Contrarium tenet Bal.in §. ſi publico,hic alle. ꝙ per excep. fal.non
tollatur accuſatio falſi.
g Sed inſtrumentum.Quid in producente falſum inſtrumẽtum, Vide quod no.Bal.
in l.maiorem,hic alleg.& in iſtis omnib.adde no. Bar.in l.ſi falſos, infra de falſis.
h Qui interfuit.Vide Bal.in l.data opera.infra qui accu.non poſ.
i Punctualiter.Vide ad hoc,quod no.Bal.in l.maiorem,infra de falſ.
K Pone ergo Vide no.Bal.in l.ſi falſos,infra de falſ.
l Sed nunquid.Vide quod infra ſequitur,& Bal.in addi.Spec. in tit.de exec. ſenten.
Bal.contra,in l.fi.ff.quod fal.tut.
m Nunquid teſtis.Vide Bal.in l.ſi quis legatum,hic alleg.
n Sed utrum.Vide Bar.& ibi dixi,in auth.ſacramenta,ſup.ſi aduer. uend.

De confeſsis. *Rubrica.*

¶ Confeſſio facta a quo oportet; coram quo oportet;forma, in qua oportet, in materia,in qua oportet; ad finem, ad quem oportet; & in loco,in quo oportet;in tempore,qñ oportet: vel eſt poſſibile fieri de iure,pro ſententia habetur.h.d.litera qualificata per dicta ſeptem verba,quorum verborum tenor continet quatuor cauſas, & earum concomitantias, ita ꝙ ſi verba ſufficienter exponantur,nihil remanet intactum.

LEX VNICA.

1 *Confeſſus an pęnitere poſſit,& non ſoluere.*
2 *Confeſſio per verba de præterito non probat.*
3 *Teſtis idiota reddens cauſam viſus,dicitur probare.*
4 *Confeſſio ad obligandum ſine cã,& ſtipulatio ſine cauſa qualiter differunt.*
5 *Confeſſio ad canonis circumuentionem quando emanare dicatur.*
6 *Libri mercatorum an faciant fidem.*
7 *Opponens exceptionem pacti dilatoriam ſolutionis,an originem obligationis confiteatur.*
8 *Confeſſiones reorum pro facinoribus exploratis haberi non debent.*
9 *Confeßio extra iudicium facit ſemiplenam probationem.*
10 *Confeßio quando fit ſponte,non incipit a tormentis.*
11 *Dicens,volo confiteri, an habeatur pro confeſſo.*
12 *Surdus & mutus a natura,homicidium quod fecit, an confiteri poßit.*
13 *Confeſſio facta in carcere non valet.*
14 *Notarius,qui non interfuit torturæ ſcribens quod tortus ſponte fuit confeſſus,an incidat in falſum.*
15 *Locus ſi eſt communis in medio duarum ciuitatum,an quilibet Iudex poterit ibi inquirere.*
16 *Confeſſus inquiſitione non formata,an condemnari poſſit.*
17 *Iuuenis cum iuuencula ſi ſimul reperiantur, & de ſtupro accuſentur,ſi iurent ſe contraxiſſe matrimonium ſtatur eorum iuramento.*
18 *Confeſſio facta ſuper iure cui renunciari non poteſt,eſt nulla.*
19 *Notarius ſcribere non debet,niſi hoc,quod patet ſibi ex auditu & viſu.*
20 *Confitens ſe occidiſſe aliquem ad ſuam defenſionem, an iudex eum condemnare poſſit.* 21.22.
23 *Cauſa efficiens in confeßione quæ dicatur.*
24 *Confeßio prodigi,an valeat.*
25 *Confeſsio adulti an valeat.*
26 *Iuramentum in iudicijs,ætatis defectum non tollit.*
27 *Defenſioni in cauſa capitali & cum iuramento renunciari non poteſt.*
28 *Sententia contra minorem indefenſum lata ẽt de cõſenſu minoris,eſt nulla.*
29 *Adultus ex confeſsione ficta,an poſſit poni in banno.*
30 *Confeſsio adminiſtratorum liberam adminiſtrationem habentium,an valeat in præiudicium dominorum.*
31 *Confiteri num per nuncium quis poſsit.*
32 *Confeſsio coram arbitro facta,an valeat.*
33 *Confeſsio facta coram arbitratore,an valeat.*
34 *Confitens aduerſarium ſuum poſsidere,cum non poſsideat, non transfertur per hoc in eum poſſeſsio.*
35 *Confeſsio coram iudice facta in loco non ſolito iudiciorum,an valeat.*
36 *Confitens ſe obligatum ceſsionario in decem, an valeat talis confeſsio.*
37 *Confeſsio interdum dicitur ſuperuacua, interdum irrita.*
38 *Confeſsio multis modis reſpui poteſt.*
39 *Poſſeſsio aquæ per maiorem inundationem non perditur.*
40 *Confitens teſtificari videtur.*
41 *Ordo ſubuerti non debet.*
42 *Procuratores ſi ſint duo,quorum vnus confitetur,& alter negat,cuius dicto ſit ſtandum.*
43 *Species ſi non probetur,an intentionem probare ſufficiat.*
44 *Confeſsio facti non valentis obligare,eſt nulla.*
45 *Confeſsio interpretatiua,quæ dicatur.*

46 Confi-

46 *Conſitens in iudicio ſe eſſe vſurarium, an eius teſtamentum valeat.*
47 *Confeſsio in iudicio facta, per alium Iudicem executioni mandari non poteſt.*

COnfeſſos. Confeſſus pro iudicato habetur.hinc
eſt quod a propria confeſſione recede
re nemo poteſt.hoc dicit.Diuide in duas partes, quia in
prima ponit dictum vſque ibi,quare.in ſecunda illatio-
nem ex dicto vſque ad finem,arguit iſte tex.ita, quod confeſſus
iure habetur pro iudicato,ac ſi condemnatus eſſet. Sed ſi eſſet
condemnatus,non poſſet a ſententia recedere,immo compelle
retur ſoluere,ergo confeſſus a confeſſione non poteſt recedere
1 imo ſoluere compellitur.But.† Opponitur quod non compel-
latur ſoluere,imo poteſt pœnitere,& excipere,vt ſup.de non nu
mer.pec.l.in contractib. Sol. diſtingue,aut confeſſio emanat ad
ꝯctus inchoationem,aut ad litis deciſionē,aut ad aliam denun-
ciationem,aut ad legis circumuentionem.primo caſu ſubdiſtin
gue,aut confeſſio de ꝯctu mutui fit in vltima voluntate, & non
a poteſt opponi exceptio non numeratę *a* pecuniæ, vt ſingulariter
not.in l.1.ſup.de falſa cauſa adiec.leg.ſcilicet quando emanat tā
q̃ inter viuos ſumens effectum: ſed ſi per modum relicti, tunc
eſt vltima voluntas,& per eam non probatur oblõ inter viuos
b ꝯcta,vt l.Aurelius.§.vlt.de lib.leg.& ad hoc facit. c. vlt. *b* de ſuc-
ceſ.ab inteſt.vbi dicitur, ꝙ illa aſſertio archipresbyteri dicentis
ſe non poſſe teſtari:quia ſe & ſua obtulerat monaſterio,non pro
2 bat oblõnem perſonæ,nec bonorū factam.† Et dicit Inno.quod
hoc eſt,quia illa ſunt verba de p̃terito emiſſa, non animo offe-
rendi ſe;nec.n.gerebatur hoc inter partes,licet Abbas eſſet præ-
ſens.Iſta enim confeſſio indicium facit, qđ cū vno teſte iunctū,
vehementer adminiculat̃.Et iō dicit Papa, ꝙ vnus teſtis de veri
tate facit indicium vnius generis,& iſta ꝯfeſſio ꝓbata per duos
teſtes facit indicium alterius generis, & ſic non eſt ſufficiēs, nec
vera ꝓbatio,tñ eſt quaſi ꝓbatio,cui eſt ſtandum. dicit ibi Inno-
centius, ꝙ illa verba præſumuntur emiſſa per modum vltimæ
voluntatis,quod non vr̃,qa tunc nihil adminiculatur ad proba-
tionem ꝯctus,vt ff.de leg.2.le. Lucius,§.quiſquis.Conſidera ibi,
ꝙ Papa non facit fundamentū in illo vno teſte, tum quia ſingu-
laris,tum qa in cōpetenter deponebat,ſcilicet ſe vidiſſe oblatio-
nem,quæ percipitur auditu.ſed fundm̃ Papę eſt in illis duobus
c teſtibus *c* ꝓbantib.aſſercionem factam corā Abbate,quę fuit fa-
cta in extremis,nā ꝑ canonis interpretationem hēt vim ſupre-
mi iudicij,arg.ff.de pac.l.tale pactum,§.fi.ſup.de colla.l.ſi dona-
tione.& s̃.familiæ erciſcun.leg. filię cuius. niſi probet ꝙ ille non
erat ſanæ mentis nā licet ſermo ſit ſanus, tñ mens pōt eſſe inſa-
na,& econuerſo,vt ff.de cond.& demon.l. quidam in ſuo. Sen-
d ſus ergo *d* verborū ab Archiepiſcopo ꝑlatorū taliter interp̃tatur
non poſſum teſtari,quia volo bona mea poſt mortē meam ad
monaſterium pertinere,& quāq̃ verba hoc non ſonent expræſ-
ſe.tñ iſta eſt coniectura voluntatis, vt verba aliquid operentur
ſm Inno.& Hoſt.arg.ff.de don.l.ex hac ſcriptura.& maxime fa-
uore animę.ad quam archipresbyter ſemper reſpexit,quod ma
xime patet,quia ad participationem orationum,vnum etiam eſt
valde ſingulare in illo cap.ꝙ Epiſcopus ſuo nomine conuentus,
poteſt reconuenire nomine eccleſię ſibi ſubiectę.Vel poteſt dici
ꝙ licet largo modo ſit mutua petitio:tñ proprie non eſt recon-
3 uentio.qđ eſt verum. † Itē eſt aliud *e* ſingulare,ꝙ redditio caſus
e in teſte idiota q loquitur groſſo mō probat ēt auditū cum viſu,
& qñ quis videndo,& audiendo ſimul percipit actū,de quo q̃ri-
f tur,denotat veritatem.de hoc dixi s̃.tit.1. in rub. Aut confeſſio *f*
non fit a moriente,nec in vltima voluntate ſed inter viuos ſim-
pliciter,& tunc ſtandum eſt confeſsioni,quæ inter partes facta
eſt,vt ff.depo.l.Publica,§.fin.tñ ſi facta eſt per nuncium, vel epi-
ſtolam,nō p̃iudicat,anteq̃ nuncius nunciauerit,vel litera ſit p̄ſen
tata,& acceptata,& ideo interim poſſet mittēs pænitere,& non
p̃iudicare ſibi,ēt in actu fauorabili,vt ff.de acq.poſ.l. qui abſen-
tis,§.ſi quis.ff.de manumiſſ.vind.l.pr̃ & ff.de cond.ob.cau.l.qui
pecuniam,§.ſi ſeruū,& hoc verū,niſi alteri reſultaret iniuria,vel
illuſio iudicis,qa tunc dēt notificari,vt ff.de publ.l.Papin.& not.
Inſt.mand.§.itē.& ff.mand.l.ſi mandaſſem.Qñ aūt dixit ꝯfeſsio
nem ſtatim p̃iudicare;intellige,qñ eſt facta ex certa ſciētia.Si aūt
per errorē,tunc ſubdiſtingue,aut eſt error in cā finali ipſius ꝯ-
ctus,& nō valet ꝯfeſsio,conſtito de errore,vt ff.de excep. doli.l.
2.§.circa.Aut in cā impulſiua,& tunc ꝯfeſsio valet, vt ff.de don.
g l.2.in fi.Et ſi tu queris;an preſumatur *g* impulſiua,vel finalis.Rñ.
aut eſt aliqd,qđ ueſtit,vel implet ꝯctum;& tunc cā p̃ſumitur fi-
nalis,vt ff.de nona.l.cū.n.aut nō imolet,neq; veſtit ꝯctū;tunc p̃-
ſumit̃ impulſiua,& hoc vbi eſt error,ſed qñ ex certa ſciētia.ſꝑ
p̃ſumit̃ impulſiua,vt ff.de verb.obl.l.ſi diuortio.Item quod dixi
ꝙ ex certa ſcientia ſtatim præiudicat,fallit in mutuo:nā ſi quidē
nō interuenerit ſcripturā,aut excipit̃ intra bienniū, & tunc non
ſtatur ꝯfeſsioni,niſi actor ꝓbet ſe numeraſſe,vt l.1.s̃.de non nu
mer.pecu.Aut per biennium,& tunc oportet excipientem pro-
bare ſuam negatiuam,ff.ſi cer.pe.l.qui pecuniam.ſi aūt interue-
nit chirographū publicū,vel priuatum,tunc aut opponitur exce
ptio intra biennium,& ſimpliciter probatio refunditur in agen-
tem:aut poſt biennium, & tunc excipiens repellitur p̃ciſe.etiā ſi
velit ꝓbare negatiuā, qa chirographum cū concurſu biennij ef-
ficaciter veſtit pactum. Ita debet intelligi. ff.de act. & obl.l. non
figura.& Inſti.de liter.oblig.in rubro & nigro, niſi iſta negatiua
probaretur ꝑ aliud chirographū, vel ꝑ confeſſionem agentis fa-
ctā in iudicio,vt s̃.de non nume.pecu.l.generaliter.tunc enim re
pellitur non vi exceptionis,quæ cōſumpta eſt tpe, ſed officio &
ęquitate iudicantis,vt l.illicitas,in princ.ff.de off.Præſid. in foro
enim cōſcientiæ ēt actori debetur iudicij reſtitutio,qa apices iu
h ris in foro conſcientiæ non excuſant Forus *h* enim conſcientiæ
eſt forus boni,& ęqui coniuncti,& eſt tribunal veritatis, & non
fictionis: nam quando æquum bono opponitur,ꝯdictione, di-
uina iuſtitia potius amplectitur ęquum, q̃ id,quod ius ciuile vo
cat bonū,ut ff.de iuſt.& iu.l.j.in prin.ꝑfecta.n. iuſtitia reqrit hęc
duo ſimul, vt ibi patet.Item falit in dote, quod non proſequor.
& hoc de primo membro, qñ ꝯfeſſio emanat ad ꝯctus inchoa-
4 tione.† Quæro circa hoc, vtrum ſit differentia *i* inter confeſ-
i ſionem ad obligandū ſine cā, & ſtipulationē ſine cauſa? & vide-
tur ꝙ nō,quia neutra valet *ipſo* iure,vt ff.de ver.obl.l.triticū.dic
contra,qa confeſſio ſine cauſa *ipſo* iure non valet.quia principa
liter fit ad ꝓbandū,& probatio *incerta ipſo* iure eſt nulla,ſed ſti-
pulatio principaliter fit ad obligandū: & iſta ſtipulatio eſt ſatis
magna cauſa obligationis,tum quia ęquitas *dictat* talem ꝓmiſſo
rem non teneri,niſi promittat animo *donandi* ex certa ſcientia,
tunc obſtat exceptio doli.l.2.§.circa.ff.de do.*excep.*& ff. famil.er
ciſc.l.qui etat hæres.& ff.de do.l.ſi patronus.& *ibi per Dy.*& prę
ſumitur animus donandi,ſi hæc verba, ex certa *ſcienia*, & nō ꝑ
errorem,&c.exprimant̃ in inſtr̃o:ſecus ſi nō exprim*untur*,nam
tunc nō præſumit̃ donatio,niſi ob vitę præcedentis *maritum*, s̃.
de coll.ſi donatione .ff. de verb.obl.l. ſi diuortio. & l.quæ *dotis*.
ſol.mat.Sed cum ſtipulatio ſit ſolennis ꝯctus,qūo requirit̃ *alius*
ꝯctus vel cā? Rñ.quia eſt ꝯctus generalis, qui ex pluribus cauſis
naſci pōt,& iuſtis & non iuſtis: ſed alij ꝯctus ſunt ſpeciales.Sed
quare confeſſio indiſcreta non vr̃ facta ex cauſa donationis,ſed
promiſſio?Rñ.ſic, quia cōfeſſio fit principaliter ad probādū: &
ſi non valet expreſſum,nec tacitū;& adde quod not.s̃.de teſta.l.
verba, cū aūt ad liberandū fit confeſſio ſine cauſa,videtur credi
tor habere obligationem pro derelicta;nec eſt proprie donatio,
vt l.tale pactum, in princ.ff.de pac.& ideo non requi*rit inſinua*-
K tionem.Sed Bar.*K* ꝯſuluit ꝯtrium,vt ff.de reg.iu.l.ſi quis obliga-
tione.Adde,dicit Petrus,ꝙ oīs actus, qui inter viuos ſumit effe-
ctum, ꝑ quem inducitur diſpoſitio,requirit præſentiam partis,
vel ęquipollens, s̃.de non numera. pecu.l.generaliter ꝑ Petr. &
Cy.dicit Archid. ꝙ non eſt neceſſe, quod nuncio portāti literas
reſpondeatur,30.q.5.nec illud.Modo ſequitur ſecundum mem
brum,quando confeſſio emanat ad litis deciſionem.Et qa iſtud
membrum multas in ſe continet quæſtiones, declarabo ipſum
infra per quæſtiones neceſſarias,& vtiles.Sequitur tertium mē-
brū, qñ emanat ad aliam enunciationem:& de hoc dic,ut plene
leg.& nota. s̃. de teſt.mil.l.ex his verbis. & s̃.de teſta.l.verba, de
fal.cau.adie.leg.l.1.per Pet.& Cyn.de ꝯhen.& cōmit.ſtip.l.opti-
mam,extra, de priuil. c.ſi Papa, lib.6.de prob.c.j.in Cle. & ff.de
5 don.l.ex hac ſcriptura.†Sequitur quartum membrum,quando
confeſſio emanat ad canonis circumuentionē.Verbi gratia,vſu
rarius facit debitorem ſuum coram Epiſcopo confiteri,ꝙ inſtru
l mentum confeſſionis *l* mutui eſt de pura ſorte, cum ſit de du-
plo:nam licet Epiſcopus circumuentus dolo vſurarij authorita
tem ſuam interponat,& ſolui præcipiat,tamen cōfeſſio reuoca
bitur. Quia quod factū eſt in fraudem canonis,dēt reſcindi,ma
xime fauore aīarum,q fauor nō eſt minor,q̃ fauor libertatis cor
poralis. ad hoc s̃.de leg.l.nō dubiū,ff.eod.l.fraus.Callida.n.com
menta patrocinari nō debent, ut ff.de tranſac.l.cum Aquiliana.
imo puto hūc fœneratorē,qui Prætorē decipit,extra ordinē pu-
niendū, vt ff.de his,q nō inf.l.debuit.Ex his ꝯcludit̃ rñſio ad op-
poſitio-

ADDITIONES.

a Exceptio non num.Vide per Bal.in l.1.hic alleg. & in l.fi.ſup.de non num.pec.
b c.vlti.Vide per Bal.in auth.rogati.ſup.de teſtib. & quod not. Bar. in l.admonendi.
ff.de iureiur.
c Duobus teſtibus. Vide no.Bal.in l.generaliter,in 10.queſt.ſupra de non nu.pecu.&
in l.1.verſi.quæro nunquid.ſup.de fal.cau.adiec.leg.
d An.Barb.Senſus ergo.No.ſingulariter,ꝙ Epiſcopus conuentus ſuo nomine poteſt
reconuenire actorem nomine eccleſiæ ſibi ſubiectę,adde ad Bald.in c.1.de no.for.
fidel.& auth.conſequenter.
e And.Barb.Item eſt aliud.No.ſing.ꝙ teſtis groſſus deponens de viſu,probat ēt au-
ditum,vide Bal.ſup.in rub.ſi ex fal.inſtr.vbi dicit,quod ſi teſtis deponat im ꝓprie
ſuſtentatur dictum ſuum, ſecus ſi improprijſsime.
f And.Barb.Aut confeſsio. Tene menti,quod quis non obligatur per epiſtolam an
tequam ſit pręſentata & acceptata.Idem dices,ſi antequam præſentatur debitor
moratur,quia tunc non oritur obligatio, licet poſtea præſentetur, ut per Domi.
Ant.in c.fi.de confeſ.& Do.Car.in c.1.de poſt.pręla.
g An præſumatur.Vide Doc.in l.2.ff.de don.
h Forus.Vide no.Bal.in l.in conrractib.in prin.ſup.de non num.pec.
i Vtrum ſit differentia.Vide Bar.in l.nuda,ff.de don.
K Sed Bar.Vide Bar.in l.Modeſtinus, ff.de don.& Bal.in l.ſi inter.inf.de ſol.
l Confeſsionis.Vide Bal.in l.j.ſub.dę col.de teg.

poſitionem l.in ꝯ̃ctibus,qa ibi in ꝯ̃ctibus,hic in iudicijs.Secũdo
opponitur,& vr̄ ꝙ non ſtet confeſſioni, vt ſ̄.de prob.l.exemplo.
Solu.diſtingue,aut quis confitetur in ſe,aut pro ſe,aut ſimplici-
ter & inſeparabiliter.Primo caſu ſtatur cõfeſſioni, quia põt ſibi
præiudicare,vt ff.de teſtam.tut.l.ex ſnīa,ff.de ꝯ̃tab.l.non putauit
a §.ſi quis ſua manu.Vnde dicit Bart.*a* ꝙ confeſſio,quã facit mer-
cator in libris ſuis abſente parte,qñcunque ratificata,ſufficit;qa
ſcriptura habet actum permanentem,ita no.ipſe in l.inter char-
tulas,de cõuenien.fiſci debet.lib.10.adde quod no.Inno. de offi.
deleg.c.cum contingat.& extra,de fide inſtru.c.ſi cautio. Secun
b do caſu non ſtatur confeſſioni, *b* quia nemo pro ſe eſt idoneus
c teſtis,vt ſ̄.de teſti.l.omnibus nec ẽt pro hærede, *c* vel pro ſucceſ-
ſore ſuo,vt d.l.inter chartulas. Fallit, ſi nemini præiudicatur,vt
qñ pater ſcribit natale filij, vt Inſtit.de ingenuis,§.ſi,ff.de prob.l.
cũ de ętate. Tertio, ſi quidem ſunt inſeparabilia,oportet volen-
tem *quærere ius* ex cõfeſſione.totũ acceptare,vel totum reſpue
re.Si ãt pñt congrue,& probabiliter ſeparari, ſtatur ei, qđ ꝯ̃, nõ
ei,quod pro,vt de excep.l.ſi quidem.& dic , vt ibi not.Innoc.de
6 conſt.c.cum M.& de reſcrip.c.ex parte Decani.† Quid ergo *d* eſt
d in codicibus mercatorum, vbi implicita ſunt pro, & ꝯ̃? Rñdeo,
aut eſt circa idẽ factũ eodẽ ꝯtextu,vt quia mercator dicit,vendi-
di talem petiam panni pro decem mihi ſoluẽdis,& tunc ſcriptu
ra diuidi non poteſt, vt quia eius extrema copulata præcedunt,
& qa non põt intellectus intelligere hunc ꝯ̃ctũ , niſi intellectus
capiat rem certam,& pretium determinatum.Aut ſunt diuerſa
capitula,puta vna die mercator ſcripſit ſe recepiſſe,alia die ſcri-
pſit ſe voluiſſe,& tunc officium,& ęquitas iudicantis debet eſſe
circumſpecta.Nam qñ mercator eſt nobilis, & fide digna perſo
na,& quantitas parua,credendum eſt ſuę ſcripturæ,alioquin ſo
cietas eſſet captioſa,& officium ſcribendi codicem rationũ (ad
quod de neceſſitate reddẽdarum rõnum tenet̄) eſſet ei pericu-
loſiſſimum.Item quia hãc ſcripturam facit quaſi ex tacito mã-
dato,& de neceſſitate officij ſui,præſertim cũ ipſe iurauerit artẽ
ſuam fideliter exercere,vt no.ff.de eden.l.quædam,§.nummula
rios.Vnde dicit Butrig.ꝙ tacite vr̄ hoc ei mandatũ,vt l.j.ſ̄.đ edẽ.
vnde non tenetur partem edere ſine toto, & ſicut inſtr̄o publi-
co credereretur in iudicio,ut inf.de donat.l.ſi quis pro redẽptio.
ita & codici rationum.Si autem quantitas eſſet magna,& in ma
gnum præiudicium aduerſarij , & ſuſpectum non crederet̄ Co-
dici ſuo,vt d.l.exemplo.Quæ aũt ſit magna, vel parua quantitas
& quanta ſit fides adhibenda,eſt in arbitrio Iudicis conſideratis
maxime viribus patrimonij,vt ſ̄.de colla.auth.ꝙ locum , nec in
iſta materia coaceruabo minutas quantitates,ſed faciam cumu
lum ſigillatim,& ſingulas contemplabor, & referam ſingula ſin
gulis,ideſt ſingulos introitus ſingulis exitibus , ꝯparando de ue-
riſimili ad veriſimile,& adde quod no.Barto.ff.de donat. l.nuda
ratio. conſideranda eſt ẽt conſuetudo loci. Nam ſi conſuetudo
loci eſt,ꝙ *Iudicis* cõſcientia cõcurrente det̄ fides iſtis ſcripturis,
e ſtabo conſue*tudini*.Si aũt cõſuetudo *e* eſſet indiſcreta, uidelicet
ꝙ crederetur omni ſcripturę mercatoris pro ſe,non valeret cõ-
ſuetudo,qa eſt prona ad malum,j.ad falſum committẽdum:qa
eſt ꝯ̃.eſſe ꝯſuetudinis,qm̃ forma medullaris ꝯſuetudinis dẽt eſſe
rõnabilis,4.diſt.c.erit aũt.Cum q̃ritur vtrũ ſcriptura priuata ꝓſit
producenti,an noceat:quærit̄ an noceat,dic ꝙ ſic,vt ff.de inter-
rog.act.l.de ętate,§.j.de ꝯſtit.pec.l.quidã.Sed an ꝓſit? dic ꝙ aut
principaliter eſt facta in vtilitatem producentis,& ei non ſtat,vt
C.de prob.l.exemplo.& in authẽ.ibi poſita. Aut principaliter in
damnum producentis,licet eius utilitas ſecũdario ſequat̄,& tũc
ſtatur ei ẽt in eo, qđ eſt pro producente,vel ex ſextante,§.Lati-
nus de excep. rei iud. & l.ſi procuratorem abſentem , ff.de pro-
curator.Aut eſt ſcriptura implicita ad vtriuſq; vtilitatem, vt co
dex rõnum,& circa idem negotiũ diuidi non põt , circa diuerſa
ſic,& quid iuris ſit,dixi.Itẽ aduerte titulũ libri,ſeu codicis rõnẽ:
talis.n.ꝯſueuit eſſe titulus,Incipit liber ĩtroituum & exituũ,&c.
& quandoque duo libri,vnus introituum, & alius exituum , tñ
vnus eſt ad alium remiſſiuus, vnde pro vno codice rõnum dẽt
haberi,vt ff.de hær. inſt.l.aſſe toto , cũ igitur liber ſine titulo pro
duci non poteſt, ergo producens approbat titulũ libri , niſi ꝯ̃riũ
ꝓteſtetur,arg.ff.ad Maced.l.ſi filius.& ſicut teſtis non poteſt pro
parte approbari,pro parte reprobari a producente, vt ſ̄.đ teſt.l.
ſi quis teſtibus.ita nec ille,qui edit codicem pro ſe,põt ſeparare,
f vt nolit recipere ꝯ̃ ſe , ex quo ſemel edendo *f* ſimpliciter appro-
bauit.facit quod no.ff.de eden.l.j.§.editiones.in gloſ.ordinaria.
g Et ideo caute litigantes proteſtantur . *g* dico & produco talem
codicem rationum,inquantum facit pro me, & non aliter. Itẽ
quod debeat inſpici initium tabularum. patet.ff.de eden.l. ſi qs
ex argentarijs,§.initiũ tabularũ.& facit ad Prædicta extra,de ap
pellat.c.ſecundo requiris.vbi dr̄;ꝙ connexa capitula hñr ꝓ uno
7 capitulo.† Quæro,an ille qui opponit exceptionem pacti dilato
riã ſolutionis,aut peremptoriam actionis,videatur confiteri ori
ginem obligationis? Dicit Andreas de Piſis, ꝙ ſic , eo ꝙ vbi non
eſt actio,ibi non eſt exceptio : vnde oportet de neceſſitate aliud
præcedere , quod ſimpliciter excipiendo uideor confiteri ſecun
dum eum quod non credo verũ,cũ de putatiuo debito,& de cõ
ditionali poſſit fieri pactũ de non petendo.Itẽ qa licitum eſt reo
infringere actionẽ tam negando,q̃ excipiendo; tñ cautius eſt ſer
uare cautelam.l.ſi quidem inf.de exce.niſi forte non audeat ne
gare ſub iur̄o calumniæ,& tunc tutius eſt opponere exceptio-
h nem *h* doli hoc modo,dolo facis,quia ꝯ̃ pactũ venis;nam exce-
ptio doli non ſupponit vinculum obligationis,quia põt eſſe ex-
ceptio intentionis,vt no.in l.q̃ ſe debere,de cond. ob cau. dictũ
And.de piſis poſſet eſſe verum. ſi exceptio opponeretur priua-
i tiue,vt ſi qs diceret liberatũ pacto; *i* nam nõ põt eſſe liberatus,niſi
quondam fuerit obligatus,quia liberatio eſt obligationis priua-
K tio.Item quæro,an quod primo *K* negatur,poſſim poſtea confi-
teri,& confitendo exceptionem opponerę? Diſtingue: Aut illud
idem,quod negaui,volo confiteri,& ex eo commodum repor-
tare.& tunc non poſſum,argu.le.j. §. interdum.ſi quad.pa.feciſ.
dica.& de noxa.l.quoties,§. prætor, & l.ſi ſeruus,§.fin. Aut vo-
lo confiteri illud,quod negaui, & non ex eo , ſed ex alio cõmo-
dũ reportare:tunc ſubdiſtingue,aut alio mõ poſſum de menda-
tio puniri,& venio puniendus,vt le. cum de indebito, ff.de pro-
bat.Aut non poſſum puniri in alio,niſi in priuatione exceptio-
nis,& tunc in pæna mendacij punior in hoc,vt nõ poſſim ꝯfiteri
& exceptionẽ opponere,vt in Auth.de trien.& ſemiſ.§.ſtudium
vero.& §.illud quoque.& auth.ꝯ̃ qui propriam.ſ̄.de non num.
pec.Et per hoc vr̄, ꝙ neganti maleficium,non proſit concordiæ
inſtr̄um.Cõtrariũ dico qa inſtr̄m hoc ad cautelã fieri põt ẽt ne-
ganti,ſicut abſolutio ab excõicatione prætenſa.Item ad redimẽ
dam vexationem:vnde non eſt neceſſe ꝙ veritas maleficij pręce-
dat veritatem inſtrumenti partis. & hoc eſt vtile ſcire, niſi cõ
fiteretur,detruderetur in carcerem. Item ſi concordia non pro-
deſt niſi in parte pæne,negotio tamen prodeſt in totum, ſi male
ficium non probatur,quod nota. Tertio opp. & videt̄ ꝙ non ſit
8 ſtandum confeſſioni.Nam † lege cauetur , ꝙ confeſſiones reo.
rum pro facinorib.exploratis haberi nõ oportet,vt leg.j.§.diuus.
ff.de quæſt.Sol.aut agitur ciuiliter,& loquitur hic,aut crimina-
liter,& tunc refert, aut confeſſio incipit a tormentis , aut fit ſpõ
te, aut dubitatur. primo caſu, aut tormenta ſunt adhibita teſti,
aut parti.Si teſti dic ut l.maritus,ff.de quæſt.Si vero tormẽta fue
runt inflicta reo,aut pręcedẽtib.legitimis indicijs & argumentis
& ſtat̄ ꝯfeſſioni,p̄ſertim ſi pſeueret in ꝯfeſſione;aut nõ p̄cedunt
alia indicia vel argumenta,vel ſunt ita leuia,ꝙ nõ faciunt p̄ſum-
l ptionẽ,& tunc non ſtat̄ ꝯfeſsioni,niſi in ea *l* pſeueret , vt not. hic
m gl.& d.l.j.§.diuus.Sed nũquid intelligit̄ pſeuerare *m* eo ipſo ꝙ
nõ reuocat? vr̄ ꝙ non,qa ſicut cofeſsio eſt vulnerata a metu. ita
n & pſeuerantia.Dic ꝯtra,quia iſte non eſt iniuſtus metus,*n* Nam
iudicis authoritas operatur,& factum p talem metum valet, qa
pertinet ad executionẽ iuſtitiæ,ff.quod metus cau.l. 3. cum non
fiat ꝯ̃ bonos mores,ſed iure licito , vt ibi patet. Si aũt iſte appel-
lat,tunc non intelligit̄ perſęuerare,ſed tacite reuocare, vt not.ff.
de app. le. creditor.§.iuſſus.Sed aſſeſſores,vt non poſsit appella-
re,

ADDITIONES.

a Vnde dicit Bar. Vide l.nuda,ff.de dona.
b Confeſſioni. Vide infra prox.per Bal.& hic per Bar.
c Pro hærede. Fallit etiam in caſu no.per Bar.in l.admonendi, ff. de iureiur. per l,ra-
tiones,ſup.de proba.
d Quid ergo. Vide per Bal.in l.Aurelius,§.pen.ff.de lib.leg.& vide inf.prox.ver.cum
quæritur.
e And. Bar.Si autem conſuetudo. Conſuetudo,ꝙ ſtetur omni ſcripturæ mercatoris,
eſt indiſcreta,vide Bal.in l.cunctos populos,ſup.de ſumma Trin. vbi aliter loqui-
tur:ſed verius eſt,quod hic dicit.& an ſtetur libris mercatorum , vide Bartol. qui
notanter loquitur , in l. nuda ratio, de dona. & l. quædam §.nummularios,ff.de
eden.& Bald.in repe.rub.ſup.de fid.inſtru.& in rub. ſup.de conſtit. pec.& l.fi. &
in auth.ibi poſita,ſup.ſi cer.pet.& l.rationes, ſup. de prob. & de literis mercato-
rum,vide Bar.in l.quo enim,§.1. ff.rem rat. hab.& Bald. in l.1.ſup.de eden. & D.
Abb.in c.bonæ,el 2.de poſtul.præl.& Bal.in l.compatationes,C.de fide inſt.tenet
non valere,& Ang.in d.§.nummularios.
Si autem conſuetudo. Abb.in c.bonæ,el 2.de poſtul.præl.refert Bal.hic tenere, va
lere iſtam conſuetudinem,quod credatur libris mercatorum per ſe in parua quan-
titate,non in magna,niſi accedente Iudicis conſcientia,inſpecta quãtitate perſo-
narũ:ſecus dicit,ſi indiſtincte cõſuetudo vult ſtari liberis eorum pro ſe,quia daret
materiam delinquendi,& malignandi,& ideo non valeret, c.quanto, extra de di-
uor.arg.l.conuenire,de pact.dot.& vide Bar.in l.quædam, §. nummularios,ff. de
eden.& ibi Bal.& uide quod no.Roma.in l.admonendi,& ibi dixi poſt eum, ff.de
iureiur.& Spec.in tit.de inſtr.edi.§.reſtat.ver.ſed quis poſſit.Inn.& Doc.in c.cum
P.extra,de fid.inſtru.& Fede.de Sen.in conſ.19.& Ant.de But.in c.1.extra de ap-
pel.& Ang.in q.incip.Aſtenſis miles.
f And.Barb. Ex quo ſemel edendo. Vide domi.Ant.in c.cum olim.de cenſ.
g Proteſtantur. Vide quod no.Bal.in l.j.vt quæ de Adu.par.in ſup.& cum eo quod di
cit hic Bal.tenet Ant.de But.poſt.Inno.in c.cum olim.extra,de cenſ.
h Exceptionem. Vide Bar.in l.non vtique,ff.de excep.
i Pacto. Vide Ang.& Imo.in contrarium,in l.decem,ff.de verb.ob.& Bal.& idem di
cit in l.1.ſup.de fur.
K An quod primo. Vide no.Bal.in l. poſt leg. ff.de his, quib. vt indi.& in l.eum qui,
in prin.de iureiur.& quæ no.Bald.in l.1.ſup.de furt.& not.per.Bar.in l.nemo,ff.de
excep.
l Niſi in ea. Contrarium no.in l.1.§.diuus, ff.de quæſt. & contra Bart. tenet Roma.
in conſ.168.
m Perſeuerare. Vide Bar.in §.diuus,hic alleg.
n Metus. Vide Bal.in l.2.ſup.quod met.cauſa.

re,faciunt talē cōfitentem iterum & de nouo ex interuallo tē-
poris duci ad tribunal,& ibi publice ꝯfiteri,vt inf.de cu.re. leg. 2.
Sed ſi probari poſſet,ꝙ iſta cōfeſſio repetitis tormentis emanaſ-
ſet,iſta cōfeſsio noua eodem vulnere & maiori eſſet vulnerata,
quia ſemel tortus competenter,iterum torqueri nō debet, niſi
noua indicia ſuperueniāt,vt ff.de excep.leg. repeti.Sed nunquid
cōfeſſio ext.iudiciū,faciat ſolēne indiciū ad torturā. vr̄ ꝙ ſic, ff.
de edil.edic.leg.quæro.in fin.dicit ibi Vber.de.Cremona in add.
9 †Not.ꝙ confeſſio extra iudicium facit ſemiplenā ꝓbationē per
iſtā literā;& dic de hoc vt ff.de adul.l.capite quinto.de exceſ.prę
la.c.ꝗuis.de elec.c.per inquiſitionē.de confeſſ. ca. cum ſuper.de
a iud.c.at ſi clerici.Quæ aūt ſunt tormenta *a* temperata,& q̄ effre-
nata relinqui debet Iudicis cōſciētiæ,in cuius motu,& cōſcien-
tia lex cōfidit,cū nō præſumatur,ꝙ ſit immemor propriæ ſalu-
tis,& iuri,qđ præſtitit Deo & Reipub.ut l.fin.inf.ad leg.Iul.repe.
& ideo dicit lex,ꝙ quęrere de facto eſt in iudicantis arbitrio, vt
l.1.§.calumniatorib.ff.ad Turp.ibi dum dicit, facti quidem quæ
ſtio eſt in arbitrio iudicatis,vt ff.de teſti.l.3.§.tu.magis.& leg.ob
carmen,§.ſi teſtis,& de re mili.l.non omnes,§. a Barbaris. nam
vita præcedens,& indicia magnam partem conferunt ad prę̄ſu-
mendum quod quid eſt.Vnde caueat ſibi unuſquiſque ab infa-
b mia,*b* quia non ſolum in eo, in quo eſt infamatus, ſed etiam in
alijs eius opinio grauatur,vt ext.de reg.iu.c.defleat peccator. &
not.in l.2.ſu.qui teſta.facere poſ. Sed bona fama,q̄ multi populi
amant,eſt theſaurus hominis ineſtimabilis & iocundus, & ſicut
10 lilium dat ſuauitatem odoris.† Sequitur videre, quando cōn-
feſſio nō incipit a tormentis,ſed fit ſponte:& ſubdiſtingue, aut
confitet̄ verum,aut falſum,aut dubitatur.primo caſu ſtandū eſt
ꝯfeſſioni,& nocet cōfitenti,niſi talis eſſet confeſſio, quæ poſſet
interpretari in bonā partē,vt ext.de accuſ. c.cum dilecti. ſecun-
do caſu nō eſt ſtādum, quia confeſſio talis eſt ꝯ naturā veri, vt
ff.de quæſt.l.j.§.ſi quis vltro.& ff.de app.l. nō tm̄. Tertio caſu qn̄
dubitatur,dic, ꝙ præſumitur vera, & facta ſponte.primo, quia
nemo præſumitur ita fatuus,ꝙ mentiatur in ſeipſum. Secundo
quia confitetur præſtito iur̄o de veritate dicenda, & ſic videtur
confiteri ex ſcientia perpetrati ſceleris.Tertio,quia hr̄ pro veri-
c tate.dicit Io.An.ꝙ ſponte confeſſus nō appellat.*c* id eſt iudex nō
tenetur deferre eius appellationi, ſed ſtatim poteſt exequi ſen-
tentiam,præſertim in criminalibus, in quibus non licet appel-
lare,vt ff.de appellatio.l.conſtitutionis,ita no. in c. Romana, §.
ſi autem poſt ſnīam.de appell. lib. 6. niſi (vt dicit)ipſe velit alle-
gare errorem.in glo. quę incipit,no.alternatiuā,vel niſi ſuperior
inhibeat,vt ipſe not. alia glo. quæ incipit,ergo no.adde ꝙ vel ni-
ſi Iudex a quo detulerit appellationi,quia ſtatim trāſmiſſa eſt iu-
riſdictio ad ſuperiorem, vel niſi ſteterit ꝑ triginta dies ꝙ appel-
lanti nō dederit apoſtolos inſtanter petitos, nā ex tunc caret oī
iuriſdictione,vt in c.ab eo,§.illud autē.de app.lib.6.Sequitur ter-
tium mēbrum, qn̄ dubitat̄ utrum cōfeſſio fuerit facta metu tor
mentorum,& tunc ſi quidem nulla fuerunt adhibita tormenta,
imputet ſibi cōfitens. Si aūt fuerunt adhibita, vel præcedebant
d terribiles *d* minæ,ſeu minaces iactantię,tunc ꝓ̄ſumitur metus,ni
ſi eſſet talis malefactor,cui iudex deberet imminere tanq̄ terri-
e bilis,*e* quia potius eſt ꝓ̄ſumendū ꝯtra confitentem,q̄ ꝯ iudicem
ita debet intelligi quod no.Bar.ff.de no.ope.nun.leg.de pupillo,
§. ſi quis ipſi prætori. & ſic cum duæ præſumptiones poſſunt eſ-
ſe,vna ꝙ per metum,alia ꝙ ex conſcientia cr̄is, potius præſumā
f ꝙ ex conſcientia,quod eſt notabile.& adde quod not. Inno.*f* ex-
tra,de eo,qui cog.conſang.vxo.ſuę,cap. ſuper eo.vbi no.Inno.ꝙ
ex confeſſione,cui nō credit̄,quis ad aliq̄ pęnam non aſtringit,
11 qđ tene menti perpetuo. † Quæro. pone *g* ꝙ reus nō dixit, con-
g fiteor,ſed dixit,volo cōfiteri,nunqd intelligat̄ cōfiteri? Vr̄ ꝙ ſic
ſicut cum quis dicit,volo eſſe hęres. In ꝯrium facit, ſicut cum
quis dicit,volo eligere.Solu.qn̄ verbum,volo,iungitur cum in-
finitiuo ſignificante alium actum futurum,tunc de præſenti nō
ſignificat quid perfectum.& ita eſt in caſu propoſito, quia illud
infinitum,confiteri,eſt infinitiuum alterius actus, qn̄que iungi-
tur cum infinitiuo alterius verbi ſubſtantiui, quod ſignificat eſ-
ſe rei,vt uolo eſſe hęres,volo eſſe maritus, & tunc ſignificat per-
fectionem actus,& ſic ꝯrium nō obſt.quę verba ſunt ſubtili.aut
ergo verba ſunt certa & determinata,aut certam determinatio
12 nē nō habet.† Quæro nunqd ſurdus, *h* uel mutus a natura, poſ-
h ſit confiteri homicidium qđ fecit. Et vr̄ ꝙ non.qa vr̄ eſſe quod-
dā animal irrationabile,vt in cap. 1. an ſurdus vel mutus.collat.
10.ſed certe imo habet intellectum & gn̄are ꝑt, & eſt pluſquam
animal irrōnabile & minus q̄ homo ꝑfectus.Itē pōt habere bo-
na,& poſſidere,& frui:alias fruſtra q̄reret̄ an poſſit teſtari, ſi pro
prium non hęret.non ob. ca. in ꝯrium allegatum,quia in feudis
requiritur,ꝙ ſit homo,& ꝙ ſit vtilis homo,nam feudatarius eſt
homo,ꝗ gratia alterius eſt,id eſt ſeruire debet in feudo, & exau-
dire mandato domini debet: ſed iſte infortunatus, qui non au-
dit,non exaudit,qui nō loquitur,non poteſt dn̄m iuuare uoce,
ꝙ requirit̄ in feudis;homo tn̄ eſt,qui uiuit,& moritur, ſicut alij.
i eſt autem mors *i* vltima paſſio animalis, & dolor vitā eradicans.
& ideo ad mortem poteſt damnari ꝑꝑ delictum, ſed qualiter
cum non poſſit litē ꝯteſtari, nec debeat ad hoc ſibi dari curator
Reſpon.imo eſt.ff.de poſtu.l. & ꝗ negotijs ſuis: & damnabitur
13 non ex confeſſione,ſed ex atteſtationibus teſtium.†Quęro,nun
K quid confeſſio facta in carcere *K* valeat? Glo.dicit,quod nō,in l.
ꝗ in carcerem,ff.qđ met.cau.& motiuū gl. eſt qa vr̄ fieri ꝑ me-
tum;& ſm gl.iſti,qui detinentur in palatio Poteſtatis; non poſ-
ſunt ibi confiteri ad tribunal,quod falſum eſt. Nam in capitali-
bus cauſis ſemper reus detinetur,& tn̄ valet eius cōfeſſio, ad ꝙ
facit c.ſi clericus,de ſen.excom.lib.6.gl.d.l.qui in carcerem.dēt
intelligi,qn̄ confitetur ad vtilitatem carcerantis,& non in figu-
l ra iudicij. Et dr̄ carceratus *l* ēt ille,ꝗ eſt bene cuſtoditus,ita ꝙ re-
cedere non pōt,vt ff.de verb.ſign.l.qui neque & ff.ex quib.cau.
14 ma.l.ſuccurritur,§.fin.& l.ſeq. † Modo iuxta ꝓ̄dicta quæro,qui
m dam fuit tortus *m* bene decē vicib. poſtea ductus ad banchum
iuris,confeſſus eſt Notario,qui non interfuit torturæ:nā in hoc
cauere dēnt Aſſeſſores, & Notarius ſcripſit, ꝙ ſponte fuit con-
feſſus. Quæro, vtrum iſte Notarius debeat puniri de falſo? vel
ſaltē de temeritate?& qd de Iudice,qui fecit hoc ſcribi, cū inter
fuerit tormentis? Rn̄deo dicit But.ꝙ iſti malefaciunt,vt ipſe nō.
in l.2.ſ.qđ met.cauſa.Tu dic, ꝙ Notarius non incidit in falſum
primo,quia uidit,& audiuit hoc,& non vidit, nec audiuit cōtra
rium,præſertim tunc,vnde de metu non poſſet conficere inſtru
mentum,vt l.hac conſultiſſima.ſ.qui teſtam.facere poſſunt. Itē
quia nāli rōne dēt credere, ꝙ ille confiteatur ꝑꝑ cōſcientiā ꝑpe
trati ſceleris.Item Iudex excuſatur, quia non fuit tortus ad hoc
præciſe vt confiteretur,ſed vt verū diceret, & iō cum non fuerit
tortus ad hoc ſimpliciter & ſpecifice, ſequitur ꝙ tenor confeſ-
ſionis non eſt omnino tormentarius,ſed ſm qd eſt liber,& intē
tio Iudicis fuit,& eſſe debuit,ꝙ ſi confiteretur,cōfiteretur, quia
verum,non quia tortus. Item quia ſic ſe habet generalis cōſue-
tudo,quæ excuſat,& quia bono zelo,vnde in pſalmo Zelaui cō-
tra inimicos pacē peccatorum videns.Quæro de tali qōne, qui-
dam fecit furtū Bononiæ,deinde cum re furtiua inuentus ē Pa-
piæ,& ibi confeſſus eſt maleficium,vtrum iudex Papię poſſit eū
punire? fertur Old.dixiſſe,ꝙ non,quia iſtud maleficium habuit
principium & finē Bononię. Itē iſta non eſt noua contrectatio,
ſed cōtinuatio, & perſeuerantia in facto alibi, non in fieri, ut ff.
de fur.l.inficiando,§.infans.Bar.ꝯ,quia mutatio fori & territorij
geminat delictum,vt ipſe no.ff.de fur.l.ſi dn̄ium. Et hæc opinio
eſt naturalis & ęqua,quia inuenitur cum re ſubtracta.Sed ſi ven
n didiſſet *n* rem alibi,& pretium contrectaret Papię,puniri nō poſ
ſet,quia pretium eſt ſuum factum,& ſuæ rei nemo facit furtum
15 ut l.pe.ff.de cond.ob cau.†Quæro,in medio duarum ciuitatum
o eſt locus cōis,*o* & ibi fuit cōmiſſum maleficium. Modo q̄ritur
corā quo Iudice dēat fieri confeſſio?qō ſtat in hoc,an ꝗlibet ſit ꝑ
ſe iudex ꝯpetēs, an ambo ſimul rōne loci cōis, & unuſquiſque
habeat cognitionē. vr̄ tex.in l.ſi vero, §.ſed ſi qs cenaculariam.
de his,qui deie. vel effu.vbi verba.Vber.ſic dicunt.Not.ſolutio-
p nem qōnis,*p* & vr̄,ꝙ ſi in medio duarum ciuitatū eſt locus com
munis,& ibi fiat maleficium,ꝙ Poteſtas utriuſq;ciuitatis hēt co
gnoſcere,vt ſ.eo.l.j.ſm Vber.de cre.Sed imo vr̄,ꝙ ambo ſimul,
& ſeorſum,vt ff.de neg.geſt.l.cum alicui ciuitati.nā quod utrun
que tangit, ab vtroque dēt probari,vt ſupra de autho.præſtan.l.
fi.& ff.cōi prædi.& pro iſta parte facit optime gl.or. ca. ordina-
rij,de offi.ordi.li.6.in gl.quæ incipit, ad quos. vbi omnino uide.
Sol.ſi eſt ibi aliqua linea diſtinctiua,ille cognoſcit cuius eſt terri
toriū vt ff. cōmu.ꝓ̄d.l. arbor. ſed ſi iuriſdō eſt promiſcua ratio-
ne

ADDITIONES.

a Tormenta.Vide Bal.in l.2.ſup.quorum appell.non rec.
b Ab infamia.Et contra quęrat bonam famam, ſecundum Bal.in l.fi.ſup.de prob.
c Appellat. Vide Bal.in l.2.inf.quorum app.non re.ſed quid ſi non eſt ſponte confeſſus, ſed cum tormentis. Vide Bald.in l.fi.ſupra de prob.& dixi de materia plene poſt Bar.in d.l.2.
d Terribiles.Facit l.reſpiciendum,ff.de pœn.concor.l.diuus, ff.de re iud.
e Terribilis.Vide Bal.in c.1.§.iniuria,de pace iura.firm.
f Innoc.Innoc.ibi nihil dicit.Vide tamen ibi tex.
g Pone.Vide in l.ſerui electione,de leg.1.
h Nunquid ſurdus.Vide Bal.in l.humanitatis, in uer.3.quæritur.ſupra de impub.& ali.ſubſtit.& ſi non poteſt donare,bona arg.l.qui id, §.mutus.cum gloſſ.ff.de don. multo minus perſonam perdere.
i And.Barb. Eſt autem mors.No.mutum non poſſe litem conteſt.& ſic uidetur facere ad illud, an in lit.conteſt.requiratur expreſſio uiuę uocis, uide quę notaui ad Bal.in l.1.ſupra de lit.conteſt.
K In carcere.Vide Bal.in l.ſi quis in hoc.ſupra de Epiſc.& cle.in contrarium facit quod no.Bal.in l.j.ad fin.qui ad liber.perue.non poſ.& in l.falſus, in fi.ſupra de fur.cum ſimil.
l Carceatur.Dixi poſt Bal.in c.ſi ut certo, §.cuſtodiam.ff.commo.uide per Ange.in l.qui incarcerem,ff.quod met.cau.
m Tortus.Vide per Barto.in l.j.in fi.ff.de quæſt.& quod no. Bald.in l.2.ſupra quod met.cauſa.
n Sed ſi uendidiſſet.Et eſt caſus in l.qui vas,§.fi.ff.de furt.
o Communis. Vide quod no.Bald.in l.2.ſupra ubi de cri.agi oportet.& in l.ſi plures ſupra de cond.inſer.
p And.Barb.No.ſolutionem queſtionis, ſi in medio duarum ciuitatum eſt locus communi,an Iudex quilibet poterit ibi inquirere.uide Bald.in l.j.alias 2.ff.ubi de cri.agi opor.

ne incertitudinis,præuenientis eſt cognitio, & dr̄ Iudex,præueni
re eo ipſo ꝙ citat, & non per alium actum, puta ſi ante miſiſſet
a inquiſitionem *a* in libro,nam ita non eſt præuentio,ſed voluntas
16 præueniendi,ut inſti.de pę.teme.li.§.fin.† Quæro,nunquid con-
b feſſus poſſit condemnari,non formata *b* inquiſitione, vel accuſa
tione ɔ̃ eum? Dicit Inn. ꝙ non; ait enim, ꝙ ɔ̃ confeſſum crimen,
debet formari inquiſitio, vel fieri accuſatio: quia ſi ad nihil aga-
tur,in nihilo poteſt condemnari,extra de elect.ca.per inquiſitio-
nem,per Inn.adde niſi extra ordinem,vt no. ff.de infa.l.ictus fu-
ſtium. Quarto principaliter opp.& vr̄,ꝙ non ſit ſtandum confeſ-
ſioni:nam ſi hoc eſſet verum,ſtatim eſſet inuenta via, per quam
indiſſolubilia vincula ſoluerentur,quia vir, & vxor confiterent
nunꝗ ɔ̃xiſſe matrimonium, monachus & Abbas confiterentur
nunꝗ factam confeſſionem, ſed impoſſibile eſt talia vincula diſ-
ſolui. Ergo a quo remouetur finis,remouetur & modus. Sol.gl.
concedit oppoſitionem,& gl.dicit verum, ſi ɔ̃rium probet, alias
bene ſtatur confeſſioni, nam ad qđ fierent poſitiones in iſtis cau
ſis,ſi rñſio nihil releuaret? & facit ext.de iud.c.diſpendioſam, in
Cle.de verb.ſign. c.ſępæ.eadem ɔpilatione. Sed quid ſi reus fecit
poſitionē de iure tertij,& eſt confeſſus actor? Rñ.aut eſt poſitio
de iure ad rem,& non nocet actori: vt puta,ſi eſt homicida teſta
toris,vt ff.fam.erciſ.l.his ɔñr,§.fi. Si ãt eſt ius in re,tunc refert,aut
eſt tale quod non reprobat probata per actorem, & idem:aut re
probat,& tunc actor ſuccumbere dēt,quia eſt incompatibilis vi
ctoria ſua,& confeſſio ſua,vt dixi,in l.cum ſeruum, de ſer.fugit.
17 † Quæro, fuit quæſtio *c* de facto: Iuuenis iuuenculã cognouit,
c proinde accuſantur ambo de ſtupro: ipſi autem confitentur ſe
ante contraxiſſe matrimonium, vtrum veniant abſoluendi? &
gl.ord.dicit,ꝙ ſic, j̃.de fideiuſ.l.pe.& ibi Cyn.quam perpetuo te-
d ne menti,quia non eſt alibi. Sed pone, *d* confeſſus ſum me adul
terium commiſiſſe cum Berta vxore Titij, coram Iudice ſecula
ri,quæritur an ex iſta confeſſione poſſim condemnari? Vr̄,quod
non, quia qō matrimonij eſt ſpiritualis, etiam ſi incidenter de-
ducatur,vt hæreditatis cauſa,ut ext.de ordi.cog. c tuam,& ideo
ſicut per teſtes non poteſt probari matrimonium ēt morte con
iugum finitum, quod tamen proprie non eſt probare matrimo
nium,ſed memoriam eius extare,quia tunc matrimonium non
eſt in rerum nã,ut no.in ſimili, ff. quod cuiuſque vniuer.nom.l.
ſicut,ita vr̄, ꝙ nec per confeſſionem valeat liquidari, coram Iu-
dice ſeculari, & arguo ſic; Licitum eſt arguere de re ad perſo-
nam, ſed confeſſio facta coram Iudice ſeculari a perſona ſpiri-
tuali non ualet, ut extra de re iu.c.at ſi clerici,ergo nec ſuper ſpi
rituali,quia non ſolum eſt facta coram nullo tribunali; ſed corã
uetito,arg.ſupra de leg.l.ab adminiſtratione. Secundo arguo ſic,
ſi iſta confeſſio ualeret. hoc eſſet ex ui prorogatæ iuriſdictionis,
ſed iuriſdictio eccleſiaſtica, ideo requirit proprios Iudices, quia
ſeculares non ſunt capaces; ergo nec ſuſceptiui huiuſmodi au-
thoritatis: *niſi.n.ſit* capacitas in ſubiecto,non poteſt ſibi fieri im-
preſſio,ut plene no.s̃.*de fideicom*.l.eam quam, & hoc eſt,quod
dicit Philoſophus, actus actiuorum ſunt in patiente ſuſceptiuo-
rum. Sol.dicendū eſt,ꝙ condemnō ſequi debet: qa tunc uerum
eſt,ꝙ remiſſio dēt fieri ad ipſum, qñ requiritur diſceptatio fori,
non qñ de plano qs confitetur, qa confeſſio releuat ab onere ꝓ-
bandi & diſputandi,ut l.eum,qui.ff.de iureiu. & iō confitens nō
dēt remitti ad ipſum pro liquidatione fienda, quia non eſt futu-
e rum liquidari,ſed liquidatū eſſet.ita tenet Spe. *e* in tit.de ſumma
f ria cognitione,& ita ſeruat conſuetudo. Sed nunquid *f* arbitri
compromiſſarij poſſint cognoſcere taliter qualiter de mrĩmo-
nio incidenter deducto in petitione hęreditatis? & vr̄ ꝙ non, qa
arbitraria ſunt redacta ad inſtar iudiciorum. Contrarium credo
ſalua ſꝑ veritate,qa non tanꝗ Iudices, ſed tanꝗ priuatæ perſonæ
de mera partiū uoluntate teſtes recipiunt: & iō iuriſdōni eccle-
ſiaſticæ non derogatur, nec eam vſurpant, quapp puto, ꝙ hoc
caſu licet non eſſet compromiſſum ſine pęna, & eſſet emologa
tum,tñ ex eorum ſnĩa non oriretur actio iudicati,quia ſi nō fue
runt Iudices in probationibus,ergo nec in ſnĩa, ut l.prolatam,s̃.
18 de ſentent. Cogitabis,quia nouum eſt,quod nota.† Sed quid di-
g ces,Clericus *g* interfecit Titium,& tumultuante populo captus
eſt, & Poteſtas ſcit eum clericum, tñ facit eum confiteri, ꝙ eſt
purus laicus. Reſp.non nocet iſta confeſſio,duabus rationib. Pri-
ma quia facta eſt ſuper iure inſeparabili, & cui renunciari non
pōt. Secunda,quia cum ſit facta contra religionem, vr̄ facta con
tra ius naturale, quod eſt immutabile, & ad hoc optime facit gl.
h l.noſtræ. Sed quid *h* dices, ego ſum confeſſus me heri vulneraſ-
ſe Titium,poſtea apparet,ꝙ pridie fuerat interfectus. Reſpond.
non nocet,quia homo mortuus deſijt eſſe Titius,& ideo Titius
non potuit vulnerari. Homicidium itaque præcedens remouēt
a prætenſo actu vulneris veritatem,uel poſſibilitatē, & licèt ſen
tentia aliquando fundetur ſuper non uero, tñ ſuper impoſſibili
non pōt fundari, & quia obijci pōt ſnĩæ, multo fortius obijci pt
19 proceſſui,vt infra qui accuſ.non poſſ.l.1. † Modo ſequitur alia
i quæſtio de facto. Notarius *i* ſcripſit ita, Petrus ex certa ſcien-
tia, non per errorem, confeſſus fuit ſe carnaliter cognouiſſe ta-
lem monialem, quæ re uera non erat monialis: inquiritur con-
tra Notarium de falſo.quæritur qd iuris; & vr̄ ꝙ debeat puniri,
qa Notarius ex motu animi ſui non debuit ſcribere hæc verba.
cum nō dēat ſcribere niſi id, qđ patet ſibi ex duob.ſenſib.ſ.viſu.
& auditu. Sed ſcientia,& non error ſtat in mente hominis, quæ
eſt nota ſoli Deo,ut no.ff.de pact.l.iuriſgentium, §.pactorum,&
ideo de mente hominis nullū eſt directū teſtimoniū,quia inuiſi
bilis eſt,& in audibilis:quia metē hoīs alterius nemo vnꝗ vidit
vel audiuit. vox deniq; hominis non eſt mens,ſed aſſignatio eo
rum,quæ ſunt in mente,vt ff.de ſup.leg.l. Labeo,§.idem Tube-
ro. ſicut dolor capitis non eſt caput,ſed in capite,& ſignificat ca-
put. notarius ergo iſte perperam fines ſui officij exceſſit. & quia
falſum ſcripſit,vr̄ teneri lege Cornelia.in ɔ̃rium videt̄, ꝙ dictū
K Tabellionis poſſit ſuſtineri *K* conſtituendo orōnem ꝑ hyſteron
protheron. hoc mō ɔuertēdo ordinē verborū,videlicet,fuit con
feſſus ſe cognouiſſe talem monialem ex certa ſcĩa. non per er-
rorem,vt verbum certa ſcĩa, veniat ad terminationem verbi co
gnouiſſe.& ſic ſunt verba ɔfitentis & non verba proprio motu
ſcribentis:nam per iſtam figuram,q̃ dr̄ hyſteron protheron nō-
nullę ſcripturę ſaluantur,vt no.in l.2.ff.de pac.& l.qdam de pac.
leg. Et eſt ſimile ei,qđ quotidie accidit. Nam ſi dicunt tabellio-
l nes,*l* ꝙ talis fuit ɔfeſſus ſe habuiſſe,& recepiſſe a Titio dante, &
numerantę Nã iſti ablatiui poſiti in ɔſequentiã confeſſionis,nō
ſunt aliud,niſi ɔfeſſio.nō ꝙ Notarius aſſerat numerationem, q̃
fieri nō vidit. ſm Iac.But.qui ſic diſputando tenuit. Or.breuiter
conſulo Notario,ꝙ non apponat hęc verba:tñ ego non puto ꝙ
ſi apponat, incidat in falſum, ſiue ꝙ videatur appoſuiſſe ex cōi
m vſu *m* Notariorū,ſiue ꝙ Tabellio excuſet̄ pp iuris p̃ſumptionē
ſiue ꝙ extra officium Tabellionis,ſiue ꝙ non rufundat onus ꝓ-
bandi errorē,nec magis aggrauat in iſto onere aduerſari, q̃ eſ-
ſet,nō appoſitis his uerbis,& habemus ſimilitudinē alterius ca-
n ſus. Nã ſi Notarius dicit,talis ſanus mēte *n* corrūpere fecit tale
teſtm̄,& ille erat tunc occultus furioſus,vel erat firmus in inte-
riorib.puta in inteſtinis,& ſic nullū eorū erat viſibile. Tabellio
excuſatur,qa nemo mentit̄,niſi mentiat̄ animus,vt j̃.de falſ.le.
20 nec exēplū,† Denuo *o* quęro de qōe quotidiana Titius accuſa
o tus vel inqſitus de homicidio? Rñdit hoc mō, Confiteor me oc-
cidiſſe ad meã defenſionē,& aſſignato ſibi termino ad oēm ſuã
defenſionē faciendã,vt eſt moris & iuris eſt tex. no.ff.de re mil.
l.3.§.ſi ad diē.nullã aliã defenſionē fecit. Iudex vult eū cōdēnare
q̃rit̄,an poſſit? & vr̄ ꝙ nō,qa lis nō eſt ɔteſtata, qđ ſic probo. iſte
non rñdit ad interrogationem,quia eſt interrogatio ſimplex,re-
ſponſio vero compoſita,& implicita,vt ff.de verb.obli.l.1. §. cū
adijcit.itē poſito,ꝙ eſſet lis ɔteſt.nihil eſt ꝓbatum,qđ ſit punibi-
le.nam iſta confeſſio non poteſt diuidi. imo ſi bene cōſideretur
tota eſt ad fauorem reſpondētis,& factum vel dictum in fauo-
rem,non dēt retorqueri in læſionem, vt s̃. deleg. l.quod fauore
& l.vtilitatem,ff.de confir.tut.item hoc tenēt cōmuniter Do.j̃.
de exce.l.ſi quidem. itē confeſſio dēt acceptari cum ſuo onere,
le.ſi ex duob.de le.2. Item qui nititur ex confeſſione,nititur qua
ſi ex lucratiua cauſa,quia hoc lucratur,quod non habet neceſ-
ſe probare ſimplex factum,& caſum,ſeu mortem, vt ff. de iure
iur.l.eum,qui,nã mors neceſſaria occidenti. eſt caſus fortuitus
non

ADDITIONES.

a Inquiſitionem. Quid ſi non formata inquiſitione coram uno Iudice confiteretur. eſt inducta præuentio,uide Bal.in l.ſi domus,§.2.de leg.1.& ad Bal.hic uide And. in l.1.ff.de ius uoc.& in l.ſi quis poſtea,ff. de iud.& in l.1.in princ. in repe.ſup.de iud.& in ru.de in ius uoc & in l.libertos aduerſus,ff.de in ius uocand.

b Non formata. Vide in l.ſi confeſſus,ff.de cuſt.reo.

c And. Barb. Quæſtio. Si duo reperiuntur, & de ſtupro accuſentur, & iurant antea contraxiſſe matrimonium,ſtatur eorum iuramento. Vide Bald. in l.1. ſup. de ſer. fug.& in c 1.§ furtum,de pa.iur.fir.& l.1.C.de collu.deteg.

d Sed pone. Vide quod no.Bal.in l.3.ſup.de iud.

e Ita tenet Spec. Adde Spec.idem tenentem in tit. de recon.§.eo. & in tit.de primo decre.§.reſtat.uerſ.quid ſi agitur.actione.

f Sed nunquid. No.ad ea,quæ no.in l.omni.ſup.de ſacroſ.eccl.& Io.And.in cap.poſt miſerabilem,extra,de uſu.dicit quod contra iſtud dictum multum facit,cap.contingit,extra,de arb.

And.Barb. Sed nunquid arbitri. No.unum dictum,quod arbiter non poteſt cognoſcere de matrimonio deducto in petitionem hæreditatis, uide l. cum proponas, C.de re. cre.ſecundum lect.gl.& ibi Bald.in auth.& qui iurat, de bonis auth.iud.poſ.uide Lud.Rom.conſ.172.ubi dicit,quod laicus ut arbitrator poteſt cognoſcere de re ſpirituali,uide,ibi,quia pulchre loquitur,& uide eundem Ro.conſ.295.

g Clericus. Facit l.nec valens,ſup.de lib.cauſa cum ſi.

h Sed quid. Vide Ro.in l.is qui reus,ff.de pub.iud.

i Notarius. In contrarium facit,quod no.Bal.in l.mater.ſup.de rei. uend.

K Suſtineri. Et pro his facit quod no. Bal.in auth. ſed nouo. ſup.ſi cer.pet. Notarius enim debet conficere inſtrumentum per ſenſum,per quem certificari poteſt.

l Tabelliones, Vide no.in l.ſi ex cautione,& ibi hoc no.Bal.ſup.de non nume.pec.

m Excommuni uſu. Vide Bal.no.in c.1.de cog.feu.& quod ipſe no. in rub.ſup. de fi. inſtr.cum ſeq.& no.Do.in c.2.ad fi.extra de fide inſtr.

n Sanus mente. Vide Bald.& Imo.in l.2.ff.de teſt.& quod no.Bald.in l.ex his,ſup.de teſta.mil.& in ſim.Ioan.And.in add.Spec.in rub.de inſtr.edi.in §.reſtat. in addi. incip.nota.

o Denuo. Vide per Bar.in l.Aurelius,§.idem quæſijt,& ibi dixi,ff.de lib.leg.Bal.in l.ſi quidem,inf.de excep.ſcripſi poſt Bal.in l.cum de indebito,ff.de prob. & uide in materia unum uerbum Bar.in l.deuotum,inf.de meta. & epi. lib.12. ubi ponit an uerbum,ulciſci,poſſit poni pro defenſione.

non peccatũ, ſed pœna peccati inuaſoris, inuaſor ergo acceptet
cã cum ſua cã, ſuiſq; vitijs, & modificationib. quaſi quadã forma
vna inſeparabili ſit facta cõfeſſio, l. 1. §. cum adijcit, de verb. obli.
Sed aliud eſt in iudicio, quod redditur in inuitu, aliud in ↄ̃ctibus
Doc. dicunt ꝙ aliud eſt, ſi confeſſio haberet duo capita, vt ſi di-
co me occidiſſe. Item, ꝙ ad meã defenſionem, vel per aduerſati
uam, dico me occidiſſe ſed ad meam defenſionem. nam ubi po
nitur aduerſatiua, ibi ſunt plura capitula. ſecus vbi eſt vnum con
ſtructum per contextum verborum, facit quod not. Bart. de re
iud. l. diuus, quod mihi non placet, quia in re facta non valet ars
21 verborum. † Vnde aduerte, ꝙ ſubſtantia eſt, quæ ſimpliciter pro
a fertur. qualitas *a* eſt, qñ vltra proceditur, eſt. n. quoddam adiun-
ctum ſimplici maleficio: concomitantiæ aũt ſunt locus, & tp̃s;
& ſic locus, & tp̃s aggrauãt penã, ſunt ẽt qualitas, maleficij, vt ff.
b de pæn. l. aut facta, §. qualitate. Itẽ quædã *b* eſt qualitas, quam ſi-
gnificatio verbi includit, vt dolum in furto, & tũc non prodeſt
c dicere, ego fui furatus lata culpa. Quædam eſt, *c* q̃ nã & conſue-
d tudo eſt apta includere; vt cũ dicit, occidi, ꝙ p̃ſumit *d* dolo. & li-
cet dicat, caſu occidi, & non dolo, probet caſum, quia rõ nãlis
eſt ↄ̃ eum. Quædam non includitur, nec eſt apta includi, niſi pro
betur incluſa, vt ꝙ offenſus ſit clericus & tũc ẽt ſtatur ꝓ ſe, niſi
ↄ̃rium probetur. In præmiſſo tñ articulo primo inſtruo iudicẽ, *e*
ꝙ non admittat talem reſponſionem; quia ſi interrogatio eſt
ſimplex, non debet admitti reſponſio duplex, & implicita. Sed
ſi iudex per imprudentiam, vel gratiam, talem r̃ñſionem acce-
ptauit, dico ꝙ confeſſus eſt puniendus, quia confeſſio ꝓ ſe facta
nõ valet, l. 4. & ibi no. s̃. de repu. hære. Itẽ illa verba, ad ſuam de-
fenſionẽ, ſunt quoddam excipere. ergo excipiens dẽt probare,
quia regula eſt ↄ̃ eum. vt ĩ. de iniur. l. ſi non conuitij. & quia oẽ,
qđ lędit, p̃ſumitur factum malo animo, & cũ intentione læden-
di. extra de pręſum. c. j. Nam omne ↄ̃ naturam factũ præſumitur
doloſe ꝑpetratum, & actũ, vt no. ff. de iniur. illud relatũ. ꝙ autem
ſit excipere, ſic probo: homicidiũ eſt ꝑ ſe malũ, niſi authoritate
publica fiat, quia tunc eſt per ſe bonũ, vt ext. de iureiur. cap. & ſi
Chriſtus. Ille ergo, qui vult ſe excuſare. debet excipere, qa de ri-
gore iuris nata eſt accuſatio, licet ſecus de æquitate. Non ob. ca.
vnicum, ext. de homic. in Cle. quia illud eſt de ęquitate canoni-
ca. æquitas aũt exceptionẽ parit, rigoroſa autem principia obli-
gationes naſci non impediunt, vt ff. de pact. leg. ſi vnus, §. pactus.
& Inſt. de repli. in prin. q̃q̃ enim ex propria charitate moueatur
& ſe defendat; rñ. iſta qualitas ad capitale odium terminatur, qa
occidere, non poteſt eſſe ſine odio; vel confitearis ꝙ nulla no-
xa ↄ̃hitur, rñ iſta eſt exceptio facti & intentionis, quia refundit
in excipientẽ onus ꝓbandi. vnde in hoc nõ differt ab exceptione
proprie ſumpta, & ideo niſi probet, quod ad ſuam defenſionem
dẽt cõdemnari, vt ĩ. ad leg. Corn. de ſic. l. 1. & inf. de iniur. l. ſi non
conuitij, nec ſunt iſta inſeparabilia, qa dupliciter reſpondet, arg.
ff. de arb. l. Celſus. §. idẽ ait Itẽ in iſto excipiente præſumitur do-
lus. Nam iudiciũ animi eſt qualitas facti, & homicidij, ergo pro-
bare dẽt. Cõſidera, quia quædam eſt defenſio neceſſaria ad eui-
tandã mortẽ, vel ſanguinis effuſionẽ: & iſta non ſapit excuſatio-
nẽ delicti, ſed verius innocentiã ↄ̃ſilij, quia nulla eſt nata accuſa
tio, vnde non dr̃ proprie exceptio. ſed quoddã negare. Quædam
eſt probabilis, ſed nõ neceſſaria, vt qñ quis honorẽ ſuũ defendit,
quẽ alias ſaluum facere nõ poterat. & iſta eſt quædã excuſatio,
& ſapit exceptionẽ, Tñ aduerte, qa cõcludenter debent probari,
& circa hoc eſt conſiderandum; nam quoddam eſt delictum a-
ctu tranſiens, & non reiterabile, ut homicidium. Quoddam ve-
ro reiterabile, vt ꝑcuſſio. primo caſu non oportet probare, niſi
f ꝙ fecit ad ſuã defenſionẽ. Secundo caſu *f* debet probare, ꝙ illo
vnico actu, ꝙ ꝓbatur eo ipſo, ꝙ ↄ̃rium non ꝓbatur, qa nõ p̃ſumi-
tur pluralitas, eo ꝙ nemo præſumitur delinquere. Si ergo in ho-
micidio ꝓbet qs, ꝙ alio loco fecit, ẽt ſi nõ ꝓbaret. ꝙ ad ſuam de-
fenſionem, ſatis eſt ſibi, quia libellum excludit, licet non exclu-
dat delictũ. tñ dico, ꝙ ſatis eſt quantum eſt, vt abſoluatur ab illo
libello: ſed in actu iterabili, ẽt ſi probaret ꝙ ad ſuam defenſio-
nem. alio loco factum nihil concluderet, quia delictum de quo
agit, non cõcernit. & ſic nõ eſt defenſio illius delicti, ſed alterius
nõ inſtituti. de quo nihil ad rumbum, vt s̃. de don. inter vi. & vx.
l. ſi maritus. & hoc eſt ꝙ Aduocati dicunt, iſte per non eſt de il-
la gamba. Si tñ iudex vult cautius ꝓcedere, ne incidat in opinio-
nes. Doct. mediantib. tormentis cogat ipſum ſimpliciter ↄ̃fiteri
g qđ p̃t, qa hẽt plus q̃ indicia. Itẽ tu Aſſeſſor *g* ↄ̃ſidera, ꝙ iſta exce-
h ptio, *h* feci ad meã defenſionẽ, ñ ꝓponit apte: ꝙ ſi teſtes hoc pro
barent, non ꝓbarent ſufficienter, ſed dẽt inſeri. & fecit ad neceſ-
ſariã defenſionẽ. nã defenſio dẽt eſſe ꝓportionata, puta pugnum
pro pugno. baculũ pro baculo, nõ enſem pro fuſte; niſi ſit tan-
ta elegãtia offenſi. ꝙ plus ponderet fuſtis in ipſum, q̃ gladius in
aduerſariũ in l. 1. ĩ. vñ vi, & ibi plene ſcripſi in repe. quam feci.
i Iſtud eſt ẽt notatu dignũ, *i* ꝙ ad defenſionẽ feciſſe ꝓbat ꝑ ↄ̃iectu
ras, q̃ iudicis arbitrio committuntur: nã ↄ̃ dolũ p̃ſumptũ ↄ̃ria ꝓ
batio admittit, ſ. dolum non præſumptum, vt in c. 1. extra, de p̃-
ſumpt. & ibi ꝑ Inn. & Io. And. in Nouel. iuxta hoc pone, ſtatu-
tum dicit, quod bannitus poſſit licite occidi, & impune offendi.
modo Titius Seiũ occidit. Inquiritur, r̃ñdet, occidi bannitum:
K vtrum hæc ſit exceptio: *k* & vr̃ ꝙ non, ſed q̃dam allegatio inno-
centię iuris, nõ dico facti, qđ ſic probo. inquiſitio, vel accuſatio
nõ eſt aliud niſi ius, qđ ꝓſequimur ad vindicandũ eos, q crimina
perpetrarunt. Itẽ ſicut libellus eſt edendus in ciuili cũ re, cauſa
& actione, ſic in criminali: imo magis ſpecifice, & ſolenniter in
l criminali, vt ff. de acc. l. libellorum. hinc eſt, *l* ꝙ ſi dicatur, accuſo
Titiũ de oĩb. maleficijs, quę cõmiſit: & ſi ſuper hac accuſatione
nebuloſa, tenebroſa, & obſcura, citatio fieret, non interrumpe-
ret p̃ſcriptionẽ, ſed in ciuili ĩterrũperet, vt s̃. de anna. exce. l. ſi ex
multis, nã in criminali iſte libellus eſt reprobatus a iure, ſed in
ciuili non dr̃ reprobatus: ſed nõ approbatus, qa ſñĩa ſ̃m libellũ
ferri non poſſet; niſi eo libello in ꝓceſſu ſpecificato. Hoc ergo
ſuppoſito, ille qui bannitum accuſat, accuſationẽ edere non p̃t,
nec inquiſitionẽ poſſet edere iuris, ſed facti tm̃, & intẽtionis: qa
ſicut agens ex nudo pacto ipſo iure nõ ꝓponit actionẽ, quia nu-
dum pactũ non hẽt ea, q̃ pertinẽt ad agendũ. Ita per ſimile, iſtud
homicidiũ eſt nullũ, qa non hẽt ea, q̃ ꝑtinent ad ius accuſandi,
vel inquirẽdi. Ex quo ſequit̃, ꝙ ſine vllo exceptionis obiectu re-
dẽt abſolui, conſtito de banno occiſi. In ↄ̃rium vr̃, qa in ſui figu-
ra accuſatio, & inquiſitio ꝓcedit, & ſufficit, ꝙ maleficiũ ſit in fi-
gura, vt oriat̃ accuſatio, vt ff. de falſ. l. ſi qs legatũ. Item ſtatutum
inquantũ dicit, ꝙ ſit licitũ, nõ valet, qa ↄ̃ ius nãle eſt, qđ ẽ immu
tabile, vt no. Inno. in c. ſi. extra, de conſuetu. inquãtum aũt dicit,
m ꝙ non puniat̃, *m* id eſt dictũ, ꝙ accuſationẽ non dabo ex his ver
bis ſurgit exceptio, & eſt opponenda, ut patet in Macedoniano.
Item occidere bannitũ eſt ꝓpulſare: ſed ↄ̃ſtat, ꝙ maior eſt inno-
centia defendentis ſe, q̃ propulſantis, & illa eſt exceptio. ergo &
iſta, & hæc eſt vera, vt ff. ad Turp. l. j. §. accuſationem. tñ ſi de bã
no ↄ̃ſtaret ꝑ acta archiui publici, abſolueret: qa acta archiui pu-
blici pro actis cuiuſcunq; cãę debent haberi. de fid. inſt. authẽ. ad
22 hæc. † Sed dubitatur, quare in fine accuſationum, & inquiſitio-
num apponunt̃ hæc verba, ↄ̃ formã iuris cõis, & ſtatutũ: Vr̃. n. ꝙ
hæc verba nõ poſſint apponi, qa ſuꝑ legib. nõ ↄ̃teſtetur eis, nec
interrogationib. r̃ñdere tenetur, vt l. ornamentorum, de auro,
& argen. le. Secundo, quia diuerſæ leges intentantur, qđ eſt ꝓhi-
bitum, vt ff. de accuſat. & inſcript. l. Senatus cenſuit. Dicas, libel-
lum. procedere, qa quęlibet lex intentata vr̃ ad adiuuandũ libel-
lum. & ſiquidẽ lex cõis & ſtatutum municipale diſponant idẽ ꝑ
idem eſſe, nõ eſt niſi una lex inſpecto fine, vt not. in c. j. extra, de
conſti. li. 6. Si vero ſe hẽt, vt genus, & ſpecies. vr̃ intentata ſpecies
& genus, tanq̃ in ſpecie, nõ tanq̃ extra ſpeciem, qa genus in qua
libet ſua ſpecie repręſentatur, vt l. 1. ff. ſi cert. pet. Si Vero leges
ſunt aduerſatiuę ſtatutis aut econtra, vtrunque non vr̃ allegatũ,
ſed ſolum id, quod oportet intentatum. vnde non uidetur inten
ta accuſatio ex lege, ſed accuſatio ex ſtatuto. ſed eſt quædã ſim
plex allegatio legum ad corroborationem inquiſitionis maxi-
me, vel

ADDITIONES.

a Qualiter. Vide Bal. in l. ea quę, ſup. de cond. indeb. & in l. 2. ſup. de re iud.
b Item quædam. Vide Bar. in l. ſi mulier, §. 1. ff. rerum amo.
c And. Barb. Quædam eſt. Si quis confitetur ſe occidiſſe hominem, ſed ad ſuam defenſionem, an talis confeſſio poterit diuidi. vide de materia Barto. in l. Aurelius. §. idem quæſijt, ff. de lib. leg. & Bald. in l. ſi quidem C. de exe. & aliud in l. ſiquidem. ſu. de tranſac. & in capitu. bonę, el. 2. per Moder. de poſt. præl. & in c. cum veniſſent, de in integ. reſt. & ibi Do. Io. in cap. cum olim, de cenſi. & in c. 1. de confeſ. lib. 6. ſed Do. Car. in pręal. cap. bonæ. limitat, niſi iſta confeſſio emanet in epiſtola, quia ſcriptura eſt quid indiuiſibile, & pars non poteſt eam pro parte approbare, & pro parte reprobare. alleg. pręallegatum capitu. cum olim. & glo. l. Publia. ff. depoſ. & facit gloſſ. c. ſi quid 36. diſt. ſed Bar. ibi tenet contra, nec ob. tex. capit. cum olim. qui loquiur in ſcriptura publica, non in priuata. item niſi eſſet iuris pręſumptio, quæ approbat, quia tunc propter confeſſionem diuiditur; alias ſecus tex. eſt no. coniuncta gloſ. in capitu. cum ueniſſent, de inſti. quod ſumme not. & uide Bald. in l. quædam, §. numularios, ff. de eden. ubi liber rationum non poteſt pro parte acceptari, & pro parte non. vide Spec. in tit. de depoſi. §. fin. ver. pe. Arch. in tit. 1. de confeſſ. Bald. in l. 1. §. editiones, ff. de eden. Cyn. & Bald. in l. 2. de do. ante nup. Bald. in l. nec codicillos, ſu. de codi. & ibi Sal. & Bald. in l. ea quæ, C. de condi. indeb. D. Ant. & alios, in c. 1. de tranſa. & Do. Abb. in c. 1. de iure calum.
d Præſumitur. vide q̃ dixi poſt Bar. in l. 1. §. non autem, ff. ſi qs teſt. li. eſſet iuſ. fue.
e Iudicem. Vide Bal. in l. iubemus inf de app. ſed contrarium tenet Bal. in l. 1. in prin. ſup. de ædil. act. & in l. ſi. inf. de except. & in l. nec codicillos, de codic.
f Secundo caſu. Vide Barto. & Doct. in l. is, qui reus. ff. de publ. iud.
g And. Barb. Item tu aſſeſſor. Exceptio, feci ad meam defenſionem, non eſt congrua niſi dicatur neceſſaria. Vide Bald. in l. 2. ſup. de don. ante nup.
h Exceptio. Sed contrarium uidetur tenere Bald. in l. ſolam. ſupra de teſt. & Bart. in conſi. incip. Mariolus, alias Mathiolus & uide quæ not. Bartol. & Bald. in l. 1. infra vnde vi.
i And. Barb. Eſt etiam no. dignum. Nota probari per coniecturas, quod quis facit ad ſuam defenſionem. Vide Bal. in l. 1. C. vnde vi. & in ſua repe. 6. q. dixi i c. cum dilecti, de accu. & in c. ſignificaſti, de homic.
K Exceptio. Vide per Bal. in l. nec codicillos. ſup. de cod.
l Hinc eſt. Sentit Bar. in l. edita, ſu. de eden. & in l. libellorum, §. quod ſi libell. ff. de accuſ. & Bal. Vide in addi. ad Spec. in tit. de ſent. intra 20. & Ang. in l. ſi uacantia, inf. de bo. ua. lib. 10. & quid in actionibus ciuilibus, quæ oriuntur ex delicto: an ſit idem, quod in criminalibus; Barto. in d. l. edita, dubitauit. & ad iſtam q. de qua hic, vide Bar. in l. decuriones, ſup. de infa.
m Quod non puniatur. An ſtatutum, quod bannitus poſſit impune occidi, valeat uide per Bart. in l. omnes populi, in 4. quæſt. ff. de iuſt. & iu. Barto, in l. 1. ſupra ſi a non compe. iud. & uide in l. Gracchus. inf. de adul.

mę,vel accuſationis: & iō eſt alternatiua dicēdo ſic.& ſi prædi
a cta fuerunt ꝯ̃ formam *a* iuris cōis,vel ſtatutorum,adhuc proce-
deret libellus,qa leges,vel ſtatuta nemini ſunt edenda,ſicut quo
tidie faciunt allegantes, qui dicunt,allego talem legem,& ſi lex
iſta nō diſponat,adhuc allego ſtatutum municipale, nam nemi-
ni prohibitum eſt pluribus vti rōnibus, quæ in meris legib.con-
ſiſtant.quinimo dico, ꝙ ſi per ſtatutum eſſet prohibitum extra-
here bladum:quod de iure cōi vetitum non eſſet, inquiſitor di-
cat,ꝙ extraxi bladum ꝯ̃ formam iuris cōis,& de ſtatutis nihil di-
cat,inquiſitio procedit ex rōnibꝰ prædictis, tum quia ipſum ſta-
tutum eſt pars iuris cōis,nā authoritate iuris fit ſtatutum,l.om-
b nes populi,ff.de iuſt.& iu. quod no.Porro,qa iudex iurauit *b* ſer-
uare leges, & ſtatuta, ad hoc vt non ſit periurus, dēt ſupplere ex
eis etiā inuitis partibus monſtrando, & illud non requirit ſtrepi-
23 tus iudiciorum,ut l.lecta,ff.ſi cer.pet.† Modo reaſſumo id,quod
a principio ordinaui: & quero quę eſt cā efficiens in confeſſio-
ne? Reſpondeo confitentis cōſenſus, nā erronea confeſſio non
eſt proprie confeſſio, ſed abuſiua:quare non nocet, ſi ꝯ̃riū pro-
betur coram iudice competente quod no. Or modo hic eſt ad-
uertendū ad quandam legem, cuius non eſt facilis intellectus,vi
delicet ad l.cū fideicōmiſſum,ff.eo.tit.quę lex hēt diuerſas lectu
ras. Odof. in ſua leg.ſic ponit caſum.Petebam a te legatum, vel
fideicom.coram iudice ordinario:ipſe vero delegauit quædam
iudicem inter nos,puta Martinum,poſtmodū corā eo delegato
cōfeſſus fuiſti te dēre, q̃ritur,vtrū delegatus re abſoluere poſſit?
rn̄det Africanus cū diſtinctione:aut non debetur, quia non re-
lictum,& abſoluere nō pōt,vſq; bi,ſi vero.ſed dēt remittere ad
ordinarium,vt in ver.ſed ex ſuperiore.vſq;in fi.Si aūt iō non de-
betur,quia nil eſt in patrimonio vnde ſoluatur, tunc pōt abſol-
uere a petitis,vt in ver.ſi vero,vſque ibi, ſed ex ſuperiore. Odof.
Poſtea ipſe idem Odofr.mutat thema;quia dicit,ꝙ ꝯfeſſio ſe de
bere coram ordinario emanauit,& ideo delegatus factū ordina
rij reuocare nō p̄t.vn̄ ſentit,ꝙ in illo ver. ſi vero fuit facta cōfeſ-
ſio corā delegato: vn̄ per talem confeſſionem, delegatus factus
eſt dn̄s litis,& ideo errore cognito,poteſt decernere,ꝯfeſſionem
non nocere.Vel aliter ſm eū,qn̄ nulla bona ſunt ideo confeſſio
non nocet,qa inanis ē actio, q̃ inopia bonorū exhaurit.Huiuſq;
Odof. Alij,vt Iac.de Are.ſuper verbo, debere; dn̄t ſic,non prin-
cipaliter,ſed confeſſus eſt relictū eſſe,per qꝺ & ſe fatetur debere
Iac.& ideo primū rn̄ſum eſt rn̄di poſſe,cui cōſonat verſi.ſi vero
ſed ꝯ̃dicit ille ver.intereſt.n.& ver.ſed ex ſuperiore.ſed ex mēte
Iac.eſt illos ver.intelligere,qn̄ directe cōfeſſus eſt ſe obligatum;
Quæro igitur,q̃ eſt rō diuerſitatis? Rn̄deo, qn̄ fatetur ſe obliga-
tum,fatetur per ꝯn̄s bona eſſe ſoluendo, cū alias non eſſet obli-
gatus, vt s̄.de leg.l.ſi vniuerſa.ſed qn̄ relictū fateť, non ſequitur
de neceſſitate,ꝙ ſit obligatus;& ideo cum rn̄ſo affirmatiuo reli
cti ꝯpatitur ſe hæc negatiua,ſ.bona non ſufficere.cum etiam nō
ueniat ꝯ̃ ꝯfeſſionem, merito delegatus eum audit.& eſt alia rō,
nam qn̄ cōfitetur ſe debere, vinculum ꝯfitetur,& ex tali ꝯfeſſio
ne oritur actio in factum,qn̄ relictum confitetur,actio non ori-
tur, eo ꝙ aliquod vinculum de neceſſitate non ſupponit, ſicut
ex iurō non oritur actio hoc caſu, qn̄ in iuramento aſſeritur fa-
ctum obligare non valēs,vt eleganter not.Inno.in c.ſi.extra, qꝺ
met.cau.Old.ſuper gl.q̃ dicit,corrigitur.ſic ait. Nam ad delegā-
tem remittiť,vt abſoluatur vt ibi Old.quia tenetur vtili ex ꝯfeſ
ſione,perinde ac ſi ꝯ̃xiſſet,ideo non corrigitur proprie, ſed d̄ter
minatur.Odof.& Old.ſed in vlt.gl.in fi.ſic ait. Vel dic,ꝙ hæc lex
loquiť de ſimplici arbitro,vel calculatore, q poteſt cognoſcere
de his tm̄,quæ ad calculum pertinent, & non de alijs, vt l.j.§.cū
dr̄,ff.ſi cui plus q̃ per l.Falc.& de vſufru.leg.l.2.non autem loq-
tur de arbitro,id eſt de iudice delegato. Old.alia lect.eſt Bartol.
qui dicit,ꝙ ibi erat Iudex delegatus ad exequendum,vn̄ illa cō-
feſſio,ſe debere,& illa,relictum eſſe,proceſſerat coram ordina-
rio,ſn̄ia ergo ſua hæc eſt,ꝙ delegatus ad exequendam cum cau
ſæ cognitione errore comperto,per q̃ redargueretur pronuncia
tum de iniquitate,non poteſt reſtituere in integrum,ſed ad ſupe
riorem remitti,id eſt ad delegantem.Sed ſi eſt error circa calcu
lum bonorū,de hoc bene cognoſcit,& pronunciat,quia hoc po
teſt in executione ſn̄ia opponi,vt l.defenſionis facultas.j̃. de iu.
fiſ.lib.10.Tu dic. ꝙ non eſt neceſſe allegare errorē, nec cogno-
ſcere de errore.vbi eſt confeſſus eſſe relictum,ſed non fuit con-
feſſus ſe debere,vnde cum delegatus, n̄ habet hic aliquid reſcin
dere,merito poteſt cognoſcere de calculo, de quo nō fuit prius
cognitum,vel fuit cognitium,ſed erratū,quia calculus erat im
plicitus eo,ꝙ error calculi corrigi poteſt abſque eo,ꝙ ſit neceſ-
ſe calculū ſententialiter reuocari, ponendo calculū meliorem,
24 vt l.j.s̄.de error. cal.& tunc intelligis ueritatē illius leg. † Modo
c circa perſonā cōfitentis, q̃ro *c* vtrū prodigus poſſit ꝯfiteri? Rn̄.
qdā eſt ꝓdigus exiſtenter & apparēter:qdā exiſtēter tm̄. Primo
caſu,aut eſt tanta prodigalitas,ꝙ ſapit dementiā, & eius ꝯfeſſio
non valet. Aut non ſapit dementiā,q̃uis ſit malū regimē, & tūc
valet,niſi ſit ei per iudicē interdictū,vt ff.de cura.furio.l.Iulia. Se
cundo caſu valet,donec per ſn̄iam declaret prodigus.licet qdā
tria exigant.ſ.ꝙ ſit ꝓdigus declaratus,bonis interdictū, & datus
curator,qꝺ non placet,qa eo ipſo,ꝙ eſt ꝑ ſn̄iam declaratus ꝓdi-
gus,legis diſpoſitio ſuccedit,quaſi ipſius ſn̄iæ executio bonis in-
terdicens & no.ff.de teſtam.l.is,cui bonis,ff. de verb.obl.l. is cui.
15 † Modo q̃ro,qd de adulto,vtrū eius confeſſio valeat? Tex. dicit
minorē a ꝯfeſſione ſua reſtituendū,vt ff.eo.l.certum,§. minorē.
Quæro,qd eſt hoc dictum,vr̄.n.qꝺ non reſtituať,qa iurat de ve-
ritate dicenda;ergo non pōt allegare periurium.Item quia iura-
mentum repręſentat eū maiorem.Sed rn̄deo,& ad euidentiam
p̄mitto,ꝙ veritas dr̄ tripliciter, vno modo re & ꝯſilio qn̄ ita eſt
in ſubſtātia veritatis,& in aīo & in verbo,& tunc nō reſtituitur,
quia non eſt læſus. Secundo mō dr̄ veritas conſilio, ſed non re,
& hoc mō ſumitur in iuramento calūniæ,quia iurat dicere ueri
tatem de conſilio animi,licet forte non ſit ita in rebus ipſis & fa
ctis,& iō rn̄ſioni factæ ſub iurō calumniæ,datur fides,qa id præ-
ſumitur eſſe verum,qꝺ no.Tertio modo vr̄ veritas re, non cōſi
lio,qn̄ quis profert ſermonem uerum,quem putat eſſe falſum.
primo modo,qn̄ rēdetur poſitionib. in crīali iuratur de verita-
te, ſed in ciuili iuratur de conſcientia, & iſta duo remedia bn̄fi-
cium reſtitutionis in integrum non tollunt, qa allegatur error,
& vbi eſt ignorantia,vel error, ibi non eſt intellectus q error in
minore ꝓſumitur eo ipſo,ꝙ probať rem aliter ſe habere.Sed in
d maiore *d* diſtinguitur,Aut hēt terminū ad deliberandū, & p̄ſu-
mitur ſcientia,vt no.extra,de diuor.c.ex literis.Aut non hēt ter-
minum ad deliberandum,& tunc refert.Aut in facto alieno, &
p̄ſumitur error veritate in ꝯ̃rium reperta,aut in facto proprio &
e non p̄ſumitur error,niſi eſſet factū intricatū,*e* ſicut eſt calcullus
rōnum,vt ff.de ꝯfe.l.pe.Idem ſi ſit factum multū antiquū. fallit
qn̄ illud qs tenet hr̄e memoriæ,vt l.magnam.j̃. de ꝯ̃hen.& com
mit. ſtip. Vel verius, ibi quis tenetur recordari de eo, qꝺ fecit
quia verum & obligatorium,ſecus ſi obligatoriū non eſſet,arg.
ff.de acq.poſ.l. peregre in princ. item non ob. ꝙ iuramentum,
minorem rep̄ſentat eſſe maiorem. hic enim diſtingue,aut iurat
minor,aut eius aduerſarius. Secundo caſu non rep̄ſentat eū ma
iorem,vt ff.de iureiu.l.nā & poſtea.§.ſi minor.primo caſu diſtin
gue,aut minor iurat ad corroborationē ꝯ̃ctus, & tūc iuramētū
rep̄ſentat eū maiorē:& rō eſt,qa tollit bn̄ficiū ętatis. quo ſubla-
to,redigiť ad inſtar maioris; vt auth.ſacramenta,s̄. ſi aduer. ven
f di.Si tn̄ bn̄ficio ſuo,vel in terminis veritatis *f* erraret; non noce
ret ſibi error,vt no.Dyn.de verb.ob.l.ſciendū,& eſt rō, qa iura-
mentum requirit ꝯſenſum,ſed errans non conſentit,vt ff. de iu-
riſd.om.iud.l.ſi per errorē q̃ lex intelligitur, qn̄ erratur in his,q̃
ſunt fundamēti;ſecus ſi errať in his,q̃ veniūt in ꝯſequētiā:p̄habi
to fundamento,vt ff.de iur.& fac.igno.l.regula,§.qui ignorauit.
aut minor iurat ad ſolennitatem iudicij, vel ad eius proceſſum,
& tunc illud iuramentum non repreſentat eum maiorem,quia
non tēdit ad hoc, videlicet ad abijciendum priuilegium ætatis.
g Idem puto,ſi iurat ꝯ̃ mandatum procuratoris;*g* nam nihilomi-
nus ſi ꝓcurator eſſet ab eo poſt modum legitime reuocatus, iu-
16 dicium non valeret,vt no.in c.ſi.extra, de proc.lib.6. Et per hoc
h rn̄detur ad qōnem, vtrum ī iudicijs iurm̄ tollat *h* defectū ętatis?
& dic ꝙ non,quia ſolēnitas iudiciorū, & ipſa iudicia ſunt publi-
ci iuris,q cqꝺ gl.dicat in auth.ſacra puberum,& hoc patet in tu-
tore qui iurat,tn̄ ꝑ hoc veniā ætatis non ꝯſequiť.l.fi. s̄. de leg.tu.
& ff.de mino.l.deniq; in prin.Item ſi iuraſſet hr̄e ratum factum
ꝓcuratoris intelligitur.n.ꝓcuratore non errante;& hēt tacitam
ꝯditionē ſi ex fide;ff.man.l.creditor.§.Lucius,non enim pōt vi-
deri procu cum dominum ſpoliat: vt ff.pro emp.l.qui fundum:
§.ſi tutor. Ad principium reuertor; & dico vna cum tex.mino-
rem aduerſus ſuam confeſſionem reſtituendum; ſupple: ſi læ-
ſus eſt

ADDITIONES.

a Contra formam.Bal.& Imo.contra,in l.Gallus,§.ſi eius,ff.de liber.& poſth.& forte male.& pro iſta opi. hic, quod notat Spec. in tit.de ob. & ſe §. ſequitur.verſic. quid ſi libellus,cum quo tranſit Bald.in l.ſancimus,la 1.ſup.de ſacroſ.eccl.& quia verba impropriantur in ſententia,& libello,vt procedat, Bar. in l.ſi olei ſup.loca. & Bal.in c.conquerente,extra,de offic.ord.& ponit plene Anto.de Butr. in c. examinata,extra,de iud & facit,quod no.Bar.in l.generaliter ſup.de Epiſ.& cleri.Bar. etiam idem videtur ſentire in l.2.in §.ſi publico,in 2.quæſtio.in fi. ff.de.adult.faciunt not.per Bar.in l. rerum quidem,ff.rerum amo.cum concor.
b Iurauit.Vide Bal.in l.2.ſup.vt quæ deſunt Aduo.par.Iu.ſup.
c Phil.Dec.Quæro.Ad hanc quæſt.vide per Alex.in l.is cui, de verb.ob. hic alle.qui in idem conſentit cum Bald. Et adde, quod prodigus ex delicto obligetur, vt per Doct.in l.ſi quis in tantam,C.vnde vi contra gloſ.& per Bart.in l.is, cui. de verb. oblig.quæſt.pen.Et an ex contractui, vide per Alex.in l.ciuitas,ff. ſi cert. petatur, & d.l.is,cui.
d Sed in maiore.Vide Bar.in l.cum precum, ſup. de lib.cau.
e Intricatum.Quando præſumatur error in facto proprio,uide Bal.in l.ſi quis delegauerit,cum concor.inf.de noua.& Bart.in l.pen.de confeſ.ff.& limitatio.Bal. videtur eadem cum ea,quam ponit Bart.in l.qui fundum, §.ſeruus,ff. de vſuca.pro empt.
f In terminis veritatis.Iuramentum non impedit reuocationem erroris, uide, Bald. in l.error.ſup.de iur.& facti ignor.
g Procuratoris.Vide Bar.in l.minor 25.ann.omiſſam,ff.de minorib.
h Tollat.Vide Bar.& Bal.in auth.ſacramenta puberum,ſup.ſi aduer.ven.per And.in l.1.in fi.ff.ſi quis in ius voc.non.ier.

ſus eſt,item ſupple,ſi ꝯfeſſio mero iure valeat,nam cum eſſe tu-
tum ipſo iure.ſit plenius ius,q̃ eſſe tutum ope reſtitutionis in in-
tegrum.Itē cū eſſe tutū ipſo iure,ſit remediū ordinarium. reſti-
tutio in integrū ſubſidiariū.Item cū nec ſit quod reſcindi poſſit
non pōt probare locū litera,q̃ eſt in d.§.minorem.quæ dicit, re-
ſtituimus.oportet ergo ſcire, qñ ꝯfeſſio adulti in iudicio valet,
& qñ non.circa quod diſtingue,aūt eſt confeſſus cum authori-
tate curatoris,& valet;aut ſine,& hic diſtingue,aut habet cura-
torem,tunc ipſo iure non valet:curator enim ideo datur, vt au-
thoret alias fruſtra daretur. Hinc eſt ꝙ eſt ſimilis pupillo, vt ſup.
a de in integ.reſtitu.l.ſi curatorē habens. Fallit,*a* qñ talis eſt actus;
cui authoritas adaptari non pōt,vt qñ minor confitetur in tor-
mentis,vel errore prætoris cōfitetur pp multa indicia,vel vnum
multo tpe ꝯtinuatū,vt ff.ad Syllania.l.excuſantur,§.fina.& ff. de
re mili.l.non omne, §. a Barbaris. non enim in hac rñſione da-
tur omnino libera negandi facultas; ſed pręciſe cogitur inter-
dum neceſſitantibus indicijs in tm̄ torqueri ꝙ confiteatur,& ita
b ſeruat ꝯſuetudo.qđ no.Sed pone,*b* minor videns ſe torquendū
dicit iudici,domine,non torqueatis me,quia paratus ſum con-
fiteri ſponte,& iurat non ꝯuenire. nunquid iurm̄ iſtud aliquid
27 operatur.qđ dicit Bu.in auth.ſacramenta puberum, ꝙ nō.† Et
dicit,ꝙ defenſioni in cā capitali,ēt cum iuramento renunciari
non pōt,gl.eſt ſing.in leg. pactum inter hæredem,ff.de pac.& eſt
rō, quia defenſio ſtatus eſt pſonę, & eſt de iure nāli & per con-
ſequens eſt publici iuris,ff.de appe.l.non tm̄.& in ca. paſtoralis.
de re iud.in Cle.item ſi iudex inquirit de maleficio ꝯ̄ minorem ,
iſte eſt actus iudicis;& eodem mō actus torturę;curator aūt nō
authoratur iudici. Sed quid eſt,qñ iudex pronunciat eū torquē
dum;bene auditur allegatio & diſputatio curatoris, ſed poſtea
in executione huius interlocutoriæ nō requirit,argu.ff.de adul.
l.ſi poſtulauerit,§.quæſtionem.quod verum eſt, &ita ſeruatur.
Aut adultus caret curatore,& tunc dic idem in tortura quod ſu
pra,quia iudex non pōt interloqui torquendum niſi dato cura-
tore.quē adultus cogitur ſibijpſi petere:alias dari non poſſet. ut
Inſtit.de cura.§.itē inuiti.Sed in ſpōtanea ꝯfeſſione,gl.in d.§. mi
norem,dicit ꝙ ꝯfeſſio valet,ſecus in ſnīa. rō differentię eſt .ſm
Dyn.quia in ſnīa nullus eſt condēnati coſenſus,vt ff.de ver. obl.
l.inter ſtipulantē.§.j.ſed in ꝯfeſſione eſt ꝯſenſus ꝯfitentis. Dyn.
ex quo ꝯſenſu adultus curatore carens,obligatur.Sed iſta rō fal
ſa,vr̄ quia ſequeretur, ꝙ ſi minor confiteretur lite conteſt. ſine
curatore,iudiciū valeret;quod eſt ꝯ̄ l.clarū,ſ. de autho.pſtan. &
c ꝯ̄ l.in vniuerſis,ſ.qui da.tu. po. Item ſpāle *c* eſt in momentanea
poſſeſſio. odio inuaſoris, vt ĩ.ſi per vim , vel alio modo. l. fi.in l.
momentanea,ſ.qui leg.per.ſtan.in iu.ha.In quo caſu puto,ꝙ iu-
dex ex ſua poteſtate vel æquitate,& officio, poſſit iuuare mino-
rem,ne circumueniatur,& ſupplere de facto , ſicut in cauſis mi-
d ſerabilium *d* pſonarum,de qbus not. Cyn.C. ſi man.ita veni.ne
proſti.l.mulierem,ꝯuocando ēt conſanguineos & affines mino
ris,& mandando eis ꝙ aſſiſtant minori;quia qñ fit cum eorum
conſilio & fauore,non pſumitur minor incidere in captionem,
vt no.in l.Polla.ſ.de his,qui.vt indi.Dico ergo,ꝙ ſi in cauſa me-
ri poſſeſſorij eſt ſpāle,ĩ qua minor iudicium fundat, ergo in ꝯ̄riū
28 eſt ius cōe.† pręterea ſequeretur, ſm Dyn. ꝙ ſi ſententia eſſet
lata ꝯ̄ minorem indefenſum de conſenſu minoris , iſta ſnīa ali-
qua eſſet,quod eſt falſum,vt ſ.ſi aduer.rem iud.l.cum minores.
Quid ergo dicemus? Cy.hic,& ſ.de auth.præſtan.l.clarum. ſub-
diſtinguit, ſm Nico.de Matarel. vtrum confeſſio fiat ad iudicij
ſolennitatē,an ad merā veritatem,primo caſu non valet,vt ſi cō
fitetur ad litē conteſtandā,ſecundo caſu valet, ſed probata læſio
e ne reſtituitur in integrū. Circa qđ ꝯſidera ꝙ leſio probatᷓ *e* pro-
bando,ꝙ non debuerit cōfiteri,ſed diffiteri,quia res ſe aliter ha-
bebat,hoc quoq; ſufficit probare ſemiplene, puta p vnum teſtē
de veritate,quia lęſus eſt eo,ipſo, ꝙ renunciat pſumptioni legis
pro ſe facięti.plus dico,ꝙ ſufficiat hoc per famam. Nam ex hoc
eſt leſio,& non modica,præſertim in maleficijs,Dico,quod ſi ad
uerſarius minoris omnino deficiebat in probatione, & de iſta
negatiua fiat fides,iſta eſt ſufficiens cauſa ad reſtitutionē indul-
gendam,niſi confeſſio eſſet in facto proprio ipſius adulti, quia
tunc non prohibetur agnoſcere bonam fidem,quamquam ipſe
ſolus & non alius,ſciat veritatem.Diſputare enim de apicibus
iuris,non eſt ſm bonam fidē,ſed pręter,vt ff.manda.l.ſi fideiuſ-
ſor,§.quædam.itē conſidera,ꝙ confeſſiones, quę fiunt reſpon-
dendo poſt lit.conteſt.interrogationibus.vt in criminali: vel po-
ſitionibus,vt in ciuili,pertinent ad meram veritatem eruendā.
Dicit ergo Nic.de Mat.ꝙ tunc adulti confeſſio valet, ſed ſecus
ſit in fundamentis iudicij,quę debent eſſe firmiora, ſm prædi-
ctum Nic.Mihi vr̄ dicendum,ꝙ minor non habet ſolennem p-
ſonam ad confitēdum tale quid,per quod pdat legitimas defen-
ſiones certas,aut incertas:& iō hoc conſtito,confeſſio ſua debet
declarari ipſo iure nulla. item & ſi probationes hēt in promptu
dēt,admitti ipſo iure,quod ſic probo;qa in ꝯfeſſione ſtat totum
pondus cāę,& tota uis iudicij,& ſnīa eſt ius ſequelæ.ſi ergo non
valet ſnīa ꝯ̄ adultum ſine curatore,ergo nec id,vñ neceſſario ſe
quitur,l.deniq; §.j.ff.de min. vnde ego intelligo dictā.l.certū. §.
minorē. qñ curator pſtitit authoritatē in ipſa ꝯfeſſione,vel ante
in iurō calumnię,cuius ſequela eſt rñſio ſequens ad interrogata
Dicet aliquis, alię probationes factę cum ſolo minore non va-
lent, vt ſ.de procur.l.non eo minus,ergo nec confeſſio, Rñdeo,
alię probationes non ſunt appendices dicti iuramēti,ſed confeſ-
ſio,vel negatio ſic.& ideo authoritas pſtita in iurō, vr̄ implicite
pſtita ad rñdendū poſitionibus,quamuis ſpecifice ad ſic reſpon
dendum non ſit. Dico ergo, ꝙ ſi minor iurauerit de calumnia
cū authoritate curatoris,eius confeſſio valet,ēt authoritate non
repetita:ſecus ſi curator nec antecedenter,nec conſequenter p
ſtitit authoritatem,qa ipſo iure nō valet.imo plus dico,ꝙ ēt ne-
gatio valeret,ſi ex negatione ipſi adulto grande præiudiciū gene
raret,exēplum de trien.& ſemiſ.§.pe. ff.ad leg.Fal.l. hæreditatū,
§.fi. ſemper enim inhęreo regulæ d.l.nō eo minus. & alij regu-
læ,q̃ dicit,in omni iudicio habilitatē conſiderādā,vt l.tutor,§.p
29 digus,ff.de iureiur.† Iuxta hoc *f* q̃ro, an adultus ex ficta confeſ-
f ſione,q̃ fingit ſtatutū in cōtumace, poni poſſit in bāno? Rñdeo
ſic dūmodo fuerit legitime citatus, qa ſufficit authoritas ſtatuti
ēt qa in dolo,& qa videmus hoc ſeruari de facto,ſecus tñ in pu-
pillo,& facit qđ no.ff.de re iu.l.nō pōt videri dolo carcere & inf.
g vnde vi,l.ſi qs in tantā.Modo *g* ſequitur uidere de pſonis ad mi-
niſtratorum.Porro quatuor ſunt adminiſtratores, qui habēt li-
beram ſine ſpāli mandato,ſ.qui hēt,aut eſt habiturus vſumfru-
ctum in bonis filij in poteſtate.Item platus pro ſe, qñ bona ſunt
diuiſa,vel cū ſyndico capit,qñ bona ſunt coīa:nā platus & capi-
tulum ſunt vna vox eccleſiæ,qui debent eā tanq̃ vas ſuū poſſide
re in ſanctificatione & honore , ad Theſſ.4. & in adminiſtratio-
ne cōi Abbas pōt habere ſuum procuratorē p ſe, & capitulū p
ſe,& ēt ſine ꝯſenſu plati:neuter tñ poterit ſolus vti mandato,cō
fiteri,vel negare,vt in c.præſentium;de teſti.lib.6.Item tutor , q
hēt plenitudinem poteſtatis.Itē curator generalis.qui habet ple
nitudinem,eſt ei ſimilis,licet non per omnia,ff.de appel.l.3.§.tu
tor.horum omnium maior eſt pater, quia non tenetur reddere
rōnē adminiſtrationis,niſi de bonis alienatis,vt l.j.C.de bo.ma-
ter.l.cū oportet,§.fi.ſ.de bon.quæ libe.vel niſi adminiſtraret bo
na filij emancipati,vt ſ.de dolo.l.ſi ſuperſtite.Quæro , an vale at
confeſſio tutoris attiliani,vel alius actus ab eo celebratus,& vr̄
ꝙ non.Nam tutor;teſtamentarius, qui nō niſi ſuo hęredi datur
per exiſtentiam ſui hæredis eſt tutor.Inſti.de hære.quæ ab ĩteſt.
§.ſui.Attilianus aūt eſt datiuus. Item ſubſidiarius ergo locū nō
habet,vbi eſt teſtamentarius , & ordinarius. Item tutor Attilia-
nus vr̄ dari ad certum actū.ſ. adeunde, vel repudiandæ hæredi-
tatis:ſed tutor ad vnum actum dari non poteſt.In ꝯtrariū ē tex.
Inſt.de Attil.tut.nec eſt verum,ꝙ detur ad vnum actum,ſed uni
uerſaliter;& ſi aditur hæreditas,finitur ; ſi repudiatur, durat : &
oīa ppetuo adminiſtrat.Si vero nec aditur nec repudiatᷓ,ē tutor
re,ſed teſtamentarius eſt tutor ſolo noīe, quia exiſtentia ſui hæ-
redis inducit neceſſitatem nominis tm̄ , vt ff.de leg.j.l.nam nec
emancipatus,& ſic intelligitur d.§. ſui, ſ.ſolum,quo ad nomen
tutoris.vel illud eſt verū,niſi iudex det Attilianū, in quo eſt ſpe-
tiale pp pleniorē prouidentiā pupillorū. Dico ergo , ꝙ ſecundus
h gradus *h* adminiſtratorē cōſiſtit in platis, qa platus & Eccleſia
ſunt vnū corpus,& Eccleſia domina eſt, & qa prælatus hēt vſū-
fructum rerū aſſignatarū prælaturæ,vt not.in c.præſenti.de offi.
i ordi. lib . 6. Sed mirabile eſt, *i* ꝙ perpetuus prælatus vtile dñium
K non habet , ſed perpetuus conductor ſic . Idem in pptuo *K* feu-
datario,& emphyteuta,quamuis Ioan.Monac.dicat,ꝙ feudata
rius vtile dominium non habet, ſed ſolum habet vſumfructum
quendam anomalum,qui non eſt cauſalis,nec formalis, ſed ſin
gularis, niſi pacta in feudis aliud diſponant : nam ratione pacto-
rum poteſt habere nō ſolum vtile dominium, ſed directum , vt
ipſe not.in c. Abbate ſane,poſt princ.de re iudi.lib.6.ratione cu-
ius

ADDITIONES.

a Fallit. Vide Bal.poſt Cyn.in l.clarum.ſupra de auth. præſtan.& in auth.ſacra.pu ſi aduerſ.vend.

b Sed pone. Vide Bald in.c. 1.§.item ſacramenta.in tit.de pa.iuram.firman.in vſib. feud.

c And.Barb. Item ſpeciale. No.iudicem ex ſua æquitate poſſe minorem iuuare & uide quod not. l.fi.§.fi.de cond.inde.ubi non poteſt ſupplere officio ſuo,in reſtitutione minoris.

d Miſerabilium. Vide per Barto. & Doct. in l.4.§. hoc ante , in 4.oppo.ff.de dam. infec.

e Læſio probatur. Vide Spec.de reſtit.in integ.§.1.ver.ſed nunquid eccleſia.uel minor.& c.2.de reſti.in integ.lib.6.& quod dixi poſt Barto.in l.nam poſtea,§.ſi minor.ff.de iureiur.& no.hic in fini.

f Iuxta hoc. Vide Bal.in l.clarum.ſupra de auth.præſtan.

g Modo. Vide Bal.in contractibus,§.1.ſupra de non num.pecu.

h Secundus gradus. Vide Bal.in l.mandatum,ſup.mand.

i And.Bar. Sed mirabile eſt. No.ꝙ feudatarius habet utile dominium hoc tenet Inn. in c.ſi diligenti, de præſcrip.& ad hęc ibi allegauit c.nuper.de don.ſed uide tex. & Bal.in c.1.ex quib.cau.feud.amit.

K Idem in perpetuo. An feudatarius habeat utile dominium, vide Bal.in l.j.ſ.ſi plu, vna ſent.condem.fue.dicit tñ Bald.quod vaſallus dicitur habere directum dominium ſingularium feudorū,licet vna uniuerſitas iure directo ſpęctet ad eccleſiam ſecundum Bald. in l.1. ſupra unde legi. & hic. vide Bald.in l. pen. de cond. inſer.

ius vſusfrūctus hēt offm̄ iudicis,vt ff.de do.l.Aquilius Regulus.
ga non eſt vſusfructus proprie loquendo,& iō pro eo confeſſo-
riam non hēt.Sed veritas eſt,ꝙ vaſallus vtile hēt dn̄ium, nō p̄la-
tus.& iō prælatum oportet agere noīe ecclę.verbum autem, v-
ſusfructus,ēt in prælato non proprie venit,ſed ī ꝯn̄am liberę ad
miniſtrationis,& acqſitionis.nam & alibi dicimus,ꝙ qn̄ verbū,
vſusfructus,in diſpōne profertur tunc ſtat proprie,vt ff.de vſufr.
l.ſi quis ita.ſed qn̄ profertur in ꝯn̄am alterius diſpōnis,tūc voca
bulum iſtud impropriatur,vt ff.de vſufru.l.proculus.Sed adhuc
non eſt rn̄ſum ad illud,quod dr̄, ꝙ colonus hēt quaſi vtilem rei
vend.nomine ſuo,& ſecus in patre,p̄lato,& quolibet vſufructua
rio.Rn̄d.ꝙ & ſi locaretur vſusfructus ad longum tp̄s, cōductor
vtile dn̄ium non hr̄et,vt ff.de vſufr.l.ſi dn̄i.& multo minus ſi p̄ca
rio concederetur,vt d.l.Aquilius Regulus.Tertio ltīmus admi-
niſtrator,eſt tutor, & tutrix non eſt enim dr̄ia in qualitate tute-
lę.nec *enim maiorem* ptātem hēt teſtamentarius, vel datus ex
inqſitione,vel mater,q̃ glibet alius ſimplex tutor, vt ff. de admi.
tut.l.inter bonorum,ga in rl̄a officij non diſcrepant:poſt tutorē
aūt eſt curator gn̄alis.ipſe enim eādem hēt ptātem , quam tutor
ſed non per omnia,ga adultus aliqd ſibi de libero arbitrio vſur-
pat,vt patet ff.de lib.leg.l.Aurelius,§.Caius,ff.ad Treb.l.j.§.fuit
quæſitum.& in c.ſi annum,de iud.lib.6.& s̄.de nup.l.ſi,vt,propo
40 nis.& l.mutus,§.is qui,ff.de procu.† His præmiſſis,quæro , vtrū
hi adminiſtratores.q hn̄t adminiſtrationem a lege, poſſint con-
fiteri in pręiudicium dn̄orum ſuorum?Dic,aut ex abrupto cōfi
tentur,& eorum confeſſio non valet,vt ff.de confeſſ. l. certum,
§.ſed an & ipſos,& hoc ideo,ga perperam,& malo ordine con-
fitentur.Aut confitentur iudicio inſtructo,& tunc aut confitēt
non interrogati,& idem,quia iſta confeſſio eſt ambitioſa,& ſa-
pit præpoſterationem,& donationem,vel gr̄am , q̃ adminiſtra-
tor in p̄iudicium dn̄i facere non pōt,vt ff.de pact.l.ꝯ iuris ciuilis
rl̄as.in fi.& ff.quod ui,aut clam,l.prohibere,§.plane. Aut confi-
tentur iuſſi,aut moniti rn̄dere:& tunc aut ex actis poteſt aliqua
fraus apparere,& confeſſio non valet,vt ff.manda.l.creditor, §.
Lucius,aut fraus aliqua nō apparet,& tunc refert; Aut erant ef-
fecti dn̄i litis,& tunc pp rigorem iudiciorum ſeruandum cōfeſ-
ſio *valet*,ga non prohibentur agnoſcere bonam fidem: aut non
ſunt effecti dn̄i litis,& tunc in deciſoriis confeſsio non tenet , vt
d.§.ſed an & ipſos:ad hoc aūt,vt ſint dn̄i litis in ordinario iudi-
cio,litis conteſtatio reqritur in ſummariis,quaſi conteſtatio fa-
cta ſit cum ipſis.nam ſi dn̄i eſſent lite conteſtata , ipſi pręſtantes
authoritatem,non p hoc fierēt dn̄i litis.iō confiteri non poſſunt,
ga ſola authoritas in eos iudicium nō refundit,ſm Bar.q ita no.
in d.§.ſed an & *ipſos*.& hoc in deciſoriis iudiciorum,ſed in præ-
paratoriis dn̄o p̄iudicant,ſi nomine dn̄i experiuntur, vel defen-
dant,vt l.non ſolum,in prin.ff.de proc.ga in hoc verſatur modi-
cum *p̄iudicium*,vel ga alr in cauſa procedi non pōt. porro ſi cō
fiteātur *aliquid* in libello,vel in poſitione,q̃ intentāt,nō poſſunt
corrigere libellum *poſt* litis conteſtationem,vel poſitionem re-
integra,ga tp̄s,& ordo iudiciorum ſubuerti nō dēt:& iſta sūt ta-
lia;ſine quib.iudicium trutinari non poteſt,nec p̄tinent ad volū
tariam iuriſdōnem,ſed ad cōtentioſam,& neceſſariam. Sed mi
rum eſt , ga vr̄,ꝙ confeſsio libelli non præiudicet confitenti, vt
ff.fam.erciſ.l.qui familię.Solu.ibi agens non perſeuerauit in ver-
bis enunciatiuis,alias ſibi præiudicium feciſſet,ſm Bar. q ita no.
ff.de don.l.ex hac ſcriptura,in fi.Sed Pet. dicit, vt refert ibi Cyn.
ꝙ q̃uis agens diuiſorio,dicat illum hæredem,non tamen diſpoſi
tiue,ſed enūciatiue dicere vr̄,vt s̄.de prob.l.nō nudis,& l.nō epi-
ſtolis,ſm Pet.vel ga inter viuos verba enunciatiua nil importāt
l.Publia,in fi.ff.depo.& l.epiſtola,de pac. Cy.Tu dic, ꝙ ibi verba
enunciatiua nil diſponere poterant,& iō veritate quandocunq;
ante ſententiam comperta non pręiudicant.Præterea illa uerba
nō ſunt de natura iudicij,cum ēt ꝯ poſſeſſorem diuiſorium poſ-
ſit intentari,vnde ex parte rei,iudicium non fundatur in cā, tan
quam ſuper proprietate:& iō talis aſſertio non præiudicat,quia
non pertinet ad iudicij vigorem,eſſentiam,vel qualitatem ipſius
a Præterea in d.l.q familię.reus, q libellum negat, *a* nō poteſt ſe ex
libello fundare,ſecus ſi confitetur.Nec obſt.ꝙ no.in l.rura, j̄.de
omni agro deſer.vbi dr̄, ꝙ deſiderium apud acta publicatū cor-
rigi non poteſt,vt s̄.arb.tut.l.fi.Sol.ibi, loqtur de his , q̃ diſcepta
tionem fori non reqrunt,& quæ propter authoritatem facti trā
ſeunt in finale præiudicium confitentis.Quæro , quid in procu-
ratoris confeſsione?Reſpō.diſtingue,vt no.in d.l.non ſolum ,in
prin.ff.de procu.& s̄.de iura.ca.l.2.§.quod obſeruari & ff.de iure
iu.l.iuſiurandum,quod §.fi.& l.iuſiurādum,& ad pecunias,§.de
31 fenſor.† Quæro,nunqd per nuncium poſsit confiteri?Reſpond.
ſic,vt l.fin.ff.de ceſ.bon.q lex eſt ad hoc ſingularis. Eſt aūt nun-
cius ille,qui habuit mandatum certū,& limitatum,qui eſt viua
vox domini abſentis,ſed aliquid addere,vel detrahere non pōt
niſi habeat mandatum de ſuperaddendo,vel alterando formam
mandati.tex.eſt no.ff.de verb.ob.l.qui Romę,§.Callimachus.in
fine iō dixi,ꝙ nūcius eſt viua vox domini, quia ſecus in procu-
ratore,qm̄ procurator eſt principalis actus ſui,dominus vero eſt
acceſſorius;& licet mēs dn̄i ita ſit in p̄curatore,ſicut in nuncio,
tn̄ ſm diuerſitatem organorū,qbus utitur anima,facit diuerſas
operationes,& diuerſa organizata producit,ſicut naturaliter pa
tet,nā anima noſtra p organum viſus videt,per organum linguę
loquitur,& idē de alijs organis corporis humani,q̃ ſunt īſtr̄a ani
mę,& ita dicunt Phyſici.Procurator igitur eſt organum in cau-
b ſa efficiens,& influens dn̄o:ſed nuncius *b* non eſt cā efficiēs,nec
influit dn̄o aliq̃ uirtutem eſſentialem.Sed in procuratore eſt in
ſtrumētum uocis ipſius procuratoris,vt ſup.ſi quis alt. vel ſibi.l.
multúm de conſt.pec.l.& licet.& iō in nuncio nil radicatur,nec
principiatur.ſecus in procuratore,vt l.q̃cunque gerimus,ff.de a-
c ctio.& obl.Pone, *c* Peruſij exiſtens conſtituit procuratorem exi
ſtentem Florentiæ ad comparendum ibi coram iudice,ad confi
tēdum quoddam debitum,q procurator anteq̃ reciperet literas
vel inſtr̄m mandati,ꝯfeſſus eſt,q̃ritur an eius confeſſio valeat?&
vr̄ ꝙ non,quia iſta confeſſio dēt fieri in executione mandati.ſed
anteq̃ ſciat,exequi non pōt,vt l.quæro,de eo qui pro tut.& l.qui
heres,ver.& iō fam.erciſ.& ibi p Cy.dixi ſup.de fur.l.falſus. Alij
dn̄t valere,ſi ibi eſt promiſſio de rato,cum poſſit ratificari a ſim
plici geſtore factum & faciendum,vt ff.de proc.l.ſi procuratorē
abſentem.& ſic cl̄a rati multum operatur,quicquid gl.ibi dicat
ſed truffę ſunt.Quare dic cum Cy.& Dy.ꝙ antequam mandatū
perueniat,vel peruenire poſſit ad notitiam, tacite tp̄s pp locum
ſuſpendit effectum mandati,vt Inſt.de ver.obl.§.loca. Non ob.
clauſula,de rato,quia non ſtat per ſe,ſed in conſequentiam mā-
dati,ergo non valet,vt ff.mand.l. ſi vero non remunerandi , §.ſi
poſt creditum.clauſula enim intelligitur ſecundum pręcedētia.
ideſt ratum habiturum,quod factum fuerit ex eo mandato, nō
d extrinſecus,vt l.2.ff.de cond.& demonſtr.Pone, *d* filius eſt con-
feſſus maleficium cum iuramēto , pater reuocat confeſſionem:
& vult probare ꝯrium,quæritur nunquid poſſit?Reſpond.ſic,ſi-
ue patris interſit pecuniariter,vt no.in l.2.§.ſi abſens,ff.ſi ex nox.
cau.aga.& ff.de noxa.l.ſi condemnatus, j̄.de Decu.in rubr.lib.x.
& l. nec ex prętorio. de reg.iu.ſiue ſola rōne patriæ poteſtatis in-
terſit,quia pater & *filius* ſunt duo quaſi in vna ſubſtantia,vt ff.ꝙ
met. cau. l.iſti quidem,§.fi.& l.2.& 3.s̄.de lib.cau.quod puto ve
e rum . ēt ſi de lite filij ſpurij agatur , *e* quia natura cōis eſt, vt ff.de
32 accu.l.hos accuſare, §.omnibus.† Vlterius quæro, an confeſſio *f*
f facta coram arbitro *g* valeat,necne. Sol.diſtingue,aut eſt facta ſu
g per eo,de quo compromitti non poteſt, vt ſuper homicidio, a-
dulterio,vel conſimilibus , & tunc non valet, vt ff.de arb.l. non
diſtinguemus,§.pen.& ff.de his:qui no.infa.l.quid ergo,§ ex cō
promiſſo,aut eſt facta ſuper eo , de quo compromitti poteſt : &
tunc aut per errorem,aut ex certa ſcientia. Primo caſu nō valet
quia & ſi voce confiteri videatur,re tn̄ vera non cōfitetur , quia
vox eſt inſtrumentum rationis,& apud errantem non eſt ratio
intellectus,vt l.fideicommiſſum,ff.de confeſ.niſi erraſſent in iu
re,vel in facto,errore tamen ſupino.ff.eo.l.non fatetur.tunc em̄
idem eſſet,ac ſi ex certa ſciētia propter eius culpam,arg.l.quod
te.ff.ſi cer.pet.Secundo caſu ſubdiſtingue.Nam aut confeſſio fa
cta coram arbitro , eſt facta ad liberationem , aut ad obl̄onem.
primo caſu patet,vt ff.de pac.l.tale pactum,in prin.hoc fauore li
berationis.Secundo caſu refert,aut confeſſio intentatur ad agē
dum,aut ad ſimplicem probationem.primo caſu,aut ex ſenten-
tia illius arbitri oritur actio in factum & ſimiliter oritur ex con-
feſſione:aut non,quia ꝯfeſſio,& ſententia æquiparātur,vt l.poſt
rem;ff.de re iu.Si vero confeſſio intentatur ad probandum,dico
ꝙ probat,licet ſn̄ia arbitri non faciat probationem,niſi vbi tran-
ſit in rem iud.vt s̄.de arbi.l.pe.in fi.& rō differentiæ inter confeſ-
ſionem,& ſn̄iam eſt:quia in confeſſione inuenitur conſenſus,in
33 ſn̄ie vero non.† Modo quæro,quid de confeſſione facta coram
h arditratore?*h* Reſp.iſta confeſſio non dr̄ facta in iudicio , nec in
quaſi iudicio:& ideo idem, quod in alijs confeſſionibus factis co
ram bonis viris,vt ff.de neg.ge.l.Pomponius ſcribit . Pone arbi-
ter cum de ſua iuriſdictione dubitaret, pronunciauit ſe nō arbi
trum,cum eſſet,nunquid valeat confeſſio facta poſtea corā ipſo
Reſpondeo, idem,quod ī iudice delegato,cui eradicatur iuriſdi
i ctio propter talem pronunciationem , vt extra , de officijs de-
K lega. capitul. ſignificantiibus . † Quæro , ſi coram iudice K
confiteor.

ADDITIONES.

a Negat.dixi poſt Bar. in l.cum precum,ſup.de lib.cau.
b Sed nuncius.Vide Bar.in l.qui autem,§.conſtituere,ff.de conſt.pec.
c Pone.Vide Bar.in l.item,alias l.ſi pupilli,§.1.ff.de neg.geſt.
d Pone.Vide Bar.in l.cum filius,in prin.in uerſ.2.ff.de ver.obl.
e Agatur.Dixi poſt Bar.in l.cum filius,in prin.ff.de ver.obl.
f A.B. Vlterius quæro , an confeſſio. An confeſſio coram arbitro facta teneat , vide
Bar.in l.pe.ſup.de arb.& quæ late dixi in c.præſentata,de teſtib.& ibi Doct.
g Arbitro.Vide Bar.hic, in fi.
h Arbitratore.Vide Bar.hic in fi.
i Coram arbitratore.No.ꝙ confeſſio facta corā arbitratore hr̄ , ac ſi facta eſſet corā
bonis uiris.vide q̃ plene notaui ad Io.And.in addi.Spec.in ti.de confeſſ.
K Si coram vide Bal.poſt alios,in l.cum falſa,ſup.de iur.& fac.ign.
A.B.Coram Iudice. Not.ſi confiteor aduerſarium meum poſſidere cum ego poſſi-
deam,non vr̄ translata in eum poſſeſſio.quod intellige, niſi negaret ſe poſſidere
per tex.no.& ibi uide Ang.in l.fi.ff.de rei vend.

ꝯfiteor aduerſariũ meũ poſſidere,cum ego poſſideam,an poſſeſ
ſio mea ſtatim in aduerſarium meũ transferat. Rñdeo,non , ſe-
cus aũt ſi ꝯfiteor me poſſidere pro ipſo. utno.ff.de pact.l. ab em-
35 ptione , ubi eſt gl,ſing.† Quæro,nunqd *a* ꝯfeſſio facta coram iu-
a dice in loco non ſolito iudiciorum ualeat?Rñdeo,aut tu q̃ris ad
fundãdũ iudiciũ,& nõ ualet,ut ĩ.de cuſt.re.l.2.nõ ob.ff.de inter.
act.l.voluit.§.1.ut ibi no. Aut q̃ris quantum ad extraordinariam
mulctã,& ſummariã, & tunc valet,vt ff.de infa.l.ictus fuſtium.
36 † Quæro,debitor confeſſus fuit ſe eſſe ceſſionario obligatum in
decẽ. vtrum iſta ꝯfeſſio valeat? & vr̃ ꝙ non quia oblõ radicalis
non inuenit,niſi inter originaliter ꝯhentes,vt ff.fam.erc.l.plane.
Dic ꝙ de ſubtilitate iuris cõfeſſio eſt erronea de iure,ſed non in
effectu,vt ff.de iureiu.l.ſed & ſi poſſeſſori,§.ſi reum.Si aũt ceſſio
narius facere hãc poſitionem , ꝙ debitor eſſe obligatus , iſta po-
b ſitio iuris eſt,& ſibi rñderi non dẽt. *b* Sed ſi creditor originarius
facere hãc poſitionem,dr̃et ei rñderi,quia poſitio iſta põt eſſe ve
ra,& eſt probabilis,ergo & interrogabilis. Nam ablões ſunt fi-
liæ factorum ſeu ꝯctuum,qb.eſt rñdendum. Iõ ceſſionario non
acquiritur directe, qa nec ab initio ſtipulator alteri potuit ſtipu-
lari verbis directis,& duo ſunt extrema oblõnis.& vtrũq.impri
37 mit ꝯtractus,ſicut ſigillum ceræ. † Demum in iſta materia talẽ
regulã trado,ꝙ ꝯfeſſio ſuper iure.aut eſt ſuperuacua,ut qñ qs cõ
fitetur ꝙ lex ſcripta dicit. Aut irrita,vt qñ ꝯ̃rium cõfitetur.vt no.
ff.de au.& argen.leg.l.ornamentorum. Ideo dicunt Aduocati,ꝙ
poſitionib.iuris non eſt rñdendum . Et dicit Spe.ꝙ aduerbium
legitime, adiectum poſitioni facti, facit talem poſitionem facti
dici poſitionem iuris, & idem in alijs aduerbijs, quæ referuntur
ad ius ſcriptum conſtitutionis, vt in Spec.de pign.§. hæc rubri.
verſi.actor ergo ſic ponat,in prin.& in verſi.Item ꝙ eſt talis per-
ſona,& in ver.item ꝙ eſt talis,quæ.Si aũt ſit tale ius,quod ex fa-
cto naſcat̃,vt oblõ,vel dñium,iſta,non dr̃ poſitio iuris,qa nõ eſt
poſitio de iure legis,ſed de iure ꝯuentionis , q̃ ſunt valde diuer-
c ſæ. Et nota *c* drĩam,vtrũ aduerbiũ,legitime,tacite intelligatur,&
tunc eſt poſitio facti,vt l.ſi vnus de teſta. An expreſſe,& tunc po
ſitio iuris,vel ſaltẽ mixta implicita eſt iuris & facti. Item & aliud
no.ꝙ antiq dicebant poſitionem non dr̃e eſſe negatiuã:quod eſt
ita declarandum,qa negatiua eſt illa q̃ principia negat , vt ñ ꝯ̃xi,
non deliq,non numeraui,nõ ꝯ̃xi matrimorium, qa meræ nega-
d tiuæ *d* ſunt illæ,quæ in rerum natura nullam ſubſtantiam habẽt.
Si autem ſubſtantiam habent,non dicuntur meræ negatiuę,q̃q̃
ex hoc ſurgat quoddam negatiuum, ſicut ex acceptilatione ſeq
tur oblõnem non eſſe , & ſicut per mortem ſeqtur annihilatio
entis,& tamen ſuper acceptilatione & morte(qa continent fcm̃
naturale)valet poſitio , & confeſſio recipitur . Hanc theoricam
ſequitur Ioan.Mon.in ca.2.de confeſſis,lib.6.quod no. Do.& ſe
e cundum *e* rlam,ꝙ in interrogatorijs actionibus(quæ ſunt,qua-
tuordecim) quæ erant olim actionis,hodie ſunt officia Iudicis
ꝯtumax hr̃ pro negante : quare ſi probatur eum mentiri,punit̃.
Sed in poſitionibus quæ fiunt poſt litis ꝯteſtationem , cõtumax
hr̃ pro ꝯfitente,vt c.2.de ꝯfeſſis,lib.6. Sed quæ eſt rõ drĩæ ? Rñd.
quia poſitiones fiunt de iure actoris, non rei , ff.de rei vend.l.in
ſpeciali.& ideo expedit actori,ꝙ reus habeatur pro confeſſo. ex
hoc enim releuatur actor ab onere probandi. Sed interrogatio-
nes ante lit.cont.fiunt de iure rei,non actoris,puta an reus ſit hę
res:aut de facto rei:puta an poſſideat.nec multum intereſt acto-
ris,ꝙ habeatur pro confitente,ſed ſua magis intereſt , ꝙ habeat̃
pro negante,& mentiente,vt in Auth.de triente & ſemiſ.§.pẽ.
ad hoc vt ĩterrogatus actione puniatur olim,hodie officio iudi
cis,ut no.ff.de interro.act.ſuper rubrica.vnde patet,ꝙ ille, q pro
parte eſt hæres,pp ꝯtumaciam teneatur ex aſſe, & ad hanc pęnã
olim competebat actio in factum,q̃ vocatur interrogatoria , &
reqrebat libellum . ſuper hoc non reqritur libellus , quod nota.
f Sed nunqd *f* in cõtumace (qui hr̃ pro confeſſo ipſo iure) reqrat̃
ſententia? Dicit Ioan.Mon.in c.ſi poſt p̃ſtitum.de cõfeſſ.lib.6. ꝙ
p ſniam. Idẽ dicit Bar.in l.eius, q delatorem , ff.de iure fiſci. Sed
in ꝯ̃rium vr̃,nam ꝯ̃riorũ eadẽ eſt diſciplina;ſed ita eſt,ꝙ interlo-
cutoria non reqritur,vbi hr̃ pro negante , ergo nec vbi pro con-
fitente,& hoc verum vr̃,niſi aliqua iuſta cã allegetur,quare non
debeat hr̃i pro confeſſo,vel negante;tunc enim fatendum eſt in
terlocutoriam requiri,qa eſt qõ emergens,quæ in facto cõſiſtit.
Iac.de Are.tenet idem,quod Io.Mona.in l.fi.de iuram.cal. & iõ
g anteq̃ cã committatur conſilio ſapientis, ſis cautus , *g* qa ex illa
ꝯ̃cta confeſſione, quæ non eſt pronunciata,ſed pronunciãda:ſa
piens conſulere non põt. quod eſt verum,niſi articulus eſſet ge-
neralis,puta, quæ ſunt partes Iudicis,qa tunc debet cõſulere , ꝙ
iudex pronunciet per interlocutoriam ſe eum habere pro con-
39 feſſio,& ꝙ eum ſic primo habuit pro confeſſo. † Quęro , q̃ ſunt
exempla,in quibus ius reſpuat ꝯfeſſionẽ ? Rñdeo , ſunt infinita.
Pone enim, ꝙ ꝯfiteretur tale,quid,pp quod ſpurius ſuccederet,
vt ff.de prob.l.ſi quis teſtm̃.& ff.de leg.3.l.cum quis decedens,§.
Titius,vel ꝯfiteretur pupillum poſſe teſtari,quod eſt impoſſibile
h etiam ex Principis priuilegio , *h* vt l.fin.s̃.de teſtam.mili. Quæro,
quod eſt exemplum, ubi natura reſpuit confeſſionem? Reſpõ.ſi
confitetur ſe hodie occidiſſe hominem , qui deceſſit iam eſt an
nus,vel ſi ꝯfitetur inſtr̃m celebratum hodie Romę, fuiſſe cele-
bratum Carthagine,vt ĩ.de ꝯhen.& commi.ſtipula.l. optimam.
in fi.vlteriora exempla ponere eſt puerile. Sed oppo. natura &
veritas idem ſunt: ſed ſi ꝯfiteor me ꝯ̃xiſſe,& non ꝯ̃xi,iſtud eſt fal
ſum, qa ꝯ̃ veritatem:ergo ꝯ̃ naturam . Rñdeo,iſtud eſt accidens,
non natura,vel clarius.illa non dicuntur reſpui a natura,quæ ap
titudinem habent,q̃uis non actum? ſed illa,quæ aptitudinẽ non
habent in ſe dicuntur reſpui a natura,ff.de hæred.inſtitu.l. ſi Me
uia. Pone,fui confeſſus,ꝙ flumina inundauerunt poſſeſſionem ,
q̃ bona fide tenebam,& poſſidebam,an videar confeſſus interru
ptam præſcriptionem; & vr̃ ꝙ ſic,qa per inundationem interrũ-
i pitur p̃ſcriptio,*i* vt l.ſi ager.ff.quib.modis vſusfru. ami. In ꝯ̃rium
vr̃,ꝙ ſi aqua receſſit intra decem annos,reſtituitur dñs ipſo iure
ſi vero poſt,eſt neceſſaria in inte.reſti.vt l.ſi locus,ff.quemad.ſer
ui.amit.& ff.de ſeru.ruſt.præd.l.& Attilicinus. Sol.dic,ꝙ aut iſta
cõfeſſio emanauit p̃ſcriptione completa,aut interim.primo ca-
K ſu non interrumpitur. Secũdo caſu refert,aut eſt inundatio *K* ſe
cundum vſum ſuæ regionis,vt in Aegypto,& idem a ſimili. Idẽ
dico in partibus exiſtentibus iuxta Ticinum,vel padũ, quia pra-
ta indigent inundatione. Idem dico ſi aqua ducatur per hortos
gratia oleris & porrinæ , q̃ aqua ꝓdeſt ſitiẽtibus agris:ergo poſ-
ſeſſori non nocet,vt s̃.de alluuio.& palu.l.1.nã fatua eſſet lex di-
cere, ꝙ p vberiorem culturã qs interueturet poſſeſſionem ſibi
ipſi in toto,vel in parte,vt ff.de leg.2. l. caius,§.1.& ff. finiũ regũ.
l.ſi irruptione. Si vero ſit impetus aquarum,& quaſi fortuitus,
occupans & vſurpans locum,&(vt ita dixerim)expellens poſſeſ
ſores vi fluminis de naturali poſſeſſione,tũc ĩterrumpit̃ pręſcri
39 ptio,vt ff.de vſuc.leg.ſequitur.§. Labeo. Sed nunquid poſſeſſio
aquæ perdatur per maiorem inundationem,ſicut poſſeſſio ter-
ritorij? Reſpon. non,quia nihil additum tali,facit deſinere iſtud
eſſe tale,vt leg.quominus,ff.de flumi. quia nec deſino poſſidere
terram,ſi ei cruſta applicetur ex fundo vicini,vt leg.ſi quis,§.fin.
ff.ſi cer.pe. Et iſtud eſt neceſſarium ſcire , maxime propter poſ-
ſeſſiones,quę ſunt circa padum,quæ infallibiliter inundãt intra
decennium inundatione non leui, nec tam cito tranſitura , ſed
vehementi,& agrorum cruſtam exportanti,ff.de acqui. poſ. le.
3.§.Labeo. Et ex hoc ſequitur,quod ſi præſcribam terram aridã
quæ facta eſt lacus, vel ſtagnum,per impetum aquarum, vel in-
duſtria mea , p̃ſcriptio ſit eatenus interrupta ; quatenus prima
vſus qualitas perempta eſt;&(vt ita dixerim)quę primo erat ter
ra,nunc eſt aqua,quaſi mutuato elemento.idem econtra,poſſeſ-
ſio ergo naturalibus conuenire debet,alias poſſeſſio non eſt. Vl-
l terius quæro confeſſus *l* fui rem fuiſſe patris tui,ſed tuã nego eſſe
vtrum iſta ſit negatio:& videtur quod ſic , par aptam materiam
verborum. In contrarium videtur pp neceſſariũ trãſmiſſionis
influxũ,vt s̃.de prob.l.ſiue poſſidetis. Solu.niſi diſcontinuatio ꝓ
betur,iſta eſt quædam ꝯfeſſio,ſecundum Dy.in l.certũ,§.j. ff. de
confeſſ.ſed ibi gloſſ.dicit ꝯ̃rium:& ideo actor debet probare de
dñio pręſenti,ſecundum Cyn.& Pet.qui hoc tangit s̃. de eden.
40 leg.edita.nam † ille,qui confitetur,teſtificari vr̃·ſed teſtis depo-
nendo

ADDITIONES.

a Nunquid. Vide quod no. Bar.in l.4.§.hoc autem,in 6.& 7.oppoſitio,ff.de damna. infect.

b Reſponderi non debet. Vide Bar.in l.2.§.quod obſeruari.ſup.de iura.cal.

c Et no. Vide Bal.in l.2.§.quod obſeruari.ſup.de iur.cal.

d P.D.Negatiuæ. Adde hic ad materiam negatiuæ bonam theoricam Inn.in c.cum eccleſia,de cauſ.poſſ.& propr.ꝙ negatiua in triplici eſt differentia, nempe aut in plenam teſtis notitiam cadit,vt ea,quæ in facto ſtant.aut in eo verſatur,vt quia non ſum in ſubſellio,quoniam continenter ſubſellium vacuum videt teſtis. Deinde alia eſt,quæ præſumptiue duntaxat in teſtem agit, vt facti continui negatiua, ſi quidem negat teſtis Sempronium fundum Botrianum poſſediſſe, quoniam ſolum Meuium fundum ingredi uidit,& inde abire,fructuſque percipere,ſic que illi præſumptio eſt Sempronium non poſſeſſorem eſſe. Tertia eſt,quæ nec tempore, nec loco circumſcribitur,nec eorum concomitantiam habet, hæc eſt Innocentij doctrina , cui hoc tantum adde , quod ea vera eſt negatiua , quæ priuationem ſignificat , cuius contraria eſt affirmatiua , quæ poſitionem ſignificat , ſecundum Bartol.in l.de ætate, de minoribus , leg. nec condicillos, C.de codi. & in l.actor, C.de prob.

e Do.& ſecundum. Vide Bart .in l.de ætate,§.qui faciunt,ff. de inter.ac.alias differentias ponit Bald.in l.1.eod.titu.& vide no.per Bald.in l.2.§. quod obſeruari, ſupra de iur.calum.

f And.Barb. Sed nunquid. An contumax,qui habetur pro confeſſo, intelligatur ipſo iure, an per ſententiam & vide ſolennem limitationem ad cap.2.de cõfeſſ. libr.6. per Angelum,ff.de iureiu.l.ſi non fuerit,vide Bald.in l.1. ſupra ne ex delic. defun. ubi pulchre loquitur & Ang.in l.quandiu,ff.de acq.hæred.vide Bald.in c.1. vt lite non conteſt.ubi dicit illud,quod dicit hic.

g Sis cautus,uide Bald.in c.1.§.uaſallus,ſi feudum,ſi de feu.fue.contro.& in l.ſi conſtit.ſup.de pę.iud.qui male iud.

h Priuilegio. Vide quod no. Bal.in l.ſi frater,ſup.qui teſta.fa.poſ. Et dum Bal.hic alle. l.fi.de teſt.mi.ſupra Adde quod tex.facit in contrarium, dum dicit quod aliquib. legibus permittebatur pupillum teſtari poſſe,ſi erat doli capax iure naturali non impediebatur teſtari,vt ibi per Ang.& ibi uide quod no. Bar.in l.1.ſup. de ſacroſ. eccl.& Bar.& alij in l. ſi quæramus,ff.de teſta.ubi tractat, an ſtatuto fieri poſſit, quod pupillus teſtetur.

i Præſcriptio. Melius probatur in l.3.§.Labeo,ff.de acquir. poſſeſ. & vide Imo. in §. Labeo,el 3.

K Aut eſt inundatio. No.limitationem ad l.3. §.Labeo,ſup.de acquir. poſſeſſ. cum ſimilibus.

l Confeſſus. vide Bal.in l.fi.§.quod obſeruari.ſup.de iur.cal.

nendo eo mõ,nõ probaret patris dñium,neq;iudex dicto modo
pronunciando.op.Dy.verior eſt:nõ tñ eſt ꝯfeſſio hominis,ſed di
ſpoſitio legis,vt extra de tranſa.c.præterea.& ff.ſi.regun.l.in fina
a libus.q̄ eſt multum no. ad hoc. Sed pone,*a* Iuriſperitus interro-
gatus ſuper poſſeſſione,teſtificatus eſt,ꝙ poſſidet naturaliter,ſed
non ciuil̄r,quęritur vtrum poſſeſſionem probet? Reſp. ſic, quia
naturalis poſſeſſio uiſibilis eſt:ciuilis aũt inuiſibilis, qa incorpo-
rea,ſicut mens hominis; vnde non pertinet ad teſtem ſuper ea ꝓ
bare directo,& immediate affirmatiuam,vel negatiuam,qđ no.
porro per ea,quæ videntur,pręſumuntur ea, quæ non vñr quia
viſibilibus huiuſmodi inuiſibilia ſunt annexa:& ideo formam,
& originem ducunt.vt poſſeſſio ciuilis in ſuo principio, naſcens
a poſſeſſione naturali,vt no. Archi.6. quæ. 1. pontefices. & idem
b dico in confeſſione.pone,*b* ego feci poſitionem,tu vero contra
riam facis:vtrum ſit inuicem reſpondendum? Dicit Ioã.Mona.
quod *non quia ille*, qui ponit, credit quod ponit.ergo contra-
rium non credit,ergo ſemel reſpondit.ita not.ipſe in c.1. de con-
feſſ.lib.6.Tu dic,quod ſi reus poſuit primo,quam actor ſuper a-
ctione,vel actor,priuſquam reus ſuper exceptione, non releua-
41 tur ab onere rñdendi:qa † ordo ſubuerti non dẽt.Idem vř,ſi qs
abſq.interrogatione rñdet:nam pręt ori dẽt obtemperari.Si aũt
ſecundum ordinem eſt proceſſum,tunc opinio Io. Mon.eſt ve-
ra,*videlicet* qñ poſitiones ſunt tam ꝯ̄riæ,ꝙ ſe perimũt: ſed ſi pñt
*ali*qua diſtinctione iuuari,tunc eſt omnino reſpondẽdum,vt ex
tra de fide inſtru.c.cum Ioannes Heremita.Illud eſt notandum,
ꝙ quando iudex mandat poſitionib.rñderi,dẽt mãdare ſub hac
forma,mando tibi,ꝙ reſpõdeas id:quod credis,per verbum,cre
dit,vel non credit.iſte eſt tex.vnicus in iure,in ca.pręſentium,de
c teſtib.lib.6.Nunquid *c* autem pones poſſit ponere per verbum,
credo, qñ de facto alieno ponit? Gloſ. magna in fine legis noſtrę
42 vř dicere ꝙ ſic. Tene menti. † Item quęro, duo ſunt *d* procu-
d ratores conſtituti ad agendum,iſti ſic conſtituti ad agendum,v-
nus poſitiones confitetur,alter negat eas.& idem ĩ duobus tuto
ribus,quia duo ſunt tutores,vnus ꝯfitetur poſitionem,cui rñſio
ni ſtabimus? Dicunt quidam,ꝙ confeſſioni, q̄ eſt pro dño cõtra
actorem,arg.ff.de actio.& obli.l. Arrianus. Alij dicunt confeſſio
e ni,*e* quæ eſt ꝯ̄ dominum,non pro,argu.ff.de interrog.act.l.de ęta
te,§.1.*Solut.*dicit Odof.in d.l.certum.ꝙ iudex nõ dẽt admittere
f plus procuratores *f* ad agendum, qa pro vno ꝯ̄ctu non dẽmus
hr̄e plures aduerſarios,vt ff.de exer.l.ne in plures,& l.decreto, ff.
de admi.tu.vnde vnus erit eligendus,vt l.ſi plures,ff.de pop. act.
& l.ſi plures,ff.de accu. Sed quid ſi admiſſi ſunt? Dicit,ꝙ ſtabitur
confeſſioni,quæ magis congruit veritati.quia intuebuntur acta,
arg.ff.de teſtib.l.ob carmen,in fi.Si autem nõ appareat,q̄ magis
congruat veritati,tunc potius ſtabitur ei,quæ eſt pro reo, q̄ pro
actore,vt d.l. Arrianus,de reg.iu.l.fauorabiliores.Odof.Nec ob.
ff.de cura.fur.l.conſilia,§.fi.aut enim tractatur de noua obliga-
tione,*vel deliberatione* inducenda de nouo. & tunc melior eſt
conditio diſſentien*tis*.Aut de probatione veritatis circa factum
pręcedens,& tunc *lo*quitur diſtinctio prędicta. quod nota. Ex
hoc ſequitur,ꝙ per talem confeſſionẽ factam in dr̄ia,ſeu ꝯ̄dictio
ne,non quaſi ꝯ̄ſitur.alij dicunt,aut eſt numerus impar,& ſtatur
numero maiori,vt in l.3.in fi.ff.de admi.tu.& no.Inno.extra, de
procu.c.in noſtra.Si vero numerus par eſſet,tunc pp perplexita
tem non intelligitur reſponſum:& ideo debent reputari ꝯtuma
ces,& confeſſi,vt in c.2.de confeſſ.lib.6.*Dy.* Iac. de Are. dicunt,
ꝙ ſtatur neganti, quia præſumitur pro negatiua, vt ff.de prob. l.
g verius.item ſi vnus *g* cõfitetur de maiori ſumma,& alter de mi-
nori:vř ſtandum illi,qui de minori confitetur, vt ff. de arb. lege
diem,§.ſi plures.adde quod not.in Spe.de confeſſ.§. 1. verſi. ſed
pone,feci.& in cap.ſi duo,de procu.lib.6 & in ca.præſentium,de
teſti.eod.lib.vbi dicitur,quod pręlatus poteſt dicere vnum in aĩa
ſua,& aliud in anima capituli:ſed ibi agitur de præiudicio,quod
recipit diuiſionem inter prælatum & capitulum. Nam ſunt ſi-
cut conſortes eiuſdem litis,& vnus poteſt defendere, alter non
defendere. Syndicus etiam interrogatur non ad authoritatem,
ſed ad fidem,quia facit adminiculum. Adde quod quando plu-
res procur.ſunt litem inſolidum conteſtati,tunc habet locum ꝙ
h dixi ſuperius.Si vero *h* ſimpliciter ſunt litem conteſtati,tunc cõ
curſu faciunt ſibi partes iudicii,& officij,vt leg.1.de off.Conſ. &
l.1.ſup.ſi plu.una ſent.& iõ oportet, ꝙ oẽs tunc ſint concordes:
aliter neutrius rñſio valet,vt ff.de proc.l.paulus.Item q̄ro de qua
i dam qõne.Scholaris *i* egit ꝯ̄ ſcriptorem,dicens ꝙ mutuauit ſibi
decem:Scriptor vero dicit,ꝙ mutuauit ſibi ad hoc, vt ſcriberet
apoſtillas Dyn.nunqd Scriptor dẽt condemnari? Vel pone Do-
ctor mutuauit ſcholari: ſcholaris dicit, tu mutuaſti vt intrarẹm
tecum.Rñ.hęc non eſt exceptio,nec aliqd operat̄, quin mutuũ
reddi dẽat,vt l.2.& 3.de calum.niſi pactum vltra proceſſiſſet,qđ
dr̄et cõputari de pretio ſcripturæ:vel ſcholari,quod donec ſub-
eo intraret,non repeteret:tñ hoc probandum incumberet exci-
pienti,qa iſtud eſt extrinſecũ,qđ non eſt de natura mutui,ꝙ non
pręſumitur,niſi ꝓbetur,iuxta no.in l.2.ſ̄.de don.ante nu.ubi etiã
43 no.an † ſufficiat probare meam intentionem,ſi ſpecies non pro
betur:puta ꝯfiteris me numeraſſe ex nulla cã, quod idẽ eſt dcm
quod non animo obligandi.ego certe dicor habere meam in tẽ-
tionem fundatam,ſaltem per certi condõnem gñalem.Adde,ꝙ
interdum cõditio apponitur reſpũ ꝯctus.& tũc rñſio nõ dř qua
lificata:qa valde diuerſum eſt condõ,& qualitas,eo ꝙ condõ cõ
cernit eſſentialia,ſed qualitas accidentalias,vt l.hæc vẽditio,ff.đ
ꝯ̄hen.emp.Interdum vero apponitur reſpũ ipſius rñſionis,vt qñ
dixit,confiteor me ꝯ̄xiſſe,ſed dolo inductum fuiſſe? vel qñ dixit,
confiteor ſic,& non aliter.q̄ tñ verba iuris diſpõnẽ non tollunt,
vt no.j̃.de excep.l.ſi quidem.Or q̄ta & qualia dicta ſint, ꝑ te re-
44 ſpice,qa ſunt notabilia. † Extra q̄ro circa q̇dam dicta Inno.1.ꝙ
ſi qs confitetur fcm̄ non valent obligare, non oritur actio: vt ſi
confiteor te expendiſſe in agro meo a me poſſeſſo.vel ſi cõfiteor
te feciſſe expenſas fructum induſtrialium, quæ impenſa re ipſa
probatur,vt no.Bar.in l.cum ſeruus,ff.de verb.ob.finis enim ma
nifeſtat ea,q̄ fiunt ad finem, vt l.fi.ſ̄.de alimen.pup.præſt.& l.lex
quæ tutores,§.1.de admi.tut.tunc ergo cõfeſſio inducit obłonẽ
qñ fcm̄ eſt obligare valens,vt no.Inn.in c.fin.extra,qđ me cã.Itẽ
K dicit Inno. ꝙ non cogitur qs ſtare ſuæ ꝯfeſſioni,ſi confeſſio *K* ſit
ſentential̄r reprobata,vt no.ipſe extra,de iureiur.ca.mulieri,nec
aliqua macula ingeritur ex tali confeſſione. quod eſt not. Itẽ đt
l Inn.ꝙ confeſſio facta coram iudice incompetenti, *l* valet ad tor
turã.ita no.Inn.in c.per inqſitionem,ext.de elec.quod ſane ĩtel-
ligitur, uidelicet ſi non reuocet confeſſionem? ſecus ſi reuocat.
extra de iud.c.at ſi clerici.Et iõ torquẽdus ſit cautus,vt dicat ex
preſſe ſe dictam confeſſionem reuocare, nec hẽt probare erro-
rem,qa non tenuit quo ad aliqđ p̄iudicium iudicij,ſed ſolũ quo
m ad p̄iudicium facti.Item dicit Inno.*m* ꝙ ꝯfeſſio *n* facta in libello
n vel in alia ſcriptura iudicij producta aduerſario abſente,perĩde,
valet,ac ſi eo p̄ſente,vt ext.de exc.c.cum venerabilis.facit ſup.de
o li.cau.l.cum precum.& ſ̄.de pact.l.poſtq̄ liti.Item dicit,ꝙ *o* ordo
p iudicij non reqritur in cõfeſſione *p* expreſſe,vt ext.de reſti. ſpo.
c.Piſanis.ſecus in tacita,vt in c.2.ext.de confeſſ.li.6.in ver.ſi poſt
q p̄ſtitum.Item vtrum *q* condemnatus ex contumacia fictam cõ
feſſionem inducente ex forma ſtatuti, dicatur ex crimine, an ex
contumacia condemnatus? Dic ꝙ pęna, q̄ incipit a crimine, eſt
pœna criminis,& pęna,quæ incipit a contumacia; eſt pœna cõ
tumacię,vt eleganter no.Ber.ext.de iud.c.cum non ab homine,
& iõ in caſu noſtro iſte eſt condemnatus de crimine,ſed ficte ꝑ
contumaciam.Si autem contumacia alteraret pœnam,ſed non
delictum,tunc eſſet pœna contumacię,vt ff.de in lit.iur.l.1.Ad-
de tamen,ꝙ pœnæ actuales reqrunt præſentiam condemnandi,
non pęnę uerbales,quæ etiam in abſentem cadunt,vt in c.degra
datio,de pęn.lib.6.& ideo qñ debet imponi pęna actualis, nun-
quam admittitur procu.argum.in c.ſi clericus,de ſent. exc.li.6.
45 † vltimo ſcias, ꝙ de confeſſione interpretatiua habemus ſupra
de interd. matrimon.l.ſi tutor, ff.de infam.l.quoniam.extra, de
præſcript.ca.nullus.de iu.fiſ.l.eius,qui delatorem,& l.2.vbi uide.
r Dicit Inn.*r* ꝙ qui ponit, credit ſed non aſſerit. vt ipſe not.extra,
de confeſſ.c.ſtatuimus.quod eſt intelligendum,quãdo dicit po
no ſub iuramento calumniæ.ſed ſi dicit,pone ꝙ eſt ita: tunc eſt
aſſertio,vt l.cum p̄cum,de lib.cau.Item dicit Inno.ꝙ non dẽmꝰ
ponere verba iuris,ſed facti,vt ipſe no.in c.qa pp.extra,de elect.
quod intellige niſi ſi tale ius, quod non indigeat probatione, vt
ſ in c.2.de conſue.lib.6.dicit Inno.quod quis non debet ponere *ſ*

de non

ADDITIONES.

a Sed pone. Vide Bal.in l.ſolam,ſu.de teſti.& quod no.in l.ſtipulatio iſta,§.hi quoque,de ver.ob.ubi Ro.tranſit cum Bal.
b Pone. Vide Bal.in d.l.2.§.quod obſeruari,ſup.de iure cal.
c Nunquid. Vide Bal.in l.ſtatuimus,de confeſſ.in 6.
d Duo ſunt. Iſtam q.forma. Bar.in l.pluri b.ff.de proc.
e A.B.Confeſſioni.Si ſunt duo procuratores,quorum unus confitetur:alter negat,cuius dicto ſtabitur, uide quod no.per gl.c.ſi quis iuſto,de elect.in 6.
f Procuratores. Vide in l.3.§ ſi plures.ff.iud.ſol.& per Inn.in c noſtra,extra,de procurat.
g Item ſi vnus. Vide omnino Inn.in c.noſtra,ext.de proc.& gl.in c.præſentium, hic alle. Intellige,niſi quilibet eſſet inſolidum.
h Si vero. In contrarium,quod no.Bal.in l.2.ſu.ſi plu.una ſent.
i Scholaris. vide Cy.hic,& in l.2.& ibi Bar.ſup.de do.ante nup.
K Si confeſſio. vide Bal. in l.ſi quis in hoc,ſup.de epiſ.& cle.& Bar.in auth.nouo iure,in fi.& ibi dixi,ſup.de pę.iud.qui ma.iud.
l Incomperenti. vide Bal.in l.clarum,ſup.de auth. p̄ſt.dixi poſt Bar.in l.diuus, ff.de cuſt.reo.& hic.Idem in confeſſione extra iudicium,ſecũdum Bal.in d.clarum.
m A.B.Dicit Inn. ꝙ confeſſio facta in libello ualet,ac ſi facta eſſet parte pręſente. vide Bal.in l.cum precum,ſup.de lib.cau.
n Confeſſio. vide Bar.in l.certum,§.ſi quis abſente,ff.de conf.
o A.B.Item dicit ꝙ.No.ꝙ confeſſio expreſſa non uitiatur propter ordinem iudicii; & ſic ualet,licet libellus ſit ineptus. vide Inn.in c.qualiter,& quando, de acc.Bal. l.edita,ſup.de eden.& in l.1.ſup.de in ius uo.ſecus in tacita, quod no.pro ĩtellectu illius c.2.de conf.pro cuius intellectu uide Bald.in l.2.§.quod ſi actor ſup.de iur. cal.
p Confeſſione. vnde Bal.in l.2.§.quod ſi actor,ſup.de iu.cal.
q Iem utrum. Facit ad no.per Bart.in l.ſi de eo,ff.de euict.
r Dicit Inn. vide Sed.in ti.de poſit.§.8.in prin.& §.fi.ver.quid ſi acta.Limita ut per Bal.in l.ſicut,ſup.de rep.hęr.
ſ Pone. vide per Bal.in l.cogi,in prin.ff.de pet.hęr.& Inn.in c.cum Bertoldus extra. de re iud.in fine.

de non iure aduerſarij,niſi & ex hoc reſultet ius ipſi ponenti, qđ
no.Item dicit Arch.ꝙ qñq; totius proceſſus irritatur,& tñ con-
feſſio ipſa firma remanet,ut no.30.q.5.c.iudicantem. Item dicit
Inn.ꝙ vnus iudex pōt exequi confeſſionē corā altero factā per
actionē in fcm̄,vt no.in c.2.de dila. Item dicit Accur.ꝙ actio nō
orit̄ ex confeſſione teſtium,ff.de iureiu.l.ſed & ſi poſſeſſori,§.pe.
a Quæro;nunquid *a* ille,qui heri dixit ſe credere,ſi dicat hodie di-
ſcredere,ſit periurus,vel eꝯ? Dic ꝙ non,ff.de dam. infec.l.q bo-
na.§.ſi ſtipulatus,& l.2.quis ordo in bon.poſ.ſer.Dicit Inno.ꝙ ſi
b poſt confeſſionem *b* & ꝯdemnationem,de innocentia liquet, ñ
dēt fieri executio corporalis,vt ipſe no.ext.de pur.vul.ca.ſignifi-
cantib.Item dicit Accur. ꝙ non valet confeſſio coram Notario
facta abſq; iudicis p̄ntia,vel ꝯmiſſione,vt l.inſtar, ℐ.de iu.fiſ.lib.
10.& l.iubemus,de li.cau.Dicit Inn.ꝙ ille, qui negat acta, nō p̄t
ſe iuuare ex ipſis,ut ipſe no.in c.G.perpetuus, ext.de fide inſtru.
46 † Remanet *c* vnum dubium circa prædicta, aliquis cōfitetur in
iudicio ſe eſſe vſurarium , non ſpecificando vlterius, nunquid
eius teſtm̄ valeat non præſtita cautione? Dicit Fede.de Senis in
ſuis conſilijs ꝙ ſic,quia iſta confeſſio non obligat, neque probat
pp omnimodam incertitudinem.ff.de confeſ.l certum, in prin.
47 ff.de leg.1.l.turpia.† Dicit hic Petr.ꝙ confeſſio *d* facta in iudicio
d per alium iudicem non poteſt executioni mandari. dicit Bart.ꝙ
hoc eſt verum officio iudicis, ſed actione in factum ſic : vt ff. de
e re iud.l.a diuo Pio,§.qui Romæ.per Bar.Scias vnum, *e* ꝙ ſi exe-
cutio non ſumeret vim de iure cōi, ſed per formam ſtatuti mu-
nicipalis,ꝙ executio talis per iudicem diuerſi territorij fieri non
poſſet,ēt per litteras remiſſas ad illum , eo ꝙ exequendo : ſuam
non alterius iuriſdictionem ſequi debet, ut l. miſſi opinatores ,
ℐ.de exact.tribu.lib.10.quod tene menti.

ADDITIONES.

a Nunquid, Vide Bal.in l.tutela,ſup.de in integ.reſti.
b Poſt confeſſionem. Vide Bar.in l.1.in fi.ff.de quæſt.& Bald. in l.addictos,ſupra de epiſco.audien.
c Remanet.Contra tenet Bald.in l.1.§. ſimilique modo,el 1.ſup. de Lat. lib.tol.dixi plene poſt Bar.in l.1.ff.de fur.& uide Bal. in l.1. ſup. de fal. cauſa adie.leg.
d Confeſſio. Vide ſup.prox.uerſ.item dicit Inno,quod unus,& Pau.de Leaza. in cōmento.c.ex parte,ext.de confeſſ.
e Scias vnum.No.pro inſtrumentis, quæ ex forma ſtatuti habent executionem paratam,& ſic limita no.per Bar.in l.a diuo Pio, §.1.in fi.ff.de re iur.& hic uide not. per Bal.in l.1.in 4.& 5.q.ſup.ne fil.pro pat. Contrarium uidetur ſentire Anton.de Bur.in c.1.extra,eo.

Res inter alios acta,vel iudic.alÿs,&c. *Rubr.*

1 *Res inter alios acta mihi præiudicare non poteſt.*
2 *Caſus in quo quandoque contrahitur cum mortuo.*
3 *Factum meum, interdum mihi præiudicare non poteſt.*
4 *Res inter alios acta , ex conſuetudine mihi poteſt prodeſſe.*
5 *Factum meum, alieno facto quandoque confirmatur.*
6 *Factum meum quandoque hæredem non includit.*
7 *Affirmationes magis tranſeunt ad hæredes, quam negationes.*
8 *Renunciatio cum vno facta , alteri non præiudicat .*

1 ¶ † No.ꝙ res inter duos alios acta mihi non præiudicat, ēt ſi
de facto meo diſputetur,ut ff.de infa.l.Lucius, ff.de adul.l.denū-
ciaſſe,§.quæritur.Et no.ꝙ res mecum acta,mihi non pręiudicat
mutato aduerſario,vt ff.de interrog.act.l.fi. Nec ob.ꝙ adeundo
hæreditatem,vel tranſigendo quis omnib.obligetur,vt ff.de act.
& ob.l.ex maleficijs,§.hæres, & de tranſa.l.controuerſia , qa ibi
loquitur in actu,qui iuris diſpoſitione, & intellectu cum omni-
bus geritur,& eſt actus effectiuus:ſed l.fin. ff.de interro.act.non
loquitur in actu effectiuo,ſed in actu enunciationis. Not.ꝙ res
mecū geſta qñq; nocet alijs, vt qñ ſuper re mea , duratura mea,
2 pactum appono,ne alienet,ut l.ſi creditor.§.fi.de diſtr.pig. † No.
a caſum mirabilem,*a* in quo licet cum nullo hoīe , i.cum eo , qui
iam mortuus eſt,gerat̄,tñ obligatio naſcitur. v.g. Teſtator duos
hr̄des inſtituit,& vni mandauit , ꝙ ꝯſtrueret in eccleſia capellā ,
nā adeundo hæreditatē vr̄ cum defuncto ꝯhi , & inde orit̄ actio
b p̄ſcriptis verbis,ut ff.fam,erciſ.l.his *b* ꝯñr, §.2. Et no. ꝙ qñ teſtōr
fieri mandat,ſp fideicommittere vr̄ , & iō qñ relinquitur liber-
tas per fideicommiſſum, manumiſſor fit patronus : hoc.n.factū
non poteſt nāliter euenire,ſed facto hoīs , & iō ſi eſt fideicōmiſ-
ſum,& in eccleſia nō collegiata,vterq; eſſet patronus, licet vnus
3 tm̄ ſuis expenſis ædificaret,tex.eſt ibi notabilis. † Not.quod qñ-
que factum meum mihi non præiudicat , ut qñ ſum minor , &
mecum ꝯhens eſt maior ; nam licet ꝯhentibus inuicem ſe deci-
pere licitum ſit, hoc tñ non eſt licitum cum minore, quia fauo-
re minoris in circumueniente pręſumitur dolus , qñ ꝯhens ſci-
uit ueritatem. Dubitatur tñ,ſi minor iurauit,quid iuris? Reſp.
vt alibi dixi,ꝙ hoc iur̄m operatur quo ad ſolennitatem, ſed non
quo ad minoris damnoſitatem, quæ per actionem ex eo ꝯctu
purgatur:nec dr̄ venire ꝯ ꝯctum,qui vtitur beneficio ꝯctus,arg.
ff.rem ratam hab.l.cum minor.in prin. de hoc dixi in l.2.ſ.de re
ſcin.vend.Nota,ꝙ illud,quod mecum eſt geſtum , quandoque
4 reſcinditur per alium etiam ad meum ꝯmodum, vt ff.de tranſa.
c l.& ꝑoſt rem,§.fina.† Not. *c* ꝙ ex conſuetudine res inter alios a-
c cta mihi prodeſſe pōt,vt qñ eſt conſuetudo,ꝙ extraneus emptor
conſorti reuendere teneatur,vt ext.de reſt.in integ.ca.conſtitu-
d tus.Item no.*d* ꝙ per conſuetudinem & ſtatutum poteſt obeſſe;
vt ſi ſtatutum eſt,ꝙ conſortes teneantur ſoluere pœnas pecunia
rias bannitorum,vt no.ℐ.de decre.Decu.in rub.lib.x.quod qui-
dem ſtatutum eſt tolerabile,ſed non laudabile,vt no.in Auth.vt
nulli iud.§.qm̄ vero.vbi dicit gloſſ.no.ꝯ poteſtates,qui puniunt
vnam ꝯtam pro aliquo delinquēte.ſed illa gl.dēt intelligi,qñ fa-
ciunt ex arbitrio ſuo,non ex arbitrio legis,vt le. ne quid,ff.de in-
e cen.rui.naufra.pœnas *e* vero corporales,aut infamias,ſtatutū in
nocentibus imponere non pōt pro delictis alienis,quia eſt ꝯ ius
diuinum,cum nec ꝯſenſu fieri poſſit,vt not.24.q.5.cum homo.
5 & l.nec ex prætorio,ff.de reg.iur.† Not. ꝙ interdum factū meū
alterius facto confirmatur,vt ff.de pig.l.ſi fundus,§.1.& eꝯ qñq;
infirmatur,vt ff.de pig.l.lex vectigali.& in c.1.§.rurſus,qui.mod.
feu.amit.colla.x.& interdū alterat,vt ff.de ac.emp.le. Iulia.§.idē
Celſus.Sed rl̄r ꝯtrium obtinet,vt ff.de vſuf.leg.l.is qui.& ff.de pa.
l.fi.& ſ.loc.l.cum Hærmes.& l.ſi cum vnus,§.ante omnia.de pa.
6 & ff.de prob.l.fi.† Item no.ꝙ interdum factum meum , hr̄dem
meum nō includit,& hoc tripl̄r eſſe poteſt.primo ex natura ar-
ctationis verborum,vt ff.fam.erc.l.ſi filia.in prin.Secūdo, ex na
tura rei in ꝯctum deductę,vt vſusfructus,qa ēt ad filios nō tran-
ſit,vt Inſt.de vſufruc.§.finitur.Tertio,quia eſt talis ꝯctus.ex quo
ius ad hęredem non deſcendit,vt no.in l.quæſitum,§.fi. ff. de p̄.
ca. Quarto , quando actus hærede explicari non poteſt, vt ff. de
7 verb.ob.leg.qui Romæ,§.Augerius.† Illud no. *f* ꝙ affirmationes
f magis tranſeunt ad hr̄des,q̄ negationes,eo ꝙ affirmatiua sūt ma
gis,q̄ negatiua,vt ff.de pact.l.auus.Pone , coram vicinis agnoui
patris mei voluntatem non ſolennem,pollicendo me ſeruaturū
eam,nunqd ea legatarijs abſentib.prodeſt? Reſp. non: primo per
rl̄am huius tit.ſecundo,qa non ſufficit pręſentia teſtium tm̄,vbi
requiritur præſentia,& conſenſus ꝯhentium.h.d.not.ſ.de teſt.l.
non dubium,§.fin.Si autem eſt actus,q perficitur ſola voluntate
vnius,vt ratificatio,non reqritur præſentia alterius partis,vt no.
g ff.de neg.ge.l.pomponius ſcribit.& dicit gl.*g* quod liberatio pōt
fieri abſenti ope exceptionis doli,vt ff.de liber.leg.l. non ſolum ,
§.ſi liberationis. & ſ.de pact.l. poſtquam lit. quod eſt verum re-
nuuciando in iudicio odio litium.& ita debet intelligi gloſ. prę-
alleg.l.poſtquam liti.q̄ allegat,non paciſcendo,vt no.ff.de pac. l.
h idem in duobus. Sed quid *h* ſi vſus eſt hoc ſermone , in veritate
confiteor? Rñd.iſtud iuramentum,in veritate,eſt iuramētum in
verbo veritatis,& ideo non uidetur poſſe contra iri , licet altera
pars fuerit abſens,vt not.1.queſtio.3.cap.quoties cordis oculus.
8 † Modo circa materiam huius tituli ſubijcio duo notabilia.
Primo,

ADDITIONES.

a A.B.No.caſum mirabilem. No. quod quandoque contrahitur cum mortuo, puta hæres videtur quaſi contrahere cum teſtatore,vide ibi gl.ſing. ſecundum Ray.de Forli.
b L.his.Bar.ibi aliter intelligit,licet gl.ibi ſit cum opi.Bar.
c No Idem Bal.in l.1.ſup.commu.diui.
And.Barb.No.quod conſuetudo poteſt facere quod res inter alios acta proſit, vel noceat,& ſic poteſt facere ſtatutum,quod ſocius teneatur ſoluere pœnas pecuniarias bannitorum,vide Bal.& ibi no.in l.neque,ſup.ne fi.pro pat.& ſequitur Sal.& vide Bal.in l.is,cui.ff.de leg.3.& quæ notaui ad Bal.in l.generaliter,ſup.de inſt.& ſub.& procedit in pœna pecuniaria,non in pœna corporali. vide Bald in l.2.C. de conſt.pec.ſed aduerte,quia Bal.conſuluit contra in ciuitate Florentiæ,cum quidam de magna domo occidiſſent ambaſciatores Florentiæ in Aretio, factum fuit ſtatutum,quod conſanguinei eius haberentur pro rebellibus,& expellerentur, & bona eſſent confiſcata, niſi intra annum præſentarent illos occiſores viuos, vel mortuos,tenuit quod tale ſtatutum valet, ſi ita Florentiæ eſt ſtatutum in ſimilibus,propter pacificam quietem populi, & incipit conſilium , In nomine Domini amen.videtur quod de rigore dicti arbitrij,&c.ad cuius confirmationem plura vide exempla.1.q.4.c.eccleſia.cum ſeq.aliter narrat factum in eius conſilio : ſed vt poſui,contingit,cum eſſem Florentiæ,& fuit ſecutus effectus,quod illi de magna domo fecerunt illos occidi,& ita dicit Dom.Pet.de Anch.in cap.canonum. in re-pe.de conſt.& ibi quærit,an valeat ſtatutum, quod filius etiam non hæres teneatur pro debito contracto a patre,vt eſt Bononiæ.Bald.concludit quod ſic, in l.dotis meæ,ſup.de iure dot.& vide tex.c. cum ex inſinuatione, de ſenten.excommu. & ibi glo.quod culpa aliena nocet tertio,vide quod ibi dixi in c.ex literis, de pig. & Bald.in c.2.de conſt.
d Item no. Vide Bald.in l.1.ſup. ne fil.pro pa. & quod tenet Sal.hic, & per Alber. in 1.parte ſtatu.q.6.& 68.
e Pœnas.Facit l.iſti quidem,ad fi.ff.quod met.cau.& l. iuſta, in prin.ff. de ma.uin. In contrarium eſt tex.in l.quiſquis,infr.ad leg.Iul.maie.no.in c.grauamen.in fi.extra,de ſen.excom.
f And.Barb.Illud no.Tu pondera,quia iſtud confunditur per Glo.in Auth.de hær.& Falc.§.ſed neque concedimus,in ver.receptioni,quæ gl.limitat ipſum titulum,uide ibi Ang.& Bart.ergo conſului Parmæ,& dicebam quod illa gl. eſt contra tex. in l.1.infra eo.& dictum Bal.probatur in d.l.1.uide in illo conſ.
g And.Barb.dicit gl.An liberatio poterit fieri abſenti.uide D. Ant.in c.fin. de confeſſ.& Bald.in l.1.ſup.de confeſſ.& in l.1.ſup.de Lati.lib.tol.& in cap.1.de eo qui fi.fe.agn.de feu.pa.in uſi.feu.& do.Io.in c.ueniens,de renun.& Salic.pleniſſime, in l.poſtquam liti.ſup.de pact.
h Sed quid. Vide quæ dixi poſt Bar.in l.ſtipulatio iſta,§.ſi ſtipuler, de uerbor. ob.& Bar.in auth.ſacramenta.in fi.ſup.ſi aduer.uend.& in l.generaliter,in 10.q. ſup.de non nume.pecun.l.pactum,in 8.q.ſup.de coll.& hic adde Ant. de But. & alios in c.ſi cautio,ext.de fi.inſtr.& uide per Abb.in c p.querelam,ext.de iureiu.& in Specu.tit.de iureiu.§.1.

primo,quia renunciatio facta cum vno,non præiudicat alteri,ēt
in iudicio:dico in renunciatione iuris,aut priuilegij q̄ſiti;vt not.
Bar.ext.de renun.c.cum inter priorem,in fine magnę gl. & ꝓba
tur ſ.ad Velleian.l.iubemus,q̄a res inter alios acta,&c.Secundo
ꝙ q̄n q̄s p̄t facere talem actum cum vna perſona,vel aliq̄bus, ꝙ
reddit ſe inhabilem cum omnibus, puta notarius ſciēs conficit
a vſurarium iſtr̄m,& iō caueāt *a* vbi Tabelliones ſ̄m Hoſ.hoc no.
Archi.46.diſt.ſicut nec ſuo,nec mirum,q̄a ꝯficere illicita inſtr̄a,
eſt q̄nq; ſpēs falſitatis,vt ſ.de teſt.l.iubemus,in fi.q̄nq; vero ab of
ficio remouetur,vt ſ.de ſacr.eccl.l.iubemus,§.his Tabellionib.
& in Auth.de nō alienan.§.q̄a vero veriſiłe.& idem dico de Ad
b uocatis hm̄ōi inſtr̄a dictantib.*b* in fauorem vſurariorum,q̄a illi-
cite dictans dēt puniri.& facit de prohi.feu.alie.ꝑ Fed.c.imperia-
lem,§.ſcriba vero.vbi eſt vnus caſus ſingularis,in quo Notarius
ſcribēs inſtr̄m ſimulatum, punitur pœna manus,& eſt perpetuo
c īfamis.*mirabile* eſt,q̄uo ꝯ rłam huius tituli per inſtr̄a *c* inter alios
facta probatur titulus,& traditio,ſi res erat p̄ſens, vt ff. de acqu.
poſſ.l.prædia.& Inſt.de act.§.alię.Sol.vt not.Cy.ſ.depo.l.deſide-
rium,quia per hoc non probo rem cum alio peractam, ſed ſolū
modo cum illo,cum quo eſt celebratus contractus.

ADDITIONES.

a A.B.Ideo caueant.No.de Notario conficiente vſurarium inſtrumentum,vide quę plene notaui ad Bal.in l.iubemus,§.his Tabellionib.præall.
b *Dictantib.* Vide Bald.in l.iubemus,§.ſane,in fi.ſup.de ſacr.eccl.
c *Per inſtrumenta.* Vide Bal.in l.is.apud de eden.& in l.deſiderium,hic alle.

LEX PRIMA.

1 *Debiti ſolutio per vnum de hæredibus facta, cohæredibus negantibus non nocet.*

1 INter. † Agnitio,ſeu ſolutio debiti ꝑ vnum ex hęredibus
facta,cohr̄dib.negantib.non præiudicat.h.d.Gloſ.
in hac lege opponit,& ſoluit ꝑ rłam,& exceptiones. dic vt ī
gloſ.& adde ff.de neg.geſt.l.q aliena,§.fi.ff.de ſer.ruſt.p̄d.l. ꝑ
fundum.Extra oppo.de l.ſi actor malit,ff.de proc. Solu. ibi non
ſunt omnino diuerſę perſonæ,& propterea ad inſtructionem iu
dicij ſunt ambæ neceſſariæ.& facit ad hanc leg.ff.mand.l. credi-
tor, in princ.cum gl.ſua.

LEX II.

Inter alios Qui rem mihi donatam cum alio partitur,
nihil agit in meum præiudiciū.& facit ſup.
de don.ante nupt.l.ſi ante.& ſ.de teſt.l.verba.

LEX III.

1 *Frater fratri paciſcendo non præiudicat.*
2 *Fratri acquiritur ex contractu quod procedit in feudo beneficio domini.*

1 Si cum fratre. Frater † fratri non p̄iudicat paciſcen
do,vel agendo ſine mandato.h. d. fa-
2 cit ſ.de ꝯh.emp.l.dudum.& ſ.qui teſt.fa.poſſ.l.j † Q̄nq.tn̄ *a* fratri
a acq̄rit̄ ex ſuo ꝯctu,vt in feudis,non tam ex rła ꝯctuum, q̄ benefi
cio dn̄i, *ſ̄m* Odoſ.vt in c.1.§.ſin aūt vnus,de his,q feu.da.poſ.col.
x.*Hæc ponit* Odoff.in ſua laudabili ſumma feudorū. nec expe-
dit apponere *illa verba* inflexa,videlicet talis dn̄s conceſſit mihi
recipienti nomine meo,& agenti proprio noīe fratris mei abſen
b *tis.b* quæ verba ſonant quendam circuitū, ſed valet, ſi dicat ita,
concedo Baldo tale caſtrum in feudum,ita ꝙ habeat ipſe,& fra
ter in feudum,ſecundum Odoff.quod eſt no.

ADDITIONES.

a Quandoq; tamen.Sed Bar. videtur expreſſe tenere contrarium in l.ſi mihi & Titio,ff.de verb.obl.
b A.B.Fratris mei abſentis.No.quod in contractu feudali frater acquirit abſenti.vide quæ notaui in c.1.de bene.fra.& c.1.de duo.fra.a capit.inueſt.

De Relationibus. Rubrica.

¶ No.ꝙ relatio quandoq; eſt neceſſaria, vt quando eſt commiſ
ſa diſcuſſio ſola.Quandoque probabilis,vt quando dubium eſt
a ſuper intellectu alicuius puncti difficilis.Quādoque temeraria,*a*
vt quando refert cauſa ſe exonerandi,vt ff.de iud.c.l.eum quē te
mere,§.iudicibus.& in Auth.de iud.§.fi.& in Auth. in medio li-
tis non fieri ſacras iuſ.§.1.j̃.de fal.l.vbi.ff.de off.Procon.l.ſi quis
erit.extra,de reſcrip.c.auditor,in Clem.extra,d offic.ordin. cap.
ordinarij.lib.6.ff.de reg.iur.l.Neratius.Adde,dicit Inno.quod li-
bellus ſupplicatorius referendarijs porrigitur.extra, de reſtit. in
integrum,c.ex litteris Et de materia relationis not.extra, de ap-
pellat.c.intimari.de offi.deleg.c.licet.extra,de fideiuſſ.ca.conſti-
tutus.per Innoc.

ADDITIO.

a Quandoque temararia.Vide in l.prox.& Bal.in l.quæ ex relationib.ſup.de leg.

LEX PRIMA.

1 *Appellatio fingitur recepta,cum per appellantem non ſtat, quominus offeratur.*
2 *Relationum obſeruantia,quæ,& quanta ſit.*
3 *Conſilio ſapientis cauſa non debet committi quando articulus eſt certus.*
4 *Reſcriptum,per quod petitur committi cauſam alij iudici, debet facere mētionem de proceſſu habito coram primo iudice.*

SI quis. Habens referre,pronunciare non poteſt.Item
ſi primo pronunciauit,relatio ſua applonē no
impedit. Item debet referre factum inſtructum, non in-
ſtruendum.Item copia relationis partibus edi debet:& ſi diſpli-
1 ceat alicui, contradicat in continenti.hoc dicit.† No.quod fingi
tur appellatio recepta,cum non ſtat per appellantem, quominꝰ
offerat appellationē.hoc dicit, gl.quę incipit,fingitur enim, &c.
Item no.quod qui non contradicit,conſentire uidetur. Itē not.
quod hęc lex inſtruit iudicem,& partes in ſimilibus,videlicet ꝙ
quando cauſa committitur conſilio ſapientis, cuius conſilio o-
portet ſtare ex forma ſtatuti,quę commiſſio non debet fieri,ni-
ſi datis ſuſpectis,& confidatis utriuſq.partis,& idem eſt,quando
a Tabelliones eliguntur *a* in cauſa, ut no.in Authen.de trien.& ſe
mis.§. & quod ſępe,ſuper verſi.artificis.qui Tabellio debet eligi
vtriuſque partis expenſis,ut ff.fi.regun.l.4.§.quod ſi menſor, &
1 ff.fam.erciſ. ex parte. † Deinde *b* conclude, quod plura deno-
b tat lex.obſeruanda in relatione.Primum,ut non pronunciet,q
referre voluerit. fallit in caſu,vt in gl.Secundum,vt relatio ple-
ne fiat. Tertium ,ut ipſa relatio edatur partibus apud acta.eſt &
quartum, ꝙ non fiat per ambages,& verbo, ſed in ſcriptis.& ſo-
la neceſſaria conſcribantur,vt j̃.titu.1.l.ampliorem,§.in refuta-
torijs.& ſ.de preci.Impe.offe.l.fin.Item exigitur & quintum, ꝙ
c non fiat animo exonerandi , *c* ideſt ad hoc vt remittatur ei onus
iud. candi, vt Auth.vt Iud.non expec.ſacras iuſſ.§.iubemus.dū
tamen ſit talis , qui pronunciare poſſit:alioquin ſi iudicare non
poſſet,recte fiet relatio,vt ff.de offi.Proconſ.l.ſolet,in princ.& l.
ſi quid.& j̃. de fal.l.vbi,& vide quod no.ff.de procurat.l.qui ꝓ-
curatorem dat.Item & ſextum neceſſarium eſt,ut q refert, aut
conſuluit ſuperiorem,dubitet in iure,non in facto,vt ff.de iud.l.
cum,quem temere,§.Iudicibus,& in Auth.de iud. coll.6.quod
d no.Ex hoc *d* vltimo not.† ꝙ ſi iuris articulus eſt certus,cauſa nō
3 debet committi conſilio ſapientis,quia qui hoc petit,calumnio
ſe petit.Eſt & ſeptimum, ꝙ non fiat cauſa vitandi odij partium.
Eſt & octauum,quod non fiat aliqua humana gratia,vel ſorde.
4 † Extra dubitatur: *e* quidam petit cauſam alij iudici committi,
e nunquid de proceſſu habito coram primo iudice debeat facere
mentionē? Hic eſt arg.ꝙ ſic, videlicet de ſtatu cāæ. pro hoc ff.de
app.recip.l.pe.& exp̄ſſum vr̄ extra,de re iud.ca.inter monaſteriū
& in c.in p̄ſentia, extra de proc. Audio,ꝙ curia Romana ſeruat
ꝙ debeat fieri mentio,ſi lis erat conteſtata:ał's non,ꝙ eſt rōnabi
le,quia ante litem cont.cauſa non eſt in aliquo ſtatu.

ADDITIONES.

a Eliguntur.Vide in l.prox.& Bal.in l.apertiſſimi,in prin.ſup.de iud.
b Deinde.Vide Bal.in l.quæ ex relationib. de leg. & quod no. in l.iudices,ſu.de iud.& per Can.in c.intimaſti.ext.de app.
c Exonerandi.Vide ſup.in rub.
d Ex hoc.Vide Bart.in l.ille,aut ille,§.cum in verbis,ff.de lega.3.& in l.quæ ex relationib.ad fi.ſup de le.3.
A.B.Ex hoc Not.ſi articulus iuris eſt certus, non debet committi conſilio ſapientis Bald.in l.ancilla.ſupra de fur.l.2.ſup.de leg.Barto.in l.ille , aut ille,§. cum in verbis,de leg.
e A.B.Extra dubitatur. Tene hoc menti,& no.quod debet fieri mentio quod lis ſit conte. alias reſcriptum non tenet.& tu no.quod quo ad nullitatem priuilegij,dicitur lis pendere a tempore commiſſionis cauſæ.facit quod not.in c.fin.de reſcript. ſed ad perpetuandum iuriſdictionem dr̄ lis pendere a tempore citationis,c.gratū, de offic.dele.ſed quo ad alios effectus, litigioſe dicit̄ pendere , quando emanauit citatio ſecundum formam Clem.2. vt lite pend. vide quod not.in c.cauſam,quæ de teſtib.& uide do.Pet. conſi.16. vbi impetratio facta l.1.pend. eſt nulla,ſi non fiat mentio de lite penden. & limita hoc , niſi fieret gratia , quia tunc li.penden. valeret , ſecundum do.Anto.in c.2.de in integ.reſt. & ibi alleg. Io.And. & Inno. in c.dudum,el 2.de lect.& hodie fuit illud dictum alleg.in facto . vide quod nota Bald.in l.præſcr.ſupra ſi contra ius,vel vtilit.pub.vide cap.fi. vt lite pend.non facta mentione lit.penden.quod eſt contra Inno.nemo tangit uide Inno.& Bald.& alios in c.fin.de proba.& do.Abb.in c.1.de reſcr. & quæ ibi dixi: ubi priuilegium contra reſcriptum non valet , niſi fiat mentio lit.conteſt. vide Goff. & Docto. in c.dilecti,de excep.vbi non debet fieri mentio de actitatis poſt app.interpoſitam. vide quæ ibi dixi,& limita,niſi proceſſus eſſet nullus,c.tenor,de iu.& quæ ibi dixi.vide quæ dixi in d.capit.inter monaſterium Sali.in l.2.C.vt li.penden.vbi pulchre loquitur gloſſ.in c.ſuper literis,de reſc.Bald.in c.cum dilecti, de reſcr.vbi dicit,quod ſi per ſecundas literas adiuit iudicem primarum literarum,non eſt opus facere mentionem de ſtatu cauſæ,quia datur continuatio, c.coram , de of.deleg. vide quod pulchre not. Inno.& alij,in cap.dilectus filius Abbas S.Stephani de reſc.vide Bald.in l.tutor,ff.de exc.tut.ubi pubchræ loquitur. vide eundem in l.Deo nobis.C.de epi.& cle.vbi dicit,quod litis pendentia in cauſam matrimoniali, nō facit cauſam matrimonialem litigioſam.uide dom.Pe.in cap.nonnulli ,§.1.de reſcr.vbi alleg.rationem , quare debeat fieri mentio litis.vide Lap.alle. 89. vbi dicit quod valet reſcriptum impetratum in cauſam matrimoniali , licet non fiat mentio de proceſſu,vel de ſententia,uide text.& glo.in c.ex litteris,de offi.de lega.gl. in c.prudentiam,§.ſexta,de offic.de l. vbi ſi lis eſt inchoata coram ordinario , & impetratur iudex delegatus,debet fieri mentio de lite in cæpta coram ordinario. uide gloſſ.in capi. vt debitus,de appel.Gof.in c. dilecti,de exc.& dom.Abb.pulchre loquitur.vide c.bonæ,de confir.vti.vel inuti.in c.dilecti,de excep.ubi dicit,ꝙ non debet fieri mentio,ſi actus eſt nullus.

LEX II.

1 *Strepitus iudiciorum conquieſcit poſt lapſum omnium dilationum.*

Super delictis. Relatio dicitur, quādo plena ueri-
tas in ea continetur,& in cā eſt cō-
cluſum lapſu omnium terminorum,vel partium conſenſu.h.d

2 † No.hic.in gl.l.partes,ꝙ poſt lapſum omnium dilationum iudiciorum ſtrepitus ꝗquieſcit:mirum, qm̄ iſte ſtrepitus non dēt eſſe mortalis,ſed dēt accipere finem.& iſte rō̄ mouet. Legiſlatorem ad præfigendos terminos peremptorios, qui hñt claudere
a voces,& organa litigatorum, ita ꝙ nec amodo *a* de iure, vel de facto poſſit allegari, quod de neceſſitate ſit regiſtrandum, vel tranſmittendum cum actis.& hæc eſt intentio Inn. in c. paſtoralis.extra,de cau.poſ.& propriet.

ADDITIO.

a Quod nec amodo.poteſt tamen iudex condemnare ad fructus perceptos poſt concluſionem in cā,vt no.Bald.in l.cum propria,in fi.ſu.ſi quis alie.vel ſibi & inquantum hic dicit Bal.ꝙ poſt concluſionem in cauſa nihil,&c.uide eundē Bal. i auth. iubemus,ſup.de iud.& in l.cum a nobis,ſup.de dila.uide tamen not.Do.Bal.in l.j. ad fi.ſent.reſcin.non poſ.& quod ipſe no.in authen.qui ſemel,in fi.ſu.de prob. & omnino in l.nec cauſas,inf.titu.1.

LEX III.

1 *Præſes ſi Principem conſuluit, & Princeps moritur,an reſpōſa ſucceſſoris expectari debeant.*
2 *Grauatus per relationem,an appellare poſſit.*

a SI quando. Pendente relatione,iudicis offm̄ cōquieſcit. h.d.& ē arg.*a* ꝙ iudex, q ꝓmiſit cām conſulendam,ſnīam ferre non poſſit, donec receperit cōſilium Conſultoris,vel Conſultori labatur terminus ad ꝯſulendum.&
b eſt rō,*b* qa iſta ꝓmiſſio eſt ꝑiudicialis,argu.ff.de execu.tut.l.diximus,& in c.q̄diu,de app.in Cle.& qa app.pendente nihil ē innouandum, vt s̄.de dilat.l.ſiue pars. niſi innouaretur de voluntate vtriuſq.partis,vt l.j.in fi.ff.de Præto.ſtip.Nam applō,relatio, & excuſatio ꝯueniunt,& paria ſunt in iuriſdōne iudicis ſuſpendenda,vt no.Io.And.in rub.ext.de app.li.6.in Nouel.& in c.vltima,ď
1 ap.eo.lib. & dt,ꝙ hoc eſt not.ibi vide.† Quæro, ſi Præſes conſuluit Principē,& Princeps moritur,an dēat expectari rñſum ſuc ceſſoris?Rñd.ſic,qa ꝯſultatio ꝯcernit principałr dignitatē, quæ non morit̄, ut l.quod principi,de leg. 2. licet pſona ſit organum ipſius dignitatis, ſine quo dignitas nil facit.Idem eē̄, ſi moritur Præſes.Nam ſucceſſor dēt expectare rñſum, vt ff.de mi.l. verū̄ §.ex facto.Non ob.ff.de cura.fur.l.cuius bonis & s̄.de cadu.toll. l.j.§.ne aūt,qa fides & induſtria ibi fuit electa.& bř ꝯſideratur ad uerbū,tanq̄,nam aut tanq̄ dignitas non expirat,aut tanq̄ perſona in dignitate,& tunc aut illa dignitas imprimit in actu,q geritur,aut demōſtrat cū quo geratur.primo caſu ꝓmiſſio eſt realis: ſcdo eſt pſonalis;qa primo pſona ē immediata cā ꝓmiſſionis, vt ī c.ſtatutum,in prin.extra,de reſcr.lib.6.in dubio,aut qd iuris?Rñ. aut fides ſumit rōne officij, vt qñ teſtōr relingt executorē Priorem pdicatorū, & tranſit ad ſucceſſorem:ei.n.committit̄ tāquā perſonæ pfectę in Chriſto,vt in epiſtola inter clares,in fin.ſup.de ſum.Trin.aut dignitas actuis nihil confert,& tunc expirat,vt in compromiſſo:qa compromittere eſt qd pſonale,vt ff.de arb.l.in compromiſſo.Adde qd no.Bar.ff.de vul.& pup.l.q liberis,§.hęc verba. & Ioa.And.in ca.fi.de teſt.lib.6.& not.ꝙ qñ ponunt talia verba,talem priorem q pro tpe erit,fit indiſtincte translatio officij in ſucceſſorem,vt s̄.de teſt.l.conſulta diualia. Vnum ſcias,ꝙ duplex eſt qualitas,ſ.ſubalis rōne ſui,& demōſtratiua.Prima ceſſante finitur officium,qa ſine ea durare non poteſt,vt ff.de capi. dimi.l.tutelas.Secūda ceſſante tñ diſpō durat,vt l.qd ergo,ī prin. ff.de his,q no.infa.l.ſi cogatis,ff.de reb.dub. & in c.ſtatutum, de reſcrip. lib.6. & in c. 1.ſi teſtes pares eſſe deſierint.colla.decima.
2 Quæro,an grauatus ꝑ rſonem, poſſit appellare? & vř ꝙ ſic, vt l.
c 2.ſup.eo.& ff.de app.l. 1.§.quæſitū.In ꝯrium vř,qa aut qs vult appellare a relatione,ſiue conſulatione, q̄ iudex Principi facit, & ualet,vt d.§.quæſitum.verſ.hic conſequenter. & qa eſt iterlocutoria,a qua appellare non licet,vt l.ante.ff.quorum app.non rec. aut vult appellare poſt reſcriptum.& tunc aut ab ipſo reſcripto, & non poteſt,vt ff.a quib.appe.non lic.l.1.aut vult a ſententia,& tunc aut eſt lata ꝯ formam reſcripti,& nonappellatur,qa ſente-
d tia non valet;aut ſm formam *d* reſcripti, & non poteſt appellari,ſicut nec poſſet a Principe,vt ff.qñ appel.ſit.l.j.Sol.dic,ꝙ a ſētentia lata ſm reſcriptum Principis non errantis appellari nō pt: ſed ſi Principis conſcientia fuit circunuenta,bene poſſet appellari,licet ſi Princeps ferret ſententiam pro ſe,non appellaret. Vel dic apertius,ꝙ tres ſunt actus.Primus eſt actus ipſius ïterlocutoriæ ſententię, qua pronunciat Principem conſulendum : & ab iſto non appellatur,qa nullum eſt grauamen, ſi vult hře ꝯſilium de iure.Secundus eſt actus,qñ reſcribit,& tūc ſi fuerunt aſſerta aliqua falſa,vel ſimulata,vel tacita veritas eo abſente,vel ꝯdicē te,poteſt appellari,qa ab interlocutoria, quæ ingerit difficultatē circa cāæ decidendum,pōt appellari,vt ff.de mi.l.intra vtile. Tertius actus eſt ſententiæ per iudicem latę ſm formam relationis. & ab iſta pōt appellari pp mēdacia in reſcriptio inſerta, cū pars non conſenſerit relationi.& dicit Cy.ꝙ contradictio poteſt fieri in eadem charta. Et ſic intelligitur, ꝙ ſi fiat alicui proteſtatio, ꝑpter inſtrumentum, ꝙ reſpōſio debeat. & poſſit poni in eodem inſtrumento,Cyn. Item poſſit appellari,quando relatio facta eſſet in caſibus,in quibus fieri non debet, quia tunc non hět uim relationis.Et adde plene no.ſ̄.ti.j,in l.2.

ADDITIONES.

a Eſt arg. Vide Bal.in l.ex illo.inf.tit.1.& Ang.& Ro. & quæ ibi dixi,'in l. 1.§.quæſitum,ff.de app.& quod no.Bar.in l.1.ſup.eo.& in l.3.in fi.nil no.app,interp.& l.ad principem.& ibi per me,ff.de app.
b And.Barb.Eſt ratio.Vide pro hoc dicto tex.in c.licet,de offi.leg. & ibi dixi.
c An grauatus.Vide gl.& Bar.in l.1,in fi.ſup.eod.& latius in l. 1. §.quæſitum,& ibi Doct.ff.de appel.
d Secundum formam.Vide omnino in l.iubemus,& quæ ibi,glo. & Doct. inf.tit.1. vbi a relatione facta per Conſiliarios principis non appellatur,ſed a ſententia ſecundum relationem ſic.

De appellationibus,& conſultationibus. *Rub.*

1 *Appellatio dicitur remedium ordinarium.*
2 *Appellatio an pronunciatum reſcindat.*
3 *Appellatio non interponitur a tranſactione.*
4 *Statuto dicente,quod a ſententia arbitri appellari non poſſit, an exceptio doli poſſit opponi.*

1 † Appellatio *a* eſt remedium ordinarium,quo mediante ſubue-
a nitur oppreſſis iuſtitia, & iuriſdictione ſupioris iudicis, ad hoc inuocata,vt colligitur in leg.1.,in princip.ff.eod.Not.ergo ꝙ vbi
2 cunq.iuſtitia eſt oppreſſa,pōt appellari.† Quæro, nunqd *b* applō
b pronunciatum reſcindat; Reſpon.ſic,conſiderato ſtatu præſenti.nam ſtatim ſententia perdit uires,vt ff.ad Tur,l.1.in fi.Sed cōſiderato futuro euentu nequaq̄,cum ſnīa poſſit ꝯfirmari.Itē an appellatio poſſit deferri,& poteſt eſſe in pendenti, hoc eſt quod uocatur ſuſpendi,non in totum abrumpi?Rñd.ſic,vt ff.de pac.l.
c tale pactum,§.qui prouocauit Ex prædictis *c* apparet, ꝙ ille,qui appellat,eſt interim integri ſtatus,vt ff.de ifa.l.furti,§.1.Si autem non eſt appellatum:ſed pendet tempus appellandi,iſta eſt mera ſuſpenſio,i.interim quoddam ſilentium inducitur,ſnīa tamē eſt ſententia,vt d.§.1.& l.poſtquam,§.Imperator,ff.vt le.no.ca.& ī
3 l.chirograpis,§.1.ff.de ami.tut.† Quæro, nunquid a tranſactione appelletur?Rñ.non,vt no.ff.de tranſa.l.ſi a ſententia,§.ſi hīs.
d Sed nunquid de iure canonico *d* poteſt appellari a ſententia arbitramentali?Dic ꝙ non,quia arbitrator nō eſt iudex.ſed alio modo debet corrigi,& confirmari ad æquitatem & iuſtitiam, vt ff. pro ſoc.l.vnde ſi Neruæ.& facit quod no.Bar.extra,de elect.cap. cauſam,quę inter.Quæro,ſi appellatur de facto a ſententia arbitri,vtrum iudex ad quem poſſit eam ſentētialiter ꝯfirmare. Rñ.
4 ut no.Inn.in c.innotuit.extra de arb.† Quæro, ſi ſtatutum *e* di-
e cit,ꝙ non poſſit appellari a ſententia arbitri, vtrum poterit opponi exceptio doli;& vř ꝙ nō:quia tex.dicit,ꝙ excipere eſt quædam ſpecies appellandi,vt ff.de arb.l.non diſtinguemus,§.cum q dam.In ꝯrium vř,ꝙ iſtud ſtatutum cōtinet idem,quod ius cōe, vt s̄.de arb.l.1.Sol.aut ſtatutum dat laudo validitatem, & tūc excipi non poteſt,argum.gl.quæ eſt in l.in cauſæ,ff.de min.aut non dat validitatem:& tunc non eſt neceſſe appellari,nec etiam poſſet appellans proſequi per uiam appellationis, niſi partes pactū feciſſent ꝙ appellari poſſet;vt ff.de app.le. ex conſenſu.& ibi per
f Dy. Item quæro,nos dicimus ꝙ appellatio *f* geſtoris dēt ratificari intra decem dies.hoc verum,quando tāquam geſtor appellat.Sed quid ſi dubium eſt de mandato,& cauet de rato?Reſpō. quandoque ratificari poteſt;ſed caue tibi,quia non dēt ratificare dominus tanquam factum a geſtore, ſed, tanquam factum a procuratore vero,firmum mandatum habēte:alias cautio rati parum valeret in cauſa applōnis.ad hāc tñ cautionem admittit̄ coniuncta perſona,& quæ hět probabilem mādati præſumptionem:ſecus ſi eſſet præſumptio contra eam,argum.l.maritus, ff. de proc.& no.in l.actor,ff.rem rat.hab.vbi glo.not. plus dico, ꝙ in criminalibus non acquiritur ratificatio,ſi cauſa eſt capitalis, vt ff.de app.l.non tantum.

ADDITIONES.

a Appellatio.Quid ſit appellatio.Vide Bal.& Doct.in l.1.ff.eo.
b And.Bar.Quæro,nunquid.Hanc opi.tenet Ang.in §.qui prouocauit, hic all.& D. meus in l.1.alias in rub.de app.attribuit iſtam opin.Ang.ſed fuit Bal. hic.
c A.B.Ex prædictis.An appellatio tranſactione,& ſic ab actu extraiudiciali. Bald. tangit in l.is qui.inf.de app.cōtra Bar.in l.ſi.ff.de app.reci.allegauit tex.in l.a ſententia,§.ſi hæres,ff.de app.etiam tenet contra Bar. vide tex.in c.cum ſit Rom.de app. ibi,quoniam ſacri canones.ergo ſecus in legibus.Item ille §.ſi hæres, non probat. vide Raph.
d Canonico.Contrarium tenet Bar.in l.ſi.ff.de app.recip.
e And.Barb. Quæro ſi ſtatutum.Si ſtatutum dicit, quod non poſſit appellari a ſnīa arbitri,an poterit opponi doli exceptio,ſed an poſſit appellari,vide Bal. in l. ſi.ſu. ſi ex fal.inſtr.& in l.j.ff.de off. præfe.præto. in recollectis, & in l.ſi adiuſt. & iu.& in l.ſi.ſup.de edi.di. Adr.tol.& quæ remiſi ad Bar.ad l.fin.ſup.de ſen.& interplene remiſi ad ſi.inf.ti.1.ad Bal.
f Appellatio.Adde l.1.& ibi gl.& Doct.ff.de app.recip.

LEX PRIMA.

1 *Appellationi locus eſt propter præpoſterationem.*
2 *Appellatio ciuilis & criminalis cumulari poſſunt.*
3 *Agens ciuiliter,in criminali ſuperſedere debet.*
4 *Ordo alius eſt inter petitorium maius,& petitorium minus.*
5 *Interdictum vti poſſidetis,dicitur duplex.*
6 *Exceptio dominij agenti interdicto vnde vi,an obſtare poſſit.*

Prius

Prius Prius debet terminari q̃ō poſſeſſionis, q̃ crĩalis.h.d.
Vel ſic.Prius dẽt terminari præambulum,q̃ id, cuius
eſt præambulũ. Vel ſic,Sꝑ dẽt prius cognoſci de priori, q̃ poſte-
riori,intellige,ſiue ſit prius natura,ſiue legis diſpõne, Scias tamẽ
ꝙ quædam eſt poſſeſſio,quæ correſpondet petitorio,& iſta eſt in
electione agẽtis,vt l.fi.ſ̃.de codi.quędam eſt quę excludit onus
agendi,vt l.ordinarij,ſ̃.de rei vend. Caſus eſt. Tu me vi deiecisti
de poſſeſſione,intẽtaui interdictum vnde ui ꝯ te.iſto iudicio pẽ-
dente accuſaui te de eadem vi crĩalr̃,lege Iulia de vi publica, vel
priuata: modo iudex (quia forte, maleficium erat manifeſtum)
te criminalr̃ ꝯdemnauit ſuſpenſo poſſeſſorio,q̃ritur, vtrũ poſſis
appellare?& rñd.ꝙ ſic, qa iudex malo ordine proceſſit:nam pri
mo debuit expedire ciuilem prius intẽtatam, deinde criminalẽ.
h.d.No.ꝙ ſñia malo ordine lata, non põt iuſtificari per probõ-
a nes criminis.Secundo no. *a* ꝙ inordinate ſcm̃ tenet, ſed põt ap-
1 pellari.† *Tertio* no.ꝙ ꝑꝑ prępoſterationem locus eſt applõni; eſt
enim grauamen, vt ſ̃.de pet.hæred.l.liber necne.ff.de excuſ.tut.
l.diximus,ĩ.qui accu.nõ poſſ l.1.ad leg.Flau.de pla.l.præſes, ſ̃.de
b hęr.act.l.vt debitum.Et hoc verum,*b* q̃n ordo eſt datus a iure,ſe
cus ab homine:qa ipſo iure non tenet,quod inordinate factũ eſt
vt ext.de reſc.c.cum dilecta.de reſt.ſpol.c. Piſanis,& ff.de acqui.
hær.l.eum,qui duobus,§.filius.Oppo.ꝙ ipſo iure non teneat, vt
in l.prolatam,ſ̃.de ſen.Solut.ibi vna inſtantia, hic vero duæ. Vel
dic,vt ibi,illud ꝯſtat ꝙ præpoſteratio requirit duo extrema.Item
aliq̃n non vitiat:vt q̃n ſurgit eadem intentio.vt ff.de pec.leg. l.q̃-
2 dam,& ſ̃.de teſtam.l.ꝑpoſteri,& l.2.§.prius,ff.de vulga.ſub.† Ex-
tra oppo. ꝙ immo ciuilis, & criminalis poſſit cumulari, vt ff.de
fur.l.interdum,§.qui furem.Sol.ibi fuit proceſſus facti, nõ iuris,
vt ĩ.q̃n ciu.act.pręiu.cri.in ru.Sed econtra,hic opp.immo vr̃,ꝙ
iſta cumulatio poſſit fieri de iure: qa video, ꝙ ex eadem inſtãtia
qs criminalr̃ punitur,& ẽt ciuiliter cõdemnatur.Vnde fur.eadẽ
ſñia,qua condemnatur ad furcas,condemnatur ẽt ad reſtõnem
rerum ablatarum.Item ſi immineat alia condẽnatio, puta ictus
fuſtium.dicit tex.ꝙ fuſtigatur,non tñ prius dimittit,q̃ furtum re
ſtituat,vt in auth.vt Iud.ſine quo,ſuff.§. oportet, & in Authen.
vt lic.matr.& auię,§.illud quoq; collat.8.Rñd. quo ad primum
de eo,q condemnatur ad mortem,ꝙ illud eſt iõ,qa poſt mortẽ
non poſſet condemnari ad reſtõnem rerum ablatarũ.Et ex hoc
pono quandam nouam conclõnem,ꝙ ciuilis p̃t cumulari crĩa
li,vbicunq; imminet pęna mortis.vel dic, ꝙ in legib. ꝯrijs reſto.
fit officio iudicis,cum notorium ſit;& delictum non põt alr̃ pur
gari,niſi reſtõ fiat,vt ff.depo.l.bona fides.Vel dic,ꝙ in criminali-
bus extraordinarijs põt cumulari ciuilis,& criminalis,crimnia-
lis principalr̃,& ciuilis incidẽter,vt ff.ſi.reg.l.4.& ff.de cal.l. ſi ab
eo,ff.de var.& extraord.cog.leg.medicus.Item dic,ꝙ ſpãle eſt in
furto.Item in alijs criminibus,in q̃b.ſummarie proceditur: alias
obtinet rl̃a cumulationem impediens.Vel dic,ſi incipias a crĩali
põt cumulari *ciuilis*?ſecus ꝯ,quod nõ placet,vt no.in l.2.ff.de vi.
3 bo.rap.† Not.ergo ꝙ iſta prima lect.loquitur de ordine electio
nis;qa q primo ciuilr̃ agere eligit,dẽt interim ſupſedere in crĩali
Eſt alius ordo,ſ.inter poſſeſſorium,& petitorium,& eſt ordo ne
ceſſitatis,ſeu uitandę perplexitatis. Nam ſi volo agere contra
te *vti* poſſidetis,& rei vend.ad plenam poſſeſſ.hoc non poſſum,
qa eſſem mihi ꝯrius,vt plene no.ff.de acq.poſſ.l. clam poſſidere.
§.q ad nundinas,& iõ oportet,ꝙ primo proponam interdictum
vti poſſid.& ſi in eo.vicero,conſecutus ſum poſſeſſionis effectũ:
ſi aũt ſuccubuero,& aduerſario meo eſt decreta poſſeſſio. tunc
neceſſe eſt mihi,ſi uolo poſſeſſionem euincere, rem vendicare,
vt ſ̃.de rei vend.l.ordinarij.Item in incorporalib.ſi dico me eſſe
in poſſeſſione ingenuitatis,& tu dicis,ꝙ poſſides in me ius ſerui
tutis,ꝑꝑ ordinandas ꝓbõnes in cã ſtatus,vt ſciatur cui iudex dẽt
imponere onus ꝓbandi,prius de quaſi poſſeſſione decernẽdum
eſt,quod põt fieri ꝑ interlocutoriam iudicis ẽt ſine libello,ſecun
dum And.de Piſis,vt ff.de lib.cau.l.liberis,§.fi.Item,q̃n eſt q̃ō de
tenenda poſſeſſione,qs ſit in poſſeſſione actor,an reus, eſt in iu-
dicis arbitrio,& ꝑtãte,ſ.vt qui meliorem,& iuſtiorem , ſeu anti-
quiorem hẽat poſſeſſionem,ille hẽat commodum poſſeſſionis.
& vnus ſit reus,& alius ſit actor,vt in §.commodum.Inſt. de in-
terd.& ſi vterq.nudam poſſeſſionem ꝑ̃tendit,ibi de ordine peti-
toris,cognoſcere non poſſet,quod nõ ꝑ̃tendit,ſed dẽt ex officio
tueri potiorẽ in poſſeſsione.facit extra,de prob.c.in pñtia.ꝑ Inn.
4 † Eſt & alius ordo inter petitorium maius,& petitorium minus
v.g. petitio hereditatis eſt petitorium priuilegiatum , & maius:
actio fa.erc.eſt petitorium reſpũ agentis,qa dẽt ꝓbari de hr̃dita-
rio iure.modo dicit lex,ꝙ aut intentans iudicium fam.erc. poſſi
det:& tunc qa petitionem hr̃ditatis formalem non hẽt,p̃t incipe
re a diuiſorio.Si autem nõ poſſidet,dẽt incipere a petitorio ma
iori,vt l.j.ff.fam.erc.Item rei uend.eſt petitorium maius, & ple-
nius inquirẽdum,ſed actio cõi diui.eſt petitorium minus, ĩ quo
ſufficiunt ꝓbõnes præſumptiuę de proprietate pro indiuiſo.Mo
do dicit lex,ꝙ agere cõi diui.non poteſt,ſi nõ poſſidet, ff. de exc.
l.fundum,ne ꝑ minorem cãm ꝑ̃iudicetur maiori,vt ff.de iud.l.ꝑ
c minorem,ſi tñ non opponitur exceptio præpoſterationis *c* ante
lit.cont,poſtea opponi non põt,vt no.in l.pe.ſ̃.cõi diuid. & ff. de
euic.l.ſi mancipium,§.j. ex q̃b.legib.dico, ſi in lege nr̃a non fuiſ-
ſet exceptio oppoſita, cumulationem impediens , appellari non
poſſet,quia reus nihil iniuſte paſſus eſt, qd̃ eſt no.Sed ꝯ hoc opp.
immediate, nã aut exceptio ꝑpoſterationis fuit oppoſita,ſed re-
iecta fuit; Aut non.primo caſu debuit appellari ante lit.conte.qa
tunc fuit illatum grauamen, nec poſſet ꝑ applõnem reparari a
diffinitiua, cum hæc exceptio non concernat,nec contingat ſub
ſtantiam,vel qualitatẽ principalis negotii,ut ſ̃.de procur.l.ita de
mum.& in c.fin.de app.lib.6. Secundo caſu iõ non appellatur ,
ut ibi dixi,qa ꝓceſſus fuit factus rite,& recte,qd eſt ergo,ꝙ dicit ĩ
lege nr̃a,ꝙ appellatur poſt diffinitiuam?Rñd. conſidera;ꝙ q̃n eſt
ordo temere ueniendi ad li.cont.tunc dẽt appellari ante lit.cont.
Sed q̃n eſt ordo temeritatem concernens ueniendi ad diffiniti-
uam,tunc bñ p̃t ueniri ad diffinitiuam,ut hic,& ſ̃.q̃ ſen.ſine app.
reſcin.l.1.in fi.& ſi tu dicas,ꝙ non contingit negotium principa
le.Rñ.immo contingit,ut ff.de exc.l.fundum,& l.fundi,& ſic nõ
ob.tua oppoſitio,licet ſit ſubtilis,& pulchra.Pręmiſſa ergo lect.
q̃ cõiter tenetur,uenio ad alias lect.& accipio primã lecturam,
ſm̃ q̃ hoc intẽdit.Iudex dẽt primo inquirere de ſubã poſſeſſio-
nis,ſecũdo de crĩe turbationis,& ſi ordo ꝑuertitur,tunc appella
tur.Caſus,duo ſe poſſidere contendunt,& quilibet inſolidũ , nec
conſtabat qs poſſideret:primo dẽt de poſſeſſione ꝯſtare,quo li-
quidato,is dẽt ſuccumbere, q talem poſſeſſionem inq̃etauit;nec
ſufficit conſtare de inq̃etatione , qa ꝑſonalis inq̃etatio fieret non
poſſidenti,ſed dẽt conſtare de inq̃etatione reali , i.de ipſa poſſeſ-
ſione.in quo aũt conſiſtat ſubã poſſeſſionis,hr̃ ff.de acq.poſſ.l.3.
§.ex ꝯrio.Sed iſta prima lectu.non vr̃ procedere, qa ſil', & cõne-
xe in uti poſſidetis inq̃ritur de ſubã poſſeſſionis , & turbatione.
In iſtis eñ duob.coniunctim,tanq̃ in duabus radicibus,conſiſtit
ſubã huius interdicti, ergo & uentilatio.Vel dic plenius caſum.
Queſtio mouebatur iſta, agebam interdicto unde ui , dicens me
a te fuiſſe ſpoliatum tali die:tu uero dicebas intentionem meam
nequaquam procedere , eo ꝙ tunc tpis nõ poſſidebam fundum
ſed Titius.certe de poſſeſſione prius quæretur eo ꝙ ſolus ille ex
periri põt interdicto vnde ui:q cum poſſideret ui deiectus eſt, vt
le. 1.§.deiecit, ff.de ui,& ui arma. Idem ſi criminalr̃ accuſarem:
nam licet ſim dominus, ſi non ſum expulſus de poſſeſſione , qa
non poſſidebam,non poſſum agere vnde ui , nec accuſare de ui
expulſiua,licet uelim ꝓbare me dominum. & ſi iudex admittit
probõnem dñij,prius q̃ poſſeſſionis, poſſet appellari.h.d.facit ſ̃.
qui legi.perſo.l.momentaneæ. & ſ̃.de inter.l.in cer. Vel dic alr̃
ſub tali exemplo:Agebam ꝯ te interdicto,vti poſſi.& tu recon-
ueniebas me eodem interdicto,dum ego vellem probare de an-
teriori poſſeſſione , iudex non audiuit me , ſed qa tu probaſti de
turbatione,iudex condemnat me,poſſum appellare,qa tãquam.
antiquior poſſeſſor debeo audiri,& uincere,non ſuccũbere.hęc
lectura vera eſt in ſe & not. & probatur per tex.extra, de ꝓba.c.
licet cauſam . Nam poſterior poſſeſſio præſumitur clandeſtina,
q̃ in tali iudicio eſt paſſiua,non actiua,tamen qa tex. facit mẽtio
nem de crimine, hæc lectura vr̃ impertinens:niſi defendas eam
quia ille qui turbat,crimen incurrit,vt ff.de act.& obligat. l.ſer-
uus non in omnibus,& ff.de iniurijs,l.iniuriarum, §.fi. Vel ſi uis
aliter ſuſtinere , pone exemplum ſic: Ego antiquior poſſeſſor
agebam

ADDITIONES.

a A,B.Secundum not.An omiſſio ordinis vitiet proceſſum,vide gl.ſing.ſecundũ oẽs l.mancipium,ff.de euict.& uide Bald.& Io.de Imo.in l.ſi quęramus,ff.de teſta.& in c.exhibita,per Mod.de iud.vide Bald.in l.ſi duas, ff.de excuſ.tut.& ſcias , quod exceptio,quæ concernit inhabilitatem perſonę,debet prius opponi , vt ſentit Bar. in l.ſi quæramus,præall.& l.cum quærebatur,ff.iud.ſol.& l.liber,ſupra de pe.hęr. niſi eſſet exceptio dilatoria,vt eſt gloſſ.nota.l.propter litem , ſupra de exc.tut.ſe-cundum Bald.in præal.l.ſi quæramus,& Ang.ibi dicit,quod non,ſi eſt omiſſio or-dinis dati per formam mandati,vt cap.exhibita.de iud.Secundo, niſi propter ta-lem omiſſionem reciperentur teſtes li.non cont.vt eſt caſus in præal. c. exhibita. Tertio,niſi exceptio emergens eneruaret iuriſdictionum iudicis , vt dixit Inno. in capitu.prætere a,de dila.ideo ſuper illa eſſet principaliter pronunciandum . vi-de Io.Cal.de cau.poſſ.cap.cum dilectus,vbi ſing.limitauit iſtam l.vide , quæ dixi in d.c.exhibita,& c.cum dilectus,de ord.cog.alleg.cap.cum eccl.de cau.poſ. vide Bald.in 1.conſt.Cod.§.quibus,ad fin.adde quod pulchre dicit Bald.in l. perempto rias,ſup.de ſen.reſc.non poſ. & in l.1. C.de ſen.ex breui. reci.adde gloſſ.fin.in ca. olim,de cau.poſ.& prop.vbi partes poſſunt facere,vt præpoſteretur . vide Bartol. vbi loquitur ſin.l.prolatam,ſupra de ſen.not.in l.2.§.prius,ff.de vul.& pup.Bald. in l.ambiguitates,ſup.de teſt.Do.Fe.in c.cauſam,quæ de reſcr.Do. Abb. conſi.74. Do.Pet.in ca.1.de mut.pet.& uide gl.ſing.in c.3.de eo , qui mit.in poſſ.*ubi iudex* pronunciauit mittendum in poſſ. & condemnauit in expenſis , *ſi vult* recuperare poſſeſſorium,& ſic peruertit ordinem , quia inſimul facit illum actum , & tranſi-uit in rem iud.uide Bald.in rub.de eo,qui mit.in poſ.& Bartol.in l.2.ſu. cõi diui-vbi dicit,quod duo debent eſſe iudicia,vt ſ.unum poſt aliud *includatur*. & ibi eſt glo.ſecus ſi opponatur.vide gloſ.in c.2.de ord.cog.quando *index* pronunciauit in conuentione , & non in reconuentione.uide pro iſto text.*Doct*.in cap. cum dile-ctus.de.cau.poſ.& pondera c.qua fronte,de app.*vbi* peruertens ordinem punitur Dic,aut loquitur de ordine unius cauſæ ad ſe ipſam,ut dixit Barto.in l.prolatam. vel dic,ꝙ loquitur,quando per contemptum peruertit ordinem,quia tunc peruer titur,& ſic nõ valet iudiciũ,qd̃ eſt no.pro limitatione Bar.in d.l.prolatam.

b Et hoc verum. No.Can.in c.cum dilecta,& ibi Inn.ext.de reſc.& Imo.in c.ex rõ-ne.extra,eo.& Arch.2.q.1.in gl.ſumme.

c Exceptio præpoſterationis. Vide Cy.Bal.in l.exceptionem,ſup.de prob.

agebam interdicto,vti poſſidetis,ɔ̄ te nouum poſſeſſorem,tu no
uus poſſ.accuſabas me de vi turbatiua,iudex me non audit, ſed
cõdemnat me,ego appello,quia poſſeſſio me erat excluſiua cri-
minis,vt j.de plag.l.præſes,& pro hac lectura facit ſ.de dona.in-
ter vir.& vxo.l.ſi maritus, & eſt ſimile, ſi ego poſſideo hr̄ditatē
pro indiuiſo,& petam eam diuidi,ꝙ videns cohæres meus accu
ſat me ꝙ occidi teſtatorem,nam hęc accuſatio iudiciũ diuiſoriũ
non ſuſpendit,ut ff.fa.erciſ.l.hic ɔ̄ñr.§.1.licet finaliter talia bona
veniant confiſcanda,vt ex eis filijs delinquentis non dẽatur legi-
tima,ſicut nec de vſuris,vel male ablatis, quia potius ſunt æs a-
lienum,q̄ bona delinquentis,vt ff.de bo.dam.l.cum rõ,§.2.ff.de
iu.fiſ.l.Lucius. Vel pone aliud exemplum dũ ageremus inuicē
vti poſſ.tu expuliſti me,accuſo te criminałr,ſi ɔ̄demnaris crimi-
nałr,appelles,qa non poſſum aliter probare crīalem, niſi probē
me potiorē in poſſeſſione.Iſtam lect. ſentit gl. & eſt cautela Spe.
ꝙ potentior ſpoliet minus potentē, & niſi finito poſſeſſorio poſ
ſit crīaliter agi.puto tñ, ꝙ inquiri poſſit, quia rła,ꝙ ciuilis actio
præiudicet crīali,&c.non hẽt locum in inquiſitione, quia nullũ
præambulum iudicium pẽdet cum eo licet coram eo. Prętерea
cautela ipſa nihil valet, qa lite pendente nihil pt̄ innouari, & iõ
eiectus dẽt reponi in ſtatu primęuo, anteq̄ ꝓcedatur ad vlterio-
ra,ſed ſi expulſus procederet ad vlteriora, tunc dẽret expectare
finem litis,vt l.chirographis, §.1.ff.de admi.tut.In acquiſitione
nouæ poſſeſſionis vacantis licitum eſt ad acquirendam poſſeſ-
ſionem armata manu peruenire, ſed non eſt licitum vtroq; poſ
ſidente ſe ſolum in poſſeſſione facere potiorem,vt no.In.ext.de
prob.c.in pñtia.Põt.n.poni aliud exemplum:ſed pręmitto,ꝙ eſt
reperire poſſeſſorium maius,& poſſeſſorium minus. Poſſeſſo-
rium maius eſt omne,quod eſt priuilegiatum. Poſſeſſoriũ mi-
nus eſt illud,quod non eſt priuilegiarũ, & de hoc ponã duo exē
pla. Primũ eſt, Tu me vi repuliſti de poſſeſſione, q̄ tandem tibi
turbo: ago vnde vi,tu vero retinendæ,ſi iudex primo pronun-
ciat ſuper retinendę,põt appellari,qa interdictum vnde vi abſor
bet interdictum retinendę,ut l.j.in fi.ff.vti poſſid.Ecce aliud exē
plum:Tu & ego inuicem nos turbamus in poſſeſſione, ego pe-
to mihi confirmari poſs.ex edicto di.Adr.vt l.j.ſ.de Carb.edi.tu
intētas ſimplr̄ uti poſſidetis:mõ ſi iudex petitione mea neglecta
prouunciat ɔ̄ me,appellari põt. Mõ ego quęro,ſi oppoſita exce-
ptione prępoſterationis,ſeu ordinis iudex ꝓnunciat ɔ̄ exceptio-
nem,nunquid ſnĩa ſit ipſo iure nulla:Gl.tangit hic.Sed tu dicas,
ꝙ aut iudex pronunciat aſſumpta cã iuris,ut quia dicit exceptio
nem ineptam, & ipſo iure non valet ſnĩa: aut aſſumpta cã facti,
vt quia dicit exceptionem non veram,vel non aſſignat aliquam
a cãm in ſnĩa;tunc ſnĩa valet,*a* ſed põt appellari, quia non pronun
ciat ſuper ordine iuris,qui eſt ordo immutabilis,ſed ſuper facto,
quod eſt mutabile,quicquid gl.dixerit.In gl.pone caſum ibi,ve-
nerit poſſidentem.ſ.turbandum, ut no.ff.quod met.cau.l.extat.
& ibi dicit gl.ꝙ turbare non ſolum eſt quo ad poſſeſſionem, ſed
5 probationem reddere obſcuram.† In eadem gl.ibi,cum tracta-
retur,ſ.per duos libellos,vel per unum tñ,quia interdictum uti
poſſi.eſt interdictum duplex,ut l.3.ff.de interd. Ibi, unus alteri ĩ-
tulit uim.ſ.expulſiuam. Nam expulſus ab aduerſario lite pendē
te dẽt uincere in interdicto uti poſſidetis, ſi tpe expulſionis poſſi
debat,& iſte eſt intellectus huius gl. Vel dic aliter,ut ſ.dixi.In ea
dem gl.ibi, ſm Io. hic erat cumulata criminalis ciuili ab eadem
parte. Sed qñ vnus ageret ciuili,alter criminali,vr̄ quod crīalis
deberet præferri,ut l.j.ſ.de ord.iu.Vel dic,ꝙ cum interdicto vti
poſſi.vterq; intelligat agere,perinde eſt, ac ſi ſub eadem parte,ꝓ-
poneretur ciuilis,& non criminalis, ſ.poſt litem conte.in ciuili.
Sed ante ingreſſum iudicij ciuilis cã prefertur crīali,tanquã ma
ior,& obſtatiua,ut in l.ɔ̄ria.Ibi,ſi de vi. dic ut not.ff.de acq.poſſ.
l.naturaliter,§.nihil commune,& l.cum fundum, §.fin.ff.de ui,
& ui arma.Ibi,non ualet, quia contra ordinem ſubſtantialem,
ſed in lege noſtra eſt ordo accidentis. In eadem gloſ.ibi,quarti
ponunt, hæc falſa quia pronunciare ꝙ ſuper criminali ſit proce
dendum,eſt pronunciare rite,& recte,ut ff.de iud. l.qui prior ap
6 pellat. † Extra quæro, vtrum exceptio dominij *b* obſtat agenti
b interdicto unde ui? Communis opin. eſt ꝙ non,duab.rationib.
Prima,quia uiolentia elidit dominium opponentis. Scđa,quia
ſpoliatus debet ante omnia reſtitui,ut j.ad l.Iuliam, de vi.l.ſi qs
ad te fundum.Eſt & tertia ratio, quia ex dolo non dẽt conſequi
pręmium poſſidendi,ut ff.de fur.l.itaq; fullo.vnde ſi purgetur vi
tium,non debet audiri ſuper proprietate, ut ſupra.de ſeru.fug.l.
cum ſeruum.Sol.diſtingue,aut ꝗs petit,ratione iuris,aut rõne
facti.primo caſu,aut illud ius nullo mõ cadit in agentem, & re-
pellitur; ut ſi intruſus petit reſtitutionem beneficij, uel mona-
chus prætendit ſe ſpoliatum uxore,quod eſt impoſſibile, ut not.
Inno.de filijs presby.c.conſtitutus,aut illud ius eſt poſſibile fun
dari in agēte,& tunc debet ante omnia reſtitui, ut extra de elec.
c.querelam,& 2.q.1.c.in primis, & inf.de agr. & cēſi.l.ſi coloni,
lib.11.Secundo caſu,cum petitur reſtitutio facti,i.corporalis poſ-
c ſeſſionis:refert,aut uiolentia nõ elidit ius dominij, *c* puta violē-
tia prælati,quæ nõ nocet eccleſiæ,ut no.j.unde ui.l.ſi quis in tã-
tam, & tunc ſi quidem eccleſia habet promptam probõnē, ex-
ceptio obſtat:ſi non,tunc non & ad iſtum caſum adapto gl.quæ
eſt,ff.de iud.leg.ſi de vi. aut violentia elidit ius dominij,& tunc
non obſtat exceptio,vt c.redintegranda & in c.ſæpe,de reſti.ſpo.
& in l.ſi qs emptionis,§.ſed ſuper hoc,ſ.de p̄ſcr.30.ann.Quid er
go dices in filio ſpoliato ea poſſeſſ.q̄ continuatur in ipſum iure
ex patris ſucceſſione,vt no.ff.de lib.& poſth.l.in ſuis. Rñ.obſt.ſi-
bi exceptio, qa ipſe non vr̄ proprie ſpoliatus, ſed non adipiſci, vt
d j.vnde vi.l.fi.Nam non eſt verum, ꝙ exiſtentia *d* ſui hr̄dis tranſ-
ferat poſſeſſionem ipſo iure, niſi apprehendatur,vt ff. ſi qs teſta.
lib.eſſe iuſ.fue.l.j.§.Scęuola.& ff.de acq.poſ.l.cum hæredes,& ff.
ex quib.cau.ma.l.cum miles,in prin.Quidam tñ dicunt,ꝙ in ſuũ
hr̄dem,ſtatim quod aĩo ſe immiſcet, trãſit ciuilis poſſeſſio, quia
nullũ eſt mediũ inter mortē p̄ris, & poſſeſſionē filij, & ſm iſtud
filio competeret interdictum vnde vi.ſed prima opi. verior eſt.

ADDITIONES.

a P.D.Sententia valet. *Adde per eundem in addit ad Spec.* ꝙ *huiuſmodi præpoſterationis* exceptio oppoſita & reiecta *proceſſum* non reddit nullum,in cauſa tamē appel.denuò agitabitur,& hoc eſt,quod hic dicit poſſe appellari,aduerte tamen, quod huiuſmodi exceptio in appellationis cauſa non opponitur, iuxta doctr.Cy. & Bal.in l.per hanc,C.de temp.app. Et *rurſus* adde præpoſterationem eſſe ordinis abuſum, præmittendo id quod ſequi oportuit de iure, & de facto, & ſecundum eundem Bald.in l.præpoſteri.C.de teſtam.& *tamen exceptio* omiſſa proceſſum non vitiat,quoniam ea eſt dilatoria de quo per *Alex.*in conſ.13.3.parte.
b Exceptio dominij. Vide Bal.in l.naturaliter, §.nihil *commune, in* 3.combinatione,ff.de acq.poſſ.cum concor.
c Ius dominij. Iſtud elidere ius dominij non conſideratur in *materia iſta*,ex quo qs non priuatur ipſo iure dominio,l.ſi quis in tantum,cum gl.in *ver.amittat.infr.*vnde vi.not.Ant.de But.in c.2.ad fi.extra,de cauſa poſſ.ſcripſi poſt *Bar. in l.naturaliter*,§.nihil commune,de acq.poſſ.ff.
d Exiſtentia. Vide Ang.in l.in ſuis,ff.de lib.& poſth.

LEX II.

1 *Fictio,& veritas differunt,*
2 *Iudices dicuntur duo extremi in materia appellationum.*
3 *Appellatio nunquam videtur remota a* Principe,*niſi ſpecialiter ſit dictum.*
4 *Legatus de latere non poteſt apponere clauſulam,appellatione remota,niſi ſpecialiter ſit ei conceſſum.*
5 *Legatus de latere,etiam* ꝙ *in priuilegio habeat poteſtatem decidendi cauſam appellatione remota,tamen alij committere non poteſt.*
6 *Partes poſſunt conſentire,*ꝙ *cauſa committatur appellatione remota,quo caſu non poteſt appellari.*

NOUUM. A delegato principis appellatur, licet in cau-
ſa ſibi commiſſa authoritate Principis fungar̄.
h.d. Duas hẽt lect. & vtraq; vera.prima lect. loquitur in ſnĩa la-
ta ex delegatione,& hanc hic proſequar.Secunda lect.loqtur in
ſententia lata ex relatione,& hanc proſeqt Iac.But.Ego declara
ui,ſ.tit.l.j.fi.& iõ non repeto.& no.hic gl. de materia relationis.
1 † Item no.ꝙ aliud eſt fictio,aliud veritas.vt ff.de relig.l.oſſa. in fi.
a Item no.ꝙ licet cã fuerit commiſſa a Principe,*a* tamen poterit a
delegato,ſeu commiſſario hmõi apellari. Falit in duob. caſibus.
b primo,*b* ſi Princeps dedit certum,& determinatum mãdatum
quod commiſſarius ſeruabit ad vnguem,vt extra de app.cap.no
uit.Secundo fallit,qñ remedium appel.ſublatum fuit expreſſe ĩ
litera commiſſionis,vt ff.a quib.appel.non li.l.1.§.fi. Circa hunc
articulum de cła,appłone remota,ſic diſtingue.Aut in poſſeſſo-
rio,& non appellatur ēt vbi alias appellaretur in aliquo ſpãli ca-
ſu,ut aliquid operetur,qa ampliat nãm poſſeſſorii. & remouet
obſtaculum.ar.no.in l.j.§.item nunciatio,ff.de ope.noui nun. ꝑ
2 Iac.de Are.Aut in petitorio.Et tunc † cõſidera,ꝙ in mareria ap
pellationum duo ſunt iudices extrem.ſ.iudex a quo,& iudex ad
quem.Modo dico,ꝙ reſpũ iudicis a quo operatur, ꝙ non tene-
tur deferre appel.& innouata per iudicem a quo, nõ retractant
per effectum huius appel.quæ non cõcludit iudici a quo,ſed iu-
dici ad quem.ext.de app.c.paſtoralis.Concludit ēt litigatoribus:
& iõ per litigatores authoritate propria nihil poteſt innouari, ꝑ
illam reg.vt lite penden.Dixi ꝙ non concludit iudici. quod ve-
rum eſt,niſi ſciat,vel ſcire debeat appłonem iuſtam,quia cãæ ap
pellationis fundantur a legib.1.per articulos legum:ſi enim nõ
eſſet illa clauſula,teneret deferre appłoni dubiæ,ſed quo ad iu-
dicem,cum ſit ipſe Princeps,nihil operatur,qa Princeps nõ vult
facere aliquid iniuſtum,vt l.ex facto,ff.de vulg.ſubſti.Si tñ Prin
ceps committit cauſam iſtius appłonis ſimiliter iuſtitia exequē
da eſt,vt ff.de in integ.reſt.l.omnes.& j.eo.ti.le.eos,& j.de temp.
appel.l.per hanc. Aut loquimur in alijs.actib.perſonalibus,& idē
quod in realibus. Et vnum ſcias,quod clauſula appellatio.remo
ta,nihil operatur,ſi apponatur ab alio,quam a Principe, vel a p̄-
fecto prætorio,in cuius locum ſucceſſerunt Reges terræ, a qui-
bus apellare non licet.quod dic,vt dixi ſupra de ſent.& interlo.
c l.cum ſolitum.Sed pone,*c* quod Princeps delegauit vniuerſitatē
cauſarum

ADDITIONES.

a A Principe Vide in l.etiam,inf.eo.
b Primo. Vide in l.ab executore,inf.quo.app.non reci.
c And.B.Sed pone. Quando committitur cum omnimoda, & plena poteſtate.Vide Bald.in auth.ingreſſi,ſup.de ſacroſanct.eccleſ.Doct.in l. cum hæredes, ff.de acq. poſſ.

cauſarum Titio,adijciens hæc verba,cũ plena,& oĩmoda ptãte.
4 Item quid in legatis de latere? Rñ.appellari põt, † quia Princeps
nunquam vr̃ appellationem remouere, niſi noĩatim hoc dicat.
† †Sed nunquid Legatus de latere poteſt apponere hanc clauſulã?
Rñ.non,niſi ſit ſpãliter ei conceſſum,vt ff.de offic. Procon.l.nec
5 quicq̃,in fi.Sed † quid ſi in ſuo priuilegio dr̃,ꝙ poſſit ſnĩam dice
re appel.remota,an poterit alij cõmittere appel.remota? Rñ:nõ,
quia iſta cl'a cum ſit ſup.ius poſitiuum,ſemper reſpicit induſtriã
perſonalem,quaſi ius ſingulare,vt in effectu no.Ber.extra,de of-
6 fi.deleg.c.paſtoralis,§.præterea. Sed † quid ſi cã eſt commiſſa de
conſenſu partium? Reſp.aut ſine cl'a,appel.remota, & poteſt ap-
pellari, vt ff.de appel.l. ex conſenſu. aut partes conſenſerunt ap-
poni dictam clauſulam,& tunc non licet appellare,vt l.fi. §. fi.J.
de temp.app.& c.cauſam.extra.de re iud.

L E X III.

1 *Nouatio in reuocatione attentatorum,an fieri poſſit.*
2 *Appellatione pendente ſicut nihil eſt innouandũ , ita nec pendente querela.*
3 *Appellatione pendente attentata a parte, Iudicis officio reuocari debent.*
4 *Lis ſuper officio quo petitur attentata reuocari an conteſtari debeat.*
5 *Iudex ad quem an inhibere poſſit parti ne aliquid innouet.*
6 *Appellatio prima,vel ſecũda in appellationis geminatione , an inſpici dẽat.*
7 *Appellationis ius ſibi reſeruare,eſt cautela optima.*
8 *Deliberatio eſt triplex.*
9 *Iudex a quo appellanti præſigere terminum non poteſt ad appellationem proſequendam.*
10 *Bannitus appellans,interim offendi non poteſt.*

Appellatione. In præiudicium, vel derogationẽ ap
pellationis ĩterpoſitæ,vel interponẽ
dę,ẽt ſi ſit reiecta,nihil eſt innouandum.h.d. Et dic, ꝙ ordo in re
uocatione attentatorum talis eſt,quia primo conſtare debet dif-
finitũ,ſcđo appellatum,tertio attentatũ,vt no.Io. Mon. in c.non
1 ſolũ,de app.lib.6.†Opp.ꝙ imo fiat innouatio,J.de tempo. appel.
l.per hanc.& J.eod.l.antiquiorẽ.& ff.quod cum eo.l.j.§. Tit. So.
triplex eſt innouatio.ſ.legis,Iudicis, & partiũ. p legẽ bene fit no-
uatio intra tp̃s appellandi,quia dãnatus fit infamis,vt l.furti, §.j.
ff.de infa.Bar. Sed improprie loquitur. quia iſta infamia non eſt
aliud,q̃ ſnĩa infamãs,& inter ſnĩam,& infamiam nullum eſt me
dium,& iõ non eſt innouatio.Secunda eſt innouatio Iudicis,&
tunc aut loqueris de iudice a quo,& nihil poteſt innouare,ff. nil
no.appe.interpo.l. nam pendet appellatio ẽt antequam interpo-
natur.i.quo ad potentiam, ſed poſtea deducit ad actum appella.
ſecuta.pendet ergo prius in potentia,ſecundo pendet in actu: &
ſi ſæpius appellat, non ppea receditur ab appellatione prima, vt
plene no.in c.bonę.extra de app. in Nouella. Alia eſt innouatio,
q fit p Iudicẽ ad quẽ,& iſta eſt pmiſſa,dummodo duo ɔcurrãt.ſ.
qđ appellatio ſit interpoſita,& pendeat, quia iudex ad quem eã
admiſit, vel admittere debuit;vel Iudex a quo detulit,quia tunc
iudex ad quem tenet admittere.vt ff.de appe.rec.l.ſciendum, &
ff.de iniuſto teſta.l.ſi quis filio exheredato,§.hi. Scđo,ꝙ fiat ſm
naturam diſceptationis,vt d.l.per hanc.Tertia eſt innouatio par-
tium,& tunc refert,aut fit ab appellante,aut fit ab appellato. Pri
mo caſu,aut eſt appellationi contraria, & ſtatim non eſt renũcia
tum appellationi:aut non ɔ̃ria,& tunc debet reuocari vt l.chyro
graphis,§.1.ff.de adm.tut. Scđo caſu, aut iudicium pendens ſup
app.ſilentium imponit, & debet reuocari p viam attẽtati, vt ex-
tra,de elec.c.cum nobis olim.& no.Inn.extra,de ɔſt.c.cũ M.Fer
rari.& extra de exc.c.dilecti,ff.de ap.c.cũ ex ea.& in Aut. vt nul.
iud.§.illas.In hac aũt reuocatione attentatorum poſtquã eſt ap-
pellatum,quia fit offõ Iudicis mercenario, non requirit libellus
ſicut nec in acceſſorijs,vt ff.de interro.act.in rubr.adde qđ no.in
2 l.fi.§.ſi a non competen.Iud.† Quæro, nunqđ ſicut appellatione
a pendente *a* nil debet innouari,ita ſit,ſi non procedit via appella-
tionis,ſed ſimplicis querelæ? Sol.dic vt no. Io. Mon.in ca.ſi poſt-
b quam,*b* de elec.lib.6. Vlterius ſcias,ꝙ ſicut pendente appel.nihil
c eſt innouandum,ita pendente recuſatione *c* Iudicis,vt no.1.q.7.
c.patet.& per Hoſt.ext.de appel.cum ſpeciali.& facit ad l.noſtrã.
ext.de app.c.1.& ca. ſuper eo,el 1.& c.cũ teneamur.& ca.conſti-
3 tutus,& ca.bonæ.† Quæro, vtrum attentata app.pendente inno-
uata a parte reuocent de plano,& ſine libello ex ſolo iudicis offi
cio? Rñ.ſic,vt plene no.Io.Mon.in c.cupientes,in magna gl.ſua,
de elect.li.6.duo tamen probari debent,ſ.innouatio,& ꝙ lite pẽ-
dente,ſm eum,& qđ ibi declarat hęc lex,& eius materia.Itẽ ait,
ꝙ ſi appellatio dicat nulla,& hoc poſſit ſtatim probari,qđ nõ fit
reuocatio. Ibidem ait, ꝙ licet pronunciet ɔ̃ appellantẽ. tñ non
fit reuocatio reuocationis ipſo iure, quia debet puniri Tabellio
de attentatis. & quia iſta reuocatio fuit quædam interlocutoria,
quæ ſm eum tranſit in rem iudicatam.Ibidem ait, ꝙ tũc per Iu
dicem intelligat innouari,qñ innouat per Iudicem a quo, quia
translata erat ab eo iuriſdõ:& ideo non habet ptãtem attentãdi.
Ibidem ait,ꝙ ſi in libello eſt repetita reuocatio innouandorum,
cum innouatur,p̃t peti.reuocatio offõ iudicis mercenario:& li-
cet prima petitio ſit ordinaria,non tollit hanc extraordinariam,
quia venit ad coadiuuandum,ut no.in ſimili.ff.de rei vend.l.1.§.
d per hanc. Ibidem ait,ꝙ pendente lite ſuper ſponſalibus *d* ſponſa-
põt ɔ̃here matrimonium cum alio, ẽt ɔ̃ iudicis prohibitionem,
4 ſi aliud matrimonium non obſtat,quod tene menti. † Quæro,
e an ſuper officio, *e* quo petitur attentata reuocari, debeat lis con
teſtari? Reſp.non,quia petitur officio Iudicis mercenario,ut no.
ff.de interrog.act.ſuper rub.& no.in c.cum teneamur. extra,de
appel.in Nouel. Si tñ lis conteſtatur,debet expectari diffinitiua
ſuper iſto articulo, quinimo & ſuper libello appel. ſm Spec. qđ
Io.And.non placet,ut ipſe no.in c.nõ ſolũ,de app.li.6. in Nouel.
cuius dicti rõ efficax eſt, quia articulus innouationis examinat
ſeorſum a principali,& hoc verũ,niſi talis eſſet innouatio, quæ
de ſui natura non poſſit reſcindi, niſi per diffinitiuam forman-
dã ſuper applõne, & habes caſum expreſſum in l. chirographis,
5 §.1.de admin.tut.† Quæro,nunquid *f* Iudex ad quẽ poſſit inhibe
re parti,ne aliquid innouet? Rñd.ſic,ſi eſt pñs,vel contumax,qđ
eſt verum in app.ab ipſa diffinitiua, vbi Iudex tacite ẽt inhibere
vr̃,ſecus ſi ab interlocutoria,ut no. In c.non ſolũ, de app.lib.6. in
6 Noue. † Et quia ſuperius tetigi *g* de geminatione appe. reuoco
hic in dubium,vtrum inſpiciatur *h* prima appellatio, vel ſecũda.
Circa quem articulum ſic diſtingue, aut altera eſt interpoſita ri
te,altera non rite;& inſpicit rite interpoſita, quia illa ſnĩa reſcin
dit,& iuriſdõnem ad ſuperiorem deuoluit,ff.iud.ſol.l.pe. & arg.
ff.de leg.3.l.ſi iure,non.n.vr̃ geminatum,quod prius non erat ri
te factũ,vt in c.1.de ſacra.non iteran. Aut vtraq; appellatio erat
rite interpoſita,& tunc vr̃ ꝙ inſpiciat appel.prima,quod ſic pro
batur . Nam ex ſcđa non auget effectus,qđ ſic probo,duo ſunt
effectus immediatæ app.ſ.reſcindere,& deuoluere.Sed p applõ
nẽ prima ſnĩa eſt reſciſſa. Itẽ iuriſdõ eſt deuoluta,ergo qđ factũ
eſt,fieri non reſtat,vt in ſili no.gl.in l.iuriſgentiũ, §.pactus ne pe-
teret.in gl.magna,ff.de pac.ibi cũ dicit, quia primũ iam fecit qđ
a ſequenti fieri nõ põt.Porro nõ p̃t dici,ꝙ fiat nouatio, qa nunq̃
reperimus,ꝙ nouatio fiat niſi per ɔ̃ctũ ſtipulationis: vñ ſi qs aĩo
nouandi in iudicio pro alio compareret, nouatio non fieret ipſo
iure,niſi interueniret ſtipulatio iudicatum ſolui. Sic igit app.ſe-
cunda primam non nouat.Item appellatio ſecunda non euellit
de corpore primæ appellationis, ergo ſecunda appellatio nõ re-
funditur in primam, tunc arguo ſic , tp̃s appellandi hẽt ſe ad ap-
pellatio.futuram, ſicut potentia ad actum , ſed potentia redacta
ad actũ non eſt amplius potentia , ergo poſterior appellatio im-
poſſibilis eſt,& fruſtratoria. Pręterea appellatio prima conſum-
pſit pronunciationem,ergo qđ ſemel eſt conſumptũ, iterato cõ
ſumi non p̃t , qa nihil reſtat ɔſumendum , vt ff.de iniuſto teſta.l.
nã,& ſub ɔdõne,§.rumpendo,& hoc ſentit Iac.But.J.eo.l.litiga
toribus.Præterea decem dies dant ad deliberandũ,vt no.in Cle.
ſi applõne,in gl.magna.ſed qui appellauit iam deliberauit,l.quã-
diu.ff.de acq.hæred. Bar.in hoc articulo diſtinxit, aut applõ pri-
ma eſt interpoſita ſaluo iure appellandi,aut ſimplr̃. primo caſu,
aut prima app.fuit facta viua voce,& ſecunda in ſcriptis;& tunc
appe. ſecunda non eſt ſcđo loco appellare , ſed eſt non ſcriptam
redigere in ſcripturam; & iõ conſideratur tp̃s appe.primæ , non
quia prima, ſed quia vnica, ff.de hæred. inſt.l.aſſe toto, ſupra de
teſt.l.publicati.ff.de iudi.l.exigere dotem, & ſi apoſtoli eſſent pe-
titi prima vice,non eſſet neceſſe eos vlterius petere, & deberent
ibi apoſtoli eſſe reſponſales appellationi primæ,& non ſecundę.
Et ex hoc ſequitur,ꝙ ſecunda non dr̃ plenior quã prima,ſed di-
citur eius memoria, etiã ſi ſecunda continet cãs expreſſas in ea,
quas prima non continebat,quia hñr pro contentis in appellatio
ne a diffinitiua, vt ff. de app. l. Seio. vnde exprimere de nouo eſt
quædam declaratio, ſed non eſt effectiuum alicuius noui effe-
ctus,vt ff.de teſt.l.hæres palam, §.ſed ſi notam.Si autem vtraque
appe.eſt in ſcriptis interpoſita , tunc bene eſt verum , ꝙ appella
tio

A D D I T I O N E S.

a A.B.Appellatione pendente.Sicut appellatione pendente nil eſt innouandum,ita & pendente querela.tu vide gl.ſing.in l.1.ſup.de ſent.præfe præto.ſicut regulatur appellatio,ita & querela,ſeu declamatio.l.vnica. ff.nil nouari app. interpo. quod eſt verum,niſi innouaretur per tertium,vt eſt gl.ſing.ſecun.Bald.in l. creditor, ff. mand.ita retulit in l.qui a latronib.ff.de teſt. & l.ſi quis filio, § quid tamen, ff.de iniu.teſt.& ibi ponit limitationes notabiles , quas vide.& vide eundem in c. 1.§. ſancimus,quo tem.mil.in vſib.feud.vbi ponit duas.& vide eundem in l.iuriſiurã-di.ſup.de reb.cred.vbi ponit vnam.vide Ang.in l.furti,§.1.ff.de his,qui not. infa. vbi late ponit.vide Bar.in l.poſtquam,§.Imperator,ff.vt le.no. caue. & ibi eſt caſus ſing.quem omnino vide. & quid ſi app.eſt deſerta , an tunc innouata appell. pen.debeant caſſari.vide dom.de Rota in deciſ.nouis.in prima deciſ & Ang. in l. cum ſecundus,ff.de diſt.pign.& in l.tutor, ff. de vſur.vbi eleganter loquitur. vide quæ notaui ad do.Ant.in c.cum dilecti,de exce.

b C.ſi poſtquam.Ponit ibi Io.Mon.in verſ.celebrata,& vide quod no.Bal.in l.1.ſup. vt in poſſ.leg.

c Accuſatione.Vide Bal.in l.fi.ſup.tit.1.

d Super ſponſalib.Vide Ant.de But.in c.bonæ.extra,de app.

e Super officio. Vide Bar.in l.1.ff.nil no.app.inter.

f Nunquid.Vide Imo.in l.4.§.condemnatum,ff.de re iud.

g A.Bar.Superius tetigi.De geminatione appellationum , vide Bal. qui tenet contra Bar.in c.1.§.ſancimus,quo tempore mil.in vſi.feu. & vide not. in l.cum procurator,ff.de ope.no.nunc.

h Vtrum inſpiciatur.Vide late per me in l.1.§.libelli,ff.eo. & Bal. in l.litigatoribus , in prin.inf.eo.

tio ſecunda non eſt executio primæ,ſed eſt appella.noua: tñ in-
ſpicitur tp̃s primæ, quia ille eſt terminus a quo incipit tp̃s appel-
lationis proſequendę ita no.Bar.ff.de ope.no.nunc.l.cum procu
a rator.In appellatione *a* aũt ab interlocutoria, ſi prima continet
vnam cãm,& ſecunda ſecundam,non ɔ̃riam primæ,augetur ef-
fectus,& appellans põt ꝓſequi quam vult, & ẽt vtramq; ſimul,
ar.Inſt.de excuſ.tutor.§.ſi plures,Inn. & Io. And. videntur indi-
ſtincte dicere,ꝙ appellans poſſit indiſtincte proſequi quam vult,
& ẽt vtranq; ſimul,quia geminare appe.non nocet,ſm Innocen
tium.Conſidera,ꝙ app.tria operatur;quia reſcindit.Item deuo-
b luit.Item ſuſpendit,*b* ſeu differt.mõ confiteor, ꝙ quo ad prima
duo ſecunda appell.a diffinitiua nihil operatur: ſed quo ad diffe-
rendum tp̃s appel.proſequendæ bene operatur. nec eſt hoc no-
uum,ꝙ minor dilatio extendatur,vt ff.de præt.ſtip.l.pen. Ex hoc
ſequitur,ꝙ deſerta prima appella.non eſt deſerta ſecunda appel
latio,nec ſnĩa confirmata,imo certe nec appe.prima eſt deſerta,
quia tempus proſequendi eſt prorogatum,ſi.n.prima eſſet deſer
ta,iam ſnĩa tranſiuiſſet in rem iudicatam, & oĩs appellatio eſſet
conſumpta.qđ falſum eſt,tenendo opi.Inn.& Io.And.quam te-
7 neo. † Et no.hæc,quia ſubtilia,vtilia,& quotidiana ſunt.Bene fa
teor ꝙ bona cautela eſt ꝓteſtari, & reſeruare ſibi ius iterum ap-
pellandi,quæ reſeruatio procedit,vbi actus eſt reiterabilis,inter-
pretabilis,reformabilis,vel mutabilis:ſed ſi eſſet præciſus,& im-
mutabilis,reſeruatio talis nõ valeret,vt no.in l.item Labeo,§.fi.
ff.famil.erciſcun.in gl.parua.vnde ſi adires hæreditatem,vel bo-
norum poſſeſſionem agnoſceres,ſaluo iure iterũ agnoſcendi,
& repudiandi: iſta ꝓteſtatio non valeret eo ꝙ actus hmõi muta-
8 ri non p̃t,vt l.ſicut ſ.de repud.hered. † In glo.2.dic, quod triplex
c eſt deliberatio.prima *c* partis an appellet,& qualiter:& circa hoc
d quæritur,an alternatiue *d* poſſit appellari? & Ioan. dicit,ꝙ non.
Alij contra, & melius, quia quando alternatiua cadit inter duo
extrema,quorum vnum eſt habile,aliud eſt inhabile, reſoluitur
in ſolutam,ſiue in ſimplicem,vt l.proinde, ff.de ſtip. ſer. Item ſi
duo extrema eſſent habilia, puta appellat ab Epõ. & Archiepõ,
vel Papa alternatiue,nunquid aditio Principis vitiet appellatio-
nem,qđ vr̃?vt ff.de app.l.1.§.ſi quis in appellatione. & l.ei cuius,
ff.de app.reci.ibi,ſed Principem nec erit in p̃tãte iudicis a quo da
re apoſtolos ad quem velit,ſed dabit eos ſimpliciter.Alia eſt de-
liberatio iudicis a quo.Nam iudex a quo,interdum deliberat an
appellatio ſit recipienda per eum;nam ſi conſtat,ꝙ appellans ſit
verus ɔtumax,non recipit eã,vt no.in c.ſi aũt, de dol. & cont. in
Clem.non tñ pronunciabit ad recipiendam; quia pronunciatio
iuriſdõnis,ſua non eſt,ſed abſtinere a receptione facti, ſua eſt, ut
ff.de app.reci.l.ei cuius,& l.ſciendum,ſed ſimpliciter dicet, non
recipimus literas appł̃onis:& expediet factum ſuum ea non ob-
ſtante.Item iudex a quo deliberet qualiter dandi ſunt apoſtoli,
vtrum delatorij,an refutatorij. Item deliberet, quãtum tempus
e ſit dãdum ad iter arripiẽdum,vt no.j.eo.l.ſi preſes.Eſt *e* & tertia
deliberatio quę pertinet ad iudicẽ ad quẽ, an teneat̃ appł̃onem
admittere.ſ.vt introducat̃ cã appe.coram eo,necne,vt ext.de ap.
c.cum in eccleſia & in ca.Romana,§.ſi vero.& §.ſi aũt,de app.
li.6.& conclude,ꝙ quælibet iſtarum deliberationum facit vt of-
ficiũ iudicis interim conquieſcat.h.d.hæc lex notabilis cum ſua
gl.Vnum ſcias,ꝙ qñ ad offĩm iudicis ad quem pertinet inhibere
iudici a quo,ſp debet p̃mitti per Iudicẽ ad quem, antequam in-
hibeat iudici a quo,illa deliberatio, an appellatio ſit recipienda,
& demum ea recepta p̃t inhibere,quia non p̃t ad inhibẽdum ꝓ-
f cedere ſine cauſę cognitione,vt ĩ d.§.ſi vero.Quero,vtrũ iudex,*f*
qui dat apoſtolos non qualificatos.i.non dimiſſorios nec refuta-
torios,nec reuerentiales,ſed ſimplices, intelligat̃ appł̃oni defer-
re:dic ꝙ ſic,vt no.Io.Mon.in c.1.de app.li.6.in gl.in 30. In glo.2.
9 ibi,ſtatim proſequeris. † Nota, ꝙ *g* iudex a quo nõ p̃t appellanti
præfigere terminum ad appł̃onem proſequendã.dicit decretalis
quod iſte terminus reſoluit in terminũ comparendi coram iu-
dice ad quẽ,ita ꝙ eo comparente conſumptũ eſt p̃ceptũ, vt ext.
de app.c.ex inſinuatione.In glo.tertia ibi,vel quid ſimile, hoc li-
mita,vt.l.poſtq̃.§.Imperator.vt leg.nom.caueat.per Dyn ibi oĩ-
no vide.In glo.vltima.iſta glo. format oppoſitionem de fructib.
Item de teſtib.apertis.Item de appł̃onum numero, quæ ɔ̃ria nõ
obſtant, quia iſta ſunt conſecutiua appł̃onis, Item interſerit de
mutatione libelli originarij,& notabiliter concludit,ꝙ in cã ap-
pellationis libellus non p̃t emendari. Item opponit de ſupplica-
h tione. Extra hoc oppo.*h* de c.ſuſcitata,de in integrum reſt. dic vt
10 ibi. † Et nota per regulam huius legis, quod ſi bannitus *i* appel-
i let,quod interim nõ poſſit offendi impune ex forma ſtatuti,quo
cauetur quod offenſo bannito iniuria ſit impunita. quod verũ
eſt,ſi per appellationem petat ſe eximi de banno: ſed ſi alio mõ
q̃ per viam appellationis,cum ſit bannitus,ſe petat eximi de bã-
no,poterit impune offendi,qñ interim pro bannito hr̃,vt l.ordi-
nata.in prin.& l.ſi cui,§.fi.ff.de libe.cã.& de acq.poſſ.l.3.§.ſi ſer-
uus.ſm Dyn.Sed ego dico,ꝙ ſi rę vera bannum erat nullum,de
bet offendens puniri: quia non merebatur executionem, vt l.ſi
quis filio,§.quod ſi quis,ff.de iniu.teſt. & ideo expectandum eſt
ꝙ pronuncietur ſuper nullitate,ſuper qua puto ẽt occiſo banni-
to poſſe pronunciari, quia durat iudicium propter acceſſoria,li
cet principale ſit ſopitum,ar.ff.ad Silla.l. Caius, & inf.de adult.l.
K fi.ff.de rei vend.l.vtiq;,non tñ dico, ꝙ ſola intentatio *K* nullita-
tis pronunciatũ reſcindat: iſtud ẽt ñ eſt uerũ,qa nullitas nõ tẽdit
ad hæc. imo reſcindere,& nullum eſſe ſunt ɔ̃ria in origine,qđ.n.
nullum eſt, reſcindi non põt, & qđ reſcindi p̃t, non eſt nullum
vt ff.de iniuſto teſt.l.nam & ſi non ſub conditione, §.rumpẽdo,
& no.in c.ſi appellationem,de app.in Clem.In gl.fi.ibi,qui quan
doque deponuntur, ideſt qui ſequeſtrantur apud congruã per-
ſonam, & hoc verum, ſi poſſeſſor: ſecus ſi actor,& dic ut infra
quo.app.non re.l.ab executore. Quæro, vtrum minor appellat.
pend.ab ea non recedendo, poſſit ɔ ſnĩam petere reſtitutionem
in integrum; Gloſ.dicit ꝙ ſic,in l.pen.ſ.ſi aduer.rem iud.& not.
in Spe.de app.§.qualiter. circa fi.ſ.ſuſpenſa cauſa appellationis,
non autem procedit ſimul ſuper vtra ue.

ADDITIONES.

a In appellatione.Vide Sal.in l.ſi quis libellos. inf.eo.
b P.D.Suſpendit.Appellatio ſuſpendit,& an extinguat, vide per iſtum in l.ſi cauſa,
in ſecundo no.C.de tranſa.Bar.& Alex.in l.1.§.fi.ff.ad Turpil.& in l.intra vtile,ff.
de min.& in l.eius,ver.2.quæro,ff.de app.rec.per eundem Alex.in conſ.35.par.4.
Fran.de Are.in d.l.ſi cauſa.Ang.in l.furti,ff.de infa.& in repe.l.tale pactum.§.qui
prouocauit,ff.de pact.Et adde quod Ang.in d.l.furti, ait appellationem ſententiã
excommunicationis,ſuſpenſionis,vel interdicti non extinguere.
c Prima.Vide Bal.in l.1.inf.tit.1.
d Alternatiue.Vide Ang.& Rom.in l.1.§.ſi quis, in fi.ff.eo. & Bald.in l.cum propo-
nas,in fi.inf.de bon.auth.iud.poſ.& ibi Ang. & Sal. tenet cum Bal.
e Eſt.Donec deliberatur,naturaliter poteſt innouari,ut l.conſtitutiones,& ibi Doc.
ff.eodem.
f Vtrum Iudex.Idem tenet Abb.antiquus in c.dilectis filijs,& ibi ſequitur Anto.de
But.ext.eo.& quid ſi ſimpliciter Iudex recipiat appellat. an videatur deferre. vide
Abb.in c.oblatæ,& quod ibi dixi.ext.eo.
g No.quod vide Barto.in l.præſes.inf.eo.
h A.B.Extra hoc oppoſ.An interim cum appellatur, bannitus poterit offendi, ponit
plene Bal.& Io.in l.qui a latronib.ff.de teſt.& Ang.in l.4.§.condemnatum, de iu-
dic.& Bal.in auth.quæ ſupplicatio ſupra de prec.imper.offer.& Bart.& Mod.in l.
3.§.ſi ſeruus,ff.de acq.poſſ.Ang.ff.de fideic.liber.l.cum vero.do. Pet.de Ancha.in
c.apoſtolicæ ext.de appe.
i Si Bannitus. Vide Bar.in l.2.§.ſi ſeruus,hic allega.
K Sola intentatio.Ad hanc quæſtionem facit, quia pendente nullitate non impedi-
tur executio,ut per Ang.& Imo.in l.4.§.condemnatum,ff.de re iud.

LEX IIII.

1 *Appellationis proſequendæ cauſa,duob.menſib.tantum durare dicitur.*
2 *Curam duplicem gerens ſalarium duplicatum habere debet.*
3 *Epiſcopus,uel Abbas creatus, renunciare non poteſt.*

a Si ad ſcribatum. Nominatus *a* ad dignitatem,per
quã putat ſe aggrauari,p̃t appella
re. Idem in quolibet officio publico authoritate, & vtilitate:vñ
ſi quis extrahitur de ſacculo,vel de pixide, ad officiũ ſcribæ, vel
ſyndici,& ſibi diſplicet officium,dẽt intra decem dies appellare,
1 alias cogitur officium gerere.† Et not. quod hoc caſu cauſa pro-
ſequendæ appellationis non durat,niſi duobus menſibus, ut in-
fra de temp. app.l.1. quæ eſt no.ad hoc. Sed quæro, quid econ-
tra ſi vult gerere officium,ſed aliquis eum impedit, vel aliquod
crimen impedit? Dic vt ext.de iud.c.fin.item no.quod tria ſunt,
ſcilicet decretum,vt l.1.§.ſolent,ff.quando app.ſit.Secundum eſt
acceptatio tacita,vel expreſſa,vt ff.de cond.& demon.l.Publius.
Tertium eſt ingreſſus officij.itẽ no. ꝙ aliud eſt nominare, aliud
eligere. Nã ſi dico,eligo quẽ tu nominabis, tu nominas, & ego
eligo,ut not.ff.de cond.inſt.l. ex ea parte.itẽ aliud eſt nominare,
2 aliud eſt p̃mittere,vt l.1.§.ſolent,ff.quando app.ſit.† Item not. *b*
b quod ille,qui duplicem curam gerit,dẽt hẽre ſalarium.duplica-
tum,vt no.in Auth.vt iudi.ſine quoquo ſuffrag.§.illud. Et ideo
dicit Ioan.And.in c.cum olim,de re.iud.in Nouel. quod cano-
nicus,qui duo officia gerit, põt hẽre duas quotidianas diſtribu-
tiones.Et eſt arg.quod Doctor vtriuſq; iuris, qui dat uocẽ in v-
troq; duo dẽt hr̃et ſalaria; alioquin vna dignitas in alia confun
deretur,quod eſt abſurdum. Quæro, quare tutor, vel curator
creatus non appellat,ſed intra quinquaginta dies ſe excuſat,ſed
prior artiũ creatus,vel Camerlingus, uel Syndicus ſuæ vniuerſi
tatis,dẽt appellare intra decẽ dies? Rñdeo, ꝙ iſta forma eſt data
a iure,& quia ad officia q̃ ſunt vtilitate priuata, nõ ita qs aſtrin-
gitur præciſe. ſicut ad ea q̃ ſunt publica authoritate, & vtilitate.
3 †Sed nũqd *c* creatus Abbas.vel Epiſcopus,p̃t renunciare? Rñd.
non ſi eſt creatus a Principe, niſi de licẽtia Principis hoc faciat,
qa vtrũq; officiũ eſt publicũ authoritate,& vtilitate.Vñ creatus
dicit.

ADDITIONES.

a Nominatus.No.tamen,ꝙ ſi appello ab electione,ſufficiunt duæ ſententiæ,ſecun-
dum Bal.no.in rub.inf.nec lic.ter.prouoc.
b Item no.Vide Bal.in l.Binos.ſup.de Aduoc.diuer.iud.
A.B.Item no.Et ſic nota pro eo,qui eſt Capitaneus,& Poteſtas,uide Bal.in l.binos,
de Aduo.diuer.Iud.& l.cum duob.ff.de cond.& dem. uide quæ notaui ad Bald.in
l.3.ſup.comm.de leg.ubi tangit,& quod not.in l.in plurium,ff.de acq. hære.
c Nunquid. Vide Bal.& Rom.in l.dotem,ff.ſol.mat.& quæ dixi poſt Bar.in l.Impe-
ratores,ff.de Decur.& poſt Imo.in l.dotem.

dicit,nolens volo,& volens nolo.i.nolo ex humilitate,& volo ex
a ambitione.vt s̃.de Epi.& cle.l.ſi quẽq̃.Pone,*a*dicit ſtatutum,*b* ꝙ
b mortuo aliquo antiano,ſubrogatio ꝑtinet ad alios ancianos, &
quoddã aliud collegiũ. Mõ q̃rit nũqd anciani poſſint ſubroga-
re cũ maiori parte illius collegij, & vr̃ ꝙ ſic, qa ſunt maior pars.
Contrarium,qa anciani hñt dimidiam vocem,& collegiũ aliam
dimidiam, & minor pars non reputabatur membrum collegij:
ergo ſubrogatio non eſt facta ab vtroque collegio.Itẽ in iſto nu-
mero(apud quem eſt ptãs)non ſunt niſi duo numero, ideſt duo
collegia,vt ff.de fideiuſſ.l.mortuo.ergo requiritur utrunq; colle
gium,ut in c.a collatione.de app.lib.6.in Nouel.

ADDITIONES.

a Pone.Vide Ang.in l.liber homo,§.Titius,el 1.ff.de hære.inſt.
b A.B.Dicit ſtatutum.Vide Bal.in l.quoniam,inf.eo.

LEX V.

1 *Inſtinctus naturalis medetur caſibus fortuitis.*
2 *Terminus hominis cauſam non perimit, ſed ad cauſam peremptoriè citat.*
3 *Eccleſia ſi eſt læſa,quis reſtituet eam.*

Præſes. Caſus fortuitus excuſat a pęna illum, qui mãdatũ
iniunctum non poteſt adimplere pp caſum.h.d.cõ
cordat lex,& rõ naturalis,quia qui non eſt negligens;ex tempo-
ris curſu non læditur,vt no.in Auth.de app.poſt prin.coll.8. Ca-
ſus, appellanti iudex a quo dedit apoſtolos, & ſtatuit appellanti
certum terminum congruum, intra quem ſe cum apoſtolis re-
præſentaret corã iudice ad quem. Iſte appellans ordinauit legiti-
mum procuratorem,& miſit eum cum apoſtolis. qui ꝓcurator
in itinere deceſſit,& ſic apoſtoli non fuerunt in termino p̃ſenta-
ti,quæritur an periculũ incurrat:& rñdetur ꝙ non, vnde nõ ob-
ſtante tp̃is curſu ſuccurrit appellanti.h.d.Not. quod dixi in ſum
1 mario.†Secundo no.ꝙ inſtinctus naturalis medetur caſib.fortui
tis.ꝯcordat ff.de execu.tut.l.ſcire oportet, §. ſufficit. Eſt, & alia
natura,ſ.corporis nr̃i,quam Ariſt.aſſimilat medico curanti ſeip
ſum.No. ꝙ id,quod per me debeo facere, poſſum committere
idoneo procuratori, & caſus accidens in perſona procuratoris
ita me excuſat,ſicut ſi acciderit in ꝓpria perſona. Item not. ꝙ q
caſu fortuito impedit.legẽ nõ ꝯtemnit.ſic ff.de publ. l. Cæſar.&
qui pet.tut.l.cum a matribus.Et no.ꝙ iſta lex vr̃ innuere,ꝙ hoc
tp̃s ſit arbitrarium.Sed ꝯ hoc Oppo.ꝙ imo ſit tp̃s triginta dierũ,
vt inf.eod.l. Iudicib. Solu. ibi loquitur de tempore petendi apo-
ſtolos.hic de tp̃e præſentandi petitos.Et not.quod iſte terminus
eſt fatalis in moroſo, quia hr̃ pro non appellante, ſm̃ Petrum in
2 lectura ſua.†Sed ꝯ eum facit, quia terminus hominis non peri-
mit cauſam,ſed ad cauſam peremptorie citat. Terminus aũt ſta
tutus a lege bene perimit cauſam appellationis.vt extra eo.c.ſæ-
a pe,§.ſi vero.Sed tene dictum *a* Pe.& idem tenet Spe.alias.n.hęc
lex parum utilis eſſet,ſi a ſolis expenſis excuſaret. Dic ꝙ excuſat
vt non perdat commodum appellationis, quod perderet ipſo
iure, ſi eſſet in mora introducendi apoſtolos coram iudice ad
quem,vt ſtatim dicam,& adde quod dicam inf.ti.j.l.fi.& ibi per
Butr. Et in iure ciuili de iſto non reperitur alibi, quam in lege
noſtra,& eſt terminus arbitrarius:ergo cum congruo ſpatio de
bet eſſe aſſignatus; alias appellatio non intelligeretur eſſe deſer-
ta,quod not.Modo quæro, vtrum ipſo iure ſeruetur indemnis,
an per reſtitutionem in integrum? Reſp.ipſo iure,quia fatalium
extrema, i.principium, & finis, ſunt utilia,licet in medio curſu
ſint continua appellans tamen debet curare, ne ſe arctet ad diẽ
feriatam extremam,vt l.11.§.fi.& ibi dicam inf.de temp.app.Sed
oĩa ſupradicta falſa vñr,quia non ꝑpea ꝙ non venit, cãm ꝑdit,
ſed punitur in expenſis:& in hoc ualet, quia procedi põt eo vlte
rius non citato, vt extra de app.c.ſæpe,& dic ut ibi, quia ſpeciale
eſt hic in eo,ꝙ iſte eſt executiuus apoſtolorum,& ideo ſapit ean
b dem nãm.Pone,*b* iudex a quo ſtatuit terminum appellanti ad ſe
p̃ntandum iudici ad quem,& ad faciendum ipſi iudici a quo fi-
dem de ſua p̃ntatione,iſte p̃ntauit ſe in termino, ſed non fecit fi-
dem iudici a quo,an appe.ſit deſerta; Vr̃ ꝙ non,quia a mõ non
eſt ſub ſua iuriſdõne, & quia hæc pęna non inuenitur a iure im-
poſita. Item Iaco. Butr. non poſuit iſtum terminum ad fidẽ fa-
3 ciendam inter fatales.† Extra quæritur,ſm̃ Iaco.de Are.minor,
c vel *c* eccleſia negligentia ſua eſt læſus, vel læſa, quis reſtituet eũ,
vel eam,utrum iudex a quo,uel iudex ad quem? & dic br̃, ꝙ aut
omiſit appellare,& iudex a quo reſtituet, quia negotium nõ eſt
deuolutum ad ſuperiorem,cum non ſit appellatum,aut poſt ap
pellationẽ omiſit proſequi, & tunc reſtituit ꝑ iudicẽ ad quẽ, qa
penes eum eſt iuriſdõ principalis,ergo,& acceſſoria,ut l.fi.ſupra
vbi,& apud quem,ſm̃ Iac.de Are. Cy.& oẽs. Sed ꝯ hoc fortiter
oppo.Nam appellatione deſerta, ipſo iure reuerſa eſt iuriſdõ ad
primum iudicem,ut no.ĵ.eo.l.eos.in princ.& ff.de infa.l.furti,§.
1.ergo iudex ad quem eſt functus officio ſuo. Rñd.fateor qđ eſt
reuerſa ipſo iure,ſed non in effectu, pp reliquias petendæ reſtõ-
nis,& adde quod no.ff.de procur.l.qui proprio,§.item queritur.

ADDITIONES.

a A.B. Tene dictum.No.hic ſing.caſum,vt appellatio habeatur pro deſerta, adde ſi iudex dixit,quod compareant hora 16.quod dabit ſibi apoſtolos:ſi illa hora nõ cõ pareat hr̃ appellatio pro deſerta,vt in clem.quamuis,de app.Item quod ligat terminum,intra quem arripiant iter,vt compareant coram Iudice ad quem, quod ſi non faciunt,hr̃ appellatio pro deſerta,c.peruenit,de app.& c.cũ cã,de re iud.Item figat alium terminum,intra quẽ compareant corã Iudice ad quẽ, alias eſt deſerta appellatio.c.per tuas,de app.l.1.§.1.ff.de procur. & adde tex. huius legis, iuncta gl.ſecundum do.Mat.in no. Adde, ꝙ ſi appellationem ab interlocutoria, repellat tanquam friuolam,& ſi appellatus ab illa repulſione non appellauerit,hr̃ pro non appellato.no.gl.in c.ſi ante,de do.& contum.in Cle.Inn.in c.paſtoralis, de offic. deleg.& do.Car.in d.Clem.ſi ante,in 10.q.Pondera,quia Bal.dicit,quod certa ſententia eſt id,quod plenitudo ptãtis decreuit.contrarium tenet in d.c. ex tranſmiſſa.& facit tex.in l.bene a Zenone,C.de quadr.præſcr.& l.1.eo.tit.vbi Princeps qñ facit ex priuilegio ſuo,vr̃ vti plenitudine ptãtis, vide ibi Ang. de iſta plenitudine ptãtis vide Bal.in l.ſi teſtm̃,C.de teſt.& gl.quam Moder.allegãt pro ſing.c.ad hęc. de reſcr.ſi ponatur in reſcripto,ex certa ſcientia Papæ,quod intelligitur de plenitudine ptãtis adde Inn.in c.innotuit,de elect.vbi ſingulariter dixit, quod Papa non intelligitur vti plenitudine ptãtis.niſi ex cauſa,& vide Inn.in c.ex tranſmiſſa, de for.com.vbi dicit, quod poteſt committere iudici ſuſpecto cum clauſula non opponendi recuſationis exce.contra tenet.gl.d.c.ad hęc. & facit pro eo. tex. in Cle. paſtoralis de re iud.vide D.Abba.in c.cum inter,de exc.& in d.c.ad hæc.vide quę dixi in c.verum de for.comp Abb.in d.c.cum inter.dicit dictum Inno. procedere in beneficialibus,arg.c.propoſuit,de conceſ. pręb. non in temporalibus contrariũ ibi tenui,& dixi,quod Papa tunc habet plenitudinem poteſtatis,quando confert; ſed quando contulit,non habet plenitudinem,vnde ſine cauſa non poteſt auferre beneficium quæſitum,vide Bar.in c.1.de nat.feu.allegantem ſimile de Notario rogato,vt Bal.in rub.dixit,C.de his,quæ in frau.cre.ad fi.uide Bar.conſi.40. quod incipit,ciuitati Camerinenſi. vbi loquitur de certa ſcientia Papæ.alle.l.eos D. Abb. conſ.63.vide Doc.in c.porrecta,de confir.vti & Bar.in d.conſ.40.vbi dicit,quod ſi Papa dum eſt in minoribus,& vt legatus,facit aliquem actum inualidum, & poſtea cum eſt effectus Papa,illum confirmat,quod licet non apponat ex certa ſciẽtia,tamen præſumitur ex certa ſcientia cõfirmari ex quo habebat notitiam illius actus,& eſt limitatio noua ad iſtam gl.& etiam ibi allegauit illam gl.ita dico nũc in conſ.apud Mutianam.vide D.Card.in c.accepta,de app.pro gl. hic.
b Pone.Sed Ant.de But.in c.ex inſinuatione.ext.eod.ſequendo Fede de Sen.in conſ. 27.& do.de Rot.concl.94.dicit,quod tamen prodeſt, vt poſt terminum poſſit exequi,ſi tamen poſt terminum.& etiam poſt executionem proſequatur appellationem,poterit reuocari ſententia,& executio facta,vt dixi poſt Bar.
c Minor.Vide Bar.hic,& Spec.de reſt.in integ.in 2.par.§.pe.verſ. & no. cum ſeq. & no.per Ant.de But.in c.pen.ext.de iud.

LEX VI.

1 *Papa cauſam appellationis a diffinitiua, iudici a quo committere poteſt.*
2 *Epiſcopus de ſententia, a qua ab eo eſt ad Archiepiſcopum appellatum, ſi ad ipſum Archiepiſcopatum eſt promotus, an cognoſcere poterit.*
3 *Iudex victo ſuccedens,cauſam appellationis tanquam hæres proſequi poterit,*
4 *Iudex ſuſpectus iuris, & de iure, recuſatione non indiget.*
5 *Appellationis tempora ſi ſunt lapſa iudex appellationis iudicare non poterit, an bène, vel male ſit appellatum.*
6 *Actio iudicati, an ex prima, vel ſecunda ſententia detur.*
7 *Appellationis tp̃a ſi ſunt vtilia, ſñia nunquam executioni mandari poteſt.*
8 *Cauſæ primæ fatalia, quare litem non dirimunt.*
9 *Tempus per ſe, nihil diſponere poteſt.*
10 *Condemnatio tacita, an ſit exequibilis.*
11 *Sententia licet reſcindatur, tamen iudex non notatur infamia.*

Eos. Ad eum, qui grauauit, nõ debet remitti appellatio ter
minanda, ſed iudex appellationis pronũciare debet ap-
pellationem iuſtam, vel iniuſtam.h.d. & adde quod dixi ſup. de
ſent.& interlo.omn.iud.l.præſes.Not. ꝙ quis non eſt remitten-
dus ad iudicem, qui ſemel grauauit.concor. ff.de mino.l. præfe-
cti.& in c.1.de conſue.lib.6.mera tamẽ executio etiam ſuſpecto
1 committi poteſt,vt extra de app.c.nouit,2.reſpon. † Quęrit gl. *a*
a nunquid Dominus Papa poſſit committere cãm appłonis a dif
finitiua iudici a quo? Dicit gl.ꝙ ſic,quia quod Princeps facit ex
b certa ſcientia.vr̃ facere & de plenitudine *b* poteſtatis. quod intel
lige,ſi iſta verba, ex certa ſcientia apponantur in reſcripto; alias
ſecus,vt no.in Cle. per lr̃as,de p̃b. Oppo.quod iudex cognoſcat
de ſuo errore,ut ext.de acc.c.qualiter.Reſpon.ibi in interlocuto
ria, & non cognoſcit ibi iure appellationis, ſed ꝓrio imperio, vt
ext.de app.c.cum ceſſante, & ff.de re iudi.l.quod iuſſit. Secun-
do oppo.nam iudex contra ſuam ſñiam in integr.reſtituit,vt d.l.
præ-

ADDITIONES.

a A.B.Quærit gl.Limita hanc leg.procedere,quando appellatio ſit legitima.ſed hic non fuit legitima,ideo tunc poteſt ſibi committi ita dicit gl.no.c.cum appellationib.in ver.refutari.de app.lib.6.quod ſingulariter no.& vide c.accepta, de appell. & ibi dixi.
b Plenitudine.Vide gl.in c.ad hæc.ext.de reſcr.in fi.gl.magnæ,& in c.2.in gl.fi.eod. tit.& in c.ſtatutum in ver.literarum,de reſcrip.in 6. & in l. quidam conſulebant, ff.de re iud.facit quod no.Bal.in l.fi.ſup.ſent.reſcin. non poſſ. & in l.idem Vlpianus,ff.de exc.tut.& in l.ſi teſtamentum,ſup. de teſt. Quid in inferiore a Principe, vide omnino Do.de Rota deci.24.in nouis,ubi concludunt,quod non poteſt cãm app.eidem delegare per iſtum tex.& ibi uide arg.contraria,& per rationem ipſorum; vbi concluditur,quod etiam ſi iudex a quo adeptus eſt locum iudicis ad quẽ, non poſſit ipſe cognoſcere.Cuius contrarium tenent hic Doc.vt infra proxime patet.utrum autem ſi delegatus nulliter iudicauit,poſſit ſibi iterum cauſa committi Gl.et Bar.in l.1.ſup.de ſent.ex breui rec.tenent,quod nõ.et iſtis adde Bal. inf. uer. pone,et quæ dixi poſt Bar.in l.1.§.ſi quis,ff.eo.adde tamen, quod ſupplicatio poteſt per eundem iudicem cognoſci,a cuius ſententia appellatur,ut in authen.quæ ſupplicatio,et ibi gl.et Bar.ſup.de preci.impe.offer.

præfecti. Sol. ibi in integ. reſtõne, hic in appellatione. Et rõ dñiæ
eſt, quia nõ principaliter ibi agnoſcit de ſua iniuſtitia, ſed de mi-
noris imbecillitate. Tertio opp. j. de tẽp. appe. l. 4. & s̃. qũo, & qñ
Iu. l. ſi preſes. Sol. aliud in appella. per q̃ aufert ſibi iuriſdõ vt hic:
aliud in nullitate, vbi iuriſdõ perſeuerat, quia non eſt functus of-
ficio ſuo. † Quærit glo. ſi eps, *a* qui tulit ſnĩam, a qua erat appel-
2 latum ad Archiepiſcopum, promotus eſt ad ipſum Archiepiſco
a patum an poterit cognoſcere; & dico ꝙ ſic, vt no. ff. de inoffic. te
ſta. l. filius, in fi. ſm Cyn. & cognoſcit tanquam nouus homo. Nã
apud dignitatem eſt habitus iudicandi, ſed apud perſonam eſt
actus, tanq̃ apud viuum organum ipſius dignitatis: & iõ conſide
ramus radicem, æque tñ facit ſi alteri committit, vt neutri parti
ſit ſuſpectus, vt ff. de iur. om. iu. l. Prætor. ext. de app. c. poſtremo,
ff. de iniu. l. lex Cornel. in princ. ſup. de Aſſeſſo. l. fin. † Extra quæ-
3 ro, quid ſi iudex *b* ſucceſſit victo, nunquid poterit proſequi cau-
b ſam appellationis tanquam hęres? Rñd. ſic, vt no. in l. 3. §. j. ff. de
exec. rei iu. & hęc vera, quia ex noua cã nititur ꝯ proprium factũ
& nomine originaliter alieno, ar. ff. de infa. l. ſeruus, & l. furti, §. q
alieno, & quia appellationem poteſt ratificare ex cauſis coram
eo non probatis, vt j. de temp. app. l. per hanc. & iſta rõ cõcludit
in diffinitiua. Sed in applone ab interlocutoria cõcludit totum
oppoſitum, quia nihil põt de nouo allegari, præter meras iuris al-
legationes, vt in Cle. appellanti. † Pone, ſnĩa arbitratoris petitur
4 reduci ad arbitrium boni viri, & per ſnĩam reducta, quæ ſnĩa eſt
diffinitiua, tanquam lata ſuper trãſactione, & tanq̃ a diffinitiua
eſt appellatum, vel non eſt pronunciatum ſuper reductione, ſed
lis pendet, nunquid eidem arbitratori poterit delegari? Rñ. non,
vnde ipſo iure non tenet delegatio, quia facta l. prohibente, nec
expedit excipere de ſuſpicione, caſus eſt ſing. iſtius leg. Iſta enim
eſt ſuſpicio iuris, & de iure, quæ non indiget recuſatione, adeo ꝙ
ẽt ſi procederetur ſponte coram eo, proceſſus eſſet irritus ipſo
iure. qđ tene menti. Dicit do. Bar. ꝙ oĩs appellatio eſt mixti Im-
c perij, *c* vt ff. qñ appel. ſit l. 1. §. ſi quis. per Bar. Eſt tñ delegabilis ex
qualitate primæ litis, vt hic. Quæro, quid in interlocutoria? Gl. di
cit, ꝙ valet commiſſio eidem facta. & male dicit, quia eadem eſt
ratio prohibitionis. Non ob. de mino. l. intra vtile. quia ibi appel-
latione ſopita, ipſo iure cauſa reuertitur ad primum Iudicem, vt
dicit illa lex ſing. ſed hic pendebat applo. Mõ venio ad gl. quæ in-
cipit, no. formam, & quæro vna cũ ipſa gl. an iudex applonis de-
beat dicere, abſoluo, vel ꝯdemno: & gl. tenet (& bene) ꝙ ſufficit
verba ſnĩæ dirigere ad ipſum actum applonis, puta pronũcio be-
ne appellatum, vel pronuncio male appellatum. idẽ ſi referuntur
verba ad actũ ſnĩæ, puta pronuncio bene iudicatũ, vel male iudi
catum. Et no. ꝙ aduerbium, bene, idẽ eſt dicere ꝙ rite & recte:
ſed aduerbium, male, idem eſt dicere ꝙ non recte. Item poſſet
iudex appellationis, non facere mentionem de bene, vel male,
ſed ꝯdemnare, vel abſoluere, vt ff. de ver. obl. l. qui Romæ, §. Se-
ia. & ff. de leg. 3. l. Offidius. & hoc debet facere, quando ex nouis
d probationib. *d* iudicat, quæ non fuerunt in prima cauſa ventila-
tæ, vnde tunc iudex facit bene, ſed non bonum, quia ꝯ ius litiga
toris, quod tunc ſibi non erat notum, vt ff. de eden. l. argentarius,
5 §. cũ autem. † Mõ quærit gl. quid ſi tpa appellatio. ſunt lapſa, nun
quid iudex appell. põt iudicare bene, vel male appellatum, vel be
ne, vel male iudicatũ, vel abſoluere, vel condẽnare? Dicit glo. ꝙ
non, quia ipſo iure iuriſdõ reuolauit ad iudicem primum. Pro
glo. facit ff. de excu. tut. l. ſcire oportet, §. ꝯñs. Dicit But. ꝙ aut eſt
certum, lapſam inſtantiam, & non pronunciat: aut eſt dubium,
& tunc ſuper negotio principali non pronunciat, ſed ſuper du-
bio inſtantiæ ſic, ſm Iac. Bu. Tu dic, ꝙ ſi dubium eſt, ꝙ appellatio
ſit deſerta, tunc iuriſdõ ad primum iudicem non redit: & ideo ſi
pronunciet cãm eſſe deſertam, remanet iudex rõne dubij ẽt ſuꝑ
e negotio principali, tñ pro dño Iacobo facit Clemen. *e* ſi appella-
tionem, de appe. vbi dr̃, ꝙ etiam de conſenſu partium non valet.
Sed illud intellige, qñ exiſtenter, & apparẽter eſt deſerta: alias ſe-
queretur, ꝙ ſuper iſto dubio iudex ad quem non poſſet cogno-
ſcere. quod falſum eſt, ſi conſtat ex actis, ꝙ eſt deſerta, tunc gl. ue
f ra. Scias tamen, *f* ꝙ hoc non conſtat ex ſolo curſu temporis, niſi
ſit lapſum bienniũ, vt no. in c. in p̃ſentia, de renun. in Nouel. Nã
ante biennium potuerunt interuenire impedimenta, quorũ ꝓ-
batio, vel reprobatio conſiſtit in facto, & ideo eſt dubium. Et ad
de, quod dixi s̃. qũo & qñ iudex. l. ſi Preſes quaſi deſertam. per q̃
g leg. patet, ꝙ iſta pronunciatio *g* applonis deſertę, licet ſit interlo-
cutoria, quia eſt lata ſuper proceſſib. & non ſuper debito princi-
pali, vt no. in cle. ſi. de appell. tñ requirit cauſę cognitionem. i. par
h tium p̃ſentiam, vel peremptoriũ *h* edictum, vt j. eo. l. ſi ꝯ maiorẽ
6 ꝑ quam leg. Bar. ita conſuluit, & ita teneo. † Denuo *i* quęro cum
i gl. vtrum ex prima ſnĩa an ex ſecunda detur actio iudicati? Dico
breuiter, ꝙ ſi vtraque eſt diffinitiua, dat ex ſcđa, quia prima con
funditur in ipſa, & hoc apꝓbat Cynus. & iõ dicit fideiuſſores iu-
dicatum ſolui prius datos liberari, & forum ex ſcđa diffinitiua
reum metiri, non ex prima, per l. pręcipimus, §. in his, inf. eo. ſm
Cyn. Io. Monach. dicit, ꝙ ẽt primus põt exequi: quia non eſt in-
tentio eius, qui confirmat, infirmare iudicem primum. in c. Ro
mana, de app. lib. 6. ad fi. Io. Mon in queſt. aũt fideiuſſor, dico cũ
liberatum ſi appellauit ſtipulator: ſecus ſi ꝓmiſſor, l. cũ apud, ff.
de iud. ſolui. quia ſentẽtia prima fuit abſolutoria, cum ſtipulator
appellauit, ex qua ſtipulatori non oritur ius agendi. Item ſi quæ-
ritur de ſententia confirmata, non de confirmada, quis erit exe-
cutor? Opi. communis eſt, quod ſolum iudex ad quem exequa-
tur, præſertim ſi iudex a quo detulit appellationi, & ſic a ſe iuriſ
dictionem abdicauit. Item transfuſa fuit iuriſdictio, ergo, & of-
ficium iudicis, quod ex ea eſt. Tu diſtingue, aut petitur executio
officio iudicis mercenario, ſeu acceſſorio, & ſolus iudex ad quẽ
exequitur. Aut per actionem in factum, & tunc etiã primus po-
teſt exequi contra reum, & fideiuſſores primæ litis, quia nõ ſunt
liberati, cum nulla ratio eos liberet, & etiam quilibet iudex com
petens, vnde primus non exequitur quia primus, ſed quia com-
petens. Alij dicunt, quod ex qualibet. de ſecunda enim non eſt
dubium, vt ſupra de Epiſcop. audien. authen. ſi quis litigantium.
Item primam dicunt non confundi, ſed confirmari: & eſt ſimi-
le. ff. quod metus cau. l. cũ exceptione, §. hęc aũt actio. & forte
non male dicunt, quaſi ex duobus fontibus, & duobus quaſi
contractibus naſcantur, cum non ſit facta nouatio, nec ſenten-
tia prima facta deterior per eius conualeſcentiam; & firmiorem
ſtatum, ſecundum Io. Mon. vt ff. de fideiuſſor. l. generaliter. & iõ
videmus, ꝙ ex ſententia prima reliquiæ remanent, vt inter pri-
mam, & ſecundam ſententiam innouata iudicis officio reuocẽ
tur, vt l. chyrographis, §. j. ff. de adminiſtrat. tuto. Si autem prima
ſententia confirmatur ſolo tractu temporis, *vel quia* pronuncia
tur appellationem deſertam, quæ eſt interlocutoria, vt dixi. & da
ri, vel fieri non cõtinet expreſſe, vel tacite: certum eſt, ꝙ ſola ſen
tentia prima per illum iudicem mandatur executioni, *niſi* ſit de-
legata. tunc enim delegatus exequitur, non quia non pronuncia
7 uerit, ſed quia ordinarius. † Ex his *K* apparet, quod ſi per ſtatu-
K tum omnia tempora appellationis ſunt vtilia, nunquam *ſenten-*
tia poteſt executioni mandari, niſi primo pronuncietur appella-
tionem deſertam, quia tempora vtilia requirunt inquiſitionem
facti: ad hoc ff. de re milit. l. 3. §. ſi ad diem in ratione ſui. Porro il
la eſt quæſtio iuris, cuius probationes neceſſarię non exiſtunt,
vt extr. de appellat. c. ſæpe. Sed quæ eſt ratio, quod vbi ſententia
eſt confirmata per ſecundam ſententiam, agitur ex ſcđa confir-
mante, ſecundum communem opinionem; ꝙ ſi ꝯfirmatur tem
pore, agitur ex ſententia prima? Reſpondeo quo ad primũ, quia
duæ diffinitiuæ non poſſunt ferri ſucceſſiue ſuper eodem: prima
enim non poteſt exequi, niſi tranſeat in rem iudicatam, ſed hoc
conceſſo, ſcđa ſententia eſſet ſuperuacua, immo impoſſibilis, qa
retro fingeretur cauſa ſopita: & iſta ratio eſt ſubtilis. Eſt, & alia
ratio, quia ambæ ſententiæ reputantur vna, ergo pertinent ad v-
num iudicem, ſcilicet ad maiorem, vt l. 1. ff. de quibus rebus ad
eun. iud. ea. Eſt tertia ratio, quia ille, qui poteſt ſententialiter con
firmare, & infirmare, videtur principaliter diſponere, ita quod
actus deriuatur a ſolo confirmante, vt not. ff. de pact. l. legitima.
& ff. ad Trebellian. l. ſi quis priore. Quantum autem ad ſecun-
dum articulum de tempore; ratio eſt, quia tempus non eſt exe-
quendum, quia eſt quid innanimatum, & ideo nihil pronuncia-
re poteſt. Eſt, & alia ratio, quia fingitur retro non appellatum,
vt extra de appella. cap. ſæpe, §. ſi vero forſan. licet medius ſtatus
appellantis fuerit quo ad alia, ſuꝑ q̃bus non fuit appellatũ, vt ibi
plene notat Bern. & hæc vera ſunt. quando eſt appellatũ a diffini
tiua, ſed qñ eſt appellatũ ab interlocutoria, q̃ eſt ꝯfirmata, tunc
indiſtincte redit executio ad primũ iudicẽ, vt dicta l. intra utile,
8 † Or mo q̃ro, quę eſt rõ, *l* ꝙ fatalia primę cãę litẽ non dirimũt. &
ſecus in fatalib. cãę appellationis, & reſtõnis in integrum, vel ex-
cuſationis tutorũ? Rñ. qa in prima cã nihil eſt pronunciatum, ſe
cus in cauſa appellationis. Porro in cã reſtitutionis in integrum,
& excuſationis tutorum eſt alia rõ, ſcilicet, quia inſtantia collap-
ſa reparari non poteſt per nouam inſtantiam, & ſic cum nil noui
ſperetur, totum eſt deciſum. Conſidera, ꝙ qñ tempus confirma
tur, eſt confirmatio legis, & non agitur ex confirmante, quia age
retur condictione ex lege, ſed agitur ex confirmato, quandoq;
iudex ſuperior confirmat, ſicut eſt iudex appellationis, & tunc
ſecundum

ADDITIONES.

a Si Epiſcopus. uide hic Bar. & quod dixi in præced. apoſt.
b Quid ſi iudex. Vide Bal. in l. ſi creditorib. ſup. de ſer. pig. da. manumiſ.
c Mixti imperij. In contrarium, quod no. Bal. in l. ſi ut proponis, in fi. in pe. q. ſup. quo modo, & quando iud.
d Ex nouis. Bar. hic tenet contrarium.
e Facit Clem. Ad quem uide Bal. in auth. hodie. inf. eod. & Ro. in l. 2, ff. de re iudi.
f Scias tamen. Vide Bar. in l. 1. in fi. ff nil nou. app. interp. & tex. in cle. ſi appellationem, hic alle. & l. fi. §. illud, inf. de temp. app. & Bar. in auth. ei, qui in fi. inf. de tẽp. appella.
g Pronunciatio. Vide Bal. in l. ſi præſes, ſup. quomo. & quan. iud.
h Peremptorium. Vide Bal. in l. conſentaneum, ſup. quo. & quan. iudex.
i Denuo. Vide Bar. in l. a diuo Pio, in prin. ff. de re iud.
K Ex his. Facit l. 1. ff. de diuer. temp. præſcrip.
l Quæ eſt ratio. Vide Bal. in auth. ei, qui. inf. ti. 1.

ſecundum opinionem cõem ſuperioris ſnĩa eſt exequenda per
locum ab authoritate. Dicit aliquis, nonne in primo caſu lex eſt
ſuperior quocunq; magiſtratu? Rñ. ſic, tñ non confirmat, vt ſu-
perior, ſed tanquam concurrens in actu, & ideo lex, & magiſtra-
tus authoritate legis faciens, ſunt vnum, & idem, ſicut potentia
in actu deducta efficitur vnum, & idem cum actu. Sed qd dice-
mus, ſi per ſtatutum ciuitatis ſint decurrata fatalia? Reſpondeo,
aut in prima cã, & non eſt negotium ſopitum, ſed ſolus ſtrepi-
tus illius inſtantiæ; niſi eſſet inſtantia reſtõnis in integrum, vel ſu
ſpecti tutoris. Si aũt ſumus in cã appellationis, totius eſt conclu-
ſum: quia dilatio abbreuiata idem operatur quod integra, ſicut
dicimus in illo edicto, qđ appellatur vnum pro oĩb. vt ff. de iud. l.
ad peremptorium. cum l. ſequenti. & argumen. ſup. de dila. l. ſiue
9 pars. † Extra nota, ꝙ tp̃s per ſe nihil diſponit. ſed diſpoſitũ coad-
iuuat. Item conſuetudinem; item præſcriptionem, vt ſupra de te
ſta. l. ſancimus *quia* tale tp̃s non eſt ſimplex, ſed eſt accommoda
tum actioni, quemadmodum ſi accommodaretur ætati, vt ff. de
leg. 1. l. nemo põt. Item tp̃s ipſo iure remittit cãm ad iudicem a
quo, vt extra de appel. cap. ſi duobus. Quæro, qñ contra ſnĩam pe
titur reſtõ in integrum, an in libello debeat proponi iniquitas,
vel iniuſtitia? Dicit Cynus, ꝙ iniuſtitia alias non pertineret ad eũ
dem iudicem. Cy. Ex hoc vr̃, ꝙ in cauſa reſtitutionis non poſſit
probari dolus Iudicis, quod falſum eſt, quæ eſt ergo rõ differen-
tiæ inter reſtõnem, & appellationem? Reſpondeo, ꝙ in integrũ
reſtõ venit incidenter, vt extra de reſtitut. in integrum. c. ſuſcita-
10 ta. & appellatio eſt quid principale, vt l. pe. ff. iud. ſolui. † Vlterius
quæro, primus iudex abſoluit, ſecundus pronunciauit male iudi
catum; actor petit hanc ſententiam exequi, reus dicit quod nihil
continet exequibile. Reſpondeo de mente iuris, iſta ſentẽtia cõ
tinet condemnationem, & iſta tacita cõdemnatio eſt exequibi-
lis, & de hoc eſt tex. leg. noſtræ. Nam corruptio vnius contrario-
rum, eſt generatio alterius contrarij, vt ff. de iudic. l. ſi Prætor. in
prin. ad hoc ſup. de infam. l. ſi teſt. ff. ad l. Falc. l. in ratione, §. cum
quidã. ſm Iac. & Pet. Et ſi dicatur, ſnĩa debet ferri de ſcripti reci
tatione, ſed condemnatio hęc non eſt deſcripta. Reſpond. ꝙ eſt
deſcripta per interpretationem legis; nec enim oportet, ꝙ ea quę
tacite inſunt, inſcribantur, dummodo ea, ex quibus ſurgunt ſint
ſcripta, vt patet in infamia. Quærunt Docto. dico ſnĩam nullam,
& ſi qua eſt appello, qualiter iudex pronunciabit ꝯ ſententiam?
Reſpondeo, põt pronunciare ſuper nullitate tm̃, & condẽnare
ſuccumbentem in expenſis. Item ſuper iniquitate tantũ, & ſimi
liter in expenſis condemnare, vt no. ĩ. qñ prouoc. non eſt nec. l. j.
Nec enim habet de neceſſitate ſuper vtroque iudicare, quia ad
veritatem alternatiuę ſufficit ꝙ altera pars ſit uera, ff. de uer. obl.
l. ſi ita quis ſtipuletur. Poterit ẽt pronunciare ſuper vtroque, pu-
ta dicendo, Pronunciamus ſnĩam fuiſſe ipſo iure nullam, & ini-
quam, quia ſnĩa nulla. dr̃ iniqua, & iniuſta, vt ſ. de ſent. & inter-
lo. om. iud. *l. 1. Poterit* ẽt, ſi diuerſa ſint capitula, dicere, Pronun-
ciamus in tali *capitulo* ſnĩam fuiſſe nullam, & in tali fuiſſe iuſtã.
vel iniuſtam. Item *poterit* dicere, Pronunciamus fuiſſe nullam,
& iõ ſuperuacue, & ex ſuperabũdanti appellatũ, ſemper temera-
rium litigantem in expenſis condemnando, niſi habeat iuſtam
cãm *litigandi*, vt no. ſup. de reb. cred. *l.* generaliter, §. 1. De formis
iſtarum ſententiarum habemus. ff. fam. erciſcun. l. quædam mu-
lier. & ff de app. l. ſi cõſtat. ff. de iure pat. l. Cornelia Pia. extra. de te
11 ſta. c. Rayn. & c. Raynal. cum ſim. † In gl. nota formã, ibi, ſed quo
ad iudicem non, &c. Ex hac gl. collige arg. ꝙ licet ſnĩa reſcinda-
tur, iudex non notatur infamia, qa põt eſſe ꝙ non fuit in culpa,
ſecus in inquiſitore, qa facilius pręſumitur ꝯ eũ. vt ſ. de excu. tut.
a l. ſeueriter. Quæro, nunquid ille, *a* q appellat, hoc ipſo videat̃ fate
ri illum fuiſſe ſuum iudicẽ. a quo appellat? Dñt Doct. ꝙ ſic, qa pe
tẽdo apoſtolos, petit conſecutiua iuriſdictionis, qa petit ſe dimit
ti ab vno iudice, & ad aliũ remitti, ut no. in c. 1. de app. li. 6. in No
uel. ꝙ eſt verũ, niſi probetur ꝯriũ, vt ff. de iu. om. iud. l. ſi per erro
rem. Item talis appellans ideo appellat, quia credit ſe grauatum,
ergo credit illum eſſe iudicem ſuum, tñ ſi ꝓbat̃ ꝯriũ, pręſumitur
error, & ideo iuriſdictio non conualeſcit; quinimo. & ſi expreſſe
vellet prorogare non poſſet, ex quo eſt lata ſnĩa, quia non p̃t pro
rogari, quod nullum eſt, vt l. 1. & 2. ſup. qui pro ſua iuriſdictione.

A D D I T I O.

a Nunquid ille. Facit l. 3. §. falſus, ff. rem ra. ha.

1 *Contumax in primo proceſſu, & non in diffinitiua, in cauſa appellationis ſe purgare poteſt.*
2 *Victus, quia in prima cã nõ plene probauit, an ſecundũ teſtẽ adiũgere poſſit.*
3 *Appellatio tantum præſtat maiorib. ad probandũ, quantum reſtõ minorib.*
4 *Appellatio ab interlocutoria ſemper eſt odioſa, quia derogat ordinariæ iuriſdictioni.*
5 *Inquiſitor poſt didicita teſtificata in quacunque cauſa, an teſtes producere poſſit.*
6 *Teſtes ſi ab vtraque parte ſunt ijdem producti, an vtraq; pars teneatur in ſumptibus conferre.*
7 *Teſtes, an vecturas habere debeant.*

§. Si quid autem. Non capitulatum in cauſa pri-
ma, vel capitulatum, & nõ ꝓbatum, quod tñ facit ad iuſtificandum, vel impugnandum appella-
tionem, põt capitulari, & probari per teſtes, & quolibet probatio
nis genere, ſed ſane teſtibus debent impendia adminiſtrari per
1 producentem. h. d. † Materia huius §. examinabitur in l. per hãc.
a Et no. ꝙ contumax *a* in primo proceſſu, non tñ in diffinitiua ap-
pellat; & in cã appłonis ſe purgat, quia non eſt oĩno contumax,
2 quia ſciebat ſibi durare in cauſa appellationis per hanc leg. † Mõ
quæro de duobus. primo pone, ꝙ erat probatum in prima cã per
vnum teſtem, & ſic non ſufficiebat, quia vox vnius vox nullius,
vnde victus, quia non plene probauit, vult in cã appłonis adiun-
gere ſm teſtem. Obijcitur, ꝙ non poteſt, qa didicit teſtificata; q̃-
ritur quid iuris? Legiſtæ dicunt quod ſic: quia non fortius de-
bet excludi per hoc, q̃ per terminum datum ad capitulãdum, &
probandum in prima cã, vel per concluſionem in cã, quæ non
officiunt appellanti, vt hic. Sed ad hoc põt reſponderi, ꝙ non eſt
ſimile. Nã dilationes non reſpiciunt in factum, ſed teſtes ſic, &
iõ aſſignat̃ alia rõ, quia lex non vult veritatem perire, ſine qua
vera iuſtitia adminiſtrari ñ põt. Et ſi tu dicis, p̃ſumit̃ ſubornatio.
Rñ. hic eſt ſpãle, ꝙ non p̃ſumat̃ pp naturam, & beneficium ap-
pellationis. Item noua cã. Item nouus & terribilior iudex, quia
maior. Itẽ ſubtilius examinabit teſtẽ, & intercipiet eum, ſi pote-
rit. Item comminabit̃ ei. & hanc opinionem approbant oẽs Le-
giſtæ. Sed Canoniſtæ tenent ꝯrium, diſtinguentes, an ſit idẽ capi
tulum, & non admittit̃ probãs, & ſi eſt admiſſus, nihil releuat, qa
ius prohibet aut circa aliũ articulũ conferentem cum primo, pu
ta vnus teſtis depoſuit de veritate, & ad coadiuuandum eũ ꝓdu
cunt̃ duo teſtes de confeſſione, & hoc poteſt fieri: tñ ſi extendat
ſe ad probandum de veritate, hoc non debet poni in actis, nec iu
dex debet hoc pati, vt ff. de iureiur. l. ſi duo patroni. ibi, nec pati,
&c. & hoc determinat c. teſtib. de teſtib. in Clem. diuerſa vero ca
b pitula *b* ſunt *illa*, quæ ex diuerſitate factorum ſeparationem re-
cipiunt, vt inf. ſi vnus ex *plu. app. l.* 1. & ibi eſt tex. valde notab. Tu
tene opinio. Legiſtarum in foro Cæſaris, & opinio. Canoniſtarũ
3 in foro Beati Petri. † Pro legiſta. n. facit *illa* regula, quantum præ
ſtat reſtõ minorib. tm̃ preſtat appellatio maiorib. ad probãdum,
vt ff. de mino. l. præfecti. ſed minor reſtitutus ad probandum, põt
apertis teſtib. idem ꝓbare per teſtes meliores, digniores, vel me-
lius ſcientes factũ, in quib. ceſſat oĩs ſiniſtra ſuſpicio, vt l. 1. §. ad-
uerſus, ff. de noui operis nunc. per Dy. & alios. ergo idem in ap-
pellatione dicendum eſt, ſi appellat̃ a diffinitiua; ſecus ſi ab inter-
4 locutoria. quia † appellatio ab interlocutoria, & ſi aliquando ſit
tolerabilis, ſemper tñ eſt odioſa, quia derogat ordinariæ iuriſdi-
ctioni. Sed appellatio a diffinitiua eſt fauorabilis, & ideo magis
iuuanda per quaſcunque probationes & iſta eſt rõ ca. *appellanti.*
de appe. in clem. Item appellatio ab interlocutoria habet oculos
retro, vt ff. de minor. l. ait Prętor, §. permittit̃. de cuius §. ĩtellectu
tractat̃ ĩ. eo. l. ſi quis ꝓuocatione. Sed appellatio a diffinitiua ha-
bet oculos in ſupremum finem. Et no. ꝙ §. quia vero. in auth. de
teſti. venit relatiue, vel diſiunctiue, ad ius fforum, vt no. in l. offi-
cium, ff. de rei vend. & ideo nõ trahit ad correctionem legis per
5 hanc, quæ ponit priuilegium cãæ appellationis. † Quæro, nũquid
c inquiſitor *c* poſt didicita teſtificata, poſſit ꝓducere teſtes in qua-
cunque cã? Reſpondeo ſic; quia teſtimonia ſemper fuerunt ſibi
nota, vt no. eleganter extra, de teſtib. ca. cum clamor. per Innoc.
6 † Quæro, ſi ijdem *d* teſtes ab vtraque parte principaliter produ-
d cuntur, vtrum vtraq; pars teneatur in ſumptibus conferre? Re-
ſpondeo ſic, quatenus Iudici ęquum videtur, vt ff. finium regũ.
l. 4. §. 2. ff. famil. erciſ. l. ex parte. & quia plures ſunt contribuentes
teſtes, debent habere expenſas pinguiores aliquãtulum, arg. ff. de
7 pe. hęr. l. ſed & ſi lege, §. quod autem. † Sed nunquid debent ha-
bere vecturas? Die vt not. ff. mand. l. denique, §. idem Labeo, vbi
gl. notabiliter diſtinguit, quod tene menti.

A D D I T I O N E S.

a Contumax. Dixi poſt Bar. in l. fi. ff. de reſt. in integ.
b Capitula. Vide Bal. in l. ampliorem inf. eo. tit.
c A. B. Nunquid inquiſitor. Vide Bar. in l. 1. §. ſi pacto, ff. de adul. cum ſimi. & an inquiſitor poſt didicita teſtificata poterit producere teſtes, uide Bal. in auth. qui ſemel, ſup. de prob. & Do. de Ro. in 50. deci. in no.
d Si ijdem. De materia uide gl. & Doc. in l. quoniam ſup. de teſt. & hic adde Bald. in l. 1. inf. de adul. & ibi etiam, quid ſi teſtes recipian. per iudicem ex officio.

1 *Appellatio ab interlocutoria non admittitur in cauſa capitali.*
2 *Clericus captus a Iudice laico pro crimine capitali, debet remitti ad iudicẽ eccleſiaſticum.*
3 *Cauſa capitalis quę dicatur.*
4 *Fideiuſſores non habens in cauſa criminali, perſonaliter detineri debet.*

§. Super ijs. Iudex cãę criminalis, & capitalis debet trãſ-
mittere reum ad Iudicem appellationis cũ
actis cauſę, ſub fida cuſtodia. hoc dicit ſecundum Butr. de iſta
remiſſione dicitur in actibus Apoſtolorum, ad Cęſarem appel-
las, ad Cęſarem ibis. Et ſi appellans petit ſe tranſmitti ad Iudi-
cem ad quem, eſt perſonaliter trãſmittendus Actuum. cap. 25.
de hoc per Ioan. Mona. in c. 1. de appel. lib. 6. Vel ſic, in cauſa ca

pitali

a pitali *a* †nō appellāt ab interlocutoria,ſed a diffinitiua quam de-
1 tenti in carcere poſſunt proſequi,& eis debent dari apl̄i, & dicit
Bar.ꝙ ꝓ detēto in carcere admittitur procurator, ff.e.l. non tm̄.
2 per Bar.dicit Ia.But.ꝙ iſte §.eſt arg.† ꝙ ſi iudex *b* laicus cepit cle
b ricum,q accuſabatur de crimine capitali,& clericus petat ſe re-
mitti ad Epiſcopum, iudex debet eum remittere ſub fida cuſto-
dia:ſed an acta debeat remittere? Vr̄ ꝙ ſic,per iſtum §.ecōtra vr̄
ꝙ non:quia illis ſtari non debet, cum non valeant facta a iudice
c ſeculari.At hic loquitur de his,quæ valent, quid ergo dicendū *c*
Ego puto,ꝙ debeant acta mitti:quia licet eis non ſtetur, prode-
runt tn̄ ad aliquam probationem,& informationē,ſm Iac. But.
intellige de actis factis,anteq̄ iudex ſecularis ſciret eum eſſe cleri
cum:nā poſtea acta eſſent illicita, ex quibus iudex puniri dēret.
3 †Extra q̄ro,q̄ dicat cā capitalis? Reſpondeo, ſufficit aptitudo,id
eſt quod poſſit arbitrio iudicis euenire, conſiderato de meritis
rei,ar.j.de iniur.l.fi.Modo q̄ro, qūo proſequuntur ſi ſunt incar-
cerati, & non poſſunt recedere? Rn̄deo,ipſa neceſſitas facit,qđ
per procuratorem hoc faciant,ſm Pet.Cy.& Guil.& ſic no.ca-
ſum,in quo in cā capitali,p̄t comparere procurator.ſ.qn̄ princi-
palis detinetur in carcere.Pone ergo,quidam Peruſinus detine-
tur in carcere Florentię,inquiritur ꝯ eum de homicidio Peruſij,
nunquid poterit inquiſitori reſpondere per procuratorem? Vr̄
ꝙ ſic, quod non credo verum. Non ob. hæc lex,quia iudex cāæ
principalis, & appellationis habet iuriſdictionem ſuper eodem.
ſed in quæſtione formata ſunt quæſtiones omnino ſeparatæ,vn̄
cum non detineatur pro eodem delicto,ſtabo r̄ſę, q̄ eſt in §. pu-
blicę,ſed excuſator abſentiæ admittit,niſi reus ſit in culpa,vt no.
4 ff.ex quib.cauſis maio.l.q Reip.ubi gl.notabilis.†Itē nota hic,ꝙ
d pp *d* nō hēre fideiuſſores in cā crīali, qs eſt pſonal̄r detinendus.
Si aūt eſſet cā capitalis,tūc ēt ſi daret mille fideiuſſores,nō dēret
credi fideiuſſorib.ſm Pet.Itē nota ibi,ad ſcrinia. ꝙ Notarij depu
tati pn̄t recipere ſcripturas.Itē nota pulchrū tex.ibi,meritis eorū
conſideratis, ꝙ pro fortuna ſingulorum ſnīa proferatur. quod
perpetuo tene menti,

ADDITIONES.

a A.B.In cauſa capitali.An pro detēto in carcere admittatur procurator, uide quod no.per Mod.in l.pe.§.ad crimen,de pub.iud.
b Si Iudex,uide Inno.in c.vt famę, ext.de ſen.excomm.& not.per Bal.in cap.ſi qua per calumniam,ſup.de epiſc.& cle.& quæ ſing.no.Bald.in l.non ignorat, infr. qui accu.non poſſ.
c Quid ergo dicendum.An actio coram ſeculari faciat aliquam præſumptionem coram eccleſiaſtico.multum obſtat c.at ſi clerici,de iudic. vbi non ſunt aliqui condemnandi,& Inn.in c.quam ſit,de exceſ.præl.& in c.interpoſita,de appe.dicit, ꝙ confeſſio ſuper crimine extraiudicialiter,in nihilo p̄iudicat,quamquam Doct. dicāt ꝙ ſic,tu dic,ant confeſſus inuitus fuit tractus ad iudicē ſecularē, & tunc nihil p̄iudicat,ita procedit tex.in c.at ſi clerici aut ſponte,& tunc præiudicat,ita dicunt Mod.ibi,quod limita,niſi emanaſſet calore iracūdiæ gl.eſt ſing.c.ex lr̄is, de diuor. ſecundo niſi eſſet cauſa ciuilis,qua tunc non cogitur perſeuerare,ita eſt tex.ſecundum communem literam,in c.olim,de reſcr. vide quæ dixi in d.c.at ſi clerici.
d Quod propter.Vide Bar.in l.1.de cuſt.reo.

1 *Statuta qualiter ſint interpretanda.*
2 *Appellatio a ſententia arbitri,non dicitur appellatio.*
3 *Edictum ſucceſſorium quid ſit.*

§.Ne temere autem. Temerarius appellator punitur.h.d. Sed Decre-
tiſtæ dicunt,ꝙ non adijcitur afflictio afflicto,quia ſufficit, ꝙ per
dat cām,& puniatur in damnis expēſis,& intereſſe, & ita ſeruat
conſuetudo. Et adde,ꝙ præſumitur temeritas.ſi quis appellauit
fundata intētione aduerſarij:imo pręſumitur dolus, vt extra.de
a dolo,& contum.ca.finem.Quæro de qua pęna *a* loquitur iſte §.
Rn̄deo,de pęna arbitraria.l.hodie,de pœn.imo per l.1.§.1.de ef-
frac.& expil.ſm Pet.Cyn.& But.& loquitur tam in criminali,vt
patet ex ꝯtinuatione ad p̄cedentia,q̄ in ciuili ex repetitione præ-
cedentium.But.imo quia §.obtinet vim clauſulæ abſolute poſi-
1 tæ.Et † nota pro interpretandis ſtatutis,& facit ſ.de hær.inſt.l.fi.
in verbo,ex conſequentia,&c.Quæro nunquid pęna huius.§. ha
beat locum in eo,qui dicit ſnīam nullam,ſeorſum ab appellatio
ne? Rn̄deo non, quia non dicit ſnīam laborare vitio iniquitatis?
ſed ex alio defectu,& quia iſte §.eſt pęnalis,& odioſus:ideo non
eſt extendendus,arg.l.poſt legatum.in prin.ff.de his,quib.vt ind.
Et ideo lex pęnalis prodita in cauſa appellationis, non extendit
ad nullitatem,quæ examinatur ſeorſum ab appellatione,vt ſ.de
inof.teſt.l.contra maiores,ſecus ſi nullitas eſſet permixta appella
tioni,& ſuccumberet ex vtroque capite,nam tunc puniretur vt
temere appellans·non tamen dico,ꝙ vt temere agens de nullita
te. vbi cōſidera,quod ille,qui cumulat nullitatem, & appellatio
nem,non dicitur proponere duas actiones, ſed duo officia Iudi-
cis.vel duos libellos æque principales,ſed duo capita ſub vnò li-
bello.de nullitate enim videtur potius dicere,quam agere,& nō
oportet,ꝙ ſuper nullitate fiat expreſſa litis conteſta.vnde ſufficit
ſi in actis reperitur,in tali die fuit lis conteſt.ſuper tali appellatio
ne, eo quod in vētilatione proceſſus de neceſſitate examinatur
nullitas,qua examinata.pronunciatur ſuper ea,non quia princi
paliter ſit actum de nullitate, ſed quia incidenter ventilatū, per
reg.ff.de iud.l.de qua re.& hoc vult gl.1.j.quan. prouoc.non eſt
2 neceſ.& dic,vt ibi dicam. † Modo quæro, quid de appellationi-
bus a ſententia arbitri? Reſpondeo,iſta appellatio non eſt appel-
latio, nec introducit cauſam appellationis in vero iudicio quo
ad effectum deuoluendi,vel reſcindendi,vt ſ.de arb.l.1.niſi for-
te quo ad duos effectus. Vnus eſt,q̄a ſi arbiter nō ſeruat ordinē.
b iudiciorū,declarabit arbitriū nullū.*b* Item ſi probabit dolus arbi
tri,declarabit arbitriū inualidū, quo declarato ſi poſtea ꝯueniat
pœna nō cōmittit,arg.ext.de p̄b.c.niſi eſſent.2.q.6.c. ſtatuendū.
non tn̄ ꝓprie eſt appellatio,ſed quodā gn̄ale nomen,qđ appella-
c tur recurſus *c* ad ſuperiorem,vn̄ excōicatus licet appellet, nō tn̄
deuoluit iuriſdōnem tanq̄ appellans,ſed eſt quidam recurſus,&
iō temerarius non punit pęna huius §.q̄a in pęnalib.verba hmōi
conſtitutionis debent intelligi proprie,& ſtricte,arg.l.ea quidē,ſi
manc.ita fuer. ali. Quæro, quid ſi ab initio habuit probabilem
cām appellandi,ſed poſtea veritate dilucidus apparente, temere
proſecutus eſt,nunquid punietur pœna huius §.& vr̄ ꝙ non,at-
tento principio §. quia dicit, ne temere facultas appellandi præ-
beat,& ſic ſe refert ad initium,vt l.quid ergo,in princ.ff. de infa.
dic ꝯ pp verbum,proſecutus,vt ff.de iud.l.deſtitiſſe. Quæro, lata
fuit ſnīa cōtra Titium,quo immediate mortuo exhæredatus ap
pellauit pro ſuo intereſſe,quia ſperabat in querela competente,
& in peti.hæred.competitura:tandem iſte ſuccubuit in querela,
& nepos eius loco ſucceſſit,quæritur nunquid nepos poſſit pro-
ſequi eandem appellationem,ſicut poſſet querelam ad eundem
transmiſſam? Reſpon.non quia conſumpta eſt appellatio. Nam
3 †ſucceſſorium edictum eſt ſuccedere per priuationem alterius,
ſed tranſmiſſio eſt ſuccedere per habitum alterius,in ſe extēſum
ſicut dicimus,ꝙ hæredi ſcripto ex iure adeundi,naſcitur ius deli
berandi, ex iure deliberandi naſcitur ius tranſmittendi. Item ſi-
cut dicimus,ꝙ cōtractus generat obligationem,obligatio gene-
rat actionem:ita iura initiata trāſmittunt tam in iudicijs q̄ extra,
vt ff.de inof.teſt.l.quemadmodū,& ff.de fideiuſ.l.ſi cum hoīem,
ſed iura conſumpta non tranſmittunt,vt ff.ſol.ma.l.ſi conſtante
§.fi.ff.de pig.l.lex vectigali.& ff.de don.l.quoties,§.fi. & iō a iure
conſumpto nō procedit tranſmiſſio, licet quando corruptio v-
nius eſt generatio alterius, aperiatur via alteri, quæ non eſt via
tranſmiſſionis,nec repræſentandi excluſum,ſed veniendi per ſe
proprium,vt l.j.ſ.de ſucceſ.edic.in l.3.§.ſi emācipatus, ff.de ꝯta.
& ff.de iniu.teſta.l.poſthumorū.Ergo dixi,ꝙ corruptio vnius eſt
generatio alterius in tranſmiſſiuis, & in his quæ habent ſe vt cā,
& effectus. Sed in oppoſitis corruptio vnius eſt generatio alte-
rius,vt l.cum Prætor,ff.de iud.& l.pecuniam,ff.ſi cert.pet.Item
dico,& ſnīa cōdemnatoria generat quaſi ꝯctum,& ſnīa abſolu-
toria generat quaſi diſtractum inter litigantes, vt ff. de pecu.l.3.
§.idem ſcribit,& no.in l.iſta per Cy.Sed quod iſtud ſit falſum, ꝓ
bo.Nam ſi ex ſnīa iudicis naſcitur quaſi contractus,tunc arguo,
ꝙ ex quaſi contractu naſcitur obligatio naturalis,vt ff.de nego.
geſt.l.3.§.pupillus.Item ex quaſi diſtractu tollitur obligatio na-
turalis,eo.tit.l.Pomponius ſcribit,ergo per ſententiam condem
natoriam oritur obligatio naturalis,ſaltem vi quaſi contractus,
& per abſolutoriam tollitur naturalis ſaltem vi quaſi diſtractus,
quorum vtrunque eſt falſum,quia deficiunt principia naturali-
tatis productiua,ſcilicet ipſe conſenſus,vt ff.de cond.ind.l.Iulia-
nus.Sol.vt dixi ſup.quomo.& quan.iud.l.ab eo.

ADDITIONES.

a De qua pœna.Et de pęna temerarie appellantis,vide in c.cum appellationibus friuolis,eo.tit.in 6.
b Nullum.Vide gl.in l.diem proferre,§.ſtari,ff.de arbit.
c Recurſus.Vide d.l.arbitro.& quod ibi no.ff.qui ſatiſ.cog.

1 *Appellans in cauſa propria,an viua voce debeat appellare.*
2 *Legis beneficium eſt per procuratorem litigare poſſe, quod non eſt domino auferendum.*
3 *Ceſſionarius an ſit dominus.*
4 *Dies termini computatur in termino.*
5 *Dies prima,an computetur in termino.*
6 *Dies prima quando in termino non computatur,illa die poſitiones fieri non poſſunt.*
7 *Dies vltima termini,an debeat computari in termino.*
8 *Arbitris & arbitratoribus,ſi ad decidendum,cauſam menſis eſt aſſignatus die vltima de nocte poterunt decidere.*

§.Sin autem. Appellans in cā propria debet appella-
re intra biduum, & in aliena intra tri-
1 duum,& in ſcriptis.h.d.† Opp.*a* ꝙ ēt viua voce:vt j.eo. l.litigato
a rib.Sol.ibi appellabat incontinenti. i. anteq̄ ad alios actus diuer-
tat: non curo ſi iudex ad alia diuertit, quia appellatio non eſt a-
ctus iudicis,ſed appellantis.vnde incontinenti pars dicitur feciſ
ſe,vt ff de in int.reſt.l.diuus,hoc ſentit Iac.de Bel.& no.in ca.1.de
app.lib.6.in Nou.& ſup. de teſt.l.cum antiquitas, & hæc vera in
diffini-

ADDITIO.

a Opp.inf.quantum tempus appellari poteſt viua voce. vide Bal.in l.litigatorib.inf. eo.& quæ ibi dixi,in l.1.§.libelli,ff.eo.

a diffinitiua, ſed in interlocutoria diſcrepat a iure ciuili in ius ca-
nonicum. Nam de iure ciuili non eſt neceſſaria ſcriptura in ap-
pellatione, quia nec in interlocutoriæ prolatione, ut in contra-
riorum ſit eadem diſciplina, ut no.ff.de app.l.2.& l. Seio. Sed de
iure canonico appellatio ab interlocutoria eſt inſcriptis offeren
b da, ēt ſi illico offeratur. Itē de iure ciuili ſufficit dicere, appello. *b*
Sed de iure canonico qñ ab interlocutoria, vel a grauamine ap-
pellatur, nō ſufficit dicere appello, ſed appellans dēt inſerere cer-
tam cām generalem, nec ſufficit inſerere certam cām, & incer-
tam, puta ꝯius me grauaſtis. hæc.n.cā tacite ineſt in appellatione
& tñ appellantem ab interlocutoria non iuuat, quicquid no.In-
c no.in c.fi.ext.de nou.oper.nun. Illud tñ ſcias, ꝙ exprimens *c* vnā
cauſam in appellatione ab interlocutoria, pōt proſequi aliā eiuſ
dem effectus, ut no.in c.1.de appell.lib.6.in Nouell. Et expreſſio
cauſæ eſt pro *forma, vt* appellatio ſubſiſtat, non pro materia, vt
cām fa*cti tollat*, quod eſt not. Quæro pone, in ſententia condem
natus eſt dominus, & procurator, dñs ad cautelam, procurat, au
tem extra ordinem, qui dñs non appellauit intra biduum, ſed
proc. appellat tertia die, an valeat appellatio? & vr̄ ꝙ non, quia do
minus vr̄ tacite renunciaſſe, & ideo non poteſt poſtea ratifica-
2 re, vt l.bonorum, ff.rem ra.ha. Contrarium † dico, ꝙ beneficiū
legis eſt poſſe litigare per procuratorem, quod non eſt domino
auferendum, ut ſup.de ſen.& interlo.omn.iudic.l.1. Nec videtur
dominus renunciare, quia ſciebat ius ſuum durare, & cum ipſe
dominus non poſſet per ſe appellare tertia die. quod eſt mirabi-
3 le.† Quæro an ceſſionarius *d* dicatur dominus? & videtur diſtin-
d guendum quo nomine agat: ſed ego non diſtinguo quo noīe,
ſed ad quē effectum facta eſt ceſſio, & ſi quidem facta eſt gratia
ceſſionarii tm̄, ſua res eſt. Idem ſi gratia cedentis, & ceſſionarij,
quia ſic ſe habet, quemadmodum pater in actione de dote. Sed
quid ſi pater eſt in cā, tanquam legitimus adminiſtrator rōne v-
ſusfructus? Reſpōdeo, etiam ſi tertia die, nomine filij appellabit,
arg. ff. qui ſatiſd.cogan.l.ſi filius. Oppo. de auth. hodie. Sol. ut ibi.
4 † Vltimo not. hic expreſſum, ꝙ dies termini computatur in ter-
mino, quod ideo eſt, quia de momento ad momentum compu
tatur. Extra no. ꝙ quidam eſt terminus vniformiter terminatus
vt *hebdomada*: quidam eſt terminus difformiter terminatus,
vt menſis: quidam eſt terminus dinumeratus per dies, vt decem
5 dies, vel horas, & octaua hora. † Quæro autem, an dies prima *e*
c computetur in termino? Sol. diſtingue, aut terminus deſignatus
terminatur in principio, & in fine, aut eſt dubium, primo caſu ſi
verba dicunt, ab hinc, uel ab hac hora, fit computatio de momē
to ad momentum, ut hic. *Si au*tem dicunt, ab hac die, tunc inci-
pit elapſa die, & non ante; quia *dic*tio, a, & ab, eſt ſeparatiua, ita
dicunt Aduocati per l.ratio.in fin.ff.de act.emp. & no.per Cyn.
ſup.de nup.l.a caligato, & in Clem.ſicut, de appel.in gl.quæ inci-
pit ergo videtur, quæ glo. notanter dicit, ꝙ illa pars diei, quæ non
computatur *in termino*, cedit loco eius, cui pręfigitur terminus
quaſi dicat ꝙ ſi ſponte ſi velit, non impeditur, quod eſt ꝯ Pau.de
Leaza. Secundo caſu, quando eſt dubium, ut quia aſſignatur ali
cui terminus octo dierum, & quæritur vtrum dies aſſignationis
computetur in termino, tunc aut aſſignatur a lege, aut a Iudice,
aut in alia diſpoſitione contractus, aut in ultima uoluntate. pri-
mo caſu aut lex ultra procedit, & ſeruatur legis ſtatutum, ut in
c.ſi pia de excep.lib.6.& c.frequens de reſti.ſpol. eod.lib. Aut nō
procedit vltra declarando, & tunc propter æquitatem ſcriptā il-
lorum capitulorum*f*, dico ꝙ idem non computetur in termino,
quia mitius agitur cum lege, & in benigniorem partem. Si vero
terminus aſſignatur a Iudice, tunc refert, aut aſſignatur abſenti,
& non computatur in termino, ut in l.1.ff.ſi quis cau. Aut aſſi-
gnatur præſenti, & tunc computatur de momento ad momen-
tum, quia non eſt noſtrum extendere, quia iſta computatio eſt
rationabilis, & perfecta, nec prætermittitur aliquid ex tpe, argu.
huius §.& quod no. ſtatim in auth. hodie, & Paul.de Leaza.in d.
c.frequens, in verbo, poſt diem innuit, ꝙ ſi hoc nō fuiſſet expreſ-
ſum, illa dies computaretur. ad hoc 18.q.2.pridem, & 86.diſt.ca.
perlatum, & no. ꝙ dies termini ſtricto iure debet computari de
momento in momentum, licet hodie computetur de quadam
conſuetudine, & ꝙ debeat computari, ſic probo. hodie dat̄ mihi
terminus ad probandum hinc ad octo dies, ſi ergo dies termini
non computaretur in termino, ſequeretur ꝙ iſta die nō poſſem
probare, cum ſecundum hoc ſequeretur ꝙ talis dies eſſet extra
terminum, quod eſſet abſurdum dicere. Pau.de Leaz. Tertio ca
ſu idem puto, ꝙ fiat computatio de momento ad momentum,
f pari rōne dicas, ꝙ aut conſtat *f* ex aduerbio tpis, vel alia locutio-
ne qualiter dēat fieri computatio, & fiet illo modo: aut non con
ſtat, & in dubio fit de momento ad momentum, quia ſic nihil
de tempore perdit, vt no. extra, de appel.c.ſuper eo. el ſecundo, in
6 fi.in Nouel. † Modo reuoco in dubium, utrum quando *g* non
g computatur, poſſint illa die fieri poſitiones, & reſponſiones ci-
tationis teſtium, & ſimilia? Reſp. non, quia nondum eſt tempus,
ſecundum opin. Pau. ſi tñ in tunc geſtis poſtea perſeuerat, ualent
ſine alia iteratione, arg.l. quicquid calore, ff.de reg. iur. ſicut nos
videmus, ꝙ peremptoriæ ſm practicam Aduocatorum oppo-
nuntur ante litem conteſtatam, & ex perſeuerantia videntur op
poni poſt, & eodem mō dicam, ꝙ in iſta die poterit præueniri in
excipiendo, quia in exceptionib. nō nocet p̄poſteratio p̄uenienti
7 bus, & quia ēt ſine termino licitum eſt excipere. † Sed nunquid
vltima dies termini ꝯputetur in termino? Reſp. ſic, niſi lex vltra
procedens ꝯrium determinet, vt ff.de ſucce.edi.l.1.§. ꝙ dicimus
& ff.de li.agnoſ.l.j.§.eleganter. Dicit ēt ibi vnum notabile verbū
ꝙ vbi dilatio non ſeruatur integra, abrumpit̄ dilationis effectus.
Et quia dictio, vſq;, ſæpe apponit̄ in dilationib. vide de ea quod
leg.& not.in c.1.de oblig.ad rō.in Nouell.& in l.meminiſſe, per
Gul.& dic ꝙ aut vltima dies eſt incompatibilis actui fiēdo. & in
telligitur de die pręcedenti, vt in c.dilecti, de dolo, & contu.j̄.de
temp.app.l.2.in fi. Fallit, ſi iuſtū interuenit impedimentum. Nā
tunc intelligit̄ de die immediate ſequenti, ceſſante impedimēto,
vt ff.ſi quis cau.l.2.§.ſi quis in iudicio. in verbo. diffiſum. licet gl.
ibi exponat.i. differendum, quod tñ in effectu eſt idem, quia Iu-
dex de æquitate ſine aſſignatione noui termini debet admittere
comparentem in dicta ſequenti die, niſi inſtantia ſit perempta,
vel actio finita, vel res vſucapta. Nam tunc non reſtituitur, niſi re
ſtitutio integra petatur, ff.ex quib.cau.maio.l.ſed, & ſi per Pręto
rem, §.ſed, & ſi dum decreto. & tunc demū datur reſtō, ſi ex im-
prouiſo accidit impedimentum: ſecus ſi debuit præuideri, vt j̄.
de temp.app.l.2.§.fin. Dixi ſuperius, ꝙ quidam eſt terminus non
vniformis, puta menſis: nā dies multiplicati, qui faciunt mēſem,
non ſunt tot in vno menſe, quot ſunt in alio. Quærit̄ igit̄, ſi ſtatu
h tum *h* aſſignat menſem ad probandum, de quot dieb. faciemus
menſem? Rñdeo, aut menſis exprimitur per nomen proprium:
puta dicit iudex, aſſignamus menſem Ianuarij: & tunc certum
eſt, ꝙ dies habet certitudinem proprij noīs, nā menſis Ianuarij
hēt dies 31. Si aūt dicit aſſignamus totum menſem Februarij, e-
runt 28. dies, niſi currat biſſextus. nā tūc erūt 29. dies, q̄a illa dies
biſſexti attribuitur Februario tanquam pauperiori omniū men
ſium in dieb. ſuis, vt ff.de verb.ſign. l. cum bixextus. Aut menſis
exprimit̄ per nomen appellatiuū ſimpliciter, quia dicit, aſſigna-
mus vnum menſem, & tunc videret̄ diſtinguēdum, nam aut lo
quimur quo ad pœnę euitationem, aut quo ad fauoris extenſio
nem, aut non eſt odium neq; fauor. Exemplum de primo; dicit
iudex pono te ad ꝯfinia per menſem, tunc intelligitur de 28. die-
bus quia odia debent reſtringi. Exemplū in ſecundo. Papa ponit
indulgentiam in quodam loco per menſem duraturā, tūc intel-
ligitur de 31. dieb. quia fauor debet ampliari. Exemplum de ter-
tio. Iudex ſtatuit terminū ad ꝯparendum intra menſem, & tunc
aſſignat̄ media via, ita ꝙ ītelligat̄ de 30. dieb. & poſſumus vti ar.
quia in odijs ſtrictior fit interpretatio q̄ in fauorib. vt ff.de min.l.
i 3.§.minorem. Tu dic indiſtincte, ꝙ intelligit̄ de 30. dieb. vt l. fi. *i*
ſup.de iure delib. Non obſt. de reg.iur.l.vbi lex. quæ dicit, ꝙ duo
menſes ſunt 61. dies quia forte lex illa interpretatur leges vete-
res ex æquitate, addens vnum diem, vt ſup.eo.tit.l.1. Si autē fie-
ret noua lex, vel loqueretur miniſter legis, & non lex cōis, ceſſa-
ret illa lex, quia eſt præter naturam dierum taxātem diem. & fa
cit c.1.quo temp.miles, colla.10. poteſt etiam dici, ꝙ in l.j. vbi lex
illud ex legis benignitate, non ex ſignificatione menſis. Modo
8 † quæro, *K* ſi arbitris, & arbitratoribus, eſt aſſignatus menſis ad
K cām decidendam ſub certa pœna, vtrum vltima die, noctis tpe,
cauſam

ADDITIONES.

a Diſcrepat. Vide per Bar.in l.3.ff.de app.recip.
b Appello. Dixi late poſt Bar.in l.Prætor.in princ.ff.de noui ope.nunc.
c Ex primens. Sali. hic contra, vide quæ ſcripſi in l.1.§.libelli, ff.eo.
d An ceſſionarius. Facit ad ea, quæ dixi poſt Bar.in l.1.ff.ſi cer.pet. an ſit creditor, & hic adde l.qui ſtipendia, & quæ ibi Bar.& Bal.ſup.de proc.& in l.1.§. in propria, ff.quando appel.ſit & ibi Doc.
A.B. An ceſſionarius dicatur dñs. Et an dicatur debitor, vide Bal.in l.1.ad fi.ſup.de act.& obl.& l.per diuerſas, ſup.ma.& no.per Mo.in l.1.ff.ſi cer.pet.
e An dies prima. Vide Bar.in l.patronus, §.Sempronio, de leg.3. & Spec.in tit.de cit. §.viſu ver.item no. quem ſuccincte refert Bal.& Ang. in l.2. ſup.de anna.exce. & vide per Doc.in l.1.ff.ſi quis cau.& omnia Bar.in l.a caligato.ſup. de nup.& in dubio ſemper computatur de momento ad momentum, niſi aliud appareat, vt no. Bal.inf.ead.& in l.fi.inf.tit.1. & quando dicitur ex tali die, vel tali tempore, an computetur de momento ad momentum, vide Bar.in l pater, §.1.ff. de adulte. & in l.fi.ſup.de iure do.impe. & adde, ꝙ dies notificati termini non computatur in termino, vt no. Bal.in l.ſi eo.inf.qui accu.non poſſ.
f Aut conſtat. Vide gl.fi.in c.ſuper eo, hic alleg.& de qualibet dilatione, vide Bal.in l.ſi quando, in 5.q.ſup.de teſtib.
g Vtrum quando. Vide Bar.in l.a caligato, ſup.de nupt.
h A.B. Si ſtatutum. Si ſtatutum aſſignat menſem ad probandum, quot diebus faciemus menſem, vide gl.ſing. ſecundum quam totus mundus practicat, in c.quam ſit de elec.lib.6. No. quot dies habet menſis, vide auth.iubemus, ſup.de iud.l.1.§.ſi autem dubius, in ver.60.ſup.de iu.de li.l.vbi lex, ff. de re iud. Bar.in l. cum biſſextus, ff.de verb.ſign. Bal.in c.1.quo tempo.mil.& l.1. ff.ſi quis caut.& ibi Lud.& gl. in cap. quam ſit.de elect. de horis vide l. more Romano. de ferijs cap. conſuluit, de offic.deleg. vide gl.meliorem de iure in cap.ſi de ferijs, & Lud.Rom.de verb.obl. l.qui ante Kalendas.
i L.fi.§.fi. ibi verba non poterant adaptari magis ad vnum menſem, quam ad alium ſicut patet in actis iudiciorum.
K Modo quæro. Vide Bar.in l.more.in lect.antiqua, de fer.& Pau.de Caſt. ibi, ubi tenet quod arbitrator poteſt de nocte iudicare, ponit etiam Ro. quid in arbitro & arbitratore.

cãm decidere poſſint? Rñd. valet deciſio, & non incidunt in pę-
nam, ſi ſe non arctauerunt: ſed ſi arctati fuerunt malitia, vel ca-
uillationib. litigatorum, ſecus: vt ſup. de tranſ. l. non minorem. p
Cy. ſed ſi fuit per negligentiam eorum, laudũ valet tanq̃ arbitriũ
a non tanq̃ arbitramentũ, niſi expreſſe eſſet eis data ptãs, *a* ꝙ poſ-
ſint pronunciare tam de die q̃ de nocte, vt in Aut. de iud. §. ſede-
bunt. coll. 6. Sed tanquam arbitramentum valet indiſtincte, non
tñ incidunt in pęnam ſtatuti, quia ſufficit ꝙ ex vno capite ſatis-
faciant ſtatuto, & cãm terminent. Hæc. n. eſt finalis conſideratio
ſtatuti, qua habita non cõſideramus modum; & iõ ſi diceret ita,
Nos non tanquam arbitri, ſed tanquam amicabiles compoſito-
res ſic diſponimus, non incurrunt pęnas legis municipalis.

ADDITIO.

a Data poteſtas. Vide quæ ſcripſi poſt Sali. in l. non minorem, ſup. de tranſac.

AVTHENTICA.

1 *Appellationis tempus non perfecte certiorato an currere poſſit.*
2 *Appellatio dicitur actus reiterabilis.*
3 *Appellationis beneficium, an perdat dominus per veram contumaciam procuratoris.*
4 *Procurator an ſit ſoluendo, qualiter ſciri poteſt.*
5 *Appellatio noctis tempore, an interponi poſſit.*
6 *Appellare an poſſint illi, quorum non intereſt.*
7 *Appellari poteſt ab vno ſententia lata à duobus.*

Hodie Hodie cuilibet permittĩ appellare intra 10. dies
a grauamine illato per ſñiam computandos, illud
a eſt *a* cõe oĩum appellationum, ꝙ tps appellandi incipit ab hora
b ſcientiæ, *b* quia appellare eſt factum poteſtatiuum, ꝙ facto per-
agi non põt: ſed animus eſt neceſſarius, vt ff. de cond. & dem. l. 2.
ff. de reg. iur. l. in totum oĩa. & l. j. §. biduum, ff. qñ appe. ſit. & licet
ibi de biduo, vel triduo loquaĩ, idem tñ de x. dieb. licet hæc aut.
hoc non exprimat. quia tps ſubrogatum, vel ampliatum, retinet
naturam termini a quo, quamuis mutet terminũ ad quem. ita
1 dicit hic glo. no. † Sed quid ſi per vnum nuncium ſciuit eſſe pro-
nunciatum, & poſtea intra tps appellandi alius nuncius dixit, qđ
non fuerit verum, vnde nõ appellauit? Vĩ ꝙ donec perfecte cer-
tioratus nõ currat ſibi tps, l. 2. quis ordo in bon. poſ. ſeruetur. In
ꝯrium vĩ, ꝙ iã cęperat currere, & quia veritas inſpici debet, &
quia eſt in culpa hæc vera: nam ſi ad domum, ſit ſibi notifica-
c ta *c* per publicum inſtrm, ſatis eſt, vt l. ſcire oportet, §. oportet, ff.
2 de excu. tut. & ibi per Iac. de Aret. † Pone, opponitur appellanti,
ꝙ appellauit poſt decem dies, vtrum iſta exceptio ſit aperte pro-
poſita? Reſp. non: quia non ſequiĩ, poſt x. dies, ergo nõ ante cum
appellatio ſit actus reiterabilis, vt no. in c. Romana, extra de appe.
lib. 6. in Nouel. & ideo debet excipere negatiue, non appellaſti
d intra x. dies, nec incumbet ei probatio *d* negatiue, ff. de neg. geſt.
e l. eum actum. In tex. ibi, cuilibet. fallit in vero contumace, *e* dicit
hic Iac. But. quod verus ꝯtumax veniens Iudice ſedente pro tri-
bunali, ideo auditur appellans, quia lex reſtituit ei 10. dies ad ap-
f pellãdum. quod ergo *f* dicit l. diuus, de in inte. reſt. intelligitur de
reſtitutione ad appellandum, quæ fit ipſo iure, & non eſt neceſſe
3 eam peti a iudice, ita ſentit But. † Quæro, ſi procurator fuit vere
g contumax, *g* vtrum dñs perdat beneficium appellandi? Solu. di-
ſtingue, aut fuit vere contumax in non veniendo, aut in non ap-
pellando. Primo caſu, aut dñi negligentia cum procuratoris do
loſitate concurrit, & repellitur ab appellando: aut non, & tunc
non repellitur; quia eſſe verum contumacem nõ fuit ei manda
tũ, nec iuxta mandatum, & iõ dñs non punitur. Item quia con-
tumacia procuratoris non eſt vera contumacia, ſed ficta. Item
quia hæc pęna non eſt de natura litis, nec ex ordine proceſſus, ſi-
cut nec mulcta, nec excõicatio, vt ex. vt lite non cõteſt. c. 1. Scđo
caſu, qñ fuit contumax in non appellando, quæ non eſt proprie
contumacia, ſed eſt quoddam omittere, cum nec lex, nec magi-
ſtratus hoc impetret, arg. ff. de arbi. l. nõ ex oĩb. ſubdiſtingue, aut
h procu. *h* bona fide ceſſauit appellare, quia putabat ſñiam fore iu
ſtam, qđ in dubio pſumiĩ, vt ſup. de admin. tu. l. ſi bonam & tunc
dñs appellare non põt, quia lex dat x. dies, nõ 20. Aut procurator
fuit in mala fide, & tunc aut procu. eſt ſoluendo, & dñs appellare
non poteſt: aut non eſt ſoluendo, & tunc ſic, & ita dicit gl. hic &
ff. qñ app. ſit l. 1. §. fi. licet tex. hoc ibi non aperiat. & eſt ratio, quia
ille qui iniuſte obtinuit, tractaĩ de lucro captando, quia iniuſte
vincere, eſt ſpecies lucri, vt ff. ad Treb. l. debitor, §. fi. & ideo ĩ ſub
ſidium conſuliĩ damnum paſſo, vt l. fi. ff. de eo, per quem factum
erit. Sed Bar. dicit, ꝙ ſi pcurator fuit in dolo, dñs poteſt indiſtin-
cte appellare, quia cum deliquerit euidenter, ad hoc mãdatum
non habuit. Tu tene gl. quam oẽs Doc. approbãt, imputet. n. ſibi
dñs qui talem procuratorem conſtituit, vt ff. mand. l. idemq;. §. ſi
tutores. Illud ꝯſtat, ꝙ ſi procurator potuit denũciare dño, quod
appellaret, & non denunciauit, ꝙ eſt in dolo, vt d. l. idemque. §. ſi
4 ignorantes. † Sed qũo ſciam, an procurator ſit *i* ſoluendo? Rñd.
i iſte articulus qñque conſiſtit in facto, & tũc ſciĩ per diſcuſſionẽ:
qñq; conſiſtit in iure & rei natura, vt ſi eſt cauſa beneficialis ma
trimonialis vel ſtatus infamiæ, quæ inęſtimabilia ſunt, & iõ non
recipiunt intereſſe pecuniariũ, vt ff. rem rat. hab. l. procurator ad
exhibendum, §. fi. Item quod dixi quod contumax nõ audiĩ; di-
cas ꝙ duplex eſt audientia, ſ. Iudicis a quo, & tunc auditur ab eo,
& dẽt deferri appellationi, niſi in iudicio dixerit ſe non ventu-
rum, vt in c. venerabilibus, §. ſecus. de ſent. excomm. lib. 6. qa iu-
dex a quo non habet ventilare merita appellationis. Secunda au
dientia eſt Iudicis ad quem, & ſimiliter debet audiri in principio
& in medio. ſ. vt appellationem introducat, & etiam probatio-
nes ſuas, ſed in fine ſi conſtat de vera contumacia, pronunciabi-
tur appellationem non tenere, loquor in contumacia domini
principalis. vel dic, quod cum contumacia ſit præiudicialis pote
rit opponi ad impediendum limina proceſſuum appellationis,
arg. de iud. l. ſancimus dummodo ſit liquida: alias debet procedi
ſuo tpe liquida vt l. nam, & poſtea, in prin. ff. de iureiur. Porro de
natura contumaciæ eſt proceſſui obſtare, quia audientiam clau-
dit. Et ſcias, ꝙ gl. no. dicit, quod ad probandum iſtam veram cõ
tumaciã ſufficit, ꝙ citatio fuerit ſolemnis ad domum, dummo-
do probetur ſñia. ſ. cõgruo tpe, nõ in extremitate termini, ſ. qñ
dominus per ſe erat in cã. Nam ſic per procuratorẽ non arctaĩ
dñs ad comparendum, ita no. gl. in d. l. 1. §. fi. in gl. magna. ibi. non
tunc vere contumax. & c. quam gl. tenet Bar. ff. de app. l. ex con-
ſenſu, §. fi. Sed multæ aliæ gl. tenent ꝯrium, de quo dixi ſup. qũo,
& qñ Iudex. l. ab eo. & dic vt ibi dixi. Quæro, quid ſi eſt appellatũ
K *k* poſt 10. dies, & vtraque pars ſponte, & ſcienter proceſſit in ap-
pellatione, & lata eſt ſñia? Reſpon. vĩ ꝙ teneat pp cõſenſum, &
prorogationem partium. Sed ꝯrium eſt verum, vt in c. ſi appella
tionem, & ibi not. de appellat. in clement. Tene menti perpetuo.
5 † Sed nunquid *l* appellatio poteſt interponi noctis tpe? & vĩ ꝙ
non, vt ff. quando app. ſit l. 1. §. quid ergo el 3. dic ꝯrium, maxi-
me ſi Iudex ſedebat pro tribunali, quia forte pp multitudinem
cauſarum nequiuit citius expedire, vt in eo. §. in verbo, ſuprema
hora. In camera ẽt Iudicis coram ipſo interponi poteſt, quia nõ
conſiſtit in ſtrepitu iudicij, de interro. actio. l. voluit. §. 1. & adde
m quod *m* leg. & not. in c. j. de app. in Clemen. & in c. ab eo. de app.
lib. 6. in glo. pen. Adde ꝙ nox, & dies continentur app. diei, quia
nox deſeruit diei, & non econtra, vt dicit gl. ſuper pſal. 70. li. pſal.
6 † Quæro, nunquid *n* illi quorum non intereſt, poſſint appellare?
n Reſpon. aut tu quæris de potentia deducendi rem in controuer
ſiam, aut de potentia effectuali. Primo caſu, aut appellat victus
in iudicio, & non eſt quærendum, an interſit, aut alius, & tunc
non auditur appellans, niſi interſit; & hoc probet, antequã pro-
cedat ſuper appellatione, & hoc ſentit gl. no. ff. qñ app. ſit l. ſi pro-
curatorio, in princ. in gl. quæ incipit, collige ergo. Quæro nunqd
o *o* aliquis poſſit adhærere *p* appellationi alterius pro ſuo intereſ-
p ſe, licet non appellauerit intra 10. dies? Reſpon. ſic: ſed hoc debet
ratificare intra tps datum ſibi ad appellandum, nõ tamen habet
neceſſe appellare, vt no. in c. vt circa, de appe. lib. vj. & in Spec. de
app. §. j. verſic. porro. & effectus iſtius adhęſionis eſt, quia poteſt
inſtruere cãm, ff. de proc. l. Paulus. ff. de inoffic. teſta. l. ſi inſtituta
& ĩ. de liti. auth. nunc ſi hæres. Quæro, cur poteſt adhærere, licet
appellationem ſuam non interponat? Reſpond. quia appellatio
principalis tunc reſoluit ſñiam, & oĩb. aperit uiam generalem,
quibus ſententia grauamen inferebat, ff. de ꝯtrata. l. ſi poſt mor-
tem, §. fin. & l. cum vnus, de bon. auth. iud. poſſ. ante ſententiam
aũt ideo non habet locum adhęſio, quia nec præiudicium im-
minet, alias etiam ante ſententiam adhęſio locum haberet. ſi
pręiudicium immineret. Et no. ꝙ omnis adhærẽs, vel appellans
pro ſuo intereſſe, dicitur principalis perſona, non procur. nec ge
ſtor alterius. iſte eſt text. no. in d. l. ſi procu. §. ſed ſi alius. quia qui
ſua intereſſe dicit, propriam cauſam defendit, ea. l. §. fina. vbi eſt
tex. ſingul. & licet principalis renunciet appellationi, non tolli-
tur adhæſio, ſecus ſi appellatio eſſet nulla, dicta lege cum vnus,
quæ eſt ad hoc valde not. adhęrens igitur non eſt perſona per ſe
ſed eſt adminiculum. de hoc not. in capitul. 1. de electio. libr. vj.
in

ADDITIONES.

a Illud. Vide Bar. in l. 1. §. dies, & ibi Doc. poſt gl. C. quando app. ſit plene per glo. in cle. ſicut, de app. & ibi quid de tempore exequendi app.
b Scientiæ. An tempora ſtatuta in app. ſint continua, uide Bal. in l. 2. ſup. de eden.
c Notificata, vide in l. 1. §. fi. ff. quando app. ſit, & quod ibi dixi.
d Probatio. Vide in c. Ro. §. ſi uero, eo. ti. in 6. & Compo. in c. cum dilecti, ext. de ele.
Contumace, vide Bar. in l. 1. ff. de in inte. reſt. & Bal. in l. diffamari, ſup. de ing. ma.
Quod ergo. Ad l. diuus, vide Bal. in l. ea quæ, ſup. qũo, & quando iudex.
g Contumax, vide Bal. in l. ab eo, ſup. quomodo, & quando iudex.
h Aut proc. Vide Bal. in l. 1. §. ſi procu. ff. ſi quis ius dicen. non obtemp.
i P. D. Sit. Quem ſoluendo eſſe aut non eſſe, qualiter ſciatur, docet Alex. in rubr. de noui ope. nunc. char. pe. & in l. ſi conſtante, ff. ſol. mat. vbi per Bar. & alios, & uide omnino Bal. in l. quicunque, C. de ſeruis fugitiuis.
K Quid ſi eſt app. uide per Mod. in l. 1. §. dies, ff. quando app. ſit, & Bal. in l. eos, in prin. ſu. eo. & melius in auth. ei, qui infra ti. 1. & in l. centurio, ante fi. ff. de vulg. & pup.
l Sed nunquid. Vide Bal. in l. non minorem, ſup. de tranſact.
m Adde quod, uide quæ not. in l. aut facta, §. tempus, ff. de pœ.
n Nunquid. Vide Bal. in l. 1. ff. de app. reci.
o And. Bar. Quæro, nunquid. Tu vide tex. in l. 1. ff. de app. recip. pro illa gl. 2. & glo. c. cum ſuper, de re iud. & ibi dixi.
p Adhærere. Vide no. per gl. & Bar. in l. 1. ff. de ap. re. & fac. ad no. in l. ſi perluſorio. ff. eo. & uide quod no. Bal. inf. prox. §. in uer. quæro, utrum.

ìn gl.ſed nunquid. Adhærenti aũt nihil poteſt adiudicari, qa nihil petit.hic aũt conſequitur,qđ ei nõ p̄iudicatur, ſi cum effectu
7 cãm defendit. † Quæro,an a duob. *a* lata ſententia poſſit appella
a ri ab vno? R̃ñdeo,nõ:quia ille ſolus non grauauit ſecũdum Inn. nec apoſtolos dare poſſet, vt l.j.ff.de officio proc. Sed quid ſi appellatur a duobus,ſed vnus dat apoſtolos delatiuos,alter vero ꝯrios? Reſpondeo, datio non valet, quia apud diſcordes nulla eſt iuriſdictio,vt ff.de arbit.l. Pedius,§.fi.& ideo perinde eſt,ac ſi apo
b ſtoli nullo modo eſſent dati. Quid ſi vnus *b* detulit, alter ratificat? Reſpon.non valet ratificatio, nec delatio,vt no.in l.2. inf. de iure fiſci.lib.10.

ADDITIONES.

a An a duob.vide gl.& Inn.in c.ſi cum ſup.extra de off.dele.& no.in cle.eod. tit.
b Quid ſi vnus.poſſunt tamen ſeparatim dare,& deferre,vt in cle.eo.tit.

1 *Iudex ex officio, & nemine petente,aliquid facere poteſt.*
2 *Apoſtoli ſi a non petente fuerunt recepti, an poſt triginta dies appellatio poſſit eſſe deſerta.*
3 *Apoſtoli ſimul cum appellatione peti debent.*
4 *Appellanti a quo tempore currunt dies 30.*
5 *Apoſtolos Iudex dare poteſt abſonti.*
6 *Appellatio ſicut poteſt geminari,an decies poſſit appellari.*
7 *Dies decem ſi ſunt ſtatuti ad aliquid faciẽdum, an ante terminũ poſſit fieri.*
8 *Apoſtoli expenſis petentis an debeant dari.*
9 *Appellans appellationem deferens qualiter puniatur.*
10 *Tempus ſi ſit limitatum,transformari non poteſt.*
11 *Compromiſſi pœnam ſoluens appellationem proſequi debet.*

§. Apoſtolos.

Apoſtoli ſunt per Iudicem poſt appellationem interpoſitam dandi,ẽt nõ petenti.Dicit Io.Mon.ꝙ apoſtoli ſunt pars appellationis,& eadem ſolemnitate,qua eſt appellandum,ſunt petendi,ſ.in ſcriptis,quãdo ex interuallo,vel ab interlocutoria appelletur , vt in c. ab eo,
1 de app.lib.6.Io.Mon.† No. *a* quod iudex facit aliquid ex officio,
a etiam nemine petente, nimirum quia hoc facit ad ſupplantandum malitiam appellantis. Vnde põt eum cogere ad ſtatim recipiendũ apoſtolos, & ad iter arripiendũ,& oblatis ei apoſtolis ſtatuere ſibi diẽ,nec poterit excuſare ſe ob aliquod impedimentũ tp̄e petendorum apoſtolorũ ſuperueniẽs, ex quo ſunt ſibi oblati per Iudicem. Nec ob.ꝙ appellator hẽt 30.dies ad petendum a-
b poſtolos,vt j. eo.l.Iudicibus, *b* & no.s̃.eo.l.præſes. vnde videbat̃ dilatione pendente,nil poſſe innouari,quia verum eſt, quod ille terminus datur,niſi Iudex offerat ſponte: tunc enim non poteſt
2 non accipere,arg.ff.de leg.3.l.fideic.§.ſi rem.† Sed pone,quod recipit,tñ nunq̃ petijt, vtrum poſt 30.dies appellatio erit deſerta? qdam dicunt, ꝙ non:ſed ego dico ſufficere quod receperit, quia fruſtra quis petit, quod intus hẽt. Item quia qui ſponte recipit, vr̃ exegiſſe, ff.rem rat.hab.l.amplius.Item petere non poteſt, niſi per verba *futuri* tp̄is; vt peto dari apoſtolos. ſed hic non ſumus in futuro,ſed in *præterito*. Item non refert an verbis,an facto petatur, ff.de le.l.de *quibus*,in fi.ff.de fideiuſ.tut.l. cum oſtẽdimus, §.fi.Quæro,an iudex puniatur; Rñ.non niſi fuerit lapſum ſpatiũ 30.dierum:ſed ita demum punitur, ſi apoſtoli fuerunt petiti cũ
3 inſtantia intra 30.dies,ſecundũ gl.idem no.in c.1.de app.lib. 6.in
c nou.† Sed nunquid *c* ſimul cum appellatione debent peti ꝓ prima vice,& poſtea pluries intra 30. dies? Hic innuit qđ ſic:nec.n. ſufficit ſimul pluries multiplicato ſermone dicere peto, & iterũ peto,ſed quædam diſtantiæ neceſſariæ ſunt, vt not. in ſim. in l.4. ff.de pig.act. Nam eo ipſo ponitur iudex in contumacia, in qua ponitur pars ſcilicet per tres denunciationes,vt no.in c.1.de ſup. neg. prælat.in nouel. Contrarium eſt verum.ſ. quod non oportet apoſtolos peti tempore appellationis : cum terminus iſte ſit difformis, & longius ſpatium detur ad petendum apoſtolos, q̃ ad appellandum,vt notatur in c.2.de app.in Cle.in gl.lex dicit.Itẽ eſt verum , ꝙ ſufficit vno & eodem momento dicere, peto & ſolicite peto,vel æquipollentia verba, ut in c.q̃uis, de ap. in Cle. Et no.ꝙ ille dr̃ petere cum inſtantia, qui petit cum quadam importunitate,nec debet quicquã ꝑꝑ iudicis reuerentiam omittere,ſiue dominus,ſiue procurator appellet,ff.de pign.act.l.fina. §.
4 ult. † Sed a quo *d* tempore currunt parti appellanti 30.dies; Re-
d ſpond.tex.videtur dicere,ꝙ a tempore ſententię. Dicet aliquis, ſed qũo hoc,cum antequam appelletur,apoſtoli non poſſint peti? Reſpondeo,quia pars poteſt facere, vt poſſit petere eos, quia poteſt ſtatim appellare a tp̄e ſententię : ergo totum poſſe uidetur, vt in regula iuris, qui poteſt facere. Iudici autem non currunt 30.dies Iudici imputabiles,niſi a tempore appellationis, qa non eſt, cui concedat apoſtolos,nec ſuper quo. Ex his ſequũtur duę concluſiones. Prima eſt, quod ſi quis non petat intra ſuos 30.dies,deſerta eſt appellatio. Secunda eſt, quod iudex non habet ſequi dies partis ad ſuos.& ſi in idem tp̄s concurrunt̃ cõmunis erit dilatio;quia una ingredit̃ ſpatium alterius, ut ff. de Car. edi.l.iõ.Vel dic,ꝙ nunq̃ ante appellationem currunt,quia illę dilationes integræ ſunt ſubordinatæ,& iõ earũ tempora non con
e runt;ſed primum eſt uerius,ut in Clem.ſi appellanti. de appel. in
5 gloſſ.magna. † Quæro, nunquid *e* Iudex poſſet dare apoſtolos
e abſenti? Reſpondeo ſic,l.idem proferre.ff.de arbi.tamen eſt nõ. ꝙ vbicunque termini aſſignatio poteſt aliquem lædere, debet ei terminus ſolenniter notificari, *f* vt no. in c.1.de apo. in Cle.in
g gl.pe.Ideo ego conſului, *g* ꝙ ſi ex data poteſtate in compromiſſo, arbitri poſſint prorogare abſentibus, & ignorantibus partib. cõpromiſſum:tamen niſi notificent, videntur doloſe proceſſiſſe & talis prorogatio non aſtringit litigatores,quia ita demum valet,ſi notificetur,ar.illius not.gl.& j. de Decu.leg.2.lib.10. Quæro,nunquid ſicut poteſt ſæpius appellari intra 30.dies.ita poſſint ſępius dari apoſtoli intra 30.dies, vt ſic Iudex poſſit emendare, & immutare,ac ſe corrigere,ſi errauit? Reſpondeo non, quia functus eſt officio ſuo,ff.de arbi.l.qui arbiter. Et iõ ſi appellanti illi-
h co,ſtatim dati ſunt *h* apoſtoli, non poterit iterum appellare,quia non poſſunt apoſtoli iterum dari iuriſdictione cõſumpta; quod ſatis hic innuitur in tex.quod ergo de geminatione appellationũ alibi dicitur, intelligitur nondum datis apoſtolis ſuper appella-
6 tione prima. † Sed nunquid *i* ſicut poteſt appellatio geminari,
i ita poterit decies appellari omni die ſemel? Reſpondeo non puto: quia eſſet ſuperflua, & oneraria verboſitas, arg.inf.eo.l.ampliorem, §.fi.ff.de le.3.l.fideicommiſſa.§.ſi quis decem,ff.de verbo.obl.l.qui bis idem , & l.ſi dari ſtipuler. & in Auth. qui ſemel. in prin.s̃.quomodo, & quando iud. Et vnum ſcias,ꝙ ille,qui certę formę eſt aſtrictus, facto ſuo, vel facto legis,non poteſt varia-
K re,ff.de app.l.ſcio.Quæro,quid eſt,ꝙ decretalis dicit,vno, *K* ꝯtextu petendos apoſtolos, in c.2.de appel. in Cle. Reſpondeo illud permiſſiue non arctatiue ponitur. Vel dic,ꝙ non ſufficit vna die dicere peto. alia die dicere,apoſtolos: quia ex diuerſis conſtructionibus non fit vna ꝯſtructio, vt l.cũ antiquitas,cũ ſi.s̃.de teſt. Quæro, vtrum poſſint ratificari apoſtoli petiti per negotiorum geſtorẽ; & vt ꝙ nõ, quia pręiudicaret̃ tertio,i.aduerſario,& adhærentibus victori. Dic ꝯrium,quia fictio hic conciliat eius principium non ad quod nunc, ſed a quo tunc eſt ipſa geſtio,vt ff.de neg.geſt.l.liberto, §.fi.ff.de ſol.l.cum decem. & l.ſi quis offerre, §.fi.& l.vlt.ff.rẽ ra.ha. & de iud.l.licet. ſecus ſi non haberet radicem.l.radicalem cãm retro; vel haberet,ſed ratificanti obſtaret factum proprium medio tp̄e geſtũ, l.potior, qui pot.in pig.hab. Item ſecus ſi ius apoſtolorum eſſet conſumptum per terminũ lapſum:qa a poſſibili,non ab impoſſibili incipit fictio, nec etiam ad illud ſe extendit retro, quia ad impoſſibilia de iure fictio non ſe extendit, l.1.§.1.de app.reci.& no.in l.talis ſcriptura, de leg.1. Et no.ordinẽ, qa primo petuntur apoſtoli intra 30. dies,qñcun-
l que petendo, congruo *l* tamen loco,& tp̄e. † Ex hoc *m* infertur
m ad talem q.Statuti ſunt mihi decẽ dies ad aliquid faciendũ, vtrũ qñcunq; intra dictum terminum poſſum hoc facere non expectato fine termini; Solu.diſtingue ſic,aut facere dependet ex facto meo tm̃, aut ex facto meo,& aduerſarij mei præſentia,vel ꝯtumacia.Primo caſu poſſum explicare, ꝙ incumbit quandocun
n que intra terminum etiam aduerſario meo non requiſito, *n* vt no.in l.3.§.pe.de bon.poſſ. vnde ſufficit mihi ſi compaream coram iudice ad illud:verbi gratia,data eſt mihi dilatio ad recipiendum apoſtolos intra decem dies, nã cum aduerſario meo nihil habeo in hoc actu efficere,vt in c.2.de app.in cle.& ibi no.in glo. No. qa ſecũdo caſu debeo aduerſarium meum expectare, cum quo habeo actum agere, verbi gratia, ſi aſſignatus eſt mihi terminus octo dierum ad litem conteſtandam,quo caſu non ſuffi-
o cit, *o* ꝙ ante cõpaream, ſed bene ſufficit, ꝙ in fine termini,vt ff. de arbi.l.idem Pomponius, §.fi.& no.per Bar.in l.in illa ſtip.ſi calendis.ff.de verb.obl.Tertio caſu bene poſſum præuenire terminum præſente, vel citato aduerſario meo,vel a iudice monito: v.g.datus eſt mihi terminus octo dierum ad producendum teſtes & inſtrumenta.Nã intra terminũ poſſum ꝓducere aduerſario

ADDITIONES.

a No.Vide infra,tit.1.in fine.
b L.Iudicibus. Et ibi vide Bal.
c Sed nunquid. Vide infra,eo.§.quæro, quid eſt.
d Sed a quo. Vide gl.in c.ab eo,quod,eo.tit.in 6.& in l.3. in prin.ſup.eo.per illũ text. & ibi Bar.in pen.q.
e Nunquid. Vide Bal.infra proxi.
f Notificari. Vide Bar.in l.Labeo,ff.de iureiur.
g Conſului. Vide quod no.Bar. in l.1.ſup.de ſen.ex bre.rec. & quæ dixi poſt Bar.in l.diem,§.ſi quis,ff.de arb.& ibi Bal.& no.Bar.in conſi.incip.Talionus de Spoleto, in prin.& in Auth ei,qui.j.tit.1.
h Dati ſunt. Vide Io.Cal.in diſput. ſua in c.diffinitiua.
i Sed nunquid. Sequitur Roman.in l.cum procurator, §.1.in fi.alias in l.in prouinciali,ff de nou.ope.nunc.
K Phil.Dec.Vno. De hoc,& quod vno contextu ſæpius peti poſſint,vide per Fel.in c. cum cauſa,de offic.deleg.ad fi.& præſertim Card.in cle.2.de appel.
l Phil.Dec.Congruo. Congruo aũt tp̄e, & loco peti, quando, & vbi dicantur,vide per Card.in Clem.2.§.ſimiliter. de app.vbi per eundem, ꝙ quandocunque tempore, & loco congrua petiti intra terminum fuerint, debeant per iudicem dari. Et quid ſi iudex declarauerit ſe in iuris termino daturum, quando appellans apud eum comparere debeat,ibidem per eundem Card.
m Ex hoc. Vide Bal.in l.1.ff.ſi quis cau.& in l.fi.ſup.qui admit.
n Non requiſito. Vide no.Bar.in l.ea quæ in fi.s̃.qũo, & qñ iud.& datur abſenti, vt no.Bar.ſup.prox.debet tamen notificari parti appellatæ,vt in Clem.2.eo.tit.
o Sufficit. Vide gl.& Docto.in Cle.2.eo.tit.& Bar.in l.fi.ſup.qui admit.

ſario meo nō citato, quia extremitas temporis interpellat eum,
vt no. Inſt. de verb. obl. §. omnis. & ff. quan. ap. ſit. l. j. §. qd ergo ſi
conditio. in ver. ſuprema hora. Interim aūt nō poſſum ꝓducere
teſtes, vel inſtrumenta. niſi faciam citari aduerſarium abſentē,
s̄. de teſti. l. ſi quando. vbi dr̄, ꝙ teſtis hēt qndecim dies, & ꝑ ꝯñs
ēt partes, ad faciendū eos examinare, & tñ ſi iurauerūt, interim
pars citari dēt. Sed ꝯ̃ hoc opp. nā dilatione pendēte, iudicis offm̄
conquieſcit, vt s̄. de dila. l. ſiue pars. Sol. illud eſt verū, niſi illud ꝙ
fit, ſtat ꝓ conſequendo commodum dilationis, ſed in ordine eſt
ꝙ iudex ſtatuit terminum ad recipiendum apoſtolos. Sed quid,
ſi iudex non ſtatuit ad hoc certam diem, ſed dixit, ſtatuo tibi ter-
minum iuris, nunquid intelligitur de terīo. qui datur parti ad pe
tēdum, an de eo, q datur Iudici ad ꝯcedendū. ſiue ſtatuēdū? Rñ-
deo, de primo non p̄t intelligi, quia iam ſunt petiti: & ideo intelli
a gitur de termino, qui ſupereſt ipſi iudici. Modo quæro, vtrum *a*
iſte terminus dicat̄ legalis, vel iudicialis, & videtur, ꝙ legalis, qa
eſt eiuſdem formę, & naturæ. In contrarium, ꝙ iudicialis, quia
eſt interlocutoria. Solu. poteſt dici commixtus, licet a prædomi-
nio potius debeat dici legalis, quia Iudex nihil adijcit de ſuo, niſi
nomen, quod ſuus iudex facit. de re iudi. l. 4. §. ſi quis condemna
8 tus. † Quæri conſueuit, vtrum iudex debeat dare apoſtolos expē-
ſis petentis, aut non? gl. Io. And. mouet dubium in d. ca. 2. de app.
in Cle. in gl. vidi dubitari. Dicit Acc. quod Notarij nolunt face-
re ſcripturas gratis, ff. de eden. l. argentarius, in prin. Tu dic. quod
b de hoc nō debet eſſe quæſtio, qa ille qui petit, debet facere *b* ſum
ptus, vt ſup. eo, l. eos, §. ſi quis autem poſt. & l. ſi ex parte, ff. fam. er
ciſc. ſicut dr̄ de agrimenſore. quē iudex debet dare. tamen expen
ſis partiū. ut l. 4. ff. fin. reg. facit quod no. in l. ſæpe, de erog. mil. an
9 no. lib. 12. ex qui. cau. in poſ. eat. ff. † Vltimo *c* no. quod pœna par
c tis appellantis, & apoſtolos deferentis, eſt deſertio appellationis.
Pœna vero iudicis denegantis expreſſe, vel tacite eſt, quod pro-
ceſſus poſtea habitus qualitercunque non tenet, ēt ſi appellatum
ſit ab interlocutoria, vel grauamine, vt no. in ca. 2. de appel. in vlt.
d gl. in clem. Modo hic *d* quæro de tali quæſtione. Victus, qui ap-
pellauit, compromiſit negotium principale, non autem appella-
tionem: vna cum aduerſario in quendam arbitrum, & arbitra-
torem ſub certa pœna. nunquid interim currat tp̄s ſtatutum cir
ca petendos apoſtolos: nam tex. in c. quandiu, de app. in Cle. vide
tur loqui de compromiſſo facto ſuper appellatione? Dic, ꝙ inte-
rim non currit, qa de conſenſu vtriuſq; partis vr̄ ſuſpenſa iuriſdi
ctio, vt j̃. de temp. app. auth. ſi tamen. & ff. de pact. l. tale pactum,
§. qui ꝓuocauit. Si aūt arbitri non ꝓnunciēt. & expiret ꝯpromiſ-
ſum, dabitur reſiduum tp̄s, & non plus, & ideo dies cōtinuari di
10 cuntur continuatione legali, non naturali. † Iuxta hoc *e* fit que-
e ſtio de facto, ſi ſtatutum dicit, ꝙ donationes debent inſinuari a
calendis Maij vſque ad calendas Nouembris, alias ſint irritæ, &
donatio facta fuit in fine menſis Iulij, vtrum tres menſes qui ſe-
quuntur, ſint gratuiti, ita ꝙ poſſit inſinuari a principio menſis
Martij ſequentis vſq; ad calēdas Nouembris, an autem debeāt
tp̄a coniugi? Reſpondeo iſtud tp̄s eſt ita limtatum, ꝙ non poteſt
11 trāsformari, & ideo grauati ſunt. † Sed modo dubitatur, vtrum
f ille, *f* qui compromiſit, poſſit applōnem ꝓſequi, ſoluendo pœ-
nam compromiſſi? Gl. dicit, ꝙ ſic, in d. c. q̃diu, & verum dicit in
arbitro: Sed verum non dicit in arbitratore, quia in tranſactio-
ne non habet locum pœnitentia, l. quamuis. de tranſact. Item cū
arbitramentum, quod pōt ſequi, poſſit habere vim pacti de non
petendo, non poteſt quis reſcindere pactum de non petendo, li-
cet velit ſoluere pœnam: quia non eſt in electione promittentis,
ſed aduerſarij ſic. ff. de pact. l. reſcriptum, §. ſi pacto. & iſta ratio
eſt ſubtilis. Vltimo no. in iſto §. illud vulgare, ꝙ iudex ex offō pōt
dare apoſtolos, quamuis nemo petat: ſed eſt ſpeciale pp rigorē
iudicij conſeruandum, & ēt pp reuerentiā ſuperioris, & ſic non
obſtat ff. de dam. infe. l. 3. §. hoc aūt iudicium, & dic vt ibi no, ꝙ il
lud regulare, qñ officium reſpicit priuatum commodum: hic au
tem eſt ſpeciale, ut temeritas appellantium compeſcatur.

ADDITIONES.

a Vtrum. Vide Bar. in l. ſi arrogatur, ff. de adop. & in l. 4. de leg. 1.
b Phil. Dec. Facere. Et ibi vide Car. qui facit pro ſententia huius in x. 1. & §. ſimiliter. & Alex. in l. ſi poſtuiauerit, ff. de adul. Et rurſus per hunc hic, qui dicit, quod in ſcriptis petendi ſunt, quando appellatio in ſcriptis interpoſita fuit, cui adde Io. Mon. in c. ab eo, de appell. in 6.
c Vltimo. Vide Bar. hic.
d Modo hic. vide Bal. in l. properandum, ſup. de iud.
e Iuxta hoc. Vide Bal. ita tenentem, in l. j. ſup. ſi mancipium ita fuer. alien.
f Vtrum ille. Vide Bal. in auth. ſi tamen, inf. tit. 1. in contrarium videtur Bar. in l. qui fidem, ff. de tranſact. & Bar. in l. ſi quis rem, ff. de arb.

1 *Cautio in cauſa appellationis de eius proſecutione non eſt præſtanda.*
2 *Cauſa iuſta a refectione expenſarum excuſat.*
3 *Calumniator ſemper condemnari debet.*
4 *Oratio quando ſumitur ex vniuerſo, ſi pars ſit falſa, tota eſt falſa.*
5 *Vincens in vno articulo, et ſuccūbens in alio, an in expenſis ſit cōdēnādus.*

1 §. Cautione. † No. ꝙ in cā appellationis non eſt cauē
dū de eius proſecutione, qđ glo. ſimpl'r
intelligit. Sed Cy. dicit, ꝙ non dēt caueri corā iudice a quo, ſed
coram iudice ad quē, & oēs ſatiſdationes iudicij ſunt renouan-
dæ, cum primę ſatiſdationis ſint ꝯſumptæ, vt l. cum apud, ff. iu.
ſol. nam iudicium eſt ex ſatiſdationib. fundandū, vt s̄. de Epiſ. &
cle. auth. gñaliter, ſm̄ Cy. & Pe. Tu tene gl. oēs. n. aliæ ſatiſdatio-
nes p̄ſtantur, excepta illa de appellatione proſequenda, qa aduer
ſarij intereſt eam deſeri. vnde peteret cautionem ꝯ̃ ſeipſum, ff. đ
proc. l. non cogendum, §. Sabinus & l. mutus, §. is ꝓcuratorem
in gl. bene tamen puto fore ſatiſdandum de reſtituendis expen-
ſis, ſi non proſequatur, quia intereſt appellantis cautum ſibi eſſe
de refectione expenſarum, ſi non proſequatur, vt d. auth. genera
liter. Ex quo autem ſic ſatiſdandū eſt, apparet, ꝙ deſertor appel-
lationis tenetur reficere expenſas, & cogit̄ *a* ꝑ iudicem ad quem
a coram quo interponit̄, vel dēt haberi pro interpoſita cautio hu-
iuſmodi. Itaq; ēt deſerta appellatione, iudex ad quem remanet
Iudex quo ad ꝯdemnationem expenſarum, quod eſt no. Sed qđ
b ſi nec appellans, nec appellatus, eſt proſecutus, & lapſum eſt tē
b pus appellationis proſequendæ, an appellator debeat ipſo appel-
lato condemnari in expenſis? Reſpon. ſic, non tñ ratione contu-
maciæ, quia eſt cōis, videlicet in appellato negligentia, in appellā
te ꝯtumacia. ff. ſol. ma. l. viro atque vxore. ſed ratione victoriæ, qa
appellatus vincit tacite coram iudice ad quem, ipſo facto, cum
coram eo ſit deſerta appellatio. Non obſtat l. viro atque vxore,
quia, ibi ambo ſunt in cā, hic non, quia maior eſt culpa appellan
tis q̃ appellati & maior agentis, q̃ rei. & idē eſt in principali cā, cū
reus abſoluitur ab obſeruatione iudicij, condemnatur actor in
expenſis, licet reus nunquam fuerit proſecutus. Item quia cum
vnus vincit cām, alter ſuccūbit, hoc tenet Specu. in tit. de expen-
ſis. §. nunc vidēdum. verſ. quid de appellatio. facit c. cordi, §. poſt
2 hoc, de app. lib. 6. † Subſequenter quæritur, pone, ꝙ appellās ha-
bet iuſtam cauſam litigandi, per iniuriam, vel ignorantiam iu-
dicis ſuccubitur, & condemnatus fuit in expenſis. Nunquid iu-
ſta cauſa excuſet ipſum a refectione expenſarum? Reſpondeo:
poſtquam facta eſt condemnatio, & tranſit in rem iudicatam,
non poteſt a modo rurſus queri de eo, quod ſopitum eſt, vt ff. de
exce. rei iud. l. a duobus. & ff. de rei vendi. l. & ex diuerſo. ſed an-
tequam ſententia feratur; dic ꝙ quædam eſt iuſta cauſa excu-
ſationis, quædam eſt etiam victoriæ; ſecundo caſu excuſat. ſed
primo caſu probabilis excuſat, temeraria nō excuſat, vt ff. de leg.
2. l. qui ſolidum. §. etiam. cum in appellāte ſemper præſumatur
temeritas, niſi ꝯ̃rium appareat, arg. extra de renunc. c. in præſen-
tia. & ff. de euic. l. Herennius, §. 1. ſup. de admin. tu. l. ſi bonam. Et
quod in cauſa appellationis probabilis error excuſet a pęna, etiā
legali, no. Cyn. s̄. ead. l. §. ne temere. Et circa hunc articulum di-
c ſtingue, *c* aut intereſſe expenſarum, vel pęna petitur ex ꝯ̃ctu, aut
ex iudicio, aut condictione ex lege. Primo caſu, aut cōtractus eſt
voluntarius, & non excuſat, vt no. in Auth. de iu. §. oportet. col-
la. 6. Aut eſt ꝯ̃ctus neceſſarius & tunc excuſat, quod dic ꝑ exem-
pla, vt ff. qui ſatiſd. cog. l. fideiuſſor. §. ſi neceſſaria. ſi autem petun
tur ex iudicio, tunc iuſta cā excuſat, vt s̄. de iud. l. properandum,
§. ſin autem alterutra. Si vero petuntur condictione ex lege mu
nicipali, dico quod iuſta cā excuſat, vt no. Inſt. de act. §. tripli, &
d idem dic in pęnis compromiſſorum, *d* aut eſt compromiſſum
voluntarium, & tunc iſta præſumptio litigandi nō excuſat a pę-
na, ſi petens reductionem ad arbitrium boni viri ſuccumbit in
petitione ſua. de ver. obl. l. qui Romę, §. fi. Sed ſi eſt compromiſ-
ſum neceſſarium, tunc bene excuſat, ſicut quando ſatiſdatur de
expenſis reficiēdis ſatiſdatione prętoria, vt s̄. de Epiſc. & cle. l. gñ-
raliter, & no, iſta verba. Modo quæritur, quid ſi in prima ſnīa vin
cit actor, in ſecunda reus? Reſp. primus victor excuſatur, quia in
uitus trahitur ad cām applōnis, & quia ex conflictu ſnīarū indu
citur quoddam medium, vt no. s̄. de re. credit. l. gñaliter, §. 1. dic
e vt ibi dixi, & no. in c. ignorātia, de reg. iur. in 6. Sed quid *e* ſi Iudex
applōnis reſcindit ſnīam in qnq;, & in alijs qnq; cōfirmat: nun-
quid fiet condemnatio expenſarum? & videtur quod non, quia
f ſunt in pari cauſa. Sed quid *f* ſi unus uincit in octo, alter in
duobus

ADDITIONES.

a Cogitur. Vide Ant. de But. in c. reprehenſibilis, extra eo.
b Sed quid. Idem tenet Io. And. & Ant. de But. in c. ſæpe. extra, eo. quid de renunciā te appellationi, vide in c. fi. extra, de crim. fal. & per Pau. de Leaz. in commen. c. finem litibus. extra, de dolo & cont. & Spe. in tit. de expen. §. nunc videndum. ver. non ſolū. & Bu. in c. reprehenſibilis, circa fi. ext. eo. qui ibi declarat, quod hic dr̄ per Bal. de expen. condem. factis a iudi. ad quem per longa verba, & plures caſus.
c Diſtingue. vide Bal. in auth. generaliter. ſup. de Epiſ. & cle. & in l. properandum, §. ſin aūt alterius ſu. de iu. & in l. terminato, in fi. ſup. de fruc. & lit. expen.
d Compromiſſorum. Vide Bar. in l. Iulianus verum debitorē, ff. de cond. ind. cum ſi. & iſta doctrina Bal. eſt contraria his, quæ ipſe dicit in l. quod te, ff. ſi cer. pet.
e Sed quid. vide Inn. in c. finem litib. extra, de do. & contum.
f Sed quid. Vide quod no. Bal. in auth. generaliter. ſup. de Epiſ. & cle. & inf. eo. §. in vlt. q. Bar. in auth. nouo iure ſup. de iud. & Inn. & alios in c. finē litib. extra, de do. & contu. & Spec. in tit. de expen. §. pen. in fi. & Bal. & plenius Sal. in l. properandum, §. ſin autem. ſup. de iud.

duobus,nunqd attendimus numeri portionem.ſ.duo , ad duo ,
vt reſpectu reſidui fiat condemnatio in expenſis ? Rn̄deo, iſtam
numeri portionem non curo , ſed ſolum an & quatenus habuit
iuſtam cauſam litigandi,arg.de leg. 2. l.qui ſolidum , in princip.
3 † Vnde ſcias,ꝙ ſi appareret de calumnia litigātis , ſemper debet
condemnari calumniator. Nam calumniator nunq̃ eſt parcen-
dum,ff.de inſa.l.athletas,§.calumniator.quia in incertis, nō cer-
tis,locus eſt coniecturis.Ex hoc ſequitur,ꝙ vbicunque quis ſuc
cumbit ex facto proprio, in quo non poteſt prætendi error , ſiue
ſumus in prima cā,ſiue appellationis , ſemper debet in expenſis
condemnari,& etiam nunq̃ a pęna excuſatur prætextu ignoran
tiæ,vt j.de ꝯhen.& ꝯmit.ſtip.l.magnam. Ad id autem, quod di-
xi,ꝙ iudex appellationis pōt diuidere ſn̄iam partim infirmādo ,
partim confirmando,facit extra,de teſtam.capi. Raynutius.&c.
Raynaldus.quod eſt not. Quid ſi hoc faceret iudex reductionis
ad arbitrium boni viri,quia pro parte infirmaret laudum , & pro
parte confirmaret,nunquid ille, qui petijt reductionem teneret
a ad dimidiam partem pęnæ,an ad totū,an ad nihilum? & vr̄,ꝙ ad
partem,ar.ff.de eo,quod certo lo.& l.fin.ff.ſi quis cau.l.ſi ſeruus,
§.ſi plurium. In ꝯrium vr̄,ꝙ imo ad totam pœnam, vt ff.de ver.
obl.l.5.§.ſi ſortem. quia libellus eius ſumitur ex vniuerſo, quia
4 totū petit reſcindi: & † qn̄ oratio ſumitur ex vniuerſo, ſi pars ſit
falſa,tota eſt falſa,vt ff.de re.dub.l.is, qui ducenta,§. vtrum.Item
integra pęna debetur,etiam ſi in vno nummo conueniatur,vt ff.
famil.erci.l.hæredes,§. idem iuris. Sed ꝯ ambo p̄dicta vr̄ , quod
inſolidum excuſetur a pęna,quia non temere litigauit. Item nō
tenebatur diuidere petitionē ſuam,cum nec aduerſarius victo-
riam ſuam diuideret, & hoc per locum a pari , qui hēt locum in
iudicijs:vt l.fi.de fruc.& lit.expen.Solu.ſicut in expenſis non te-
netur vnus alteri, ita nec in pęna . Item quia arbitrium non fuit
latum ſm̄ bonum virum.Idem autem vr̄ promiſſum ſeruari,qđ
bonus vir iudicaret,vt l.ſi libertus, de ope.lib. cōiuncto c.defleat
peccator.extra,de reg.iur. Item non poteſt dici , ꝙ veniat ꝯ illud
arbitramentum,ꝙ non remanet ſimplieiter tale , ſed alteratum,
vel transfuſum, & emendatum, vt ff.de iuſt.& iur.l. ius ciuile,ff.
loc.l.cum in plures,§.lege dicta.& ff.de præt. ſtipu.l. Valerianus.
Conſidera:nam ille,qui petit reductionem,non agit p̄ciſe de to-
to,nec de tanto determinato modo,ſed dicit peto reduci quate
nus bono viro æquum videbitur; q̄ petitio pendet ex futuro euē
tus,vt Inſtit.de act.§.curare.& Inſtit.de obl.q̄ ex quaſi malefi. in
prin.quatenus ergo per ſn̄iam declarabit, eatenus petijſſe vr̄ , &
non plus,ac ſi dixiſſet,peto corrigi in tanta quantitate,& plus,&
minus , prout probabitur . ergo nihil iniuſtum videbitur poſtu-
laſſe,& ꝑ conſequens,nec ꝯueniſſe,niſi eatenus, quatenus fuerit
rōnis.cum igitur petitio ſua fuerit iuſtificata , & per ſn̄iam Iudi-
cis declarata & approbata, in pęnam compromiſſi non incidit,
quia parere dr̄ laudo,qui paret ſm̄ naturam laudi; nec dicitur ꝯ-
tra uenire illi , qui iniuriam repellit,vt ff.de ver.oblig.l.quidam
5 cum filium,§.videamus.† Quæro, nunquid b ille , qui ſuccum-
b bit in vno capitulo, & vincit in alio , debeat in expenſis condem
nari? Reſpondeo,dic,ꝙ aut capitula ſunt ſeparata , & tunc vnus
condemnabitur alteri,& alter alteri, ſcilicet victus victori in ex-
penſis illius capituli. Aut vnum capitulum eſt pręiudiciale ad a-
liud,& tunc ſolus intelligitur vincere,qui vincit in præiudiciali :
quia alterum conſumitur, cum eius finalis victoria non habet ,
& hoc ante ſententiam diffinitiuam, ſed in ſententia diffinitiua
omnia capitula cōfunduntur,vt ff.iud.ſolui.l.cum quærebatur,
§.1.ille non ſolus intelligitur vincere,qui vincit in diffinitiua, &
ſibi debent reſtitui expenſæ finalis victoriæ,& omnium incidē-
tium & emergentium,in quibus iuſte litigauit.apparet igitur, ꝙ
c in ſingulis capitulis poteſt fieri condemnatio c expenſarum , &
condemnatur victus victori ante ſentētiam diffinitiuam ; ſed in
ſententia diffinitiua non debet condemnari , niſi qui reportat ꝯ
ſe finalem ſententiam. De hoc no.per Inn.ext.de app.c. ſæpe.

ADDITIONES.

a Nihilum. Vide Bal.in l.fi.ſup.de arbit.& in c.1.§.ſi autem inter pares , & in princ. de lege Confir.
b Nunquid. Vide ſup.& quod ibi dixi,& Bal.& Ang.in l.properandum , §. ſin autē alterutra.ſup.de iud.ibi Ang.alleg.Inn.in c.finem litibus,extra,de do.& contum. Bar.in auth.nouo iure,in fi.ſup.de iud.
c Condemnatio. Vide Bar.in l.ſi pignori,de pign.act.ff.

L E X VII.

1 *Notorium indulgentiæ non æquipollet notorio prohibitionis.*
2 *Nominatus ad aliqua officia publica in cauſa appellationis,aliquid noui ꝓducere non poteſt.*
3 *Appellans probare debet ſententiam iniquam.*
4 *Appellatus appellatore non proſequente,an habeat aliquid probare.*
5 *Victor edere tenetur,& ſi pronunciatum negat ſilētium ſibi imponi debet.*
6 *Appellare ab honoribus cum quis poſſit,acquieſcere cogitur.*
7 *Teſtamentum petitum declarari nullum,an intelligitur petitum caſſari.*
8 *Libellus procedit,peto caſſari teſtamentum,quia nullum.*
9 *Appellatio ab honoribus,an in iudicio,vel extra dicatur interponi.*
10 *Appellari a grauamine extraiudiciali,an liceat.*

Hi,qui ad ciuilia. Valet ſententia lata contra pri-
uilegiatum , & ſi appellat,tenet̄
de priuilegio ſuo docere. h. d. Priuilegium poteſt conſiderari,
prout reſidet in Principe. Item prout ius reſidet in parte , & ita
1 loquitur de iure partis,vel ſic.† Notorium indulgentiæ no æqui
pollet notorio prohibitionis , & ſic non obſt. ff.de iud.ſolui.l.vir
bonus.Not.ergo ſententiam valere.No.appellari poſſe.Nota,ꝙ
a appellans probare debet,non appellatus. Oppo. a quod plus non
valeat ſententia alterius Iudicis quam Principis,ſuper Principis
priuilegio,cap.cum uenisſent,de iudi.Sol aut eſt quæſtio de pri-
uilegio,& ſolus Princeps cognoſcit, puta ſi eſt quæſtio qualiter
priuilegium Principis ſit interpretandum:cum verba ſint dubia
l.Neratius,de reg.iur.l.ex facto,de vulgar.& pupil. Aut eſt quæ-
b ſtio b de priuilegiato,& non ſuper priuilegio,ſed ſuper alio ut ſu-
per officio publico, quod poterat tamen per priuilegium decla-
rari,& tunc etiam inferior cognoſcit , & proinde iudex appella-
tionis, coram quo priuilegium eſt exhibendum , ita quod fides
priuilegij non vacillet,quo producto in iudicio dr̄ pareri priuile
gio,tanq̃ conſtitutioni: & lata ſententia in contrarium eſſet ip-
ſo iure nulla,niſi priuilegiatus a tali priuilegio cecidiſſet, vt ſ̄. de
excuſ.tuto.l.voluntariæ.Verba Ioan.And.in d.c.cū uenisſent,ta
lia ſunt : ꝙ aut dubium eſt de priuilegio , & tunc ſolus Princeps
cognoſcit,an ille ſit priuilegiatus,an non.Io.And.Vel dic,aut eſt
quæſtio de ipſo priuilegio principaliter,& propter ſe:ut quia pe-
titur priuilegium confirmari , vel infirmari , & tunc ſolus Prin-
ceps cognoſcit,& pronunciat. Aut incidenter quæritur de priui
legio excipiendo,vel replicando,& tunc inferior pōt cognoſce-
re,non tamen pronunciabit ꝯ priuilegium , ſed bene poteſt pro-
nunciare contra priuilegiatum, vt ff.ſi quis caut.l.qui autem,in
2 prin.†Opp. vlterius,& vr̄ , quod ſi quis nominatus eſt ad officia
publica,ꝙ non pōt in cauſa appellarionis aliquid noui produce-
re,ut in c.appellanti,in Clem.Sol.ibi interlocutoria,hic decretū.
Nam decretum Decurionum confirmatū per Præſidem habet
vim diffinitiuæ,vt l.1.§.ſolent,ff. qn̄ appel. ſit. Vel dic,ꝙ interlo-
cutoriam præcedit cauſæ cognitio,& tunc loquitur cap.b appel-
lanti.aut ſequitur,& loquitur hic,alias fruſtra permitteretur ap
pellatio:& eſt ſimile in nunciatione noui operis , quæ fit ꝑ Præ-
torem,quæ ex poſtea probandis uenit iuſtificanda,vel impugnā
da.ff.de nou.ope.nun.l.de pupillo,§.meminiſſe. Item præceptū
factum a Iudice cum cauſę cognitione magis accedit diffinitiuę
q̃ interlocutoriæ,d & iō eſt appellandum,& pōt iuſtificari appel-
latio ex iam dictis poſtea probādis.vt ff.de min.l.ait Prætor:§.ꝑ-
mittitur.& quando iudex præuenit grauando,poteſt releuari gra
uamen appellando,& poſtea probando,vt hic.Vel dic ſubtiliter ,
quod in lege noſtra iudicium incipit ab appellatione , ante enim
non eſt iudicium , ideo cum probationes debeant fieri in iudi-
cio,neceſſario ſequitur , ꝙ poſt appellationē ab omni grauami-
e ne extraiudiciali fiant probationes. † Oppo.e dicitur hic, ꝙ appel
lans dēt probare ſententiam eſſe iniquam,ſecundum,ꝙ concor.
ſupra de his,quib.vt indig.l.minorib.& dic, vt ibi no. ſed ꝙ iſtud
ſit falſum,oſtenditur rationibus & legibus. Nam ille,qui appel-
f lat, dr̄ reus, f & non actor.hinc eſt , ꝙ ꝯrijs aſſertionibus vti pōt,
vt no.in c.ſi appellationē, de appel.in Cle.cū enim appellatus ſit
originarius actor , in caſu legis noſtræ , ergo appellans eſt reus ,
non igitur incumbit probatio , ſ̄.de eden.l.qui accuſare . Præte-
rea appellatio non immutat naturam oneris probandi,cum tol-
lat ſententiam de medio,vnde dicit lex,ꝙ victores non aliter po-
tiātur ſententijs , niſi eas iuſte latas eſſe ꝓbauerint,vt in Auth.de
his,qui ingr.ad app.§.illud quoq;. Sol.circa hūc articulum ſic di
ſtingue , aut appellans allegat priuilegium, & tunc de priuilegio
ſuo debet docere:tum quia videtur excipere,tum quia aduerſa-
rius habet fundatam intentionem ſuam de iure cōmuni, vt hic.
Aut appellans nō intentat priuilegiū , ſed appellans illud allegat
pro ſe,& tūc appellatus dēt docere de priuilegio rationibus, qb.
ſupra

ADDITIONES.

a Opp. Vide l.2.ſup.de leg.& quæ ibi dixi poſt Bar. & aliquid in l.ex facto,in princ. & quod ibi per Imo.ff.de vulg.& pup.
b And.Barb. Aut eſt quæſtio. An minor magiſtratus poterit iudicare ſuper priuilegio Principis,& an poterit illud interpretari,vide Bal.in l.fin.ſupra de leg.& Doc. in cap.cum veniſſent,de iud.& tex.no.& ibi Innoc.in cap.1. de poſtul. prælat. & vide Ang.in l.1.ff.ſi cer.pet.& tex.qui alleg.ſing.quod in arduis negotijs interpretatio ſpectat ad Papam. in c.venerabilem, de elect.& Specu.tenet contra in tit.de legato,ꝙ ſingulare dictum putat, quod ſpectat ad Epiſcopum . eum concor.in nō arduis loquitur.
c Tunc loquitur c. Vide Bal.in l.per hanc.infra,tit.1.
d P.D.interlocutoriæ. Quinimo diffinitiuę habet,ſecundum Spec.de act.feu.pen. §.5.incip.ſuper petit.ver.ſed qualiter.& verſic.cæterum.ſub finem.Sine cauſa autem cognitione , non valet , prout conſuluit Paul.de Caſt.in conſil.39. incip. viſis actis,& actitatis. & conſil.5.incip.cauſa,quæ vertitur.neque vnquam in rem iud. tranſit , prout dicit Innoc.in c.cum veniſſet.ver. vel dic intellige in contentioſis , vt ibi per eundem , ſed nec pro nuda habetur citatione. Innoc.in c.ſua.ver. item mouit.& per Bar.in l.3.§.1.in pen.q.ff.vbi pup.
e Opp. Vide tex.in l.proxima.& quod ibi dixi.
f Reus. Vide Bal.in l.fi.ſup. de fideicom.lib.& in l.per hanc , inf.tit.1.& in l.1.ſupra de fur.& in l.non ſolum,ff.de rei vend.

ſupra. Aut allegatio vtriuſq; partis cõcernit aliquod factum ſu-
per quo diſponit ius commune:& tunc qui partes actoris tenet
originaliter,debet actionem ſuã fundare,ſi ex primis actis fun-
data non eſt,alias ſufficit ei producere acta,vt ff.de proba. l. quo
ties,§.fi. Similiter reus debet exceptionem ſuam probare, vel ꝓ-
baſſe cum liquebit per productionem actorũ veterum,vt ſupra
de eden.l.is,apud quem.ſoli autem apoſtoli non ſufficerent, vt
in Auth.ſi quis in aliquo documento,ſupra de eden.quia sũt li-
terę enunciatiuę,non diſpoſitiuæ:tamen lex vult,ꝙ cum apoſto
lis producantur acta,vt infra eodem.le. a proconſulibus. Et præ-
dicta ſunt vera,quando dubitaẽ de iuſtitia appellationis. Sed qñ
dubitatur de ſolennitate.i.an ſit interpoſita rite & debito tẽpo-
re,debet hoc probare appellans,non appellatus, vt ff. de probat.
4 l.ei,qui dicit.& l.quæcunque,§.fi.ff.de publicia.† modo hic quæ
a ritur, vtrum appellatus *a* appellatore non proſequente petens
ſententiam cõfirmari,habeat aliquid probare,& videtur, quod
habeat probare ſaltem appellationem interpoſitam, alias non
conſtat de iuriſdictione iudicis ad quem. præterea, quomodo
poſſet iudex confirmare,niſi ſibi bene conſtaret de actis & pro-
batis;vnde dicit Iac.Butr.& Iac.de Are.hic,ꝙ appellatus, q ꝓſe-
quitur ſolus, debet fidem facere de appellatione & actis, alias,
iudex neſciret quid pronunciaret, quãquam ſolo temporis cur
ſu poſſet induci deſertio cauſæ appellationis. Sed melius eſt ap-
pellationem habere confirmationem expreſſam per ſententiam
ſecundam,quam tacitam,quia expreſſa ſunt certiora, vt not. in
5 ſimili,ff.ad Treb.l.apud Iulianum,§.Iulianus. † Quærit Innoc. *b*
b de tali quæſtione. Aliquis petit ſententiam latam contra ſe pro
c Petro ſuper tali fundo caſſari,vel quia nulla eſt,vel quia iniuſta,
& ab ea eſt appellatum. Petrus reſpondet, exhibe ſententiam:
actor vero reſpondet,ego non habeo ſcripturam,quia iudex no
luit mihi copiam ex ea facere, vel quia amiſit:exhibeas ergo tu,
qui debes exhibere eam,quæritur quid iuris? Dicit Inno.quod vi
ctor teneatur edere,& ſi negat pronunciatum, imponatur ſibi
ſilentium,ꝙ dicta perpetuo nõ vtatur argum.ff.de inter.act. leg.
non alienum ius.Innoc.in c.G.perpetuus extra,de fide inſtr. &
ſupra de fi.inſtru.l.4.& quotidie dictum Innoc.allegatur. Si aũt
reus diceret ſententiam latam fuiſſe, ſed nõ recordatur qualiter
d & iurat penes ſe non habere,non imponeretur ſibi ſilentiũ,*d* vt
6 dicit illa not.leg.vlt.ſupra de fide inſtrum.notabis iſta.† Vlt. not.
ex lege noſtra,ꝙ cogitur quis acquieſcere,cum poſſit ab hono-
ribus appellare. Et ſic eſt argu.quod Diaconus non cogitur pre-
sbyterari.certe lex iſta contrarium determinat, niſi habeat iu-
ſtam cauſam recuſandi,quia honores publici conferuntur inui
tis,fauore publice vtilitatis, ſicut creatus Decurio cogiẽ ad ma-
iores honores conſecutiue ſe habentes. & ab huiuſmodi gene-
rali principio dependentes. Et no.quod Inno.dicit, ꝙ duplex eſt
cauſa caſſationis,ſcilicet nullitatis,& iniquitatis, ſupple, vel alia
ratio,per quam etiam id,quod alias ualet,caſſatur, ſicut ſunt am
7 bitioſa decreta Decurionum. † Et hoc facit ad quæſtionem ſta-
tuti dicentis, quod teſtamentum non inſinuatum intra certum
tempus,non valet;& alio ſtatuto cauetur,ꝙ poſſit inſinuari, niſi
ſit petitum caſſari.pone,ꝙ eſt petitum declarari nullũ, nunquid
intelligatur petitum caſſari? Dicas quod uis libelli in cauſa po-
ſita eſt,quia uis ſua in cauſa continetur, arg.ff. ad leg. Aquil.l.ſi
ex plagis,§.in cliuo. Aut igitur libellus continens nullitatem lo-
quitur verum, quia teſtamentum eſt ipſo iure nullum, & tunc
ſatis eſt petita caſſatio, ex quo eſt petitum declarari nullum. Nã
quod nullum eſt,caſſatur,quia nullum.vnde non oportet occu
pare membranas. Item quia caſſatio facti,ſeu ſcripturę, venit ta-
cite ad caſſationem,quæ de iure facta eſt,ut no.ff.de actio. emp.
l.exemplo,§.ſi quis virginem,ubi eſt gl.ſolennis, & tm̃ eſt in ef-
fectu dicere,declaramus nullum,quantum eſt dicere, caſſamus,
quia nullum.ſicut ille qui dicit teſtamentum nullum, intelligiẽ
e petere ipſum euacuari.*e* Si autem ſtatutum diceret,ꝙ non vale
ret tale teſtamentum(quod intelligitur per ſententiam, & nõ ip
ſuo iure,ex quo ſemel valuit a principio)libellus eſſet ineptus, &
non continens ſubſtantiam ueritatis: ſicut dicimus in filio rite
exhęredato,quia dẽt petere teſtm̃ caſſari per querelam inofficio
ſi,non autem debet agere de nullitate,vt no.in l.j.§.1.ff de inof.
teſt.ſicut dicimus, illud eſt pronunciare quem liberandũ, aliud
quem liberatum,vt ff.de iud.l.qui ſe dicit. Conſidera, quod aut
f lex *f* dat formam *g* actui fiendo· & illa eſt talis forma, quæ con-
g tinet ſolennitatem actus, & tunc forma non ſeruata actus ſta-
tim eſt nullus, quia forma dat eſſe rei, & ubi deficit forma,defi
cit eſſentia rei. Aut lex dat formam actui facto,quę forma habet
conſeruare rem in eſſe, tunc aut lex vltra procedit annullando,
ſed dando modum annullandi, & tunc niſi petatur caſſari, vel
annullari, bene valet: & iſta eſt theorica Domini Dyn. Modo
ex hoc venio ad quæſtionem propoſitam. Nam ſtatutum de in-
ſinuando loquens annullat:ſed aliud ſtatutum diſponens de caſ
ſando, diſponit de modo annullandi, ſcilicet, ꝙ petatur caſſa-
tio, & vult vires teſtamenti interim eſſe in potentia ſua,donec
petita fuerit caſſatio.ergo verbis ſtatuti inhærere debemus, quia
quando agitur condictione ex lege, debemus in libello vti ver-
bis legis,alias non intentamus condictionem ex lege. Ex hoc vr̃,
ꝙ ſtatutum prædictum,quod annullat trahatur ad aliud ſtatutũ,
quod ponit modum annullandi;quia promptum eſt ſtatuta ſta-
tutis concordare,vt l.1.s̃.de inoffic.donat. Teneas quod plus pla
8 cet. † Ex prædictis apparet,etiam dictus libellus *h* procedit, peto
h caſſari,quia nullum: & tunc caſſari refertur ad factũ cuiuſdam
executionis. Item procedit iſte libellus, peto caſſari, quia caſſari
debet,qñ iſta caſſatio requirit ſententiam, quæ ad ius refertur. e-
xecutiua ergo libelli,non eſt neceſſe petere, & exprimere in li-
bello,ſed eſſentialia ſic.& facit quod no.Innoc. extra de priui.c.
ex parte Abbatiſſæ.& ff.de arb.l.quid tñ,§.ſi arbiter, & quod no.
s̃.de ſenten.& interlo.l.Præſes.& s̃.eod.l.eos,in prin. Item eſt re-
gula vera in libellis,ꝙ qui petit aliquid,vr̃ petere omnia,per quę
peruenitur ad illud. Item omne, quod ſequitur ex ipſo,quod pe
tit. Nam ita eſt in libello conuentionali, cauſa enim idem eſt,ꝙ
9 radix libelli,& qui non intelligit radicem, nihil nouit. † Quæro,
nunquid appellatio a muneribus & honoribus dicatur interpo-
ni in iudicio,an extra iudicium: nam ipſa nominatio fit ſine ſtre
pitu iudicij,nec requirẽdus eſt nominatus, vt patet ex forma tra
dita inf.de Decur.l.nominationum forma, & in Authen. de de-
fen.ciui.§.interim? Reſpondeo,appellatur ab actu iuriſdictiona-
li,non tamen iudiciali;ſed iudicium incipit ab ipſa appellatione,
ſecuta citatione, vt j̃.de temp.appel.l.fina. ſed principium ſumit
10 a iuriſdictione voluntaria.† Item quæro,an a grauamine extra-
iudiciali poſſit appellari? Dixit Bar. ꝙ a ſñia arbitramẽtali poteſt
appellari,ex iuſta cã; & habet effectum, vt interim innouata re-
uocentur, & debebunt obſeruari tempora appellationum: ſi tñ
nolit appellare,ſed petere reduci ad arbitrium boni viri,non de-
bent obſeruari dicta tempora.ita no.ipſe, ff.de app.reci.l. fi. Ego
ꝯtrium dico, tum quia ex iſta ſententia non oritur actio in factũ,
vt no.s̃.de arb.l.1.tum quia ſi poſſet appellare,ergo eſſent ſtatuti
decem dies ad appellandum,ſed natura iſtorum decem dierum
hæc eſt,quod ille, qui non appellat, ſuo facto iudicatum confir-
mat,& conſentit, vt s̃. quomodo & quando Iudex l. ab eo. & s̃.
de ſent.quę ſine cer.quan.l.fi. Item ꝙ poſt decem dies ſtatim trã-
ſit in rem iudicatam,ita quod deinceps non valeret ſententia ꝯ-
tra ſententiam,vt in c.ſi appellationem,de app.in Cle. Non obſt.
ff.de app.l fi.§.item reſcripſerunt, vt ibi no. quia ibi non eſt pro-
prie appellatio,ſed officij Iudicis imploratio.

ADDITIONES.

a Vtrum appellatus. Vide Bar.hic idem tenentem.
b And.Barb.Quærit Inno.Vide Bart.in l. is apud quem ſup. de eden.& ibi plene ad Bar.remiſi,quia Fed.de Sen.tenet contra,licet iſti non allegent. Vide Bar.in l.2. ſupra,vt lit.pen.& in l.fi.ſup.de eden.dixi in d.c.perpetuus.
c Aliquis petit.vide Bar.in l.1.§.edenda,cum ſi.ff.de eden.
d Silentium. Vide Bar.in l.fi.in fi.ſup.de eden.
e Si autem ſtatutum. Vide Bar.in l.vniuerſa,ſup.de preci.imper.offer.
f And.Bar. Conſidera ꝙ aut lex.vide qđ no.Bar.in l.vniuerſa,ſup.de prec.imp. off.
g Lex dat formã. Vide in l.cum lex,ff.de fidei.Bar.in l.vniuerſa,ſu.de prec.imp. off.
h Libellus. Vide Bar.in l.quæ.ſub conditione,§.fi.ff.de cond.indeb.

LEX VIII.

1 *Negatiua per eum,qui ſententiam exequi petit,eſt probanda.*
2 *Executor non poteſt aliquem citare,quomodo intelligatur.*
3 *Negatiua,quod appellatio non fuit proſecuta,productis actis,probari põt.*

SI CONTRA. Si conſtat appellationem nõ ꝓſecutam, ela-
pſis tpibus proſequendi,ſñia mandatur inte-
1 rim executioni,niſi interim ſit tranſactum.h.d.† Quæro, vtrum
a iſta negatiua ſit probanda per eum,qui petit ſñiam exequi? Rñ.
tex.eſt hic no.ꝙ ſic,dum dicit, Rector ꝓuinciæ animaduerterit,
& in iſta probatione debet citari aduerſarius, cũ requiraẽ cauſæ
cognitio.& de hoc eſt tex.magis expſſus,qui ſit in iure,inf.de tẽ-
2 po.appe.l.2.in fine.vbi videas. Sed ꝯ hoc vr̃,nam † executor non
põt aliquem citare,ut no.Inn.extra,de app.c.ex ratione. Sol.illud
eſt verum,qñ executio eſt liquida:ſed hic non liquet, an debeat
fieri necne.vñ oportet,ꝙ pars citet,argu.ff. de re milit.l.3.§. ſi ad
diẽ.& no.s̃.de iud.l.j.de iur.& fac.igno.l.j.& ibi per Cy. vbi vide
b Vnde conſuluit *b* Bar.per hanc leg.ꝙ licet applo ſit deſerta, tñ ñ
põt ſñia executioni mandari, niſi parte citata. hoc ipſe ponit in
3 l.j.nil nouã.app.interp.quod dic vt dixi s̃.eo.l. eos in princ. † Sed
c qualiter *c* probabitur iſta negatiua? Rñd.aliquid non eſſe actum
probatur productis actis:nam quod ibi non reperitur,præſumiẽ
non eſſe,vt l.fi.s̃.de iur.& fac.ign.& facit quod no.j̃.tit.1.l.j. Quę
ro,de quo Rectore loquitur hęc lex? Reſpondeo, de eo, qui tu-
lit diffinitiuam,ad quem executio decurrit, ſi habet iuriſdictio-
nẽ executiuam:alias Iudex ad quem exequitur, licet appellatio
ſit deſerta, vt ff.de pac.l.tale pactum,§.qui prouocauit, & ibi no.
Item no.in cauſa appellationis tranſigi poſſe,& hanc exceptionẽ
poſſe opponi in executione ſententiæ, ſic ff.de cond.indeb.l.ele-
ganter,§.ſi poſt.

ADDITIONES.

a Vtrum iſta. Vide inf.prox.& in l.ſeq.per Doct.
b Conſuluit. Vide Bal.per illum tex.in l.2.in fi.inf.tit.1.
c Sed qualiter.Bar.contra,inf. l.prox.

L E X IX.

1 *Cauſæ propriæ defenſio denegari non debet domino.*
2 *Negotiorum geſtor per litem conteſtatam dominus litis efficitur.*

Dominus. Dñs cauſæ pōt appellationem interpoſitā a
ſuo procuratore tractare,& exercere,tam p̄
1 ſente q̄ abſente procuratore.h.d.† No.ꝙ non dēt negari defen-
ſio propriæ,cauſę dño,ſm Iac.But.quia non dēt dñs propria lite
carere , vt ff.de proc.l.q̄ oīa.& l.ſeq.No.ꝙ iſtud nomen,dñs,qñ-
que ponitur pro eo,ad quem ſpectat ꝯmodum,& incommodū,
qñque ponitur pro eo, qui conſtituit procuratorem , & qñque
ponitur pro procuratore,qui litem eſt conteſtatus,vt ff.de appe.
l.ab executore.§.fin.hic aūt ponitur primo modo pro eo, qui eſt
2 dñs cauſæ,& cauſati.† Item negotiorum geſtor efficitur dñs li-
a tis per litis conteſtationem,ſicut verus *a* procurator, ff.qñ appel.
ſit.l.j.§.defenſori.in gl. Quæro nunquid procurator appellando,
b fiat dñs *b* litis appellationis? Rñdeo,aut habet mandatum ad ap-
pellandum,& proſequendum : aut non . primo caſu licet poſſit
proſequi,tñ ſola appellatio non facit eum dñm litis,ſed litis con-
teſtatio,vel quaſi in cauſa appellationis, niſi de conſenſu procu-
ratoris,& aduerſarij,vt ff.de proc.l.quæ omnia.poſſet tamen ad-
hęrere pro ſuo intereſſe, vt ff.de proc.l. Paulus.ſecundo caſu nō
extendit ſe mandatum, niſi ad appellandum tm̄, non ad proſe-
c quendum, *c* quia proſecutio mutat forum. Adde quod no.ff.de
procu.l.qui proprio, §. ideo quæritur. Item adde quod not. in l.
proxima.

A D D I T I O N E S.

a P.D.Verus.Et id adeo eſt uerum,ut etiam in ciuilib.appellare poſſit,licet mandatū non habeat,vt l.liberto,§.fi.ff.de neg.geſt.ſi modo dominus intra app.tpa ratum habeat,l.2.in prin.de app.recip.iuxta doct.huius in c.Nicolao militi. ult. q.de appel.& per Archi.in c.ſolet,2.q.6.quin etiam & appellationem proſequi debet , alioquin de neglectis tenetur,ſecundum Car.in clę.1.6.no.de proc.
b Dominus.Vide D.de Ro.concl.227.
c Proſequendum.Vide l.inuitus.ſup.de procu.

L E X X.

1 *Actor a Præſide conſtituitur curatore poſtulante.*
2 *Lite finita,officium ipſius litis finitur ipſo facto.*

a **Si actor.** Actor ordinatus *a* ad cām , deſinit eſſe actor per
appellationem,& iō cām appellationis proſequi
non poteſt.h.d.But.Vel ſic,Expletis finibus mandati, ceſſat mā-
datum.h.d.& eſt rō, quia decretū Iudicis non extendit ſe ad fu-
turam cām,vt l.item eorum,§.qđ actor,ff.quod cuiuſque vniu.
Item qa p appellationem incipit eſſe alia cā , & nouū litis exor-
dium,quia tractatur de facto ēt nouæ perſonę, ideſt de facto iu-
dicis. Iō noua lis eſt,vt l.pen.ff.iud.ſol.Quid de procuratore? Rñ.
& ad futura pōt conſtitui procurator:& iō conſtitutus ſimplici-
ter,ꝯſtitutus vr̄ in omnem cām,arg.ff.de fideiuſ.l. ſi quis pro eo,
§.ſi nummos.Item cā principalis eſt mater, cauſa vero appella-
1 tionis eſt filia. † Quæro, vtrum actor conſtituatur a curatore,an
a Pręſide? gl.dicit, quod a Præſide, curatore poſtulante , & hoc
patet,quia conſtituitur per decretum,vt inſti.de cura.§.fi. Item
curator dēt corā iudice probare cauſam,vel cauere de rato,vt ff.
rem ratam hab.l.actor.cum igitur Iudex cognoſcat, ergo & de-
cernit.Item hoc cōſtituere eſt mixti Imperij,ſed curator, qui eſt
priuata perſona,non habet mixtum Imperium. Non obſtat lite
ra,q̄ dicit,ordinatus,quia verum eſt,ꝙ curator ordinat eligēdo :
vel verius ſuo periculo nominando . Ideoque perfunctoria cāæ
cognitio ſufficit,quia cum curator ſit idoneus,& probatus , ſuo
periculo nominat , & de cauſa creditur ipſi : ſed Iudex efficitur
decernendo. Alij dicunt,ꝙ ipſe procurator pōt ꝯſtituere dicen-
do,ꝯſtituo;tñ Iudex habet ꝯfirmare,& quælibet forma bona eſt
2 ſm Bar.ſed prima melior. † Vltimo nota, ꝙ finita lite finitur ip-
ſius litis officium ipſo facto,p̄terq̄ ad appellandum, quia appella
tio reſcindit pronunciatum.quod dic,vt ff.de procur. l. inuitus.
& l.neque tutores,& adde quod no.s̄.quomodo,& qñ iudex.l.ſi
præſes. Pone, ꝯſtitutus eſt Syndicus duraturus per annum , qui
fecit in cauſa multa acta,alius eſt creatus , vtrum ſi primus eſt le
galior:teneatur proſequi cauſam? Reſp.ſic:ſm Dy. & Bar. quia
non poteſt aduerſarius meus mihi iniuriam facere , vt ff. de ap-
pel.l.fi.§.fi.quod nota.

A D D I T I O.

a And.Bar.Actor ordinatus. Vide Do.Ant.in c.pen.de procu. ubi tenet contra Bart. in eo,quod dicit in hac lege.

L E X XI.

1 *Notorium babet vim ſententię.*
2 *Priuilegium non tollit priuilegium.*
3 *Notorium non indiget probatione.*
4 *Ciues dicuntur proprie originarij,& non qui de foris veniunt.*
5 *Appellari poteſt a grauamine notorio,cauſa in appellatione non expreſſa.*
6 *Notorium facti ſine viſu & ſcriptura authentica probari non poteſt.*
7 *Notorium eſſe non pōt factum in villa, vbi non habitant niſi quinq; hoīes .*

Ciues,& incolę. Manifeſta excuſatio non ꝓdeſt
ei, qui non appellat : & eſt ratio
quia vr̄ ei tacite renunciare. Item poſt ſñīam non poteſt quis ꝓ-
bare de veteri iure ſuo,quod per ſñīam eſt ſopitum.Item mani-
a feſta non indigēt probatione:ad hoc allegatur. Per hoc patet,*a* ꝙ
ille , q dicit aliquem vſurariū manifeſtum dēt hoc probare per
actus apertos,& indubitatos;non p coniecturas:quia vbi conie-
ctura,ibi veritas non eſt per ſe nota, niſi lex ſtatuat talem conie-
cturam vim probationis habere,ff.de in integ.reſt.l.diuus , ff. de
leg.j.l.licet Imperator.de per.tut.l.ſi tutor.ff.de verb.obl.l.conti
nuus,§.cum ita.ff.de prob.l.cū probatio.ff.de ædil.edic.l.quæro,
§.fi.extra,de pig.c.illo vos,extra,de emp.& vend. c. ad noſtram.
2 †No.quod notarium hēt vim ſnīę,niſi in his,in quib. per ſñīam
augetur effectus.qui p ſolam veritatem non naſcitur,vt in priuā
do aliquē ſuo beneficio.Item no.ꝙ priuilegium non tollit priui-
uilegium,vt no.ff.de teſta.mil.l.dotalem.& ſi ide l.non tm̄,§.ſi e-
mancipatus,ff.de ꝯtab.per Bart. Item no.ꝙ priuilegium dēat al-
legari,ff.de iud.l.ſi quis ex aliena.Circa quem articulū ſic diſtin
guo:ꝙ aut eſt prohibitoriū,cui renunciari non poteſt,& illud al-
legari non oportet extra,de fo.ꝯpe.c.ſi diligenti.aut permiſſoriū,
& oportet allegari,vt d.l.ſi quis,aut impugnatoriū,& dic vt l.vir
bonus,ff.de iud.ſol.aut iuriſdictionis ipſo iure ſuſpenſoriū,vt pri
marum feriarum , & dic , vt l.j.ff. de fer.& ſupra de Iudæis.l.die
3 Sabbathi.†Quæro,nunquid notorium indigeat probatione? Rñ-
det gl.ꝙ non:& eſt rō,qa notorium proprie eſt illud , quod ante
oculos ſitum eſt: vel eſt veritas in mentibus hoīum ita radicata,
ꝙ euelli,vel occultari non poteſt, & in reliquis ꝑmanet , vt plene
dixi s̄.qūo,& qñ iud.auth.q ſemel.item notoriū eſt,cuius termi
3 ni conſcientiam Iudicis non fallunt,nec fallere pñt.† Quęrit gl.
b *b* qui proprie dicantur Ciues?& đt ꝙ originarij,nō q de foris ve-
niunt.qa illi vocantur incolæ. Et facit ad repſalias conceſſas ꝯ ci
ues Peruſinos ut alios q̄ originarios non ꝯprehendant , p̄ſertim
cū repſaliæ ſint odioſiſſimæ , & ſtrictus interp̄tandæ. Nam ſicut
noīe filiorum,non continentur niſi natiui, non adoptiui : ita hic
non continentur niſi ciues nati, & non ciues per priuilegiū ado-
d ptati , quod tene menti. *Alij* aliter dicūt,*d* vt no.j̄.de incol.l.ci-
ues.& illa p̄t eſſe vera, vbi agitur de fauore,non vbi de odio, arg.
5 in l.cum quidam,de lib.& poſth.† Quæro nunqd poſſit appellari
c *c* a notorio grauamine cā non expreſſa in appłone? Rñdeo ſic,qa
notorium intentat ſe ipſum , nam ſeipſum exhibet , & demon-
ſtrat,nec oportet declarari,imo ſic,vt in Auth.vt cum de app.co
gn.§.cauſas.l.his conſequenter,§. 1.ff.fam.erciſc.facit extra , de
app.c.ex parte.extra,ut lite non ꝯteſt.accedens. & facit , qa ſicut
oportet munitum ope exceptionis agere , & munitū ope exce-
ptionis excipere,licet notoriū ſit.ſic oportet munitum ope appel
lationis appellare in forma ſolenni,licet grauatus ſit exp̄ſſe.Illud
f tñ no.*f* ꝙ ualet ſnīa g ꝯ notoriū, vt hic:ſed ñ valet ſnīa appłonis ꝯ
g notorium,ut in ca.Romana,§.ſi aūt,de app.lib.6.† Vltimo circa
6 notorium ſic dicas.ꝙ notoriū facti non pōt probari ſine uiſu,vel
ſine authentica ſcriptura : & ideo ſi non haberemus ſcripturas,
non poſſet probari notorium de morte Cæſaris. Ita dicit Specu.
de notorio crim.§.iam de notorio.verſ.notoria facti tranſeunt.
vnde memoria abſtracta , & a uiſu amota , non facit notoriam
rem,ſm Spec.Oportet ergo,ꝙ probetur per teſtes uiuentes, qui
uiderint.Item dicit Spe,ꝙ in notorio tria requiruntur,loci qua-
7 litas,aſtantiū multitudo,& tpis qualitas. † Ex quib.infert, quod
factum in uilla,vbi non habitant,niſi quinque homines, non po
teſt eſſe notorium:eadē ratione nec factū in ſylua , vt ff. ad leg.
Aquil.l.ſi putator.Item nec factum de nocte , quia homines nō
poſſunt bene videre,vbi lumen deeſt.eod.§.& ver. & hæc eſt gl.
ordin.in l.ſi cum exceptione.§.in hac actione,ff.quod met. cau.
Ex prædictis apparet , ꝙ ſi eccleſia dicit aliquam terram eſſe de
ſuo diſtrictu,cū tñ non ſit in poſſeſſione , ꝙ per opiniones uete-
rum,qui non ſunt in rerum natura,nec pñt teſtificari de ali quo
vſu,talis iuriſdictio nō probatur. Nec ob.ꝙ eccleſia hoc ſemper
aſſeruerit,quia hoc non creditur ſibi pro ſe, vt ſupra de proba. l.
rōnes. Alij ꝯdicunt,arg.eo.quę no.in ca.literas,de ꝓba.in Clem.

ADDITIONES.

a Per hoc patet.Vide quod no.in l.interpoſita,ſupra de tranſa.& contrarium tenet Bal.in l.cum proponebatur,de leg.2.
b A.B.Quærit gl.No.qđ proprie ciues appellantur originarij,uide gl.quæ all.pro ſingulari in c.ſtatutum,§.cum autem,de reg.iur.lib.6.idem dic,de ſubdito, quod intelligitur ratione ordinis,gl.eſt ſing.in c.1.de fo.comp.in uer.ſubditus , in Clem. ſecundum Doc.in c.fi.de fo.comp.de iſtis ciuib.vide Bal.in l.pignus, ſupra de pig. ac.& plene vide ad Bal.in l.ſi Ruffinus.C.de teſt.mil.
c Ciues.Vide in contrarium,Bal.in l.ſiue poſſidetis,ſup. de prob. & in l. ſi non ſpeciali,infra de teſta.& quæ ſcripſi poſt Bar.in l.ſi prouinciales,ff.de uerborum ſign. & uide Doct.in c.ſtatutum,§.cum vero,de reſcrip.in 6.
d And.Barb.Alij aliter dicunt. No. quod non continentur ex priuilegio de repreſalijs bene facit quod not.Bar.in l.3.§.ſi emancipatus,ff.de contratab.
e Appellari.De probatione notorij,uide not.per Bal.in auth.qui ſemel,ſup. quomodo,& quando iud.
f And.Barb.Illud tamen not.Bal.in c.inter cęteras,de re iud.alleg.iſtam l.quod ſnīa notoria contra ius partis non eſt ipſo iure nulla. Vide dominum Abba. in capitu. ſi.quando,de offi.deleg.
g Valet ſententia.Vide Bal.in l.1.ſupra.ne filius pro patre.

L E X XII.

1 *Modus detinendi,quis dicatur.*
2 *Appellatione pendente Iudex a quo detinet reum in carcere,donec ſit tempus mittendi ad iudicem ad quem.*
3 *Dictio,abſque ponit.*

Minime. In cā appellationis nihil eſt interim alterandũ.
h.d. Vel ſic,interpoſita appellatione,non debet
appellans cruciatibus torqueri,vel in carcere macerari,nec de-
tineri ſub fida cuſtodia, niſi ſit in cauſa criminali, & non inue-
1 niat fideiuſſorem idoneum.h.d.no.† Quærit gl. quis eſt detinen-
di modus? Rñdet notabiliter, quod debet conſiderari qualitas
perſonarum,& quantitas delictorum. Et no.ex hac gl.ꝙ pro ma
iori maleficio qs dēt cautius cuſtodiri,facit c.ſi clericus,de ſent.
2 excom.li.6.† Quæro, qs iudex *a* detinebit in carcere, utrũ iudex
a a quo,uel iudex ad quē? Rñdeo iudex a quo, donec ſit tp̄s mittē
di ad iudicē ad quem,qa interim cũ incertũ ſit,ad quem dēat ꝑ-
tinere executio, nihil eſt circa carcerem innouandũ, niſi forte
trāſmittat eũ ꝑſonal'r ad peragendũ actus,q nō p̄nt exerceri ꝑ ꝓ
curatorem,tunc.n.ſub fida cuſtodia mittere dēt, & expedito il-
lo actu neceſſario,facit eũ ad ſe reduci, & non dimittet eũ apud
iudicem ad quem, ne ſibi ſua iuriſdictio ſubtrahat, q̃ hr̄e p̄t ap-
p'lone deſerta. Vel dic,ꝙ in hoc obediēdũ eſt iudici app'onis,tāq̃
ſuperiori. Alij vero dñt,& hoc ēt p̄t defendi de æqtate, ꝙ ꝑ ꝓcu
ratorem ēt cā capitalis agitabit,vt dixi ſ.eo.l.eos,§.ſup his.& fa-
cit,ff.de acc.l.ſi cui,§.cũ ſacrilegiũ. nā pp neceſſitatē caſus. ēt in
capitali cā,ꝓcurator interuenit,arg.j.de re mil.l.tā collatores,li.
11.licet rr̄a ſit in ꝯriũ qa ꝓcurator dēt conſtitui a dño.Sed nemo
eſt dñs membrorũ ſuorũ.item vbi p̄ſentia,ibi eſt maior indaga-
tio.item ibi tormenta,& cętera cohærentia corpori,ut ſ.de cad.
toll.l.1.§.ne aũt.& quia fiſcus eſt magis dñs capitalis, q̃ ipſi liti-
3 gatores,& qa lex iſta ſtatuit ad terrorem malefactorũ.† in text.
b ibi,abſq;.*b* no.de dictione,abſq; ꝙ ponit; & facit ad poſitiones,
quas Aduocati in iudicib.faciunt,& tene menti.

ADDITIONES.

a Iudex. Vide Bar.in l.eos,§.ſuper his,ſup.eod.
b Abſque. De iſta dictione uide per Bar.in l.2.§.quod obſeruari,ſupra de iur.calum.

L E X XIII.

1 *Dictio,ex,denotat tempus immediatum.*
2 *Sententia cōmiſſione pendente,antequam commiſſarius conſulat,ferri pōt.*
3 *Appellari an poſſit a ſententia eius,quem partes elegerunt.*

Ex illo tempore. Cauſa relata,uel referri ꝓmiſſa,
ideſt pronunciata referēda, vel
app'one pendēte, nō ualent reſcripta in alterius partis fauorem
emanata,h.d. Vel dic,ꝙ ſuſpēſa iuriſdōne,interim innouata non
1 tenent,h.d. Ibi,ex illo.no.ꝙ dictio.ex, appoſita ſup tp̄e ſignificat
immediatũ curſum. Fallit vbi fit tranſpoſitio tēporum, vt cum
a dicimus,ex nunc *a* ꝓut ex tunc,vel ex tunc ꝓut ex nunc, aliqñ il-
2 la verba nihil important,extra,de app.c.p̄terea reqſiſti.† Quæro,
b *b* vtrũ ꝯmiſſione pendente, anq̃ ꝯmiſſarius cōſulat, poſſit ferri
c ſnīa? Dic ꝙ ſic,ſi reuocat *c* ꝯmiſſionem, q̃ reuocare p̄t ēt partib.
inuitis,vt ff.eo.l.Imperatores, per Bar. niſi ꝯmiſſio eſſet neceſſa-
ria ex forma ſtatuti, qa tunc cũ ſit de forma ꝓcedendi ad ſnīam
3 debet expectari ꝯſilium.ut extra de elect. c.cũ ueteri. † Sed an a
d ſententia lata *d* per ſapientem electum de uoluntate partiũ,poſ-
ſit appellari? Dic ꝙ ſic,ff.eo.l.1.§.quæſitum.per Bar. & l. ex con-
ſenſu.eo.tit.per Barto.

ADDITIONES.

a Ex nunc. Vide gl.in l.2.ſup.de cod.
b Quæro. Vide Bar.in l.fi.ſup.de relationib.
c An.Bar. Quæro vtrũ.no.quod commiſſione pendente,pōt ferri ſentētia,uide quæ dixi in c.licet,de offi.deleg.vbi probatur contra Bar.& omnes.
d And. Barb. Lata. Sed an a ſententia lata per ſapientem electum a partibus poteſt appellari,uide Bar.in l.ſi conuenerit,ff.de app.

L E X XIV.

1 *Incontinenti quando dicatur.*
2 *Scriptura ubi eſt,ibi maior ſolennitas.*
3 *Appellatio an poſſit probari per teſtes.*

Litigatoribus. Si appello incontinenti, poſſum ap-
pellare viua voce ſine libello.h.d.Ca
a ue tñ,*a* q. melius eſt appellare in decima die inſcriptis, q̃ ſtatim
pp tp̄s proſequendæ appellationis, quod incipit currere ab ap-
1 pellatione interpoſita. Iaco. Butrig.† Quæro,qñ dr̄ incontinenti?
b Reſpondeo finito verbo Iudicis pronũciantis anteq̃ appellator
procedat ad actum extraneum,vt ſ.de teſt.l.cum antiquitas. Vel
dic,ideſt eadem hora cauſarum,donec iudex ius dicet,quod ve-
rius credo,qa appellatio non eſt actus continuus, nec informis,
& ita ēt intelligo l.diuus,ff.de in integ.reſt.& no.ſ.eo.l.eos,§.ſin
autē. Alij dicunt illa die cenſeri factũ illico,vt l. Paulus,de re iud.
ſed hic loquitur in his, q̃ veniunt in conſequentiam. Forte ali-
quis diceret,ꝙ appellatio ſit de appendicijs,vt ff.de procu. l. qui
ꝓprio,§.itē q̃ritur. Cōiter obſeruat̄,ꝙ incontinenti dr̄,Iudice ad
huc ſedēte pro tribunali,ff.eo.l.1.§.libelli.ꝑ Bar. Et no. ꝙ vox ſi-
gnificat vocē exp̄ſſam,vel p̄ſumptam; vbicunq; lex dicit, ꝙ eſt
minus ſcriptum,& plus dictum: ſed interdum ſignificat mētem
ſine verbo,vt ſ.qui teſt.fa.poſ.l.diſcretis. Item in teſtō ī ſcriptis.
Itē in appellatione in ſcriptis,q̃ nō eſt neceſſe verbo proferri, vel
2 legi,vbi † aũt ſcriptura,ibi maior ſolemnitas,ad q̃ interdum cō-
fugiunt ꝯhentes,aliter non ꝯcturi.& ille vocatur ꝯctus in ſcriptis
quamquam & ibi verba interueniant, tñ quia plus poteſt oratio
ſcripta,quam vox viua,iō in ſcriptis appellatur,vt ſ.de fi.inſtru.l.
ꝯctus,qui ꝯctus etiam iure veteri erat cognitus,vt ff.loca.l. item
quæritur.§.fin. Oppo.*c* dicitur,ꝙ poteſt appellari viua voce & ſic
3 † appellatio pōt ꝓbari per teſtes: ſed certe acta iudicij per ſcriptu
ram probanda ſunt,vt no.ſ.de iud.l.properandum,§.cum autē,
in verbo,terribiles ſcripturę,& extra de probat.c. quoniam con
tra falſam.originem enim a ſcriptura debet ſumere, vel in publi
cam ſcripturam redigi. Solut. imo & per teſtes poſſunt probari,
niſi expreſſe ab initio ſcripturam fieri requirant,vt in libello, at-
teſtationibus,ſententia,& appellatione interpoſita ex interuallo
vt ſup.de hære.l.quoniam.

ADDITIONES.

a Caue tamen. Vide in l.cum procurator,§.ſi dominus,ff.de no.op.nunc.
b Incontinenti. Vide per Bar.hic,& no.Moder.poſt Bar.in l.1.§.libelli,ff.eo.
And.Bar. Incontinenti. Quando dicatur incontinenti appellare, vide etiam Bal. in l.eos,§. ſin autem,& ibi Sali.ſup.eo.
c Opp. Vide in l.emancipatione,ſup.de fide inſtr.& Sal.hic,idem dicentem.

L E X XV.

1 *Relatio quando fieri debet ad ſuperiorem,non eſt concluſione vtendum.*
2 *Irreuocabilia cum magna deliberatione fieri debent.*
3 *Sententia Imperatoris,parte non citata,an valeat.*
4 *Iudex pœnam infamiæ ſuſtinere debet, ſi Principi pronunciatur,cuncta acta non inſinuat.*

Nec cauſas. Vbi Imperator ex plena relatione co-
gnoſcit,nulla eſt danda amplius dilatio
appellandi h.d. Et eſt rō, quia nō debet cā remitti ad Principem
a niſi ſit ꝯcluſum in cā,quod eſt,qñ *a* vtraque pars renunciauit no
uis probationib.& allegationib.& hoc ponit Archid. in c. vlt. de
reſt.ī integ. li.6. Et Inn.dicit,ꝙ nulla ſcriptura,ius, vel factum cō
tinens,pōt produci,poſtquā eſt ꝯcluſum in cā, vt ipſe no. extra,
1 de cā poſ.& prop.c.paſtoralis.† Et no.ꝙ de iure ciuili nō vtimur
concl'one in cā, qñ relatio fieri dēt ad ſuperiorem, vt hic. Alio
mō ſummatur hæc lex,& hoc modo,videlicet ꝙ vbi Imperator
delegat cām appellationis ſententia ſibi reſeruata, non eſt locus
appellationi ab eius ſnīa.h.d. No.ꝙ Princeps dicit ſe non pronũ-
ciaturum,qñ de cā non liquet, quia ſi pronũciaret, appellari nō
2 poſſet.† Et hoc *b* gl.elegans notabile ſumit,ꝙ ea, q̃ irreuocabilia
b ſunt debent fieri cum magna deliberatione,ſm But.† Fuit anti-
3 quitus *c* quæſtio diſputata, vtrum valeat Imperatoris ſententia
c parte non citata? & iſta litera videtur probare quod ſic,quia lata
cā non cognita valet, ſicut valet eius priuilegium vt no. in l.is, q
Reipublicæ cauſa abeſſe,ff.ex qui.cau.ma. vbi glo.dicit.quod ſi
eſt iuſta cauſa,valet factum Principis etiam ſine citatione. Non
obſt.c.paſtoralis,de re iud.in clem. quia ibi proceſſit Imperator
4 ꝯ non ſubditum ſibi principaliter,ſed eccleſiæ Romanæ. † Item
not. quod Iudex debet pœnam infamiæ ſuſtinere, ſi cuncta acta
non inſinuat Principi pronunciaturo,& cum infamia non con
trahuntur niſi rōne doli,ut no. Inſti.de ſuſp.tut.§.ſuſpectus. eui-
denter patet,quod acta ſupprimere eſt dolus. Item no.quod qua
tuor denotantur ad Principem dirigenda.ſ.exemplum ſentētiæ,
acta, libellus appellatorius, & literæ Iudicis qualiter res proceſ-
d ſit. Sed cum exceptiones poſſint viua uoce *d* opponi, vt l.ſcire o-
portet,§.oportet,ff.de excu.tut.quō has exceptiones per apoſto-
los inſinuabit? Dicunt quidam, ꝙ exceptiones debent dari in
ſcriptis,ſicut actio: & bene dicunt,quando cauſa eſt referēda ad
Principem,quia iſte non habet teſtes examinare,alias autem re
mittet dando apoſtolos hoc modo,videlicet damus pro apoſto-
lis

ADDITIONES.

a Quod eſt,quando. Vide Bar.no.in l.accuſationib.inf.de accu.in fi.& in l.pen. ſup. de rela.& l.quamuis,in fi.inf.de adul.
b A.B. Ex hoc. An valeat ſententia Imperatoris ſine partis citatione,vide tex. & ibi Doc.in c.1.de cau.poſ.vide tex.l.fi.ſup.de leg.& l.executorem,ſup,de exec. rei iu. vide Bar.in l.2.C.quom.& quan.iud.& Moder.in l.ſi quis arbitratu, ff.de ver.obl. tenent,quod non valet.& gl.l.is,qui.reſpondet,quod loquitur in priuilegiatis, & vide Bal.in c.1.qui feu.da.poſ.alias in rub.vbi valet ſententia Papæ contra notorium tyrranum,qui detinet terras eccleſiæ.vide quæ dixi iu d. c.1. de cau. poſ. & propt.an ſtatutum poſſit facere,quod abſens damnetur non citatus, vide Bald.in l.1.C.quo.& quan.iu.& quæ ibi no.ad Bal.& pondera,quia tex.c.cauſam, quæ de reſcr.dicit,quod ſententia poteſt declarari nulla parte abſente non citata vide ibi mod.vide Bal.de ſententia Imperatoris,in l.fi.C.qui res iud.non noc.& in l. fi. C. de fruc.& lit.expen.& in l.2.C.quo.& quan.iu.vide Bar.in l.2.C.de temp. appel. Doc.in c.noſtra,de procur.
c Fuit antiquitus. Vide Bal.in l.2.in prin.ſup.quo.& quan.iud.contra. videtur velle, in l.fi.ſup.de leg.& ibi dixi poſt Bar.
d Viua voce. Vide Bal.in auth.hanc autem querelam.ſup.de non nu.pec. Bar.in l.1. ff.de except.

lis omnia acta & actitata cauſæ, tam in ſcriptis redacta, q̃ ea quę
probantur per teſtes. Alij dicunt, ꝙ licet ſcriptura nō ſit de ſub-
ſtantia exceptionis, tamen exceptio poſſit probari per teſtes, &
habet vetuſtiorē cām, puta pacti, tñ eſt de ſubſtantia modi pro-
ponendi; exceptio enim non eſt de actis, ſed exceptionis propo-
ſitio, ſicut dicit Inno. quod inſtrumentum emptionis non eſt de
actis, ſed eius productio, quæ debet probari per ſcripturam acto
rum, vt in c. quoniam contra falſam, de probat.

L E X XVI.

a **Eos etiam.** Delegatus Principis gerit imaginem Prin-
cipis, tñ ab eo appellari *a* poteſt ad Principē.
h.d. No. ꝙ aliud eſt imago, aliud id, cuius eſt imago. facit ff. de iu-
reiur. l. 2. & legitimatus eſt ſimilis ei, q accepit vſum togæ, ff. de
iu. fiſ. l. ſed ſi accepto. & ex lōgo vſu quia in officijs ſic fuit tracta-
tus, pſumitur legitimatus, & idem in Doctore & Clerico. qđ no.

A D D I T I O.

a Appellari, Limita ſecundum Bal. in l. 1. ſup. eo.

L E X XVII.

1 *Procuratores conſtituti per dictionem, vterque, quilibet intelligitur per ſe conſtitutus.*

1 **Si apud.** A Prætoribus appellatur ad pfectum. † Et not.
a hic, ꝙ dictio, vterque, *a* diuiſim accipit. Et ſic eſt
arg. ad qōnem de eo qui conſtituit duos procuratores per dictio
nem, vterque quod non ſit neceſſe quod cōicent inter ſe actum
officij, ſed quilibet cōſtitutus per ſe, vt ff. mand. l. creditor, §. duo-
bus. in ver. ab vtroque. & no. in l. ſi pluribus, ff. de leg. 2.

A D D I T I O.

a Vterque. Vide Bar. in l. hoc articulo, in fi. ff. de hære. inſtit.

L E X XVIII.

1 *Appellans non debet differre, quia præſumitur hoc malitioſe facere.*
2 *Mox dictio ſignificat ſtatim.*
3 *Debitor fiſcalis conuictus non appellat.*

Quoniam. Contra debitores fiſci iubendo proceditur
& ſi appellent, applone deſerta confeſtim
fit executio ꝯ eos. h.d. In tex. ibi, iuſti fuerint. ſ. per diffinitiuam.
a Vel dic, ſpāle *a* in fiſco, ſi debitum eſt liquidum, quod non req-
ritur diffinitiua, nec ſolēnis ordo iudiciorū; tñ glo. innuit ꝯriū, ꝙ
ſi debitum eſt ex priuata cā, puta venditionis, vel legati, ꝙ requi
ritur ordo iuris. ſed ſi eſt ex publica, puta ob tributa, vel munera,
1 proceditur executiue. vt l. j. de exac. trib. † In tex. ibi, eludant. No.
rōnē quare appellans non dēt differre, quia pſumitur hoc mali-
2 tioſe facere, vt vim executionis ſententiæ eludat. † In text. ibi,
b moxque no. tex. *b* expreſſum, ꝙ deſerta applone fit ſtatim execu
tio, nec datur tp̄s quadrimeſtre ad ſoluēdum. adde l. 2. de vſu. rei
3 iud. † No. gl. hic poſitam, quæ dicit, ꝙ debitor fiſcalis manifeſte
conuictus, appellare non poteſt. Et no. ꝙ hæc lex loquitur de q-
buſdam fatalibus, tamen metam temporum non declarat. Bur.
dic, vt ſup. eo. l. Preſes.

A D D I T I O N E S.

a Speciale. Vide Doct. in l. 1. ſup. quando fiſcus, vel priua.
b No. tex. Vide quæ ſcripſi in l. 1. §. 1. de verb. obl.

L E X XIX.

1 *Appellatio a Vicario ad ſuum ordinarium, interponi poteſt.*
2 *Acta interpellantem & appellatum, tahuntur ad Iudicis fauorem vel prę iudicium.*

A Proconſulibus. A maioribus & minorib. Iu-
dicib. licet appellare; excipitur
Prefectus prętorio; & ſi iudex a quo non defert appellationi, ſu-
perior eā recipere debet, & ſuper ea procedere: & ſi in appellatio
ne ſuccumbit, perdit cauſam. & famam. Si autem vincit, punit
1 Iudex, qui appellationi non detulit. In tex. ibi, pfectis. ideſt quo-
a rum Vicarij pronunciauerunt. & ſic no. *a* quod a Vicario appel-
latur ad ſuū ordinariū, de iure ciuili: ſecus de iure canonico, niſi
2 iſta vicaria ſit delegata. † In tex. ibi, iudice. Not. ꝙ acta facta inter
appellantem & appellatum, ſi appellatus vincit, probant iudicis
ęquitatem; ſi vero ſuccumbit, probant Iudicis iniqtatē, & ſic tra
hunt ad iudicis fauorē, vel piudiciū, qđ eſt no. dignum. niſi dicas,
ꝙ in hac lege eſt ſpāle odio iudicis, q noluit appellationi deferre.

A D D I T I O.

a Sic no. Vide Bar. in l. præcipimus, inf. eo. & omnino Io. And. in addi. Spe. ſuper rub. de offic. vic. decidit, quod debet conſiderari cauſa, ſuper qua pronunciat quo iure ſpectet ad eum.

L E X XX.

1 *Appellatio non datur pro modica ſumma à ſententia arbitri, & ratio.*
2 *Arbiter poteſt multum lædere, ſi habet poteſtatem iudicandi alte & baſſe.*

Et in maioribus. Etiā in paruis damnis & graua-
minib. pcedit appellatio. h d. ſe-
1 cus in reſtitutionib. in integrum, ff. de in inte. reſt. l. ſcio. † Item ſe
cus in reductione ad arbitrium boni viri, quia tacite ur̄ data licē-
a tia arbitratori, ꝙ poſſit modicum lædere *a* pp bonū pacis, vt ff. đ
arbit. l. ſed ſi in ſeruum, §. ſi in plures. & l. idem Pomponius, §. re
2 cepiſſe. † Item poſſet, *b* etiam multum *c* lędere; non ex animo,
b ſed ex re ipſa, ſi haberet poteſtatem iudicādi alte & baſſe, vt no.
c in cap. humilis, de maior. & obedien. in nouel. Et adde, quod ſi
cauſæ ſunt breuiores, poſſunt ſine ſcriptura appellare, vt ſupra
de ſentent. ex breui. teci. auth. niſi breuiores.

A D D I T I O N E S.

a Lædere. Vide Bar. in l. ſocietatem, §. arbitratorum, ff. pro ſocio.
b And. Barb. Item poſſet. No. de verbo, alte & baſſe. vide Bald. in c. 1. §. ſi autem inter pares, de leg. Conradi.
c Multum. Vide Bal. in §. 1. eo. ſi autem inter pares. de leg. Con. & Ant. de Butr. in c. Quintauallis, in ver. venio ad quintum. extra, de iureiur.

L E X XXI.

1 *Poteſtas quando iniuſtitiam facit, aſſeſſores & aſiſtentes puniri debent, niſi proteſtetur.*
2 *Subditi prælatis reſiſtere poſſunt, quādo Prælati aliquid faciūt contra legē.*
3 *Iudex non pōt cogere appellantem ā diffinitiua, dicere cauſam grauaminis.*

Quoniam iudices. Qui nō recipit appellationē,
punitur in 20. lib. auri, & om
nes eius officiales in tantundem, niſi pertinaciter cōtradicendo
1 reſiſterent cauſis apud acta inſertis. h.d. † Not. ꝙ *a* qñ ptās facit
a iniuſtitiam, aſſeſſores & aſſiſtentes debent puniri, niſi proteſten-
2 tur: & ei ꝯdicat apud acta, quod tene menti. † No. ꝙ ſubditi de-
bent reſiſtere Prælatis, quando Prælati faciunt aliquid ꝯ legē. Et
b nota *b* arg. ꝙ ſi Papa condemnauit Abbatem & capitulum in
centum, ꝙ dimidiam pęnam debet ſoluere Abbas, & dimidiā
totum capitulum. Itē no. hic de pertinacia in bona parte. Quæro,
3 † Iudex dicit appellanti a diffinitiua, dic cauſam, vt ſciam an de-
ferā appellationi, an cogatur hoc caſu dicere? Vr̄ ꝙ ſic, arg. no.
c in l. j. de no. oper. nunc. dic contra, *c* quia iudex debet eſſe infor-
matus, arg. extra de reſcrip. c. ab excommunicato.

A D D I T I O N E S.

a No. quod. Vide Archi. 2. quæſt. 1. c. de cætero. ſuper gloſ. fi. & Docto. in c. de priore extra, eod. & in l. iudicibus. inf. eo.
b Et no. Vide Bal. in auth. cauſa, quæ cum monacho, ſupra de epiſ. & cler.
c And. Bar. Dic contra. No. ꝙ ſubditi debent reſiſtere Prælato, quando facit aliquid contra legem: vide quod dixi in c. per inquiſitionem, de elect. & in c. fi. de ſtat. reg. & in c. qualiter, el 2. de accuſ. & ibi per D. Abb. vide quæ notaui ad Bald. in l. ſi quis prouocatione, infra quo. app. non rec.

L E X XXII.

1 *Articulus de indignis, qualiter diſtingui debeat.*
2 *Damnatus in metallum, qualiter legata recuperat.*

Lata ſententia. Siue fiſcus petat bona tanquam va
cantia, ſiue tanquam ab indignis li-
citum eſt a ſentētia appellare. h.d. Nota hic tangit duas radica-
1 les cauſas confiſcationis, vna eſt vacatio, alia eſt indignitas. † Cir
a ca hūc articulum de indignis, *a* ſic diſtingue: aut indignitas pro-
uenit ſine delicto, & tunc bona non ꝯfiſcant̄, vt ſ. de hær. inſt. l. ſi
pater. & ſ. de fideicom. l. eam q̃. aut indignitas prouenit ex deli-
cto poſſeſſoris: & tunc refert, aut teſtator ſciebat eum indignum
& applicatur fiſco, vt no. in l. j. ſup. de hęre. inſti. Fallit, ſi adeo eſt
indignus, ꝙ in eo non cadat titulus coloratus, quia in hoc cēſe-
tur p non ſcripto, vt ff. de his, quib. vt indig. l. ſi in metallū, aut te-
ſtator ignorauit, tunc aut uiuo teſtatore capere non poterat, &
tunc nō applicat̄ fiſco, ſed uenietib. ab inteſtato: quia teſtator ſi
ſciuiſſet, non erat relicturus, aut poſt mortē teſtōris ſe fecit indi-
gnū. & tūc applicat̄ fiſco, vt l. ex facto, §. fi. ff. de vulg. & ſubſt. & ff.
de inof. teſt. l. Papinianus, §. meminiſſe. Quidā tñ non dñr indi-
gni, ſed pmortui añ teſtatorē, & illi nulla iura ꝯſequunt̄, q̃ tranſ-
mittere poſſint ad fiſcū, vt ff. de lib. & poſth. l. Gallꝰ. §. & qd ſi tm̄.
b Nā gñalr deportatus non ſolū dr̄ mortuus *b* gñalr, ſed dr̄ dfun-
ctus, vt ſ. de inſt. & ſub. l. ſi mr̄, & iō ſuccedit ſequēs in gradu, ut
l. j. §. pe. ff. de ꝯtab. Non obſt. ff. de leg. 3. l. ſi deportati ſeruo, qa ibi
loqtur in acqſitione, ꝯſecutione ꝯſecutiua iuriſgentiū, id eſt dñij
2 & iō fiſcus aufert. ſecus ſi nō ꝯſecutiua iuriſgentiū. † Sed qd *c* ſi
c dānatus in metallum reſtituat̄? Rñdeo aut reſtituit̄ ad ciuitatē,
i. ad habilitatem ciuium viuo, vel mortuo teſtōre: & non recu-
perat legatū, vt ff. de cond. & demon. l. intercidit. aut reſtituit̄ ple
narie ad oīa, & tunc ſi quidē uiuo teſtatore, recuperat. ff. de ma-
num. teſt. l. Ariſt. qa quaſi verus homo ſurrexit a mortuis. Aut
mortuo teſtatore, & non recuperat, quia per mortem non fuit
confirmatus, vt no. in d. §. & quid ſi tantum.

A D D I T I O N E S.

a Sic diſtingue. Vide in l. fi. ff. de his, quib. vt indig.
b Mortuus. Vide Bar. in l. 3. de priuil. fiſ.
c Sed quid. Vide Bal. in l. 1. ſup. de his, qui ad lib. perue. non poſſ. & Bal. in l. ſi cognatis, ff. de re. dub. & in §. & quid ſi tantum, hic alleg.

L E X XXIII.

1 *Conſuetudo vnius patriæ, non trahitur ad aliam.*

Cum appellatio. Hæc lex nihil valet. Nota tamē
ꝙ localis ſanctio, localiter ope-
1 ratur. † Et eſt arg. ꝙ conſuetudo vnius patriæ ad aliam patriam
non trahatur, nec actiue, nec paſſiue. item not. ꝙ prouinciæ non
eligunt ſibi Iudices appellationum, ſed ſolus Imperator. facit ex-
tra, de iureiur. c. venientes.

L E X XXIV.

1 *Appellatio debet recipi a Iudice a quo, & quando.*
2 *Appellari quando poſſit a ſtatuto.*

3 *Dies dati ad concedendum apoſtolos, quando incipiant.*
4 *Apoſtoli in eadem ſcriptura poſſunt multoties peti.*
5 *Apoſtoli cum inſtantia non petiti, videntur neglecti.*

a **Iudicibus.** Iudices debent ſuſcipere *a* appellationes, & dare apoſtolos intra 30.dies,ex die ſentẽtię la
te numerandos,alias mulctantur; dic vt dixi ſ.eod. §.apoſtolos.
1 † No,ergo ꝙ iudex a quo debet recipere appellationem,Sed po-
ne, ꝙ certum eſt, ꝙ appellatio non debet recipi. Rñ,non habet
locum hæc lex, puta ſi appelletur contra notorium vel in alijs
cauſis a iure prohibitis,vt ff.qui.appel.non licet.l.1.& not.in Au-
2 then.de iud.§.noſtros.& in Auth.vt nulli iud.§.illas. † Sed nun-
quid *b* a ſtututo iniuſto poteſt appellari? Reſpon.aut ſtatutũ eſt
b generale,& appellari non poteſt:aut eſt ſtatutũ ad certum homi
nẽ, & tunc ſic, vt ff.de app.re.l.fi.l.1.ff.de doli exce.& ff.qui, & a
quib.l.ſi,priuatus. Illud autem eſt generale, quod poteſt omnib.
adaptari, puta ꝙ filia dotata non ſuccedat.Illud autem eſt ſpãle,
quod non poteſt adaptari cuilibet de genere, vt ꝙ filia Petri do-
tata patri non ſuccedat: nam de natura legis eſt plura cõprehen-
dere: alias non eſt lex,ſed quoddam beneficium,vt l.1.ff.de con-
3 ſtit.prin. † Quæro, quando iſti 30. dies *c* ſumant initium ſui cur-
c ſus? Tex.dicit,ex die ſententiæ,& ita gl.intelligit hunc text.pro-
ut iacet in l.1.ff.de libel.dimiſſ. Alij dicunt,ꝙ debet ſubaudiri ex
die ſentẽtiæ, ſupple & appellationis interpoſitę; quomodo enim
poſſunt currere tempora ante, nam propter vnumquodq; illud
debet antecedere. Sed apoſtoli dantur propter appellationẽ: er-
go debet appellatio præcedere,ne videatur prius incipere priua-
tio,q̃ habitus, qđ eſt verum,ſi loquimur quo ad Iudicis ſolicitu-
dinem, ſed ſi quo ad ſolicitudinẽ appellantis, a litera tua non di-
4 ſcedas. † Sed nunquid *d* ſufficit apoſtolos in eadem ſcriptura
d multoties petere? Reſpodeo ſic: quia hæc verba cum maiori in-
5 ſtantia peti oſtendunt,vt arg.ff.de vſur.l.mora.† Vnum tñ notã-
e dum eſt, ꝙ ſi iudex *e* dat terminum certũ ad recipiendũ apoſto-
los pars in termino cõparens dẽt iterũ cum inſtantia poſtulare:
alias videretur negligere, & deſerere inſtantiã poſtulandi,& iſta
eſt practica noua,quam inducit tex.in c.1.de appel.in Clemen.

ADDITIONES.

a Suſcipere.Quis ſit effectus huius denegationis,vide Bar.in l.eos,§.apoſtolos,ſ.eo.
b Sed nunquid. Vide Bar.no.tenentem,in l.fi.ff.de app.reci.
And.Barb.Sed nunquid.An in ſtatuto iniquo ſit appellandum,vide Bald. & ibi remiſſ,in l.quiſquis,infra quo app.non recip.
c Quæro,quando iſti 30. dies. Vide Bar.in l.eos, §.apoſtolos, ſupra eo.& quid ſi iudex primo apoſtolos denegauit, poſt vult concedere; vide Paul.de Leaza.in q.incip.Iudex appel.
And.Barb.Quæro,quando ſit 30.dies,A quo tempore currunt 30.vide Do.de Ro. in deciſ.29.
d Sed nunquid.Vide Bar.in l.eos,§.apoſtolos,ſupra eod.
e Si iudex.Vide Bar.in l.1.de libe.leg.& Bal.in l.eos,§.apoſtolos, in prin. ſupra eod.

LEX XXV.

1 *Contumax verus non auditur appellans.*
2 *Sententia legis propter aliquem rigorem modum excedere poteſt.*
3 *Iudex in totius litis amiſſione aliquem mulctare non poteſt.*
4 *Contumacia, an ſit qualitas delicti.*

1 **Et in mulctis.** Si iudex mulctat aliquem iniuſte,po teſt appellari.† Oppo.verus ↄtumax
non appellat, ſed mulcta non põt imponi niſi rõne verę contu-
macię: ergo non appellatur. Solu. hic venit Iudice ſedente ꝓ tri-
bunali.vel dic,ꝙ verus contumax non appellat a diffinitiua, ſed
ab interlocutoria ſic,ſm Ray.de Forli.& male. Tu dic,ꝙ verus
contumax non appellat a ſententia ſuper his, quæ veniũt ex in-
trinſeca ipſius iudicij nã,vt ↄdẽnatio, & abſoło in cã principali,
ſecus in his,q̃ veniunt ex accidenti ꝑꝑ mora,ſicut eſt mulcta.vel
dic,vt no.ff.de verb.ſig.l. qua pœna. & l.& aliud,§.inter mulctã.
a Vel dic,ꝙ non dẽt *a* imponi niſi ꝑꝑ merã ↄtumaciã: tñ ẽt ꝑꝑ fi-
ctam impoſita tenet, quia ꝑꝑ authoritatem ſnĩarũ mulcta fieri
non dẽt; facta tamen tenet,& ideo neceſſe eſt,vt appelletur. vt in
l.j.§,biduum,ff.quando appellan.ſit.& hæc vera, Item poteſt eſ-
ſe,quod Iudex mentitur, quia dicit eum eſſe verum contuma-
2 cem,qui non eſt: & ideo a mentiente appellatur. † Illud ẽt no. ꝙ
ſnĩa legis põt excedere modum ꝑꝑ aliquẽ rigorẽ.& eↄ mitigare
pęnam,vt ꝙ offendentes eos,q declinauerunt iuriſdictionẽ ma-
giſtratus,non puniantur,niſi in aliqua parua pęna: nec appellari
põt,quia ſententia legis eſt idem,ꝙ res iudicata iudicis,ff.de app.
reci.l.fi.hęc tñ eſt nã leg.ꝙ requirit factum eſſe verum,ꝙ non eſt
b in ſentẽtia iudicis,quia poteſt errare in facto.Et ideo *b* dicit Spe
cu,ꝙ poſitio excõicationis canonis eſt criminoſa, ſecus in poſi-
3 tione excõicationis hominis.† Sed quæro, nunquid *c* iudex po-
c teſt aliquem mulctare in totius litis amiſſione? Reſpondeo non,
vt no,in l.j.§.fi.ff.ſi quis ius dicen.non obtem, etiam ratione pe-
d riurij *d* vt ȷ̃.de bo.autho.iu.poſſ.auth.ei,qui iurat.† Quæro, nun-
4 quid contumacia ſit qualitas delicti? Reſpondeo non, quia non
concurrit cum maleficio in loco,& tempore,ſed eſt quid ſepara
tum,arg,in l.j.ff.de in lit.iur.qualitas autẽ eſt illa,quæ delicto co-
hęret ab originali principio delicti,vt l.j.ff.de pœn.

ADDITIONES.

a Quod non debet.Vide Bar,in l.2.§.fi.ff.ſi quis ius dicenti non obtemp.
b Et ideo.An poſitio de ſententia,non de crimine ſit criminoſa, vide Bald. in l.2.§.quod obſeruari,ſup.de iura.calum.
c Nunquid.Vide quæ dixi poſt.Bar.in l.fi.hic alleg.
d Nunquid.Vide in l.omne delictum §.contumacia,ff.de re milit.& no. per Bar. in l.4.de publi. iud. cum ſi. an autem a comminatione iudicis poſſit appellari. vide Bal.in l.ſi quis prouocatione,inf.eo.

LEX XXVI.

1 *Caſus, in quo iudicis æquitas per viam delegationis procedere debet.*

Cum poſt. Rõne mediocritatis negotij, & ꝑꝑ diſtan-tiam loci,fit ↄmiſſio ad partes.h.d.no.& ab
hoc non põt appellari, quia vtrique parti fauorabile eſt, vt ff. de
1 ſol.l.cum Stichus.† No. ergo caſum, *a* in quo dẽt æquitas iudi-
a dicis procedere per viam delegationis, licet ex appellatione co-
gnoſcatur,quod eſt no.dignum,& rõ dubitandi eſt, quia cauſa
b appellationis *b* eſt mixti imperij,vt ſup.de iud.auth.ad hęc.

ADDITIONES.

a No.ergo caſum.Nota pro intellectu c.litigantes,& c.cum tempus, de offic.or.lib.6.& facit feſtum de iſto tex.Pet.de Anch.in c.finem litibus,de do. & contu. in c.cum cauſam,de teſti.& ibi Dy.& in c.cum te,de offi.dele. no. quod Bar. ſummat iſtam legem,quod cogitur delegare.
b Appellationis.Vide Bar.in l.1.ff.quando appel.ſit.

LEX XXVII.

1 *Locus & ordo in appellationibus eſt ſeruandus.*
2 *Appellare non eſt neceſſe ab eo, quod eſt nullum.*
3 *Libertas opprimitur per eum, qui impedit ea, quæ ſunt libertatis.*

Nominationes. Ea, quæ fieri debent in ↄcilio pu-blico,alibi fieri non poſſunt. h. d.
1 no.† No.ꝙ in electionib.ſeruandus eſt locus,& ordo.dicit Ioan.
Mon.ꝙ electio eſt ipſo iure nulla, ſi electus eſt ineligibilis. Sed ſi
eſt idoneus,licet ſolemnitas dicatur prætermiſſa, non eſt nulla,
ſed dẽt caſſari,quia primo caſu deficit fundamentũ,in ſcđo nõ,
vt in c.quanq̃, de elect.lib.6. Sed lex noſtra dicit, ꝙ eſt ipſo iure
nullũ,qđ rite factum non eſt,ſed lex noſtra loquit̃ in actu onero
2 ſo,decretalis aũt loquit̃ in actu gratioſo.† Item not. ꝙ ab eo, qđ
eſt nullum,non eſt neceſſe appellare,vt ff.eo.l. ſi ↄſtat per quam
a leg.conſtat,ꝙ etiã ſi ſuperior *a* ↄfirmat,nõ valet ↄfirmatio. Et ſic
patet, ꝙ cõfirmatio ſuperioris non purgat vitiũ electionis, ꝓue-
niens ex iure poſitiuo,qđ eſt notandum; cõfirmatio enim ꝑ̃ſup-
b ponit aliqđ eſſe,licet minus ꝑfectũ;& ideo qđ *b* nullum eſt,extra
iudiciũ ↄfirmari non põt.Fallit vbi de mente legis, vel Principis
eſt ꝑꝑ ſuperuenientẽ ęquitatẽ,vel de plenitudine ꝑtãtis ↄfirma-
re id,quod nullũ eſt de iure,l.diuus,ff.de rit.nup.Inn. tñ ſuꝑ hoc
diſtinguit,vt ipſe no.extra,de elec.c. nihil eſt. Tu dic,ꝙ vbicun-
que a iure data ſunt aliqua principia pro forma ſubſtantialia,ibi
ceſſantib.illis principijs confirmatio ſecuta ipſo iure nõ tenet,q a
ↄfirmatio eſt acceſſoria.& nõ valet ſine principali,vt extra de ele.
c.auditis.& hoc de principijs datis a iure poſitiuo, quia idẽ eſt di
cere,principium & fundamentum. totus enim ordo deſtruitur,
ſi principium legitimum non ſeruatur: quia vbi deficit cã, defi-
cit cauſatum,& vbi deficit ordo, deficit ordinatum: multo for-
tius ſi deficiunt nãlia principia, ſicut eſt conſenſus, & libertas.
c Nam electio dẽt eſſe libera exiſtenter & apparenter, *c* exiſtenter
dico ꝑꝑ ſubſtantiam, apparenter ꝑꝑ figuram exteriorem, quæ
multum ↄmendatur. Omnis tñ virtus intrinſeca.i.ſubſtantialis,
in voluntate, & libertate ſita eſt,ſ.in his, quæ ſunt de ſubſtantia
ↄſenſus ſunt.tñ & alia,q̃ ſunt de ſubſtantia formę, ext.de elec.c.
quia ꝑꝑ infirmata igitur, & vulnerata radice electionis, cõfirma
tio eſt abuſiua: quia nil eſt tantæ potentiæ, quod poſſit eradica-
re morbum perpetuũ electionis.& iõ ſtãte radice infectionis,&
cauſa morbi,impoſſibilis eſt cõualeſcentia, ſicut in naturalibus
apparet,vnde de iure executor.i.confirmator non poteſt de ni-
hilo aliquid facere,quia de nihilo nihil ſurgit.Et electio, quæ nõ
habet voluntatẽ, eſt corpus ſine ſpiritu. & quia electio morbo-
ſa,eſt contagioſa, & iõ cõicat confirmationi proprium morbũ,
& inteſtinam paſſionem: & actus non põt operari, niſi illud, qđ
ſtatutum eſt a iure,ꝙ operetur,ut l.ſi idem,de codi.Item illa vox
Pretoris,quod metus cauſa factum erit, ratum non habebo; eſt
vox Dei prolata per hoĩem,vt dicit Rayn. de pœna furti. Porro
liberum arbitrium requirit pluralitatem inclinationis ſine pon-
dere,vel preſſura mentis; quod enim extrinſecus flexum eſt, id
liberum non eſt.2.ſentent. diſt. 34. Omnis enim libertas in iure
3 & facto actiuo, non paſſiuo fundatur. & ille † opprimit liberta-
tem,q impedit ea,q̃ ſunt libertatis.i.agere.ff.de ſer.urb.pręd.l.1.
& com-

ADDITIONES.

a Si ſuperior.Vide in c.auditis,extra,de in integ.reſt.
b Et ideo quod. Circa limitationem,vide no.in c.2.extra, de confir.vti.vel inut. & quod no.Bar.& Inn. in l.ſi conſtat,ff.eo.& Bal.inf.eo.
c Phil.Dec. Apparenter. Nam ſi coacta,aut meticuloſa, per Papam confirmari non poteſt,prout tradit Alex.in l.ſi conſtat,de app.& per iſtum in l.1. de his, qui ꝑꝑ met.iud.Si autem libera eſt,& ſpontanea, per meticuloſum non vitiat confirmationem,ſecundum iſtum in l.cum te de pign.

& compulſus principaliter non vult ſecundario, ff. de fur.l. qui ſaccum. Item, cętera pōt homo nolens, credere nō pōt, niſi volens. 2. Sent. diſt. 26. paſſiones aūt animæ quędam ſunt nobis innatæ vt amor; & odium: quędam illatę ab extrinſeco, & tunc aut ſunt uiolentæ. & uitiant actus liberos, aut non ſunt violēte, ſed leues, & non uitiant, vt in l. 1. & iij. ff. quod metus cau. Conclude ergo, ꝙ vbi non eſt confirmabile, ibi non valet ꝯfirmatio, niſi ille, qui ꝯfirmat, poſſit & velit per ſe dare, & interueniat forma debita ex certa ſcientia. de virtute enim confirmationis diſtingue, aut eſt confirmatio conſecutiua alterius actus, aut dat actui eſſe, aut ſimpliciter approbat actum. primo caſu, ſi non valet principale, non valet ꝯfirmatio, vt ff. ad Treb. l. apud Iulianū, §. idem Iulianus. ibi, hoc. n. facto, confirmatiſque, &c. Scđo caſu valeat confirmatio, ga ſuis virib. nititur. arg. ſupra de inoffi. teſt. l. 2. & no. ff. de pac. l. legitima. & ff. de iuriſ. om. iud. & l. & quia. p Cy, Tertio caſu, ſi fundamentum, quod requirit, nō interuenit, confirmatio nihil operatur, vt ff. de act. & ob. l. obligationes, quę proprijs virib. non ſubſiſtunt. Illud ēt certum eſt, ꝙ cōfirmatio non extenditur vltra quam actus confirmabilis, vt ff. de lib. leg. l. Aurelius, §. teſtamento. & hominum actus extra ſuam naturā & metam trahi non debent. Item not. ꝙ conualeſcentia dicitur confirmatio, vt l. fi. de his, qui a non dom. man. quod not.

LEX XXVIII.

1 *Variatio citra Iudicij electionem, locum non habet.*
2 *Aſſenſus iuſte petenti, non eſt denegandus.*
3 *Silentium, quod ſibi ipſi imponatur, quis petere poteſt.*

Si quis libellos. Donec durat tps appellandi, poteſt appellans variare: quia decem dies dant ad deliberandum. Item & in totum recedere ab appellatione, & ſuos libellos recuperare. h. d. hanc leg. declarat Io. Mon. in c. quāuis, de elect. lib. vj. Et no. ꝙ pęnitenti debet reſtitui libellus
1 quod alibi ita expreſſe non reperit. † Quæro, ſi ſunt *a* plures Iu-
a dices appellationum, quilibet inſolidum, vtrū qui appellauit ad vnum poſſit pęnitere, & appellare ad alterū? Gl. ſentit hic, ꝙ non niſi appellauerit per errorem, quia iam deuoluit iuriſd. vn non pōt circa electionem iudicum variare: ſed dic, ꝙ non nocet error aſſenſiuus, ſed nocet error diſſenſiuus, vt no. ꝫ. eo. l. in offerē dis. in gl. magna, in fin. & eſt rō, ga maius tribunal participat ſuū
b poſitiuum, non eꝫ, vt ff. eo. l. 1. §. ſi quis. Item nota. ꝙ l. edita, *b* vr̄ habere locum in cā appellationis. ſ. quo ad nouum libellum appellatorium, nō dico de veteri. dicit Inn. hoc verum eſſe, niſi aduerſarij interſit extra de accu. c. licet & Cy. ꝫ. tit. j. l. p hāc. & Spe.
2 in tit. de lib. conce. §. nunc oſtendimus ver. porro. † Itē no. quod iuſte petenti non eſt denegandus aſſenſus. ſic ff. de in ius voc. l. q̄uis. Itē not. ꝙ appellatio oblata in ſcriptis, dr̄ libellus, vt not. Spe. de lib. concep. §. quod aūt. Et iō dicit Inno. ꝙ ſi ſcriptura producta coram Iudice a quo, producatur corā Iudice ad quem, & petatur ſuper ea procedi, ꝙ non requirit alius libellus. de offi. dele. c. cum contingat. & idem no. Bar. ff. eod. l. 1. §. libelli. appellans. n. non tenet actionem ſuam edere, cum & reus appellet, & iō ſufficit edere ſimplicem querelam, & petere ſuper ea procedi, vt iuris fuerit porrecta applōne in ſcriptis; nil peteret; nil conſequeretur. ſola. n. productio ſcripturæ eſt quædam probatio, non petitio: & probatio non pōt fieri, niſi petitio eam præcedat, quia probatio eſt de medijs cāæ, & ſine principio ad medium perue-
3 niri non poteſt. † Quæro, nunquid pōt quis petere, ꝙ imponatur ſilentium ſibi ipſi, cum videt ſe male egiſſe: aduerſarius aūt petat procedi: Dicit Spec. ꝙ ſic, in ti. de lib. concep. §. nunc oſtendendum. pro hoc ff. de iud. l. deſtitiſſe, ſup. de pact. l. poſtquam liti. ſal
c uo *c* ſi intereſſet aduerſarij. Et iſtum paſſum nemo alius tangit.
d Item dicit Spe. ꝙ ille, qui fottuito *d* reperitur coram iudice, tenetur recipere libellū ſaluo iure deliberandi, non obſtante. ꝙ prius non fuerit citatus, in Spec. de lib. concep. §. ſequitur. ver. item dicunt. quod verum eſt, niſi habeat ius reuocandi domum.

ADDITIONES.

a Si ſunt. Facit l. j. in fi. ſup. de aſſer. tol. Bar. tamen tenet contrarium.
b L. edita. Vide Doct. in c. 2. in fi. ext. delib. obl. & quod non poſſit fieri cumulatio in eo libello in cauſa appel. vide Barto. in l. per hanc. inf. tit. 1. & dum Bald. hic dicit, non dico de veteri, &c. vide eum in d. l. per hanc verſic. quæro ergo quid eſt & Ant. de But. in d. c. 2. ad fi. & hic vide Bal. in l. edita. & Bald. & Ang. in l. Pomponius ſcribit, ſi frumentum. §. fi. ff. de rei vend.
A. B. l. edita. Vide Inno. in c. ex parte, de reſc. & ibi do. Abb. & in c. cum ſit, de ap.
c Saluo. Vide ad hoc, quæ not. Inn. in c. licet, extra de accuſ.
d Fortutio. Vide Bal. in l. accuſatorib. inf. de accuſ.

LEX XXIX.

1 *Appellationis Iudex criminales pænas exequitur.*

Addictos. Damnati ad ſupplicium non ſunt ui eximēdi: ſed ſi p errorem, vel grauamē cognitoris oppreſſa putetur eſſe iuſtitia, poteſt per quemlibet appellari. ſi tpa ſuffragantur, & iudex appellationis mādabit executioni ſen
1 tentiā cōfirmatā. h. d. † No. quod iudex appellationis exequitur
2 criminales pœnas. Quæro, quid ſi *a* iſti ſunt manifeſte cōuicti, vtrum poſſit appellari: Glo. dicit, non quod eſt verum, ſi delictum eſt notorium; vel adeo manifeſtum, ꝙ non poſit aliqua tergiuerſatione celari, vt ꝫ. de pę. l. qui ſententiam, & adde quod no. ff. de app. l. non tm̄. Et no. ꝙ ꝯ hanc legem faciunt Cardinales quodā priuilegio, nam ſi obuiāt ei, qui ducit ad mortem, hn̄t ex conſuetudine hoc priuilegiū, ꝙ poſſunt eum a morte liberare.

ADDITIO.

a Quid ſit. Vide Bal. in l. fi. in vlt. col. ſu. ſi a non compet. iud. & in l. addictos de Epiſcop. aud.

LEX XXX.

1 *Appellatio ab iniuria facti interponi poteſt.*
2 *Appellari poteſt ab iniuria temporis.*

a
1 Si quis *a* procuratione. † Poteſt ab iiuria *b* facti appellari. Quęro,
b qd operet iſta appellatio? Reſpondeo, quia deuoluit totum negotium ad ſuperiorem. Quæro exemplum huius legis. Reſpond. dicit placen. quod exemplum eſt ſi iudex dedit litigatori maxillatam, dicit gl. ꝙ iſtud eſt malum exemplū, quia remedio appellationis non poteſt tolli maxillata. Tu dic, ꝙ non tollitur maxillata, ſed tollitur iuriſdictio, & ita intellexit placen. ſed Io. dixit, ꝙ ante factum debeat appellare, quia poſt factum non prodeſſet. Sed hoc verum non vr̄, quia antequam grauetur, appellare
c non poteſt. Dicit Inno. *c* ꝙ erat grauamen comminatum, *d* vel
d quia apparebat reo de intentione Iudicis, quod uolebat eum torquere, & ideo a tali intentione appellatur, ne iudex prorumpat in actum, quod eſt no. dignum, & eſt ſpeciale, quando grauamen eſt tale, quod illatum non poteſt reparari. Tene menti.
2 † Item no. ꝙ poteſt appellari ab iniuria temporis, vt ſi iudex exequitur ante tempus, ſecundum Ioan. quod no.

ADDITIONES.

a Si quis. Vide quod dicit Bar. ar. huius l. in l. 2. ver. quid ergo, ſup. de ſer. fug.
b And. Barb. Ab iniuria. Vide Ang. conſ. 185.
c And. Bar. Dicit Inn. No. ſi videt reus, quod Iudex vult eum torquere, pōt appellare & an Iudici ſit reſiſtendum, vide in l. prohibitum, inf. de iu. fiſc. & glo. in c. ſi quando, de offic. deleg. ubi dicit, ꝙ eſt ei perſuadendum: & ſi non deſiſtit eſt appellandum, & ibi dicit Inn. quod in commiſſis licet delegatus malefacit, eſt ſibi parēdū in non commiſſis poteſt ei reſiſti. vide ibid. Ant. Cy. & Bal. in l. ab executione, inf. quo. app. non reci. vide ibi Imo. vbi dicit, quod in ſibi commiſſis male facit, tn̄ eſt ſibi parendum, ſed pars debet appellare, poſt app. poteſt reſiſtere de facto, quod eſt no. dignum, ſed in c. dilecto, de ſen. excom. lib. 6. dicit, quod nō: quia indiſtincte eſt ſibi reſiſtendum de facto, gl. & Inn. in c. ex literis, de off. de leg. quem vide quia pulchre, & ſing. loquitur, ſed Mod. in d. c. ſi quando, dicunt, quod ſi extra iudicium Iudex facit aliquā violentiam, tunc eſt ſibi reſiſtendum de facto, vt l. magiſtratibus, ff. de iniu. & ita procedit, quod ipſe dicit in d. c. dilecto ſi in iudicio procedit quod dixi in c. quando prælleg. vide l. qm̄, & ibi Bald. ſup. e. quod qn̄ Ptās facit aliquid iniuſtum, officiales ſui debent ſibi reſiſtere, & vide ibi, quia dicit, & ſubditi non debent obedire prælato facienti aliquid contra legem vide gl. 2. q. 7. c. ſacerdotes, vide do. Pet. in c. ſignificaſti, de off. dele. & gl. & Bal. in l. qm̄, ſup. eo. & gl. in c. ex literis, ſup. de off. dele. quæ dicit, quod poteſt violenter reſiſti, & ibi dicit Io. An. quod ſi eſſet notorium ſententiam eſſe iniuſtam, poteſt reſiſti. & ibi dom. Card. dicit, quod ſi non eſt notorium, ſed executio non poteſt reparari in app. vel per ſuperiorem. poteſt reſiſti. alleg. Cy. in l. ab executione, inf. quo. app. non recip.
d Comminatum Vide Bal. in rub. ſup. commi. vel Epi. in ver. extra tamen. an autem a mulcta, poſſit appellari, vide Bar. hic, & not. in l. & in mulctis. ſup. eo.

LEX XXXI.

1 *Caſus, in quo maiores, & maximi magiſtratus, conueniuntur, durante officio.*
2 *Statutum quod non poſſit appellari ad ſuperiorem dominum, non valet, & ratio.*

Si appellationem. Tempora quęrimonię exponenda de iudice, qui appe. recipere recuſauit, vel ſuſcepta appel. apoſtolorum copiam denegauit, ſunt varia ex iudicum varietate h. d. & not. quod glo. in l. j. ff. de lib. dimiſ. intelligit iſtam. leg. in tpe proteſtationis fiendæ iudici, qui non recipit applōnem, vt eam recipiat, vel nō dat apoſtolos, vt eos det, pp quam proteſtationem iudex de maiori dolo notatur, & actus punitur. Sol. Docto. intelligunt hanc leg. de libello querimoniarum, in quo petitur talem iudicem per ſuperiorem puniri, & hunc intellectum approbat Ia. de Are. & But.
1 † Not. caſum, in quo maiores, & maximi magiſtratus cōueniūtur durante officio. ſ. quādo faciunt aliquid contra iuriſdictionem ſuperioris. Item. no. ex dria iudicum diuerſa tpa ſtatui, quia ita placet Legiſlatori. & collige, ꝙ qui applōnem nō rec pit, iniuriatur etiam iudici, ad quem appellatur. quod patet hic, quia pro
2 maioritate Iudicis, maius ſtatuitur tempus. Et ſic eſt † argu. *a* ꝙ
a ſtatutum *b* ſubditorum, ꝙ non liceat appellare ad ſuperiorem
b dominum, non valet, quia ſuper ſibi iure ſuperioris non poſſunt ſtatuere ſtatuta, ergo ſtatuta ne licet appellare ad Papam, vel imperatorem, vel ad curiam præſidentium pro Romana curia, vel īperio, nullius ſunt momenti. Addit Cyn. hoc eſſe expreſſum extra, de iureiu. c. venientes. & dic vt ibi.

ADDITIONES.

a And. Barb. Et ſic eſt arg. No. quod non valet ſtatutum, quod non licet appellare ad ſuperiorem, vide Bald. in l. fi. §. fi. in tit. 1. & l. cum filius, & l. ſi filiusfam. ff. de teſt. mil. Ange. in l. omnes, populi. de iuſt. & iu. & vide inf. l. fi. in titu. 1. quod ibi remiſi. & Bal. dicit in l. fi. ſup. de edi. di. Adr. tol. quod licet ſtatutum prohibeat appellationem tamen non vr̄ prohibere recurſum pro fienda iuſtitia ad Iudicem appellationis, & vide tex. c. vt debitus, de app. vbi remota app. non videtur remoueri niſi friuola app. facit c. ex parte, lo 2. de offi. leg. ubi ſi prohibetur opponi exceptio, intelligitur de friuola, & ibi eſt caſus ſing. ſic poteſt dici in propoſito, & vide Bart. in l. fi. de aqua plu. arcen. & Bald. in l. fi. ſup. de ſent. & interlo. om. iud.
b Satutum. Vide in l. 1. ff. de aqua plu. arcen.

LEX XXXII.

1 *Scriptura de his, quę fiunt in iudicio, per notarios fieri debet.*
2 *Appellatione ſuſpenſa, an ſuſpendatur pronunciatum.*
3 *Effectus ratione dignitatis additæ, variatur, & initium non inſpicitur.*
4 *Ius ſocij ratione adiuncti dicitur fortificari.*

Pręcipimus. Quia appellationes deuoluuntur ad prin
cipem,& ipſe plurib.occupatus, non po-
teſt appellationib.intereſſe:ideo cauſas committit per legē,qnq;
vero plurib.& qnq;in conſiſtorio cognoſcit.h.d. cum l. in offe-
rendis,& l.ampliorem,ĵ.eo.Caſum in terminis pone, vt in gloſ.
a magna ponit.verba But.ſunt hęc. Vidi dubitari *a* de iſtis iudici-
bus,quib.cōmittunt per legē iſtæ cāę,an ſint delegati, vel ordi-
narij? Sed dic,ꝙ habent nām mixtam.Nā non ſunt oīno delega
ti,qui habēt a lege iuriſdōnem,nec oīno ordinarij.quia iuriſdō-
nem inſolidum non habent,ſed ſimul cognoſcunt. But. Bř iſta
rō nihil valet,quia Conſules ſimul additi ſimul cognoſcunt, &
tñ ſunt ordinarij,vt l.j.ff.de offi.Conſul.dic ergo,cum iſta cōmiſ-
ſio fiat eorum ſedi, & non perſonis, ſunt ordinarij. Sed ego vi-
di dubitari de Auditorib. quorū eſt certus,& determinatus nu
merus;tñ de nulla cā cognoſcūt,niſi de ea,q̃ eis nominatim mā
dat,an ſint ordinarij,an delegati; Vř, ꝙ ordinarij ex aptitudine.
In ɔ̃rium,ꝙ delegati ex actu.ſunt.n.gnales in potētia,& ſingula-
res in actu. Rñdeo,iſti ſimiles ſunt hřdib.inſtitutis in certis rebus
qui quo ad nomen hæredis,ſunt hęredes vřs,ſed quo ad illas res
ſunt prelegatarij ſup.de hęred.inſti.l. quoties ſimpliciter tñ lo-
quendo appellamus eos hæredes,niſi ſint extra vniuerſitatē po-
ſiti,dato hærede vniuerſali,ff.de hære.inſtit.l.ex facto,& leg.j.§.ſi
ex fundo.& l.quoties,§.ſi duo.item ſimiles ſunt tutoribus inter
quos eſſet diuiſa adminiſtratio,vt ff.de adm.tut.l.inter tutorem
& hoc ſi ſunt Auditores deputati per legem. Sed ſi ab hoīe, iſti
ſunt delegati ad vniuerſitatem cauſarum,niſi ille homo ſit prin-
ceps,qui pōt creare ordinarios magiſtratus, vt not.ff. de iuriſd.
om.iud.leg. & quia. Not.pulchrum teſt.ibi dum dicit,ne noſtris
1 occupationib.quib.pro vtilitate mundi,&c.† Not. text. ibi exci-
pere,ſcribere, ſcriptaque litigatorib.edere noſtros epiſtolares
p̄cipimus,quod de his,quę fiunt in iudicio,debet fieri ſcriptura
per notarios ad id deputatos,quæ ſcriptura valet, ēt ſine iuſſu iu
b dicis:& licet poſſit recipere ſcripturas,*b* non tñ poterit recipere
teſtes ſine Iudicis commiſſione,vt not. ſup. de teſt.l.hac conſul-
tiſſima,§.pen.nuncius aūt publicus bene pōt referre ambaſiatā
ſuam actuario Tabellioni,quia non requiritur cauſę cognitio,
2 ſed eſt quoddam referre,vt hic.† Item nota text. ibi, appellatio
ne ſuſpenſa,ꝙ appellatio ſuſpendit pronunciatum. Item nota,
ꝙ a delegato appellat ad delegantē,in verſi.qui ēt. Dicit Butr. ꝙ
relatiuū,Qui,poſitum cum copula,auget,ſed ſine copula deter-
minat,& reſtringit,vt le. ea tñ, de leg.3.poſtea ſubdit hæc verba,
Ego puto,ꝙ vbicunque habet expreſſam orationē determinatā
ſub ſe,& perfectā,ꝙ vbi veniat augmentatiue,nō determinatiue
ad p̄cedentia,vt inſt.qui.mo.re ɔ̃h.obl.ibi,quas &c. Sed qñ non
habet ſub ſe orationē perfectam,tunc venit determinatiue, &
non augmentatiue,But.dicas,ꝙ qñ genus pręcedit, & ſequitur
relatiuum,ꝙ in ſpecie determinat genus.Item dicas, ꝙ nā rela-
tiui qualitatis eſt determinare,& reſtringere ſuū antecedēs, ſuū
dico,& non id qđ ſuum nō eſt.hoc aūt pōt apparere ex grāmati
cali ſcientia,vt l.Plautius,de auro & argen.leg.& l. fi. §. cui dul-
cia.ff.de vino trit.& oleo lega.l.nam quod liquide,§.ſi cui, ff. de
penu.leg.& ff.de verb.obl.l.ſi cū fundū.Si aūt ſpecies non eſt de
illo genere,tunc nō reſtringit genus,vt ſi dico,lego tibi veſtimē-
ta mea,& quæ in camera habeo,vt d.l.ea tñ adiectio.copula ve-
ro qnq;ponit diſtributiue,vel partitiue,l. reos, §. cum tabulis,ff.
de duob.reis,& tunc ponit in ſenſu diuiſo,qa diuidit. qnq; ɔ̃ple-
xiue,& vnitiue,& tunc nō geminat ſuas ſingularitates,quia ſen-
ſus eius eſt plura in vnum effectū vnire, l.pe.s̃.de impub. & alijs
3 ſub.p But.† No.ex fina.huius leg.ꝙ rōne dignitatis additę variat
effectus,& nō inſpicitur initiū.Et eſt arg.ꝙ ſufficiat,ꝙ delegatus
p̄p ſit in dignitate tpe ſnīæ.Hoc nō eſt verum, qa ab initio nō te-
4 net reſcriptū.† Item no.ꝙ rōne adiuncti,fortificat ius ſocij.But.
c in l.qui duos,de lib.leg.Et eſt optimum argm̄,*c* ꝙ ſi cā ɔ̃promit-
titur in clericum,& laicum ſimul,ꝙ Ep̄s eſt adeundus ſuper re-
ductione ad arbitrium boni viri,quia clericus tāquam dignior,
trahit ad ſe laicum.Item no.ꝙ id,quod non mutatur,ſtat. Extra
no.arg.ſi ſtatutū dicit,ꝙ non ualeant ſnīæ Collaterales,niſi ſit le
gum Doctor,quod ſufficit ꝙ ſit legum Doctor tpe ſententiæ,

ADDITIONES.

a Dubitari.Facit ad no.in l.more,& vide Bal.in l.& quia,ff.de iur.omn.iud.
Dubitari.Vide Bar.in l.fi.in fi.ſup. vbi Sena. vel cla.& hic in fin. §.quod ſi a duce.
And.Barb.Vidi dubitari. Vtrum auditores legatorum habeant ordinariam, vide
Bald.in l.fi.C.vbi Sena.vel cla.& quod ipſe voluit in l.a iudice,C.de iud.vide quę
ibi dixi,& in c.cum Bertoldus,de re iud.
b Scriptura.Vide Bar.in l.eos,§.ſuper his,ſup.eo.
c And.Barb.Optimum arg.No.ſi compromittitur in clericum,& laicum, debet adi
diri Epiſcopus ſuper reductione,vide hic Bar.ſed ipſe tenet contra inſimili,in l.ſo-
lent,ff.de ali.& cib.leg.tu dic,quod ibi loquitur in ſententia, quæ eſt indiuidua,l.
in hoc iudicio,ff.fami.erciſ.& in d.l.ſolent.

LEX XXXIIII.

1 *Stāte ſtatuto,ꝙ reus reſpondeat accuſationi ſimpliciter,non poteſt adijce-
re,ꝙ fecit ad ſui defenſionem.*
2 *Iudices duo ſi ſunt contrariæ opinionis,quid iuris.*
3 *Stante ſtatuto,quod in caſu diſcordantiæ duorum arbitrorum, Poteſtas ſit
tertius,ſtatur deciſioni ſolius Poteſtatis.*

a Iubemus. A reſcripto *a* principis non appelletur: bene
1 aūt appellat a ſnīa inđ ſecuta.h.d. But. † Not.
tex.ibi, ſiue nihil hmōi adiectum ſit,ſed ſimpliciter,ꝙ ſimplici-
b ter dico, nullo addito dicto: & ſic ſi ſtatutū *b* dicit,quod debeat
reſponderi accuſationi ſimpř, non pōt reus adijcere reſponſio
ni, ꝙ fecit cā defenſionis: nunquid ergo non poterit poſtea pro
bare, ꝙ ad ſui defenſionem? Reſpond.immo,vt not.ff.de excep.
2 re iu.l.duobus. vbi videas.† Item not.hic, in fin. ꝙ qñ ſunt duo
iudices,qui habent contrarias opiniones,quid iuris:& vide ff.de
3 arbit.l.ſi vnus.§.principaliter, & quod ibi not.† Dicas, quod ſi
c ſtatutum *c* dicit,ꝙ cauſa compromittatur in duos:& ſi non con
cordauerint,tertius ſit Poteſtas:quod eis diſcordantibus, ſtatur
arbitrio ſolius Poteſtatis:ſecus dicerem, ſi iſte tertius non eſſet
electus a lege,quia tunc iſte nō habet plus,quam vnam vocem,
cum ſit arbiter, ſicut, & cęteri.de hoc tangitur per Docto.ff.de
ſolu.l.quod ſi forte,§.j.

ADDITIONES.

a A reſcripto.Vide Bal.in l.fi.ſup.de relat.
b Si ſtatutum.Vide latius per Bald.in l.1.ſup.de ædi.act. Angel.& alios, in l.1.§.ſi
quis ſimpliciter,ff.de verb.obl.& idem Sal.hic.
c Si ſtatutum.Vide quæ dixi in l.item ſi unus,§.fi.ff.de arb.& Bal.in l.1.in 2.op.ſup.
de his,quæ pæ.no.

LEX XXXV.

1 *Appellatio eſt communis etiam parti, quæ non appellauit.*
2 *Iudex ſicut pro appellato abſente ſupplere pōt, ita pro appellatore pręſētē.*
3 *Libelli duo in cauſa appellationis, an de neceſſitate ſint dandi.*
4 *Capitula ſeparata dicuntur, quæ ex cōntinentia factorum ſeparationē non
recipiunt.*
5 *Subornatio in Tabellione non timetur,qui ad corroborationem ſui inſtru-
menti depoſuit.*
6 *Iudex appellationis non debet interrogare de iure tertij.*

1 Ampliorem. † Appellatur a tanto, & diſcutitur de
toto:quia appellatio eſt cōis etiam parti
quæ non appellauit. h.d.& non eſt alibi.verbi gratia,petebantur
a reo decem,fuit in quinque condemnatus,& in quinque abſo-
lutus:appellauit.ſi Iudex appellationis videt eum teneri in decē,
condemnabit in decem:quod tene perpetuo mēte.Itē no.quod
Iudex appellationis ſupplet pro abſente:quod Bart.dicit eſſe ve-
a rum in prima cā.dictum Bart.pōt ſuſtineri,qñ abeſt ex cā. *a* Nā
ſi eſt contumax, non debet pro eo ſupplere. niſi quatenus acta
loquuntur,vt s̃.de iud.l.properandum,§.cum aūt.Ego dico, ꝙ
hæc lex ēt habet locum in cā nullitatis, quæ eſt contigua cauſę
appellationis,vt iudex poſſit ſupplere pro abſente,& in his,quæ
reddunt iudicium retro nullum.dicunt tñ quidam,vt Goffre.in
Summa,de offi.iud.ꝙ ad hoc,vt iudex ſuppleat,duo ſunt neceſ
ſaria,ſcilicet ꝙ conſtet ſibi quod hoc faciat poſt litis cōteſt. nam
cum iſtud ſupplere ſuccedat loco probationum, ergo poſt lit.
conteſt.fiendum eſt.Item quia ante lit.conteſtat. nihil pertinet
ad merū officium Iudicis,quod ī factū reſpiciat, ff.de ædil.edic.
l.ædiles,§.idem ſciendum,niſi in his, quæ repellunt a limine iu-
dicij,vt ff.de procur.l.ſi reus paratus. & l.filiusfa.§.veterani.eod.
tit. caue ibi, doctrina Goff. vera eſt in cā principali, ſed non eſt
vera in cauſa appellationis. vbi diſtinguitur pręſente aduerſa-
rio,vel non,vt hic Item dicunt quidā, quod iudex appellationis
pōt ſupplere in expenſis,& alijs acceſſoriis ēt ſine libello.per hāc
2 nota,leg. † Quærunt Doct. nunquid ſicut iudex poteſt ſupplere
p appellato abſente, ita poſſit pro appellatore abſente? & dic ꝙ
ſic,quia officium iudicis eſt commune vtrique parti:alias clau
dicaret iudicium,quod eſſe non debet,vt ff.de arb.l.ſi cum dies
3 §.pen.† Modo hic quæro, vtrum ſit neceſſe dare duos libellos
vnum appellato,alterum appellanti? & vř ꝙ ſic,vt ff.de exce.rei
iud.l.ſi inter me,& te.ſicut dicimus in cā conuentionis,& recō
uentionis,nam qui non petit,non accipit, vt ff.de dam.inf.l.iiij.
§.hoc autem iudicium.Iudex enim non aditus, nihil facere po-
teſt,vt ff.de cond.indeb.l.vlt.§.fi.Sol.circa idem capitulum non
eſt neceſſaria reconuentio in cauſa appellationis, quia iudex
ſupplet ex officio: vnde ſi iudex uidet, quod ſententia ſit in to-
tum confirmanda,in totum confirmabit,ſi in totum infirman-
da,in totum infirmabit,licet ſit appellatum a parte,& non a to-
to.&

ADDITIO.

a Et cauſa.Similiter dicit Pau.de Caſt.in l.1.ſup.vt quæ deſunt.aduo.par.iu.ſup.&
Lud.Roma.in l.4.§.hoc autem iudicium,ff.de dam.infe.ſed ueriorem puto opin.
Bar.abſolute.& cum Bar.concor.glo.in c.bonæ,extra,de poſt.præla.quam ibi coi
ter ſequuntur Doct.gl.30.q.5.c.iudicantem.& Inno.in c.veniens.extra, de accu.
nam ſecun.Inn.ſi abſentia litigatoris Dei præſentia ſuppletur,l.properandum,§.
ſin autem.ſup.de iud.ergo iudex debet quærere de iure abſentis, et per quemcun-
que alium,qui eum inſtruat de iure abſentis,& idem tenet Bart.in l.pe.§.ad cri-
men,ff.de pu.iu.& Ang.hic Bal.in d.l.1.aliter dicit.

a to,& ſic ēt ſupplere poterit,vt abſolutū *a* in quinque abſoluat in
decē,ſi in totū Iudex primæ cāæ debebat abſoluere; & ꝯdēnatū
in quinq;,ꝯdēnet in decem,ſi Iudex primæ cāæ in totum debe-
bat ꝯdēnare,& ſic authorit.huius legis,applo̕ ſuſpēdit,& deuol-
uit in totū,licet nō fuerit appellatum a toto.Mirabile eſt illud,&
ꝯ̄ regularē nām iudiciorum,nec erat ſtatutum de iure veteri,ꝗ̄ꝗ̄
illo iure poſſit adijci noua cā ad coadiuuandā,vel infringēdā ſen
tentiam,vt ff.qđ cū eo,l.Titianus. Oppo.nonne in cā appellatio-
nis,ſi partes ſunt pręſentes,debet lis conteſtari? Certe ſic,vt ꝭ.ne
lic.in vna,eadēq; cau.l.1.qūo ergo litis conteſt.ſuper quinq; por
rigetur ad decē? Nam iſtud eſt impoſſibile,quia nec actum,nec
cogitatum, vt ff.de excep.rei iud.l.1. Solut.hic ſpāle ex ęquitate
ſcripta. tñ de rigore eſſet ꝯ̄rium. Vel dic, ꝙ in lege nr̄a licet non
requiratur,ꝙ appellatus appellet:tñ requirit,ꝙ petat,ſi eſt p̄ſens,
pro abſente aūt iudex ſupplet, & hæc vera. Sed quid ſi diuerſa
ſunt capitula,nunquid hēt locū hæc lex? Reſpōdeo nō,quia ſepa
ratorum nulla eſt ꝯiunctio, vt l.ſi maritus, ff.de don.inter vir.&
4 vxor.† Sed quæro quæ dicātur capitula ſeparata. *b* Rñ.tex.dat in
b hoc ſingularē doctrinā.Nā illa dn̄t capitula ſeparata,quæ diuer-
ſitate factorū ſeparationē recipiunt:& illa dn̄r coniuncta,quæ ex
continentia factorū ſeparationem non recipiunt, vt ꝭ.ſi vnus ex
plurib.ap.l.1. Sciendum eſt tñ,ꝙ ſi vnum capitulum eſt principa
le,aliud ſecundarium:ſi a primo incipias, illud eſt capitulum ſe-
paratum: *ſecus* ſi a ſecundo,quia illud non ſtat ꝑ ſe,vt ff.de exc.
rei iud. ſi cum in iudicio. & ff.de noxa. l.in delictis, §.ſi detracta.
Mō ego quæro, qñ iudex pōt ſupplere de facto,quales actus pōt
facere iudex? Reſp.non eſt dubium,ꝙ pōt facere actus,qui perti
nent ad ius ſcriptum. Idem dico de conſuetudinario.Item face
re pōt actus in factum reſpicientes, puta ſi actor allegat promiſ-
ſionem, vel reus allegat pactum de non petendo,interrogabit te
c ſtes,an interuenerit dolus, *c* vel metus. Item cōtra actorem inter
rogabit, an ſolutio fuerit facta, vel pactum de non petendo.h.d.
d gl.Itē poterit interrogare, *d* ēt didicitis *e* teſtificatis,quia in iudice
e aliquid ex officio faciente vel ſupplente, non timetur ſuborna-
5 tio,ar.eorū,q̄ no.Inn.extra,de teſti.c.cū clamor.† Itē nō timetur
ſubornatio in Tabellione,qui depoſuit ad corroborationem ſui
inſtr̄i,nec in teſtib.qui deponunt ad corrobationem ſuæ ſcriptu-
f ræ,argu.l.1.ſ.de teſta.Ex p̄dictis *f* inferas vnam nouam cōcluſio-
nem, ꝙ dato, ꝙ clem.teſtib.ſeruaret̄ in illo foro,tñ remediū eſt,
ꝙ ille,qui non poteſt producere teſtes ſuper didicitis teſtificatis,
noīa teſtium det iudici, & abſentet ſe, & tunc Iudex in quo non
timetur ſubornario, recipiat dictos teſtes,ac iuramēta, & depoſi-
tiones, & valebit eorum teſtimonium, quod eſt mirabile. Item
quæro,an iudex ex ſua vera,& infallibili conſcientia poſſit reum
torquere,*alijs* probationib. deficientib. Reſp. vt not.in Spec. de
ſenten.§.qualiter,parum poſt prin. & ibi videas. Extra not. ꝙ iu-
dex in cā principali non poſſet ex ſuo mero officio non intenta-
to,facere huiuſmodi interrogationes,vt not.ff.de pact.l.ſi vnus,
6 §.pactus. *in gl.in* opponendo. Quæro, † nunquid lex noſtra ha-
beat locum inter perſonas ſeparatas: Reſpon. iudex appellatio-
nis de iure tertij interrogare non debet,quia ſuper hoc non pen-
g det *lis*. Iſta eſt gl.ſingularis *g* in l.creditor, in prin.ff.mand. Et ad
hanc leg.adde quod no.extra,de poſt.præl.c.bonæ, el.1.

ADDITIONES.

a Abſolutum.Vide Bal.in l.fi.inf.quan.prouo.non eſt neceſ.
b *Separata. Vide Bal.in* l.eos,§.1.ſup.eo.& in l.per hanc,& per *Bar.* & ibi Bal.inf.tit. 1.& Bal.in l.Aurelius, §.idem quæſijt,ff.de lib.leg.& in *l.3.§.filius*, in princ.ff.de libe.& poſthu.
And.*Bar.* Sed quæro quæ dicantur capitula ſeparata. Vide Bal.in *l.per* hanc, inf.de *temp.appel.&* tex.l.1.inf.ſi vnus ex plurib.Sal.hic alleg. pro ſing. vide Bald.in l.2. ſup.de re iud.
c Dolus.Vide *Bal.in* l.geſta,ſup.de re iud.in vlt.col. Innoc.in c.per tuas.ext. de teſti. Spec.& Io.And. in tit.de teſti.§.1.in prin.vbi de interrogatorijs. & gl.in cap.cum cauſam.ext.de teſti.& atteſt.
d And.Bar.Interrogare. No.nouum remedium, vt poſt didicita teſtificata poſſint produci teſtes.quod eſt verum. qñ culpa iudicis præceſſit,alias ſecus, vt no.voluit Inn.in c.per tuas,de teſti.quem refert Bald.in l.veluti,ff.de eden.& de materia vide quæ notaui in l.per hanc.in tit.1. vbi plene dedi remiſſiones. quod intellige ad illud, quando non rite examinauit culpa partis. & vide gl.in c.conſtitutus, el 3. quæ dicit, ꝙ ſola publicatio non ſufficit,& ſequitur Spec.in tit.de teſt. §.ſatis vtiliter,ver.quid ſi publicatæ.Do.Ant. in c.fraternitatis.dicit,quod ſi eſt facta publicatio, & probatur, quod pars veriſimiliter non habet notitiam teſtimoniorum, quod auditur. licet Io.An.teneat contrarium, & eum ſequitur Do.Io.ibi. & vide de materia Bart.in l.1.§.nunciatio,de oper. nou.nunc. ſed an poſt in cauſa iudex poſſit hoc facere: D.Car.in c.ad petitionem,de accuſ.dicit,quod in q.facti ita obtinuit,& idem voluit in c.cum Io.de fi.inſtr.in 1.contrario & ibi vide D.Anton.qui conſuluit ſuper iſto,& dixi in d.c.ad petitionem,vbi omnino vide.
e Didicitis. Vide quæ dixi poſt. Bar.in auth.at qui ſemel.ſup.de prob.
f Celſ. Ex prædictis.Contra hoc tenet Rom.in l.4. §.hoc autem iudicium, ff.de dā. infe. quia non poteſt iudex ſupplere extra tēpus conceſſum parti,vt no.in l.filiuſfa.§.ueterani,ff.de proc.et in l.querelam,inf.de fal.ſcripſi poſt Rom.in d.§.hoc autem iudicium. Adde poſt Ant.Corſe.ſing.ſuis.in uerſi.teſtis.inci. cautelā nouam. ubi alleg.iſtum hic,quod dictum iſtius poteſt procedere ſalua limitatione Ro.ſuper rub.de arb.col.19.quando culpa iudicis teſtes in prima examinatione nō fuiſſent recte examinati, ſecus autem ſi culpa partis. quod dictum fuit originale Inn. in c.per tuas.extra de teſti.quē refert, et ſequitur iſte in l.ueluti. ubi pro hoc bon. tex.ff.de eden.et Ang.in Auth.de teſt.uer.ſolum.
g Singularis. Illam gl.no.ponderat Bal.in l.1.ſup.de diuer.reſcr.

1 *Capitulatum ſemel,vlterius non eſt capitulandum.*
2 *Poſitiones nouæ in cauſa appellationis fieri poſſunt.*

§. In refutatorijs. Cauent verboſitatem Mod.h.d.
1 † No.quod ſemel capitulatum,
non eſt vlterius capitulandum,& ſemel interrogatū, non eſt vl-
terius interrogandum.Et iō ſi reſpōſum eſt in prima cā capitu-
lis,& eadē capitula de nouo ponant̄ in cā appellationis, ille qui
non vult de nouo reſpondere,pro confeſſo non hr̄,qa ſemel re-
ſpōdēdo ſatiſfactum eſt legis mādato.Item eſt argm̄, ꝙ breuiter
a facta,aut dicta tenent. Quæro, nunquid *a* aliud ſit narrare,& a-
liud ponere? Reſpondet,ſic. Nam quæ extrinſecus narrantur,
ſunt verba narratiua, & ſi quis nolit reſpōdere poſitioni, illa nō
hr̄ pro confeſſata,verbi gratia,pono ꝙ petrus hęres Martini ac-
cepit a me mutuo centum.Nam iſta verba,hæres Martini, ſunt
ſuperflua,& non faciunt ad id,quod cauſa deſiderat, vt hic.Illud
ergo ſolum intelligitur poſitio,in quo aliquid fundatur, vel co-
adiuuatur,quod ad cām pertinet.quæ doctrina ſatis aperte col-
ligitur ex iſto tex.Nam dum dicit, verboſis,ſignificat ſuperflua;
2 ſed dum dicit cauſas, ſignificat neceſſaria, vel vtilia. † Vltimo
not.ꝙ in cauſa appellationis poſſunt fieri nouæ poſitiones,nouæ
confeſſiones,& nouæ probationes conferentes ad cauſam.Item
not.quod breuiter commendatur.tñ obſcuritas vituperatur, vñ
facit ad qōnem:Notarius ſcripſit extenſe dictum teſtis primi:de
inde ſcribit dicta aliorum teſtium ſub hac forma.Idem teſtifica
tus eſt Sæius,quæritur,an ualeat ſcriptura? & uidetur quod non
b quia Notarius *b* debet ſcribere per conſequentiam literarum,
vt ſup.de teſtam.authen.hoc inter liberos. itē quia iſta ſunt ver-
ba Notarij,non verba teſtium.item teſtes poſſent redargui,cum
poſſit intelligi duobus modis hęc ſcriptura,ſcilicet quo ad men
tem tm̄,& quoad verba.in contrarium eſt conſuetudo,& Ioan.
And.extra,de verb.ſign.c.nihil obeſt.in Nouel.Ego puto, ꝙ de
beat mandari notario,ꝙ extendat ſcripturam, ſaltem in cauſis
magnis,& grauibus,& magni ponderis:ſi tamen hoc fieri non
poſſet,vt quia notarius eſt mortuus,puto talia verba intelligi de
conſonantia verborum,quia mentem teſtium notarius non po
teſt ſcribere,ſed ſolum id,quod audit expreſſe.

ADDITIONES.

a Nunquid.Not.id,quod no.Bar.in l.ſi cui,§.1.de leg.v.& vide *Bald.in l.2.§.ſi actor* ſup.de iura.calum.
b Notarius.Vide Bar.in l.3.§.1.cum ſim.& quod ibi dixi,ff.de teſta.

1 *Iudicium bene fundatum,ex ſuperueniente probatione non poteſt conſtitui irritum.*
2 *Summa maior ad abdicationem iuriſdictionis iudicis inferioris tendit.*

§. Sed cum ſcimus. Creſcente lite, creſcit iuriſ
ditio. Vel ſic, Sufficit qđ
iuriſdō in principio ſit fundata rōne dubij,licet in calculo feren
dæ ſnīæ appareat aliquid,quod a principio eſſet obſtatiuum iu-
1 riſdōnis.† Not.ergo, ꝙ iudicium bene fundatum ex ſuperue-
nienti probatione non conſtituitur irritum. Pone, dicit ſtatu-
a tum,*a* ꝙ Ptās,ſit iudex a centum aureis.ꝭ.Capitaneus vero a cē-
tum aureis ſupra.mō mouetur petitio hæreditatis,cuius quanti
tas ignoratur.vel agit̄ ad factum,& de intereſſe neſcit.Quæritur
2 quis iſtorum erit iudex:Reſponde,† maior ſumma tendit ad ab
dicationem iuriſdōnis iudicis inferioris, & ei incumbit proba-
tio,qui vult aliquem priuare,vt ff.de prob. l. ab ea parte. ergo in
dubio pertinet iuriſdictio ad iudicem,qui non habet iuriſdictio
nem fundare ex probationib.nec elidere alterius iuriſdictionē:
nam elidere eſt quædam exceptio declinatoria. Audi ſimile: ſi
eodem momento fuit quis excōicatus,& appellauit, prius præ-
ſumitur excommunicatio,quia appellatio eſt quoddam elide-
re,vt not.in c.ſi tibi abſenti,de præb.lib.6. in Nouel. Item ſi pe-
to beneficium mihi conferri,non oportet, ꝙ probem aliquam
fundationem eius,ſed aduerſarius meus debet probare nouam,
quia tendit ad elidendum literas meas,vt no.in c.j.de reſcript.in
b Clemen.vbi eſt glo. ſing.item ſi teſtator *b* legauit mihi res ſuas,
non oportet,ꝙ ego probem,ꝙ erant ſuæ tempore teſtamēti:ſed
aduerſarius debet probare,ꝙ non erant ſuę,vt ff.de lib.leg.l. Au
relius,§.teſtō.licet in hoc poſſet dici ꝯ̄rium, quia venit ad fundā
dam originem meæ petitionis,vt ff.de auro & arge. lega. ſi ita,
& no.ff.de neg.geſt.l.ſi eum actum.Et no. quod Guil.de Cu.in-
ducit iſtum §.ad plures quæſtiones per eum notatas, ff.de iuriſ-
di.om.iud.l.ſi idem cum eodem,& vide quod ibi plene not.Vl-
timo not. ꝙ a principio litis iuriſdi. recipit fundamentum, vt ff.
de iuriſd.om.iud.l.cum quædam puella.

ADDITIONES.

a Dic ſtatutū.No.ſingulariter,quod ſi ſunt duo iudices deputati in *diuerſis* ſummis maiore,ſcilicet & minore,ꝙ iudex in maiore ſumma cognoſcit, *ſi ſupererit* aliquod factum,cuius æſtimatio eſt incerta,vide Bar.in l.4.§.Prætor ait,de dam. infe.vbi ſi de contractu ſoluitur gabella,non ſoluatur de contractu,*cuius* factum eſt inæſtimabile,facit l.in l.Falcidia,ff.ad l.Fal.& uide quod ſing.dicit Bar. in l.ſi debitor,§.veriſimile,ff.de contrah.emp.in aliquib. *lecturis*, ꝙ ſtante ſtatuto, quod debet extrahi vnus,qui ſtetit per quinque annos,quod ſi non eſt aliquis,debet extrahi ille,qui eſt proximior ad quinque annos,quod ſing.nota.
b Si teſtator.Vide per Ro.in l.in illa,de uerb.obl.& in l.non ſolum, §.ſed vt probari,ff.de oper.no.nun.in addi.

De temporibus,& repa.appel. *Rub.*

¶ Quia lites nõ debent eſſe immortales,ſtatuta ſunt a iure tpa
quibus elapſis,lis moritur,& omnia iura, quæ in temporib. ver-
ſantur,habent initium,& interitum.vt ff. de excuſ. tutor.l. ſcire
oportet,§.conſequens,& ff.de dolo,l.arbitrio,§.dolo.

LEX PRIMA.

1 *Appellationis proſequendæ tempus,an ſit maius, quam duorum menſium.*
2 *Prorogatio poſt lapſum terminum ad talem diem non valet.*
3 *Appellans ſententiam,a qua appellat,ſcire debet.*
4 *Appellans ſententiam contra ſe latam an ſcire præſumatur, cum dicat,ſe ignorare.*
5 *Scire eſt facti,ſed ignorare non,proprie loquendo.*

a SI quis. *a* Qui appellat a nominatione, habet decem
dies ad appellandum,& duos menſes ad proſe
quendum.h.d.ſm vnam lectu.Vel ſic, Ad appellandum,
& proſequẽdum habet quis duos menſes,intra quos ſuf-
ficit qñcunq; appellari dummodo tali tpe,ꝙ intra eoſdem duos
menſes poſſit lis inchoari & finiri. Alii dicunt,ꝙ intra duos mẽ
ſes põt appelari,ẽt in vltimo momento. Tene primam lecturam
pp l.obſeruare,j.de Decu.licet gl.ſup.ti.1.l.hi, qui ad ciuilia. te-
neat tertiam lecturam,& male,vt ibi per Cyn.ibi, inſulas. Inſu-
la ſignificat honorem,& vt hic.ſ.ſi eſt in loco ſuo.ſ.in capite, nõ
b in terra.Quæro,*b* qũo intelligantur duo menſes. Reſpond. ſm
numerum dierum,qui ſe continuate ſequuntur, ſupplendo ex
menſe ſequenti,quot dies deerant præcedenti,vt no. Ioan. Mõ.
in c.quam ſit,de ele. lib. 6. in ver.intra menſem. dixi alibi latius.
1 † Opp.& vr̃,ꝙ maius eſt tp̃s appellationis proſequendæ,& finiẽ-
dæ,vt j.eod. auth.ei qui. Sol.hic ſpeciale, quia Reſpublica non
c debet diu ſtare uiduata officialib. ſuis.Sed nunquid *c* in hac cau-
ſa poterit procedi tpe feriato? Reſp.ſic,vt extra de iud. cap.fin.
d Et no.*d* ꝙ breues dilationes debent ſtatui ad iuſtificandum, &
impugnandum,& ad reliqua.quia vbi tota inſtantia breuis eſt,
ibi & ſingula eius membra,vt no.extra,de offi.dele.c. de cauſis.
2 † Quæro poſt lapſum *e* terminum iudex dicit, prorogo ad talem
diem,vtrum valeat iſta prorogatio? Dicit Spec.ꝙ nõ quia elapſo
termino,non eſt terminus; vnde non poteſt prorogari, in Spec.
de dila.§.nunc videamus,verſi.& ſunt hęc. Tu dic,quod immo
valet,quia ſubeſt litis materia:quæ prorogari poteſt,licet dilatio
quo ad temporalem ſui formam ſit ſopita.Nam & ſi iudex nul-
la data dilatione vteretur hoc ſermone,prorogamus tibi termi
num ad probandum ad octo dies,valeret dilatio inſpecta men-
te iudicis,ad quem verba trahi debent,vt leg.3.ſup.de lib.præter.
f vel exhæred. Et not. ꝙ dilatio *f* ad probandum, quę aſſignatur
abſenti,eſt ei intimanda ſecundum Spec.item eſt mixta proba-
3 tio cum expectatoria,& non trina.† Quęro,vtrum ille,*g* qui ap-
g pellat,debeat ſcire ſententiam,a qua appellat:an vero formido-
doloſus,& dubius poſſit appellare?& litera hic innuit, quod dẽt
ſcire. Sed quęro,vtrum præſumatur ſcire? Reſpon.quilibet præ-
ſumitur ſcire id de quo loquitur,vt ſup.de teſta. mili. ſi cum vel
4 in utero.† Quæro, an abſens *h* præſumatur ſcire ſñiam contra
h ſe latam,cum ipſe allegat ſe ignorate? Reſp.preſumitur igno-
rantia,niſi probetur,ꝙ ei fuit notificatum per officialem publi-
cum.Nam pro conſtanti debet tenere id,quod ei per officialem
publicum notificatur.tex.eſt no.in d.l.2.de Decu.lib. 10. & facit
c.Cauſam,de elec.in Cle.& ff.de exc.tut.l.ſcire oportet,§.opor-
5 tet. † Et not. ꝙ ſcire eſt facti,ſed ignorare proprie loquendo nõ
eſt facti,ſed eſt quoddam nihil: & ideo ignorantia preſumitur,
niſi probetur ſcientia,vt ff.de prob.l.verius.

ADDITIONES.

a Si quis. Nota etiam in materia huius legis, quod ſi appellatur ab electione, ſuffi-
ciunt duæ ſententiæ,ſecundum Bald.in rub.inf.ne lic.ter.prou.
b Quæro. Vide Bar.in l.cum biſſextus,ff.de verb.ſig.cum concor.
c Sed nunquid. Vide Bal.in l.4.infra ſi pend.app.mors inter.
d Et no. Vide Inn.in c.ſuper eo extra,de app.& in c.de cauſis,hic alle. facit quod no,
Bal.in l.properandum,in prin.ſup.de iud.& Bar.in l.3.ff.de re iud.
e Poſt lapſum. Vide Io.de Im.in l.4. in prin.ff.de dam.inf.& ibi dixi poſt Bart. &
Ant.de But.in c.præterea,in fi.extra,de dila.
And.Bar. Poſt lapſum. Vide Lud.Ro.in l.3.in prin.ff.de dam.inf.vbi allegaui iſtud
dictum Bald.contra Spe.vide quæ dixi in c.P. & G.de offi. delegat.concordo hoc
modo:aut eſt ius aduerſarij effectum deterius,& impropriar,alias ſecus, per l.&
ſi poſt tres,ff. quis cau.
f Dilatio. Vide Bar.in l.Labeo,ff.de iureiur.& adde quod dilatio currit a die notifica
tionis: & quod dies non computatur in reſcripto,no.Bald.in l.ſi ea.inf. qui accuſ.
non poſ.
g Vtrum ille. Vide Ang.in l.a ſententia,§.fi.ff.de appel.
h An abſens. Vide no.in l.pen.de pet.tut.

LEX II.

1 *Terminus omnis a iure ſtatutus,dicitur fatalis.*
2 *Aduerſarius citari non debet,quando ſcit initium temporis.*
3 *Damnatus appellatione deſerta non habet tempus, quod datur iudicatis.*
4 *Feriæ repentinę,an attendi debeant.*
5 *Fatalibus lapſis executio fieri non debet ſine cauſæ cognitione.*

Tempora. Tempora fatalia introducendæ appellatio-
nis ĩ verã ipſius proſecutionẽ)ſm qualitatẽ
Iudicum,a quib.appellatur)diuerſa ſtatuunt. Item not.ꝙ hodie
a non ſtatuuntur *a* tot fatalia:ſed pro oĩb. vnum.ſ.annus, & ex cã
biennium. Nota in hac lege, in princ.iſta verba, vbiquę dilatio-
num materias amputantes.& quotidie allegatur,quod materia
1 dilationum eſt amputanda, quantum eſt poſſibile. † Secundo
no.ꝙ oĩs terminus ſtatutus a iure eſt fatalis : & ſi lex non proui-
det,niſi de vno termino,eſt pręciſe peremptorius. Si aũt ꝓuidet
de plurib.ſucceſſiue,tunc licet oĩs dilatio videatur peremptoria
tñ purgari põt mora vſq; ad vltimum finem. Item not.ꝙ olim
in dilationib.legalib.procedebat̃ per primum,ſm,& tertium;&
de inde per quartum peremptorium,quod appellabatur repara
tio. Not.ibi, ſed notus, ꝙ ea quæ ſunt certa per legis diſpõnem,
2 notificari non oportet.† Not.quod non debet citari aduerſarius
ad hoc:quia poſtquam ſcit initium tp̃is,debet ſcire & finem &
ſic eſt argu.ꝙ ſi teſtes dicit, talis eſt 25.ann.& interrogatus qũo
ſcit,dicit, ꝙ recordat̃ de die natiuitatis ei⁹.bene dicit,ꝙ poſtquã
ſcit initium tp̃is,põt ſcire,& finẽ. Et an tp̃s cucurrerit,quod fa-
ciat 25.anno? Butrig.idem Rayn. Sed oppone,quia non dicit ſe
interfuiſſe, & ſic non deponit per ſenſum corporeũ. Sed rñdeo,
cum non poſſit aliter recordari, niſi uiderit,& interfuerit,de ne-
ceſſitate ſequitur,ꝙ de actu corporeo teſtificetur.ratio enim te-
b ſtis *b* non eſt cauillanda,ſed adaptanda ad id,quod teſtis dicit ſe
ſcire.de hoc per Bart.ff.de min.l.de ętate. Tene menti. Item no.
c ꝙ qñ Princeps *c* reſcribit, non eſt neceſſaria citatio alicuius ad
eſſentiã reſcripti,vt in tex. Sed cum poſtea proceditur adulterio
ra;citatio neceſſaria eſt,vt in glo. Item not.in §.qđ ſi ab arbitrio
3 executionem fieri inſtantie perempta.† Quærit gloſ.nunquid *d*
d appellatione deſerta damnatus habeat tp̃s,qđ dat̃ iudicatis:& đ
terminat ꝙ non. Tene menti. In gloſ.quæ incipit,ſed non ne.&
ſic inter deſertionẽ, & executionẽ nullũ eſt medium tps neceſ-
e ſarium. Item no.in §.illud. ꝙ qñ vltima dies *e* inſtantiæ eſt feria-
ta,non ꝑpea dilatio prorogatur:ſed conueniẽdum eſt de die iu-
4 ridico.† Opp.quod debeat diſtingui:aut ſunt feriæ repentine,aut
non: vt l.ſed & ſi ꝑ p̃torẽ,§.ſi feriæ,ff.ex qui.cau.ma. Sol.cõcedo
ꝙ pp ferias repentinas daret̃ in integrum reſtõ, ſi fuerunt ferię
longæ:ſecus forte ſi unius diei, quia imputet ſibi, qui ſe aſtrin-
xit,niſi in illa die conſiſteret magnum effectus,& *deciſio totius*
cãæ,ar.ff.de verb.obl.l.& io hęſitatur.& j.eo.aut.ei qui. Et no.ꝙ
aut loquimur in dilatione legali,& loquitur hic:aut in iudiciali,
tunc refert: Nam cum quęritur, cum dies vltima cadit in diem
feriatam,an inſpiciatur dies præcedens,vel ſequẽs,ſic diſtingue:
aut datur terminus,intra quem quolibet die põt cõparere, aut
in quo die.primo caſu diſtingue:aut vltima dies cadit in diẽ fe-
riatam ferijs ſolennibus,aut repẽtinus : primo caſu inſpicit̃ dies
præcedens,vt extra de dolo,& cont.c.cum dilecti. Secundo ca-
ſu,aut expirat inſtantia,vel actio, & datur actio in inte.reſt.vt l.
ſed & per Prætores, §.ſi feriæ.aut non, & tunc ſuccurritur offõ
iudicis ſine alia reſtitutione in integrum poſtulanda, vt ff.de fe-
rijs.l.oratione. Si vero loquitur in die, in quo: ideſt in die taxa-
ta pro actu,tunc differt̃ in diem ſequentem iuridicũ, vt ff.ſi quis
5 cau.l.2.§.ſi quis.† Vltimo not.in fin.legis, ꝙ lapſis *f* fatalibus nõ
f debet fieri executio ſine cauſæ cogitione,id eſt, parte citata, &
audita:& eſt melios tex.qui ſit in iure,dixi ſup.ti.j.l.eos.

ADDITIONES.

a Statuuntur. Vide Bal.in l.fi.inf.eo.
b Ratio enim teſtis. Vide Bal.in l.de quib.ff.de leg.
c Princeps. Vide Bar.hic.
d Nunquid. Vide Bald.in l.quoniam nonnulli,ſup.ti.j.& ſequitur Roma.in l.2.ff.de
re iud.
e Vltima dies. Vide plene Bal.in l.2.ad fin.ff.ſi quis in ius voc.non ier.& in.l.1.ff.de
fer.& in l.1.ſupra de dilla.& quæ ſequuntur.
f Lapſis fatalib. Vide Bal.in l.ſi contra,ſup.tit.j.& credo,quod hic voluit allegare l.
j.§.illud,inf.eo.& idem ſi peteret executio, a qua eſſet appellatũ,& appellationi
renunciatum,ſecund. Bal.in l.tale pactum,§.qui prouocauit, ff.de pactis.in rep.
in 10.q.per illum tex.quod intellige,vt per Ang.in l.1.in repe.ſup.de iud.

AVTHENTICA.

1 *Agitur mitius cum lege,quam cum miniſtro legis.*
2 *Appellans ſi formauit libellum ineptum, & ſuper ineptitudine eius fuit pronunciatum,tempus interim currere dicitur.*
3 *Mandatum poſtquam eſt pronunciatum,non ſufficere,non dominus procuratoris allegationem ratificare poteſt.*
4 *Abſens vltima die,an ſit citandus ad ſententiam audiendam.*
5 *Dilationes datæ ad probandũ poſt litem conteſtatam,an ſint peremptoriæ.*
6 *Annus an detur pro vna die.*
7 *Tempus proſequendę appellationis,partes prorogare poſſunt.*
8 *Appellationis diffiniendæ tempora per iudicem arctari non poſſunt.*
9 *Sententia lata poſt appellationum deſertam,an valeat ad excipiendum.*

Et,qui appellat. Hæc auth.dicit,ꝙ tẽpus exercẽ-
dæ,& finiẽdę appel.eſt annus:&
ex cauſa, ſcilicet impedimenti, eſt biennium,intra quod tem-
pus,vtraque & altera pars poteſt cauſam proſequi : quo tempo-
rę tranſacto (Iudice appellationis nihil pronunciante) ſen-

tentia prima tranſit in rem iudicatam. Si ergo appellans vult ab
ſente aduerſario pronunciare, ne ſnīa prima ꝯfirmet̄, debet vlti-
mo menſe comparere, & facere aduerſarium citare. Iudex vero
ſnīam infirmabit, vel confirmabit, prout acta dictabunt, abſen-
tem ſp̄ pp̄ abſentiam condemnando in expenſis. h.d. Not. quod
in cā appellationis procedi pōt abſente aduerſario, citato tamē.
Item no. ꝙ lex reſtituit non ſolum tp̄s impedimenti, ſed dat ſ̄m
annum. ſecus in reſtōne iudicis, qui non reſtituit totum pro tan-
to, ſed tm̄ pro tanto, id eſt eatenus, quatenus, vt ff. ex qui.cau.ma.
1 l. ſed & ſi per Prætorem, §. ſi feriæ. & eſt rō, quia † mitius agitur
cum lege, quam cum miniſtro legis, vt ff. de arbitris. l. Celſus.
2 † Quæro, appellans *a* formauit libellum ineptum, ſuper quo fuit
a diſceptatum diu: eſt tandem pronunciatum ſuper ineptudine,
vtrum iſtud ſpatium reputetur eſſe tempus impedimenti? Re-
ſpond. non, imo interim currit tp̄s fruſtatorie, vt ff. de adul. l. ac-
cuſaturus. & arg. de ædil. edi. l. quod ſi nolit, §. ſi mancipium. & s̃.
b ne de ſtatu defun. l. ſi pater. Quæro, ſi appellans miſit procura-
torem non idoneum, & diu diſputatum fuit de mandato, tādem
fuit pronunciatum mandatum non ſufficere; Reſpon. currit tē-
pus ſua culpa, vt extra de appel. c. Nicolao. ff. man. l. ſi procura-
torem, §. ſi tutores, & no. per Cy. s̃. de inu. teſt. l. ꝯ maiores. quin-
immo magis contemnit, qui non dat mandatum ſufficiens, quā
qui nullum: vel ſaltem par eſt contemptus, vt ff. ad Tertul. l. 2. §.
3 ſi mater. † Quæro, nunquid poſtquam eſt pronūciatum *c* man-
c datum nō ſufficere, poſſit dn̄s ratificare allegationem procura-
toris, qui dicebat ſe hr̄e ſufficiens mandatum? Reſpon: non quia
obſtat ei ſnīa. Et iō ratiabitio non trahitur retro, quia hoc eſſet
ꝯ ius quæſitum ex ſnīa. facit quod no. ff. de leg. 1. l. talis ſcriptura.
d Item quæro, quid ſi *d* impeditus fuit in ſecundo anno? Reſpon-
det gl. ſubueniri per reſtōnem in integrum, quod verum eſt, niſi
fuerit impeditus facto iudicis, quia tunc illud tp̄s ipſo iure repa-
ratur, vt in auth. item ſi appellatione, j̃. eo. ſ̄m verum intellectū.
Idem forte, ſi fuerit impeditus dolo aduerſarij, vt ſup. de tempo.
in integ. reſt. l. petendæ. ff. de min. l. intra vtile, ff. de excu. tut. l. ſi cū
4 ipſe. † Quæro, vtrum quando tp̄s reſtituitur a iudice, ſit neceſſa-
e rius libellus *e* in iſta reſtōne? Reſp. non, vt ff. de author. tuto. & cu
f rat. l. defendente. Quæro, nunquid abſens *f* vltima die ſit citan-
dus ad ſnīa audiendum? Reſp. aut terminus habet vim citatio-
nis, vt quando aſſignatur a iudice, vel ab ipſo appellatore, & tūc
non eſt neceſſaria citatio, vt ext. de appel. c. ſæpe. Aut non habet
vim citationis, vt qn̄ aſſignatur a lege certa meta inſtantiæ, &
tunc requiritur citatio, alias non valeret ſnīa. text. eſt valde not.
in verbo, reus quæratur. Et ex hac theorica dicit Bar. ſi ſtatutum
dicit, ꝙ arbitri intra menſem debeant iudicare, ꝙ requiritur cita
tio, quia tempus eſt legale, ſecus ſi menſis apponatur ab ipſis par
tibus, quia valet laudum vltima die latum abſque citatione, vt
no. ipſe, ff. de arb. l. idem Pomponius, §. fi. ff. pro ſoc. l. ſocietatē,
§. arbitrorū. & vt ipſe dicit eſt opin. Innoc. Et aduerte, quod cō-
g promiſſum *g* erat de quantitate dotis, in arbitratorem adiecto
menſe ab ipſis compromittentibus, vltima die mēſis arbitrator
abſente reo tulit laudum, quærebatur an valeret? Ego conſului,
ꝙ ſic, ſecus ſi citeriori die, dum adhuc tp̄s largiretur, quod enim
tunc arbitrator faceret ſine citatione, videretur clam facere, &
mala fide, ff. de verb. oblig. l. ſi quis arbitratu. Sed quædam beſtia
humana conſuluit contrarium, a cuius conſilio non potuit ap-
pellari pp̄ formam ſtatuti, & ſic arbitramētum caſſatum fuit pp̄
dictum erroneum conſilium. Idem dico, ſi tempus cōpromiſſi
h fuit prorogatum *h* per arbitros, quia ipſa prorogatio habet vim
citationis, cum ipſæ partes prorogaſſe videantur, dummodo pro
i rogatio ſit notificata, *i* alias non valeret laudum. Sed dubitatur,
vtrum *iſta* prorogatio poſſet alibi fieri quam in loco compro-
miſſi? Reſpon. ſic, quia eſt voluntariæ iuriſdictionis, vt l. 2. de off.
5 Proconſ. & *lega.* ff. de interro. act. l. voluit, & ibi no. † Quæro, nū-
K quid ſicut dilatione iuris K & de iure, intelliguntur perempto-
riæ, vt in ca. pia. de excep. lib. 6. ita dilationes iudicis datæ ad pro-
bandum poſt litem conteſtatam? Dic quod aut partibus preſen
tibus, & ſunt peremptoriæ, aut aſſignantur, præſenti altero ab-
ſente, cum Iudex ſupplere poteſt, vt in cā appellationis, & idem.
Aut aſſignantur abſenti, & intimantur ei perſonaliter, & idem:
l aut ad domum, & requiritur expreſſum perēptorium, *l* vel tri-
na citatio, quicquid dicat Spec. in tit. 1. de dila. §. videndum. verſ.
termini aūt & l. 2. ſup. quo. & qn̄ iud. Item quæro, qn̄ incipiat
m *m* iſtud tp̄s anni, vel biennium? Sol. tex. habes in Auth. de iud. §.
6 appellationes, colla. 6. dic vt dicam inf. eo. l. fi. † Quæro, vtrum *n*
n pro vna die detur annus, & vr̄, ꝙ non, quia nulla eſſet proportio
temporis ad tp̄s. Dic ꝙ ſi illa dies cōcludebat totius tp̄is effectū,
quia erat vltima, datur annus integer, alias reſtitueretur tm̄ pro
tanto, & non annus, & hoc ſic probatur. Pone, ꝙ in primo an
no fuit factum cōpromiſſum decem diebus duraturum, & ſic
decem dies durauit impedimentū, certe decem dies tantum re-
ſtituūtur, vt j̃. eo. auth. ſi tn̄, & in c. querelam, de appel. in Clem.
in verbo, quandiu. hoc ergo tp̄e ipſo iure reſtituto, aliud tp̄s vl-
tra annum continuum ex coaceruatis per legem temporib. non
datur, niſi ſuperueniret nouum impedimentum. ad hoc etiam
facit ratio naturalis: quia reſtauratio eſt deperditi, & nō in pluſ-
quam ſit deperditum, vt ff. de mino. l. e. Iunius. Vel dic, ꝙ aut im-
pedimentum ſuperuenit per partium cōuentionem: & tunc re-
ſtituitur tantum pro tanto, ſiue impedimentum fuerit primum
ſiue medium, ſiue vltimum & adde quod dicam j̃. eo. aut. item
aut per ferias ſolennes: & cum tempus exercendæ appellationis
o ſit continuum, *o* currit cum effectu, vt ſup. eo. l. 2. §. pen. Aut ca-
ſu fortuito: & tunc aut per diligentiam appellatoris potuit poſt
impedimentum fieri integra proſecutio, & idem, aut non, tunc
datur integer ſecundus annus, quia non poſſumus recedere. ex
p quo teſt. vltra procedit ſtatuendo. Quæro, nunquid *p* tp̄s appel-
landi poſſit prorogari de partium conſenſu? Reſp. non, quia non
poſſunt facere partes, quod deuoluatur iuriſdictio ad non habē-
tem, vt ſup. de iuriſd. om. iud. l. priuatorum. Item non poſſunt fa-
cere partes, ne ſnīa tranſeat in rem iudicatam, vt no. ſup. de tran
7 ſact. l. ſi diuerſa. † Quæro, nunquid partes poſſint prorogare *q*
q tempus appellationis proſequendę? Reſpond. ſic, argu. ff. de ædi.
edic. l. quod ſi nolit. §. ſi quis ita. niſi proſecutio eſſet prius con-
ſumpta, vt extra de offi. dele. ca. ſignificantibus, & l. bonorum. §.
fi. ff. rem rat. hab. & in ca. appellanti, de appell. in Clemen. & hic
r per Cy. † Quærunt Doct. *r* vtrum tempora proſequendę appel-
lationis, & definiendę, poſſunt arctari per iudicem; Dicit Cyn. ꝙ
non, cum ſtatuantur a lege ſine miniſterio iudicis expreſſo, vel
tacito, quod eſt verum, ſi iudex velit imponere metam inſtan-
tiæ. Sed ſi ei liquet, de cauſa, partibus præſentibus poteſt quādo-
cunque pronunciare, & imponere terminum cauſę, argu. ff. vt
in poſſeſſ. lega. l. is, a quo. & not. in l. 1. ſupra quo. & quando iudi.
8 † Item quęro, nunquid ſententia lata poſt appellationem *ſ* de-
ſ ſertam, valeat ad excipiendum, & videtur ꝙ ſic. quia quæ annua
ſunt ad agendum, perpetua ſunt ad excipiendum, vt l. pure, §. fin.
ff. de excep. do. illud locum habet, quando exceptio non eſt in
iudicium deducta. item habet locū in exceptionibus perpetuis,
non temporalibus, vt no. Innocen. in capit. per tuas. extra, de ſen.
excommun. in *capit. dilecti*, extra de appel. ff. de iureiur. l. nam &
poſtea, §. ſi minor. & ff. de inoffi. teſta. l. Papinianus, §. ſi filius.

ADDITIONES.

a And. Barb. Quæro, appellans. Vide Bal. in l. quandiu, de acq. hær. & l. contra, ſupra de inoff. teſt. & l. qui teſtamento, de excuſ. tut. & Bart. in l. 2. §. non ſolum ff. ad Tertul.

b Si appellans. Vide Bald. in l. ſi contra maiorem, hic all. & Bar. in l. 2. §. non ſolum, ff. ad Tertul. & in l. 2. §. defendi, ff. quib. ex cau. in poſſ. eatur.

c Pronunciatum. Vide in l. bonorum, ff. rem ra. ha. & quod ibi dixi.

d Quid ſi No. quod iuſta cauſa impedimenti, eſt paupertas, ſecundum Bal. in l. fi. ſupra de cond. inſer.

e Libellus. Sed an ipſo iure reſtituatur, vide Cano. in c. ex ratione. extra eo. & Bal. in auth. ei qui inf. eo.

f Nunquid abſens. Vide Bal. in l. qui ante, de verb. obl.

g And. Barb. Quæro, nunquid. Super hoc paſſu in contra, no. ſic inter ſapientes, qui accumulantur in l. qui ante calen. de verb. obl. per Scribentes, ego dixi ibi hoc modo, aut loquimur in termino dato a iudice, & tunc de mente iudicis videtur, ꝙ nō requiratur alia citatio, & iſtud ſentit Bal. in c. ſæpe, de app. aut terminus datur a lege, & tunc requiritur citatio: & hoc videtur ſentire Bald. hic tene menti, quia dictum Bald. in d. c. ſæpe. eſt omnibus incognitum.

h Compromiſſum. Vide Bal. in c. ſancimus, quo temp. mil. & Rom. in l. qui ante Calen. ff. de verb. obl. & cum Bald. hic tranſit Pau. de Caſt. in l. ſi quis arbitratu, ff. de verb. obl. & in l. admonendi, ff. de iureiu. & vide Ro. in d. l. ſi quis arbitratu, & ibi aliquid dixi. Sal. hic tenet contra Bald.

i Prorogatum. Vide Bal. in c. 1. quib. mod. feu. amit. in quadam. addi magna.

K Notificata. Vide Bal. in l. 1. ſup. de ſent. ex breui recip.

l Dilationes iuris. Vide per Bar. in l. ſi finita, §. Iul. ff. de dam. infe. & Bal. in authen. iubemus, ſup. de iud. & in l. fi. ſup. de fer. & Bar. in extrauag. ad repri. verſ. ſuper dicto crimine, & in l. mancipiorum, ff. de opt. leg.

Peremptorium. Hoc non uideo iure probari, vide Bar. in l. fi. ff. de fer. in verb. op. C de iud. & c. & alij ibi dicunt non eſſe differentiam, an diletio probatoria ſit ſtatuta præſenti, vel abſenti reprobata gl ibi.

m Incipiat. Vide Bar. hic, circa prin. & in auth. ſi tn̄, inf. eod. & Ang. in §. appellationes, hic alleg. quem §. dicit ibi eſſe ſing. Sed dicit hodie eſſe derogatum per Clem. ſicut, de app. & dicit ita hodie de conſuetudine ſeruari.

n Quæro, vtrum. Vide Io. And. & Doct. in c. rōne, de app. & Bar. in l. ſi ita ſtipulatus, la 2. in fi. & ibi Imo. & Ang. ff. de verb. obl. & Bar. in l. 2. in verſ. opp. quod debeat, ſup. eo. & per Cy. hic, in 3. q. & Bar. in auth. item ſi appel. inf. eod. & gl. in c. ſi electio, in fi. de elect. in 6. & Io. And. in addi. Spec. in rub. de app.

o Continuum. Vide Bald. in auth. hodie, & ſupra tit. 1. cum conc. & quod no. Bart. in auth. ſi tamen, infra eod. & ſequitur hoc Pau. de Caſt. in l. 2. ff. de re iud. & Car. in Clem. quam diu, de app. & Roma, in d. l. 2.

q Prorogare. Vide in auth. ſi tamen, inf. eo. & quod ibi dixi poſt Bar. Item per ſtatutum poteſt prorogari, ſecun. Bal. in l. præſcriptione, ſupra ſi contra ius, vel vti. pub.

r And. Barb. Quærunt Doc. An iudex poterit arctare tempus appellationis, vide glo. ſing. in l. præſcriptione, ſupra ſi contra ius, vel vtil. pub. quam alleg. Ang. in l. 2. ff. de re iud. ubi de conſuetudine poteſt.

A Appellationem. Vide gl. Cle. ſi appellationem, de app. & Bal. in c. fin. quo temp. mil.

AVTHENTICA.

1 *Compromiſſum in aliquo duraturum fieri poteſt.*
2 *Appellatio an ſit conſumpta, ſi arbiter pronunciauit.*

Si tamen. Iſta auth. dicit, ꝙ pendente compromiſſo tp̄s
inſtantię appellationis non labitur, quotcūq;
1 annis durauerit compromiſſum. hoc dicit. † Ex quo diligenter

a no.ꝙ pōt fieri in aliquo compromiſſum *a* perpetuo duraturum,
id eſt quamdiu viuant arbitri. Dubitatum fuit, vtrum cōpromiſ
ſum factum in Regem Francorum, ſub nomine dignitatis tm̄,
tranſeat ad ſucceſſorē; Et dicebatur, ꝙ dignitas ibi erat expreſ-
ſa honoris cā, non vt recederent a perſona; quia non eſt veriſi-
mile, ꝙ partes velint compromittere in ſucceſſorem ignotum,
& forte pupillum, cum minor 20. annis non poſſit eſſe arbiter,
vt ff. de arbi. l. cum leg. & ff. de cu. fu. l. cum bonis, ff. de vulga. &
pup. ſubſtitutione. l. qui liberis, §. hæc verba, & ibi per Bart. & qđ
no. in c. vlt. de teſti. lib. 6. Et quia reb. magni ponderis conſcien-
tia vr̄ electa, arg. in epiſtola inter claras, in fina. ſup. de ſum. tri. &
b fide catho. & alia eſt conſcientia *b* defuncti, alia hęredis, vt ſup.
de reb. cred. l. generaliter, in prin. quod verum credo: quia iuris
regula dicit, ꝙ a perſona non eſt recedendum: vt ff. de arbit. le. in
compromiſſo. cætera dic vt no. in ca. quandiu. de appel. in clem.
2 † Sed quid ſi arbiter pronunciauit, vtrum conſumpta eſt appel-
latio? & videtur ꝙ ſic. quia partes promiſerunt ſtare ſnīę arbitri:
vt ff. de arbi. l. diē proferre, §. ſtari, ff. de ꝯd. indeb. l. eleganter, §. ſi
poſt. vnde tacite videntur paſciſci ſe ad iudicem non redituros.
Solu. ſi laudum eſt emologatum, ad iudicem reuerti non poſsūt
c Sed ſi non eſt emologatum, *c* ſoluendo pænam poſſunt ad iudi-
cem redire, vt no. in d. c. quandiu.

ADDITIONES.

a Compromiſſum. Vide Bal. in c. 1. in prin. de inueſt. in ma. facta, regulariter autem,
an tranſeat ad hæredem, vide Bal. in l. fi. ſup. de contrah. emp.
b A. B. Alia eſt conſcientia. No. quod in hac auth. videtur caſus, quod poteſtas arbi-
trandi durat vltra triennium; quod procedit in arbitratore, ſecus in arbitro, per no.
in l. item ſi vnus, §. 1. ff. de arb. & ſi c. limita iſtam auth. ſecun. Bal. in l. mulcta, ff. de
cond. & dem. Sed contrarium tenet Spec. in tit. de arbit. §. differt. ad fin. & ibi Ioā.
And. in add. vide Io. de Imo. in prælle. l. mulcta & non quia cum fuiſſet quæſtio
de facto, non fuit alleg. Bal. nec Io. de Imo. in præallega. l. mulcta.
c Emologatum. Vide fortius per Bal. in l. eos, §. apoſtolos, ſup. eo.

AVTHENTICA.

1 *Appellationum tempora non currunt, ſi ſtat per Principem conſtituere quis cognoſcat.*
2 *Appellans debet adire Principem, vt conſtituat iudicem.*

1 SED & LIS. † Si ſtat per Principem, *a* non currūt tpa ap-
a pellationis, donec Princeps ꝯſtituat qs cogno
2 ſcat. h. d. Quæro, † quis debeat adire Principem ſuper hoc? Reſp.
appellans, ſm̄ Io. quia ipſe eſt principium motus, & cōtrouerſię
huiuſmodi, vt ff. de iud. l. in tribus.

ADDITIO.

a Principem No. quia habui de facto, & vide Ang. in conſ. 187. quod incipit quidam
Matthęus. & hic adde Aut. de But. in c. ex inſinuatione, ext. de app.

AVTHENTICA.

1 *Tempora, quæ non currunt impedito, ſunt vtilia.*
2 *Tempora poſt concluſionem factam, an currant in cauſa appellationis.*

ITEM SI APPELLATIONE. Si ſtat per Iud. appe. non
currunt fatalia. gl. dt, ꝙ
a datur reſtō. ſed tu dic, ipſo iure, vt no. in Aut. de app. & hoc ſci-
mus. quod verum puto, vt circuitus euitetur, & quia tpa ſunt
quo ad hoc vtilia: & iō ēt ſi in primo anno impedimentum *a* Iu
dicis contingat, non dabitur ſecundus annus, ſed illud tp̄s tantū.
2 † Et no. pro regula, ꝙ omne tp̄s, quod ipſo iure non currit im-
pedito, eſt vtile tp̄s, l. 1. ff. de diuer. & temp. pręſcrip. cum ſimil.
Et dic ſm̄ Butrig. ꝙ tria ſunt tempora. quia eſt tp̄s actionis, &
iſtud currit: ſed ſi ſtat per iudicē, datur reſtō in integrum, vt leg.
ſed & ſi per Prætorem. in prin. ff. ex quib. cau. ma. quoddam eſt
b tp̄s inſtantię principalis, & iſtud currit; ſed nō datur reſtitutio, *b*
niſi minoribus. vt ſup. de iud. l. properādum, in fi. quoddam eſt
tp̄s inſtantiæ apellationis, & iſtud non currit, ſi ſtet per iudicem:
c quia totum ius perderet, vt hic. Sed quare *c* finita prima inſtan-
tia durat ius partium: ſecus ſi inſtantia appel. Ratio differentiæ
eſt, quia hoc facit rigor inſtantiæ principalis. But. & no. quod qn̄
ſnīa prima curſu temporis, confirmatur, vr̄ appellationi primæ
d tacitę *d* renunciatum, vt no. ff. de neg. geſt. l. ſi ego. & ff. ad Tre-
bel. l. facta, §. ſi quis bonorum & adde quod no. per Cyn. & ple-
2 nius per me, ſ. de inoff. teſtam. leg. contra maiores. † Quęro hic,
vtrum poſt concluſionem factam in cauſa appel. currant tem-
pora? Videtur ꝙ nō; quia a modo non ſtat per partes, ſed per iu
dicem. dic ꝙ adhuc officium partis eſt, ꝙ adeat iudicem, & pro-
teſtetur, ꝙ expediat cām; & ſi non facit hoc, currunt tempora,
quia organa iudicis ſunt ligata, niſi pars petat, & debet petere
cum eadem inſtantia, & diligentia, cum qua petit apoſtolos, vt
inf. eo. l. fi. in verbo, ſumma ope. Sed Bar. ff. de vſur. l. mora, dicit,
ꝙ ſufficit ſemel interpellare, quod mihi hoc caſu non videtur ve
rum, quia iſtud non eſt in ſumma ope.

ADDITIONES.

a Impedimentum. Contrarium tenet Ioan. And. in c. ex ratione. ext. de appel.
b Reſtitutio. Vide Bar. hic; ſi tamen fuiſſet impeditus iudex propter multitudinem
cauſarum, tunc pars reſtituitur, ſm̄ Rom. in l. ſi vero, §. de viro, in 37. fal. ff. ſol. mat.
per l. Senatus, in prin. ff. de offi. præſi. quæ hoc non probat. facit l. ſed & ſi per præ-
torem, in prin. ff. ex quib. cau. ma.
c Sed quare. Vide Bal. in l. eos, in prin. ſup. tit. 1.
p Phil. Dec. Tacite. Nam & tunc deſerta intelligitur, & ſic pro non interpoſita,
vt gloſſ. in l. 2. ſup. eod. & in Clem. ſi appel. de appel. vbi per Card. in 5. quæſt. nec
tamen eſt ſententiam de deſertione neceſſaria, ſed tantum executio, quam negat
fieri poſſe non citata parte, idem Card. in clemen. ſecus, de appe. in 2. q. ſed habes
gloſſ. & Barto. ſupra de appel. in l. eos, verſi. quæro, ſed quid ſi tempore appell. con
trarium tenentes.

LEX IIII.

1 *Actor nouis aſſertionibus vti poteſt.*
2 *Probationes habēt in prima cauſa, ſi ſub ſpe appellatiōis futuræ noluit eas producere, poſtea audiri non debet.*
3 *Teſtes ſi non ſint publicati, ad ſententam veniri non poteſt.*
4 *Noua quod ex ueteribus oriantur, qualiter cognoſci poteſt.*
5 *Coniuncta quę dicantur.*
6 *Coniuncta nullo modo quæ dicantur.*
7 *Capitulum nouum, quod actor intentare non poteſt, quod dicatur.*
8 *Cōmodatum, in actione depoſiti ſi eſt probatum, condemnatio fieri non dēt.*
9 *Exceptio contra impetrantem ius iniquum, opponi non poteſt in cā appel.*
10 *Defenſiones reorum incipiunt ab excipiendo.* 11.
12 *Agenti rei vendicatione iure dominij ſufficit probare ſe præſcripſiße.*
13 *Inquiſitor, a quo fuit appellatum, an ſententiam ſuam per nouas probationes iuſtificare poſſit.*
14 *Teſtium nouorum productio didicitis teſtificatis in cauſa appellationis fieri poteſt.*
15 *Cęſari in foro Cęſaris ſtari debet.*
16 *Teſtium productioni an ſit pręcluſa uia, ſi atteſtationes ſint publicate, & non lectę.*
17 *Dolus in minore non pręſumitur, in maiore autem ſic.*
18 *Reconuentio in cauſa appellationis locum non habet.*
19 *Appellationis remedio temeritas partis non ſubleuatur.*
20 *Appellans inuito appellat, ab appellatione recedere non poteſt.*

1 PER HANC. † In cā appel. *a* poteſt actor nouis aſſertioni-
a bus vti, & reus nouis exceptionibus orientibus
vel coniunctis, ex eodem fonte, vel connexis, ſed non omnino,
& penitus ſeparatis. hoc primo. & non probata, quę fuere primi
b tus *b* intentata, poſſunt in cā applōnis probari, vt comperta ple-
nius veritate, qđ iuſtum eſt, ſententiet. Vel dic breuius, Non ca-
pitulata, & nō appoſita in iudicio principali poſſunt opponi, &
capitulari in cā appel. ſi cāę ꝯiunctionem hn̄t, ſecus ſi ſint omni-
no diuerſa. Item non probatum probabo. h. d. not. iſta lex intelli
gitur in exceptione, quę poterat opponi in cā principali, ſed ſi de
ea non poterat de iure opponi ī prima cā per ſtatutum ciuitatis
nec in ſecunda poterit. Not. prima, ꝙ actor pōt vti nouis aſſer-
tionibus. Not. ſecundo, ꝙ reus poteſt vti nouis exceptionibus.
No. tertio, ꝙ hęc verba oriuntur ex veteribus vel ſunt cōiuncta
cum illis. Quarto no. quod ſi non oriuntur ex illo fonte, nec ſūt
coniuncta cū illo, quod in cauſa appella. intentari non poſſunt.
Quinto no. quod ſi quid eſt omiſſum probari, quod probari po-
tuit, vel debuit, ad originem intentionis, vel defenſionis fundan-
dam, vel ſoluendam, ꝙ iſtud poterit probari in cauſa appella. Itē
no. ꝙ ſi in prima cā eſt productum inſtrumentum, quod reuoca
batur in dubium, quod in cauſa appella. poterit ei imponi fides.
Vltimo nota de lumine veritatis, iſta enim ratio totius permiſ-
ſionis, ſcilicet ut plene ſubueniatur lumine ueritatis, & quod in
hac lege uocatur lumen. idem eſt quod ſparſio lucis; alibi appel
latur lex, id eſt ſubſtantia luminis creata, vt ff. de teſt. l. ob carmē
§. ſi teſtes. in verbo, lux veritatis. Et adde ſimilitudinem natura-
lem, Nam ſicut in luce perfecte videmus, & quando obtenebre
ſcit, ſi uidemus animal ambulans, & cognoſcimus, ꝙ eſt homo:
tamen neſcimus, vtrum ſit Saluſtius, vel Cicero. interdum po-
ſtea ſequuntur tenebre, quibus nihil uidemus, ita eſt in proba-
tionibus, quia probatio obſcura nulla eſt, ſemiplena ambigua ē
quantum ad fidem. Illa autem, quæ clara & perfecta eſt, proprie
probatio diffinitur, obſcuritatem etiam facit ęquiuocatio, niſi
intellectus illam ęquiuocationem reſoluat. Item not. de lumine
veritatis. Nam aliud eſt plenum, vt puta per communes teſtes.
puta duos, vel inſtrumentum æquipollens duobus teſtibus.
Aliud plenius, vt manifeſtum, quod multitudine teſtium com-
c probatur, aliud pleniſſimum, *c* vt notorium, quod ſeipſum oſtē
dit, & merito text. noſter loquitur in pleno, & pleniori, & nou
pleniſſimo, quia a notorio proprie ſumpto non appellatur. Col-
lige etiam in text. quod probationes debēt fieri moris omiſſis in
verbo, ſine procraſtinatione. Collige etiam in tex. in verbo, aſſer
tionibus

ADDITIONES.

a And. Barb. In cauſa appel. Pro limitatione huius leg. vide Ant. in c. ad audientiam
de reſcri. & Io. de Imo. ibi tenet contrarium.
b Primus. An autem ijſdem poſitionibus in cauſa appel. iterum productis ſit itera
to reſpondendum. Bal. tenet, ꝙ non, in l. ampliorem, §. j. ſup. tit. 1. & ibi eſt text. ſi-
milis iſti.
c Aliud pleniſſimum. Not. de pleno, pleniori, & pleniſſimo: & de bono, meliori,
& optimo, vide gl. in rub. de vſur. & in gl. l. fideiuſſor, §. pater, ff. de pig. & glo. in l.
ſi in aliquam, §. fin. ff. de offic. Procon. & leg. vide glo. in l. omnium, de teſt. & l. ait
Prætor, §. permittitur, ff. de mino. vide text. in l. 1. infra quan. & quib. quarta pars
deb. li. 10. ibi, iure optimo. & ibi gloſſ. magiſtra, & melior de corpore iuris, & ibi
Barto. & vide Lud. Roma. in ſuis notab. 19. & quæ dixi in rep. l. ſciendum, de verb.
obl. ſupra intellectu. l. 1.

tionibus,ꝙ illud,quod ponit actor,dr̃ aſſertio, & differt ab exce-
ptione rei;quia reus excipiẽdo nihil aſſerit,& hoc ſubtiliter col-
2 ligitur ex lr̃a.† Item collige argum. *a* ex verbo,defuerunt,ꝙ ſi in
a prima cā habebat probationes,& cā morandi iudicij,& ſub ſpe
futuræ appl̃onis noluit eas producere,ꝙ poſtea non debet audi
ri.Opponitur,quod pendente appellatione nihil debet innouari
vt ſup.tit.1.l.2.Solu.verum eſt,ſi eſt ꝯ̃rium naturæ appellationis,
3 ſecus ſi ſit eius proſecutiuum,vt hic.† Scđo.oppo.nam certum
eſt,ꝙ non pōt veniri ad ſn̄iam niſi publicatis teſtib.& atteſtatio-
nibus plures uiſis.& lectis,vt no.in l.prolatam,ſup.de ſentē. tpe
enim diſputationum diſputandum erit ſuper iſtis,ergo poſtea ī
cauſa app.non poterit probari per teſtes,vt in Authē.de teſtib.§.
quia vero.coll.vij.Solu. ibi in eadem inſtantia, hic in alia, & ad
alium effectum,quia ad corrigendum Iudicis iniquitatem.Iſtā
rōnem reddit Iac.de Are.in l.eos.ſup.eo.Dicit Spe.ꝙ poſt con-
b cluſionem in cā *b* Iudex non pōt aliquid ex offō de nouo, niſi
cum aliqua ambiguitas oritur ſuper iam actitatis.in Spec.de de
c poſito.§.3.ſupple,niſi appelletur.ſup.tit.1.l.fi.§.1. Sed quid *c* ſi in
prima cā fuit oīb.probationib.renunciatum? vr̃ ꝙ in cā appel.re-
peti non poſſit,vt l.3.ſup.de fide inſtr. & ſup.de pac.l,poſtquam
liti.quod verum eſt,ſi eſſet renunciatum ad fidem detrahendā.
ſecus ſi ad litis exonerationem concludendam . Tertio oppo.
de c.fraternitatis.ext.de teſt.Sol.vt ĩ. in qōnib.quod no.Quarto
opp.de c.appellanti , de app. in Clemen.Sol.vt dicam in fi.huius
leg.Quero,quæ fuit rō dubitationis huius legis? Reſpondeo qa
appellatio continet quærelam iniquitatis iudicis,a quo appella-
tur,vt ff.de mino.l.perfecti.Sed nō poteſt dici inique proceſſiſſe
ſi non uidit ea,quæ de nouo producuntur , hoc motiuum teti-
4 git gl.ſ.tit.1.l.eos,in glo.† Not.formā ver.quid ſi actor . Secundo
quæro qūo cognoſcam , vtrum noua oriantur ex veterib . Rn̄.
omne id,ex quo oritur aliud,habet ſe per modum principij,ſeu
cāæ,vt ff.ad leg.Falc.in rōne,§.ſi filio.v.g.Ex ꝯ̃ctu oritur obliga-
tio ex obligatione oritur actio,ex actione oritur ſn̄ia, ex ſn̄ia ori-
tur executio.Item v.g.ex titulo oritur poſſeſſio.Item oritur ex ti
tulo bona fides,ex titulo autem,poſſeſſione, & bona fide coniū
ctis,oritur cā præſcribendi;ex cauſa præſcribendi, & tẽpore ſuf
ficienti oritur preſcriptio completa: ex præſcriptione completa
oritur dn̄ium,alias effectus dominij , ex inde poſtea naſcitur rei
vendi.dic vt not.ĩ.de pigno.l.vſucapio.Item oritur exceptio de
non agendo:& iō præſcriptionis liquidæ exceptio impedit pro-
ceſſum , vt l.edicto.§.fi.ff.de edi.diu. Adr.tol.tam petitori quam
poſſeſſori,ſm Iac.But.Item v.g.oritur teſtamentum,quando fit
vt ſ.de teſta.l.cum antiquitas.ex iſta origine oritur confirmatio
per mortem teſtatoris, ex cōfirmatione poſtea oritur heredita-
tis additio,vt no.ſup.de teſt.l.omnium.& actus prim⁹ dr̃ diſpoſi
tio,ſecundus dr̃ confirmatio,tertius dr̃ acquiſitio.vt ibi not. Et
breuiter quæcunque procedunt,ſiue mediate , ſiue immediate
ex aliquo fonte ſeu principio productiuo,pertinent ad originē,
5 de qua loquitur lex noſtra . † Tertio,quæro quæ dicantur eſſe
coniuncta? Reſpon.quædam eſt coniunctio copulatiua ad fouē-
dum aliquid, quod principaliter ſe habet.ſicut eſt replicatio ad
actionem fouendam, vt l.fi.ſup.de eden. quædam vero eſt con-
iunctio obſtatiua quæ vulnerat ad perimendum, ſicut eſt exce-
ptio peremptoria,quæ coniungitur actioni ad ponendum actio
nem in conflictu;quędam eſt coniuncta ad ꝯ̃hendum . nā quia
lex dicit in eſſe:ergo ſunt coniūcta,vt ff.de contrahen.emp.l.pa-
cta conuenta.nam naturaliter apparet,ꝙ niſi per approximatio
nem,virtus non agit in ꝯ̃riam virtutem,ſeu operationem : & iō
nemo ſentit paſſiones,niſi ad eum proxime perueniant. ſunt ēt
quædam coniuncta obſtatiue ad rem in fieri , ſicut interruptio,
præſcriptione pendente porro ea ſe inuicem fouent, quæ colli-
gentiam habent ad inuicem.Sed ea,inter quæ eſt ꝯ̃rietas,elidūt,
& pręualent:quod plurimum habet rōnes, & interdum quędā
videntur plurata ſeparata,& ſoluta:quę tamen ſi inuicem confe
rantur,copulę conſtat obtinere rationem,v.g.natales,& ſucceſ-
ſio,vt extra de ord.cog.c.tua . Sic diuerſa genera probationum
faciunt vnam perfectam probationem,ſi ſibi adinuicem conſo
nens, & per conſonantiam coniuncta ſunt,l.1.ſup.de teſt.quia
ex multis conſonantijs augetur formalis intellectus,vt extra de
6 ſucceſ.ab inteſt.cap.fin.† Quarto quęro,quę ſunt illa, quę nullo
d mō *d* ſunt coniuncta? Reſpond.pactum nudum ex interuallo ap
poſitum ad nouam cām,& nouam obligationem,ff.de pac.l.iu
riſgen,§.quinimo & l.ſi vnus,§.pactus,verſi.non.n.Item īterru-
ptio poſſeſſionis pręſcriptione confirmata,non enim detrahitur
ꝑſcriptioni.ſimiliter & ſcientia,quondam rei alienę,vt no.extra
de pręſcri.c.j.Item agnitio debiti poſt præſcriptionem cōfirma-
tam,nam quę perfecta ſunt,imperfecta eſſe non poſſunt,ut ele-
ganter no.ff.de ſol.cum quis , §.ſi quis pro reo.Item do pro re-
gula,ꝙ quęcunque diuerſitate factorum ſeparationem recipiūt
ea,cāę coniunctionem non habent,quia terminantur , & deri-
uantur ad diuerſos fonte, ut inf.ſi vnus ex pluribus appellauerit,
l.1.ff.de excep.l.ſed & ſi ante.ſup.de don.inter vir.& vxo.l.ſi ma
ritus.ſup.de his,quib.vt indig.l.Polla.ff.de calum.l.fin.ff.de min.
l.Papin.exuli.ff.fam.erciſ.l.his conſequenter , §.1.ff.de in integ.
reſt.leg.abſtinẽdum.ff.de vſuc.pro emp,l.ſeparata cum ſim.His.
igitur in nube,& theorice pręlibatis,veniamus ad exempla leg.
nr̃æ,& quęro exemplum de nouo capitulo , quod oritur ex ve
teri.Reſpon.ponę exemplum in eo,qui egit ex materia , quæ nō
erat adhuc in ſomma agẽdi:erat tn̄ in quadā aptitudine,& quo-
dam exordio,vt in debitore , qui agit pignoratitia ; & pendente
iudicio appellationis ſoluit debitum lata ſn̄ia iam in cā prima
ꝯ̃eum.iſtud eſt nouum capitulum nouiter acquiſitum; & ꝓdeſ
ſet in prima cauſa,ſed nō in cauſa appel.ſm Io.dic ꝙ immo pro-
deſſet ēt in cauſa appella.quia ſn̄ia,a qua eſt appellatum,non ab-
ſorbet ius offerendi,vt not.in leg.1.in princ.ff.de action.emptio.
7 † Quęro ergo , quod eſt illud nouum capitulum , quod actor
intentare non pōt. Reſp.vt ſi in prima cā agebat de boue,in cau-
ſa appellat.agit,vel cumulat de aſino;& idem ſi mutatur cauſa
nālis efficiens,vel finalis,vel actio:in his enim cauſis ꝯſiſtit reali
tas iudiciorum,accipiẽdo nomen rei,largo modo,vt l.j.ff.ſi cer.
pet,& facit ff.de app.l.ſi quis ſeparatim,§. quod eſt reſcriptū. nā
hoc fieri non pōt. cum ergo non fuerit de hoc pronunciatum ,
ergo nec appellatum,vnde non fuit deuoluta iuriſdō: ſed certe
iſtud exemplum non habet dubitationem,quia non pendet ap-
pellatio ſuper iſto:unde ſuper noua re in cā appellationis non
poteſt lis conteſtari.Et breuiter vbicunque non oritur exceptio
e rei iud.*e* ibi appellatio vim ſuam non extendit,ſup.de pet. hære.
l.hęreditas matertere.Sed vbi uim ſuam extendit , totum illud
eſt proſequibile in cā appellationis tam per actorem , quam per
reum.in hoc tn̄ eſt aduertendum:quia actor non poſſet proba-
f re qualitatem *f* non intētatam in primo iudicio: vt ſup. de eden.
l.edita.& eſt rō,quia iſtud non eſt continentia litis; & quia poſt
litem conteſtatam non pōt addi libello qualitas. & eſt rō , quia
qualitas debet informare libellum:& ſic antequam diuertat ad
alios actus,id eſt,ante lit.conteſt.omnis.n.informatio debet fie-
ri re integra,ſed lit.conteſt.ſumit eſſe ſuum ex facto duorum, ſ.
rei,& actoris:ideo ſolus non poteſt alterare litem conteſtatam.
8 † Quærit Spec.*g* lit.conteſt.in actione depoſiti *h* probatum eſt
g commodatum.an fiat condemnatio; Dic ꝙ non per hanc legē
h cum ſua gl.de hoc in Spec.de ſen.§.qualiter,circa fin.verſi.quid
i ſi lex.Sed dubitatur,quid ſi pendente *i* appellatione reus acqui-
ſiuit exceptionem,puta pacti generalis de non petendo? Reſpon
de,ſufficit qn̄cunque reo ſuperueniat exceptio.& eſt ratio, quia
cum exceptio veniat ad detrahẽdum,ſemper vt ineſſe,vt d.l.pa-
cta conuenta. Sed tu dices , ſuper hoc non fuit lis conteſta. Re-
ſpondeo,ſuper exceptionib. non eſt neceſſe litem cōteſtari; licet
quidam dicant ꝯ̃rium,& male quomodo ergo p̄t exemplificari
regula negatiua iſtius leg.In reo quæritur:nam aut detentio rei
concernit cām,aut non primo caſu vr̃ ineſſe,ſecundo tanquam
impertinens repellitur,vt ſup.qui legit.perſo.leg. momentaneæ.
impertinentia.n.neq; patrocinātur actori,neque reo.imo iudex
non debet pati,vt ponantur in actis, quia non pōt tranſire in vi-
gore iudicij,vt ff.de iureiuran.l.ſi duo patroni,& ff.de pet.hær. l.
quis libertatem,§.fin.Si vero ſunt pertinentia, regula eorum eſt
K ꝙ *K* exceptio qn̄cunque ſuperueniens.prodeſt reo,vt plene no.ī
l.j.ſup.de alie.iud.per Cyn. Dubitari poteſt , ſi creditor conuen-
tus hypothecaria,& oblato debito ſuccubuit, vtrum ex illo titu.
etiam ob chyrographariam pecuniam poſſit in cauſa app.oppo-
nere exceptionem doli?& puto ꝙ non,ex quo acceptauit ſolutio
nem hypothecarij debiti,argum.l.5.ſup.depoſi. Item dubitatur
l vtrum *l* debitor,qui negauit euendidiſſe,& condemnatus appel-
lauit ſemel , vel ſecundo , in prima , vel in ſecunda appellatio-
ne

ADDITIONES.

a Irem collige argum.Vide Ant.de But.& gl. ibi, in ca.ad audientiam,el 2.extra de
reſc.& gl.& Doc.in c.inter monaſterium,extra,de re iud.ibi vide Do.Abb.& An
gel.in conſ.172.& quod not.Ant.de But.in ca.fraternitatis,in fi.extra.de teſti. &
atteſtat.
b Poſt concluſionem in cauſa. Vide Bald. in l.1. in fi. ſup.ſenten.reſcin.non poſ. &
quæ dixi poſt Bar.in auth.at qui ſemel,ſup.de prob.contra tenet Bald.in l.ſi accu-
ſatoribus,in vlt.col.inf.de accuſ.
c Sed quid. Vide Bar.in auth.at qui ſemel,ſup.de prob.& Bal.in auth.iubemus,ſup.
de iud.& quod ibi dixi.
d Nullo. Vide Bal.in l.eos,§.1.ſup.tit.1.& ibi quid ſi in prima cauſa deduxi nume-
rationem,in ſecunda app.deduxi confeſſionem numerationis,& quæ dicantur ca
pitula ſeparata,ponit etiam Bal.in l.ampliorem,ſup.tit.1.
e Rei iud. Vide Bar.hic.
f Qualitatem. Vide Ant.de But.in c.2.ad fi.de lib.obl.
g And.Barb.Quærit Spec.Not.ꝙ poſt concluſionem in cauſa non poteſt Iudex ali-
quid ex ſuo officio de nouo intentare. Limita,niſi in cauſa criminali, l.diui, ff. de
pœn.& l.1.§.ſi quis vltro,ff.de quæſt.Limita,niſi æquitas ſuaderet,l. vbicunque,
ff.de interrog.act.Item niſi in cauſa beneficiali, vide Dom.de Rota deciſ.2. alias
4.& an poterit deferri iuramentum,uide Ang.in l.generaliter,ſup.de iureiur.
h Depoſiti. Vide Bar.in l.1,in prin.ff.de eden.& Bal.in l.fi.ſup.de an.excep.
i Quid ſi pendente. Vide no.per Bar.in l.1.ff.de excep.& quod not.Bal.ibi,in verſi.
pone.
K Phil.Dec. Quod Et de hoc , an excep. pendente iudicio ſuperueniens eidem pro
ſit,vide per Bar.in l.cum mulier, ff.ſolu. matri. quod limita per eundem Bart.niſi
ex culpa ipſiuſmet rei contingat,in l.ſi poſt acceptam,ff.de rei vend.& vide eun-
dem in l.1.ff.de excep.
l Vtrum. Vide quæ no.Bal.in l.1.in oppo.ver.circa ſecundum,ſup.de fur.

ne opponere poſſit exceptionem pretij non ſoluti; Reſpon. non
facit dubitationem ſecunda appellatio,quia licita, & idem iuris
quod in prima.Sed dubium orit,quia venditor negauit,& con-
uictus de mandacio iuſte condemnatus eſt;ergo non eſt audien
dus,vt patet ex pdictis. Item quia executio pretij non ſoluti non
eſt exceptio omnino peremptoria,ſed magis dilatoria. Non.n.
iō debet abſolui, ſed condemnari ſub mō, videlicet condemno
te dummodo pretium ſoluas,vt ſup.de ſent.l.cum eorum. Item
a ex veteri a defenſione non dependet,ſed eſt oīno nouum defen
ſionis capitulum,quod verum credo.Sed conſidera : quia diffi-
cultas.eſt in eo,quod litera dicit,exceptionem:nam lr̄a vr̄ falſa,
quia quælibet exceptio vr̄ prouenire ex veterib.i.exceptione,p-
actore propoſita,quam exceptio excludit, & reſpicit, ſm Iaco.
But.nam ſicut priuatio venit ex habitu:quia ſi non eſt habitus,
non pōt eſſe priuatio.ff.de ver.ol l.l.decem.ita exceptio, quæ eſt
habitus,non pōt eſſe priuatio.ff.de ver.ob.leg.decē.ita exceptio,
quæ eſt actionis excluſio,ſiue interitus,ſuppoſito igitur,ꝙ exce-
ptio ſit exceptio de neceſſitate ? & ſi opponat̄, quod fit cum ipſa
actione aduerſatiua coniunctio;quia non pōt intelligi excipere
niſi præſupponatur agere.iō aūt dico agere,& excipere,vt deno-
tem exercitium,& non merum habitum.Nam habitu exceptio
eſt,antequam agatur & antequam proponatur,quia habet vetu
ſtiorem cām,vt no.ff.de iud.l.de qua re. præterea dicit hic Iaco.
de Rau.& Cyn.ꝙ in exceptione non conſideramus tp̄s originis,
ſed tp̄s propoſitionis.vnde exceptio orta pendente appellatione
pōt opponi,alias fruſtra oritur,quia ſi nunc opitulari non poteſt
nunquam opitulabitur,cum per ſe non ſtet,vt ſubtiliter no. per
Cy.ſup.ſenten.reſcin.non poſ.l. peremptorias. Quid ergo vult
dicere Imperator,qui dicit,ꝙ exceptiones pertinentes ad nouū
capitulum non poſſunt opponi in cā appellationis,ſed demum ,
qn̄ ex illis oriuntur,vel qn̄ illis coniunctę ſunt,quæ in materia li
tis conueniunt,difficile eſt ponere exemplum.quidam.n.ſic, po
nunt,reus in cauſa principali oppoſuit exceptionem , puta pacti
de non petendo,ſuccubuit,& appellauit;in cauſa appellatio.vult
opponere exceptionem alterius formę,& naturæ, puta præſcri-
ptionis.dicunt non poſſe,quod prædictis Doct.non placet: quia
ex quo except.eſt obſtatiua,ergo ad actum ſuum poteſt deduci
opponēdo.præterea reus nunquam arctatur ad vnam exceptio-
nem fauore defenſionis , etiam ſi litem eſſet conteſtatus ſuper
ea tamen poteſt eam emendare,& cumulare aliam.vt not.ff. de
reg.iur.leg.nemo ex his.& not.ff.de excep.rei iudi.le. dolus. Vel
dic,ꝙ ſicut in cā appel.non poteſt mutari res,cauſa,nec actio:ita
nec alterari:ita nec etiam exceptio,cum reus intelligatur agere.
& ideo ſi reus propoſuit vnam exceptionem in cauſa principa-
li,non poterit in cauſa appellat.proponere contrarium,quia nō
dependet ex veteri, nec eſt proſecutio , immo potius quædam
impugnatio ſuijpſius, licet in principali cauſa hoc eſſet licitum
ſed non implicatiue,ſed diſcretiue.vt no.ff.de excep.rei iudic.le.
duobus.Idem videtur etiam ſi exceptiones non ſunt contrariæ,
cum non poſſit reus in cauſa appellat.exceptionem mutare,vel
emendare. quia non debet mutari figura iudicij. Nam natura
appellationis hoc non patitur,vt aliquid omnino nouum diſcu-
tiatur,præſertim ſi in cauſa prima fuit ſcienter omiſſum, argu.l.
poſtquam,ff.de petit.heredit.& ita ſentit gloſ. Petr. & Cyn. hic.
ergo damnum patitur reus, non ex natura exceptionis , ſed ex
vi alterius propoſitionis.Vel pone exemplum in exceptione præ
poſterationis,quæ non oppoſita in prima cauſa , non poteſt op-
poni in cauſa appellat.vt ſupra communi diuidun.leg. pen. Sed
certe iſta exceptio non concernit actionem, ſed modum agen-
di,& debuit ante litem conteſtatam opponi. vnde licet appella-
tio reſcindat pronunciatum , non tamen reſcindit conteſtatio-
nem litis,vt ſup.de procura.l.ita demum & ideo hoc licet ſit ve
rum in ſe,tamen non congruit huic legi:& ideo pone aliud exē
plum in exceptione peremptoria, quæ ſtat per ſe , vt in exceptio
b ne compenſationis, *b* quæ deſcendit ex contractu ſeparato. Nā
ſi non fuit oppoſita in prima cauſa , non poteſt opponi in cauſa
appellat.& eſt ratio , quia habet vim reconuentionis , vt ſup. de
compenſ.l.neque. Sed mirum eſt , cum poſſit opponi poſt rem
iudicatam,dummodo ſit liquida,vt ff.de compen. l.ſi cum mul
ti,§.cum intra. quare non poteſt opponi pendente iudicio ap-
pellat.ſed reſpondeo,ꝙ exceptio compenſationis non eſt impu
gnatiua:& ideo non pertinet ad appellationem, quæ prætendit
iniuſtitiam pronunciantis, ſeu pronunciationis, poteſt enim a-
ctus eſſe iniuſtus reſpectu materiæ, & non eſt iniuſtus reſpectu
Iudicis primo pronunciantis , vt not. ſupra de appella. l. eos , in
9 princip.gloſſ.nota formam.Item † pone exemplum in exceptio
ne, quæ poteſt opponi contra impetrantem ius iniquum : nam
iſta exceptio eſt nimis ſeparata a materia primæ litis, & ideo in
cauſa appellationis opponi non poteſt, concernit enim potius
10 delictum perſonæ,quam iuſtitiam cauſæ. † Item pone exem-
c plum ; ſtatuto cauetur, *c* quod a Poteſtate appellatur ante Ca-
pitaneum : alio ſtatuto cauetur , ꝙ Poteſtas non audiat quere-
lam bannitorum,modo quia non fuit exceptum de banno, Po-
teſtas pronunciauit pro bannito, reus appellauit, & in cauſa ap-
pellationis vult excipere de banno.nō poterit,quia exceptio po-
tius impugnat perſonam , quam cām:& ideo ex veteri non ori-
tur,quia ei coniuncta non eſt, vt not.in l.ſi pœnæ, in princ.ff.de
condict.indeb. Ecce aliud exemplum:reus conuentus Publicia
na,excipit de pari titulo : & quia nō probauit de bona fide(cum
eſſent aliquę coniecturę in contrarium) ſuccubuit:appellauit,in
cā appellationis vult probare de dn̄io,vbi non requiritur bona fi
des,dummodo tradens re vera ſit dn̄s,non vr̄ hoc poſſe,quia ſe
parata eſt cā Publicianæ a dn̄io, vt ff.de euict.l minor , §.1.Iſtud
exemplum non eſt bonum,quia rei vend.eneruat Publicianam
ut de Publ. l.ſi.in fin.niſi in caſibus, ſ.qn̄ quis in Publiana ab ad-
uerſario cauſam habet,vt ff.de pub.l.ſi quis prohibuerit, & ff.de
11 rei ven.l.ſi Titio. † Quæro, reus oppoſuit exceptionem pacti,
vult in cā appellationis probare præſcriptionem , abſque eo qđ
de Præſc.excipiat:nunquid poſſit? Reſp.non quia cum reus dica
tur agere,ff.de prob.l.in exceptionibus.ergo nō debet id intēta
re:alias quare eſſent inductæ exceptiones? Quapp eſt concludē-
dum,ꝙ defenſiones reorum incipiunt ab excipiendo,& non ſuf
d ficit ſimplex narratio facti, *d* vt plene no.ff.de pact.l.ſi vnus,§.pa
ctus. Pone,filius obtinuit in petitione hæreditatis,ī cā appellatio
nis reus vult probare eum repudiaſſe, iſtud eſt nouum capitulū
non dependens ex veteri:& ideo non videtur audiendus.cōſide
ra,ſi quidem eſt ſuus per immixtionem,nō acquirit aliquā rea-
litatem dominij,ſed renunciauit ſolum beneficio abſtinendi: &
ideo in ſuo īſpicitur tempus mortis patris. quo ad capacitatē:&
licet inter mortem,& immixtionem efficiatur nō capax,repelli
tur: quia renunciare beneficio Prętoris nō eſt aliquid acquirere
vt ff.de hær.inſt.l.ſi alienum,§.in extraneis.licet exercitium actio
nis creditorum non patiatur interim . Sed ecōtra,cum abſtinet,
facit ſe ab effectu ſucceſſionis alienum : & eſt exceptio perem-
ptoria,quæ elidit petitionem hęreditatis : & ideo poteſt.opponi
in cauſa appellationis. Et ideo licet uideatur hoc capitulū nouū
formali ſpecificatione,tamē eliſio non eſt noua,quia habet cau-
ſam vetuſtiorem, nam cum abſtenſio ſit antiquior ex tempore
e tūc fuit petitio hæreditatis eliſa.Pone,*e* reus bannitus fuit ex for
ma ſtatuti,& non auditur,& ideo ſuccubuit, appellauit appella-
tione pendēte fuit exemptus a banno,an poterit iterato excipe-
re in cauſa appellationis ? & vr̄ quod non, quia venit, vt nouus
homo.In contrarium videtur, quia per bannum ius ei⁹ erat ve-
latum,non abſorptum,vt l.manumiſſiones,ff.de iuſti.& iure.Po
ne, agnatus egit contra ſpurium,& condemnatus appellauit,in
cauſa appellationis excepit de legitimatione.Dico ꝙ non poteſt
quia venit vt nouus homo,nec ēt poteſt allegare exceptionem,
dolo facis in cauſa appellationis,quia ex primę litis materia non
12 venit.†Et no.quod ī terris eccleſiæ ſedes apoſtolica *f* reſeruauit
f ſibi legitimationem illegitimorum,vt no.extra,de offi.leg.c.qđ
g tranſlationem.Pone hic deceſſit *g* appellans , nunquid hæres in
cauſa appellationis poſſit ex ꝓpria perſona opponere exceptio-
nē? Reſpondeo non,quia opponit tanquam nouus homo,& nō
pendet ex veteri,ſecus in cā,principali quia in ipſa oīa ruminant̄
ſed in cauſa appellationis non ruminantur,niſi,ea quæ đbuerūt
in prima cauſa ruminari,& omiſſa fuerunt,& hoc propter natu
ram cauſæ , & propter honorem pronunciantium.Et exemplū
iſtius legis eſt optimum, quando noua perſona excipit in cauſa
appellationis, nam iſta exceptio non eſt ad rumbum,& illa quę
non conueniunt in materia,non conueniunt in iudicio. Nunc
quæro de actore,qui in prima cauſa non probauit de iure accre-
ſcendi.nunquid in cauſa appellationis poſſit probare? Reſpond.
ſic quia habet coniunctionem cum veteri,vt ff.de inoffic.teſta.l.
ſi non mortis , §.fi.Pone,actor in principali quæſtione,quæ for-
te erat ſuper Publiciana,non capitulauit de titulo,modo vult in
cauſa appellationis ſupplere, nunquid poterit? Reſpondeo. ſic ,
quia titulus eſt couiunctus Publicianæ.Sed pone,quod in cauſa
principali capitulauit de titulo ab vno prætenſo , puta a Petro,
in cauſa appellationis capitulauit a Seio , nunquid poteſt ? Re-
ſpondeo, ſic, & nota, quod vtraque Publiciana poteſt eſſe vera,
quia poteſt habere quis plures Publicianas,& plures titulos in ſo
lidū , & plures bonas fides diuerſis temporibus , vt ff.de acquir.
poſſeſſio.l.3. §.ex pluribus. ſed non poteſt habere plures rei ven-
dicationes,vt ff.de condi.& demonſtr.l.mea res. Quæro ergo , ſi
h egit *h* rei ven.in forma cōmuni,ſed in proſecutione ſingulariter
proſequutus

ADDITIONES.

a Item ex veteri.Vide Bal.in l.ex his,quæ ſub modo.
b Compenſationis.Vide tamen Ang.in l.quoniam Alex.inf.de adul.
c Statuto cauetur.Vide l.ita demum,ſup. de proc.ſed quid ſi contra perſonam Iudi-
cis a quo,vide Bal.in l.1.in ver.iuxta prædicta,ſup.tit.1.
d Facti.Vide contra no.in l.1.de excep.
e Pone.Vide quod no.ſup.ea.l.per Bal.ver.ſed dubitatur.
f Sedes apoſtolica.Vide Bal.in l.3.ſup.de ped.Iud.& in l.1.ſup.de iu. aur.ann.
g Deceſſit.Vide Bal.in l.eos,§.ne temere,circa fi.ſup.de appe.
h Si egit.Faciunt no.in l.1.ſup.de fur.

proſequutus eſt dominium habuiſſe a Titio: vtrum in cauſa ap-
pellat, poſſit pretendere, quod a Caio? & videtur quod non, quia
actor non poteſt eſſe ſibi contrarius, nec in petitione, nec in pro
ſequutione: tunc autem eſſet ſibi contrarius, id eſt incompatibi
lis, quia plura dominia in eodem incompatibilia ſunt. Sed gl. hic
eleganter determinat cõtrarium, quam But. intelligit, niſi aſtrin
xiſſet ſe in libello: nam in proſequutione licitum eſt actori varia
13 re, quod eſt no. dignum, & menti tenendum. † Sed nunquid *a*
a ſufficit agenti rei vendicatione iure dominij, probare preſcripſiſ
ſe. Glo. notabiliter dicit hic, quod ſic, quia dominium ſe quærit
per tempus legitimum. ſic ff. de donatio. inter vir. & vxor, l. ſi in-
ter extraneos, & in iudicijs verbum æquiuocum declaratur per
qualitatem probationum, hoc dicit iſta gl. cum ſimil. quod not.
Pone, actor probauit de dominio: tamen quia de poſſeſſione rei
non probauit, reus fuit abſolutus, actor appellauit. vult in cã ap-
pella. probare de poſſeſſione: quæritur an poſſit? Reſpond. ſic:
quia non intentat nouam cauſam actiue, ſed paſſiue ſic, vt ff. de
rei vend. l. ſi nautem, §. poſſidere? Glo. dicunt, quod in vniuerſali-
bus iudicijs creſcit lis ex poſtfacto, & ideo minus eſſet dubiũ in
ipſis. Sunt autem vniuerſalia iudicia illa, per quæ petitur vniuer
ſitas, & deſignatur per nomẽ ſpecificum a iure proditum, ſecun
dum Innocent. ff. de rei vendicatio. leg. 1. vniuerſitas autem eſt,
quæ corporalia, & incorporalia continet ſub vnius vocis titulo,
quæ fungitur loco perſonæ, vt hæreditas peculium etiam fungi-
tur loco perſonæ: hinc eſt, quod peculium dicitur ſoluere pecu-
liari creditori, vt ff. de condictio. indebit. l. frater a fratre. Item bo
na ſunt vniuerſitas quædam, hinc eſt, quod dicuntur ſoluere æs
alienum, & per hoc minus eſſe in bonis, vt ff. de iure dotium. leg.
mulier bona. hæc tamen ſecundum fictionem dicuntur, vt ff. de
fidei. l. mortuo. & facit ff. de verborum ſignificationibus. l. Prin-
ceps bona. & l. nominis, & rei. Item territorium fungitur vice
perſonæ, vacante magiſtratu: & eſt in intellectu quaſi poſſeſſio-
nis actiue, & paſſiue, licet re vera non poſſideat, cum ſit res ina-
nimata, & ideo iſta quaſi poſſeſſio eſt potius potentia quam a-
ctus, ſed creato magiſtratu ſtatim incipit eſſe in actu. Ex hoc ap-
paret quod ſi eſſet quæſtio de iuriſdictione, poſſet ampliari iudi-
cium appe. ſicut iudicium principale, & poſſent noua membra
iuriſdictionis in cauſa appellationis ſpecificari: qa ſpecies gene-
ri ſuo coniuncta eſſet intelligitur. Item bona caſtrenſia, & bona
pagancia dicuntur duæ vniuerſitatis, quaſi repræſentantia duas
perſonas, vt no. ff. de teſtamentis milit. leg. ſi certarum, §. Iulia.
b Quæro, nunquid inquiſitor, *b* a cuius ſententia fuit appella-
tum, poſſit ſuam ſententiam iuſtificare per nouas probationes?
Solutio. triplex eſt iuſtitia: ſcilicet perſonæ, cauſæ, & mixta. pri-
ma, & tertia pertinent ad inquiſitorem, ſecunda non. & ideo ni
ſi merita cauſæ tangant merita ſuæ perſonæ, non auditur, qua-
propter non poteſt inducere nouas probationes, quia ex ipſis nõ
iuſtificaret ſe, *ſed ſolum ex his*, quæ geſta ſunt coram ſe, vt not.
ſupr. de appell. l. eos. 1. in *princ. in glo. not.* formam. promotor au
tem inquiſitionis poteſt omnia quæ poteſt accuſator, ratio au-
tem eſt, quia iudex non debet ſe facere aduerſarium principa-
lem, ſed promotor ſic, vt leg. 1. §. incidit. ff. ad Turpill. & not. per
Innocent. extra, de teſti. c. cum clamor. quod nota. Quid de ac-
cuſatore victo, qui omiſerat ſe ſubſcribere ad pœnam talionis;
an poſſit hunc defectum ſupplere in cauſa appellat. cum alias nõ
deberet procedi in cauſa? Reſpondeo ſic; quia reſpicit deciſo-
ria per hanc legem quia tacite inerat, vt no. in l. 2. infr. qui accuſ.
14 non poſſunt. † Or modo venio ad duas principaliſſimas queſtio
nes, prima eſt, vtrum didicitis teſtificatis poſſit ad confirmatio-
nem, *vel infirmationem* eorum in cauſa appellationis fieri no-
uorum teſtium productio, & examinatio? & hæc lex ſecun-
dum omnes Legiſtas communiter determinat iſtam quæſtio-
nem, quod ſic, vt pleniore ſubueniatur veritatis lumine; nam li-
tera ponit comparatiuum, pleniore, quod eſt participatio poſi-
tiui. ergo ſiue pleno, ſiue ſemipleno lumine apparet in prima
cauſa probatum adhuc plenius, vel verius probari poteſt. Nec
obſtat, quod poſt didicita teſtificata, id eſt plene ruminata, & ſci-
c ta. quia *c* ſtatim, quod quis ſcripturam legit, etiam ſi dicat, ſe non
legiſſe niſi vnam virgulam, vt ff. de tranſactio. l. non eſt ferendus
timetur ſubornatio, ideſt, pernicioſa, & calumnioſa teſtium in-
ſtructio; quia ipſa præſumptio eſt perpetua, & infallibilis, tamen
fallit in cauſa reſtitutionis in integ. item fallit ſupr. de teſtibus. le.
ſi. Item fallit in cauſa appellationis, vt hic. Porro iſta præſum-
ptio eſt imaginaria, non neceſſaria. quia (vt experientia docet) te
ſtes ſolennes non poſſunt ſubornari vnde cum diſpoſitio §. quia
vero. in Authen. de teſt. fundet ſe ſuper fictione, & loquatur co-
ram eodem iudice ſimili, non extenditur ad iudicem app. Item
quia appell. eſt alia a prima, non diuerſitate materiæ antiquę, qa
idem eſt fons quæſtionis; ſed diuerſitate iudicij, & diuerſitate
materiæ nouæ, ideſt, iniquitatis ſententiæ, quę interdum poteſt
examinari ſeorſum a principali, vt inf. de accuſatio. l. abſentem.
ff. de arbitris. l. non diſtinguemus, §. cum quidam facit l. penul. ff.
iudi. ſolui. & ideo teſtes habent iterum iurare, licet iurauerint in
cauſa prima, vt eleganter not. hic in gloſſ. finali. Item vt dice-
bam in l. eos, §. 1. ſupra de appellatione in Authentica, de teſtibus
§. quia vero, venit ad correctionem iuris antiqui, vt not. in l. offi
cium, ff. de rei vendica. ſed hæc lex reperitur correcta, ergo huic
legi ſtatur. & iſta eſt veritas deciſa de iure ciuili, ſed de iure cano
d nico diſtinguitur; aut teſtes non ſunt rite recepti, *d* & poſſunt
denuo recipi, quia non videtur factum, quod nulliter eſt factum
vt ff. de condition. & demonſtration. leg. hæc conditio. la prima.
aut teſtes fuerunt rite recepti, & tunc ſubdiſtinguitur; aut ſuper
eodem capitulo. vel directe contrario, quod idem eſt dicere,
quod ſine alia media probatione, & tunc non recipiuntur; aut
ſuper alio cap. quo probato ſequitur indirecte reprobatio atte-
ſtationum, & tunc poteſt; quia capitulum de ſe eſt nouũ capitu
lum, de quo teſtificata non loquuntur, vnde verum eſt dicere
ſuper eo nõ eſſe didicita teſtificata. ita legitur, & no. in clem. 1. de
teſtibus, quia diuerſus modus agendi tunc habet inducere diuer
ſitatem, quando tendit ad diuerſum effectum, c. pia, de excep. in
Nouel. & hæc eſt ipſa veritas de iure canonico, & hoc probatur
tali ratione: nam aut teſtes deponunt idem, & non prodeſt ap-
pellanti; aut directo contrarium, & ſimiliter non prodeſt, niſi
primi teſtes eſſent corrupti, vt extra de probatio. capi. licet cau-
ſam. ſed indirecte bene poſſet probare contrarium. Conſidera,
quod quando iſti teſtes contradictorij probant contrarium per
viſum eiuſdem facti, iſti ſunt directe cõtrarij; ſed quando teſtes
vnius partis non potuerunt videre id, quod alij. exemplum in le.
optimam. infra de contrahend. & committẽd. ſtipulatio. vt ſi vi-
deo te hodie Capuæ, per rerum naturam ſequitur, quod tu non
es Romæ; non tamen oculus meus videt te non eſſe Romæ, qa
e non ſum Romæ. iſta eſt probatio indirecta, *e* quæ procedit argu
mentando per rationem intellectus; ſed ſi locus eſſet arctus, vt
f vehiculum, & ego dicerem, quod vulnerauit *f* in antenna, cum
viderim puppim, & antennam, vt not. Cynus in l. 2. ſupra de er-
ro. Aduoca. illi, qui vellent me reprobare, dicendo quod vide-
runt in puppi, non in antenna, eſſent directe cõtrarij; quia per vi-
ſum eiuſdem obiecti ſibi inuicem contrarium deponunt, quod
15 eſt ſubtile. † Ex quo *g* ſequitur talis concluſio, quod in foro Cæ
g ſaris, debet ſtari Cæſari, ſed in foro clericorum debet ſtari con-
ſtitutionibus eorum, vt not. in c. ſi clericus. extra, de foro cõpe-
tent. quia vbi textus contra tex. ibi cuilibet ſtabo in foro ſuo. præ
terea ius canonicum continet æquitatem, ergo in foro æquita-
tis ſeruetur æquitas, in foro rigoris ſeruetur rigor. ſi aliquis ta-
men vellet cauillari, & arguere ex illo verbo, veritatis lumine. di
ceret, quod vbi eſt timor ſubornationis, ibi ſunt tenebræ potius
h quam lux. dicit Butrig. *h* quod etiam ſuper indirecta probatio-
ne, in eadem inſtantia non admittantur noui teſtes poſt didici-
ta teſtificata in his, in quibus ante potuit quis eſſe inſtructus, vt ſi
vellet reprobare teſtimonium. eo quod teſtis ſit inimicus ſuus,
vel valde amicus producentis, nam potuit primo fieri. Sed in
his, in quibus non potuit eſſe inſtructus, vt quia vult dicere te-
ſtem falſum dixiſſe; tunc poteſt. ſed tu dic, vt dixi; aut indirecte,
& tunc poteſt redarguere, aut directe, & non poteſt, ſcilicet ex-
cipiendo, ſed bene poſſet agendo de falſo, vel accuſando, vt l. 3.
ſupra. ſi ex falſi inſtrum. quia tunc venit per nouam inſtantiam,
16 & ad alium effectum. † Sed ſtatim quæro, ſi publicatæ ſunt
atteſtationes, non tamen lectæ, nec viſę, vtrum ſit præcluſa via
teſtium productioni? Quidam dicunt, quod attenditur ſcien-
tia, quia in ignorante non cadit ſubornatio, hoc nota. per Bern.
extra de teſtibus, c. conſtitutus. & in Spec. de teſtibus. §. ſatis vti-
liter. verſ. quid ſi publicę. & ita conſuluit Bartol. in conſil. quod
incipit, Super inquiſitione, &c. Contrarium tenet Ioannes An-
dr. in c. de teſtibus extra, de teſtibus. Dicas, quod aut publicatio
fuit facta in abſentia, & poteſt producere; aut in pręſentia, & tũc
non. Item dicas, quod ſi publicatio fuiſſet inutiliter facta, etiam
in pręſentia, dummodo non eſſent didicita teſtificata, non no-
ceret. Item ſi dolo Iudicis volentis ſupplantare probationes al-
terius partis. vt notat Ioannes Andr. extra, de teſtibus capitul.
fraternitatem. Item ſi atteſtationes eſſent caſu perditæ, vt nota.
Gulielmus. in l. veluti, ff. de edend. Quid ſi ſint didicita teſti-
ficata

ADDITIONES.

a Sed nunquid. Vide Bar. in l. quod ſi minor, §. ſi ſeruus. ff. de min.
b Inquiſitor. Vide no. Bal. in l. 1. ff. ad Turpil.
c Quia ſtatim. Vide Bald. in contrarium, in authentica, at qui ſemel, ſupra. de pro-
bat.
d Rite recepti. Vide Bart. & Bal. in auth. at qui ſemel, de prob.
e Indirecta. Vide gl. in cle. teſti. de teſtib.
f Vulnerauit. Facit quod no. Bar. in l. teſtium, ſup. de teſti.
g Ex quo. Bartol. ſtat cum canonic. in vtroque & Vide hic Baldum in l. eos, §. 1. ſup.
titul. 1. ſed poſito quod clem. teſtibus, ſit in vtroque forro ſeruanda, eſt dare re-
medium, quod poſſit examinari. de quo per Baldum in l. ampliorem, ſupra ti-
tul. 1.
h Dicit Butr. Vide Barto. & Doct. in auth. at qui ſemel, & ibi Ang. in princ. ſup. de p
batio.

ficata ſuper facto,ſed nõ ſuper qualitate,an ſuper qualitate poſ-
ſint produci teſtes: eſt enim qualitas quædam alteratio ſubiecti,
a & *a* ſine eo eſſe non poteſt,quia eſt quædam adiectio ? Reſpon-
deo,idem teſtes poſſunt addere,noui non. Vel dic, quod noui
deponans de ſubſtantia propter qualitatem, & per hoc appare-
bit eos totum ſcire,& tamen in puncto iuris non probant factũ,
ſed qualitatem. Sed an poterũt produci ſuper præſumptione ac-
cidentis,quæ probatur per locum a communiter accidentibus,
de qua non eſt teſtificatum: & dic quod ſic;quia pertinet ad cau
ſam,& non eſt idem teſtimonium,& vide quod no.in c.fi.in vlt.
b glo.de appellat.in Clemen. Pone, *b* minor reſtitutus eſt poſt di-
dicita teſtificata ad productionem nouorum teſtium, nunquid
reſtituitur maior, qui eadem teſtificata didicit? Videtur quod
17 non,quia † in minore nõ præſumit dolus:in maiore ſic Contra
c rium tenet Spec.*c* in tit.de dilat.§.videndum.verſi.in ſumma.&
dicit,quod reſtituitur reſpectu eorum,quæ minor de nouo pro-
bat per nouos teſtes, & ſic nouum contra nouum ; ſed veteres
non poſſunt infringere,nec reſtitutio minoris ſit maiori damno
ſa.Item ſi nil probat minor, non poteſt aduerſarius fundare te-
ſtes veteres per teſtes nouos. Modo ego quæro, nunquid lex
d noſtra habeat locum,quando appellatur ab interlucutoria:*d* di-
cit Decretalis,ꝙ non:vt in c.appellantis, de appellat.in Clem.&
ratio eſt,quia cauſæ non intentatæ in appellatione,remanent iu
riſdictione Iudicis a quo, vt ſup. de rebus. cred.l.generaliter,§.
ſi iudex. Et hoc verum de allegationibus,quæ in facto conſiſtũt:
e ſed allegationes,*e* quæ conſiſtunt in iure ſcriptio,nõ oportet ex
primere in libello, vt l. ornamentum, ff.de auro, & argen.leg.
f vnum ſcias,*f* ꝙ ſi iudex allegantem non curauit audire, quod ñ
probatum probare poterit,vt ſup.de mino.l.ait Prætor, §. quid
tamen,& eſt ratio,quia ſtetit p Iudicem, vt extra de appellat.c.
interpoſita.Item dictam Clemen.appellanti, intelligo veram,ni
ſi noua exceptio,vel allegatio oriatur ex facto aduerſarij;quia p
talem bene poteſt iuſtificari,& impugnari appellatio ab interlo-
cutoria,argu.ff.de pact.l.tale pactum.§.qui prouocauit,in ratio-
ne ſui, & argum. ff. de condict.fur.l.ſiue manifeſtus. §.tamdiu.
g Item non puto,*g* ꝙ dicta Decretalis habeat locum,quãdo eſt ta
lis interlocutoria,cuius grauamen non poſſit aliter reparari,vt ſi
Iudex interloquutus eſt aliquem torquendum,argum.ſup.eo.l.
ſi quis prouocatione. Et idem ſi appelletur a ſecundo decreto,
vel ab interlocutoria banni: quia eſt eadem finalis ratio, quæ in
18 diffinitiua;& idem in ſimilibus,vt l.illud,ad leg. Aquil. † Extra
h quærit *h* hic Cyn.nunquid in cauſa appellationis habeat locum
reconuentio?Et breuiter indiſtincte dico, quod non coram Iu-
dice ad quem; quia ſuper hoc non eſt delata iuriſdictio ad Iudi-
cem ad quem,cum ſit capitulum omnino nouum, ex veteri nõ
dependens,& de hoc eſt caſus legis noſtræ,præſertim ſi reus ap
pellat.Item ſi actor olim erat voluntarius,nũc neceſſarius ex vi
iniuriæ ſibi illatæ, & hoc etiam probatur;quia, vt eleganter no-
tat Ioan. Monac. in c. 1.de reſcrip.lib.6. etiam appellans poſito,
i quod ſit actor ordinarius,tñ *i* ſuſtinet partes defenſoris; ex quo
ſequitur,quod nõ tenetur reſpondere libello reconuentionis;&
K hoc patet euidenter,quia excommunicatus *K* appellat,quamuis
ſit actor in prima cauſa, & ſic ſuum agere nõ eſt actio,ſed quod
dam defendere ſe ab iniuria Iudicis. Quærit hic Cyn. cui ĩcum.
bat probatio in cauſa appellationis ? Dicas breuiter vno verbo,
ſecundum Cyn. quod ei,qui tenetur iuſtificare,vel impugnare
cauſas cauſæ,vt dixi ſ.de appel.l.hi,qui ad ciuilia,& no.ff.de reg.
iur.l.non videtur data,§.1.Et no.regulam, quæ ponitur ſup.qb.
non obſtat longi temp.præſcri.l.hæreditatis. vincere enim idem
l eſt,quod legibus,vel rationibus ſe reddere potiorẽ.Querit Cy.*l*
procurator produxit inſufficiens mandatum,repulſus appellat,
vtrum poterit iuſtificare appellationem producendo aliud man
datum ſufficiens?Cy.dicit ꝙ ſic,& forte non male;de iure ciuili
tamen tutius eſt tenere contrarium,quia caſus eſt in Clemẽ.ap-
pellanti.quia appellatio ab interlocutoria eſt (vt ita dixerim) ex
19 traordinaria,& ideo † temeritas partis non ſubleuatur remedio
appellationis, quia debet venire inſtructus ad cauſam, & iudex
20 non debet eſſe protector culparum. † Quærit Cy.nunquid *m* il-
m le,qui appellauit,poſſit recedere ab appellatione,inuito appella-
to ? Et dicit quod non,d.l.ſi poſt morrem,§.vlt.de contratab.
Non obſt.ſupra tit.1. l.ſi quis libellos, quia ibi hoc permittitur
propter errorem,vt ibi nota.ſecus ſi ex certa ſcientia.Item non
obſtat.ff.de min.l.ſi iudex,quia ibi ſpeciale fauore minoris.Item
ibi priuilegium vnius,hic vtriuſque;& ideo ibi claudicat iudiciũ
hic non, illud enim eſt, quia omne priuilegium de ſui natura
claudicat.

ADDITIONES.

a Subiecti &c. Ad quod tex.opt.in l.2.ff.de vſufr.& per Bar.in l.1.ad fi.eo. ti.& adde ad q.Bal.an qualitate non probata,poſſit rurſus inquiri ſine ea, in l.denunciaſſe, per Bar.in §.quid tamen l.ſi vxori.quam legit.cum d.l.denunciaſſe,in pen.q.ff.de adul.& Bal.in l.& ſi ſeuerior.ver.3.oppo.ad idem.C.de infa.& Barto.in l.ſenatus verſi.extra glo.quæro,ff.de accut.Sed quid ſi qualitas intentata libello non poſſit probari,quia tamen agendum non probanti,vide Bar.in l.diuus,ff.de re iud.

b Pone. Vide Bar.in l.1.§.nunciatio,ff.de operis noui nunc.

c And. Barb. Contrarium tenet Spec. Et de materia, an poſt didicita teſtificata poſſint produci teſtes, vide Bal.in c.1.§.ſi autem,in titu. quid ſit inueſt.in vſi.feud. & melius loquitur in c.1.§.item ſi vaſallus de contro.inueſt. & plenius in auth. atqui.ſemel,de prob.& l.eos,§.1.ſup.de app. Ang.in Authen.de teſt.§.quia vero,vide Bar.in l.1.§.nunciatio.de ope.noui nunc. Dom.de Rot.in no. deci.in 5.deciſio. quæ incip. Item per eadem motiua,vide tex.ſing.in c.ſeries,de teſt. ſecundum dominum Anto.quod quando producitur teſtis cum inſtrumento,poſt didicita admittitur,vide Ang.in præalleg.§.quia vero. Dicendum eſt, quod poſt didicita teſtificata admittitur probatio per inſtrumenta. Item in cauſa mutuali, vt in c.ſeries.præalleg. vide Innoc.in c.auditis,de in integ.reſtitu.vbi no.dicit quod ſi produxi teſtes excommunicatos,admittor poſt didicita teſtificatata. Item vide Bal. in l.ſi quis teſtibus,ſup.de teſtibus,ꝙ ſi contra appellationem per euidentiam facti admittor.& in l.ampliorem,ſup.de app.vbi ponit nouam,& inauditam cautelam,quam limita,& ibi notaui. Item niſi poſt didicita teſtificata fuiſſet obligatus.ita dicit Ang.in præalleg.§.quia vero,poſt vnam ſolutionem, & vide Bald.& Ang.in l.fi.alias pen.ff. quemadmo. teſt. ape.vbi ſi quis habuit extenſionem, & non originale, non prohibetur poſt producere teſtes quod limita,vt ibi per dom. Ioan. & vide Bal.in auth.ſed cum teſtator.ſup.ad leg. Falc.vbi no.dicit,quod ſi teſtes fuerunt examinati, non in figura iudicij, nec de veritate interrogati,ſed de conſcientia,poſſunt poſt didicita teſtificata alij teſtes produci. quod eſt not. dignum,an autem ſuper capitulis nouis, pendentibus tamen ex primis, poterunt noui teſtes produci in eadem inſtantia,vel in cauſa appellationis;dic quod non, ſed antiqui poſſunt repeti iſta fuit ſingular.theor.Inno.in c.fraternitatis, & c.per tuas,de teſtibus,ita refert Ang.in auth.at qui ſemel.ſup.de prob.quod bene not.tamen bene facit gloſ.fin.in auth.de teſti.§.quoniam vero.vbi poſt didicita teſtificata. Iudex ex officio poſt concluſum in cauſa, poterit repetere teſtes, an autem poſt concluſum in cauſa poterit pars petere deferri iuramentum, Angel. tenet, ꝙ non,ſupra de iureiur.l.generaliter,vide gloſ.ſing.& tex. l.officium,ff. de rei vend. & in præalleg.authen. at qui ſemel. an autem admittatur confeſſio partis. Dic, quod ſic ſuper nota. per Ioan. And. & Dom. Anton. in rub.de probat. Item dic, quod admittuntur teſtes reprobantes per aduerſarios, ad verificandum dicta eorum,ſecundum Inno.in cap.cum clamor,de teſtibus,& Ang.in præalleg. auth.at qui ſemel. Vide ibi Ang.& Bald.in locis in hoc principio alleg. vbi no.dicit, adde quod ſcribunt Mod. in rubrica de arbit & quæ ibi addidi. uide Bald. in authen.ſi quis in aliquo ſupra de eden.quod ſi partes conſenſerunt publicationi, ſi non fuerunt rite recepti,poſſunt iterum produci.allegat Inno.in cap.ſignificauit,de teſtibus vide Bald.in l.peremptorias,ſup.ſenten.reſcin.non poſſe,vbi præſumitur ſcire publicatis atteſtationibus,& quod ad euidentiam facti poſt didicita teſtificata additur probatio,vide Salyc.in l.produci ff. de teſtibus, Et adde, niſi conſuetudo diſponeret,quod publicatis atteſtationibus,poſſent teſtes produci.ita dicit Ioan. And.in ti.de executio.ſenten.§.dicto,uerſic.ſed nunquid publicatio. & c.fraternitatis,de teſtibus,& Dom.And.in cap.ſeries,& ibi Dom.meus de Imo. de teſtibus Item fallit in cauſa matrimoniali,ſecundum vnã lect.c.ſeries,præalleg. vide Bal. in l.fi.ff.de ſeru.vbi dixit,quod ſi pars inſtruxit teſtes, nihilominus poteſt poſtea producere alios teſtes,allegat Odoffred.de Senatuſconſ.Libon. Et dicit id notan. uide Ludo.Rom.in nu.322.ubi dicit, quod ualet conſuetudo ut recipiantur teſtes poſt publica atteſtatio.uide quæ dixi in cap.fraternitatis,& Bar.conſ.232. ubi loquitur,ſi Iudex poteſt repetere teſtes poſt publicatum proceſſum. Item ſi poteſt teſtes producere ex officio ſuo, uide Bart.conſ.254.incipiente, ſuper inquiſitione, ubi pulchre loquitur.

d Ab interlocutoria, Vide per Bar.in l.3.ff.de appellat. recipien. & uide infra.

e Sed allegationes, Vide Bal.in l.minoribus,ſup.de his,qui.ut indig.

f Vnum ſcias. Vide Bar.in l.3.ff.de appel.recip.

g Item non puto, Vide quæ no.Bal.in l.generaliter,§.1.ſup. de rebus,cred.& in l.hi, qui ad ciuilia,ſupra tit.1.

h Extra quærit,uide Bart.in authen.& conſequenter,& ibi dixi,ſup.de ſen.& interlo.omn iud.

i Tamen,uide Bald.in l.fi.ſup.de fideicommiſſ.liber.& in l.1.ſup.de fur.

K Excommunicatus,uide c.cum inter,& c.ſignificauerunt,extra de excep.

l Andrea.Barbat. Quærit Cyn.Pro clemen.appellanti,uide Ludo.in ſuis no.notabili 200.

m Nunquid,uide Bart.in l.ſi quis,hic alleg.

LEX V.

1 *Actus dantur quatuor ad petendos apoſtolos.*
2 *Appellationis exercendæ tempus qualiter ſit conſiderandum.*
3 *Dies fatales quare dicuntur.*
4 *Caſus fortuiti enumerari non poſſunt.*
5 *Caſus euentus dicitur ſine intentione.*
6 *Fortuna dicitur bellum inuiſibile, & ictus, qui prius ſentitur quam ſciatur.*

Cum anterioribus. Ad euidẽtiam nota, quod in l.2.ſ.e.pro varietate iudicum varia tempora ſtatuuntur ad appellationem inchoandam: ſed hodie per hanc legem ſtatuuntur varia tempora pro varietate locorum,ex qbus appellatur ad principis auditorum. hoc dicit vſque ad §.in his. Diuiditur in tres partes, in prima loquitur de tempore appellationis incohandæ,ideſt initiandæ, vſque ad §.in his,& ibi loquitur de tempore appellationis introducendæ vſque ad §.ſi tamen.ibi.de tempore appel. exercendæ. vſque in fi.& cum iſta vltima parte iunguntur omnes auth.h.d.ſm Iacob.Butrig. Cuius verba. ſup. titul. 1.l. in offerendis. hæc ſunt.
1 † Nota quatuor actus, primus petendorum apoſtolorum, & ad eos petendos dantur 30.dies, vt l.iudicibus.& ſi non petit, litem deſerere videtur, vt l.quoniam. Secundus,quãdo habet Apoſtolos.conſidera tres actus,vnum ſcilicet deferendorum apoſtolorum iudici appellat. & iſtud tempus eſt in arbitrio Iudicis, vt l.præſes.& ſi infra hoc tempus ſibi datum non præſentauit, non videtur ſibi pęna ſtatuta. Sed poſſes dicere,quod videtur litẽ deſerere.

deſerere, vt d.l.qm̃ poſtq̃ autem apoſtolos præſentauit, debet ne
gotium iudici intimare,& debet ipſum informare, vt videat an
velit recipere appellationem, an non; & quando velit inchoare,
& de hoc tempore loquitur l.in offerendis,& l.nemo. poſtquam
autem Iudex deliberauit eam recipere, eſt inchoandum tempus
appellat.& de hoc loquitur l.tempora, ſm̃ But. quod not. conſi-
a dera, *a* ꝙ appellatio habet plures partes: ſicut per ſimilitudinem,
via longa habet principium, medium, & finem vt s̃.eod.l. nemo.
prima igitur pars eſt fundamenti, ſcilicet ꝙ appellatur intta 10.
dies vt in auth. hodie, s̃.tit. 1.l.iudicib. Secunda pars eſt, ꝙ Apoſto
b li petuntur intra 30. dies, s̃.tit. 1.l.iudicib. Tertia *b* pars eſt, ꝙ ĩtra
terminum a Iudice ſtatutum, appellans compareat cum apoſto
lis, & appellationem ſuam proſequatur intra tempus moderan-
dum per iudicem a quo. s̃.tit. 1.l.præſes. & iſtud tempus non eſt
a lege diffinitum, nec etiam in iure eſt expreſſa pœna. Doct. ta-
men communiter tenent, & intelligunt, ꝙ pena contumacis ſit,
quia vr̃ appellationi renunciare. facit qđ no.ff.de inoff.teſta.l. Pa-
pin.§.ſi quis. ſicut.n.tp̃s iuris eſt fatale, ita tẽpus a iudice ſupplet̃,
vbi deficit lex: quia iudicis authoritas eſt viua vox legis, vt ff. de
iuſt.& iu.l.nã & ipſum. Et qa, ꝙ expreſſa, & ſpecifica legis autho-
ritate fit, ab ipſa lege fieri videtur, vt ſup. de veteri iu.enucle.l.j. §.
omnino. vnde cum lex det iudici ſpecialiter, & expreſſe hanc po
teſtatem, verbum iudicis eſt verbum legis arg.ff. de dam.infe.l.
4.§.duas. Quarta pars appel. eſt offerre libellum coram iudice ad
quem. & facere aduerſarium citari ſi compareat, fundat cauſam
ſuam per libellum, & litis conteſt. ſi vero non compareat, faciat
ad cautelam eum pronunciari contumacem, & litem haberi ꝑ
cont. iſte.n. eſt ingreſſus appellatorij iudicij. q̃ aũt præceſſerunt, p̃
ludia ſunt, licet neceſſaria, vt j̃.ea.l.§.illud, & no. in Auth. in me-
dio litis non fieri ſacras formas. §.fi. Quinta pars eſt ipſa proſecu
tio, ponendo articulos, probando. & cætera faciendo, quæ meri-
ta talium cauſarum requirunt vſque ad concluſionem cauſę in
cluſiue, & vſque ad ſententiam excluſiue. Vltima pars eſt ipſa
ſentẽtia diffinitiua, quę eſt ipſius cauſæ terminus, vt l.eos. in prin,
2 s̃. tit. 1. † Sed dubitatur omiſſis perplexitatibus legum Codicis.
quid eſt hodie ſentiendum de toto tempore exercendæ appel-
lationis: & hoc poteſt conſiderari tripliciter, vno modo quo ad
eius initium, quando incipit currere, ſecundo quantum ad eius
ſpatium, quantum ſit? tertio, quãtum ad eius terminum. Redeo
c ad *c* primum, & dicunt quidam, ꝙ tempus appellationis exercẽ-
dæ incipit curſum ſuum ex tempore, quo ipſa appellatio eſt re-
cepta per Iudicem ad quem. Alij, quod a tempore appellationis
incohatæ per citationem aduerſarij; alij quod a tempore appel-
lationis factæ ſeu interpoſitæ, & hæc vera; hoc addito, quod vbi
dicunt, quod a tempore, debent dicere a die, alias a tempore ap-
pellationis interpoſitæ, & ſic non fit computatio de momento
ad momentum: nam Papa ita declarat in c. ſicut appellatione, de
appel. in Clement. Alij dicunt, quod poſt appellationem inter-
poſitam dantur duo menſes ad intimandum & introducẽdum
eam, inter quos duos menſes pars debet introduxiſſe, & poſt il-
los duos menſes incipit tempus proſequendæ appellationis, &
non ante, vt in auth. de iudicibus. §. appellationes. colla. 6. & ibi
d glo. tenent hanc opinio. & videtur opin. ſatis ęqua, quod *d* dan-
tur iſti duo menſes ad deliberandum ſuper appellatione intro-
ducenda, & diſputanda quo ad ipſius radices: licet enim tempo-
ra dilationum ſint arctanda tamen tempora dilationum nõ sũt
eneruanda, arg. in l. 1.ff.de iure deliberand. & hanc opinio. tenẽt
Pe.& Gui. Alij dicunt, quod in d.l.§.appellationes. ponitur caſus
ſpecialis, quãdo appellatur a pedaneis iudicibus delegatis a prin-
cipe. ratio tamen ſpecialitatis nõ poteſt aſſignari: quia eſt ius me
re poſitiuum, vt ff. de leg.l.non omnium, & l.proſpexit, ff. qui &
a quibus. Tu dic, quod ſtandum eſt prædictæ decretali. ratio,
quia Papa poteſt iuris ciuilis dubia determinara in vtroque fo-
ro, cum poſſit vices Imperatoris ſupplere, vt in c.paſtoralis, de re
iud. in Clemen. Nec obſtat, quod dictum eſt tempore delibe-
randi. quia non inuenitur lege cautum, quod ad deliberandum
detur terminus niſi decem dierum, qui dantur ad appellãdum.
Vnum aduerte & pondera, quod glo. dictæ Clement. dicit tem-
pus proſequendę appellationis non confundi cum alio tempo-
re, licet ſecus ſit in tempore petendorum apoſtolorum. ſed intẽ
tio gl. eſt, quod tempus proſequendæ, appellationis non confun
datur cum tempore interponendę, ſed bene confunditur cum
tẽpore apoſtolorum, ſaltem cum xx. diebus ex ipſis, ſicut patet,
quia currit ex tempore appellationis interpoſitæ, & ita firmiter
teneas. ſed illud non eſt obliuioni tradendum, quod licet quan-
docunque incipiat actus, incipiat aurora illius actus, vt ſup. de te
e ſtib.l.cum antiquitas. tamen vbi ponitur dictio ſeparatiua, *e* ex, a,
vel, ab, ſpatium quoddam cedit eius lucro, cui adijciet̃. ita lauda
biliter dicit glo. in dicta clemen. in princip. glo. magnæ, quod no.
f Ex quo determinatur, *f* quod ſi ſtatutum dicit, quod concordia
debeat fieri infra octo dies a die inchoati ꝓceſſus; vtrum valeat
facta tali die? & dico quod ſic: quia cedit lucro eius, cui fit, per il-
lam ſingularem glo. de alijs autem temporibus ſucceſſiuis vſq;
ad vltimũ vite ſpiritum ipſius appellationis, dictum eſt in auth.

3 ei qui.& ideo non repeto.† Modo reſtat quærere, quare dicun-
tur dies fatales? & conſidera, ꝙ quædam ex tempore habent cau
ſam eſſentiæ, vt vſucapio: quædam reſolutionem, & interitum,
vt appellatio. ideo autem dicuntur fatales, quia ex negligẽtia ſu
peruenit mors. tempora autem idem eſt dictum, quod ſpatia tẽ-
porum, vt l. ſi cum in annos. §. pen. ff. quib. modis vſusfr. amit. in
glo. metam, & formam habentia quæ & ſi ſemper fluendo cor-
ruant, tamen eorum vltima vitæ ſors dicitur fatum per ſimilitu-
dinem: ſicut enim ſuperi (qui fata dicuntur) rebus naturalibꝰ di
ſtribuunt tempus durationis, & interitus, ſic leges faciunt, quod
enim dat primum eſſe, dat durationem eſſe, de modo autẽ iſto
rum fatalium non eſt amplius diſputandum. Et eſt ſciendum, ꝙ
antiqui de vnoquoque fatali accipiebant vltimam diem, quam
appellabant fatalem diem: & erant quinque dies fatales, in qui-
bus diebus oportebat appellatores ſuam appellationem, exerce
re, ſecundum quoſdam, & iſti dies non poterant coniungi. Sed
hodie coniungi poſſunt, vt hic. Per iſtam literam fundatur vna
practica Spec. in Spe. de dila. §. fi. verſi. pen. qui vtitur his verbis.
hoc autem tu Iudex ſemper obſerua, vt adueniente die termini
aſſignati facias legi termini aſſignationem, vt ſcias ſuper quo,
& ad quid fuerit procedendum. multos enim errores ex hoc
contingere vidi, & bene dicit, quia caſus eſt hic, licet non alle.
4 † Not. text. ibi, nec dici, nec enumerari quod caſus fortuiti enu-
merari non poſſunt, & forte dęmones interdum ſunt factores
infœlicium dierum, qui hunc inferiorem aerem quaſi carcerẽ
acceperunt; qui quantum ad cœlum dicitur infernus, ſicut dicit
epiſtola Iacobi. & vide, quod no. in l. pen. ff. de regu. iuris. Et not.
g ꝙ *g* caſus prolatus cum adiectiue, fortuitus, ſignificat quicquid
5 imprudentib. accidit. l. cum duobus, §. damna. ff. pro ſoc. † ſed ſe-
cundum Ariſto. fortuna conſiſtit ex intentione, vt ſi quis vadat
ad bellum, & vincat, vel ſuccumbat. Sed caſus eſt euentus ſine ĩ
tentione; vt ſi quis fodiat hortum, & inueniat theſaurum 2. Phy
ſicorum. In text. ibi, errore calculi. not. ꝙ impedimentum erro-
ris dierum nocet erranti. facit ſupra. de teſt. l. ambiguitatem. per
Cyn. & ideo regiſttandi, ſi non ſunt legitime regiſtrati, imputent
ſibi, ſi volunt ex regiſtratione conſequi commodum; & econ-
h uerſo banniti *h* non ſentiunt incommoda; ſi bannum non eſt le
gitime regiſtratum, vel non debito tempore. Item no. ꝙ ille, qui
errat in calculo dierum, ſibi imputet. Et ſic no. ꝙ banniti, quib.
certus terminus eſt aſſignatus, debent habere diligentiam, ne ter
6 minus labatur, quia poſtea fruſtra remediũ intentaretur. † No-
ta, ibi, inſidias fortunę, i. fortuito homini inſidiari, fortuna eſt in-
uiſibile bellum, & ictus, qui prius ſentitur, quã ſciatur, de verb.
oblig. l. inter ſtipulantem, §. ſacram, cum ſimi. Vnde alibi dicit
lex, ꝙ eſt difficile iugiter, & in pace poſſidere, l. corruptionem, de
i vſufr. eſt autem fortuna paſſiua *i* idem quod caſus, aut infęlicitas
ab incerto nominis authore procedens, & rerum humanarum
infœlix mutatio, & tranſmutatio tacita rerum caducarũ; & vo-
catus vis diuina actiue, vt l. fluminum, §. Seruius, ff. de dam. infe
cto. & ideo humana cęcitas, & imprudentia, de ea lachrimoſe
cõqueritur, ſed perperam; quia querulas voces ĩ exorabilis cau
ſa non audit. Nota text. ibi. in ſuo robore, per hunc text. dicunt
K Aduocati, *K* quod quando lex vtitur his verbis, nullum robur
dat, ſed admittit id, quod erat. Iacob. But.

ADDITIONES.

a Conſidera. Vide Bar. in l. 2. ff. de furt.
b Tertio. Vide Bal. in l. Præſes, hic alleg.
c Redeo ad. vide Bal. in auth. ſi tamen, ſup. eod.
d Aequa quod. Facit ad no. in l. appellatione. ſup. tit. 1. & vide quod inf.
e Dictio ſeparatiua. Vide Bal. in l. a caligato. ſup. de nup. & in l. eos. §. ſin autem, ti. 1.
f A.B. Ex quo determinatur. No. ſing. gl. quod ſi concordia debet. fieri ĩtra octo dies
a tempore inchoati proceſſus: ſi fit illa die, valet.
P.D. Et hoc ſiue, propria, ſiue procura. ad appellationis proſecutionem conſtituit
vt per Spe. in tit. de appe. §. nunc videtur. ver. quid ſi pars. Et ibidem an aduerſus
procuratoris negligentiam, aut non proſequendo dolum reſtituatur dominus ip-
ſe, aut excuſetur. Et adde Philip. Fran. in capitu. ex ratione, de app. vbi per Abb.
qui dicunt non excuſari, nec reſtitui, niſi in ſubſidium ob procuratoris inopiam.
quam limitationem tradit etiam Card. in Cle. ſicut, eo. ti.
g Et no. quod. Vide Bal. in l. quæ fortuitis, ſup. de pign. actio.
h Banniti. Vide Bal. in l. ambiguitatem, hic alleg.
i Paſſiua. Vide per Bal. in l. ſi is, qui in aliena. §. 1. vbi eſt tex. ff. de acq. rer. do.
K Aduocati. Vide Ang. in l. omnes, ſup. de præſc. 30. anno.

1 *Teſtamentum inſinuari non poteſt niſi ſit petita caſſatio.*
2 *Priuilegium Iudicis ad quem quare dicatur.*
3 *Cauſa cognita aliquid ferri poteſt, altera parte petente, & altera per con-
tumaciam abſente.*
4 *Pactum, quod a ſtatuto inter ciues appellari non poſſit, quare non valet.*

a **§. Illud.** *a* Hic dicitur, quod exordium imponitur cauſæ
ap. vna tantum parte pręſente. dummodo ĩteue
1 niat citatio. † Et not. valde iſtud verbum gloſſ. ad quæſtio. ſta-
tuti

ADDITIO.

a A.B. illud Et vide gl. ſing. l. ſciendum, §. qui fundum, ff. qui ſatiſd. co. ſecundũ Ang.
qui limitat hunc. §. j.

a tuti a dicentis teſtamentum inſinuari non poſſe, niſi ſit petita
caſſatio:quæ non dicitur poſtulata,nec exordium accepiſſe, niſi
b interueniat partis citatio,quod tene menti. Secundo no.b ꝙ ſpe
ciale eſt priuilegium Iudicis, ad quem poſſe diffinire cauſam ap
2 pellationis, lite non conteſtata. † Sed quero, quare hic dicitur
priuilegium Iudicis ad quem : nam imo debuit dicere priuilegium cauſæ,vel litigatorum? Reſp. ideo dicitur priuilegium Iudicis,propter hanc exuberantem authoritatem,quam habet iu-
c dex in cauſa appell. Sed ſtatim c quæro,quid in cauſa nullitatis?
Reſpon.aut mouetur ſeorſum,aut incidenter,& coniunctim cũ appellatione.primo caſu non poteſt ferri diffinitiua, lite non cõteſt.quia nullo iure hoc cauetur,ſecundo caſu indubitanter dico procedi poſſe.Sed dic,quod aut actor dicit ſententiam nullã, aut reus.primo caſu,aut abeſt actor, & poteſt ferri diffinitiua lite non conteſt.vt in auth.qui ſemel, abbreuiatis dilationibus illius auth.propter naturam cauſæ,aut reus abeſt, & idem ſecun-
d dum Iacob.Butr.quia aliter non poteſt eſſe conſultum actori,d
cum cauſa nullitatis non ſit de debito cauſæ, ſed ſit de proceſſibus,ſecundo caſu idem per omnia poteſt dici: & ſic concludendo propter naturam cauſæ,& æquitatem officij Iudicis intentati,dici poteſt,ꝙ quamuis parte abſente, poſſit tamen ferri diffinitiua lite non conteſtata, ſicut fertur ſuper reſtitutione in integr. de cuius iuſtitia Iudicis appareat, vt ff.de auth.tu.l.defendente.
3 † No.tamen aliquid ferri cauſa cognita, altera parte petente, altera tamen per contumaciam abſente,ff.de fideic. lib.l.cum vero,§.ſubuentum. ſecundo caſu indubitanter dico procedi poſſe altera parte abſente,& lite non conteſta.quia incidentia ſapiunt eandem naturam,ut l. 1.ſup.qui,& aduer.quos. No.literam ibi,
e dum dicit,& tarditatem e Iudicis in querelam deducere,ꝙ a tar
f ditate f Iudicis appellari non poteſt,ſed debet adiri ſuperior per ſimplicem querelam, quia differre proprie non eſt grauare, ſed arg.contra de l.quoniam in prioribus ſupra, de inoffi.teſtam. & in cap.1.de milite vaſallo, qui contum.eſt coll.10. Sed nunquid iſta tarditas coram ordinario poteſt in querelam deduci? dic vt in auth.qua in prouincia,in fi.& ibi per Cyn.ſup.vbi de crim.agi
4 opor.vbi omnino vide quod nota.† Quæro, cum ſtatutum inter
ciues habeat vim pacti,quare valet pactum, quod appellari non poſſit,& ſtatutum non valet? dicit Innocentius,ꝙ per pactũ non derogatur iuriſdictioni ſuperioris,cum in ſe habeat cognoſcere de pacto,extra,de iureiur.c.venientes,per Innocentium.quid ergo ſi ciues facerent pactum ſingulariter vniuerſi de non appellando, an hoc modo poſſit fieri per ſyndicum vniuerſorum notario recipienti pro omnibus, & ſingulis, quorum pro tempore intererit.cogita.

1 *Pactum,quod in cauſa appellationis procedatur abſque libello, an valeat.*
2 *Pactum valet ne vllo tempore præſcribatur.*
3 *Appellationi renuncians ſimpliciter,an a grauamine renunciare videatur.*
4 *Procurator an poſſit renunciare appellationi.*
5 *Appellatio per ſtatutum ciuitatis,an remoueri poſſit.*

§.Si autem partes.

Iſte tex.valde not. Not. ergo,ꝙ valet pactũ cum ſcriptura,vel ſine,quod neutri parti ſit licitum appellare,vel fatalia tempora obſeruare.Ex hoc apparet,ꝙ iuri appellandi poteſt de-
a rogari per pactum.Quid in ſimplici renunciatione? a Quidam dicunt non valere. Alij dicunt,quod valet.verius eſt,ſi fiat in iudicio,vt s.de pact.l.poſtquam liti,gl.de rep.hæred. l. ſicut. dicit, ꝙ renunciatio,quę valet in iudicio,valet extra iudicium:pactũ autem valet, ſiue fiat in iudicio, ſiue extra. & hoc eſt valde nota.
1 † Per iſtum b §.videtur dicendum,quod valet pactum, quod in
b cauſa appellationis procedatur abſque libello,& abſque li.cont. & etiam vtraque parte præſente hoc tangitur in Specul.de libel.
2 concep.§.vtrum,verſ.arg.tamen contra. † Item allegatur c per
c Roffred.ꝙ valet pactum ne vllo tempore pręſcribatur. ad idem de ædil.edicto.l.quod ſi nolit,§.ſi quid.ſed Dom.Cyn. reſpõdet quod ibi loquitur in præſcriptione deducta in defectum promiſſionis hominis:ſecus in præſcriptione 30.ann.quia præſcribatur contractui informato a pacto,ergo & ipſi pacto.de hoc per Cy. ſup.eo.in auth.ei qui,in fi.per Dyn.in leg.nemo poteſt,ff.de leg.j.
d Item non valet pactum,ne præſcribatur inſtantię d lapſu triennij,vt ſup.de iud.l.properandum,in prin.etiam in cauſa appellationis,vt ſit litium finis; ſed vſque ad triennium bene valet pactum,& ita debet intelligi §. iſte. pone, ꝙ accepi a te mutuum, pacto appoſito,ꝙ ſi contingat me condemnari, appellare non poſſim:an valeat hoc pactum? Reſpon.ſic,vt hic:niſi tu dicas, ꝙ iſte caſus non continetur in litera,quia iſtud pactum claudicat. litera enim dicit,nemini parti,nõ autem dicit alteri parti.primũ verius,qa ita allegatur iſte tex.vbiq; vt ff.de pac.l.inter.s.de pact. l.ſi quis in conſcribendo,ff.de poſtul.l.quos prohibet & hoc expreſſe dicit litera ſequẽs,dum ſubdit, legum enim auſteritatem. &c.ideſt rigorem volumus per pactum litigãtium mitigari. per
e iſtam etiam e notabilem literam dico,ꝙ tempus exercendę appellationis poteſt augeri,& minui per pactum.Opponitur,quod
f non poſſit renunciari f appellationi, vt ff. de appellat. non tantum.Solut.ibi in criminali,hic in ciuili,vt not. ff. de pact. leg. pactum inter.& l.ius publicum.Idem ĩ cauſa ſtatus,quod in criminali:quia quis inuitus defendi poteſt,& appellationi renunciare non poteſt,vt l.2.& 3.ff.de liber.cau.niſi tacite patiendo labi tempus appellandi:nam tacitum pactum curſu temporis roboratũ plus operatur quam expreſſum,argum.ff.ad Trebellianum l.facta,§.ſi quis bonorum.& hoc propter authoritatem pręſcriptionis quam a lege aſſumit.Extra opponitur, ſi renũciatur appellationi,ergo datur iudici a quo materia delinquendi.Solutio.ne
g go hoc.g Nam hoc factum nõ prodeſt iudici, quin faciat litem
5 ſuam.† Modo quero,nunquid ille, qui renunciat appellationi ſimpliciterr,ſub hoc videatur includere appellationẽ a grauamine.Dicunt quidam,ꝙ non videtur cogitatum,niſi de deciſione cauſę.

ADDITIONES.

a Statuti.Vide Bal.in l.1.in prin.de lit.conteſt.ſup. & in l.1. in fi.quando libel.prin. da.& facit ad no.per Bar.in l.in hac,de don.infra.

b A.B.Secundo no.Et facit ad q.cauetur quod intra 10. dies appelletur, & intra 20. mittatur nuncius,qui proſequatur appel.alias non audiatur modo appellans intra 10.dies,mittit nuncium intra 10.& offert libellum,non tamen fecit citari partem an amplius audiatur? Ang.per hanc glo.in Auth.de iud.§.appellatio. de facto determinauit,quod non:quia licet libellus ſit de actis,ut ca.quoniam contra falſam, de prob.non tamen eſt de proceſ.ante citationem partis,tu uide gl. ſing.ſecũdum Bal.l.1.ff.de in ius voc.

c Sed ſtatim. Vide quæ dixi in l.1.in 20.q.ſup.de lit.conteſta.& Bald.in l.ab eo ſup. quomodo,& quando iud.

a Sed ſtatim.An in appel.requiratur lit.conteſt.vide Arch.in c.1.de iur.cal.lib.6.Spe. in tit.de lit.conte.§.nunc dicendum,ver.nunquid in cauſa appe.vbi refert ita prenunciaſſe, & vide elegantem deciſionem apud do.de Rota, in 4.dec.in deciſ.nouis.& an quando petitur reſtitutio in integrum requiratur lit.conteſt. uide Do.de Rota,in dec.no.in 8.deciſ.vide c.per tuas,de appel.declaratur iſte text. & vide ibi Bal.Pondera quis hic dicitur priuilegium iudicis,ergo ille tex.ſeruatur in ſuo foro. pondera bene,quia nemo aduertit.

d Actori.Bar.in auth.ſi omnes,ſup.ſi mi.ſe ab hæred.abſtin.

e An.B.Et tarditatem. Nota,ꝙ a tarditate Iud.non poteſt appellari,vide tex.de iſta tarditate in c.cauſam quæ,de reſcrip.& in c.ex conqueſtione, de reſtit.ſpolia.uer. ob hoc,vt a neglecta iuſtitia:quia Epiſcopus reſtituere negligebat. dicit D.Cardi. quod appellauit.alleg. Auth.vt differ.Iudic.per totum,& Bar.in l.quamuis,de dona.inter vir.& uxor.vbi dicit,quod de hoc miſit nuncium ad Papam.Et ſic notab. dicit,quod appellauit,uide Bal.in l.ſed & ſi per prætorem,§.ait prætor,ff.ex quib. cauſ.maio.vbi dicit,quod remittitur ad ſuperiorem,vide tex. & Bal.in c.per tuas, de reſtit.uide c.qualiter, de iudi.ubi do. Petr.colligit, quod propter negligentiam iudicis recurritur ad ſuperiorem,nec appellatur.alleg.l.properandum.C.de iud.& c.fi.de tranſact.vide gl.in c.1.de mut.pet.quæ dicit,quod a negligentia Iudicis appellatur.Pondera tex.in d.c.ex conquæſtione,quia ille dicit,ob hoc miſit nunciũ, quod ſi non appellauit,illud ideo fuit,quia peruertebant ordinem iuris, ut ibi. & etiam pondera,quia in caſu d.c.ex conquæſtione,grauamen inducebatur ſibi. vide Do.Card.in c.cum ſit,de foro comp.ubi dicit,quod appellauit, uide quæ ibi dixi,& Hoſt.in c.dilecto,de appel.ubi dicit,quando proponitur exceptio coram Iudice,quod illa oppoſitio non procedit ad vlteriora : nec expreſſe nec tacite eã admittit,ſed citat ad audiendum ſuam uoluntatem. poſtea etiam alium terminum dat,&c.vt ibi deciditur,quod appellabitur, & ſic negligentia appellabitur, vide c.1.de excep.

f A tarditate.Qualiter ſuccurratur contra tarditatem Iudicis. vide Bal.in l.fin.ſup. de ſenten.& interlocut.omnium Iudicum, & in l. ſed & ſi per prætorem, §.ait,ff. quib.ex cau.maior.limita,niſi ter fuerit requiſitus,ut pronunciet, ſecundum Ioannem And.in cap.dilecto.extra,de appellat.& Abb.in cap.ex parte,lo vltimo,eod. titu.

ADDITIONES.

a Renunciatione. Vide gl.Bart.& Doct.in l.1.§.ſi quis ante. alias in gl. & pro intelligentia & limitatione,vide Anto.de Butr.in cap.paſtoralis, in princ.extra,de appellat.

b And.Barb.Renunciatione.Nota quod renunciatio,quæ valet in iudicio,valet extra iudicium:ſed multum obſtat,quia in iudicio valet ſine cauſa,vt eſt glo.ſing.in rub.de interrog.act.& textus ſecundum Baldum,in l.ſi eum,§. fina.ff. ſi quis cau. & l.ſicut ſupra de rep.tamen extraiudicialis non tenet l.2. §.circa cum ſimilibus. de do.excep.& vide bo.tex.l. quidam in iure.ff. de donat.l. voluit, §. quod ait. de interr.a ..

c And.Barb.Per iſtum, Nota, quod pactum, quod procedatur abſque libello in appellatione vtraque parte præſente.vide remiſſiones, quas dedi in auth. offeratur, de lit.conteſt.ad Bar.

d And.Barb.Item allegatur.An valeat pactum,quod nullo tẽpore præſcribatur vide Bar.in l.nemo poteſt.de leg.1.Nota non valere pactum ne præſcribatur inſtantię per triennium.ſi tamen apponitur iuramentum,tenet,ita ſingulariter dicit Bart. in l.ſi quis pro eo.ff.de fideiuſſor. Dominus meus tenet contra. in ca.cum contingat,de iureiur.per iuramentum & alijs modis,vide Bar.in l.properandum,vbi dedi remiſſiones,ſup.de iud.

e Inſtantiæ. Bart. hic contra, vide per Doct. in auth. ſi tamen, ſup.eo.& quod dicit Bal.quid in tempore appellandi,vide in Auth.hodie.ſup.tit.1.

f And.Barb.Per iſtam etiam.No.tempus exercendæ appellationis poſſe alterari,vide Bar.in l.2.ff.de iud.& ibi dedi remiſſiones ad Bald.

g Renunciari.Vide Bal.in l.fi.ſupra de neg. geſt.& Bart. in l.addictos, ſup.de appel. & in l.qui vltimo,ff.de pœn.& Moder.in d.l.1.§.1.in prin.ff.a quibus appel. non licet.

And.Barb.Nego hoc Pondera bene iſtud dictum Bal. dicentis,quod licet quis renunciet appell.tamen hoc pacto non prodeſt Iudici,quin faciat litem ſuam.vide Bald.in c.ſæpe, de appell. idem tenet Ange.in l.1.ff. de appel. in lect. noua. alleg. Bald.ſed vide Bal.qui tenet contrarium,in cap.1.§.iudices, de pa.iuram.firm.per Do Abb.in c.paſtoralis,§.quia vero,de off.dele.vide Bald.in ti.de appellat.& per Inn.vbi ſing.loquitur,& alleg.l.cum antea.C.de arb.& ita conſului.& alleg.Ang. in conſ.30.vbi ſing.vide in conſil.apud Lucam.

cauſæ. Tu dic, quod generalis renunciatio in omnibus nocet, ff.
4 a quib. appel. non licet. leg. 1. §. ſi quis. † Sed nunquid *a* procura-
a tor poſſit renunciare appellationi? Reſpon. non, quia iſtud renũ-
ciare eſt donare, quia procurator non debet facere contra man-
datum vt ff. de pact. l. ſed & ſi tantum. idem in prælatis eccleſiarũ
qui tenent medium inter ſimplicem procuratorem, & dominũ,
& vide quod not. in l. ſi quis dolo, ff. ſi quis omiſ. cau. teſta. Ex-
5 tra † quæro, *b* nũquid per ſtatutum ciuitatis poſſit remoueri ap-
b pellatio? Tex. videtur, quod non, extra de iureiur. cap. venientes.
Contrarium determinat hic Rayn. quia in preiudicium ipſorũ
ſtatuentium tale ſtatutum valet, ſicut valeret pactum, vt ff. de le-
gi. l. ſed ad ea. & ff. de oper. noui nunciat. l. j. §. inde quæritur. verſi.
quid enim. item ſtatutum poteſt aggrauare ſuos ſubditos, & a
grauamine ſtatuti non poteſt appellari, vt. l. fin. ff. de appella. reci.
item qa nos ſumus in re familiari, ſuper qua eſt vniuerſis, & ſin-
gulis licitum paciſci. & videtur expreſſum ff. de decret. ab ord. fa.
l. fi. in fi. quia non intereſt ſuperioris, ex quo illi quorum principa
liter intereſt, lites hoc modo ſopire volunt: & hoc verum, niſi
fuerit expreſſe in derogationem ſuperioris. Nam ſi ciues face-
rent tale ſtatutum, quod appellaretur ad quoſdam municipales
magiſtratus, & non ad Principem, iſtud ſtatutum tanquam am-
bitioſum, & ſapiens iniuriam Principis, ipſo iure non valeret, vt
d. c. venientes, & arg. extra, de conſt. c. eccleſia ſanctæ Mariæ. Bar.
c *autem c* tenet indiſtincte tale ſtatutum nõ valere, quia princeps
denegat hanc iuriſdictionem ſtatuendi populis, vel vniuerſitati
bus, & ratio eſt, quam dixi in princ. huius §. poteſt & aſſignari a-
lia ratio: quia iſtæ cauſæ appelationis ſunt mixti Imperij, ſuper
quo de iure communi non poſſunt populi ſtatuere; quia non ha
bent mixtum Imperium, quinimo in capitalibus cauſæ appella-
tionum ſunt meri Imperij, quod ſolum eſt apud ipſum fontem
ideſt, apud ipſum Prĩcipem, & eius membra: ſicut ſunt præſides
prouinciarum, & ſimiles, vnde Papa in d. c. venientes, nihil diſpo
nit iuri contrarium, licet practica communis illud c. non obſer-
uet in foro Iuſtiniani, ſaltem in ciuitatibus, quæ ex pace Conſtã
tiæ conſuetudine, vel priuilegio, mero & mixto Imperio potiũt,
d vt no. in auth de defenſ. ciui. §. nulli certe. & ſi ſtatutum *d* valeret
non tamẽ eſſet præcluſa via alterius recurſus ſiue ſupplicationis
adde quod dixi ſup. tit. 1. l. ſi appellationem, & ibi de hoc Cy. ibi
omnino vide Bart.

ADDITIONES.

a Sed nunquid vide Ang. & Do. in l. 1. §. 1. ff. a qui. appellat. non licet, & in l. ab execu
tore, §. fi. ff. de appel.
And. Barb. Sed nunquid procurator poterit renunciare appel. Vide Bar. in l. 1. §. ſi
proc. ff. ſi quis ius dicen. non ob. vbi videtur tenere, quod ſic. tu vide ibi Do. Bald.
qui contradicit.
b Extra quæro. vide Bal. in l. pen. ſup. com. vel epiſt. & ibi, an valeat ſtatutum abbre-
uians tempus appella. & adde, quod ciuitas poteſt facere ſtatutum, quod in cauſis
ſuis, ſcilicet reipub. procedatur appel. remota, ſecundum Bald. in l. fi. inf. quo ap-
pell. non reci. & adde etiam, ꝙ non valeat conſuetudo tollens appell. in l. 2. infra
quæ ſit longa conſuet.
Extra quæro. An ſtatuto ciuitatis poterit tolli appell. vide Io. And. in tit. de appel.
§. videndum reſtat, verſ. tunc tractemus, Bar. in l. omnes populi, de iuſtit. & iud. &
ibi no. & dato, ꝙ valeat, tamen non præiudicat tertio, quin tertius poſſit appella-
re, vt tex. no. & ibi hoc tene Do. Ant. cap. ſuper eo, de off. deleg. quod eſt no. & ibi
eſt caſus ſing. ſecundum Do. Ant. ꝙ in caſibus in iure non expreſſis, poteſta tertius
pro ſuo intereſſe appellare, & loquitur ibi in delega. & ſic habes ibi caſum no. ꝙ
legatus poteſt cognoſcere inter partes non expreſſas in reſcrip. quod eſt nota, di-
gnum, & vide Bal. in l. ſi appellationem, ſup. de appellat. an poterit tolli appell. in
l. cum filius, alias, ſi filius, ff. de teſta. mil. & vide gl. ſing. l. fi. de ſent. & interlo. om.
iud. vbi ſolus Princeps poteſt tollere appellat. a diffinitiua, ſecus ſi ab interloc. quia
tunc iudex poſſet illam tollere, & ſequitur ibi Bar. ſed in l. 1. a quibus appell. non
licet illam reſtringit ad appellationem fruſtratoriam, & ſequuntur Moder. in c. pa-
ſtoralis, de appell. Item limita, niſi eſſet aliquis, qui de facto non recognoſceret ſu
periorem, vt no. Bart. in d. l. j. quia poſſet remouere appellat. Item limita, quod vbi
cunque ſtatutum tollit appell. in caſu, in quo poteſt, ſemper intelligitur de diffini
tiua, arg. cap. cum olim, ubi gl. de teſt. & l. 1. §. biduum, ff. quando app. ſit. ſecus ſi
diceretur, quod a ſententia Poteſtatis non ſit licitum app. quia tunc intelligitur de
diffinitiua, & interloc. vtrum autem commune poſſit facere ſyndicum ad renun-
ciandum appellationi Bal. in l. cum de conſuetudine, ff. de legibus relinquit cogi-
tandum, vide ibi omnino.
c Bar. autem. Scilicet in l. fi. ff. de aqua. plu. arcen.
d Si autem ſtatutum, vide Bar. in l. 1. inf. ſi de mo. poſſ. fuerit appell. Ro. in rub. ff. de
arbit. & quod no. Ant. de But. in c. paſtoralis, extra, de appell. & Abb. in c. querel-
lam. extra, de proc. & Io. de Imo. in l. 1. §. fi. ff. a quib. appell. non lic. & in l. ex con-
ſenſu, §. fi. ff. de appell. Bal. in l. nemo. ſup. de iuriſd. om. iud. Pau. de Leaza. in clem.
1. de ſequeſtra. poſſ. & fruct.

Quando prouocare non eſt neceſſ. *Rub.*

LEX PRIMA.

1 *Sententia dicitur eſſe minoris authoritatis, quam lex.*
2 *Sententia prima quæ fuit nulla, ſi denuo agatur, an valeat contraria.*
3 *Sententia contraria alicuius remedij a iure permiſſi, an valeat.*
4 *Sententia ſecunda valet, quæ eſt ſimilis primæ.*
5 *Ratificatio deciſorum per rem iudicatam non venit in generali compromiſ ſo ſimplicis arbitratoris.*
6 *Sententiæ contrariæ ſi appareant latæ vna die, & vna hora, an valeant.*
7 *Sententia contra conſuetudinem lata valet.*
8 *Iudex ſi pronunciat appellationem non tenere non inſerta cauſa, ſententiæ prima videtur confirmari.*
9 *Appello uerbum, omnem iniuſtitiam continet.*
10 *Appellatio an ſit proprie appellatio, ſi ſententia non valuit.*
11 *Appellatio an det firmitatem cauſæ.*
12 *Iudex ad quem, ſententiam nullam confirmare non poteſt.*
12 *Libellus, dico ſententiam nullam, & ſi qua eſt, appello, an ſit æqualiter duplem.* 14.
15 *Appellante aliquo a ſententia ſimpliciter, & poſtea producente inſtrumẽtum excommunicationis iudicis, iudex ad quem, an poterit declarare ſententiam nullum.*
16 *Sentia ſecunda lata ex noua inſtantia, an intentari poſſit.*
17 *Procurator in rem ſuam per primam ſententiam, contradicentem excludi non poteſt.*
18 *Soluens eſt abſolutus.*
19 *Victor ſi petit confirmari ſententiam a qua non eſt appellatum, victus in re conueniendo petere poteſt nullam pronunciari.*

a LAtam ſententiam. Contra ſententiam, *a* quæ
trãſiuit in rem iudicatam
pronunciari non poteſt, & eſt huius legis ratio violenta: nam cũ
ſentẽtia diffinitiua nihil aliud ſit, quam vltimus finis, neceſſario
ſequitur, quod omnem alium finem intercidit, & annihilat: qa
quod eſt vltimum, poſt ſe nihil habere poteſt. Item eſt ratio ſpe-
cialis, rigor iudiciorum, vt ſit litium finis, vt in prima ꝯſtitu. hu-
ius voluminis. Oppo. quod non fuit error expreſſus, ergo ſen-
tentia tenet. vt ff. de re iud. l. cum prolatis. Solu. illa diſtinctio ha-
bet locum, quando Iudex habet poteſtatem pronunciãdi: ſecus
1 ſi non habet poteſtatem, vt hic. † Sed contra hoc oppon. ſi ha-
bet poteſtatem pronunciandi contra legem tacito dolo, vel taci
to errore: ergo multo fortius habet poteſtatem pronunciandi ꝯ
ſententiam, quæ eſt minoris authoritatis, quem lex ſcripta. Sol.
hoc ſpeciale, vt ſit litium finis, & hoc verum vi ſententiæ, ſed be-
ne poteſt valere vi moræ, vel culpæ non opponentis, extra de re
iudic. capitu. inter monaſterium. Tertio opp. contra iſtam ratio
nem de l. nam poſtea, §. ſi damnetur, ff. de iureiur. Solutio, aliud
in iuramento, aliud in ſententia propter authoritatem ſenten-
tiæ. Quarto opp. quod idem in ſententia, ꝙ valeat, ff. de cond. in-
deb. l. eleganter. §. ſi poſt. Sol. ibi erat dubium an eſſet iudicatum
hic erat certum, nam ſuper certo ſufficit, quod ſemel ſit pronun
ciatum, quia ſententia tranſiuit in perpetuum vigorem. Oppo.
quod indiſtincte non valeat ſecunda ſententia, vt ſup. ſenten. re
ſcindi non poſſe. l. 2. Solu. ibi loquitur quando in eadem inſtan-
tia, quæ conſumpta erat: ſed quando ex noua inſtantia, tunc ha-
b bet locum ſuperior diſtinctio. & eſt ratio *b* differẽtiæ, quia aliud
eſt pronunciare ex mero officio, quod non poteſt fieri, quia ſo-
pitum: aliud iure actionis ſuper libello pendenti. Oppoſitio.
c quod etiam in eadem *c* inſtantia valet, vt ſup. de ſentent. & inter
loc. omnium iudic. l. 1. Solu. ibi prima ſententia fuit nulla ipſo iu
2 re, & ſic non tranſiuit in rem iudicatam. † Extra oppo. *d* ꝙ imo
ſi denuo agatur, valeat ſententia cõtraria, vt ff. de excep. rei iud.
l. duobus. Solut. ibi prima ſententia fuit condemnatoria, ſecun-
e da abſolutoria. hic econtra, ſecundum Guil. *e* & eſt ratio duplex
prima per l. fauorabiliores, ſecunda, quia actor eſt in culpa. Item
eſt tertia ratio, quia actor videtur tacite renunciaſſe victoriæ, q̃
renunciatio tenet, ſecundum Iac. Butr. arg. ff. de min. l. minor 25
ann. cui fideicommiſ. licet forte reus non poſſet expreſſe renun-
f ciare *f* authoritati rei iud. vt no. ſup. de tranſac. l. ſi diuerſa. vel ibi
ex eadem inſtantia, ſecus ſi per nouum iudicium ſponte ſuſce-
3 ptum, & hæc eſt tutior, arg. l. acta, ff. de re iud. † Oppo. ſupra tit.
2. l. eos. Solu. ibi ſuffragio appellationis, vel alterius remedij a iu-
re permiſſi: hic citra iuris remedia. Et diſtingue, aut prima ſentẽ
tia tranſiuit in rem iud. exiſtenter. & apparenter, & non valet cõ
traria ſententia, niſi ptopter culpam actoris; vt d. l. duobus, aut
tranſiuit apparenter, non exiſtenter, quia nullã; tunc valet ſen-
tẽtia ſecunda, quia aliqua, aut tranſiuit exiſtenter, ſed non appa-
renter, quia erat dubium, vel quia in iudicio ſecundo non fuit
de prima ſententia probatum, & tunc valet ſecundo ſententia,
vt d. §. poſt. & extra, de re iud. cap. inter monaſteriũ. aut nec exi-
ſtenter, nec apparentur, & tunc valet ſecunda ſententia ſine
dubio; quia loquendo ad intellectum iuris, ſecunda non eſt
ſecunda ſed vnica, vt l. 2. ff. de pœn. & ff. de re iudic. l. 3. § . con-
demnatum

ADDITIONES.

a Contra ſententiam. De materia vide Do. Ant. in c. cum dilecta, de reſcrip. & an ſen
tentia contra ſententiam valeat, vide eũdem, & alios in c. inter monaſterium, de
re iud. Inno. & alios, & vtrobique gloſſ. fin. in l. ſi diuerſa. ſupra de tranſac. quæ
dicit, quod etiam de conſenſu partium non valeat. Fallit in interlocutoria, vt l. fin.
ff. de præt. ſtipul. Vide Do. Pet. in cap. 1. de tranſac. & Bar. in l. duobus, ff. de excep.
rei iud.
b Ratio. vide latius hic per Bar.
c In eadem. vide Bar. in l. poſt ſententiam. ſup. de ſent. & interl. om. iud.
d Extra opp. uide Bal. in l. poſt ſententiam. ſup. de ſent. & interl. omn. iud.
e ſecundum Guil. Hanc non tenet Bar. hic.
f Renunciare. Vide Io. de Imo. in c. paſtoralis, de reſcrip. extra.

demnatum.Ex his apparet,ꝙ ſententia,ſeu victoria, habet perpe
tuam cauſam,& effectum ſententię incommutabilem:& quod
ille,qui vincit in perpetuum non poteſt perdere:niſi mutatis ter
minis,vel ſponte repetito duello, vbi victorem a victo ſæpe ſupe
4 rari videmus,vt dixi ſuperius. † Modo quæro vna cum glo.nun
a quid *a* ſimilis ſententia valeret? vide hic.l.qui erat, ff.fam.erciſc.
Reſpond. eam valere, licet non augeatur effectus, niſi reſpectu
præſcriptionis,arg.ff.de verb.obl.l.qui bis idem,& l.ſi dari ſtipu-
let.Opp.nam ſecundum hoc poteſtas Iudicis claudicat: ita ꝙ v-
na pars poteſt vincere,& non perdere, & alia poteſt perdere, &
non vincere contra l.qualem,ff.de arb.Sol.iſtud eſt propter vir-
tutem actionis, non ex qualitate iuriſdictionis, quicquid dicat.
b hic Iac.But.Ex prædictis *b* pone talem concluſionem.Sententia
lata contra exceptionem rei iudicatæ omiſſam, vel non proba-
tam valet,ſed contra oppoſitam, vel probatam ipſo iure non te-
net,vt in hac lege,quæ alibi non reperitur.Modo ego quæro exē
c plum de alijs ſententijs *c* contrarijs. Reſpondet glo.valde caute,
ꝙ primus Iudex abſoluit reum a rei vendi. in certa cauſa,qa res
non erat actoris. Secundus condemnauit,quia res erat actoris.
Iac.de Aret.dicit,ꝙ iſtæ ſententiæ non ſunt contrariæ, quia po-
teſt dominium ſuperueniſſe, ſed tu dic defendi gl. quando eſt ꝓ-
nunciatum ſuper eodem, & vnico dominio, & ſuper eadē cau-
ſa dominij,vt ff.de excep.rei iud.l.ſi a te.ff.de iureiur. l.qui iuraſ-
ſe,§.ſi pater. Porro vnicum pręſumitur dominium,& non plu-
ra,ad inſtar contractus,vt extra de fide inſtrum. cap.cum Ioan-
nes Heremita. Item non pręſumitur dominium ſuperueniſſe:
quia cum per prius res fuerit alterius,& non iſtius, non pręſumi-
tur ab illo veteri domino(quanquam ignoto) dominium receſ-
ſiſſe,& ad hunc conuolaſſe,quia dominia nō volant:alias in rea-
li nunquam obſtaret exceptio rei iudicatæ,quod falſum eſt,vt ff.
de exceptio.rei iudicat.l.ſi quis ad exhiben.& l.ſi rem, & l.ſi quis
cum totum,& l.ſi mater,§.eandem. Et not.per hanc l.1.dicit Ia-
d co.de Are.ꝙ arbiter *d* non poteſt corrigere ſententiam ſuam diſ
finitiuam ex data ſuper hoc ſibi expreſſa poteſtate a partibus, cū
nec Iudici dari poſſit. Conſidera, ſi de pœna loqueris,male lo-
quitur. idem de emologatione, dummodo arbiter intra x.dies
5 corrigat ſe,ita ꝙ ſententia non fuerit confirmata. † Quęro,an in
e compromiſſo *e* generali arbitratoris ſimplicis veniat ratificatio
deciſorum per rem iudicatam a Iudice. Reſp.non,quia tranſigi
non poteſt ſuper ſententia liquida,de tranſact.l.poſt rem hoc ꝓ-
bat exordium ſcripturę,Dum litis,&c. Item tex.ſcripturę ſequi-
tur,*compromiſerunt de omnibus litibus*,quę eſſent,& eſſe poſ-
ſent,&c.cum lis nō poſſit eſſe vlterius poſt rem iudi.dicas quod
f ſi de voluntate partium iterum,& de nouo cognoſcitur, *f* bene
valet ſententia contra ſententiam,ſic ff.de except.rei iud. l.duo-
bus,& ſi de voluntate vnius partis,tantum, valet ꝯ illam partem
6 tex.eſt ibi notabilis.† Quęro, quid ſi duæ ſententiæ contrariæ ap
g parent latæ vna die,& eadem hora? Reſp.neutra valet, *g* ſecus ſi
ſint ſimiles;hoc probo exemplo duorum teſtamentorum incō-
patibilium,vt no.ſup.de edicto diui Adri.tollen. l.edicto, & licet
Doctores ibi dicant,ꝙ potior eſt poſſeſſor,illa potioritas eſt in ab
ſoluendo,non autem in poſſeſſione titulanda. vnde poſſeſſori nō
prodeſſet pręſcriptio pro hęrede: quia vt ibi eleganter dixit gloſ-
ſa,neutrum valet;& idem dicerem in materia electionum, quia
neutra valet,ſi propter conflictum, & contrarietatem probatio-
7 num neutra pręualet.† Item quęro pone,*h* ꝙ conſuetudo indu-
h cta eſt ex ſententijs Iudicum,tandem fertur ſententia in contra-
rium,nunquid ſit ipſo iure nulla faciendo mentionem de diſpo
ſito,& non de conſuetudine diſponente? & vr̄ ꝙ ſic, quia ſnīa ꝯ
ſnīam nedum vnam,ſed multiplices, non valet, contrarium di-
co, quia non tendit ad eas reſcindendum; vnde non eſt contra
ſententias,ſed ꝯ tacitum populi conſenſum,ſiue ꝯ quoddam ta-
citum pactum vulgi. Quia tacitus conſenſus eſt immediata cau
ſa conſuetudinis,& non ipſa ſententia, alioquin ſequeretur, qđ
iſta conſuetudo ex ſententijs inducta, haberet executionem pa-
ratam,quod falſum eſt, cum oporteat agi condictione ex tacita
lege municipali,vt ff.de legib.l.de quib.§. fin. de condict.ex lege.
l.1.ſup.de arbit.l.ne in arbitris,& l.fi.§.& ſi prętatam.ſup.de iure
delib.Modo quęro vna cum gl.Pone;appellatum eſt a ſnīa,quę
ipſo iure non valet,qualiter lex pronunciabit? Reſp.gl. quod pro-
i nunciabit *i* appellationem iniuſtam:tamen debebit inſerere cau
ſam hanc,quia nihil valuit appellatio. Alij exponunt, quia nil va
luit,ſcilicet ſententia,ſed loquendo ad intentionem,gl.prima ve
rior. Sed ſtatim quęro. Lata iſta ſententia ſecunda,quid erit de
cauſa? Reſpondet gloſ.quod denuo tractabitur. Sed immediate
K quęritur,nunquid K per appellationem ſententia confirmetur?
Reſpondet gloſſa,quod non,ut ff.de appel.l. ſi expreſſim,nec ob
3 ſtat.ff.rem ratam habe.l.3.§. ſi quia ſpeciale eſt in illo caſu. † Sed
ſtatim quæro vna cum gloſſa,quid ſi Iudex pronunciat appella-
tionem non tenere,non inſerta cauſa, quare non teneat? Re-
ſpondet gloſ.quod videtur confirmari ſententia prima. Ex hoc
nota, quod ſi iudex abſoluit appellatum a libello appellantis,
quod intelligitur abſoluere tam ſuper abſolutione, quam ſu-
per nullitate; quia in dubio videtur ſuper toto iudicatū, & hoc
dicit iſta ſingularis glo.quod eſt verum, ſi de nullitate erat facta
expreſſa proſecutio.alias non videtur de ea pronūciatum, quia
verba ſententię debent ſtricte intelligi ſecundum Bar.qui ita no
tat,ff.de appel. l. ſi expreſſim. Sed immediate quæritur, vtrum
procedat iſta appellatio; Dico ſententiam nullam ipſo iure, vel
ſi qua eſt,appello. Reſpondet gl.ꝙ ſic; quæ gloſſa in iſto paſſu nō
eſt alibi. Sed contra hoc opponitur, quia iſte libellus videtur cō-
tinere duo remedia contraria: ergo nō procedit,vt l.j.ſup.de fur.
Timore huius contrarij,gloſſa reſpondet,quod vnum remediū
intētatur principaliter,ſcilicet remedium appellationis; nullitas
l autem non videtur intentata ꝑ modum libelli,ſed incidenter, *l*
quod dictum ſimiliter non reperitur alibi.Expeditis igitur gloſ.
vſque ad verſiculum,item pone.redeo ſuperius,& per ordinem
examinabo dicta gloſſæ. Et primo quæro, nunquid ſi quis di-
m xit,*m* appello,& coram iudice appellationis proſequendo iniq-
tatem,docuit de nullitate,nunquid debeat pronunciari appella-
tionem nihil valere,quaſi inepte appellauerit,nam ſuper hoc de
9 beret condemnari in expenſis? & gl.dicit,quod ſic.† Tu dic con
trarium,quia hoc communi vocabulo,appello,includitur iniu-
ſtitia non ſolum iuris,ſed intentionis,& ideo iſte appellans obti
net,quia debet pronunciari ſententiam nullam,vt inf.de accuſ.
l.abſentem,& appellatus condemnabitur in expēſis,quia nō re-
fert ex quo capite quis obtineat,dummodo obtineat,nec poteſt
dicere aduerſarius ſe temere non litigaſſe;quia ſatis eſt temeri-
tas ipſa contradictio,& facere ſe aduerſarium *ius* habentis. Sed
contra prædicta opp.quia text.ff.de appel.l.ſi conſtat.dicit, ꝙ eſt
ſuperuacue appellatum. Reſpon.illud, ſuperuacue, nō excludit
potentiam appellandi,ſed neceſſitatem;quaſi dicat ex abundāti,
ſiue ad cautelam,alias iudex ad quem non poſſet iudicare de iſta
10 ſuperuacuitate,ſi appellatio ad hoc eum non defert. † Secundo
quæro,nunquid ſententia lata, qua iudicatur appellationem in-
iuſtam,quia non valuit ſententia, & per conſequens nec appel-
latio,an eſt proprie appellatio,an demum tractabitur cauſa nul
litatis? gloſſ.dicit,quod ſic. Tu dic quod cauſa nullitatis non tra
ctatur denuo;quia licet per modum cauſæ, tamen declaratum
eſt ſententiam nullam.ſed de cauſis cauſę cognoſcet ipſe Iudex
ad quem,vt dicta l.abſentem,& argumen.ff.de iud.l.de qua re.
ſemel enim ad eum iuriſdictio tranſlata, non redit ad *Iudicem*
a quo. Nec obſt.ff.de minor.l.intra vtile,quia interlocutoria.Itē
ibi in ſententia confirmata,hic in infirma declarata. Apparet ex
prædictis,quod quando iudex fecit iniuſtitiam de facto,a tali in
iuſtitia poteſt apellari. facit ſup. tit. 2. leg. ſi quis prouocatione.
Ex his apparet quod ſuſcitata cauſa nullitatis, & iudicialiter
diſcuſſa, valet ſentētia contra ſententiam primam;quia cum ſit
in dubium iudicialiter reuocata,de qua re iudex cognoſcit, de
ea pronunciare oportet? valeat ergo, alias ad quid pronuncia-
ret.item fruſtra eſſet inuētum remedium nullitatis,quod eſt fal
ſum dicere,& hoc ſeruato ordine iudiciorum, & non de facto.
11 † Tertio quæro, nunquid appellatio det ſententiæ firmita-
tem; Iſta quæſtio poteſt intelligi duobus modis, vno modo,
vtrum det firmitatem eo ipſo quod appelletur,& dic quod non
quia nemo contradicendo conſentit. non obſtat leg. 3. §. final.
ff.rem

ADDITIONES.

a Nunquid.Bar.hic tenet contra.
b Ex prædictis.Vide Bal.in l.poſt ſententiam ſup.de ſententia, & interlo. omn. Iud. & ſup.eo.l.1.in prin.in 1.opp.& in verſ.opp.ſup.tit.2.
c De alijs ſententijs.Vide hic Bar.in prin.
d Arbiter.Vide Bar.in l.quid tamen,ff.de arbi.& Bald.in diuerſa.ſup.de tranſa.
e An in compromiſſo.Vide Bal.in l.ſi diuerſa.ſup.de tranſact.
f Cognoſcitur,Contrarium tenet Bal.poſt gl.in l.ſi diuerſa,ſup.de tranſact.& intelligitur,quando ſuper noua inſtantia ſecundo fuit pronunciandum.
g P.D.Valet.Hoc verum,ſi ſuper eadem re:quoniam tunc nullo modo ferri poſſunt iuxta doctrinam Doct.in hanc legem,& gl.per Bar.& alleg.in l.duobus, ff.de excep.rei iud.niſi in diuerſa feratur inſtantia,ſecundum Bart.in d.l.duobus,quem in hoc non ſequitur Io.de Imo.in c.paſtoral.ad princ.de reſcr. & ibidem per Ant. de But.& vide Alex.in hoc,in d.l.duobus.Et adde, quod ſi appareat de ordine temporis,ſecunda per eundem Iudic. lata priori contraria nulla eſt; adeo vt ne partium quidem conſenſu validari,aut confirmari poſſit, iuxta gloſ. optimam theoricam in l.ſi diuerſa,in verbo, agi,ſup.de tranſact.licet in vim pacti valere poſſit, vt l.2. C. communia vtriuſque iud.vbi per illum, & in d. l.ſi diuerſa, ſed econtra opp.& per Alex.in l.admonendi,de iureiur.& per gloſ. in cap. fi. de re iud. & per Rom.in rub.de arbit.
h Pone.vide gl.Bar.& Doct.in l.nemo.ſup.de ſent.& interloc.omn.Iudic.& Bal. in l.2.inf.eod.
i Pronunciabit.Vide Bal.in l. ſi expreſſim,ff.de appel.& Bar.infra.
K And.Barb.Quæritur, nunquid.No. iſtam gloſ.ſing. dico ſententiam nullam,& ſi qua eſt,appello,allegauit eam Ang.in l.qui de inoffi.ff.de inoff.teſt.contra glo.ibi vide eum,quia reſpondet,& etiam eam alleg.Lud.Rom.in l.2.§.item ſi in facto, de verb.obl.
l Sed incidenter.Vide Bal.in l.eos,§.ne temere,ſup. de app.& Doc.in l.ſi expreſſim, ff.de appel.
m Si quis dixit. Vide ſupra,proxim. & an appellatus iſto caſu condemnetur in expenſis,vide per Io.de Imo. in l.ſi expreſſim, ff. de appell.& in l. ex conſenſu, §.1, cod.tit.de appel.

ff.rem ra.hab.quia ibi ſententia erat nulla ex defectu mādati. do
minus autem proſequendo procuratoris factum, ratificare vide
tur, id eſt fingitur retro mandaſſe: per hoc tamen non ratificat fa
ctum Iudicis. Secundo modo poteſt intelligi, vtrum det firmita-
a tem, ſi deſeratur appellatio. *a* & dic quod iſta deſertio non opera
tur illud, niſi quia fingitur non appellaſſe. deſerta igitur appella-
tione, ſi ſententia erat aliqua, omnis controuerſia eſt ſopita: ſi au
tem erat nulla, perit inſtantia nullitas, ſed non nullitas, vnde ite-
rato tractabitur de nullitate, argum. huius glo. de hoc no. per In-
no. extra, de appellat. cap. ſæpe. & c. dilecto. & ff. de appe. leg. ſi ex
12 præſſim. † Quarto quęro, vtrum Iudex *b* ad quem poſſit con-
b firmare ſententiam nullam? & videtur quod non; quia quod eſt
ipſo iure nullum, non poteſt conualeſcere. In contrarium ſen-
tit glo. hic poſita. dic quod non eſt proprie conualeſcere, ſed eſt
ęquipollens propter authoritatem ſecundæ ſentētię, in qua non
reperitur error expreſſus: nam expreſſa nocent, non expreſſa nō
nocent, *quia* figura multum operatur, & dicas, quod ſententia
mutatur de nulla in aliquam, ſicut poſſeſſio. de acq. poſſeſſ. le. cū
nemo. dum tamen interueniat noua ſolennis cognitio, alias ſe-
13 cus. ita intelligitur quod nota. de tranſact. leg. ſi diuerſa. † Quin-
to quæro, vtrum iſte *libellus*, dico ſententiam nulla, & ſi qua
eſt, appello, *ſit æque principaliter* duplex, an vero incidenter? &
videtur *quo æque* principaliter, quia extrema alternata ſunt pa-
ria, *ſimile* extra de reſtitut. in integr. c. conſtitutus. & in cap. Ab-
bate. de re iudi. lib. 6. & quia diuerſitas libellorum apparet ex cō-
cluſione, vt no. Io. Mo. in cap. 1. de elect. lib. 6. & dicimus cauſam
in libello propoſitam reſpectu vnius actionis, non poſſe ad aliam
actionem prorrigi, quamuis & illa competat, ff. de aqua quot. &
ęſtiua. l. j. §. item quæſitum. niſi cum ambæ ſint intentatæ. contra
rium determinat gloſ. & ratio eſt, quia ſeorſum cognoſcere de
nullitate, videtur pertinere ad iudicem, qui tulit ſententiam, non
ad alium, vt l. cum quęrebatur, ff. de re iud. niſi allegaretur dolus
ipſius, quia de ſua iniquitate non debet eſſe cognitor, vt no. Iac.
de Are. ſup. de appel. l. eos & dixi in l. ſi vt proponis, ſup. quomo
do & quando Iud. do. Dyn. dicit, quod aut appellat actor, & non
procedit iſte libellus; quia actor debet eligere, & agere ſimplici-
ter, non alternatiue, vt ff. ad Senat. Trebellia. l. quod in hærede, §.
eligere. aut appellat reus & tunc procedit libellus, quia tūc reus
poteſt ſub diſiunctione proponere contraria, vt ff. de reg. iur. l.
nemo ex his. ita not. do. Dyn. de leg. 2. l. cum filius, §. varijs. Oldr.
dicit, quod non eſt differentia, quis appellet, nam libellus diſiun
ctiuus bene procedit, quando agitur ad reſcindēdum, vt ext. de
reſtitut. in integr. cap. conſtitutus. item vtrobique proponitur
officium iudicis, quod latius patet. item effectus libelli eſt vni-
cus, ſcilicet *quod emendetur* ſententia. Item ratione dubij, quia
nondum conſtat vtrum ſit *nulla*, vel aliqua. & Iudex debet habe
re iuriſdictionem ſuper vtroque, & poteſt pronunciare de inci-
denti antequam de principali. Item *illa* verba, & ſi qua, &c. non
faciunt conditionem, ſed quandam modificationem libelli. itē
vbi procedit cauſa alternatiua, ibi procedit libellus alternatiuus
Item in diſiunctiua, vt no. ff. de verb. oblig. l. 2. §. idem ſi in facto,
cauſa autē alternatiua eſt ipſa materia, videlicet ipſum iudicium
Item totus proceſſus debet diſcuti ex viua natura appellationis;
ſed in iſta diſcuſſione iudex tanquam iudex ſcit, an ſententia ſit
nulla. natura in auditorium & poteſtatem eius ingreſſa eſt noti-
tia veritatis: ergo ſecundum acta, & probata pronunciari opor-
tet. non minus enim naturam iudicij, quam formam libelli con
ſiderare debemus, vt ff. de auro. & argen. leg. l. Titiæ amitę. Item
de qua re iudex cognoſcit, de ea pronunciare debet ſecundum
merita & qualitatem negotij. Item quæ libellis tacitę inſunt, pro
expreſſis habentur. vt l. cum quid, ff. ſi certum petat. ſed tacite in
eſt omne id. per qđ iudicium tendit ad ſuum finem, argumen.
ff. de iuriſd. omn. iudic. *l.* 2. item licet appellanti quocunque mo-
do defendere ſuam *appellationem*, vt ff. de appell. l. ſcio. item a
ſententia, quæ nulla eſt, appellare *licet*, vt ff. de appell. l. ſi expreſ-
13 ſim. † Modo quæro, nunquid iſte libellus recipiat diuiſionem:
verbi gratia, pro parte valeat, pro parte non valeat ſententia la-
ta? Reſpondeo ſic. Vnde iſta verba, ſi qua eſt, intelliguntur,
quatenus aliqua eſt, vt ff. fam. erciſ. l. quędam mulier. & de iure
patr. leg. Carmelia pia. Ex hoc videtur, quod procedit iſte libel-
lus dicendo per copulam, dico ſententiam nullam, & ſi qua eſt
appello: quia quolibet modo venitur contra. Sed quando vno
modo agendi venitur pro ſcriptura, & alio modo contra, tunc
eſt appellāda petitio contraria ex eadem ſcriptura, vt l. fi. ſupra,
de codicil. & ibi not. Item quia dictio, &, ponitur diſiunctiue, ſi
dicamus, quod poneretur inter incompatibilia, vt l. fi. ſup. de co
c dicil. item quæro, an is, *c* cui eſt delegata cauſa appellationis,
poſſit cognoſcere de cauſa nullitatis intentatę ſub duplici libel-
lo, formato ſecundum gl. huius l. necne? Dicit archidiaconus ꝙ
poteſt, quia implicita videtur commiſſio ad vtrumque, per glo.
ordinariam legis noſtræ, & hoc eſt bene notandum, quia iſtud
non eſt excedere fines mandati, cum mandatum iſtud non de-
beat diuidi. de hoc not. in cap. 1. de appel. lib. 6. in nouel. Denuo
quæro, nunquid prędictus libellus procedat, quando appellat
ab interlocutoria? Reſp. ſic, ſi non ſperat poſt ſed deffinitiuam;
nam appellatio ab alia interlocutoria, non differt nullitatē quan
do cauſa, quæ non eſt expreſſa in ipſa appellatione, non poteſt
ipſam iuſtificare. Porro nemo appellat ab interlocutoria inſerta
cauſa, quia nulla: & ideo ſuperior non cognoſcit de nullitate, vt
notat Inno. extra, de appel. c. dilecto. & ſi eſt talis interlocutoria,
d quæ *d* totum negotium determinet, iſta redigitur ad inſtar diffi-
e nitiuæ; totum dico, idem ſi partem, *e* ut ff. de minoribus. leg. in-
15 tra vtile tempus. † Iuxta prædicta *f* formo tale dubium; appella-
f ui a ſententia ſimpliciter, poſtea vero produco inſtrumentum
excommunicationis Iudicis, vel inſtrumentum deportationis,
vel ſeruitutis, quæro nunquid Iudex ad quem poterit declarare
ex iſta cauſa ſententiam nullam? & videtur quod ſic; quia quod
ſimpliciter dico, ex omni cauſa dico, ſed tacite ſimpliciter dico
nullam, ergo omnem cauſam nullitatis intento. In contrarium
videtur; quia iſta nullitas dependet ex cauſa extrinſeca ipſius or-
dinis iudiciarij, vel alicuius ſolennitatis omiſſæ, ſicut igitur om-
nia iſta extrinſeca non veniunt in appellatione, vt ſupra de tem-
poribus appellat. l. per hanc. ita nec in nullitate, quod verus, &
ſubtilius dici credo. Sed quid ſi libellus formetur econtra, dico
ſententiam aliquam, ſed iniuſtam; & ſi non eſt aliqua, dico eam
nullam; nunquid procedit iſte libellus? Reſpon. ſic, quia in ordi-
ne verborum non eſt ponendus intellectus, ff. de pecu. lega. l. qui
g dam. Quæro, quid ſi *g* iudex inueuit ſententiam iuſte latam
pro appellante, tamen appellans credebat eam non valere, vel
non eſſe iuſtam, nunquid ſuperior poteſt dictam ſententiā con-
firmare. Reſpon. ſic; caſus eſt vnicus, ff. de aur. & arg. leg. l. Titiæ
16 amitæ. † Sequitur in gl. in verſ. Item pone, & quæro *h* vna cum
h gl. pone, egi contra Titium, & ſuccubui, poſtea vero procurator
meus egit contra procuratorem Titij ad idem, & obtinuit, nun
quid poſſum intentare ſententiam procuratoris mei? & vide-
tur ꝙ ſic, quia ſententia ſecunda eſt lata ex noua inſtantia. Item
non fuit obiectum de prima. Item de prima dubium erat. Item
ſumunt natiuitatem in perſonis diuerſorum. Item interdum qs
poteſt experiri directa, non utili; & non econtra, ut no. in l. quo-
ties, in prin. ff. de admin. tut. vbi gl. ſingularis. *Item* aliquando ha
beo mediate, quod non habeo immediate, vt ff. de tranſact. l. &
poſt rem. Gloſ. determinat contrarium, quod pręualet ſententia
prima. Sed quomodo ad illam rationem reſpondet de dubio ſe-
cundo non obiecto? Reſpondeo, hic propter facti ignorantiam
non potuit opponi; ſecus ſi potuit imputari mora opponendi.
17 † Quæro, quid ſi *i* eſſet procurator in rem ſuam, nunquid exclu
i deretur per primam ſententiam latam contra cedentem? Re-
ſpon. non, niſi ſciebat illam cauſam agi: ex quo enim habebat v-
tiles actiones ex perſona ſua, ſimilis eſt habenti vtile dominium,
cui per dominium proprietatis non præiudicatur, arg. ff. de min.
l. ſi ſuperatus. & ff. de except. rei iudic. l. ſi a te, §. fi. ff. de tranſact. l.
vltim. Nec obſt. infra de nouat. l. 3. vbi cedens eſt potior, niſi in
tribus caſibus: quia ibi eſt ſpeciale fauore liberationis, ſeu debi-
toris bona fide ſoluentis. vt ff. ſi cer. pet. l. eius, qui in prouincia. §.
1. vel propter negligentiam ceſſionarij non petentis, vel quia ce
dens, & ceſſionarius æquiparantur duobus correis credendi, nō
tamen per omnia, quia conſiderato realitatis effectu, ceſſiona-
rius, eſt potior, cum ad eum pertineat commodum, & incom-
modum, vt l. 1. §. in propria, ff. quando appel. ſit quicquid not. ff.
de pact. l. ſi cum emptore. Immo dic, quod *dicta l. 3. loquitur in*
ſuo caſu, ſcilicet quando ceſſio ſit creditori credentis, ſecus ſi
fieret emptori, vel donatario, & eſt ratio differentiæ, quia iſta
ceſſio, quæ fit creditori, ſuccedit loco pignoris, & cum in iuri-
bus non interueniat vera traditio, remanet quaſi poſſeſſio illius
iuris penes cedentem: vel verius, ceſſio, quæ fit creditori, fit
K gratia vtriuſque *K* ſed ſi fit emptori, ſeu donatario, fit gratia em-
ptoris

ADDITIONES.

a Appellatio. Idem tenet Bald. in l. tale pactum, §. qui prouocauit, ff. de pact. in 18. q.
b Vtrum iudex. Vide Bar. hic, in fin.
c An is. Vide per Mod. in l. ſi expreſſum, ff. de app. facit quod no. Bal. in l. fi. ſup. ubi, & apud quem, & ibi Bar. & per iſtum tex. expreſſe Bal. in l. præſcriptione, ſupra ſi contra ius, vel vtil. publ.
d Interlocutoria. Vide Bal. in l. minorib. ſup. de his, qui. ut indign.
e Idem ſi partem. Vide gl. 2. in cle. fin. de appel.
f Iuxta prædicta. Vide quod no. Bal. in l. per hanc. ver. item pone exemplum, ſtatur, &c. ſup. tit. 1. ſed Saiycet. hic tenet contra Bal. quia in cauſa appellationis veniunt etiam extrinſeca, dummodo veniant ad coadiuuandam intentionem appellantis iuxta no. in d. l. per hanc. Præterea iſta allegatio videtur dependere ex cauſa intrin ſeca iudicij quod conſiſtit ex tribus perſonis, cap. forus extra, de uerb. ſign. & uide contra Bal. hic Ant. de But. in c. dilecto, de app. dum alleg. Arch. in c. iudicib.
g Quid ſi. Vide Bald in l. præſes, ſup. de ſent. & interl. omn. iud.
h Quæro. Vide Bart. hic.
i Quid ſi. Vide l. facta, § ſi hæres, cum ibi no. ad Treb. & quod no. Bal. in l. 1. ſupra de inoff. teſtam.
K Vtriuſque Bar. etiam in l. ſi cum emptore, ff. de pac cum ſim. tenet quod illa. l. 3. nō habet locum, quando ceſſio fit ad commodum ceſſionarij, & eius periculo, ut in emptore, & donatario, per l. fi. cum gl. a contrario ſenſu, de tranſact.

ptoris, vel donatarij tantum: & ideo lex ęquiparat emptorem ei,
cui facta eſt reſtituto ex Trebelliano. tex. eſt vulgaris, tamen vni
cus in iure, ff. de tranſact. l. fi. ergo debitor, ſi cedens agat, poteſt ei
obijcere de iuris incompetentia, ſecundum Iaco. de Are. qui ita
no. in l. 1. ff. ad Treb. Extra opp. nam dominus ſuſcipiendo iudi-
cium, videtur reuocaſſe mandatum. ergo eſt factus procurator.
igitur ſecunda ſententia eſt nulla: non quia ſecunda, ſed quia la-
ta cum falſo procur. Sol. hic non peruenit ad notitiam, vt l. eius,
18 qui ff. ſi cer. pet. † Quæro una cum Iaco. But. Pone ſententia pri-
ma fuit condemnatoria reus ſoluit, deinde vero iterato conuen
tus, & denuo condemnatus, nunquid valet ſecunda ſententia?
dicit Iac. But. quod non: quia qui ſoluit, videtur abſolutus, & iō
lex concedit ei exceptionem rei iudicatæ, ff. de excep. rei iud. l. ſi
quis cum totum, §. plane. Sed tu dic, quod iſta proprie non eſt
exceptio rei iudicatæ, ſed potius rei executę: & ideo ſecunda ſen
tentia valet, ſed reperitur ſolutum ex prima, vt ſubtiliter not. ff.
de cond. inde. l. Iulia. in prima gl. magna. Extra opponitur, quod
valeat ſententia contra ſententiam, vt ſup. de ſent. & interlocut.
om. iud. l. poſt ſententiam. Solu. vt ibi dixi. Sed iuxta hoc quærit,
nunquid iſta lex locum habeat in poſſeſſorio iudicio: v. g. egi poſ
ſidetis, & ſuccubui: tandem egi vti poſſidetis, & obtinui: & vide-
tur ꝙ valeat ſecunda ſententia, primo quia ſententia in poſſeſſo
rio videtur interlocutoria, vel ſaltem redacta ad inſtar interlocu
toriæ. Item ſecunda ſententia poteſt reputari aduerſa primæ, q̄a
poſſeſſio, & turbatio non habent perpetuam cauſam, vt no. ſup.
de prob. l. ſiue poſſidetis, & per diſtinctionem temporum vtraq;
poteſt eſſe vera, vt ff. rem rat. hab. l. procurator ad exhibendum.
Quęro, quid ſi de prima ſententia fuit facta fides ſemiplena, vtrū
valeat ſecunda ſententia in contrarium lata? Reſp. ſic: quia exce
ptio rei iudicatæ requirit promptam, & claram probationem;
alias enim non obſtat, tex. eſt vinculis legis noſtræ. Ex his autē,
quæ dixi, tu qui habes iſtam legem repetere, potes formare tibi
quamplures ſubtiles concluſiones, & auditoribus gratas, & uti-
19 les. † No. vltimo, quod ſi victor petit ſententiam, a qua non eſt
appellatum, confirmari, forte vt reddatur certior de executione
victus poteſt reconueniendo petere nullam pronunciari, & va-
lebit ſententia contra ſententiam ſecundum Innoc. de quo per
Bar. ff. de appel. l. ſi expreſſim, non tamen poſſet reſcindi tanquā
aliqua per leg. noſtram.

L E X II.

1 *Error expreſſus in cauſa, uidetur expreſſus in cauſato.*
2 *Sententia contra tenorem ſtatutorum lata, eſt nulla.*
3 *Curator dari poteſt ultima die pubertatis.*
4 *Curatoris datio per iudicem facta maiori, qui minorem ſe aſſerebat, an ualeat.*
5 *Lex quando habet plures intellectus, ſententia ualet propter dubium iuris.*
6 *Papa mādauit conferri beneficium clerico, ſi inuentus fuerit ſufficens, executor eum non examinauit, an ualeat collatio, cum non eſſet ſufficiens.*
7 *Tale prēſumitur ſemper tale.*

Si cum inter. Sententia lata contra legis tenorem, ip
ſo iure non tenet; ſecus ſi per facti erro
1 rem, h. d. † No. tex. ibi, ac per hoc, quod error expreſſus in cauſa,
videtur expreſſus in cauſato; & quod error antecedens parit de-
ſtructionem conſequentis. Oppo. ff. de re iudi. l. cum prolatis. So
lu. ibi non fuit error expreſſus; vel ibi erat dubium, an conſtitu-
2 tio eſſet conſtitutio necne, quia erat extrauagans. † Ex quo dili-
a genter *a* not. quod ſententia lata contra tenorem ſtatutorum re
dactorum in volumine, non valet. Sed ſi feratur contra reforma
riones extrauagantes, quæ non erant notæ pronuncianti, bene
valet, licet non eſſet alias laturus ſi ſciuiſſet. Oppo. ſententia lata
abſque Iudicis conſenſu non valet, ſed errans non conſentit, q̄a
nec ſentit, vt l. ſi per errorem, ff. de iuriſd. omnium Iudic. Solut.
verum eſt, quod non ſentit; quia ſi bene ſentiret, ſententia tran-
ſiens in rem iudicatam, transferret id, quod eſſet iudicatum, vn-
de ſicut dominium tranſit, ff. de condict. ob cau. l. 3. §. ſubtilius,
ita ſententia, quæ in hoc æquiparatur dominio traditione ſubni
xo, quod eſt notandum. Immo dico, quod in caſibus, in quibus
ex ſententia tranſit dominium ſine traditione, tranſit etiam ſi
ſit erratum, vt in fiſco, & eccleſia, vt no. ff. pro ſoc. l. cum duob.
§. idem reſpondit. Tertio oppo. quod licet error non ſit expreſ-
ſus, tamen non valet ſententia, vt ff. de tut. & curator. da. ab his.
l. tutor, ſi petitur. ff. ad Carbon. l. 3. §. puberi. Sol. ibi ius, & natura
reſpicit illud decretum, & ideo non ualet, argumen. ff. de interr.
actio. l. confeſſionibus. Quarto oppoſ. ad idem de eo, quod no. ff.
de bon. poſſeſ. l. 3. §. ſi cauſa cognita. Sol. refert inter ea, quæ fiunt
cum ſtrepitu, & ſolennitate iudiciorum, & ſic loquitur hic; aut
inter ea, quæ fiunt de plano, & ſic loquitur contrarium, ff. de trā
b ſac. l. cum hi, §. ſi prætor. Oppo. *b* ad idem, ff. de tuto. & cur. da. ab
his, l. Seiæ egreſſæ. Solut. ibi ætas reddit ſententiam impoſſibi-
3 lem: nam & ſi valeret, eodem modo finiretur. † Modo quæro,
c nunquid poſſit dari curator *c* ultima die pubertatis? & uidetur,
quod nō, quia eſſet curator momentaneus, imo dic quod ſic, ſi
expedit aliquid agi ea die cum curatore; imo etiā vltima die vi-
tæ minoris, ſi expediat: nam aliquid expedit, licet cito deſinat, vt
Inſtit. de Attil. tut. & ff. de infam. leg. genero. Opp. ad idem, ff. de
excuſat. tut. l. qui teſtamento. Solu. ibi non valet propter vitium
4 pronunciationis. † Quæro, aliquis petebat *d* curatorem tāquam
d minor, vt perinde conſequeretur beneficium reſtitutionis in in
tegrum, cui aduerſarius reſiſtebat, & dicebat ipſum eſſe maio-
rem; Iudex pronunciauit eum minorem, & dedit ei curatorem
cum re vera eſſet maior, q̄ro an valet datio iſtius curatoris? Re-
ſpon. ſic, vt no. ſup. de iura. calum. l. 2. §. quod obſeruari. in glo. &
hoc dicunt: alias fruſtra iudex cognoſceret de ętate. quod eſt ab
ſurdum, arg. ff. de minor. l. de ætate. & ff. de fer. l. 2. & ff. de prob. l.
cum de ętate. nam ratione dubij ſententia valet, vt ſup. de petit.
hæred. l. ſi putas. Non obſtat dicta l. Seiæ, quia ibi non fuit venti-
e latum. *e* Modo ego quæro, quid ſi Iudex *f* dedit alicui curato-
rem tanquam prodigo, cum non eſſet prodigus; Reſpon. gl. ſunt
contrariæ, vt hic per Cyn. tamen tu dicas, ꝙ non valet, niſi fuerit
datus cum ſolenni cauſę cognitione. Alij vero diſtinguunt inter
ætatem reſiſtentem, & prodigalitatem non aſſiſtentem; ętas. n.
de neceſſitate labitur, ſed prodigalitas & non prodigalitas decla
randa, requirit Iudicis miniſterium. ita ſubtiliter tangit gl. in l. 1.
ſup. de curat. fur. prima opinio verior eſt; ergo contractus facti
cum iſto non prodigo valent, non obſtante Iudicis temerario in
terdicto, & curatoris impoſſibili datione. Itē valet eius teſtamen
tum, & alij legitimi actus; ſed ſi eſſet factum cum ſolenni cauſæ
cognitione, tunc valeret interdictum, & datio curatoris, & trāſi
5 ret in rem iudica. quod no. † Vltimo no. *g* ꝙ quando lex habet
g plures intellectus propter diſſenſionem glo. valet ſententia pro-
pter dubium iuris. Item valet ſententia lata contra conſuetudi-
h nem *h* propter dubium facti. ſecus ſi conſuetudo eſſet notoria
tam in populo, quam in iudicio, vt extra de cōſtit. c. 1. lib. 6. & ff.
de legibus. l. de q̄bus. §. fi. & ita debet intelligi, quod no. hic Cyn.
i Adde, ꝙ licet non valeat *i* ſententia contra legem; tamē valet,
K ſi eſt lata contra ſimile *K* legit, ſecundum Iac. de Are. & Cy. idē
l ait, ſtatim *l* quod prodigus deſinit eſſe prodigus; vel furioſus deſi
nit eſſe furioſus, ipſo iure finita eſt cura, vt ſup. de impub. & alijs
ſubſtit. l. humanitatis. quod eſt verum, ſi eſt notorium, nam ī du
6 bio Iudicis declaratio requiritur. † Extra quæro, *m* Papa manda
m uit in forma pauperum hoc modo, conferas P. clerico non ha-
benti aliud beneficium tale beneficium, quod non excedit tan-
tam quantitatem annuam, ſi eum reperieris ſufficientem in le-
ctura, & conſtructionem clauſularum, qui executor eum non
examinauit, & putans eum eſſe idoneum. cum non eſſet, benefi
cium ei aſſignauit: nunquid valet colatio; & videtur quod non,
per dictam l. Seiæ egreſſe, & l. cum vero, §. ſubuētum, ff. de fidei
com. liber. Dic contrarium, vt inſtit. quibus ex cau. ma. non lic.
§. ſemel. nam ſiue verba iſta faciant monitionem, vt quidam di
cunt, ſiue conditionem; tamen eſt purificata condictio per ob-
ſeruantiam

ADDITIONES.

a And. Barb. Ex qua diligenter. Iſtud idem voluit Bal. in c. 1. de re iud.
b Oppo. Vide inf. prox. in verſ. quæro no. per gl. & Bal. in l. 1. ſup. de cura. furi.
c Curator. Faciunt no. in l. qua ætate, ff. de teſta.
d Aliquis petebat. Facit quod no. Bal. in ver. quæro.
e Ventilatum. Vide Bal. in l. ſi putas, hic all.
f Quid ſi iudex. Vide gl. & Bar. in l. is, cui bonis, ff. de verb. obl.
And. Barb. Quid ſi iudex. An interdictio non prodigo facta, vt prodigo, ſit ipſo iure nulla. vide in l. 1. ſup. de cur. & ff. eo. in l. 1. Bar. in l. is cui, de verb. obl. Ang. ibi tenet contra opi. Bart. vide Raph. & Io. de Imo. & Lud. contra Bart. facit l. cum vero is, §. ſubuentum, ff. de fideic. lib. l. iuſta, ff. de man. vin. & l. magis puto, §. manet, ff. de reb. eo. l. 1. ff. de na. reſ. l. 1. §. hæc verba, ne vis fi. l. 3. §. puberi, ff. de Carb. edi facit doctrina Bar. in l. iuſte. de acq. poſſ. iuncta doctrina Bald.
g Vltimo no. vide quæ dixi hic poſt Bart. & vide l. cum prolatis, & ibi Bart. ff. de re iud.
h And. Barb. Vltimo no. Quando lex habet plures intellectus, valet ſententia, vide tex. ſing. l. cum prolatis, de re iud.
i Conſuetudinem vide Bal. in l. 1. verſ. item quæro, ſup. eo. & intellige, quando eſt expreſſus error in ſententia, vt hic: & vide Bald. de pace Conſtan. in ver. & in certi quo ad commoditatem, & plene per Abb. in c. 1. extra, de re iud. Cyn. hic, in l. diuturna, ff. de leg. ubi quærit an error conſuetudinis expreſſus in libello faciat reijci libellum, ſicut error iuris.
K And. Barb. Licet nō valeat. vide Inn. in c. cum ſpeciali, in ver. ſuſpectus, de app. & per Mod. in l. cum prolatis, ff. de re iud.
l Contra ſimile. Vide Cy. in l. 1. ſup. de err. cal. & Inn. in c. cum ſpeciali, extra de ap. Statim. vide Bar. & Bald. in l. is, cui bonis, ff. de verb. obl.
m Exrra quæro. Facit quod no. Bal. ſup. ea. l. verſ. quæro, aliquis, & Bart. in l. eum, qui §. filius, ff. de acq. hęr. & quod no. Bal. & quæ ibi dixi, in l. fi. ſup. vnde legi. & de hac q. per Abb. in c. 1. de re iud.
And. Barb. Extra quæro. Vide Do. Abb. in c. 1. de re iu. vbi all. Bal. hic pondera, quia in §. ſemel, eſt ſpeciale fauore libertatis, ita dicit gl. uide Bal. in l. neq; natales, ſup. de prob. vbi aliter loquitur vide Do. Abb. in c. fi. de præſcr. pondera, quia beneficia debent dari dignis, in c. innotuit, de elec. ſi concurrit diſpoſitio hominis, ſequitur quod multo fortius debet adhiberi cognitio. facit ſimile de c. ſolet, de alie. eccle. quæ prohibetur alienari quia non requiritur cauſa in prohibitione facta a teſtatore, vt habetur per Doct. in l. filiusf. §. diui, de leg. 1. Pondera etiam, quia ſi non eſt inſtitutus, nō præſumitur in futurum, quia præteriti ratio ſcire futura facit c. ex ſtudijs de præſum. & ſic non bene loquitur Bald. hic vide Dom. Abb. in c. 1. de re iud. ubi allegauit iſtud dictum Bal. & diſtinguit, & vide ibi.

ſeruantiam ſolius formæ: & quamuis materia in perſona non ſit ſufficiens, tamen non eſt rebellis actui, cum addiſcere poſſit quis quamdiu uiuit, & plerunque in aptitudine recipiunt funda mentum, vt ff. de fideic. liber. l. apud Iul. & ff. de leg. 3. l. Seius. Idẽ ſi Papa dixerit, ſi inueneris eum uitæ laudabilis, ac honeſtæ conuerſationis. ſufficit enim, quod fuerit taliter, qualiter inquiſitũ eſt: quia executio ad nullam formam arctatur, niſi ad formam

a mãdati, *a* vt no. Inn. in c. j. de off. deleg. in Clem. & per Inn. extra, de app. c. ex rõne. Et ſcias, ꝙ illa eſt forma, quæ tendit ad eſſe rei, & aduenit rei exiſtenti in potẽtia, & dat primũ, & principale eſſe rei: accidentales aũt formæ, ſeu quædam obſeruantiæ poſtea ſuperueniunt; & lex appellat eas interdum monitiones, vt ff. de tu. l. muto, §. j. Quædã enim ſolennitas reqritur ante fcm̃, vel in ipſo facto, & iſta eſt de forma, & niſi interueniat, ipſo iure non valet, dummodo iſta ſolennitas ſit verbalis: ſecus autem ſi monitoria, & iõ magna eſt dr̃ia inter formas ſubſtãtiales, & monitorias. ſed quædam eſt forma, quæ reqritur poſt factum, & iſta nõ dat ſubſtantiam, quia iam eſt, ſed requiritur circa executiua, vt s̃. de

7 prec. impe. offe. l. vniuerſa. † Quæro nunquid illud, ꝙ fuit ſemel

b tale, ſp ꝑſumatur *b* tale? R ñ. ſic, ſi ſit inuariabile, ſecus ſi ſit variabile, vel de neceſſitate naturę, vt ętas. vel de poſſibilitate contingẽtiæ, vt mors. hoc in factis, ſed in iurib. ꝑſumitur duratio, niſi ſuperueniat interitus, vel tranſlatio, vt s̃. de prob. l. ſiue poſſidetis. & interdum ꝑſcriptionem iura perimentem ſatisfactio equiparat, vt ff. de admin. tut. l. ſi pupillus. cum autem perimũtur tpe, ſi in pſona radicata fuerint ex immobilib. principijs, vt obl'ones. Radix. n. oĩum obl'onum oritur ex facto, ꝙ non põt hr̃i pro infecto, & ideo ſi quidem obl'o tollitur ſua natura (puta ſol'one compenſatione, vel nouatione. cum hoc ex ꝑctu naſcatur) tollitur ipſo iure, ſecus ſi præter nãm. i. p præſcriptionem perpetuæ obl'onis. nam ex vi naturæ cum ſint perpetuæ, non tollitur ipſo iure: non enim perimunt ipſo iure. ſed ope exceptionis, ea autẽ iura, q̃ non ſunt quæſita. ſed agitur de acquirendo, bene pñt tolli ipſo iure, ut ius adeundi, quaſi tacita repudiatione: non. n. poteſt dici, ꝙ ſit exceptio, cum enim hoc ius non ſit actio, ergo eius ꝯrium nõ eſt exceptio, & ſententia lata contra executionem rei finitæ præſcriptione valet, quia non eſt contra legem, ſed præter legẽ. Vltimo no. in hac lege, ꝙ propoſita petitione hæreditatis, ſententia lata ſuper uirib. teſtamenti tantum, trahitur ad petitionem hęreditatis. & uide l. cum alicui. ff. de neg. geſt.

ADDITIONES.

a Mandati. Vide Bal. in l. certum. ſup. unde cog.

b Præſumatur. vide late Bal. in l. ex perſona, ſup. de prob.

LEX IV.

1 *Sententia unius ex pluribus delegatis non ualet ſine alijs lata.*

2 *Executor vnus ſine alio, diſtribuere non poteſt.*

3 *Animi ſui motum, an vnus alteri committere poſſit.*

4 *Iudices ſi diſcordent, quæ ſententia ſit iuſtior.*

5 *Contumax in ſententia interlocutoria, per vnum ex collegijs mulctari non poteſt.*

6 *Senteneтia unius ſi ualeat, ualent atteſtationẽs per eum receptæ.*

1 Cum magiſtratus † Si ex pluribus delegatis ꝓnunciauit vnus, ſnĩa eius ipſo iure non valet. & eſt rõ, quia non ut recipit mandatum, dixit ſnĩam, arg. ff. de arb. l. Pedius, §. fi. vnde gl. iſta dicit, no. arg. pro iudicib. delegatis, vt non debeant diſcedere a uerbis reſcr. & eo. ti. l. item ſi vnus, §. item ſi plures. dicit gl. ꝙ in duob. Iudicib. aut plurib. ad inuicẽ diſcordãtib. licet ſint in numero impari, quilibet dẽt ferre ſnĩam, alias non valet, vt in auth. ut iudic. non expe. ſa-

a cras iuſſiones, §. 1. & ſi vnus eorum ſit mortuus, *a* ſuperior dẽt ſubſtituere vnum alium in eo ſtatu. in quo cã erat, vt s̃. de ped. iudi. l. pen. fm̃ Hug. ſecus in arbitris. vbi ſubſtitutio non fit, ſm̃ gl. niſi forte ſint arbitri iuris, vt l. fi. ſup. de iud. idem in arbitratorib. iuris, quia ſubrogantur loco iudicis, & poſſunt abſoluere, & condemnare, & acta coram eis facta valent, licet ſint iudices de pla-

2 no, rõne prædicta. † Sed quid *b* erit in executoribus teſtamẽti?

b Dic ꝙ aut eſt dictum, *c* ꝙ non poſſit vnus ſine alio, & tunc vno

c mortuo conſumptum eſt mandatum, ut no. in ca. vltim. de teſta. lib. 6. pro hoc. ff. de arb. l. nõ diſtinguemus, §. cum plures. aut ſunt ſimpliciter dati, & tunc vr̃, ꝙ eps aſſocietur ſuperuenienti. Tu dicas, ꝙ mandatum expirat, niſi ad pias cauſas, fauore animarum, vt in d. c. fi. Sed quid in plurib. tutoribus? Reſpond. ꝙ aut eſt dictum, ꝙ non poſſit vnus ſine altero, & tunc morte vnius finitur mandatum omnium. aut non eſt dictum, & tunc loco mortui debet alius ſubrogari, ut de teſt. tu. l. ſi quis ſub condõne, & ſi qd eſt, quod viuo contutore non poterat ſine eodem iure explicari oportet, ꝙ iſte viuens expectet, donec contutor alios ſubroget, vt l. fi. s̃. de auth. præſtan. alioquin bene valet ꝙ agitur, quia tutores habent ptãtem, & vſum poteſtatis quilibet inſolidum, vt ff.

d de admin. tut. l. decreto, niſi ſint præſentes, & diſcordes *d* in actu ff. de cur. fu. l. conſilio, §. fi. Ex pdictis apparet, ꝙ cum a plurib. eſt

3 aliquid faciendum, oẽs facere debent. † Modo quæritur, vtrum

e poſſit *e* vnus alteri committere animi ſui motum? qõ eſt glo. de arb. l. ſicut in arbitris. Dicimus ꝙ non, q̃a arbiter non delegat, ne propagentur arbitria. ff. de arb. l. non diſtinguemus, §. quæſitum, in tutorib. autem, & executorib. idem puto, quorum induſtria eſt electa, quia vi naturæ, quod perſonale, vel induſtriale eſt, alteri cõmitti non põt, vt s̃. de cad. toll. in l. 1. §. ne aũt. In delegatis iudicibus conſidera, an ſit talis, qui poſſit delegare, & tunc põt cõmittere animi ſui motum alteri per modum ſubdelegandi, alias non. in ordinarijs autem iudicibus diſtingue, aut eſt iuriſd ctio voluntari a, & volũtarie exercetur, & non poteſt delegari, vt no. ff. de ꝓb. l. ab ea parte. aut eſt contentioſa, & põt delegari, niſi cã ſit mixti, vel meri Imperij; & adde quod dixi, ff. de officio Conſ.

4 l. j. † Quæro ſi iudices *f* diſcordant, *g* quæ ſententia præualet? di-

f ſtingue, aut inuenitur maior pars, & præualet ſnĩa maioris par-

g tis, aut non, & gl. diſtinguit inter ordinarios, & delegatos, & bene. Nam in delegatis illa eſt potior, quam approbat delegans, penes quem eſt fons iuriſdictionis. Sed in ordinarijs ſi vna eſt ex-

h preſſe iuſta & alia iniuſta, præualet iuſta. Si autem dubitatur, *h* q̃ ſit iuſtior, tunc præualet abſolutoria. Fallit fauore libertatis, & teſtamenti, vt ff. de inof. teſtam. l. ſi pars. Sed cur non recurritur ad ſuperiorem? Reſpon. quia iuriſdictio ordinaria ab eo non depẽ-

i det, ſed a lege. Quid dices *i* de pluribus executoribus *K* teſtamen-

K ti ſimul datis, ſi contrarias faciant diſtributiones? Reſpond. iſti æquiparantur delegatis, quia controuerſia eorum dependet ab Epiſcopo, cui tenetur reddere rationem, etiam ex mero officio, ex mera enim authoritate Pontificali debet procedere ꝯ perperam exequentem, & ſic ab eius officio pendet approbatio, & improbatio propter diſcordiam eorum in numero æquali, alias ſtaretur maiori parti, niſi dolus argueretur, ff. mand. l. creditor, in

5 fin. ſup. de epiſco. & cler. l. nulli. † Quæro, lex noſtra loquitur in

l diffinitiua, quid ĩ interlocutoria, *l* an vnus ex collegis poſſit mulctare contumacem ſine alio? & videtur quod ſic, per gl. quæ eſt

m in l. ſi vni, de re iud. hic contrarium, quia non patitur forma mãdati, quæ ſumitur ex copula, ſiue ex pluralitate, vt extra de offic. deleg. c. prudentiam. Nam copula poſita inter iudices, cum ponatur in forma, & reſpectu vnius indiuiſibilis inſtantię, non reſoluitur in ſuas ſingularitates, quia vim habet coniunctiuę coniunctioni, ſeu modi coniunctiui, & non diſtributiui, vt ff. de condit. inſt. l. ſi hr̃di plures, & ff. de proc. l. plurib. in gl. Præterea mandatum iuriſdõnis ſic eſt mãdato procuratoris. ergo idem vtrobique, vt ff. de iuriſd. om. iu. l. & q̃a ſiue interlocutoria ſit magni præiudicij, ſiue parui: q̃a vbi forma mandati non diſtinguit, nec nos diſtinguimus. & gl. ꝯria poteſt intelligi ĩ duob. ordinarijs ſic ad ditis. Nam excepta litis ꝯteſtatione, & atteſtationibus, & ſnĩa, ce

6 tera pñt explicari p vnum, altero abſente. † Quæro, vtrum ſi va-

n leat ſnĩa vnius, ſic valeant atteſtationes p eum receptę? Dico ꝙ ſic. illud *m* eſt notorium, ꝙ idem fauor *o* debetur atteſtationibus, ꝙ debet rei iudicatę, & iõ fauorabiliores atteſtationes alijs ꝓferũt, & nõ elidunt ab eis tex. eſt no. ff. de manumi. l. lege Iulia, & Papia. &

ADDITIONES.

a Mortuus. Vide Bar. in l. duo ex tribus, ff. de iudic. & gloſſ. in l. item ſi vnus, §. item ſi plures, ff. de arb. & tex. in cap. vno, extra de offic. deleg. & glo. in capit. fin. extra de arbitr.

b Sed quid. vide Bal. in l. nulli, in fin. ſupra de Epiſcopis, & clericis. ſed an trãſeat ad hæredes, vide Bar. in l. a filio, ff. de alim. & cib. leg. quid ſi vnus tantum priuatur, vide Bal. in Auth. hoc amplius, ſup. de fideic.

c A. B. Dictum. An vnus executor poterit diſtribuere ſine alio, vide plene Bar. in l. in venditione, §. ſi. ff. de bon. auth. iud. poſ.

d Diſcordes. Vide Bal. in l. ſi vnus ex plurib. quid de executoribus, vide inf. eo. ver. quid dices.

e Vtrum poſſit. vide per Bar. in l. ſi vni, in fine, ff. de re iud. & in l. duo. in ſi eo. titu. & de executorib. per Bar. in l. in venditione, ff. de bo. auth. iud. poſſ.

f A. B. Quæro, ſi Iudices. Quando Iudices diſcordes ſunt, quæ ſententia præualet, vide tex. ſing. ſecundum unam lect. l. duo iudices, ff. de re iud. & quando vnus iudex tulit ſententiam corruptus pecunia, alter non, vide Io. And. in tit. de ſent. §. iuxta. ver. & ratione iudicis ſi ſunt pares valet ſententia Iudicis non corrupti. Diſcordant. vide no. in l. inter partes. & in l. duo, ff. de re iud.

g A. B. Si autem dubitatur. No. ſi dubitatur, quæ ſententia ſit iuſtior, præualet ſententia abſolutoria. quod fallit fauore libertatis, vel teſtamenti, ut in c. fin. de re iudic. quod limita, niſi aperte inique iudicatum uideretur, quia tunc etiam non præualet. pro teſtamento caſus eſt ſing. ſecundum Ange. in l. ſi pars, §. 1. uer. humanius erit, ff. de inoff. teſt.

h A. B. Quid dices. Tene menti. quod ſi Epiſcopus accuſatur criminaliter, ad hoc ut ſententia valeat contra eum, requiritur ſententia omnium, ut no. in c. fi. de re iud. Idem quando dubitatur, an primæ litteræ ſint per ſecundas reuocatæ in c. paſtoralis, de reſcr.

i Executoribus. Vide Bal. in l. id quod pauperib. ſup. de epiſco. & cler. in l. viduæ, ſup. de nup. & in l. iuriſgentium, §. ult. ff. de pact. & Bal. in add. Spec. in tit. de inſtr. edi.

K Quid in interlocutoria. uide glo. & Bar. in l. ſi uni. hic alleg.

l A. B. Dic contrarium. An unus delegatus poterit ferre interlocutoriam abſq; collega uide Bal. in l. fi. ſup. de auth. præſtan. ubi eleganter diſtinguit.

m A. B. Illud etiam. Pro quo tex. uide Bal. in c. domino guerram, in uer. protectores.

n Fauor. uide Bal. in l. 1. ſup. de uſur.

Papia.quem tex.tene menti.& idem dicit q̃dam decretalis inde
a ſumpta. Itē illud *a* eſt no.dig.ꝙ qñ teſtes *b* ſunt pares, iudex pōt
b per aī ſui motum alteris teſtib.adhærere,& alteris nō adhærere.
dummodo in actis exprimi faciat interim cām ſuæ adheſionis.
ita intelligitur ꝙ eleganter no.ff.de re iud.l.duo Iudices dati, Itē
no.ꝙ in duobus delegatis tm̄ ualet uox infamis, quantum boni
viri,quia non attenditur uitæ meritum,ſed forma mandati,vt l.
prędijs,§.fi.de leg.3.& uide in Spec.de ſen.§.ſequitur.

ADDITIONES.

a A.B.Item illud.Tene menti,quādo teſtes ſunt pares,iudex per aī ſui motū pōt adhærere alteris,& per hoc intelligis dictum Bar.in l.Lucius,ff.de his,qui no.infam.
b Teſtes.Vide Bar.in l.fi.ſup.com.uel epiſt.& quod no.Bar.in l.Lucius,ff.de infa.

LEX III.

1 *Decurionatus erat principium onerum,& munerum municipalium.*
2 *Quæſtione pendente an quis ſit ciuis,vel comitatiuus,ad officia aſtringi non poteſt.*

SI VT PROPONIS. Suſpendo gñre,ſuſpēditur quælibet
eius ſpēs,& indiuiduum.Vel ſic.Su
ſpenſo principali;ſuſpenditur ſecundarium. Vel ſic. Dum ap-
1 pellatio pendet a fonte, riuuli ꝯquieſcunt.† Premitte ad euiden
tiā,ꝙ Decurionatus erat principiū, & fundm̄ onerum,& mune
rum municipalium.ſi igitur uocatus ad Decurionatum appella
uit,& interim ad Duumuiratum tanq̃ Decurio uocatus eſt, nō
2 tenet,tanq̃ innouatum appłone pendēte.† Ex hac lege patet, ꝙ
pendēte qōne,an qs ſit ciuis,uel comitatiuus, non pōt ad officia
Comitatus conſtringi, ſed dēt expectari deciſio ſuper cā ſtatus,
nimirum qa interim pro libero hr̄,ut ff.de lib.cau.l.ordinata, &
facit ff.de excu.tut.l.diximus.Non obſt.ſup.de iure delib.l. cum
aliquis.& ibi no.conclude ex hac lege,quod prꝫiudicialis cauſas
dat excuſationem nominato ad munus. But.

LEX V.

1 *Libellus vbi excedit iuriſdictionem,non valet,nec ſententia.*
2 *Peccatum in tanto circa idem capitulum,totum hıbet uitiare.*
3 *Lex vbi procedit annullando factum,& non tradit modum annullandi,ſtatim eſt nullum.*
4 *Denegati,& conceſſi natura eſt,quod vni aſſignatur,alteri denegatur.*
5 *Actio furti eſt triplex.*
6 *Pœna,& mulcta differunt.*
7 *Diſpenſatio fieri poteſt cum aliquo ſuper mulcta pecuniaria propter paupertatem.*

CERTA RATIONE. Vbi iudex excedit terminos,& fines
ſuæ iuriſdōnis, ſnīa eſt ipſo iure nul
la, & iō ñ eſt opus appellare.But. & eſt rō huius leg. qa iudex nō
ꝓcedit in figura iuriſdōnis.Itē qa ꝯtinentia iudicij diuidi nō dēt,
de iud.l.nulli.vel ſic.Exceſſus in tāto vitiat in toto.Vel ſic, iudex
q iuriſdōnem ſupioris aſſumit,reddit actum ſuū totałr nullū. &
1 eſt notabilis lex.† Et no.*a* ꝙ vbi ꝑ libellum adit iudex,& certum
a eſt qđ libellus excedit iuriſdōnem eius,hmōi libellus non tenet,
nec ſnīa, quæ debet eſſe conformis libello. idem ſi iudex ꝓcedit
2 ex offō:qa vbi falſa eſt iuriſdō,ibi,& offm̄,vt hic,† No.ꝙ peccatū
in tanto circa idem capitulum,totum hēt vitiare.Et no.ꝯ banna
q̃ dantur ꝯ formam ſtatuti.corrigi tñ pñt, qa interlocutoria ſūt.
b Vel dic,ꝙ bannum non eſt ſnīa, ſed quędā comminatio. *b* & iō
vtile ꝑ inutile non vitiatur.hæc vera.Extra opp. ꝙ exceſſus iuriſ-
dictionis non vitiet totum,ſed id tm̄,ꝙ eſt ultra modū,qa utile
c ꝑ inutile non vitiatur,*c* vt l.placuit,ff.de vſur.Sol.illa rła fallit,qñ
vtile non poteſt ab inutili ſeparari,vel naturaliter, vel per legis di
ſpoſitionem,& ita eſt hic, quia ꝑ legis diſpoſitionē ſeparari non
pōt.idem eſt,qñ non poteſt ſeparari, niſi ſeparando recedatur a
forma mandati,vt ff.de arb.l.Pedius.& hoc modo ſoluitur hoc
brocardū per Dy.& But.† Et no. ꝙ ubi lex procedit annullando
3 factum,& non tradendo modum annullandi,ſtatim eſt nullum
ſed ſi tradit annullandi modum,tunc non eſt ſtatim nullum,ſed
debet pati,ꝙ annulletur ſiue caſſetur.iſtud eſt no. dictum, & fa-
d cit ad ſtatuta,quod no.Op. *d* ꝙ immo ſnīa ualet. ſed neceſſe eſt;
ꝙ appelletur,vt ſ̄.de app.l.& in multis.Sol.ibi iudex ſtetit in fini-
bus iuriſdōnis,ſed mulctauit vltra debitum rationis quo ad par-
tem ex iniuſta cauſa.& ideo eſt appellandum, ſed in lege noſtra
4 exceſſit fines iuriſdōnis,ff.de iuriſd.omn. iudi.l. fin.† Et per hanc
e leg.terminatur qō ſtatuti.pone,*e* ſtatutum dicit, ꝙ iudices uilla-
rum non habeant iuriſdōnem,niſi a viginti ſolidis, & ab inde ſ̄.
ſit cognitio Poteſtatis,quia talis iuriſdō prorogari non poteſt,&
eſt rō denegati,& conceſſi:quod enim vni aſſignatur,alteri dene
gatur,vt ff.de le.1.l.quod interum, §.ſi quis.ex quo enim lex ad
plura procedit ſtatutendo,& diſtinguendo potentias, & per con
ſequens actum,qcqd vltra fit fieri videtur lege prohibente, ar.l.
qui aliena,§.liberos,ff.de neg.geſtis, & hoc ex natura, & virtute
limitationis,vt ff.de vſufruct.l.dominus,§.1.& l.ex facto,§. item
quæro,ff.de vulg.& pup. Vlterius op. quia lege cauetur,ꝙ ſnīa ꝯ
ſnīam latā,nō valet.vnde ſi iudex in quadruplū ꝯdēnauit ex fur-
to non manifeſto,ſnīa tenet, vt ff.de infa.l.qd ergo, §.pœna gra-
uior.Sol.dicit gl.aliud in pœna,vt ibi:aliud in mulcta,vt hic.Tu
dic, ibi vtraque via claudebatur ſuper iuriſdictione:hic altera tā
5 tum.† Conſidera, ꝙ triplex eſt actio furti:quædam in genere, q̃
habet originem a lege 12. tabularum, quæ non diſtinguebat in-
ter manifeſtum,& non manifeſtum:cum iſtæ duæ actiones lege
12.tab.eſſent incognitæ, & adhuc hodie poſſit quis agere ad du-
f plū pro furto manifeſto,quia leg.12.tabu. non eſt correcta,*f* ſed
ſuppleta.Quædam actio eſt forti in ſpecie,& hæc duplex:vna re-
manens in finibus pœnę legis 12. tab.ſ.in duplum pro furto ma-
nifeſto: alia per prætorem.ſ.in quadruplum pro furto manife-
ſto,vnde caſus in dict.§.pœna grauior,ſic figuratur.Egi actione
g furti,petens furem condemnari pœna *g* iuris,nec aliter declara-
ui libellum meum:in proceſſu cauſæ non probaui manifeſtum,
iudex tamen condemnauit eum de manifeſto in quadruplum;
& male fecit, quia ille qui non proſequitur qualitatē, vr̄ proſeq
ſimplicitatem delicti, & quia non probatum: tñ libellus nō fuit
h ineptus. Præterea,*h* qñ libellus *i* eſt ineptus tacite,non expreſſe,
i valet ſnīa,vt ff.de inoffi.teſt.l.poſthumus, §.ſi quis ex his. vt ſi fi-
K lius inſtitutus in vno nummo *K* agat hodie querela: vel baſtar-
dus,vel ſpurius non expreſſo ſuo vitio: ecōtra autem ſi cum de-
beret condemnare in quadruplnm, condemnauit in duplo. Di-
co ꝙ valet ſnīa, non quia de parte,ſed quia de toto,inſpecta lege
12.tab.quæ Prętoris edicto non eſt abolita,ſed eſt quędam adie
6 ctio,vt ff.de act.& oblig.l.quoties.† Modo quęro,quę dr̄ia ſit in-
ter pœnam & mulctam? Reſpon.pœna proprie reſpicit delictū:
& ea impoſita ac ſoluta aſt quis abſolutus a delicto, ff. de iure
pat.l.diuus. Sed mulcta proprie concernit contumacem, & per
eam non purgatur delictum, & iō pęna excōmunicationis non
eſt propria pęna,ſed mulcta, quia per eam non purgatur furtū:
vt in c.2.de conſt.lib.6.Item per pœnam irrogatur perpetua in-
famia, ſi cā eſt famoſa: & ſi ſeruatus eſt ordo iuris ciuilis in pro-
cedendo, & ſolēnitas in pronunciando: interlocutoria.n.infa-
miam non irrogat, vt ff.de infa.l.quid ergo,§.quæſitum.Et ideo
l quęrit *l* Spe. in ti. de ſen.§.ſpecies.verſic.quid de iſtis.vtrum ſint
infames illi,qui extra ordinem condemnantur per formā ſtatu-
torum: & nititur ibi oſtendere,ꝙ non:ſed tu conſidera,ꝙ qñq;
irrogat infamiā pęna,qñq cā,qñq.vtraq.ſił iūcta, & non per ſe,
vt ff.de infa.l.ictus,& ibi plene no.De extraordinario autem pro
m ceſſu *m* nō facio vim, dummodo ſm formam ſtatuti proceſſus
ſit ſolennis. Item non facio vim,vtrum Poteſtas ſtet,vel ſedeat:
nec vtrum legat ſnīam per alium,an ꝑ ſe:qa in his ſtatutū & con
ſuetudo pręualet iuri cōi, quicquid dicat Spec. Quid de condē-
natis per inquiſitionem? Reſpon.non ſunt infames cum condē-
natio ſumit vim ex contumacia, ſecundum Dy.& oēs,quia cō-
tumacia

ADDITIONES.

a Et no.Vide Bal.in l.1.ſup.de hær.inſt.& in l.fi.ſup.ſi a non compe.iud.
b P.D.Comminatio. Vnde ſi differt a ſententia,non meretur executionem,ſed ſententia ipſa,ſecundum eundē Bal.in l.1.C.de hær.inſt.verſic.& ſi appellaret. Quid autem erit iudici faciendum, cum bannum a ſententia diuerſum reperiatur, ne pro eodem delicto bannitus duplicem ſuſtineat pœnam, vide ibidē ꝑ ipſummet Bal.Et adde ad id, quod dicit, banna data contra ſtatuti formam poſſe corrigi, ꝙ contra ſtatuti formam lata non valeant ſimpliciter: & ideo cum ſit huiuſmodi bannum ſententia interlocu. vt hic,recte dicit, aut corrigi debet,aut reuocari qđ poteſt,vt in l.quod iuſſit,in prin.ff.de re iud.per Iaſ.Et quod ſit interlocutoria,habes plene per Fel.in rub. de re iud.extra. Adde tamen vnum,quod quando bannū datur ex forma ſtatuti, tunc efficitur ſtricti iuris.de quo vide quæ ſcripſi in l.ſi is qui,C.de his,qui teſt.fac.poſſ.
c Vitiatur. Vide Sali.in l.2.in prin.ff.ſi quis ius dicen.non obtemp. & *Io.An.in* titu. de ſen.§.ſpecies.
d A.B.Op. Vide Bal.in l.hi, qui ad ciuilia,ſup.de app.& Bar. in l.vniuerſa,ſupra de prec.impe.offer.
e Pone.Vide Bal.in l.ſi qui ex conſenſu,ſup.de epiſ.aud.
f Correcta. Vide gl.ord.Inſt.de iniu.§.pœna.
g Pœna.Vide per Bal.in l.edita,in 10 opp.ſu.de eden.
h A.B.Præterea. No.intellectum ad §.ſi quis ex his vide Bal. in l.ſecunda, ſup.de re iudic.
i Libellus.Vide Bal.in l.2.in fi.de re iud.
K Nummo.Intellige non expreſſa inſtitutione in libello.
l A.B. Et ideo quærit.An illi,qui condemnantur extra ordinem ſecundum formam ſtatutorum, ſint infames. Vide optimam gloſſ.in l.2.§.præterea,ff.de ſuſp.tut.& quod ibi no.Nic.de Neap. & gl l.3.§.tutores,eo.tit.& gl.in l.fi.C.eod.& gloſ.l.1. ſup.de mo.mul.& gl.l.1.C.ſi tu.vel cur.non geſſ.licet And.de Piſis. in §.præterea, præalleg. dicat illam gl.ſecundum Dyn.non reperiri alibi, vt ibi refert Nicol. de Neap.And. de Piſ.ibi dicit,quod immo eſt infamis,quia debet conſiderari cauſa, quare condemnatur. l.ictus fuſtium.ff.de his,qui no.infa.& l.3.§.ad diem, & §. ad tempus. Nec ob.ꝙ ſit ſublata ſolennitas,quia durat effectus,vt l.1.alias 2.ſup. de formul.or.opi.Dyn.videtur melior,quia ex ſtatuto oritur cōdictio ex lege, quæ non infamat, l.ceſſat,ff.de act.& obl.& quod interlocutoria non infamet, vide tex.licet Bal.illum non alleget, in c.ſi quis filio, §.eius,in ver.interlocutus, ff.de iniu.teſt. & vide Bald.in l.eos,ſup.de exc.rei iud.& in l.etiam,ſup.de Fur. Or vide gl. in l.2.inf.de requi.re. quæ dicit, quod ſint infames de facto, & non de iure.& ibi vide Bal. & ſic poſſunt reduci opi.ad concordiam. no.iſta, quia forte ita cumulate non reperies de facili. vide Pet.de Anch.in c.ſuper his, de pœn.& quæ ibi dixi,& in rub.de iu.in 6.
m Proceſſu. vide de iſtis in l.infamem,ff.de p.iu.

tumacia non infamat; ſed ſi ſint ꝯdēnati ex ꝯfeſſione, ſunt infa-
mes. Sed ſi ex teſtib. cū tñ nunq̃ voluerint ꝯfiteri nullo iure caue
tur, ꝙ ſint infames, q̄a nulla lex d̄t, ꝙ merū offm̄ iudicis īfamet;
imo de iure cōi talis ꝓceſſus eſt ꝓhibitus, vt ff. de mu. & ho. l. re-
ſcripto, §. ſi q̄s accuſatorē. niſi a͛s ſint famoſi, vt ff. de off. p̄ſi. l. cō-
7 gruit. † Illud ēt nō ē omittēdū, ꝙ ꝑꝑ paupertatē p̄t cū aliquo di-
ſpēſari ſuꝑ aliqua mulcta pecuniaria. & h. d. Spec. & bñ, ꝑ l. illici-
tas, §. & ne tenuis. ff. de off. p̄ſi. & iō mulctæ ſūt moderatę in aſcē
ſu, & non in mitigatione, & deſcēſu, vt ſ̄. de mo mulct. l. eos. Mō
a ego q̄ro: nos videmus *a* tota die, ꝙ iudices dn̄t, Bannimus talem
īcētum plus, & minus, ſ͛m formā ſtatuti: an valeat iſtud bannū?
& vr̄ ꝙ non, q̄a incertum. Sed ī ꝯ̃riū ſeruat cōis vſus, quia iſtud
bannum eſt potius q̄dam obſeruatio, quam oblō, & ſatis eſt ſe
ſupponere iuri, vt extra de ſumma Trin. c. damnamus, §. fi.

ADDITIO.

a Not. uidemus. uide in l. iudex, ff. de re iud.

LEX VI.

1 *Sententia extra tempus citationis lata, an ualeat.*
2 *Proteſtatio non pertinet ad officium iudicis.*
3 *Iudex aſſignans horam pro termino, an in diem ſequētem prorogare poſſit.*
4 *Iudex ſi propter aduerſarij dolum, crimen expedire non potuit, an proroge-
tur ſibi tempus.*

a **Cum non eo die.** Non ualet ſn̄ia *a* lata per iudi-
cē delegatū extra tp̄s commiſ-
ſionis. & q̄d dixit, ſi non eo die. idem dicas, ſi non eadē hora tp̄s
cū oī actu ꝯcurrit, & in nām illius actus cōuertit, vt patet in p̄ſcri
1 ptionib. & ad non tp̄s ſeq̄tur non ens. h. d. hæc lex. † Quidam quę-
runt hic, nunq̄d valeat ſn̄ia lata extra tp̄s citationis? Reſp. aut cita
tus non fuit ꝯtumax in termino, & non valet. l. ſi itē, §. fi. ꝙ vi aut
b clam, & eſt rō ibi, q̄a forma *b* ſuæ ꝓteſtationis non pōt q̄s recede
2 re. Itē ꝙ aliud eſt in ꝓteſtōne, aliud in citatione, nā † ꝓteſtatio, nō
pertinet ad offm̄, & p̄tātem iudicis: citatio aūt, & expectatio ſic,
c q̄a eſt arbitraria, l. de die, in prin. ff. qui ſatiſ. cog. aut fuit *c* ꝯtumax
in termino, & tunc aūt ſn̄ia fuit lata die ſequenti: & gl. dicit ꝙ nō
d ualet, Inſt. de verb. ob. §. oīs. Sed decretalis *d* determinat ꝯ̃riū ex-
tra, de off. dele. c. ꝯſuluit, aut fertur longiori die, puta, tertia, vel vl
teriori, & dn̄t q̄dam, ꝙ non valet, q̄a citatio eſt ꝯſumpta, cum in
die illa, vel ſubrogata, non fuerit fcm̄, q̄d imminebat faciēdum.
ergo ꝯ̃rium conſului: nam ex quo iudex reputat, vel reputare de
bet eum ꝯtumacem. ſꝑ eſt in mora, vt ff. de vſu. l. mora nec. expe
e dit eum amplius citari. *e* quia ſcire debet propter contumaciam
ſuam, quandoq; ſententiam ferri poſſe: vnde l. properādum, di-
cit, ꝙ ſolennia edicta præmittuntur ꝑ multos dies, antequā ſen-
tentia feratur, immo per menſem, & cum omnia ſolennia ſint
peracta, non eſt opus iterari citationes: q̄a lex certo numero ter
minorum contenta eſt, & in his figit pedem ſuum Nec obſt. ca.
conſuluit, *quia* mens illius cap. eſt, ꝙ inuito actore iudex poteſt
ſua benignitate expectare abſentem per vnam diem. non tamē
intendit dicere, ꝙ iudex poſt illam diem non poſſint uti rigore
iudiciorum in condemnatione contumacis. Alij dn̄t ſentētiam
non valere. de hoc dixi in l. j. ſ̄. quo. & quando iudex prima ue-
3 rior eſt. † Quæro, ſi iudex aſſignauit *f* horam pro termino, puta
f compareas cras in aurora ad audiendam ſententiam, vtrum poſ-
ſit prorogare in diem ſequentem: nam cap. conſuluit, loquitur
quando tota dies erat aſſignata pro termino, non autem q̄ñ ho-
ra certa, poſtq̃ ſunt adhuc plures horę aptæ ad comparendū ea-
dem die. Spe. in tit. de dilat. ſentit hoc dubium, ſed non decidit.
quare vr̄ dicendum. ꝙ cum nō fuerit a principio, nec eſſe debue
rit de mente eius, qui aſſignauit terminum, vt ita dixerim, cuiuſ
dam momenti prorogare ipſum, ꝙ nō poſſit prorogare, niſi cā
cognita, loquor de prorogatione ad vtilitatem contumacis. Nā
in eius damnum, vt poſſit quandoque abſens condemnari, bñ
durat effectus contumaciæ, quia abſurdum eſt creſcente contu-
macia, ipſum liberari a termino. No. hic in verſi. ex integro. arg.
quod ſi iudex delegatus non eſt officio ſuo functus, non valent
acta, quia dicit, ex integro cognoſcet. ſed intellige, quo ad ipſam
ſententiam. Item no. tex. dum dicit, ne ambages fruſtra interpo-
ſitæ prouocationis ulterius negotium protrahant. text. eſt pul-
4 cher. † Quæro, *g* ſi propter dolum aduerſarij iudex non potuit
g expedire cauſam, an tempus ſibi prorogetur? Reſp. tp̄s *h* manda
h ti non prorogatur. iſta eſt glo. ff. de mino. l. intra vtile. ſuꝑ uerbo,
inter ętatem. Adde ſupradictis, ꝙ aut expectans comparet hora
congrua die ſequenti, & etiam non refectis expenſis auditur; q̄a
vr̄ venire in terīo, vt ff, de pre. l. ſed, & ſi manente. Aut comparet
a leuiori, i. ulteriori die, & tunc non intelligitur lt̄ime cōparere,
niſi refectis expenſis, arg. eorū, quę notat Bar. ff. de ope. no. nun. l.
Prætor, §. ſi aliq̄ñ, vñ ſi fertur ſn̄ia ꝯ̃ eum ſic inciuiliter comparē
tem. ſ. non refectis expenſis, tanq̃ verus contumax non appellat.
Nam verus contumax eſt ēt ille, q̄ comparet, ſed non legitime
comparet. Nam iſta ſunt paria, nullo modo compare, & minus
legitime comparere. Quid ſi iudex pronunciauit abſentem eſſe
contumacem? Reſpond. ſtandum eſt ſententiæ, niſi contuma-
ciam purget refectis expenſis, ff. de fideic. lib. l. a legatario, §. fi.

ADDITIONES.

a Sn̄ia. vide in c. de cauſis, extra, de offi. deleg. & Bal. in l. 1. ſup. de his, quæ pœ. nom.
b A forma. Ad iſtud, quod no. hic Bal. dum facit dr̄iam, an citatus comparuerit, vel non, vide Io. An. in tit. de ſen. prola. §. iuxta, ver. eſſent nulla.
c A. B. An fuit. vide eundem in l. 1. ſup. quo. & quand. iud. & ibi remiſi.
d Sed decretalis. vide Bar. in l. aut qui aliter, circa prin. ff. quod vi, aut clam, & quod no. Bal. in l. 1. ſup. quo. & quan. iud. Ant. de But. in c. cum dilecti, ext. de do. & cont. & Sal. hic tenet cum Bal.
e Citari. vide per Bar. & quæ ibi dixi, in l. ſtatuliberi, ff. de ſtatulib.
f Aſſignauit. Vide Bar. in l. terminato, ſup. de fru. & lit. expen.
g Quæro. Dixi in auth. clericus. in verbo, terminus, ſup. de epiſ & cle.
h A. B. Tempus. vide quæ dixi in c. ad petitionem, de accuſ. & in c. 1. de iu. uide ibi Do. Ant. & Bal. in l. 1. ſup. quom. & quan. Iud.

LEX VII.

1 *Sententia in dubio per gratiam lata, an valeat.*
2 *Sententia arbitri per inimicitiam lata valet.*
3 *Sententia ab arbitris iuris lata per pecuniam an valeat.*
4 *Iudex ſententiam pronuncians per pecuniam an poſſit puniri ciuiliter, &
criminaliter.*
5 *Iudex, qui a fæneratore gratis recipit, videtur corruptus.*

a **Venales.** Sententia lata per pecuniā, eſt ipſo iure nulla. *a*
1 † Quæro, quid ſi per gratiam? Reſp. tenet, ſed da
tur in integrum reſtō. Quæro, nunquid in dubio præſumat̄ gra-
tia? Rn̄d. hoc ex qualitate perſonarum perpendam, eodem mo-
do perpendam, an per ſordes. tex. eſt no. ff. de act. & obl. l. fi. Quę-
b ro, quid ſi per latam *b* culpam? Reſpond. prope ſordem eſt, cum
æquiparetur dolo, & ideo datur reſtitutio in integrum, vt no. in
§. eum Prætor. in l. ſeruo inuito. ff. ad Treb. quę non eſt alibi. Quę
2 ro, † quid ſi lata eſt per inimicitiam capitalem? Reſp. & iſta ſor-
des eſt, & ideo in integrum reſtitutio datur, quod eſt menti tenē
dum. Quæro, quid in ſententia arbitri? glo. dicit valere. tñ obſtat
exceptio doli, quia dolus dans cām commiſſioni ſtipulationis
pœnalis, non reddit eam nullam, ſed inefficacem, quia dolus
eius, qui fraudem committere nō dēt, excuſat a pœna ope exce-
ptionis, quia oēs pœnæ ſunt ſtricti iuris. l. iudiciales, uel arbitra-
les. Sed ꝯ̃ hoc immediate opp. nam neutra pars videtur hic per-
miſiſſe arbitro, quod accipiat pecuniam pro laudo, arg. ff. mand.
l. creditor, in fi. Sol. dicit glo. ꝙ quando commiſſio fit ad deciſio-
nem cauſarum, non inſpicimus voluntatem partium, quia ſentē
tia fertur in inuitos: ſecus in poteſtate extraiudiciali, vt ff. de ope.
3 l. libertus, & d. l. creditor, §. fi. ff. mand. † Quæro, quid in arbitris
c *c* iuris? Reſp. idem quod in iudicibus, vt l. fi. ſ̄. de iu. habent enim
publicam authoritatē, qua abuti non debent. Quæro, nunquid
iudex, qui iudicauit per pecuniam, facit litem ſuam? Dicit gl. ꝙ
ſic. Sed ꝯ̃ hoc op. quia ſententia nulla, ergo non intereſt, vt not.
in l. ſi iudex, ff. de var. & extraord. cog. Solu. iſta eſt mera pęna ꝑꝑ
4 merum maleficium, ff. de iuriſ. om. iud. l. adeo. † Quæro, nūquid
iſte iudex eodem proceſſu poſſit puniri ciuiliter, & criminaliter?
Reſp. ſp̄ale eſt in iudicibus delinquētibus in officio ſuo, quod ſi-
mul & ſemel poſſunt ciuilter, & criminaliter puniri tex. eſt no. ī
5 Auth. vt iudices ſine quoquo ſuffr. §. oportet. el j. † Quæro, an vi
deatur corruptus pecunia ille, qui a fœneratore gratis recipit? &
videtur quod non per ea, quæ no. Spec. in titu. de vſur. in contra-
rium facit l. quin etiam, ff. de calumnia. quod no.

ADDITIONES.

a Nulla. Vide gl. 1. q. 5. c. vēdentes, vbi dicitur, quod etiam ſimoniam incurrit iudex. 14. q. 5. c. non ſane, 11. q. 3. c. qui recte. quid ſi pars promittit iudici idēnitatem. vide Bar. in l. ſi quis vxori, §. ſi fugitiuum, ff. de fur.
b Per laram. Vide Bal. in l. 1. ſup. quom. & quand. iud.
c A. B. Quæro, quid in arbitris. Arbitrium iuris æquiparatur iudici. facit c. ab arbitris de offi. deleg. in 6. cum ſpeciali. de app. & quod no. in c. paſtoralis, de reſcrip.

LEX VIII.

1 *Puer viginti annorum inter Decuriones vocem habere non poteſt. nu. 2.*
3 *Filius quando non tenetur, pater pro ipſo non tenetur.*

Si pater. Minor ętate vocatus ad Decurionatum eſt, ſine
appellatione tutus mero iure, maxime ſi pater n̄
1 conſentit. h. d. † No. hic, ꝙ puer 20. *a* annorum non poteſt habe-
a re vocem inter Decuriones, quia non poteſt ei incorporari. No.
2 † quod hic ponitur, ſi, pro quia: quia ſæpe contingit unam ſylla-
bam pro alia poni, vt ſing. no. ff. de cōd. & dem. l. eas cās. & iſtam
digreſſionem fecit ratio intellectus in vltima gloſſ. hic poſita.
3 † No. ꝙ quando non tenetur filius, non tenetur pater pro ipſo.
aliquando etiam tenetur filius, & pater agens ex perſona filij nō
tenetur, vt quādo ius oritur in perſona patris ex legis diſpoſitio-
ne, nō filij beneficio, vt ff. quot quiſque iur. l. 1. §. ſi filius.

ADDITIO.

a A. B. Nota hic. quod puer 20. No. ꝙ puer non habet vocem in capitulo. vide Bal. in l. exigendi, ſup. de proc. & l. fi. alias pe. ſup. de teſt. mil.

LEX IX.

1 *Exempti ſi delinquunt, an ab ordinario loci circa priuationem ſui priuile-
gij puniri poſſunt.*
2 *Citatus a lege, an die feriata teneatur comparere.*
3 *Terminus ad faciendum ſe cancellari ſi a lege municipali eſt ſtatutus, om-
nes dies feriati computantur.*

Vete-

Veteranis. Veteranus habens immunitatem vocatio-
nis,nõ tenetur,ſi ↄ̃immunitatẽ vocatur ad
munus.h.d.& eſt ſpãle in militib vt eleganter dicit litera ibi, re-
munerantes fidẽ, & deuotionem nr̃orum militum. & idem vr̃ ĩ
quibuslibet exẽptis ex ſpãli grã Principis.In ↄ̃rium vr̃,qa ſpãle eſt
in militibus:ergo ius cõe eſt in ↄ̃rium.Sol.dic,ꝙ quidã ſunt exẽ-
pti a munere, & eſt ſpãle in militib.qdam ſunt exẽpti a iuriſdõ-
ne,& tunc ſi ſunt funditus exẽpti,non tenent̃ ↄparere, qa ſunt e-
xẽpti a limine iudicij:ſi ãt ſunt exempti ope exceptionis, vel ſub
ptãtiua ↄdõne,vel hñt electionẽ Iudicum,vt in auth.habita,§.ne
fi.pro pa.& l.2.ff.de iu. tunc ↄparere tenentur allegaturi priuile-
1 gium ſuum,vt dixi ſ̃.de ap.l.hi,q ad ciuilia. † Quæro, ſi iſti *a* exẽ-
a pti delinquunt,vtrũ poſſint puniri ab ordinario loci circa priua-
tionẽ ſui priuilegij?Dic ꝙ gnãłr nõ pñt priuari ſuo priuilegio ni
ſi a Principe,ſed p ↄñam delicti ſi redderentur infames, priuarẽ-
tur a iure,vt ĵ.de digni.l.Iudices.li.12.vide ꝙ no, Cy. ſ̃.vbi de cri.
agi opor.auth.qua in prouincia,in fin.& ff.de infam.l.2.§.miles.
2 †Extra q̃ro, nunqd citatus *b* a lege teneatur ↄparere die feriata?
b & vr̃ ꝙ non,qa dies feriata certa eſt,& ille,q non cõparet,eſt ex-
cuſatus, quia lex excuſat eum:vñ non oportet excipi, vt l.vir bo-
nus,ff.iu.ſol.Dicit Ioan.Mon. ꝙ aut eſt citatus ad comparendũ,
aut ad procedendũ,aut ſimpłr.primo caſu tenetur comparere;
ſecundo caſu ſi citatur ad actum,ad quẽ põt procedi, vt ad por-
rigendum libellum & idẽ, ad quod eſt gl.in l.j.ff.de fer.in gl.4. &
tex.in l.miles,§.ſexaginta,ff.de adul.& vide quod no. Ber. in c.2.
ext.de iud.Si aũt eſt actus,ad quẽ nõ p̃t procedi,ſecus:niſi lex de-
roget ferijs.Tertio tenet̃ ↄparere,ex quo lex citat eũ:& ſi nõ cõ-
paret,incidit in pęnã legis. Citatio ãt iudicis non aſtringit aliquẽ
ad ↄparẽdũ, niſi vt procedi poſſit cũ aduerſario, vt ff. ſi qs in ius
3 voc.non ie.l.2.in fi.Ex his apparet,ꝙ ſi eſt ſtatutus terminus a le-
ge municipali ad faciẽdũ ſe cãcellari d̃ bãno,cũ hic ñ regrat̃ ſtre
pit⁹ iudicialis.ꝙ hic ↄputãt oẽs dies feriati,vt dies dñicales, & o-
ctauæ,licet de ↄſuetudine eẽt ſolẽniter colere octauas tãq̃ ipſa fe
ſta:vñ vide Io.Mo.ĩ c.cupiẽtes,ĩ gl.ſed ſi opponẽtes,de elec.li.6.

ADDITIONES.

a Si iſti.vide Bar.in l.fi.de conſt.Princ.
b Citatus.Vide in l.ſi quando,ſup.de teſti.& in l.ſiue pars,ſup.de dilat.& vide Bal.
hic,& adde no.per gl.Io.An.in c.cupientes,in verbo comparere.de elec. in 6.

LEX X.

1 *Iudex ad quem pronuncians bene appellatum ſuper appellatione ſuperua-
cua,an valeat ſententia.*
2 *Executor ſi neuter appellauit,de expenſis ſupplere non poteſt.*
3 *Appellans inuito appellato an appellationi renunciari poſſit.*
4 *Iudex appellationis poteſt ſupplere in cauſa,quæ venit ad petitionem coad-
iuuandam.*
5 *Ceſſionarius,qui in proſecutione rei ceſſæ fecit expenſas, qualiter eas recu-
perare poſſit.*
6 *Iudex ſi interlocutus eſt ſuper mero iuris articulo, ſuccumbens non condem
nabitur in expenſis.*

a **Omnem** *a* **honorem.** Iſta lex eſt ſingularis, ꝙ
ſuperuacuis appellõnib.
non vtimur propter honorem Iudicum.h.d.But.Vel ſic, Vbi vi-
ctus appellauit ſuper ſorte,non appellat victor ſuper expenſis, ſi-
ue victus proſequatur cãm,ſiue nõ, quia hoc totũ ſupplet iudex
1 officio ſuo.But.† Modo pone, quod iſte iudex ad quem pronun
ciauit ſuper iſta appellatione ſuperuacua bene appellatũ, nunqd
valet iſta ſñia?& vr̃ ꝙ non,quia caret fundamẽto. Ex hoc etiam
ſequitur, ꝙ fatalia debẽt computari ex die primæ appellationis,
ñ ex die ſecundæ,cui lex non defert. No.ꝙ lex non defert ſuper-
uacuæ appellationi. No.ꝙ illud,qd̃ poteſt fieri per pauciora, non
debet fieri per plura. No.ꝙ Iudex appellationis ſupplet in acceſ-
ſoris. No.ꝙ honor Iudicũ eſt ſeruandus.Opp.ꝙ de fructib.& ex-
b penſis non poſſit ſuppleri, niſi eodem die, *b* vt l. Paulus, ff. de re
iud.Sol.ibi loquitur terminato negotio:ſed hic non eſt termina
tum,qa appellatum. Item ibi ab eodẽ Iudice,hic ab alio, ad quẽ
eſt deuoluta cognitio.Et no.ꝙ idem intelligo ĩ cã nullitatis,ſi vi-
ctus dicit ſñiam nullã, & ſuccubuit,ſ. ꝙ iudex poſſit ſupplere de
2 expenſis omiſſis,quod eſt no.dignum.† Quæro, ſi neuter appel-
lauit,an executor poſſit ſupplere de expenſis? Rñ.nõ, vt l.termi-
c nato,ſ̃.de fruct.& lit.expen. Quæro, an per ſolam *c* omiſſionem
expenſarum poſſit victor appellare ab iſta omiſſione, victo non
appellante?But.& Cy.dñt,ꝙ ſic. Sed in contrarium vr̃ per l. ſi in
iudicio,ff.de excep.rei iud.niſi dicas,ꝙ appellet a ſñia propter vi
tium omiſſionis. Sed hoc falſum vr̃, ꝙ non grauatus non appel-
d lat,*d* vt no.Inn.ext.de iureiu.c.breui.Sed uictor non eſt grauatus
per ſententiam. Nam ſuper quo fuit pronunciatum obtinuit,vt
ff.de au.& arg.leg.l.Titia.Iudex tñ poteſt conueniri,quia fecit li-
tẽ ſuam propter omiſſionem expenſarum:quod eſt verũ, ſi fue-
rint petitæ,alias quamuis non ſuppleat,non facit litem ſuã.Quia
in pari culpa actoris non petentis,& iudicis non ſupplentis, me-
3 lior eſt condõ rei,vt ff.de verb.oblig.l.ſi ſeruum, §.ſeqtur.† Mo-
c do quæro,nunquid *e* appellans poſſit renunciare appellationi in
uito appellato? Reſpon.non: ſi appellati intereſt, caſus eſt iſtius
f leg.ſ̃m Cyn.Non obſt.*f* ff.de minor.l. ſi Iudex circumuento. qa
lex illa non continet ius commune, ſed priuilegium minorum.
& ideo in reſtitutione in integtum ſecus eſt,quam in appellatio-
ne, quod eſt notabile. Præterea in reſtitutione integrum nihil
poteſt iudex ex officio ſuo ſupplere text.eſt ſing.in l.fi.§.vlt.ff.de
condit.indeb. Quæro de tali caſu,iudex condemnauit reum in
quinque,& a quinque abſoluit: reus a condemnatoria appella-
uit,& actor ab abſolutoria,quæritur qd iuris? Reſpon.poſterior
applło eſt ſuperuacua,qa iudex ad quem ſi uidet reum in minus
condemnatum,debet ſupplere,& dicit Cy.ꝙ hic eſt ſecũdus ca
g ſus huius leg.& probatur ĩnp.de app.l. ampliorem.*g* in princ.ex
3 quo cõclude,quod ratione partis totum deuoluitur. † Extra no.
quod iudex applõnis poteſt ſupplere in cauſa, quæ uenit ad peti
tionem coadiuuandam,ut ff.ꝙ cum eo.l.Titianus.Secus ſi ueni
ret ad originem.nouæ petitionis,ut ſup.de temp.app.l.per hanc.
4 † Extra quæritur, ſtipulatus ſum a Titio decem ſub refectione
expenſarum ceſſi iſta iura pro decem,ceſſionarius egit, & fecit
expenſas,quærit an eas recuperabit per ſtipłonem, an iudicis of
ficio? & vr̃ ꝙ in expenſis non ſit aliquod ius ceſſum, quia nihil
eſt ſolutum in pretium cedendarum,ut l.per diuerſas,ſ̃. mand.
Item qa tacitam habet condõnem,ſi expendero, ſed ego nõ ex-
pendi,ergo condõ falſa, qa omnes cõdõnes ſunt perſonales, cũ
non recedatur a perſona,vt ff.de cond.& demonſt.l.qui hæredi.
facit ad hoc,ff.de eui.l.ſi rem quam.In ↄ̃rium vr̃: quia ex iſta ſti-
płone agit hæres,ergo,& ceſſionarius,vt de admi.tut.l. ſi ex plu-
ribus. Sol.pro iſtis expenſis non debetur *euictio*, & ideo non *vr̃*
ius ceſſum,niſi nominatim ſit ceſſum.& ſi dicatur nõ eſt nume
ratũ pretium, ergo etiam ſi nominatim ſit ceſſum, non poteſt
h agi. Reſp. non eſt neceſſe pretium numerari. *h* cum hẽat prius
neceſſe expendere,q̃ repetere. vnde ex huiuſmodi ceſſione non
fit locupletior,qa tantum abeſt,quantum repetit, & ſic non põt
dici ceſſio ſimullata,nec redemptor litis,de hoc no.in Specu.de
proc.§.2.verſi.item,&c.Item non ob.l.q hr̃di. quia conditio dã-
di poteſt impleri per alium,vt l.fin.ff. de cond. inſt. & facit.ff.de
verb.obl.l.venditores,ff.de ope.nou.nun.l.fin. & quod no.ff.de
alie.iud.l.3.§.opus.& quod dr̃,ꝙ ceſſo principali,vr̃ cedi acceſſo
rium:verum eſt in acceſſorio rei,non in acceſſorio iudicii, ſicut
ſunt expenſæ litis.& facit ff.de proc.l.actoris proc. & optime fa-
5 cit ad qõnem,ff.de do.inter vir.& *vxorem. l. vir vſuras.* † Extra
i quæro,ſi iudex *i* interlocutus eſt ſuper mero articulo iuris, vtrũ
ſuccumbens condemnetur in expenſis? Rñ. non quia iſtud po-
K tuit expediri in vno momento *k* ſine aliquo ſumptu hoc no.Cy.
ſ̃.de his,qui.vt indig.l.Polla.vbi omnino uideas.No.quod in cau
ſa appellationis appellans ſuccumbens ſemper condemnatur in
expenſis:ſed appellatus non,niſi in caſibus,vt no.Io. Mon. in c.j.
de app.lib.6.in gl.no.appellatum.

ADDITIONES.

a Omnem.Iſtam leg.pro valde not.ponderat Bal.in l.pen.ſup.de ſent.quæ ſine cer.
quant.de cuius leg.intellectu uide omnino per Io.de Imo.in l.ait Prætor. §. ſi Iu-
dex,ff. de re iud. & facit iſta lex, quod appellans a ſententia non videtur app.ab
expenſis,de quo uide Bal.in l.3.inf.ſi penden.app.
b P.D.Die.Limita,i.uerum niſi in ſententia dixerit iudex ſibi non liquere,ut per eũ
dem Bal.in l.terminato,C.de fru.& lit.expen.
c An per ſolam.Vide Bar.hic.
A.B.Quæro, an per ſolam. No. ꝙ iudex licet omiſerit condemnare in expenſis ex
officio, tamen non facit litem, ſuam niſi petatur.Vide plene Bar.& Mod.in l.4.§.
hoc autem iudicium, ff.de dam.inf.
d Non appellat.Vide Bal.in l.ſi poſt ſententiam,ſup.de ſen.& quod no.Bal.in Rub.
ſup.de ſent.quæ pro eo,quod inter.profer.
e Nunquid.Vide per Bar.in l.ſi quis libello,ſup.de app.
f A.B.Non ob.No.quod iudex non põt ſupplere ex officio ad reſtitutionem petan-
dam contra tenet Io.And.per c.cum veniſſent,de inſt.ubi eccleſia reſtituitur: er-
go minor,quia æquiparantur cogit.
g Ampliorem.Et ibi dixi poſt Bar.& uide quæ no.Ant.de But.in c.cum Io. in fi. ex-
tra.de fid.inſtr.
h Numerari.Vide Bar.in l.per diuerſas,in 1.q.ſup.mand.
i Si iudex. Idem tenet Pet.de Bellaper. in l.ſi per prudentiam,in princip.ff.de eui-
ctione.
K Momento.Vt in c.ſæpe,extra,de app.

Quorum appellationè non recipiuntur. *Rubrica.*

a ¶ Nota, ꝙ appellatio eſt actus iudiciarius, *a* & ideo ſeruus non
appellat,nec alius,cui iudicium denegatur,vt ff.de app.l. final.in
princip.

ADDITIO.

a Iudiciarius.Vide Bar.in l.ſi expreſſim,ff.de app.

LEX PRIMA.

1 *Contumax non iurando de calumnia appellare poteſt.*
2 *Contumax verus dicitur, qui procuratorem inhabilem ſcienter mittit ad
comparendum.*

Contu-

Contumaciæ cauſa ſummatim inquiri debet.
Comparens Iudice ſedente pro tribunali, reſtituitur ad appellandum.

a **Elus, qui.** Nõ recipitur applo eius, qui fuit vere con
tumax. concordantiæ. ſunt in glo. Oppo. *a*
de l. creditor, §. iuſtus, ff. de app. Solu. fuit contumax in eo
ꝙ eſt extremum iuriſdõnis, i. non in obediẽdo iudicis mã
dato circa exhibendum, vel reſtituendum. hic in reo, qui fuit cõ-
tumax in non veniendo, & ſic non obtemperauit authoritati.
Prætoris in eo, ꝙ eſt extremum a quo, l. in citatione. dẽt enim
b oĩs vocatus comparere, & non eſt maior cõtumacia, *b* q̃ ſperne-
re iudicẽ non cõparendo, vt ff. de iud. l. ſi quis ex aliena. & l. 1. §.
2 1. ff. ſi quis ius dicen. non obtemp. † Quæro qd de eo, q eſt contu
max in non iurando de calumnia? Rñ. glo. ꝙ põt appellare quod
verum eſt, ſi ſuam contumaciam excuſat, alias non, cum habeat
pro confeſſo, & cõuincto, vt s̃. de re. cred. l. gñalr, §. j. & l. Marcel.
2 ff. re. amot. † Quæro, nũquid ille, *c* q mittit ſcienter procuratorẽ
c inhabilem ad comparendum, dicatur uerus contumax? Rñ. ſic,
vt no. Cy. s̃. de inoffi. teſt. l. ꝯ maiores. vbi omnino uideas. Sed nũ
d quid procurator *d* gñalis vr̃ hr̃e ſufficiens mandatum ad rñden-
dum poſitioni criminoſæ. qñ talis eſt. cui rñderi dẽt? Rñ. ſic, vt
ff. de iniu. l. ſed ſi unius, §. procuratorẽ autem. dummõ ſciat fcm̃.
3 † Opp. dr̃ qđ hic ſummatim dẽt inquiri. ꝯ. s̃. de iud. l. iudices? Re-
ſpõ. gl. ꝙ hic de cõtumacia conſtabat per probationes pręſentes
quæ fuerunt receptę ab aduerſario contumace abſente, & iſtę
probationes erant liquidæ. dicuntur tamen ſemiplenæ, quia ex
vna parte tantum. Alij dicunt, ꝙ hic erat cauſa ſummacia, in
qua de principali, & de incidentibus, vt eſt contumaia, põt ſum-
e matim cognoſci. Tertij *e* dicunt, ꝙ antequam applo ſit recipien-
da, debet cognoſci ſummatim. vnde ſufficit probatio ſemiple-
na, uel indicia, quod appellatio recipi non debeat, quod gl. non
placet, quia de magno pręiudicio ageretur, ſi iudex ad quem ꝓ-
nunciaret appellationem non recipiendam, & adde quod no. in
c. j. de dolo, & contum. in Clem. Item adde, ꝙ aliud eſt dicere, ſe
miplene, & reſpicit probationes: aliud eſt dicere, ſummarie, & re
ſpicit ordinem procedendi omiſſis ſolennitatibus iuris, alibi dr̃
ꝙ interdum eſt plena cognitio ſecũdum quid, & ſummaria ſm
quid, quia cito expiditur, & eſt ordinaria. ſ. per officium iudicis,
vt eleganter no. ff. vt in poſſ. leg. l. is, a quo, in princi. ex quo ſume
argu. ꝙ omnis Iudicis inquiſitio eſt remedium extraordinariũ.
Quæro, nũquid contumacia poſſit probari per inſtrumentum?
Reſpõ. ſic, licet vergat ad crimen, quia debet ſcribi in actis, vt s̃.
de iud. l. properandum, in fi. principij. Cętera dic, vt ibi dixi, & in
l. 2. & in l. ab eo, & l. tres denunciationes. s̃. quomodo, & quãdo
iudex. Extra quæro, nunquid citatio poſſit præcedere creationẽ
iuris, ſuper quo fit citatio? Reſpondet Io. Mo. ꝙ ſic, in cap. ſi con-
firmationem, de elec. lib. 6. vbi dicit: quod citatio, quæ eſt exor-
dium omnium actionum inſtituẽdarum, poteſt fieri iure in crea
4 to. Io. Mo. Quod autem dr̃ hic in vltima glo. ꝙ comparens iudi-
ce ſedente pro tribunali reſtituitur ad appellandum ex Princi-
pis conſtitutionibus, ita quod p̃t appellare intra decem dies. in-
telligitur niſi ante ſententiam comparuerit, & contumax receſ-
ſerit: qa tunc eius contumacia nõ poteſt aliqua tergiuerſatione
celari, quia magis deliquit qui comparuit, & receſſit, q̃ qui non
f acceſſit, quia fuit ꝯtumax *f* in facie iudicis, ut in c. 1. de dolo, &
contum. libr. 6. & ſimilis eſt ei, qui dicit iudici ſe nunquam ven-
turum, cui non patrocinatur comparitio poſt ſententiam ſecũ-
dum ueram opinionem, quia ipſo momento ſententia tranſi-
uit in rem iudicatam.

ADDITIONES.

a Opp. vides quod etiam uerus contumax in non agendo appellat, vt no. per Bal. in l. diffamari, ſup. de inge. ma.
b A. B. Maior contumacia. No quod plus punitur contumax in non cõparendo, quã in non exhibendo, uide Bar. in l. diffamari, ſup. de ing. ma. ubi dicit, quod contumax in non agendo appellabit.
c A. B. Quæro, nunquid. No. ſi iudex pronunciat abſentem contumacem, non purgatur contumacia, niſi refect s expenſis, & an debeat exprimi contumacia, uide tex. l. 2. §. quoties, & ibi Bar. ff. de iure fiſci.
d Nunquid procurator. Vide late per Imo. in l. pe. §. ad crimen, in pen. q. ff. de pu. iu. & quod no. Bal. in l. 1. ſup. de ſen. & inter. omn. iud. ſed contra Bald. facit quod ipſe no. in l. reos, infr. de acc. vbi uult, quod in criminali requiratur ſpãle mandatum.
e Tertij Et hoc caſu quid debeat facere iudex a quo, uide no. Bar. in l. appellatione ſup. de appel.
f Contumax. De illo uero contumace utrum appellet, & utrum exceptio contumaciæ ſit peremptoriæ, uide no. Bal. in l. diffamari, ſup. de ing. ma.

LEX II.

1 *Occiſores licet ſint puniti contra mandantem denuo inquiri poteſt.*
2 *Confeſſus, & conuictus appellare non poteſt.*
3 *Procurator generalis ad negotia, dicitur falſus in maleficijs, q̃ ſui natura ſunt maleficia.*
4 *Torqueri quamuis non omnes poſſint poſſunt tamen terreri.*
5 *Plena & moderata tormenta quæ dicantur.*
6 *Confeſſus, & conuictus in cauſis pecuniarijs, appellare non poteſt.*
7 *Appellare ualens confitendo crimen poſt ſententiam, non uidetur ab appellatione recedere.*
8 *Appellare non poſſe an ſit pœna.*
9 *Acceſſum perfectum probare non poſſunt, niſi qui viderunt principium, & finem.*
10 *Parentela poteſt probari per plures teſtes deponentes, duo de uno gradu, alij de altero.*
11 *Crimen capitale per procuratorem confiteri non poteſt.*
12 *Argumentis quis conuinci dicitur.*
13 *Confeſſio facta formidine tormentorum, non præiudicat.*
14 *Sñia lata ex cõfeſſione affecta tormẽtis, eſt aliqua, & ab ea eſt appellandũ.*

Obſeruare. Propter immanitatem criminis cõuictus,
& confeſſus non appellat. h. d. Confeſſum
intellige non timore tormentorum: quia tunc poſſet appellare
ſm Iac. But. Et ſm hoc ſemp poſſet appellare: quia nemo eſt, qui
ſponte ꝯfiteatur. Rñ. ſatis eſt, ꝙ apud acta ſpõte rñdeat, & ita ſer-
1 uat conſuetudo. † Quæro, an punitis occiſorib. poſſit denuo in-
quiri ꝯ mandantem? Dynus dixit, ꝙ ſic, per l. & ſi certus, §. fin. ff.
ad Sylla. multum tamen dubitauit, ſed dubitare non debuit, qa
2 caſus eſt in l. minoribus, ſupra de his, quib. vt indig. † Quæro, nũ-
quid in alijs criminibus hic non connumeratis, cõuictus, & ſpõ
te confeſſus poſſit appellare? Reſpondet gl. quod non poteſt ap-
pellare, quia eadem eſt ratio. Iac. But. dicit ꝯrium, qa poteſt con-
feſſionem ſuam reuocare in cauſa appellationis. Tu tene gloſ. ſi
probationes ſunt luce clariores, cum enim non errauit, cõfeſſio-
a nem ſuam reuocare *a* non poteſt, quia veritas cum confeſſione
conſonat. Item quia ꝯrium probare non poſſet, vt in Cle. teſti-
bus, niſi vellet ſe defendere de iure, vt quia erat bannitus. Nam
etiam notorius in facto poteſt prætendere defenſiones legum, vt
eleganter no. Inn. in c. ſtatuimus, extra de off. dele. Si autem pro-
bationes non ſunt luce clariores, ſed dubiæ, tunc audiretur ap-
pellans, per gl. q̃ eſt ff. de appel. l. creditor, §. iuſſus. præſertim ſi in
appellatione allegaret cauſam, vt s̃. de his, qui vt indig. l. minori-
3 bus. † Item not. ꝙ in maleficijs, quæ ſunt ipſa ſui natura malefi-
cia, procurator generalis ad negotia dicitur eſſe falſus procura-
tor. l. 1. §. cum autem falſus, de vi & vi arm. & ibi gl. ordi. nec con
fiteri poteſt maleficium, c. 2. de proc. in Cle. Quæro, quid ſi quis
b *b* fuit tortus, ſed leuiter? Reſpon. iſte non hr̃ pro torto, ſicut leuis
febricula, non dicitur febris, vt ff. de ædil. edic. l. ob quæ vitia, §. fi.
Tormentum enim proprie dr̃ magnus dolor corporis, vel ma-
gna afflictio, vt no. extra, de reg. iur. c. cum in contemplatione. in
c Nouella. Et no. *c* ꝙ ad hoc, vt fiat tortura reqritur cã & ordo, ſ.
ꝙ præcedant indicia ſufficientia, vt ff. de quæſt. l. maritus, & inf.
d de q. l. milites, §. oportet. Hęc autem indicia *d* quandoque ſumũ-
tur ab vno teſte de veritate, quod intelligo dummodo aliæ cir-
cunſtantiæ non reſiſtant, ſecundum Io. And. quod eſt no. quan-
doque ſumuntur a duobus, vel pluribus teſtibus deponentibus
4 ſuper circunſtantijs, inf. de quæſt. l. milites, §. oportet. † Et no. ꝙ
licet non omnes, nec omni caſu poſſint torqueri, poſſunt tamen
terreri, qa vultus iudicis in talibus debet apparere terribilis, vt in
e Auth. de man. Princ. §. talem vero. Ita dicunt Doct. *e* ꝙ perſeue-
f rare *f* dr̃ quis in confeſſione, qui pſeuerat extra locum tormen-
torum illa non videns, præſertim, ſi cõfiteatur coram amicis, ar.
l. quæro, de ędil. edic. Item dicas, ꝙ ſi tormenta non ſunt plene ĩ-
poſita, poſſunt repeti, ſi autem ſunt plene impoſita non poſſunt
5 repeti, niſi ex nouis indicijs. † Quæ autem *g* ſunt plena, ſiue mo-
g derata, & quæ non, iudicis diſcreti arbitrio committitur, & con-
ſilio diſcretorum virorum ſibi aſtantiũ, ff. de adul. l. ſi poſtulaue-
h rit, §. qõni. cuius ẽt religioni committitur, quę indicia *h* ſint ſuffi
cientia, & quæ non: quia nulla certa doctrina dari poteſt, arg. in
l. 2. §. expilatores, ff. de effrac. & expi. & nunc habes ſummatum
quicquid dicit Io. An. in d. c. cum in contemplatione. in Nouel.
Item dicas, ꝙ bona phyſionomia prodeſt, & mala nocet, qa pro
cliuis ad ſcelera nocet. Dico autem quãtum ad præſumendũ in
genere de mala natura & vitiata, non quantum ad præſumendũ
in ſpecie de ſpeciali, & determinato delicto. A contemplatione
enim naturæ non licet ſumere arg. no. Ariſt. in libello de phyſio
nomia. Deinde collige in hac lege, quod manifeſtus criminoſus
nõ appell. Sed certe immo ꝯrium adduci poteſt, niſi ſit adeo ma
nifeſtus, ꝙ confeſſus, & ꝯuictus ſit notorius, tñ per rei euidentiã
6 appellare non poteſt, maxime de iure canonico. Quæro, vtrum
in

ADDITIONES.

a Reuocare. Vide no. Bar. in l. cum precum, ad fi. de lib. cau. & l. fi. ſup. de prob. & in l. 2. inf. de cuſt. reo.
b A. B. Quæro, quid ſi quis. No. quod leuiter tortus non dicitur tortus, hinc eſt, ꝙ ſtatutum quod loquitur de vulnere, non habet locum in leui, vt not. Bald. in l. ſi prædium, ſup. de ædil. act.
c A. B. Et no. Antequam deueniatur ad torturam, requiruntur indicia ſufficientia. vide Bar. in l. fi. ff. de q. & ibi dicit, quod debet dari copia parti de indicijs.
d A. B. Hæc autem indicia. No. quod ab uno teſte capiũtur indicia, vide bo. gl. & ibi Ang. in l. ſi quis, inf. ad leg. Iul. maie. & Bar. in l. maritus, & l. fi. ff. de quæſt. quod intellige, quando teſtis eſt omni excep. maior.
e A. B. item dicunt Doct. quando dicitur quis perſeuerare in confeſſione. vide text. l. 2. inf. de cuſt. reo. & ibi Scrib.
f Perſeuerare. vide Bal. in l. 1. §. diuus, ff. de quæſt.
g Quæ autem. Vide Bal. in l. 1. ſup. de confeſ.
h Indicia. Vide Bal. in l. ſicut. inf. de fal. & Cy. in l. fi. inf. de q. & Bal. in l. fi. ff. de q.

in pecuniarijs cauſis ꝯfeſſus,& ꝯuictus appellet? Gl.dicit, ꝙ non
Iac.But.dicit ꝯtriũ. Tu dic idem,qđ in criminalibus.& iõ gl.vera.
Et no.ꝑ hanc l.ꝙ malitioſi Aſſeſſores volentes ꝓcludere viam,ap
pel.reũ q̃tuncunq; ꝯuictum,faciunt ꝯfiteri.Sed certe,nõ dẽt ve-
a niri ad tormenta, *a* niſi in ſubſidium,& defectum ꝓbõnum , vt
ſ̃.de iur.cal.l.1. Præterea,hæc lex vr̃ loq̃ in confeſſione ſponte e-
miſſa,vt patet in fi.Cy.Tu dic, ꝙ iudices bñ faciunt, q̃a crimina
patientia ſunt punienda,nec dari dẽt occaſio appellãdi,tñ ſi ꝯſta
b ret *b* de tortura,nõ eſſet prohibitum appellare. † Modo ego q̃ro,
c nunquid *c* appellare valens ꝯfitendo poſt ſnĩam crimẽ,intelligat̃
recedere ab applõne? Rñ.nõ,ſi hoc facit non in figura iudicij. &
d ita intell'r ff.de app.l.non tm̃.Item not.ꝙ quidam *d* Canoniſtæ di
e cunt,ꝙ ſponte confeſſus *e* in criminali.licet aliter non cõuictus ,
non auditur appellans,vt no.in c.Romana.de app.lib.6.& ibi Ar-
chi.ꝙ intellige,ſi ꝯ eum laboret infamia vel ſint crimina manife
ſta:q̃a infamia,q̃ eſt ĩ pplo,coadiuuat alias ꝓbõnes, & reddit eas
efficaces.Item vt vitetur ſcandalũ.Itẽ ẽt in capitalib.ſi q̃s ſponte
confitetur,non eſt neceſſe inq̃ri ꝑ teſtes,vt in auth.de man.Prin.
§.fi.ꝑ Accur.Tu dic verius,ꝙ niſi concurrant duo,de q̃b.loq̃tur
hęc lex,bñ tenet applo,ſi iudex a quo vult ei deferre:ſed ſi putat
ei ñ eſſe deferrendum,põt exeq̃ ſnĩam ſuam,& ita ſeruat de con
8 ſuetudine.† Quæro,nunq̃d hoc,ꝙ appellare non poſſit,ſit pœna?
Rñd. hoc q̃nq; facit natura cauſæ,vt in iudicio ꝑoſſeſſorio,& in
alimentis,quæ debentur vxori,vel filijs:& tunc iſta non eſt pęna,
ſed eſt priuilegium cauſæ:quandoq; hoc contingit odio ꝑꝑ atro
citatem criminis,vel q̃a verus contumax:& tunc eſt pœna;quia
priuat a iure cõi. Sed ſtatim q̃ritur,vtrum hęc lex hẽat locum.ſi
ſcelera,de quib.loquitur,fuerunt attentata, & non conſumma-
ta:& vr̃ ꝙ ſic,ſi maleficium fuit inchoatum:nam inſpicit ꝓpoſi-
tum delinquendi cum facti initio,& non delicti ꝯſumatio , vt ff.
de ędi.edic.l.quis ſit fugitiuus,§.idem Celſus. In ꝯtrium: quia iſta
maleficia differũt.fine. Sol.cũ gl.dicat, ꝙ iſta lex habet locum in
omnibus maleficijs,& facti initium ſit maleficium,ergo hęc lex
9 hẽt locum in maleficio initiato,ſed non conſummato. † Sed po
ne,dicit ſtatutum,ſi q̃s iuerit tali loco ad talem locũ , pede mul-
ctetur:& duo teſtes dicunt,ꝙ viderunt ire vſq; ad dimidiam par
f tẽ,alij vſq; ad aliam dimidiam, *f* nunquid iſtę atteſtationes dẽnt
coniungi,vt ſic probent? Rñd.non,quia perfectum acceſſum nõ
poſſunt probare, niſi qui viderunt principium, & finem . Itẽ q̃a
vbi ponitur dictio,ad,vel vſque requiritur maleficiũ cõſumma
tum: ſed primi duo teſtes probant maleficium attentatum,non
conſummatum,ſicut dicimus,lupus exit ſiluam,non tamen exi
uit,vt no.ff.de vſuf.l.arborib.§.idem tractat.vnde licet iſte confi-
teatur delictum,eſt confeſſus tm̃,non conuictus;& ideo põt ap-
10 pellare.Non obſt.† ꝙ parentela poteſt probari, ſi duo teſtes pro
bant vnum gradum,& alij alium,q̃a quilibet gradus in ſe eſt ꝑfe
ctus,ſed in q̃one propoſita neuter probat aliquid perfectũ, ſicut
nec probarent ſeruitutem viæ præſcriptam eſſe , ita deponendo
11 diuiſim.& hęc ſunt no.†Deinde no. *g* tex. ibi, voce etiã propria
g arg.ꝙ crimen capitale *h* quis non poſſit confiteri per procurato-
h rem quia licet vxor procuratoris ſit vox domini iuris artificio ,
& officij ſuffragio:tñ non eſt propria vox dñi. adde qđ no. in ca.
12 vt circa,de elec.li.6.† Itẽ no.tex.ibi.dũ dicit argumentis *i* conui-
i ctus,ꝙ q̃s argumentis conuincitur . Et dr̃ ar.ratio rei dubię, fa-
K ciens fidem per quaſdam circũſtantias.Item no.tex. *K* ibi,inſtr̃iſ-
que prolatis. arg.ꝙ maleficium probatur per inſtr̃m, quod intel
lige non de totali probatione, ſed de coadiuuatione , vel malefi-
cio,quod cõſiſtit in ſcriptura,ſicut eſt falſum inſtr̃m , vel falſum
teſtimonium,vel ſibi abſcribere,vt l. lege Cornelia,ff.ad leg.Cor
13 nel.de fal.† Item no.tex.ibi,formidine tormentorum,ꝙ qui for
midine tormentorum aliquid facit,non ſibi præiudicat,quia nõ
habet vſum liberi arbitri,nec facultatem negandi,non ergo ſuf-
ficit habere liberum arbitrium naturaliter inſitum,niſi ſic natu-
raliter ineſt,ita vt poſſit exire in actum ſuum : & iſtud eſt verum
in humanis, multo fortius in diuinis reb.vt in c.1.quod me. cau.
14 lib.6.† No.tamen,ꝙ ſententia lata ex confeſſione affecta tormẽ
tis,eſt aliqua:poteſt tamen,& debet appellari.tex.eſt no.in fi.hu-
ius leg.& tene menti.

ADDITIONES.

a Ad tormenta.vide Bal.in in l.1.in fi.ſup.de iur.cal.& in l.milites,in ver. quæro an tot.inf.de quæſt.

b Si conſtaret.vr̃ uelle Bar.quod hæc lex non habeat locũ in confeſſione præcedente tortura,ſed Bal.contra in l.fi.ſup.de prob.& in l.1.in fin. de iur.cal.& hic.

c Nunquid.Vide Bar.hic,& quæ dixi in l.non tantum,hic alle.

d A.B.Quod quidam.Et Mod.reputant gl.ibi ſing.ꝙ confeſſus non appellat:|& an ille,qui deficit in purgatione,videat̃ uere conuictus.dic ꝙ non,ſed interpretatur ſecundũ quod no.in gl.c.at ſi clerici.de iu.quod no.pro ſtatuto ſecundum Mod.

e Sponte confeſſus.vide Bal.in l.1.ſup.de confeſ.alle.

f Dimidiam.vide Bal. in l.teſtium.ſup.de teſt.

g A.B.Deinde no.An crimen capitale poſſit per procuratorem confiteri , & videtur quod ſic,ſed in contrãrium eſt tex.in l.certe,ff.de prec.& eſt ſin.tex.

h Crimen capitale.vide inf.in fi.& iſta lex non habet locum in confeſſione facta ꝑ procuratorem,ſecundum Ro.in l.1.§.procu.ff.ſi quis ius di.non obtemp.

Argumentis.Vide per Bal.in l.ea quidem,inf.de accu.

K A.B.Item no.tex.An maleficium per inſtrumentum probetur.vide no.in l.contra negantem,ſup.ad l.Aquil.Cy.in l.ſciant,& ibi Bal.ſup.de prob.& no.in l.diuus,ff.de cuſt.reo.l.3.diuus,de teſti.Io.And.in c.ſemel malus,de re.iur.in 6.& no.in c.cũ ad ſedem,de reſt.ſpol.& c.fi.de iureiu.in 6.vide Bal.in l.ab executione,inf.eod.

LEX III.

1 *Officium male gerens conuictus & condemnatus appellare non poteſt.*
2 *Appellatio a diffinitiua non tractat de cognoſcendo , ſed de cognito exequendo.*

1 Nulli. †Qui male geſſit *a* officium,conuictus, & condem-
a natus non appellat. h.d.No.ꝙ hæc lex intelligitur cũ
determinatione legis ſeq. But. Alij intelligunt praue hanc legẽ,
vt condemnatus ex geſtis in officio iuriſdictionali nunq̃ appel-
let,quod falſum eſt.Sed Cyn. dicit, ꝙ ex quo ſunt condemnati,
eſt præſumptio iuris,ꝙ deliquerunt, & iõ appellatur. Sed nimis
rigide intellexit hanc legem , & ꝯ omnem naturalem æquitatẽ.
vnde opi.But.eſt verior.vide ꝙ no.ſ̃.de his,qui.ut indi.l.minori-
2 bus.†Scias,ꝙ in appellatione a diffinitiua, non agitur de cogno-
ſcendo,ſed de cognito exequendo.ita dicit Io.Mo. in c. Romana,de app.ab executione,melius fuiſſet locutus.

ADDITIO.

a A.B.Qui male geſſit.Vide Bal.in l.ſi ita,§.hoc edicto, ff.nau.cau.ſtab.ubi nauta tenet de officio ſuo,quod recipit iuxta artem ſuam,quam exercet , ſecus quando nõ recipit a viatore,ſed ab amico,vel vicino,& per illum tex.*Guil.hic dicit*, ut ibi refert Bal.ꝙ ſindici, qui habent ſyndicare officiales , non poſſunt ſe intromittere de eo,quod geſſerunt extra officium publicum,puta ſi quando contraxerant, vel deliquerant extra territorium.leg.non diſtinguemus,§.item ſi quis.Secundo,quod camerarij , vel præpoſiti artium , non habent cognitionem de eo quod non pertinet ad artem,puta de quadam ſucceſſione,l.per iniquum,& eſt l.fi.ſup. de iur. om.iu. Item ſi filiusfamilias non poterit obligari, niſi ſit artifex , quod tunc valet obligatio,quando contrahit occaſione artis,alias ſecus,l.fi.ad Maced.Bal.in d.§.*hoc edicto*,& in l.2.ſup.de conſt.pecu.& l.fi.C.vbi de ſatio.agi opor.|vide Ang.in l.1.C.ſi rect.prouin.vbi Poteſtas tenetur de familia,& ſuis officialibus,intelligitur pro eo, quod gerunt in officio.ſecus ſi extra officium vide Sal. in l.fi.ſup.ad Maced.de filio mercatore,& ibi dixi per illum tex.|Pone,quod filius mercator accepit pecuniam, præſumitur illam accipiſſe pro mercantijs,per tex. d.l.fin. & l.Macedoniani.C.ad Maced.quod bene no.& ibi vide Bal.& Bar.in l.obſeruare,§.pro fiſci,de off.procu. vbi quærit de poteſtate,an conueniatur coram ſyndicatorib. de geſtis ext.|officiũ, vide Bar.in l.1.§.familiæ,& §.pen.ff.de publ.Do.Pet.in ca.cum *ipſe*, de off.ord.in 6.& quod pulchre dicit Ang.in conſ.7.ubi dicit,quod iudex mercantię poteſt exequi ſententiam in cauſis mercantiæ,quod debet ſibi articulari , & conſtare, quod illa cauſa eſt de mercantia , alias non poterat exequi ſententiam ita de facto conſului apud Florentiam allegauit ſingulare verbum Inno. in c. cum ſit generale,de fo.comp.quod Legiſtæ communiter ignorant,ſecundum eum,vide text.in ca.1 de fo.comp.in prin.lib.6. & ibi D.Domin.|quod ſi iudex habet iuriſdictionem in aliquo certo caſu limitatam , debet ſibi conſtare qualiter cauſa illa ſit in illo caſu, quid autem ſi eſſet dubium,an eſſet in illo caſu.Præſumitur, quod ſic.ita ſingulariter ſcribit Inn.& ibi ſequitur do. Ant.in c.cum cæterum, de iudi.Ang.in l.1.ſup. ſi a non comp.iud.Ang.conſ.26.& no.in l.2.ſup.ubi ſena.uel cla.

LEX IV.

1 *Conuictus, & condemnatus in cauſa fiſci non appellat.*
2 *Statutum,quod cõdemnatus ſatiſdet ſecundum qualitatem perſonæ, q̃uo intelligatur.*

1 Abſtinendum. †In cauſa fiſci,vel principis,conui-
ctus,& condemnatus nõ appellat.
h.d.Concordat ĩ.eo.l.fi.ſ̃.de app.l. qm̃ nonnulli. No. ꝙ Cæſar
habet idem priuilegium,quod fiſcus.Item no.illa uerba.in con-
2 tumacem rigor iudiciarius excitetur. Pone,†dicit ſtatutam, *a* ꝙ
a damnatus debet ſatiſdare ſecundum qualitatem perſonæ, q̃ro
quid per hæc verba ſignificet? Reſpon. ſi ſit homo honeſtæ uitę,
probatæq; fidei,ſufficit ſola cautio.hęc non eſt Prætoria,quæ in
terponitur ante ſententiam , ſed quædam extraordinaria cogni
tio.ad hoc alle.quod no.ff.de raptu virg.l.j.

ADDITIO.

a Statutum.Vide quod no. Bart.in l.quicunque la 2. inf.de fund.pa.lib.11.& tex.cũ gl.in uerſ.cautela.in l.fi.& ibi Iac.But.& Bal.ſup.de pet.hær.& Bal. in ca.2.ext.de iud.& in rub.de eo,qui mit.in p ſ.ubi alleg.iſtam gl.ſing.in l.j.in prin.de rap.virg.

LEX V.

1 *Ab executione rei iudicatæ appellari non poteſt.*
2 *Executor quando excedit modum,ab eo appellari poteſt.*
3 *Iudex quando dicatur modum excedere.*
4 *Appellatio interponi poteſt,quando iudex pronunciat exequendum, vel non exequendum.*
5 *Citatio in executione rei iudicatæ eſt neceſſaria.*
6 *Citatio in executione inſtrumentorum guarentigię eſt neceſſaria.*
7 *Executio ſi non ſit iuſta,quia nõ interuenit citatio , ſtatim reuocari debet.*
8 *Exceptio nullitatis an executionem ſuſpendat.*
9 *Executor ſi aliquid facit dolo,uel lata culpa,modum excedere dicitur.*
10 *Exceptiones in executione quædam opponi poſſunt.*
11 *Executori iniurioſo an reſiſti poſſit de facto.*
12 *Condemnatus in duabus pœnis.ſi ab una ſnĩa appellat , an alia differatur.*
13 *Appellatio an interponi poſſit ſi quæſtio nullitatis pendet.*
14 Probationes *quando ſunt pares,peruenitur ad ſequeſtrum.*
15 *Exceptiones,quæ opponi poſſunt in executione,qualiter cognoſcantur.*
16 *Citatio perẽptoria eſt quædam ſine qua negotiũ principale expediri põt.*
17 *Exceptio ab executione inſtrumentorum cõtra ſtatutum, an opponi poſſit.*

Ad

a **Ab executione.** Ab executione *a* rei iudicatę nō appellatur, niſi executor modum
excedat, & tūc appłone pendēte res mobilis ſequeſtratur reddē-
da victori: rei vero immobilis ſequeſtrantur fructus, non aūt au
fertur poſſeſſio, & temere appellantes ab executione, & ſuccum
bentes, puniuntur pœna librarum quinquaginta argenti. hoc di
1 cit. † Collige notabilia ex quolibet dicto. Et primo, ꝙ ab execu-
tione rei iudicatæ non appellatur. Sed quid ſi ſunt duæ ſententię
quarum vna ſecundū quid, eſt nouum capitulum, vt in actione
ꝙ metus cā. nam in ipſa re eſt mera executio, ſed in triplo ad qđ
agitur, eſt noua condemnatio. Sol. gl. dicit, ꝙ appellari non pōt,
vt no. ff. qđ met. cau. l. ſi cum exceptione, §. hęc autem actio. qđ
verum eſt ꝑꝑ iniquitatem fundamenti, i. ſimpli. Sed ꝑꝑ iniqtatē
adiuncti, i. tripli, bene pōt appellari. nam ſi in hoc ſnīa eſt iniqua,
2 exceditur modus. † Secundo mō, ꝙ qn̄ executor excedit modū,
pōt ab eo appellari. verba ſunt hæc. Attende, qa quotidie practi-
camus hanc legem, qa ſtatutum hēmus, ꝙ iudex de ſnīa diffiniti
ua hēat tot denarios, de interlocutoria vero minus. Modo pone
ꝙ iudex vult exequi ſnīam, vel aliquod inſtrumentum. modo ſi
nullus comparet, q dicat nō exequendam eſſe, planum eſt, ſub-
audi, quia nihil *pronunciat*, ſed ſolum de facto exequitur, & iō
hēt ſportulas. *Si vero* aliqs compareas, & dicat non eſſe exequē-
dam, *nunqd hæc* ſnīa eſt diffinitiua, vt maius ſalarium hēat, quā
ſi *eſſet iterlo*cutoria? Certe Aduocati dn̄t, ꝙ eſt diffinitiua, qa ab
eo appellatur But. Concludit ergo But. per hanc rōnem, ꝙ appel
b latur ab ea, ergo eſt diffinitiua. *b* quę rō non concludit, nam ap-
pellatur a ſnīa lata ſuper exceptione peremptoria, & tn̄ non eſt
diffinitiua, vt no. in c. vlt. de ap. in Cle. & ideo dic eam interlocu
toriam, qa ex ea nō naſcitur actio in factum, ſed mera executio.
3 † Modo quæro, qn̄ dicatur *c* iudex excedere modum? Dic ut in
c gl. Ex qua diligenter no. ꝙ iudex, qui non ſeruat iuris ordinē, dr̄
modum excedere. Idem dicūt gl. ꝙ ille dr̄ excedere modum, qui
ſnīam male īterp̄tatur. Dicit Inn. ꝙ tot modis dr̄ modus excedi,
quot modis dr̄ plus, aut minus. Ego dico, ꝙ ſiue excedatur in to
to, vt qa nihil erat exequendum; ſiue in tanto, dicit modus exce-
d di. Quid ſi iudex excedit *d* modum *in* exequendo plus tempore
an duplicabuntur inducię? Reſpon. ſic, ſ. ad inſtantiam actoris,
vt no. in *Spec.* de plus petit. & in l. 2. s̄. de plus peti. tamen hoc dēt
peti oblata ſuper hoc petitione: nam ad hunc effectum ſufficit
excipere, vel appellare, vt no. in Auth. de trien. & ſemiſ. §. pe. col-
4 la. 3. † Modo quæro, nunquid ubicunque *e* iudex pronunciat exe
e quendum, vel non exequendum, poſſit appellari? Gl. dicit, quod
ſic. dicūt ergo Aduocati, ꝙ cautius facit victor, ſi inſtat, ꝙ execu
tio fiat, quam ſi inſtet, quod pronuncietur exequēdum. ſed ego
dico, ꝙ a dicta pronunciatione, cum ſit executio primæ, & q̄dā
eius declaratio, non poteſt appellari, niſi excedatur modus, & in
ipſa appellatione exprimatur exceſſus, vt ca. appellanti, de app.
f in Clem. *Opp. f quod ab executione* non appelletur, vt extra de
app. c. nouit. Sol. ibi non excedebatur modus, ſed ſeruabatur ad
vnguem. Item ibi merus executor, qui non habebat de aliquo
cognoſcere, hic mixtus, cui iuriſdictio inerat. & ſic non obſtat.
5 † Quæro, nunquid *g* in executione rei iudicatę ſit citandus ad-
g *uerſarius*? Reſpond. ſic, ſi fiat nouus proceſſus, puta ad primum,
vel ſecūdum decretum in cauſa iudicati, vt s̄. de his, qui ad eccl.
confu. l. præſenti, §. 1. ſed non ſi fiat nouus proceſſus, ſed mera
executio quanquam officio Iudicis implorato, ut no. Inn. extra,
de appel. c. ex ratione. Nam mera executio fit compellendo, nō
cognoſcendo, vnde merus executor procedit vt actor, nō vt co-
gnitor, licet procedat ex authoritate ſuæ iuriſdictionis, vt ff. de
rei *ven.* l. qui reſtituere, & ideo dicit gl. ordinaria, quod executio
fit ſine cauſæ cognitione, ut no. in l. j. s̄. de iud. caue tibi, quia cū
iudex exeq*uitur*, verū eſt, quod dixi; ſed vbi pronunciat exequē
dum, ſemper requiritur citatio partis, ſecundum Pet. & Cy. hic,
6 & in l. j. s̄. de iur. & fac. igno. † Sed quid dices *h* in executione in-
h ſtrumentorum guarentigiæ? Reſp. non poteſt fieri ſine citatio-
ne, quia nulla ſententia præceſſit: vnde ex quo nunquam fuit de
cauſa cognitum, neceſſe eſt a citatione incipere, vt Inſt. de pœna
i teme. liti. §. fi. Ex his apparet vtrum propter *i* omiſſam citatio-
7 nem poſſit appellari, vel non. † Scias tamen, quod ſi executio ſit
iniuſta, vbi non interuenit citatio, ſtatim reuocabitur, vt no. ff. de
bo. poſſ. l. 4. §. ſi cauſa cognita. & l. minor, in princ. ff. de euic. Item
ſcias, quod in appe. a diffinitiua non agitur de cognoſcendo, ſed
de cognito exequendo: & ita dicit Ioa. Mon. in cap. Romana, de
app. lib. 6. Si dixiſſet in appellatio. ab executione, melius fuiſet
8 locutus. † Sed nunquid exceptio nullitatis ſuſpendit executio-
nem? Dic ꝙ ſi eſt liquida, nullitas non ſuſpendit, ſed ſtatim peri-
K mit. Idem ſi incontinenti *K* liquidetur: ſed ſi eſt omnino dubia,
nec ſuſpendit, nec perimit, vt l. vltim. s̄. de ord. cog. niſi eſſet tale
l factum, quod non poſet reparari, *l* quia tunc non liquida ſu-
m ſpendit, ſecundū Pet. & Cyn. quod tene menti. Adde, ꝙ ſi tres *m*
ſententiæ conformes ſunt latæ, exceptio nullitatis nunquam im
pedit executionem, ut in ca. ut calumnijs, de re iudica. in Clem.
9 † Item no. *n* ꝙ executor dr̄ excedere modum, ſi aliquid faciat
n dolo, vel lata culpa, vt ff. de euic. l. pignora. Idem ſi pēdet queſtio
pręiudicialis, vt s̄. ſi ex falſ. inſtr. l. fi. & ff. de auth. tut. l. defendente.
No. in hac lege, ꝙ in cauſa executionis nūquam excuſatur quis
a reſtitutione fructuum, propter aliquam cauſam litigandi: quia
eos recepit fraudulenter, & fraudulentus nūquam lucratur fru-
ctus, vt in c. commiſſa, §. cæterum, de elect. lib. 6. Vlterius not. ꝙ
res mobilis pendente appel. ab executione ſequeſtratur, facit ff.
vt in poſſ. leg. l. poſtquam, §. 1. & ff. de dolo. l. ſi oleum. & eſt ſpe-
ciale, qa præſumitur pro excutore, ex quo tranſiuit ſententia in
rem iudicatam. Deinde no. de ſequeſtratione fructuum, & ſic
innouatur aliquid appel. pendente, aut auferatur appellanti mate
o ria delinquendi, ff. de app. l. Imperatores. Et ſcias, *o* quod quādo
appellatur ab executione, debet appellari appoſita cauſa certa,
& ſpecificata, ſecundum Ia. de Rauen. quod eſt no. nam forte a-
liquis diceret ꝯrium, quaſi ſit de membris diffinitiuæ, & ei ſimi-
lis, vt no. in c. peruenit, extra de app. in Nouella. Extra quæritur:
p pone, producitur inſtrumentum *p* ſentētię, & petitur executio,
iudex pronunciauit exequendum; appellatur, quia dr̄, quod nō
fuit oblatus libellus. dicit Spec. quod ſatis eſt loco libelli produ-
ctio ſcripturæ, cum verbali petitione, in Spec. de libel. concep. §.
nunc dicendum. ver. 6. Sed quæritur, quare ſecus in petitione hę
reditatis prolata querela, vt no. ff. de inoff. teſtam. l. qui de inoffi-
cioſo? Reſp. quia petitio hæreditatis eſt alia actio ſuper qua non
fuit lata ſententia, quia nata poſt, vt ibi no. dictum enim Spec. de
bet intelligi, quando ſentētia eſt liquida; alias debet proponi a-
ctio in factum. Ex prædictis apparet, quod a facto. i. ab indiſcre-
ta executione appellatur. Et not. quod ſi iudex non pronunciat
exequendum, appellat tanquam a grauamine, qa appellatur ab
omni facto, ſi vero pronunciat exequēdum, appellat ab ipſa, tāq̃
interlocutoria, & eadē vtrobiq; eſt forma, & ſolemnitas appellā
10 di, vt extra de app. c. cordi. † Item apparet ex prædictis, quod q̄-
dam ſunt exceptiones, quæ poſſunt opponi in executione: nā ſi
non poſſent opponi, non appellaret. & facit ff. de confeſ. l. cum fi-
q deicommiſſum inter has eſt beneficium inuentarij *q* & etiam ſi
ſtatutum diceret, quod hęres teneatur inſolidum: quia intelligi
tur non facto inuentario. Nam ſtatutum trahitur ad ius cōmu-
ne non ſolum quis puniatur indebite, vt ſup. de nox. l. 2. ſed etiā
ne quis ꝑdat legis bn̄ficium, vt ſingulariter not. s̄. de iur. delib. l. fi.
11 §. in computatione. † Quærunt Doct. vtrum *r* iniurioſo executo
r ri poſſit reſiſti de facto? Circa quod dic, ꝙ aut exequitur authori
tate iuriſdōnis, & non pōt reſiſti de facto, niſi talis iniuria nō poſ-
ſit reparari ex poſt facto, ſ᷑m Pe. & Cy. aut ſine authoritate iuriſ-
dictionis, & tunc reſiſti poteſt, vt l. prohibitū, j̃. de iur. fiſc. lib. 10.
12 & no. in l. vt vim, ff. de iuſt. & iure. Quęro vna cum gloſ. aliquis
eſt cōdemnatus, in duabus pœnis corporalibus, appellat ab vna,
ſ nunqd alia differat? dicit Iac. But. aut ꝓ eodem delicto, *ſ* & differ
tur vtraque, argu. s̄. de app. l. ampliore, in princip. aut pro diuerſis
delictis, & tunc refert. aut vna abſorbet aliam, aut non, primo
caſu,

ADDITIONES.

a A. B. Ab executione. Vide Bar. in rub. ſup. de excep. de illo, qui contraxit cum ſacriſta Eccleſiæ, vel cuſtode, quia non obligat Eccleſiam, quia habet diuerſum officiū. vide D. Abb. in c. pen. de fideiuſſ. quod ſi Abbas dedit pecuniam monacho, vt vadat ad ſtudium, poteſt ſe obligare, & contrahere reſpectu ſtudii, extra vero negotia ſtudij non poterit ſe obligare, pondera gl. de hoc in c. cum ordinem, de reſcr. vide quæ ibi dico, & tex. in c. pe. & glo. de offi. deleg. Bart. in l. ne quid, ff. de incen. ru. & alii in c. 1. de reſt. ſpol.

b Diffinitiua. Vide per Rom. in l. ſi finita, §. non autem, & §. ſi forte, ff. de dam. infec. & in l. ab executore, de app.

c Quando dicatur. Vide inf. prox.

d Excedit. Vide Ro. in l. 2. ff. de re iud.

e Nunquid vbicunque. Vide latius per Bart. in l. ab executore, ff. de app.

f Oppo. Vide Bal. in l. 2. ſup. de app. in prin.

g A. B. Quæro nunquid. An in executione ſententiæ requiratur citatio, vide Bald. in l. 1. C. de iur. & fac. ign.

h Sed quid. Facit quod. no. Bal. in leg. ſi quis curialis, in prin. ſup. de epiſ. & cler. & in l. qđ euitandi. in fi. ſu. de cond. ob turp. cau. cum ſi. & quod ipſe no. in l. perēptorias in verſi. ſtatuto cauetur, ſup. ſent. reſcind. non poſ. & per Imo. in l. ab executore, in prin. ff. de. app.

i Vtrum propter. vide Bal. & Doc. in l. ab executore, ff. de app.

K A. B. Si in continenti. No. ꝙ ſi ſunt latæ tres ſententiæ non poteſt opponi exceptio nullitatis, limita vt per Bar. in l. 1. inf. ne lic. in vna, eademq. cau.

l Reparari. Vide Imo. in l. non ſolum, §. morte, ff. de ope. no. nun. cum concor.

m Si tres. Contra tenet Bal. in l. 1. inf. ne lice. in vna eademq. cauſa tertio prouo.

n Item no. vide Spec. in tit. de excu. ſen. §. nunc dicendum, ver. ab executore. cū ſeq. & melius in tit. de app. §. in quib. verſi. quinto. & in c. nouit. extra de app. & Bal. in l. ait Prætor, §. ſi executor, ff. de neg. geſt.

o Et ſcias. Vide Barb. in l. ab executore, ff. de app. & Sp. in locis ſu. all. in prox. addi.

p Producitur inſtrumentum. Quis libellus requiratur in executione ſententiæ, vide Bar. in l. intra, ff. de re iud.

q Inuentarii. Vide per Barb. in l. cum fideicom. ff. de confeſſ. & inf. ea. l. verſi. ſed dubitatur. & Bal. in l. 1. ſup. de iud.

r Vtrum. vide Bal. in l. addictos, ſup. de epiſ. aud. & dixi poſt Bar. in l. 1. ſup. eo. A. B. Quærunt Doct. vtrum furioſo executori poſſit reſiſti de facto, uide quæ notaui ad Bar. in d. l. prohibitum.

ſ Eodem delicto. iſtud fuit dictum Iac. de Are. in l. 1. in fi. ff. nil nouan. app. interpo. all. ad hoc l. etiam, §. ex cauſa, ff. de min.

caſu, aut appellat in maiori, & ſuperſedet in minori, qa minor re
ſpectu executionis ↄfundit in maiori, vel qa per maiorem cām
ſuſpendit minor, aut appellat a minori, & tūc non differt maior.
Si aūt maior pęna non abſorbet minorē, vt quia ex vno crimine
debet perdere bona, ex alio pedē, tunc non differtur executio in
illo, a quo non eſt appellatū, ſm Iac. But. cuius eſt ꝑdicta diſt. ex-
cepto primo membro. Quæro, ſtatuto cauetur, ꝙ inſtr̄a guarēti-
giæ executioni mandentur: fuit pronuntiatum inſtr̄m exequen-
dū, cū tn̄ eſſent oppoſitæ rōnabiles exceptiones, appellatur. vtrū
debeat fieri ſequeſtrum fructuū rei promiſſę? & vr̄ ꝙ non, qa res
eſt in dominio & poſſeſſione debitoris. Alij dicunt ꝙ ſic, & ſi ꝑ-
ſona eſt ſuſpecta: alias non. ſicut quando appellatur à ſentētia, vt
ff. de app. l. Imperatores. dici pōt, ꝙ hic mixtim appellatur ab in-
terlocutoria, & ab executione. & iō indiſtincte fiat ſequeſtrū per
13 hanc no. legem. † Quæro, quid ſi pēdet qō nullitatis? Reſp. cum
hæc qō non ſuſpendat ſententiam, ſed eam in dubiū reuocet, vt
ff. de cond. ind. l. eleganter, §. ſi poſt. & rōne dubij, & ratione ſu-
ſpenſæ ſn̄iæ pronunciati executio differatur, iſta cā nullitatis po
tius aſſimilat appellationi ab executione, q̄ applōni à ſn̄ia: & iō
ſi poſſeſſor appellat, indiſtincte fit ſequeſtratio. Si aūt petitor ap-
pellat, nunq̄: quia ex quo victus eſt, ſn̄ia nullū ꝑſtat adminiculū,
& ideo lex noſtra ſic intelligitur, qn̄ poſſeſſor eſt victus, non qn̄
reportauit victoriā, vt ff. de except. rei iud. l. euidenter. facit s̄. de
14 ord. cog. l. fi. † Vlterius no. *a* ꝙ qn̄ inter petitorem, & reum con
a certatur de poſſeſſione ꝑ parilitatē probōnum, peruenitur ad ſe-
queſtrum. Item ſi ꝑ parilitatem ꝑſumptionum, ad poſſeſſionē,
& multo fortius ſi ꝑſumptiones actoris ꝑponderant; ſecus ſi rei.
Ita debet intelligi, qd̄ notatur 11. q. 1. ca. qui res. & adde quod di-
15 xi in l. 1. s̄. de prohib. ſeq. pec. † Quæro, quomodo cognoſcam ex
ceptiones, quæ poſſunt opponi in executione, ab his, quæ oppo-
ni non poſſunt? Reſpond. omnis exceptio, quæ non minuit obli-
gationem, ſed moderat executionem, poteſt opponi in executio
ne, ſi de ea non fuit prius diſputatum, vt l. ex diuerſo, §. fin. ff. ſol.
mat. Sed dubitatur de beneficio inuentarij. Nam illud obliga-
tionem reſcindit, & reducit ad minorem quantitatem: ergo hæ-
res condemnatus ad integram quantitatem, non poteſt poſtea
excipere. Item hæres conuenitur ex quaſi ſuo contractu, quia in
ſententia quaſi contrahitur, & certum eſt, quod hæres in ꝓprio
ↄtu non hēt beneficium inuentarij, ut no. Doc. in l. quæ dotis, ff.
ſol. ma. In contrarium vr̄, ꝙ iſta ſententia ſuccedit loco oblōnis
primæuæ, & originalis cauſa inſpicitur, arg. ff. de cōſt. pec. l. quod
ſi maritus quod verum puto, niſi antea eſſet ſibi aſſignatus ter-
b minus *b* ad opponendas oēs ſuas exceptiones tam dilatorias, q̄
peremptorias, quam anomalas, quæ quidem anomalæ non in-
cluduntur ſub termino generali, de quibus dixi ſup. de prob. l. ex
ceptionem. Item in executione poteſt oriri omnis exceptio, quę
oritur ex mente pronunciantis, qui non vult modum in execu-
tione excedi, & quia hoc etiam eſt de mente iuris, & hoc deter-
minat lex noſtra cum ſua glo. & ideo verba ſententiæ ponderan
c da *c* ſunt, ſicut verba contractus, vt ff. de fideiuſ. l. fideiuſſores ma
16 giſtratuum, §. Aurelio. † Porro ſcias, quod eſt aliqua perempto-
ria, ſine qua poteſt decidi negotium principale, vt exceptio com
penſationis. extra, de appel. c. ſuper eo. el 1. in Nouella. intellige ſi
non fuit diſcuſſa, vt ff. de neg. geſt. l. ſin autem. Item exceptio, de
qua loquitur in l. vendicantem, ff. de euict. Pone, ſtatuto cauetur
ꝙ ab executione inſtrumenti dotalis non poſſit appellari: certū
eſt, ꝙ oportet probari de matrimonio: ſed nūquid per inſtrumē-
d tum *d* confectum ſuper dote, & non ſuper matrimonio, probe-
tur matrimonium? Reſp. non probatur neceſſario, quia plerun-
que dotes ante matrimonium promittuntur, vt ff. de don. inter
vir. & vxo. l. pen. tamen quia verba Notarij facti relatiua, dicūtur
eſſe verba partium, vt no. ff. de verb. obl. l. ſciendum, dico, quod ſi
e inſtrumentum *e* dicit pro matrimonio contracto, quod præſu-
mitur id verum eſſe, in quo fundatur exiſtentia diſpoſitio. ut l. o-
ptimam, inf. de contrahend. & committend. ſtipulat. facit quod
no. Iac. But. in l. cum aliquis, ſup. de iure deli. Porro cum iſtud in-
ſtrumentum non habeat vim ſententiæ: ſicut nulla præcedente
ſententia, ipſo iure non tenet executio, ff. de re iud. l. ſi cum nul-
la. Ita in inſtrumento non liquido, nec eſt neceſſe appellare, tan
17 quam ab exceſſu moderationis. † Sed nunquid ↄ ſtatutum ab
executione inſtrumentorum poſſit excipi? Dico contra legē ex-
cipi nō poſſ. ſed ↄ executionem ſic, vt no. in l. fi. §. in computatio-
f ne, s̄. de iure delib. ſ. opponendo exceptiones non prohibitas, vt
l. 1. ff. qd̄ vi, aut clam. Quæro, nunquid hęc lex *f* ſit odioſa, quia
pœnam imponit? Rn̄. non, quia principal̄r in ſuo diſpoſito eſt fa
uorabilis, tamen bene fateor, quod eſt quo ad pœnam rigoroſa,
facit quod no. Io. Mon. in c. ſciant. extra, de elect. lib. 6.

ADDITIONES.

a Vlterius no. Vide Bal. in l. fi. ſup. de ord. cog. & in l. 1. ſup. de prohib. ſeq. pecu. hic al-
le. & in l. ordinarij, de rei vend.
b Vlterius no. Propter paritatem probationum deuenitur ad ſequeſtrum: & in ma-
teria ſequeſtri, vide Bar. & Bald. in l. ſi oleum, ff. de dolo. Bald. in l. ſi fideiuſſ. §. fi.
ff. qui ſatiſ. cog. & l. ſi ſeruum quis, §. prætor ait, de acq. hær. tangitur in l. fina. ſup.
de ord. cog. & in c. ex literis, de do. & contum. Io. And. in reg. in generali, & l. inte-
reſſe, ff. de acq. poſſ. uide elegans uerbum Bar. in l. 2. inf. de ero. mili. an lib. 12. & l. li
tib. de agri. & cenſi. lib. 11. & l. ne diutius, eo. ti. & tex. l. ſi pecuniæ, ff. ut in poſ. leg.
quod eſt ſingulare. Et tex. etiam ualde ſing. quem allegauit Ang. in l. de die, §. pla-
ne, ff. qui ſatiſ. cog. & illum etiam allegauit. ff. de dam. inf. l. ſi finita. §. item uidea-
mus. & ibi Do. Io. & quod no. Bar. ff. de priui. cred. in l. creditores, & uide Bar. in l.
defenſionis facultas, inf. de iu. fiſ. lib. 10. de vent. in poſſ. mit. l. 1. in §. eligitur, &
iſta omnia adde ad l. 1. ſup. de prob. ſequeſt. pecu. & an ſequeſter debet habere ſa-
larium, uide tex. in l. fi. inf. de bo. auth. iud. poſſ. & an habere debeat expenſas, ui-
de tex. l. mulier, ff. de capt. & Ang. in l. intereſſe, præalle. & an quis poſſit mittere
cuſtodem tempore uindemiarum, ut videat ne fraudetur in fructib. pro decima,
uel alio, uide quæ notaui in tex. l. 1. §. antepe, ff. de uentre. in poſſ. mitten. ſup. alle.
& ibi notaui uerba Nic. de Neap. quæ ſunt notabilia.
b Aſſignatus terminus. Facit c. paſtoralis, extra de excep. & uide Bart. in l. tertia, ff.
de excep.
c Ponderanda. Vide Bal. in l. 1. ſu. de ſent. & interlo. om. iud.
d A.B. Sed nunquid per inſtrumentum. An per inſtrumentum dotale probetur ma-
trimonium, vide Bal. in auth. ſi quis in aliquo, C. de eden.
e Si inſtrumentum. Vide Bal. in l. 2. in fi. ſup. de exc. rei iud. & in cap. naturales, ſi de
feu. fue. contro.
f Nunquid hæc lex. Vide Bal. plene in l. fi. ff. de in ius uoc.

LEX VI.

1 *Appellatio ne teſtamentum aperiatur, interponi non poteſt.*
2 *Statutum iniquum nemo dicere poteſt.*
3 *Sententia in poſſeſſorio retinendæ ferri poteſt.*

1 Quiſquis. † Ne teſtamentum aperiatur, vel ne ſcriptus
hæres in poſſeſſionem mittatur, non appella-
a tur, & punitur tā appellans, q̄ applōni *a* deferens, & rō primi di-
cti eſt, quia apertura teſtamenti deſiderat celeritatē, & qa nemi
b ni ꝑiudicatur. *b* Rō ſecundi eſt, qa eſt poſſeſſorium adipiſcēdæ,
ſm Old. Item qa eſt quoddam notorium atteſtante ſcriptura, vt
s̄. de edic. diui Adr. tol. l. edicto, & dic vt ibi, & hoc uerum, niſi iu
c dex de cā non cognouerit, *c* qa ex iuſta cā pōt appellari, ſm Inn.
2 & Bar. in l. fi. de app. recip. † Eſt, & alius caſus, *d* in quo non ap-
d pellatur, ſ. ſi quis vult dicere ſtatutum iniquum: nam lex ppl̄i ge
neralis ſeruanda eſt, vt ff. de app. reci. l. fi. ſed ſi lex eſſet ſpālis, bn̄
poſſet appellari a ſn̄ia, ſecundum eum lata, vt no. Bar. in d. l. fi. &
intelligitur, etiam ſi uerbis ſit generalis, & in effectu ſingularis
arg. in c. ex parte, extra de off. deleg. quia contra talem legem po
3 teſt opponi doli exceptio. tex. eſt no. in l. 1. ff. de exce. do. † Quæro
e nunquid *e* poſſit ferri ſententia in poſſeſſorio, ſi neutra pars vult
offerre libellum, ſed enſem pro libello? Reſpond. ſic in poſſeſſo-
rio retinendæ, cum vterque dicit ſe in ſolidum poſſidere, vt no.
in Specul. de lib. concep. §. nunc dicendum. verſ. 22. & ff. de lib.
f cau. l. liberis, §. fi. ſecus in alijs *f* poſſeſſorijs, in quib. debet proce-
di ordine iudiciario: niſi in notoria ſpoliatione, vbi non eſt neceſ
g ſario, *g* niſi ſimplex facti propoſitio, vt no. 3. q. 4. c. quia Prælatos.
& in Spec. de noto. cri. §. iam ver. Petr. de Sam.

ADDITIONES.

a Quam appellationi. Vide Bal. in l. 2. in 5. q. ſup. de teſt.
b Præiudicatur. Vide Bal. in c. 1. §. naturales filii, ſi de feu. fue. contro.
c Cognouerit. vide Bal. in l. 1. inf. ſi de momen. poſſ. fue. appe.
d A.B. Eſt, & alius caſus. No. ſi quis vult dicere ſtatutum iniquum, quod non audit,
ſi eſt generale, ſecus ſi eſt ſpeciale. vide Mod. in c. 1. alias in rub. de conſtitu. & an
ualeat ſtatutum ſpeciale, ibi uide Bal. in l. 1. ff. de leg. & gl. fi. de capi. dimi. l. amiſ-
ſiones, §. qui deficiunt. vbi dicit gl. quod ualet ſtatutum in odium unius. an ſit ue-
ra, uide etiam, quod no. in l. 2. inf. quæ ſit long. conſuetu. & l. Anthiochenſium, de
priu. cre. vide Bal. in l. iudicib. ſup. de app. in l. 1. ff. quod quiſq; iur. & l. milites. ſup.
de teſt. mil. & l. 1. ff. eo. Bar. in l. omnes populi, de iuſt. & iu. & uide D. Pe. in cap. ſi
propter, de reſc. in 6. ubi ualet ſtatutum reſpectu unius perſonæ, ſi eſt ſibi fauora-
bile per illum tex. & ſic limita, quod hic dicitur, & uide quæ notaui in tex. d. l. 1.
de doli exce. & uide notabilem tex. in Cle. cupientes, in uer. ſtatuta facientes. vbi
Epiſcopus poteſt facere ſtatuta contra particulares perſonas delinquentes, & quæ
dixi in rub. de conſt.
e Nunquid. Vide quod no. Bald. in l. fin. ſup. de edi. di. Adr. tol. & in l. uis eius, ſup. de
prob. Inn. in c. in præſentia, extra de prob. & per Bal. in l. ordinarii, ſup. de rei vend.
f A.B. Secus in aliis. Facit gl. 1. q. 2. notum. & gl. in c. cum eccleſia, de cau. poſſ.
g Neceſſaria. An in poſſeſſorijs requiratur libellus, uide in c. 1. de lit. conteſta. glo. in
l. momentaneæ, inf. unde ui. & ibi Bar. in l. ſi coloni, inf. de agri. & cenſ. libr. 11. &
Spe. in §. nunc dicendū. hic all. uer. 25. & Bar. in l. momentaneæ, ſup. qui leg. perſo.

LEX VII.

1 *Appellatio ab interlocutoria quare non interponatur.*
2 *Accuſator appellare poteſt. ſi iudex non torquendum pronunciat.*
3 *Iudex quando interloquitur aliquem minorem, qui non eſt, appellare poteſt aduerſarius.*
4 *Appellatio ſi ab interlocutoria interponatur, quæ cauſa dicatur probabilis.*

1 Ante ſententię. Ante diffinitiuam nō appellatur.
h. d. † No. ꝙ ideo non appellatur
ab interlocutoria, quia lęſio eſt initiata, non completa, cum poſ-
ſit victus in interlocutoria vincere per diffinitiuam, ſi pro eo fe-
ratur; vel appellare, a diffinitiua, quæ eſt totum continens, ſi fera
tur contra ipſum: ius enim ciuile appellationem ab interlocuto-
ria ideo renouet, quia grauamen reſcindi poteſt, ut no. Io. Mon.
in cap. fin. de appel. libr. 6. Oppo. quod immo appellatur ab inter
locutoria, quæ reſpicit præparationem cauſæ, vt ff. qui ſatiſ. cog.

l. ar-

l.arbitro. Sol.ibi non reuocatur per appłonē, ſed ɔ̃trio. Imperio, quo ordinarius reuocat factū delegati, ſi nō ſit ad eū appellatū, ſiue ſit ad eū appellatum, ſiue ſit deſerta appło:nā hoc nō facit ex iuriſdōne deuoluta, ſed ex propria: vel ibi nō appellatur, quia circa executionē præiudiciū generat. Executio.n. eſſet inanis, ſi fideiuſſores non eſſent ſoluendo, & ſic vtraque ſolutio eſt vera.
a Op.ꝙ *a* imo appellatur ab interlocutoria, vt ff.de app.rec. l.ij.So. ibi tortura continet grauamen irreparabilis afflictionis, & ideo appellat, ne torqueatur: quia vbi per appłonē interponēdā a diffinitiua, non remanet ſaluū in capitulis per ſnīam interlocutoriā deciſis, tunc pōt appellari, vt in lege ɔ̃ria, aut remanet ſaluū ius, & tunc non pōt appellari, vt hic. Iſta eſt ſol.cōis Doct. vt probat in d.c.fin.de app.li.6. Sed hæc ſol. vr̄ falſa: ſi.n. eɔ̃ pronunciat non
2 torquendum accuſator pōt appellare, arg.extra de mutuis pet.c. prudentiam, & tn̄ non imponitur afflictio corporalis, dic ergo, ꝙ ideo appellatur, quia iſte articulus reſpicit merita cauſæ principalis, ad quæ venitur per torturam, & per non torturam impedit examen. Tertio opp.de l.ſi quis prouocatione.s̃.de appell.Sol.ibi appellatur non tanquam ab interlocutoria, ſed tanquam a graui
) læſione, vel eius metu probabili. Quarto op.de min.l. ait Prætor. §.permittitur. Sol. ibi interlocutoria erat lata præter ordinē iuris, quo caſu, indiſtincte pōt appellari: vel ibi ideo, quia continebat legitimationem perſonarum. Alij dicunt, ꝙ ibi Iuriſconſultus ponit quoddam motiuum, non tn̄ determinat, quod poſſit
3 appellari: & hoc tenet Nicol. de Mata. quod not. † Quinto opp. de l.intra vtile, ff.de min. vbi dr̄, ꝙ minor petit reſtōnem in integrum, dicendo ſe minorē, & læſum ſui facilitate, vel dolo aduerſarij: & iudex ex aſpectu forte, uel ſcriptura nataliū, vel teſtib.aliquib. motus, interloquitur, eum minorem eſſe, ex quo aduerſarius dicit ſe læſum quia forte probationes non videbantur ſufficientes, ꝙ appellare pōt.tn̄ Iudex videt appłonem iniuſtam, pronunciat eam iniuſtā, nec vlterius procedit, ſed remittit cauſę cognitionē, & ſnīam ad Iudicē a quo. quod aūt illa eſſet ſnīa interlocutoria, apparet: quia ſi fuiſſet diffinitiua, nunq̃ fieret remiſſio cognitionis ad iudicē a quo. Item apparet alia rōne, quia fertur ſeorſum a principali, & non diffinit negotiū. Solu.ibi interlocutoria ferebatur ſuper meritis cauſæ, quia ferebatur ſuper vno de fundamentis libelli, & ſic erat valde preiudicialis, nimirum ergo ſi appellatur, ſecus aūt in interlocutoria, quæ inferret leue preiudiciū: quia tunc non appellat̄, vt hic. & hæc vera ſol. Sed Iac.But. dicit, ꝙ ibi ante lit. conte.fuit obiectum de minori ætate, & pronunciatum. vnde ibi appellatur tanq̃ ab emergenti, quod ridiculū puto. Nam cum hoc concernat cām ſuſtantialem petitionis, non eſt de hoc pronunciandum ad ingreſſum iudicij ante lit.ɔ̃t. ſuper libello. nec procederet iſta exceptio ad impediēdum libellū introduci, & litem cōteſtari, alias pari rōne poſſet pronunciari de articulo leſionis, quod eſt fatuum ſentire, & eſt opi. Satur-
b nina. *Item* qn̄ aliquid mandatur per interlocutoriam, *b* ꝙ non poſſet plus mandari per diffinitiuā, pōt appellari ſine expreſſione cauſæ, de appe.c. peruenit. *ſ*m Inn. ibi Bar.ɔ̃, ff.de min.l. ait Præ-
4 tor.§.permittitur, vbi vide.† Quæro, qn̄ appellat̄ ab interlocutoria, quæ cā ſit probabilis? Dicit Io.Mon. ꝙ eſt arbitrarium ſi cauſa non eſt expreſſa in iure, vt in c.Romana, de app. lib.6.per Ioā. And.& l.j.ff.ex quib. cau. ma. Quæro, an ab interlocutoria poſſim appellare, antequam feratur. Rn̄.non, quia debeo expectare verbum Iudicis, vel æquipollēs, puta, quia Iudex procedit ad id,
c quod non ſe compatitur cum iure meo, vt no.Io.Mon.*c* in c.nō
d ſolum, de app.li.vj.ibid.ait, ꝙ ſi proponens *d* exceptionem aptam in materia, & in forma, non admittit me paratum probare, ꝙ appło mea ſtatim transferret iuriſdōnē ad iudicem ad quem, tn̄ corā eo non vincam, niſi probem veritatem exceptionis; non.n. plus operatur appło, niſi admiſſionem ad opponendum, & probandum, nec.n. plus tenebitur facere primus Iudex, in cuius locum ſuccedit iudex appłonis, qm̄ in appellatione eſt quædam ſubrogatio, l.cum apud, ff.iud.ſol. Sed ſi reus non obtulit ſe probaturū, non eſt transfuſa tota iuriſdiō, *ſ*m Io.Mō. Quæro de tali qōne, citato debitore meo, & non comparente, feci me mitti in poſſeſſionē bonorum eius: quidam comparet, & dicit reuocandam miſſionem, quia in p̄iudicium eius proceſſi, & Iudex pronunciauit non reuocandam: quæritur an poſſit appellari? Dicit Butr.ꝙ ſic: quia nulla diffinitiua ſperatur inter me, & eum, licet ſperet inter me, & debitorem meum. Tu diſtingue, aut contradictor intentabat ſolam poſſeſſionem, & non appellat: aut proprietatem, vel vtrumque: & tunc appellat, vt j̃.ſi de momē.poſ.l. j.Tandē multas pulchras, & vtiles qōnes vide per me, s̃. de epiſ. au.l. ij. Vltimo extra opp.cuiuslibet interlocutoriæ grauamē p̄t ſine appellatione reparari, vt l.quod iuſſit, ff. de re iud. ergo non poteſt appellari, vt ſup.de app.l. omnem honorem. Sol.quod eſt in mero arbitrio, pronunciantis, non impedit appellationem.
e text.eſt extra, de ap.c.cum ceſſante. Quæro ſi ordinarius *e* committit vnum articulum delegato, & ille male pronunciat, vtrū ab iſta ſnīa appelletur, tanquam ab interlocutoria, an tanquā a diffinitiua? Gl.in d.l.ij.dicit, ꝙ tanquā a diffinitiua, quod falſum eſt, licet enim diffiniat iuriſdictionem pronunciantis, non tamē
f diffinit negocium, & not.iſtum paſſum. ¶ Pone, *f* iudex pronunciat probatum, vel non probatum, vtrum iſta ſit interlocutoria, & vtrum poſſet appellari, & quod tempus datur ad proſequendum? Reſpon. interlocutoria eſt, & appellari poteſt, & datur ad proſequendum annus, vt in diffinitiua: tamen iudex appellationis ex officio ſuo poterit reſtringere moras, & arctare terminos, ne diu proteletur negocium principale, hoc pulchre no.Io. Mon. in c.cupientes, in gloſſ.ut per teſtes, de elect.lib.vj. ¶ Pone, iudex
g *g* ad quem pronunciauit, dicens, per hanc noſtram diffinitiuam ſententiam dicimus, & pronunciamus appellationem eſſe deſertam, primam ſententiam ſententialiter confirmantes, appellatur ab iſta confirmatione, quæritur quid iuris? Reſpon. verba iudicis
h non poſſunt *h* facere, ut interlocutoria ſit diffinitiua. Et ideo quātum ad primam partem de appellatione deſerta, debet appellari tanquam ab interlocutoria, quātum vero ad ſecundam partem de confirmatione, non expedit appellari, quia ſuperuacue hoc adiūxit. Nam ſi deſerta eſt appellatio, ergo eſt deſerta iuriſdictio. Et ex hoc ſequitur, quod in cauſa appellationis deſertæ, non habet pronunciare bene iudicatum: ex quo ſequitur, quod ad eum non pertinet executio, ad hoc facit quod no.in c. Romana, in fi. de app.lib.vj.in Nouella.

ADDITIONES.

a A.B.Opp.quod No.ꝙ appellatur ab interlocutoria, quando grauamen eſt irreparabile in diffinitiua. Idem dicas, quando eſt difficile reparari. Vide Bar.in l.1.in prin.ff. de app.Bar.in l.id quod pauperibus, ſup.de epiſc. & cler. & uide eundem eleganter loquentem, in l.2.ſup.de epiſc.aud.& l.arbitro, ff.qui ſatiſ.cog.
b Per interlocutoriam. Vide Bal.in l.minoribus, ſup.de his, quib.ut indig.
c Io.Mo.Per c.dilecto, & c.ex parte, ext.de app.
d Si proponens. Vide Bar.in l.3.ff.de appell.recip.
e Si ordinarius. Vide in l.ſi quis, ſup.de reb.cred.in auth.hodie, ſup.de iur.calum.& in l.2.ſup.ſi aduer.rem iud.
f Pone. Facit ꝙ no.Bar.in auth.ſed, & ſi quis, in ver.quæro, an iſta.ſup. de teſtibus.
g Pone, Iudex. Vide Bal.in l.ſi Præſes.ſup.quomodo, & quando iudex.
A.B.Pone Iudex. Tene menti, ſi iudex fert interlocutoriam, & dicit illam eſſe diffinitiuam, erit tamen interlocutoria. vide tex.ſing.l.ſi Præſes.& ibi glo.ff.de pœn.ſecund.Bald.ſup.de iureiu.l.actori.
h Non poſſunt. Vide Bal.l.ſi quis.ſup.de reb.credit. quid de interlocutoria ſuper annotatione bonorum, dic quod appellatur, l.2.& ibi Bal.& Doc.inf.ti.1.

LEX VIII.

1 *Appellationis beneficium denegatur publico debitori.*
2 *Conſtare tunc dicitur, quando quis manifeſte, & aperte conuictus eſt.*
3 *Ciuitas poteſt ſibi ipſi per ſtatutum priuilegium concedere.*

1 Et publicarum. †*a* Si conſtat aliquem fore publicū
a debitorem, ei appellationis benefi-
2 cium denegatur.h.d. Dicitur † autem conſtare, quādo manifeſte, & aperte conuictus eſt, etiam ſi non eſt confeſſus: & in hoc eſt pri-
3 uilegiatus fiſcus, & reſpublica. Sed † nunquid *b* ciuitas poteſt ſibi
b ipſi per ſtatutum concedere priuilegium? Dic quod ſic, quantum ad ſuppoſitos ſuæ iuriſdictioni, vt ff.de priu.cred.l. Antiochenſiū. & ibi gl.ord.no.hoc tamen in prærogatiuis potius, quam in modo procedendi. Vnde valet ſtatutum, quod in cauſis illius ciuitatis, vel municipij, procedatur ſummarie, & de plano, etiam appellatione remota.

ADDITIONES.

a Et publicarum. Ad hanc leg.vide Bal.in l.3.in 4.opp.inf.tit.j.
b Sed nunquid. Vide gl.in c.fi.de hære.in 6.Bar.in l.nec quicquam, §.fi.ff. de off.Procon.& Bal.hic ſequitur ſimpliciter Pet.de Anch.in c. canonum ſtatuta, in ver. hic etiam quæro, de conſt.& uide Bal.in l.prolatam, ſup.de ſent.& inter.om.iu.

Si pendente appellatione mors interuenerit. *Rub.*

¶ Nota, quod quando confiſcatio fit ipſo iure, mors non extinguit pronunciatum, nec impedit pronunciandum, vt l. Caius. ff. ad Silla.& ff.quod quiſque iuris.l.3.§.quod autem.

LEX PRIMA.

1 *Appellationis inſtantia tranſit ad hæredem.*
2 *Appellationis inſtantia ad anomalum ſucceſſorem non tranſit.*

Etiam. ¶ Heredes appellatoris mortui appellatione pendente, in ciuili cauſa coguntur appellatio-
1 nis cauſas reddere, vel ſtare ſententiæ. hoc dicit. ¶ † Not. appellationis inſtantiam tranſire ad hæredem, quinimo ſi non erat inchoata inſtantia, ſed erat ſolummodo appellatum, iſta ap-
2 pellatio tranſit tanquam ius hæreditarium. ¶ † Sed nunquid *a* q̃-
a tum ad tranſitum inſtantiæ intelligitur inſtantia cæpta per citationem? Reſpondeo, ſic, ſi negocium eſt tranſitorium ad hæredem, alias non, vt ff.de fideiuſſo.l. ſi cum hominem, ff. de inf.l. ſeruus.ff.de Præt.ſtipul.l.ij. Fallit in fiſco, nam oportet omnia de nouo inchoari coram procuratore Cæſaris, quia ipſe ſolus eſt iudex congruus inter fiſcum, & priuatum, vt ff.ſolut.matrimon. l.ſi conſtante, §. fina.& ſibi ſoli eſt ſtabilita iuriſdictio. Dicit Petr. quod inſtantia non tranſit ad eum, qui eſt quaſi hæres, vt eſt fiſcus, vt no.ff.de noua.l.nouatio. Item Cy.& male.nam ad filium, qui ſuccedit per authen. bona damnatorum. Item ad eum, cui addi-

ADDITIONES.

a Sed nunquid. Vide Imo.in l.pænales, in prin.ff.ad l.Falc.& Bar.in l.ſi cum hominē & quæ ibi dixi, ff.de fideiuſ.
And.Barb.Sed nunquid. Et vide ibi Bal.& D.Io.qui ſingulariter loquitur.

a addicuntur bona, qui eſt anomalus *a* ſucceſſor no. Inſt.de eo,cui
lib. cauſa bona addicun. tranſit inſtantia iudicij, quia non habet
priuilegium Iudicis.ſecus in fiſco, qui habet Iudicis priuilegium
cauſis inchoatis,& inchoandis,& idem eſſet,ſi quis ingrederetur
b monaſterium, *b* quod a Papa ſimile priuilegium haberet.

ADDITIONES.

a Anomalus.Bal.& Bar.contra,in l.ſi conſtante,§.fi.ff.ſol.mat.
b Monaſterium.Vide Imo.in contrarium,in l.ſi eum,ff.de fideiuſ.& ad iſtum tit.quã do quis pendente appellatione deceſſit, an ſequens in gradu poſſit proſequi, vide Bal.in l.eos,§.ne temere,ſup.de app.

LEX II.

1 *Terminus ſi vero contumaci per ſtatutum ſit aſſignatus ad moram purgandam,intra illum terminum contumax appellare poteſt.*
2 *Appellationis cauſam proſequi non tenetur hæres, quando ab annotatione appellatur.*
3 *Bannitus ex forma ſtatuti ſi non compareat,habetur pro confeſſo: ſi ſua culpa comparere non potuit,an ſtatim habeatur pro confeſſo.*
4 *Bannitus ad querelam proponendam reſtitui non poteſt.*

EIUS QUI. Requiſitus,& annotatus ſi appellauerit,eo mortuo pendente app. bona eius tranſeunt ad hæredes,non ad fiſcum. Trib. modis legitur:vno modo,ꝙ fuit appellatũ ab interlocutoria annotationis bonorum. Scđo mõ, ꝙ fuerit appellatum a diffinitiua lata ſuper crimine ꝑcedente annotatione bonorũ. Tertio mõ, ꝙ fuerit appellatum a ſnĩa lata ſuper crimine,non ꝑcedente annotatione bonorum.Opp.cõtra primã lecturã;quia ab interlocutoria nõ appellat̃,vt ſ̃.tit,j.l. pe. Sol. hic erat talis interlocutoria, q̃ ꝑ ſe ſtabat, & in appłone a diffinitiua non veniebat recognoſcenda, quia concernit verã ꝯtumaciã, & non merita cãæ.Scđo opp. ꝙ contumax non appellat,vt ſ̃.tit.1.l. 1. Sol.ibi loquitur in vero contumace, hic in ficto, vel ibi ſopitũ erat tempus comparitionis, hic autẽ ſecus: quia poterit purgari contumacia intra annum.† Ex hoc no. ꝙ ſi vero contumaci per
1 ſtatutum aſſignat̃ aliquis terminus ad morã purgandã, ꝙ verus contumax intra illum terminũ appellare põt, quod valde no. Ex hoc infert̃, ꝙ verus contumax in prima citatione, qñ eſt iterato citandus,poſſit appellare.Itẽ quod verus cõtumax expectatus de benignitate, in illo ſpatio cõparitionis permiſſæ poteſt appellare. Tertio op.nam aut annotatio fuit ſolẽnis, & ipſo iure non p̃t appellari, vt ſ̃.tit.1.l.fi.aut non fuit ſolẽnis,& ipſo iure non valet,& non eſt neceſſe appellare. Solu.dic, ꝙ fuit ſolemniter annotatus, tñ habebat excuſationem, forte ꝑꝑ infirmitatẽ, vt ſ̃.de re mili.l. ignorare. Ex ꝑdictis conclude, ꝙ a banno, quod eſt interlocutoria,p̃t appellari:tñ ſi non eſt ſolẽniter latum,eſt ipſo iure nullum.
a Et adde,q̃a annotatio non eſt pæna criminis, *a* ſed cõtumaciæ,ſi-
b cut,& bannũ non eſt pæna criminis. Vñ veniẽs ꝑpetuo audit̃ *b* ſuper defenſione criminis,niſi ſtatutũ diceret,ꝙ bannitus habeat̃ ꝓ confeſſo:iõ ſi poſtea capiat, Ptãs non cognoſcet de crimine, ſed pronunciabit eũ puniendũ tali pęna, velut cõfeſſum de crimine, ſm Iac.But. Caueant igit̃ ſibi bãniti ciuitatis Peruſinæ:quia lapſo termino banni,licet non inueniantur ꝑ aliquem officialem ꝯdẽnati, & ſit lapſum longum tp̃s: tñ ſi caperent̃,debent ꝯdemnari, tanquam confeſſi,quia, & ſi inſtantia periret, nõ tñ ꝯfeſſio perit.
2 †Quærit gl. quando appellatur ab annotatione,& ſumus intra annum, vtrum hæres teneat̃ proſequi cãm appłonis, & ſentit gl. ꝙ non,quia extincto principali,extinguit acceſſorium,vt ff.de ſuſp. tut.l.ſi poſt finitam. In text.ibi,annotatus.i.interlocutus annotandus.Incorporatio autem non fit niſi poſt annum, & cum ſit illa
3 mera executio, ab ea nõ appellat, niſi modus excedatur.† Quæ-
c ro,nunq̃d *c* ſi ſtatutũ dictat,ꝙ bannitus,qui non ꝯparet intra octo dies,habeat̃ pro conuicto,& ꝯfeſſo:vtrum,ſi interim certum eſt, ꝙ ſua culpa comparere non p̃t,ſtatim habeat̃ pro ꝯfeſſo, ita ꝙ fiſcus poſſit ſtatim inuadere bona tanq̃ conuicti, & confeſſi? & vr̃ ꝙ ſic,quia de neceſſaria, & contingenti idem eſt quod de ꝑſenti, vt ff. de verbor. obl.l. cum ſtipulatus ſim mihi a Proculo.& ff.de noua.l.ſi pupillus,§.j.Contrarium verius eſt trib.rõnibus. Primo quia verba legis requirunt tp̃s conſumatum,vt no. in c.vbi periculum,de elec.lib.6.Secundo,quia haberi pro confeſſo eſt pęna a condtione incipiens:quia interlocutoria præcedens non obligat, vnde non incipit a præcedenti obligatione,& ideo expectandum eſt vltimum temporis momentum,vt ff.de verbor. oblig.l.in illa
d ſtipulatione,ſi calendis.Tertio,quia hæc pœna *d* trahit ſecum executionem,& ideo requiritur factum conſummatum vere,nõ autem interpretatiue,vt no.in ca. perpetuæ, de elec.lib.6.in Nouel.
4 †Quæro,ſtatuto cauet̃, *e* quod querelæ bannitorum non audian-
e tur,mõ bannitus ex aliqua iuſta cã petit ſe in integ.reſtitui ꝯ bannum,quod poteſt,vt hic per Cy.& l.j.§.de qua,ff. de poſtu.an repellatur ab hoc beneficio per diſpoſitionem dicti ſtatuti? Reſpõ. non,quia nõ videtur bannitus, qui habet in integrum reſtitutionem,vt ff.de reſti. in integ.l. non videtur, & eſt ſimile in excommunicatione,cuius querela non auditur, niſi contra ipſam excõmunicationem proponatur,vt in c.1.de reſcr.in 6.

ADDITIONES.

a P.D. Criminis. Et ideo non adeo fit, vt bona contumacis fiſco incorporentur, ſed magis vt probentur.vt per Bar.C.de prohi. ſeque. pec.proinde debet cum boni Iudicis fieri diſcretione,vt loco ſup.alleg.& ideo de ſupellectilibus nõ fit ſecundum iſtum in leg.j.ad fi.C.de bonis vacan.lib.10.& uide eundem in leg.fina.C.de edi. diui Adr.toll.uer.item cum contẽ.Et adde quod Fran. Are.dicit eam eſſe ſequeſtrationi hærẽt,vel primo decreto.in leg.ex facto,de vul.& pup.in ſecundo autem caſu.Qualiter autem ac quando fiat,quod de vi,atque effectu,vide in Spe.tit.de acc. §.ſequitur videre,ver.1.
b Perpetuo auditur. Vide Bal.in l.j. ſup. de poſt.itẽ poteſt petere ſe ex cauſa reſtitui ſecundum iſtum hic,in fin.
c Nunquid. Vide Bar.in l.cum ſtipulatus,hic alle.
d And.Barb. Hæc pœna. No.vbi apponĩt pœna,ipſo facto requirit̃ factum conſummatum. vide Bal.in l.ſi quis nõ dicam rapere,ſup.de Epiſ.& cler.& quod ipſe no.in l.ſi fugitiuum,ſup.de ſer.fug.& in c.j.§.furtum,de pa.iura.fir.
e Statuto cauetur. Quod bannitus poſſit petere ex cauſa reſtitui, tenet Bal. in leg. j. in fin.inf.de requi.reis.& Bar.hic ſequitur Ro.in leg.3. §.ſi ſeruus,ff.de acqui.poſ.

LEX III.

1 *Bonorum confiſcatio venit in tribus caſibus.*
2 *Tacitum quid ſit.*
3 *Appellatio an ſufficiat vna ſi lata ſit ſententia ſuper principali & expẽſis.*
4 *Deportati bona,an per Iudicem reſeruari poſſint.*
5 *Appellationis pendentia idem operatur,quod ipſa appellatio.*
6 *Anathematizatus iuſte,vel iniuſte,an poſſit decedere teſtatus.*

SI IS, QUI Extincta per mortẽ pœna capitali, appellatione pendente, non extinguitur bonorum confiſcatio expreſſa,ſed tacita ſic.h.d.& eſt ratio, quia in primo caſu ſunt duæ ſnĩæ,& iõ extincta vna remanet altera. Sed in ſecundo caſu eſt vna ſnĩa,licet duæ pęnæ,quarum vna eſt principalis, altera per conſequentiam venit,& ideo abolito principali, acceſſorium eſt ſopitum, & Iudicis cognitione alienum, ac ſubtractum. Conſidera bonorum ademptionem copulatiuam. Pone ſtatutum ex diſpõne legis eſt per, cum, ex diſpõne vero iudicis qñq; eſt per,&:& idem,quod in coniunctione legali,ſed ſi fit per, &,aut cã cognita cã aggrauãdi, & additur in afflictione, aut ſine cauſæ cognitione,& non addit legi,ſed cadit in ꝯñtiam, & ſublato antecedenti,tollitur ꝯñs,aliud eſt ergo copula verbalis principaliter iungens,aliud eſt in ꝯñtiam cadens,vel conſidera,ꝙ tacita ademptio non eſt ſnĩa hoĩs, ſed legis, ſicut damnatus furti non poſſet a ſola infamia appellare,quia ſnĩa hoĩs eſt vna tm̃, & ideo appellatione ab eo interpoſita ſi mors interim ſuperuenit,abſorpta eſt ſnĩa hominis,& per ꝯñs tacita ſnĩa legis, vt l.j.in prin.ff.ad Ter.& l.furti,§.j.ff.de infam.& no.in l.j.& fi. ſupra ſi a
1 non com.iud.† Modo reuoco in dubium, vtrum lex noſtra intelligatur in deportato,vel in damnato in metallum,vel ad mortem naturalem,vbi ſpiritus ſeparatur a carne, vt ff.de don. inter virum,& vx.l.cũ hic ſtatus,§.ſi ambo. Reſp.in iſtis trib. generib. pænarum,cõfiſcatio bonorum venit ex neceſſitate,vt ff.de cap. dimi.l.tutelas, §. ſi libertate, ergo expreſſio iudicis nihil operatur,quia exprimit illud,quod de neceſſitate inerat,& non erat in ptãte iudicis non ineſſe,ar.ff.ſi cer.pet.l. cum quid, & infra de fideiuſ.l.non recte differentia ergo nõ debet fieri inter expreſſum & tacitum, ſed debet fieri inter crimina. Aut enim eſt tale crimen,ex quo irrogatur exilium tale, ex quo exul poteſt bona retinere,vt in relegatione: & tuuc refert,vtrum iudex dicat, relego te cum ademptione bonorum, an dicat relego te, & adimo bona. Primo caſu extincta relegatione, bonorum ademptio eſt extincta. Secundo caſu non,quia modus ſignificandi attributus dictioni cum ab intellectu,eſt ſignificare acceſſorie, vt no.in l.ij. ſup.de ver.ſig.ſed modus ſignificandi dictionis &,eſt ſignificare principaliter & per ſe.vt l.ſi cui, ff. de fun.inſtr. aut eſt tale exiliũ, ex quo neceſſario bona confiſcantur, & tunc indiſtincte extincta pœna principali,quæ cohæret perſonæ, extinguitur acceſſoria, quæ cohæret bonis. non. n. intelligitur iudex aliquid diſponere ſuper bonis, ſed ſolummodo exprimere diſpõnem legalẽ, ſecundũ Per.& Cy.& But.quia non debet iudex plus grauare,q̃ lex grauet:& mens iudicis præſumitur eſſe conformis menti legis,l.& puto,§.j.ff.fam.erciſ.& ff. de iuſt. & iu.l. nã & ipſum. Sed contra eos vr̃ tex.in l.i.ff.eo. Item opi.glo. Item opi. Ber.extra,de cle.coniu.ca.qm̃.& adde quod no.ff.de reg.iur.l.ea ſola.ſed Bar. dicit,aut exprimitur per modum,per quem ineſt,& nihil operatur,aut per modum,per quem non ineſt, & tunc operatur, & in omni delicto aut exprimitur per modum conſequentiæ,aut per modũ per ſe ſtantem,ſeu principaliter,& tunc expreſſio aliquid operatur de per ſe,& idem tenet gl. Dum tu dicis,ineſt de neceſſitate.reſpondeo non eſt verum,quia non ineſt eo modo,quo exprimitur,ita tenet ipſe in l.j.ff.eo. Conſidera, ineſt per legem, & exprimitur per hoĩem,& ſic non ineſt ex diſpõne ipſius diſponẽtis,ſed ex diſpõne diuerſorũ, qua rõne ſi homo prouidet per diuerſam rõnem a prouidentia legis, debet prouidentia hominis aliquid operari,vr̃ aũt homo aggrauare ſnĩam legis diſponendo per coniunctionẽ ſubſtantiuã, & non per coniunctionẽ adiectiuã,quia cum excedit terminos legis, manifeſtũ eſt, ꝙ aggrauat pœnã,vt in §.pęna grauior. & iſta fuit intẽtio Bartolucij de Pratis,q̃ hucuſq; nõ intellexit Bar.dixit.n.ille,ꝙ aut iudex aggrauat pœnã,aut nõ, quẽ ego declaro, q̃a vr̃ aggrauare pęnã vbi ſurgat effectus,qui non ſurgit ex mera legis prouidentia,& per hoc habes intellectum iſtius materiæ. Itẽ tacitum eſt ex generali legis

proui-

prouidentia,ſed expreſſum eſt ex ſpeciali Iudicis ſententia; & ideo
expreſſum ceſſare facit tacitum,niſi incidant in eũdem effectum,
de leg.3.l.heres meus,§.duæ ſtatuæ.Item quandoque virtus taci-
ti antecedit virtutem expreſſi,vt ff.de teſta.tut.l.quæro,§.1.vltra
hoc via eſt brocardica, vtrũ expreſſum operetur plus vel minus,
quam tacitum,an tantundem,& ex prædictis apparet,quod ſi idẽ
per idem,operatur tantundem,vt no.ff.de reg.iu.l.expreſſa nocẽt.
Sed quæro,quid vocas tacitum? Reſpond.illud quod ſine verbo-
rum prolatione hr̃ pro expreſſo:& allegatur ad hoc l.ſi extraneus,
ff.de cond.ob.cau.& male, quia verba ſunt apta comprehendere
vtrumque,vnum caſum ex vi cauſæ finalis dificientis & expreſſe,
qui dabatur pro futuro matrimonio: vnde oritur cõdictio ob cau
ſam:alium ex vi ſtipulationis, & quoties verba ſunt apta compre
hendere vtrumq;nihil intelligitur omiſſum,vt no.Cy.ſm̃ Dy.in
l.ſi.ſup.de poſthu.hæred.inſt.Illud ergo dr̃ tacitum,quod lex ſup-
plet:illud autem,quod nõ ſuppletur,dicitur omiſſum,vt l.ſi cum
3 dotem,in prin.ff.ſol.mat.†quærit hic Cy.ſi lata eſt ſententia ſuper
principali,expenſis,vtrum ſufficiat vna appellatio?& dicit ꝙ non.
Tu diſtingue, aut eſt appellatio generalis, & tunc ſufficit:aut eſt
a ſpecialis,& ſi quidẽ a ſorte,aut a tota ſorte,a & ſufficit, aut a par-
te ſortis,& non ſufficit, niſi appellatus proſequatur partem omiſ-
ſam,vt ſup.de app.l.ampliorem,in prin. aut appellatur ab expenſis
tm̃:& tunc non ſufficit quo ad ſortem,quia diuerſa condemna-
tio eſt, nec ex conſequentia apta eſt parere exceptionem, vt ff.de
4 iureiu.l.ſi actor.† Vltimo quæro,nunquid b deportato Iudex poſ-
b ſit reſeruare bona? Reſpond.gl.or.dicit ꝙ ſic,in l.ſi qua militi, §.j.
ff.ex quib.cau.ma.quam ſing.no.& puto,quod illa glo. dicit verũ
in dñio de iure gentium , ſecus in actionib. perſonalib. quæ ſunt
de iure ciuili : vnde nomina debitorum non poſſunt ei reſeruari
5 propter ſtatus ſui obſtantiam.†Quæro,deportatus c deceſſit intra
c tp̃s appellandi, vtrum ſi idem ac ſi deceſſiſſet appellatione pende-
te? Gl.dicit ꝙ ſic,ff.de app.l.ex iudiciorum,& ideo ſi bona fuerunt
expreſſe adempta, hæres debet appellare : alias non eſt neceſſaria
d appellatio.Sed quidam opponunt d contra gl. quia ſententia tra-
hit ſecum executionem,vt l.qui vltimo,ff.de pœ̃n.quæ poſt mortẽ
non poteſt reuocari ? Rñ. immo ſic ; quia iſta executio non erat
confirmata per lapſum tp̃is appellandi,& ſic pendet eius effectus.
ſic ff.de donat.inter virum & vxor.l.cum hic ſtatus,§.ſiue.& hac
e ratione videretur,quod teſtamentum, e quod interim faceret de-
portatus,vel ad mortem damnatus, contra quem Poteſtas fecit
executionem corporalem,intra 10.dies valet, ſi inſtitutus appel-
lat ratione bonorum:ſecus ſi non appellat.appellabit autem non
nomine defuncti,ſed nomine ſuo pro intereſſe bonorũ quæren-
dorum,& idem videtur ſentire quædam gloſ.ff.de teſta.l. ſi quis.
quam gl.allegat hic Cy.Et hoc eſt vtile ſcire; quia quando Pote-
ſtates terrarum condemnant furem ad mortem, & non faciunt
mentionem de confiſcatione bonorum,faciunt confiſcationem
ſtatim ante 10.dies,quod ſi talis caſus eſt,in quo poterat appella-
ri:quia erant confeſſi, non conuicti, quod eorum teſtamenta va-
lent,nec eſt neceſſe,quod hæredes appellent, quia ex diſpoſitione
legis notorium eſt,quod Iudex eſt executus iniuſte, & notorium
æquiparatur ſententiæ iniuſtitiam declaranti ; & ſic idem opera-
tur,quod ſententia Iudicis ad quem , vt l.emptorem in prin. ff. de
act. emp. Quid vltra? bona eorum non videntur tacite confiſca-
f ta,f quia non eſt publicum crimen,ff.de cond.ob cau.l.pen.& eſt
gl.fi.ſup.qui teſt.fac.poſſ.l.2.Vel dic,vt no. Io. And.in c.quamquã,
de vſu.lib.6.in Nouel. Aduerte, gl.quæ eſt in l.eius,qui.§.1.ff. de
teſt.dicit, quod bona damnatorum hodie non publicantur, nec
tñ hodie poſſunt deportati teſtari duab.rõnib. Prima,quia de iure
veteri inteſtabiles ſunt,nec hoc inuenitur per iura noua correctũ.
Secunda, quia de iure nouiſſimo bona debentur certis perſonis,
non tñ vt hæredib. ſed vt priuilegiatis per ius Authenticorum. Et
ſi dicatur,ꝙ hodie nõ habemus iſtos deportatos? Rñ.ꝙ imo; quia
Reges & Principes bene poſſunt hodie deportare in inſulas,ſi in-
ſulas habent,vt ff.de leg.3.l.1.§.a præfectis.Item loco inſulæ,quia
voluntas legis eſt viua lex , & rerum naturam mutare põt, vnde
ſufficit dicere,deportamus:quia ipſum nomen per ſe eſt publica-
tio omnium bonorum , & ademptio eius gratiarum , vt inf. de
ſen.paſ.l.fi. Item habemus bannitos in ęre , & in perſona, qui ha-
g bentur pro deportatis, g cum in ciuitate eorum nulla iura eis pa-
trocinentur,vt no. Inſti.quib.mod.ius pat.pot.ſol.§. relegati.quia
ſtatuta dicunt,ꝙ ſunt extra protectionem Cõis.quod intelſr tam
quo ad leges cões, quam quo ad municipales, vt ff.de alea. l.j.§.
quod aũt.Item habemus eos,qui in pęnam dãnantur ad mortem
confeſtim morituros ; nam iſti moriuntur bis, quia primo mo-
riunt̃ ipſo verbo pronũciationis iudicis percuſſi gladio oris eius;
quia per eius ſñiam fiunt ſerui pęnæ. Item & per ſeparationem
aĩæ a corpore moriuntur,nec teſtm̃ inter has duas mortes factũ
valet,quia poſt mortẽ nemo teſtat̃, niſi diceret aliquis, ꝙ verum
non eſt ipſos effici ſeruos pęnę,quia hodie extra legis ordinem ex
forma decretorũ Ciuitatum damnant̃, quã opin. vr̃ tenere Spe.
h de ſen.§.poteſt.h & tunc ſequitur talis concluſio,quod iſti poſsũt
habere heredem ex teſtõ, & ab inteſtato, & ceſſat auth.bona dã-
natorum, Et no. ꝙ illi, qui veniunt per illam auth. fruſta facerent
appellando , niſi bona eſſent expreſſe adempta. Nam dominatio
aperit eis viam,& non obſtruit:& iõ fatue appellarent,niſi vellẽt
memoriam defuncti conſeruare , eius innocentiam oſtendẽdo.
Nam ẽt in crimine manifeſto poſſunt hoc facere re integra, vt ff.
6 de iure fiſc.l.res,quæ.†Quæro an anathematizatus,i iuſte,vel iniu
i ſte,poſſit decedere teſtatus?eſt autem anathema,maxima excõi-
catio, per q̃ quis efficitur in ptãte Diaboli, ſi ſe non emendat:&
nullo iure cauet,ꝙ perdat bona : & ſm̃ rei veritatem non perdit,
vnde ꝯhere põt.Item nullo iure cauetur expreſſe,ꝙ teſtm̃, quod
ante fecit,rumpatur,ſed in excõicatione perſeuerans,non põt te
ſtari:quia per obſtinationem fecit confeſſionem in antro, & ſpe-
lũca Diaboli,cuius eſt ſeruus effectus,vt l.fin.inf. de ſen.paſ.ſecus
in excõicatione cõi, & non tam graui. Io. And. indiſtincte dicit
valere,quia nullo iure cauetur ꝯtrium.de ſenten.excom.c.decer-
nimus,lib.6.in Nouella,vide in Pontificali.c.53.vbi dicitur,quod
anathema idem eſt , quod ſolemnis excõmunicatio pro grauio-
rib. culpis,in cuius prolatione debẽt duodecim Sacerdotes Epm̃
circundare, & inter alia verba ſunt iſta , & ſocietate oĩum Chri-
ſtianorũ ſeparamus,tradentes eum Sathanæ , & dr̃ ſal infatuatũ,
qđ pedib. eſt calcandũ, & ad nullum vſum eſt aptum.Et no.ver-
K bum,K infatuatum,ff.de cond.& dem.l.pe.ff.de inoffi.teſt.l.Titia,
& de iſto tam odibili excõicato, & a limitibus, & ſuffragijs Chri-
ſtianorũ ſeparato,loqui poteſt Hoſt. quia eccleſia eius teſtm̃ non
dẽt hr̃e ratum,niſi reſipiſcat:& ſm̃ rõnes iuris ciuil. cum ſit inteſta
bilis ex crimine teſtm̃ ẽt ante factum rumperet, vt no.in l.1.§.exi
gitur,ff.de ſecun.tab.licet,vt dixi, non habemus lege cautum ex-
preſſe , talis ergo non dr̃ decedere inteſtatus, quia improprie eſt
inteſtatus,qui voluntarie decedit inteſtatus,& in eo non haberẽt
locum ſtatuta ſtricti iuris, quib. cauetur ꝯ naturalem rationem,
quod fœmina non ſuccedat ab inteſtato,vt no.ſup. de iure deli.l.
cum antiquioribus. Sed ſtatuta naturali ratione munita bene ha
berent locum,l.1.2,reſpon.ff.de ſuis,& legi.

ADDITIONES.

a A tota ſorte. In contrarium facit l.fi.ſup.quando prouo.non eſt nec.& quod no. per Doc.in l.4.§.hoc autem,ff.de dam.infec.ubi licet petam te mihi condemnari in ſorte,ſi non peto vſuras.iudex non tenetur.Sal.hic tenet contra Bal.

b Nunquid. Vide Bar.in l.1.inf.de fideiuſſo.

c Deportatus. Vide Bar.& Doct.in l.ex iudiciorum,hic alleg.

d And. Barb. Sed quidam opponunt. An pendentia appellationis operetur idem , qđ ipſa appellatio,vide Bal.& Io.de Imo.in l.qui a latronibus.§.1.ff.de teſt.Bar. in d.l. ex iudiciorum,& ff.de publ.in l.defuncto,& Io.de Imo.

e Teſtamentum. Vide Dyn.in l.ſi quis,hic all.

f Confiſcata. Vide Bal.in tit.de pac.Conſtan.uer.criminalibus,& in l.2.hic alleg.Sed ego aliter ſcripſi poſt Bar.in l.1.ff.de bo.dam.

g Pro deportatis. Vide per Bar.in l.eius,qui.§.1.ff.de iu.fiſ.& Bar.in l.1.ff.de hære. inſti.& ſic poſſunt teſtari,quod eſt bene no.& uide Bal.in l.2.ad fi.ſup.qui teſ.fa.poſ.

h §.poteſt. Alias eſt §.ſpecies,uer.quia de iſtis,&c.

i An anathematizatus. Vide Bar.in l.ſi quæramus,ff.de teſt.& Bal.in l.fi. ſup. ſi a non comp.iud.

K Et no. verbum. Quis dicatur proprie inteſtatus,uide Sal.in l.cum Antiquioribus. C. de iu.delib.ubi ponit nouam opin.

LEX IV.

1 *Regis honor finitur morte Regis.*
2 *Ferię non dicuntur,ſi agatur,an quis debeat recipi in poteſtate alicuius.*
3 *Executor vltimæ voluntatis ſi appellat,appellatio eſt ſuperuacua.*

Cã honoris, vel officij morte ſoluitur hoc dicit.
1 SI pater.†Not. quod morte Regis finitur honor Regis, vt
hic,& in c.1.de feudo Marchiæ,& idem eſt in omnibus cohærẽti
bus perſonæ, vt ff. de cur. fur.l. cuius bonis, & ſic not.quod ſicut
hæres non ſuccedit in officio,ita nec ſuccedit in lite: cum officiũ
morte finiatur,ut ff.de tut.l.tutela.& ſ.ſi quis ignorans rem min.
l.1. ſed quid ſi defunctus non habeat iuſtam cãm litigandi, & ſic
2 debeat condemnari in expenſis,a vt ſup.de execu.tuto.l. ſeueriter
an hæres poterit in expenſis condemnari, niſi appellationẽ proſe
quatur? Reſp.ſic vt ꝯ.l.prox.& ff.de rei vend.l. vtique. Extra opp.
nam lege expreſſe cauetur, quod ſi duo litigant de beneficio ec-
cleſiaſtico adipiſcendo,vel adepto, vno eorum mortuo durat lis,
& eſt res litigioſa, vt in c.1.& 2.vt lit.pend.li.6.Sol.ibi erat tale iu-
dicium, quod poterat remanere fundatum ex perſona viuentis:
hic non,& facit ff.de ſuſpec.tu.l.ſi poſt finitam.Opp.ff.de excuſat.
tuto.l.qui teſtamento.Solu.vt in gloſſ. Vel dic,quod hic Decurio
non habebat aliquam adminiſtrationem bonorum,ob quã poſ-
ſet de negligentia teneri,ſed ibi tutor habebat adminiſtrationem
a bonorum , pp̃ q̃ poterat teneri de non adminiſtratis, ſecundum
b Iacob. Butr.† Extra quęro,b quid ſi quæſtio ſit,an aliquis c debeat
c recipi in poteſtate alicuius loci,vel non? Reſpond. quod iſta cau-
3 ſa dicitur requirere celeritatem , & non ſunt feriæ, vt extra,de
d iud. capitul. fina. † Extra quæro, vtrum relictus d executor vl-
timæ

ADDITIONES.

a In expenſis. In contrarium facit ,quod ſcripſi poſt Bar.in l.ſi eum,ff.de fideiuſ.

b And. Barb. Extra quæro. Vide Bart.in l.1. alias 2.de glau.leg.& l.ſi poſt.de noui operis nunc.

c An aliquis. Vide Bal.in l.1.ſup.de tem.app.

c Vtrum relictus. Vide plene per Bar.in l.2.de leg.2.

timæ voluntatis poſſit appellare? Rñd. ſuperuacua eſt appſo, quia tale offm non tenet acceptare, vt not. in l. 1. ff. de lega. 2. Quid de
a eo, a qui eligitur ad conſulendum in cauſa? Reſp. nec iſte appellat, ſed ſe excuſat: vt tutor, certe imo tenetur appellare, qa eſt of-
b ficium publicum authoritate, & vtilitate: & idem de eo, b qui eligitur in tertium arbitrium, qui ex forma ſtatuti cogitur officium acceptare, quia ſtatutum debet intelligi, niſi appellet ex probabili cauſa, vt no. gl. in l. 1. ff. de poſt. probabiliter tamen faceret Iudex, ſi ſine appellatione grauamen reuocet, per illam glo. no.

ADDITIONES.

a Quid de eo. Vide Bar. in l. ſancimus, ſup. de aduo. diuer. iudi.
b A.B. Et idem de eo. Et an quis poterit cogi accipere arbitrium, uide Bald. & ibi eſt tex. ſin. in l. 1. §. 1. ff. ubi pupil. edu. de. §. quid ergo, & uide quæ notaui ad Bar. in l. 3. inf. ff. de arb.

LEX VI.

1 *Acceſſorium in iudicium deductum extincto principali durare dicitur.*
2 *Rei nomen eſt inter reos receptum, quãdo in libro cognitionum eſt receptum.*

1 Quamuis. Mortua re, quæ erat in lite, puta ſeruo, durat lis propter peculium. h. d. † Et ſic nota, quod extincto principali, durat acceſſorium deductum in iudiciũ. con
2 cor. ff. de rei ven. l. vtique. † No. text. ibi dum dicit, in numero cognitionum pendere proponas. Nam per hunc tex. Oldr. dicit, qđ
a tunc nomen rei dicit receptũ a inter reos, qñ nomen eius ſcriptũ eſt in libro cognitionũ, vel deſcribi debuit. cognitio autẽ incipit lit. conte. vbi procedit p uiam accuſationis, & tunc rñdet inquiſitioni, qñ proceditur per inquiſitionem, vbi proprie non fit lit. conteſt. ſed reſponſio eſt pro conteſtatione, & tunc non eſt tex. in iure, qui melius probet hoc. vnde anteq̃ incipiat cognoſci de crimine, non eſt receptus inter reos, etiam ſi regiſtratus ſit in actis reorum, ſic intelligitur quod no. j. de adult. l. adulterij.

ADDITIO

a Receptum. Vide in l. is, qui reus, ff. de pub. iud.

LEX VI.

1 *Hæres non dicitur, antequam teſtamentum ſit conditione confirmatum.*
2 *Hæredi non currit tempus ad appellandum hæreditate iacente, & ratio.*
3 *Temporis addimentum eſt ſpeciale in cauſa appellationis.*

Si vnus. Hæc lex duo dicta cõtinet, ſm Pet. Primo dicit, q̄ hæres habet quatuor mẽſes, pluſquam defunctus ad proſequendum appellationem, qui currunt poſt hęreditatem aditam, & hoc primo. Vel poſt lapſum tẽpus præfixum ad deli-
1 berandum, vt ſup. de iure delibe. l. curatoris, & hoc ſecundo. † Et no. q̄ hæres non dr̃ quis anteq̃ teſtm̃ ſit condõne confirmatum, vt l. ſi ſeruus cõis Meuij, in princ. ff. de ſtip. Sed hic quæritur, quid in tpe appellandi? Rñd. hæres non habet niſi tps, quod ſupererat defuncto, quia nullo iure cauetur, q̄ habebat plus de tpe. Illud tñ
2 eſt no. dignum, † q̄ non currit tps hæreditate iacente, niſi poſt decurſum tps deliberandi datum a Iudice. Ratio eſt, quia appellatio conſiſtit in actu, & voluntate. hæreditas iacens non habet ea quæ facti ſunt, vt l. 1. §. Scæuola, ff. ſi qnis teſt. liber eſſe iuſ. fue. Vñ
a dr̃ q̄ hęreditas a etiam in inſtantia pertractanda non ſuccedit quo
3 ad curſum tpis inſtantiæ. Item not. quod de iſto addimento tẽporis eſt ſpeciale in cauſa appellationis: ergo idem in cauſa nullitatis, vt not. per Cyn. inf. tit. 1. l. 1. in cauſa vero principali, dic vt ſupra de iu. l. properandum, §. ſin autem in medio. Item not. text. ibi dum dicit, ne ignorantes, vel dubitãtes priuſquam aliquod commodum ſentiant, damnis affici compellantur; hæc enim ratio facit pro hærede emphyteutæ, & feudatarij, qui propter ignorantiã
b b non ſoluerunt canonem. hoc quod ad emphyteutam. Do. Dyn. dicit, q̄ datur ei reſtitutio in inte. ff. de verb. oblig. l. ad diem, vel ſi non petit inueſtituram tãtum: & hoc quo ad vaſallum. Sed equitas conſuetudinis feudorum ipſo iure vaſallum conſeruat illæ-
c ſum. c Alibi habemus, quod ignorans perdit ius ſuum, vt l. ſi partem, §. 1. ff. quemadmodum ſer. amit.

ADDITIONES.

a Hæreditas. Vide Bar. in l. ſi cum. ff. de fideiu.
b Ignorantia. Vide per Bar. in l. cum filius, §. in hac, de uer. obl.
c Illæſum. Vide in c. 1. de contr. inter do. & empt. & in c. 1. §. ſi vaſallus feudum, ſi de feu. fuer. contr.

De his, qui per metum Iudicis non appellauerunt. Rubrica.

LEX I.

1 *Formido eſt vana, quæ formidoloſo non patrocinatur.*
2 *Metus iuſtus qualiter probari poteſt.*

1 Si contra. † Vbi Princeps, ibi ſecuritas, & illa formido eſt vana, quæ formidoloſo non patrocinatur. h. d. No. quod iſta eſt quædam præſumptio, tamen põt probari contrarium, vt ff. quod metus cau. l. non eſt veriſimile, &
2 j. l. prox. † Qualiter fiant probationes ad probandum metum iuſtum, vide in Spe. in tit. quod metus cauſa.

LEX II.

1 *Metus quando dubitatur, an ſit iuſtus necne, quid iuris.*
2 *Proteſtatio congruo tempore fieri debet.*
3 *Exprimere cauſam dicitur, qui eam euidenti affirmatione diſtinguit.*
4 *Animi perſeuerantia præſumitur in eodem genere malitiæ.*

His qui. Vana formido non prodeſt. hoc primo. Sed iuſtus metus facit, vt proteſtatio facta intra tempus ap-
1 pellandi, habeat vim appſonis. h. d. q̄ no. † Circa primũ q̃ro, quan-
a do dubitatur, an metus a ſit iuſtus necne, quid iuris: tñ an ſi iuſtus metus, committitur arbitrio iudicis, ut no. extra, quod met. cau. c. cum dilectus, per Inno. & dicit Innoc. q̄ probata cauſa metus, impreſſio pſumitur, vt no. extra de elect. c. bonæ memoriæ Magunt. Et eſt metus coactio mentis, per quam vſus liberi arbitrij arcetur & in tm̃ vitiat electiones Prælatorum, quod ſuperior electionem vulneratam, perſeuerãte vulnere in morbo ipſius, cum radix eius ſit putrida, & medicinæ fomenta non ſentiat, confirmare non poteſt: quia talis electio eſt contra ius naturale, ſm Inn. vnde talis electio, quia vis eſt illata naturę, non conualeſcit. facit quod no. in c. dudum, de reb. eccl. non alie. & extra, de elec. in cauſis, per Bernar. Conſidera, quod qui confirmat factum per metũ, potius cõfirmat diſſenſum, quam conſenſum. i. confirmat ipſum diſſentire quia in metu diſſenſus potior eſt cõſenſus, & præualet a dñio, idest a potentia, vt no. in l. debitor. ff. ad Treb. Porro iudicamus actum ſm præualentiam animi, vt ff. de don. inter vir. & vxo. l. ſi ſponſus, §. circa. Item coactus non facit mente ſua, ſed aliena mente, & ſic ipſe non eſt cauſa naturalis, ſed quædam pica. Si aũt faceret mente ſua, & aliena, valeret tanquam ſponte factum, l. ſi quis mihi bona, §. iuſſum, ff. de acq. hær. l. j. ff. man. Item valet factum per compulſionem iuris, vt no. in l. iij. ſup. de hær. inſt. Dicit Io. And. in ſacris, quod me. cau. quod vis abſoluta non põt inferri viuæ voci. tñ bene poteſt inferri ne loquatur, vt amputando ſibi linguam. Item ſtringendo ſibi gulam: & ſic vox in ſecretis pectoris retenta lucẽ videre non põt. Item metus linguam aufert, vt hic: vt loqui non audeat, vnde cogere ad eligendum, ſimile eſt ei qui linguam am-
2 putat, & dicit eligas, quod non patitur natura. † Deinde videmus hic de proteſtatione, circa qđ tria nota. Primo, q̄ debet fieri congruo tpe, eo tpe videlicet, quo actus geri põt, vt in verſi. intra dies legitimos. Secundo, quod debet fieri publice, idest coram publicis perſonis, & coram quocunq; iudice cuiuſcunq; fori. Ex hoc not. quod licet appſo debeat interponi corã iudice a quo, tñ iſta proteſtatio põt fieri coram quocunque tribunali. Itẽ põt fieri corã honeſtis perſonis, conc. ff. de ope. no. nun. l. de pupillo, §. ſi quis ipſi Prætori. Tertio, qualiter debet fieri: quia expreſſis cauſis me-
b tus, b non dico, q̄ teneatur exprimere cauſas cauſæ, vt ff. de app. l. ſcio. niſi in proſecutione proteſtationis, ſm But. in qua proſecutione mos appſonis ſequendus erit, excepto, quod non eſt neceſſe petere apſos hoc tamen non dicit hæc lex, nimirum quia nec refutatorios, nec dilatorios, quãdiu iudex a quo dare poteſt. quis n. poteſt a ſua iuriſdõne dimittere, niſi ipſe? & ideo quãdo appel-
c latur coram iudice ad quem, c quia non põt haberi copia Iudicis a quo, non eſt neceſſe, quod apoſtoli petant, facit quod not. in c. j.
3 de app. in Clem. † Item no. d valde tex. ibi dum dicit, cauſas appſo-
d nis euidenti affirmatione diſtinguãt, quod ille dr̃ exprimere cãm qui eam euidenti affirmatione diſtinguit, ergo nõ ſufficiunt verba generalia, quicquid dicat Inn. extra, de no. ope. nun. c. fin. Quæ-
e ro, quid ſi e poſt proteſtationem intra 10. dies ceſſat timor, vtrum neceſſe ſit appellare? Reſpon. non: quia proteſtatio traxit ſecum effectum appellationis, & ideo non oportet eam geminare: tamẽ caute facit, ſi appellat: quia appellando nõ oportet, quod metum probet, ſed proteſtans habet in proceſſu cauſæ probare metum vel ex euidentibus demonſtrationib. uel ex perſpicuis indicijs, vt
f l. dolum, ſupra de dolo. Quæro, quid ſi metus eſt illatus f in aliquo actu præcedenti, puta quia dum a grauamine vellet appellare, iudex fecit eum in compedibus poni, & acriter torqueri: nunquid idem metus præſumitur durare in appſone a diffinitiua? Reſpon.
4 ſic: quia in eodem genere malitiæ præſumitur animi perſeuerantia, vt extra quod met. cau. c. j. & in reg. ſemel malus. & facit extra,
g de appel. c. ſi iuſtus metus. Item ſimiliter odium præſumitur g continuari, & odioſus in alijs, quando eſt odium irrationabile, vt ſup. de app. l. ſi quis prouocatione. ff. de arbit. l. licet. & l. non diſtinguemus, §. cum quidam. extra, de acc. c. cum P. Manconella.

ADDITIONES.

a An metus. Vide Bal. in rub. ſup. de reſcin. vend. & l. interpoſitas. ſup. de tranſac. & ade, quod ſufficit probare iuſtam cauſam impreſſi metus ſubeſſe, licet non ſit ſecuta, ita dicit Inn. in loco hic alle. ad quod vide no. per Bar. in l. de pupillo §. ſi quis ipſi Prætori. ff. de ope. nou. nunc.
b Metus. Vide per Bar. in §. ſi quis ipſi Prætori, hic alle. in 11. quæſt.
c Iudice ad quem. Vide Bar. in l. apertiſſimi. ſup. de iud.
d And. Bar. item no. Quis dicatur exprimere cauſam ap. vide quæ not. ad Bar. in l. Prætor ait, §. j. ff. de dam. infe.
e Quid ſi. In contrarium facit l. de pupillo, §. ſi quis ipſi Prætori, ff. de ope. no. nun. vide per Mod. in d. §. dies, ff. quando appel. ſit.
f illatus. Vide Bal. in d. §. ſi quis ipſi Prætori, in 6. & 7. q.
g præſumitur. Vide Bal. in l. 3. ſup. de prob.

Si vnus ex pluribus appellauerit. Rub.

¶ Quæro, nunquid iſte titulus hẽat locum in cauſa criminali. v.g. plures ſunt accuſati de homicidio, vtrum appſo vnius ſuſpendat executionem alterius; & vr̃ expreſſum, quod non ſuſpendat. ſup. de his quibus vt indig. l. minorib. quæ lex eſt ad hoc valde not. Item non puto, quod confeſſio proſit appellato, non confeſſo.

LEX

L E X P R I M A.

1 *Appelatio vnius ex pluribus procuratoribus, qui habent officium pro parte, omnibus prodeſſe non poteſt.*
2 *Appellatio vnius quando omnibus proſit.*
3 *Factum vnius in principali cauſa, alij non prodeſt.*
4 *Appellanti an poſsit ſe opponere tertius, qui non appellauit.*
5 *Seruitutes in acquirendo, dicuntur indiuiduæ.*
6 *Appellans in præiudicium eorum, qui appellationi adhærere poſſunt, renunciare non poteſt.*
7 *Victoria vnius in cauſa nullitatis, an proſit alteri.*

SI Iudici. Vbi eſt defenſio communis, & eadem ratio
vincendi, appellatio vnius omnibus prodeſt;
ſed reſtitutio minoris non ſuffragatur maiori. h.d. cum l.
ſeq. Glo. ponit caſum in pluribus tutoribus quos conſtat habere
1 officium inſolidum, vt l. decreto, ff. de admi. tut. ſed † quid eſſet in
procuratoribus qui habent officium pro parte, vt ff. de neg. geſt. l.
cum alicui? Iſti certe non ſunt participes eiuſdem obligationis: &
ideo qui non appellat, ſibi imputet, ſicut ſi eſſent duo rei pro partib.
obligati. In contrarium videtur, quod vna appellatio ſufficiat;
quoties. n. plures vna ſententia ſimpliciter condemnantur, inter
eos condemnatio diuiditur ipſo iure, & tamen vnius appellatio
ſufficit, arg. ff. de app. l. ſi quis ſeparatim. §. quoties. Quid econtra,
ſi plures vicerunt, & contra vnum appellatur? Dic idem, vt ff. de
2 app. l. 3. §. 1. & per Bar. in d. l. ſi quis ſeparatim, in fi. † Et no. circa
hanc materiam talem diſtinctionem, nam interdum eſt quæſtio
de aliqua re corporali, & communi, & tunc vnius appellatio omnib.
prodeſt: vel melius dic, vt inf. dicā in vſufructu. Interdum eſt
quæſtio de iure incorporali: & communi duorū, quorum vnus
appellauit, & tunc aut ius indiuiduum, & idem, vt ff. de neg. geſt. l.
qui aliena, §. fi. aut eſt diuiduum, vt vſusfr. & tunc aut ſunt coſortes
eiuſdem litis, & idē, argu. in l. 1. ſup. de conſor. eiuſd. lit. aut non
ſunt conſortes eiuſdem litis, ſed vnus mouit litem ſeorſum ab altero,
tunc non prodeſt alteri, vt ff. de app. l. ſi quis ſeparatim. 1. reſponſo.
aut non eſt quęſtio de re diuidua, vel indiuidua, ſed de alio
officio geſto, vel non geſto, ex quo agitur directa vel contraria: &
tunc aut eſt eadem ratio conuentionis, & defenſionis, & prodeſt
alteri, vt d. l. ſi quis ſeparatim, §. quod ſi aduerſarius, aut eſt defenſio
ſeparata, vel contraria, & tunc appellatio vnius alteri nō prodeſt.
Et conclude, quod duę ſunt cauſæ, pp quas prodeſt, ſ. ius indiuiduum,
& par cauſa, & duæ ſunt cauſæ pp quas nō prodeſt, ſ. res
diuerſa, & diuerſa ſnīa. hæc diſtinctio ponit pro maiori parte in d.
3 l. ſi quis ſeparatim, §. fi. in gl. ord. † Modo quæro quid in principali
cauſa, nunquid factum vnius alteri proſit? Reſp. non: vt ibi in fine
gl. vltimæ niſi ratione rei indiuiduæ, vbi res, non perſona conſideratur,
vt ff. ſi ſer. ven. l. loci corpus, §. fundus. Non ob. l. 1. de diuer.
reſcrip. quia ibi in libello precum, vbi non vertitur præiudicium.
Item non obſtat, quod not. ff. de excep. rei iud. l. ſi cum viro. nam
in gl. communiter reprobatur. vel intellige illam gl. quando vnus
ex cōſortibus communi nomine proſequebatur cauſam, & hęc
4 vera. † Quæro, an tertius, *a* qui non appellauit, poſſit ſe opponere
a appellanti, & appellato, dicēs, quod neuter pōt eſſe in iudicio ipſo
inuito, puta duo filij in poteſtate litigant inuicem, duo monachi
ſine patris authoritate, vel Abbatis conſenſu, & ideo pater Abbas
cōtradicit, & opponit ſe magis perſonę, quā cauſę? Reſpon. caſus
eſt nota. ꝙ debēt audiri, in l. Titia, ff. ſol. mat. Modo ego quæro de
tali quæſtione, duo minores petebant rem cōem rei vendicatione
ſuccubuerunt: vnus petijt reſtōnem in integrū, & obtinuit, quia
conſtabat iudici, ꝙ erat minor & læſus, an alteri minori proſit, cū
per oīa ſit par ratio ęquitatis? Videtur ꝙ nō, quia tex. dicit ꝙ aliud
eſt in applōne aliud in reſtitutione in integ. ſed verius vr̄ ꝙ ſic, ꝙ
proſit, per *l.* Prę́ſes, ff. de min. Solu. dic vt in l. 1. ſup. ſi in cōi eadem-
b que cā in integ. reſti. poſſ. Item quęro, pone minor *b* vendidit rem
meā me cōſentiēte, deinceps reſtitutus eſt in integrum, quod erit
in dn̄io meo, vtrum erit penes minorem, vel penes emptorem:
nā reſtō minoris mihi non prodeſt? & vr̄ quod remaneat emptori,
vt ff. de pig. l. ſi fundus, §. j. dic ꝙ remanebit minori per l. ſi alienam,
& l. qui alienam, ff. de do. cā mor. Dices tu, ego non potui habere
ratum quod meo nomine non erat geſtum: ergo non debet
ad me redire. Sed reſpondeo, imo potui in mei præiudicium, ita
opponit & ſoluit Cyn. in d. l. 1. ſi in communi eademq; cauſa. Itē
vr̄ quod iſta ratihabitio infringatur ex defectu finalis cauſæ. Sed
non eſt verum, quia ego qui conſentio, gero potius negotiū venditoris,
quam emptoris, quæ quidem geſtio ſapit donationē, quia
5 liberaliter fit. † Extra *c* not. quod in iſta lege Butri. tangit talem
c paſſum, uidelicet, quod ſeruitutes ſunt indiuiduæ in acquirendo,
ſed poſt quam ſunt quæſitę, ſunt diuiduæ, vt ff. de ſer. l. pro parte,
quod falſum eſt, vt eod. tit. l. vię. & de ſeru. ruſt. præd. l. vna eſt via,
& ff. ad leg. Falc. §. ſi vſufr. ſed tn̄ bene eſt verum, ꝙ de facto poſſū
ego uti pro parte, ſed ipſa ſubſtantia ſeruitutis non diuiditur, vt
l. ſi colono, §. fi. ff. ſi ſer. vend. & l. is cui. ff. quemad. ſer. amit. Item
verum eſt, quod aqua pōt diuidi per menſuras, & regiones, ſicut
fit, qn̄ duo habent controuerſiam de aqua ad molendina ducēda
vel irrigandum hortos, vel ad alium finem, vt ff. dę var. & extraor.
cog. l. de vſu aquæ. Sępe. n. fit, vt tanta aqua detur, quāta ſufficiat
primo molendino, & reliqua pars detur ſecundo, vt d. l. de vſu aquæ,
tamen vbi ſumus in mera ſeruitute, non diuidit eſſentialiter,
vt ff. de vſu, & hab. l. vſus pars, quia quod non poteſt eſſe minꝰ
quam ſit, diuiſionem non recipit, vt not. in c. maioribus, de præb.
Item ſcias, quod Bart. all. tex. illius l. ſatis no. in l. j. in fi. ff. quemad.
teſt. aper. ibi, dum dicit, nec diuerſitate factorum, &c. Diſtinguendo,
quod aut dicta recipiunt ſeparationem ex diuerſitate factorū
d aut non: primo caſu teſtes intelliguntur *d* ſingulares, ſecundo caſu
intelliguntur conteſtes, ſed bene dicit in vtroq; membro, dicit
Old. quod teſtes dicuntur conteſtes, quando concordant in eundem
eiuſdem rei fi. dicit quod eſt tex. no. inf. de pę. l. qui ſententiā.
6 † Quæro, vtrum appellans poſſit renunciare *e* appellationi in præ-
e iudicium eorum, qui poſſunt adhærere? Reſp. non, vt in c. 1. & 2.
vt lite pend. lib. 6. & dixi ſup. de app. l. ampliorem, & ff. queadmod.
ſer. amit. l. ſi partem, in fin. & ff. de app. l. a ſententia. §. idem reſcripſit,
l. ſi pro luſorio, §. 1. per Bar. ſed in præiudicium renunciantis,
ſic tenet renunciatio, vt ei non patrocinetur, ſi adhærens vincat,
f arg. contra, ff. de inoff. teſt. l. mater. Quid ſi appellatio *f* erat nulla,
tamen obtinuit de facto appellans per ignorantiam Iudicis, non
7 videtur prodeſſe alij, ff. ad Treb. l. debitor, §. fi. † Quid in cauſa nullitatis,
vtrum victoria vnius proſit alteri? Dic quod ſic, vt per Cy.
quod verum eſt in nullitate ſententiæ, ſecus in nullitate contractus,
quia illa cauſa principalis, quod nota.

A D D I T I O N E S.

a An tertius. Vide no. per Bald. & Doct. in l. ſi pro luſorio, ff. de app.
b Minor. Non placet dec. Bar. per l. 1. de rep. quæ fi. in iu. & iura Bar. non probant opin. ſuam.
c Extra. Vide in l. ſtipulationes non diuiduntur, in 2. q. de verbo. obl.
d Phil. Dec. Teſtes intelliguntur. Ad plenam teſtium ſingularium notitiam, vide per Alex. in conſ. 174. 2. par. & conſ. 3. par. 4. & conſ. 116. 1. par. & qui, & quot teſtes ſingulares faciant fidem, vide per Io. de Im. in l. inter partes, vbi omnino per Alex. ver. tangit etiam Im. de re iud. & per iſtum in add. ad Spec. tit. de reſcr. §. iam, de interr. ver. quid ſi vnus, & §. ſæpe teſtes, ver. nunc tranſeamus. Et idem Bar. in ver. ſex faciūt teſtem. Aduerte tamen, quòd teſtium ſingularitas, modo in facto non ſit proprio, non nocet, de quo ſcripſi in conſ. 163.
e Renunciare. Facit quod not. per Bart. in l. ſi quis libellos, ſup. de app. dixi poſt Bart. in l. a ſententia, hic alle.
f Si appellatio. De iſta determinatione dubito pro ea, quæ dixi in l. a ſententia, de appellation.

Si de momentanea poſſeſſione. *Rubric.*

Vltimus eſt titulus, quia docet nos agere poſſeſſorio, vt ſtatim conſequamus effectum, reſecatis appellationibus, & vide quod no. in l. edita. s̄. de eden. in magna gl. quam legem omnino vide.

L E X V N I C A.

1 *Poſſeſſio donec corpore, & animo retinetur, momentanea non dicitur.*
2 *Dominium directum rerum immobilium in petitorio probari non poteſt.*
3 *Appellatio in minimis, & maximis cauſis interponi poteſt.*
4 *Appellatio, an interponi poſſit, ſi iudex de momentanea poſſeſſ. pronunciauit.*
5 *Regula, quod omne poſſeſſorium excludatur per oppoſitionem dominij, an ſit vera.*
6 *Exceptio dominij opponi poteſt petenti ſe mitti in poſſeſſionem dominij ex edicto diui Adriani.*
7 *Appellari poteſt a poſſeſſorio mixto cum proprietate.*
8 *Appellatio eſt permiſſa in omni cauſa, niſi reperiatur expreſſe probibita.*
9 *Minor, vel eccleſia, a ſententia contra ſe lata in poſſeſſione, appellare non pōt.*
10 *Appellatio ex condictione l ſi quis in tantam, an interponi poſſit.*
11 *Appellatio interponi poteſt a ſententia ſuper iuris poſſeſſorio lata.*
12 *Minor 25. annis ſi ex formæ ſtatuti contrahere poteſt ſi læſus fuerit, reſtitutionem petere poteſt.*
13 *Cauſa principalis dicitur mater: cauſa vero appellationis, filia vocatur.*

CVm de poſſeſſione. Sententia lata in poſ
ſeſſorio, etiam appel
latione interpoſita, ſtatim ſortitur effectū; ita tamen poſ-
ſeſſio reformatur, vt q. proprietatis integra ſeruetur. concor. j. vti
poſſi. l. j. in fi. † Op. quod poſſeſſio non ſit momentanea durat lon-
1 giſſimo tempore, donec corpore, & animo retinetur: & hoc appa
ret per locum ab effectu præſcriptionis, quæ inde ſumit exordiū,
vt de præſc. 30. ann. l. ſi quis emptionis, quinimo præſumitur con
tinuata, niſi probetur interruptio, vt not. in l. j. s̄. de ſeru. fug. & per
Dyn. in c. ſiue poſ. Doc. in l. ſiue poſſidetis. s̄. de prob. Sol. poſſeſſio
a *a* dicitur momentanea, non per ſe, ſed per accidens: quia de facili
pōt euelli in petitorio. Ex hoc apparet, ꝙ titulus iſte debet intelli-
gi, qn̄ prius intentatur poſſeſſorium. Si aūt prius intentatū eſt pe-
titoriū, & ſuccūbit petitor, & ſnīa trāſiuit in rem iudicatā, & po-
ſtea agit poſſeſſorio, & ſuccubuit a poſſeſſorio, pōt appellari, quia
non hēt aliud remediū, & poſſeſſio nō eſſet momētanea. Not. tn̄,
ꝙ ſi in primo iudicio fuiſſet pronunciatum reum eſſe dn̄m, non
pcederet ſ᷑m iudicium poſſeſſionis, vt no. Io. Mon. in c. vt circa, in
fi. de elec. li. 6. Extra no. ꝙ ille, qui poſſidet, in dubio p̄ſumit̄ crede
re ſe dn̄m, vt no. Cyn. ſup. de leg. cum alienam, niſi alia mens ap-
parerer, maxime per expreſſionem verborū, vt *l.* 1. de rep. hæred.
2 † Sed contra hoc oppo. quia difficile eſt, imo impoſſibile eſſet in
petitorio probare directum dominium in rebus immobilibus,

A D D I T I O.

a And. Barb. Poſſeſſio. Vide quæ remiſi ad Bald. in l. poſt ſententiam, ſup. de ſenten. & interlo. omn. iud.

vt ſup.de prob.l.cum res.& ibi no.Sol.concedo,quod eſt diffic le
tamen attenta natura iudicij petitorij,poſſeſſio dr̃ momentanea
3 ¶† Tertio opp.Nã ẽt in minimis cauſis põt appellari, ergo mul-
to fortius in cã appellationis vnius magnæ rei,vt ſup.de appel.&
in maiorib.Sol.ſpeciale eſt in poſſeſſorib.¶Sed quæritur, quare
dicunt quidam,quod poſſeſſori lis leuis eſt:ſed hęc falſa,quia ma
gno pretio vendi põt.Item ſi condemnatus non reſtituat,magno
pretio poteſt æſtimari,vt l.ſi duo.in fi.ff. uti poſſi. ¶ Alij dicunt,*a*
a quod eſt ſpeciale,quia talis ſn̄ia eſt interlocutoria, ſed iſtud eſt fal
ſum, cum feratur lite conteſtata, & durat inſtantia triennio, vt
ſup.de iud.l.properandum,in prin. & ibi dixi. Tertij dicunt, poſ-
ſeſſio prædonis non debet tueri eum appellantem, vt ff. cõi diui.
l.cõi diuidundo,§.inter prædones.¶Quarti dicunt, quia celerita
tem deſiderat,vt l.fina.ff.de appell. recip. vel non. Alij dicunt, vt
Bart.ꝙ iſta lex non dicit,ꝙ non poſſit appellari, ſed ꝙ poſſit exe-
qui non obſtante appellatione,vt not.per eum in l.2.de app. reci-
pien.Sed hoc eſt falſum,quia litera dicit, ſortitur effectum, nam
ſn̄iam tranſire in ſuum effectum, non eſt aliud,quam tranſire in
rem iudicatam.Tu dic,ꝙ rõ eſt,ne partes veniant ad rixas, & ad
arma, nã ad hoc facile prorumpitur, dum de poſſeſſione litigat̃.
Et iõ lex ſtatuit,ꝙ ſtatim fieret executio ſn̄iæ,argu.ff.de vſufruc.l.
4 æquiſſimum.¶ † Or mõ hic quæritur de tali q̃õne, pone *b* ꝙ iu-
b dex,qui cognoſcit de momẽtanea poſſeſſione, pronunciauit in-
terlocutorie ſuper aliquo articulo cãæ,nunquid poterit appella-
ri? Dicunt Gul.de Cu.& Cy.ꝙ ſic,vt in l.ſi ex cauſa,§. nunc vidẽ
dum,ff.de mino.vbi per eos quod nõ videt̃ verum,quia cũ remo
ueatur appellatio a ſn̄ia, ergo ab omni eo, per quod peruenitur
ad ipſam,dummodo tangat negocium principale, vt l. oratio,ff.
de ſpon.Sed de iure canonico bene eſt verum,ut Inno.in ca.vlti.
c de ope.no.nunc.¶Denuo quæro,nũquid*c* ſi ſentẽtia euidẽter eſt
iniuſta,poſſit appellari in mero poſſeſſorio? Dicit Innoc. ꝙ ſic, ſi
d in appellatione exprimatur*d* cauſa poſſeſſionis,ideſt titulus,vel id
quod pro titulo habet̃,ſcilicet quãdo titulus in poſſeſſorio patro-
cinatur.vt extra de probat.ca. licet cauſam. Sed ſi victus titulum
non habet,nec id,quod habetur pro titulo,patienter ferre debet,
ſi ſibi poſſeſſio per ſententiam auferatur,argum.ff.de noxa.l.non
5 ſolum.†Quæro,an ſit vera*e* iſta regula, quod omne poſſeſſorium
e excludatur per oppoſitionem dominij, cuius probatio ſit in prõ-
ptu, cum ſtatim ſit paratus probare de calumnia agentis? Dic ꝙ
f debet agens repelli,nam vt eleganter ait Innocen.paria ſunt, *f ex-
preſſa calumnia agere,& inepte agere,vt Innocen.in c.1.* de offi.
vica.Item,& ſi non competeret exceptio,tamen debet officio Iu
dicis conſuli,vt ff.de offic.Præſid.l.illicitas,in princip. Item quod
non eſt licitum poſſideri, reſtitui non debet, vt eleganter not.*g*
g Innoc.extra,de fil.presb.c.conſtitutus.Item glo.hoc determinat,
ff. de iud. in l. ſi de ui. Fallit ſecundum quoſdam in poſſeſſorio,
quod datur hæredi ſcripto, cui non poteſt obijci exceptio domi-
nij,niſi obijciens ſit eiuſdem tituli,vt not.in l.edicto.de edic.diui.
Adr. toll. quod mihi placet, ſi defunctus erat in vera poſſeſſione,
ſecus ſi erat commodatarius,vel depoſitarius, vt ff. depo.l. bona
6 fides.¶†Quæro,an de iure canonico,ſi quis petat ſe mitti ex edi-
cto diui Adr.in poſſeſſionem, poſſit ei opponi exceptio dominij,
nam de iure ciuili communiter dicimus, quod non, niſi tribus
caſibus.Primo,qñ habet cauſam dominij a defuncto,vel eius hæ
redibus.Secundo,qñ agens tenetur de euictione.Tertio,ſi habet
titulum ſimilem:quod poteſt intelligi tribus modis. ſ. pro titulo
inſtitutionis,pro titulo fideicommiſſi vl̃is,pro titulo legati.Nam
legatarius in re legata quodammodo hæres eſt, vt ff. de vſu.l.id
tp̃s,§.j.& ff.quorum lega.l.1.§. rediguntur.¶Idem puto,ſi habet
titulum donationis cã mortis,vel alterius donationis,quæ habe-
bat vim relicti.Adducit etiam gl.caſum,qñ paratus eſt incontinẽ
h ti*h* probare de dñio reſcindente tabulas teſtamenti,vt not.ſup.de
edic.diui Adr.tol.l.2. tamen de iure canonico ſciens rem alienã,
poſſeſſionem petere nõ poteſt, & iõ obſtat exceptio dominij ex-
cipientis, vt ſup.de leg.l.cum alienam,& ext. de teſtam.ca. filius.
i ¶Quæro,nos dicimus,*i* ꝙ ſi ſcriptus hæres in poſſeſſionem mit-
tatur,appellari non poteſt,quid ergo ſi poſſeſſor eſt eiuſdem titu-
li,quia eſt ita ſcriptus hæres, ſicut petit r, vtrum poterit appella-
ri,Dicit Inn.ꝙ ſic expreſſa cã,quod ideo dicit, quia credit, ꝙ ſn̄ia
lata in poſſeſſorio habeat qualitatem interlocutoriæ, & ab inter-
locutoria eſt appellandum cum expreſſione cãæ, ſed iſta conſi-
deratio non eſt vera de iure ciuili,quia ex ſn̄ia lata in poſſeſſorio,
oritur actio in factum.Item non poteſt reuocari cõtrario Impe-
rio,ergo eſt diffinitiua,vt no.ſup.de ſent.& interloc.omn. iudic.l.
K poſt ſententiam.Sed de iure canonico tene dictum Inno.*K* vide-
l licet ꝙ appellatio inſerta legitima*l* cã,valet:vt not. extra, de reſtit.
ſpo.c.cum ad ſedem,&c.ex conqueſtione,& de teſtib.c.ſignifica
uerunt,& de ſequeſt.poſſ.c.1.in Clem.& 2.q.6.§. depoſitione. &
maxime in poſſeſſio. beneficij: quia ibi oportet allegari titulum,
vt in c.1.de reg.iur. lib.6. & idem ſi agatur poſſeſſorio iuriſdõnis,
quia iuris adminicula deſiderat,& ideo mixtum eſt poſſeſſoriũ.
& vide in Spec.de cauſa poſ.§.j.verſi.porro.& §.quia vero.verſi.
quid de colligentibus pedagia.& in Spec.de reſti.ſpol.§. nunc di-
camus.Iſtud enim poſſeſſorium fundatur in iure, & non ſufficit
exercitium ſolum aliquorum actuum, ideoque poſſeſſorium iu-
ris debet fundari in aliquo iure vero,vel pręſumpto,vt l.vnde etiã
7 ff.de itin. actuque priu. Quæro, † quid ſi poſſeſſorium *m* non eſt
m verum,ſed mixtum cum proprietate, quia eſt illius naturæ? Re-
ſpond.poteſt appellari ẽt de iure ciuili, quia maior cauſa, ſcilicet
proprietatis, trahit ad ſe minorem, ſcilicet poſſeſſionis. Sed po-
ne,quod in poſſeſſorio quia eſt condemnatus ad intereſſe, uel ad
fructus,ſed iniuſte: nunquid ab iſta cõdemnatione intereſſe poſ-
ſit appellari? Reſpondeo ſic, eo quod iſtud damnum non eſt repa
rabile in cauſa proprietatis, & ſic non eſt momentaneum, vt d.l.
8 & in maioribus.† Et nota in materia appellationũ,quod in omni
cauſa appellatio eſt permiſſa, niſi reperiatur expreſſe prohibita *h*.
d.gloſſ.no.ff.de rei vend.l.qui reſtituere. Et ſi quis promiſit mihi
nudam poſſeſſionem tradere,a ſn̄ia tradẽdi põt appellari:quia cõ
tra pactum nudum,petitorium proditum eſt. Idem ſi poſſeſſoriũ
in ſtipulationem deducatur, nec aliquo iure cauetur, quod non
poſſit appellari. Et idem dico, ſi quis petit ſe inueſtiri de feudo,
quia agit ex contractu: niſi eſſet filius, qui peteret inueſtituram
per vtile interdictum quorum bonorum, vt ſupra quo. app. non
recip. l. quiſquis, & vide in Spe.de libelli conceptione, ver. nunc
n dicendum,verſ.24.& verſ. 27. Quid ſi vnus *n* ſcholaris turbat ſo-
cium eius de habitaculo, ne poſſit ſtudere,de quo in Spec. de iud.
§.generalia.verſi.hoc etiam no. Reſp. non appellabitur a ſenten-
tia: quia ſtudium dilationem non patitur. Quæro, nunquid ſen-
o tia *o* lata in poſſeſſorio,poſſit dici nulla? Rñ.*ſic,ſimpliciter agendo*
de nullitate:ſed non appellando,vt in c.vt calumnijs, de re iud.*in*
9 Clem. † Quæro, nunquid *p* eccleſia, vel minor, *vel abſens* cauſa
p reipublicæ, poſſit appellare a ſententia lata contra ſe *in poſſeſſo-*
q *rio*? Reſp.non: ſed poteſt petere reſtitutionem *q in integrum* ad
totam cauſam, quia nnu reperitur lege cautum, quod *reſtitutio*
in integrum denegetur, ſed ſi tu teneas opi. Inn. & Bar.appellari
poteſt,quia eſt iuſta cauſa litigandi:& ſi concedatur priuilegium,
multo fortius ius commune: quod argumentum non procedit,
econtra,videlicet denegatur ius commune, ergo denegatur pri-
uilegium,quia iſta propoſitio eſt falſa. Quæro,quid ſi in poſſeſſo-
rio reus excipit de dominio, & Iudex exceptione veluti non ob-
ſtante pronunciauit contra eum? Reſpondeo, appellari poteſt,
quia cauſa ſapit petitorium excipiendo. Nam *talem exceptionẽ*
iudex debuit admittere,etiam in poſſeſſorio recuperandæ, etiam
ſi eſt talis agẽs,cuius moleſtia,non præiudicat proprietati, vt Pręlatus
eccleſiæ; vel procurator domino, vt no. ff. de iud.l.ſi de vi.
Quæro, quid ſi non agitur poſſeſſorio, ſed detentorio iudicio:
exemplum,ff.de do.l.Attilius Regulus? Reſpond.ſi poſſeſſio non
patrocinatur in appellando,multominus nuda detentio. In con-
trarium videtur,quia ibi nullum petitorium ſeparatur,puta ſi cõ-
modatarius agat. Quæro,quid ſi agatur hypothecaria,vel ad exhi
bendum? & videtur appellari non poſſe, quia hypothecaria nudã
poſſeſſionem auocat quam etiam ſolam auocat actio ad exhibẽ-
dum,vt ff.de euict.l.cum venditor. Dic cõtrarium, quia in hypo-
thecaria ius intentatur,cum ſit actio in rem, tex. infra de pig.l.pi-
gnoris.Item actio ad exhibendum,ſapit naturam realis iudicij,cũ
iuretur in litem:& ideo appellari poteſt.text.eſt not.ff.de appel.le-
ge creditor,§. miſſus. & l.Claudius Felix.qui pot. in pignor. hab.
† Quę-

ADDITIONES.

a Alij dicunt. Vide Bart.hic,& Bald.inf.& in prin.l.poſt ſententiam, ſup. de ſenten.& interl.omn.iud. & Inn.in c.ſi.ext.de ope.no.nunc.

b Pone. Vide Bald.in l.poſt ſententiam.ſup.de ſenten.& interl.omn.iud.ſed an appelletur ab interl.de mittendo aliquem in poſſe.ex edicto l.ſi.de edicto diui Adr.tol.vide Bar.ibi,in 6.q.& vide hic Ang.& Imol.in l.ſi.§.iuſſus,in ſi.ff.de app.& Bald.in §.nunc videndum,hic alle.& And.de But.in c.paſtoralis,in ſi.prin.de app. & Ioan.de Im.in l.j.§.ſi.ff.a qui.app. non lic.

c Nunquid. Vide Bald. in l. conſentaneum,in ver.quæro,nunquid a tali miſſione,ſup.quomodo & quando iud.Pet.de Anch.conſ.206.

d Exprimatur. Vide Bald.inf.in verſ.quæro,nos dicimus.

e An ſit vera. Bald.in l.fina.ſup.qui.ad li.perue.non lic.& in l.3.ad ſi.ſup. de appell.& in l.2.ſup.de ſer.fug.

f And.Barb Paria ſunt. No.paria eſſe calumnioſe agere,& inepte,vide Bald.in rub.qui accuſ.non poſ.

g Inn. Vide gl.in c.1.& in c.literis,de reſt.ſpol.ext.de fil.presb. c.conſtitutus.

h Incontinenti. Nota ad limitationem l.2.de edic.diu. Adriani tollen.vide in uer.quæro,an ſit.

i Nos dicemus. Vide Bald.in l.quiſquis,quorum appel.non recip.

K Andr.Barb. Dictum Inn.an requiratur inſertio cauſæ,quando appel.a ſent.ſuper momentanea poſſeſſione, & an ſit interlocutoria, uide Bald. in præalleg.l.poſt ſententiam.

l Inſerta legitima. Vide Bart.in l.2.ff.de appe. recip.Innoc.in c.fin.de operis nou.nun. extra.

m Quid ſi poſſeſſorium. Vide hic Guid.de Suz.

n Quid ſi unus. Pro hoc l.ſi.ff.de app.reci.& ſequitur Rom.in l.2.ff.ſol.mat. & Spe.ſequitur Ant.de But.in procem.decr.

o Sententia. Vide hic Sal.& Bald.in l.1.circa prin.inf.tit.j.

p And.Barb. Quæro nunquid. No.quando eccl.poteſt appellare in ſen.lata ſuper poſſ. Item dicas non habere locum iſtam l.in cauſa beneficiali,tex.in Clem.unica,de cauſa poſſeſſ.& prop.

q Reſtitutionem. Vide gl. & Bart. & ſimiliter uidemus quod reſtitutio petitur aduerſus tres ſententias,ut not.Bal.in l.j.ad ſi.in.fuit.j.

10 ¶ † Quæro, quid in cōdōne *a* ex l. ſi quis in tantā, ſuper qua for-
a ma libellum, vt no. in Spe. de reſt. ſpol. §. j. ver. cōuentum eſt; Rñd.
aut agens agit tanꝙ dñs, & poteſt appellari: quia dñium eſt in lite,
& ſuper eo diſputat. aut agit non tanꝙ dñs: & tunc appellari non
poteſt, quin poſſeſſio reſtituat̄, ſed a pæna bene pōt appellari. Alij
dñt, ꝙ ab vtroq; ne ꝯtinentia Iudicij diuidat̄. Itē quia mixtū eſt
iudicium, & hoc tenet gl. & ideo, vt reſpectu poſſeſſionis appella
ri non poſſit, conſulo agenti, vt det duos libellos ſeparatos: vnū
11 vt poſſeſſio reſtituatur alterum, vt pęna pſtetur. ¶ † Quæro, an a
b ſnīa *b* lata ſuper poſſeſſorio iuris appellet̄? Dic vt no. in l. 2. ſup. de
ſecund. tab. per Cyn. & dicit Cyn. ꝙ ſic: non dico ꝙ a decretali
olim, vel ab agnitione hodie poſſit appellari. Sed ſi qō ſit, an bo-
norum poſſeſſio ſit iure agnita, nec Iudex fert ſentētiam ſup hoc
in contradictorio Iudicio, bene pōt appellari, ſimiliter etiā ſi qō
ſit, an quis de iure poſſideat, & Iudex pronunciat, bene poteſt ap-
c pellari per d. le. 1. ¶ Sed quid *c* ſi petitur bonorū poſſeſſio ꝯ tabu-
las, & aduerſarius ꝯpareat, an offeratur libellus, & ferat̄ ſnīa. Glo.
in l. fi. ff. de cur. fur. dicit, ꝙ non: quia ſufficit agnitio ſimplex. Spe.
ꝯdicit in tit. de lib. conce. §. nunc dicendum, verſic. 30. Ego dico,
ꝙ aut petit̄ decerni c. cognita, & tunc Spec. dicit verum: petens
enim ad piudiciū prouocat, & a ſentētia poterat appellari, quia eſt
poſſeſſorium iuris, aut ſimpľr agnoſcit non curans aliquid cā co
gnita declarari, & tunc gloſ. vera. Volenti. n. de iure ſuo experiri,
mos gerendus eſt. Sed dolenti aliquid petere, non eſt petendi ne
12 *ceſſitas* aliqua indicenda. ¶ † Vltimo quæro; *d* pone, ſtatutum *e*
d dicit, ꝙ minor 25. ann. poſſit abſq; authoritate alterius perſonæ
e ꝯhere, & alienare: nunquid ſi lęditur, poſſit petere reſtōnem in
integrum; & vr̄ ꝙ non, quia iam vr̄ maior factus, & ętas ſupple-
ta, l. 3. de eo. quod certo loco. ¶ In ꝯrium eſt glo. hic poſita in vlti
ma gl. in verbo, nec ob. ꝙ admittit̄. nec eſt aliqua glo. in iure, quæ
ita bene faciat ad hunc paſſum. Itē a ſnīa arbitri non appellat̄ tñ
f reſtō *f* in integrum petitur, vt no. in Spec. de in integ. reſt. verſic.
13 hoc ēt ſcias. ¶ † Vltimo not. ꝙ cā principalis eſt mater: cā vero
appellationis eſt filia, quia naſcitur ex ipſa, argu. ⁊. iudic. ſolui. leg.
pen. imo non eſt eius filia, ſed eius ęmula & aduerſatiua: & con-
tra venenum primi Iudicis datur thyriaca appellationis.

ADDITIONES.

a Quid in condictione. Vide Bart. hic.
b An a ſententia. Vide vnum verbum per Bar. in l. 1. hic alleg.
c Sed quid. Vide quod no. Bal. in l. fi. in prin. ſup. qui & aduer. quos. & Bart. in l. 3. §. fi. cauſa, ff. de bo. poſ. in ver. 2. quæro, & in ver. in act. & in l. 1. inf. quo bo.
And. Barb. Sed quid ſi petitur. Si petitur bo. poſ. contra tab. an requiratur libellus, vide qnod no. in l. 1. ff. de iuriſ. om. iud.
d And. Barb. Vltimo quæro. Et ſi cauetur, ꝙ ætas legitima ſit 18. ann. in cauſis, negotijs, iudicijs, & contractib. quæ eſt de iure 18. ann. & minor 25. vult admitti vigore ſtatuti legitimantis ætatem ad tutelam, Barto. conſuluit, ꝙ non incipit conſilium, Dom. Franciſca, quia tutela non continetur in ſtatuto, nam tutela eſt ius, & poteſtas, &c. ſed contra conſuluit Bart. de Sal. D. Fran. de Ramp. ut dicit do. Pet. de Anch. in c. canonum, de conſt. & eos ipſe ſequitur. an ſi minor effectus eſt maior ex prouiſione ſtatuti, poterit reſtitui in integ. uide tex. l. cum lege, ff. de arb. ubi ſi minor 25. ann. acceptat ſyndicatoriam, poteſt reſtitui, ſi læditur. & ibi Bal. dixit, ꝙ ſi cauetur, ꝙ charta, quam maior 10. ann. fecerit, veleat, ꝙ non poteſt reſtitui, & eſt contra id, quod hic dicitur, vide tex. & Ang. l. fin. ſup. de ſpon. ubi ſtatutum loquens de maiore, hēt locum in eo, qui eſt effectus maior ex reſcripto. uide Ang. in l. fi. ſi mi. ſe maio. dixe. Statuto Peruſien. cauetur, ꝙ charta facta a minore 25. ann. non ualeat, niſi iurauerit ſe eſſe maiorem, quia ſi iurat ſe maiorem, non admittitur ad probandum ſe minorem, niſi illud probet p inſtrm. & uide Bal. in l. in exiſtendi. ſup. de proc. vbi ſi minor hēt legitimam perſonam, non reſtituitur, & ibi gl. non procedit, qñ comparet pro alio, ſed qñ cōparet pro ſe, & habet legitimam perſonam, reſtituitur, ut hic gl. eſt no. quam ibi ſequitur D. Pet. de Anc. in c. qui gñaliter, de procu. in 6. quod bene no. & uide Sal. in l. 2. ſup. de his, quib. ut indig. ubi cauetur, ꝙ minor 25. ann. habeatur p maiore ex forma ſtat. tale ſtatutum tenet, & ita dicit de facto conſuluiſſe pro Quæſtore Piſtorienſi. in quo conſ. Bon. & Doc. & Peruſini, ſe ſubſcripſerunt. Et uide tex. ſin. in l. fi. C. ſi minor ma. ubi licet ex reſcripto minor efficitur maior. non poteſt tamen rem ſuam donare, & Ang. limitat iſtam gl. uidelicet, qñ ſtatutum quo ad certas cauſas habet quem pro maiore: ſecus ſi gñaliter in oīb. cauſis, & tunc non reſtituitur uide Bal. in auth. ſi captiui, C. de epſ. & cler. & d. l. cum lege, ubi eleganter loquitur, uide Lud. Ro. conſ. 88. Et facit quod uoluit Bal. in l. fi. C qui legit. perſ. et uide quæ dixi in rep. l. ſciendum, ff. de uerb. obl. illa q. an minor iurans habeatur pro certiorato.
e Pone, ſtatutum. Vide per Bal. latius in aut. ſi captiui. ſup. de Epiſ. et cle. quid ſi ſtatutum a contrario ſenſu hæc dixerit, uide Bald. in l. 1. de inut. ſtip. quid ſi ſtatutum dixerit, 18. an. ſit habilis in contractib. in negotijs, et cauſis, an comprehendat tutelā. Fuit conſultum de facto per contrarium conſulentes, uide Pet. de Anch. tenentē, ꝙ ſic, in c. canonum ſtatuta, poſt med. in uer. ultimo hic refero quęſtionem, de conſtit.
f Tamen reſtitutio. No. in c. pe. extra de reſt. in integ. limitat Bal. in ſing. in add. Spec. in tit. de arb.

Ne liceat in vna, eademque cauſa tertio prouocare. *Rub.*

LEX VNICA.

1 *Iudicatis acquieſcere debet, qui contra ſe tres ſententias reportauit.*
2 *Sententiæ tres ſi contra me ſint latæ, de earum nullitate excipere poſſum.*
3 *Nullitas intentari poteſt, licet in poſſeſſorio non appelletur, qualiter ſit intel ligendum.*
4 *Oblatio an habeat vim ſolutionis.*
5 *Appellans ab electione ſi bis ſuccubuit, tertio prouocare non poteſt.*
6 *Snīa, qua pronunciatur tertio appellari non poſſe, dicitur interlocutoria.*
7 *Appellatus terminum appellanti præfigere non poteſt.*
8 *Sententia quando ex forma ſtatuti interuenire debet, an præſumitur interueniſſe ſapientis conſilium.*
9 *Appellationis Iudex ſnīam p parte confirmare & pro parte infirmare pōt*
10 *Minor, uel eccleſia contra ſententiam appellationis ſecundæ, an petere poſſit reſtitutionem in integrum.*

SI quis, ¶ Qui bis appellando ſuccubuit, tertio non ap-
pellat, & in materia appellationū Iudicis ſuſpe-
1 cti recuſatio non hr̄. h. d. ¶ † Ex hac lege not. quod ille, qui
tres ſententias ꝯ ſe reportauit, vnam in cauſa principali, & duas
a in cā appľonum, debet acquieſcere iudicatis. ¶ Sed quid *a* ſi alte-
ra iſtarum duarum ſnīarum fuit ipſo iure nulla; nunquid pt agi
de nullitate pone enim, qđ tertia ſnīa eſt ipſo iure nulla, petitur
eius executio, excipitur de nullitate, vel offō Iudicis implorato,
petit̄, declarari nulla? nūqd procedit exceptio, vel petitio? Rñdeo
b in exceptione diſtingue. *b* aut eſt nullitas patens, puta ex actis, uel
quæ ſtatim poteſt probari, & executio impeditur. Aut non, & tūc
non impeditur pp naturam executionis, quę ſummarie fieri de-
bet, arg. ff. ad exhib. l. 3. §. ibidem. & ff. ut in poſſ. leg. l. is, a quo. ſi ve
ro non excipitur, ſed agitur de nullitate. tūc indiſtincte pcedit li-
bellus, tñ per ipſum non retardatur executio, vt in l. fin. §. de ord.
c cog. & hoc eſt, quod dicit Inn. ꝙ nullo iure *c* cauetur, ꝙ exceptio
nullitatis, ſcilicet agendo inepte, impediat executionem ſnīæ, vt
ipſe no. de off. dele. c. cum in iure, & rō dſiæ eſt, quia exceptio eſt
præiudicialis, ſed non actio. & rō rōnis eſt, quia exceptio eſt ſum
maria: actio aūt eſt ordinaria. voco actionem ipſum iudicis offi-
2 cium, ut l. 1. ff. quæ ſenten. ſine app. reſcin. ¶ † Ex hoc pono *d* talem
d cōcluſionem. Poſt tres ſnīas *e* de nullitate earum poteſt excipi, &
e agi, & ſi excipitur, & probatio ſit liquida, non fit executio, & hoc
probo ex verbis rubricæ in verbo, roborauerit, a contrario ſenſu.
certum eſt enim, ꝙ id, quod eſt nullum, nec robur accipit, nec tri
f buit, vt ff. de app. l. ſi expreſſim. Sed ius canonicum *f* nouiſſime ſta
tuit, ut calumnijs litigantium obuietur, quod poſt tres diffiniti-
uas, vel interlocutorias alias exequibiles in petitorio, vel poſſeſſo
rio latas, ad agendum de nullitate, reus nullatenus admittatur,
donec huiuſmodi ſententiæ plenarie fuerint executioni manda-
tæ, ut in cap. vt calumnijs, de re iudic. in Clemen. in cuius cap. ver
bis nota rationem, vt calumnijs occurratur; ergo ſi nullitas eſt
euidens, quia conſtat de calumnia opponentis, poteſt dici de
g nullitate, nec fit executio; quia petens executionem *g* debet iu-
rare, quod non petit animo calumn. alias non fit executio, ut ff.
ad exhibendum l. theſaurus, vnde, & ſi non excipiatur, tamen of-
h ficio Iudicis impeditur, *h* vt not. ſupra de tranſactionibus lege,
ubi

ADDITIONES.

a Sed quid. Vide Bar. & Doct. in l. 4. §. condemnatum, ff. de re iud. & ibi Bal. vbi declarat, quod quando hæc exce. non impedit excu. tamen non repellitur, quin prius cognoſcatur, & ibi etiam ponit, quid de reſt. in integ.
b And. Barb. Diſtingue. An exceptio nullitatis impediat executionem ſententiæ. Vide Bar. in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iu. & ibi Ang. Bal. in l. 1. C. de iur. & fac. igno, & in auth. quæ ſupplicatio. C. de præci. Imper. offer.
c Nullo iure. Vide Ang. & Imo. in l. 4. §. condemnatum, ff. de re iud.
d And. Barb. Ex hoc pono. Et an ſi opponitur de nullitate, & probatur de iniquitate, poteſt iudex pronunciare ſentētiam iniquam? dic quod non, quia iniquitas non eſt deducta in iudicio ſecun. D. Ant. poſt Inno. in cap. cum contingat, de offic. deleg. an econuerſo poſſit dic quod ſic arg. l. quædam, mulier, ff. fam. erciſc. quod ibi dom. Anto. reputat ſingulare, & uide ibi, quod ſententia eſt iniuſta contra ius partis, proprie iniuſte factum, & illud quod eſt nullum, dicitur improprie factum. vide ibi do. Ant. quid autem ſi appellatio eſt deſerta, an poſſit dici de nullitate, vide tex. quod ſic, in c. concertationem, de appel. lib. 6.
e Tres ſententias. Contrarium tenet Bald. in l. ab executione, ſup. quor. app. non recipiun.
f And. Barb. Sed ius canonicum. Nota limitationem ad Cle. 1. de re iud. & pondera, quia hoc fuit dictum Oldra. conſi. 108. ſed hic. Sal. contra dicit Lud in ſuis no. vide ibi omnino.
g Executionem. Vide quod no. Bal. in l. 1. ſup. de aſſer. toll. & no. per Bald. & Docto. in l. 1. ſu. quando prou. non eſt nec. & ſic habes hic ſingularem limitatio. ad Cle. quod etiam impedit executionem ſententiæ confirmatæ duabus alijs ſententijs, ſi opponit; quæ ex ipſius inſpectione patet, & fuit etiam ſententia Old. in conſ. 101. alias 107. inci. quod frater exec. & Rom. in l. ſi vero, §. de viro, 32. fallen. ff. ſol. matr. referens ſe ita conſuluiſſe in curia. pro hoc etiam addunt, quia uerba d. Clem. ſunt ciuiliter intelligenda. l. ſi cui, ff. de furt. nec indirecta debet interpretatio fieri, ut not. glo. in l. damni, §. ſi is, qui vicinas, ff. de dam. infe. facit quod no. gloſſ. & Docto. in l. 1. §. denique, ff. quod ui, aut clam, & in l. ita nobis. inf. de adulte. & in l. & non tantum, §. quod ſi pro emptore, ff. de pet. hære. Item nunquam intelligitur prohibita excep. quæ reſultat ex facto agentis, ut probat tex. no. in l. veteres, ff. de itin. actuque priu. ſed ille producens ſententiam ipſa inſpectione nullam, ſeipſum excludit, l. 4. §. condemnatum, & l. ſi cum nulla. ff. de re iudi. ergo, &cæ. In contrarium facit, quia alias nulla eſſet ſpecialitas tertiæ ſententiæ, quia hæc eadem procedunt, quando una tantum lata eſt ſententia, ut patet ex no. per Doct. in d. §. condemnatum, propter hoc non videtur recedendum ab authoritate Old. & Bal. ſecundum Ro. in d. §. de uiro. & adde quod no. Io. And. in addi. Spec. in tit. de ſenten. §. ut autem addi. in uer. adde hæc ad ea, &c. Bal. in l. fi. ſup. de ord. cog. & Imo. in l. de pupillo. §. quia opus, ff. de oper. nou. nun. & ſing. Ang. in conſ. 64. in fi. & Bal. in l. 1. in uer. deuuo quæro. ſup. ti. 1. & quod no. Bar. in l. 1. in prin. in uer. opp. ff. ne quis eum, qui in ius uoc. eſt ui exim. ff. de ope. nou. nun. & quod no. Bal. in l. ex prædijs, inf de euic. & per Rom. in l. ſi feriaris, ff. de arb. & Pet. de Anch. in conſ. 206. & Car. in Clemen. 1. §. fi. extra, de ſeq. poſſ. & fruct. & Imo. qui tenet audacter. contrarium in d. Clem. 1. de re iud. per ibi no. per gl. in uerſ. pendere.
h Impeditur. Dixi poſt Bar. in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iud.

a vbi pactum.¶†Scđo ano.lr̄am quæ dicit in petitorio,vel poſſeſſo
3 rio,quod licet Legiſtæ dicant,ꝙ in poſſeſſorio non appellat̄:tn̄ p̄t
intentari nullitas. verū eſt, ꝙ ius canonicū modificat hoc ſ. facta
prius totali executione trium ſn̄iarum.Hic occurrit dubiū, quid
ſi executio non petatur, an agēs de nullitate debeat offerre? & vr̄
ꝙ nō,quia ſatis eſt petenti nō facere moram,vt l.j.§.fi.ff.quorum
leg.Item ſoror,q̄ non admittit̄,niſi dotem conferat,debet peten-
ti moram non facere:tn̄ ſi non petat̄ collatio. nō repellit̄, vt s̄. de
colla.l.ſi ſoror.¶ Ad hoc facit,quod expreſſe no.Ioan.Mon.in c.
b cupientes,b in gloſſ.ſed nunquid tenetur electus,de elec.lib.6.vbi
c expreſſe determinat,ꝙ quis non tenetur offerre,c ſi ſoluere eſt pa
ratus,& eſt glo.not.quod dic forte verum,ſi dies appoſita non ſit
quod dico,de die,idem dico de hora,ſi eſt appoſita hora,quia tē-
pus definitū interpellat pro homine,vt ff.de act.emp.l.rō.§. ſi em
ptor,puta ſi dicat̄ proxima hora,vel ex nunc ſoluam:ubi eſt text.
valde no.In ↄtrarium vr̄:quia tex.dicit,donec fuerint executioni
mandatæ:ergo qui agit de nullitate,agit ante tēpus,vt ſup.de iure
delibe.l.fi.§.donec. Breuiter dico, ꝙ non debet procedi:tn̄ ſi pro-
cedatur,valet proceſſus.ſic ff.de act.emp.l.Iul.§. offerri.& l. Præ-
d tor,in prin.ff.de collat.bono. ¶ Tertio d eſt ponderandū verbum,
ſn̄iæ: ex quo apparet, ꝙ ſecus eſſet in tribus ſucceſſiuis ſententijs
arbitrorum electorum ex compromiſſo ſuper eorum ſn̄ijs reui-
e dendis,quia illæ proprie non ſunt ſn̄iæ, e cum iuriſdōne careant,
4 vt l.j.ſup. de arbi.¶†Modo quæro, f vtrum ſufficiat verbo offerre
f ſe paratum ſoluere? Dico ꝙ aut executio conſiſtit in non liqui-
do, quia forte expenſæ non ſunt taxatæ : & tunc ſufficit offerre
verbo,vt ff.de ſtatulib. l.ſtatuliber rationem,aut eſt liquidum, &
tunc,aut aduerſarius vult recipere,& eſt talis res,quæ pōt ſtatim
offerri,& debet offerri res,vt l.ſi rem.§.omnis.ff.de pig.ac.aut ad
g uerſarius detrectat g recipere : & tunc ſufficit verbalis oblatio, ut
inf.de ~~remiſſ.~~ pigno.l.reſiduum.& ff.de reſcind.uendi.l.ſi fundus.
¶ Tertio no.lr̄am,quæ dicit,plenarie.l.ſine defectu,& bona fide,
vt ff.de cond.& demonſtr.l. quamuis.ff.famil.erciſc.l.hæredes.§.
idem iuris,arg.contra,de in integ.reſtit.l.ſcio.Sed ibi non cōpetit
ius pro modico, hic ſic. Et not. ꝙ titulus noſter habet locū,qn̄ ēt
ab interlocutoria appellatur,& in duabus appellationibus ſuccū-
bens petit in appellatione a diffinitiua reuocari illas, ut in ca.vlt.
de app.in Cle.dicit ibi gl.quod excipit ibi vnum caſum.Sed certe
non eſt exceptio,quia non eſt de regula,cum alius articulus ſit ap
titudinis, & alius fuit ineptitudinis, qui fuit ſopitus, nec refrica-
5 tur in dubium.¶†Quæro ſi appellatur ab electione,& appellans
bis ſuccubuit:an habeat locum iſte titulus? Reſpond.ſic, licet hic
non ſint latæ, niſi duæ ſn̄iæ, tamen vtraque ſn̄ia appellationis, qa
rubrica noſtra ita dicit expreſſe:tamē hoc caſu non haberet locū
6 Clem.vt calumnijs,quia non ſunt tres ſn̄iæ,quod not. ¶ † Quæ-
h ro,an ſn̄ia, h qua prenunciatur non poſſe tertio appellari, ſit inter-
locutorta,uel diffinitiua? Dicit Ioan. Mon.ꝙ eſt interlocutoria,tn̄
habet vim diffinitiuæ,ut ipſe no.in c.cupientes,in gl.magna, quæ
incipit,& ita eſt canon.de elec.lib.6. tamen licet habeat uim diffi
nitiuæ,ad hoc,vt valeat appellatio, debet in appellatione exprimi
cauſa ſm eum,quod tene mēti. Ibidem ait omnes ſn̄ias impediē-
i tes proceſſum, eſſe interlocutorias, i Et ꝙ ab interlocutoria non
appellatur,niſi rōne grauaminis, & iō non grauatus a iudice, nō
appellat, vnde nec de nono iuſtificare pōt appellationem ſuam.
Io.Mon.¶ Et no.illam auream gl.dicit Ioā.Mon.ꝙ diuerſus mo-
dus agēdi facit diuerſum iudicium, & ideo alia eſt cā appellatio-
K nis, K alia eſt eā prima,ſi ponatur cauſa pro iudicio, ut ipſe no. ī c.
diſpendia,de reſcript.lib.6. ¶ Ego dico idem, ſi ponatur pro ter-
minis qōnis, quia cā prima eſt alterata, nouata, & corrupta per
ſn̄iam iniuſtam,ut l.fi.ſup.de vſu. rei vend. Et hoc facit pro opin.
Legiſtarum,de qua ſup.de temp.app.l.per hanc.& ibi dixi. ¶ Or
mō in gloſſ.iſtius leg.habemus duo notare. Primo,ꝙ vbi text.eſt
dubius,rubric.probat qualiter ſit intelligendus, quod not. valde
pro rubricis ſtatutorum. Secūdo an terminus præfixus poſſit prę-
ueniri per impetrantem,vbi gl.declarat c.ſæpe,extra de appellat.
7 ¶ † Sed an appellatus poſſit præfigere terminum appellanti ? dic
quod non, niſi de conſenſu appellantis, uel iudicis, ut not. Ioan.
Mon.in ca.j.de appel.lib.6.in gl.unde hoc. ¶ Extra quæritur,ſi pe-
tita eſt reductio laudi ad arbitriū boni viri, & ſuccubuit petens,&
appellauit,utrum poterit iterum appellare? Bart. dicit, quod non
in l.2.de leg.2.quia nulla lege cauetur, ꝙ iſta reductio poſſit peti,
niſi ſemel. Tu dic,quod iſta non eſt niſi vna appellatio.& ideo ite
l rum poteſt appellari, l ſed non tertio. Ex quo apparet,quod ſn̄ia ar
bitratoris confirmata aſſumit robur veræ ſn̄iæ, tanquam latę in
prima cauſa. Sed ſi arbitrator eſſet aſſumptus in cauſa appellatio-
nis tunc concedo nō poſſe niſi ſemel peti reductionem, in qua ſi
8 ſuccumberet petens, non poſſet poſtea appellare. ¶†Extra quæ
m re, m quid ſi vnum ſtatutum n dicit, ꝙ ſn̄ia debeat ferri cum con-
n ſilio ancianorum. Alio ſtatuto iurato per Poteſtatem cauetur, ꝙ
ſententia executioni ſtatim mandetur,quid iuris ſi de imperitio-
ne conſilij nō apparet? dicit Gofr.quod in dubio ſn̄ia eſt exequē-
da, quia præſumuntur omnia ſolenniter acta, ſecus ſi conſtaret
formam ſtatuti eſſe omiſſam. Nam iſta ſolennitas præſumitur
eſſe formalis,ſecundum Odof.in quæſtio.diſputata per eum, ſed
videretur potius dicendum,quod per ſe ſit conſilium,& per ſe ſit
ſententia,& quod iſta ſolennitas non præſumeretur,quia non eſt
apta concludi ſub vocabulo ſententiæ, vt no. de verbor. obli.l.
o ſciendum.per Dyn.& ideo ſuppoſito o quod conſilium ſit de ſub
ſtantia, iſta ſententia non eſt exequibilis, quia negatiui effectus,
ſeu carentiæ probantur eo ipſo, quod non datur contrarium,niſi
in his,in quibus procedere eſt arbitrariū,vt ff. de Publ.l. quæcun-
que,§.fi.& no.in l.j.inf.de fide inſtr.& iure haſtæ fiſc. dictum Rof.
p eſt verum, quando ſententia fuit lata p præſentibus partibus, &
non contradicente,victo,vt no.Inn.in c.quoniam contra falſam,
de prob.vel contradicente, & lapſum eſt biennium, vt no.in c.in
præſentia,de renun. hæc vera, ſi iudex protuliſſet verba enuncia-
tiua, ſcilicet. Nos talis habito conſi. &c. verba enim enunciatiua
ſunt de alio, diſputatiua autem ſunt de ipſo quod diſponitur ; &
verba enunciatiua non diſponunt, quia ordinant̄ ad aliud,nō ad
q ſe:ſed interdū probant.¶ Ex dicto q ergo Rofr.apparet ꝙ vbi ſta-
tutum requirit conſilium ſapiētis,tacitę vr̄ ſtatutum ad vlteriora
non procedendū, videlicet vt conſilio prætermiſſo ſn̄ia ſit ipſo iu-
re nulla : quod intelligendum eſt de diminutione cauſæ, non de
interlocutorijs,vt not.in l.j.§.quod in ſententijs,ff.quando appel.
ſit, & ratio,quia vbicunque eſt prius,& poſterius,ibi eſt ordo: ſed
conſilium eſt prius,quam conſiliatum: ergo eſt datus ordo iudi-
cij:

ADDITIONES.

a Secundo.Vide Bal.in l.j.ſup.tit.1.

b Cupientes.Vide ibi gl.& Io.And.in §.ſi vero, in verſi. contempſerunt, quę incipit, ſed an teneatur.

c Offerre.Vide in contrarium,quod ſtatim ſequitur,in verſi.modo.quæro.

d Tertio eſt,ponderandum.Nota,quod clemen. j. de re iud. non procedit in ſententijs arbitrorum,alias limitationes vide inf.circa fi.

e Sententiæ.Cogita propter d.l.j.& vide quod not.per gl.& Doct. in l. quid ergo,§.ex compromiſſo,ff.de his,qui no.infa.

f Modo quæro.Vide quæ dixit Bal. ſup. in verbo, hic occurrit dubium & Bartol. in l. Prætor,§.fi.quis paratus,ff.de ope.nou.nunc.& quod dicit hic Bal. de debito liquido probat etiam tex.& ibi Bal.in l.ſi reſiduum,hic alleg.& gl.& Bal.in l. obſignatione, inf.de ſolu.per Bar.in l.fi.in fi.de diſtract.pign. & quod hic dicit Bal.alleg.l. ſtatu liberos,&c.intellige,vt per eum in auth.qui ſemel,ſup.quo.& quando iudex.

g Detractat.Idem tenet Raph.& Pau.de Caſt.in l.qui Romæ in prin.ff.de ver.obl. facit gl.in c.paſtoralis,in fi.extra,de off.ord.

h An ſententia.Vide tex.& ibi Doc.in c.tua nobis,extra de appel.

i Interlocutorias.Vide Bal.in l.poſt ſententiam,ſup.de ſenten.& interl.omn.iud.& in l.dicere,ff.de arb.& Bal.& in l.ſtatutis,ſup.de ſenten.ex breui.recit.

K Appellationis.Vide per Cy.& Bal.in l.inuitus,ſup.de procur.

l Appellari.No.quod a ſententia reductionis ad arbitrium boni viri poteſt appellari. dixi poſt Bar.in l.ſocietatem,§.arbitrorum,ff.pro ſoc.

m And.Bar.Extra quæro. An præſumatur interueniſſe conſi. quando in ſententia debet interuenire ex forma ſtatuti,vide quod no.per Mod.in l.ſciendum,de ver.obl.

n Statutum.Vide Bar.in l.1.§.ſi plures,ff.de exerc. & hoc dictū ſequitur Pet. de Anch. in c.canonum ſtatuta, in verſi. ſimilem quæſtio ponit Ioan. And. de conſt. & facit quod no.Bar.in tract.ad reprimen.in verſi. non obſt.dum alle.l. ſed poſteriores,ff.de leg.& ibi Bartol.& l.j.§.parui,ff.quod vi,aut clam.& Ioan.Andr.in addit.Spe.in tit. de exec.ſenten.§.poſtremo,in addit.incip.vt in contrario dixi.

o And. Barb. Et ideo ſuppoſito. Quod ſententia ſit nulla, non expectato conſil. vide Bar.in l.j.ff.ni. no.appe.interpo.audiui eleganter Bar.& Io.And.in c.ne Epiſcopi.de tempo.ord.per tex.in c.cum in veteri,de elect.

p Sententia lata. Vide not.per Bar.& Doct.in authen. ſi quis in aliquo, ſupra eden. & Bald.in l. emancipatione, ſup.de fide inſtr. & in l. acta,ff. de re iud. & ſequitur Pet. de Anch.in c.canonum ſtatuta,in verſi.ſimilem quæſtio.ponit,&c.de conſti.

q And.Bar.Ex dicto. Vide Bal.in l.2.ff.de origin.iur.vbi loquitur de ſententia, quæ eſt ferenda præſentibus aliquibus vide omnino Bal.in l.ſi quis mihi bona,§.ſed quid ſi mandauit,vbi eſt gloſ.valde not.ff.de acq.hære.quam vide.no.vbicunque ſtatutum in ſententia requirit conſilium, tacite infert ſententiam ipſo iure nullam prętermiſſo conſilio,niſi eſſet interlocutoria,quod eſt not.ſecun. Dyn.niſi decideretur per caſum l.Bar.& Bald.in l.i.ſup.de rela.& l.ille,aut ille,§.cum in uerbis,de leg.3.Bal.in l. ancillæ,ſup.de fur.& l.iii.ſup.de legi. & hoc intellige. quando ſtatutum requireret conſilium:ſecus iudex ex ſe.vide Bal.in l.1.§.quæſitum,l.ex cōſenſu l.ad Principem, ff.de app.Bald.in l. ex illo,ſup. de app. & an tunc pariter teneatur ſoluere ſalarium Conſultori,an iudex,vide quod not.in c.ſtatutū,§.aſſeſſorem,de reſcri.in 6.& quod non valeat ſenten.ſine conſilio.vide Bal.in l.ſi quis mihi bona, §. ſed quid ſi mandauit,ff.de acq.hæred.ſuper gl. Titio,& hanc quæſt.diſputauit.Old. vide Bar.in l.Prætor ait,§.eritque differentia,ff.vi.bon.rapt.& an tali conſilio poterit appellari. Bald. in l.ex illo,præall.tenet quod non,vide Bar.in l.ſi conuenerit, ff.de re iud. & Bald.in l.1.ſup.de iuriſdict.omn.iud.& vide quod ſing.dicit Io.And.in addit. Spec. in tit.de homi.quod ſententia lata conſilio medicorum, ſemper poteſt retractari, quod eſt mirabile & dicit Bald.in l.ab hoſtibus. §. 1.ff.ex quibus cau.maio.licet Io.And.non alleg.vnde infert Dom.Anton.in c.propoſuit,de probat.quod ſententia lata de conſilio ſapientis ſemper poterit retractari, nec tranſit in rem iudic. & an ſi ſapientis viſo puncto conſuluit in continenti,dic quod non.vide Bald.in l.captatorias,ſup.de teſtam. milit.& in l.Tribunus, ff.eod. & tene menti, quæ in conſilio quodam nuperrime fuerunt tot allegata, & vide gloſ.ſing.in l. illa inſtitutio,ff.de hær.inſtit.& Bal.ibi.& an ualeat compromiſſum, & quod arbiter feratur ſententiam ſecundum conſilium ſapientis,uide Bal.in d.l.illa inſtitutio,& Ang.in diſputatione,duo ad inuicem.ubi tenet,quod non,per l.item ſi unus,§.item Pomponius,ff. de arbit.contra tenet Bar.in l.1.§.ſi plures,in repet.de exercit.& D.Anton.in c.olim,de arbi.& uide Modern.in rubric.de arb.& an conſultor poſſit probationes recipere,uide Bar.quod non,in l.fi.ff.de ſerui. & in materia uide pulchrum dictum Bar.in l.ſi diuerſa, ſupra de tranſact.& l.ſolet,§.1.de offic.Proconſu.& leg.Et ſi duo cōdemnant,& unus abſoluit,& iudex conſilium illius ſequitur,an male fecerit.Bal.in l.i.ff.de offic.Conſul. tenet quod non, & in materia uide elegans conſilium Ang. conſil. 158.uide aliud, quod allegaui in l.ſi conuenerit,ff.de re iud.& aliud in l.non aliter, de leg. 3.& uide quę dixi in ca.4.de conſuet.uide Old.conſi.18.ubi diſputauit,ſi requiratur præſentia debentis conſulere.

cij: ergo, &c. vt l. prolatam. ſup. de ſenten. Item eſt ordo pondero-ſus, quia vbi conſilium, ibi ſalus, vt l. dubium non eſt. ſup. de repu. Item, quia poteſt conſilium trahere Iudicem ad ſententiam ſuã, vt ff. de arbit. l. ſicuti, multo fortius ergo ſi ſtatutum diceret, quod eſſet pronunciandum ſecundum conſilium, quia conſilium tũc eſt tam cauſa materialis, quam formalis, ſine qua nulla res ſubſi-ſtit, vt ff. ad exhiben. l. Iulianus. Non obſt. ff. de adminiſtr. tut. l. Titium, & Mæuium, quia ibi in officio tutoris, quod habet per for-
9 mam, & naturam. † Quæro, nunquid Iudex *a* appellationis poſſit
a pro parte ſententiam confirmare, & pro parte infirmare. Reſpondeo ſic, vt extra de teſtam. c. Raynutius, & c. Raynaldus. Item poteſt pro parte aliquam, & pro parte nullam pronunciare. ff. famil. erciſcun. l. quædam mulier, & ff. de iure patron. l. Carmelia Pia. Et not. quod Iudex vna ſententia poteſt facere de vno capitulo duo capitula pronunciando diuiſim: puta ſi de decem petitis, in quinque abſoluit, & in quinque condemnat, vt leg. j. ſupra ſi aduerſus rem iudic. Item not. quod licet exceptio nullitatis dubia non impediat executionem, tamen non repellitur interim exceptio, ſed repellitur modus excipiendi: quia Iudex interloquetur interim exceptionem non obſtare, quin executio fiat, & faciet executionem, tamen ſuper exceptione procedetur, & ſi conſtabit poſtea, etiam conſtat competere: quia ex peremptoria pronunciabit ea obſtante ſententiam eſſe nullam, & ſtatim reſcindet executionẽ contrario officio: & hoc totum colligitur ex dicto cap. vt calumnijs, cum gloſſa ſua, & facit ſupra quando prouocare non eſt ne-
10 ceſſe, l. j. in verſic. ſi promptam habetis, quod not. † Sed nunquid
b *b* contra ſententiam appellationis ſecundæ poteſt petere minor, vel Eccleſia reſtitutionem in integrum? Reſpond. non, niſi facta plenaria executione: nam etiam in pupillo, & Eccleſia loquitur
c dictum cap. vt calumnijs. Sed quid ſi peto beneficium *c* tanquam mihi debitum, & obtinui per tres ſententias: quæ omnes dicuntur nullæ, an habeat locum cap. prædictum? & videtur quod non, quia iſtud iudiciũ non eſt petitorium, nec poſſeſſorium, vt ſi pmpta eſt probatio, executio impediatur, idem in criminalibus. Vlti-
d mo *d* not. tex. ibi, ante litem conteſtatam, quod in cauſa appellationis lis conteſtatur, contra ſupra de tempor. app. l. fi. §. illud. Sol. hic vtraque pars erat præſens, ibi altera tantum. Iac. & Cyn. Sed opp. quod etiam vtraque parte præſente non ſit neceſſe litem cõteſtari. ff. de offic. procon. l. nec quicquam. §. de plano. Solu. quædam ſunt cauſæ ſummariæ naturaliter, vt ibi: quædam priuilegiatæ ſimpliciter, & idem in c. diſpendioſam, de iud. in cle. quædam
e ſunt *e* priuilegiatæ in cauſa abſentiæ tantum, & tunc inter præſen-
f tes lis conteſtari *f* debet, alias autem iudicium non valet, vt not. Ber. extra qui filij ſint legit. cap. per uenerabilem. Ego dico, quod ſi partes de concordia proceſſerunt in cauſa appellationis, lite nõ conteſt. iudicium ualet, ut ff. de temp. appel. l. fi. §. fi.

ADDITIONES.

Nunquid iudex. Vide Bart. in l. 1. ſup. ſi aduer. rem iud.

Nunquid. Vide no. per Bart. in l. 4. §. condemnatum, ff. de re iud. hic per Sal. in contrarium, & vide Spec. in tit. de reſtit. in integ. In quarta parte, vbi tenet quod vbi ter eſt iudicatum, non poſſit peti reſtitutio, quod etiam ſequuntur Domini de Rota concl. ſua ſecunda in ord. niſi petens reſtitutionem adducat aliquam cauſam læſionis de nouo, contrarium tenet hic Bald. & Salyce. in ſimili clarius hoc firmat, volens, quod etiam peti poſſit, ad fin. vt ſuperſedeatur in executione, vbi autem tenet tantum bis iudicatum, tunc clarum eſt, quod poſſit peti reſtitutio, tex. eſt iuncta gl. & ibi Bart. in l. minor magiſtratus, §. denique. ff. de minor. & in c. cum ex literis, extra de reſtit. in integ. & ibi not. per Canon. maxime Card. qui tenet, quod aduerſus tres ſententias non concedatur reſtit. & vide Spec. in tit. de reſtit. in integ. §. videndum, verſic. & not. quod ordinarius in prima parte, vbi tenet, quod aduerſus res bis iudicatas ſolus Princeps reſtituat, quod tamen non credo verum per regulam, quæ traditur in l. fin. ſup. vbi & apud quem cognitio in integ. reſtitutionis agitanda, & in cap. pen. extra, de in integ. reſtit. an autem debeat noua cauſa exprimi, vt concedatur reſtitutio, vide gloſſ. in d. §. denique, in verb. examinari, & Domini de Rota, vbi ſupra, & quod not. in l. fin. ſupra ſi ſæpius in integ. reſtit. poſtul. & in cap. fin. extra de reſtit. in integr.

c Beneficium. Contrarium dicit gl. in d. clem. 1. extra de re iud. alias limitationes vide ſup. in duobus locis, & c.

d And. Bar. Vltimo no. An in cauſa appellationis ſit litis conteſtanda, Bartol. voluit in §. illud, hic alleg. per illum tex. quod ſtetur iudicis arbitrio.

e And. Bar. Quædam ſunt. Quando poteſt procedi lite non conteſt. in priuilegium abſentiæ, partibus præſentibus debet lis conteſtari, alias non valet ſententia, vide Bal. in auth. ſi omnes, ſup. ſi minor ſe ab hæreditate abſtin. niſi peteretur reſtit. in integr. incidenter, vt eſt caſus no. in l. defendente, §. de excu. tut.

f Lis conteſtari. Vide Bal. in auth. ſi omnes, ſup. ſi minor ſe ab hæreditate abſtin. & cogita, quia alias videmur, quod etiam de conſenſu partium non poteſt tolli litis conteſtatio, ſecundum not. per Doct. in auth. offeratur, ſup. de lit. cont.

Qui bonis cedere poſſunt. Rub. 71.

a ¶ Pone quod ſcholaris ceſſit bonis, deinde emit libros, nunquid creditores poſſint ei auferre libros, dic ꝙ non, vt not. ff. de uerbo. ſign. l. nepos Proculo, ſicut nec militi arma, nec clerico breuiariũ.

ADDITIO.

a Pone. His dictis. Adde l. bonis, & quæ ibi dixi poſt Bart. ff. eod. & gl. in l. nepos Proculo, hic alleg. in ver. dignitate.

LEX PRIMA.

1 *Negans debitum, & condemnatus ſi poſt ſententiam confitetur, an talis confeſſio ei prodeſſe poſſit.*
2 *Cedens bonis bona indicare tenetur.*
3 *Ceſſionis beneficium in quo prodeſſe dicatur.*
4 *Ceſſionis beneficium non hẽt, qui bona ſua in fraudẽ creditorem dilapidauit.*
5 *Bonis cedere non poteſt obligatus præciſe ad factum.*
6 *Bonis cedere non poteſt, qui habet vnde ſatisfaciat plenariè.*
7 *Debitor fiſci cedendo bonis non liberatur.*
8 *Carcer eſt quædam mulcta quæ propter inopiam interdum indulgetur.*
9 *Bannitus poteſt capi die feriata in honorem Dei.*
10 *Cedens bonis res a teſtatore alienari prohibitas ſibi retinere poteſt.*
11 *Ceſſio per nuncium, vel epiſtolam, extra iudicium fieri poteſt.*
12 *Pactum, quod debitor bonis cedere non poſſit.*
13 *Exceptioni nullitatis, & ijs quæ ſunt ſcdum bonos mores, renũciari non põt.*
14 *Obligatio operum manualium non ſpecies ſeruitutis.*
15 *Pupillus bonis cedere non poteſt.*
16 *Militis pro debito carcerari non poſſunt.*
17 *Milites eſſe non poſſunt impugnantes ſecuritatem nauigantium, & hoſtes publici ac infames.*

QVi bonis. ¶ Debitor, qui cedit bonis, non propterea liberatur: tñ beneficiũ ceſſionis carceris detruſionẽ excludit, h. d. ¶ Oppo. & vr̃ ꝙ ipſo iure liberetur ope exceptionis, vt Inſtit. de act. §. pen. Sol. illud intellige, qñ habet exceptionem rei iudicatę, vt nõ cogatur in futurum; tamẽ obligatio in ſui ſubſtantia nõ eſt eliſa, quia ceſſio bonorum non eſt ꝯria actioni, licet alibi glo. dicat, ꝙ tollat obl'onem ciuilem, & male, vt ff. de fideiuſ. l. vbicunque. niſi exponas gl. ꝙ tollat obl'onem ciuilem, i. eius exercitium, qđ eſt agere.
a ¶ Secundo opp. *a* & vr̃, ꝙ non admittatur ceſſio, niſi confiteat̃ debitum, vt ff. eo. l. pen. Sol. fateor, quod ſunt tres caſus; aut negat debitum, & non habet beneficium: aut non ꝯfiteatur, nec negat, & idem, qa & iſte habet beneficium negandi ſm gl. q̃ eſt no. aut confitetur, & tunc hẽt beneficium; ſupple dummodo ſic confiteatur, quod nulla negandi occaſio relinquatur. alioquin non haberet
1 beneficium ceſſionis. † Sed hic *b* quæritur, quid ſi negauit, & fuit
b condemnatus per ſententiam, poſtq̃ eſt condemnatus, confitetur debitum: an iſta confeſſio ei proſit: & vr̃ ꝙ non, quia actor poteſt dicere, ego non accepto tuam confeſſionem quia mihi non expedit, vt l. eum qui, in prin. ff. de iureiur. Item ex iſta confeſſione non eſt releuatus actor in aliquo. Item vſque ad ſñiam negauit. ergo debet puniri, Inſt. de act. §. item mixta. & s̃. loc. le. conducto res. Itẽ mendacium non puniretur in amiſſione beneficij; quod eſt abſurdũ, vt ff. de fideiuſſori. l. ſi dubitetur. Sol. aut non habuit iuſtã cãm negandi, & tunc aut ante ſñiam pęnituit, & confeſſus fuit, & habet beneficiũ; aut non pęnituit, & non habet beneficiũ: aut habuit iuſtam cãm negandi, & tunc puto, ꝙ iſtum beneficiũ ſit ꝯ executionem, ꝙ pdeſt ei confeſſio, dummodo confiteatur ſe ciuiliter, & n̄aliter teneri, qa iſte proprie confitetur debitum. Sed ſi diceret ita, ꝯfiteor me teneri de rigore ſententię, ſed non inſpecta veritate cauſę: iſte nõ plene confitetur, quia negat ſe naturaliter teneri, vt ff. de cond. indeb. l. Iulia. & ideo non hẽt beneficium ceſſionis & not. ꝙ gloſ. hic poſita hoc innuit, dum dicit, ꝙ ceſſio dẽt fieri ante condemnationẽ. ſed But. Dicit, ꝙ iſta litera ꝯriũ pbat, videlicet, ꝙ primo condemnari debeat, & poſtea cedere & gl. habuit reſpectum, qñ venitur ad ſñiam ꝯ negantem: dictum autem But. de plano põt intelligi, qñ refertur ꝯtra confitentem. Alii dicunt indiſtincte, qđ ſufficit confiteri debitum poſt ſententiam quod verum eſt, intelligendo de debito ex ipſa ſententia, & per actionem in factum: quia hoc ante non negauit, cum non eſſet in rerum natura, & cum carcer reſpiciat executionem ſententiæ, & non originalis debiti: quia fit propter contemptum Iudicis, non iure obligationis, ſatis meretur beneficium ceſſionis etiam ſi poſt ſententiam negauerit ſe ex ſententia teneri, & tandẽ pęnituit negaſſe, tum quia illa negatio non facit rem dubiam vt ff. de tranſact. leg. poſt rem, tum quia vbi lex non requirit confeſſionem determinato tempore, ſufficit quãdoque confiteri, & recedere a negatione, arg. leg. aliam. ſup. de his, quibus vt indig. Preterea lex alternatiue dicit, anteq̃ condemnetur, vel confiteat̃. vnde in condemnato ſuperuacua requiritur confeſſio, vt ff. eod. le.
2 pen. niſi intelligas de bonis quæſitis poſt ceſſionem. † Quærit glo.
c an iſte, *c* qui ceſſit bonis, teneatur bona indicare; & dic quod ſic, & bene per id, quod not. in leg. 2. infra quando, & quibus quarta pars deb. lib. 10. ſubtrahens, enim ſimilis eſt neganti, ff. ad leg. Fal. leg. hæreditatem, §. fin. Quæro, quid ſi cedens aliqua celauerit bona? Reſpondeo, in duplum computat. Quæro, an heres, qui non fecit inuentarium, poſſit cedere bonis & videtur, quòd non quia

ADDITIONES.

a Secundo op. Debet confiteri debitum ut ceſſio locum habeat, uide glo. hic, et Bald. in l. pen. hic alle. et Doct. in c. Odoardus, extra de ſol. poſt glo. et ibi quid in periuro.

b Sed hic. uide Moder. in §. fi. inſt. de act. et Sal. hic.

c An iſte. Vide quod no. Bal. in l. ordo. uerſic. quæro, utrum uxor. ſup. de execu. rei iud. et Bar. in l. penul. ff. eod.

quia præſumitur in eo dolus, in Authen.de hære.& falc.§.ſanci-
mus.Item ſi furatus eſt aliquam rem, vt ſ.de leg.l.non dubium.
3 ¶†Modo q̃rit gloſſ.in quo proſit beneficium ceſſionis, & inter
alia dicit,qđ olim erat quoddam ſtatutum,quod poſt quadragin-
ta dies debitor dabatur creditoribus cruciãdus:quod tamẽ ſtatu-
tum,tanquã durum fuit correctũ.ſed quid ſi fieret hodie tale ſta-
a tutum nonne valeret? Reſp.non, *a* quia bene ualet ſtatutũ,quod
in carcere publico debitor detineatur:ſed nõ,quod detineatur in
carcere priuato.Illud.n.fit pro crimine capitali,vt inf.de priu.car-
b cer.inhiben. Quæro, ſi ſtatutum *b* dicit,qđ inſtrumenta guaren-
tigiæ mandentur executioni per carcere,& quauis alia via, q̃ ma-
gis placuerit creditori, nunquid debitor, ne carceretur,bonis ce-
dere poſſit? Reſpon.ſic,niſi ſtatutum nominatim aliud id contra-
rium diſponat,ut not.in l.fin.§.in cõputatione ſ.de iure delibe.&
ſic no.qđ ſicut promptum eſt leges legibus concordare;ſic & ſta-
tuta muncipalia eiuſdem municipij ſtatutis inuicem cõcordare:
ſic etiã municipalia ſtatuta legib.nimirũ,nam a iure cõi ſtatutorũ
c pendet authoritas, ¶ In terris tñ eccleſiæ cõcordabo potius cum
iure canonico,q̃ cum iure ciuili, ſi potero cõcordare;q̃a præualet
Papa Imperatori: & eõ in terris Imperij concordabo municipa-
les leges cum conſtitutionibus Principum, a quibus permittun-
4 tur fieri, non attentis eccleſiaſticis decretis. ¶† Quæro, vtrum
d ille, *d* qui conſulto dilapidauit bona ſua in fraudem creditorum,
habeat beneficium ceſſionis? Reſpon.non, vt ff.quæ in frau.cred.
5 l.fin & l.penul.ff.de iure dot. ¶† Quæro, an obligatus præciſe ad
factum,liberetur cedendo bonis:exemplum in ſcriptore? Reſpõ.
non,ut ff.de noui ope.nun.l.ſtipulatio, §. ſiue autem quod intelli-
ge,ſi habet facultatem faciendi, alias ꝓpter impoſſibilitatem ueni
6 tur ad intereſſe,& ſic habet locum ceſſio.¶ Quero,† nunquid il-
le,q habet vnde plenarie ſatisfaciat, poſſit cedere bonis? Reſpon-
deo non,tali ratione:quia non poteſt carcerari de iure:nam ad car
cerem nõ peruenitur de iure communi,niſi prius diſcuſſis bonis,
e *e* vt not.ff.de ſuſp. tut.l. 3. §. tutores. ergo ſuperuacua ceſſio non
debet per Iudicem approbari. Nam Iudex non debet eam admit
7 tere,niſi cauſa cognita. ¶† Quæro,nunquid debitor fiſci libere-
f tur cedendo bonis? Reſpondeo,non, niſi eo caſu, quo paupertas
excuſat,vt l.ſacrilegij,§.fin.ff.ad leg.Iul.pec. & ad hoc verum,niſi
veriſimile ẽ,quod ab amicis poſſit acquirere pecuniam,vnde ſol-
8 uat:alias inopia eos excuſat. Nam † carcer eſt quędam mulcta,q̃
propter inopiam interdum indulgetur,ut ff.de offic.Præſi.l.illici-
tas,§.fina.verius dic,quod pro iſta miſeratione eſt ſupplicandum
fiſco.¶ Quæro,nunquid ſit vera gloſſ.quæ dicit,qđ loco carceris
hodie debitor ponatur in banno, & ſic bannũ ſuccedit loco car-
ceris,quod non eſt uerum ſecundũ Bu.quia primo bannitur, po-
ſtea carceratur, ſi perſonaliter inuenitur, & tamen bannum non
cõfunditur cum carcere,ſi continet pecuniariam pęnam,quia de
tinetur in carcere ꝓpter pęnam,& propter ſortem.†Sed nunquid
9 pro iſto banno poterit capi die fariata in honorem Dei? Reſpon.
ſic,quia omnis bannitus habetur pro fugitiuo, & ideo poteſt per-
ſonalitet capi quocuuque die.ut not.in l.fin.ſ.de fer.& facit extra
de iud.c.fin.¶ Quęro,cum in ciuitatibus ſint carceres hominum
& mulierum, utrum mulier cõdemnata pro debito poſſit carce-
rari? Reſpondeo nõ, quia mulieri datur ceſſionis beneficium,ne
incarceretur,vt inf.eod.l.penul.in verbo, vtriuſque ſexus: ergo ſi
non cedit bonis,poteſt carcerari,*g* in hoc tamẽ ſeruanda ſunt ſta-
g tuta,& conſuetudines locorum.¶† Quæro,nunquid ille,qui ce-
10 dit bonis, poſſit ſibi retineri *h* res a teſtatore prohibitas alienari?
h Reſpond. ſic, ſed non earum cõmoditates,eodem modo retinere
poteſt uſumfructum, & feuda, & emphyteuſim eccleſiaſticam.
nec intereſt creditorem,quia per hoc non cõſequeretur aliquem
effectum,vt Inſtit. de vſufr. §.finitur.¶ Quæro, qualiter *i* fiat ceſ-
i ſio bonorum? Reſpondeo, ſm̃ conſuetudines locorum,ut inf.de
exac.tri.l.miſſi opinatores.lib.10. ¶† Quæro an poſſit ceſſio *K* fie
11 ri per nuncium, vel epiſtolam vel extra iudicium? Reſpond. ſic,
K vt ff.eo.l.fi.& ſufficit,ꝙ inuentarium bonorum fiat coram credi-
toribus:*l* heres autem,qui debet facere inuentarium,debet facere
l coram Iudice,vt in Authen.de hęre. & Fal.§.ſi vero abſunt.col.1
non quia requirat Iudicis decretum,ſed propter citandos.Inuen-
tarium uero tutoris debet fieri cum decreto ut l.ueteris,ſup.arb.
tut.¶ Quęro,ſi creditores renunciant iuri carcerandi debitorem
utrum poſſit cedere bonis? Reſpond.non:quia ratio carceris ceſ-
ſat:& ideo prout dietim lucrabitur, creditoribus ſoluere tenetur
attento ne egeat,quia ceſſante ratione, beneficium ceſſat vt l.fin.
ff.de diuor. ¶ †Quærunt Doct. *m* an beneficio ceſſionis poſſit re-
12 nunciari *n* per pactum,vel per renunciationem, quæ fiat in ipſo
m contractu debiti,nam talis renunciatio habet uim pacti,*o* quia ve
n ſtitur cohærentia contractus,& quia contractum informat,quo
o niam & legis dictum licet non compromiſſum,ueſtitur coherẽ
tia contractus,quia tendit ad obligationem fortificandam,vel de
clarandam,vel coadiuuandum.Item licet lex dicat,quod dictum
differt a promiſſo,tamen his verbis debet addi quoddam tertium
ſcilicet pronunciatio, quæ magis accedit promiſſo, quam dicto,
quando fit in cohærentia,vel in cõſequentia promiſſionis, vt ſup.
ad Velleia.l.iubemus. & in hoc puncto dicit Iacob.de Are.ꝙ pa-
cto poteſt renunciari beneficio ceſſionis: quilibet enim iuri pro
ſe introducto renunciare poteſt,cum renunciatio non uergit cõ-
tra bonos mores. Item quia quis poteſt ſe obligare ad carcerem
Iudicis,licet non ad carceres creditoris.de act.& obl. leg. obliga-
tionum. Item non inuenitur lege cautum, quod iſtud pactum
non valeat:ergo valet. Item tres ſunt caſus, quibus quandoque
conceditur beneficium iure contractus, & ei poteſt renunciari.
Quandoque propter reuerentiam perſonæ,& tunc non poteſt re
nunciari vt ff.de re iud.leg. ſi conuenerit. Quandoque ſimplici-
ter per legem propter aliam æquitatem, & iſte eſt caſus noſter,
& ſimiliter poteſt renunciari,vt ſupra de pact.l.ſi quis in conſcri-
bendo.Item contrariorum eſt eadem diſciplina, ſed valet pactũ,
ne quis poſſit carcerari,ergo & econtra.¶ Item pone, quod con
trahitur cum mercatore,qui omnia bona ſua habet in rebus mo
bilibus,& pecunijs, quæ de facili poſſunt occultari, & iõ vt frau-
dibus occurratur,apponitur pactum,ne liceat cedere bonis,nam
nemo dicet iſtud pactum iuſtum non eſſe,nam ſicut pactum qđ
eſt res mali exempli,non valet, ita econtrario pactum, quod eſt
res boni exempli,debet valere,vt l.ſcire,ff.vt in poſſ.le.& l.vtrum.
& l.ex ea parte.§.j.& ff.de cond.inſt.l. filius. Idem videtur in alijs
beneficijs,puta in beneficio inuẽtarij.videtur enim, ꝙ hęres poſ-
ſit ante factum inuentarium, & poſt ei renunciare & de ante fa-
ctum dubium non eſt,quia poteſt facere actum contrarium,ſci-
licet adeundo abſque beneficio inuẽtarij. *Idem videtur* etiã poſt
factum, quia per hoc obligatio non efficitur *maior*, cum de ſui
natura eſſet ſolidi perſecutoria, licet efficiatur *magis* exequibi-
lis.Item hoc pactum valet ad replicandum,ut in §. *pactus* ne pe-
3 teret.¶† Et in ſumma duo ſunt, quibus renunciari *non poteſt*,
p ſcilicet iuri nullitatis,*p* vt ſupra ad Velleia.leg.antiquę.& *quando*
renunciatio eſſet contra bonos mores,ſed iſta non eſt contra *bo*
nos mores,ergo valet, vt ff.de pact.l.pactum.Præterea, beneficiũ
ceſſionis poteſt conſiderari ante factum,i.ante ceſſionem,& poſt
factum,id eſt poſt ceſſionem,& videtur,ꝙ vtroque tempore poſ
ſit renunciari,præſertim cum iuramento, nam iuramentum eſt
q de iure naturali,*q* quod eſt potentius, quam ius ciuile, quod in-
ducit

ADDITIONES.

a Reſpondeo non.Vide Bar.in l.Titio centum,§.2.ff.de cond.& demon. & limita ſe-
cundum Bal.in l.fi.infra eod.niſi eſſet debitor,qui aufugerit.
b Si ſtatutum.Sed Ang.in l.nemo carcere,inf.de exac.tri.li.10.videtur tenere contra-
rium.Pet.de Anch.in c.canonum ſtatuta ver.occurrunt aliæ.qq.de conſt.fin.ſequi
tur Bal.hic.& dicit, quod pro iſta putat quendam Doct.non ſane conſuluiſſe Ang.
in l.alia,§.elegãter.in fi.ff.ſol.mat.videt̃ ſeruire contrarium eius,quod hic dicit Bal.
Pau.de Caſt.ibi refert illud dictum Bald.& dicit, ꝙ uidit Florentiæ ſeruari contra-
rium,& quod truffabantur ibi de illo dicto Bal.puto ueriorem opi Ang.quia magis
amica uerbis ſtatuti.Nec ob.etiam ratio Bal.quia illa procedit, ubi fieret ſtrictior,
ne quis indebite damnum patiatur:alias ſecus.l.proſpexit,ff.qui,& a quib.no.Bald.
in l.omnes populi,in 6.quæſt.in prin.ff.de iuſti.& iu.ſed iſte cedens non tractat de
vitando damno,ſed potius de lucro,cum per ceſſionem nulla tollatur obligatio, ut
not.Bar.in l.ubicunque,ff.de fideiuſſ. & hic adde Angel.in l.ſi is, qui.ff.eod.verba
tamen Bal.ſunt diuerſa verbis Ang.&c.
c And.Barb.¶ in terris tamen eccleſiæ.No.ꝙ in terris eccleſiæ ſtatuta debent concor
dare cum iure canonico, vide quæ notaui ad Bald.in l. ſi quando,ſup.de inoff.teſta.
& in l.fi.ſup.de ſucceſ.edic.& dixi in c.ex literis,de conſt.& in c.clerici,de iu.
d ¶Vtrum ille. Vide Io.Fab.Inſt.de act.§.fi.in prin. & Ang.in l.nemo carcerem,j̃. de
exact.tri.lib.x. qui idem tenet. & vide Bar.in l.alia,§. eleganter in fi.ff.ſol.matr. &
ibi dat aliam limitationem,quando autem præſumatur in fraudem alienaſſe, vide
Bald.inf.ea.l.
e A.B.¶Bonis.Vide Bar.hic,& in l.nemo carcerem, inf.de exac.trib.lib.x. & ibi Ang.
f Debitor. Vide Bart.in l.1.ff.eo. & in l.ſacrilegij,§.ſi. ad leg. Iuliam pecu.& hic per
Sal.& per Moder.in §.fi.Inſti.de acc.quid in debitore collectarum, vide tex.& Bal.
in l.propter honorem,infra eo.
g Carcerari.Vide in l.3.& ibi Bar.inf.de cuſt.reo.Idem uidetur uelle Sal.hic,& Bal.in
l.etiam,ſupra de excu.rei iud.contrarium tenent Bar. & Ang.in l.nemo carcerem.
infra de exac.trib lib.10.ubi volunt,quòd etiam pro debito publico non poſſit car-
cerari,& in l.ſacrilegij,§.fi.per Bar.ad leg.Iuliam pec.dixi poſt Bar. in auth. matri,
& auiæ,ſupra quando mulier tut.offi.fnn.po.ſed dici poteſt,quòd opi.Bald.hic pro
cedat de iure Codi.opin.Bar.ſit vera iure auth.Abb.in c.ad petitionem,extra de ac
cu.tranſit cum Bal.hic.
h Retinere.Vide Bar.in l.pen.ff.eo.vbi etiam quæritur de pluribus alijs.
i Qualiter.Vide l.fi.& ibi Bar.ff.eod.
K An poſſit ceſſio.Vide Bal.in l.fi.infra eod.
l Creditorib.Dixi poſt Bar.in l.tutor,qui repertorium,ff.de adm.tut.et de inuentario
tutoris, uide Bal.in l.fi.ſup.arb.tut.et de inuentario hæredis,late Bald.in authẽ.ſed
cum teſtator,ſup.ad leg.Fal.per Ioan.And.in addi.in ti.de inſtr.edi.§.fi.in addi.quę
in cap.2.et per Bald.in l.fi.§.rñ.ſup.de iud.et quid ſi ceſſi bonis,an creditores,quorũ
conditio euenit poſt ceſſionem,poſſint me conuenire,uide Bal.poſt Cy.in leg.3.j̃.
tit.1.et ibi ẽt ponit,an ceſſio proſit quoad nouos et futuros creditores, habẽtes cau
ſam continuatam ex pręcedenti contractu.
m And.Barb. Quęrunt Doc.An huic beneficio poterit renunciari pacto, uide Barto.
in l.alia,§.eleganter.ff.ſol.mat.ubi tenet,ꝙ non,niſi quando in fraudẽ creditorum
dilapidaſſet bona,per l.fi.§.ſi procurator.ff.quę in fraud.cred. niſi tempore renun-
ciationis ſciebat ſe non habere bona,& hanc partem tenet.Do.Anto.in c. cum con
tingat,de iureiu.ſed Fede.de Sen.in conſil.40. indiſtincte tenet, quod non poteſt,
quem indiſtincte ſequitur Do.Io.in d.cap.cum contingat.ad quem omnino vide,
quæ dixi in c.2.de pigno.& in dicta in c.Odoardus,de ſolu.
n Renunciari.Vide Bar.et Doct.in l.alia.§.eleganter.ſup.ſol.matr.
o Pacti.Vide Bar.et Docto.in l.iubemus,hic alleg.
p Nullitatis.Vide Bal.in l.antiquæ.§.fi.hic alleg. et ibi dixi.
q Naturali.l.fi.ſup.pro do.et hic uide Bar.in l.alia,§.eleganter,ff.ſol.matr.

ducit ceſſionem bonorum, quod eſt mere poſitiuum. Item ꝯius
iſtud ualet ſtatutum ciuitatis, ergo & pactum, vt not. ſuper rub. de
decr. Decur. Item valet reſcriptum Principis adiecta clauſula, nõ
a obſtante, &c. in ſtatutis *a* autem ciuitatis iſta clauſula neceſſaria
non eſt. ratio dñę, quia ſtatuta emanãt cum deliberatione, reſcri-
pta vero cum importunitate, vt l. j. de pet. bo. ſubl. lib. 10. & iſtam
opi. tenet Iac. de Are. Dy. aũt tenet ꝯrium, qa dicit, ꝙ ꝯ naturalem
æquitatem eſt carceris ſqualor, vt hic not. in glo. ord. Itẽ creditor
põt redargui de duritia, vt l. ſeruus ead. ff. de ſer. expor. Item credi-
tor nil agit, niſi ut officiat, ff. de rei vend. l. in fundo. Item liberi ho-
minis caro, & corium non poſſunt eſſe in obligatione, nec in com
mercio, vt ff. de verbo. obl. l. inter ſtipulantem, §. ſacram. & hanc
opin. tanq̃ humaniorem, ſequitur Cy. & etiam Canoniſtæ, ut ex-
tra de ſol. c. Odoardus. & Iaco. de Bel. in Authẽ. de fideiuſ. §. quod
aũt. Tu concorda iſtas opi. & dicas, ꝙ aut quæritur quãtum ad ef-
fectum carceris, & non tenet renunciatio, quia non intereſt credi
toris debitorem in carcere mori, & quia carcer non debet eſſe pę
na, ſed cuſtodia, & quia derogaret libertati, cum carcer ſit ſpecies
ſeruitutis, aut quantum ad effectum, qđ licet cedat bonis, tñ inſo-
lidum tenetur, deducto ne egeat, & dico; ꝙ quãtum ad effectum,
valet pactũ, vnde quicquid debitor de die in diem lucratur, coge-
tur aſſignare creditori, ſaluo tamen neceſſario victu, qui non põt
laborantibus ſubtrahi, vel abſtinebit creditor ab operarum peti-
tione. ff. de op. lib. l. ſuo victu. certum eſt. n. ꝙ poteſt aliquis alicui
ſe obligare ad operas ſuas tãdiu, quouſq; per pretium operarum
14 ſuarum pecunia debita ſoluat, quia † iſta non eſt ſpecies ſeruitu-
tis, ſed eſt qdam modus ſoluendi debitũ adhibita moderatione,
miſeratione, & hæc vera de recũciatione expreſſa, ſed renuncia-
tio tacita a lege approbata bene põt fieri indiſtincte. Iſta autem re
nunciatio tacita fit per actum ꝯrium ipſius beneficij, vt qa perti-
naciter negat, vel dolo vel fraude factus eſt inops: quod præſumi-
tur, ſi alienauit omnia ſua bona, vel maiorem partem, ut l. oẽs, §.
b Lucius. q̃ in frau. cred. ſiue ſimul & ſemel, ſiue interpellatis *b* vici-
bus, vt ff. de leg. 3. l. nomen, §. filio, vel bona ſua conſumpſit in lu-
do perditionis, vt ff. de vſucap. pro empt. l. ſi quis cum ſciret, vel
meretricibus, q̃ deuorant animas perditorum, vt ſup. đ natu. lib. l.
j. vel prioribus creditoribus præpoſuit poſteriores. hoc enim face-
re non debuit, quia creditoribus debet ſolui, vel pro rata, vel ſecũ-
dum prius, & poſterius, ſi habent hypothecas, niſi ſoluens hoc fa-
ciat de licentia legis, vel ſtatuti, ut s̃. de iure delibe. l. fin. §. & ſi præ-
15 fatam. & inf. eod. l. legis Iuliæ. ¶ † Quęro, an minor *c* poſſit cede-
c re bonis. Reſpon. aut eſt pupillus, & non poteſt, nec etiam pro de-
bito carcerari, qa ſatis eſt, ꝙ ex debito paterno patitur ſm decre
tum, ex proprio primũ tñ, adultus vero poteſt cedere bonis cum
iuramento, & ſi non facit, poteſt carcerari, uel dic, quod non tene
tur iurare, vt l. quę ſub conditione, ff. de condit. inſtit. nec poteſt
cedere bonis, niſi ad petitionẽ creditoris, & cum Iudicis decreto
cum ſit alienatio uniuerſorum, vt l. magis puto. §. ne paſſim, ff. de
rebus eorum, nec carcerabitur, ſi non ſtat per ſe quo minus ſol-
uat, ſed per beneficium ætatis, quod beneficium non debet reſol-
16 ui in carcerem, ut ſupra de leg. l. quod fauore. ¶ † Quæro, an mi-
d lites *d* noſtri temporis poſſint carcerari pro debito ꝯtractus, vel ul
timæ voluntatis? Reſpondeo non, quia ueri milites ſunt; alias fal-
ſo vocabulo uterentur, quod dicere eſſet quædam fatuitas, & li-
cet non habeant inſignia ueteris obſeruantię, habent inſignia ob-
ſeruantiæ nouæ, quæ loco ueteris ſucceſſit, vt extra de conſt. cap.
translato. Item noui milites benedicuntur, ſicut patet in Pontifi-
cali in j. parte, c. 63. vbi ponitur de benedictione noui militis, &
iſtud ſeruatur in militibus, qui fiunt a Papa, vel eius mandato.
Alij autem milites, qui fiunt a laicis, non benedicuntur: tamen ſi
fiant a Principibus, eadem priuilegia ſortiũtur; nec etiam loquor
de piratis, qui dicuntur militare, ſicut catulus in ſyluis, vt not. in
17 l. j. ff. de bo. poſ. ex teſt. mili. quia † impugnantes ſecuritatem na-
uigantium, & hoſtes publici, & infames, non poſſunt eſſe milites,
vt patet ex eorum iuramento, & natura militiæ, ff. de teſtam. mil.
l. j. & vide l. milites, ff. de re iud. & l. pe. ff. de milit. teſta.

ADDITIONES.

a In ſtatutis. vide ſing. Bar. in trac. de reprimen. verſi. non ob. & dic ut per Bald. in l. ſi. ſupra ſent. reſcin. non poſſ.
b Siue interpellatis. In ꝯrium facit l. ſi peculium, la piccola, & ibi Barto. ff. de pe. leg.
c An minor. Vide plene per Ang. in l. nemo carcerem. infra de exac. tri. lib. 10. & in l. neque impuberes. & ibi Barto. & Ro. ff. de in ius voc. & quod no. Spec. in titu. de contu. §. fi. in fi. & Moder. in §. fi. Inſt. de act.
And. Barb. Quæro, an minor. an pupillus poterit cedere bonis, not. quod non poteſt. vide quæ dixi in quodam conſil. & in c. Rayn. de teſta. vide Barto. in l. neque impuberes, ff. de in ius uoc.
d An milites. ¶ Vide gloſſ. & Doct. maxime Ang. in l. miles, in princ. ff. de re iud. & ibi etiam quid in Doctoribus, & facit quod no. per Bald. in l. in teſtamenro, in fin. ff. de teſt. mil. & Cyn. in l. diuo, in fin. infra de quæſt. & aduerte, quia ſicut Doc. non poſſunt carcerari, l. medicus. infra de profeſ. & me. lib. 10. & ibi not. per gloſſ. & Doct. ui detur in milite. l. aduocati, ſupra de aduo. diuer. iud. & miles non habet hoc priui. niſi pro contractibus celebratis in caſtris. vt not. gloſſ. & Doc. in d. l. miles, in prin. quare ceſſet in noſtris militibus, & ad Bal. hic, facit quod ſcripſi poſt. Cy. in l. 1. ſupra de. iu. & fac. igno.

LEX II.

1 *Habens rem pro derelicto re integra pęnitere poteſt.*
2 *Excuſatur quis a temeritate, quæ nemini nocet.*

Si quantitatem. Verbum temere dictum non præ
iudicat. h. d. Vel ſic, Debitũ ſoluen
1 ti non præiudicat ceſſio bonorum. † Et eſt argu. in hac lege quod
ille, qui habuit rem pro derelicto, re integra poſſit pęnitere: quod
2 verum eſt, quando non eſt alicui ius quæſitum. † Not. hic quem
excuſari a temeritate, quæ nemini nocet. Et eſt arg. ꝙ ſi quis pro
pter nimiam importunitatem creditorum dixit, nolo iſtas brigas
non propterea renunciat hæreditati: quia eſt verbum non ad ali-
quid dictum, ſed in nube, de hoc per Bar. in l. ſi quis ſuus, ff. de iu-
re delib.

LEX III.

1 *Filius emancipatus bona ſibi donata a patre defendere poteſt a creditoribus paternis.*
2 *Officium Iudicis implorare poteſt, qui pro debito alterius grauari timet.*

Si pater tuus. Filius emancipatus pro patre damna-
1 ri non debet. h. d. Iac. But. † No. quod fi-
lius emancipatus bona ſibi donata a patre poteſt defendere a cre
ditoribus paternis, quod intellige, niſi emancipatio eſſet facta in
fraudem creditorum, quia ſimulata emancipatio non valet.
¶ Quid in filio in poteſtate? Reſp. idem, ſi ei fuiſſet donatum, vt
extraneo exigentibus meritis & anteq̃ ꝯherentur debita per pa-
trem, quia iſta donatio ſtatim valuit propter vim meritorum, vt
not. ff. de pact. leg. ſi tibi, §. ſi pactus. & s̃. de collat. leg. ſi donatione
In iſtis autem meritis non conſideratur affectio paterna, vt leg.
ſed ſi forte. ff. de caſtren. pec. ſed qualitas meritorum. & ſcias, ꝙ
ſi iſta donatio indigeret inſinuatione, ſi fieret extraneo: manife-
ſtum eſt, ꝙ quando fit filio, non fit tanquam extraneo. hoc pro-
batur, quia ſi eſſent vera merita, & in donatione ſpecificata, ex-
traneus non teneretur inſinuare, vt not. j̃. de don. leg. Attilius Re
gulus, caſus eſt in l. ſi pater, eo. titu. per Gul. in l. ſi tibi, ſi cert. pet.
a Et ſcias, ꝙ verba *a* gloſ. eadem ſunt cum verbis Roſ. in ſuis quæ-
2 ſtionibus diſputatis. † Deinde valde not. tex. ibi, vt fiat, implorare
&c. quod ille, qui pro debito alterius grauatur, vel grauari timet,
b poteſt officium Iudicis implorare, *b* quatenus Iudex inhibeat, an
te factum, ne hoc fiat, quod alibi nõ reperitur ita expreſſum, poſt
factum autem bene reperitur, ꝙ debet reuocari, vt ſup. ne vxor.
pro mar. leg. ob maritorum. & dic vt ibi plane not. & facit ff. de
c offic. proc. Cęſar. leg. fi. No. quod *c* aut reus petit imponi ſilentiũ
actori, aut actor reo. Primo caſu, aut reus poſſidet, & poteſt, vt hic
aut non poſſidet, & non poteſt, niſi actor eum prouocauerit ad iu
dicium, vt l. pure, §. fi. de excep. doli. Secundo caſu, ſi qdem debea
tur patientia, & poteſt, vt ff. de li. le. l. Aurelius, §. centum. & ff. e. l. j.
§. j. & facit ff. de ſer. ruſt. prę. l. inter Statilianũ. Si autem non venit
patientia, tunc incongrue annecterentur verba de ſilentio impo-
nendo. Item not. quod licet aliquis poſſideat aliqua bona tan-
quam ſua, tamen iſtud, tanquam, niſi habeat originẽ, nil operat.

ADDITIONES.

a And. Barb. Et ſcias quod uerba. No. ſing. quod ſi quis timet grauari ab aliquo poteſt implorare Iudicis officium, quatenus inhibeat, ne illud contingat, et uide quod no. per gl. et Bar. in l. ſi contendat, ff. de fideiuſ.
b Implorare. Vide Bal. in l. ſi ſuper poſ. ſup. de tranſact. et Pau. de Caſt. in l. ſi contendat, ff. de fideiuſ.
c No ꝙ Vide in l. ſi finita, §. eleganter, ff. de dam. inf. et hic per Bar. et Im. in l. ſi contendat, ff. de fideiuſ.

LEX IIII.

1 *Creditor, qui bona debitoris, qui bonis ceſſit, occupauit, non præſcribit.*
2 *Creditor poteſt bona debitoris ſui propria auctoritate ingredi, ſi habet pactum.*

a Legis Iuliæ. *a* Bona eius qui ceſſit bonis, non concedũ
tur creditoribus occupãtibus, nec pñt cre
ditores ſua authoritate diuidere: ſed autho. Iudicis debẽt vẽdi. &
1 indemnitati creditorum conſuli, & † creditor, qui propria autho.
occupauit, longo tempore non præſcribit, at ſi debitor non ceſ-
ſit bonis, ſed res ſuas dedit in ſolutum alicui creditori, tranſtulit
dominium. h. d. notabiliter, & intelligo ſaluo iure priorum & po
tiorum creditorum, vt s̃. de iu. deliberan. l. fi. §. & ſi præfatam.
2 ¶ † Quid ſi creditor habet pact. de ingrediendo, & ſoluendo *b* ſi-
b bi propria auctoritate? Reſp. valet pactum, arg. ff. de ꝯhen. emp. l.
ſi ſtipulas, §. 1. & j̃. de pig. l. 3. quę licentia poteſt etiam in teſtamẽ
to concedi, vt de leg. 3. l. Titia cum, §. 1.

ADDITIONES.

a Legis. Iſtam l. alleg. no. Bal. in l. 2. inf. ſi in cauſam iud. pig.
b Soluendo. Vide Bal. in l. creditores, inf. de pig. et Bal. in l. ordo, ſup. de exe. rei iud.

LEX V.

1 *Bonis cedi non poteſt pro euitandis collectis.*
2 *Collectæ debent imponi pro modo ſubſtantiæ.*
3 *Collectæ naturaliter ſunt onera rerum.*
4 *Collectæ quare dicuntur munera mixta.*

Propter honorem. Non põt quis cedere bonis
ne publicis fungatur munerí
bus,

1 bus,& honorib.facit j.de Decur.leg. quidam ignauię,lib. 10.† Et
a nota per hanc.l.quod ſubditi *a* volẽtes cedere bonis, vt collectas
2 euitent,non poſſunt hoc facere:quod tene menti. † Et quod lo-
quatur hic in collectis,apparet in illis verbis, pro modo ſubſtan-
b tiæ,ex quo verbo ſimiliter no.quod collectæ,*b* debent impoui ꝑ
modo ſubſtantiæ:quod vulgares appellant,per ſolidum & liberã
3 † Et ſcias quod collectę naturaliter ſunt onera rerum, id eſt pa-
trimonialia:ſed formaliter ſunt onera perſonarum ſubiectarum
quæ indicuntur perſonis.Et quia forma,& materia faciunt vnũ
totũ:ideo dicuntur munera mixta,vt ff.de mu.& ho.l.reſcripto.
d.§.fin.& hoc tetigi in le.1.s.de ſenten.quæ pro eo,quod intereſt.

ADDITIONES.

a Subditi.Facit quod no.Bar.in l.1.uerſ.Sed nunquid debitor,ſup.eo.
b Collectæ.Eſt onus mixtum,uide in l.4.§.actor.ff.de re iud.

LEX VII.

1 *Filius familias propter onus æris alieni bona ſua alienare poteſt.*
2 *Nihil habens an poſſit cedere bonis.*
3 *Filius peculium profectitium creditoribus ſuis an inſolutum dare poſſit.*
4 *Creditores patris an poſſint mitti in poßeſſionem peculij filio conceſſi.*
5 *Creditores filij præferuntur creditoribus patris in peculio.*
6 *Patris bona naturaliter filio debentur.*

Cum & filiuſfa. Filiusfamilias,& filia,ne detrudantur
in carcerem,poſſunt cedere bonis.h.
1 d.† No.quod ꝑꝑ onus ęris alieni filiusfa.poteſt alienare bona pro
pria:nec requiritur patris cõſenſus, quia eſt alienatio neceſſaria.
2 † Sed nunquid nihil habens,poteſt cedere bonis; Reſpondeo ſic
ratione ſpei,ſm̃ Pla.& glo.non intelligas, ꝙ videatur cedere bo-
nis futuris,quia hoc eſt falſum,vt no.in le.ſi. quæ res pig.ob.poſſ.
ff.de cond.& demon.l.non ad ea.ff.mand.le.ſi tibi mandauero,§.
is,cuius bona.Sed quia effectus ceſſionis extendit ad futura, nõ
3 conuenietur inquantum facere poteſt.† Quæro, nunquid *a* filius
a poſſit peculium profectitium dare inſolutum creditoribus ſuis
non peculiaribus?Gloſ.dicit hic,quod non niſi debitum eſſet cõ
mune patris & filij,vt in dote,vt no.in leg.ſi filio.ff.ſolu.matrim.
4 quod nota.† Quæro,nunquid creditores *b* patris poſſint mitti in
b poſſeſſionem peculij filio conceſſi?gloſ.allegat hic leg. quæ vide-
tur hoc determinare,ſcilicet ꝙ non,ff.de mino.le.denique,§.ſed
vtrum. nam ſi contra fiſcum, ergo multo fortius contra priua-
tum,ſecundum Guil.& vide quod not.ff.de dam.inf.leg. ſi filiuſ-
5 fam.quia eſt quodammodo patrimonium filij, & quia † in pe-
culio creditores filij creditoribus patris pręferuntur,quod eſt no.
dignum.Et ſi primam rationem attendas,ſeparatio fit etiam cre-
ditoribus peculiaribus ſeparationem fieri non petentibus: ſed ſe-
cundam rationem conſideres, ſi nulli eſſent creditores peculia-
res,vel non opponerent ſe, bene fieret miſſio ad peculium, quia
dominium & poſſeſſio eſt patris,& ſola adminiſtratio eſt filij, vt
c ſup.fam.erciſcun.le.certum.mirabile tamen eſt,ꝙ ſi pater *c* eſt ci
uiliter mortuus, fiſcus in peculio profectitio non ſuccedit, ſed
apud filium remanet,vt d.§.ſed vtrum,quod alibi non reperitur,
6 quia † naturaliter bona patris filio debentur. Idemque pater vide
tur peculium concedendo,præueniſſe tradendo,arg.l.patrem,ff.
quę in frau.cred.

ADDITIONES.

a Nunquid.Vide Bar.hic,qui tenet contra.
b Creditores.Sed gl.parua in d.§.ſed vtrum,hic alleg.in ver.a fiſco.tenet, ꝙ mittan-
tur,& uide Bald.in l.2.ſup. ſi in frau. patro. qui videtur uelle,ꝙ tale peculium non
poſſit obligari pro patre.
Andr.Barb.Creditores.No.ꝙ ſi pater ciuiliter moriatur, non confiſcatur peculium
filij profectitium,vt eſt gl.ſing.in præal.§ ſed vtrum.uide Bal.in auth. ex teſtamen
to ſup.de collat.nec econuerſo damnato filio non confiſcatur peculium patris, ca-
ſus eſt ſingul.in l.3.inf.de bon.proſcrip.vide Mod.in l.quidam, §.filius, ff. de verb.
oblig.& quod no.Bal.in l.ſi.ſup.de uſur.re.iu. Bar.in l.ſi finita,§. ſi de vectigalib. de
dam.inf.vide Saly.in l.ſi.præall.vbi loquitur ſing.
c Si pater.Vide gl.hic,& Bal.in l.ſi filius,ff.de his qui ſunt ſui,vel alię.iur. & quæ dixi
poſt Imo.in l.ſi finita,§.ſi de uect igalib.ff.de dam.infec.

LEX VIII.

1 *Ceſſio bonorum eſt remedium miſerabile.*
2 *Electio in alternatiua cui datur.*
3 *Duo de tribus,& maior pars trium differunt.*
4 *Cedere licet bonis,ſi nihil eſt in hæreditate.*
5 *Ceſſio an valeat ſi cedens vnum denarium ſibi reſeruauit.*
6 *Cedens bonis,ſi poſtea relicta eſt ei turris,eam vendere non cogitur.*
7 *Pęnitentia quando habeat locum.*
8 *Hæres licet non faciat inuentarium,habet tamen beneficium defuncti.*

Cum ſolito. Cum eſt diſſenſio inter creditores cæteris
paribus,humanior ſententia pręualet.h.d.
a ¶ Not.text.ibi,in omnibus *a* in vnum coadunatis, quod vbi eſt
b conſortialitas facienda, oportet omnes *b* in vno conſortio con-
gregari,quia vbi collectio, ibi vnitas. In tex ibi,vt quod pluribus
placeat,hoc ſtatuatur.¶ Ex hoc not. qđ maior pars poteſt diſpo-
nere de iuribus ſingulorum,& eſt hic ſpãle.¶ Et not.in hac lege,
quod magis idoneus admittitur.ſic ff.de dam.infec.le.in reficien
1 do, & ibi not. † Not. quod ceſſio bonorum eſt remedium miſe-
rabile, quia miſerum facit cedentem, qui ad tantam pauper-
tatem mergitur,quia uix ei, vel terrula dimittitur: Summa enim
miſeria eſt eſſe mendicum.Item hoc beneficium eſt flebile, quia
in aliquibus locis eſt ſtatutum,ꝙ nemo poſſit cedere bonis,niſi ꝑ
cutiat annum ad columnam.Cy.tamen,& alijs Doct.noſtris pla-
cet,qđ iſtud de columna non teneat: quia oculus videntium in-
feſtatur:& eſt res mali exempli,vt l.cum ſupra,inf.de milit.lib.11.
2 †Quæro,cui datur electio*c* in alternatiua huius legis?Quidam di-
c cunt quod creditorib.Alij dicunt ꝙ debitori,quia alternatiua ĩter
beneficia defert electionem ipſi beneficiato, ut no.in l. Lucio.de
leg.2. quod verum eſt,quando diſcordia eſt inter creditores, &
eſt inter eos parilitas utriuſque partis:alias enim omnium credi-
torum eſt electio, vel maioris partis eorum, vtrum velint facere
inducias quinquennales, vel recipere ceſſionem bonorum, & ſi
velint facere inducias,debitor non poteſt cedere bonis,ſed tene-
tur acceptare dilationem,& facit ff.de cur.fur.l.cuius bonis.Quæ
ro, quid erit lapſo quinquennio? Reſpondeo detrudetur in car-
cerem,ne poſſit cedere bonis,non tamen dicas, vt glo.dicit,ꝙ do
netur lacerandus creditoribus.Ex iſta glo.not.quod eſt unus mo
dus renunciandi beneficio cedendi bonis.ſ. acceptando terminũ
quinquennalem. Quid de falſis mercatoribus, qui fugiunt non
ex fortuna,ſed dolo cum pecunia & rebus alenis? Reſpondeo,be
d ne valet ſtatutum,*d* quod dentur creditoribus lacerandi,ff.de poſ.
l.bena fides.Not.ex hac lege ibi,pręferatur,quod poſt omnes prę-
ualet maior pars.ſic ff.de pac. in l.reſcriptum, poſt maiorem par-
tem praualet melior, id eſt humanior. Et not. quod Tabellio
debet ponere nomina ſingulorum in inſtrumento, quia debet fie
ri computatio inter omnes: nec poteſt ineſſe eadem qualitas cui-
3 libet de numero.Idem quando ſententia fertur a pluribus.† Not.
etiam,quod aliud eſt dicere, duo de tribus,& aliud dicere, maior
pars trium,ſeu trinalitatis,quia niſi ſint oẽs præſentes non eſt ma-
ior pars trium, ſeu trinalitatis, quia non eſt ibi trinalitas. ſic ff.de
arb.l.ſi cum dies.& l.ſi in tres,quia per iſta uerba duæ partes præ-
iudicantur de parte in totum: & tamen uerum eſt dicere, duo
ex tribus,vt l.duo,ff.de re iud.Notarij tñ ponunt iſta verba,in quo
capitulo interfuerunt duę partes facientium capitulum,licet ali-
quis ſit abſens:tamen bene dicunt, quia loquuntur reſpectu col-
legij,quod totum eſt ibi iuris fictione.Sed ego loquor ubi proprię
non eſt collegium, licet ibi ſit quidam numerus. Et adde quod
vbi eſt genus, ibi numerus. Sed non procedit hoc in uniuerſita-
te.Nam dicimus, una eſt hæreditas, licet in hæreditate ſint mille
res:ſed grex non dr̃ vniuerſitas,& tamen eſt ibi numerus de neceſ
ſitate?Rñdeo vna decem ſunt vnus numerus, qui uocatur dece-
narius incomplexe, probatur, quia omnis multiplicatio nume-
rorum incipit ab unitate,tanquam a redice.Sed decem multipli-
cantur,dum dicimus 30.&c. ergo decem ſupponunt pro unitate
cuiuſdem numeri,qui uocatur decem, & ſic decem antiani ſunt
quædam vnitatis collectiua.Illud eſt certum,qđ ubi non eſt capi-
tulum totum,uel maior pars capituli,ibi non poteſt eſſe actus ca-
pitularis, vt not.Ioan. Mon.in c.cum expediat.de electio.lib.6.in
4 fin.† Extra quæro, ſicut ille, qui nihil habet in bonis, neque cor-
porale, neque incorporale, poteſt cedere bonis: ita ſi nihil eſt in
hæreditate,an hæres poſſit facere inuentarium de nihilo, & quid
in tutore,ſi pupillus nihil habet in bonis,neque corporale, neque
incorporale? Reſpondeo,proteſtetur corã iudice nihil eſſe in bo-
nis & habebitur proteſtatio loco inuentarij, argum.ſupra de an-
e na.excep.l.vt perfectius. Quæro ſi aliquis *e* ſolenniter ceſſit bonis
coram iudice approbante,& creditoribus acceptantibus, vtrum
poſſit pœnitere? Reſpondeo non, vt l.penul. ff.eod. & ibi not.ſe-
cus ſi ſolenniter,ſed tamere,& leuato uelo, vt ff.eod.l.quem pœ-
5 nitet.† Quæro, quid ſi cedens bonis reſeruauit ſibi unum denari-
um? Reſpondeo,ſi creditores id miſericordiæ cauſa conceſſerunt
valet ceſſio & reſeruatio.vt ff.eodem l.qui bonis ſuis,alias non ua
let.prima uerior,quia non eſt integra ceſſio, vt not.ff.eodem.pe-
nult.Dicit dacretalis, ꝙ Abbas poteſt aliqua reſeruare monacho
ad ſuas neceſſitates miſericordiæ,non peculij cauſa:quia eſt reſer
uatio naturali iure conceſſa, ſicut alimenta,& forte nõ eſt alias ĩ-
greſſurus,quia nullus,vel nulla vult mori fame, l.necare.de liber.
agnoſcen.& de hoc põt teſtator ẽt grauare Abbatem, vt no.ff.ad
6 Treb.l.Lucius,§.tres hæredes.†Quæro,qdam ceſſit *f* bonis,poſtea
f fuit ſibi relicta quædã turris q̃ valet mille,creditores nolũt eã ven-
di,quia huic cedenti tanquam pauperi debet ſufficere vna domũ-
cula:

ADDITIONES.

a And.Bar. Omnibus. Et ſic uidetur hic caſus pro dicto Inn. alibi. vbi dicit quod non
ſufficit conſenſus omnium de collegio,niſi collegialiter conſentiant.
b Oportet omnes.Et ſic not.quod in caſu huius leg.debent omnes in vno loco adunari
certo tempore: & quod facit maior pars,valet.
Electio. Sed Bart.hic indiſtincte dicit elec.eſſe debitoris,& cum eo tranſit Saly.
c Statutum,quod.Contrarium tenet Bald.in l.j.ſupra eo.
d Statutum.Sed Saly.hic tenet contra,& reſpondet ad §.ſed utrum,quod non procedit
in creditoribus,qui trac.de dam.vitan.uide eum hic,quia notanter loquitur.
e Si aliquis.Vide Bar.in l.pen.hic.alleg.& Bal.infra.l.prox.
f Quidam ceſſit.Vide no.per Bar.in l.1.in ver.iuxta prædicta ſupra quod cum eo.& q̃
ibi dixi poſt Bar.in l.qui bonis.ff.eo.

cula:ipſe vero vult turrim pro ſua habitatione, quæro vtrum cogatur vendere? Dicit Bart.quod non,per dictam l.qui bonis.quia cum ſolam habitationem habeat,hoc eſt ei permiſſum. Dici poteſt,quod hoc eſt arbitrium,quia delicatus debitor non debet audiri nec oneroſus creditor,vt ff.de vſur.l.ſciendum,Sed ſi non eſſet magnus exceſſus,ſed modicus,creditor debet ferre æquo animo. Non obſtat l.qui bonis,quia ibi non inſpicitur qualitas, ſcilicet vtrum res ſit pretioſa,vel non,bene tamen inſpicitur quantitas,ſcilicet quantitas ualoris. Porro ſunt quædam res pręcioſæ ratione affectionis,& honoris, non fructuoſæ ratione commoditatis,& de iſtis loquitur iſta lex. Et iniquum eſſet, quod unus ruſticus habitaret vnam turrim in damnum creditoris, quod tamen eſſet æquum in nobili,& iō arbitrariū,vt in Auth.de aliena.& emphy.§.1.in Authen. de fideiuſſor.§. quod aūt.vbi dr̄,ꝙ in pretioſis creditores p̄feruntur.¶ Præterea creditores poſſunt offerre iuſtā æſtimationem,& ea oblata agere ɔ̃ debitorem tanquam diuitem factum,arg.ff.de cap.l.in bello,§.ſi quis ſeruum.Sed Barto.cogitabat hoc,quia nulla lege cauetur de iſto iure offerendi hoc caſu.

¶ Quęro,cū ceſſio fit per nuncium,an ſit neceſſe,*a* quod nuncius
a a creditoribus,vel a Iudice habeat aliquam reſponſiuam?& videt̄ quod ſic,de ac.& ob.l.conſenſu.contrarium dic ,quia per eū nō ɔ̃hitur,ſed animus tm̄ declaratur,vt l.fi.ff.eo.tit.¶ Quęro, cum nemini ego debeam quicquam , ſed falſi creditores me inquietant, an ſi de facto vexer,poſſim cedere bonis? Gloſſa ſentit,quod ſic,ff. eod.l.penult.quia licitum eſt mihi lites odio habere, & declinare ff.de minor. l.minoribus. hoc verum eſt ad pacem meam,ſed nō ad commodum eorum, quia debet docere de debito ſuo; vt l. j.§.hæc verba,ff.ne vis fiat ei,& in iſto caſu habet locum pœniten-
b tia.*b*¶ † Circa autem articulum de pœnitentia , dic qđ aut actus
7 eſt iterabilis , & pœnitentia locum habet , aut non eſt iterabilis, & pœnitentia locum non habet . Sed quomodo ſciam an ſit iterabilis? Reſpondeo, aut actus effectum ſuum conſumauit, aut pendet,aut nihil ualet. Primo caſu non eſt iterabilis. Secundo,ſic, ut l.fin.commu.præd. Tertio caſu, aut omnes cauſæ ſunt in integro ſtatu, & actus iterari poſſunt : aut aliquæ ſunt conſumptæ,& tunc ſecus.¶ Sed adhuc quęro,quomodo hoc ſciam? Rn̄deo, aut eſt commiſſus actus,aut proprius.primo caſu,aut cōmiſſarius eſt abuſus commiſſione,& expirat:aut non eſt abuſus,& nō expirat, ut ff.de iureiur.l.qui per ſalutem,cum ſimi.de hoc alibi dixi.& vide quod no.Io.Monach.in c.ſi pro te,de reſcr.li.6.vbi dicit, quod mandatum Papę ſemper intelligitur de primo conſenſu, vel diſſenſu, vt ff. qui & a quibus.l.matrimonij,niſi ſit actus neceſſarius continens neceſſitatem actu permanentem,vt ſtatutum de compromiſſis.¶ Quæro,cedens bonis deceſſit hęres eius non fecit in-
8 uentarium, nunquid tenetur inſolidum? Reſpondeo non † quia licet hæres non faciat inuentarium,tamen habet beneficia defuncti,*hæreditas.n.*cum ſua cauſa,ſuiſque uitijs tranſit,nec in plus tenetur hæres creditoribus,quam defunctus,& beneficia adepta p̄ defunctum tranſeunt ad heredes, & quotieſcunque agendo vel exipiendo competunt,vt ff.de in integ. reſt.l.non ſolum. & adde quod no.ff.ſol.matr.l.quæ dotis.

ADDITIONES.

a *An ſit neceſſe.* Dic ut per Bal.in l.2.ſupra.eo.
b *Pęnitentia.* In bonorum ceſſione,an locum habeat,& reuocari poſſit ſ͠m gloſſ.in l.ſi quantitatem ſup.eo in verbo,diſtractis ubi per Bar.& Docto. & per eundem Bar.in l.qui cedit,in verſi.quæro,poſt ceſſio.ff.de ceſ.bon.

¶ De bonis authoritate Iudicis poſſidentis. *Rubr.*

LEX PRIMA.

1 *Ordo debet eſſe inter legatarios diuerſorum teſtamentorum.*
2 *Subſtitutus ſi non fecit inuentarium,tenetur inſolidū ad legata a ſe relicta.*
3 *Filius non faciens inuentarium,an perdat debitum iure naturæ.*
4 *Pater iuſſit reſtitui male ablata,filius idem iuſſit tam de male ablatis paternis,quam proprijs,qualiter executio fiet?*

a IN bonis *a* mortui. Defuncti hæredes legatarijs
1 præferuuntur.h.d. ¶† Not.qđ inter legatarios diuerſorum teſtamentorum eſt ordo:quia legatarij prioris teſtamenti,reſpectu legatariorum ſecundi teſtamenti veniunt iure creditorum,ut hic not.dicit litera.
¶ Quæro,nunquid habeat locum in teſtamento patris & filij pupilli
2 Reſpondeo non,vt ff.ad leg.Falcid.l.ratione,§.ꝙ vulgo ¶†Quęro
b quid ſi impubes*b*fecit inuentatium, & ſic habet beneficium inuētarij reſpectu legatariorū a ſe debitorum:tm̄ ſubſtitutus pupillariter non fecit inuentariū? Reſpondeo,ſubſtitutus ad legata a ſe relicta tenetur inſolidū:ſed ad legata relicta ab inſtituto tenet̄ vſque ad uires patrimonij teſtatoris, & ſic pp beneficiū inuentarij ſeparāt bona. Quæro qđ iuris,ſi nec hęres,nec hęreditas filius,fecit inuētariū? Reſpondet gl.omnibus inſolidū teneri, & bene dicit, inſpecta obligatione perſonali,tamen reali executione habet locum prelatio huius legis. Verum eſt ergo,quod par eſt omnium ratio, ſi non facit inuentarium, ſi eſt unde poſſit ſolui etiam de proprio patrimonio. Si tamē nō ſufficiāt omnibus bona defuncti ad hęredis,durat beneficium huius legis,qa pręferunt̄ legatarij defuncti
3 legatarijs hæredis,ſ͠m Iac. But. ¶ † Quæro , nunquid filius *c* non
c faciens inuentarium perdat debitum iure naturę, & vr̄ ꝙ ſic , qa inſolidum tenetur de proprijs bonis:dic ɔ̃rium,vt not.in leg.fina. §.in computatione.s̄.de iure delib. detrahet igitur primo de omnibus bonis legitimam ad reſiduum , puta de 12. tenebitur ad 8. & licet in hæreditate non ſint 8.tenebitur inſolidum ad ipſa.8. & ſi carcerabitur, ponetur in carcere pro 8. non pro 12. de hoc not. in leg.fin.§.penult.ſup. de iure delib. in gloſ. quæ incipit,in litem. in fin.& ibi Iac. Butr. Sed iſtud mirabile videtur, quod legitima detrahatur de numero, ſiue de tota maſſa legatorum , & non de ſubſtantia bonorum , quæ non eſt. Reſpondeo , imo eſt de ſubſtantia vſque ad debitum bonorum ſubſidium,ſed hoc non computat̄ in bonis;& in ſumma tale ius eſt , quale ſi ille, qui alias debet 12.nunc non debet niſi 8.quia executio fit in 8.tantum,& nō in 12.Scias tamen,quod legitima filij poteſt exhauriri per ęs alienum,vt ſup.de rei ven.l.cum a matre.& l.ſi dotem,§.ſi patri,ff.ſo.
4 matri.¶ † Vltimo no.hanc leg.ad quæſtiones,pater iuſſit reſtitui male ablata,deinde filius idem iuſſit,tam de male ablatis paternis quam propriis; nam per hanc leg. determinantur duo . primo,ꝙ Epiſcopus loci,vbi pater fecit iſtas extorſiones, exequetur teſtamentū patris,per auth.qua in prouincia,ſup.vbi de crim. agi opor.& Epiſcopus,vbi extorſit filius,exequetur in cetera extorta per filium. ¶ Secundo determinatur per hanc leg. quòd prius debet mandari executioni teſtamentum patris poſtea filij, quod eſt menti tenendum;ergo potentius eſt teſtamentum patris in pręualentia executionis,vt ff.de hęred.inſti.leg.3.§. qui fideicommiſſariam. Item quia hodie pro legatis competit hypothecaria, ſed hipotheca ex teſtamento patris eſt prior quam hypoteca filij. Vnde merito qui prior eſt cauſa & tempore;potior eſt iure facto,vel non facto inuentario,vt in reg.qui prior.& l.aſſiduis, qui potior,in pign.vel hypoth.hab.

ADDITIONES.

a *In bonis.* Hæc lex habet locum,ēt ſi legata per *defunctum* habuerunt effectum per euentum conditionis,poſt legata ab hærede,ut no.*Bal.in l.3.inf.eo.*
b *Si impubes.* Vide per Bar.in l.ratione,§.ꝙ vulgo,ff.ad leg.Falc.
c *Nunquid filius.* Vide per Bar.& Doct.in auth.ſed cum teſtator.ſup.ad leg. Falc.

LEX II.

1 *Conueniens aliquem fidem eius non ſequitur.*
2 *Teſtis habens priuilegium ,ꝙ inuitus deponere non debeat , ſi citatus venit coram Iudice,non videtur priuilegio ſuo renunciare.*
3 *Satiſdans de parendo mandatis,non intelligitur priuilegio ſuo renunciare.*
4 *Bonorum ſeparatio in quibus caſibus fieri poſſit.*

Eſt iuriſdictionis. ¶ Creditores defuncti habent beneficium ſeparationis ɔ̃ creditores hr̄dis, vt facta ſeparatione bonorum præferātur bonis defuncti creditorib.hær.But.niſi ſpreta legis prouidentia fidem hæ-
1 redis ſecuti ſint.h.d.¶ † No.ꝙ ille qui aliquē conuenit, non dr̄ fidem eius ſequi.¶ No.ꝙ qui ex neceſſitate ligat , aduerſarium nō approbat;vnde dicimus , ꝙ qui de neceſſitate venit ad iudicium, non reuocat procuratorem,ſed magis confirmat. Item dicimus, ꝙ citatus per Iudicem a quo,ut vadat recepturus terminum de p̄ſentando ſe ſuperiori,ɔparens & acceptans terminum,nō renunciat appłoni,imo magis p̄ſiſtit in ea;quia qđ facit,conſecutiuum eſt appłonis,& eius perſecutio, qđ apparet , quia ɔ̃rium eius eſſet appłonem deſerere.per hoc ēt dicit Iac. But. ꝙ qui ex neceſſitate
2 facit aliquid,non videtur ſequi fidem alicuius.¶ † Et eſt argu. ꝙ
a ſi teſtis *a* habet priuilegium , vt non debeat deponere inuitus , ſi citatus venit coram Iudice , non videtur renunciare priuilegio ſuo,dum ipſum allegat; ſed quādo priuilegio non allegato ſpōte deponit,vr̄ renunciare,vt l.lege Iulia.ff.de teſti.Butr.& ff. de iudi.
b l.ſed & ſi ſuſceperit , in prin. Alij dn̄t, ꝙ citatus *b* nunq̄ vr̄ ſponte teſtificari,niſi in actis appareat,ꝙ ſpōte,& fuit opi.Bar.de Capua. Cy.s̄.de Epiſc.& cler.auth.presbyteros. Ille ergo vr̄ ſponte deponere,qui nec citatus,nec monitus præsēte vtraque parte iurat dicere veritatem. Nam ex quo eſt p̄ſens,nō oportet eum citari, vel moneri,licet oporteat ei iuramentū deferri:tm̄ iuramentū deferre non eſt iubere,hoc ſentit gl.ff.de his,quib.vt indig. l. poſt legatū.§.his vero.quę glo.vera eſt in his , qui non coguntur teſtificari. Illi autem,qui coguntur,debent citari,vel moneri: alias eſſent quodammodo ſuſpecti,vt dixi s̄.de Epiſc. & cler. leg. præsbyteri.
c vbi videas.¶ Itē dicit Iac.But.ꝙ ſi ille , qui hēt fori priuilegiū,*c* ſi citatus

ADDITIONES.

a Quod ſi teſtis. Vide quod not.Bal.in l.parentes,& in l.libertorum,ſup.de te.
Quòd ſi teſtis. Si teſtis non cogitur inuitus deponere,ſi citatus venit ad iud. non vr̄ renunciare priuil.& vide Bar.in auth.presbyteros,ſup.de Epiſc.& cler.
b Citatus. Vide Bar.& Bal.in l.poſt legatum, hic alleg.
And.Barb. Alij dicunt,ꝙ citatus. No.intellectum ad gl.d.l.poſt legatum,§.his vero. vide Bal.in l.1.ff.de in ius vocan.
c Priuilegium. Vide in Auth.offeratur,ſup.de lit.conteſt.Bar.in l.quidam conſulebat, ff.de re iud.cum ſimil.

citatus venit coram iudice,non vr̃ p̱ hoc renunciare priuilegio,
cum neceſſe habeat hoc facere. Sed ſi priuilegio non allegato li-
3 tigat corã eo,tunc videtur priuilegio renunciaret Butr.Sed † nun
quid ſatiſdando de parendo mandatis ſuis, videatur priuilegio
ſuo renunciare; Rñ.non,quia intelligitur de mandatis iuſtis,quia
reſtringitur ad ea, de quibus eſt veriſimile fuiſſe cogitatũ, & iõ p̱
hoc non arctatur ad iniuſtum p̃ceptum Iudicis: vnde erat præſu-
mendum,ꝙ non præceperat aliquid iniuſtum, p̱p̱ ipſius iudicis
iur̃m,vt eleganter no.ff.de reg.iur.leg.non vr̃,§.qui iuſſu. & quia
tacitam ꝯditionem habet iſta promiſſio,ſi de iure parere debeat
Sed ille,qui habet priuilegium fori,debet de iure parere, niſi pro
cedatur ad tales actus, qui ſunt incompatibiles cum beneficio
4 ſuo,hoc no.Cyn.in leg.fin.de ſponſ.in vlt.q.† Quæro, dicit ſtatu-
a tum, *a* ꝙ beneficium inuentarij non proſit filijs mercatorum,ne
poſſint ab hereditate abſtinere: modo deceſſit mercator pauper,
relictis filijs ſuis, qui poſt mortem patris ſui ſua induſtria multa
acquiſiuerunt; quæritur, vtrum creditores patris poſſint ſuper il-
lis bonis habere regreſſum? Rñd.non,vt Inſtit. de pupil. ſubſ. poſt
prin.& ff.de min.leg.ait Pretor,§.non ſolum.ſ.petita ſeparatione
b bonorum.Item in alio caſu fit iſta ſeparatio *b* bonorum, qui ha-
betur ff.de in inte.reſt.l.abſtinendi,& dic,vt ibi.

ADDITIONES.

a Statutum. Vide meliorem tex.in l.1.in fi.ff.de ſepa.bon.
b Phi.Dec Separatio. De qua,qualiter fiat,& q̃uo petatur, habes per Spec.de primo &
ſecundo decreto,§.2.verſ.item qualiter formabitur petitio.

LEX III.

1 *Ceſſio bonorum non prodeſt quo ad creditores conditionales, quorum condi-
tio poſtea euenit.*

Ex contractu. Qui ceſſit bonis, ab antecedentibus
creditoribus cõuenitur: ſi venit ad pin
guiorẽ fortunã,alias non,h.d.Nota,ꝙ eq̃tas tuetur excipientem,
1 ſed non excipienti non patrocinatur. † Quæro vna cum Petr. &
Cyn.pone,ceſſit bonis,habebam quoſdã creditores puros, quoſ-
dam conditionales,quorum ꝯditio poſtea euenit, nunquid quo
ad eos proſit mihi ceſſio,& determinant,ꝙ non.Sed videt̃ diſtin-
guẽdum,aut talis cõditio extitit me inuito,& trahit̃ retro, & mi
hi prodeſt ceſſio. Aut me uolente,& facto meo interueniente: &
tunc non trahitur retro,niſi factum meum eſſet neceſſarium, &
non voluntarium,vt l.j.& l.potior.& le.qui balneum,ff.qui po.in
pign.hab. Quinimo ẽt ſi ex legato conditionali non cedat dies, di
co idem quod in ꝯ̃ctibus,quia inſpicio cãm veterem,potius quã
obligationem nouam, quæ habet neceſſariam conſequentiam a
cauſa ſua,argu.ff. de minor.25.ann.leg.3.§.ſcio. Nec curo,vtrum
trahatur retro,vel non,vt le.1.§.ſerui,ff.ad Syllan.quia nõ tracta-
mus hic de acquiſitione legati, ſed de beneficio ceſſionis. hoc
probo per legem j.s̃.eod. Nam ſi teſtator primo fecit legata con-
ditionalia,quorum dies extitit,poſt legata hæredis, dato ꝙ in le-
gatis heredes conditio exiſtens non traheretur retro,vt iſta,ſi Ca-
pitolium aſcenderit,vel ſi matrimonium cõtraxerit,vel alia ſimi
lis,vbi naturales termini reſpiciunt fictionem: tamen indubitan-
ter legatarij defuncti preferentur legatarijs hæredis. Et ſic con-
cludo,q̃d inſpicimus tempus cauſæ, non tempus cauſati. Modo
pono caſum econuerſo, ecce ſeruus fructuarius locauit operas
in biennium pro viginti: conductor ceſſit bonis: deinde finitus eſt
vſusfructus poſt annum,& ſic proprietarius cæpit eſſe nouus cre
ditor: quia ratio iuris hoc vult,ut ff.de ſtipul.ſeru.l. ſi ſeruus com
munis Meuij,§.fin.dico ꝙ dicta ceſſio proderit aduerſus proprie
tarium, quia non eſt cum eo de nouo contractum, ſed mutata
perſona,cui acquiritur.Idem autem eſt in cõtractu,de cuius exe-
cutione agitur: Idem dico, ſi quis eſſet ſtipulatus vſumfructum
ſibi, & heredi ſuo, & eo veniente promiſſor ceſſit bonis: nouus
quidem vſusfructus eſt in perſona hæredis, ſed ex nouo & eo-
dem contractu,& ideo licet ius heredis ſit natum poſt ceſſionẽ,
tamen ceſſio patrocinatur. Non obſtat ratio Pet. quę dicit, iſta
ceſſio non poteſt prodeſſe conditionali creditori, ergo debet ei
obeſſe. Nam reſpondeo,ꝙ imo poteſt prodeſſe, quia exiſtente cõ
ditione,venit inter certos pro rata,vt s̃.qui bon.ced.poſ.leg. legis
Iulię.

LEX IIII.

1 *Creditor vnus ex hypothecarijs, bona ſuſcipere & cæteris creditoribus re-
ſpondere non cogitur.*

2 *Debitor creditorem ad vendendum pignus, cogere non poteſt.*

In ciuile. Non eſt cogendus vnus ex plurib. creditoribus
bona ſuſcipere,& cæteris creditoribus reſpon-
1 dere.h.d † Quæro,quid in hypothecarijs? Reſpondeo, idem. Et
nota,quòd hæc lex intelligitur etiam in correis credendi: q̃a non
cogitur recipere merces debitoris,& obligare ſe correo ad ſoluẽ
2 dam medietatem debiti, vt s̃. de iure deli. leg. nec emere.† Et eſt
a argu. *a* ꝙ debitor non poſſit cogere creditorem ad vendendum
pignus; ſed bene poteſt cohere ad exhibendum, vt ipſe debitor
uendat,& ſoluat creditori, dum tamen iuret ſe per calumniam
non petere hoc,vt ff.ad exhiben.l.theſaurus,& l.5.ff.de pi.act.

ADDITIO.

a Et eſt arg. Vide Bar.in l.a diuo.Pio,§.ſed & illud,ff.de re iud.

LEX V.

1 *Creditores mittuntur in poſſeſſionem bonorum vacantium non delatorum.*

2 *Bona tunc dicuntur non defenſa, quando citationibus præmiſſis nemo compa-
ret.*

1 Si bona. † Si bona vacantia non defenduntur,creditores ĩ
poſſeſſionẽ mittuntur.h.d.Sed an fiſcus ſit citan-
a dus? *a* Reſpon.citandus eſt in iudicio reus,ideſt is contra quem di
rigitur libellus. Si autem alii non citantur, tenet iudicium contra
reum citatum,ſed non citatis non generatur præiudicium,in Au
then.de hær.& Falc.§.ſi vero abſunt.colla.1. & no. per Inn.in c.fi.
de maior. & obed. Si igitur fiſcus non vult bona, valet iudicium
eo non citato, ſecus ſi vult bona. Nam cum bona agnoſcit, ipſe
eſt reus,contra quem eſt fundandum iudicium,vt ff.de fideicom.
2 lib.l.ergo.§.pen.Sed † qualiter probatur ita negatiua bona nõ de-
fendi? Reſpondeo,quia præmiſſis ſolennibus citationibus nemo
comparet,vt l.pen.ſup.ad Treb.& no.in l.1.§.pen. ff. iud.ſol. & fa-
cit ad hanc l.ff.de teſt.l.eius qui.§.j.

ADDITIO.

a Citandus. Vide Bar.hic,de iſtis.

LEX VI.

1 *Campſor, qui tenebat tapetum cambij, ſi aufugit, qualiter pluribus, & diuer
ſis creditoribus ſatisfieri poſsit.*

2 *Campſor primus quando dat mihi literas & ſi dominus acceptat, & aufugit,
cuius ſit periculum.*

Pro debito. Creditores hypothecarij chirographariis p̃
feruntur: porro chirographarij ſimul con-
1 currunt,vt pro rata debiti omnib.ſatisfiat.h.d.† Quæro,campſor,
qui tenebat tapetum cambij,fidem rupit,& aufugir, qui etiam e-
rat mercator: modo veniunt deponentes, & petunt depoſita,ve-
niunt vendentes, & petunt pannos,aut pretia,ueniunt hypotheca
rij,& petunt ſe præferri,veniunt uxores,& nurus pro dotibus: ue-
niunt quidam pro uſuris extortis,alij ueniunt pro furtis ſibi factis
& inuaſionibus, ueniunt & alij ſimplices priuilegiati. Quæritur,
quo ordine, & quibus ſit ſatisfaciendum? Reſpondeo primo ſa-
tisfit dominis rerum, uerbi gratia,deponenti,ſi extat depoſitum,
ut ff.de priuil.credit.l.ſi uentri.§.in bonis. Secundo ſatisfit uendi-
tori mercium, ſi extant merces, ideſt ipſæ merces ei redduntur
a *a* tanquam ei ſingulariter obligatæ pro pretio; & ſi plus ualerent,
illud plus cedere ad commodum aliorum creditorum, ff. de ac.
b emp.l.Iulia.§.offerri.Sed ſi *b* iſtæ merces non extant, ſed ſunt ven
ditæ,& aliæ loco earum ſubrogatę ſint,tacitæ obligatæ intelligun
tur,vt ff.de pign.l.cum tabernam.ff.de don.inter vir.& vxo.l.ſi do
natæ. §.ſi ſponſus. In contrarium videtur, quia ſola res vendita,
eſt obligata pro pretio, non alia res empta ex pecunia inde reda-
cta,ut ff.de in rem verſo.l.quidam,vbi videtur de hoc tex.notabi-
lis valde, & ratio eſt,quia pretium ex illa redactum non erat obli
gatum,ergo nec res,quæ ex eo emitur.Idem in permutatione di-
co,quod vbi ſpeties eſt in obligatione, non ſuccedit alia loco alte
rius,vt no.ff.de verb.ſign.l. Labeo, & ſupra de rei ven.l.mater.Et
no.quod poſt hypothecarios veniunt deponentes, ff.depo.l.ſi ho-
minem.§.fi.Et iſtud priuilegium datur cauſa depoſiti propter fre-
quentiam contractus,hypotheca autem potior eſt, quia hypothe
ca pertinet ad rem ipſam,ar.ff.de pac.l.reſcriptum. Vltimo veniũt
c omnes chirographarij pro rata, non attenta prioritate *c* ꝯ̃ctuum.
Quia licitum eſt debitori per cumulum creditorum facere dete-
riorem cauſam priorum creditorum,neq; dominium,neq; hypo
thecam,neque priuilegium habentium, vt ff. de ſepar. bon. l.1.§.
ex contrario,& iſta eſt ratio, quia in chirographarijs creditorib.
2 non attenditur tempus,& hanc rationem tene menti. † Extra q̃-
d ritur, *d* contrahi cambium cum quodam mercatore in ciuitate
Piſarũ hoc modo,quod ipſe faceret mihi literas cambij ad quen
dam alium mercatorem in ciuitate Venetiarum, in quibus con
tinebatur, quod iſte deberet mihi ſoluere, & ſuper ſe recipere i-
ſtud cambium,quas literas detuli illi mercatori Venetias, qui ac-
ceptauit literas prædictas, & antequam ſolueret mihi, aufugit,
quæritur,cuius ſit periculum? Bart.in l.ſingulari, ff.ſi certum pet.
e dicit,quod eſt periculum *e* creditoris, ſi campſor Venetiarum p̱-

ADDITIONES.

a Redduntur. Vide Bar.in l.fi.ſup. commod. & quod ibi dixi,ubi tenet contrarium,
per l.1.in fi.ff.de re.eo.cum gl.& melius.
b Sed ſi iſtæ,Idem tenet Bar.in l. ſi cum dotem,§.fi.ff.ſol.matr. & iſtud forte fallit re
uxoris vendita,& alia empta ex pecunia vxo.per no.per Bal.in auth.ſed iam neceſ-
ſe,in 1.q.ſup.de dona.ante nup.& vide etiam in l.5.eo.tit.& Bar.in l. in rebus ſup.
de iure do.vbi ponit caſum l.quidam,hic alle.
c Prioritate.Pro hoc vide l.ſi hominem,in fi.hic alleg.
d A.B.Extra quæritur. No.de literis cambij,& an ſint licitæ, vide gloſ.in l.3. ſupra de
exer.& Bald.in l.1.ſupra de uſur.rei iu.de conſt.pe.Dom.Laur.in tractatu vſurarum
vbi omnino uide.
e And.Barb.Eſt periculum.Quando primus campſor dat mihi literas cambij,& ſi do
minus acceptat,& fugit,vide Moder.in l.ſingularia,poſt Bar.ff.ſi cert.pet. Saly.hic
dicit,ꝙ quando ſecundus promiſit ſoluere,& ego fidem plenam adhibui, ꝙ dubio
dicet,ſi ei literas dimiſi.ſi autem literas ei non dimiſi, non habet locum quod hic
Bal.dicit,& ſic non liberatur primus,& quid ſi primus aufugit poſtquam literas ſe-
cundus acceptauit,hoc non dicit Bal.ipſe dicit, ꝙ ſecundus tenetur: & adde tertiã
limitationem,ꝙ ſi ambo erant ſocij,& vnus aufugit,nõ liberatur alter, & vide eun
dem Sal in l.ſi filius.ff.ad Maced.ubi no. loquitur. vide Pau. de Caſt.& alios, in l.ſi
debitorem,ff.de noua.dixi in rub.de depoſi.uide Bald.in l.2.ſup. de excu.rei iud.vi
de,quia conſului Florentiæ pro Dom.Ang.

miſi

miſit mihi ſoluere,nam breui manu vr̄ mihi numeraſſe,& ego de
nuo penes ipſum depoſuiſſe. Sed iſta rō non videt̄ vera , quia iſta
pecunia non erat præſens,nec ſolutioni parata. Vnde aſſigno aliā
rationem,quia ſatisfactum mihi videtur,ex quo illum nummula
rium acceptaui,vt ff.mand.l.inter cauſas,§.ab eſſe.Item tacite vi-
detur facta nouatio , quia eſt facta permutuatio debitoris & loci,
vt ff.de nouat.l.omnes.pro hoc quod not.eo.tit.l.ſi debitorem per
glo.& l.delegare,per Barto.niſi primus campſor promiſiſſet ſe fa-
cturum & curaturum,quod mihi ſolueretur,quo caſu non cōnu
merabor inter creditores fugientis , ſed inter creditores ſcriben-
tis,dummodo reddam ſibi ſuas literas,argu.ſup. de cond.ob.cau.
l.diſſolutæ. Et ideo cautela eſt , quod per pactum expreſſum red-
dat ſe tutum in omnem euentum.Item ſi campſor prius erat con
ſcius fugæ,indiſtincte tenetur propter dolum ſuum,& facit ff. de
fideiuſ.l. qui ſatiſdare , & vide omnino quod not.Iac.de Are.in l.
Mæuia,ff.ſolu.matrim.

L E X VII.

1 *Contraria in eodem ſubiecto eſſe non poſſunt .*
2 *Principale ſi ſit confuſum,confunditur & acceſſorium.*
4 *Compenſatio fieri non pōt,ſi debitum eſt voluntariū , & relictum neceſſariū.*

Si vxor tua. ¶ Vbi creditor ſuccedit debito pro parte,
pro ea parte debitum ɔfund.t, & non vltra,
niſi eſſet relictū animo ɔpenſandi. Not. ꝙ particularis hæres non
a repræſentat defunctum,niſi quatenus eſt *a* hæres,& iō non in plus
1 confunditur actio. ¶ † Secundo not.qđ.rō ɔfuſionis eſt hæc, quia
ɔria non poſſunt eſſe in eodē ſubiecto.Item qa actiuū,& paſſiuum
non poſſunt fundari in ſolo actiuo , vel in ſolo paſſiuo. Item quia
relatiua ɔtraria requirunt duo extrema:tamen oēs iſtas rationes
fallunt facto inuentario,vt ſ.de iu.delibera. l.fi.§.in computatio-
ne.& tunc hæreditas,ſeu bona loco vnius perſonæ habētur,& hę
res habetur loco alterius perſonæ . Et ideo tanquam inter diuer-
b ſos cōſiſtit obligatio non confuſa. ¶ Sed quid *b* ſi hæres ɔ̄ defun-
ctum habebat rei vendicationem;nunquid hoc confunditur, Re
ſpondeo,nō, quia remanet in ſuo habitu:nam dn̄ium,& rei ven-
dicatio habitualis,ſunt quodammodo vnum,& idem;& certum
eſt,quod alia ſunt bona hæredis,alia defuncti, vt ff.de pign.l. Pau-
lus.vnde licet hæres,qui non fecit inuentarium, teneatur actione
perſonali inſolidum : tamen alia bona hæredis non ſunt obligata
pro debitis defuncti,vt not.infra.qui po.in pign.hab.l.aſſiduis.
2 ¶ † Quæro pone,habebam obligatū reum inopem,& fideiuſſores
diuites,ſucceſſit reo,& non feci inuentarium,& ſic confuſa eſt a-
ctio contra reum:nunquid fideiuſſores ſunt liberati? & vr̄ qđ ſic,
quia cōfuſum eſt principale,ergo acceſſorium.In ɔ̄rium,videtur
qđ licet reus eximatur ab obligatione , tamen remanet obligatio
fideiuſſoris . Iſta quæſtio non habet dubium , quia confunditur
c obligatio fideiuſſoris, *c* licet ſecus eſſet in hypothecaria,vt ff.de fi-
deiuſſ.l. *Vranius*.& ff.de except.rei iudic.l.ex ſextante,§.Latinus.
d Sed tunc *d* eſſet quæſtio dubia, quando fideiuſſor ſuccederet reo
principali:& tunc ſi fecit inuentarium, videtur non confundi , &
ſic inuentarium nocebit fideiuſſori ipſum inuentarium facienti,
quod abſurdum videtur. Et ideo alij dicunt , quod quando reus
eſt non ſoluendo , non liberatur ſideiuſſor , ei ſuccedendo , quia
melior eſt tunc obligatio fideiuſſoris,quam principalis rei.de hoc
dic,ut not.Dy.in l.debitor,ff.de ſepar.bon.& Cy.in l.fin.§.in com
e putatione,in princ.ſup.de iu.delib.¶ Quæro, nunquid *e* in dubio
videatur relictum animo compenſandi ? Reſpondeo, aut eſt de-
f bitum *f* ex neceſſitate legis inductum, & vr̄ relictum animo com
penſandi,vt ſup.unde uir.& vxor.authen.pręterea. & ff.ſo.ma.l.ſi
cum dotem, §.ſi pater. Aut ex neceſſitate ɔtractus , & ſecus , aut
mixta ratione legis & contractus , ut in ſtatuto,quod dicit, quod
maritus lucretur dimidiam dotis,et tunc aut legatum recipit fun
ctionem cum dote,& fit compēſatio ſcđm Iac.de Are. & Barto.
ſed ſecundum Fede.de Scalis non fit compenſatio , quia ille , qui
conſequitur commodum ex contractu , conſequitur ex ſua pro-
uidentia , legatum autem conſequitur ex prouidentia aliena , &
ſic ſeparatæ ſunt cauſæ,vt l.ſi creditor,ad leg.Falc. Si autem non
recipiunt functionem:vt quia dos eſt in pecunia,legem in ſpecie,
tunc non fit compenſatio,quia qualitas rerum non patitur,vt l.2.
3 §.1.ff.ſi cer.pet.¶ † Quid econtra,ſi debitum eſt voluntarium,reli
ctum uero neceſſarium ex diſpoſitione legis: nunquid fit com-
penſatio? Reſpōdeo non,caſus eſt ſingularis iſtius legis. Nam hic
loquitur in filia , quæ de neceſſitate erit inſtituenda a patre in ali-
quo:& tamen in nullo fit compenſatio, & not.quomodo ſubtili-
ter induo iſtam leg.conclude ergo,aut debitum eſt neceſſarium,
& legatum uoluntarium: aut econtra , relictum eſt neceſſarium,
& debitum eſt voluntarium.primo caſu,aut illud debitum eſt in-
ductum per prouidentiam legis in defectum prouiſionis hominis
& loquitur authent, pręterea. aut in conſequentiam prouiſionis
hominis,& loquitur quæſtio ſuperior.Secundo caſu loquitur lex
noſtra. Tres ergo ſunt caſus: quoddam eſt lucrum ex ſola legis
prouidentia : quoddam ex ſola hominis diligentia : quoddam
mixtum ex vtraque,& tunc ſi hominis diligentia eſt prior,& prin
cipaliter ipſa attenditur.Et ideo opi.Fed.de Scalis eſt uerior.

A D D I T I O N E S.

a Phi.Dec.Eſt.Et eatenus contra teſtatoris factum , in quo eum repræſentat, venire non poteſt,vt l.cum a matre,ſup.de rei ven.vbi per Bar.niſi ſit hæres teſtatoris Ro. Imperio non ſuperpoſiti, ſecundum Do.in l.1.ff.de teſt.An autem particularis hæres.proprie hæres dicatur,vide per iſtum in l.liberti,& l.ſi ſpeciali,C.de teſta.& Vide Ale.in l.quoties,ſup.de hæ.inſtit.

b Sed quid intendit Bal.hic dicere,ꝙ creditores & legatarij non poſſunt petere ſatiſfieri eis in illa re hæredis tanquam in re defuncti,per rationem ſuam.

c Fideiuſſoris.Melius probatur in l.denitor,& ibi no.per gl.& Doct.ff. ad Treb.ibi, & etiam per Imo.

d Sed tunc.Vide per Bar.in l.generaliter,ff.de fideiuſ.

e Nunquid.Vide per Doct.in l.huiuſmodi,§.cum pater,de leg.1.& ſing.per Imo.in c. officij,ext.de teſti.per Bar.in §.ſi pater,hic alle.& hic,in fi.qui tenet opi.Fed.

f And.Barb.Debitum.Et de materia vide Bar.l.ſi cum dotem,§.ſi pater,& ibi Ang.& Modern.ff.ſol.matrim.& Bal.in auth.pręterea.ſup.vnde vir.& vxor.& vide quę ibi notaui.

L E X VIII.

1 *Tempus certum arbitrio Iudicis eſt ſtatutum.*
2 *Animus qualiter probari poteſt.*
3 *Venditio contra latitantem fieri non poteſt.*
4 *Forma,quando ante aditam hæreditatem agitur,ſeruari debet.*
5 *Tempus inter primum,& ſecundum decretum ,quantum interuenire debet.*
6 *Forenſis receſſurus , ſi ab eo genus, vel quantitas petatur , ſatiſdare non tenetur.*

Cum proponas. ¶ Si citatus debitor comparet,or
dinarie proceditur cōtra eum ad
ſentētiam ferendam,& exequendam:ſi non comparet procedit
ad miſſionem & venditionem. hoc dicit. Diuide in duas partes,
quia in prima debitor citatus cōparet,vſque ibi,nam ſi. in ſecun-
da,non cōparet,vſque in fi.Pone ergo caſum ſic , debitorem ha-
beo ex adminiſtratione negociorum mihi obligatum , non ſol-
uit,vellem conſ qui in iudicio mihi debitum.quæritur qualiter
mihi conſulatur? Rn̄detur,quod debitor debet citari,& aut com
paret,aut non.Si comparet,offertur ei libellus , lis conteſtabitur,
de calumnia iurabitur,probationes fient,ſentētia feret̄,& execu-
tioni mandabitur.Si autem non comparet,& latitet, vt creditor
non conſequatur debitum ſuum : tunc poteſt ille creditor pete-
re ſe mitti in poſſeſſionem bonorum debitoris:& lapſo certo ter
mino arbitrio Iudicis ſtatuendo,procedetur ad venditionem bo-
1 norum debitoris,& ex precio ſatisfiet creditori. h. d. ¶ † Not.de
termino arbitrio Iudicis ſtatuendo,& debet certum tempus ſta-
tui.ſic ff.de dam.infec.leg.a quo fundus.¶ In tex.ibi , ad circum-
ſcriptionem.ecce primum,quod requiritur.Ibi,latitat.ecce ſecū
dum.Ibi,nec defenditur.ecce tertium.Ibi,conſtat.ecce quartum
Ibi,impetrare.ecce quintum.Ibi,tranſacto:ecce ſextum.Ibi,ven-
ditionem.ecce ſeptimum.hæc ergo ſunt neceſſaria in hac ſecun
da parte,quia oportet , ꝙ turpiter latitet , quia poſſet eſſe abſens,
& non latitare.Item oportet,ꝙ latitet,vt creditor non conſequa
a tur debitum ſuum.Item oportet , ꝙ latitet.*a* reſpectu huius cre-
ditoris.Item ſi reſpectu alterius creditoris latitaret:iſte nō poſſet
b venditionem impetrare.Item oportet,ꝙ de debito *b* ſummatim
cōſtet,alias nō fieret miſſio in poſſeſſionē.Itē oportet,ꝙ fiat miſ-
ſio,alias non poſſet ad venditionem procedi.Itē oportet,ꝙ aliqđ
tp̄s labat̄ inter miſſionem & venditionem ſtatuendū arbitrio Iu-
dicis,quo elapſo.dēt fieri venditio bonorum, & ex precio eorū ſa
tisfiet creditorib.Ia.But.aduertat ēt creditor,ꝙ Iudex ſit ɔpetens
c ibi,a ɔpetenti Iudice. Opp. *c* ꝙ ēt ſi non latitet , fiat miſſio,vt leg.
Prætor,ff.ex qui.cauſ.in poſ.ea.Sol.aut volo miſſionē , & tūc nō
expedit,ꝙ latitet,vt ibi.aut venditionē,& tunc ſic, vt hic. ¶ Item
oppo.ꝙ etiam ſi latitet,non fiat venditio,vt leg.Fulcinius,§.quod
ſi aduerſus.eo.titu.Solutio.illa declarat iſtam,ſcilicet quod opor-
2 tet,quod latitet reſpectu huius creditoris,qui petit venditio-
d nem, non reſpectu alterius. ¶ † Modo quæro, *d* quomodo
probabi-

A D D I T I O N E S.

a Latitet.Vide l.Fulcinius,§.quid autem,ff.quib.ex cau.in poſ.eatur.

b And.Barb.De debito.No.ꝙ ſummatim debet cognoſci de debito ante miſſionem, vide Bal.in l.2.ff.ſi ex no.cauſa agatur.

c Op.Vide Bar.in l.Fulcinius,§. quid autem , ff. qui ex cau.in poſ.ea. & iſtud videtur omnino contra iſtum tex.quid ſi latitat reſpectu alterius,vide gl.hic.

d And.Barb.Modo quæro.Quomodo probabitur animus,vide Ang.in l.2.ff.de eo,per quem fac.erit.Bal.in l.ſi fugitiui.ſup.de ſer.fugit.& vide tex.l.verum,ff.de fur.an autem in libello poterit proponi,ꝙ per teſtes probetur animus,vide tex.l.falſus,§. qui alienum,ff.de fur.& ibi Bar.& an poterit quis interrogari,& cogi reſpondere quod in animo cogitabat,vide tex. & ibi Bar.in §.ſi iactum ex naui.in præal.l.falſus & vide bo.gl.in l.dolum,ſup.de dolo,& Sal.in l.etiam,ſup.ad leg.Falc. qualiter probetur animus.Or uide Bal.& quæ ibi addidi, ſup.de his,qui a non dom.ma.l.2.& uide gl.no.Inſt.de ac.§.aliæ.ꝙ animus non poteſt probari.& ibi eſt gl.licet probetur ex cōiecturis,uide Bald.in l.gerit,ff.de acq.hær.vbi eſt neceſſarium,quòd animus probetur per actum,& ſequitur Bald.in l.potuit, ſup.de iure deliber. contra tenet Ang. in præall.legis,& in l.potuit,& allegat glo.ſing.l.Pomponius,ff.de neg.geſt.ubi ratihabitio tenet,licet ſit in corde retenta.vide gl.ſing.quam Ang.alibi dicit auream, in l. Prætor ait,§.Marcellus,ff.de iud.quomodo probetur animus Iudicis,& uide Ang.in l. ſi fugitiui , ubi notanter loquitur. & l.2. ſup.quando fiſc.uel priu. ibi dicit probari ex coniecturis,& addit,ꝙ etiam fatuitas,& uana mens,per not.in l.pen.ff.de condict.ind.ſed in ſpecie ibi allegauit tex.ſing.ſecundum eum,l.ob quę uitia.ff.de ædil.edic.uide quod no.in c.ut eccle.benefi.& fuit tex.penu.de proc.in 6.& ibi Dominicus,quòd probatur ex coniecturis,cap.ſecundo de renunc.& ideo non requiritur plena probatio, ſecundum Domin.ibi.quod not.Adde Bal. in c.ſuper literis,de reſcrip.

probabitur iſte animus? Rn̄det gloſ. ꝙ interdum probabitur per
verba, quia dixit ſe non ꝯpariturum in tali cā, & ſufficit etiā hoc
dixiſſe extra iudiciū, & corā aliquibus, quod eſt notandum. Quā
doq; probatur per indicia, vt qa erat certus de die offerendi libel
li, & noluit comparere. Item pone, ꝙ iam dedit fideiuſſores de
iudicio ſiſti. Itē pone, ꝙ lis erat ante conteſtata. Nam omnis con-
tumax poſt litem conteſt. vel iam datis de fideiuſſoribus de iudi-
cio ſiſti, vel ab aduerſario certificatus de actu, & termino præſu-
mitur latitare. iſta eſt gl. valde no. in d. l. Fulcinius, §. ſed is, g. ſup
verbo, animus. & facit ꝙ not. ff. ex qui. cau. maio. leg. ante. & ff. de
excep. doli. leg. apud Celſum. in princ. gl. ſuper verbo, ſed qūo. Cō
clude, ꝙ animi vitia probantur per indicia, & coniecturas. Item
3 † opp. ꝙ etiam ꝯ latitantem venditio non fiat, vt dicta leg. Fulci-
nius, §. ſi in diem. Sol. ibi patet reſponſio, quia ibi non erat recte
inſtituta petitio, quia ante diem. Ex quo not. quod exceptio dila-
toria ſolutionis, reddit proceſſum primi & ſecundi decreti ipſo
a iure nullum. Item oppo, *a* ꝙ non requiritur latitatio. Nam ciui-
tas proprie non latitat, cum ſit quoddam genus ſiue ſpecies; nam
multitudo non eſt anima tāquam multitudo, vt no. Ioan. Mon.
in c. grauem. de ſenten. excom. & tn̄ ciuitas patitur ſecūdū decre-
tum, vt l. ciuitates, ff. quod cuiuſque vniuer. Item minor, vt ff. de
bonis auth. iudic. poſſ. leg. ſi minor. Item eccleſia, ſi non defendi-
tur, venditionem patitur pro ſuis debitis, alia, creditor non poſ-
ſet ad ſuum peruenire, quod eſt abſurdum, licet in eccleſia me-
lior ſit via, quod prælatus cogatur vendere, vt in authen. hoc ius
porrectum. ſ. de ſacroſan. eccle. Reſpon. quod omnes iſti latitare
videntur interpretatiue, vt not. ff. de regu. iur. leg. non poteſt vide-
ri dolo carere. & ff. de min. lege minor. etiam ſi ſit quaſi contu-
max. Item oppo. de leg. ignorare. ſup. de reſtit. mi. Solutio vt ibi.
b Item oppo. *b* ꝙ quādo debitor eſt abſens, debeat dari curator bo
nis, vt leg. ab hoſtibus, in princ. ff. ex quibus cauſis ma. & ſ. de cap.
& poſtlimin. reuer. leg. cum cognatos. Solutio. ibi loquitur in tali
abſente, qui procuratorem conſtituere non poteſt. Nam iſte quā
tum ad hunc articulum, ſimilis eſt mortuo, cuius bona non poſ-
ſunt vendi, niſi dato curatore bonis, vt ff. de hæred. inſtituen. leg. ſi
quis inſtituatur. Item ſi neſciatur, an ſit viuus, vel mortuus, quia
diu fuit in partibus peregrinis, argu. in leg. 2. & 3. ff. de donat. cau.
mor. alias ſi de proximo veriſimile eſt eum viuere, præſumitur vi
4 uere, vt not. in leg. 2. §. ſi dubitetur, ff. quemad. teſta. ape. † Et not.
c *c* ꝙ quando agitur ante aditam hæreditatē, debet ſeruari forma,
q̄ traditur ſ. de iure delib. l. ſi curatoris. citatis ſub verbo generali-
omnibus, qui debent, vel vellent bona defendere, ſpecialiter ve-
ro citandi ſunt illi, quos proxima ſpes ſucceſſionis contingit, arg.
ff. de ven. inſpi. leg. 1. §. denunciari. Item oppo. ꝙ vbi agitur de ple-
no præiudicio, non fiat cognitio ſummaria, ſed vbi de ſemipleno,
ſic. vt ſup. de iud. leg. Iudices. & ff. ad exhiben. leg. theſaurus. ergo
ad hoc vt bona vēdantur, debet debitum eſſe liquidum, & plene
probatum. Sol. fateor, tamen ideo dicitur cognitio ſummaria, qa
ex vna parte tantum ſunt producti teſtes & inſtrumenta, quod
eſt ꝯtra naturam plenæ diſceptationis, vbi vtraq; pars debet audi
ri, ſed illa regula fallit propter cōtumaciam, vt hic. & adde quod
5 not. in leg. ſi is, a quo. in prin. ff. vt in poſ. lega. † Quæro, quantum
d tempus *d* debet interuenire inter primum decretum, & ſecundū
Reſpon. vt in gloſ. Item oppo. quod non fiat miſſio in poſſeſſio-
nem omnium bonorum, vt in authen. & qui iurat. Solutio vt ibi,
& ſtatim videbitis in prima examinatione materiæ. Vltimo glo.
e inducit hanc leg. in arg. ad quæſtionem, quòd ſufficit *e* appellan-
ti dicere, appello ad Iudicem competentem, tunc enim Iudex
a quo eodem modo dicet, do tibi apoſtolos ad iudicem cōpeten
tem, licet non declaret ad quem, & iſta eſt glo. vtilis & neceſſaria
quādo quis propter aliquam incertitudinem iuris, vel facti, neſcit
ad quem appellandum ſit. Item eſt vtilis appellanti alternatiue,
ꝙ addat iſta verba, & ad quemlibet Iudicem competentem, &
6 tunc procedat eius appellatio, quod tene menti. ¶ † Extra quæro
f nunquid forenſis *f* receſſurus, forſitan inſalutato hoſpite, tenea-
tur ſatisdare iudicatum ſolui; Dic ꝙ non, ſi petitur ab eo genus,
vel quantitas, vt no. in Spec. de ſatiſd. §. victor. verſ. ſed pone Ti-
tius. Sed ſi habet ibi res mobiles, poterunt ſequeſtrari, quia ſuo
nomine conuentus non ſatiſdat iudicatum ſolui, ſed patitur ſe-
queſtrum, ſi ſuſpectus eſt, nec vult ſatiſdare, vt l. ſi fideiuſſor. §. fi.
qui ſatiſ. cog. & auth. noſtra loquitur de ſatiſdatione de iudicio ſi
ſti, non iudicatum ſolui, quod perpetuo nota.

ADDITIONES.

a Item op. Quomodo ciuitas minor & eccle. dicatur latitare, adeo ꝙ patiantur primū & ſecundum decretum, vide Bal. in l. ſi finita, §. Iulianus, ff. de dam. inf. verſic. quæro, quid contra in vniuerſitatem, & quod not. Bar. in extrauaganti, ad reprimen. in verſic. citatum, in fine. ubi dicitur ficte cōtumax. & de eccleſia & minore, vide Bal. in Auth. Et qui iurat. inf. eo.

b Item opp. Vide Bal. in l. ignorare, ſup. de reſt. mili. & Bal. in l. cohæredibus, ſup. fam. erciſ. & quod ibi dixi.

And. Barb. Item op. No. ꝙ ciuitas patitur ſecundum decretum, quid in hæreditate iacente, vide, quæ notant. ſup. in rub. de ſucceſ. edic. ad Bal.

c Et no. Vide per Bar in l. ſi diu. ff. qui. ex cau. in poſſ. eatur.

d Quantum tempus. Vide Bar. hic.

f Sufficit. Vide Bar. in l. 1. §. ſi quis, de app. & Abb. in c. vt debitor, in ſ. extra, de appell. & in c. fi. eo. tit.

g Forenſis. Vide glo. in l. ſciendum, in princ. ff. qui ſatiſd. cog. et in rub. iud. ſol. in princ. per Bart.

AVTHENTICA.

1 *Periurus eſt citandus.*
2 *Citatio de neceſſitate continere non debet, compareat per ſe, vel per procuratorem ſufficienter inſtructum.*
3 *Fides plene circa decretum primum non requiritur.*
4 *Res eo ipſo quod poſſidetur, præſumitur eius eſſe qui poſſidet.*
5 *Miſſio in poßeſſionem ex primo decreto, quando fieri debet.*
6 *Miſſio qualiter fiat, ſi agatur, vt pretium ſuppleatur.*
7 *Creditor primus ſi ex primo decreto ſit mißus, an alij intelligantur miſſi.*
8 *Tituli magiſtrales dicuntur quinque.*
9 *Miſſio, cum ſit pro menſura debiti alijs prodeſt.*
10 *Habentes hypothecam, miſſo vno alij non intelliguntur miſſi.*
11 *Iudex ſi non vult tranſire ad venditionem, an primum decretum aggrauare poſſit.*
12 *Decretum primum. multis modis conſiderari poteſt.*
13 *Mittens in poſſeſſionem debet habere mixtum Imperium.*
14 *Decretum primum Iudice non ſedente pro tribunali interponi non poteſt.*
15 *Decretum primum in querela inoſſicioſi interponi poteſt.*
16 *Decretum primum, quando filius dicit teſtamentum nullū, an interponi poſſit.*
17 *Decretum primū interponitur ſi Iudex dicat, volumus te in poſſeſſionem ire.*
18 *Decretum primum qualiter in hypothecaria interponarur.*
19 *Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto, an præſcribere poſſit.*
20 *Miſſio in cauſam iudicati qualiter fieri dobeat.*
21 *Miſſio in Comitatu propter debita Comitis, fieri non poteſt.*
22 *Miſſio in rei vendicatione intentata contra ciuiliter poſſidentem tantum, qualiter fieri debeat.*
23 *Miſſio in vti poſsidetis, qualiter fieri debeat, & nu. 34.*
24 *Miſſio in ſeruitutem, qualiter fiat.*
25 *Miſſio in aliena bona ꝑpter cōtumaciā ſeruitutis non conſtitutæ, fieri nō pōt.*
26 *Miſſio in poſſeſſionem peti poteſt ſatiſdando de iudicio ſiſti.*
27 *Quæſtio non eſt ſpiritualis, vbi quaſi poſſeſſionem probari ſufficit.*
28 *Miſſio in feudis qualiter fieri poteſt.*
29 *Miſſio in ſeruitutem, an fiat pro menſura declarati debiti.*
30 *Probatio in reali fortior requiritur, quam in perſonali.*
31 *Contumacia intra annum ſatiſdando purgari poteſt.*
32 *Miſſio in iuribus corporalibus qualiter fiat.*
33 *Verba non ante diſcedere, qualiter intelligantur.*
35 *Miſſio qualiter fiat in iudicio diuiſorio.*
36 *Miſſio qualiter fit in ius fluminis.*
37 *Cenſus, eſt duplex.*
38 *Miſſio in rebus prohibitis alienari per teſtatorem, an fieri poſſit.*
39 *Muliere miſſa in poſſeſſionem pro quantitate dotali. fructus quos percipit, an extenuent dotem.*
40 *Miſſus in poßeſſionem ex primo decreto, an locare poſſit.*
41 *Miſſus in poßeſſionem domus ſi acceſſit cum vxore, & familia: an in ſortem tantum computare teneatur, quantum fuiſſet habitationem conducturus.*
42 *Iudex competens in miſſione ex primo decreto, quis datur.*
43 *Decretum ſecundum in rei vendicatione locum non habet.*
44 *Appellatio a ſecundo decreto, interponi poteſt.*
45 *Miſſus in poſſeſſionem rei ex ſecundo decreto, quam ſcit alienam, præſcribere non poteſt.*
46 *Miſſio actualis in ſecundo decreto, an requiratur.*
47 *Decretum ſecundum in hypothecaria interponi poteſt.*
48 *Miſſio qualiter fiat in annuis præſtationibus.*

Et qui iurat. ¶ Not. qđ periurus non perdit cām, ſed
in hoc grauat, quia committitur iuratoriæ
cautioni, eo quod non poterat dare fideiuſſores, vt in l. 1. ff. qui ſa-
a tiſd. cog. non auditur vlterius, niſi *a* fideiuſſorib. datis. ¶ † No. quod
1 licet quis ſit periurus, tn̄ eſt citandus: & ſi Iudex ſcit vbi eſt, debet
ad eum mitti citatio. Vel dic; quod ſufficit eum citari domi. Indu
cias tamen habebat ſcđm loci diſtantiam, vt ſi diſtet per centum
milliaria, habet quinque dies vltra primum diem. Item habet
vnam diem plus, in qua debet comparere: quia officium quinque
dierum tendit ad iter. iſta vero, quæ eſt vltima, datur ad comparē
b dum, l. j. *b* ff. ſi quis cau. ¶ Prudentia tamen eſt aſſignare termi-
num latiorem, & tunc vltima dies bene computatur in numero
decem dierum, vt not. Inſti. de verb. obl. §. omnes. & patet in c. cō-
2 ſuluit, de offi. deleg. ¶ † Not, quod *c* non eſt neceſſe quod in cita-
c torio Iudex dicat, quod compareat per ſe, vel per procuratorem
ſufficienter inſtructum: nam hoc tacite intelligitur, & eſt in ele-
ctione citati, vt ff. de procur. l. j. §. vſus. & ff. de iniur. l. ſed ſi vnius §.
procuratorem, & in cap. j. de iu. lib. 6. ¶ Not. text. ibi, ſecundum
vnam partē, quod hęc eſt ratio, quare dicitur ſummaria cognitio.
¶ † No.

ADDITIONES.

a Niſi. Iſtud etiam videtur verum, ſi ſolum fuit contumax ſine periurio. gl. 1. hic, & Bal. inf. eodem. facit quod no. Bal. in l. 3. in fi. ſup. de Epiſ. aud. & tex. 22. q. vlt. c. paruuli. & Ro. in l. admonendi, ff. de iureiur.

b l. 1. No. bene ad d. l. 1. & uide Bal. in l. 1. §. procuratorem, ſup. qūo, & quando Iud.

c No. quod. Tex. eſt in l. fi. de procur.

3 ¶ †Not.tex.ibi,dum dicit,negotio examinato.vbi no. quod cir-
a ca *a* primum decretum non requiritur plena fides, ſufficit enim
iuramentum calumniæ cum aliqua præſumptione,vt ff.ad exhi-
ben.l. theſaurus, & ſi dictum iurm̃ omittatur, non tenet miſſio
per dictam legem,quod eſt no.¶ Porro poſt primum decretum
requiritur probatio certa & clara,vt fiat venditio,ſ.per inſtrã, vel
duos teſtes de veritate,ſaluo ꝙ ibi reo pñte deberet actori defer-
ri iurm̃ in defectum plenę probationis,vt ff. de iureiu.l.ad monẽ-
di.ita & reo contumaci, quia non dẽt de ſua contumacia com-
modum reportare,vt in auth.qua ĩ prouincia.s̃.ubi de crim.agi
opor.Nota in tex.ibi,mittet actorem ſubaudi,vel eius ꝓcurato
rem,& ergo adhuc ſubaudio,vel nuncium,arg.in l.fin.ff.de ceſ.
bon.in l.j.§.uſus,ff.de procu.& extra de præben. c.accedẽs.No.
tex.ibi in poſſeſſionem eius,quod Iudex non deberet mittere ĩ
poſſeſſionem bonorum cuiuſdam tertij,vt ff.de re iudi.l.a diuo
Pio,§.ſi ſuper rebus.niſi reus poſſideat proprio nomine,vt ff.de
noxa.l.ſed & eo,& in l.generaliter.& no.quod dixi in l.conſen-
4 taneum.s̃.quomo.& quan.Iudex. † Sed nunquid prę́ſumitur *b*
b eſſe res eius,eo ipſo,quod res poſſidetur? Reſpon.ſic,quia cum
ſummatim quęritur de dñio poſſeſſoris, prę́ſumitur dominus,
ut no.in l.edicto,de edi.di.Adri.tollen.in gl.mag.& l.penul.ff.de
cond.inſtit.Conſidera ergo,ꝙ de debito dẽt plene conſtare, vbi
agitur de venditione;ſed vbi agitur de dominio rerum vendita
rum,ſufficit ꝙ conſtet præſumptiue, nam ſicut licet poſſeſſori
vendere quod poſſidet,ita licet Iudici,vel creditoribus, vt j̃.de
c euict.l.ſi ob cauſam.No.tex.*c* ibi,iuxta menſuram debiti.ſubau
di expenſarum,vel intereſſe uenientium ex lite,alias non fieret
miſſio integralis ſm̃ Iacob.ad hoc facit,quod no.in c.vt calum
nijs.de re iudic.in Cle.Nam propter expenſas aliquid dicĩt mi-
nus,ut no.ſupra,mand.l.per diuerſas.& facit text.noſter ibi dũ
dicit,omne damnum,quem textũ diligẽter no. ꝙ omnia dam-
na,quæ ueniunt in iudicijs acceſſorie,hęc damna debẽt declara
ri,ut no.in l.Prętor.§.1.de iniu.¶ No.text.in ver.fideiuſſorẽ qđ
in hoc grauatur contumax,maxime periurus,quod licet poſſi-
deat quæcunque mobilia mundi, tñ non recuperabit bona niſi
d dato fideiuſſore de iudicio ſiſti. ¶ Sed pone, *d* ꝙ ipſe dicit,non
curo recuperare bona,ſed volo litem conteſtari, & ꝙ proceda-
tur ad diffinitiuam,nunquid audietur? Reſpon,non.¶ Sed nun
e quid *e* creditor poteſt eum compellere,quod recuperet tenutam
& det fideiuſſores,& damna reſarciet? Archid.determinat elegã
ter quod ſic,extra de eo,qui mit.in poſſeſſ.cauſa rei ſer.c.1.li. 6.
5 ubi uideas. ¶ †Quęro, quando fiat miſſio in poſſeſſionem ex pri
mo decreto? Reſpond.aut quæris, an fiat antę diffinitiuam, vel
præceptum habẽs vim diffinitiuæ: aut in executione diffinitiuę,
Primo caſu,aut loqueris ſecundnm iura vetera, aut ſecundum
hanc auth. ſi quidem ſecundum iura vetera, in mera perſonali
fiebat miſſi in omnia bona;& ratio erat manifeſta, quia ęs alie-
num nõ reſpicit certi loci facultatem,ſed totum patrimonium:
quia non eſt ratio,quare magis reſpiciat vnum locum quam al-
terum,cum aſpectio æris alieni principaliter fit in perſonam, ſe-
cundario in patrimonium, vt ff.de iudi.l.fideicommiſſum.§.tra-
ctatum.Si quidem vero loquens ſecundum hanc authen. Si qui
dem certum petitur,puta decem; vel certificandũ, puta intereſ-
ſe,ꝙ agens hoc caſu teneatur certificare in libello:fit miſſio pro
f menſura *f* debiti declarati,vt hac auth. Si vero *g* incertum,vt fa-
g ctum,& tunc refert, aut eſt factum,in quo ex mora ſuccedit iu-
dicium,& obligatio ad intereſſe.exemplum,quando eſt petitum
factum,aut intereſſe,vt ff.de verb.obl.l.2. §. ſi in facto.& tunc fit
miſſio pro mẽſura intereſſe,qa finalis exitus iudicij, ad intereſſe
tendit.aut ſuccedit noua obligatio,ſed non in eodẽ iudicio; aut
intereſſe,& non eſt petitum, & fit miſſio in omnia bona fortius
ſi eſt factum,cui correſpondet intereſſe, quia tunc ſola perſona
inſpicitur,& ideo ſi tale eſt factum,quod eo non facto,impoſſi-
bile eſt,ꝙ agens ſuum debitum conſequatur:verbi gratia,ſi quis
petit ſe cancellari de banno, tunc fit miſſio in omnia bona. Si
vero mixtum petatur quantitas & factum,vt quia quis petit ab
alio ſeruitia alia & perſonalia,tãquam a ſubdito ſuo, vel clarius
dandi tributũ,& eundi in exercitum,tunc pro quantitate fit miſ
ſio iuxta menſuram petitionis, & expenſarum, & damnorum,
pro facto vero fiet miſſio in omnia bona, quia nõ habet certam
quantitatem,vel naturam,vt s̃.de ſentẽ.quæ pro eo, quod inter.
l.1.§.in alijs. Quæro, quid ſi peto fundum aut decem, qualiter
mittar? Rñd.mittar in fundum, & in bona, quæ valent decem,
cum proteſtatione,ꝙ altero ſim finaliter contentus.l.1.§. ꝙ aut-
6 tem,ff.quorum leg.† Quid ſi ago condictione ex l.2.C.de reſcin.
ven.vel vt pretium ſuppleatur,&c.Reſpond. vſq; ad menſuram
ſuppletionis fit miſſio,quia iſtud eſt,quod principaliter debetur
in iudicio bonæfidei, quod enim contractus diſtrahatur, venit
ex quadam permiſſione legis conceſſa emptori, quaſi ex quadã
pœnitentia, quæ regulariter ceſſat in contractibus nominatis,
Item ſufficit ſuppleri;ergo ſufficit pro ſupplemento mitti reo ni
hil eligente. Vel dic, vt ſupra in præcedenti quæſtione. Secun-
h do vero caſu *h* principali, quando fit miſſio in executione ſen-
tentiæ, vel præcepti habentis vim diffinitiuæ, de quo no, ſup. de
bonis,quæ lib.l.fi.§.neceſſitate.& tunc & olim, & hodie fit miſ-
ſio pro menſura executionis,vt no.s̃.de his,qui ad ec.confug.le.
præſenti & eſt rõ,vt ſi fieret in plus, diceretur executor excede-
re modum,quod nõ licet, vt ſup.quorum ap, non reci.l.ab exe-
7 cutione.& hæc vera ſunt in miſſione ex primo decreto.¶ † Mo
do ego quæro,nunquid vno creditore miſſo ex primo decreto,
i alij intelligantur *i* miſſi? Sol.de iure canonico diſtingue aut præ-
tendunt officium Iudicis,aut actionem perſonalem.primo caſu
K non prodeſt alijs,vt ff.vt in poſſ.leg l.is cui,§.ſi plures.¶ Sed ibi K
eſt cauſa mere lucratiua,non oneroſa, vel quaſi, vt eſt in cauſa
damni infecti.Nam quaſi oneroſam eam eſſe verbum, damnũ
ſingnificat:imo certe quaſi lucratiua eſt, ſm̃ Dy. Secũdo caſu ꝓ
deſt alijs,vt le.cum vnus,ff.de bo.autho.Iudic.poſſiden.& j̃.l.fi.
Et eſt ratio differentiæ,quia officium Iudicis reſidet ĩ Iudice, &
niſi ſit imploratum,nõ competit,l.4.§.hoc autem iudicium, de
dam.infe.Sed actio competit,ẽt antequam ꝓponatur. Pręterea
ille,qui tenetur officio iudicis, ante lit. conteſt.non eſt in mora,
vt no.ff.de dam.inf.l.cũ poſtulaſſem,in prin. ergo multo minus,
ſi nihil petitum ſit.Hoc probo tali ſimilitudine: quia ſi vnus, ha-
bet actionem præſentem,alter in diem,non prodeſt ei miſſio,cu
ius dies nõdũ venit, vt l.Fulcinius,§.ſi in diẽ,ff. ex quibus cau. in
poſſeſſ.eat.Sed ibi loquitur in venditione, nõ in primo decreto,
quod vr̃ alijs adueniente die prodeſſe, vt s̃.eod.l.fin. qđ non con
cedo,quia ante tempus nõ poteſt agere iure ſuo,ergo nec alieno
¶ Sed ꝯ.hoc opp.& vr̃ ꝙ ẽt in officio Iudicis alijs proſit, vt ff. de
dam.inf.l.ſi finita,§.ſi plures.Rñ.aut plures habẽt officiũ Iudicis
ex eodem fonte,id eſt edicto, & loquitur ibi,nam in habentibus
ſymbolum:facile eſt conſortium.male intelligeres illum §.ſi ſic
diceres,quia ibi aperte dicitur, ꝙ nemini prodeſt, niſi miſſio ſit
Prætoria,qua ſecuta primus miſſus non eſt potior quam ſecun
dus:aut vnus venit ex edicto prętoris,alter ex ꝯtractu, & tunc ſe
cus,argum.ff.de bon.poſſ.l.ſed cum patrono. Item ſi vnus venit
iure communi,alter uenit iure ſingulari,alijs non prodeſt,argu,
ff.de condit.& demonſtr.l.mulieri & Titio. vbi dicitur, ꝙ inter
iſtos non cadit ius coniunctionis:vt s̃.ſi vnus ex pluribus appel.
l.2.certe iſti non ſunt eiuſdem tituli,id eſt eiuſdem æquitatis.
¶ Sed quæro quos uocas eiuſdem tituli? Rñ. quinq; ſunt magi-
ſtrales vtili obligationum. ſcilicet ex ꝯ̃ctu, ex quaſi ꝯ̃ctu, ex de-
licto,vel ex quaſi delicto, & ex varijs figuris cauſarum, vt ff.de
action.& oblig.l.j.Inſtitution. de obligation. §. ſequens. Et ideo
miſſus ex contractu,non prodeſt alijs, puta ex delicto, ſed miſ-
ſus eſt delicto,prodeſt ei,qui ex quaſi delicto, quia ſimiles ſunt,
id eſt, prætendunt cauſam eiuſdem rationis & conditionis, vt
leg.priuilegia, ſecundo reſponſo, ff. de priuileg. creditor. Item
alibi intelligitur ſtrictius, id eſt eiuſdem tituli,vt not.in leg.1. de
priuileg.dot. Item ſi vnus eſt miſſus in poſſeſſionem fundi ſibi
debiti,vel alterius ſpeciei ſibi debitæ, non prodeſt alijs, quibus
debetur quantitas,argum.ff.de leg.j.leg.non quęcunque, §. qui
Caium.

ADDITIONES.

a Circa.Vide Bar.ſup.l.prox.
b Præſumitur Vide gl.& Bal.in l.ob maritorum,ſup.ne vxor.pro ma. & Barto.in l. a diuo Pio,§.ſi ſuper reb.in ver.quæro,cui incumbit.ff.de re iud.Bal.in l.is cui,§. bonorum,ff.vt in poſ.le.& in l.1.inf.tit.1.
c No.tex.Vide Bar.hic.
d Sed pone.Vide quod no.Barto.in l.ſi finita,§. Iul.ff.de dam. infec. Idem.tenet hic Sal.& in l.ſancimus,ſup.de iu.
e Sed nunquid.Vide Bald.in l.2.in 6.q.ff.ſi.ex.nox.cau.ag.& dum Bal.hic alleg. Archid.in cap.primo,vide ipſum ibi,in rub.& Ant.de But.in ca.quoniam, §.in alijs, extra vt li.non cont.& ſequitur Bal.hic,quid in hypothecaria,& quid in rei vend. vide omnino Bal.in l.Ful.§.item videamus,& quid ibi glo.ff.ex quibus cau.in poſ. ea.quid in vti poſ.vide Bal.infra & ibi,quid ſi pater petit declarari filiũ eſſe in poteſtate,& quid in ſeruitutibus,vide inf.& Barto.in l.ſi prius,in 10.opp. primæ partis,ff.de ope.no.nunc.quid ſi agatur querela,vide Bal.inf.quid in illo,qui petit ſibi poſ.ſeruitutis confirmari,vide inf.miſſio autem ex ſecundo decreto,nec olim, nec hodie fit,niſi pro menſura,l.prima, & ibi Bart,inf.de iu.do.impe.
f Phi.Dec.Menſura.Et id quidem primo in bonis mobilibus,deinde in præſtationibus ac immobilibus,& poſtremo in omnibus ſecundum glo.Doct.& Bart.in l.properandum, §.ſinautem reus, ſupra de iud.Adde tamen, quod ſoluta pecunia huiuſmodi miſſis reuocetur, non aliter. ut dicitur per iſtum in dicto §.ſinautem reus per l.ſi pecuniã ad fi.C.vt in poſſ.leg,de quo per Bart.in l.conſentaneum,quomodo & quando iud.& Alex.in l.ſi finita,§.Iul. de dam.infe.de reali vide per Bar. in d.§.ſinautem reus, & vt miſſionis ex primo decreto cognitionem plene habeas, hic adde etiam quod per Specu.traditur in titu.de primo,& ſecun.decre.§.4.& de execu.ſententiæ,§.ſecundo,ubi docet,a quibus,fiat Iudicibus. & gloſ. & Doct. in l. cum propon. ſup.hoc tit.ubi quis huius generis miſſionis Iudex ſit competens de quo per eundem Spec.ſup.vbi de primo,& ſecundo decreto,§.nunc videamus a quib. In quib.aũt cauſis,& rebus locum habeat,vide in l.ſi finita,§.ſi de uectigalib.ff.de dam.infect.& in l.ſi prius per Bar.ff.de no.ope.nun.
g An.Bar.Si vero.No.ꝙ ſi eſt factum in obl.fit miſſio in omnia bona, & ſic limitatur iſta auth.adde,ꝙ idem ſi bona ſunt hypothecata cred. idem ſi creditor dicat, ꝙ omnia bona debitoris ſint ſibi obligata,quia tunc mittitur in poſ.om.bon.gl.eſt no.in Auth.de exhi.reis & ibi vide.
h Secundo vero caſu.Vide Bal.in l.etiam,in prin.ſup.de execut.rei Iudic.
i Alij intelligantur Vide per Bar.in l.cum vnus,ff.eo.& Bal.in l.fi.inf.eo.
K Sed ibi.Vide Bal.in l.1.in fi.inf.eo.

Caſum,quia indiuiduũ eſt in obl'one,ꝙ a gn̄e ſuo vr̄ exemptũ,
vt dicit Dy.in c.gn̄i per ſpeciem, de reg.iur.lib.6. Item p dr̄iam
aduerſatiuam executiui modi,vno miſſo,nõ vr̄ alius miſſus;pu
ta vnus eſt miſſus ex re iudicata,alter vero ſnĩam non dum me
ruit,non prodeſt illi,q adhuc in dubio eſt cõſtitutus,qa cãæ miſ
ſionis ſunt diſpares, & nõ ſunt eiuſdem rõnis,nec conueniunt
8 in tpe. ¶ † Sed dubitatur, nunquid cum hodie fiat pro menſu-
9 ra debiti declarati tm̄. vtrum alijs proſit? Gl.determinat,ꝙ ſic ĩ
d.l.cũ vnus.in fi.j.gl.videlicet,ꝙ rr̄a illius legis ñ ſit mutata,licet
non eadem forma fiat miſſio olim & hodie,ex hoc ſequitur, ꝙ
ſi pluribus debetur idem fundus inſolidum,ꝙ vno miſſo in poſ-
ſeſſionem fundi,ꝙ fieri p̄t tam de iure veteri, q̄ de nouo.alij sũt
miſſi facto legis. licet non interueniat factũ iudicis, vel actoris,
vel conuenti. Eſt ergo mirabile,ꝙ non miſſus hēt pignus prætorium,quanquam non ſit in poſſeſſione,q̄ facti eſt,ꝯ regulam le-
gis.ff.de pig.act.l.non eſt nouum,§.ſciendum,ſed de hoc pigno-
re dic, vt dicam j.eo.l.fi.ubi videas But. ubi dicit non eſſe verũ,
ꝙ ille,q non fuit corporaliter miſſus,habeat pignus prætorium.
vnde caue,tibi,qa non per oĩa miſſio prodeſt alijs.ſm̄ Butri.Ve
rum dicit,ꝙ pignus prętorium eſt idem, quod miſſio re ipſa: &
ſic eſt mixti Imperij.Item ē mirabile,ꝙ res inter alios acta alijs
prodeſt. ¶ Sed nunquid eſt idem in bonorum poſſeſſio. Pone.
duo prætertti habent ꝯ tabulas,vnus agnouit alter tacuit:vtrum
agnitio vnius alteri prodeſt? Rñ.nullo iure cauet,ꝙ Prætor ape-
riat niſi edictalem,ſed hoc eſt officium Prætoris mortui.de de-
cretali autē expreſſa,vel tacita,quæ uidetur ineſſe agnitioni,nul
lo iure eſt cautum:& puto non prodeſſe,qa lex dicit expreſſe,ꝙ
portio non agnita accreſcit agnoſcenti,vt l.j.qñ non peten. par-
10 tes peten.accreſ.¶ † Quæro,plures *a* ſunt hn̄tes hypothecã,nũ
a quid uno miſſo in hypothecaria,alij intelligantur miſſi, poſito,
ꝙ latitaret ꝯ omnes? Reſpon.non,vt no.in d.l.cum vnus,q̄ non
habet locum in reali actione,ſed in perſonali.Item quia in per-
ſonalibus eſt diuidendum ꝓ rata:ſed ſecus eſt in hypothecaria,
hac rõne, miſſo priuilegiato , alij miſſi non videtur. Item quia
miſſio in hypothecaria tribuit poſſeſſionem miſſo, quę nõ po-
teſt eſſe penes plures inſolidum,& ſi diuideres eam, eſſet cõtra
mētem Iudicis,& petentis,vt ff.de vulg.& pupill.l.verbis ciuili-
bus Iudex implicaret ꝯdictionē,quia poſſideret,& non poſſide
ret:nam incertitudo ratione loci,& quotæ,impedit rē poſſide-
re.l.locus,§.certe,ff.de acq.poſſ.hæc ratio non placet,quia quo
ta loci cum quota,ſeu rata debiti proportionalis eſt,vt j.eo.l.fi.
¶ Quæro,pone,dicit ſtatutum,ꝙ pro debito qs carceretur. mo
do vnus creditor fecit carcerari debitorem , nunquid intelligit̄
carceratus ad petitionem aliorum creditorum,paria credita ha
bentium,ita ꝙ ñ poſſit de carcerere laxari,niſi omnibus ſoluat?
& ſi quidem carceratus latitabat ꝯ carcerantem tantum,nõ eſt
b dubium,ꝙ aliis non prodeſt.*b* Si autem latitat aduerſus omnes
tũc poteſt dubitari,tamen credo alijs non prodeſſe,quia iſta car
ceratio eſt facta ꝯ ius cõe:& quia iſte caſus eſt omiſſus a ſtatuto
ergo pro omiſſo debet haberi, vt ſ. de præd. min.l.ob æs. & l. ſi
vero,§.de viro,ff.ſol.matri.¶ Quid ergo facient alij creditores?
Reſpondeo,petēt eum carcerari,id eſt in carcere detineri,ꝙ tñ
c die feriato*c* non poſſunt facere,quia nõ eſt aptus fugere,& ideo
ſit debitor cautus,ꝙ faciat ſe relaxari die feriata,& caueat ne ca
d piatur ſub prætextu futuræ fugæ.¶ Statuta autem *d* conſueue-
e runt diſponere,ꝙ poſſit recommendari in carcere quo caſu,*e* ſi
in carcere non teneretur, carcerum recommendatio fieri non
poſſet,vt d.l.cum unus,ſm̄ Bar.ei enim,quod non eſt,nemo ad
hærere poteſt, nec poteſt extendi inualidum ad validũ, ſic nec
non vitiola poteſt adhærere vitioſe,vt ff.de acq.poſſeſſ.l.Pomp.
§.fi. quia deſtructo principio , deſtruuntur ea quæ ad principiũ
referuntur,ut l.cum principalis, ff.de reg.iur.Illud certum ē, ꝙ
per carcerem perſona non eſt pro debito hypothecata;nec p̄ot
11 addici ex ſecundo decreto,l.ob æs,ſup.de act.& obl.¶ † Quæro.
f nunquid *f* iudex poſſit aggrauare primum decretum , nolendo
tranſire ad vēdõnem,ſed decernere pp nimiam contumaciam
ꝙ miſſus in perſonali habeat veram poſſeſſionem,donec ei ſatiſ
fiat,& videtur ꝙ ſic,vt l. Fulcinius,§.fi.ff.ex quibus cauſis in poſ.
ea. ſed ibi loquitur in actione mixta. dicit Innoc. ꝙ idē p̄ot fa-
cere iudex in mera perſonali:amplius etiam,vt miſſus lucretur
fructus,ne cadāt ĩ ſortem,hoc ergo modo poteſt aggrauari pri
mum decretum,ut ipſe no.extra,de ver.ſig.c.dilecto,circa fi.&
12 hoc debet exprimere interlocutoria.¶ † Quæro nũquid primũ
decretũ ſit mixti Imperij. Reſpond. primum decretum poteſt
conſiderari multipliciter,ſ.nunciatiuo,dum interloquitur mit-
tendum,commiſſiue,dum nuncio committit,ꝙ in poſſeſſionē
mittat;remiſſiue,dum mittit ad aliũ Iudicem,vt ff.de bo.auth.
iud.poſ.l.cum unus,§.ſed is,qui.& cõpletiue.id ē miſſione reali
g ter facta.dico ergo,ꝙ *g* interlocutoria de mittendo,competit iu
re magiſtratus.Item remiſſio ad aliũ iudicem:unde iſta duo cõ
petunt iudici delegato,ſed commiſſio,quæ fit nuncio,& demũ
h ipſa realis miſſio , ſunt mixti Imperij, *h* & non competunt iure
magiſtratus,ut not.ff.de offic.eius, cui man.eſt iuriſ.l.cognitio,
§.ut poſſeſſio.& ff.de iuriſd.omn.iu.l. iubere cauere.Ideo enim

Prætoris edictum in hanc rem propoſitum eſt , quia non venit
iure actionis,ſed officio iudicis,vt ff.de iuriſ.omn.iudic.l.1.item
qa territorium ſequitur eum,cui ineſt mixtum Imperium,Item
quia expeditur per decretum.Item no.ꝙ ſiue qs ex proprio Im-
perio mittat,ſiue ex literis alterius Iudicis,ſemper requiritur, ꝙ
ipſe mittens miſſione Prætoria habeat mixtũ Imperium.Et, idē
etiam ſi mitteret non per edictum prætoris,ſed per aliam conſti
tutionem,vt no.ſ.de edic.diui. Adr.tollen.l.edicto in verbo,con
i petenti Iudice.Item ſcias,ꝙ ille,*i* qui mittit ad literas alterius iu-
dicis,non poteſt mittere,niſi receptis literis vt ff. de acq. poſſeſſ.
13 l.qui abſenti.& ff.de iuriſd.om.iud.l.cum quædam. Ex † his ap-
paret,ꝙ ille,qui mittit in poſſeſſionem,debet habere mixtũ Im-
perium.Item ĩ rebus illis, vnde alijs officialibus municipij, puta
Conſulibus mercatorum,non poſſet ſcribere Poteſtas Tuderti,
ꝙ mitterent in poſſeſſionem rerum,quæ ſunt peruſij, quia dicti
Conſules non habent mixtum Imperium. Item nec tanquã de
legati ſcribentis,quia mixtum Imperium non poteſt delegari.Si
ergo caſus contingat,ſcribet Poteſtas Tuderti Poteſtati Peruſij.
Sed quid ſi ſcriberet Prioribus Peruſij? Reſpondeo, non habent
iuriſdictionem cum ſtrepitu,ſed nec mixtum Imperium.Nam
ea, quę ſunt ſtrepitus iudicialis pertinent ad Poteſtatem, qui eſt
ibi tanquam Præſes ciuitatis,vt no.in l.fi.ſup.de præſcript. long,
K temp.¶ Sed dubitatur, *K* an iſtud officium ſit nobile,an merce-
narium?& dico quod eſt nobile,ſm̄ Petr.& Cyn.quia maius eſt
officium iudicis,quam actio,& ex imperio Prętoris mortui pro
ficiſcitur.quod tamen ideo vocamus mixtum *imperium*,qa cõ
cernit pecuniarium intereſſe. Et ex hoc ponitur *talis* concluſio
quod ſine petitione ſuper hoc principaliter facta non poſſunt in
terponi,non dico,quod neceſſaria ſit litis conteſtatio , *cum* etiã
ante litem conteſtatam huiuſmodi miſſiones fiant reo *nunquã*
comparente,qui noluerit conteſtari,vt in iſta authen. & *in* cor-
13 pore,vnde ſumitur,& hoc tenet Dyn. ¶ † Modo quæro. *l* nun-
l quid poſſit primum decretum interponi iudice non ſedente pro
tribunali? Dom.Dyn.dicit,quod ſic:quia non tribuit ius,ad hoc,
ff.de ſer.l.2.Sed iſtud videtur falſum,quia tribuit ius pignoris,vel
quaſi pign.vt j.de præto.pig.l.2.& ff.vt in poſ.lega.l.is cui.§. quę
ri.Inde etiam naſcitur pignoratitia directa,& cõtraria tex.eſt ibi
ſecundum Rom.Beneuentanum,& dici poteſt, ꝙ in iſto primo
decreto proceditur,ſicut proceditur contra reum negantem ſe
poſſidere;vt ſolenniter not.in Authen.de trien.& ſemiſ.§.fin.
m ¶ Quæro,nunquid *m* poſſit interponi non præcedēte trina cita-
tione.vel vera contumacia:nam tex.videtur requirere tres cita-
tiones,vel peremptoriam,vel veram cõtumaciam,vt ſ.de his,q
ad eccl.confug.l.præſenti.hoc ſentit gl.ff.de dam.infe. l. ſi finita,
§.Iulia.hoc tenet hic Cyn.in 9.quæſt.verſi.ſed circa citationem.
In contrarium videtur,quod ſufficiat vna citatio , vbi agitur de
modico præiudicio,vt no.Iac.But.in l.conſentaneum , & eſt rõ,
n quia ad primum decretũ proceditur ſummarie , *n* & abſq; ſtre-
pitu iudicij,l.is cui.ſi ſer.vendi.& ſic non eſt neceſſerium perem
ptorium,c.ſæpe,de verb.ſignif.in Clem.Cyn.tenet,quod requi-
ritur contumacia,& ſic requiruntur tres citationes, vel perem-
ptorium.Idem tenet Specul.& probatur in l.præſenti,de his qui
ad eccl.confug.Et ideo ſi fieret miſſio ex vna citatione , deberet
reuocari,tanquam male facta:& idem iure Longobardorũ ca-
uetur

ADDITIONES.

a Plures.Vide Bal.in l.fi.ff.eo.vbi de reali,& hypothecaria.
b Prodeſt.Vide no.in l.Fulcinius,§.quod ſi aduerſus,ff.quib.ex cau.in poſ.ea.
c Die feriato.Dubito,quia relaxari poteſt die feriata, vt hic dicitur: ergo ; &c. vide
per gl.in l.fi.ſup.de ferijs.
d Statuta.Adde,ꝙ etiam de iure communi talis recommendatio fieri poteſt, vt no.
Bar.in l.2.ff.de cuſt.reo.
e Quo caſu.Bene facit quod no.Bal.ad idem in l.legata inutiliter,in princ. ff. de leg.
1.per illũ tex.ubi non valet compromiſſum,non valet prorogatio ſecundum cum
& ad hanc quæſt.vide etiam quod no. Bald. in l.2.in fi.ff. de cuſt.reo. & expreſſe
Bal.in d.l.legata,& Bald.in l.quique,in princ.ff. de in ius voc.;& quod ſcripſi poſt
Bal.in d.l.2.
f Nunquid.Vide Bal.in l.conſentaneum,ſup.quo.& quan.iud.& quod dixi poſt Bar.
in l.ſi finita,§.Iul.ff.de dam.inf.& de hoc eſt gl.ſing.in l.4.§.duas,in fi.& ibi Bar.
& Doct.ff.de dam.inf.& ibi Ang.Pau.de Caſt.& Sal.hic.
g Interlocutoria.Vide Imo.in l.ſi finita,§.Iul.ff.de dam.inf.
Mixti Imperij.Vide caſum ſecundum Imo.in c.dilecto,in prin.de ver. ſig. ubi qui
libet deleg.mittit in poſ.ex primo decreto.Bartol.contra in l.2.& ibi glo.de iuriſd.
om.iud.& uide inf.
i Quòd ille.Vide quod no.Bar.in l.multum,ff.de cond.& demon.
K Sed dubitatur.Vide Bar.in l.iubere cauere,ff.de iuriſd.om. iud. ſed Innoc.dicit,ꝙ
deſeruit actioni,& idem Spec.in tit.de li.cont.§.nunc dicendum, ver.12.in fin. &
vide Imo.in l.ſi finita,§.ſi plures,ff.de dam.infe.& ibi Bald.in §.Iul.& Cyn.ponit
in l.cum proponas,in 11.q.hoc eo.tit.
l Modo quæro.vide l.4.§.hoc autem,& ibi Bar.& Doct.in 6. & 7.q. ff.de dam. infe.
per Bal.in l.2.ſi ex no.cau.agatur.
m Nunquid vide Bal.in l.conſentaneum,& ibi etiam Bar.ſup quo.& quan.iud.
n Summarie.Adde ꝙ etiam ſine figura iudicij,ſecundum Bald.per illum tex. in l. cũ
debitoris,ſup.de iudi.

uetur in Lõgobarda,de debitis & vadimonijs.l.2.& no.in c.1.de
mil.vaſ.qui cont.eſt,colla.10.& facit, ff.de fideic.li.l. cum vero.
§.euocati.niſi principalis cã ſit talis,ꝙ nõ requiratur peremptorium in diffinitiua.Nam tunc multo minus in interlocutoria,vt
in c.ſæpe.de verb.ſign.in Clem.Bar.indiſtincte tenet,ꝙ requiratur peremptorium,vel trina citatio:& male, qa debet diſtingui
a qualitas cãæ,vt dixi. ¶ Sed pone,*a* ꝙ in primis duabus citationibus non fuit contumax,ſed in trina ſic, vt quia in primis neutra
pars comparuit,in tertia autem citatione comparuit actor,& accuſauit contumaciam rei.Rñ.ſufficit,quia eſt ſeruatus ordo iuris,ſecus ſi in prima,vel ſecunda citarione,actor fuiſſet ꝯtumax,
& non reus:quia tunc non debet audiri actor, niſi refectis expẽſis,& qui debet moram purgare,non põt alium in mora conſtituere.& ideo non valet argumentatio,vltima mora nocet,vt ff.
de no.ope.nunc.l.Prętor,§.ſi aliqñ.& ita reduco ad concordiam
Bar.& Iac.Sit ergo attẽtus actor,ꝙ non patiatur ſe in mora con
15 ſtitui.K †Quæro,an poſſit *b* interponi primum decretum in que
b rela *inofficioſi* teſtamenti?& vr̃ ꝙ non,quia nihil debetur peten
*ti.*dic ꝙ non poteſt interponi tanquam pro menſura debiti, ſed
bene poteſt interponi loco tædij,ſicut poſſet hæreditas ob hanc
cãm ſequeſtrari,& mulcta indici,vt l.j.§.quid ergo.ff.de ven.inſpi.& poterit iudex mittere in oĩa bona , vel in aliquam partem,
prout ſibi videbitur,ita ꝙ reus tędio affectus veniat reſponſurus,
vt l.is,cui.in prin.vt in poſ.leg.Sed oppo. & vr̃, ꝙ poſsit lite non
conteſtata veniri ad diffinitiuam ſuper querela,ex quo impoſſibilis de iure,& de facto eſt miſsio in poſſeſsionem , per theoricã
Iac.But.& Bar.in l.conſentaneum,vbi vide.Sol.theorica eorum
debet intelligi in extraordinarijs , & ſummarijs iudicijs , non in
ordinarijs;hinc eſt,quod ſi ſententia dicitur nulla,debet lis conteſtari,alias non poteſt,diffinitiua annullari,ut dixi in l.fi.de tẽp.
appel.& tamen miſsio ex primo,& ſecundo decreto fieri nõ poteſt.ad hoc facit quod no.in Spec.de primo decreto,§.reſtat.ver
16 ſi.quid ſi agatur p̃iudiciali,puta petit,&c.†Quæro,an poſſit *c* ĩter
c poni primum decretum, quando filius dicit teſtamentum nullum?& vr̃,ꝙ poſsit interponi,tanquam in petitione hæreditatis,
quia dicendo teſtamentum nullum,videtur adire, vt not. in le.
3.ſ̃.de repud.hæred.niſi dubitetur,an teſtameutum ſit nullum,
vt ff.de acquir.hęred.l. cum falſum. & ſic tacite videtur proponere petitionem hæreditatis,vel ſaltem ordinatur ad illam,vt ff.
d de neg.geſt.l.cum alicui.Et hoc verum,*d* quãdo dicens nullum
non poſſidet.Nam poſſeſſori non datur petitio hæreditatis.Si ergo poſſidet,procedetur extra ordinem Iudicis arbitrio cõtra ꝯtumacem,prout Iudici melius videbitur expedire ad eius cõtumaciam propulſandam,vt extra vt lite non conteſt.c.quoniam
frequentes,§.fi.& fortius contra latitantes , quia tunc iudex nõ
ſolum capit conſilium pro agente , ſed quandam vindictam de
ſuo contemptu,vt l.ſi familia, ff.de iuriſd.om.iud. Quæro, quid
ſi.quis dicit ſnĩam nullam?Rñ: aut reus hoc dicit,aut actor. primo caſu non cadit miſſio iuxta menſuram debiti, quia agẽs de
nullitate non petit⁹aliquid ſibi præſtari,ſed bñ caderet loco mulctę.Si aũt actor dicit ſnĩam nulla , vr̃ ꝙ eodem modo mittatur
in poſſeſſionẽ,ſicut in perſonali.dic vt in p̃cedenti membro: qa
licet credito dicat ſnĩam nullã,tñ ꝑ hoc nõ petit debitum, quod
apparet,quia non intentat actionem, ſed merum offm̃ Iudicis,
17 vt no.in l.1.§.1.ff.quæ ſentẽ.ſine appel.reſcin.†Quæro,nunquid
d per hęc *d* verba Iudicis.Volumus te in poſſeſſionem ire,interpoſitus natus primum decretum de mittendo in poſſeſſionem; & vr̃ ꝙ
ſic,arg.ff.de leg.1.l.Pamphilo,§. propoſitum, quia verbum, volo,eſt fons,& radix omnium diſpoſitionum:quia in verbũ iſtud
quod eſt verbum ſubſtantiuum voluntatis,omnia reſoluuntur
vt l.fi.de inſtit.& ſubſt. In contrarium videtur: quia ille, qui dicit,volo eligere,non tamen eligit,vt no.ff.de leg.1.l. ſerui electione primum uerius.¶ Nec ob.ꝯ̃rium:quia in contrario fuerunt
verba enunciatiua,hic diſpoſitiua.quod ſic cognoſcitur. Nam
quoties ſermo eſt de voluntate determinandi , & efficiendi per
actum alterius voluntatis,tunc nõ diſponit,ſed enunciat; qa nõ
profertur diſpoſitiue,ſed enunciatiue,vt in ꝯ̃rio. Sed qñ non re-
18 quiritur actus voluntatis,tunc ponitur diſpoſitiue. ¶ †Quęritur
qualiter primum decretum interponatur ĩ hypothecaria; & vr̃
diſtinguendum:aut agitur contra debitorem aut ꝯ̃ extraneum.
Primo caſu,aut agitur hypothecaria gñalis oĩum bonorum , &
e fit miſſio in omnia bona,& ẽt in nomina *e* debitorum,qa hypothecata ſunt:ita ꝙ hic non ſeruatur ordo l.a diuo Pio.aut agitur
ad certam rem:& tunc ẽt in illam fit miſſio:quia quoties agitur
f ad ſpeciem,&c. Idcirco in illam ſpeciem debet fieri miſſio,*f* qa
ipſa ſpecies eſt idem,quod menſura debiti. Item in¦ alia reſolui,
vel exequi non põt,vt l.2.ff.ſi cer.pet.In contrarium vr̃,ꝙ hypothecaria habet naturam perſonalis, vt no.ff.de pact.l.ſi tibi,§.de
pignore.immo in ipſa perſonali informatur pignoratitia , & ad
traditionem pignoris Prætorij informat̃,vt ſingulariter no. in l.
4.ſ̃.mand.Solu.ſi debitor poſſidet,fit miſſio,vt in reali,ff. de pig.
g l.ſi fundus,§. in venditione. Sed tunc quæritur vſque ad qđ tp̃s
poſſit debitor recuperare poſſeſſionem?Rñ.aut vult recuperare
ſoluẽdo debitum, aut ſatiſdando refectis expenſis. primo caſu
poteſt perpetuo,i.vſq.ad 30.annor.vt no.in l.cũ notiſſimi,§.ſed
ſi quis de præſcri.30.ann.Alij.dñt,ꝙ in infinitum:¦qa dñt,ꝙ iuri
offerendi non pręſcribitur,qa conſiſtit in quadam ꝯdõne,q̃ põt
qñcunq.impleri.Secundo caſu non auditur,niſi vſque ad annũ
ut l.ſi quis emptionis,§.pen.de pręſcrip.30.anno.& extra,vt l.1
te non conteſt.c.quoniam frequenter.Si vero agitur hypohecaria ꝯ̃ extraneum poſſeſſorem,tunc refert,aut poſſeſſor non prætendit hypothecam , & tunc auditur vſq.ad annũ:aut prætendit
poſteriorem hypothecam,ex quã naſcitur ius offerẽdi, & tunc
idem, quod in debitore, ſ. ꝙ aut vult recuperare tenutã ſatiſdã
h do,aut ſoluendo.Sed tunc *h* quæro de tali qõne:miſſus ſum in
poſſeſſionem ex primo decreto in perſonali,comparet debitor
ſm̃ formam iſtius authenticę, ſatiſdando de expẽſis reficiẽdis.
& petit,ꝙ de poſſeſſione recedã:ergo dico, ꝙ de poſſeſſione nõ
debeo recedere,quia habeo hypothecam conuentionalem,cuius reſpectu volo retinere poſſeſſionẽ. Rñ.cedere debeo poſſeſſioni,¦quia non ſum eo nomine miſſus. Vnde non poſſum mihi mutare cãm poſſeſſionis,niſi ex pacto eſſet mihi licitum pro
i pria authoritate poſſidere,vt j̃.de pig.l.3.illud eſt *i* certum,quod
in eadem re poſſum habere pignus prætorium,& conuentiona
K le,vt dixi ſ̃.de iud.l.cum debitoris.¶ Sed pone,*K* imploraui officium Iudicis ex l.edicto,nam gl.ibi ſuper uerbo,diſpoſitione, tenet,ꝙ iſtud eſt offm̃ Iudicis,& Iudex dedit mihi licentiam intrãdi,nunquid potero ingredi ſine publico nuncio in poſſeſſionẽ?
Rñ.ſic ad hoc facit gl.ff.de re iud.l.miles,§.qui iudicati,& ĩ Specu.de primo decreto,§.reſtat.verſi.penul.ubi omnino uide,ſeruatis tamen finib.iuriſdõnis ſuæ,vt no.in d.l.edicto,& l.cũ vnus,
§.ſed is qui,quando realitas iuriſdictionis conſiſtit apud territo
19 rium,ut l.fi.vbi.& apud quos.¶ † Quæro,nunquid ille, *l* q tanq̃
dominus miſſus eſt in poſſeſſionem ex primo decreto,poſſit p̃ſcribere?Rñdeo,non:ſi allego primum decretum tanquam titulum,quia non affert titulum præſcribendi.Item quia reſpicit
nudam poſſeſſionem,uel ſimilis eſt ei,q dicit , nudam poſſeſſionem emo,qui nullo tempore quærit dominium,quia nõ habet
titulum ad hoc ordinatum.de eo autem,qui mittitur ĩ perſonali,non eſt dubium,quia ille nullam poſſeſſionem acquirit,ut ff.
20 de acq.poſſ.l.3.§.genera.ergo non pręſcribit.¶†Quęro,nunqd
m *m* hæc authen.habeat locum in eo,qui mittitur in cauſam iudi-
n cati. Reſpon.non,*n* quia poſt ſententiam non habet locum cautio de iudicio ſiſti,ut ff.de fideiu.& mãdatoribus.l.Grece,§.poſt
litem conte.Si ergo vult recuperare,ſoluat non ſatiſdet.Idcirco
enim miſſus eſt creditor, vt ſibi ſoluatur,non ut lis deciſa refricetur,vt ff.vt in poſſeſ.leg.l.ſi pecuniæ, §.fin. & verba Butrig. in l.is
conſequẽter,§.ſed & cum unus,ff.familię erciſcun.¶ Ex hac litera dicit Iac.de Are.ꝙ ſi aliquis mittatur in poſſeſ.bonorum aduerſarij:quia ceſſat ſoluere quod debet:ꝙ non debet ante diſcedere, quam ei fuerit ſolutum: nec auditur aduerſari⁹ volens reſtituere expenſas,& recuperare tenutã, niſi ſoluat, quod debet.
ſecus in eo,qui mittitur ꝑꝑ contumaciam non reſpondẽtis , &
facit l.2.ff.pro hærede.& de priuil.credit.l.ſi pupillus,§.fin.Butr.
¶ Quæro,nunquid habeat locum miſſio ex primo decreto ĩ hominibus. Reſpondeo,ſic in ſeruo,qui eſt aſinus,vt no.ff. de iure
o deliberan.l.cum aliquis.Sed *o* in liberis,qui ſunt homines peculiares alicuius Baronis,a quibus recipit ficta & cẽſus,dico ꝙ mittitur in poſſeſſionem non hominis,ſed qualitatis eius:ideſt illorum ſeruitiorum, & hoc verum in ſeruitijs, quæ poſſunt delegari,

---

ADDITIONES.

a Sed pone Vide per Bald.in l.qui ante Kalendas,ff.de verb.obl.
b An poſſit.Vide Auth.ſi oẽs.ſu.ſi mi.ſe ab hæ.ab.per Bart.ubi vr̃ tenere contrarium.
& quod in ſimili no.Bar.in l.ſi finita,§.Iulia.in verſi.quærit ẽt gloſſ.ff.de dã.infe.&
Cy.in l.2.in 4.q.ſi ex noxa.cau.ag.& Saly.hic.
c An poſſit.Facit l.Fulcinius,§.idem. Celſus,§.ex quib.cau.in poſſ.eat.
d Nunquid per hæc Facit quod no.Imo.in l.ſi finita,§.ſi plures,ff.de dam.infe.
e In nomina.Vide glo.& ibi Bald.in fi.l.3.ſu.de procu.dic vt per Barto.in l ſi cõſtante
in prin.In 3.queſt.4.partis , ff.ſol. mat.& per Cyn.hic in 16. quæſt.& gloſſ. in §.ſi
vero.in uerbo , ſecundum menſuram,in authen. de exhiben.re. & illam ibi ſequitur Ang.
f Miſſio.vide in l.Fulcinius,§.idem Celſus.& hic adde Bald.in l.1.§.fi.de acq.poſſ.
g Sed tunc.vide no.per Bar.in l.ſi finita,§.Iulia,ff.de dam.infe.
h Sed tunc.Vide Bar.& alios,in l.3.§.fi.ff.de acq.poſſ.per Bald.in c.1.de mil.vaſ.qui
con.eſt & in add.Spec.in ti.de ſent.verſi.an miſſus.& Saly.hic.
i Illud eſt.vide quæ habentur in l.1.inf.etiam ob chirograph.
K Sed pone.uide quod no.Bal.in l.ſi finita,§.Iul.verſ.quæro qualis.ff.de dam.inf.
l Nunquid ille.uide tex.& ibi no.in l.ſi finita, §.Iulia.ff.de dam.inf. quid in ſecundo
decreto.vide inf.& Imo.in l.ſi finita,§.ſi plures,ff.de dam.inf.
m Nunquid.uide Bal.in l.properandum.§.ſi autem reus,& ibi Bal.ſup.de iud.
Nunquid.vide no.per Bar.in l.ſi prius,in 7.q.4.ff.de no.ope.nun.
n And.Barb.Reſpondeo , non. Qualiter fit miſſio , ſi petatur remedium,l.2.ſu.de reſcin.vend.
o Phi.Dec.Sed.ad hanc quæſtionem,uide per Abb.in ca.ſuborta,de re iud.ubi tradit
qualiter ratione ſuperioritatis miſſio fiat.

gāri,ſecus in alijs,vt ff.de cond.indeb.l.ſi non ſortem,§.libertus
a ¶ Sed nunquid *a* pōt fieri miſſio in regalibus,vt in Marchia,&
Ducatu? Reſpond.non, quia nullo modo obligari, vel alienari
poſſunt,niſi per ſimilem ↄ̄ctum:quia habens Marchiam totā,&
quotam partē alij infeudare pōt, dum tñ æque nobili faciat in-
ueſtituram de tota,vel quota.Sed de rebus pōt īfeudare ſufficiē
ti,licet non ſimili,alias Comes Sabaudiæ non poſſet infeudare,
quia non habet ſimilem,nec Comes virtutum,quod ergo dr̄ de
21 ſimili,intelligitur quando de tota,vel de quota,¶†Sed nūquid
pp debita Comitis fiet miſſio in ipſum Comitatum? Rñ.nō,qa
Cęſaris eſt.ff.de le.j.l.apud Iulia.§.fi.Sed in redditibus ſic,qa iu-
re proprio fructus lucratur,vt ſint proprii,non feudales , arg.de
vſufr.l.defuncta.aut ſubſtantia feudi realis non ambulat per di-
uerſum titulum,ſed pp commoditatis ſic,hæc vera ſunt,niſi ip-
ſe Princeps ſit iudex inter creditores,& Comitem,qa tunc ſi de
ſuo feudo pōt ſatisfacere petentibus,non dēt niſi de fructibus tā
tum vt dixi. ego dico, ꝙ non pōt ſubſtantiam feudi in feudū da
re pp credita,quia ius non vult hoc.In ſumma reſpice regulam
quę dicit,tm̄ vnicuiq.acquiritur,q̄tum ratio iuris permittit,ff.đ
ſtip.ſeruor.l.ſi ſeruus cōis Mæuij,& caſtrenſis pecul.§.fi.& hęc
vera,bene eſt quęſtio de credito.Si autem eſt quæſtio de feudo
ſi quidem in ipſo Rege cognoſcēt optimates Regni,qui habēt
in feudum Regias dignitates,qui vocantur Pares capitanei. qa
ſic intelliguntur iſto caſu pares,cum agitur de regalibus. Sed ſi
inter inferiores eſt quæſtio,cognoſcit Rex,vel ſuum conſilium
ex commiſſione Regis,vt alibi plene no.de hoc ī c.Romana,ad
22 ſi.de appel.lib.6.in Nouel.¶†Quæro , qualiter fiet miſſio in rei
vendicatione intentata ↄ̄ ciuiliter poſſidentem tantum? Reſpō-
deo inducetur miſſus in feudum non corporaliter đtēturus,ſed
b perinde ciuiliter *b* poſſeſſurus,vt not.in l.2.ſup.ubi in rem actio.
¶ Quæro,qualiter fiet miſſio in rei vendicatione, quādo agitur
ↄ̄ eum,cui dñs commodauit? Rñ.in ipſam aſininam detentatio
23 nem,vt ff.de rei vendic.l.officium.¶†Quæro,qualiter fit miſſio
c in vti poſſidetis:*c* non enim pōt mitti in poſſeſſionem rei , quia
plenam poſſeſſionem habet , nec in poſſeſſionem turbationis?
Reſpon.mittitur in poſſeſſionem omnium bonorum latitantis
vt non ante inde diſcedat,quam reus caueat ſe nō moleſtaturū
actorē,donec ipſe reus probauerit,ſibi ius eſſe,īuito aduerſario
poſſidere,vt ff.de ope.no.nun.l.ſi prius.& ibi not. Ibi eſt talis ca-
ſus. Vicinus meus uolebat officere luminib⁹ domus meæ ędiſi
cando in ſuo pariete,agebā ↄ̄ ipſum confeſſoria,qa dicebā,ꝙ do
mus mea non poterat obſcurari pp ſeruitutem altius nō tollē-
di,reus eſt ꝯtumax,q̄ritur de remedijs? Rñd.ꝙ Iudex iubeat cō
tumaci,ꝙ p̄ſtet cautionē de non ædificando , niſi prius ꝓbet ius
ędificandi hr̄e.vnde iſte iuſſus eſt primum decretū, ꝙ īterponit
verbis affirmatiuis,qa iubetur,&executionē hēt negatiuā,quia
non pōt ædificare,& perinde eſt,ac ſi Iudex diceret, nō uis eſſe
reus,quia non vis comparere.ſis ergo actor.Secundo quæritur.
quid eƺ,volebam altius tollere domum meam , uicinus meus
dicebat ſe nunciaturum nouum opus ratione ſeruitutis, deīde
ago negatoria,quæritur quæ erunt partes Iudicis, ſi re⁹ nō vult
comparere? Reſpondetur, ꝙ Iudex debet ei iubere,ne nunciat
nouum opus,& ne vim faciat actori ædificare uolenti,donec đ
ſeruitute ſua probet,quod non poteſt probare,niſi primo inten
tet confeſſoriam , & tunc fiet de reo petitor. hoc dicit l.ſi prius.
24 ¶†Modo quæro, an per iſtam legem *d* miſſio fiet aliqua in poſ-
d ſeſſionem,nam littera non dicit,ꝙ fiat miſſio? Dico , ꝙ iſtud eſt
æquipollens,quia patientia aduerſarij,& poſſeſſio ī ſeruitutib.
ſūt quodammodo vnum,& idem,cum patientia loco traditio-
nis habeat,vt l.3.§.dare,ff.de vſufr.¶ Oppo.qđ fiat miſſio alio
modo,vt l.is cuius,ſi ſer.vend.Solu.ibi in perſonali, hic in reali.
e ¶ No.ꝙ pęna *e* non defendentis eſt trāſlatio poſſeſſionis,& iſtud
eſt verum in reali. Et ſi ante litem conteſtatam, vel quaſi datur
annus ad purgandum contumaciam,l.ſi quis emptionis.§.pe.đ
præſcrip.30.ann.ſed lite conteſtata,vel quaſi,nullum datur tp̄s ,
nec eſt aliud remedium niſi agere,vt plene dixi s̄.quo.& quādo
iud.l.conſentaneum.¶ Quæro de intellectu d.l.is cuius,ff.ſi ſer.
vend.prout intelligitur in reali. Reſpon.dicebam aquæductum
meum eſſe,quem familia tua impediebat,tua uoluntate expreſ
ſa,vel tacita:tu reus comparere nolebas, quæritur de remedio.
Reſpondetur, ꝙ mittar in poſſeſſionem omnium bonorum ex
primo decreto,& non ante diſcedam , quam aquæductū mihi
conſtituas,ideſt patiaris,quia ſeruitus conſtituit̄ quotidie ꝑ pa-
tientiam.&ſubtiliter no.s̄.de vſufr.l.corruptionem.Item dāna,
ſupple pp quæ miſſus ſum,mihi reſarciantur.Et no.ꝙ ideo dixi,
& familia tua impediebat,ad denotandum,ꝙ non eram ī quaſi
poſſeſſione,cum plena mihi turbaretur de facto reo conſentien
te.Porro ſi eſſem in quaſi poſſeſſione,nō oporteret mihi ſeruitu
tem per patientiam conſtitui,ſed conſtitutam aduerſus īquietu
dinem defendi,arg.ff.de arb.l.inter Statilianum.ff.de iureiur.l.3
§.proderit.ibi dum dicit,neve vim patiatur in poſſeſſione,&c.&
iſte etiam eſt bonus ītellectus d.l.is.cuius. & ita intelligit Roffr.
in tit.ſi alicui debetur ſeruitus realis.& in tit.de actione ex ſtipu-
latu interpoſita ab ædificante.& Do. Ray. in verſi.ꝯſtituiſſe.ſub-
25 audit poſt annum,ſecundum Roffr.¶†No.ergo pp contuma-
ciam ſernitutis non conſtitutæ,fieri miſſionem in aliena bona:
vel ſi petebam conſtitui ſeruitutem aquęductu, reus abſentauit
ſe,ne lis conteſtaretur ſecum:datur mihi remedium,qui cā ſum
matim cognita mittor in poſſeſſionem olim omnium bonorū.
hoc primo. Sed quæritur , qñ de dicta poſſeſſione debeā diſcere
Rñdetur,qñ ius aquæductus erit mihi conſtitutum, & reſarcita
damna tempore, quo tu , vel familia tua , de voluntate tua non
fuiſti paſſus me aquam ducere:vnde forte mea prata , vel arbo-
res fuerunt deſiccatæ.h. d. ¶ Not.ergo ,propter contumaciam
ſeruitutis non ꝯſtitutę fieri miſſionem in omnia bona.Secundo
no.non recedi de poſſeſſione,niſi ſeruitus ꝯſtituatur. Item & ni
ſi damna reſarciantur.Dubitatur ergo,qūo intelligantur illa ver
ba,& non ante diſcedere,q̄ reus ius aquęducendę ꝯſtituiſſet. đt
Roffr.ꝙ illud eſt verum poſt annum:ſed iſtud eſt nihil,qa hic a-
gebatur ꝑſonali.dictū aūt Roffr.poſſet eſſe verū,cum ageret̄ rea
li:ſed gl.antiqua Nicolai Furioſi ſuper ver. ꝯſtituiſſet. ſupplebat
vel ſatiſdaret de iudicio ſiſti.vel hoc iō dr̄,quia per dolum ſe ab-
ſentauerat.vel dic(dicit ipſe)ꝯſtituiſſet,& donec probet non cō-
ſtitutam:hoc.n.ipſo,ꝙ ſe abſentauit ꝯſtituit,i.pręſumitur ꝯſtitu-
ta.prima verior. Vel dic ſm̄ nouum ītellectum,ꝙ ſicut Iudex a-
liqñ ꝯſtituit ius pignoris Prætoris, ita pōt cōſtituere aquęductū
Prætorium,& nihilominus mittere in poſſeſſionem aliorum bo
norum,& ſi reus non negat ſeruitutem deberi, hēt locum textu.
quia debet vſumfructum ꝯſtituere.Si aūt negat.hēt locum ſatiſ-
datio,vt in auth.noſtra.iſte aūt aquęductus Prætorius, hēt natu-
ram ſimplicis miſſionis ex primo decreto,& interim miſſus pōt
26 vti,& reus tenetur pati.¶† Modo viſo intellu iſtarum duarū le
gū redeo ad propoſitum & quæro, nunquid ſatiſdando de iudi-
cio ſiſti,& refectis expenſis reficiendis,poteſt petere,ꝙ miſſio re
uocetur. Rñ.ſic;niſi Iudex aſſignauerit terminum,intra quē dēt
venire de ſuo iure probaturus,& terminus ſit lapſus,vt s̄.de ing.
f manumiſ.l. diffamari.q terminus cā cognita *f* aſſignatus habet
in iſto poſſeſſorio vim ſecundi decreti.¶ Quæro , qualiter fiat
g miſſio *g* ſi pater dicit filium eſſe in ſua ptāte,& filius negat: & vr̄
ꝙ Iudex ſecularis nō poſſit de iſta cauſa cognoſcere , vt extra de
ord.cog.c.tuam.Specu.dicit,quod immo poteſt recipere proba
tiones,quia immo iſte proceſſus eſt ordinarius.in titu.de pri. de
cre.§.reſtat.ver.quid ſi agatur actione.& eſt notabile dictum, &
h practicabile *h* in palatio in omnibus cauſis ſummarijs, Bar. dicit
ꝙ aut eſt qō facti,aut impedimenti.primo caſu cognoſcit Iudex
ſecularis,puta an Titius deſponſauerit Bertam. Secundocaſu,
puta ſi dicatur matrimonium non tenere , puta pp affinitatem
vel aliud impedimentum, tunc cognoſcit Epiſcopus,ita no. ipſe
in l.

ADDITIONES.

a Sed nunquid.Facit notat Bald.in l.ſi is,qui.§.fi.ff.de pig.

b Ciuiliter.Et quid ſi tantum detinebat,vide Bald.in l.2.ubi in rem actio.

c Vti poſſidetis.vide Bal.in l.1.& Bar.in l.ſi prius,in vlt.q.ff.de ope.no.nun.& quod no.dicit in fi.proximæ q.

d An per iſtam leg.vide Bal.in l.ſi is,cuius,ff.ſi ſeruus vend.ubi loquitur de l.ſi prius, & dum dicit,aquæ,vult forte dicere,aliquæ.vide Bart.in d.l.ſi prius, in 8.not. prima part.

e No.ꝙ pœna.vide l.ſi prius,& ibi Bart.ver.circa ſecundum,de ope.no.nunc.& Bal. in uer.quæro an annum.

f Cauſa cognita vide Bar.in l.ſi prius,in 3.q.ff.de ope.no.nun.

g Miſſio.vide Bal.in l.ſi prius,in 7.q.ff.de ope.no.nunc.& quod no.Bar.in l.1.in fi.ſupra de teſt.

h And.Bar.Fiat miſſio.No.mirabile,ꝙ iudex ſecularis poteſt recipere probationes ſuꝑ filiatione.& vide ſup.de Lat.li.tol.l.1.ubi dedi pleniſſime remiſſiones. adde, ꝙ opi.Bar.ſequitur.Fed.de Se.conſ.240.Arch.14.quæſt.4.cap.quid dicam. D. An. in cap.cum ſit generale,de foro comp.alleg.caſum c. ad noſtram,el 2.de iureiu. licet glo.in Cle.diſpendioſam,de uſu.reſpondeat ad illum tex. videlicet,quòd, ibi per Papam fit narratio facti,quia ibi refert iuramentum partis. ſic ex eo non infertur diſpoſitio iuris.Facit ſecundo, quia pro extorſione bonorum,ubi non particulariter agitur de peccato.poteſt recurri ad ſecularem,ut in titul. de fur.ui bonorum, raptorum ſupra de uſu.ſunt extorſiones,alias per extorſionem cuiuſcunque recurritur ad Papam,quod eſſe non debet,vt cap.cauſam,qui fil.ſint legi.quia licet quilibet ratione peccati ſit de foro eccleſiæ,ut c.nouit,de iudi.tamen quo ad pœnam temporalem eſt de foro laici.facit tex.cap. poſt miſerabilem , de uſu.ubi eſt quæſtio facti,& ſecularis ſe impedit.Item ſecularis habet poteſtatem compellere quē ad remittendum iuramentum,quando illicitum extorſi,ut ſing.not.Fede. de Sen. conſi.266.& refertur in cap.primo,de iureiu.& cap. debitores. Item ſecularis punit periurum,23.quæſt.5.c.Rex debet ergo tamen Bal.in l.omnium,ſup. de ſacroſ. eccleſ.& in l.quoties,de iud.tenet,quòd nullo modo poterit,quia eſt cauſa principalis,ut tenet gl.c.cum ſit generale,Lap.in allegationibus ſuis,56.70.alleg.gl.c. ex literis,de iureiu.glo.ca.fi.de iud.tertio alleg.in Cle.1.§.cæterum,de uſur.ubi Papa vult per cenſuram eccl.uſurarios eſſe compellendos ad edendum codices eorum, ut poſſit conſtare uſuraria prauitate,ergo eſt fori eccleſiæ,ſed ipſe idem hoc limitat in alle.55.niſi uſura ſumatur pro intereſſe,ut eſt quando fideiuſ.compulſus iſtā ſoluere,repetere poteſt,ut no.per gl.c.peruenit,de fideiuſ.Iſta adde ad Bal.& uide Mod.in l.Titia,ſol.matr.

i Practicabile.uide quod no.Bal.in l.Titia,ff.ſol.mat.& expreſſius.in l.2.ſupra de Carbo.edi.in l.1.de confeſ.ſup.& Io.And.in addi.Spec. in ti. qui fil.ſint.leg.1.§. verſi. pone.& Ant.de But in ca.tuam, hic alleg.

a in l.Titia.ff.ſo.ma.Tu coniunge iſtas opi.dicas, *a* ꝙ aut procedi-
tur de plano,puta p̄ confeſſionem,vel ſummariæ, & pōt cogno
27 ſcere iudex ſecularis:aut ordinarie,& tunc Eps.¶ †Vnum no.*b*
b ꝙ vbi ſufficit probare quaſi poſſeſſionē,qō non eſt ſpūalis, & iō
pōt cognoſcere Iudex ſecularis,coram quo mouetur poſſeſſo-
rium.& accedat ꝙ no.in c.diſpendioſam,de iud.ī Cle.Si ergo q̄-
ritur qualr̄ fiat miſſio. Rn̄.in oīb.bonis, non ꝙ poſſit poni ſm̄ de
cretum,ſed vt reus tędio affectus veniat rn̄ſurus.immo plus pu-
to,ꝙ hoc caſu pp̄ ↄtumaciam actoris reus poſſit mitti in poſſeſ-
ſionem bonorum actoris,quia iſtud iudicium eſt duplex, & idē
c dico *c* in vti poſſidetis,& in oīb.duplicib.iudicijs.¶ †Quęro,qua
28 liter fiat miſſio in feudis? *d* Reſpond.aut eſt qō debiti,aut feudi-
d primo caſu pōt fieri ex primo decreto,non ex ſecundo,quia eēt
quædam venditio,vel permutatio,vt ſ̄.de ſent. l. libera.niſi eſſet
feudum,quod ex pacto poſſet vendi,vel ex abuſiua conſuetudi
ne,vt in c.1.de feudo nō hn̄te propriam naturam feudi.& ſic fa
cit plus legis ptās,quam ſnīa,alibi dr̄,ꝙ facit ſnīa, hoc facit legis
ptās,vt no.ff.de fideic.lib.l.cum quaſi.§.ſi plures.¶ Secundo ca-
ſu,*ſiue* vaſallus hēat qōnem cum dn̄o, quo caſu cognoſcūt pa-
e res curie.*e* i.qui ſunt vaſalli per feudum,& iurm̄ fidelitatis.nā il-
li,q non iurant fidelitatem, non intelliguntur eſſe pares, ſiue ſit
f q̄ſtio *f* inter vaſallos,ſiue de poſſeſſione bonorum, ſiue de p̄prie
tate dominus cognoſcit,vt no.in c.Romana,ad fi.de appel.li.6.
in Nouel.niſi quæſtio poſſeſſionis requireret ſeueriorem vltio-
nem,puta legis Iuliæ de vi publica,vel priuata ī vi expulſiua, vel
accuſationis iniuriarum,in ui turbatiua facta malo ordine,vt ff.
de actio.& obl.l.ſeruus.tunc enim quo ad hunc effectū non po-
teſt.cognoſcere dn̄s feudi,quia non poteſt punire,niſi ſecūdum
naturā feudi.vt no.Inn.extra,de iud.c. ceterum, ſed cognoſcet
ordinarius loci,etiam ſi ciuilis incidat in criminali:quia prīcipa
lis cauſa rapit ſecum acceſſoriam,vt ſ̄.de iud. l. quoties & ita ſi
ne alia mutatione teneas de hoc pūcto.fiet ergo miſſio, ſed qua
liter,& per quem,dic vt in c.1.de mil.vaſal.qui cont.eſt,& ſi non
ſufficiunt remedia legum,ille,qui ius habet,poteſt aduerſarium
29 diffidare,& ei guerram licitam facere.textu.eſt not. ¶ † Quæro
g qualr̄ fiet miſſio. in ſeruitutem? *g* Reſpond. vt dicit l.is,cuius.ſi
ſer.vend.v.g.peto aquæductum conſtitui, mittor in poſſeſſionē
omnium bonorum contra eum;qui non facit agēdi ſecum po-
teſtatem, quod eſt interpretatum contra latitantē: lex tn̄ ponit
aliquando iſta,vt diuerſa,vt ff.de fideic.liber. l. Stichum. Et ſi tu
dicis,immo pro menſura debiti declarati? Rn̄.nō tenetur actor
declarare intereſſe,cum ſibi non interſit,tn̄ ſeruitus imponi dēt
vt ff.de ſer.l.ſi fundo.¶ Si autē actor declararet intereſſe, fieret
pro menſura debiti declarati,vt in auth.noſtra.In hac aūt miſſio
ne dēt ſtare actor,& inde non diſcedere,antequam ius aquæ ſit
h conſtitutum.ꝙ intellige,ſi miſſus ſtetit in poſſeſſione *h* p̄ annū,
ſm̄ Roſ.vt ipſe no.in ti.de actione ex ſtipulatu interpoſita ab æ-
dificāte.Vel dic ꝙ verbum,conſtituiſſet, intelr̄ per patientiam:
nam in ſeruitutib.ſufficit patientia, nec oportet ꝙ agenti det ti-
tulum,quia non agitur ad hoc,vt ff.de vſufr.l.3.§.dare.ſed & dā-
na ſiccitatis debēt refund.h.d.l.is cuius.ſm̄ intellectum gl. Alius
intellectus eſt,ꝙ ibi loquitur in confeſſoria, vbi contra latitantē
fit miſſio in omnia bona,& non ante diſcedit miſſus,quam ſer-
uitus cōſtituatur,ſcilicet per patientiam, nam ſeruitus quotidie
conſtituitur.nec enim poteſt tota patientia in inſtanti præſtari,
vt ſubtiliter not.in l.corruptionem.ſ̄.de vſufru.Ideo autem dixi
quod familia prohibeat,ſ.domini voluntate, & quia factum fa-
miliæ meæ,quæ eſt ī poteſtate mea,ex cuius facto obligor, repu
tatur factum meum.Item qa ad me peruenerit,vt oſtendat, ꝙ ſi
cut poſſeſſio ponit reum in rei vendicatione: ita turbatio in con
feſſoria.Item & damna ueniunt,quia ſine aqua prata fiunt ari-
da,ſicut patet in pratis fęnarijs,de quibus in Lombardia percipi
tur ſumma vtilitas.vterque igitur intellectus eſt bonus.¶ Oppo
i nitur *i* de l.ſi prius,ff.de noui ope.nunc.vbi alia forma iubet con
tumaci, ꝙ præſtet cautionem de non ædificando contra præten
ſam ſeruitutem,niſi probauerit ſe ius ędificandi hr̄e.Sol. vtraq.
via eſt bona. Sed quæ pœna eſt iſta: quia oportet probare ſe ius
ędificandi in ſuo habere,cum tam aptitudine iuris, quam iuris
præſumptione, omnia prædia ſint libera per cauſam naturalē
prædiorum, quia ſeruitutes prædiorum ſunt quędam accidētia
quæ non pręſumuntur,vt no.in l.altius,ſ̄.de ſer.& aqua.dicit Io.
quod negans ſeruitutem deberi,probat hoc eo ipſo, quod ali-
quando fuit liberum,ergo & nunc. Alij,quod cum actor iuraue
rit de calumnia,& ſemiplene probauerit, non p̄ſumitur prædiū
30 liberum,vt ff.ad exhibend.leg.theſaurus. † Aliqualis enim pro-
batio requiritur plus in reali,quam in perſonali, propter maius
præiudicium ſecūdum quoſdam, quorum opinio recitatur ex
tra,vt li.non conte.c.quoniam frequenter. Item iſte contumax
debebit probare prædium ad ſe pertinere, ego dico, ꝙ non præ-
ſumitur liberum, niſi agatur negatoria, quia factus eſt de reo
actor.& tēpore,quo diſputabitur de iſta præſumptione,vtriuſq.
partis iura diſcutientur:vnde iſta præſumptio cum reſpiciat p̄-
bationes,debet allegari ordinato iudicio negatorio, nam ante
non patrocinatur.Sed quare de reo efficitur actor? Rn̄. quia iu-
dex tacite decernit ita, ex quo non uis eſſe defenſor, ſis actor.
K Quæro, quibus remedijs compelletur *K* cauere? Rn̄deo, vt l.1.
31 §.quid ergo. de ven.inſpi. † Quæro, an intra annum poſſit pur-
l gari *l* contumacia ſatiſdando de expenſis, & damna reficiendo?
Rn̄.ſic,ſm̄ Rofr.vt ipſe no.in ti.ſi alicui debeatur ſeruitus realis.
m Quæro,nunquid *m* ſicut Prætor poteſt conſtituere pignus p̄tc-
rium,ita poſſit conſtituere ſeruitutem prætoriam ex primo de-
creto,quantum ad ſimplicem vſum facti? Reſpond.ſic,ar.l.Ful
cinius,§.fi.ff.ex quibus cauſis in poſ.eat.quæ ſeruitus ſic conſti-
tuta non tribuit ius,& eodem modo reuocatur,ſicut reuocatur
primum decretum.Quæro, nunquid *n* in rei vendicatione poſ-
ſit interponi ſecundum decretum? Gl.dicit ꝙ non.Inn. in c.dile
cto,de verb.ſign.dicit,ꝙ ſic, tu dic, ꝙ non poteſt inteponi ad iu-
dicatiue,ſed poteſt interponi abnegatiue, quia, ſtatuitur reo di-
latio ad docendum de ſuo dn̄io,quo non docente, interloquen
do pronunciabit ipſum de dn̄io non audiendum,& iſta interlo
cutoria erit ſecundum decretum & iſta ſunt ſubtilia, & notabi-
lia.Non ob.ff.de rei vend.l.in ſpēli.vbi reus non cogitur docere
de dn̄o,qa illa rl̄a fallit hoc caſu pp̄ ipſius rei ↄtumaciam,per q̄
de reo efficitur actor, Et ſcias,ꝙ licet actor poſſideat, tn̄ nolens
p̄t pati rei vendicationem,vt nō.ff.de excep.rei iud.l.ſi a te.§.j.&
12 ibi eſt gl.ſolennis.† Modo reuoco in dubiū, qualiter fiat miſſio
o in iurib.*o* incorporalib.& iſta qō diuiditur in duas,quia primo q̄
ritur qualr̄ fiat in iurib. incorporalibus conſtituendis. Secundo
qualiter fiat in iuribus incorporalibus iam conſtitutis.Venio ad
primum,peto mihi conſtitui ſeruitutem. Reſp.aut perſonalem,
& tunc mittar in poſſeſſionem facultatis utendi ipſo iure, ac ſi
conſtitutus eſſet,puta vſufr.quia hęc eſt res petita, quę certa ſpe
cie continetur.Et idem de vſu, quia vtraque iſtarum ſeruitutū
eſt pars dominij,vſusfructus tamen eſt plenior pars,q̄ vſus,vt ff.
de leg.2.l.cum filius,§.dn̄s. aut peto conſtitui ſeruitutem prædia
lem:& tunc nomine prædij,& nō nomine perſone meę mittar
in poſſeſſionem exercitij,ſeu facultatis illius ſeruitutis. Nam li-
cet obligatio mea ſit,& non prędij, tn̄ executio fit in prędio, vt
l.qui aliena,§.fi.ff.de neg.geſt.ecce caſum in l.is cuius,ſi ſer.ven.
Petebam cōſtitui ſeruitutem aquęductus,reus abſentauit ſe, ne
lis poſſet ſecum conteſtari,datur mihi remedium, quia cā ſum
matim cognita mittar in poſſeſſionem oīum bonorum.hoc pri
mo.Sed quæro, qn̄ debeo de dicta poſſeſſione diſcedere? Reſpō
qn̄ ius aquæductus erit mihi ↄſtitutum, & reſarcita damna tp̄is
quo tu vel familia de tua voluntate non fuiſti paſſus me aquam
ducere:vnde forte prata mea,vel arbores fuerunt deſiccata.h.d.
Not.ergo pp̄ contumaciam ſeruitutis non conſtitutæ fieri miſ-
ſionem in aliena bona ſecundo not. non recedi de poſſesſione,
33 niſi ſeruitus cōſtituatur.Item & niſi damna reſarciantur.† Du-
bitatur ergo,qūo intelligantur illa verba, & non ante diſcedere
q̄ reus ius aquæducendæ conſtituiſſet? Dicit Rofr. ꝙ iſtud eſt ve
rum poſt annum: ſed iſtud nihil eſt, quia hic agebatur perſona-
p li,dictum aūt Roſ.poſſet eſſe verū cum ageretur criminali.*p* Sed
gl.antiqua Nic.Furioſi ſuper ver.cōſtituiſſet.ſupplebat,vel ſatiſ-
q daret de iudicio ſiſti.vel hoc nō dicit,qa per dolum *q* abſentaue-
rat.vel dic,ſicut ipſe ↄſtituiſſet, ideſt donec probetur non con-
ſtituta.hoc.n.ipſo, ꝙ ſe abſentauit ↄſtituit,ideſt præſumitur con
ſtituta.prima verior.Vel dic nouum intellectum, ꝙ ſicut iudex
aliquādo conſtituit pignus Prætorium, ita poteſt conſtituere a-
quæductū Prætoriū,& nihilominus mittere in poſſeſſionē alio-
rum

ADDITIONES.

a Et dicas. Vide Bal.in l.quoties,ſup.de iud.
b Vnum no. Vide per aliquos in d.Cle.diſpendioſam,hic alle.
c Idem dico. Vide in l.ſi duo,§.1.ff.vti poſſ.
d In feudis. Vide ſup.ver.ſed nunquid propter debita,& Bar.in l.ſi finita.§. ſi de vec. in 5.q.ff.de dam.inf.
e Pares Curiæ.Qui ſint iſti,uide ſu.uer.ſed nunq.d propter debita,& quis cognoſcat de feu.vide Bal.in l.pen.ſup.ſi a non compe.iudi.& ſup.eod.ver. ſed nunquid propter debita.
f Siue ſit q. Vide in c.1.§.prætcrea.& §.in ſuper.prohi.feu.ali.per Frid.& in ca.1.de contro.feu.apud pa.termin.
g In ſeruitutem. Vide Bal.in l.ſi prius,in 10.oppo.1.par.ff. de oper.no. nunc.& Bald. late infra.
h In poſſeſſione.vide Bal.ſup.in ver.quæro de intellectu.
i Opp.Vide infra.
K Compelletur. Vide Bald.in l.ſi prius,in ſecunda,quæſtio.& ibi gloſſ.ff.de nou. operis.nunc.
l Purgari.vide per Bal.in l.ſi prius,in 9.opp.1.par.ff.de ope.no.nunc.
m Nunquid.vide Bald. in l.ſi finita,§.Iul.de dam.inf.& inf. in antep.col.
n Andr.Barb.Quæro nunquid.De verbo,volo, uide Bald. in l.ſerui electione, de legat.1.
o P.D.Iuribus, Adde hic per Innoc. in capitulo,1.de eo, qui mit.in poſ.cau. rei ſer. & per Specu.in titu.de contu.§.ſecundo,Et per iſtum in l.is,cuius,ſi ſeru.vend.vbi per Bar.
p Incorporalib.vide ſup.qualiter autem fiat in negatoria,vide j.verſ.quæro qualiter fiat miſſio in negatoria.& Bal.hic loquitur in perſonalibus, de uſufr. & uide Bar. in l.ſi prius,in 6.q.ff.de nou.ope.nun.
q Per dolum.vide Imo.in l.ſi prius,in gl.in uer.defenderetur, ff.de ope. no.nunc. & iſtam opinionem uidetur tenere etiam Iac.de Are.ut ſtatim refert Bal.

tum bonorum. Et ſi reus non negat ſeruitutē debere, hēt locū
tex.ꝙ debet vſumfr.conſtituere.Si aūt neget, habet locū ſatiſ-
datio, vt ī auth.noſtra.iſte aūt aquęductus prætorius hēt naturā
ſimplicis miſſionis ex primo decreto,& interim miſſus pōt vti,
& reus tenetur pati. Modo venio ad caſum, qñ ago pro ſerui-
tute intentans confeſſoriam. Et iſta qō diuiditur in duas:nā aut
ego agens ſum in quaſi poſſeſſione, & turbor, aut nullo modo
ſum in quaſi poſſeſſione,& ſic nō turbor,ſed non admittor per
reum poſſidentem ad libertatem.Primo caſu conſiderandum
eſt, quod in confeſſoria officio iudicis debet̄ poſſidenti patien-
tia,vt ff.de ſer.ruſt.præ.li.j.in fi.vnde poteſt dici,ꝙ patiētia ſit res
petita ꝯſecutiue,licet non principaliter:in ipſam aūt fit miſſio ꝑ
iuſſum patiendi,& cautionem non impediendi,donec ꝯ̄ria pſo-
na,i.reus probauerit ſe ius impediendi habere, & iſte iuſſus ē in
terlocutio,& pōt reuocari ꝯ̄rio imperio,& iō vocatur primum
decretum.i.prima interlocutio ī rē ipſam, vt ff.de oper.no.nūc.
l.ſi prius.Caue tibi,iſte non eſt l intelectus,l.ſi prius,ſ.qñ.agēs cō
feſſoria poſſidet quia agens,q̄uis poſſidet,in nullam aliā rē mit
titur, qa eſſet miſſio impertinens iuri intentato, & qa qđ petit,
intus habet,ſed contumax punitur alia via.ſ.per cautionē,& o-
neris probandi translationem,quod intelligit Ia.de Are.ſi reus
e latitat,*a*alias non ſic grauiter puniret̄:ſed ſatiſdando,& expēſas
reficiendo,daretur ei defenſio abſq.eo, ꝙ in onere ꝓbandi, vbi
reus erat prius,nunc eſſet factus actor.alius caſus eſt,qa agēs nō
eſt in poſſeſſione ſeruitutis,& tunc ex primo decreto ponitur in
quaſi eius detentatione,qa ſicut ſe habet detentatio in reb.cor-
poralibus,ſic ſe habet quaſi detentatio in rebus incorporalibus.
hoc tenet Dyn.in d.§.Iul.in 4.q.alle.l.a quo fundus. de dam.īfe.
& ff.ſi ſer.vēd.l.is cuius familia.prout intelligitur in tex.all.vnde
ibi ſuper verſi.agi poſſe.dicit Cy.confeſſoria actione,ſ̄m Odofr.
ſed gl.intelligit perſonali actione.Cy.& ſuper gl.quæ incipit ſu.
de nouo.ibi, Sol.vt ibi dicit, agitur perſonali.Alij dicunt,quod
agitur in ꝯfeſſoria in rem actione:& qa nō ꝯparuit reus,fit miſ-
ſio in poſſeſſionem oīum bonorum, & ꝑmanebit actor in poſ-
ſeſſione;donec ueniat reus,& caueat de non impediēdo,& cō-
ſtituat ſeruitutem non ꝑ ꝯ̄ctum,ſed ꝑ patientiam,& qđ dr̄,ꝙ in
ꝯfeſſoria nō ꝯſtituitur ius,verum eſt ꝑ diffinitiuā ſñiam,ſed hiç
ꝯſtituitur ꝑ interlocutionem ad tp̄s,donec agit̄ negatoria,& ꝓ-
bauerit reus ius non eſſe actori aquæducendæ.Cy.hic autem ꝓ
b bat iuris præſumptione,*b*quia prædia præſumunt̄ libera,niſi ali-
quæ præſumptiones ſint in ꝯ̄rium,vt no.in d.l.ſi prius.Conſide-
c ra,verum eſt.*c*ꝙ prædia in generali ſua natura p̄ſumuntur libe-
ra,ſed non p̄ſumitur,& tenens prædium ſibi dn̄s prædij.Nō ob.
gl.l.ſicuti,§.ſed ſi quæratur,ff.ſi ſeruo ven.quia hic ꝑ ꝯ contuma
ciam aggrauatur onus probandi, vt debeat Iudici dn̄ium ꝓba-
re odio contumaciç. non ſufficit ergo contumaci probare ſibi
negatoriam ꝑ poſſeſſionem, & quaſi,ſed oportet ꝑ alia indicia
probare ſibi negatoriam cōpetere ad hoc, vt non impune Præ-
torem contempſerit ſ̄m legem.Pone,quod hoc dicat, Ego quæ
d ro,*d*quid ſi ille, qui eſt in poſſeſſione ſeruitutis, petit hanc poſ-
ſeſſionem ſibi confirmari,vt l.j.s̄.de Carb.edic.Reſpondeo, cū
hic petitor non habeat hanc commenſurationem tanti cū tan-
to, quia nil petitur præſtari, fiet miſſio ꝯ̄ latitantem,vt olim,in
34 oīa bona,arg.d.l.is cuius.†Quæro,qualiter fiet miſſio in vti poſ-
e ſidetis,*e* cum agens aſſerat ſe poſſidere.Reſpon.fit miſſio ī ean-
dem poſſeſſionem tenendam:tñ diuerſo modo,qa ex nō pacifi
ca in pacificam.vnde reus repellitur ab inquietando,& iubetur
non inquietare,donec probet de iure ſuo, ſ.ſe eſſe potiorem in
poſſesſione,vel agētem non posſidere,vt ff.de aqua quotidiana
f & æſtiua.in l.pen.& intelligitur,ꝙ iſta cautio*f* præſtatur agenti,
præmiſſa ſummaria cognitione de iure agentis, non per ſolum
iur̄m,ſed per probationes ſaltem coniecturales. Nam ī actioni-
bus realib.ſꝑ dēt liquere ſummatim de iure agentis,anteq̄ ī poſ
ſeſſionem mittatur, quia agit de p̄iudicio circa poſſeſſionē, vel
quaſi inferendo,& iō non eſt incōueniēs illud qđ dr̄ in l.ſi prius,
de transl.oneris ꝓbandi.& vnum ſcias,ꝙ in iſtis iurib.īcorpora
g libus,*g* in quib.uenit patientia,ut no.ff del b.leg.l.Aurelius,§.cē
tum.tenetur non ſolum qs pati,ſed ēt de inquietatione eorum,
quos prohibere pōt.tex.eſt no.in d.l.is cuius.& arg.ff.de pact.nō
impoſſibile.Quero, qualr̄ fiat miſſio in negatoria. Rñ.i.aut a-
gens tendit ad remouendum quoddam turbamen qđ fecit ad-
uerſarius nōdum aſſecutus aliquā quaſi poſſeſſionē ſeruitutis.
Debes em̄ ſcire,ꝙ aliud eſt quaſi poſſidere ſeruitutem, qđ non
h pōt fieri niſi per patientiam *h* dn̄i prædi. Aliud eſt turbare,quod
eſt ꝯ̄ oēm patientiam:ſic & vtroq.caſu dn̄s prędij hēt negatoriā
dico ergo,ꝙ ſi agens eſt in poſſeſſione dominationis,& liberta-
tis,fit miſſio per cautionem, & iuſſum,vt l.ſi prius. Si autē eſſet
in poſſeſſione dominandi, non eſt tñ in poſſeſſione libertatis,
non ſtatim, vt deſinat ſeruitus,ſed ut reus tædio affectus ueniat
rñſurus:non enim proprie poſſumus dicere,qđ mittatur in poſ
ſeſſionem ſeruitutis,quia in re ſua non posſidet ſeruitutē.vide:
id,quod apud aduerſarium eſt, uocatur ſeruitus:apud dominū
uocatur libertas,quæ non eſt aliud, quam quędam naturalis di
ſpoſitio prædiorum, quia ſic ſunt diſpoſita, & apte nata, eo qđ
libera ſunt nata,vt no.s̄.de ſeruit.& aqua.l.altius. Ex hoc ſequi-
tur,ꝙ libertas eſt q̄dam naturalis habitudo prædij,ſeruitus autē
eſt accidentalis habitudo, & extrinſeca qualitas prædij, vt ff.de
i verb.ſign.l.quid aliud.Sed hic *i* quęritur,quare negatoria dicitur
competere pro libertate,& confeſſoria pro ſeruitute. Dicit Pla.
ex vi nominis,quia qui agit negatoria,dicit ſeruitutem non de-
beri,qui agit ꝯfeſſoria,dicit ſeruitutem deberi: & cum actiones
denominentur a ꝯclōne libelli,iō ſic vocantur,non autem intel
lexit Pla.de voce,ſed de ſenſu vocis.Conſidera,quia qui defen-
dit libertatem,non aliud ſupponit,niſi quia abnegat ſeruitutem.
Ille autem,qui prætendit ſeruitutem, abnegat libertatē, Quare
ergo vtraque non dr̄ negatoria? Reſpon. quia actiones denomi
nātur ab extremo,in quo ſunt actiue,non in quo ſunt paſſiue,vt
35 l.1.in prin.ff.ſi pars hæred. petat.† Quærunt Docto. qualiter fiat
miſſio in iudicio diuiſorio,in quo mutua relatione hinc inde a-
gi videtur,quia aliter adiudicationes non poſſunt fieri, quia ubi
nulla petitio,ibi nulla adiudicatio,vt ff.de procura.l.ſi defuncto
§.qui ad communia.Reſpon.contra contumacem fit miſſio in
ſuam portionem tenendam,donec ad Iudicem venerit,& ſatiſ-
dederit,& expenſas refuderit, & hoc propter perſonales præſta-
tiones:quia ſi agatur ad perſonales praſtationes,caſus eſt idem,
quod in mera perſonali ſeruatur,vt in l.apud Iulia.ff. quibus ex
cauſis in poſſeſ.ea.Sed ſi agatur ad ipſam diuiſionem,tunc ſi ſo
lus conuentus poſidet,dico ꝙ mittar.in poſſeſſionem partis pro
indiuiſo,ad inſtar realis,vt d.l.ſi quis emptionis,§.pen.Si autem
vterque poſſidet,aut conuentus negat actorem eſſe conſortem,
& tunc dicam in eum transferri onus probationis propter con-
tumaciam,argum.d.l.ſi prius.Sed ſi non negat,immo ſolam di-
uiſionem detractat,tunc dico mulctandum,argum.*Inſti*.de off.
iud.§.pen.& l.1.§.quid ergo. de uentre inſpicien. iſta ſunt verba
Dyn.Sed ego aliter dixi,quia vbi in re petita non poteſt fieri miſ
ſio,quia agens poſſidet,fit miſſio in alia arbitrio boni uiri. & iō
dixi,quod fiet miſſio in portionem contumacis,vel forte in poſ
ſeſſionem pro diuiſo iuxta naturam petitionis.Nam dicere,pro
ut dicit dominus Dy.quod pro indiuiſo,vt in reali,non uidetur
bona ſimilitudo.verum eſt enim, quod quando agitur reali ad
partem pro indiuiſo,fit miſſio pro indiuiſo:ſed in iudicio diuiſo
rio ideo agitur, vt diuidatur, non vt pro indiuiſo poſſideamus
& ſimus in communione,vt no.in l.& puto,§.primo,fam. erci-
ſcun.& in ſumma puto.quod in huiuſmodi caſibus perplexis re
linquatur arbitrio iudicis in quam rē,& quatenus faciat miſſio
nem ex primo decreto,ſicut eſt in arbitrio ſuo,quib.vijs, & mo-
dis ſuam iuriſdictionem defendat,vt l.ſatis.de in ius voc.& l.j.ff.
ſi quis ius di.non obtemp.Illud aduerte, quod vbi Iudex mittit
ex arbitrio,non præcluditur via reo per lapſum anni,ſed locum
habet auth.noſtra tam in reali,quam in perſonali iudicio, vt ſu.
6 de iud.leg.ſancimus. & arg.extra,de conſt.cap.ex literis.† Quæ-
ro,pone,ꝙ ex conceſſione Principis prætendo me habere paſſa-
gium fluminis, vel ex flumine publico diuertendi aquam ad
meum molendinum:vicini contradicunt, ago contra eos offi-
cio iudicis, quod puto,eſſe in rem ſcriptum, quia licet iſtud ius
non ſit ſeruitus,eſt tamen quoddam priuilegium reale, quia ſu-
biectum iſtius eſt ſtatus permanens, & eſt(vt ita dixerim)quod-
dam dominium per ſe,i.mixti imperij. Reſpond. eodem modo
mittar in poſſeſſionem, quo fit miſſio in libertatibus,& ſeruitu-
tibus,vt d.l.ſi prius.& ideo lex illa in materia horum iurium in
corporalium eſt valde peregrina non ſolum dictatu,vt dicit Ro-
fred.ſed & ſingulari ipſius legis difficultate, & vtilitate. Iurium
aūt quædam ſunt incorporalia,nam omnia iura nō ſunt incor-
poralia,cum ea, q̄ prædijs adhęrent,prædalia ſunt, vt ſeruitutes.
quædam corporalia,vt ea quæ conſiſtunt in generibus, ſicut eſt
colligere paſſagium a quibuſdam incorporaliſſimum, vt per
nāles

ADDITIONES.

a Latitat.Vide ſu.prox.q.& quod ibi dixi.& de hoc eſt gl.in l.ſi prius,in verſi. defenderetur,& ibi Pau.de Caſt.ff.de ope.no.nun.
b Præſumptione.Vide Barto.in l.prius,in 2.oppo. tertiæ partis,de operis noui nunciat.
c Verum eſt Adde iſta verba ad not.per Bar.in l.ſi prius,in 2.oppo,tertiæ partis præalleg. licet Docto. ibi maxime Imo. ſentiant contrarium, & uide ibi gloſ.in verb. egiſſent.
d And.Barb.Ego quæro.Bar.in l.3.§.fi.ff.de acq.poſſ.tenet contra dixi in c. quoniā, §.fi.vt lite non cont.
e Vti poſſidetis Vide Bal.ſup.in verſ.quæro,qualiter fit miſſio in vti poſ.
f Iſta cautio.De qua in l.ſi prius,ſup.alleg.vel de quo in iſta auth.
g Incorporalibus.In contrarium videtur facere l.ſi tibi domum,in prin.ff.loc.
h Phil.Dec.Patientiam.Et adde quod etiam huiuſmodi patientia poteſt eſſe violenta,per quam talis quaſi poſſeſſio quæritur, vt no.per Bar.& Alexand.de nou.oper. nuncia.in l.1.§.in operis.per Inno.in c.olim,lo 3.de reſtitut.ſpol.& D.But. in cap. fin.de cauſa poſ.Sed per quot actus quæratur, habes per Abb.in cap.olim, de cauſa poſ. & propr. & not. per eundem in cap.cum eccleſia Sutrina, illo titulo, vbi vide.
i Sed hic.Vide per Bar.in l.ſi prius,in prima oppo. ſecundæ partis,ff. de noui operis nunciat.